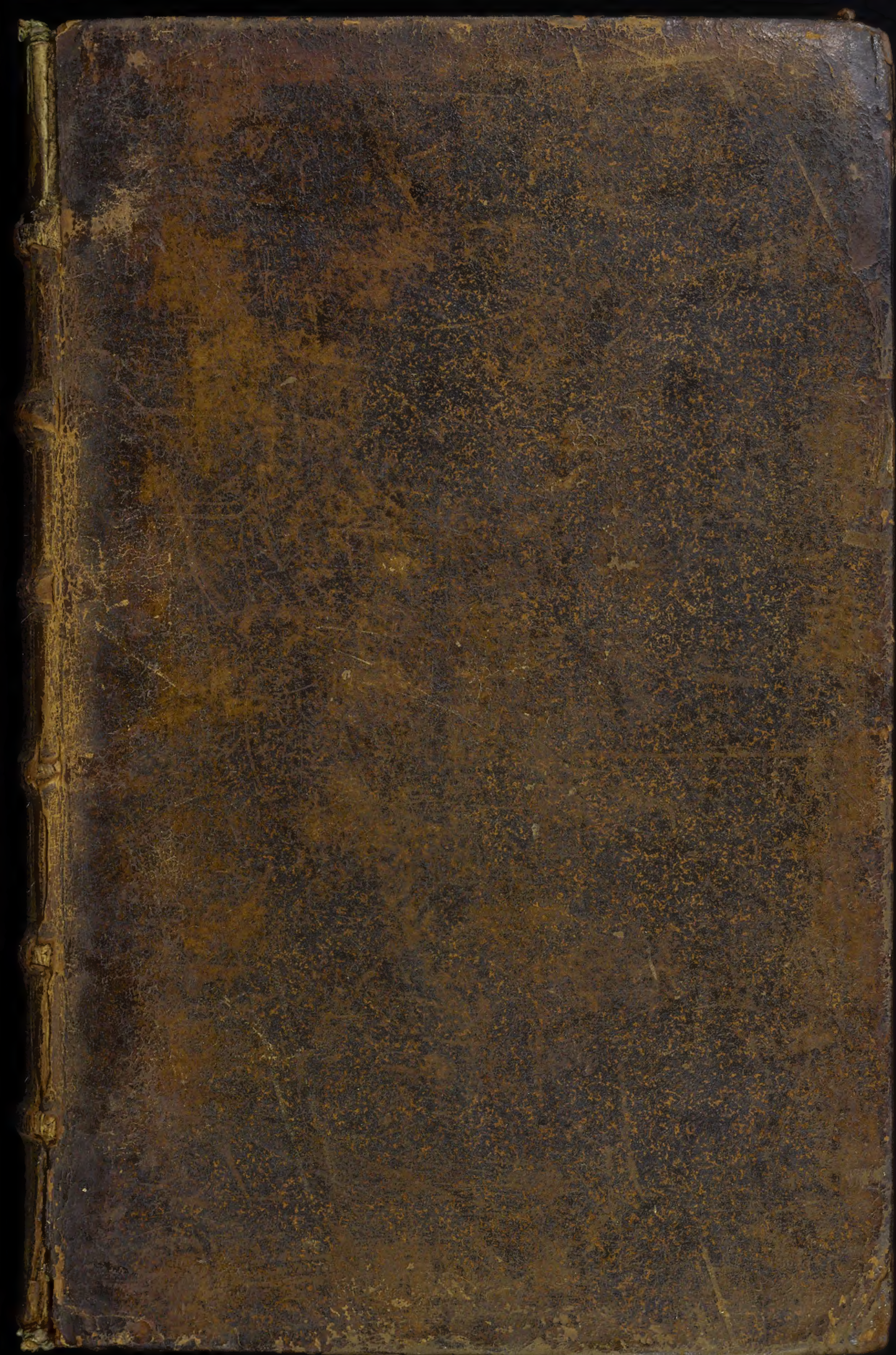

CONCILIORUM
TOMUS DECIMUSQUINTUS.

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO XV. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ asterisco * notata sunt, non erant in prioribus aliis editionibus : quibus vero hæc nota † impressa est, eorum incertus est annus.*

SYLLABUS

VITA

VITA IVLII PAPÆ III.

Iulius quãdo pontifex factus. " Aretinus ubique dicitur.

IVLIVS hujus nominis tertius, antea A Ioannes Maria de Monte appellatus, natione " Romanus, a Paulo III. in numerum cardinalium adſcitus, poſtquam ejus nomine multas legationes obiiſſet, primiſque ſeſſionibus quibuſdam concilii Tridentini præſediſſet, primus eorum qui per adorationem electi ſunt, non expectato, ut vocant, ſcrutinio, ſed voce tenus omnium vel ſaltem duarum partium cardinalium conſenſu in locum defuncti Pauli III. ſubrogatus eſt, ſeptimo Idus Februarii, anno jubilei milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, tempore Caroli V. imperatoris. Initio pontificatus indulgentias jubilei promulgavit, rogatuque Caroli quinti imperatoris intermiſſum Tridenti- B num concilium continuari mandavit. Vrbem Romam provida frumentorum procuratione a gravi annona liberavit. Cumque Octavius Farneſius commiſſam ſibi communi cardinalium conſenſu Parmam urbem Gallorum præſidio muniviſſet, ſeque in eorumdem clientelam tradidiſſet, armis & potentia imperatoris fretus Octavio bellum intulit, fratremque ejuſdem cardinalem Farneſium Florentiam relegavit. Finem belli paciſque ineundæ deſiderium attulit interitus Ioannis Baptiſtæ pontificis nepotis, quem ictu ſclopeti hoc bello occubuiſſe graviſſime tulit. Simonem Maniam orientalis eccleſiæ trans Euphratem adminiſtratorem, metropolitanum generalem, Simoni C Sulakæ ibidem canonice & legitime ſuffectum, virum ſpectatæ fidei, inſigniſque eruditionis, ad confirmationem ſuæ electionis a ſede apoſtolica impetrandam ex oriente Romam accedentem, poſt emiſſam ſuo ſuæque eccleſiæ nomine publicam fidei profeſſionem, obedientiamque ſedi apoſtolicæ jurato promiſſam, in munere & officio credito confirmavit, jureque pallii donavit.

Concilium Tridentinum continuatur.

Orientalis Indiæ metropolitanus confirmatur.

Senenſium animis ad arma converſis, nova diſſidia inter Cæſarem & Gallorum regem pontifex ſubodorans, ad utroſque pro concordia legatos fruſtra miſit. Vrbi tuendæ octo millia peditum D duce Camillo Vrſino conſcripſit & aſſignavit. Interea dum in Etruria omnia armis circumſonarent, pacis inter utrumque principem conciliandæ ſpe & ſtudio Viterbium conceſſit: verum re infecta ad urbem remeare coactus eſt. Duci Coſmo contra Senenſes ſuppetias tulit. Cui gratam viciſſitudinem ut rependeret Coſmus, oppidum montis ſancti Sabini ſub marchionatus titulo Balduino pontificis fratri addixit. Philippum Caroli quinti filium, cum Mariæ Angliæ regina conjugatum, regno Neapolitano inveſtivit. Hujus tempore bellum Lutheranorum contra Zuinglianos, propter civilia bella imperatoris adverſus proteſtantes & hæreticos ſimulata concordia triennio intermiſſum, a Ioachimo Vveſtphalo, edito libello ſacramentariorum confuſaneas & inter ſe diſſidentes opiniones de cœna domini continente, inſtauratur. Tale diſſidium numquam poſtea potuit extingui, ſed magis ac magis exarſit, ſcriptis ab utriuſque partis doctis & indoctis, multis libris, orationibus, dialogis, confeſſionibus, epiſtolis, adeo ut majori quam unquam antea impetu ſurſum ac deorſum res agitata fuerit. Lutherani multas habuerunt ſynodos, quibus de opprimendis ſacramentariis actitarunt: multi eorum ſe junxerunt catholicis, ut Zuinglianos facilius opprimerent, in quos tamquam peſtilentiſſimos hæreticos acerbe invehebantur, eiſque aqua & igni interdicebant: nec erant contenti, niſi omnes expreſſe profiterentur, non ſe tantum, ſed etiam impios, corpus & ſanguinem Chriſti corporaliter & ſubſtantialiter ore corporis manducare.

Bellum inter Lutheranos & Zuinglianos quale?

Quidam hoc tempore, qui per Galliam dicebat ſe habere ſpiritum divi Ioannis euangeliſtæ, exuritur Toloſæ: alter viſus eſt Lutetiæ & Baſileæ, qui genio Petri duce ſe frui contenderet: alius etiam Baſileæ aſſerere auſus eſt ſe Moſis angelum habere. *Surius in historia.*

David Georgius impudenter per Hollandiam & Friſiam ſcribebat ſe eſſe verum meſſiam, & Dei nepotem, & non ex carne natum, ſed ex ſancto Spiritu. Ionas cocus Lutheri ſe juſtum Ionam, Oſiander ſe Enochum ſecundum prædicabat. *Surius in idem historia.*

David Georgius quis?

Iulius papa tandem ad quietem converſus, ut dolores ex podagra ſuperaret, incidit in febrim, fatoque ceſſit anno domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimoquinto, cum ſediſſet annos quinque, & dies decem. Ejus corpore apud ſanctum Petrum ſepulto, vacavit ſedes diebus ſeptemdecim.

Obitus Iulii papæ.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Antequam concilii Narbonenſis regulas ex editione Toloſana anni 1552. in 4. quam exhibuit Pariſienſis anni 1646. cura & ſtudio V.C. Ludovici Odeſpun de la Meſchiniere Turonenſis preſbyteri procurata, in medium producam, meminerit, amabo, lector temporum obſervator diligens, huc omnino pertinere ſex concilii Tridentini ſeſſiones ab XI. ad XVI. Illæ enim ſub Iulio III.

ANNO CHRISTI 1551.

III. pontifice maximo annis 1551. & 1552. celebratæ fuerunt. Vide superioris tomi XIV. pag. 793. & sequentes usque ad 836. neque omittendas censeo orationes, aliaque acta, quæ sub eodem papa Tridenti habita in eodem volumine prostant ex collectione Lovaniensi anni 1567. excusa pag. 1041. & sequentibus.

A

CONCILIVM NARBONENSE,

ANNO MDLI.

B

Canones, seu regulæ ecclesiastici juris restituendi gratia editæ, in provinciali concilio Narbonensi: celebrato Narbonæ die decimo mensis Decembris, anno domini 1551. usque ad diem vicesimum mensis ejusdem Decembris; quo die peractum fuit. Præside reverendo patre domino Alexandro Zerbinatis, juris professore, sanctæ sedis apostolicæ protonotario: vicario reverendissimi in Christo patris domini, domini Francisci, miseratione divina tituli S. Marci diaconi, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis a Pisanis nuncupati, Narbonensis archiepiscopi & primatis: Vna cum vicariis reverendorum in Christo patrum dominorum episcoporum Biterrensis, Carcassonensis, Montispessulani, Lodovensis, Vticensis, Agathensis, Nemausensis, Electensis, & S. Pontii Thomeriarum, Narbonensis archiepiscopatus, & provinciæ suffragatorum: ac abbate Caunensi, Diœcesis Narbonensis.

Assistentibus etiam procuratoribus seu syndicis ecclesiarum metropolitanæ Narbonensis, cathedralium Biterrensis, Carcassonensis, Montispessulani, Agathensis, Nemausensis, Electensis, & S. Pontii Thomeriarum: episcopo vero Elnensi uno etiam ex suffragatoribus provinciæ ejusdem, allisque vocatis absentibus, ut ex actorum contextu, seu processu (ut vocant) verbali, his de rebus facto, latius perspicuum esse potest.

INDEX TITVLORVM.

ANNO CHRISTI 1551.

D. ALE-

ANNO CHRISTI 1551.

D. ALEXANDRI ZERBINATIS, ARCHIEP. NARBONENSIS VICARII AD CONSORTES SVOS, CHRISTIANOSQVE OMNES, PRÆFATIO.

OPTIMA, & Deo gratissima vivendi, Christianæque rei administrandæ ratio, a sanctis patribus, veluti per manus nobis tradita est: quorum vestigiis, summa diligentia, & animi sinceritate insistendum est: quod nihil hac in re sine B maximo Christianæ religionis detrimento novari possit. Provincialia itaque concilia a metropolitanis, cum suffragatoribus, suisque fratribus, singulis annis, negato cuilibet excusationi loco, in maximum ecclesiæ commodum & utilitatem fieri voluerunt, duobus potissimum argumentis adducti. Nempe cum a sacerdotibus (quos hominum piscatores Deus esse jussit) rudis, & imperiti populi institutio pendeat, ut eorum omnium impuri, sordidique mores, & indigna Christianis hominibus vitia corrigantur. Vbi enim quorum exemplis moveri debent alii, vitæ suæ turpitudinem emendarint, facillimum erit reliquorum C sordes eluere. Tum, ut quæ inter varios ecclesiæ ordines controversiæ nasci solent, componantur: ne Christiana religio, veluti navicula quædam, in vasto hujus mundi pelago sita, huc illuc contentionum fluctibus agitata, naufragium faciat. Nihil enim rixarum, litiumque procellis & tempestatibus apud eum fœdius esse potest, qui apostolis in undoso intumescentique mari periclitantibus opem ferens, ita ventis imperavit, ut subsequuta sit tranquillitas magna. Emendandi sunt igitur corrupti eorum mores, qui cum lingua Christianam vitam profiteantur, eam actionibus omnino negare videntur. Quod præsertim in sacerdotibus deprehenditur, qui exemplo clari, aliis prælucere debent, ut eos ad rem præclare gerendam commoveant. Horum itaque correctio, non D mediocrem ecclesiæ utilitatem afferet. Nam, ut plurima incommoda eorum cupiditates pepererunt, quos cum naviculæ suæ Deus præfecisset, ut aureo illo euangelico hamo, homines vitiis obrutos, veluti pisces in maris profundo demersos caperent, nullis tamen flagitiorum generibus parcebant, sic perspecta omnibus ipsorum modestia, splendidissimarum in omnium animis virtutum erit fœcundissima mater. Quis nesciat rudem populum cum sacerdotes videret innumeris voluptatum illecebris adduci, eam induisse opinionem, ut eos arbitraretur aliud ore loqui, quam pectore sentirent? Vt enim naturali quadam propen- E sione ad mala animo concipienda faciliores sumus, quam ad ea in quibus virtutis splendor elucet, id bonum & æquum esse sibi persuadere non poterant imperiti, cui præceptores ipsi quotidiana actione repugnarent. Nam firma, stabilia & consentanea debent esse præcepta. Hinc permultæ hæreses exortæ sunt: quæ in diaboli versutissimi earum authoris infestissimum caput retorquebuntur, si cum vita recurrat sacerdotum oratio. Vno enim omnium consensu verissimum est, qui de re aliqua, fidem facturus sit, id felicius assequi non posse, quam si quæ dicit, ipse præstet. Quod locupletissime testatum nobis reliquit Iesus

A Christus: qui cœpit facere, & postea docere: ne fictitiis & commentitiis quibusdam fabulis populo imponere videretur. Hoc autem minimo negotio præstabunt, qui ad sacratissimum sacerdotii gradum a Spiritu sancto (cum sit virtutum omnium fons uberrimus) vocati fuerint. Est enim jugum Christi suave: his nimirum, qui naturæ vitiis reluctantes, sincero pectore, ut aurarii fabri coticula, & Lydio lapide, purissimum aurum a scoria, sic vitium a virtute secernunt: quique critica quadam animi censura, vitæ suæ officia discutientes, ea ingenuo Dei timore metiuntur: quem regius ille vates, initium sapientiæ vocat. Hanc igitur vivendi rationem si præ oculis habeant, qui a Deo plebis erudiendæ munus susceperunt, brevi aurea illa sæcula, vel etiam illis meliora, & longe feliciora rediisse comperiemus: at si quam hactenus præstiterunt, persequantur, periculum est non mediocre, ne divagantes ultro citroque ovium greges, pastorum incuria, luporum insidiis opprimantur. Quos dominus a propheta his verbis admonitos voluit. Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, *&c.* Quibus, quacumque litera exprimit comminatum esse dominum, non dubium est eadem ad nos referri. Otiosi autem pastores ob id majori animadversione digni sunt, quod non sibi solis, sed & pecudibus suis injuriam faciant: negato illis cælesti pabulo: quo nisi in terris fruantur, perpetuum illum & immortalem cibum (ubi corporis ergastulo liberatæ fuerint) consequi non possunt. Neminem in cælis agnoscit Deus, qui eum antea in terris non cognoverit. Quare, cum Christianæ reipublicæ, hac in provincia Narbonensi administratio nobis commissa sit, ne prorsus officio suo pastores abuterentur, eorumque negligentia incautæ pecudes omnino deperirent, vos omnes (quibus prima ecclesiæ administratio credita est) convocandos putavimus: ut quæ ad ecclesiæ ministrorum aliorumque omnium emendationem utilia Spiritus sanctus (cujus si desit opera, labor omnis vanus & inanis est) nobis dictaret, diligentissime exequenda curaremus: hac potissimum ratione moti, quod a pluribus annis, propter bellicos tumultus, aliaque multa temporum incommoda, concilio convocato, rei Christianæ non fuerit prospectum. Hoc autem (ut ex animi sententia fiat) commodissimum fuerit, si antequam de pastoribus, aliisque clericis agamus, certissima fidei Christianæ præcepta, omnibus alta mente, imisque sensibus reponenda præscribamus: quod hac incognita, gratus Deo esse nemo possit. Nam (ut probatissimus ille doctor ecclesiæ Paulus secundo ad Hebræos capite scribit) accedentem ad Deum oportet credere: Nisi enim credideritis (ut cap. 7. canit Isaias propheta) non intelligetis. Quare, ut quæ ad nostram salutem, & restituendam pristino nitori ecclesiam, necessario faciunt, perfecte intelligantur, hanc fidei regulam Christicolis omnibus exacte cognoscendam proponimus, de pastorum aliorumque officio postea dicturi.

De fide catholica.

Canon I.

VNAM sanctam, catholicam, & apostolicam ecclesiam (cujus caput Christus est) sub imperio & auctoritate sanctissimi domini nostri

papæ, firmo, constantique animo credimus: A mansuetoque ac demisso profitemur. Cui omnes parere debent: & nos illi obsequimur, credentes & recipientes puro & sincero corde, quicquid a sancta Romana ecclesia, sanctisque patribus, in conciliis, duce Spiritu sancto, ut par erat congregatis, nobis traditum & sancitum est. Nolentes a vero, & nobis relicto a sancta Romana ecclesia, sanctisque patribus confirmato tramite aberrare.

Et quoniam a novis quibusdam hæreticis, hac nostra infelici tempestate, tragœdias inter Christianos moventibus, in nonnullis axiomatibus (de quibus jam sæpius lata est sententia) hæsitatur, B ita ut non vereantur pestiferis dogmatibus eousque gregem exagitare, ut consumptus, verius quam dilaniatus dici possit. Huic tandem malo omni studio & diligentia occurrendum esse duximus: ne prorsus de re Christiana (quod Deus avertat) actum sit.

Has itaque hæreses, nostra confessione funditus exterminatas, & radicitus extirpatas volentes, quæ subsequuntur (& si ea complectatur superior generalis confessio) exprimenda tamen speciatim, ad falsas hujusmodi opiniones confutandas putavimus.

Septem imprimis ecclesiæ sacramenta (quibus Spiritus sancti gratia in obsequentes, & non obicem opponentes confertur) puro, & integro pe- C ctore confitemur: quæ (ut locupletissime sacrorum canonum statuta, & orthodoxæ ecclesiæ testantur) quilibet Christianis pie, constanter, & magna cum admiratione, venerari & recipere, ut cujusque persona & qualitas est, debet.

Et quia de loco, in quo bene in terris viventium animæ, ubi corporeis vinculis solutæ fuerint, purgantur (unde purgatorium dicitur) hæretici quidam impie judicarunt, rejecta eorum sententia, unum credimus. Itaque sanctum & utile censemus orare pro mortuis, ut a peccatis absolvantur.

Quæcumque de vera sacramentali confessione, de missarum celebratione, deque missis audien- D dis ac sacrosancto eucharistiæ sacramento, a Christianis omnibus adorando, & sacramentaliter recipiendo, a sancta Romana ecclesia nobis tradita sunt, pia & sincera mente recipimus: atque ut diligenter prædicentur, & sacerdotum diligentia, ab omnibus observentur, severissime jubemus.

Orationes sanctorum nunc cum Christo regnantium, præcipue virginis Mariæ, nobis & omni populo Christiano profuturas, ut orthodoxa mater tradit ecclesia exuta omni hæsitatione confitemur. Quare sanctissimam Dei genitricem Mariam, omnesque sanctos & sanctas, venerandos & invocandos, ut ritus & sanctæ Ro- E manæ ecclesiæ præceptiones docent, profitemur & decernimus; præcipimusque, ut idem Christiani omnes credant.

Dies festos domini, virginis Mariæ, divorumque & sanctorum omnium: necnon jejunia, tam quadragesimæ, quam alia ab ecclesia nobis indicta, abstinentias, peregrinationes, vota & ecclesiæ militantis ceremonias, a sancta Romana ecclesia nobis traditas, & laudandis consuetudinibus confirmatas recipientes, ab omnibus Christianis, præsertim clericis observari, & constantissime, maximaque animi sinceritate custodiri præcipimus.

Neque prætermittenda censemus, quæ a sancta matre ecclesia Romana, sanctisque patribus de imaginibus in ecclesia constituendis, hisque sanctis venerandis, quorum in templo constitutæ sunt imagines: deque libero arbitrio, fide & actionibus, vere, Christianeque nobis prodita & præcepta sunt. Quæ omnia, firmo, intrepido, & constanti animo admittimus, & confitemur: credendaque, & ab omnibus Christianæ legis professoribus servanda hoc decreto censemus.

In lucem edita sunt a dominis doctoribus facultatis Sorbonæ Parisiensis Christianæ legis axiomata die 10. Martii, anno salutis nostræ 1542. facta: quibus quæcumque hactenus dicta sunt, consentanea intelligi, speciatim exprimi, & promulgari volumus. Quæ quidem, tamquam vera, orthodoxa, & Christianæ religioni consona recipimus: eaque prædicari, & palam exponi in sacrificio missæ faciendo, & concionibus habendis, exacte jubemus. Quod qui factum noluerit, veluti refractarium, ex Christianorum communitate exterminandum judicamus.

Præterea, eos omnes cujuscumque sexus, dignitatis, gradus, & conditionis fuerint, qui aliud quam Romana credit & profitetur ecclesia, persuasum habere, & obstinato pertinacique animo asserere audeant, ejusdem concilii auctoritate velut hæreticos a communione & sancta fidelium societate separari volumus.

De pastoribus & gregibus.

Canon II.

HUCUSQUE satis dictum est de his quæ ad intelligendam fidei Christianæ vim pertinent. Nunc superest, ut de pastoribus, eorumque gregibus verba facturi fidem exolvamus. Et quia hoc pastorum esse officium antea diximus, ut optimis vitæ exemplis, ad res præclare gerendas alios commoveant; ne, si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadant, non ab instituto alienum fuerit, a pastoribus exordium sumere, ut perspicuum esse possit, quomodo designandi & creandi sint: quantum ad manuum impositionem attinet, tum quo munere fungi debeant. Qua in re, quid pristino nitori restituendum sit, ex sequentium contextu facillime elucescet.

De rebus percontandis, sive scrutinio circa qualitatem ordinandorum, ætatem videlicet, genus, mores, titulum, literaturam & alia.

Canon III.

QUod ad manuum impositionem, ordinum videlicet collationem spectat, quibuscum & Dei confertur gratia, præscriptas a sanctis patribus regulas, apostolicasque præceptiones recensendo, id institutum præceptumque videmus, manus nemini cito imponendas, neque aliena peccata habenda esse communia: ut (id audendo) quis ea participare censeretur. Itaque prius probentur, & sic ministrent. Hac de re verba facientes sancti patres, scriptis testatum nobis reliquerunt, manus cito imponi, ubi ante ætatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ, ante experientiam doctrinæ, sacerdotalem honorem non probatis tribuere

ANNO CHRISTI 1551.

tribuere quis non dubitaverit: & sic qui designat, seu sacerdotii auctoritatem confert, aliena peccata habere communia. Quare utrique, designanti scilicet & designato, canonum pœnæ infliguntur.

Et quia eligendi sunt ad ministerium clerici qui digne possint sacramenta tractare (melius est enim domini sacerdotes paucos habere ministros qui (ut par est) sacrorum administrationi invigilare queant, quam multos inutiles, qui ignavia sua efficiant, ut quæ admiranda, maximoque honore prosequenda est sacerdotii designatio, contemptui habeatur) non mediocrem ad examinandos, creandosque sacrorum ministros adhibendam esse diligentiam, sancti patres tradiderunt, & severe præceperunt. Nempe, ut si episcopus aliquos ad sacros ordines promotos velit, ipse cognoscat, vel eligat sacerdotes aliosque viros prudentes, gnaros legis divinæ, & in ecclesiasticis sanctionibus exercitatos, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem; quæ illis bona suppetant unde victum sibi comparare possint, vulgo titulum vocant, locum ubi educati sunt, si bene literas noverint, & si legem Dei didicerint, ante omnia diligenter investigent. Tum si fidem catholicā constanter teneant, & eam verbis simplicibus asserere valeant. Cum igitur ex his quæ dicta sunt, aliisque Christianis canonibus (quos nobis sancti patres sequendos proposuerunt.) in hoc potissimum examinandi rationem consistere videamus, ne sacrum ordinem consequatur nothus & spurius sive illegitimus, tum qui corpore vitiatus sit, qui idoneam ætatem non habeat, cui bona desint unde vivat, qui literatus non sit, postremo quam corruptis & improbis moribus sordescat, singula suis locis exequi decrevimus.

De ætate prædicta in ordinandis requisita.

Canon IV.

VISUM est itaque neminem sacro & clericali caractere insigniendum, neque ad alios sacerdotii gradus promovendum, nisi servato juris, ordine, habita ætatis ratione, nempe non sacram capillorum incisionem (quam clericalem tonsuram dicunt) adipiscantur, nisi septimum annum attigerint. Non quatuor minores ordines, nisi duodecimum. Non subdiaconatum, nisi decimum octavum. Non diaconatum, nisi vicesimum. Non summum sacerdotii gradum (quem presbyteratum appellitant) nisi vicesimumquintum. Nam eum & ætate & moribus satis provectum esse oportet, qui rerum sacrarum administrationem, rudiumque & divinæ legis imperitorum institutionem suscepturus est.

De moribus ordinandorum prætactis.

Canon V.

CUM deceat morum integritate sacerdotem insigniri, pauca hac de re dicenda sunt. Ejus itaque mores vitamque probamus, qui Deum veneretur & colat: qui parentes amet: observando, si meritum illis honorem exhibuerit: adjuvando, si rerum penuria aut morbo, aut alia quavis calamitate laborent: parendo, si quæcumque illi justa præceperint, exequatur: qui potentioribus cedat, minoribus parcat, qui rei venereæ non sit deditus: qui luxuria non de-

A fluat, qui seditiones & discordias non moveat: qui denique nec sibi, nec alteri injuriam faciat. Æquum est enim eum moribus clarum esse, cujus exemplo alii meliores fieri debeant.

De prædicto genere ordinandorum.

Canon VI.

INSTITUTA sunt a domino sacramenta, ut his utantur Christiani: iique potissimum, quos ipsorum administratores esse voluit. Quare cum verum matrimonium numero sacramentorum ascribatur, idque Deo semper offerendum sit: quod perfectius, præstantiusque cognoscitur, qui ex sanctissimo hujusmodi matrimonio nati B non fuerint, negat concilium ad sacros ordines promovendos esse.

De literis attestatoriis ordinandorum quoad tria prætacta.

Canon VII.

ET quia contingere potest, ut qui sacros ordines consequi velit, ætatem, vitæ & morum probitatem, necnon genus mentiatur: ut omnis via fraudi doloque præcludatur; literas secum deferat promovendus a judice ordinario, vel consulibus loci unde originem duxerit, sive quem incolere consueverit, quibus testetur se idonea ætate, bonisque moribus præditum & le- C gitimo sanguine, seu matrimonio ortum: Quas nisi episcopo obtulerit, ordine non donetur, nisi hæc ei perspicua sint quod promovendum cognoscat, aut alio modo.

De titulo prædicto a promovendis exquirendo.

Canon VIII.

CUM (ut superius dictum est) sancti patres neminem statim nisi habeat unde victum sibi comparet, & sine titulo ordine donandum esse jusserint, sedulo & diligenter investigandum est, an bona illi suppetant ex quibus vivere possit, qui ad sacerdotium aspirat: ne panem ostiatim mendicare cogatur infelix clericus in op- D probrium & dedecus ordinis, unde officium vilescere censetur.

Itaque nemo sacros ordines consequatur, cui speciatim destinata ad victum bona non sint: sive a sacerdotio, seu beneficio aliquo sive a patrimonio petantur. Redditus autem annuus erit triginta saltem librarum Turonensium. Cujus rei fidem faciet testatione tabularum a judice ordinario loci, ubi sacerdotium seu beneficium, vel patrimonium situm est acceptarum. Ipsæ autem tabulæ, vel earum exemplar, ab eo qui est a secretis episcopo retinebuntur; jurabitque promovendus apud episcopum, se nullo modo E alienaturum illud patrimonium, nisi forte ad pinguiorem fortunam pervenerit. Quod si fraude aut dolo, aut alia quavis iniqua & non permissa conventione desierit possidere, ita ut mendicare, & egestate urgeri deprehendatur, officii administratione ab episcopo privetur, quousque ipsum recuperarit, ejusque fructibus omnino & libere gaudeat. Poterit & alia pœna arbitraria puniri.

De literatura & scientia ordinandorum jam tacta.

Canon IX.

PRVDENTEM & literarum peritia insignem cum oporteat esse ad sacerdotium aspirantem, sitque jure constitutum, ne quis literarum expertes audeat ad sacros ordines promovere. Id cum de sacra capillorum incisione, sive clericali tonsura etiam intelligendum sit, multo magis igitur ignorantia errorum omnium mater sacerdotibus vitanda est. Quare decrevit concilium, ut nemo ad hujusmodi ordines, præcipue sacros admittatur: nisi facto in literis periculo, idoneus judicatus sit. Potissimum in Grammatica, etiam si edito ingenii specimine gradum adeptus fuerit: vel in severam religionis regulam juraverit. Sciant præterea qui sacros ordines capessunt, legere & intelligere: congruumque ab incongruo discernere, præsertim ii, qui summum sacerdotii honorem consequi velint. In quibus, quia maius est periculum, major adhibenda est cautio: diligentiusque observandum, ut noscant saltem euangelium ad literam, seu textualiter populo exponere. Congruum erit præterea vulgarem canendi artem didicisse, ad laudes Deo personandas: psalmos, hymnos, cantica, aliaque hujusmodi divina canendo: ut ecclesiæ ritus docet.

De corpore vitiatis.

Canon X.

AD hæc cavendum est, ne corpore vitiati, aut manci, seu alio quovis noxio morbo (cujus canones meminerint) detenti, sacris ordinibus donentur: Quibus adde admodum balbutientes, quique vix intelligi possint. Hi enim soli tanto munere digni sunt, qui linguam habeant a natura intelligibilem, & satis expeditam.

De dimissoriis literis.

Canon XI.

PLACVIT synodo, quæ vulgo dimissoriæ literæ dicuntur, nemini concedendas esse, ad sacros ordines consequendos præterquam eruditis, optimisque moribus præditis, titulatisque & alias qualificatis, ut supra dictum est, & qui a judice ordinario loci, in quo nati fuerint, vel quem habitare soliti sint, literas acceperint: quibus testentur, & fidem faciant de ætate legitima, ut antea, & se viros probos, ex legitimo matrimonio natos, probatę consuetudinis, & a criminibus immunes esse: Nisi hæc episcopo perspicue innotescant.

De dimissoriis eisdem.

Canon XII.

NVLLVS posthac qui diœcesi præsit, literis dimissoriis inserat clausulam illam, negligentiæ potius, quam muneris recte administrati testem videlicet conscientiam nostram exonerantes: Sed per literas suas testetur eos idoneos & qui provehantur dignos: Quibus hanc inseret clausulam: quem idoneum & dignum reperimus: aut nulla literis fides habebitur. Ne-

A que ad omnes simul hujusmodi literæ dabuntur, sed ad singulos ordines separatim: ut qui ad majores promoveri voluerint, de aptitudine & dignitate, seu idoneitate, & de his quæ ratione susceptorum, suscipiendorumque ordinum in ecclesia facienda sunt, respondere valeant: nisi qui ordines capessunt, in sacra pagina, aut altero jure gradum adepti sint: aut in ingenuis liberalibusque scientiis tamquam emeriti & rude donati fuerint: qui vulgo in artibus magistri appellantur: quos verisimillimum est idoneos & dignos esse.

Cum avaritia omnium malorum radix uno omnium consensu habeatur: ne ea coinquinari & sordescere videantur episcopi: quibus non B solum vitia, sed minima etiam suspicio vitanda est, commodissimum erit, eas literas tam ordinum, quam dimissorias, gratis concedi, aut saltem modicum præmium accipi.

De clericis peregrinis.

Canon XIII.

DECRETIS, & sanctorum patrum constitutionibus, cum sancitum sit ne sacerdotes & quilibet alii clerici injussu episcopi peregre proficiscantur pariterque prohibitū episcopis alterius diœcesis clericos & peregrinos, absque literis commendatitiis sui episcopi recipere, specia- C timque præscriptum, ne inferiores sacrorum præsides, ut puta parochi, vel curati, sine episcopi consensu, in ecclesiis suis peregrinos instituant, præcipue incognitos. Nempe quorum origo & vita episcopo non innotescunt. Et quia non raro accidit ut multi a suis diœcesibus exulent, propter indigna, quæ perpetrarint, facinora, imo contingit ut excommunicati sint, qui in eo statu missas celebrare, & aliis divinis se immiscere non erubescunt alienis in diœcesibus, non sine gravi scandalo, eosque ut plurimum literarum imperitos, & omnino ignaros aperte videmus. Idcirco, cum, ut antea dictum est, eos deceat locupletissimum de se testimonium offerre, statuit concilium alienæ diœcesis presbyteros, ad sacra & ordinum executionem D nullo modo recipiendos, nisi commendatitias suorum episcoporum literas ostenderint, easque (ut par est) compositas. Nimirum, quibus de vita, moribus, ipsorumque ordinibus laudabile testimonium perhibeatur. Præterea, ab episcopo ad quem accedunt, sive ejus vicario, de ipsis in literis & necessaria rerum cognitione (ut supra dictum est cum de promovendis ageretur) periculum fiat: neque, nisi idonei admittantur. Quare, parochis, sive ecclesiarum rectoribus, eorumque vicariis severe prohibetur, ne hujusmodi peregrinis, e- E xequenda sacra committant, sine scripta superioris venia: exceptis viatoribus & peregrinis illac iter facientibus: quibus id clanculum, semelque tantum, facta de literis fide parochis, conceditur. Quod qui observatum noluerit, Christianorum communitate privetur, carcere, aliaque pœna arbitraria coercendus.

Anno Christi 1551.

De vita & honestate clericorum.

Canon XIV.

Qvia decet sacerdotes sobrios, modestos, castos, continentes, & omnibus Christianis exemplo esse, in verbo, consuetudine, fide, cunctosque ad res praeclare gerendas honestis actionibus commovere doctrina & gravitate valere, convenienti veste uti, ut testentur externa, quales intus sint, commodum fuerit singula paucis exprimere.

De tonsura & habitu clericalibus.

Canon XV.

Statvit haec synodus, ut clerici sacros ordines consequuti, coronam gerant grandem, rotundam & apertam ordinibus in quibus constituti sunt, congruentem: barbamque radant saltem semel in mense, potissimum canonici, & alii qui in ecclesiis cathedralibus divino munere funguntur: & qui in ecclesiis collegiatis saecularibus vel regularibus vivunt: & parochi qui in eorum ecclesiis perpetuo ministrant, decenti indumento, nempe talari veste, incedant ornati: nisi forte urgentia negotia curaturi gradum accelerent: Tunc enim saltem ad genua demissam aequum est eos deferre. Praeterea quae in rugas contracta non sit, neque serico vel bombycino limbo, aut assuto veluti nervo deturpata, verius quam ornata, quae apte composita sit, cujus color sacerdotem deceat, quam nec longitudo, nec brevitas nimia deformem reddat: Neque domum egressi, in civitate, vel loco quem habitant, conspiciantur: nisi veste superiore induti: pileo rotundo, & ephestri sive capitio, praecipue parochi, quibus ecclesiarum credita est administratio. Vestes & caligas gerant integras, non variegatas, neque incisas: Subuculis non rugatis utantur: quae laicorum inconstantiae & levitati, quam clericorum gravitati magis conveniunt. Non digitos annulis ornabunt, nisi quibus id jure permittitur.

Cum studere debeant clerici omnes, praesertim sacerdotes, ut sibi in omnibus & ubique quam simillimi sint: multi autem reperiantur, qui ab urbe iter aliquo facturi, milites personati videantur. Praescribit haec synodus, ut equites, vel pedites aliquo profecturi, decorum servent, praesertim nullas pileis plumas inserentes.

Prohibetur clericis omnibus, sericis, sumptuosisque vestibus uti: hoc tamen concesso ne vilescat ecclesiastica dignitas, ut dominis episcopis, abbatibus, & ceteris, qui auctoritate & honore in ecclesiis praefulgent, hisque omnibus quibus eas jura non negant, permittantur, habita cujusque ratione. Sed videndum est ut in his decorum, gravitas, & modestia serventur, ne ullo possint luxu notari.

Caveant, maxime canonici, & alii tam ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum & parochiarum ministri, ne vestes in templo sub ecclesiastico indumento gerant, nisi superne clausas, & (ut praetactum est) eousque demissas, ut talos attingant: Quarum manicae integrae, non in medio sectae sint: In quibus (ut antea dictum est) nihil indecori deprehendatur. Quibus quicumque non paruerit, lucro, quaestuque privabitur, & a superioribus ejicietur.

A

De habitu & tonsura monachorum & religiosorum.

Canon XVI.

Et quoniam monachi, & quibus severior quaedam religionis observatio proposita est, coenobia sua egressi divagantur, nullus posthac audeat in vulgus prodire, nisi aperta corona, barbaque abrasa: cum amictu suo, sive habitu ita indutus, ut omnium oculis conspiciendus objiciatur. Quod qui non praestiterint, ab ordinariis judicibus ecclesiasticis locorum in quibus deprehensi fuerint, nulla ratione privilegiorum habita

B

(quod populum suo munere & officio abutentes offendant) coerceantur, & canonice puniantur.

De tabernis, crapula & ebrietatibus clericis prohibitis.

Canon XVII.

Cvm Christianos omnes deceat sobrietas, potissimum ea uti ecclesiae ministros aequum est. Nam execratur eos D. Paulus, quorum Deus venter est: quod regnum Dei in esca, & potu non sit. Quare monentur clerici omnes, ut crapula

C

& ebrietate abstineant, & oenopolia seu tabernas non ingrediantur nisi viatores: Quod qui contempserint, poena carceris, & alia arbitraria plectantur.

Quemadmodum a saecularibus & laicis discernitur clericorum ordo: sic distincta esse eorum officia, nemo est qui nesciat: Ita ut quas exercere solent artes laici, rejicere debeant clerici: ne habendi cupiditate, malorum omnium fomite, ipsorum animi torqueantur. Caveant igitur clerici omnes ne coenaculariam faciant: neque hospitum, sive tabernariorum munus exerceant: nisi superiores, gravioresque poenas malint perpeti.

De ludis clericis prohibitis.

D

Canon XVIII.

Cvm exacti inter humanos temporis Deo reddenda sit ratio, clericosque quinto ad Ephesios cap. D. Paulus moneat, ut quodcumque faciant, aut in verbo aut in opere, in nomine domini Iesu Christi faciant, gratias agentes Deo & Patri per ipsum, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum. Cumque quarto ad Philippenses capite, eorum modestiam omnibus notam esse velit, innumerae autem sordes ex aleis contrahantur: Iubet haec synodus, ut

E

tesseras, & omne aleae genus, praesertim, publice vitent: ludisque haudquaquam permissis non utantur, neque intersint, ne ut supra puniantur.

De choreis larvis, & joculationibus clericis prohibitis.

Canon XIX.

Saltationes, sive choreas non ducant, ex quibus animi levitas & inconstantia dignoscitur: larvas non gerant: neque eas gestantibus comites se praebeant. Postremo in audiendis, spectandisque joculatoribus, histrionibus, & quaslibet ludicras artes exercentibus, nullam

lam temporis jacturam faciant sub pœnis prædictis.

De armis clericis prohibitis.

Canon XX.

NEC ensem, nec pugionem, nec aliud armorum genus secum gestent, nisi propter itineris necessitatem: Sed quam profitentur vitæ rationem, piis moribus, religiosoque habitu metiantur. Quod qui neglexerint, tamquam sacrorum canonum contemptores graviter puniantur.

Negotiationes clericis prohibitæ.

Canon XXI.

NEMO qui se strenuissimum sub tutissimo Christi imperatoris vexillo militem obtulit, negotiis sæcularibus animum involvere debet: ut ei placeat, quem omni admiratione, & quovis honore colendum ducem elegit. Itaque æquissima ratione id postulante, prohibet concilium clericis omnibus, maxime presbyteris, ne suæ dignitatis immemores in ædibus laicorum aut viduarum, cujuscumque status, conditionis & honoris fuerint in maximum totius cleri probrum & dedecus, seipsos, suasque actiones vænales exponant. Et quia turpissimum est, quos sibi ministrare Deus voluit domesticis laicorum sordibus contaminari, caveant sedulo clerici, ne pincernarum, coquorum, stabulariorum, hippocrinorum, ceterisque hujusmodi sordidis officiis fungantur. Nec rei domesticæ & familiaris administrationem suscipiant. Nec causis, litibusque persequendis dent operam eorum quibus serviunt, aut aliorum nomine. Quæ districtius concilium prohibet sub anathematis interminatione aliisque pœnis a canonibus indictis.

His præterea jubetur, ut a famulatu & servitute, cui fortasse aliqui nunc obnoxii comperientur, intra proximos menses a die publicati concilii, in cujuslibet diœcesis synodo episcopali computandos, desistant, ac omnino seipsos in libertatem vindicent. Quod nisi fecerint, excommunicatos esse, & officii exequutione privatos, ab hoc ipso tempore concilio placuit: ita ut absolvi nequeant, nisi perspicue innotescat, eos sine dolo & fraude ab hujusmodi vitiis reipsa animum revocasse. Quod si rursus obstinati & pertinaces ad ea (ut canis ad vomitum) redeant, noverint se in excommunicationis sententiam recidisse: & munere, sacerdotioque sive beneficio per annum interdici.

Et publicani non sint, nec proventus
E phanos redimant, aut conducant, ut ex his quæstum faciant: minusque, tamquam propolæ, quicquam vili pretio comparent, quod carius vendere possint. Tum nec sint, nec habeantur fœneratores, si pœnas canonum, aliasque arbitrarias evitare voluerint.

Non clerici, neque sacerdotis est a rebus ecclesiasticis animum abducere, ut laicis consulat, ne plus foris quam domi sapere dicatur. Monentur itaque clerici omnes ne judicium, procuratorum & tabellionum in foro prophano, aut aliud sæculare munus jure illis negatum exercere audeant. Nec alias officia vel commercia secularium exerceant, maxime inhonesta, hujus edicti contemptoribus superior pœna proponitur.

A *Ne clerici cum mulieribus habitent, deque eorumdem castitate & pudicitia.*

Canon XXII.

CONTINENTEM, castum, pudicumque cum deceat esse sacerdotem, rarissime, aut numquam illi cum mulieribus familiaritas intercedat: imo & nomen earum nesciat: non potest enim toto & sincero pectore Deum colere, qui feminarum domos habitet: cum femina secum habitantis conscientiam exurat. Nam ubi talis fuerit sacerdotum cum mulieribus habitatio, antiqui hostis stimuli non desunt. Itaque præscri-
B bit concilium clericis omnibus, præsertim sacros ordines adeptis, & sacerdotio seu beneficio donatis, ne domi suæ meretrices alant: aut mulieres, quæ vel propter ætatem hoc nomine possint suspectæ haberi.

Et quia nusquam peccato locus esse debet: sed ubique colenda virtus, & Dei timor præ oculis habendus est (nihil enim tam occultum, quod aliquando in lucem non prodeat; in ejus perniciem qui scelerate illud perpetrarit, non solum non domi suæ, sed nec alibi, mulieres, quæ ob impudicos mores apud populum male audiunt, imo ne suspectas quidem frequentare audeant, quibuscum, præsertim publice, con-
C fabulari nefas esse duxerint; Locaque impudica omnia, & potissimum ea quæ publica habentur lupanaria, caveant clerici ne ingrediantur.

Si qui vero incontinentes, libidine præcipites, concubini & hisce decretis repugnantes deprehensi fuerint (ut vitium hoc rei Christianæ incommodissimum radicitus evelli & extirpari possit) carceris arbitraria, aliisque pœnis, quas sacra decreta & conventa proponunt, puniantur. Et ut decretum illud, quod in publicos concubinos editum est, a nemine ignoratum, diligentius observetur, Statuit concilium in qualibet synodo per singulas diœceses celebranda ipsum exacte le-
D gendum esse diligentiusque diœcesum præsulibus invigilandum, ut de contemptoribus supplicium sumatur.

Monentur quoque parochi, & quibus cura, ecclesiarumque administratio data est, nisi pœna excommunicationis plecti malint, ut episcopos suos, vel generales vicarios, judicesque ecclesiasticos certiores faciant, si quos suis in parochiis, cujuscumque status & conditionis fuerint sacerdotes habeant rei venereæ deditos, ob idque male audientes, ut in eos, idque clanculum, inquiratur: ut sceleris gravitas postulare videbitur.

De filiis presbyterorum.

Canon XXIII.

QVOS clerici ex concubinatu, aut alio modo jure vetito filios susceperint, secum habitare non patiantur: Imo nec mulierum filios, propter quas nominis turpitudinem contraxerint, seu infamati fuerint, domi suæ alant. A quo, si moniti non desistant, excommunicatione, aliaque pœna arbitraria puniantur.

De foro competenti.

Canon XXIV.

SÆPE contingit ut clerici a secularibus profanisque judicibus capti & in carceres conjecti

ANNO CHRISTI 1551.

jecti ad ecclesiasticos judices remittantur: Statuit A concilium, eos ut decet, & sine populi scandalo remittendos esse, ita ut ecclesiasticæ dignitatis, præsertim sacerdotalis, ratio habeatur, ne sint clerici laicis ludibrio: Nihilque in eos & supellectilem bonaq; ipsorum mobilia novi committatur: quod qui contempserint pœnis jure præscriptis puniantur.

De excessibus subditorum in jurisdictione sæculari prælatorum.

Canon XXV.

HORTATVR concilium præsules sacerdotesque omnes, qui jurisdictionem sæcularem habent, ne prætextu jurisdictionis & imperii facinorosos homines cujuscumque qualitatis existant, B quovis quæsito colore, puta quod ad suæ jurisdictionis exercitium, scilicet quod pugiles, & audaces existant, sunt idonei, vel alio quovis colore apud se recipiant. Neque ullo modo illis faveant, aut quid agendum sit consulant, auxiliumve ferant: sed eos potius a sua jurisdictione suisque finibus procul expellant. Quod qui neglexerit pœnis juris obnoxius sit.

De qualitate præficiendorum ecclesiis, de residentia, officio & administratione eorumdem.

Canon XXVI.

QVIA generale concilium huic provinciali imposuit, ut super conferendis sacerdotiis seu C beneficiis proinde se gerat, ne ea viri indigni, præsertim literarum imperiti consequantur, ut potius æquitati, & rationi quam sanguini & officiorũ seu servitii compensationi locus sit: denique ne sacra prophanis misceri, aliaque pro aliis ingeri videantur: Idcirco jubet nostra hæc synodus generale illud concilium, aliaque sanctorum patrum statuta, de conferendis sacerdotiis edita, exactissime observari; cujus contemptores, pœnas eodem in generali concilio aliisque indictas incurrant.

Cum nonnulli parochiis aliisque sacerdotiis præsint, in quibus sacri ordines, præcipue sacerdotalis, requiruntur, præter tempus jure seu alio D modo præscriptum, idque pluribus annis, nihil minus prospicientes, quam ut eos ordines adipiscantur. Imo quia non desunt qui multa quæ simul ab uno (ut æquum est) recte administrari nequeunt (unde vulgo incompatibilia vocantur) sine summi pontificis venia, seu dispensatione, aut quæ saltem cognita sit, possident: Statuit concilium, ut infra mensem, post decreti hujus in synodis publicationem, cogantur literas ordinum proferre: quibus de sacris ordinibus ad possidenda sacerdotia seu beneficia necessariis, seu de dispensatione legitima super hoc, ac E super multitudine seu pluralitate sacerdotiorum incompatibilium, fidem faciant, ne pœnas juris perpeti cogantur, ac de ipsorum sacerdotiis decernatur, quemadmodum si eorum obtinendorum datam esse veniam ignoraretur. Hoc autem statutum sit, nec detrahendo, nec innovando quicquam quod exhibitionem titulorum, quam sacri canones, patrumque decreta & conventa præscripserunt.

De clericis non residentibus.

Canon XXVII.

SACRÆ paginæ legendæ, exhortando, monendoque ad res præclare gerendas populo, imperitis & Christianæ legis rudibus instituendis operam dare, nihilque intactum relinquere, sed omnia sedulo & diligenter curare, quæ ad divinum illud quod susceperunt ministerium exequendum pertinent, sacerdotes admonentur: ut olim munus hoc, Timotheo, sacerdoti per manuum impositionem effecto, demandatum fuisse legimus.

Quæ, nisi perpetuo locum incolant, cum exequi non posse conspicerent sancti patres, commodissime statuerunt, ut eis ecclesiarum administratio, sacrumque ministerium & sacerdotium dentur, qui, ubi peragendum munus susceperint, permaneant: ex se officio fungi valeant: aut non admittantur, aut admissi ejiciantur: Nisi forte præsulum licentia literarum capessendarum, aliarumve rerum honestarum causa eos abesse contigerit. Itaque, & ut leges aliæ, quæ de perpetua parochorum habitatione conditæ sunt, exactissime observentur, utque incommoda omnia, quæ propter eorum absentiam non solum accidere possunt, sed etiam imminent, procul avertantur, statuit concilium, ne posthac parochi perpetuiq; corũ vicarii, & quibuscumq; animarum cura commissa est, sive regulares, sive sæculares sint, ab iis quibus ordinariæ credita est provinciæ administratio relaxentur, seu dispensentur, nisi cognita causa, diligentiaque excussa, ut perspicuum sit legitimam esse. Nimirum ratione studii, aut officii apud episcopum, justitiæ, vel jurisdictionis exercendæ gratia: aut nisi in superioribus ecclesiis cathedralibus, & his quæ collegiatæ vocantur, ipsimet adesse cogantur: qui eisdem in ecclesiis inscripti vel intitulati sunt perpetui: aut nisi alia causa suppetat legitima, & juri consentanea: quæ tabulis a diœcesano acceptis præscripta & certo tempore (ut æquum esse arbitrabitur) coarctata, seu finita sit, ubi eam causam neque dolo, neque fraude fucatam noverit.

Concilio placuit, si juris relaxationem, sive dispensationem consequuti provinciam incolant, eos ter saltem in anno, singulas, quas susceperint regendas ecclesias adire: & ipsosmet munus exercere. Quod intelligimus etiam ab his præstandum esse, qui exorata a summo pontifice Romano venia, duo, aut plura obtinent sacerdotia sive beneficia: nempe ut ea visant, ipsique administrent respective, ut supra.

Hæc nisi jussa capessant parochi, aliique quibus animarum cura commissa est, & qui ubi sitæ sunt ecclesiæ non habitant, nisi ut supra relaxati, seu dispensati, præter pœnas ipso jure indictas, noverint se ob id ipsum tertia parte fructuum sacerdotiorum, sive beneficiorum privatos, in usus ecclesiarumque, quibus præsunt, utilitates convertendorum: quo usque perpetuo habitaturi, & huic decreto reipsa pariturі veniant: Nullaque omnino relaxationis, sive dispensationis alias quam supra, habita ratione absentes habeantur.

Et quia fit sæpissime, ut reperiantur parochi, qui avaritiæ morbo laborantes, parochias suas aliis regendas committant, alienas curaturi, ut uberiorem quæstum facere possint: Idcirco statuit hæc synodus, ut si qui curam, munusque suum deserant,

ANNO CHRISTI 1551.

ferant, alienum administraturi, ob id gravius puniantur.

De qualitate vicegerentium seu vicariorum temporalium.

Canon XXVIII.

CVRARE debet qui diœcesi præest, ut qui legitime absunt, virum habeant qui eorum vice fungatur, literatum & idoneum: Nempe, qui sciat scribere, cujus vita neminem offendat, qui exemplo clarus, alios ad recte agendum impellat, qui denique ea sufficientia & moribus sit præditus, quales locus & personæ quibus præerit, poscere videbuntur.

De salario vicariorum prædictorum.

Canon XXIX.

CVM eorum laboribus satisfaciendum sit qui nostra negocia curant, est enim mercenarius mercede sua dignus, curabit diœcesis præsul, ita digna sacerdoti prǫmia proponantur, qui absentis munere & officio fungetur, ut & si non laute & sumptuose (quod clericis penitus prohibetur) vivat, possit tamen utcumque frugalem & non sordidam, incultam & agrestem vitam in sacerdotalis dignitatis dedecus & opprobrium agere.

De prædictis & hospitalitate.

Canon XXX.

CVMQVE pastores deceat hospitalitas, & in eos quos rerum penuria laborare vident, liberalitas, ampla vicem suam gerentibus præmia constituant, ut quam ipsi nequeunt propter absentiam, eorum nomine, alii in egenos beneficentiam seu hospitalitatem exercere possint.

De institutione auctorizabili vicegerentis, seu vicarii temporalis.

Canon XXXI.

COGANTVR sacerdotes omnes, sive regulares, sive sæculares sint, qui animarum curam susceperint, quantumvis magnum in ecclesia honorem adepti, episcopis, vel generalibus eorum vicariis, singulis annis, offerre ad eas regendas administrandasque ecclesias in quibus perpetuo residere non tenentur ob juris relaxationem sive dispensationem propter legitimas causas, de quibus pauloante dictum est, ministros, qui ipsorum munere fungantur, idoneos: & qui susceptæ provinciæ possint respondere: Iuraturos se rebus optime administrandis operã daturos: nisi in excommunicationis sententiam incidere velint. Nihil autem examinis hujus gratia, diœcesani, vel eorum vicarii, ab hujusmodi presbyteris accipiant. Si autem ipsimet parochi & rectores administrent, tunc non coguntur se episcopis offerre.

De residentia in domo presbyterali, & de reparationibus ejusdem ac ecclesiarum.

Canon XXXII.

VOLVIT concilium, ut parochi & rectores, sive qui eorum vicem obeunt, sacerdotii, sive beneficii domum & non aliam habitent: quam A reparandam curent si quid vetustate sublapsum sit, eamque supellectili & rebus necessariis instructam teneant, ut annuus erit, ecclesiæ proventus. Templa quoque resarciant, maxime in his quę necessaria sunt: Nempe in tectis.

De registro baptizandorum, & decedentium.

Canon XXXIII.

BAPTIZATOS, mortuosque in codicem referant: Sed quia puerorum vulgo quæsitorum, parentes nomen edere nolunt, satis erit susceptorum sive patrinorum nomina scribere. Liber autem in templo servabitur: quem auferri, B vel alio modo alienari prohibemus: ita ut si distractus, aut surreptus fuerit, a parocho & rectore sit exigendus.

Libri rectoribus habendi.

Canon XXXIV.

IVBET nostra hęc synodus quemlibet parochum sacræ paginę libros habere: quorum beneficio & opera populus doceri, & hęreses radicitus extirpari possint: Saltem utrumque testamentum novum, scilicet, & vetus, cum postillis in euange-C lia & epistolas communes quæ per totum annum dicuntur: tum manipulum curatorum. Quos si non habere aliquis deprehendatur, ejus sumptu emere poterit diœcesanus: & alia pœna arbitraria tamquam contumacem, & huic decreto repugnantem punire.

De instructione populi & prædicatione verbi Dei.

Canon XXXV.

CONCILIO placuit, parochos, pastoresque omnes, vel qui eorum munus obeunt, suis in parochiis, singulis diebus dominicis, apud populum concionari, & sacrosanctum populi ipsius captui se accommodando euangelium interpretari. Præterea eisdem diebus dominicis, post euangelii D expositionem ad literam voce expedita, & quæ saltem intelligi possit, doceant populum: primo, se munire signo sanctæ crucis, tum orationem dominicam, salutationem angelicam: Ave Maria gratia plena dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus. Amen symbolum apostolorum: Salve regina: confessionem generalem: decem præcepta decalogi: quinque communia ecclesiæ præcepta: tum orationem dominicam, symbolumque apostolorum lingua vernacula & quæ intelligi possit, repetant. Præterea axiomata sive articulos Christianæ legis E a dominis doctoribus Sorbonæ Parisiensis (ut supra) traditos, legant, & palam explicent saltem semel in mense.

De missa parochiali juxta præceptum ecclesiæ audienda.

Canon XXXVI.

PRÆCIPIMVS parochis omnibus, eorumque vicem gerentibus e suggesto, sive prono parochianos monere, excommunicationis pœnam illis minitantes: ut unusquisque ad missam parochialem veniat, diebus præsertim dominicis: & domesticos omnes secum ducat. Neque exeant (ut fit) aut concione habita, aut

ANNO CHRISTI 1551.

aut elevato corpore Christi, sed expectent quousque sacerdos auditoribus benedixerit: Ne in excommunicationis sententiam incidant. Eorum autem qui parere noluerint, ad ecclesiasticum judicem, seu officialem nomina deferant, ut illos tamquam refractarios, & qui hæreseos nomine suspecti habeantur, puniat. Qui etiam vocato in auxilium prophano & sæculari judice ad hæc præstanda compellantur, si opus fuerit. Divinum officium pio & sincero pectore audiant: non deambulantes, neque per templum discurrentes, sed genibus flexis orantes, vel stent modeste, vel sedeant ut viros Christianos decet. Quod qui contempserint, excommunicentur, nisi publice semel moniti desistant.

De prædicantibus advenis seu peregrinis.

Canon XXXVII.

PRÆSCRIBIT concilium ne monachus aliquis, aut qui severam religionis observationem profiteatur, aut alius cujuscumque status, conditionis, qualitatis aut prærogativæ existat, etiam doctor ad prædicandum Dei verbum admittatur, nisi a diœcesano examinatus a quo literas deferat, quæ vulgo attestatoriæ vocantur, quibus ipse, aut ejus vicarius nomen suum inscripserit, & sigillum impresserit, & quæ nullam omnino suspicionem moveant. Videant domini diœcesum præsules, ne quos admittant concionatores nisi a superioribus, si regulares existant, offerantur: & per literas attestatorias de eorum religione, vita, moribus & conversatione, ab uno saltem anno, ac doctrinæ fides in promptu facta fuerit. Si vero sæcularis futurus concionator existat, literas a suæ diœcesis præsule accipiat, quibus eadem testentur. Eos autem presbyteros, aut saltem diaconos esse necesse est, aut nullo modo admittendi erunt: quibus sine supparo suggestum ascendere non permittatur. Præterea eos concilium eligendos negat, nisi literas habeant a judice ordinario & consulibus loci ubi anno superiore (si quando concionati fuerint) tempore adventus Christi, vel quadragesimæ verbum Dei prædicaverint: quibus testentur & probent se id catholice Christiane, & sine scandalo fecisse: Tum jurabunt apud diœcesanum, se sacrosanctum domini nostri Iesu Christi euangelium fideliter, & catholice prædicaturos. Hæresesque pro viribus extirpaturos, ac nihil contra sanctæ Romanæ ecclesiæ præceptiones, ullo modo, vel in publicis concionibus, vel intra privatos parietes, dicturos & asserturos: sed potius de veneratione & intercessione sanctorum, suffragiis defunctorum, jejuniis, & aliis præceptis, ecclesiæque sacramentis, populum speciatim instituturos: ut tempus & locus postulare videbuntur. Postremo statim ab initio concionis, voce alta, & quæ intelligi possit salutationem angelicam totam (ut supra) dicant.

De custodia, reverentia, & renovatione eucharistiæ ac chrismatis, & de custodia fontium baptismalium.

Canon XXXVIII.

AD hæc ex sanctorum Patrum decretis, monet concilium parochos, & ecclesiarum rectores eorumque vicarios, ut ab ipsis sacrosancta eucharistia, in loco templi mundissimo & tutissimo clavibus adhibitis, summo cum honore collocata, religiosissime conservetur. Et qui (ut decet) non custodierit, pœnis canonum plectatur. Cavebunt autem, ne ibi die nocteque lumen desit: semperque eucharistiam paratam habeant, ut si quis infirmitate valetudinis laboret, statim ad eum deferant: ne non accepto sanctissimo Iesu Christi corpore, & sine communione moriatur. Quam, decenti habitu ornati, & imposito mundo velamine, ferant & referant palam & honorifice ante pectus, maxima cum reverentia & timore: Idque lumine semper præcedente, cum sit candor lucis æternæ: ut hac ratione fides & religio apud omnes augeantur. Præterea frequenter populum doceant, ut cum salutarem hostiam ad ægros & morbo vehementi oppressos deferunt; atque cum in missarum celebratione exhibent, supplices genua flectant omnes & adorent.

Quantum ad sacrosanctæ eucharistiæ renovationem attinet, ita se gerant parochi, vel qui eorum munus obeunt, ut singulis quindecim ad summum diebus ipsam renovent, ac in loco, quantum fieri poterit minime humido collocent: ne quid ex negligentia scandali oriatur: nisi excommunicari velint, aliudque supplicium grave perpeti.

Chrisma pariter adhibitis clavibus tuto conservetur, & singulis annis renovetur: Necnon fontibus baptismati destinatis, claves adhibeantur, ne quid in eos sordium incidere possit.

De vasis & ornamentis ecclesiarum.

Canon XXXIX.

IN sacris ædibus, vasis, vestimentis, ceterisque ornamentis ad divinum cultum necessariis, quæ deceant, habita ecclesiastici proventus ratione, res sacra peragatur. Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur ministeria, calices, patenæ, ministrorum indumenta, altaris pallæ, linteola sacra sive corporalia, aliaque ad ministerium divini cultus destinata, munda sint & nitida. Nimis enim absurdum videtur (& ut tradunt patrum canones) sordibus sacra coinquinari, quæ ipsa etiam prophana dedecerent.

Curatum alii presbyteri coadjuvent.

Canon XL.

STATVIT concilium, ut dominicis festisque aliis diebus colendis, in quibus missæ & vesperæ divinaque officia ex locorum consuetudine celebranda sunt, presbyteri omnes, supparo aut linea non manicata veste, sive roqueto induti assistant: In solemnibus pompis seu processionibus in missis vesperisque sacrificiis peragendis, parochum seu ejus vicarium coadjuvent: ne pœna excommunicationis puniantur: & templi emolumentis, pecuniaque in gratiam animarum purgatorii data, sive eleemosynis bassini, ut vocant, purgatorii priventur.

Ne aliquid pro spiritualibus exigatur seu promittatur.

Canon XLI.

PROHIBEMVS ne posthac pro administrandis ecclesiæ sacramentis, pro cadaveribus inhumandis, pro magnis vel parvis crucibus deferendis, alisque spiritualibus ministeriis pecuniæ quicquam exigatur, præterquam pro pulsandis campanis;

ANNO CHRISTI 1551.

nis: ut & pulsantium labori, & sumptibus satisfiat, sed mediocri mercede. Non tamen negamus, si quid ultro & sponte oblatum fuerit, parochos accipere posse. Sed hoc statutum edidit synodus ut tollantur conventiones, & omnes iniquæ pactiones, quæ de his fieri consueverunt, maxime de funeribus & exequiis. Nihil tamen transactionibus, decretis, sententiis, laudandisque quorumdam locorum moribus obesse volumus. Caveant tamen ne ob id mortuorum corpora sepelire, aliaque sacramenta administrare cunctentur: nisi gravissime puniri malint.

De synodo diœcesana.

B

Canon XLII.

CVM in parochiis sacerdotes instituti, ad synodum venire teneantur, rationem imprimis reddituri, quomodo munere & officio suo fungantur, id tamen a pluribus fieri negligenter imo & prorsus contemni videtur: censuras ecclesiasticas ob hujusmodi contumaciam obstinato quandoque animo nihil timentibus. Et cum ingravescentibus hominum vitiis graviora debeant supplicia proponi: Statuit concilium ut parochi, aliique omnes qui in synodis adesse debent, absentes & contumaces puniantur, geminatis etiam pœnis, præsertim si in nulla totius anni synodo adfuerint. Et quanto sæpius abesse non dubitaverint, tanto graviores illis pœnæ infligantur: ita ut ipso etiam sacerdotio privari possint, ingravescente contumacia, nisi justissimas absentiæ excusationes proferant: de quibus legitime fidem faciant: & tunc vicarios, quibus animarum curam commiserint, suo nomine jubeant adesse. Idem faciant superiores ecclesiæ seu capitula, & collegiatæ ecclesiæ, aliique omnes hujusmodi sacerdotia sive beneficia, tamquam annexa possidentes, ne easdem pœnas incurrant. Hoc autem præscriptum est, ut iniquus quorumdam locorum mos tollatur: in quibus locatitii sacerdotes ad synodum mittuntur: cum in provincia ipsi parochi degant.

C

De prabenda theologali in ecclesiis cathedralibus.

Canon XLIII.

ET cum in grave animarum incommodum, sacrorumque canonum ac conventorum inter sanctissimum dominum nostrum papam, & Francorum regem Christianissimum contemptum, tantum absit ut ecclesiæ cathedrales theologum habeant, qui sacrosanctum Iesu Christi euangelium imperitis enarret, ut ea de re, ne ulla quidem mentio in illis fiat, sic ut interea grex domini periclitetur, justissima ratione id exigente: Præscripsit concilium, eos qui in ecclesiis cathedralibus theologorum nomen titulumque sibi vendicant, debere adventus Christi tempore, & quadragesimæ verbum Dei prædicare: ut locorum consuetudo invaluerit. Et singulis totius anni diebus dominicis in templis sacras literas canonicis, omnibusque civitatis sacerdotibus gratis & sine mercede interpretari, si docti & ad hoc idonei reperiantur: aut suum in locum, virum eruditum, & qui hoc possit munere fungi, suis sumptibus sufficere.

A In illis vero ecclesiis, quæ nullum hactenus theologum habuere, statuit synodus, ut prima illi præbenda vacua decernatur: quam expectando, non dispar illi præmium interim proponatur, episcopi sumptibus, si præbendas conferat, vel capituli, si conferendi jure gaudeat: aut utrorumque, si communis sit collatio.

In regularibus ecclesiis cathedralibus, eadem illi portio detur: quæ solet uni canonicorum, vel monachorum in claustro viventium tradi a capitulo, seu administrationis onus habente. Stipendia vero ab episcopo consequetur: si quæ uni monachorum dari solet portio, non satisfaciat. Quæ omnia optime componantur, & diligentissime exequutioni mandentur infra tres menses proximos, ne contemptoribus excommunicationis, aliæque juris pœnæ infligantur.

Monentur canonici earumdem ecclesiarum, monachique & presbyteri, ut concionibus, sacrisque lectionibus intersint. Tum ut capitula & canonici ipsi aliquos ex intitulatis ad hoc speciatim eligant, & destinent habita personarum ratione. Nempe quotquot capitulum designaverit. In quo si negligenter versetur capitulum, id ordinarius curet.

De capellis & beneficiis ruralibus, & aliis sine cura, seu officio detentis.

Canon XLIV.

CVM officii gratia sacerdotium, seu beneficium conferatur: & qui non laborat, non manducet, idcirco quicumque capellas, seu alia sacerdotia ecclesiastica, alia quam curata prætacta possident: extra tamen ecclesias cathedrales, collegiatas, & monasteria, doceant infra mensem a publicato statuto, quantum oneris imponatur, ad rem sacram peragendam, ratione capellarum seu sacerdotiorum ex institutione, sive fundatione, aut alio modo. Quod si non docuerint, missæ celebrandæ præscribantur, aut divinum aliud officium a diœcesano, in loco sacerdotii, cum diœcesim suam invisit, aut alias. Et

D hoc habita ratione fructuum sacerdotii. Interim tamen missas celebrare cogantur in ædibus sacris hujusmodi sacerdotiorum sive capellarum, si quæ sint, aut in templis parochialibus, in quibus sita sunt, saltem quater in anno. Nihil tamen detractum volumus majori consuetudinis severitati: quantum ad rem sacram peragendam attinet.

Et quia redditus, aliaque jura, præcipue capellarum, quotidie minora fiunt: Imo sæpe omnino depereunt, quod institutionis ratio non innotescat, neque documenta suppetant. Idcirco exhibita documenta, cum invisendæ

E diœcesis officio fungetur diœcesanus, aut alias, ut supra in codicem referantur ab eo qui est a secretis episcopo, præsertim institutiones, sive fundationes, quam minimis tamen fieri poterit sumptibus: ut ad codicem, ubi res postulabit, posthac recurratur.

De celebratione missarum, horis canonicis, alisque divinis officiis.

Canon XLV.

QVONIAM sanctorum patrum decreta, quæ de divinis officiis celebrandis in ecclesiis cathedralibus & parochiis edita sunt, pene obliterata videntur, quod negligentius quam par sit,

sit, observentur. Visum est huic concilio A eorum pauca, quæ in hujusmodi decretis & constitutionibus traduntur, expresse & speciatim recitanda esse, ac renovanda.

Primum pulsentur campanæ horis commodis opportunis, & ad hoc destinatis, non solum ad convocandum clerum & populum, sed etiam ad incitandam, augendamque populi Christiani religionem.

Clerici, aliique ascititii honesto, decentique habitu induantur, secundum ecclesiæ consuetudinem: veste præsertim talari, non variegata, in rugas non contracta, neque cujus collare aut manicæ incidantur: barba rasa, saltem ab uno mense: Chorum ingrediantur statim a principio horarum, ut in decretis de rebus sacris divinisque officiis celebrandis traditur.

In choro nullum librum, etiam precum, imo B ne ipsum quidem breviarium teneant & legant. Ibi risu, cachinnatione, aliisque indecoris motibus corporis abstineant. Nullas literas, aut alias tabulas, vel documenta legant aut teneant, sed omnes concordi voce psallere studeant, chorum, quousque res sacra peracta sit (nisi id vel corporis necessitas, vel alia quæpiam justa causa postulet) non exeant. Rem sacram sive divinum officium religiose & solemniter pro die festo, celebrent, & exequantur. Quæ singulis chori administrator jubebit, (nisi id ratione moti faciant) aliis non committant. Cum in choro existentibus non confabulentur. Quæcumque in tabula in choro pendente, quantum ad divinum offi- C cium peragendum spectat, scripta reperientur, etiam si scriptor erraverit, observentur, & exequutioni demandentur, ne ex eo scandalum oriatur. Peracto tamen officio demandato possit quisque gravatus ad capitulum rem referre, ut in posterum cantor, seu qui scripsit cautius observet ne aliquem gravet. Et cum res sacra agetur, canonici, aliique habituati, vel etiam presbyteri sæculares in claustris, vel ante templi fores non deambulent: quod sine gravi & magno populi scandalo fieri non potest.

Ex sacris canonibus monentur omnes, ut curent ne quid horarum canonicarum, nec cujuscumque rei sacræ prætermittatur, tam in choro, D quam extra chorum, ut quisque suo munere fungi debet, etiam sacris non initiati qui sacerdotia possident: ultro citroque non transcurrant. Nihil precum omittant præcipiti lingua eas proferentes. Externa præsertim colloquia vana non immisceant: A choro ante rei sacræ finem non abeant, nisi necessitate coacti. Sacrificia diurna pariter & nocturna, missas, omnia sacra, seu anniversaria, vigilias, aliasque hujusmodi, quanta animi sinceritate poterit, exolvant. Adhæc sibi prospiciant, qui a sacris canonibus reprehenduntur, quod missas vix quater in anno celebrent: & quod deterius est, interesse nolint. Quod si dum celebrantur, intersint, chori silentium fu- E gientes, externis confabulationibus dant operam: super quibus aliisque hujusmodi sub pœna suspensionis ex ipsis canonibus a cetero providere curent.

In reliquis, decreta & sanctorum patrum constitutiones, necnon laudandæ ecclesiarum consuetudines, si quæ sint strictiores, observentur.

De cura prælatorum circa divinum officium, deque spectaculis, & aliis ludibriis in ecclesia non faciendis.

Canon XLVI.

Cvm animæ cunctis rebus præferendæ sint: & Dei cultus, sacrificiaque in illius, & sancti ipsius nominis laudem, ejusque matris gloriosissimæ, & omnium sanctorum, ab omnibus Christianis religiosissime fieri debeant, nemo est qui hoc non probet.

Sed quia multorum frigescit pietas, populi religio attenuatur, sic, ut cultus divinus ob hominum malitiam negligatur: Hoc edicto præscribitur, ne in templis, cum aliqui dies festi coluntur, vel alio tempore spectacula (quibus stultorum, puerorumq; animi solent delectari artes ludicræ, cantilenæ sæculares, strepitus, a clericis vel laicis, neque alia hujusmodi fiant: quibus a religione populus revocatur: & in cachinnationes immodicosque risus solvitur. Itaque edictum de spectaculis in ecclesia non faciendis exacte observetur: ne pœna excommunicationis quasque alias præscribit infligantur.

De choreis & tripudiis in ecclesiis & cœmeteriis & comessationibus, seu de fructibus prohibitis.

Canon XLVII.

Qvia ipsis in templis, in maximum Christiani nominis dedecus, & rei sacræ contemptum, ducuntur choreæ, fiunt saltationes, aliaque tripudiorum & ludibriorum genera: Voluit concilium hæc radicitus extirpari: ut posthac nemo audeat in æde sacra, vel cœmeterio, saltare, seu choream ducere: nec extra, quo tempore divina officia celebrantur. Et ut omnis hujusmodi abusuum, & turpitudinis occasio tollatur, parochis prohibemus ne posthac ad comessationes (quas defructus appellant) ullo modo parochianos suos admittant: sed potius a domibus suis arceant: Nec permittant quempiam canere (ut dicunt) Memento domine David sans truffe, &c. nec alia hujusmodi ridenda: quæ in contemptum divini officii ac in dedecus & probrum totius cleri, & fiunt, & cantantur. Itaque has comessationes penitus tollentes, parochis præcipimus, ut eas similesque alias, tam diebus festis, quam in defunctorum commemorationibus, aliasque fugiant, nisi excommunicationis pœnam, aliamque arbitrariam incurrere velint.

De officio divino prædicto devote & cum silentio reverenter audiendo.

Canon XLVIII.

Cvm deceat domum Dei sanctitas, ut cujus in pace factus est locus, ejusdem cultus cum digna veneratione sit pacificus. Idcirco ex sanctorum patrum præceptis studeant parochi omnes, suosque parochianos moneant, quo religiosus & pius ad templum ingressus esse possit, ut quieta in eo sit conversatio, Deo grata, quæ inspicientibus placeat qua non solum ipsi instituantur, sed etiam reficiantur: ubi convenerint, nomen illud quod est super omne nomen, nempe Iesu Christi, summum illi honorem & peculiarem exhibendo, attollant: & singuli, dum præcipue divina officia celebrantur, ad religiosas orationes animum

ANNO CHRISTI 1551.

mum adjiciant: Nemo eis in locis, in quibus cum pace & quiete æquum est vota fieri, voce, aut re ipsa motum tumultumve exeitet. Absint procul communitatum, & quarumlibet societatum, concilia, colloquia, & conciones. Absint vanæ, multoque magis fœdæ & profanæ confabulationes: atque (ut antea dictum est) deambulationes & quilibet discursus. Nulla illic negotia tractentur. Omnis absit sæcularium judiciorum strepitus. Postremo, quæcumque sacræ rei exequendæ possunt obesse, aut oculos divinæ majestatis offendere, ab omnibus sint prorsus aliena: ne ubi venia peccatorum est postulanda, ibi scelerum detur perpetrandorum occasio, aut deprehendantur peccata committi.

De feriis, seu festorum observatione.

Canon XLIX.

CVM dies festi a Deo sanctisque patribus religiose constituti sunt, ut in his Christianus populus orationi vacet, verbum Dei & divinum attente audiat, non autem rusticis actionibus, negotiisque publicis det operam: Idcirco commodissime decernit concilium, ut parochi suos omnes moneant excommunicationis pœnam comminantes, ut illos dies festos colant, cum maxima erga Deum animi sinceritate & religione: a quacumque servili actione, ebrietate, blasphemia, ludis publicis, [a] cœnopoliis sive tabernis, animalium vehiculis, quibus palam agrorum colendorum, vel negotiorum gratia utuntur, abstineant. Nihil mercatores publice vendant: officinæ eorum apertæ non sint, præsertim diebus dominicis, & beatæ gloriosæque virginis Mariæ, apostolorum, aliorum omnium, quorum dies festos vigiliæ præcedunt. Præterea, quo die episcopus, vel ejus vicarius parochiam adit, quomodo regatur & administretur inspecturus & cogniturus: choreis, maxime dum divina res agitur, abstineant. Quod qui contempserint, præter excommunicationis pœnam, tamquam superbi, & hæreseos nomine suspecti, notari & puniri possint.

[a] melius œnopolis

De sacramentis pœnitentiæ & eucharistiæ.

Canon L.

QVIA omnibus Christianis præceptum est, ut semel in anno sacrosanctum eucharistiæ sacramentum percipiant, & parocho suo peccata confiteantur: Voluit & decrevit concilium, ut posthac nemo audeat, sanctissimo die paschæ, peccata sua confiteri, aut sanctificum eucharistiæ sacramentum ab alio accipere, quam ab ipso parocho, vel in ejus locum suffecto: nisi exorata a parocho venia: quam illi scriptam (quo ad eucharistiæ susceptionem) concesserit. Confitendi itaque licentiam non deneget, sed gratis tradat, & omnia, quorum licentiam dederit, in codicem referat. Similiter qui cœnobiis præsunt (qui priores & gardiani vulgo dicuntur) eorum nomina scribant, qui tam confitendi, quam accipiendæ eucharistiæ, a parocho veniam impetrarint: suumque codicem, cum parochi libello conferant. Adhæc parochus omnis eorum nomina scribat qui sacram eucharistiam receperint: & eos qui non receperint, seu alias in præmissis deficientes, ad diœcesanum, seu generalem ejus vicarium, intra dies octo deferat: aut in proxima synodo, ne excommunicationis pœna plectatur: ut tollantur imposturæ, deceptiones, doli & abusus: utque

A cognitis refractariis, in eos tamquam hæreseos nomine suspectos agatur, ut jus dictat. Quod statutum publicetur per dies dominicos proximæ quadragesimæ.

ANNO CHRISTI 1551.

Confessionalia.

Canon LI.

VOLVIT concilium, quæ vulgo confessionalia vocantur, nisi prius inspecta, a diœcesanis, sive generalibus eorum vicariis non admitti: In quibus admittendis prudentes erunt: ut jus dictare videbitur, idque gratis. Placuit tamen quantum ad confessorem eligendum spectat, & si illis libere quem velint habere permittatur, debere tamen parocho fidem facere, cui peccata sua confessi fuerint.

B

Medici vocati ad infirmos eos inducant ad confitendum.

Canon LII.

CVM sacræ paginæ testimonio, ejusque exemplo doceantur omnes, maxime, qui quovis morbo laborant, opem domini implorare: ne eo contempto ab ipso destituantur & pereant: justa de causa sacra decreta exequendo, admonet concilium corporum medicos ut cum ad ægros vocati fuerint, illos verbis inducant, illisque persuadere nitantur, ut sacerdotes animarum medicos advocent. Nam ubi de animi salute prospectum illis fuerit, ad corporis valetudinem adjuvante altissimo, & incredibili, inenarrandaque ejus gratia, multo facilius pervenire poterunt. Ab ecclesia arceantur, quasque alias jura præscribunt pœnas contemptores incurrant post hujus edicti publicationem.

C

De sacramento matrimonii.

Canon LIII.

D

CVM matrimonium magnum sit in Christo Iesu & ecclesia sacramentum, in cujus & institutionis illius maximum dedecus, permulta quotidie divortia fiant, quod generale concilium non observetur. Idcirco statuit hæc synodus, conjugiorum solemnia universa hac in provincia, non posse Christiana in ecclesia celebrari, nisi res palam fiat, seu banna matrimonalia, ut jure constitutum est, edita fuerint, tribus videlicet diebus dominicis, festisve solemnibus. Et post publicationem tertiam triduum sacram illam conjunctionem præcedat. Quæ publicatio in majore missa a parocho seu ejus vicario fiet in cujus parochia sacro matrimonii vinculo conjungendi erũt, hujus juris nullam concedat relaxationem sive dispensationem qui diœcesi præest: præterquam uno (quod aiunt) in banno. Nec ut celebretur, seu solemnizetur matrimonium tempore a sanctis patribus vetito: nisi inter eos qui gravitate, dignitate, & auctoritate valeant: in quibus nulla futuri divortii suspicio esse videtur: aut nisi alia urgens causa occurrat: ut pacis acquirendę gratia: aut si reducenda sit mulier, quæ quæstu turpissime facto vixerit, ad melioris vitæ frugem. Cujus, si nuptiæ in aliud tempus differrentur, posset fortasse a divina inspiratione, ut quotidie nobis insidiatur, incautosque opprimit diabolus, resilire.

E

Si nulla a superiore promulgandi conjugii relaxatio sive dispensatio concedatur, cum parochus,

ANNO CHRISTI 1551.

chus, aut in ejus locum suffectus banna hujusmodi ediderit publice, & ut juris postulat ordo, & si ii qui nuptias contrahunt, non alienæ diœcesis existant, & inter quos nullum præcesserat per verba de præsenti matrimonium, sed dumtaxat quædam per verba de futuro promissio, & non proponatur, seu se offerat aliquod impedimentum, nulla tunc opus sit conjungendis aut parochis ad conjugium peragendum a diœcesis præsule venia, sed impune omnia sacrificio faciendo, missaque celebranda exequi poterunt.

Præterea, ut de his quæ ad alienigenas & externos attinent, quam sanctissime fieri poterit, agatur, decrevit concilium eos nequaquam ad contrahendum matrimonium, neque ad sacram ejus perfectionem admittendos, quin prius diœcesanis, in quorum diœcesi nuptias contracturi sint, literas offerant a suo episcopo, vel generali ejus vicario, vel judice ordinario acceptas, quibus testentur & fidem faciant, non solum se matrimonii vinculo solutos, sed neque sacris initiatos, neque excommunicatione irretitos esse: aut saltem si ex distantia locorum, seu alia legitima ratione perquam difficile foret hujusmodi literas afferre, cautionem quam poterunt, præstent super præmissis penes ipsos diœcesanos.

Si qui vero a tam sancta institutione & decreto alieni inveniantur, qui matrimonium extram suam diœcesim inscio, inconsulto, & non consentiente diœcesano in cujus diœcesim incolendam, seu habitandam transmigrarint, aut in sacris quibusdam ædiculis, vel templis, suæ vel alienæ diœcesis contraxerint, seu celebraverint, parochos, vel alios sacerdotes, qui nuptiarum solemnia celebrarint, officio, sacerdotioque sive beneficio per annum privari & suspendi: Conjuges vero, tamquam refractarios, excommunicatione puniri concilium voluit: sic, ut absolvi nequeant, quousque, ut superbi, & decretorum contemptores, coram diœcesano vocati responderint, ut in eos jure agi possit.

Inhibet concilium, ut dignus tanto sacramento honor exhibeatur, ne alibi quam in ecclesiis parochialibus publice matrimonii sacra peragantur: Nullamque diœcesani, vel generales eorum vicarii hujus juris relaxationem, sive dispensationem concedant, nisi urgente causa. Moneanturque conjuges; in hujus sacramenti honorem, ut peccata sua ante ipsius perfectionem confiteantur.

Nuptias per verba de præsenti contrahentes, parentum aliorumque quibus curæ sunt, consensu, & amicis ac vicinis, seu aliis probis viris præsentibus absolvantur ad cautelam vel alias, idque gratis. Quo peracto, parochus, vel in ejus locum suffectus, cetera persequi diœcesani literis fretus poterit: & conjugii sacra exolvere apud sanctam ecclesiam matrem, postquam promulgatum fuerit matrimonium seu bannis præcedentibus, ut antea dictum est. Si vero aliter nuptias contrahant, nempe, callide, dolose & occulte, sive clandestine, præter excommunicationis sententiam, quam re ipsa volumus illos incurrere, a diœcesanis gravius puniantur, ut rei, & personarum qualitas postulare videbuntur.

De sacramento matrimonii prædicto, videlicet quoad adulteros & concubinarios.

Canon LIV.

IVBET concilium parochis, in eorumque locum suffectis, ut diligenter inquirant, si quos suis in parochiis habeant, qui cum mulieribus, illis matrimonio non conjunctis cohabitent: & de quorum conjugio, Christiana in ecclesia non constet. Moneantur autem cujuscumque status & conditionis sint, ne posthac cohabitent simul, nisi, ubi soluti fuerint, nuptias contrahant: & proximo tempore a jure statuto celebrent: promulgato conjugio, sive bannis matrimonialibus editis. Quod si non observaverint, sive procrastinaverint, parochus, aut qui absentis munus obit, id mox, saltem intra dies octo nuntiet diœcesis præsuli: ut in eos, tamquam in conjugalis sacramenti contemptores, ob idque hæreseos nomine suspectos agatur: & a peccato, cujus sorde & macula in maximum vicinorum aliorumque scandalum contaminantur, revocari possint. Quod si parochi, vel quibus muneris sui administrationem commiserint, negligentiæ ullo modo insimulari & argui valeant, grave de ipsis supplicium sumatur.

Moneant parochi, eorumque vicarii, diebus dominicis e suggesto, quod pronum vocant, populo ad rem divinam audiendam congregato, concubinos & adulteros publicos, tam re ipsa, quam nomine, aut alio modo cognitos & manifestos, matrimonii vinculo conjunctos, vel solutos, ut meretrices & concubinas procul expellant: ne excommunicationem incurrant. Quos lapsis octo diebus habita hujusmodi monitionum cognitione, nisi resipuerint, excommunicatos esse concilium decrevit. Et ubi in jus, inquisitione in eos facta, aut alio modo, postea vocati fuerint, tamquam sacramenti conjugalis contemptores, ac nisi ab hoc vitio destiterint hæreseos nomine suspecti digno supplicio afficiantur.

De statu regularium.

Canon LV.

NVLLVS monachus, aut quicumque in severam religionis regulam juraverit, in monasterio, aut cœnobio solus esse permittatur a diœcesano, nec vagari habitu præsertim indecoro indutus: ut cum de clericorum habitu ageretur antea dictum fuit.

Curent diœcesani ex juris sententia ut sacræ virgines, quæ vulgo moniales dicuntur, præcipue, quæ eam vitæ religionem perpetuo professæ sint, septa & monasterii claustra non exeant: & ne aliis ad eas ingressus permittatur: nisi urgente causa, & exorata a superiore licentia. Ad hæc prospiciant sedulo diœcesani, ut recte ea monasteria claudantur. Et si redditus huic rei non respondeant, id publica locorum ubi sunt, pecunia fiat. Quod si ab administratoribus, aut populo, aut aliis, quibus hoc præstandum esset, denegetur, alio transferantur: aut aliter, ut jura permittunt, prospiciatur.

De magistris & rectoribus scholarum.

Canon LVI.

VOLVIT concilium, ne quis scholarum administrationi præficiatur hac in provincia, publice vel privatim, nisi prius domino episcopo, seu ejus

ejus vicario, aut alii viro ecclesiastico ad quem jure, vel consuetudine institutio pertinet, oblatus fuerit a consulibus, vel iis quorum est offerre: qui eum interroget de vita, moribus, fide & doctrina: Quem oportet literas habere a judice ordinario loci, ubi alias erudiendæ juventutis provinciam susceperit: quibus se virum bonum esse testetur. Neque quisquam, nisi idoneus admittatur: cui exacte præcipiatur, ut singulis diebus dominicis, & festis ad templum juvenes ducat: orationem dominicam & salutationem angelicam, ut supra, symbolum apostolorum, confessionem, salve regina, horarias preces beatæ Mariæ, septem psalmos cum litaniis, preces pro defunctis, eos doceat: Libris prophanis in ædibus sacris, nec uti, nec gestare permittat.

Magistris & scholarum rectoribus prohibetur, ne sacræ paginæ libros publice, vel privatim, interpretari audeant. Quæ omnia in literis licentiæ a diœcesano concessæ exprimantur. Nec pro literis quibus de se fidem facient magistri, quicquam diœcesani, aut quilibet alii accipiant: sed eas gratis concedant. Quod si his exacte non observatis, ad regendas scholas admissi fuerint, & ipsi scholarum rectores, & qui illos admiserint, pœna excommunicationis plectantur.

De hæreticis & sortilegis.

Canon LVII.

Cum præcipua diœcesani cura esse debeat, ut quam diligentissime prospiciat, ne quod hæreticum dogma, aut quod scandalum pariat, Christianorumque pias aures offendat, sortilegia, divinationes, incantationes, superstitiones, & præstigiæ quævis diabolicæ, diœcesim suam inficiant. Itaque statuit concilium, ut quilibet diœcesis præsul, summam in hæc diligentiam adhibeat: tam diœcesim suam invisendo, & perlustrando, quam alio modo. Præterea ut facilius hæc monstra extirpari possint; moneantur sacerdotes, præcipue parochi, & qui eorum supplent locum, ne quas hujusmodi sordes suis in parochiis patiantur, & cum primum aliquos hæreticos, aut ex Lutheri secta, aut alios hæreseos nomine suspectos, aut sortilegos, aut hujusmodi superstitionibus conflictantes deprehenderint, aut in eos conjectura moti fuerint, mox ipsorum nomina ad diœcesis præsulem deferant: aut ad eos, quibus exercendæ justitiæ, vitiorumque extirpandorum onus imposuerit: nisi excommunicatione plecti, aliasque gravissimas pœnas malint perpeti, si negligentiæ convincantur. Quod si nonnulli reperiantur in eorum parochiis, qui hujusmodi sordibus & vitiis contaminentur, & in hoc negligentius versari parochos comperiatur, gravissimum de ipsis supplicium sumatur tamquam hæreticorum fautoribus: ubi præsertim aperta in eis negligentia seu dissimulatio comperta fuerit: Et in qualibet synodo, parochi de his eorumque vicarii separatim & diligenter interrogentur: illisque speciatim & severe præcipiatur, ne hoc in munere cæcutiant: sed statim ubi hoc morbo quosdam laborare intellexerint, eorum nomina, ut antea dictum est, deferant.

Et ut detegi, citiusque extirpari possint hujusmodi sectæ & hæreses, modis omnibus promulgentur & publicentur monitiones generales: tum excommunicationes generales in singulis parochiis saltem bis unoquoque anno, nempe tempore adventus Christi, & quadragesimæ, aut solemnibus festis diebus adversus Lutheri fautores, aliosque hæreseos nomine suspectos. Quibus monitionibus generaliter etiam omnes moneantur, ut eorum nomina deferant seu revelent, quos his sordibus infici noverint, & præcipue si audiverint proferri, aut affirmari, aut quicquam ab alio doceri, seu dogmatizari contra fidem catholicam, & sacras ecclesiæ præceptiones. Tum si intellexerint conventicula quædam seu occultas congregationes, hujusmodi gratia fieri. Postremo si pestiferum hominum genus indicet se, & prodat verbis, aut signis, aut quibuscumque aliis actionibus externis, ut puta vescendo carnibus, lacticiniis, & ovis tempore quadragesimæ, & aliis temporibus ab ecclesia prohibitis: sive hæreticorum, aut hæreseos nomine suspectorum libros tenendo, vel publice, vel privatim, seu alio quovismodo secundum articulos a diœcesanis proponendos, ut cuique commodius videbitur, habita rerum locorum & temporum ratione. Has autem monitiones, & quæ subsequutæ fuerint excommunicationes, apud diœcesanos reponant: ac proditiones sive revelationes, si quæ illis factæ fuerint, idque quanta fieri poterit diligentia & fidelitate, nisi præscriptas pœnas incurrere velint.

Cum non solum malo, sed etiam omni occasione & suspicione mali abstinendum sit, moneant suos parochi, ut præscripto carnium, ovorum & lacticiniorum esu tempore quadragesimæ, & aliis temporibus ab ecclesia prohibitis abstineant: nisi ex consilio utriusque medici: aut saltem in summa necessitate alterius, nempe parochi, qui id postea diœcesano quamprimum referat: ne scandalo & offendiculo locus esse possit. Quod qui edictum contempserint, excommunicatione, aliisque superioribus pœnis afficiantur.

Præterea, moneantur omninoque prohibeantur parochiani, ne disputent, nec quæstiones moveant, nec agant, aut contendant de fide & sacris ecclesiæ præceptionibus & constitutionibus, maxime in conviviis, aliisque hominum cœtibus, præsertim quorum non est de sacris literis disserere & tractare.

Parochi singulis diebus dominicis, e suggesto, sive prono ecclesiæ hæreticos & sortilegos omnes excommunicatos denuncient.

De quæstoribus.

Canon LVIII.

Ad extirpandos abusus ex quibus perspicuum est censuram ecclesiasticam vilescere, quod præter ea quæ canones, generaliaque concilia præscripserunt, tam in concessionibus mandatorum, sive permissionum, ad promulgandas publicandasque indulgentias, tum in earum publicatione vitium committitur. Idcirco statuit concilium, ut posthac diligentius caveant diœcesani, ne in concessionibus hujusmodi mandatorum sive permissionum, ullo modo regula a generali concilio tradita excedatur. Præterea ex generalis ejusdem concilii sententia, nullo modo quæstoribus permittatur, concionari, nec quicquam proponere, præter ea quæ in diplomatibus, seu bullis, aliisque indulgentiarum literis contineantur: qui quidem articuli legantur, & publicentur a parochis, & non a quæstoribus: qui, ut perspicuum est, fabulas quasdam seu abusus intermiscent, ubi literarum publicatio illis conceditur. Nec eisdem quæstoribus permittantur, plurium parochiarum populum,

populum, instar sacræ pompæ sive processionis in unam, nec alias convocare.

Et quia contingere potest, ut pro veris adulterinæ reliquiæ circumferantur, idcirco reliquias quas afferunt deferre non permittantur populo deosculandas, aut exhibendas, nisi saltem certum fecerint diœcesanum de reliquiis hujusmodi prætensis, nec recipiantur, minusque admittantur a diœcesanis exemplaria, seu transsumpta, aut vidimus diplomatum, sive bullarum aliarumque literarum hujusmodi indulgentiarum, nisi primæ literæ, sive originalia proferantur & exhibeantur: aut saltem exemplaria, siue transsumpta ipsa a metropolitano diœcesanorum emanaverint. Idque ut occurratur imposturis, seu abusibus, præcipue interserendo exemplaribus seu ipsis transsumptis fictitia diplomata, seu falsas bullas, ut jam experientia docuit: unde infinita hominum multitudo decipi posset.

Et ut imposturis, seu aliis abusibus occurratur, quibus uti possent quæstores, sententiis seu articulis ex diplomatibus seu bullis, aliisque literis indulgentiarum excerptis, & præcipue prælo commissis inferentes plures clausulas, & verba quæ in diplomatibus seu bullis & literis indulgentiarum non continentur, maxime circa prima sive substantialia. Caveant diœcesani ne hujusmodi articuli expediantur, nisi prius eos diligenter cum ipsis diplomatibus, seu indulgentiarum literis contulerint, & ad veritatis normam exegerint. Has autem literas simul cum articulis in codicem apud se referendas diœcesani curent, ut quando res postulaverit ad ea recurratur: præsertim si alio posthac anno contingeret similia mandata concedi: & nova collatione, sive, quod aiunt, verificatione opus sit: Ideoque præmio ob literas inspectas & ne ex hoc aperiatur via diplomatum hujusmodi, undecumque admittendorum. Denique ut facilius occurratur fraudibus & imposturis, quæ in mutandis articulis sæpe committuntur.

Præterea non nisi semel eædem indulgentiæ admittantur, præsertim in locis remotis, & longinquis, in quibus ignoratur an eleemosynæ in pios usus, quales indulgentiarum literæ præscribunt, conferantur: & nisi perspicuum sit eleemosynas huc usque in eos usus pro quibus ab initio concessæ fuerint, collocari. Cum ut quæ concedentem ratio movit, duret, nec generalis seu communis confirmationum forma spectetur, nisi indulgentiarum, quas idcirco quæstores confirmatas esse proponunt, & persuadere nituntur, speciatim literæ confirmationum hujusmodi meminerint, ubi præsertim quicquam in ipsis indulgentiis dicto generali concilio, & sacris decretis repugnans, seu devium videretur.

Et quia frequenter accidit ut quæstores circumferant, quæ vulgo confessionalia dicuntur, quibus multa alia inferunt præter concessa, & in literis indulgentiarum contenta, maxime his quæ prima & substantialia sunt, idcirco non permittant parochi quæstores hujusmodi confessionalia populo distribuere, nisi eo modo, quo, ut supra diximus, articuli conferantur, & ad veritatis fidem exigantur: signenturque ab eo qui est a secretis diœcesano: saltem unum pro quaque parochia. Ad cujus fidem parochus alia revocet.

Diligenter etiam in hujusmodi diplomatibus seu bullis aliisque indulgentiarum literis inspiciendis, præ oculis habeantur quæ in constitutione, Et si dominici gregis, declarantur: nempe, ut in quibuscumque indulgentiis, & absolvendi concessionibus non comprehendantur casus eadem in constitutione expressi & excepti: nisi speciali sedis apostolicæ licentia in diplomatibus literisque indulgentiarum contineri, speciatim declaretur, in quo multi falli possent.

De visitationibus & procurationibus.

Canon LIX.

Et quia ut plurimum incuria & negligentia pastoris divagantur oves, quas tunc lupus invadit & rapit, non abs re visum est concilio necessarium, ut episcopi vel generales eorum vicarii, ad cognoscendos suæ fidei commissos greges singulis annis suas diœceses & ecclesias, aut saltem unoquoque triennio invisant & perlustrent: errata si quæ sint emendaturi, oculataque fide & diligenti animo, quæ ad Dei laudem pertinent prospecturi. In quibus exequendis, quantum ad procurationem spectat, non excedant taxationem in diplomate, sive bulla optimi felicissimique nominis Vrbani papæ V. ad archiepiscopum Narbonensem ejusque suffragatores transmissa declaratam: Nempe mediam partem taxationis præscriptæ in constitutione Benedicti duodecimi: Cujus initium est, Vas electionis, sic, ut quæ Iesu Christi, & non quæ sua sunt quærere videantur.

De sententia excommunicationis.

Canon LX.

Cum modis omnibus quilibet ad salutem non solum vocandus, sed vel invitus attrahendus sit, nec desint permulti, qui excommunicationis compedibus vincti, nihil minus studeant, quam ut solvi, & liberari possint, in ecclesiæ, claviumque potestatis contemptum: Quos cum ut obstinatos & pertinaces, religionis amor reducere nequeat, pœnarum gravitate deterrendi sunt. Itaque præscripsit concilium, ut quicumque per mensem excommunicationis sententia nominati permanserint, cujuscumque sexus existant, si solvendo sint, quinque solidos exolvere cogantur: si vero per duos menses, decem solidos in pauperum hospitium conferendos, quod in eo loco quem excommunicati inhabitant, situm est: ab illo qui est a secretis diœcesano exigendos: quos in codicem referat ut eos hospitii rectori fideliter persolvat: ita ut ex his nihil commodi ad diœcesium præsules perveniat. Quod si animo pertinaci & obstinato in excommunicatione duos menses excedant, diœcesani arbitrio graviori pœnitentiæ subjaceant. Si vero solvendo non sint, qui per id tempus jam expressum, seu longius excommunicatione irretiti permanserint, a diœcesanis, vel eorum vicariis salutifera illis pœnitentia imponatur, nulla indicta pecuniæ multa, ut ad verum sanctissimæ matris ecclesiæ gremium reduci valeant: aliis viis juris & remediis opportunis ad obstinatos insordescentesque in vinculo excommunicationis cogendos & revocandos nequaquam impeditis.

Nullus clericus, aut etiam laicus a jure vel homine excommunicatus & declaratus ad publica munera admittatur. Indignum est enim, ut qui a grege dominico segregatus & separatus est, publicis officiis fungatur.

De dispensationibus.

Canon LXI.

Cum sæpissime nimia veniæ facilitas delinquendi occasionem præbeat, statuit concilium ne diœcesani, in relaxationibus sive dispensationibus in rebus permissis, æquo faciliores se præstent: sed potius eas concessuri, habita hujus tempestatis ratione, Deum præ oculis habeant: & ne populo eorum auctoritas contemptui esse videatur.

De rebus & negotiis ecclesiasticis.

Canon LXII.

Prudentia, cum ex apostolica canonicisque regulis in episcopis aliisque sacerdotibus necessaria sit, non ea solum in literarum peritia, ut antea dictum est, sed etiam in sæcularium negotiorum administratione intelligenda est. Itaque speciatim præscriptum est, provincialia hujusmodi concilia, ut ab initio meminimus, propter ecclesiasticas causas controversia dissolvendas celebranda esse. Cum igitur de his quæ ad animum referuntur, sive de spiritualibus hucusque satis actum sit, quæ sine sæcularium beneficio vix diu stare possunt, quædam præscribenda putavimus quæ ad victum seu redditus resque & externa sive temporalia ecclesiæ negotia pertinent.

De decimis.

Canon LXIII.

Decimas & primitias cum Deus constituerit, ut sacrorum ministris persolvantur: cumque per prophetam iis maledixerit, quos in decimis, primitiisque congerendis non pudet concertare, aut mutuis fraudibus uti, præcipiat inferri decimam omnem in horreum suum, ut ea sit sacerdoti cibus in domo sua, cum dominus in euangelio æquum esse dixerit, eas etiam ex mentha & anetho solvendas esse, cum deniq; qui altari servit, ex altari vivere debeat. Idcirco, & quia his temporibus multæ in decimarum & primitiarum solutione fraudes aperte committi videntur: Statuit concilium, ut parochi suos in templo saltem semel in mense moneant, ut decimas & primitias integre, & sine fraude solvant de antiqua consuetudine nihil immutantes. Neque huic excusationi locus sit. Nempe, a paucis annis aliquos tentasse conscientia reluctante, ut consuetudini detraherent, minus scilicet quam pro more essent soluturi. Nullum denique dolum & fraudem committant in decimis exolvendis, nisi posthac (ubi hoc illis edictum innotuerit) excommunicationis sententiam in hujusmodi dolosos & fraudulentos latam incurrere malint.

Insuper, ut dolis & fraudibus occurratur, multisque litibus quæ quotidie exoriuntur, quorumdam nequitia, qui cum rem familiarem administrent, focumque & larem (ut vulgo dicitur) una in parochia habeant, die tamen sancto paschæ, aliam adire non dubitant, ibi sacrosanctum eucharistiæ sacramentum recepturi, ut parochum suum jure suo fraudent. Itaque statuit concilium, ut nemo qui sanctificum illud sacramentum aliena in parochia acceperit, ob id parochianus dicatur: cum etsi maximum illud sacramentum esse cuncti fateantur, alia tamen sint ecclesiastica sacramenta, & textus in plurali numero loquatur. Neque idcirco decimas solvat, ubi eucharistiæ sacramētum acceperit, etiam si dolose cum universa familia alienam in parochiam ad illum effectum, & per aliquot dies ante diem paschatis eo animo se contulerit: sed vere illi parochiæ ascribatur, ubi perpetuo aut frequentius habitat: ubi domicilium & familiam habet: & ubi ipse ejusque familia ecclesiastica sacramenta recipit. Ne propterea quod sancto die paschæ alienam adiit parochiam sanctissimæ eucharistiæ sacramentum recepturus, quamvis illic per dies aliquot moratus sit, illius parochiæ dicendus est parochianus: cum id non animo mutandi domicilii, neque quod religione moveretur, sed in fraudem parochi sui fecisse putetur. Quare parocho vere suo, nempe in cujus parochia, ut jam dictum est, domicilium habet & familiam alit, & ubi alia ecclesiæ sacramenta cum familia accipit, integram agnorum & lanæ decimam solvat: quam debet, quod parochianus sit: mediam, scilicet partem in diœcesibus in quibus media pars debetur ratione parochianatus, ut in diœcesi Narbonensi consuetudo invaluit, aliaqua jura si quæ sint.

Alieno autem parocho, apud quem eucharistiæ sacramentum recepit, nihil ex hoc commodi acquiratur. Imo secundum superiora decreta, volumus ut verum illius parochum certiorem faciat quomodo sua in parochia sanctum eucharistiæ sacramentum ei ministrarit: idque licentia petita & a vero illius parocho exorata: etiam si, ut dolose fit, aliena in parochia domum habeat, quam tamen perpetuo cum familia non inhabitet, ut antea dictum est. Cui edicto si adversentur & repugnent, tum ipsi, tum parochi sive rectores ad quos transfugiunt, excommunicationis pœna aliisque arbitrariis puniantur.

Præterea quod ad promiscuos parochianos attinet, cum eorum innumeræ quotidie fraudes committantur, quod potissimum tempore seminis terræ mandandi, messium colligendarum, ac vindemiarum, ut pecudibus suis pabula carpenda præbeant, familiæ partem transferant eam in parochiam, in qua fundum aliquem sive possessionem aut domum acquisierint, & fructibus collectis ad pristinam & antiquam domum primamq; familiam redeant: Statuit concilium omnis tollendæ ambiguitatis gratia, quod si novam illam in parochiam, ubi domum acquisierint, familiam transmittant, aut si plures sint fratres cohæredes, aut qui communia inter se bona habeant, quorum jubeant unum novam illam possessionem adire, ad præscriptum tempus, non divisis bonis, sed ut novi illius fundi pascuis utantur, & fructus colligant, quia nemo dici potest duarum ecclesiarum parochianus, ut media pars decimæ agnorum & lanæ quæ ob parochianatum debetur, earum rerum causa, parocho tota solvatur, in cujus parochia antiqua familia, primaq; domus sita est: Nisi frater aut socius ille omnino domicilium mutet, ad antiquam familiam non rediturus: tunc enim pro æqua portione suæ hæreditatis, illius tantum dicetur novus parochianus, ut ob portionem illam tātum novo parocho decimam solvat ratione parochianatus: nihil de pascuorum jure immutando: idque solum in diœcesi Narbonensi, & aliis in quibus ob parochianatum media pars decimæ agnorum & lanæ debetur. In aliis vero consuetudo locorum servetur: hoc additur ut nullius fraudi locus reliquantur, quantum ad temporis divisionem attinet, ut ratione pascuorum, nulla temporis ratio habeatur, neque solvant aliena in parochia decimam aliquam pascuorum causa, nisi pecudes saltem ibi mensem compleverint: non tamen ex sententia parochiani dies numerentur, sed vero parocho integram decimam

ANNO CHRISTI 1551.

decimam solvat, tam jure parochianatus, quam pascuorum. Et pro dictis pascuis ceteri parochi in quorum parochia per tempus competens, ut supra, pastæ fuerint pecudes habita temporis ratione, pascuorum causa a vero parocho, non a parochiano jus suum consequentur: qui ob id nihil poterunt retinere. Quod si inter parochos de tempore oriatur controversia, tunc parochiani, aut pastoris cui pecudes commissæ fuerint, jurisjurando fides erit adhibenda.

De eleemosynarum quæstoribus pro fabricis, ornamentis & luminaribus ac suffragiis in ecclesiis.

Canon LXIV.

PRÆCIPIANT diœcesani iis qui in templo pecunias colligunt, quos vulgo ecclesiarum quæstores seu bassinerios vocant, ut quæ populus religione adductus munusculo offerat, scribant: de hisque librum rationum conficiant: recte pecuniis utantur: eas, ut æquum est, collocent: fidelissime & exactissime rationem reddant ubi administrationis suæ annum peregerint, quod reliquum est & debitum successoribus reipsa tradant coram & præsente parocho vel ejus vicario, vocatisque consulibus, ne quid doli committatur, populusque a conferendis eleemosynis revocetur, cujus decreti contemptores excommunicatione puniantur.

De cautela circa literas & documenta rerum ecclesiæ.

Canon LXV.

PRÆSCRIBIT concilium ut singulis in ecclesiis liber conficiatur, sigillandus, & a notario loci signandus: in quo res mobiles & immobiles cujuscumque ecclesiæ, jura, actiones, redditus, decimarumq; colligendarum ratio describantur, qui catena ferrea affigatur, his omnibus de rebus ubi opus fuerit, perenne testimonium perhibiturus. Hujus autem apud episcopum servetur exemplar: ad quod perpetuo recurratur sumptibus parochi.

Præterea de contractibus omnibus vassalaticis, & emphyteoticariis rerum ecclesiarũ, tabulæ duæ sive instrumenta publica conficiantur, quorum alterum parochus, seu quicumque sacerdotio præest, habeat: alterum in superiore libro scribatur.

Conclusio.

Canon LXVI.

VOLUIT concilium omnia de quibus his in canonibus & statutis agitur determinationi sanctæ matris ecclesiæ Romanæ subjici: a qua in quoquam deviare, aut aberrare nolumus. Neque generalibus conciliis, vel etiam provincialibus receptis & usu confirmatis: quibus his decretis nihil detrahi & derogari putamus.

Neque nostra est sententia, Christianissimi & D.N. Francorum Regis, ecclesiæ Gallicanæ, sacrorumque conventorum auctoritati & prærogativis detrahere, nec ullo modo illis obesse.

Hæc edicta, duce Spiritu sancto, hoc in concilio provinciali Narbonæ celebrato acta & præscripta, nos prædicti sic congregati, laudamus, approbamus, & confirmamus, eaque volumus posthac exactissime ab omnibus hujusce provinciæ clericis, aliisque quorum interest, cujuscumque status & conditionis sint, observari, ipsaque publicari in proxima paschæ synodo præcipimus, ne quis posthac ignorantiam causari possit. In quorum fidem,

A & testimonium prædicta omnia subscripsimus ubi supra. Die vigesima mensis Decembris, anno domini millesimo quingentesimo, quinquagesimo primo.

ANNO CHRISTI 1555.

VITA
MARCELLI PAPÆ II.

Marcellus quando & quomodo pontifex factus?

MARCELLUS ex opido Politiano in Etruria, Richardo Cervino & Cassandra Bencia B parentibus natus, cardinali Farnesio adhuc adolescenti a Paulo tertio datus, ut ejus opera in scribendis epistolis uteretur, nuntii apostolici dignitate exornatus, præter omnem suam expectationem cardinalis tituli sanctæ crucis renuntiatus, Iulio e vivis sublato, trigintanovem cardinalium communi studio per adorationem creatus est pontifex V. Idus Aprilis anno millesimo quingentesimo quinquagesimoquinto; dieque immediate subsequenti coronatus nomen Marcelli retinuit. Prohibuit consanguineis ne Romam peterent: duos ex fratre Alexandro nepotes, quos C ibidem educabat, a nemine voluit adiri.

Ioannes Calvinus quis & qualis?

Hujus tempore Ioannes Calvinus ex matre pontificii sacrificuli concubina canonicus Noviodunensis incipit clarescere, & de fori rabula theologus derepente prodire, quando ad pœnam quæsitus cum quodam Copo, tunc academiæ Parisiensis rectore, regii magistratus manus subdole effugisset.

Eodem tempore, *inquit Genebrardus*, præter vulgares Lutheranos, Zuinglianos, Calvinistas, Servetianos, Anabaptistas, & infinitas Sacramentariorum formas, recrudescunt alii se in contraria scindentes, Brentiani, Vbiquistæ ubiquitatem humanitatis Christi dicentes; Osiandrini, hominem justificari ea justitia, qua Deus es- D sentialiter justus; Stancariani, Christum justificare secundum solam humanam naturam; Amsdorfiani, bona opera ad salutem esse perniciosa; Majoristæ, infantes non salvari per solum baptismum; Antinomi, hominem ad legis Dei obedientiam non obligari; Suenkfeldiani, sacras literas penitus esse abjiciendas, & pendendum e sola divina inspiratione, qui proinde dicti sunt prophetæ cælestes; Trinitarii sive Tridettæ, tres esse deos; Antitrinitarii, tres personas non in se subsistere, sed in divina essentia, esseque divinæ essentiæ dumtaxat residentias sive qualitates; Sabellianorum secta, qua infames sunt omnes fere Lutherani & Calvinistæ, ut multis libris docuimus; Autotheani, Christum esse Deum a se, E non a patre, ut proinde improprie dixerint patres Nicæni, Deum de Deo, lumen de lumine, *&c.* hoc venenum suis miscuit Calvinus, ut ibidem ostendimus; Biblistæ, nihil proponendum in ecclesia populo, vel in scholis juventuti, præter biblia, nec discendas ullas philosophiæ artes; Sabbatarii, non dominicam diem colendam, solum Patrem esse invocandum, non Filium, non Spiritum sanctum; Stebleri, nec gladium nec peram portandam, nec ullo modo litigandum, aut in judicio comparendum; Dæmoniaci, dæmones post finem mundi salvandos; Georgiodavidici, Georgium Davidem esse Christum; diabolum nullum existere, non futuram carnis resurrectionem; Memnonitæ, Christum carnem e Maria non sumpsisse; Ochi-

 nistæ

nistæ sive Polygamistæ, licere uni viro multas simul habere uxores; Musculus, divinam Christi naturam una cum humana fuisse mortuam; Ioannes Langus, carnem Christi esse deificatam, sive transiisse in divinam substantiam. Matthæus Flaccus Illyricus multa horrenda in omnes sectas invexit. Melanchthon ut multorum reus etiam a suis traducitur. Hieronymus Zanchius & Iacobus Scheckius medicus, de duabus Christi naturis, & de sancta Trinitate monstra novis portentis auxerunt, quæ proprio opere refutavimus. Hos quidem defendere hodie conatur Lambertus quidam Danæus; at nimis inverecunde, quoniam sola impudentia hæretica armatus, disciplinarum omnium expers, tantam provinciam suscipit. Valentinus Gentilis, cum Servetianorum fermento Deistarum, Lemani lacus undas miscuit, contra quem præcipue tractatum meum de Trinitate dictavi. His jam omnibus superstes Theodorus Beza quotidie aliquid novi ad jam putres eorum blasphemias adit, *Hæc ex ipsorum scriptis & farraginibus.*

Dum vero Marcellus pontifex multa ad urbis & curiæ reformationem mente agitaret, apoplexia correptus ad beatiorem vitam migravit, ultima ejusdem mensis, cum pontificatum dies viginti duos tenuisset, corpus ejus apud sanctum Petrum sepulturæ demandatum est.

ANNO CHRISTI 1555.

VITA
PAVLI PAPÆ IV.

Paulus quando pontifex factus?

PAVLVS IV. Neapolitanus, illustri Caraffarum familia oriundus, ante pontificatum Ioannes Petri vocatus, scientia, pietate & virtute insignis, multis legationibus functus, a monastica vita, quam, resignato Theatino archiepiscopatu, instituto; ordine presbyterorum Theatini vocatorum, professus erat, ad cardinalitiam dignitatem a Paulo tertio vocatus, ad extremum creatus est pontifex decimo Kalendas Iunii, ipso ascensionis die, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, tempore Caroli quinti & Ferdinandi imperatorum, sequente dominico coronatus decretum sanxit, quo beneficia illegitime possessa, vel pecuniis comparata, reddere præcipiebatur. Iudæos in una parte civitatis reclusit, quibus ne usuram exercerent vetuit: crocei coloris pileum, quo a reliquis internosci possent, ipsos ferre voluit: decreta plurima a Iulio tertio stabilita rescidit. Romæ Vrbini ducem præfectum instituit, clero, quoad victum & vestitum leges præscripsit; pœnitentiæ officium ipsemet reformavit, beneficia & ecclesiæ bona non aliis, quam viris bene doctis, conferri voluit. Trium urbis conservatorum auctoritatem amplificavit. Privilegia a pontificibus prædecessoribus populo concessa confirmavit. In cujus grati animi protestationem populus in Capitolio eidem statuam erexit, centumque nobiles custodes attribuit, quos omnes ipse equestri ordine cohonestavit Et paulo post inter eum & Philippum Hispaniarum regem orta est discordia, cui Galliarum regis fretus auxiliis bellum in regno Neapolitano per ducem Albanum defenso indixit.

Ordinis Theatinorum institutor.

Res gestæ a Paulo IV.

Anno integro, postquam prælio se lacessivissent, quæ pontifici parum feliciter successerant, ab armis cedere coactus est. Inter arma Marcum Antonium ejusque patrem Ascanium anathemati innodavit, eosque omnibus possessionibus, quas in ditione ecclesiastica obtinebant, privavit; quas nepoti suo Ioanni Caraffæ sub titulo Paliani ducatus attribuit. Pace tandem composita, dux Albanus summo pontifici obedientiam præstiturus ad eum humiliter profectus est, a quo absolutionem consecutus maximam ejus humanitatem expertus fuit. Porro ad inquisitionem conversus, eidem sexdecim cardinales addixit, quorum primarium locum cardinalis Alexandrinus tenebat. Catalogum librorum hæresi infectorum publicavit. Legatione Anglicana cardinalem Polum privavit: cardinalemque Moronum in vincula conjecit. Strictissime præcepit ut omnes religiosi & monachi e claustris suis egressi ad proprium monasterium reverterentur. Auditis suorum cognatorum & propinquorum enormibus sceleribus, in eos gravissime animadvertit, illosque ex urbe ejiciens, omnibus gradibus spoliavit. Diversis ordinationibus novemdecim cardinales creavit. Cathedræ sancti Petri festum innovavit.

ANNO CHRISTI 1555.

Officium inquisitionis instituit: & librorum hæreticorum catalogum promulgavit.

Sub hujus pontificatu, *inquit Genebrardus*, Ioannes Calvinus ad nundinas autumnales Francoforti anno millesimo quingentesimo quinquagesimosexto cum ministris ejus loci de cœna conferre volens, rejectus est, quod se Zuinglianum profiteretur. *Lavaterus in historia controversiæ sacramentariorum: Surius in historia.*

Eodem anno, cum plerique laici in Polonia usum calicis in sacramento eucharistiæ contentiose efflagitarent, quasi Christus esset exanguis sub altera specie, & Romanus pontifex eo misisset Aloysium Lipomanum Veronensem episcopum ad regem Poloniæ Sigismundum, ea quæstio divino miraculo est judicata. Nam cum quidam Iudæus *Bishaim*, sive Benedictus, in quodam Poloniæ opidulo, Sachazeto nomine, tribus miliaribus ab arce *Loviz*, a sua ancilla Christiana Dorothea, *Lazazla* nomine, sacram eucharistiam (quam ipsa ad pagum Catzo die paschæ susceperat, & ex ore extractam in sudariolum reposuerat, ut ad suum herum deferret) tribus daleris & veste sericas fimbrias habente emisset, & in synagoga pugionibus & cultris confodisset, repente ex illa multus cruor emanavit, quem Iudæi cochleari in vitreum calicem transfundunt. Hac re paulo post cognita, & ad Sigismundum regem, qui tunc erat Vilnæ; (quæ est urbs Lituaniæ metropolis) delata, mandatur illius opiduli præfecto secundario, ut totum negotium diligenter inquirat, & in hujus sceleris conscios extremo supplicio animadvertat. Itaque Dorothea cum Iudæo suo hero die Veneris post Christi ascensionē flammis exuritur, reliqui item Iudæi sceleris socii (uno excepto qui aufugerat) Kalendis Iunii idem supplicium luunt. Vnde multi, & ipse Poloniæ rex, non mediocriter in retinenda catholicæ ecclesiæ communione confirmatur. *Historia rerum memorabilium*, &c. *conversa a Pontano libro quinto, & Surius in historia.*

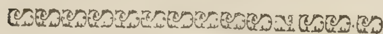
Sub hæc tempora imago crucifixi a quodam lapidibus per indignationem icta emisit sanguinem, sed sceleris reus Moguntiæ supplicio afficitur. *Brentius in caput ad Galatas.*

Anno millesimo quingentesimo quinquagesimoseptimo pridie Nonas Septemb. inchoatum est Vvormatiæ colloquiū inter catholicos & Lutheranos decreto comitiorum Ratisponensium, sed turbatum

turbatum artibus Flacci Illyrici. Aderant euangelicarum partium duodecim ministri, qui a catholicis interrogati, quas sectas confessioni Augustanæ consentaneas & dissentaneas existimarent (quod variæ sectæ sub Augustana confessione comprehendi vellent, & decretum esset, cum iis dumtaxat colloquium habendum, qui essent antiquæ religionis, vel Augustanæ confessionis) per sexdecim dies inter se concertarunt, cum alii ex ipsis sectas quasdam ut a confessione Augustana discrepantes damnarent & excluderent, alii retinendas, eisque parcendum censerent. Ea concertatio eo usque progressa est, ut ex duodecim ministris quinque rejecti & excommunicati fuerint, tamquam contrarii confessioni Augustanæ in præcipuis capitibus, ut de lege & euangelio, de libero arbitrio, de justificatione, de operibus, de sacramentis, & usu ceremoniarum. His ita gestis, quia a septem reliquis ministris nunquam impetrari potuit ut sigillatim multiplices sectas a confessione Augustana secernerent & damnarent, ne inanis esset labor colloquii, illud vix adhuc bene cœptum intermittitur. *Amsdorffius in libro publicæ confessionis puræ doctrinæ euangelii*, &c. *Nicolaus Gallus in suis thesibus & hypotyposibus. Historia rerum memorabilium*, &c. *conversa a Pontano libro quinto. Lavatherus in historia controversiæ sacramentariorum. Surius in historia.*

Carolo V. abdicanti se imperio Ferdinandus frater subrogatur

Ejusdem tempore Carolus quintus, qui Solimannum tantarum virium fastu tumentem aliquoties profligarat, qui Ariadenum Barbarussam acie devictum, ac Tunetano regno exutum, Africa depulerat, qui imperium superiorum imperatorum ignavia labefactatum ac plane perditum restituerat, qui conjurantem Germaniam retuderat, qui regem Franciscum & Clementem pontificem in potestate habuerat, qui in orbe novo urbibus & templis ædificatis multa præclara in Dei & ecclesiæ decus gesserat, qui denique, uno dempto Carolo magno, omnes occidentales imperatores pace belloque superaverat, religione tactus, quam sanctissime semper coluit, & adversus hæreticos asseruit, tædio rerum humanarum affectus, propter cælestium & æternarum desiderium primus post conditum Germanicum imperium, (Lotharius enim Francus erat) majestate imperii fratri Ferdinando abdicata, reliquis regnis atque ditionibus unico filio Philippo traditis ad vitam religiosam se contulit, & in sacram solitudinem secessit. Imperium in Ferdinandum inconsulta sede apostolica aliter quam fieri debebat translatum fuisse, ægre quidem, sed tamen patienter tulit pontifex optimus, qui cum annis quatuor, mensibus fere tribus, sedem apostolicam tenuisset, e vivis excessit anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimonono xv. Kalendas Septembris. Post obitum ejus vacavit sedes menses quatuor, & dies septem.

VITA

PII PAPÆ IV.

ANNO CHRISTI 1560.

Pius IV. quando electus?

PIUS quartus Bernardini Medicæi & Cæciliæ Sorbelloniæ Mediolatensis filius, ante pontificatum Ioannes Angelus vocatus, fuit pluribus officiis & dignitatibus exornatus, per Paulum tertium cardinalitia dignitate adauctus, a Iulio tertio legatus ad militiam contra Octavium Farnesium susceptam electus, ipsa nativitatis domini vigilia, anno 1560. tempore Ferdinandi & Maximiliani secundi imperatoris Paulo quarto e vivis sublato summus pontifex declaratus est, & ipso regalium die coronatus. Inito pontificatu omnia delicta & excessus in prædecessorem commissos populo remisit. Imperium Ferdinando per Carolum fratrem traditum confirmavit.

Quid in pontificatu egerit?

Plurimos propter hæreseos crimen, ut suspectos vel delatos absolvit, ac inter ceteros cardinalem Moronum. Punitarus autem Pauli quarti amicos & familiares, sententiis in eos latis ob crimina quæ ipsis objecta fuerant, cardinalem Caraffam strangulari, comitemque Monotorii, Allafanum, Leonardumque cardinalem, capite plecti curavit: Nepotes suos fratrum sororumque filios Romam advocatos maximis honoribus & amplissimis beneficiis, vel exornavit, vel nobilissimo matrimonio junxit. Ut vero communibus malis mederetur, finis generali synodo Tridentinę ejus studio ac vigilantia impositus est: acclamationesque patrum in ea fuere: BEATISSIMO PIO PAPÆ DOMINO NOSTRO, SANCTÆ UNIVERSALIS ECCLESIÆ PONTIFICI, ANNI MULTI AC MEMORIA ÆTERNA. Solutis comitiis, concilioque fine imposito, prælatis etiam omnibus ad propria remissis, plurima loca restaurare cœpit, quæ præcedentibus bellorum fragoribus diruta, ruinam minitabantur; Romæ portam & plateam dictam Piam reparavit. Prælum Manutii auctoris vulgatissimi restituit. Arcem Capitolinam restauravit, aliaque quamplurima loca refecit, quibus omnibus sumptibus ut satisfaceret, montem perpetuum instituit, numerum etiam equitum Pii appellatorum ordinavit. Cum vero inter legatos Franciæ & Hispaniæ de primatu in præsidendo quæstio suborta fuisset, præeminentiam uni non sine alterius indignatione adjudicavit. Melitę obsidione cinctæ militibus pecuniaque subvenit.

Anno 1560. (*inquit Genebrardus*) Lutherani & sacramentarii ardentissimo odio inter se flagrant, cum scriptis contrariis, tum edictis publicis. Nam Wittembergenses, quibus præerat Brentius, edictum promulgant contra sacramentarios: Ienenses ministri edunt supplicationem ad Ioannem Fridericum secundum ducem Saxoniæ, ejusque fratres, ac alios principes & ordines confessionis Augustanæ, pro legitima synodo, in qua soli Lutherani convenirent, & Zuinglianos, atque alios, quibus adversantur, condemnarent. Contra ab Heildebergensi academia post publicam disputationem Zuinglianorum contra Lutheranos, Heshusius Lutheranus abire jussus est: & mox superintendentes Heildebergenses edunt decretum, quo Lutheri & Brentii catechismi extra ecclesiam ejiciantur, & eorum scripta nullam habeant auctoritatem. *Lavaterus Zuinglianus in historia controversiæ sacramentariorum, Surius in historia.*

Cum tandem diversis ordinationibus quadragintaquinque cardinales creasset, in quarum una Laurentium Massam numquam inducere potuit, ut secretariatum Venetorum, ut vocant, acceptaret, v. Idus Decembris anni 1565. mortuus est, anno ætatis suæ 66. mense octavo, die nono,

nono, cum pontificatum tenuisset annos sex minus sedecim diebus. In sancto Petro sepultus est. Sedes viginti octo diebus rectore orbata remansit.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Ejusdem summi pontificis Pii IV. ductu atque auctoritate inchoatum jam alias anno 1545. sub Paulo III. Tridentinum concilium, atque a Julio III. adfectum annis 1551. & 1552. reassumptum, ut loquuntur, ac continuatum fuit anno 1562. & tandem anno sequenti omnibus suis partibus absolutum atque approbatum, tum deinde in omnes Christiani orbis provincias B transmissum, ut executioni mandaretur. Vide quæ superiori nostro XIV. volumine excusa sunt, tum pag. 836. ad 920. ubi definita a patribus ac sancita sessionibus novem a XVII. ad XXV. continentur, tum vero pag. 1133. ac proxime consequentes consule, quæ tibi tertiam quartamque partem collectionis Lovaniensis anni 1567. actorum Tridentinorum, accuratius quam antehac emendatas, repræsentabunt.

STATVTA CONCILII PROVINCIALIS ILLVSTRISSIMI DOM. ARCHIEP. RHEMENSIS CAROLI CARD. A LOTHARINGIA, ANNO DOMINI MDLXIV.

C

Inventa fuere MS. in chartulario archiepiscopatus Rhemensis, quæ tamen non sunt signata, sed cum actibus dicti concilii deposita: *ut verbis utar Ludovici Odespun de la Meschiniere, qui luci publica cum quibusdam aliis Galliæ novissimis, ut vocat, conciliis primus tradidit Parisiis anno 1645.*

D

I. *De residentia curatorum.*
II. *De officio curati in deligenda sana doctrina & prædicanda.*
III. *De officio curatorum in sacramentorum administratione.*
IV. *Quatenus cognatio spiritalis contrahitur per baptismum.*
V. *De legitimis nuptiarum temporibus & ritibus.*
VI. *Quomodo deinceps per examen parochialibus & ecclesiis sit providendum.*
VII. *De promotione ad ordines sacros.*
VIII. *De prima tonsura.*
IX. *De privilegio primæ tonsuræ.*
X. *De minorum ordinum functionibus restituendis.*
XI. *De distincta minorum ordinum collatione, & ordinandorum qualitatibus.*
XII. *Vt omnes clerici alicui ecclesiæ sint addicti.*
XIII. *De ætate & qualitate promovendorum ad majores ordines.*
XIV. *De approbatione & examine promovendorum ad majores ordines.*
XV. *De officio subdiaconi, diaconi, ac presbyteri circa ecclesiam cui sunt adscripti.*
XVI. *Gratis conferendi sunt omnes ordines.*

E

A XVII. *De vita, & honestate omnium clericorum.*
XVIII. *De archidiaconis & decanis ruralibus.*
XIX *De reparatione ecclesiarum & imaginum usu.*

De residentia curatorum.

STATVTVM I.

OMNIVN parochialium ecclesiarum rectores obtestatur in domino sancta synodus cum suo grege vivere, & ipsi pro officio deservire. Laudandi sunt illi qui non vi coacti, sed caritate ducti, aliis cesserunt ecclesias quas absentes non poterant regere. Sed de aliis dolendum maxime, qui ecclesiastica & regia auctoritate malunt sine laude ad officium impelli, quam Christo obsequi, & gregi suo roganti, fidemque atque opem legitimi rectoris sui imploranti subvenire. Hos iterum atque iterum admonet sancta synodus, ut infra tres menses proximos in suis ecclesiis resideant, aut illis renuntient, aut aliquos nominent qui ab episcopis per selectos examinatores comprobati, illarum ecclesiarum curam & regimen suscipiant. Quod si obstinati persistiterint, episcopi officii sui memores, Deique ac sanctorum conciliorum præcepta & decreta secuti, post dictum temporis spatium curabunt juris adhibere remedia, & desertas parochias tandem bene meritis viris assignare, easque illis ut vacantes conferre. Porro ne quis se defunctum munere suo putet, si otiosus in ecclesia desideat, intelligat quoniam præcepto divino mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas cognoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini & sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam pro viribus gerere, quæ omnia nequaquam ab his præstari: & impleri possunt, qui gregi suo non adsistunt, neque invigilant. Hanc qui præstiterint in judicio & veritate residentiam, episcoporum paternum in se experientur animum, & auxilium, "nisi probata legitima & rationabili absentia absit causa episcopo.

ANNO CHRISTI 1564.

"*sic leg. arbitror:* nisi absit probata episcopo l. & r. absentiæ causa.

De officio curati in deligenda sana doctrina & prædicanda.

STATVTVM II.

SCIMVS plurimos a nobis, & fratribus nostris episcopis, desiderare aliquam doctrinæ catholicæ formulam & regulam, quam omnes euangelii concionatores annuntient uno ore, & populus Christianus misere ac nefarie doctrinis variis peregrinisque distractus uno cum consensu audiat & sequatur. Nostrorum hominum desideriis non opinamur melius satisfieri posse, quam si a Tridentina synodo conscriptam de religione catholica doctrinam, nostrarum parœciarum curiones legant, & ad ejus normam conciones suas efforment, populumque instituant. De omnibus enim fere nostrorum temporum controversiis illa brevissime definivit, & perspicue tradidit fidem patrum & Christianarum nationum, ante hæreses nostra tempestate exortas, quas etiam ipsa delucide ut caveri possint, & discerni, damnavit. Itaque sancta synodus officii sui esse arbitratur, si eam doctrinam,

Anno Christi 1564.

ctrinam, quæ universi orbis Christiani legitimis & ordinariis antistitibus, & nobis ipsis placuit, diœcesi nostræ proponimus. Iubemus nostrarum ecclesiarum rectores infra natalem domini, Tridentinam synodum, sive Latine, sive Gallice comparare, in eaque tamquam in speculo inspicere omnium propemodum contentionum, quæ Christianos divexarant, veritatem ac ipsam sincere ac pacifice suis gregibus commendare; contrarias vero opiniones ut hereses detestari ac fugere.

Sancimus insuper, ut ipsi curiones per se, vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, omnibus saltem dominicis, & aliis festis diebus, aliquid de euangelio, vel de epistola, vel de aliis sacris literis ad captum & ædificationem populi sibi crediti enarrent, & explicent, ut oves suas per audiendi assiduitatem erudiant, sed potissimum doceant quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntientque cum brevitate & facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & vitam æternam consequi valeant: quod si ad hoc minus ipsi fuerint idonei, vocent quam sæpissime poterunt, qui sibi eam operam impendant, alioqui juxta sanctorum conciliorum decreta cogemur operarios in messem alienam mittere, & de fructibus atque lacte gregis ipsos alere.

De officio curatorum in sacramentorum administratione.

STATVTVM III.

Vt fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum fide, reverentia, atque omni devotione accedat, parochi nostri studeant, quam familiarissime poterunt, pro suscipientium captu, prius illorum vim, & usum juxta catholicæ ecclesiæ doctrinam vernacula lingua explicare, ad eorumque dignam perceptionem capaces invitare, atque adhortari, ne per impudentiam, & hæreticorum deceptionem plebs imperita ignoret, quantum sit sibi a Christo relictum contra peccata remedium, vel eo abutatur ad mortem & damnationem, quę illi præparavit salvator noster ad salutem & beatitudinem.

Quatenus cognatio spiritalis deinceps contrahetur per baptismum.

STATVTVM IV.

Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volentes itaque cum sanctis synodis generalibus, huic incommodo providere, de cognationis spiritalis impedimento statuimus, ut unus tantum sive vir, sive mulier juxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiant, inter quos ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem ac baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum spiritalis cognatio contrahatur. Itaque parochi nostri antequam ad baptismum conferendum accedant, diligenter ab his ad quos spectabit, sciscitentur, quem, vel quos virum & mulierem elegerint, ut vel baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos virum & mulierem tantum ad illum suscipiendum admittant, & in libro eorum nomina, cum die & anno, ac quantum fieri poterit nominibus parentum, qui baptizatum genuerint, describant, doceantque susceptores quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant. Quod si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant.

De legitimis nuptiarum temporibus & ritibus.

STATVTVM V.

Ab adventu domini nostri Iesu Christi usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque in octavam paschæ inclusive, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari jubemus; in aliis vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittimus, quæ ea, qua decet, sanctimonia, modestia, & honestate fiant. hortentur curati conjuges, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimoni consummationem, sua peccata diligenter proprio sacerdoti confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant; omnes vero ritus, actiones & verba, quæ nullo modo deceant Christianos, caveri mandamus, & de his populum a curatis nostris admoneri & doceri. Sancta enim res est matrimonium, & sancte tractandum.

De vita & honestate curatorum.

STATVTVM VI.

Qvoniam fere fit, ut cujus vita improbatur, facile doctrina despiciatur: si publicum scandalum de aliquo parochialis ecclesiæ rectore ad nos delatum fuerit, & probatum, etiam juxta sanctorum conciliorum sanctiones cogemur illi coadjutorem, ecclesiæ proventu, dare, & ad depositionem usque progredi, nisi scandalum, per vitæ probitatem purgaverit, observata nihilominus in omnibus juris forma. Sed ne cuiquam molesti simus, hortamur in domino parochos nostros, ut in omnibus se prębeant exemplum bonorum operum, in castitate, sobrietate, morum gravitate, atque omni honestate, ut erubescant qui nobis insidiantur adversarii, non habentes unde ecclesiæ Christi insultent.

Quomodo deinceps parochialibus ecclesiis sit providendum per examen de curatis.

STATVTVM VII.

Cæterum quo rectius deinceps & accuratius digni & idonei parochi deligantur, sacris conciliis obedientes in nostra diœcesana synodo singulis annis, sex nominabuntur examinatores magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu sæculares, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium per eamdem nostram

ANNO CHRISTI 1564.

stram diœcesanam synodum approbandi, qui A statim jurabunt ad sancta Dei evangelia, se quacumque affectione humana postposita, fideliter munus suum executuros, nec quicquam prorsus occasione examinis ante vel post ipsum accepturos, alioqui simoniæ vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant, a qua absolvi non poterunt, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum reddentur inhabiles. Ac de toto suo officio non solum coram Deo, sed etiam in synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur, a qua si quid perperam eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Itaque cum ecclesiæ parochialis quomodocumque contigerit vacatio, qui jus B præsentandi, aut etiam conferendi habent, illis tempus a jure definitum præscribimus, ita quod idoneos aliquot clericos ad regendam vacantem ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominent, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio, salvis universitatum privilegiis, ita ut nulli per menses graduatis attributos, per examen & nostram collationem provideatur, nisi qui gradum rite & legitime juxta jura assecutus fuerit. Interea in ecclesia vacante constituetur idoneus vicarius, cum congrua de fructibus portionis assignatione, ut onera ipsius ecclesiæ sustineat donec ei de rectore provideatur: transacto vero constituto tempore, om- C nes, qui descripti fuerint, examinabuntur a nobis, vel a vicario nostro generali, adhibitis ex ipsis examinatoribus non paucioribus quam tribus, quorum votis si pares aut singulares fuerint, nostrum erit vel vicarii nostri accedere, quibus magis videbitur. Completo deinde examine renuntiabuntur, quotquot idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis. Ex ipsis vero nos eum eligemus, quem cæteris magis idoneum judicaverimus, si agitur de vacante ecclesia, quæ ad nostram plenam dispositionem pertineat, ut illi, & non alteri a nobis fiat collatio; si vero jurispatronatus ecclesiastici erit, ac insti- D tutio ad nos, & non ad alium pertineat, is quem patronus digniorē inter probatos ab examinatoribus judicabit nobis præsentare teneatur, ut a nobis instituatur. Quod si patronatus laicorum fuerit etiam qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem examinatoribus, ut supra, examinetur, & non admittatur, nisi idoneus repertus fuerit. In omnibus denique supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex supradictis examinatis & ab examinatoribus approbatis, juxta prædictam regulam de ecclesia provideatur, modo confessionem catholicæ E fidei simpliciter edat, secundum formam, quam ex sanctorum generalium conciliorum definitionibus collectam a nostro clero jurari volumus, & sancte promittat in ecclesia sibi collata residentiam, nisi legitimam, rationalem, & a jure approbatam excusationem habeat.

Alii vero quibus provisum fuerit a S. sede Romana de beneficiis parochialibus, in nostra diœcesi, teneantur a die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus nostris, vel coram generali nostro vicario orthodoxę suę fidei publicam facere professionem, juxta superiorem formam, & nostrorum examinatorum subire judicium, nisi ante "promissionem examinati fuerint, ut de eorum capacitate constet; alioqui fructus suos non faciant, nec illis suffragetur possessio, aut quævis alia præventio: ita enim æquitas postulat, & post generalium conciliorum decreta ita procedendum sanctæ Romanæ ecclesiæ & apostolicæ pontifex declaravit.

"provisione

Nos igitur ut statutum nostrum executioni demandemus, pro hujus anni examinatoribus nominavimus N. quos synodus nostra diœcesana magno assensu comprobavit.

De promotione ad ordines sacros.

STATVTVM VIII.

SATIVS est promovendos ad sacros ordines & ecclesiæ gubernationem, diu multumque antea probare & explorare, quam de temere admissis postea pudere, & pœnitere. Quapropter sanctarum synodorum vestigiis inhærendo conabuntur episcopi suos clericos gradatim, omni adhibita cautione, ordinare.

De prima tonsura.

STATVTVM IX.

PRINCIPIO nemo ad primam tonsuram adolescentulos initietur, nisi qui sacramentum confirmationis antea susceperint, fideique rudimenta, ac legere & scribere didicerint; nisi etiam probabilis conjectura sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitę genus delegisse: nec ille insignitus fori ecclesiastici privilegio gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat aut clericalem habitum & tonsuram deferens alicui ecclesię ex mandato nostro inserviat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola vel universitate de licentia nostra quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur. In clericis vero conjugatis servetur constitutio Bonifacii VIII. quæ incipit (Clerici qui cum unicis) modo clerici alicujus ecclesię servitio vel ministerio a nobis deputati eidem ecclesiæ serviant, vel ministrent, & clericali habitu vel tonsura utantur, nemini quoad hoc privilegio vel consuetudine etiam immemorabili suffragante.

De minorum ordinum functionibus restituendis per ecclesias.

STATVTVM X.

VT sanctorum ordinum a diaconatu ad ostiarium functiones ab apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in usum juxta sacros canones revocentur, nec ab hæreticis tamquam ociosæ traducantur, illius pristini moris restituendi desiderio cum sanctis patribus & generalibus synodis flagrantes, in ecclesia cathedrali primum, deinde in diœcesis collegiatis monasticis & parochialibus, ubi populus frequens, & proventus ecclesiæ tot ordines ferre possunt, curabitur in cursu visitationis pro ecclesiarum commoditate, has functiones restitui, easque functiones exercentibus stipendia assignari, quibus aut ex parte multari, aut in totum privari

Anno Christi 1564.

vari ab episcopis poterunt, quoties se negligentes in officio præbuerint. Quod si in ministeriis quatuor minorum ordinum exercendis clerici cœlibes præsto non erunt, suffici poterunt etiam conjugati vitæ probatæ, modo non bigami, ad ea munia obeunda idonei, & qui tonsuram & habitum clericalem in ecclesia gestent.

De distincta minorum ordinum collatione, & ordinandorum qualitatibus.

STATUTUM XI.

Minores ordines tantum his, qui saltem linguam Latinam intelligent, & per temporum interstitia, nisi aliter nobis aliquando expedire videbitur, conferemus, ut accuratius quantum sit hujus disciplinæ pondus possint edoceri, & ut in unoquoque munere juxta præscriptum nostrum se exerceant, idq; in ea, cui ascripti erunt, ecclesia, nisi forte ex causa studiorum absint, atque ita de gradu in gradum accedant, ut in eis cum ætate, vitæ meritum, & doctrina major, accrescat. Quod & bonorum morum exemplum, & assiduum in ecclesia ministerium, atque major erga presbyteros & superiores ordines reverentia, & crebrior quam antea corporis Christi communio maxime comprobabunt. Cumq; hinc ad altiores gradus, & sacratissima ministeria sit ingressus, nemo his per nos initiabitur quem non scientiæ spes majoribus ordinibus dignum ostenderit, nec nisi post annum susceptionis postremi gradus minorum ordinum, ullum ad sacros ordines promovebimus, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas aliud a nobis exposcat. Ad minores etiam ordines promovendi bonum a parocho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium afferant.

Ut omnes clerici sint certæ alicui ecclesiæ addicti.

STATUTUM XII.

Dum nullus debeat ordinari, qui judicio sui episcopi non sit utilis aut necessarius ecclesiis, cum sanctis synodis generalibus statuimus, ut nullus imposterum quocumque in gradu ordinetur, qui illi ecclesiæ aut pio loco, pro cujus necessitate aut utilitate assumitur, non ascribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis sedibus vagetur; quod si locum nobis inconsultis deseruerit, ei sacrorum ordinum exercitiũ interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus, sine commendatitiis sui ordinarii literis in nostra diœcesi ad divina celebranda & sacramenta administranda admittatur.

De ætate & qualitate promovendorum ad majores ordines.

STATUTUM XIII.

Ne quis etiam regularis cujuscumque ordinis, subdiaconatus ordinem a nobis expectet ante annum ætatis suæ vigesimum secundum, vel diaconatus ante vigesimum tertium, vel presbyteratus ante vigesimum quintum. Præterea cum non deceat eos qui divino ministerio ascripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, compertumque sit complures multis in locis ad sacros ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus ac fallaciis confingunt se beneficium ecclesiasticum, aut etiam facultates idoneas obtinere, ex sum-

A morum pontificum & conciliorum constitutionibus decernimus, nequis deinceps clericus sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia & ætate, ad sacros ordines accedat, nisi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestum sufficiat, pacifice possidere. Id vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione quod ad illius beneficii titulum sit promotus, neque ulla de illo resignatio nobis inconsultis fiat, nisi constiterit quod aliunde vivere commode possit. De possidentibus vero patrimonium, vel pensionem, si aliquos pro necessitate sive commoditate nostrarum ecclesiarum ordinare expedierit, prius nostros vicarios perscrutari jubemus, an patrimonium illud vel

B pensio vere ab eis obtineatur, ac talia sint quæ ad vitam sustentandam ipsis sufficiant, neque ab illo deinceps sine licentia nostra alienari aut extingui vel remitti ullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti qui sic ordinantur, vel aliunde habeant unde vivere possint. Si aliquos nobis contigerit aliter promovere, antiquorum canonum pœnas nos, & vicarios nostros, atque omnes qui præsenti nostro statuto fraudem fecerint, subire oportebit.

Beneficia simplicia in ecclesiis parochialibus quorum proventus tam tenuis est, ut ex illis ali beneficiarii non possint, uniantur "pro obitu ecclesiis parœcialibus in quibus fundatæ sunt, dummodo fundatores debitis non fraudentur obse- "per obitũ]

C quiis, & vocatis quorum interest, aut interesse poterit.

De examine promovendorum ad majores ordines.

STATUTUM XIV.

Ad hęc qui ad singulos majores ordines erunt assumendi, per mensem ante ordinationem ad nos vel vicarios nostros veniant, qui parocho aut alteri cui magis expedire videbitur, committant, ut nominibus ac desiderio eorum qui volent promoveri publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, mori-

D bus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad nos transmittat. Porro ordinandi feria quarta ante diem ordinationis statutum a jure, se conspectui nostro præsentent, ut adscitis prudentibus viris peritisque legis divinæ, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, genus illorum, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam ac fidem examinent & dicto die in cathedrali nostra ecclesia coram nostris canonicis, aut in alio diœcesis nostræ celebriori templo, præsente clero loci publice promoveamus eos, quos ut dignos admiserimus: promoti "ad sacrum presbytera- "Hic videtur deest quædam & locus sane obscurus.

E tus ordinem missa sæpius celebretur, vel in altari majore cum magna missa saltem quater in anno, sub pœna privationis fructuum unius mensis pro quolibet defectu, & aliis pœnis a jure statutis nisi petita licentia a superiore & pro causa legitima excusentur.

ANNO CHRISTI 1564.

De officio subdiaconi, & diaconi, & presbyteri circa ecclesiam cui sunt adscripti.

STATVTVM XV.

PROMOTI vero cum redierint ad ecclesiam a qua testimonium acceperant, in ea ordinis sui obeant munera, ac saltem apostolicis & solemnioribus festis diebus in publica sive parochiali missa, ex sanctorum conciliorum auctoritate, cum sacerdote devote communicent. Hoc etiam ordinatis presbyteris imperamus antequam altaris sacrificium offerre appetant. Omnes itaque clericos, maxime in majoribus ordinibus constitutos, omnibus publicis divinis officiis & ecclesiæ cui fuerint addicti, decenter interesse jubemus; de his qui non paruerint a parocho nos admoneri volumus, ut quam afferant excusationem intelligamus.

Gratis conferendi sunt omnes ordines.

STATVTVM XVI.

AC ne quis existimet nos lucrum per ordinum exactiorem collationem aucupari, aut quærere, sanctis synodis obsequentes, pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ, sive pro literis dimissoriis aut testimonialibus, sive pro sigillo, aut alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum non licere nobis, sive ministris nostris quicquam quovis prætextu accipere, declaramus. Notarii vero nostri pro singulis literis dimissoriis aut testimonialibus ordinum decimam tantum unius aurei partem accipere possint, nec nobis ex eorum commodis directe vel indirecte, aliquid provenire possit.

De vita, & honestate omnium clericorum.

STATVTVM XVII.

NIHIL est quod alios magis ad pietatem ac Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos tamquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex hisque sumunt quod imitentur: quapropter sic decet omnes clericos in sortem domini vocatos vitam moresque suos componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nihil nisi grave, moderatum ac religione plenum præ se ferant; levia etiam delicta quæ ipsis maxima essent) effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur quo majore in ecclesia Dei & utilitate & ornamento hæc sint, ita etiam diligentius sint observanda statuimus, ut qua olim a summis pontificibus & a sacris conciliis de clericorum vita, cultu, honestate, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus nec non sæcularibus negotiis fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerint, eadem imposterum iisdem pœnis per eos ad quos spectat judicium imponendis observentur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat.

De visitatione archidiaconorum & ruralium decanorum officio.

STATVTVM XVII.

POSTREMO quo melius omnia quæ ad archiepiscopatus nostri curam pertinent, rescire possint, & omnium clericorum negligentiæ & peccatis occurrere decani rurales in sua assidui maneant ac vigilent specula; & archidiaconi nostri visitationem suam statuto tempore exequantur diligentissime per seipsos, nisi executionem eorum legitimam esse ipsi judicaverint, de ipsaque visitatione post mensem episcopis rationem reddant, & depositiones testium ac integra omnia acta eis exhibeant, visitationum vero suarum hunc habeant scopum, ut imprimis sanam orthodoxamque doctrinam commendent, cleri ac totius populi fidem & mores explorent, & quicquid depravatum fuerit ipsi corrigant, vel ad nos referant. Clerum cum populo cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem atque innocentiam accendant: cætera prout locus, tempus & occasio feret ex sua prudentia ad fidelium fructum disponant; quæ ut fœlicius faciliusque succedant monet sancta synodus archidiaconos, & diaconos, ut paterna caritate Christianorumq; zelo omnes amplectantur, & modestissime se gerant in omnibus, ne cuiquam sint oneri aut scandalo, contenti solito viatico aut honorario quod illis de jure & antiqua consuetudine debetur.

De reparatione ecclesiarum & imaginum usu.

STATVTVM XIX.

ARCHIDIACONI & decani rurales sæpe moneant clericos & potissimum curatos, pie vivere & orationibus instare, hortarique gregem suum ad pœnitentiam & vitam emendandam ac reparandas parochiales ecclesias quas peccatis cleri & populi ita merentibus Deus permisit pollui & devastari; sed in reparatione sollicitudo a curatis ipsis præsentibus adhibeatur, ut nihil inordinatum aut præpostere & tumultuarie accommodatum, nihil prophanum, nihilque inhonestum appareat, cum domum Dei deceat sanctitudo.

De usu imaginum in concilio Tridentino.

STATVTA CAPITVLI RHEMENSIS.

De excommunicatione.

QVO excommunicationis gravior est censura, & fidelibus Christianis timenda exprime ut in artic. XIX. statutorum apud Poissiacum factorum cum additionibus ibi per commissos a capitulis cathedralibus ecclesiarum insertis.

*** *Multa hic deesse videntur: sed non plura edidit Odespunius.*

ACTA

ANNO CHRISTI 1564.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

Anno domini MDLXIV. VII. Calend. Decemb.

CAROLO ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO CARDINALI LOTHARINGO RHEMENSI ARCHIEPISCOPO EV METROPOLITANO PRÆSIDE.

ANNO domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, sanctissimi autem patris nostri ac domini Pii IV. pontificatus anno quinto, Christianissimi vero regis nostri Caroli IX. regni quarto, die sabbati qui erat vigesimus quintus Novembris, cum Rhemos venissent aliquot provinciæ Rhemensis episcopi, & absentium episcoporum, canonicorumque, tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum procuratores, & aliquot archimandritę, seu abbates, & absentium aliquot procuratores, ad provinciale concilium ab illustrissimo & reverendissimo card. Lotharingo, tamquam Rhemensi archiepiscopo & metropolitano eis indictum ac significatum, visum est eidem metropolitano, & suę provinciæ episcopis, ut in valvis ecclesiæ metropolitanæ, & ejus loci in quo conveniunt ejusdem ecclesiæ canonici, quod capitulum appellant, affigeretur programma, quo significaretur omnibus qui debent interesse concilio provinciali, ut finito officio vespertino, se protinus sisterent in capitulo, qui locus est designatus, in quo fiant congregationes concilii provincialis; quod quidem mandatum subscriptum ac signatum est,

BRETON.

Finitis itaque vesperis, cum idem illustrissimus ac reverendissimus metropolitanus, cum reverendissimis episcopis & reverendissimis archimandritis, ac absentium procuratoribus, in capitulo ei rei designato convenissent, ac consedissent, paucis dixit reverendissimus cardinalis, esse multas easque gravissimas causas, quæ ipsum moverint ut re prius mature deliberata, cum episcopis suæ provinciæ, hoc convocaret & indiceret cōcilium, quas quidem in pręsentia duceret esse prętermittendas, quod cum sciret eos de via esse defessos, nollet prolixa oratione eorum auribus aliquod adferre tædium; satius itaq; esse id rejicere in alium diem: maxime cum quæ hodie facta est congregatio sit tantum iter munitum ad ea pręparanda quæ sunt necessaria, priusquam incipiat concilium. Iterum tamen se non posse dissimulare, quam magna affectus sit lætitia, & quam bonam spem conceperit bene gerendæ reipublicæ ecclesiasticæ, cum videat eos tam alacres, ad hoc tam præclarum & hoc tempore tam necessarium negotium. Hos vero quibus propter justas causas non licuerit accedere, bene instructos, misisse procuratores, qui suam vicem gererent, & iis quæ in hoc concilio statuta essent, staturos ipsos suo nomine significarent & promitterent: se quidem ita sentire & certo sibi persuadere, hęc non fieri sine Christi numine, qui afflectis & valde perturbatis rebus suæ ecclesię vellet opem ferre. Quod quidem ut ardentibus votis est exposcendum, ita etiam futurum non est desperandum, si in hoc celeberrimo conventu non aliud sibi proponant, nec alio tendant omnia nostra dicta, facta, & consilia, quam ad Dei laudem & honorem, veramque ac sinceram corruptorum morum reformationem & reparandam lapsam disciplinam ecclesiasticam.

Hæc cum dixisset & permulta alia in hanc sententiam subjunxit. Restat nunc ut ea aggrediamur, quæ necessario sunt providenda, priusquam inchoetur concilium: ac quibus priusquam deliberemus, velim intelligatis aliquot episcopos qui sunt extra fines hujus nostræ provinciæ, fama hujus concilii e suis sedibus excitatos huc venisse. Ex quibus duo, nempe Nicolaus Peleveus reverendissimus archiepiscopus Senonensis, & Nicolaus Psalmus reverendissimus episcopus Virdunensis, nunc in claustro deambulant. Eorum præsentia, cum ob doctrinam tum ob prudentiam rerumque experientiam, huic sacrosancto cœtui magno poterit esse usui. Quamobrem si videbitur huic conventui, censerem eos esse rogandos ut in hunc locum ingrederentur; quod cum placuisset omnibus & reverendissimo metropolitano præsidi, missi duo Rhemensis ecclesiæ archidiaconi, eos ut intrarent rogatos, introduxerunt in capitulum: qui cum a reverendissimo præside tam suo quam totius conventus nomine honorifice fuissent excepti, & reverendissimus archiepiscopus Senonensis a dextris, & reverendissimus Virdunensis a sinistris reverendissimi metropolitani consedissent, perrexit dicere reverendiss. Præses, se in hac congregatione de iis quæ sunt tractanda in hoc concilio ad eos in præsentia nihil esse relaturum, sed tantum, quoniam cupiamus concilium non esse nimis diuturnum, & ideo cavendum sit ne tempus teratur inutiliter, se primo loco ea esse propositurum quæ sunt concilii velut præparatoria, & sine quibus non potest concilium commode explicari. Primum ergo videtur eligendus scriba seu actuarius, qui quæ in concilio agentur fideliter excepta mandet literarum monimentis: quod si unus solus huic muneri videatur non posse sufficere, erit ei etiam dandus adjutor. Est etiam eligendus promotor concilii, qui si solus non possit totum hoc munus sustinere, adjungendus quoque ei erit adjutor. Ego quidem eos nominabo qui ad hęc obeunda munera mihi videntur idonei. Quod si qui sint ex iis qui huc venerunt qui nominare possunt alios quos existiment magis idoneos, nominent.

Quæ cum dixisset, nominavit concilii scribam & actuarium Nicolaum Britonem ecclesiæ Noviodunensis decanum, jam multis ante annis archiepiscopatus totius provinciæ Rhemensis secretarium, & Gentianum Hervetum ejus adjutorem, qui sunt ambo canonici ecclesiæ Rhemensis; & concilii* procuratorē Ioannem Espaullart decanum ecclesiæ Suessionensis, & ejus adjutorem Petrum Gilbaut canonicum ecclesiæ Rhemensis. Quos cum nominasset, & singulorum sciscitatus fuisset sententiam, fuit ejus nominatio omnium comprobata suffragiis; ipseque scriba, & ejus adjutor, eo ipso temporis articulo quo fuerunt creati, admissi ad obeundum quod mandatum eis fuit munus, sederunt juxta pulpitum ad acta conscribenda destinatum. His peractis, dixit reverendissimus metropolitanus, die sequenti nihil aliud agi posse, quam ut reverendissimi suæ provinciæ episcopi, & reverendi archimandritæ, ac procuratores absentium suis significa-

*promotorē

gnificarent sententiis, essetne legitime convocatum, congregatum & apertum provinciale Rhemense concilium: Quod si ita declarassent, die Lunæ Christo favente, futuram esse primam congregationem: se die crastino nempe dominico, hora octava matutina, ut in hujusmodi rebus fieri solet, ad populum concionem habiturum; celebrandum postea esse solemne sacrificium ad implorandum sancti Spiritus auxilium. Quod munus ejus rogatu esset obiturus reverendissimus episcopus Suessionensis, cum ipse & concioni habendæ & offerendo sacrificio non possit sufficere. Quamvis autem sit in more positum ut initio concilii fiat publica supplicatio, propterea tamen quod tempus omnibus quæ sunt eo die facienda exequendis sit nimis breve & incommodum, eam in alium diem esse rejiciendam; dum autem celebrabitur sacrificium, & antistites, & procuratores, lineas vestes, & pastorales, quas cappas vocant, chlamydes esse gestaturos, quas & ecclesia Rhemensis, & monasteria sunt benigne suppeditatura. In eo sacrificio quemlibet esse sessurum suo ordine & loco: nempe episcopos, & ab episcopis absentibus missos procuratores, scamnis eis paratis ex utraque parte chori. Post eos scamnis similiter paratis, archimandritas seu abbates, qui benedictione accepta mitram gestant; & deinde eos quibus sunt commendata monasteria & procuratores abbatum & monasteriorum. Procuratores autem collegiorum quæ capitula vocantur, canonicorum, simul cum canonicis in eorum cathedris sessuros convenienter ordini eorum evocationis & in iis locis quæ eis assignarent capituli Rhemensis, ut vocant, seneschalli, qui eis ostendent ordinem olim consuetum observari in hujusmodi conciliis. Quoniam autem posset contingere ut ex hoc sedendi ordine aliqua oriatur controversia, aliquibus affirmantibus se non eo sedere quo deberent loco, vel propter exemptionem, vel quavis alia de causa, intelligatur quicquid hujus fiat, hoc fieri absque ullo præjudicio juris, quod quilibet sibi deberi asserit ratione privilegii consueti in hujusmodi sessione. Quoniam autem ad Deum placandum, & opem ejus implorandam in rebus adeo afflictis, & tempore tam necessario, sunt preces maxime necessariæ, videri sibi, quod attinet ad suam cathedralem ecclesiam, ter in hebdomada esse faciendam cum litania supplicationem, nempe secunda, quarta & sexta feria. Cæteris autem diebus, in parœciis & in ecclesiis, tam fratrum mendicantium, quam cæterorum monachorum. Quo fiet, ut quotidie dum congregabuntur fratres, fundantur ad Deum preces. Quod quidem placuit omnibus: placuit etiam congregationi oportunam esse horam mane octavam, & primam pomeridianam, quam ut omnes facile cognoscant, ejus dandum esse signum, pulsato magno tintinabulo dimidia hora priusquam intretur. De publica autem supplicatione & communione, de qua admonuit reverendus abbas Vallis claræ, statutum est ut secunda feria in prima congregatione de ea re patres suam dicerent sententiam.

His peractis, postquam reverend. præses pulcherrimis & præclarissimis verbis sacrosanctum admonuisset conventum hic nihil aliud quæri, quam Dei gloriam & honorem, & catholicæ ecclesiæ salutem:

Quæ quidem ut una est, ita sedulo est elaborandum, ut omnia nostra studia, consilia, dicta & facta inter se conveniant & inter se invicem minime discrepent. Quod quidem si ut fiat demus operam, sperandum est futurum, ut Christus, qui est Deus pacis & unitatis, sancto nos inspirante spiritu, cœpta nostra fortunet, & ad fœlicem deducat exitū. Quæ cum dixisset, dimissa est congregatio.

APERTIO CONCILII.

DIE autem dominico, qui erat vigesimus sextus ejusdem mensis Novembris, ut pridie, nempe die sabbati, fuerat constitutum, cum a canonicis ecclesiæ Rhemensis magnum celebratum fuisset sacrificium, & quodcumque mane ab eis solitum est fieri divinum servitium, hora octava matutina fuisset peractum, in ipso horæ octavę articulo suggestum conscendit illustrissimus & reverend. archiepiscopus, & ab octava ad nonam usque pullatam, ad populum pulcherrimam & ad eum erudiendum, & ad pietatem incitandum longe utilissimam habuit concionem, sumpto themate ac exordio ex loco Ioannis, cap. 17. *Pater, venit hora, clarifica filium tuum.*

Finita autem concione, cum in palatium suum, quod Tahu vocatur, se parumper recreaturus recepisset, nobis interim dabatur signum sacrificii mox celebrandi ad implorandam gratiam sancti Spiritus: & qui ei erant interfuturi Antistites & procuratores, in vestiario se convenientibus induebant vestimentis, lineis nempe supparis, quæ suppellicia dicūtur, & pastoralibus chlamydibus, quæ pluvialia, alias cappæ vocantur, quæquidem fuerunt eis suppeditatæ ab eis qui præsunt fabricę ecclesię, & reverend. Suessionensis episcopus, cum octodecim aut circiter ministris ad altare ei ministraturis, se ad sacrum faciendum dictis amiciebat vestibus. Quæ cum fierent illustriss. & reverend. cardinalis archiepiscopus, cum aliquantulum recreasset, ingressus est chorum, cum episcopis indutis pastoralibus chlamydibus, seu pluvialibus, quos protinus sunt consecuti abbates, & qui in ecclesia Rhemensi dignitates sunt assequuti, & omnes procuratores pastoralibus item chlamydibus induti, sicut etiam erant omnes canonici & sacellani, & quicumque divino cultui in ea ecclesia sunt addicti.

Tunc reverend. archiepiscopus sedit a latere dextro, in prima cathedra canonicorum; In secunda, episcopus Virdunensis; Tertium locum tenuit Silvanectensis; Quartum vero procurator episcopi Noviodunensis, post quos sederunt magnus archidiaconus, & præpositus, & vicedominus ejus ecclesiæ, præcentore ac succentore non simul cum cæteris considentibus, propterea quod ii tunc ex officio chorum moderabantur, ac regebant. Ab eodem latere dextro deinceps sedebant procuratores capitulorum ecclesiarum, Suessionensis, Bellovacensis, Noviodunensis, & Silvanectensis; post eos multi canonici ecclesiæ Rhemensis.

Præter eos autem, ab eodem latere dextro, in sede editiore, & circiter duos pedes a terra assurgente, quæ est aliquantulum ultra gradus quibus conscenditur ad magnum altare, sedebat Illustriss. princeps dux Guisiæ, rector & prorex in comitatu agrisque omnibus & finibus Campaniæ. Cum quo erant vir magnificus Reginaldus a Bossu, Viromanduorum, qui Balbinus dicitur, prætor & vir præclarus comes a Cernay, & magna pars nobilium ejus provinciæ, & regii magistratus hujus civitatis Rhemensis, tam militaris,

ANNO CHRISTI 1564.

litaris quam judiciarii ordinis, qui omnes eo convenerant visuri, bonisque verbis, & quo poterant favore prosequuturi faustum & fœlix initium concilii. A latere sinistro, in superioribus cathedris, sedebant archiepiscopus Senonensis, episcopus Catalaunensis, & episcopi Ambianensi procurator nomine Nicolaus Grivellus, Ambianensis ecclesiæ decanus, archidiaconus minor, qui dicitur Căpaniæ, thesaurarius & scholasticus ecclesiæ Rhemensis. Eos sequebantur procuratores ecclesiæ Rhemensis, & procuratores ecclesiarum Laudunensis, Catalaunensis, Ambianensis, & decanus ecclesiæ Morinensis, nunc a rege Boloniam translatæ, & decanus ecclesiæ Laudunensis, qui fuerunt ambo postea in locum altiorem vocati prope magnum altare, ut qui episcopatuum Laudunensis & Morinensis sede vacante essent procuratores. Est autem adnotandum, fuisse omnes indutos pastoralibus, quas cappas vocant, chlamydibus præter archiepiscopum Senonensem, & episcopum Virdunensem, qui lineis tantum induti erant supparis, propterea quod non essent Rhemensis provinciæ. Erat autem tanta eorum qui aderant multitudo, ut maximæ parti canonicorum ad inferiora subsellia fuerit descendendum, cum in superioribus sedibus non esset eis relictus locus. In sedilibus autem quæ intra altare a lateribus parata fuerant, sedebant in duobus primis diaconi & subdiaconi numero quatuordecim vestiti tunicis aureis. Nam reliqui quatuor ex iis quos diximus octodecim, altari ministrabant; in aliis autem sedibus sedebant a latere sinistro abbates mitram gestantes; inferius autem ii quibus commendata fuerant monasteria; in altero autem post eos sedili sedebant monasteriorum procuratores, quilibet eum tenens locum quem eis assignarant Rhemensis ecclesiæ senescalli, quibus mandatum fuerat hoc munus.

Rebus ita constitutis, & omnibus suum locum ita tenentibus, rem divinam fecit reverendissimus episcopus Suessionensis in magno altari, quod solis licet episcopis, canonicis, qui vicis suæ tempore missam celebrant, ad altare non prius accedentibus, quam finito introitu, lectaque epistola, & cæteris peractis, & recitato euangelio, ad pulpitum ab altari parum remotum, tum demum accedant consecraturi. Lecto euangelio diaconus ipse librum apertum reverendissimo metropolitano portavit osculandum; & deinde illustrissimo duci Guisiæ, & deinde episcopis & episcoporum absentium procuratoribus. Eumdem autem librum postea accepit subdiaconus, quem clausum portavit osculandum iis qui dignitatibus honestati sunt in ecclesia Rhemensi, procuratoribusque, & canonicis ejusdem ecclesiæ, congruenter & ordini, qui fuit antea descriptus. Similiter etiam factum est in osculo pacis, præterquam quod cum diaconus præbuit patenam calicis osculandam iis omnibus, quibus præbuit euangelium, duo ex pueris chori eam portarunt osculandam præcentori & succentori, & deinde cæteris, convenienter ei ordini qui jam fuit expositus.

Quod autem attinet ad euangelii & pacis deosculationem, est observandum, quod ministri ea deferunt osculanda, cum constiterint in gradibus quibus ascenditur ad magnum altare, præcentor & succentor veniunt ad ea deosculanda in offertorio, quibusdam jucundis & ad pietatem accommodatis modulis a choro cantatum fuit, *Ne reminiscaris*. Provinciata autem oratione dominica, reverendissimus Suessionensis episcopus, qui, ut dictum est, celebrabat sacrificium, rem divinam absolvit, populo data benedictione, ut solent episcopi in suis diœcesibus: operato sacro fuit magnum apud omnes silentium.

Interea autē illustrissimo cardinali & ceteris episcopis, episcopalia parata sunt vestimenta super altare, & aliæ sedes quæ fuerunt collocatæ infra magnum altare, ex adverso earum in quibus sedebant ministri altaris, qui simul cum episcopo Suessionensi, per ostium quod est post altare, ut se exuerent receperunt in vestiarium: paulo post illustrissimus cardinalis sua sede relicta accessit ad magnum altare, ante quod procumbens, cuidam innixus cathedræ Deum aliquandiu est precatus. Finitis precibus consedit in cathedra vultu ad populum converso: tuncque fuit indutus sandaliis, & aliis episcopalibus ornamentis; quod fecerunt etiam ceteri episcopi. Ita autem indutus cum surrexisset, & capitis, quem vocant, amictus, & alba fuit ei exhibita, & crux non parvi pretii filo pendens serico, quam collo suo appendit, & postremo pastorali chlamyde, nempe cappa se induit.

Interim autem dum hæc fierent, cantabat chorus psalmum, *Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum*; quem cum aliquot aliis psalmis integrum suaviter ac numerosum sunt modulati vicarii & cantores ecclesiæ. Quo tempore a vestiario reversus reverendiss. Suessionensis episc. pontificalibus vestimentis indutus, cum mitris & pedo pastorali consedit in sedibus, quæ prope magnum altare erant paratæ a dextris illustrissimi & reverendissimi cardinalis metropolitani. Supra eum sedebat reverend. episc. Virdunensis, infra autem reverend. episc. Silvanectensis; & procurator reverend. episc. Noviodunensis. Ex altero latere, erant reverend. archiepisc. Senonensis, reverend. episc. Catalaunensis, & procuratores episcopatus Laudunensis, & episcopi Ambianensis, & episcopatus Morinensis, qui nunc est Bononiensis. Post eos vero erant archimandritæ, & alii eo, quo prius dictum est, ordine. Gestabant autem mitram qui erant Rhemensis provinciæ episcopi, ex manibus pedum tenebant pastorale, & etiam archimandritæ, qui hoc tamquam proprio & non commendato fungebantur munere.

Rebus ita ordinatis, & quid esset futurum omnibus expectantibus, vocati sunt scribæ concilii, jussique stare prope reverend. cardinalem, ut quæ fierent videntes, & audientes ea consignarent literarum monumentis. Decantato itaque psalmo, *Quam dilecta*, reverend. cardinalis bene longam multa voce ad Deum fecit orationem, & aliquot deinde cecinit psalmos, interjectis multis aliis precationibus, & ea omnia fecit quæ sunt solemnia in inchoatione & apertione concilii, quæ petenda sunt ex libro qui dicitur Cenomanensis.

Finita autem litania, & recitato euangelio, his aut hujusmodi verbis usus est reverend. cardinalis. Reverendi patres, & venerabiles fratres, dilectissimi filii, placetne vobis ad Dei gloriam & honorem, & ad catholicæ ecclesiæ amplificationem, ut sanctum provinciale concilium Rhemense legitime convocatum, & hic congregatum, aperiatur & inchoetur. Quo dicto cum tacuisset, scribæ, eo jubente, accedentes ad eos qui in cathedris canonicorum sedebant a dextro latere, & deinde ad eos qui sedebant a sinistro, & deinde ad abbates mitratos, & ad commendatarios omnibus eorum singulis dixerunt hæc verba, placetne

ANNO CHRISTI 1564.

ne vobis. Hi vero omnes, & singuli eorum, nemine excepto, responderunt, placet. Scribæ vero ad reverend. cardinalem metropolitanum reversi, coram episcopis & absentium episcoporum procuratoribus, & abbatibus, ceterisque qui debent huic interesse concilio, hæc verba diximus: Placetne vobis? singuli autem, nemine excepto, responderunt, placet: tunc reverend. cardinalis a reverend. episcopis, & ab absentium procuratoribus est sciscitatus: Quid igitur vobis videtur reverendi patres; omnes autem responderunt; aperiatur. Quod cum dixissent, surrexit reverend. cardinalis metropolitanus, & ad populum conversus, tam suo quam omnium episcoporum nomine, his verbis usus est. Christi nomine primum invocato, decernimus sanctam synodum provincialem Rhemensem esse apertam, & ita judicamus.

His dictis decantatum fuit canticum, *Te Deum laudamus*, dataque a reverendissimo archiepiscopo de more benedictione omnes se domum receperunt.

PRIMA CONGREGATIO.

FERIA secunda, quæ fuit vigesimus septimus dies Novemb. anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus autem sanctiss. pontificis Pii IV. anno quinto, Caroli vero Christianiss. Francorum regis quarto, illustriss. & reverend. cardinali Lotharingo Rhemensi archiepiscopo & metropolitano præside, cum reverend. episcopis Suessionensi, Catalaunensi, Silvanectensi; assistentibus reverendiss. archiepiscopo Senonensi & episcopo Virdunensi, reverend metropolitanus hæc quæ sequuntur proposuit & ad synodum retulit.

Primum quidem ex venerabili decano Suessionensi, qui fuerat omnium suffragiis electus concilii promotor, est sciscitatus, num mandatum ei munus vellet suscipere, qui cum in principio se modeste excusasset, paulo post tamen, vehementer instante eodem reverend. præside, & tota synodo, id non gravate suscepit, quod ipsum quoque fecit venerabili Petrus Gilbault ejus adjutor. Deinde retulit de publica facienda supplicatione, & ab omnibus sacrosancti corporis Christi sumenda communione: ejus autem sententia, quam in referendo ad synodum exposuerat, fuit omnium suffragiis combrobata, nempe quod feria quarta, quæ erat S. Andreæ vigilia, jejunaretur, & feria quinta qui erat dies dicatus S. Andreæ, publica fieret supplicatio intra aut extra ædem sacram, arbitrio reverend. archiep. & episcoporum suæ provinciæ, gestareturque sacrosanctum corpus Christi, omnesque antistites & ceteri sacrificio peracto sumerent eucharistiam. Simul etiam eodem reverend. metropolit. referente fuit constitutum ut decretalis fieret epistola per totius provinciæ parœcias mittenda, qua omnes & singuli in domino moneantur, ut cum se prius diligenter probaverint ac præparaverint in Christi natalis die festo pie ac reverenter sanctam suscipiant eucharistiam: Dum autem de ea re a synodo dicerentur sententiæ, Noviodunensis capituli procuratores admonuerunt multos dixisse sententiam non suo ordine & loco, postularuntque ut in dicendis sententiis cuilibet suus servaretur ordo, qui olim fuerat in conciliis provincialibus. Quibus respondit reverend. metropolitanus jam antea satis cautum esse ne quid ex ea re, eis ullum A afferretur præjudicium: & eorum ordinis futurum, ut deinceps haberetur ratio.

Retulit etiam ad synodum, ut ad concilium omnibus liber pateret aditus, qui vel de aliqua re vellent admonere, aut supplicare, aut de aliquo conqueri, seu per promotorem, seu per se id mallent exequi. Quarto quoque loco retulit, ut in acta concilii insererentur omnia mandata procuratoris, & traderentur scribis, & communicarentur promotori, ut adversus eos agat qui absunt, non legitima allata excusatione, observeturque ex decretis & canonibus disciplina ecclesiastica. Quod ut fiat, sumatur liber in quo scri- B pta sunt nomina eorum, qui debent interesse concilio provinciali Rhemensi. Præterea dicit esse videndum, an episcopi Cameracensis, Tornacensis, & Atrebatensis, qui solebant esse Rhemensis provinciæ, sint excusandi, cum & a nobis magnopere sit adnitendum, ut post Dei religionem, & Christi fidem, Christianissimi regis nostri, cujus hoc maxime interest, integra maneat auctoritas & privilegia, tum etiam ut ecclesiæ nostræ Rhemensis metropolis, quæ in totius Galliæ Belgicæ ecclesiis, tot seculis obtinuit primatum, jura conserventnr. Ab eo quoque relatum est ad sy- C nodum de conficienda professionis fidei formula, quam quilibet esset professurus priusquam communicaret. Quæ quidem omnia placuerunt omnibus. Ad illam autem professionis fidei conscribendam formulam omnium suffragiis sunt electi doctores Ioannes Demochares, Richardus a Prato thesaurarius Rhemensis ecclesiæ, Ioannes le Besque, Ioannes Harrier, Robertus Fournier, Ioannes Caigner, & prior sancti Remigii. Postremo retulit ad synodum, ut tractaretur de cultu, ceremoniis, breviariis & missalibus: Quod ut commodius tractaretur, datum est negotium procuratoribus capitulorum canonicorum, ut de eo cogitent, die crastino quod sibi videatur relaturi ad synodum. Interim autem episcopi, & absen- D tium procuratores, darent operam ut post prandium fiat formula professionis fidei, quo factum est, ut cum ita essent omnes occupati, quæ post prandium futura erat congregatio rejecta sit in horam octavam matutinam diei sequentis.

II. CONGREGATIO.

FERIA tertia quæ fuit vigesimus octavus Novembris, anno domini millesimo quingētesimo sexagesimo quarto, præside illustrissimo & reverendissimo cardinali Lotharingo, considentibus reverendissimis episcopis Suessionensi & Catalaunensi, & Ioanne Demochares doctore theologo, procuratore reverendissimi Noviodunensis episcopi a dextris, & reverendissimis episcopis E Virdunensi, & Silvanectensi, ac Grivello doctore canonico procuratore reverendissimi Ambianensis episcopi, & post eum reverend. abbate Monasterii majoris a sinistris; reverend. metropolitanus sanctam synodum quæ convenerat rogavit, ut reformandis moribus & lapsæ ecclesiasticæ disciplinæ darent operam, dixitque, si eis videretur, iis quæ pridie dixerat adjungenda.

Primum itaque ab eis magnopere contendit, ut a se quæ facienda erat inciperet reformatio, dicens se reverend. Suessionensis, & Catalaunensis qui illic aderant, paratum esse subire judicium. Inquirerent de vita ejus, & moribus, & quemadmodum se gesserit in administrando suo archiepiscopatu, ex quo illud munus suscepisset, se curaturum

ANNO CHRISTI 1564.

ANNO CHRISTI 1564.

curaturum ut afferrentur codices rationum tam A sigilli quam registri curiæ ecclesiasticæ, viderent an in iis esset male versatus, se enim correctionem minime velle detrectare, ipsosque episcopos suarum actionum judices constituere: se sua synodalia statuta exhibiturum, ut si opus esset, eis suam adhiberent censuram: ostensurumque quid inter se & suum convenisset capitulum, se qui in sua esset provincia, & concilium indixerat, & eos convocarat, minime esse excusandum, nisi se ad omnia, quæ opus essent, præparasset, se itaque nunc paratum ad reddendam suæ vitæ rationem, & eorum omnium quæ sunt in concilio ab eo postulanda, qui sit in eo gradu collocatus, se ostensu- B rum quæ statuta fuerant Tridenti, & in conventu Piscacensi, ut ex iis viderent quid sibi possit objici, & an ea observasset; se codices suarum rationum esse depositurum, apud episcopum, & decanum Suessionensem, & apud procuratores capitulorum, & ut semel diceret se omnia facturum quæ sunt consentanea rationi, & æquitati, protestatusque est se ad suum gregem custodiendum vigilaturum, eumque ut suum postulat officium verbo pasturum, debereque episcopos per se gregem pascere. Quo quidem in loco dixit se non posse ægre ferre, quod in hoc concilio ex sua provincia tam pauci essent episcopi, quod quidem evenit, tum quod episcopatibus Laudunensi & Morinensi nondum sit provisum de pastoribus, C tum quod Bellovacensis hic non compareat, tum quod summus pontifex Flandriæ episcopatus, qui erant membra ejus metropolis, ab hoc archiepiscopatu avulserit. Qui autem illorum administrationis munus haud ita pridem susceperunt propter exortos tumultus, & propter aliquas alias causas non potuerunt, ut cupiebant, suo fungi officio. Quæ licet ita sint, nihilo tamen secius est providendum ut deinceps reformentur ministri ecclesiæ, & ordinis ecclesiastici lapsa reparetur disciplina, tam in capite quam in membris, & unusquisque reddat rationem suæ vocationis. Et quoniam multi sunt plane ignari quid soleat agi in synodis provincialibus: & iis de causis ipsi quoque D episcopi eis non sunt satis assueti; & neque qui in ecclesiis funguntur dignitatibus, abbatesque & priores, propter longam provincialium conciliorum desuetudinem, satis intelligant cujusmodi ea sint, & quænam in eis tractari soleant, & ideo venerunt imparati, nec habent quid respondeant, ideo considerabunt quid in præsentia fieri possit, de eo quod pertinet ad reformationem: reliquum autem rejicietur in proxime futurum concilium provinciale. Sibi in primis placere ac videri esse faciendam fidei professionem: dandumque esse hoc munus aliquot theologis, ut unam professionis fidei formulam componant, eamque ad synodum feria quarta referant, ut videatur num E aliquid in ea desideretur, ex iis quoque qui monasticæ sunt addicti regulæ, aliquos eligerent qui diligenter perpendant ac considerent quid sit reformandum in monasteriis & lapsa monachorum disciplina.

Quæ cum dixisset, & multa alia quæ ad negotium reformationis conferebant plurimum, & ad synodum de omnibus retulisset capitulis, quæ in hoc concilio tractanda restabant & decidenda, sententias eorum est sciscitatus, atque reverendissimi quidem responderunt episcopi, ejus rationum libenter visuros esse codices, & cætera quæ eis obtulerat, non ut ab eo suæ vitæ & eorum quæ in archiepiscopatus obeundo munere gesserat, exposcerent rationem, ut qui non ignorarent ipsum esse in nullo affine reprehensioni, nedum crimini, sed ut ex iis exemplum sumerent, & deinceps in suis obeundis episcoporum muneribus ejus vestigiis insisterent. Nam cum primum loqui desiisset illustrissimus cardinalis, sede sua surrexit, significans se paratum esse eorum subire judicium & ab eis corrigi. Nicolaus autem Grivellus procurator Ambianensis, dixit sibi videri perdifficilem hanc reformationis rationem: sequem hac esse sententia, ut existimet in unoquoque episcopatu deligendos esse viros idoneos, qui diligenter inquirant quid vere sit reformandum, ut ad proxime futuram synodum provincialem de eo referant: Richardus a Prato thesaurarius procurator ecclesiæ Rhemensis, postulavit ut convenienter concilio Constantiensi fieret reformatio in capite & in membris: Ioannes Spallardus ecclesiæ Suessionensis decanus dixit, magno probro futurum huic sacrosancto conventui, si hinc discederetur, nulla bona, quæ expectatur, facta morum reformatione. Percuncti fuerunt in eadem sententia, in quibus fuit Robertus Furnius alter ex procuratoribus episcopi Ambianensis, qui postulavit ut fieret reformatio ex decretis concilii Tridentini; Martinus Morletus alter ex procuratoribus capituli Noviodunensis; assensus est ut fieret reformatio, modo ne ea aliquid præjudicii afferret capitulo ecclesiæ Noviodunensis; reverendus quoque abbas Vallis-Claræ itidē est assensus, dummodo non fieret in præjudicium privilegiorum sui Ordinis: postremo placuit omnibus, ut theologi Demochares, Richardus à Prato, Ioannes le Besque, prior S. Remigii fidei formulam componerent, & eam feria quarta mane ad synodum referrent, ut abbates & priores octo numero, nempe duo ex iis qui mitras gestant abbatibus, & duo commendatarii, duoque priores regulæ addicti monasticæ, & duo commendatarii scriptis mandarent ea capita quæ videbuntur pertinere ad monastici ordinis reformationem. Fuerunt autem electi, abbates quidem S. Dionysii & Vallis-Claræ, Commendatarii vero Bonifontis & Cussiaci, prior S. Martini Campestris, & prior S. Remigii. Pro reformandis autem moribus fuit constitutum, ut singuli viderent in suis diœcesibus, & iis locis quæ sunt suæ jurisdictionis, quidnam sit reformandum, & referrent ad proximum concilium provinciale. Quæ quidem cum fuisset omnium sententia, ea fuit a reverend. cardinali comprobata, quod diceret actorem quidem debere venire paratum, eum autem debere procurare ne differatur judicium. Quoniam autem reverendus abbas Vallis-Claræ ita assensus erat faciendæ reformationi, si ea fieret citra præjudicium privilegiorum sui ordinis, dixit reverend. metropolitanus, esse quadruplex genus monachorum. Esse enim aliquos qui parent imperio suorum generalium, cujusmodi sunt Cistercienses, Cluniacenses, Præmonstratenses, & aliquot alii: alios autem qui necessario subeunt episcoporum visitationem, cujusmodi sunt magna ex parte Benedictini & Augustiniani: alios qui contendunt se subjectos esse soli summo pontifici & exemptos ab omni alia jurisdictione. Quæ cum ita sint, in reformandis monachis hanc esse ineundam rationem, ut ipsi considerent, quæ sint ea in re concilii partes, eos ipsos qui ad concilium referent, futuros esse arbitros eorum quæ sunt corrigenda: nec ignorare concilium esse plurima, quæ sunt relinquenda abbatum & priorum correctioni: nec immerito

merito dici, *Tractent fabrilia fabri*. His expeditis, dixit post factam fidei professionem, tractandum esse de cultu, deinde subjecit esse quatuor, quæ sibi videntur opus habere aliqua animadversione & reformatione. Primum quidem excommunicationem, in qua cum consistat vis præcipua jurisdictionis ecclesiasticæ, nos tamen jam olim ea abuti, nec suo judicio ei rei satis providisse, nec conventũ Pisciaci habitum, nec concilium Tridentinum. Quo in loco oblata occasione admonuit sanctam synodum, esse considerandum num Christianæ expediat ecclesiæ restituere publicã quæ apud veteres erat in usu pœnitentiam: in iis maxime criminibus, quæ in omnium incurrunt aures & oculos, & omnes offendunt: deinde inobedientiam: tertio juramenta, quæ sunt frequentissima & vulgo contemnuntur. Quarto publicum concubinatum, de quibus cum pulchra & satis prolixa usus esset oratione, admonuit synodum rem esse miserabilem & valde deplorandam, quod sint hodie in oculis omnium hæretici, qui fruuntur episcopatibus, abbatiis, prioratibus, & etiam parœciis, cum interim de his ne verbũ quidem illis fiat. Hæc fieri non sine magno totius cleri probro ac dedecore, eique rei esse providendum. Dixit postea de loco & ordine quo unusquisque sessurus esset in concilio, & ne inter eos qui intererant, de ea re deinceps ulla oriatur controversia, protulit librum in quo scriptum erat quo loco & ordine esset unusquisquis sessurus in concilio. Post hæc dixit habẽdam esse rationem duorum libellorũ supplicum, qui Lutetia missi sunt ad sanctam synodum, quorum alter est administratorum nosocomii Parisiẽsis, alter vero xenodochii trecentorum cœcorum, quod est Lutetiæ; quos duos libellos jussit legi, deinde jussit tradi promotori, ut videret ex iis quid esset synodo proponendum. Postea inter omnes convenit, idque pronuntiavit reverend. metrop. post prandium non esse conventuram synodum, ut daretur satis otii ad componendam fidei formulam, & ad componendos de cultu articulos, iis, quibus fuerat mandatum hoc negotium.

III. CONGREGATIO.

FERIA quarta, quæ vigesimus nonus Novemb. vigilia autem sancti Andreæ, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Pii quarti pontificatus anno V. Christianissimi vero regis Caroli IX. regni quarto, præside illustrissimo ac reverendissimo cardinali Lotharingo Rhemensi archiepiscopo, & metropolitano. Cum in congregatione quæ mane hora octava in capitulo ad id designato convenisset, professionis fidei formula, cujus conscribendæ negotium & doctoribus theologis, & reverend. episcopis, absentium episcoporum & capitulorum procuratoribus, pridie hujus diei erat mandatum, fuisset exhibita abbatibus & prioribus, eam legit revered. metropolitanus. Quam cum sibi placere dixisset, præterquam quod Athanasii symbolum minime duceret adjiciendum, & duo articuli in quibus agebatur de sacramento altaris, & de missæ sacrificio, sibi viderentur supervacanei, cœpit singulorum sciscitari de ea re sententias. Quæ cum fuissent variæ, aliis reverend. cardinalis sequentibus sententiam, ex quibus fuit reverend. Silvanectensis episcopus, aliis dicentibus fieri injuriam œcumenicæ synodo Tridentinæ, si alia fiat fidei professio, quam quæ ab ipsa prodiit, & si in hac synodo id factum fuerit, ceteras quoque provinciales synodos id usur-

A paturas, hincque futurum, ut professionum fidei nullus sit, futurus modus; cujus sententiæ auctor fuit reverendus abbas Vallis claræ, quam sequutus est venerandus Claudius de Xaintes theologus, aliis se cupere dicentibus ut articuli fidei expressius explicarentur, Ioannes Demochares autem procurator reverend. episcopi Noviodunensis de professione fidei facta a senatu Parisiensi admonuisset: Nicolaus autem Grivellus reverend. Ambianensis episcopi procurator, & Richardus a Prato ecclesiæ Rhemensis thesaurarius, & Robertus Furnius procurator etiam reverend. episcopi Ambianensis, de ea re copiose quidem ac præclare, sed tamen varie dixissent, omnibus his specie quidem discrepantibus, sed eodem tamen tendentibus sententiis in unum collectis, reverend. metropolitanus suum prudentissimum interponens arbitrium, dicit in hanc sententiam, diuturno usu & experientia rerum ita esse compertum, ut quando de rebus magni momenti agitur, plurimum prosit in deliberatione multorum audire sententias: seque valde lætari quod eorum de hac re audierit sententias, easque gravissimas, ex quibus licet videantur discrepare, si tamen in unum colligantur, eas conciliando nos informari ad unam faciendam fidei professionis formulam; quæ si sanctæ videatur synodo, erit hujusmodi, nempe ut maneat quidem quæ jam fuit proposita, si ab initio fuerint ablata duo aut tria verba, adjecta autẽ fuerit in fine clausula, de qua admonuit Rhemensis ecclesiæ thesaurarius Richardus a Prato; expuncti autem fuerint illi duo articuli ultimi, qui sunt in fine, nempe de eucharistia, & de missæ sacrificio, ut qui in ea quæ adjungenda erat clausula nominatim exprimerentur: iis autem ut satisfiat, qui cupiunt professionis fidei articulos esse magis expressos ac explicatos, dixit, si sacro placeat conventui, in fine formulæ professionis fidei hæc verba esse adjungenda: Quod si quis velit ampliorem & expressiorem articulorum fidei explicationem, quam quæ sit in hac professionis fidei formula, futurum ut postea articuli fidei fuse & copiose conscribantur, vel ex confessione fidei facta a senatu Parisiensi, quæ a facultate theologiæ fuit composita, & ei exhibita, vel ex confessione fidei concilii Tridentini: & si videretur dandam etiam esse operam ut separatim excusi Gallice in lucem edantur articuli ad populi ædificationem. Interim autem quoniam tempus urgeret & de crastino futura esset publica communio, & a toto cœtu faciendæ ad Deum preces, se in hac esse sententia, ut post prandium omnes in hunc locum conveniant, ad faciendam fidei professionem, quam singuli legerent, & ore suo pronuntiarent, ut esse faciendum, suam dicendo sententiam, admonuerat Robertus Furnius procurator reverendis. episc. Ambianensis. De qua re a reverend. metrop. singulis sententiã rogatis, cum quilibet paucis dixisset quid sentiret, omnes tandem in hoc cõvenerunt, quod post prandium legeretur fidei factæ professionis formula, quæ licet non esset prolixa, nec omnia explicaret, nullus tamen esset ex hoc sacro conventu, qui non intelligeret eam omnia compleri quæ sunt a nobis credenda, si non expressis verbis, iis certe quæ tacite omnia in se implicent: fuit itaq; constitutũ, ut Richardus a Prato ecclesiæ Rhemensis thesaurarius, in eam quam diximus formam, eam componeret, eaque post prãdium relata, omnes ex ea facerent suæ fidei professionem: Quæ cum essent statuta, dimissus est conventus qui illic manserat tres horas.

IV. CON-

ANNO CHRISTI 1564.

IV. CONGREGATIO.

FERIA quarta quæ erat vigesima nona Novembris, anni domini millesimi quingentesimi sexagesimi quarti, eodem illustriss. cardinali præside, ad congregationem concilii provincialis Rhemensis, quæ convenerat hora secunda pomeridiana, allata fuit formula confessionis fidei, quæ cum fuisset tradita eidem illustriss. & reverendiss. præsidi, ipse & alta voce, & tam distincte eam legit, ut quotquot aderant eam facile possent audire & intelligere. Quam postquam legisset, dixit eam sibi placere, nec videri quidquam esse mutandum. Deinde cum dixisset de ea esse dicendam ab omnibus sententiam, Rogavit ut responderent singuli per verbum *placet*. Quæ cum fuisset ab omnibus approbata, dixissetq; illustriss. ac reverend. B cardinalis metropolitanus se minime detrectaturum fidem suam profiteri, pro qua tuenda sui majores depugnandum esse dixissent, & adversus incredulos Hierosolyma usque insigni parta victoria bellum gessisse, & pro qua princeps suæ familiæ per summum scelus nuper mortem objisset, is deinde surrexit, & ore converso ad reverend. episcopum Suessionensem, archiepiscopatus Rhemensis & totius provinciæ vicarium, eam alta voce ut sequitur pronuntiavit.

Quoniam Christianæ religionis fundamentum est fides, quæ est adversus omnes hæreses scutum firmissimum, & quam non solum corde credere, sed etiam ore confiteri oportet, ideo patrum e- C xempla in conciliis sequuti, ante omnia credimus & confitemur canonicas utriusque testamenti scripturas sacrosanctas esse, & divinitus inspiratas: itidem articulos fidei in apostolorum ac Niceni & Constantinopolitani primi symbolis contentos: nec non omnia quæ de fide superioribus œcumenicis conciliis, & novissime in sancta generali synodo Tridentina sunt definita, firmissima fide complectimur & tenemus; sacrorum vero librorum canonem eum agnoscimus & credimus quem eadem sancta synodus declaravit & confirmavit, nec ad illorum interpretationem privatæ innitimur prudentiæ, sed eum sensum & expositionem retinemus, quam unanimis consensus pa- D trum, & communis ecclesiæ catholicæ usus docuit ac tradidit. Traditiones sine scripto ab apostolis acceptas, & continua successione in ecclesia catholica conservatas, tamquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, suscipimus & veneramur. Insuper de septem ecclesiæ sacramentis, in primis autem de augustissimo eucharistiæ sacramento, & missæ sacrificio, ceterisque dignitatibus adversus hæreses iis temporibus exortas, sentimus & credimus, cum eadem sancta synodo damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem sancta synodus damnavit & anathematizavit. Postremo sanctam Romanam catholicam ecclesiam omnium ecclesiarum matrem a- E gnoscimus, & beatissimo papæ nostro domino Pio IV. pontifici max. debitam in Christo obedientiam exhibemus. Hac professionis fidei formula a reverend. metropolitano sic lecta, surrexit reverend. episcopus Suessionensis, eamque legit & pronuntiavit ante reverend. metropolitanum, post quem itidem surrexerunt ac legerunt reverend. primum Catalaunensis episcopus, deinde Ioannes Demochares nomine reverendiss. Noviodunensis episcopi, & Nicolaus Grivellus nomine reverendiss. Ambianensis episcopi, am-

A bo procuratores. Non surrexerunt autem nec eam legerunt reverendus episcopus Virdunensis, nec reverendus abbas Majoris monasterii, quia non sunt hujus diœcesis, & assistunt tantum his quæ geruntur. Post Nicolaum Grivellum Richardus a Prato tamquam procurator Rhemensis ecclesię capituli, accessit ad eam legendam. Quam, ita postulante concilii promotore, legit & pronuntiavit nomine totius capituli, cum surrexissent omnes canonici tam qui fungebantur dignitatibus, quam ceteri, & consensissent ut eorum nomine rei fidem profiteretur. Id ipsum fecerunt omnes procuratores capitulorum ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum: reverend. vero abbas S Dionysii formulam professionis fidei legit & pronuntiavit, tam suo nomine, quam omnium abbatum: venerandus quoque prior S. Martini Campestris Parisiorum tam suo quam omnium priorum, & etiam a prioribus deputatorum nomine fidem itidem est professus.

Hoc modo facta ab omnibus fidei professione, quæsivit illustriss. cardinalis a promotore concilii, vidissetne instrumenta illa & documenta quæ ipsi tradiderat, de iis quæ pertinent ad episcopatus Cameracensem, Atrebatensem, Tornacensem & S. Audomari, qui parvo abhinc tempore se separaverant & substraxerant a metropolitana ecclesia Rhemensi, quique huc vocati fuerant ad concilium. Miserat autem episcopus Cameracensis hac de causa procuratores procuratorio munere, tam suo quam aliorum nomine, qui reverend. cardinali archiep. Rhemensi, & sanctæ synodo significarent, & exponerent Paulum IV. & Pium IV. pontifices maximos separasse & exemisse hos omnes quos diximus episcopatus a jurisdictione metropolitana archiepiscopatus Rhemensis; ex Cameracensi episcopatu erexisse archiepiscopatum, ejusq; jurisdictioni, quatuor jam dictos tamquam suffraganeos subjecisse episcopatus. Et hac de causa, nec se, nec illos teneri ut compareant in concilio. Quæ ut vera esse ostenderet, miserat exemplar omnium diplomatum & bullarum quas a superius nominatis pontificibus maximis impetraverat; quibus visis ac lectis ab illustriss. cardinale, rogatus, ut diximus, promotor concilii, respondit ea non sufficere a suo antiquo jure & possessione pellendum Rhemensem metropolitanum, se itaque petere ut & Cameracensis episcopus, & ceteri pronuntientur a sancta synodo contumaces, quod tamen minime est assequutus. Hæc enim fuit synodi sententia, de ea re esse amplius deliberandum, regique, cujus maxime interest, hoc significandum, & ad pontificem max. de hoc scribendum. Quæ cum dicta essent, vocati sunt procuratores episcopi Cameracensis, cui cum fuissent auditi, jussi sunt paulisper egredi extra locum congregationis, iisque statim revocatis, responsum fuit, a synodo statutum esse, ut mandatum procuratorium & bullarum pontificiarum exempla, quæ attulerant scribæ concilii traderentur, & apud eos manerent, ut de ea re oportune amplius deliberaretur; sanctam synodum ad episcopum Cameracensem esse literas postea daturam, licere eis cum vellent discedere. Quorum omnium acta sibi dari petierunt procuratores, quæ quidem fuerunt eis data.

V. CONGREGATIO.

FERIA quinta qui fuit ultimus dies Novemb. anni domini millesimi quingentesimi quadragesimi quarti, canonici & clerus ecclesiæ metropolitanæ

ANNO CHRISTI 1564.

politanæ Rhemensis, matutino officio feria quarta vesperi decantato, cum mane ad ceteras horas dicendas esset pulsatum, ut solet in diebus solemnibus, eas adeo mature absolverunt, ut hora diei prima & dimidia & missa fuerit celebrata, & ex matutino officio nihil restaret peragendum.

His peractis interea dum expectaretur illustriss. cardinalis, se receperunt omnes in vestiarium, non solum qui erant ecclesiæ Rhemensis, sed etiam episcoporum & capitulorum procuratores, abbates, priores, abbatumque & priorum absentium procuratores. Quorum singulis data sunt linea suppara, pastoralesque chlamydes, seu cappæ pulchræ ac magni pretii, & cerei ut convenienter suo B ordini ac loco honorificentius & reverentius interessent supplicationi. Ea autem cœpit fieri circiter horam octavam & dimidiam, cum chorum ecclesiæ esset ingressus illustriss. cardinalis metropolitanus, reverend. episcopis eum comitantibus, & adsistentibus omnibus ecclesiæ ministris, iis vestibus ornatis quoad diei postulabat solemnitas & ejus loci reverentia. A qua quidem supplicatione non abfuerunt nec ordines fratrum Mendicantium, nec cœnobia cæterorum religiosorum, nec collegia ecclesiarum, nec ecclesiæ parœciales civitatis Rhemensis, quos omnes præcedebat crux ecclesiæ eorum quæ portabatur. Eos pastoralibus fere omnes indutos chlamydibus sequebantur vicarii, & sacellani, & canonici ecclesiæ Rhemensis, C & deinde procuratores capitulorum ecclesiarum cathedralium, & collegialium, ex uno latere, ex altero vero monachi & priores monasteriorum S. Remigii, S. Nicasii, S. Dionysii, & Vallis-scholarium civitatis Rhemensis. Eos deinde sequebantur procuratores capitulorum: & deinde qui fungebantur dignitatibus in ecclesia Rhemensi: & deinde procuratores episcoporum, erantque hi omnes in uno & eodem ordine. Post eos incedebat illustriss. cardin. metropolitanus qui cum reverendiss. episcopo Suessionensi honorificentissime & reverendissime gestabat corpus domini conopeo, quod portabant reverendi abbates, quorum mitræ & peda gestabantur ante eos: sed qui D gestabant præcedebant conopeum; itidem præcedebant etiam alii episcopi mitrati, & pedum gestantes, Catalaunensis, scilicet & Silvanectensis, reverendissimus autem Virdunensis episcopus nec mitram gestabat, nec pedum, propterea quod non esset hujus provinciæ, sed pastorali tantum indutus erat chlamyde, quomodo etiam erant induti omnes canonici, procuratores, abbates, priores, abbatum & priorum procuratores, omnesque monachi, vicarii, & sacellani. Processerunt autem supplicantes & maximam ostendentes in Deum pietatem, circa ædem sacram & claustrum ecclesiæ. Supplicatione peracta, cum se in vestiario ad rem divinam faciendam dicatis & accom- E modatis induisset vestibus, illustriss. & reverendiss. cardinalis, statim venit ad celebrandum sacrificium, cum quatuordecim partim diaconis, partim subdiaconis, & quatuor pueris chori, qui solent ea ferre ad altare, quibus est opus ad operandum sacris. Cum autem in celebrando sacrificio ad eum locum ventum esset in quo canitur *Agnus Dei*, reverendiss. cardinalis metropolitanus primum data de more benedictione populo est bene precatus. Deinde cum ipse sancta sumpsisset sacramenta communicarunt primum qui tunc altari ministrarant diaconi & subdiaconi, deinde episcopi & omnes qui erant ordinis ecclesiastici, quilibet suo loco. Interim autem dum a reve-

A rendissimo metropolitano sacra administrabatur communio, cantores ecclesiæ concinne ac numerose modulabantur pulchra nescio quot cantica de sacramento altaris: hoc autem quod tunc fuit celebratum missæ sacrificium erat de sacrosancto corpore Christi: de euangelii autem & pacis osculatione, ideo nihil est dicendum, quod in ea idipsum fuit servatum quod factum fuerat die dominico præcedente. Interfuit autem & supplicationi & sacrificii celebrationi maxima omnis generis & ordinis hominum multitudo, qui magnam præ se ferebant pietatem. Quamvis autem quarta feria præcedente fuisset constitutum futuram a prandio congregationem, ea tamen non fuit, cum reverendiss. metropolitanum admonuisset promotor concilii præstare, ut toto eo die cessaretur. Quod quidem hac maxime de causa factum est, ut singuli post prandium se pararent ad respondendum de articulis de cultu, quos composuerant ii quibus fuerat mandatum hoc negotium, quorum quidem datum est a scriba concilii exemplum omnibus volentibus. Erat autem iis verbis descriptum: Hæc sunt reverendissimi antistites, quæ nobis hesterna die a vobis commissa circa reformationem horarum, precum sive breviarii & missalis visa sunt in melius immutanda, salvo vestro meliori judicio: & primo quoniam a primæva breviarii institutione, id antiqui patres voluisse videntur, ut singulis hebdomadis totum psalterium recitaretur, desiderant commissi, ut in dicto breviario Davidici psalmi ita per dies singulos disponantur, ut totus psalmorum liber in unaquaque hebdomada recitetur. Secundo ut frequentiori sacrarum literarum recitatione magis erudiantur qui alios sunt erudituri, & in diebus trium lectionum, prima, & in diebus novem, prima, secunda & tertia lectiones sumantur de veteri testamento, scilicet in diebus trium lectionum, secunda, in diebus vero novem quarta, quinta, & sexta lectiones sint de novo testamento. Tertia vero lectio in diebus trium lectionum; in diebus vero novem, septima, octava, & nona lectiones sint de homilia euangelii & historia sanctorum occurrentium. Item quoniam maximus honor & reverentia habenda est sacro diei dominico, dicente psalmista, *Hæc dies quam fecit dominus*, in quantum fieri poterit semper in eodem fiat officium de die dominico, præterquam in solemnioribus festivitatibus, quibus occurrentibus fiet officium de dominica certa die ejusdem hebdomadæ. Item quantum ad prolixiorem prolongationem cantus in ultima syllaba cujuslibet antiphonæ, qui cantus vulgariter pneuma vocatur, quoniam in eo multum temporis inutiliter absumi videtur, quod de cetero pneuma fiat in ultimis antiphonis vesperarum, nocturnorum, *Magnificat* & *Benedictus*. Similiter abbrevietur cantus quantum fieri poterit, quando super unam syllabam aut dictionem plures sint notulæ quam par sit. Similiter quod in cantu habeatur ratio literæ seu verborum debitæ pronuntiationis & quantum fieri poterit observentur quantitates. Item ut officium pro defunctis seu vigiliæ devotius & attentius decantentur. De cetero dicantur vigiliæ cum novem psalmis trium nocturnorum & tribus lectionibus per diversos dies immutandis, vesperæ autem & laudes dicantur more solito.

Item quod juxta sanctorum patrum decreta quantum fieri poterit vitetur lasciva musica. Item quod sic moderetur organorum usus ut solum

lum permittatur in prosis & hymnis cantandis, angelici autem hymni, Gloria, Sanctus, & fidei professio vocaliter decantentur. Quod autem attinet ad missalia ut quam correctissime imprimantur, & ab eisdem adimantur plures prosæ non satis graves & pro plurimorum libito, ultra has quas antiqui patres ab initio statuerunt additæ.

VI. CONGREGATIO.

FERIA sexta, qui fuit primus Decembris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus sanctissimi patris Pii IV. anno quinto, Caroli vero IX. regni quinto, præside illustrissimo ac reverend. cardinali Lotharingo Rhemensi archiepiscopo. Cum nondum esset satis frequens synodus, interea dum ceteri convenirent ad eos qui aderant, retulit reverend. præses, ut ageretur de libello supplici mercatorum & æditnorum ecclesiæ collegiatæ sanctæ Mariæ Vallis Catalaunensis, quæ est etiam parœcia in qua cura gerenda est animarum. Procuratores autem capituli Catalaunensis a reverend. præside jussi dicere responderunt, de ecclesiæ quidem fundatione inter eos & æditnos convenire, sed non ita de perpetua quam illi exigunt assiduitate ac residentia: seque petere ut ad forum ordinarium nempe capitulum Catalaunense remittatur hæc controversia: duos illic esse tantum curiones, non autem eos omnes debere curam gerere. Quæ cum dixissent & ad ea respondisset promotor & rogasset, vellentne subire jurisdictionem, nam si nollent, non esse quod hic manerent: eo itaque postulante promotore jussi sunt tantisper discedere dum sententiæ dicerentur a synodo tam de fori declinatione, quam de re principali, de qua agebatur; qui postquam excessissent, & qui aderant rogati essent sententiam, reverend. Suessionensis, Catalaunensis, & Silvanectensis episcopi censuerunt litem esse remittendam ad illustrissimum & reverendiss. cardinalem archiepiscopum Rhemensem ordinarium eorum judicem. Ioannes Demochares procurator episcopi Noviodunensis dixit duos non posse uni præesse ecclesiæ, & cum causæ clericorum provinciali synodo debeant judicari, non posse illos ejus declinare judicium. Nicolaus Grivellus procurator episcopi Ambianensis, respondit se non videre quemadmodum procuratores capituli Catalaunensis possint recusare judicium hujus concilii provincialis, cum ejus auctoritas nitatur permultis locis sacræ scripturæ; esse itaque hoc negotium aliquibus a synodo mandandum qui diligenter inquirant & ad ipsam referant ut ibi causa decidatur. Ejus sententiam comprobavit Richardus a Prato theologus procurator ecclesiæ Rhemensis, qui ad probandam auctoritatem concilii, præter acta apostolorum citavit etiam Tertullianum in apologetico. Quam sententiam sequuti sunt omnes procuratores capitulorum, censueruntque non posse declinari judicium synodi, dandumque esse ab ea aliquibus negotium, ut de ea re inquirant & referant. Quam etiam approbarunt omnes abbates & priores: Reverendus autem abbas Vallis-claræ adjecit illud divi Pauli, *Qui non laborat non manducet.* Quæ cum audiisset reverendissimus præses, procuratoribus capituli Catalaunensis rursus accersitis, pronuntiavit judicasse synodum eos non posse suum declinare judicium. Matura itaque deliberatione opus esse eorum causam ab ipsa cognoscendam & definiendam. De ea autem cognoscendi inquirendique & ad synodum referendi negotium esse mandandum decanis Ambianensi, & S. Symphoriani ecclesiæ Rhemensis, & officiali Silvanectensi: qui quidem ut hoc negotium susciperent, uno ore placuit cunctis sententiam rogatis. Hæc cum ita acta essent, dixit reverendissimus præses se non mirari & ægre ferre, quod miseris his temporibus, quibus sunt tam multi libertati ecclesiasticæ infesti, & qui clero omni ratione insidiantur, non desint, qui ut suos tegant errores ad sæcularia potius quam ecclesiastica confugiant tribunalia, seque illic & severius tractandos & sæpius etiam irridendos offerant, & nonnulli etiam malint hæreticos quam catholicos ad suum adhibere consilium.

De ea quoque de qua agebatur æditnorum & canonicorum Catalaunensium controversia, nonnulla dixit, quod scilicet cum utraque nempe & cathedralis & collegialis ecclesia, contineatur mœnibus unius civitatis, satis fieri posse ut canonici statis horis nunc in hac nunc in illa sint ecclesia, modo fructus tantum percipiant distributionum iis horis quibus præsentes decantando divino officio dant operam. Postea reverendissimus præses retulit ad synodum de libello supplici administratorum nosocomii Parisiensis, & sodalitii trecentorum cœcorum quod est itidem Lutetiæ. Retulit etiam ut considerarent quid sibi videretur, de Dei cultu. De quo quidem eo esset maturius atque diligentius deliberādum quod in ea re sit peccare gravissimum. Se quidē esse in hac sententia ut existimet esse providendum ne sit in ecclesia, lasciva, mollis, fracta & enervata musica; & ne in canendo symbolo apostolorum & in canticis angelorum nempe Gloria in excelsis, & Sanctus, ullus sit usus organorum; in aliquibus aliis, ut in prosis, posse eis dari locum. Canonicos ipsos si non sint legitime impediti, per se debere exequi munus divini faciendi officii, nec eos dum cantatur debere e choro egredi, absque consensu ecclesiæ; nihil esse addendum libris in quibus sunt ritus, & cæremoniæ celebrandæ missæ, quæ dicuntur missalia; in reliquis & cultu imaginum videndum num aliqua sit superstitio. Non esse extra urbem circumgestandas reliquias; non esse quæstoribus & hujusmodi hominibus permittendum ut ad populum concionem habeant ac verbum Dei prædicent: indulgentias tantum nudas esse proponendas, & si quæ ex his proveniant eleemosynæ, eas rectori parœciæ esse tradendas ut eas illis reddat, quibus conferuntur. Porro autē quoniam non tam cito potuerunt omnia quæ de his sunt animadvertenda considerari, danda erit opera ut in qualibet diœcesi perpēdantur ea quæ paulo forte incōsideratius addita sunt missalibus ut ea repurgentur: & videatur quis sit verus usus imaginum, ut si quid in ea re peccetur, inter visitandum adnotetur. De quæstoribus quoque & moderandis indulgentiis consideretur; & de his omnibus referatur ad concilium provinciale. Postea cum singulorum rogasset sententiam, reverend. quidem episcopus Suessionensis illustrissimo præsidi est assensus, assensus est etiam reverendissimus episcopus Catalaunensis, nisi quod dixit se cupere ut in horariis & ad usum Romanum accedat defunctorum commemoratio & ut prosæ repurgentur ex missalibus. De quæstoribus autem dixit eos plane esse perniciem pauperum: habendam quidem esse rationem xenodochii Parisiensis & sodalitii trecentorum cœcorum. Quæstores autem sancti Huberti, sancti Bernardi, & sancti Antonii ejiciendos

ANNO CHRISTI 1564.

ejiciendos esse ex hac provincia. De his autem agendis quę dicuntur, dixit sibi videri esse præcipuum hac in re negotium; rogavitque ut aliqua fiat formula: Reverendissimus Silvanectensis episcopus illustrissimo cardinali metropolitano est assensus; Ioannes Demochares vero doctor theologus, procurator reverendissimi episcopi Noviodunensis, dixit se esse in hac sententia ut manualia quidem, missalia, & breviaria censeat esse repurganda, sed ita ut divinus cultus non minuatur. Divum Paulum quidem certe jubere orare sine intermissione. Semper autem iis male cessisse, qui cultum vel mutarunt vel minuerunt, ut probatur multis testimoniis librorum regum, & reprehensum atque adeo castigatum fuisse Heli sacerdotem, quod filii ejus in templo se male gererent. Distinguendos esse dies festos a ferialibus, psalmos & lectiones esse eis adaptandas: in hoc quidem negotio caute incedendum esse, ne ansam præbeamus maledicis. Se scire autem de divino cultu aliquid posse immutari. Cum de hac ageretur in concilio Tridentino, visum esse concilio, ut id relinqueretur arbitrio sedis apostolicæ, cujus de ea re judicium censuit esse expectandum, futurum fortasse ut si minuatur divinus cultus, proventus quoque minuantur. Quod ad quæstores autem attinet, eos esse omnino rejiciendos tamquam simoniacos. Nicolaus Grivellus procurator reverendissimi episcopi ambianensis dixit, sibi placere ut in matutinis constituerentur certæ & tempori convenientes lectiones, quas censuit esse petendas ex iis quæ collegit Dionysius Cartusianus de iis quæ sunt cantanda, ex iis enim quæ dicit, posse optime suppeditari quæ pertinent ad componendas lectiones. Præcipuum quidem esse cultum internum, cui ut externus conveniat, eum esse regendum ac moderandum congruenter canonibus qui sunt in titulo de celebrat. missarum, & canoni, convenit, de consecr. distinct. quinta, qui sunt excerpti ex concilio Agathensi. Veterem esse in ecclesia canendi consuetudinem, de qua meminit & Liberius papa qui fuit anno domini trecentesimo quinquagesimo quarto, & concilium Laodicenum, cum dicit præter canonicos psalmos, non licere quemlibet alium in ecclesia psallere, & ab ecclesiasticis quidem esse observandum cultum externum, sed videndum esse ut si quæ sint deformia & indecora, corrigantur. Non esse mutandum sed retinendum ab ecclesia receptum ac reservatum usum, & esse observandam fidei consuetudinem: dandam autem esse operam a canonicis & religiosis, ut habeant vitam suo nomini convenientem. De quęstoribus autem eadem quoque fuit ejus sententia, quæ eorum qui prius dixerant. Quæ cum dixisset & jam pulsata esset hora decima pronunciavit reverendiss. metropolitanus esse discedendum. Post prandium autem cæteros qui nondum dixerant, dicturos esse suam sententiam hora prima pomeridiana.

VII. CONGREGATIO.

EADEM autem feria quę dicta superius, cum convenissent hora secunda pomeridiana, dixit reverendissimus metropolitanus præses, restare ut qui nondum dixerant, suam dicerent sententiam. Primus itaque Richardus a Prato theologus procurator ecclesiæ Rhemensis: Dixit in hanc sententiam se laudare consilium eorum qui censent nihil esse innovandum. Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat, Auguſt. ad Ianuar. 118. Sed videndum esse quidnam sit innovare, neque enim dicendum est eum aliquid innovare, qui vult ipsam restituere antiquitatem. Africanis quidem conciliis, & præcipue concilio Carthaginensi III. canonum quadragesimo septimo, cautum esse ut præter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur sub nomine divinarum scripturarum. Et ut etiam liceat legi passionem martyrum, cum anniversarii dies eorum celebrantur. Preces horarias esse nimis prolixas, de his itaque sibi videri esse aliquid resecandum, ut id quod erit residuum, magis pie & attente canatur. Psalterium ita esse disponendum ut statis temporibus semel singulis hebdomadis perlegatur. Psalterium diu noctuque manibus esse versandum, quod probavit ex divo Chrysostomo, qui in sermone de pœnitentia in ejus laudem excurrit. Dixit etiam se probare quod in lectionibus accommodentur prophetæ. Quod ad cantum attinet neminem esse qui eum improbet, sed quem cantum lege Auguſt. lib. 9. confess. c 7. & lib 10. cap. 13. & censuram facultatis Parisiensis adversus Erasmum.

Se nomine suo & ecclesię metropolitanę postulare, ut ita in ecclesia cantetur, ut quod cantatur intelligatur. De quæstoribus dixit sibi videri exactissime esse observandum canonem concilii Tridentini: monachorum S. Huberti postulationem esse nequissimam, cum sint eorum uberrimi proventus. Et licet non essent, melius esse ut ipsi suis manibus victum sibi parent, quam ita vagando aliis sint oneri. Citavit etiam divum Augustinum in lib. de opere monachorum, cap. 28. in quo reprehendit vagantes, & huc & illuc cursitantes monachos, & inter cætera hoc dicit, alii membris martyrum, si tamen martyrum venditant. Non esse novam hanc in circumgestandis reliquiis consuetudinem, sed eam apud bonos semper habitam esse tamquam corruptelam, hos itaque quæstores esse omnino prohibendos atque adeo exterminandos. Decanus Suessionensis procurator capituli dixit, non agi hic de innovatione, sed de repurgatione & emendatione, de decurtatione autem nihil dici, sed tamen esse in hac sententia ut existimet aliquid in breviario vere posse decurtari, cum dicat S. Hieronymus se malle quinque psalmos recte intellectos, quam totum psalterium confuse & indistincte prolatum. Procurator ecclesiæ Laudunensis dixit Richardum a Prato egregium doctorem theologum, sua sententia expurgasse scrupulosorum hominum conscientias: seque quod ad quæstores attinet, ei etiam assentiri. Doctor theologus nomine Ioannes le Besque Bellovacensis ecclesiæ procurator, divum citans Bernardum, dixit innovationem quidem esse periculosam, sed cum non de innovandis, sed instaurandis & repurgandis agatur breviariis, sententiam sequi Richardi a Prato theologi ecclesiæ Rhemensis Thesaurarii. Quod ad cantum attinet, censet curandum ut repurgetur, multa enim esse quæ non parva egeant animadversione: se non posse non ægre ferre, quod Bellovaci musica quadam modulatione canatur passio domini nostri Iesu Christi. Quod autem attinet ad quæstores, & ipse & Io. Arrietus doctor theologus, procurator itidem capituli Bellovacensis, qui post eum dixit sententiam, eidem Richardo a Prato sunt assensi. Procurator autem capituli Noviodunensis dixit se non posse videre quidnam certi possit constitui de legendis sanctorum cantandis in ecclesia Noviodunensi,

ANNO CHRISTI 1564.

inconsulto episcopo Noviodunensi, nec de vigiliis dicendis tribus diebus. Quæstores autem censet abigendos, & non damnandas quidem esse indulgentias, sed abusus esse tollendos.

Martinus Morletus itidem procurator capituli Noviodunensis dixit se probare nova breviaria, postulavitque ut ita fieret ut dictum est: Noviodunensis quidem ecclesiæ breviaria adeo esse male composita, ut qui in eis triginta annos sit versatus nihil intelligat; censuit etiam vigilias esse diminuendas.

Ioannes Caquet procurator capituli Ambianensis dixit se non esse in hac sententia, ut in breviariis aliquid mutetur, sed ut divi Hieronymi & divi Remigii legendæ reformentur; dierum dominicorum maximam esse habendam rationem, ut eorum celebratio in alios dies non rejiciatur: providendum etiam esse ut & accentus observentur, & ut expressa & distincta sit pronunciatio. Quod autem attinet ad preces pro defunctis, sequendam esse testatorum voluntatem, de qua constat ex testamentis emendanda esse missalia. Quæstores autem falsarios impostores esse ex ecclesia Rhemensi ejiciendos.

Furnius autem doctor theologus alter ex reverendissimi Ambianensis episcopi procuratoribus, sibi magnopere placere dixit ut repurgentur libri facti ad divinum celebrandum officium. Super ipsum, inquit David, efflorebit sanctificatio mea: diligenter autem esse providendum ne a verbis sacrarum literarum, quo ad ejus fieri poterit, recedatur. Spiridonem quidem certe Cyprium episcopum virum sanctissimum, suum objurgasse diaconum, cum pro eo, quod legitur in euangelio grabatum, dixisset lectulum. Et cum cætera capita probasset, de musica dixit se maxime laudare ut quod ore cantatur, fide quoque credatur. Hymnos Prudentii & Sedulii præter ullos alios esse retinendos; pro defunctis preces ac vigilias in Christi ecclesia decantandi morem semper fuisse observatum: videndum ne quid de pietate decedat. Quæstores, ut qui plane sint harpyiæ, procul esse amandandos. Procurator capituli Morinensis quæstores quidem censuit expellendos, in iis autem quæ ad Dei cultum pertinent nihil esse innovandum, sed reducenda esse omnia ad antiquitatem. Procurator capituli Catalaunensis rejecit etiam quæstores. Omnes quoque abbates consenserunt expellendos esse quæstores, in iis autem quæ ad cultum pertinent & preces pro defunctis, eadem fere sed diverse dixerunt. Nam abbas Vallis-claræ laudavit musicam & cantum modulatum, modo nullus illo provocetur ad lasciviam, sed ad pietatem, & ad mentem ad Deum erigendam: populum autem dixit frequenter admonendum ne ullam spem ponat in externis ceremoniis, quæ sunt institutæ ad declarandam suam in Deum affectionem. Fiduciarius abbas Victoriæ non minuendum esse censebat officium defunctorum, propterea quod diceret habendam esse rationem voluntatis & institutionis testatorum. Prior S. Remigii censuit symbolum Nicænum esse dicendum integrum ab omnibus, tres lectiones esse dicendas ex veteri testamento, & tres ex novo. Pro vicariis autem esse addendam aliquam concionem, pro defunctis autem vult integras dici vigilias.

Psal. 131.

Quorum omnium sententiam cum audiisset reverendissimus metropolitanus respondit ut in ceteris, ita etiam hac in re evenisse, ut

A omnes in eamdem convenirent sententiam. Faciendum itaque decretum quo pristina restituatur disciplina, ex eorum sententia, tres ultimas lectiones futuras de homilia vel de die festo; in notulis nihil futurum quod sensum impediat & intelligentiam; circumgestationes reliquiarum quæ fiunt a quæstoribus, esse rejiciendas & habendas pro corruptelis, & ex hac provincia exterminandos esse omnes quæstores; habendam tamen esse rationem hospitii Parisiensis, & sodalitii trecentorum cœcorum. Quæ cum dixisset, dimissus fuit conventus. In ea autem congregatione hora secunda pomeridiana cum magister Ioannes Ravel & M. Ioannes de la Roche canonici ecclesiæ collegiatæ sancti Petri Maceriarum juxta Mosam, diœcesis Rhemensis, procuratores ejusdem ecclesiæ capituli ab eo missi ad concilium, constituissent suum procuratorem magnum archidiaconum Rhemensem M. Thomam Cauchon, ut in hoc concilio se sisteret, & ut consentiret, ratumque haberet quicquid esset constitutum in eo concilio præsentibus magistris Claudio Huat, & Roberto Cuisset canonicis & procuratoribus capituli Catalaunensis, reverendissimus metropolitanus dedit eis potestatem discedendi.

B

VIII. CONGREGATIO.

C

Die autem sabbati qui fuit secundus mensis Decembris 1564. eodem reverendissimo metropolitano præside, fuit congregatio hora octava matutina, in cujus initio cum essent aliqui a sancta synodo aliquid postulaturi, interpellante egregio viro Ioanne Demochare reverendissimi episcopi Noviodunensis procuratore & dicente privatis singulorum postulatis publica retardari negotia, pronuntiavit illustriss. & reverendiss. præses ne publica negotia impedirentur a privatis, ea quæ ad singulos pertinent esse rejicienda in finem concilii. Quod D quidem fuit omnium sententiis comprobatum: cum itaque privatum illud negotium a sancta synodo in aliud tempus esset rejectum, dixit reverendissimus metropolitanus præses, se statuta synodalia eis tradidisse legenda, ut viderent quid in eis desiderarent, & corrigendum ducerent. Cœpit itaque sciscitari singulorum sententiam, atque reverendissimus quidem Suessionensis dixit, illud videri paulo severius statui in rectores ecclesiarum ut protinus priventur suis ecclesiis, se censere cum illis esse agendum moderatius. Quod autem attinet ad caput in quo agitur de officio curatorum, se magnopere cupere ut scribatur aliqua institutio vulgari sermone: in eo autem capite in quo agitur de vita curionum sibi videri esse addendum, ut vita illorum esset populo exemplum. In quarto capite in quo agitur de examine promovendorum ad majores ordines, addendum sibi videri, ut qui ordinandi sunt presbyteri, sint triginta annos nati: & ut qui jam sunt presbyteri quater in anno communicent. Reverendissimus autem Catalaunensis episcopus dixit, synodales illustrissimi cardinalis constitutiones ostendere præclarum quoddam initium restituendæ veteris disciplinæ, dicturum autem quæ in illis legendis animadverterit. In primo quidem capite videri sibi obscurius quod dicitur, aut aliquos nominent, clarius futurum si dicatur, resignent, cedant, & nominent.

E

ANNO CHRISTI 1564.

nent. In secundo capite, ubi est ad ejus normam, dixit sibi videri ita esse scribendum, ad omnes normam etiam Gallice scriptam misimus professionis fidei; in tertio capite quod incipit, ut fidelis populus, dixit sibi videri doctis & indoctis scribendam esse formam sacramentorum, & quænam sit eorum via ac virtus, & catholicæ ecclesiæ consentaneam scribendam esse veram doctrinam. In capite septimo in quo agitur de examine curionum in eo loco, cum ecclesiæ parœcialis, dixit sibi videri præfigendum esse diem aut aliquod certum tempus, & ubi dicitur, ita ut nulli per menses graduatis affectatos, dixit hoc sibi minus placere quod non censeat enim qui gradum aliquem sit assecutus eximendum ab examine, cum contingat multos sæpe gradum assequi qui eo non sunt digni, & si digni essent cum promoverentur, eos tamen sępe mutari & fieri deteriores. In cap. de cleric. tonsura, ubi est, aut clericalem, censuit esse scribendum & clericalem; In capite XII. ubi agitur de clericis in alterius ecclesiam non admittendis, censuit esse addendum, non obstantibus quibuscumque provisionibus. Caput XVI. in quo dicitur, ordines sacros gratis esse conferendos, dixit se non posse non satis laudare, nec se dubitare id non esse factum secretariis consentientibus, qui non facile ferunt gratis expediri provisiones. In cap. XVII. dixit sibi valde placere quod tollantur comessationes quæ sunt apud multos nimis frequentes, maxime apud suos canonicos. In capite XVIII. hortandos quidem censet archidiaconos ut recte fungantur suo munere, sed id non putat sufficere, sed addendam etiam censet pœnam quam subeant si non recte suum faciant officium: dixit autem sibi non placere, ut detur potestas decanis ruralibus approbandi imagines, sed sibi videri certum modum constituendum esse, vel potius id esse relinquendum arbitrio episcopi. Reverendissimus autem Silvanectensis dixit esse unum quod illi afferat scrupulum, nempe quod curiones tam facile possint suspendi & deponi. Hoc sibi videri valde perniciosum: se itaque censere jus antiquum & canonicum esse observandum, & edicto regio esse obediendum: quæ cum dixisset, & Grivello Ambianensis ecclesiæ decano reverendiss. Ambianensis episcopi procuratore, & deinde Demochari doctori theologo reverendissimi episcopi Noviodunensis procuratori dicenda esset sententia, uterque dixit, se non satis habere quid dicant, cum nondum licuisset eis legere statuta illa synodalia. Ea fuit causa ut Ioannes Espaullart ecclesiæ Suessionensis decanus, promotor concilii, consentientibus omnibus qui convenerant statuta illa legeret, quę postquam legisset dixit in unum quodque eorum facta esse quasdam adnotationes & animadversiones ex quibus intelligi poterat quid ipse sentiret & omnes procuratores capitulorum. His auditis pronuntiavit reverendiss. pręses rem esse rejiciendam in secundam feriam sequentem, ut liceret unicuique videre statuta synodalia, ut possent singuli venire parati: quod quidem placuit omnibus. Posthæc coram tota synodo se stitit Claudius Aubertinus curio ecclesiæ Victriaci Francici, responsurus ad libellum supplicem quem pridie adversus ipsum exhibuerat vicarius, seu locum tenens generalis in Victriaci sede præsidiali, & præpositus regius ejusdem Victriaci. Eorum autem quæ dixit hæc fuit sen-

A tentia, se non posse non ęgre ferre quod primus omnium in hac sancta synodo deferatur, ex pectandum fuisse exitum hujus concilii, nec hanc immaturam & præcocem fuisse intentandam actionem: non ignorare se hoc totum ab illo proficisci qui in alterius oculo videat festucam cum in suo trabem non cernat; falsum esse quod sibi objiciatur, se permultos annos ita a parœcia Victriaca abfuisse ut numquam eo veniret. Eos enim a se nescioquoties fuisse visitatos, & quod apud eos sedem non fixerit, aut quod Victriaci non diutius habitarit non aliam magis fuisse causā quam quod cum illuc veniret necesse haberet degere in diversorio, cum nullam illic haberet domum quam par erat habere curionem, neque

B tamen propterea suo defuisse officio, cum illis semper idoneum dederit vicarium, nec defuerit qui illis verbum Dei prædicaret, ut nec nunc quidem deest: non se solum fuisse coactum illinc abscedere, sed abesse etiam canonicos, nec posse in animum inducere ut redeant. Quæ quamvis ita sint, & ipse inscius de illis quam illi de ipso possint conqueri, cum tamen videat se illis immerito esse invisum, se facile sibi persuasurum ut ei cedat perœciæ, si modo a sancta synodo illius habeatur aliqua ratio ut possit honeste vivere & non cogatur victum emendicare; se duas illis oblaturum conditiones, utram

C mallent eligerent, nempe ut vel eis detur vicarius qui fruatur tertia parte fructuum; vel renunciet beneficio ut ei provideat reverendiss. Catalaunensis, sibi autem assignetur honesta aliqua pensio qua vitam sustentet. Respondit pręępositus Victriaci non esse dicendam hanc actionem præcocem & immaturam, eum ab ipsis sępe fuisse interpellatum ut suæ ecclesiæ provideret, quod semper neglexerit, & nec ipse affuerit, nec ullum dederit vicarium qui non esset plane ignarus; eum toto biennio vix semel atque iterum Victriacum venisse & mox recessisse, nec esse quod causetur sibi defuisse domum, quæ non erat defutura, si intellexissent illi esse

D constitutum ut apud eos maneret, aut idoneum daret vicarium; ejus negligentia lupum ovile esse ingressum, nec eum ullam dedisse operam ut abigeretur. De qua re sæpe sunt conquesti apud reverendissimum Catalaunensem episcopum, cujus rei ipse est optimus testis; si sit qui apud eos prædicet verbum Dei, id jam multos annos ut nunc etiam factum esse suis sumptibus. Quod canonici Victriacum Francicum non se receperint, id esse imputandum non civibus, sed curionis malæ curæ. Quod autem dicit se Victriaci velle dimittere parœciam, planum est eum id facere, oblatis ejusmodi conditionibus

E ut lucrum videatur captare. Quæ cum utrinque dicta essent, dixit promotor concilii, vetitum esse concilio Laodiceno, ne judicio populi eligantur rectores ecclesiarum. Se postulare ut aut Aubertinus intra quindecim dies resideat, aut reverendissimus episcopus Catalaunensis det Victriacensibus idoneum vicarium, aut intra mensem ei ecclesiæ alium præficiat curionem. Quæ cum dixissent exierunt utrique, nempe Victriacenses & Aubertinus eorum curio. Tunc reverendissimus metropolitanus dixit rem de qua in præsentia agitur, esse magni momenti, Victriacensium esse magnam habendam rationem cum æquum postulent, & maxime faciendos esse magistratus regios qui in tanta rerum perturbatione se tam fideles fortesque præstiterint.

Anno Christi 1564.

rint. Quod quidem eo esset magis laudandum, quod superioribus annis id fuerit rarissimum, & in hodiernum usque diem non sit admodum frequens: quanti autem hoc esset faciendum quod in eo oppido ita se gerant in quo permissum est hæreticis suas nefarias habere conciones contra fidem catholicam, quodque cum a pastore suo deserta esset ecclesia, suis sumptibus, concionatorem aluerint qui populum in vero fidei contineret officio. Non posse satis vituperari pastores qui gregem in tanto deserant periculo. Timendum autem esse ne prope diem id eis male cedat. Hinc autem accepit occasionem narrandi quod & dixerat quidam episcopus Hispanus: Est nobis (aiebat is episcopus) populus pius, religiosus & simplex, Deus autem faxit ne in tanta curionum nostrorum negligentia oculos aperiant. Nam hoc si contingat, timendum est ne in decimis utantur jure retentionis. Quod dictum reprehendens reverendus abbas Vallisclaræ dixit, præcepto divino deberi decimas, sed populo vicissim deberi ab ecclesiæ ministris verbi Dei prædicationem, & sacramentorum administrationem, nec debere populum retinere decimas. Cui assensus quidem est illustrissimus cardinalis, sed interea admonuit non justam quidem sed magnam populo dari occasionem clerum frustrandi decimis, cum pastores suas ecclesias deserant, nec suo fungantur officio: & interim ad sua tegenda sed potius tenenda peccata, relictis ecclesiasticis judicibus ad sæcularia confugiant tribunalia, quod quidem rebus ecclesiasticis certum adfert exitium. Si nos in populum non ita geramus ut oportet, nec paternum eis ostendamus animum, cavendum est ne dicant jura regis hæc sunt, nec velint nos regnare super eos. De eo quod agitur singuli suam dicant sententiam, quę quidem diœcesis curiones omnes residere & communi consensu id factum esse ab omnibus, esse solum absentem Rhetelorum curionem doctorem theologum canonicum Carnutensem, nomine Carpentarium, se autem & tantum daturum quantum valent fructus suæ parœciæ ut ipse eam dimittat, alii autem esse collaturum qui præsens suo fungatur munere. Sententiam rogatus reverendissimus Cathalaunensis episcopus dixit, se velle pari, non dicere sententiam, sed quoniam reverendissimus præses rogat quid sentiat, se quidem ita sentire, curioni aut esse residendum, aut idoneum dandum vicarium: residentiam quidem esse juris divini, hinc fieri ut pœnas luant qui decimas non solvant, futurum ut aliqui eligant sacerdotem, non zelo ducti, sed moti desiderio rerum novarum. Quod ex populi quotidianis percipitur oblationibus, & tertiam partem reliqui proventus vicario satis esse futuram. Demochares procurator reverendissimi episcopi Noviodunensis dixit, rogandum esse dominum messis ut mittat operarios in messem. Eos autem operarios esse admodum paucos: hujus autem hanc esse causam, quod qui non intrat per ostium sit fur & latro. Qui autem canonice non sunt instituti, existimare debent se esse fures & latrones: bonus pastor ponit animam pro ovibus suis, mercenarius autem videt lupum venientem, & fugit, quia ad eum non pertinet de ovibus. De hoc certe Aubertino videri dictum esse ab apostolo, *Attendite vobis & universo gregi, & post discessum meum intrabunt in vos lupi rapaces*, esse quidem necessariam curionum

A residentiam, sed duo esse quæ impediant, nempe tenuitatem & exiguitatem proventus parœciæ; hoc illi objicere curiones cum eos hortatur ut resideant. Secundum impedimentum esse hostilitatem adversariorũ qui in nos sæviunt, & ea de causa esse implorandum regium auxilium, idque ut fieret satius precibus contenditur ab illustrissimo cardinali metropolitano. Grivellus Ambianensis decanus procurator reverendissimi Ambianensis episcopi dixit, auditis his quæ dicta sunt a litigatoribus, se non videre quod possint subterfugere ac recusare judicium sanctę synodi, cujus sunt partes, diffidentes clericos ad concordiam reducere, inobedientes damnare, rationeque & auctoritate eorum coercere discordiam, & can. discordantes reducere studeant

B 90. distinct. sibi autem videri Aubertinum honestas obtulisse conditiones. A se quidem probari & laudari residentiam, sed in rebus omnibus adhibendam esse æquitatem; hanc quæ summo jure exigitur residentiam ecclesiæ ministros hodie adducere in summam difficultatem ac perplexitatem, eisque gravissima afferre incommoda. Præclare profecto scriptum esse a Iuvenale, imponitque modum sapiens his rebus agendis, & non immerito præcipit ne quid nimis; & Lactantii illud esse laudandum, ut provideamus ut absque paupertate vitam ducamus. Statuisse quidem patres in concilio Tridentino neminem esse addicendum duabus ecclesiis, sed tamen habendam esse rationem locorum, temporum,

C personarum, redituum, proventuum & onerum. Impediri permultos ne possint administrare sacramenta, seque ex iis nosse aliquot in ecclesia Ambianensi, in illa etiam diœcesi esse plurimos curiones, quorum non est tantus proventus ut vel tenuissime possint vivere: præterea sæpe usu venire ut curandæ valetudinis gratia sit locus & aer mutandus, nec concilium Tridentinum tam severe & exacte exegisse residentiam. Nam cum clerus Hungarorum in concilio Tridentino se excusasset quod non posset residere, tamquam justa & honesta fuit accepta eorum excusatio, sibi quidem placere quod resideatur, dummodo convenienter decreto ad-

D hibeatur aliqua moderatio. Hæc cum dixisset pulsataque esset hora decima; videreturque instare tempus prandii, dimissus fuit conventus rediturus hora prima pomeridiana. Hoc ipso die mane venit ad synodum vir venerabilis Albinus grandis cantor ecclesiæ Silvanectensis, & officialis reverendissimi Silvanectensis procurator capituli; recessit autem impetrata discendi potestate reverendus prior sancti Martini a Campis.

IX. CONGREGATIO.

E EADEM feria eodem anno, & eodem reverendissimo metropolitano præside, cum in eodem loco rursus convenissent hora prima pomeridiana, Richardus a Prato theologus procutor capituli Rhemensis suam dixit sententiam non esse quod utatur longa verborum ambage. Habere nos confitentem reum, & suam culpam agnoscere, quę dicuntur de residentia esse parerga, & ad rem nihil facere. Dicendum esse potius de officio pastorum, dicit quidem Deus Ezechielis cap. 33. Si pastor viderit gladium venientem, & non admonuerit populum ut caveat, se de manu pastoris sanguinem requisiturum,

cap.

ANNO CHRISTI 1564.

cap. autem 34. dicit dominus Deus, Væ pastoribus qui pascebant semetipsos, & dispersæ sunt oves meę eo quod non esset pastor: & Zachariæ 11. exclamat, o pastor idolum deserens gregem,& Isaię 63. graviter invehitur in malos pastores quos vocat cæcos & canes mutos,& omnes dicit studere avaritiæ, & sunt hæc quidem comminatoria. Ioannis autem 22. jubet Christus pastoribus gregem pascere, & Petrus sui officii admonet pastores, præcipiens pascere gregem Dei, providentes non coacte sed spontanee secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie. Decimas nos quidem petere in re justitię, sed peccare qui non fungimur nostro officio, & operam nostram gregi denegamus:ea autem opera debet esse assidua, & nec imminente quidem persecutione est fugiendum ubicumque est plebi necessarium nostrum ministerium, ut scribit Augustinus in epist. 63. ad Honoratum. In hoc cognovimus caritatem Dei ait Ioannes epist.1. cap. 3. *Quoniam ille animam suam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere.* Cum imminet persequutio Deum esse rogandum, esto nobis in Deum protectorem & in domum refugii. Quoties manet populus cujus cura geritur, esse damnabilem pastoris absentiam. Verum pastorem pro grege quantumvis gravia adire pericula, & quosvis subire cruciatus, mercenarium vero lupum videntem fugere,nec ei esse curam de ovibus. Ceterum ut pastorem suo fungi decet officio, ita etiam a populo pastori est providendum de his quæ ad vitam pertinent. Quis enim pascit gregem & de lacte non edit? tum demum autem pastori esse fugiendum, cum ejus fuga non sit populo perniciem allatura, tunc enim eum posse suæ vitæ consulere. Sicut etiam nauta fugiens vitæ suæ consulit. Se quidem illius accipere submissionem, nec censere summo jure cum illo agendum. Si non possit arcere lupos eum saltem debere custodire ovile. Thesaurarius Suessionensis alter ex procuratoribus capituli censuit esse accipiendas Aubertini conditiones. Decanus Laudunensis procurator capituli cum satis graviter dixisset in curionem, dixit postea neminem fuisse qui pro eo diceret, sibi autem videri esse justam curionum excusationem quod sibi deesset domus in quam se reciperent. Archidiaconus Laudunensis alter procurator dixit curionem æquas obtulisse conditiones, easque accipiendas, censuit curiones, & ejus adversarios esse remittendos ad episcopum & ad decuriones urbis, ut eam componant controversiam; videre sibi curionem æquas obtulisse conditiones. Le Besque theologus procurator capituli Bellovacensis, dixit Aubertinum curionem non secus facere atque Iacob, qui cum misisset decem filios, postremum misit filium suũ Ioseph: Deinde dixit rem esse valde indignam quod pueri creentur canonici, & quod episcoporum & canonicorum famuli habeant aliquando quatuor ecclesias parochiales. Arrietus theologus alter procurator dixit residere esse pascere, videndum esse ne non ficte sed vere videatur esse facta reformatio. Noviodunensis & Morletus, cum probassent residentiam, dixerunt se censere ut curio resideat, aut provideat ut suæ parœciæ præficiatur aliquis bonus curio. Procurator capituli Ambianensis dixit Victriacenses quidem panem petere, sed cum illis minime denegari cum non desit qui eis verbum Dei prædicet. Furnius alter procurator reverendissimi episcopi Ambianensis dixit se non discessurum a limitibus causæ propositæ. Cives Victriacenses desiderare magis pastorem quam cibum, non deesse enim eis pastorem, cum non desit qui eis verbum Dei prædicet, ex sermone magistratuum Victriacensium, se satis intellexisse eorum animis insidere aliquid odii & simultatis, rem esse tractandam mansuete & considerate, sibi quidem videri eum non esse suo honore privandum, fore ut qui contra eum dixerunt videantur obsequi studio & voluntati civium nisi de ea id quod æquum est statuatur. Brunault cantor ecclesiæ Silvanectensis procurator capituli censet esse pręficiendum ejus loco vicarium idoneum, & esse standum postulationi promotoris, & ex ea judicandum. Reverendiss. Catalaunensem episcopum sufficere ad eam litem componendam. Iacobus Godet canonicus ecclesiæ Morinensis cum reprehendisset pastores qui seipsos pascunt, dixit postremo residentiam esse juris divini, & assensus est postulationi promotoris. Claudius Cauchon reverendus abbas S. Dionysii Rhemensis commendavit residentiam, censuitque ut pro illa Victriacensi parœcia per reverendiss. episcopum Catalaunensem curioni daretur aliud beneficium. Reverendus abbas Vallis-claræ assentiens sententiæ Richardi a Prato theologi & procuratoris capituli Rhemensis, dixit se non videre quemadmodum si pastor fugiat cum lupus venit, retinere possit nomen pastoris. Belli tempore aliquid forte fuisse timendum,nunc autem cum beneficio pax sit nobis reddita, nullam posse dari aut fingi causam cur non resideat. Curati quidem esse amplectendam humilitatem & submissionem. Quare aut resideat aut consilio sui episcopi alterius utatur auxilio. Reverendus abbas Bonifontis de residentia idem censuit quod Grivellus Ambianensis episcopi procurator in sua admonitione. Censuit autem ut curio Victriacensis in locũ suum alterum substituat idoneum. Fiduciarius abbas Cusiacensis censuit aut curioni esse residendum, aut in ejus locum esse alium sufficiendum. Reverendus abbas Victoriæ dixit ex negligentia pastoris plurima nasci incommoda. Pastorem esse nomen laboris non quietis, se itaque censere residendum esse curionibus. Hangestus censet accipiendam alteram ex conditionibus allatis a curione. Prior S. Remigii dixit debere curatum pascere gregem verbo & exemplo. Omnem pontificem ex hominibus assumptum pro hominibus constitui in his quæ sunt ad Deum,&c. esse residentiam jure divino & naturali, inter rectorem ecclesiæ & ecclesiam contrahi quoddam matrimonium speciale; neminem latere ejusmodi ministeria fuisse a Deo Aaron & Moysi mandata, quæ ab iis ipsis erant obeunda, ut videri licet Exodi 32. Pastoris absentiam esse ovibus perniciosam, quamobrem aut resideat,aut alium loco suo sufficiat. Quæ cum dicta essent, auditis omnium sententiis in hanc sententiam illustriss. & reverendissimis cardinalis metropolitanus, sibi quidem valde placiturum fuisse ut Victriacensium ecclesiæ rectoris causa ita ageretur, ut de duabus ab eo conditionibus tantum disceptaretur, nec incideremus in quæstionem de residentia Se enim satis intelligere ad rem bene gerendam nondum satis esse paratos, sperasse autem futurum ut aliquo interjecto temporis intervallo, & rebus accuratius consideratis melius nobis consuleremus. Sed quoniam ita inciderit ut pręter expectationem agitaretur quæstio de residentia, se eos ut decet breviter admoniturum esse ipsorum officii.

ANNO CHRISTI 1564.

officii. Atque primum quidem dixit se non posse satis mirari quod non moveantur tam æqua & honesta postulatione Victriacensium : qui enim sunt, aiebat, qui postulant ? hi certe qui in turbulentissimis & afflictissimis temporibus pro fide catholica se fortiter gesserunt, qui omnes hostium impetus acriter sustinuerunt & adhuc sustinent. Illic enim in hodiernum usque diem sunt collocati, quoniam infœlicia nostra tempora ita tulerunt; qui adversus nostram religionem ut impune ita impudentissime concionantur. Sed quos tandem ad vos miserunt supplices postulaturos? eos certe quorum vos plurimum moveri debuit auctoritas, sunt enim regii magistratus, qui nobis vel hoc nomine sunt plurimi faciendi, quod non ignoremus plurimos ex iis, qui eos magistratus multis in locis & gesserunt & gerunt, vel a fide catholica penitus defecisse, vel vacillasse, vel non satis fortiter se gessisse. Victriacensium autem magistratuum quantus sit zelus, & quantum pro fide defendenda studium, & quanta animi alacritas, res ipsa docet, & vos vestris oculis cernitis, nec tamen commovemini. Quid autem a vobis supplices postulant, id certe quod a sancta synodo citra injuriam eis non potest denegari : petunt ut qui eorum animarum curam gerit, aut præsens aut assiduus suo fungatur munere, aut alius in ejus locum sufficiatur. An non est æqua eorum postulatio ? at habent qui apud illos concionetur & verbum Dei prædicet. Habent quidem, at suis sumptibus: æquum ne vobis videtur ut quia concionatorem apud se alunt liberaliter, propterea ecclesiæ rector, cujus erat munus populum verbo pascere & exemplo, secure in utramvis aurem absens dormiat ? habent quidem, ut dictum est, quod petunt, sed non ab eo qui dare debet. Nihil ne putatis interesse concionetur verus ac proprius pastor, an alienus ? Is ne qui hoc debet ex officio, an is qui hoc non præstaret nisi mercede conduceretur? Age, nos supplicationi eorum non morem geramus, & hanc viam eis præcludamus. Si id fiat habebunt suis sumptibus quos volent concionatores. Quis autem præstabit ut cęteri omnes quos poterunt conducere, sint tales qualis est Franciscanus qui hodie apud eos strenue fungitur munere concionandi? Est ipse quidem optimo zelo, sed nec ipse hodie, nec alius ita tenetur lege ecclesiasticæ disciplinæ, ut non possit mutari & ab ea resiliat. Hoc si (quod Deus avertat) accideret, quam ægre ac difficiliter huic difficultati succurreretur a civibus, qui hostes habent intra eosdem parietes, & prope dixerim intra ipsa vrbis viscera. Est certe ęquissima & honestissima oratio Victriacensium, veniunt ad sanctam synodum, ut in eorum malis in quæ propter curionis negligentiam inciderunt, remedium afferat. At odio habent curionem. Quænam est tandem odii causa, si odium sit dicendum hominis, cum odio habetur ejus vitium ? quænam est inquam, causa odii quam quia curio non recte suo fungatur officio? Quænam quæso est hęc nostra sententia in filios? Habuimus confitentem reum qui nulla est dignus excusatione, & nos hanc adhuc veterem & rimosam dealbamus maceriam? Dicite per Deum immortalem, quidnam causari potest curio Victriacensis cur non assidue in sua resideat parœcia? nullam certe poterit probabilem afferre excusationem, nisi forte dicat id sibi non licere quia illic sunt hæretici. Atqui hoc ipsum cum maxime debebat incitare ut illic pręsens suo fungeretur munere, ut prohiberet ne machinatio hæreticorũ

A aliquod suæ ecclesiæ afferret detrimentum. Quãquam esset fortasse aliquid quo se posset excusare (etiamsi pro gregis sui deffensione nulla admittenda sit veri pastoris excusatio) si ullum illic esset periculum. Verum res ita habet, ex omnibus hæreticis Victriacensibus nulli sunt placidiores, si certe catholicis nullam omnino vim afferunt. Itane vero; dicet aliquis, severe agetur? Cum curionibus severitatem ut video non admittitis, nec vobiscum sũmo jure agi vultis, ad æquitatem recurretis, & ego quoque vobiscum ad eam confugio. Sed videndum est ne vobis nimium blandiamur : futurum certe est, si eos quorum curam gerimus, non agnoscamus pro filiis, nec illi nos pro patribus agnoscant. Iniquum esse putatis B ut ubi est metus hostium, vel non licet tuto administrare sacramenta, vel ubi est nimis tenuis proventus, illic curio resideat. De his non loquimur qui aliquod ut videtur, legitimũ habent impedimentum, quamquam non video qui possit ullum esse impedimentum legitimum quod hominem omnino avocet a suo officio : sed esto, sit aliquod legitimum, de eo disceptamus; quam multi sunt qui beneficiorum opimis fruuntur fructibus quæ numquam adierunt, imo ne in " servitus quidem viderunt, cum tamen per multos annos ea possederint : hoccine est pascere ? hoccine animarum curam gerere ? qui tales sunt, seipsos quidem sed non gregem pascunt, & populi sibi commissi non curam gerunt, sed suo indulgent genio, & in- C terim non dubitant se vocare pastores, & curiones. At lege regia cautum est ut, satis sit si qui duo habet beneficia in uno resideat. Cui tu mihi legẽ affers regiam, nec ecclesiasticæ meministi dignitatis? Cur ad regia, quod multis antiquis canonibus est vetitum, tribunalia confugimus, si ii essemus qui debemus, ipsi etiam reges & imperatores parerent ecclesię. Cujus rei permulta nec obscura & pulchra exempla in antiquis inveniuntur historiis. At nos ipsos adeo abjicimus ut eos nostros constituamus judices. Quasi vero a laicis his maxime temporibus aliquid æqui spes sit nos posse assequi. Longe esset satius nos judicii severitatem in nos ipsos exercere, quam laicis permittere ut in nos suam exerceant jurisdictionem, quam nisi ca- D veamus ita usurpabunt ut omnem nobis auferant, in promptu enim erit eis dicere, hoc est jus regis. Comitia Aureliana cujusmodi fuerũt nolo hic dicere, constat certe in iis multa fuisse constituta quæ cum jure ecclesiastico pugnant ex diametro, & magnum afferunt detrimentum & præjudicium, cur ergo eorum decretis esse standum judicabit ecclesia ? Dicet quispiam. Si statuatur decretum de residentia id futurum contra jus ecclesiarum, sed non erit contra jus divinum, cum juris esse divini residere ipsa jam statuerit ecclesia; quamobrem nec futurum est contra jus ecclesiasticum, nisi dixerimus jus ecclesiasticum pugna- E re cum divino, quod est absurdissimum. In ipso quidem decreto de residentia, ponuntur, fateor, aliquot residentiæ impedimenta, sed ea sunt potius restringenda quam relaxanda. Hæc cum dixisset finem fecit orationis, maxime commendans Victriacenses, dicens eos esse ęterna laude dignos, dixitq; esse æquissimum ut justæ eorum supplicationis haberetur ratio : postea autem jussit accersiri rectorem ecclesiæ Victriacensis, qui cum se stitisset, ei dixit reverendissimus metropolitanus, visum esse sanctæ synodo accipiendam quam obtulerat conditionem, censere itaq; ut ab eo renunciata Victriacensi ecclesia aliqua honesta ei daretur

F pensio,

ANNO CHRISTI 1564.

" f. in somniis

ANNO CHRISTI 1564.

pensio, qui dixit se illustriss. cardinalis jussis lubenter pariturum: quod quidem cum dixisset ita finem accepit hæc controversia. Postea ipse reverendissimus metropolitanus exhibuit libellum supplicem rectoris ecclesiæ pagi qui dicitur Spina, diœcesis Suessionensis, qui quidem fuit lectus publice. In eo autem agitur de curionibus diœcesis Suessionensis in decanatu rurali, qui dicitur vulgo Chesy. Episcopi quidem & Demochares procurator episcopi Noviodunẽsis censuerunt eam rem remittendam esse ad ordinarios. Grivellusvero procurator episcopi Ambianensis censuit, hunc supplicem libellum minime esse admittendum, de privilegiis id esse observandum quod judices judicaverint, oportere eos jus suum ostendere. Richardus vero a Prato theologus, procurator capituli Rhemensis, dixit eos æquum postulare, nam qui deservit euangelio ex euangelio debet vivere, atque in prima quidem instantia censet eos remittendos ad reverendissimum episc. Suessionensem, quod si illi jus suum non fuerint consequuti appellent concilium, & cum cęteri fere omnes sentiant eam rem remittendam esse ad ordinarium, eam ad episcopum Suessionensem esse remittendam pronuntiavit reverendiss. metropolitanus: deinde cum dixisset eos die crastino propter diem festum, & propterea quod habenda esset concio, esse cessaturos, nec ante feriam secundam conventuros, dimissus fuit conventus.

X. CONGREGATIO.

FERIA secunda, quæ fuit dies quartus mensis Decembris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, eodem illustrissimo & reverendissimo cardinali præside, cum in eodem loco capituli facta esset congregatio, Demochares theologus, reverendiss. Noviodunensis procurator, de statutis quę legenda sibi dari poposcerat sententiam rogatus, primo dixit articulorum ordinem sibi minime probari, neque enim incipiendum esse a residentia curatorum prius quam de sacris ordinibus & earum functionibus dictum esset. Deinde etiam se in ipsis articulis aliquid desiderare: nam in articulo de residentia qui sumptus est ex sessione 7. sub Pio IV. loco ejus quod dicitur, Incumbit omnibus, malle se ut est in concilio Tridentino, mandatum est omnibus; & in articulo de officio curati, & ubi est, nemini injuriam facientes, malle dici, nostri esse instituti arbitramur: & ubi est, per se vel alios, censuit scribendum, vel per alios idoneos si legitime impediti fuerint, multaque alia ejusmodi observavit & adnotavit in articulis: postremo exposuit ordinem quem servari mallet in disponendis articulis. Grivellus vero decanus Ambianensis reverendiss. Ambianensis episcopi procurator, dixit sibi placere ordinem quem disposuit Demochares procurator reverendiss. episcopi Noviodunensis, sed quod ad ipsos attinet articulos, multos ex procuratoribus tam episcoporum quam capitulorum, in iis valde laborare, neque enim ferri posse ea statuta si ea essent omnia ex præscripto observanda, & eo modo quo sunt scripta, sed in iis esse adhibendum, ut ita diceret, granum salis. Sed neque habere se in mãdatis ut assentiatur iis quę continent articuli, non sibi videri summum jus & rigorem esse præferendum æquitati, rigoris executionem ligari debere ab æquitate. Si aliquid severius & summo jure sit constitutum, non debere episcopum ob unam solam causam rationabilem, rigorem & summum illud jus exequi. Discretus & cautus oportet ut sit episcopus, & exemplo peritorum medicorum vinum & oleum sciat infundere: esse quidem statuta salutaria & sanctissima, si adjunctæ fuerint quędã limitationes. Ejus sententiam sequutus est Laudunensis capituli procurator, ejus & decani Suessionensis, Bellovacensis & Noviodunensis capituli procuratores. Cagnetus procurator capituli Ambianensis, dixit se cupere ut hæc statuta essent generalia, & abbates etiam comprehenderent, atque quoniam in his statutis agitur de residentia, se quidem si rogaretur ut privatus, aliud esse dicturum: aliud cum loquitur ut procurator sui capituli, cujus mandati fines sibi non licet excedere. Ut privatum quidem fuisse dicturum adhibendam esse assiduam vigilantiam & curam pastoralem in regendis & pascendis ovibus, ut vult divus Paulus in epist. 1. ad Timoth. cap. 1. ut procuratorem autem esse tuenda privilegia sui capituli. Interim autem rogavit ut etiam atq; etiam considerarent num ubique ferri possit hoc decretum & residentia in diœcesi Ambianensi: esse ecclesias parochiales aliquot, quarum proventus non excedit septem libras, permultas quæ ad quadraginta non perveniunt: plusquam quadraginta quæ sunt plane vastatæ & desertæ: nullam esse, quatuor aut quinque exceptis, quæ attingat summam ducentarum librarum. Si decretum de residentia ex æquo feratur in totam provinciam, antequam mensis sit elapsus, futuras plus quam ducentas vacantes parœcias quibus erit providendum. Se etiam habere in mandatis ut tueatur jura, libertates & exemptiones sui capituli; adstrictum etiam fuisse juramento a reverendissimo nuper episcopo Ambianensi nomine Pelveo, ut servaret privilegia capitulorum. Dixit autem æquum sibi videri ut hoc decretum residentiæ comprehendat etiam abbates, quos oportet etiam oves suas pascere. Se quoque cupere ut curionibus pręscribatur aliqua forma concionandi. Se omnia probare statuta usque ad 17. in quo se postulare ut excipiantur ii qui sunt exempti. Furnius doctor theologus, alter procurator reverendissimi episcopi Ambianensis, laudavit decanum Ambianensem, & Cagnetum capituli Ambianensis procuratorem, sed si quæ dixerunt probe, dixit se vereri ne videatur velle jus dicere reverendiss. cardinali quem tamen rogat ne nimiam exerceat severitatem in eos qui ipsi sunt subjecti, & ut geometricam potius quam arithmeticam sequatur proportionem. Tertullianum quidem velle continuam & assiduam esse residentiam, sed divum Hieronymum dicere eum librum esse scriptum contra bonum ecclesiæ; neminem ita esse alicui ecclesiæ addictum quin possit abesse, si accepta ab episcopo formata & data fuerit facultas discedendi. Pręclare dictum esse, qui nimis emungit elicit sanguinem: summum jus ac rigorem esse veluti literam occidentem, ne cogat eos tamquam adversarius solvere usque ad ultimum quadrantem. Paulo quidem fuisse sollicitudinem omnium ecclesiarum, nõ fuisse tamen ipsum pręsentem in omnibus. Postremo dixit se sequi sententiam decani sui & procuratoris sui collegii. Brunault cantor Silvanectensis, & procurator capituli accedit sententiæ decani Ambianensis. Catalaunensis capituli procurator, censet in 7. cap. esse tollendum *liberum sit quoque*. Procurator capituli Morinensis dixit, se probare statuta quibusdam addi-

ANNO CHRISTI 1564.

additis, & se accedere sententię decani Ambianensis. Abbas S. Dionysii accedit sententiæ decani Ambianensis. Abbas Vallis-claræ censet in statuto quod faciendum est de regularibus, decernendum esse ut regulares resideant. Abbas a Victoria duo esse dixit quæ a synodo sunt valde laudanda & approbanda, unum ut examen fiat secundum quod cavetur ne examinatores quidquam accipiant mercedis, & etiam ut de ętate diligens fiat inquisitio; futuros forte esse raros sacerdotes, sed non multum referre, nam omne rarum est pretiosum: præclare nobiscum actû iri, si quod in corpore requiritur, in capite agnoscatur. Se censere æquum esse ut omnes abbates resideant, & itidem canonici, quos etiam vult cantare & non uti pro se opera semipræbendatorum. Prior S. Remigii censuit aliquid esse statuendum de iis qui servant reliquias, quorum sunt magni abusus, & minime contemnendi. Probavit autem articulum de imaginibus, cuperetq; ut doceretur populus quis sit usus imaginû. Claudius a Xaintes theologus, placere sibi dixit ordinem statutorum, quem affirmavit ita esse dispositû, quod habita potius sit ratio eorum qui jam erant ecclesiæ ministri, quam eorum qui erant postea promovendi. Auditis omnium sententiis in hunc sensum loquutus est illustriss. & reverendiss. cardinalis metropolitanus, se nihil tale cogitasse quale jam audivit ab iis qui suam dixerunt sententiam: se quidem credere decretis concilii Tridentini, & videri sibi residentiam esse juris divini, quam nec monachos quidem esse detractaturos certo sibi persuaderet. Eam autem non solum decrevit concilium Tridentinum, sed pontifex quoque ratam habuit & confirmavit. Qui si solus eam statuisset jure potuisset ægre ferre quod suis decretis non pareretur: quanto autem est indignius quod nec decretis concilii nec suis videat obediri? Futurum forte ut si aliquis ei objiciat illud Iuvenalis, Qui satur est, pleno laudat jejunia ventre: qui hoc responsum accipiat, se aliqua quidem commendata habere monasteria quibus libenter cederet, id autem ne faciat nihil eum magis retardare quã quod timeat ne eis præficiantur non catholici, sed hęretici. Neminem esse qui non videat calamitatem hujus temporis, si quando intellexerit ad ea hæreticis non patere aditum, se effecturum ut nemo sit qui de eo sinistre possit suspicari: se tamẽ cupere ut intelligerent cap. de multa, a juris canonici peritis permultis ita fuisse intellectum in concilio, ut dicerent ipsum non sensisse in ecclesiis parœcialibus, sed de hujusmodi monasteriis commendandis nobilibus, insignibus & literatis. Se quod ad exemptionem attinet capitulorum, eos monere ut cum episcopo conventionem aliquam ineant. Regem jam satis declarasse quidnam de eo statuerit, quid decreverit concilium nemo est qui ignoret: se nolle aliquid præmature agere, & ideo eam rem esse rejiciendam usque ad proximam synodû. Omnes quidem reges & ipsum imperatorem in suis regionibus conciliû admisisse & publicasse, & ut observaretur jussisse. Nos solos refragari & eo nomine male audire apud exteros. Summum põtificem missis ad regem legatis postulare, ut ipsum concilium curet mandari executioni, ipsum regem in proxima quadragesima Blesis futurum, ut rei provideatur. Si rex, quod quidem dicebat se non dubitare futurum, in suo regno voluerit concilium mandari executioni, & regii magistratus ut id observetur institerint, multa esse timenda. Factam quidem haud ita diu

A abhinc mentionem, ut ecclesiæ cuilibet cathedrali præficeretur œconomus qui omnium redderet rationem; ad id ex re eorum futurum esse ipsi viderint. Magnopere etiam esse consensuros magistratus, ut omnino tollantur exemptiones. Quæ si mordicus retineantur, ea res rebus ecclesiæ apertum afferret interitum. Se quidem non esse in hac sententia ut existimet expedire plenas esse & absolutas exemptiones, sed esse certum modum constituendum inter episcopum & capitula. De nimis exacta & summo jure exigenda residentia nihil esse a se statutû. Nullum certe esse privilegium quod possit pugnare adversus jus divinum. Quamvis autem sit juris divini residentia, satis tamen constat esse quædam quæ B possint ab ea excusare: de privilegiis eorum qui dant operam literis, ita dixit sibi videri, danda esse beneficia, maxime ea in quibus geritur cura animarum, iis qui jam studuerunt, non autem danda esse ut studeant, cum ideo dentur ut suam jam exerceant industriam & eruditionem. Se autem hac in re ita se gerere, ut si cui dederit aliquam ecclesiam qui dans operam theologię, cursum suum ut vocant, nondum absolverit, censeat eum residere si sæpius suam visitet ecclesiam, & in ea fungatur pastoris officio. Satis enim residere qui pascit: id autem illi tamdiu permittendum C donec doctoris cursu absoluto ad re ipsa residentiam se comparaverit. Se curionum & canonicorum misereri inopiæ, episcopos quidem & canonicos jure posse accipere decimas, sed curionibus esse assignandam congruam portionem. Capitulum quo providetur literatis & sublimibus, in ecclesiam Dei multa invexisse incommoda & magnas calamitates, ejus tamen eum numquam fuisse sensum, ut ea conjungerentur beneficia quæ jure conjungi non possunt: nec unquam intellexisse de duabus ecclesiis parœcialibus, nec de duobus etiam "pastoribus. Quod attinet ad ætatem presbyterorum, videndum esse ne nimis provectæ ætatis or- D dinentur: fuisse quidem in illis comitiis Aurelianensibus speciosas factas leges, cujusmodi est qua cavetur ne ordinetur sacerdos qui non sit triginta aut quadraginta annos natus, & ne pro celebranda re divina dentur sacerdoti plusquam duo solidi & dimidius, sed eæ non aliud spectabant quod ne amplius ordinarentur presbyteri. Quod ad statuta attinet, sibi placere ordinem quẽ adduxit Demochares, quem, si ea fuerint ipsorum sententiis approbata, præ se tulit se libenter sequuturum; ex ipsis autem statutis accipiant quæ volent, se sequuturum eorû adnotationes. Obligari quidem episcopos ad tuenda sua privilegia, E & jurejurando esse adstrictos suis ecclesiis, sed omnia atque adeo seipsos debere ecclesiæ catholicæ, atque etiam esse cavendum ne inter eos sit ulla dissensio ac seditio; eorum admonitionem fuisse sibi valde gratam: ipsi quoque considerent, quod si non resideant, & peccant mortaliter, nec faciunt fructus suos, & eos tenentur restituere: se quidem ita sentire, jus divinum ipsum obligare ad residentiam. Deinde dixit post prandium legenda esse mandata procuratoria, ut ex iis intelligatur quorumnam sit admittenda absentię excusatio. Agendum etiam esse de breviariis & missalibus. Quoniam autem non venistis cum mandatis, quæ res & tempus postulant, rejiciantur quæ nunc definiri non possunt, in proximam synodum. Extremum quod ab eis expectat, esse, ut dicant quid sibi videtur de excommunicatione. Cum

ANNO CHRISTI 1564.

"*f* pastoratibus.

F ij jam

ANNO CHRISTI 1564.

jam dimittendus esset conventus venit in mentem illustriss. cardinali metropolitano non esse amplius hic remorandos Victriacenses, qui ut suæ ecclesiæ provideretur supplicaverant: visum est ergo omnibus ipsum esse accersendum simul cum Victriacensibus. Qui cum se stetissent rogatusque esset curio a reverend. metropolitano, quantus esset Victriacensis ecclesiæ proventus, postremo convenit ut ipse quidem ecclesiæ suæ renunciaret, liberumque esset reverend. Catalaunensi quem vellet ei præficere, ei autem daretur pensio annua centum librarum, quarum quinquaginta solveret illustriss. cardinalis, quinquaginta autem reverendiss. episcopus Catalaunensis. Quod quidem actum est præsentibus vicario, seu locum tenente, & præposito regiis, quos cum pro sua fide & constantia in catholicam religionem valde laudasset reverend. cardinalis, & ut pergerent esset hortatus, & quidquid eorum causa posset prolixe & magnifice eis esset pollicitus, dimissus fuit conventus.

XI. CONGREGATIO.

EADEM feria, eodem anno, eodem præside, cum in eumdem locum convenissent hora prima pomeridiana, lecta sunt procuratoria mandata, atque lecto quidem procuratorio mandato reverend. episcopi Ambianensis, & deinde procuratorio mandato reverend. episcopi Noviodunensis, excusati quidem sunt a sancta synodo, sed tantum in præsenti, dummodo id deinceps non trahatur ad consequentiam. Cum autem inter ceteros hujus provinciæ episcopos desideraretur episcopus Bellovacensis, qui nec ipse ad synodum venerat, nec miserat procuratorem, contenderetque promotor, ut denunciaretur contumax, & de ea re dicendæ essent sententiæ, illustrissimus quidem metropolit. qui erat primo loco dicturus sententiam, dixit se nolle in eum sedere judicem, cum inter suam & illius familiam graves intercederent inimicitiæ, quamquam ipse quidem quod ad se attinet, cum eo nullas gereret inimicitias; absit enim (aiebat) ut ego nec illi, nec ulli alii sim inimicus. Sed tamen ne in me propterea ulla cadat suspicio simultatis, reverendiss. Suessionensis, qui post nos primum locum tenet, primus dicat sententiam. Reverendissimus autem Suessionensis censuit eum nunc quidem esse excusandum, de eo vero ad regem esse scribendum. Reverend. autem Catalaunensis nec nunc, nec ullo unquam tempore eum censuit esse excusandum, eum locum tenere episcopi, nec ei suos deesse officiales; regi adversus eum esse supplicandum, & adversus omnes qui ita vitam agunt, non esse amplius connivendum. Demochares doctor theologus diœcesis Bellovacensis, procurator reverendissimi episcopi Noviodunensis dixit, se, cum esset Romæ, vidisse schedulas excusas & publice affixas, quibus significabatur eum esse excommunicatum, suaque auctoritate & dignitate privatum. Eum ergo tamquam lupum qui oves Christi devoret esse authoritate regia deponendum, & exauthorandum. Grivellus Ambianensis episcopi procurator dixit, Bellovacensis episcopi vicarios fuisse negligentes, ut qui antistites minime convocaverint, eorum itaque, nempe vicariorum negligentiam, ut pote manifestam, merito esse puniendam; sibi quoque placere ut rex de ea re certior reddatur & admoneatur; sed interea admonendos esse vicarios. Richardus a Prato theologus,

A Rhemensis ecclesiæ procurator, dixit nomen Nestorii propter hæresim ea nota erasum fuisse ex dipthychis: ex numero episcoporum fuisse olim ex punctos eos qui erant hæretici; id patere ex Hormisda pontifice, & ex epistolis Leonis duobus in locis, episcopatum, inquit, ejus accipiat alter. Se postulare ne unquam nominetur episcopus, & ut deleatur ex libro episcoporum, cum defecerit a sancta Romana ecclesia, & ne canonici & presbyteri Bellovacentes in suis precibus ejus ullam faciant mentionem: seque id contendere a promotore, qui dixit se non vidisse latam adversus eum sententiam. Le Besque autem theologus procu-
B rator capituli Bellovacensis, exclamans dixit, Fortuna, fortuna, periculum, periculum, fortunam video, periculum timeo, quomodo invehar ego in Christum domini? Dolemus certe quod is a nostris castris defecerit, fuit noster qualiscumque is sit, episcopus, episcopatus" bonis temporalibus, ejus nomine tractantur spiritualia. Date operam, patres reverendissimi, ne ejus vicarii amplius spiritualia sub eo administrent, date nobis bonos alios vicarios, aut saltem qui alterius nomine administrent episcopatum. Furnius doctor theologus, procurator reverend. domini episcopi Am-
C bianensis, & Claudius de Xainctes doctor etiam theologus, dixerunt se, cum essent Romæ, vidisse publice affixa programmata quæ significabant eum esse excommunicatum & anathemate notatum, & a cardinalatus dignitate exauthoratum. His auditis promotor concilii postulavit ne canonici amplius obedirent Odeto Castillioneo cardinali exauthorato, nec eum pro episcopo agnoscerent, neque pro eo Deum orarent. Tunc reverend. Suessionensis episcopus dixit sibi videri de ea re scribendum ad regem, eique supplicandum ne episcopatus amplius ab illo administretur. Decanus Laudunensis dixit sibi placere ut fiat quod postulavit promotor concilii; quod ipsum dixit quoque sibi placere. Reverend. Catalaunensis epi-
D scopus, & videri sibi functionibus episcopalibus ei esse interdicendum, & esse exequendam summi pontificis sententiam, & ut proximus episcopus, nempe Silvanectensis, suscipiat administrationem illius episcopatus. Reverendissimus Silvanectensis dixit capitulum non posse administrare tamquam sede vacante, se esse in hac sententia ut existimet, prius quam aliquid mandetur exequutioni, regem esse consulendum, & ad eum esse confugiendum. Demochares theologus, reverendiss. episcopi Noviodunensis procurator dixit, Odetum Castillioneum Bellovacensem episcopum esse manifestum hæreticum, & perseverare in hæresi & defectione, vacare ejus ecclesiam, & pastore esse destitutam, ejusque vicarios
E non esse vere vicarios, & quod gerunt non esse sine magno periculo conscientiæ. Interim autem dum illi provideatur episcopatui, capitulum administret temporalia; munia autem ecclesiastica administrentur ab aliquo episcopo. Non esse tolerandum ut episcopi detrectent venire ad concilium. Ut qui deinceps a concilio provinciali abierint episcopi, priventur media parte fructuum sui episcopatus. Richardus a Prato theologus procurator capituli Rhemensis, dixit vicarios qui sunt ab eo constituti, non posse tuta conscientia administrare" munia, & episcopalia. Ne esse quidem orandum pro excommunicato. Grivellus procurator reverend. episcopi Ambianensis, usurpavit illud Iuvenalis, Omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet, quanto qui peccat

ANNO CHRISTI 1564.

" f. leg. episcopus in bonis temp. cujus n t s,

" f. munia ea episcopalia.

cat major habetur. Deinde dixit magnum quidem esse crimen episcopi Bellovacensis, & severe in eum esse animadvertendum: Sed cum videamus regis tolerantiam, modeste esse agendum; auctoritate metropolitani faciendam esse inquisitionem, & huc referendam. Procurator capituli Laudunensis censuit esse vicariis interdicendam administrationem, & oportere defectum supplere canonicos. Procurator capituli Noviodunensis, censuit Bellovacensem episcopum esse prius a nobis per epistolam admonendum, & priusquam aliquid mandetur executioni, faciendam esse inquisitionem, auctoritate metropolitani. Morletus alter ex procuratoribus capituli Noviodunensis, censuit capitulo esse dandam temporalem administrationem, sacramentorum vero propinquiori episcopo. Cantor Silvanectensis ecclesiæ & procurator capituli, censuit rem esse remittendam ad summum pontificem, cum factis diligenter inquisitionibus. Omnes ceteri abbates assensi sunt postulationi promotoris. Solus reverendus abbas Victoriæ censuit eum etiam esse exauthorandum. His auditis postulavit promotor ut tamquam contumax privaretur communione. Reverendiss. episcopus Suessionensis, qui tunc præsidebat, propterea quod illustriss. cardinalis metropolit. in hac causa nollet præsidere, dixit rem nec difficultate, nec periculo carere, sed totius rei præcipuum caput in hoc consistere ut regi significetur: quod statuit hæc sancta synodus. Tunc illustriss. cardinalis metropolitanus dixit esse deflendam calamitatem temporis, quæ obstitit quominus venirent permulti qui erant venturi ad concilium. Se censere faciendum esse decretum, non dari quidem nunc contumaciam adversus absentes, moneantur autem ut in proximo futuro se sistant concilio provinciali, alioqui subituros pœnam excommunicationis. Demochares procurator reverend. episcopi Noviodunensis, censuit esse differendam contumaciæ pronuntiationem usque ad proximum concilium, & de eo faciendum esse decretum. Postea dixit illustriss. cardinalis, se valde laudare quod videat sanctam synodum, dum in hac causa tractanda minime adesset, in hoc convenisse, quod ad regem Christianissimum darentur literæ, quæ de tota re eum certiorem facerent. Se non dubitare futurum ut rex pro sua pietate ei rei provideret. Quæ cum dixisset, & Richardus a Prato theologus procurator capituli Rhemensis, & procuratores capitulorum Noviodunensis, Bellovacensis, Ambianensis, & reverend. abbas Victoriæ, dixissent, Maneat contumacia, scribatur ad regem, & quod dixerant ceteri comprobarent, reverendiss. episcopus Suessionensis, qui tunc præsidebat vice illustriss. cardinalis metropolitani, qui in hac causa nolui tpronunciare sententiã, pronuntiavit, *Maneat, ut vult hæc sancta synodus, contumacia, & scribatur ad regem.* Quæ cum dixisset, & jam advesperasceret, dimissus fuit conventus.

XII. CONGREGATIO.

FERIA tertia, qui erat quintus Decembris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto: Eodem illustriss. cardinali præside, fuit congregatio in loco consueto, hora prima pomeridiana, in qua primus quidem promotor dixit, vidisse procuratores statuta, quæ eis fuerant exhibita; & in plurimis quidem ea approbare, nonnulla autem eis videri esse mutanda. De

A excommunicatione autem eos nondum satis constitisse quid sit dicendum, nec de eo quod pertinet ad fidei assertionem, nec de eo statuto quod factum est inter reverendiss. metropolit. & canonicos. Seminarium autem & exemptionem sibi videri esse remittendam ad futurum concilium provinciale. Est etiam ab eo postulatum ut aliquid decerneretur de eo quod pertinet ad gravamina ecclesiæ. Deinde legit aliquot statuta, cum annotationibus, & animadversionibus. Quæ cum fecisset promotor, respondit illustriss. cardinalis metropolitanus, quod ad epistolas quidem decretales attinet, & ad articulos fidei, toto die crastino de eo cogitandum, ut tutius de eo deliberetur; quod autem attinet ad statuta synodalia, eos in B primo statuto æquum postulare, de correctione videatur quid dictum sit in conventu Pisciacensi. De cultu ex eorum mente & sententia, faciendum esse decretum. De seminario & exemptionibus æquum esse ut ea tractatio differatur usque ad primam synodum provincialem, cum de his vestra collegia nihil adhuc constituerint, neque ullum vobis mandatum dederint. Se quidem jam suum instituisse seminarium, sed suo sumptu, neque ulla impensa adhuc gravasse quempiam. Se non ignorare hæc tempora nondum ferre, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus institui possint hæc seminaria. Quod attinet ad gravamina ecclesiæ, ea non esse hic legenda, sed alibi esse dicenC da. Se libenter iturum quocumque eum vocabit utilitas ecclesiæ. De iis secreto esse tractandum, non autem coram omnibus; in excommunicationibus & pœnitentiis publicis sibi in præsentia videri esse sequendum canonem concilii Pisciacensis, & si is non omni ex parte illi satisfaciat, disciplinam ecclesiasticam maxime consistere in excommunicatione, quæ olim & bonos continuit in officio, & malos deterruit a vitiis. Sed quoniam ea abutimur dum leviter & temere fertur sententia excommunicationis, & ab ea levius ac facilius datur absolutio, nescio quomodo factum est ut ea vulgo contemnatur. Sibi quidem videri non nisi propter gravia crimina segregandum esse a communione. Se libenter auditurum a doctoribus D quid de concubinario publico sit faciendum, quid de eo qui ad rem divinam & Deum colendum numquam venit in suam ecclesiam parœcialem. Se sibi soli reservasse potestatem excommunicandi, & ita voluisse suam exonerare conscientiam. In ordine judiciorum sibi videri sequendum decretum conventus Pisciacensis, neque esse prius aliquem excommunicandum quam tria præcesserint, separata, edicta, monitoria. Quando propter aliquod grave crimen lata fuerit sententia excommunicationis, excommunicatum non clam, sed palam esse absolvendum & admittendum in ecclesiam. Sententiam quoque excommunicaE nis, non clam, sed palam per episcopos & concionatores esse in suggesto pronunciandam, levem istam & temerariam excommunicationem & absolutionem, nec aliis ullum afferre timorem, nec prodesse ad excommunicati correctionem. Semel bis & ter moneatur qui est excommunicandus, & deinde excommunicetur, & si sit restituendus communioni publice revocetur, ut discat non blasphemare. At nolent, quispiam dicet, restitui communioni, & se ibunt perditum si a nobis exeunt, nec erant quidem nobiscum; non esse nimia utendum lenitate, ut ipse aliquando usus est. Hocne est, inquit, ferendum ut quispiam legitimam suam expellat uxorem, domum autem

ducat, ut ibi alat meretricem? Sunt plurima ejusmodi delicta, quæ ne impune ferant qui ea admittunt, revocanda esset vetus consuetudo publicæ excommunicationis & pœnitentiæ, atque de excommunicatione quidem dixit hactenus. De collationibus autem dixit in hanc sententiam, se statuto quidem suo cavisse nihil esse accipiendum pro ordinibus sacris, se nihil dixisse de beneficiorum collationibus. Non ignorare se in hac provincia non admodum opulentos esse episcopatus, & si prohibeatur episcopis ne aliquid accipiant pro collationibus, male cum illis esse agendum. Sibi quidem hoc injicere scrupulum, quod in registro nonnihil sit inveniendum quod acceperit pro collationibus: archiepiscopatum suum, si adimatur monasterium S. Remigii, esse valde tenuem, atque se quidem, cui aliæ suppetant facultates, hoc facile ferre posse, sed si ad alium minus opulentum deferatur archiepiscopatus, si nihil accipiat pro collationibus vix suffecturos proventus ad sustinenda munera. Esse quidem canones in concilio Tridentino, quibus prohibetur, ne aliquid accipiant, sed tamen adhibendam esse aliquam moderationem: tempore Alcuini Ambianensis episcopi dari consuevisse episcopo duos solidos auri. Duo autem solidi efficiunt duos aureos: fuisse episcopos in provincia Rhemensi, qui ex simplici tonsura magnam vim pecuniæ corraderent, excepto Bellovacensi. Tunc dixit promotor de eo sciscitandam singulorum sententiam: Qui rogati id relinquendum censuerunt arbitrio patrum, sibi tamen videri eos pro iis beneficiis qui ad ipsos devolvuntur propter hæresim & simoniam posse accipere quatuor aureos. Postea autem dixit reverendiss. seminarii quidem tractationem, ut jam dictum est, esse rejiciendam in proximam synodum. Quæ est autem inter episcopos & capitula controversia, eam intra privatos parietes esse componendam. Se quidem ita egisse cum suo capitulo, ut ab eo quod inter ipsos convenit, sit ei, cum voluerit, liberam facturus potestatem, & cum proxime convenerint in capitulo se curaturum, ut id in actis scribatur. Deinde postulavit promotor, ut haberetur ratio alienationis bonorum ecclesiasticorum, dictum est autem id esse reponendum inter gravamina. Lecti deinde sunt canones de beneficiis regularibus, qui quidem fuerunt omnes approbati: Quæ cum facta essent, & cum jam advesperasceret, & dictum esset conventuros crastino die episcopos cum procuratoribus ad ædes divi Remigii, ut canonum ordo constitueretur, & quod mutandum esset despiceretur, dimissus fuit conventus, cum procurator capituli Laudunensis aliquot capita prius recitasset, quæ pertinere videbantur ad negotium ecclesiasticæ reformationis, quæ cum legisset dixit illustriss. cardinalis metropolit. ea esse dignissima, quæ in hac sancta synodo & conventu recitarentur. Consideraturam sanctam synodum quid ex iis excerpi possit ad facienda decreta.

XIII. CONGREGATIO.

FERIA quarta, qui fuit dies sextus Decembris, anno domini millesimo sexagesimoquarto, pransi sunt apud illustrissimum cardinalem metropolitanum in ædibus monasterii divi Remigii, episcopi qui in concilio aderant, & absentium aliquot procuratores concilii: Ex episcopis autem in prandio solus non adfuit Silvanectensis. Post prandium cum in bibliotheca illlustriss. cardinalis metropolitani convenissent, cœptum est agitari de ordine decretorum, & quænam & de quibus facienda essent decreta. Visum autem est post professionem fidei, & decreta de excommunicatione, & articulis fidei, faciendum esse decretum de residentia episcoporum, & quod episcopi per se suas visitent diœceses, ut cavetur concilio Tridentino. In decreto de residentia curatorum, disceptatum est addendumne esset, Nisi probata legitima & rationabili causa absentiæ episcopo, & censuerunt quidem non addendum, procuratores capitulorum Noviodunensis, & Ambianensis, addendum autem censuit procurator capituli Bellovacensis. Visum est decreto de cultu adjungendum esse decretum de imaginibus, & ubi illic agitur de officio defunctorum, cum aliquibus visum esset addendum esse, Nisi ex fundatione, & postea visum est satius ne in hac synodo ullum fieret decretum publicum de officio defunctorum, nec inter canones esse ponendum, quod tolleretur, id quod post communionem solebat dici, *Lætatus sum in his quæ dicta sunt, &c.* Visum est etiam decreto de canonicis adjungendum ut canonici per se & non per vicarios ex officio necesse habeant suis hebdomadum vicibus divino interesse officio, juxta numerum canonicorum, & convenienter laudabili ecclesiarum consuetudini, adeo ut nullus celebret missæ sacrificium in altari majori qui non sit canonicus. Qui non sunt autem presbyteri, nempe diaconi & subdiaconi, communionem percipiant ad majus altare, & quod ii qui concionantur in oppido habeantur pro præsentibus. Decreto de cultu esse addendum quod laici tertio quoque dominico intersint missæ sacrificio in sua parœcia: de juramentis etiam esse aliquid statuendum, & quod ludi prohibeantur dum divinum celebratur officium. Ex concilio Tridentino sumendum esse decretum de impedimento publicæ honestatis, & de impedimento justitiæ & consanguinitatis. Decretum quoque de matrimoniis clandestinis, & decretum de raptore & rapta. Statuendum aliquid de simonia, & de unionibus & suppressionibus, ex iis capitibus quæ recitata fuerant a procuratore capituli Laudunensis. Dixit illustriss. cardinalis metropolit. alia quidem esse supervacanea, alia non admittenda, alia autem esse quidem recte animadversa, sed a concilio jam esse eis satis prospectum: ne baptisma domi fiat non esse statuendum, cum id non fiat nisi urgente necessitate. Quod ablatum sit esse restituendum, neminem esse qui ignoret, ut catechismi novi fiant, & Romæ curavit summus pontifex, & se etiam in sua provincia curaturum. Choreas non videri sibi in nuptiis prohibendas, puellarum pudicitiæ minus esse periculi ex choreis quam ex otio, idque se sæpius audiisse ex matre fœmina sapientissima. Quod ad matrimonia attinet clandestina, ei rei jam esse provisum a concilio. Extremam unctionem non esse præcipitandam verum quidem esse, sed non censendum eam præcipitari quando datur petenti. Petenda enim sunt sacramenta & non invitis obtrudenda. Recte quidem admonuisse de alienationibus bonorum ecclesiarum, sed hoc esse reponendum inter gravamina. Se episcoporum quidem laudare electiones, de quibus admonuit, sed illa non ferre hæc tempora. De mandatis apostolicis & prænominationibus tollendis, jam satis esse statutum concilio Tridentino. Quod si de his a nobis faciendum sit decretum, id poterit ita concipi, ut dicamus nos inhærere

hærere sanctorum conciliorum decretis. Quod quidem poterit collocari in decreto de ecclesiis parœcialibus. De decimis quid statuatur maturius esse deliberandum. Quod autem attinet ad diminuendum numerum clericorum, non futurum majorem quam par sit numerum, si non ordinentur, nisi qui diligenter examinati, judicati fuerint idonei. De sacris quoque virginibus visum est esse statuendum, ut intra murorum septa contineantur, & quod ubi laborant monasteria, vel inopia vel infamia, monachorum numerus non augebitur,& ut uniantur monasteria vel supprimantur. Postremo loco actum est de gravaminibus ecclesiæ regi Christiano exponendis. Dixit autem illustriss. cardinalis metropolit. se censere ad regem esse mittendum. Qua quidem in re pollicitus est ecclesiæ suam non defuturam operam, sed se solum non posse illud munus obire, eos enim non ignorare quanta ipse jam laboret invidia; futurum ut legatio a rege, & ejus concilio eo pluris fieret, quo plures uno consensu eam obirent. Se quidem sibi polliceri suos coepiscopos in hoc negotio minime defuturos. Sed oportere etiam comitari aliquos qui mittantur a capitulis & collegiis, ut intelligat rex id fieri communi omnium consilio & consensu. Sibi itaque videri cras in congregatione esse sex vel septem canonicos assumendos, eosque jurejurando adactos ut deliberetur de gravaminibus: hoc cum dixisset illustriss. cardinalis metropolit. reverendiss. episcopus Silvanectensis, qui paulo ante erat ingressus, censuit duos ex quolibet capitulo esse mittendos, qui illustriss. cardinalem comitarentur ad aulam regiam. Reverendiss. episcopus Catalaunensis censuit sex vel septem canonicis mandandum esse negotium inquirendi, & cognoscendi gravamina, ut ea referant. Eligendos autem esse a capitulis canonicos qui illustriss. cardinalem metropolit. assectarentur. Reverendiss. Suessionensis episcopus dixit sibi videri de profectione nihil esse dicendum, donec essent accincti ad iter; a capitulis autem unum aut duos esse deligendos, cum amplissima potestate ad assectandum illustriss. cardinalem, qui promittant quidquid hac in re factum fuerit ceteros ratum habituros. Cum de his inter eos qui aderant convenisset, & Nicolao Grivello Ambianensi decano, reverendiss. Ambianensis episcopi procuratori, & Ioanni Pallart decano Suessionensi, concilii promotori, & Gentiano Herveto canonico Rhemensi, ab illustriss. metropolitano datum esset negotium; ut viderent ea quæ in statutis jam fuerant adnotata, & quid ex concilio Tridentino posset excerpi quod usui esset ad conscribenda quæ in hac synodo facienda erant decreta, omnes domum se receperunt Sole jam occidente.

XIV. CONGREGATIO.

FERIA quinta, qui erat septimus mensis Decembris, anni domini 1264. eodem illustrissimo cardinale metropolitano præside, hora prima pomeridiana, in loco consueto fuit congregatio, in qua idem metropolit. primus verba faciens in hanc dixit sententiam, ad totam synodum dirigens orationem, reverendissimos patres, & venerabiles fratres eos appellans, ut in ultima constitutum fuerat congregatione, heri ad se convenisse episcopos, cum aliquot procuratoribus, tam absentium episcoporum, quam capitulorum, tractaturos de iis rebus de quibus agebatur. Cano-

A nes quos convenit esse edendos in hoc provinciali concilio, in uno folio esse excudendos, ut unusquisque eos videat, & de iis die sabbati suam dicat sententiam, & deinde futuram esse Sessionem. Multas quidem separatim oblatas esse schedulas, inter quas est una ecclesiæ Laudunensis, quarum aliquæ continent singularum suarum ecclesiarum gravamina; aliquæ suas peculiares lites & controversias; aliæ vero quædam quæ fieri non possunt. In cæteris autem jure habendam esse rationem ecclesiæ Morinensis, seu Bononiensis; esse autem & quasdam* quæ generi continent de afflictione & vexatione totius ecclesiæ, sui ordinis justas querelas, ut eis aliqua ratione occurratur: esse quidem hæc consideranda, & quod adhiberi poterit quærendum remedium. Sed delegandos esse aliquos, & videndum quænam sit futura ratio, & quis finis, aut scopus hujus legationis: oportuisse unumquemque huc venisse præmeditatum, cum de eo in novissima congregatione jam facta sit mentio. Nostras afflictiones ipsas per se clamare, bene sperandum esse de rege, bella nos magis afflixisse quam ipsorum principum animum & voluntatem. Videndum esse quænam hujus rei suscipiendæ ineatur ratio, de ea quidem esse consultandum, sed non publice. Seligendos esse aliquot qui regem adeant, & ab unoquoque proponendam esse querelam de illata sibi injuria. Cum dicendi finem fecisset illustriss. cardinalis metropolitanus, reverendiss. Suessionensis maximis precibus ab eo contendit, ut ipse regem adeundi & cleri calamitatem & afflictionem exponendi munus suscipiat. Neminem esse qui, propter pietatem, & doctrinam, & rerum usum ac experientiam, ut generis nobilitatem & cetera omitteret, id melius possit obire. Provinciæ quidem suæ episcopos omnem suam operam, & seipsos ei offerre, se autem in primis. Reverend. postea Catalaunensis episcopus dixit hic agi, cujusmodi & per quem & per quos delegatos regi faciendæ sint admonitiones: eas quidem certe non facere nimis pusilli & abjecti esset animi. Rogare autem ut ipse illustriss. cardinalis, qui natus est ad salutem hujus provinciæ, hanc suscipiat provinciam; neminem esse qui hoc munus illo melius possit obire. A te, inquit, illustriss. cardinalis eligetur tempus, locus, & opportunitas; Ad te afferentur omnes querimoniæ, quæ quemadmodum regi sint exponendæ tuo relinquentur judicio & prudentiæ. Duo esse quæ in primis sibi videntur regi in mentem revocanda, primum quidem vitam, & instituta suorum majorum. Galliam ad hæc usque tempora caruisse monstris, & quam accurate & exacte leges observaverint sui majores. Deinde quantum ab illo veluti curriculo, temporis injuria, quod multa attulit incommoda, sit deflexum. Totius negotii esse caput ut ecclesiis quæ restant bona conserventur temporalia. Interea autem sit omnibus ecclesiis liberum suas ad eum deferre querelas. Imitetur suos majores, qui semper fuerunt protectores, & deffensores ministrorum ecclesiæ. Si temporis non ferat calamitas, ut nostris malis non possit in præsentia aliquod dari remedium, saltem ne cogamur hæreticorum subire judicium, & qui ecclesiastica possident beneficia, si sint alieni a fide catholica eis minime fruantur, & a catholica expellantur ecclesia. Reverend. episcopus Silvanectensis dixit se esse in eadem sententia. Demochares theologus procurator reverend. episcopi Noviodunensis: Convenimus, inquit, omnes in eamdem unitatem fidei;

*locus corruptus

ANNO CHRISTI 1564.

fidei; opus est virorum prudentium auxilio. Deligantur viri graves & honesti, & grati; ingratos enim mittere est periculosum: Deinde supplex postulavit ab illustriss. cardinale metropolitano, ut vellet esse auriga, & currum regere, & ut sint comites omnes suffraganei nemine excepto, & conventus capitulares, & quod ipse velit faciat. Quod autem faciant sua manu signent. Nicolaus Grivellus decanus Ambianensis, & reverendiss. episcopi Ambianensis procurator, dixit: Ex iis quæ ab illustriss. cardinale metropolit. relata sunt ad sanctam synodum se satis intelligere, esse pernecessarium, ut de hujus provinciæ calamitate & afflictione rex admoneatur. Pernecessarium etiam ab illo ipso qui retulit, fiat regi admonitio. Dixisse S. Paulum in actis apost. *Attendite vobis & universo gregi vestro, in quo Spiritus sanctus posuit vos episcopos ad regendam ecclesiam Dei.* Et rursus alibi; *Dicite archiepisc. Vide ministerium tuum ut impleas:* nempe verbo & exemplo, inquit Cartusianus, & ipsam ecclesiam ab injuriis defendendo, & ut decet bonum virum & Christi offensi vicarium. Ecclesiæ calamitatem esse hodie omnium subjectam oculis, olim quoque principes invasisse in bona ecclesiastica, sed male illis cessisse; se posse permulta citare exempla ex testamento veteri, & novo; nempe de Heliodoro, & omnia quæ scribuntur Machab. II. cap. 3. Admonendum esse regem de calamitatibus, quas hodie patitur ecclesia, per episcopos, & maxime, inquit per te illustriss. cardinalis, qui in Gallicana ecclesia primum tenes locum. Nemo est qui te melius id possit exequi. Deinde dixit semper male cessisse, iis qui antistites & in ecclesia viros principes sunt persequuti. Testes esse quinquagenarios illos, quos Eliæ jussu ignis descendens consumpsit, & pueros quos irridentes Eliseum, & dicentes, Ascende Calve, ascende Calve, fera devoravit. Divum Chrysostomum obstitisse imperatori, ne aliquid faceret adversus honorem ecclesiæ. Quanta fuerint supplicia, qui infesti fuerint ecclesiæ, multæ sunt epistolæ in registro epistolarum divi Gregorii quæ hoc docent. Agitur hodie de facienda regi admonitione, a te illustriss. cardinalis, supplices omnes petunt ut eam facias. Non est tibi opus ullis nostris commendatariis, quæ tibi quid sit agendum suggerant, cum de potestate agitur absoluta. Agitur negotium religionis, quam difficile est tueri absque opibus, & nisi subjectis administretur justitia distributiva. In principibus est bonitas, sapientia, & potestas, nequaquam timenda est obreptio: Deus non potest male facere. Sperandum est fore, ut cum rex, qua est bonitate & prudentia, simul cum suo consilio, admonitiones quæ sunt illi faciendæ intellexerit, afflictis rebus nostris aliquam opem ferat. Quas quidem ut facias admonitiones obtestamur per viscera misericordiæ Dei nostri. Mittent collegia & capitula canonicos qui te affectabuntur, & suos ad te deferent commendatarios. Reliqua omnia relinquent tuo judicio & prudentiæ, qua te plurimum valere satis intelligunt. De monachis autem apostatis, quoniam de hoc quoque rex est admonendus, præstet-ne eos remitti ad sua monasteria, an ad ædes suas, cum hæc apostasia Christiano nomini maximam afferat contumeliam, tuo arbitrio relinquendum esse censeo. Richardus a Prato, theologus, procurator capituli ecclesiæ Rhemensis, dixit omnes suos collegas supplices petere, ut ipse illustriss. cardinalis qui est instar magni illius Leonis summi pontificis, & divi Ambrosii, regem adeat, quem spes sit aliquando posse conferri cum optimis principibus, Ezechia, Iosue & Iosaphat, magnoque Constantino, & Theodosio, & ceteris, & ut adjungat sibi comites suos suffraganeos, qui etiam e suis collegiis seligant sibi comites. Decanus Laudunensis obtulit libellum supplicem, nomine omnium ecclesiarum, quem ipse legit, & eum appellavit deprecationem, eumque dedit scribæ ut referretur in acta, rogavitque illustriss. cardinalem metropolit. ut pro omnibus verba faceret ad regē, & causam eorum susciperet. Bellovacensis capituli procurator, cum Achillem illum Gallum Paridis insidiis interfectum deplorasset, dixit postea capitula & collegia esse daturos comites, qui illum affectentur, & exhibituros esse libellos, & commentarios qui ipsorum justas contineant querimonias, ut rex ipso auctore medeatur eorum malis. Procurator capituli Noviodunensis dixit ad evellendos ex Gallia hæreticos, non aliud posse dari melius remedium. Quod si ipse illustriss. cardinalis metropolit. regem adeat, & ecclesiæ justitiin.as exponat querimonias, censuitque ut fuerat propositum, a suffraganeis episcopis cum illustriss. cardinali esse proficiscendū, & cum eo esse mittendum unum ex quolibet capitulo. Morletus alter procurator, duo dixit esse proposita de quibus deliberaretur, unum de ecclesiæ gravaminibus, quæ non sunt hic publice exponenda. Secundum ut qui ea regi exponat deligatur aliquis, cum autem nemo possit inveniri qui id melius possit exequi quam ipse illustrissimus hujus provinciæ metropolitanus, se suppliciter & obnixe rogare, ut illos quos voluerit convocet, illorum quos oportuerit expensis. Cagnetus procurator capituli Ambianensis, dixit capitulum Ambianense omnem fidem & industriam, & diligentiam polliceri, & quidquid ab illis de hac re dictum est, id esse facturum. Furnius alter ex procuratoribus reverendiss. episcopi Ambianensis, cum diu esset immoratus in laudibus familiæ Guisianæ, dixit sibi placere sententiam Richardi a Prato theologi, procuratoris capituli Rhemensis; rogandum esse illustriss. cardinalem metropolit. ne gravetur hanc suscipere legationem in qua agendum sit de conservanda unitate fidei & religionis, & de prohibenda ecclesiasticorum bonorum alienatione. Scribat quam citissime ad alios metropolitanos, ut sua concilia provincialia accelerent, ut his rebus mature provideatur. Futurum ut pro impensis unusquisque lubenter contribuat. Responsum esse tempore Liberii ecclesia valde laborante, unus Deus, unus Christus, unus episcopus; cum impetraturum omnia quæ desideramus; accelerandum quantum fieri poterit hoc negotium, missuros esse ceteros metropolitanos & significaturos quid fecerint in suis provinciis. Ipsumque futurum unicum pro omnibus. Postremo Deum rogavit, ut omnia secundet quæ fœliciter instituerit illustriss. cardinalis. Cantor Silvanectensis, procurator Silvanectensis capituli dixit regem adeundum, ut inter omnes convenit se neminem nosse qui hoc munus melius obire possit, quam illustriss. cardinalis metropolit. Se itaque eum rogare ut pro sua innata in gregem dominicum benevolentia, hoc onus suscipiat. Catalaunensis capituli & Morinensis procuratores cum itidem rogarunt ut hoc munus obeat. Reverendus abbas S. Dionysii, dixit, se sequi sententiam episcopi Catalaunensis. Reverendus abbas Vallis-claræ dixit illustriss.

ANNO CHRISTI 1564. illustriss. cardinali metropolitano multum debere A omnes ecclesiasticos, omnes ad eum fugere tamquam ad sacram ancoram, ut cujus sit perspecta in ecclesiam benevolentia, cujusque, cum nullus valeat auctoritate & gratia, sit etiam amplissima potestas. Quam sit hodie afflictus & depravatus monachorum & regularium status, qui in primitiva floruit ecclesia, neminem esse qui non videat. Se autem sperare fore, ut ejus auspiciis restituatur suæ pristinæ institutioni & splendori. Postremo rogavit ut sicut pro aliis, ita etiam pro monachis hanc suscipiat provinciam. Reverendus abbas Laudunensis, dixit, Scripturam divinam eum docere ut veniat redditurus rationem suæ B functionis. Professus est itaque fidem, quam ceteri professi fuerant, idque publice. Reverendus abbas Vallis-Dei, citato exemplo sancti Remigii, dixit, illustriss. cardinalem eum esse imitaturum, seque & suos monachos suis precibus eum Deo commendaturos etsi non sit ex hoc regno. Reverendus abbas S. Iodoci secutus est aliorum sententiam....... Applicourt reddidit rationem sui adventus. Reverendus abbas Victoriæ, dixit, cum in rebus arduis eligenda sit industria personæ, & nemo sit qui hoc munus melius possit obire, se rogare illustriss. cardinalem, ut velit hanc suscipere provinciam. Prior S. Remigii itidem ut ceteri, rogavit illustriss. cardinalem metropolit. ut hoc munus susciperet, in primis autē dixit regem C esse rogandum, ne toleraret in hoc regno duas religiones. Cum omnium suffragiis ad hoc munus suscipiendum electus, & communibus precibus ut susciperet, rogatus fuisset, illustriss. cardinalis metropolitanus, ipse in hanc respondit sententiam. Eos pro hujus legationis gravitate & pondere, & pro justo dolore, quem omnes viri boni ac pii conceperunt, dixisse, cum & oratore ad regem opus esse censuerint, & qualem eum esse oporteret exposuerint, tali enim re vera hoc maxime tempore opus esse quo ecclesiæ tam multa & tam magna impenderent pericula; quod autem & ipsum ad eam suscipiendam legationem elegerint, & quæ in oratore requirantur in eo omnia D esse dixerint, videri sibi intelligere id præ quadam arte esse factum, ut ei calcar adderent ad profectionem. Quod tamen se ita accipere, ut agnoscat eos desiderare ut sit talis qualem esse dixerint, non autem se eum esse quem dixerunt. Quidquid sit, inquit, cum vobis visum sit me instituere, neque sacrosancto huic senatui denegandum, neque vestræ tam justæ petitioni repugnandum esse duxi. Res quidem ipsa est adeo justa & æqua, ut a rege Christianissimo non aliud quam bonum responsum debeamus expectare. Cum autem instabit tempus profectionis censuit coepiscoporum suorum auctoritate esse decernendum, ut populo indicatur jejunium, & corporis Christi commu- E nio, admoneaturque ut suis precibus eos adjuvent. Deinde ut sui collegæ & coepiscopi hujus provinciæ sint socii. Adjunxit etiam se existimare esse necessarium, ut ex singulis ecclesiis cathedralibus deligantur duo, qui ei sint adjutores. Apud regem magni futurum ponderis, si intelligat hoc fieri unanimi consensu ecclesiæ: ii autem, inquit, una nobiscum proficiscentur ad regem. Poterunt etiam ex monasteriis, inquit, aliqui a nobis evocari; ea de causa, interea laborent, & summopere contendant, ut si quid videant dignum commendatione & commiseratione apud regem, ejus nos admoneant. Se quidem cum eis, quos habebit, comitibus omni abjecto metu, & nullo formidato periculo, bona fide omnia esse recitaturum, & gravamina omnia esse expositurum, & tam publico, quam privato nomine regem esse obtestaturum. Ut autem sit certior fides & major eorum, qui mittentur, auctoritas, oportere omnia muniri publico sigillo ecclesiarum, ut ea non videantur agere suo nomine, sed tam publico quam privato. Quæ cum dixisset, & postridie ejus diei cessandum esse significasset, propter diem festum conceptionis beatæ Mariæ virginis, die vero sequenti exhibendos esse canones, ac decreta typis excusa, ut cum unusquisque ea vidisset, diceret in proxima congregatione, quid de his sibi videretur, dimissus fuit conventus.

XV. CONGREGATIO.

FERIA secunda, qui fuit xi. dies Decembris, anno 1564 præside eodem illustriss. cardinali metropolitano, fuit congregatio hora prima pomeridiana. In ejus autem initio postulavit promotor, ut canonici ecclesiæ S. Mariæ in Vallibus, se sistant, non obstantibus eorum privilegiis, & de eorum causa cepit disceptare. Cum autem variæ essent sententiæ, & alii controversiam remittendam esse dicerent ad ordinarios, videndum etiam esse quo jure se tueantur, de ea causa enim certum ferri non posse judicium. Alii autem remittendos quidem ad ordinarios, sed interea providendum ut aliquid detur vicariis qui Deo serviunt, cujus sententiæ auctor fuit reverendus abbas S. Ioannis Suessionensis, alii dicerent eos esse exemptos virtute duarum bullarum, nempe Lucii & Pauli II. quibus eis hoc conceditur, ut residenter in cathedrali luctentur, nec eos esse privandos suis privilegiis quæ continentur in diplomate, & diceret reverendus quidem abbas Vallis-Dei, omnia privilegia esse revocata per concilium Tridentinum. Pro fructibus autem adeundum esse ordinarium. Reverendus autem abbas Victoriæ censeret oportere eos residere, nec possessione, ut vocant, immemoriali esse excusandos quominus resideant. Omnis, inquit psalmista, consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Hæc cum audiisset illustriss. cardinalis metropolit. dixit non posse synodum de hac causa ferre sententiam, cum inter litigatores de facto non conveniat, sed eam esse remittendam ad officiales Rhemenses. Interea autem jubeantur canonici quo parœciæ aliqua ratione provideatur, ut lite pendente & sacramenta rite administrentur, & verbum Dei ut par est prædicetur, ne cives jure possint conqueri. Existimare autem posse aliquam iniri rationem, ut eis satisfiat, nec veniatur ad laica tribunalia, quæ sunt clero nimis infesta; vitandas esse turbas laicorum. Concessit quidem Paulus II. Venetus, sed contra fundationem concessit, & contra jus ecclesiæ Gallicanæ. Dicetur & forte non immerito bullas ipsas per obreptionem & subreptionem fuisse impetratas: Deinde dixit se cupere ut parvæ præbendæ adjungantur præbendis ecclesiæ cathedralis, & provideatur ut rite divinum celebretur officium, & administrentur ut convenit sacramenta, nec ullam justam demus occasionem civibus conquerendi, quos non ignoramus esse omnino infensos clericis. Post hæc jussit illustrissimus cardinalis præses concilii recitari canones ac decreta quæ in uno folio fuerant excusa. Ex iis prima quidem placuerunt omnibus; in decreto autem de excommunicatione nonnihil discrepantes fuerunt

fuerunt sententiæ, cum alii censerent episcopi arbitrio esse relinquendum quonam pacto ferenda sit sententia excommunicationis, eamque posse ferri etiam pro quacumque contumacia; alii autem non nisi pro gravissimis delictis ferendam contendebant. Illius quidem sententiæ auctor fuit Nicolaus Grivellus Ambianensis decanus, procurator reverendiss. episcopi Ambianensis; hujus Richardus a Prato theologus, procurator capituli ecclesiæ Rhemensis. Dicebat enim Grivellus non ob grave aliquod crimen, sed quia consensisset expulsioni Ioannis Chrysostomi ab Innocentio pont. max. fuisse excommunicatum Arcadium imperatorem. Alexandrum quoque pontificem excommunicasse Fredericum Barbarossam propter inobedientiam. Neminem latere cur Ambrosius excommunicaverit Theodosium. Ipsum quoque divum Paulum excommunicasse Corinthium propter fornicationem, & Hymenæum non propter grave delictum. Fuisse semper in arbitrio episcoporum, non solum pro gravibus delictis, sed aliquando etiam pro minimis, si justa fuisset causa, excommunicare. Posse eam ferri etjam pro manifesta contumacia. Quę si sublata fuerit a judiciis, corruituram jurisdictionem omnem ecclesiasticam, hanc esse veram & catholicam doctrinam, cui non esse obganniendum dicit diuus Hieronymus. Contra autem, Richardus a Prato dicebat, ex Leone papa, excommunicationem esse mucronem ecclesiasticæ disciplinæ, non esse autem intentandam nisi a flente & lugente pro gravissimis delictis. Excommunicasse D. Paulum fornicatorem Corinthium. Sed qualis erat fornicatio? qualis nec auditur quidem inter gentes; excommunicasse etiam Hymeneum, sed non propter leve crimen, cum sit grave crimen dicenda hæresis, ipseque jubeat vitare hæreticum hominem post unam & alteram admonitionem. Non fuisse leve crimen Arcadii qui permisisset, ut non rite coacto conciliabulo per summam injuriam ob odium Eudoxiæ Augustæ deponeretur, & in exilium deportaretur Ioannes Chrysostomus. Quam indigne autem & misere fuit tractatus cum deportaretur, & quæ Eudoxiæ imperatrici post Chrysostomi mortem divina ultione acciderint, legendum esse in historiis ecclesiasticis: qui legerit quãtis malis Italiam & ecclesiam affecerit Barbarossa, intelliget non nisi gravissimis de causis eum excommunicasse Alexandrum pont. max. & gravissimam pœnam esse excommunicationem, ita non nisi propter gravissima delicta esse ferendam. Non alia pœna olim fuisse castigatos, qui graviter delinquebant clericos. Primum Eugenium II. clericos coercuisse carceribus: videndum esse a Gersone quænam requirantur priusquam quispiam sit excommunicandus. Quanta autem sit pœna excommunicationis divo Cypriano neminem melius expressisse cum dicit, spirituali gladio superbi & contumaces necantur, dum de ecclesia ejiciuntur. In Aurelianensibus quidem edictis cautum esse, ne nisi pro gravissimis delictis feratur sententia excommunicationis. Nos autem ab illis tamquam a possessoribus iniquis veritatem extorquere. Auditis omnium sententiis, dixit illustriss. cardinalis metropolit. decretum ita esse compositum, ut nihil in eo desiderari possit, nam & de manifesta contumacia, & inobedientia propter quæ fieri possit excommunicatio, in eo fieri mentionem, sive ea dicantur gravia, seu levia delicta. Parum autem refert, dicanturne gravia aut gravissima delicta quæ expresse nominantur in decreto, nihil itaque sibi videri esse causæ cur non maneat decretum: quod cum placuisset omnibus, jussit ea quæ sequuntur recitari: quæ dum recitarentur nonnulla fuerunt animadversaa nonnullis. Grivellus Ambianensis decanus existimavit esse durum in eo decreto, quo statuitur ordines sacros gratis esse conferendos, pro ordinibus sacris nihil accipi: censuit itaque esse relinquendum judicio episcoporum, quidnam sint accepturi pro ordinibus sacris. In decreto quomodo parœcialibus ecclesiis sit providendum per examen. Richardus a Prato theologus procurator capituli Rhemensis dixit examinatores, si ab examinandis aliquid acceperint, debere quidem subjici pœnæ simoniacorum, sed non posse dici simoniacos. In decreto de officio curatorum, cum illic dicatur debere curiones exponere populo vim & virtutem sacramentorum, ex quo videbatur inferri eos debere prædicare, & de eo exorta esset quæstio, pronunciavit illustriss. metropolit. ex synodi sententia, debere curionem diebus dominicis suggestum conscendere, & ea quæ significari consueverunt populo significare, decem legis præcepta eum docere, sacramentorum vim & virtutem declarare, si id præstare possit, judicio episcopi, idque populo satis esse. Quod si verbi Dei fusiorem & copiosiorem velint habere prædicationem eos suis sumptibus habere posse alium concionatorem. Eo in loco postulavit Cagnetus procurator capituli Ambianensis, & Furnius alter ex procuratoribus reverendiss. episcopi Ambianensis, ut prospiceretur rationi curionum, qui habitant in urbibus muro circumdatis, quorum nulli sunt proventus, quæ cum facta essent, & partim approbata essent, recitati canones, partim visi aliqua ex parte corrigendi, dimissus fuit conventus.

XVI. CONGREGATIO.

EADEM feria, quæ erat undecima Decembris, anno domini 1264. in loco consueto, fuit congregatio hora prima pomeridiana, in qua promotor concilii auditis, quæ dixerant tam Catalaunensis canonici ecclesiæ S. Mariæ in Vallibus, quam cives ejus parœciæ qui libellum supplicem obtulerant, postulavit ut donec ei rei provisum, & aliter fuerit statutum, canonici teneantur non solum residere in civitate, sed etiam divino officio, quod in ea ecclesia celebratur, quotidie interesse, qui non intererunt priventur fructibus & emolumentis ejus hora qua aberunt, qui, ut antiqua statuerunt concilia, accrescent præsentibus: notandi autem absentes mandabitur negotium alicui viro probo eorum sumptibus; is autem absentium nomina referat in codicem, cum singulis hebdomadis die sabbati post vesperas exhibiturus coram canonicis qui aderunt, & duobus æditiuis ecclesiæ, qui poterunt ejus codicis, si velint, sumere exemplum. Quod si aliqua fuerit collusio, dimidium fructuum illorum qui non resident conferatur in usum fabricæ illius ecclesiæ, alterum autem dimidium erit canonicorum qui intererunt. Principale autem negotium, & quod est reliquum, in libello supplici, & in mandato procuratorio eorum qui sunt ejus parœciæ, remittitur ad superiores metropolitani officiales, ut statuant quod justum & æquum videtur. Quæ quidem postulatio cum æqua visa esset sanctæ synodo, ei convenienter pronunciavit illustriss. cardinalis metropolit. eamque litem remisit ad suos officiales Rhemenses. Quibus factis dimissus fuit conventus.

XVII. CON-

ANNO CHRISTI 1564.

XVII. CONGREGATIO.

FERIA tertia, quæ fuit duodecima dies Decemb. 1564. eodem illustriss. cardinale præside, eodem Carolo regnante, & eodem Pio gerente pontificatum, hora octava matutina fuit congregatio, in qua cum lectum esset decretum de concubinariis publicis, & sciscitatus esset illustriss. præses quid eis placeret, reverendiss. quidem Suessionensis dixit, sibi placere. Reverendissimus autem Catalaunensis petiit ut maturius de ea re deliberetur. In hoc decreto stari tamquam pœnis jure constitutis, sed opus esse gravioribus, atque adeo in eos esse utendum excommunicatione. Demochares procurator reverendiss. episcopi Noviodunensis dixit, medendum esse morbis grassantibus; considerandum esse quanta infamia laboret hodie clerus propter concubinatum. Decanus Ambianensis procurator reverend. Ambianensis probavit decretum, si id extendatur ad omnes clericos. Richardus a Prato theologus, procurator capituli Rhemensis dixit, decretum consentire cum decreto concilii Basiliensis, quod renovatum fuit a Leone X. in concilio Lateranensi. Cæteri omnes decretum probarunt modo esset generale, & complecteretur etiam presbyteros, & alios clericos. Illustrissimus itaque cardinalis metropolit. pronunciavit decretum debere esse generale, & complecti omnes clericos. Retulit deinde illustrissimus cardinalis metropolit. ad sanctam synodum, & de parœcorum querelis, qui propter edictum comitiorum Aurelianensium nihil possunt percipere ex rerum sacrarum administratione, & an sint excommunicandi qui diebus dominicis rei divinæ non intersunt. Atque reverendiss. quidem Suessionensis dixit, esse quædam beneficia quæ non possunt alere curiones, nisi eis detur portio congrua, sibique videri non aliud esse celebrandum missæ sacrificium, quam quod mane solet celebrari, & magnum. Reverendiss. Catalaunensis dixit, debere populum interesse parœcialis missæ sacrificio: publicarum precum esse faciendam mentionem: esse interdicendum ne quis missam celebret nisi impetrata facultate a rectore ecclesiæ. Quod autem attinet ad certum ordinem constituendum longiori habere opus deliberatione. Reverendiss. Silvanectensis censuit nullum esse excommunicandum, qui a parœcialis missæ sacrificio tres menses non abfuerit. Demochares procurator reverendiss. Noviodunensis, dixit curionem non debere defraudari iis quæ illi debentur pro divinis officiis: in majoribus autem parœciis non satis esse si una solum missa celebretur: mane etiam opus esse unam celebrari pro famulis. Sibi autem videri dum magna missa celebratur non debere aliam celebrari ante offertorium. Non licere autem monachis aliquid facere invito curione, in ejus præjudicium. Decanus autem Ambianensis procurator reverendiss. Ambianensis episcopi, dixit manendum esse in finibus quos constituerunt nobis patres nostri. Per edicta comitiorum Aurelianensium ablatum esse sacerdotibus id quod debebant percipere. Huic rei afferendum esse remedium, & principiis obstandum. Quod ad victum attinet parœcorum, esse sequendum concilium Coloniense. Non esse autem prohibendum ne in monasteriis fiat aquæ consecratio. Richardus a Prato theologus, procurator capituli Rhemensis, censet debere curiones omnia gratis administrare: eis autem esse providendum a canonicis: interea autem abolenda esse quæ fuerunt constituta in comitiis Aurelianensibus, & permittendum curionibus ut percipiant quæ antea percipiebant. Dum magnum celebratur sacrum, nullum aliud esse celebrandum, nec aquam alibi esse consecrandam, quam vel in ecclesia cathedrali vel parœciali, conferendos esse canones cum decretis concilii Aurelianensis & ostendendos regi. Operæpretium esse renovari canonem concilii Arvernensis, ut sicut illic prohibetur ne Iudæi dentur Christianis judices, ita ne dentur hæretici judices catholicis. Olim quando perventum erat ad missam cathecumenorum, jubebantur exire cathecumeni & energumeni, & pœnitentes: ita hodie esse expellendos hæreticos quando deventum est ad consecrationem corporis Christi. Debere episcopum exigere professionem fidei ab his qui sunt dubii, quos vocat amphibios. Ioannes Spalardus procurator capituli Suessionensis, censuit pro sacramentis quidem nihil esse accipiendum, sed pro sepulturis mortuorum, & ceteris hujusmodi. Indignum esse quod nobiles quandoque cogant presbyteros celebrare missam. Providendum ecclesiis cathedralibus & paucos esse proventus ecclesiarum parœcialium; consultius esse ut fiant uniones ecclesiarum, & si quid a populo curioni sponte ex pietate offeratur, id ab eo non esse recusandum, nec ei esse hoc auferendum. Cagnetus procurator capituli Ambianensis censuit, ita providendum esse curionibus ut non destruantur canonicatus. Considerandum etiam esse in his sodalitatibus, quas vocant confraternitates, multa fieri perperam, nec permittendum esse ut dum fit communio sint quæstores qui quærant per ecclesias. Furnius alter ex procuratoribus reverendiss. Ambianensis, censuit personales decimas esse solvendas curionibus, esse epistolam Leonis papæ, qua jubetur populus convenire ad majorem missam. Procurator capituli Morinensis conquestus est, quod cum magna eorum ecclesiæ diœcesis pars sit in finibus ditionis regis Philippi, ab ejus magistratibus ei auferantur decimæ. Reverendus abbas sancti Dionysii, sequutus est sententiam episcopi Catalaunensis, postulavit autem ut cum in ecclesia sui monasterii, sit ecclesia parœcialis, a curione celebretur magnum missæ sacrificium, alia hora quam ea qua celebrant monachi. Reverendus abbas sancti Ioannis Suessionensis dixit frustra sanciendam esse excommunicationem, in eos qui diebus dominicis rei divinæ non intersunt, & maxime si qui sint alieni a recta religione. Curionibus autem providendum prudenti arbitrio episcoporum. Reverendus abbas Vallis-Claræ censuit esse permittendum curionibus, ut accipiant non pro sacramentis, sed pro labore, sed ut si quid eis offeratur non recusent. Reverendus abbas Victoriæ censuit curiones non esse frustrandos iis quæ dari consueverunt pro sepulturis & anniversariis. Reverendus prior sancti Remigii censuit esse servandas laudabiles consuetudines. Quod attinet ad sacrificii missæ celebrationem dixit se esse in eadem sententia in qua sit Demochares procurator reverendissimi episcopi Noviodunensis: monasteria autem non esse privanda aquæ benedictæ consecratione. Illustrissimus cardinalis metropolitanus, auditis eorum qui dixerant, sententiis, primum quidem cœpit dicere de nuptiis, de his enim lecti fuerant aliquot

ANNO CHRISTI 1564.

quot canones: ostendit in iis multa perperam, & non rite fieri propter privilegia; nam qui a curione non admittitur ad nuptialem benedictionem, is confugiens ad eos qui hujusmodi fruuntur privilegiis minime repellitur. Sed concilio Tridentino ei rei optime esse prospectum, quo cautum est ne sit amplius ullus nullius diœcesis locus. Quod attinet ad curiones, edicta regia eis magna attulisse incommoda, sed ecclesiasticis nihil majorem afferre perniciem quam nostra dissidia. Olim fuisse excommunicatos qui provocabant ad laica tribunalia, sed nos ipsi, inquit, eos nostros judices facimus. Quod ad congruam curionis attinet portionem, quid fieri possit videant episcopi in visitatione. Si quæ nimia paupertate laborent ecclesiæ, utendum erit annexione. Sed quod ad congruam attinet portionem, eam non posse petere monachos. Nam cum episcopi decimas dederint monasteriis, æquum etiam esse ut ipsa subeant onus administrandarum earum, quarum curam gerunt, ecclesiarum, pro quibus accipiunt decimas. Admoneat sancta synodus episcopos, ut videant quid sit faciendum, & referant ad proximam synodum: videant etiam atque etiam curiones ut suo rite fungantur munere. Ineundam esse aliquam rationem, ut eorum vitæ provideatur. Ipsi interea pro sacramentis nihil exigant, sed si quid oblatum fuerit accipiant. Non esse consentaneum, ut in cathedralibus & collegiatis ecclesiis, in quibus septis & aulæis choris obtectis a magno altari ita arceatur populus, ut id ne possit quidem videre, quod non fit in Italia: dum magnum celebratur missæ sacrificium non aliud peragatur, posse autem id fieri in ecclesiis parœcialibus. Monasteriis non esse interdicendum consecratione aquæ benedictæ, cum parœciæ rectori id nihil præjudicii adferat, si id fiat tantum propter eos qui continentur intra septa monasterii. Non esse excommunicandos eos qui diebus dominicis non intersunt missæ sacrificio, cum propter edictum regis, id sit frustra futurum, sed videant episcopi quid sit faciendum & referant ad proximam synodum. Hæc cum dixisset illustrissimus cardinalis metropolitanus, & jam instaret hora prandii, dixissetque post prandium legendos esse qui restabant canones, dimissus est conventus.

XVIII. CONGREGATIO.

Hora autem prima pomeridiana ejusdem diei eodem anno, illustriss. cardinali præside, fuit rursus congregatio, in qua cum fuissent recitati qui restabant canones, & eos universa approbasset synodus, petiit illustrissimus cardinalis metropolitanus, vellentne indici proximam synodum Rhemensem in civitate Suessionensi, dominica secunda post Trinitatem: quod quidem non abnuit reverendiss. Suessionensis, postea, reverendiss. episcopus Catalaunensis in hanc locutus est sententiam. Cum tamen multa synodi Tridentinæ decreta in hac sancta synodo fuerint approbata, non licere sibi id silentio præterire, quod id prætermittatur, quod est præcipuus nodus quo ecclesiastica continenda sit disciplina, nec se posse satis mirari quod a nonnullis tam acriter defendantur exemptiones, nec ex tot doctissimis, qui adsint theologis, ullum esse qui doceat quanti sit in ecclesia Christiana momenti aboleri & tolli exemptiones. Legibus XII. tabularum olim fuisse prohibitum ne ulla essent privilegia, hæc quidem certe privilegia exemptionum hierarchicum ordinem perdidisse. Hinc enim factum esse ut presbyteri sint acephali, & ex ecclesia sublata sit pædagogia, & ut populus nostro exemplo sit divisus. Se itaque petere ut promulgetur decimus canon decreti reformationis VIII. session. sub Pio IV. illustriss. autem cardinalis metropolit. dixit, se esse concilio Tridentino pariturum, a Christiano enim esse alienum quidquam moliri ei contrarium. Se quidem magnopere cupere, ut id fiat quod petit reverendiss. Catalaunensis, sed propter duritiam cordis libellum repudii aliquandiu esse permittendum. Non expedire synodo ut nobis videamur prospexisse, non ecclesiæ, cum procuratores dicant se habere in mandatis, ut de hac re non respondeant, nec is sit numerus qui debebat episcoporum. Quod nunc hic erat faciendum, fiet inter eos communi consensu, quod quidem ut facerent eos est hortatus. Quod si pergant esse discordes, se quidem cum a summo pontifice diploma nuper acceperit, muneri suo non esse defuturum. Reverendiss. autem Catalaunensis cum videret non promulgari canonem de abrogatis exemptionibus sicut petierat, postulavit ut suæ petitionis in actis fides fieret. Se quidem valde desiderasse, ut in hac sancta synodo definiretur hæc controversia, quod ægre ferat laica tribunalia. Illustrissimus autem Cardinalis metropolit. dixit se ægre ferre hanc discordiam inter episcopum & canonicos, eos enim se subjicere laicorum jurisdictioni, hoc aditu patefacto futurum ut hoc jus deinceps sibi usurpent laici, dicent enim hæc sunt jura regis. Posse hanc litem toti ecclesiæ afferre præjudicium. Deinde rogatus reverendiss. Catalaunensis dixit, se probare indictionem synodi die dominico secundo post Trinitatem anno 1266. quod etiam placuit omnibus, Sed Furnius procurator reverendiss. episcopi Ambianensis cum dixisset se approbare indictionem concilii, postulavit ut ad conciliandam inter reverendiss. episcopum Ambianensem & canonicos concordiam, ab illustr. cardinali mittentur aliquot ex suis canonicis. Procurator autem capituli Catalaunensis respondens ad ea quæ dixerat reverendiss. Catalaunensis episcopus, dixit non minorem esse virtutem quam quærere parta tueri. Privilegio esse privandum qui derogat aliorum privilegio, provocasse episcopum, æquum esse ut se defendant. Non oportere episcopum esse litigiosum. Se probare quidem indictionem concilii, sed postulare ut detur etiam potestas prorogandi. Respondit autem illustriss. cardinalis præses concilii, non esse postulandam concilii prorogationem, cum hoc jure liceat metropolitano. Deinde dixit reverendiss. metropolit. admonendos esse absentes, qui cum debuissent ad concilium venire non venerunt, quod placuit quidem omnibus, sed eo non contentus Richardus a Prato procurator capituli Rhemensis petiit ut qui non venirent ad indictum conciliũ, nec in aliis ecclesiis ulla habeãt beneficia, nec promoveri possint ad episcopatus. Postea jussu illustrissimi cardinalis metropolitani recitata sunt tria decreta ex concilio Tridentino deprompta, quæ etsi omnibus placuissent, visum est tamen sanctæ synodo consultius esse ea quidem ut approbata apud acta servari, nondum tamen publicari: Ea autem sunt de clandestinis matrimoniis & de raptoribus, & de vagantibus. Deinde cum dixisset illustrissimus cardinalis metropolitanus, recitatis jam quæ publicanda erant decretis

ANNO CHRISTI 1564.

cretis, & ab omnibus approbatis, reliquum esse ut Christo duce crastino die fiat sessio, id etiam si Deus velit, futurum esse significavit: priusquam autem dimitteretur conventus in hanc loquutus est sententiam, ut mitissime agantur omnia, cum sint multa in medium allata quæ sumpta sunt ex concilio Tridentino, nec hæc tempora ferre possint ut cetera proferantur, ea esse referenda ad proxime futuram synodum provincialem. De literis ad regem scribendis petiit ut hoc sibi daretur negotium, & ceteris episcopis comprovincialibus. In his regi Christianissimo esse supplicandū, ne heretici amplius tolerentur in ipsorum diœcesibus. De jurisdictione quoque in episcopatus Flandriæ ut maneat penes metropolim nempe ecclesiam Rhemensem. Ipsius autem regis id valde interesse. Scribendas etiam esse literas ad episcopum Cameracensem, signandasque esse literas ab episcopis, hæcque omnia esse in acta referenda: deinde postulavit ut se haberent excusatum, si pro suo munere aliquid dicat. Se ad eos eadem uti obsecratione & obtestatione, qua S. Paulus, nempe ut unusquisque attendat suo gregi, & suam regat ecclesiam. Fuisse Tridenti quendam pium concionatorem, qui adhortatus patres concilii ut quæ a synodo statuta fuerant exequerentur: dixit quamdam vetulam dum rediret a concione rogatam facta ne esset concio, respondisse, dicta est, inquit, non facta, hoc quidem provinciale concilium quod ad ea quidem quæ dicenda sunt attinet, jam est perfectum, sed a nobis expectari non quid sit dictum, sed quid factum, vel potius quid faciendum. Se ergo & seipsum, & cæteros simul adhortarit simus factores legis non auditores tantum. Non esse quod prolixa utatur oratione, ut ostendat quam sit miser & affectus hodiernus status ecclesiæ, cum res ipsæ per se loquantur. Numquam fuisse in ecclesia majores contentiones, nec majores tumultus, periculum esse domi & foris, & a falsis fratribus, & ab omni sublimi potestate. Iusta quidem & fidelia esse Dei promissa, & de quibus non sit dubitandum, non meritis certe nostris, sed ejus gratiæ deberi quod sarta tecta sit ecclesia. Omnibus tamen esse admitendum ut unusquisque sedulo præstet quod possit: magnam esse omnium expectationem, & nos omnibus hominibus esse debitores, sed eum demum esse apud Deum excusatum qui fecerit quod potuerit: magnamque esse hodie hypocrisim simulationemq; ac dissimulationem, insignemque omnium corruptelam: efficiendum esse ut si quid minus plene scriptum sit, id exequendo compensetur. Postremo loco eos est hortatus & obtestatus, ut quantum fieri poterit pax ecclesiastica conservetur: "immutabilia se auferre exempla quæ aperte doceant cuilibet regno & reipublicæ, atque adeo etiam privatæ familiæ evidentem impendere interitum ubi regnat discordia, quamquidem cum omnibus esse vitandam, tum nobis maxime qui cum agnoscimus magistrum, ejusque sequi profitemur disciplinam, qui frequentius nihil in ore habuit, nihil lubentius prædicavit quam pacem, Christi inquam servatoris nostri. Cavendum esse ne simus scandalo pusillis & malis hominibus: Id autem maxime & imprimis observandum ut eamdem fidem & eumdem ritum teneamus; dilectionem postulasse ut ea quæ dixit diceret, minime eum latere se non potuisse placere omnibus, esse enim nimis difficile observare eos ut quæcumque fecerit boni consulant,

"f. leg. innumerabilia se afferre exempla sive offerre

se quidem certe fecisse quod ei dictavit conscientia. Se Deo agere gratias quod & generalem synodum cui interfuerit finitam viderit, & provincialem primam post generalem primus celebraverit, deinde episcopis & ecclesiarum procuratoribus egit gratias quod interfuerint, & gravissimis sententiis pium suū animum declaraverint, & in rebus decernendis operam & opem dederint, faxit, inquit, Deus quod ecclesiæ suæ est necessarium. Neminem huc venisse egentem, siquid tamen sit in quo eis possit esse usui, id eis minime defuturum, idque posse sibi unumquemque polliceri: se de gravaminibus de quibus cum rege erit agendum fideliter relaturum, sperareque, Christo favente, rem bene successuram. Quod ut fiat rogare se ut in illorum ad Deum precibus sui meminerint, absoluta esse omnia & nihil obstare quominus crastino die peracta sessione ad suas redeant ecclesias, quarum se rursus etiam atque etiam rogare ut quam par est curam gerant.

VLTIMA CONGREGATIO.

FERIA autem quarta, qui fuit decimus tertius Decembris, eodem anno, eodem rege, & pontifice facta fuit sessio in æde divæ Mariæ Rhemensis, in qua cum in suo ordine considentibus omnibus fuisset celebratum solitis cerimoniis ad invocandam sancti Spiritus gratiam sacrificium, & de more cātati essent hymni, laudes & cantica, illustriss. & reverendiss. cardinalis metropol. dedit diacono decreta recitanda, & "jurisdictionem proximi concilii celebrandi in Suessionensi civitate, dominica secunda post Trinitatem 1566. quæ cum legisset, & ea sibi placere respondissent, omnes, nisi quod procurator capituli Catalaunensis dixit omnia sibi placere, modo ne decretum de residentia capituli suæ ecclesię afferat prejudicium, & procurator capituli Ambianensis se probare omnia modo ne quidquam præjudicent capitulo Ambianensi, & id reverendiss. metropolitæ scriba retulisset, hymno *Te Deum*, decantato omnes domum se referunt, & finitum ita fuit concilium.

"indictioné

Sequuntur nomina eorum qui vel præsentes huic Rhemensi concilio provinciali interfuerunt, vel miserunt procuratores.

EX DIOECESI RHEMENSI.

CAROLVS illustrissimus ac reverendissimus cardinalis Lotharingus, dux Rhemensis, & metropolitanus præses, fuit in hoc concilio.

Collegium, seu capitulum ecclesiæ Rhemensis, in eo constituit suos procuratores, magistros Ioannem Clericum cantorem, Richardum a Prato thesaurarium, doctores theologos, Nicolaū Moyen, Guillelmum Coquillart, Petrum Gilbault, presbyteros, in jure canonico licentiatos, & ejusdem ecclesiæ canonicos.

Claudius Cauchon, reverendus abbas S. Dionysii Rhemensis.

Vrsinus abbas commendatarius S. Nicasii Rhemensis.

Conventus abbatiæ S. Mariæ a "Mohonio, constituit procuratorem reverendum abbatem S. Dionysii Rhemensis. ''Mosomo

Reverendissima abbatissa monasterii Aveniacensis constituit suum procuratorem magistrum Hilarum " Bouterone, thesaurarium illius monasterii.

"f Bouterouë.

ANNO CHRISTI 1564.

Capitulum Maceriarum, misit procuratores magistros Martinum Destes decanum, Bertrandum Bilet, Andream Guillemain, Nicolaum de la Roche, Ioannem Fabri, Ioannem Ravel, canonic. Maceriarum.

Capitulum Montis Falconis misit suos procuratores, Guillelmum Colinum & Franciscum Bude, canonicos ejusdem capituli.

Capitulum sancti Timothei Rhemensis, constituit suos procuratores, magistros Ioannem Cossart, Petrum Gilbaut, Antonium a Francia, & Bartholomæum Alexandrum, canonicos ejusdem ecclesiæ.

Capitulum "Braxense, misit procuratorem Iacobum Deffetel. (" f. Branēse)

EX DIOECESI SVESSIONENSI.

CAROLVS " reverendissimus episcopus Suessionensis. (" de Roucy)

Capitulum ecclesiæ Suessionensis, misit procuratores, magistros Ioannem Lespaulart in utroq; jure licentiatum, ejusdem ecclesiæ decanum, & Antonium Bouzere, thesaurarium & canonicum ejusdem ecclesiæ.

Conventus abbatiæ sancti Crispini in Chaia, misit procuratorem Iacobum Fabrum, presbyterum, in eodem monasterio vota monastica professum.

Abbas & conventus sancti Leodegarii Suessionensis, misit procuratorem magistrum Pontium de Novion.

EX DIOECESI LAVDVNENSI.

ECCLESIA & capitulum Laudunense sede vacante, misit procuratores magistros Christophorum de Hericourt, decanum; Nicolaum Bertrandum, archidiaconum; Franciscum Pestele, thesaurarium; & Nicolaum Poze, officialem; canonicos ejusdem ecclesiæ Laudunensis.

EX DIOECESI NOVIODVNENSI.

REVERENDISSIMVS episcopus Noviodunensis, Ioannes de Hangest, misit suum procuratorem Antonium de Mouchy, qui alias dicitur Demochares, doctorem theologum. ecclesiæ Noviodunensis canonicum, & ejusdem reverendiss. episcopi vicarium.

Capitulum ecclesiæ Noviodunensis, misit suos procuratores magistros Petrum Boitel, archidiaconum; & Martinum Morlet, presbyteros, canonicos ejusdem ecclesiæ.

Capitulum Nigellense, misit suos procuratores magistrum Ioannem Dauphin, canonicum ecclesiæ Noviodunensis; & Ioannem Deele, canonicum ejusdem ecclesiæ Nigellensis.

Capitulum S. Quintini, misit magistros Bernardum Boucher, & Remigium Roliquet canonicos ejusdem ecclesiæ.

Capitulum Peronense, misit suos procuratores magistrum Ioannem Chevalier, & Antonium Vvallet, canonicos ejusdem capituli.

Abbas S. Eligii, misit suum procuratorem, virum venerandum magistrum Ioannem de Beauvais, suum vicarium & priorem claustralem ejusdem monasterii.

Abbas S. Bartholomæi, misit etiam suum procuratorem eumdem magistrum Ioan. de Beauvais, vicarium etiam ejusdem monasterii S. Bartholomæi.

Abbas Hamensis, constituit suum procuratorem in hoc concilio magistrum Nicol. Griveau, decanum & canonicum ecclesiæ Ambianensis, & canonicum etiam S. Capellæ palatii Parisiensis.

Abbas S. Primi, prope D. Quintinum, constituit suos procuratores magistros NN.

Abbas S. Eligii Fontani, constituit suum procuratorem Nico. Malvault, qui vice sua substituit Claudium Rivage, presbyterum, habitantem apud "Chamnium. (" f. Chaunium.)

EX DIOECESI BELLOVACENSI.

CAPITVLVM ecclesiæ Bellovacensis, constituit suos procuratores magistr. Ioannem le Besque, & Ioannem Sariel, doctores theologos, & canonicos ejusdem ecclesiæ.

Abbas S. Symphoriani prope Bellovacum, misit suum procuratorem fratrem Pantaleonem Bigot, monachum ejus monasterii.

Abbas S. Quintini prope Bellovacum, & S. Martini in Nemore, constituit suum procuratorem magistr. Antonium de Mouchy, qui alias dicitur Demochares, doctorem theologum.

Illustrissimus ac reverendiss. cardinalis Guisianus, abbas Belli-prati, constituit suum procuratorem Iacobum d'Applincourt.

EX DIOECESI CATALAVNENSI.

REVERENDISSIMVS episcopus Catalaunensis, Hieronymus Burgensis.

Capitulum Catalaunense, misit suos procuratores magistr. Iacobum Bodet, magnum archidiaconum, Claudium Buat, thesaurarium, Robertum Cuissole, presbyteros, canicos ejusdem ecclesiæ.

Prior Dargicurte, constituit suos procuratores magist. Desiderium Brontier, & Petrum Gilbault.

EX DIOECESI AMBIANENSI.

REVERENDISSIMVS episcopus Ambianensis, Antonius "Crechais, misit suos procuratores magistr. Nicolaum Griveau decanum, & Robertum Fournier doctorem theologum, canonicum ecclesiæ Ambianensis. (" Crequius, de Crequy.)

Capitulum ecclesiæ Ambianensis, constituit etiam suos procuratores eumdem magistrum Nicolaum Griveau, & magistr. Ioannem Cagnet, doctorem theologum, canonicum ejusdem ecclesiæ.

Capitulum ecclesiæ S. Vulfrandi Abbatis-villæ, misit procuratorem magist. Ioannem Cagnet, doctorem theologum.

Abbas S. " Remigii, constituit suum procuratorem magist. Antonium de Mouchy, doctorem theologum. (" f. Richarii.)

Conventus abbatiæ S. Valerici, constituit suum procuratorem magistr. Ioannes d'Applincourt.

EX DIOECESI SILVANECTENSI.

REVERENDISSIMVS episcopus Silvanectensis, Petrus Chevalier.

Capitulum ecclesiæ Silvanectensis, misit suum procu-

procuratorem Ioannem Aubin, magnum cantorem & officialem ejusdem ecclesiæ.

Reverendus abbas S. Vincentii, constituit suum procuratorem magist. Ioannem le Besque, doctorem theologum, canonicum Bellovacensem.

EX DIOECESI MORINENSI.

CAPITVLVM ecclesiæ Morinensis, sede vacante, misit suum procuratorem magistrum Petrum Darques, decanum suæ ecclesiæ.

Conventus abbatiæ S. Mariæ Bononiensis, misit suum procuratorem virum reverendum Franciscum Gonum, monachum ejus monasterii.

Reverendus abbas Belliloci misit suum procuratorem magistrum Petrum Darques.

Reverendus abbas S. Androlii, misit suum procuratorem magistrum N.

Reverendus abbas Lesquorum, misit suum procuratorem Guillelmum Santon, canonicum Morinensem.

Conventus Longivillaris, misit suum procuratorem Petrum Fabrum, monachum ejusdem monasterii.

Reverendus prior Helicensis, misit suum procuratorem magistrum NN.

Reverendi aliquot abbates.

Nicolaus de Ioyeuse, reverendus abbas Bellæ-Vallis, ordinis Præmonstratiensis, Rhemensis diœcesis.

Guillelmus Daucon, reverendus abbas Longivadi, ordinis Præmonstratiensis, Rhemensis diœcesis.

Thomas de Ham, abbas monasterii Vallis Dei, ordinis S. Victoris, diœcesis Silvanectensis.

Ioannes de Biencourt, abbas monasterii sancti Sabini, ordinis sancti Benedicti, diœcesis Ambianensis.

Antonius Trasson, abbas monasterii omnium sanctorum, ordinis sancti Augustini, diœcesis Catalaunensis.

Guido Cornuat, de Valle-clara, ordinis Cisterciensis, Laudunensis diœcesis.

Abbas de Cuissy, ordines Præmonstratensis, Laudunensis diœcesis.

Abbas Bonifontis, ordinis Cisterciensis, Laudunensis diœcesis.

Deslan de Poitiers, ordinis Cisterciensis, Rhemensis diœcesis.

Decreta a synodo quidem probata sed nondum publicata.

DE MATRIMONIIS.

NVLLA sint imposterum rata ac legitima matrimonia, quæ clam contrahuntur, sed in celebrandis matrimoniis ita procedatur, ut cum priusquam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter missarum solemnia publice fuerit denunciatum inter quos matrimonium sit contrahendum: nec ullum legitimum oppositum fuerit impedimentum, in facie ecclesiæ celebretur matrimonium, ubi parochus ecclesiæ viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, vel aliis utatur verbis juxta receptum utriusque provinciæ ritum.

DE RAPTORIBVS.

INTER raptorem & raptum nullum consistit matrimonium, quando rapta est in potestate raptoris. Quod si in loco tuto ac libero collocata consenserit eum habere maritum, raptor eam habeat uxorem. Sit tamen ipse raptor excommunicatus & perpetuo infamis, omniumque dignitatum incapax, & omnes itidem qui illi consilium ac favorem præbuerint, & si sint clerici a suo gradu excidant. Teneatur præterea raptor raptam dotare decenter arbitrio judicis, sive eam duxerit, sive non duxerit. Amen.

ARCHIEPISCOPVS, DVX RHEMENSIS, ILLVSTR. D. CARD. A LOTHARINGIA FVIT PRÆSIDENS IN CONC. PROVINCIALI.

Hæ sunt procurationes archiepiscopi Rhemensis per suas civitates, diœcesim, & provinciam Rhemensem.

CAPITVLVM RHEMENSE.

PER *suos deputatos, videlicet magistros Ioannem le Clerc, cantorem; Richardum du Prez thesaurarium; Ioannem Cossart, pœnitentiarium doctores in theologia; Nicolaum Moyen, Guillelmum Coquillart, & Petrum Gilbault, presbyteros licentiatos, canonicos ecclesiæ Rhemensis.*

Abbates:
S. Dionysii, reverendus dominus Cauchon præsens.
S. Nicasii, reverendus dominus de" Vrsius, commendatar. præsens. "f. Vrsinis.
Sancti Theodorici,
Altovillaris,
Sancti Bazoli,
Mosomensis,
Abbatissa de Avenay. — *Ord. sancti Benedicti.*
Signiacensis,
Vallis regis,
Igniacensis. — *Ord. Cisterciensis.*
Bonifontis,
de Cheheris,
de Elaono,
Septem Fontium, — *Ord. Cisterciensis.*
Vallis Dei,
Bellæ-Vallis,
de Calvo monte, — *Ord. Præmonstrat.*
de Longo-vado,
Espernensis. — *Ord. S. Augustini.*

Capitulum Maceriense,
Capitulum Braquense,
Capitulum Montisfalconis,

Priores:
de Ventelazo Majoris monasterii,
S. Theobaldi in castro Portuensi,
S. Huberti in Ardenna,
de Anicorte S. Benedicti supra Ligerim,
de Regiteste S. Remigii Rhemensis.
de Tyno, monasterii Mosomensis,
de Noviaco Silvæmajoris in Gasam,
de Vlmonte S. Vincentii Laudun.
de Cheaquiaco S. Remigii Rhemensis,
de Piris S. Huberti in Ardenna.
de S. Iuliano prope Macerias monasterii Mosomensis.
de sancta Thoma sancti Remigii Rhemensis.

de

de Duvo de Alvernia,
de S. Vualburge de Molesmo,
de Senico S. Remigii Rhemens.
de Turribus supra Maternam,
de Nova Villetta, S. Huberti in Ardenna,
de Viasona omnium sanctorum in insula Catalaunensi,
de Grandi-prato S. Dionysii Rhemensis.

DIOECESSIS SVESSIONENSIS.

EPiscopus Suessionensis,
Capitulum Suessionense,

Abbates.
Sancti Crispini majoris,
Obacensis,
de Chesiaco,
S. Ioannis in Vineis Suessionensis,
S. Crispini in Cavea,
S. Leodegarii Suessionensis,
de Essommia,
de Candaco, Præmonstratensis ordinis,
Vallis secretæ,
Christianæ, Præmonstratensis ordinis,
S. Yvodii de Brana,
Loci Restaurati,
de Longo-ponte, Cisterc. ord.
Abbatissa B. Mariæ Sussionensis,
Abbatissa de Morguivalle,
Abbatissa S. Ioannis in Bosco,

Priores
de Monte chemmonte, Mirab.
S. Stephani in monte Mirabili.
S. Ioannis in Vineis.
de Vezolo de Chesiaco,
de Coussiaco, Cluniacensi.
de Castellione,
de Castello de Vllois de Rebez,
de Ponte de Vaison, Cluniacensis,
de Vlcheyo, S. Augustini,
de Firmitate Milonis, S. Ioannis in Vineis,
S. Vedasti prope Feritatem,
S. Genovefæ,
de Montegniaco, Cluniac.
de Villari monach. de Cella Dei,
de Petra-fonte majoris monasterii.
S. Nicolai in Bosco de casa Dei,
de Bestisiaco S. Quintini Bellovac.
S. Leodegarii in Bosco de silva.
de Bretheigniaco, Cluniacensis.
de Bellafontana S. Bartholomæi, Noviodunensis.
de Cherisiaco, Cluniac,
S. Pauli in Bosco silvæ majoris,
de Vailliaco S. Crispini majoris, Suessionensis.
de Brava, Cluniac.
S. Theobaldi majoris monasterii.
Bellæ-vallis Silvæ majoris,
de Doitholi, Cluniac.
de veteri Arsico,
de villari in Tardano de Coussiaco,
de Montefelici de Sparnaco,
de Condeto prope Vailliacum,
de Vn, S. Pharonis Meldensis.
Magdalenæ, de feritate Milonis, S. Pharonis,
de Ygniaco Iard. martyris, Sparnacensis.

LAVDVNENSIS.

EPiscopus Laudunensis,
Capitulum Laudunense,
Capitulum S. Ioannis in Burgo,
Capitulum S. Petri in foro,
Capitulum Roselen.
Capitulum Guisens.
Capitulum de Fairy,

Abbates
Abbas S. Ioannis, Laudunens.
S. Vincentii, Laudunens.
S. Nicolai in Bosco,
de Nogento sub Codiciacum,
S. Nicolai de Ribodimonte,
S. Michaelis in Terreschia,
Abbatissa de Oregniaco, ord. Præmonstrat.
S. Martini Laudunensis.
Præmonstratensis,
Guisiacensis,
de Tenellis,
de Claris-fontibus, ord. Præmonst.
de Busseillies,
Vallis-claræ.
Foisniacensis, ord. Cisterciens.
de Rotheries.

Priores
de Enregincurte S. Huberti in Ardenna,
de Boussiaco, majoris monasterii.
de Courbenezo S. Remigii Rhemens.
de S. Ermino, de Lobiis,
de S. Thoma, S. Vincentii Laudunensis.
de Gisiaco, Silvæ majoris.
de Lapion S. Pauli,
de Chaintou S. Martini Tornac.
de Barisiaco S. Amandi in Pabula,
de Muserna supra Ysaram de Maricol.
de Lesquiores, S. Vincentii Laud.
de Tupegniaco, Cluniac.
de Houdmulla de Fidemio,
de Marla de de Fidemio,
de Creciaco, S. Ioannis,
de Grandelam.

NOVIODVNENSIS DIOECESIS.

EPiscopus Noviodunensis,
Capitulum Noviodunense.
Capitulum Nigellen.
Capitulum S. Quintini,
Capitulum Peronense,

Abbates
S. Eligii Noviomen.
S. Quintini in Insula, ordinis S. Benedicti,
S. Præjecti in in S. Quintino,
de Hemblieres.
de Moucello, S. Quintini.
S. Bartholomæi Noviodun.
Hamensis in Viromandia, ordinis S. August.
S. Eligii Fontis.
de Vermana, ordinis Præmonstratensis,
de Vrsicampo,
Abbatissa B. Mariæ in Bosco, juxta Bellum locum,
Abbatissa de Favorgues, juxta S. Quintinum.

de

ANNO CHRISTI 1564.

de sancto Amando in Courota,
S. Martini Turonensis,
de Villari silva de Vezelayo,
de Belloco S. Crispini Suessión.
de Margallis de Arroesia
de Achies S. Theodorici,
de Capi Cluniac.
de Doing de Arroësia,
de Vendolio S. Vincentii Laudunens.
Priorissa de S. Christo de Pure,
de Millo de Hamo monachorum in Ternesio,
de Faruvera S. Nicolai in Bosco,
de Capoua S. Eligii fontis.
de Carchiaco de Nogento, sub Conth.
Domus Babuel,
Domus de Novavilla, } S. Eligii Noviodunensis.
Domus de Chausmaco,
Domus de Vertiaco, Ambianensis diœces.
Domus de Courdemanche, Templariorum,
Domus de Estrepigny, Hospit.
Domus de Malo Respectu,
De Brerlu S. Bartholomæi Noviodunensis,
de Berrinea S. Bartholomæi Noviodunensis.

BELLOVACENSIS.

Episcopus Bellovacensis,
Capitulum Bellovac,
Capitula S. Mariæ, S. Laurentii, Nicolai, Bartholomæi, Vedasti, Ant. in civitate Bellovac. & diœcesi,
Capitulum Gerboredense,
Capitulum de Montraco,
Capitulum de Merloto,
Capitulum de Claromonte,
Capitulum de Cradolio,

Abbates. {
sancti Luciani, Bellovacensis,
S. Symphoriani Bellovac.
sancti Geremari in Flagiaco, } Ord. sancti Benedicti.
S. Mariæ de Bretolio,
S. Quintini, Bellovac. ord. S. Augustini,
S. Martini in Bosco, ord. S. Aug.
de Bello-prato,
de Alveto, Cisterciensis,
de Regalimonte,
de Frigido monte,
S. Iusti, Præmonst.
Abbat. S. Iusti, prope Bell. ord. S. B.

Priores {
de Bello monte, Cluniac.
de Nopritello de Molesmis,
de Insula Adæ, Cluniac.
de Lacu, monast. de Bono in Nor.
de Roiverolles de Pontizara,
de Bornet de Verlezazo,
de Bella ecclesia de Pontizara,
de S. Lupo de Cluniac.
de Merloto de Verzelayo,
de Monte taræ de* Immegiis,
de Nogento ad virgines de Fiscanno,
de Ponte S. Mexantiæ, S. Symphoriani Bellovac.
de Bervolio de Molesmis,
de Fresneto de Charran,
de Rivecurte S. Vandregisilli in Normã.

* f. Iumegiis

de Chuthuria, Cluniac.
de Valle florida,
dd Aqua curta,
de Gournayo S. Quintini, Cluniac.
de S. Remigio sub Claromonte de Flayaco,
de Vuarty prope Clarum montem de Caritate,
de Brolio sicco de Flagiaco,
de Bullis de Verzelayo,
de sancto Mesiano S. Luciani Bellovacensis,
de Bono oculo de Bricolio,
de Milliaco sancti Luciani, Bellovacensis,
de Anelia, Majoris monast.
S. Christophori in Halata.

CATALAVNENSIS DIOECESIS.

Episcopus Catalauuensis,
Capitulum Catalaunense,
Capitulum S. Trinitatis Catalaunensis,
Capitulum de Ioinvilla,

Abbates {
Sancti Petri ad montes, Catalaunensis,
S. Salvatoris de Virtuto,
de Orione,
Monast. Dervense.
S. Vrbani,
de Murimonte,
Omnium Sanctorum in insula Catalaun.
S. Mangii, Catal.
S. Mariæ de Virtuto,
de Castricea,
de Charimeza,
de Cheminon,
de Tribus fontibus,
de Alto fonte,
de Monasteriis in Argonia,
de Moncellis,

Priores {
de Monte Mauri, Majoris monasterii,
sanctæ Genovefæ de Vitriaco,
sancti Theobaldi de Vitriaco, Cluniacensis,
de Nascio castro,
de Rigny curia de Rebez,
de Vlmezo ad moniales, S. Benigni Divionis.
de Sarmaisia S. Audoeni,
de Passeles, prope sanctum Desiderium, S. Vrbani,
de Vvaissy, monast. Dervens.
de Horiculte S. Petri de Cella, Trec.
de Petis, monast. Dervens.
de Largiculte, S. Petri Tullens.
de Callido fonte, S. Vvanni Virdunens.
de Vvasnon ad Dominicas: ferunt ibi quondam diu fuisse moniales, nunc sunt canonici regulares, & debent procurat. episcopo Catalaunensi.

AMBIANENSIS DIOECESIS.

Episcopus Ambianensis,
Capitulum Ambianense,
Capitulum Royense.

ANNO CHRISTI 1564.

Capitulum Pincomens.
Capitulum de Longo-prato,
Capitulum Folliacens.
Capitulum Abbatis-villæ,
Capitulum de Nozele,
Capitulum de Vivacurte,

Abbates.
Sancti Fusciani in nemore,
Foresti monasterii,
S. Iudoci supra mare,
S. Salvii in monasteriis,
de Marolio,
S. Martini de Gemellis,
S. Acheoli,
de Visenolio,
de Claro-fageto,
S. Ioannis Ambianens.
de Domno Martino,
S. Petri de Solyncuria.
de Seriaco,
S. Andreæ in nemore.
de Gardo,
de Caro campo,
de Valriles,
S. Valerici, ordinis S. Benedicti, comparuit, per Iacobum D'Aplincourt, vicarium,
de Loco Dei,
Abbatissa de Bercoldi curia,
Abbatissa sanctæ Austrebertæ in Monsterolio,
Abbatissa de Dullandio,
Domus Militus templi de Oysemont,
Domus Hospitalis de sancta Malvili.

Priores
De Luthinro in sanguine terso, Cluniacensis,
de Encra, Cluniac.
de Monte-Desiderii, Cluniac.
sancti Taurini, Cluniac.
de Avenaicura, Cluniac.
de Morandi montis, Cluniac.
S. Medardi supra Alvam, S. M. in Bosco,
de Goiencuria, sancti Martini in Bosco,
sancti Albini de Sarponat de Bricolio,
de Couceyo sancti Quintini Belvacensis,
S. Mariæ de Piceyo de Flay,
de Moliens sancti Fusciani in nemore,
de Homea de Treport,
S. Senardi-ponte, de sancto Luciano,
de Samachus de Flay,
de Calceya de Ango, de sancto Luciano,
de Caeco de Flay,
de Mariolio de Britolio,
de Canciaco de Bono in Norm.
de Arene, Cluniac.
de Allodio de Flay,
de Golys de Flay,
de Donno Medardo in Pactino, de Flay,
de Flexicuria S. Luciani,
de Montenayo, Majoris monasterii.
de Dampna petra, Cluniac.
de Byencuria, Majoris monasterii,
de Rayo de Hunicurte,
de Ligniaco supra Cavehian, Cluniacensis,
de Dullendio acquinatam,
de Balneolis de Molesmis,
de Sarcon, Majoris monast.
S. Laurentii in nemore de Corbeia,
de Abbatis-villa, Cluniac.
de Perruoys,
de F. Fasveti monasterio,
Præpositus de Esclemmed,
de Bouranches,
de Nelran.

SILVANECTENSIS DIOECESIS.

Episcopus Silvanectensis,
Capitulum Silvanectense,
Capitulum sancti Frambaldi,
Capitulum sancti Reguli,
Capitulum de Crespeio,
Abbas S. Vincentii, Silvanectensis,
Abbas de Victoria,
Abbas Caroli-loci,
Abbatissa S. Remigii, Silvanect.
Prior sancti Nicolai, Silvanectensis; Cluniacensis,
Prior de monte Spoliaco de Herivalle,
Prior de Brayo, S. Victoris Parisiensis,
Prior de Espero, Cluniacensis.

MORINENSIS DIOECESIS.

Episcopus Morinensis,
Capitulum Morinense,
Capitulum sancti Audomari,
Capitulum sancti Petri Casletensis,
Capitulum B. Mariæ Casletensis,
Capitulum de Lisleriis,
Capitulum S. Pauli in Ternesio,
Capitulum Frumense,
Capitulum Falcobergense,
Capitulum Hisdunense,

Abbates
Sancti Ioannis Morinensis,
Hamensis prope Lilena,
S. Bertini in S. Audomaro,
Bergensis S. Vvinoci,
de Capella,
Audremensis,
S. Nivardi in nemore,
S. Mariæ in Bosco, ordinis sancti Augustini.
S. Mariæ in Bolonia,
de Dodedivilla,
de Bello-loco,
seu Præpositus de Zenebeca,
seu Præpositus de Nanesion,
seu Præpositus de Lo,
seu Præpositus de Enresson.
seu Præpositus sancti Martini in Ypra.
seu Præpositus de Fourmezelles,
seu Præpositus de Natenes,
B. Mariæ de Cholies,
S. Augustini Morinensis,
de Liquea, ord. Præmonst.
S. Nicolai Furnensis,
de Longo Villari,
de Claro-marisco, Cisterciensis ord.
de Divina,
Abbatissa de Bourbourgo,

Abbatissa

ANNO CHRISTI 1564.

Abbatissa de Gysnea, ordinis S. Benedicti,
Abbatissa de Melram,
Abbatissa B. Mariæ in Bosco,
Abbatissa Messiniensis,

Priores
- S. Georgii de Hisduno,
- de Framancurta de Hanno, prope Libera,
- de Oda majoris monasterii,
- de Mastem de Bolonezeio,
- de Sanctis, S. Ioann. Morinens.
- de Hello de Lisson,
- de Baugessant, Cluniac.
- de Rennenaco,
- de Rency,
- de Ardea de Capella Monciensi,
- S. Andreæ prope Ariam S. Victoris Par.
- de Bello ramo,
- de Cochem prope Ariam de Molesmis.
- de Mepaglise majoris monasterii.
- de Benneroya prope Bethalam de Charran.

COMMISSIO

CONVOCATORIA DICTI CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS, AB ILLVSTRISSIMO CAROLO DIRECTA episcopo Morinensi.

CAROLVS, miseratione divina tituli sancti Apollinaris, sacrosanctæ ecclesię Romanæ presbyter, cardinalis a Lotharingia nuncupatus, dux Rhemensis, primus par Francię, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus: Reverendo in Christo patri, ac fratri charissimo domino episcopo Morinensi, Ypris residenti: Salutem in domino. Cum tantis hactenus ecclesia nostra Gallicana procellis, & calamitatibus sit agitata, ut id summæ, atque ineffabili Dei nostri clementiæ & pietati unice sit referendum, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit: illud etiam profecto dici verbis, aut mandari literis non potest, quanta ejus bonitate & prudentia effectum sit ut non tantum eadem ecclesia, in eo in quo nunc est pessimo & periculosissimo statu quodammodo retineatur, verum etiam ea nobis relicta sint remedia quibus præclarissimum illud primitivæ ecclesiæ ornamentum eidem restitui, inque pristinos honores & libertates ea vindicari posse videatur. Neque enim certe potentius quidquam tantis malis remedium a mortalibus excogitari aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam hæ quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus ordinantur & instituuntur, sunt synodi provinciales, quibus etiam olim patres nostri ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis prope prostratam, cum vitiorum deformitate labefacta videretur, restaurarunt, sartamque tectam conservarunt. Et quidem earumdem constitutionum observatio, quanto orbis Christiani præjudicio prætermissa sit, adeo notum est, ut illarum restaurationem non modo utilem sed etiam necessariam esse nullatenus dubitari possit. Hinc est quod nos pristino laudabilique ecclesiæ more malis ecclesiarum nostrarum morbis mederi cupientes, matura super eo quorumdam comprovincialium nostrorum episcoporum, nec non fratrum nostrorum de capitulo nostro Rhemensi præhabita deliberatione, & consilio, prædictis canonibus & decretis inhærendo, concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, die vigesima sexta mensis Novembris proximi, celebrare decrevimus & statuimus. Quo ut eadem die in dicta ecclesia, semotis omnibus aliis impedimentis, comparеatis sub pœnis ab eisdem conciliis, & canonibus indictis, vobis mandamus, & significamus, idemque ut prӕstent, diœcesis vestræ capitulis, abbatibus, cæterisque qui de jure & consuetudine interesse debent, mandetis & significetis. Et quoniam ea est vestra pietas, deque grege dominico cura & sollicitudo, ut id vos pro ovium Christi salute, proque salutari totius ecclesiæ exemplo non recusaturos esse confidamus, illud etiam vobis pollicemur nostram erga vos observantiam, studium, benevolentiam, cunctaque nostra nullo loco, & tempore in istius tam sancti & laudabilis negotii procuratione defutura, Deum opt. max. deprecantes, quatenus nobis omnibus in salubris concilii prosecutione adesse, & cordibus nostris Spiritum sanctum suum immittere dignetur, quo adjuvante ea decernamus quæ Christi corporis unitati, afflictissimæque ecclesiæ nostræ restaurationi consentanea videbuntur. Datum in ecclesia nostra Rhemensi, die nona mensis Octobris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto.

Signatum C. sigillis archiepiscopatus Rhemensis.

LITTERÆ

A REVERENDISSIMO D. DE CROVY, EPISCOPO TORNACENSI, se excusante a comparitione dicti concilii domino archiepiscopo Rhemensi directæ.

ILLVSTRISSIME & reverendissime domine, mihi plurimum observande.

Dubium mihi esse non debet quin jam inde à fœlicis recordationis Pauli papæ IV. pontificatu illustriss. reverendiss. dom. vestræ, ob negotii præsertim magnitudinem, abunde significatum fuerit, quibus rationibus apostolica sedes ad serenissimi & catholici regis nostri instantiam, non solum e Rhemensi ecclesia esse censuerit, ut ecclesia Cameracensis in archiepiscopalem sedem erigeretur, sed etiam Tornacensem tamquam filiam, ab omni Rhemensis ecclesiæ jure & auctoritate solutam Cameracensi subesse imposterum sacro diplomate sanxerit, proptereaque illustriss. & reverendiss. D. vestram existimare posse, quid ad ejus literas quibus ad provincialem synodū Rhemos vocor, jam respondere valeam, vel eo magis quod proximis his diebus Parmensis principis harum regionum moderatricis literis, ut ab ea Rhemensi profectione omnino me continea, non ambigua regiæ voluntatis significatione serio mihi fuerit denuntiatū: eam itaque rogo ut pro sua humilitate insignique prudentia iis rationibus quibus ab ipsa profectione jam impedior, excusationem hanc meam legitimam & necessariam accipere, meq; solita imposterum caritate & benevolentia fovere dignetur, cui me humiliter ex animo commendo. Datum in Cœnobio S. Gisleni, Idib. Novemb 1564.

Illustriss. & reverendiss. D. vestræ humillimus servus CAROLVS DE CROVY, episcopus Tornacensis.

ANNO CHRISTI 1564.

Litteræ
CAPITVLI TORNACENSIS
EIDEM ILLVSTRISSIMO,
ad eumdem finem.

REVERENDISSIME & illustrissime domine,

Vt literis reverendissimæ dominationis vestræ respondeamus, quibus vocamur ad concilium provinciale, 6. Kal. Decemb. in vestra metropolitana Rhemensi celebrandum, visum est summo pontifici constituere & dirigere in his ditionibus inferioribus strenuissimo nostro regi catholico subjectis, aliquot novos episcopatus, & tres archiepiscopatus, ex quibus unus est constitutus Cameracensis, cui sua sanctitas nos voluit esse subjectos, atque exemptos, & absolutos a vestra jurisdictione & obedientia, & hoc ad instantiam & requisitionem præfati serenissimi domini nostri regis catholici & principis naturalis. Quod cum ita sit comparere etiamsi maxime vellemus, non possumus, sine rebellionis nota, aut crimine contra utriusque voluntatem & inobedientiam in illum cui uterque nos voluit subjici. Quare rogamus obnixissime, ac petimus, ut vestra reverendissima dominatio boni consulat quod non veniamus, aut aliquos ex nostro collegio non mittamus, ut fecissemus sine aliqua cunctatione aut mora, nisi prædicta nos moverent, ut novit Deus opt. max. quem oramus ut reverendissimam D. vestram suę ecclesię diu servet incolumem, ad dilatationem suę gloriæ & pacem & unionem nostræ religionis catholicæ. Tornaci in nostro capitulo, die 15. mensis Novemb. 1564.

Reverendiss. & illustriss. dominat. vestræ humiles ac devoti oratores DECANVS & CAPITVLVM Tornacensis ecclesiæ.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIM. IN CHRISTO P. D. CAROLO A LOTHARINGIA principi & archiepiscopo Rhemorum dignissimo, salutem quam possunt humillimam.

VESTRA dominatio, illustrissime, ad nos literas dedit, quibus vestrum singulare studium, proque Christi fide certamen cognovimus inter cetera, ad quondam florentissimi status ecclesiastici restitutionem concilium provinciale, sexto Kal. Decembr. indictum esse Rhemis, quatenus ex confratribus nostris deputati die prefixo convenirent. Ceterum regiæ majestati non modo, verumetiam sedi apostolicæ visum est, episcopatum Atrebatensem ex vestra provincia Rhemensi exemptum, & archiepiscopo Cameracensi subjectum esse, quod credebamus tuam illustr. dominationem non latere, eam ob rem humillime supplicantes, ut nos dignetur habere excusatos, ut qui regis mandatis non possumus non obedire, quos cum in his, tum in aliis omnibus est habiturus observantissimos, & ad sua vota paratissimos. Interim Deum opt. max. obnixe precamur, ut eamdem illustriss. reverendiss. D. vestram diutissime reipub. & ecclesię conservet salvam & incolumem. Datum in nostro capitulo Atrebatensi decimo die Kal. Decembris.

Ejusdem illustriss. dominationi vestræ, humillimi DECANVS & CAPELLANVS Atrebatensis.

A

ACTVM DATVM PROCVRATORIBVS REVERENDISSIMI EPISCOPI CAMERACENSIS.

De die Mercurii vigesima nona mensis Novemb. anno 1564. in congregatione sacri concilii provincialis Rhemensis, habita secunda hora pomeridiana.

COMPARVERVNT coram illustriss. ac reverendiss. D. Carolo, tituli S. Apollinaris, sacro-sanctæ Romanæ ecclesiæ presbytero, cardinali de Lotharingia nuncupato, archiepiscopo
B & duce Rhemensi, primo Franciæ pari, in dicto concilio præsidente, ac coram reverendissimis in Christo patribus dominis coepiscopis provinciæ Rhemensis suffraganeis, pluribusque tam a capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum, quam abbatibus & prioribus, atque aliis in dignitate ecclesiastica constitutis ibidem assistentibus, Ioannes Pierin curię Cameracensis promotor, & Adrianus Sevellart, presbyter perpetuus, capellanus ecclesiæ Cameracensis, illustrissimi & reverendissimi D. Maximiliani a Bergis, episcopi ducis Cameracensis, sacri imperii principis & Cameracesii comitis procurato-
C res, literis procuratoriis datis in oppido castri Cameracesii, in ædibus dicti reverendissimi D. episc. Cameracensis, die decima quinta præsentis mensis Novembris, signatis, per Ioannem de Pastura, & sigillo dicti reverendissimi domini sigillatis: qui quidem procuratores nomine procuratorio petierunt & requisierunt, ut sibi super quibusdam literarum apostolicarum transsumptis octo folia cum dimidio papyri continentibus, signatis Haglen, & sigillo curiæ sedis Cameracensis, in chorda rubea serica pendente sigillatis, & dicto reverendissimo D. cardinali a Lotharingia per eos una cum eodem procuratorio triduo ante
D pręsentes, respondetur. Quibus a congregatione paulisper secessis ac in eamdem paulo post revocatis, responsum est præfatum reverendissimum dominum cardinalem, sanctam synodum, habita super hoc deliberatione, decrevisse, ut dictum procuratorium una cum dictis transsumptis remanerent penes scribam concilii, ut maturius super in illis contentis suo tempore & loco deliberaretur. Quodque super his deliberatum fuerit, posthac pro parte dicti concilii præfato reverendissimo Cameracensi episcopo per expressum nuntium significabitur: Vtque dictis procuratoribus hujusmodi acti copiam traderem ordinatum est mihi dicti concilii scribæ subsignato anno, mense, die & loco qui-
E bus supra.

N. BRETON.

TRANSSVMPTVM
LITERAR. APOSTOLICARVM
A DICTIS PROCVRATORIBVS
EPISCOPI CAMERACENSIS
CONC. PROVINCIALI ECCLESIÆ RHEMENSIS oblatarum.

IN nomine sanctæ & individuę Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Noverint universi & singuli hoc præsens publicum transsumpti instrumentum inspecturi, visuri, lecturi pariter & audituri, quod nos Ioannes

Valerius

Valerius utriusque juris licentiatus, officialis Cameracensis, judex ordinarius & metropolitanus ad honorabilis viri magistri Guillelmi Petit, jurium licentiati promotoris officii instantiam & requisitionem. Omnes & singulos sua communiter, vel divisim interesse putantes, eorumque procuratores, si qui essent pro eisdem, ad videndum & audiendum literas quasdam apostolicas, sanctissimi in Christo patris, & domini nostri, domini Pii, divina providentia papæ quarti, in forma quæ rationi congruit super exemptione ecclesiæ civitatis, & diœcesis Cameracensis, ab omni jurisdictione, potestate, visitatione, & superioritate archiepiscopi Rhemensis, ejusque vicariorum & officialium per felicis recordationis Paulum papam IV. de data decimo Kal. Ianuarii, pontificatus sui anno quarto facta, necnon & sumptum quoddam, seu copiam authenticam literarum apostolicarum ejusdem Pauli papæ IV. super erectione dictæ ecclesiæ Cameracensis in metropolitanam, ac exemptione, segregatione, divisione & separatione ecclesiarum, civitatum, & diœcesis Atrebatensis, & Tornacensis, ab omni archiepiscopi Rhemensis prædicti jurisdictione, potestate, & superioritate, sub data videlicet, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, quarto idus Maii, pontificatus sui anno quarto, ac alias quasdam sanctissimi in Christo patris, & domini nostri, domini Pii divina providentia papæ quarti, sub data Romæ apud sanctum Marcum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo primo, septimo idus Augusti, pontificatus sui anno secundo coram nobis produci, & exhiberi & postquam producta forent dicendum, & excipiendum quidquid verbo, vel in scriptis contra hujusmodi literas apostolicas dictumque sumptum, seu copiam dicere vel excipere vellent, necnon ad videndum & audiendum nonnullos testes fide dignos de & super recognitione illarum produci, recipi, & jurare, ac illa transsumi, transcribi & exemplari, ac in publicam transsumpti formam redigi, mandari, auctoritatemque nostram judiciariam & decretum interponi, vel dicendum, & causam, si quam haberent rationabilem & efficacem cur præmissa fieri non debeant, allegandum per affixionem literarum citatorialium eorumque copiæ dimissionem ad valvas prædictæ ecclesiæ metropolitanæ Cameracensis: citari fecimus & mandavimus ad certum terminum peremptorium, & competentem videlicet diem & horam infrascriptos. Quibus advenientibus comparuit in judicio legitime coram nobis præfatus magister Guillelmus Petit, promotor officii nostri, & literas citatorias prædictas sic ut præmittitur debite executas facto reportavit, citatorumque in eadem contentorum non comparentium, nec hujusmodi diei termino in aliquo satisfacere curantium contumaciam accusavit, ipsosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam dictas literas apostolicas, ac sumptum seu copiam illarum authenticam prædictam manu secretarii status catholicæ regiæ majestatis signatam & subscriptam exhibuit, & nonnullos testes fide dignos super illarum recognitione produxit, quos ad jurandum admitti eorumque juramenta recipi, nec non postquam recognita forent transsumi, transcribi ac in publicam transsumpti formam redigi, mandari, auctoritatemque nostram judiciariam, & decretum interponi debita cum instantia postulavit. Nos, tunc Ioannes Valerius, judex ordinarius & metropolitanus præfatus, attendentes postulationem hujusmodi justam fore & rationi consonam, dictos citatos non comparentes, nec hujusmodi diei termino in aliquo satisfacere curantes reputavimus, non immerito justitia suadente contumaces, & in eorum contumaciam dictos testes super recognitionem dictarum literarum apostolicarum, ac bullarum subimpendentium, ac manus & signi dicti secretarii in forma juris recepimus & admisimus. Quibus bullis hujusmodi ac sigillo & subscriptione prædictis ostensis, ac per ipsos & eorum quemlibet successive visis & inspectis, ac ipsis super recognitione illarum diligenter examinatis, & interrogatis dixerunt, & eorum quilibet dixit mediis ipsorum juramentis per ipsos, & eorum quemlibet ad mandatum nostrum, in manibus nostris, tactis corporaliter scripturis sacrosanctis ad sancta Dei euangelia præstitis, quod literæ hujusmodi apostolicæ sunt bullatæ & expeditæ secundum stilum & morem Romanæ curiæ, scriptæ in pergameno, non vitiatæ, non ruptæ, non cancellatæ, nec in aliqua sui parte suspectæ, sed omni prorsus vitio atque suspicione carêtes cum chordulis sericeis rubei croceique colorum, & appensione sigillorum plumbeorum, in quibus ab una parte dictorum sigillorum respective scripta sunt nomina dictorum sanctissimorum pontificum hoc modo, scilicet, Paulus papa IV. & Pius papa IV. & ab altera parte effigies apostolorum Petri & Pauli habebantur impressæ, quodque signum, & subscriptio dicti sumpti, seu copiæ est verum signum, & subscriptio magnifici viri domini..... Vander Aa, & quod idem est secretarius status dictæ regiæ, magistratus fidelis, & legalis, ac quod præfatus literis apostolicis sumptoque, seu copiæ prædictæ, sic ut præmittitur respectiue sigillatis & expeditis in judicio, & extra ubique plenaria solet adhiberi fides. Quibus sic peractis ad ulteriorem dicti magistri Guillelmi Petit procuratoris instantiam dictas literas apostolicas, & sumptum prædictum ad nos recepimus, illasque & illud vidimus, tenuimus & diligenter inspeximus. Et, quia illas & illud sanas integras & illæsas, ac sanum integrum, & illæsum, omnique prorsus vitio, & suspicione carere reperimus: idcirco dictas literas apostolicas ac sumptum, seu copiam dictarum litterarum apostolicarum felicis recordationis Pauli papæ IV. de verbo ad verbum, ac priorem partem dictarum sanctissimi domini nostri Pii papæ moderni literarum reliqua parte, usque ad datum earumdem exclusiue causa brevitatis omissa per notarium & scribam curiæ nostræ subscriptum transsumi, transcribi, & in hanc publicam transsumpti formam redigi fecimus. Volentes, & auctoritate nostra ordinaria, & judiciaria decernentes quod huic præsenti transsumpto per nos fideliter ac de verbo ad verbum cum dictis literis apostolicis, ac sumpto, seu copia authentica prædictis respectiue auscultatis, & collationatis de cetero in judicio & extra stari, & ubique plenaria debeat adhiberi fides, ac talis, & tanta quanta ipsis originalibus adhiberetur si in judicium exhiberentur aut ostenderentur: dictarum vero literarum apostolicarum, ac sumpti seu copiæ tenores de verbo ad verbum sequuntur, & sunt tales:

PIUS, episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Rationi congruit, & convenit honestati, ut ea quæ de Romani pontificis gratia processerunt, licet ejus superveniente obitu,

ANNO CHRISTI 1564.

obitu, literæ apostolicæ super illis confectæ non fuerint, suum sortiantur effectum, dudum siquidem felicis recordationis Paulus papa quartus prædecessor noster, qui circa statum ecclesiarum quarumlibet, præsertim cathedralium ac personarum earumdem suæ provisionis auspiciis auctore domino prospere dirigendum, sollicitis studiis invigilans, apostolicæ providentiæ partes libenter interponebat, prout in domino salubriter expedire conspiciebat, ex justis & rationabilibus causis animum suum moventibus, sub dato videlicet decimo Kalend. Ianuarii, pontific. sui anno quarto, ecclesiam Cameracensem, cui tunc per obitum bonę memorię Roberti olim episcopi Cameracensis extra Romanam curiam defuncti pastoris solatio destitutæ, de persona dilecti filii Maximiliani de Bergis electi Cameracensis sibi & fratribus suis, de quorum numero tunc eramus, ob suorum exigentiam meritorum, accepta de fratrum eorumdem consilio apostolica auctoritate providerat, ipsumque illi in episcopum præfecerat, & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ sibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, prout in nostris inde confectis literis, cum dictus prædecessor, antequam ejus literæ desuper conficerentur, sicut domino placuit, rebus fuisset humanis exemptus, plenius continetur, necnon civitatem & diœcesim Cameracensem, omniaque & singula earum, & in illis consistentia prioratus, præposituras, præpositatus, dignitates, personatus, administrationes & officia ac canonicatus & præbendas, necnon parœciales & alias ecclesias, ac capellas & hospitalia, ac alia pia loca ceteraque cum cura, & sine cura, sæcularia & quorumvis ordinum regularia beneficia ecclesiastica, cum omnibus & singulis suis juribus & pertinentiis, ac bonis mobilibus & immobilibus, necnon vicarios, officiales, & ministros pro tempore episcopatus episcopi Cameracensis, seu ipsius ecclesiæ præsules aut administratores, ac dilectos filios, clerum & populum civitatis ac diœcesis eorumdem, ab omni jurisdictione, potestate, correctione, superioritate, dominio, visitatione, & auctoritate in spiritualibus & temporalibus, venerabilis fratris nostri tunc dicti prædecessoris tunc moderni, cui metropolitico jure ipsa ecclesia Cameracensis tunc subjecta existebat, ac pro tempore existentis archiepiscopi Rhemensis, illiusque vicariorum, officialium, ac ministrorum, & judicum quorumcumque pro tempore existentium, de simili consilio dicta apostolica auctoritate perpetuo exemit, ac totaliter liberavit, ac quoad omnia & singula, in quibus præfato archiepiscopo ejusque archiepiscopali, & metropoliticæ jurisdictioni & superioritati eatenus suberant, ac subesse poterant in jus & proprietatem, beati Petri ac dictæ sedis, & sub eorum ac præfati prædecessoris, ac pro tempore existentis Romani pontificis, speciali & immediata protectione suscepit, nec non sibi & eisdem, sed & pontifici immediate subjecit. Ita quod de cetero ipse archiepiscopus ejusque vicarii, officiales, ministri & judices tunc præsentes & futuri, aliquam jurisdictionem, superioritatem, vel correctionem, aut dominiū in & pro tempore existentem, episcopum Cameracensem, seu ipsius ecclesiæ præsulem, vel administratorem ac ecclesiam, civitatem, diœcesim, clerum, populum, monasteria, prioratus, præpositatus, præposituras, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, & præbendas, ac parochiales & alias ecclesias, nec non capellas, hospitalia loca, beneficia, res, bona, vicarios, officiales & ministros hujusmodi tamquam prorsus exemptos & exempta etiam ratione . : . : . : . : . . : . delicti seu contractus aut rei de qua ageretur, ubicumque committeretur delictum, aut iniretur contractus, seu res ipsa consisteret, exercere, aut excommunicationis, suspensionis, & interdicti, vel alias sententias, censuras, & pœnas, promulgare, seu alias directe vel indirecte quovis quæsito colore vel ingenio, molestare, vexare, aut alias quomodolibet impedire nullatenus possent, seu deberent: sed episcopus, seu præsul & administrator, officiales, vicarii, ministri, clerus, & populus, ac alii præfati de eis querelantes, quoad ea quæ metropoliticam jurisdictionem hujusmodi concernebant, coram prædecessore, vel ejus successore, aut sedes, & præfatis vel ab eis ad id specialiter delegatis, de justitia respondere tenerentur, districtius inhibens archiepiscopo ac ejus vicariis, officialibus, ministris & judicibus, eisdem ac quibusvis aliis personis cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existentibus, ne in episcopum, seu præsulem, aut administratorem, seu ecclesiam hujusmodi, aut vicarios, seu officiales & ministros eorum, necnon clerum & populum, ac monasteria, prioratus, præposituras, dignitates, personatus, administratores, officia, canonicatus, & præbendas, ecclesias, capellas, hospitalia loca, ac beneficia hujusmodi, aliquam jurisdictionem, superioritatem, dominium, potestatem, visitationem, correctionem, tam in civilibus, quam criminalibus causis metropoliticam jurisdictionem eamdem concernentia exercere, quoquo modo præsumerent ac decernerent, omnes, & singulos processus, sententias, censuras & pœnas, quos & quas per eos desuper pro tempore haberi, & promulgari contingeret, nullos & invalidos, nulliusque roboris vel momenti fore; sicque per quoscumque quavis auctoritate fungentes, judices, & alias personas, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & authoritate, judicari & interpretari, omne irritum quoque & inane si secus super his a quoquam gravitatis auctore scienter, vel ignoranter contingeret attentari. Non obstante constitutione piæ memoriæ Innocentii papæ etiam quarti, etiam prædecessoris nostri, quæ incipit, *Volentes*, & aliis apostolicis, necnon in provincialibus & synodalibus conciliis editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus, ac dictæ ecclesiæ Cameracensis juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis apostolicis, archiepiscopo illiusque vicariis, officialibus, ministris, & judicibus præfatis, ac quibusvis aliis sub quibuscumque tenoribus, & formis ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusque & aliis decretis, etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus præfatus Paulus prædecessor etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda vel aliqua alia exquisita forma servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent. Idem Paulus prædecessor pro sufficienter

ANNO CHRISTI 1564.

cienter expressis habens, illis alias in suo robore permansuris ea vice dumtaxat specialiter & expresse derogavit, ceterisque contrariis quibuscumque. Ne autem de exemptione, liberatione, susceptione, subjectione, inhibitione, decreto, & derogatione præfatis, pro eo quod super illis dicti Pauli prædecessoris ejus superveniente obitu literæ confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet hæsitari, ipsique episcopus seu præsul, aut administrator, ac vicarii, officiales, ministri, clerus, & populus illarum frustrentur effectu, volumus, & similiter apostolica auctoritate decernimus, quod exemptio, liberatio, susceptio, subjectio, inhibitio, decretum & derogatio Pauli prædecessoris hujusmodi, perinde a dicto die decimo Kalendas Ianuarii suum sortiantur effectum, ac si super illis ejusdem Pauli prædecessoris literæ sub ejusdem diei dato confectæ fuissent, prout superius enarratur: quodque præsentes literæ ad probandum plene exemptionem, liberationem, susceptionem, subjectionem, inhibitionem, decretum & derogationem Pauli prædecessoris hujusmodi, ubique sufficiant, neque ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quinquagesimo nono, octavo idus Ianuarii, pontificatus nostri anno primo, supra sic signatum,

F. BVTTIEREZ.

PAVLVS, episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam: Super universi orbis ecclesia, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamquam sine nostris meritis constituti, levamus in circuitu agri dominici oculos nostræ mentis more pervigilis pastoris, inspecturi, quid provinciarum & locorum quorumlibet statui & decori, quidve illorum incolarum animarum saluti congruat, ac desuper hoc præsertim tempore quo humani generis hostis omni conatu ad ipsarum animarum perniciem, & fidei catholicæ eversionem incumbit, disponi debeat, & divino fulti præsidio exiguum quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis ecclesiæ agro, novas archiepiscopales & episcopales sedes & ecclesias plantare, ut per hujusmodi novas plantationes popularis augeatur devotio, divinus cultus effloreat, & ipsarum animarum salus subsequatur, ac loca insignia, ea præsertim quorum incolæ benedicente domino multiplicati noscuntur, dignioribus titulis & condignis favoribus illustrentur, & propagatione novarum sedium, venerabilium præsulum assistentia, regimine, & doctrina suffulti, cum apostolicæ auctoritatis amplitudine & orthodoxæ fidei augmento populi ipsi proficiant semper in domino, & quod in temporalibus sunt adepti non careant in spiritualibus incremento, præsertim cum id catholicorum regum, & principum exposcat devotio; cum itaque mentis nostræ aciem convertissemus in eam inferioris Germaniæ partem, quæ carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici ditioni hæreditario jure subjecta est, scientes messem quidem ibi multam esse, operarios autem paucos, propter quod cum ea regio antiquitus erectionis cathedralium ecclesiarum suarum tempore sparsim, & infrequenter admodum habitaretur, a tot jam tantisque populis & gentibus incolitur, ut pro oppidorum celeberrimorum, quibus ubique referta est frequentia, & castellorum pagorumque multitudine, paucæ admodum ibi sint ecclesiæ cathedrales; quo fit ut tam pauci episcopi non ea qua opus esset diligentia tantam animarum multitudinem regere possint, quod quibusdam eorum hoc etiam esse difficilius, quod ipsorum diœcesani linguæ idiomate, institutisque differunt, & quidam eorum etiam hujusmodi privilegia habeant; ut ipsos ad sedem episcopalem non liceat evocare, ita ut nec fidei doctrina, & pie vivendi præceptis commode instrui, nec si quid deliquerint facile corrigi ab episcopis suis possint, ad ipsos vero episcopos visitandos, admonendos, & in officio continendos, ne una quidem in tota illa tam celebri, & tam longe lateque patente regione ecclesia est metropolitana, sed illæ quibus subjectæ sunt extra fines ipsius Philippi regis sunt, earumque archiepiscopi propter multa & varia impedimenta nulli suffraganeis suis usui jampridem fuerant, ad quæ tanta incommoda; cum hoc quoque accedat, quod cum ea regio omni fere ex parte cincta sit, & obsessa a populis hæreticis atque schismaticis, propter assiduas hæreticorum insidias, dolos, & fraudes, pestiferasque doctrinas, catholica illic fides, & animarum salus in maximo discrimine, ac periculo versantur, his causis aliisque, quæ animum nostrum impulerunt adducti, precibus etiam annuere volentes, tamque pio desiderio satisfacere ipsius Philippi regis, qui pro sua pietate & catholicæ fidei studio, hac de re nobiscum & sæpe ac per quam diligenter per literas & nuncios egit, habita sicut rei magnitudo postulabat, cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, deliberatione matura, tam graviter periclitanti in illis partibus fidei orthodoxæ, & animarum saluti aptissimum esse remedium duximus, si veterum ecclesiarum in illa regione positarum diœceses commodioris regiminis causa divideremus, novisque erectis cathedralibus ecclesiis ejusmodi præficerentur episcopi, qui tum exemplo, tum verbo commissas sibi oves pascant, & proborum quorumdamque doctorum virorum copia muniti, idoneorumque opera ministrorum adjuti, illas adversus insidiantium luporum rabiem tueantur atque custodiant, & metropolitanæ aliquot ecclesiæ opportunis ejus regionis locis erigantur, ad quas commode adiri possit, quibus qui præfuturi sunt suffraganeos suos in officio contineant. Ex certa igitur nostra scientia, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, ac de apostolicæ plenitudine potestatis, ad Dei omnipotentis honorem, & sanctæ ipsius ecclesiæ utilitatem, Cameracensem, Trajectensem, Atrebatensem, & Tornacensem ecclesias, civitates, atque diœceses, a Rhemensi, Coloniensique provinciis, quibus sunt metropolitico jure subjectæ, ac Mechliniense, Antuerpiense, Harlemense, Daventriense, Levvardiense, Groningense, Middelburgense, Buscoducense, & Ruremondense, Namurcense, Audomarense, Yprense, Gandavense, & Burgense, celeberrima Cameracensis, Trajectensis, Leodiensis, Morinensis, & Tornacensis diœcesium oppida, a sua queque eorum diœcesi & provincia: Præterea ab ecclesia Cameracensi, quam nuper ab omni potestate & jurisdictione Rhemensis archiepiscopi, cujus suffraganea erat, liberavimus, eam ipsius diœcesis Cameracensis partem

ANNO CHRISTI 1564.

partem, quæ in Brabantiæ ducatu, & Flandriæ comitatu existit: Itemque ab ecclesia diœcesique Leodiensi, eam ipsius diœcesis Leodiensis partem, quæ est in Namurcensi & Hornensi comitatibus ac Brabantiæ & Geldriæ ducatibus, ditionis ipsius Philippi regis; Itemque ab ecclesia & diœcesi Tornacensi, eam partem ipsius diœcesis Tornacensis quæ a Rocesbert pago, & Audonardo oppido ad oceanum vergit, ipsis pago & oppido inclusis. Itemque ab ecclesia & diœcesi Trajectensi eam partem ipsius diœcesis Trajectensis, quæ in Flandriæ comitatu existit, & insulas Zelandiæ, ac totam Hollandiam aquaticam, & partem illam Hollandiæ, quæ firmior appellatur, usque ad oppida Leidense exclusive, & Amstelrodamense inclusive, ac insula Vlietlant & Texel ac Wieringhen, & totam regionem Transinsulaniam, ac Groningam, & Phrysiam, cum magna parte ducatus Geldriæ quæ inferior appellatur, usque ad Hardervvicum & Scherenberghen oppida, inclusiue, & usque ad Arnhem & Vvagemugen oppida, ipsis tamen exclusis, necnon partes quas habet ultra Vvaliam flumen ad ipsum Geldriæ ducatum pertinentes, & magnam aquam Dordracensem versus Brabantiam, a dilectis autem filiis capitulo ipsius ecclesiæ Trajectensis, seu illius mensa capitulari, omnem jurisdictionem, omniaque jura episcopalia ipsius capituli, quæ habet in regione Vvest-Frisia vocata, ab Osnaburgensi vero, & Monasteriensi ac Coloniensi, Paderbonensi ecclesiis ac diœcesibus, & a Coloniensi provincia, eas partes Osnaburgensis, Monasteri, ac Coloniensis & Paderbornensis diœcesis, quæ intra fines regis Philippi existunt, cum omnibus & singulis earum terminis, & territoriis, ac cleris, populis & personis, monasteriis, ecclesiis, ac piis locis, ac beneficiis ecclesiasticis cum cura, & sine cura, sæcularibus, & ordinum quorumcumque regularibus, ab ipsa autem ecclesia Morinensi, per obitum bonæ memoriæ Francisci de Crequi, olim episcopi Morinensis, ab hinc circiter septennio defuncti, pastoris solatio destituta, eam partem ipsius diœcesis Morinensis, quæ in Arthesia existit, & Flandriæ comitatibus ditionis ipsius Philippi regis, cum ipsius terminis, territorio, castellis, pagis & locis, clero, populo, ac personis, monasteriis, ecclesiis, & piis locis, & beneficiis ecclesiasticis, cum cura & sine cura, sæcularibus, & ordinum quorumcumq; regularibus, fructusque, reditus, proventus, decimas, jura, & emolumenta, quæ episcopus Morinensis, jura quoque quæ archiepiscopus Rhemensis in parte diœcesis Morinensis, ac terminis, territorio, castellis, pagis, & locis prædictis, seu ratione visitationis, aut quovis alio jure & causa percipere consueverunt, a mensa archiepiscopali Rhemensi, & episcopali Morinensi auctoritate apostolica, tenore præsentium perpetuo eximimus, segregamus, dividimus, & separamus, ac ab omni jurisdictione, potestate, & subjectione Rhemensis & Coloniensis archiepiscoporum, & Cameracensis, Trajectensis, Leodiensis, Morinensis, Tornacensis, Osnaburgensis, Monasteriensis, & Paderbornensis episcoporum pro tempore existentium, ac dilectorum filiorum capitulorum Rhemensis, Coloniensis, Cameracensis, Trajectensis, Leodiensis, Morinensis, Tornacensis, Osnaburgensis, Monasteriensis, & Paderbornensis ecclesiarum, atque a solutione decimarum, & quorumvis aliorum jurium, eisdem archiepiscopis, episcopis, & capitulis, ac cleris, & aliis prædictis ratione jurisdictionis, subjectionis, ac legis diœcesanæ, & metropoliticæ debitorum, ita ut posthac episcopus Morinensis jurisdictionem aliquam in partem a diœcesi separatam, & illius territorium, capellas, pagos, & loca, ac clerum, populum, & personas, ac monasteria, ecclesias, & pia loca, & beneficia exercere, & beneficia sub hac separatione ac divisione comprehensa, quæcumque & qualiacumque sint, quæ ad ejus collationem antea pertinebant conferre; seu fructus, reditus, proventus, jura, obventiones; & emolumenta ab eo in parte a diœcesi separata, terminis, territorio, castellis, pagis, & locis prædictis, subventionis causa, aut ulla qualibet ratione percipi solita, & episcopus Morinensis atque archiepiscopus Rhemensis prædicti in parte diœcesis ipsis adempta, ac terminis, territorio, castellis, pagis, & locis præfatis, de iis quæ ad eos ratione visitationis ipsorum, & legis diœcesanæ, ac metropoliticæ pertinebant, intromittere se nullo pacto possint, eximimus, & omnino liberamus; Cameracensem vero, & collegiatam sancti Rumoldi oppidi Mechliniensem, & Trajectensem ecclesias in metropolitanas, ac Cameracensem & Trajectensem sedes episcopales in archiepiscopales, easque & ipsam ecclesiam sancti Rumoldi metropolitanorum præsidum sedes ac provinciarum capita, scientia, concilio, & potestatis plenitudine, similibus auctoritate, & tenore præmissis etiam erigimus & instituimus; ex quibus archiepiscopis nuncupandis Cameracensis quidem pro sua diœcesi habeat viginti octo oppida cum castellis, pagis, & monasteriis interjacentibus intra spatium septuaginta duorum millium passuum Italicorum in longitudinem, sexaginta vero in latitudinem, per nuncium nostrum propediem illuc mittendum limitanda: Trajectensis autem pro sua diœcesi obtineat territorium Trajectense, & majoris partis Hollandiæ, magnæque partis Geldriæ, cum dominiis de Buron, Culenburets, de Vianen, Guimeiden, Iserlsten triginta oppidorum præter pagos in longitudinem nonaginta, in latitudinem quadraginta millium passuum similium terminanda, ut dictum est, eisdem autem duobus, & tertio Melchiniensi nuncupandis archiepiscopis pallium & crucem, sicut mos est deferendi, reliquisque omnibus insigniis, honoribus, ornamentis, privilegiis, & prærogativis ecclesiarum, ac sedium metropolitanarum utendi jus & potestatem concedimus. Mechliniense autem, Antuerpiense, Harlemense, Daventriense, Levvardiense, Groningense, Buscoducense, Ruremundense, Namurcense, Audomarense, Yprense, Gandavense, Middelburgense, & Brugense oppida in civitates erigimus, ac in eis sic erectis ecclesias sancti Albani Namurcensem, sancti Audomari ejusdem civitatis sancti Audomari, beatæ Mariæ virginis Antuerpiensem sancti Ioannis Gandavensem, sancti Donatiani Brugensem, sancti Lebuini Daventriensem, sancti Ioannis euangelistæ Buscoducensem, & sancti Spiritus Ruremundensem, collegiatas; ac sancti Bavonis Harlemensem, sancti Viti Levvardiensem, sancti Martini Groningensem, parochiales, necnon beatæ Mariæ Præmonstratensem Middelburgensem, monasterii sancti Martini sancti Augustini, canonicorum regularium ordinum Yprensem, sub eisdem invocationibus in cathedrales, scientia, consilio, & potestate ac auctoritate, & tenore præmissis, erigimus; pro cujusque earum

ANNO CHRISTI 1564

rum civitatum creandis episcopis, qui suæ quisque præsint, earumque ædificia augeant, & in cathedralium ecclesiarum formam redigant, ac jurisdictionem episcopalem, aliaque omnia, & singula quæ ad ordinem & jurisdictionem, ac munus episcopale pertinent, in civitatibus, oppidis, terminis, territoriis, insulis, finibus & partibus diœcesium divisarum, postquam terminata fuerint respective exerceant, atque in eisdem metropolitanis archiepiscopales in cathedralibus sic erectis ecclesiis, episcopales dignitates cum sedibus & mensis archiepiscopalibus ac episcopalibus, aliisque metropolitanarum & cathedralium ecclesiarum insigniis, mensis, arcis, sigillis, aliisque capitularibus insigniis, honoribusque & privilegiis, quibus ceteræ metropolitanæ & cathedrales ecclesiæ de jure vel consuetudine utuntur, vel uti poterunt, similiter erigimus, ac instituimus. Ecclesiis vero supra commemoratis sic in cathedrales erectis, eisdem civitatibus in perpetuum concedimus & assignamus pro suis diœcesibus, Namurcensi, comitatum Namurcensem, & Gallicæ Brabantiæ partem longitudinis quadraginta, & latitudinis triginta millium passuum Italicorum: Audomarensi districtum decem oppida continentem longitudinis quadraginta duorum, latitudinis triginta novem millium passuum similium: Mechliniensi districtum decem & septem oppidorum cum pagis interjacentibus longitudinis sexaginta novem, latitudinis triginta millium passuum similium: Antuerpiensi, territorium septem oppidorum, cum pagis interjacentibus longitudinis quinquaginta sex, latitudinis triginta millium passuum similium: Gandavensi territorium quatuor oppidorum cum pagis interjacentibus, longitudinis quadraginta sex, latitudinis viginti quatuor millium passuum similium: Brugensi territorium novem oppidorum cum pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta quatuor, latitudinis viginti quinque millium passuum: Yprensi territorium decem oppidorum cum interjacentibus pagis, longitudinis quadraginta duorum, latitudinis triginta trium millium passuum similium: Buscoducensi territorium decem oppidorum cum pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta, latitudinis triginta millium passuum similium: Ruremundensi territorium decem oppidorum cum pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta, latitudinis triginta milliū passuum similium, comitatu Hornensi in eis comprehenso: Harlemensi territorium duodecim oppidorum præter pagos interjacentes, longitudinis nonaginta, latitudinis triginta millium passuum similium: Daventriensi territorium viginti quinque oppidorum præter pagos interjacentes, longitudinis sexaginta duorum, latitudinis quadraginta sex millium passuum similium: Levvardiensi territorium decem oppidorum præter pagos interjacentes, longitudinis sexaginta duorum, latitudinis quadraginta millium passuum similium; Groningensi territorium patriæ Groningensis & Drentiæ..... ac insularum Rothange & Vorchim: Middelburgensi territorium decem oppidorum præter pagos adjacentes, longitudinis quinquaginta sex, latitudinis triginta trium millium passuum similium, pro sua cujuscumque eorum episcoporum diœcesi, sicut dictum est, assignanda: personas vero ecclesiasticas pro clericis, & laicos in illis habitantes pro populis eorumdem: præterea Cameracensi, Attrebatensem, Tornacensem, Audomarensem, & Namurcensem: Mechliniensi vero Antuerpiensem, Gandavensem, Brugensem, Yprensem, Buscoducensem, & Ruremundensem: Trajectensi autem ecclesiis prædictis Harlemensem, Daventriensem, Levvardiensem, Gronigensem, & Middelburgensem civitates, diœcesesque prædictas eisdem scientia, consilio, & potestatis plenitudine, ac auctoritate apostolica & tenore attribuimus, & pro cujusque ipsarum metropolitanis provinciis esse statuimus, ipsasque sic erectas cathedrales ecclesias, eosque qui pro tempore fuerint ipsarum episcopi pro suffraganeis eorum, qui pro tempore fuerint Cameraci, Mechliniæ, & Trajecti, archiepiscopi (qui suffraganei, ut membra capiti, sic eisdem archiepiscopis metropolitico jure subjecti sint) & Cameracensis, Mechliniensis & Trajectensis provinciarum, cleros & populos, pro suis cujusque ecclesiarum provincialibus, quorum singulorum causa ad suum cujusque eorum archiepiscopum secundum sacros canones deferantur perpetuo similiter concedimus & assignamus, & quod ad archiepiscopalia, metropolitica, & provincialia jura pertinet, diœceses, civitates, cleros, populos sępius commemoratos, eisdem præsulibus qui pro tempore fuerint subjicimus, sicut easdem civitates, diœceses, cleros, & populos, quod ad ordinariam episcopalem jurisdictionem & potestatem attinet, suis quoque ipsorum qui pro tempore fuerint episcopis subiectos esse decernimus. Archiepiscopali vero Mechliniensi quinque millium, & quilibet ex episcopalibus mensis hujusmodi trium millium ducatorum auri de camera annuos reditus ex certis decimis, & bonis ac fructibus reddi, ex proventibus ecclesiasticis per dictum nuncium specificandis, & repartiendis ex nunc prout, & econtra postquam specificati fuerint & repartiti, ac interim donec specificatio & repartitio hujusmodi factæ ac effectum sortitæ sint, & non ultra. Mechliniensi trium millium, ac quilibet ex episcopalibus mensis prædictis mille & quingentorum ducatorum similium annuos reditus per ipsum Philippum regem ex redditibus & proventibus, quos ex dicta regione percipit assignandos, & archiepiscopo Mechliniensi, ac singulis episcopis præfatis pro tempore existentibus, singulis annis quousque specificatio, & repartitio prædictæ, ac pro ea tantum parte quæ plenarium suum effectum minus sortita fuerit, & non ultra integre & proportionabiliter persolvendos, pro earum dote ex pari consilio eadem auctoritate etiam perpetuo applicamus, & appropriamus. Eidem autem Philippo regi, ejusque successoribus, qui pro tempore ejusdem regionis in temporalibus domini extiterint, jus nominandi personas idoneas, in theologia magistros, aut in decretis doctores, seu licentiatos, nobilium universitatum more, diligenti examine præcedente promotos, ad Mechliniensem, Antuerpiensem, Trajectensem, Atrebatensem, Tornacensem, Harlemensem, Daventriensem, Levvardiensem, Groningensem, Middelburgensem, Buscoducensem, Ruremundensem, Namurcensem, Audomarensem, Yprensem, Gandavensem, & Brugensem ecclesias prædictas, tam pro hac vice quam quotiescumque illas pro tempore vacare contigerit, nobis & Romano pontifici qui pro tempore fuerit, per nos & eumdem pontificem in archiepiscopos & episcopos earum ad nominationem instituendos, de eodem consilio, & scientia ac auctoritate præmissis, in perpetuum reservamus atque concedimus, ac irritum & inane si secus super his a quoque

quo quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter A contigerit attentari, decernimus non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis ac prædictarum & quarumvis aliarum eccleſiarum, necnon monaſteriorum & ordinum hujuſmodi, ex juramento, confirmatione apoſtolica, vel quavis firmate alias roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis apoſtolicis, eccleſiis, monaſteriis, ordinibus, archiepiſcopis, epiſcopis, capitulis, & aliis prædictis, ac quibuſvis aliis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis & inſolitis clauſulis, irritantibuſque & aliis decretis, & motu proprio, & ex certa ſcientia, ac conſiſtorialiter conceſſis, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & innovatis; quibus omnibus etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eo- B rumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa mentio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentes, pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus, illaque adverſus præmiſſa ſuffragari nullo modo poſſe, ſeu debere, decernimus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum exemptionum, ſegregationum, diviſionis, ſeparationis-liberationis, erectionis, inſtitutionum, conceſſionum, aſſignationum, attributionis, ſtatuti, ſub- C jectionis, decretorum applicationis, appropriationis, reſervationis, & derogationis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, quarto Idus Maii, pontificatus noſtri anno quarto. Signata erat hæc bulla ſub plica *F. L. D. Cardinalis Cæſius*: & a latere ſiniſtro, *Franciſc. Aragonis*: ſuper plicam, *F. de Lyon*: & a tergo ſic habebatur Reverentia apud *Fr. Aragonis*: Infra autem ſcriptum erat collata præſens D copia cum bulla originali, & concordare inventa per ſubſignatum,

Vander Aa.

PIVS, epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam: Regimini univerſalis eccleſiæ diſponente domino præſidentes, pro eccleſiarum quarumlibet, præſertim metropolitanarum, illiſque præſidentium, & in divinis ſervientium, ſtatu ſalubriter dirigendo prout ex debito nobis invicti paſtoris officio tenemur, ſollicitæ conſiderationis aciem extendimus, & ad ea per quæ eccleſiarum ipſarum indemnitati, decori, & venuſtati, ſuorumque præſulum, epiſcopo- E rum, & aliarum perſonarum divinis ibi laudibus inſiſtentium, ſtatui & oportunę ſubventioni cum divini cultus augmento, & animarum Chriſti fidelium ſaluti conſulitur, noſtræ ſollicitudinis partes libenter adhibemus, ac alias ſuper his etiam nonnulla a prædeceſſoribus noſtris licet conſulte geſta fuerint, ex ſaniori tamen conſilio prudenter immutando diſponimus prout locorum, temporum, perſonarumque qualitas exigit, ac ipſarum eccleſiarum utilitas perſuadet, & in domino conſpicimus ſalubriter expedire. Cum itaque alias

poſtquam felicis recordationis Paulus papa IV. prædeceſſor noſter providi paſtoris more conſiderans eam inferioris Germaniæ partem quæ cariſſimo in Chriſto filio noſtro Ieſu Chriſto Philippo Hiſpaniarum regi catholico, hereditario jure ſubjecta eſt, pro tanta celeberrimorum quæ in ea ſita ſunt oppidorum frequentia, populorumque multitudine, tam paucas eccleſias cathedrales habere, ut illarum epiſcopi, ea qua opus erat diligentia tantam animarum multitudinem regere nequirent, idque quibuſdam eo eſſe difficilius quod homines diœceſani ſub vulgari idiomate, vivendi ritu, inſtitutiſque inter ſe differebant, & quoſdam eorum hujuſmodi privilegia habere, ut ipſos ad ſedem epiſcopalem non liceret evocari; unde præfati epiſcopi fidei catholicæ doctrinam, & rectam vivendi normam populum illum docere, ac in delinquentes animadvertere commode nequibant; ad ipſos vero epiſcopos viſitandos, admonendos, & in officio continendos, nullam in tota regione illa eccleſiam eſſe metropolitanam, ſed archiepiſcopos extra fines ſuæ ditionis exiſtentes propter multa, & varia impedimenta ſuffraganeis ſuis uſui jampridem eſſe deſiiſſe, ac ob aſſiduos hæreticorum & ſchiſmaticorum, quibus eadem regio omni fere ex parte juncta erat, inſidias peſtiferaſq; doctrinas, fidem catholicam & animarum ſalutem illic maximo in diſcrimine verſari; his aliiſque gravibus cauſis impulſus, volens etiam ipſius Philippi regis hoc illi humiliter ſupplicantis, pio deſiderio in ea parte ſatisfacere, habita ſicut rei pondus exigebat cum fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione matura, de eorum conſilio, deque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, inter alia per eum provide diſpoſita, Cameracenſem, Atrebatenſem, & Tornacenſem eccleſias, civitates, & diœceſes, a Rhemenſi, cui tunc erant metropolitico jure ſubjectæ, ac Namurcenſem, Audomarenſem, & diverſa alia tunc expreſſa oppida inſignia dictæ regionis, cum annexis & ſingulis ſuis terminis, territoriis, cleris, populis, perſonis, eccleſiis, monaſteriis, & beneficiis eccleſiaſticis, cum cura & ſine cura ſæcularibus, quorumvis ordinum regularibus, aliiſque piis locis a ſuis quæque diœceſi & provincia per quaſdam ſub plumbo perpetuo ſegregaverat, diviſerat, & ſeparaverat, ac Namurcenſe, Audomarenſe, ceteraque oppida prædicta ſic diviſa in civitates, Cameracenſe vero in metropoliticam pro uno archiepiſcopo, ac ſancti Albani Namurcenſis, & ſancti Audomari Audomarenſis oppidorum in civitates erectorum eccleſias in cathedrales pro totidem epiſcopis creandis, qui ſuæ quique eccleſiæ præeſſent, ac Namurcenſi & Audomarenſi eccleſiis, & civitatibus prædictis certos diſtrictus per nuncium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos, pro ſuis diœceſibus conceſſerat, necnon Atrebatenſi, Tornacenſi, Namurcenſi, & Audomarenſi menſis epiſcopalibus annuũ reditum trium millium ducatorum auri de camera ex certis decimis, & bonis ac fructibus, reditibus & proventibus eccleſiaſticis per dictum nuncium ſpecificandis & repartiendis, ex tunc prout ex ea die, & e contra poſtquam ſpecificati & repartiti, ac interim donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ, ac effectum ſortitæ forent, & non ultra quilibet ex prædictis menſis pro earum dote alium annuum reditum mille & quingentorum ducatorum ſimilium, per ipſum Philippum regem ex reditibus & proventibus, quos ex eadem regione

ANNO CHRISTI 1564.

regione percipiebat Namurcensi & Audomarensi aliisque noviter institutis episcopis pro tempore existentibus singulis annis, quousque specificatio, & repartitio *prædictæ factæ*, ac pro ea tantum parte quæ plenarium suum effectum minus sortita foret non ultra integre, & proportionabiliter persolvendum applicaverat, & appropriaverat, ac eidem Philippo regi, ejusque successoribus, qui pro tempore ejusdem regionis in temporalibus domini essent jus nominandi Romano pontifici personas idoneas, ac alias certis tunc expressis modo, & forma qualificatas ad Namurcensem & Audomarensem, ac alias cathedrales ecclesias sic erectas, tam a primæva illorum erectione hujusmodi, quam deinceps quotiescumque illas vacare contingeret per ipsum Romanum pontificem pro tempore existentem in episcopos ad nominationem hujusmodi ordinandos in perpetuum reservaverat, & deinde per alias suas in forma brevi literas venerabili fratri nostro tunc suo Salvatori episcopo .·.·.·.·.·. suo & apostolicæ sedis in partibus illis nuncio dederat in mandatis, ut personas idoneas, quæ dictas provincias, & diœceses distinguerent & limitarent, ac dotem ecclesiis ipsis assignandam ex monasteriis, & præposituris sub illis consistentibus dismembrarent cum potestate necessaria faciendi voce sua deputaret dilectus filius noster Antonius sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis de Granvella nuncupatus, tunc episcopus Atrebatensis, ac quatuor alii scientia & probitate insignes viri quos ad id ipse Salvator episcopus dicto prædecessore interim de medio sublato, prætextu mandati & posteriorum literarum hujusmodi substituerat, licet forsan eorum aliqui de illis personis non essent quæ canonice subdelegari possent, facta nihilominus per eos quam diligenter rerum indagine, ac omnibus mature pensatis nonnulla monasteria, & præposituras mensis præfatis pro dote suarum ecclesiarum ad hoc ut ipsi præsules etiam illorum curam perinde, atque suam propriam perpetuo regerent; partim uniri, partim abbatiali nomine ibi suppresso illorum fructus mensis ipsis applicari, curamque conventuum illorum præsulibus ipsis demandari præstare judicantes, ac designationes & limitationes provinciarum & diœcesium, divisionesque & distributiones oppidorum & jurisdictionum in nonnullis partibus, ipsarum diœcesium, illis quæ per primodictas literas statuebantur commodiores faciendas: statim quoque & formam in prędictis ecclesiis, & per hujusmodi suppressiones, applicationes & alias in universum accommodas rationes invitandas esse censuerit, ac super majore illorum parte processus rebus omnibus serie digestis formandos curaverint prout in illis ac singulis literis prædictis, aliisque scripturis desuper forsan confectis plenius continetur. Nos igitur qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus commissio fieret ad partes vocatis, quorum interesset et eorumdem subdelegatorum aliorumque fide digniorum relatione, attendentes reditus mensę olim episcopalis, nunc vero archiepiscopalis Cameracensis propter ejus dismembrationem & separationem, bonorumque illius partem præfatis aliisque vicinis noviter erectis ecclesiis applicatam plurimum diminutos fuisse, & quod illi ex dismembratione & partitione hujusmodi reliquum est, pro congrua venerabilis fratris nostri Maximiliani moderni, & pro tempore existentis archiepiscopi Cameracensis sustentatione nullo modo sufficere: idcirco ut præmissa quibus ad hæreses illas quæ isthuc ex vicinorum contagio jampridem influxerunt extirpandas, dictosque populos in sinceritate fidei continendos nulla alia utiliora magisque opportuna remedia adhiberi potuisse videntur, juxta cordis nostri desiderium promptos & fœlices sortiantur effectus, eis nostri ministerii partes impartiri, & nihilominus eidem Maximiliano, & pro tempore existenti archiepiscopo nostro ex dismembratione & separatione prædictis nimium dispendium patiatur, sed ut statum suum juxta pontificalis dignitatis exigentiam decentius tenere valeat, de alicujus subventionis auxilio providere volentes, ipsumque Maximilianum archiepiscopum a quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequentem harum seriem absolventes & absolutum fore censentes, necnon dismembrationis, separationis, assignationis, distributionis & ordinationis per eosdem subdelegatos quantum ad ecclesiam, civitatem, diœcesim & provinciam Cameracensem attinet prudenter examinatarum, & in scriptis concorditer digestarum, ac literarum prædictarum, aliarum scripturarum desuper confectarum tenores, necnon canonicatuum & præbendarum dictę ecclesiæ Cameracensis, numerum & singulorum illorum fructuum, redituum, & proventuum veros annuos valores præsentibus pro expressis habentes, ac omnia & singula per Salvatorem episcopum, & ab illo deputatos præfatos in dismembratione & separatione ac partitione hujusmodi ecclesiam, civitatem, diœcesim & provinciam Cameracensem prædictas concernentes, facta & ordinata, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmantes & approbantes, ac illis perpetuæ firmitatis robur adjicientes, eaque suos plenarios & integros effectus *sortiri debere* decernentes, necnon omnes juris & facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem supplentes, ac in his & circa ea aliaque infrascripta præfati prædecessoris partitionem & ordinationem literasque desuper confectas immutantes, motu proprio & ex certa scientia nostra, ac de apostolicæ potestatis plenitudine de persona dicti Maximiliani, qui etiam ecclesiæ Cameracensi tempore illius in metropolitanam erectionis hujusmodi rite præerat, eidem erectæ ecclesiæ, si opus sit eisdem auctoritate & tenore providemus, ipsumque illi in episcopum præficimus, & pastorem, curam & administrationem ejusdem ecclesiæ dignitatisque archiepiscopalis plenitudinem sibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo *&c.* Datum Romę apud S. Marcum Incarnationis dominicæ millesimo quingétesimo sexagesimo primo, septimo idus Augusti, pontificatus nostri anno secundo, sic subscriptum a parte dextra *Ferdinandus cardinalis Cesius*: ab altera vero parte, *Cæsar Glorierius*, & paulo inferius *A. de Alexis*, & a tergo dictarum literarum, *registrata apud Cæsarem secretarium.* Quibus omnibus & singulis præmissis tamquam rite, & legitime factis & peractis, auctoritatem nostram judiciariam, & ordinariam interponendam duximus, & interposuimus præsentium per tenorem pariter & decretum: in quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentes literas

ANNO CHRISTI 1564.

teras sive præsens publicum transsumpti instrumentum exinde fieri, & per notarium nostrum infrascriptum subscribi & publicari mandavimus, sigilloque sedis Cameracensis jussimus & fecimus appensione communiri. Datum & actum Cameraci in audientia curiæ nostræ causarum, consueta nobis inibi ad jura reddendum & causas audiendum, in loco nostro solito & consueto pro tribunali sedendo, sub anno a nativitate domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, inductione septima, mensis vero Novembris die decima quarta, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini Pii divina providentia Papæ quarti, anno quarto, præsentibus ad hæc honorabilibus viris dominis & magistris Huberto de Clusis, & Nicolao Charlet testibus, ad præmissa vocatis atque rogatis.

LITERÆ
ILLVSTRISSIMI DOMINI CAROLI ARCH. RHEMENSIS
SVIS COMPROVINC. ECCLESIIS, ET CAPITVLIS CAMERACENSI, ATREBATENSI, ET TORNACENSI, respondentis ad superiora.

Carolus, &c. *nostris comprovincialibus ecclesiis, & capitulis Cameracensi, Atrebatensi, & Tornacensi: Gratiam & pacem a Deo per Iesum Christum.*

QVOD nuper provincialis concilii diem, & officii nostri metropolitani rationem & juris ordinem vobis omnibusque sociis & fœderatis ecclesiis indixissemus (fratres carissimi) & ad præstitutum diem minime stetissetis, literæ nobis allatæ sunt a suffraganeo, & collega nostro episcopo Cameracensi, quibus opponit Cameracensem ecclesiam antea cathedralem in metropolitanam erectam esse, ejusque jurisdictioni coepiscopos nostros Atrebatensem & Tornacensem una cum suis ecclesiis subjacere, a nostra vero provincia perpetuo segregatos, & potestate liberatos. Sed cum earum literarum veritatem attentive inspiceremus, primum deprehendimus Hispaniarum catholicum regem harum rerum omnium apud sanctitatem pontificiam oratorem extitisse, eandemque hisce de rebus cum literis frequenter, tum verbis ab eo interpellatam; in instrumento vero procuratorio eamdem sua sponte, & ultro totum hoc negotium absolvisse, quæ parum inter se cohærere nobis visa sunt; tum præceptum esse ne res conficeretur nisi vocatis iis ad quos quomodocumque pertinet; at quum admonendi Christianissimi regis Gallorum; & metropolitani episcopi quotidie potestas esset, quinquennio quidem post, unus metropolitanus, & per occasionem certior factus est, eoque modo uterque in dicta causa damnatus, demum rem omnem contra sanctorum pontificum conciliorum Niceni, Ephesini, Calchedonensis canones susceptam esse. Quod cum ita esse nobis sit persuasum, statuimus omni ratione adhibere juris remedia, ne quod ad provinciæ ornamentum a summis pontificibus per antecessores de manu in manum nobis traditum est, nostra negligentia ab alio occupatum, ut probrum nobis objici posset. Ceterum quam durum vobis esse scribitis contra stimulum calcitrare, quoties ecclesiam Rhemensem, quæ vos in Christo genuit agnoveritis, parata est ambabus manibus, omnique ut semper antea caritate vos amplecti, numquam carissimis filiis, neque re, neque consilio defutura. Datum Rhemis in concilio nostro provinciali, Idibus Decembris.

ANNO CHRISTI 1564.

CEREMONIÆ,
ET SACRÆ PRECES, QVIBVS IN PVBLICA SESSIONE CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS solitum est uti.

QVONIAM observatum est omni memoria, ut priusquam in concilio provinciali Rhemensi publicæ celebrentur sessiones, solenne fiat sacrificium missæ in magno altari ejus ecclesiæ, in qua celebranda sit sessio: Laudabile erit si dominus archiepiscopus aut aliquis ex coepiscopis illud suis cæremoniis peragat perficiatque. Cui sacrificio missæ quicumque interfuturi sunt, qui in concilio provinciali comparere debent, ii in vestiario convenientibus se induent ornamentis, quolibet eum obtenturi ordinem in choro, quem privilegii dignitas postulaverit, juxta id, quod in literis publicis ecclesiæ Rhemensis legitur.

Cum autem ex laudabili consuetudine, ante inchoationem missæ, soleant haberi conciones e suggesto, commodior erit prædicatio divini verbi ante sacrum missæ, omissis interim supplicationibus. Quam si contingat a D. archiepiscopo, aut aliquo ex coepiscopis fieri, indutus is rochetum cum superposita stola, orabit primum ante altare, deinde suggestum ascendens concionem ad finem usque perficiet.

Ceterum peracto missæ sacrificio, ac suis cæremoniis absoluto (inter quas prætermittendum non est episcopum celebrantem debere inter ejusdem missæ solennia, populo benedicere, & diaconum postquam euangelium legerit, apertum codicem eidem primo, deinde D. archiepiscopo, si non celebret, aliisque coepiscopis deosculandum deferre) apparabuntur a dextro & sinistro latere, infra magnum altare, eo numero cathedræ, quo apparebit episcopos provinciæ coram adesse. Quorum aliqui si desint, eorum absentium procuratoribus non cathedræ, sed scabella pari numero quo adfuerint, apparabuntur. At vero paululum ultra cathedras, quæ dextrorsum & sinistrorum apparatæ sunt, collocabitur una in medio altaris, a qualibet earumdem seposita. Eo itaque modo ordinatis sedibus, dominus archiepiscopus præcedente cruce, simul & coepiscopi, & absentium episcoporum provinciæ procuratores accedent ad majus altare, suam quique occupaturi sedem, eo quo infra describetur ordine.

Primus accedet D. metropolitanus, in ea, quæ in medio altaris sita est cathedra consessurus. In illis vero quæ dextrorsum apparatæ sunt, primo sedebit loco R. episcopus Suessionensis, secundo Bellovacensis, tertio Noviodunensis, quarto Tornacensis, & postremo Silvanectensis. At in iis quæ sinistrorsum dispositę sunt, primum occupabit locum R. episcopus Laudunensis, secundum Catalaunensis, tertium Ambianensis, quartum Boloniensis, & postremum Atrebatensis. Solus autem e regione D. metropolitani considebit episcopus Cameracensis, si coram adsit. Præterea absentium

ANNO CHRISTI 1564.

absentium episcoporum provinciæ procuratores, qui cum D. archiepiscopo & aliis præsentibus coepiscopis ad majus altare accesserunt eum sedendo obtinebunt ordinem, quem domini sui, si concilio interessent, servare solent, posterioribus tamen locis post præsentes episcopos consessuri. Cum itaque omnes accesserint, primum procumbent ante altare, suis innixi sedibus, ibidem Deum aliquamdiu precaturi: deinde finitis precibus, stantes exuent se pluvialibus, præter procuratores absentium episcoporum, qui ea retinent ad finem usque sessionis celebrandæ. Tum sedentes episcopi, metropolitanus quidem a diacono & aliis ministris, coepiscopi vero a suis domesticis sacellanis induentur pontificalibus ornamentis, videlicet sandaliis rubri coloris, amictu qui humeris circa collum, non capiti superimponatur, alba, cingulo, stola, cruce pectorali, pluviali, mitra, alba simplici & baculo pastorali. Sed D. archiepiscopus præter pastorale pedum, utetur cruce episcopali & mitra aurifrigiata.

Quod si contingat aliquem ex coepiscopis rem divinam ante inchoationem sessionis facere, is in vestiarium reversus exuet dalmaticas, manipulum & casulam, & accipiet pluviale, reliquas indutus sacras vestes, quibus peragendo sacro usus est, deinde albam mitram simplicem, relicta pretiosa assumet reversurus in chorum cum pedo pastorali, & in assignata sede cum coepiscopis consessurus.

Ceterum cum singulis imponi cœperint sandalia, incipiet cantor, aut alius, qui moderatur chorum in ea ecclesia, in qua fit sessio, cantare sequentem psalmum, quem integrum suaviter ac numerose modulabitur chorus.

QVAM dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini.

Cor meum & caro mea: exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum: & turtur nidum, ubi reponat pullos suos.

Altaria tua domine virtutum: rex meus & Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua domine: in secula sæculorum laudabunt te.

Beatus vir cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disponit in valle lacrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob.

Protector noster aspice Deus: & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies una in atriis tuis super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordiam & veritatem diligit Deus: gratiam & gloriam dabit dominus.

Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo qui sperat in te.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Finito psalmo, tantisper sedent in sedibus episco-

A *pi & procuratores absentium episcoporum, dum facto apud omnes silentio, diaconus, qui stat a dextra parte proximus D. archiepiscopo, converso ad chorum vultu, plena voce cantat.*

Orate.

Quo dicto, D. metropolitanus, suffraganei, & procuratores absentium suffraganeorum, cum reliquis omnibus, qui coram adsunt, genua flectunt, & orant detectis capitibus altare versus.

Interjecto autem intervallo, surgunt ab oratione D. metropolitanus, coepiscopi, & procuratores absentium episcoporum, reliquis adhuc in terram prostratis, & vultu ad altare converso, infra scriptam orationem absolute incipiunt detectis capitibus D. metropolitano eam decantante; suf- B *fraganeis vero demissa voce legentibus, his verbis.*

ADSVMVS domine sancte Spiritus. Adsumus quidem peccati immanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter aggregati, veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris: doce nos quid agamus, quo gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, ut te auxiliante tibi complacere in omnibus valeamus. Esto solus suggestor & effector judiciorum nostrorum, qui solus cum Deo Patre & ejus Filio nomen possides gloriosum. Non nos patiaris perturbatores esse justitiæ, qui summam diligis æquitatem: Non in sinistrum nos ignorantia trahat, non favor in- C flectat, non acceptio munerum, vel personæ corrumpat. Sed junge nos efficaciter tibi, solius tuæ gratiæ dono, ut simus in te unum, & in nullo aberremus a vero: quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis justitiam, ut hic a te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna.

Chorus respondet: Amen.

Hac finita oratione, surgens subdiaconus, & stans versus chorum, clara voce decantat.

Erigite vos.

Quo dicto consurgunt omnes. Deinde qui moderantur chorum, sive sit cantor ecclesiæ, sive succentor, antiphonam sequentem cantare incipiunt, ceteris in choro cum cantu prosequentibus ad finem D *usque.*

EXAVDI nos domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum, respice nos domine.

Qua decantata, iterum diaconus versus ad chorum cum cantu profert.

Orate.

Cum D. archiepiscopus & coepiscopi, cum cetera hominum turba, orant aliquantisper secreto. Interjecto autem temporis intervallo, surgens sub- E *diaconus, & stans versus chorum, clara voce iterum profert.*

Erigite vos.

Quo dicto consurgunt omnes. Deinde D. archiepiscopus & episcopi stantes versus altare sine mitris, sequentem orationem absolute proferunt, decantante quidem D. archiepiscopo, suffraganeis vero submissa voce legentibus.

Oremus.

MENTES nostras, quæsumus domine, Spiritus paracletus qui a te procedit, illuminet, & inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem. Qui tecum vivit & regnat, in unitate ejusdem

ANNO CHRISTI 1564.

ejusdem Spiritus sancti Deus. Per omnia sæcula sæculorum.

Chorus, Amen.

Qua finita oratione, D. archiepiscopus, & coepiscopi procumbunt ante altare cum mitra, suis innixi cathedris, interim dum decantatur litania per duos ex canonicis, ceteris omnibus, qui psallentes astant in choro, alternatim respondentibus modo infrascripto.

Canonici.

KYRIE eleison.

Chorus.

Kyrie eleison.

Canonici.

Christe audi nos.

Chorus.

Christe audi nos.

Canonici.

Pater de cœlis Deus, miserere nobis.

Chorus.

Pater de cœlis Deus, miserre nobis.

Canonici.

Fili redemptor mundi Deus, miserere nobis.

Repetit Chorus.

Fili redemptor mundi Deus, miserere nobis.

Canonici.

Spiritus sancte Deus, miserere nobis.

Repe. Chorus.

Spiritus sancte Deus, miserere nobis.

Canonici.

Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.

Repe. Chorus.

Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.

Canonici.

Sancta Dei genitrix.

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta virgo virginum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta Maria,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Michael,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte chorus Angelorum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Ioannes Baptista,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Petre,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Paule,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sanctæ Andrea,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Iacobe,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte chorus apostolorum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Nicasi,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancti Crispine & Crispiniane,

Chorus.

Orate pro nobis.

Canonici.

Sancte Firmine,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Luciane cum sociis tuis,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte chorus Martyrum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Remigi,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Genhebalde,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Eligi,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte Memmi,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte chorus confessorum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta Eutropia,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta Macra,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta Catharina,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancta Andragarisma,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Sancte chorus virginum,

Chorus.

Ora pro nobis.

Canonici.

Omnes Sancti,

Chorus.

Orate pro nobis.

Canonici.

Propitius

Propitius esto,

Chorus.

Parce nobis domine.

Canonici.

Ab hoste malo,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

Ab insidiis diaboli,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

Ab omni malo,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

Per crucem & passionem tuam,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

Per resurrectionem tuam,

Chorus.

Libera nos domine,

Canonici.

Per adventum sancti Spiritus paracleti,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

In die judicii,

Chorus.

Libera nos domine.

Canonici.

Peccatores,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt pacem & sanitatem nobis dones,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt iram, & indignationem a nobis auferas,

Chorus.

Te rogamus audi nos,

Canonici.

Vt ecclesiam tuam regere & defensare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt domnum apostolicum, in sancta religione conservare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt regem nostrum in perpetua prosperitate conservare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt dominum archiepiscopum & omnes coepiscopos cum omni grege sibi commisso in tuo apto servitio conservare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Quo decantato versiculo, surgunt D. archiepiscopus, & episcopi suffraganei, stantesque sine mitris, ac pedum manu tenentes (ita tamen ut præter pedum unus ex sacellanis ejusdem D. archiepiscopi. crucem archiepiscopalem ante teneat) ceteris in genua adhuc adstantibus, benedicunt synodo, D. quidem metropolitano decantante, coepiscopis vero submissa voce legentibus, his verbis.

Vt hanc sanctam synodum & omnes gradus ecclesiasticos benedicere digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Vt hanc sanctam synodum & omnes gradus ecclesiasticos benedicere & regere digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Vt hanc sanctam synodum & omnes gradus ecclesiasticos benedicere, regere, & conservare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Quo dicto, qui litaniam decantare inceperant canonici, eam prosequuntur, donec totam perfecerint, procumbentibus iterum cum mitris, D. metropolitano & coepiscopis.

Canonici.

Vt cunctum populum Christianum precioso sanguine tuo redemptum conservare digneris.

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Vt clerum & plebem totius provinciæ conservare digneris,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Fili Dei,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Fili Dei,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Fili Dei,

Chorus.

Te rogamus audi nos.

Canonici.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Chorus.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Canonici.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, parce nobis domine.

Chorus.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, parce nobis domine.

Canonici.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Chorus.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Canonici.

Christe audi nos.

Chorus.

Christe audi nos.

Canonici.

Kyrie eleison.

Chorus.

Kyrie eleison.

Canonici.

Christe eleison.

Chorus.

Christe eleison.

Canonici.

ANNO CHRISTI 1564.

Canonici & chorus simul.

Kyrie eleison.

Finita litania, consurgunt omnes. Tum D. metropolitanus & comprovinciales episcopi stantes sine mitris, vultum ad altare convertunt. Interim vero suffraganeis legentibus, incipit cantare idem D. metropolitanus hoc modo.

Oremus.

Cui respondens diaconus, submittendo genu in terram usque sic decantat.

Flectamus genua.

Interposita vero aliqua mora, erigens se subdiaconus, sic cantando respondet.

Levate.

Cum archiepiscopus decantans, suffraganeis legentibus, sequentem orationem prosequitur.

DA quæsumus ecclesiæ tuę misericors Deus, ut Spiritu sancto congregata, hostili nullatenus incursione perturbetur. Per dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, Per omnia sæcula sæculorum.

Chorus respondet.

Amen.

Qua dicta oratione, sedebit D. archiepiscopus cum ceteris coepiscopis, impositis mitris, donec ad eum puer chori thuriferarius accedat, qui petat benedici incensum, his verbis.

Benedic pater.

Respondente D. archiepiscopo.

Ab illo benedicaris, in cujus nomine cremaberis, In nomine patris, † & Filii, & Spiritus sancti.

Quo dicto, accedet item diaconus cum libro euangeliorum clauso, & ab eodem D. archiepiscopo genuflexus petet benedici, his verbis.

Iube domine benedicere.

Respondente supradicto D. archiepiscopo.

DEVS sit in corde tuo, & in labiis tuis, ad pronunciandum populo sanctum euangelium Dei, In nomine Patris, † & Filii, & Spiritus sancti.

Qui surgens proficiscetur ad pulpitum, facta prius reverentia D. archiepiscopo, ac præcedente primum puero thuriferario, cum thuribulo suffumigante, in quo paulo ante impositum fuerat incensum ab eodem D. archiepiscopo, pone sequentibus duobus aliis ceroferariis, ibidem euangelium recitaturus competens rei, de qua agatur.

Inter proficiscendum vero assurgent eidem diacono librum euangeliorum reverenter portanti D. archiepiscopus metropolitanus, & coepiscopi omnes, inclinando caput ante illum. Et dum idem euangelium recitari incœperit, stabunt illi sine mitris, versa ad diaconum facie, tantisper erecti pedum in manu tenentes, dum integre diaconus cantando illud absolverit: interim animadvertentes non omitti debere, ut cum initio euangelii decantabitur.

Gloria tibi domine.

vertant se ad altare, paulum caput ante illud inclinando.

Cum autem diaconus totum absolverit euangelium, reversus ad D. archiepiscopum, offeret ei primum apertum codicem deosculandum, deinde coepiscopis & absentium coepiscoporum procuratoribus, primo quidem iis qui dextro sedent latere, postremo vero aliis qui sinistro, idque juxta ordinem, quem illi sedendo servant. Quo quidem A *ordine, iidem tam coepiscopi quam absentium coepiscoporum procuratores post deosculationem euangelii per subdiaconum incensabuntur post dominum archiepiscopum, impositis tamen mitris. Nam singuli episcoporum dum euangelium in sessionibus deosculantur, depositas mitras, dum vero a subdiacono incensantur, impositas habere debent: Procuratores vero detecto capite incensandi sunt.*

ANNO CHRISTI 1564.

Quod si aliquis adsit prorex seu rector ejus provinciæ, in qua concilium celebretur, is & librum euangeliorum deosculabitur apertum, & a subdiacono incensabitur post episcopos & absentium episcoporum procuratores.

B *Quibus ita peractis, sedent omnes.*

Interposita autem aliqua mora, surgens D. metropolitanus sine mitra cum reliquis suffraganeis incipit hymnum, qui infra scribitur. Quo inchoato, simul ipse, simul coepiscopi procumbunt super cathedras, donec primus versus perficiatur.

VENI creator Spiritus,
Mentes tuorum visita;
Imple superna gratia,
Quæ tu creasti pectora.

C *Quo decantato versu, surgunt patres, & stant sine mitris altare versus, prosequente choro eumdem hymnum ad finem usque, prout infra descriptus est.*

Qui paracletus diceris,
Donum Dei altissimi:
Fons vivus, ignis, caritas,
Et spiritalis unctio.
Tu septiformis munere,
Dextræ Dei tu digitus:
Tu rite promissum patris,
Sermone ditans guttura.
Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus:
D Infirma nostri corporis,
Virtute firmans perpetim.
Hostem repellas longius,
Pacemque dones protinus:
Ductore sic te prævio,
Vitemus omne noxium.
Per te sciamus da Patrem,
Noscamus atque Filium:
Te utriusque Spiritum,
Credamus omni tempore.
Sit laus Patri cum Filio,
Sancto simul Paracleto:
Nobisque mittat Filius,
Charisma sancti Spiritus. Amen.

Quo completo hymno, D. A. metropolitanus sequentem versiculum incipit.

E Emitte spiritum tuum, & creabuntur.

Prosequente choro.

Et renovabis faciem terræ.

Dum archiepiscopus.

Oremus.

DEVS qui corda fidelium, sancti Spiritus illustratione, docuisti: da nobis in eodem spiritu recta sapere & de ejus semper sancta consolatione gaudere. Per dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, Qui tecum vivit & regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, Per omnia sæcula sæculorum.

Chorus respondet.

Amen.

Deinde D. archiepiscopus prosequitur.

Dominus

Dominus vobiscum.
Benedicamus domino.

Quibus absolutis tractabitur inter ipsum reverendissimum dominum archiepiscopum, & reverendissimos patres, de apertione hujus sacræ synodi provincialis, mandabiturque scribis & secretariis ejusdem, ut a singulis sciscitentur, numne ad Dei gloriam & ecclesiæ catholicæ decorem, sanctum concilium provinciale Rhemense, legitime indictum, convocatum & congregatum aperiendum videatur, illisque super hoc per dictos secretarios interrogatis, & idipsum aperiendum esse adstipulantibus uti dicti secretarii referent, præfatus reverendissimus dominus archiepiscopus tam suo, quam coepiscoporum suorum nomine dictam sanctam synodum provincialem Rhemensem apertam esse decernet & declarabit, sub hac verborum forma.

Christi nomine invocato, decernimus sanctam synodum Rhemensem esse apertam, & ita judicamus.

Postea archiepiscopus incipiet.

TE Deum laudamus:
Te dominum confitemur.

Cujus cantici cum recitatus fuerit primus versiculus, surgent patres, & tantisper stabunt sine mitris, altare versus, dum chorus cantando prosequutus fuerit ad finem usque, quæ infra scribuntur.

Te æternum patrem:
Omnis terra veneratur.
Tibi omnes angeli:
Tibi cæli & universæ potestates.
Tibi cherubin & seraphin:
Incessabili voce proclamant.
Sanctus.
Sanctus.
Sanctus dominus Deus sabaoth.
Pleni sunt cæli, & terra:
Majestatis gloriæ tuæ.
Te gloriosus:
Apostolorum chorus.
Te prophetarum:
Laudabilis numerus.
Te martyrum candidatus:
Laudat exercitus.
Te per orbem terrarum:
Sancta confitetur ecclesia.
Patrem immensæ majestatis.
Venerandum tuum verum:
Et unicum filium.
Sanctum quoque:
Paracletum spiritum.
Tu rex gloriæ Christe.
Tu patris sempiternus es filius.
Tu ad liberandum suscepturus hominem:
Non horruisti virginis uterum.
Tu devicto mortis aculeo:
Aperuisti credentibus regna cælorum.
Tu ad dexteram Dei sedes:
In gloria patris.
Iudex crederis esse venturus.

Cum autem perventum fuerit ad hunc versum.
Te ergo quæsumus.
Simul atque hæc verba recitabuntur.
Quos pretioso sanguine redemisti.
Genuflectent patres, deinde elevati finem cantici expectabunt, usque ad versum,
In te domine speravi.

A *Inclusive, prout infra scribitur, stantes quo prius dictum est modo.*

Te ergo quæsumus famulis tuis subveni:
Quos pretioso sanguine redemisti.
Æterna fac cum sanctis tuis:
In gloria munerari.
Salvum fac populum tuum domine:
Et benedic hereditati tuæ.
Et rege eos, & extolle illos:
Vsque in æternum.
Per singulos dies:
Benedicimus te.
Et laudamus nomen tuum in seculum:
Et in sæculum seculi.
Dignare domine die isto:
B Sine peccato nos custodire.
Miserere nostri domine:
Miserere nostri.
Fiat misericordia tua domine super nos:
Quemadmodum speravimus in te.
In te domine speravi:
Non confundar in æternum.

Quo finito cantico, amovetur cathedra D. metropolitani, si quæ ibidem remanserit. Deinde is ascendens ad medium altaris, versusque ad populum, ac tenens baculum pastoralem in manu, detecto tamen capite, propter crucem, quæ ante eum immediate opponitur: ceteris coepiscopis e regione stantibus, ac pedum in manu tenentibus, C *sine mitra: Procuratoribus item absentium episcoporum pro suo munere, abbatibusque & prioribus, atque iis, qui in choro pluvialibus sunt induti, itidem factitantibus, laicis tamen omnibus, qui coram adsint, genuflexis, benedicit synodo, his verbis.*

Sit nomen domini benedictum.
Adjutorium nostrum in nomine domini.
Benedicat vos omnipotens Deus, Pater † & Filius † & Spiritus † sanctus.

Tamen prætereumdum non est, quod in concilio provinciali Rhemensi, quod D. A. Gullelmus cognomento Triensis, archiepiscopus Rhemorum, Silvanecti cum suffraganeis habuit, anno domini mil- D *lesimo, trecentesimo, vicesimo sexto, anno episcopatus quarto, cum de ordine procedendi in synodo provinciali Rhemensi disceptaretur, decreto cautum fuit, ut peractis concilii ceremoniis, benediceretur poplo infrascriptis verbis.*

Christus Dei Filius qui est initium & finis: complementum vobis tribuat caritatis.

Chorus, Amen.

Et vos qui ad expletionem hujus fecit pervenire concilii: absolutos vos efficiat ab omni contagione delicti.

Chorus, Amen.

Et ab omni reatu liberiores effecti: absoluti E etiam per donum Spiritus sancti: felici reditu sedium vestrarum cubilia repetatis illæsi.

Chorus, Amen.

Quod vobis ipse prestare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum.

Chorus, Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis Pa † tris, & Fi † lii, & Spiritus † sancti, descendat super vos, & maneat semper.

Chorus, Amen.

Anno Christi 1565.

CANONES,

ET DECRETA SACRI CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS.

PRÆSIDENTE REVERENDISSIMO P. D. Maximiliano a Bergis, archiepiscopo & duce Cameracensi, sacri imperii principe, comite Cameracesii, &c.

INDEX CAPITULORUM.

MAXIMILIANUS A BERGIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA archiepiscopus, & dux Cameracensis; sacri imperii princeps, comes Cameracesii, &c. Universo clero, & populo nostræ provinciæ Cameracensis, salutem in domino perpetuam.

CUM interdum nobiscum reputamus, quantopere nostra causa hodie sancta mater ecclesia laboret, & quantis denique vulneribus ipsius membra, pluribus emortuis, saucia sint; sane crudeles nos merito filios ab ea censendos non dubitamus, nisi languenti congruentia remedia adhibeamus: ut qui inficias ire non possimus, quin sacrorum canonum neglectu, morumque deformatione, ac vitæ dissolutione, illius languori causam, immo & hostibus ejus contra illam arma dederimus. Proinde licet, causas nobis satis idoneas oblatas esse judicemus, ex concilii Tridentini mandato, quare synodum nostræ provinciæ quamprimum cogeremus; tamen ea res nos impulit maxime, quod veterem ecclesiæ consuetudinem hoc tempore restitui debere censeamus, cum aliis plurimis rationibus inducti, ac publico periculo moniti, tum ut quæ mala in ecclesiam invexit vitæ dissolutio, eadem morum reformatione A tollantur. Est enim in primis necessarium; cum impiorum hominum improbitas ad consilia religionis evertendæ, sceleratis animis conspiret, passimque pestilentiæ cathedras erigat; ut ad publicum naufragium avertendum, pii homines, quibus Christi gloria cordi est, conventus legitimos simul ineant, provideantque, collatis sententiis, qua potissimum ratione has pestes amoliri possint ab ecclesia. Quod majoribus nostris, jam inde ab apostolorum ætate, in more, & usu fuisse, ecclesiasticis historiis abunde relatum est. Nam in ecclesia si quid priscorum sæculo forte contigisset, ex B quo detrimentum ullum respublica capere, aut doctrinæ, morumque sinceritas corrumpi posset, tum, quod singuli oneri sustinendo satis se esse minime putarent, multorum aggregatione de communi inter se negotio salutariter decernebant. Spectabant enim certam ac firmam Christi pronussionem, qua collectis in suo nomine pluribus, medium se interfuturum pollicetur. Nec dubitabant quin suam vim Spiritus sanctus certis indiciis proderet, quocumque piorum ecclesia legitime convenisset. Sic Petrus, apostolorum princeps, cum Spiritus C primitias haberet, ipse tamen ex fratrum sententia, & judicio, Gentiles veteris pædagogi jugo maluit eximere, quam id sua solius auctoritate constituere: nec prius aut ipse, aut Iacobus ita Spiritui sancto visum esse pronunciavit, quam senatus apostolici de ea quæstione consensus est habitus. Hanc autem certissimam normam doctrinæ adversus hæreses asserendæ, morumque, ac disciplinæ retinendæ, non eo tantum tempore servavit ecclesia, quo principum beneficio securitas Christianis data est; sed eo quoque sæculo, quo fasces imperii Christiani nominis interitum omni crudelitate molirentur: cujusmodi fuit ille patrum congressus adversus Samosatenum D sæpius repetitus: illeque adversus Novatum habitus, & Carthagine, & Romæ multorum episcoporum conventus. Quam utilissimam consuetudinem, a sanctis patribus constabilitam, in quibus fuere Firmilianus, Cyprianus, Cornelius, compluresque pietatis maximæ viri, quamdiu posterior ecclesia retinuit, multo minus incommodi ab hæreticis impostoribus, perditisque hominibus pertulit, quam ubi desitum est, legitimo provincialium consessu, sacros conventus statis temporibus haberi: nec dubium quin exitialis ejus negligentiæ partus ad publicam calamitatem in hæc tempora reciderit. Nam cum tranquillis rebus diuturna quies nonnullos ordinis ecclesiastici languidiores ad officium præstandum redde- E ret, nec putarent in otio negotium moleste quærendum esse; nactus hanc opportunitatem satanas, astute machinas adornavit, quibus hodie religionem hæreticorum adminiculo tentaret evertere. Cui malo occurri certe melius non potuit, quam iisdem rationibus, quibus majores nostri semper ecclesiæ Christi propugnationem suscepere, id est, conciliis rite ac pie collectis. Quorum si ullo umquam tempore auctoritas, ususque fuit necessarius; pericula profecto nostra declarant, de re nulla potius nobis esse cogitandum. Quare cum sæpius inter nos de periculo

ANNO CHRISTI 1565.

culo, quod maximum ecclesiis impendet, depellendo quæreremus, hæc una, in ceteris, sacra nobis ancora visa est, si mature concilium provinciæ Cameracensis haberetur: in quo cum de restauranda disciplina, tum vero de doctrina Christiana conservanda inter patres agitaretur. Huic autem inductioni nostræ addidit animum invictissimi, atque religiosissimi principis Philippi, regis catholici, omnium optimi, ac maximi pietas: (in cujus ditione tota pene nostra provincia patet) qui cum id sibi vehementer placere, ac probari pro suo erga rem Christianam studio declarasset; tum nihil potius habuimus, quam ut diem diceremus ejus ineundi concilii. Is vero fuit dies Ioannis Baptistæ nativitati festus: quo die fratres nostri suffraganei, capitulorumque cathedralium omnium deputati complures abbates, item justo numero collegiorum, decanorum, ac sacerdotum plurimi, frequenti conventu ex tota provincia (quod felix sit, ac faustum convenere, qui omnes sancte, ac religiose moniti, eum sibi in primis scopum spectandum nobiscum censuerunt, uti ante omnia gloriæ divinæ serviatur, ut quidquid œcumenicum concilium Tridentinum statuerit, id sacrosanctum omnibus sit, & inviolabile, quidquid item anathemate damnaverit, id ut omnes execrentur: uti præterea in cultu, ceremoniis, moribus, disciplina, ceterisque iis rebus omnibus, quibus legitima ecclesiarum œconomia constitui debet, in his nihil non integrum, ac sincerum admittatur; nihil, quod sit sanctum, ac purum negligatur. Itaque ergo communi fratrum nostrorum episcoporum comprovincialium consensu, & astipulatione, duce & auspice Deo, a quo omnis sufficientia nostra est, dictam synodum provincialem editis, ac promulgatis certis statutis, & ordinationibus, ad dicti sacri œcumenici, & generalis concilii executionem facientibus, feliciter absolvimus.

Quamobrem Deo primum opt. max. gratiam habentes, & agentes immortalem, vos omnes, & singulos per viscera caritatis hortamur in domino, ut parturientem, & totis jam viribus enitentem ecclesiam, vestris cum primis votis, ac precibus adjuvetis; quo innovationem veteris patrum sanctitatis in lucem edat: molitur enim novum aliquid, & salutiferum Deus in servorum suorum conatibus; estque id in exspectatione, ut convertat manum suam ad nos; &, quod inquit Isaias, excoquat, ac purget argenti nostri scoriam, id est, pristinæ ecclesiasticæ sanctimoniæ statum restituat. Quare æquum est vos expromptum, & alacrem animum exhibere numini, ne hanc optimi patris gratiam pervicaciter abjiciatis. Hoc denique certum, & indubitatum habendum vobis est; nisi in ecclesiæ sinu, & gremio manseritis, vobis nihil esse commune cum Christo. Ea enim tabernaculum est Dei viventis; corpus est Christi electorum capitis & antistitis; domicilium est Spiritus omnium piorum doctoris, & sanctificatoris. Cujus quotquot participes effici cupiunt, illis necesse est ut ab omnibus hæreticorum imposturis abhorreant, caveantque sibi ab eo fermento, quo cælestis doctrinæ panem vitiant, & corrumpunt. Quod ipsi quidem facile consequentur, si iis salutaribus remediis se muniant, quę in concilio Tridentino & in provinciali nostro patres accuratissime deprompserunt.

A Quocirca etiam beatissimi summi pontificis mandato innixi, vobis sub inobedientiæ, & aliis gravioribus pœnis, & censuris ecclesiasticis, etiam in ipsis decretis contentis, districte præcipimus, & mandamus, ut eadem decreta, & quæ in dicta synodo nostra provinciali statuta sunt, accurate observetis; & quilibet vestrum, prout quemque concernunt, observet, & observari curet. Mandantes propterea prælatis omnibus, ac parochis, & verbi Dei concionatoribus, ut ea populis suis, quatenus hosce, atque horum salutem respiciunt, quamsæpissime (singulis suis sermonibus scilicet, eorum aliqua annuncient, ac plane, dilucideque exponant. Ad

B hæc cum pietas, quam professi sumus, id exigat, ut Paulino præcepto moniti, pro iis, qui in potestate sunt constituti, Deo opt. max. supplicemus; vos monemus, ac obsecramus, ut utriusque ministerii; id est, ecclesiastici, ac laici, principibus fausta omnia, ac felicia, in oculis domini, comprecemini, ut eorum cura, ac diligentia tranquillum, ac pacatum statum reipublicę Christianę omnes ordines retinere, & sine trepidatione Deo servire queant.

Estote igitur memores in orationibus vestris sanctissimi patris Pii quarti, pontificis maximi, præpositorumque vestrorum, qui saluti vestræ pro vobis advigilant; Cæsaris quoque, regum, & præsertim pientissimi principis Philippi, regis potentissimi, fortunam, incolumitatemque,

C & regnorum stabilitatem Deo commendare; ut divino semper præsidio septus, & hostem Christiani nominis fortiter a cervicibus fidelium repellat; cum ecclesiam Christi tuendam susceperit, ejus conatus & sancta consilia, ipse, per quem reges regnant, & imperant, sua benedictione fortunet. Datum in civitate nostra Cameracensi, loco nostræ residentiæ, anno domini millesimo, quingentesimo, sexagesimo quinto: Beatissimi vero patris, ac domini Pii IV. pontificatus anno sexto, Die tertia mensis Augusti.

PRÆFATIO.

D In nomine sanctę, & individuę Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Sancta synodus provincialis Cameracensis, in Spiritu sancto legitime congregata, considerans fidem spiritualis ædificii, ac religionis esse fundamentum, sine quo neque ecclesia subsistere, neque quisquam Deo placere queat; statuit in primis, more majorum, ut ejus fidei confessio ante omnia præmittatur, ut quod corde creditur ad justitiam, id ore profiteantur omnes ad salutem. Quæ fides cum apostolo teste sit una, eam ipsam, quam a majoribus acceptam, ductamque a Christi & apostolorum doctrina, ecclesia sancta catholica, & apostolica integram

E conservavit; eadem sancta synodus suscipit, & amplectitur. Quoniam vero hæc fides orthodoxa in primis verbo Dei nititur, quod verbum sacris literis nobis est expressum, traditioneque apostolica declaratum, sed & sacrorum conciliorum œcumenicorum, & universalis ecclesiæ sensu fideliter explicatum; ea omnia sancta synodus in hunc, qui sequitur, modum profitetur.

Credimus, & confitemur omnes utriusque testamenti canonicas scripturas, quas Spiritu sancto

ANNO CHRISTI 1565.

cto auctore divinitus traditas esse profitemur; sed & ea omnia, quæ symbolis in ecclesia receptis comprehenduntur, nempe apostolico, & eo, quo sancta ecclesia Romana, atque catholica publice utitur, nempe Credo, &c. His, inquam, symbolis comprehensa, & quæcumque præterea de fide, & doctrina a sacris œcumenicis conciliis sunt definita, & tradita; maximeque a sancto generali Tridentino concilio; nulla hæsitatione complectimur. Sensum vero canonicarum scripturarum omnium eum esse verum, & germanum credimus; non quem hominum, sibi stulte sapientium, vanitas intulerit; sed quem doctorum, ac patrum consensus, usufque sanctæ matris ecclesiæ docuit, ac tradidit.

Traditiones ab apostolis verbo, & usu traditas, receptasque, ac conservatas ab ecclesia perpetuis temporibus, tametsi eas literis non mandaverint, tamen eas omnes ut ab ipsius Christi ore per apostolos acceptas, aut ab ipsis apostolis Spiritu sancto dictante positas agnoscimus, & suscipimus.

Septem ecclesiæ sacramenta, queque de ipsis idem sanctum concilium Tridentinum mandavit, ac tradidit, ea omnia firmissime tenemus. Quæcumque vero statuit adversus omnes hujus seculi hæreses, ea omnia recipimus; simulque detestamur, & anathematizamus quicquid idem sanctum concilium Tridentinum anathemate damnat, & detestatur.

TITVLVS SIVE ARTICVLVS I.*

*In hac editione titulis sive articulis numeros adscripsimus ad majorē lectorum opportunitatē

DE LIBRIS HÆRETICORVM suspectis, & vetitis.

CAPVT I.

QVO melius Tridentini concilii decreto fiat satis; scilicet ne libri vetiti, & suspecti (quorum lectione corrumpi rudiores facile possint) in ecclesias importentur; mandat sancta synodus, ut cum magistratibus agant episcopi, ut piæ memoriæ Caroli V. Cæsaris edictum accurate servetur: Ne liceat librariis, bibliopolis, typographis ullos inferre, edere, venales exponere, quorum catalogus non sit visus, & approbatus. Rogentur quoque iidem magistratus, ut in singulos annos fidem ex formula concilii Tridentini profiteantur iidem typographi, ac librarii, simulque obedientiam sanctæ sedi apostolicæ cum renunciatione, & abnegatione omnium hæresum promittere teneantur.

CAPVT II.

Quæcumque præterea clam in vulgus inferri, & spargi possunt, quibus magicarum præstigiarum, divinationum, aliarumque hujusmodi rerum detestandus usus retineatur, quibus satanas homines perditos dementare solet, ea omnia (quoad fieri potest) prohibeant, execrentur, damnent, & exterminent pastores, concionatores, episcopi.

CAPVT III.

Libri, quibus preces variæ continentur, plerumque falsis, superstitiosisque titulis aspergun- A tur: ea omnia purgari diligenter, ad proportionem fidei reduci episcoporum sedulitate præcipit sancta synodus.

ANNO CHRISTI 1564.

II.

De lectionibus theologicis in capitulis, & monasteriis.

CAPVT I.

CLERVM rerum sacrarum non prorsus imperitum esse necesse est, scilicet ut reliquis dux esse, lucemque divini verbi præbere possit: ac maxime, ut divinarum scripturarum
B deliciis oblectatus, & imbutus, voluptates, & illecebras carnis oderit, & abjiciat: malitque pane patrisfamilias educari, quam porcorum siliquis, & glandibus obbrutescere. Quare decretum sessionis quintæ Tridentinæ synodi prorsus servandum sancta synodus denunciat.

CAPVT II.

Præcipit itaque in collegiis, atque monasteriis doctos viros constitui, qui theologiam doceant: quique in eo præstando eum ordinem teneant, qui maxime auditoribus sit commodus, ut lectionis adminiculo non doctiores tantum, sed
C probiores evadant.

CAPVT III.

Curent autem episcopi cum capitulis, & monasteriis, quacumque ratione commodius fieri queat, proposita sive pœna, sive præmio, ut frequens sit auditorium: qua in re plurimum valebit docentis industria, si sit efficax in docendo: ut non tantum rem exponere, sed auditorem dicendo retinere, & oblectare possit.

CAPVT IV.

D Relinquatur autem episcoporum, capitulorum, & abbatum judicio, qua hora, quibusve diebus sit prælegendum.

III.

De scholis.

CAPVT I.

CVM non minore cura parentes proles suas instituere, quam nutrire, ac fovere debeant: æquum est ecclesiam liberos, quos Christo per lavacrum regenerationis peperit, omni disciplina, ac salutaribus præceptis erudire. Docet
E enim scriptura: Filii tibi sunt, illos erudi, neque enim justa crementa juventus ad capescendam virtutem suscipere facile potest: nisi a pueritia iis doctrinis imbuatur, quibus robur capere ad pietatem, & religionem colendam possit. Quod quia plerisque locis partim parentum incuria, partim pastorum negligentia contemptum est: excusso timore divino multorum temeritas, audacia, & peccandi licentia crevit. Quare, ut huic malo semel occurratur, statuit sancta synodus: Id curent episcopi, ut quamprimum scholæ in urbibus, oppidis, & pagis diœcesum suarum, si collapsæ fuerint, restituantur: si conservatæ, colantur, & augeantur. Quibus scholis quicumque

ANNO CHRISTI 1565.

que præfuturi sunt, ii discipulos fidei rudimenta doceant: symbolum apostolorum, scilicet, orationem dominicam, salutationem angelicam, decalogum, ecclesiæ præcepta, & formulam confessionis; idque Latine, & vernacule juxta formam catechismi, qui rudibus & pueritiæ paulo post excudetur.

CAPVT II.

Multos inopia prohibet, ne filios in scholis literariis enutriant: quorum tamen salutis habenda est ratio, cum sint & ipsi in Christi corpore, & familia. Quamobrem diebus festis, & maxime dominicis, expleto vespertino officio, jubet sancta synodus ludimagistros docere eadem rudimenta fidei, & cathechismi pro captu, & ingenio juventutis, quæ literas non didicit: necnon subinde per vices interrogare, ut sciatur, an proficiat: atque huic negotio, tam in pagis, quam oppidis pastores incumbant, aut sacellani, aut clerici, seu matricularii. Parentes, si suos mittere negligant, moneantur: moniti, nisi pareant, magistratui deferantur. Pastores vero, aut ludimagistri, si id contempserint, ab episcopo corrigantur: &, quantum fieri possit, in scholis puerilibus puellæ separentur a pueris.

CAPVT III.

Scholarum magistri libros, auctoresque legant discipulis ex præscripto edicti Caroli V. Cæsaris piæ memoriæ. Si quos alios prælegere velint, non ante tamen id tentent, quam episcopo probati fuerint, aut ejus vicariis: nam plerumque libri grammatici, ac dialectici, ab hæreticis variis erroribus contaminati, in lucem emittuntur. Et, ut huic malo securius obviam eatur, sancta synodus monet, & hortatur magistratus, & alios, quorum interest, ut in singulos annos fidei ex formula concilii generalis Tridentini professionem, & obedientiam sanctæ sedis apostolicæ cum abnegatione omnium hæresum a dictis magistris scholarum, seu ludimagistris recipiant.

CAPVT IV.

Mandat præterea sancta synodus, ut preces, quas vocant horarias, nemo apud se retineat: si quid in eis astu, & nequitia sectariorum aspersum senserint, quod cum ecclesiæ doctrina non conveniat. Quorum nihil posthac prostare, & exponi possit, quod non prius recognitum, & approbatum per episcopum fuerit, aut per eos, quibus id negotii mandaverit.

CAPVT V.

In omnibus parochiis sint qui doceant primam juventutem, maxime in his, quæ numerosam plebem habent: pastorque singulis mensibus diligenter inquirat, quantum proficiat pueritia: idque maxime provideat, ut a teneris annis imbuatur timore, & amore domini, nec corrumpatur ulla licentia, aut doctrina, quæ nec religioni, nec bonis moribus respondeat.

CAPVT VI.

Decani autem rurales, quos Christianitatis appellant, singulis semestribus, aut saltem annis eas scholas minores visitent: referantque diligen-

A ter ordinario, quæ sit ratio instituendæ juventutis, quam quisque præceptorum inierit.

IV.

De seminario.

CAPVT I.

CVM ad hæreses extirpandas, & reddendum ecclesiæ Dei pristinum suum nitorem, & clero, sacerdotioque pristinum suum decus: ac consequenter, ut intra non multos annos ecclesia mire floreat eruditione sacra, pietate, vitæque puritate: habeantque singulæ diœceses plerosque omnes
B ministros bene idoneos ad laudabiliter obeundum munus suum, & non paucos excellentes eruditione, & pietate: nihil dici, aut cogitari possit exquisitius illo decreto sacrosanctæ synodi Tridentinæ, quo jubetur, ut in singulis diœcesibus instituantur seminaria ministrorum: atque adeo jam inde ab initio ecclesiæ vix quicquam præclarius, aut efficacius institutum esse videatur, ad reddendum ecclesiæ Dei florentissimum statum literarum sacrarum cognitione, pietate, religione, vitæque puritate: sanctissimum, & utilissimum illud decretum complectens sancta synodus vehementer hortatur, & obsecrat om-
C nes ordinis ecclesiastici viros, maximeque eos qui bonis ecclesiasticis utuntur, in hanc rem & utilissimam, & singularis apud Deum & homines meriti, omnes conatus intendant, quo brevi perfici possit, ut uberem segetem reipublicæ Christianæ hæc literarum seminaria proferant. Quæ ubi per ætatem maturuerit, ornet ecclesiam, & expleat horrea domini: neque enim melius opes ecclesiasticæ, neque sanctius collocari possunt. Nam cum sint varia officiorum genera, quibus caritas erga proximos exercetur: tamen hoc genus officii in ceteris est maxime laudabile: in quo genere eum ecclesiastici prælucere ceteris debeant: debent & ipsi in tanta calamitate, ac necessitate promptum, hilarem, ac liberalem animum præbere. Quare præcipit sancta synodus, ut, quam-
D primum fieri possit, modus constituatur facta omnium beneficiorum, atque eorum omnium, quorum decretum concilii Tridentini sessionis XXIII. cap. XVIII. mentionem facit, æstimatione, quoad hæc seminaria ponenda, & constituenda, sufficiens contributio fiat.

CAPVT II.

Hic autem modus ubi certam, ac præscriptam summam pecuniæ comprehenderit: tum videatur, quot quæque diœcesis alumnos in literis ad ecclesiarum adjumentum possit alere.
E

CAPVT III.

Id ubi constiterit: quæratur locus idoneus huic pædagogio, & accommodetur supellectile. Quærantur item magistri, qui doceant: quæ omnia intra diem festum divi Gregorii proximi perfici debebunt, vel citius, ut cuique commodum erit.

CAPVT IV.

Sint autem pueri, qui assumentur instituendi, ætatis non minoris quam duodecim annorum: teneant prima literarum rudimenta: sitque tempus studii singulorum in seminario quadrien-

ANNO CHRISTI 1565.

nium, aut eo plus, minusve, ut episcopo visum fuerit, & iis, quorum ex concilio Tridentino interest, ex præceptoris, & eorum judicio, qui seminario præfuerint: ne vel inutiles studiis locum aliorum, qui frugi sunt, occupent, vel bonæ spei juvenibus tempus ad confirmanda studia præcludatur. Quo exacto ii, quos indoles commendaverit, quique bonam literis operam navaverint, ad majora studia mitti poterunt.

CAPVT V.

Et cum sint tria hominum genera: alii pauperes, alii divites, alii mediæ cujusdam conditionis, & fortunæ, qui non ea quidem sunt fortuna, ut possint sine subsidio aliquo liberos suos in studiis alere, sed tamen partem aliquam sumptuum ferre possunt: cujusmodi sunt plurimi, qui filios habent magnæ indolis, & spei, si in literis alerentur: decernit sancta synodus instituenda esse duo genera portionum, ut pauperum filiis pro victu, & amictu in singulos conferantur libræ triginta sex, quarum singulæ valent XL. grossos Flandriæ. At mediæ conditionis hominum filiis, in subsidium studii, octodecim libræ: plus, minusve, pro modo facultatum cujusque & ingenio adolescentum tribuatur. Sic enim & pluribus succurri poterit, & nullum hominum genus (quod quidem indigeat auxilio) conqueri poterit suos filios, quos habebunt boni ingenii, a seminariorum beneficio excludi: nulliusque virtutibus obstabit res angusta domi.

CAPVT VI.

Et cum admodum incerta esse soleant voluntas, & propositum adolescentum: nedum puerorum, quibus locus petetur in seminario: pater, aut tutores declarabunt se esse ejus propositi, ut, qui assumentur ad seminarium, vitæ genus ecclesiasticum sequantur: illudque animi sui propositum jurejurando confirmabunt.

CAPVT VII.

Reliqua vero omnia quæ ad utilitatem, atque commoditatem horum seminariorum pertinebunt: ut sunt collecta, rationes, provisiones, officiarii: ea omnia providebuntur in diœcesana synodo.

V.

De doctrina, & prædicatione verbi Dei.

CAPVT I.

QVOD sacrum concilium Tridentinum de explicanda doctrina in sacris literis expressa, eadem synodus provincialis servari præcipit: scilicet ut rectores ecclesiarum omnem diligentiam adhibeant, ut singulis saltem dominicis diebus, & festis solennibus populo sibi credito verbum Dei pure, & fideliter proponant, explicentque: ut res & opportunitas exegerint, vel euangelium, vel epistolam ejus diei, omnis enim scriptura, divinitus inspirata, utilis est ad docendum, arguendum, corrigendum, & erudiendum in justitia. Iidem pastores articulos fidei subinde, sacramentorumque fructum, & usum legitimum, maxime in illorum administratione, si sit commodum, doceant: nec præcepta decalogi, & ecclesiæ prætermittent, ut eorum ministerio perfectus sit homo, ad omne opus bonum instructus.

CAPVT II.

Hortatur præterea, ut iidem pastores apostolicarum traditionum, ac sacrarum ceremoniarum vim, & institutionem pro re nata doceant; sic enim religiosius, & utilius, ac majore reverentia ab omnibus, qui pietatem colunt, servabuntur.

CAPVT III.

Ceterum in exponendis quæstionibus, de quibus controversia nobis est cum hæreticis, non jactent temere convicia: sed caritatem erga omnes, & benevolentiam præ se ferant. Explicent autem eas quæstiones pure, ac simpliciter: doceantque quid sit credendum: ac ante omnia diluant hæreticorum calumnias, dicentium sæpe ecclesiam id sentire, quod re ipsa non sentit: caveantque ne cum volunt errorem hæreticorum fugere, in alium incidant. Quod si minus docti fuerint, quam ut ea dilucide, ac solide queant exponere: sint contenti simplici doctrina ecclesiæ: hortenturque plebem ad timorem domini, religionem, bonos mores: dehortenturque ab omni scelere, ac flagitio, atque ab his maxime vitiis, ad quæ propensos senserint esse populares suos.

CAPVT IV.

Pastores non ferant quemquam in suis ecclesiis concionari sine mandato ordinarii. Doceant autem pure, Christiane, ac catholice. Abhorreant non tantum ab omni hæresi, sed etiam ab omni superstitioso, ac fabuloso dogmate.

CAPVT V.

Mandat præterea synodus pastoribus, ne libros apud se teneant, aut legant, ex quibus corrumpi religio, bonique mores, ac studium boni operis, timorque, & amor domini languere possit: ut sunt libri, qui lasciva, scurrilia, vana, & impura continent: ne horum librorum frequenti lectione seipsos, & populos sibi creditos corrumpant, proclive est enim, ut quæ quis studiose legat, & eadem doceat. Instruant autem bibliothecas suas bonorum, & piorum auctorum libris ab academiis catholicis approbatis, ex quibus doctrinam hauriant, quam salubriter suis popularibus docendo, & concionando possint effundere. Quisquis autem non paruerit, puniatur: &, si libros suspectos, aut reprobatos servaverit, agatur in eum, ut in suspectos agi jure debet: nisi consensu ordinarii, aut ecclesiæ habeant ad refutationem: de quo consensu docere tenebuntur.

CAPVT VI.

Si pastor impeditus vel ægritudine, vel alio quovis impedimento concionari non possit: teneatur sæpe alienam operam certis temporibus, ex arbitrio tamen, atque mandato ordinarii, ad id munus adhibere, & eos apud populum suum habere commendatos, tamquam operarios mercede sua dignos. Quod si contempserit, episcopus sumptu ejusdem pastoris id curet.

VI.

ANNO CHRISTI 1565.

VI.

De cultu, ceremoniis, & officio divino.

CAPVT I.

Cum in universo cultus divini genere præcipuum, ac sanctissimum illud sit, quod in offerenda corporis ac sanguinis Christi eucharistia sacerdotes exequuntur: ante omnia sancta synodus prospiciendum judicat, ne quid in tanto mysterio celebrando per incuriam, insciciam, vel contemptum admittatur, ex quo ejus mysterii dignitas apud populum minuatur: ne ex sacerdotum sordibus res, quæ sacrosancta est, in contemptum abeat; idemque probrum ecclesiasticis inferri possit quo filios Heli sacerdotis summi infames fuisse sacræ literæ referunt, nempe quod nequitia, & improbitate populum revocarent a cultu, & sacrificiis. Quare sancta synodus ante omnia, quod ad hanc rem attinet, quæcumque sanctum œcumenicum Tridentinum concilium statuit, observari mandat, atque omnibus modis hortatur, ut quicumque ad tremendum missæ sacrificium celebrandum accesserit, is in primis mentem puram, & attentam ad tanti sacramenti mysterium perficiendum adferat: nec nisi bonæ conscientiæ testimonio præditus, & pœnitentia sacramentali, si necesse fuerit, præparatus, & probatus, ac debita oratione prius accommodatus ad corporis & sanguinis Christi venerabile sacramentum Deo patri offerendum se conferat. Qui contra fecerit, a pastore, si sit in parochia: a decano, aut præposito, si sit in cathedrali, aut collegiata ecclesia, monitus, nisi resipiscat, superiori denuncietur severe castigandus.

CAPVT II.

Quicumque ad celebrandum se obtulerit, ac pridie temulentus, insolensve fuerit, aut crimen ullum notum admiserit: a rectore ecclesiæ castigandus non modo propter crimen admissum, sed & ob scandalum, & irreverentiam illatam sacramento denuncietur episcopo, aut ejus vicario, vel officiali. Rector vero, si denunciare neglexerit, tamquam tanti sceleris dissimulator puniatur. Est enim valde præposterum, & indignum quod velint sacerdotes omnem a laicis reverentiam huic sacramento exhiberi; nec ipsi tamen moribus, & religione sua exhibendam declarent.

CAPVT III.

In missis, quæ in choro canuntur, sive sint solennes, sive dominicæ, aut feriales: sic canatur & a choro, ac presbytero, & reliquis, ut non tantum aures voluptatem, sed mentes utilitatem capiant. Quoniam vero in his quædam ad doctrinam pertinent, & eruditionem fidelium: ut epistola, euangelium, symbolum: quædam ad laudes, quædam vero ad preces: statuit sancta synodus, ut quæ ad eruditionem leguntur, aut canuntur, ita legantur, & canantur ut præsentes distincte exaudire singula verba possint. Quare in symbolo canendo placet nec organa, nec musicam adhiberi: nisi sit simplex, ac talis ut singula verba sine repetitione possint intelligi. Quæ vero ad laudes pertinent: ut sunt hymni, Gloria in excelsis, Sanctus: in his musica locum habeat: sed nec lasciva, nec choreis potius, quam choro congruens: sed gravis, ac movens pios affectus. Quæ vero in missis ad preces referuntur, ea sive legantur, sive canantur, sic fiant, ut affectus deprecantis potius, quam exultantis lætitia demonstretur. Id autem curent episcopi in sua quisque ecclesia, aut diœcesi.

CAPVT IV.

Organorum usum in missis sic servari statuit sancta synodus, uti concilio Tridentino mandatum est: id est, ne modulatione lascivas cantiones imitentur. Ceterum quæ in choro cani debent ad instructionem, ea canantur voce, ut intelligantur mente: non autem organis, quæ sic ædificare nequeunt ut viva vox, piæ mentis interpres, & nuncia. Tamen ad ornatum cultus divini liceat his modulis organicis uti in Prosis, Offertorio, Sanctus, & Agnus.

CAPVT V.

Sequentias, quas Prosas appellant, recognoscant episcopi, aut quibus hoc negotium dederint: antiquasque, & sensu commendabiles, & approbatas usu veterrimo conservent. Ceterum si quæ sine legitima auctoritate invectæ sunt, & cani cœperunt, eæ diligenter examinentur: nec sit earum frequentior usus in ecclesiis.

CAPVT VI.

Ceremoniæ omnes, quæ signacula sunt pietatis, & religionis Christianæ, quasque vel ab apostolis, vel ab ecclesiæ catholicæ traditione, quasi per manum accepimus: ut sancte, & pie sunt invectæ, sic religiose conserventur in ecclesiis. In his autem, ubi fides, & devotio accesserit, Spiritus sanctus operatur, ac præsentium mentes movet efficaciter.

Quæ vero particulares sunt in singulis ecclesiis hujus provinciæ, de his episcopi considerent, quam bene analogiæ fidei, & pietati Christianæ conveniant: adhibeaturque Augustini judicium super ea re scribentis ad Ianuarium epistola cxix.

Novæ autem ceremoniæ nullæ in ecclesiis recipiantur sine episcopi judicio. Qui secus fecerit, puniatur: serventurque decreta concilii Tridentini de ceremoniis ecclesiasticis confecta.

Superstitiones omnes, si quæ in ecclesiis ceremoniarum nomine inoleverunt, ut sunt quidam præscripti numeri cereolorum, & alia hujusmodi per episcopos, facta hujus rei diligenti disquisitione, prorsus tollantur: agaturque sedulo, ut decani rurales, & rectores ecclesiarum renuncient in synodis diœcesanis, quidquid circa hæc cognoverint esse corrigendum.

CAPVT VII.

In choro cum psallitur, canonici omnes qui in choro fuerint, & sacellani psallant: nec sint in sedibus suis otiosi: nec putent se functos officio, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent: modo tamen psallere per valetudinem queant, nec aliis impediti justis de causis fuerint.

In omnibus cathedralibus & collegiatis ecclesiis singuli canonici teneantur per vices altaris ministerium subire, ordinem scilicet sacerdotii consecuti: & in choro hebdomadarium officium, quod vocant, præstare: nec omnia ea committant

tant capellanis, ut fit in quibusdam ecclesiis: salvis tamen fundationibus ecclesiarum, in quibus aliter sit constitutum.

CAPVT VIII.

Legendas & historias patrum, quæ legi solent in ecclesiis, episcopi diligenter per se, vel alios, quos ad hanc rem delegerint, examinent, ac repurgent: ne spuria, & incerta pro veris, certis, & germanis historiis legantur: & ea quidem sic repurgata nec cursim, nec lentius legantur in ecclesiis: utroque enim impeditur auditor, ne intelligat. Legantur autem distincte, presse, & intelligenter.

CAPVT IX.

Quoniam multitudine suffragiorum, precum, & psalmorum addititiorum in pluribus ecclesiis propter temporis angustiam fieri vix potest, ut attente, devote, ac religiose ea omnia vel canantur, vel legantur: placet sanctæ synodo per episcopos, & duos de capitulo, aut de monasteriis, ut res postulaverit, ea rescindi, quæ adjecta, & adventitia in servitio divino cognoverint: ut sanctius, & devotius perfici possit; sitque tempus aliquod relictum studiis, & sacratarum literarum interpretationi, sit autem ejus rei potestas penes episcopos, & clerum in synodo diœcesana. Quod si musicam in hujusmodi servitio adhiberi contigerit: tollatur tamen illa prolixitas, quæ ad rem non pertinet, qua solent in fine antiphonarum in cathedralibus ecclesiis maxime prolixius abuti.

Distributiones canonicis, & reliquis percipientibus ex præscripto synodi Tridentinæ assignentur matutino officio, missæ majori, vesperis, & anniversariis officiis pro mortuis præsentibus, qui matutino quidem officio, ac vesperis ante primi psalmi finem: in majore missa autem ante epistolam absolutam in chorum se recipiant: nec inde exeant ante officium plane perfectum: nisi justa, & rationabili causa urgente. Matutini tamen officii tempore licebit canonicis sacri audiendi causa chorum relinquere, redituris tamen, alioqui distributiones non recipiant.

In choro colloquia nulla permittantur, sed intendant omnes divino cultui. Qui contra fecerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus horæ distributione.

Deambulationes in templis divini officii tempore omnino tollantur: agantque episcopi, & capitula cum magistratibus, ne id laicis quoquo pacto liceat: & pœna constituatur transgressoribus. Canonicis autem pereat ejus diei totum emolumentum distributionis ordinariæ: Capellanis vero arbitraria pœna, & vicariis infligatur. Correcti si pergant, contumacesque se præbeant, ut rebelles puniantur superioris arbitrio.

CAPVT X.

Quoniam minime convenit prophana, & sæcularia sacris mysteriis adhiberi, vetat sancta synodus proclamationes in templis fieri earum rerum omnium, quæ ad sæcularem negotiationem pertinent: maxime, quo tempore missæ sacrificium celebratur. Percussit enim dominus Aaronis filios, quod ignem profanum in tabernaculum tulerint. Sed id liceat in egressu templi absoluto sacro.

A

CAPVT XI.

Quoniam certis festis diebus solent prætextu recreationis honestæ multa a personis ecclesiasticis patrari, quæ licentia crescente grave pariunt fidelibus offendiculum, propter scurrilia quædam, & inepta, quæ parum decenter fieri quibusdam locis, & ecclesiis solent, redolentque paganitatem potius, quam Christianam modestiam: hinc fit, ut districte mandet, ac præcipiat, ne quicquam horum futuris temporibus fieri patiantur episcopi, sive alii superiores: ne in homines ordinis ecclesiastici illud attribui jure possit apostoli

B dictum: Sedit populus edere, & bibere, & surrexerunt ludere.

Doceatur præterea populus dies festos religiosa pietate, non ingluvie, & temulentia colere. Ceterum cum diebus festis, ut plurimum vulgus ad laxiorem, & dissolutiorem vitam plerumque seipsum effundat, quam reliquis diebus: quo majore reverentia, & pietate queant observari ab omnibus, videant episcopi sint ne aliqui festi dies, quos præstet esse profestos, id est, ut vocant, operarios: atque his diebus renuncient popularibus integrum esse operas consuetas exercere: necnon provideant iidem episcopi, ut & in festis diebus, & in jejuniis indicendis usum metropolitanæ, quoad fieri possit, sequantur, demptis patroni fe-

C stis.

CAPVT XII.

Supplicationes publicæ, quas processiones vocamus, prius, quam fiant, denuncientur populo, & causæ explicentur cur ab episcopo, aut clero decretæ fuerint: quo religiosius, & majore fructu perfici queant. Populo autem in statione collecto fiat concio. Post concionem celebretur sacrum: moneanturque omnes in templo eo toto tempore persistere, orationique instare: quo melius & furorem divinum avertere, & favorem conciliare possint, ejus enim rei causa ut plurimum in ecclesia supplicationes fieri solent.

Supplicationes, quas usitato vocabulo litanias dicimus, graviter, religioseque, humili, & quasi depressa voce cani debent: ut ea ceremonia

D pius, & attentus affectus deprecantis ecclesiæ declaretur. Propterea statuit sancta synodus, ne incongrua vociferatione, aut modulis minime convenientibus ejusmodi litaniæ cantentur: quo populi devotio magis accendatur.

CAPVT XIII.

Archiepiscopo, vel episcopo rem divinam in pontificalibus quoquo pacto in ecclesia sua celebranti semper inserviant, & assistant archidiaconi duo, aut dignitates proximæ, aut seniores ecclesiæ canonici, ut maxime visum fuerit episcopo.

E

CAPVT XIV.

Introducta consuetudo, quæ potius corruptela dici potest, abigendi per strepitum eos qui chorum tardius ingrediuntur, quam pro more conveniat, non sine scandalo præsentium cultum divinum interturbat. Cui scandalo sancta synodus providendum putavit: ne errorem errore graviore videantur castigare. Propterea mandat eam consuetudinem prorsus aboleri: nec prohiberi quemquam, quo minus chorum ingredi possit:

ita

ita tamen, ut qui serius sit ingressus, distributione ejus horæ privetur, nisi legitimo impedimento justam excusationem habeat. Si quis tamen aliter se gerat in choro, quam pro more decet, ab eo, qui præest officio, signo aliquo, aut manus attactu moneatur.

CAPUT XV.

In pagis, & parochiis hora constituatur missæ diebus festis & dominicis celebrandæ: per hyemem hora nona: per æstatem hora octava: neque ab eo more parochus quavis de causa recedat. Extra natalis domini diem duas in die missas nemo celebret, nisi necessitatis causa, & per ordinarium cognita. Hora quoque vesperarum in locis, ubi dici consuetum est, paulo ante tertiam.

Qui tintinnabula, & campanulas ad harmoniam quamdam pulsare solent, caveant omnino ne hujusmodi pulsatione cantiones turpes, inhonestas, & vulgo jactatas imitentur: sed potius hymnorum, & canticorum ecclesiæ modulationes. Si quis non paruerit, puniatur: ut qui multis labendi occasionem præbuerit, & in re sacris dicata, spurca, & inhonesta attulerit.

In ecclesiis sive cathedralibus, sive collegiatis non constituantur vicarii, qui canonicas, quas vocant, horas in choro canant: nisi aut sacerdotes, aut in sacris ordinibus constituti, aut saltem lectores ordinati: atque hi, quantum fieri potest, sint cælibes, quorum mores, vitaque probata fuerit. Nec permittantur in choro psallere, nisi vestitu, & habitu corporis ministros se esse Dei, & ecclesiæ demonstrent.

Decani, seu præpositi collegiatarum ecclesiarum statuta capituli auctoritate ordinaria, aut alias stabilita, & confirmata, maxime quæ divinum officium spectant, servari: &, si antiquata sint desuetudine, restaurari diligenter curent: nec congregent capitulum, qua hora canonici in choro esse debeant, quantum fieri possit.

VII.

De ministeriis ecclesiasticis.

In ministeriis ecclesiasticis non minor delectus adhibendus est, quam fuit in ordine sacerdotii Levitici: in quo cautum mandato divino legimus, ne, qui vitio aliquo corporis laboraret, ad consortium gerendi sacerdotii vocaretur. Qua in re demonstratum est quantopere sit providendum, ut in ecclesia nemo ministerium accipiat, quem nec ætas idonea, nec indoles, nec vitæ integritas, & eruditio commendaverit. Et eam ob rem mandat Timotheo apostolus, ne cui cito manus imponat: nec peccatis alienis communicet. Si enim recte Moyses soceri consilium recepit, ut viros fortes, prudentes, alienos ab avaritia populo præficeret, qui sæcularia obirent ministeria: multo magis idem in rerum divinarum procuratione debet observari Quare sancta synodus inhærendo per omnia decretis sacri concilii Tridentini, hæc, quæ sequuntur, in ordinibus, ministeriisque conferendis omnino retinenda constituit.

CAPUT I.

In minoribus, & sacris ordinibus conferendis episcopi comprovinciales eum teneant ordinem, qui in metropoli servabitur: scilicet qui in pontificali Romano habetur.

CAPUT II.

Quotquot promovendi sunt, pridie ejus diei, A quo conferri ordines debent, aut prius, si episcopo ita videatur, veniant probandi: adsintque hora, ut minimum, octava ante meridiem, qua hora vel episcopus, vel doctus vir aliquis doctrinam Christianam explicet, summaria quadam declaratione præcipuorum capitum cathechismi, ut sic discere queant, quæ sacerdotii ministerio conveniunt.

CAPUT III.

Hora autem post meridiem secunda pro more probabuntur justo examine promovendi. In quo subdiaconi nulli admittantur, nisi qui grammaticam probe teneant, & intelligant quæ legerint: B diaconi; nisi catechismi Christiani rationem reddant interrogati: ut pote de symbolo apostolico, præceptis decalogi, & ecclesiæ sacramentis, & de his præterea quæ conveniunt ordini diaconatus. Idem quoque fiat de presbyteris. Qui omnes teneantur testimonium afferre vitæ, & probitatis suæ: quod testimonium decanus ruralis, & pastor loci, in quo resident, dare poterunt. Qui si secus, atque res habeat, testificati quacumque ex causa fuerint; severe puniantur. Dominica quoque die sive per mensem ante ordines futuros, aut prius, pastores ecclesiarum nominatim denuncient populo eos qui promoveri velint ad sacros ordines, ut liceat opponere si quid vitii deprehendi possit: & hujus proclamationis factæ adferant testimonium. C

CAPUT IV.

Eorum tituli, qui subdiaconatus ordinem quæsierint, si sint patrimoniales, an sint sufficientes, nec ne: aut per fraudem, aut dolum quæsiti: diligenter expendatur: nec recipiantur, nisi decani ruralis, vel officialis, aut utriusque testimonio per literas expresso comprobentur: sintque ut minimum quinque librarum grossorum in singulos annos. Si sint beneficiarii: ita valeant, dummodo constiterit beneficium fructus idoneos habere. Juret autem promovendus non alienaturum a se hujusmodi titulum patrimonialem, nisi aliunde sit sibi provisum; agaturque cum civili potestate, ut D edicto caveatur ne hujusmodi titulus alienetur. Beneficiarium vero non resignaturum; nisi aliud beneficium sufficiens ad se alendum susceperit. Et, ne in ea re fraus committi possit, nullam episcopi, aut ejus vicarii resignationem simplicem admittant: nisi ex literis procuratoriis, aut aliis constiterit id beneficium, quod resignandum proponetur, tituli loco non esse. Si quis vero pensionem habuerit, quæ tituli loco sit, ne extingui possit: nisi aliunde habeat, quo se alat. Qui fraudem in ea re, dolumve commiserit: arbitrio judicis ordinarii graviter castigetur. E

CAPUT V.

Rejectus ab ordinario si superiorem adeat, ut negatum beneficium ejus auctoritate obtineat, superior illud beneficium illi nulla ratione conferat, nisi cognitis prius causis rejectionis. Et si idoneæ fuerint, cur rejici debuerit, omnino non conferat.

CAPUT VI.

Quotquot habent curata beneficia unita suis ecclesiis, ut capitula, & abbates, non prius committant pastores iisdem beneficiis curatis, quam præsentati ordinario fuerint, & accepti ab eo: quoniam populus ejus curæ commendatus est, a quo

à quo iidem rectores potestatem, quam curam animarum vocant, accipient. Nec possint aut abbates, aut capitula admissos, & approbatos ab ordinario rectores revocare, nisi consenserit episcopus; & iidem rectores constituti mandatis episcoporum omnino pareant: ab iisque corrigantur, si quid deliquerint.

Caput VII.

Curati adminicularios sacerdotes non recipiant ad ministerium sacramentorum, & reliqua munera quacumque mercede; nisi episcopo oblati, acceptique ab eo, & approbati fuerint, & ejus concessionis literas habeant, & pastoribus ostendant.

Caput VIII.

Monachi cujuscumque sint ordinis, aut status, sæcularium confessiones non audiant, ac ne sacerdotum quidem, nisi id episcopus, habita hujus rei probatione, aut vicarius consenserit. Cuicumque vero rite probato episcopus id concesserit: caveat ne loco indecenti, neve tempore, quo dedeceat, hoc sacramentum pœnitentiæ ad ludibrium disciplinæ Christianæ ministret.

Caput IX.

Qui præsunt fabricis ecclesiarum nullos sacerdotes admittant ad suffragia, & sacrificia legatorum piorum causa præstanda: nisi ab episcopo, aut ejus vicario probatos, & ad id ministerium destinatos pastoris voluntate. Cui, quod ad officium ecclesiasticum pertinet, pareant: ne per licentiam aditus improbis, & vagis ad ecclesias concedatur cum detrimento, & scandalo publico. Et qui admissi fuerint, pastorem adjuvent in cultu, & officio divino.

Caput X.

Matricularii, & custodes ecclesiarum munera sordida, & plane laica non obeant: ne sint publicani, silvarum custodes, villici locaticii; nec vestitu præ se ferant aliud, quam castum, & modestum ecclesiæ ministerium, cui sunt attributi. Vestes, ornamenta, supellectilem diligenter conservent, exponantque, & reponant honeste, ut dignum est. Qui id non honeste præstiterit, fructibus episcopi judicio privetur: &, si necesse fuerit, officio submoveatur.

VIII.

De vita, & honestate clericorum.

Caput I.

Quantum probri, & incommodi ebrietas adferat, cum omnibus ordinibus reipublicæ, tum clero maxime, res ipsa docet. Atque eam ob rem ebriosum hominem navigio jactato sine ullo gubernaculo Salomon comparat. Nec enim ullum potest virtutis, aut mentis constans officium præstare, qui temulentiam, & ebrietatem sectatur. Propterea lege veteri sacerdoti mandabatur vino, ut abstineret, quo tempore munus sacerdotii esset obiturus. Quare præcipit sancta synodus, ut quicumque in clero, id est, in sorte domini fuerit annumeratus, ab hac ebrietatis, & crapulæ macula se prorsus abstineat. Tollatur autem omnino turpis ea consuetudo, qua mutuo se quandoque provocant ad haustus æquales, certantque hac infamia reliquos vincere. Isaias enim iis execrationem denunciat, omnipotentes sunt ad bibendum vinum. Quicumque vero ex clero hanc normam contempserit, nisi a superiore monitus paruerit, castigetur: castigatus si non resipuerit, suspendatur ad tempus, sive ab officio, sive a beneficio.

Caput II.

Homini ecclesiastico, quacumque dignitate fulgeat, plus laudis affert frugalitas in mensa, quam sumptus: plus dedecoris exquisitus apparatus, quam simplex: plus molestiæ longus accubitus, quam brevis, & naturæ sufficiens. Sit ergo cultus in mensa, & conviviis potius in gravitate, sobrietate, & sale conditis sermonibus, quam in pompa, & deliciis: atque ita detestetur clericus comessationes; quæ ventri sic serviunt ut menti noceant.

Caput III.

Consortium mulierum sacerdoti non convenit, quem castitas, & continentia ornare perpetuo debent: & utut castitas servari queat in muliebri consortio, raro tamen bonum nomen retineri potest. Quare præcipit sancta synodus, ne qui sacros ordines susceperit, in familia secum habeat mulierem extraneam, de qua suspicio facile sinistra concipi possit, quam suspicionem vitare nequeat, qui juvenes, cultas, procaces, otiosas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel secum alunt, vel frequenter aut adeunt, aut admittunt. Si quis hac parte peccaverit, monitus, castigatusque, nisi animum & vitam mutaverit, graviter ordinarii arbitrio puniatur.

Caput IV.

Clerici gestu, vultu, habitu, & vestitu statum, & ordinem suum profiteantur. Qui eam disciplinam neglexerit; & cum vestitum ambierit, qui deceat potius militem, aut laicum, quam clericum; castigetur, cogaturque in ordinem redigi.

Caput V.

Nec familiam habeant episcopi, reliquique omnes ordinis ecclesiastici, nisi recte institutam, moribus probatam, cultu & vestitu moderatam: quæ regulæ ac disciplinæ domesticæ certum apud eos, qui foris sunt, judicium præ se ferat.

Caput VI.

Clerici ne tabernas potorias adeant, neque diversoria frequentent, nisi sint viatores: nec omnino se misceant laicis compotantibus. vilescit enim plurimum ex ea turpi, & indecora consuetudine ecclesiastici ministerii dignitas.

Caput VII.

Sacerdote primitias celebrante, gratulatione publica æquum est auspicium tanti ministerii hilariter excipi: sed ita tamen id conceditur a sancta synodo, ut eam gratulationem, ac lætitiam nulla turpitudo vitiet. Absit igitur in convivio temulentia: ludicra omnia, cujusmodi sunt saltationes, choreæ, & hujusmodi reliqua prorsus tollantur. Servetur autem decorum per omnia, ac sacerdotalis dignitatis habeatur ratio.

ANNO CHRISTI 1565.

IX.

De examine episcoporum.

CAPVT I.

ECCLESIA cathedrali vacante fiant ante omnia publicæ supplicationes, & preces, quibus religiose postuletur a Deo, ut sedem tanti ministerii nemo suscipiat, & occupet, nisi quem ipse vocaverit, & miserit, quemque ad legitimam functionem dono spiritus sui accommodaverit. Vbi autem vel electio, vel postulatio, aut nominatio facta fuerit; per eos, eumve, quorum aut cujus interfit, auctoritate metropolitani, aut, si defuerit, vicinioris episcopi provinciæ affixis schedulis denunciatoriis ad valvas vacantis ecclesiæ, B denuncietur patere aditum omnibus, qui sciant aut impedimentum, aut vitium esse aliquod quamobrem electus, vel postulatus, aut nominatus minime promoveri debeat; ut libere, ac tuto eidem episcopo, aut archiepiscopo denuncianti intra tempus definitum significent: idemq; assumptis secum duobus vacantis ecclesiæ canonicis testes productos audiat, & examinet: quæraturque de natalium integritate, de ætate, an sit annorum triginta: de vita, moribus, & exercitiis: de gradu, statu, facultate, an doctor, an doctus saltem; sitque iis virtutibus præditus, quas apostolus in episcopo requirit: & an sex mensium spatio in sacro ordine fuerit constitutus. Quæ omnia fideliter descripta, ac ejusdem episcopi, aut archiepiscopi manu, ac sigillo firmata, & obsignata mittantur ad S. D. papam, ut sufficienter instructus C confirmare tutius electum, postulatum, aut nominatum queat. Sed & fidei, & obedientiæ professionem, quam præstare idem electus, postulatus, aut nominatus teneatur, mittat idem archiepiscopus, aut episcopus vicinior ad sedem: quo cognoscatur electus, postulatus, nominatus esse communionis catholicæ.

X.

De examine pastorum.

IN pastoribus constituendis, aut instituendis servari præcipit sancta synodus quicquid per D sacrum Tridentinum concilium decretum est: nominenturque ab ordinariis in synodis diœcesanis, qui examen sancte, & nulla fraude exequantur, ut habetur sessione XXIII. cap. XVIII.

XI.

De residentia episcoporum, & curatorum.

CAPVT I.

SANCTVM Tridentinum concilium mandat episcopis, ut in diœcesi sua quisque resideat. Id vero omnino servandum sancta synodus declarat, nam cum prælucere reliquis doctrina, & vita, E vigilantia tutari greges suos, & pericula omnia speculari, & avertere debeant; id quomodo præstare poterunt absentes? Itaque præsentia sua doceant episcopi, quanta solicitudine gregibus prospiciant.

CAPVT II.

Ii vero si absint diutius ab ecclesiis suis, nec justa, aut necessaria causa, cur absint, reddi possit; plane demonstrant de salute ecclesiarum suarum se non esse valde solicitos, nec satis providere ut nomen episcopi re ipsa sustineant. Quare servan-

A dum erit omnino Tridentini decreti mandatum: id est, ne diutius quam per trimestre in anno sit absens episcopus a sua diœcesi; nisi causis legitimis excusetur, quas exponere metropolitano debebit, qui secus fecerit, pœnis eodem decreto contentis castigetur.

CAPVT III.

Dent autem operam episcopi, si abesse ab ecclesiis contigerit, id ne fiat adventus, & quadragesimæ tempore; nec diebus festis solennibus, quibus maxime convenit episcopos ministerium obire suum in ecclesiis.

XII.

De pastorum residentia, & eorum officio.

CAPVT I.

PASTORES, ac rectores ecclesiarum Tridentini concilii decretum de residentia servent. Quod si horum aliqui quibus non erit integrum, aut fortasse commodum in ecclesiis, quas obtinent, residere, pastorisque munus exercere, intra dies quindecim post purificationis festum eas ecclesias idoneis, & approbatis resignent. Id vero si contempserint; conferat episcopus, aut qui jus habet conferendi, monitis tamen prius patronis, ut jure suo præsentandi utantur.

CAPVT II.

Pastores non modo præsentia, sed officio, ac ministerio resideant in suis ecclesiis: ac per se, quantum liceat, doceant, sacrificium offerant, sacramenta ministrent.

CAPVT III.

Venerabile corporis Christi sacramentum ad ægros non perferant rectores, nisi stola, & superpelliceo decenter ornati, lumine, & campanula præeunte; quo populus admoneatur officii sui tum erga sacramentum, tum vero erga laborantem infirmum.

Quæ septima sessione Tridentini concilii decreta, & explicata sunt, nec aliud sanctæ synodo constitui super hac re visum est, quam ut serventur.

XIII.

De visitatione.

CAPVT I.

EPISCOPI visitando, ceterique, quibus visitandi hæc provincia jure, vel consuetudine mandata est, Tridentini concilii decretum omnino servent, ac diligenter considerent quid in gregibus ecclesiæ sit ægrum, aut sanum: debile, aut firmum; confractum, aut solidum. Hæc enim proprie ad episcopum pertinere nomen ipsum indicat. In id autem quantopere sit incumbendum, Petrus & Paulus non præcepto tantum, sed exemplo docuere, uti ex actis apostolorum facile colligitur. Quæ diligentia si contemnatur; reliquum est, ut ovilibus ad perniciem adductis, severius ruinas, & interitum e manibus pastorum requirat dominus. Quare sancta synodus serio præcipit, ut hoc tam salutare, ac necessarium munus omnes, quorum interest, nec perfunctorie, nec aliena, quantum fieri possit, opera subeant; sequanturque & episcopi, & archidiaconi per omnia præscriptum concilii Tridentini.

CAPVT II.

In visitatione primum cognoscant de fide, vitæ sanctimonia ac moribus: sive visitatio fiat in monasteriis, sive capitulis tam cathedralibus, quam collegiatis, vel etiam aliis ecclesiis. Quoniam id præcipue spectandum est, ne doctrinæ sinceritas ullo errore corrumpatur; nec præterea vitiis vita maculetur. Cognoscant deinde de regula, ac statutis; an serventur, an negligantur: & singula rite, ac ordinate constituantur.

CAPVT III.

Externa etiam visitando non negligant: ut sunt habitus, decens tonsura, & hujusmodi reliqua.

CAPVT IV.

Sed illud præcipue spectent, quam recte, & diligenter pastores ministeria sua obeant: sive docendo, sive sacramenta ministrando, & venerabile sacramentum, & unctiones, & baptisteria honeste conservando. Cognoscant præterea de bonis ecclesiarum, ac supellectile, de bibliothecis, & aliis hujusmodi, ne quid per negligentiam pereat. Provideant etiam ut & fundationes observentur, & eleemosynæ, liberalitate piorum hominum institutæ, pauperibus nulla fraude distribuantur.

CAPVT V.

Omnia, si quæ deprehenderint visitando, & ea publica fuerint, castigent publice: si occulta; sic punient, ne offendiculum nasci possit. Sic deformata reforment, ut visitationis fructus omnibus innotescat.

XIV.

De potestate, ac jurisdictione ecclesiastica.

CAPVT I.

NIHIL dubitandum est duplex esse forum ecclesiasticum a Christo nomine Clavium nobis insinuatum: alterum sacramenti pœnitentiæ, quod proprie ad conscientiam spectat, in quo reus non nisi ex propria confessione solvitur, & ligatur; alterum vero jurisdictionis, & regiminis externi: in quo reus non solum ex propria confessione, sed etiam per testes convincitur, & judicatur, quo judicio publica delicta corriguntur, & puniuntur: ne per ea homines ab æterna beatitudine secludantur, sed ad vitam æternam perveniant.

CAPVT II.

Cumque in hunc finem excommunicationis gladium, veluti nervum ecclesiasticæ disciplinæ a Christo datum esse constet, quo contumaces, & rebelles a sacramentis, & communione fidelium separet, & præcidat; sane juri divino, nedum sacris repugnat canonibus, quod judices laici, quibus de rebus ecclesiæ disponendi nulla est attributa potestas, non raro prohibeant, mandentque judicibus ecclesiasticis ne excommunicatum a jure declarent, & denuncient; aut ne quem excommunicent; vel ut latam excommunicationis sententiam revocent. Proinde sancta synodus obsecrat, & obtestatur in domino serenissimum, ac invictissimum regem catholicum, aliosque principes, dominos, & magistratus civiles, ut ab hujusmodi prohibitionibus, & mandatis abstineant,

A Quin potius, si, quod absit, judicem ecclesiasticum sua jurisdictione, & potestate abuti contigerit, id ad superiores ejus ecclesiasticos referant; sintque memores pœnarum a sacris canonibus super his inflictarum.

ANNO CHRISTI 1565.

CAPVT III.

Prohibet autem hæc sancta synodus, decretis concilii sacri generalis Tridentini inhærens, omnibus, & singulis judicibus ecclesiasticis, ne leviter hujusmodi gladio feriant: sed aliis, ubicumque commode fieri poterit, tam in procedendo ac definiendo, quam exequendo juris utantur remediis, dicti sacri concilii inviolabilis præcipit auctoritas. Et, si pecuniariam pœnam indixerit judex, ad pios usus mox, ut exactæ fuerint, assignentur.

B

CAPVT IV.

Vtque dispendiosæ litium protractioni obvietur, decernit quod in omnibus actionibus personalibus ad forum ecclesiasticum pertinentibus judex curet, quoad ejus fieri possit, reum comparere personaliter, atque ad factum suum proprium respondere, non admisso procuratore; nisi de legitimo ipsius rei, saltem summarie, aut verisimiliter, constet impedimento.

CAPVT V.

Vbi autem reus comparuerit, si interrogatus a judice debitum fateatur, ilico judex dabit ei C præceptum ut solvat infra tempus de stylo, vel jure constitutum; aut si illud statim, ac simpliciter fateri nolit, sufficere poterunt tres, aut quatuor actus, seu termini judiciales: videlicet petitio actoris, & responsio rei ad petita, quæ si fuerit affirmativa, seu confessoria, statim condemnetur. Sed si negativa fuerit, & ilico probetur, continuo quoque poterit ferri sententia definitiva: nisi reus in testes excipere, & contrarias defensiones proponere velit, quo casu brevis ei terminus, sive dilatio pro ratione, & qualitate negotii præfigi debebit.

CAPVT VI.

D Si vero in jus peremptorie vocatus nec se sistere, nec litem contestari velit, citetur iterato cum monitione ut ad libellum, seu petitionem summariam actoris, cujus copia eidem tradetur, seu offeretur, responsurus compareat: deinde si tertio citatus, monitusque sub pœna confessati, respondere detractaverit, perinde habeatur, ac si contenta libelli, sive petitionis confessus foret: præviaque alia citatione, ut cautius ac securius procedatur, actor ad probandum, si testes habuerit, admittatur: sin minus, juramentum illi ex officio judicis deferatur: ut iis rite peractis, aliisque observari solitis, observatis, in causa concludatur, ut sententia definitiva feratur.

E

CAPVT VII.

Quoniam non pauci in hac provincia reperiuntur presbyteri & clerici, seu pro talibus sese gerentes, qui se notarios publicos scribunt, & nominant; quorum imperitia non solum nullitatis, sed etiam falsitatis, aliaque vitia persæpe committuntur, cum maxima contrahentium, aliorumque injuria, & præjudicio: idcirco hæc sancta synodus, inhærens decretis sacri generalis concilii Tridentini, interdicit, & inhibet omnibus, & singulis presbyteris, & clericis prædictis ne

ne in negotiis, litibus, & causis rerum ecclesiasticarum, seu spiritualium hujusmodi officium in hac nostra provincia exercere præsumant, nisi prius a locorum ordinariis prævio diligenti examine probati, & admissi fuerint. Alioqui quoscumque illorum actus, & actitata, seu instrumenta non publica, sed privata fore decernit; & quibus in judicio, & extra, fides adhiberi non debeat: & ultra hoc etiam tamquam rebelles gravius arbitrio sui ordinarii puniendos.

CAPUT VIII.

Ut autem ratio fori, ac jurisdictionis exercendæ constituatur certa aliqua, sive stipendiorum, sive aliarum quarumcumque rerum, quibus gravari litigatores quoquo pacto possint; statuit sancta synodus præscriptam unam communem formam concipi, cujus erit usus in provincia, & a qua nemini resilire liceat, quod ut commodius perfici possit, stato die per patres, officiales suffraganeorum episcoporum, aut alii ab iisdem episcopis deputandi ad metropolitanam ecclesiam convenient; atque cum ejus ecclesiæ officiali eam formam, ac regulam inter se constituent, quæ postea metropolitani, & suffraganeorum auctoritate stabiliatur, ut servetur ab omnibus.

CAPUT IX.

Mandat præterea sancta synodus provincialis, ut episcopi ad sua reversi statim in synodo diœcesana designent personas idoneas, quibus causæ ecclesiasticæ in partibus delegandæ committantur, juxta decretum decimum sessionis XXV. concilii Tridentini. Quæ personæ per metropolitanum ad sedem mittentur.

CAPUT X.

Ceterum cum sacrum Tridentinum concilium alia multa decreverit, quorum nulla provincialis hujus synodi decretis fit mentio, quia satis expressa, ac explicata sint: ea omnia, sive ad doctrinam, sive ad ecclesiasticam reformationem, & morum correctionem pertineant, sancta synodus plane, atque integre servari debere, vimque, & auctoritatem inviolabilem habere declarat.

CAPUT XI.

Decernit preterea sancta synodus, ac mandat, ut in diœcesanis conventibus episcopi omnia decreta concilii Tridentini, & quæ in hac statuta, definitaque sunt, legi ac publicari curent: eaque, ubi typis mandata fuerint, in omnibus ecclesiis, ac a quibuscumque sacris initiatis ordinibus haberi præcipit.

XV.

De matrimonio.

CAPUT I.

MATRIMONIUM res sacra est: sancta, & arcta conjunctione divinitus instituta, cum nondum inter homines peccatum natum esset. Quare nec suscipi, nec tradi nisi sancte, ac religiose debet: nec in profanis rebus haberi vinculum, cujus Deus auctor & conjunctor est. Ac propterea sancta synodus provincialis servari, ac recipi mandat quecumque de matrimonio sacrum Tridentinum concilium decrevit: atque inter cetera, quę sequuntur, præcipit.

CAPUT II.

Doceant pastores, idque frequenter populares suos in matrimonio spectari debere fidem, prolem, & sacramentum: fidem scilicet, quæ jus conjugii conservet indissolubile: prolem, ut Dei beneficio suscepta, ac donata mutua benevolentia nutriatur, & instituatur religiose: Sacramentum autem, ut exemplo Christi, & ecclesiæ divortium conjuges non separet. Separatos quacumque de causa alienus thorus non recipiat, nisi mors alterius intercesserit.

CAPUT III.

Moneant pastores puberes, & aptos ad contrahendum matrimonium, ne pietatem erga parentes deserant; sed eorum arbitrio, & consilio ineant matrimonia: malintque Iacob sanctum virum imitari quam reprobum Esaü.

CAPUT IV.

Moneant identidem parentes, ne per vim filios adigant ad hoc, illudve matrimonium. Declarent præterea contracturi an libere, an coacte consentiant, ubi nullam vim pastor cognoverit, nullumque impedimentum canonicum: hos conjungat in domino: si secus; differat.

CAPUT V.

Proclamationes ante matrimonium veteri more consuetas, & decreto Tridentini concilii mandatas non omittant pastores: jurentque contracturi nullo impedimento prohiberi, quod sciant, quin conjuges inter se esse possint.

CAPUT VI.

Sponsalia loco, ac tempore fiant commodo; id est, non in œnopoliis, aut tabernis potoriis: sed in loco sacro: non post dissolutas compotationes: cureturque, ut & sponsus & sponsa sobrii, non ebrii, neque alias mente capti sponsalia ineant.

CAPUT VII.

Matrimonia in facie ecclesiæ fieri mandat synodus, ac pastoribus præcipit, doceant conjuges non tantum esse honorificum, sed utile, faustum, & auspicatum si res sacra, cujusmodi matrimonium est, loco sacro celebretur: & uberiorem divinæ benedictionis fructum iis expectandum, qui pie, ac religiose ritum ecclesię sequuti fuerint, quam his qui contempserint.

CAPUT VIII.

Ut vitetur impudentium hominum temeritas, qui vagi frequenter per fraudem, & nefas multas diversis locis uxores ducere tentant: mandat sancta synodus, servetur Tridentini concilii de ea re decretum, ne temere ignotos pastores cum sacramenti contumelia conjungant.

CAPUT IX.

Qui falsum impedimentum sciens, prudensque attulerit, quo matrimonium futurum impediat: quique verum impedimentum sciens reticuerit: excommunicationis pœna castigetur.

Anno Christi 1565.

Caput X.

Si conjecturam habeat pastor impedimenti alicujus: Ordinarium consulat, antequam jungat matrimonio, de quibus dubitat.

Caput XI.

Gradus consanguinitatis, & affinitatis sive naturalis, sive spiritualis, quibus matrimonium impediatur Tridentini concilii decreta constituunt, quę servari omnino debere sancta synodus declarat.

Caput XII.

Susceptores e baptismo, aut susceptrices, quomodo, & cum quibus affinitatem trahant, idem concilium Tridentinum statuit: cujus normam observent, & sequantur pastores, qui nullos ad hoc munus recipiant, nisi qui annos discretionis attigerint: & sciant, quę scire debent susceptores hujusmodi.

Caput XIII.

Clandestina matrimonia, ut sunt ex Tridentini concilii decretis definita nulla, & irrita fore, episcopi denuncient, aut denunciari curent: scilicet trigesimo post die, qua id proclamatum fuerit.

XVI.

De decimis, oblationibus, & portione canonica.

Caput I.

Quæ de decimis ex concilio Tridentino clarissime mandantur, ea sancta synodus servari omnino præcipit, scilicet ut pro locorum consuetudine, juxta constitutiones apostolicas, ac edicta regia sub pœnis, ejusdem concilii decreto contentis, persolvantur: nec sint populares in Deum bonorum largitorem avari, & ministris ejus ingrati.

Caput II.

Oblationes solitas offerri in ecclesiis non laici, patroni nomine, sed pastores soli recipiant: est enim hoc prorsus indecorum. Earum autem oblationum partem, quæ patrono cedere debeat, iidem pastores fideliter reddant: ac de re tota, ne ullum offendiculum nascatur, inter se conveniant: nec liceat pastoribus eas oblationes ullo pacto elocare.

Caput III.

Quod autem ad portionem canonicam assignandam pastoribus attinet, mandat sancta synodus omnibus episcopis diligenter in sua quisque diœcesi perquirant quantos reditus, & proventus pastor ratione pastoralis beneficii possideat: efficiantque, juxta Tridentini concilii decreta, ut pastoribus sit satis ad vitam commode sustinendam: idque vel beneficiorum unione, vel cremento, & auctu portionis decimalis. Quod si nullas decimas beneficium habeat, provideatur tamen pastoribus populi subjecti symbolis, &, ut dicunt, contributione, vel alia ratione, quæcumque commodior inveniri poterit.

Caput IV.

In eam rem autem ex proportione, quotquot decimas percipiunt, æquabiliter contribuant, A quantum cuique pastori episcopi judicio ad victum sufficiat.

Caput V.

At vero quo celerius, ac melius huic necessitati prospiciatur, præcipit sancta synodus, ut mox, ubi ad sua redierint, episcopi adhibitis duobus cathedralis ecclesiæ canonicis, duobusque, si fieri potest, prælatis in eam rem diligenter incumbant: ut proxima synodo diœcesana omnibus pastoribus sit sufficienter prospectum.

Caput VI.

B Si uniones duarum ecclesiarum fieri contigerit: propter utriusque inopiam, unicus ambarum sit pastor. Cui sacellanum ad partem sollicitudinis deligere liceat: admissum tamen ab episcopo.

Caput VII.

In ecclesiis, in quibus jura pastoralia vel conventione, vel auctoritate magistratuum sunt ordinata, ea jura maneant, si æqua fuerint: si minus, vel augeantur, vel minuantur episcopi ac magistratus judicio. In quibus autem non sunt determinata, ineatur ratio cum eodem magistratu, ut fiat.

Caput VIII.

C In ecclesiis, quarum instaurari, ac refici chorus eorum sumptu debet, qui decimas capiunt, omnes ecclesiastici, qui easdem decimas obtinent, etiam si patroni non sint, ex proportione decimarum, quas recipiunt, pro sua quisque portione conferat: sive instaurari tantum iidem chori debeant, sive de integro ædificari. Chori autem si de novo construi debeant, totum ædificium eorum fiat arbitrio, qui sumptum facere debent.

Caput IX.

In ecclesiis autem, in quibus chori ędificari, & restaurari sumptu populi ex antiqua consuetudine debent, maneat in suo robore consuetudo. D

Caput X.

Quædam monasteria decimas pastoribus, & episcopis persolvere recusant ob quædam privilegia suo ordini a summis pontificibus concessa: sed quia in nonnullis parochiis omnia propemodum prædia sunt eorum monasteriorum: hinc fit, ut vix quicquam supersit patronis, & pastoribus ad onera sustinenda. Quare sancta synodus hortatur dicta monasteria, ne privilegia sua, detrimento pastorum, & ecclesiæ sic extendant, ut alligetur os bovi trituranti. Quod si contempserint, nomine provinciæ recurratur ad sanctam sedem apostolicam. E

XVII.

De purgatorio.

Caput I.

Cum de purgatorio, ac suffragiis, quæ pro mortuis pręstantur, idem sentiat sancta synodus, quod semper sensit ecclesia, quodque maxime Tridentino concilio definitum est: eadem sancta synodus præcipit servari, ac doceri, scilicet esse locum destinatum earum animarum purgationi, quæ ex hoc sæculo migrant non plane purgatæ,

gatæ, neque ab omnibus pœnis debitis penitus A absolutæ: easque animas precibus, eleemosynis, & sacrosanctæ eucharistiæ corporis Christi sacrificio, pro benignitate divinæ clementiæ juvari, quæ omnia sic offerantur a piis, & fidelibus, ut neque pro exclusis a gloria, neque pro iis, qui salutem æternam jam consecuti sunt, offerantur: sed pro iis scilicet, qui nec tam bene vixerunt, ut statim assumpti fuerint in gloriam; nec tam male, ut in damnationem sempiternam inciderint.

CAPVT II.

Doceant prætera, moneantque populum pastores, ut hæc sancta piorum exercitia, pie ac B sancte suscipiantur: nec ferant superstitiones ullas inolescere, aut incerta dogmata, quæ nulla auctoritate, nulloque ecclesiæ consensu probabilitatem habent: sed turpis plerumque quęstus faciendi instrumenta sunt. Hæc quidem episcopi diligenter curent, ut intelligant quid recte, quid perperam in his, quod ad hoc attinet, agatur, ubi primum intellexerint, hanc contagionem depellant: ne plebi imperitæ turpiter imponatur: aut hæreticis calumniæ inurendæ ansa prębeatur. Quicumque in hac re imposturam fecisse deprehensus fuerit, graviter puniatur.

De doctrina autem purgatorii, ac sequentium articulorum, nempe de invocatione sanctorum, C de imaginibus, reliquiis, & indulgentiis copiosius, & uberius tractabitur in catechismo, quem patres excudi curabunt.

XVIII.

De monasteriis virorum, & mulierum.

Vt in monasteriis tam virorum, quam mulierum regularis disciplina, ubi conservata est, firmius stabiliatur: ubi vero collapsa est, facilius restituatur; hæc statuit, & decrevit sancta synodus.

CAPVT I.

Abbates, vel præpositi, abbatissæ, vel præ- D positæ, priores, seu priorissæ quorumvis regularium locorum studeant in primis, concilii Tridentini decretis satisfaciendo, suam, suorumque vitam ad sanctæ regulæ, secundum quam sunt professi, præscriptum instituere, & componere.

CAPVT II.

Proinde frequenter divinis intersint officiis, tamquam gregis dominici veri & strenui duces: inque oratorio id dumtaxat agi permittant, quod Dei laudem, animarumque salutem, necnon proximorum ędificationem efficaciter operari di- E gnoscatur: memores quod Dei domus, domus orationis sit: & maledictus, qui facit opus Dei negligenter.

CAPVT III.

Ceterum, quia mensę communio caritatis unionem designat, & a patribus, antiquitusque statutum, observatumque fuerit in bene moratis cœnobiis ut omnes eodem in loco cibum simul caperent: statuit sancta synodus, ut superiores severe prohibeant privatas mensas: cogantque omnes, qui legitime non fuerint impediti, ad unum convenire refectorium communis refectionis gratia.

CAPVT IV.

Si locis quibusdam lectio sacra in conventuali religiosorum mensa hactenus omissa fuerit, & minus usitata: ejus usus restituatur. Iejunia item conventualia sicubi minus fuerunt observata juxta regulæ, aut locorum bene reformatorum uniuscujusque ordinis consuetudinem.

CAPVT V.

Monet quoque sancta synodus universos regularium rectores, ut una cum suis subditis corporis in conventu nonnunquam sumant refectionem: nisi per occupationes legitimas, aut hospitum multitudinem penitus impediatur.

CAPVT VI.

Hortatur insuper sancta synodus, ut quando commode fieri poterit, initio mensæ ipsorum superiorum sacræ scripturæ, aut cujuspiam pii, & catholici doctoris prælectio habeatur: ut una cum corpore sumat quoque & mens cibum. Porro expleta hujusmodi sancta prelectione nulli sermones irreligiosi ibidem misceantur; sed qui boni sint, & honesti.

CAPVT VII,

Omni diligentia curent, ut mensa sit frugalis, viteturque excessus: neque ipsi quemquam ad largius, ac immoderatius bibendum invitent; immo ne patiantur quidem, quoad ejus commode fieri potest; ne prophetæ comminatio in eos, eorumve convivas merito possit competere; Væ qui potentes estis ad bibendum: Et viri fortes ad miscendam ebrietatem.

CAPVT VIII.

Mandat sacrosancta synodus omnibus superioribus, ut diligentissimam operam adhibeant ne votum castitatis inter subditos periclitetur. Quibus etiam omnes occasiones consortii ineundi, ac familiaritatis cum mulieribus adimere adnitantur. Quæ profecto si quandoque ad cœnobia venerint, non eis concedatur accessus, etiam si religiosæ sint & moniales, ad religiosos, vel loca regularia, aut conventualia: nisi ex certa quadam, & multum rationabili causa superior facultatem fecerit.

CAPVT IX.

Cum sacrosancta synodus Tridentina & œcumenica pręceperit ea quæ ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda pertinent, fideliter observari; mandat hæc synodus omnibus monachis, & monialibus, religiosisque, ut diligentissime paupertatis votum, tamquam ineffabilis cujusdam, & dulcissimæ quietis causam custodiant: neque proprietatis vitio violent. Caveant igitur ne quid pecuniæ, aut alterius rei sibi ita retineant, vel retinere desiderent, ut communitati nolint esse commune: neve ad peculiares usus eo utantur sine superioris consensu.

CAPVT X.

Vt autem huic pestifero vitio obviam eatur, mandat sancta synodus omnibus omnium ordinum superioribus, be subditispecuniam pro quocumque cibo, vel potu, sive vestimentis, &

Anno Christi 1565.

quibuscumque necessariis administrent: sed victus omnis, potus, ac vestitus, & quicquid necessarium fuerit, decenter, & prout ratio postulat, eis porrigatur. Rescindant insuper superiores, & aboleant prorsus universa illa emolumenta, & jura, quæ antiquo more quibusdam monasteriorum officialibus concedi solebant. Breviter omnis illa pecunia, vel res, quam monachus, vel monialis acquirere sive labore, sive industria, sive amicorum liberalitate, seu denique qualibet alia occasione possit, superiori mox tradatur: ita ut ad nutum ejus, tamquam res communis, expendatur.

CAPUT XI.

Et quo hæc omnia facilius, diligentius, necnon absque tędio queant observari; præcipit sancta synodus cunctis cunctorum monasteriorum sexus utriusque superioribus quatenus secundum regulam, ac majorum instituta benigne, necnon placide subministrent omnia in universum, quæ suis subditis necessaria fuerint, & convenientia, ne infirmioribus præbeant ansam detrimenti, votæ paupertatis valde gravidi, nonnihil congerendi, & apud se retinendi: in qua quidem re si negligentiores extiterint, admoniti a suo superiore omnino compellantur.

CAPUT XII.

Quandoquidem raro admodum terminantur fine bono, quæ malo inchoantur principio: abesse omnino vult sancta synodus a religionis ingressu labem, etiamque speciem detestabilis simoniæ. Quocirca præcipit serio sacros canones insecuta, ne monachi, vel moniales aliquem, vel aliquam ad professionem recipiant mediante alicujus pecuniæ, aut muneris pacto: ne ea quidem ex causa, quod plures alere non possint sine aliquo subsidio: cum Tridentina synodus cap. III. De regularibus aperte velit ne plures recipiantur in monasterium, quam ex propriis monasterii redditibus, vel ex consuetis eleemosynis commode ali possint. Vetat etiam sancta synodus, ne in ipsis diebus professionum, & primitiarum fiat lautus sumptus, lautusque apparatus, quantus plerisque locis fieri solet: sed sint frugalia omnia, & moderata.

CAPUT XIII.

Porro moniales studeant quam accuratissime, quas de consensu episcopi, aut superioris visitatoris juxta Tridentini concilii decretum educandas, & formandas susceperint, convictrices puellas pie, & catholice instituere: neque nimium curiose vestire, & ornare: verum prout decet puellas, inter Christi sponsas versantes, cum modestia, & timore dumtaxat ornentur.

CAPUT XIV.

Insuper quo novitiorum, vel novitiarum juvenum institutio, & formatio, ubi laudabiliter continuata est, constantius conservetur: ubi vero neglecta est, diligenter instauretur: mandat omnibus monasteriorum superioribus sancta synodus, ut regulæ, ac statutorum monasterii, in quo juvenes cupiunt profiteri, lectio, & explicatio eisdem novitiis fiat: ne imprudentius voveant, si ipsis minus constet, ad quid se per professionem obligent.

A

CAPUT XV.

Numquam religiosi foris pernoctent: nisi causa ægritudinis, negotiorum monasterii, visitationis parentum, vel amicorum eis concesserit superior. In quo non nimium faciles se præbeant superiores.

CAPUT XVI.

Ceterum monet sancta synodus abbates, abbatissas, & alios monasteriorum præfectos, & præfectas, ut sui meminerint officii, seque non esse dominos bonorum monasterii, immo ne fructuum quidem: sed tantum dispensatores, & administratores: neque se pro libito dispensare posse, sed secundum intentionem ecclesiæ, & piorum fundatorum. Proinde valde reprehensibile esse eorum factum, qui ex bonis, vel etiam fructibus monasterii sui ditant propinquos, vel amicos suos. Itemque eorum, qui superfluum, & nimis fastuosum habent famulitium, & comitatum, & nimium equorum numerum; quique nimium splendide, & sumptuose ædificant, præsertim ædificia non sacra.

B

C

CAPUT XVII.

Postremo sicubi in monasteriis tam virorum, quam mulierum vel temporum lapsu, aut prælatorum negligentia propter bellorum longam continuationem insolentię, dissolutiones, ac denique abusus irrepserint: mandat sancta synodus, ut in eorumdem monasteriorum prima visitatione omnia, & singula supradicta tollantur, penitusque extirpentur: ac ad regulam, quam professi sunt, reducantur: quantumque fieri poterit decretis concilii Tridentini conformentur.

XIX.

De sanctis.

D

CAPUT I.

SANCTORUM, qui cum Christo regnant, venerationem, cultum, & invocationem ecclesia semper probavit. Hæretici vero non hujus sæculi tantum, sed vetustissimi rejecerunt. Atque in his non hæreticus sed apostata Iulianus ecclesiæ sanctam consuetudinem irrisit, & damnavit, quasi Christi martyres pro diis ea coleret. Quemadmodum autem sancti patres minime destiterunt ob hæreticorum, & gentilium contumelias, quin martyribus debitum honorem constanter semper impenderint: sic nec debent pii homines a legitimo cultu, & invocatione sanctorum abduci; quicquid adversus ecclesiam latrent nostri temporis hæretici. Sanctorum enim precibus infirmitatem mortalium juvari, firmissimis argumentis comprobatum est. Cujus rei testimonium Augustinus luculentum præstitit. Nec dubium ullum stare potest, quin, cum nos diligant, in cęlis salutem quoque nostram votis, & precibus promoveant.

E

CAPUT II.

Doceatur tamen populus, alium esse cultum, quo Deus, ac mediator Dei ac hominum, homo Christus Iesus colitur: alium, quo sanctos venerari pie debemus: colimus enim Deum, cum agnoscimus creatorem, conservatorem, bonorum largitorem; quem expectamus judicem, cui uni

ANNO CHRISTI 1565

uni reddere rationem vitæ actæ debeamus; qui A solus perdere, solus servare possit; cui soli sacrificium offertur cordis, labiorum, & sacrosanctæ eucharistiæ corporis, & sanguinis domini. quo genere cultus nec angelorum ullum, nec divorum, nec virginem deiparam colere licet.

CAPVT III.

Et quamvis divos recte colamus, vocemusque advocatos, & intercessores; non eo tamen ordine, atque loco, quo Christus homo advocatus, mediatorque esse dicitur, cujus rei admoneri debebunt populares a pastoribus, ut retundatur hæreticorum contumelia, qui dicunt ecclesiam ca- B tholicam divos æquare pontifici & mediatori nostro Christo.

CAPVT IV.

Preces fidelium analogiam & proportionem fidei sequantur. Quare admoneantur populares minus docti, ut, cum sanctorum memorias visitant, & eorum auxilium implorant ac Christiana consuetudine orationem dominicam recitant; intelligant se eam non ad sanctos, sed ad Deum dirigere, adjunctis sibi comprecatoribus sanctis.

CAPVT V.

Doceatur præterea populus quo discrimine usa est, & utitur ecclesia in litania cum invocatur Deus, & cum invocantur divi. In ea enim fa- C cile perspicitur alium esse cultum, qui exhibetur Deo; alium qui sanctis defertur. Sic enim vulgus se non facile patietur abripi hæreticorum præstigiis.

CAPVT VI.

Doceatur itaque populus, preces quidem sanctorum admodum utiles ad impetranda dona non modo corporalia, & temporalia, sed spiritualia, & æterna. Sed tamen abominandam esse eorum vanitatem, ac superstitionem, qui certo pollicentur non ex hac vita migraturos sine pœnitentia, & sacramentis eos, qui hunc, illumve ex divis coluerint, qui securitatem in rebus gerendis, fortunę certum, ac optatum eventum iisdem promittunt; & si qua alia hujusmodi profe- D rantur, & credantur, veluti & illud quoque plane reprobandum est, si qui certo numero, præscriptaque missarum forma aliqua, aut precum, affirmant certas, designatasque animas e purgatorio semper liberari.

XX.

De imaginibus.

CAPVT I.

IMAGINES Christi, ac divorum in templis habendas esse, universalis synodus septima tradidit; idemque Tridentinum concilium confir- E mavit, quibus recte ejus honoris externa signa exhibentur, cultusque, & invocationis, quam rei significatæ deferimus; ut sunt genuflexio & reliqua hujus generis. Neque absurdum, aut impium quoquo pacto videri debet; cum in signis prototypa veneramur. Sicuti nec vituperari debet, si sceleratorum principum, odio tyrannidis, populus imagines evertat. Sed, ne quid agatur in ecclesia præpostere, quod ad hanc rem attinet, hęc, sancta synodus, quæ sequuntur, constituit.

CAPVT II.

Imagines in templis nullæ statuantur; nisi episcopi consensu, & judicio. Si quæ autem erectæ fuerint, ac prę se ferant quicquam quod non deceat, neque prototypo congruat, tolli eas, aut mutari jubeto.

CAPVT III.

Doceatur præterea populus imagini cultum nullum deberi aut propter materiam, aut propter elegantiam, aut propter pretium operis, aut propter quidvis aliud, quod sit in artificio, aut imaginis substantia; sed propter rem significatam, ad quam hic cultus & honos præcipue refertur. Et sic admonendus est, animum orantis, aut venerantis in rem significatam referri; & non in signum: quod nec audit, nec videt, nec sentit.

CAPVT IV.

Prętereaadmoneatur populus imperitæ plebis causa maxime positas esse imagines, ut illarum aspectu docti, & moniti patrocinium divorum, & pietatem in Christo conservemus, & eorum vitam imitemur.

CAPVT V.

Miracula nulla locum, aut auctoritatem habeant sine judicio ecclesię per episcopum declarato: ne præstigiæ dæmonum, aut imposturæ improborum hominum pro certis, verisque miraculis ad contumeliam nominis divini habeantur.

XXI.

De reliquiis.

CAPVT I.

SANCTORVM reliquias ita venerari præcipit sancta synodus, ut ex concilio Tridentino decretum accepimus, cum enim non tantum sint monumenta, quibus martyrum, ac divorum memoria renovetur, sed fuerint viva corporis Christi membra, ac templa Spiritus sancti olim ad sempiternam gloriam excitanda; eo propensiore devotione venerandæ sunt. Sed, ut in his omnis tollatur abusus. prohibet sancta synodus ne quis novas, aut ignotas reliquias populo venerandas offerat; nisi prius ab ordinario probatæ fuerint: & in his, quas constiterit veras esse, ritus fieri vetat, quos ecclesiæ & religionis sinceritas non approbat: nec nisi decenter, & tempore congruo circumferantur.

XXII.

De indulgentiis.

QVIA per indiscretas, & superfluas indulgentias & claves ecclesię contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur; ideo prohibet sancta synodus ne quis ullas novas, aut ignotas indulgentias populo commendet, & promerendas offerat, nisi prius ab ordinario visitatę fuerint, & probatæ. Ac pręcipit etiam eadem synodus ut parochi populum suum diligenter admoneant, ne circum foraneis quibusdam, aut etiam impressis libellis temere fidem adhibeant, qui ex levibus, vanis, & superstitiosis causis exorbitantes indulgentias pollicentur; cum indulgentiæ non

ANNO CHRISTI 1565.

non nisi ex piis, & rationabilibus causis concedi debeant.

Postremo mandat hæc sancta synodus omnibus, & singulis episcopis, abbatibus, capitulis, & aliis quibuscumque personis ecclesiasticis & sæcularibus ut præmissa omnia, & singula, & quæ a sacro concilio Tridentino constituta sunt, districte observent, & observari faciant, sub pœnis inibi respective contentis.

Anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, mensis vero Iulii die vigesima quinta, de mandato reverendissimi archiepiscopi Cameracensis præsidentis, & reverendissimorum Atrebatensis, Namurcensis, & Audomarensis, episcoporum comprovincialium, in sancta synodo provinciali Cameracensi, in Spiritu sancto legitime congregata, assidentium: Nos scribæ infrascripti, ab ipsa sancta synodo deputati, & jurati præscripta decreta, & statuta synodalia aliena manu fideliter scripta, & cum originalibus collata, & concordata, in fidem omnium, & singulorum in eisdem contentorum, subscriptionibus nostris consuetis signavimus.

Io. le Duc manu propria signavit.

Ita est Io. Nerchier.

ACTA
CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS.

Præsidente R. P. domino Maximiliano a Bergis, archiepiscopo & duce Cameracensi, sacri imperii principe, comite Cameracesii, &c.

Cum ceremoniis, & orationibus, quæ in illo habitæ fuerunt.

Literæ indictionis, & convocationis.

MAXIMILIANUS a Bergis Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus & dux Cameracensis, sacri imperii princeps, comes Cameracesii, &c. Universo clero & populo nostrarum provinciæ, civitatis & diœcesis Cameracensis, salutem in eo, a quo est omnium salus. Ecclesiam suam pretiosissimo Filii sui sanguine redemptam Deus optimus maximus eousque multo jam tempore jactari, affligi, labefactarique (exigentibus id nostris, proh dolor, peccatis) permisit, ut nemo bonæ mentis Christianus non debuerit metuere, jam adesse diem, quo saltem in plerisque, & quidem præcipuis hactenus in eadem utcumque manentibus regnis, & provinciis, velut a fundamentis disturbata penitus corrueret, everteretur que. At quod idem tamen ipse vere pius & misericors dominus, totiusque consolationis pater, qui numquam ita irascitur, ut misericordiæ obliviscatur, nondum omnino suæ clementiæ oculos ab eadem averterit, certissimum debet esse argumentum, quod proculdubio ipse spiritu oris sui eidem suggesserit, ut ad unicum illud tandem confugeret remedium, quo a primis suis incunabilis, similibus agitata procellis, ad pristinam tranquillitatem recuperandam, eodem suggerente, feliciter hactenus usa fuit, sacrum (dico) œcumenicum & generale concilium. Quum enim unicam suam sponsam (quæ etsi aliquando sine ruga fuit & A macula; nunc est ita omnis generis tam doctrinæ, quam morum deformata sordibus, ut genuinæ illius formæ vix ulla restent vestigia) tanto dignatus sit bono, ut post sæpius repetitam, & per gravissima, quæ inciderunt disturbia & impedimenta, distractam concilii generalis convocationem, tandem ad optatum finem & consummationem perduxerit legitime habitum generale concilium Tridentinum; æquum est certe ut ipsius, qui bonorum omnium est dator, tantam benignitatem experti, gratias eidem ex animo agamus omnes, & in spem seriam firmamque erigamur, futurum ut ejusdem dono & favore B res ecclesiasticæ multo posthac, quam antea, felicius meliusque gerantur, & succedant, ipsaque ecclesia pristinæ suæ dignitati, saltem magna ex parte, aliquando restituatur: maxime si (quod debemus) divino primitus implorato auxilio operam adhibeamus omnes, ut quæ saluberrime pro mitiganda ipsius Dei justissima ira, ipsiusque promerendis beneficiis sunt constituta, debitæ & necessariæ demandentur executioni, & in praxim & observationem transmittantur. Nos itaque non ignorantes nobis non solum ex officio, verum etiam tam ex ipsius C sacri concilii, quam summi pontificis confirmatorio mandato incumbere, provincialem synodum ad finem effectumque prædictum indicere, & convocare: cupientesque, quantum in nobis est, hac in parte, & officio & mandato prædictis, uti debemus, satisfacere, prehabita super hoc cum reverendissimis in Christo patribus & fratribus episcopis nostris comprovincialibus, ac capitulo ecclesiæ nostræ metropolitanæ, eorumve respective ad hoc delegatis, matura deliberatione, dictam synodum provincialem in dicta civitate, ecclesiaque nostra metropolitana, ad Dei omnipotentis laudem & gloriam celebrare decrevimus. Illamque in dicta nostra ecclesia ad dominicam (Quasi modo) diem scilicet octavam post sa- D cratissimum dominicæ resurrectionis diem proxime futurum, incipiendam, prosequendam, & eodem domino adjuvante absolvendam indicimus, convocamus, atque decernimus. Quocirca reverendissimos in Christo patres & fratres, Tornacensem, Atrebatensem, Audomarensem, & Namurcensem episcopos nostros comprovinciales præfatos, ac alios quoscumque qui de jure vel consuetudine synodo provinciali interesse debent; auctoritate nostra archiepiscopali & ordinaria serio requirimus, hortamur, & admonemus; eisque nihilominus, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, dictique sacri concilii œcumenici ac mandati confirmatorii, sub pœnis inibi contentis & comminatis districte præcipientes mandamus, E ut ad dictam synodum seu concilium provinciale ibi celebrandum intra eam diem conveniant, & personaliter compareant: (nisi forte justo detineantur impedimento, quod per procuratores suos legitimos, qui huic concilio interesse debeant, probare tenebuntur) ipsique comprovinciales nostri episcopi prædicti, quoscumque etiam suarum respective diœcesium abbates, prælatos, & alios qui de jure vel consuetudine, aut privilegio interesse debent, ad illam quoque tunc convenire, & comparere faciant, ad audiendum in primis a nobis, quæ rei, de qua agitur, pondus spectare videbuntur proponi: & deinde, communicatis nobiscum consiliis, consultandum de modo & ratione, cum quam maximo fieri poterit fructu, prædictam executionem in hac nostra

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

nostra provincia faciendi: ac ordinandum quoque, & concludendum, publicandumque quæ secundum sanctissimas dicti concilii œcumenici constitutiones & decreta, ad tollendum ex agro dominico in medio tritici jacta jampridem inimici hominis pravę falsæque doctrinæ zizania, superstitiones, omnisque generis abusus & scandala e medio amovenda, moresque in melius reformandos, quam maxime utilia necessariaque ex communi consilio comperientur. Ad quam rem ut meliorem queat quisque præstare operam, operæpretium erit ut diligenter perlectis perpensisque ejusdem concilii generalis constitutionibus, & decretis, diligenter quoque de defectibus malisque omnibus quæ in gregem sibi commissum irrepserunt, sive ea fidei nostræ orthodoxæ; B sanctæque religioni adversari, sive morum emendationem, correctionemve postulare videbuntur, inquirat, eaque ita annotet, memoriæve commendet, ut in ipsa synodo (sicuti alioqui etiam ex officio quisque tenetur) fidelem, veracemque valeat facere relationem. Quo scilicet Deo spiritum sapientię mentibus nostris inspirante opportunis mediis, quæ in dicto sacro œcumenico concilio sancita sunt, exequi, malisque omnibus & abusibus prædictis obviare, &, quoad ejus fieri poterit, e medio omnia tollere possimus. Datum in civitate nostra Cameracensi, anno a nativitate domini nostri Iesu Christi, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, mensis Decembris, die vicesima octava.

Maximilianus a Bergis.

Ad præfati reverendiss. & illustriss. domini archiepiscopi domini mei gratiosissimi mandatum proprium.

G. de la Rue.

Literæ prorogationis datæ XX. *Aprilis.*

MAXIMILIANVS a Bergis Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus & dux Cameracensis, sacri imperii princeps, comes Cameracesii &c. Vniversis & singulis Christi fidelibus salutem in domino. Cum sacri œcumenici & generalis concilii Tridentini decreto sancitum sit, ut provincialia concilia, sicubi omissa sunt, D pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur; quodque propterea metropolitani intra annum ad minus a fine dicti concilii, & deinde quolibet saltem triennio post octavam paschæ resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio commodiori tempore, pro more provinciæ, non prætermittant synodum in sua quisque provincia cogere: atque deinde beatissimus in Christo pater & dominus noster D. Pius divina providentia papa quartus, præhabita desuper cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali- E bus matura deliberatione, de eorumdem consilio, pariter & assensu, omnia & singula dicti concilii decreta confirmaverit, & ab omnibus Christi fidelibus suscipienda & servanda esse decreverit, ac in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœnis a sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio suo infligendis universis & singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & aliis quibusvis ecclesiarum prælatis, ut eadem decret · in judicio & extra diligenter observent, & a subditis quisque suis faciant inviolabiter observari, districte præceperit & manda-

A verit: & ad hæc quoque prædicta decreta, ad reformationem, & jus positivum tantum spectantia, illa præsertim, quæ tempora certa præstituunt, veluti ad provinciales, diœcesanasque synodos celebrandas, ac complures res hujusmodi exequendas, a Kalendis Maii proxime præteriti, eos omnes, ad quos pertinent, obligare cœpisse; neque post eam diem excusationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam esse, auctoritate apostolica declaraverit: proinde nos nolentes nostro in hac parte deesse officio, synodum provincialem in ecclesia nostra Cameracensi, die octava post instans festum paschæ, jam pridem indiximus, & coegimus; illamque nostris comprovincialibus episcopis, ceterisque prælatis, capitulis, conventibus, collegiis ac personis qui de jure vel consuetudine interesse debent, significavimus, & ad eam quoque diem & locum comparere jussimus. Verum quia propter certas arduas & graves causas, quæ a perpaucis citra diebus obvenerunt, dicta dies rebus gerendis nondum satis commoda fore timetur, atque nonnullis nostris comprovincialibus minus opportuna: maturis desuper cum venerabilibus fratribus nostris capitulo ecclesiæ nostræ, consilio & deliberatione præhabitis, eamdem diem in festum nativitatis B. Ioannis Baptistæ proxime futurum differendam & prorogandam decrevimus, ac differimus & prorogamus; ipsamque synodum seu concilium provinciale tunc in ecclesia nostra præfata celebrare statuimus. C Quocirca reverendiss. in Christo patres, ac venerabiles fratres comprovinciales nostros episcopos, ipsorumque ecclesiarum cathedralium capitula, ac alios quoscumque, qui de jure vel consuetudine interesse debent, iterum requirimus, monemus, & exhortamur, eisque nihilominus, & eorum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, dictique sacri concilii œcumenici, ac mandati confirmatorii, subque pœnis inibi contentis, districte præcipientes mandamus, ut ad dictam synodum seu concilium provinciale, tunc in præfata ecclesia nostra celebrandum conveniant, & personaliter compareant; ipsique comprovinciales nostri episcopi prædicti, quoscumque suarum diœcesium respective abbates, prælatos, conventus, capitula, & collegia, aliosque qui de jure, vel consuetudine interesse debent, ad illud tunc quoque convenire & comparere faciant, ad faciendum, fierique videndum & audiendum ea omnia & singula, quæ in priori nostro convocationis edicto, sive mandato continentur. Atque, ut præsentes nostræ literæ ad omnium, quorum interest, notitiam perveniant, earum exempla manu nostra subsignata, ac contrasigillo nostro eisdem subimpresso, munita, valvis sæpedictæ ecclesiæ nostræ, aliarumque ecclesiarum nostrę provinciæ, affigi volumus; illosque sic arctare, ac si ipsismet coram prælectæ, & insinuatæ forent, decernimus & declaramus. Datum in civitate nostra Cameracensi die vigesima mensis Aprilis, anno a nativitate domini nostri Iesu Christi millesimo quingentesimo sexagesimo quinto.

Maurilianus a Bergis.

Ad præfati reverendissimi & illustrissimi domini archiepiscopi, domini mei gratiosissimi mandatum proprium.

De la Rue.

ANNO CHRISTI 1565.

QVIBVS quidem literis indictionis, & prorogationis per certos statores, notariosque, seu tabelliones publicos valvis ecclesiæ metropolitanæ Cameracensis, & aliarum ecclesiarum cathedralium ejus provinciæ affixis, earumque episcopis, & capitulis, ac aliis, quorum interest, debite intimatis, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto indictione octava mensis vero Iunii die vigesima, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Pii divina providentia papæ quarti anno sexto; cum jam complures advenissent ad dictum concilium provinciale vocati, præfatus reverendissimus dominus archiepiscopus edicto publico, valvis dictę ecclesiæ metropolitanæ, ac palatii sui archiepiscopalis affixo, jussit intimari omnibus, qui concilio provinciali interesse debent, ut ipso die nativitatis divi Ioannis Baptistæ festo ab officio vespertino in aula juxta sacellum ejusdem palatii loco consistoriali ad hoc specialiter designato, & præparato comparerent.

Itaque die & loco sic indictis, reverendissimus dominus archiepiscopus, & reverendissimi patres, domini, Atrebatensis, (sede episcopali Tornacensi, per obitum bonæ memoriæ quondam domini Caroli de Croy episcopi novissime defuncti, vacante) Namurcensis, & Audomarensis episcopi comprovinciales, ac episcopus Calchedonensis ejusdem reverendiss. archiepiscopi suffraganeus, ac in spiritualibus & temporalibus vicarius generalis, una cum insignis capituli metropolitanæ Cameracensis, cathedraliumque ecclesiarum, Tornacensis, Atrebatensis, Namurcensis, & Audomarensis, capitulorum delegatis, reverendisque dominis abbatibus quamplurimis, ac capitulorum primariæ ecclesiæ collegiatæ sancti Gaugerici Cameracensis, beatæ Mariæ Vvalincurtensis, sancti Germani Montensis, Condatensis, Binchiensis, Antoniensis, Ariensis, sancti Amati, sancti Petri Duacensis, sancti Audomari Lileriensis, sanctę Gudilæ Bruxellensis, Anderlechtensis, Lirensis, Turnhoutensis, Teneramundensis, Alostensis, & plurium aliorum capitulorum diœcesis & provinciæ Cameracensis, respective ecclesiarum collegiatarum delegatis, & procuratoribus, ac quamplurimis archipresbyteris, seu decanis Christianitatis, curatisque diœcesis Cameracensis, & plurimorum quoque abbatum, abbatissarum, priorum, & præpositorum procuratoribus, ad prædictam synodum provincialem specialiter missis; ac multis denique tam ex Lovaniensi, quam Duacensi academiis, sacræ theologiæ, jurisque canonici doctoribus, eo quoque per præfatum reverendissimum dominum archiepiscopum evocatis, convenerunt in loco consistorii prædicto, ubi erectum erat altare continens in medio signum sancti Spiritus, cui ascriptum erat illud ad Ephes. IV. NOLITE CONTRISTARE SPIRITUM DOMINI. Illis autem omnibus considentibus, idem reverendissimus dominus archiepiscopus, quo controversis obviaret, quæ ex evocatione, aut sedendi ordine, vel præcedentia (uti vocant) suboriri possent, declaravit, totum quicquid ejus fieret, nemini præjudicio fore, quominus quilibet jus, quod sibi competere prætendit, salvum retineat. Atque demum patres, ordinesque synodi, seu concilii provincialis, ut sepositis quibusque humanis affectibus, & passionibus, una secum de modo exequendi, & observandi sacrum œcumenicum, & generale concilium Tridentinum, (quandoquidem id quoque a beatissimo domino nostro papa mandatum esset) deque morum reformatione, ac restituenda, quoad ejus fieri possit, disciplina ecclesiastica, aliisque ad eam rem necessariis mediis, mature deliberarent, & consulerent; sequenti verborum forma cohortatus est.

Cohortatio reverendissimi domini archiepiscopi.

QVIA ex literis convocationis hujus nostri conventus causas abunde satis cognovistis, easdem hic repetere operæpretium non putamus; sed reliquum esse, ut quæ nobis maxime salutaria composuit remedia sacrum œcumenicum concilium Tridentinum, morbis ipsis nunc applicemus, atque in primis de modo, & ratione rei gerendæ mature consulamus; idque eo animo, & zelo quo res tanti momenti merito tractari debet, quippe libero, & immuni ab omnibus humanis affectibus, ac maligni spiritus suggestionibus, ut solam Dei gloriam ob oculos habuisse videamur, certo nobis persuadentes illius divinum numen continuo nobis adfuturum, cui non minus apertę sunt, & patent nostræ cogitationes, quam actiones. Adeo ut si intus non habeamus eam sinceritatem, quæ nostræ respondeat professioni; certe verendum est ne in nos conjiciatur, quod in scriptura de Scribis & Pharisæis legitur: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Nam si hoc non immerito dictum fuit iis, qui specie quadam divini honoris promovendi, aliud spectant, inanem gloriam aut simile quid aucupantes, multo magis in eos quadrat, qui, quod recte fit, si palam impedire non possunt vel non audent, affectu tamen, quantum possunt, remorantur. Porro si væ gravissimum per prophetam suum comminatus est dominus eis qui opus suum faciunt negligenter, quanto magis illis, qui non modo negligenter; sed & illud ne fiat, impedire student: vel, si hoc nequeant, dum recte fit, & quo debet animo, alio torquent. Ideoque quod ad me attinet, patres, & fratres dilectissimi, profiteor me hic, Deo teste, aliud nihil quærere aut spectare, quam nudam Dei gloriam, & animarum salutem, studiumque præstandæ obedientiæ, quam sanctæ synodo Tridentinæ per sedem apostolicam confirmatæ debeo: ac proinde me ipsum, illius, ac præsentis quoque synodi determinationi, in omnibus, prout vobis videbitur, & res postulabit, libenter ac reverenter fore submissurus, & accomodaturus. Vosque in visceribus caritatis domini nostri Iesu Christi hortor, & moneo, (quamvis pro vestra prudentia, & animi promptitudine hac admonitione mea nihil opus sit) ut id ipsum quoque pari sinceritate facere non gravemini. Cumque, ut jam dictum est, omnis actionis nostrę scopus esse debeat Dei gloria, & animarum salus, ad quam inter alia dicti sacri concilii antidota, necessaria est in primis nostri ipsius emendatio, restauratioque ecclesiasticæ disciplinæ, nostra certe culpa penitus collapsæ & obliteratæ: (utpote quorum incuria & negligentia omnes abusus, & ex his scandala, hæresesque, mala denique omnia in ecclesiam irrepserunt) maximopere igitur nobis laborandum est, ut ea pristino ecclesiæ decori respondeat, & quidem in nobis ipsis (inquam) ne, dum alienorum morborum rationē habemus, nostri ipsius languoris obliti, merito jubeamur trabem ex oculo proprio ejicere; nobisque dicatur, quod aliis imponimus

ANNO CHRISTI 1565.

mus opera gravia, quæ ipsi digito nollemus attingere. Quo igitur majori cum fructu remedia, per prædictæ synodi decreta nobis exhibita, opportune applicare possimus: vos omnes oro, obsecro, & obtestor ne præsentem hanc occasionem, fortasse numquamredituram, nobis elabi patiamur; sed potius conjunctissimis animis omnes juxta divi Pauli monitionem idem dicamus, idem sentiamus, idem agamus omnes. Idque in spiritu humilitatis, & mansuetudinis. Absit hoc loco indignissima omnis contentio, omnisque qui non sit secundum scientiam zelus: ne secundum ejusdem Pauli sententiam sic homines nos esse, & secundum hominem ambulare ostendamus, uti spiritus Dei expertes nos esse declaremus: neque enim aliud est Paulo secundum hominem ambulare. Absit quoque omnis rancor, & amarulentiæ affectus; cum nihil æque rectum consilium impediat, judiciumque subvertat, & obscuret.

Hunc unanimiter nobis scopum præfigamus, ut dum membra quædam nostra, patrumque nostrorum negligentia, deperdita, forsitan recuperare non possumus, saltem operam demus, ne malum hoc, quo perierunt, latius serpat, immo si qui aut vacillant adhuc, aut omnino jam ab ecclesia discesserunt, non tamen penitus insanabiles sunt, nostra diligentia, & bono exemplo confirmentur, & reducantur. Alioqui dubitandum non est nos idem manere judicium, quod olim per prophetam suum comminatus est dominus pastoribus, gregem sibi commissum negligentibus, dicens. Quod infirmum fuit non consolidastis, quod ægrotum non sanastis, quod confractum non alligastis, quod abactum non reduxistis, & quod perierat non quæsistis. Et paulo post adjunxit, Vivo ego, dicit dominus Deus, pro eo, quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, ecce ego super pastores requiram gregem meum de manu eorum. Et eamdem fere, quamvis aliis verbis, tam gravem comminationem, etiam alibi sæpius repetivit. Quam ut evadere commodius queamus, continuo ob oculos ponamus paratam nobis mercedem, si pastorali nostro muneri satisfacientes gregis nobis commissi saluti prospeximus: & eas, quæ vel abactæ, vel transfugæ factæ sunt oves, ad ovile reduxerimus: memores quod ipse salvator noster dixit maximum gaudium in cælis fore angelis super uno peccatore pœnitentiam agente. Quod cum ita sit, non dubium est quin longe majus futurum sit ibi gaudium, si nos ipsos in primis, nostroque exemplo multas animarum chiliades ad rectam, tam vitæ, quam fidei rationem nobiscum revocaverimus. Quod tanto certe nobis est agendum affectu & studio, ut nihil tam earum esse debeat, quod hujus causa libenter non abjiciamus: nihil tamen suave, aut delectabile, quod tanto bono non postponamus. Et sicut omnino confido vos omnes in hoc negotio libenter omnem operam, ingenium & laborem nobiscum adhibituros: ita quoque spero vos alacriter laboraturos, ut ecclesiastica disciplina restituatur: tollanturque e medio scandala, per quæ multa animarum millia una cum auctoribus eorum jam pridem in infernum esse demersa vehementer est metuendum. Neque posthac spero futurum, ut nos convinci patiamur quod usque adeo simus obcæcati vitiis, & passionibus nostris, ut, dum ab illis recedere differimus, nostras in primis, & omnium denique nobis commissorum animas, in æternæ damnationis periculo simus diutius relicturi. Cujus tam piæ voluntatis nullum exhibere poterimus specimen evidentius, quam si iis, quæ nostra sunt postpositis, tantum quæramus quæ sunt Jesu Christi & perpendamus diligenter, quam semper fuerit Deo grata humilis obedientia, quantaque per illam homines assecuti beneficia: & quanta ex adverso mala pepererit tam inobediens superbia, quam curiosa inobedientia: etiam si solum eam spectemus, qua primus noster parens vetitum momordit pomum: quam tanti divina fecit justitia, ut adhuc totus mundus pœnas ejus luat. Quæ res merito monere nos debet, ut nihil tergiversantes obvjis ulnis acceptemus, quæ sancta mater ecclesia nuper ad hoc in viris & piissimis, & doctissimis, undequaque convocatis, congregata Tridenti in hunc nobis præscripsit finem. Ne, si non faciamus, in tam reprobum videamur traditi sensum, ut etiam Spiritui sancto, per os illius loquenti, resistere velle videamur, nolleque intelligere ut bene agamus: sicque in manus Dei viventis (quod omnium maxime horrendum) culpa nostra exigente incidamus. Meminerimus nobis, hoc est Dei sacerdotibus, dictum, Vos estis sal terræ: ac proinde nobis studiose curandum esse, ne quid insulsum, aut corruptum in nobis inveniatur: sive ut nosipsi ab omni corruptione mundi simus. Alioqui certe quid expectare poterimus, & debebimus, quam ut tamquam sal, quod evanuit, abjiciamur foras, & conculcemur ab hominibus? Neque enim est quod speremus, nisi (dum adhuc durant longaminitas, & patientia Dei nostri, ad pœnitentiam nos expectans) resipiscamus & serio ad illum convertamur: quin eadem nobis sint eventura quæ per totam fere Germaniam, Galliam, Angliam, Scotiam, toti pœne ordini nostro jam pridem vidimus evenisse ad oculum: Canonicorum scilicet loca vacantia, possessiones eorum in prophanos usus distractas, episcoporum sedes, & parochorum ecclesias, pulsis, immo conculcatis illis, hæreticis commissas. Taceo de monasteriis: cum lippis & tonsoribus notum sit multis in locis ea, monachis, non solum expulsis, sed & crudeliter trucidatis, direpta, & funditus eversa. Quæ certe nihil aliud sunt quam certissima argumenta iræ Dei nostri, & justissima ipsius judicia: quod scilicet evanescere sal terræ, quod erant ipsi, passi essent. Quod autem non mitiora nobis immineant, qui velut pusillus grex hic constituti sumus in medio luporum, illorum certe nos merito monere debent exempla, nisi (quod debemus) piæ matris nostræ ecclesiæ consiliis, monitisque acquiescentes, quæ ipsa nobis præparavit, ad mitigandam justissimam Dei iram remedia, demisse, humiliterque sumamus, illisque nos accommodemus. Quod si faciemus, non solum placabilem eum inveniemus, sed & directorem habebimus eorum omnium, quæ ad eum finem acturi sumus. Et, ut eam omnium vestrum mentem, & intentionem esse credam, facit quod tam alacriter, tanto numero, tantoque itineris labore vos huc convenisse videam. Quæ quoque mihi spem faciunt certissimam rei bene gerendæ. Maxime, quia non dubito quin omnes se præparent jejuniis, & orationibus, ac aliis mediis, quæ Deo nos reconciliare, & gratiæ ejusdem capaciores reddere solent: sic ut impræsentiarum aliud nihil reliquum censeam, quam ut pro hac animi promptitudine nobis, immo potius Deo exhibita, immensas ei, ac vobis omnibus gratias agam: eumque ex animo orem, ut nos omnes in hoc sancto proposito confirmare,

ANNO CHRISTI 1565.

firmare, & conatus nostros ad sibi gratum, nobisque salutarem deducere dignetur finem. Amen.

Deinde reverendissimus dominus archiepiscopus reliquum esse dixit, ut scriba & promotores constituerentur futuri concilii. Quapropter astipulantibus reliquis reverendissimis patribus ac dominis ibidem præsentibus, creavit venerabiles viros dominos Ioannem le Ducq ecclesiæ metropolitanæ, & Ioannem Merchier primariæ ecclesiæ collegiatæ sancti Gaugerici Cameracensis scholasticos, & canonicos, dicti concilii provincialis scribas, & secretarios, atque Augustinum Conuers utriusque juris licentiatum, & canonicum dictæ ecclesiæ metropolitanæ, & Dominicum B Merlin decanum, & canonicum dictæ ecclesiæ sancti Gaugerici, ejusdem concilii promotores: atque ab eisdem respective fidelitatis juramenta recepit.

Hisque peractis, mandatum est ex parte reverendissimi domini archiepiscopi, ut die sequenti, hora septima matutina, omnes patres, abbates, priores, præpositi, & alii, convenirent in palatio archiepiscopali, pontificalibus ornati insigniis, aliisque vestimentis, cujuscumque ordini congruis induti, reverendissimum dominum archiepiscopum, ad ecclesiam metropolitanam deducturi, ubi reverendissimus dominus Atrebatensis in choro ejusdem ecclesiæ majoris habiturus esset orationem: ipseque reverendissimus dominus archi- C episcopus celebraturus saerum de sancto Spiritu, quo gratia ipsius humiliter imploretur: precesque, in conciliis provincialibus fundi solitæ, devote persolvantur, atq; demum concilium ipsum provinciale Cameracense, quatenus id patres legitime convocatum & coactum esse judicaverint, aperiendum esse decernatur.

Die igitur vigesima quinta mensis Iunii, horaque prædicta reverendissimus dominus archiepiscopus, pallio, mitra, aliisque pontificalibus insigniis amictus, cruceque archiepiscopali ante eum delata, a reverendissimis dominis episcopis comprovincialibus, reverendisque dominis abbatibus mitellatis, & pedis seu baculis (ut vocant) pastoralibus decoratis, collegioque metropolitano Cameracensi, ac Tornacensi, Atrebatensi, Namurcensi, & Audomarensi, ecclesiarum D cathedralium delegatis, atque sancti Gaugerici, & sanctæ Crucis civitatis Cameracensis, collegiatarum ecclesiarum: abbatiarumque sancti Sepulchri, & sancti Auberti Cameracensis, & beatæ Mariæ virginis de Cantimprato canonicis, & religiosis chlamydibus (quas cappas vocant) insignitis, reliquisque collegiatarum ecclesiarum deputatis, habitu canonicali: archipresbyteris vero, seu decanis ruralibus & curatis, absentiumque procuratoribus & legatis, seu nuntiis, superpelliciis & stolis indutis: ac copiosa denique cleri & populi multitudine, ad ecclesiam metropolitanam e palatio suo archiepiscopali deductus E fuit. Ubi cum ipse reverendissimus dominus archiepiscopus cum suis suffraganeis & aliis, flexis genibus, preces domino obtulisset, omnesque in cathedris & locis suis consedissent: (ubi etiam magistratui dictæ civitatis, qui illum comitatus erat, locus condignus fuit designatus) reverendissimus dominus Atrebatensis conscendit suggestum in medio chori constitutum, habuitque orationem non minus piam, & gravem, quam elegantem & doctam, ac præsenti negotio maxime accommodatam: qua cumprimis hujus nostri A temporis calamitatem deplorans, ecclesiam in hæc usque tempora semper ab hæreticis plus esse passam, quam ab ethnicis & paganis, pluribus exemplis confirmavit, ac denique media quibus e medio hæreses tolli possent, adduxit.

Qua quidem oratione habita, celebratum est per reverendissimum dominum archiepiscopum missæ sacrificium de sancto Spiritu secundum morem ecclesiæ Cameracensis, valde solenne, epistolam decantante abbate Maricolensi: euangelium vero, abbate sancti Gisleni in cella.

Peracto sacro reverendissimus dominus archiepiscopus, & ceteri episcopi in suis cathedris sedentes, juxta magnum altare induti sint sandaliis, & aliis ornamentis episcopalibus: sicque indutus archiepiscopus surrexit, & chlamydem quoque pastoralem, quam cappam vocant, assumpsit. Atque interea dum hæc fiunt, chorus decantabat psalmum, domino cantore incipiente, *Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum, &c.* quem cum vicarii & cantores musici prosequerentur, vocati sunt scribæ & secretarii concilii provincialis, jussique astare reverendissimo domino archiepiscopo, ut, quæ fierent, videntes & audientes in acta redigerent. Decantato autem dicto psalmo, diaconus assurgens, versa ad chorum facie, alta voce protulit, *Orate:* moxque dominus archiepiscopus, coepiscopi, & reliqui omnes genua flectentes orarunt detectis capitibus altare versus. Deinde idem dominus archiepiscopus, & coepiscopi consurgentes ceteris in terram procumbentibus steterunt absque mitris, incipientes orationem subsequentem, decantante eam domino metropolitano, coepiscopis vero remissiore voce legentibus. *Adsumus domine sancte Spiritus*, adsumus quidem peccati immanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter aggregati, veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris: doce nos quid agamus, quo gradiamur, & ostende quid efficere debeamus: ut te auxiliante tibi complacere in omnibus valeamus: Esto solus suggestor, & effector judiciorum nostrorum, qui solus cum Deo patre, & ejus Filio, nomen possides gloriosum: non nos patiaris perturbatores esse justitiæ, qui summam diligis æquitatem: non in sinistrum nos ignorantia trahat: non furor inflectat: non acceptio munerum, vel personarum corrumpat: sed conjunge nos efficaciter tibi, solius tuæ gratiæ dono: ut simus in te unum, & in nullo aberremus a vero, quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis justitiam: ut hic a te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. Chorus respondit, *Amen.* Postea vero subdiaconus assurgens chorum versus, clara voce præfatus est, *Exigite vos.* Consurgentibus omnibus, ac postmodum dominis cantore, & succentore hanc antiphonam incipientibus, prosequente eam choro ad finem usque, *Exaudi nos domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos domine.* Qua finita iterum diaconus protulit, *Orate.* Sicque dominus archiepiscopus, & coepiscopi cum aliis in terram prostrati, aliquantisper orarunt secreto: deinde subdiaconus cecinit, *Exigite vos*, consurgentibus omnibus: stantes autem domini archiepiscopus & coepiscopi, absolute potulerunt orationem quæ subsequitur, decantante quidem eam metropolitano, coepiscopis vero legentibus, idque sine mitris: *Omnipotens sempiterne Deus*, qui

ANNO CHRISTI 1565.

qui sacro verbi tui oraculo promisisti, ubi duo vel tres in nomine tuo congregati essent; te medium fore: adesto propitius cœtui nostro: & cor nostrum illumina misericors Deus, ut a bono misericordiæ tuæ nullatenus aberremus: sed rectum justitiæ tuæ tramitem in omnibus teneamus, per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum, *&c.* Hac oratione peracta, iterum procumbebant omnes, & a tribus canonicis, jussu domini cantoris, litania decantabatur in ecclesia Cameracensi legi solita usque, *Vt dominum archiepiscopum, & omnes coepiscopos, cum omni grege sibi commisso, in suo apto servitio conservare digneris?* Choro respondente, *Te rogamus audi nos.* Dicto articulo ter repetito. Quo decantato assurrexit dominus archiepiscopus, & coepiscopi, detectis capitibus, ceteris vero non surgentibus: tuncque cruce ante se delata, tenens in manu pedum pastorale, benedixit sacræ synodo his verbis, *Vt hanc sanctam synodum, & omnes gradus ecclesiasticos benedicere digneris?* Choro respondente, *Te rogamus audi nos.* Et iterum, *Vt hanc sanctam synodum, & omnes gradus ecclesiasticos benedicere, & regere digneris? Te rogamus audi nos.* Et rursus, *Vt hanc sanctam synodum, & omnes gradus ecclesiasticos benedicere, regere, & conservare digneris? Te rogamus audi nos.*

Quibus sic dictis iterum procumbebat dominus metropolitanus, & coepiscopi cum mitris, donec dicti tres canonici decantassent litaniam, *Vt cunctum populum Christianum, pretioso sanguine tuo redemptum conservare digneris, Te rogamus audi nos. Vt clerum & populum totius provinciæ conservare digneris, Fili Dei,* &c.

Finita litania, & consurgentibus omnibus, dominus archiepiscopus altare versus sine mitra dixit, *Oremus.* Stantibus etiam sine mitris coepiscopis, diaconus cantabat, *Flectamus genua.* Interposita aliqua mora, donec subdiaconus erigens se sic decantaret, *Levate;* & dominus archiepiscopus hanc prosecutus est orationem, *Da, quæsumus,* ecclesiæ tuæ misericors Deus, ut Spiritu sancto congregata hostili nullatenus incursione perturbetur per dominum *&c.* Postea vero ante dominum archiepiscopum imponebatur thuribulo incensum subfumigans, & accedens diaconus ante altare, petiit ab eo benedici: tuncque cum libro clauso præcedente subdiacono, deferente thuribulum suffumigans, ac duobus pueris symphoniacis luminaria deferentibus itum est ad locum quemdam eminentiorem, quem vulgo appellant Doxale, ubi euangelium decantatum fuit ab eodem diacono abbate sancti Gisleni, scilicet euangelium secundum Lucam, de missione discipulorum, inclinantibus ante illud capita tam metropolitano, quam coepiscopo, stantibus sine mitris versa facie ad euangelium, & pedum tantisper in manibus tenentibus donec idem decantatum fuerat. Eoque decantato, delatus fuit codex ad metropolitanum, & ceteros comprovinciales deosculandus, primo quidem ad eos, qui dextro assidebant lateri, tum vero ad alios qui sinistro. Postremo iterum assurgens dominus metropolitanus cum suis coepiscopis, & reliquis omnibus, aperto capite incepit hymnum, *Veni creator Spiritus,* prosequente eum choro ad finem usque, procumbentibus patribus sine mitris, & reliquis omnibus, donec primus ejusdem hymni versiculus decantatus fuerat: quo finito assurgentes, steterunt ad finem usque. Expleto hymno, dominus archiepiscopus cecinit versiculum, *Emitte Spiritum,* &c. Respondente choro, *Et renovabis faciem terræ.* Tunc archiepiscopus dixit, *Oremus. Deus qui corda fidelium,* &c. Chorus, *Amen.* Quibus absolutis, tractatum fuit inter ipsum reverendissimum dominum archiepiscopum, & reverendissimos patres, de apertione hujus sacræ synodi provincialis: fuitque mandatum scribis & secretariis ejusdem, ut a singulis sciscitarentur, num ne ad Dei gloriam & ecclesiæ catholicæ decorem, sanctum concilium provinciale Cameracense legitime indictum, convocatum, & congregatum aperiendum videatur: illisque super hoc per dictos secretarios interrogatis, & idipsum aperiendum esse astipulantibus, (ubi dicti secretarii retulerunt) præfatus reverendissimus dominus archiepiscopus, tam suo, quam coepiscoporum suorum nomine dictam sanctam synodum provincialem Cameracensem apertam esse decrevit & declaravit, sub hac verborum forma. Christi nomine invocato decernimus sanctam synodum provincialem Cameracensem esse apertam, & ita judicamus. atque illico decantatum fuit, *Te Deum laudamus*, reverendissimo domino metropolitano inchoante, & choro idipsum prosequente ad finem usque. Dataque deinde benedictione archiepiscopali, fuit per dictos scribas & secretarios indicta congregatio in diem crastinum hora octava ante meridiem in palatio archiepiscopali, ac loco consistoriali prædesignatis.

Altera vero die, quæ erat vigesima sexta mensis Iunii, hora & loco præscriptis, comparuerunt reverendissimus dominus archiepiscopus, & ejus suffraganei, ceterique prælati, & ordines ecclesiastici, illisque ad sacrum audiendum procumbentibus, celebratum fuit per unum reverendissimi domini archiepiscopi sacellanorum sacrum de sancto Spiritu, in quo sacro reverendus pater dominus abbas sancti Auberti Cameracensis, tamquam primus & perpetuus dicti reverendissimi domini archiepiscopali sacellanus, lecto euangelio dedit idipsum eidem reverendissimo, & ejus suffraganeis osculandum. Sacro autem paracto, reverendissimus dominus archiepiscopus stans ante medium altare, cum suis coepiscopis, clara & intelligibili voce oravit & dixit orationem præscriptam: *Adsumus domine sancte Spiritus,* adsumus peccati quidem immanitate detenti, sed in nomine tuo aggregati, *&c.* Qua oratione finita, omnibusque considentibus, lecta & publicata fuerunt decreta subscripta.

Visum est patribus operæpretium esse ut hæc sancta synodus, quoad fieri possit, sit frequentissima; tum ob negotia quæ in ea geri debent, tum maxime propter gloriam nominis domini. Idcirco omnibus, quorum interest, & qui de jure aut consuetudine tenentur huic synodo adesse, mandamus ne hinc recedant, nisi impetrata a nobis venia; reliquos hortamur ne hinc quoque, priusquam absolutæ sint supplicationes publicæ, quas processiones vocant, se moveant nobis insalutatis.

TENOR ALTERIVS DECRETI.

QVONIAM plurimum interest, ut præsentem habeamus gratiam numinis, cujus aspiratione hæc sancta synodus dirigatur: videtur necessarium, ut quanta maxima animi devotione possumus, hanc Spiritus sancti gratiam nobis conciliemus, & ea scrutemur, quæ maxime conducunt ad unitatem & concordiam alendam inter nos; ut idem spectemus omnes, idemque dicamus.

mus. Quapropter sequuti antiquissimum morem ecclesiæ, innovatum iis diebus a patribus Rhemensis synodi, existimamus operæpretium facturos nos esse si proxima sexta feria, qui dies erit festus apostolorum Petri & Pauli, publicæ supplicationi (quam processionem vocant) omnes humiliter incumbamus, ac deinde sacrosanctam eucharistiam manu reverendissimi domini archiepiscopi, qui missæ sacrificium celebraturus est, devote recipiamus, ad declarandum unitatem voluntatum in nobis, & vinculum caritatis, & ut Deus clementer illabatur mentibus nostris per donum Spiritus sancti, quo recte procedere & feliciter claudi possit hæc sancta synodus.

Postea vero domini promotores hujus sacræ synodi petierunt evocari omnes citatos monitos, & convocatos ad hujusmodi synodum provincialem, & quoscumque alios de jure, vel consuetudine eidem interesse debentes, & ad eorum petitionem omnes evocati fuere juxta formam catalogi notar is traditi; absque tamen præjudicio ordinis & præeminentiæ, aut præcedentiæ cujuslibet, uti & initio hujus synodi per reverendissimum dominum archiepiscopum declaratum est. Et ad visitanda & examinanda procuratoria absentium, reverendissimus dominus archiepiscopus præsidens negotium tradidit reverendissimo episcopo Audomarensi, & reverendis dominis abbatibus, Marchianensi, & sancti Gisleni in cella, venerabilibusque viris dominis Leonardo de Garbecq utriusque juris licentiato, insignis ecclesiæ metropolitanæ canonico, necnon decano Tornacensi, & Nicolao Maigrot canonico Atrebatensi, ac Nicolao Lengainge Audomarensi canonico, quibus a meridie hora secunda ad eadem examinandum, & crastina die hora octava referendum consistorialiter validitatem, aut invaliditatem eorumdem, statutæ & præfixæ sunt; indictaq; fuit congregatio loco, & hora præscriptis.

Die ergo vigesima septima mensis Iunii, loco & hora consuetis, cum celebratum esset in consistorio sacrum, lectaque per reverendissimum dominum archiepiscopum oratio præscripta, *Adsumus domine sancte Spiritus* &c. rogarunt promotores concilii num placeret eidem domino reverendissimo & reliquis patribus, quod procederetur ad contumaciam absentium, & rejectionem procuratoriorum, quæ non videbantur sufficientia. Ad quam petitionem responsum est per dominum archiepiscopum, quod ea res differretur in aliud tempus commodius & magis opportunum; & interea procederetur ad lectionem canonum & decretorum concilii Tridentini: cumque ob supplicationem publicam ac generalem per reverendissimum dominum archiepiscopum in festum sanctorum Petri & Pauli apostolorum indictam; tum sacrum quoque in ecclesia metropolitana solenniter ex more ejusdem ecclesiæ tunc celebrandum; nonnullis visum esset commode fieri non posse, ut omnes decreto novissime publicato, quoad receptionem venerabilis sacramenti eucharistiæ manu reverendissimi domini archiepiscopi, satisfaciant; visum fuit patribus idem decretum modo præscripto moderari posse.

Quia difficile videtur, & propemodum impossibile, ut omnes, qui huic synodo intersunt, possint eucharistiam sumere manu D. archiepisc. eo die, quo fiet processio; episcopi saltem, cum iis qui altari reverendissimo domino archiepiscopo ministrabunt, manu ejusdem reverendiss. communicent. Ceterum hortatur, ac præcipit ut eodem die omnes, qui sacerdotes essent, celebrarent, reliqui vero non sacerdotes communicarent in loco aliquo ab eis eligendo: adhortans patres ut non solum illo die, sed, quam sæpissime possent missæ sacrificium celebrent, ut Deus spiritu suo nobis uberius semper effulgeat.

Deinde reverendus pater dominus Matthæus Moullart abbas sancti Gisleni in cella, jussu reverendissimi archiepiscopi, ac reliquorum patrum conscendit suggestum ad hoc ibidem præparatum, lecturus & publicaturus canones & decreta sacrosancti œcumenici & generalis concilii Tridentini; illaque legit, & publicavit ad sessionem septimam usque inclusive; fuitque indicta congregatio ad horam tertiam a meridie. Qua quidem hora reverendissimo domino archiepiscopo & reliquis patribus in consistorio seu loco synodali considentibus, lectaque per reverendissimum dominum archiepiscopum oratione præscripta, *Adsumus domine sancte Spiritus*, &c. prosecuta & continuata fuit lectio & publicatio decretorum sacri concilii Tridentini per eumdem reverendum dominum abbatem, ad sessionem decimam quintam inclusive; deinde ordinatum fuit quod pulsaretur campana præsulis, cujus pulsu semper indiceretur sessio seu congregatio synodi.

Die itaque vigesima octava mensis Iunii, ad pulsum campanæ præsulis reverendissimo domino archiepiscopo ac aliis patribus, ordinibusque dictæ synodi in consistorio solito considentibus lecto sacro, & oratione *Adsumus domine sancte Spiritus* &c. Reverendus pater, dominus abbas sancti Gisleni iterum conscendit suggestum; dictique sacri concilii decretorum lectionem & publicationem usque ad vigesimam quartam sessionem prosecutus est, & continuavit: dictumque fuit per alterum promotorum, quod a meridie propter vigilias, seu solennitatem sanctorum Petri & Pauli nihil ageretur.

Altero autem die, nempe vigesimo nono mensis Iunii, qui beatis Petro & Paulo apostolis sacer erat, solenniter supplicatum est, atque præeunte clero (reverendissimoque domino archiepiscopo sacrosanctam eucharistiam portante) per urbem processum; frequenti omnium patrum, & prælatorum diœcesis, & provinciæ atque item insignis ecclesiæ metropolitanæ, aliarumque ecclesiarum, & monasteriorum civitatis Cameracensis canonicorum, monachorum & sacerdotum consessu, ornatu & cultu, prout cujusque status gradusque, aut dignitas exigebat; ac copiosa denique nobilium, & aliorum multitudine comitante. Supplicatione seu processione hujusmodi absoluta, illisque omnibus in ædem divæ virginis reversis & receptis, solenniter celebratum est a reverendissimo domino archiepiscopo sacrum assistentibus & ministrantibus eidem, diacono, abbate sancti Gisleni in cella; subdiacono vero, abbate Maricolensi. Ubi autem perventum fuit ad communionem, receperunt primi sacram eucharistiam, manu domini archiepiscopi, reverendissimi domini Atrebatensis, Namurcensis, Audomarensis, & Calchedonensis; deinde diaconus & subdiaconus; deinde alii sacro assistentes archidiaconi & sacellani.

Die trigesima & ultima Iunii reverendissimo domino archiepiscopo, & patribus, alisque ordinibus ecclesiasticis, ad pulsum campanæ præsulis, ut constitutum erat, in consistorio sub horam octavam matutinam debite congregatis, ibique considentibus post celebratum sacrum, ac orationem

Anno Christi 1565.

tionem *Adsumus sancte Spiritus* &c. a reverendissimo domino archiepiscopo dictam, ascendit suggestum solitum reverendus dominus abbas sancti Gisleni, legitque, & publicavit vigesimam quartam sessionem; & illis quoque a meridie sub horam tertiam iterum ad pulsum campanæ in eodem consistorio similiter coactis, & considentibus, vigesima quinta, & ultima sessio sacri concilii Tridentini a præfato abbate sancti Gisleni e suggestu lecta & publicata fuit.

Die prima Iulii ob vigilias solennitatis beatæ Mariæ virginis, similiter & altero die subsequente, non fuit habita sessio, aut congregatio concilii provincialis, sed eo die celebravit sacrum de visitatione beatæ Mariæ in choro majore ecclesiæ metropolitanæ reverendissimus dominus archiepiscopus, & reliqui ejus suffraganei Atrebatensis, Audomarensis, & Calchedonensis episcopi, ac Lobiensis, Lætiensis, Aquiscinctensis, Marchianensis, sancti Gisleni, plurésque alii abbates, & prælati.

Die vero tertia mensis Iulii reverendissimo domino archiepiscopo, ceterisque patribus, & ordinibus ecclesiasticis, ad sonum campanæ præsulis sub horam octavam matutinam, rursus convocatis, eisque in consistorio solito considentibus, a sacro peracto, lectaque per reverendissimum dominum archiepiscopum oratione, *Adsumus sancte Spiritus* &c. Venerabilis vir dominus Augustinus Convers jurium licentiatus, promotor concilii, proposuit, & allocutus est reverendissimum dominum archiepiscopum, suffraganeos, abbates, & reliquos, in hunc modum. Reverendissime domine atque illustrissime princeps, reverendissimi antistites, venerandi patres, confratres dilecti, audivistis lecturam omnium, & singulorum canonum & decretorum concilii Tridentini; superest, ut juxta capitulum secundum sessionis xxv. de reformatione, unusquisque ea palam & publice recipiat, & profiteatur veram obedientiam summo Romano pontifici, & omnes hæreses a sacris canonibus & generalibus conciliis, præsertimque a synodo Tridentina damnatas, publice detestetur, & anathematizet. Quapropter omnes & singulos requiro, ut decreta synodi universalis Tridentinæ omnia, & singula jam lecta palam recipiatis, & tam in judicio quam extra observari faciatis juxta mandatum ejusdem synodi Tridentinæ, idque sub ea verborum forma, quam in charta descriptam & ex prædicto capitulo desumptam primo præsentavit archiepiscopo, quæque postea per alterum promotorem cuilibet porrecta fuit tenore hujusmodi.

Ego N. omnia, & singula, quæ in sancta synodo Tridentina definita & statuta sunt, palam recipio; necnon veram obedientiam summo Romano pontifici spondeo & profiteor; simulque hæreses omnes a sacris canonibus, & generalibus conciliis, præsertimque a prædicta synodo Tridentina, damnatas, publice detestor & anathematizo.

Reverendissimus igitur dominus archiepiscopus accepta charta brevem habuit orationem, qua declarabat, quod etsi multa in dictis decretis continerentur, quæ ipsis episcopis essent non solum oneri, sed molesta quoque & dispendiosa; tamen perpendens piam in hac re patrum intentionem, & quod alia via ecclesia reformari non possit, & hæreses extirpari, libenter se illa omnia & singula recepturum, & professurum dixit, juxta formulam in eadem charta descriptam; omnesque alios per viscera domini nostri Iesu Christi, ut ad sui imitationem idem præstare vellent, serio cohortatus, & obtestatus, suæ obedientiæ fideique professionem fecit juxta tenorem & formam dictæ chartæ, quam palam legit ad hunc, qui subsequitur, modum. Ego Maximilianus a Bergis archiepiscopus Cameracensis, omnia & singula, quæ a sancta synodo Tridentina definita & statuta sunt, palam recipio; necnon veram obedientiam summo pontifici spondeo & profiteor; simulque hæreses omnes a sacris canonibus, & generalibus conciliis, præsertimque a prædicta synodo Tridentina, damnatas, publice detestor & anathematizo.

Deinde reverendissimi Atrebatensis, Namurcensis & Audomarensis episcopi comprovinciales decreta & statuta generalis concilii Tridentini receperunt, & quilibet eorum prompte, brevi & utili monitione præhabita, recepit; summoque Romano pontifici veram obedientiam professus est; ac hæreses omnes, præsertim a dicto concilio Tridentino damnatas, publice detestatus juxta tenorem dictæ chartæ, quam quilibet eorum legit.

Porro delegati metropolitanæ & aliarum cathedralium ecclesiarum secundum dictæ chartę tenorem professionem facere statim recusarunt, prætendentes sua quædam privilegia debere manere salva. Quibus recusantibus oblata est per promotorem scedula reverendis patribus abbatibus, qui eadem recipientes ex ordine infrascripto receperunt decreta concilii Tridentini, & professi sunt juxta formulam chartæ præscriptæ. Et in primis reverendi patres domini abbates infrascripti, videlicet Lobiensis, Lætiensis, sancti Landelini in Crispinio, Altimontensis, Maricolensis, sancti Dionysii in Blocqueria, de Fidemio, de sancto Gisleno in cella, sancti Adriani Gerardimontensis, Marchianensis, Aquiscinctensis: de Hanonio, Montis sancti Eligii juxta Atrebatum, de Hennin Lietart, de Hamme, sancti Ioannis Valenchenensis, sancti Calixti de Cisonio, sancti Christophori de Falempino, Bonæ spei," Viscomensis, sancti Foliani, sancti Auberti Cameracensis, de Cantimprato, de Chocques, de Aroasia & Yacourtensis. abbas vero Nynovensis ordinis Præmonstratensis similiter recipit, & professus est, salvis privilegiis, videlicet eis quibus per generale concilium Tridentinum non est derogatum. a meridie autem ad pulsum campanæ rursum omnibus congregatis & considentibus, requisiti per venerabilem virum dominum Dominicum Merlin decanum ecclesiæ sancti Gaugerici, dictique concilii alterum promotorem, prior monasterii sancti Andreæ juxta Ariam, & prior scholarium oppidi Montensis, receperunt decreta concilii Tridentini, & professi sunt juxta chartæ sibi traditæ tenorem. Post hos requisiti sunt deputati seu procuratores primariæ ecclesiæ collegiatæ sancti Gaugerici Cameracensis, qui per organum honorabilis viri domini Petri Regis junioris, canonici, in utroque jure licentiati, de suis quoque protestabantur exemptionibus. Cui reverendissimus dominus archiepiscopus biduum concessit ad maturius deliberandum, & dicti capituli exemptiones in scriptis exhibendum.

" Viconiensis.

Deinde venerabiles viri, domini & magistri, Laurentius Metsius beatæ Gudulæ Bruxellensis, & Adrianus Eelout sancti Gummari Lyrensis oppidorum,

ANNO CHRISTI 1565.

oppidorum, ecclesiarum collegiatarum decani, sacræ theologiæ baccalaurei, procuratores sex ecclesiarum sibi invicem confœderatarum auctoritate apostolica, Bruxellensis, Lyrensis, Anderlectensis, Alostensis, Teneramundensis, ac Turnhoutensis, decreta concilii Tridentini receperunt, & professi sunt vigore procuratoriorum suorum juxta tenorem professionis reverendissimi domini archiepiscopi. Hos secuti sunt Ariensis, Melbodiensis, Binchiensis, sancti Petri Duacensis, de Lilers, Lessensis, Condatensis; beatæ Mariæ ad aulam comitis, & Antoniensis, capitulorum, ecclesiarum collegiatarum procuratores, qui receperunt decreta concilii Tridentini, Romano pontifici obedientiam spoponderunt, & publice professi sunt, ac hæreses, a dicto concilio damnatas, detestati sunt, secundum dictæ chartæ tenorem.

A

B

Capituli Vvallincurtensis procurator etiam professus est juxta tenorem dictæ professionis reverendissimi domini archiepiscopi; salvis tamen, moderamine & declaratione desuper facienda, & impetranda a sancta sede apostolica.

Abbatissæ & capituli Nivellensis procurator allegavit eosdem alterius esse provinciæ, videlicet Coloniensis, ideoque ad professionem in hac synodo faciendam non teneri; & quoad restitutionem, seu diminutionem decimarum, promisit nomine, quo supra, stare ordinationi & decreto reverendiss. patrum hujus sacri concilii provincialis.

C

Procuratores capitulorum respective beatæ Vvaldetrudis, & sancti Germani Montensis & Melbodiensis, oppidorum, similiter quædam protestati sunt, quorum protestationes per patres non fuerunt admissæ.

Capituli Luthosensis decanus, & procurator protestatus est juxta tenorem scedulę per eum traditæ, & apud acta scribarum concilii reservatæ, quæ per patres quoque minime admissa fuit.

Capituli beatæ Mariæ Namurcensis, & aliarum secundariarum ecclesiarū nomine dominus Ioannes Tamison procurator, de privilegiis earumdem protestatus est. Cui reverendiss. dominus archiepiscopus injunxit, ut protestationem suam exhibeat, si velit, intra biduum. Ab his deventum est ad archipresbyteros, seu decanos rurales, qui receperunt decreta concilii Tridentini, & professi sunt secundum tenorem scedulę sibi traditæ, videlicet magister Nicolaus de Puteo decanus Christianitatis Cameracesii, magister Ioannes de la Tieulloye decanus de Castello, magister Andreas Francquaert decanus Christianitatis Avesnensis, magister Nicolaus Carvin decanus Christianitatis Valenchenensis, dominus Antonius Quarre decanus de Bellomanso, Thomas de Decimis decanus Binchiensis, dominus Thomas Pierart procurator domini Petri Baghuet decani Christianitatis Montensis infirmi, D. Servatius Carlier decanus de Haspra, dominus Sydrach ab Ittria decanus Hallensis, D. Ioannes Rutgheerts decanus Christianitatis Bruxellensis, D. Bernardus Egidii decanus Antuerpiensis, D. Iudocus Voncxius decanus Gerardimontensis, D. Egidius van Raffelghen decanus Alostensis, D. Ioannes de Moroual, decanus sancti Brixii, D. Andreas de Pumerœul decanus Chirivensis, D. Ioannes Doncq decanus de Pamella, D. Ioannes Hortensis decanus Melbodiensis, & D. Antonius Godefridi decanus Christianitatis de Bavaco.

D

E

Post hos dominus abbas de Nizella, eo quod ante meridiem non erat evocatus, cum reliqui patres profiterentur, salvis privilegiis in favorem ordinis Cisterciensis per modernum pontificem confirmatis, recipit decreta concilii Tridentini, & professus est juxta tenorem chartæ præscriptum.

ANNO CHRISTI 1565.

Deinde reverendus dominus abbas monasterii sancti Landelini in Crispinio procuratorio nomine reverendi patris D. abbatis Grimbergensis, & abbatissarum de Foresto, de magnis Bigardis, de la Turre, de Nazareth in Ath, de Oliva, & Guilenghien: Et procurator abbatis de Castello juxta Mortaingne, professi sunt similiter juxta formulam præscriptam.

Die Mercurii quarta Iulii reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, ac patribus prænominatis, ceterisque dominis ad sonum campanæ, ut moris est, in loco consistoriali consueto congregatis, & assidentibus, venerabilis vir dominus Augustinus Convers promotor concilii, rogavit ab eodem reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, reverendissimisque patribus episcopis, an ne placeret, ut repeterentur acta diei præcedentis, quo omnibus constare posset, num ea scribæ recte & fideliter excepissent. Et reverendissimo archiepiscopo, & patribus id statuentibus, repetita sunt per scribas acta. Quibus perlectis, cum delegati metropolitanæ & aliarum cathedralium ecclesiarum persisterent in suis protestationibus, reverendissimi patres etsi secundum rigorem in concilio Tridentino præscriptum potuissent statim dictos protestantes extra suam communionem ponere, & per censuras ecclesiasticas, aliaque juris remedia, juxta bullam confirmatoriam summi pontificis, ad receptionem decretorum concilii compellere; concesserunt tamē eisdem biduum, quo discuterentur eorum exemptiones, jurisdictiones, & libertates, quibus innixi putabant se ad receptionem decretorum concilii Tridentini non obligari. Quod ut citius & exactius fieri posset; idem reverendissimus dominus archiepiscopus præsidens delegavit reverendissimos dominos Audomarēsem & Calchedonensem episcopos, ac reverendum patrem dominum abbatem Aquiscinctensem, magistros nostros dominos Iudocum Tiletanum, Michaelem Delbay & Ioannem Hessels a Lovanio, sacræ theologiæ in academia Lovaniensi professores, & dominum Ioannem Vendivilium utriusque juris doctorem, ac in universitate Duacensi jurium professorem, qui auditis illorum rationibus, & singulis bene discussis, hanc controversiam componerent; dominum vero Nicolaum Lengaingne canonicum Audomarensem, dictique reverendissimi episcopi Audomarensis secretarium, ejusdem negotii componendi scribam constituit.

Diebus quinta & sexta ejusdem mensis discussio jurisdictionum & exemptionum agebatur in palatio, coram reverendiss. & reverend. dominis deputatis, ideo in consistorio nihil tunc actum fuit.

Die septima Iulii venerabilis vir dominus Augustinus Convers utriusque Iuris Licentiatus, canonicus ecclesiæ metropolitanæ Cameracensis, promotor hujus sanctæ synodi provincialis, humiliter requisivit a reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, reverendissimisque patribus, ceterisque in consistorio consueto congregatis, & assidentibus, ut ii, quibus biduum fuerat concessum ad in scriptis respondendum super receptione definitorum, & statutorum sacri concilii Tridentini, ac detestatione hæresum omnium, a conciliis generalibus, præsertim a dicto concilio Tridentino, damnatarum, suas

ANNO CHRISTI 1565.

suas nunc in scriptis intentiones tradere deberent, A reverendissimisque patribus id annuentibus, & statuentibus, ut tenor literarum apostolicarum sanctissimi domini nostri Pii papæ quarti confirmationis decretorum & definitorum sacri concilii recitaretur: quo omnes intelligerent, quam severe idem sanctissimus cuperet omnes compelli ad illorum receptionem & observationem; ascendit suggestum reverendus pater dominus abbas sancti Gisleni, ac dictarum literarum apostolicarum tenorem a principio ad finem usque legit, & publicavit.

Tenor literarum confirmationis apostolicæ.

"Edita est superioris tomi XIV. pag. 939. & seqq.

BVLLA" S. D. N. D. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QVARTI, super confirmatione œcumenici generalis concilii Tridentini.

PIVS episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Benedictus Deus & Pater domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis: qui respicere dignatus ecclesiam suam sanctam, tot procellis & tempestatibus agitatam atque vexatam, & gravius indies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas, & perniciosissimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem, & concordiam Christiani populi procurandam indictum jampridem in civitate Tridentina œcumenicum, & generale concilium a piæ memoriæ Paulo III. prædecessore nostro, &, sessionibus aliquot habitis, cœptum fuerat. Ab ejus autem successore Iulio in eamdem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas variis impedimentis & difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat. Itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo mœrore piorum omnium, cum quotidie magis ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem post susceptum sedis apostolicæ regimen, tam necessarium, ac salutare opus, sicut pastoralis solicitudo monebat, divinæ misericordiæ fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio carissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, & aliorum Christianorum regum, rerumpublicarum, ac principum, tamdem consecuti sumus, quod nec diurnis, nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex Christiani nominis nationibus convenisset nostris convocata literis, & sua etiam ipsorum pietate excitata episcoporum, & aliorum insignium prælatorum maxima, & œcumenico concilio digna frequentia, præter plurimos & alios pios, & sacrarum literarum scientia, divinique, & humani juris cognitione præstantes viros, præsidentibus ipsi synodo sedis apostolicæ legatis, nobis adeo concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus sedi apostolicæ proprie reservatis liberum ipsi concilio arbitrium per literas ad legatos nostros scriptas ultro permiserimus quæ de sacramentis, & aliis rebus, quæ quidem necessariæ visæ sint, tractanda, definienda, & statuenda restabant ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendandos mores; a sacrosancta synodo summa libertate diligentiaque tractata, & accurate, ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis concilium tanta omniũ, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a domino effectum fuisse constiterit; idque in nostris atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac urbe indiximus; quæ magna cleri & populi pietate celebratæ fuerunt, laudesque & gratias divinæ majestati merito persolvendas curavimus, cum hujusmodi concilii exitus spem magnam, & prope certam attulerit fore, ut majores in dies fructus ad ecclesiam ex ipsius decretis constitutionibusque perveniant. Cum autem ipsa sancta synodus pro sua erga sedem apostolicam reverentia, antiquorum etiam conciliorum vestigiis inhærens, decretorum suorum omnium quæ nostro, & prædecessorum nostrorum tempore facta sunt, B confirmationem a nobis petierit decreto de ea re in publica sessione facto; nos ex legatorum literis prius, deinde post reditum eorum ex iis quæ synodi nomine diligenter retulerunt postulatione ipsius synodi cognita; habita super hac re cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus deliberatione matura, sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, & populo Christiano utilia, ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, & assensu in consistorio nostro secreto illa omnia & singula auctoritate apostolica hodie confirmavimus; & ab omnibus C Christi fidelibus suscipienda, ac servanda esse decrevimus: sicut harum quoque literarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœnis a sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis, & singulis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & aliis quibusvis ecclesiarum prælatis, cujuscumque status, gradus, ordinis & dignitatis sint, etsi cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem decreta, & statuta in ecclesiis suis, civitatibus, & diœcesibus, in judicio, & extra judicium diligenter observent, & a subditis quisque suis, ad quos D quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant observari; contradictores quoslibet, & contumaces per sententias, censuras, & pœnas ecclesiasticas, etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postposita compescendo: invocato etiam, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Ipsum vero carissimum filium nostrum imperatorem electum, ceterosque reges, respublicas, ac principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ domini nostri Iesu Christi obtestamur, ut qua pietate concilio per oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio divini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro sedis E quoque apostolicæ & sacræ synodi reverentia ad ejusdem concilii exequenda, & observanda decreta prælatis, cum opus fuerit, auxilio, & favore suo adsint; neque adversantes sanæ ac salutari concilii doctrinæ opiniones a populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant. Ad vitandum præterea perversionem, & confusionem, quæ oriri posset si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta concilii commentarios & interpretationes suas edere; apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis cujuscumque sint ordinis, conditionis & gradus, quam laicis quocumque honore, ac potestate præditis, prælatis quidem

ANNO CHRISTI 1565.

dem sub interdicti ingressus ecclesiæ, aliis vero quicumque fuerint sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius concilii decretis quocumque modo edere, aut quicquam quocumque nomine, etiam sub prætextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quæsito colore statuere. Sicubi vero in eis aliquid obscurius dictum, & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum quem dominus elegit, ad sedem videlicet apostolicam omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem etiam ipsa sancta synodus, tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, & controversias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipsa quoque sancta synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus, ea ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, providere. Decernentes nihilominus irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Vt hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit, volumus, & mandamus, ut hæ literæ per aliquos curiæ nostræ cursores in Basilica Vaticana principis apostolorum, & in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut missarum solennibus intersit, congregari solet, palam, & clara voce recitentur, & postquam recitatæ fuerint ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariæ apostolicæ, & in loco solito campi Floræ affigantur; ibique, ut legi, & omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis in alma urbe, ad impressionem tradantur; quo commodius per Christiani nominis provincias & regna divulgari possint. Transumptis quoque earum quæ manu alicujus publici notarii scripta subscriptave, & sigillo, ac subscriptione alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munita fuerint, finem sine ulla dubitatione haberi mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, monitionis, inhibitionis, reservationis, voluntatis, mandatorum & decretorum, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, is indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli, apostolorum ejus; se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, septimo Kal. Februarii. Pontific. nostri anno quinto.

† *Ego Pius catholicæ ecclesiæ episcopus.*

	Si mei non fuerint	
immaculatus ero.	S. S. — PI. .PP.	.P. .P. — VS. IV.	dominati,
	ouni	

A Ego F. Car. Pisanus episcopus Ostiensis decanus.
Ego Fed. Car. Cæsius episcopus Portuensis.
Ego Ioan. card. Moronus episcopus Tusculanensis.
Ego A. card. Farnesius Vicecan. episcopus Sab.
†
†
Ego R. card. S. Angeli pœniten.
† †
†
Ego Io. card. S. Vitalis.
Ego Io. Michael card. Saracenus.
†
B Ego Io. B. Cicada card. S. Clem. ss.
Ego Scipio cardin. Pisarum.
Ego Io. cardinalis Reomanus.
Ego F. M. G. cardin. Alexandrinus.
Ego Clemens cardinalis Aræcæli.
Ego Ia. card. Sabellus.
†
†
Ego B. cardinalis Salviatus.
Ego Ph. card. Aburd.
Ego Lud. card. Simoneta.
†
†
Ego F. card. Pacieccus, y de to.
Ego M. A. card. Amulius.
C Ego Io. Franc. card. de Gamb.
Ego Carolus card. Borromeus.
Ego M. S. card. Const,
Ego Alph. card. Gesualdus.
Ego Hip. cardinalis Ferrar.
Ego Franciscus card. Gonzaga.
†
Ego Gui. Asc. diac. car. Cam.
Ego Vitellotius card. Vitellius.
† †
† †

Ant. Florebellus Lavelinus. H. Cumyn.

P. Guicciardinus referendarius S. D. N. in utraque signatura.

D Quibus quidem literis apostolicis lectis & publicatis ex parte venerabilis capituli Cameracensis, venerabilis vir dominus Gabriel Caille jurium licentiatus, canonicus, magnus minister & procurator ejusdem capituli, palam professus est juxta ea quæ scripto exhibuit, & publice lecta fuerunt, quæ idem procurator, quo supra nomine in acta hujus synodi provincialis redigi petiit sub hac verborum forma, videlicet: Ego Gabriel Caille magnus minister capituli ecclesiæ Cameracensis, tam meo quam confratrum meorum nominibus, omnia & singula, quæ a sancta synodo Tridentina definita & statuta sunt, E palam recipio; necnon veram obedientiam summo Romano pontifici spondeo & profiteor; simulque hæreses omnes a sacris canonibus, & generalibus conciliis, præsertim a prædicta synodo Tridentina damnatas publice detestor & anathematizo: protestando tamen validitatem privilegiorum nostrorum, jurisdictionum, & exemptionum nobis firmam fore auctoritate sedis apostolicæ, si sanctissimus dominus noster papa nostris rationibus exhibitis det seu interpretationem, seu moderationem decretis concilii Tridentini.

Secundum quam formam venerabiles viri domini Petrus Pintaflour jurium licentiatus, decanus

canus & procurator cathedralis ecclesiæ Tornacensis, & deinceps Ioannes Merlin canonicus & procurator cathedralis ecclesiæ Atrebatensis, ac denique Nicolaus Maigrot, cathedralis ecclesiæ sancti Albani Namurcensis canonicus & procurator, tam suis, quam suorum capitulorum sive confratrum respective nominibus, palam professi sunt, suasque professiones hujusmodi scripto exhibuerunt.

Pro capitulo autem cathedralis ecclesiæ sancti Audomari, venerabilis vir dominus Ludovicus Militis, jurium licentiatus, canonicus & archidiaconus, professus est juxta formam & tenorem professionis factæ per reverendissimum archiepiscopum.

Ex parte capituli primariæ ecclesiæ collegiatæ sancti Gaugerici Cameracensis dominus Petrus le Roy in utroque jure licentiatus, & ejusdem ecclesiæ canonicus & procurator professus est juxta formulam communem præscriptam. At verbo nihilominus protestatus est validitatem privilegiorum ejusdem ecclesiæ, jurisdictionum & exemptionum eidem firmam fore auctoritate sedis apostolicæ, & aliis, prout prolatum est ex parte capituli Cameracensis.

Eodem die ex parte capituli Luthosensis, dominus Eustachius de Brabant, decanus & procurator, professus est nomine ejusdem capituli juxta formulam professionis reverendissimi domini archiepiscopi præscriptam.

Item dominus Ioannes Tamison sacræ theologiæ baccalaureus, & canonicus ecclesiæ beatæ Mariæ Namurcensis diœcesis secundariarum ecclesiarum; similiter collegiatæ ecclesiæ sancti Petri Namurcensis procurator professus est juxta formulam communem professionum & detestationum factarum per reverendissimum archiepiscopum & ejus suffraganeos episcopos. Et similiter juxta eamdem formulam ex parte capituli S. Amati Duacensis, Atrebatensis diœcesis, dominus Antonius Danielis canonicus & procurator ejusdem capituli professus est.

Quibus sic actis reverendissimus episcopus Atrebatensis declaravit ex parte reverendissimi archiepiscopi præsidentis, & suorum coepiscoporum, quod non obstantibus præscriptis protestationibus executio decretorum sacri concilii Tridentini non deberet differri, nec retardari, sed ea executioni demandari, ubi ita patribus videbitur: Ac proinde patres constituisse procedere ad statuenda & publicanda præsentis concilii provincialis decreta, quorum quædam per patres jam concepta erant, quæ ut omnibus proponerentur, reverendus pater dominus abbas S. Gisleni, accepta a reverendissimo archiepiscopo charta continente decreta divinum cultum concernentia, per patres concepta, legit.

Quibus lectis reverendissimus dominus archiepiscopus declaravit, ex consilio etiam jurisperitorum, sibi & coepiscopis suis comprovincialibus dumtaxat competere in statuendis istiusmodi decretis vocem definitivam, & decisivam: capitulis autem cathedralibus, & reverendis dominis abbatibus, aliisque religiosorum ordinibus vocem concedi consultivam: ac omnibus ad concilium provinciale convocatis, & comparentibus liberam fecit quidvis proponendi potestatem; ut omnibus per patres bene perpensis, concludatur per ipsos patres, prout negotii qualitas postulabit. Deinde idem reverendissimus dominus archiepiscopus de consilio & assensu reverendissimorum patrum die Lunæ proxima per ipsos patres super eisdem statutis sic conceptis, & propositis, hora consueta deliberandum & decernendum esse statuit. Interim omnibus concessit facultatem dicta statuta a meridie excipiendi, & extrahendi, ac vocem quoque consultivam scripto libere tradendi & exhibendi, & super illis Deo auxiliante, & spiritum sapientiæ mentibus eorum inspirante, reverendissimi patres, ut præfertur, statuere & decernere valeant. Et quoniam patres operæpretium esse putabant constitui aliquem, qui jussa concilii capesseret, reverendissimus dominus archiepiscopus constituit dominum Andream Franquart curatum & canonicum Avesnensem, archipresbyterum seu decanum Christianitatis ejusdem loci, hujus concilii cursorem, qui præstitit juramentum fidelitatis ad hoc requisitum.

Die dominica octava mensis Iulii, quæ erat dedicationis insignis ecclesiæ beatæ Mariæ virginis Cameracensis, reverendissimus dominus Atrebatensis in choro ejusdem majore missam celebravit, cui initium est *Terribilis est locus iste*. Eoque die nulla habita est sessio concilii.

Die Lunæ nona Iulii, reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, ceterisque patribus, & prælatis, ac cleri ordinibus ad pulsum campanæ præsulis in consistorio solito convenientibus & considentibus, lecto sacro ac oratione *Adsumus domine sancte Spiritus, &c.* primum proposita sunt quædam per diversos circa materiam decretorum in ultima sessione lectorum; deinde recitata fuerunt per reverendum dominum abbatem sancti Gisleni statuta, per reverendissimos patres concepta de ministeriis ecclesiasticis, & de vita & honestate clericorum. Et facta est cuilibet facultas a meridie subsequente in loco consistoriali excipiendi articulos dictorum statutorum.

Die Martis decima ejusdem mensis, præfatis reverendissimo archiepiscopo præsidente, & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus, ad pulsum campanæ in consistorio solito rursum congregatis, & considentibus, peracto sacro, lectaque per eumdem reverendissimum dominum archiepiscopum oratione prædicta, ac eodem domino archiepiscopo rogante a patribus, & aliis ibi considentibus num quis haberet aliqua circa materiam statutorum die præcedente lectorum proponenda; complures diversa attulerunt in medium, quæ parum ad eam rem accommoda patribus videbantur. Deinde rursum per dictum dominum abbatem lecta sunt decreta per patres concepta de scholis & de doctrina & prædicatione verbi Dei. Et quia reverendissimi patres animadverterunt quod proponendi diversitas pareret confusionem, idque non sine gravi temporis jactura; aliam inierunt rationem procedendi magis expeditam: nimirum ordinem, quem servarunt patres in sacro concilio generali Tridentino, secuti. Atque hinc factum est quod diebus undecimo, duodecimo, & decimotertio ejusdem mensis nulla sit habita sessio consistorialis.

Die decimaquarta mensis Iulii reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, aliisque patribus, prælatis, & cleri ordinibus ad pulsum campanæ loco & hora solitis coactis & considentibus, a sacro peracto, lectaque oratione prædicta, lecta fuerunt decreta sub titulo quartæ concilii

ANNO CHRISTI 1565.

concilii Tridentini. De libris hæreticorum suspectis, & vetitis: & ex sessione quinta. De lectionibus theologicis in capitulis & monasteriis.

Die decimaquinta Iulii, quæ erat octava dedicationis insignis ecclesiæ beatæ Mariæ virginis, reverendissimus dominus episcopus Audomarensis celebravit sacrum in choro dictæ ecclesiæ; nec eo die habita fuit sessio concilii, sed venerabilis vir dominus Rogerius Varlerius sacræ theologiæ doctor habuit orationem in consistorio, qua demonstravit ex abjecta conciliorum generalium auctoritate, eo ventum esse hodie, ut a quamplurimis & Christus negetur esse Deus; & ipse quoque Deus trinus & unus.

Die decimasexta dicti mensis reverendissimo domino archiepiscopo præsidente & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus ad pulsum campanæ loco & hora prædictis iterum congregatis, & confidentibus, sacro peracto, lectaque oratione sæpedicta, lecta fuerunt decreta a titulo de ministeriis usque ad titulum de doctrina & prædicatione verbi Dei inclusive.

Die decima septima ejusdem mensis præfatis reverendissimis dominis præsidente, & patribus, reliquisque prælatis, & cleri ordinibus, loco & hora consuetis, pulsu campanæ præsulis rursum convocatis & confidentibus, post peractum in consistorio sacrum, lectamque a reverendissimo domino archiepiscopo orationem sæpedictam, fuit lectum decretum de visitatione, item & aliud decretum, de residentia episcoporum & curatorum.

Die decimaoctava mensis Iulii reverendissimo domino archiepiscopo præsidente, & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus, ad pulsum campanæ in consistorio solito congregatis & confidentibus, a sacro & oratione *Adsumus domine sancte Spiritus, &c.* per eumdem dominum archiepiscopum recitata, lecta, & publicata fuerunt decreta hujus synodi provincialis, concernentia matrimonium; Item de decimis, & portione canonica assignanda pastoribus. Eodem autem die deputati a capitulo Cameracensi dixerunt synodaliter velle stare, & inhærere protestationi, & dictis a capitulo, concernentibus materiam visitationis.

Die decimanona ejusdem mensis præfatis reverendissimis dominis præsidente, & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus more solito convocatis, & in consistorio confidentibus, peracto sacro, lectaque oratione prædicta, fuerunt lecta & publicata decreta concernentia purgatorium, sanctorum imagines, reliquias, indulgentias, & examen episcoporum & curatorum.

Die vigesima Iulii dictis reverendissimis dominis præsidente, & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus, rursus ad sonum campanæ præsulis in consistorio congregatis & confidentibus, a sacro & oratione consuetis, lecta & publicata fuerunt decreta de seminariis, deque monasteriis virorum & mulierum.

Die vigesima prima dicti mensis eisdem dominis præsidente, & patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus, loco & hora solitis ad sonum campanæ congregatis, & confidentibus, peracto sacro, lectaque oratione prædicta, lecta & publicata fuerunt decreta de potestate ecclesiastica, & jurisdictione, ejusdem.

Die autem vigesima secunda ejusdem mensis Iulii, qua divæ Magdalenæ festum celebrabatur, non fuit habita sessio; sed a vesperis ejusdem diei venerabilis & religiosus magister noster frater Ioannes Cartenius Carmelita sacræ theologiæ professor concionem habuit in loco consistoriali consueto.

Die vigesima quarta mensis Iulii, præsidente domino archiepiscopo, ac patribus, ceterisque prælatis, & cleri ordinibus, loco & hora consuetis, ad sonum campanæ consistorialiter congregatis, a sacro & oratione more solito peractis, ex decreto dicti domini præsidentis archiepiscopi, & patrum, hujus synodi provincialis statuta publicata sunt, & per præfatum reverendum dominum abbatem sancti Gisleni lecta, & promulgata: ante meridiem quidem a præfatione usque ad titulum, de vita & honestate clericorum; a meridie vero, reverendissimis patribus & aliis in consistorio rursum congregatis & confidentibus, reliqua decreta provincialia lecta, publicata, & promulgata fuerunt.

Die vigesima quinta dicti mensis Iulii, quæ erat divi Iacobi apostoli, venerabilis vir dominus magister noster Matthæus Galenus sacræ theologiæ in universitate Duacensi professor, & ecclesiæ collegiatæ divi Petri ejusdem oppidi præpositus, orationem habuit in choro ecclesiæ metropolitanæ Cameracensis. Qua absoluta reverendissimus dominus episcopus Calchedonensis suffraganeus & vicarius reverendissimi domini archiepiscopi, & ducis Cameracensis, in spiritualibus & temporalibus generalis, sacrum inibi de sancto Iacobo celebravit.

Et deinde hora quarta a meridie reverendissimus dominus archiepiscopus præsidens in præsentia reverendissimorum patrum comprovincialium & aliorum cleri ordinum, ad sonum campanæ, uti præfertur, in consistorio solito congregatorum, exhortationem habuit ad non solum sacri concilii Tridentini, sed & præsentis quoque synodi decreta & statuta diligenter observanda, eaque ut inviolabiliter observarent communi dictorum patrum consensu, & assensu, sub pœnis inibi respective contentis serio mandavit. Quo facto, hæc protulit verba, *Reverendissimi patres, & fratres, placeret ne ut ad Dei omnipotentis laudem huic sacræ synodo provinciali finis imponatur?* Singulis patribus respondentibus, *Placet.* Reverendissimus igitur dominus archiepiscopus hanc clara & aperta voce legit orationem, *Exaudi, quæsumus domine* supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut in præceps forsitan voluntas impulerit a justitia declinare; ob hoc te poscimus, te rogamus, ut si quid offensionis in hac concilii celebritate contraximus, remissibile facere, & condonare digneris; illiusque te miserante indulgentiam sentiamus, ut in eo quod soluturi sumus aggregatum concilium, a cunctis primum absolvamur nostrorum nexibus delictorum: Et quoniam nulla est, domine, humanæ conscientiæ virtus, qua offensæ tuæ voluntatis possint judicia experiri; & imperfectum nostrum vident oculi tui; perfectionem deputa misericors Deus, qua perfecto æquitatis fine, per te singula concludi peroptamus; & sicut te in nostris principiis auctorem poposcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum nostrorum excessibus te adesse deprecamur, ut ignorantiæ parcas, erro-

ANNO CHRISTI 1565.

res corrigas, perfectis votis, perfectam operis efficaciam largiaris; & transgressoribus, tibi confidentibus; venia & remuneratio subsequatur sempiterna: per Christum dominum nostrum. Patribus & aliis respondentibus, *Amen.*

Qua quidem oratione lecta, ac benedictione pontificali omnibus solenniter impertita, eisdem gratias egit hac forma verborum.

Quamvis non ignorem, patres & fratres carissimi, vos nullam a me expectare gratiam pro re hic optime gesta, quin eam potius malle ab eo recipere, cujus causam egistis, cujus gloriam potissimum spectastis, cujus denique honorem promovere studuistis; non possum tamen quin eo saltem nomine gratias vobis agam maximas, quod tanta animorum promptitudine, vereque sincero bene faciendi studio, zeloque, quod agendum erat egeritis; hincque fit ut facile mihi persuadeam, & confidam unumquemque vestrum non minori studio hoc apud suos, quibus præest, acturum, ut quæ in sacro œcumenico concilio Tridentino sancita, & hic jam acceptata & recepta sunt, in primis ipse præstet, & secundum hic præscriptum, & constitutum ordinem & modum observet, ac deinde suo tam exemplo quam verbo idem illos facere doceat. Ne, si aliter fiat, non hominibus tantum, sed & Deo nostro illudere voluisse, & ad oculum dumtaxat, quicquid factum est, fecisse videamur. Cum perparum profuerit etiam sanctissima statuisse; nisi qui statuunt, ea in primis in se ipsis præstiterint, exemplo salvatoris ac redemptoris nostri Iesu Christi. Quis enim fructus, si cum avaritiam, ut idolorum cultum abominandam prędicaverimus; quod magis quæ nostra sunt quæramus, quam Iesu Christi, res ipsa nos convincat? In id ergo toti & mentis, & corporis nervis incumbamus, ut ipsi legem primum adimpleamus; sicque vitam nostram componamus, ut aliis sit velut norma seu regula quædam, ad quam suam, suosque mores conformare debeant: Quod si fecerimus, magnum certe fructum in republica Christiana faciemus; idque nobis ille concedat, in quo, si nos confortet, possumus omnia; & sine quo nihil. Vt confortet autem, quibus potero precibus omnium nomine fusis, humiliter impetrare studebo, idemque vos omnes rogo, ut pro me facere non gravemini.

Hisque dictis cursor dicti concilii provincialis jussu domini archiepiscopi, & aliorum reverendissimorum patrum comprovincialium acclamavit omnibus, & singulis pro felici decretorum hujus synodi provincialis executione Deum orantibus, quadraginta indulgentiarum dies in Christo domino nostro auctoritate hujus sanctæ synodi misericorditer elargitos esse.

Postremo reverendissimorum patrum auctoritate inhibitum fuit omnibus hujus sanctæ synodi provincialis decreta habentibus, ne ea extraneis scripto communicent, expectent autem qui horum tenentur desiderio, omnium brevi impressionem.

Sed & intelligant omnes apud reverendissimos patres jam constitutum proximam provincialem synodum post octavas paschæ, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, apud Tornacenses celebrare; nisi tamen pro temporis utilitate, aut necessitate aliter visum fuerit iis patribus. Quibus peractis venerabilis vir dominus Gregorius le Duc jurium doctor archidiaconus Valencenensis & canonicus dictæ ecclesię metro- A politanæ clara voce dixit, *Recedamus in pace.* Respondentibus aliis, *In nomine Christi.* Tuncque omnes pariter surgentes pacifice recesserunt.

"**SEQVVNTVR ORATIONES IN CONC. PROVINC. CAMERACENSI AD PATRES HABITÆ.

Quæ desiderantur in editione Parisiensi Ludovici Odespuni Turonensis.

Oratio habita in initio synodi provincialis Cameracensis, anno MDLXV.

B *Per reverendissimum dominum Franciscum Ricardotum episcopum Atrebatensem.*

CVM ipse mecum sæpenumero de republicæ Christianæ fortuna, ac periculis cogitarem, patres, quantum ex historia monumentisque majorum colligi potuit, animadverti majore semper molestia cum hæreticis eam, quam cum ethnicis, & paganis conflictatam esse. Nam posteaquam Constantini principis beneficio illud imperium, quod prius ecclesiam hostiliter afflixerat, ad eam tuendam suum omne robur traduxit, novum subito bellum longe funestissimum ex Ariani furoris motibus exarsit. Quod C malum quamquam sanctissimorum partum frequenti conventu sempiternis tenebris oppressum putabatur, tamen improborum consiliis latissime radices egit; nec eo tantum sęculo turbulentissimum ecclesiæ statum reddidit, sed longe post, per Gothos, & Vandalos, ferro ac flamma hæc pestis emersit. Post Arium autem e medio sublatum Macedonii, Nestorii, Eutychetis, Monothelitarum incendio respublica denuo miserrime conflagravit odio principum, virorum ad contentiones plane perniciosas effervescente; nec potuit hoc malum restingui prius, quam exitialem patrum ad interitum nominis Christiani in D lucem edidit Mahumetem dico monstrum ex Arianis, Nestorianisque reliquiis conflatum. Quod quantum sanguinis Christiani fuderit, quam nobiles provincias everterit ab Heraclii principatu in hanc usque diem, quis oratione ulla complecti queat? Neque præterea levia fuere ea vulnera quæ Isauro, & Copronymo, obtinentibus imperium, ab Iconoclastis accepit ecclesia, ut ea taceam quę a Berengariis, Valdensibus, "Aprasianis, Vssitis, recentioribus sęculis pertulit. quæ omnia ominis deterrimi portenta sic ætas, & oblivio, ex hominum memoria sustulerant, ut ne vestigium hujus mali ullum ad posteros superesse videretur. Sed idem tamen accidit ecclesiæ, quod corpori- E bus affectis evenire solet: quæ ubi vel senio debilitata, vel pituita redundante vitiata fuerint, tum in his veteres morbi confertim recrudescant. Nam hoc tempore quicquid est ab hæreticis excitatum & invectum, quod integritatem doctrinæ Christianæ labefactet, illud idem olim homines perditi prius per ecclesias insperserant; sancti autem patres virtute & animi magnitudine profligaverant. At vero gliscentibus vitiis, ea lues rursus in reipublicæ viscera fusissime pervasit; sic ut hodie nobis non cum una aliqua secta, sed cum plerisque omnibus sit confluctandum. ex quo illud quoque facile conjectura colligi potest, nullum ab his tenebris emergendi nobis exitum patere dum Christianus orbis languere vitiis, avaritia

*f. Albigianis, hoc est. Albigensibus.;

ANNO CHRISTI 1565.

ritia sordere, per omnes libidinum partes diffluere, cupiditatibus ardere, voluptatum illecebris mollescere non destiterit. Quare recte quidem a majoribus nostris est usu constitutum, ut synodis omnibus, declaratis adversus hæreticorum paradoxa salutaribus anathematismis, morum quoque ac disciplinæ præcepta traderentur. Cogitabant enim viri sapientissimi idem sibi ad incolumitatem ecclesiæ providendum, quod in corporibus curandis doctioribus medicis usu venit, qui restitutis & confirmatis victus accuratam rationem præscribunt, ne vel ingluvie, vel quovis intemperantiæ genere, depulsos semel morbos rursus accersant. Illi enim cum probe noviffent ex licentia pari contemptum, ex contemptu audaciam prosilire: ex audacia superbiam: atque ex scopulis superbiæ alluviones doctrinæ pestilentis hæreticorum erumpere, Herculeo labore contendunt; non tantum hujus hydræ capita omnia præcidere, sed pestem totam hanc, positis adversus omnem hominum improborum licentiam decretis, antevertere. Quam consuetudinem œcumenica nuper habita Tridenti synodus, auspiciis sanctissimi patris Pii pontificis maximi, atque optimi, collecta, sibi in primis retinendam & affectandam statuit; atque inter cetera sapientissime mandavit eum morem veterrimum, intermissum illum quidem negligentia, sed maxime tamen necessarium, revocari omnino debere, ut statis temporibus provinciales conventus haberentur; ne per incuriam spinetis & carectis, id est, vitiis ager dominicus diutius inhorresceret. Vt enim in hortis, solertia & assiduitate curatis, animantes venenatæ vix umquam desident: sic ubi in ecclesiis nihil non excultum & expurgatum agricolarum industria fuerit, hæ soboles viperarum (hæreses intelligo) sese facile non insinuant. Atque in hanc sententiam præclare vaticinatus est Isaias Hierosolymorum urbem desertum iri, ac tum demum dracones in ea habituros esse sua cubilia. Illud vero minime mirum videri debet, patres, si quæ provinciæ atque populi rejectis civitatis sanctæ legibus, & institutis, Babylonicam deformationem induerunt, in his (quod inquit Ioannes) serpentes delitescant, immundæ volucres nidulentur, dæmones insidientur. Itaque cum variæ sint rationes has pestes ex ecclesiæ terminis abigendi; parum tamen proficitur, quicquid tentaveris, nisi in clero, in plebe, in omnibus ordinibus Christianæ reipublicæ veteris sanctimoniæ & integritatis usus instauretur.

Atqui in hanc potissimum rem more majorum reverendissimus in Christo pater & princeps illustrissimus Maximilianus a Bergis Cameracensis archiepiscopus, hunc cum suis fratribus episcopis conventum iniri decrevit, in quo serio de revocandis priscorum moribus & institutis ageretur: ne in nos idem probrum jure torqueri possit, quo Iudaici sacerdotii proceres Malachias his verbis insectatur: Sacerdos angelus domini est, vos autem recessistis de via, & offendistis plurimos in lege, & irritum fecistis pactum Leui: propter hoc dedi vos contemptibiles, & abjectos omnibus populis. Neque enim major umquam, graviorque causa patribus nostris de ea re cogitandi, ac deliberandi fuit, ex quo tempore condita est ecclesia, quam quæ nos non invitat tantum, sed urget, & ruinæ periculo propemodum impellit. Mihi vero quoniam

A hæc est provincia mandata, ut brevi, facilique oratione aliqua initia quædam huic aperiundæ synodo ponerem; dicam sane libere, patres, quibus ex causis & incommodis tantopere res nostræ laborent. In quo mihi neque laudem eruditionis, neque famam eloquentiæ quærendam, sed libertatis, pietatisque meæ testimonium apud vos ponendum esse putavi: vos pro vestro candore attentum mihi animum ac benevolentiam præbete.

Id itaque cum apud me quærerem quas præcipue res spectare debeatis, patres, quibus e medio sublatis respublica Christiana ad tranquilliorem statum ex perturbatissimo reduci queat;
B venit illud Salomonis scitum ac lepidum proverbium in mentem, Per tria (inquit) movetur terra, & quartum non potest sustinere: Per servum, cum regnaverit; per stultũ, cum saturatus pane fuerit; per mulierem odiosam, cum in matrimonium assumpta fuerit; & per ancillam, cum fuerit heres dominæ suæ. Qua parœmia regum sapientissimus obscure quidem, & adumbrate, sed vere, ac subtiliter re nulla magis civium inter se, atque adeo generis humani societatem conturbari demonstrat, quam si servis, id est, scelere & ignavia præditis publicæ functiones deferantur; si stulti, vani scilicet & impuri homines nulla disciplina castigentur; si impostura patronos habeat in republica; si magistratum auctorita-
C te ultima vulgi temeritas spoliet. Hinc vero illud quoque ex adverso colligi potest, nihil ad ecclesiæ incolumitatem (quæ nostra est respublica) stabiliendam firmius comparari posse, quam si peccati mancipiis ecclesiæ ministeria minime pateant; si varios ac dissolutos non saginet licentia; si corruptela in ecclesiis nullius nitatur patrocinio; si denique, quæ sunt ecclesiæ, propria ancilla, id est vulgi pertinax inscitia, non auferat.

Otiose fecero, patres, si rerum nostrarum statum vobis magis notum dicendo, aut explicatum reddere tentavero, quam res ipsa docet. Quid opus verbis est? miserias nostras vulnera nostra prædicant. Quid furor in improbis, quid in sceleratis audacia, quid in hæreticis superbia &
D pervicacia valeat; id non per internuntios, sed oculis cernimus, religiones, sacras ceremonias, mysteria salutaria, divina atque humana jura, majorum auctoritatem, mores, leges, canones, disciplinam, omnino projecta, atque pene dissipata, ruente semper in deterius hominum nequitia, sensu deprehendimus. Hæc vero mala, si quæritis, qua ratione, quibusve artibus tolli, & exterminari queant, dicam libere. hoc efficite, patres, ut quos Petrus servos corruptionis appellat, hi omni aditu ministeriorum Christi prorsus arceantur; ut insolentiam, contumaciam disciplina comprimat; ne quis inveteratos
E abusus, quavis ex causa natos, antiquitatis nomine defendat; sacrosancta ut permaneat ecclesiæ, sacrarum literarum, canonum, conciliorum auctoritas. Tum orietur nobis lux matutina; tum hanc tempestatem serenitas excipiet, tum sine trepidatione & metu habitabimus sub culmo quisque suo, secure, & sine periculo.

Gravis, duraque homini ad libertatem nato, omnis est servitus; sed ea omnium est gravissima, maximeque execranda, quæ satanæ vinculis, & ergastulis, hominem cohibet, cujus arbitrio ad interitum sempiternum per præceps in densissimis tenebris agatur, ac iis servitutem servire

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

vire cogatur, quibus imperare jure sanctissimo debuerat. Quid enim infelicius eo esse homine potest, qui vinctus, ac cæcus, furiis ex barathri gurgitibus egressis, libidini, avaritiæ, ventri, concupiscentiæ serviat, in quam quicquid intuleris, quicquid infuderis, minus tamen expleveris, quam dolium Danaidum, quam infernum qui numquam dicit, sufficit? Præclare quidem apud Platonem Sophocles senectæ commodis oblectatus, sese ejus beneficio a furiosis dominis, id est, a motibus viciositatis manumissum gloriatur. Hominem igitur sic affectum, sic oppressum peccati tyrannide, quis speret commodum ad rempublicam ullum allaturum esse, ubi magistratum vel minimum quidem adierit? Sit autem id tolerabile, quod utilitate nulla, modo nulla quoque pernicie, hæc sceleris mancipia ad functiones publicas se projiciant. Sed ut nullum ex hoc servili genere fructum res Christiana capere, sic nec detrimenta vitare, & avertere potest, quæ in rempublicam convehit, ubi cum in ecclesia locum acceperit, quo libidinibus suis servire, liberiusque imperare libuerit, & licuerit: quamquam Christi testimonio magistratum in ecclesia gerere, non imperare, sed ministrare est. Putate, patres, homine improbo (quem servum, non tam ex Stoicorum placitis, quam ex Christi documentis appello) ad præfecturam inaugurato, hominibus, non hominem præfici, sed belluam, eamque immanissimam & avidissimam. Quod enim monstrum æstuat ardentius, sævit truculentius, insultat petulantius, quam effrenis, & soluta concupiscentia? hanc autem flagitiosus homo magistratum adeptus, reliquis imperaturam, secum gestat humeris, communi detrimento, publica pernicie, cæde & sanguine reipublicæ saginandam. Quæ vel inflāmata libidine, vel inflata superbia, vel iracundia furens, vel avaritia flagrans, quas labes non adfert in publicum? Est autem valde præposterum, patres, cum in omni arte, & opificio optimus quisque quæratur artifex, cujus utamur opera, si quid res, usus ve postulet; in re tanti periculi, quod præcipuum est, tam supine negligi. Quæritur ergo medicus, an non scientissimus? quæritur navigio nauclerus, an non expertissimus? familiæ quæritur œconomus, an non fidissimus? reo quæritur patronus, an non disertissimus? Cur non idem vero provideri omnino debeat Christi languidis oviculis, jactatæ per Syrtes, & scopulos naviculæ, reis actis ad tribunal divini judicii? Quandoquidem ministrum ecclesiæ, necesse est doctrina medicum esse infirmitatis humanæ, sapientia ductorem, precibus periculi depulsorem. Equidem nulla in re majore damno ab hominibus errari puto, si quid tamen erretur, quam in legundis functionum publicarum præfectis. in quo cum Athenienses, Lacedæmonii, Romani, frequenter legitimum delectum contempserint, partas & auctas virtute, fortuna, toto orbe florentissimas respublicas funditus perdiderunt Quare si restitui dignitatē ecclesiæ volumus; volumus autem maxime, demus operā quantam maximam possumus, ne servi præsint in ecclesia, id est, qui nec liberaliter sint in literis instituti, nec ad liberrimam legem euangelii conformati, nec solutiori vitæ nuntium remiserint. Cujus cautionis si accuratissimam, ac rectissimam formulam quærimus, exprompt am nobis hanc exhibet apostolus, eamque communem & episcopis, & presbyteris, ut sint ornati, benigni, sobrii, doctores, hospitales, non vino dediti, non percussores non cupidi.

Huc pertinet & illud Mosaicum, ne in sortem gerendi sacerdotii veniat cæcus, surdus, claudus, attritus, eviratus, id est, ut sit omnibus corporis, ac multo magis animi partibus integer, quicumq; ad culmen tanti ministerii sit conscensurus. Adferet illud plurimum momenti, patres, ad revellendas adulterinas plantationes hæreticorum. Sed illud quoque providendum magnopere judico, ne filii Belial, sine jugo, pulli lascivientes, vaccæ pingues Samariæ, voluptatum amatores magis quam Dei, cervicis duræ, rebelles, legem Dei blasphemantes, expleti, & dilatati adversus stimulum calcitrent, quos oportet disciplina salutariter coerceri, vel optime constitutum ordinem ecclesiæ in fœdissimum chaos abire.

Animo contemplemini, patres, hominum studia, mores, conatus, consilia, quid magis abjectum, magisve exoletum in vulgo, quam timor numinis, sapientiæ rudimentum? quid contemnitur protervius, quam religio? quid irridetur petulantius, quam patrum auctoritas? Deficiet me tempus, si singula, quæ hoc loco dici possunt, annumerare contendero; si cædes, si libidines, si fraudes, si divini nominis contumelias, si pretia, ac probra temulentiæ recensuero. Quæ Lerna malorum, quantum monstri nobis & parit, & alit? Et quidem cum sit tam abominandum & exitiale scelus, habetur tamen in pretio, si quis Tricongium illum Torquatum hac infamia vicerit, nec desunt qui numquam hausisse se putent satis, nisi mentis interitu, morte memoriæ, insania animi, in se periculum faciant, quantum veneni vinum habeat. Sapienter quidem Salomon oculorum suffossionem denuntiat ebrioso, cui væ; cujus matri, væ; cujus patri, væ.

Disciplina veterum revocanda est, patres, ne stultus saturatus terram commoveat. Quid? passim ad sacrorum participationem, ad mysteria tremenda, ad synaxes mensæ domini venire, iis est integrum, quorum tota est ætas in omni flagitii genere versata; quorumque est animus idem, qui fuit; non tactus conscientia, non immutatus timore, non castigatus pœnitentia, non stabilitus gratia: cum in eo tamen veteres præcipuam disciplinæ Christianæ partem posuerint, ut sacris mysteriis iis interdiceretur, qui nullum vel probatæ vitæ specimen, vel mutatæ malitiæ præbuissent argumentum? Quæ severitas censoriæ potestatis non in humili tantum vitæ genere, sed in viris auctoritate summa prædītis valuit. Philippum enim, qui Christo dedisse nomen Cæsarum primus dicitur, sic ad officium reflexit Fabianus, Theodosium Ambrosius, Arcadium Innocentius. Itaque paulo severius eorum est hominum coercenda vanitas, qui & assiduitate & impunitate callum obducunt nequitiæ suæ. Est enim (quod inquit Christus) omnis victima sale salienda. Sed non minus nobis dat negotii ad hæc mala, quæ ferimus, mulier odiosa, quam stultorum infinitus numerus; idque maxime si virum nacta sit, liceat hanc mulierem odiosam, inveteratam quamlibet corruptelam, vel superstitione vanam, vel avaritia sordidam, appellare. hæc enim primum sese latenter insinuat: nec in lucem, nisi fuco illita, solet prodire:

dire: tandem ubi consuetudinis nomen acceperit, inter homines palam irrepit ad familiaritatem, quæstuque se facit commendabilem; amatur: & ut liberius meretrix fornicetur, ornata virginis vestitu, falsas ambit nuptias, ut casta, ac sancta vulgo judicetur. quę ubi virum habuerit, atque inter honestas matronas locum acceperit, id est, ubi compta, ac picta sophistarum ludibriis, inter receptas, ac laudatas ecclesiæ consuetudines annumerari cœperit; hæc mulier odiosa (quæ tantum nobis odii peperit) terram commovet, fomenta subministrat hæreticis, defectioni parat initia, schismata concitat; omnia miscet, omnia confundit, omnia conturbat. Hujus pellicis injuriis commotus Isaias indignabundus exclamat: Quomodo facta est meretrix civitas fidelis? argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mixtum est aqua. Sed in hoc exitiali malo illud est profecto deterrimum, quod ubi diuturnitate se, vel auctoritate aliqua confirmaverit, vix umquam revelli queat. Hedera nisi fulcris subnixa nec crescere, nec vires augere potest. Sed ubi firmum aliquod pedamentum late com plexa fuerit, quo velut adminiculo se pandat, & in sublime scandat, tum adminiculatoris exitio sui crescit in immensum. Sic existimate, patres, abusus in ecclesiis facile crescere, hærereque firmissime, si sint qui fulciant. Admovete, patres, huic pestiferæ radici securim, revellite plantationes, quas pater minime plantavit; hanc stipulam excutite, quam non architectus, sed subdolus operarius infarsit ædificio: ex domini templo numulariorum æs, & cathedras evertite: abusum omnem ex atriis ecclesiæ propulsate. Mandetur auctoritate vestra huic odiosæ, & adulteræ mulieri repudium; quæ terram nostram, quæ rempublicam nostram, quæ civitatem nostram commovet. Id si perficitis; illud quoque consequemini, quod omnium postremo loco Salomon recensuit, ne in republica nostra ancilla hereditatem usurpet dominæ. Ecclesia, patres, nobis est & mater, & domina: Domini enim sponsa est; habetque nobile peculium, dotem amplissimam, hereditatem uberrimam, sacras literas, oracula divina, leges cœlitus traditas; ex quibus, velut ex uberrimo fundo, parat annonam filiis, expletque familiæ promptuaria. Ornavit eam sponsus Christus amplissimis muneribus; prophetia, ad mysteriorum explicationem; dono linguarum, ad prædicationem; sapientia, ad gubernationem; scientia, qua lucem dividat a tenebris. Addidit ministeria, dedit operationis energiam, claves regni tribuit, legem consignavit euangelii, depositum credidit. atque eas ob res omnes ab apostolo columna, & firmamentum veritatis appellatur. Sed in hanc hereditatem tentat ancilla procax involare, cum indoctorum hominum temeritas sacrarum rerum sibi scientiam vindicat, & ex his perfidiose corruptis, aut in alienum sensum conversis, matremfamilias arroganter oppugnat. Quod cum Tertuliani sæculo Marcion, Praxeas, aliique hæretici essent aggressi, atque ex officina scripturarum tela & arma adversus ecclesiam sumpsissent; hos ipse notatione sacrilegii cohibet, quod nefarie veram, ac propriam ecclesiæ possessionem usurpassent. Hoc idem vero maximis conatibus ab iis tentari conspicimus, qui sæpe minus literas norunt, quam

A stellas antarcticas. Sic Agar Ægyptium mancipium libere captat hereditatem: nec sibi putat acquiescendum prius, quam omni potestate familiæ regundæ dominam exturbaverit. Quid enim jactatur crebrius in foro, diversoriis, conviviis, quam non esse audiendam ecclesiam: eique nullam a Christo factam esse potestatem, hoc, illudve mandandi? hæc nos vi eripi, aut dolis auferri ab improba ancilla, quæ officium deserit, quam furor hæreticorum suscitat, feremus? Est hoc pietatis vestræ, patres, ac diligentiæ, ut communi parenti, cujus estis alumni, filii propugnatores constituti, sua semper constet hereditas. Sed ad eas res omnes, quas instaurandæ reipublicæ necessarias annumeravi, adferendus est fortis constansque animus, nec dejectus ignavia, nec metu debilitatus, nec desperatione fractus. Immanes enim machinas, ac velut Cyclopum scopulos, objecturus est piorum conatibus satanas, quæ si nos commovebunt, facile judicabimus molis rem esse tantæ, de qua nec dari consilium, nec capi possit. Sed ut salutis publicæ propugnationem aggredi fortiter, atque constanter debeamus, cum multa alia, tum maxime patrum exempla nos excitant: qui nullo umquam periculo potuere deterreri, quo minus omnia tentarent, modo conscientiæ bonæ, ac rectæ, testimonio niterentur. id minime requiritur a nobis, patres, ut aras dæmoniorum, lucos, excelsa idoli Moloch, sacra detestanda tollamus e medio, quod animo forti Ezechias, Oziasque reges perfecerunt: minime quæritur, ut Baal prophetis bellum denuntiemus, quod Helias fortiter ausus est: non id quæritur, ut ex carcere Babylonico regni Iudaici reliquias rursus educamus, ut novum templum, nova mœnia, novam rempublicam armati construamus. Quid igitur a nobis expetitur, patres? ut sit delectus in ministeriis, in clero, & plebe, disciplina, in cultu sinceritas, in ecclesia conservetur dignitas, & auctoritas. Quæ omnia togata & incruenta victoria, Christo duce, & imperatore consequi possumus, qui cum fortem alligaverit, draconem antiquum vinxerit, inimicitias interfecerit, de tenebrarum potestatibus spolia victor retulerit, nos in clientelam receperit, pontificatum nostra causa perpetuum in cælo gerendum susceperit, cum copias omnes ad nostram propugnationem eduxerit, cum pontificem, regem, principesque nostros, ad consilia tuendæ religionis, ac dignitatis ecclesiasticæ restaurandæ commoverit: sperandum est nec præsidium, nec vires, nec numen ullum nobis esse defuturum: modo necessitati voluntatem, voluntati consilium, consilio diligentiam, diligentiæ constantiam ac pietatem adjungamus.

DIXI.

Oratio deducens ex abjecta conciliorum generalium auctoritate eo ventum esse hodie, ut & Christus negetur esse Deus, & ipse quoque Deus trinus & unus.

Per venerabilem virum dominum Rogerum Varlerium sacræ theologiæ doctorem ad patres concilii provincialis Cameracensis habita anno MDLXV. *die* XV. *Iulii.*

ETSI nihil (nihil inquam) in præcipuis fidei, religionisque nostræ mysteriis tam fuit antehac

ANNO CHRISTI 1565.

antehac unquam indubitatum, quod infausti hujus sæculi temeritate in quæstionem non vertatur: quotquot tamen in tam reprobum nondum abierunt sensum, ut prorsus omne ejusdem fundamentum subvertentes in lapidem illum angularem, qui facit utraque unum, impingant; & Iesum Christum dominum, ac servatorem nostrum, æterni Dei Filium, verumque in lege & prophetis promissum mundi messiam, negent: quotquot, inquam, hucusque dementari se hactenus passi non fuerunt; quantumvis alioquin ex diametro de summa rerum inter se pugnent; in hoc nihilominus ad unum omnes conveniunt, quod ille, cum non arbitraretur rapinam se esse æqualem Deo, exinaniverit semetipsum, formam servi accipiens, ut filios Dei longe lateque dispersos in unum congregaret; & in locum veteris illius, ingratæque synagogæ, novam sibi, suo sanguine consecrandam, ædificaret ex omnibus gentibus ecclesiam: quodque eos, quos ad hoc suum ædificium delegerat opifices, quo eidem perficiundo fierent idonei, multis ipse modis instituens, instruensque frequenter etiam præmonuerit plurimorum, quæ in illo eventura essent, malorum. Et quod hoc ipsum quandoque disertis, apertisque fecerit verbis; quandoque parabolicis maluerit illa adumbrare prophetiis. Inter quas ea, qua regnum cælorum simile fecit homini agricolæ semen bonum seminanti in agro suo; quia videtur nostræ hujus potius, quam cujusvis alterius antehac actæ ætatis, velut vivam quamdam præ se ferre imaginem; non abs re fore putavi, si eamdem in medium huc producerem. Cum etenim amplitudini tuæ, reverendissime domine, princepsque illustrissime, placuerit mihi (quamvis huc recens ascito) mandare in celeberrimo isto omnis generis præstantissimorum virorum consessu dicendi provinciam, (non ignorans equidem tuam mihi pro ratione voluntatem abunde debere sufficere: sepositis semel omnibus, quę hinc deterrere me poterant, & forsan debebant, remoris) unum hoc agendum mihi credidi, ut quia dicendum esset, thema, de quo idem fieret, deligerem præsenti tam tempori, quam de quo agitur negotio quam accommodatissimum. Qua de re solicito, obtulit sese non importune cum sexcentis aliis (ut est hodie messis multa) parabola hæc. In qua quæ velut tantum facta narrantur, cum verius hodie & evidentius, quam hactenus unquam, evenire ad oculum conspiciantur; prę ceteris visa est idonea, quam velut fundamentum quoddam meæ, qualis qualis futuræ, oratiunculæ assumerem. Quippe cum scirem conventus istius potissimum esse finem salutarem generalis Tridentini concilii executionem; ipsam dicendi occasionem hoc postulare censui, ut qui apud eumdem foret habendus sermo, de iis potissimum institueretur rebus, quarum causa illud fuisset habitum; hæresibus nimirum, & causis earumdem, abusibus, scandalisque e medio tollendis. Idque ad hoc maxime, ut veluti digito demonstrarem, neque has, neque illas ullo unquam sæculo æque desiderasse concilium generale, atque hoc nostro. Hinc vero eis omnibus, qui non omnino volent convinci ex illis esse qui nolunt, ut bene agant, intelligere, concludendum relinquam quod necessario sequitur. Id quod dum totis equidem & viribus, & votis agam, si tuæ for-

Psal. 35.

A san de me expectationi parum satisfaciam, si tam celeberrimo isto cœtu, quam hoc loco parum digna in medium adferam; una cum celsitudine tua & reverendissimos, & reverendos, eximiosque patres, ac dominos, & in summa quotquot convenerunt variis nominibus ornatissimos viros, officiose mihi rogandos putavi, ut, quidquid a me audituri sunt, æqui bonique consulere; dicendi quoque, quo usurus sum modum, quantumvis parum gratiosum, susque deque ferre dignentur. Sed hinc satis, ad rem venio. Parabolam itaque, quam tam tempori huic quam actui accommodandam suscepi, Christus dominus apud evangelistam suum Matthæum enarrans, simile est, inquit, regnum cælorum homini qui bonum semen seminavit in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus, & superseminavit zizania in medio tritici, & abiit. Cum crevisset autem, & fructum fecisset herba, tunc apparuerunt & zizania, &c.

Matth. 13.

B

Diligentissimus ille omnium sacræ scripturæ mysteriorum indagator & interpres divus Augustinus edisserens, post dominum parabolam hanc, dum negligentius, inquit, agerent ecclesiarum præpositi, & dormitionem mortis acciperent apostoli, venit diabolus, & superseminavit, quos malos filios interpretatur dominus. Moxque in quæstionem vertit, an hæretici sint mali ii filii, an male viventes catholici. Posse enim & hæreticos malos dici filios, eo quod ex eodem evangelii semine & Christi nomine procreati, pravis opinionibus ad falsa dogmata convertantur. Cum tamen dicat parabola, in medio tritici seminatos; videri eos significari potius, qui ejusdem communionis sunt. At vero cum agrum non ecclesiam, sed hunc mundum interpretatus sit dominus, hæreticos intelligi debere concludit: quod ii scilicet non societate unius fidei, aut unius ecclesiæ, sed societate solius nominis Christiani permisceantur in hoc mundo bonis. Qui vero in eadem fide mali sunt, paleam reputati potius quam zizaniam: quod palea nimirum etiam fundamentum cum frumento idem habeat, radicemque communem. Et hæc fere Augustinus.

In li. quæst. evang. secundũ Mat.

C

D

Ex quibus quisquis hujus nostræ tempestatis statum omnem, ut meretur, expendere volet; facile profecto comperiet esse, quod modo dicebam, longe verissimum, nullius scilicet antehac actæ veriorem quam hujus referre faciem modo enarratam parabolam. Cum etenim Christus dominus hominem bonum semen in agro suo seminantem seipsum faciat; agrumque suum, mundum hunc universum: inimicum autem, zizania furtim in eumdem inserentem, diabolum esse dicat: zizania vero, hæreses, hominesque, quibus dormientibus ea feruntur: ecclesiarum præpositos, & cujusvis temporis apostolos esse intelligendos, divus Augustinus (ut modo dictum est) doceat. Quando, quæso, quod narrat illa, usu venit hactenus unquam perinde ac hodie? quando (inquam) hactenus unquam eousque obdormierunt ecclesiarum præpositi: eousque mortis dormitione capti fuerunt apostoli, ut opportunitatem invenerit inimicus ille tantam hujus farinæ zizaniorum molem ingerendi in dominicum hunc agrum, quantam hodie? Quippe hodie in solas eas sol us Europæ reliquias, quæ hactenus a Mahumetismo utcumque sunt liberæ, congessit, & coacer-

E

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

vavit ille quæcumque fere antehac in quacumque ſpacioſi hujus agri parte ſerere potuit, illorum & ſpecies, & genera. Nec ea re contentus, etiam nova, hactenuſque inaudita, & nec toti umquam vel Aſiæ, vel Africæ cognita, verum nunc demum adinventa, cum illis commiſcuit eorum & ſpecies, & genera. Quod ita eſſe, ubi exemplis plus ſatis, & evidentibus, & multis declaravero quantum contulerit ei ad facile, quod voluit, conficiendum apoſtolorum ſæculi noſtri dormitatio, imo mortis forſan dormitio, res ipſa demonſtrabit ad oculum.

Vt vero fiat diſtinctius horum utrumque, dilucidiuſque, duo illorum faciam genera. Quorum alterum ea contineat, quæ ipſum directe & immediate oppugnant Deum; alterum ea, quæ hujus eccleſiam. Inter quæ cum hæc illis ante multa ſæcula, diris omnibus devotis, viam aperuerint, quam veluti ex imo ad nos redirent orco, priori de eiſdem agam loco. Cum tamen eadem jam & ſuperis & inferis plus ſatis ſint nota, ea de ipſis in medium producam dumtaxat, quæ ad cognoſcendum, quem protulerunt in agro domini, fructum, ex quo ſeri in eodem cœperunt, maxime faciunt. Sunt autem quatuor præcipua omnium capita: Confeſſioniſtarum, Sacramentariorum, Anabaptiſtarum, & Afflicticiorum, qui θεοδίδακτοι dici volunt, in tot rurſus ſpecies, imo factiones potius exiguo temporis intervallo diviſa, ut, cum quinquaginta annos nondum habeant, difficile non fuerit (ſi tempus pateretur) bis quinquaginta de tota re contendentes, & inter ſe pluſquam ex diametro diſsidentes, pugnanteſque numerare ſectas.

Prima omnium ex indulgentiarum quæſturis, aliiſque (quos in eiſdem prætexebat) abuſibus occaſione ſumpta, a minimis ſenſim progreſſa initiis, ubi aliquouſque jam ſibi confirmata videretur; volens (quo nullum videbat magis obſiſtere conatibus ſuis) obſtaculum removere, congeſtis in rogum unum, exuſtiſque omnium, quantumlibet œcumenicorum conciliorum, canonum, & decretorum libris eccleſiæ auctoritatem ſemel & ſimul omnem e medio ſuſtulit. Controverſiarumque, quas & moverat, & motura adhuc erat, judicem, ſolam canonicæ ſcripturæ literam ipſa ſibi conſtituit: interpretatione ejuſdem ſibi ſoli reſervata; nihil interim, tamquam fide credendum admittens quod in eadem expreſſum non eſſet. An vero commodiorem poterat inveniſſe viam ad in illa revertendum ſæcula, de quibus loquens vir ſanctus Hilarius, graviter queritur quod vel ſic ſcribuntur fides, ut volumus; vel ſic, ut volumus, intelliguntur? An alia quam hac tot venerunt in dominicum hunc agrum (præcipue vero Germanicum) fidei confeſſiones, quot principes? quot civitates? imo (ut dixit quidam) tot fides quot voluntates? Progreſſa igitur & ipſa eadem hac via ulterius; poſt ſublatas ſimpliciter omnes tam apoſtolicas quam alias eccleſiæ conſtitutiones, rejectas indulgentias, eluſum ignem purgatorium, ceremonias, & ſacramenta partim prorſus ſublata, partim pro libito convulſa, mutilataque, irritata monaſtica vota, profanata, direpta, ſubverſaque templa, & monaſteria, tandem omne ſimul euangelicæ legis & ſacerdotium & ſacrificium abrogavit, abolevit, &, quantum in ſe fuit, ad nihilum redegit.

Secunda (quadriennio plus minus poſt illam A nata) præter omnia hæc præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti domini in ipſius cœna, & euchariſtiæ ſacramento abnegavit. Cumque e illa Chriſti crucifixi, & divorum ejus imaginibus non uſque adeo fuiſſet infeſta; hæc longe plus in eaſdem exercuit crudelitatis, intulitque ignominię, quam quotquot fuerunt umquam Iconomachi, Iconoclaſtæ, & quos Chriſtianocatigoros generali dicebant nomine. Earum quoque & rerum, & ceremoniarum, quæ adeo ſunt adiaphoræ & indifferentes, ut, ſi nihil habeant magnæ pietatis, nihil quoque queant habere impietatis, multas quidem intactas, inviolataſque reliquerat illa: At hæc eouſque ſubmovit, & has ad unam omnes, ut nec ſacratarum veſtium, nec luminarium, lychnorum, lampadumve, imo nec campanarum quidem reliquerit ullum in templis uſum: ne quid ſupereſſet ſcilicet quo videretur aliquis adhuc deferri honos tremendo huic ſacramento. Aut id ſi fieret, amplius aliquid quam panis crederetur ſubeſſe. Hoc nimirum agens, ut nullum inter ſacra & profana reſtaret diſcrimen. Taceo de eis, qui in factione hac eo præſumptionis progreſſi ſunt, ut verba quibus corpus ſuum conſecravit dominus, vel pro ſuo cerebro mutent; (cumque dixerit ille, Hoc eſt corpus meum, dicant ipſi, Hic eſt panis meus) vel omnino omittant; dicantque dumtaxat, accipite, comedite, hoc facite in meam commemorationem.

Nec de eo quicquam loquor, quem in epiſtola quadam ad Eraſmum Roterodamum ſcribit Iulius Phlugius Naumburgenſis eccleſiæ vere pius juxta ac doctus epiſcopus, ſuperſtite adhuc Luthero exortum fuiſſe terræ filium quemdam aſſerentem, non ſolum ad euchariſtiam non eſſe neceſſaria Chriſti verba, ſed nec ſpecies panis & vini requiri: ſed ſufficere ſi ſolo interiori motu cordis eadem ſumatur. At hinc ſatis.

Ex hac (cum vix dum triennis eſſet) tamquam ex equo Trojano produxiſſe narrat Antonius Corvinus tertiam. Quæ quod pædobaptiſmum damnet, & in infantia baptizatos, ubi fidem conſecuti fuerint, denuo baptizandos doceat, Anabaptiſtarum dicta eſt. In tot tam abſurdas, imo horrendas diſſecta ſectas, ut vel referre abominationes tantas horroris non parum habeat. Nihil profecto ad has, quotquot ſuo ſæculo fuiſſe, ex Donato potiſſimum natas, divus refert Auguſtinus. Ceterum cum conſultius putem nihil, quam pauca de earum & multitudine & enormitate dici, omnia prætereo.

Quæ quarto demum ſucceſſit loco, inſignem certe prævaricatis adjecit colophonem, præter omnia per illas ſublata, & verbi Dei tollens miniſterium, & ſcripturam omnem tamquam mortuam literam rejiciens; non per hanc, ſed per viſiones, ſomnia, & afflatus Deum inſinuare ſe hominum animis ſuſtinens. Aquæ baptiſmum non ſolis infantibus inutilem contendit, ſed nihilo plus ipſum quam ſuillum æſtimans balneum, una cum reliquis ſacramentis contemnit, abjicitque. Et hæc quidem quamvis ſit omnium noviſſima, longeque omnibus aliis recentior (annis nimirum plus minus viginti octo poſt primam nata) uſqueadeo tamen mox, ubi prodiit, invaluit, ut omnium jam pridem numeroſiſſima facta feratur. In tantum, ut in pręcipuis quibuſque totius Germanię civitatibus

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

In commentariis epist. ad Rom.

tibus (quin & in ipsa Augusta) plures esse qui hujus redoleant afflatus, quam confessionem eam quæ Augustana dicitur, non dubitaverit asserere Philippus Melancthon, qui primum ipsius auctorem Stencfeldium, per contumeliam nuncupans, centimanum eum ait esse, passimque milites habere, qui non solum scripta ipsius nomine spargant, sed & seditiones moveant. Et nunc (inquit) loco quodam, editis contra me pagellis aliquot nomine Stencfeldii repetitur κοκκυσμὸς ille, gratissima cantilena phanaticis hominibus, non cogitatione scriptæ doctrinæ Deum se communicare mentibus hominum, sed sine medio. Cum etenim ille, magistrum suum Lutherum secutus, religionem omnem constituerit in scripturæ litera cum prædicationis ministerio; non potuit non ægerrime ferre quod hic juxta rejiceret & hoc, & illam. Atqui quare non æque rejiciat, aboleatque cum verbi ministerio scripturã sive Stencfeldius, sive Snencfeldius, atque omne cum sacerdotio sacrificium Lutherus? Quæ nempe major ad hoc Luthero, quam ad illud Stencfeldio auctoritas? præsertim cum non fuerit excucullatus & alioqui plebeius, hic apostata, sicut ille, sed equestris ordinis homo, & præterea scripturarum quoque majori subnixus præsidio. Quippe plures fieri magistros, non una tantum prohibet scriptura; at plures sacrificare, ne una quidem.

Et hæc de zizaniis eis, quæ ad subvertendam Dei ecclesiam seminanda hoc nostro sæculo putavit parabolicus ille inimicus. An vero vel pluribus, vel aliis ad hoc ipsum pro arbitrio conficiendum opus ei erat? At quis non credidisset ante ruiturum fuisse cælum, quam eum, cum velut a summo tecti culmine ædificium illius inciperet diruere, minimo temporis spatio eo perventurum, ut disjectis procul parietibus, muris, columnisque ad unam omnibus, ipsum ejusdem funditus everteret fundamentum? Quis credidisset umquam eum, cum a minimis initiis velut gradatim progrederetur, paucorum annorum tempore in tantum promoturum, ut post sublatum omne tam sacrificium quam sacerdotium, sublatum a cœna sua Christum, sublatum non infantum tantum, sed omnem cum omnibus sacramentis baptismum, sublatum denique cum omni scriptura verbi ministerium, in solis afflatibus, somniis, & nescio quibus nisi vere dæmoniacis ἐνθουσιασμοῖς statueretur omnis nostræ religionis certitudo? Qua in parte quantopere impurissimos ipsius conatus promoverit apostolorum sæculi hujus dormitatio, illis ipsis equidem æstimandum relinquo. Qui si in tempore, quibus debebant mediis, ipsi, & ipsius præconi Luthero occurrissent; facile profecto impedivissent, ne tam verus hic fieret vates, cum accensurum se ignem jactitaret, quem totus non posset restringere mundus. At hinc latius paulo post. Nunc ad ea pergo recensenda zizania, quibus, post eversam a fundamentis ecclesiam, etiam ipsum Deum subvertendum est aggressus idem inimicus. Qui cum in supradictis, quin quo voluit, pervenerit, impeditus non fuerit; quare non eadem, qua cœpit, ulterius progrediatur via? Quare cum exitialis cunei cuspidem in Christi corpus indere permissus sit, non eousque eumdem adigat, ut non solum totum hoc, sed & ipse totus dividatur in se Deus? præsertim cum eadem, quibus ad illud conficiendum usus fuit armis, & argumentis, ad hoc quoque non minus sint idonea, valida, efficaciaque. Esse scilicet a patribus, a conciliis, ab omni vetu-

A state, tamquam a laceris, vetustisque Gabaonitarum pannis, & vestibus, mucidoque pane cavendum; os domini consulendum; hujus solius verbo, soli scripturæ insistendum. Quicquid in hac expressum non sit, a Christiana fide alienum esse censendum, &c.

ANNO CHRISTI 1565.

Iof. 9.

Et cui (quæso) alteri nituntur fundamento, qui passim hodie in Polonia, Bohemia, Silesia, Moravia, Prussia, Ioannis Campani & Michaelis Serveti (quos primos equidem nostro sæculo hujus Camarinæ motores fuisse credo) vestigia secuti, prædicant, personarum in deitate Trinitatem credere, nihil aliud esse, quam infernalem ex ea Cerberum facere, confusionem in ipsa

B ponere, imaginarios Deos, imo meras dæmoniorum illusiones colere.

Nec minus interim insistunt eidem, qui ex adverso sic Trinitatem asserunt, ut substantiæ unitatem in illa negent. Quorum utri sint magis in ipsam deitatem blasphemi, dubitet forsan quispiam. Atqui quod eodem ex fundamento (modo scilicet commemorato) plus quam contradictorie eamdem oppugnent, extra controversiam est. Sicuti & illud, quod (quantumvis hac in parte plus quam ex diametro pugnent) symbolum tamen illud, quod Athanasii multis jam dicitur sæculis, S. Athanasii esse dicendum æque contendant: quod scilicet æque confutet utrorum-

C que blasphemias; juxta nimirum affirmans & personarum Trinitatem, & substantiæ identitatem.

Vt vero & hæc ita esse, exemplis paucis demonstrem; Lucas quidem Sternbergerus nuper (anno nimirum, si recte memini, LXI. sup. M D.) in Moravia palam protestatus Lutheri se esse discipulum; nec aliud profiteri, aut prædicare velle, nisi quod ab illo didicisset purum putum Dei verbum: mox omnes vetustissimi hæresiarchæ Photini, tam in tremendam in deitate Trinitatem, quam Christi domini divinitatem reproduxit blasphemias, publiceque prædicavit Trinitatis, nec nomen, nec rem esse ferendam: nullum esse Dei filium, saltem naturalem: nullum Spiritum san-

D ctum, nisi vel columba sit, vel ipse Pater sempiternus. Quibus contra Christi domini divinitatem, incarnationem, ex virgine nativitatem, resurrectionem, dominicæ diei feriationem, baptismatis institutionem, tam absurda, impia, blasphemaque adjecit quam plurima, ut non solum Photinum, sed & Ebionitarum & Iudæorum omnium blasphemissimos longe superarit: hoc unico interim usus ad stabiliendum quæcumque effutivisset argumento quod non aliud, quam ipse doceret, in scripturis expressum haberetur; extra quas tamen nihil esset credendum. Ad eumdem scilicet modum & deitatis Trinitatem, & Christi

E domini divinitatem oppugnans, ad quem Lutherus indulgentias, purgatorium, papatum, divorum cultum, & id genus alia. quæ etsi in se maximi tam sunt quam credi debent momenti; cum his tamen ne conferri quidem mereantur. An vero aliunde efficacius probari, convincique queat fundamenti hujus absurditas, quam hinc; quod nimirum ex eo sequitur non esse credendam nec in deitate Trinitatem, nec in Christo divinitatem? Et hæc de Sternbergero. Quem si quis miratur quod divi Ioannis non cohibuerit auctoritas ne Christum dominum negaret esse Dei Filium, (cum constet eumdem contra idem negantes Ebionitas suum scripsisse euangelium) is intelligat ipsum, non ut olim Paulum Samosatenum, hac ætate Matt. Flac. Illyricum cum sex-

ANNO CHRISTI 1565.

centis aliis, negare non λόγος apud hunc euangelistam significare personam in Trinitate, verum totum ejusdem euangelium, tamquam Platonicum somnium, prorsus rejicere.

Refert Polonus quidam in patriam suam (quam Pinzoviam particulari vocat nomine, graviter ejusdem deplorans miseriam) venisse nuper e Gallicis Sacramentariorum scholis personatum quemdam, ut ipse loquitur, Ernomianum qui simul & Iudaismum & Paganismum in eamdem inducere conatus sit. Quod scilicet & Christum dominum cum Iudæis negaret, & Trinitatem cum Ethnicis vehementer oppugnaret. Venisse eodem & Ochinum quemdã, ab Helvetiis patria pulsum, qui diversa quidem ratione, non diversa tamen, ab illo doceat. Sed ad eumdem modũ & Christi domini divinitatem & sanctiss. deitatis Trinitatem oppugnet; ad quem Lutherus pridem missæ sacrificium, cum hoc scilicet ageret ut idẽ aboleret. Inducebat nimirum diabolum secum disputantẽ, & tam valida adversus idem sacrificium argumenta adducentem, ut solvere ea ipse nequiverit; sicque ad abolendum convictus fuerit. Non aliter hic sub spiritus nomine eumdem secum disputantem facit in dialogo, quẽ de Trinitate inscripsit. In cujus præfatione videtur serio hoc agere ut se purget a suspicione, qua impositum sibi quæritur quod non recte de illa sentiat. Idque sic facit, ut etiamsi nihil unquam ea de re quis dubitasset, aut suspicatus etiam fuisset; lecto dialogo toto, cogatur judicare nihil minus eum quam vel in Christo domino divinitatem, vel in deitate Trinitatem credere. Revocat velut ex Orco spiritus ille quicquid a Praxea, Ario, Eunomio, & ejus farinæ hæresiarchis aliis fuit olim adversus illam adductum argumentorum: quibus velut victus cedit spiritui Ochinus perinde ac diabolo Lutherus. Contendit vero cũ sacramentariis (a quibus, etsi ex ipsis esset Helvetiis, ejectus fuerat) non minori ratione sibi debere permitti ecclesiæ de Trinitate doctrinam in disceptationem vocare, quam ipsi permisissent sibi, An sit Christi corpus in pane, & sãguis in vino, inquirere: cum & esse, & adorari debere concilia per errorẽ, ut ipse loquitur, decreverint, statuerintque.

Disputat idem Ochinus in alio quodam dialogo, An Deus sit, idque cum nescio quo philosopho. Qui professus omnis religionis expertem esse se, Deum quidem permittit esse tamquam primũ omnium motorem, nullam tamen admittit eumdem gerere curam nostri, & proinde supervacaneum esse docet eum vel adorare, vel invocare: itẽ vel boni aliquid ab eo sperare, vel mali metuere. Omnis quoque canonicæ scripturæ, tam veritatẽ, quam auctoritatem vehementer oppugnat. Cui contradicit quidem in speciem Ochinus; sed sic, ut si quis rem totam diligenter excutiat, facile cõperiat nihil aliud eum credere, quam quod dixit, cum quo disputat, philosophus. En a quibus initiis, per quos gradus inimicus ille noster, serpens antiquus, astutia sua ad extremæ impietatis fastigium verum videlicet Epicurismum, Atheismumque hoc hominum genus perduxit. Atque hic erat, quem spectabat, scopus; hic, quem intendebat finis; cum inconsutilem Christi tunicam paulatim diffuendam ex indulgentiis arrepta occasione aggrederetur. Effecitque non multo temporis intervallo, ut non solum soluta, diffutaque jam sit tota illa, sed & ipse dominus Iesus, ut divus Ioannes loquitur, solutus. Et ipse quoque in se & solutus, & omni providentia, Deoque digna auctoritate exutus Deus. Et hæc de hoc bla-

1. Ioan. 4.

sphematorum genere suffecerit retulisse exempla. De eis quoque qui in deitate sic Trinitatẽ statũnt, ut unitatem adimant, unum saltem audimus.

Refert Fran. Stancarus (extravagantium confessionistarum unus per sacramẽtarios Pinzouia pulsus) venisse non ita pridem eo etiam ex Gallicis Sacramentariorum scholis Petrum Statorium, Georgium Blandratem, aliosque ejusdem fermenti quosdam palam prædicantes tres esse Deos, non secus quam tres inter se homines distinctos: at Filium esse aliquanto minorem Patre & Spiritu sancto. Interrogatos vero eosdem a quibusdam Poloniæ proceribus unde hausissent novum hoc, & eatenus in Polonia inauditum dogma, respondisse ipsissimũ esse Dei verbum traditum sibi a præceptoribus suis Calvino, Bullingero, Petro Martyre, VVolfango Musculo, & ejus farinæ aliis. Quod vero fuisset eatenus inauditum in Polonia, id eam habere rationem; quod tam insignem thesaurum Deus per fideles suos ministros his demum extremis temporibus voluerit mundo revelare.

Queritur idem Stancarus, quod sicuti post divi Pauli (cui se æquiparare hac in parte non dubitat) a Galatis discessum per pseudapostolos in Iudaismum, sic Pinzovienses post suum ab ipsis discessum, per pseudeuangelicos in Arianismum & Eutychianismum sint abducti.

Queritur præterea quod post se condemnatum prius quam auditum, pro consilio miserint in causa religionis ad Tigurinos & Genevenses: (quasi scilicet non esset Deus in Israel, totaque ecclesia, cum hoc eodem fecerint tempore quo habebatur generale concilium Tridenti) Illos vero Arianorum, Macedoniorum, Nestorianorum, Eutychianorũ, Apollinaristarum, Timotheanorũ, Acephalorum, Gaianitarum, Macarianorum hæreses pro fide catholica remisisse, &c. In quibus quod illæ ipsæ sint ad unum omnes, nec solæ tamen, quas multis antehac sæculis diris omnibus devoverunt prima illa quatuor vere œcumenica concilia, non dubito, patres amplissimi, probissime vos agnoscere. Illa, inquam, concilia, quæ, ut Dei euangelia venerari se, diserte testari sæpe solet magnus ecclesiæ doctor Gregorius. Nec alio fuerunt in tota hac habita loco, quousque nostrum hoc nimia temeritate cæcum sæculum, nulla eorũ habita ratione, omnes illas velut ex profundis Erebi tenebris erutas, in lucem revocare non dubitavit; nec revocare tantum, sed & longe quam fuerint unquam antehac auctiores reddere. Non enim vel in deitate Trinitatem, vel in Christo domino divinitatem, ut fit hodie, negavit umquam superbus ille presbyter Arius: at solam hujus cum patre ὁμουσίαν, sive substantiæ cum æqualitate idemtitatem. Coacta fuit hac una de causa nobilis illa synodus Nicæna, & condemnatus hæreseos cum novo suo dogmate pertinax Arius.

Quo vixdum facto, non absimile de Spiritu sancto protulit Macedonius Constantinopolitanus episcopus. Non tamen simpliciter eumdem (ut fit hodie) negans, sed creaturam ipsum faciens, Patrisque ac filii servum constituens. Coacta fuit & hujus solius occasione, vix tredecim post illam annis, synodus Constantinopoli, & damnatus itidem Macedonius. Et hæc quidem adversus illos tum temporis. Ceterum adversus longe magis tam in Dei Filium quam Spiritum blasphemos, quid hodie? Ne gry quidem. Non negavit olim Nestorius Constantinopolitanus quoque episcopus Christum esse verum veri Dei filium, (ut fit hodie) sed tantum ex virgine matre, quam θεοτόκον sive

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

sive deiparam dici noluit) esse natum Deum: & A proinde aliam in eo Dei, aliam hominis constituit personam.

Convocatum fuit non alia ratione Ephesinum concilium, & damnatus, ut nuper illi, cum dogmate suo Nestorius. In quo nescio an quis alius eum per omnia sequatur hodie, quam Ludovicus Hetzerus anabaptisticæ cujusdam sectæ coryphæus. Præter quem tamen quamplurimi sunt, quibus virginem Mariam Dei matrem dici summus est horror & religio; imo non pauci, non minus quam olim Apollinaris, ne humanam quidem Christi naturam ex ea sumptam admittunt. At eamdem vel ex † Dei substantia derivatam, vel * Spiritus sancti esse genituram, non ex illa assumptam creaturam asseverent. Et ii quidem magis in matrem, quam in Filium videntur injurii. Humanam enim magis, quam divinam ei subtrahunt naturam. Quam vero aperte & divinam non pauci eidem tollant, ex narratis prius plus satis est patefactum. Ceterum adversus utrosvis horum quid hodie? nihil certe plus quam prædictum est.

† Sic Menno Frisius in colloquio Vvilmanēsi.
* Sic Snenckfeldius de duabus Christi naturis.

Non multo post damnatum Nestorium Eutyches Constantinopolitanus abbas, sic in Christo domino affirmavit personæ unitatem, ut duarum in eodem naturarum non admitteret diversitatem. Coacta fuit numerosa illa Calchedonensis synodus, & damnatus quoque Eutyches cum adhærente sibi Dioscoro Alexandrino episcopo. C Damnatus fuit itidem in eadem Apollinaris Antiochenus episcopus, negans in Christo, ut carnem ex virgine factam, sic animam vere humanam, sive rationem.

An vero minus hocipsum negant hodie, qui tradunt Christum secundum animam substantiam habere æternam? Quod vere nullus jam sit numerus eorum, qui distinctas duas in eodem negent naturas, & superis & inferis notum est plus satis. Nec de eis tantum loquor, qui cum Eutychete sic divinam cum humana confundunt, ut ex utraque unam faciant; sed de eis potissimum qui alteram simpliciter ipsi adimunt: & maxime divinam. In quorum catalogum (prӕter commemoratos prius) merito certe videntur asscribendi quotquot (quã D papisticam contemptim vocant) ecclesiam mendaciter traducunt, quod hæc sanctis Dei hominibus fecerit commune, cum illo, quod huic volunt ipsi esse proprium: Orare scilicet, & intercedere pro nobis. Atqui si Deus est Christus: Si is est cui data est omnis potestas in cælo & in terra; quorsum oret, & non potius misereatur, & ignoscat ipse? Nempe Dei est non orare, sed misereri semper, & parcere. Nec alio habendi sunt loco Heydelbergenses illi pseudoprophetæ; qui (ex Lutheristis Calvinistæ nuper facti) in disputatione Malbruni paucis retro mensibus habita cum Vvirtenbergensibus palam sustinuerunt nihil fuisse in Christo ejus divinæ majestatis, quæ E sit vere Filii Dei. Feruntur in eadem illa sua logomachia vicissim alius alii & Thalmudicam Iudæorum, & Alchoranicam Mahumetistarum improperasse doctrinam. Et tandem etiam Atheisticam, velut Colophonis loco, non sine pugionibus & pugnis adjecisse: ne quid scilicet prætermisisse videri possent, quod ad suas illas vere pias (si diis placet) doctrinas confirmandas conferre aliquid queat. Et ne adversus hos quidem (quibus tota, nec sola tamen, jam pridem scatet Germania) quicquam hodie. Imo ne in toto quidem Tridentino concilio ulla fit omnium hujus sortis

Sic Snenckfeldius de duabus Christi naturis.
Servetus.
Gulielmus Postellus in sua abscondîtorũ. &c.

zizaniorum mentio, nisi quatenus sub generali hæresum comprehenduntur nomine. An vero tantopere nunc videntur negligendæ, quas tantopere horruerunt eorum temporum, quibus natæ primum fuerunt, vere pii sanctique apostoli, ut propter singulas putaverint habenda singula tanti nominis & momenti concilia? Maxime cum parabolici nostri inimici malignitas, velut in despectum illorum, quicquid in illis condemnatum fuit jam resuscitaverit, & quidem non modico cum fœnore? Idque non sine gravi indubie causa. Non ignorat nimirum veterator ille non aliunde uberiorem sibi posse obvenire messem, quam ex summo horum contemptu. Cum futurum non dubitet quin rejectis his (quæ in summa semper fuissent & veneratione, & auctoritate habita) multo B rejicerentur magis quæcumque post secuta alia. Qua in re cum omnino ei successerit ex voto; quo jam non pervadit? Quid non pro libidine sua conficit? quid impietatis non introducit? Videntur ad oculum impræsentiarum multis in nationibus, & regnis non minus quotidie incrementi accipere, non minus indies invalescere, quibus ipsum hodie Deum oppugnat, hæreses & sectæ, quam paucis retro annis eæ quibus pene totam ipsius jam expugnavit ecclesiam. Et quo sint tandem evasuræ, nescio. At eas ipsas esse scio, ex quibus nata schismata non solum Asiam, Africamque, sed & Europæ nostræ non pœnitendam partem, & Mahumeticæ impietati, & Turcicæ subjecerunt tyrannidi. Quod vero non mitiora minentur nobis, vel unum hoc mihi videtur debere sufficere, imo evidens esse argumentum; quod in illas potissimum ingruant gentes quæ jam olim in ipsis sunt veluti faucibus Turcicis, a quibus tamẽ ad nos indies accedunt propius. Vnusquisvis in suo hic abundet sensu. Mihi profecto (nisi magna brevi succedat mutatio) videtur propediem futurum, imo jam in foribus esse, ut e duobus alterum eveniat, vel tollatur scilicet a nobis regnum Dei, & detur genti facienti fructum ejus, nosque cum scandalis, hæresibus, reliquisque abominationibus nostris Mahumeticæ cedamus blasphemiæ) vel mittat quos messis tempore missurum se dixit in parabola nostra boni seminis sator, messores suos ad colligendum quidem triticum in horreum suum; zizania vero in fasciculos colliganda, & in ignem mittenda. Et hęc hinc dixisse sufficiat. Quãtumvis enim latus hic sese aperit non aliena a proposito meo dicendi campus; quia tamen alio vocans, receptuique canendum esse monens hoc non patitur tempus, huc totus convertor: idque eo magis, quod evidenter satis deductum, demonstratumque jam confidam parabolam hanc non inepte præsenti & tempori, & actui applicandam me suscepisse. Non tempori. Quod quæ retuli, clare convincant nullo umquam sæculo tantis zizaniorum sordibus defœdatum fuisse (de quo agit illa, agrum, atque hodie. Quando enim visum hactenus umquam, auditumve fuit, rejecto omni & sacerdotio & sacrificio, rejectis sacramentis ad unum omnibus, rejecta tam scripturæ, quam ecclesiæ auctoritate, cum omnibus hinc dependentibus, simul negari & Christũ esse Deum, & Deum trinum & unum? Vt taceam quod omnium est maxime atheum, vel non esse scilicet Deum; vel si sit, omni ipsum vacare cura nostri, & proinde ne adorandum quidem &c. Quod vero & actui huic non minus conveniat, æque eadem convincunt. hic etenim cum a vobis, patres amplissimi, totus dependeat, in vestro totus consistat officio; hoc in primis

Matth. 21.
Matth. 13.

ANNO CHRISTI 1565.

primis mihi postulare videbatur, ut quantumvis quæ hic desiderentur minime vos ipsi ignoretis, eorumdem tamen aliqua saltem ratione moveremini; quo scilicet non solum vos ad præstanda ea incitemini magis, sed & quotquot vobiscum huc convenerunt ad accommodandum sese vobis, obsequendumque promptiores reddantur. hoc vero putavi non posse majori facere me nec modestia, nec efficacia, quam si tantis agri vobis, vestrique ordinis aliis commissi, sordibus in medium adductis, & velut ob oculos positis, ipsis vobis expendendum concludendumq; relinquerem quid facto hic opus sit; maxime cum negare non queatis quotquot estis, vos eos esse homines, quibus dormientibus tanta colluvies in ipsum invecta est, & proinde præcipuam ejus causam in vos redundare. Quod cum ita sit; ut ita esse libenter & audiatis, & agnoscatis quantum habeat ad causam, quam agitis, pro arbitrio peragendam momenti, claro certe & evidenti docet exemplo propheta ille, qui refert ad se aliquando venisse & coram se sedisse viros Israel, qui venerant ad interrogandum dominum. Dixisse vere dominum sibi, responsum se illis non daturum; causamque addidisse, quod non audivissent, agnoscere non voluissent abominationes & suas, & patrum suorum, simulque sibi mandasse, ut easdem ostenderet eis &c. Cum itaque idem sit Spiritus, qui tum responsa dabat, & quem vos invocatis quotidie pro obtinendo optato hujus vestri conventus successu & fine; quis dubitet eumdem non minus nunc a vobis, quam olim ab illis exigere, ut si quod contenditis, consequi velitis, (cum non aliunde quam ab illo idem expectare debeatis) tantas istas abominationes, tanquam vestra, patrumque vestrorum, non dico opera, sed dormitatione introductas, pro vestris reputatis: eoque majori cura, solicitudine, vigilantiaque, experrecti tandem, exterminandis eis toti incumbatis? Aut si ad eam rem parum jam videatur restare spei (quod scilicet diu nimirum sit hac in parte cessatum) hoc saltem omni agatis studio, ut ne ulterius serpant; ut ne in eas agri nostri portiones, quæ nondum omnino illis obrutæ sunt, prorepant. Inter quas quod hactenus numerari queant, quarum præcipue vobis cura incumbit, non tam vestro, quam singulari numinis divini factum esse beneficio; vos quoque agnoscere non dubito. Vt vero eodem propicio non conserventur tantum in quo sunt, sed ad meliorem reducantur statum, & extra periculum illarum constituantur, quantopere sit annitendum, abunde profecto circumjacentium undequaque monent exempla. Qualia si vultis in eisdem non edi; ab abusibus, & scandalis (tamquam omnium tam illorum, quam aliorum sæculi hujus luctuosissimi malorum causis) eas serio repurgetis oportet. Quod etenim hinc quotquot sunt zizaniorum, hæresumve species, occasionem sumpserint, originem duxerint, incrementum acceperint, adoleverintque cum omnibus ex eis secutis, præterquam quod res ipsa clamat, etiam eorum, qui omnium sunt sive auctores sive propagatores, longe indubitatissimum (nihil pene aliud crepantia) faciunt scripta Adeo ut si tam foret facile, quæ de eisdem nusquam non inculcant, & obtundunt, refellere, falsaque demonstrare, atque pleraque, quæ mordicus sustinent, dogmata; non dubitarem polliceri propediem futurum, ut quotquot de his moverunt controversias seipsas sopiant, in se liquescant, per se pereant. Quippe suis ipsæ se conficerent pu-

Ezech. 20.

A gnis, suis se perderent contradictionibus, suis sua confutarent mendaciis mendacia: fieretque longe quam fuit hactenus umquam verius, quod dixit olim sanctus Christi confessor Hilarius; Hæreticorum bellum pacem esse ecclesiæ. Nam sicuti numquam, quot sunt hodie, fuisse simul hæreticorum sectas deductum est clarissime; sic longe facilius fuerit (si vacet) non minus clare deducere, tam multifarium inter ipsos numquam visum fuisse bellum atque hodie. bellum inquam, quod gerunt non tantum & secum, & inter se, qui coryphæi inter eos habentur & antesignani: sed & cum eis, qui eorum maxime videntur fovere partes. Vt, exempli causa, primarius ille omnium

B architectus Lutherus & secum, & cum logodædalo suo Melanchthone. Nam quod horum uterque ut sæpissime secum non minus, quam ex diametro pugnat, nec in ullis fere controversæ doctrinæ sibi per omnia constat dogmatibus; sic hic ab illo in præcipuis quibusque plusquam δὶς διὰ πασῶν, cum diu per omnia secutus fuisset, tandem recesserit, & superis & inferis notius est, quam ut demonstratione indigeat: cum alioqui adeo ei addictus, imo subditus fuerit, ut mox e vivis sublato ipso palam sit questus, quod nimium deformiter illuc usque ei servivisset. Atqui quis nesciat a propriis utriusque discipulis Matthia Illyrico, Nico. Gallo, & ejus farinæ aliis, tota nimirum

C Stoicorum illorum Confessionistarum schola, non parum probrose improperatum huic fuisse, quod in materia lib. arbitrii & Manicheismo, cui immortuus fuit Luther, ad Pelagianismum defecisset; in cœna dominica ex Lutherismo ad Calvinismum transisset; in causa justificationis & adiaphororum ad papismum reversus esset. Quem cum e medio sustulisset ille, resuscitare ipse studeret; & revictum fenestras novas reædificaret, & id genus multa. An vero efficatiori queat argumento falsitatis in doctrina sua æque convinci uterque? maxime cum a veritatis magistra, catholica nimirum sive papistica, ut ipsi vocant, ecclesia æque recesserint ambo. At ubi de hujus agitur

D corruptelis & offendiculis, tam ipsi quam quotquot ab eis & prodierunt, & maxima pro parte quam longissime recesserunt, idem dicunt, idem sentiunt, idem agunt ad unum omnes. Hic confessionistarum, quotquot sunt, sectis & inter se, & cum Sacramentariorum, Anabaptistarum, Enthusiastarum, Trinitariorum sexcentis factionibus convenit adamussim; cum alioqui singulæ singulis sint plusquam hæreticæ; imo cum nulla jam spes sit ipsis in veram aliquando redeundi concordiam, quam tamen apertis mendaciis asserere nonnulli student, Syncretismum optant æque omnes; quo scilicet per simulationem tantisper ab intestinis cessent bellis, quousque conjunctis &

E animis & armis & papam, & papisticam ecclesiam, tamquam scandalorum omnium, ut loquuntur, Lernam, vel omnino exterminaverint; vel eo saltem usque repugnaverint, ut desinat esse abominationum omnium mater, quæ fuit olim singulare, quod & ipsi fatentur, & humilitatis & sanctitatis exemplar, &c.

Verum quia diutius his immorari non permittit jam dudum audita, finemque postulans, hora; cum multo plura tam huic, quam aliis quibusdam ad instituti mei rationem spectantibus restent, quam ut nunc absolvere valeam, nisi vestra, patres amplissimi, hactenus mihi præstita audiendi patientia nimium abusus fuisse velim videri, in aliam ea oportunitatem differens, reservansque, sermonem

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

nem hic impræsentiarum abrumpam. Dicturus iterum, & prosecuturus illa quandocumque aures eis audiendis præbere lubebit; deducturusque etiam meridiana luce clarius, ad repurgandum tot zizaniorum fœditatibus dominicum agrum, exterminandasque hæreses, nullum restare jam aliud remedium, quam tollere e medio ejusdem nimium diu dissimulatos abusus, & ex eisdem nata scandala. Maxime cum & ecclesiæ & conciliorum auctoritas ad illud jam facta sit prorsus inutilis, & inidonea; nisi quatenus ad horum amotionem valet. hincque conclusurus quod cum Tridentinum concilium optima, oportunissimaque ad eam præscribat media, & pharmaca porrigat morbis his omnibus quam saluberrima; non solum citra tergiversationem acceptanda, sed & obviis ulnis, promptisque animis ab omnibus amplexanda, & unanimi consensu in praxim, usum, & observationem esse deducenda. Ne, si tam piis piæ matris nostræ ecclesiæ consiliis acquiescere recusemus, & hariolandi peccato, & idololatricæ maledictioni nos subjiciamus. DIXI.

CONCIO IN SYNODO PROVINCIALI
Cameraci recitata per fratrem Ioannem Carthenum Carmelitam theologiæ professorem, anno domini MDLXV. *mensis Iulii* XXII.

NUNC tandem sentio varia mihi opus esse dexteritate, facilique sensuum vigore, cum præsentem juxta ac celebrem ecclesiam cerno: selectissimos videlicet dilectissimæ sponsæ Christi vindices, pietate in Deum reverendissimos, jugi divinarum rerum lectione peritissimos, hæreticos coercendi auctoritate præstantissimos, ipsamque demum cælestem veritatem & tuendi ac eloquendi copia disertissimos, ad quos verba facere jubeor. Sane vel ipsa caligine cæcutientior dicendus venirem, si comperta mihi benignissimi spiritus charismata, vestris ex fictilibus vasculis instar Solis relucentia, ac vehementius ingenii nostri aciem retundentia, non refugerem; fugiens, non erubescerem; erubescens, non obmutescerem. Hoc inevitabili malo percellendus omnino prodiveram, nisi me bono animo esse jussisset innatus pectori vestro candor sincerissimus, & caritas Spiritus sancti largissime diffusa in cordibus omnium nostrum: quæ omnia sustinens & solido cibo grandiores, & lacte minores enutritos, grandium eloquentiam, & minorum infantiam, maximo cum oblectamento libenter audit. Et quum extra Deum nil, in Deo sint omnia, æqui bonique consulenda erunt, quæ simplici stylo dicturus sum; quandoquidem phalerata grandiloquentia Christianissimum sæpe dejicit, quem humilis attollit infantia, quæ ad Christianam unitatem & caritatem muniendam atque firmandam commodissima proclivitas est, ac methodus saluberrima. Mihi igitur non ille fabularum effictus Helicon adeundus, non invocandæ Musæ, non Delphicum oraculum, non reliquæ deploratorum Gentilium næniæ sunt implorandæ: sed illius mihi in primis auxilio, & suggestione videor opus habere, cujus auspicio & afflatu præsens hoc coactum est concilium; cujus bonitate & ductu ad finem optatum feliciter speramus perducendum. Is est Spiritus Christi bonus, omnipotens, & sanctus: qui petentibus patrem in nomine Iesu promittitur. Veni ergo sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. Et vos reverendissimi domini mei, & patres optimi, una mecum obsecro

A summi patris filiam speciosam, summi filii matrem formosam, summi paracleti sponsam gratiosam, totiusque cælestis ac terrenæ ecclesiæ reginam, gratiæ ac misericordiæ matrem salutare dignemini, cernui dicentes: Ave Maria.

Iam vestris suffultus precibus, ecclesiæ Christi principes strenuissimi ac patres optimi, recepto animo lubentius auspice Spiritu sancto rem ipsam pro virili attentare conabor, quod confidam eumdem Spiritum mihi ductorem fore, & nauclerum experientissimum, ne in hoc vasto pelago, mihi jam sulcando, naves cautibus illidam. Progredior igitur, & classicum canens in medium me confero campum; dabitque nostræ concioni thema & B initium Christus dominus, os, verbum & sapientia Patris, qui sui amantes discipulos, universos ipsorum successores episcopos & sacerdotes alloquens apud Matthæum, sic ait: *Vos estis sal terræ, si sal evanuerit in quo salietur? Ad nihil valet ultra nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi: non potest civitas abscondi super montem posita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed supra candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic ergo luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est.* Quantæ sit excellentiæ, & periculi sacerdotii status ac dignitas, C quatuor metaphoris hoc loco Christus indicat, quarum prima a Sale desumpta est, secunda a Luce, tertia a Civitate montana, quarta a Lucerna accensa. de quibus breviter ac lucide, quamvis simplici ac minus polito stylo, dicere institui. Quamobrem obsecro, ut æquo patientique animo quæ dicturus sum vestræ reverendissimæ dominationes audire dignentur. Sicut lex euangelica ab unigenito Dei filio Christianis tradita, lex caritatis ac pietatis; lex inquam totius perfectionis, quæ terrena & carnalia spernere, spiritalia vero & cælestia jugiter appetere, summoque ac immortali Deo pura mente ferventer adhærere suaviter docet; sic Christianos decet præ universis D mundi nationibus pietate & caritate præditos, esse humiles, patientes, sobrios, castos, exemplares, omni tandem virtute politos: alioqui Christiano nomine qui censeantur, indigni erunt. Neque enim satis est fide dumtaxat & exterioribus aliquot ceremoniis colere Deum; adhæc religio postulat Christiana euangelii obsequi dogmatibus, & conciliorum parere præscriptis, hoc est, in omni virtutum genere semetipsum perseveranter exercere, siquidem beato illo cælorum regno frui præoptaverimus; quod nobis Christus in suo sanguine acquisivit, & in suo Amen promisit is idem Dei filius. Proinde in euangelio, Quid, ait, dicitis mihi: Domine domine, & non facitis quæ dico vo- E bis? Non enim omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est. Verum ut in humano corpore plura ac diversa sunt membra quæ eumdem actum non habent, unum tamen corpus; ita & in ecclesia Christi diversi sunt hominum status, diversi gradus, omnes tamen unum corpus in Christo constituunt, adeoque perficiunt: sunt enim clerici, & laici, sunt spirituales, sunt & sæculares, sunt prælati, sunt & subditi, sunt religiosi, sunt & nullo vinculo obligati. Vnusquisque vero juxta vocationem suam, ad quam vocatus est, spontanee vivere, & in ea sese ad præscriptum euangelium ultronee debet exercere. Quod si lex euangelica jubeat omnibus promiscue sobrie,

Matth. 7. Luc. 6.

Rom. 12. 1. Cor. 12.

ANNO CHRISTI 1565.

sobrie, juste, ac pie vivere; quanto magis qui in sublimiori & excellentiori sunt dignitate constituti, inferiores sobrietate, justitia, & pietate superare debent? Nam ut D. ait Chrysostomus, Quemadmodum Saul ab humero sursum, super universum eminebat populum; ita & qui sacris initiatus est, aut aliis præest, omne vulgus populi in omni virtutum genere excellere debet. his enim dicitur, Vos estis sal terræ. Inter sacramenta mysticę legis quæ in Sina monte data est, sal diligentissime commendatur. Quicquid, ait scriptura, obtuleris sacrificii, sale condies; nec auferes sal fœderis domini Dei tui de sacrificio tuo; in omni oblatione offeres sal. Ter in uno eodemque loco repetivit salis commendationem, ne forte primam aut secundam vocis nomenclaturam negligeres repetitam, aut curæ non magnæ putes Deo esse mysterium salis. Breviter quidem dixit, Vos estis sal terræ, at in brevitate verborum grandis latet sensus, & rationi vis magna subest. Etenim ut sal superfluos (addam & noxios) carnium humores exiccat, & putredines eliminat, sic apostolica doctrina necessaria decalogi præcepta, cunctaque legalis justitiæ instituta, desiccatis carnalibus ceremoniis, habebat purificare. Deinde ubique terrarum consilio mundissimæ castitatis salire purulenta credentium corpora ne putrescerent, neque putenti corrumperentur luxuria. O quot millenas salierunt puellorum, puellarumque catervas, sic ut eorum carnes omnino desiccarentur, & decrepitam usque ad ætatem, imo vel ad vitæ usque finem incorruptæ durarent, continuata continentia imputrescibiles, & exanthlata virginali pudicitia triumphatrices inclytæ! Sed ne quæso quisque existimet quod dictum est, Vos estis sal terræ, ad solos spectare apostolos: quin potius & ad episcopos, ecclesiarum pastores, verbi Dei præcones, ad universos denique sacerdotes, & ecclesiasticos viros, qui aliis condiendis verbo & exemplo prælati sunt, idem pertinere dictum autument. Quam ob rem? Quæ enim analogia salis ad sacerdotes? Audite. Sal a fœtore carnem vindicat, & a putredine; cibos condit, & sapores palato gratiores efficit. Omnia sine sale insipida; omnia cum sale temperato sunt sapida. Ideoque necessarium condimentum est sal. Cum ergo ait, Vos estis sal terræ, perinde est ac si dixeris, Vestrum est verbo & exemplo alios a corruptela vitæ præservare, & ab infecta præmunire doctrina, Deoque gratos & acceptos facere. Hæc est reverendissimi antistites, optimi patres, & compresbyteri carissimi, hæc est, inquam, vocatio nostra, ne scilicet ullis persecutorum arietibus, aut carnalium voluptatum cuniculis ab euangelicæ veritatis sincera confessione disturbati deflectamus. Vtrumquę præstare oportet virum ecclesiasticum, pastorem & doctorem, ut & ipse sit incorruptus fide & moribus: adhæc ut ab aliis omnem eximat corruptelam. Sequitur: *Si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Nihil sapido sale utilius: econtra nihil contemptius sale fatuo, cujus ne ad agrum quidem stercorandum ullus est usus, quia sterilitatem secum adfert. Aliæ res licet deficiant, ad aliquid tamen aliud valent. Exempli gratia, progignit vinum, cum vapescit, acetum: Ita profecto prælati, pastores, doctores & ecclesiastici omnibus magno sunt usui si recte doceant, & bene vivant: verum si desipuerint, omnibus magno sunt offendiculo. Sed quo pacto, quæret aliquis, sal istud evanescit, aut infatuatur? Gemina ratione. Nam si quis habens scientiam abutatur ea in superbiam vitæ, & per mentis suæ elatam philautiam, suæ scientiæ loquitur adversa, vel conscientiæ contraria, sciens veritatem, dum alteri invidet, & alteri dare locum suum æstimat damnum; quia neque superbus superioritatem sibi præferri, neque elatus paritatem sustinere potest. Taliter niti, est veritatem in injustitia detinere; est lucernam sub modio ponere; est mendacio veritatem impedire; est salem sapientiæ in salem fatuum præpostere commutare; est verbum dicere contra Spiritum sanctum. Et hoc fuit peccatum Pharisæorum, quando dixerunt: Hic non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: quum probe scirent, quod in digito Dei, hoc est, in Spiritu sancto ejiceret dæmones. Istud scelus Arii, istud scelus omnium hæresiarcharum, quos ideo Spiritus sanctus remedio pœnitentiæ judicavit indignos: quia cognoscentes Deum non ut Deum glorificaverunt, neque gratias egerunt; sed sub nomine Christiani; peccatores antiquos, veteranos diaboli æmulati sunt, peccatores inquam paganos, qui commutaverunt, ut habet Paulus, veritatem Dei in mendaciũ; & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam creatori. Vbicumque talia contigerint, ubi doctor seu magister ad hujusmodi exempla deliraverit, dicito sal terræ evanuisse; adeoque nihil in quo saliri aut condiri debeat, reperiri uspiam posse. Nam ubi taliter evanuerit, in quo salietur? ubi sic sacerdos, aut magister deliraverit, quo doctore emendabitur? vere nullo, & frustra effundes sermonem, ubi auditus non est. Propterea eum qui hujusmodi est, tamquam hæreticum, post unam & alteram correptionem Paulus vitare monet; sciens quia subversus est, & delinquit, quum sit proprio judicio condemnatus. Videtis quo pacto apostolus se conformat euangelio? Ad nihilum valet ultra, ait dominus, nisi ut mittatur foras, tamquam ethnicus & publicanus, & conculcetur ab hominibus; evitetur omnino, nec ei ave dicatur. Ideo talium viperarum, hoc est, hæreticorum patres ac præcessores, Pharisæos videlicet, foras misit Christus, non solum a regno Dei, sed etiam a regno mundi & templi manufacti, quia non erat unde saliretur, eo quod evanuerat sal. quia dicebant, & dicere non cessabant verbum contra Spiritum sanctum, quando non per ignorantiam negabant, sed per invidiam blasphemabant eum qui venerat Iesum Christum, lamentabili querimonia dolenter querentem, ac dicentem: Nunc & viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum, ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est; Quia odio habuerunt me gratis. Alia etiam ratione sal istud infatuatur, si videlicet viri ecclesiastici dicta & facta vitiis scateant, si ambitione turgeant, simonia diffluant, avaritia corrumpantur, voluptuaria libidine conficiantur, si cumulandis sacerdotiis potius, quam virtutum negotiis incumbant, si extorquendis decimis potius quam erogandis eleemosynis invigilaverint, si tuendis & conservandis auctoritatibus, libertatibus, exemptionibus & privilegiis suis potius quam corrigendis pravis suis luxuriantibus moribus studuerint. Etenim per hujusmodi remoras verbum Dei plausibili suo fine fraudatur. Propterea terribili comminatione percellit dominus hoc fatuo sale redundantem, dum ait, *Foras ejicietur, ut ab hominibus conculcetur*, hoc est, ut ceteris sit ludibrio & contemptui, atrocius olim discruciandus: Servus enim sciens voluntatem domini, & non faciens, plagis vapulabit multis. Hanc salis metaphoram protulit Christus, ostendens per eam quanto in periculo versentur pastores & doctores, si, quem-

Marginalia: Tit. 2. — Leuit. 2. — Luc. 11. — Rom. 1. — Tit. 3. — Matth. 18. — 2. Ioan. 1. — Matth. 21. — Ioan. 11. — Ioan. 15. — Luc. 12.

ANNO CHRISTI 1565.

quemadmodum dicit, munus sibi creditum non exequantur. A

Deinde lucis metaphoram subjungit dicens, *Vos estis lux mundi*. Triplex est lux. quædam non illuminata, sed illuminans, non aliunde lucem mutuans, sed ex sese lucem irradians, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ille est qui dixit, Ego sum lux mundi. (Ioan. 8.) Alia est lux prius illuminata, & postea illuminans, quales sunt apostoli, & apostolici prius a Deo illuminati, deinde alios illuminantes, quibus hic dicitur, Vos estis lux mundi. Alii sunt illuminati quidem, sed illam non habent facultatem, nec auctoritatem, ut alios illuminare aut erudire possint, quales sunt laici sæculares, ac piæ mulieres. Nunc autē quemadmodum quod dictum est superius, Vos estis sal terræ, non ad apostolos dumtaxat, verum etiam ad universos ecclesiasticos spectare videmus; ita & quod hic dicitur, Vos estis lux mundi, non solos apostolos, sed etiam omnes scientiam Dei habentes concernit: qui sic a Patre luminum sunt illuminati, ut aliis prælucere possint, & mortalium corda errorum tenebris obfuscata illuminare. quales omnes viri ecclesiastici juxta suam vocationem singuli esse deberent. Qua de causa & Spiritus sanctus per Malachiam prophetam protestatur dicens: (Malach 2.) Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore ejus, quia angelus domini exercituum est. Porro autem natura luminis est, ut lucem ac splendorem quocumque feratur emittat, ad hæc ut tenebras ædibus illatas quantocius expellat; sic & lucere debent viri vigiles ecclesiæ verbo & exemplo, doctrina & vita universo Christianissimo. Quid facere debeant ecclesiæ speculatores, duabus metaphoris, salis & lucis ostendit Christus; duabus autem consequentibus docet quæ cavenda sunt illis. Prior a civitate montana, posterior a lucerna accensa desumitur metaphora. Quantum ad priorem attinet, sic ait: *Non potest civitas abscondi super montem posita*. Super montem ædificatur civitas ut sit tuta, & hostibus inaccessibilis, ut tamquam e specula hostem eminus præferociter adventantem prospiciens præmunire se possit, ac tela ejus securius eludere. Sunt igitur ecclesiastici & apostolici viri super montem & petram Christum ædificati, & constructi, ne vacillent, ne vincantur, ne quopiam terrore cedant imbelles. Deinde meminerint se in editiori loco positos, & ob id necessarium esse, ut quo propius Christo accedunt, eo firmiores sint atque perfectiores; factoque doceant ecclesiasticos se veros esse, atque germanos. Adhæc solertem suæ vitæ rationem habeant, quia mons eminenti vertice quos sustinet, velint nolint omnibus reddit conspicuos: Et quia a plerisque conspiciuntur, ideo pluribus sunt offendiculo si male vivant. Quamobrem æternum væ eisdem dominus interminatur dicens, (Math. 18.) Væ homini illi per quem scandalum venit.

Postrema sequitur euangelii metaphora, epilogi vice desumpta: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt*. Ac si diceret, Vos, quos jam dixi esse lucem mundi, non iccirco luminosam scientiæ ac sapientiæ claritatem ex arcano thesauro lucis abyssalis accepistis, ut sub inerti silentio tegamini desides, nec ut perpetuis contenti latibulis abscondamini, verum ut per vestrum ministerium Sol justitiæ Christus mundo illucescere possit. Lucernam proinde doctrinam dicit euangelicam, quam sub modio juxta Matthæum (Matth. 15.) ponere non licet, nec subter lectum, ut Marcus habet, nec in abscondito secundum Lucam, sed super candelabrum. (Mar. 4. Luc. 11.) In abscondito lucernam ponit, qui peccatorum tenebris verbum Dei obnubilat, & philautia sua veritatis lumen obfuscat. Ponit sub modio, qui divitiis hujus sæculi & curis avaritiæ Dei verbum suffocat, ponit subtus lectū, qui securitatis & quietis amans, otio marcescit, luxu corrumpitur, voluptate diffluit. Docet ergo Christus, quid prælatum & doctorem, quid pastorem & sacerdotem esse deceat, nimirum sal terræ, lucem mundi, montem excelsum, lucernam accensam. Idem docet Paulus, licet aliis verbis, ad Titum scribens: (Tit. 2.) In omnibus, ait, teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in gravitate, in integritate, B verbum sanum & irreprehensibile, ut his qui ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Si alias unquam, hoc profecto tempore habemus adversarios, ac nostri instituti detractores & obloquutores plurimos, nostra proh dolor culpa & vitio, quorum occludere ora non poterimus, nisi depravatissimos nostros mores corrigamus. Non enim sufficit ad extirpandas hæreses & evellenda ecclesiæ scandala, synodos & concilia cogere: non sufficit inquam multa statuere, & quæ disciplinam concernunt ecclesiasticam decernere, nisi unusquisque pro viribus laboret quę decreta sunt ad effectum deducere. Si secus fiat, (quod absit) fabula erimus omnibus hominibus; C & ecclesiæ hostes ea ratione evadent audaciores, & ad suas pestilentes hæreses disseminandas alacriores & ferventiores: Catholici vero, qui ab hac synodo prospera cuncta expectant, despondebunt animum; & periculum est ne ipsorum nonnulli (quod Deus avertat) ad sectarios deficiant. Propterea concludens dominus ait: *Sic ergo luceat lux vestra coram hominibus, ut videntes opera vestra bona glorificent patrem vestrum qui in cælis est*. Blasphematur ac dedecore afficitur pater cælestis, quando nostrum infamatur institutum. Propter autem corruptos nostros mores nostrum institutum dedecore afficitur. Quapropter ut tollatur omnis in Deum blasphemia, & quod nos urit dedecus, vitam nostram ad synodi præscriptum ut reformemus oportet. D Nec decet, nec juvat dicere, Talem rationem vivendi reperi, Sic vixerūt, ita fecerunt qui præcesserunt nos; Talis inolevit consuetudo. Hæc enim & hujusmodi verba nil aliud sunt, quam folia ficus, quibus nostram opperire volumus turpitudinem. Sed noli ait scriptura (Exod. 23.) sequi turbam malefacientem. Esto, quod eorum nonnulli qui nos præcesserunt forsitan vivēdi rationem juxta sacros canones & ecclesiasticam disciplinam tenere noluerunt; numquid propterea sacrosancta concilia, & reformationem omnem contemnemus & negligemus? Absit. Non enim sacrosancta œcumenica concilia, quæ ad bonos mores & ecclesiasticam disciplinam spectant, ideo E decernuntur ut contemnantur, imo potius ut per provincialia concilia suum sortiantur effectum. Ea de causa huc convenerunt reverendissimi provinciæ patres, ut juxta decretum concilii Tridentini collapsos ecclesiæ mores restituerent, abususque tollerent: quorum decreta contemnere fas non est. Quare unusquisque ad synodi præscriptum sic suam instituat vitā, ut merito sal terrę dici possit, lux, mons, & accensa lucerna. Audiamus Paulum ad Philippenses ea de re nos monentem: (Phil. 2. & 4.) Omnia, inquit, facite sine murmurationibus, & hæsitationibus, ut sitis sine querela & simplices filii Dei, in medio nationis pravæ ac perversæ, inter

ANNO CHRISTI 1565.

inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. Et rursus: Quæcumque sunt vera, quæcumq; pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate & facite, & Deus pacis erit vobiscum. Amen.

ORATIO MATTHÆI GALENI

Vestcappellii habita ad patres concilii provincialis Cameracensis, anno MDLXV. in festo beati Iacobi apostoli, qui erat ad VIII. Kalend. August.

ETSI permultæ fuerint, atque etiam nunc sint causæ, lectissime archiepiscope, & princeps illustrissime, reverendissimi præsules, patres ac domini reverendi, & in universum ornatissimi auditores; quæ me arcere debuerint hoc illustri, & venerando loco: attamen jussus huc adsum præclara initia progressus, atque ipsum adeo finem vestræ synodi mea deformaturus oratione. Nã ejus non solum rerum imperitiæ, inscitiæ, atque infantiæ, verum etiam timiditatis partim ex his ipsis causis provenientis, partim naturalis, mihi sum conscius: ut vel domi, in noto auditorio, apud familiares, quotidianos, & meæ ruditati non omnino dispares auditores dicturus, prælecturusve supra quam credi queat, semper extimescam. Quid igitur nunc æquum est fiat mihi verba facturo in ista panegyri, post ecclesiasticos proceres, viros nulla non ingenii dote summos, ad non provinciæ hujus modo, sed orbis totius doctissimos, sapientissimos, disertissimosque homines; idque in solennitate sacra alteri e filiis tonitrui eloquentissimi apostoli Iacobi? Omitto ea, quæ mihi cum ceteris peregrinis, delicatis, atque imbellibus, parumque exercitatis hominibus sunt communia: unum illud non præteribo, quod me vehementissime exterruit, & usque adhuc exercet, nimirum quod cum huc accesserim cum nonnullis ex præcipuis functionum scholasticarũ academiæ Duacensis titulis, qui tamen temere, casu, & vicissitudine quadam ineptis ad munia publica, ut & mihi; persæpe obveniunt, imo obtruduntur vel maxime invitis; metuam ne Spartæ hujus existimationem mecum in discrimen adducam, qui solus eam exornare nequeam; neve collegas meos viros doctissimos, & facundissimos ex sermonis mei incertissimo eventu sitis æstimaturi. Verum tanta fuit apud meam in eum antiquam observantiam auctoritas, & imperium concilii præsidis; ut cum persuasus a quibusdam me dicendo aliquid vel adjumenti, vel ornamenti afferre posse, rebus præsentibus mandasset concionandi hanc provinciam: maluerim equidem humili obedientia, & periclitatione vanam illam opinionem de me refellere, & testatam omnibus facere meam inopiam; quam callida detrectatione videri tueri eam, ac fovere voluisse. Ceterum quia ii, qui ante nos dixerunt, ea omnia præcerpserunt, quæ hisce negotiis judicabant convenientissima; & quia ad sæpe quidem desperatam, optatissimam nihilominus omnibus divina miseratione pertigimus metam; debebam fortassis Deum, ac vos, quemque pro suo merito, ac dignitate, laude, & gratiarum prosequi actione. Sed quia illum non tam istis declamatoriis gratiis oblectari persuasum habeo, quam grata mente, & ea actione gratiarum, quam divina commendat victima, quæ Græcis etiam ita sonat; vos non solum superstites sitis, sed vix dimidium facti adhuc habeatis; quod summum, ac difficillimum sit restet vobis: quantum potero obtestabor vos, ut supremam manum pulcerrimo operi admoveatis; & quod decrevistis, exequamini. Alioquin omnia acta vestra tam sunt aliena a vera, solidaque gloria, ut cum summa turpitudine videantur conjuncta; involuta, & vos involutura magnis periculis, & malis; nisi, inquam, executionis colophonem structuræ non tam vestræ, quam Dei addideritis. Ne quis autem id, quod institúo, nostræ putet esse operæ, & non benignitatis gratuitæ Spiritus sancti: priusquam rem aggrediar, peto, ut ne sit grave nobiscum ejusdem Spiritus invocare bonitatem; quo is alas suas super nostras expandat aquas, & directione sua nos complectatur, & gubernet. Veni S. S. &c.

Quid itaque indignius vobis, magisque fugiendum videri potest, patres, quam id committere, quod propheticarum prædictionum involucris est prohibitum; quod disertis vetitum est præceptis; cujus omnes cuniculi, & doli veluti digito sint indicati a scriptura sacra: denique quod virtuti, & rectæ rationis judicio refragetur? Hæc autem si quis non perspiciat redundare in decretorum, & Spiritus sancti dictatorum neglectu, & contempta executione; & velit a me nonnihil dimoveri circumjectam caliginem: faciam id tribus verbis, & quam potero planissime. Quis igitur nescit, quoties, & quam severe Deus olim jusserit Hebræis Iebusæos, Hethæos, Gergesæos, Cananæos, & reliquos Palæstinos tollere e medio aras, delubra, lucos, excelsa, idola, & quicquid umquam eorum deservisset superstitioni demoliri, & in nihilum redigere? Quis ignorat quas intentaverit minas non gesturis morem? Hoc autem cum quædam tribus, Aser, Zabulon, Nephtali, Ephraim, Manasse, & si quæ aliæ criminis hujus fuere consortes facere neglexissent, misso ad eos angelo gravissime cum iis expostulavit; & eas excussit lacrymas, ut locus ille loci fletus inde acceperit vocabulum; & se perdere nolle affirmaverit, quos ipsi conservassent contra quam essent jussi; & sinere se iis existere offendiculo illos, & communi ruina deturbari in damnationis barathrum. Constat autem satis maledictas istas gentes figurasse civitatem, quam Augustinus vocat diaboli cum suis factionibus, vitiis, & eorum auctoribus, & sectatoribus. Evertendi autem hæc pro sua virili cuique e fidelibus privatim datum esse negotium nemo dubitaverit, ut opinor: at ecclesiastici principes unum quidem sacramentum fecisse sunt credendi, cum quisque suum inivit magistratum; alterum cum Tridentinis, hisque provincialibus decretis subscripserunt. Nam duplices hi canones mihi videntur Iosue, & Caleb, qui vobis tribunis, & centurionibus nos recenter in promissam inducentes terram jubeant omnia damnata monstra internecioni dedere. Quocirca prospicite diligenter, patres, ne sonticis, & interitui destinatis Christianæ Palæstinæ monstris parcatis: idque, sicut illis usu venit, vel impulsi intempestiva quietis & securitatis affectatione; vel capti fallaci spe, & avaritia. Nam quia principiis multa sese objicient impedimenta, & terriculamenta: propterea non oportet concidere animo, tranquillitati vanæ consulere, & veræ jacturam æternam facere: sed contra audentius ire, contra spem in spem credere: & apud Deum credere constitutum non nisi desperatis rebus, & supremis subvenire momentis. Sane nihil est aliud quam turpe, & simoniacum lucrum novo more improbos quodammodo tributarios facere, multare pecunia, &

Exod.13. Deut.7.12. 20. Iosf 23. Iosf 16.17. Iud 1. Ibidem.2. Num.14. Deut.32. Rom 4.

ANNO CHRISTI 1565.

& iis licentiam nequiter agendi certa summa vendere. Quod quantum nocuerit ecclesiæ, profuerit vero civitati diaboli; non est qui nesciat. Quocirca ab hoc scopulo cavete patres, quippe qui vel maxime omnium lædat omnes, & vobis insidietur. Ceterum ne quis initio sibi ludendum opinetur, antiquis indulgendum vitiis; ab uno, atque altero malo exemplo, aut facinore non ita esse abstinendum, historia Achani cujusdam satis nota occurrit; qui pro anathemate Deo consecratam Iericuntа non ignorans sublecta cistella unica castra Hebræorum universa turbavit, pudore fugæ affecit invictissimum exercitum, & se, suamque familiam in horrendum deturbavit exitium. Quid autem cistella unica in vastissimæ, opulentissimæque urbis gazis; quid coccineum pallium in tapetus, pannis, vestibus luxuriantis orientis; quid aurei aliquot sunt collati ad montes aureos, & argenteos. & tantæ metropoleos, & regni? Quapropter hæc propter nostram correptionem scripta esse meminerimus: & exhorreamus maledictum Iosue, Ierichuntem devotam penitus diris fundatum iri nece primogeniti ipsius conditoris; conclusum appensis portis interitu reliquorum liberorum; idemque manere infortunium eos, qui quicquam ex monstris nostris canonibus anathematizatis oscitantia, aut impietate sua putaverint sibi suscitandum. Porro quia subinde & nobilitatis istius æternæ splendor oculos perstringit, & aucupium popularis auræ pervertit; & superstitiones novę corrumpunt tironum, ac recentium ducunt animos; veniat in mentem diri alius Amalec populi lambentis quidem, & adulantis, nihilominus cædentis, crudelis, inhumani, non commeatu tantum prohibentis Israelem, sed lassum quoque persequentis, & clade gravissima, nec minus injusta afficientis. Nemo igitur imperitus, parumque exercitatus, ac fortis dux malorum omnium capiti Agag pinguissimo, seu (ut Hebræi malunt) voluptuario, quantumcumque trepidanti parcendum sibi existimet: sed tamquam immanem tyrannum in frusta concidat. Neque enim regius titulus tam diræ belluæ debet patrocinari, quo minus commeritas exsolvat pœnas. Absit hujusmodi operimenta tecta, aut solaria (ita namque Agag Hebrei interpretantur) severitatis offuscent judicium. Non igitur ceteroquin bene nati impune ferre debebunt, si pessimi, & tyrannici sint exempli parvulis Christi; si gula & libidine sint infames; si denique simoniaca, ecclesiasticæ telluris non inutilia modo, verum etiam injustissima, & rapacissima sint pondera; etiam si tota sæcularis pompæ ambitio, & cariosæ, fumosæque imagines hinc inde objiciantur, & speciose ostentetur, ac minitentur: nisi per Dei immutabilem pœnitentiam abdicari magistratu velimus negato inficiationi loco, & omni ambitionis conatu in pessimum reprobationis omen mutato. Iam si plebecula quoque fascinata pro pastore quopiam, concionatore, sacerdote, nominis hujus communione indigno intercedat; clamet (ut fit) columen esse catholicæ religionis, templi, atque urbis, seu pagi sui decus: maluerimus Samueles, hoc est, Dei auditores, quam populares esse. Quin etiam si iisdem malis consiliariis, vel nobis ipsis superstitiones, aut abusus hoc nomine ferendi videantur; quod indidem aliquid ad nos, fabricam (quod dici solet) vel ullam cultus divini partem rediturum dictitetur: norimus nobis obedientiam, quam primitias manubiarum potius esse Deo offerendas, magisque placere. Alioquin nulla triumphalis fornix erecta; nulla veneratio senatus culpam eluere nobis poterit. At vero quia cum inveteratis contagiis, quęque altissime egerunt radices necessario diu est confligendum, idcirco constantia perpetua est opus; ne cetera quidem utcumque cum regibus quibusdam Israelitarum, & Iudæorum obivisse videamur; æterno tamen crimine vel vitulos Ieroboam, vel lucos, vel excelsa, vel offendiculum simile plebi, ad quod impingat, dereliquisse, aut proposuisse convincamur. Id quod evidentius typus nepotis Iehu, filii Ioachaz regis Israelitarum Ioas ostendit; qui cum ad moribundum, & fatali ægritudine correptum Helisæum suum patrem (ut appellabat) currum, & aurigam Israel officii causa venisset: propheta alioquin rigidissimus benignissime hominem excipiens, manus contrectans, & arcu cum sagittis allato per apertam orientalem fenestram jussit sagittam mittere, testatus sagittam esse divinæ potentiæ, ipsi vel de avo, vel ob qualemcumque eam affectionem erga se, Helisæum inquam, faventis indicium; deinde telis reliquis præcepit, ut terram feriret. Quod cum ter tantum fecisset, ac destitisset, iratus propheta si, ait, vel quater, vel quinquies, vel sexies, vel, ut Hieronymus noster dumtaxat habet, utque perfectus intelligatur numerus, septies percussisses; Syriam evertisses penitus: at nunc tribus modo cladibus affectam usque tibi experturus es infestam. Ergo quotquot filii sumus Ioachaz, qui Deum apprehendentem valet, & miserationem Dei promptam, atque obviam nobis cernimus: fugiamus istius Ioas, ita enim sonat ejus vocabulum, desperationem; & ne cessatio nobis sit fraudi, insistamus Syriæ usque ad ima fundamenta exinanitioni. Vt enim crabrones jubemur proverbio haud irritare, ne plus noceant; ut canes lacessiti plus rabiunt: ut pili, ungues, herbæ, sylvæ tanto citius, atque uberius proveniunt, ac luxuriant, quanto sæpius demetantur, & cædantur: ut cloacæ, sentinæ, ac camarinæ hoc gravius olent, quo magis commoventur, nisi funditus expurgantur: ita maledicta ista reprehensorum vitiorum natio eo magis sæviet, & grassabitur, quo frequentius, & justius condemnata fuerit; nisi semel aliquando ultimo afficiatur supplicio, & penitus intereat. Ex his pauculis umbris colligitis patres maxime necessariam esse Palæstinorum illorum non tam veterum, quam pugilum veteratorum internecionem: cernitis, atque in numerato habetis stratagemata, quibus freti id facile queatis dare effectum. Non est igitur quod clarioribus vos morer præceptis, aut testimoniis, tantum moneo faciatis cum Deo conditore vestro non dimidiata, sed perfecta opera, ne detis maculam in istam vestram gloriam: memores sitis uxoris Loth, quę affines his Cyclopibus respectu solo prosecuta cives commeruit lapidescere, & in salis statuam converti. Antequam arduum hoc, ac sumptuosum aggrederemini ædificium, sedere, sumptus computare, & incommoda providere oportebat: nunc si opere tantum non absoluto supersedeatis quidlibet causati; universi vobis illudent, & ipsam opprobrabunt inopiam. Antequam hoc sacrum bellum indiceretis, licebat hostium explorare atque æstimare copias, & potentiam, deque induciis, ac pace agere necdum irritatis conflictu, ac provocatione eorum animis: at nunc canonibus vestris lacessiti,

Marginalia (left column): Iof. 6. — Ibid. 7. — Iof. 6. — Exod 17. — 1 Re. 15. — section letters A, B, C, D, E.

Marginalia (right column): ANNO CHRISTI 1565. — 1 Re. 15. — 3. Re. 12. 2 Para. 12. — 4. Reg 13. — Psal. 136. — Alludit ad etymum hujus nominis. — Deut. 32. 2. Mach. 6. 2. Cor. 33. 47. Genes. 19. — Luc. 14.

ANNO CHRISTI 1565.

lacessiti, confossi, & jugulati quamnam discedendi ab armis spem possunt cuiquam facere? Quid sacramenta toties facta a vobis, quid juramenta in verba utriusque concilii iterata commemorem? *Ibid. 14.* Sane cum utraque vestram divinæ voluntatis arguant certam notitiam, eamque aliis impertiantur; servus gnarus plagis non injuria vapulet pluribus: denique præstet numquam ad scientiam pervenisse, quam ea accepta, ut Petrus ait, ad vomitum revolvi: *2. Petr. 2.* nemo non videt quid oracula instrumenti etiam novi de coronidis hujus necessitate pronuntient. Quare his contenti poteramus haud intempestive jam perorare: verumtamen quo mali hujus (neglectus inquam observationis conciliorum) dedecus, & probrum totum proprius, atque exactius perspiciatur ab omnibus; libet sinuosæ naturæ ejus fœdas quam latissime diducere latebras. Quid igitur vobis, hoc est, sapientissimis viris magis pudendum videri potest impudentia? Quid autem stultius, atque insipientius, obsecro vos, quidve magis puerile, quam præteritorum nullam habere rationem maximis periculis, & sudoribus partorum esse prodigos; ante malorum, ut ille monet, nequaquam meminisse? Cogitate ergo, patres, quantæ molis sit visum, ac revera fuerit nostra hac tempestate, qua ad umbilicum malorum deventum est, concilium generale cogi, absolvi, & approbari: quo ita a capite ecclesiastici corporis reformatio peteretur; ut ad calcem deduceretur? Viginti totis annis effici potuisse is mirabitur, qui recto dabitur jam inde a primo Lutheri furore huc a malesanis hominibus, qui quidem catholici etiam tum videri cupiebant, provocatum, appellatum, idque votis omnium expetitum fuisse: non quod ab eo sibi non maxime metuerent; sed quod fieri nullo modo posse haberent persuasissimum. Quinimo boni, & prudentes viri non pauci videntes Pium IV. sibi potissimum, ac suis derogare canonibus Tridentinis, subinde eos diffidebant unquam iri approbatum. Quantum igitur summis pontificibus, monarchis, imperatoribus, regibus, rebuspublicis, episcopis, theologis, aliisque doctis, & sanctis hominibus debeamus; quantum illi sumptus, curarum, periculorum, malorum, incommodorum devoraverint rei hujus gratia; quantum studii, operæ, vigiliarum, commentationum, orationum, scriptionum, precum, jejuniorum, aliorumque bonorum operum fuerit ad hanc rem necessarium: quis est qui non facile conjiciat? Omitto convocationes quatuor, traductionem unam, indictionem penultimam revocatam propter impedimentorum, & immanium periculorum evidentem præsentiam. Quid dicam de internis, ut sic dicam, seditionibus, disceptationibus, pugnis: quæ nisi partim morte, partim aliis infortuniis columnarum synodi quasi expiatæ fuissent; metuendum erat, ne iratus Deus progressum negasset ulteriorem? Hæc a nobis nimia brevitate perstricta, qui non satis ponderis, atque argumenti autumat habere ad efficiendum id, quod volumus: is ex recentis memoriæ molestiis hujus synodi res metiatur Tridentinas, & ex menstrua hac mora, quam queruntur omnes rei familiari, pietati, ascesibus, studiis, valetudini non mediocriter officere, annorum viginti spatium; millibus paucis transfretationes, emensiones orbis; ex provinciali, nota, & pene voluptaria profectione peregrinationes, per infesta, barbara, & formidabilia loca æstimet. Hæccine

A igitur omnia, ac tanta, quæ omnipotens Dei misericordia vix toto sæculo exorata, largita est nobis; patiemur vitio, & pervicacia nostra diabolum uno disperdere momento, & solium impotentis arrogantiæ suæ iterum exæquare, aut præferre throno creatoris sui? Sed oblivioni, si ita velitis, tradantur præterita: quis tam vecors, quis tam cæcus, ac supinus, qui ea, quæ ante pedes, oculos, atque in manibus versantur, non attendat? Quis vero diffiteatur nunc esse maximam opportunitatem non a nobis promeritam, non sapientia nostra inventam, aut comparatam, nulloque modo debitam; sed gratuito, & clementer oblatam, ac concessam a numine, rem ecclesiasticam, rem nostram, rem denique salu-
B tis optime gerendi, & de religione, & proximis singulariter merendi? Quis non sentit omnium animos expetere, gestire, & anhelare ad reformationem: & veluti gemiscere in istis tenebris, & corruptionis vinculis? Videmus, audimus, sentimus, ac scimus non orthodoxorum tantum omnes ordines: sed ipsos quoque adversarios tangi voto, ac spe faciei melioris rerum nostrarum. itaque si nobis, atque illis non defuerimus; fore confido, ut qui detestatione morum nostrorum & primum defecerunt, & huc usque non resipuerunt, neque ad castra catholica sunt reversi; emendatæ vitæ exemplo redeant, & nobiscum ducantur pœnitentia. Cavete igitur patres, ne occasione adeo præclara abutamini: arripite ca-
C pillatam ejus frontem, ne post frustra persequentes calvo eludat occipite. Videte ne immemores diei vestræ, & eorum, quæ ad pacem catholicam sunt, neve obliti temporis visitationis vestræ (ut usu frequentissimo legimus venisse) diem, ac propediem objiciamini excidio, atque interitui. *Psal. 121. Hie. 29. Luc. 19.* Nam contemptus divinæ clementiæ, ac patientiæ, & iniquitas, quæ hoc in vitio magnopere elucent, non possunt non ultricem implorare justitiam, ac furorem. *Rom. 2.* Oportebat enim nos considerare gratitudinem ab unoquoque nostrum postulare: ut clementes, ac mites in rebus nostris, in iis, quæ ad Dei gloriam pertinent, & proximorum salutem, præ nobis ferremus, ac præstaremus zelum Mosis, Phineës, *Exod 32. Num. 25. 1. Mach. 2.*
D Matthathiæ. Etenim designatos, & quasi latitantes in anathematismis vestrorum canonum gigantes tam esse Deo invisos, ut vel unus superstes cum reddat reipublicæ toti infensum, satis notum est, *Ios. 6.* & dudum historia sacra aliquoties nos docuit: & probrum conservationis talium in vita divinæ gloriæ potissimum adversari, neminem existimo negaturum. Atqui fratribus nostris, & toti Christi corpori quam injuria sit, & iniqua eadem hæc dissimulatio, & errorum, vitiorumque tolerantia: liquet vel ex hoc, quod in divos & angelos, quorum meritis, depreca-
E tionibus, procuratione felix, ac propitium hodie nobis est numen, sit ingrata, & injusta, utpote quorum beneficia non facit flocci, ac dissipat; quod æque impia sit in ecclesiasticos principes simul, & sæculares (qui dicuntur) quod sanctorum viventium, & usque nunc sese macerantium in toto orbe, vel certe hac provincia, pro impetranda gratia, felici fine, & optatissima omnium executione merita, officia, & benefacta projiciat, ac refutet; quod denique in plebeculam crudelissime debacchetur. Si namque ab hac opportunitate excidamus, quando illa adseretur tandem a caligine ignorationis divinæ voluntatis? Si simoniaci, si scortatores, si temulenti,

ANNO CHRISTI 1565.

lenti, comessatores, aliique perditi, & nequam homines sustineantur in templis, quæ sane invaserunt admodum diu, & audacissime occupant: quando speravimus ei datum iri concionatores, & catechistas idoneos, & fidos? quando metuere desinemus eidem, & nobis omnibus ab istorum contagione? quando ab istorum meritis, sacrificiis, precibus, prout oportet, nostra juvabitur infirmitas? Isti namque plus fellis, quam mellis habent. Merito igitur summo desperans meliora plebs universa nos alloquens ad hunc modum quiritetur: Nę vos salutares sacrorum estis antistites; digni quibus animas, ac salutem nostram credidérimus. Quousque isti timores nos intus excruciabunt: & foris hæreticorum pugnæ, insidię, technæ & non satis perspectę versutiæ nos exanimabunt? Sed jam satis, superque querimoniarum rebus ipsis per se loquentibus. Neque est quod quisquam hic, hoc est, instante executione causetur terrores, aut discrimina. Neque enim cum infidelibus, Turcis, tyrannis, exercitibus infensis, regnis, aut imperiis adversis est nobis dimicandum: sed cuique cum suis subditis, alumnis, filiis, civibus, & qualibet necessitudine devinctissimis, &, ut dictum est, ad reformationis auditum nomen exultantibus, & ultro quo volumus præcurrentibus. Contra vero in detrectatione officii, & contemptu extirpationis errorum, & vitiorum, quis fando consequi valeat, quot casus, & pericula conspiciantur? Deum, ac superos omnes irritamus maximopere. de mortalibus idem esto judicium; nisi quod hi eo sint procliviores etiam natura. Si absoluta, confirmata, approbata, promulgata, recepta, & jurata concilii Tridentini decreta sint inutilia, atq; irrita: quod aliud unquam universale vel felicius, vel perfectius sperare possumus? Quis alius nobis Pius, quis Carolus, quis Ferdinandus, Philippus olim nobis sperandus est, qui deterrimis rebus perinde succurrat: si horum abutamur pietate, fide, constantia, liberalitate? Si hoc ornatissimum, & celeberrimum provinciale concilium fine suo frustretur: scilicet rebus quotidie in pejus tendentibus, & prolapsis, olim existet aliud usquam opportunius, & de executione certius? Quid repositum spei amplius in diœcesanis synodis? Quod ad alias attinet nationes, & provincias, ubi plus immineat periculi: qui hactenus utramque in aurem dormitarunt; cognito eventu vitio suo etiam prudentiæ laudem arrogabunt. Equidem ominari nihil possum tolerabilius, quam principes nostræ ingratitudini succensentes gravaturos unquam nostras interpellationes, querelasque audire: repudiaturos nostras revocationes, & nos ad optime constitutorum observationem, & injunctionem relegaturos, & impudentiam nostram refusuros. Sanctorum vero vivorum quis non dedignetur laborare pro iis, quos videat sese non accómodare, sed vehementer refragari? Deo igitur, divis, angelis, ac mortalium optimis inimico quam possumus securitatem, quæso, polliceri? Atque utinam vane metuerem fore ut desidiosa ista perfidia, vel peste, vel fame, vel bello, vel hisce simul omnibus opinione citius puniretur: utinam seditiosi isti antiquum nos obtinere cernentes, & id signum interpretantes Dei classicum canentis, & furori eorũ adstipulantis res novas, ac turbulentas non moliantur: faxit misericors Christus, ut ne vociferentur satis apparere Tridentinas plantationes non esse a patre cęlesti plantatas, quippe quas ne ipsi quidem orthodoxi usu recipiant, exequi optimi ac doctissimi quiq; Romanę ecclesiæ nequeant, vel etiam renuant; commenta sua sola veritati consentanea esse, æterna fore, & incrementum semper captura. Di-

Matth. 15.

A cam his quid gravius; tametsi pene religio sit: summa ope incumbamus in eorum, quæ statuta sunt, effectionem, patres: ne ingratis justi pereant, virique misericordiæ colligantur a facie superventurorum malorum; ne Christi & Iosię nostri, sub quorum alis latere solemus, & gaudemus, propter nostra peccata interimantur; & nos instar pupillorum orbi mœsti, atque inopes consiliorum vagemur, ut oves absque pastore, passim diripiamur, ac laniemur, & quocumque agamur, per præceps feramur, maximoque numero intereamus. Iam proximus tibi, o Belgium, hoc est, Franciscus Vcalegon conflagrat hoc incendio. Sed mens jam refugit diutius istiusmodi immorari. Induamur igitur spiritu divinę fortitudinis, patres: ne committamus, ut ignavia nos

Isai. 57.

B debilitet, ac frangat; avaritia corrumpat; stemmata, & magna nomina pervertant; aura popularis depravet, superstitio dementet, diuturnitas terreat, desperatio perdat, odium & invidentia excœcent, deliciæ emasculent, timiditas enervet atque effeminet. Si namq; quod nostrarum est partium contulerimus; omnia succedent ex sententia. Quocirca quicumq; istoc sunt animo, ac proposito diras illas exterminandi gentes; opto, & precor, si quid ego optando possum, ut quemadmodum felices, ac fausti huc advenerunt, ita lęti, & salutares repetant penates suos; prosequatur eos Dei gratia interdiu quidem in hisce vitæ humanæ æstibus columna nubis; nocturno autem tempore, variaque caligine hujus sæculi columna ignis. Quotquot vero secus affecti sunt, & ab

Exod. 13.

C executione abhorrent, quales ego hic nullos esse arbitror, mereri mihi videntur, ut media iis via dehiscat; utq; boni illi haud secus eos compellent, quam Paulus Iudæos ejusdem pene factionis quondam. Mundi sumus, ac redibimus ad nostros a sanguine omnium vestrum: extergimus pulverem pedum nostrorum in vos, jubemusque sanguinem vestrum redundare in caput vestrum. Et inter hos liberioris oris quispiam Stephanus abeuntes prosequatur non dissimilibus dictis, iis, quibus ipse suos alloquebatur olim persecutores, & interfectores: Duræ, inquiat, cervicis, & incircumcisis auribus, & cordibus vos usque resistitis Spiritui sancto loquenti vobis pridem quidem de cherubin Tridentinis, & pro-

Act. 18. 20.

D pitiatorio non tam arcæ, quam cathedræ Romanæ: nunc autem de ephod Cameracensi. Quem non sanctorum, qui meliorum nos admonuerit, odistis, persecuti estis, & more patrum vestrorum, quantum in vobis fuit, occidistis? Sicut & nunc justorum principis, & suorum reorum, errantiumque membrorum abitis homicidæ: sanctorum vero, & necdum extinctorum ob contemptus vestri perniciosissimum exemplum proditores. Neque enim lege ulla teneri vos putatis, aut patimini. Quocirca dignissimos, ait, judico esse vos, quibus & gens, & locus, & templum, aut si quid istis carius habetis, aut magis complectimini, tollatur a sinceris Romanę fi-

E dei cultoribus: exopto, ut quantum nocituri estis sanctissimorum canonum despectu, & conculcatione, tantum inauditi ante, & horrendi exitii vestri terrore juvetis; utque quo atrociori hinc abripiamini interitu, tanto mitius æterno cruciemini incendio. Sed facessant sinistra, & tristia omnia: & si qui usquam sunt, qui istum ad modum suum induxerunt: det, precor, Christus iis idem nobiscum sapere, & hoc ipsum revelare iisdem porro dignetur, cui cum Patre, & Spiritu sancto omnis honor, gloria, potestas, & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

DIXI.

CATALOGVS

Anno Christi 1565.

CATALOGVS PATRVM SACRI CONCILII

PROVINCIALIS CAMERACENSIS, ac aliorum qui per se, vel procuratores suos in eodem comparuerunt.

MAXIMILIANVS A BERGIS *archiepiscopus Cameracensis præsidens.*

Tornacensis episcopi sedes vacat per obitum quondam bonæ memoriæ Caroli de Croy.

Franciscus Richardot sacræ theologiæ doctor, episcopus Atrebatensis.

Gerardus ab Emmericourt, episcopus Audomarensis.

Antonius Hanetus sacræ theologię doctor, episcopus Namurcensis.

Martinus Cuperus sacrę theologiæ doctor, episcopus Calchedonensis, suffraganeus & vicarius generalis Cameracensis.

Capituli insignis ecclesiæ metropolitanæ Cameracensis nomine, Robertus de Fournye jurium doctor, præpositus, Petrus Boniface, Brabantiæ, Gregorius le Duc, Valencenensis, archidiaconi: Antonius de Nobescourt, decanus, Henricus de la Hamaide, cantor, Gabriel Caille, magnus minister, sive præsidens jurium licentiati, & Petrus Gemelli sacræ paginæ doctor, canonici.

Capituli cathedralis Tornacensis nomine, Petrus Pintaflour, decanus, Maximilianus Mannart cantor, V.I. licentiati, & Ioannes de la Haye, hospitalarius, sacræ theologiæ doctor, canonici.

Capituli cathedralis Atrebatensis nomine, Antonius Garnier, scholasticus, Nicolaus Megrot, & Ioannes Merlin, V.I licentiati, canonici.

Capituli cathedralis Audomarensis nomine, Ludovicus Militis archidiaconus, & Philippus Dosterel, V.I. licentiati, canonici.

Capituli cathedralis Namurcensis nomine, Nicolaus Meigrot ejusdem ecclesiæ canonicus & procurator.

Abbas sancti Landelini in Crispinio.

Antonio Grisel abbate sancti sepulcri Cameracensis absente, Augustinus Laloux, prior monasterii & conventus nomine.

Abbas sancti Andreæ in castello Cameracesii Ioannes de la Pierre sacræ theologiæ baccalaureus formatus.

Abbas de Fidemio Philippus de Hennin.

Antonii Cambier abbatis Honocurtensis nomine, Ioannes de la Lavende prior ejusdem monasterii.

Ludovicus Blosius abbas Letiensis.

Dominicus Caputius abbas Lobbiensis.

Matthæus Moulart abbas sancti Gisleni in cella.

Nicolaus Fournier abbas Altimontensis.

Abbas sancti Dionysii in Broqueria.

Fredericus Dyve abbas de Maricolis.

Abbatis de Afflighem Ioannes abbas de Nynove procurator.

Simon de Vvarluzel abbas Gerardimontensis.

Rogerius de Montmorency abbas sancti Vedasti Atrebatensis.

Abbas Aquiscinctensis.

Abbas Marchianensis.

A Abbas de Hanonio.

Abbas sancti Martini Tornacensis, excusatus a domino decano Tornacensi.

Abbatis de Vaulcellis nomine, abbas Nizellensis.

Abbas Bonæ spei.

Abbas sancti Foliani.

Gulielmi de Grene abbatis sancti Michaelis Antuerpiensis nomine, abbas sancti Landelini in Crispino procurator.

Gabrielis vander Beken abbatis Eyamensis nomine, Laurentius Metsius decanus ecclesiæ collegiatæ beatæ Gudilæ oppidi Bruxellensis.

Abbas de Nizella.

B Abbatis de Grimberghe nomine, abbas Crispinensis procurator.

Abbas Viconiensis.

Abbas de Dielegem excusatus per literas reverendissimo directas.

Petri abbatis de Castello juxta Mortaniam nomine, reverendissimus Atrebatensis exhibuit procuratorium.

Iacobi Veltacker electi, & nominati abbatis de Tongreloo frater Gulielmus Duern pastor in Duffele procurator.

Abbas de Nivone.

Ioannes Pelet, abbas sancti Auberti Cameracensis.

Carolus de Burgundia, abbas de Cantimprato.

Abbas sancti Ioannis Valenchenensis.

C Abbas montis sancti Eligii prope Atrebatum.

Abbas de Mareolo fuit excusatus per reverendissimum Atrebatensem.

Abbas de Hennin Lietard.

Abbas de Aroasia.

Abbas de Chocques.

Abbas Eaucurtensis.

Ioannis abbatis sancti Nicolai de Tornaco D. Maximilianus Manart procurator.

Abbas de Cisonio.

Abbas sancti Christophori de Folempino.

Abbas de Hamme.

Thomæ abbatis sancti Bernardi supra Schaldam D. Gulielmus van Duern de Duffele procurator.

D Marię de Bailleul abbatissæ de Cortemberghe abbas Crispiniensis procurator.

Margaretæ de Hinckart abbatissæ de Melbodio Io. de Rametz procurator.

Margaretæ de Noyelles abbatissæ de Nivella dominus Alphonsus Deylleren V.I. licentiatus procurator.

Pro abbatissa de Bourbouch Christophorus Preudhomme jurium licentiatus procurator.

Catherinæ de Ligne abbatissæ de Thura abbas Crispiniensis procurator.

Annæ de la Fosse abbatissæ de Denain Ioannes le Duc scholasticus Cameracensis procurator.

E Abbatissæ de Guillenghien abbas S. Landelini in Crispinio procurator.

Franciscæ de la Dovve alias Sanguyn abbatissæ de Foresto idem abbas sancti Landelini procurator.

Catherinæ Van-Straten abbatissæ de magnis Bigardis abbas sancti Landelini in Crispinio procurator.

Abbatissam de Oliva reverendissimus D. archiepiscopus excusatam habuit attentis literis ab ea receptis.

Pro abbatissa de Prennaco frater Bertrandus Heldebau procurator.

Pro

ANNO CHRISTI 1565.

Pro capitulo primariæ ecclesiæ sancti Gaugerici Cameracensis Ioannes a Prato, Iosephus Vvyart, Petrus leRoy V.I licentiatus, & Ioannes Vander Meie magnus minister, canonici & procuratores.

Capituli beatæ Mariæ de Vvallincourt dominus Iacobus de Vado procurator.

Capituli sancti Amati Duacensis Antonius Daniel canonicus & procurator.

Capituli sancti Petri Duacensis Matthæus Galenus præpositus & procurator.

Pro capitulo Ariensi Nicolaus de Mota cantor, & Petrus le Long scholasticus, ejusdem ecclesiæ procuratores.

Pro capitulo de Lens in Arthesia Iacobus de Gore.

Pro capitulo Rothnacensi officialis Cameracensis præsentavit literas excusatorias.

Pro capitulo Senogiensi circumspecti Philippus Levrent & Ioannes de la Barre ejusdem ecclesiæ canonici & procuratores.

Pro capitulo Anthoniensi Nicolaus Flamen decanus, & Ioannes Ballini procuratores.

Capituli Condatensis Iacobus de la Forge canonicus & procurator.

Domicellarum capituli sanctæ Valdetrudis Montensis Simon Bosquet procurator.

Pro capitulo sancti Germani Montensis Petrus Faber V.I. licentiatus procurator.

Capituli sancti Quintini oppidi Melbodiensis nomine, Iacobus Meurant procurator.

Pro capitulo Binchiensi Petrus Philicinus canonicus & procurator.

Capituli beatæ Mariæ ad Aulam comitis Valencenensis nomine Iacobus Loubert decanus & Franciscus Calonnet procuratores & deputati.

Capituli Bethuniensis nomine Nicolaus Meigrot & Matthæus Parent procuratores & canonici ecclesiæ Bethuniensis.

Pro capitulis sanctæ Gudulæ Bruxellensis, beati Gommari Lirensis, sancti Petri Anderlectensis, sancti Petri Turnhoutensis, beatæ Mariæ Teneramundensis, ac sancti Martini Alostensis, ecclesiarum collegiatarum auctoritate apostolica simul confœderatarum, Laurentius Metsius decanus sanctæ Gudulæ Bruxellensis, & Adrianus Elout decanus sancti Gommari Lirensis, ecclesiarum canonici procuratores.

Capituli Avesnensis Ioannes Machon præpositus & Andreas Franquart canonici procuratores.

Capituli ecclesiæ sancti Audomari oppidi Lilleriensis, Audomarensis diœcesis nomine Antonius Garnier & Claudius Brongniart procuratores.

Capituli collegiatæ ecclesiæ beatæ Mariæ ac secundariarum ecclesiarum Namurcensis diœcesis Ioannes Tamison, sacræ theologiæ baccalaureus procurator.

Pro capitulo ecclesiæ collegiatæ sancti Petri Namurcensis idem dominus Tamison procurator.

Pro præposito de Aymeries D. abbas Aquiscinctensis.

Præpositi de Haspra Augustinus Convers I. V. licentiatus procurator.

Prior de Cohem D. Ioannes Manessier Audomarensis diœcesis propter impotentiam misit literas excusatorias.

Prior Vallis scholarium Montensis.

Pro priorissa de Nazareth in oppido de Ath, abbas Crispiniensis procurator.

Archipresbyteri seu decani Christianitatis diœcesis Cameracensis, tam suis quam curatorum suorum decanatuum respective nominibus.

Decanus Cameracesii Magister Nicolaus de Puteo.

Decanus de Bellomãso magister Antonius Quarre.

Decanus de Castello magister Ioannes de la Thienloye.

Decanus de Chirma M. Andreas du Pomereul.

Decanus sancti Brictii Tornacensis M. Ioannes de Moronval.

Decanus de Haspra dominus Servatius Carlier.

Decanus Valencenensis D. Nicolaus Carvin.

Decano de Montibus D. Petro Baghet D. Thomas Pierart procurator.

Decanus de Binchio M. Thomas de decimis.

Decanus Melbodiensis D. Ioannes du Gardin.

Decanus de Bavaco D. Antonius Godefredi.

Decanus de Avesnes D. Andreas Franquart.

Decanus Pamellensis D. Ioannes Donctius.

Decanus Hallensis D. Sydrack ab Ittria.

Decanus Bruxellensis D. Ioannes Rutgheerts.

Decanus Antuerpiensis D. Bernardus Egidius.

Decanus Geraldimontensis D. Iodocus Vonckius.

Decanus Alostensis Egidius de Raffelghem.

CONCILIVM MEDIOLANENSE I. PROVINCIALE,

Quod Pio quarto pontifice Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, legatus ad universam Italiam, & archiepiscopus Mediolani, habuit anno MDLXV.

EDICTVM DE CONC. PROVINCIALI I.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ & sedis apostolicæ per universam Italiam de latere legatus, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis.

CVM pro nostri archiepiscopalis officii munere, & antiquorum, & in sacro Tridentino concilio proxime editorum canonum observatione, ad moderandos mores, corrigendos excessus, controversias componendas, aliaque sacris canonibus permissa, provinciale concilium convocare debeamus, ut primum necessaria sanctæ Romanæ & universalis ecclesiæ negotia, quibus apud sanctissimum dominum nostrum occupati sumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, reverendissimos provinciæ nostræ episcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad singulos scriptas, ad synodum in nostra Mediolanensi metropolitana ecclesia evocavimus. Vt igitur aliis etiam omnibus, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, nota sit hujus concilii celebratio, neve cui ignorantiam rei excusare, aut se contemptum dicere liceat, Idcirco universis, & singulis prædictis, & aliis qui sua quomodolibet interesse putaverint, etiam exemptis, & nullius diœcesis intra provinciæ nostræ limites existentibus, per hoc edictum, quod in cathedralis, & aliarum insignium, quæ in singulis provinciæ nostræ diœcesibus, etiam exemptarum, ac vicinorum nullius diœcesis, si quæ sint, locorum,

ANNO CHRISTI 1565.

locorum, ecclesiarum valvis affigi, & promulgari jussimus, provincialis concilii futuram celebrationem significavimus, & denuntiamus, cum comminatione pœnarum a sacris canonibus statutarum In quorum fidem hoc edictum confici & per secretarium nostrum subscribi, & nostri sigilli impressione muniri volumus. Data Romæ die 25. Augusti, anno domini MDLXV.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEP. MEDIOLANENSIS.

In concilio provinciali I. habita.

Dei summo erga nos beneficio factum est, patres reverendissimi, ut Tridentinum œcumenicum concilium, triginta ante annis inchoatum, sed varie intermissum, singulari Pii quarti pontificis maximi pietate, ac prudentia revocatum, insigni frequentissimorum patrum virtute, atque doctrina, superiore anno mirabiliter absolveretur. Quo in concilio cum omnia præclare constituta sint, quæ ad explicandam fidei veritatem, & ad restituendam ecclesiasticæ disciplinæ integritatem pertinebant, divinitus profecto, patres, illud decrevistis, ut conciliorum provincialium, quæ jamdiu haberi desierant, usus aliquando renovaretur, ex quo certissimum est Christianam rempublicam uberrimos salutis fructus esse percepturam. Et quidem natura, & ratione ipsa ducimur, ut in gravioribus rebus deliberandis aliorum consilia exquiramus: vel quod cautior deliberatio est, si ad nostrum judicium multorum sententia accesserit, vel quia apud illos, quibus consulere maxime cupimus, majorem auctoritatem, & pondus habet consultatio, in quam plures consenserint. Est hujus in ecclesia instituti auctor Christus dominus, magistrique apostoli. nam ejus certa quidem sane est illa promissio, cum suam opem, suumque auxilium, se denique ipsum, ejusmodi patrum conventibus, rite celebratis, pollicetur & defert. *Ubi fuerint*, inquit, *duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum*: itemque: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a patre meo.* Apostoli autem, etsi doctore Spiritu sancto uberem omnium rerum cognitionem singuli acceperant, tamen, si quid gravius, publice præsertim, agendum esset, hac consultandi ratione uti consueverunt, quam ut ceteri etiam conservarent, lege sanxerunt, ut bis in annos singulos concilia ab episcopis haberentur. Innumerabiles deinceps sanctiones sunt constitutę, decretaque promulgata, & ab summis pontificibus, & a conciliis tum œcumenicis, tum provincialibus de retinenda, aut certe repetenda hac synodorum consuetudine, quemadmodum temporum ratio postulabat. Atque utinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio postulabat. Atque utinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio est, provincialium conciliorum, eam nos ad hanc diem pie constanterque retinuissemus; & quantam illi consilii & voluntatis ad prodendum posteris optimum institutum, tantum nos pietatis & diligentiæ ad tuendum adhibuissemus. Hujus enim consuetudinis intermissio, difficile est dictu, quantas calamitates in Christianam rempublicam invexerit: nam judicii metu sublato, cum præter summum Romanum pontificem

Matth 18.

A nemo esset, qui a dominici gregis pastoribus depositi custodiam, tritici dispensationem, vineæ cultum, & villicationis suæ functionem recognosceret, sortem cum fenore exigeret, a singulis gravissimi, multiplicisque officii, more majorum, rationem exposceret: tum miserabiliter prolapsa est institutio ecclesiasticæ disciplinæ; tum qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi ab officii semita declinaverunt. Hic nota sunt vobis, patres, ecclesiæ Dei vulnera, quæ libenter prætereo, quia sine acerbissimo doloris sensu nec a me commemorari, neque a vobis audiri posse existimo. Ergo singulari virtute, ac prudentia vestra, gravissimis malis remeB dium inventum est hac renovatione provincialium conciliorum: reliquum modo erat, ut sapienter excogitata medicina ęgrotis provinciis salutariter adhiberetur. Cui nos officio pro nostri metropolitani muneris ratione, proque amore in hanc urbem, quam apud nos, & pietatem parentis, & caritatem filię obtinere libentissime profitemur; si per debitam obedientiam licuisset, primo quoque tempore satisfacere studuissemus. Cum primum igitur hujus rei data est facultas, eam illam summo studio amplexi sumus, eo animo, atque consilio, ut, Deo auctore, vobis adjutoribus, obeundi muneris tarditatem actionum gravitate, & diligentia compensemus. Itaque huc omnes convenimus, ut hac quasi specula singulis provinciæ nostræ partibus circumspectis, Ezechielis prophetæ voce divina C admoniti, quod periit requiramus, quod abjectum est, reducamus, quod confractum est, alligemus, quod infirmum est, consolidemus, quod pingue & forte, custodiamus. Id omne ut præstare possimus petendum a Deo inprimis est summis precibus, summaque vitæ integritate & innocentia, atq; in proximos caritate, ut nobis suo lumine præluceat, cõsilia& actiones nostras sua gratia prosequatur. Quemadmodum autem neminem nostrum, ut cujusque conditio tulit, aut ætas, aut labor, aut valetudo, aut itineris longitudo retardavit, quominus in hunc locum frequentes ante statutum diem conveniremus, qua in re privata commoda communi officio posthabuimus: sic ad ipsam consultandi, & decernendi rationem curandum est, ut integram optimamque mentem, ac voluntatem afferamus, D vim publici muneris privatis commodis anteponamus, eorum utilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus serviamus. Hoc sane enim est, non quæ Dei sunt, quærere. Hoc munus pastoris, hoc ducis officium, hæ gubernatoris partes sunt, ut gregi, militibus, navi potissimum prospiciant: nam in subditorum salute præfecti incolumitas continetur Et quia tria præcipue sunt, quæ ex Tridentini concilii auctoritate in provincialibus conciliis agi & confici oportet, ut delicta corrigantur, mores ad optimam disciplinam revocentur, & tollantur, dirimanturque controversiæ: primum illud erit jaciendum tamquam firmissimum totius ædifiE cii fundamentum, ut omnibus, & singulis, quæ a sacro Tridentino concilio definita, ac statuta sunt, palam receptis, detestantes hæreses omnes, quæ a sacris canonibus, conciliisq; œcumenicis, præsertim vero Tridentino, damnatæ sunt, veram obedientiam summo Romano pontifici spondeamus, fidemque, *sine qua impossibile est placere Deo*, ex præscripto ejusdem concilii, ac sanctissimi domini nostri ratione & formula profiteamur, & ad ejus in provincia nostra tuendam integritatem, id quod ad hanc diem nobis præstitisse videtur Dei benignitas, opportuna præsidia, summamque diligentiam & vigilantiam pro locorum &

ANNO CHRISTI 1565.

Ezech. 34.

Hebr. 11.

ANNO CHRISTI 1565.

& solennibus diebus festis; jejuniorum autem, quadragesimæ, & adventus tempore, quotidie, vel iis saltem diebus, quibus episcopus jusserit, proprio parocho, & curato, oves sibi commissas, pro earum sensu & intelligentia, salutaribus verbis pascendas mandamus. Si qui autem propter inscitiam id præstare non poterunt, ad peritos confugiant, quorum auxilium implorantes, vel homilias sibi præscriptas, vel Latinos sermones auctoris ab ecclesia recepti, in vulgarem linguam conversos, approbatos tamen ab ordinario, aut memoriter, aut de scripto pronuntient. Id autem tamdiu fiet, quoad liber homiliarius ad hunc curatorum usum metropolitani cura prodibit in lucem. Sed, ut norint episcopi, & eorum industriam, qui doctrina sunt prædici, & illorum diligentiam, qui aliorum verbis divinam legem enuntiant, jubeant, si eis ita videbitur, ab unoquoque parocho & curato unum singulis mensibus ab eo habitum in ecclesia sermonem ad se mitti. Qui negligentes, aut contumaces fuerint, eos ordinarii arbitrio suo puniant: & præterea deligant qui eorumdem impensa opus illud explere possint, donec ipsi resipiscentes munus suum expleant. Quo etiam modo illis occurrere poterunt, quos etiam vel peritorum industria, vel homiliarum libris, vel alia quacumque ratione adjutos, parum proficere; quosve ei muneri minus aptos esse, vel prædicatione destruere potius, quam ædificare judicarint.

Extra urbem vero in universa diœcesi, præter officium, quod curati præstabunt, tam multos distribuant episcopi concionatores, ut in curatis ecclesiis, quæ in frequentioribus locis sitæ sunt, ceterisque omnibus etiam non curatis, in quibus ipsi opportunum judicaverint, intra cujusque mensis spatium, saltem semel in aliquo die festo, Dei verbum prædicetur. Eos autem ab illis, in quorum ecclesiis prædicabunt, hospitio recipi volumus, suppeditatis omnibus rebus ad eorum victum necessariis, data etiam eleemosyna aliqua ex fructibus beneficiorum, vel etiam largitione laicorum, si beneficia tenuiora judicaverint episcopi, quam ut id onus ferre possint, nisi sint, qui jure debeant, vel dare consueverint.

Iis autem, qui prædicandi officio, aut quacumque ratione fidelibus Christianam doctrinam tradendi munere funguntur, hanc viam, & rationem ineundam proponimus, ut sacram scripturam interpretentur eo sensu, quem catholica ecclesia, & consentiens sanctorum patrum auctoritas comprobavit; neque quidquam ab ecclesia, aut a doctoribus ecclesiæ probatis alienum proferant, ut, si quando ad auditorum utilitatem utendum erit allegoriis, eas ex receptis ab ecclesia scriptis seligant. Ne certum tempus Antichristi adventus, & extremi judicii diem prædicent; cum illud Christi domini ore testatum sit: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta.* Neve quidquam præterea futurum ex sacris literis divinare, eique eventui certam diem præfinire audeant. Neque temere, id sibi divinitus revelatum esse, affirment. Ne historias ex apocryphis scriptoribus populo narrent; Neve miracula, quæ probata scriptoris fide non commendentur. Si quæ tamen auditoribus salutaria judicarint, ita commemorent, ut a certa eorum affirmatione abstineant. Ne ineptas & ridiculas fabulas recenseant; Neve supervacanea & parum fructuosa.

Ne hæreticorum opiniones, & argumenta referant apud imperitam multitudinem. Quod si alicubi necessitas postularit, ut eorum falsa dogmata accuratius, ac liberius confutentur, id non longa disputatione, sed gravi redargutione faciant. quod facile assequentur, si catholicam veritatem exprimentes, sanctæ ecclesiæ, conciliorum, & probatæ veteris consuetudinis auctoritate, ac sanctorum doctorum, quos probat ecclesia, testimoniis roborarint; & sacræ scripturæ locos, quorum sensus ab illis ad corrumpendas simplicium hominum mentes depravantur, & ex aliis ejusdem scripturæ locis, & ex sanctorum patrum sententia fideliter interpretentur. Sic enim fiet, ut dogmatum perversitas, quæ falsa interpretatione nitebatur, catholicæ veritatis vi, & rectæ interpretationis pondere corruat. Ne quid ambiguum, ancepsve loquantur, quod auditoribus varie intelligendi occasionem præbere possit. Neve concise, & obscure quidquam exponant, qua ex re auditorum animi expectatione incerti & suspensi relinquantur.

Ne ostentandæ doctrinæ, & eloquentiæ causa, difficiles atque inanes quæstiones, fucumve orationis, & pigmenta conquirant, unde sui ipsius potius quam Iesu Christi prædicatores esse videantur. Sed præcipue in euangelii, symboli, orationis dominicæ, angelicæ salutationis, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucida explicatione versentur. In reprehendendis vitiis ita se gerant, ut pietatis, & caritatis studio eos adductos, non hominum, sed peccatorum odio id facere omnes intelligant. Diligentes, ac vehementes sint in iis vitiis & peccatis exagitandis, in quibus magis volutatum populum, aut ad ea procliviorem vident.

In pravas etiam consuetudines invehantur; & in eas, quæ etsi malæ non videntur, tamen facile peccandi causam afferunt.

Ne quemquam nominatim, aut tacite illum designantes, insectentur.

Ne in ordinem ullum, statum aut vitæ genus ab ecclesia receptum, invehantur.

Ne episcopos, aliosve prælatos, neve civiles magistratus cum auditorum offensione asperius objurgent, sed pie potius admoneant, populumque doceant, præpositis suis, etiam dyscolis, obedire. Quem etiam sæpissime moneant ex apostoli sententia, ut faciat *obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in sublimitate constituti sunt; præsertim vero pro iis, qui pervigilant quasi rationem pro animabus eorum reddituri; ut quietam & tranquillam vitam gerant in omni pietate & castitate.* 1. Tim. 2.

Ita afficere studeant auditores, ut sua peccata dolenter defleant; quos interdum propositis suppliciis æterni ignis a flagitiis & facinoribus deterreant; interdum commemoratis cælestis vitæ præmiis, ad virtutes, in primis vero ad Dei, & proximi amorem, accendant.

Decreta concilii Tridentini, præsertim quæ ad mores & disciplinam Christianam restituendam pertinent, & has nostras constitutiones populo studiosius inculcent.

Omnes hortatu & præceptis ad pietatem erudiant, & quæ cujusque sit propria virtus, quod officium patris, filii, viri, uxoris, domini, servi, laici, clerici, privati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum partes, & munera assidue commemorent.

Hanc præterea rationem habeant, ut non solum Dei, & ecclesiæ præcepta servanda esse doceant, sed modum illis tradant, quo ea ex Dei voluntate servare oporteat. Commoneant ut non solum præceptis servandis, sed etiam consiliis amplectendis, ad perfectiorem vitam in dies magis contendere studeant. Doceant

Doceant quomodo utendum sit bonis animi, corporis, & externis; quove modo secundis & adversis rebus: ut ea sint illis tamquam instrumenta ad consequendam vitam cælestem.

Maxime vero caveant, ne, quod præceptis & hortatu ædificant, id vita & moribus destruant: ne, cum aliis prædicaverint, ipsi reprobi efficiantur. Indulgentias populo ne publicent, nisi de consensu episcopi.

Neminem populo paupertatis nomine commendent, nisi is testimonium ab episcopo scriptum attulerit.

Neque ei inter concionem permittatur ut eleemosynam a quoquam petat in ecclesia, sed aut ad fores ecclesiæ stet, aut per eos, qui eam curam susceperint, id negotium ita commode ac celeriter agatur, ut minime concionem impediant.

Sacra concio noctu numquam, sed opportuno tempore, episcopi præscripto, habeatur.

Dum habetur, nec missæ aut horæ canonicæ clara aut submissa voce in ea ecclesia dicantur.

Episcopi iis diebus, quibus legitime impediti prædicandi munus in suis ecclesiis per alios præstabunt, eisdem sacris concionibus, quantum poterunt, interesse studebunt. Qui vero dignitates, personatus, vel canonicatus in cathedrali ecclesia obtinent, & alii ejusdem ecclesiæ clerici, dominicis ac festis solennibus diebus semper; quadragesimæ autem, & adventus tempore quamsæpissime verbi Dei conciones in eadem ecclesia audiant; quod officium ceteris quoque civitatis clericis præstari diligenter curabunt episcopi; ut ipsorum exemplo laici etiam ad audiendum Dei verbum studiosius confluant.

Concionis audiendæ causa, loca virorum, & mulierum, si fieri potest, episcopi cura distinguantur, qui ad id exequendum idoneos aliquot viros adhibeat: & a sæcularibus magistratibus, si opus erit, auxilium petat.

VII.

Quæ servanda sunt in sacris imaginibus effingendis.

Sess. 25. de Invoc. sanctorum.

Cum sacrosancta Tridentina synodus decrevit, nemini licere ullo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit, ejusque diligentiæ & curæ commendarit, ut in sacris effingendis imaginibus nihil falsum, nihil profanum, nihil inhonestum, nihil præpostere, nihil non recte atque ordine adhiberetur, illud in primis caveant episcopi, ne quid pingatur, aut sculpatur, quod veritati scripturarum, traditionum, aut ecclesiasticarum historiarum adversetur: ne cujus lectio prohibetur, ejus imago populo proponatur.

Historiæ quoque, quibus neque ecclesia, neque probati scriptores auctoritatem ullam dederunt; sed sola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur. Deinde uniuscujusque imaginis os, corpus, corporis habitum, & statum, ornatum, & locum inspiciendum curent episcopi; ut hæc omnia ad prototypi dignitatem & sanctitatem apta sint & decora; atque ex imaginis inspectione pietas excitetur, nulla vero turpis cogitationis detur occasio. Hæc & reliqua hujusmodi ex Tridentini concilii præscripto, ut commodius episcopi exequantur, convocent suarum diœceseon pictores, & sculptores; omnesque pariter doceant, a quibus cavere debeant in sacris imaginibus effingendis: curentque ne illi, inconsulto parocho, aliquam sacram imaginem publice, vel privatim effingant. Quod si qui deliquerint, puniantur tam ipsi artifices, quam ii, quorum sumptibus, vel jussu effictæ erunt imagines.

Parochi vero episcopo significent, quæ ille judicarit in sacris imaginibus effingendis ad se propter difficultatem deferri debere.

Quod si quæ jam pictæ imagines, fictave simulacra ob artificum temeritatem, aut inscitiam, ejusmodi fortasse fuerint, ut ferenda nullo modo videantur, ea curent episcopi, doctorum etiam, & peritorum virorum consilio adhibito, ut omnino deleantur, vel saltem aliqua ratione corrigantur.

VIII.

De actionibus, & repræsentationibus sacris.

Quoniam pie introducta consuetudo repræsentandi populo venerandam Christi domini passionem, & gloriosa martyrum certamina, aliorumque sanctorum res gestas, hominum perversitate eo deducta est, ut multis offensioni, multis etiam risui, & despectui sit, ideo statuimus;

Ut deinceps salvatoris passio, nec in sacro, nec in profano loco agatur, sed docte & graviter eatenus a concionatoribus exponatur, ut qui sunt uberes concionum fructus, pietatem & lacrymas commoveat auditoribus, quod adjuvabit proposita crucifixi salvatoris imago, ceterique pii actus externi, quos ecclesiæ probatos esse episcopus judicabit. Item sanctorum martyria & actiones ne agantur, sed ita pie narrentur, ut auditores ad eorum imitationem, venerationem, & invocationem excitentur.

IX.

De sanctarum reliquiarum veneratione.

Ut sanctorum reliquiis, quæ debetur, veneratio & cultus adhibeatur, statuimus: ut in locis honestissimis, ac decoris vasculis, qua debent religione, asserventur.

Cum populo pietatis causa ostenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis vero, & receptaculis, ubi condita sunt, ne educantur.

Ne temere omnium oculis exponantur,

Neve quæstus gratia.

Cetera etiam de reliquiis, quæ a sacra Tridentina synodo decreta sunt, episcopus inviolate servari jubeat. Sess. 25. &c.

X.

De magicis artibus, veneficiis, divinationibusque prohibitis.

Magos, & maleficos, qui se ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, vel expellere, corporum figuram, & constitutionem immutare, ventis, tempestati, aeri ac mari incantationibus imperare posse sibi persuadent, aut aliis pollicentur: ceterosque omnes qui quovis artis magicę, & veneficii genere pactiones, & fœdera expresse, vel tacite cum dæmonibus faciunt, episcopi acriter puniant, & e societate fidelium exterminent.

Deinde omnem divinationem ex aere, aqua, terra, igne, ex inanimatis, ex unguium & lineamentorum corporis inspectione, ex sortibus, somniis, mortuis, aliisque rebus, quibus per dæmonum significationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, thesauros absconditos commonstrare se posse profitentur, & hujus generis reliqua,

ANNO CHRISTI 1565.

& temporum periculo adhibeamus. Deinde in deliɛtis corrigendis illa nobis ineunda ratio eſt, ut pro vi & modo morborum, ægrorumque natura medicinam accommodemus, nunc lenibus admonitionis & objurgationis remediis errata caſtigantes, nunc acriori curatione utentes, denique exulceratis partibus ferrum & ignem admoventes, quemadmodum mali ratio, & contagionis periculum poſtulabit, memores ſemper nos eſſe patres, non dominos. Morum autem diſciplinam facile reſtituemus, ſi qua ratione, quibuſve factis primum conſtituta, diuque conſervata eſt, eamdem nos in reſtituenda adhibebimus, illorum veſtigia perſequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis, Deo auctore, ſua virtute pepererunt. Proponamus nobis quæſo, patres, illorum vitæ ſanctitatem, & in adminiſtratione ſui officii ſapientiam. Erant integri, caſti, ſimplices, modeſti, humiles, bene morati, in oratione, & lectione aſſidui, ſui deſpicientes, in alienæ ſalutis cura & cogitatione defixi, conſilio, & opera benigni, hoſpitales, in domeſtico cultu & victu parci, in alios benefici & liberales. Erant vigilantes ſuper gregibus ſuis, vineam domini ſumma diligentia, & labore colentes & cuſtodientes. Paſcebant aſſidue oves ſibi commiſſas triplici ſalutis cibo, verbo, exemplo, & ſacramentis; memores quoque & imitatores ſummi paſtoris Chriſti, qui pro univerſo grege ſuo ſanguinem, & vitam profudit, ipſi pro ſuarum ovium incolumitate quemvis excipere laborem, ſubire omnes caſus, omnem vim, atque injuriam perferre, denique ut bonus ille paſtor evangelicus animam ſuam pro ovibus ponere non dubitabant, nullum inde hujus vitæ fructum expectantes, ut maximos cæleſtis retributionis fructus conſequerentur. Hæc ſi, ut debemus, patres, ante oculos habebimus, facile intelligemus, quid in reſtitutione eccleſiaſticæ diſciplinę nobis ſit hoc tempore agendum. In quo illud etiam animadvertendum erit, ut, quemadmodum in conformanda, & conſtituenda eccleſiaſtica ratione Chriſtus dominus ab ipſis apoſtolis, quos Chriſtianæ vitæ magiſtros eſſe voluerat, initium fecit: ſic nos a nobis ipſis paſtoribus, quos vivendi exempla & præcepta aliis tradere oportet, in conformanda reſtituendaque morum diſciplina exordiamur. Hæc officia ſi quo debemus ſtudio præſtiterimus, parvi profecto negotii erit ſedare controverſias, id quod nobis Tridentina ſynodus faciendum propoſuit. Nam ſublata cupiditate, quæ omnium radix & ſemen diſſenſionum, facile præſentis temporis diſcordias componemus: nullumque in poſterum diſſidendi locum cuiquam in provincia noſtra relinquemus. Quare ad piam hanc, neceſſariamque muneris noſtri curam, ac diligentiam, patres, toto pectore incumbamus: hoc acceptabili tempore, hac die ſalutis, quam fecit dominus, enitamur, ut, quantum conſilio, opera, actionibuſque Spiritu ſancto duce & moderatore poſſumus, tantum ad conſtituendam communis provinciæ incolumitatem afferamus. Ampliſſima hæc, & nobiliſſima civitas Mediolanenſis caritatem & ſapientiam veſtram implorat: hanc ſinguli uniuſcujuſque veſtrum greges incredibiliter requirunt, tota provincia re magis quam voce depoſcit. Hoc optimus maximus rex Philippus, in cujus regia dignitate, ut verbo complectar, ſacerdotalem animum licet agnoſcere, hoc ceteri hujus provinciæ principes, de populorum ſalute ſoliciti, a nobis deſiderant, quorum ſtudia, atque officia non vereor ne nobis ſanctiſque hujus ſynodi decretis ſemper adſint, eamque poteſtatem, quam a Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentiſſime

A conferant. Poſtulat ſacroſancta Tridentina ſynodus, ut ne tot tantique labores a ſanctiſſimis patribus in ea ſuſcepti brevi tempore intereant. Hos vehementer expectat Pius pontifex maximus ex illo præſertim die, quo nos ab adminiſtratione conſiliorum ſuorum, & procuratione eccleſiæ ad vos dimiſit. Cui date quæſo, ut profectionis noſtræ, & veſtrorum laborum uberes fructus deferre poſſim; præclaras ſcilicet ſalutareſque hujus concilii actiones. Hoc ipſum exigit veſtra virtus, quam in publico orbis terrarum conventu ſpectatam, & cognitam, nunc in veſtrorum populorum vita, ac ſalute tenenda debetis exprimere. Hoc denique flagitat a
B nobis Chriſtus Ieſus, ut conſtet ſibi ratio officii noſtri erga oves, quas precio ſanguinis ſui redemptas, noſtrę fidei prudentięque commendavit & concredidit: ne quando ſanguinem illarum de manu noſtra requirat, ſi, quod Dei benignitas prohibeat, culpa aut negligentia noſtra eas diripi, aut diſpelli patiemur.

Nos Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac ſanctiſſimi domini noſtri papæ, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ per univerſam Italiam legatus de latere, Dei & ejuſdem apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus
C *Mediolanenſis, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum, in provinciali ſynodo Mediolanenſi hæc ſtatuimus & ſancimus.*

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA DE PROFESSIONE FIDEI, ET EIVS TVENDÆ CVRA.

I."

De fide catholica.

PRIMA & maxima paſtorum cura verſari debet in iis quæ ad fidem catholicam, quam ſancta Romana eccleſia colit & docet, & *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, integre inviolateque con-
D ſervandam pertinent: ideo nos hinc potiſſimum exordiendum eſſe duximus, ut, quæ ex eodem ſpiritu eſt fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur.

Sacri igitur Tridentini"concilii auctoritate innixi, mandamus, ut omnes ii, qui beneficia eccleſiaſtica obtinent, vel in poſterum obtinebunt; & qui in ſynodum diœceſanam convenire debent; in ea ſynodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & ſingula a ſancto concilio Tridentino definita & ſtatuta palam recipiant; veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant; ſimulque hęreſes omnes publice deteſtentur, & anathematizent; fidem profitentes eiſdem verbis quibus ex formula a ſanctiſſimo domino noſtro Pio IV. pon-
E tifice maximo præſcripta, nos & coepiſcopi noſtri initio hujus ſanctæ ſynodi, jurati præſtitimus, profeſſi ſumus, etiamſi antea in diœceſana ſynodo id officium, ad exequendum juſſa Tridentini concilii, quacumque ratione & modo obierint.

Epiſcopi omnes provinciæ noſtræ"conſtitutionem ſanctiſſimi domini noſtri Pii IV. pontificis maximi de profeſſione fidei facienda ab iis, qui de beneficiis curatis, & canonicatibus proviſi ſint, & a docentibus literas, & ad promovendis ad doctorales vel alios gradus, publicent in ſuis civitatibus, & diœceſibus intra menſem & ab omnibus inviolate ſervandam curent: præſertim vero ab iis, qui cujuſcumque ſtatus, conditionis, & dignitatis ſint, quovis modo, vel nomine, publice aut privatim, domi ſuæ, vel alienæ, etiam

"Decretorũ ſive conſtitutionũ titulis numeros adſcripſimus in hac editione qui deſunt apud Biniũ & in Luparenſi collectione, ut commodius queant allegari.

Hebr. 11.

" Seſſ. 25. de ref. c. 2.

"Anno 1564 Idibus Novembris.

Anno Christi 1565.

si pædagogi sint, pueros, adolescentes, aliosve cujusvis sexus, & ætatis, quascumque artes literarias, vel alias liberales, etiam si ipsa prima grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, vel alia quavis ratione, etiam si gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant, probare debebunt, alioquin de iis pœnas in eadem constitutione propositas sumant.

Qui vero ne prædicti huic decreto obtemperent impedierint, aut hujus temeritatis, quacumque ratione illis auctores, aut adjutores fuerint, severe puniantur. Ut autem id facilius ac melius effici possit, studiose inquirant parochi, quinam in suis parochiis eo docendi munere fungantur, & eorum nomina ad episcopum ad mensem, a die B publicationis constitutionis ejusdem numerandum, deferant. Quos vero deinceps ejusmodi cognoverint, primo quoque tempore episcopo indicent.

Parochi diligenter animadvertant, an in suis parochiis ullus sit, quod ad fidem attinet, pravis opinionibus imbutus, vel eo nomine suspectus; eumque ad episcopum, vel inquisitorem deferant. Moneant præterea populum, debere omnes, si quos noverint aliquid fecisse, vel dixisse, quamobrem de hujusmodi peccato in probabilem suspicionem venerint, statim deferre.

Observent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæresis nomine suspectorum veniunt; singulorumque dicta, & facta odorentur, ac de eorum vitæ C consuetudine & ratione cognoscant, &, si qua de iis suspicio fuerit, episcopum, vel inquisitorem admoneant.

Principes vero, & civitatum magistratus hortamur, ac per viscera misericordiæ Christi domini obtestamur, ut cæleste lucrum terrenis commodis præferentes, commercium, & consuetudinem hæreticorum, quam fidelibus perniciosam ac pestiferam esse constat, pro sua pietate, ac studio religionis, e suis urbibus atque opidis amovendam ac tollendam curent.

Prohibeantque ne suæ ditionis homines, percipiendæ etiam linguæ causa, aut mercaturæ, aliove nomine, in hæreticorum locis instituantur, aut commorentur.

D Sacro denique inquisitionis officio in omnibus ex animo faveant, & opitulentur: &, ut ejus edicta serventur, auctoritatem etiam suam rogati interponant. Cumque eis a sancta sede apostolica concessum fuerit, ut causis fidei ad patrocinium catholicæ veritatis assisterent, nihil sibi in illis usurpare, neque quidquam, quod contra sacros canones sit, attentare velint.

Episcopi regulas indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate sanctissimi domini nostri Pii quarti editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus E laicis, & ecclesiasticis personis servari jubeant. Quorum vero librorum purgatio ejusdem indicis jussu facienda est: eos legi, vendi, aut emi, haberive omnino vetamus; donec ab iis, ad quos pertinet, purgati, & probati fuerint.

II.

De abutentibus sacra scriptura.

Nefaria est eorum temeritas, qui sacræ scripturæ verbis, vel sententiis, ad jocum, assentationem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosvis profanos sensus abutuntur. Quamobrem

A episcopi in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum canonum, & [a] Tridentini concilii decretis graviter animadvertant. Et, ut detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos, confessores de hujus peccati gravitate frequenter admonendum curabunt.

Anno Christi 1565.

[a] Sess. 4.

III.

De ludimagistris.

Principes, & magistratus in domino vehementer hortamur, ut, nulla sumptus sui habita ratione, publicos ludimagistros in urbes, & suæ ditionis loca conducant, non minus fidei, & vitæ quam doctrinæ & scientiæ laude commendatos. Qui vero literas docebunt, non solum libros, indice sanctissimi domini nostri Pii quarti auctoritate edito, nominatim vetitos, pueris non interpretentur, aut ab illis legi patiantur; sed neque etiam alios, quibus obscœna, vel turpia contineantur. Præcipimus etiam, ut bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisque in aliqua pia, & Christiana institutione, si episcopo videbitur, exerceant: ceteraque omnia officia, quæ Leo decimus in Lateranensi concilio statuit, præstent. In iis si deliquerint, pro delicti genere plectantur.

IV.

De fidei initiis à parocho tradendis.

Parochi singulis dominicis, & aliis festis diebus, qui ecclesiæ præcepto agi soleant, pueris singuli in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præstandam, erudiant: ac propterea a prandio stata hora, proprio campanæ sono, ad id munus assignato, ad ecclesiam convocandos curabunt.

V.

De præbenda theologali.

Quæ ecclesiæ cathedrales, aut collegiatæ in opidis insignibus præbendam, aut stipendium quovis nomine theologiæ interpreti assignatum non habent, cum in illis sacrum concilium Tridentinum præbendam primo vacaturam ad hunc usum constituerit, quam ei tantummodo, qui ad hoc munus per se præstandum idoneus sit, deferri voluit, id si adhuc re ipsa effectum non sit, curent episcopi ut quamprimum decreto concilii satisfiat.

Sess. 5. c. 1. de ref.

VI.

De prædicatione verbi Dei.

Apostoli, in quorum locum episcopi successerunt, satis nobis aperuerunt, verbi Dei prædicationem esse præcipuum illorum munus, qui in episcopali sede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem sacrosancti Tridentini concilii, & veterum patrum secuti, in domino episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in ecclesia sua verbo Dei pascant. Quod si levi de causa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, sciant sibi prætermissi necessarii officii judici Deo præcipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex præscripto ejusdem concilii deligendos, hoc munus studiosissime populo præstent. In aliis vero ecclesiis parochialibus, vel alias curam animarum habentibus, saltem omnibus dominicis, &

Sess. 5. c. 2. & 24. c. 4. de ref.

reliqua, per quæ curiosorum, & imperitorum hominum mentes facile decipiuntur, coerceant & ejiciant. In eos etiam, qui hujusmodi divinatores, sortilegos, conjectores, ariolos & cujusvis generis magos de aliqua re consuluerint, vel, ut consulerentur, cuique auctores, adjutores, hortatoresve fuerint, vel eis fidem habuerint, severe animadvertant. Si quis etiam annulos, vel aliud ad magicos vel superstitiosos usus fecerit, aut vendiderit, gravi pœna afficiatur. Astrologi, qui ex Solis, Lunæ, & aliorum astrorum motu, figura, & aspectu, de hominum actionibus, quæ a libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certo aliquid eventurum affirmant, gravibus pœnis plectantur: quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de hujusmodi rebus detulerint. Denique pœnas sumant episcopi de iis omnibus, qui in itineris susceptione, aut cujusvis rei institutione, vel progressione dies, tempora, & momenta observantes, quadrupedum voces, avium garritum, aut volatum notantes, ex occursu etiam hominum, vel pecudum suscipiendi operis felicitatem augurantur.

XI.

De blasphemia.

Blasphemiæ impudentia & impietas eo prolapsa est, ut in ea coercenda vix satis diligentiæ adhiberi posse videatur, itaque sacris canonibus, & pontificum decretis, maxime vero iis, quæ Leo X. in Lateranensi concilio decrevit, innixi hæc mandamus:

Seff. 9. tit. de ref. curiæ.

Vt quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumeliosisque aut obscœnis verbis dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam virginem Mariam ejus matrem, expresse blasphemaverit; si clericus sit, primum fructibus unius anni beneficiorum ecclesiasticorum, quæcumque habuerit, mulctetur. Si iterum in eo peccarit, eo beneficio, quod habet, privetur, & si plura obtineat, eo privetur, quo ordinarius privandum censuerit. Si tertio blasphemarit, dignitates, ac beneficia omnia, quæcumque habuerit, eo ipso amittat, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis sit. Si vero laicus fuerit, primum, aut etiam secundo, pecunia mulctetur ex præscripta in eodem concilio ratione. Tertio gravem pœnitentiam publice agat, eo modo, quo a sacris canonibus præscriptum est.

Qui vero sanctos blasphemarit, aut in Deum & gloriosam virginem matrem maledicta, non tamen palam aut publice contulerit, mitius aliquanto judicis arbitrio puniatur.

In foro autem conscientiæ ei, qui blasphemiæ reus fuerit, gravem pro modo culpæ pœnitentiam confessor imponat. Qui blasphemantem audierit, si possit sine periculo, asperius objurget: omnino autem intra triduum ejus nomen ad judicem ecclesiasticum, vel sæcularem deferat. Si plures simul audierint, singuli idem faciant: nisi inter eos convenerit, ut unus pro omnibus eo fungatur officio. Quod si domini, mercatores, aut artifices, famulos, aut ministros audierint blasphemantes, semel monitos, si iterum in eo genere peccarint, domo ejiciant. Principes autem, & magistratus per Dei gloriam, quæ blasphemia maxime violatur, obsecramus, ut hæc omnia diligentissime servari studeant, uberrimam piæ curæ a Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranensi concilio, & ipsis judicibus, & deferentibus elargitus est. Quod

Loco cit.

si sæculares judices, quod minime futurum speramus, blasphemiæ convictos justis pœnis non affecerint; sciant iisdem pœnis, quas de sontibus sumere neglexerunt, ex eodem concilio se teneri.

XII.

De festorum dierum cultu.

Maximam in eo diligentiam ac studium episcopi ponere debent, ut dies festi pie sancteque observentur ab omnibus. Cum enim ii potissimum ad celebrandas Dei, & sanctorum laudes salutariter instituti sint, curandum est etiam diligenter, ut ne iis ipsis quisquam ad divinam offensionem & animæ suæ perniciem abutatur.

Prohibeant igitur ii, ne illiberales artes exerceantur, aut ullum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem necessarium sit.

Ne officinæ, aut omnino, aut aliqua ex parte, apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, sed, quæ festo die fieri consueverint, in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur. Qui secus fecerit, severe plectatur episcopi arbitratu.

Pro officinis apertis, rebusve venditis, si filius, famulus, ministri deliquerint, etiam pater, dominus, & artifex, pœnam subeant.

Is etiam diebus studebunt episcopi, ne personati homines incedant.

Ne ludi equestres, certamina, aut alia ludicra & inania spectacula adhibeantur.

Choreæ, saltationes in urbibus, suburbiis, oppidis, vicis, aut usquam omnino ne agantur.

Doceant vero populum, debere unumquemque, eo potissimum tempore, in divinis officiis, & concionibus audiendis frequentem esse; ac in precibus, recolendisque Dei maximi beneficiis, assidue versari.

CONSTITVTIONVM

PARS SECVNDA.

I.

De iis quæ ad sacramentorum administrationem generatim pertinent.

Qvo major & uberior est sacramentorum fructus, quam ut ejus vis explicari facile possit; eo diligentius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac veneratione tractanda ac percipienda sunt. Quod officium ut omni studio, & opera nostra adjuvemus, præter ea, quæ ad salutarem hanc rationem constituit sacra Tridentina synodus, quæ & episcopi, & parochi inviolate servare debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda & abusus, quos in provincia nostra hominum vel culpa, vel negligentia in sacramentorum administrationem invexerat, statuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur episcopos, quorum diœceses inter se implicatæ, & confusæ sunt, ut communi voluntate, atque sententia rationem inire studeant, qua explicari & commodius distingui possint; adhibita etiam, si opus erit, prudentia, ac diligentia viciniorìs episcopi, ut amice sublatis impedimentis, negotium de communi eorum sententia, sedis apostolicæ auctoritate, conficiatur.

Quæ

ANNO CHRISTI 1565.

Quæ parochiales ecclesiæ partem habenti sui populi extra mœnia urbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, ut parochus, præsertim nocturno tempore, illis hominibus sacramenta commode administrare non possit; in illis episcopi aut eam partem commodiori parochiæ uniant; aut etiam, invitis rectoribus, ex constitutione Alexandri III. & decreto concilii Tridentini, novas constituant parochias.

Sess. 21. c. 4. de ref.

Illis autem sacerdotibus, qui de novo erunt ecclesiis recenter erectis præficiendi, congruens assignetur portio, arbitrio episcopi, ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, si necesse erit, compellant populum ad ea subministranda, quæ sufficiant ad vitam novi rectoris sustentandam.

Quod præterea Tridentina eadem synodo decretum est, ut ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adjungantur, quot & ad sacramenta parochianis administranda, & ad divinum cultum satis esse possint, id episcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum distinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta est; & parochis ad sacramentorum administrationem, & populo ad illorum susceptionem magnum incommodum offerre solet. quare episcopi, sublata intra sex menses divisione parochiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione præbenda sint; caveant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis jure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, ut in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponsorum benedictionibus, ritus & ceremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab observatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in administrandis sacramentis illorum vim, & usum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribetur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo utantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, ut populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in nativitate domini, & pentecostes, ac aliis solemnitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati invisant, ut ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solicite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transierint, antequam a priore migrent, successori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio juncti fuerint, nomina describi, infra jubemus. Qui secus fecerit gravissime ab ordinario puniatur.

II.

Quæ pertinent ad baptismi administrationem.

Nemini liceat quemquam intra domesticos parietes baptizare, sed natum infantem ii, quorum A est ea cura, ante nonum diem ad suscipiendum baptismum in ecclesiam deferendum curent: quod si neglexerint, excommunicationis pœnam subeant. Permissa est tamen, si instet periculum, facultas baptizandi in privatis ædibus sacerdoti; vel si is absit, alteri sacris initiato; vel si non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte noverint veram baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quibus verbis nihil prorsus ab ipsis addendum, vel detrahendum esse, crebro populum suum parochus admoneat. Quod si domi baptizatus postea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, cum in ecclesia sistant, ubi si rectam baptismi formam servatam esse constiterit, ei tantum ritus, ac ceremoniæ baptismi adhibeantur. B

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compatres qui eorum animæ consulere, quam qui inopiæ subvenire possint. Cujus officii sæpius eos parochus admonebit; curabitque ut compatres tales deligantur, qui fidei & morum ratione suscipiendo muneri satisfacere possint.

Caveant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paschæ tempore, ex præcepto ecclesiæ peccata confessi non fuerint, & sanctissimam eucharistiam non sumpserint, admittant ad levandum baptizatum de sacro fonte.

C Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem suscepturus sit, diligenter ipse animadvertat, & ad tanti muneris functionem sancte, graviterque accedat. Deinde compatres moneat, ut jocis omnibus, nugisque semotis, pie, ac religiose, quid agatur, attendant: intelligentes Christo filios spiritualiter generari, tenerique se pro suo susceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus instituere, si parentes id facere omiserint.

Detestabilem consuetudinem baptizatos infantes in altari collocandi, ut muneribus compatrum inde redimantur, episcopi severius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur.

D Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesiæ clerici: & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

Caveant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chrismatis unctio extergitur, ad hoc asservent, ut iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singulæ parochiales ecclesiæ singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno servetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

E Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque nativitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scriptæ ejus rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asservandum curabit.

Moneant parochi puerperas, ut cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturæ gratias, accedant, ubi benedictionem a parocho suscipiant.

III.

III.

Quæ pertinent ad sacramenti confirmationis administrationem.

Minori septennio confirmationis sacramentum nemini præbeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, ejus sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur; ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, ut qua ratione commodius fieri poterit, parochi describant confirmatos, & compatres: servatis ceteris omnibus, quæ de libro baptizatis describendis præscripsimus.

IV.

Quæ pertinent ad sacramentum sanctæ eucharistiæ.

Nemo paschæ tempore eucharistiæ sumptionem ulla de causa differat.

Qui præstituto tempore non communicarint, eorum nomina parochus ad episcopum, ad sex dies post octavam paschæ, scripto deferat, expositis etiam causis, quas extra confessionem cognoverit: alioqui pœnas det episcopi arbitratu.

In eos vero omnes episcopus censuris, & aliis pœnis acriter animadvertat: iis exceptis, qui ejusdem parochi consilio justa de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri possit, statuimus, ut si quis ex necessitate, vel alia justa causa, ab episcopo, vel proprio parocho comprobanda, extra parochiam suam dicto tempore eucharistiam sumpserit: parocho suo de eo fidem faciat, sin minus, in eum agatur ac si non communicasset.

Publici concubinarii, feneratores, ac blasphemi, & alii ejusmodi facinorosi homines semel ad pœnitentiam & communionem admissi, si postea eos in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad sacram communionem ne recipiantur: nisi postea eos vitam, & mores re ipsa emendasse perspexerint.

Eucharistiæ sacramentum, ubi pro ecclesiarum amplitudine commode fieri poterit, maribus seorsum a feminis ministretur.

Qui sumunt, ut ad Deum tali tempore accedentes decet, demisso habitu, & humili vestitu, pœnitentiam & animi submissionem præ se ferant.

Sacerdos sanctissimam eucharistiam iis, qui raro sumunt, non prius ministret, quam eos diligentius admonuerit, quanta reverentia & humilitate ad tremendum illud sacramentum accedere debeant, quantaque illis supplicia sint parata, qui indigne suscipiunt.

Adolescentibus, qui tunc primum eucharistiam sumere voluerint, parochus non præbeat, nisi eos ante aliquot dies examinarit: & de vi & ratione sacramenti diligenter instruxerit.

Populo, postquam eucharistiam sumpserit, vinum calice consecrato, vel alio vase, quod ad sacri calicis formam factum sit, ne præbeatur.

Episcopus diligentissime curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusvis ecclesiis, ubi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in majori altari collocetur, nisi necessaria, vel gravi de causa aliud ei videatur.

A Ante ipsam semper lampas accensa colluceat: Tabernaculum; quo asservatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

Ut oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram sanctissimo sacramento, quo frequentissimus populus convenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Ut sacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore; vel litaniæ cantentur, vel, si temporis ratio patiatur, missa celebretur: neque tamen extra ambitum templi sacra eucharistia deferatur: nisi secus videatur episcopo.

Nemini autem eo, præter orantes custodes, hujus orationis causa noctu convenire liceat.

B Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim a feminis orent.

Die festo corporis Christi domini, cum sacrosancta eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit episcopus, is eo ferendæ eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum episcopum, pro ejus loci consuetudine, honore ceteris præstat: nisi ex privilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Ut sanctissima eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur; parochi populum sæpissime hortentur, ut frequens semper prosequatur.

Quamobrem etiam sodalitates corporis Christi in parochiis instituant.

C Cum vero deferenda erit, tum cum campanæ sonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vasculum, velo etiam decenter contectum, ac præterea, ubi fieri poterit, umbellam adhibeant.

Duas autem sacræ eucharistiæ particulas deferant: ne, eis ad ecclesiam redeuntibus, populus inane vasculum adoret.

V.

Quæ pertinent ad celebrationem missæ.

Præcepit sacra Tridentina synodus, ut, quæcumque in missæ celebrationem irrepserunt a tanti D sacrificii dignitate aliena, ea episcopi tollere sedulo studeant. Quamobrem nos ejusdem concilii decretum exequentes, ut sanctissimum missæ sacrificium, in qua, illa Deo Patri placens hostia, Iesus Christus in odorem suavitatis offertur, singulari religione ac pietate, & a sacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc statuimus: episcopus nosse studeat omnes qui in quavis ecclesia missam celebrare, vel sacerdotem, qui celebret, exhibere debeant: cogatque suo officio satisfacere.

Nemo clericus, vel laicus in suis sæcularibus ecclesiis, capellis, vel oratoriis, quamvis ab or- E dinario probatis, etiam si juris patronatus sint, quemquam sæcularem, vel regularem sacerdotem celebrare patiatur; qui scriptam celebrandi facultatem, singulis sex mensibus renovandam, ab episcopo non impetrarit.

Quod si quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibidem celebrandi, vel eisdem locis inserviendi: hunc non generatim, sed nominatim eorum locorum causa ejusmodi facultatem impetrare volumus. Qui contra præscriptam rationem vel celebrarit, vel, ut celebretur, permiserit, graviter puniatur.

Clericis alienæ diœcesis rei divinæ faciendæ facultatem ne permittat episcopus: nisi ostendant

 literas

literas testimoniales seu dimissorias ordinarii sui, duobus tantum mensibus ante, si in provincia, si extra provinciam in Italia, quatuor, sex vero, si extra Italiam datas: vel si eæ antiquiores sint, afferant etiam scriptum testimonium de vita, & moribus ab iis ordinariis, in quorum diœcesi post illud tempus aliquamdiu permanserint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminosi fuerint, a missæ celebratione arceantur, nisi emendata vita sceleris maculam eluerint.

Facultates, cuicumque ab episcopis ad hanc diem concessæ, plures missas eodem die celebrandi, posthac irritæ ac nullæ sint.

B Nemini sine facultate, ob ordinario scriptis impetrata, in oratoriis sodalitatum sæcularium, quas confraternitates vocant, aliisve ecclesiis, capellis, aut oratoriis sæcularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, missam celebrare liceat dominicis, & reliquis festis diebus: nisi absoluta concione, quæ inter missam in parochiali ecclesia habebitur.

Missæ nec ante auroram, nec post meridiem, nisi ex causa jure permissa celebrentur.

C In ecclesiis, ubi plures missæ celebrari solent, is ordo servetur, ut pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod si eodem tépore pluribus locis missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Nullus sacerdos, quemadmodum a Tridentina synodo statutum est, in privatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis designata, ac visitata sint, missam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut usum, ne facile, sed magna de causa permittant iidem episcopi.

D In eis autem designandis, vel probandis, hæc servent: Ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur: sed commodo, & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita angusta sint, ut, qui missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, ubi promiscue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permissum fuerit, is eo rarius utatur: ne distracti homines illa commoditate, ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

E Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione missæ, pura ac munda sint: præsertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, ubi possit, tantummodo ad missæ sacrificium sacerdotes utantur. Calices ex metalli genere, jure permisso, adhibeantur, eoque preciosiori, quantum per facultates licuerit.

Die sabbati semper missa de beata virgine celebretur, nisi diei solennitas, vel ecclesiæ institutum interdum obstiterit: quo casu ejus omnino commemoratio fiat; nisi & id ecclesiæ instituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad summum quinque, orationes, seu, ut vocant, collectæ dici possint, nisi ubi ecclesiæ institutum aliud postulet.

Tollant episcopi sumptuosa convivia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceterosque omnes abusus, qui populi temeritate, aut sacerdotum avaritia in novæ, ut vocant, missæ

A celebrationem irrepserunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, episcopus graviter animadvertat.

Magister ceremoniarum cathedralis ecclesiæ eos, quibus prima missa celebranda sit, & qui præterea sacerdotes minus perite celebrant, missæ ritibus, ac ceremoniis instituat. Qui si huic muneri obeundo unus par esse non poterit, aliis idoneis sacerdotibus episcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam missam celebrare liceat, qui ab iis institutus non sit.

Præcipimus autem, ut sacerdotes in missæ celebratione ceremonias a Romana ecclesia institutas B ad unguem servent, neque alias adhibeant.

Ut ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abstineant.

Ut cum, elevatione peracta, sacra hostia movenda, vel sumenda erit, ita moveant, ne iterum sustolli videatur.

Ut præter institutum ecclesiæ Romanæ iis, quæ secreto, vel quæ palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Ut quæ palam pronuntianda sunt, distincte & clara voce dicant.

C Ut secreta, quæ vocantur, secreto etiam pronuntient.

Ut neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Ut propter erroris casum, qui in omni parte missæ gravis, in canone gravior, in ipsa vero consecratione gravissimus est; missam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Ut operto capite celebrare non audeant.

Ut quo puriores ad divinam rem faciendam accedant saltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur: nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

D Ut antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti ministerii cogitatione defigant. Quod ut commodius fieri possit; curent episcopi, ut in singulis cathedralium, collegiatarum, & parochialium ecclesiarum sacristiis singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi & meditandi usum instituantur.

Ut antequam ad altare accedant, missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, ut celebrantes neque errent, neque hæreant.

Ut sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoveant, quibus distrahi possint, neque a sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit, quod tum graviter & modeste fiat.

E Ut pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcumque denique hujus generis in altari ne ponant.

Ut ibi ne in mora sint sacrificio, cujusvis expectandi gratia. Neve ob eamdem causam, missa inchoata subsistant, aut ejus initium repetant. Neve, si parochi sint, cujusquam gratia, metuve missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, ullo modo omittant. Quod si forte quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, ut sacerdos quidquam contra quam hoc decreto sancitum est, faciat: si clericus sit, & beneficium obtineat, eo privetur: si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit: si laicus, re ipsa jam tunc excommunicationis pœnam subeat: neque ad decennium feudi, aut emphyteusis

ANNO CHRISTI 1565.

emphyteusis nomine quidquam ab ecclesia consequi possit.

Ut peracta missa, pro summi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne sacerdotes, cum in fine missæ fuerint, vel eorum ministri, recedant ab altari. Neve vasa, aut linteolos sacros colligant. Ne cuiquam rei tollendæ, vel movendæ causa manus admoveant.

Ne candelas restinguant: nisi absoluto euangelio, quod post benedictionem dicitur.

Celebranti sacerdoti unus saltem minister adsistat, isque clericus, ubi possit, & talari veste & superpelliceo indutus.

B Ministri candelas accendant, missale & urceolos & alia quæ ad missæ ministerium requiruntur, prius suis locis in altari collocent, quam eo sacerdos accedat: quem, nisi his omnibus præparatis, confessionem ordiri omnino prohibemus.

Sacerdote rem divinam faciente, ministri per ecclesiam ne vagentur; neve dent operam collocutionibus, aut candelis venditandis, sed composito corpore, nullo gestu, modeste, ut debent, sacerdoti adsistentes inserviant.

Moneant parochi frequenter patres familias, ut filios & famulos, quos in bestiis pascendis occupant, saltem diebus festis missæ jubeant interesse.

C Viduæ ob maritorum mortem ad summum ne mense amplius sint sine missæ auditione. qua in re nulla valeat excusatio cujusvis consuetudinis, quam irritam decernimus. eas item episcopi, etiam censuris ecclesiasticis, id facere cogant.

Sess. 22. & 24. c. 4. Parochi populum frequenter hortentur, ut in sua parochia festis diebus missam audire non omittant. Moneantque eum diligenter, debere unumquemque, ut a sacra Tridentina synodo traditum est, in parochiam suam, ubi id fieri commode potest, convenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles, cum missæ intersunt, eodem vestitu sint, quo in publicum prodire solent, & ita se componant, ut corporis habitu animi religionem præ se ferant.

D Ne in foribus ecclesiæ, vel extra subsistant, nisi necessitatis causa.

Aperto capite sint; &, quo tempore a sacerdote confessio dicitur, & graviora missæ mysteria peragantur, sint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant, ut indecorum sit, & sacerdos perturbetur.

Ne prius discedant, quam sacerdos euangelium, quod post benedictionem dicitur, absolverit.

VI.

Quæ pertinent ad sacramenti pœnitentiæ administrationem.

E Innocentii tertii constitutionem, in generali concilio editam, qua sancitum est, ut fideles, saltem semel in anno, proprio parocho peccata sua confiteantur, inviolate omnes servent.

Salutarem ejusdem Innocentii constitutionem, eo item concilio latam, nos ad usus revocantes præcipimus, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, ut idoneo confessori de eorum peccatis confiteantur.

Quibus etiam denuntient, se, nisi id quatridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiorem fieri de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur; qui pro sui officii munere, statim ægrum convenire, & cum eo agere debet, ut per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

A Iubemus autem medicos excommunicationis pœna iis præposita, quam jure ipso subeant, si secus fecerint, transacto quatriduo ab illorum curatione omnino abstinere, nisi certo cognoverint, eos postquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confessos esse, aut episcopo, sive, cui episcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex justa causa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, ut nullam occasionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ salutem pertineant.

Episcopi in suis cathedralibus ecclesiis, Tridentini concilii auctoritate, pœnitentiarium intra tres menses instituant cum unione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacaverit. Negligentes proxima provinciali synodo prætermissi officii rationem reddent. Sess. 24. c. 8.

Qui parochialem ecclesiam non obtinent, etiamsi regulares fuerint, confessiones ne audiant, quemadmodum statuit Tridentina synodus; nisi episcopi scripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis pœnam subeat. Sess. 23. c. 15.

In iis probandis hanc rationem habeant episcopi, ut pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum salute soliciti, & fideles custodes sint eorum quæ in confessione dicuntur; provecta etiam ætate, præsertim illi, quibus confessiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus sacristiæ cujusvis ecclesiæ, ubi confessiones audiri, & confessores plures esse solent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confessorum approbatorum descripta sint.

Iubeat episcopus clericos frequenter audire magistros, qui casus conscientiæ in monasteriis, vel ubivis, ejus jussu interpretentur.

Confessores omnes casus summo pontifici & episcopis quavis ratione reservatos scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultatis assumant.

Sacerdotes, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post ejus occasum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, sed publice in ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confessorem interjecta sit. Hujusmodi autem sedes in ecclesiis ab iis, ad quos pertinet, constituendas episcopi quamprimum curabunt.

Nec sine causa necessaria in privatis ædibus cujusquam maris, vel feminæ confessionem audiant.

Parochi sæpe cohortentur & moneant fideles, ne confessionem, quæ paschæ tempore fieri debet, usque ad sanctam hebdomadam differant.

Caveant curati ne iis temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipue per octo dies ante natalem domini, & a dominica passionis usque ad resurrectionis octavam, etiam alio ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut ullo modo differant.

Ad sacramentum pœnitentiæ, quo a peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, ut in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit: cujus tamen diligentia adjuvandus erit, ubi aliqua in parte deficere videtur.

Caveant confessores ne ante debitam satisfactionem illos absolvant, quibus, cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persolvendi, illisq; ut id facerent superiori cõfessione præceptum sit, præstare tamen neglexerũt;

ANNO CHRISTI 1565.

exceptis iis, qui periculose ægrotant, quos tamen moneant, ut quod debent quam primum persolvant.

Et quia interdum in falsi testis manu est, ut non solum facultatibus homines, sed etiam existimatione ac vita spolientur; idcirco neminem absolvant, qui falsum testimonium in judicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id farciri poterit & violatæ illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absolvant, qui post publicum episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de iis sciat non indicarit, nisi hoc officium ante persolverit. Iidem omni adhibita diligentia conscientiam examinent singulorum, qui fenerantur & qui iniquos contractus exercent: neque quemquam in his casibus absolvant, nisi debita restitutio, aut satisfactio ex canonum præscripto prius intercedat.

Ad eorum etiam criminum, quæ infra ordine adscribuntur, licentiam rescandam, prohibemus, ne confessores quemquam ullis iis criminibus alligatum absolvant, nisi facultas eis ab episcopo permissa sit: cujus potestati & eorum sacerdotum, quos ipse ei muneri præposuerit, ejusmodi absolutionem, in sua cuique diœcesi, reservamus.

Raptores virginum.

Qui moniales violarint.

Qui abortum procurarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incestum admiserint.

Incendiarios, & qui damni, injuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis piis infantes exposuerint, cum habeant unde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios, qui legata ad pias causas facta non denuntiarint, ex nostri decreti præscripto.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia hujus generis, eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve adulterarint, corruperintve.

Confessores canones pœnitentiales bene noverint; & de pœnitentia, quam cuique peccato præscripserunt, confitentes admoneant: ut tanto diligentius a peccatis cavere studeant, quanto in pœnitentiis canonum mitigandis benigniorem in se ecclesiam experiuntur.

Sess. 24. c. 8. Iidem, quemadmodum a sancta Tridentina synodo jussum est, publice peccantibus publicam pœnitentiam imponant, neque illud publicæ pœnitentiæ genus, nisi data ab episcopo facultate, secreta alia pœna commutare audeant.

VII.

De jejunio.

Sess. 25. de delectu ciborum. Sancta Tridentina synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, ut omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, ut ea, quæ ad domandam carnem conducunt, præsertim ciborum delectum & jejunium omni studio amplectantur. Itaque ejus nos auctoritati & sacrorum canonum decretis innitentes edicimus, ut omnes carne, ceterisque omnibus, quæ a carne trahunt originem, ut ovis, lacte; caseo, butyro & hujusmodi per totam quadragesimam abstineant;

Sciantque singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, jejunii lege se obstrictos esse, sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ oblatione jejunii, pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.

Ut per sacra quatuor anni tempora, vigilias natalis domini, assumptionis beatissimæ virginis Mariæ, beatorum apostolorum (exceptis Ioannis evangelistæ & Philippi & Iacobi vigiliis) item diei festi omnium sanctorum, nativitatis Ioannis Baptistæ & beati Laurentii, jejunium servent.

Ut triduo etiam rogationum "post ascensionem domini, ex veteri instituto, in Mediolanensi ecclesia jejunium adhibeatur. "ante.

Edicimus præterea, ut in provincia nostra, proxima quarta feria post quinquagesimam, omnes quadragesimalis observantiæ initium faciant, præter civitatem Mediolanensem, easque diœcesis partes, ubi ex divi Ambrosii instituto divina officia celebrantur.

Illorum vero damnamus ingluviem, qui primis quinque quadragesimæ diebus, Romanæ ecclesiæ more institutis, Mediolanum se conferunt, patriæ ritum in jejunio, & ciborum abstinentia fugientes.

Caveant autem jejunii cultores, ne, dum vetitis cibis abstinent, aliarum rerum delicias, luxuriamque consectentur; imo vero moderato cibo & potu carnis vitia coerceant, ut liberi mentes ad cælestium rerum amorem & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inveniantur.

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos urgens necessitas, vel imbecilla ætas a jejunii lege eximit; eos etiam qui evidentis morbi, alteriusve justæ causæ excusationem habent; sed horum judicium episcopo tantum, vel iis quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus; idque quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Quod autem ex divinarum literarum sententia parum homini prodest, se per jejunium cibo temperasse, si animus in peccatis sit intemperans; idcirco fideles in jejunio præcipue studeant, ut dum caro ab alimentis abstinet, mens pariter a culpa jejunet, omnesque in Dei laudibus, eleemosynis, aliisque piis officiis occupentur: hoc est enim jejunium quod se dominus Isaiæ ore delegisse testatur.

VIII.

Quæ pertinent ad extremæ unctionis administrationem.

Extremæ unctionis sacramentum curet parochus, ut ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.

Item cum ad ungendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur & hortetur ut bono animo sit; & a curis ac desideriis hujus vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem erigat; ut abjecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.

Omnes vero, qui adsunt, moneat, ut preces Christo domino pro eo faciant.

IX.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

Accurate complexa est Tridentina synodus omnem diligentiæ rationem quam in conferendis ordinibus adhibere debeant episcopi, ut ecclesiæ idoneos sacerdotes & alios ministros habeant: quamobrem eos tantum admonendos duximus, ut idem studium in exequendo præstent, quod in præcipiendo adhibitum esse omnes intelligunt. Sess. 23.

Quod

Quod a Tridentina synodo sancitum est; ne in conferendis ordinibus episcopi, & eorum ministri quidquam, etiam sponte, quavis de causa datum, accipiant; id & ipsi inviolate servent; & a suis cubiculariis, ceterisque familiaribus servandum curent.

Archidiaconus cujusque cathedralis ecclesiæ, si ea ecclesia archidiaconum habeat; sin minus is, qui proximum post episcopum in ea ecclesia dignitatis gradum obtinet, infra sex menses librum conficiat, in quo diligenter describat clericorum omnium sæcularium nomina, & quo quisque ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum tam sæcularium, quam regularium, qui clericatum, vel aliquem ex minoribus, majoribusve sacris ordinibus assumpserint, locum etiam, & tempus.

Quicumque vero posthac in nostra provincia a suo episcopo, vel ejus permissu ab alio, etiam extra provinciam, in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel altiorem ordinis gradum ascenderit: ad mensem ex eo die, quo ordinem susceperit, nomen suum in clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem diligenter custodiat, in quem quidquid singulis annis retulerit, id episcopo describendum dabit; ut ejus libri exemplum etiam in episcopalibus ædibus asservetur.

X.

De seminario clericorum.

Sess. 23. c. 18. Mandatum est a sacro Tridentino concilio provincialibus synodis, quamprimum in eam curam incumberent, ut seminarium clericorum, ubicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, & augendi omnia, & singula, quæ pii & sancti hujus operis institutionem & progressionem adjuvare possent. Itaque nos provinciæ nostræ statu, & ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, ut detrahamus, quemadmodum jam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cujuslibet mensæ episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum, & prioratuum cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quæ dantur in titulum vel administrationem, juxta constitutionem concilii Viennensis, & beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint, etiamsi nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis reditibus, seu proventibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesiæ bonum promovendum actu non habentur, hæc enim exempta esse volumus, præterquam ratione redituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, & milites cujuscumque militiæ,

[left margin, partly cut: ...p. Quia ...ontingit ...em. de ...igiosos ...nibus, ...]

A aut ordinis pertinentibus (fratribus sancti Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque suprascriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis provinciæ nostræ diœcesibus erigendis, seu jam erectis, applicamus & incorporamus.

Possessores autem hujusmodi beneficiorum ad eamdem fructuum decimam non modo pro se; sed pro pensionibus, quas alii forsan ex dictis fructibus solvant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, omnino teneri volumus, & mandamus ejusdem Tridentini concilii auctoritate quibusvis, quoad omnia, & singula supradicta privi-
B legiis, exemptionibus, etiamsi singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, & quavis appellatione, & allegatione, quæ executionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam juxta majorem singulorum beneficiorum taxationem, quæ hactenus facta reperiatur, exigi jubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacræ Tridentinæ synodi jussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. & deinceps singulis annis eodem modo solvi volumus, si quis hujus anni taxationem a se impositam exigere cœpisset, eam-
C dem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis præscriptam servabit.

Præterea damus auctoritatem singulis provinciæ nostræ episcopis, ut de eorum qui huic muneri præfecti erunt, consilio, & metropolitani scripto consensu, possint eam decimam augere, ac perducere usque ad decimam veri annui reditus, & imminuere vel universe vel sigillatim; atque iis etiam beneficiis, quæ tenuiora fuerint, præsertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

Decernimus item, ut episcopi, ex auctoritate ejusdem concilii Tridentini, intra sex menses eccle-
D siastica aliqua simplicia beneficia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam præstimoniales portiones nuncupatas, & etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illi seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus divini detrimento, & beneficia obtinentium præjudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animadverterint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, ut res ex sententia confici possit, a
E sanctissimo domino nostro opem implorandam, & ejus auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem unio beneficiorum ex præscripta concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum uniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut su-

Anno Christi 1565.

pra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout, A res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

XI.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

Interdicimus & iis, qui jus habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis providendi, aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cujusvis generis, ne quidquam per quamvis causam ejus rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quavis ratione tribuatur, ne sponte quidem datum accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, ut is ad B nutum ejus qui dederit, vel cujusvis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando ulla fructuum pars ab episcopis, & inferioribus, contra sacrorum canonum instituta, quavis etiam pietatis specie reservetur.

Qui ex iis, quos diximus, secus fecerit, jure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps uti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus ejusmodi acceperit, sciat ex sacrorum canonum decretis, se nullum in eo jus adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientiæ labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Bulla de confidentiis 16. Kal. Nov. 1564.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simoniacis a sacris canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas, & quas episcopi præterea de iis sumendas judicaverint.

Eamdem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari jubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus provisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum jusjurandum ab eo exegerint.

Ego N. præsentatus, vel electus, &c. ad beneficium N. juro per sacrosancta Dei euangelia, quæ D meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa, aut ut ad id præsentarer, vel nominarer, &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promisisse, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, reditibus ejus ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus ejusdem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve fecisse, E promisisse, aut inivisse; aut alium, mandante, vel consentiente me, promisisse, fecisse, aut inivisse. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

Notariis, scriptoribus, aliisque episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, provisio continetur, non plus duobus aureis ad summum persolvatur.

Episcopi munus erit cavere, ne propter jurispatronatus occasionem pluris aliquanto res cui illud jus annexum est vendatur, aut transferatur; si qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

Anno Christi 1565.

Ne redimendæ vexationis specie in causis beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem jure permissis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi episcopi consensus accesserit: cujus partes erunt, & perspicere diligenter an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis est fecerit, episcopi arbitrio plectatur; &, quod actum fuerit, irritum sit ac nullum.

Ut omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus ut non solum auctores simoniæ, sed ejus internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui simoniaca instrumenta conficiunt, iisdem pœnis teneantur, quibus addicti sunt ii qui per simoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Monemus & obtestamur episcopos, aliosque, quibus est jus conferendi beneficia, ut familiaribus suis certam mercedem constituant; ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris precium, præcipue sibi proponant: C fraudari tamen ecclesias nolumus probatorum hominum ministerio, si qui sint in eorum familia, quorum doctrinę & pietati utiliter sacrum munus committi possit.

Quibus beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit.

Eamdem pœnam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quę nondum vacent, postularint; præter eas, quę a sacris canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

XII.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

Sess. 24. c. 18. de ref.

Quia sacrum Tridentinum concilium ad provinciales synodos illam cognitionem rejecit, an expediat, ut ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statuimus ut, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognoverit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ januam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, ejusdem episcopi arbitrio, propositum esse jubeat; quo omnes invitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: ut transacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde orbato gregi ex ea formula, quæ in dicto concilio præscripta est, idoneus rector pręficiatur.

XIII.

De examine & inquisitione in promovendis ad cathedrales ecclesias.

Sess. 24. c. 1. de ref.

Quoniam statuit sancta Tridentina synodus, ut in provinciali synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut instructionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri canones, & ipsa Tridentina synodus in promovendo ad episcopatum postulant præscribatur:

batur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobandam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum provinciæ nostræ promovendo faciendum erit, episcopus, in cujus diœcesi is majorem ejus anni partem versatus fuerit, mandato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac juratis, omnique exceptione majoribus testibus, de ejus fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

An cum hæreticis versatus fuerit, aut eis aliquo modo faverit.

An statuto ecclesiæ tempore confiteatur, & eucharistiam sumat, ac missę intersit.

An sacris ordinibus sit initiatus, & quampridem.

An sit criminosus, vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales, & præsertim in loco episcopatus.

An filios habeat non legitimos, & cujus ętatis, & quot.

An familiam suam prudenter & catholice regat.

An bigamus sit.

An excommunicatus, aut suspensus.

An apostata.

An ei publica pœnitentia imposita fuerit.

An aliquando insanierit, aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero, ætate, gradu, & corporis habitu, a duobus, vel tribus testibus fide dignis, vel ex instrumentis publicis hoc modo cognoscat.

An ex legitimo matrimonio natus sit.

An hæretici filius neposve sit.

An trigesimum annum confecerit.

An in universitate studiorum magister, sive doctor, aut licentiatus in sacra theologia, vel jure canonico, merito sit promotus, aut publico alicujus academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.

Et, si regularis fuerit, an a superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

An aliquo vitio, vel insigni deformitate corporis, & in qua parte laboret.

An comitiali morbo tentetur.

De doctrina autem sic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ, totidemque juris pontificii peritis, quos, si ibi non fuerint, ex vicinioribus locis accersat, promovendum undecumque evocatum interroget.

Quid differant inter se sacramenta veteris & novæ legis.

Quot sint ecclesię sacramenta, & quomodo singula nominentur.

Quæ sit eorum materia, forma, minister.

Quod officium presbyteri, diaconi, & subdiaconi, quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta divina, quæve consilia euangelica.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum novi testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de jure pontificio, ita respondebit, ut etiam si theologus sit tamen se juris canonici in iis quę ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

A His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promovendus in pluribus civitatibus, vel diœcesibus proximum triennium moratus fuerit, ejus fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti; vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eumdem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

B

XIV.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

Pie ac sapienter sancta Tridentina synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ utilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac solicitudines vocatos esse: & in iis numerari, quos dedit Deus, *Quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* Quare ipsis diligentissime providendum est, ne a recta vivendi via, & ab officii sui ratione deflectant; neve quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; ut modestiæ, frugalitatis, benignitatis, &, quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Est enim uberrima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non jam quę sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris prælucere debent; neque committere, ut ulla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab apostolo descriptam, assidue sibi proponent: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeq; episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusq; observabuntur: profecto efficient, ut illi glorificâtes patrem qui in cęlis est, magis etiam vitę exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc convenimus, ut quę a sacra Tridentina synodo sancita sunt, exequentes provinciæ nostrę mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque vivendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina synodo summatim expositas latius explicavimus; partim haustas ex veterum canonum fontibus, ejusdem concilii auctoritate revocavimus ad usum, utilitatemque nostrorum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad hujus temporis statum rationemque pertinere videbantur.

Sess. 25. c. 1. de ref.

Ephes. 4.

C

D

1. Tim. 3.

E

Sess. 22. c. 1. de ref.

ANNO CHRISTI 1565.

XV

De frequenti divini sacrificii oblatione.

Hebr. 5. *Cum pontifices*, ut inquit apostolus, *ex hominibus assumpti, pro hominibus constituantur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerant dona & sacrificia pro peccatis*; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi jure impediatur, missam celebret.

Seff.23.c.14. Tridentini etiam concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cujuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, ut iisdem diebus missam celebrare ne omittant.

Curatis vero, ut præterea ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit. Ceteris etiam clericis, ut singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconi bis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

XVI.

De dignitate ab episcopo retinenda.

Alienum est valde ab episcopali dignitate, si episcopi in consuetudine principum sese deprimant & abjiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi.

Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Seff.25.c.17. de ref. Denique servent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina synodus ea de re gravissimo decreto præcepit.

Principes autem summo studio cohortamur, ut meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad cælorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cujusvis generis, quem revereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris canonibus animadvertat.

XVII.

De episcopi vestitu.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non pretiosis pellibus utatur.

Vnguenta ne sumat, neve alias odorum suavitates consectetur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non utetur.

Cap. clerici de vita & hon. cler. Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in concilio generali, in ecclesia & in publico habeat.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac mozeta, neque e cubiculo exeat: neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

A

Vestes quibus privatim utetur, tales omnino sint, ut modestiæ & gravitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

ANNO CHRISTI 1565.

XVIII.

De episcopi supellectili.

In ejus supellectili nihil aureum, aut argenteum sit, præter levissima ac tenuissima quædam

B

instrumenta ad cibum ori admovendum comparata.

Nihil auro, argentove ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris sit artificium & manupretium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum rejiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ

C

attributa sint episcopo: alter ejus valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conveniunt.

Liceat etiam & hospitum gratia, qui accipiendi sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diversi generis, nec majoris pretii, quam eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita ut in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caveat denique, ne quid in ejus domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum in iis, quæ ad privatum usum, cultumque

D

requirantur, eam moderationem adhibuerit, ut sordes & supervacaneum sumptum fugerit; omnem operam & artificis splendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat.

XIX.

De episcopi mensa.

Accumbens episcopus mensæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam escam & unum jurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum ge-

E

nera, unum aut alterum, vel, ut aliquid consuetudini & hospitum stomacho indulgeamus, tertium ad summum simplicis opsonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumvis hospitum causa.

Bellaria, placentæ, omniaque saccharo artificiose condita, cetera que escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in ejus mensa lectio sacrorum librorum; ut convivæ non solum corporis cibo, sed etiam epulis animæ recreari possint.

Parasiti, sanniones, scurriles joci & maledicta non admittantur.

Quemad-

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, sic actio gratiarum clausula esse debet; ut Dei laudes, sicuti par est, usquequaque celebrentur, & omnia ejus benignitati accepta referantur.

XX.

De episcopi familia.

Episcopus domui ac familiæ suæ bene præsit; curetque ut honestas decorumque servetur, tam in internis quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortatur, ut in familia, quamplurimos possit, habeat clericos, qui non nisi clericali vestitu utantur, & in illis, si commode fieri possit, ad minimum duos sacris initiatos & bonæ existimationis, qui vigilantem, orantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac divinarum literarum mysteria scrutantem episcopum studiosius attendant, ejusque actionum & sanctæ conversationis quasi testes sint & imitatores. Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus familiæ, ac de omnium salute solicita; spiritualem curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cujusque sensu & intelligentia, erudiendam curet.

Familiares arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non utantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ, non sectæ, aut acu pictæ: sed simplices & unius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, ut ex eo etiam appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

XXI.

De canonicis horis non intermittendis.

Malitiæ ac negligentiæ clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi concilio, mandamus, ut clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine justi impedimenti causa divinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam injuste perceptos, in ejus ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonice admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio privetur. Officium autem omittere, ut beneficio privari possit, is jure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties hujus delicti convicti fuerint, quamquam illud gravius est, quod eos omissi officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si divinum prætermiserint officium, præter grave peccatum, quod committunt, graviter etiam ab episcopis in eos animadvertatur.

(Sess. 9.)

A

XXII.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

Clerici postquam decimumquartum annum attigerint, ut legem domini, in cujus sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non copiam, certe necessarium delectum: omnino vero testamentum vetus & novum: catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit: sacrum Tridentinum concilium: constitutiones has nostras & diœcesanas proprii episcopi: Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua diœcesi singulis annis edendum curabunt. B

Parochi vero, ut ecclesiasticos ritus cognoscere, recteque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus jusserit.

Hortamur autem ut in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Ioannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur. C

XXIII.

De clericorum vestitu & reliqua vitæ moderatione.

Episcopi ex sacri Tridentini concilii auctoritate per edictum, ad mensem ab eis proponendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personas, officia, beneficiave qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiamsi studii causa absint, re in gymnasiis publicis, aut ubivis locorum sint, ut, qui in provincia manent, ad duos menses, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum sumant, ordini suo ac dignitati congruentem: hac constituta pœna, ut qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt: ab omni ordinum suorum munere sint suspensi & beneficiorum suorum omnibus anni unius fructibus jure ipso privati sint: quos episcopus piis locis arbitrio suo attribuet. (Sess. 14. c. 6 de ref.) D

Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi judicio.

Si qui autem post mensem, transacto tempore, in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse vel susceptum abjecisse convicti fuerint, officiis ac beneficiis ecclesiasticis priventur, & severe præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis, episcopi arbitrio, postulabit. E

Ita sint abraso capillo, ut tonsura conspicua sit omnibus.

Comam vero & barbam ne studiose nutriant: capillis simplicem cultum adhibeant.

Barba ab superiore labro ita recidatur, ut pili in sacrificio missæ Christi domini corpus & sanguinem sumentem non impediant.

Ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abjecta negligentia & affectatæ sordes appareant.

In omni vestitu color tantum niger adhibeatur: nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gra-

dus.

Anno Christi 1565. dus. Omnem habitus & ornamenti novitatem clerici fugiant.

Ne serico vestimento, aut ornamento domi, aut foris utantur.

Iubemus vero illos laneum & ei ordini decorum vestimentum adhibere.

Reticulum, aut subbirretum, ut vocant, ne ferant, nisi valetudinis causa & sine redimiculis.

Camisas ad collum & ad manus crispas & rugosas, vel artificio elaboratas rejiciant.

Collare, quod dicunt, simplex, ac modice latum honeste reclinetur.

Externa vestis simplex, ac talaris erit, quæ neque a cervicibus in tergum reflectatur: sed apto ad collum nodo decentissime annexa sit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine: aut nemini permittatur, nisi sit ex numero prælatorum, quibus ex dignitatis gradu, judicio episcopi, debeatur.

Interior ejusdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferrajolum appellant, ne sumant, nisi per pluvias: tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo fine talari toga, vel tunicautantur. Verumtamen, si iter faciendum sit, illis uti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & dissectis abstineant.

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant.

Torques, armillas, ac monilia respuant.

Annulum non induant, nisi quibus propter officii munus, aut honoris gradum sit jure concessus, quo loco & unico, nec magni precii, contenti sint.

Quæcumque autem de episcoporum mensa ejusque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, supellectili, auro, argento & serico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, supervacaneis sumptibus, privata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & institutione, ejusque vestibus, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, &, si quæ alia decreta sunt, quæ non sint episcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuscumque cujusvis conditionis, ordinis & dignitatis sint, accurate servari jubemus: etiamsi in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibusdam, quæ episcopis permissa, ipsis communia esse possunt, eo majorem sibi moderationem adhibendam esse, quo dignitatis gradu episcopis sunt inferiores.

Si quis personatus vestes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graves pœnas subeant.

XXIV.

De clericalibus ædibus.

Quoniam non solum malum cavere, verum etiam omnem mali suspicionem fugere oportet, ne in cujusquam offensionem incurramus: in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & usum ædificatis, aut aliis, in quibus ipsi habitant, feminas quascumque, etiam quovis sanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo conjunctas habitare prohibemus: nisi episcopus in alicujus urgenti necessitate aliter faciendum esse

A duxerit: cujus conscientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quavis etiam dignitate præditi, ecclesiæ, etiamsi commendata sit, ędes, aut earum partes in urbe, aut in opidis positas, in quibus ipsi habitare soleant, aut debeant, ullo modo laico locent: nisi ecclesia magna prematur inopia, & ea domus commode episcopi judicio dividi possit.

Si vero ædes extra urbem & opida ruri sitæ sint, locandi facultatem habeant: modo earum divisio ejusdem episcopi judicio recte & commode fieri possit.

Caveat etiam episcopus, ne in urbe, aut extra, B hujusmodi ædes, vel aliæ ab ecclesia sejunctæ, vel etiamsi patrimonii sint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moresve suspectos esse judicaverit.

Canonici cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode episcopi judicio commorari possunt: qui inspectis ędibus, si quid reparandum, instituendumve sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac restitui jubeat. Quo facto curet ut in illis ædibus habitent, quibus si abesse etiam justa de causa contigerit, nemini prætetea, nisi canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur sine jussu episcopi.

C Quarum ædium atrium, ubi claudi potest, una clave concludatur: quæ a decano, vel alio, episcopi & capituli arbitratu, asservetur.

Quota autem hora atrii janua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeste ibi vivendum pro loci ratione requiratur, judicium sit episcopi.

Rectores parochialium seu curatarum ecclesiarum, quicumque sint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & somnum capiant: nisi aliud episcopus censuerit ex causa necessaria.

Clerici ne de nocte post primam horam, nisi ex justa causa, & cum lumine, domo exeant.

D

XXV.

De armis, ludis, spectaculis, & ejusmodi a clerica vitandis.

Clericorum arma sunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cujusvis generis ad offensionem, vel etiam ad defensionem ferant, exceptis cultellis ad domesticum vitæ usum accommodatis, nisi forte extra civitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.

Quod si episcopus probabili justaque de causa id eis permittendum judicaverit: tunc, scripto impetrata venia, ipsis uti liceat: non tamen publice, nisi rei aut facti necessitas postulet.

Omnino balista, hastis, & sclopeto, telis, aliisque hujus generis instrumentis ipsis interdicimus.

E Clerici personati non incedent.

Choreas privatas aut publicas non agent, nec spectabunt.

A venatio neabstinebunt.

Fabulis, comœdiis, & hastiludiis, aliisve profanis & inanibus spectaculis non intererunt: ne aures & oculi, sacris officiis addicti, ludicris, impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum interdicimus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id est, pilæ majoris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores

ctatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in A ędibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parva pila, aut alio non indecoro ejusmodi exercitationis genere uti contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari possit.

Non in comessationibus & ebrietatibus, sed ut sobrie vivamus, prędicat apostolus: ideo clerici minus honestis conviviis ne intersint, neve ad bibendum quemquam incitent.

Quod si interdum solennibus festis diebus, vel cum sacrorum, aut exequiarum causa in unum congregantur, aliqui sint invitandi; ne plures sex, & eos clericos, ad suam mensam adhibeant.

B Ut flagitii occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu & usu eis omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa: quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem episcopos, & vehementer hortamur, ut in singulis eorum civitatibus curent parandum unum aut alterum pudicum & honestum diversorium, quo suarum diœceseon clericis rusticanis necessitatis causa convenire liceat, nec in eo hospitio improbis aut nequam hominibus locus sit; neve feminis ullo modo; sed tantum clerici, ac religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.

XXVI.

De negotiis sæcularibus a clerico fugiendis.

C Qui Deo militat, implicare se negotiis sæcularibus prohibetur; idcirco edicimus;

Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram judice sæculari advocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in judicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

D Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, ut aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quę ad victum necessaria comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fidejubeat.

Ne alicujus principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renovanda.

E Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus hujus rei potestatem ante scripto fecerit. Hujusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renoventur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem hujusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæcumque in hac universa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus ut ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inviolate serventur. an. 1564 7. Kal. Febr.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut salutari pœnitentia, aut pecunia, suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is pœna pro ratione criminis ab eodem plectetur.

XXVII.

De residentia.

Decrevit sancta Tridentina synodus, ut ii, qui non legitime a suis ecclesiis abessent, pro rata temporis absentiæ, ecclesiarum, quibus præessent, fructus suos non facerent; se ut in fabricam ecclesiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur, statuit ut eorum superiores ecclesiastici omissas ab illis hujusmodi officii partes ipsi susciperent. Sess. 23. c. 1. de ref.

Si qui igitur provinciæ nostræ episcopi post confirmationem concilii Tridentini in ecclesiis suis ex ejusdem concilii præscripto, non resederint; neque metropolitanum, aut, eo absente, antiquiorem provinciæ episcopum intra mensem docuerint causam suæ absentiæ sanctissimi domini nostri vel metropolitani, vel antiquioris episcopi scripto comprobatam esse; aut se fructus illos iis, quibus ejusdem sacri concilii decreto propterea debebant, persolvisse; nos illam ipsam fructuum partem jam nunc hospitali uniuscujusque civitatis, cujus illi sint episcopi, quod majoribus prematur sumptibus, in usum pauperum loci erogandam assignamus. Et si id hospitale intra duos menses eos fructus auctoritate superioris ecclesiastici non exegerit, alteri hospitali ejusdem civitatis, quod in eorumdem fructuum petitione judicio prævenerit. Quod si aut nullum in ea sit hospitale, aut quæ sint hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricæ ecclesiæ attribuimus.

Si qui vero posthac absfuerint, fructus, quos suos non fecerint, jam nunc eisdem locis, qua supra dictum est ratione adscribimus; nisi ipsi episcopi intra tres menses a die absentiæ iis, quibus ex concilii decreto debent, persolverint.

Itaque mandamus hospitalium, & fabricarum ministratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conscientiæ, ut totam summam sine ulla vel pactione, vel remissione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, ut ex capitulo singularum cathedralium ecclesiarum tres primi pręsentes, singulis sex mensibus, metropolitanum, vel eo absente, eumdem antiquiorem provincię episcopum certiorem faciant, an eorum episcopi in suis ecclesiis resideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; sin minus, iidem distributionem unius mensis fructus suos nonfaciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, si qui post confirmationem concilii abfuerint sine licentia, ab ordinario scripto permissa, ad mensem

sem eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint se eos fructus, quos pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt, iis, quibus ex ejusdem Tridentini concilii debebantur, solvisse; eos omnes jam nunc reficiendis & ornandis eorum ecclesiis attributos esse decernimus. Quam attributionem episcopi, quorum conscientię hoc onus imponimus, ad sex menses, implorato etiam, si opus sit, principum & magistratuum auxilio, omnino exequendam curabuntr

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam a suis beneficiis fructus suos non fecerint, ipsis beneficiis postea cessisse, curent episcopi, ut vel ex fructibus pensionum, si quæ illis, qui cesserint, fuerint reservatæ; vel ex eorum bonis, cujuscumque illa generis sint, satisfiat ecclesiæ.

Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque provinciali synodo prætermissi hujus officii rationem reddituros esse.

Si quid intercesserit quamobrem id minus exequi possint, ad metropolitanum referant; ut ad rem conficiendam ipse quoque suam operam conferat; & in ea auctoritatem sanctissimi domini nostri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, ut neque decretis Tridentini concilii, neque constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. neque episcoporum edictis moniti, adduci possint beneficiorum suorum residentiæ præsentes satisfaciant, statuimus ut episcopi ad mensem edicto proposito jubeant omnes, qui in eorum civitatibus, dicecesibusve beneficium ejusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extra, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, ut qui non paruerint, etiamsi præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio jure ipso privati censeantur. (Sess. 6. c. 1. & 23. c. 1.)

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam privationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adjudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, ut quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permissa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, (an. 1564. 14. Nov.) compererit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, proptereaque eum, qui hujusmodi facultatem impetrarit, ex decreto concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio.

In iis autem facultatibus absentiæ studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: ut vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeant.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quę nunc cupiunt absolvere.

Ut illud beneficium, antequam sacrum Tridentinum concilium a sanctissimo domino nostro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Ut intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoveantur.

Ut singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeant, quo is ipsos in eo studii genere proficere testetur, quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

Quod si omnes suprascriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipsi servanda proponuntur, deinceps non præstiterit; facultates irritæ ac nullæ sint: & qui impetrarit, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere; ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnasio theologię aut sacris canonibus constet operam dare cœpisse.

Quicumque plures parochiales ecclesias retinentes, intra tempus a sacro Tridentino concilio præstitutum non demiserint; eos episcopi intra duos menses beneficiis omnibus ecclesiasticis jam ipso jure privatos esse declarent. (Sess. 24. c. 17.)

Fructus vero, & quos ex eodem decreto suos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacaverit ecclesia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorumdem beneficiorum, uti magis expedire censuerit episcopus, jam nunc attribuimus, excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab episcopo assignanda, quos ipse, facta declaratione, statim in illis ecclesiis constituere debebit.

Præterea, qui ecclesiastica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & si curata non sunt, tamen residere jure, vel consuetudine debent; si muneri suo defuerint, in eos episcopi, & illis pœnis, quæ a sacro Tridentino concilio statutæ sunt, & aliis arbitrio suo severe agant: fructusque quibus ex eodem concilio mulctandi erunt, piis locis attribuant. (Sess. 6. c. 2. & 24. c. 12. de ref.)

Ut autem episcopi pœnas de contumacibus in hoc genere possint sumere, statuimus ut in singulis collegiatis, & cathedralibus ecclesiis, singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, canonicorum, & eorum, qui præpositi ecclesiis, & aliorum, qui in eis hujusmodi beneficia possidentes non resideant, nomina ad episcopum deferant.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ, ejusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint.

Qui huic officio deerit, sicuti episcopo videbitur, plectatur.

XXVIII.

De diligentia ab episcopo adhibenda in statu uniuscujusque parochiæ cognoscendo.

Summam vim ac necessitatem habet illa domini sententia, *Speculatorem dedi te domui Israel*; & alio item loco, *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, & considera super greges tuos*; (Ezech. 3. Prov. 27.) ut episcopi quanta maxima possunt diligentia observent sibi commendatum gregem, neque ab eo unquam oculos dejiciant, quid ei opus sit animadvertentes, ut ex

ANNO CHRISTI 1565.

ex prophetæ sententia, confractas partes alligare, infirmas consolidare, ægrotas sanare, abjectas oves reducere, perditas requirere & recuperare possint. Ezech.34.

Quoniam vero lustrare omnia propriis oculis nequeunt, in singulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui investigent an populus ambulet in viis domini; an aliquid sit, quod episcopi cognitionem & medicinam desideret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæque comperierint, fideliter ad episcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in ejus parochia sunt, nomina, & cognomina quamprimum describat, singulorumque sexum, ætatem & statum. In eo deinceps describat & recenter natos, & mortuos, & in parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem librum episcopo, quoties is petierit, vel inspiciendum, vel describendum dabit.

Observabit etiam suæ parochiæ novos inquilinos, deque eorum orthodoxa fide, & sacramentorum perceptione, deque mulieribus, quas secum habuerint, an matrimonii, cognationis, affinitatis vinculo vere conjunctæ sint, an impudicitiæ nomine suspectæ, ab eo sacerdote, in cujus parochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate cognoscet.

Inquirat autem studiose de pauperibus suæ parochiæ, præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel etiam spirituali misericordia indigentibus: quibus & ipse pro viribus opitulari, & alios suo exemplo & hortatu ad id officium incitare studeat.

Præcipue vero de iis omnibus sæpe certiorem faciat episcopum, ut qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam & pietatem quacumque poterit ratione præstet.

Quamobrem etiam episcopus quotannis per sacra quatuor anni tempora suæ civitatis parochos adhibebit: & illis de eorum animarum statu, quarum curæ præpositi sunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eisque & doctoris diligentiam & pastoris vigilantiam præstabit.

XXIX.

De vicariis foraneis constituendis.

Ut episcopus in urbe etiam externum gregem facilius quasi præsens intueri & curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, quibus singulis, imposito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœcesi sunt, & præpositos, aliosve ecclesiastica dignitate præditos, quos idoneos judicaverit, potissimum deferet, sin minus, ad alios auctores, qui apti sint ad hujusmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, sibi per episcopum commissæ, presbyteros cujuscumque conditionis, curam animarum habentes, semel singulis mensibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem ecclesiam cogant, idque in orbem eodem ordine semper faciant.

Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata sua omnes confiteantur; sequenti die in ea ecclesia, in qua coacti fuerint, missam singuli celebrent.

Tum universi in choro missam conventualem pro mortuis, vel de sancto Spiritu, solenni more canent; in qua eorum aliquis, a vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis sacris & habita processione circa cœmeterium, orationibusque consuetis, in domo rectoris illius ecclesiæ, unico tantum ferculo contenti, ea qua decet modestia & caritate cibum capiant.

Deinde conferant inter se quæ ad boni pastoris officium, & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & consulant de difficultatibus & incommodis suæ parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum consilium & operam requirat. Iidem autem vicarii libellum de casibus conscientiæ episcopis, ac sedi apostolicæ reservatis, metropolitani cura edendum, reliquis sacerdotibus legent; & aliquot capita tum harum constitutionum, tum earum quæ in synodo diœcesana decernentur, simulque quidpiam ex probata summa de casibus conscientiæ explicabunt.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant & quales se in pastorali præbeant cura.

An eorum culpa divinus in ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ episcopi, vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem, earumve reparationem impendi jusserint.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debent.

An reliqua in hac synodo decreta serventur.

De his omnibus, &, si quid proprie mandarit episcopus, deque aliis, quæ ad utilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in urbem venerint, primum episcopum adeant; deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, accurate edoceant.

Curati vero quicumque, etiamsi quavis dignitate præditi, in iis, quæ ad officium suum spectant, vicariis quos diximus obtemperent.

Quod si aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint; episcopi in illos pro modo culpæ animadvertant.

Hi autem vicarii voluntate episcopi ab officio amoveri semper possint; ac si male id administrarint, pœnas dent ejusdem episcopi judicio.

XXX.

De visitatione.

Inter episcopalis officii munera, præcipua est & ad salutem gregis maxime necessaria visitatio; ideo monemus episcopos omnes, ut singuli ex decreto sacri Tridentini concilii ecclesiam suam, ac diœcesin visitent intra tempus ab eodem concilio præstitutum. Sess.24. c. 3. de ref.

Meminerint autem visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse: quamobrem illis maxime propositum esse debet, ut in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, probatam morum disciplinam tueantur ac restituant.

Visitationis ordo is adhibebitur, ut primum civitatem, deinde diœcesin visitent; nisi forte aliud episcopo videatur. In civitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur; tum singulæ collegiatæ; deinceps parochiales omnes; quo & parochi & quicumque præterea sacerdotes & clerici in parochiis commorantur, evocandi sunt. Scholas, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligenter inspicient.

ANNO CHRISTI 1565.

Studebunt, verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari. A

Si vero privata admonitione opus esse intelligent, in eam, docendo, arguendo, obsecrando pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum, ubi opus erit, ministrabunt.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur; & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservata sit; eos pie confitentes & humiliter veniam petentes, vel ipsi, vel per alios, ad id munus delectos, absolvent.

In singulis locis a viris ætate, usu & probitate commendatis, de omnibus subtiliter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit. B

Ecclesiam & ejus partes omnes inspicient.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet: si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, jubeant ab iis, ad quos pertinet, resarciri.

An sanctorum reliquiæ, tuto, ornate, decenterque conditæ asserventur.

An quæ de sepulcris, ac cœmeteriis a nobis sancita sunt, re ipsa præstentur.

Si consecranda sint altaria, consecrabunt.

Si qua ecclesia aut cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium & ad divina officia sint necessaria. C

An illa munda & purgata serventur.

An missę, aliaque divina officia, qua oportet pietate, ac devotione celebrentur.

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & privilegia custodiantur.

An eorum extet ratio, quæ in inventarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris quęrendum erit;

An rite sint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officii munus requirit.

An ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia legitime obtineant. D

An in ea se quisquam intruserit.

An resideant & administrationi sacramentorum & missarum, divinorum officiorum celebrationi & anniversariorum persolutioni, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ, ac morum ratio, qui vestitus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia.

An sordidis & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An ecclesiæ jura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant. E

An eorum fructus recte dispensent.

An pacem inter se habeant; se in aliorum pacificationem interponant; inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant.

An populus pie versetur in ecclesia, missamque & alia divina officia reverenter attendat.

In parochiis præter ea omnia quæ diximus, videant;

An parochi ex decreto, in hac synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, compatrum, eorum qui matrimonio conjunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An rite sacramenta præbeantur.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditia, cura & custodia qua debent conserventur, & suo tempore mutentur.

An eucharistia pie & honorifice, prosequente fidelium comitatu, ad ægrotos afferatur.

An legitime matrimonia & in ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini concilii denuntiationibus, debito tempore contrahantur. Sess. 24. de ref. matrimonii.

An suę curæ commissas ecclesias, maxime diebus festis, deserant, ut inserviant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos in hac synodo habendos pręscripsimus, habeant.

Denique dispicient an in populo sint hæretici, usurarii, concubinarii, aliique flagitiosi & facinorosi homines, qui inimicitias gerant; qui quadragesimam, alia jejunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ ritus non servent; quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpserint.

An sint qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant; an & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita respondeat.

An hospitalia & alia pia loca recte administrentur; eorumque bona prudenter, fideliterque in eum usum, cui addicta sunt, distribuantur.

An qui in hospitalibus sunt, pie vivant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant.

An magistri tales sint & ita admissi, quemadmodum in hac synodo mandavimus; si secus, amoveantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter jure prohibeantur.

Si quid in omnibus iis tollendum, corrigendumve fuerit, tollent & corrigent: & ad puniendos delinquentes, censuras & alia juris remedia adhibebunt.

Omnes vero summo studio monebunt & hortabuntur, ut officii sibi commissi munus fideliter ac diligenter exerceant.

Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa quæ pro eorum prudentia ac pietate ad utilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

Caveant vero ne legem victu, procuratione, & muneribus a sacro Tridentino concilio definitam transeant. Sess. 24. c. 3. de ref.

Comitatum non habeant nisi necessarium: in quo plures omnino ne sint quindecim hominibus, & jumentis duodecim. Si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula afferre liceat.

Quod ad reliqua attinet, decretum in hac synodo factum de episcopalis mensæ moderatione servetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, propositam a nobis visitandi formulam in reliquis omnibus diligenter observet, in comitatuque octo hominibus ad summum & sex jumentis contentus sit.

Si

Si præter hujus decreti præscriptum cuiquam graves fuerint, dupli restitutione teneantur: Præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus synodi provincialis judicio, alias pœnas subeat. Dent autem operam, ut non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant.

XXXI.

De judiciali foro episcopi.

Ut a foro episcopali, quantum fieri potest, avaritiæ labes amoveatur: & quam minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur; nos, præter eam diligentiam, quam in ea re maximam episcopi in sua quisque diœcesi adhibere debent, hæc statuenda censuimus.

XXXII.

De notariis & scribis.

Episcopi intra sex menses omnibus notariis & scribis sui fori, tam civitatis, quam diœcesis, communem taxam præfiniant, quam pro opere & officii sui mercede ab uno quoque in singulis causarum generibus pro loci & cujuscumque rei ac personæ conditione exigi liceat.

Qui non obtemperarit, in eum vehementer animadvertant.

Singuli collegium notariorum curiæ episcopalis primo quoque tempore instituendum curent, quod certum numerum pro suæ diœcesis conditione contineat.

Collegium statuta episcopo probanda conficiat; officiales deligat, qui judicent de eorum inter ipsos controversiis, quæ ad eorumdem officium pertineant. In causas autem, quæ inter notarios & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas episcopi judicio relinquant. In aliis vero causis, si cuiquam cum eis in judicio agere contingat, eorum jura, privilegiaque serventur.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam stylum vocant, de aliqua causa, nec detur, nec datum vim habeat; nisi ei major collegii pars subscripserit. Cujus etiam formulæ exemplum, ab episcopo approbatum & subscriptum, publice in collegio asservetur.

Qui in collegium notariorum adscribi voluerint, eos episcopus diligenter examine probet: tantum idoneos recipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui a testimonio dicendo jure repelluntur, rejiciat.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, quique per quadriennium in notariatus officio integre, periteque non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam jurarint episcopo ea jusjurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis, qui in notariorum collegium adscripti jam sint, ad duos menses præstari jubemus:

Ego N. notarius a reverendissimo domino N. episcopo, vel domino N. ejus vicario delectus, nihil vel dedi, vel pollicitus sum gratia hujus officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligenter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocumque alio, eorum nomine, quavis de causa, nihil, ne sponte quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxatione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium A interponam, quo mihi ulla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus reverendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, omnes actus judiciales substantialiter in manuali, seu memoriali coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus vicariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscriptos eos & B instrumenta, & omnia alia & singula in causis producta cum reverendissimus dominus episcopus, vel alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint, in regestum fideliter quamcelerrime referam, vel referenda curabo.

Litigatorum postulatu, vel alicujus eorum; in singulis terminis successive litigatoribus ipsis copiam dabo; cum per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos decreta fuerit, sine recusatione & fraude, contentus mercede episcopi taxatione præfinita.

Secreta ejusdem officii & causarum nemini pate- C faciam, præsertim attestationes testium & consilia assessorum, attestationesque & sententias, donec publicatæ & sententiatæ, & per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos subscriptæ fuerint. Constitutionibus & mandatis reverendissimi domini episcopi obtemperabo.

Instituta quoque officii, & officialium collegii honesta jussa servabo;

Nec ullo unquam tempore contra faciam; & omnia & singula supra scripta omni dolo & fraude omnino remotis inviolate præstabo: & ita promitto & juro; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

Nullus notarius judicibus ordinariis, delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales processus defe- D rat, sed eorum tantum exempla & regesta fideliter collata, nisi alicujus inopia aliud aliquando episcopo suaderet.

In hujusmodi exemplis, seu regestis nihil supervacaneum scribant.

Quare nec dies festos ad substantiam rei non necessarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionem tantum his vel similibus verbis adscribant: Eo die, *&c.* reproducta fuit citatio de qua supra, quæ fuit executa ut supra.

Nec dignitates judicum, vel litigatorum repetant, sed ponant tantum his vel hujusmodi verbis: Reverendissimus episcopus N. judex. N. actor. N. reus.

E Nec in charta bibula scribant, nec ea litera, quæ legi facile non possit; sin minus, male scripta episcopus notarii impensa scribi melius jubeat; vel ab iis, qui regestum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel majorem, vel minorem, si ei videbitur, solvi jubeat.

Notarii in literis dimissoriis, seu testimonialibus, sacri concilii Tridentini decretum servent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, etiamsi nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ mercedem ab ordinario statuendam. Sess. 21. c. 1. de ref.

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii usu submoveant ad tépus, vel etiam in perpetuum,

tuum, si id delicti gravitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque solvantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ jure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari, vel earum nomine, vel occasione, quovis prætextu cujusvis personæ, quidquam solvi prohibemus.

Notarii, &, si qui præterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

XXXIII.

De causidicis, & advocatis fiscalibus.

Causidici, & advocati fiscales, ad causas in foro episcopi ne adhibeantur, priusquam jurejurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a justitia, & æquitate alienam existimaverint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, ut idem in laicorum causis servandum curent.

XXXIV.

De ceteris custodibus, & reis.

Præscribant episcopi taxam executoribus, vel ministris & carceris custodibus, ut ab iis, qui capti & in carcerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris commoratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æquitas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris suppeditari voluerint, id eis facere liceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deteriora loca compellantur.

Mandent præterea, ut si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem includuntur, tuto loco collocentur, & asserventur. Qui locus duabus claudetur clavibus, quarum altera apud janitorem carceris sit, altera apud pauperum procuratorem.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel janitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a judice attributæ fuerint, integræ & intactæ asserventur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit, attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat, omnino provideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, ut ejusmodi in re eadem ratione utantur.

XXXV.

De ministris ecclesiæ, & divinis officiis.

Sess 24 c. 12 de ref. Ne studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini concilii obtemperantes, quod in provincialibus synodis certam divinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cujusque provinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus.

XXXVI.

Communia de ministris.

Cathedralium, & collegiatarum cujusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum hujusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo jurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, aliique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exerceant.

Singulorum autem munera, atque officia, ad res divinas obeundas pertinentia, hac synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum canonum legibus olim explicata sunt, ea partim usu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione jam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis uniuscujusque eorum munerum regula, atque usus dirigeretur: eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra provincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi jure, vel probatis cujusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis divinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus servari, & quæ antiquata sunt, ad usum revocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a jure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in divinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet, episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, sive canonicatus, sive clericatus, sive etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut missas, divinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia unire episcopo liceat ex facultate sibi communi jure concilioque Tridentino permissa.

Ea

Ea vero officia, & cetera quæ in divinis rebus a A nobis hac ſynodo præcipiuntur, epiſcopi, propoſitis cenſuris, & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione, qua dictum eſt, diligenter præſtentur.

Ne multis eccleſiæ miniſtris eodem tempore abſentibus divinus cultus deſeratur, canonici, & qui prætĕrea choro, vel eccleſiæ addicti ſunt, quo tempore eis a jure communi, vel a ſacro Tridentino concilio permiſſum eſt, ut ab eccleſia abeſſe poſſint, a præſidente chori, ſi triduo reverſuri ſunt, ſi diutius abſuturi, ab ordinario facultatem diſcedendi petant.

Si quid præterea ab eo, qui diſceſſurus eſt, ejus eccleſiæ conſtitutiones requirunt, in eo conſtitu- B tionibus pareat.

Nemini autem ita proſit abſentiæ licentia, ut eo tempore diſtributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam conſtitutione Bonifacii VIII. & Tridentini concilii auctoritate, decernimus ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remiſſio, vel colluſio fiat, factave vim habeat; nullumve ſtatutum ut conſuetudo, quæcumque illa ſit, valeat, quibus aut abſenti quavis de cauſa ejus diei, vel ſacræ horæ, in qua muneri ſuo defuerit, aut omnino aliquam contra quam jure communi, & ejuſdem Tridentini concilii, & his noſtris conſtitutionibus definitum ſit, diſtributiones quotidianæ dari poſſint. Si datæ fuerint, qui acceperit, ſuas non faciat, ſed eas reſtituat, quæ jure ipſo accreſcant aliis inſervientibus, qui hujuſmodi pactioni, remiſſioni, colluſioni, vel præbitioni aſſenſi non fuerint; niſi ex conſtitutionibus eccleſiæ probatis alteri debeantur. Si vero omnes conſenſerint, uſibus eccleſiæ jam tunc addictæ intelligantur.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam neceſſitatem, aut manifeſtam eccleſiæ utilitatem, ex ipſa conſtitutione Bonifacii, aut ſacris canonibus, vel Tridentina ſynodo excuſantur.

Efficiant epiſcopi intra ſex menſes, ut in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues ſunt diſtributiones quotidianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, & canonicatuum, aliorum redituum, quemadmodum a Tri- D dentino concilio præceptum eſt, in quotidianas diſtributiones convertantur.

XXXVII.

De officio ejus qui choro præſidet.

In cathedralibus, & collegiatis eccleſiis, qui choro præſidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in divini officii inſtitutione, vel progreſſione, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis conſtitutionibus in divinis officiis obeundis præſcribuntur: Neve abſurde, indecore, vel E præpoſtere quidquam fiat. Si qui ſuo officio non ſatisfaciant, eos graviter, & amanter objurget; ſi non reſipuerint, jubeat punctatorem in libro illos deſcribere, & ad epiſcopum deferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipſe in ſuo munere obeundo negligens fuerit, ab epiſcopo, vel ab alio, qui eccleſiæ præſit, puniatur.

Si quæ autem eccleſia non habet, qui huic muneri nominatim præpoſitus ſit, vel ſi habet, is non adſit in choro, præſidentis officio fungatur, qui primo chori loco tunc ſedet ex iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea eccleſia obtinent.

XXXVIII.

De iis qui dignitates, perſonatus, aut canonicatus habent.

Qui dignitates, aut perſonatus in eccleſiis obtinent, & canonici nominis, ac inſtitutionis ſuæ memores ea pietate, & aſſiduitate divina officia colere debent, ut alii eorum exemplo ad ſtudium & amorem divini cultus accendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini concilii præcipimus, ut cum in choro pſallendum eſt, ipſi quoque quantum honoris gradu ceteris præſtant, tanto ſtudioſius pſalmis, hymnis, & canticis una cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio ſi defuerint, pro abſentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, diſtributionibus mulctentur.

Conſtituatur ex canonicis ſacerdotibus hebdomadarius qui diebus infra ſtatutis miſſam, & veſperas canat; cui octavo die ſuccedat alius ejuſdem ordinis: idque ſemper, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro eccleſiæ conſuetudine. Is, ſi ſuo officio defuerit, trium dierum diſtributionibus careat; quas epiſcopus arbitrio ſuo, vel ceteris choro operam dantibus dividat; vel in locorum piorum uſum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleverit.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas manſionarius dictarit.

Si celebranti epiſcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adſtiterint, & inſervierint; pœnam ſubeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut perſonatibus, & officiis adjunctum eſt munus aliquod preſbyteri, diaconatus, aut ſubdiaconatus; qui ea obtinent, ſi, quemadmodum a Tridentino concilio præſcriptum eſt, ſuo officio per ſe non fungantur, priventur ejus officii diſtributionibus, in quo muneri ſuo defuerint: niſi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præſederit, vel ſuperiore ordinario, per alios ſatisfecerint. Ibidem.

Quibus autem canonicatibus, ac portionibus non eſt annexus ordo preſbyteratus, diaconatus, & ſubdiaconatus, iis epiſcopus, cum conſilio capituli, ſingulis ſingulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina ſynodo præſcriptum eſt. Ibidem.

Canonici, quo tempore divina officia celebrantur, non habeant capitula, niſi fortaſſe aliter evidens neceſſitas poſtularit. Qui contra fecerint, diſtributionem ne capiant ejus horæ, in qua id commiſerint.

Neque etiam diebus feſtis capitula habeantur: niſi probabilis cauſa interceſſerit.

XXXIX.

De officio magiſtri chori, & ceremoniarum.

Chori vel ceremoniarum magiſter, ſive alio hujuſmodi nomine appelletur, qui divinis officiis celebrandis tamquam magiſter eſt, denuntiet officium ſimplex, vel ſolenne celebrandum.

Quando de dominica, de feſto, vel de feria,

Quæ antiphonæ, orationes, pſalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando ſtandum, ſedendum, caput ſubmittendum, aut flectenda genua.

Omnes eccleſiæ miniſtros ſui officii admoneat.

Adoleſcentes, vel rudes, quibus euangelium, epiſtola, vel aliquid ejus generis publice recitandum ſit, prius in ſacriſtia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præsidet, corripiantur: &, si opus erit, ad episcopum deferantur.

Tabellam in sacristia affigendam conficiat, in qua præscribat, quid a singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit: qui quo tempore, & ordine missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit; in quam horam peccarit, ejus distributiones amittat.

Si magister in officio suo deliquerit, a præsidente chori objurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua ecclesia non fuerit hujusmodi officium, episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in divinis officiis exercitatum: cui stipendium det communibus etiam sumptibus, si opus erit.

In qua vero ecclesia fuerint magister ceremoniarum, & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

XL.

De officio sacristæ.

Sacrista habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium; & reliquorum omnium munditiæ, nitorique consulat.

Ejusdem curæ sint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hostias, candelas, & cereos, ceteraque e sacristia necessaria ad divina officia præparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, vel etiam sæpius, si opus erit, ipse renovet; vel ab aliis renovandam curet.

Altare majus, & omnia alia, præcipue diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, vel alius ejus vice, campanæ sono det signum matutini, missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in sacristia tres tabellas: unam, in qua omnes missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causa in ea ecclesia celebrari oporteat; alteram, in qua uniuscujusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, seu alterius beneficii & officii ejus ecclesiæ, in missis, & aliis divinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam supra diximus a magistro chori conficiendam esse. Curetque, ut quæ tribus his tabellis præscripta sunt munera, a quibus debent, omnino præstentur.

Ejusdem officium erit operam dare; ut e sacristia sermones de inanibus, profanisque rebus, multoque magis jurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, ut sacris vestibus induatur, nisi tunc ei missa celebranda sit.

In iis qui primo, qui secundo loco, qui deinceps missam celebrare debeant, ordinem tabulæ servandum curet.

Si quis autem suo tempori præsto non fuerit; vel ei quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio missæ locum det.

Duobus autem ad summum potestatem faciat eodem tempore parandi se ad missæ celebrationem.

XLI.

De officio mansionarii.

Mansionarii, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum fere horarum, ac divinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, ut antiphonas, responsoria, gradualia, & alia hujus generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluvialia induant, nisi alii nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priventur: & alii ejus arbitratu qui choro præsidet, illorum officii partes suscipiant.

Iidem, ut muneri suo commodius satisfacere possint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori utilitatem, magistri ceremoniarum, & ejus qui choro præsit arbitrio levandi videbuntur, neque quo tempore divina officia in choro fiunt, parvam missam celebrent: nisi necessitas postularit.

Eisdem episcopi honestum stipendium constituendum curent. Quod si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex mansionariis duo in singulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesiæ mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, ubi is fuerit: missam etiam festis diebus semiduplicibus canat, nisi alii sint ei muneri præpositi.

Alter psalmorum tonum instituat pro tempore, & antiphonarum, quæ ubi legendæ fuerint, ab ipso tantum, vel solum ab alio legantur.

Diebus vero festis in decantandis antiphonis, canonicis & aliis voce præeat: & quæ cantanda, vel legenda sunt, ipsis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingressus, libros præparet: missam, psalmos, antiphonas, & alia, quæ usus requisierit, inveniat.

Mansionarii in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpę, judicio ejus, qui choro præsit, distributionibus careant.

XLII.

De officio punctatoris.

Punctatoris creandi morem in omnibus ecclesiis cathedralibus vel collegiatis retineri jubemus.

Is in mensem, vel in aliud certum tempus pro cujusque ecclesiæ consuetudine a capitulo constitutus, juret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam præstiturum.

Studiose exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui sacras horas & divina officia non obierint: quique contra quam his, aliisve constitutionibus præscriptum est, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non spe, non metu moveatur.

Si aliquem injuria notarit, de suo ei satisfaciet: si vero notandum prætermiserit, de suo item tantumdem det. quod in ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat.

Libros

Libros punctationum diligenter custodiat, & episcopo & capitulo singulis mensibus exhibeat, & quoties id episcopus vel capitulum postularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanserit, sacris horis & officiis omnibus intersit: nisi absit de ejus licentia qui choro præsidet: quo tempore alium, ab eodem chori præfecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus unius diei distributionem amittat.

Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuste aut remitti aut adimi possit, præter delectum a capitulo alter punctator ab episcopo creetur. Is, suprascripto jurejurando apud episcopum præstito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, episcopus, vel ejus vicarius illico omnem eorum controversiam sine ulla forma judicii, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem episcopo facultas sit, de ea cathedrali, vel collegiata ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis pœnis suspensionis a divinis, & aliis suo arbitratu cogendi, ut id munus suscipiant & obeant.

XLIII.

De officio thesaurarii.

Thesaurarius capituli, sive alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas unicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex juris & harum constitutionum præscripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persolvat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiæ usum conferatur: & ob eam causam etiam unius mensis distributiones amittat.

XLIV.

De officio custodum.

Custodes ecclesiæ, vel quicumque alio nomine id negotium curant, observent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiæ delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori præfectum, vel episcopum deferant.

Omnia quæ ecclesiarum honestati, ornamento, decorove officere possint, prohibeant & arceant.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilent, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

XLV.

De functionibus minorum ordinum ad usum revocandis.

Episcopi ex Tridentini concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad usum revocandas omni diligentia curent. Seff.23.c.17.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex ejusdem concilii formula stipendium attribuant: ut non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis ex-

A pleant; verum etiam cetera, quę sacris antiquorum canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognoverint, ac si quæ item alia ad cujusque ecclesiæ utilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab iis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

XLVI.

De ostiario.

Ostiarius fores ecclesiæ custodiat.

B Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus jure interdictum est, ab ecclesia arceat & ejiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem divinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione divina officia perturbantes, & quovis modo indecore atque irreverenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

C Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoveat.

XLVII.

De lectore.

Lector in ecclesia prophetias, quæ in missa legendæ sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & novo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

XLVIII.

De exorcista.

D Nemo energumenis manus imponere, aut causa ejiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi judicio comprobatis: & cum res postulaverit ut eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, mittat ut id munus exequatur, nisi ejus ætatem & mores probarit.

Caveat etiam ne intercedat ullus in exorcismis quæstus, neve ulla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad divinationem pertineat.

E

XLIX.

De acolutho.

Acoluthus subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium affectans, eis inserviat.

Lumina accendat & deferat.

Vrceolos vini & aquæ ad missæ sacrificium paret.

L.

Communia de ratione divinorum officiorum.

Videant episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in divinis officiis, & quoad ejus fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

ANNO CHRISTI 1565.

Divina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine justa causa mutetur. quamobrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cujus id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, divinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ divinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis utantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de divinorum officiorum ratione præscribuntur, ubi apostolicæ concessioni expresse non adversentur, inviolate servent.

In urbibus, oppidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum cathedralis, vel cujusque loci matricis ecclesiæ, nisi episcopo aliud videatur: maxime vero sabbato hebdomadæ sanctæ, & in angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina; qua in re matutinum excipimus, quod non ubique eodem tempore dici soleat.

Horæ canonicæ omnes quotidie in choro dicantur; quæ ratio neque concione, neque solenni missa, neque alia causa impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de qua judicium sit episcopi.

Nec horæ aliquæ beatæ virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus ex ratione officii eas prætermittere licet.

Horæ ita commode dividantur, ut mane aliquod intervallum, si id fieri poterit sine detrimento divini cultus, detur canonicis, & aliis ad studium divinæ scripturæ, aut sacrorum canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, ut tempore divini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a clericis sejuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine superpelliceo, aut ceteris indumentis, quæ pro ratione officii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar rocheti.

Candelæ & cerei in missa, & aliis divinis officiis ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in toto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatores, circumforaneos, & id fallax hominum genus, tempore divinorum officiorum in foris & plateis ecclesiarum versari; ut ne populus illecebris eorum & artificiis ab ecclesiis evocatus, salutares cogitationes abjiciat.

Curent iidem, ut ex more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad repræsentandam creatarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia & indecorus tumultus amoveatur.

LI.

De musica & cantoribus.

In divinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciva ulla canendi ratio adhibeatur.

Cantus & soni graves sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac divinis laudibus accommodati: ut simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, ubi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo utantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Et si in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

LII.

Quando & quomodo ad divina officia conveniendum.

Cum in ecclesiam ad divina officia diurna, vel nocturna conveniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint convenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad divinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, ubi ea non servatur, ad altare majus precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium. quod ut servos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & divina officia, is ordo servetur:

Ut paulo post ultimum campanæ signum ad rem divinam faciendam, universis in sacristia paratis, pulsetur parvula campana, qua egressus sacerdotum ad missas celebrandas significari solet: ut omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, divini officii celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & ubi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ privetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum convenerint, & distributionem unius horæ amittat, & graviori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro jam consistentibus advenerit, idem institutum servet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum convenire, adventum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctum de industria distulerit, absentis loco habeatur.

LIII.

Quomodo versandum in choro.

Omnes in choro divina officia, ut temporis ratio

ANNO CHRISTI 1565.

ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque ejus generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo utantur: alioqui moneantur a præsidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Facessant somnus, risus, joci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel ecclesia.

Neve locum mutent, ne occasione quidem genua flectendi.

Ne in choro, ubi communi officio opera datur, privatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave scripta legant.

Ne exeant, nisi divino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum divina celebrantur officia, sacerdoti, vel clerico, vel ministro, interdum per ecclesiam necessario sit incedendum, graviter & modeste id faciat. Neque cum ullo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut personatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiserint; si moniti a præsidente chori non resipuerint, & horę illius distributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, episcopi, aut ejus, qui ecclesiæ præsit, arbitratu.

LIV.

Quomodo a choro recedendum.

Post divinum officium in choro flexis genibus submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, consurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad sacristiam progrediantur, ubi modeste & quiete superpelliceum exuant, non in ecclesia. Qui secus fecerit, monitus a præfecto chori, nisi resipuerit, distributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

LV.

De matutino & prima.

Matutinum officium, vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione ut vere matutinum dici possit, & alię horę, missæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui prope ecclesiam non habitant.

Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi & solennis diei corporis domini nostri Iesu Christi, ceterisque diebus, quibus ex Romanæ ecclesiæ instituto est permissum in iis ecclesiis, ubi hæc consuetudo servatur.

Matutinum in choro ecclesię celebretur quovis anni tempore.

At si tamen vehementia frigora sint, vel aliæ ullæ justæ causæ intercedant; de licentia episcopi in sacristia, vel honesto alio ejus ecclesiæ loco dici possit.

Prima oriente sole dicatur, vel paulo post; pro consuetudine ecclesiæ.

LVI.

De missa solenni.

Episcopus missam majorem, & vesperas, nisi impediatur, paschalibus, & aliis majoribus festis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & festis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: nisi iis diebus ii, qui in ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt vel ecclesiæ instituto, vel episcopi jussu.

Aliis diebus, nisi de more, vel instituto ecclesię id munus sit canonicorum, quod servari jubemus, idem præstabunt mansionarii, aut alii sacerdotes ad id designati.

Qui sacerdos missam solennem in ecclesia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impeditus ejus rei facultatem a præsidente chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices solvat decem solidos, in usum ecclesiæ vel sacristię erogandos, arbitrio episcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore, ut, accepta ejus excusatione, curare possit ut ab alio missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui in ecclesia dignitate præditus sit, & canonico, die festo solennem missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluviali indutus.

Si adsistendi munus nemini attributum est, episcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant; cujus officii immunes sint hebdomadarii, magister chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & subdiaconus eisdem ministrent, sacris vestibus induti.

Aliis vero inferioribus ut ministrent diaconus & subdiaconus, sacris vestibus induti, in majoribus saltem ecclesiis, ubi id fieri poterit, episcopi curabunt.

Curet episcopus, ut, quemadmodum admonuit sacra Tridentina synodus, diaconi & subdiaconi, saltem dominicis, & festis solennibus diebus, cum altari ministraverint, sacram eucharistiam sumant. Sess.23.c.13.

Diaconi, vel subdiaconi, qui ex jure, statuto, vel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent, si defuerint, ejus horæ distributionem ne capiant.

Quorum vices subeant ii, quos chori præfectus jusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adempta.

Vbi nemini nominatim id munus in ea ecclesia impositum est, quibus diaconis, vel subdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id suscipiant, dum singulis præbendis propria munera ab episcopo assignabuntur: vel alii diaconi, & subdiaconi constituantur, qui eo fungantur officio.

Episcopi, quamsæpissime possint, solenni missæ, ac divinis officiis intersint. Diebus vero dominicis, adventus, & quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desint.

Episcopum ad celebrandam vel audiendam missam,

sam, ad aliave divina officia solennia venientem, canonici deducant & reducant.

LVII.

De ecclesiis, & earum cultu.

Ecclesias quascumque sive curatas, sive non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem, quæ a sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent. Lapides, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ędificia ne adhibeantur, nisi episcopi auctoritas ex justa causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad privatos hominum usus transferri non debet. (Sess. 21. c. 7.)

Altaria etiam, quæ extra ecclesiam, & quæ sub dio nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia, præsertim cum divina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptismi vel aquæ benedictæ adhærere.

In limine, aut ante fores immorari.

Aversum ab eucharistiæ sacramento irreverenter sedere, aut, cum in missa sustollitur, stare.

Aut quovis modo divina officia perturbare.

Aut irreverenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut alius quivis in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusque quidquam venale proponat: ne si ad usum quidem sacrificii, vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat: neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemosynæ causa in ecclesiis vagentur, sed extra januam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per se, vel per alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ecclesia expellatur: si id commode fieri non possit, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitratu animadvertat: qui etiam rectorum, & aliorum ecclesię ministrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Rector cujusvis ecclesiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea posthac nemini permittat: sed sub noctis horam ecclesiarum fores claudat.

Neque ullo pacto quemquam præter sacerdotes admittat, nisi nocte natalis Christi domini, cum missa celebratur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, ut ad rem adjuvandam, suam quoque potestatem conferant.

Sicut ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & canonicis sanctionibus constituta, quamdiligentissime custodienda est, neque permittendum ut confugientibus ad ecclesiam & loca sacra, aliqua vis contra sacros canones inferatur: ita summopere cavendum, ne facinorosi, nisi necessario ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, proposita pœna excommunicationis, aliisque arbitrio episcopi, ut, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoso, qui in loco libero sit, postuletur ut illum in eorum ecclesiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam assentiantur, ordinarium consulant: &, quidquid ille talium re censuerit, faciant.

Quod si, clericis minime præmonitis, tales personæ ad hujusmodi loca venerint, idem clerici, ejusdem pœnæ periculo, episcopum quamprimum certiorem faciant, ut, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, servent. Ipse autem episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & canonum menti consentaneum judicabit: ita tamen, ut ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea censeatur data facultas aliqua sæcularibus magistratibus, & potestatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea jure communi statutum esset.

Ne occisorum cadavera a judicibus vel notariis maleficiorum in ecclesiis ullo modo inspiciantur: sed eo illata exportentur: & hujusmodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a sacris locis rejiciantur.

Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra supellectili, profanis hominibus, aut ad profanum usum commodare audeat. Qui ita commodarit, graviter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ usum, qui ad fideles præmonendos, ut ad divina conveniant officia, est introductus, indignum est, ad convocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magistratus etiam atque etiam hortamur, ut campanis, quæ ecclesiarum usui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam uti ne patiantur.

LVIII.

De processionibus, & supplicationibus

Generales processiones a cathedrali, vel cujusque loci majori ecclesia proficiscantur, & eodem revertantur, nisi aliud episcopo videatur.

In iis supplicationibus generalibus qui non venerit ante invocationem sanctissimæ Trinitatis, pro absente habeatur, aut alia pœna ab episcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cujusvis dignitatis sint, cum superpelliceis, & usitatis aliis sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

Præfectis ecclesiarum collegiatarum in urbibus præcipimus, ut, cum suis quisque canonicis, & beneficiatis vocatus, superpelliceo, vel aliis sacris vestibus indutus, publicas processiones, prælata cruce, semper obeat. Quibus episcopus locum arbitrio suo quamprimum assignabit; neque ejus rei effectus ulla appellatione retardari possit.

Ad hujusmodi processiones episcopi, cum eis videbitur, ex concilio Tridentino vocent regulares omnes, quamvis exemptos. (Sess. 25 c. 13. de regular.)

Si qua controversia sit de priore loco, ab episcopo ex auctoritate ejusdem concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veste, & superpelliceo induti, iique ejusmodi sint, ut eam apte, & decore ferre possint; omnes ordines graviter, & modeste procedant: colloquiisque exclusis, psalmis, hymnis, & reliquis sacris precibus operam dent.

Nemo

Nemo ordinem in processione deserat, antequam ad ecclesiam, unde profecti sunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris separatim prosequantur.

Videant episcopi, ut in supplicationibus, & processionibus quibuscumque, præsertim cum sanctissima eucharistia circumfertur, & cum frequentior populus ad ecclesias indulgentię, festi diei, sacræ concionis gratia, vel alia de causa convenire solet, ea modestia, & reverentia adhibeatur, quæ piis, & religiosis hujusmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter viam inaniter spectandi gratia subsistatur.

Ne petulanti facto, dictove cuiquam molestia inferatur.

Ne, quæ minus deceant, spectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræsententur.

Qui secus fecerint, severe coerceantur.

Episcopi præficiant certos viros, quibus curæ sit, ut hæc omnia quæ de supplicationibus præscripta sunt, serventur: & ut res ea qua decet pietate agatur.

Edendi, ac bibendi consuetudinem, secumve esculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in sacris supplicationibus habendis, vineisque lustrandis, & suburbanis ecclesiis visitandis, parochi tollere studeant, fideles sæpius admonentes, præsertim die dominico, qui proxime sacras rogationes antecedit, quam dedeceat, ubi piis orationibus mens & lingua exercenda est, ibi jejunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantisper servare non posse.

LIX.

De funere episcopi.

Pium sanctorum patrum institutum ad concelebrandas episcoporum exequias, jamdiu intermissum, revocantes, statuimus;

Vt episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentes vicinum episcopum, vel eo impedito, alium invitent, qui statim veniat: ac, si vivum episcopum invenerit, accuratissime consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero una cum sæculari & regulari clero solenni more ad sepulcrum prosequatur.

Nihil autem episcopus, pii hujus officii gratia, impensæ, vel quovis alio nomine, a quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat.

Ejus tamen expectationis causa corpus antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum jaceat.

Interea vero curet capitulum, ut custodiatur corpus, & circum ipsum frequentes ex clero sint, qui pro ejus anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales episcopos omnes de episcopi morte faciat certiores, qui in ecclesiis cathedralibus missam solenni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt: & publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie sancteque deprecabuntur, ut orbato gregi pastorem dare velit juxta cor suum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impensa vacantis ecclesiæ, nisi extent defuncti bona; vel alius sit, qui de jure, aut consuetudine sumptum facere debeat.

A Episcopi negligentia in comprovincialis episcopi funere a synodo provinciali, canonicorum & cleri, a successore episcopo graviter puniatur.

Sacra anniversaria pro mortuo episcopo quotannis fiant in cathedrali ecclesia; quamdiu proximus ejus successor in episcopatu vixerit, viventis episcopi, & capituli sumptibus.

LX.

De funeribus, & exequiis.

Vt vetus ecclesiæ institutum mortuorum funus piis precibus, & officiis solenni more prosequendi multis locis avaritia, ambitione, vel negligentia depravatum, ad pristinam pietatis rationem revocemus, B clericis quibuscumque cujusvis dignitatis sint, etiam canonicis cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum, ceterisque omnibus hæc servanda proponimus:

Ante solis ortum, & post occasum, mortuum & efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Inter majoris missæ celebrationem, mortuorum corpora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochialium ecclesiarum clericis, qui in funus venerint, una tantum suæ ecclesiæ crux præferatur: neque aliæ in funere deferantur, nisi quas suus quamque clerus subsequatur. Quod si alii quoque clerici invitati fuerint, ejus rectoris, qui invitarit, crucem C consequantur.

Ad tollendas controversias, quæ magna populi offensione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & parochos sæculares in efferendis mortuis oriuntur, statuimus, ut cum ex parochia, cui sæcularis sacerdos præsit, mortuus effertur, ut in parochiali ecclesia sepeliatur, cui regularis sit præfectus, vel contra, tunc utique parochi, superpelliceo & stola induti, pares progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum teneant, quem in generalibus processionibus tenere consueverunt, non obstante quavis consuetudine, vel pactione, quam inter se fecerint.

D Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus, qui vocabitur, in unam proximam mortui ædibus ecclesiam, congruo processionis ordine conveniat; unde omnes ordine prodeuntes, bini canentes psalmos, aliasve sacras preces, mortuum ab ejus ædibus ad sepulturam comitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo item ordine circumstent, instituta officia celebrantes: nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad ecclesiam suam redeant: nisi aliquando aliud episcopo E justa de causa videatur.

Clerici ecclesię, in qua mortuus humatur, ejus vestes, heredibus invitis, ne sumant; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadaver ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ejus ecclesiæ sacristiæ, in qua mortui corpus humandum erit continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad

Anno Christi 1565.

ad missam, ceteraque divina officia celebranda tantummodo uti liceat, nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia convertantur. A

Excipimus tantum ea, quæ clericis cujusvis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris canonibus debentur: quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolvi, ex decreto Tridentini concilii consequi possint.

Sess. 25. c. 13.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, ut religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur. B

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad hujusmodi usum emant: pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitratu largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino pretioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad ejusmodi cadaverum usum nullo modo in posterum adhibeatur, sed illi ecclesiæ, in qua mortuus sepultus fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in ejus ornamenta convertatur. C

Statuat episcopus in civitate & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

Miserabiles personæ, quibus mortuis aut nihil superest, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Exequiarum, sepulturæ, & anniversariorum causa nemini quidquam pacisci, aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habeat. D

Pias tamen consuetudines in his servari jubemus, cujus rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quæ eleemosynæ causa ultro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes. E

Caveant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum heredibus, ut anniversaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsi molestius flagitent. qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel sæcularis clericus in iis deliquerit, quæ his decretis præscripta sunt, ab ordinario loci gravi pœna afficiatur.

LXI.

De sepulturis.

Non est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadavera, tamquam sacrorum corporum reliquiæ, excelso & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophæa, & alia victoriæ signa & monumenta suspenduntur: ut jam non divina templa, sed castra bellica esse videantur. Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam detestantes, & ecclesiarum decori consulentes, ejusmodi sepulcra excelso loco posita, & ea quæ parietibus inclusa, vel adjuncta etiam in una parietum parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint; sive illis corpora contegantur, sive inania & ibi tantum honoris causa sint constituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatum ad tres menses amoveri, ac tolli omnino jubemus, ossaque ac cineres in sacro loco altius in terram defodi, ita conditos, ut sepulcrum e solo non emineat.

Monemus vero episcopos, ut morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmeteriis sepeliendi, restituendum curent: inde submotis, si qui ea usurparint.

Et si cui locus sepulturę deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur: & sepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pavimento ęquatum sit.

Hæc ut efficiantur, diligenter operam dabunt episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

LXII.

Quæ pertinent ad bonorum & jurium ecclesiasticorum conservationem, rectam administrationem, & dispensationem.

Ecclesiarum res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab iis, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, ut monimentis vel interceptis vel perditis, nulla spes jam reliqua videatur illas in jus suum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quisquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quam in suo, merito reprehendi possit, statuimus;

Ut episcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum, hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, seu administratores & alii quicumque, qui beneficia ecclesiastica quæcumque cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab hujus decreti editione; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ possessionis die, quisque intra spatium sex mensium, edictis etiam interim publice propositis, omnium & singulorum bonorum & immobilium, jurium, annuorum censuum, sive redituum, nominumve debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum ecclesias, vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia, eorumve mensas quocumque jure pertinentium, rationem diligentissime conquirendam, & eorum omnium inventarium, in quo locorum etiam fines, conditionesque omnes sigillatim describantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Episcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis ecclesiæ delectis: Capitulum autem coram episcopo, aut aliis præfectis ab eo: alii vero coram fide dignis testibus.

Ex

ANNO CHRISTI 1565.

Ex eo inventario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur: quorum alterum episcopi & capitula ecclesiarum cathedralium in archivo, quod utrisque commune sit, asservent: alterum ad metropolitanum mittant. Præfecti vero & capitula ecclesiarum, quæ collegiatæ sunt, alterum exemplum in communi eorum archivo retineant: alterum in archivo cathedralis ecclesiæ, intra cujus fines sunt, asservandum tradant.

At vero in quibus ecclesiis vel cathedralibus, vel collegiatis archivum ejusmodi non sit, ab episcopo instituatur.

Ceteri autem singuli, qui beneficia quæcumque ecclesiastica quovis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, unum in ecclesia B sua diligenter custodiant: alterum ad cathedralem ecclesiam perpetuo considerandum mittant: unde, si usus postulabit, exemplũ sumere eis liceat gratis. (conservandam.)

Archiva singula duabus clavibus occludantur.

In ecclesiis cathedralibus, earum unam episcopus, alteram capitulum custodiat: in collegiatis alteram præfectus, alteram capitulum servet.

Præterea in visitationibus, ejusmodi inventaria episcopi secum afferant, & cum iis, quæ servant ii qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantque diligenter, ne quid eorum, quæ ibi descripta fuerint, desit, quod ecclesiæ vel minimo detrimento esse possit. Et, si quæ forte deerunt, ecclesiæ restitui, omniaque ejus damna sarciri studeant. Ipsa quoque inventaria, si eis videbitur, renovari jubeant. Et utique quæcumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inventaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccaverint; si capitula, & alii beneficia ecclesiastica obtinentes, episcopi arbitrio: si episcopus, primæ provincialis cujusque synodi, pœnas dabit.

Episcopi intra sex menses uniones perpetuas, etiam ecclesiis juris patronatus factas, & ipsa patronatus jura ex præscripto Tridentini concilii recognoscant, & traditam ejusdem concilii decretis de illis rationem diligentissime servent. (Sess. 7. c. 6. & 14. c. 13. 25. c. 9.)

Si quæ laicis concessa ecclesiæ bona, aliquo modo caduca facta sint, caveant episcopi & quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant: nisi servatis iis, quæ in hoc genere jura præscribunt: si secus fecerint episcopi in synodo provinciali pœnas dabunt; ceteri ab episcopo plectantur.

Qui bona ecclesiæ feudi nomine obtinent, a successoribus in ea investituram intra tempus a jure præstitutum renovandam curent, eisdemque fidelitatis jusjurandum dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & investituram postulent, & jurent iis, qui ecclesiæ præfuerint.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res ecclesiasticæ cum aliis confundantur, mandamus, ut feudatarii omnes in ejusmodi renovationibus omnia bona, eorumque fines sigillatim & nominatim publico instrumento describãt.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum esse volumus, ut illos cogant hæc omnia exequi, propositis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in emphyteusim, aut ad cujusvis temporis spatium, etiam per supposita personas locare liceat, nisi evidens & magna ecclesiæ utilitas, judicio episcopi, præter alia juris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter A factum fuerit; nulla sit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate sacri concilii Tridentini negotium damus episcopis provinciæ nostræ, ut singuli una cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipsis deligendo recognoscant, etiam ex officio, quascumque locationes bonorum ecclesiasticorum, ad longum tempus a triginta annis factas; & si eas in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractas fuisse adjudicaverint, irritas & nullas declarent. (Sess. 25. c. 11.)

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores, aut saltem eorum recuperationem litibus & controversiis difficilem reddi: quare fit, ut interim ecclesia debitis muneribus & officiis destituatur.

Idcirco sancimus, ne ecclesiarum rectores, aut quicumque beneficia ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine ordinarii licentia, scripto permissa, pendentes beneficiorum fructus quovis prætextu vel causa alienent, nisi venditionis, vel locationis nomine: & tunc dilata in id tempus pretii vel mercedis solutione, quo fructus ei ũt a solo separati.

Quod si secus factum fuerit, contractus irritus sit & nullus: & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur: quam etiam sustineat is, qui eo in suam rem uti voluerit.

Cum pro cujusque ecclesiæ consuetudine populus ad oblationes invitatur, id graviter & modeste faciendum est. Nec eo vasis, aut sacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quisque dederit, cerni possit: ut fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemosynam afferant.

Quæ cum ad subsidium sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel ecclesiarum reparationem & ornatum sit instituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inscitiam aut oblationem id peccatum committatur, ut decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omnino non solvantur, vel ex parte tantum: ideo mandamus & parochis, ut inter missam, & prædicatoribus in concione primo quoque dominico die adventus & quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, ut debitas decimas integre persolvant, ne propositas ab eadem Tridentina synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus ejusdem Tridentini concilii decretum contra occupantes quovis modo fructus, bona & jura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

Quo contingit interdum ut clerus urbanus congregatus, reliquo clero diœcesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos universæ diœcesis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum utilitati consulentes, statuimus ut clerici, qui extra civitatem sunt, cum primum in diœcesanam synodum convenerint aliquos eligant, qui urbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad universum clerum spectant, intersint.

Præcipimus etiam clero civitatis, ut antequã congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, ut ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo ejus diœcesis clero detrimẽto esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & jura omnia principibus summopere commendamus, admonentes ecclesiasticam

ANNO CHRISTI 1565.

sticam immunitatem, sive ad hominum vitam, sive ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum judicium, potestatemque revocare; neque Deo addictis bonis manum injicere, aut ullum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cujus officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eumdemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps provinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, ut eorum magistratus & communitates nihil adversus immunitatem & libertatem ecclesiasticam ullo unquam tempore moliantur, quod ita ut fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

Sess. 25 c. 8. Sacræ Tridentinæ synodi decretum secuti monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ut hospitalitatem benigne exerceant, memores Christum dominum in hospitibus recipi; a quo recipientur ipsi in æterna tabernacula.

Hoc autem hospitalitatis officium eo magis episcopis colendum est, quod illis eam virtutem apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, ut divites potissimum invitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; sed cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clausam esse deceat, profecto illis maxime patere debet, qui Dei voce, sanctorum patrum cohortationibus & exemplis, sacrorum conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati sunt.

Et sacrorum canonum decretis statutum est, & sanctissimorum patrum testimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecravit, ea vel illorum necessitatibus honeste sublevandis, qui divinis dicati obsequiis, Christi ministri & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad divinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem ubi primum ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset. Quare cavendum est, ne cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarium divitiis & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt bona & ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum usum convertamus. Itaque nos sacrorum canonum, & sanctorum patrum

Sess. 25 c. 1 auctoritate innixi, atque iis adducti quæ sacra Tridentina synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significavit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, ut muneris sui memores, hæc quæ sequuntur diligentissime præstent. Episcopi, abbates, præpositi, parochi, ac ceteri omnes cujuscumque dignitatis & gradus, ecclesias, etiam eorum administrationi commissas, ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in provincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, A quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in provisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque ejus generis ratione subjaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum, non impenderint; se ex sacris canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

B Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad synodum, & synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad synodum provincialem primo quoque tempore celebrandam, per eumdem deferatur; ubi & restituere cogatur, & pœnas subeat synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit, quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudavit per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur.
C Quod si iterum in eo peccarit, gravioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam gravius animadvertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Noverint etiam ii, ad quos scientes hujusmodi fructus, vel aliquid ex illis commodum quovis nomine pervenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam divinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos proprie sunt attributi, si uberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ ra-
D tionem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, supperent etiam, quibus divini cultus ornatus, ac splendor conservaretur; & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque divitiis cumulat, ut amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestamur, atque monemus, ut meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ
E magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non paverint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu unumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, cadem

ANNO CHRISTI 1565.

eadem etiam de supellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac synodo decreta sunt, aut ad propriam avaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

LXIV.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

Diligentissimi sint episcopi in ea observatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio servandam statuit Tridentina synodus, ulla ex parte discedat.

Sess. 24. c. 1. de ref. matrim.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, ut in contrahendo matrimonio intersit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; ejusque exemplum episcopi in aliquo libro descriptum diligenter asservent. Parochi autem in eum librum referant, in quo conjugum & testium nomina ex præscripto Tridentini concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesię præcepto servantur, media ea missa, ad quam frequentior populus convenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cujus judicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id celebrata missa, cui illi intersint, semper faciant.

Vsum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio junguntur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio Tridentina synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua divulganda curent; & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant: ut illi singulis quibusvis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

LXV.

De meretricibus, & leonibus.

Vt meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, ut aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi advenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque unum diem tantum. Curent etiam in unaquaque civitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a majoribus ecclesiis remotum, ubi omnes habitent, ea lege, ut si extra ejus loci fines domum, ejusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quavis de causa amplius unum diem habitaverint, & ipsæ, & domini, seu locatores severius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

A Ab iis etiam petimus, ut hujusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & serici usu interdicant.

Omnesque, qui lenocinio quæstum faciunt, ex suis finibus exterminent.

LXVI.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

De his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Vt histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & ejus generis perditos homines e suis finibus ejiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos recepe- B rint, acriter animadvertant.

Vt vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, ut Christianos homines decet, agere velint.

Vt ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiæ sentinas, e provincia tollendas curent.

Quod si quæ ferendæ videbuntur, jubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam usu compertum est, ex aleæ ludo sæ- C pe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeat taxillis, aut alea ludi: & graviter in publicos aleatores, & in eos qui hujusmodi ludis intersunt, quive domum ad recipiendos ludentes expositam habent, animadvertant.

Maxime vero efficiant, ut bonis artibus vel instituendis, vel renovandis, otia quantum fieri poterit e civitatibus tollantur.

LXVII.

De immoderatis sumptibus coercendis.

Copiosis & locupletibus illud semper propositum esse debet sancti Ioannis apostoli: *Si quis habuerit substantiam mundi hujus, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo;* 1. Ioan 3.
D *quomodo caritas Dei manet in illo?* unde facile intelligunt, quam facultates suas ad pauperum difficultates & necessitatem sublevandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cavendum est, ne subsidia pauperum in supervacaneos sumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, & magistratus, ut effusam impensam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum statuant non solum quotidianis epulis atque conviviis, verum etiam vestibus, equis, rhedis, famulis, aliisque non necessariis apparatibus; & denique omni & domestico & externo ornamento, & instrumento moderationem adhibeant, qua E pecuniæ effusione sublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum habent, occurretur.

Quod facilius etiam fiet, si principes ipsi, quorum mores, & vivendi rationem populi plerumque imitari solent, non modo leges proposuerint, sed etiam, quemadmodum legibus parendum sit, exemplo docuerint.

LXVIII.

De usuris.

Vsuram ad perniciem populorum, latius manantem pro nostri muneris cura reprimere cupientes, quędam hujus generis delicta ex sacrorũ canonum,

V ij &

ANNO CHRISTI 1565.

& probatorum patrum sententiis delegimus; quæ A quoniam frequentius in hac provincia committi animadvertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo consilio, ut, si quis in aliis etiam ejusdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a jure constitutas, sibi subeundas esse intelligat.

Ex mutuo, vel depositis, etiam apud Iudæum factis, nihil præter sortem a quovis homine percipi ex convento, vel principaliter sperari possit, tametsi pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id jure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipsa, loco & tempore pecunias, etiam dotales, sint debitas, accipere recusaverit; nihil præter sortem, etiam ratione damni B emergentis, vel lucri cessantis, vel ex quacumque alia causa accipere possit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad destinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit solutio, sed uno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, ut habeatur recursus ad domum vel ad respondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur *la ricorsa*: atque ita impensæ, aut alterius rei onus imponitur,

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, ut is totam pecuniæ summam ei, qui dederit, solvat; cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi possint, vel in rebus pluris quam va- C leant: æstimatis.

Ne cui, præsentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, ut statim ab venditore per se, vel per interpositam personam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, carius vendat justo precio.

Ne ob anticipatam solutionem res minoris ematur justo precio; vel solvatur minus quam debeatur.

Ne res vendatur, dilata in tempus solutione, ita ut precium, quod interim rei accreverit, venditori solvatur, si ejusdem periculo non sit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur D pacto redimendi intra certum tempus: ut, si ad dictum tempus res redempta non sit, res libera sit emptoris, vel ejus, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, ut eo quod datum est; aliquid amplius exigatur, sive ejusdem generis, sive alterius quomodocumque, etiamsi operæ sint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, ut tantumdem integri carioris reddatur; etiamsi restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in societate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri distributio constituatur, E nisi per quotas partes.

Nec ultra eas, certa pecuniarum summa, vel quid aliud, conferenti pecuniam persolvatur.

Neque fiat pactio, ut sors salva sit, fructus vero communiter dividantur.

In societate animalium, quæ inæstimata alicui dantur ad custodiam, sive ut operas præstet, omnes casus, etiam fortuiti, semper sint periculo ejus qui dederit; nisi id alterius socii dolo, vel magna negligentia accidisse constiterit.

Nec fiat pactum, ut sors sit semper salva, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, præter sortem, ex fructibus animalium quotannis solvatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo precio, si illa absque dolo, aut negligentia ejus qui conduxit, deteriora fiant, id semper sit damno ejus qui locarit.

Si autem animalia dentur æstimata, ita ut sors danti salva sit, nihil omnino percipi possit.

Ne fiant contractus, qui libellarii, seu ficti libellarii dicuntur, ubi non antecedat emptio certæ rei immobilis precio justo,

Vel ubi venditor redimere cogatur; vel ubi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel ubi annuus census, ad cujus solutionem res obligatur, superat æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet aut potest percipere.

Et si loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in singulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & justi precii rationem redigatur pro consuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his casibus, aut aliis, qui usuram sapiunt, & a jure, ut iniqui, prohibentur, contraxerint, ipsi contractus, etiam jurejurando muniti, nulli, irriti, & inanes sint. Contrahentes vero, tabelliones, qui instrumenta confecerint, proxenetæ usurarum, aut lucri participes, ministrique omnes horum scelerum, & pœnis jure statutis, & ecclesiasticis censuris puniantur.

Hortamur vero principes & magistratus, ut ipsi etiam huic pesti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

I.

De piorum locorum administratione.

VT pia loca omnia fideliter diligenterque administrentur, quæ sacrum Tridentinum concilium episcoporum curæ ac studio maxime commendavit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus servanda curabunt: Sess. 7. c. 15. & Sess. 25. c. 8.

Qui hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve usum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut ecclesiis suis unita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinosa vel disjecta farciant & restituant.

Quæ ab aliis occupata, aut amissa, injusteve alienata sunt, recuperent.

Impositum illis onus & officium omnino obeant.

Hospitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis reipsa exerceant.

Ceteraque omnia præstent, quæ a Viennensi & Tridentino concilio præscribuntur. Clement. Quia, de relig. domibus.

Quod officium si moniti ab ordinario non fecerint, vel per ecclesiasticas censuras, & alia juris remedia ad sui muneris functionem compellantur; vel ejusdem Tridentini concilii præscripto eos episcopi ab illa administratione curave in perpetuum amoveant. Sess. 25. c. 8.

Quibus nullo modo condonent, aut remittant eos fructus, quos, contra hospitalium institutionem perceptos, in foro conscientiæ restituere tenentur.

Qui pecuniam ecclesiis, confraternitatibus, aut quibuscumque piis locis debent, illorum procuratores, syndici, ministri esse, aut ullam denique in eis officii aut negotii partem administrare non possint.

Administratores

ANNO CHRISTI 1565.

Administratores ecclesiastici, vel laici piorum locorum, sive hospitalia, montes pietatis, confraternitates, misericordiæ, caritates, consortia, disciplinæ, sive alio quocumque nomine nuncupata sint, qui nunc sunt, intra tres menses; qui deinceps deligentur, antequam ad administrationem accedant, jurent se fideliter & accurate munus suum executuros.

Fructus qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantum distribuant, quemadmodum cujusque inopia, & ejus voluntas, a quo bona illa profecta sunt, postularit.

Qua in re, ne ulla fraus fieri possit, ineatur aliqua ratio, episcopo probanda, qua ei constare possit, in quas personas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit episcopus, vel inique distribuendo, vel in suum commodum vertendo, vel inutilibus & supervacaneis sumptibus faciendis, male in administratione versari, eos pro modo culpæ puniat, & ad restitutionem legitime compellat, & ab officio etiam, si ei videbitur, amoveat. Quod si contra quam a Tridentino concilio decretum est, ne rationem administrationis reddant, tribunal episcopi declinare voluerint, ecclesiasticis pœnis ab eodem coerceantur.

Sess.22.c.9

Is qui bona piorum locorum administrant, ea, si immobilia sint, vel preciosa mobilia, vendere, permutare, in emphyteusin dare, aut quovis modo alienare, nisi iis servatis, quæ a sacris canonibus requiruntur, & ex consensu atque auctoritate episcopi, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, episcopi arbitrio puniantur; & quod actum est, irritum ac nullum sit.

Piorum locorum bona administratorum arbitrio ne locentur; sed publice locanda proponantur, facta omnibus conducendi potestate.

Quos piis locis aliquid debere constiterit, iis eorum locorum bona locari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fidejussorem, cum quo jure agi possit æque atque cum ipso principali conductore. Aliter facta locatio & conductio irrita ac nulla sit.

Vt autem hæc, ceteraque omnia, quæ Tridentina synodus de hospitalibus, & aliis piis locis statuit, facilius episcopi præstare possint; præcipimus parochis, ut diligenter singula, quæ in parochiis suis sint hospitalia, & pia loca, eaque præsertim, in quibus re ipsa hospitalitas, ceterave administratorum munera non exerceantur; ad episcopum quamprimum deferant, cujus arbitrio parochi hujus officii prætermissi pœnas dabunt.

Rogamus autem principes, & magistratus omnes, ne episcopos suo officio fungentes, & contra contumaces jure agentes impediant; sed ea, qua decet pietate, eos omni ope & auxilio juvent;

In petendis eleemosynis, hospitalium & aliorum locorum piorum nomine, hæc præcipue servari jubemus;

Vt in illis hospitalibus & piis locis re ipsa quæ debetur hospitalitas, & pia opera exerceantur: ut ea loca sint in illa diœcesi, in qua eleemosyna petenda sit; neque ea ad utilitatem ejusmodi locorum alienæ diœcesis convertatur.

Vt, qui petet, sit ejusdem diœcesis.

Sit bonæ existimationis.

Sess.21. c.9. de ref.

Non fuerit ex numero quæstorum, quos damnavit sancta Tridentina synodus.

Illud officium gratis, vel constituta certa mercede, præstet; nec ullo modo particeps sit eleemosynarum.

Ab episcopo ejusdem diœcesis scriptam licentiam quotannis renovandam impetrarit.

Qui contra quam hoc decreto sancitum est, petierit, ab episcopo graviter puniatur.

Cui etiam curæ erit, ut quæ eleemosynæ collectæ fuerint, vere in pium tantummodo eorum locorum usum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

In hospitalibus, pilsque diversoriis, ubi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam specie matrimonii, nisi id certissime constet, versari ne liceat; neve ea loca, quæ bonorum subsidio sunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & istiusmodi nequissimis hominibus pateant.

Mendici morbum simulantes moneantur, ut se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quam ignaviæ ac desidiæ dediti, ostiatim in triviis, & in templis miserrime mendicent.

Si id recusaverint, curent episcopi, ut ejiciantur, neque illis domorum hospitalium præterea aditus pateat.

Summopere vero hortamur principes & magistratus, reliquosque omnes Christi fideles, ut mendicos vere ægrotos unum in locum conducendos, ibique eleemosynis sustentandos, studiosissime curent.

Pœnam excommunicationis eo ipso subeundam proponimus notariis scribisque omnibus, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas delegatis ad pias causas, de rebus, quæ pro male partis, vel furto ablatis, relictæ sunt, quas ipsi rogati conscripserint, aut ab aliis scriptas apud se habeant; nisi ad tres menses episcopo id significaverint. Iis vero qui posthac ejus generis negotia scripserint, nisi intra mensem, cujus initium fiat a morte testatoris, eidem episcopo rem notam fecerint, eamque particulam de legatis, vel relictis rebus descriptam & auctoritate publica munitam, debita mercede accepta, illi tradiderint. Quæ omnia sic agantur, nisi justum intercesserit impedimentum, quo sublato, ea, quæ supra scripta sunt, notarii exequantur.

Decretum autem hoc nostrum bis quotannis ab omnibus parochis populo sibi commisso recitari volumus.

Curent episcopi ut retento piæ eleemosynæ instituto, tollantur publicæ illæ comessationes, ceteraque hujus generis, quæ a sodalitatibus, quas confratrias vel confraternitates vocant, præsertim intra ambitum ecclesiarum die pentecostes & die cœnæ domini, ac certis aliis solennibus festis diebus, pietatis specie fieri solent, non sine bonorum offensione, proposita pœna suo arbitratu.

Episcopi omnem curam & operam suam conferant ad erigenda & instituenda ex auctoritate summi pontificis loca pia, quæ Montes pietatis appellantur, in singulis civitatibus & insignioribus opidis; unde mutuas pecunias pauperes possint accipere.

Eaque & quæ jam constituta sunt, studiose & fideliter administranda curent.

Principes autem, & magistratus obsecramus, ut ea in re episcoporum studium & diligentiam omni ope adjuvent; nec in eis quidquam præter sortem, nisi pro ministris & aliis necessariis sumptibus, idque ex summi pontificis auctoritate, accipiatur.

ANNO CHRISTI 1565.

II.

De monialibus.

Vt in monasteriis regularium mulierum, quæ in religionem Deo se dicarunt, & integra conservetur vetus disciplina, & si fortasse usquam depravata est, restituatur; ad eamque sese ipsæ conformantes, in rerum divinarum contemplatione liberius conquiescant: nos has pie recteque vivendi formulas, partim concilii Tridentini decretis traditas, partim pro ratione horum temporum ad provinciæ nostræ utilitatem constitutas, ab omnibus in hac provincia monialibus, etiam quæ regularium curæ commissæ, vel alia quavis ratione episcoporum jurisdictioni subjectæ non sunt, ex facultate a summo pontifice Pio IV. nobis data, servari omnino jubemus.

Sess. 25. de regularibus.

III.

De monialium numero.

Ex Tridentini concilii jusso, unicuique monasterio eum superior monialium numerum constituat, qui pro modo & facultate loci & consuetis eleemosynis sustentari commode possit, idque intra annum facere studeat, neque eum numerum, nisi facta monasterio annua, quæ satis sit, fructuum accessione, augeri ullo modo liceat.

Sess. 25. c. 3. de reg.

Monasteria, in quibus duodecim non sunt, quæ professæ velo utantur, quæque eum numerum propriis fructibus aut consuetis eleemosynis alere non possunt, transferre, & cum aliis monasteriis ejusdem aut alterius ordinis unire studeat episcopus diligenter; vocatis ad id superioribus regularibus, si modo res agatur ejus monasterii, cujus cura ad illos pertineat.

Si vero ejusmodi unio minime expedire videatur, eum numerum monialium tempore interire & ad nihilum redigi sinat, adempta omnino illis monialibus facultate recipiendi novitias.

Earum autem monialium monasteria & monasteriorum fructus jam nunc aliis monasteriis, aut locis, quibus ex legibus ejus ordinis deberi videbuntur, attribuantur.

IV.

De præfectis & aliis ministris monialium.

Episcopi ad duos menses, posteaquam hæ constitutiones in lucem editæ erunt, abbatissas & quascumque præfectas, quæ suum præfecturæ officium perpetuum esse profitentur, edicto etiam, si ita judicarint, moneant, proposita privationis pœna, quam ipso facto subeant, ut illa jura, sibi a sede apostolica concessa, ad alterum mensem ipsis, aut eorum vicariis, ac simul illarum superioribus, si regularium curæ commissæ sunt, exhibeant; ut an recte se habeant, cognosci, & de iis, si opus erit, ad summum pontificem referri possit. Quod si eo præscripto tempore non exhibuerint, eo dignitatis gradu illas privatas episcopus declaret; detque operam earum superior, ut aliæ in earum locum rite sufficiantur.

Nulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte per se, aut per aliam, honores, officiave aut cujusvis generis sui monasterii quærat, hac constituta pœna, ut & ipsa, & quæ sibi in ea re faverint, in capitulo per tres sextas ferias ad pedes singularum monialium terram deosculantes, suam accusent ambitionem, ipsaque præterea, si id officium consecuta erit, eo ceterisque muneribus privetur, superioris arbitratu.

A Singulæ propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores & officia eas eligant, quas omni remoto humanitatis affectu, Spiritus sancti impulsu, ad id munus magis idoneas esse judicaverint.

Præfecta, quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate vixerit octo annis postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur, ex alio ejusdem ordinis deligi possit. Sin autem superiori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur ex iis, quæ in eodem monasterio triginta B annis majores natu sint, quæve annis saltem quinque post professionem recte vixerit. In reliquis constitutiones singulorum ordinum monasteriorum serventur.

Sess. 25. c. 7.

Hujusmodi præfecta & ejus vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi consueverunt, tacitis suffragiis coram superiore, aut ejus ministro eligantur; qui extra monasterium ad cancellos, sive clathros stet ex decreto Tridentini concilii.

Nequaquam autem ad hæc officia deligi possint, nisi præfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel suffragiis, vel accessu. Vicaria vero & discretæ pluribus dimidia parte suffragiis C creentur.

Ibidem.

In quibus monasteriis plures germanæ sorores sunt, si earum una monasterio præficitur, reliquæ sorores neque vicariæ, neque discretæ, neque janitrices fieri, neque scribæ, aut cellerariæ officio fungi possint.

Minora vero officia, veluti januæ, rotæ, sermonibus præpositarum, earumve quæ novitias docent, sacristiæ præfectarum, & quæ iis præsunt, quæ manuum industria sese exercent; illarum præterea, quæ scribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis ministrant, ab eo, qui electioni præest, una cum confessore, præfecta, vicaria & discretis pro earum mentis conscientia, D quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum sit iis monasteriis, in quibus ad hujusmodi officia capituli suffragii moniales deligi solent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, sint duorum annorum, aut in quibus ea esset consuetudo, ad summum trium. Illis cum perfunctæ fuerint, tantumdem saltem temporis vacent ab officiis; nec in eisdem confirmari possint a monialibus; nisi gravis causa extiterit, judicio superioris probata; qui etiam eas ante tempus officio præfinitum inde movere possit, si id male administrant.

E Quæ delectæ fuerint, quemadmodum earum obedientia postulat, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur; quæ aliter fecerint sine justa causa, quæ superiori probata sit, jure suffragii priventur, ut neque ipsæ alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

Præfecta monasterii, tamquam communis omnium monialium mater, ipsarum & corporis & animæ saluti diligentissime consulat, easque studiose admoneat, ut puro corde sint, vitæque integritatem servent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant; siquidem quæ religionem susceperunt, nisi ad summum illum gradum pro viribus pervenire conentur, minus sane efficiunt, quam debent,

debent, pro vitæ & ordinis instituto, quod profitentur. Meminerit autem sibi reddendam esse rationem justissimo judici erratorum, quæcumque moniales ejus negligentia aut culpa admiserint.

In primis vero curet, ut pax & concordia sororum conservetur, sublatis quantum ab ea fieri poterit, omnibus dissidii ac discordię causis, ut quemadmodum debent, unum corpus & unus spiritus in earum sponso Iesu Christo, perfecto caritatis vinculo colligetur.

Studeat etiam, ut singulæ suo munere recte fungantur; neque ulla alterius officium occupet, nisi auxilii causa; idque ipsius jussu, & ut omnia ordine perficiantur, in primisque ut silentium horis ac locis præscriptis servetur. Si vero alicujus importunitas, aut re, aut verbo, sororum pace perturbata, caritatem violarit; acerrime ab ipsa præfecta, &, si opus erit, a superiore etiam monialium puniatur, & ejus animi elatio edometur.

Huic autem præfectæ, ejusve vicariæ, quæ, illa absente, ejus vim & locum obtinet, moniales omnes omnino obedientiam, & observantiam præstent, quemadmodum earum votum postulat.

Quæ vero ejus jussa neglexerit, neque pœnitentiam sibi impositam adhibere voluerit, aut superbe, & injuriose responderit, non habita ejus dignitatis ratione, aut contumaciter defendendo, vel excusando, eam impedierit, quominus illas reprehendat, aut castiget, quæ aliquid commiserint; ut suæ contumaciæ & insolentiæ graves pœnas pendat, apud superiorem accusetur ab iis, quas discretas appellavimus; quæ nisi id fecerint, flagella, disciplinæ nomine, sibi semel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta monialium conventum, sive capitulum habeat, corrigendi causa moniales pro erratis, quæ ipsæ publice, vel in suorum officiorum munere admiserint, quorum veniam ipsæ sponte, atque humiliter coram omnibus petant, eisque pœnitentiam imponendi, aliaque adhibendi, quæ earum institutis tradita sunt, ad pias in humilitate & sui contemptione continendas, atque ad virtutes omnes studiose sectandas.

Caveant autem moniales, ne pœnitentiam, sibi a præfecta impositam, pertinaciter recusent, neve superioris temporis delicta sibi invicem iniquo animo objiciant. Quæ hoc commiserit, ei hæc sit pœna, ut statim ad singularum monialium pedes terram exosculetur; sibique flagella nomine disciplinæ adhibeat.

In negotiis paulo gravioribus præfectæ nihil decernant, nisi scientibus & consentientibus majori ex parte discretis, seu matribus consilii.

In iis vero, quæ majoris sunt deliberationis, præfectæ universum monialium capitulum convocent, idque ipsis ratum sit, quod majori monialium parti placuerit.

In omnibus autem tacitis suffragiis caveant moniales, ne suffragii pilas, vel calculos inter se tradant in manus. Iis, quæ id commiserint, ea pœna sit, ut privatæ capitulo neque eligere, neque eligi suffragio possint, arbitrio superioris.

Ad suffragia autem de quacumque re ferenda non admittantur, nisi quæ triennium post emissam professionem in monasterio fuerint commoratæ.

Discretæ probitate & prudentia ceteris monialibus antecellant.

Neque sint pauciores quatuor, ubi moniales plures non sint quadraginta; quod si plures sint, saltem sex creentur.

A Moniales reliquarum sermonibus audiendis ejusmodi præponantur, quæ ætate matura, & spectata probitate sint. Hæ diligenter, fideliterque suo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adsistant, ut, quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipsæ audiant, ac studiose animadvertant. Nec enim quidquam aut ita secreto proferri, ut eas lateat, aut, quod indignum sit Dei ancillis, dici, aut fieri patientur: in quo si quidquam secus commissum fuerit earum culpa, vel negligentia, gravissima pœna sui superioris arbitrio puniantur.

Novitiarum curam sola magistra electa, loco a ceteris monialibus separato, habeat: alia præterea nulla.

B Hæc novitias in timore & cultu Dei & in observatione religionis erudiat, conenturque & vitæ exemplo, quæ nullam habeat ansam reprehensionis, assiduisque admonitionibus ita eas instituere in spiritualis & sanctæ vitæ ratione, ut progredientes, Deo adjutore, perfectæ ejus ancillæ possint evadere.

Quæ autem sibi id temere assumpserit, ut aliquam ex novitiis erudiat, jus ei suffragii adimatur; ut neque eligere, neque eligi possit, quamdiu superiori placuerit.

Ianuæ septorum monasterii die clausæ sint una saltem clave; quæ ab antiquiore janitrice custodiatur, ut cum opus fuerit, aperiri possint. Nequaquam autem aperiantur, nisi duabus janitricibus præsentibus. At noctu duabus clavibus diversis claudantur, quarum altera asservetur a præfecta, altera vero ab eadem janitrice antiquiore.

C Cum autem januæ aliqua necessaria causa aperiuntur, moniales non audeant eo accedere, ut externum quidquam adspiciant, vel cum ullo omnino, aut mare, aut femina colloquantur. Quæ id ausa fuerit, includatur in cellam, ubi tamdiu sit, quamdiu superiori videbitur; qua pœna etiam plectatur ea quæ januæ præposita est, si aut id permiserit, aut ejusmodi petulantiam statim ad superiorem non detulerit.

D Quo tempore mutantur officia, una aut duæ moniales maturæ ac prudentes pręficiantur monialium laboribus.

Hæ ad rotam recipiant quæ elaboranda sunt; iisque distribuant, quæ ad id opus faciendum sunt idoneæ: quibus perfectis, ea ex eadem rota restituant iis, quorum sunt, accepta mercede, semper ea præsente, quæ rotæ est proposita.

Nulla præterea quidquam, quod elaborandum sit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat. Quæ contra fecerit, singulis vicibus sibi flagella disciplinæ nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exercentur.

Si quæ vel morbo, vel justa alia causa non impedita, pigritia, vel desidia, aut pertinacia quadam

E ab hujusmodi laboribus abstinuerit; opsonio privetur totum id tempus, quo labori non incubuerit.

In loco item ubi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur; qua absoluta, inter se conferant quæ audierint, certatimque ejectis vitiis ad virtutes consequendas seipsas cohortentur.

Curet laborum magistra, ne sermones, aut cantus profani, aut a monialium conditione & instituto abhorrentes inferantur.

Præfectæ, etiamsi earum officium sit perpetuum, scribæ, ac reliquæ, quæ monasterii bona quocumque modo administrant, fideliter & accurate eorum rationem præscriptam habeant.

Singulisque

Anno Christi 1565.

Singulisque tribus mensibus ad capitulum summatim referant rationes accepti & expensi; ut omnes, quomodo se res monasterii habeant, intelligere possint. Verum quotannis rationem rerum omnium, quas administrarint, separatim superiori reddant, aut ejus vicario, ac si fuerint, monasterii curatoribus deputatis. Quæ autem aut sibi vindicarint, aut perperam perdiderint monasterii bona, superioris arbitratu acerrime puniantur.

Ut autem nulla fraudis occasio relinquatur, in singulis monasteriis singulæ capsæ constituantur ad hunc usum, ut in illis communis pecunia collocetur: quæ duabus clavibus, iis inter se diversis, clausæ sint; quarum altera a præfecta monasterii, altera a majori discreta asservetur. Nec vero capsa aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri possit, nisi & præfecta & major discreta & scriba monialis, quæ ejus rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clavibus, iisque diversis, horrei, & ejus loci, ubi farina asservetur, ostia concludantur: quæ singulæ a singulis matribus, ei officio præpositis, custodiantur. Ea autem semper adsit, cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Præfecta & moniales bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possint, nisi sciente, consentiente, ac præsente rerum superiore, aut ejus vicario: servatis item ceteris, quæ jure servari debent. Aliter contractus irritus ac nullus sit.

Neque item ædificare, nisi consentientibus superiore ac civibus monasterii curatoribus; qui operam dabunt ut id quam minimo sumptu commode ac decenter fiat.

Quæ præpositæ sunt curæ ægrotantium, pias & misericordes se illis præbeant, quanta maxima possunt & patientia & diligentia: ac tales se illis præstent, quales ceteras vellent, si ipsæ ægrotarent.

Ægrotis cibus, & medicamenta opportuna a præfecta, & ab electis ad id ministris ita adhibeantur, ut monasterii facultates tulerint.

Præfecta autem caritatis causa eas quotidie visitet, ut & solatio sit, & melius ab eis cognoscat, ac curet quæ ipsis sint necessaria.

Si vero aliqua moritur, confessor cum comite, quem superior approbarit, ingrediatur septa monasterii tunc cum ejus corpus ad sepulturam dandum fuerit: pieque ac celeriter, quod eo tempore persolvendum sit, officio fungatur.

V.

De puellis ad religionem mittendis.

Cum primum puellæ ad suscipiendum sacrum habitum offeruntur, monialium præfecta parentes, vel eos quorum curæ commissæ sunt, admoneat excommunicationis, quæ proposita est a sacro Tridentino concilio iis, qui suas puellas, vel alienas invitas eum cogunt suscipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum superiore fiat, cum ejus consensus requiretur. (Sess. 25. c. 18. de reg.)

In iis monasteriis, in quibus moniales pauciores sint quinquaginta, duæ tantum germanæ sorores, aut tres, quæ sint unius generis ac familiæ, recipi possint.

Ubi vero plures sunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo sorores, aut quatuor ejusdem familiæ recipi liceat, si ita monialium capitulo videatur.

Præfecta & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, A priusquam libero loco ab episcopo, aut ab eo cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius monasterii superiore.

Ab iis autem omnibus prius diligenter inquiratur de moribus, vita, ætate, quæ major sit duodecim annis, ac de libera & pia voluntate puellæ.

Quæ anno saltem antequam examinetur, & monialium capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo monasterio, & episcopo, & monialibus, earumque superiori patefecerit, ut interim hujusmodi inquisitio mature B fieri possit.

Quo etiam tempore ipso, confessori illius monasterii, aut cui episcopus ejusmodi munus puellas has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur, sacrosanctamque sumat eucharistiam, ac persæpe moniales in locis collocutionum alloquatur, ut ab eis tum explorari accuratius, tum admoneri melius possit de omnibus, quæcumque illi agenda & ferenda erunt religionis causa intra septa monasteriorum, ne ullo unquam tempore conqueri, & inscitiam excusare possit.

De puella admittenda ad suscipiendam religionem, ac mox etiam novitia ad professionem, ferantur C tacita suffragia, ut singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, libere suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec vero hujusmodi puella ad religionem, neve novitia ad professionem recipiatur, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quam præscriptum sit, irrita sit & nulla.

Præfecta vero, cujus culpa vel negligentia id factum fuerit, ab officii administratione submota, velo etiam ad sex menses eo ipso privata esse intelligatur.

Præfecta autem statim de suffragiorum exitu superiorem admoneat, ut in librum, ad hujusmodi usum institutum, ejus nomen, quæ recepta sit, ab eo referatur. D

Cum primum suffragiis capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat: & nigro vel fusco vestitu, aut albo, at non serico, induatur ea modestia & submissione, ut omnes intelligant, eam mundo renuntiasse, ut Deo religiose inserviat: quo vestitu semper utatur, donec in monasterium introeat, & interea a choreis, & spectaculis manibus abstineat.

Quæ vero eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui non possit, nisi sex mensibus, postquam recepta fuerit, idque concessu episcopi, & monialium superioris; E quibus liberum sit, vel producere, vel contrahere illud semestre tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Tumultus autem evitandi causa deducatur mane ad monasterium ab intimis propinquis mulieribus, nulla pompa, nulloque invitatu aliorum, & sola introducatur in ecclesiam interiorem monasterii. Missaque audita, & sumpta communione, ceterisque solennibus ceremoniis adhibitis, coram reliquis monialibus, a superiore, aut monasterii confessore vestiatur, qui illam adeo gravem, sacramque actionem aliquo pio sermone prosequatur. Quod etiam in professione servetur.

Superior, sive confessor hanc cautionem adhibeat, ne puellæ novitiæ nomen gentilium feminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur.

Quæ

Anno Christi 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

Quæ puella postquam monialium vestem susceperit, amplius e monasterii septis exire non possit: nisi fortasse nondum professam pœniteret in monasterium introisse. Si vero semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi concedatur.

T. 25. c. 16 regul. Novitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini concilii nihil monasterio detur, præter id quod necessarium sit ad victum, & vestitum ejus temporis, quo fuerit in novitiatu, quo totum repræsentari volumus, antequam puella in monasterium ingrediatur.

VI.

De novitiis ad professionem recipiendis.

Idem c. Quoniam Tridentini concilii decreto professio ante decimumsextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta, nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi, ne novitia ulla ante illam ætatem & tempus ad professionem admittatur.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; ut vel ipse, vel, si is abest, impeditusve, alius, cui ille id negotii dederit, novitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque an ejusmodi conditionibus sit, quas monasterii illius & ordinis regula postulat: an item monasterium idoneum. Ei denique demonstret, quam gravis ea res sit, quamve multas res tria illa religionis vota requirant: ut ea, antequam ad professionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo se obstringi vult.

Idem c. Si præfecta id facere neglexerit, ejusdem Tridentini concilii decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quoad episcopo videbitur.

Novitia ne examinetur intra septa monasterii, sed extra in publica ejus monasterii ecclesia, ut libere & fidenter suam voluntatem exponere possit.

Quod vero professione facta, eleemosynæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum, monialibus & earum superiori probatum, deponatur: ut nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renunciatio bonis a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est, facultate ab episcopo, vel ejus vicario permissa, ad duos proximos menses ante professionem fiat.

Et quoniam, quæ moniales, professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis divinum officium dicere debent, nulla ad professionem admittatur, quæ congrue legere, & officium discere nesciat. Id autem experiri debebit is, cujus officium est eas examinandi: qui, se præsente, eam legere jubebit.

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum usum confecto, memoria conservetur, manu ejus monialis, quæ scribæ officio fungitur: adhibita subscriptione ejus, quæ professa sit, si modo scribere sciverit; & superioris, qui eam admiserit.

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresteriis, ædibusque monialium, ab ejus propinquis, & amicis convivia ne fiant, neque bellaria dentur.

VII.

De divinis officiis, precationibus, & lectione monialium.

Cum ad sanctimoniales valde pertineat laudare assidue Deum creatorem, conservatorem, & redemptorem mundi, eidem gratias agere & supplicare, ut suam misericordiam omnibus hominibus ad salutem impertiat; idcirco moniales omnes die noctuque chorum frequentent: sacrisque officiis distincte, attenteque ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis intersint: illis solum exceptis quarum præfecta justi impedimenti excusationem acceperit.

Adsint autem singulæ initio divinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutæ, in suis ac propriis locis, & usque ad finem persistant: non prius inde discedentes, quam præfecta, aut vice ejus alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint, colloquia etiam, risus, quidquid præterea indignum est domo Dei, & ejus divina majestate, cum qua colloquimur in oratione, omnino amoveantur.

Quæcumque autem contra hæc, quæ jussa sunt, aliquid fecerit, præfectæ arbitrio pro modo culpæ acriter puniatur.

Et quia mentis oratio tanto præstantior est ea, quæ solum ore exprimitur, quanto anima est excellentior corpore; piis incredibile solatium affert, & fructum; eosque quotidie novis cumulat muneribus, in Deum quodam modo convertens: ideo moniales, & velatæ, & conversæ, præter horas canonicas, aliasque orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum universæ convenientes, nisi necessario impediantur, saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemque post nonam, aut completorium, sublatis ad Deum mentibus, piis & salutaribus rebus contemplandis; præsertim vero vitam, doctrinamque domini nostri Iesu Christi, atque ejus sancta mysteria studiose meditabuntur, passionem videlicet, mortem, resurrectionem, ascensum in cælum, extremum adventum ad judicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaque ejusmodi, quæ ad Dei gloriam, & propriam proximorumque salutem pertineant.

Quoniam vero a Tridentina sancta synodo prohibetur, ne in choro vel monasterii septis, sed in ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conservetur; efficiant superiores, ut ejusmodi decreto ubique obtemperetur.

Diebus festis ut otium, a quo mala omnia oriuntur, evitetur, moniales tempus, quod sibi a divinis officiis, & consuetis orationibus superfuerit, in sacra aliqua lectione consumant, quæ ad Dei & sui ipsius cognitionem eas ducat, viamque monstret perfectionis, & æternæ vitæ, idque vel separatim, vel conjunctim faciant; cum hujusmodi lectio suavis & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat; ad virtutes inflammet: contra autem, inanium librorum lectio mentes corrumpat.

Quod ne accidat, superior, aut confessor omnes monasterii libros perspiciat, & recognoscat; singulas moniales in virtute obedientiæ suos proferre cogens.

VIII.

De communi vitæ usu, ac de proprietate tollenda.

In omnibus monasteriis, quod ad cibum, potum, somnum, ceterasque res attinet, omnes com-

ANNO CHRISTI 1565.

muniter vivant; ut a sacro Tridentino concilio decretum est. neque quidquam inter eas differat, aut alia alii præferatur, aut posthabeatur, quemadmodum votum paupertatis postulat: ut tuum & meum, atque omnis privata rerum possessio, & re & verbo omnino tollatur, omnis etiam supervacaneus & inanis rerum usus.

Neque ulla sit, quæ quidquam possideat, aut adhibeat, ut proprium, etiamsi ad necessitatem concessum sit.

Omnes itaque monasterii proventus, cujuscumque generis sint, eleemosynæ etiam, & quæstus ex laboribus, libelli præterea, legata & bona mobilia, & immobilia, quæ testamento relicta, & quæ donationis, vel alia quavis causa obtinuerint, a singulis monialibus ad communem monasterii utilitatem conferantur. Præfecta vero pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis ejus necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum.

Utque omnis proprietatis occasio tollatur de monasteriis, confessores, ac præfectæ, voti paupertatis accuratius servandi gratia, monialibus suadere studebunt, ut curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cujusvis generis in communi loco asservandas: duasque ex monialibus, quo tempore mutantur officia, iis excutiendis, purgandis & sarciendis præficiendas: quæ etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, & ut usus feret, eas distribuant, nullaque vestes apud se habeat, præter eas, quæ ad quotidianum usum sunt necessariæ.

Ægrotarum vero vestes, contagionis nomine suspectæ, separatim custodiantur, aut apud illas ipsas relinquantur.

Dona, quæ singulis mittuntur, ad præfectam afferantur: nec ulla possit illa accipere, aut ad usum adhibere, nisi sciente & consentiente præfecta. Quæ in id omnino incumbere debet, ut ex monasterio vitium proprietatis, tamquam multorum malorum causam evellat. Neque cuique permittat ut pecuniam apud se habeat.

Ter autem in singulos annos, præfecta una cum discretis, cellas & supellectilem singulorum monialium diligenter inquirat, & scrutetur ne ulla quidquam habeat proprii, aut plus, quam quantum ei ad suum usum concessum fuerit.

Quod si quæ proprii aliquid tenere deprehensa aut convicta fuerit; ea biennio activa & passiva voce privata sit ex Tridentini concilii decreto; atque etiam juxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur. multoque magis, quæ ex communi, aut ex eo, quod alicujus usui tributum sit, furtum sibi aliquid vindicaverit.

Si præterea speculum, catellus, unguenta, aut suffimenta, & hujusmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit; superior statim id e monasterio auferendum, & eam apud quam inventum fuerit, acriter puniendam curabit.

Monialis sive velata, sive conversa sit, eleemosynam dare, largiri, aut vendere esculentas res, vestes, aut bona cujusvis generis sint, etiamsi ad usum ei attributa sint, aut etiam legare omnino non possit. Quæ secus fecerit, velum ei per mensem adimatur; ac ter se verberibus ad disciplinam affligere cogatur.

In quo tamen integrum sit præfectæ concedere facultatem, cui concedi debere judicarit, aliquid devotionis, ac religionis causa, vel aliud exiguum elargiendi propinquis, ac bene merentibus.

Ad sonitum minoris campanæ omnes conve- A niant ad benedictionem mensæ, quam præfecta, vel vicaria, vel, ipsis absentibus, antiquior discreta faciat.

Deinde loco & ordine discumbentes non prius discedant, quam Deo gratiæ actæ fuerint. Quæ non obedierit, uno die opsonio privetur, ac postremo loco in mensa sedere cogatur.

Mane & vesperi ad primam, & ad secundam mensam aliquis spiritualis liber, qui ad religionem incendat, quotidie legatur, omnibus discumbentibus, cum silentio & attentione audientibus: ut una cum corpore mens etiam recreetur.

Universæ moniales, si fieri possit, uno loco dormiant, a præfecta, aut a vicaria optime concluso; B cujus claves ab ipsa præfecta asserventur.

Singulæ autem in singulis lectis omnino dormiant, & in singulis etiam cellis, si tanta ibi sit copia cellarum, ut omnes capere possint. Cellæ vero diu noctuque apertæ sint, ut præfecta in singulas horas inspicere eas possit. Dato autem signo eundi cubitum, locoque ubi dormitur clauso, præfecta, aut ejus vicaria, aut aliqua ex discretis, omnes cellas visitet, ut an omnes in suis dormiant locis animadvertat.

IX.

De clausura, & quæ ad eam tuendam aliqua ratione pertinent.

C Monialibus nulla quidem nimia diligentia videri debet ad ejus thesauri custodiam, cujus causa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, curisque renuntiantes, in septa monasterii se incluserunt.

Ut igitur sanctum earum propositum, ea ex parte, quæ diaboli insidiis maxime patet, communiatur, curent episcopi, ut ad omnes fenestellas, ubi colloquendum sit, duo ferrei clathri, seu cancelli constituantur; qui saltem palmo distent alter ab altero.

Inter virgas ferreas, quibus singuli cancelli compacti sunt, non plus omnino quam uncia intersit.

Sint autem virgæ ita solidæ, ut neque facile frangi, neque flecti possint.

D Intimo vero cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moveri nequeat: sitque exiguis foraminibus, ad audiendi tantum commoditatem perforata, cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, instar fenestræ, quæ aperiri possit, cum erit colloquendum, apponatur.

In ea lamina fieri possit quadrata fenestellula novem tantummodo unciarum, cujus clavis a præfecta custodiatur: neque eam fenestellulam aperire liceat, nisi quo tempore colloquendum sit cum episcopo, vel ordinis superioribus, aut cum parentibus, & fratribus monialium, & aliis arcta propinquitate & genere conjunctis: aut cum instru- E mentum aliquod confici, vel sacrum sermonem audiri oporteat.

Quod vero ad hujus fenestellulæ concessionem attinet, excepta sint monasteria, quorum moniales vel lege, vel consuetudine ab externis hominibus conspici numquam solent.

Ostia locorum, quæ collocutioni solum & intus & foris sunt attributa, semper clausa sint: quorum claves sint apud antiquissimam earum monialium, quæ audiendis sermonibus sint præpositæ, nec nisi cum opus sit longiori collocutione, aperiantur. Ceterum janitrix ex clathrata januæ fenestellula, janua tamen clausa; rotariæ ex rota respondebunt pulsantibus.

Loca

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

Loca autem intus & foris ad collocutionem attributa, cum ibi sint qui loquantur, semper pateant, ut quinam sint, videri possint.

Ostia, per quæ a septis monasterii in exteriorem ecclesiam patet aditus, ad mensem muro obstruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commissum fuerit, ea & officio & velo superioris arbitrio privetur.

Omnes fenestræ & cancelli, & quicumque locus per quem moniales externam ecclesiam introspicere possint, inædificentur, præter fenestram, in qua collocata est rota; & fenestellulam ad solum sacrosanctæ eucharistiæ sumendæ usum constitutam; ac illam fenestram per quam corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi a sacerdote celebrante elatum aspicere possint.

Ea fenestra perpetuo lineo panno contecta sit, qui tantummodo, cum sustollitur sacrosancta eucharistia, amoveatur. Fenestræ autem ratio sit ejusmodi, ut sacerdos ex altari moniales intueri nequeat.

Curent episcopi & alii superiores, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi sint, monasteria inspiciantur; maxime vero si fratrum cujusvis ordinis aut presbyterorum ædes illis immineant: quo casu parietes altius tolli & novos ædificari jubeant eorum sumptibus quorum episcopi, & ii qui monasteriorum curatores sint, interesse judicaverint, quacumque appellatione remota.

Quamobrem etiam sæcularium principum auxilium implorent, ut monialibus ab externorum hominum aspectu, & auditu liberis secure per monasterium ambulare liceat.

Regulares viri in posterum ne in ea loca migrent, neve areas, monasteriis monialium proximas, ædificandi causa emant, unde monialium aspectus fieri possit. Moniales in monasteriorum ædificatione vicinia regularium virorum ædibus, aut iis locis, unde ipsæ ab illis inspici possint, in posterum prohibemus.

Ædes proximæ monasteriis sanctimonialium famosis mulieribus ne locentur.

Neve ibidem spectacula, cantus, saltus, ludi, & hujusmodi profanæ res & inanes exerceantur, quę eas a sacro officio avocare, aut ipsis offensionis causam præbere possint.

Sess.25. c.5. regul. Quemadmodum a sacro Tridentino concilio sancitum est, moniali professæ nulla ratione e monasterii septis egredi liceat, nisi ex causa legitima quæ ab episcopo probata sit.

Hujusmodi vero licentia egrediendi nullo pacto permittatur, nisi id gravissima res & summa necessitas postularit: neque iis monialibus, quibus nisi ex summi pontificis concessu egredi fas est. Apostatæ, fugitivæ, & delicti causa ejectæ e monasteriis, quæ cum sacro vestitu, aut sine eo vagantur non sine scandalo religionis, ab episcopis ceterisque earum superioribus, petito etiam sæcularium principum auxilio, ad sua monasteria redire cogantur, ut ibi dignas pœnas pendant suorum scelerum. Quod si superioribus in monasteria restitui debere minime videantur, in earum mulierum numerum, quas convertitas vocant, cum bonis quæ attulerunt ad monasterium adscribantur. Ea autem bona, illis mortuis, priori monasterio restituantur.

Si quæ monialis in monasterii septa marem aut feminam cujusvis ætatis conditionisve, etiam matrem, aut sorores sint, introduxerit, tribus mensibus in carcerem concludatur; eique singulis sextis feriis jejunanti nihil præter panem & aquam ad cibum & potum adhibeatur, atque ad annum velum adimatur. Eamdem pœnam subeant quæ rotæ & januæ præpositæ fuerint; præfectæ etiam & quævis alię, quarum consensu id commissum sit.

Quicumque vero clericus, sive sæcularis, sive regularis, cujuscumque ordinis, aut laicus cujuscumque status, dignitatis, gradus, conditionis, ipsarum monialium septa interdiu, vel noctu introire ausus fuerit, præter excommunicationis pœnam, quam ex concilii Tridentini decreto ipso jure subit; aliis etiam gravissimis pœnis, habita personæ criminisque ratione, puniatur. Et si ecclesiasticus sit, aut beneficia obtineat, suorum etiam ordinum munere ex ordinarii voluntate prohibeatur; suisque omnibus beneficiis privetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob necessariam monasterio eorum operam & industriam superior septa ingrediendi facultatem, quotannis renovandam, scripto permiserit. Is autem meminerit sibi a Tridentino concilio jus ademptum esse ejusmodi facultates concedendi, nisi in casibus necessariis; ideoque caveat, ne quæ intus officia moniales obire possunt, ad ea præstanda externi in septa monasterii introducantur. Atque ut in hac necessitate dignoscenda una eademque ratio ubique servetur, & ille facile concedendi usus coerceatur; episcopus adhibitis in consilium omnibus monasteriorum superioribus, etiam regularibus, statuat ac præscribat, quæ opera in monasteriis necessarium externorum ingressum requirant. Quam vero rationem in hac re præscripserit, ea ab omnibus; etiam regularibus, inviolate servetur. Ibidem.

Intra septa monasterii mares & feminæ cujusvis generis, etiamsi ipsis monialibus inserviant, vel sint ætate confecti, nulla de causa pernoctare possint, proposita pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam & is qui pernoctarit, & præfecta quæ id permiserit, subeat; quibus addantur aliæ pœnæ superioris arbitratu. Neve intus in eisdem septis boves, equos, & jumenta cujusvis generis alant.

Si contra fiet, præfecta tres menses ab officii sui munere amoveatur.

Moniales cum nemine externo omnino colloquantur; nisi is licentiam scriptam & obsignatam a superiore monasterii, aut ab eo, quem is suo nomine substituerit, atque in cancellaria episcopali gratis descriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, privetur trium mensium facultate loquendi cum externis omnibus cujusvis sexus, etiam propinquis; cogaturque singulis sextis feriis ejus temporis, disciplinæ nomine, flagella sibi publice adhibere, & orare eo psalmo, *Miserere mei Deus*.

Licentiæ autem, scripto permissæ, accipiantur ab iis, quæ rotæ sint præpositæ, priusque ad præfectam deferantur, quam illæ accersantur, quæ scripto nominatæ sint. Præfecta ubi scriptum legerit, manumque & signum ejus agnoverit, cujus officium sit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat iis, quæ scripto nominentur, ut cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim descripti sint: idque ad communem collocutionis fenestellam; non ad januam, neque in ecclesia, aut alibi, præsentibus semper monialibus arbitris ei muneri præfectis. Quæ vero ad colloquendum accesserint, brevi finem loquendi faciant: caveantque ne tempus, quo nihil est preciosius, inani aut inutili sermone consumant.

Non est ferendum, ut moniales, præsertim sacris diebus, aberrantes ab oratione, ceterisque piis exerci-

exercitationibus, sermonibus minime necessariis tempus consumant.

Idcirco, quibus diebus sumitur sacrosancta eucharistia, & quoties festi ex præcepto ecclesiæ celebrantur, tempore etiam adventus & quadragesimæ, in vigiliis præterea de præcepto, omni denique tempore, cum divina fiunt officia, moniales cum externo nemine omnino colloqui possint, nisi necessitas ita postulet.

Moniales vero, tam quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt, quam illæ, quæ loquentur, ne monasterium absurdis & inanibus rumoribus compleatur, cum nemine omnino communicent quæ ab externis acceperint, nisi cum præfecta, si eis expedire videbitur ut aliqua ad eam referantur.

Vigilent præfectæ, & quæ sermonibus audiendis præpositæ sunt, ne quisquam ad colloquendum cum monialibus accedat, simulato ejus nomine, qui in scripta licentia nominatur. Quod si id a quoquam commissum fuerit, is ab episcopo: quæ vero cum eo collocuta fuerit, & quæ scientes permiserint, a superiore, harum constitutionum præscripto, gravi pœna eorum arbitratu afficiantur.

Quicumque vero clericus sive sæcularis sive regularis, cujuscumque ordinis, aut laicus cujuscumque status, dignitatis, gradus & conditionis, ad monialium monasteria accesserit, & cum earum aliqua, non impetrata, ut præscriptum est, colloquendi facultate, sermonem habuerit, graviter puniatur.

Hoc autem edicto, neque patres, neque fratres teneri volumus, quibus non impetrata illa colloquendi facultate, sed servatis ceteris regulis hac ipsa de re latis, cum filiabus & sororibus tantum colloqui, non tamen septa unquam ingredi licebit.

Nemini omnino, neque sacro, neque profano, neque mari, neque feminæ, liceat adire monasteria monialium docendi causa cantum, quem figuratum vocant.

In iis tamen monasteriis, in quibus non in exteriori ecclesia a sæcularibus, sed intus a monialibus organo sonatur, permittere poterit superior alicui viro, moribus & ætate ab episcopo probato, ut foris ad fenestellam collocutionis monialem organistriam tantum sonandi artem edoceat, si in eo studii genere plus proficere necesse habeat.

Hæc autem intus ad ipsam fenestellam discens commorabitur; cui semper assistent duæ ex iis, quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt.

Quæ contra fecerit, sive præfecta, sive alia velo privetur, aliisque præterea pœnis afficiatur, arbitratu superioris.

Organum autem in posterum ne constituatur, nisi locus, in quo apte locetur, superioris judicio ante probetur.

Prohibentur etiam moniales ipsæ intus, aut per alios foris sonare musicis instrumentis, præter organa & harpichordium, quo ars organo sonandi discitur.

Ne liceat monialibus depositi, aut custodiæ causa, in monasterio habere pecuniam, gemmas, vestes, aut ejus generis res ullas cujusvis personæ, nec vasa quidem florum, aut fruticum.

Quod si quæ in præsenti habeant, ut omnis incommodi causa tollatur, ad tres menses, quibus debent, ea restituant.

Contumacibus, aut negligentibus pœna sit; præfectis, officii: ceteris, veli spoliatio.

Moniales ne animi quidem relaxandi causa, sæcularium virili aut muliebri vestitu utantur, cum dedeceat Dei famulas vestes ab earum professione alienas induere. verum decoro semper servato omnium & temporum & actionum, permittente præfecta, honeste, & quemadmodum sacras Deo virgines decet, animum remittere licebit.

Moniales etiam, ne offulas, aut ceterã hujusmodi conficiant donandi gratia, prohibemus: propter temporis jacturam & sumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra decretum illud commiserit, vel permiserit, superioris arbitratu puniatur; maxime vero in præfectam animadvertatur.

Nulli moniali fas sit ad quemquam secreto literas scribere, præter superiorem & episcopum, si de aliqua gravi re esset admonendus.

Neque ad se missas literas aperire & legere, nisi præfecta prius eas coram vicaria legerit, aut se præsente legi jusserit.

Quæ contra hanc legem aut scripserit, aut acceperit literas, per duos menses e sua cella pedem non efferat: & singulis sextis feriis ita jejunare cogatur, ut tantum pane & aqua vescatur. Ac, si eæ literæ suspicionem aliquam criminis haberent, ea, ad quam scriptæ fuerunt, præter prædictam pœnam, sex menses & facultate loquendi ad fenestellam monialium collocutionis, & velo privetur.

Verum, ne præfecta falli possit, fictis ei literis ostensis, quæ aliæ sint ab acceptis, & ab illis, per quas responsum est; quæ rotæ præpositæ fuerint, omnes accipient literas, quæ ad monasterium pervenerint, easque statim ad præfectam afferent, a qua etiam literas, a monialibus scriptas, accipient clausas & obsignatas coram eadem ipsa. Quas deinceps nuntius externis tradent.

X.

De conversis.

Conversis minimum quadraginta annos natis & superiori probatis, facultas sit exeundi septis monasterii, propter negotia monasterio necessaria, permittente tamen præfecta, quotiescumque exeundum fuerit.

Cui etiam liberum sit eas, si ita videbitur, intra septa semper retinere. quod ut faciat, si modo possit; eam vehementer cohortamur.

Ad funera autem ne prodeant, nisi quę ordinis sint Mendicantium.

Exeuntes vero binæ prodeant; neque longius discedant altera ab altera, quam ut se invicem aspicere & audire possint.

Quibus, si ex urbe egredi contigerit, semper in eodem lecto somnum capiant.

Caveantque, ne in cujusquam famosę personæ domum introeant, etiamsi illa de monasterio benemerita fuerit.

Neve in domiciliis, ubi alię honestę mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clam perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus pœna sit carcer, aut etiam gravior, arbitratu superioris.

XI.

De puellis sæcularibus, quæ in monasteriis educantur.

Puellæ sæculares cujusvis generis, conditionis & ætatis, quę nunc in clausura monasterii, educationis,

Anno Christi 1565.

tionis, aliave causa commorantur, post annum; e monasterio exire cogantur, nisi omnibus iis prædictæ, quæ ad suscipiendam religionem, monasterii institutis, Tridentini concilii, & harum constitutionum decretis requiruntur, monachalem vestem sumere voluerint. Episcopis tamen facultas permittitur probabili de causa prorogandi tempus suo arbitratu, consentiente superiore regulari in iis monasteriis, quæ ei subjecta fuerint.

In posterum puellæ educationis causa in monasteria ne recipiantur sine licentia scripto permissa ab episcopo, ac superiore regulari, si ei subjectum fuerit monasterium, cui etiam prius accesserit scriptus metropolitani consensus.

Hæc autem licentia non concedatur puellis, quæ habeant a quibus regi & educari commode possint; aut iis quæ decimum annum non compleverint, aut majoribus quindecim annis.

Quæ semel exeunt e monasterio, amplius aut in illud, aut in ullum prætererea aliud admitti non possint, nisi cum moniales fieri voluerint.

Hujusmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non sericas, adhibeant. Nullo præterea exquisito ornamenti genere utantur; ne sint concinnatæ; neve habeant inaures, nec monilia; aut ejus generis inanes delicias.

Cum propinquis, aliisve externis ne colloquantur; nisi eisdem servatis, quæ supra de monialibus eo in genere decreta sunt.

Dormiant, cibum capiant, versenturque loco separato a monialibus, iis exceptis, quæ ipsis regendis & instituendis præpositæ sunt: cum nullaque moniali consuetudinem habeant, præterquam in ecclesia, cum missa, aut divina officia celebrantur.

Puellarum alimenti & educationis causa quotannis monasterio non minus solvatur triginta aureis; cujus pecuniæ dimidium in singulos sex menses repræsentetur. Quod si ea pecunia per ipsos sex menses non numerata fuerit, puellæ ad suos remittantur, quos magistratus monasterio omnino satisfacere cogant.

Quæcumque ex iis puellis monialis fieri voluerit, ad propinquos suos mittatur, aut ad eos, qui ipsius curam habent, apud quos saltem per mensem maneat, priusquam ab episcopo, aut ab ejus ministris examinetur; idque, ut facilius ac melius ejus libera voluntas exquiri & explorari possit.

Puellas vero domi suæ foris viventes, neque literas, neque ullam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad fenestellas quidem, aliave collocutionis loca: quod si id monialium præfecta quovis modo permiserit, semestri administrandi officio privetur.

XII.

De concionatoribus, confessoribus, visitatoribus & capellanis.

Qui monasteriis præsunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant, qui bis saltem in singulos menses ad cancellos collocutionis monialium, vel ad fenestellas ecclesiæ, Dei verbum prædicent, easque erudiant in omnibus, quæ ad Dei cultum, & sempiternam salutem consequendam pertinent.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus separatim colloqui; nisi eis a superiore monasterii licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confessores & ætate provecti & prudentes & Deum timentes, qui semel saltem in singulos menses audiant peccata monialium: eisque sacrosanctam eucharistiam administrent, quemadmodum sacrum Tridentinum concilium fieri debere censuit.

Anno Christi 1565. Sess. 25 c. 10. de regularibus.

Ne regularis peccata monialium possit audire, nisi prius a generali capitulo, aut sui ordinis generali, aut, eo absente, ab ipsius vicario generali probatus fuerit: cujus rei fidem fecerit episcopo ejus loci, ubi fuerit monasterium, aut ejus vicario.

Omnes monialium, & sæculares & regulares confessores, confecto biennio, aut ad summum triennio, mutentur, nisi justa aliqua, aut necessaria causa episcopo, aut ejus ordinis generali, si regularibus subjectum sit monasterium, postulare videatur ut illis tempus prorogetur.

Iidem monasterii septa ingredi non possint, nisi id eis a superiore aliqua de causa concessum fuerit: excepta causa administrandi sacramenta ægrotis monialibus, cum gravi & periculoso morbo laborant.

Quo tempore dum intra septa commorantur, eos duæ aut tres moniales, quæ ætate ceteris præstent, comitentur: Eædemque omnes prosequantur quicumque septa monasterii introierint, etiam superiores, ac visitatores, facta prius significatione sonitu minoris campanę monialibus se recipiendi. Quam consuetudinem nisi præfecta servarit, officio moveatur superioris arbitrio.

Confessores in monasteriorum locis, quos foresterias vocant, cibi capiendi causa ne morentur, nisi confessionis tempore.

Neque tum etiam ibi noctu cubent, nisi cum alicui ex monialium numero mors instaret, ut præsto esse possint administrandis sacramentis, & reliquis pietatis officiis; aut cum propinquum monasterio domicilium non habent: ut in multis monasteriis quæ sunt in diœcesi.

Nemini autem confessori sæculari aut regulari assidue habitare liceat foris in foresteriis, & ædibus monialium; aut earum sumptibus ibi vivere; nec, si in iis locis dormitur, quæ monasterium attingunt, fenestræ, aut rotæ sint: & si sunt, statim muro obstruantur; ut nihil a monialibus quod in eo loco agatur, aut dicatur, aspici aut audiri possit.

Clathri lamina, & linea tela fenestellulæ ejus loci, ubi moniales confitentur, ita compactæ cohæreant, ut removeri possint: & inde tantum audiri, aspici autem nullo modo possint.

Qui vero confessores in iis deliquerint, statim & officio priventur; & facultas tum adeundi illud monasterium, tum divina administrandi eis arbitrio superioris adimatur.

Eamdem pœnam subeant omnes regulares, & alii cujusvis generi clerici, qui cibum aut somnum capient in locis collocutionum, ac foresteriis monialium; aut munera alicui moniali, quæ secundo, arctiorive cognationis gradu conjuncta non sit, dederint, aut ab ea acceperint.

Superiores tamen, suo arbitratu, cum illis colloqui, & in foresteriis vesci & cubare possint, quo tempore visitant monasteria: si tamen ibi fratrum sui ordinis monasteria non habeant: quæ si sunt, apud eos diversari debent, neque graves esse monialibus.

Iidem pecuniam, munera, aut præmia a monialibus ne accipiant: quo illæ aperte intelligant in ejusmodi visitatione tantummodo ab eis consuli Dei glorię, & monialium saluti.

Liceat vero iis superioribus, qui premuntur inopia,

ANNO CHRISTI 1565.

inopia, sumptu monialium vivere, cum eas visitant, aut adeunt alia de causa quæ ad ipsarum utilitatem spectet.

Regularibus, qui fratres sint monialium, permissu superiorum, quemadmodum supra dictum est, semel in singulos annos cum sororibus monialibus tantum colloqui liceat, idque præsentibus iis quæ collocutioni præpositæ sunt. Quod si illi aliquos secum adduxerint, ii cum monialibus omnino ne colloquantur, proposita ea pœna, quæ superius colloquentibus sine licentia est constituta.

Socii confessorum regularium sint ætate provecti, & superiori suo probati, neque cum ulla moniali colloqui possint, nisi cum præfecta, & rotæ aut foresteriæ præposita, si quid opus sit confessoribus tum cum peccata audiunt, ejusdem pœnæ periculo.

Ibidem. Præterea superiores ex decreto sacri Tridentini concilii quotannis idoneum confessorem extraordinarium monialibus sibi subjectis exhibeant. cui curent, ut universæ confiteantur; ut quæ hujusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animi morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possint, ac diaboli laqueos evadere, una cum reliquis confessori novo sua peccata confitendo.

Sacerdotes, qui in monialium ecclesiis publicis rem divinam facturi sunt, bene audiant, & bonis moribus sint: & ab eo etiam approbati qui monasterio præsidet.

Ex quibus, qui a monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed a superiore, aut ejus jussu a confessore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto concessa sit cum monialibus ne colloquantur: nisi cum iis, quæ sacristiæ præsunt; quibuscum ad rotam ecclesiæ, quambrevissime loquantur de his tantummodo rebus, quę ad missæ sacrificium sint necessariæ.

Ne magnifici & sumptuosi apparatus fiant, cum dies festus ecclesiæ monialium celebratur: sed pii ac modesti, & qui religionem, non inanem aliquam speciem, præ se ferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quodvis musicum instrumentum adhibentes.

Præfecta monialium neminem ad monasterii famulatum & procurationem admittat, cujus ætas & mores earum superiori probati non sint.

Ejusdem etiam superioris sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inserviunt. Quo in numero medici, tonsores, furno aut pistrino pręposìti, ceterique omnes intelligantur, quibus in monialium septa introeundum sit.

Qui monasterii res procurant, quotannis suæ administrationis rationem reddant iis quos diximus; & ad duos menses bonis prædibus caveant cancellariis episcoporum, se fideliter rationem reddituros suę administrationis. Quod si facere neglexerint, officio privati censeantur.

In parochialibus ecclesiis, quæ monialium monasteriis annexæ sunt, perpetui vicarii, ex formula Tridentini concilii præscripta, ab episcopis constituantur.

XIII.

De propria regula, & constitutionibus his assidue legendis.

Quia moniales, quæ professæ sunt, non solum Dei, & sanctæ ecclesiæ pręcepta, quæ Christianis omnibus præscripta sunt; sed etiam suæ regulæ, & ordinis leges, & instituta servare debent; operæ precium erit, illis suæ vocationis & professionis debitum officium in memoriam quamsæpissime revocare.

Ideo in virtute sanctæ obedientię pręcipimus, ut in singulis monasteriis ab aliqua moniali, ceteris professis audientibus, quotidie legatur saltem caput unum constitutionum regulæ, aut ordinis cui adstrictæ sunt,

Cujus lectionis initium fiat a primo, & ita procedatur ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur: ut eodem ordine ac progressione servata, nunquam sacræ hujus exercitationis usus intermittatur. Præterea has etiam constitutiones frequenter legi jubemus, ut hac crebra salutarium præceptorum commemoratione moniales in obeundo suo munere diligentiores evadant. Qua in re pręfectam monemus, ut ceteras ad summam legum observationem non minus exemplo suo invitet, quam auctoritate compellat.

Denique præcipitur omnibus monialium confessoribus, ut his universis semel legant & explicent omnia hæc decreta: quæ in vulgarem sermonem conversa ad communem provinciæ utilitatem primo quoque tempore curabimus edenda, eaque ut omnino, quemadmodum debent, servent, vehementer cohortentur.

Quę moniales arctioribus constitutionum regulæque vinculis adstrictæ vivunt, non hic est animi nostri sensus, ut ab illis susceptæ vitæ institutis discedant, sed una cum iis hæc quoque decreta ab illis servari jubemus.

XIV.

De Iudæis.

Vt, quantum possumus, Iudæis corrumpendi Christianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi occasionem adimamus, ipsosque ad viam salutis traducere studentes, ex sacrorum etiam canonum decretis edicimus;

Vt Iudæi semper, & quocumque iter faciant, viri pileum seu birretum crocei coloris; mulieres impositum reliquo capitis integumento pannum ejusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad convivia, nuptias, vel dies festos, & synagogas Iudæorum accedant, aut cum eis ludant, vel, quod detestabilius est, choreas cum Iudæis agant.

Ne Iudæis Christiani in famulatu esse possint.

Ne Christiani, si in diem vel horam Iudæis operas suas locaverint, apud illos cibum capiant.

Ne Christianæ mulieres, Iudæorum nutrices, in eorum domibus esse ullo pacto possint. Ne vero extra eorum domos, nisi cum necessitas, ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Iudæos medendi causa ad se accersant.

Ne in conjungendis inter se matrimoniis eorum opera utantur.

Ne Christianæ mulieres Iudæos fuci, pigmentorum, aut ornandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Iudæis locari, vasa, vestes, aliave sacra, vel ad usum ecclesiæ destinata, vendi, aut pignori dari ne liceat.

Ne in ædibus, quæ ecclesiis vicinę sint Iudæi habitent. Et si qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migrare cogantur.

Ne

Ne Christiani cum Iudæis in diebus festis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante pascha diebus Iudæi in publicum prodeant; neque quidquam palam vel secreto in contemptionem Christianæ religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Christianos pertinere aliquo modo possit, Iudæi obtineant.

Hæc, & reliqua, quæ de Christianorum cum Iudęis consuetudine sacris canonibus constituuntur, curent episcopi, & principes, ac magistratus, pro suæ quisque auctoritatis munere, pœnis contra Christianos, & Iudæos acrioribus constitutis, ut inviolate serventur.

Vehementer etiam a principibus petimus, ut in singulis civitatibus certum locum constituant, ubi Iudæi separatim a Christianis habitatum conveniant. Et, si quas proprias ædes Iudæi in civitate habent, intra sex menses eas vere, non autem simulato contractu, Christianis vendi jubeant.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere debebunt; ut Iudæi in quibusvis contractibus, & negotiis, quæ cum Christianis habuerint, in libris suis conscribendis, literis, & lingua vulgari nostra, non autem sermone aut characteribus Hebræis utantur. Si secus fecerint, severe puniantur: nullumque inde jus eis esse possit agendi, vel excipiendi.

Omni denique diligentia illos in eo eniti æquum erit, ut fraudulentam & insidiosam Iudæorum cum Christianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem avaritiam comprimant & coerceant.

Monemus vero episcopos, ut ab hominibus piis, ac peritis linguę Hebraicæ & rituum Iudæorum, vel, si hujusmodi non reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris curent, fidem ac doctrinam Christianam Iudæis prędicandam.

Ad eas conciones Iudæi omnes jussi conveniant; sed pueri, ac puellę seorsum a parentibus atque aliis majoribus natu concionatorem audiant: qui ipsos familiariter instituat, & interrogantibus benigne satisfaciat.

In quo signum aliquod conversionis cognitum fuerit, is ab aliis separetur, & in domum aliquam catechumenorum ad id paratam, deducatur; ubi diligentius omnia, quæ scire Christianum oportet, doceatur.

Catechumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instructi, & examinati fuerint, præsertim si grandiores sint.

Baptizati curæ alicujus probi viri, saltem per annum committantur, qui vitam illorum his rationibus regat ac moderetur;

Vt diebus festis missam, conciones, ac vesperas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere possint, utantur.

Ne cum Iudæis ullam omnino consuetudinem habeant.

Neve cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet episcopus, ut Iudæus, qui ad fidem se converterit, omnia bona sua habeat: ac si filius familias sit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars, ei jure debita, a patre etiam vivente detur. vel si mulier fuerit, ei dos a marito restituatur, vel a patre constituatur unde ali possit, ex præscripto constitutionis "Pauli III. summi pontificis: præsertim in

die 21 ... 42.

A iis, quæ ille statuit de iis facultatibus, quæ ex usuris comparatæ sunt.

XV.

De pœnis, & aliis quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

Quibus pœnis, nostris in hac provinciali synodo decretis, delicta coercemus, nihil de illis animadversionibus derogamus, quas veteres canones, & sacrum Tridentinum concilium in eadem peccata constituerant. Quare negligentes, vel contumaces, & illis, & aliis pœnis puniendos decernimus.

B Quotiescumque delicti causa clerici mulctandi sunt, quæ ab iliis exigenda erit pecunia, nullo modo ad episcopum perveniat, in ejusve commoda quavis ratione convertatur: sed idem episcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non superet, assignata delatori, reliquam piis operibus, aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. Quam pecuniam si qui piorum locorum, aut operum administratores intra mensem ab eo die, quo solvi debet, numerandam non exegerint; ea seminario jam nunc adjudicata intelligatur. Notarius autem, qui attributionis instrumenta confecerit, triduo ea de re loca pia, C quorum intererit, admoneat. alioqui eis sua pecunia satisfaciat.

Mulctas vero, quæ ob delicta ecclesiastica vel mixti fori, laicis, a judicibus ecclesiasticis irrogabuntur, ad hunc modum dividi volumus;

Vt tertia parte piis locis, aut operibus, eadem qua supra diximus conditione addicta, tertia ad fiscum principum sæcularium pertineat: reliquum accusatori detur.

Quibus vero tum clericis tum laicis pecuniæ mulcta imponenda fuerit, si sint solvendo, ne eis pœnam remittant episcopi, nisi gravi de causa. Quod judicium eorum conscientiæ periculo sit: sin inopes sint, pecuniam aliqua alia salutari pœna commutent, quæ ejus generis sit, ut peccatorum vulnera contrariis remediis curentur.

Quidquid consensus, approbationis, sententiæ, D vel alio hujusmodi nomine, episcopi ex facultate, in hac synodo eis permissa, concesserint, & ab ipsis, & ab eorum quibusvis ministris, gratis omnino detur.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac sacra synodo editis, habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios exequi posse volumus: nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant: aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sunt.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum, ulla difficultas orta fuerit, ejus, & omnium quæ ipsis decretis continentur, E interpretationem, & explicationem metropolitano reservamus: salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quidquid de sacramentorum administratione, missæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac synodo decrevimus, id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto proprios ritus, ac ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueverunt, in iis quæ ejus institutis ritibus & ceremoniis expresse adversantur, pertinere volumus. Ceteris vero, & Mediolanensis ecclesia, & quę ejusdem ritibus utuntur, ęque teneantur,

atque

atque aliæ, quæ in provincia nostra sunt, ecclesiæ.

Episcopi, duobus adhibitis de capitulo illius ecclesiæ, cujus res agitur, quorum alter suo, alter capituli judicio deligatur, statuta, constitutiones, privilegia & indulta ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum recognoscentes, accurate videant, an in illis quidquam sit, quod ab ipsis sacri concilii Tridentini decretis sit alienum, ad quorum præscriptum omnia, & ex constitutione sanctissimi domini nostri" Pii IV. & ex eodem concilio corrigant & emendent. Quod si episcopo, & canonicis aliqua de iis acciderit dubitatio, ad metropolitanum referant: qui a summo Romano pontifice explicationem eorum postulet, quæ difficultatem habere videbuntur.

"edita 7. Calend. Feb. 1563.

Ut nemini eorum, quæ in hac sancta synodo decreta sunt, ignorantiam excusare liceat; edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Iubebunt præterea singuli episcopi, si eis expedire videbitur, ea omnia, suę quoque cathedralis ecclesiæ valvis affigi; & in proxima sua diœcesana synodo legi ac recitari: quo studiosius eorum præcepta omnium animis inculcentur.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has constitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuo asservent. Episcopi singulis quatuor anni temporibus, si id opportunum censuerint, legi jubeant coram se & canonicis ecclesiæ cathedralis & collegiatarum omnia ea, quæ de vita & honestate clericorum, deque divinorum officiorum celebratione in hac nostra provinciali synodo statuta fuerunt: ut ea crebro repetita, facilius in mores inducantur.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod quæ pro communi provinciæ tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sint: quodque ejusdem beneficio principes universæ provinciæ ii obtigerunt, a quibus omnem opem auctoritatem, & auxilium in eis exequendis, quæ sancita sunt, jure optimo sperare & expectare liceat. Quod ut ex animo, ac summo studio præstent, pro nostri officii munere eos vehementer hortamur, & per viscera domini nostri Iesu Christi obsecramus.

Ex præcepto sacri Tridentini concilii collegimus & cognovimus abusus omnes, qui in indulgentias ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut quavis causa in provincia Mediolanensi irrepserunt; ut metropolitanus de iis, ex sententia synodi, ad summum Romanum pontificem referat; cujus auctoritate & prudentia constitutis iis, quæ huic provinciæ nostræ expedire videbuntur, fideles salutarem indulgentiarum fructum pie & sancte percipiant.

Actum est diligenter a nobis ex præscripto sacri Tridentini concilii, quæ ratio iniri posset, ut aliquæ ecclesiæ cathedrales provinciæ nostræ Mediolanensis, quarum sunt tenues fructus, ita novis proventibus augerentur, ut & ad illarum necessitatem & ad episcopalem dignitatem satis essent. Eam autem rationem nomine synodi metropolitanus ad sanctissimum dominum nostrum referat. Qui cognita rei necessitate, pro sua prudentia & pietate, & episcopis & ecclesiis consulere poterit,

A

Quia multa a summo Romano pontifice & publicæ totius provincię Mediolanensis & privatę singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt; decernimus, ut quidquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

Omnia & singula, quæ in hac sacra synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistrę, semper emendanda & corrigenda subjicimus. Laus Deo.

B

CAROL. BORROMÆUS MISERATIONE divina sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, archiepiscopus Mediolani, provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

QUANTUM mihi onus imponeret archiepiscopalis officii ratio, cogendi provincialem synodum, quo die ex gravissimo sancti Tridentini concilii decreto recognovi, mature ut id munus exequi possem vehementer elaboravi, quod & nostrę testantur literæ, quibus provinciæ episcopos evocamus; & sciunt graves atque ornati viri, qui nostris ea in re studiis & actionibus interfuerunt. Itaq; cum primum mihi licuit, Mediolanum veni, quo provincialibus episcopis convocatis, cognitisque ab eisdem iis rebus, quæ in singulis civitatibus, ac diœcesibus correctionis aut moderationis indigerent, in synodo de ipsorum episcoporum consilio atque consensu ea statuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum vitæ & officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Synodo dimissa cum a Pio IV. pontifice maximo Romam revocarer, ne in ipso quidem itinere mihi quidquam majori curæ fuit, quam ut ea decreta provinciæ, ut spero, salutaria, primo quoque tempore pervulgarem. Quam in cogitationem toto animo incumbentem me & ipsius Pii pontificis avunculi mei mox consecuta mors, & deinceps interregni & pontificiorum comitiorum occupatio, non jam a studio illa in lucem proferendi, quod, & si gravioribus curis maxime distinebar, tamen dimittere non poteram; sed ab eorum editione retardavit: Sed bene, quod quemadmodum Deum assidue precatus sum, & ut ita fieret pro mea parte contendi, brevi ipsius Dei benignitate singulari Pius V. pontifex maximus est renuntiatus. qui pro summa sua cura ac solicitudine religionis salutisque animarum, mihi & facile concessit, ut reviserem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflammatum studium meum edendi has constitutiones provinciæ nostræ fidelibus pia sane cohortatione magis etiam incendit; & ut eæ ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis non tenerentur, literis suis apostolicam iuterposuit auctoritatem. Damus igitur vobis quæ ex præscripto Tridentini concilii ad moderandos mores, corrigendos excessus in provinciali synodo decreta sunt; eaque non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum & incommodorum. Rogamus vero omnes, & per viscera misericordiæ Christi domini obsecra-

C

D

E

Anno Christi 1569.

obsecramus, ut has constitutiones, quanto maximo potestis amore & pietate amplectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sententiam, rationemque accommodetis. Imo vero, si quod nostrum esse potest, habito, &, ubi primum facultas fuit, edito hoc provinciali concilio, meritum id mihi, & piis ipsis ac prudentibus patribus, quibus consentientibus & adjuvantibus hęc actá sunt, præripite, tanto enim major commendatio est eorum qui colunt, quam qui tulerunt leges; quanto est obedientia officii præceptione præstantior. Ceteris vero etiam hominibus vestra, vel morum mutatione vel innocentia, ac pietatis perseverantia prælucete; ut isto exemplo ad virtutis & officii cultum reliquæ etiam provinciæ incitentur. Nobis enim & in his decretis nihil propositum fuit, nisi Dei gloria & vestra salus; sic nihil optatius esse potest, quam, ut ita decreta serventur; ut pœnis, quæ delinquentibus propositæ sunt, nullus locus relinquatur: magisque in agendo vestra religio ac probitas, qua una vel maxima voluptate noster compensabitur labor, quam nostra in decernendo diligentia commendetur. Valete in domino.

Anno Christi 1569.

CONCILIUM MEDIOLANENSE II.

PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctę Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXIX. Pio V. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI II.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

Quos cælestis sapientia pastores & esse & dici voluit, eorum tanta, tamque gravis, atque adeo sancta solicitudo esse debet, ut in iis, quæ ad castissimum Dei cultum, ad ecclesiæ auctoritatem ac dignitatem, & ad cleri, populique disciplinam non conservandam solum, sed augendam etiam pertinent, non voluntas, non diligentia, non pietas denique illorum ullo loco desideretur. Cum igitur ad morum emendationem & ad Christianæ pietatis restitutionem, amplificationemque Tridentini patres, duce Spiritu sancto, optimorum consiliorum auctore, veterem illam rationem aliis conciliis decretam, renovandam statuerint, ut tertio quoque anno provincialis synodus celebretur; tertiusque is annus jam abierit, quo primam Mediolani synodum ejusmodi habuerimus; & propterea nos qui Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopalem hanc curam gerimus, pro ea quam populis fidei nostræ commissis debemus sancta solicitudine, voluimus iterum provinciæ nostræ episcopos, literis unicuique illorum scriptis, in metropolitanam nostram Mediolanensem ecclesiam ad concilium evocare, hujusque inchoandi diem certum præscribere, nempe qui erit 24. Aprilis proxime sequentis. Ut autem ceteris omnibus, atque singulis, qui possunt, debentve jure, aut consuetudine, aut privilegio eidem interesse, pervulgata sit ac nota hujus nostri concilii indictio, neve cuiquam vel rei

A ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse, dicere liceat, iis ipsis universis ac singulis, tum ceteris, qui sua interesse quavis ratione putarint; tum illis etiam, qui liberi sint, atque exempti, quique nullius diœcesis intra provinciæ nostræ fines continentur, hoc edicto publice proposito, illud idem significamus, indicimus, ac denuntiamus; jubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in concilium convenire ad constitutam eam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Monemus præterea, ac per viscera Iesu Christi domini hortamur omnes provinciæ nostræ fideles, B ut assiduis precibus, reliquisque Christianæ pietatis officiis a Deo misericordiarum, & patre totius consolationis, nobis negotium tam salutare tractantibus auxilium implorent, quo facilius nos, ejus ope adjuti, in conspectu animi habentes exemplum gravissimæ & sanctissimæ disciplinæ, quæcumque ad eam restituendam accommodata necessariaq; sunt, ea sine ullis hęsitationibus decernamus, tum ad Dei ipsius gloriam, tum ad eorum qui in nostra fide, curaque conquiescunt, salutem. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi & nostro signo muniri, tum cancellarii nostri manu signatum, in vulgus publice proponi voluimus. Datum Mediolani die 16. Martii C anno 1569.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio II.

Etsi quod, duce Spiritu sancto, a Tridentinis patribus decretum est, ut tertio quoque anno provinciales synodi habeantur, hæc causa, patres reverendissimi, satis explorata est, & ea quidem justissima quamobrem jam tribus post primum nostrum congressum annis huc iterum convenerimus: tamen si quis rem ipsam attente intuetur, facile D animadvertet, hoc iterati concilii officium non solum Tridentino jussui debitum, verum etiam & temporum conditioni, & pastorali nostro muneri, & initiis quæ proximo superiori concilio jecimus, consequens ac plane necessarium. Iam cognoscitis, jam scitis qua in perturbatione reipublicæ Christianæ status versetur; quam funestæ hæreseon faces in finitimis provinciis jam diu excitatæ, quam turbulenti inde in Gallia motus, quam multæ strages, quot pugnæ editę sint. Quid? quot templa vel augustissima diruta, delubra religiosissimis imaginibus & signis & ornamentis spoliata, vasa sacra erepta, reliquiæ sanctorum dissipatæ, sacerdotes & religiosi viri interfecti, sacræ virgines injuriosius tractatæ, divina polluta, omnia denique prostrata jaE cent. Quousque tandem irasceris domine? quousque tandem vineam quam plantavit dextera tua, & populum Christi Iesu Filii tui sanguine expiatum, videbimus ita crudeliter, ita fœde diripi, vastari, dissipari? quousque cibabis nos pane lacrymarum, potum dabis nobis in lacrymis, & in mensura: Hæc autem mala, quæ pestifera sunt, quæ perniciosa, etsi a nobis interjecto quodam spatio abesse videntur, ita tamen undique nos circumstant, & in foribus ipsis prope adsunt, ut in singulas horas, vel momenta potius timendum sit, ne hæc aquarum vis in hanc provinciam erumpat, totamque fluctibus suis evertat, nisi Dei ope, & pastorum summa vigilantia occurratur. Verum alia incommoda sunt, & ea quidem

ANNO CHRISTI 1569.

non levia, quæ cum in visceribus provinciæ nostræ hæreant, nos valde admodum commovere debent. Nam etsi superiori nostro conventu multa auctore Deo decrevimus, multaque post pastoralibus nostris vigiliis egimus, ut bene constituendæ hujus provinciæ signum aliquod sustulisse videamur: tamen multi adhuc sunt inveterati morum errores, & alia item, quæ a nobis cum emendationem plane desiderent, in iis corrigendis nostræ curæ ac solicitudines hoc tempore evigilare debent. Ea est enim horum temporum conditio, ut homines alii mundi potius quam Dei amatores, animum iis rebus adjungant, quæ ad divitiarum in primis & carnis solicitudinem curamque spectant; alios vero aliis illecebris, aliis fallaciis quasi vinculis quibusdam irretitos teneat perpetuus ille humani generis hostis, B qui tamquam leo rugiens, mortales circumit quærens quem devoret. Si denique provinciam universam lustramus, omnia ad carnis occasionem, reclamante apostolo, traducta in eo statu esse cernimus, ut adumbrata quædam, non solida illa veraque pietatis Christianæ species retineri videatur. Hæc mala quidem intestina cum sint, etsi illis quibus finitimas provincias afflictas diximus genere inferiora, ejusmodi tamen sunt, ex quibus cum argumenti cujusdam species, vulgi judicio, hæreticis subministrari videtur ad tuendos suos errores: tum etiam id, quod Deus avertat, fieri facile posset, ut hominibus nostris, si in conscientiæ pravo habitu eos obsordescere patiemur, quasi fores aperirentur, aditusque pateficeret ad nefariam hæreseon labem. Idque C cum ex multis aliis, peneq; innumerabilibus exemplis, tum ex hoc uno potissimum cognosci licet, quod populus Israeliticus cum in conviviis & comessationibus, vivendique licentia versaretur, impura conscientia inquinatus, proclivius quidem delapsus est ad perniciosissimum idolorum morbum. hoc ipsum apostolus Paulus cum animadvertisset, Timotheum discipulum propterea illis verbis admonuit: *Conscientiam bonam habe, quam multi repellentes in fide naufragaverunt.* Vnde tandem, patres, tot veteres hæreses, quæ olim restinctæ in hæc tempora inciderunt, nisi ex depravatis contaminatisque gentium moribus? Vt enim vetus aliquis morbus recrudescit, si recenti vel levissimo malo corpus afficitur, sic hæreseon pestem, quibus jam D ecclesia variis temporibus vexata est, antiquorum patrum virtutibus, tamquam salutaribus remediis, olim compressam, nostrorum temporum corruptela quasi veterem morbum iterum ingravescere videmus. In hoc igitur rerum discrimine videte quanta nobis, qui Christiani exercitus antesignani, & animarum medici sumus, necessitas imposita esset, ut concilium iniremus, quo plures & ad propulsanda pericula, & sananda vulnera in unum, Spiritu sancto duce, convenientes, a Deo misericordiarum & patre consolationis auxilium facilius implorare-E mus; tum etiam quo cautius res multorum judicio, & constitutæ essent, eo promptiori animo, propensiorique ad obediendum voluntate, ab iis susciperentur, quorum saluti maxime consulere debemus. Hoc nostrum munus est, hoc nostrum officium, patres. Etenim si in episcopalis dignitatis excelsa sede collocati sumus, tamquam e specula quadam pericula prospicere, eaque propellere nos oportet, si quæ iis imminent, qui in nostra fide nostraque cura conquiescunt: si parentes item filiorum incolumitati paternam curam adhibere: si pastores ab ovibus quas sacrosancta sua morte Iesus Christus ex inferi faucibus atque ore eripuit, nunquam oculos dejicere; & si quæ impura vitiorum labe extabescunt,

1. Tim. 1.

A salis acrimonia sanare: si quæ denique in morum tenebris aberrantes sunt, iis prælucere debemus. Nam ut summus ille rerum opifex principio cum cælum, quod intuemur, effecit, stellarum multitudine ornavit, quæ solis splendore illustratæ, in nocte super terram lucerent; sic in spirituali hujus sæculi renovatione, posuit in ecclesia, tamquam in quodam cæli firmamento prophetas & apostolos, pastores & doctores, qui quasi stellæ, sempiterni illius Solis Christi domini lumine illustrati, huic tenebricosi sæculi caligini præessent, & ab humanis mentibus tenebras depellerent quodam illustris sanctæque disciplinæ splendore. Hos igitur, quos cælestis sapientia pastores esse, & in apostolorum tamquam in parentum locum succedere voluit; *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii,* inquit propheta; quid est cur eos parentes, eos duces, eos magistros non imitemur? Illi in constituenda nascente tunc Christiana republica, maximisque rerum difficultatibus, hac conciliorum ratione usi, cum confusam illam errorumq; tenebris implicitam mundi faciem euangelicæ disciplinæ lumine illustrarint, tum ad eam restituendam exemplum nobis præbuerunt, ut in tanta scilicet rerum perturbatione, & in hac tetra peccatorum caligine nos, qui eorum locum tenemus, osque domini sumus, & e quorum labiis, tamquam ab angelis domini exercituum, populi legem requirunt; a fonte lucis Spiritu sancto, in cujus nomine hodierno die congressi sumus, salutares vitæ leges haurientes, doceamus provinciæ nostræ homines ambulare ut filios lucis, & afferre fructus lucis in omni justitia & bonitate, & veritate; probantes quid sit beneplacitum Deo, nec communicantes operibus infructuosis tenebrarum. Nec vero existimemus, patres, muneris nostri partes omnino expletas a nobis esse in iis quæ tribus ante annis hoc ipso in loco multa constituimus: quoniam si rem omnem ita spectamus, quemadmodum sane debemus, opus ministerii nostri inchoasse quidem, sed perfecisse certe non videbimur. At vero est cur expleamus; ita rerum status postulat, ita sæpe multis locis unumquemque nostrum apostolus monet: *Vide, inquit, ut ministerium, quod in domino accepisti, expleas: dedit enim pastores & doctores in consummationem sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi.* Ergo si ad consummationem, & ad perfectam quamdam sanctitatis disciplinam tota ministerii nostri ratio spectat; inanes profecto conatus nostri, frustraque suscepti essent labores, jactis primum illis fundamentis, nisi reliqua quæ ad ædificii extructionem & consummationem desunt, perfici contendamus omni summo studio. Nam quo tempore huc primo in concilium convenimus, populis nostris, tamquam parvulis aut certe infirmioribus, si præter lac escam dedimus, at solidiorem cibum tum præbere vix potuimus; idque Christo domino magistro, qui multa cum haberet, quæ apostolis diceret, non omnia tamen uno tempore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc sane essent minus idonei. Et quemadmodum is longo temporis progressu, tum excitatis sanctorum patrum mentibus, tum sacrosanctis habitis conciliis, ecclesiam suam doctrinæ splendore in dies magis atq; magis illustrare voluit, cum vel momento temporis id ipsum præstare potuisset: sic nobis qui matrem ecclesiam colimus, atque observamus illud ab ejus benignitate sperandum est, ut & nunc & in posterum, prout temporum ratio requiret, ea patefaciat atq; aperiat, quæcumque superioris nostri concilii temporibus non opportuna ipsius Dei Spiritus nobis nō suggessit, ut illa fidelibus nostris tunc traderemus.

Psal. 44.

Ephes. 4.

ANNO CHRISTI 1569.

deremus. Illud præterea accedit quod quemadmodum agricolis usu sæpe venit, ut postquam semel agrum bene coluerint, eumque a rubis inutilibusque herbis purgarint, vites putarint, & arbores interlucarint, nisi crebro eamdem culturam adhibuerint, ager, qui illorum studio enituit, horridus, incultusque fiat; sic fideles, qui agricultura Dei sunt, ubi nostris vigiliis ac studiis, quæ superiori concilio adhibuimus, ad aliquem nitorem adducti sunt, nisi sæpius ad ea, quæ post succreverunt, amputanda redeamus, facile ille pristinus cultus temporis progressu horrescit: tum si quæ etiam depravata consuetudo diuturnitate fulcitur, ita alte radices agit, ut velut hedera late sese diffundens, sæpe B vix aut ne vix quidem evelli queat. Itaque cum in perpetua quadam agri dominici colendi ratione nostrum munus pene totum positum esse debeat, diligentes agricolas unicuique nostrum imitandos Deus apud Ieremiam proponit his verbis: *Ecce constitui te super gentes, super regna, ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* (Cap. I.) Quod si fortasse pauca erunt quæ nostris aliis constitutionibus addi oportere videbuntur, utilitas tamen non parva neque exiguus fructus ex hoc ipso concilio existet, si nos superiora decreta in conspectu quasi in speculo quodam habentes, contemplabimur, si quæ vel nostra, qui jussimus, vel aliorum, quibus jussum est, culpa contracta est in illis exequendis; aut si quæ sunt, quę certis quibusdam C causis nec per nos, nec vero per illos præstari adhuc licuit: hocque pacto, tum si quid culpæ admissum est, quoniam officio nostro ante defunimus, id sedulo emendemus, tum difficultatum ratione hoc ipso in loco agitata & diligenter explicata, adhibeamus quæ opportuna erunt remedia. Habetis igitur, patres reverendissimi, causas, quare huc iterum convenimus, tum etiam intelligitis, quam gravis rerum tractatio nobis proposita sit, quæ tota ad sananda hujus provinciæ vulnera, ad pericula animarum propulsanda, ad disjiciendas morum tenebras, ad agri denique dominici cultum pertinet. Idque plane omne, quantum in nobis est, ita præstare debemus, ut primum quæ semel per nos decreta sunt, ea nos quo maximo possumus, & quo certe debemus studio, exequi contendamus: deinde si omni pietate, certaque animi delibera- D tione in hoc ipso conventu supplere studeamus quæcumque superioris concilii decretis desunt, ad restituendum illum prope deflorescentis Christianæ pietatis cultum; post si qua vitiorum zizania tribus ab hinc annis subdolus ille operarius satanas in hac provincia consevit, operam demus, ut eorum stirpes studiis nostris omnino convellamus. Iam hic duce Spiritu sancto adsumus, reverendissimi patres, ut provinciale nostrum concilium iterum celebremus; in qua muneris tractatione pro rei gravitate animo menteque reputemus, quæ nobis potissimum proposita esse debeant. Ac primum quidem perspicuum est, quam turpe, quam dete- E stabile sit in eo quod Christi legatione fungimur, Deique ministri sumus, si non Christum ipsum, non quæ Dei sunt, sed quæ nostra quæramus: Oportet igitur nos depositis cupiditatum nostrarum perturbationibus, oculisque mentis in cælum conjectis, non utilitates nostras, non commoda, non hominum honores spectemus, non rebus nostris, non popularibus studiis, non laudi, non gloriæ nostræ, sed Christo serviamus, cui omnem honorem debemus. Neque enim est cur aut nobis ipsis aut hominibus placeamus; siquidem quis

A inde fructus, si nos ipsos amantes, animæ nostræ jacturam faciamus? ecquæ utilitas nobis existet, si iram Dei in nos concitantes, hominum benevolentiam populari quadam indulgentia concilie- mus? Audiamus Paulum clamantem: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem.* (Galat. I.) *Dissipat autem Deus ossa eorum, qui hominibus placent,* inquit propheta. (Psalm. 52.) Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, consilia, cogitationes, studia & actiones nostras dirigamus. Deinde hic eo animo eaque mente adesse debemus, ut non coacti, sed sponte, liberaque voluntate, non, ut in plerisque actionibus fieri solet, aut consuetudine, B aut quadam officii specie, nec ficte, nec simulate, sed vera solidaque rerum agendarum deliberatione rem omnem tractemus, ita ut non adumbratam quamdam sed expressam illam disciplinæ Christianæ formam afflante Spiritu sancto decretis nostris restituere curemus, quam nascente ecclesia instituit vivus sermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quaque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Nam si vitiorum semina non funditus tollere studemus, sed satis id esse putamus, ut externa quædam tantum, quæ oculis offensionem in vulgus præbent, quasi levi manu emendemus; id nobis eveniet quod agricolis, qui dum C herbas inutiles radicitus evellere negligunt, quæque solum e terra extant amputant, ne agrum quidem a stirpibus noxiis purgant, sed etiam quod plane nolunt, id sane efficiunt, ut uberiores paucis post diebus emanent. Nec vero est cur a muneris nostri ratione deterreamur, vel quia his pastoralibus nostris studiis actionibusque animos eorum exulcerari videamus, qui filii sunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus quasi ficus foliis deformes, pravique mores contegi solent, voces audiantur. Non ferunt hæc tempora veterum canonum severitatem: sic jamdiu viximus, sic vixerunt, ita egerunt qui ætate antecesserunt; vitæ institutum nihil est quod mutemus. At nos hæc, atque adeo alia ejusmodi contemnamus, proponamusque nobis ob oculos libertatem illam spiritus, & virtutem, qua armati patres nostri apo- D stoli, qua muniti martyres, qua instructi nostri ordinis sanctissimi homines, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius hujus ecclesiæ antistes, qua affecti alii religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus, quasi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commissi salute, forti, constantique animo adhibuerunt illam quasi censoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti nos quoque apostolica illa constantia & euangelica virtute, qua una nihil est in ecclesiasticis pastoribus illustrius, nihil magis necessarium, E sine metu, & constanter certe agamus, atque adeo perficiamus quod euangelium docet, quod Christus jubet, quod ratio præcipit, quod gregis salus, quod ecclesiæ auctoritas dignitasque postulat. Nam si contra a nobis fiet, in formidoloso illo Dei judicio, cum animarum quæ in fidem & curationem nobis traditę sunt rationem reddemus, tum aliorum nos accusantium vociferationes, & irati judicis, nos item acerbe objurgantis, eas voces audiemus; Si speculatores eratis, cur cæci? si pastores, cur gregem vobis commissum errare permisistis? si sal terræ, quonam modo evanuistis? si lux eratis,

cratis cur sedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxistis? si apostoli, cur apostolica virtute non usi, cuncta egistis ad hominum oculos? si os domini, cur muti? si vos huic oneri impares esse sentiebatis, cur tam ambitiosi? si pares, cur ita desides, ita negligentes? nihil vos prophetarum voces, nihil evangelii leges, nihil apostolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil ecclesiæ labentis status, nihil hic formidolosus judicii dies, nihil præmia, nihil supplicia, æternique cruciatus moverunt? Has horribiles irati judicis voces nobiscum, patres, animo menteque reputemus, ut iis, atque adeo aliis excitati in hac sacrosancta tam gravium rerum tractatione non remisse, non leniter, non timide, non negligenter, non dissimulanter, sed sincere, & constanti sanctaque solicitudine, Deum solum spectantes, quod in nostro officio nostroque munere positum est agamus & perficiamus, duce Spiritu sancto, omnium actionum, & consiliorum moderatore. Cui gloria sit & honos sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE S. ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus, sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani de consilio & assensu reverendissimorum patrum, coepiscoporum nostrorum, in provinciali nostro concilio Mediolanensi secundo, hæc, quæ sequuntur, constituimus ac decernimus.

TITVLVS I.

QVÆ AD FIDEM TVENDAM, sacramenta ministranda, & alia pastoralia munera pertinent.

Decretum I.

EPISCOPVS, edicto quotannis publice proposito, omnes & singulos suæ diœcesis homines, etiam quavis dignitate, gradu, honoreve præditos, moneat, eisdemque in virtute sanctæ obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ sententiæ proposita, id jubeat, ut si eorum quispiam jam scit cujusvis sectæ hæreticos homines, eove nomine suspectos, aut infames, aut quovis modo a fide catholica aberrantes, aut qui verba hæreticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, scriptave, quæ quovis modo auctoritate sedis apostolicæ prohibita sunt, legunt, vel apud se habent, decem ad summum diebus post edicti promulgationem, si vero in posterum sciet, decem diebus, postquam id norit, illos omnes & singulos, vel ipsi episcopo, vel hæreticæ pravitatis inquisitori denuntiet.

Parochis autem suis jubeat, ut edictum ejusmodi in singulos annos semel quadragesimæ initio, iterum ineunte domini adventu, publice in sua quisque parochia, cum in missa frequentior populus adest, de scripto ipsi pronuntient & promulgent.

Decretum II.

Quo studiosius parochi in eam curam, quæ constitutione de fidei initiis, a parocho tradendis, superiori concilio præscripta est, incumbant; id etiam curet episcopus, ut in singulis diœcesis suæ opidis & vicis doctrinæ Christianæ sodalitas instituatur, quæ in eo munere ipsos parochos adjuvet. Cujus rei causa libellus, quem unusquisque episcopus in suę diœcesis scholis, eo nomine institutis, adhibere poterit, jussu nostro edetur. Quibus autem locis sodalitas ejusmodi institui non poterit, in iis duo tresve homines saltem deligantur, auctoritate graviores; qui pro Christiana pietate id solicitudinis suscipiant, ut pueros adolescentesve ad parochum inducant, a quo in ecclesia illi fidei rudimentis imbuantur.

Decretum III.

Vt detestabile blasphemiæ scelus quamdiligentissime fieri potest, tollatur; præter ea quæ superiori concilio provinciali sancita sunt, id episcopi studeant, ut in sua quisque urbe & diœcesi, hominum, qui zelo religionis accensi sint, sodalitatem Dei nomine instituant, præscriptis eidem sodalitati regulis una cum indulgentiis in bulla expressis, quam felicis recordationis Pius quartus ejus rei causa confecit. Idibus Aprilis 1564.

Decretum IV.

Quæ de quavis scientia problemata, vel axiomata, vel alia quævis ejus generis publice exercendi ingenii causa, aliave ratione proponi solent, curet episcopus ne in posterum antea proponantur, quam ab ipso, aut ab iis, quos huic rei præfecerit, cognitum sit, nihil in iis subesse, quod doctrinæ fidei, & pietati Christianæ repugnet.

Decretum V.

Summorum pontificum bullas, quæ quotannis de quavis causa ab illis edentur, episcopus duobus saltem post mensibus, quam illas Romæ editas cognoverit, in sua diœcesi eas potissimum promulgandas curet, quas promulgari in iis ipsis jussum erit; tum illas item, quas ad ecclesiæ suæ gubernationem pertinere aliqua ratione posse judicabit. Quarum omnium bullarum librum confici, & in episcopali archivo asservari jubeat. Metropolitani autem cura sit, eas omnes, cum primum acceperit, & ad singulos provinciæ episcopos mittere.

Decretum VI.

Episcopus, cum ad visitationis munus sacerdotes idoneos adhibere potest, ne aliis inferioris ordinis clericis utatur.

Decretum VII.

Quo magis fideles ad rerum divinarum cultum excitentur, episcopus non in sacramentorum solum administratione, verum etiam cum consecrationis, quæ cuiquam ecclesiæ, altarive adhibetur, vel benedicendæ campanæ, vel velandæ monialis, vel alterius cujusvis rei consecrandæ munus in conspectu populi aggreditur, illius mysterii, quod tractat, vim & rationem pie explicet.

Decretum VIII.

Quę ecclesiæ vel cathedrales vel collegiatæ peculiarem parochiam habent, neque ejus parochiæ curatio ad certas personas ex officio pertinet, in iis curet episcopus, ut quibus ea ipsa cura committetur,

ANNO CHRISTI 1569.

tur, certum stipendium aut emolumentum ad eorum vitam honeste sustentandam, ipsius episcopi arbitrio, a capitulo, vel ab iis ad quos spectat, attribuatur.

Decretum IX.

Cui in ecclesia cathedrali id muneris datum est, ut oleum, aut chrisma sacrum plebanis, aliisve distribuat; is in librum, eo nomine confectum, illarum ecclesiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione præpositi, plebanive, in libro notent eas ecclesias parochiales, quibus singulis annis sacra olea distribuerint.

Ii vero omnes ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui sacris ordinibus initiati sunt. Hoc ipsum etiam servetur, cum parochus ad sacrum oleum ægris ministrandum accedit, ut ipse scilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

Decretum X.

Cum id nostra superiori provinciali synodo de compatribus præscriptum sit, ut illi tales deligantur, qui suscepti muneris partes explere possint; id autem ipsi præstare non queant, si ne rudimenta quidem fidei norint: idcirco ea cura sit parochis, ut quos compatres ita imperitos noverint, ut symbolum fidei, sive ea quæ in symbolo continentur, ignorent, illos eo officio suscipiendi de baptismo infantes, fungi ne patiantur.

Decretum XI.

Quod superioris concilii provincialis decreto de duabus eucharistiæ particulis ad ægrum deferendis constitutum est, id quoniam non sine difficultate ubique & semper observari potest; ideo ubi episcopi judicio, vel loci distantia, vel itineris temporisve difficultas, vel alia causa impedit, quo minus illud præstari possit, tum licebit sacerdoti eam sanctissimæ eucharistiæ particulam solum deferre, quam æger percepturus est; ita tamen ut cum inde parochus redit, non superpelliceo, non stola indutus sit, neque tintinnabulum pulsetur, neque umbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palam vasculum deferatur.

Decretum XII.

Parochi paschæ tempore, sanctissimæ eucharistiæ sacramentum iis tantum ministrent, qui non modo tunc in parochiæ suæ finibus habitant, verum etiam majorem anni partem, aut sex saltem menses in ea habitarint: nisi sint qui paucioribus ante diebus mensibusve illuc habitatum venerint eo animo, ut in ea domicilium habeant; nisi item qui ab episcopo, propriove parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi; tum præterea nisi peregrini sint & advenæ homines, idque in parochia aliqua diœcesis; quod si in urbe, tum in cathedrali ecclesia eucharistiæ sacramentum ii perceperint. Horum autem peregrinorum & advenarum, eucharistiæ sacramentum percipientium, nomina, cognomina, originis seu domicilii locus uno in libro fideliter asservando a parocho ante omnia annotentur. Quare singulis diebus, cum in pascha resurrectionis domini nostri Iesu Christi sacramentum eucharistiæ administrabunt, ante quam illud cuiquam præbeant, ad populum conversi, denuntient, ut si quis eorum, qui adsunt, parochiæ suæ incola non est, ad suam quisque parochialem ecclesiam abeat, ubi quemadmodum canonum sanctionibus jussum est, eo tempore sacram eucharistiam sumat.

Parochi vero urbani admoneant atque hortentur crebro eos qui ius ne sæpius solent, ut festis diebus illis solennibus, nempe die natali domini, in quadragesima & hebdomada sancta potissimum, paschæ tempore, ascensionis domini die, in celebritate corporis domini, die pentecostes, ruri non habitent, sed in urbe, atque in frequentioribus opidis; ubi a rusticatione feriati, sacris & divinis officiis intersint; de verbo Dei conciones audiant; ceteraque Christianæ pietatis munera præstent: quæ ab unoquoque Christiano homine debita solennes & stati illi dies maxime requirunt.

Decretum XIII.

Qui paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint, si postquam ter aut unica monitione, quæ una pro tribus satis sit, etiam generatim moniti, in contumacia perseverarint: jubeat episcopus, eos ipsos ecclesiæ ingressu & ecclesiastica sepultura interdictos, in propria parochiali ecclesia denuntiari; tum eorum nomina descripta ad cathedralis & parochialis ecclesiæ valvas affigi: si vero in contumacia perseverarint, in eos præterea, prout juris est, animadvertat.

Decretum XIV.

Episcopus de vita & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat; initaque aliqua ratione curet omnino, ut sacro paschæ tempore illi communicent.

Decretum XV.

Parochus cum vel sacrosanctam eucharistiam, vel extremæ unctionis sanctum oleum ad ægrum defert, in via septem psalmos ex animo pieque dicat, vel alias religiosas preces.

Decretum XVI.

Oratio, quæ quadraginta horarum dicitur, ne ulla in ecclesia extra ordinem constituatur, sine episcopi concessu. Isque eam ita sancte geri curet, ut pii illius instituti ratio exigit.

Decretum XVII.

Quod summus pontifex Pius V. propositis excommunicationis, aliisque pœnis jussit, medicos ab ægrotantis curatione post triduum abstinere, nisi eo tridui spatio, de peccatis suis confessus ille sit; id episcopus curet quam diligentissime observari. Rationemque præterea aliquam statuat, qua medicis ipsis facilius exploratum esse possit, ægrum peccata sua vere confessum esse. 8. Martii 1566.

Decretum XVIII.

Ne parochi usurarium manifestum, ut Gregorii X. constitutione sancitum est, etiamsi in testamento, aliave quadam ultima voluntate ipse mandarit ea restitui quæcumque usuræ nomine acceperit, in sepulturam ecclesiasticam tradant, nisi pro eorum facultatibus, re ipsa illis satisfactum sit a quibus usuras exegerit; aut si ii absunt, episcopo, vicariove ejus, vel parocho, intra cujus parochiæ fines ille dum vixerat habitarat, vel notario publico de restitutione cautum sit pignoribus, aut idonea sponsione facta. Cap. finali de Usuris in 6.

Qui vero parochus id generis hominem sciens sepelierit, is noverit se excommunicationis pœna affectum esse ex Clementis quinti constitutione in concilio Viennensi edita. Clement. eos qui, de sepultur.

Decretum XIX.

Superioris provincialis concilii constitutione, etsi contractus

ANNO CHRISTI 1569.

contractus depositi, ex quibus aliquid ultra sortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico precio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios præterea quosdam contractus, ex sacrorum canonum jure, & probatorum patrum sententiis, tamquam manifeste usurarios improbavimus; tamen quoniam sæpe, ficto meri depositi & liberæ emptionis nomine, quasi liciti contractus specie usuræ occultantur, idcirco & cum eis qui ejusmodi contractuum aliorumve specie qui vetiti sunt usuram commiserint, & cum notariis qui scientes rogati conscripserint, prout juris est, agatur.

Decretum XX.

Quibus ob infirmam valetudinem, aut ob aliam B justam causam permissum erit, quadragesimæ diebus carne, aut aliis eo tempore vetitis cibis vesci, eos parochi pie illud admoneant, ne publice, neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ædium loco, ejus generis cibum capiant, ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob ingluviem facere cognoscantur.

Decretum XXI.

Quo diligentius studeant, qui excommunicationis pœna affecti sunt, in sanctæ matris ecclesiæ gremium restitui, ac ne alii eorumdem commercio consuetudineve per imprudentiam utantur, nos veterum canonum auctoritatem secuti i l jubemus, C ut episcopus, cum excommunicationis sententiam contra aliquem tulerit, eumque excommunicatum palam denuntiari jusserit, ejus nomen & cognomentum ad cathedralis & propriæ parochialis ecclesiæ valvas affigi; tum descriptum mitti curet parochis & urbanis & diœcesanis, qui primo saltem cujusque mensis dominico die illum populo excommunicatum denuntient: neque hoc agere desistant, quoad ipsis episcopus significarit eumdem matri ecclesiæ reconciliatum esse. Quod si tres menses is excommunicationis vinculo irretitus permanserit, illius nomen & cognomen episcopus tum reliquis hujus provinciæ episcopis, tum illis præterea denuntiet ac significet, quorum diœceses sibi finitimæ sunt. Cum autem ille ipse ad matris D ecclesiæ gremium redierit, quibus antea illum excommunicatum episcopus denuntiaverat, iis eumdem absolutum quamprimum significet. Quod si quis per annum in excommunicatione permanserit, ad episcopum parochus eum deferat, ut contra illum agatur, quemadmodum & canonum jure, & summorum pontificum sanctionibus decretum est.

Decretum XXII.

Iubeat episcopus, ut dominico illo die, qui quatuor statuta jejunii tempora, quibus ordinis sacramentum ministratur, proxime antecedit, parochi non solum solenne illud jejunium hujus rei causa E institutum denuntient, verum etiam in sua unusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, sicut moris est, obeat: ut Dei, sanctorumque ope implorata, tum episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus sancti lumine illustretur; tum illi, quibus conferuntur, in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus proficiant.

Decretum XXIII.

Pridie Idus Oct. 1568. Vt quod summus pontifex Pius quintus in explicatione decreti Tridentini, quod est sessione VII. A cap. 2. constituit, executionem habeat; episcopus ne clericum illum regularem, neque sæcularem, qui regularium more in communi vitæ disciplina sit, beneficiumque ecclesiasticum non habeat, ordinibus sacris adscribat, nisi a superiore fidem ille attulerit, se religionis, cui adscriptus est, professionem confecisse; juratusque affirmet, scripto manu sua subsignato, coram episcopo se id sponte fecisse, aut ratum habuisse. Illud autem scriptum in archiuo asservandum episcopus curet.

Decretum XXIV.

Quicumque aliquem ecclesiasticum ordinem suscipit, is, ut Tridentino concilio jussum est, certæ ecclesiæ adscribatur, in qua functiones, quas ei episcopus præscripserit, obeat: nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit, se in ecclesia, cui adscriptus est, præstitisse præscriptas sibi functiones. Si vero aliqua de causa eodem tempore ex sacrorum canonum permissu, plures ordines minores clerico episcopus contulerit; eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes. Seſſ.23 c.16

Decretum XXV.

Illud maxime episcopus interdicat, ne animarum curatores, qui in hæreticorum finibus vel in locis finitimis habitant, ubi unicuique liberum est publice & impune hæreticorum more vivere, matrimonii, quod inter parochiæ suæ & illorum locorum incolas contrahendum est, secundam denuntiationem faciant, neque eos matrimonio conjungant, aut denuntiationum, quæ matrimonio celebrando factæ erunt, fidem ac testimonium ad ea ipsa loca, ubi illud ineundum est, mittant; nisi prius ejus, qui in locis hæreticorum, aut hæresis nomine suspectis habitat, nomen & cognomen episcopo denuntiarint, ab eoque impetrarint facultatem, alias denuntiationes faciendi, matrimoniique celebrandi, vel fidem denuntiationum illuc mittendi, quæ eo nomine factæ sunt. Quam facultatem episcopus ne det, nisi prius de fide catholica illius hominis cognoverit, qui ea loca incolit, aut nisi item sibi omnino exploratum sit, matrimonium ejusmodi non contrahi cum hæreticis.

Decretum XXVI.

Tridentina constitutio de matrimoniis, quæ cum vagabundis hominibus iniri quandoque solent, servetur a parochis vel diligentissime. Seſſ.24.c 7.

Nec vero ipsis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, episcopus ante det, quam norit, eos & solutos esse, & a catholica communione non alienos. Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii qui puellæ curam habent, id postularint; sique ambo diversis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia item fiant. Eas autem denuntiationes ne ulla quidem ex parte remittere eis liceat, nisi proprii episcopi concessu, idque causis jure permissis. Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ sponsum, sponsamve ante matrimonio jungant, quam testimonium ab illius, qui intra parochiæ suæ fines non habitat, parocho, si ejusdem, vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœcesis ille sit, scriptum acceperit; cujus testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini concilii præscripto denuntiationes, quæ necessariæ sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse,

esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine significatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium si a parocho alienæ diœcesis fiet, ab ordinario loci, aut ab eo cui hoc ille delegarit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit.

Decretum XXVII.

Qui sponsalitia contraxerint, si una ante coierint quam coram parocho & testibus matrimonium inter eos celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinquitur, absolutionem episcopo reservatam esse volumus, gravemque illius pœnitentiam imponi.

Decretum XXVIII.

Ne parochus ullo alio loco, quam in ecclesia ipsa, quæ sacramentorum proprius locus est, sponsos matrimonio jungat, nisi ex facultate ab episcopo permissa.

Sponsi autem, cum in ecclesiam conveniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel accipiendam benedictionem, ne parochus ulla cujusvis generis musica instrumenta afferri patiatur. Quod si ab ipso moniti id facere contempserint, tamdiu eis matrimonii celebrationem aut benedictionem differat, quoad sancte, uti debent, ob id ad ecclesiam accesserint.

Decretum XXIX.

Concubinarii legitime admoniti, si concubinas non ejecerint, abduxerintque se omnino ab earum consuetudine, contra eos episcopus etiam Tridentini concilii auctoritate & excommunicatione, cum aliis præterea pœnis, severe agat.

[S]ess.24.c.8.

TITVLVS II.

QVÆ AD MISSAM, DIVINA OFFICIA, ecclesiæ cultum, & ad ecclesiasticos spectant.

Decretum I.

[S]ess.23.c.16.

QVOD patrum decretis & Tridentino concilio sancitum est, ut ne alienæ diœcesis clerici absque commendatitiis literis ab ullo episcopo recipiantur, quo facilius illud executionem habeat; parochus quispiam, ubi primum cognoverit in parochia sua ecclesiasticum hominem alienæ diœcesis vel domicilium constituisse, vel apud aliquem divertisse, vel in caupona hospitio exceptum esse ut aliquot dies commoretur, quamcitissime poterit, octo ad summum dierum spatio, ejus nomen & patriam, si in urbe est, episcopo, ejusve vicario; sin autem in diœcesi, foraneo vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cujusque cura sit, illum ad se accersere, mandareque literas commendatitias sibi ab eodem ostendi; quas tamen vicarius foraneus non comprobabit, nisi consulto episcopo. In iis autem comprobandis ea serventur, quæ superiori item provinciali synodo hoc de genere constituta sunt.

Decretum II.

Quæ missas celebrandi facultas sexto quoque mense ex superioris concilii decreto renovanda, ea vel longiori temporis spatio arbitratu episcopi concedi, vel semel concessa, prorogari possit.

Decretum III.

Ne in monialium ecclesiis, ac ne in iis quidem quæ episcopi curæ subjectæ non sunt, sæculari cui-

A quam sacerdoti, etiamsi ubique celebrandi facultas generatim, nisi a sede apostolica ei data esset, missæ sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a missæ celebratione suspensus sit ejusdem arbitratu.

Decretum IV.

Ecclesiastica dignitate, aut canonicatu prædictus, si in ecclesia, ubi eam eumve obtinet, missas conventuales pro ratione ipsius aut dignitatis, aut canonicatus ad episcopi, ex Tridentini concilii auctoritate, præscriptum celebrare contempserit, vel neglexerit; non solum tridui distributionibus, ut superiori synodo provinciali sancitum est, mulctetur, verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur ipsius episcopi arbitratu.

B

Decretum V.

Qui ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris injunctum est, ut rector vel toto anno, vel certis diebus missam celebret; is singulis mensibus saltem semel missam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui vel illud dotarint, idque, nisi sæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi injuncti ratione.

C

Decretum VI.

Cum corpus Iesu Christi domini sustollendum est in missa conventuali, & in ea item missa, quæ in unaquaque parochiali ecclesia a parocho celebratur, tum signum sono campanæ detur, cujus soni significatione fideles, qui in ecclesia missæ sacrificio tunc non intersunt, admoniti, ad tanti tamque magni mysterii ac beneficii recordationem animum excitantes, mente supplici religiosas preces pie adhibeant.

Decretum VII.

Quæ processiones post solennem illam, quæ mane in celebratione corporis domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus ecclesiis episcopus concesserit, iisque facultatem tantum det, ut mane, non a prandio habeantur, nisi temporis injuria impediret quo minus mane obiri possent.

D

Decretum VIII.

Cum primum metropolitani literis concilii provincialis celebrandi dies episcopis significata erit, illud ipsi curent, ut in omnibus & urbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum ac dimissum erit, missa de Spiritu sancto celebretur; in cathedrali autem, & collegiatis ecclesiis processionum præter ea munus singulis diebus dominicis obeatur: ex animoque preces fiant pro optimo ipsius concilii eventu. Hoc idem plane servetur, ubi a proprio episcopo diœcesanæ synodi celebrandæ dies indicta erit.

E

Decretum IX.

Clericus cum in aliquam ecclesiam vel ad processiones, vel ad stationes obeundas, vel ad funus convenerit, illud meminerit, se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis. Quare nullus cujusvis ordinis clericus aut sacerdos in ecclesia deambulet: nec in confabulationibus & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed unusquisque aut solus, aut comitibus sociisque aliis adjunctis, religiosas preces Deo in causa adhibeat,

hibeat, quamobrem clerus universus convocatus est.

Cum autem statio celebratur, ne ullus interim clericus extra ecclesiam maneat, sed omnes intus sint, omnique pietatis consensione Deo statutas illas preces canant.

Decretum X.

Sexta quaque feria, in singulas hebdomadas, paulo ante horam nonam, signum in unaquaque ecclesia, campanæ sono detur, quo fideles admoniti eadem hora Iesu Christi domini passionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem dominicam, & salutationem angelicam ex animo pronuntiantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in sua quisque episcopus diœcesi concedet, consequantur.

Decretum XI.

Episcopi curent, in sua quisque diœcesi, ut officia divina, quæ singulis canonicis horis præstari debent, & publice in ecclesia, & privatim a singulis sacerdotibus clerisve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur & peragantur ad præscriptam breviarii Romani nuper editi rationem: nisi tamen ecclesiæ ejusmodi sint in quibus ex veteri consuetudine, ut summi pontificis Pii quinti literis, eo nomine confectis, cautum est, alius ritus aliaque ratio adhibeatur. Si vero secus a quibusdam factum erit, cum isti, ut eisdem summi pontificis literis nominatim sancitum est, horarum canonicarum officio, quod debent, non satisfacient; eos ipsos episcopi pœnis iis mulctent, quæ Lateranensi concilio a Leone X. & provinciali synodo superiori contra clericos constitutæ sunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt.

7 Idus Iulii 1568.

Sess. ix.

Decretum XII.

In unaquaque plebe episcopus duos, unumve saltem sacerdotem, ecclesiasticorum rituum usu peritum, constituere curet, qui alios sacerdotes & clericos ceremoniarum, quæ in missa, & in divinis officiis rite obeundis requiruntur, disciplina instruant diligenter. Qua in re libellus de missæ ceremoniis adhibeatur, qui nostra cura conscriptus in lucem prodibit.

Decretum XIII.

In singulas hebdomadas canonici cujusvis ecclesiæ capitulum habeant; in quo cum quæratur, an superioris concilii decreta de divinorum officiorum ratione serventur; an si qui item errores in sacrarum ceremoniarum ritu commissi sint; tum legatur pars aliqua earum rerum, quæ de vita & honestate clericorum nostris constitutionibus præscriptæ sunt, vel illarum, quæ catechismo Romano, aut aliis item libris expressæ ad Christianæ pietatis doctrinam, vitæque ecclesiasticæ disciplinam & rationem pertinent: tum etiam in aliis spiritualis vitæ exercitationibus ipsi versentur: idque omne prout episcopo, capitulive præfecto visum erit. Quo in capitulo ne quidquam aliud quod ad rerum temporalium curam, ac procurationem pertineat, prius agatur geraturve, quam ea tractationis ratio habeatur, quæ tota in rebus spiritualibus posita sit.

Decretum XIV.

Canonici mortui funus, ejusve, qui ejusdem ecclesiæ, in eave, dignitatem obtinebat, capituli sumptibus a reliquis canonicis fiat; tum pro ejus animæ salute missa conventualis celebretur; & unusquisque item canonicus, ministerve ejusdem ecclesiæ, qui sacerdos sit, missam itidem pro eo celebret.

Decretum XV.

Parochum urbanum ægrotantem & is qui vicinior est parochus, & cleri in illa regione, ubi æger est, præfectus; diœcesanum vero itidem & vicinior parochus, & plebanus, vel archipresbyter, vel præpositus, in cujus plebaniæ, aut archipresbyteratus, præposituræve finibus ægrotus habitat, statim invisant; cum ejus ægritudinem, morbumve acceperint; tum post crebro ad eumdem veniant: illaque omnia officia præstent, quæ ad animæ salutem ei tum maxime necessaria sunt, sacram eucharistiam, &, cum opus erit, sacrum extremæ unctionis oleum idem parochus vicinior eidem ministret; & illius morientis animam Deo religiosis precibus commendet. Ejus mortui funus universi illius regionis, in qua ille habitarat, præposituræve, plebanatus, aut archipresbyteratus parochi obeant; nisi foraneus illius regionis vicarius minorem numerum statuendum censuerit.

Primo item post ejus obitum die, eorum unusquisque pro ipsius animæ salute missæ sacrificium faciat. Quod si eo die pro mortuis fieri ex ecclesiæ instituto vetitum sit; alio proximo die, quo interdictum non sit, omnino fiat.

Decem præterea ad summum dierum spatio omnes in ecclesiam conveniant, quæ eis a clericorum regionis præfecto, aut vicario foraneo præscribetur. Qua in ecclesia pro mortuo rectore missam conventualem solenni ritu celebrent: tum supplicationibus & precibus Deum pie sancteque orent, ut orbato gregi rectorem dare velit juxta cor suum.

Quicumque vero ejusmodi pietatis officia præstiterint, eorum nomine causave nihil neque exigant nec petant.

Is vero cui vacantis ipsius parochialis ecclesiæ administratio commissa est, fideles illius parochiæ incolas sæpe hortetur, ut omni intima animi pietate a Deo rectorem precentur, qui illius ecclesiæ curationem gerere recte possit.

Decretum XVI.

Candelæ, cerei, & quæ intortitia vocantur, in mortui funere adhibita, superioris concilii decreto sacristiæ illius ecclesiæ addicta, in qua funus fit, aut mortui corpus in sepulturam traditum est, si quæ in missarum celebratione, & reliquis divinis ejusdem ecclesiæ officiis supererunt, ea omnia vel ipsius ecclesiæ rectori, vel iis ad quos ante illius decreti promulgationem ejusmodi candelæ, cereique pertinebant, in alium ejusdem ecclesiæ usum, vel ad suæ etiam vitæ sustentationem, arbitratu suo, convertere liceat.

Decretum XVII.

Quæ superiori provinciali synodo decreta sunt ad tollendos rectorum ecclesiarum in exequiis & funere pactiones, & exactiones illicitas, aut quæ simoniacæ labis, vel sordidæ avaritiæ suspicionem afferrent; ea a plerisque in eam partem accipi animadvertimus, ut occasione inde sumpta, ecclesiæ, non servato piarum consuetudinum usu, debitis eleemosynis defraudentur. Quare episcopus habita & locorum & personarum ratione in funeribus, & exequiis, quæ pia instituta & consuetudines laudabiles sibi videbuntur, arbitratu suo servari jubeat

jubeat sacrorum canonum auctoritate; contumacesque compellat omni juris remedio.

Decretum XVIII.

Cum Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo religionem non excitant, sed per ea intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpesque cogitationes; propterea, ne quis ad illa ornanda peristromatis aulæisque utatur, quæ obscœnis figuris intexta sint; neque item pictas imagines, & signa adhibeant, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum, loci sanctitati repugnantium, formam ac speciem præ se ferant; in omni præterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quæ obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

Decretum XIX.

Quæ pallia, aliaque sacra indumenta, altarium usui ac ornatui adjecta sunt ea, ad sedis episcopi, alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, usum, sive ornamentum ne adhibeantur.

Decretum XX.

Quæ vestes & ornamenta cujusvis generis, ad usum sacrum comparata, & ecclesiæ instituto benedici debent, ea in missæ sacrificio, ceterisque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam solennibus precibus ab episcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

Decretum XXI.

Libri sacri veteris & novi testamenti, volumina item sanctorum patrum nostræ fidei interpretum, tum scripta etiam ecclesiastica, quibus & res & verba divina consignata sunt, etsi temporis vetustate omnino consumpta, ad rerum tamen vilium ac sordidarum usum ne ullo pacto convertantur, sed in ignem potius conjiciantur.

Decretum XXII.

Illud curet episcopus, ut ne laicorum hominum ædes in posterum ædificentur, quæ ecclesiarum parietes ulla ex parte attingant. Si quæ vero fenestræ, sive ecclesiasticarum, sive laicarum ædium in ipsis ecclesiarum parietibus insunt, unde in ecclesias conspectus sit, efficiant ut duobus saltem post hujus concilii promulgationem mensibus obstruantur.

Decretum XXIII.

Ne in ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de iis quæ ad ipsam ecclesiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Quæ vero Lugdunensi consilio olim a Gregorio decimo, & nuper a summo pontifice Pio V. ad tollenda in ipsis ecclesiis colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt; in iis præstandis episcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat. Canonicos vero, ecclesiarumve rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem summi pontificis sanctione subeunt.

[Margin: ... 2 de ...nun. ...les. in 6 ...al. Apr. ...6.]

Sique præterea in iis ipsis exequendis regulares negligentes esse animadverterit, illos ad ejusdem summi pontificis in eadem bulla præscriptum gravissime corripiat.

Decretum XXIV.

Illud interdicat episcopus, ne in ullis eleemosynarum oblationibus, quæ cuivis ecclesiæ fiunt, musica instrumenta, organo excepto, in ecclesia adhibeantur; neve alia fiant vel gerantur, quæ domo Dei indigna sint.

Ne item puellæ eleemosynas ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum nomine quæritent, id quod non sine earum pudicitiæ discrimine quibusdam in locis inroductum erat.

Decretum XXV.*

Episcopus ipse, tertio quoque mense saltem, nisi justa causa impeditus sit, seminarium visitet; in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis & piis viris: tum de magistrorum diligentia, tum de progressibus, quos & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus habuerit, accurate inquirat. Idem certas seminarii clericis constitutiones præscribat; quas frequenti eorum conventu in singulos menses legi curent; quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ, serventur diligentius.

Decretum XXVI.

Diaconi, subdiaconi, & reliqui clerici inferioris ordinis confessionem, & communionem frequentent, ut superiori synodo provinciali præscriptum eis est. Confiteantur autem iis tantum sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confessiones idoneos episcopus, & in urbe & in diœcesi comprobabit: dummodo talis sit numerus ejusmodi sacerdotum, ut confiteri volentes delectum habeant inter illos. Sacræ vero eucharistiæ communionem in propria parochia vel in alia ecclesia, quam episcopus statuet, diebus festis percipient, idque in missa solenni, si modo eo loco eoque die celebrabitur.

Illius autem rei fidem tertio quoque mense episcopo exhibebunt.

Decretum XXVII.

Superiori consilio jussum est, canonicos & alios clericos sacris concionibus interesse, quod cum ab eisdem non ita præstetur ut debet, pœnis propositis id efficiendum censuimus, quod jussu & cohortationibus fieri non potuit. Quare canonici cathedralium, tum collegiatarum etiam ecclesiarum, & reliqui præterea clerici, si tempore concilii superioris constitutione præscripto, non interfuerint sacris concionibus, aut ad eas sacrarum literarum interpretationes, lectionesve non accesserint, quas ipsis episcopus præscripserit, mulctentur ejusdem episcopi arbitratu.

Decretum XXVIII.

Curet episcopus, ut qui clerici certæ ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cujus finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent ad divina officia celebranda.

Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus ad eas conveniant, & in iis functiones eas præstent, quæ unicuique eorum ab episcopo præscriptæ

ANNO CHRISTI 1569.

scriptæ erunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus.

Rector autem in cujus ecclesiam illi conveniunt, tertio quoque mense episcopo referat, vel literis significet, non solum an huic decreto ab illis obtemperetur; verum etiam an ea prestentur, quæ superiori provinciali concilio illis præscripta sunt, tum de habitu, tum de tonsura clericali, tum de eorum vitæ consuetudine.

Decretum XXIX.

Episcopus sacerdotes aliquot vitæ integritate & scientia probatos in urbe deligat a quibus clerici inferioris ordinis, sæpe convocati, vitæ ecclesiasticæ moribus instituantur. Eos autem ipsos clericos universos semel, atque iterum, saltem quotannis episcopus ad se item convenire jubeat, ut progressiones intelligat, quas quisque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitæ spiritualis disciplinam fecerit.

Decretum XXX.

Vt quæ de sacerdotalibus conventibus, in diœcesi habendis, semel superiori concilio præscripta sunt, ea, quoad eius fieri potest, recte atque ordine gerantur, hæc eis addenda censuimus;

Ne sacerdotum conventus festis iis diebus habeantur, quos coli ecclesiæ præcepto institutum est; nec vero illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, ubi is conventus iis ipsis diebus futurus esset. Parochus vero ecclesiæ, in qua eiusmodi congregatio futura est, die dominico, qui illam proxime antecedit, ejus habendæ tempus populo significet, eumque hortetur, ut illo ipso die ad ecclesiam conveniat, tum ut orationum, quæ & pro vivis & pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiam dierum quadraginta consequatur, quam ab unoquoque episcopo in sua diœcesi illis concedendam decernimus, qui divinis officiis, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam ut sacram concionem audiat, quæ eo tempore in missæ celebratione habebitur. Quæ vero quæstionum explicationes singulis mẽsibus habitæ in iis ipsis conventibus erunt, & si quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tum explicatæ sint, eas omnes, literis consignatas, vicarii foranei quamprimum ad episcopum mittant: cujus judicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ, in codicem, ejus rei nomine confectum, quem vicarius foraneus custodiat, referantur. Ex eorum conventuum progressu si vicarii foranei animadverterent sacerdotes quosdam ad doctrinæ studia, in quibus maxime versari debent, desidiam quamdam, vel negligentiam adhibere; eos ad episcopum deferant, cujus auctoritate illorum culpæ, ut opus erit, occurratur. Vt autem in iis studiorum exercitationibus unusquisque sacerdos majores progressus habere possit; in qua parochia quinque saltem sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad privatas inter se studiorum disceptationes parochus convocet, in quibus vel aliquam catechismi Romani lectionem tractent; vel quæstiones aliquas de conscientiæ casibus explicent; vel hujus, superiorisve concilii provincialis, aut diœcesanæ synodi, quam eorum episcopus habuerit, partem aliquam studiose legant. Quod si ei parochiæ prope erit aliquod regularium monasterium, ubi aliquis sit ad sacrarum literarum ecclesiasticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque studio adjuvari.

Ad has privatas sacerdotalis studii exercitationes, clericos etiam, qui intra illius parochiæ fines habitant, adhibeant; ut eos rerum ecclesiasticarum cognomine instructiores in ecclesiis habeant.

Quicumque vero huic privato conventui interesse recusarit, eum parochus ad episcopum deferat, qui quo maximo poterit studio, curet ut huic decreto obtemperetur.

Decretum XXXI.

Vt quod de mantelletti usu alias provinciali synodo per nos decretum est executionem habeat, decernimus, ut ne quivis alii, nisi abbates, referendarii & protonotarii eo breviori utantur, quam tunica talaris interior sit. Metropolitanæ autem nostræ & aliarum hujus provinciæ cathedralium ecclesiarum canonicis, præpositis item & aliis clericis, ecclesiastica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicæ, seu mantelli usum concedimus, quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet.

Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expressi non sunt, mantelletti & mantelli usu interdicimus.

Decretum XXXII.

Clerici in eo officio ne se exerceant, ut ullas mulieres etiam quavis dignitate illustres, doceant legere, scribereve, aut canere, aliove cujusvis generis musico instrumento sonare, nisi ii sunt, quibus ætate, moribus & vita probatis, episcopi judicio id permissum est, facultate ab eodem scriptis data.

Ne libris item, de musico cantu obscœne vel parum pudice scriptis, illi utantur.

Decretum XXXIII.

Quoniam superioris concilii constitutione vetitum est quo tempore vel sacrorum, vel funeris, exequiarumve causa in unum clerici conveniunt, non plures ad mensam, quam sex, eosque clericos adhiberi; id cum multis locis facile præstari non queat, propterea quod ecclesiæ sæpe longius inter se distent, graveque sit clericis, de itinere fessis, mane ad ecclesiam suam reverti, ideo liberum sit parocho tot convivas habere, quot sane in mensa adhibere par esse judicarit; & pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem Christianæ pietatis studiosum & sacerdotali convictu, consuetudineque dignum norit, a mensa non excludere, modo ea serventur, quæ in parochialibus conventibus, de frugali, clericalique modestia nostris constitutionibus præscripta sunt; tum sacra item lectio in mensa perpetuo adhibeatur.

Quod vero de mensæ frugalitate & ferculorum numero alias superiori concilio decretum est, id omnino sic servetur, ut etiamsi vel universitati, vel cuivis alii, pacto, consuetudineve, aut ultima quavis voluntate certis quibusdam diebus cibum a sacerdotibus parari oporteat; in eo ab illa decreti ratione ne ullo modo discedatur, nec sacra lectio in mensa desit.

Decretum XXXIV.

In quibus ecclesiarum ædibus ad rectoris usum & domicilium constitutis, & laici præterea, facultate impetrata, habitant, in iis ne propter nuptias quidẽ saltetur, neve comœdiæ aut spectacula agantur.

Decretum

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XXXV.

Episcopus clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius episcopo petente, & sibi de clerici, qui deliquit, citatione & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi & ad illum mitti curet, idque sumptibus petentis.

Decretum XXXVI.

Qui impetrata ab ecclesia discedendi facultate, aliquamdiu abfuerit, mensis saltem spatio, postquam redierit, episcopum de suo ad ecclesiam reditu certiorem faciat; quod si neglexerit, perinde censeatur ac si non legitime abfuerit.

TITVLVS III.

QVÆ AD BONA ET IVRA *ecclesiarum, piorumque locorum attinent.*

Decretum I.

Qui deinceps ecclesiastici beneficii possessionem adipiscetur, ejus beneficii titulum is, etiam ante non monitus, ad mensem ordinario suo ostendat: quod si secus fecerit, dimidia parte fructuum & proventuum unius anni mulctetur, qui ex eo beneficio singulis annis percipiuntur; tum omnibus juris remediis titulum exhibere cogatur.

Decretum II.

Caveant episcopi, ne passim atque indistincte omnes beneficiorum ecclesiasticorum cessiones admittant; sed in iis solum casibus, qui summi pontificis Pii V. literis expressi sunt; meminerintque excommunicationem, quæ earumdem literarum sanctione contrahitur, apostolicæ sedi reservari.

...l. aprilis ...68.

Decretum III.

...T. 24. c.

Sacri Tridentini concilii auctoritate, ea cathedralium & collegiatarum ecclesiarum statuta constitutionesve quascumque, etiam jurejurando & quavis auctoritate communitas, consuetudinesque illas, etiam immemorabiles, quæ etsi minus expressam simoniam, at sordidam tamen avaritiam præ se ferunt, antiquamus, abrogamus, atque rescindimus, quibus illud inductum est, ut qui nuper in canonicorum capitulum, aliorumve ecclesiasticorum hominum collegium adscriptus, capitulique, aut collegii judicio ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus est; sex tamé mensibus, qui probationum nomine vocantur, choro inservire ante debeat, quam distributiones quascumque, etiam quotidianas, percipiat; aliisque canonicis, vel aliis ejusdem collegii hominibus accrescat; quæ portio sibi, eo temporis spatio inservienti, jure obveniret. Illudque in perpetuum jubemus, ut in alicujus ecclesiæ canonicorum capitulum, aliudve ecclesiasticum collegium cooptatus, cum admissus comprobatusque erit ad muneris sui functiones, is statim particeps sit residentiæ fructuum, quotidianarumque distributionum, quæ ab iis, ad quos spectat, eidem præstentur pro ratione canonicarum horarum, quarum officium deinceps in ecclesia ille obierit.

Quicumque illas constitutiones, statuta, & consuetudines hoc decreto abrogatas servarint, contra eos simoniæ pœnis, quæ canonum jure & summorum pontificum constitutionibus statutæ sunt, ad Tridentini concilii præscriptum agatur.

Ne huic autem decreto fraus fiat, hoc statuimus, ut quoties is, qui in ejusmodi collegium cooptandus erit, ejusdem collegii præfectum convenerit ad se probandum, hujus probationis examen intra octo dies de eo habeatur: alioquin probationis jus episcopi sit. Quod si octo illis diebus, habito examine, is probatus non sit, sibique persuadeat id injuste factum esse, ad episcopum confugiat, qui, habitis de eo examinis quæstionibus, si injuste repulsam illum tulisse animadvertit, capitulum, collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Decretum IV.

Quibus in ecclesiis ea vel constitutio, vel consuetudo est, ut canonicus nuper creatus quos fructus præbendæ suæ primo anno percipiet, eos omnes, vel aliquam eorum partem fabricæ ecclesiæ, aut sacristiæ, aliive pio loco solvat; in posterum illa ita servetur, ut si ei præbendæ onus pensionis seu reservationis fructuum omnium, alicujusve partis eorum impositum est, is pro rata solum fructuum, quos libere percipiet, solvat; fidejussore tamen caveat, se reliquam item fructuum illius præbendæ partem soluturum quamprimum vel morte, vel concessu, remissioneve ejus, cui fructus reservati sunt, quive pensionem obtinet, adipiscetur. Eam vero fructuum partem, quam solvere debet, ne solvere prius cogatur, quam illorum percipiendorum dies venerit; sed aut fidejussorem det, se eo ipso tempore statim soluturum, aut episcopus apud aliquem illos sequestri nomine asservari curet, donec quod piis illis locis debebitur, persolutum erit. Curet autem episcopus, ut fructus & cujusvis generis proventus, ad sacristiam pertinentes, ne in alios sumptus, nisi in ipsius sacristiæ usum erogentur; ideoque quotannis cognoscat, quomodo distributi, & quas in res erogati illi sint. Liceat tamen eidem episcopo de capituli consilio eos fructus in fabricæ, vel rei alterius, ad eam ipsam ecclesiam spectantis, usum aliquando convertere, si modo sacristiæ minus tunc opus esse judicarit.

Decretum V.

Ne ecclesiasticorum beneficiorum bona patronis, neve item eis, quorum cessione ea beneficia obtinentur, neque illis præterea, qui primo, secundove consanguinitatis gradu cum eisdem juncti sunt, ne per suppositas quidem personas, ac ne ad breve sane tempus locari liceat, idque nisi cognita prius ecclesiæ utilitate episcopus data scriptis facultate concesserit. Quicumque secus fecerit, fructibus unius anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum prædiis bonisve capit.

Inquirat præterea episcopus diligenter, an aliqua simoniæ labes contracta inter eos sit.

Decretum VI.

Si canonicorum, aliorumve ecclesiasticorum hominum collegium, aut moniales, aut alii quivis homines, nulla legitima superioris auctoritate, bona ecclesiastica permutarunt, vel alio quovis pacto alienarunt, aut in posterum id committent, cogat episcopus tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, ut ea restituat; tum detinentem compellat, ut ipsa una reddat cum fructibus non jure perceptis. Quicũque hac in re sibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicat, ex canonumque sanctione aliis

aliis præterea pœnis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumque alienationem irritam, planeque nullam declaret.

Decretum VII.

Bonorum ecclesiasticorum quævis alienatio, ea lege confecta, ut superioris auctoritate muniatur, fiis, cui alienata sunt, antequam contractæ alienationi ejusmodi auctoritas accesserit, in eorum possessionem ingressus est, irrita, & nulla ab episcopo declaretur; & qui ea possidet, a possessione statim amoveatur; & qui præterea alienarit, ex canonum sanctione puniatur.

Decretum VIII.

Ecclesiastica bona quovis nomine alienata, quacumque ratione ad ecclesiam redierint, etiamsi alicujus ecclesiæ bonis incorporata non sint, ne tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quovis nomine alienentur, nisi illud vere tunc ecclesiæ utilitati aut necessitati sit.

Decretum IX.

Sess. 25. de reform c. 11. Locatio bonorum ecclesiasticorum ad longum tempus facta, cum ex Tridentini concilii auctoritate recognoscenda erit, ne episcopus, qui bona ipsa locarit, quive ejus locationis commissarius aut executor fuerit, causam dijudicet, sed hujus locationis recognitio ad episcopum viciniorem pertineat, tum ad eos qui his locationis causis recognoscendis in ejusdem episcopi vicinioris diœcesi præfecti fuerint.

Decretum X.

Ut bonorum ecclesiasticorum, quæ vel in emphyteusin tradita, vel ad longum tempus alio quovis nomine data sunt, memoria, quoad ejus fieri potest, conservetur; ecclesiasticus quivis homo, cui aliquid in singulos annos eo quo vis nomine solvitur, cum primum id exiget, notarium adhibeat, a quo instrumenti fide testatum fiat quidquid ab eo, qui solvere debet, ille acceperit; & cujus fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumve rerum ecclesiasticarum nomine exegerit, idque, nisi qui ea ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum notarii publici fide recognoverit, eadem diligenti, ut supra, descriptione prædiorum adhibita.

Quod si quis clericus, cujus hoc interest, in hujus rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum unius anni mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur. Quæ autem hujus rei causa, vel confessiones, vel recognitiones instrumenti fide conficientur; earum exemplum ille clericus, ad quem spectat, spatio mensis episcopo tradat in archivo asservandum.

Decretum XI.

Usu & diuturna consuetudine compertum est, quantum ecclesiis detrimenti damnique sæpe importet illa prædiorum ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus iis iniri solet, ut meliora reddi liceat, ac interdum ea conditione, ut qui sumptus facti sunt, ne possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari; & qui item conduxerint, ejici amoverive a possessione ne possint, nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquidve sumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos ecclesiarum utilitati consulentes, & huic rei, unde tantum detrimenti, tantumque incommodi ipsis ecclesiis accidere sæpe solet, quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus;

Quæcumque ecclesiasticorum prædiorum eo locationes ad certum tempus in posterum pacto fient, ut illa meliora reddi liceat, & quidquid in illis sarciendis restituendisve erogatum sit, id ei, qui conduxit, solvi oporteat, hæc inita locationum pactio, ne jus tribuat faciendi impensas, in quovis ædificii genere utiles, nisi eas quæ majorem summam non excedant, quam illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem ejus, quod locationis nomine solvere debet, recuperare possit. Eam autem ipsam tertiam partem quolibet anno retineat, quoad, quidquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ vero impensæ, ad usum necessarium pertinentes, factæ sint, ad quamcumque summam perveniant, tum ob ejusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessario facti sunt, recuperandos non satis fuerit ea tertia pars; ne, completa etiam locationis die, a prædiorum possessione, qui conduxit, antequam ei satisfactum sit, amoveatur: sed ecclesiæ rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliave quavis ratione ipsa prædia de conductore redimere, aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente episcopo, locare; idque tot annis saltem, ut tertiam partem ad minimum in singulos annos ejus rei retinendo, quam locationis nomine solvit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet quod ipse erogarit.

Si vero qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint, ne jus sit eis ab ecclesia, nec a rectore, qui succedet, partem, quam non retinuerint, repetendi; sed eorum culpæ adscribatur.

In iis etiam locationibus, quæ a rectoribus, jam ad tempus, ita initæ sunt, ut conductores prædia meliora faciant; hujusque pactionis e vi atque ratione ædificia sarta tectaque sunt, vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddantur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ a nobis hoc decreto præscribitur: nisi conventum sit, ut breviori tempore solvantur, quam a nobis statutum est.

Quod si is, qui jam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed una tantum solutione sibi restitui velit id omne quidquid jam erogarit, partem illam, quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi possit, quolibet anno deponat, ut sperari aliquando possit, prædia ipsa ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si vero conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed rectori ecclesiæ solverit; rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre; rector autem, qui tertiam hanc partem temere receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio ecclesiastico percipit, singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædiis quibusvis ecclesiasticis factos, creditores sunt; eaque prædia non ipsi, sed ecclesiæ rector quavis ratione possidet, ne ea hypothecæ diutius sint, (id quod mutua quadam collusione aliquando factum est) in hac ipsa re id curet episcopus, ut eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est,

est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione eis restituatur.

Liberum tamen sit episcopo in his omnibus, si quando pro beneficii tenuitate, aliave justa causa, aliquid minus tertia ea parte præscripta in singulos annos solvi aut retineri consueverit, id arbitrio suo scriptis concedere.

Vt vero hoc decretum omnibus notum sit, ac plane perspectum, illud nostra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus & singulis urbis & diœcesis parochis, & festo primo die, postquam ipsi acceperint, publice in eorum ecclesiis legatur, ac populo frequenti recitetur.

Decretum XII.

Quibus cancellariæ episcopalis munus commissum est, ipsimet in ea officii exercitatione versentur; si negotiorum tamen multitudo postulat, alios, episcopi judicio comprobatos, sibi in auxilium adhibere liceat.

Decretum XIII.

Episcopus, qui causis jure permissis subsidium caritativum exacturus est, antequam illud sibi persolvi curet, clerum, ejusve procuratores, aut negotiorum gestores convocet, eisque cum causam exponat, quamobrem illud petere atque exigere cogatur, tum humaniter eosdem cohortetur, ut sibi sponte subveniant. Ne vero majorem summam sibi solvi curet, aut patiatur, quam Benedicti duodecimi constitutione, cujus initium est; Vas electionis; præscriptum est: idque nisi consuetudinis ratione aliud observatur. Qui contra fecerit, hæc ei pœna sit, ut & restituat quod perceperit, & aliam præterea pœnam jure expressam luat superioris arbitratu.

Extravag. ... da ...ibus

Decretum XIV.

Cum primum aliquis hujus provinciæ episcopus mortem obierit, archivi episcopalis clavis notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, sique nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur; ab eisdemque una & item altera asservetur, quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scriptis in inventario notatis, eorumque custodiæ commissis, eidem reddant.

Decretum XV.

Nonnulli homines ad id temeritatis sæpe veniunt, ut cleri mortui bona invadant, unaque cum iis illa sæpe, quæ etiam ecclesiæ ministris, in mortui locum succedentibus, debita sunt, & ecclesiæ item, cui, dum in vita ille esset, inservierat, bona sacrilege subripiant; quare pœna excommunicationis latæ sententiæ vetamus, ne clerici mortui, qui dum viveret ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona, ad ecclesiam ejusve ministros pertinentia, quisquam temere invadat atque auferat.

Decretum XVI.

Heres ultimarumve voluntatum executor, si quæ piarum causarum nomine legata relictave sunt; ea anni spatio ad summum, aut tempore ab ipso testatore præscripto, non præstiterit, ab episcopo, ut ratio juris postulat, pœnis, ipso jure constitutis, omnino cogatur piam testatoris voluntatem explere. Ne vero præscriptum illud vel a jure, vel a testatore tempus ab episcopo proro-

A getur, nisi sibi constiterit, quæ earum causarum nomine relicta, aut legata sunt, vere præstari non potuisse.

Episcopus vero in parochiis, ubi opus erit, duos probatæ vitæ homines, pietatis amantes, & auctoritate præditos deligat, quorum opera, studio, atque adjumento ad piorum locorum, piarumque causarum jura persequenda utatur, quoad expedire visum sibi erit.

Decretum XVII.

B Ne notarii, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de rebus, quæ piarum causarum nomine legatæ relictæve sunt, vel ipsi rogati conscripserunt, vel ab aliis conscriptas apud se habent, magnos nimis labores in iis omnibus conquirendis sustineant; neve si id quod ipsis superiori concilio præscriptum est, omiserint, excommunicationem, eodem concilio propositam, subeant; idcirco illam sanctionem, piarum causarum nomine a nobis editam, ita interpretamur, ac moderamur, quo faciliorem etiam executionem illa habeat.

Quicumque notarii sciunt, se rogatos, testamenta, aliasve ultimæ voluntatis tabulas de rebus, piarum causarum nomine relictis, confecisse, nisi sex mensium spatio, postquam testatoris mortem C scierint, illa episcopo significarint, quæcumque in ipsis tabulis a se conscriptis legata pia facta sint, ii excommunicationis pœnam ipso jure incurrant.

Qui vero in posterum ejus generis tabulas, testamentave scripserint, eamdem pœnam ipso facto subeant, nisi tribus post mensibus, quam testatoris mortem cognoverint, pia legata, relictave, episcopo denuntiarint. Hoc autem de sex & trium mensium spatio decretum vim tantum habere statuimus, cum primum concilium hoc in lucem emissum erit, ac promulgatum.

Vt autem notariorum, qui jam mortem obierunt, exemplaria, & quævis alia scripta, quibus res piarum causarum nomine relictæ, aut legatæ, notatæ, D ac descriptæ sunt, conquiri possint: episcopus propositis etiam pœnis & censuris, eam quæ sibi facilior videbitur, ineat rei perficiendæ rationem. Qui notarii præterea ex superioris concilii decreto excommunicationem subierunt, episcopus eos absolutionem humiliter petentes a censuris absolvat, si modo ipsius episcopi arbitratu ante satisfecerint, ad decreti hujus præscriptum.

Decretum XVIII.

Prohibeat episcopus, ut bona, census, proventus, aliaque ejus generis, quæ ad ecclesiarum E fabricas quavis ratione pertinent, ab earum præfectis, aut ministris ad alios usus avertantur quam institutum est, aut certe debent. Idem præterea ex Tridentini concilii præscripto fabricarum reditus in usus ecclesiæ necessarios atque utiles, ut expedire magis visum fuerit, erogari curet.

Decretum XIX.

Qui bona ecclesiæ, hospitalium, aliorumve piorum locorum, sive solus, sive una cum aliis administrat: si vel ipse, vel per interpositam personam ea emerit, aut emphyteusis locationisve nomine conduxerit: ab eo administrationis munere statim amoveatur: nec dignus in posterum censeatur, cui talium rerum procuratio, administratiove demandetur: cum eoq; præterea ex juris præscripto agatur.

Anno Christi 1569.

Decretum XX.

Episcopus id sedulo prohibeat, ut quæ fabricæ, hospitalia, sodalitates, & quæ alia cujusvis generis pia loca instituta non sunt ad pecuniam mutuo dandam, eorum administratores ne ulla causæ specie cuiquam homini, nec etiam universitati loci, aut vicinus dent mutuo.

Quod si ipsi administratores mutuo vel dederint, vel, quod gravius est, ab iis locis sumpserint, ab earum administratione statim amoti sint, indignique censeantur, qui per sex annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant. Tum etiam illorum præfectus, quovis nomine vocetur, qui huic rei co senserit, excommunicationis pœnam subeat.

Decretum XXI.

Ne quisquam pecuniam apud montes pietatis deponat, vel eidem mutuo det, ut inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut ejus, quod interest nomine percipiat. Qui vero ex pacto quidquam ea causa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depositi nomine dederit; cum eo tamquam cum usurario homine agatur ad juris præscriptum.

Quæ præterea de montibus pietatis decreta superiori concilio sunt, ea episcopus observari curet vel diligentissime; compellatque illorum institutiones sibi ab administratoribus ostendi atque exhiberi.

Decretum XXII.

Sodalitates quascumque, seu confratrias, quæ disciplinatorum nomine vocantur, episcopus, ut Tridentino concilio jussum est, visitet; librosque vel constitutionum, vel meditationum, orationumve, si qui in eisdem extant, studiose recognoscat, ne quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit; & si quæ invenerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.

Efficiat præterea ut confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas & solennes processiones accedant, easque recte atque ordine obeant; utque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinatorum regulam redigere curet, quæ jussu nostro recognita & emendata, & hujus temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum usum edetur.

Si quæ vero hoc decreto præcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaque non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium pertinent, pro rei gravitate severius ab episcopo corripiantur: sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur ejusdem episcopi judicio.

CAPITA QUÆDAM AD MONIALES PERTINENTIA.

Caput I.

Bulla edita 4 Kal. Iunii 1566.

Quod de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit; quodque item summus pontifex Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur, clausura, literis editis, sanxit; id utrumque episcopus quamdiligentissime potest exequi curet. Quod si aliquid obstiterit, quo minus illud a se præstari queat; ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Hancque ipsam in iis exequendis diligentiam a regularibus præstari idem sedulo studeat.

Caput II.

Sess. 25. de ref. c. 16.

Ut Tridentinæ constitutioni, quæ est de reformatione regularium capite decimosexto, fraus nulla fiat; illud episcopus, pœna anathematis & dantibus & recipientibus proposita, interdicat, ne moniales, aut puella quæ regularem habitum in earum monasterio susceptura est, parentibus, vel consanguineis, vel curatoribus, nec vero ab aliis, quibus ipsi ob id sponsione caveant, pecuniam mutuo, aut depositi, aliove quovis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit.

Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus, ad ipsius puellæ, vel monasterii usum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam summam præscribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det; nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejusdem judicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur.

Ea autem omnis pecuniæ summa, eo nomine ab episcopo decreta, re ipsa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui professione confecta, illam statim monasterio tradat, ut decretum est superiori concilio.

Caput III.

Facultas superiori concilio permissa, ut moniales organista sonandi artem, episcopi concessu, docere possit, abrogata sit, atque ita, ut nemini, nec viro, nec feminæ, etiam cujusvis superioris facultate, ad monasteriorum quodvis accedere fas sit ejus rei causa: sed quæ monialis vel organo sonandi, vel musicæ artis perita est, alias moniales instruere poterit.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

Decretum I.

Quæcumque his nostris, aliisque superiori synodo provinciali editis constitutionibus decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis, quorum interest, servanda curet omnibus juris remediis.

Ut autem, quæ in hac provinciali synodo decreta sunt, ad ea præstanda, ulla ignorantiæ excusatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat; illud edicimus, ut quo primum die in lucem emissa, ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valvas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se & his decretis, & si contra quidquam admiserint, pœnis, ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstrictos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit, &, si ita expedire censuerit, suæ etiam cathedralis

ANNO CHRISTI 1569.

lis ecclesię valvis proponi; quo studiosius omnium animis præcepta eorum tradantur.

Singulæ item & cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hæc ipsa decreta, certo loco recondita, perpetuo asservari curent.

Decretum II.

Si quæ in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Mediolanensis provincię synodus habeatur; ejus difficultatis, tum omnium, quæ in ipsis decretis tradita sunt, interpretationem, & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Decretum III.

Qua debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicę omnium ecclesiarum matris & magistræ judicio, atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subjicimus.

Decretum IV.

Quoniam denique ob publicam hujus provinciæ & privatam etiam uniuscujusque ecclesiæ utilitatem a summo Romano pontifice multa petenda sunt, decernimus, quidquid ab eo communibus nostris, & qui adsunt, episcoporum literis petetur, illud omne concilii hujus nomine, atque auctoritate ita factum intelligi, ac si publice in sessione postulatum esset.

ANNO CHRISTI 1573.

CONCILIVM MEDIOLANENSE III.

PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctę Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIII. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONC. PROVINCIALI III.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

DIVINÆ pietatis abundantia perfectum est, ut cujus disciplinæ vestigia olim a sanctissimis patribus pressa non leviter, sed fixa ad sempiternam rei Christianę bene gerendæ rationem, vix in tantis morum erroribus ulla reliqua usquam apparebant; ea quasi ex tenebris in lucem revocata sit gravissimis & divinis sacrosancti concilii Tridentini sanctionibus: quibus cum omnes sane quidem obtemperare oporteat, tum eos in primis, quos auctor vitæ nostræ & magister salutis æternę Christus dominus episcopos & pastores gregis esse voluit, quem is sanguine suo, in ara crucis profuso, redemit. Itaque pastoralis curæ nostræ ratio, quæ in Tridentinis illis jussis, iisque sanctissime exequendis, versari debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut hoc anno, qui tertius est, quo Mediolani alteram provincialem synodum habuimus, eam ad ejusdem Tridentini concilii præscriptum tertio convocemus: idque eo consilio, ut nos, qui metropolitico jure provinciæ hujus curam gerimus, pro debito archiepiscopalis speculationis nostrę officio, sedulo primum perquiramus, si quæ sunt, quæ Tridentinis decretis, aut eorum auctoritate, canonumque jure a nobis in una atque in altera item synodo ad restituendam pristinam illam ecclesiasticam disciplinam jam pridem sancita nondum ab iis, quorum interest, in hac provincia præstita sunt; in his exequendis, duce Spiritu sancto, qui spiritus est intellectus, sapientiæ & consilii, pastorali studio & diligentia incumbamus: tum præterea videamus, si quæ alia sunt, quæ subdolo operario satana, morum corruptelis vel inveterata, vel nuper prave introducta, ullam emendationem, vel in controversiis provincialibus judicium a nobis desiderent.

ANNO CHRISTI 1573.

Quamobrem omnes & singulos hujus nostræ provinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine unicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem synodum Mediolanum convocamus: cujus etiam synodi inchoandæ certum diem, nempe vigesimum quartum mensis Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conveniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve jure aut consuetudine, aut privilegio eidem interesse, pervulgata sit, ac nota hujus nostræ provincialis synodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis universis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: jubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in provincialem synodum convenire ad constitutam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curent autem comprovinciales nostri episcopi, id quod posteriori provinciali concilio sancitum est, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis synodi celebrandæ certa dies indicta est, in omnibus & urbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas, quo ad illa de more absoluta, ac dimissa erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum pręterea munus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ nostræ fideles id monemus, & per viscera misericordiæ Christi domini hortamur, ut omni pietatis Christianæ studio & religiosis precibus, iisque assiduis, a Deo consolationis & misericordiarum patre, nobis, negotium tam salutare tractantibus, auxilium implorent: quo nos adjuti, in hac tractatione omnia consilia, sermones & actiones nostras in finem dirigamus, nempe in Christum Iesum, cui in omni justitia & sanctitate servire debemus. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & nostro signo muniri, tum nostra etiam manu signatum in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi volumus. Datum Mediolani die 20. Februarii 1572.

EDICTVM

ANNO CHRISTI 1573.

EDICTVM ALTERVM
DE CONC. PROVINCIALI TERTIO,
quod ob causas prorogatum fuerat.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus, sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

ÆTERNVS pontifex, unigenitus Dei Filius, Christus Iesus, qui e sinu patris in terram missus, fidelium animas redemit per effusionem immaculati sanguinis sui, eam nobis pastoribus animarum curam proposuit, ut omni solicitudine oves, fidei nostræ commissas, a vallibus ad montes, a terrenis scilicet rebus ad cælestes, ab humanis ad divinas, a caducis ad æternas revocare studeamus.

Hæc sane cura plena studii, plena diligentiæ, refertaque omni labore, cum in ceteris pastoralibus muneribus, tum in iis etiam exequendis nos valde solicitos habere debet, quibus Tridentina synodus & ipsis patrum officiis & animarum saluti & provinciarum utilitati consultum esse voluit. In iis vero cum sit illa provincialium synodorum ad usum revocata ratio; nos superiori anno, qui tertius C erat, quo Mediolani alteram provincialem synodum habuimus, tertio provinciæ nostræ episcopos ad concilium convocavimus: quod quidem concilium a nobis de more indictum eas ob causas, conciliaribus nostris literis expressas, celebrare non potuerimus; officii nostri ratio, quæ progressionibus suis tota ad præstantissimam illam curam spectare debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut quod proximo superiori anno a nobis intermitti oportuit, id hoc anno omnino præstemus.

Quamobrem omnes & singulos hujus nostræ provinciæ episcopos, tum literis potissimum nomine unicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem synodum Mediolanum convocamus: cujus etiam synodi inchoandæ certum diem, nempe nonum Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conveniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve jure aut consuetudine, aut privilegio eidem interesse, pervulgata sit ac nota hujus nostræ provincialis synodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis universis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: jubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in provincialem synodum convenire ad constitutam diem, pœnis & censuris illis propositis, quę canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curentautem comprovinciales nostri episcopi, id quod posteriori provinciali concilio sancitum est, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis synodi celebrandæ certa dies indicta est, in omnibus & urbis & diœcesis suę parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas quo ad illa de more absoluta, ac dimissa A erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum præterea munus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ nostræ fideles id monemus, & per viscera misericordiæ Christi domini hortamur, ut omni pietatis Christianæ studio & religiosis precibus, iisque assiduis, a Deo consolationis & misericordiarum patre, nobis, negotium tam salutare tractantibus, Spiritus sancti lumen implorent, quo lumine adjuti, nos in initiis insistentes, quæ superioribus annis jecimus, nostros, gregisque nostri gressus dirigamus in viam salutis æternæ. In quarum rerum omnium fidem hoc edi- B ctum confici, auctoritateque nostra imprimi, & nostro signo muniri, tum nostra etiam manu signatum in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi volumus. Datum Mediolani die 16. Ianuari 1573.

PROROGATIO SYNODI,
ET PROVINC. ET DIOECESANÆ.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

ALIIS nostris literis, edicti nomine inscriptis, provincialem synodum, quam hoc anno die 24. hujus mensis Aprilis habere statueramus, paucis ante diebus de more indiximus, sed cum per invaletudinem nostram, ut per literas etiam provinciæ nostræ episcopis significavimus, id ad constitutam diem præstare nobis non liceat: eam ad diem differimus & prorogamus, quem illi hoc ipso anno celebrandæ certum, volente Deo, præscribemus, atque indicemus aliis nostris literis.

Diœcesanam præterea synodum, quam indiximus ad diem 14. hujus etiam mensis Aprilis, ob eam ipsam causam differimus, & prorogamus in D diem quem aliis nostris literis certum significabimus & constituemus arbitratu nostro. In cujus rei fidem has necessariæ prorogationis nostræ literas confici & publice affigi jussimus. Datum Mediolani die 9. Aprilis 1573.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS
TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS,
ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio III.

E TERTIO jam adsumus, patres sanctissimi, hoc ipso loco, ubi superioribus annis semel atque iterum Spiritu sancto duce congressi, in eam curam incubuimus, ut in hac provincia pastoralibus nostris studiis succurreremus animarum saluti, & opitularemur pietatis cultui jam pene deflorescenti. Quo in genere etsi a nobis vel plurimum elaboratum esse videtur, tamen si animadvertimus, provinciæ hujus status, quem vos etiam optime nostis, is est, ut multa adhuc desint ad operis a nobis inchoati consummationem & perfectionem. Primum enim superioribus nostris decretis non omnis erepta est morum corruptela, neque plane omnis

omnis instituta Christianæ disciplinæ ratio, quæ vobis, qui adestis, una mecum expetenda est. Deinde, ut est hominum genus ad carnis sensus proclive, sæpeque præceps fertur ad peccandi licentiam, alii post priores illos congressus nostros sensim in dies irrepserunt morum errores. Præterea quæ olim a nobis sancita sunt, ita se habent, ut vel nostra, vel aliorum culpa illa executi simus non plane omnia. Si quæ autem executionem habuerint, vel pauca, vel multa illa sint, vereor, ut libere dicam, ne ea externa potius quadam specie attigerimus, quam intimis animi sensibus, vereque amplexi simus. Atque hic quidem est rerum nostrarum status. Videte igitur quæ illa sint, quibus, auctore Spiritu sancto, qui spiritus est veritatis & consilii, hoc ipso conventu nos tum mente optima, tum salutaribus deliberationibus consulamus oportet; ut aliqua ex parte exsolvamus quod & Christo domino & nobis, & clero & populo nostro debemus. Propositum igitur nobis sit, patres optimi, magnum quiddam esse ac perfectum, quod præstare debemus: idque nos vix aut ne vix quidem inchoavimus, nedum absolvimus, cum certe non licuerit: nam quemadmodum reliquis in rebus nihil potest statim esse perfectum, sed necesse est, ut initium fiat ab aliquo rudimento, atque paulatim ad summum perveniat: ita opus, quod superioribus annis aggressi sumus, non potuit eo tempore statim pervenire ad eam quam quærimus & debemus, necessariam perfectionem. Quod si quis nostrum secus fortasse existimat, quoniam in hac provincia aliquod maius pietatis Christianæ studium elucere videt, quam antea solebat, quamque in aliis fortasse quibusdam locis apparet; ne iste plane quidem fallitur: non est enim cur nos vel cum aliorum, sive mali illi sint, sive aliquo Christianæ virtutis gradu præditi, factis actiones nostras expendamus: sed comparemus oportet cum ea sancte agendi formula nobis divinitus præscripta: quæ si ob oculos versabitur, facile cernemus quam longe ab ea distemus. Procul certe absumus, patres. Est igitur cur properemus, & ita properemus, ut quod semel aggressi sumus, perficiamus, aspicientes in auctorem & consummatorem operis nobis commissi, Christum Iesum. Is quid non attigit, quid non egit, quid non perpessus est, ut quod ei pater cœlestis dedit, opus consummaret? Quid illa crucis ara, in qua redemptionis mysterium peractum est, loquitur? Quæ mens, qui sensus Christi laborum? Quorsum illa verba, *Consummatum est*: an non operis, quod susceperat, perfectionem? an non consummationem indicant? Num Christi magistri exempla, num voces nos commonent? an commovent potius? certe quidem. Ergo pergamus ad consummationem; & quod operi nostro deest, perficiamus; ac ita quidem, ut, cum nos episcopos Deus dederit ad opus ministerii in consummationem sanctorum, tamquam angeli ejus & missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis, nonmodo purgemus & illuminemus, sed perfectos reddamus eos, qui in custodiæ nostræ fidem traditi sunt. Altera præterea causa est, patres, quamobrem huc tertio nos convenire oportuit: nam ea est satanæ fraus, ea depravata hominum natura, eæ mundi illecebræ, ut si quid superioribus nostris sanctionibus communivimus, in altera ejusdem rei parte violari soleat ecclesiæ disciplinæ institutio: ita ut alio rursus opus sit præsidio. Quemadmodum enim fluvius ab una parte aggeribus munitus, in alteram sæpe erumpit: itidem usuvenit in sanciendis morum legibus. Si qua igitur parte, vel clero, vel populo superioribus rerum sanctionibus obstructus aditus est ad peccandum: alia tamen invenitur via, quam præcludamus oportet hoc nostro synodali studio, quod dum in hoc genere multum esse debet, tum plurimum etiam in eo, quod tertio loco a me propositum, jam brevi exponam. Scitis, patres, quæ superioribus conciliis præscripsimus nobis de frequenti sacrificii oblatione, de dignitate ab episcopo retinenda, de supellectili, frugalitateque episcopali, de pastoralibus officiis, de familiæ nostræ institutione, de cleri disciplina, de gregis commissi gubernatione: illa omnia ut acta sunt a nobis fortasse diligenter, sic certe nostrum fuit & est, eadem exequi vel diligentissime. Parum est enim optimo consilio decernere, nisi quod decretum est sedulo præstetur: nam ut scientia debet esse cum virtute copulata, sic decretorum constitutio cum executione in primis conjuncta: alioquin parvam affert utilitatem, vel certe nullam. Itaque cum operis nostri suscepti ratio conficiatur & quasi confletur duabus his partibus, legum scilicet optimarum & sanctione & executione: in hac nos fideles esse oportet, in illa prudentes: si prudentiam in sanciendo præstitimus, fidem in exequendo præstemus necesse est, ut & prudentes & fideles servi inveniamur. Executio autem nostra omnis sit oportet, patres, tum perfecta, tum vera: perfecta quidem, ut decreta omnia vel ad nos, vel ad alios pertinentia exequamur: exequamur autem vere, non externa sola specie, sed ea fixa animi deliberatione, ut in veritate nos ambulantes & ad Dei gloriam, & ad animarum salutem uberrimum fructum afferamus ex iis rebus, quas solido agendi studio exequimur. Alioqui si contra quidquam agimus, id quoniam non ulla quasi radice fixum hæret, statim diffluit, statim evanescit. Quare agite, patres sanctissimi, munus nostrum expleamus, ut, quam debemus, sanctam solicitudinem, quantum in nobis est, præstemus, tum ad operis nostri inchoati perfectionem, tum ad omnem ecclesiæ disciplinæ rationem in hac provincia communiendam, tum ad superiorum nostrorum decretorum leges, easque vere atque omnino exequendas. Spiritus autem Dei habitet in nobis, is Spiritus veritatis, quem in euangelio quod modo recitatum est, se dominus missurum esse promisit; mentibusque nostris lumen præferat, quo omnes muneris nostri pastoralis partes dirigamus in perfectionem & finem, quo spectamus, Christum Iesum; cui laus & gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani de consilio & assensu reverendissimorum patrum, coepiscoporum nostrorum, in provinciali nostro concilio Mediolanensi tertio, hæc, quæ sequuntur constituimus ac decernimus.

I.

De festorum dierum cultu.

SACROSANCTA Tridentina synodus cum statuit fideles religioso festorum dierum cultu abuti non (Sess. 25. decreto de invocatione sanctorum.)

non debere ad comessationes, ad luxum, & lasciviam; tum pastores omnes vehementer in domino obtestata, debitam, sanctamque eorumdem observantiam pastorali diligentiæ magnopere commendavit. Quamobrem primo provinciali concilio de illorum cultu quamvis a nobis sancitum sit, tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius decernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelæ, is depravatus usus, ab omni & divina & humana lege alienus, ut Deo dicati dies, sanctisque rerum officiis consecrati, ac Spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda divina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumque vitæ imitationem excitandam, non modo, ut oportet, sancte non colantur, sed, quod gravissimum est, nefarie violentur operibus, officiis, rerumque actionibus, ab eorum cultu, & pietatis Christianæ studio alienis.

Itaque in maxima hac offensione, nos sacræ illius synodi auctoritate, canonum jure, summorum pontificum sanctionibus, & Pii V. pontificis constitutione eo nomine edita, patrum item institutis, tum ipsis imperatoriis legibus adducti, edicimus, ut ne quid servilis operis sacris iis diebus, qui sanctæ matris ecclesiæ instituto, aut uniuscujusque loci consuetudine, votove publico coluntur, fiat, nec quidquam denique quod in illis agi, geri, fierive non liceat.

Et quoniam in iis, quæ sequuntur, maxime peccatur, hæc nominatim vetamus;

Ne iis diebus nundinæ, emporia, mercatusve agantur: ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatum pertineat, etiamsi in diem proxime sequentem illæ cadant.

Ne contractus ulli, cujusvis generis sint, neque ullæ rerum executiones fiant; nisi cum jure nominatim permissum est.

Ne collectæ, taleæve in oppidis, pagis, vicis, ut ex depravata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia divina officia celebrantur, vel scholarum doctrinæ Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero ullo præterea unquam die in ecclesia, in cœmeterio, atriove ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri, imagines, signa, & alia id genus usquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad aleæ lusum pertinent, neque larvæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum usum vendantur, locenturve.

Ne quas res ad victum necessarias vendi licet, illæ prope ecclesias, in earumve conspectu, venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum, præterquam panis, a sole, aut pluvia defendendi causa; in foro locisve publicis tentoria, rastrave sint, quibus illæ exponantur.

Neque earumdem rerum occasione, causave officinæ apertæ ullo modo sint: sed earum ostiolum parvulum patens sit, licet reliqua omni parte clausa. Quo in genere præterea episcopus, illarum rerum venditionis certam horam & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali, offensionisve, aut occasionis, qua distrahantur homines a divinis officiis.

Tonsoribus præterea, pistoribus, sutoribus, calceariis, aliisque ejusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præscribi oportet, episcopus certas regulas præscribat, ne deinceps dierum festorum A cultum violent, in quo maxime peccare plerique solent.

Quoniam autem usu jam hac in provincia nimis compertum est, depravatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam fere conveniri sine multis, & iis quidem gravissimis Dei offensionibus, idque cum ob turpes cogitationes, obscœne dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & perniciosas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuo conjunctas, tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaque mala plurima inde consequentia quamsæpissime, his tot offensionum B & peccatorum seminariis locum dari, iis præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & iis ipsis diebus fideles plerosque nefariis istis satanæ blanditiis illectos, a divinis officiis, religiosis supplicationibus, lectionibusque sacris abduci, avertique rudes percipiendis fidei rudimentis; aliosque ab aliis Christianæ pietatis officiis, in quæ eo tempore religiose incumbendum est, abstrahi & amoveri; hoc certe gravissimum est in conspectu Dei, & ecclesiæ. Quare festis iis diebus, saltem horis quibus divina celebrantur officia, interdicimus, ne saltationes, tripudia, choreæ ducantur aut fiant.

C Ne item comœdiæ, ludi scenici, vel theatrales, hastiludia, & alia cujusvis generis spectacula agantur.

Ne circumforanei circulatores, & id generis nebulones, præstigias suas, inaniaque ea spectacula agant; neque quidquam omnino vendant, ne medicamenti quidem prætextu.

Ut autem hæ omnes de festorum cultu leges ab omnibus serventur; contra eos, qui non paruerint, episcopus agat pœnis, & aliis item remediis arbitratu suo.

Festis diebus sacrosancto missæ sacrificio fideles omnes intersint.

Neque vero excusentur puellæ nubiles, neque deinceps viduæ, ne permissu quidem primi D nostri concilii, ob recentem mariti mortem, neque ullo alio cujusvis consuetudinis prætextu.

Ut vero ii dies omni pietate & religiosius colantur, hæc crebro populum parochi & concionatores admoneant, atque hortentur, ut illorum dierum tempus, quod Deo, ejusque cultui debetur, in iis actionibus totum consumant, in quibus sancte consumendum est.

Ut concionem mane, & sacram lectionem a prandio, ubi explicari solet, audiant.

Ut divinis, vesperarum præsertim officiis præsentes, pie religioseque adsint.

E Ut in Christianæ doctrinæ rudimentis ac præceptis, vel percipiendis, vel recolendis versentur.

Ut in operibus etiam officiisque pietatis se exerceant, ægros homines visitando, mœrentes pie consolando, & alia ejusmodi præstando.

Ut denique ab illis actionibus, unde omnis peccandi materia atque occasio existit, feriati, in ea opera incumbant, ob quæ sunt illi sacri instituti dies.

Episcopi igitur cura sit, vel litaniarum processiones, vel orationes, aliarumque Christianarum virtutum exercitationes instituere, in quibus per festos dies occupati fideles, abducant se a profanis actionibus.

Sicut principes & magistratus, qui gubernationi præsunt, dignitate præcellunt, ita prælucere debent exemplo, quo reliqui incendantur ad perpetuum

ANNO CHRISTI 1573.

petuum peragendi studium. Quamobrem pro muneris sui officio nos paterne cohortando & admonendo ; episcopus curet ut ipsi per annum solennibus diebus, & in quibus potissimum humanæ redemptionis mysteria peraguntur, in nativitate scilicet domini, die circumcisionis, & epiphaniarum, hebdomada sancta, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in solenni die corporis domini, ad cathedralem ecclesiam conveniant; episcopalisque missæ sacrificio, quod solenni ritu fit, divinisque vesperarum officiis intersint. Idem prætereà efficiat, cum ob jubileum, vel ob aliam publicam causam generales processiones & supplicationes aguntur.

Episcopus id curæ diligentiæque adhibeat, ut tum ex ecclesiæ suæ libris veteribus, manuque scriptis, tum ex publicis civitatis scriptis monumentisve, atque aliunde pervestiget, si qui dies sunt quibus colendis, vel veteri instituto usuque, vel publico voto civitas adstricta est; aut alius item quivis diœcesis suæ locus.

Qua præterea diligentia utatur in conquirendis reliquis tum votis, tum piæ consuetudinis institutis. Si quæ vero ejusmodi monimenta compererit; ea diligentius conscripta in episcopali archivo asservanda curet. Certosque illos dies festos, iis monimentis notatos, coli, & alia hujusmodi pia instituta præstari jubeat.

Vigiliæ autem, & festi dies sanctorum, qui publico civitatis voto, aut consuetudine coli debent, diœcesanæ synodi constitutione ab episcopo decernantur; & in calendarium quotannis relati, die dominico, prout uniuscujusque eorum sanctorum festus dies in aliquam hebdomadam inciderit, populo a parocho denuntientur.

Monimenta vero festi diei, vel piorum institutorum, quæ in aliquo solo diœcesis opido, locove voti publici, aut consuetudinis ratione servari oportet, in ejus etiam loci parochiali ecclesia asserventur: cum autem dies ille festus, vel quo pium institutum servari debebit, inciderit; parochi sit, die dominico, proxime præcedenti, illum populo indicere ac denuntiare.

Prohibeat vero diligenter episcopus, atque omnino efficiat, ut non modo non saltationes, & choreæ, verum etiam comessationes in honorem sanctorum, ludi, aliæve profanæ actiones, ab eorum festorum dierum, piorum institutorum cultu alienæ, ullo quovis modo, etiam illorum prætextu occasioneve introductæ, publice iis ipsis diebus fiant.

Studeat etiam episcopus, ut quo tempore in septuagesimæ, sexagesimæ, & quinquagesimæ hebdomadis ecclesia mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot ante diebus ad sanctę recolendam Christi domini passionem, & crucem; eo potissimum tempore fideles, sibi in curam traditos, spectacula, ludos scenicos, & alia, quæ gentilitatis speciem præ se ferunt, tunc præsertim morum corruptelis introducta, illa ipsa, tamquam a sanctissimis ecclesiæ institutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Christianæ studia, & ad orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.

Quo religiosius incolæ uniuscujusque parochiæ festum diem colant illius sancti, sanctæve, cujus patrocinio parochialis ecclesia dicata est, cohortationibus agat parochus, ut pridie ejus diei illi sancte jejunent, animo pie repetentes tum jejunia, tum religiosas alias ejus sanctarum virtutum exercitationes, quarum meritis in cælum ille vocatus, cum sempiterna gloria perfruatur, pro caritate, qua abundat, eorum, quorum salutis patrocinium suscepit, preces Deo offert, jejunia item & lacrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in domino cohortari non desistat, ut pietatis Christianæ officiis, sanctis operibus, debitaque veneratione sancti illius diem festum colant; utque ab omni servili opere abstinere studeant.

Eodem præterea die sancti, qui parochiæ patronus est & custos, quo ad illius imitationem magis fideles inflammentur, id parochus præstet, ut peracto vesperarum officio, cum frequentior in ecclesia populus adest, aut ipse, aut alius in suggestu, aliove loco superiori, de libro, quo illius vita vere expressa continetur, res ejus sancte, admirabiliterque gestas, religiosæ vitæ instituta, morum disciplinam, pietatis studia, virtutes pronuntiet.

Quoniam vero sanctissimis summorum pontificum institutionibus, & provincialis concilii primi nostri decreto sancitum est, ut quæ apocrypha sunt, in ecclesia ne legantur; de vitis sanctorum, qui in unaquaque hujus provinciæ urbe, diœcesive certis potissimum locis coluntur, liber ab episcopo conficiatur, doctis & piis viris adhibitis, tum ex probatis auctoribus, tum certis suæ ecclesię scriptis, ac traditionibus.

Sanctorum, qui in domino dormierunt, sacris sepulcris, & reliquiis colendis & venerandis, eo maxime augetur gloria Dei, quo religiosius illa coluntur. Quo igitur die sancti alicujus dies festus agitur, si in aliqua urbis, diœcesisve ecclesia, sancti alicujus corpus reconditum est, sacrave ejus membra, vel aliæ insignes reliquiæ asservantur: eo die & significatio detur frequenti campanarum sonitu, & ille ecclesiæ locus, ubi ea sunt, sacrarum vestium apparatu, & candelarum lumine ornetur; tum ad majorem cultum divina officia solennius celebrentur.

II.

De scholis doctrinæ Christianæ.

Quo major in dies concursus, & progressio fiat ad doctrinæ Christianæ scholas, ad earumque studium vehementius excitentur jam institutæ, & in posterum, Deo juvante, instituendæ ejus rei nomine sodalitates: indulgentiarum, quæ & a Pio quinto, & nuper a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. earum sodalitatum hominibus concessæ sunt, donum quotannis per parochos duobus ante Kalendas Maii diebus dominicis proximis promulgetur, cum frequens populus adest. Illis autem constitutis Kalendis, earum sodalitatum homines, ut indulgentias consequantur, confessi, sacram eucharistiam sumant; ac processionem præterea agant solenni ritu. Si vero sæpius id promulgari, vel aliis potius certis diebus hæc ab illis agi, episcopus censuerit, id constituat arbitratu suo.

6. Oct. 1567. 30. Oct. 1572.

Quibus in opidis, vicis ac locis, quæ ad suam diœcesim pertinent, episcopus has necessarias doctrinæ Christianæ scholas, & sodalitates, ut altera provinciali synodo jussum est, non adhuc instituit, illas quamprimum, & quamdiligentissime institui curet. Studeat vero quamplurimos cujusvis

cujusvis conditionis, status, & ætatis homines probatos, tum mares, tum feminas, iis scholis jam institutis, vel instituendis, adscribi, adscriptosque operam illis navare, ut concessi indulgentiarum muneris participes sint.

Eas vero jam institutas, vel in posterum instituendas scholas & sodalitates, ad illas præscriptas regulas dirigi curet, quæ jussu nostro ad communem earum usum edentur in lucem.

Scholas præterea quamsæpissime visitari, tum ab earum præfectis, tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit. Iique diligenter ei referant, cum de omni instituta earum ratione, frequentiaque illorum, qui conveniunt, tum de reliqua earumdem sodalitatum spirituali progressione, eisdem, quo plures poterit, constituat confessarios sacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & ministerio adjuventur, & salutaribus monitis, crebrisque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud scholarum & piarum exercitationum institutum atque studium.

Si quam aliquando concionem sacram a prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab episcopo statuatur; ita ut neque concionator a doctrinæ Christianæ scholis, neque hæ ab illo impediantur.

Episcopus præterea eam ineat rationem, ut & in hospitalibus, & in aliis piis locis, ubi plures, vel mares vel feminæ, curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianæ institutum introducatur: quo illi pascantur hoc præterea spirituali cibo.

III.

Quæ ad concionatores pertinent.

Anniversaria festorum solenniumque dierum quadam quasi vicissitudine, & statis pro solennitatum temporumque ratione sacris ceremoniarum ritibus Dei ecclesia, a Spiritu sancto instructa, redemptionis nostræ mysteria, & sacras alias actiones in anno, tamquam uno libro descriptas, fidelibus proponit; qui si minus ad ea instructi sunt, nec quæ sancte religioseque aguntur, intelligunt, non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quo igitur diligentius illi instruantur, in diesque magis accendantur ad publicas sacras actiones, & mysteria colenda, quæ statis anni solennitatibus & temporibus ecclesia Dei celebrat; episcopus tum ipse aliquando, tum concionatores, & parochi certis iis diebus, quibus illa agi, celebrarive contigerit, populum doceant cum sacrosancta ea mysteria, tum religiosum eorum anniversariorum cultum, tum sanctiores statarum in iis colendis sacrarum ceremoniarum ac rituum rationes & significationes.

Itidem cum solennes aliquæ statæ processiones, vel aliæ supplicationes, aliqua publica causa indictæ, aguntur, vel jubileum in universa ecclesia indictum celebratur; conciones ab eisdem habeantur. Quibus præter cetera explicentur causæ, quamobrem aut jubileum celebretur, aut illæ supplicationes fiant; tum excitentur atque admoneantur fideles, quam religiose incumbendum sit ei sanctæ actioni, quidque ab illis præstandum, ut illius jubilei spirituales divitias ipsi consequantur.

Ut autem religiosa animi præparatione hi solennes dies a fidelibus colantur, non satis illi id esse putent, mysteria illa a se sermonibus concionibusve, iis ipsis diebus, quibus celebrantur, explicari, sed

A festis etiam, aut dominicis diebus eas sacras vel solennitates vel actiones proxime præcedentibus, eosdem concionibus instruant, & eorum animos mentesque preparare atque inflammare studeant, cum ad omnem religiosum mysteriorum, quæ sancte agentur, cultum, tum maxime pro solennitatum ratione, ad pœnitentiæ sacramentum, & ad sacram eucharistiam sumendam.

Id vero etiam servetur, cum stata jejuniorum tempora, adventus domini, septuagesima, & ejusmodi instant.

De sacramento etiam chrismatis populum instruant in illis pentecostes diebus, quibus potissi-
B mum ab episcopo id sacramentum solenniter ministrari solet.

Parochi autem id omne instruendi populi officium præstent ad præscriptum instructionis quę eo nomine cura nostra conficietur ad communem provinciæ usum.

Ne patiatur parochus, cujusvis ordinis regulares in ordinis sui ecclesiis, intra fines parochiæ suæ sitis, concionem habere, nisi ex scripto testimonio perspexerit, eos muneris ejusmodi in illis ecclesiis obeundi causa, se ad episcopum cum concionandi facultate, quam a superioribus suis ipsi obtinuerint, contulisse, & benedictionem, ut Tridentino concilio cautum est, ab eodem petiisse: neque itidem in alienis ejusdem parochiæ ecclesiis, nisi ibi concionandi facultatem sibi ab episcopo literis concessam
C illi ostendant.

Seff. 5. de ref. c. 2.

Quæ in concilio provinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcumque item alia concionatoribus a nobis præscripta sunt, ea quo diligentius serventur, illam cautionem adhibeat unusquisque episcopus, ut cum eorum cuiquam in sua diœcesi concionandi potestatem faciet, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo de genere in nostram concionatorum instructionem, ad communem provinciæ usum simul redacta, & quæ item episcopus ecclesiæ suæ rationibus accommodata, ab illis servanda censuerit, illis literis describi jubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præsentationis, postulatæque benedictionis testimonium fiet.

Quoniam parocho concionante, nonnulli, pa-
D rum salutis suæ memores, cum ad illius concionem conveniunt, sepe discedunt ea non absoluta, ideo debiti in hoc genere officii sui eos crebro parochus admoneat, prout necessarium esse viderit. Quod si quos aliquando monitos ex verbi Dei, vel parochi concionantis contemptu in contumacia perseverare animadverterit, illos ad episcopum deferat, qui pro culpæ gravitate eosdem afficiat tum aliis pœnis, tum, si opus est, sacramentorum communione privet ad Carthaginensis concilii præscriptum.

c. sacerdos Dist. 1. de consecratione.

Parochus & concionator sæpe, prout opus esse animadverterit, illam decem annorum indulgen-
E tiam edicat, ac denuntiet, quam summus pontifex Leo X. in Lateranensi concilio toties concessit, quoties aliquem blasphemantem accusarit.

IV.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

Quos oportet, sacri Tridentini, provincialisque nostri concilii primi jusso in diœcesana synodo canones, & decreta Tridentina recipere, fideique professionem præstare; nisi illos id præstitisse episcopus perspexerit, in ea, quæ proxime futura est, synodo, ab illis præstari jubeat.

ANNO CHRISTI 1573.

In aliquem vero certum librum, qui in episcopali archivo asservetur, eos omnes ac singulos cancellarius episcopalis ordine referat, tum qui antea præstiterunt, tum qui in posterum præstabunt in singulis synodis deinceps sequentibus.

Quicumque litteras & liberales artes quovis nomine, vel publice, vel privatim docent, ii, quales sint, & reliqui præterea, quibus Pii quarti pontificis maximi constitutione, vel ejusdem provincialis concilii decreto fidei professionem facere jussum est, trium mensium spatio illam ad formulam ab eodem pontifice præscriptam, aut jam præstitisse ostendant, aut re ipsa præstent.

Qui vero in posterum illud legendi, interpretandi, docendique munus suscepturi sunt, fidei professionem ad idem præscriptum ante præstent, quam id suscipiant. exerceantve. Hique & illi omnes in libro notentur.

Parochus ne ullo modo patiatur, in suæ parochiæ finibus id, ut supra, minus a quodam deinceps suscipi, aut jam nunc susceptum exerceri, si is scripto episcopi testimonio non ostenderit, se de fidei professione præstitisse: imo vero si ita testatum non fecerit, ei illo munere interdicat: si non paruerit, ad episcopum deferat, qui in eum prout juris est, animadvertat.

Et quoniam ad Christianam pietatem hoc valde interest, ut instituendæ pueritiæ atque adolescentiæ munus committatur viris, non scientia solum, sed fide, ac moribus vitaque probatis: eam ob causam a quo fidei professionem episcopus recepturus est, ante ab eo cum vitæ suæ rationes perquirat, tum, si quod testimonium fidei morumque a probatis viris habet, afferri jubeat.

Quod si ea vel non afferuntur, vel ejusmodi sunt, quibus ipsius episcopi conscientiæ ac judicio non satisfiat, id ipsum aliunde episcopus quærat, ab iis præsertim, apud quos ille diu fuerat, hocque diligentius investiget, si vel e longinquis, vel hæresis nomine suspectis, vel morum corruptela inquinatis locis illum esse, aut venire animadvertit.

Hoc præterea diligentiæ adhibeat, ut posteaquam aliquis, fidei professione ad præscriptum facta, docendi curam susceperit; ejus etiam vitæ morumque ratio & puerorum institutio aliquando observetur, idque in iis potissimum ludimagistris, qui certa pacta mercede, in disciplinam suam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicationeve, puerorum aut adolescentium animi depravantur, & mores facile corrumpuntur, quo in genere ii sunt, qui res obscœnas & turpes continent; eos, ut indice Tridentino sancitum est, a ludimagistris prælegi, explicarive, episcopus non patiatur, ac plane vetet ab illis quidquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodque impietatem inducat, ut Lateranensi ultimo concilio decretum est.

Jubeat episcopus pueros adolescentesve a ludimagistris Christianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis iis solum libris, quos episcopus ipse præscripserit; prout ad illud instituendi munus eos idoneos esse judicaverit. Dominicis vero & festis diebus, nullo alio præterea doctrinæ genere illos instrui liceat, quod omnibus eo ipso concilio Lateranensi præscriptum est.

Illud etiam eisdem præscribat, ut diebus festis scholæ suæ adolescentes, puerosve, aut ipsi conducant, aut frequentes illos convenire jubeant ad solenne missæ conventualis sacrum, ad verbi Dei conciones, ad divina vesperarum officia, ad sacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Christianæ scholas, & ad alia denique vitæ spiritualis studia atque exercitationes.

Hæc omnia an ab iis præstentur, episcopus visitando aut ipse, aut alius ejus nomine investiget diligenter, tum maxime, an libros isti apud se habeant, vel ob fidei doctrinam, vel ob morum institutionem damnatos improbatosve; tum præterea, an qui in eorum disciplinam traditi sunt, honeste educentur.

Profecturus aliquis ad ea loca, vbi etsi catholico etiam more a multis vivitur, impune tamen tamen & publice ab aliis prædicatur, aut creditur, quod a Romanæ ecclesiæ doctrina & fide alienum est, est profectionis scriptam facultatem a suo parocho, vel ab eo, quem episcopus constituerit, antea impetret, quam abeat.

Quibus facultatis literis caveatur, ut & reversionis tempore, & si diutius illis locis fuerit, singulis annis testatum faciat, se catholico more & vixisse & vivere: utque id testimonium scriptum sit ab illius loci, ubi fuerit, episcopo, aut parocho, si ibi parochus est, aut a catholicis viris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocque is, cui eo proficisci concessum erit, præstet omnino.

Quicumque autem sanctæ inquisitionis officium, statum, res & ministros aliquo modo læserit, violaritve, contra eum, ut Pii V. constitutione sancitum est, episcopus agat ad illius sanctionis præscriptum. Kal. Aprilis 1569.

Quam gravissimam sanctionem aliquando, cum expedire censuerit, promulgari jubeat.

Perniciosorum & falsorum librorum, cum perpetua quodam modo pestis sit, cui remedium semper afferri oporteat, de iis sæpe & summorum pontificum constitutionibus & sacrorum canonum jure, cautum est. Postremo autem multa tum concilii Lateranensis ultimi decreto, tum nuper Tridentino concilio & indice utiliter constituta sunt. Sess. X. Sess. 4.

Quæ ut episcopi studio a bibliopolis, impressoribus & reliquis item omnibus, quorum interest, diligentius, quam hactenus factum sit, ubique præstentur; illa fere omnia, aliaque nonnulla, eodem spectantia, quæ addenda censuimus, simul complexi, provinciali hac constitutione toto eo genere sic edicimus propositis, eodem Lateranensi & Tridentino tum concilio, tum indice, & Pii quarti constitutione de eo indice lata, pœnis sancitis, & aliis præterea episcopi arbitratu.

Vt quicumque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur episcopus libros venales proponi, nisi confecto librorum suorum indice, cui ab se, aut ab eo, a quo curam in recognoscendis libris geri is voluerit, & ab inquisitore etiam subscriptum sit: neque facultate sibi ab eisdem non permissa vllos alios cujusvis generis libros ille habeat, aut vendat, aut quavis ratione tradat, illo indice non notatos.

Ne loco publico, portoriis mercibusve importandis constituto, libros ministri publici eius loci exportari patiantur, nisi qui illos importarint, aut bibliopolæ, aut alii, quorum sunt, scriptum, eorumdem manu signatum, attulerint, quo exportandi potestas fiat.

Libri non publico mercium loco expositi, sed alio in urbem invecti, ab eo qui invexerint, vel invehi jusserit eisdem denuntientur: nec libri a quovis invecti, vel in urbem introducti, aliis commodentur, aut quavis alia ratione tradantur, antequam hic, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem eorum ostenderit, ab eisdem item facultatem obtinuerit: idque nisi libri id generis

Margin notes (left): b. Nov. 64. — Regula quinta. — Leone X.

ANNO CHRISTI 1573.

generis sint, ut eos omnibus permissos esse perspicue constet.

Ne quis opuscula, libros commentarios, aliave id generis quovis titulo, & nomine, quæ manu scripta sunt, evulget; nisi ab episcopo, aut ab alio ejus jussu, & ab inquisitore recognita sint, atque approbata subscriptionibus.

Ne præterea quis librum, scripturnve cujusvis generis imprimat, imprimive curet, nisi ab eisdem episcopo & inquisitore recognitum, & scripto comprobatum.

Quod recognitionis & comprobationis scriptum libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu & nomine notatum, ubi primum impressum est, recognitoribus tradatur asservandum.

Libris impressis, apposito imprimentis nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt.

Libri, quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, descriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne heredes, ultimarumque voluntatum executores, libris a defuncto relictis utantur, aut aliis utendos dent, vel vendant, aliave quavis ratione tradant, antequam illos, aut eorum indicem ipsis episcopo & inquisitori attulerint facultatemque obtinuerint.

De bibliis autem vulgariter redditis, de testamento novo in vulgarem etiam sermonem converso, de libris preterea, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controversis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum usus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum judicarit.

Libri de officio & precibus horariis beatæ Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hispanice, vel Gallice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari sermone expressi, venales ne proponantur neque vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad sacræ inquisitionis officium statim deferre compellantur, ut edita a Pio V. constitutione sancitum est. Idib Martii 1570.

Caveat episcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falsis superstitiosisque titulis aspersi habeantur aut vendantur, nisi suo, aut inquisitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti studio primum recogniti & purgati sint.

Adhibeat idem aliquando aliquot suæ civitatis peritissimos homines, quorum opera & studio accurate cognoscat si qui pestiferi sunt libri, indice Tridentino non notati, quorum usu & lectione interdicendum sit ejusdem indicis auctoritate.

Quos libros id generis cognoverit, ne in urbem, aut in diœcesim suam illi invehantur caveat quamdiligentissime: eorumque nomina cum ad sacræ Romanæ inquisitionis patres deferenda curet, tum aliis provinciæ episcopis significet, quo diligentius pesti obstruatur aditus.

Qui per urbes præterea, vicos, opida, aliave loca libros venales, circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo & ab inquisitore, aut ab iis, quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Hos parochus, in cujus parochiæ finibus illi venales libros exponunt circumferuntve, de improviso aliquando visitet. Ac si aut illorum indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, vendere, habereve compererit, tum eos episcopo, aut inquisitori denuntiet: tum libros omnes sequestri nomine, donec aliter ab eo, cui denunciarit, jussum erit. Si libros, indice Tridentino damnatos, improbatosve apud eos deprehenderit, illos etiam comprehendi, aut suspensione saltem facta sibi ab illis caveri curet, ut ad certum diem sistant in judicio episcopi, aut inquisitoris.

ANNO CHRISTI 1569.

V.

Quæ ad sacramentalia & sacramenta generatim pertinent.

Christianæ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare est cælestis holocausti, sacrosancta illa arbor crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus dominus. Quamobrem ad Christianæ religionis gloriam insignis admodum fuit ea veterum pietas, ut crucis signum non in templis solum, sed domi forisque in parietibus ac vestibulis, passimque in urbe expressum appareret, tanquam & præclarum populi Christiani trophæum, & clarissimum divinæ misericordiæ monumentum, & sempiternum denique testimonium, quo palam fieret, fideles cum inimicis crucis Christi, Iudæis, Ethnicis, & hæreticis nihil habere commune, sed contra eos omnes libere profiteri, quem colunt, dominum Iesum, & hunc crucifixum. Hoc igitur majorum religioso exemplo, atque instituto, cujus etiam vestigia in hac provincia aliquot locis perspici licet, excitatus episcopus, illud curet, ut hoc sacrosanctæ crucis insigne, vel ligno, vel lapide, vel ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum, in urbe & diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, publice proponatur atque erigatur: quo crebrius perspecta ea, sacræ crucis ardore fideles sese erigant, tum ad summi mysterii, in ea peracti, gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam Christo duce populus fidelis, qui populus est acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea alias sancitum est, id pro sacrosanctæ crucis cultu & veneratione servari episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis & aliqua labe inquinatis locis.

Singulis diebus dominicis sacerdos, missæ parochialis sacrum facturus, antequam illud inchoet, aquam sale aspersam benedicendo renovet, eamque ut moris est aspergat.

Sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. pontificis constitutio, qua excommunicationis pœna proposita, ipso facto incurrenda, interdictum est, ne innocentissimi agni imagine figuratæ cereæ illæ formæ & per Romanos pontifices statis temporibus consecratæ minio, auro, aut ullo colore inficiantur; neque venales proponantur, promulgetur in ecclesia eo anno quo illas consecrari mos est in pascha, & quoties item episcopus opus esse censuerit. 8 Kal. Iunii 1572.

Quod pietatis & Dei honoris causa ab sancta matre ecclesia institutum est, ut festo die purificationis beatæ Mariæ virginis candelæ, & palmæ, aut olivæ, prout locorum consuetudo est, dominico die, qui de palmis dicitur, in ecclesia solenni ritu benedicantur: eæque candelæ statis illo tempore processionibus circumferantur, non sine sanctissima mysteriorum significatione; id, ut instituti ratio postulat, ita religiose celebrari debet.

Quamobrem edicimus, ne alio loco nisi in ecclesia, neque dum manibus laicorum tenentur, sed constituto

constituto loco positæ solennibus ceremoniis benedicantur; & singulæ singulis distributæ, tum palmæ, tum candelæ accensæ manibus per eos, qui acceperint, gestentur, ex ecclesiæ instituto, dum statis illis diebus processiones & sacræ aliæ actiones habentur. Utque præterea introducto ei usui occurratur, quo multis locis in hac provincia fit, ut illæ, vel candelæ, vel palmæ olivæque sacro eo ritu benedictæ, non in ecclesia a quibusdam sumantur, sed ad eos domum deferantur; & quod gravius est, a laicis quibusdam, quasi tributum quoddam sibi a parochis, vel ab aliis quibusvis debitum, illæ exigantur, decernimus, ut salvo, si quod patronus aliquis beneficii habet, illas exigendi jure, iis solum qui in ecclesia interfuerunt, & illis item tantum tradi liceat, qui iis ipsis diebus ad B aliam ecclesiam convenire solent; sed non potuerunt, vel quia ægroti, vel alia legitima causa impediti.

Ad preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam illa actura gratias ad ecclesiam se confert, parochus puerperæ domum ne ingrediatur, etiamsi mulier ob adversam valetudinem ecclesiam adire nequeat.

Feminis præterea, post puerperium ad ecclesiam venientibus, panis benedictus, sub hostiæ forma, ne præbeatur.

Fons baptismatis ne usquam in aliis ecclesiis, quam in parochialibus, sit vel episcopi concessu in illis locis ubi propterea quod parochialis ecclesia C longius distat, idem populi commodo magis consulendum esse censuerit.

Ad sacri chrismatis oleum accipiendum, quotannis ante pascha mittantur, qui accipiant, ut veteri canone decretum est.

Sancti item chrismatis, & sacri catechumenorum olei vascula, ne alibi, sed in ecclesia, religiose asserventur in ciborio, aliove eiusdem ecclesiæ certo constituto loco, quem episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum in ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto; nisi quibus parochis episcopus propter eorum domicilia a parochiali eccle- D sia distantiam illud domi tunc aliquando solum asservari concesserit, cum in parochiæ finibus gravius ægrotantes habent, quibus usu venire potest, ut quamcelerrime succurrendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpe parochus, hocque tum maxime, cum sacramenta ministrat, ut fideles quibus ea ministrantur, & qui compatres ad sacramenta, baptismum, & confirmationem adhibentur, ensem, pugionem, & ejusmodi deponant, memores se in omni spiritu humilitatis sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis mysteriis.

VI.

De baptismo infantium expositorum.

Infans expositus, licet appensum collo scriptum E habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo, *&c.*

VII.

De iis quæ ad sacram eucharistiam pertinent.

Ad saluberrimum illum sacræ eucharistiæ fre- A quenter sumendæ usum parochi, ut primo provinciali concilio jussum est, & concionatores item, quamsæpissime populum cohortentur, nascentis ecclesiæ institutis atque exemplis, & gravissimorum patrum vocibus, & uberrima hoc ipso de genere catechismi Romani doctrina, & sententia denique Tridentinæ synodi, quæ optaret quidem fideles in singulis missis, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicare. Sess.22.c.6.

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe, indirecteve dixerit, aut concionatus sit; episcopus, in cujus urbe, diœcesive hoc ille admiserit, ei tamquam scandalum disseminanti, Tridentinæ ejusdem synodi auctoritate, interdicat prædicatione verbi Dei. Ad cujus prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primum ejusdem episcopi judicio satisfecerit eo ipso loco, ubi ea in re scandalum & offensionem præbuerit. Sess.5.c.2.

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corrigantur ve, & satisfacere quoque compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo hoc in genere offenderint.

Cum nimbi, procellæ, turbines aut grandines impendent; ne sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservatur: sed tabernaculum, ubi illud in altari reconditur, patefaciat licet: tumque in ejus conspectu litanias, aliasque religiosas preces, ejus rei causa institutas, pie sanctèque pronunciet.

Sacerdos cum corpus Christi domini ad ægros interdiu in urbe, alisque frequentibus locis defert, non superpelliceo solum sed pluviali interdum indutus incedat, ubi per facultates, & per loci, temporisque rationem commode fieri potest: tum præterea, ubi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur, clericali habitu, ac superpelliceo induti, qui comitantes una cum deferente, sanctas religiosasque preces recitent.

Perfunctus deferendi sacramenti munere sacerdos, ubi ad ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præsentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consecuti sint indulgentiam, denuntiet; paucis verbis eos cohortans, ut in religioso eo instituto sancte perseverent; tum pronuntiata oratione, quæ est de sanctissimo sacramento, illos dimittat in pace cum benedictione.

Indulgentia autem a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, sæpe promulgetur; crebrisque cohortationibus fideles incendantur, quo frequentiores illæ ubique locorum instituantur, institutæque debitum munus obeant.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, ut alias prima provinciali synodo jussum est, institutæ jam sunt, & in posterum instituentur; regulis utantur ad communem illarum hujus provinciæ sodalitatum usum nostro jussu edendis: quibus episcopus addat, quæ pro urbis, diœcesisque suæ ratione expedire videbuntur.

Parochus iis omnibus, qui intra ecclesiæ suæ fines habitant, in pascha sacram eucharistiam ipse, non sacerdos alius, præbeat; nisi ob frequentem multitudinem necesse sit alterum etiam sacerdotem adhibere.

Quicumque in pascha ab diœcesi abfuerit, is reversus, se eo tempore sacram communionem sumpsisse testatum faciat scripto sacerdotis, a quo sumpserit. Quod testimonii scriptum manu vel sigillo ordinarii, aut ejus, cui id curæ ille dederit, munitum

ANNO CHRISTI 1573.

nitum sit; alioquin, ut ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali ecclesia sacram eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout juris est, pœna afficiatur.

Ad communicantium purificationem vasa adhibita, ne alterius rei usu sint; eaque propterea in sacristia serventur.

V III.

De iis quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

Qui ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera se conferens, peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, & ab episcopo loci, & a confitentis ordinario ad confessiones audiendas probatus erit, ei, tamquam inconfesso, parochus eucharistiæ sacramentum ne præbeat: illius præterea ordinarius, cujus confessionem ille sacerdos confessarius non probatus audierit, ne eum patiatur in sua diœcesi confessiones per biennium audire, neque itidem concionari. Quod decretum quadragesimæ initio a parocho promulgetur, quibus locis episcopo videbitur.

Episcopus id confessarios sacerdotes interdum admoneat; ut si quando quavis facultate auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; ne ea illi commutent, nisi in alia majora pietatis opera, vel Deo gratiora, vel saltem quæ tantidem valeant. Qui in re judicanda rationem habeant & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum, quæ pœnitentes perpessuri erant, si votum, quod sancte conceperant, re ipsa præstitissent.

Ne confessarii sacerdotes, cum sibi facultate, vel ex jubilæo, vel ex aliis apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemque a peccatis etiam gravioribus, quæ admiserunt, & a pœnis item, ac censuris quibus irretiti sunt, absolvere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi eius rei facultate illis literis nominatim expressa.

Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi sacerdotes confessarii eam pecuniam, sed locis piis attribui curent, ut in officia operaque pietatis erogetur: Neque vero hujus pecuniæ distribuendæ curam ipsi ullo plane modo suscipiant.

Neque præterea sibi dari curent, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in missæ sacros ritus faciendos.

Ne confessarii regulares eorum peccatorum, quorum absolutio episcopo reservata est, vinculis irretitos pœnitentes absolvant, quemadmodum a sancta sede apostolica declaratum est, id eis non licere, quavis privilegiorum suorum auctoritate.

Confessariis sacerdotibus præscriptæ a nostris provincialibus synodis instructiones ad provinciæ usum, aliæque item, quas eisdem pro urbis, diœcesisque suæ rationibus, addi episcopus censuerit, in literas includantur, quibus vel probationis testimonium, vel facultas dabitur illius muneris gerendi.

Sess. 24. c. 8 Studeat episcopus ad sacrorum canonum, & Tridentini concilii præscriptum pro publicorum delictorum gravitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in usum revocare. Quos vero ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per parochos deferri curet; ut primum ineunte quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die cœnæ domini, ecclesiæ reconciliari possint stato solenni ritu.

ANNO CHRISTI 1571. 8. Martii 1566.

Gravissima illa a Pio V. summo pontifice de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more promulgetur, si id opus esse episcopus censuerit.

Si quibus ecclesiæ ingressu, Christianaque sepultura publice interdictum est, quoniam confessi, ut est sanctæ matris ecclesiæ præceptum, sacro paschæ tempore corpus domini non sumpserint; ut eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primum caverint, se tempore eis a parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram eucharistiam sumpturos esse, & in posterum sanctæ ecclesiæ præceptis, & huic præcipue obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos jam interdicti vinculo irretitos denuntiarit, eodem solutos.

Quo diligentius fideles caveant, ne excommunicationis ullius vinculis irretiantur, hoc parochi sæpe præstent, ut eos doceant, quam gravis excommunicationis pœna sit & quam valde omni studio cavenda: idque ad præscriptum faciant instructionis, quæ cura nostra ad provinciæ usum conficietur.

Idem illi efficiant ex præscripta similis instructionis formula ad ea peccata detestanda, quæ frequentius a suæ parochiæ hominibus committi animadverterit.

Quæcumque excommunicationum sententiæ, vel a summis pontificibus, vel Tridentini, aliorumque generalium, & provincialium Mediolanensium conciliorum decretis, vel diœcesanarum cujuscumque urbis synodorum constitutionibus latæ sunt, quibus ipso facto, vel jure homines irretiuntur; hæ omnes, summatim vulgari sermone expressæ, & in tabellam aliquam ordine relatæ, die primo dominico quadragesimæ in singulis cathedralibus ecclesiis, de suggestu frequenti populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cavendum esse; idque etiam fiat parochialibus illis ecclesiis singulis, ubi id fieri episcopus expedire censuerit.

IX.

De iis quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

Parochus in sacramento extremæ unctionis ministrando, ex catechismi Romani doctrina ægro, ceterisque præsentibus explicet illius vim, & utilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hęc ad ęternam gloriam profutura sit.

Quod concilio primo decretum est, ut, dum æger integris est sensibus, extremæ unctionis sacramentum ei ministretur: si tamen vel curantium negligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sensum omnem amiserit, ut nihil plane intelligat; illius decreti sententia vetitum non esse declaramus, quin hoc extremæ unctionis sacramentum ei ministrari liceat, si modo adhuc vivat, & dum usum rationis habere, pii animi significationem dederit, ut inde judicari possit, eum sacramentum petiturum, si adhuc integra mente esset.

X.

De iis, quæ partim ad ordinis sacramentum, partim ad clericorum honestatem ac studia pertinent.

Constitutione Pii secundi pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, ab suorum ordinum quos susceperint. executione ipso jure suspensi sunt; sique suspensione durante, illorum 18. Calend. Dec. 1461.

te, illorum ordinum ministerium functionesve A obierint, statim irregularitatem subeunt, ob quam, præter alias pœnas, contra istas canonum jure sancitas, beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis jubemus, qui initiabuntur.

Infirma valetudine, aliave justa causa impeditus episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea clericum suum ad alium episcopum mittere velit, a quo alicui ecclesiastico ordini adscribatur; testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat, & testata faciat, vitæ in primis & morum probitatem, doctrinam, qua B idoneus, examine habito, judicatus est, ecclesiasticum ordinem, quo est proxime initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si vero majori ordini adscribendus est, ætatem item & titulum, sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii, quod ille habet.

Quicumque clericus non hujusmodi literas attulerit, quibus ea omnia adscripta testatave fiant, ordini, cui adscribi vult, ne adscribatur perinde ac si nullas episcopi sui dimissorias literas impetrarit.

De confidentiis constitutio, quam summus pontifex Pius quintus tulit, quotannis in diœcesana synodo de scripto recitetur ac promulgetur, de loco C illius a Pio IV. confectæ ea de re sanctionis, quæ tota posteriori hac continetur.

Quod ex concilio Lateranensi ultimo a nobis provinciali prima synodo contra clericos jussum est, qui ecclesiastica beneficia obtinentes, canonicarum horarum officium intermiserint: id ex Pii etiam pontificis maximi constitutione, qua hoc diligentius cautum est, contra eosdem episcopos agat. Ad cujus etiam constitutionis præscriptum cum item mulctet, qui pensionem habens, canonicarum horarum officium de beata Maria virgine dicere omiserit.

Quod altera provinciali synodo decretum est, ut clerici, certæ ecclesiæ ministerio non addicti, festis D diebus in parochialem ecclesiam, in aliamve episcopi arbitratu conveniant ad divina officia celebranda, id præstent omnes diligenter, etiam qui sacerdotes sunt, idque tum maxime in solennis missæ sacro, itidemque in vesperarum officio. Quo præterea tempore in eadem ecclesia sanctissimum eucharistiæ sacramentum, vel in altari adorandum fidelibus publice exponitur, vel inde in tabernaculo reconditur, vel processionis ritu per ecclesiam circumfertur, adsint, munusque suum, & operam præstent; idque omne, nisi aliquando episcopi concessu iis alio loco tunc ministrare inservireve licuerit.

Ne cuiquam, antequam prima tonsura is initietur, clericalem habitum sumere liceat sine episcopi concessu, eoque scripto dato. E

Episcopi, qui aut privata monitione, aut edicto publico proposito, ut ex Tridentini concilii auctoritate a nobis provinciali prima synodo mandatum est, eos non monuerit, qui ecclesiastica quævis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initiati sunt, ut clericalem habitum induerent; mense post hujus concilii promulgationem, propositis edicto etiam publico pœnis, quæ ipsis conciliis sancitæ sunt, eos moneant, ut, etiamsi extra provinciam, & in gymnasiis publicis sint, mensis spatio clericales vestes, ordini suo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non sumpsisse, aut semel sumptas, deinde abjecisse, cognoverint, illos pœnis in monitione expressis affi iant, eosque iterum monitos, si in contumacia permanserint, beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, omnino privent. Episcopi vero, qui jam eos beneficia ecclesiastica obtinentes semel atque iterum monuerint, si ii præscripto tempore clericalem habitum non induerunt, vel indutum deposuerunt, pœnam in monitione edictam omnino exequantur; eosque etiam beneficiis ecclesiasticis privent, aut privatos declarent.

Ne sacerdos, neve clericus cujusvis ordinis pro foribus ecclesiæ stet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra ecclesiã exeat superpelliceo indutus; nisi cum processiones, aut aliud ecclesiasticum munus & officium obit, quod superpelliceum requirat.

In hortis, ædibus, aliisve ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum locis, si signa, imagines, aut picturæ sunt quæ provocaces, vel ullo alio modo aliquam obscœnitatis, turpitudinisve speciem præ se ferunt, ita reconcinnentur, ut offensionem oculis ne præbere possint, aut tollantur, deleanturve ex omni loco ubicumque extant; neque in posterum ejusmodi aliquo modo effingantur aut pingantur.

Et quoniam Christianorum hominum mentes facile corrumpuntur, peccandi libidine inflammatæ ab rerum turpium atque obscœnarum imagine, ideo illas effingi vetitum est Constantinopolitanæ synodi canone: itaque curet episcopus, ut quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expressas, pro pietatis Christianæ, cui addicti esse debent, studio eas abjiciant, vel plane deleant, vel honestatem reconcinnent.

Qui in ædibus canonicalibus habitat, si foris pernoctaverit, non probata causa ad episcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, unius diei distributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione, ab ipso afficietur, cui decreto ne in iis locus sit, qui ab urbe, opidove, ubi canonicale domicilium est, absunt.

Qui in sacerdotio sancto constituti sunt, ad offerendum illud Deo acceptabile corporis domini sacrificium, sicut eam functionem gerunt, qua nulla major excogitari potest, ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant, ut morum etiam præstantia & splendore alios alliciant, atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis præstandum.

Episcopus autem, cujus in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, ut laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis unice in Christo diligi & coli etiam debere, cum hoc sæpe, prout usu venerit, monendos fideles sibi commissos curet; tum efficiat, ut ubicumque vel publico, vel privato loco sint, semper illis a laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus & honor.

Item domi præterea suæ ne patiatur sacerdotem quemquam abjectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, senectutisve incommodis affectos, qui sacerdotale munus præstare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat & provideat, ubi victus ex fidelium eleemosynis, aliave ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

Magna & salutaris populo fideli utilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui & doctrina & vitæ moribus præluceat. Quare in præcipuis curis episcopi cum hæc esse debeat, ejus tum ad studia, tum ad

Marginalia: l. Junii 66. — T. 9. c. 9.

ad ecclesiasticæ disciplinæ cultum progressiones omni paterna sollicitudine ille adjuvare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescentes, qui spem aliquam præbent posse eos longius progredi ad doctrinarũ eruditionem, ne patiatur ætatem, quæ ad discendum apta est, frustra consumere; sed in iis literarum initiis ac studiis tempus ponere jubeat, quibus aditus eis & progressio fiat, vel ad theologiæ scientiam, vel ad sacrorum canonum peritiam, ad ecclesiasticarumque rerum cognitionem.

Parochus vero & alios provectiori ætate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, adscribat, ut & in sacrosancti evangelii sensibus ii potissimum cognoscendis ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: & in comparanda etiam doctrina se exerceant, quæ in explicandis est conscientiæ casuum quæstionibus.

Reliquos autem, de quibus aut ob ingravescentem ætatem, aut ob ingenii tarditatem, ob aliamve causam, ad literarum doctrinam capessendam exigua progressionis spes est, in id saltem incumbere jubeat, ut in Romano, vel alio breviori probati auctoris catechismo, pro eorum ingenii captu instruantur: iique si rudiores jam olim sacerdotio, alicuive sacro ordini adscripti sint, in sacrificii missæ mysteriorum & sacrorum rituum, statarumque ceremoniarum cognitione, & in sanctioribus earum significationibus, atque in sui ordinis ecclesiasticarum functionum disciplina, brevi aliqua institutionis ratione erudiantur.

Hanc autem diligentiam & in urbe & in diœcesi episcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorumve, seu magistrorum, qui in singulis cathedralibus, collegiatisque insignium oppidorum ecclesiis ex Tridentino decreto jam instituti, instituendive sunt, aut adjumento regularium, in monasteriis sacras literas interpretantium, sive hoc ipsum munus bonarum artium disciplinis clericos erudiendi suscipientium; aliqua illis studio suo erogata attributave eleemosyna, vel, si opus erit, ab eisdem etiam clericis contributa, aut secularium sacerdotum, quos in sua urbe, diœcesive, peritiores probatioresque habuerit, studio.

Quorum sacerdotum caritati ac diligentiæ clericos imperitiores, aut singulos, aut complures simul, literis & clericalium virtutum disciplina instituendos commendabit. Diligentiæ hujus fructus quo uberior existat, is aliquando per annum doctis adhibitis viris, illorum singulorum ad studia progressiones, prout expedire existimarit recognoscat omni paterna sollicitudine & diligenti ratione, institutis etiam per sacerdotes homines doctos pro studii ratione, disciplinarum, quibus se eorum quisque dederit, interrogationibus.

Cognoscat etiam aliquando progressum, quem in sacrarum ceremoniarum, rituumque disciplina iidem fecerint, opera adhibita sacerdotum, ecclesiasticarum ceremoniarum usu peritorum, a quibus eos ex alterius provincialis synodi decreto instrui jusserit.

Deinde, ut non solum in literarum studiis atque exercitationibus, verum etiam in disciplinæ morum officiis clerus se studiosius contineat, in diesque magis ad clericales virtutes progrediatur; idem & inferioris ordinis clericos ut altera provinciali synodo jussum est; & sacerdotes præterea, modo universos, modo partem eorum, modo certos aliquos singulos ad se aliquando convocet, illorumque uniuscujusque vitæ rationes, Christianarum virtutum exercitationes & progressus cognoscat; adhibitis sacerdotibus in vitæ spiritualis, clericaliumque virtutum disciplina exercitatis.

Convocato præterea sæpe per annum, ut alias jussum est, ad se clero, aut ipse, aut sacerdos aliquis vir doctus, in ecclesiasticaque disciplina versatus, ejus nomine ad illum remotis laicis, sermones, concionesve habeat de ordinis eorum præstantia & sanctissimis officiis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines prælucere debent; de vitiis, quibus in populo offensionem præbere possunt, de omni denique clericali morum disciplina, virtutumque perfectione.

Idem quoque præstet pridie ejus diei, quo statas sacras ordinationes habebit, convocatis illo die tum clericis, qui postridie ecclesiasticis ordinibus adscribendi erunt, tum aliis, quos de clero urbano tunc accersendos esse censuerit.

Idque præstetur præter officium, quod ipse episcopus ex provincialibus nostris decretis die sequenti præstare debet sermone in explicanda clero populoque doctrina rituum, sanctiorique significatione mysteriorum, quæ tunc in ecclesia publice ipse agit.

Cleri autem sui & doctrinæ & disciplinæ ratio omnis, quo sibi exploratior sit, singulorum tum sacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomina, vitæ rationem, studia, exercitationes, progressiones, statum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a diœcesi clerico cuipiam, neque ab ecclesiæ suæ residentia alii, ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione personalis residentiæ munus jure vel consuetudine requirat studii causa abesse liceat, nisi ejus rei facultate literis ab episcopo permissa.

Quibus sane literis hæc episcopus nominatim adjungat, ac præscribat iis, qui ad locum alienæ diœcesis studii causa proficiscentur; ut & regulas nostro provinciali primo & secundo concilio de habitus ratione, frequentique sacramentorum usu, clericis præscriptas, & reliqua nostris item provincialibus, ac suis diœcesanis synodis decreta, ad honestam clericalis vitæ disciplinam pertinentia, & alia, si quæ præterea eo sibi in genere illi præscribenda videbuntur, servet diligenter. Ut de iis præscriptis rebus, ab eo præstitis, scriptum testimonium ab episcopo loci, quo studii causa profectus est; de literarum autem progressione ab doctoribus, quos audit, ad tempus, primo nostro provinciali consilio præscriptum, sibi exhibeat.

Ut dimissorias ejusmodi literas decem post diebus quam ad gymnasii locum venit, ejusdem loci episcopo exhibeat: de qua exhibitione ad mensis spatium sibi testatum faciat. In iis sic præscriptis rebus, si is nulla legitima causa impeditus defuerit, ne dimissoriæ literæ ei suffragentur, sed irritæ plane sint ac nullæ.

Quidquid præterea provinciali prima synodo de parochis, studii causa literas dimissorias expetentibus, constitutum est, id etiam omne inviolate servetur.

XI.

De iis quæ pertinent ad missæ sacrificium.

Missæ conventualis sacrum pro diei festi, feriæve ratione, ne in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis omittatur, propterea quod eodem die a capitulo etiam pro mortuis, vel ex decretis nostris provin-

ANNO CHRISTI 1573.

provincialibus, vel ex legatis defunctorum, vel alia de causa fieri debeat: sed tunc, ut Honorii III. constitutione cautum est, & semel pro feriæ, festive diei ratione, missæ conventualis sacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Quod ad episcopalis ordinis observantiam in ecclesia institutum est, id deinceps servetur, ut quo in altari episcopus missæ sacrificium fecit, ne illo die in eodem alius quivis sacerdos faciat, nisi illius concessu.

Quod primo provinciali concilio interdictum est, ne peregrino sacerdoti sine dimissoriis testimonialibusve literis missæ sacrum facere liceat, id ei vetitum sit in regularium etiam cujusvis ordinis ecclesiis.

Sacerdotem in monalium ecclesiis, sine episcopi concessu, missæ sacrum in posterum facientem, propositam altero nostro provinciali concilio suspensionis censuram, non ipso facto subire, ut tunc constitutum est, sed ab episcopo illi infligendam decernimus.

In missæ conventualis sacro introitus, gradualia, offertoria, & alia id generis canantur, quæ ecclesiæ instituto, ad eam sacrificii missæ actionem, quæ fit, proprie accommodata sint.

Si quando autem, quo tempore sacerdos secreta agit, aliquid canendum videtur, ne quidquam canatur, quod etiam illi actioni apte conveniens, episcopo non ante probatum sit. Idemque, quod ad probationem attinet, in aliis divinis officiis servetur. Symbolum vero fidei totum a choro, non alternatim organo canatur.

Quod provinciali primo concilio a nobis decretum est, ut in ecclesiis, quæ intra parochialis ecclesiæ fines sunt, dominicis & festis diebus missæ sacrum ne fiat, nisi absoluta parochi concione, quæ mane inter sacrificium missæ habetur, id servari jubemus, nisi parochus ante fieri permittat, certa præscripta hora.

Primam missam sacerdos celebraturus, a ceremoniarum magistro, ut jussum est primo provinciali concilio, institutus sacrarum ceremoniarum disciplina, missæ sacrificium ante ne faciat, quam illum episcopus, aut is, cui ipse id curæ dederit, illis rite obeundis ceremoniis satis instructum noverit, ac probarit.

Ne patena, cum oblatio fit, sed crux aut sacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad osculum præbeatur.

Episcopus efficiat, ut qui publice notorieque criminosi sunt, sacris ne intersint, ut Tridentino decreto sancitum est; idque vel monendo agat, vel jubeat a sacerdotibus missæ sacrum illis præsentibus non inchoari, quoad ipsorum admonitu se inde abduxerint; vel alia quavis ratione severius agat, ut illius decreti executioni sit omnino locus. Tum præterea, nisi vitæ emendatione suscepta, isti confessi in sacro pascha sanctissimum eucharistiæ sacramentum susceperint, contra eosdem agatur, prout canonico jure in illos agi sancitum est, qui in pascha non communicant.

[Margin: S. 22. c. de observandis & evitandis in celebra. missæ.]

Cum audiendæ missæ rationem populum parochus docet, quo ex propitiatorio illo sacrificio uberiorem ille fructum capere possit, hoc eum sæpe admoneat, ut campanæ signo dato, quo fideles ad missæ sacrum vocentur, se se quisque colligens, si sibi alicujus mortiferi peccati conscius est, summo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo stabilique proposito suscepto, supplex a Deo veniam petat.

Ne vero quis, vel mulier, gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit. Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde se longius abduci jubeat; quo celebrante, hoc ministrans clericus præstet.

Missæ ita fideles intersint, ut in omni ejus parte genibus flexis sint, nisi cum euangelium pronuntiatur, quo tempore stent omnes; ac mulieribus etiam tunc sedere liceat.

XII.

De iis quæ ad divina officia pertinent.

Ne in choro, ecclesia, sacristia, quod ad divinorum officiorum rationem ritumve pertinet, quisquam alius jubeat, nisi chori præfectus, vel iis cui pro officii, quod egerit, ratione id muneris competit, pœna ei constituta episcopi arbitrio.

Quæ hoc de genere nos primo & altero provinciali concilio statuimus, id præterea decernimus; ut quicumque canonicus hebdomada sua, aliove tempore, quo vel suo nomine, vel hebdomadarii vice, ubi legitime per alium potest obire munus, aliquod officium præstare debeat, in tempore non convenerit, aut officii sui munus, neque ipse, neque ejus nomine, si legitimo impedimento distinetur, alius ejus ecclesiæ canonicus præstiterit, vel præfectum de impedimento certiorem in tempore non fecerit, aliqua distributionum portione mulctetur episcopi arbitratu.

Quo decreto astringi etiam eos omnes volumus, qui etiamsi canonici non sint, aliquod in ecclesia munus obire debent.

Feria quinta in cœna domini, singuli, qui in cathedrali, collegiatave ecclesia, vel dignitatem, vel canonicatum obtinent, etiam qui sacerdotalis ordinis sunt, & reliqui item singuli ejusdem ecclesiæ clerici, corpus domini in solenni missæ sacro, quod illo die in ea ecclesia fiet, sumant. Idque, nisi ex iis aliqui sint, qui eo ipso die debitum missæ sacri faciendi munus alio loco præstituri sint.

Religiosis Christianæ pietatis institutis, in usum introductis, cum ad sancte agendi studium, adjutrice in primis Dei gratia, progressio major in dies esse soleat: curet episcopus, ut singulis sabbatis sanctissimæ virgini Deique matri Mariæ dicatis diebus, stata illa & solennis, quæ veteri ecclesiæ instituto, perpetuoque usu de ea dicitur, antiphona, Salve regina, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, tum urbana, tum diœcesana unaquaque ecclesia, a parocho & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab episcopo jussum erit, sub vesperum ante crepusculum scilicet, pie religioseque canatur: convocatis etiam certo campanæ signo fidelibus.

Plena sanctissimis mysteriis cum sit consecratio episcopi, præter multa, quæ tempore, loco, & formula ejus, patrum institutis præcepta sunt, illud a Felice quarto pontifice maximo constitutum etiam est, ut anniversarius ejus consecrationis dies celebraretur. Quod institutum, jamdiu intermissum, ut in hac provincia ad usum revocetur; statuimus, ab unoquoque episcopo anniversarium consecrationis suæ diem solenni ritu agi.

Si vero in consecrationis diem festus dies inciderit cujus festi diei officium ex instituto ecclesiæ transferri non liceat, consecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes vero, quo die eorum unusquisque sacerdotio initiatus est, illum etiam quotannis recolant missæ sacrificio & precibus.

Quo die aliqua ecclesia vel cathedralis, vel collegiata

ANNO CHRISTI 1573.

collegiata, vel parochialis consecrata est, is singulis annis solenni ritu agatur & missæ sacrificiis & divinis officiis & decenti illius ecclesiæ ornatu. A

Quod si certus consecrationis dies ignoratur, non est tamen de consecratione dubitatio, illius diem certum episcopus statuat.

Qui constitutus dies consecrationis ecclesiæ cathedralis in Kalendarium quotannis referatur, stataque ejus celebritas ab universo clero agatur. Collegiatæ vero & parochialis ecclesiæ dedicationis dies celebretur ab illius ecclesiæ clero.

Curet autem episcopus, ne eo die, mane saltem, quo tempore divina fiunt, si ecclesia parochialis sit, fideles quicumque in illius ecclesiæ, cujus anniversarius consecrationis dies celebratur, finibus B habitant, servilis operis quidquam faciant; neque tabernas, officinasve aperiant, quo frequentiores conveniant ad illius officii celebritatem.

Postridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit ex antiquo ecclesiæ instituto, & divinum officium & missæ sacrum pro mortuis ritu solenni in ecclesia cathedrali ab episcopo & capitulo fiat pro suæ urbis episcopis, qui mortem obierunt. Reliqui præterea singuli sacerdotes pro iisdem illo ipso die sacrum faciant. Die proxime sequenti, pro mortuis canonicis & aliis de capitulo ecclesiæ suæ a singulis capitulis & cathedralis & collegiatæ ecclesiæ fiat. C

Sess. 25. c. 13. de regular. Tridentini concilii auctoritate episcopus cum regularibus agat, propositis etiam censuris & pœnis, ut tum in urbe, tum in diœcesi, ubicumque ii monasteria habent, una cum reliquo clero sæculari processiones publicas, ad Tridentini concilii præscriptum, ipsi obeant, iisque intersint.

Ut erratis quæ in divinorum officiorum cultu committi solent, non in collegiatis solum, sed in aliis etiam quibusvis ecclesiis & alibi occurratur, ubi vel festi diei, vel funeris, vel anniversariorum, vel processionum, vel aliarum rerum causa plures clerici conveniunt, episcopus certa tabella descriptas eorum omnium leges, quæ a clero in illorum officiorum & processionum functionibus, aut caveri, aut præstari debent, diligenter præscribat. Quæ leges ut serventur, eam ineat rationem, ut D quibus in ecclesiis vel officiis præfectus est & punctator item; hic, si in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet; ubi vero non est, cum illa officia, processionesve ibi obiri contigerit, aliquis ex clero, qui ad ea obeunda convenerit, certus & punctator sit, qui in eo officiorum cultu errantes notet, & alios præfectus, cui hæc erratorum ratio, errantumque mulcta sit commissa.

XIII.

De parochis.

Quicumque parochiali ecclesiæ præficiendus E erit, is primum episcopo, ut etiam in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis consuetudo est, juret se sanctæ sedi apostolicæ & episcopo, ejusque item successoribus obedientem fore.

Tum præterea se ad Tridentini concilii præscriptam rationem, residentem in ecclesia futurum, quam obtinuit.

Tum jura etiam illius ecclesiæ se pro viribus conservaturum, ac defensurum esse.

Bona denique ejusdem se absque legitima auctoritate non alienaturum; quæ vero antea ab iis, qui illius curam gesserunt, injuste vel vendita, vel alio quovis modo alienata sunt, ea, quantum in se est, recuperaturum.

ANNO CHRISTI 1573. 8. Idus Juni. 1568.

Quicumque canonicus parochialem ecclesiam obtinet, etiam si unionis jure, non quidem perpetuo, sed tantum, dum ipse vivit, canonicatui, vel præbendæ, quam obtinet, conjunctam teneat: in ea tamen parochiali ecclesia, ut summi pontificis Pii V. constitutione sancitum est, resideat: nullique parochiali muneri desit.

Si quis parochus, etiam urbanus, parochiale domicilium non habeat, ubi habitet; intra illius fines domum conducat, quam proxime potest ecclesiæ, cujus rationi præest; si intra fines domus non est, quam conducere possit, extra, ubi propius ecclesiæ potest, conducat; idque judicio episcopi.

Parochus, cui ob imperitiam, aliamve ob causam sacerdos alius socius, & coadjutor adjunctus est ad parochialem curam gerendam, ipse etiam in propria ecclesia residens adsit, & officia quorum munus ei interdictum non sit, gregi sibi commisso is etiam præstet.

Parochus ne ullum testificationis genus, e libris suis parochialibus descriptum, cuiquam tradat, nisi episcopi concessu.

Id vero nisi scriptum aliquod sit, quo, petenti testificatio fiat de ejus ætate, vel natalibus.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denuntiet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis ab eo religiose præstari oporteat. Eidem præterea significet, atque indicat stationes, & indulgentias; quæ episcopi jussu promulgandæ erunt, & publicam, si quæ aliquando ob aliquam indicta est, orationem, & processiones, & officia mortuorum in sua parochiali ecclesia obeunda, si quæ ejusmodi in eam hebdomadam inciderint; ut fideles, parochi sui voce moniti, aut illis intersint, aut si minus possunt, facta sanctorum illorum officiorum significatione campanarum sono, cum jam ante commoniti intelligant, quæ precationes, quæve officia in ecclesia fiant, ipsi etiam quamvis absint, vel domui, vel alio loco, ubicumque sint, pie Deum precentur. Et quoniam præcipit apostolus, *ut fiant omnium primum obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut quietem & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate*: ideo parochus fideles iis ipsis dominicis diebus hoc moneat; ut antequam ab ecclesia discedant, pro omnibus infra descriptis, per orationem dominicam, & salutationem angelicam sancte precando dicant. Tim. 2.

Pro fidei Christianæ, & sanctæ ecclesiæ propagatione & pro summo pontifice Romano.

Pro episcopo suo, & reliquis pastoribus animarum.

Pro principibus, & magistratibus.

Pro peccatoribus, ut flagitiorum suorum pœnitentes, a Deo veniam petant, & a male agendo aversi, ambulent in via domini.

Ut hæretici redeuntes ad sanitatem, catholicæ ecclesiæ præceptis erudiantur.

Ut infideles ab impietatis errore liberentur, & Christi domini fidem amplectantur.

Pro defunctis, præsertim quorum corpora in illa parochiali ecclesia quiescunt, ut a pœnis purgatorii liberentur.

Tum præterea, si quod malum vel calamitas impendet, itidem faciat.

Tum denique si quid est, quod vel episcopi admonitu, jussuve, vel sub parochiæ hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu vel alia ejusmodi causa

ANNO CHRISTI 1573.

causa, tunc maxime sanctis orationibus opus esse animadverterit.

Parochus, in sua quisque parochiali ecclesia, singulis festis diebus, stata hora, vesperarum officium peragat: idque ea ratione, ut si unum pluresve habeat, quibus adjutoribus utatur, illos officii psalmos, & preces, ut ritus est, canat, sin minus quempiam adjutorem habet, voce alta & clara ita recitet, ut ab iis, qui præsentes in ecclesia adsunt exaudiatur.

Id vero caveat, ne quidquam, vel minimum, quod ad statam illius vespertini officii rationem pertineat, ulla causa omittat.

Clericus, quem apud se parochus habuerit, ejusmodi sit, ut non solum missæ inservire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri canone decreta sunt.

Sess. 25. c. 2. Tridentini concilii auctoritate episcopus regulares, ad quos animarum cura quovis jure pertinet, compellat, ut in ecclesiis, in quibus animarum cura exercenda est, dominicis & aliis diebus, eodem concilio præscriptis, sacram concionem habeant: doctrinæ Christianæ pueris rudimenta tradant; tum alia parochorum munera præstent.

Cum nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curæque suæ commissi sunt, salute adjuvanda prætermittere ullo unquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita parochialis cujuspiam incolæ morte, præstet, ut statim psalmum, *De profundis*, sancte dicat, & omni animi pietate, menteque supplici, orationem ad hoc officii genus pertinentem habeat, ut dives in misericordia sua Deus illius animæ misereatur, cujus etiam ipse in die iræ rationem est redditurus.

Ut vero a fidelibus pro mortuo oratio fiat, idem signum det campanæ sono, quo significetur, Ave Maria.

XIV.

De iis quæ ad capitulum pertinent.

In omni clericali conventu, quem vel publice, vel privatim episcopus, aut alii quivis ecclesiastici homines habuerint, a stata illa oratione, quæ de Spiritu sancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis usum accommodata, ille, aut is qui conventui præest, initium faciat; neque conventus dimittatur, nisi perorata ab eodem altera ejusdem generis oratione.

Quo facilius episcopus in ecclesia sibi commissa, & divinum cultum augere, & canonicorum concordiam, mutuamque caritatem conservare, & canonicalem disciplinam tueri possit; singulis mensibus, aut saltem sæpe in anno, canonicali capitulo interesse studeat, vel eo loco, ubi haberi solet, vel alio, quo illud is ad se convocare maluerit: convocet autem cujusvis rei causa, ob quam expedire judicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de divinorum officiorum cultu præscripta sunt, recte, rite, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, si quæ in capitularium rerum, tum spiritualium, tum temporalium tractatione irrepserint, quibus pastorali sua cura consulendum sit.

An inter canonicos controversiæ sint, an dissidia.

An præscriptæ capitulo leges inviolate serventur.

Tum denique moneat, agatve, quę & pro muneris sui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire censuerit.

A Quod si capitulum exemptum sit, possit episcopus ex decreto concilii Tridentini illud convocare arbitrio suo, eo solo casu, quando ipse vult aliquid canonicis proponere in re, quæ ad suum suorumve commodum non spectat, & tunc in loco dumtaxat, in quo antea solitum fuit capitulum convenire. Sess. 25. c. 6. de ref.

Canonici ad capitulum statis diebus accedant, & aliis item diebus extra ordinem eo vocati, conveniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimisso, ante discedere liceat, nisi ex causa præfecto probata, missioneque ab eodem impetrata. Qui contra fecerit, arbitrio præfecti mulctetur.

B Si quis canonicus in capitulo non suo loco & ordine sedere, sententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare ausus fuerit, hæc ei mulcta sit, quam præfectus ei irrogarit: & pręterea ne jus sit in illo, neque in duobus deinceps sequentibus capitulis, sententiæ dicendæ.

Neque vero cuiquam locus sit, jocose & scurriliter in capitulo loquendi.

Si rixæ & contumeliæ inter aliquos canonicos vel ecclesiæ ministros, altercationesve obortę sint; eos præfectus adhibitis, si opus fuerit, aliis duobus, tribusve de capitulo, statim reconciliare studeat.

Quos tamen & alios item omnes, qui aliquem ejusmodi ecclesiæ canonicum, aliumve ministrum, C quovis modo contumeliosis verbis in capitulo, aut in ecclesia affecerint; idem & punctator episcopalis, aut eorum alter ad episcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitratu suo. Sin autem præfectus punctatorve huic referendi officio defuerit, ejusdem etiam arbitrio puniatur.

Canonicis, quibus in ecclesiis alia non est, eaque probata consuetudo, hæc sit sedendi, publiceque & collegialiter incedendi præscripta ratio; primum locum post eos qui in illis aliqua præditi dignitate sunt, teneant canonici, qui presbyterales; secundum qui diaconales; tertium qui subdiaconales; prębendas, canonicatusve obtinent.

D Qui ordo servetur, etiamsi presbyter canonicus aliquis præbendam, canonicatumve presbyteralem post obtinuit, quam diaconus quispiam, aut subdiaconus canonicus. Itidem juris sit diacono, ratione subdiaconi. In canonicis autem, presbyterales prębendas obtinentibus, is loco prior sit, qui tempore etiam prior, canonicatus, prębendæve possessionem adeptus est.

Hæcque ordinis ratio a diaconis teneatur, eademque propterea a subdiaconis.

Ne cui officium, quod sibi capitulum commiserit, recusare liceat, nisi legitima de causa, quæ satis occulte suffragiis capitulo probetur. Qui aliter recusaverit, quantum pecuniæ caperet, per sex menses ecclesiæ assidue inserviendo, tantumdem amittat. E Qui vero sibi injuriam a capitulo fieri putat ad episcopum confugiat, qui rem omnem cognoscat & definiat. Ubi autem hoc in genere episcopus plus juris habet, ne propterea hoc decreto quidquam ei detractum sit.

Quæcumque aut thesaurarii, aut custodis, & aliorum id generis officia, munerave a capitulis vel cathedralis vel collegiatæ ecclesiæ, aut ab aliis, sive canonicis, sive inferioribus ejusdem ecclesię ministris committuntur, ne plus biennio ab illis, quibus illorum cura procuratiove commissa est, gerantur: nisi de episcopi consensu, capitulum quandoque aliter judicarit. Hoc autem decreto ne quidquam propterea

propterea illius ecclesiæ privilegio, aut probatæ institutæque consuetudini derogatum sit; qua a capitulo ea munera longiori tempore alteri committere liceat.

Canonici duo a capitulo constituantur, qui capitularis archivi curæ præsint. Hique singuli claves singulas habeant, inter se differentes, ita ut uni sine altero archivum ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, ut in illa cura gerenda duo semper versentur, quorum unus, qui biennio gesserit, creato in ejus locum altero, ab illius curæ munere abeat, alter autem; qui uno solum anno; sicque perpetuo deinceps servetur.

Archivi præfecti scripta omnia, in archivo recondita, periculo suo asservanda, accipiant: idque publici instrumenti testimonio. Si quid vero fortuiti casus acciderit, id observetur quod jure cautum est.

Quam quisque eorum clavem archivi habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat; idque canonico aliquo præsente, a capitulo delecto.

Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si usquam est, ut unus tantum, vel plures canonici capitularis archivi curam gerant, neque item decreto primi provincialis nostri concilii, ut in iis archivis, quæ communia sunt episcopo & capitulo, altera clavis penes episcopum custodiatur.

Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas cathedralis, aut collegiatæ ecclesiæ præbendas pertinentia, quæ apud unumquemque, qui vel dignitatem, vel canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt, is ea, aut illorum exempla, notarii testimonio roborata, in capituli archivum, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatem, aut canonicatum obtinet, confecta alii habeant, is suis, eorumve, qui ad id se obstrinxerant, aut alias jure tenentur, sumptibus illa in archivum referat. Quæcumque autem instrumenta, aut scripta, ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficientur; canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cujus præbendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico notarii testimonio munita, mense, postquam confecta erunt, in archivum deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui præcesserunt, canonicorum dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum præbendas spectantia, episcopus pro ecclesiæ utilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quod si capitulum ad illos, qui iis successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, judicet episcopus, cujus sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, a capituli præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio episcopi mulctetur; & mulctatus etiam compellatur id ipsum præstare.

In eo itidem capituli archivo liber unus sit, in quem instrumenta & scripta cujusvis generis, quibus singulorum canonicatuum, præbendarumve bona, jurave notata sunt, referantur. Scripti alicujus exemplar ex archivo promi, describive ne liceat, nisi capituli consensu. Si vero alicujus scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in archivo, si potest, alias in loco capituli, aliquo ex præfectis archivi præsente, describi liceat, neque ullo alio præterea modo.

De fructibus canonicatuum, & præbendarum vacantium, a canonicis aut a capitulo recipiendis, constitutio a Pio quinto pontifice maximo edita, ab iis, quorum interest, servetur omnino. Utque in usum consuetudinemque introducatur, ac plane servetur, id episcopus pœnis mulctisve agat. Neque, quo minus id præstetur, ullum obstet privilegium, ullum statutum, neque ulla plane consuetudo, ut ea ipsa constitutione cautum est.

XV.

De iis quæ pertinent ad ornatum & cultum ecclesiarum.

Si qua in cathedrali ecclesia episcopalis cathedra loco depresso est, vel ita collocata ut in populi conspectu non sit; id curet episcopus, ut quod & a patribus, & a beatissimo patrono nostro Ambrosio institutum est, & ab Urbano primo pontifice maximo declaratum, illa ponatur conspicuo & eminentiori loco, ut inde velut e throno speculationis suæ, ipse populum intueatur, rursusque ab eodem conspiciatur.

Nec in ecclesia, quæ consecrata sit, nisi episcopi concessu, ædificiique forma ab eodem præscripta, quidquam novi ædificii fiat; non capellæ item, non altaria, ut canonum jure sancitum est.

Quæcumque ad ecclesiarum, capellarum, altarium ædificationem & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatum, ad omnem sacrorum vasorum supellectilem, & ad alia ejus generis, pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam, quæ institutionibus nostris eo nomine ad communem provinciæ usum conficiendis exprimetur. Id vero omne servetur quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando episcopus aliqua de causa aliter censuerit. Si quæ ædes, ædificiave cujusvis generis a laicis constructa sunt, quæ vel ecclesiæ, vel oratorii parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quove jure ædificata sint, cognoscat episcopus: idque sibi ostendi ab eis jubeat, qui ædificari curarint. Si quæ autem rure ædificata non demonstrarint, ea asportari, amoveri, diruive mandet; nisi ecclesiæ, cui continentia hærent, cum dominorum consensu, attribuenda potius censeat.

Sin autem jure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido usui accommodata, addictave sunt; ea, disjectis & amotis sordibus, ad honestiorem usum converti, episcopus jubeat: hocque ipsum a parochis item, & aliis præstari mandet, etiam in ædibus ecclesiasticis.

Neque in posterum a laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum usum a quibusvis adhiberi episcopus permittat.

In atrio vero ecclesiæ ullo modo ædificari a laicis ne permittat, ut canonum jure interdictum est.

Gravissimis rationibus hoc Paulus apostolus monet, ac præcipit, ut mulieres in ecclesiam conveniant velato capite: hoc ipsum docet princeps apostolorum Petrus; cujus etiam jussu sanctissimus pontifex, qui in ejus locum successit, Linus decreto idem sancivit. Quare apostolicis iis institutis nos adducti, & animadvertentes præterea ab antiquis illis sanctissimarum mulierum exemplis, veterique bene institutarum civitatum disciplina atque usu, ab omni denique ratione, ut ab ecclesiæ patribus explicatum est, hoc valde esse alienum, ut capite aperto

aperto illæ incedant, illud admonemus, ut episcopi, ubicumque est, in suis vel urbibus, vel dioecesibus, is depravatis moribus introductus usus, quo maximo possunt, ac debent, pastoralis sollicitudinis officio illum cupere studentes, hoc in consuetudinem introducere curent, ut velo caput ipsæ induant, idque præsertim cum vel sacras processiones prosequuntur, vel in ecclesiam conveniunt.

Episcopus ex Tridentini decreti jussu, singula monasteria, in quibus non viget regularis observantia, aliaque ecclesiastica beneficia, quæ commendata sunt, quocumque nomine nuncupata, intra dioecesis suæ fines posita, quotannis visitet, idque opportunis omnibus remediis facta etiam fructuum, ad illa pertinentium, sequestratione provideat, ut quæ reconcinnari aut instaurari oportet, ea omnino vel reconcinnentur, vel restituantur: tum indumenta præterea, ornamentorum supellex, & sacræ vestes comparentur; ac ministeria, quæ ad divinum cultum spectant, recte, ordine, & cum dignitate in illis præstentur.

XVI.

De iis quæ ad bona ecclesiastica tuenda pertinent.

Episcopus procuratorem, advocatumque constituere omni ratione curet, qui bonorum, juriumque ecclesiasticorum recuperationem incumbat; ut illis succurratur ecclesiis, quarum rectores, administratoresve, aut præ inopia non possunt, aut metu & opibus adversariorum illa recuperare non audent, vel alia causa negligunt. Horum utrique ab illis certam mercedem in singulis causis, quas egerit, persolvi jubeat, si per ecclesiarum, quarum patrocinium illi susceperunt, facultates, episcopi judicio, potest: sin minus, gratis interea omnia ab uno & altero item agi curet; ita tamen ut pro illorū laboris operæve ratione, causis, in quibus elaborarint, peractis, si quid vel juris, vel emolumenti ecclesiis illorum opera acquisitum sit, de eo illis arbitrio suo satisfieri mandet. Si vero contra acciderit, uberius illi a Deo, bonorum omnium remuneratore præmium expectent.

Si quis clericus, aut sacerdos ulla cujusvis generis scripta, ad ecclesiæ rationes pertinentia, occultarit, suppresseritve dolose: is pœna afficiatur quæ Agathensi, & Aurelianensi synodis contra clericos, hujus culpæ reos, sancita est.

Quod provinciali secundo concilio pœna excommunicationis proposita contra eos sancivimus, qui ecclesiastici hominis mortui bona, vel temere invadunt, vel surripiunt, eo decreto illos item astringi volumus, qui vel nulla invasione, aut vi facta, ex illius mortui clericalis hominis ædibus supellectilem, remve ullam, seu scripta ad ecclesiam, cui ille rector præerat, pertinentia, ante asportant, aut evehunt, quam ab illo, cui id curæ ab episcopo commissum est, in indicem relata sint illius mortui bona mobilia, libri & scripta, ceteraque ejus generis, quæ in hereditatem caderent. Hoc itidem decretum, ut illud, quotannis de more promulgetur.

Episcopus, ubi clerici cujusvis, qui ecclesiasticum beneficium obtinuerit, mortem audierit, ejus heredes compellat, ut quæcumque scripta, instrumentave, ad illud beneficium pertinentia, quæ in mortui clerici bonis inveniuntur, alteri clerico qui in beneficium successerit, ab eis tradantur gratis, ac ne ullo quidem, vel minimo precio pacto, aut exacto, etiamsi clericus, qui decessit, in illorum exemplis describendis aliquid sumptus erogarit.

A Decimarum ecclesiasticarum investituras, quæ laicis hominibus in perpetuum factæ sunt, episcopus pro officii sui munere diligenter accurateque recognoscat.

Quod si eas legitima auctoritate minus confirmatas esse compererit; irritas illas, ac plane nullas declaret ac decernat.

Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex prædus colliguntur, decimæ parochiali ecclesiæ solvuntur, in iis quispiam forte est, qui illas exolvere recuset, quoniam sibi persuadet, alicujus privilegii, aut causæ prætextu immunem se esse: huic episcopus certum breve tempus præscribat, quo præscripto tempore is aut privilegium exhibeat, aut causam afferat immunitatis B suæ.

Quod si ille quidquam, quod leve sit, ad illius immunitatis jus tuendum, vel nihil plane attulerit; id episcopus curet diligentissime, ut is illas quamprimum præstet, quippe cum in decimis, & quæ ejus generis sunt, præscriptioni non sit locus.

Ne cuipiam bona decimarum jure ecclesiæ obstricta, e solo asportare liceat, nisi ad asportationem, aut ad descriptionem vocato ecclesiæ rectore parochove, cui illæ solvuntur. Itaque qui decimas debet, ea bona domum suam, aliove asportaturus, id biduo ante eidem rectori significet, vel literis, vel certo nuntio; ut præsens illis vel asportandis, vel describendis adesse, si velit, utique possit. C Quod si ille tunc aberit, id uni de ejus familia nuntiandum curet, aut illius ecclesiæ, domusve parochialis valvis scriptum affigi jubeat, quo asportatio ea denuntietur. Quod si diutius illa bona in solo essent, eis detrimentum, damnumve immineret: tum, vel absente rectore, asportari liceat. Hoc vero nostrum provinciale decretum habere locum declaramus, quibus in locis non aliter expresse cautum sit aliquali singulari constitutione, aut privilegio, aut conventione.

De notariis, legata pia non denuntiantibus, decretum, in altera provinciali synodo editum, quotannis die dominico adventus ultimo, & quadragesimæ secundo, in unaquaque parochiali ecclesia promulgetur.

D Quæcumque vero ad pios usus, vel legata, vel relicta, vel donata sunt; ea sibi jam denuntiata, aut alio modo cognita, episcopus trium mensium spatio in librum certum ordine referri curet.

Quo præterea libro quamprimum ejusdem jussu notentur, quæ deinceps quovis modo scient ad eos usus legata, donatave.

Testatorum piæ voluntati ne fraus fiat, episcopalis curæ est: quamobrem, quæcumque vel res, vel pecunia, cuipiam sacerdotum conventui, vel alii cuipiam homini, legata eo nomine est, ut pauperibus in eleemosynam conferatur; ea neque tota, nec vero pars cuiquam ejusdem conventus sacer-E doti, neque universo etiam illorum conventui, nec ab illo sibi ipsi, ne paupertatis quidem causa, vel ulla egestatis specie, distribuatur, nisi hujus rei facultate ab episcopo, eaque scriptis data.

Quæ legati nomine relicta sunt, certo pio usui, ea ne necessitatis quidem causa, nec vero heredum ejus, qui reliquerit, consensu, ad alterius rei, quæ æque item pia sit, usum convertantur: nisi episcopus, re tota primum cognita, illius commutationis potestatem fecerit, quæ juris permissu ab eo fieri possit.

De

ANNO CHRISTI 1573.

A

XVII.

De iis quæ ad matrimonii sacramentum pertinent.

Religiosam animi præparationem requirit matrimonii ratio & sanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit ut sæpe graviter in re peccent, quam sancte inire debent.

Crebro igitur cum usuvenerit, parochus hoc ipsum populum doceat, ad idque adhibeat catechismi Romani locos & doctrinam.

Sess. 24. decret. de ref. matrimonii c. 1.

B Episcopus diligenter perquirat, an in singulis suæ civitatis & diœcesis parochialibus ecclesiis Tridentini decreti de matrimoniis clandestinis promulgatio facta sit; & ubi factam esse intellexerit, ejus, quæ primo in quacumque parochiali ecclesia facta sit, si scripto testatum esse potest, exemplum, manu notarii signatum, ad se deferri jubeat.

Quod si minus scripto, sed solum testibus probari potest, eo notario abhibito, examinari mandet. Si vero de promulgatione facile constare non potest, aut illa omnino facta non est: illud decretum duorum mensium spatio in singulis eorum parochialibus ecclesiis, notario & testibus adhibitis, promulgari omnino jubeat: & quidquid ad illius decreti promulgati probationem pertineat, id notarii testimonio munitum, in episcopali archivo asservetur. C

Matrimonii denuntiationes in posterum a parocho ne fiant, nisi iis ipsis petentibus, aut consentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod si diversis in parochiis illi habitant, utriusq; item parochus hoc ipsum servet. Neque matrimonium alter parochus denuntiet, nisi ab altero parocho certior factus sit de postulatu, aut consensu illius, qui suæ est curæ subjectus.

Investiget etiam ipse parochus diligenter, aut alius sacerdos cui facultas data in matrimonium jungendi sponsos, an quod denuntiaturus est matrimonium, in eo aliquod subsit impedimentum, quo minus contrahi liceat. Quod si in aliqua probabili conjectura extiterit, qua existimet illud inire non licere; episcopum ante consulat, quam ulterius in denuntiationibus progrediatur, sponsosve jungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari. D

Qui falsum aliquod impedimentum malitiose attulerit, quo futurum legitime matrimonium impediat, si prudens sciensque hoc fecerit, præter alias juris pœnas, excommunicationis etiam pœna afficiatur.

Sess. 24. decret. de ref. matr. c. 1.

Ne parochus matrimonio quempiam jungat, qui illud clam contrahere attentarit sine episcopi concessu: ut de eo debitas ante possit sumere pœnas ex concilii Tridentini decreto: id autem, nisi delictum hoc ita est occulte admissum, ut nullum ejus rei judicium legitimum exter. E

Ne solennes nuptias liceat celebrari, nisi post diluculum postridie illius diei, qui postremus est temporis, quo Tridentina constitutione nuptiarum celebritas interdicta est.

Quo die de matrimonio contrahendo denuntiatio ultima facta est, ne eo ipso die nisi impetrata ab episcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam si postrema ea denuntiatio facta sit pridie illius diei, quo initium est quadragesimæ, vel adventus, ac nisi item parochus populo antecedente denuntiatione significarit, eo die, quo postrema denuntiatio fiet, matrimonium esse contrahendum.

A Matrimonium quod in ecclesia celebrari debere sancitum est altera provinciali synodo, in ea tantum ecclesia celebretur, quæ parochialis est.

ANNO CHRISTI 1573.

Celebretur vero mane, non a prandio, idque omne, nisi cum episcopus alio vel loco, vel tempore fieri concesserit.

Si parochus sacerdotem alium coadjutorem habet, cujus etiam ministerio, facultate eidem sacerdoti concessa, utatur ad matrimonia contrahenda inter parochiæ suæ incolas: is illam cautionem adhibeat, ut in libro, qui est de matrimoniis, illius nomen & cognomen, tum præterea diem & mensem & annum notet, quo ille parochialis curæ socius, atque coadjutor adjunctus, facultatem a se vel ab episcopo consecutus est matrimonia celebrandi. B Ne autem matrimonii celebrandi potestatem parochus faciat alii sacerdoti, qui episcopi judicio nondum probatus est, ut sacramenta ministret.

Ne patiatur parochus, quempiam cujusvis gradus & conditionis hominem, qui sibi ignotus in suam parochiam ab aliena diœcesi commigrat, cum muliere, quam secum conjugis nomine duxerit, in ea habitare, si modo vel ex infamia, vel alia legitima suspicione conjicere possit illam habere in concubinam: nisi parochi, a cujus parochia discessit, C literis, certo præscripto tempore, testatum ille fecerit, sibi illam legitimo matrimonio junctam esse. Quod testimonii scriptum ubi attulerit, id in urbe episcopo, in diœcesi vicario foraneo exhibeat: qui si probandi vim illud habere perspexerit, a parocho, intra cujus parochiæ fines is venit habitatum, illud, ejusve exemplum in matrimoniorum codice asservari jubeat.

Si vero vicarius foraneus de eo scripto aliquid habet, quod sibi difficultatem, ancipitemque deliberandi curam afferat; illud ad episcopum quamdiligentissime mittat, ut ejus judicio declaretur, an illi fides adhibenda sit.

Sicut uberrimum ab optima institutione præmium paterfamilias capiet, quicumque liberos, familiamque suam ad Dei cultum & ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam erudierit: ita quicumque debitum hoc paternæ curæ officium neglexerit, vel prætermiserit, is expectet ut in die domini sibi durissimum judicium fiat. D

De familiæ igitur suæ salute in primis solicitus, tum bonorum operum exemplo, tum crebris cohortationibus se ei magistrum præbeat ac ducem ad pie sancteque agendum.

Curet autem, ut nemo quisquam de familia sua sit, qui Christianæ fidei rudimentis instructus non sit, sive filii sint, sive servi & ancillæ, sive alii in famulatu suo. Quam ob causam ad illius scholas, quos de familia sua rudes norit, convenire jubeat; E sique eam ampliorem habet, domi etiam instrui studeat. Idque ad præscriptas interrogationes parvuli libri, eo nomine editi ad provinciæ usum.

Vt stata hora, datis institutæ orationis communis signis campanarum sono, illa omnis certo loco congregata, ad præscriptum temporis spatium, sancte oret & precetur.

Vt frequenter illa universa confiteatur, & sacram eucharistiam sumat.

Vt singulis diebus missæ sacrificio intersit, aut saltem in vigiliis, statis jejuniorum temporibus, quadragesimæ diebus id præstet: festis autem diebus, ut ne quis de sua familia interesse ullo modo omittat.

Vt festis præterea diebus ad sacras conciones, lectiones, supplicationes, divina officia, aliasque

ANNO CHRISTI 1573.

que pietatis Christianæ exercitationes conveniat. A

Ut ne quis iis sacris diebus opus servile faciat.

Ut vigilias & quatuor temporum & quadragesimæ & alia stata jejunia illi in familia servent, quibus ecclesiæ præcepto jussum est.

Quo autem tempore, vel jubilea celebrantur, vel supplicationes publicæ processionibus fiunt, familiam sæpe moneant, illis sanctis actionibus pie interesse.

Certis item piorum hominum institutis sodalitatibus unumquemque de familia sua ascribi admoneat; quo se quisque ardentiori studio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiatur in familia esse quempiam, qui blasphemus sit, qui perjurus; qui item corruptis moribus utatur, qui obscœne quidquam vel loquatur, vel agat; qui aleis ludat, qui deniq; ceteris turpis vitæ exemplum præbeat. De vitæ præterea spiritualis ratione & piis exercitationibus, aut de vitis sanctorum probatos sacerdotis confessarii judicio libros, in quorum lectione familia aliquando versetur, domum suam introducat, exclusis obscœne, turpiter, jocose conscriptis, aliisque id generis libris: unde morum institutionisque corruptela existere possit. B

Ut autem in domesticæ disciplinæ, institutionisq; officiis illa omnis accuratius se contineat, eam aliquando paterfamilias recognoscat, inspiciatque in primis, quæ universę suæ domus Christiana institutio, qui singulorum mores, quæ pietatis vitæque spiritualis progressio.

Quicumque vero mercaturam, artemque aliquam exercent, non domi solum, sed in suis officinis & tabernis, Christianę vitæ rationes has operariis, institoribusve suis constituant. C

Has domesticæ institutionis regulas parochus per annum aliquando, prout e re esse viderit, frequenti populo explicet: tum sæpissime & publicis sermonibus & privatis colloquiis patresfamilias parochiæ suæ incolas id moneant atque hortentur, ut quæ eorum propria officia sunt & munera in familię institutione, ea præstare velint paternæ curæ studio.

Quod cohortationis officium, etiam concionatores & confessarii sacerdotes quamfrequentissime, prout opportunum esse censuerint, caritatis zelo præstent. D

Parochus præterea, ubi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ suæ sunt, ab operariis, aliisve, qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod depravatę, dissolutæque disciplinæ sit, quod offensionem in parochia præbeat, quodque a Christianæ institutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, ut quidquid in illis locis corruptelarum est inde eripiatur.

Una omnium optima indigentiæ nostræ interpres, & conciliatrix eorum quæ necessaria, tum ad animæ, tum ad corporis bona a Deo Patre expetuntur, est oratio sancta. Cujus studium ut proprium fidelium est, sic necessarium, atque omnino jussu divino debitum? id cælestis magister Christus dominus exemplo docuit, vere præcepit, crebris cohortationibus monuit. Eo igitur studio fideles quo vehementius exardescerent, seseque quotidie singuli certa hora colligentes, id quod Christianarum mentium est, vitæ a se illo die actæ rationes inspicerent, maleque actæ pœnitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gratias agerent de beneficiis, quæ acceperint, instituta est in hac provincia orationis communis exer- E citatio: quæ ad Christianæ pietatis progressionem introducta, ut perpetuo conservetur & augeatur item, id cum omni studio episcopus curet: tum propositis spiritualis gratiæ muneribus, sedis apostolicæ benignitate, ejus rei causa concessis. Itaque a parochis suis singulis sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. literas de indulgentia, hujus provinciæ hominibus concessa, qui in orationis communis instituto sese exercuerint, ter in singulos annos de scripto, vel summatim pronuntiari jubeat, semel ineunte adventu, iterum dominico die quadragesimę primo, tum solenni die pentecostes. 24. Oct. 1572.

Episcopus præterea, pro temporum ratione certam horam statuat, qua datis hujus rei causa campanarum signis, patresfamilias, suæ quisque domi, una cum reliqua familia certo loco ad orandum conveniant. Ut autem, qui in eo precandi instituto se exercuerint, indulgentiæ concessæ donum consequantur, diem itidem dominicum quadragesimæ, proxime præcedentem, is constituat, quo illi confessi omnes simul sacram eucharistiã sumant.

Imminentibus vero calamitatibus, quo tempore cum nullum certius præsidium sit, quam illud, ut fideles ad Deum patrem misericordiarum assiduis precibus confugiant; certam aliquam præterea rationem is diligenter ineat, ut & a clero & populo sine intermissione, ac religiosius in orationem incumbatur.

XVIII.

De iis quæ ad episcopale forum pertinent.

Episcopus anni spatio ad summum, fori sui judiciis, causis & judicibus, advocatis, procuratoribus, notariis, & ministris quibuscumque, etiam infimis, quibus in rebus opus fuerit, certas constituat leges, ad urbis diœcesisque suæ usum accommodatas. Illisque omnibus certam etiam taxam præscribat, quam pro sui, vel operis, vel officii, vel laboris mercede, proque causarum & judiciorum ratione exigi ab unoquoque liceat. Quæ fori præscriptę leges, atque taxæ, in cancellaria publice propositæ semper sint, ut notæ sint & pervulgatæ omnibus.

Causæ quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summarie, simpliciter, ac de plano, sola rei veritate perspecta, sine forma judicii cognoscantur; id quod ab hujus provinciæ episcopis agi licet ex facultate a Pio V. pontifice maximo eisdem episcopis concessa.

Nullum neque munus, neque donum, neque cujusvis generis xenia, ne esculenta quidem, poculentave vicarii ab iis accipiant, qui coram eis causas vel habent, vel agunt. Ne pecuniæ item quidquam ordinarius, delegatusve judex accipiat pro recognitione, aut, ut vocant, visione scripturarum ad causas, quæ apud se aguntur pertinentium.

Pro singulis literis dimissoriis, quæ pro suscipiendis pluribus, omnibusve minoribus, vel etiam majoribus ordinibus concedentur, itemque pro singulis literis, quibus notarius testatum faciat, plures, omnesve ordines alicui collatos esse, decimam partem aurei nummi tantum ad summum a cancellario accipi liceat; ac si eæ literæ de uno tantum ordine suscipiendo, vel suscepto essent datæ. Idque si modo nullum ei salarium pro officii sui munere exercendo constitutum sit: neq; ad episcopum ex notarii commodis aliquid emolumenti ex eisdem ordinum collationibus, literisve dimissoriis, directe vel indirecte pervenire possit: alioqui gratis

Anno Christi 1573.

omnia dentur, ut est a Tridentino concilio sancitum.

Sess. 21. de ref. c. 1. Acta omnia notarii in codicem, non in pagellas referant, quamvis eas chordula infigant; idque præstent, mense saltem, postquam rogati illa confecerint.

Certus in archivo episcopali locus constituatur; ubi causarum ac judiciorum codices, instrumenta, acta, scriptave alia, a cancellario, & notariis fori episcopalis, ad ipsum forum pertinentia, singulis annis confecta, quotannis recondantur, ita ut inde, cum usus venerit, promi possit quidquid in ecclesiastico foro unquam agitatum erit.

Is certus archivi locus duabus clavibus claudatur, quarum unam episcopus, alteram ejus cancellarius habeat.

Notario autem instrumentorum, quę confecit, exemplum, idque sumptibus suis habere aut retinere liceat.

Si cancellarius, notariusve aliquis decesserit, vel ab officio se abdicarit, amotusve sit, quæcumque ille, vel instrumenta, vel scripta, vel acta ejusmodi confecit, statim episcopi jussu in eumdem locum deferantur. Quod si processus alicujus causæ nondum sit completus, & causam, ob quam confectus est, partes prosequantur, ejus in archivum delatio differri poterit, quoad causa sit peracta. Ex archivi tabellis, exemplaribusve, si quæ unquam acta, aut instrumenta, quæ notarii manu, signoque munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is, qui rogatus notarius illa confecit, si vivit, ut operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modo edi liceat, ipse conficiat, si præsens est: si vero abest, id servetur, quod jure cautum est: sin autem obiit, id episcopalis cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant notarii heredes, nisi aliter inter episcopum, & notarios conveniatur.

Testium dicta, & attestationes, in causis civilibus ne scribantur ab alio, quam ab ipso causæ notario, sive actuario, vel ab alio ejus nomine. Quæ attestationes ipsi notario causæ, sive actuario consignentur, & asserventur, ut post in archivo una cum toto processu recondantur, ubi custodiuntur aliorum actorum monimenta.

Idem decernitur de instrumentis, actisve dictæ causæ; quibus decretum judicis adscribi contigerit.

In aliis vero omnibus, quibus auctoritas, decretumve episcopi sit interponendum, cancellarius tantum vel notarius adhibeatur.

Vicarius foraneus, atque alii, quibus episcopus processum aliquem aliunde, servata juris formula, cognoscendum agendumve mandaverit, si processu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant, duos sibi morum vitæque integritate homines, qui acta conscribant, ad præscriptam juris formam asciscant. Iisque mercedis taxa major ea ne sit, quę notariis fori pręscripta est, sed aut æqualis, aut minor, pro illius loci ratione.

Procurator, qui causam iniquam in foro ecclesiastico sciens defenderit; quive quidquam negaverit quod verum scierit, fori ecclesiastici auditorio aditure interdicatur, nisi is legitime se purgarit. Qui præterea in publico concubinatu aut adulterio vivunt, aliique publice criminosi; a foro episcopali ita arceantur, ut nec notarii, nec procuratoris, nec advocati officium, ne in ullo quidem causarum genere, gerant. Inferiores quoque ministri in Christianæ vitæ officiis contineantur: curent episcopi, ut a ganeis, a meretricibus, a ludo cujusvis generis, ab improbatis quæstionibus abstineant; ne blasphemi sint, nec vitæ moribus reprehendendis. Si quos deliquisse compertum erit, in eos animadvertatur.

Quotannis fori sui tribunal episcopus visitet; inquiratque an præscripta fori ratio, præfinita taxa servetur: tum præterea, an si quæ corruptelæ, si quive abusus irrepserint, an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat: idque solicite in primis curet, ut eripiantur abusus, tum restituantur quæcumque ad rectam judiciorum formam attinent.

Episcopus non solum per certos homines, ut primum a nobis constitutum est, sed etiam ipse aliquando in anno carcerem visitet: in eoque inclusos paterna caritate consoletur, pieque in domino adhortetur.

Videat item, ut eis ad corporis sustentationem, & ad justum patrocinium non desit quidquam; tum in primis non libri spiritualis lectio, non crebrę religiosorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ salutem.

Curet etiam, ut, qui in liberiori custodia sunt, festis saltem & dominicis diebus missæ sacrum audiant, aliquo, ubi fieri potest, exædificato prope carcerem sacello; tum doctrinæ Christianæ rudimentis instituantur. Idque officium iis præterea præstetur, qui in laicalis fori liberiori carcere sunt.

Ut omnes in pascha confessi sacram eucharistiam pie & salutariter sumant. Quod ut die natali domini, & aliis anniversariis redemptionis nostræ solennitatibus, indictisque publice jubileis ac indulgentiis faciant, eosdem cohortetur.

Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura episcopo, communi omnium parenti, a sacrosanctis canonum legibus potissimum commendata, & commissa, negligi non debet: ne si lædantur, vociferentur ad dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio episcopus aliquem constituat ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianæ caritatis operibus atque officiis deditum, qui misericordiæ viscera indutus, id generis hominum patrocinium in omni causa suscipiat. Quod si aliqui jam huic pio operi præfecti sint, id agat episcopus, ut ii munus sibi creditum exequantur quamdiligentissime.

Episcopus in urbe sua viros aliquos, auctoritate præstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat, quorum adjumento & opera uti possit, & in iis agnoscendis, quæ ad civitatis, diœcesisque suæ morum institutionem pertinent, & in adjuvandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in aliis denique, quibus populi sibi commissi progressio fiat ad sancte agendi studium.

Summorum pontificum constitutionibus promulgandis hæc ratio servetur, ut qui earum pervulgationi præfinitus in illis est modus, is adhibeatur; si vero nullus, ad pervulgationem satis sit affixio, quæ, ut moris est, fiat certis publicis locis.

Cujus affixionis, & pervulgationis relatio, testificatioque ab eo, qui affixerit, fiat cancellario fori episcopalis, cujus sit illam in librum referre.

Episcopus, id quod vel ab initio nascentis ecclesiæ institutum fuit, ut rerum episcopali studio curaque gestarum monimenta existerent, conquiri diligentissime curet, tum singulorum episcoporum, qui

qui præcesserunt, nomina, genus, & pastorales eorumdem actiones. Quæ omnia literis consignari, ordineque conscripta, in librum certum referri curet, ut eorum memoria conservetur, & quæ ab iisdem vel acta, vel instituta sunt ad aliquam ecclesiasticæ disciplinæ normam perpetuo usui esse possint, atque adjumento in illa ecclesia bene gerenda.

XIX.

Quædam, quæ ad sodalitates pertinent.

Multa mala exeunt ex prætermisso & valde his temporibus neglecto fraternæ correctionis officio debito ac necessario: quamobrem curent episcopi, in sua quisque non solum urbe, sed in diœcesi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitæque innocentia graviores sint, sodalitatem constituere, quę in hoc fraternæ correctionis officium Christiana caritate incumbat: aut hoc ipsum officii munus alteri sodalitati adscribi studeant, quæ id recte præstare possit.

Cui sodalitati certas fraterne corrigendi regulas præscribant, studio & opera probatorum theologorum.

Quo major in dies ad Christianę pietatis studium progressus sit fidelium; id curet episcopus, ut cum disciplinatorum pœnitentiumque sodalitates, aliasque ejusmodi frequentes instituat; tum institutas omni pastorali studio adjuvet, & ad conservandas illas disciplinæ ac pœnitentiæ rationes, & ad alias excitandas spiritualium virtutum progressiones. Id quo facilius fiat, ardentiorique studio, quotannis aliquando, prout e re esse viderit, literas promulgari jubeat quibus sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. præclarum spiritualis indulgentiæ donum liberaliter in domino illis concessit, qui iis sodalitatibus adscripti, sibi flagella, disciplinamque certis statutis diebus adhibuerint.

Præscribat item diem certum, quo in singulos annos istarum sodalitatum homines, qui in urbe sunt, uno loco omnes; qui in diœcesi, omnes item suo quique in opido locove in unum convenientes, primum contriti, & confessi sacram eucharistiam sumant; tum solennem processionem agant, perpetua grataque memoria prosequentes concessi sibi spiritualis doni gratiam,

XX.

Quædam, quæ ad moniales, & alios regulares pertinent.

Quod sanctissimus dominus noster Gregorius
. Ian. XIII. de monialibus sancivit, id episcopus exequatur quamdiligentissime: præsertim quod de certo earum numero constituendo decrevit, quod de eleemosynis præstandis, quod de ostiolo obstruendo, quo aditus e monasterio patet ad exteriorem ecclesiam, quod de clausura ab eisdem non violanda, & a conversis etiam servanda, præscripsit.

Idque omne efficiat omnino, ut executionem habeat, cum in monasteriis, quorum curam gerit, tum in illis regularium curationi commissis, idque ejusdem constitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, conversæve non iis paruerint quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt; pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quæ monialium monasteria, extra urbis, aut opidi mœnia sita, episcopus Tridentini decreti aucto-

A ritate, in urbem vel opida, quæ frequentiora & tuta sint, transferri oportere, aut expedire censuerit: ne ea in ecclesia sæculares transferat, ubi animarum cura geritur.

Puellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, ut eo habitu induantur, antequam confirmationis sacramentum susceperint; si facultas sit brevi illud suscipiendi.

Qui ordinarius confessor in aliquo monialium monasterio constitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confessiones extraordinarie audiendas mittatur; si modo non aliter quandoque episcopus censuerit.

Confessarii monialium ab eis, aut singulis, aut universis, aut ab earum præfecta, ne monasterii quidem nomine, quidquam, etiam minimum, dono accipiant; nisi quid eis annuæ certæ portionis episcopi jussu detur ad vitæ sustentationem.

Constitutio illa, qua a Pio quinto summo ponti- 24. Oct.
fice interdictum est omnes cujusvis ordinis mulie- 1566.
res, etiam generis splendore aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius, certis festis diebus, arbitrio episcopi promulgetur.

XXI.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

C Quęcumque vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad ecclesiasticamque omnem disciplinam retinendam provincialibus, aut diœcesanis synodis a nobis, aut a coepiscopis nostris sancita sunt, ex illis eo uberior, Deo juvante, fructus existet, quo sæpius vel promulgatione, vel certe lectionis studio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & sciri animo & comprehendi, reque ipsa præstari oportet.

Episcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta sunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus statuat, quo omnia, quæcumque iis provincialibus, diœcesanisque decretis de iis constituta sunt, illis legantur; ita ut quæ
D decretorum partes ad concionalem disciplinam pertinent, canonici; & quæ causa sua constitutiones latæ sunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad universum clerum spectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præscriptas munerum suorum partes singuli studiosius exequantur. Si quis autem eorum aliquando episcopi jussu interrogatus, illas per negligentiam, aliamve culpam ignorarit, pro ejus culpæ, & personæ ratione illum episcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In seminario quoque itidem servetur; ut earum vel institutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas summatim vulgari sermone expressas, & certis
E anni temporibus distributas, prout usuvenerit, a parochis denuntiari jubeat: quo sæpius inculcata, serventur diligentius.

Quibus provincialium nostrorum conciliorum est aliquis adscriptus dies, quo vel summorum pontificum sanctiones, vel Tridentinas provincialesve constitutiones promulgari jussum est; illis decretis certum prescriptum diem ad eam promulgationem mutari ab episcopo liceat, certumque alium constitui, quo die singulis annis in sua diœcesi id opportunius præstari posse censeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim consti-

ANNO CHRISTI 1573.

tutæ sunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, A nec certis locis attributæ, usui sacristæ, aut fabricæ illorum ecclesiæ, ab episcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium usum converti, neque easdem remitti, necpræterea de iis ipsis etiam ab universo capitulo transigi liceat, nisi episcopi auctoritate.

Quod de sacramentorum administratione, missæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac synodo decrevimus; id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueverunt, in iis, quæ ejus institutis, ritibus, & ceremoniis expresse adversantur, pertinere volumus. B Ceteris vero, Mediolanensis ecclesia, & quæ ejusdem ritibus utuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in provincia nostra sunt ecclesiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, & ejus, & omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem, & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia provinciali synodo Mediolanensi a nobis editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus: nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant; aut C in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sunt.

Vt nemini eorum, quæ in hac tertia provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt ignorantiam excusare liceat; edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ ecclesię proposita fuerint, ad duos menses omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari D jubebit. Et si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi: quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac tertia provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subjicimus. E

Quia nonnulla a summo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Mediolanensis, & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt, decernimus ut quidquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, coepiscoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

INDICTIO FUTURI CONCILII PROVINCIALIS QUARTI.

ANNO CHR. 1573.

Carolus miseratione divina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus; qui præsentes intersunt, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno 1576. die decimo mensis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post resurrectionem domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos, qui hic præsentes adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quartam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur.

CONCILIUM MEDIOLANENSE IV.

ANNO CHRISTI 1576.

PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctę Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI IV

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quę progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris curam spectare debet, nos in synodo provinciali tertia, quam ex præscripto Tridentino, anno 1573. habuimus, decreto edito, concilium provinciale quartum indiximus, quod hoc anno, die decimo mensis Maii, auxiliante Dei misericordia, celebraturi sumus. Vt autem omnibus, atq; singulis quibuscumq; qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut alia quavis ratione conciliis provincialibus nostris

nostris interesse possunt, vel debent, hæc synodi quartæ provincialis indictio plane nota atque evulgata sit; neve cuiquam vel religionis ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse dicere liceat, iis ipsis universis & singulis, ac ceteris item, qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito eamdem quartam provincialem synodum, in superiori illo provinciali tertio concilio jam, decreto promulgato, indictam, significamus, indicimus, ac denuntiamus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, tum ceteros quosvis omnes, qui ut supra, in synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum & literas nominatim, sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam edicto illud monemus, ut eo ipso, a nobis præscripto & constituto, decimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in ecclesiam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod illo ipso die, summo mane, juvante domino inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent vero singuli provinciales nostri episcopi, ut, quod concilio provinciali secundo sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint, in omnibus & urbis & diœcesis suæ ecclesiis parochialibus, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad concilium de more dimissum atque absolutum erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat; In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis, processionum præterea munus, singulis diebus dominicis, intus obeatur; ex animoque preces fiant, quibus a Deo, totius consolationis & misericordiarum patre, nobis, tam salutare negotium tractantibus, Spiritus sancti lumen imploretur.

Sciant præterea universi & singuli provinciæ nostræ Christi fideles, conciliarem hanc actionem, a nobis indictam præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium ab iis ipsis postulare; cum illa omnis eo spectet, ut per nos illorum gressus dirigantur in viam salutis. Quare paterna cohortatione eos vehementer in domino admonemus, ut & sua & nostra causa, orationis, precumque studium, una nobiscum adhibeant: dieque dominico, concilium id provinciale proxime præcedente, qui dies sextus Maii erit, primum vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc pie precantes, ut adjutrici Dei gratia nos ea, quæ ad nostram, suamque salutem pertinent, diligenter sanctaque sollicitudine agamus. In quarum rerum fidem, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi voluimus. Datum Mediolani, in ædibus nostris archiepiscopalibus, Kalendis Martii 1576.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio IV.

QUOUSQUE tandem concilia provincialia toties convocata? quorsum & tot constitutiones & tot decretorum vincula? Vulgaris vox, patres sanctissimi, ac sicut ne tacita quidem cogitatione religiosæ mentis digna, longeque a sensu episcopalis vestri animi aliena, ita hominum vel impiorum est, ecclesiam Dei oppugnantium, vel Christianorum, Christianam disciplinam abhorrentium, vel imperitorum, planeque nescientium, quantas vires habeat frequens synodorum actio, atque usus, vel illorum sane, qui angusto parvoque animo omnia metiuntur. Porro nobis, patres, est illud certum atque exploratum, hominem divina lege, quasi sepimento vallatum, ut est is tum summa naturæ imbecillitate, tum immensa cupiditate, sæpe labi, sæpeque ab officii semita deflectere; proinde plurimis & conciliis & institutis & decretis opus esse; quibus, quasi sanctissimis vinculis, ille adstrictus, a recto cursu non declinet: aut aliquando digressus, iisdem adjutus in viam salutis redeat. Et quod caput est, ut salutaris hujus conciliorum instituti auctor est cælestis magister Christus dominus; sic apostoli eo sæpissime usi, lege etiam sanxerunt, ut bis in annos singulos concilia ab episcopis haberentur. Quod deinceps & innumerabilibus summorum pontificum sanctionibus, & conciliorum tum œcumenicorum, tum provincialium decretis communitum, & frequenti ecclesiæ usu consuetudineque diu retentum, ejusmodi fuit; quo aditus patefactus est, non modo ad tradendam, verum etiam ad perpetuo colendam, perpetuisque progressionibus augendam omnem ecclesiasticæ disciplinæ rationem. At vero, ubi id aliquando intermissum, aut plane omissum est, vix dici potest, quot, quamque graves calamitates reipublicæ Christianæ importatæ sint. Prope perierat Christianæ vitæ institutio, conciderat pene rerum salutarium usus; nulla fere cleri disciplina, quasi; nullum populi in caritatis officiis studium; prolapsus denique miserabilem in modum erat totus ille, ab euangelii luce dimanans, Christianarum virtutum ornatus. Quid? ii, qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi a muneris debiti cura deflexerant. Atqui hæc vel una solum recordatio satis nos commonet, atque adeo commovet, ut in tuendo synodalium, episcopaliumque conventuum usu, tantum pietatis, constantiæque diligentiæ, ponamus, quantum sane voluntatis & consilii, ad prodendum posteris optimum institutum, sanctissimi illi viri adhibuerunt. Sacra præterea œcumenica Tridentina synodus, salutare illud institutum salutariter ita renovavit, ut si minus bis, aut semel saltem singulis annis, quemadmodum illi censuerunt, at certe tertio quoque anno provinciales synodos & convocari & celebrari decreverit. Id sane vero nos bene juvante Deo, cum semel, iterum, ac tertio executi simus, est etiam cur idem perpetuo præstemus. Multa, patres, nostris superioribus conciliis desunt, ad perfectam illam, quam magnopere expetere debemus, populi Christiani disciplinam: alia item in eisdem decreta sunt, quæ communiri oportet: alioquin operis, a nobis inchoati, jacta fundamenta, brevi corruerent: alia item abhinc triennio suborta esse possunt corruptelarum semina quæ nostra cultura convellenda sunt, tum vitiorum spinæ succrescentes amputandæ. Hæc tria proposita quidem nobis esse debent: sed illud etiam profecto est, ad quod cum semper tum maxime in hac quarta provinciali synodo, omnes cogitationes, consilia, studia, conatusque nostros dirigi admodum cupimus, & a vobis, totis in Christo visceribus expetimus; ut decretis jam sancitis, quæ adhuc executionis operam a nobis postulant, omnino exequendis

ANNO CHRISTI 1576.

quendis, certam explicatamque rationem ineamus. Quare cum Tridentinas sanctiones, tum superiorum conciliorum constitutiones in conspectu, tamquam in speculo quodam habentes, diligenter videamus, quæ in executionis munere officia nostra prætermissa, quæ ita non præstita sint, ut sane debeamus pro gloria Dei, proque populi nobis commissi salute; jam modo est, patres, ut hoc ipso loco, tamquam in augustissimo theatro, spectemus illius muneris nostri partes, quas clero, quas populo, quas ecclesiis fidei nostræ commissis religiosa solicitudine debemus. Hoc autem cum semper nobis ob oculos versari debet, tum certa illa, in nostris & cleri & populi moribus sancte conformandis deliberatio, quam salutaris conciliorum actio deposcit, perpetuo a nobis afferenda est, maximaque hoc ipso tempore, tempore autem jubilei, acceptabili, & hac die salutis, quam fecit dominus. Iam populi cælesti eo dono excitati in officiis atque exercitationibus pietatis religiosius versantur, certatimque Christianis virtutibus operam dant: quinimo, qui in inveterata quadam peccandi consuetudine obduruerant, suscepta aliqua vitæ emendatione, animum pene in male agendo obfirmatum ad Christianarum virtutũ studium flexerunt. Ergo quid nobis qui populorum patres, qui medici animarum saluti prospicere debemus, in hac ardentissima piaque omnium voluntate agendum erit? an non in omnes episcopalis officii partes nos excitabimus? an diligentiam nostram acuemus? an in spiritualis vitæ disciplina in dies augenda invigilabimus? certe quidem. Hoc ipsum sane non modo postulare, sed flagitare videtur expectatio populorum; qui in fide, curaque nostra conquiescentes, ex nostris his episcopalibus conventibus salutare adjumentum se consecuturos esse sperant, & confidunt quidem certe. Quid eorum preces? quid oratio? quid frequentior concursus loquitur? quæ mens? qui sensus? quæ cogitatio illorum? Hic, patres sanctissimi, ante oculos ponite ingentem hujus provinciæ hominum multitudinem, suæ salutis studio flagrantem, nostrisque monitis vehementius excitatam, tum superioribus diebus, tum hoc potissimum tempore, quo in hac salutari conciliarium rerum tractatione nos causa sua versamur, ubique & in urbibus & in opidis & in ipsis vicis frequentissimam, pietatis exercitationibus deditam. Videte sacerdotes pro nobis ad altaria supplices: videte universum pene populum pie deprecantem: videte virgines & viduas demisse ac religiose orantes: videte innumerabiles homines sacram communionem sumentes, & alios profusis lacrymis, pro gemitu, iteratisque vocibus Dei misericordiam, sanctorumque patrocinia implorantes. Considerate animo hanc vnam omnium obsecrationem atque orationem summa tacitæ mentis contentione ad cælos usque emissam. Quousque tandem, pater cælestis, parturimus, neque adhuc tamen parimus? cogitata optima concipimus, at factis non exprimimus? Tu, domine, ad recte agendum nos vocas atque excitas; at languescimus: præclare aliquando inchoamus; at non perficimus: cælestes illas coronas, gloriamque sempiternam expetimus; at labores crucemque refugimus. Quo tandem tempore serio agemus? quando vere adjuti, cursum vitæ recte tenebimus? Respice, summe Pater, nos oves pascuæ tuæ, non auro, & argento, sed precioso sanguine Filii tui redemptas. Tu nos tamquam preciosum depositum horum curæ fideique commisisti, tu hos nobis duces, magistros, medicos, pastores, patres constituisti; ac proinde illis, eorumque edictis audientes nos esse jussisti: tu rursus illos, utpote de animabus nostris rationem aliquando reddituros, pro nobis invigilare voluisti: da quæsumus illis, jam causa nostra in concilio congressis, de salute nostra solicitis, remque nostram agentibus, ut vnum spectent; non sua, sed quæ Iesu Christi sunt, quærant; ac suæ & nostræ saluti seruiant; præfer lumen mentibus eorum, ac dirige voluntates & ad salutaria consilia suscipienda, & ad dandam nobis plebi tuæ scientiam salutis, & ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Sicque illi sancte agendo, & nos eisdem obediendo, omnes ad cælestem patriam, ad quam vocati sumus, adjutrice tua gratia perveniamus. Hæc patres, populi fidei nostræ commissi, a Deo supplices petunt: hæc eadem rursus nobis proponamus, hæc assidua paternaqne solicitudine meditemur atque procuremus. Hæ sunt animæ, quarum salutem Deus ut procuraret, non angelum, non archangelum, sed unicum filium Christum Iesum misit: qui hinc in cælum abiens, quam diligentissime earum curam beato Petro commendavit his tertio repetitis verbis: *Simon Ioannis, diligis me plus his? pasce oves meas.* Ioan. 21. Qua verborum formula etiam vnicuique nostrum, qui in solicitudinis partem vocati sumus, optimam pascendi rationem præscripsit, & caritatem maxime, muneris nostri magistram, docuit: quam populis, in curam nostram traditis, & frequenti verbi Dei prædicatione, & salutari sacramentorum administratione, & vitæ sanctissimæ exemplis, & episcopali eleemosynarum liberalitate, & solicita oratione, & missæ sacri crebra oblatione, & divinorum officiorum cultu, & precibus assiduis, & paternis monitis, & pastoralibus correctionibus, & conciliaribus sanctionibus, & omni denique officio curaque perenni, per nos præstari voluit. Videte igitur, patres, curam, solicitudinem, & vigilantiam nostram, que in grege tanta adhibenda est, quantam sane maximam caritatem Christo deberi omnes profitemur. Sed *diligis me?* inquit, *pasce oves meas.* Hoc sane illustrius veræ erga illum dilectionis testimonium datur, quo majus in omni gregis pascendi ratione studium operaque collocatur. Certe si Christum, ut debemus, diligimus, si Christi gloriæ servimus, si Christi regni propagationem cupimus, si Christo gratificari volumus, id præstantissima erga gregem nobis commissum caritate, non declarare solum, sed factis comprobare nos oportet. Id sane præstabimus, patres, si non laboribus deterriti, non difficultatibus labefactati, non satanæ adversarii colluctatione fracti, ab instituti, operis cursu nunquam desistemus: sed divini amoris igne accensi, omni virtutum episcopalium studio, eo cum semper, tum in conciliaribus actionibus progredi contendemus, ut populum nobis commissum & purgemus & illustremus & perficiamus; hisque perpetuis progressionum laboribus introducamus in tabernacula cælestia: idque munere & gratia Christi domini, cui gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

ANNO CHRISTI 1576.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beataque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, patroni nostri, laudem, & hæc pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, quæ clerum populumque fidei nostræ concreditum prælucere, totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum, in concilio provinciali Mediolanensi quarto decernimus, statuimus, ac sancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA.

I.

De professione fidei.

QUOD ex Pii IV. pontificis maximi sanctione, in primo & tertio concilio provinciali nostro, de iis, qui fidei professionem facere debent, deque illorum ipsorum vita moribus ante inquirendis & probandis, decretum est: id episcopus omnino efficiat ut præstetur: tum compellat præterea ad idem omnes ac singulos, sicut etiam a sancta sede apostolica declaratum est, quicumque arithmeticam & musicam, vel artes cujusvis generis liberales profitentur.

Formula vero, ad cujus præscriptum fidei professionem præstari oportet, pontificia illa sanctione conceptis verbis tradita, hæc sane est;

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet, Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium; & in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est; & resurrexit tertia die secundum scripturas, & ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris; & iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per prophetas: Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

[...]e Tomi [...]. pag. [...]. E.

Apostolicas, & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes, & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam juxta eum sensum, A quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, ac probatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum B solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, que de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium, pro vivis, & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem C catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem, a Christo in D ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis; ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ec- E clesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

QUÆ

QUÆ AD SANCORUM CULTUM, SACRORUMQUE CORPORUM CELEBRITATEM PERTINENT.

II.

De sacris reliquiis, miraculis, & imaginibus.

AD ea quæ de sacris reliquiis per nos primi & tertii concilii provincialis decretis sancita sunt, hæc pro religiosa illas & recondendi, & exponendi, & transferendi, & asservandi ratione, piaque earumdem veneratione atque cultu adjungenda censuimus. Sanctorum corpora, & sacras reliquias, episcopus a religiosis peritisque sacerdotibus, quos eo potissimum nomine deligat, tum in urbe, tum in diœcesi sua quibuscumque in ecclesiis locisve illa sint, recognosci quamprimum jubeat. Qua in recognitione hæc præstentur.

Primo ut scripta, tabulæ, literæ, certi annalium codices, aliave cujusvis generis monimenta, quæ in iis ipsis ecclesiis, earumve atriis, atque ædibus, aut aliis locis extant, schedulæque vasculis, arcisve sacrarum reliquiarum affixæ inclusæve recognoscantur accurate & diligenter, unde illarum vel translatio, vel collocatio ibi facta cognosci, aut alia ejusmodi notitia earumdem haberi queat. Testes præterea conquirantur, si qui sunt, qui testimonium dent antiquæ constantisque traditionis, ex qua certa earum cognitio constet: aut alia, sicut opus erit, id generis diligenter ad rei perspicientiam adhibeatur.

Deinde ut singulæ ipsæ sacræ reliquiæ, quas extare compertum est, re ipsa cernantur; ita tamen, ut ubi sub altaribus, aliisve subterraneis ejusmodi locis, corpora sanctorum collata reconditave sunt, nec ostium, neque fenestra insit unde inspici queant, non aperiantur, aut effodiantur, nisi ob causam aliter episcopus aliquando faciendum censuerit.

Qua omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum certumque confici episcopus curet: in quo singulæ, quæ in ecclesiis & urbis & diœcesis sunt, reliquiæ sacræ recte atque ordine describantur, notatis etiam diligenter, non solum iis ipsis ecclesiis, ubi reconduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, aliisve monimentis, e quibus illorum testimonium constet. Is vero liber in archivo episcopali certo loco custodiatur, & asservetur perpetuo.

In eo item libro recte referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut aliunde asportari contigerit; ubi primum ab episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec vero sine scripta episcopi probatione, etiam a regularibus, & aliis exemptis, ullas novas reliquias evulgari, aut populo exponi, venerandasve proponi patiatur episcopus, antequam a se recognitæ & probatæ illæ sint. Qua in probatione servet is omnino formulam a Tridentino concilio ea de re præscriptam.

Reliquiæ sanctorum ne in privatis ædibus, neve apud laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo, bene septo, atque undique ornato collocentur & asserventur. Atque ita eo loco decenter, ac pie, vel arcis, vel capsulis, vel vasibus, loculisve reconditæ, includantur: ut & pro illarum ratione, ac pro ecclesiarum dignitate, & facultatibus, formæ instructionibus nostris præfinitæ, omni ex parte respondeatur.

Is porro locus duabus saltem clavibus, iisque diversis, claudatur: quarum unam episcopus, alteram rector ecclesiæ, ubi sunt, custodiat diligenter. Ubi vero consuetudinis est, ob universitatis, sodalitatisve hominibus, aut a syndicis, laicis hominibus, clavem etiam teneri; illam tertiam illis permittere poterit episcopus arbitratu suo.

Liceat tamen aliquando, quibus episcopus rationabili, & pia causa id concedendum censuerit, asservari in privato oratorio, tuto, ornato, ac decenti, ejusdem episcopi judicio.

Corpora sanctorum, quæ non sub altari, sed sub ecclesiæ pavimento collocata sunt, nisi decentiori ecclesiæ loco recondenda episcopus censuerit, saltem crate ferrea polite ornateque confecta, ne pedibus eorum locus irreverentius tractetur, undique sepiantur, atque obtegantur ex instructionum præscripto.

Quæ reliquiæ inscriptionem habent non vetustate consumptam, sed integram, & ex præscripto instructionum nostrarum confectam, ita ut est illa inscriptio retineatur & conservetur. Quarum vero inscriptiones aliqua ex parte exesæ sunt, aut alias non ad præscriptum factæ, eæ in charta pergamena recte exaratæ renoventur.

Quæ nihil inscriptum habent, sed tamen constat quorum sanctorum, sanctarumve illæ sint; iis singulis nomina propria inscribantur, ad instructionum præscriptum.

Sanctorum reliquiæ, præsertim insignes, & sacra corpora, sacraque membra, quæ ex certis monimentis, in ulla quavis ecclesia recondi constat, in tabula ærea, aut marmorea, lapideave literis incisa, quo accuratius memoria perpetuo conservetur, diligenter, ordineque episcopi cura, describantur: præterea in capellæ majoris columna, latereve, aut in gremio ecclesiæ, loco aperto ac perspicuo, ea tabella, parieti calce conglutinata, in omnium conspectu sit.

Scripta, tabulæ, & antiqua monimenta, ad illas spectantia, in earumdem ecclesiarum sacristia, archivove reponantur, ubi tuto asserventur.

Uniuscujusque, sancti, sanctæve, cujus corpus, vel sacræ reliquiæ, præsertim, insignes, asserventur, vitæ, aut martyrii historia, ex probatis auctoribus breviter collecta, ab episcopo ante recognita, & comprobata, in tabellam, aut in aliquem certum codicem, charta pergamena exarata, referatur. Qui codex in ecclesiæ sacristia certo loco diligenter asservetur. In illa autem vitæ brevi narratione ex certis monimentis, antiquave traditione, omnique alia, quæ constet, ratione, exponatur deinceps, in extrema scilicet parte, ac paucis item verbis, quo tempore, quove modo sacræ illæ reliquiæ eo translatæ vel reconditæ sint.

Sacris autem reliquiis, si sanctissimo eucharistiæ sacramento non ita prope quidem eæ collocatæ sunt, ut illius lampade harum cultui satisfiat; lampas propria assidue præluceat: nisi hanc impensam nimia & ecclesiæ & populi egestas episcopi judicio non patitur. Ceterum corporibus sanctorum, & reliquiis, episcopi judicio insignibus, lampas omnibus una semper colluceat.

Ubi vero plures, aut ex legato, seu alia obligatione, usuve adhibentur, aut pro reliquiarum ratione, vel ecclesiæ amplitudine, facultatibusve adhiberi episcopus jusserit, id etiam servetur.

Ne sacræ reliquiæ per laicos, etiã cujusvis ordinis, dignitatis homines ullo modo tractentur: nec vero tangantur, cum hoc sacrilegum, ac minus propterea ferendum esse, sanctus Gregorius pontifex scribat.

Cum

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus illæ A cum suis loculis vasculisvè suscipiuntur, ut vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur; primum illis thurificatio adhibeatur; sique in via ferantur, tunc acoluthus sacerdoti illas ferenti præeat, qui item thurificet.

Ne passim omni tempore, sed certis tantum festorum dierum celebritatibus, utpote in nativitate domini, epiphania, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, & ejusmodi, festoque ipso die exponantur ostendanturve, quo illius sancti, cujus reliquiæ sunt, ecclesiæ, in qua reconditæ sunt, celebritas solenni festoque officio agatur; tum præterea quo die ob aliquam causam episcopus B jusserit, concesseritve.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut a velis nudæ ostendantur, exponanturve.

Cum in altari autem exponuntur, hæc serventur;

Primo in illis exponendis, processio per ecclesiam, ubi illæ sunt, ab ejusdem clero agatur, certo luminum numero adhibito. Rursus idem præstetur, cum reconduntur.

A sacerdote, qui post episcopum in illa ecclesia digniorem sacerdotalem locum obtinet, nisi aliquando episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit, exponantur, & recondantur,

Isque superpelliceo, & stola, vel pluviali etiam, C pro reliquiarum, ecclesiæve ratione, indutus sit.

Dumque exponuntur, & item cum reconduntur, hymnus, vel de apostolis, vel de martyribus, vel de confessoribus, vel de virginibus, canatur, prout sunt sancti sanctorumve reliquiæ quæ exponuntur; tum antiphonæ, & alia ejusmodi ad rem accommodata, ultimoque loco oratio de sanctis illis; si vero sanctus, sanctave est, cujus proprius hymnus, anthiphona, oratiove extet, illæ canantur,

Cum item exponuntur, de stato eo libro, tabellave supra præscripta, uniuscujusque martyrium, aut vitæ historia breviter explicata, vulgari sermone graviter in populi frequentia pronuncietur: ad quam rem præterea sacerdotis, de divinis illorum sanctorum virtutibus, cælestique vita, & rebus per eos fortiter ac mirifice gestis, graviter, brevi- D que tractantis, officium, ubi potest, adhibeatur, quo ardentius populi, sacras reliquias spectantis, animi ad omne pietatis studium inflammentur.

Dum in altari expositæ sunt, candelæ saltem quatuor grandiores accensæ ibi colluceant: ad earumque custodiam adhibeatur qui semper assistat unus, duove, sacris majoribus ordinibus initiati, iique moribus probati, ac superpelliceo induti.

Horum vero clericorum, non laicorum opera, ministeriove adhibito, liceat fidelibus pietatis & religionis causa, calculorum coronis sacrarum reliquiarum vascula, loculosve attingere, qua hora E episcopus concesserit.

Cum reliquiæ sanctorum non in altari exponuntur, sed e loco superiori, aliove in quo reconditæ sunt, populo ostenduntur, omnis eadem ratio plene servetur processione excepta.

In quibus autem processionibus illas, vel per ecclesiam, vel extra portari contigerit; debito cultu, apparatuve ferantur ab iis, qui in sacerdotio constituti, post episcopum ecclesiastica sacerdotali dignitate, canonicatuve aliis in illa ecclesia præstant; nisi episcopus id munus ipse obeat.

Sacras porro reliquias de uno in alium locum transferri ne liceat, sine justa ac legitima causa, & facultate scriptis ab episcopo permissa.

Sicut sacrarum reliquiarum translationis memoriam, festa solennive celebritate fieri, religiose jam fere ab initio usque nascentis ecclesiæ institutum, perpetua ecclesiæ consuetudine sancte retentum est, ita si quando sanctorum corpora, membrave, aut sacras reliquias, episcopi judicio, transferri contigerit vel ab uno opido, urbeve ad aliam; vel in ea ipsa etiam urbe, opidove ab una ad aliam ecclesiam, id ritu solenni religiosoque cultu præstari oportet.

Itaque hæc decernimus;

Primum aliquot ante diebus, si opus erit, aut certe omnino pridie illius diei, quo sacræ reliquiæ transferendæ sunt, ab episcopo, aliove, ubi adhiberi potest, ecclesiastica dignitate prædito, cui nominatim is id muneris dederit, accurate diligenterque recognoscantur, testibus aliis sacerdotibus gravioribus adhibitis. Quæ recognitio fiat, ut supra diligenter conquisito omni monimentorum genere.

Recognitæ ubi sunt, ordine componantur: tum in arca duabus saltem, ac diversis clavibus, quarum altera ab episcopo, aut ab eo, quem ipse maluerit, asserventur: inclusæque signo episcopali obsignentur.

Dies translationis, tum in loco, unde transferuntur, tum ad quem transferuntur, tum etiam quibus locis transeundum est, per parochos episcopi jussu, dominico die, vel festo, proxime præcedenti, nuntietur.

Idemque illis locis jubeatur coli, mane saltem, ut dies festus.

Significetur etiam proximis, ante diebus frequenti sono campanarum illius ecclesiæ, ad quam translatio facienda est.

Pridie vero translationis, vespere significatio celebritatis detur solenni campanarum omnium utriusque loci sono.

Eo die jejunium a clero ecclesiæ, ad quam transferendæ sint, servetur: noctuque item arca cum sacris reliquiis, si commode fieri potest, super altari ecclesiæ, unde transferendæ sunt, si vero non potest, alio decenti loco collocata, & adhibitis præterea ad earum venerationem sex saltem luminibus, ab eodem clero, & aliis item ecclesiasticis hominibus, quibus episcopus id jusserit, vigiliæ fiant: statoque tempore nocturna iidem rite de sanctis decantentur, quorum reliquiæ transferentur.

Mane quo die transferentur, processio solennis, psalmis, hymnis, & canticis, omnique prece agatur, ad ecclesiam, in quam translatio fit; ubi iterum illis recognitis, tum de eorum vita, deque historia sanctarum reliquiarum, olim eo loco reconditarum, de causis item translationis, ab episcopo, vel ab alio, ejus jussu, sermo apposite habeatur; nisi commodius censuerit episcopus postea habendum inter missarum solennia: deinde adhibita primum illis thurificatione: clero & populo ostendantur; ab illisque iisdem debitus cultus & veneratio tribuatur.

Transferantur autem inclusæ in arca, pro earum ratione, proque ritu ecclesiæ decenter ornata, & umbella præterea adhibita, ut episcopus censuerit.

Arca vero humeris portetur a sacerdotibus, qui digniores sint & in toto clero & in ecclesia ad quam translatio fit: illique vicissim, prout episcopus jusserit, id onus subeant sacris vestibus induti, tum capite aperto: præeant vero duo acoluthi semper thurificantes.

Clerici præterea aliquot, superpelliceo amicti, qui capite item aperto sint, lumina deferant hinc

ANNO CHRISTI 1576.

hinc inde congruo numero & ordine accensa: hæcque præter cereos, quos accensos reliquus etiam clerus & populus, laicorumque hominum sodalitates & ceteri, eas pie prosequentes, pro sua pietate manibus gestarint.

Verum si episcopus in loco adest, ipse quoque cum sacerdotibus, qui in cathedrali ecclesia, sacerdotali dignitate præditi sint, canonicatumve sacerdotalem habentes digniores sint, humeros sacræ arcæ portandæ subjiciat: idque saltem paululum, tum initio, tum in fine processionis quæ translationis causa agitur. Cum vero arcam non portat, eam proxime subsequatur, reliquo omni clero præeunte.

Vasculo quod ab uno ferri possit, reconditæ sacræ reliquiæ, ab sacerdote item portentur, qui dignior est, ceteris etiam servatis supra mox præscriptis. B

Ubi ad ecclesiam ventum est, in qua collocandæ, recondendæve, per episcopum, aut per alium sacerdotem ejus jussu, missarum solennia celebrentur de sanctis, quorum translatio facta est: idque solenni ritu, nisi horæ tarditas impediat.

Peractis missarum solennibus, certo loco bene septo & clauso, ut ne populus propius accedat, in altari exponantur, ubi per illum diem sint, accensis saltem sex luminibus, & adhibitis ad custodiam duobus sacerdotibus, vel uno saltem, alioque clerico in sacris ordinibus constituto: quorum sacerdotum cura sit, sacras reliquias custodire, & earum arcam, aut loculos precatoriis fidelium coronis, quæ porrigentur, religiose tangere. C

Confecto translationis die sub occasum solis, constituto loco ab episcopo, vel alio, quem miserit, cum thurificatione, psalmis, hymnis, canticis, antiphonisve, religiose recondantur.

Translationis tabulæ publice a notario confectæ, in librum, in sacristia illius ecclesiæ asservandum, referantur; tum rei gestæ literæ in ære, vel marmore incisæ, in eo reliquiarum loco, ad perpetuitatem collocentur.

Corpora sanctorum, sacrave membra, aut insignes sacræ reliquiæ, cum aliunde e loco longe remoto, transferuntur, si vel navigio, vel curru vehuntur: illius locus parsve ubi pro vectione collocantur, pie ornetur, una etiam, vel duabus pluribusve lampadibus accensis. Si ad vectionem jumentum adhibetur, decenter item sternatur. D

Quacumque illis transferendis iter fit, per urbes, sive per opida, obviam solenniter procedatur: ita ut psalmis, hymnis & canticis illas, cum clerus universus, sacris vestibus indutus, religiose excipiat; tum populus item, luminum numero, portarum & viarum publicarum apparatu, religioso ornatu, pieque venerationis studio & spiritualis lætitiæ significatione.

Dies translationis in urbe, opidove, aut saltem in ecclesia, in qua collocantur, ut episcopus jusserit, anniversario canonicarum horarum officio de sanctis celebretur, quorum sacra corpora reliquiæve, ejusdem episcopi judicio insignes transferuntur. E

Quod officium ut solenniter & cumulate præstetur, id prospiciatur; ut dies, quo celebritas translationis agenda est, in feriam certam cadat, quæ sanctorum, quorum reliquiæ translatæ sunt, cultui dicari possit, universe, vel in ea saltem ecclesia.

Sess. 25. decr. invoc. vener. &c.

Formam a sacra synodo Tridentina, miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis A traditam, episcopi servent diligenter in omnibus, etiam regularium & aliis exemptis ecclesiis.

Nec vero patiantur, causa a se non cognita & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari: votave, aut oblationes suspendi, aut quidquam novi ea in re omnino geri. Sed quia plerumque fit, ut vulgi concursu, populique clamore, aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia evulgetur, quod re vera non est: studeant hoc summopore, ubi ejusmodi occasio se obtulerit, ut primis illis vulgi clamoribus pie obsistant, donec rei veritas, legitime comprobata, constet. Si quis vero dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat; episcopus, antequam controversiam dirimat, metropolitani & provincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet: ita tamen ut, quemadmodum ab eodem Tridentino concilio præscriptum est, nihil inconsulto sanctissimo pontifice novum, aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

Quod de sacrosanctæ crucis effigie, in concilio provinciali tertio, per nos sancitum est; itidem interdictum sit, sacras alias scilicet imagines, ac sanctorum, sanctarumque hostias, sacrorumve mysteriorum figuras & significationes, in ullo quovis humi strato pavimento, aut loco sordido, etiam extra ecclesiam, insculpi, pingi, effingive.

Effigies jumentorum, canum, aliorumve brutorum animalium, in ecclesia ne fiant: cum aliquid inhonestum, aut profanum in ea apparere nefas sit, ex Tridentini concilii sanctione; idque plane etiam septima Nicæna synodo œcumenica vetitum sit.

Ibidem de T... VII. co... suo lo... supra.

Si vero historiæ sacræ expressio, ex sanctæ ecclesiæ matris consuetudine, aliter quandoque fieri postulat, hoc sane non vetatur.

Pictoribus & sculptoribus gravis mulcta, ac pœna etiam interdicti ab ecclesia, episcopi arbitratu proposita sit; si quid inordinate, aut præpostere, aut tumultuarie accommodatum, si quid profanum, aut inhonestum pinxerint, aut effinxerint, contra ejusdem concilii Tridentini decretum.

Rectoribus etiam ecclesiarum, qui ullam sacram imaginem insolitam, contra que illius concilii sanctionem, suis ecclesiis, etiam exemptis, poni permiserint, pœna etiam excommunicationis, mulctave constituta sit arbitratu episcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Cruces & sanctorum imagines solenniter, statisque precibus, ex ecclesiæ ritu benedicantur.

Imagunculæ illæ parvulæ, fictili opere effictæ, si ita fuco, alioque apparatu concinnatæ, ut episcopi judicio, vanitatem præ se ferre aut offensionem præbere videantur, ad altare ne adhibeantur in posterum.

Si quæ sacræ tabulæ, imaginesve pictæ, nimia vetustate, carie, situ, aut sordibus pene deletæ, indecenti aspectu sunt; eas episcopus pia, religiosaque pictura, ab iis, quorum interest, renovari jubeat: aut si id non potest, omnino deleri.

Ne tabulæ sanctorum imaginibus expressæ, vetustate consumptæ, in vilem & sordidum profanumque usum convertantur: sed, ut de altaris pallis; ac velis, temporis usura pene confectis, B. Clementis pontificis & martyris decreto sancitum est, in ignem conjiciantur: tum cineres præterea, ne pedibus inquinentur, in pavimenti fossis collocentur.

Vide epi... 2.&5. Clem... papæ ad Ia... cobum f. d... supra Tom. I.

Imagines

Imagines quoque sacræ sculptæ, si deformatæ sint, amoveantur, & sub pavimento ecclesiæ, aut saltem sub cœmeterii solo collocentur.

A

Curet præterea, atque adeo efficiat episcopus, ut & per se & per alios theologiæ scientiæ peritos, ac illos in primis, qui illius interpretandæ, aut populi docendi munus, in ulla quavis ecclesia quovis modo sustinent, fidelibus accurate, enucleateque exponantur, quæcumque & de sanctorum intercessione, invocatione, atque cultu, & de sacrarum reliquiarum, imaginumque veneratione, & de historiis mysteriorum nostræ redemptionis, pictura, aliave similitudine expressis, eos instrui, docerique Tridentina œcumenica synodus jussit.

III.

De indulgentiis.

B

De sanctis indulgentiis tractatio, prout usuvenerit, accurate in sermonibus item habeatur: ut & earum cælestem vim & pietatis officia, ad illas consequendas necessaria, populus intelligat: seque propterea omni intima mentis animique religione & Christianæ caritatis actionibus, atque operibus, ad uberrimas salutaresque earum utilitates assequendas diligenter paret. Id autem omne officium per parochos & alios, quorum interest, præstari episcopus jubeat, iis præsertim instructionibus, quæ eo de genere, nostra in concilio provinciali auctoritate confectæ, ad communem provinciæ hujus usum in lucem emittentur.

C

Quæcumque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis, etiam regularium, aut aliter exemptorum, ecclesiæ perpetuo concessæ sunt, tabulæ, scripta, monimentave alia omnis ejusdem generis extant: ea ubi illa sint, sive in urbe, sive in diœcesi, episcopus studiose conquirenda curet; tum illa conquisita, indeque summatim exscripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in archivo episcopali asservetur, diligenter recteque referri jubeat.

Quæ præterea indulgentiæ urbis, diœcesisque suæ ecclesiis in posterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur; ubi primum ad se, aut ad vicarium episcopalem, qui illas recognoscat, delatæ sunt, eodem, aliove libro notentur, ordineque deinceps describantur.

D

Singulæ autem ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur, proprium ejusdem generis codicem, in quo illæ exscribantur, accurate confectum, aut tabellam ejusdem generis, in sacristia habeant: illarum exemplari in archivo, vel in sacristia asservato.

IV.

De superstitionibus.

Quantum in religione stabilienda atque augenda laboris ponendum est, tantum in superstitione, ex hominum mentibus evellenda, curæ ac diligentiæ est impendendum. Quare parochi diligenter ei rei invigilent: ac si quod superstitionum genus in suæ parochiæ hominibus animadvertant, id semper, ante proximam synodum tempore quod episcopus præstituerit, ad illum in scriptis deferant; ut ei malo occurri opportune possit.

E

Confessarii quoque deligentes in eo genere se præstent, investigentque num pœnitentes aliquod remedium valetudini, aut vulneribus adhibeant, quod non a medica arte & cognitione, sed a superstitione proficiscatur: tum præterea, num tempora, aut loca, aut quid ejusmodi, superstitiosa opinione observent: & quos ea in re peccare noverint, graviter objurgent, & ab ejusmodi vano sensu atque errore deterrere & avertere conentur.

V.

De sacris quatuor temporibus.

Sacra quotuor jejuniorum tempora, ex sancti Spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim & frequenti fidelium conventu & solenni celebritate & religioso supplicationum officio colebantur; ita ad illorum cultum, pastoral. cura eruditis fidelium mentibus, in usum antiquæ pietatis revocanda sunt.

Quare in omni provinciæ nostræ ecclesia, vel cathedrali, vel parochiali, non solum die dominico, illa tempora præcedenti, sed etiam ubi populus erit frequens, feria quarta, proxime sequenti, eo de genere concionem fieri haberi statuimus: qua fideles excitati, solennibus his feriis, quarta scilicet, sexta, & sabbato, pro antiquæ devotionis consuetudine, frequentiores missæ sacro, divinisque officiis, ut in Moguntino concilio primo cautum est, intersint: orationes, jejunia, eleemosynas, ceteraque pietatis opera præstent: quibus, quo specialius illæ feriæ præstitutæ sunt, eo vehementiori Christianæ virtutis contentione ad illa paratos esse oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium caritatem omni religioso proposito ita præparare studeant, ut unanimiter, auxiliante Christo, statarum illarum feriarum solennitatem religiosa piorum operum solicitudine celebrantes, sabbato sub vesperum frequentissimi ad ecclesiam, ut piæ consuetudinis fuit, conveniant: ubi sanctis precibus, cum pro sacra ordinatione, tum pro his commodis, quæ singulorum annorum revolutione consequimur, omnium bonorum largitori Deo, gratia habeatur, sicut & instituta illorum temporum ratio & Christianæ religionis cultus deposcit. Anno.34. supra Tom. VII. pag. 1250. A.

Iidem in statis iis temporibus, populo denuntiandis, formulam hanc, ex sanctissimi pontificis Leonis primi verbis conceptam adhibeant: cujus sententiam, etiam vulgari sermone explicent uberius.

VI.

Formula denuntiationis ieiunii quatuor temporum.

Quod sacrarum temporum ratio & devotionis Christianæ admonet consuetudo, paterna vobis, dilectissimi, solicitudine denuntiamus, mensis N. sacrum celebrandum esse jejunium, divinitus inspirata doctrina præceptum, ac statis mensium curriculis distributum: ut lege abstinentiæ omnibus adscripta temporibus, & aliis Christianæ militiæ præsidiis, ad mentium nostrarum, corporumque sanctificationem divinitus institutis, stato dierum intervallo, sine cessatione renovatis, nos ardentiori cura, majorique studio in salutis cursu progrediamur, quo specialius præstituti sunt dies ad pietatis officia. Quarta igitur, sexta feria, & sabbato jejunemus: frequentes in cathedrali, parochialique ecclesia ad litanias, orationemque conveniamus; & quo sacris illis feriis a cibo abstinentiores esse debemus, eo abundantiori eleemosynarum liberalitate erga Christi pauperes effusiores simus: tum sabbato sub vesperum orationē parochialem communem celebremus, qua & pro spe felicitatis æternæ, ad quam per fidem currimus, & pro sacra ordinatione, quam eo die a reverendissimo episcopo haberi solenne est, & pro piis commodis, quæ singulorum annorum revolutione consequimur, Deo omnipotenti gratias agamus: eundemque religiosis supplicationibus oremus, quatenus sanctorum, quorum patrocinia imploramus, suffra-

ANNO CHRISTI 1576.

suffragantibus meritis, ejus misericordiam in omnibus impetremus, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, &c.

VII.

De feriis.

Quo tempore ad salutem animæ toto corde, totaque mente, atque omni Christianæ pietatis officio incumbendum est: in judiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad judicia, ad lites & ad causas, quibus sæpe distrahuntur homines a pietatis officiis; ne aliquando Isaiæ prophetæ illis vocibus nos dominus gravissime arguat: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones jejunatis.* Quare ne quadragesimę, quatuor temporum & aliorum jejuniorum diebus, id quod & Liberii pontificis maximi & concilii Triburiensis canone sancitum est, in aliquo foro, mane, quo tempore missæ sacro, divinis officiis & verbi Dei prædicationi Christianos homines interesse potius oportet, jus dicatur, judicia exerceantur, aut quidquam agatur quod ad judicii forensis ordinem pertineat. Id vero pro pastorali gregis Dei cura, quam suscepit episcopus, ab omnibus præstari quam diligentissime studeat.

Isa. 58.

Rei ne festis diebus, divino cultui dicatis, torqueantur: si modo criminis atrocitas aliud non postulet.

Ac ne testes quidem iis diebus testimonium dicant, etiamsi feriali die jurati id sint, nisi in causis, in quibus licet eisdem diebus jusjurandum illis deferri.

Id omne sane episcopus, cum in episcopali foro, tum in sæcularibus judiciis caveat ut servetur.

VIII.

De sancto Ambrosio.

Devotione congrua, & debitis honoribus beatus Christi confessor Ambrosius episcopus, sanctæ ecclesiæ metropolitanæ Mediolanensis pater pariter ac patronus, cujus doctrina etiam tota illustratur ecclesia, ut a provinciæ nostræ fidelibus colatur; ejus & diem festum, qui in septimo Idus Decembris agitur, sicut reliquos dies festos, quos coli præceptum est, quotannis a clero, populoque celebrari, & cōmemorationem de eo, quibus diebus ex ritu ecclesiæ ejusmodi commemorationes fieri licet, in vespertino, matutinoque officio antiphona & oratione a clero fieri perpetuo, pro suæ pietatis studio, episcopi omni etiam adhortatione curent.

IX.

De clericorum ad festorum dierum celebritates conventu.

Ne diebus festis, qui præcepto ecclesiæ, aut consuetudine, votove coluntur, ad alienam ecclesiam, missam celebraturus, parochus accedat: nisi ab eo, cui id curæ episcopus dederit, facultatem scripto exaratam impetrarit. Quam facultatem ille tantum iis det, quos omnibus bene consideratis ad missarum solennia, divinaque officia in ecclesia, ubi celebritas in urbe, diœcesive agitur, rite concelebranda necessarios esse viderit. Qua in celebritate, cum ab aliis ecclesiis sacerdotes evocandi sunt, ne ullo prætextu plures evocentur, quam quatuor, vel sex ad summum: id vero, nisi vel legati pii, vel fundationis jure aliquando plures adhiberi necessarium sit.

Item diligenter hoc episcopus caveat, ut si ad celebritatem sacerdotes alii, quam parochi adhiberi possunt, ne parochos a suis ecclesiis avocari, abessève ea de causa iis diebus ullo modo patiatur; si vero aliter fieri non potest vicinioribus solum parochis, paucioremque populi multitudinem habentibus, eam facultatem permittat. Tum prætereа videat, ut qui parochus festo die ad celebritatem evocatus, abfuturus est, sacerdotem alium, vel ordinarium, vel conductum habeat: qui illo die missæ sacrificium in ecclesia parochiali faciat: quique cetera, ut ipse, si præsens adesset, omnino præstet, ante ab episcopo in iis functionibus obeundis probatus.

Si vero sacerdotem ejusmodi quandoque habere non poterit: festo die celebritatem, ad quam vocatus est, præcedenti, populo suo significet, se ob eam causam in ecclesia parochiali missam celebraturum non esse: sed in ea, ad cujus celebritatem vocatus est: proinde illum moneat, ad ipsam ecclesiam, aut aliam propinquiorem, ubi missæ sacrificio intersit, se conferat.

Si autem pro ecclesiæ, in qua celebritas agitur, amplitudine & dignitate aliquando ad solennitatem concelebrandam sacerdotibus pluribus opus esse censuerit: aliis item aliquot sacerdotibus etiam parochis, hoc det ut in ecclesiis suis primum sacro peracto, sique parochialis curæ munera præstari debent, tum ad ecclesiam, ubi solennitas celebratur, proficiscantur, illius rectorem in divinis concelebrandis officiis adjuturi: nec vero desint ecclesiæ suæ reliquis eo die obeundis parochialibus muneribus & officiis.

In evocandis quidem, admittendisve sacerdotibus, & clericis ad dierum festorum celebritates, ratio atque ordo servetur, infra in decreto de exequiis, eorumdem evocationi præscriptus ad funera concelebranda.

Illi porro omnes, qui evocabuntur, in choro dum divina officia fiunt, superpelliceo mundo decenter induti semper adsint.

Nec vero præter clerum illius ecclesiæ, alius sacerdos, clericusve, qui ad celebritatem vocatus non sit, in chorum quovis prætextu asciscatur recipiaturve: neve eleemosynarum, quæ in ea celebritate tributæ sunt, aut tribuuntur, particeps ullo modo sit: nec præterea in mensa excipiatur. Neque rursus quisquam a præposito, archipresbytero, parochove missus, plus capiat, quam si proprio solum nomine esset evocatus.

Quicumque præter constitutum numerum, aliquem asciverit, qui item minime vocatus, quive sine præscripta facultate accesserit: ac rursus, qui admiserit, quive exceperit, qui denique plus acceperit, mulctetur arbitratu episcopi.

X.

De religiosis peregrinationibus.

Ut ex sanctorum patrum institutis fideles provinciæ nostræ sanctas peregrinationes suscipiant, salutisque uberiorem fructum, divina auxiliante misericordia inde capiant, hæc illis servanda proponimus: ac primo ecclesiastici ordinis hominibus, tum laicis item.

Ne quisquam sacerdos, clericusve cujusvis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis causa, sine literis dimissoriis, ac testimonialibus episcopi, se committat, ut canone veteri sancitum est: tum præterea nec sine benedictione, quam episcopus sacerdoti clericove peregrinaturo statis precibus, libro sacerdotali, ritualive præscriptis, impartiet.

Iis sane literis a cancellario adscribantur hæc singula capita, sacerdoti clericove peregrinanti initia præscripta, quo accuratius ab eo illa serventur.

Peregrinationis comites, quos sibi adjunxerit, cum in viam se daturus est, episcopo, aut vicario exponat, quorum comitum nomina a cancellario literis dimissoriis adscribantur.

Si quis item peregrinaturus, ecclesiam parochialem, aut capellam, aliudve cujusvis nominis beneficium ecclesiasticum obtinet, cui ministerium aliquod debeat: is, ut episcopus opus esse censuerit, sacerdotem, vel clericum, qui eidem episcopo, vicariove probatus sit, pro ratione ministerii ante substituat, quam iter suscipiat, ne ecclesia debito B ministerio cultuque careat; cujus rei per se præstitæ testimonium scriptum, aut episcopo, aut vicario exhibeat. Ei vero quem substituerit, aut alii, quem episcopus maluerit, si aliquot dierum peregrinationem facturus est, vestes sacras, ornamenta, libros, scripta, omnemque ecclesiasticam supellectilem committat, indice eorum omnium sigillatim ac diligenter confecto, eo scilicet præsente, cui hoc munus episcopus dederit, ne ex ejus absentia aliquod detrimentum ecclesia patiatur. Deinde is vel sacerdos, vel clericus, antequam peregrinationi se committat, peccata primo confessus, tum si sacerdos est, C missæ sacrificium, quod est pro iter agentibus, offerre; si clericus inferior, sacram eucharistiam sumere studeant.

In itinere, clericali habitu contractiori ad conciliorum præscriptum, omnis sacerdos & clericus, dum in peregrinatione est, uti possit: pileum autem induat clericali ordini congruentem, & a laicali vestitu distinctum.

Tonsuram clericalem perpetuo habeat.

Ne itineris causa canonicas horarias divini officii preces omittat, ac tum etiam stata de præcepto ecclesiæ jejunia servet, nisi cum legitime excusatus sit.

Si sacerdos est, ubi probatus fuerit, missam quotidie celebrare curet: at vero dominicis & festis diebus id facere non omittat. D

Singulis vero diebus, sive sacerdos, quando ipse non celebrat, sive clericus, missæ sacrificio interesse studeat.

Mane singulis diebus præter officium divinum debitum, preces etiam illas pie recitare curet, quæ itinerarii nomine appellantur.

In omni denique itinere quod sanctæ peregrinationis causa suscepit, cum se vitæ moribus, omnique actione præstare studeat, ut pie religioseque peregrinandi exemplum laicis præbeat: quorum si aliquem socium & comitem habet, sanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad salutem instruere curet. E

Hebræis, & mulieribus comitem non se adjungat, neque eodem curru cum eisdem vehatur: neque item eodem navigio, ut scandalum evitetur, si aliter sibi consulere poterit.

Neque iis etiam se adjungat in via, nisi necessitas coegerit, qui dum iter faciunt, profanis cantionibus, citharis, aliisve musicis instrumentis utuntur.

Abstineat item ipse a profanis canticis, & colloquiis ejusdem generis, quorum usu, pietatis in peregrinatione susceptæ studium refrigescit, psalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, ac rerum divinarum meditationibus vacet; & spiritualibus item sermonibus, si comites ha- A bet, quibuscum loquatur, corporis vel animi lassitudinem sublevet.

Ne mendicet, ostiatimve victum quæritet, nisi ex voto, vel alia causa, ab episcopo probata, & facultate nominatim scriptis impetrata.

Cum ad aliquem locum vesperi perveniet; ecclesiam, quæ eo loco est, antequam ad hospitium divertat, religiose adeat, si potest: ubi supplex litanias, vel alias religiosas preces recitet.

Si apud religiosos homines, vel apud alios viros honestos diversari potest, ab hospitiis publicis abstineat. Ad caupones vero si divertere necesse habet, nec una cum eisdem Hebræis, aut mulieribus accumbat in publico hospitio, aut alio omni loco & tempore. Antequam discumbat, mensæ benedicat: tum pransus, aut cœnatus gratias agat: ceteraque observet, quæ de temperantia, frugalitate, & modestia clericali decretis provincialibus præscripta, accurate præstare debet.

Cum primum ad peregrinationis locum pervenerit, confessario probato confiteatur, & missam sacerdos celebrare, & sacram communionem clericus sumere curet, totusque peregrinationi susceptæ intentus, non rerum novarum curiositates, non loci antiquitates, non quidquam aliud a peregrinandi proposito alienum consectetur: sed religiosa animi præparatione ecclesias, sacrasque reliquias, quas potissimum devotionis, votive causa visitatum venit, tum alias etiam solicite visitet: qua visitationis solicitudine, pietatis sibi ardorem excitare studeat, ut maxime potest.

Nec vero ubi sanctam peregrinationem absolverit, alio longius vagetur.

A peregrinatione reversus, episcopum primo, aut vicarium cum literis dimissoriis, quas dedit conveniat: sanctæque suæ peregrinationis testimonium ab ordinario loci, aut saltem a præfecto ecclesiæ afferat, ad quam peregrinationis causa iter suscepit, nisi literis dimissoriis alius nominatim ab episcopo exprimatur, cujus allato scripto id testatum facere debet.

Laici item, antequam peregrinationem suscipiant, suum quique parochum conveniant: a quo sancte peregrinandi consilium capiant, & literas habeant ab episcopo canonicas, ut canone expressum est: quarum etiam fide testimoniove eis liceat ubique, & cuivis confessario, ab ordinario loci approbato, peccata confiteri.

Deinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui superpelliceo, & stola indutus, illis bene precetur, & benedicat, statis religiosis precationibus, quæ ex ecclesiæ instituto peregrinis adhibentur.

Peregrinationis vero iter suscipiant, ubi rite confessi sacram eucharistiam religiose sumpserint.

Peregrinando omnia fugiant, quæ devotionis studium perturbant, aut impediunt: & illa amplectantur, quibus illud excitari solet.

In itinere stata præcepto ecclesiæ jejunia servent, nisi cum legitime excusati fuerint.

Singulis diebus missæ sacro interesse studeant: dominicis vero, & festis nullo modo desint, tum sacram communionem sumere curent.

Mane preces, quas itinerarium vocant, pie recitare studeant, qui legere noverint.

Eleemosynas, si per facultates possunt, largiantur.

Instent potissimum orationi, psalmis, hymnis, canticis,

ticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, & rerum spiritualium meditationibus, & sermonibus lassitudinem sublevent.

In curru, navigio, & hospitio, cum Hebræorum maxime, tum mulierum etiam, nisi quas cognatione affinitateve junctas, aut etiam ex familia sua sanctæ peregrinationis socias habeant, omne consortium vitent, nisi necessitas aliud coegerit. At sane vero in hoc sancto piæ peregrinationis proposito, ac studio, ad usum revocari cupimus quod olim factum esse ex sacris literis, patrumque monimentis animadvertimus, ut scilicet, qui etiam ejusdem familiæ essent, cum templum, locaque sacra visitatum irent, viri a feminis iter separatum facerent.

Abstineant item a profanis canticis, colloquiis, citharis, aliisque musicis instrumentis, atque adeo ab eorum societate, qui in itinere iis, aliisve ejus generis actionibus operam dant, quibus pietatis studium in peregrinatione suscepta langueat.

Ne mendicatim eleemosynam quæritent, nisi ex voto, vel necessitate, aliave causa episcopi literis & testimonio probata.

Ad loca, ubi primum vesperi divertunt, ecclesiam precandi causa prius adeant, quam in hospitium veniant, si temporis tarditas, aliudve non impedierit.

Ad sacra loca, quæ religiose visitaturi sunt, cum pervenerint, nihil aliud ibi propositum habeant, quam ut aut jubileum indulgentiamve consequantur, aut vota sancte persolvant, sacras reliquias, & sacra loca pie visitent, ab omni curiositate, peccandique occasione abstinentes.

Itaque primo confessi, cum sacram eucharistiam sumpserint, tum religiose statas sanctorum ecclesias visitent; ita ut ex ipsorum locorum admonitione major affectus in ipsis resurgat ad excitandam pietatem, & sanctorum, quorum auxilium implorant, orationibus adjuventur.

Reversi a peregrinatione, primo parochum conveniant, a quo benedicantur, adhibitis ex ecclesiæ instituto præscriptis sanctis orationibus.

DE SACRIS LOCIS, EORVMQVE CVLTV.

XI.

De ecclesiarum cultu.

NOVA ecclesia ne ædificentur inconsulto episcopo, & scripta facultate ab eo non impetrata: qui præter alia, quæ in novis ejusmodi ędificationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an situs decens, honestusque sit; an capax populi: an item disjunctus ab ædibus, ut possit circumdari: curetque omnino ita illam ædificari, ne ab antiquo more, probataque traditione discedatur, ut sacerdos, in altari majori missam celebrans, orientem spectet.

Crucis, & Christi domini in ea affixi imago ligno, aliove genere, pie, decoreque expressa, sub ipso capellæ majoris fornicato arcu, in omni ecclesia, præsertim parochiali proponatur, apteque collocetur. Vbi autem præ depressiori, humiliorique fornicis structura eo loco poni decore non potest; alia ratione in ipso capellę majoris ingressu omnino statuatur.

In uniuscujusque item ecclesiæ, præsertim parochialis fronispicio, a superiori scilicet parte ostii majoris, sacræ imagines exprimantur ad præscriptum instructionum, quas de fabrica ecclesiastica edidimus.

Qua in parochiali ecclesia porticus non est, neque item præ inopia extrui potest, hoc in ea omnino curetur, ut ante januam majorem vestibulum extruatur, quod duabus tantum columnis, aut pilis aliquantulum ab ea distantibus, exædificatum, parocho in baptismi administratione, usui esse possit.

Quo in vestibulo nemo tamen consistat ad missam audiendam, qui in ecclesia esse possit.

Nulla in ecclesia fenestra permittatur, e qua foris stans missam quis possit spectare. Fenestræ in ecclesiis, præsertim parochialibus, clathratæ existant, nisi præalte extructę ita sunt, ut sine clathris etiam ab omni violento, aut furtivo, aliove per eas ingressu tutæ admodum sint; vitro etiam vel tela saltem muniantur.

Labrum, seu vas aquæ benedictæ intus in ecclesia, non foris existat: atque ad ostium ecclesiæ, a latere vero ingredientis, ubi potest, dextero. E marmore autem, lapideve solido, non lateritio, neque spongioso constet: aspergillumque decens appensum habeat, non spongia, sed e setis confectum, aliave forma in earumdem instructionum libro demonstrata.

In unaquaque ecclesia, in qua missa celebratur, sacrarium unum sit in capella majori, aut prope sacristiam, aut in ipsa sacristia, si ecclesia frequens est, opportuno loco extructum. In parochiali vero, præter illud quod fontis baptismalis usui est, alterum etiam loco ejusmodi, nisi ubi pro redituum tenuitate, proque exiguitate populi, illud unum satis esse episcopus censuerit.

In unaquaque item ecclesia parochiali suggestus decenter ad instructionum præscriptum extruatur: unde parochus aliive concionatores sacram concionem, vel lectionem populo frequenti habere possint.

Lampas, quæcumque in altari collocata sit, non a latere, sed e regione posita colluceat. E vitro autem constet, nisi e ferro, aut stanno constare aliquando necesse sit, ut in locis Alpinis accidit, aliisque, ubi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: utraque autem aurichalci opere omnino decore tegatur.

Frequenter autem abstergantur lampades, ut nitidæ, ac perlucidę sint.

XII.

De capellis, & altaribus.

Capellarum, & altarium locus, ne in ulla quavis ecclesia, quovis nomine cuiquam absque episcopi auctoritate detur.

Altaria omnia amoveantur, quæ prope suggestum, aut organum extructa sunt, aut columnæ, pilæve hærentia: aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua: aut alias quavis ratione incommoda, aut periculosa, episcopi judicio sunt.

Oblationes autem, & onera, emolumentave, & jura altarium, quæ amovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur.

Nec vero deinceps in ejusmodi locis ulla quavis causa altaria construi episcopus permittat: neque ullo modo liceat.

Altare unumquodque extruatur, aut si jam extructum

structum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma instructionibus constituta, ornetur, & accommodetur, ac reconcinnetur.

Lapideum sit vel saltem lateritium cum tabula lapidea, si consecrandum est.

Neque in eo fenestella, foramenve ulla ex parte sit, ubi quidquam asservari, aut recondi possit: nisi forte reliquiæ sanctorum sint.

Si vero columellis suffultum erit, ne quidquam item subtus ponatur.

Altitudine sit a scabello ligneo, seu bradella altaris, cubitis duobus, & unciis octo: longitudine vero ad minimum cubitis quatuor, latitudine item cubitis duobus.

Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris cubitos saltem duos productum late pateat.

Tegmen omnino habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela cærulea, decenter picta, vel e serico, aut panno preciosiori confectum: ubi scilicet fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat: aut si fornix est, ab altari tamen ita distet, ut ea sæpe purgari facile, & commode queat.

Fenestella sit in pariete a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit ad pelvim cum urceolis, dum missæ sacrificium fit, reponendam: inferior ad aquam ablutionis projiciendam.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe, cum ibi faciendum est missæ sacrificium, e sacristia deferatur.

Sepiatur omnino altare unumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam episcopus id permittendum censuerit, ligneo; quod septum ab altari, congruo spacio distet, ad instructionum præscriptum.

Nec vero illud septum laicus ingrediatur.

Petra sacrata ita mensæ altaris inseratur, ut nullum offensionis calicis periculum adeatur: tactu tamen digiti possit dignosci.

Quæ quidem petra longitudine ne minor sit unciarum viginti: latitudine sexdecim.

Habeat unumquodque altare propria indumenta, ac ornamenta, & supellectilem omnem, decretis provincialibus, aut nostris etiam instructionibus præscriptam, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Nec vero quisquam, etiam canonicus, aut alius majori gradu, dignitateve in ecclesia ulla præditus, excusetur, quo minus altare suum capellamve, quam obtinet, instruat, ornetque, ac propriam illis indumentorum & reliquam omnem supellectilem comparet ad idem præscriptum, etiamsi in eadem ecclesia sit altare, in qua ipse canonicatum aut dignitatem obtinet; aut etiam eidem canonicatui, vel dignitati, ejusve præbendæ, unionis jure, aut alio quovis annexa sit capella, vel altare illud.

Ad capellas & altaria construenda, vel ornanda, vel reconcinnanda, vel aliis rebus, tum suppellectili etiam opportuna instruenda ex præscripto instructionum nostrarum, si reditus debiti ministerii & aliarum rerum necessariam impensam superabunt; episcopus totum illud, quod superest, aut partem arbitratu suo transferat: nisi aut alii sint qui jure debeant hæc omnia præstare, aut alia episcopi judicio opportunior ratio videatur, unde id fiat, quam ipse iniri jubeat; atque ut id efficiatur quod præ- A scriptum est, omni juris ratione eos, qui debent, compellat.

Si vero alia ratione id præstari, aut absolvi, aut perfici posse episcopus non viderit; subtrahat interea aliquod tempus aliqua ex parte, vel etiam si opus erit, totum servitium, reditum vero, vel pecuniam servitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud servitium religiose decoreque explendum.

Episcopali cura diligenter cavendum est, ut cum altarium, onerum, jurumque ad ea pertinentium, tum etiam titulorum, qui interdum plures uni solum altari attribuuntur, memoriæ consultum sit perpetuo: ea enim, quemadmodum sæpe evenisse B compertum est, & brevi & facile periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amoventur, transferunturve; verum quoniam ob accessiones diminutionesque iis aliquando factas, onera etiam eisdem adiuncta nonnumquam commutantur, ut crebro item de iis ipsis oneribus ab episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decerniturve. Quamobrem episcopus librum, eumque certum ac perpetuum, confici; illumque in archivo episcopali diligenter asservari mandet. Quo in libro, anni spatio, altarium omnium, quæ in singulis urbis & diœcesis ecclesiis, jurisdictioni suæ, aut visitationi, etiamsi quovis modo illæ alias exemptæ sint, subjectis, colloca- C ta sunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, si quæ habent, sigillatim ordine recteque describantur.

Altaria præterea omnia & singula notentur, non solum quæ vel ex hominum memoria, vel ex aliis monimentis, scriptisve ad illa ipsa jam alias translata esse cognosci aliquo modo potest, verum etiam, quæ in posterum quavis de causa eodem transferentur, descriptis pariter illorum titulis, juribus, atque oneribus.

Tum etiam accurate suo loco notetur, si quid deinceps emolumenti, aut oneris ex legato, aliove no- D mine accesserit.

Rursus onerum commutationes, diminutionesve, si quæ fient, nominatim describantur; ac denique quæcumque de iis ipsis, ob missarum numerum, obque eleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentinio ab episcopis, aliisve decerni statuique contigerit. Tum præterea certi illi dies, quibus ex Tridentino decreto ob illam causam commemoratio pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

Onera vero hoc libro notata, singula in tabellam referantur; quæ ex decreto provinciali de ecclesiarum oneribus, in uniuscujusque ecclesiæ, illa habentis, sacristia affigi debet.

E Hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, juribus, emolumentis, atque oneribus accurate describantur, facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ cancellario episcopali mensis spatio ædificationem etiam absolutam denuntiet.

XIII.

De sepulcris.

Ne sepulturæ locus quovis nomine cuiquam detur: ut sepulcra fiant, construanturve in ulla quavis ecclesia, sine episcopi concessu scriptis exarato.

In

ANNO CHRISTI 1576.

In choro autem, vel capella majori, nullo modo.

Nec vero in aliis ecclesiæ locis prope altaria, nisi tam longe sepulcra distent, ut sepulcrale os scabello, seu bradella altaris procul absit spatio saltem cubitorum trium.

Quę autem propius extructa jam sunt, omnino amoveri, obstruique decernimus.

Fornicato opere sepulcra fiant: quæque e solo ecclesiæ nullo modo extent emineantve: sed illud plane adæquent.

Ab utroque ecclesiæ latere, dextero scilicet ac sinistro, eo ordine disposita extruantur, ut e regione sibi singula respondeant.

Operiantur, ne ullo unquam tempore fœteant, duplici integumento; quod forma quadrata, e lapide solido sit, ita tamen ut inferius integumentum e rudi, illud autem superius e polito lapide struatur, ecclesiæ pavimento æquale, quod item sepulcrali ori undique apte cohæreat.

In quo superiori integumento, ne crux, sacraque alia imago sculpatur.

Nec rursus imago alia, vel literæ, aut aliud omnino quidquam, quod extet aut emineat: neque quod ab episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Quæ sepulcra modo sunt, marmore, vel petra solida, non tecta, nisi trium mensium spatio apte tegantur, humo oppleantur, adæquato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

XIV.

De cœmeteriis.

Cœmeteria ut muro, vel alias tute undique sepiantur, & eorum ingressus bestiis occludatur, curet episcopus diligenter. In eorum medio crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri conveniens sit.

XV.

De campanis.

Parochialis ecclesia, si campanas tres, grandiorem scilicet, mediam & minimam habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest, habeat: easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia divinorum officiorum, quæ fiunt, ratione & significatione.

Simplex ecclesia, oratoriumve, unam tantum campanulam habeat, ut Ioannis XXII. pontificis constitutione sancitum est.

Campanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturve, sed crux & sacra aliqua imago, utpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab episcopo rite precibus, ac benedictione consecratæ sint.

XVI.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

Ne animalia, pisces grandiores, eorumve membra in ecclesiis appendantur; nisi quæ voti, aut piæ significationis causa episcopus permittenda censuerit.

Consecratæ altarium mensæ totæ licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Cum ecclesiæ fores patent, tunc altaria singula & mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint: ita ut gradus etiam ille ligneus, super altari a tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur: & pallio item coloris, quoad ejus fieri potest, pro festi diei, feriæve ratione decenter eadem ornata; ac tela viridi, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur, constrata: & præterea cruce in medio collocata, & candelabris duobus, uno scilicet ab dextera, altero ab sinistra parte posito, instructa atque ornata semper sint. Idque quotidie in ecclesiis: quę frequentantur, in ceteris vero ecclesiis, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in unoquoque altari sit item, ea tamen ratione, ut peracta missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappave recondatur.

Quibus in ecclesiis, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulcrum ornatur, aut constituitur, ubi corpus Christi domini asservatur, cum illud gloriosum fore Isaias prædixerit, sicut pretioso ornatu decorari debet, ita in iis cavendum est, ne profanus & parum decens sit ornamentorum apparatus. Ne igitur cubilis stragula, cortinæ, conopea, seu tentoria, ad usum profanum adhibita, ad illum circumvestiendum, atque exornandum usui sint: nisi ecclesiæ oblata, ejus jam propria facta & sacro usui dicata sint. *Isa. 11.*

Idem sancitur de vestibus & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumque imagines induuntur.

Ne ecclesiæ oratoriave situ, pulvere, aut alio squalore obsordescant.

Vbi prӕterea inter altare maius & parietem, qui a posteriori ejus parte est, locus non multi spatii datur, relinquiturve, quamvis exiguus, qui chorum non capiat, is etiam locus ab omni situ, squalore, ac sorde purus mundusque conservetur.

Ne in ecclesia, vel pro foribus ejus, neve in oratoriis, aliove sacro loco colligendæ eleemosynæ causa, ne ipsius quidem ecclesiæ, aut ejus fabricæ, rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve ejus generis, etiam extraordinarie collocetur, aut jam collocatum in posterum permittatur, nisi episcopi concessu literis exarato: tuncque ei capsulæ, vel rei aliæ ad id paratæ, duæ claves apponantur, diverso fabrili opere fabricatæ: quarum altera teneatur ab eo, quem episcopus nominarit: altera ab iis, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, pœna sit arbitratu episcopi, tum eleemosyna collecta locis piis addicatur item illius arbitrio.

Si quæ capsæ episcopi concessu in ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fidelibus, ut plerisque in locis pietatis studio fit, vel frumentum, vel legumina, vel alia quęvis eleemosynæ nomine conjiciantur: eæ ne intra capellæ, altarisve, quo fidelium ejusmodi res offerentium concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, ut ipsis fidelibus, eleemosynas collaturis, necesse sit cancellos ingredi.

Vt & ecclesiarum nitori consulatur, & strepitibus ac rixis, quæ sedium muliebrium, quas bradellas vocant, in ecclesiis collocatarum situ existere sæpe solent, occurratur; utque simul in iis ecclesiis, quæ præsertim angustæ admodum sunt, populi frequentiæ spatium maius detur: eæ sedes omnes, ubi constitutæ sunt, amoveantur: nec vero

vero in posterum ullæ unquam collocentur: communes autem aliquas, easque humiles, simplici fabrili opere confectas, modo & forma in nostrarum instructionum libro præscripta, collocari constituique liceat concessu episcopi.

Eæque sedes communes, aut confratriarum, quæ in ecclesiis constitutæ sunt, sumptibus, aut pecunia a populo contributa, fieri poterunt, aut alia quavis ratione, quæ episcopo potior videbitur.

Altaria item, sacræ tabulæ, & imagines, ac parietes ipsi perpetuo niteant: tum fenestræ non subobscuræ, sed perlucidæ sint: pavimentum autem saltem quoque octavo die diligenter verratur. Hæc omnia præstari cura sit rectoris cujusvis ecclesiæ.

Adhibeatur item diligentia, & gravi pœna mulctaque agatur, ut & ecclesiæ & oratorii & cœmeterii parietes ab urina, aliisve cujusvis generis sordibus mundi conserventur.

Arbores, stirpes, aliaque ejusmodi arbusta ab ecclesiis, & oratoriis quibusvis remota sint, ut ne radices dilatatæ parietibus officiant: aut rami diffusi tecta operiant, unde detrimentum ipsis tectis existat. Si qui vero rami ejusmodi tectis jam officiunt, amputentur omnino.

Vites præterea, hederæ, aliæque id generis herbæ, quæ succrescentes exterioribus ecclesiarum, aut oratoriorum parietibus adhæreant, prorsus convellantur.

A rubis præterea & spinis & aliis id generis, quæ adnasci solent extrinsecus, iidem parietes mundi, & a cæmentorum item, lapidumque congestu remoti custodiantur.

Ex cœmeteriis porro vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cujusvis generis, aut arbusta, stirpesve omnino convellantur atque excidantur.

Neve in posterum in his sacris locis quidquam conseratur, nec vero seratur.

Nec fenum ex his succidatur, neve herba item virescens quæ bestiis pabulo sit vel detur.

Neve in earum fines res ulla abjiciatur, cujus gravis teterve odor sit, aut aliud quidquam sacris iis locis inhoneste fiat.

Stabula etiam armentorum & cujusvis generis animalium inde procul sint.

In iisdem ne lignorum strues fiat, ne tigna congerantur, ne cæmentorum, lapidumve acervus sit: nec denique quidquam loci illius decori, nitorive, ac religioni sanctitative repugnans.

XVII.

De profano usu a sacris locis tollendo.

Ne ædium, agrorum, rerumque aliarum ejusmodi, quæ vel locandæ, vel vendendæ proponi aut proscribi publice solent, neve omnino rei cujusquam profanæ schedulæ, scriptave ullis ecclesiarum, oratoriorumve, aut cœmeteriorum foribus, valvis, parietibusque, aut in quovis sacro loco in posterum affigantur.

Ne item res venales in ecclesiarum & oratoriorum, cœmeteriorumve parietibus appendantur, neque intra loci spatium, quod aqua aspergitur, cum ecclesiæ consecratio fit, aut intra stillicidii fines, aliudve loci maius intervallum, episcopi judicio præscribendum.

Neve item officinæ, tabernæve quovis materiæ genere, etiam tabulis, asseribusve confectæ, vel ipsis

A parietibus inhærentes, vel in cœmeteriis, sacrisve locis, aut omnino intra illius spatii, aut intervalli fines, ullo modo construantur, aut collocentur. Quæ vero jam constructæ, collocatæve sunt, inde quamprimum penitus amoveantur.

Ne ecclesiæ, aut capellæ, aut etiam oratorii, in quo missæ sacrificium aliquando peragitur, tecta palearum acervis, neve aliqua lignorum strue onerentur: ne item a parte superiori, vel cœnaculum, vel cubiculum, vel omnino locum habeant, ubi aut dormiatur, aut habitetur, aut quidquam profani fiat. Quæ vero loca jam ejusmodi sunt, omnino amoveantur.

B Ne frumentum, milium, hordeum, ullumve tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne instrumenta ad prędiorum rusticorum usum comparata, ne cujusvis generis supellectilem profanam, ut ab Innocentio tertio pontifice in concilio Lateranensi " sancitum est, ne denique quidquam a domo Dei alienum in ecclesia, etiam non consecrata, aut in oratorio, aut in cœmeterio recondi, aut asservari ab ullo quovis homine liceat. Vetitumque præterea sit, nisi cum interdum aliter episcopus faciendum censuerit, clavem illius ecclesiæ aut oratorii, etiam diœcesani, ruralisve, laicis hominibus, præsertim vero colonis, vel conductoribus ejusdem ecclesiæ ædium, vel prædiorum, committi, aut ab illis custodiri, servarive. " cap. 19.

C Ne campanæ in eis conflentur, neve aliquid ferruminetur: neve fabrile quidquam, aut aliud hujus generis fiat, nisi quæ ad ejusdem ecclesiæ, aut oratorii usum, ornatumve, alibi fieri non possint.

Ne in cœmeterio frumentum, quasi in area ventiletur; ne tritura fiat: ne palea, frumenta, fruges, expandantur: nec vero telæ, pannive linei, lixivio, aquave madefacti, Soli ibidem exponantur: neque in eo feminæ, maresque colo quidquam neant, neve suant, aut aliud præterea opus faciant, eorum sacrorum locorum rationi alienum.

D Ecclesiæ ostia, cœmeteria item, aut rectori, aut etiam aliis usui ne sint, res profanas, onerave asportantibus, hacque & illac per ecclesiam, sacraque loca, quasi per viam publicam transeuntibus; cui rei plane ut occurratur, cautionem omnem episcopus adhibeat.

Ne grammaticæ humanarumque literarum rudimenta, quæ sæpe inanibus Gentilium fabellis traduntur, aut aliæ omnino literæ, præter sacras in ecclesia, tamquam in ludo literario, pueris aperte exponantur; sed rudimenta solum doctrinę Christianæ, & cetera quę in illis scholis pueris tradi consueverunt.

E Si quo tamen in loco ex causis, hoc concilio probatis, parocho permissum erit alia docere, non vetamus, si domus parochialis angustia necessario postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in ecclesia permissu ejusdem episcopi.

Quæ permissionis facultas scripto detur, tum pręterea locus certus, ac quam longe fieri poterit, ab omni, præsertim majori, altari remotus, ad id muneris deligatur: extra cujus loci fines pueri ne vagentur, nec vero ob eam causam in ecclesia morentur, nisi cum parochus, qui eos in disciplinam suscepit, præsens adest.

XVIII.

De religioſa in ſacris locis converſatione.

Ne ſacris myſteriis dicata, & a Deo electa templa ſancta pateant iniquitatibus hominum, quo præſertim tempore, peractis divinis officiis, nemo adeſt clericus cuſtos; id curet epiſcopus, ut eccleſiæ & urbanæ & diœceſanæ, certa pro ratione locorum conſtituta hora, claudantur & aperiantur item. Quod ſi ob cauſam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caveat tamen, efficiatque epiſcopus, ut quo tempore patentes ſint, atque apertæ, cuſtos aliquis clericus adhibeatur, qui ſemper adſit, & quæ loco illo ſacro indigna ſunt, ibi peragi prohibeat.

Ubi vetus illa conſuetudo, cum ab aliis, tum ab ſancto Chryſoſtomo in primis teſtificata, eaque non ſine aliqua myſterii ſignificatione inſtituta, ut ſeparatim ſcilicet in eccleſia viri a mulieribus eſſent, in provincia noſtra intermiſſa, aut nulla eſt; epiſcoporum cura plane reſtituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus ejuſdem provinciæ eccleſiis retinentur, & olim in uſu fuiſſe cognoſcitur ex antiquis earumdem eccleſiarum exædificationibus; in quibus ſeparationis ac diſtinctionis hujus veſtigia his etiam temporibus extant. Qua in conſuetudine reſtituenda modus, & forma illius diſtinctionis extruendæ, muniendæve per eos, quorum intereſt, ſervetur ad præſcriptum inſtructionum noſtrarum, de fabrica eccleſiaſtica editarum.

Uniuſcujuſque autem eccleſiæ rectoris cura ſit, locum in eccleſia, oſtiaque pro ingreſſu, & egreſſu ſeparata, ſexui utrique aſſignare, ac propterea quibus in eccleſiis opus eſt, plura oſtia loco opportuno aperire, ad præſcriptum epiſcopi, ex inſtitutionibus fabricę.

Ad loca illa ſub gradibus, altarique majori extructa, quæ martyria coſeſſioneſve ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda eſt, ne viri, & feminę ingrediantur eodem tempore, præſertim in populi præſentia.

Quare in illis eccleſiis, in quibus ingreſſus ad ejuſmodi loca, mulieribus omnino interdictus non eſt, ſi dividi commode ea non poterunt, ut viri a feminis ſeparatim ſint, ſaltem quod ad illa attinet, quæ obſcuriora, aut non ſatis ampla ſunt, certus dies, certaque hora ab epiſcopo conſtituatur, qua ad illa alteri ſexui ſeparatim pateat ingreſſus.

Ne quis, ne in atrii quidem eccleſiæ finibus, nedum in eccleſia, aut cœmeterio rixas, ſimultates, aliaſve quaſque res, quæ offenſionem, ſcandalumve pariant, ullo pacto excitet; neve gladium, ut concilio Triburienſi ſancitum eſt, armaque ſtringat, aut iis quemquam aggrediatur. Si quis contra fecerit, poſtquam ſpatio, quod ei epiſcopus præſtituerit, monitus facti ſui excuſationem defenſionemve juſtam nullam attulerit, communione ejuſdem arbitrio privetur.

Pro foribus, atriove eccleſiæ, præſertim quo tempore ſacra, divinaque officia celebrantur, ne pila ludatur, aut aliud quidquam fiat, agaturve, unde ſtrepitus, clamoreſve excitentur, quibus divinæ officiorum preces interturbentur. Qui ſecus fecerit, pœnam, mulctamve ſubeat epiſcopi arbitrio.

Illud parochus ſedulo agat, ut mulieres lenocinio, meretriciove quęſtu infames, ne domicilium habitent, quod vel eccleſiæ, vel ædibus parochialibus, aut virorum, mulierumve monaſteriis continens, ut prope inhæreat.

XIX.

De eccleſiarum, & altarium conſecrationibus, aliarumque rerum benedictionibus.

Eccleſiæ, ſaltem parochiales, non conſecratæ infra annum in civitate, per diœceſim vero infra biennium, omnino conſecrentur; item parochialium eccleſiarum majora altaria, quæ conſecrata non ſunt, quamprimum poterunt.

Cum parochialis eccleſia conſecranda erit, jejunium in vigiliis cum ſupplicationibus populus ſuæ quiſque parochiæ ſervet: tum in die etiam ipſo, quo conſecratio fiet, abſtineat ab omni ſervili opere; eumque diem feſtum colat, & celebret; idque utrumque propterea a parocho ante denuntietur.

Liber epiſcopo curante conficiatur, idemque in archivo epiſcopali aſſervetur, in quem eccleſiarum, altarium, cœmeteriorumque conſecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemque poſteris proditæ extent.

In eccleſiæ item uniuſcujuſque ſacriſtia liber ejuſmodi ſit, aut certe aliud ſcripti genus publica auctoritate munitum, de illius eccleſiæ, ſuique cœmeterii, & altarium conſecratione, & campanarum benedictione.

Quo firmius vero, magiſque perpetuum conſecrationis eccleſiarum, & altarium monimentum poſteritati prodatur, uniuſcujuſque eccleſiæ conſecrationis diem, annumque literis, etiam in marmore inciſis, recte notari, tabulamque marmoream, in qua tota conſecrationis narratio exaretur, in pariete ab eccleſiæ fonte, non longe a janua primaria loco illuſtri bene affixam collocari mandamus. Idem jubetur de altarium majorum conſecratione. Aliorum vero altarium cujuſvis eccleſiæ conſecratio, pictura ſaltem aliqua, vel alio ſigno exprimatur, vel in altari ipſo, vel loco proximo.

Antiquus ille benedictionis ædium, quæ vel recenter ædificatæ ſunt, vel immundis ſpiritibus, aliave ratione vexantur, ritus, ubi in uſu eſſe deſiit, epiſcopi cura reſtituetur. In illa porro benedictione parochus ritum, preces, pſalmos, orationes, in libro ſacerdotali, ritualive præſcriptas adhibeat.

XX.

De ratione adhibenda in eccleſiis, altaribuſque profanandis.

Eccleſia, ſi quæ aliquando, quavis auctoritate profananda eſt, ut ne vario ceremoniarum uſu, ſed certa, & una eademque ratione profanatio fiat, ita ut infra præſcribitur, profanetur.

Primo ſi quæ ſacræ reliquiæ corporave ſanctorum in ea reconduntur, aliquot ante profanationem diebus, diligenter recognita, ad eccleſiam, in quam transferri epiſcopo placuerit, rite ex præſcripta ratione transferantur. Ad quam ſacrarum reliquiarum tranſlationem illius viciniæ, eccleſiæ, que

que clericus in primis conveniat, in quam deferuntur, convocato etiam præsertim ejusdem viciniæ populo. A

Sacræ etiam imagines eo transferantur.

Deinde ecclesiæ altaria per sacerdotem, cui episcopus profanationis facultatem, scripto exaratam, nominatim dederit, hac ceremonia amovebuntur.

Primum aliquantisper, genibus ad altare profanandum flexis, tacite orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & orationem de sancto dicat, cujus nomini altare illud dicatum est; tum ubi oraverit, illud ab omni parte detegat; lapidem consecratum ita apte evellat, ut ne confringat: tum manibus suis lavet atque abstergat; deinde aquam in sacrarium effundat. Lapide ita amoto, diligenter, religioseque perspiciat, si quæ sacræ reliquiæ insunt, quas inventas certo honestoque loculo clausas, atque obsignatas asservet; &, ubi episcopo denuntiarit, in ecclesia, ad quam translatio fit, ad episcopi præscriptum recondendas & asservandas tradat: tum reliqua altaris pars ab operariis amoveatur. Idque omne in singulis altaribus amovendis rite servetur. B

Præterea alio post altarium amotionem die, per homines, quos episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur; unoque loco collecta reponantur præsente eodem sacerdote: qui antequam exhumationis initium fiat, tacitus item, *ut supra*, ad altare maius precetur, cum processione cleri, & populi viciniæ, infra cujus fines ecclesia profanata est, ossa efferentur ad locum, ubi reponenda sunt; dumque efferuntur, ut pro mortuis fit, precum officium dicatur; tum in ecclesiæ loco, ubi reponentur, viciniori pro mortuis itidem missæ sacrificium fiat. C

In ecclesiis autem dirutis, ad usumque profanum conversis, crucis insigne figatur, ex Tridentini concilii sanctione, quod signum facile amoveri non queat.

Altaris item unius, quod sine ecclesia profanandum est, ratio ut supra de altaribus in ecclesia profanandis præscripta servetur. D

Cœmeterii præterea profanandi modus, ut ecclesiæ, idem teneatur.

XXI.

De sacristia.

Sacristia unaquæque habeat quæ sequuntur. Primo armarium, vel vestiarium unum, plurave ad indumenta conservanda instructa; suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione, vel supellectilis copia. E

Tum præterea oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque distinctum: ubi possit sacerdos in solitudine se colligere, & orare ante & post missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenso, ad manus abluendas & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro unicuique indumento accommodatis.

Tabellam quoque appensam, ad concilii primi provincialis præscriptum, in qua tabella & missæ, & anniversaria singula ordine notata sunt; quæ vel ab universo illius ecclesiæ clero, vel ab unoquoque in singulos dies, hebdomadasve peragi præstarive debent.

Ac reliquas item tabellas, ex instructionum præscripto, aliasve episcopi jussu confectas.

Sit in sacristia item tabella, in qua singuli episcopi, qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; ut frequentius sacerdotes commeminerint pro illis preces & sacrificia offerre.

Vestes autem sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ usui ministerioque addicta, ac reliqua ecclesiastica supellex, & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte atque ordine asserventur. Nec vero sordibus, situ, squalore, pulvereque obsordescant; sed, quoad ejus fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia & singula sint ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sartatecta, nec male compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium; aliarumque ejusmodi rerum forma, instructionum nostrarum libro demonstrata, in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur: ad cujus similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium servetur accurate: neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessario.

Caveant ecclesiarum rectores, aliive ministri, ne aulæa, peristromata, tapetia, aliaque supellectilis, & ornamentorum genera ecclesiæ, aut sacristiæ addicta, ad domesticum usum ullo modo unquam adhibeant: nec vero aliis utenda dent. Vestes autem sacræ, aliaque indumenta, missæ, divinorumque officiorum cultui dicata, in vulgus cuiquam exposita ne sint; sed armario, vestiarioque inclusa, clave obserentur; neque laicorum manibus contrectentur, ut antiquo canone cautum est.

XXII.

De bibliotheca.

Sicut in libris sacris, voluminibusque sanctorum, & aliis ecclesiasticis cujusvis generis codicibus, copiose, sumptuoseque comparandis, diligens fuit accurataque majorum industria: ita in iis ipsis asservandis, illorum, qui successerunt non negligens studium, nec vero cura minor esse debet, cum iis manu scriptis, recteque exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his præsertim temporibus per hæreticos introducta plurimum adjumenti rebus ecclesiasticis publicis afferatur, & ad catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiose illa depravantium, temeritatem.

Bibliothecæ igitur ecclesiæ, ubi ecclesiastica volumina, aliive codices sunt, certus locus, ubi nullus constitutus est, in episcopalibus, aut in canonicalibus, aliisve ecclesiæ ædibus, curante episcopo constituatur.

Quod in loco armaria aliquot extruantur, eaque sitibus distincta, in quibus codices, & volumina quæcumque ibi extant, non acervatim, sed ordine disponantur.

Index præterea fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione volumina singula notentur.

Isque index certo loco in perpetuum asservetur, notatis etiam deinceps ordine aliis libris, quicumque in posterum eidem bibliothecę quovis modo accesserint.

Volumina, quę pro vetustate, carie, situve obsordescunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & male compacta, conglutinentur. Ab operculo nuda, asseribus, coriove tegantur.

Vetustate, aliove modo consumpta, reconcinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, novisque librariis integumentis instaurentur.

Si præterea quo anno unumquodque volumen manu exaratum sit, animadverti potest, id etiam breviter in eo indice notetur; tum præterea quo charactere scriptum, ut ex iis antiquitas colligi possit, quæ aliquando usui, & utilitati ecclesiasticæ & publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

Episcopus, de consilio capituli, canonicum aliquem, usu peritum, literarum studiosum, instruendæ, augendæque bibliothecæ cupidum constituat, qui illius curæ diligenter præsit. Illius vero officium duret ejusdem episcopi arbitratu. Si qua tamen in ecclesia probatæ consuetudinis est, a capitulo bibliothecarium deligi, ab eodem deligi non vetatur.

Cura vero episcopi omnino sit, bibliothecam aliquando invisere; sique per eum, & per canonicos ratio aliqua iniri potest, qua in bibliotheca librorum ecclesiasticorum copia augeatur; id solicite curetur, ut ejusmodi librorum apparatu, publicę, episcopali, canonicali, clericalique commoditati atque usui consultum sit.

XXIII.

De oratoriis in via sitis.

Oratoria, ubi missæ sacrificium non fit, in viis, & ejusmodi locis posita, altare nullum omnino habeant. Valvis, & clave ab ostio muniantur. Quę clavis a parocho custodiatur, intra cujus parochiæ fines posita illa sunt.

Extruantur non in campis, sed in via publica, ut iter facientes, eorum locorum prospectu pie commoti, paululum precando consistant.

Quæ oratoria si ita angusta sunt, ut ne ostii quidem valvas intus patentes capiant, cancellis ligneis a parte anteriori sepiantur.

Et quoniam sacræ imagines, quæ in exteriori pariete oratorii exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordeve inquinari, vel indecentius, injuriosiusque tractari possunt; ne extrinsecus in ipsis oratorii parietibus pingantur; aut alio modo exprimantur; nisi edito loco fiant, ubi ab omni labe integræ conserventur.

In ipsis vero oratoriis intus aliqua omnino sacra imago sit.

Quorum oratoriorum ostium si e solido assere constabit, nec vero cancellis erit compactum; fenestella in eo, ac duæ præterea, in pariete anteriori scilicet, ab utraque ostii parte sint clathris ligneis saltem munitę, ut intro a prętereuntibus possit sacra ipsa imago inspici, ac veneratione coli.

Pilæ quædam structiles, in viis publicis constructæ, cum sancta aliqua imagine, vel cruce, edito loco picta, aliove modo expressa, a superiori parte tectæ conserventur, ne corruant.

Cureturque item, ut aliæ ejusmodi pilæ ad hominum pietatem excitandam certis congruis locis ædificentur.

XXIV.

De oratione.

Orationis vespertinæ, olim in hac provincia institutæ, signum distinctis campanæ ictibus, ut A episcopus præscripserit, detur. Ubi vero in vicis, & pagis, ob campanæ exiguitatem, sonus ita difficilius exauditur; non intermisso, sed continenti sono per horæ quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, jubeat episcopus.

Rursus qua in ecclesia parochiali, diœcesis præsertim, ob vacationem, vel ob aliam causam, nullus, vel sacerdos, vel clericus aliquando est, qui hujus orationis signum campanæ det; alia per episcopum, vel vicarium foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campanæ item sono.

Ubi domicilia inter se proxima, aut continentia B sunt; in ecclesia, tum maxime diebus festis, illam a populo fieri convenientius est: quem frequentem convenire omni officio parochus curet. Ipse vero si adesse neglexerit, intermiseritve; mulctetur episcopi judicio. Curet autem parochus, ut in ecclesiam non tardius multo ducatur, quam ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis angelicæ signum datur.

Si ex pagis & vicis, præsertim frequentioribus, in ecclesia parochiali fideles difficilius convenire possunt, quoniam ab ea aliquantum illa loca distant; constituat episcopus ecclesiam, aut capellam, oratoriumve illis singulis propinquiorem, aut commodiorem; aut denique crucem, sacramve aliam imaginem in trivio erectam; quo etiam sub dio ad orationem vespertinam convenire liceat.

C Quæ orationis ratio in capella, in oratorio, vel in ecclesia, quæ parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Si quando præterea, aliis etiam diœcesis locis, pluviæ vis, nives, aliave temporis gravitas, itineris difficultati adjuncta, difficiliorem fidelium conventum ad ecclesiam parochialem faciat, ne ob ullam causam a tam salubri orationis instituto, & multiplicibus apostolicæ sedis privilegiis commendato, ullo die populus desistat. Quo in officio in iis locis adjuvetur maxime opera sacerdotum, & clericorum quorumcumque illius pagi locive.

At ubi neque his rationibus fieri poterit, ut fideles omnes uniuscujusque loci in unum conveniant ad hanc orationis communis exercitationem; D domi saltem ab unoquoque, qui ad ecclesiam non convenerit, cum familia sua certo loco fiat.

Norint porro fideles, quod etiam concilio Aurelianensi quarto olim jussum est, sibi sæpius singulis diebus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se præstari oportere. Quare episcopi cura sit illum vespertinę orationis quotidianæ communis usum, mane etiam, paulo scilicet ante auroram, aut sub ortum Solis, id quod in plerisque hujus provinciæ locis jam servari cœptum est, ubique locorum cum in urbe, tum in diœcesi sua paulatim introduci, atque ea ratione institui, ut vel in eccle- E sia, vel suæ quique domi cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique locis, ubicumque, ut illo concilio cautum est, ea matutina hora sunt, & patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opificesve, & operæ, institoresve, & ceteri, quicumque sunt, sive mares, sive feminæ, hujus matutinę orationis officio, antequam artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, precibus litaniis, omnique oratione, ac toto animo, menteque vacent, sicque quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium, a Deo faciant, finemque itidem.

Nimbis

Nimbis, procellisve imminentibus, sicut ecclesiasticæ consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem, ut divina, quæ ex solenni prece, sacraque benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam Christianæ pietatis orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in ecclesiam, vel cathedralem, vel parochialem, vel in aliam saltem propinquiorem, ad orandum conveniant: si minus possunt, saltem ubicumque sint, sive domi, sive foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, litaniis, precibus & orationibus, quæ ex ritu sanctæ matris ecclesiæ ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecentur.

Parochi vero in primis sit, cum in ecclesia sua hoc officium religiose præstare ad præscriptum libri ritualis, aut sacerdotalis: tum solicite convocare clericos,& populum; ut ob eam causam Deum sancte precaturi, ad ecclesiam frequentes concurrant. Idque ipsum prout in concionando usuvenerit, aliquando fideles paterne, diligenterque monere meminerit.

XXV.

De verbi Dei prædicatione.

Verbi Dei prædicatione, tractatione multiplex illa quidem & magna nos hoc admonet, ut præter illa, quæ superioribus conciliis nostris provincialibus eo de genere constituta sunt, hæc etiam pro dignitate rei, proque utiliori ac faciliori illius muneris præstandi ratione decernamus.

Illud proprium, ac peculiare sit, non solum episcopi, sed etiam parochi, genus docendi, ut beati Pauli apostoli exemplo sigillatim cujuscumque status homines uterque instruat, & præcipua virtutum officia demonstret; modo filios, modo parentes, nunc servos, nunc dominos, nunc viros, nunc uxores, nunc senes, nunc juvenes erudiens, ac diligenter quæ cuique propria sunt præscribens, paterna caritate & solicitudine fideles sibi commissos a vitiis deterreat; tum ad virtutes accendat, & testimoniis divinarum literarum, & sanctorum patrum doctrina, atque exemplis, & sacris ecclesiasticæ doctrinæ traditionibus & similitudinibus & sanctioribus etiam figuris.

Quod sane officium, si gravi oratione, & ab omni vel artificii, vel hominis sua spectantis, suspicione aliena tractabitur; majorem inde fructum, juvante Domino, fore sperandum est. Nec vero minus in publicis sermonibus, quam in privatis etiam colloquiis & secretis confessionibus, apostoli præceptum utcique implere studeat, arguendo, obsecrando, increpando omni patientia & doctrina.

Id plane sibi proponat, optime nosse, quæ in populo vitia, peccatave potissimum evellenda, quæ rursus virtutes in primis disseminandæ sint; eoque intendat maxime omnem vim prædicationis suæ. Nec vero semel, atque iterum, sed sæpe, prout usuvenit, in eodem unius, vel virtutis suadendæ, vel vitii detestandi studio versetur; quoad, quantum in se est, perenni quadam doctrinæ perseverantia, & perpetua quasi pugna,& contentione, id quod olim sanctissimos episcopos, Ambrosium, Augustinum, & Chrysostomum fecisse constat, fidelium animos, etiam in male agendo pene obstinatos, expugnet, depravatosque vivendi mores jam inveteratos, radicitus juvante Deo evellat.

Quod ipsum ut concionator omnis præstet atque exequatur, cum ab aliquem locum mittitur; tunc & episcopus & loci parochus & vicarius foraneus, si ad locum diœcesis mittitur, conquisitas, collectasque paulo ante diligenter morum corruptelas, tunc frequentiores eo loci, ubi concio habenda erit, verbi Dei concionatori tempestive significabit: rursusque eumdem admonebit, si quod pietatis opus est, quod in illa parochia, locove, eo tempore, vel institui, vel vehementius excitari velit.

Parochi præterea, ut & concionando & docendo fideles sibi commissos salutaribus institutis, sanctaque disciplina instituere possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui a probatis auctoribus pie & docte conscripti, viam & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum literarum explicationem optimamque concionandi normam, partim ad spiritualis vitæ institutionem, virtutumque Christianarum exercitationes, tum denique ad parochialis ecclesiæ curam sancte & religiose gerendam.

Eorum autem in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria & doctrina, & in eo genere salutaris progressus, ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes, aliove aliquando coram se ad concionandum evocatis, vel etiam ex sermonibus quos habuerint, aliquando ad ipsum episcopum missis, ut provinciali decreto olim sancitum est, vel alia omni ratione, quam inierit idem episcopus.

Curent episcopi, quod veteris ecclesiæ instituti est, sermonem, sacramve concionem ubique intra missarum solennia potissimum haberi, sive ab illo eodem sacerdote, qui missam tunc celebrat, canitve, sive ab alio habeatur: idque præterea, etiamsi missæ sacrificium pro mortuis fiat; nisi sermo aliquando episcopi concessu de mortui laudatione in ecclesia habeatur, qui nullo modo in missa, sed ea peracta, pronuntietur. Cum vero concionis, sermonisve munus in missæ sacrificio præstatur; id fiat semper statim postquam euangelium recitatum est, ut ecclesiastici ritus ratio postulat, non in alia missæ parte aliove tempore.

Episcopus, cum in missæ solennis sacrificio sermonem, aut concionem habet, mitra, episcopalique sacro omni vestitu, quem in missa adhibet, indutus sit.

Cui concionanti, ministri ecclesiastici, sacris vestibus rite induti, septem, ut antiquo canone jussum est, ubi potest, sin minus, pauciores ab utroque ejus latere assistant.

Adsit etiam vel dignitate præditus, vel canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato instituto spectat baculi pastoralis sustentatio, pluviali indutus; qui ante ipsum a latere sinistro baculum manu sustineat.

Si vero sermonem in missæ sacrificio non solenni habet, sacris item vestibus, missæ sacrificio dicatis, utatur & mitra, & cum baculo item adsit minister. Eique assistant præterea ministri duo ad minimum, superpelliceo, aut si canonici, vel dignitate præditi sint, suo in choro officiis stato habitu quotidiano induti, nisi pro alicujus celebritatis solennisve actionis, ac populi concursus ratione, aliis sacris vestibus eos amictos esse aliquando jusserit.

Id porro muneris obeat, sedens in medio altari, in faldistorio, aut in sede loco eminentiori collocata, aut in cathedra episcopali; aut etiam suggestum, ambonemve ascendat: ubi idem sedens &

ANNO CHRISTI 1576.

& mitra item ornatus, ceterisque ut supra adhibitis, commodius a populo conspiciatur & audiatur.

In alia vero actione, quam in missæ sacrificio, aliove tempore, prout actio solennis, populive frequentia est, sermonem iisdem, ut supra, locis, arbitratu suo, habeat, pluviali & mitra etiam indutus, adhibitis quoque, vel pluribus, vel duobus saltem, qui digniores aliis in ecclesia sint, ubi de more illius ecclesiæ episcopo in sacris actionibus ii assistere solent, vel archidiacono & altero diacono, qui digniori loco sedet, aut demum duobus, ut episcopo videbitur, canonicis diaconis, sacro diaconali amictu vestitis.

Quod si cappa episcopali & stola potius, quam pluviali, & mitra uti maluerit: illi duo assistentes, B non sacro diaconali amictu, sed ipsi & alii ministri superpelliceo, aliove sui canonicatus, dignitatisve in chori officiis insigni induantur: adhibeaturque præterea, non solum qui pastoralem baculum, sed alter etiam qui mitram a dextro latere teneat. Cum vero sermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus solenni, vel in ecclesia non insigni habebit; poterit rocheto & mozeta indutus id præstare, stola etiam adjuncta. Nec vero propterea omittet, quo minus si per temporis & loci opportunitatem liceat, & assistentes & alios ministros, ut supra, adhibeat, cum insignibus episcopalibus. Si quando autem tunc duo illi canonici, cum superpelliceo, vel indumento, C habituve canonicali non assistent: ecclesiastici tamen ordinis homines aliquot graviores, præsentes adesse conveniens erit. Triplex porro hæc ratio vel pluviali, vel cappa episcopali, vel rocheto, mozetaque cum stola utendi cum sermonem non in missæ sacrificio, sed in alia functione, aliove tempore episcopus habet, non ita ei præscripta est, quin modo unam, modo alteram, modo tertiam prout maluerit, & temporis, loci, personarumve ratio tulerit, adhibere possit. Nec præterea prohibetur ex tempore, ut aliquando usuvenerit, ubique etiam sine stola gregem suum verbo Dei & salutaribus monitis pascere pro munere suo pastorali, cum ejus & dicta & facta quasi perpetuam D quamdam prædicationem ministrare, præbereve debeant.

Parochi vero præpositi & alii episcopi inferiores, cum in altari id munus obibunt, tunc capite aperto stare debebunt ad sacerdotalis libri præscriptum.

Quo autem facilius a frequenti populo audiantur, suggestum eos ascendere opportunius erit; tuncque casulam deponere, si maluerint, licebit: quam statim, sermone habito, ad altare reversi induant.

In suggestu concionem aut sermonem cum habent operto sint capite, & sedeant aut stent, prout maluerint. E

Cum non is sacerdos, qui sacrificium missæ faciat, sed alius intra missæ celebrationem, sermonem, concionemve habiturus est in suggestum ascendat; interea vero sacerdos celebrans, loco a laicis segregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamen capellæ fines, in qua missa celebratur, sacris vestibus indutus, cum duobus ministris, scilicet diacono & subdiacono, si illi in missa tunc adhibiti sunt, ab utroque latere considentibus sedebit.

Episcopus, parochusve sacrum evangelium, aut etiam scripturæ sacræ partem, coram populo, etiam e loco superiori tractans, collocatum ante se A aliquando, cum viderit expedire, habeat evangelii aut sacræ scripturæ librum: de quo ipse, aut etiam minister, cum episcopus est, per membra, clausulas & sententias distincte ejusdem evangelii, sacræve scripturæ verba pronuntiet: quæ ipse scilicet, vel episcopus, vel parochus concionando, quo ordine leguntur, sigillatim populo explicet.

Minister vero, in hoc munere legendi, episcopo archidiaconus sit, vel diaconus canonicus, aliusve denique, quem episcopus elegerit; isque ante illum capite aperto stans, de libro verba distincte pronuntiet.

Quod a Clemente quinto pontifice maximo in concilio Viennensi de prædicatione verbi Dei constitutum est, id omnis ecclesiastica ratio suadet ad usum vel revocari, vel introduci. Qua igitur hora episcopus, cujus præcipuum munus est prædicationis, id officium præstat; ne quis alius cujuscumque ordinis est, illa ipsa hora, in ea urbe, opido, vico, locove, ubi ille prædicat, etiam in ecclesia regularium, aut alias exempta, sermonem, concionemve habeat, nisi facultate ab illo impetrata.

Ne parochi sacerdotesve alii intra missarum solennia quidquam, quod profanum sit, quodque ad rerum hujusmodi enuntiationem attinet, de altari populo pronuntient, aut evulgent.

Parochis, non idoneis ad munus suum obeundum, in pascendo sibi commissum populum verbo Dei, coadjutor eo in onere sustinendo, tum toto tempore anni, ut est a Tridentino concilio sancitum, & primo etiam provinciali nostro decretum, tum maxime in quadragesima detur ab episcopo, cum ea mercede, aut eleemosyna, ad ejus sustentationem a parocho persolvenda, quæ eidem episcopo videbitur congrua. Seff. 21. ref. c. 6.

Populus & universitas detrectans subministrare victum, ut antea consuevit, concionatori, solitamve eleemosynam ad ejusdem vitæ congruam sustentationem, omni juris ratione, etiam interdicti pœna, ab episcopo ad id compellatur.

Dum vel episcopus, vel parochus, vel alius sermonem, concionemve habet; ne eo ipso tempore in ecclesia, ubi habetur, in ejusve aliquo sacello, aut in alia ejusdem parte, ac ne in ea quidem, quæ subterranea scuroli nomine vocatur, missæ sacrificium ab ullo quovis sacerdote fiat.

Canonici & alii item dignitate præditi, ac reliqui præterea, quicumque sint, cujusvis ecclesiæ clerici, cum in sua ecclesia, concionibus, lectionibusve sacris intersunt, superpelliceis, eoque clericali, canonicalive habitu, quem in choro canonicarumque horarum officiis obeundis vestiunt, induti omnino sint.

XXVI.

De scholis doctrinæ Christianæ.

Ubicumque in diœcesis pagis, aut vicis, præsertim frequentioribus, quoniam ab ecclesia parochiali aliquantulum ea loca distent, aliamve ob causam episcopus expedire censuerit, scholas doctrinæ Christianæ institui, erigive præter eas, quæ parochialis ecclesiæ loco institutæ sunt, vicarii foranei diligentia, & parochi cura quamprimum illæ instituantur in ecclesia, capella, oratoriove illis propinquiori, aut commodiori, tum maxime opera, & adjumento sacerdotum, & clericorum quorumque illius pagi, vici, locive. Si quando præterea in diœcesi per pluviæ vim, nives, aliamve temporis gravitatem, viæ: aut itineris difficultati adjunctam,

adjunctam, ad ejusmodi scholas in parochiali ecclesia, qui debent, convenire difficilius possunt; ejusdem vicarii & parochi cura sit, ut tunc in oratoriis; vel capellis propinquioribus, aut saltem, si id non potest, alio honesto loco, per clericum idoneum, seu per alios scholæ sodales, ut vitę & doctrinæ Christianæ studio instructiores, aliqua tum tradendæ, tum percipiendæ ejusmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob ullam causam statis diebus hoc institutum, atque pabuli spiritalis usus illis desit.

Clerici, quicumque dominicis festisque diebus, qua hora in choro divinis officiis concelebrandis astricti non sunt, parochum, intra cujus parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis, ubicumque loci intra fines illius parochiæ constitutis, adjuvent, idque in urbe & diœcesi ad præscriptum eorum, quibus id curæ ab episcopo datum erit.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

I.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta communiter pertinent.

VNAQVÆQVE parochia vascula duo sacrorum oleorum chrismatis & catechumenorum, vascula item duo extremæ unctionis habeat: quæ confecta & ornata sint ad formam in libro instructionum præscriptam, idque ut die sacro cœnæ domini, illa vacua, diligenter ante absterſa, ac bene parata, nec vero ampullæ, aut alia ejusmodi, ad olea sacra recens consecrata ferenda adhibeantur; aliaque rursus retineantur ad asservandum quod reliquum est sacrum oleum vetus, quod usui esse possit, si in sua parochiali cura opus esset, dum illa recentia apportantur. Vbi vero plures parochi, animarumve curatores, aut alii sunt, qui parochialis curæ portionem, vel officium habent, totidem vasa olei sacri infirmorum sint.

Parochus ubi primum olea sacra nova acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante sanctissimum sacramentum collucet, bombyce in sacrario plane exusto. Vascula autem, ubi anno proximo asservata sunt, diligenter, politeque absterſa, accurate in sacristia conservet, ut anno sequenti usui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.

Parochi singuli quatuor ad summum mensium spatio, librum ritualem, sacramentalemve habeant, qui ab episcopo probatus, in ecclesia cathedrali adhibeatur; ut ne, quod provinciali concilio primo cautum est, ulla ex parte inferiores ecclesiæ a cathedrali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui ab eo cathedrali dissimiles ac diversi erunt, statim episcopi cura amoveantur,

Sacro oleo deficiente, si tempus non patitur ut aliunde haberi possit, illa ratio ineatur, canone præscripta, ut cum oleo consecrato misceatur non consecratum: id vero non consecratum, guttatim ita infundatur, ut semper, quod infunditur, minus sit oleo consecrato, quod vel exiguum in vase reliquum est.

Et tabernaculi, ubi sacratissimum corpus domini asservatur, & armarii item, ubi sacra olea statis vasculis inclusa custodiuntur, & fontis præterea baptismalis claves rector ecclesiæ animarumve cu-

A rator, diligenter, cauteque apud se custodiat: ac ne clerico quidem ministro illas ullo modo committat. Nec vero prohibetur, quo minus easdem muneris alicujus præstandi causa aliquando sacerdoti committat, quem in officii parochialis cura coadjutorem habet.

Primo provinciali concilio aliqua de exorcistis constituimus, in quibus ad illius muneris recte gerendi rationem hæc præterea præscribenda censuimus. Ne igitur sacerdoti, clericove sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam, ab episcopo impetrarit.

B Quam facultatem, ubi quis probatus obtinuerit, hæc quæ mox infra ordine præscribentur, accurate servet, atque exequatur.

Antequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis energumeni, energumenæve vitam ac mores, tum exploret actiones; & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatve, ut videat aliquod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicujus, aut bilis atræ vi; an vero sponte, ac dissimulanter; an denique dæmonis malorumque spirituum vexatione.

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus unquam fuerit; anque absolutionem recte acceperit.

C In hoc exorcizandi munere, ejusve occasione, non modo quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quidquam, vel minimum, capiat.

Ne in ædibus laicalibus, locisve privatis, sed in ecclesia, loco aperto & conspicuo; neque in omni quavis ecclesia, sed in iis solum, quas certas episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis, non remotis tamen arbitris, sed præsentibus viris honestis atque ætate gravibus, in iisque uno saltem, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumenæ cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus ætate vitaque probatis viris, tum feminis etiam, itidem probatis, præsentibus, iisque omnibus, si fieri potest, energumenæ consanguineis, aut affinibus.

D Mares autem alios præsentes adesse ne omnino patiatur, nisi unum ecclesiastici ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec vero post occasum Solis quemquam exorcizet.

Ne duos simul eodem tempore, sed unumquemque sigillatim, ac separatim.

In hujus muneris functione, graviter, pie, & religiose in primis se gerat.

Quamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se jejunio & oratione præparare studeat: Tum confessus, conscientia ab omni culpa pura, ac munda, magna cum humilitate, & fidem, emor potestatis, quam à domino accepit, expellendi dæmones, ad id munus o-

E beundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequam exorcismum inchoet, missæ sacrum faciat, si id commode præstare potest.

Energumenis vero exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint, ad hocque eos cohortetur, ut omnis anteactæ vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione confiteantur.

Tum sæpe moneat, ut precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pietatis studiis, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias, vbi sanctorum reliquiæ reconditæ sint, certis diebus pie visitent; jejunia præterea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Iesu Christi domini

ni memoria recolitur, religiose amplectantur.

Caveat, dum exorcizat, ne energumenæ mulieris capiti, corporive, nisi cum magna honestate, atque cautione manum adhibeat: neve energumenam, energumenumve altari imponat; neve quidquam aliud agat, quod offensionem præbeat.

Ne aliis vero exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus utatur, nisi ad libri, episcopi judicio comprobati, rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

Præscriptas has regulas quo diligentius servet, tabula descriptas, eo loco sibi proponat, ubi potissimum id munus geret.

II.

Quæ pertinent ad sacramentum baptismi.

Fons baptismalis e marmore, aut solido lapide constet, qui si præ rimulis, aliave ratione, ejusmodi est ut inde aqua sensim effluat, lapis alius bene firmus, solidus, ac tutus quamprimum comparetur. Interea vero ad aquam baptismalem tuto continendam, dum ille alter paretur, non vas fictile, alteriusve generis, sed æreum, stanno ab interiori parte illitum, tanta magnitudine, quanta lapidis vacuitas est; ita ponatur, ut intrinsecus illum undique strictim attingens, beneque compactum eidem cohærescat. Habeat operimentum, vel ciborium, ad sacra olea tuto decenterque conservanda in eo ipso fonte accommodatum, nisi ubi ex instructionibus nostris aliter extruendum est. Conopeo etiam, e tela saltem, opertum sit.

Tabellam habeat item intrinsecus, quæ dimidia tantum aperiatur, fontisque ostium compresse claudens, aquam a puluere, & aliis sordibus cautius tueatur. Quæ tabella in omnibus fontibus sit, in quibus per infusionem baptizatur: in iis vero, in quibus immersio adhibetur, si petra ipsa pro magnitudine id patietur, sine impedimento immersionis.

Sepiatur omnino unumquodque baptisterium, si ferro, vel lapide, episcopi judicio, non poterit, saltem ligneis cancellis. Præterea, si extra fornicatam capellam, aut parietis concavitatem, hemicycli instar constructam, totum, aut ex parte sit; tum tegmen habeat, quod ex mamore, vel ex asseribus constet, aut saltem e tela decenter picta.

Decebit etiam in capella, aut in pariete proximo, sancti Ioannis imago, Christum dominum baptizantis.

In ecclesiæ ingressu collocatus sit fons baptismalis, isque a sinistra ingredientium parte, nisi quibus in ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte potius collocandum episcopus judicarit. Quæ vero baptisteria in ecclesiis, capellisve, eo potissimum nomine extructis, cathedrali, vel collegiatæ, vel parochiali ecclesiæ fere adhærentibus, extant, illa non amoveantur, sed ecclesiæ, aut capellæ, ubi illa sunt, instaurentur, aut reconcinnentur. Vbi vero in ecclesiis, præsertim insignioribus, non sunt, in posterum eas vel ecclesias, vel capellas ædificari, in illisque baptisterium construi idem episcopus curet.

In baptismali fonte, ubi per infusionem baptizatur, id plane caveatur, ut ne aqua capiti infantis infusa in eumdem fontem recidat; sed in sacrarium profluat: idque propterea sacrarium e marmore, solidove lapide prope fontem construatur, ad præscriptum instructionum.

In baptismalis fontis ciborio, mantilia duo, eaque candida, ab omnique sorde munda asserventur, quæ infantis capiti abstergendo usui sint.

A Pluraque ideo in sacristia id generis mantilia, certo loco conserventur.

Si vero vel mantilia, vel sudariola ad eum usum aliquando afferuntur; ea, nisi nova, ne adhibeantur: tum nova adhibita, ne in profanum, sed in ecclesiæ usum, cui recte accommodari possint, convertantur: alioqui comburantur.

Vetus illa consuetudo, quæ adhuc in compluribus hujus provinciæ locis retenta talis est, ut a sabbato sancto, & sabbato item pentecostes, frequenti sacerdotum conventu, ac solenni ritu, cum in cathedrali ecclesia, tum in diœcesis etiam locis, ecclesiisve plebanis, fontis baptismalis benedictio fiat, ubi in provincia nostra hoc tempore non servatur, omnino introducatur; in usumque ubi intermissa est, revocetur.

B Quibus statis, solennibusque sabbatis, ad illius solennis benedictionis officium omnes singulique ecclesiarum quarumcumque, quovis etiam dignitatis nomine, titulove insignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit, qui in urbe sunt, in cathedralem; qui in diœcesi, ad suam quique plebanam ecclesiam, frequenter conveniant. Si vero exemptionis nomine, aliave ratione quis a plebanæ ecclesiæ jure liber atque immunis sit, non tamen expresse ex privilegio apostolico, hujus solennis benedictionis officii concelebrandi causa in eam plebanam ecclesiam conveniat, intra cujus fines habitat, aut cui propior est, ut episcopus potius censuerit.

C Nec vero propterea in ceteris quidquam illius immunitati, libertative derogatum sit. Hoc autem decreto adstrictos non teneri statuimus illarum ecclesiarum, etiam quæ parochiales tantum sunt, rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam justam causam episcopus facultatem scripto exaratam daret fontis baptismalis, in illorum ecclesiis solenniter benedicendi. Hac vero facultate, ne propterea ecclesiæ plebanæ juri quidquam præjudicii ullo unquam tempore allatum censeatur.

In iis porro ecclesiis: quibus hæc baptismalis fontis solenniter benedicendi potestas aliquando fiet, statis illis duobus sabbatis, is benedictionis ritus celebretur sacerdotibus tribus saltem præsentibus, ad illum adhibitis. Id præterea, de tribus scilicet sacerdotibus adhibendis, locum in omni ecclesia habeat, si quando per annum in aliqua ecclesia, extra illa stata duo sabbata, illius fontis aquam baptismalem ob extraordinariam causam renovari necesse erit.

D Ille vero, ubi nullus fons baptismalis est, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ consecrandæve, quo tempore baptismum ministrari oportet, tum baptismo celebrato, in sacrarium projiciendæ, tollatur in posterum omnino.

E Fontis baptismalis, quem statis illis solennibus diebus in ecclesia cathedrali consecrari solenne est, consecrandi officium atque munus, nisi episcopus legitima causa impeditus sit, ipse obeat.

Videat parochus, ubi primum infans baptismi causa ad se delatus est, an suæ parochiæ sit: quem si alienæ esse norit, eum, nisi instante necessitate, ne baptizet: sed ad parochum proprium, a quo baptizetur, deferri jubeat.

Si qui infantes intra alicujus urbanæ parochialis ecclesiæ fines a sabbato sancto, usque ad sabbatum in albis, & a sabbato item vigiliæ pentecostes, usque ad sabbatum proximum nati, baptizandi sunt; ad cathedralem ecclesiam cui pro observantiæ officio, proque veteris instituti usu, statis illis hebdomadis

ANNO CHRISTI 1576. hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: si modo cuiquam ob mortis periculum, in parochiali ecclesia, quæ propius abest, baptismum statim ministrare necesse non sit.

24. de c. 2. Baptizatorum vero ejusmodi nomina, & cetera id generis præscripta, in libro tum cathedralis, tum propriæ parochialis ecclesiæ, ut Tridentino, & provinciali primo concilio jussum est, notentur.

Parochus, antequam baptizet, accurate in primis videat, an qui adhibendi sunt in baptismo compatres tales sint, quales eos esse debere conciliis provincialibus nostris præscriptum est: ac si quos aliunde certo non scit, orationem dominicam saltem, salutationem angelicam, & fidei symbolum tenere, eos experiendo cognoscat, quam B ob causam ea doctrinæ Christianæ rudimenta sibi ab illis ante recitari mandet.

Baptizandi ritus accurate servetur: nec vero ullo modo confundatur; ita scilicet, ut pro ecclesiæ usu, per episcopum probato, vel aquæ infusione, vel immersione baptismus ministretur.

Ad aquam baptismalem infundendam, ne manus, sed vas, quod ob eam causam paratum in fonte baptismali ejusve ciborio asservari debet, adhibeatur.

Parochus sacerdosve baptizans caveat ne ad infantem baptizandum alio chrismate utatur, quam eo quod illo ipso anno consecratum est, ut C veteri canone cautum est.

Curet idem, ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula sunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, sed illorum, qui ob veræ pietatis, ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem sanctorum numero adscripti sunt: ut & in ipso vitæ ingressu cum Ethnicis ne nomen quidem commune fideles habere velle protestentur; & ipsi infantes etiam, cum ætate processerint, nominum similitudine, ad eorum, a quibus illa accepta sunt, imitationem excitentur; & præterea, quos imitari studeant, eosdem quoque frequentius precentur, ac sperent eos potissimum sibi ad salutem, tum animi, tum corporis advocatos fore. D

Baptizandi formulam ipse non solum, ut primo concilio provinciali jussum est, populo generatim, sed etiam privatim ac præcipue obstetricibus, in ecclesia tamen, plane ostendat, ac tradat: quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac diligenter quærat.

Infantis, qui domi ob necessitatem baptizatus est, baptismus in libro baptizatorum a parocho de more referatur; notato patrini nomine; & qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum exorcismumque adhibitus est.

Quod pii instituti, sanctæque consuetudinis est, E id ad usum ubique restitui, introducive nos in domino cupientes monemus a parocho, ubi primum parochiæ suæ pueri in ecclesiam introducentur, illis pia precatione benedici ad sacerdotalis ritualisve libri præscriptum.

Hoc autem ut diligentius præstet, aliquando, prout usuvenerit, parochialis suæ ecclesiæ fideles instituti hujus, & consuetudinis admoneat.

Grave atque immane facinus est, infantes per imprudentiam illorum suffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei gravitate, qua Deus in primis offenditur, nec vero immanitate nefaria in officio contineri

A hactenus potuerunt, tale facinus pœnis coerceri censuimus. Itaque quæcumque mulier infantem, anno ætatis non expleto, secum in lecto jacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab episcopo præscriptam parochus unusquisque ei sigillatim demonstrarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat: cujus vinculo irretita, non absolvatur, nisi gravi, atque insigni imposita pœnitentia, quæ ceteris exemplo sit.

Parochus vero tum sæpe populum moneat, ne hujusmodi infantes secum in lecto unquam teneant, tum etiam evulget decretum istud, pœnamque in decreto sancitam.

III.

Quæ pertinent ad sacramentum confirmationis.

Parochi, animarumve curatores, qui in urbe sunt, die dominico, pentecostes solennitatem præcedente, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit confirmationis sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam potestatem habet.

Videant item, ne quis eorum, qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam concilii VVormatiensis canone sancitum est, ut quicumque intra parochiæ suæ fines habitant; neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant, qui ætate sunt, qua episcopus eos duxerit esse debere, qui ad hoc sacramentum tunc accedant.

Si quis vero neglexerit, canonicis subjaceat disciplinis.

Elaborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur: tum etiam admoneant, ut jejuni illud suscipiant, cum mane ministratur.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ ad hoc sacramentum recte sancteque suscipiendum pertinentia, monitionum tabella comprehendentur, quæ ad communem provinciæ usum per nos edetur. Quibus monitionibus, pro ratione locorum suæ diœcesis, ab episcopo addi, tum detrahi, rursusque easdem mutari liceat.

Quæ cuncta diœcesani item parochi præstabunt; ita scilicet, ut singuli parochi uniuscujusque loci, ubi sacrũ chrisma episcopus ministraturus est, dominico die hebdomadam illam proximam, qua ministrabit, antecedente, cum populum omnia & singula doceant ac moneant, mox supra parochis, in urbe commorantibus, præscripta: tum etiam præstari curent.

Sacrum autem chrisma episcopus, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id præstare prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve, & loca, vel infima, visitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Caveat porro, ne cum hujus ministrationis munus obit, alienæ diœcesis hominibus, de jure non exemptis, qui in sua diœcesi domicilium jam non constituerint, hoc sacramentum ministret; nisi proprii illorum episcopi concessu, aut assensu scripto.

Quo igitur tempore ministrat, populum ea ipsa de re parochos præmonere jubeat.

IV.

Quæ ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pertinent.

Tabernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conservatur, panno serico intrinsecus circumvestitum undique sit: conopeo etiam decenti pro ecclesiarum facultate,

tate, locique dignitate contectum: ac bene præterea, tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit, neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam si a reliquiis, vasculo olei infirmorum, atque inani alio vase, ut omnino sacra eucharistia cum suo vase in eo dumtaxat conservetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum autem, quod agendis processionibus vel exponendæ sacræ hostiæ usui est, pellucido vitro vel crystallo, undique circumdatum sit; lunulamque forma in instructionibus supellectilis ecclesiasticæ præscripta, hujusmodi habet, ut aperiri commode possit & fragmenta colligi, si quæ forte ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum supposito parvulo scuto, ex argento constet.

Duas pyxides unaquæque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma majori ad usum sacræ communionis populo in ecclesia ministrandæ; alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. Pro hac pyxide ad ægrotos deferenda, sacculus sericeus ab unoquoque diœcesis parocho habeatur ornatissimus, cum opus erit, abhibendus.

Quinque saltem particulæ consecratæ serventur assidue, ubi sanctissimum sacramentum conservatur; quæ octavo quoque die renoventur.

Idque fiat ex hostiis, non ante viginti dies ad summum confectis.

Parochus autem, cum ad eum frequentissimum sacramentorum usum parochiæ suæ fideles cohortetur, ut provinciali tertio concilio sancivimus: tum crebris monitis illud, quod Silverius pontifex maximus statuit, in consuetudinem revocare studeat, ut qui sæpius non communicant, singulis saltem dominicis diebus in quadragesima corpus domini sumant, ac præterea diebus dominicis adventus.

Cum frequenti populo sanctissima eucharistia administratur, licet ejus vis, atque virtus explicetur; non facile tamen tota hujus generis explicatio, sermoque percipi, audirive ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solent; id propterea magnopere episcopus curet, ut per se, vel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum, etiam inter communicandum, verborum pondere, & sententiarum, quasi jaculis, opportuna aliqua, & crebra, brevique cohortatione, populus collectus ad frequentem sanctissimi sacramenti sumendi usum excitetur; tum etiam commonefiat, quam periculosum exitiosumque sit, ad sacram divini illius cibi mensam indigne accedere; ac fructuosum, pabulo illo cælesti salutariter ac frequenti uti.

Hocque ipsum omne, die festo, frequentem populi communionem proxime præcedente, aliquando longiori, publicaque concione omnino præstetur.

Quod & Toletano [a] quarto & Bracarensi [b] primo conciliis sancitum est, id de sacra communione ministranda religiose servetur, ut diaconis scilicet & clericis ad altare, aut in choro, illa præbeatur; populo autem loco a choro altarive aliquanto remotiori.

[a] cap. 31. [b] cap. 17.

Ut & quod sacrorum canonum jure statutum est, servetur & parochi certam rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, sacram communionem in pascha resurrectionis domini sumpserint; ne eo tempore, etiam in ecclesia cathedrali, iis, qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœcesi habitant, sanctissimum eucharistiæ sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus justa de causa episcopus, aut proprius ejus parochus, facultatem scripto exaratam nominatim dederit.

Peregrinis autem, advenisve hominibus ex secundi concilii provincialis præscripto, præberi ministrarive liceat.

Ne occasione communionis, etiam in pascha ministratæ, vel ministrandæ, eleemosyna, pelvicula, aut vasculo exposito, ullove alio modo directe, aut indirecte, quæritetur.

Cum sacra communio diebus, præsertim solennioribus, aut frequentiori fidelium multitudini ministratur; ex veteri instituto antiphona, *Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum*; & psalmus, *Benedixisti Domine*, & psalmus item, *Dominus regit me, &c.* & alia in rituali libro præscripta, aut alias ab episcopo præscribenda, a clero canantur, cum id per illius frequentiam fieri potest.

Psalm. 81. Psalm. 22.

Ad ægrum parochus ipse, nisi invaletudine aliave necessaria causa impeditus sit, corpus domini deferat: si vero aliquando in hoc ministerio necesse habet alio sacerdote uti; ne alio, si potest, utatur, nisi quem ad confessiones audiendas, concessa scriptis facultate, episcopus probaverit, idoneum judicaverit; cum sæpe contingat, ægrum, cui sanctissimum corpus domini defertur, iterum confiteri velle, propterea quod post peractam confessionem aliquid commiserit, vel ante commissum meminerit.

Ægrotantibus, etiam sine mortis periculo, sacræ eucharistiæ frequentius sumendæ desiderio flagrantibus, iis præsertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti sacramentorum usu se religiose salutariterque pascunt, ne parochus quantum per alias necessarias in parochiali munere occupationes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareque adjumentum, religiosa præparatione ab iisdem adhibita, deneget.

Quid de indulgentia a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, sæpius promulgando, concilio provinciali tertio sancitum est, id in iis sodalitiis præstetur, quibus illa tributa concessave est.

Indulgentia vero a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. omnibus & singulis, quæ in hac provincia institutæ, instituendæve sunt, corporis domini sodalitatibus data, cujus concessæ indulgentiæ exemplum typis impressum in ultima hujus libri parte extabit; ubique in illis sæpeque promulgetur ad excitandos in salutari instituto, ejusque munere solicite obeundo fidelium animos.

Oratio quadraginta horarum religiose instituta, ut perpetuo sanctissime, cum salutarique animarum, fructu retineatur, hæc etiam præter cetera, eo de genere alias sancita, constituimus & decernimus.

Primo in iis solum ecclesiis sive sæcularibus, sive regularibus fiat celebreturve, in quibus sanctissimum sacramentum asservatur: nec vero in iis omnibus, sed in illis tantummodo, quas episcopus statuerit.

Fiat autem in conspectu sanctissimi sacramenti: quod e tabernaculo expositum, in majori, aliove, si episcopus ita censuerit, altari propalam collocetur. Quod ut cum dignitate, decore, religioseque agatur, altaris, vel capellæ, ubi exponetur, collocabiturve, ornatus decens sit ac religiosus.

Cerei

Cerei præterea in altari accensi, ad summum decem, minimum vero sex, decenti crassitudine, ac longitudine colluceant: lampades item ne plures quam duodecim, aut tredecim; nec vero pauciores quam tres. Licebit tamen episcopo ob causam permittere, ut major luminum numerus aliquando adhibeatur.

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est, primum datis solenniter de more pridie illius diei, vesperi, & iterum eo die paulo ante, campanarum signis, præsens adsit, cum sacerdos, pluviali indutus, qui illud religiose proponat; tum illius ecclesiæ, ubi oratio futura est, aut totius parochiæ, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adjuvet. Si vero, qui convenerit, clerici vel parochiæ, vel ecclesiæ, pauciores sunt quam sex; alii aliunde evocentur, ut ne eo numero pauciores adsint: hique cum luminibus accensis, tum homines itidem parochiæ, in cujus ecclesia finibusve oratio exponitur, præsertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio in exponendo sanctissimo sacramento per ecclesiam agatur litaniis, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis: idemque in eo reponendo servetur.

Dum illud in altari propositum est, interdiu clerici duo, superpelliceo induti, capite aperto, ad altare semper assistant: quorum alter diaconus saltem sit: noctu vero saltem unus, isque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris vero, capellæve, ubi proposito sanctissimo sacramento oratio fit, cancellos affixæ sint tabulæ precum & orationum, quæ pro temporum, calamitatumque ratione, orantium usui ex sanctæ matris ecclesiæ instituto accommodatæ, eæque literis grandiusculis exscriptæ, loco perspicuo sint.

Ad excitandam præterea populi, in stata hac oratione versantis, pietatem, hoc curetur, ut aliquando, quo præsertim tempore, quave ora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque brevis, ad piæ meditationis studium inflammandum apposite habeatur.

Ut autem ad hujus constitutionis præscriptum omnia quæ ad hujus statæ orationis usum sancte retinendum pertinent, decore, recte, ordineque agantur, unicuique urbis regioni ab episcopo aliquot viri graves, pietatis, spiritualisque vitæ amantes, & in iis saltem unus ecclesiastici ordinis, qui aliis præsit, constituantur: qui in sua quique regione orationis hujus curam gerant, quo tempore illa celebratur. Eorum præter cetera munus erit, cum videre, ut ad hujus sanctionis præscriptam normam illa fiat celebreturve; tum quibus in ecclesiis proxime ea futura est, illarum ministris ipsam significare, ac prænuntiare.

Porro ad ornatum, atque apparatum hujus orationis celebrandæ, ne quid ob sumptus necessarios desit, a parochiæ incolis parocho, in cujus ecclesia illa fiet, adhibitis simul aliquot parochialis viciniæ viris, episcopo probatis, eleemosynam eo nomine quæritare & colligere liceat. Quæ eleemosyna, si quæ unquam ex impensis illis reliqua erit, episcopi arbitrio in usum & ornamentum, qui ad cultum spectet sanctissimi sacramenti, erogetur in illa ecclesia, vel in alia, ubi magis necessaria sit.

Nec vero, hoc vel alio prætextu, illo orationis tempore ad eleemosynam excipiendam colligendamve pelves, aut vasa ejusmodi patula, exponantur: sed episcopi permissu concessuve capsulas proponi liceat.

Orationis hujus curatores videant, ut per quadraginta ipsas horas continenter fiat, ac ne ad momentum quidem temporis, nec die, nec noctu intermittatur. Cui rei quo cautius prospiciant, supputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum feminarum ratione, illisque in certas ob eam curam classes congruenter distinctis & dispositis, horas statæ orationis pro supputatione inita & populi partitione facta, ita separatim, ordineque assignent, ut sua hora classes singulæ ad orandum conveniant, & intermissionis nullum spatium relinquatur.

Hoc orationis tempore, in ecclesia, ubi illa celebratur, feminæ a maribus separatæ, tabulato ad instructionum præscriptum interjecto, aut alio intersepto adhibito, orent.

Ne noctu feminis orandi stata hora aditusve in ecclesia detur.

Quod si noctu orantes deerunt, sanctissimum sacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod si forte ex hac vel alia causa episcopi jussu aliquando noctu intermitti contigerit, interdiu compensetur continenti orandi spatio.

Cum oratio noctu celebratur, ne propterea ecclesiæ ostia pateant, sed clausa, pulsantibus & ad orandum convenientibus, etiam singulis, aperiantur.

In ecclesiis monialium, cum oratio hæc celebratur, nemo prorsus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verum ibi sanctissimum sacramentum per noctem in tabernaculo majori repositum, moniales solum ab interiori ecclesia adorantes, nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseverent; summo vero mane iterum e tabernaculo illud depromatur.

Præfinito illo quadraginta horarum tempore, nec vero diutius, in ecclesia, ubi concessum est, oratio hæc celebretur. Id vero temporis protogari ne liceat, nisi episcopi concessu. Tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci ejusdem jussu licebit, si quando hujus orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animadverterit.

Per horam, antequam in una ecclesia oratio hæc terminetur, in altera, ubi proxime futura est, de more rite inchoetur.

Quæcumque loca, ecclesiave, in qua exponenda sit sacra eucharistia pro oratione quadraginta horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de aliis ad cultum & venerationem sanctissimi sacramenti, aut ad altaris, capellæve, ubi illud palam proponetur, apparatum, atque ornatum pertinentibus, ea cum in ordinario orationis hujus instituto & usu, itum etiam, si quando extraordinarie idem adhiberi petitum, aut concessum erit inviolate, accurateque serventur.

In ecclesia cathedrali, quoties oratio quadraginta horarum, vel inchoatur, vel peracto in aliis ecclesiis illius cursu, in eadem iteratur, aliave ratione exponitur indiciturve; omnis ratio suadet, ut splendidiori luminum apparatu, & majori cleri frequentia, majorique populi concursu habeatur, atque celebretur. Quare illius orationis initio, quod in ea ecclesia fit, rursusque in ejusdem fine, ut episcopo videbitur, cum illius ecclesiæ clerus, populusque, si quem pro parochiæ ratione peculiarem habet, tum etiam universus urbis clerus, tam sæcularis, quam regularis, qui supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes & cunctus præterea populus, suis parochialibus sanctorum insignibus distinctus, in illam matricem

ecclesiam generatim universeque ad orationis celebritatem conveniat.

Sigillatim vero pro uniuscujusque parochiæ, viciniæve in classes distinctæ, ratione, quam episcopus certam statuerit inieritve, idem tum clerus sæcularis ac regularis, tum populus statis horis, sibi ordine speciatim attributis, ad eam basilicam concurrat, more solennium processionum, cruce scilicet prælata, & precum, antiphonarum, psalmorumque pio ac religioso cantu: undeque pro ordine processerit, eodem pie devoteque redeat.

In solenni illa processione, in qua sanctissimum domini corpus per urbem religioso cultu defertur, ne reliquiæ ullæ, sed illud solum, ut veteris instituti, ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est, pio, religiosoque apparatu, solennique celebritate feratur.

Canonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, illam præsertim solennem, quæ in celebritate sacræ diei corporis domini agitur, atque alias item in portando sanctissimo sacramento singulis mensibus constitutas, obeunt; intortitium accensum in manibus, capite aperto, ferant. Capitulum autem decenti magnitudine & crassitudine habeat, quot canonicorum numero satis sint.

Reliqui chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma convenienti.

Quo autem religiosius provinciæ nostræ fideles sanctissimi corporis Christi domini solennitatem colant: pietatisque operibus, quæ sacro illius solennitatis tempore præstanda sunt, indulgentias a summis pontificibus, Vrbano IV. Clemente quinto, Martino quinto, item & Eugenio IV. concessas, consequantur, parochorum cura sit, die dominico, solennitatem præcedenti, hæc paterna caritate, gravique sermone illos præmonere atque hortari;

Primo ut confessi, vel in solemnitate, vel intra octavam, sacram communionem sumant.

Vt pio facultatibus eleemosynam dent.

Vt pure casteque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque Christianæ exercitationibus versentur.

Vt pridie solennitatis jejunent.

Vt & in solennitate & reliquis deinceps septem diebus ad vespertinum & matutinum, aliarumque canonicarum horarum officium & missæ solennis sacrum frequentissimi conveniant, processionemque solennem item supplices obeant.

Vtque ad ea Christianę pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochos indulgentiæ, ut infra exponuntur, ab iisdem pontificibus unicuique vere pœnitenti & confesso datæ, evulgentur.

Iejunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.

Præsentibus in vesperis primis, indulgentia annorum etiam centum.

Iis qui in solennitate missæ solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.

Qui in matutino aderunt, iis indulgentia annorum totidem.

Qui in secundis vesperis intererunt, iis quoque data indulgentia totidem annorum.

Qui primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, completorii officiis aderunt, indulgentia iis datur quadraginta annorum pro singulis horarum officiis.

Qui intra octavam vespertino, matutinoque officio & missæ solennis sacro aderunt, indulgentia item datur annorum centum.

V.

Quæ pertinent ad sacramentum pœnitentiæ.

Ecclesia parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo vero eadem forma & modo, ubi quingentarum animarum & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia quot confessarios, habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis.

In confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die cœnæ domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi episcopus reservarit, forma absolutionis, & orationes præparatoriæ ad sacram confessionem audiendam impressæ.

Ne capsulæ loculive, colligendæ eleemosynæ causa, sive confessarii usui, sive ecclesiæ utilitati ea sit, ac ne ob pium quidem ullum aliud opus, loco confessionalibus proximo, nedum ipsis confessionalibus, affigantur, apponanturve.

Excommunicationis pœnam, concilio provinciali primo, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab episcopo data, pœnitentiæ sacramentum ministrantibus propositam, in ipso facto eos, qui contra fecerint, subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi a monasterii præfecto testatum literis fiat, eos vitæ disciplina, moribusque probatos esse; ac dignos propterea quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Vnusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina, in folio exscripta, ad episcopum deferat; ut cum regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportune habere possit.

Sacerdotum confessariorum, qui probati sint, nomina, in tabella ordine descripta, ad valvas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.

Episcopus & in urbe & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios sacerdotes, etiam regulares, aliquando ad se, cum singulos, tum universos convocet. Iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes graviter accurateque ostendat, tum præcipue moneat, quantum quamque grave, vel ad salutē, vel ad perniciem animarum onus sustineant; proinde demonstret item, & quam bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absolvendi auctoritatem nullam habent, & quam studiose propterea caveant, ne in messe aliena falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus sit, abiiciendis agitur.

Ne vero facile in eodem peccati genere fideles offendant, hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat

moneat, quam prudentes, quam cautos, quam diligentes in pœnitentiis salutaribus imponendis eos esse oporteat: tum prospicere etiam ut non solum vitia, peccataque fideles, sed virtutes, Christianæque vitę officia, opera, & actiones, cum Christiani nominis splendore congruentes suscipiant ac præstent; majoresque in via domini progressus in singulos dies habeant, proposita unicuique, pro ejus ingenio, & conditione, ac statu, bene sanctèque agendi ratione.

Demonstret denique, quam sedulo caveant, ut ne eorum dicta sanctarum cohortationum, paternarumque objurgationum plena, a factis ullo modo dissentiant; ac ne item audiendis sacris confessionibus ullam, ne minimam quidem, avaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Instructiones ad sacramentorum, & pœnitentiæ, & sacræ communionis, ministrandorum usum, cultumque pertinentes, a nobis concilii provincialis tertii decreto confectas atque editas, in sua quisque urbe, diœcesique episcopus servari omni diligentia curet.

Medici quicumque vel in urbe, vel in diœcesi sunt, duorum mensium spatio per singulos episcopos, si id ante non præstiterint, jurejurando obstringantur: quo spondeant, se, quod Pii V. pontificis maximi sanctione de medicis edita præscriptum est, integre inviolateque servavisse. Qui jusjurandum præstiterint, ne excommunicationis pœna, concilio provinciali primo decreta, sed iis tantum pœnis, illa pontificia constitutione sancitis, irretiti teneantur, si contra fecerint.

Nec vero confessarius sacerdos confitendi tempus ęgrotanti proroget, nisi primum re cum episcopo, eove, cui ille id curæ dederit, communicata, prorogationis facultatem scripto exaratam ab illo impetrarit.

Casus restitutionis rerum, quæ incertum est quibus restitui debeant, episcopo deinceps reservatsint.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum, manu sua suoque sigillo signatum, sibi peccata confessis dare omittat; tum in pascha, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent, eos præstitisse plane constet. Confitentium præterea paschæ tempore nomina, & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referet: quem librum episcopo petenti, pro debito caritatis studio, non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatve; testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur: cujus exempla, ubi ars impressoria sit, & ubi opus est, typis impressa, quamplurima unicuique sacerdoti confessario tradantur.

VI.

Quæ pertinent ad extremam unctionem, & reliqua erga morientes officia.

Quibus parochis concilio provinciali secundo permittitur, domi aliquando habere sanctum oleum infirmorum, in fenestellam in ipsa domo, loco decenti, ac tuto construant; panno serico circumvestiant; valvis, & clave claudant, ut & in honore, & recte custodiatur.

Parochus extremæunctionis sacramentum sicut his ministrare debet, adultis scilicet, periculose ægrotantibus, propeque moribundis, senio confectis, etiam non ægrotis, in diem morituris; ita

A istis ne ministret, nempe pueris rationis usu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, & iis, qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt.

Idem cum pro ægrotis parochialis viciniæ suæ semper oret, sacrificiumque offerat; tum si quem ex iis periculose ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die noctuque ad extremæ unctionis sacramentum ei ministrandum præsto sit & paratus.

Cum autem is ad ægrum, qui a parochiali ecclesia longius abest, graviter, ac non sine periculo mortis, febri, morbove laborantem, sanctissimum corpus domini defert; ne, ubi ad parochiale domicilium ipse redierit, mortem ille prius obeat, quam ad extremæ unctionis sacramentum, eidem ministrandum, reverti possit: vasculum etiam sacræ illius unctionis secum ferat, illam ei, postquam corpus domini præbuerit, ministraturus: si ita pro morbi ingravescentis ratione, mortisque periculo faciendum censuerit.

B Id extremæ unctionis sacramentum ministraturus, quot commode potest presbyteros & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos: qui ipsum & ministrantem, & precantem, pietatis orationisque studio in eo ministerio adjuvent.

Quod si plures habere non potest, unum saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat autem illud ministraturus, stola & superpelliceo indutus.

C Vas sacri olei ne sinu brachiove comprehensum, sed sacculo serico apte inclusum, chordula serica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accersitur, prope ægrotantis lectum, mensam parvulam, ubi commode fieri potest, parari; mappave candida sterni curet, super qua & vas sit, ubi bombyx, ubi stuppa ad abstergendas unctiones, micaque panis ad abstersionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela ceræ item parva. Qua in mensa vas sacri olei a parte lecto viciniori ponatur a laico autem homine ne manu teneatur.

Mulieribus ministraturus, renes ne inungat.

D Vbi sacramentum ægro ministrarit, dum ille sermonis & sensuum usum non amisit; cum brevibus & suavibus ardentibusque verbis excitare ad desiderium vitæ æternæ, & ad spem de divina misericordia concipiendam, ne opportune desistat; tum, cum prope moribundus est, in illius animæ commendatione, quam maxima potest, intima animi pietate, statas, religiosas, sanctasque preces recitet.

Curetque toto eo tempore, ut domestici simul omnes, qui adsunt, pro eo Deum pie precentur.

Vbi hoc officium pie accurateque præstiterit, si æger adhuc vivit, aut animam agit; ne eidem præsens adesse, omniaque salutaria officia præstare, o-

E mittat. Si vero adesse aliquando non potest, vel quia aliis graviter ægrotantibus sacramenta ministrare necesse habet; vel quia necessariis parochialis curæ occupationibus aliis impeditur, tunc ea pietatis officia illi a sacerdote, si quis alius eo loco est, sollicite præstari curet.

Ad quod etiam officium sibi hoc subsidium, cum opus est, comparet, ut confratriæ sanctissimi sacramenti, aut doctrinæ Christianæ homines aliquos, parochiali sua diligentia ad consolationis & spei excitandæ officia, aliaque ejusmodi, instructos

ANNO CHRISTI 1576.

instructos adhibeat. Hoc etiam parochus domesticos, qui ægroti curam habent, moneat, ut ne post extremæ unctionis sacramentum, quod ei ipse ministraverit, corporis curam deserant.

Singulis mensibus in diœcesi unusquisque vicarius foraneus, & in urbe præfectus regionarius, aut alius, cui id muneris episcopus dederit, a suæ regionis parochis de illis perquirat, qui obierint; iisque animam agentibus an ipsi præsentes adfuerint; an curæ, & pietatis omnia officia eisdem moribundis præstiterint; tum, ubi opportune in mortuorum agnatos, affinesve inciderit, parochialium sacerdotum debitum officium, ab illis diligentius recognoscat.

Quod si eos negligentiores esse animadverterit, ubi primum illos, ut par est, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamve ad episcopum deferat.

Episcopus pro sua vigilanti cura, in urbe, aut in alio loco, in quo ipse sit, cum ægros graviter laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisque laude insignes, paterna caritate aliquando visitare studeat; tum episcopalem benedictionem moribundis impertiat.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe parochis, sacerdotibus, religiosis viris, ęgrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris suggerat, ut, ex hoc sæculo, antequam migrent, qui præsertim in urbe sint, aut alio loco; in quo episcopus sit, ad illum, certum hominum mittant, qui eis episcopalem benedictionem petat.

XIII.

Quæ pertinent ad sacramentum ordinis.

Vbi primum episcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel sponte se clericali militię adscribi velit, vel a parentibus adhuc infans destinetur; hoc sedulo curet, ut ille, quo diligentius clericalis disciplinæ, vitæque religiosæ institutis primum imbuatur, ecclesiam frequentius adeat; functiones, quas clerici obeunt, ceteraque id generis ministeria cernat. ipsique parocho, vel alii sacerdoti, quem idem episcopus maluerit, in disciplinam curamve traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine utatur. Sic multiplici ratione cum paulatim & clericalis vitæ officiis obeundis, & laboribus suscipiendis assuefiat; tum discat etiam, atque animadvertat, quod vitę genus, si ordinis sacramento initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet.

Parochi vero sit, illiusve, cujus curæ, episcopi jussu, traditus est, eum quæcumque clericalis vocationis institutionisve sunt, aliquando monere, ac docere diligenter.

Vt ad ecclesiæ ministerium complures instituantur, qui ab ineunte pene ætate ad pietatem, vitæque innocentiam, cum literarum doctrina conjunctam, accurate instructi ei sancte, utiliterque post inserviant; illud unusquisque parochus valde studeat, ut quamplurimos potest pueros, præsertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, ecclesiæ ministros utiles fore, ad ecclesiasticæ vitæ normam accurate erudiat, eosdemque præterea cum ante, tum etiam in primis post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paternæ caritatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum di- A sciplinā bene informet; literisque item instruat, eos præsertim, qui ab aliis probatis viris artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adjuti, pro ætatis ratione, proque ingenii captu, studiis gravioribus se dedere queant.

Sacræ ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob urgentem causam illas alio B tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali, ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem pręsente, ut decreto Tridentino cautum est. Sess. 23 ref. c 8.

Sæpe illud facileque evenit, ut vel hominis mores mutentur, vel, quod de illius vita minus antea notum adque exploratum erat, id postea aliquo modo pateflat, quo fit, ut quem episcopus superiorve aliquando probarit, dignumque existimarit aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inveniat indignum, neque idoneum esse cui aut major ordo conferatur. Quare ut & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & plane serventur de- C creta illa Tridentina, unum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquamdiu, episcopi judicio, versati non sint; quique cum ætate, vitæ etiam merito, doctrinaque majori non processerint, alterum, quo cavetur, nemini licere ab alio episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi ejus probitas, & mores, ordinarii sui testimonio primum commendentur; episcopus, aliusve superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam, antequam sacræ ordinationis tempus proxime instet, literas ejusmodi testimoniales, dimissoriasve pro ordinibus, ab alio episcopo suscipiendis, sine necessaria causa unquam concedat. Ibidem & 11.

Neque item iisdem literis facultatem det, plures D ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones, conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, pro aliave ejusmodi causa opus esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine a se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere iisdem literis declaret: quas etiam cancellario episcopali ab illo, cui concessæ sunt, reddi decernat.

Nec vero alienæ diœcesis clerico sæculari, neque E ulli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesve hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel majorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum literarum prætetito, conferat.

Quod si nullum iisdem literis spatium temporis pręscriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquam promoveat, nisi eas recenter aut scriptas, aut renovatas confirmatasve is afferat: atque ita recenter quidem ut non amplius duobus tribusve mensibus ante sacræ ordinationis, qua ille proxime initiandus est, tempus datæ confirmatæve sint; si

modo

modo aut loci distantia, aut ejus, qui ordinem suscepturus est, diuturna ab suo episcopo, superioreve absentia, aliave id generis causa vetustiores literas, ejusdem episcopi judicio, admitti probarive non postulet. Id ipsum quoque episcopus in testimonialibus morum literis cavebit, quas suæ etiam diœcesis clerici, aliive quicumque eo de genere afferent.

Literas autem ejusmodi, de moribus testatum facientes, ab alienæ diœcesis clericis, regularibusve item, qui ab sua diœcesi, monasteriove proxime aliquamdiu abfuerint, sibi afferri exhiberive curet, non solum ab eorum episcopo, superioreve, sed ab illo etiam, apud quem proxime manserint, ejusve auctoritate scriptas atque obsignatas.

Quod idem a suis clericis præstari jubeat, qui in aliena diœcesi, aliquo temporis spatio, proxime fuerint.

Si vero qui eo spatio in literis præfinito, aut si nullum etiam præfinitum sit, duobus aut tribus post datas, renovatasve literas mensibus ordines non susceperit; tunc literas illas, vel dimissorias, vel morum testimoniales, eo nomine sibi ab suo ordinario, vel superiore primum datas, vel recenter confirmatas, renovatasve, quamprimum per loci distantiam potest, eidem per se, vel alium restituat, reddatve.

Cum autem deinceps ordines suscipere vult, iterum recentes illas ab eo impetret.

Qui item ab suo episcopo eos suscepturus est, quod ad morum suorum testificationes attinet, a quibus debet, iterum recentes illas ei afferat, exhibeatve.

Si quis una aliqua culpa, impedimentove, ut infra, irretitus tenetur, ne ad sacram ordinationem contra sacrorum canonum & conciliorum præscriptum, accedat, ut ne censuras, pœnasve canonico jure illis, qui tales ad eam accesserint, constitutas, subeat. Rursus diligentiam episcopus adhibeat, ne fraude vel dolo quispiam sacræ ordinationi sese ingerat.

VIII.

Impedimento irretiti hi sunt.

Minores natu, sacramento chrismatis non confirmati, rudes & ignari, criminosi, solenniter pœnitentes, neophyti, ebrietati & gulæ deditі, impudici, lapsi post ordinem susceptum, perjuri, usurarii manifesti, infames, ratiociniis obligati, servi, corpore vitiati, insigniter deformes, illegitime nati, peregrini, & ignoti, bigami, irregulares, quovis alio modo suspensi, interdicti, excommunicati, amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, non examinati & probati.

Subdiaconatum suscepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui se, illum suscipiendo, sancte obstringit; ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente ardentiorique animi voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo sacro ordine initietur, aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis ante actæ vitæ suæ peccata diligenti conscientiæ discussione rite confiteatur: tum in salutaribus meditationibus, aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce & moderatore sibi adhibito, religioso viro, earum usu perito, quem episcopus in primis probarit.

In illis autem, vel mense, vel longiori, breviorive A tempore persistat, prout de moderatoris consilio episcopus expedire censuerit. Quas item exercitationes, eodem præscripto, & modo, eo tempore diaconi, cum ad sacerdotii gradum accessuri sunt, pie ineant, ac præstent.

Nemo titulo seminarii sacris majoribus ordinibus adscribatur, neque titulo item beneficii, aut pensionis, alteriusve census, quem ei ad victum, episcopi judicio satis esse non constet.

Qui majoribus ordinibus initiari volunt, ii, quod Tridentino decreto jussum est, inviolate plane servent, ut mense scilicet, aut longiori ante statam sacræ ordinationis diem temporis spatio, prout edicto episcopali præfinitum erit, ad episcopum se conferant. Seff. 23. de ref. c. 5.

B

Quoniam vero prima tonsura, ut catechismi etiam Romani literis traditur, ad ordines suscipiendos, quædam præparatio iis est, qui Dei ministerio dicandi sunt; permultum propterea refert, omnem in illa conferenda, & suscipienda, diligentiam studiose adhiberi. Quamobrem id quoque ab iis, qui in prima tonsura initiandi erunt, omnino servari, ac præstari decernimus nisi aliquando episcopus aliud ob causam faciendum censuerit.

Præstituto igitur tempore, omnium ac singulorum, tum prima tonsura, tum etiam qui majoribus C ordinibus initiandi ad episcopum accesserint, nomen, cognomen, parentes, patria, ecclesia parochialis, intra cujus fines quisque ortus, atque illa item, ubi proxime habitarit, recte notentur episcopi jussu. Ac præterea beneficium ecclesiasticum, pensiove, aut patrimonium, illiusve generis census, cujus nomine, titulove quis sacros ordines suscepturus est. Hæc vero ipsa, literis exarata a parocho, ab eove, cui episcopus id negotii dederit, publice de illis proponentur die festo inter missarum solennia in ecclesia & cathedrali & propria parochiali & in illa quoque, in cujus finibus postremo domicilium habuerit, & ubi præterea episcopus censuerit. Ac quod ad censum attinet, in ea parochiali ecclesia, intra cujus limites major ejus cen- D sus, sive ecclesiastici, sive alterius generis pars posita est, ut denuntiari queat, si quæ vel confictio sufficientis census, vel alia fraus subest, vel aliud, quamobrem illud beneficium aliumve censum non pacifice possideat, vel si quæ census illius pars ære alieno, aliove modo obstricta teneatur, unde is, deinde initiatus sacris, non habeat satis unde vivat, cogaturque propterea turpiter victum quæritate. Hac adhibita ratione, inquirat diligenter is, cui id muneris episcopus dederit, de eorum, qui prima tonsura, vel sacris majoribus ordinibus initiandi sunt, natalibus, ætate, vita & moribus, ac ceteris, quæ oportet, a viris spectata probitate. Nec vero is testimonialibus solum, quæ eorumdem, qui ordinibus initiandi sunt, nomine E fient, vel afferentur, contentus omnino sit; aliunde etiam pro officii sui munere ea omnia de illis studiose indaget, ut sibi hoc de genere toto veritas omni ratione constet.

Quinimo, quod ad mores illorum inquirendos attinet, testificatio ab iis nulla conquiratur, quos suæ vitæ testes ipsi attulerint, nominarintve, si id testimonii genus ab aliis, spectata integritate viris, recte haberi queat.

Alia præterea omnis diligens cautio ac ratio in hac ipsa tum indagatione, tum testificatione ab eo, quem huic muneri episcopus constituerit, adhibeatur.

Literæ porro, quibus tota hæc inquisitio, ac testificatio

ANNO CHRISTI 1576.

stificatio continetur, ad episcopum recte obsignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandaverit. At vero, ne propter ejusmodi, aliamve diligentiam, quam pro sui muneris officio episcopus in eorum, qui ordines suscepturi sunt, natalibus, ac moribus, ceterisque id genus perquirendis adhibuerit, eorum quisquam excusetur, quo minus præscriptas sibi de se, suisque conditionibus, qualitatibusve testificationes infra constitutas afferat.

Quas testificationes afferendi id tempus illis præstitutum sit, quo examen subituri, ordinis suscipiendi causa, ad episcopum convenient. Quod sane tempus, episcopali etiam edicto, significandum illis qui in urbe sunt, feriam scilicet secundam hebdomadæ, statam sacræ ordinationis diem præcedentis, diœcesanis autem, aliisve ante feriam quartam hebdomadæ, in quam ipsa sacra ordinatio inciderit, constituimus: id vero, nisi vel pro diœcesis exiguæ aut amplioris ratione, vel pro numero eorum, de quorum agetur promotione, brevius aut longius conveniendi tempus edicto suo episcopus præscribendum censuerit.

Omnis, quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores, majoresve suscepturus est, ea singula, quæ mox infra ordine statuuntur, de se literis legitime testata suo episcopo faciat;

Primo se legitimo matrimonio natum esse; aut ob natalium impedimentum secum dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico, quod in diœcesi obtinet, vel decennali domicilio, vel alia quavis legitima ratione diœcesanum esse.

Sess. 23. de ref. c. 5. Tum a parocho, a ludique magistro, ut Tridentina synodus œcumenica jubet, aut ab eo, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore, aut ab aliis, quos episcopus maluerit, obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina, moribusque testatum fiat.

Doctrinæ item Christianæ scholas se frequentasse, id testimonii afferat, vel a præfecto illarum, in parochiali vicinia sua constituto, vel ab eo, qui omnium id generis scholarum curæ præest.

Hæc præterea testimonia afferet, qui se prima tonsura initiari vult;

Sacro chrismate confirmatum esse.

In ecclesia frequentius, religiosiusque versatum esse.

In spe esse, se in clericali disciplina permansurum; hoc vero testimonium a parocho, aut ab eo sacerdote habeat, cui ab episcopo in disciplinam traditus est, postquam clericalis ordinis suscipiendi animum voluntatemque ei patefecit.

Sacram item communionem crebro per annum sumpsisse.

Licebit tamen episcopo etiam sine testimonio, tum sumptæ communionis, tum frequentatæ scholæ doctrinæ Christianæ ob causam admittere.

Qui vero aliquo minori, majorive ordine initiandus est, testimonium, præter ea quæ mox supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur,

De prima tonsura, aut de ordine, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis; idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est. Nec vero etiam regularis, cujuscumque ordinis sit, admittatur, qui testimonium non attulerit a suo superiore.

De habitu clericali, ad provincialium, diœcesanorumque conciliorum præscriptum, post ordinem proxime susceptum, a se assidue gestato.

Quam testificationem a parocho afferat.

De confessione frequentiori, ex decretorum provincialium præscripto, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote, probato ad audiendas confessiones clericorum, afferat.

De sacra communione, ut decretis provincialibus jussum est, crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est, vel ab alio sacerdote, qui episcopi jussu ministrarit.

Qui subdiaconatum, aliumve sacrum ordinem suscepturus est, scripta præterea afferat, quibus præter cetera testetur, de se ex præscripta formula denuntiationes in ecclesia cathedrali & in aliis locis, per episcopum constitutis, publice die festo inter missarum solennia factas esse.

Ætatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet vigintiduos, si subdiaconatum; vigintitres, si diaconatum; vigintiquinque attigisse, si sacerdotium suscepturus est. Ejusdem sessionis c. 12. de

Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & tantum esse constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse episcopus censuerit, secundum provinciæ, vel loci qualitatem.

De censu præterea denuntiationes præfinitis supra locis factas esse, atque ad hujus concilii præscriptum.

Quicumque vero subdiaconus, aut sacerdos creandus est, id præter alias testificationes afferat, se spirituales exercitationes ad decreti, in hoc provinciali concilio editi, præscriptum præstitisse.

Ut & episcopo sacram ordinationem habituro, & iis qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint quæcumque vel sacri Tridentini concilii decretis, vel nostris etiam provincialibus constitutionibus, ante stata illius sacræ ordinationis tempora, in iis præsertim, qui majores ordines suscepturi sunt, præstari jussum est: primo episcopus statis illis temporibus eam de more solenniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius minusve, pro diœcesis amplitudine illius habendæ diem literis indicat: tum edictum, certa verborum formula conscriptum, publice proponi, ecclesiæque cathedralis valvis, aliisque ut consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea a singulis parochis promulgari jubeat. Quo edicto omnes quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve suscepturi sunt, ad sacram ordinationem evocet. Certum præterea, vel menstruum scilicet, vel, quod ad diœcesanos attinet, longius etiam pro diœcesis amplitudine, spatium præstituat, quo ad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conveniant.

Certam item diem, sacræ ordinationi proximam, edicat, qua primo qui in urbe sunt, tum rursus alteram, qua diœcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cum præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri præsto sint. Reliqua præterea omnia & singula edicat & commoneat, quæ vel a clericis qui initiandi sunt, vel a parochis sacræ ordinationis causa præstari debent.

Proximo

Proximo autem post illam edicti promulgationem die dominico, parochi, qui in urbe sunt, tum vero diœcesani, ubi primum literas indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, dominico die proxime sequenti, in sua quique ecclesia illas publice proponant atque affigant una cum edicto de sacra ordinatione, & episcopi etiam literis pastoralibus, ex præscripta formula per nos edenda, aut alia ratione, argumentove, cum re, quæ sancte agenda est, consentaneo, prout episcopus aliquando expedire censuerit.

Quo dominico promulgationis die, ob sacram ordinationem proxime futuram, in singulis ecclesiis parochialibus, ut alias decretum est, processio de more agatur, litaniis, supplicationibus publicis, quibus unusquisque secum mente reputans, quam *pauci operarii in messe multa sint*, hoc Deum toto corde exoret, ut *qui dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam*, ac lumen episcopo præbeat, ut in iis deligendis, quos ordinibus adscribat; quos vero episcopus delegerit, ope divina illa adjuti, *in sanctitate, & justitia illi serviant*, ejusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod; ut eo nomine Deum populus supplex sæpius oret, id illum singulis diebus dominicis per mensem ante sacræ ordinationis tempus crebra cohortatione parochi intra missarum solennia præmoneant; at dominico die, illam proxime præcedente, pastorales etiam illas episcopi literas de scripto accurate iterum recitent: tum præterea admonitione populum ad illud excitent, ut non modo supplicationes ob eam causam, altero concilio provinciali decretas, pie, religioseque tunc obeat: sed illis ipsis statis, qui sequuntur, sacræ ordinationis diebus, frequens in oratione pure, sancteque versetur, ut Dei sanctorumque ope, piis fidelium precationibus impetrata, & episcopus ordines iis conferat, quos utiles operarios ecclesia Dei postulat: & qui ordines suscipient, in dies progressus majores habeant, in vitæ morumque sanctitate, religione, doctrina, ac prudentia.

Episcopus, quantum sibi per occupationes episcopales licet, maxime curet, cum experimentum examenve de iis instituitur, qui ordinibus, præsertim majoribus initiandi, quique ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, ipse præsens in eo examine adsit.

Quicumque ecclesiasticum aliquem ordinem suscepturus est, de eo periculum, experimentumve fiat, non solum in literarum scientia, verum etiam in cantus peritia, ad ordinis quem tunc suscipiet functiones rite recteque obeundas necessaria: tum præterea, si sacro ordini ascribendus est, in usu, ac notitia, quam in recitandis divini officii horariis laudibus precibusque habeat.

In testimonialibus ordinis, ab unoquoque suscepti, literis, fiat testificatio etiam ecclesiæ, locive pii, cui is tum adscriptus est, ex Tridentino decreto. Nec vero propterea, quo minus alii vel ecclesiæ, vel loco pio, eumdem etiam postea ab episcopo adscribi liceat vetitum sit.

Stata illa temporum intervalla, ordinibus tum minoribus, tum majoribus suscipiendis concilii Tridentini decreto præscripta, ne facile ac passim sine ullo delectu prætermittantur, omittanturve. Quod si de iis aliquid ab episcopo remitti, dispensarive contigerit, id in literis dimissoriis, testimonialibusve ordinum, adscripta etiam dispensationis A causa, testatum plane fiat.

Clericus, qui ab suo episcopo literis testimonialibus, dimissoriisve impetratis, ordinem ab alio episcopo susceperit; mense post illum susceptum, aut longiori pro loci distantia temporis spatio, in eisdem literis præscripto, testificationem ordinis, quem susceperit, scriptam suo episcopo afferat: si vero legitima causa impeditus est, id per alium præstet.

At ubi primum poterit, ipse quoque episcopum conveniat, ut & in eorum, qui ordinibus adscripti sunt, librum referatur: & certæ ecclesiæ, si nondum adscriptus est, ex Tridentino decreto adscribatur.

Vt & minorum ordinum functiones ad usum revocentur & per eos tantum præstentur, exerceanturve, qui in illis constituti, adscriptive sunt, ad B Tridentinæ constitutionis præscriptum hæc decernimus;

Vbi fabricæ ecclesiæ, capitula, monasteria, universitates, confratriæ, collegiave item cujusvis generis, ac alii præterea quivis homines, laicum custodis aut monachi, vel alio nomine, certis etiam olim huic muneri attributis, bonis, fructibus, reditibus, aut alio quovis modo, nomineve, etiam pro libito suo, constituta mercede habere, adhibereve solent, qui ecclesiam custodiat, aperiat, claudatve, campanas pulset, aliasve hujusmodi ecclesiasticas functiones obeat: aut alius census est, quavis ratione huic sustentationi attributus; ejus laici hominis loco clericus deligatur, qui pro ratione ordi-C num minorum quos susceperit, earum functionum munus præstet; atque is constitutam illi mercedem, aut attributos fructus, reditusve capiat: qui si satis non sint, illa vel capitula, vel monasteria, vel collegia, vel alii, ut supra, ad quos ullo modo pertinet, quod deest suppleant.

In omni vero parochiali ecclesia clericum talem parochus habeat, ut est canonum jure & provincialibus nostris conciliis præscriptum: sin autem parochus, præ parochialis ecclesiæ tenui reditu, clericum sibi in altari ministrantem sustentare non potest; neque alii sunt qui sustentent, populi sit totam sustentationem, aut partem quæ deest, subministrare.

Quibus etiam in capellis, altaribusve quocum-D que vel tituli, vel devotionis & legati nomine missæ sacrificium fit, in iis item singulis certum aliquem clericum, qui sacerdoti missam celebranti inserviat, sustentari jubemus. Quamobrem ubi non confratriæ, scholæve, non monasteria, ecclesiasticæve fabricæ, aut locorum piorum curatores, neque alii sunt, qui hoc clericalis sustentationis munus ibi præstare ultro velint, aut qui jure debeant: pro earumdem capellarum, altariumve ratione præstetur, si ex tituli nomine in iis missa celebratur, eorum sumptibus, qui titulum gerunt: si ex legato, cujus certa summa sit, mercede ex eo detracta: si ex devotione, aliove nomine, illorum impensis id præstetur, quorum nomine illud missæ sacri-E ficium fit, sive locorum piorum homines illi sint, sive sodalitates, sive universitates, sive privatus aliquis.

Si vero capellæ, altaris, aut legati, census usque adeo exiguus ac tenuis est, quo clerici sustentandi onus sustineri non possit, ea ratio ab episcopo ineatur, ut contributione undique ex iis capellis, altaribusve, quæ in eadem ecclesia, vel si ita necesse sit, etiam quę in parochię finibus sunt, pro ratione redituum, vel muneris facta, huic clerico sustentationi satisfiat. Qui clericus omnibus illarum capellarum

ANNO CHRISTI 1576.

& altarium sacerdotibus in missæ sacrificio ministret.

Quibus autem clericis ita ut supra provisum erit, pro ratione minorum ordinum, quos susceperint, ecclesiasticas functiones iis in ecclesiis, ubi sustentationem capiunt, ipsi præstent. Quibus vero in ecclesiis, tempore ab episcopo præstituendo non erit constitutus clericus clericalihabituindutus, qui sacerdoti missam celebranti ministret, quique ecclesiasticas minorum ordinum functiones, illarum ecclesiarum usui & cultui necessarias, pro ratione ordinis a se suscepti, obeat; in iis a nullo sacerdote celebretur, nisi rei facultatem ex urgenti causa concedendam episcopus judicarit.

Ne vero laici neve disciplinatorum confratres, alteriusve cujusvis confratriæ homines, ne moniales item, ut canone vetitum est, benedictionem, thurificationemve, sibi mutuo, neque vero aliis, impartiantur.

Clericus ne sacerdoti in altari ante ministret, quam in illius ministerii functione rite instructus sit & ab eo probatus, qui in urbe, aut etiam in singulis urbis regionibus & in unaquaque plebe ceremoniarum muneri, ex secundi provincialis decreto, præfectus est.

Nec vero etiam ecclesiasticus homo, cantoris, sacristæ, custodis, clerici in missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve ecclesiasticam functionem, in quavis ecclesia suscipiat, nisi illius uniuscujusque muneris in ea ecclesia gerendi ab episcopo facultatem scriptam, quotannis renovandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit. Qui aliter susceperit, obieritve, qui item aliter, quam præscriptum est, conduxerit, aut receperit; pro modo culpæ arbitratu episcopi puniatur. De organista item, vel laico, vel ecclesiastico homine idem constitutum sancitumve sit.

Minorum ordinum functiones ac munera a singulis clericis, pro eorum, quibus initiati sunt, ordinum ratione præstentur, quæ non solum concilio nostro provinciali primo præscripta sunt, verum etiam cetera, quæcumque ex sacrorum canonum legibus & comprobatis ecclesiasticæ disciplinæ monimentis, & ecclesiarum hujus provinciæ rationibus, uberius & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius provinciæ usum a nobis edentur.

Idque præter functiones, quas episcopus ad ea quavis ratione pertinere decreverit, vel ad cujusque ecclesiæ dignitatem, utilitatemve illis imponendas, tribuendasve censuerit, ut est eodem primo concilio decretum.

Tabella vero ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia cathedrali, collegiata & parochiali sit: quæ in sacristiæ loco certo perspicuoque proponatur, ut clerici adscripti suas quique functiones nosse atque exequi rite possint.

Clericos quoscumque, certæ ecclesiæ, pieve loco adscriptos, si ab ecclesiæ, cui adscripti sunt, clericali statione, sine episcopi facultate, eaque literis exarata, discesserint, ordinum suorum munere, ex ejusdem concilii Tridentini sanctione, episcopus interdicat. Nec vero propterea quidquam derogatum aliis decretis pœnisve sit, quæ de parochorum, aliorumve curam animarum gerentium, ceterorumque residentia præstanda, vel absentia cavenda, puniendave, Tridentinis decretis, ac nostris provincialibus constitutionibus, & edictis præter- (Seff. 23. c. 6. de ref.)

A ea episcopalibus constitutæ sunt; quin imo illis etiam pœnis, mulctisve contra eos agat episcopus omni juris ratione.

Episcopus, cum clerum, ut in concilio provinciali tertio jussum est, recognoscet, hoc præter cetera videat, an in alicujus clerici titulo, censuve ecclesiastico, vel etiam laicali, cujus nomine iis ordinibus adscriptus est, quidquam innovatum sit. Sique vel beneficii ecclesiastici cessionem, vel patrimonii alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit, canonum jure, sanctioneque Tridentina agat, ut juridice recuperetur, restituaturve quod vel cessum, vel alienatum, vel remissum, extinctumve, ipsi clerico præjudicium affert ad vitæ sustentationem: aut si quid alia ratione pactove commissum actumve B est, quod vel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisve canonibus, repugnat, vel fraudem facit: contra quoscumque vero, qui tale quidpiam admiserint, idem pœnis agat jure canonico constitutis, iisdemque ab synodo etiam Tridentina renovatis. (Seff. 2. 10. de ref.)

IX.

De beneficiorum collatione ac provisione.

Quæcumque & examinis, & approbationis, & collationis, provisionisve ratio, omnisque alia diligens cautio, in ecclesiis parochialibus cuiquam ex decreto Tridentino sancito, adhiberi debet; illa C ipsa omnis in capellaniis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, quocumque nomine nuncupatis, imo vero in ipsis etiam ecclesiæ, vel cathedralis, vel collegiatę portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, aliove quovis jure, & nomine, onus, munusve, animarum curæ, vel exercendæ, vel coadjuvandæ incumbit, aut conjunctum est conferendis, in aliove provisionis eorum modo, teneatur ac servetur omnino. (Seff. 24. c. 18. de ref.)

Quod Tridentinis decretis de eo, qui præsentatus est, per episcopum comprobando, etiamsi ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficiis item, vel simplicibus, vel curatis, vel aliis cujuscumque generis, in quibus etiam electionis, præsentationis, institutionisve jus monachis, aliisve cujuscumque ordinis regularibus, ceterisve competit, locum habere episcopus meminerit. D Quare si quæ hactenus institutio sine episcopali comprobatione facta comperitur, eam irritam, inanem, ac plane nullam declaret, ac ne in posterum ita fiat, caveat quamdiligentissime. (Seff. 25. c. de ref.)

Pro auctoritate, canonum jure, & a concilio Tridentino sibi tradita, episcopus, si idoneos non compererit, a patronis etiam quibuscumque præsentatos ne probet, admittatve, neve instituat, nec vero eis ullo quovis nomine provideat; sed plane illos repellat. Idoneos porro ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligenter facto, & doctrina, & cantus peritia, & aliis qualitatibus, ad recte riteque obeunda munera, eo E beneficio, ad quod præsentatur, incumbentia, conjunctave necessariis, præditos esse non viderit. (Ibidem.)

Neque illos item, quos pro illius beneficii ratione, legitima ætate, sacrorum canonum jure, concilioque Tridentino præscripta esse, ex legitimo documento, testificationeve non cognoverit.

Fraudes sæpe per eos committi animadversum est, qui mandati literas apostolicas, quas vocant de providendo in forma dignum, impetrarint, ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita ut si

si unus præstituto tempore non exequatur, exequi debeat.

Ii enim ab uno, quoniam idonei non sint, rejecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa, confugientes, beneficii, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus singulisque notariis, cancellario, actuariisque prohibitum deinceps sit, ne si ejusmodi delegatæ executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris judicis exequentis consensu, concessuve, ad canonum præscriptum edant: sed temporis, in mandati literis præfiniti, spatio confecto, acta omnia & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis judicem dent, pœnis propositis, arbitratu episcopi irrogandis: ut hic quid a priore judice actum decretumve sit, scire possit, ne in beneficio conferendo surreptio, obreptiove indebite insit, indeque propterea lites existant.

Ecclesia parochialis, ne deinceps citra semper sex menses commendetur, sed vel titulo conferatur, vel si juris patronatus est, præsentatus, electusve, qui ad illius curam gerendam idoneus, disquisitione de more facta, repertus est, ad concilii Tridentini præscriptum instituatur.

Interea vero dum vacat, ex ejusdem concilii decreto, vicarius constituatur, qui illam regat.

Liber conficiatur, isque in omni episcopali archivo asservetur; in quo libro diœcesanorum beneficiorum cujusvis generis, cum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur, tum collationes, ac provisiones, ut vocant, quæcumque sint, vel a summo pontifice, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio factæ, literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse episcopus censuerit, in eumdem referantur. Itidem servetur de literis ordinum, quibus singuli ejusdem diœcesis clerici initiantur.

Capitula vero, & quicumque sint, qui cujusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis etiam unionis jure possident, episcopo, etiam privatim postulanti, sine mora exhibeant. Ex quibus tabulis tum si quid oneris obligationisve illis inesse apparuerit, tum quidquid aliud expedire idem episcopus censuerit, id distincte explicateque exscribi jubeat.

Hocque omne ut ab iis, ad quos spectat, plane præstetur, idem omni ratione efficiat.

Nemo, qui beneficium parochiale, alteriusve cujuscumque generis confertur, approbationis de se, etiam institutis examinis interrogationibus factæ, literas testimoniumve scriptum exhibere, ab ordinario cancellariove cogatur, cum qui beneficium collaturus, aut cujusvis provisionis nomine daturus est, ille ipse ordinarius est, qui eum approbavit.

Ut avaritiæ omnis non modo labes, sed suspicio vel minima ab episcopi domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, ne deinceps in beneficiis conferendis, aut quavis provisione danda quidquam ab illo cujusvis generis, ne sigilli quidem nomine accipi exigive ab ullo liceat, omni prorsus, si quæ huic decreto repugnet, consuetudine & superiorum conciliorum decreto antiquato, abrogato. Notario tamen, cui pro muneris laboribus certa merces nulla constituta est, aliquid pro opera, quam in literarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxæ ab episcopo præfigendæ præscriptum: ita tamen ut pro omni uniuscujusque beneficii collati, vel provisionis nomine dati scriptura a se confecta, aliove quovis nomine vel prætextu, plus aureo nummo ad summum ne capiat.

Ne pro beneficii ecclesiastici possessione adipiscenda, plus quam par est, impensæ quis in compluribus instrumentis eo nomine conficiendis vel exscribendis faciat, cum ejus bona variis locis sita sunt; id propterea decernimus & declaramus liberum esse unicuique, cui beneficium aliquod collatum, aut quovis provisionis nomine datum est, & illius solum ecclesiæ, altarisve, in quo beneficii titulus est, & illorum tantum ejusdem beneficii prædiorum bonorumve, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modo eam capiat, tabulis publice a notario confectis.

Beneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut ecclesia etiam parochialis, aliudve beneficium cujusvis generis conferatur, ubi is alterius beneficii cujuscumque generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, quo minus duobus mensibus, quos a die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso jure vacare censeatur. Cui vacanti provideatur, cum ex Tridentini concilii sententia unum & alterum item ab illo simul retinere nullo modo liceat. Sess. 24. c. 17. de ref.

Beneficii quacumque auctoritate deinceps collati, unde satis ad victum sumitur, possessionem pacificam quis adeptus, si nulla sibi facultate, dispensationeve legitima concessa, beneficii prioris quod obtinebat, censum exegerit, ea pœna illi sit, ut quod exegerit illius duplum ad ecclesiæ usum restituat, tum alia ratione etiam mulctetur plectaturve episcopi arbitratu.

Ut prædiorum ecclesiasticorum conservationi consulatur, ac simul occupationibus, usurpationibus, aliisque fraudibus occurratur, ne clericus quispiam minori ætate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocumque sanguinis cognationisve vinculo vel arctissimo sibi conjuncto, illius beneficii bonorum administrationem, procurationemve, nisi episcopi concessu, literis exarato, committat.

Idem præterea clericus, minor natu, beneficii quod obtinuerit, prædiorum bonorumve omnium inventarium ex formula in concilio provinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, ejusdem episcopi arbitratu irrogandam.

X.

Quæ pertinent ad sanctissimum missæ sacrificium, & divina officia.

Dum in ecclesia missæ sacrificium sive cantu, sive absque cantu episcopus facit, ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quoad illo sacro peracto, de more benedixerit, nisi aliquando secus ob urgentem causam permittendum duxerit. Quod institutum, cum missæ conventuales ab aliis celebrantur, præsertim festis solemnibusque ecclesiarum diebus, ubique, tum maxime in oppidis pagisve in usum introduci idem episcopus curabit.

ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus omnibus missam in oratorio privato celebrandi facultatibus hactenus concessis certos limites modumque præfiniat; ita ut præter causas, quas magnas & urgentes is judicaverit, in ipsis privatis oratoriis missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit a sede apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat, si quando in posterum ejusmodi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiave, quæ vel nuper extructa est, vel in posterum extruetur, missæ celebrandæ facultas detur, permittaturve, nisi salvo jure, ac plane sine præjudicio ecclesiæ parochialis, nisi ob causam episcopo quandoque aliter videatur.

Curandum est omni diligentia, ut salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus & officiis, quæ a parocho diebus dominicis & festis inter missarum solennia, aut divina officia, vel alia quacumque occasione præstari, etiam ex Tridentino concilio debent. Quamobrem concilii etiam Tridentini auctoritate, ut in ecclesiam parochialem frequenter, saltem dominicis & majoribus festis diebus, fideles conveniant, episcopus eos, quorum pastoralem curam gerit, diligenter sæpius moneat. Literas præterea, eo de genere ab eodem episcopo edendas, ac etiam instructiones nostra cura ad communem provinciæ usum conficiendas, sæpe populo, prout usuvenerit, parochus de scripto recitabit.

Sess. 24. c. 4. de ref.

Episcopus in facultate quavis missarum celebrandarum concedenda prorogandave, videat ne ab ullo sacerdote plus muneris, quam ab eo præstari possit suscipi concedat aut permittat: tum maxime perpendat, si parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo novo celebrandarum missarum muneri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridentini, aut primi nostri provincialis concilii præscripto, aliave quacumque obligationis causa jam debet, satisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequiasve vocatum eo illum convenire, missasque celebrare contigerit. Quod si per ipsum hæc omnia singulaque præstari non posse viderit, ne potestatem ei faciat novi muneris eo nomine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quam concilio provinciali primo jussum est, ideoque in alia, vel in eadem ecclesia parochiali, alio nomine per hebdomadam, iis ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti necessarium episcopus duxerit: cujus religiosæ conscientiæ id permittimus.

Sess. 23. c. 14. de ref.

In literis concessæ prorogatæve facultatis suscipiendi vel retinendi muneris missam singulis vel certis statisve diebus, aut ex certa obligatione celebrandi, exprimantur & altaris, capellæve & ecclesiæ, ubi illud situm est, nomen, & locus, & eleemosynæ emolumentum, quod inde capitur; stati item dies, & numerus missarum, quas ibi celebrare statis illis diebus debebit ex onere a testatoribus, aliisve, aut ab episcopo imposito pro facultate, quam is a jure communi, vel Tridentino concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio præterea nomine ipse astrictus sit, missam alio loco celebrandi; idque etiam a parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa; qua in ecclesia item & altari, quibus item certis vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæve consequatur. Tum postremo certum ei facultati concessæ vel prorogatæ tempus præfiniatur. Nec vero in illo celebrationis munere ei perseverare liceat, expleto temporis spatio, episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renovataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus, literis item, & ad præscriptum etiam superiorum conciliorum nostrorum provincialium.

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri missæ sacrificii faciendi, satisfaciat omnino.

Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere astrictus quovis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi missam celebret, id prætermittere ullo prætextu liceat, nisi aliquando ejus, cui curæ episcopus id dederit, aut, si nemini dederit, rectoris, præfective ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet.

Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cujusvis generis causam rationemve, missæ sacrificium facere debent; id ut statis certisque iis ipsis diebus illi omnino præstent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si præsertim ecclesia collegiata, vel alia frequens est, alius, quem ei episcopus præfecerit.

Quod si alii item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesia, incertis tamen diebus, munus impositum habent missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusve, capellanis sacerdotibus vocatis, reque cum eis tractata, certos unicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesia missam celebrent: ut singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus missarum celebrationes recte atque ordine distributæ peragantur.

Qui capellas obtinent, ipsi per se, non alii eorum nomine, missæ sacrificium, divinaque officia, quæ illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentiæ personale munus requirat, non habeant: eoque impediti, debita eis capellis officia gerere non queant: vel earumdem institutione, dotationeve, aut legato, aut donatione, aut facultate ab episcopo impetrata, in illis obeundis capellani officiis aliena opera, ministeriove uti possint, vel alia quavis ratione, causave impediti sint.

Singula vero, ob quæ capellanus aliquis se a debito capellani officii munere immunem putet, asseratve, quo minus per se ipsum præstet, ab episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo missam celebrare debet, si in alio celebrarit: ne, quod debet, præstitisse censeatur, nisi episcopi, alteriusve, cui ille id curæ commiserit, jussu, concessu, permissuve aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia missæ plures aliquando etiam pro mortuis celebrandæ sunt, in altaribus ita inter se disjunctis celebrentur, ut sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque si fieri potest audiatur: sin autem hac de causa tempus non patietur eo die missas omnes, quæ debent, celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificii spectat.

Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, aliis etiam diebus ea hora,

hora, quæ populo universo, pro loci ratione, episcopi, judicio magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statis campanæ signis, iisque horæ dimidiæ intervallo distinctis, ut in tempore populus convenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia missæ sacrificium facere debet, id omni die in aurora celebret, ut qui iter facere, vel aliud quidquam, ruri præsertim, agere necesse habent, interesse possint, neque propterea omittant.

Si vero plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in ejusdem parochiæ finibus missam celebrent, tunc, ut decretum est provinciali primo concilio, unam in aurora, reliquas deinceps debito intervallo distributas, postremam vero, quo tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent ad præscriptum tabellæ a rectore parochialis ecclesiæ, vel ab alio conficiendæ, cui episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebrent ante peractum missæ parochialis sacrificium, etiam in ecclesiis, capellis, oratoriisve sæcularibus, etiam scholasticorum & confratriarum, etiam laicalium, intra fines uniuscujusque parochiæ constitutis, nisi parochus ob causam certa præscripta hora ante facere concesserit.

Quod si die festo etiam per illud missæ sacrificium, quod in aurora fit, populus a parochiali missa avocetur; tunc episcopus illud, etiam festo die, post missam parochialem fieri celebrarive jubeat.

Episcopi vero facultas & judicium sit, id omne quod ad missæ celebrandæ horam spectat, pro temporum, locorum, causarumque ratione aliter statuere, permittere, ac jubere. Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum distributio, dies scilicet, hora & altare, tum sacerdos, qui celebrare debet, apte descripta appareat, in sacristia loco conspicuo proposita atque affixa sit.

Quo citius atque exploratius episcopus sciat, eorum, qui sacri faciendi causa aliquid pie, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum interest, vere satisfactum esse; ac rursus si quid ea in re neglectum, aut omissum, prætermissumve est, id opportune ut fiat, prospicere cavereque possit: hæc decernimus, atque statuimus;

In unaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renovandus, perpetuo sit; in quo & anno & mense, & die primum notato, unusquisque sive parochus; sive capellanus, sive alius sacerdos, qui quovis obligationis nomine in ea ecclesia missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, ubi id perfecerit, manu sua subscribat; & nominatim breviter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ, aut capellæ, legative pii, aut anniversarii, aut funeralis officii nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, si ipse est qui missæ sacrificium eo quovis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat, quoties aliquo eo nomine missam celebrarit.

Is liber tuto sacristiæ loco asservetur.

Quibus vero locis, ecclesiisve missæ plures quam tres quotidie celebrantur, episcopus præter has cautiones punctatorem etiam secretum, ubi opus esse viderit, constituere item poterit, idque secreto etiam, si ita expedire videbitur, qui juratus in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito missæ celebrandæ muneri defuerint.

In urbe vero aliqui ecclesiastici viri, ab eodem episcopo probati, in diœcesi item vicarii foranei,

A aliive, ab episcopo etiam constituti, libros missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improviso recognoscant: inspicientque præterea notationes, per punctatorem occulte factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum unoquoque capellano præstiti muneris sui rationes inibunt, tum etiam illius testimonium scriptæ initæ rationis dabunt.

Nec vero cuiquam capellano non titulari, qui munus celebrandi certis statisve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quidquam mercedis eleemosynæve ex legatis piis, aliave quavis ratione, a quibusvis solvatur: neque id exigat absque episcopi, ejusve, cui id curæ ille de-
B derit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cujus testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breviori temporis spatio, quidquid ob prætermissum celebrandarũ missarum munus, capellano tribui non debet: id omne fabricæ ecclesiæ præfectis, aut corporis domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, ubi ille missarum muneri defuerit, aut aliis depositariis solvatur, ab episcopo constitutis: ut quot missas celebrari ab eo prætermissum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur: aut ad ipsum
C in ornamentorum, quæ eisdem altaribus capellisve usui sint, apparatum erogetur, prout episcopus expedire existimaverit. Ut autem & hoc diligentius præstetur & sacerdotibus consulatur, qui ob missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum eleemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpeque cum detrimento ab iis, qui tribuere debent, consequuntur; episcopus, ubi expedire viderit, certos aliquos, probatosque homines depositarios deligat; quorum munus sit, illas exigere custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, capellanis sine mora solvere.

Et quoniam qui capellas, altaria, aliave beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus missarum munus aliquod incumbit, non ab heredibus eorum qui legata pia reliquerunt, vel ab aliis ejusmodi, sed ipsi per se fructus capellarum altariumve
D suorum exigere solent, cum iis sequestri ratione omnique alio modo episcopus agat: ut si muneri suo illi celebrandis missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, ut supra, rationem, pie utiliterque erogetur.

Quam sequestri & mulctæ rationem omnes adhibere debent, ut opus fuerit, cum capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia ejusmodi causa missas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum suscipiunt.

Qua in ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæve celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum devotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosyna & crebrior &
E uberior missæ celebrandæ nomine datur: in ea ne cuiquam sacerdoti ejusmodi eleemosynam ob missæ celebrationem, ullo modo aut prætextu flagitare, ac ne sponte quidem oblatam accipere liceat. Verum unusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesiæ loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata deponendam curet. Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, rector ecclesiæ, aliusve, cujus interest, aut is, cui episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum spectata probitate præficiat: cujus sit illis diebus apud capsulam assidere, tum sigillatim, ordineque notare, quæ missarum aliarumque precum nomine eleemosyna detur accipiaturve, ut

ANNO CHRISTI 1576.

pro illius notationis ratione rector aut sacrista, aut ille quem episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, aliisve ad divina officia concelebranda, eo celebritatis nomine evocatis statim præscribat: quid pro eleemosyna oblata unusquisque eorum illis diebus præstare debeat, quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem divinis officiis, quę eleemosyna eo nomine in capsulam conjecta est, illam idem vel ecclesiæ rector, aut alius, ut mox supra, sacerdotibus ita distribuat, ut eorum unicuique partem pro ratione ministerii, officiive præstiti, ex episcopi præscripto congruam tradat. Quidquid autem supererit, e capsula depromptum apud virum probum, quem episcopus delegerit, deponatur: ut aut in aliam, quę in eadem ecclesia fiet, celebrationem missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad missæ sacrificii cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum; si ob ecclesiæ inopiam ita episcopus concesserit. Cujus etiam jussu in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro iis qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab iis, qui in ecclesia missę sacrificium facient.

Qui vero parochi prope eas ecclesias habitant, ii jubente episcopo, populum suæ curæ commissum, diebus præsertim qui proxime præcedant illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, ut hac constituta eleemosynas ejusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus aut clericis tradat, vel aliis, sed in capsulam deferat eo nomine constitutam.

Missæ initio psalmus, Iudica me Deus, & in fine euangelium sancti Ioannis euangelistæ, In principio erat; *&c.* dici ne unquam omittatur, nisi cum aliter in missarum rubricis notatum fuerit. In ceteris item ne quid addatur, nec vero detrahatur, ac ne quidquam mutetur: sed ad unguem id omne dicatur, quod in missali nuper Pii quinti pontificis maximi jussu edito præscriptum est.

Si quem parochum, aliumve sacerdotem missali Romano, quod item Pii quinti pontificis maximi jussu editum est, episcopus ad missæ sacrificium deinceps non uti compererit, a missæ celebrandæ munere illum arbitratu suo suspendat: tum pro culpæ contumaciæve ratione, aliis præterea pœnis afficiat.

Vt exploratum sit an sacerdotes statarum ceremoniarum usum peritiamque teneant: ipse episcopus cum aliquando missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentes adesse jubeat: tum aliquando singulos evocet, eorumque in missæ sacrificio rite faciendo exercitationem ac peritiam per examen, experiendove cognoscat.

Quod provinciali secundo concilio jussum est, in missa conventuali & parochiali, cum corpus domini elevatur, signum sono campanæ dari: in aliis missis id ita præstetur, ut tunc parvulum tintinnabulum, aut a latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, a clerico ministro certis distinctis ictibus pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit missæ sacrificium facturus, clericus, qui tunc illi ministraturus est, ubi alius non sit qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes; & si quempiam animadverterit marem vel feminam incomposito corporis habitu, aut alias contra præscriptas regulas provincialibus nostris conciliis, cum injuria vel irreverentia sanctissimi illius sacrificii interesse, moneat graviter ut opus erit: neque sacerdos ante missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum eam Tridentino concilio curæ episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa vero jam inchoata, si quid ejusmodi fiat, hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modeste & graviter. Si quis vero ab iis de ejusmodi monitus non resipuerit, quamprimum eorumdem cura deferatur ad episcopum, ut jure cum eo efficacius agatur.

Sess. 22. decr. de observanda & evitandis in celebratione missæ.

Clericus sacerdoti missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro & mundo, eoque non lacero, neque ulla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum ecclesiæ præfectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur arbitratu episcopi. Hostias pro sacra eucharistia conficienda non laicus homo, nec vero femina faciat.

Vrceoli, qui ad sacrificii usum adhibentur, quo distinctius atque certius aqua a vino dignosci possit, ne e stanno, argento, aliove metalli genere sint, sed plane e vitro, eoque perlucido, aut e crystallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Caveatur, cum in missæ sacrificio, quod etiam sine cantu fit, missalis, aut euangelistaris liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel principi, vel magistratui, vel alii ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque episcoporum religiosa pietas, ut non modo in solennioribus anniversariis celebritatibus, sed fere in singulis festis & dominicis diebus, insque præsertim in adventu & quadragesima solenniter missæ sacrificium celebrarent.

Quod institutum cum refrigesceret, aliquando Innocentius III. pontifex maximus vehementer doluit. Cui sane rei in provincia nobis commissa prospiciendum atque consulendum est pastorali cura nostra, jam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo domino, excitata ad revocandam restituendamque ac studiose retinendam pristinæ pietatis disciplinam atque usum. Etsi igitur multiplicibus aliis episcopalibus curis, iisque variis & quæ etiam ad continendos inobedientiæ disciplinæque Christianæ officiis populos attinent, pluribus hoc tempore episcopi distineantur: at solennioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in divinis officiis sacrisque solenniter faciendis, illos frequentius ac studiosius versari oportet.

Itaque his solennibus festisque diebus infra ordine præscriptis, quibus & patrum monimentis & veteri rituum ceremoniarumque Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua religiosaque nonnullarum hujus provinciæ cathedralium consuetudine, ab episcopis, prout ipsa Christianæ religionis mysteria postulant, solenniter fieri traditum est, missæ sacrificium solenni pontificalique ceremoniarum ritu ab eisdem celebretur.

In sanctissima nativitate domini nostri Iesu Christi.

Die solenni circumcisionis, quæ est octava nativitatis domini.

Die solenni epiphaniorum.

Feria quinta in cœna domini.

Die

Die sanctissimo paschæ resurrectionis.

Die sanctissimæ ascensionis.

Die sanctissimo pentecostes.

Die solennitatis sanctissimi corporis Christi domini.

Die natali sancti Ioannis Baptistæ.

Die festo sanctorum apostolorum Petri & Pauli.

Die assumptionis beatissimæ semper virginis Mariæ.

In solennitate omnium sanctorum.

Die festo sancti, sanctæve, cujus nomine ecclesia cathedralis dedicata est: & die præterea festo præcipui patroni civitatis.

Die consecrationis ecclesiæ anniversario.

Die item consecrationis suæ anniversario.

Die primo synodi diœcesanæ.

Diebus statis, quibus sacras ordinationes solennes episcopus habebit.

Diebus præterea aliis pro consuetudine suæ ecclesiæ, tum aliis item, quibus ex gravi præsertim causa missæ sacrificium solenni ritu celebrare eorum quisque censuerit.

Quo studiosius autem religiosa sua solicitudine, sanctissimæque pietatis exemplis fidelium animos atque mentes ad religionis Christianæ officia episcopi inflamment; hoc etiam pro pastoralis officii munere curent, ut quibus diebus missarum solennia in basilica cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit, & vesperarum officium & matutinum solenni ritu ipsi obeant. Tum præterea iis diebus, ut religiosi cultus exemplo, sic sacra pastorali concione aut sermone intra missarum solennia fideles sibi commissos pascere nullo modo omittant. Fideles vero quo magis a pastoribus suis religiosis vitæ exemplis, consilio, spectatisque virtutibus adjuvantur, eo vehementius se in omnem bene sancteque agendi partem excitare, tum cumulatius Christianæ disciplinæ officia præstare eos oportet.

Quare festis his diebus, cum frequentissimi ad missarum episcopalium solennia convenire studeant; tum e sacra benedictione episcopali aliquem salutarem fructum largiente domino consecuturi, ne ante inde discedant, quam ab episcopo illam demisso humilique animo & genibus flexis de more acceperint. Vt id sane omni studio illi præstent, cum eos crebro præmonere, tum gravi sermone cohortari parochi solicite curent.

Missæ sacrificium cum solenniter, præterquam pro mortuis, fit cui episcopus præsens adsit, canonici & aliqua illius ecclesiæ dignitate præditi, quo tempore hymnus, Gloria in excelsis, & symbolum, item & alia ejusmodi canuntur, ad episcopum ordine veniant, in cujus conspectu corona facta, tunc simul cum eo singulas illas missæ partes dicant, pro ceremoniarum ritu ac ratione.

Quibus in ecclesiis cathedralibus dum vesperarum, aliarumve canonicarum horarum officia, missarumque solennia ab episcopo solenniter fiunt; canonici item, quique dignitatem obtinent, pluvialia, aliasve sacras vestes pro libri pontificalis Romani ratione non induunt; in iis ex ejusdem & aliorum item de ceremoniis rite conscriptorum, probatorumque librorum præscripto ad usum introducatur, aut intermissus revocetur ille episcopalibus officiis conveniens, pluvialia, aut dalmaticas, aliumve sacrum vestitum, utpote planetas, certis statis diebus induendi mos. Itaque ubi illa indumenta totidem non sunt, quot pro induentium numero esse deberent, quamprimum ad officiorum pontificio, solennique ritu, ut decet,

A celebrandorum usum comparentur communi universi capituli sumptu: nisi jure, aut consuetudine, aliave ratione a sacristia: vel a fabrica, vel a singulis canonicis eum sumptum præstari oportere episcopus censuerit; tuncque a quibus debetur, plane præstetur temporis spatio, quod idem episcopus præscripserit.

In ceteris quoque omnibus, quæ ad ceremoniarum rationem ritumque pertinent, regulæ in libro pontificali, ceremonialique item probato de divinis officiis, pro temporum ratione, ritu Romano præscriptæ diligenter & accurate omnino serventur. Id autem omne præstari, atque in usum omnino introduci, episcopi cura sit.

B Peracto missæ conventualis sacrificio, vesperarum officiis in ecclesia absolutis, in quibus episcopus præsens aderit, diebus dominicis ac festis, & aliis item, quibus ex ceremoniarum Romanarum usu, rituque moris est, solenniter ipse benedicat. Quod sane etiam præstet peractis solennibus processionibus, aliisque id generis officiis.

Cum episcopus statis præscriptis diebus quibus debet vel quia abest, vel morbo aliave causa occupatus distinetur, missam, vesperasve, aut alia divina officia solenniter non celebrat, tunc ejus loco hoc præstet, qui in ecclesia cathedrali primam sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic vero si aliquando abest, aut impeditus est; is qui post illum C sacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens, aliis dignior non impeditus adest, id munus obeat.

Episcopo, in urbe etiam extra ecclesiam cathedralem pontificalia munera obeunti, utpote consecranti vel reconcilianti ecclesias, cœmeteriave, aut ordines sacros, aut confirmationis sacramentum, aut sanctissimam eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia hujusmodi munera pontificalia exercenti, cum is jusserit, assistant, inserviant, ministrentve, quicumque ex iis, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo ecclesiæ clero eidem episcopalia munera in ecclesia cathedrali exercenti, inservire, assistere, ministrareve D solent aut debent.

Archidiaconus, etiamsi sit sacerdos, vel præbendam etiam sacerdotalem, præter archidiaconatum obtineat, missæ sacrum solenniter episcopo celebrante, ut & in metropolitana, & in aliis hujus provinciæ ecclesiis compluribus moris est, suique muneris, euangelium canat: vel, ubi ex cõsuetudine id non servetur, omnino ut diaconus, diaconalibus vestibus indutus, episcopo assistat.

Archipresbyter autem officio assistentis ad librum serviat, nisi ex consuetudine præposito, vel alteri dignitate sacerdotali prædito, id competat. Cui muneri qui sine causa legitima ab episcopo approbata defuerit, distributionibus illius diei E sibi debitis, & gravius ex contumacia ejusdem, episcopi arbitratu mulctetur.

Quod religiosi instituti, piæque consuetudinis fuit, & in compluribus adhuc hujus provinciæ ecclesiis aliqua ex parte retinetur, pontificalique libro antiquo traditur, de diaconi, alteriusve ministri & chori officio in episcopali benedictione, id ad usum ubique revocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam fidelium pietatem, præparandamque in episcopali benedictione attentionem attineat. Itaque diebus dominicis festisque, cum episcopus benedictionem de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuive episcopus jusserit, ad populum conversus, his cantu solenni pronuntiandis

ANNO CHRISTI 1576.

dis vocibus præeat: Humiliate vos ad benedictionem; tum a choro respondeatur: Deo gratias.

In majoribus autem solennitatibus aliquanto id solennius præstetur, ritu scilicet qui in antiquo libro pontificali ita præscriptus est, ut chorus primo dicat: Princeps ecclesiæ pastor ovilis, tu nos benedicere digneris; tum diaconus respondeat: Humiliate vos ad benedictionem: Post clerus humili voce concinat: Deo gratias semper agamus.

Demum episcopus solenniter benedicturus, dicat præscriptas pro temporum ratione orationes, quæ ex libro antiquo pontificali descriptæ edentur.

Quod ex Felicis quarti pontificis maximi sanctione in concilio provinciali tertio decretum est, episcoporum provinciæ consecrationes quotannis solenniter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus.

Die anniversario consecrationis, si dominicus, vel festus sit, episcopus solenni celebritate de eo dominico, festove die missam celebret, adjunctis pro se orationibus, in missali Romano nuper edito præscriptis.

Si vero consecrationis anniversarius dies in feriam, aut festum simplex cadit, missæ sacrificium solenne de consecratione, prout in missali Romano, faciat.

Quo consecrationis die episcopus exemplum etiam sequatur atque amplectatur sanctissimorum episcoporum, pontificumve, qui suscepti muneris curam, onus, & solicitudinem in memoriam revocantes, anniversario eo die non solum sacrificio religiosisque precibus divinæ bonitati gratias agere non destiterunt, sed concionibus, pastorali caritate plenis, clerum populumque, expositis multiplicis suæ curæ partibus, excitare voluerunt, cum ad opem sibi a Deo implorandam, tum ad omnia religiosæ pietatis officia colenda.

Utque consecratio episcopi a sacerdotibus, etiam sacrificiis, & a reliquo clero piis precibus recolatur, in calendario anniversario, die suo notetur: tum populo etiam, ut moris est, denuntietur, ut is quoque sanctius illum diem veneretur: tum pro caritatis officio, quo erga episcopum & patrem esse debet, vehementius excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Quod pii religiosique instituti in ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monimentis, ex antiquo ceremoniali codice accepimus, ut nocte natalis domini missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso natali caneretur; eadem in omni provinciæ nostræ cathedrali & collegiata ecclesia, sub auroram etiam canatur, præsente omni clero, qui divinis officiis interesse solet aut debet. Quicumque defuerit, illa distributionis medietate mulctetur, legitimo impedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si a missæ sacrificio solenni, quod media nocte fit, abesset. Idem quoque præstetur in parochiali quacumque ecclesia, ubi aliæ duæ ejusdem diei missæ canuntur.

Quibus diebus, ex missalis Romani rubricarum præscripto, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis missas duas conventuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur si quæ præterea alia missa eodem, vel alio die, ex consuetudine legatove pro aut alio jure ibi cani debet.

Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur; & alio die suppleantur omissa.

Diebus dominicis, festisque aliis, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius, dum vesperarum officium obit celebratve, pluviale induat; tum etiam duo ecclesiæ ministri pluvialibus induti adsint, eaque munera præstent, quæ præstari moris est.

Iisdem præterea diebus divina singularum horarum canonicarum officia, psalmi scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horariæ preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione canantur. In matutino tamen officio, & prima, si ita episcopo videbitur, præterquam in anniversariis festorum dierum solennioribus celebritatibus, canora, distincta tamen, vocum pronuntiatione psalmos dici liceat; at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliqua ejusmodi, tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuncientur.

Ubi vero, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos, aut aliis præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemve perpetuo retineri jubemus. Si vero quid aliquando inciderit, quamobrem divina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt; tum episcopi concessu, jussuve, horaria sextæ & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum distincte tamen & in choro pronuntiari & præstari licebit.

Festis vero dominicisque diebus, & aliis, quibus concio aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, si matutinum officium media nocte non dicatur, ita saltem anticipata episcopi judicio hora inchoetur, ut & aliarum deinceps horarum officia, & missas singuli sacerdotes, & missam conventualem collegiatim tempore suo ex instituto peragant, ut concioni interesse possint.

Quod de assistente, pluviali induto, in concilio provinciali primo decretum est, ita dumtaxat locum habere decernimus, ut episcopo, & alii episcopalibus insignibus utenti, is adhibeatur, alii præterea nemini.

Dominicis, & festis, & aliis item diebus, quibus officium duplex peragitur, canonici duo, unus, qui diaconale, alter, qui subdiaconale ministerium præstet, canonico sacerdoti, missam conventualem celebranti, ministrent. Sicubi vero aliis etiam diebus per canonicos id præstari solet, id deinceps etiam servetur perpetuo.

Ubi vero præ paucitate canonicorum; illis canonicis duobus in missæ conventualis sacrificio ministrantibus, numerus eorumdem, qui in choro adsunt, congruus episcopi judicio non erit; liceat eidem episcopo alios duos non canonicos statuere, qui illis duplicis officii diebus, qui tamen ex præcepto, consuetudineve non coluntur, loco canonicorum diaconale & subdiaconale ministerium obeant. Omnino autem diebus etiam ferialibus diaconus & subdiaconus, dalmaticis induti, missæ inserviant in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis quibuscumque, nisi ubi episcopus censuerit ministrorum numerum adeo exiguum esse, ut id fieri non possit. Cujus item episcopi jus sit decernere, qui munus hujusmodi præstare debeant, si modo illud jam attributum perpetuo ex institutione vel consuetudine non sit.

Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alii cuicumque chori officiis adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale aut proprium sui ordinis vestimentum, pro temporis, vel divini officii, quod obit, vel pro sui in ecclesia,

chorove

chorove muneris ratione, non induto, distributio A statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic illeve sine ejusmodi indumento adfuerit.

Ne quis canonicus, dignitateve præditus, aut ecclesiæ cujusvis minister, clericusve quicumque, dum horariis divinarum precum officiis interest, aut processiones, funera, vel functiones ecclesiasticas obit, superpelliceo, aliove sacro indumento indutus, chirothecis etiam manus induat.

Horæ sextæ & nonæ item officia divina, ante, aut post missæ conventualis sacrificium, pro ratione temporum, & officii divini, ad præscriptum rubricæ missalis Romani celebrentur; nisi aliquando urgens causa incidat, quamobrem illo B alio tempore, quam præscriptum est, in choro tamen, celebrari peragique episcopus jusserit.

Quibus in ecclesiis divinum canonicarum horarum officium de beata Maria virgine recitari aut solet, aut debet, earum clerus universus illud in choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de domino dicitur: id vero ita, ut singulas horas canonicas unius officii, cum singulis alterius, ex breviarii Romani præscripto, ordine conjungat.

Quicumque ab unius horæ officio de beata Maria abfuerit, distributione illius horæ perinde mulctetur, ac si ab horæ ejusdem officio, quod de domino recitatur, abfuerit.

Calendarium, quod ex concilii provincialis primi decreto pro certa divini officii recitandi ratione, quotannis edi oportet si minus constat, a quo confici, edive debeat; episcopus deligat, constituatve, qui hoc præstet, neque id cuiquam recusare liceat.

Ita vero, a quo debet, in tempore conficiatur, ut & mense saltem ante nativitatem domini in lucem emissum sit. Ante vero quam prodeat, episcopo tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus, quos ejus rei peritos delegerit, recognosci jubeat.

De sancto, cujus sacrum corpus, aut caput, aut brachium, aut crus, aliæve sacræ reliquiæ, episcopi judicio insignes asservantur, duplex officium fiat, in ea tantum ecclesia, ubi reconduntur: nec vero in aliis, nisi regulis breviarii Romani id præscribatur, aut alia causa gravis episcopi judicio insit.

De sanctis item, quorum altaria in aliqua ecclesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat; idque tunc solum, quando scilicet ex antiqua, probataque consuetudine, vel justa alia causa episcopus censuerit faciendum.

De iis, qui beati dicuntur, neque sedis apostolicæ auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarum divinarum precum officium ne fiat; E nisi consulta eadem sede apostolica, facultateque literis pontificiis concessa.

Episcopus pro temporum ratione ac vicissitudine certam horam certumque intervallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus divinorum officiorum significatio detur. Quæ certa, intervallisque distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur; ut & urbanis & diœcesanis ecclesiis usui recte accommodata, ubique eadem ad præscriptum ejusdem episcopi servetur.

Officia divina, sicut alia semiduplicia sunt, quædam duplicia, alia simplicia: ita pro eorum ratione certam regulam in iis singulis celebrandis adhiberi oportet.

Quare episcopus duobus de capitulo, quorum alter ab ipso, alter a capitulo deligatur, aliisque ecclesiasticis hominibus rituum scientia & usu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cantus modulationem, hominum numerum, & qualitatem, vestium apparatum, campanarum sonum, ministrorumque rationem pro illorum ritu præscribat, in iis scilicet, quæ adhuc conciliis provincialibus præscripta non sunt, donec alio tempore in concilio provinciali certa eorum ratio statuatur, & ut rite, & divino cultui congruenter omnia præstentur.

Quæcumque vero aut in hoc, aut in superioribus conciliis provincialibus de festis duplicibus servari jussum est; ea in ecclesiis, ritu Ambrosiano utentibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officii distinctio, sed tantum solennis, aut non solennis, in festis iis locum habeant, quæ licet ex præcepto, consuetudineve non colantur, officio tamen solenni celebrari in calendario, aut breviarii rubricis præscribetur.

Sicut sancta mater ecclesia pro temporum officiorumque ratione, sacrarum vestium apparatum, ornatumque coloribus distinctum esse voluit; ita, quemadmodum etiam missalis Romani rubrica præscribit, in omni ecclesia & altare, & sacerdos celebrans, sique solenniter fit, diaconi etiam & subdiaconi, & alii ejusmodi ministrantes sacro C vestium amictu, ut pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur: qui colore distinctus, divinorum officiorum ritui, & temporum rationi conveniat.

Cum clerici desunt, qui cantorum in divinis officiis partes præstent, ita ut laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci adhiberive necesse sit; tunc ii non solum in missa solenni & divinis officiis, id quod in compluribus hujus provinciæ ecclesiis usu servatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in aliis ecclesiasticis actionibus, ad quas vel in ecclesia vel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali superpelliceoque decenti, ad conciliorum pro- D vincialium præscriptum utantur: vita præterea & moribus ab episcopo scripto ante probati sint. Nec vero contra quam præscriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantorisve munus illis divinis ecclesiasticisve officiis, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat gerat ve, pœnis mulctisve propositis arbitratu episcopi.

Eas autem pœnas luat, tum qui susceperit, tum qui commiserit, dederit, conduxerit, permiseritve, quicumque sit, sive capitulum, sive fabricæ administratores, sive rector ecclesiæ, sive confratriæ præfecti, sive alius quispiam, ad quem id pertineat.

Triduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ ecclesiæ Romanæ consuetudine strepitus & fragor fieri solet ad significandam in Iesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is semel tantum post extremam matutini officii orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanæ præscriptum.

Cura vero sit eorum qui ecclesiis præsunt, cavere, ut a populo religiosa pii mœrentisque animi meditatione ille fiat.

Præfectus chori, ubi ex antiqua probataque ecclesiæ institutione nominatim nemo est, neque alius item, quem huic muneri episcopus præfecerit, ejusmodi officio fungatur, ut primo concilio provinciali cavetur, qui digniori chori loco sedet: id vero, quoad alium ei muneri episcopus arbitratu

arbitratu ſuo propoſuerit. A quo officio quandocumque eum amovere, tum rurſus confirmare epiſcopo liberum ſit. Qui autem ex antiquo probato inſtituto gerit, ſi ei curæ ac vigilantiæ minus aptum aut negligentem, aut alias non recte utiliterve munus ſuum præſtantem animadverterit, illum amovendi, & eidem muneri, illius loco, alium præficiendi, jus item & facultas omnis eidem epiſcopo libere competat.

XI.

De proceſſionibus.

Cum ſupplicationes publicas, ſolenneſque fieri opus erit, primum earum cauſa proceſſiones agantur, deinde miſſa ſolenniter celebretur, niſi aliter ob cauſam epiſcopus aliquando juſſerit. Clerus etiam regularis, piarumque confratriarum homines, populus denique omnis cum ad eccleſiam, ubi ſupplicandi cauſa ſtatio fiat, proceſſerint, inde ordine item redeant ad eccleſiam, unde diſceſſerint, ut etiam primo concilio provinciali decretum eſt, niſi epiſcopi præſcripto in eccleſia, ad quam venturum eſt, proceſſio abſolvenda, & dimittenda ſit: tuncque inde ad ſuas quique eccleſias, benedictione epiſcopali, aut miſſione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante ſupplicationum, prout ritus eſt, ſolennibus precibus atque orationibus.

Quæ vero in hoc ſupplicationis munere precum & orationum officia in eccleſia, ad quam itum eſt, quæcumque illa ſit, peragenda ſunt; a capitulo cathedralis, in diœceſi autem a clero primariæ ſæcularis eccleſiæ, non illius, ad quam ſupplicandi cauſa proceſſum eſt, rite præſtentur, niſi antiqua conſuetudo aliud ſuaſerit.

Miſſæ item ſacrificium cum ibi faciendum eſt, illud a capitulo clerove cathedralis, & in diœceſi primariæ ſæcularis eccleſiæ ſolenniter fiat.

Quo tempore reliquus clerus diſcedat licet, miſſione ſolenniter facta, ut in ſuis quiſque eccleſiis conventualem parochialemve miſſam concelebret: niſi aliter quandoque epiſcopus juſſerit.

Clero ad eccleſiam convenienti, proceſſionis, ſupplicationis, alteriuſve ejuſmodi officii cauſa, locus aliquis eccleſiæ illius ample quantum poteſt patens conſtituatur; ubi ſimul univerſus, ſi poteſt, alioqui collegiatim ſaltem unuſquiſque ordo conveniat, & tacite precando conſiſtat, donec illas obeat; ne per eccleſiam vagetur, aut quidquam aliud admittat, quod concilio provinciali ſecundo vetitum eſt.

Clericorum vero ſit, oſtiarii functiones in eccleſia cathedrali obeuntium, eccleſiaſticos homines, ſupplicationum proceſſionumve cauſa in eum certum locum congreſſos, ſi quos vagantes, deambulantes, colloquenteſve animadverterint, epiſcopi auctoritate prohibere: tum etiam contumacium nomina ad eumdem deferre.

Conſtituat epiſcopus certos homines, qui clerum ad ſupplicationes procedentem dirigant: tumque aliquando, cum opus eſt, eumdem ſubſiſtere moneant: tum etiam, qui populum in ordine conſiſtere, mulieres velatas incedere, aliaque ejuſmodi opportune in ipſa etiam via moneant, præcipiant, atque ut ſerventur, efficiant omni ſolicitudine.

In omni proceſſione, in illa præſertim quæ ſolenni die corporis domini agitur, clerus ſæcularis, ſuperpelliceo mundo candidoque indutus, ut adſit præmoneatur.

A Cum ad proceſſionem clerus vocatur, quid pſallendum, quid canendumve ei ſit, ut opportunum erit, ſignificetur.

Canant omnes: cum vero aliquot canentibus aliis canere non licet, qui bini incedunt ſubmiſſa voce pſalmum, hymnum, antiphonam, precemve piam inter ſe dicant, ſupplicationi, quæ fit, myſteriove convenientem.

Clerici omnes ſæculares, & regulares, & qui in baſilica cathedrali dignitates obtinent, bini ſemper procedant: neque item inter eos ullo modo laici homines, quocumque gradu ſint, interjecti incedant, neque item inter epiſcopum & eoſdem laicis locus ſit.

Quicumque in proceſſione erratum contra tabellæ præſcriptum commiſerit; pro præſcripta ratione
B punctator ſigillatim nominatimque illum notet.

Sacrarum imaginum inſignia, vexillave cleri, ne laicus homo in proceſſione præferat: ubi clericus quiſquam eſt, qui hoc munus præſtare poſſit.

In omni eccleſia, unde ad ſtatas proceſſiones clerum populumque egredi ſolenne eſt, ubi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulſationes ſolenniter tam diu adhibeantur, quoad inde clerus univerſus in proceſſionis munere egreſſus ſit. Idemque cũ a proceſſione reditur, præſtetur.

Itidem in eccleſiis fiat, quæ in vicinia ſunt, ubi proceſſio agitur.

Muſicis vero cujuſvis generis inſtrumentis in
C proceſſionibus ſonari, ne ullo modo permittatur.

In ſupplicationibus, proceſſionibuſve, quæ ſummi pontificis, epiſcopive juſſu in exteriori aut interiori eccleſiæ circuitu aguntur, canonicis & aliis chori miniſtris, qui diſtributionum quovis modo participes ſunt, tantum ex communi reſidentiæ cenſu diſtribuatur, quantum ipſis dari ſolet, cum in choro præſentes horæ tertiæ officio adſunt. Si vero pro feriæ feſtique ratione, quo proceſſio agitur, non in circuitu eccleſiæ, ſed per urbem, opidumve illa fiat, agaturve, triplum detur.

Quæ omnis diſtributionum portio detur iis tantum, ſcilicet, qui illas præſentes obeunt.

Quod ad alios autem clericos attinet, qui pro-
D ceſſioni, ſupplicationive intereſſe debent; nec vero diſtributionum participes ſunt, cum iis epiſcopi arbitratu certis mulctis, pœniſve agatur.

Quod in multis hujus provinciæ locis religioſæ conſuetudinis eſt, retinere, aut ſicubi non eſt, introducere epiſcopi ſtudeant, ut omnes, tum mares, tum feminæ ſacro ſolennitatis ſanctiſſimi corpus domini, religioſoque die, eam proceſſionis celebritatem non e feneſtris, neque omnino e ſuperiori loco inſpiciant, ſed eam proſequantur, omni piæ religioſæque venerationis ſtudio. Itidem prætera curent de aliis publicis proceſſionibus, cum illas omnes populum ſupplicem proſequendo pie obire inſtitutum ſit.

Si quæ eleemoſynæ, panis aut vini, aut aliorum
E ciborum, certo conſtituto tempore, pii etiam legati jure, aliove quovis nomine diſtribui debent; earum diſtributio proceſſionum ſupplicationumve tempore fiat: quo minus illa comeſſationibus, crapulæve occaſio præbeatur, ſed illis peractis id agi liceat.

Unuſquiſque epiſcopus pro ſolennium proceſſionum, & ejuſmodi actionum ratione decernat, tum qui e clero, tum quibus diebus pluviale illis obeundis induant.

Interea vero mos & uſus metropolitanæ eccleſiæ hoc in genere ſervetur.

In

In missæ etiam solenni sacrificio, processionibus, & aliis ejusmodi sacris actionibus cautio sit, ut ecclesiasticæ functiones, quas in illis præstari oportet, ejusmodi sint & cum corpus domini in missa elevatur, cereorum accensio & sustentatio & cleri in processionibus item disponendi, dirigendive ratio & id generis alia laicorum hominum opera, ministeriumve ne adhibeatur: sed in iis, aliisve ejusmodi generis functionibus obeundis præsto sint sacristiæ custodes, clerici, tum magistri chori, vel ceremoniarum adjutores, aliique ecclesiastici ordinis homines, quorum ministerium ecclesiasticarum rerum usui, functionive addictum est, tum alii item clerici, quibus ea munera episcopus assignarit.

XII.

De funeribus & exequiis.

Sicut episcopus dum in vita est, sanctæ pastoralis solicitudinis studio debet saluti animarum invigilare; ita illud cum omni ratione conjunctum est, ut post ejus obitum ecclesiastici ordinis homines & laici item, quorum curæ, gubernationique pastorali præfuit, grata piaque memoria episcopales vigilias ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus est, prosequantur, pro illius anima imprimis Deum religiose precantes.

Quamobrem præter ea, quæ de episcoporum exequiis primo concilio provinciali sancita sunt, hoc etiam decernimus; ut parochi & sacerdotes singuli, tum urbani, tum diœcesani, ubi primum de obitu episcopi sui nuntiatum est, novem singulis post eum nuntium diebus, quibus per ecclesiastici officii ritum potest, missam de mortuis pro illius anima celebrent; aut saltem statam pro defuncto episcopo orationem dicant, ut in æterna recipiatur tabernacula: capituli vero sit, de episcopi obitu diœcesanos parochos certiores quamprimum facere, eosdemque hujus officii monere.

Populus itidem pro paternæ solicitudinis, caritatisque officiis, quæ ille vivus pro omnium salute præstitit, hoc communi parenti mortuo reddat, ut religiosis precibus, aliisque piis suffragiis illius animam adjuvet.

Ad quam sane rem suum quisque populum parochus cum usu venit, iis præsertim novem diebus hortetur accurate ac diligenter.

Ne quicquam ex ulla cujusvis ordinis ecclesia mortui cadaver perpetuæ sepulturæ traditum asportari liceat, nisi facultate ab episcopo impetrata, eaque literis nominatim exarata.

Parochus, intra cujus parochiæ fines aliquis alienæ parochiæ occisus est, ejus cadaver libere alio transferri nullo prætextu prohibeat: nihilque ea de causa accipiat. Si vero translatio ea cum funere fit, liberum ei sit uti jure suo.

Funeribus defunctorum officiis anniversariis concelebrandis, cum rector ecclesiæ præter clericum ministrum suum, alios etiam sacerdotes, clericosve, quorum ministerio, operave utatur, accersere, adhibereve necesse habet. hoc ordine, nisi aliud defunctus, heredesve illius voluerint, illos evocet; primo scilicet, si quos habet illius animarum curæ gerendæ quovis modo socios, collegas, adjutoresve, tum illius ecclesiæ titulares, vel canonicos, vel chori ministros, vel demum capellanos item, deinde clericos alios ecclesiasticæ functioni, officiove in ea ecclesia addictos, adscriptosve; tum præterea alios, quos mortui heres, aut is, cujus interest, accersiri, evocarive maluerit. Nec vero plures adhiberi ullo prætextu etiam hujus decreti liceat, quam ille velit, vel sacerdotes, vel alios, etiam clericos tantum, puerosve clericali vestitu indutos, etiam quos illi evocati secum duxerint; neque rursus ad eleemosynæ, emolumentive cujusvis generis, eo nomine percipiendi partem ullam, neque denique ullum non vocatum admitti.

Illud præpositi, archipresbyteri, parochi, rectores & alii quicumque clerici caveant, ne ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro se mittant, emolumentum, aut ejus partem ipsi percepturi, neque secum pueros aut clericos ea spe perducant, mittantve, ut eleemosynæ, quæ illis data erit, participes ipsi sint; nec sane vero ullam ejus partem ullo quovis prætextu etiam sponte oblatam capiant; neque item qui mittuntur, plus capiant, quam si proprio solum nomine vocati essent.

Funeris ducendi certa hora constituatur, qua omnes quicumque evocati sunt, conveniant, ut nulla interposita mora ad illud procedatur.

Cautio sit ut ne simplices homines quidquam superstitionis causa apud mortuum in feretro, aut in ejus manibus ponant, aut aliud, quod superstitionis speciem præ se ferat, aut suspicionem habeat, committant.

Vbi ex nostra in concilio primo provinciali edita constitutione pallium ad cadaveris feretrive tegendi usum, quacumque ratione comparatum est, omnibus illud gratis accommodetur, ubi vero paratum nondum est, parochialis viciniæ hominum non ecclesiæ rectoris sumptibus comparari decernimus.

Sin autem neque illi parent, neque mortui heres item; sine pallio cadaver efferatur, quousque id præstetur.

Cadaver cum effertur, via procedatur, quæ a domo ad ecclesiam recta ac brevis sit: si vero usque adeo brevis & compendiosa est, ut ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulo longiori funus ducatur, idque jussu concessuve sacerdotis, qui funeri præest.

Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum canonici, etiam metropolitanæ & cathedralis ecclesiæ, tum alii præterea quicumque clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiave dantur, eas, eave accensa in funere manibus ipsi deferant.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio ejusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Nec cenotaphiis, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Eleemosyna, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur, ne in ecclesia, cœmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoque separato, factis exequiis officiisve distribuatur.

Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti herede, aut alio, ad quem pertineat, a parocho, aliove ea conditione fiant, ut certa ceræ pars quæ exequiarum officiis superererit, ipsi heredi, aut alteri restituatur.

Ne parochi, aliive clerici, neque item exequiarum curatores, aliive, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caveant de funerali eleemosyna, aut de eorum operæ in funere præstitæ mercede.

Ecclesiæ metropolitanæ, vel cathedralis, vel collegiatæ

ANNO CHRISTI 1576.

collegiatæ capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerisve officio contenti eleemosyna sint, quæ generatim ipsi universo capitulo, aut sigillatim unicuique de capitulo dari solet.

Idem parochi, rectores, sacristiæ custodes, & alii clerici inviolate servent ad episcopi præscriptum. Pro crucibus autem & quæ circa cadaver aut cenotaphium disponuntur, pro campanis item, lampadibusve, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatve, nec capitulum, nec quisquam de capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusve clericus quicumque, nisi si quid est quod fabricæ, aut sacristiæ, campanarum nomine dari piæ consuetudinis episcopus esse censuerit; idque vere in eum usum cedat; at pro crucibus nihil omnino, quovis etiam fabricæ, vel sacristiæ nomine accipi liceat.

Quantum clericorum usitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, detur; si in sacris fuerint, habeant quantum sacerdotum nomine datur.

Qui vero custos vel crucem prætulerit, vel campanas pulsaverit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Qui funeris curationem aliquam habere solent, utpote antiani, aliique quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam navant; eos accipere non vetamus quod pro officii sui, quod ipsi præstiterint, opera dari consuevit.

Crucis vero, vel campanarum, aliove quovis nomine, ne ab iis quidem quidquam in funere, vel funeris, vel exequiarum causa, exigi accipive liceat.

Ejus vero generis homines, & alii qui in funus se ingerunt, nec quidquam operæ ponunt, nihil omnino consequantur.

Quod primo concilio provinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus, ut ne scilicet clerici, neve alii quicumque sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamentave cadaveri adhibita, nisi a sponte offerentibus accipiant, sed gratis ac sine mora iis, ad quos pertinent, omnia plane restituant, reddantve.

Pro loco, in quem mortuus infertur, a nemine, ne sacristiæ quidem aut fabricæ ecclesiæ, aut confraternitatis alicujus, alteriusve pii usus nomine, quidquam prorsus exigatur: pias tamen & laudabiles consuetudines, ut primo concilio provinciali jussum, in hoc etiam episcopus servari jubebit.

Capitula, canonici, & alii ministri, quicumque sint, ecclesiarum, ne cenotaphii, quod in officiis pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quidquam capiant.

Qui in funere officiisve funeralibus vel exequiis quidquam ut infra, peccarit, ejus funeris officiive funeralis omni eleemosyna, emolumentoque careat omnino; pœnaque sit episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quam præfecto, rectorive, qui dari curarit, consenserit, permiseritve.

Quicumque a funere, funeralibusve officiis ejusmodi abfuerit.

Qui etiam ante temporis vel officii punctum ab episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere officiove pro mortuis peracto discesserit, quod fit, dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus qui non peractis funeralibus officiis discesserit.

Qui item habitu prout episcopus præscripserit, non convenerit, interfueritve.

Qui contra decretorum provincialium præscriptum quidquam in illo peccarit.

Qui item alia commiserit ex iis, ob quæ episcopi jussu pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumve curatores, utpote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

XIII.

De distributionibus.

Quibus in ecclesiis tertia pars fructuum redituumve dignitatibus, personatibus, officiisque obvenientium nondum ex Tridentino decreto in distributiones divisa est; id episcopus, ubi expedire censuerit, præstet. Divisione vero facta, quicumque ex episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die non expleverit, distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini concilii jussu, fabricæ ecclesiæ, aut piorum locorum usui, episcopi arbitratu attribuatur. Sess. 2. de reformatione.

De distributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præscripta, vel constituendis, vel augendis, ubi nondum illud actum est, quamprimum episcopus præstet. Quibus etiam in ecclesiis, vel cathedralibus vel collegiatis, quamvis reliquis divinis officiis congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit, aliquibus tamen canonicis horis, aut ceteris officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ attributæve sint, aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem atque usque adeo tenues, ut verisimiliter negligantur; in iis episcopus vel de communi residentiæ, distributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem arbitrio suo congruam, capituli ac reliquorum, qui ejusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam unicuique ex illis canonicis horis officiisve attribuat, adscribatve perpetuo, vel omnino ipse auctoritate & facultate sibi ab eodem Tridentino concilio data, quemadmodum etiam a sancta sede apostolica declaratum est. Decretum itidem illud Tridentinum exequatur, ut scilicet e fructibus reditibusve cujusvis generis, qui dignitatibus, canonicatibus, personatibus, aliisve obveniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuat; quam in quotidianas distributiones conversam, singulis his divinis officiis horisve canonicis, quibus nulla vel tenuis tributa est, certam distribuendam perpetuo assignet, ut stata ea congruaque portione constituta vel adjuncta, illæ deinceps verisimiliter non negligantur.

In distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur tum canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residentes munus suum obeant, jus competit: sive illi modo præsentes residentiæ munus vere præstent, sive absentes ob legitimam etiam causam impedimentumve residere, ea cessante, deberent aut possent.

Parochus vero qui canonicatum dignitatemve, ac simul ecclesiam parochialem legitime obtinens, residentiæ parochialis munus obit, ut literis Pii quinti pontificis maximi sancitum est, illius vel dignitatis, vel canonicalis præbendæ fructus redituсve capiat: at tertiæ ejus partis ne particeps fit, quæ ejusdem Tridentinæ sanctionis auctoritate, in distributiones conversa, sibi absenti obvenire 8. Idus Iul. 1568.

non

non potest, nec debet; sed aliis præsentibus, chorique officia obeuntibus, accrescat; aut episcopi arbitratu, fabricæ ecclesiæ, piisve locis attribuatur, ad ejusdem concilii Tridentini præscriptum.

Ut divinis officiis obeundis, quoad ejus fieri potest, apti & idonei ministri adscribantur, cum aliqui deinceps in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis se in canonicorum residentium collegium cooptari, & ad jus distributiones percipiendi admitti petunt, hæc serventur;

Primo, ut ab ea re omnis ambitio absit, qui cooptandus erit, hoc jurejurando obstringatur;

Ego N. per hæc sancta Dei evangelia juro, me neque precibus, neque precio, neque alia ratione egisse, aut alias curasse, quo minus hoc experimentum integre, fideliterque fieret: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Deinde periculum experimentumve fiat, an qui se cooptari petit, ad omnia ea recte in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo aut tempore ad ejus munus partesve pertinere possunt; hocque pro ratione & diversitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis. Id vero fiet in conventu capitulari, duobus ex capitulo adhibitis, qui primo jurati se nihil fraudis in ea re sibi commissa, facturos esse, hoc præstent, ut ei, de cujus cooptatione agitur, certos locos, scriptave, quæ cantu enuntient, primum assignent; tum proprius assistendo videant, num is modulatione, aliove modo erret.

De eodem autem approbando postea agetur, resque occultis suffragiis permittetur, quibus statim deliberetur ac decernatur.

Cum de mansionarii, aut alterius ecclesiæ ministri, qui canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam præscripta canonicis cooptandis ratione a capitulo canonicorum probetur. Cui probationi quatuor, pluresve ejusdem ordinis ministri, a præfecto capituli peritiores delecti, interesse possint; quorum de eo cooptando sententiam capituli præfectus rogabit: tum illis remotis de approbatione aut rejectione capitulum decernet, suffragiis occulte latis.

De eo autem, qui in ecclesia cathedrali post episcopum, aut etiam in collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum periculumve fiat ab episcopo solum, ejusve vicario, adhibito in consilium præfecto chori & canonico uno ex capitulo illius ecclesiæ; in qua is, de quo agitur, dignitatem habet, & aliis præterea peritis viris, quos aliunde adhiberi episcopus maluerit.

Quibus vero in ecclesiis antiqui probatique instituti est, de eo etiam a capitulo examen experimentumve fieri, id hujus decreti auctoritate non abrogetur; sed capitulo præscripta supra in canonicis probandis ratio in ipso etiam probando servetur.

Si cooptatio, probatiove ulla fiet, illis supra præscriptis rationibus non servatis, irrita sit ac plane nulla.

In ipso probationis examine, in primis ecclesiæ magis minusve insignis, ratio aliqua habeatur.

Non solum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte, & ab ea exercitatione proficiscatur, sed de ea quoque, quæ est a natura: videndumque num cuiquam natura alicui impedimento sit, quo minus obire munera sua si non perfecte, at saltem aliquo modo possit.

Porro moderatio adhibeatur, ut in iis quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat atque exercitatum, quæ in ejus officio frequentiora sunt: quæ vero rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, sed congruo spatio temporis dato ad ejus generis rationem prævidendam.

Præterea, quibus universæ chori psalmodiæ onus sustinendum est, in iis mediocrem peritiam, artisque cognitionem sufficere, æstimari non convenit: cum iis vero, quibus id non incumbit, mitius agi debet; in chori magistro perfecta ars, & peritia omnino requiretur: eademque distinctio & ratio habenda est de voce, & ejusmodi naturæ adjumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse præfectus suspicatus erit, ut quis minus idoneus visus sit, is ne rejiciatur, sed octo dierum spatio certa alia dies constituatur, qua rursus periculum fiat: iterum vero id timoris, aut aliud nomen ejusmodi prætendi non possit.

In iis vero, qui injuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt, servetur decretum nostrum in concilio provinciali secundo promulgatum.

Quicumque, dum alicujus statæ horæ officium in choro peragitur, missam celebrando, tunc a choro abfuerit; illius horæ distributionis, tamquam absens particeps ne sit, ut a sancta sede apostolica declaratum est. Id vero nisi præ absentia sacerdotum, qui in ecclesia tunc missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut præfectus canonicum aliquem sacerdotem e choro exire, a stataque horæ officio abesse, missæ celebrandæ causa, jubeat, aut nisi a sede apostolica aliter concessum fuerit.

Aliqua dignitate præditus, & canonicus, aliusve quicumque, qui etiam ob causam, ut puta ob litem ejusdem beneficii sui ecclesiastici sibi illatam, contestatamve, ordinem sacrum, illi ecclesiasticæ suæ dignitati, canonicatuive, beneficiove annexum, suscipere distulerit; ne distributionum quotidianarum, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cujus causa illæ debentur, partes obire, præstareve non possit.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam provincialibus decretis, multa salutariter de divinis officiis, functionibusque ecclesiasticis, atque aliis ejusdem generis constituta sint, ut ad eorum præscriptum omnes, singulique provinciæ nostræ canonici, capitula, & dignitate præditi, reliquique omnes ecclesiarum ministri, chori officiis quocumque jure, nomine, titulo, modove astricti, sese conforment; divinaque officia, processiones, funeralia & alia quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, recte obeant; ad eaque non solum constitutis horis, ac præscripto modo conveniant; verum etiam in iis ipsis pie devoteque versentur & persistant, suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant: tum præterea ex eorumdem decretorum præscripto canonici capitula habeant, ad ea conveniant item; in illis denique ut par est, recte versentur, ac rursus ab omnibus & singulis erratis, quæ notata caveri sancitum est, prorsus abstineant: triplicem tabellam ordine explicatam, ex decretisque provincialibus breviter descriptam, & quæcumque in earum unaquaque vel universe, vel sigillatim, aliave ratione præscripta sunt, propositis suo loco pœnis accurate servari, in executionisque usum introduci sancimus.

Tum præterea eamdem, cum de scripto statis quibusdam diebus, frequenti capitulo, & reliquis, quorum

quorum interest, legi, pronuntiarique mandamus; A tum in omni sacristia, etiam parochialium ecclesiarum, certo perspicuo loco decore affixam; in omnium conspectu proponi, perpetuoque retineri sancimus.

Singulis vero iis tribus tabellis pro ecclesiæ, diœcesisque suæ rationibus, ab unoquoque provinciæ nostræ episcopo, ex præceptionibus suis, probatisve ecclesiæ statutis, alias præterea erratorum notas, punctationesve, prout opportunum ipse censuerit, addi perpetuo liceat.

Quod de punctatorum jurejurando in concilio provinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab unoquoque item punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniversariorum, vel processionum, vel aliorum denique divinorum officiorum B causa, etiam in collegiatis aliisve ecclesiis constitutus est, præstetur, non modo, cum punctatoris officium suscipiunt; verum etiam in publico diœcesanæ synodi conventu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius unusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum. Iurisjurandi formula hæc sit;

Ego N. punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei euangelia juratus sancte promitto ac spondeo, me fideliter & sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia; Vel si juret super sacras reliquias, & hæc sanctorum pignora.

Punctatoribus singulis, ubi primum delecti illi sunt, præscripta illa triplex tabella, duobus de capitulo præsentibus, ante legatur, quam jusjurandum præstent. C

Si quis autem punctator non juratus id munus inierit aut gesserit, mulctetur pro modo culpæ, episcopi arbitratu.

Vniuscujusque punctatoris officium ac munus deinceps trimestre sit: quod tempus ab episcopo, & ab capitulo suo cuique punctatori prorogari liceat.

Punctatorum, quos episcopus, capitulumque, ex præscripto primi provincialis concilii, constituerit, cura & officium sit, tum capituli universi, tum uniuscujusque dignitate præditi, canonicive D absentiam & errata notare.

Vnusquisque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in iis omnibus & singulis, quæ conciliorum provincialium, & primi præsertim decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris curæque partes præstet.

Accurate in primis recteque notet, non eos solum singulos; qui statis canonicis horis a choro abfuerint, verum etiam unumquemque, contra decretorum provincialium & tabellarum præscriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, divinisque aliis officiis errantem, peccantemve.

Absentiæ nota, punctatiove, qua punctatores utentur, una eademque sit, & aliqua ratione ab iis notis distincta, quæ erratis notandis usui erunt. E

Errata singula in prima tabella descripta, una eademque punctationis ratione notentur, nisi erratum aliquod ejusmodi sit, ob quod, præter distributionum mulctam, alia etiam pœna arbitratu episcopi proposita est. Tunc enim hujusmodi erratum sigillatim accurateque per punctatores notetur, ac de eo hebdomadæ, aut mensis ad summum spatio episcopus certior fiat, qui errati pœnam exequatur.

Quicumque errata in secunda tabella adscripta commiserit, ejus errata, prout sunt, enucleate, explicateque notentur, ut pro culpæ ratione, a chori præfecto, ex facultate sibi data, aut ab episcopo mulctetur, puniaturve. Idem notandis tertiæ tabellæ erratis ad capitulum pertinentibus per eosdem servetur.

Si quod erratum triplici tabella notatum ab ullo quovis, aut etiam ab universo capitulo, committi punctator ullus animadvertit, idemque sciens libro suo notare prætermiserit; pro prætermissæ, omissæve cujuslibet notæ, aut punctationis ratione, de suo tantumdem det, quod ad ecclesiæ usum convertatur.

Quæ distributiones ab episcopo, sacristiæ, aut alii loco pio adjudicentur, tum aliam etiam graviorem pœnam, pro culpæ ratione ejusdem episcopi arbitratu pendat.

Vnusquisque præterea punctator singulis diebus, cum divina officia peracta sunt, quos pro absentiæ, aut erratorum ratione in choro notarit, eos præfecto chori, præsentibus aliis de capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in sacristia, aliove loco, ubi superpellicea, canonicalesve cappas & induunt & exuunt, cum primum eo clerus collegiatim a choro redierit, nominet, errataque singula exponat.

Si quis vero erit, qui aliquam absentiæ suæ, alteriusve facti causam afferat, quamobrem se contra præscriptas regulas quidquam non egisse, admisisseve, nec propterea absentiæ, ulliusve errati pœnam commisisse putet: id tunc chori præfecto coram punctatoribus plane significet. Nec vero si punctator contradicat, is cum illo non modo non contendat, neque verbum ullum commutet, sed ne respondeat quidem; imo vero statim inde secedat. Præfectus autem ceteris, præter punctatorem, semotis, de re tota deliberet; atque si ita plane rem se habere manifeste compererit, ut nullam vel absentiæ, vel errati culpam ille commiserit, illius punctationem in choro mutatam, deleri jubeat. Si vero ita sane non constiterit, in librum punctationum omnino referri mandet.

Quod si quæ vel difficultas, vel ambiguitas erit, vicarius episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma judicii libere arbitratu suo statuat, ut primo concilio sancitum est.

Sin autem hæc, notatos, errataque in sacristia, aut alibi canonicis, capitulove nominandi seu exponendi ratio aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ offensionisve afferat, aut punctatores ipsos ab officii sui libertate deterreat; episcopo integrum sit, illam omittere, rescindere, atque abrogare, ut magis expedire censuerit.

Punctator præterea, qui vel idem, vel alius sit, ab episcopo constituatur: cujus officium erit, singulos mansionarios, capellanos, sacristas, custodesve, aliosque ecclesiæ ministros, chori officiis adstrictos, qui statis horis ab illis fuerint, quive contra tabellarum præscripta, aliave, ut supra, errata commiserint, diligenter observare; eosdemque in choro quamprimum notare.

Idem statis diebus notet, pro absentiæ, & erratorum, quæ in tabellis explicata sunt, ratione, clericos ecclesiasticosque homines, Tridentini ac provincialis decreti auctoritate, cathedrali vel collegiatæ ecclesiæ adscriptos, ut ii, quamvis residentiæ distributionum, quibus mulctari possunt, participes non sint: tamen a chori præfecto salutari aliqua pœnitentia afficiantur ac corrigantur; tum etiam pro culpæ, negligentiæ, errative gravitate

gravitate, episcopi judicio plectantur.

Hic item punctator juret, officium tribus mensibus gerat; absentes & errantes observet, notet, notatosque in sacristia nominet; & statam in libro punctationem servet; & in suo munere cetera omnia, quæ aliis punctatoribus præscripta sunt, præstet.

Singulis hebdomadis, ut est primo concilio provinciali decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo, ex eodem provinciali primo concilio delectus est: ex qua collatione, tum quidquid pro suæ quemque personalis in choro residentiæ munere præstitisse, tum rursus, pro absentiæ, erratorumve ratione, quoties officio suo B defuisse, diligenti punctationum supputatione facta constiterit; id firmum ratumve usque adeo sit, ut eo collato in singulas hebdomadas calculo, tribus primis uniuscujusque mensis diebus, canonicalis ministerii aut operæ, quam quis in choro præsens, mense proximo superiori recte & rite obierit, certa firmaque supputatio, a præfecto chori, & a punctatoribus constituatur: qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

Eam vero cautionem punctatores adhibeant, ut, cum in libris conferendis aliquid compertum esset, quod ullo quovis modo discreparet, antequam illa punctationum, distributionumve supputata ratio constituatur, quæ stata, firma & subscriptione munita sit, episcopum, aut ejus vicarium consulant: qui ex concilii provincialis primi decreto, sine ulla forma judicii omnem controversiam dirimat.

Ad certæ illius collatæ & constitutæ supputationis rationem, mense Octobri, aliove, singulis annis, omne, quod ex communi capituli censu habere quis debet, recte pro uniuscujusque ecclesiæ more supputetur. Cui supputationi, calculove, præfectus capituli, & alter chori, item punctatores, canepanus capituli, &, si ita capitulo videbitur, duo item alii a capitulo delecti, præsentes adsint.

In eo omni calculo cautio omnino sit, ut unicuique vere detrahatur, quod detrahi par est, pro D ratione dierum & horarum canonicarum, quibus a choro divinisque officiis abfuerit: nisi illum iis causis abfuisse contigerit, ob quas Tridentina sanctione, constitutionibusque provincialibus quis, licet absens, in præsentibus tamen censetur.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, si quæ ille commiserit.

Huic supplicationi ita initæ, ac detractæ, præfectus capituli, & item chori, & illi duo a capitulo delecti, ac punctatores item subscribant.

Tabulæ vero, syngraphæ, aut scripta hujus sic initæ, & subscriptione obsignatæ supputationis, E thesaurario, canepariove capituli tradantur, ut, quod unicuique debetur, statis temporibus, pro illius constituti calculi ratione persolvat. Aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione habere, capereve debet, tantumdem cedat e communi residentiæ censu.

Ne capitulum, aut thesaurarius, canepariusve capituli, aliusve quicumque qui distributiones partitur, cuiquam de capitulo, aliive chori ministro, etiam, qui præsens divina officia obierit, ne eo quidem nomine, quod distributiones jam suas residentiæ munere eum fecisse constet, ante stata solutionis tempora persolvat, vel eo nomine cessionem alicujus exactionis ante faciat.

Cum vero solutionis stata dies venerit, ne cui- A quam item solvat, cedatve, nisi tabellam illam, syngraphamve acceperit, cui a præfecto capituli, & a præfecto item chori, & a punctatore etiam episcopali, & ab altero item capitulari, & ab aliis præterea duobus subscriptum sit, si quos supputationi capitulum constituerit, ac præterea, nisi mandatum solutionis, cessionisve a præfecto capituli acceperit, ab aliove, ad quem de more spectat.

Si vero plus solverit, vel cesserit, quam supputationis ratio tulerit, aut ante solverit, cesseritve, quam certæ illius supputationis syngrapham subscriptione, ut supra, obsignatam acceperit: unius mensis distributionibus, & aliis arbitratu episcopi mulctis, sacristiæ aut sodalitati corporis domini in ea ecclesia constitutæ, aliive pio loco attribuendis, plectatur. Quibus pœnis, mulctisve præfectus etiam capituli, & chori item, & punctatores, atque ad supputationem ita delecti illi duo capitulares, qui ejusmodi solutioni, cessionive ullo modo assenserint, afficiantur.

Quam mulctam, pœnamque iidem subeant, si alio quovis modo in eo assenserint, ut cuiquam solvatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus vel præsens ille in choro non adfuerit, vel erratum hujusmodi in divinis officiis contraxerit, ut provincialibus decretis, aut præscripto tabellæ, aut alio quocumque jure censeri in absentibus C debeat.

Qui vero vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphæ tempus, vel plusquam sibi debeatur, ullo quovis modo pactove acceperit, is ab episcopo & restituere cogatur & triplo mulctetur, quod locis piis, ejusdem episcopi arbitratu, attribuatur.

Si vero ulla cujusvis generis causa, causæve specie, aut prætextu cuiquam distributiones, aut ab universo capitulo, aut ab eorum singulis, contra provincialia decreta & præscripta dari, donari, remitti, aut quavis collusione concedi contigerit, ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat, sed restituere cogatur. Capitulo autem, quod tacite vel expresse ei rei consenserit, pœna, sit, ut distributiones aliquot episcopi arbitrio, aut sacristiæ, aut confratriæ, sanctissimi corporis domini in ecclesia constitutæ, aut aliis piis locis attribuendas, solvat.

Hæc omnis ratio in supputatione & solutione distributionum capitularium, supra præscripta, pœnæque ibidem propositæ locum etiam habeant in quovis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, aliosve chori ministros & inferiores canonicis quocumque nomine nuncupatos, pertineat.

Itidem, ut supra, de eorum ipsorum punctatoribus, thesaurariis, canepariisve, si quos a capitulari censu, thesaurario, canepariove & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alii itidem duo ex ipsis inferioribus chori ministris, distributionum censum a capitulari, canonicalive separatum habentibus, adhibeantur: iique ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur.

Ex punctationum libris, annis singulis expletis, jubeat episcopus ab eo, cui ipse id curæ dederit, diligenter rationem inspici dierum, quibus unusquisque, vel dignitate præditus, vel canonicus, vel sacrista, vel custos, aliusve ecclesiæ minister, chori officiis adstrictus, ad illa non convenerit. Qua perspecta & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus a choro abfuisse compererit,

quamvis

ANNO CHRISTI 1576.

quam vis in urbe oppidove, in quo ecclesia est, manserit; illum tamquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendæ & aliis item pœnis, pro contumaciæ gravitate, ex concilii Tridentini sanctione contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint, edita mulctet.

Sess. 23. c. 1. de ref.

XIV.

Quæ pertinent ad capitula cathedralium & collegiatarum ecclesiarum.

Quorum capitulorum episcopi conciliis provincialibus Mediolanensibus interesse & constitutiones decretaque illis conciliis edita, servare solent aut debent; ea capitula, sive cathedralium sive collegiatarum ecclesiarum in provincia nostra sint, etiam si quæ ab episcopi, metropolitanique jure se quocumque modo exempta, sedique apostolicæ immediate subjecta esse prætendunt; cum illa, sicut eorumdem episcopi, ut a sancta sede apostolica decretum est, conciliorum provincialium constitutionibus & sanctionibus & decretis astricta sint, illas plane universas ac singulas amplectantur, suscipiant, servent, atque obediendo exequantur, tum universe eadem capitula, tum sigillatim singuli quicumque de capitulo sunt. Idque ut præstetur, efficiat episcopus omni ratione, omnique juris remedio.

Quod si quæ capitula, aut si qui de capitulo contra fecerint; ab eorum episcopis pro modo culpæ contumaciæque plectantur. Si quis vero episcopus id efficere neglexerit, ut ab suis capitulis, atque ab iis, qui de capitulo sunt, singulis, provincialium conciliorum constitutiones, decretave in executionis usum vere ac integre inducantur; norit se in proximo concilio provinciali negligentiæ hujus rationem redditurum esse.

Cum de rebus patrimonii capitularis, de locationibus, de contractibus, de officiis conferendis, ac de aliis item, præfecti judicio gravioribus in capitulo deliberandum est, earum rerum deliberatio ac tractatio tum suffragiis occultis permittatur, tum illæ res, quo maturius consultentur, in uno capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si vero res ejusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante capitulum indicatur, singulisque canonicis res & causa significetur; de qua in eo capitulo consultatio ac deliberatio futura est. Quod si præterea res sit ejusmodi, quæ instet atque urgeat, neque longius ullo modo protrahi debeat, ita ut ne triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc capituli præfecto liberum & integrum sit brevioris temporis spatio capitulum convocare, modo, ut supra, unicuique de capitulo, qui non absit, nuntiari rem jubeat, de qua deliberandum & consultandum sit.

Ubi ex instituto ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ est, qui cancellarii capitularis officium munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris vere satisfaciat, tum in eo etiam, ut ejusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actionesve in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in archivo capitulari diligenter asservetur. Ubi vero non est, a capitulo deligatur unus de capitulo, qui certa, si opus est, ex capituli universi censu constituta mercede, id cancellarii munus per biennium gerat; quo tempore confecto, alter in ejus locum eligatur, & itidem deinceps.

Notarii autem officio atque opera capitulum in iis potius actionibus utatur, quæ ad causas, lites, instrumentave publica conficienda, aut ad alia ejusdem generis pertinent.

Qui notarius ejusmodi instrumentorum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis canonico cancellario, in archivum ante annum confectum referat.

Quo jurejurando canonici etiam ex statutis & constitutionibus ecclesiæ probatis inter se obstricti, aliave ratione spondent, se nihil quidquam, quod in capitulari canonicalive conventu agitur, patefacturos, aut divulgaturos esse; decernimus atque declaramus, eo non obstrictum aut impeditum quemquam esse, quo minus ad episcopum deferat, si quæ, vel capituli, vel canonicorum, aliorumve, qui de capitulo sunt, errata sint; quæve emendationem, correctionemve desiderent, atque adeo quæcumque eo de genere sibi patefieri, denuntiarive ille jusserit; tum etiam si quæ alia ab eodem sciri, cognoscive expedierit, tum ea maxime quæ superioribus conciliis ad episcopum deferenda esse decretum est.

Ne liceat canonicis, aliisve de capitulo bona, reditus, & proventus, aut exactiones, emolumentave, etiam incerta, ad capitulum quovis modo spectantia, per se, vel per interpositam personam, ne ad modicum quidem tempus conducere, alioqui contractus omnes irriti sint ac nulli: & tam locatores quam conductores canonici, episcopi arbitratu puniantur.

Idem sancimus de eorum propinquis & consanguineis secundo, vel arctiori gradu junctis, nisi quod ad hos attinet, cognita ecclesiæ utilitate episcopus id scripto concesserit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab iis de capitulo suum ad usum conduci liceat, facultate ab episcopo data, cum gravis causa urgebit, ac ædes etiam capitulares habitandi causa.

Cum præbendæ canonicales distinctæ non sint, nisi obtinentium nomine, iique, ubi optionum usus est, modo has, modo illas optent, sæpe fit ut earum bona, prædiaque confundantur, ac jura propterea aliquando intereant. Quamobrem episcopus curet, ut quod in nonnullis etiam hujus provinciæ cathedralibus ecclesiis consuetudinis est, non possidentis, sed sancti alicujus nomine, quod eorum unicuique de consilio capituli ecclesiæ, de cujus præbendis agitur, semel imposuerit, singulæ distincte appellentur. Hac autem in re hoc caveatur, ut, ne, qui eas obtinuerint, titulo sancti, quo illæ nominantur, ipsi appellentur: quippe cum ea titulorum ratio, ex instituto, usuque amplissimis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus presbyteris solum conveniat.

XV.

De parochiis & parochialibus juribus ac officiis.

Illud episcopus solicitudinis studio exequatur, ut quibus ecclesiis parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione satis suppeditatum est adjumenti; iis aut beneficiorum ecclesiasticorum adjunctione, unioneve, aut primitiarum, decimarumve attributione, aut parochialis viciniæ incolarum symbolis, collectisve, aut alia, quæ sibi videbitur commodiori ratione omnino succurratur, ad concilii Tridentini præscriptum. Sess. 21. c. 4. de ref.

Quod concilio provinciali tertio de ædibus parochiale domicilium nullum habenti; conducendis, decretum est; idem etiam de socii adjutorisve, ad munus parochiale ob quamvis causam ei adjuncti dative habitatione decernimus & constituimus: episcopus vero cum iis, quibuscum oportet, omni jure

jure agat, ut ædes ecclesiæ parochiali quam maxime potest vicinas & parocho & coadjutori etiam quamprimum illi tradant; aut, si ita opus esse censuerit, ædificent: intereaque domicilii conducti pensionem, sumptumve uni & alteri item suppeditent.

Parochum autem, qui quacumque de causa parochialis curationis socium, vel adjutorem habet, tum ipsum, tum illum item in habitatione parochiali manere ac residere cogat & fructuum mulcta & aliis præterea pœnis arbitratu suo irrogandis.

Si vero præ domicilii parochialis angustia unus & alter item illius habitatione uti, episcopi judicio, nullo modo potest; tum eorum alterum, quem ipse episcopus, proposita sibi majori illarum animarum utilitate, delegerit, in domo parochiali, alterum in domicilio proxime conducto aut tradito habitare, residereve episcopus jubeat, cujus sit efficere, ut id omne & de domo eorum alteri tradenda, ædificandave, & de ea interim conducenda, plane a quibus debet, præstetur.

Qua in ecclesia duo pluresve parochi in animarum cura gerenda constituti sunt, cum ex parochialibus vel portionibus, vel functionibus, quas præstare debent, sæpe inter eos rixæ, contentiones ac dissidia & spiritualia populis damna existant, indeque populis offensionum exempla, scandalaque afferantur; episcopus, ut huic rei a parochiali cura alienæ & parochorum disciplina indignæ occurrat, certos parochialis viciniæ limites pro illorum numero, ædibus aut viis perpetuo distinguat; quos ita distinctos in curam eorum unicuique pro limitum distinctione tradat, ita ut intra suos quisque fines parochialem curam gerat.

Si quæ vero parochialia officia in illa ecclesia obiri oportet, quorum officiorum functiones recte dividi non posse aut non expedire censuerit, illa ab iis singulis æque communiterve præstari decernat. Distributa autem parochialis curæ officia, si eorum unus aut impeditus est, aut adjutore adjumentove ob fidelium, qui suæ curæ sunt, multitudinem aliamve ob causam opus habeat, ab altero, aliisve, sine ulla mora, exceptione, excusationeve, prout episcopus vel statuerit, vel jusserit, obeantur item ac præstentur.

Ubi vero ea perpetuæ parochialis curæ partitione minus salutariter prospectum, consultumque fore idem censuerit; eorum unum, morum gravitate curæque gerendæ peritia atque usu præstantem, alteri aliisve præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, unde discordiarum semen in illis existit, in unum, ut nonnullis locis moris est, collata, certo stato tempore inter eos dividi jubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiorem duxerit, obviam eat istorum & discordiæ & negligentiæ, qua fit, ut alter in alterum sæpe parochialis muneris curam rejiciat. Nec vero ullo unquam modo patiatur, permittatve illos certa quadam hebdomadarum partitione, aliave ratione inter se inita, munus missæ sacrificii in parochiali ecclesia faciendi, aut reliquas parochialis officii functiones, quæ ab utroque etiam diebus eisdem utiliter præstari possunt, ita inter se dividere, ut ab uno tantum eorum, alternatim scilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis vicissitudine præstentur. Non enim ferendum est, ut cui ecclesiæ parochiali complurium sacerdotum, ministrorumve stipendia, alimentave olim attributa sunt, quo diligentius & cautius illorum copia tum divinorum officiorum cultui, tum aliis ministeriis ad spiritualem populi curam necessariis, opportunisve consultum esset; illi aut avaritiæ studio aut dissidio, negligentiave ducti, vel onus sibi impositum minoris quam par est æstimantes, perinde ei ecclesiæ deserviant, ac si non plures, vel unus tantum parochus, animarumve curator constitutus in illa esset.

Oblationum institutum jampridem ab apostolicis usque temporibus, apostolico etiam canone sancitum, sanctissimorumque pontificum Melchiadis, Fabiani & Gregorii constitutionibus, & conciliorum præterea decretis communitum, quo gravius his temporibus a fidei doctrinæque catholicæ hostibus exagitatur, & languescente pietatis studio quo magis a fidelibus negligitur, hoc diligentius servari, atque ad executionis usum, ubi intermissum est, revocari convenit, cum præsertim & ad divinum cultum illud pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaque peccata utile.

Quare episcopi in sua quique diœcesi & suis & concionatorum sermonibus & omni alio persuadendi cohortandique officio, omnique juris ratione illud, ubi est, retineri; ac ubi negligitur, restitui studiose ad sacrorum canonum præscriptum ita curent, ut in solennitatibus scilicet domini, diebusque dominicis ac festis item, quos coli, aut præcepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, prout sua quisque pietate devotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in ecclesia vel cathedrali, cum ad missæ sacrificium, quod solenniter celebratur, vel in parochiali, cum a parocho convenerit.

Quo in officio servetur, ut quod ecclesiasticæ consuetudinis est, primo mares, deinde feminæ offerant.

Sacerdoti missam celebranti, oblationis accipiendæ causa ab altari paulum se removere licet; at inde longe discedere, ac per ecclesiam vagari, eamque quasi circuire nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo sit quod offerunt, ad præstandum accedant fideles intima animi pietate, spirituali hilaritate, sancta caritate, omnique Christianæ devotionis testificatione.

Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, commemoratio in missæ sacrificio fiat.

Ab iis vero oblationes ne accipiantur, ut antiquo etiam canone vetitum est, qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent, qui usurarii, meretrices, sacrilegi, raptores, quive alio nomine publice notorieque criminosi sunt.

Quidquid porro oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad episcopos ipsos jure spectant, quæve ad sacerdotes, vel ad ecclesias, vel ad ecclesiarum fabricas, vel ad scholas, vel ad ejusmodi pia collegia, episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessuve proprie ac expresse jam pertinent, aut in posterum quovis modo aut jure spectabunt, id omne, si in ecclesia cathedrali oblatio fit, in illius ecclesiæ alteriusve pii loci aut operis usum, ut episcopus jusserit, convertatur; si vero in parochiali aliave ecclesia offertur, quidquid datum oblatumve erit, parochi sit, in cujus parochiali, aut in alia ecclesia, intra parochiæ fines oblatio fiet.

Capellanis vero, aliisve sacerdotibus, & aliis item, præter cathedralem, ecclesiis, earumque fabricis, ac scholis, piisque ejusmodi collegiis, atque aliis quibusvis jus parochiale non habentibus, oblationes deinceps inter missæ sacrum accipere, aut exigere omnino interdictum sit: nisi quibus hæc facultas ab episcopo, aut alias legitime data erit.

Si cum parocho de oblationibus dividendis quis-

ANNO CHRISTI 1576.

quam pactiones fecerit, ut sibi, aliive sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præscriptum est; hæc pactio irrita sit ac plane nulla. neque præterea aliter quam supra præscriptum est, oblationes alibi exigere accipereve liceat; tum præterea parochus ipse & alius ecclesiæ rector & sacerdos item, aliusve, qui pactum inierit, quive pactioni consenserit, graviter puniantur.

Quæcumque deinceps oblationes, sive pecunia, sive cereis, sive alio eleemosynæ genere in missæ sacrificio a populo fient, eæ & fiant, & a sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offertorium appellatur.

Quod si missa non conventualis est, semper tamen, tum etiam fiat, accipiaturque proxime antequam hostiæ & calicis oblatio fiat.

Si quid vero aliquando non intra missarum solennia, sed alio tempore offerri contigerit; curet episcopus restitui sanctum usum & oblationi illi, & offerentibus benedicendi statuta prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta.

Qui vero oblaturi sunt, missæ sacrificio, in quo oblatio fiet, ab initio pie devoteque intersint: nec vero inde abeant, nisi ubi peracto sacrificio benedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine missæ de more fit.

Videat episcopus, ut eleemosynarum & alius cujusvis generis piis oblationibus, quæcumque a populis fiunt, certam rationem præscribat: quæ & mane potius quam a prandio fiant, & illæ non popularibus spectaculis, non comessationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut profanis actionibus, quæve ullam offensionis speciem præbeant, sed precibus, litaniis, hymnis, atque iis pietatis officiis præstentur, quæ decent ejusmodi religiosas actiones, officiave, & quæ respondent veteri sanctitati, ac disciplinæ hujus instituti.

Ne imagines cereæ, voti causa, ecclesiis, piisque locis oblatæ, venditari ullo modo possint, ac ne confractæ quidem etiam vetustate temporis, nisi concessu episcopi in usum ecclesiæ convertendæ.

Nec vero ullas ejusmodi, vel alterius generis oblationes vel eleemosynas, antequam illæ perceptæ sint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactionesve etiam secretas ejus generis iniri cuiquam, etiam parocho, ullo pacto modove liceat, pœna gravi proposita, episcopi arbitrio irroganda.

Parochialis curæ munera atque officia, non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve curatores obeant ac præstent: nisi sint qui aliquando justa causa ab episcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur.

Si quis non paruerit, tum fructibus beneficii mulctetur pro rata temporis & officii sui prætermissi, tum aliis etiam pœnis plectatur arbitratu episcopi.

Sacerdotes, capellani, aliive quocumque nomine nuncupati, etiam canonici ecclesiæ cathedralis collegiatæve, qui vel institutione vel consuetudine, vel alio jure, parochum, aliumve animarum curatorem in eo curationis munere adjuvare debent; ab episcopo in illius ecclesiæ, ubi ejusmodi cura geritur, statione manere, residereque ac sua munera per se obire cogantur.

Quod si per aliquam causam parochis, aut iis capellanis aliquando in debito ecclesiæ munere præstando, aliorum opera uti liceat; hoc eodem residentiæ personalis jure æque illi astringantur, qui in eorum locum substituti, ei parochiali, aliive ejusmodi ecclesiæ vicariam operam, ministeriumve præstare debent. Nec vero eorum quemquam facilius, quam ipsos parochos, rectoresve ab ecclesiæ cura stationeque parochiali abesse, neque rursus ulli suo muneri deesse episcopus patiatur, cum hi quoque eadem residentiæ & muneris sui præstandi lege astricti teneantur.

Usu compertum est, non sine magno detrimento salutaris animarum gubernationis, parochos, dum alia munera quæstus cupiditate, aliave causa ducti suscipiunt, exercentve, multiplicem illam & assiduam, quam animabus sibi commissis debent, solicitudinem, parochialesque curas, & officia sæpe intermittere, interdumque etiam plane deserere, aut certe ita aliquando distrahi & avocari, impedirive, ut illa neque suo tempore, neque qua debent ratione & cura præstent; ac festis præsertim aliisque diebus, quas maxime horas & in confessionibus audiendis, & in sacræ eucharistiæ sacramento ministrando, & in eorum sacramentorum frequenti usu non instituendo, non conservando solum, sed etiam augendo, & in pascendis verbo Dei fidelibus, & in frequenti sacrificii missæ oblatione, & in vesperarum officio canendo, & in Christianorum rudimentorum doctrina tradenda, & in componendis controversiis, conciliandisque suorum populorum inter se animis, & in aliis denique parochialis curæ officiis, iis opportuno tempore præstandis ponere deberent; eas horas ob quæstus studium, aliamve causam traducere, vel ad divina officia, canonicasve horarias preces in alia ecclesia, in qua præsertim jam canonici sunt, obeundas, vel ad musici partes, officiumque gerendum, vel ad literarum ludum exercendum, ac ad disciplinas etiam profanas pueris, adolescentibusve tradendas. Quamobrem hæc decernimus;

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, & parochus etiam est, aut alia quacumque ratione animarum curationi astrictus est, si in ædibus parochialibus non habitarit, ibi cibum, somnumque capiendo, ut de parochis, superioribus conciliis provincialibus, & in hoc etiam decretum est, aut si officiis supra descriptis, aliisve, quæ tamquam animarum curator, parochusque in ecclesia sua parochiali præstare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non statis, & ab episcopo præscriptis horis, aut non illa, qua ceteri parochi debent, ratione omnino præstiterit: episcopi arbitratu, & pœnis parocho jam constitutis, & gravioribus mulctetur, puniaturve, ex præscripto etiam sanctionis, a Pio V. pontifice maximo eo de genere, VIII. Idus Iulii MDXVIII. editæ.

Ne item parochus, vel alius quivis sacerdos, qui animarum curam quovis nomine gerit, cantoris, aut musici munus, partesve in ecclesia cathedrali, nec vero in alia suscipiat, exerceatve, nisi aliud ob causam episcopus judicaverit.

Neque præterea literarium ludum domi suæ, aliove loco aperiat exerceatve, nisi ob parochi inopiam aliquando aliud episcopus scripto concesserit: qui tamen hoc munus extra parochiæ suæ fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, sibi in disciplinam traditos, certa pacta mercede, domi suæ ullo modo suscipiat atque alat,

At clericos, qui sibi adjumento sint, literis, disciplinaque ecclesiastica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curæ suæ pueros, qui ad idem aspirent, quive aliam nullam facultatem prima ipsa literarum rudimenta percipiendi habent, si ejus rei potestatem scripto exaratam ab episcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione conjunctum est, divinarum

ANNO CHRISTI 1576.

narum precum horaria officia, sicut in ceteris, ita in parochialibus ecclesiis solenniter, anniversariis potissimum solennitatibus concelebrandis, per parochos præstari, cum & id antiqui instituti fuerit, & populum festis illis præsertim celebritatibus eo convenire sancitum sit: & ut idem in usum revocetur, per episcopos diligenter fideles moneri sacra Tridentina sanctione semel, atque iterum cautum sit. Quare die natali domini, festo item circumcisionis, qui est octava, in epiphania, pascha resurrectionis, pentecoste, & ascensione, in annuntiatione, & assumptione beatæ Mariæ virginis, die natali sancti Ioannis Baptistæ, beatorum apostolorum Petri & Pauli, in solennitate omnium sanctorum, ac festo die sancti, sanctæve, cujus nomine ecclesia parochialis nuncupatur, a parocho, & missæ sacrificium, & matutinum, reliquaque precum divina officia ut in ecclesiis collegiatis fit, solenni ritu fiant, cananturve, in iis scilicet ecclesiis parochialibus, ubi id decenter præstari posse episcopus censuerit.

Iis vero ipsis diebus, mox supra præscriptis, singuli sacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem ecclesiam, intra cujus fines habitant, si eo tempore divinis officiis in alia ecclesia interesse non debent, ad matutinum, & ad reliqua horaria divinarum precum officia missarumque solennia celebranda conveniant.

Parochi in urbe & in opidis saltem insignioribus constituti, ut a reliquis sacerdotibus animarum curam non gerentibus, internoscantur, caputium, quod est proprium eorum insigne, in humeris ferant, cum domo exeunt, supra exteriorem vestem, cum processiones aliasque ejusmodi publicas actiones obeunt, supra superpelliceum; liceat tamen episcopo ab hoc decreto eximere, qui in ecclesiis cathedralibus dignitatem, canonicatumve item legitime obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt, non autem si qui deinceps ulla quavis causa modove obtinuerint.

Pro locorum & temporum ratione id ab episcopo suis diœcesanis parochis permitti concedive liceat, ut Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum brevitatem, itineris difficultati conjunctam, sacerdotales illos conventus ipsi non habeant, quos primo provinciali concilio in singulos menses haberi decrevimus, ita tamen ut aliis deinceps mensibus, quibus commodius haberi poterunt, resarciatur & præstetur quidquid intermissum est, frequentioribus convētibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conventibus, vel in urbe, vel in diœcesi habendis, certas regulas, quæ partim in superioribus conciliis provincialibus eo de genere decretæ sunt, partim ordine, ac recte adjungendæ videbuntur, ad communem provinciæ usum per nos præscribendas atque edendas, tum parochi, tum alii, ad quos executio spectat, servent, atque exequantur diligenter.

CONSTITUTIONUM PARS TERTIA.

I.

De episcopis.

Ut, quo sponte nos contendere studemus, eo etiam sanctis legibus & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adjutrice in primis Dei gratia studiosius properemus, non solum in illis vitæ episcopalis legibus, quas nobis in concilio provinciali primo constituimus, insistere, sed longius in dies nos progredi oportet; cum ii scilicet, nos simus, quibus proposita Christi domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminus. In hoc igitur concilio provinciali quarto hæc etiam illis addenda censuimus.

Primo episcopi sibi, & gregi attendentes, in omnibus, ut est apostoli præceptum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constanti virtutum episcopalium officio.

Sicut autem præstantibus virtutibus Christiani populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituendi sunt; ita optimam illam, quæ in episcopali animo castissimo, ad divinasque suscipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem euangelicis literis explicatam, non verbis solum declarent, sed sanctissimis factis, e caritatis fonte manantibus, comprobent; exemplisque virtutum suarum in omnem sanctæ, vereque Christianæ vitę usum illos conformare diligenter curent.

In oratione sanctisque meditationibus cum eos frequentes esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumant, quam in contemplationum divinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponant. Qua oratione non sibi ipsis tantum divini luminis illustrationem deposcant, sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorū nubibus, pluviam & rorem suæ divinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem & agrum ecclesiæ suæ.

Domi item suæ orationis vespertinæ institutum introductum retinere studeant; ad quam ipsi, si modo aliquando impediti non sint, conveniant, tum plane familia omnis.

Missę sacrificium frequentius celebrare studeant. Dominicis vero festisque diebus, ne id præstare omittant, ex concilii provincialis primi decreto. Hoc vero ipsum facere curent crebrius in ecclesia, quam in privatis oratoriis.

Tum præterea missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria, aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, eave reconciliabunt, & alia ejusdem generis episcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent; & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ceterasque denique graviores consultationes, & deliberationes inibunt.

Cum autem ob causam sacrificium non faciunt, religiose intersint.

Nec vero, cum adfuturi sunt, sacerdotem capellanum, sacri faciendi causa indutum, ad altare in mora esse velint, aut expectare patiantur, dum ipsi aliis rebus incumbunt.

Prius autem sacrum facere, aut impediti ei interesse studeant, quam alias occupationes, actionesve externas suscipiant gerantve.

Divinas laudes, precesque horarias pie, decore, studiose, devoteque quantum eis Deus dederit, ac supplici mente recitent; ne vero quidquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio valde caveant.

Dominicis vero festisque diebus ne ecclesiæ desint, nisi infirmitate impediti, ad concilii Aurelianensis præscriptum, atque aliis item diebus, quo frequentius per alias quotidianas pastoralis solicitudinis occupationes licebit. Aurel. I. anno 511. celebr. c. 31.

Quod si in ecclesia non possunt, impediti; domi tamen

ANNO CHRISTI 1576.

tamen divinum officium non continenter, sed aptis A convenientibusque horis recitare studeant. Si vero ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia; videant, ut præveniendo potius, quam tardando divinis laudibus satisfaciant.

Confessarium sæcularem aut regularem deligant, adhibeantve, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitæ sanctitate insignis: cujus etiam studio & consilio, & precationis spiritu, in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium, studiis quotidie statis horis operam dare; quotidieque aliquid ex sacris bibliis potissimum B episcopali fidei religionique commissis studiose legere. Gentilium autem libris, ut Carthaginensis concilii canone vetitum est, ne operam dent.

Carthag. IV. c. 16.

Officii præterea sui esse putent, eos excipere atque audire, qui ipsos, vel tamquam judices, vel tamquam parentes, vel consultores, adjutoresve adeunt.

Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi, spiritusque pia studia spectant, omnibus adeuntibus se faciles benignosque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant: ac ne infirmos homines audire negligant, sed hos vel in primis, cum adsunt, ad se accersant.

Expediant statim quæ recte possunt. Omnibus vel C re, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent ad spiritualem curationem & gubernationem, divinumque cultum spectantia; hæc per se in primis præstare studeant: cetera, quæ interiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exequantur.

Auditorii negotiis postquam satis temporis dederint, tunc a prandio diem etiam distribuant, ut reliquis conficiendis opera ponatur.

Quidquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur; id omne vel in spiritualium librorum lectione studiove, vel in consuetudine & colloquio piorum & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere stu- D deant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abstinere.

Laicalia convivia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pastoralibus libris, ex vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie gesserunt.

Die autem consecrationis suæ, ut alias utiliter in concilio Oxoniensi sancitum est, formulam illam promissionis suæ, in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis singulis in mensa legi curent; tum certis etiam aliis solennibus diebus, ut diligentius præstent, quo crebrius illa lectione quasi moniti, videant episcopalis muneris partes.

Tridentini item concilii decretum in sessione E XXV. editum capite 1. & concilii provincialis primi sanctionem de vita episcoporum, & hanc præterea sæpe sibi recitari curent, tum maxime aliquando, quibus diebus una cum familia omni cibum capiunt.

Vestitu utantur ad concilii provincialis primi præscriptum, talari scilicet tunica, collo adstricta, rocheto, & humerali indumento, quam mozetam dicunt, ita ut ne domi quidem in ullius conspectu se exponant, nisi eo episcopali vestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diœcesim iter faciunt: interiorem vero tunicam breviorem, ac mantellum viatorium adhibeant licet.

Annulo autem episcopali semper utantur, & ubique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuo se ecclesiæ suæ sponsos meminerint.

Sexta quaque feria, tum præterea in vigiliis, in adventu, in quadragesima, vestitum induant nigro colore, iis diebus exceptis, quibus ex ritu ecclesiæ nullum mœstitiæ signum vestibus ostendere debent; aliis autem, violacei coloris vestimenta adhibeant.

Cappam episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad divina officia, vel ad conciones, vel ad sacras lectiones, vel ad alias ejusdem generis actiones accedunt, omnino induant.

Familia episcoporum, ecclesiæ sumptibus sustentata, in domibusque ministrorum Dei educata, ceteris proposita esse debet ad imitationem Christianarum virtutum; quamobrem ejusmodi sit, quæ præluceat vitæ & morum exemplis.

In ea ne sint rixosi, impudici, blasphemi, factiosi, scurræ.

Ne episcopi consanguinei, nisi eadem vivendi disciplina qua ceteri utantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentiæ munere adstricti, illis exceptis, qui licet episcopo operam navent, possunt tamen debitas ministerii sui functiones in ecclesia præstare. Verumtamen ne & facultati detractum ideo sit, qua canonicos duos habere secum episcopo per sacros canones licet.

Cubicularii præ ceteris ætate sint, moribusque graves, & boni testimonii; adsintque omnino ex primi concilii decreto clerici, qui sanctæ episcopalis vitæ, religiosarumque actionum sint non solum testes, sed imitatores etiam, atque adeo ejusmodi denique, qui, ut ad sanctissimum pontificem Eugenium III. sanctus Bernardus scite scribit his verbis, præcipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent: quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret.

Libro IV. de consideratione.

Qui clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes; eorum opera ne episcopi utantur ad officii alicujus, quod sacerdotali, clericalive ordini minus conveniat, actiones.

Ne quispiam de familia ullo unquam die prætermittat rei divinæ interesse, nisi necessario impeditus sit.

Iis qui de familia sunt, præsertim clericis, certus jejunii dies in singulas hebdomadas instituatur.

In adventu item curetur, ut familia jejunet saltem feria quarta & sexta.

Iejunet familia pridie diei consecrationis episcopi, in vigiliis, item sancti cathedralis ecclesiæ, ac patroni civitatis, si quando non hujus nomine nuncupatur cathedralis.

Unusquisque de familia, singulis mensibus confessus, sacram eucharistiam sumat una cum reliquis, qui in familia sunt.

In adventu, ut Silverii pontificis decretum est, & præterea in quadragesima singulis diebus dominicis, sacram communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitæ spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus quam sacra communio fiat, paterna cohortatione ab episcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt, rudiores & Christianæ fidei doctrina & literis ab aliquo instituantur, cui id curæ episcopus dederit.

Quo loco domestici & exteri domi ante cubiculum episcopi conveniunt; eo loco liber, aut de vitis sanctorum, aut spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus, in mensa sit; ut qui conveniunt, lectioni incumbere possint, nec vero inanibus confabulationibus se dedant.

Dum familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otiosa sit, ne inertiæ aut desidiæ dedita; sed aut in obsequio episcopi, aut in honestis exercitationibus occupata.

A nugis abstinens, silentium cum modestia conjunctum servare studeat.

Abstineat autem unusquisque, qui in famulatu episcopi est, cum flagitiosorum hominum consuetudine, tum a locis ubi turpiter vivatur.

Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum novarum curiositates sectentur.

Ne quæ jocularia sunt, quæ ridicula, unde cachinni, risusque solutiones excitantur, loquantur.

Convivia publica, comessationes laicales, frequentemque laicorum hominum consuetudinem vitet. Libros ne habeat de rebus jocosis, scurrilibus, ridiculis, obscœnis, impurisque conscriptos.

Super custodia familiæ episcopus perpetuo stet, tum etiam bis quotannis visitet, semel ineunte quadragesima, iterum initio adventus, ejusque mores paterne investiget, ac videat ut unusquisque religiose, vitæque spiritualis institutis congruenter vivat. Si quos ad Christianas virtutes progredi compererit, eorum studia, progressionesve spiritualis vitæ adjumentis excitet: qui vero a bene agendi studio aversi sunt, illos moneat atque objurget; ac si contumaces, incorrigibilesque invenerit, domo ejiciat.

Rursus episcopus familiæ suæ confessarios sacerdotes, viros spiritualis vitæ usu exercitatos, constituat: quibus etiam tamquam clericalis disciplinæ & sanctæ institutionis magistris illa utatur.

Episcopo missam celebranti vel audienti frequens familia adsit.

Cum in ecclesia ad divina officia ipse accedit, familiam quoque secum adesse jubeat.

Nihil denique omittat, ut omnes domestici in omni bene sancteque agendi officio se contineant.

Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat curam.

Provideat, ut illorum salutis animarum ratio in primis habeatur; tum valetudinis recuperationi per medicum consulatur, neque vero impensis parcatur, ita ut ægrotantibus omnia ad convalescendum necessaria suppeditentur.

Illos etiam aliquando invisat, tum salutaribus consiliis, & benignitatis officiis consoletur: quod episcopalis caritatis officium etiam infimis familiæ suæ præstet.

Uniuscujusque autem de sua familia rationem in mercede constituenda habeat, pro virtutum meritorumque, & pro ecclesiasticorum fructuum dispensationis sibi creditæ ratione.

Ab episcopali domo absit omnis picturæ ornatus, quæ profana sit.

In atrio episcopos ordine pingi curet, qui præcesserunt; si minus omnes, eos saltem qui sanctitatis aut doctrinæ aut rerum episcopalium gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensave recipiendis etiam illustribus & locupletibus hominibus, ne præscriptam episcopalis frugalitatis normam deserat, ut exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitæ modum.

Eleemosynis dandis promptus ita sit, ut præter illas, quas per eleemosynarium aliosve largiri solet, etiam misericordiæ visceribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

II.

De vita & honestate clericorum.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent, ejusmodi sint, quæ non colore, non ulla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet; nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt, ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerii usus postulat, omnes utantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, ut artificii ornatus in humeris nimius appareat.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Nulli sacerdoti clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque unum solum & digito dexteræ manus quarto.

Eum vero dum missæ sacrificium facit sacerdos deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione religiosi animi mores exprimens, qui in ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Ne cum neces & cruciamenta improbis hominibus magistratuum judicio illata, multitudini spectanda proponuntur, ullo modo ecclesiastici ordinis viri intersint; nisi eorum pia opera, consolandique officium usui futurum illis sit qui ad supplicium ducuntur.

Sacerdotem, clericumque cujusvis ordinis, in canticis, hymnis, psalmis, ceterisque ecclesiastici cultus officiis, religiosa modulatione concelebrandis, divinisque laudibus sancte concinendis, ita versari convenit, ut voce sua sacris dicata abuti non debeat ad profana, cantiones & modulationes, atque ad voluptarias deliciosasque laicorum oblectationes. Quamobrem caveat, ne in nuptialibus, laicalibusve conviviis, aut mensis canendo operam suam navet, ullo quidem vel amicitiæ, familiaritatis, obsequii, alteriusve rei causa, cum præsertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri canone plane interdictum sit.

Omnis etiam sacerdos, clericusve publica convivia

ANNO CHRISTI 1576.

vivia & comessationes ejusmodi vitet, quibus sæpe fit, ut contemptui sit ecclesiastici ministerii dignitas.

Illud autem unusquisque clericus sæpe repetat, se non ad inertiam atque ignaviam, sed ad spiritualis & ecclesiasticæ militiæ labores vocatum esse.

Sciat propterea id in officio suo positum esse, ut cum vel in officiis divinis obeundis, vel in frequentandis ecclesiis, quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum sæcularium colloquiis, profanisque actionibus, sed in divinarum literarum studiis, & in cælestium rerum contemplationibus & sanctis piisque officiis traducat. Quare unusquisque hujus provinciæ episcopus, ac alii item qui illius nomine atque auctoritate visitationis munus obibunt, videant atque inquirant diligenter quibus in rebus tempus clerici transigant, anque in iis potissimum, quæ ab illis agi curarique debent, qui in Dei cultum se dederunt.

Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, inita aliqua ratione salutaribus eos occupationibus & ecclesiastico homine dignis incumbere procurent, ac provideant omnino, ne isti ad suæ salutis discrimen & aliorum offensionem otio abutantur.

Omnes præterea & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, ut ad eos se crebro conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis vitæ studiis, exercitationibusque versati, atque ejusmodi sunt, de quorum consilio vitam ad omnes sancte religioseque agendi rationes instituant.

Ab illorum autem qui in vitiorum luto volutati, se maleficiis pascunt, familiaritate abstinere, cum eos omnes jubemus, tum præcipue minorum ordinum clericos, qui nondum ætate confirmata sunt, neque firmo virtutum robore muniti proclivius ad vitia prolabuntur. Aut illud non modo prohibemus, sed divina contestatione obsecramus ecclesiastici ordinis homines, eos præsertim qui in sacerdotii gradu constituti sunt, quive animarum curam gerunt, ut quos in vitiorum fæce versari animadverterint, caute & sapienter studeant a peccatis flagitiisque deterrere, & ad virtutem cohortari; eisdemque in scelerum gurgite laborantibus opem ferre, verbis, consiliis, exemplis; atque ita quidem, ut dum illos juvare conantur, ne se familiaritate inquinent.

Ne clerici apud se libros habeant, aut legant, quorum lectione bene agendi studium, morum disciplina, & timor caritasque Dei languescere possit: quales libri sunt, qui res vel inanes, vel jocosas, vel scurriles, ridiculasve vel impuras continent.

Rerum novarum curiositates fugiant: tum ne, quæ ridicula sunt, unde cachinni, risusque solutiores existunt, loquantur.

Sacerdos clericusve sacris initiatus, aut ecclesiasticum beneficium obtinens, horarum canonicarum officio cum adstrictus sit, meminerit, se febri morbove aliquo, vel adversa valetudine leviter aliquando laborantem, non justam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse pro sua conscientia recte videat, quid præstare possit, ac ne omittendo graviter peccet, & beneficii quod habet, fructus suos non faciat.

Quod diligentius cleri in omni ecclesiastica disciplina progressus constet, unusquisque sacerdos & cujusvis ordinis clericus, de frequenti sacramentorum usu, de functionibus in ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumque progressione, de ceteris exercitationibus sibi præscriptis, testimonium ab iis singulis, quibus ex præscripto accipere oportuerit, singulis mensibus, vel alio stato tempore, per episcopum statuendo, afferant: idque ad constitutam rationem.

A sacerdotibus, ab iisque etiam, qui provectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, ut cum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenter riteque confiteantur, tum spiritualium exercitationum, prout iis, qui subdiaconatum vel diaconatum, vel sacerdotium suscepturi sunt, præscriptum est, studium aliquando suscipiant: quo diligentius in via salutis sibi prospiciant.

III.

De visitatione.

Necessarium illud ac plane debitum visitandi munus, quod ex sanctione Tridentina præstari oportet, provinciæ nostræ episcopi ita solicite exequantur, ut suæ quique urbis ac diœcesis visitationem singulis ipsis annis, aut si per diœcesis amplitudinem non possunt, biennio ad summum ipsi per se conficiant. Si vero legitima occupatione, causave impediti, id muneris aliquando per seipsos obire nequeunt, vicarios generales, visitatoresve alios, hujus rei usu peritos atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo, ut par est, præscripto tempore exequantur. Sess. 24. de ref.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, vel unum, vel duos canonicos, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos usui & adjumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant.

Ne deinceps plures quam homines decem, & jumenta septem ad summum secum in visitando ducant, supputata hoc numero episcopi etiam persona, ac illius ecclesiastici viri, quem ex hujus concilii decreto episcopus quisque aliquando præmittet: suis tamen propriis sumptibus licebit eis plures conducere. At vero, qui episcopis gradu inferiores sunt, in visitatione longe pauciores homines, & jumenta adhibeant.

Hocque decreto derogatum sit alteri, in concilio primo provinciali edito.

Laicorum hospitia, eoque magis convivia, ut maxime possunt, omnes fugiant; sin autem ad illos divertere aliquando necesse erit, cum cetera servent, tum in primis caveant, ut ne extra mensæ episcopalis & clericalis modum, regulasque in visitatione præscriptas, quidquam omnino ab hospitibus apparetur apponaturve.

Notarius autem cancellariusve, ne quidquam pro visitatione ab iis qui visitantur ullo quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam pusilli quocumque modo oblati, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumve in visitatione confectarum actione vel conscriptione, earumve exemplo, etiam singulis vel ecclesiis, vel clericis, vel aliis qui visitantur, jussu visitantis edito. At pro opera laboreve, quem alterius, cujus interest, illarum exempla alio deinceps tempore petentis, causa in iis exscribendis posuerit, mercedem capiat licet, pro taxæ in foro episcopali præfixæ aut præfigendæ ratione.

Episcopi, qui ceteris omni bene sancteque agendi exemplo præire debent, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter faciant; quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis actione executioneque incitati, pastoralia jussa, quæ ipsi visitando præscripserint,

scripserint, promptius ac studiosius exequantur.

Diligentiam vero omnem visitando adhibeant, non modo in ecclesiarum cultu & ornamento tuendo, augendove, sed maxime in omni & cleri & populi pristina Christiana disciplina restituenda; in utriusque item moribus cognoscendis, iisdemque depravatis corrigendis.

In eaque vel visitatione, vel morum correctione etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, auctoritate Tridentini concilii statuant, moderentur, puniant & exequantur ad sacrorum canonum præscriptum, quæcumque illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione & diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. In iis, neque ulla inhibitio, appellatio, aliudve quidquam impediat, aut retardet executionem eorum, quæ ipsi mandarint, aut judicaverint decreverintve.

Feminarum ac marium luxu, immoderatoque vestium sumptu utentium, ornatum illum inanem, ac plane supervacaneum & a Christianæ vitæ more sane quam alienum, unde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio & auctoritate prohibere, tollere, funditusque evellere studeant.

Monialium monasteria, regularium juri curæve subjecta, quod ad clausuram attinet, diligenter accurateque visitent, loca ipsa introspectent, atque ex superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca & sodalitia pro auctoritate, facultateve & canonum jure & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent; & quæ laicalia etiam & mere privata sunt in iis, quæ ad observandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant & reforment.

Episcopo, ad cujuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, cum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis, qui morbo adversave valetudine laborant, sicut in concilio Rothomagensi cautum est, obviam ordine prodeant: ac statis hymnorum psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum, tamquam vicem Christi agentem, excipiant, prout eodem Rothomagensi concilio sancitum est, cujus canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint; ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori parentique libere exponant: eique pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant; illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, & obsecrantem & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne ut fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequentissimique in episcopali visitatione adsint: parochorum & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout usu venerit, intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationum in primis utilitates fructusque salutares.

At vero ex visitationum laboribus, quo uberiores fructus existant, ac fidelium animi salutari aliqua præparatione excitati & suffulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna & episcopalia jussa monitave amplectenda & exequenda, tum ad omnem denique Christianæ vitæ disciplinam sanctis institutis conformatam suscipiendam; præterea ut visitatio & diligenter, & breviter, & recte denique conficiatur atque absolvatur, has etiam de præparatione ab iis præsertim, qui visitantur, adhibenda, instructiones adjungendas censuimus iis decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc & in alio nostro provinciali primo concilio edita sunt. Quibus porro instructionibus pro personarum, temporum, locorumque suæ diœcesis ratione ab episcopo edita, detrahi liceat.

Primum ubi visitationis, vel generatim in universa urbe, diœcesique inchoandæ, vel speciatim in aliquo opido locove, aut parochia, præsertim frequentiori atque insigniori obeundæ, certam diem episcopus statuerit; pastoralibus etiam literis eo potissimum nomine a se confectis, populum præmoneat atque cohortetur, cum ad alia pietatis officia, tum maxime ad peccatorum confessionem, sacram communionem, processque pro salutari visitationis eventu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam universæ visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadraginta horarum orationem indicat, quam ejusdem visitationis nomine a clero & populo, qui in urbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parocho, aliove ecclesiæ rectore, cui interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curatæve, aut opidi, præsertim insignioris, visitatio ineatur.

Duobus vero, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus archipresbyterum aut archidiaconum ut in concilio Rothomagensi cautum est, aut alium ecclesiasticum hominem, quem maluerit episcopus, præire jubeat per singula opida, vicos, parochias, & loca civitatis, & diœcesis, præsertim frequentiora, insigniorave, quæ ille visitaturus est. Ille vero justa præstet: convocatoque clero & populo uniuscujusque loci nuntiet episcopi adventum, eidemque adventanti obviam, ut jussum est, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat ac mandet. Pastorales item episcopi literas, edicta, instructiones, ad visitationem pertinentes, enuntiet atque evulget. Tum præterea quidquid de levioribus causis ab eo explicari agive episcopus jusserit, id exequi studeat, ut ne ille veniens diutius ob ejusmodi causas in visitationis mora esse necesse habeat.

Parochus porro aliusve ecclesiæ rector vel præfectus, in qua animarum curam gerit, cum visitandus erit, pastorales episcopi literas, visitationis nomine editas, duobus ante illius adventum proximis festis diebus intra missarum solennia, cum populi frequentia adest, de scripto recitet.

Itidem præstet de literis, quas de confirmationis sacramento rite religioseque suscipiendo episcopus, instructionum, monitionumve nomine ediderit.

Hoc ipsum præterea exequatur de aliis item literis, edictis & instructionibus, quas ob visitationem evulgari ille jusserit.

Sacerdotibus quoque & aliis, quorum interest, episcopales instructionum literas, descriptis tabulis, libris, aliisque rei ecclesiasticæ monumentis, ceterisque id generis mature præparandis, quo visitandi ratio brevior, explicatiorque sit, significet & recitet, ac si opus est, earum exempli exscribendi copiam illis faciat.

Quam

Anno Christi 1576.

Quam literarum, edictorumve episcopalium evulgationem recitationemve, & sermone & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum privato cohortationum officio prosequatur, prout expedire animadverterit: quo fidelium animos diligentius præparet atque excitet ad suscipiendum episcopalis visitationis officium uberrimo ac salutari cum animarum fructu.

Illud porro curet, ut nemo, qui intra parochiæ suæ fines habitat, omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus, sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiamsi in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet eo loci, ubi ille mane visitans missæ sacrificium offerat.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in confirmationis literis episcopalibus præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat.

Quamobrem tum pridie diei visitationis, tum maxime ubi episcopum visitationis causa jam adventare cognoverit, certo aliquo, solennique campanarum sono illius adventum fidelibus significet; quo frequentius etiam ex agro evocati, omni alia prætermissa actione conveniant, eique tale quamquam necessarium munus obeunti, diligentius præsto sint, qua debent observantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sunt, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones audiant, aut confessos reconcilient, ut stata visitationis, aliave die, quam episcopus constituerit, præparati sint ad sacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo sancte sumendam.

Ac propterea confessionum causa eo tempore confessionalia multa ad formulæ demonstratæ præscriptum confecta, certisque locis in ecclesia sua decenter collocata, si totidem non sunt, quot necessaria viderit, aliunde habere curet.

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacræ communionis populo ministrandæ usum necessaria, accurate paret.

Locum item in ecclesia præparet atque ornet, ubi ab episcopo confirmationis sacramentum fideles religiose suscipiant.

Suggestum item decenti ornatu instruat, unde tum ille aliusve populo sermonem, concionemve habere possit; tum episcopalia monita de scripto pronuntiari.

Pridie illius diei, quo episcopus visitaturus est, chirographa, schedulasve in promptu esse curet, eorum, qui confirmationis sacramentum suscepturi sunt, & compatrum, commatrumque item ex præscripto instructionis literarum, de confirmationis sacramento promulgatarum.

Omnium singularumque rerum, quæ vel consecrandæ, vel benedicendæ sunt, utpote ecclesiæ, cœmeterii, altarium, campanarum, vestium, indumentorum, tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, significationem, indicis ordine exaratam, episcopo ante diem visitationis ita in tempore det, ut cum de apparatu, tum de certa hora vel die illas sacras actiones obeundi deliberare possit.

Sacristiam præterea adornet, atque instruat: in qua ex armariis exposita sint sacra indumenta, vestes, pallia, vasa, ac reliqua omnia ecclesiasticæ supellectilis instrumenta, atque ornamenta, præter illa, quæ in ecclesiæ, aliarumque apparatu & usu tunc erant: eaque ordine, ac pro colorum ratione distincte collocata ita appareant, ut eo, & loco, & tempore in visitando recognosci certe, facileque ac brevi possint.

Certo item, decentique sacristiæ loco libri ac volumina ecclesiastica, ut missalia, breviaria, lectionaria, antiphonaria, & alia id generis suis operimentis polite contecta, in oculis episcopi appareant.

Tuto item ejusdem loco in promptu sint scripta, monimenta, codicesve, quibus testificatio fiat sacrarum reliquiarum in ea ecclesia asservatarum.

Eodem loco tabulæ item, scriptave indulgentiarum eidem ecclesiæ concessarum.

Separatim alio sacristiæ loco, vel in archivo, si illud a sacristia distinctum sit, in promptu habeat, tabulas, scriptave ac monimenta quævis, pro ratione annorum distincte notata, quæ ad ecclesiæ, altarium, capellarumve jura, privilegia, bonaque testificanda pertineant.

Librum item statutorum & constitutionum, & tabulam rituum, consuetudinum, si quas peculiares illa ecclesia ejusve clerus habeat, præsertim in divinis officiis ecclesiasticisque functionibus.

In promptu præterea, ac parata inventaria hæc infra ordine præscripta, recteque confecta habeat, quibus singulis manu sua subscriptum sit.

Primo inventarium sacrarum reliquiarum, in sua ecclesia reconditarum, ac simul monimentorum, literarumve illas vere testificantium.

Alterum in quo descriptæ sint indulgentiæ omnes, illi ecclesiæ, ejusve capellis, aut altaribus perpetuo concessæ, aut ad tempus, quod adhuc peractum non sit.

Tertium, in quo sacræ vestes, pallia, indumenta, & ornamenta singula; omnia, quæcumque supellectilis ecclesiæ sint, recte ac distincte descripta notatave appareant.

Quartum, in quo libri, scriptave, literæ, ac instrumenta id generis, quibus bona, jura, privilegia ecclesiæ, altarium capellarumve testificata appareant, notata sint.

Quæ inventaria, quo tempore, & quibus præsentibus proxime confecta sint, ex illius scriptione appareat, ut, si ita opus aliquando erit, recte conferri possint, eademque exscripta in visitationis acta referantur, prout episcopus censuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatuum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, capellarum, & clericatuum, quicumque sint in ecclesia, cum explicatione eorum census ac onerum unicuique adjunctorum, tum etiam fundationum, institutionumve, & notariorum, qui fundationum tabulas confecerunt, tum singulorum præterea, qui ea altaria, capellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudve, quovis etiam ad nutum amovibili titulo obtinent.

Indicem etiam similem, cum simili explicatione titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum ecclesiarum, tum oratoriorum sæcularium, etiam campestrium, quæ sita sunt extra illam ecclesiam, intra fines tamen ejusdem parochiæ.

Indicem item scholarum, confratriarum, locorum, operumve piorum, quovis modo in ea ecclesia institutorum, quo exprimatur, & institutio, & institutionis tabulæ, a quo scilicet notario confectæ.

Rursus indicem similem scholarum, confratriarum, hospitalium, locorumve, & operum piorum quorumcumque, quæ extra illam ecclesiam, intra fines tamen parochiæ sita sunt.

Indicem quoque monasteriorum, præpositurarum & hujusmodi domuum regularium, tam virorum, etiamsi commendatæ sint, quam feminarum, etiam quæ ab episcopi jurisdictione immunes sint; quæcumque in illius parochiæ finibus sitæ sunt.

Paratum

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo clerici in suæ ecclesiæ finibus habitantes descripti sint, notatis eorum uniuscujusque tum nominibus, tum domiciliis, habitationibusve ecclesiasticis aut sæcularibus, hoc item adscripto, an soli, an una cum aliis vel ecclesiasticis, vel laicis habitent.

Indicem item puerorum, adolescentiumve, vitæ ecclesiasticæ disciplinam ingredientium.

Musicorum item, cantorum, organoque in quavis ecclesia sonantium.

Laicorum item hominum, si qui sunt sacerdoti in missæ sacro, aut divinis officiis, funeralibus etiam, & in aliis ecclesiasticis muneribus operam aliquam præstantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque ecclesiæ suæ; rursusque fructuum & censuum, quos inde percipit, & aliorum inde redituum, utpote oblationum, eleemosynarum, quæ statis quibusdam anni diebus, vel ob solennitates, vel ob anniversaria, aliamve causam fiunt.

Huic rursus alius index adjunctus exhibeatur, usurpationum bonorum; juriumve illius ecclesiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini concilii celebrationem & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det redituum vel veterum, vel recentium, capitulo, clerove illius ecclesiæ communium.

Indicem quoque distinctum redituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, ut supra, præscriptarum rerum quæ ad ecclesias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quamdiu vacent, & illius item qui earum fructus vel decimas, vel primitias, vel alios cujusvis generis reditus exigit, nomine descripto, & auctoritate qua exigit item.

Indicem præterea census ab eo, qui sibi tamquam rectori obvenit, distincti ac separati, utpote illius, qui vel ad fabricæ illius ecclesiæ, vel ad luminum, vel ad sacristiæ, vel alterius ejusmodi rei usum, erogationemve pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, unum scilicet baptizatorum, alterum eorum qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui chrisma susceperint, quartum quem proxime confecerit de numero, statuque animarum.

Regestum etiam aut exempla constitutionum pontificiarum, ac literarum pastoralium, aut instructionum id generis & edictorum quæcumque ab episcopo acceperit In quibus singulis exemplis notatus sit dies, quo illa promulgarit, legeritve.

Paratos item libros & tabellas singulas, indicesve habeat ac exhibeat, qui debent in sacristia esse, ex præscripto conciliorum provincialium, diœcesanorum, ac instructionum.

Si præterea curam, administrationemve habet bonorum ecclesiasticorum separatim ab iis, quæ sibi ad vitæ sustentandæ usum attributæ sunt, aut fructuum vacantium sibi commendatorum; susceptæ, administratæve curæ rationum codicem in promptu habeat atque exhibeat.

Separatim vero in promptu habeat, ut episcopo tradat, tabulam decretorum provincialium, diœcesanorumque, quę vel ad divinorum officiorum cultum, vel ad parochialis curæ, disciplinæque Christianę rationem pertinentia, nondum in parochiæ suæ finibus executionem habuerunt, causis & impedimentis quoque explicatis, cur in executionis usum adhuc inducta non sint.

Tum præterea indicem manu sua confectum det eorum, qui infra notati sunt, si qui in parochiæ suę finibus id generis homines extant.

Hæreticorum, hæresisve nomine suspectorum, aut libros hæreticos, prohibitosve habentium, vel legentium.

Publice, ut infra, potissimum delinquentium, malefactaque committentium.

Blasphemantium scilicet.

Superstitione, maleficis magicisque artibus utentium.

Eorum, qui in pascha confessi, sacram communionem non sumpserint.

Simoniacorum.

Usuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatusve nomine suspectorum.

Illorum etiam, si qui publice, notorieque criminosi, quibus pro Tridentinæ sanctionis, concilique primi & tertii provincialis decretorum ratione, solennis vel publica indicenda sit pœnitentia; ut aut tunc iis episcopus eam judicio suo statuat, aut illos, quos solenniter pro peccati gravitate pœnitere jussum est, a cancellario notatos, ad se ineunte quadragesima venire jubeat, cujus temporis initio illam de ecclesiæ sanctæ more ipsi subeant ritu solenni. Sess. 24. c. 8. de ref.

Conjugum inter se disjunctorum, neque simul habitantium.

Eorum, qui cognatione, affinitateve juncti, matrimonium gradu prohibito contraxerint.

In ecclesia parum reverenter, ac non debita veneratione versantium.

Illorum, qui diebus festis missæ sacrificio non intersint; aut servilibus operibus dies festos violare, aut choreis, comessationibus, aliisque ejusmodi actionibus profanare soleant.

Talis, aleave ludentium; aut istis domicilia exponentium.

Libros de rebus obscœnis, parumque honestis conscriptos, obscœnasque item imagines habentium.

Eorum etiam, qui inertiæ, desidiæ, otio, vel cauponis, tabernisve vinariis, ganeisve dediti sunt.

Marium, feminarumque vestitum immoderatum induentium, non sine manifesta Dei, hominumque offensione.

Omnium denique depravatorum morum, in parochiæ suæ hominibus frequentium ac publicorum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiæ suæ limites habitantium, quibuscum episcopus visitans pro variis visitationis officiis, aliquando colloqui, agereve necesse habet; horum scilicet;

Patrum familias.

Ludi literarii magistrorum, pædagogorum, musicam etiam, scriptionem, arithmeticam, aliasque artes liberales, profitentium.

Mulierum item docentium, puellasque sibi in disciplinam traditas domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonsorumque rem medicam exercentium.

Pictorum, & sculptorum.

Bibliopolarum, impressoriamque artem facientium.

Ministrorum publicorum, ut syndicorum, confratriæ uniuscujusque præfectorum, curatorumve & aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumve in parochia sua frequentiorum.

Hominum operibus piis exercendis aptiorum, aut jam deditorum; & eorum qui vitæ spiritualis, disciplinæ

ANNO CHRISTI 1576.

disciplinæque Christianæ studiosi adjumenta subministrare possunt, rationibus parochiæ bene instituendæ usui necessariis.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorumque vere miserabilium.

Cauponariam, cœnaculariamve exercentium.

Saltandi, tripudiandive, ac sonandi in choreis artem profitentium, docentiumve.

Exhibeat ipse ordinum, quibus initiatus est, ac beneficii illius, tum ceterorum etiam, si quæ alia obtinet, literas, tum facultates scriptas, si quas ab episcopo, ejusve ministris habet, vel suo, vel ecclesiæ suæ nomine, ut puta suscipiendi munus missarum celebrandarum, audiendi confessiones eorum, qui non sint de sua parochia; cohabitandi cum laicis, vel extra ædes ecclesiasticas, adhibendi feminas sibi inservientes, locandi laicis domum ecclesiasticam, exponendi capsulam pro eleemosynis & ejusmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis provincialibus, aut ex visitationum, aliusve episcopi sui jussionibus habere debet, utpote breviarium, missale, Kalendarium proxime editum, librum ritualem, seu sacramentorum, homiliarium, psalterium, volumen bibliorum, catechismum Romanum, codices conciliorum, scilicet Tridentini, provincialium & diœcesanorum, quibus in libris inscriptum sit nomen possidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoscumque impressos, aut manu exaratos habet.

Quod de sacris reliquiis, indulgentiis, indumentis, ornamentis, supellectile ecclesiastica, libris, scriptis, inventarii indicibus, fundationum tabulis, reditibus, emolumentis, oneribus, usurpationibus, alienationibusque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parocho, rectorive, aut præfecto ecclesiæ, in qua animarum cura geritur, præscriptum est; id omne & præpositi & canonici & capellani, etiam mercenarii & alii dignitatum, canonicatuum, altarium, capellarum, aliorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut quovis nomine administrationem curamve habentes; & rursus fabricarum præfecti, & confratriarum, hospitalium, eleemosynarum, locorumve, ac operum piorum quivis curatores, cum visitandi erunt præstent; quatenus eo de toto genere constitutum ullo modo pertineat ad eorum dignitates, beneficia, capellas & altaria; titulos & ordines, aut ad fabricas, hospitalia, eleemosynas, pia loca, vel opera, aut etiam ecclesias, altaria, capellas eorumdem præfectorum, vel curarum administrationi & procurationi commissas. Parochi sit autem aut præfecti; rectorisve, ut supra, intra cujus parochiæ fines facienda est visitatio, nisi episcopus aliis potius id muneris aliquando dederit, illos omnes & singulos in tempore præmonere, ut præscriptum apparatum conficiant; atque in visitatione præsentes adsint, tum præscriptam rationem qua id præstent, diligenter docere.

Episcopus porro quo, visitationis rationem magis explicatam habeat, nec diutius quam par est in mora sit, in omni præscripto apparatu recte conficiendo ab iis, quorum interest, pietatis suæ, pastoralisque diligentiæ studio omnem diligentiam adhibeat.

Quæcumque de præparatione in episcopali visitatione facienda supra præscripta sunt, instructiones eædem fere omnes adhibendæ erunt in aliis visitationibus, illa tantum præparatione excepta, quæ pertinet ad ea, quæ episcopi tantum, episcopalisve muneris & visitationis propria sunt; ut de solenni receptione, de chrismatis sacri ministratione & aliis hujusmodi.

Quo vero parochorum, aliorumve sacerdotum, in concionibus vel sermonibus habendis ratio episcopo exploratior sit, hæc præter alias hujus indagationis constitutas rationes servare poterit, ut cum visitantur, sermonem, convocato populo, præsenteque ipso episcopo singuli in sua ecclesia, vel ubi is maluerit, eo de genere quod idem jusserit, aliquando habeant.

Visitationis initio, certæ Christiano more vivendi regulæ, ex œcumenica Tridentina synodo, conciliisque provincialibus & diœcesanis, omnique optima disciplina collectæ, vulgari sermone breviter explicatæ, ad communem provinciæ usum per nos edendæ, præter illam decretorum ad laicos pertinentium denuntiationem in concilio provinciali tertio parochis præscriptam, de suggestu populo frequentissimo in urbe & insignioribus locis, ubi episcopus expedire censuerit, clara voce legantur, ut omnes intelligant secumque taciti inquirant an ad præscriptas leges vitæ Christianæ modum susceperint. Tum ab episcopo de illis interrogati, videant sui muneris esse, si quas in vitæ institutione executi nondum sint, earum præscriptis atque institutis parere quamprimum & quam diligentissime, pro salutaris disciplinæ oratione atque usu, rectis regulis confirmato.

Certas pastorales monitiones unicuique hominum ordini, sexui, ætati proprie convenientes, ex sacrarum literarum fontibus: sanctorumque patrum disciplina ex eisdem conciliis haustas, ad omnium etiam magistratuum instructionem, nostra cura communi provinciæ usui conficiendas, unusquisque parochus, cum in fine visitationis urbis & uniuscujusque, præsertim insignioris opidi, tum certis anni solennitatibus, prout episcopus jusserit, & illis aliquid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum censuerit, populo de scripto recitet atque evulget, ut fideles non solum visitationis jussis, decretisque aliis in omne bene agendi partes confirmati, sed sæpius sui quique debiti officii, episcopalibus pastoralibusque vocibus moniti in dies in via domini majores progressiones habeant.

IV.

De concilio provinciali.

Provincialia concilia, divino munere a sacra œcumenica synodo Tridentina in usum revocata, sicut tertio quoque anno ad ejusdem synodi præscriptum convocari celebrarique oportet; ita maxime consultum esse debet, ut id ipsum recte, ordine atque ex utilitate provinciæ præstetur. Sess. 24. de ref.

Itaque & pro illorum usu in perpetuum retinendo & pro ceteris rationibus ad eorumdem actionem recte utiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus.

Primo singulis provincialibus conciliis, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrandis, quæ indicere, convocare & celebrare, ejus metropolitani est, nos certam diem in posterum indicimus, decernimus & statuimus, feriam scilicet quintam, quæ a pascha resurrectionis domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item locum, nempe nostram ecclesiam, beatæ Mariæ virginis nomine nuncupatam.

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitu-

ANNO CHRISTI 1576.

constitutioneve metropolitani juri derogatum, abrogatumve ne sit, quo minus constitutum diem, locumve, prout necessitas postularit, vel justa causa ratiove aliqua ei suaserit, prorogare, accelerare, mutare, ex canonum jure, sanctioneque Tridentina possit; modo intra triennii saltem spatium ad illius sanctionis præscriptum semel celebret.

Neque rursus metropolitano legitime impedito, facultati illud convocandi, eadem Tridentina sanctione coepiscopo antiquiori concessæ detractum sit.

Ejus autem constituti conciliaris diei & loci, atque adeo concilii provincialis indictionem omnino ratam firmamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significatione, vel edicti promulgatione, vel ulla alia denuntiatione aut nuntio, tantum roboris & auctoritatis ad episcopos & reliquos quosvis omnes ac singulos, qui in provinciali concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse possunt aut debent, quorumve aliquid interest, monendos & convocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum illa quæ indicendi ejusdem concilii provincialis ratio literis & nuntio, edictoque publico adhibetur.

Quamobrem propositis pœnis, canonum jure sancitis, cum universos & singulos episcopos, tum ceteros omnes qui quovis jure, consuetudine, aliave, ut supra, ratione debent, Mediolani in metropolitana ecclesia præsentes adesse ad eam diem jubemus, quam tertio saltem quoque anno, provinciali consilio de more ineundo, celebrandoque certam & statam hac constitutione in perpetuum decrevimus.

Quicumque vero, vel episcopi, vel alii interesse debent; ne eorum nomine alii, sed ipsimet stata die adsint; nisi necessaria justaque causa, quamobrem debitum hoc officium præstare non possint, impediti sint.

Eam porro causam tum metropolitano, ut canonum jure cautum est, probent; tum etiam procuratorem certum, ecclesiasticum hominem mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatve, quæcumque canonum, conciliique Tridentini auctoritate, in provinciali synodo acta, gesta, constituta decreta, sancitave erunt. Si quis contra fecerit, aliave ratione non paruerit, aut contumax erit, ex canonum sanctionibus debitas luat pœnas.

Quicumque porro ex iis, quos constituta illa die adesse hoc decreto jussum est, adesse neglexerit aut prætermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, metropolitanæ aut alterius ecclesiæ, locive ubi concilium habebitur, si mutari quandoque contigerit, valvis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum invitamus ad concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine præsentes in concilio adsint; ac si quæ erunt, quæ referre velint, ea metropolitano in concilio coram exponant.

Ut vero omnibus & singulis aliis, qui vel invitati, vel alio jure interesse possunt vel debent, quorumve interest, notior plane sit atque evulgatior ejusmodi synodi provincialis indictio; certam illam concilii inchoandi constitutam diem, ac locum in Kalendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari, tum in octava natalis diei domini, qui dies est Kalendarum. Ianuarii, aut in epiphania, prout in ecclesia sua moris est, ejusmodi solennes promulgationes fieri intra missarum solennia populo frequenti, una cum paschæ resurrectionis domini, aliarumque solennitatum denuntiatione de more indici, significari & denuntiari unusquisque episcopus mandet.

Iubeat etiam ecclesiæ suæ cathedralis valvis, aliisque locis, quæ videbuntur, schedulam grandiusculis literis exaratam, duobus mensibus ante constitutam diem adstante frequenti populo affigi, his verbis:

Concilium provinciale Mediolanense, per reverendissimum archiepiscopum decreto edito & promulgato, indictum & convocatum hoc anno, die mensis N. Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur.

Cui schedulæ manu cancellarii, notariive episcopalis subscribatur, posito etiam sigillo consueto episcopali. Conciliarem præterea hanc actionem singulis tribus proximis ante diem constitutam dominicis diebus per parochos & concionatores fidelibus denuntiari, eosdemque non modo excitari ad frequentius orationis studium, verum etiam an id inflammari unusquisque episcopus curet, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, saltem pertinent, Dei auxiliante misericordia, in concilio sancta solicitudine agantur.

Ab eadem tertia dominica ante præfinitum concilii tempus & deinceps, quamdiu de more illud absolutum aut dimissum erit, eadem de causa ac nomine, quinta quaque feria missæ sacrificium, tum a singulis sacerdotibus; tum solenniter collegiatim, in omni cathedrali & collegiata ecclesia, de Spiritu sancto fiat, prout concilio provinciali secundo sancitum est; vel ubi solennioris officii ratio hoc quandoque impediat, saltem commemoratio; tum etiam singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis processio, supplicationesque, litaniæ ac preces habeantur.

Ecclesiastici etiam ordinis homines, & quos una secum ad concilium episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes item synodales, qui convenerint, ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi sacerdotes missæ sacrificium facere, clerici sanctissimam eucharistiam ne omittant.

Porro eo religiosius & frequentius episcopus unusquisque in oratione & precibus & sanctissimis sacrificiis illo præsertim tempore versari studebit, quo planius se ad rerum gravium consultationem & deliberationem vocatum esse videat.

Quo autem instructior ad synodalium rerum tractationem conveniat; perquirat primo, quæ Tridentina & provincialia decreta executus sit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum interest, præstita sint, quæve non serventur.

Hæc vero accurate investiget in primis, an qui vel jure, vel consuetudine, vel alia quavis ratione residere debent, ipsi resideant, anque residentiæ munera per eosdem præstentur.

An regulares exequeantur quæ Tridentina constitutione de eis sancita, in defectum capitulorum generalium in provinciali concilio supplenda providendave sunt, ejusdem concilii Tridentini decreto. Sess. 25. de regul. & monialib.

Diligentissime quoque indaget, si quæ superiorum

riorum provincialium synodorum decreta sunt, quæ in sua diœcesi executionem non habuerint.

Id denique omni Christianæ disciplinæ studio perspiciat, si quæ sunt, quæ pro corrigendis moribus, pro abusibus tollendis, pro controversiis componendis, aut alias pro universæ provinciæ ecclesiastica & Christiana morum gubernatione sancte instituenda vel restituenda tractari aut decerni in concilio oportet.

Quo studiosius autem id omne præstet, paucis ante diebus, quam synodi provincialis stata & indicta dies venerit, urbis, diœcesisque suæ sacerdotes aliquot, pietatis zelo flagrantes, rerumque ecclesiasticarum peritia atque usu præditos, ut expedire videbitur, convocet: quibuscum agat de iis singulis conciliarium rerum tractationibus, ac præsertim, quæ ad vitæ Christianæ, & ad clericalis disciplinæ instituta interesse possunt.

Iis omnibus episcopus instructus, ubi ad concilium venerit, in eo die iis ordine referat atque agat, & in primis de divini cultus observantia, tum de cleri sui disciplina, spiritualibusque ejusdem progressionibus, ac de instituti etiam seminarii rationibus, de populi præterea in studiis pietatis exercitatione, & de piorum hominum sodalitatibus, de ecclesiæ denique diœcesisque suæ omni statu. Si quid vero sit, quod episcopus utiliter tractari posse censuerit, si metropolitano per literas ante significandum erit, id præstet, prout expedire judicaverit.

In ecclesia vero, ubi concilium celebrabitur, quæ etiam ecclesia de more ornetur, ipsis proximis ante concilii initium diebus, oratio quadraginta horarum instituatur, fiatque a clero & a populo frequentissimo pro optimo concilii successu.

Pridie etiam illius diei, quo futura est prima sessio, episcopi, quo religiosius rem gravissimam agant, jejunium celebrent; & episcoporum item familia.

Eodem die sub vesperum, solenni more campanæ in ecclesia pulsentur; quod itidem fiat pridie illius diei, quo deinceps alia sessio futura est.

Postridie, quæ stata concilii dies est, summo mane singuli ecclesiastici homines, qui concilii causa venerunt, sacerdotes quidem missæ sacrificium faciant, reliqui vero clerici, præsertim qui de episcoporum familia sunt, singuli a suo episcopo, missam celebrante, sacram communionem sumere studeant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die sessiones habentur, facere salutariter procurent.

In prima sessione supplicandi causa pro re gravi, quæ geritur, processio solennis fiat, convocato universo clero, sæculari & regulari; post processionem, missæ sacrificium, ut a metropolitano solet, eo impedito, ab antiquiori provinciæ coepiscopo solenniter celebretur, & sermo item Latine habeatur de re conciliaribus actionibus, disciplinæque ecclesiasticæ cultui accommodata. Hoc autem & missæ & sermonis officium sequentibus aliis sessionibus præstetur ab alio provinciæ episcopo, qui a metropolitano delectus & invitatus, id munus susceperit.

Singulis dominicis & festis diebus, dum concilium provinciale habetur, mane saltem conciliares actiones intermittantur, ut episcopi ecclesiæ & officiis eo tempore vacare possint.

Episcopi ad rerum, ob quas in concilium evocati sunt, actionem, tota animi cogitatione intenti, sicut illas omni pietate suscipere debent, ita salutaribus consiliis adjuvare, summaque animorum consensione, & concordissima episcopali voluntate perficere pie studeant; id maxime spectantes, ut Deo, conscientiæ suæ, religioni, ecclesiarum utilitati, Christianæ disciplinæ, animarumque saluti satisfaciant.

Congregationes generales, quæ statæ in singulas hebdomadas habebuntur, significentur, tum campanæ mediæ sono per dimidiam horam dato, tum tabellis suo loco de more affixis.

A concilio autem ne cuiquam episcopo abire liceat, nisi necessaria justave causa a metropolitano cognita & comprobata, abeundique facultate scriptis data, ac procuratore ecclesiastico homine constituto & relicto, qui suo nomine, quæcumque in concilio acta decretave sunt, recipiat.

Antequam a concilio discedatur, cum cetera & ad optimos mores inducendos, & ad ecclesiasticæ disciplinæ vim usumque retinendam atque augendum, & ad Tridentinas, provincialesque sanctiones omnino exequendas pertinentia quam diligentissime agantur; tum quæcumque in ipsa Tridentina synodo ad concilium provinciale referuntur, studiose tum lectione repetantur, tum tractatione in executionis usum inducantur.

Canonicæ præterea regulæ œcumenicis conciliis, ecclesiasticæque disciplinæ monumentis traditæ, quæ episcopalis & sacerdotalis vitæ rationem, officia, partesque maxime attingunt, de scripto legantur, ut canonum auctoritate jam pridem sancitum est.

In iis potissimum sit constitutio, de vita episcoporum in concilio provinciali primo edita, altera item hoc quarto concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogationum præscriptum, quas pontificalis liber complexus est, ac si quæ præterea alia erunt, quæ potiora pro ratione temporum metropolitano videbuntur.

In ultima autem uniuscujusque provincialis concilii sessione, dies futuri concilii supra præscriptus, metropolitani jussu denuntiabitur, ut antiqui instituti & moris est.

Episcopi antequam e concilio discedant, singuli ordine ad altare majus accedentes, decretis & constitutionibus in eodem concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Unusquisque item procurator episcopi absentis, antequam habeat promulgata decreta, illi episcopi nomine suscipiens, idem subscribat, si non fecerit, excommunicationis pœnam incurrat.

Absoluto denique, ut moris est, concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes episcopi surgentes, cum reverentia osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei

Quodque sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque sancita sunt, solicite exequendo in eam curam incumbant, ut universa provincia hæc salutaribus disciplinæ institutis, & ad usum inductis, in omnes bene pieque agendi partes æque conformetur.

Hac autem omni constitutione, ne metropolitani auctoritati & facultati ullo modo derogatum sit, qua licet ei omni loco intra provinciæ fines concilium provinciale convocare & habere: idemque

que in aliud tempus prorogare, mutare, aliave agere, & gerere quæcumque de synodorum provincialium indictione, celebratione, directione, aliisque ejusmodi ab eo agi, jus sit.

Quæcumque vero supra constituta sunt, quæ ad provincialis concilii habendi vim, usum ac rationem, quovis modo pertinent, quæque ad pœnas non convenientibus, vel abeuntibus, aliisve propositas, spectant; ea omnia, ac singula, ut mox supra decreta ac sancita sunt, locum itidem habere statuimus, decernimus & sancimus, etiam in concilio provinciali in posterum celebrando, si vel constitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem aut locum mutari, vel alia quavis occasione, vel causa, a metropolitano, vel antiquiore coepiscopo concilium indici, convocari, celebrarive contigerit.

V.

De synodo diœcesana.

[Sess.] 24. c. 2. [de r]ef.

Episcopus ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis ac item semper sex post provinciale concilium mensibus, diœcesanam synodum habeat, pœna proposita, canonum jure, & Tridentino concilio renovata.

Quare quod in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis moris fuit, in prima proxima diœcesana synodo certum diem synodalem constituat, quo clerus ad illam conveniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, cathedrali in ecclesia de suggestu, die epiphaniorum, vel Kalendarum Ianuarii, ut alios solennes dies denuntiari consuetudinis est, indictus, Kalendario etiam adscribatur, quod in singulos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modo prorogare, modo accelerare, ac mutare episcopo liceat arbitratu suo; ita tamen, ut neque sex mensium spatium post celebratum concilium provinciale, nec rursus ullus annus prætereat, quo synodum non habeat.

In prima quaque diœcesana synodo decreta, in provinciali proximo concilio edita, promulgentur.

Quod officium ne episcopus negligat, vel prætermittat, eum hoc admonemus, ut pœnas meminerit sacris canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentiæ commiserit.

VI.

De testibus synodalibus.

Vt testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus, recte per eos geratur, quibus in synodo, vel provinciali, vel diœcesana committetur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graves, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritualis vitę amantes, in concilio provinciali metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem in synodo diœcesana, ab episcopo e diœcesi sua septem, pluresve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit & metropolitanus, & episcopus pœnæ, in concilio Lateranensi ab Innocentio III. sancitæ, si vel ille in concilio provinciali, vel hic in diœcesana synodo nullos synodales testes nominarit.

[...] 6. c. [...] 6.

A Qui a metropolitano delecti & nominati sunt in eodem provinciali concilio, qui ab episcopo in ipsa diœcesana synodo jurati, allatis sanctorum pignoribus, sancte spondeant, ex formula verborum infra præscripta, muneris sui partes, infra constitutas, se executuros esse.

Si vero a concilio provinciali abest, qui a metropolitano nominatus est, tunc episcopus, pro cujus civitate, vel diœcesi ille electus est, unius mei sis a fine concilii spatio, eum ad se literis accersat: eundemque ex ipsa præscripta formula jurejurando obstringat, ac jurisjurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad
B metropolitanum omnino mittat.

Quicumque, sive absit, sive præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel jusjurandum præstare recusarit; id ut præstet, si provincialis synodi testis est, a metropolitano; si diœcesanæ, ab episcopo compellatur, ac propterea si opus videbitur, cum eo mulctis etiam, & pœnis, censurisve agatur.

Iurisjurandi autem formula, ex antiquo canone excepta, quam præstabunt, hæc est:

Ego N. testis synodalis a reverendissimo metropolitano, vel si in diœcesana synodo electus est, a reverendissimo episcopo nominatus, promitto, spondeo, &
C *juro, quod amodo inantea quidquid novi, aut audivi, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in diœcesi, vel regione mihi commissa factum sit, vel futurum, si in diebus meis evenerit, tantum ut ad meam cognitionem quocumque modo, si scivero, aut indicatum fuerit mihi, synodalem causam esse, & ad ministerium reverendissimi metropolitani, aut si diœcesanæ synodi est, reverendissimi episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam ullatenus celabo reverendissimo metropolitano, aut si synodi est, reverendissimo episcopo, aut ejus misso, cui hoc inquirere jusserit, quandocumque ex hoc me interrogaverit; sic me Deus adjuvet, & hæ sanctorum reliquiæ.*

D Iurati testes hoc perpetuo meminerint, se non amore, non odio, non invidia, non spe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non ulla denique re commoveri, aut impediri debere, quo minus libere & integre munus suum pro ratione infra præscripta prestent.

Quo igitur tempore hoc munus gesserint, personas discretas interrogando simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione solicite investigent hæc quæ sequuntur; idque singuli, aut in universa civitate & diœcesi, aut in regione, unicuique eorum potissimum nominatimque commissa:

An parochi, canonici, & alii quicumque ecclesia-
E stici homines, quos residere homines, oportet, præsentes in ecclesiis suis adsint; anque rursus si præsentes in parochialibus vel canonicalibus, clericalibusque ædibus habitent.

An parochi præterea, aliique animarum curatores solicite, ut debent, fidelium sibi commissorum saluti invigilent.

An in sacramentis sancte ministrandis, in verbi Dei prædicatione, in salutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam Christianam institutione, & in ceteris omnibus curæ parochialis officiis, diligentis muneris partes præstent.

An reliqui, quicumque sint, ecclesiastici ordinis homines ecclesiæ, si quam obtinent, aut in qua dignitatem vel canonicatum, vel capellam, vel ecclesiasticum aliquod munus habent, aut in qua adscri-

pti sunt, oneribus satisfaciant, & præscriptas sibi functiones obeant.

An ecclesiæ sartæ tectæ sint; an ornamentis, & supellectili ecclesiastica necessaria & congrua instructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriisve aliquid incultum sit, quodque sordibus obsolescat, anve aliquid a religioso cultu & pietate alienum.

Videant item, an populus in via domini ambulet, frequensque adsit divinis officiis & sacris concionibus, & in ecclesia pie religioseque versetur, atque dies festos colat.

An jejunium quadragesimæ, quatuor temporum, stataque reliqua ecclesiæ jejunia observet.

An iidem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adjumentave pręstare, aut solvere recuset.

An in populo sacrilegi, blasphemi, concubinarii, adulteri, incæstuosi, virginum raptores, an excommunicati, an hæresis & magiæ, superstitionumve nomine suspecti sint.

An denique aliæ in eodem morum corruptelæ, quæ correctionem, emendationemve requirant.

Dispiciant item, an quæ Romanorum pontificum constitutionibus, œcumenicis, provincialibus, diœcesanisque synodis, episcoporumque edictis, quovis de genere decreta, sancitave sunt, ab iis serventur, quorum interest, sive ecclesiastici, sive laici homines sint.

Quæcumque vero animadverterint, quæ jam decreta sancitave nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rursus depravata, correctionem vel reformationem desiderent: ea omnia & singula ordine ad metropolitanum in concilio provinciali, si vero diœcesanæ synodi testes sunt, ad episcopum in ipsa synodo referant. Quod officium ut & præstent utilius, & rursus ea de causa nullus patiatur impensam, quæ necessaria non sit, ratio hęc omnino servetur.

Qui provinciali concilio a metropolitano nominati constituti sunt testes synodales, ii tribus ante mensibus quam concilii proxime futuri stata dies venerit, quæcumque in urbe, diœcesive, ubi id officium præstare debent, animadverterint, quæ reformationem aut correctionem requirant, ea in scriptum relata ad metropolitanum mittant; testes vero diœcesanæ synodi mense saltem antequam dies synodalis venerit id ipsum episcopo pręstent.

Cum vero provincialis concilii dies instabit, in unaquaque diœcesi eo nomine electi inter se conveniant, ut eorum unus, quem metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea literis significavit; alioquin is, de quo inter se convenerint, accedat: qui constituta die concilio præsens adsit; ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipso de iis quæ præscripta sunt, aut de aliis, quæ metropolitanus censuerit, coram fideliter respondeat, summaque integritate, prout jurejurando sancte adstrictus est.

Prima vero, vel sequenti, si potest, proxima post synodum inchoatam congregatione, aut certe quamprimum potest, referet, & interrogatus respondebit. Quod ubi plane pręstiterit, discedat licet; neque post illud tempus, nisi metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur, sed solum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

Viaticum autem testi synodali, ad synodum provincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quamdiu pro munere commorabitur, suppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ satis sit, a clero ejus diœcesis facta: quæ episcopus efficiat ut sine mora, impedimentove ei omnino persolvatur.

Ad diœcesanam vero synodum testibus synodalibus venientibus, nihil neque sumptus, neque viatici contribuatur; nisi sint, qui diœcesanæ synodo interesse non debent, atque iis quidem suppeditetur ad pręscriptam provincialibus testibus rationem.

Si testis synodi, vel provincialis, vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione investigaturus accesserit; victus, expensa, viaticumque ab iis detur, quorum causa venerit, ad idque dandum episcopus compellat.

VII.

Monitiones.

Pervetus illud institutum est, tum sanctorum patrum usu tum ecclesiæ auctoritate comprobatum ut quæ sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes ejus maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab episcopo in synodis clero proponantur. Cujus instituti ratione atque exemplo nos adducti, de episcoporum nostrorum consilio atque assensu, monitiones infra ordine præscriptas, edendas censuimus: quibus pro libito suo unusquisque episcopus addat & detrahat, prout ecclesiæ suæ clero pro temporum ratione utile esse viderit: tum illas in unaquaque diœcesana synodo, sessione publica universo clero de libro accurate legi, graviterque pronuntiari mandet; ut quo sæpius repetitæ, frequentiorique studio illæ traditæ atque expositæ sunt, eo diligentius ac religiosius sanctis ecclesiasticæ disciplinæ, vitæque officiis universus clerus in omnes sese partes conformet.

Primo, fratres, & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis requiritur, certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinæque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus sejuncti estis, ita a communis fidelium vitæ usu sejuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstãtius vivendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeo studete, ut a vobis divinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut & divino cultui, & cælestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque literarum studiis vacetis; tum depositis sæcularibus, vanisque solicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via domini recte ambuletis.

Caritatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, justitiam, temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera

vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac A religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum patrum, quas precipuas, & quasi hereditarias vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrate solum, sed omnino exprimere certatim contendite.

Utque illi, sic vos, abstinentiæ, & jejuniis dediti, clericalis disciplinę ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cælestis sitientes, Deo servite assiduis divinarum laudum officiis, & in ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali, clericalique statione continenter versamini.

Quæcumque demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel pontificum sanctionibus, vel œcumenicis conciliis, vel provincialibus, diœcesanisque synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos B servate, ac præstate diligenter.

Omnes, qui canonicarum horarum officiis devincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam Kalendarii anniversarii rationem ac ritum.

Nec vero negligenter, sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiose propterea legite, quæ præsertim a beato Antonino archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persolvendis horis canonicis, ut quæ eo nomine errata sunt, omnino caveatis.

Expletis canonicarum horarum officiis, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam a Deo petite.

Qui sacerdotes estis, missæ sacrificium sæpius facite sancte ac religiose.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato frequentique examine discutite, tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, uni e confessariis sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel levissimis omnino cavete.

Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta D sunt, ea vos studiose diligenterque servate.

Diaconi, subdiaconi & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis jussa sunt, integre & sancte omnia, ut debetis, præstate.

Confessarios sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue E exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cetera, supplices præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum & Deum totius consolationis;

Ut misereatur populi sui.

Ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Ut e principum, regumque animis evellantur, si quæ sunt, discordiæ semina.

Ut ii una animi consensione Christi regnum propagare studeant, unamque Dei gloriam, atque ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quidquid vero temporis a divinis officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum novarum curiositatibus illud conterite; sed cum in sortem domini vocati sitis, in ejus lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur literarum studia diligentius colite, quæ usque adeo complecti debetis, ut qui aspernetur, contra eum dicat dominus: *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Osea. 4.

Frequentes ad statas lectiones & ad literarum tractationes vobis præscriptas convenite.

Attento animo in iis adeste, atque in dies ad uberiorem sacrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, ut ad episcopum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenii, vel ingravescente ætate magnum in literis progressum habere non potestis, ne desistite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam a Deo petere, tum eo diligentius ad pietatis, modestiæque studium, ac sanctorum morum disciplinam incumbite; tum sæpius sacerdotes peri- C tiores consulite; & ad clericales, sacerdotalesque exercitationes convenite, & libentius & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus sacris, quæ in ecclesia, constitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque estis, tum maxime, quibus potissimum conciliaribus decretis jussum est, quo decet habitu frequentissimi adeste.

Lectione librorum spiritualium & clericalium, qui probati sint, animos mentesque vestras pascite.

Quatuor præsertim locos, ex catechismi Romani doctrina de duodecim fidei articulis, de septem sacramentis, de decem præceptis, de oratione dominica in promptu, atque explicate habere omni studio contendite.

Cum iis & præceptorum ecclesiæ cognitionem, & preces horarias, recitandi peritiam & ecclesiasticorum rituum, ceremoniarumque notitiam conjungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis decretis vel provincialibus, vel diœcesanis præscriptus est, habere ne omittite aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus jocosis, ridiculis, obscœnis, inanibus, ad poesisque profanæ studium pertinentibus, vulgari aut Latino sermone conscriptos, procul abjicite.

Nec vero musicas cantiones ridicule, voluptarie, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris bibliis legite; ac si per ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum patrum opusculis, Gregorii magni pontificis, Cypriani, Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum qui sanctitatis & doctrinæ laude in ecclesia celebrantur.

In iis ad legendum, sanctissimum patrem Ambro-

ANNO CHRISTI 1576.

Ambrosium episcopum vobis potissimum proponite.

Illius præcipue librum de sacerdotali dignitate legite, quo libro ecclesiasticos homines commonuit de perfectæ vitę institutione.

Libros item officiorum, quos ubi primum episcopus is factus est, cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus assidue habete.

Hos atque alios præterea libros de sacerdotalis, clericalisque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de Christianæ pietatis studiis & exercitationibus, de aliisque ejusdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animadvertistis ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item provincialium & diœcesanorum constitutiones & decreta non percurrite solum, sed usque adeo studiose legite, ut quæ legeritis, post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis, ac videatis simul, non solum si quidquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, præstareve omiseritis aut neglexeritis. Quod ut præstetis, curate omnino atque efficite.

Estis divina misericordia in ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conservandam, propagandamque: ideo tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem servate.

In incessu, statu, gestu ita vos præbete, ut ab ordinis, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati patris Ambrosii judicio, qui clero adscribi hominem recusavit, propterea quod ejus gestus & incessus deceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non sordido, non neglecto, sed gravi & talari, atque ejusmodi tum domi tum foris pro uniuscujusque vestrum ordinis gradusque ratione utimini, ut a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima discedatis.

Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam & conspicuam deferte.

Parca & frugali mensa contenti sitis, & supellectile etiam modesta ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompaque sęculari abstinete.

Quæcumque acu picta, varie intexta, aulæa item, peristromata rejicite.

Imagines domi non profanas, sed eas habete, quæ pietatis & religionis argumentum & adjumentum præbeant.

In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitioneve & a vanitate longe refugite.

Nec verbis quidem præscriptum vitę modum pervertite.

Nihil scurriliter, nihil jocose, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Absint a vobis maledicta, obtrectationes, curiositas, levitas, assentationes ac nugæ.

Temperantiæ clericalis disciplinam vobis præscriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comessationes, compotationes, convivia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres intersunt, evitate.

Hospites excipite: at illis excipiendis intra parsimoniæ fines vos continete, ita ut clericalis frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum præstigiis procul estote.

Arma abjicite.

Sic denique cor vestrum corroborate, ut inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, ut cum a Deo utiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens: casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis.

Ad eorum sacerdotum, qui in ejusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adjungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressiones constent.

Ad castitatem autem conservandam munite omnem viam.

Legite propterea sæpe illum beati Cypriani martyris de singularite clericorum librum, qui vos in hac, ut in aliis, instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate.

Cum aliis vero quibusvis mulieribus, quamvis vel arctissimo consanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ conjunctæ sint, ne in eisdem domiciliis ædibusve simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando episcopalibus literis permissum sit.

In famulatu laicorum ne sitis, multo minus feminarum, quamvis nobilium.

Ne vero illas musicam, literasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint.

Sæcularibus vero negotiis, ut est sancti Pauli apostoli documentum, ne vos implicate. 2. Tim. 2.

A cujusvis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, ut provinciali decreto vobis interdictum est, prorsus cavete.

Ne pecuniæ, lucrive avidi sitis: *Nemo potest servire Deo, & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus dominus. Matth. 6.

Si qui pauperes estis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis *in tentationes multas, & in laqueum diaboli*. 1. Tim. 3.

Paupertatem vestram ne moleste ferte: paupertatem dilexit & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adjungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes quibus, prælucere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite, ne quæstum vos appetendo, injuriam vestro ordini facite, avaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*, sed bonorum operum abundantia, cum caritate conjuncta, facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cæleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, vos paupertate, sobrietate, ac parsimonia ita agite, ut non modo a supervacanearum rerum usibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta tecta habeatis, sacra supellectili instruatis: Alienis item necessitatibus subveniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui vero uberiores ecclesiasticos reditus habetis, ecclesias, e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregiisque muneribus exornate, tum omni ecclesiasticæ supellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis: quibus egentibus, & esurientibus cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ caritatis rei estis in conspectu domini.

Memores estote ejus, quod a sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad divini cultus, pauperumque usum commissum est, cavete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quam cui addictum est, convertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

Universi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, ut summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite.

In rerum divinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ divina, quæ sempiterna sunt, divitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos servate; mundi voluptates, quæ a divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non avaritiæ præda, sed instrumenta caritati relicta sunt, reditu, & fructibus non abutamini; humilitati studete; caritatis opera præstate; induimini dominum Iesum Christum, sanctorumque ejus facta imitamini, ut & horum imitatione, & illius in primis divinis præceptis, institutisque, conformati, *in vocatione, qua vocati estis, digne Deo ambuletis*; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam; tum vos repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis. Thess. 4.

Omnes præterea & singuli qui hujus ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, & diœcesin, & ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusve adscripti estis stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsi residete.

A Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum vere constituite & habete.

Debitis muneribus atque oneribus satis facite.

Alia item agite, ac præstate, ex præscripta conciliaribus decretis fructuosæ salutarisque residentiæ ratione.

Quicumque item clerici minorum ordinum estis in ecclesiis, quibus adscripti estis, singuli ordinis, quo initiati estis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei ecclesiæ inserviatis.

B Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per episcopum probatis, & etiam concessu literis expresso.

Hæc, quæ communiter atque universe vos moniti estis, singuli servate studiose ac diligenter.

At præterea sigillatim nominatimque vos, qui in cathedrali ecclesia dignitates obtinetis, canonici item, tum ejusdem ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis ecclesiarum collegiatarum, vel urbanarum, vel diœcesanarum, quicumque sitis in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, ut canonice, nempe canonum legibus, ad vitæ vestræ C institutum pertinentibus, & constitutionum provincialium diœcesanarumque rationi congruenter vivatis.

Id primo maxime studete, ut in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & casto corpore ministretis. Tum singuli vos, ordinis dignitati, aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate.

Omnes in choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum dominum, cui servite cum timore & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes D adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attente, studiose, rite, pie, religiose divinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu angelorum, cantantes in cordibus vestris domino.

In choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum junioribus, laudate nomen domini in psalmis, hymnis, & canticis.

A quibuscumque colloquiis, & a literarum, librorum lectionibus, atq; ab omni vagatione abstinete.

E Pro temporis autem & officii ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite & inclinate. Accurate demum omnia observate, quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita ut vestro exemplo aliis sacerdotibus, clericisque, & recte riteque psallendi, & sancte orandi, & pie agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiose incumbite: ut, dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis devotionisque affectum excitetis.

Non ordinariæ distributionis lucro adducti, sed Dei caritate, religionisque cultu, commoti, divinis officiis adeste, ut vere, ex animoque psalmi verba illa concinatis: *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est.* Divinis officiis absolutis, paululum omnes in Psal. 53.

ANNO CHRISTI 1576.

in choro pie orate: inde abeundi signo per præfectum dato, consurgentes, quo ordine ad chorum accessistis, eodem in sacristiam redite, ubi cappas, qui illas induti estis, & superpellicea sine strepitu ullo vel susurratione deponite.

Canonicales vestros conventus statis hebdomadę diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos convenite.

Inde ne discedite, nisi missione a capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine & loco sedete.

Sententiam modeste dicite, & suo quisque loco, non præpostere.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, jurgia & contumelias cavete.

In initio & fine uniuscujusque capituli statas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad divinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto servate, quę provincialibus constitutionibus vobis præscripta sunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos invicem diligite, canonici enim estis; qui sicut pro collegii ratione ex antiquo instituto una in collegiata ecclesia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuistis, ita uno pacis & caritatis fœdere, unaque animorum consensione conjunctissimi, sicut nascentis ecclesiæ ministri, quorum erat cor unum & anima una, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est, *Quam bonum & quam jucundum sit, habitare fratres in unum.*

Psal. 132.

Quicumque vero estis, qui inter canonicos præpositi, aut archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curæve partibus obeundis solicitudine prælucete.

Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, ettiam præpositi, archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia universe monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta sunt, præstate omni solicitudine.

In primis oves vobis concreditæ cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ, & custodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad scriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ vestræ incolarum vitam & mores investigate.

Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti, aut qui sint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eosque statim denuntiate.

Monete etiam populum, ut id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum: quod statis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Dispicite, si qui e parochiæ vestræ finibus ad loca proficiscantur, ubi impune prædicatur quod

A a catholica fide alienum est; tum etiam an ii profectionis facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in concilio provinciali tertio promulgati. Investigate præterea de iis, qui in vestra parochia docent, eorumdemque mores, vitam, & fidem observate; reliqua de iis ipsis præstate, quæ conciliis provincialibus præscripta jussave sunt.

Videte, & cavete, ne superstitiones, magicæ cantiones, & ejusmodi diabolicę superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, usurarios, blasphemos; & denuntiate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, B diabolo serviunt, quique festorum dierum cultum quovis modo violant quales quales sint; neque observant pontificias, neque provinciales de diebus festis colendis constitutiones, aut edicta episcopalia.

Istos ab ea male agendi corruptela revocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete, tum episcopo etiam, sicut opus erit, significate, ut pro curæ episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus & salutari consilio, & consolatione, & re subvenite, aut si C minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos sublevandos.

Sique illorum gravior inopia deposcit, festis etiam diebus a pia fidelium liberalitate aliquid in ecclesia colligendum curate, ut ab episcopo pręscribetur, quod ipsis in eleemosynam conferatur.

Seorsum etiam locupletes parochię incolas convenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis divitias a Deo propterea etiam esse tributas, ut inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos unice, atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex suscepto officio id pręstare debent, vel quibus episcopus hanc curam dederit.

D Pascite in primis populum vobis commissum prædicatione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione item sacramentorum, exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo plane observate quæ constitutione provinciali, & aliis concionatoribus, & vobis pręscripta sunt.

Pueros festis, dominicisque diebus, in doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Provectioris ętatis homines ad eadem intelligenda invitate.

E Patres, matresque familias monete, ut filios, filias, ceterosque quos in familia habent, ad statas doctrinæ Christianę scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete, curateque ut mutua inter eos caritas, morumque disciplina conservetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis indulgentiarum, iis concessi, qui iis scholis adscribuntur, in illisque operam navant.

Ne omittite diebus festis inter missarum solennia

nia aliquid ex iis, quæ in missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum ceremoniarum rituumque rationes, & significationes explicare, quo diligentius instructi in dies sacrosancto illi sacrificio religiosius intersint.

Docete item, quomodo fideles signo missæ celebrandæ dato, se corde contrito ad eam sancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis vestris monitionum officiis, ut in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte utroque genu flexo, præterquam in euangelio, adsint.

Instruite etiam eos, quam religiose non solum in missæ sacro, verum etiam in divinis aliis officiis versandum.

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quam valde, dum illa fiunt, celebrãturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & mysteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religiosaque oratione animus distrahitur; quam denique studiose vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum sanctitate, & cultu aliena.

Rursus quam sancte item, quam religiose, & quam demisso, humilique habitu in supplicationibus, litaniis, & stationibus versandum sit.

Qua reverentia, quove pietatis studio in ecclesiis, locisve sacris manendum sit, quæve ab alus procul abesse debeant, idque ex sanctionibus pontificiis, constitutionibus conciliaribus, episcopalibus prætereа edictis.

Qua etiam, non solum intima religiosi animi præparatione; sed externa etiam cultus, vestitusque modestia, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam communionem, tum etiam ad certa sacramenta accedendum sit.

Tum docete, ac monete, quomodo dies festi colendi & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse sacris illis diebus, non modo a nefariis operibus illicitisque negotiis non abstinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentia.

Ac præterea nefas esse, sacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, summasque ei laudes persolvendas, ac debitum sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent, qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

Denuntiate item stata sacrorum temporum jejunia; docete quomodo jejunandum, quæ peccati gravitas in violandis sacris jejuniis.

Quæ præterea Christianæ pietatis officia in sanctorum vigiliis.

Quam sancte observandum quadragesimale jejunium.

Statis autem solennibus, vel adventus, vel septuagesimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam literarum præscripta recitatione ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria sanctis pietatis officiis religiose colenda.

Utque iis omnibus pro temporum solennitatumque ratione illi instrui possint, sæpe monete, ut dominicis aliisque festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina synodus optat, ad parochialem ecclesiam conveniant.

Qua in re sæpius monitionem pastoralem de genere hoc frequenti populo legite.

Sæpe autem ac diligenter eosdem docete, quam assidue orandum sit.

Quomodo & tacita supplicis mentis meditatione, & piis statis orationibus precandum.

Quam studiose ac religiose suscipiendum vespertinæ communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum pie retinendum.

Ideoque cum alias sæpe in anno eam orandi rationem cum indulgentiis concessis per summa capita explicate; tum præcipue diebus, concilio provinciali tertio constitutis, in maxima populi frequentia de scripto pronuntiate atque evulgate.

Dominicis diebus instruite populum, & monete, pro quibus oret, ut est in eodem provinciali concilio decretum.

Tum præterea, quas singulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, Christianasque meditationes, atque in orando exercitationes sibi propositas in promptu habere possit.

Quam sæpissime vero sermonibus vestris populo proponite locos perpetuæ Christianæ meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradisi.

Monete præterea sedulo ac frequentissime patres, matresque familias, ut liberos, familiamque suam ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam religiose instituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de vitæ spiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi suæ habeant, in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instituant ad sancte agendum.

De patrumfamilias officio, familiæque institutione editam in concilio tertio provinciali constitutionem in parochiali conventu legite, singulasque ejus partes explicate.

Tum alia præterea docete, quæ oportuna existimaveritis, quibus illi se, suamque familiam in Christianæ vitæ institutis, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis disciplinæ, vitæque Christianæ ratione observate; si quid autem vel ab artificibus, vel ab institoribus, operariisve committi animadverteritis, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum, tabernarumve dominos graviter monete, ostenditeque ea in re officii sui partes.

Estis participes, & socii laborum, curæque episcopalis, & in messe episcopo commissa operarii estis; elaborate una cum eo, & contendite, ut populus, cujus cura geritur, tamquam purum triticum, auxiliante divina misericordia, congregetur in horrea cælestia.

Depositum custodi, inquit beatus apostolus Paulus, id quod vobis singulis dictum esse putate, ut in grege, tamquam deposito fidei, curæque vestræ commisso diligenter custodiendo, ab omnique peccati labe conservando cogitationem, sollicitudinem, curam, studiumque omne collocetis. *1. Tim. 6.*

Parochiæ igitur unicuique vestrum concreditæ viciniam, cum a ceteris vitiis omnibus vos singuli solicite custodite; tum curate etiam, ne odia, simultates, inimicitiæ, factiones, nec non temere jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ consuetudines, ac ne detractiones quidem in ea sint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum proclivio-

procliviorem esse animadverteritis, reprehendite, atque exagitate.

Nec vero dissimulate peccata, sed annuntiate populo scelera ejus: publice peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis domini, & ut strenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil plane trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet sanctus Gregorius, *reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non jam Dei lucra, sed vestra quaeritis.*

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis illud, vel increpandi, vel palam arguendi officium deserite, modo Christi gloriae, & animarum saluti serviatis.

B Rursus non aucupandae hominum gratiae studio id agere desistite; *Servus Dei non essem, si hominibus placerem*, inquit apostolus. Gal. 1.

Vae vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curae vestrae commissus perierit: sanguinem ejus de manibus vestris requiret justus & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, ut a Spiritu sancto scriptum est, *stimuli sint, & quasi clavi in altum defixi.* Eccl. 12.

Instate opportune, importune, privatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, objurgationibus, ut peccantes, adjutrice divina gratia, in viam salutis revocetis.

C In usum etiam sancte ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutua Christiana caritate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, praesertim parochiae incolas id caritatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad sermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, praecipue ex doctrina cathechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari utilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestrae ecclesiasticae tractationis genus negligite adjumenta, quae aliunde utiliter capere potestis.

D Cetera autem officia, quae in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum usum cohortatione, in aegrorum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis provincialibus, dioecesanisque conciliis praescripta sunt, praestate, atque exequimini accurate, ad earumque conciliarium constitutionum, decretorumve normam, omni observantiae atque obedientiae studio vos plane conformate.

Quae vero decretorum provincialium, vel dioecesanorum partes ad laicos, eorumque Christianam disciplinam attinent, quo saepius evulgatae atque inculcatae serventur diligentius; illas, summatim vulgari sermone expressas, crebro, prout usu venerit, populis vestris proponite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

E Quaecumque denique vel ad vos, vel ad laicos, curae vestrae commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinaeque usum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quae sint, & quam religiosae muneris vestri partes: caveteque ut in officiis, & curae vestrae functionibus non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem: cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum graviores, tum longe plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpae.

Vos praeterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quae ecclesiastici ordinis hominibus, de divinorum officiorum cultu, de vitae honestate, & studiis, & vitae spiritualis exercitationibus, praescripta, aut monita generatim sunt, tum quae nominatim, sigillatimque ad praecipuam vestram executionem attinent, praestate omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quaecumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitae ratio, canonum, & conciliorum decretis praescripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte domini, & ipse dominus sors, pars scilicet vestra; tales praebete vos, ut & ipsi possideatis dominum, & possideamini a domino, vereque dicatis: *Dominus pars hereditatis meae.* Psalm.

Filii mei nolite negligere: vos elegit dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitae morumque castitate.

Proborum hominum tantum, praecipue sacerdotum, vitae spiritualis laude praestantium, familiaritate utamini; ex quorum consuetudine tum fructus vos capiatis, tum episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Majores veremini, & observate: eisdemque recte monentibus obtemperate.

Praeter Latinae linguae, & literarum studia, ecclesiasticae imprimis disciplinae institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus, & vitae modestia probate, ut & a parochis, & a praeceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

Vos vero, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis disciplinae curae quovis nomine praefecti estis, vel in dioecesi foranei constituti in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo invigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque episcopus habuit, videte, tum efficite, ut ejus expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque solicitudine.

Ecclesias, quae in uniuscujusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspicite.

Pervestigate in uniuscujusque parochiae finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus episcopali cura episcopus medeatur, necesse sit.

Universo clero, pro regione commissa, invigilate diligenter, illudque in primis videte, ut in disciplinae ecclesiasticae moribus, institutis, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter vivat.

Indecentem ejus habitum omnino rejicite; morum, sanctae vitae, sacrarumque literarum, & institutionis ecclesiasticae studia, si quae in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum in hoc maxime vobis commendati sint, ut illorum omnes tum in vitae moribus, tum in literarum, ecclesiasticae-

que doctrinæ studiis progressiones accurate exploretis, atque, ut maxime potestis, paternis cohortationibus atque objurgationibus, iisque assiduis adjuvetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraque ejus generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab unoquoque vestrum expetitur.

Quæcumque vero, vel provincialium diœcesanarumque synodorum decretis, vel præcipuis instructionibus, vel visitationum jussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tum cuncta item B reliqua, vel conciliis provincialibus, diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectamini solum & legite: sed mente animoque comprehendite, servate, omnique solicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate.

Quod omne ut faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officii munere vos in hoc diœcesano conventu ex concilii provincialis præscripto commonefecimus: ita etiam unumquemque vestrum per unigeniti filii Dei adventum, per ejus crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, C obtestamur, divinaque contestatione monemus; rursusque vobis ipsis universis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque vel provincialibus, vel diœcesanis, vestra causa editis non paruerit, contra eum nos acturos esse ecclesiasticis canonicisque sanctionibus.

Cavete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, soliciteque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, auditis, eumdem rursus non in hac vita solum culpas vestras animadvertentem, sed in divino præterea judicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & dominus Iesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia, exhortetur corda vestra, & confirmet D in omni opere, & sermone bono, ita ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum & patrem nostrum in adventu domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

VIII.

De foro episcopali, ecclesiasticove.

Excommunicationum, quæ certis monitionibus primum adhibitis, ad finem revelationis, ut E aiunt, pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi iis concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum civiliter interest. Qui supplicationis libellus ejusmodi sit, quo res ipsa, de qua agitur, & ejus precium item nominatim, speciatimque exprimatur, nisi ecclesiæ, loci pii, communitatis, universitatis, collegii, universalisve successoris res sit, cujus certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est: tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa, rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri potest, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed ejusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, ut est Tridentini concilii præscriptum, non vulgarem esse: id quod episcopi concedentis religiosæ conscientiæ, judicioque pro ratione rei, & personæ relinquitur.

Sess. 25 c. 3. de ref.

Porro ejusmodi excommunicationum literæ non concedantur, ut infra sancitum est.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re non occulta omnino.

Pro re, quæ ita jam diu amissa, aut subtracta est, ut illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste ac notorie criminoso.

Neque vero contra aliquem, quem pro rebus quæ in monitoriis literis exprimantur, satisfacere non posse constet.

Neque præterea in loco, ubi eas verisimile sit negligi, contemnive.

Cum vero pro ratione præscripta aliquando concedentur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in nativitate, scilicet domini, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in celebritate sacri corporis domini, aliisque anniversariis solennioribus diebus, ullo modo promulgentur, nisi episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quidquam obstat, quo minus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturve, sed tantum cum episcopus, servata forma concilii Tridentini, expedire censuerit.

Cui episcopo soli, neque vero ejus vicario, etiam generali, si modo episcopus non longius absit, ejusmodi monitoriarum literarum concessio hoc decreto reservata sit.

His vero literis monitoriis aliquando datis, ne excommunicationis sententiam episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis, facta relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusque deliberarit, ac gravem præterea causam censuerit, quamobrem illam ferat.

Formulæ certis verbis conceptæ, atque explicatæ conciliari nostra auctoritate, ad hujus provinciæ usum in lucem emissæ, ab omnibus & singulis, quorum interest, pro concepta constitutaque ratione serventur.

In omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, episcopus sigillo sancti patroni ecclesiæ, cui præest, imagine aliqua certa expressa, utatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemque, excitandam, atque ad ecclesiæ ornatum & splendorem insigne est; tum pietatis rationi conveniens, & cum ecclesiarum bene institutarum usu, consuetudineque consentaneum.

Ejus vero sigilli certa forma, imagove, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat; vel, prout episcopus semel statuerit, perpetuo adhibeatur.

Fori episcopalis cancellarius, ac notarii certos libros habeant, in quibus causarum criminalium actiones, quæstiones, ac, quos vocant, processus recte ordineque describant, nec vero in foliis.

Mercedem præterea, quam ex uniuscujusque causæ, vel civilis, vel criminalis scriptione, actione, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant, iis ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processus-

que acti, conscriptique fine adscribant item.

Quod in concilio provinciali tertio episcoporum vicariis vetitum est, ut ne esculenta quidem, poculentave ab litigantibus, aliisve apud se causas agentibus, dono accipiant; idem cancellario, & notariis interdictum sit ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt, notariive partes agunt.

Pœnæ & mulctæ omnes ac singulæ, cujusvis generis sint, sive clericorum, siue aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum conciliorum sanctionibus irrogare contigerit, deinceps piorum locorum, operumve usui vere atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reservata, aut alii usui attributa.

Rursusque ut attributionis, solutionisque certa atque explorata ratio constet; episcopus certum codicem, in quem eæ explicatæ referantur, confici, in archivoque episcopali asservari diligenter mandet.

Nec vero vicario, aliive episcopalis fori judici ullam omnino pœnarum, mulctarumque partem consequi, habereque ullo quovis colore liceat.

Quidquid consensus, approbationis, facultatis, licentiæve, vel alio hujusmodi nomine ex hujus, vel superiorum conciliorum provincialium decretis ab episcopo impetrandum est, ejusve auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab ejus cancellario, & quibusvis ministris gratis omnino semper detur, etiam quod ad scriptionem attinet.

Ut ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de iis ipsis, etiam apostolica, aut imperiali, aut regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id episcopi studiose exequantur, ut eorum peritiam, usumque etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque vero notarii, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officii sui in negotiis, litibus, causisque ecclesiasticis & spiritualibus exercitatione, atque usu per illos, vel perpetuo, vel ad tempus prohibeantur, ad ejusdem concilii præscriptum.

Quod de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc vel in aliis conciliis provincialibus præscriptum est; id non solum in pontificiis constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalibus, aliisve scriptis quæ promulgari contigerit, locum habeat, planeque servetur.

Quo autem studiosius tradantur, & inculcentur, quæcumque illis vel constitutionibus, vel edictis, scriptisve continentur; episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta ejusmodi in cathedrali ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primum ita legi curet, ut ne verbum quidem, nedum pars ulla omittatur. In aliis deinde ecclesiis, ac locis, ubi evulgandas censuerit, illæ per capita summatim, vulgarique sermone, prout ille maluerit, explicentur.

Certos, statosque dies singulis mensibus, Kalendarii instar notatos quibus vel pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, vel provinciales, diœcesanasque constitutiones, aut pastorales literas populo evulgari, de scriptoque pronuntiari jussum est, episcopus parochis præstituat, ut ordine omnia, pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusque suis certis diebus repetita, accuratius in executionis usum inducantur ac retineantur.

Cum vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, constitutionesve episcopales, vel aliquid ejusdem generis promulgari, aut populo enuntiari, de scriptoque legi jussum est, ut uberiorem fructum ferant, ac studiosius ad executionis usum illæ introducantur; episcopus concionatores, qui in urbe sunt; parochi vero diœcesani, si quos in suæ parochialis ecclesiæ finibus habent, eos, diligenter hoc præmonere studeant, ut, quod fidelibus enuntiandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adjuvent.

Hoc vero cohortandi munus ipsi etiam parochi studiose semper præstent.

Liber fiat, in quo singula diplomata, sive summorum pontificum, sive imperatorum, sive regum, principumve sint, quæ ad ecclesiæ illius privilegia, jura, aliave id generis quovis modo pertinent, recte atque ordine describantur.

Qui liber in armario, certo archivi loco, diligenter asservetur.

IX.

Quæ pertinent ad matrimonium.

Quæ a summis pontificibus, constitutiones, literæve decretales, ad Tridentinorum de matrimonii impedimentis decretorum declarationem editæ sunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipue non ignorari oportet. Cui rei ut occurramus, illas typis impressas, una cum hoc libro concilii provincialis quarti, in ultima parte edi censuimus.

Statas illas matrimonii denuntiationes, Tridentina sanctione præscriptas, episcopus ne facile remittat. Si vero pro sua pietate, ac prudentia earum aliquam quandoque antequam matrimonium contractum est, omitti censuerit, ac postea, ante consummationem illas plane omnes, aut si minus omnes, saltem duas, aut minimum, unam fieri curet omnino.

Parochus statas matrimonii denuntiationes facturus, præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primum a mari, tum a femina exquirat, an matrimonii, quod inter eos tractatur, denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caveat, ne dum matrimonii denuntiandi voluntatem eorum notam, exploratamque investigando habere vult, ea investigatione matrimonii istius, aut sponsalium consensum exquirat.

Itaque de statis solum denuntiationibus explicate, ac distincte, separatimque ab utroque perquirat, idque a femina loco honesto, & propinquorum conspectu, ita tamen, ut ne quisquam audiat, neque ita prope sit, ut illa præ pudore, vel alia causa minus libere animi sui voluntatem exprimere audeat.

Annulo nuptiali non dexteræ; sed sinistræ manus sponsæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; dumque induitur, ne a sponso, sed a sacerdote, cujus est benedicere, illa verba proferantur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Quæ in nuptiis indecore fiunt, ea ab episcopis omnino eripi concilio provinciali primo jussum est.

In iis porro ipsis cum potissimum minime ferendæ sint illæ duæ depravato morum usu introductæ corruptelæ: una scilicet, cum certa quædam pecunia ab iis extorquetur, qui ex alieno solo, alienave parochia uxorem ducunt; altera, cum per vicos,

vicos, & plateas, qua iterum nupta ducitur, clamores, tumultuosæque voces a profano gentilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum, quasi exagitandis secundis nuptiis eduntur; eas sane a Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & a matrimonii, quod celebratur, sanctitate alienas episcopus, cum omni alia pastoralis officii sui ratione, tum propositis etiam pœnis, censurisque extirpari, ac plane funditus tolli curet.

Quibus matrimonii contracti in uno aliquo ex impedimentis, quibus illud contractum dirimitur, dispensatio a sancta sede apostolica, aut in foro conscientiæ, aut in utroque foro delegata est; ii caveant, ut ad literarum apostolicarum præscriptum, illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium contrahere cogant.

Quo studiosius populus in officiis Christianæ pietatis instituatur, ex divinæque legis præceptis institutum vitæ genus sequatur; id parochus præstet, ut aliquando ineunte prȩsertim adventu, & quadragesima, patres familias suæ parochiæ omnes ad ecclesiam parochialem convocet hora, quam commodam is censuerit. Qui in patrumfamilias conventu, tum constitutionem in concilio tertio provinciali de patrum familias officio, familiæque institutione editam de scripto legat, singulasque ejus partes explicet; tum alia præterea doceat, quæ opportuna existimaverit, quibus illi se familiamque suam in Christianæ vitæ disciplina conforment, ex præscripto etiam regularum, & instructionum, quæ eo nomine auctoritate nostra edentur.

X.

Quæ pertinent ad regulares.

Quod sacrosancti Tridentini concilii decreto de interpretatione sacræ scripturæ in monachorum monasteriis instituenda sancitum est, id episcopi omnino efficiant, ut quibus in monasteriis commode præstari potest, ea instituatur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re præstanda abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio præsunt, opportunis juris remediis compellant.

Si quæ femina, cujusvis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cujuscumque vel ordinis, vel instituti claustra ubicumque in illis, etiam prioribus, monasterii, conventus, domusve claustralis porticibus, primariæ ejusdem januæ exteriori proximis, contra quam apostolicis summorum pontificum Pii V. & Gregorii XIII. constitutionibus sancitum est, ingrediatur, pro earum sanctionum jure episcopus pœnarum, censurarumque declaratione & irrogatione contra illam severe agat.

Ad priores autem illas claustri porticus, exteriorique ostio viciniores, ut a sancta sede apostolica declaratum est, ingressus mulieribus non vetatur, quo tempore in iis, cum cœmeteria, sepulcrave sint, pro mortuis fiunt a regularium universo monasterii, domusve illius conventu supplicationes, processionesve publicæ de more agũtur. In claustrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & ejusmodi loca, quæ monasteriis, domibusve regularium ita continenter sunt adjuncta, ut ab illis domibus, vel monasteriis ad eos hortos, locave aditus sit nulla via, locove publico interjecto. Sin autem de claustrorum finibus, circumscriptioneve dubitatio aut difficultas aliquando existat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur, certaque demum ipsis limitibus claustralibus definitio, circumscriptione statuatur, ut ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio præbeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium animæ irretiantur.

XI.

De monialibus.

Aliis decretis, quæ superioribus conciliis de monialibus constituimus, hæc, quæ infra præscripta sunt, adjungenda statuimus.

Monasterium januas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum januarum, una jumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera aliis usibus, & commodis necessariis inserviat. Quo autem in monasterio una tantum ad omnem tum actum, tum usum satis esse videbitur, in eo illa dumtaxat una sit.

Ianua, utraque e duplici assere, eoque firmo constet, ac sine ulla item sit ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portæ cohærescat.

Ianuæ curruum, jumentorumve, altera ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adjungatur, quæ a prima janua paululum distet, formaquæ sit in fabricæ ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad januam alteram, aliis usibus accommodatam, cui rota, quem turnum vocant, adjungetur, moniales duæ semper assistant, quæ janitrices constituentur.

Singulæ hæ tres januæ clavibus duabus, fabrili opere inter se diversis, claudantur, quarum unam etiam de die monasterii prȩfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat.

Rotæ omnes amoveantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuo, sint, præter illam, januæ communi adjunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam, & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterii hospitio etiam confessarii, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte interiori monasterii uncus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si vero loca, ut dicunt, parlatoria complura erunt, in uno tantum, aut in altero ad summum, superiorum judicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valvæ ligneæ binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clavis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clavis apud capellanum sit, aliumve, qui superiori videbitur.

Rotarum altitudo ne major sit cubito, & unciis octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

Nulla fenestra, præter illas primo concilio provinciali nominatim præscriptas, e monasterio in ecclesiam sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rima quidem, nedum foramen ullum in ea extet, unde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ eucharistiæ elevatio prospicitur,

ANNO CHRISTI 1576.

prospicitur, altius ne pateat cubitis duobus, & unciis duodecim, late vero, ut altaris latitudo est.

Cui fenestræ clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter configantur.

Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius unciis tribus.

Sint autem inter se insertæ, ita ut loco suo demoveri non queant.

Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis valvis, sera, & clavi, quæ apud præfectam asservetur.

Ubi autem illa e latere altaris, ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est, unde moniales eos, qui in ecclesia exteriore sunt, spectare possunt, efficiat episcopus quamprimum, ut super altare, unde missæ sacrificium moniales intuentur, ad instructionum præscriptum extruatur, laterali illa, aliave, quæcumque sit, penitus obstructa.

Fenestella ad ecclesiam versus spectans, per quam moniales sacram eucharistiam sumunt, ita alte apteque struatur, ut sacerdos illam ministrando commode stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus valvulæ ligneæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumque clavis apud confessarium sit perpetuo.

Sanctissimum sacramentum ne alibi quam in altari majori asservetur, cui lampas in ecclesia interiori semper præluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad instructionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris exædificata, ab ea tantum parte, quæ ad exteriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fenestella tribus clavibus, diverso opere confectis, quarum una apud episcopum, altera apud confessarium, tertia apud monasterii præfectam sit.

Fenestella confessionum alte uncias sexdecim, late duodecim, nec vero amplius pateat; septa autem sit firmis clathris ferreis ad formæ præscriptæ rationem, & lamina item ferrea bene solida parieti firmissime agglutinata, & foraminum, instar ciceris tenuium, pleno panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis sic affigatur, ut non facile amoveatur.

Loca collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in posterum fient, una eademque spatii circumscriptione, nullo interjecto pariete contineantur, & ad formæ, qua jam pleraque exædificata sunt, modum accommodentur, ubi id non magno incommodo fieri poterit, ut ab eisdem auscultatricibus omnes possint collocutiones exaudiri.

Ne fenestra laminæ ferreæ, ut primo concilio provinciali cautum est; unquam aperiatur, nisi perraro, & ob causam, quam urgentem episcopus judicarit.

Ne in locis ad hospitii usum extructis, quæ foresteriæ nominantur, ubi interdum ob urgentem necessitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, fenestræ ullæ, ne exiguæ quidem, insint, quæ in monasterium spectent.

Tecta hospitii, & aliarum cujusvis generis domorum a monasterii tectis, ut separata penitus, ac valde disjuncta sint, curetur omnino.

Quibus monasteriis de vicinorum, præsertim religiosorum, prospectu tollendo ita caveri non potest, sicut concilio provinciali primo jussum est; eorum fenestræ, si lumen excipi aliunde licet, obstruantur; sin minus, ab illa servitute defendatur operis structura, in instructionibus nostris demonstrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem servitute tuendis, adhibeatur.

Horti, qui in monasteriis monialium ample nimis patent, quotidianaque hominum opera, atque cultura opus habent, ubi fieri potest, in angustiores fines concludantur.

Ne fenestra in ullo cujusvis ordinis monialium monasterio, etiam regularium juri curæve subjecto, neve ostium ullum, aliudve id genus foramen, unde aliquis extra monasterii claustra prospectus sit, patefiat, aperiaturve sine episcopi, cui monasteriorum omnium clausura commendata est, concessu. Nec vero id ille permittat, concedatve, nisi ubi locum diligenter inspexerit & ita fieri necessarium censuerit. Tuncque ad impediendum, arcendumve eum prospectum illa ipsa cautio, supra mox præscripta adhibeatur.

Ministris, quibus ob necessariam causam monialium septa ingrediendi facultas aliquando datur, illæ solum moniales, quas præfecta delegerit, imperent; aliæ vero præterea nullæ quidquam illis vel jubeant, vel alloquantur.

Moniales cum in eo loco, ubi ab aliis, qui foris sunt, etiam a concionatore, aut a superiore videri possunt, sermoni, concionive intersunt, omnes facie sint operta, & contecta velo usque ad os deducto.

Idem præstent, quæ cuivis etiam medico, aut superiori monasterii septa ingredienti, obviam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab episcopo medici aliquot, quos concessu etiam monasterii superiorum, intra illius septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium alios etiam morbi gravitas requirit.

In unoquoque monasterio, episcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, usum introducant, ut pistoribus eorumque ministris ingressus in monasterium prohibeatur omnino.

Nec vero vir quisquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quidquam faciendum, quod a monialibus fieri, agive potest, introducatur.

Quod in concilio provinciali primo, de facultate scripta ad monialium monasteria accedendi sancitum est; id tum mares, tum feminas, quocumque etiam gradu, dignitate, genereve illustres, inviolate servare decernimus, etiamsi pater, mater, fratres, sorores, sint moniales quam visitatum veniunt. Idque omnino ubique præstari cura episcopi sit.

Causæ necessariæ, ob quas intra septa monasterii ingredi licet, in hac provinciali synodo, ex primi concilii decreto, vel explicatæ, vel tamquam nullo modo necessariæ rejectæ, in extrema hujus concilii parte editæ, atque impressæ in singulis monialium monasteriis, etiam regularium curæ subjectis, edicantur, & enuntientur; nec vero ab iis ullo modo, ullave ratione, ac prætextu discedi liceat.

Fructuum, florumve vasa in monasteriis ne ullo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi causa.

Offulas, & alia hujus generis non modo donandi, ut primo concilio vetitum est, sed etiam vendendi causa, a moniali aut monasterio confici ne liceat.

Abstineat monialis a muneribus dandis.

Eleemosynam vero per rotam, portamve monasterii

ANNO CHRISTI 1576.

monasterii dari vetitum sit omnino, quoniam inde non levia pericula, vel damna potius extare compertissimum est: sed quibus monasteriis pro ratione facultatum eleemosynam dare permissum erit ab episcopo aliove superiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud ejusmodi piis aliquibus viris, præsertim vero locorum piorum curatoribus, qui pauperibus distribuant alio loco, quam apud monasteria.

Medicamenta, si quæ episcopus, aut alius superior vendi, aut foras dari permiserit, ab aromataria seniori solum dentur, & ab alia prætereа nulla; nec vero privato, sed monasterii nomine, vendantur denturve.

Moniali ne liceat iis, qui extra claustra sunt, vel medicamenta parare, præbereve, vel manum medendi causa admovere, vel remedia exponere, vel aliud quidquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus siquis in privatis cellis extructus est, perpetuo ita obstruatur, ut in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel fenestra, vel ostium, vel caminus obstruitur, illius cardines sic evellantur, ut non ad tempus, sed ad perpetuitatem id actum sit.

Idem in fenestris, ostiis, & caminis jam obstructis, servetur.

Communis ille curationis ægrotantium locus, quem infirmariam vocant, ubi adhuc exædificatus extructusve non est, quamcitissime possit constituatur, extruatur, ædificeturve. Extra cujus loci fines monialis ægrotans ne cubet; at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa.

Antiquus & probatus communium dormitionis locorum usus, ubi fieri commode potest, restituatur, & ad pristinam consuetudinem revocetur.

Intra monasterii septa nemini alii, nisi monialibus, sepulturæ locus detur, sitve.

Nec vero monialium cadavera extra septa efferantur ad sepeliendum.

Neminem cujusvis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum, in ullo quovis monasterio monialium hospitiis illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea sive in urbe, sive in diœcesi diversari liceat, excepto confessario sacerdote, cui aliquando ob urgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi vero, monasterii etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusve, ubi interdum hoc ipsum concedendum necessario episcopus censuerit.

Quod de cantu figurato, & musico quovis instrumento, & musicis item die festo ecclesiæ monialium, in exteriori ecclesia non adhibendis, concilio provinciali primo sancitum per nos est; id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum esse decernimus.

Nec vero quidquam aliud præter missam in exteriori illarum ecclesia ab aliis canatur; cum vesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani possint.

In unoquoque monasterio, ubi neque locus communis vestium, neque alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exerceantur, uterque, quamprimum fieri potest, constituatur, construaturve.

Ne monialis, janitricibus exceptis, alibi quam loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudve quidquam manibus elaboret.

Laborum operumve magistra librum certum habeat, in quo quidquid ex iis laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleate ita præscribat, ut cerni facile queat, si quid in ea re desideretur.

In operibus vel accipiendis, vel restituendis nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicujus conficiendi usu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad ejus fieri potest, cavendum erit, ut in monasterio ne sint multiplicia, diversaque genera opera manuum, seu "laboraria. (" f. laboratoria)

Hoc loco laborum communi, non solum ad concilii primi præscriptum lectio de vita spirituali adhibeatur, verum etiam ab omni otioso verbo abstineatur.

In loco vestiario indumenta cujusvis generis, vestesque omnes asserventur.

Nec in cellulis, aliove loco privatim, reponatur quidquam, custodiaturve, quod eo ipso tempore necessarium non sit.

Monialis nummos, ne modicos quidem, apud se quovis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam consensu, nisi officii, quod gerit, ratio aliter postulat. Alioquin ut proprietatis rea puniatur. Quam pœnam & præfecta, quæ id ullo modo, ullove prætextu permiserit, & monialis item subeat, quæ resciverit, nec præfectæ bidui spatio: aut, si hæc in culpa sit, superiori quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Curetur omnino, ut exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque usus in monasterio studiose introducatur; utque spiritualis vitæ sanctæque institutionis disciplinam, ac studia moniales sectentur diligenter.

Singulis annis, ut primo concilio jussum est, impensarum, quæ in victum, aliumque monasterii usum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, a præfecta repetantur. Quantum vero & tritici, & vini, & opsonii, & aliarum rerum ad anniversarii victus sustentationem unicuique monasterio satis esse episcopus existimarit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administrationeve, si præfecta negligentem se præstiterit, ab officii sui munere suspendatur.

Æs alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in ullo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuve, qui in magni momenti rebus episcopum consulant.

Ne sæcularibus in negotiis moniales se implicent; utque simul multis fraudibus ac detrimentis occurratur, hoc sedulo episcopus curet, ut illorum prædia locentur, idque sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, ut neque triticum, neque aliæ fruges, neque annona in ullis monasteriis, præterquam monasterii usum & necessitatem asservetur.

Monasterii uniuscujusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab episcopo certæ regulæ præscribantur: ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii vero curatores & id generis ministri ab episcopo singulis monasteriis, curæ suæ subjectis, illos non habentibus, constituantur: ita tamen, ut ejusdem episcopi arbitratu a muneris illius cura omnes, & singuli semper amoveri queant.

Bonorum & jurium omnium ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subjectum, pertinentium, inventarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatio, ad archivum episcopale ab iis, quorum interest, deferatur, ne fraus ullo modo fiat, numero monialium ab episcopo præfinito. Quamobrem

Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, juriumque fieri deinceps contigerit, de iis episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, ut locum, ubi profiteri cogitet, illa inspiciat; primo studiose diligenterque cognoscatur, an vere id illius propositum sit, anque illud curiositate tentet; nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puellæ cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragiis occulte latis. Idque ipsum ex concilii provincialis primi decreto, quod a ictoritate literarum Pii V. pontificis in monasteriis etiam eorumdem regularium juri subjectis locum habet, in monasteriis etiam regularium juri curæque subjectis plane servetur.

Ubi religiosus iste & vetus moniales solenniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cujusvis ordinis albas, & vestes, aliave indumenta missæ sacrificii usui dicata, induere liceat.

Confessarii, & capellani item sacerdotes monialium, & ministri præterea, quos illarum curæ episcopus præfecerit, quicumque sint, ne munus ullum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentave ab illis ullo nomine, neque publico, neque privato capiant, accipiantve, pœna proposita ejusdem episcopi arbitratu irroganda.

Neque præterea quidquam capiant dono, ea specie, prætextuve datum, quod res ejusmodi sint, quæ ecclesiastico usui inserviant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec vero item aliud, manuum opere elaboratum, artificioseve confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in vestibus vel purgandis, vel sarciendis, vel reficiendis ponitur.

Caveant item capellani sacerdotes, ne ab ulla moniali privatim, sed a monasterii præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ proposita est, munus missas celebrandi suscipiant. Cum qua præfecta, præpositave solum, nec vero cum aliis monialibus colloquantur, tum de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto a monialibus servetur, pœna tum illis, tum capellanis proposita, episcopi arbitrio.

Quibus vero confessariis, capellanisve sacerdotibus aliquid annui stipendii ad vitæ sustentandæ usum episcopi permissu dandum videbitur; id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniæ vel triticum, vel vinum, vel aliquid ejusmodi dari.

Viri aliquot pii, idemque solertes ab episcopo deligantur, qui festis præsertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium juri, curæve subjecta adeant, forisque undique perspiciant, si quid contra quam de illis præscriptum est, fiat, agaturve, anque quisquam sit, qui facultate non impetrata cum illis colloquatur.

Si quando novum monialium monasterium construetur, hoc in primis curabitur, ut nulla fenestra, nullave specula alio, quam intus monasterii septum spectet.

Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.

In ejus autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

A Ad hujus formæ modum monasteria, quæ jam exædificata sunt, quoad ejus fieri poterit, accommodari, reconcinnarive, id episcopo curæ sit.

XII.

Quæ ad pia loca pertinent.

Quæcumque bona sive mobilia sive immobilia, jurave ad ecclesiam, etiam quæ sit jurispatronatus laicorum, quavis ratione pertinentia, a laicis quovis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inventario recte conficiendo, plane præstetur, quod primo concilio provinciali decretum, ac sancitum est de reliquiis, aliisve bonis, & juribus ecclesiasticis. Quarum
B rationum, & inventarii exempla tria, publici notarii testimonio munita, conscribantur, quorum unum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiæ, asservetur; tertium ad archivum episcopale, ubi custodiendum est, afferatur: quo cautius eorum bonorum, & jurium conservationi consultum perpetuo sit.

Præfectis, rectoribus, ministris, aut aliis, quocumque nomine nuncupatis fabricæ ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumque cujusvis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc, præter illa superioribus conciliis edita, de iis ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt geruntve, illud
C in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria uniuscujusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, ut, cum potissimum episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis canonum legibus commissa sit; tum quidquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quidquidve rursus damni, detrimenti, injuriæve infertur, id omne Christus dominus sæpe in euangelio demonstret, in se collatum, aut illatum esse, ac propterea se in die judi-
D cii, prout bene illis factum, aut neglectum, omissumve in eorum necessitatibus sublevandis erit, retributurum. Quare primo ii valde curent, ut in omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant; deinde videant ut nihil quidquam a curæ quam gerunt, ratione alienum ullo modo pactove admittant: tum id solicite studeant, ut quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque adeo præstent omni piæ caritatis affectu; ob oculos maxime in iis ipsis proposito semper Christo domino, cui illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamve curam atque operam ministrant.

E Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt, commodis atque utilitatibus serviant. Omnibus pie consulant, nec ullam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus quod gerunt, sæpe sibi proponant ejusmodi esse, in quo non profanæ cujusquam administrationis negotiive, sed sanctæ spiritualisque actionis partes, atque officia & Deo gratissima caritatis opera exequantur pie, religiose & quamdiligentissime.

Cum capitula, congregationesve habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus & orationibus, in

ANNO CHRISTI 1576.

in libro officii beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, utantur.

Cum vero aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initium a pia oratione faciant, ut quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum gravitate, vitæ integritate, pietatis religione & spiritualium exercitationum, episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præstent, studiis tales se præbeant, ut eorum locorum rectam administrationem, piamque institutionem non solum conservent, sed optimis progressionibus Deo auctore adjuvent atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curanturve, aut ad literarum, aliarumve artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studiis, atque exercitationibus eos præ ceteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adjuvari, a quibus illud subsidii relictum est, ad ejusmodi pii instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in iis spiritualem curam gerunt, monemus, ut ab iis, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata virgine preces horarias; si vero rudes sint, saltem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem virgine coronam, in singulos dies pie præstari sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant, ut pro iis, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id vero præstetur cum in locis piis, tum ubicumque eleemosynarum distributio fit. Hoc sane & episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministrive etiam inferiores, cavendum est valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeve sibi commissa perseverantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei sunt, ad alia munera eorumdem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis sint, quos superioribus conciliis certo tempore quibusdam muneribus vacare jussum est. Ad hoc curetur omnino, ut gestæ procurationis, administrative muneris rationes sæpe diligenterque reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua & diaria & codices rationum non conjectos, sed ordine recteque confectos teneant, ut inde facile ducatur omnis explicata ratio tum accepti, tum expensi.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini concilii decreto, semel saltem in anno, a quibuscumque, hospitalium, confratriarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ mere laicalia & privata sunt, præfectis, curatoribusve rationes administrationis, curæve repetere ne omittat ullo modo.

Decreta, vel quas vocant, ordinationes, in capitulo confectas, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ a cancellario diligenter ordineque referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso capitulo illæ ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur, in quo præcipue notatis singulis diebus ordine exscribantur, quæ in unoquoque præfectorum, administratorumve conventu, capitulove proponuntur, aut aguntur: quæque rursus proposita, ac suffragiis per-

A missa, rejecta sunt; ut quæ deliberata, quæve repulsa sunt facile omni tempore ex illius codicis monimentis constent.

Librum item præcipuum conficiant & habeant, in quo cum omnia singulaque annua legata, tum onera illis adjuncta ordine, distincte, enucleateque perscripta omnino sint. Cujus libri exemplum publici notarii manu, signo, auctoritateque munitum, in archivum episcopale, ubi asservetur, eodem spatio deferant. Quod sane omne deinceps singulis annis perpetuo præstent, quod ad ea legata, onerave attinet quæ iis deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

B Episcopus autem omnes administratores piorum locorum, etiam quovis nomine exemptorum, ac mere laicalium & privatorum, compellat omnibus juris remediis, ad singulorum onerum satisfactionem, iis ipsis locis incumbendo: neque ullo prætextu patiatur, eorum prædia, bonave alienari contra summorum pontificum literas & sacros canones & concilia etiam provincialia nostra, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona ad certum illum pium usum destinarunt.

Tabellam item publice propositam, quo loco in capitulum convenire solent, perpetuo habeant, in qua pro mensium ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa & legata & onera breviter dilucideque notata sint.

C Hospitalium locorum, ubi infantes expositi aluntur, curatores, præfective caveant, ut illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quam earum unaquaque lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi usum nutricibus opus habent, totidem sane solicite conquirant, & conducant. Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, ut lactentium puerorum vitæ succurratur.

D Cum ad pia instituta perpetuo retinenda, recteque exequenda plurimum prosit eorum monimentum ad posteritatem firmiter proditum; episcopi ea cura sit, ut cum vel in urbe, vel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia ejusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco ejusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, sicut in nonnullis hujus provinciæ locis aliqua hujus generis adhuc cernuntur: idque ipsum præterea in locis piis, jam exædificatis, institutisve, ubi commode potest, effici ac præstari curet.

E Ubi vel fundationis jure, vel alio probato instituto hospitales ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios id generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; episcopus, cujus potissimum est curare, atque adeo efficere, ut piæ hominum voluntates ad eorum præscriptum rectam executionem habeant, videat, agatque, ut ne ab iis locis per illorum curatores, præfectos, ministrosve, ii, quorum causa illa exædificata, institutave sunt, repellantur, si illos recipi per facultates licet: ac ne rursus alii hospitio excipiantur, qui excipi non deberent; utque in ceteris etiam ab hospitalium, piorumve locorum instituto ne discedatur, neque contra fiat, quam de illorum curatione, administrationeve a testatoribus, aut ab aliis, qui illa instituerunt, præscriptum est.

Illud interdum, prout usuvenerit, ab episcopo A moneantur, qui eleemosynam erogare quovis modo aut nomine debent, ut sibi in ea erogatione parochi in primis testimonium consiliumque adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientiæ suæ, cum ille pauperum & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum vero quibus locis ita opus esse episcopus censuerit, præsertim ubi compererit in distributionibus eleemosynarum quidquam peccatum esse, vel quia non vere pauperibus distributio fit, vel alias minus fideliter, vel non ad præscriptum piæ testatorum voluntatis. Constituat etiam vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio de paupertate illorum, quibus erogandæ sunt eleemosynæ, constet, antequam ab illis, quorum id curæ est, distribuantur, vel alias id generis certas regulas, quibus caveatur ab ejusmodi erroribus, in posterum præscribat in distributione servandas ab illis locis piis, etiam quæ mere laicalia sint, ac privata, aut quavis ratione ab episcopo exempta.

In pauperum delectu non egestatis, inopiæque solum, sed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis investigentur, an scilicet doctrinæ Christianæ scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, anque religiose & pie vivant.

Quæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiam sive hominibus, sive familiis quavis ratione debentur, ne in alium cujuscumque rei usum, ac ne in ecclesiæ quidem instaurationem, ornatumve eas erogari liceat, nisi & eorum, quorum interest, consensu, & episcopi præterea concessu, eoque literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios usus relicta ab aliis etiam, quam a piorum locorum administratoribus persolvi, aut præstari debent, in alios etiam similes usus, ne necessitatis quidem prætextu, etiamsi testatoris heredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ jure permittendi D ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcumque eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasve distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in iis vere pauperes sunt, conferantur: nisi ex testamento, fundationisve tabulis, aut aliunde legitime episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistincte distribuendas esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit dupli restitutio, graviorve arbitrio episcopi.

Ut piis uniuscujusque generis distributionibus, quas in urbe, & in diœcesi, vel ex ultima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse, episcopo constet, prout concilio primo provinciali per nos decretum est, eam rationem is adhibeat, ubi expedire censuerit, ut quod vel ab universitatibus, vel a sodalitiis, piisve locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, E & privatis, & exemptis quovis modo, vel a quovis homine eleemosynæ nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quidquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per universitates delectis, suo, vel in diœcesi vicarii foranei judicio probatis, & parocho item in opera pietatis præscripta, erogetur & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ ejusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint; eorumque & testium subscriptionem adhibere curet.

Si vero vel universitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisse, episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochiæ suæ pauperum pater, sæpe paterne, diligenterque perquirat primum, an si quæ in parochialis suæ viciniæ finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, universitateve, vel ab ulla familia, vel a singulis hominibus in pauperum usum, aut sustentationem erogari quovis nomine debeant: præterea videat, an illarum erogatio fiat in eos ipsos, qui vere egentes, pauperesque B sunt; anque etiam, illud, quod, qualeve eleemosynæ nomine in illos conferri debet, integre, sincereque totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.

Si quid vero animadverterit, cui cautionem remediumve adhiberi oporteat, ad episcopum quamprimum deferat.

Nemo operta, obvolutaque præ pudore facie eleemosynam sine episcopi, aut, si in diœcesi, saltem vicarii foranei concessu, eoque scriptis exarato, quæritet. Nec vero eam facultatem cuiquam episcopus, vicariusve det, nisi illius & egestatem, & morum, vitæque rationem ante plane notam exploratamque habuerit.

Primo quoque dominico mensis, aliove die, C quem episcopus statuerit, in omni ecclesia cathedrali, & parochiali, etiamsi regularis sit, ut egentium, qui præsertim præ pudore ostiatim mendicare, eleemosynamve quæritare non audent, necessitati pia fidelium liberalitate succurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceterisque ut antiquæ consuetudinis est, aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus præposuerit. Quæ eleemosynarum collectio, singulis etiam statis quatuor anni temporibus, quibus in hoc opere misericordiæ promptius impensiusque incumbendum est, per eosdem fiat.

Dominica vero proxime præcedenti, quo fideles, & in dando effusiores sint, & paratiores ad parochialem ecclesiam cum voluntariis oblationibus veniant, eleemosynarum collecta intra missarum solennia indicatur, sequenti verborum formula ex sanctissimi Leonis pontificis sermonibus desumpta.

In eamdem vero sententiam parochus, prout usuvenerit, uberius cum populo aget.

XIII.

Formula denuntiandi collectas eleemosynarum.

Ventura dominica dies, vel feria quarta quatuor temporum, dilectissimi, collectarum futura est.

Hortor, & moneo caritatem vestram, ut omnes ad ecclesiam parochialem cum voluntariis oblationibus eleemosynarum conveniatis; in quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas.

Itaque & animæ vestræ, & pauperum memores promptam exhibete largitatem, & pro possibilitate virium vestrarum spontaneas collectas vestras solicite præparate, ut, quidquid vobis de temporalibus facultatibus dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis, in egentibus pascentes Christum, qui nobis illos tantopere commendavit, ut se in ipsis & pasci, & vestiri, & suscipi testaretur idem Christus dominus, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ubi

Vbi mendicorum vagantium & curæ spirituali, & victui necessario ita consultum non est, ut certo scilicet quodam pio loco collecti, non mendicatim victum ipsi quæritent, sed ex misericordia ibi habeant unde se sustentent; episcopus, quod concilio provinciali secundo de eorumdem vita, moribusque præscriptum est, in eo exequendo illam iniri rationem curet, ut certo præcipuo libro per singulos parochos illi, si qui ejusmodi intra parochiæ fines sunt, tum alii etiam alia ratione accurate ordineque describantur.

Hæc vero sedulo ab iisdem parochus observari mandet.

Quo, aut unde illi migrent.

Quod vitæ Christianæ institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem missæ sacrificio intersint.

An sæpe confessi crebro, etiam per annum, aut certe saltem constituto paschæ tempore, sacram eucharistiam sumant.

Quos neque in libro descriptos, neque in pascha confessos communicasse ex eo animadverterint, quod certum chirographum non ostendant, quo se confessos, & sacram communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro parochialis ecclesiæ suæ foribus, nec intra parochiæ fines eos mendicare parochi permittant, omnemque propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinæ Christianæ rudes mendicos vagantes viderint, festis diebus stata hora ad ejusdem doctrinæ scholas convenire diligenter curent, eosdemque instruant.

Ne ullæ cujusvis nominis piæ confratriæ instituantur, eriganturve, neve erectæ, aut institutæ collegii sibi habitum sumant sine sedis apostolicæ, vel episcopi auctoritate & facultate literis explicata.

Sodalitates illæ duæ, una virginum sanctæ Vrsulæ, altera viduarum sanctæ Annæ nomine, in aliquot provinciæ hujus urbibus pie institutæ, ac religiosis spiritualis disciplinæ regulis conformatæ, uberrimos, adjutrice Dei gratia, fructus & populis, & familiis attulerunt, non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in femineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & caritatis studium.

Quare unusquisque episcopus, tum in urbe, tum in oppidis diœcesis suæ insignibus, sodalitatem utramque ut opportunum viderit, quam diligentissime erigi, institui ve curet.

Vt odii dissidiis, atque inimicitiis occurratur, rursusque paci, cujus fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se juncti, consulatur, id præter cetera episcopi paterna sollicitudine curent in sua quique urbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum gravitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores sint, confratriam, ut in hujus provinciæ nonnullis urbibus instituta jam est, instituere: cujus officium sit, discordiæ flammas restinguere, diffidia amovere, concordiam inire; pacemque inter omnes reconciliare: aut hoc ipsum componendæ inter dissidentes pacis officium alteri confratriæ adjungant, quæ recte apteque id ipsum præstare queat.

XIV.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

His decretis, constitutionibusque in concilio provinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel universi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve; ii mulctas & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ex ecclesiasticis, conciliaribusque sanctionibus, & canonum jure præscriptas: compellanturque præterea ad parendum omnibus juris remediis.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus synodis decrevimus, ea plane omnia, & singula ad metropolitanam etiam, ceterasque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano utentes pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos, nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis, perpetuo reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint.

Vt nemini eorum, quæ in hac quarta provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit; &, si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula, quæ a nobis in hac quarta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia, ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

EPISCOPI, QVI HVIC SYNODO provinciali quartæ interfuerunt & subscripserunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Antonius, Laudæ episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Dominicus, episcopus Brixiensis, consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus, episcopus Cremonæ, consentiens subscripsi.

Ego Federicus, episcopus Bergomensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus, episcopus Astensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Benedictus Herba, episcopus Casalensis, consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus, consentiens subscripsi.

Ego Ioannes Franciscus episcopus Vercellensis, consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Marinus episcopus Albensis, consentiens subscripsi.

Ego Franciscus Galbianus episcopus Intimiliensis, consentiens subscripsi.

Ego Romulus episcopus Novariensis, consentiens subscripsi.

Ego Lucas Tortus protonotarius apostolicus juris utriusque doctor & vicarius generalis multum illustris & reverendissimi domini domini Cæsaris ex comitibus Gambaræ episcopi Dertonæ, ejusdemque in hoc specialis procurator ejus nomine interfui, & subscripsi omnia & singula in hac sancta synodo decreta, atque acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Antonius Cart. archipresbyter sanctæ Iuliæ procurator specialis illustris & reverendissimi domini Petri Fauni episcopi Aquensis ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Benedictus Citadinus canonicus ecclesiæ majoris Mediolani procurator specialis illustris & reverendissimi domini I. Ambrosii Flisci, episcopi Savonensis, ejus nomine interfui & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

INDICTIO FUTURI CONCILII QUINTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione divina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem quintam Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hæc eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXIX. die septima mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post pascha resurrectionis domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus: procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quintam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum, ad nos mittat; cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia, & singula, nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ, divina gratia auxiliante, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve.

CONCILIUM MEDIOLANENSE V. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIX. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONCILIO PROVINCIALI V.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

VINEÆ dominicæ cultura cum in omni alio pastoralis solicitudinis officio eniteat, tum valde etiam in conciliis provincialibus, ad Tridentinæ sanctionis præscriptum tertio quoque anno celebrandis. Nos igitur pro archiepiscopalis officii nostri cura, quæ progressionibus suis tota ad optimam pascendi rationem spectare debet, jam in synodo provinciali quarta, quam de illius concilii sanctione anno MDLXVI. habuimus, decreto promulgato, concilium provinciale quintum denuntiavimus, atque indiximus: quod, auxiliante Dei misericordia, hoc anno, die VII. mensis Maii, de more celebraturi sumus. Ea porro indictio, & jure canonum, & decreto provinciali communita, licet tantum roboris, viriumque omnino habeat, quantum illa, quæ edicto publico fieri solet: tamen, cum in lucem typis nondum emissa sit, & tempus, atque adeo stata dies ejusdem concilii quinti tunc indicti, jam instet; id propterea, ne cuiquam quicumque sit, qui conciliis provincialibus nostris interesse quacumque ratione potest, ac debet, vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse dicere liceat: nos universis & singulis, qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut electione sua, suorumve prædecessorum, aut alia quacumque ratione ad provinciales nostras synodos convenire debent, aut possunt, hoc etiam edicto publice proposito, eamdem quintam provincialem synodum, in superiore illo provinciali concilio IV. jam indictam, significamus, denuntiamus, atque indicimus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, cum ceteros omnes, quicumque sunt, qui, ut supra, in concilio provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum, & literas nominatim sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam archiepiscopali edicto illud monemus, ut eo ipso constituto, septimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in basilicam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod eo ipso die, summo mane juvante domino, inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent

ANNO CHRISTI 1579.

Curent porro singuli provinciales nostri episcopi, ut quod concilio altero Mediolanensi sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint; quinta quaque feria missæ sacrum tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim in cathedrali & collegiatis ecclesiis, de Spiritu sancto celebretur, vel, si pro ratione officii hoc non potest, saltem commemoratio fiat; ac præterea singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis, ad implorandum in ea conciliari tractatione Spiritus sancti lumen, processio, litaniæ, ac preces habeantur. Idque peragatur, ac præstetur, quoad concilium de more absolutum & dimissum erit.

Cum autem conciliaris hæc actio, a nobis indicta, præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium a provinciæ nostræ fidelibus postulet; illud etiam curet unusquisque provinciæ nostræ episcopus, ut singulis ante concilii diem constitutam dominicis diebus, per parochos & concionatores excitentur ejus rei causa fideles ad frequentius sanctæ orationis studium; ad idque vehementer omnes inflammentur, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut adjutrice Dei gratia, quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, salutem pertinent, pia religiosaque solicitudine in concilio agantur.

Quo religiosius autem ab iis, qui ad concilium conveniunt, in eam actionem incumbatur, ecclesiastici ordinis homines, & quos una secum ad synodum provincialem episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes synodales, & ceteri tum sacerdotes, tum clerici, quicumque venerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi, sacerdotes missæ sacrum celebrare, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant. In quarum rerum fidem & testimonium, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a vicecancellario nostro archiepiscopali subscribi volumus. Data Mediolani in ædibus nostris archiepiscopalibus pridie Idus Martii MDLXXIX.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, & archiepiscopi Mediolanensis,

Habita in provinciali concilio V.

Iam ex euangelio, quod modo audistis, patres reverendissimi, optime intelligitis, apostolos a Christo domino convocatos, & ad prædicationem regni cælestis missos esse cum potestate sanandi morbos, depellendique dæmones. Sunt etiam vobis ex euangelica illa commemoratione perspectæ ejus apostolicæ legationis apostolicique officii leges, ore divinæ sapientiæ præscriptæ, rursusque cognitum studium quod summum in illis exequendis apostoli magna cum omnium admiratione præstiterunt. Cum autem hoc ipso tempore clerus populusque hic Mediolanensis vos, qui apostolorum successores estis, ex legibus Christi domini Spiritu in sacro Tridentino concilio decretis, convocatos, una mecum ad concilium provinciale quintum concelebrandum convenisse cernit; is modo illius apostolicæ convocationis & legationis, quæ euangelicis verbis commemorata est, quasi speciem quamdam ob oculos propositam intuetur. Christus enim dominus cum videret eo tempore turbas, tamquam oves sine pastore, huc atque illuc vagantes, varieque disjectas, ac multiplici morborum genere affectas, earum statum pietatis visceribus miseratus, non satis habuit, se vicos, opida, omniaque loca finitima & prædicando, & sanando peragrasse: sed in tanta hominum undique confluentium multitudine, voluit etiam alios euangelicæ prædicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare jussit, duodecim apostolos convocavit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab ecclesiæ suæ cura & custodia oculos nunquam dejicit, *Erunt*, inquit, *oculi mei ibi semper*, cum e summo cælo, tamquam ex altissima specula, provinciam nostram Mediolanensem, præsertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, misereque afflictam cerneret, non tam hominum interitu, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quæ multa inde consecuta sunt, in tanta jactura illam misericordiæ oculis respexit, ac nos, euangelii sui ministros, excitavit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Adfuistis, patres sanctissimi, religiosæ orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti clavi Iesu Christi domini habuimus, ut Spiritus sancti lumen imploraremus, quo adjuti, provinciæ nostræ bene gerendæ rationem iniremus, spiritualiaque damna instauraremus: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum opidum, nulla urbs in provincia est, quæ ad preces & ad pœnitentiæ, sacræque eucharistiæ sacramentum, & ad alia pietatis Christianæ studia, atque officia excitata non sit vehementer. Iam vero, patres, hodie, eodem domini Spiritu duce convocati, hoc loco adsumus, ut & eidem precationum officio, & aliis synodalibus actionibus operam ministeriumque nostrum præstemus. Sperandumque est, Christum dominum tum preces nostras exauditurum: dixit enim: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis:* tum etiam nobis in salutari hac tractatione versantibus adfuturum. *Ubi*, inquit, *fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.* Omnis porro hæc concilii provincialis actio formam illam, ut diximus exhibet apostolicæ missionis, & legationis. Dum enim nostras, nostrarumque ecclesiarum res inter nos mutua caritate conferimus, dum de castissimo divinorum officiorum cultu disquirimus, dum de cleri, populique disciplina investigamus, dum & nostrorum, & apostolicæ visitationis in primis decretorum executionem inspicimus, dum rerum multarum collapsam pene institutionem ob oculos ponimus, dum de instaurationis modo consultamus, dum constitutiones alias, ad damna resarcienda recte accommodatas, Spiritu sancto auctore, conficere studemus, universa hæc via & ratio eo spectat, ut istis adjumentis, quæ a Deo existunt, mens nostra illustretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus nostris exardescat, animorum nostrorum episcopalis illa vis & ardor magis atque magis incendatur, & quasi novus quidam spiritus in nobis, qui decretorum provincialium virtute & auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes spiritus depellendos, ad vitiorum pestem propulsandam, ad sanandas spiritales ægritudines, ad afferendum denique populis, curæ nostræ commissis, omnem curationem. O salutares episcopalium conciliorum labores? Adest vobis

3. Reg 9. — Luc. 18.

vobis Christus dominus: actionum vestrarum dux est Spiritus sanctus: vos morum magistri, vos populorum moderatores, vos sanctarum legum auctores. Sapientia vestra Christianæ disciplinæ ratio omnis instauratur: prudentia controversiæ sedantur: caritate dissidia tolluntur: studio eriguntur manus remissæ: virtute genua dissoluta roborantur, animisque vires adduntur. Quid multis? hæc conciliorum actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ecclesiæ medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat, exsuscitat. Quam misera igitur superiora tempora, quibus tamdiu intermissa sunt multis partibus, peneque antiquata concilia provincialia, & synodi diœcesanæ neglectæ? Quo factum est, ut multiplex malorum quasi silva B extiterit, basilicæ incultæ, ornamenta supellectilis ecclesiasticæ pene nulla, ceremoniarum ritus & usus vix cognitus, divinorum officiorum ratio pene perturbata, chori disciplina rescissa, functionum ecclesiasticarum munera contempta & spreta, stationes sacerdotales clericalesque desertæ; omnia demum disciplinæ officia abjecta, ac pene deposita; populi præterea institutio depravata, morum corruptelæ undique obortæ, festorum dierum veneratio multis peccatis violata, sacrorum locorum cultus multis partibus læsus, sacerdotalis ordinis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad eum statum deducta, ut lacrymis, luctu, commiserationeque digna essent. Vidimus nos, vidimus C provinciæ nostræ faciem deformatam, nec plane a collacrymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissimilem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho rebus omnibus fortissimus dux Iudas Machabæus templi illius cultum eversum, altare violatum, januas exustas, & omnia perculsa, ac prostrata aspexit: scissisque vestimentis, capite cineribus asperso, suspiriis, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredibilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi ruinis profudit. Gratias tibi agimus, optime Deus, cujus divino munere Tridentinum concilium miseris his temporibus celebratum est: unde præter alia quæ reipublicæ Christianæ adjumenta subministrata sunt, restitutus D est tandem salutaris ille usus synodi, & diœcesanæ, & provincialis: cujus institutum auxiliante tua divina gratia ita suscepimus, ut hodierno die ex Tridentinæ sanctionis præscripto jam quinti provincialis concilii initium faciamus. Non est igitur, patres, cur nostra hac concione concilii provincialis necessarium usum, dignitatem, fructus uberrimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam œcumenici illius concilii auctoritatem, qua nobis jussum est, provinciale concilium tertio saltem quoque anno convocari: vos ipsi optime meministis, per nos de vestro consilio, & assensu, jam certam diem concilii nostri provincialis præstitutam, per- E petuamque illius indictionem deinceps decreto provinciali esse communitam. Est vero cur, unde digressi sumus, ad euangelicam commemorationem redeamus, quæ tota non solum hujus nostri episcopalis congressus, conventusque rationem, sed etiam munera, & officia, quæ in eo præstare, aut certe spectare debemus, significare, & declarare videtur. Primum igitur videamus, patres, cur Christus dominus, cum singulos apostolos ad apostolicæ legationis munera instruere ac mittere posset, omnes simul eam ob causam convocavit. Qua ex re perspicuum nobis fiet, quare jam ab initio fere nascentis ecclesiæ institutum sit, episcopos provinciæ ad metropolitanum convenire, provinciales leges sancire, sancitas, ab omnibus, qui

A ejusdem provinciæ sunt, suscipi ac servari. Vna vero præter ceteras causa est, ut qui in varias, diversasque mundi partes ad euangelii propagationem mittebantur, eorum omnium & una esset doctrina, & unum apostolicum munus, & una apostolicæ vitæ ratio. Quæ sane res docet, ejusdem provinciæ episcopos, quamvis distinctis diversisque diœcesibus præsint, eodem tamen unius provinciæ quasi vinculo devinctos, una etiam eademque disciplinæ ecclesiasticæ ratione ejusdem præscriptis legibus, ac morum regulis, fideles sibi commissos ad viam salutis dirigere debere. Id sane ostendunt, atque adeo jubent sanctissimorum patrum sanctiones, & conciliorum canones, quibus hoc de genere præter alia illud cautum est, ut ecclesiasticis institutis metropolitanæ ecclesiæ sese reliquæ provinciales diœceses conforment. Ex hac porro conjunctione, concordique solicitudine, & conjunctissimo studio maxima commoda, maximaque adjumenta proficiscuntur, non solum ad facilem ecclesiæ commissæ gubernationem, sed etiam ad omnem populorum in via domini progressionem. Hinc enim firmissimum uniuscujusque instituti præsidium, hinc rituum ecclesiasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis conservatio, hinc disciplinæ omnis robur perpetuum, hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum, hinc prompta omnium paratissimaque ad obediendum voluntas, hinc præclara illa bene agendi, recteque exequendi contentio, & religiosa æmulatio. At vero ubi contra res agitur, vix dici potest, quanta inde incommoda, quam multæ difficultates emanent. Vos conscii estis, patres, quam vera sint, quæ narramus; sed aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis vestrum est, qui in oratione frequens sit, cælestium contemplationum studiosus, in episcopali ecclesiæ statione assiduus, episcopalibus item officiis, studiis, & laboribus totus addictus, abstinentiæ, ac jejunio deditus, hospitalis, pauperum, viduarum, pupillorum vere pater & pastor, piorumque locorum patronus, & sanctorum institutorum solicitus auctor: rursusque si alius ejusdem provinciæ episcopus hæc omnia vel renuisse agit, vel negligit, vel quod gravius est, contra facit, vel ab alio episcopo diligenter acta, minus commendat, certe omnia inde incommode accidunt non sine gravissimo detrimento. Sed locus hic est, patres, ut accendamus nos ipsos, si attentius rem ipsam spectamus. Ille, qui optimi pastoris regulas sibi proposuit, prædicationis munus ad Tridentini concilii præscriptum perpetuo exequitur. Iste, qui dignitatis episcopalis amplitudinem, non labores, censum, non onus, vitæ otium, non perpetuam illam solicitudinem, multis curis implicitam, in animo sibi constituit, vel raro, vel fortasse nunquam verbi Dei pabulum populo ministrat. Ille synodum diœcesanam anniversariam de more celebrat: hic ne statas quidem clericorum & sacerdotum congregationes habet, nedum synodum convocat: ille visitationem diœcesanam perenni studio obire contendit: hic gregis sui vultum neque agnoscit, nec vero ut ab ovibus agnoscatur, paterna id caritate studet. Ille nihil non agit, nihil non attingit, ut morum corruptelas eripiat, ut vitia & peccata corrigat atque emendet, & quoscumque aberrantes ad viam salutis revocet: hic populari opinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult, peccata hominum dissimulat, sæpeque causam præbet, quamobrem complures a recta deflectant: at vigilantis episcopi solicitudo in eo etiam versatur, ut ecclesiarum cultus splendescat:

splendescat: basilicæ sartæ tectæ sint, omni apparatu instructæ, omni ornatu, & pretioso opere illustres in omnes partes eluceant: divinorum officiorum pietas florescat: ceremoniarum ritus excolatur: chori instructio omnis non modo retineatur, sed plane augeatur: clerus ad sacras doctrinas erudiatur, in clericalis vitæ officiis contineatur: sanctissimis legibus, edictis, institutionibus devinctus, non modo a flagitiis alienus, sed ab omni suspicione integer purusque conservetur. Quam dissimilis vero remissi, negligentisque pastoris, ac sibi indulgentis ratio, ac forma sit, vos ipsi videtis. Nulla in ejus clero fere disciplina, nulla populi institutio, nulla ecclesiarum instauratio; omnia denique, quæ undique præclara episcopali cura splendescere deberent, in situ, & squalore prope jacent. His tam diversis studiis, patres, tantum abest, ut qui accenso studio ad optima quæque ferebatur, ejus industria, & solicitudo vehementius inflammetur, ut aliquando pene restinguatur: sicque sancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis episcopis expetenda est, & valet plurimum ad omnem disciplinæ propagationem, nulla sit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quod perspecta hac dissimili pastorum cura, populi episcopi vigilantis diœcesi subjecti, in obediendo contumaciores, & difficiliores fiunt, pastori & patri suo detrahunt: ejus benefacta sæpe iniquius insectantur, monita non audiunt: &, ut est hominum genus proclive ad quærendas excusationes in peccatis, alterius remissione, & nimia indulgentia abutuntur ad contumaciæ suæ, & culpæ omnis patrocinium. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Christianæ importari perspicimus ex illo dissimili spiritu, quem in pastoribus unum, uno caritatis vinculo conjunctum, unoque solicitudinis studio incitatum, Christus dominus esse voluit. Ad hoc nos episcopos is instruit, cum apostolis in unum convocatis, legationem prædicationis euangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno euangelio committit, & certas eis universis regulas apostolici illius muneris præscribit. Quamobrem persuasum jam habeamus, reverendissimi patres, non mediocrem utilitatem hujus provincialis concilii quinti tractatione nos provinciæ nostræ, Deo in primis juvante, allaturos esse, si certam rationem exploratamque viam plane jam nunc tandem inierimus, ut conjunctissimis animis concordissima voluntate, pari studio, æquali zelo, tamquam uno pastorali episcopalique spiritu omnes in eam perpetuam curam incumbamus, ut præscriptas & nobis, & clero, & populo, provinciæque nostræ leges instituta, disciplinamque omnem exequamur. At tu, domine Deus omnipotens, qui jussisti, seniores septuaginta de populo a Moyse convocari ad ostium tabernaculi fœderis, illisque eodem loco commorantibus adesse, atque unum eumdemque spiritum largiri dignatus es: quique apostolis tuis in uno loco congregatis Spiritum sanctum tuum misisti, eorum mentes illuminasti, corda usque adeo accendisti: ut incredibili ardore inflammati, cum se divinæ prædicationis legatos agnoscerent, uno ardentissimo studio, iisdem apostolicæ disciplinæ institutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam admirabiliter perfuncti sint, nobis hodie, nomine tuo in unum convocatis, adesto quæsumus: mentes nostras divini tui luminis splendore illustra: bonitate fove, sapientia rege, moderare, atque effice ut nos uno consilio, iisdem vigilantiæ officiis, iisdem monitis, iisdem exemplis, legationis nostræ etiam munera atque officia exequamur, & ita salutariter exequamur, ut tandem nos, & fideles provinciæ nostræ, unum in te effecti, sempiterna illa gloria in te uno Deo perfruamur. Amen.

IN NOMINE

SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, patroni nostri, laudem, hæc pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum prælucere totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in concilio provinciali Mediolanensi quinto decernimus, statuimus, ac sancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA.

I.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

QUONIAM in iis, quæ & ad fidem, & ad pietatem tuendam attinent, omni vigilantissima cura summaque diligentia pastoribus maxime elaborandum est: nos veterem sanctorum patrum sacrorumque conciliorum consuetudinem, & auctoritatem in primis œcumenicæ synodi Tridentinæ secuti, de iis ipsis multa superioribus nostris conciliis provincialibus constituimus. Sed in eo genere cum nullum tantum studium, quantum certe maximum requiritur, adhiberi possit, illis superiorum conciliorum decretis adjungenda hæc etiam censuimus.

Nemini, etiam regulari, ne in sui quidem ordinis ecclesia, concionari permittat episcopus, antequam sibi, suoque vicario, ille, quicumque concionaturus est, fidei professionem ad sanctionis pontificiæ, quam Pius IV. edidit, præscriptam formam præstiterit. Ubi vero semel præstiterit, non opus erit iterum ob eam causam eidem episcopo præstare: sed satis sit professionis, ei semel illo nomine præstitæ, testimonium scriptum atque obsignatum afferre & exhibere.

Id omne de confessariis sacerdotibus sancimus & decernimus.

Hoc ipsum de medicis, & chirurgis item cautum sit, qui nisi trium mensium spatio apud episcopum, aut ejus vicarium, ex illius pontificiæ formulæ præscripta ratione fidem profiteantur, medendi arte ab eodem episcopo interdicantur, quoad eam professionem præstiterint.

At vero in posterum quisquam medicus, vel physicus vel chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, nisi præstita primum, ut supra, fidei professione.

Advocati præterea, & procuratores in causis sanctæ inquisitionis suscipiendis agendisve, nullum ante aditum locumve habeant quam fidei professionem episcopo præstiterint.

Qui ecclesiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut canonicatum, aut dignitatem in ecclesia cathedrali quovis modo obtinuit,

ANNO CHRISTI 1579.

obtinuit; nisi is tempore, & loco sanctione Tridentina præstituto, fidei professionem præstiterit; ne ei episcopus beneficii ecclesiastici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto suos non fecit, aliquo pacto remittat, neque ab eodem exigi patiatur, sed, si quos exegerit, illum restituere cogat.

Hujus provinciæ principes & magistratus pro fidei catholicæ tuendæ officio, proque pietatis suæ studio sperandum est, id nunquam permissuros esse, ut in has regiones, eorum ditioni subjectas, ne ad diversandum quidem itineris gratia, milites a catholicæ Romanæ ecclesiæ fide diffidentes, veniant; cum certum atque plane exploratum sit, nulla alia re Deum gravius offendi, nullaque ad vehementiorem iram, quam hæreseon labe provocari; nihilque rursus ad provinciarum, regnorumque interitum majores vires habere, quam teterrimam illam pestem. Verum si quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam toto animo, omnique studii pastoralis contentione episcopus incumbat, atque adeo elaboret omni ope, ut ne ejus morbi contagione oves, Christi sanguine redemptæ, suæque fidei commissæ, ullo modo inficiantur.

Itaque ad diœcesis suæ loca, ubi pestiferos illos homines diversari contigerit, se in primis ipse conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter moneat, ut ne eorum mores usquam attendat; ne verbis mentem, auresve adhibeat; ne cum eisdem ullo modo versetur; ne carnis licentiam, & liberam & falsam vivendi securitatem, exemplo illorum consectetur; sed in orthodoxa fide, & caritate Christi domini cum timore & tremore perseverans, in sanctæ Romanæ catholicæ ecclesiæ unitate, & obedientiæ studio, in catholicæque pietatis officiis sese contineat. Parochis vero leges præterea præscribat, quas in tanto discrimine omnino sequantur.

Atque in iis quidem hæ sint;

Ne eos mortuos sacris locis in sepulturam tradant.

Ut animadvertant præterea, si fieri potest, non modo singulis horis, sed singulis etiam momentis, quid ab illis agatur, quid cogitetur, quid struatur in iis quæ ad fidem pertinent, longe prospiciant satanæ insidias, & conatum omnem, quantum in se est, sedulo reprimant.

Ut videant, ne quidquam vel minimum, unde labes aliqua existere possit, sensim latius dimanet. Quamobrem de quotidiano hujus rei statu episcopum certiorem faciant quam diligentissime.

Nec vero, ea omni diligentia contentus episcopus, desistat alia subsidia ad tuendum gregem comparare.

Proinde cum alios religiosos, prudentesque viros ad rem omnem inquirendam mittat; tum acres etiam, piosque concionatores ad causam communem adjuvandam.

A magistratibus etiam, & principibus, in re, quæ non religioni solum, sed universo provinciæ E statui periculum certissimum afferre potest, omnem opem, atque auxilium imploret, ut expedire censuerit.

Excommunicationis vero pœnam, præter alias, quæ summorum pontificum canonumve sanctionibus expressæ sunt, ipso facto subeundam proponat, atque edicat iis, qui istiusmodi impiis hominibus cibos vetitos vendiderint, aliove modo subministraverint, quibus diebus minime liceat illis vesci. Agat vero contra illos, qui non paruerint, ad juris, edictique promulgati præscriptum. Om- A nem denique aliam rationem, quæ potissima sibi videbitur, opportune ineat ad eam pestem propulsandam. Et vero id, quod caput est, in tanto salutis periculo assiduis precibus, omnique supplicatione ad Deum confugiat, ut gregem, sibi in curam traditum, ab omni hæreseon fœditate integrum, inviolatumque custodiat, & conservet perpetuo.

De Iudæis concilio provinciali primo multa cavimus, quibus hæc addenda statuimus, quo diligentius etiam perniciosæ eorum consuetudini, atque divini cultus offensionibus occurratur.

Quod olim summorum pontificum constitutionibus, & præsertim Pauli IV. & Pii V. qui ejusdem Pauli sanctionem literis XIII. Kalendas Maii B MDLXVI. editis renovavit, & auxit, sancitum fuit de vita, & habitatione Iudæorum, cum ad Christianorum hominum fidei integritatem, & morum puritatem tuendam valde pertineat; episcopus, in cujus diœcesi illi vel habitant, vel aliquando diversantur, singulis annis stata die eam constitutionem Pii V. qua etiam illa, quæ ab eodem Paulo IV. jam antea edita erat, continetur, promulget: curetque omni diligentia, ut in primis tum ex earum constitutionum, tum etiam ex concilii Lateranensis præscripto in civitate, opido, pago locove ubi Iudæi habitant, si complures synagogas habent, seu domos ad synagogæ officium jam adhibent, tollantur omnino, cessentque omnes, una tantum excepta, quæ tamen ab ecclesiis C fidelium distet.

At vero novas construere, constituereve, aut penitus dirutas reficere ne patiatur: nec rursus veteres altius extolli, aut amplificari, aut magnificentius aliquo modo exædificari. Agat etiam cum principibus, si opus erit, ut, quemadmodum olim a nobis decreto provinciali, & eisdem pontificiis constitutionibus cavetur, sublatis impedimentis, vere tandem Iudæi omnes in uno & eodem loco urbis locive, ac si ille capax non erit, in duobus, aut tribus, qui inter se continentes sint, & a Christianorum habitationibus sejuncti ad præscriptum illarum constitutionum habitent; domicilium vero non solum proximum, sed ne in conspectu quidem D ecclesiæ, oratoriive, quo populus convenire soleat, constituere, habitareve ullo modo patiatur. Ut mares, & feminæ signum semper patens ferant, quo in urbibus, municipiis, locisve omnibus, atque adeo in itinere dignoscantur ad earum constitutionum præscriptum.

Qua de re quidquam a nemine concedi, permittive ullo quovis etiam dispensationis nomine posse illis sanctionibus cautum est.

Ne dominicis, vel aliis festis diebus, quos coli, & sanctificari, præcepti consuetudinisve est, Iudæi opus quidquam servile, mundanumve publice per se ipsos, seu alios faciant.

Nec vero fidelis quisquam in eorum synagogis ullo modo, ut eo primo concilio vetitum est, sed neque ullo usquam loco eorumdem ceremoniis ritibusve intersit.

De Iudæis nuper baptizatis, in concilio provinciali primo aliqua constituimus, quibus hæc de illis ipsis, & de aliis etiam neophytis adjungenda decernimus.

Episcopus igitur, in cujus diœcesi Iudæi habitant, cum fieri possit ut Deo volente eorum multi e tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, ut certa domus, locusve pius, si commode potest, eo potissimum nomine constituatur, ubi illi nuper baptizati, neophytive alantur, ad vitæque

vitæque Christianæ usum instituantur. At vero A si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in urbe, diœcesique habuerit, certæ alterius loci pii congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem, spectata probitate virum, spiritualisque vitæ studiosum, deligat, qui illorum vitam instituat ac moderetur.

Quo in genere, ejus, qui ab ipso episcopo delectus, eorum curæ quovis modo præerit, studio hæc ratio, quemadmodum infra, ineatur.

Ut non solum diebus festis, ut alio concilio cautum est, sed in feriis etiam singulis, missæ sacrificio intersint; & conciones præterea, sacras lectiones, supplicationes, officiaque divina, vesperas præsertim festis diebus obeant: caritatisque Christianæ opera præstent, ægrorum publicas hospitales domos præcipue visitando.

Ut singulis diebus bis, mane & vesperi, certo brevi temporis spatio sancte orent.

Ut cum signum salutationis angelicæ ter in die datur, genua flectant, & attente precentur.

Ut stationes, ecclesiasve indulgentiarum frequentent.

Ut octavo quoque die peccata confiteantur, decimoquinto quoque die rursus confessi, sacram communionem sumant.

Ut, quo die sumunt, in sancta oratione, sanctisque exercitationibus, & caritatis operibus illum totum consumant.

Ut feria sexta, & sabbato, qui per ætatem, & valetudinem possunt, jejunent.

Ut sacra anni tempora, utpote adventus, quadragesima, aliæque statæ anniversariæ celebritates, cum appropinquant, ad eorum, earumve mysteria instruantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus, Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant. Abstineant a lautioris, & delicatioris vitæ usu, longeque diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet episcopus, ut hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum iis, qui a Christianis antiquam perpetuamque originem ducunt.

Non inter se item multam consuetudinem habeant, ut pontificia sanctione cavetur. Ne ulla in D re Mosaicæ legis ritus retineant aut sectentur.

Hoc in genere si episcopus negligens erit, sciat se in concilio provinciali, re omni diligenter perquisita, rationem redditurum ex eadem pontificia constitutione; quæ quotannis semel, ubi aliquis neophytorum numerus est, in ecclesia cathedrali, collegiatisque de more promulgetur certo die, quem idem episcopus præstituerit.

Quibus provinciæ locis vagum & fallax Cingarorum genus adhuc versatur, & nondum ex decreto concilii provincialis primi, magistratus opera, atque officio a provinciæ finibus arceantur, hæc diligentia adhibeatur.

Primo episcopus, in cujus diœcesi eos morari; E aut vagari contigerit, diligenter inquirat, an, ut Christianos decet, in omni vita se gerant, anque sanctæ ecclesiæ institutis & præceptis pareant.

Rursus an quidquam contra agant, quod schismaticorum morem usumque præ se ferat.

An quadragesimæ tempore, jejuniique diebus carne & cibis vetitis vescantur, an novis ritibus utantur. Quod si contra ecclesiæ instituta ritusque ab illis aliquid agi, geri, fierive compertum erit, quodque præsertim ejusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos episcopus graviter agat, animadvertat, etiam pro culpæ ratione ad sacrorum canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Si vero eos ullo alio modo publice offendere cognitum erit, ab ecclesia divinorum officiorum tempore ejici jubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia & exempla viderit.

Quam summum in hæresis crimine profligando studium, & cura quam longe omnium diligentissima episcopi esse debeat, cum aliorum multorum pontificum sanctiones jubent, tum vero & Innocentii III. rescriptum, & Martini V. constitutio, jam pridem edita, ostendunt. Quibus constitutionibus tum in virtute obedientiæ districte præcipitur, ut quæ eo de genere in illis sancita sunt, ad ea B efficaciter exequenda, episcopi per diœceses suas diligenter invigilent, si canonicam velint effugere ultionem; tum etiam deponi jubetur ab episcopali officio, si quis eorum super expurgando de sua diœcesi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remissus. Proinde in ea perenni solicitudine, perpetuaque vigilia episcopus versari in primis debet, ut non modo pestilentissimus ille hæresis morbus nusquam in gregem sibi commissum irrepat; sed omnis plane suspicio ab eo quamlongissime absit. Si vero fortasse, quod pro sua pietate, & misericordia Christus dominus avertat, irrepserit; in eo maxime elaboret omni ope, ut quam celerrime depellatur; quique ea labe infecti erunt, vel suspecti, cum illis agatur ad canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

C Idem præterea una cum inquisitore congregationem, quæ certo numero constet theologorum & jurisperitorum hominum instituat, qui ad causarum sanctæ inquisitionis consultationem adhibeantur.

Ea porro congregatio, ut opus erit, convocetur; semelque in singulos menses, atque adeo crebrius, cum occasio tulerit.

Nec vero quidquam aliud in ea agatur geraturve, nisi quod ad ejusdem sanctæ inquisitionis officium pertinet.

Et quoniam sæpe contingit, causarum inquisitionis acta, processusve, de quibus deliberandum est, iis patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum consilio, vel damnationis, vel absolutionis sententia ferenda est, quo & accusatorum, denuntiantium, testiumque periculis efficacius occurratur: & in iis ipsis inquisitionis actis, causisque cautius agatur; id propterea omnibus singulisque consultoribus, & ceteris item, qui in ea congregatione adscribentur, admittenturve, episcopus, ut Bonifacii VIII. constitutione cautum est, secretum, reticentiamve indicat.

Atque ipsi porro statim certa præscripta formula jurati, eidem episcopo sancte spondeant, se neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cujuscumque generis significatione, ullove modo cuiquam patefacturos, aut evulgaturos esse, congregationis, in quam admittuntur, adscribunturve, arcana, nec vero alia quæcumque sint, quæ ullis inquisitionis, vel causis, vel hominibus, vel ipsi congregationi officiove præjudicium afferre aliquo modo possint.

Pœnam vero excommunicationis latæ sententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipsa ex ea Bonifacii constitutione in omnes & singulos, qui contra indictum secretum, aut jusjurandum quidquam patefecerint sine licentia ejusdem episcopi.

At præterea notarii sancti officii hoc jurent, quod

ANNO CHRISTI 1579.

quod nec causarum acta, nec testium nomina, neque testificationes, aliudve quidquam ejus generis patefacient, aut evulgabunt, antea quam judex patefecerit, evulgaritve, aut evulgari jusserit.

De sententiis iisdem eorum, qui consultores adhibentur, consultationibus, deliberationibus, actionibusque congregationis hujus, id ipsum præstabunt omnino; ac de suo officio in omnibus fideliter exercendo. Si quis eorum quidquam contra ullo pacto fecerit, excommunicationem latæ sententiæ ipse subeat; ac præterea aliis pœnis pro modo culpæ arbitrio episcopi plectatur.

Custodes etiam carceris, priusquam suum exerceant officium, jusjurandum ad præscriptam formam in concilio Viennensi præstent; idemque etiam alii ministri ad id officium exequendum necessarii.

Ne inquisitionis causarum acta breviter summatimque descripta, quæ summaria processuum dicunt, nec vero actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quæcumque tam juris, quam facti itidem explicatio, instructiove cujusvis generis, ad eas causas pertinens, nec denique ullæ scripturæ ejusmodi, quæ vel pro reo, vel contra eum conficientur, ullo unquam modo in posterum typis edantur, imprimanturve: sed quæcumque acta sint, quæ eas causas attingant, manu scripta iis solum, vel judicibus, vel consultoribus, aliisve ministris dentur, quibus dari oportet.

In causis fidei episcopus, judexve, cum advocatus, procuratorve reo dandus est, eum det, qui probus sit, de legalitate non suspectus, & procurator quidem utriusque juris peritus, uterque vero fidei zelator, quique hæresis nomine nunquam neque suspectus, neque accusatus, neque ea infamia notatus fuerit: id vero, nisi plane ostenderit, se ex indicis sententia innocentem esse, & ab omnis hæresis labe, suspicioneve purum atque integrum.

Patrocinii autem in iis causis suscipiendi facultas cum datur, literis exarata detur; nec vero aliter quisquam suscipiat.

Cui porro datur, is, antea quam patrocinium suscipiat, juret se bene ac fideliter defensurum, legitimisque defensionibus usurum esse, nec dilationibus captiosis, cavillationibusque causam prorogaturum.

Ubi vero patrocinium susceperit, sciat suas partes esse admonere reum, ut veritatem confiteatur, pœnitentiamque petat pro culpa, si quam habet, ejusque responsionem curiæ notificare intimareve.

Meminerit vero advocatus, & procurator itidem, nullum unquam patrocinium neque hæreticis, nec suspectis, neque credentibus, neque fautoribus præstandum esse, ne prout Innocentii tertii sanctio est, ab officio suspensus, perpetuæ infamiæ subjaceat.

Itaque ubi primum ex causarum actis, aliave ulla ratione animadverterit, reum, qui delatus est, hæreticum esse, aut eo nomine suspectum, id cum ipsi reo, judicique denuntiet, tum statim illius defensionem deserat.

Nec vero, si quid erit, quod ad sanctum officium pertinens, in ejusdem causa reticeri oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præjudicium ferat.

Librorum prohibitorum indicem, jussu Tridentini concilii confectum, jam pridem promulgatum, omnes singulique apud se habere curent, sive theologi, sive jurisconsulti, sive medici, sive aliarum literarum professores, disciplinarumque studiosi, & alii item, quicumque librorum numerosam supellectilem possident. Si quis vero eorum, qualis qualis sit, eum non habuerit, tantum absit ut excusationi legitimæ locus relinquatur, quod nescierit illos id generis esse, ut contra eum pro librorum, quos vetitos retinuerit, ratione severius agatur ad præscriptum regulæ ejusdem concilii.

Ut fraudi occurratur, quæ plerumque in opere impressorio fit, ea præter ceteras cautio adhibeatur, ut liber, ubi primum impressus est, per recognitionis præfectos ante conferatur, quam venalis officinis tabernisve librariis proponatur. Qui liber ita accurate collatus, auctoris subscriptione signatus, non recognitoribus, ut alio concilio decretum est, sed quo rectius custodiatur, episcopo tradatur: qui eumdem certo loco in archivo asservari perpetuo jubeat.

Ne literas grandiusculas, quas initio vel librorum, vel capitum imprimi moris est, aliquam obscœnæ turpisque imaginis speciem exprimentes, ad librorum impressionem adhibeant, qui artem impressoriam quovis modo faciunt: cum ejusmodi sint, quæ hominum mentes aliquando fœde turpiterque afficiant, & bonos itidem offendant, ut obscœne scripta.

Ad libros vero, qui de rebus ecclesiasticis aut spiritualibus conscripti sunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus utantur, in quibus expressa appareat alicujus rei profanæ, nedum turpis, obscœnæve species.

Libellorum famosorum grave facinus, unde alia præterea peccata, & scelera, & mala exoriuntur, ut quantum in nobis est, e provincia nostra profligetur, statuimus, sancimusque eos, quicumque sint, qui illos scripserint, ediderint, divulgarint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam statim subire. Si clericus vero sit, qui tale crimen admiserit, beneficiorum etiam, si quæ habet, amissione mulctetur, præter alias pœnas, eo de genere canonum legibus sancitas. A qua excommunicationis pœna nemo quisquam, hujus criminis reus, absolvi possit, nisi fama & honore, cui injuriose detractum est, restituto pro arbitratu episcopi.

Id vero ipsum quanto difficilius est præstare, tanto diligentius, studiosiusque pro suæ quisque conscientiæ religione ab eo flagitio sceleréque cavere debet.

Episcopi cura sit, tum pueros, adolescentesve, tum doctores, ac magistros prohibere usu eorum librorum, quos ex decreto concilii III. provincialis, quoniam obscœna contineant, aut bonis moribus repugnent, aut ad impietatem inducant, certo indice nos complectemur.

II.

Quæ ad prædicationem verbi Dei, & doctrinam Christianam pertinent.

Episcopus si vere legitimeque aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia prædicationis munus per se ipse præstare non potest, ut certe concilii Tridentini sanctione, decretisque provincialibus debet, id per alios, qui idonei sint, ex eorum decretorum præscripto præstet, impensis scilicet suis, nisi immemorabilis consuetudinis est, eas ipsas impensas ab aliis illo prædicationis nomine fieri. Sess. 5. c. & sess. 24 c. 4. de re.

Episcopi solum sit abrogatis quibuscumque contrariis consuetudinibus & privilegiis, & in ecclesia cathedrali, & in aliis, non modo jurisdictioni suæ subjectis, sed etiam in exemptis, quæ curatæ sunt, concionatorem libere deligere, atque constituere.

Idemque

Idemque ad eum spectet in regularium etiam A ecclesiis, ubi, pro majore commoditate, consuetudinis morisque est, populi, universitatisve, aut pii loci, scholæ, aut confratriæ, etiam laicalis, sumptibus, vel eleemosynis collectis, vel legato pio, aliave hujusmodi ratione quotannis certo stato tempore permissu episcopi concionem haberi.

Nec vero illius deligendi, constituendive jus ulla ratione competat, neque ipsis regularibus, etiam per turnum, neque universitati, neque magistratui, neque loci pii administratoribus, confratriæ, scholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiamsi ei eleemosyna, alimentave e publico, aut e confratria, aliove modo, ut supra, suppeditentur, subministrenturve. Quæ ut nihilo minus subministrentur, atque adeo persolvantur ab iis qui solent, aut alia quacumque ratione debent, omni appellatione postposita, episcopus cogat, ut concilio provinciali quarto cautum est.

Nemini autem concionandi facultatem concedat episcopus, nisi præter alia, vel examine, vel ratione pro arbitrio suo illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Magna in verbo Dei vis inest ad commovendos animos, si qui audiunt, ita se instituunt, atque adeo parant, ut utiliter audiant. Parochi igitur sæpe moneant, ac doceant, quo scilicet modo fideles salutares utilitates, spiritualiaque emolumenta, & fructus uberrimos e sacra concione capiant.

Doceant igitur hæc in primis:

Vt cum quis ad verbi Dei concionem accedit, non concionem profanam, sed sacram, religiosam, sanctæ disciplinæ institutis excultam, atque caritatis studio elaboratam, se auditurum putet, proindeque persuadeat, se a Deo, qui concionatoris ore tunc sane loquitur, salutaribus præceptis, consiliisque erudiri ad optime agendum.

Vt in ecclesiam ingressus, hæc a Deo precetur, primum sibi peccata remitti: tum etiam sibi aperiri aures cordis, ut audiat, oculosque mentis, ut videat, atque adeo ad instituendæ vitæ rationem & usum accommodet, quæ concionator enuntiarit.

Vt firma fixaque animi deliberatione statuat, se velle perficere, atque exequi, quæcumque in ea concione sibi dicta putavit.

Vt quæ e concione audierit, ne plane ad alium quemquam, sed ad se ipsum omnino referat.

Vt animo non varie distracto, sed collecto, atque attentissimo, concionatorem audiat, tamquam eum qui Dei verba, non sua pronuntiet.

Vt neque eloquentiam, neque actionem, artemve concionantis spectet, aut admiretur, ejusque sermone, tamquam carmine musico, inquit propheta, quod suavi, dulcique sono canitur, tantum oblectetur, ita ut verba audiat, & non faciat ea: sed totus in eo sit, ut divini verbi spiritum hauriat; quo incensus, quæ audierit, studiose efficiat atque exequatur. Ezech. 33.

Vt Dei verba, quæ e concionantis ore exeunt, non solum aurium sensu, sed diligentia, menteque ita religiose percipiat, ut animi voluntatem, ardentemque affectum simul accendat ad omne sancte agendi officium.

Vt concione absoluta, si modo ibi moraturus non sit, quoad missæ solennis sacrificium peragatur, ne tamen statim de ecclesia abeat, sed in oratione paululum consistat; tum verbi Dei, quod audierit, præcipua capita, quæ præsertim sibi conveniant, tacita cogitatione secum repetat; rationemque certam concipiat atque ineat, qua res tam salutares recte exequi possit.

Vt de templo a concione, orationeque egressus, ne de concionante intemperanter loquatur, ne temere judicet. Ne rursus ad inanes confabulationes, profanaque colloquia se conferat; ut ne effluat, quod & audiendo, & meditando caste sancteque concepit.

Imo vero amicis obviam factus, cum illis salutaria instituta, quæ concionator explicavit, studiose & opportune communicet.

Domum reversus, familiam item sæpe commonefaciat, quæ de sanctæ vitæ institutione ab eo accepit.

Ad salutem cum omnibus fidelibus admodum B necessarium sit, Christianæ fidei rudimenta scire; tum certe hujus in primis provinciæ populis; qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint ac stabiles, summopere verendum esset, ne forte ab eis in aliquam impietatis, ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur. Quamobrem nos multam hactenus diligentiam adhibuimus, ut omnes ac singuli Christi fideles in fidei Christianæ rudimentorum institutione erudirentur: sed cum parum nos hucusque profecisse tanta in re cognoverimus; negotii, periculique magnitudine adducti, hæc præterea decernimus.

Primo omnibus, singulisque animarum curatoribus, & ceteris confessariis, sive sæcularibus, sive regularibus, in virtute sanctæ obedientiæ id præ- C cipimus, ut faciant, antequam confessiones audiant, orationem dominicam, angelicam salutationem, symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ decalogo continentur, ut pœnitentes recitent, ac ipsis audientibus referant.

Quarum rerum si quos ignaros, rudesque offenderint, hanc eorum spiritualem socordiam acriter reprehendant, ostendantque quam gravis esse debeat illorum conscientiæ ignoratio rerum, quæ ad salutem tantopere necessariæ sunt. Cum autem eos absolvunt, præter alias pœnitentias, & actiones satisfactorias, id etiam imponant, ut quatuor hæc saltem potissima doctrinæ Christianæ capita D in posterum accurate ediscant, certo illis pro arbitratu suo præfinito congruo tempore, quod tamen ob necessariam aliquam causam semel, aut ad summum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis spatio confecto si eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confessionem audiant, nisi consilio & assensu aut vicarii foranei, si diœcesani sunt, aut illorum, quos huic curæ in civitate episcopus præfecerit, si in civitate vivunt. Si quibus vero semel ita admissis ad sacramentum pœnitentiæ, eos postea in rudi hac crassaque ignorantia persistere compertum erit, de iis ad episcopum ipsum referatur, antequam amplius admittantur; qui illorum saluti diligentius & efficacius consulat, ut viderit in domino expedire.

Quo facilius porro perniciosæ hujus ignorationis E incommodo occurratur, neque aliqua fideles excusatione suam negligentiam prætexant, illud eisdem animarum curatoribus mandamus, in die festo, vel intra missarum solennia, vel in vesperis, aut paulo ante, si frequentior tunc fidelium multitudo præsens in ecclesia aderit, clara voce, ac disertis distinctisque verbis, quæ ab omnibus exaudiantur, modo unum, modo alterum, aliquando plura ex iis præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus, prout opportunius sibi videbitur, recitent, simulque universos, qui aderunt, hortentur, ut eadem verba, quibus ipsi præibunt, illi simul referant.

Et vero, quo populus doctrinæ Christianæ præceptis,

ANNO CHRISTI 1579.

ceptis, atque institutis in dies instructior fiat; iidem parochi illo tempore nunc unam, nunc alteram eorumdem quatuor illius doctrinæ capitum partem studiose explicent. Qua in re catechismi Romani, aliorumque probatorum auctorum, qui in hoc genere pie, diligenterque versati sunt, doctrinam potissimum sequantur.

Nec vero propterea, quæ nunc decernimus, quidquam detractum, derogatumve sit, quo minus tum qui pro captu suo apti sunt majori eruditioni, aut pro ratione status sui explicatius, & plenius universam doctrinam Christianam discere debent, præstent quod debent; tum parochi, aliique ad quos illam docere spectat, cumulate præstent quæcumque in hoc genere olim decretum est ab illis præstari debere, & reliquas præterea omnes sui muneris partes.

Porro confessarii gravissimam pœnitentiam imponant, itemque concionatores divinam ultionem denuntient, & patribus familias, & dominis, qui nulla, aut saltem parva diligentia adhibita, omnem rationem non ineant, ut sui liberi ac famuli Christianam doctrinam addiscant; neque eis, quos in famulatu habent, tantum diebus saltem festis vacui temporis concedunt, quo in ecclesias, aliave loca pia, ubi ea doctrina traditur, ad illam percipiendam convenire possint.

Ludi magistri quo commodius præstent quod ex concilio Lateranensi in synodo nostra provinciali tertia eis ad pueros in doctrina pietateque Christiana recte instituendos præscriptum est, decernimus tum hanc ipsam decreti partem, tunc conscriptum de eadem doctrina libellum cum libris rudimentorum grammaticæ conjungi, eisdemque agglutinari.

Nec vero id generis libros, quos episcopus intra suæ diœcesis fines in frequentiori puerorum usu esse animadverterit, talesque notarit ac declaraverit, decreveritve, deinceps sine eo doctrinæ Christianæ libello imprimi, vendi, in usumve puerorum adhiberi liceat. Quo autem exploratiores vitæ, disciplinæque Christianæ mores magistrorum, præceptorumve sint, eam episcopus cautionem adhibeat, ut, cum illos moribus probat, hujus probationis facultas, literis exarata, ne diutius cuiquam eorum suffragetur, quam per annum, vel biennium trienniumve ad summum. Quo tempore confecto, cum episcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maxime is de illorum moribus, vita, ac etiam de docendi, instituendique rationibus item diligenter perquirat: sique eos nec præstare quæ debent, vel in re aliqua offendere animadverterit; facultatem ne proroget, neve confirmet, antequam illorum vel negligentiam, vel aliam culpam, emendatam cernat.

Si quæ profana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamque morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facile assequentur, si quid perpetuo in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem, Christianæ pietatis studiis dignam, pertineat.

Quotidianas ludi exercitationes, ac studia inchoent, & concludant item pia aliqua oratione, & prece, quæ antequam absolvatur, pueri e ludo sine urgenti causa ne missi fiant.

Proinde in gymnasio, loco decenti, & perspicuo tabella alicujus sacræ imaginis appendatur, ad quam diebus singulis discipuli statas preces faciant.

A

III.

Quæ ad dies festos, & sacra tempora pertinent.

Ne quis diebus dominicis festisque ex urbe, oppido, aliove loco, cum iter facturus est, ante discedat, quam missæ sacrificio interfuerit, nisi ad eum locum proficiscatur, ubi in tempore interesse possit.

Ecclesiastici vero homines, quicumque sint, & ii præsertim qui divinorum officiorum celebritatibus in choro adesse debent, videant, atque adeo caveant, ne sacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religiosisque pietatis officiis, & in ecclesia potissimum a clero consumi oportet, iter nisi ob urgentem causam suscipiant: ut hoc eorum exemplo excitati fideles, sacris illis diebus a divinis officiis opere itinerario non avocentur.

B

Kalendis Maii, qui dies sanctorum apostolorum Philippi, & Iacobi solennitati consecratus est, eum pravum usum passim in provincia nostra retineri ad nos perlatum est, ut incisæ arbores frondescentes per urbes, opida, vicos, & pagos in plateis, ac triviis ludibundo spectaculo erigantur.

Id porro grave, atque ejusmodi esse animadvertimus, unde pestiferum quoddam seminarium existit non paucorum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actionis cupiditate, atque voluptate prolapsi, missæ sacrificio adesse eo die festo perniciose negligant; tum arbores alienas, sæpeque in prædiis ecclesiasticis consitas, furtim per vim atque injuriam præcidant.

C

Hinc illa manant, convitia scilicet, rixæ, contentiones, injuriæ, odia, inimicitiæ, & aliquando cædes. Accedit præterea tum vulgi clamor, tum bellicorum instrumentorum vehemens strepitus, quo divina officia, sacræve conciones valde perturbantur, & comessationes deinde, & compotationes fiunt, quibuscum ebrietates, obscœne dicta, inhonestæ actiones, perniciosæ ad omnia opera carnis illecebræ, & alia plurima mala perpetuo conjuncta sunt, non sine nominis Christiani injuria. Nos igitur, & sacrorum canonum jure, & sacrosanctis sanctionibus, & concilii in primis Tridentini decretis, quibus corruptelas a pietatis Christianæ usu, & a dierum festorum præsertim cultu alienas, omni pastoralis vigilantiæ officio tolli jussum est, & nostræ etiam curæ, officiique munere adducti, tantæ, tamque publicæ offensioni occurrendum censuimus.

D

Quare episcopus tum pœnis, quovis jure sancitis, in eos animadvertat, qui in ea occasione diem illum festum vel opere servili, vel alia actione, illius rationi, sanctitatique aliena, violarint; tum præterea expositis gravissimis peccatis, & commonstratis detrimentis ac damnis, quæ plurima inde animæ, corporique eveniunt, fideles, sibi in curam traditos, a re illa perniciosa, quæ tamquam Gentilitiæ superstitionis speciem quamdam exhibet, omni episcopali cohortatione & officio revocare studeat ad omnes partes religiosi cultus, quo eorum apostolorum dies festus illis Kalendis coli, sanctificarique debet. Ac proinde quidem abjectis illis ludibundis spectaculis, quæ turbulenta illa præcisarum arborum erectione, voluptuario quodam, profanoque clamore, ac multiplici strepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem festum de ecclesiæ more celebrent hymnis, canticis, supplicationibus, processionibus, aliisque sancte agendi officiis. Arborum præterea loco, excitati imitatione sancti illius apostoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus est, sacrosanctam

E

sanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus dominus, tanto religiosius locis conspicuis publice erigant, quanto inutilius olim profanas eas arbores frondescentes erexerint.

Atque in omni re hac efficienda, atque exequenda episcopus, si quando usui erit, magistratuum etiam laicorum auxilium, opemque implorabit, prout expedire censuerit.

Sicut in anniversariis solennitatum sanctioribus celebritatibus festivas canimus laudes, solenniusque ecclesiastica celebrantes officia, modulamur organis: preciosiorique vestium apparatu induimur; ita diligenter nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ ejus, curare debemus, ut quo spiritalis lætitiæ nostræ manifestiora signa demus, divinorum beneficiorum, quæ iis potissimum solennitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatiora quam aliis diebus appareant, tum ad augustiorem cultum, tum ad fidelium consolationem.

Itaque die natali domini, & reliquis quatuor deinceps festis diebus, in epiphania, pascha resurrectionis, in ascensione, tribus pentecostes diebus, in solennitate coporis domini, festoque die sancti patroni ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, parochialium, præsertim insignium, curet præfectus uniuscujusque ecclesiæ pro locorum ratione, proque facultatibus, ut januæ, quemadmodum veteris instituti est, usuque Romano comprobati, & a beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint, tum parietes interiores, atque intercolumnia, peristromatis, aulæis, tapetibus, sacrarumque imaginum tabulis exornata sint. Quo in apparatu, ornatuque sacræ imagines etiam in ipsis foribus adhibeantur. Insignia vero, & alia profana absint.

Quos dies festos episcopus in urbe, diœcesique sua coli, sanctificarique edixerit, ac præceperit, ii ab universis cujuscumque ordinis regularibus, quavis ratione exemptis, colantur, sanctificentur, atque observentur.

Dierum autem festorum, quos in ea urbe, aut diœcesi coli consuetudinis est, ille tabellam conficiendam curet, quam, certo sacristiæ loco affixam, iidem etiam regulares habeant.

Iejunia præterea, quæ certis præcipuis locis, ubi monasteria illi habent, a reliquo clero, populoque universo observari moris consuetudinisve est, curet episcopus ut ipsi itidem, sicut ceteri omnes, rite recteque colant, celebrent, atque observent.

Grave est, nec propterea ferendum, ut quibus diebus sancta ecclesia ad jejunium animos fidelium, ad omneque pietatis officium excitare & accendere studet, in iis maxime sæculi homines operibus satanicis operam navent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis provinciæ hujus urbibus, locisque insignibus, depravato usu adhuc retineri accepimus, ut primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus larvatorum hominum effictа simulacra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, concursationes nocturnæ, tumultusque fiant, radicitus evellere cum maxime cupiamus, hoc decreto vetitum interdictumque sit, ut ne quid tale in posterum, neque quidquam aliud ejus generis religioso illo tempore usquam fiat, agatur, committaturve; nec vero agi, fieri, admittive permittatur, pœna iis omnibus & singulis, qui contra fecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus vero, in cujus parochiæ finibus id criminis, etiamsi a pueris so-

A lum, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primo in eam curam ipse incumbat omni studio, ut ne offensiones hæ, peccataque id generis fiant. Deinde vero si occurrere nullo modo poterit, rem omnem in tempore, si in urbe est, ad episcopum, si in diœcesi, ad vicarium foraneum deferat, quo vel aliis rationibus, vel graviori pœna ejusdem episcopi arbitrio, iis morum erroribus consultum ac provisum sit omnino.

Omnis sacrorum temporum celebritas, cum ab episcopo singularem solicitudinem, tum a populo observantiam cultumque ei solennitati debitum plane deposcit.

Atque in iis quidem unum est, quod pie, religiose, sancteque coli a fidelibus maxime oportet,
B totum quadragesimale tempus, virtutum Christianarum disciplinæ, atque exercitationibus dicatum; est enim plenum sacris mysteriis, quodque non sine mysterio magnam illam paschæ resurrectionis domini celebritatem, qua una omnium solennitatum dignitas, inquit Leo pontifex, consecrata est, proxime præcedit. Fuit porro jejunium quadragesimale a Christo domino dedicatum, & ab apostolicis usque temporibus in universa ecclesia Dei religiose observatum perpetuo: atque ita quidem, ut qui in quadragesima, quemadmodum olim canone Toletano cautum fuit, neglexerit, contempseritve quadragesimalis abstinentiæ, jejuniive disciplinam, prohibitisque cibis illam violarit, is non solum reus censeretur resurrectionis dominicæ, sed etiam alienus fieret ab ejusdem diei communione, ac præ-
C terea toto illo anno carnium esu abstineret. Quare, ut tempus hoc sacrum tamque religiosum, in quo colendo, sancteque observando, veterum pietas mirifice admodum eluxit, a provinciæ nostræ fidelibus, majoris observantiæ studio, abstinentia, jejuniis, eleemosynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis maceratione, omnique salutaris pœnitentiæ disciplina colatur; hæc ut infra sancimus atque edicimus, præter ea quæ superioribus conciliis sancita & constituta sunt.

Serm. 10. de quadragesima

Concil. Tolet. VIII. c. 9.

Quæ omnia & singula episcopus curet, ac efficiat, ut vulgari sermone reddita, quotannis die dominico, quadragesimæ initium proxime antecedenti, populo in omni sua diœcesi, proponantur, edicantur, ac promulgentur: ita tamen, ut iis ipsis
D ab illo pro arbitratu suo addi liceat.

Omnis igitur, quem urgens necessitas, vel imbecilla ætas a quadragesimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, potestate, dignitateve præditus sit, carne, ceterisque omnibus, quæ, ut concilio provinciali primo cautum est, a carne originem trahunt, utpote ovis, lacte, caseo, butyro, & aliis id generis, toto quadragesimæ tempore; abstineat, iis exceptis, quos ob justas causas episcopus, aut illi, quibus eam curam ipse delegarit, facultate, ut infra, eaque scripta speciatim excusarint.

Omnis præterea quicumque sit, qui jejunii lege
E adstrictus est, singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, jejunium servet: alioqui enim peccato mortali alligatum se esse nosse debet.

Nec cibi vetiti, ad ægrotantium, imbecilliumque hominum usum passim venales publice exponantur, sed certis tantum constitutis locis.

Ne tabernarum valvis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publice unquam exponantur, ne a rusticis quidem, aliisve cujusvis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus vendi fas sit, sed ab

ab iis solum, quibus facultatem, literis exaratam, A episcopus permiserit.

Nec vero omne carnis genus ab iis vendi liceat, sed vitulinum, aliudve, quod usui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus vendatur licet, sed iis solum, qui scriptam ab episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc plane extincta sit, cum primum causa, ob quam data est, cessarit. At vero si decem dierum spatio diuturnior causa erit, iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoque die fiat, quamdiu opus erit.

Nec vero sine ea scripta facultate, ac sigillatim B nominatimque data, caupones, tabernarii, & alii, qui cœnaculariam faciunt, eos vetitos in quadragesima cibos vendant, venalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales sint. Nec vero eos mensæ apponant.

Nec præterea illos, alio loco coctos, condimentisve apparatos, non modo in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ subjecto, comedere cuiquam permittant, sed ne aliunde quidem apportari, nedum in mensa apponi patiantur.

Quicumque vero contra sanctionis hujus capita quidquam contra fecerit, is pœnis, mulctisve, in locorum piorum usum erogandis, & censuris, aliisque canonum jure, pontificiis constitutionibus, C omnique alio modo contra quadragesimæ violatores, sancitis pœnis, vel aliis, quas pro personæ ratione, & culpæ, contumaciæve gravitate episcopus arbitratu suo irrogandas censuerit, afficiatur.

Sacro præterea quadragesimæ, & aliorum jejuniorum tempore, quæ religiose olim a Christianis hominibus præstita esse, & sanctissimi pontifices, & gravissimi ecclesiæ patres, & canonum decreta ostendunt, ut ea, pro gloria Christi domini, proque studio salutis animarum, in quo quisque, adjutrice Dei gratia, omni sanctarum actionum, spiritualium exercitationum, & salutarium operum D contentione, ut maxime potest, elaborare debet, a fidelibus provinciæ nostræ præstentur, dominum omnipotentem suppliciter exoramus, & illos omnes vehementissime cohortamur ac monemus.

Atque ea quidem, hæc sunt, & quæ exequenda suum quisque populum parochus, & concionatores item, ut occasio tulerit, omni verborum vi sanctissima, omnique suasione accendant.

Primo iis quadragesimalibus, aliisve jejunii, pœnitentiæ, & publicæ supplicationis diebus, fideles se vitæ disciplina severiori adstringant: sanctisque institutis, & moribus, sacro illi tempori convenientibus, se, suosque qui patresfamilias sunt, quam rectissime in omnes partes conforment. E

Preciosas vestes non induant, sed amictum, si non humilem & demissum omnino, at cum pœnitentiæ, jejuniique tempore congruentem.

Simultatem, odium, inimicitias, rixas deponant, pacem cum omnibus concilient.

Carnis vim, & impetum, non modo religiosa abstinentiæ, jejuniique lege, sed cilicio, & verberationis disciplina coerceant, & humi aliquando cubent, ut a piis etiam laicis factum esse memoriæ proditum est.

Cum autem id olim observatum sit, ut per totam quadragesimam ab uxore fideles abstinerent, ad Eliberitani canonis præscriptum; meminerint, qui matrimonio juncti sunt, studendum sibi, ut eo sacro tempore, mutuo consensu, diebus saltem dominicis abstineant, ut hoc de genere sanctissimi pontificis Nicolai primi extat rescriptum.

Omni tempore a jocis Christianum hominem abstinere convenit, ac quadragesimæ, ac jejunii tempore tanto diligentius, quanto frequentius studiosiusque orationi, abstinentiæ, omnique pœnitentiæ generi incumbendum est. A jocis igitur, a verborum scurrilitate, a colloquio inani, otioso, longeque cautius a noxio & criminoso se continere sacro pœnitentiæ tempore studeat, ut pontificio, apostolicoque illo rescripto cavetur.

A venationibus item, ut eodem rescripto continetur, abstineat idem eo ipso quadragesimali tempore, quo neque carne vesci, neque adeo carnalia consectari licet.

Ciborum quadragesimalium suavitates ac delicias ne exquirat; nec multiplici epularum apparatu mensam exstruat, sed frugalem parsimoniam adhibeat.

Convivia autem in quadragesima non condicat, nec vero apparet, ne dominicis quidem diebus, ut idem Nicolaus pontifex rescribit.

In orationis studio frequentior sit: dolenter peccata, & sua, & aliena lugeat: pro quibus Dei misericordiam omni pietatis, pœnitentiæque officio imploret.

Eleemosynas, cum per facultates potest, uberiores pauperibus, egentibusque in sustentationem conferat; in aliaque pietatis officia, atque opera liberali caritate eroget.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad ecclesiam conveniat; psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, precumque divinis officiis, omni attentione, & religiosa meditatione assistat.

Missæ sacrificio quotidie intersit, alia omni negotiatione posthabita.

Divinis colloquiis, sacrisque concionibus præsens adsit.

Moneatur, ut vitæ sanctitati ita incumbat, ut singulis dominicis saltem diebus confessus, sacram eucharistiam sumat, si singulis diebus non potest; id quod olim in consuetudine usque fuisse ex ejusdem Nicolai pontificis rescripto liquido constat.

Ægroti, cum per invaletudinem corporis jejunare non possint, quodam intimo animi dolore gemituque, ut sanctus Augustinus monet, cibum capiant, pro eo quod aliis jejunantibus ipsi abstinere non possint.

Caveant autem, quod alio provinciali concilio ex ejusdem sancti Augustini sententia cautum est, ne alios suo exemplo ad violandum jejunium provocent.

Nihil non aggrediuntur, atque omni actu semper agunt hostes fidei catholicæ, ut impietatum suarum virus disseminent; venenatasque suas voces in omnium aures infundant. Ecclesiæ igitur pastoribus omni quo maximo possunt studio elaborandum est, ut cum omni tempore ac diligenter, tum in quadragesima, verbi Dei prædicatione, tamquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, atque confirmentur.

Quamobrem quod multis hujus provinciæ locis, & aliis bene institutis civitatibus antiqui, religiosique instituti est, ut eo quadragesimali tempore, quo frequentissimi fideles ad prædicationem conveniant, nullæ neque tabernæ, neque officinæ patentes usquam sint, dum concio sacra habetur, id quod sanctissimæ consuetudinis est, ut perpetuo retineatur, omni officio episcopi omnino efficiant: ubi vero hoc ipsum vel intermissum, vel in

in more positum non est, ut ad usum inducatur, atque adeo restituatur iidem curabunt episcopi.

Parochi hebdomada, quadragesimæ initium proxime præcedente, populum, curæ suæ commissum, ad se convocent: tum hæc cum illo graviter, soliciteque agant, prout antiqui, religiosique instituti & consuetudinis in ecclesia sancta fuit.

Ut canonica auctoritate reconcilient, si quos in eo dissidentes scierint, dissensionum semina extirpare studentes.

Concubinarios homines ab illa peccandi libidine, ut maxime possunt, revocent: proinde sanctiones episcopales, eo de genere hominum editas, cum de scripto legant, tum communi sermone planius explicent.

Singulos denique a Christiana vivendi via aberrantes, ad semitam justitiæ & salutis studiose perducant.

De humilitate, patientia, castitate, benignitate, misericordia, eleemosynis, pœnitentia, ceterisque Christianæ religionis virtutibus omnes accurate commonefaciant, ut Cabilonensis concilii canone pie utiliterque cautum est.

Rursus vitia, & crimina, pro quibus homines, sicut ejusdem concilii verbis expressum est, cum diabolo deputantur, detestanda, fugienda, atque adeo abjicienda omnino illa quidem curent, atque in iis, quæ ab apostolo commemorantur, fornicatio scilicet, immunditia, luxuria, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, ebrietates, comessationes.

IV.

De votis.

Si quando ob calamitatem imminentem, aliamve causam, a populo, vel ab universitate, vel a vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum est, ut, de hoc genere toto quam rectissime statuatur, parochus episcopum, ad quem præsertim in gravi, quæ ad spirituales res pertineat, deliberatione, confugiendum patres censuerunt, etiam per literas, ubi opus est, consulat: de cujus sententia formula voti rite concipiatur. Si vero aliquando temporis angustia non patiatur, id quod in pestilentia evenire aliquando solet, ut ille consuli non possit, cum populo agat, ut votum nuncupetur: at sane quæ speciatim ad illius recte exequendi modum pertinere possunt, eæ rationes omnes in ipsa voti nuncupatione, episcopi sententiæ, judicioque relinquantur; quo sanctius religiosiusque voti nuncupati ratio omnis ad executionis usum perducatur. Caveat item parochus, rectorve ecclesiæ, ut universitatis consensu, atque omni alia opportuna, necessariaque ratione votum nuncupetur, ut firmum, ratumque sit, ac proinde ab universis, quorum interest, pie observetur atque præstetur.

Quo præterea, & ardentiori pietatis studio ad illud nuncupandum, & vehementiori solicitudine ad idem rite exequendum populus incendatur; hoc præterea parochus curet, ut in voti nuncupatione statæ tum præparationes, tum etiam ceremoniæ adhibeantur omni externæ pietatis, sanctique cultus ratione, & significatione, in eum qui sequitur modum:

Primo igitur, ut illius universitatis adulti omnes, quo die, votum fiet, antegressa peccatorum confessione, sacram communionem sumant, curet idem parochus omni cohortatione.

Pridie etiam diei, quo votum nuncupabitur, sub vesperum campanarum sono signum detur: quo populus excitatus, ad ecclesiam frequens conveniat, ubi postridie illud publice, sancteque nuncupet.

Videat vero, ut in ecclesia parochiali, primariave, ad altare majus nuncupetur.

Ubi populus convenerit, processio voti causa de more agatur.

Missarum solennia, processione peracta, a parocho rectoreve ecclesiæ eo nomine celebrentur.

In qua missæ celebratione de voto concio habeatur, ac de ejus causis, tum exponantur rationes, quibus sanctissime devincti, qui voverint, votum quam diligentissime præstare debent.

Huic actioni omnes parochialis viciniæ, aut oppidi locive sacerdotes, & clerici intersint. Parochus autem, aliusve sacerdos, qui missarum solennia eo nomine celebrat, cum offertorii tempus est, ab iis, qui universitatis nomine delecti erunt, voti formulam in conspectu Dei de scripto sibi rite distincteque pronuntiari mandet. Quod illi genibus flexis supplices præstent. Deinde cum celebrans ipse corpus, & sanguinem domini in missa sumpserit; tum qui præparati accesserint, eisdem sacram communionem ministrabit.

Voti nuncupati instrumentum, notarii manu confectum, auctoritateque munitum, ad episcopum mensis saltem spatio afferatur, ut in archivo episcopali asservetur perpetuo. Cujus instrumenti etiam exemplum, ejusdem notarii testificatione fideque roboratum, in ecclesia illius populi, universitatisve, quæ vovit, ut diligentissime potest, custodiatur ad perpetuitatem.

Utque voti, cujus executio in perpetuum præstanda sit, monimentum in conspectu omnium extet; idem curet, in tabella lapidea votum, votique causam, & conditiones incidi, eamdemque loco ecclesiæ conspicuo, atque illustri collocari, atque parieti agglutinari.

Ubi autem, cum votum nuncupatur, præscripta ratio, ac ceremoniæ, ob pestem, aliamve causam necessariam præstari non possunt, tunc omnino eas præstari curet parochus, ubi primum poterunt.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniasque adhiberi episcopus curet, si civitatis ipsius populus votum nuncupare deliberarit.

De oratione ante operis inchoationem.

Non decet Christianum hominem, opus aliquod ante suscipere aggredive, quam Dei auxilium religiosis precibus imploret. Dixit enim dominus; *Sine me nihil potestis facere.* Ioan. 15.

Parochus igitur, cujus est populum ad optima quæque instituta erudire, concionator item illum, prout usuvenerit, cohortetur, ac moneat, ut neque publice, neque privatim quidquam aggrediatur, nisi primo sanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum sumat, antequam stata prece benedicat. Post cibum item, domino gratias precatione agat. Id enim a nobis expectat, qui nos pascit Deus, ut pro præstitis ab eo escis illi gratias referamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus; inquit sanctissimus pater noster Ambrosius.

V.

De indulgentiis, & sacris reliquiis.

Ne cuivis rectori ecclesiæ, etiam exemptæ, quovis modo, neque ulli ordini regularium, neque

ANNO CHRISTI 1579.

que cuiquam scholæ, confratriæ, etiam rosarii, & A cruce signatorum, locive pii collegio, prætextu, causave vel privilegiorum, etiam antiquorum, vel indulgentiarum, quas sibi quovis modo confratriarumve urbis Romæ habet, liceat illas ipsas in suis ecclesiis promulgare, sed ut decreto Tridentino cavetur, per episcopum adhibitis duobus de capitulo illæ quotannis stato tempore publicentur, atque evulgentur.

Eleemosynæ item, atque caritatis subsidia, quæcumque eo nomine, occasionevo a fidelibus offerentur, per eos ipsos colligantur; & ecclesiæ, locove, cujus causa indulgentia concessa est, omnino attribuantur, idque gratis ac nulla prorsus mercede.

Ne indulgentiarum literæ, inscriptionesve, earum nomine exaratæ, eo loco, ubi capsa ad eleemosynam colligendam apparata est, etiam extra B ecclesiam, proponantur, affiganturve, sed vel in altari majori, vel in alio, ubi indulgentiæ causa statio, oratiove constituta est. Ac proinde statis iis diebus, quibus episcopus indulgentiam promulgandam decreverit, cum fideles ad eleemosynam ecclesiæ, locove pio tribuendam, ubi illius indulgentiæ celebritas agitur, parochus, concionatorve excitabit, doceat simul diligenter, ejus consequendæ causa non esse necessario præstitutam eleemosynæ largitionem; ut cælestem eum ecclesiæ thesaurum, spiritualiaque munera exponi omnes intelligant, non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

Si vero aliquando episcopi concessu capsa, in quam eleemosyna fidelium conjiciatur, palam ponatur; intus in ecclesia, loco longe ab altari, ubi indulgentiæ statio agitur, decore collocetur: de eleemosyna vero servetur ratio supra præscripta.

Ne sacræ reliquiæ, in ecclesia, ejusve sacristia reconditæ, e loco, ubi asservantur, ad ægrotos ullo modo exportentur, ne consuetudinis quidem prætextu.

VI.

Quæ ad sacramentalia, & sacramenta generatim pertinent.

Die sacro purificationis beatissimæ Mariæ virginis, usus, ritusque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus mysteriorum est, tum salutarium utilitatum: quas non solum ex orationibus, quibus ecclesia in ea benedictione utitur, sed ex omni rituali libro probato parochus, concionatorve, eo ipso die fidelibus studiose exponat, quo religiosius illas & gestent & habeant.

Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referatur, tum ad hæc in primis; ut candelæ valeant ad sanitatem animæ, & corporis, terra, marique.

Ut de locis, ubi accendentur, dæmon, & quidquid dæmonis ars molitur, machinaturve, depellatur.

Ut mentes, & corda fidelium, igne, & splendore sancti Spiritus accendantur, illustrenturque; ac depulsis vitiorum tenebris, videant quæ sint Deo grata, & saluti utilia.

Ut ignis caritatis, cum lumine fidei, in animis accendatur, quo ad lumen æternum vitæ cælestis perducamur. Hæc sibi omnia a Christo domino, qui est Deus verus, & splendor lucis æternæ, sibi concedi precantur intercessione, & sanctissimis meritis beatæ Mariæ virginis, quicumque fideles in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitæ sunt, devote gestant.

Sacrorum cinerum usus in ecclesia Dei antiquissimus est, ac non solum ad significandam, sed ad excitandam etiam pœnitentiam introductus. Quare episcopus, parochus, & concionator die dominico, qui feriam aspersionis cinerum proxime præcedit, populum salutares eas utilitates doceat, quas in eorum benedictione multis orationibus ecclesia petit. Atque hæ quidem præter ceteras sunt:

Ut fideles, qui sacro cinere asperguntur, ad intimam cordis humilitatem adjuventur.

Ut in eos benedictio cælestis descendat, qua adjuti, vere intimeque toto animo peccata doleant: hoc mente secum reputantes, ob hominis peccatum terram maledictam fuisse, nosque omnes in cinerem, ac terram redituros.

Ut detur corporis valetudo ad pœnitentiam peccatorum peragendam.

Ut anima divino auxilio protegatur.

Ut a Deo impetremus, quæ ad illius voluntatem petimus.

Ut constanti animo in bene agendo perseveremus.

Hæc bona, quæ mater ecclesia pro sacrorum cinerum ritu a divina benignitate precatur, ut pie fideles consequantur; parochus illos eo ipso die moneat, quam religiosa intimi animi pietate, quam humili, contritoque corde, quam humili, demissoque vestitu ad eam actionem conveniant, quamque serio secum statuant, illos jejunii dies in amaritudine animæ suæ traducere ad peccatorum satisfactionem. C

Hoc aspersionis cinerum mysterium episcopus studeat potissimum in cathedrali, propriave parochiali ecclesia ab unoquoque suscipi.

Sanctissimi præterea, & antiquissimi instituti in ecclesia Dei est, die dominico, pascha resurrectionis domini proxime antecedente, ramos palmarum, & olivarum, solennibus precibus benedici, ac fidelibus tradi, qui gestent, domique religiose atque decenter asservent. Et sicut ritus is & insignem illum Iesu Christi domini ingressum ad urbem Hierosolymam, & triumphum illum commemorabilem significat, quem passione, & morte sua superatis hostibus, idem dominus resurgens reportavit, ita aliis etiam mysteriis plenus, a parocho, & D a concionatore explicetur, quo ardentius ad religionem illius fideles accensi, spirituales fructus capiant, quos a Deo eis ecclesia precatur; suntque hi præsertim:

Ut accipiant mentis, corporisque vim ad salutis opem Deique gratiam implorandam.

Ut quemadmodum rami foliis virent, ita opera nostra, & justitia, & omni virtute sancta quamflorentissima sint.

Ut sicut populus Hebræus, Christo cum ramis obviam factus, una cum eo Hierosolymam ingressus est, ita nos sanctissimis officiis, atque piis operibus domino obviam procedamus, illiusque vestigia secuti in cælestem patriam eo auctore & duce recipiamur. E

Ut veluti Christus dominus de satana hoste cruce sua triumphavit; sic nos quamsæpissime id misericordiæ opus animo ita repetamus, ut Christi amore incendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo reportandam.

Ut quocumque hi rami introducentur, ejus loci incolæ benedictionem Dei consequantur, omnique re adversa propulsata, virtute altissimi defendantur.

Has

ANNO CHRISTI 1579.

Has & alias salutares utilitates parochus, & concionator fidelibus exponat: ut, qua debet pietate, religiosoque animo sacros ramos capiendo, gestando, & asservando, ita dominum precentur, ut & per passionem, mortemque suam, qua dæmonem fregit, ac superavit, & per misericordiam illam immensam, qua id egit, non solum corpora a malis tueatur, sed animæ gratiam suam cælestem infundat; sicque ipsi multis virtutibus, bonisque operibus florentes, Christum dominum sequantur: hostibusque omnibus superatis ad gaudia cælestis Hierosolymæ introducantur.

Bini omnes ad candelas, & rursus ad cineres capiendos accedant, ad palmas etiam, ramosque olivarum suscipiendos, sine strepitu, ac tumultu, sed religioso silentio.

Qui extra ordinem accesserint, a ministris ejiciantur, neque digni sint, qui sacrorum ramorum tunc participes sint, nisi aliud episcopus censuerit.

Sanctissimi item, veterisque instituti est a summo pontifice formas illas cereas, quas agnos Dei, a figura impressa vocamus, solenni benedictionis ritu, multisque religiosis ceremoniis non solum primo, sed septimo quoque pontificatus anno consecrari. In quo consecrationis munere, sicut ille Christi vicarius, cujus oratio tanto majoris est momenti, quanto ejus officium in ecclesia sublimius, & cum eodem Christo domino conjunctius, multa sancte precetur a Deo illis concedi, qui animo C pio, devotoque eos agnos apud se habuerint: ita a fidelibus magna devotione iidem gestandi sunt, ad eosque usus religiose adhibendi, ad quos sacræ preces ex ecclesiæ instituto referuntur. Quare decreto concilii provincialis tertii, quod ex constitutione sanctissimi pontificis Gregorii XIII. de illis minio non inficiendis cautum est, hæc etiam adjungenda censuimus;

Kal. Iunii 73.

Primo cum illi domi asservantur, ut piæ consuetudinis est, loculo decenti recondantur: cum autem collo appensi gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, crystallinamve, aut alterius generis decentis, recte inclusi sint; ita ut tactu D violari non possint.

Nec vero ad onerum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minime deceat.

Thecarum fabri ne ullo modo eos tangant, attrectentve, ne chirothecis quidem, forcipe, aut ullo alio instrumento: sed ad eos thecis includendos clericus, in sacris constitutus, adhibeatur. Ne minimam item particulam sacræ illius ceræ, e qua agni imago effecta est, in eis includant, quo pluris opus suum vendant; sed ab eo accipiant, qui thecam agni causa faciendam locarint.

Neque autem quisquam sacrum illum agnum annulo gestet; cum ita parum religiose gestetur, ut aliqua fœditate, turpive tactu violari facile queat.

Qui sacros agnos gestant, hoc religiosius caveant, ne quid impure turpiterve agant, aut a sacra E ejusmodi re alienum.

Nec præterea in agri campum hi agni projiciantur, nec vero cuiquam arbori affigantur: neque e ramis suspendantur: sed, quod antiqui est instituti, eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris vineisque ob imminentem tempestatem, aliasve diabolicas illusiones depellendas.

Veterem illum ædibus atque ædificiis benedicendi morem, ritumque ex sanctæ ecclesiæ instituto introductum, ac decreto provinciali, quod in concilio quarto confecimus, restitutum, ut parochi, & reliqui animarum curatores, ad quos religiosæ illius benedictionis munus pertinet, pie A sancteque observent, & laici, quorum ædificiis, domiciliisque benedicendum est, spiritualia inde commoda uberrima in domino capiant, hæc in illis benedicendis ratio sit.

Primo parochus hujus benedictionis munus aggrediatur pio voluntatis proposito, & quo debet religionis officio.

Pridie autem illius diei, quo benedicendi munus aggreditur, præcipuo sanctæ precationis studio, & aliquando jejunio se parare curet.

Quo item die ad benedicendum aggreditur, anteaquam aggrediatur, missæ sacrificium celebrare studeat: in quo ob hanc causam orationem de Spi- B ritu sancto pie recitet.

Ne ædibus benedicat, ubi aliquis excommunicatus habitet.

Nec vero illis, quas feneratores, meretrices, publici peccatores, manifestoque criminosi homines incolunt.

Neque iis item, si quæ aleis, ludisque vetitis publice expositæ sunt.

Ne noctu, sed interdiu benedictionem peragat.

Ritu utatur ad præscriptum formulæ, quæ in libro sacerdotali, ritualive concepta, extat.

Dum ad benedictionis munus accedit, in eoque versatur, superpelliceo, & stola utatur.

Clericus adsit, qui crucem in via, & in benedictionis ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo ferat.

Ceteri sacerdotes, & clerici, si qui alii adsunt, ordine distincti, bini præcedant, & suo quique superpelliceo de more induti.

Benedictionis hujus causa, occasione, nihil plane quidquam, vel minimum, neque is, neque sacerdotes, clericive, quos sibi socios, adjutoresve junxerit, petant, exigant, ac ne sponte quidem, ultroque oblatum, donove datum capiant.

In hoc benedictionis officio ne omittat, ex instructionum præscripto, conciliique provincialis decreto, patresfamilias docere, recteque erudire ad optimam familiæ educationem. Cujus etiam rei argumentum satis amplum habebit ex statis illis religiosis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.

Paterfamilias autem, cujus ædibus, domiciliisve benedicetur, pie se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam.

Ideo ante familiam suam recte recognoscet, monebitque universos & singulos ad præscriptum regularum, quæ de Christiana familiæ institutione editæ sunt.

Amoveri curabit quæcumque domi suæ sunt, Christianæ familiæ instituto indigna, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obscœnis, turpibus, impudicis, inanibus, ac de cantionibus inhonestis, ceterisque id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religiosæ, spiritualisque instituris, atque exercitationibus introducet.

Imagines obscœnas, & turpes incendat: profanas vero, quæque ad inanem voluptatem alliciant, amoveri studeat.

Sacras Christi domini, beatissimæ virginis Mariæ matris, & sanctorum præsertim imagines, quos patronos habet, ubique domi suæ locis honestis statuat.

Tesseras, aleas, aleatoriasve tabellas, pictasque ad aleæ ludum pagellas, procul abjicere curet.

Sacram communionem in parochiali ecclesia simul eo die ut sumant omnes de familia sua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obviam, vel ad ecclesiam, vel ad primariam ædium januam simul cum tota familia procedat, earumdemque benedictionem omni domus loco prosequatur religioso pietatis studio.

Dum sacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina, cui benedicitur, quidquam servilis mundanive operis faciat.

Ne minoris ordinis clericus, alio, qui majore ordine initiatus est, præsente, mensæ benedicat: sed hoc munus sit, vel sacerdotis, vel illius, qui majoris ordinis clericus præsens in mensa adest.

Ut sanctissimis sacramentis debitus religionis cultus, etiam externus, ab iis tribuatur, qui ea suscipiunt, ne episcopus, parochusve patiatur, quemquam ad illa suscipienda accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestium modestia debitam illis venerationem, ac reverentiam præ se ferat.

Illud in ceteris parochialis curæ officiis maxime a parochis requiritur, ut sanctissima sacramenta, quæ divinæ gratiæ instrumenta, ad sanctificandas animas a Christo domino instituta sunt, non solum pure, sancte, religiose ipsi tractent, verum etiam ritus, ac ceremonias teneant, atque adhibeant, quæ in illis administrandis sanctæ ecclesiæ instituto, atque usu comprobatæ sunt. Et quoniam liber ritualis sacramentorum, qui una, & eadem certissima ceremoniarum regula constet, quique omni ex parte absolutus sit ad sanctam illam administrationem, in provincia nostra nullus fere extat; nos propterea jubemus, librum eo de genere, reverendissimi Dominici Bolani episcopi Brixiæ jussu jam pridem confectum, a viris peritis, quos delegerimus primo recognitum, & necessariis aliis partibus auctum, ab omnibus, ac singulis sacerdotibus provinciæ nostræ, qui ritu Romano sacramenta ministrant, hujus decreti provincialis auctoritate, cum primum nostra cura typis in lucem prolatus erit, ad usum recipi, atque adeo introduci, ut in sacramentorum administratione ceremoniis, & ritibus, eo libro præscriptis, utantur, neque ullis præterea aliis. Id vero tamdiu, quoad ritualis liber Romanus emittetur.

VII.

Quæ ad baptismum pertinent.

Nemo, nisi parochus, aut is, cui ille, episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas solennes ceremonias adhibeat, etiamsi ob necessitatem ministret. Quo in ministerio non alterius cujusquam, sed albi coloris stola utatur.

In baptismo etiam compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est. Eademque de commatre cautio sit. Proinde parochi erit, studiose de hoc ante perquirere.

Ne præterea compater adhibeatur, neque in confirmationis sacramento item, qui minor natu sit quatuordecim annis, sed qui major, vel potius ætate sit provectiori, ut non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat suscepti a se muneris partes.

Ne ante ortum, nec vero post occasum solis baptismus in ecclesia ministretur, nisi aliter fieri aliquando temporis ratio necessitasve cogat.

Quoniam in baptismo unusquisque pie, ac religiose pollicetur, operibus satanæ renuntiare, ejusque pompas deserere, id parochus, cum usuvenerit, populum doceat, præsertimque baptismi tempore præmoneat, non solum quomodo, & quam

A simplici amictu ad illum infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres, commatresve adesse debeant.

Ne vero ullum vel ornamentum, vel aliud quidquam, quod mundi hujus pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit, in ipso vitæ Christianæ ingressu statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur.

In baptismo parochus, sacerdosve baptizans præsentem adesse non patiatur neque Judæum, neque denique alium quempiam a fide Christiana aversum.

B Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite, studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsi susceperunt, sancte spoponderunt.

Si duo, pluresve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret, atque adhibeat.

Cum duo infantes, mas scilicet, & femina, ad baptismum offeruntur; is ordo servetur, qui antiquissimi ritus est, ut mari primum, deinde feminæ ministretur; nisi necessitas aliter cogit. Idemque C servetur, si plures offeruntur, partim mares; partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamve excipiendam, qua sacerdotis manus, sacro oleo illitæ abluuntur, pelvis ne adhibeatur, quæ ecclesiæ tantum usui addicta non sit.

Libris ritualibus, canonumque legibus permulta tradita, atque explicata sunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus postulat. In iis omnibus episcopus cum diligens erit, tum magnam in eo curam ponet, ut illis præter doctrinæ Christianæ rudimenta, quæ necessario scire debent, admissorum scelerum, & male actæ vitæ pœniteat, tum ut iidem in posterum a peccatis omnibus abstinere sta- D tuant. Vix enim ulla alia causa esse potest, quamobrem qui adulti baptismum suscipiunt, non modo ullam in Christianis virtutibus progressionem faciant, sed plerumque flagitiis nefariis inquinati, præcipites ad perniciem, interitumque ruant, præter eam unam, quod non ita, ut par esset, affecti ipsi, nec vero ab aliis exculti, ad tantum sacramentum accedunt.

Quod vero, licet horribile dictu sit, aliquando tamen evenisse compertum est, aliquem scilicet ad turpem quæstum iterum baptismum suscepisse; id ne unquam porro accidat, episcopus antequam ba- E ptizet, omne diligens studium adhibeat quo istos homines, vel Judæos, vel Turcas, Maurosve, qui baptismum sibi conferri petierint, plane dignoscat, de illorumque conditione, ac statu omni, quantum licuerit, a probatis viris accipiat testimonium obsignatum, idemque exigat omnino.

Obstetrices, tribus post hujus decreti promulgationem mensibus, pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt, & vero in urbe per eum, cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad ejus fieri potest, ut duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint,

adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret, ex decreto provinciali, an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit; an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

VIII.

Quæ ad confirmationis sacramentum pertinent.

Episcopus non solum sacris solennibusque pentecostes diebus, sed etiam, si ita civitatis suæ ingens frequentia multitudoque postularit, & paschæ resurrectionis tempore, & in adventu sacro domini, & quoties visitationem obibit, sacramentum confirmationis ministret: & ob eam causam, ut concilio provinciali quarto cautum est, ad ministrandum sæpe accurret, quibus in locis diœcesis opus erit.

B Quod si quis cum periculose ægrotat, se chrismatis sacramento confirmatum non esse meminerit, ac propterea id sibi ministrari petat; tunc episcopus, si eo loci est, ubi ille ægrotat, ut ne sine hoc sacramento decedat, eum caritate paterna invisat, & rite confirmet.

C Alio decreto, quod in concilio provinciali primo sancivimus, cautum est, ne, confirmationis sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen episcopus ob aliquam causam justam, atque adeo, necessariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum.

Iis vero minoribus natu, atque adeo parvulis, si quandoque ministrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, ut ætate procedente illos ea de re certiores faciant: ne parentibus, curatoribusve postea mortuis, ipsi aliquando dubitent, an hoc sacramentum, quod iterari nefas est, susceperint. Id vero parochus curet præter eam diligentiam, quæ sibi præscripta est, de confirmatis, eorumque compatribus in libro certo describendis.

D Idem aliquot ante diebus, quam episcopus ministraturus sit hoc sacramentum, ut nemo quisquam eorum, qui suæ curæ concrediti sunt, illud suscipere negligat, illos per familias distincte recteque notet, qui illud nondum susceperint; ac qui ætate sint ab episcopo præscripta, ordine in ecclesiam vocet ad id rite religioseque suscipiendum.

E Ejusdem cura sit, paucis ante diebus, quam episcopus sacramentum hoc ministret, non solum fideles præmonere, quæ concilio provinciali quarto præscripta sunt, sed etiam in parochiali ecclesia orationem eo nomine instituere, ut, qui nondum confirmati, ad id accesserint, adjutrice divina gratia, digni sint, qui Spiritus sancti dona uberrime recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, ut, qui proxime confirmationem suscepturi sunt, pridie illius diei, quo suscipient caput lavent, aliove modo mundent, capillosque sibi tonderi curent.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur, parochus ante videat, quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam

A idem episcopus etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se, vel per alium sacerdotem, quem in ea recognoscenda constituerit.

Videat item, ut in quacumque ecclesia confirmationem ministrarit, si pauci sunt, qui suscipiunt, ubi commode fieri potest, ante altare majus decenter exornatum semper ministret.

Primo mares in ecclesia a parte sua; feminæ ab altera sint: sicque separatim distincti, genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quique ordine, pie, & religiose orent: in primisque ab omni strepitu, vociferatione, & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur.

Et, quod veteris ritus est, primum mares, deinde feminæ confirmentur: nisi aliquando aliter fieri episcopus censuerit.

Hoc sacramentum episcopus ministrare studebit hora tertia potissimum, quæ ex antiquo ritu stata hujus sacramenti hora est.

Ut ne feminis mares, nec vero contra, maribus feminæ, neque senioribus adolescentes, cum minime hoc per ætatem conveniat, compatres in confirmationis sacramento adhibeantur; nisi id aliter necessitas aliquando postulet.

Quod antiqui ritus est, id servetur, ut compater dextera suscipiat, & teneat, quem in hoc sacramento ministranti episcopo offert. Si vero qui offertur adulta ætate est, pedem suum super dexterum compatris, qui ipsum offert, ponat: id quod non sine mysterii significatione fit. Quam ob causam, & qui confirmatur, & patrinus tunc coram episcopo confirmante stet.

Dum sacramentum hoc episcopus ministrat, non modo qui illud suscepturi sunt, quique eos offerunt, sed omnes quicumque præsentes sacro illi mysterio adsunt, sancte pieque orent, ac summa animi attentione spectent, quod in ea solenni mysterii celebritate peragitur.

Tum vero mente secum reputent cælestia illa Spiritus sancti dona, quæ illius sacramenti virtute fidelibus impartiuntur: in primisque tacita meditatione videant, quas in illis ipsi progressiones habeant; anque vitam agant tanta cælestium donorum ubertate dignam.

Curet etiam episcopus, ac parochus, ut qui turpe, ridiculumve nomen habet, neque plane conveniens Christiano homini, illud mutet, sumatque in confirmationis sacramento nomen alicujus, qui veræ pietatis, sanctæque religionis laude floruit, ut qui hactenus non ad normam Christi domini vitam instituit, jam abjecto ejusmodi nomine, depositoque veteri homine, & antiqua socordia, rursusque novo, ac sancto suscepto nomine, virilem in sancte agendo constantiam perpetuo deinceps præstet.

Confirmati frons, chrismate ab episcopo illita, primum bombyce diligenter a sacerdote abstergatur: mox a clerico, in sacris constituto, aqua lavetur. Quæ aqua in baptisterii sacrarium projiciatur.

IX.

Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

Hoc institutum, quod antiquissimi ritus est, sacerdos religiose servet, ut intra missarum solennia, postquam scilicet sanguinem ipse sumpserit, fidelibus sacram communionem sumpturus ministret.

Nec vero tamen illam ministrare vetitum sit, si quando occasio tulerit, ut quis alio tempore, quam in missa sumpturus sit.

ANNO CHRISTI 1579.

Cum autem peracto missæ sacrificio, statim eam A ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in missa usus est, indutus ministret, casula tantum deposita, & manipulo item. Si vero non statim, sed alio post tempore, quam in missæ sacrificio, tunc superpelliceo, stolaque alba, & ubi ritus Ambrosianus est, rubra utatur.

Verum pluviali episcopus indutus sit, quando illam non in missæ sacrificio ministrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, ut primo ecclesiasticis hominibus, superpelliceo indutis, si vero sacerdos quis est, stola etiam, quæ signum crucis, ad antiqui canonis præscriptum, in pectore exhibeat: deinde laicis maribus, tum feminis sacra communio ministretur, loco distincto, ut in concilio provinciali quarto cautum est, eaque ratione dispositis, ut altari majori terga ne vertant.

Sacerdos, illam ministraturus, antequam præbeat, unicuique, cui ministrabit, sigillatim illa verba pronuntiet: *Corpus domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam.* Et qui suscepturus est, prius respondeat: *Amen.* Id quod antiquissimi instituti est, nec sine mysterii significatione fieri, sanctissimus pater, & ecclesiæ catholicæ doctor, Ambrosius scribit.

Populus autem ad tabellæ instructionis, quæ propterea jussu nostro edetur, præscriptum doceatur, qua ratione sanctissimum eucharistiæ sacramentum religiose, decoreque percipiatur, ne quid accidat, quod illius augustæ divinitati ac sanctitati non conveniat.

Laici famuli, quicumque regularium monasteriis operam navant, tametsi in illis habitent, stato paschæ tempore, in sua quique ecclesia parochiali, sacram communionem sumant.

Cum vero ad ægros, omni reverentia, omnique religiosi cultus studio, atque honorifice, quoad ejus fieri potest, afferenda illa sit, neque id noctu commode fieri queat, vetitum propterea sit, ne noctu afferatur, nisi ægris mortis periculum instet.

Parochus, ægroto illam allaturus, accurate hæc præmoneat, primum, ut ægrotantis cubiculum ab omni sorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re profana, pio apparatu, & sacris imaginibus, ubi potest, exornetur; tum præterea mensa, mappa nitida, puraque constrata, cruce, aliaque effigie sacra, candelabris, & candelis, cereisve saltem binis instructa apparetur, in qua super corporali pyxis cum sanctissimo ipso sacramento collocari possit; sit etiam vas vitreum ad ablutionis usum. Quæ omnia, ut ab iis, qui ægroti curam habent, parentur, cura sit in primis confratrum sanctissimæ eucharistiæ. Apud eos vero, qui præ eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales apparent.

Deinde idem parochus, & vesperi pridie illius diei, quo sacram eucharistiam allaturus est, si eo tempore de hoc officio præstando certior est, & tunc item paulo scilicet ante quam afferat, certis campanæ percussionibus confratres sanctissimi sacramenti, & clericos, & reliquos fideles, præsertim illius parochialis viciniæ, evocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur.

Post ipse, ubi manus laverit, ad altare genibus flexis paululum tacitus religiose oret: tum superpelliceo, stola, ac, ut alio concilio decretum est, pluviali, ubi potest, se induat. Sacerdotes vero ceteri, clericive, qui comitantur, superpelliceum adhibeant: si canonicorum capitulum sit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris est.

Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto; & quamplurimi candelis accensis: ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ.

Omnes, præsertim ecclesiastici homines, hymnos, & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parocho, sed alternatim, pronuntient; atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis domini sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti, obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transiverit.

B At vero omnis, sive sacerdos, sive clericus, sive laicus, quicumque eidem sanctissimo sacramento obviam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum usque ejus, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque, quo reditur, pia veneratione prosequi, & comitari omnino studeat, nisi necessitate, causave urgenti vehementer impediatur.

Id omne, ut cuncti fideles studiose, religioseque præstent, illos unusquisque parochus, quamsæpissime ac diligentissime commonefaciat.

Familia vero, quæ domi habitat, ubi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam usque, vel saltem extra januæ fines, obviam procedat cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

C Sacra communio ad ægrotum non deferatur, nisi ad eum, qui vere illam sumpturus est. Si vero aliquando fit, ut dum ad eum parochus venit, morbi vi ita affectum illum inveniat, ut eam tunc ministrare rite non possit, collocata pyxide super corporale in mensa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, una cum ceteris, qui adsunt, ac potissimum cum ægroto ipso sancte oret: ac postea recessurus, eucharistia pyxide inclusa, eidem benedicat. Quod si ægrotus ipse id vehementer exoptat, sacramentum aperta etiam pyxide, liceat ostendere adorandum.

Cum quis periculose ægrotans, ac etiam pene in extremo spiritu sanctissimam eucharistiam, & sacramentum extremæ unctionis susceperit, si postea D aliquot dies superstes sacram communionem sibi ministrari petit, ejus pio, religiosoque desiderio parochus ne desit, modo ne pro viatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id a sanctis patribus olim fieri consuevisse traditum sit.

Reus, capitis damnatus, quo die pro viatico sanctissimum corpus domini sumpsit; Christo redemptori, qui pro illius etiam anima sanguinem in ara crucis profudit, a piis judicibus, magistratibusque illo ipso sanguine redemptis, tribuatur, ut ne eo die supplicio afficiatur, multis locis piæ & laudatæ consuetudinis est.

X.

E *Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.*

Vt ad sanctum pœnitentiæ sacramentum fideles solicite, diligenterque accedant; id parochus præstet, ut in hebdomada, quæ quadragesimam proxime præcedit, ad patrum familias ædes, quæ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accurate, qui obligatione hujus sacramenti suscipiendi, & sacræ eucharistiæ paschæ tempore sumendæ devincti sint, eorumque nomina recte describat: ac singulos præterea, eosque præsertim, qui perraro confitentur, moneat, ut ne confessionem

ANNO CHRISTI 1579.

confessionem differant in postremos illos quadragesimæ dies, quibus sacerdotes vel ob mysteriorum celebritatem, assidua divinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, vel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando fere opprimuntur, ut tantum, tamque salutare ministerium in confertissima multitudine vix recte illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas, pro populi sibi commissi ratione, sic partiri curet, ut alias huic, alias illi viciniæ, familiæve, aut partim viris, adolescentibus, & pueris, partim mulieribus, virginibus, puellisve præstituat, quibus ad confitendum distincte, atque in tempore accedant.

In iis quæ ad sacerdotes, pro sacræ confessionis ministerio vel examinandos, vel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis, & exemptus, se in aliena diœcesi ullo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi probandique curam episcopo diœcesano plane relinquat.

Cum pro temporum varietate, casuum reservationem ab episcopo aliquando mutari expediat, quo planius illos casus, ei reservatos, confessarii sacerdotes perpetuo norint: eos episcopus singulis annis vel in synodo diœcesana, vel ineunte Ianuario promulget, ita ut quæ illorum casuum promulgatio proxime facta est, vim habeat, quoad altera fiet. Ab iis vero casibus, proxime promulgatis, si quis confessarius cujusvis ordinis sine facultate scripta, ab episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si vero ab uno aliquo speciali casu reservato, & altero item, aut etiam pluribus absolvendi facultas aliquando sigillatim petetur, verbo etiam, sive scripto concedi poterit, tum alias etiam quando episcopus ita faciendum censuerit.

Ne facultatum, privilegiorumve jura, quæ cuicumque, etiam rosarii, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo adscriptis ante, vel post concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt; confessarius, cujusvis ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi episcopus in sua diœcesi reservaverit, pœnitentes sine illius facultate absolvat. Si contra fecerit, suspensionem a divinis ipso facto incurrat.

Episcopus, quo decentius, atque adeo religiosius sacramenti hujus administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur. Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes, in hoc ministerio habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad divina officia celebranda adhibent. In his canonici regulares congregationis Lateranensis censeantur, cum ad rochetum cappam etiam extrinsecus adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, oratoriumve confessionem audiant, præterquam ægrotantium, etiam virorum, nisi ob urgentem causam.

Confessarius, quicumque vel sæcularis, vel regularis sit, non stando, sed in sede, tamquam pro tribunali judex, sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti. Itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque

A consuetudinis est, recte omnino servet, ut dum absolutionis formulam, precesque adjunctas profert, supra caput pœnitentis manum dexteram elevet: id quod etiam cum mysterii significatione fit.

In pœnitentiæ sacramento magna humilitas summe necessaria est. Itaque pœnitentes cum ad confessarium, qui Christi domini locum in eo ministerio tenet, accedunt, intimo animi dolore omnique humilitate, non subjectis pulvinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes projiciant ac prosternant; id quod ab apostolicis usque temporibus in more usuque positum est, ut se reos agnoscant atque profiteantur mortis æternæ.

Dum confitentur, sint manibus junctis, digitis

B paululum erectis, oculis demissis.

Quod in concilio provinciali tertio de pœnitentia & publica & solemni, sacrorum canonum jure, & œcumenicæ synodi Tridentinæ auctoritate sancitum est; id ad usum inducatur, vel revocetur, atque adeo rite recteque præstetur, prout instructionibus, quæ ad communem totius provinciæ usum jussu nostro edentur, ex canonum fontibus, sanctorum hominum disciplina, ecclesiasticisque institutis præscriptum erit.

Confessarios omnes, qui in urbe sunt, tum aliquando per annum, ut in concilio provinciali quarto constitutum est, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterum adventu ineunte, ad se episcopus convocari curet, cum iisque agat,

C ut eodem concilio cavetur.

XI.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

Ne pueris, qui nondum illum rationis usum habent, sacramentum extremæ unctionis ministretur.

Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum unquam adhibuerit, etiamsi chrismatis, aut catechumenorum sit, ut erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, unctionem eidem adhibeat: tuncque sacramenti formam iteret.

D Æger, si dum sacro oleo ungitur, extremum spiritum emiserit, parochus ungere desistat. Si vero aliqua morbi vis de repente illum oppressit, ut dubitetur, vivusne sit, an mortuus, ea conditione in ungendo utatur: Si es vivus, per istam sanctam unctionem, *&c.*

Ne alius sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porro is impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat; tunc sacerdos alius ministret licet.

At caveat parochus, ne in eo ministrando negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat. Alioqui si ad illius ministrationem accersitus ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab episcopo graviter plectatur. Is porro ad omnem hu-

E jus sacramenti, in tempore administrandi, diligentiam, præterquam quod præcipue cura sua, quæ sanctæ sollicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi episcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, quod culpa sua mulier quædam, sacramenti hujus gratia fraudata, decesserit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque vi quasi maximo imbre, pro oleo sancto, quod non ministravit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudivit dominus sanctum suum: ita ut

ut illa e morte, tamquam e somno excitata, e lecto sese erigens, sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo convaluerit.

Quod concilio Agathensi cautum est, id unusquisque parochus præstare curet, ut missæ sacrificio peracto, si quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, quantum per alias suæ curæ parochialis occupationes potest, invisat, atque eisdem præstet quæ sint sollicitudinis, munerisque parochialis officia, prout opus esse viderit.

Ut episcopo, ejusque vicariis, aut visitatoribus aliquando constet diligens parochorum in salutaribus illis officiis, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum unusquisque librum præcipuum habeat, in quo sigillatim perscribat singulis diebus parochiæ suæ incolas qui mortem obierint, & quæ sacramenta eorum unicuique ministrarit, & præterea quando commendationis animæ officium præstiterit, & quo die hæc singula ministrarit.

CONSTITUTIONUM PARS SECUNDA.

I.

De cura pestilentiæ.

SUPERIORIBUS proximis annis funesta pestilentiæ contagio primum urbes aliquot Italiæ celeberrimas, opida permulta, & pagos complures, deinde sensim longe lateque dimanans, Mediolanum, ejusque diœcesin fere omnem, & aliquam provinciæ partem ita vehementer invasit, ut multiplicem variamque stragem ediderit.

Quo afflictissimo tempore res multas commiseratione, lacrymis, luctuque dignas, & aliunde audivimus, & oculis nostris in urbe, diœcesique Mediolanensi adspeximus.

Tanta enim illius vis est, tamque vehemens, ut, cum occulte in omnes partes progrediens, brevi momento temporis, quasi repentino quodam impetu turbidæ tempestatis, homines obruat, teterrimi contagii metu omnes fere consternentur. Quamobrem eo pavore animi commoti, atque obstupefacti plerique tantum abest ut officii sui partes fortiter amplectantur, ut, quasi e mentis suæ statu repente dimoti, ne cogitare quidem, nedum deliberationes, consiliaque suscipere possint, quid in calamitate publica expediat, & quid plane necessarium sit.

Alii vero eo metu affecti, dum humanæ prudentiæ cautionibus se tueri volunt, eam sibi sollicitudinem, quæ tota mundanæ diligentiæ præsidiis nititur, ita præpostere struunt, ut religionis, pietatisque Christianæ si omnino non obliviscuntur, ejus tamen officia intermittant. Nam sæpe fit, ut missæ sacrificio interesse, sacramenta suscipere, ecclesiam frequentare, ad conciones sacras convenire, supplicationes publicas, publicæque orationis munus obire negligant, & quos cognationis gradu conjunctissimos, quosque caros habent, si quando fortasse ii in pestiferam labem, aut in suspicionem ejus inciderint; non modo illos non curent, sed etiam ab iis ipsis longe admodum refugiant. Atque hæc quidem ipsa animi percussio cum eos invadit, qui potestate, auctoritate & opibus præstant, certe multis partibus calamitosior est, quam omnis pestis contagio; cum inde non mora solum aliqua, sed etiam impedimentum non mediocre procurationi & apparatui remediorum afferatur, & alia deinde multa perniciosa damna existant. Imo, quod grave est, inde accidit, ut egentibus aliquando alimenta necessaria non suppeditentur; pestiferis plagis medicina non adhibeatur, & subsidia spiritualia, id quod gravissimum est, interdum non ministrentur, ecclesiasticæ stationes nonnullis in locis deserantur, divinorum officiorum cultus sæpe negligentior sit, pietatisque Christianæ exercitationes languescant.

In tanta igitur rerum difficultate pro paternæ caritatis studio, proque archiepiscopalis officii nostri munere necesse habuimus, multiplicem sollicitudinem suscipere, multos labores subire, multas functiones exequi, quas a pastore gregi sibi commisso præstari, & Christiana caritas & pastoralis curæ ratio efflagitabat. At omni rationi plane consentaneum est, ut, quemadmodum parens optimus, qui filios unice diligit, cum in præsenti, tum in futurum eis prospicit, ac parat quæ sunt ad vitæ cultum necessaria; ita nos paternæ caritatis officio adducti, omni præcautione fidelibus provinciæ nostræ, in hoc concilio provinciali quinto consulamus, provideamusque deinceps, quæ experiendo cognovimus, pestilentiæ tempore salutaria esse adjumenta. Id vero etiam maxime faciendum censuimus, cum præsertim subverendum sit, ne aliquando ob easdem Dei offensiones, ob maleque facta, quorum seminaria nondum evulsa sunt, iterum illa pestifera labes in provinciam nostram irruat. Atque hæc quidem ipsa ob eam præterea causam præcavere volumus, quod cum pestis vis subito irrumpat, atque dimanet, non modo de iis, quæ opportuna sunt, mature deliberandi, consultandique tempus relinquit, sed celerrime agendi necessitatem omnem imponit. Accedit etiam, quod illius calamitatis, atque incommodorum recens memoria cum sit, ac recordatio, hoc tempore facilius multo est, quam multis post annis eo de genere adjumenta opportuna excogitare, consiliaque adhibere, dum præsertim superstites adhuc sunt, qui semel pestiferæ contagionis mala, & detrimenta experti sunt. Est vero illa item ratio, quod, cum nos in hoc provinciali conventu, spiritualibus præsidiis, misericordiæque operibus, e caritatis fonte manantibus, universos & singulos omnis generis & ordinis homines in pestilentiæ tempore instruimus; hæc tota nostra vel instructio, vel præcautio eo refertur, ut officiorum sanctitate, & operum religione, quasi pro publicæ valetudinis recuperatæ munere, grati animi erga Deum testimonia demus, atque offeramus.

II.

Partitio officiorum, quæ pestilentiæ tempore præstanda sunt.

Sunt igitur permulta officia, quæ pestilentibus temporibus Christiana caritas docet præstanda esse, sive tempus spectetur, quo primum pestis suspicio, periculumve imminet; sive locus inspiciatur, in cujus viscera, illa miserandum in modum sese infudit; sive hoc ipsum consideretur, cum scilicet ea paulatim languescente non solum spes recuperandæ publicæ valetudinis ostenditur, sed cum ad omnem a morbo confirmationem major in dies progressio fiat, demum omnis inde convalescentia existit.

Atque in iis quidem officiis alia propria uniuscujusque sunt, utpote episcopi, & parochi, & cleri tam sæcularis, quam regularis, & magistratus, & patris familias, & omnis denique populi: alia vero quædam communia, quæ ejusmodi sunt, unde illa, quæ

ANNO CHRISTI 1579.

quæ proprie, præcipueque a singulis præstanda, sunt, proficiscuntur, atque emanant.

III.

Officia multiplicis considerationis communia.

In communibus porro officiis, in quorum assidua cogitatione, atque usu omnes sese pie exercebunt, hæc sane erunt.

Primum secum tota mentis cogitatione, totoque animo reputabunt omnes homines, quæ & quanta pestilentiæ vis sit, quam tetra illius contagio, quantas & quam varias strages brevi edat; quam multas miserias quamque horribiles calamitates rebus publicis importet: quam brevi animi consternatione cunctos vel fortissimos viros aliquando afficiat; quam valde ob eam causam formidolosa, quod ita de repente ab hoc sæculo ad tremendum illud Christi domini judicium animas abripit.

Deinde attentissima meditatione considerabunt, a quo pestifera illa lues existat, nempe a Deo, cujus voluntati in primis illam acceptam referent. David enim, optione data trium calamitatum, pestis, famis, & belli, in ea deliberandi facultate pestilentiam maluit, cum dixerit, malle se in manus Dei quam hominum incidere.

Tum causas, quamobrem peste Deus mortales affligat, diligenti indagatione perquirent. Atque in iis quidem causis cum multæ aliæ afferantur, ob quas calamitatibus, miseriis, adversisque rebus homines ille divexet, tamen hoc sibi certo persuadeant, quod a sanctissimis patribus traditum est, cum Dei majestatem multis hominum peccatis, flagitiisque lædi, ac violari vident, hanc ipsam causam potius esse, curis calamitates, & plagas infligat, eo tamen consilio, ut in viam reducat homines, ne, ut ait sanctus Paulus, cum hoc mundo damnentur.

In eam præterea cogitationem incumbent, quam multiplex, quamque ampla materia, & quasi seges Christianæ virtutis, caritatisque exercendæ detur illa tam gravi afflictione, gravissimisque illis & permultis difficultatibus, quas secum pestilentia invehit. Qua in cogitatione videant simul meritorum, quibus adjutrice divina gratia ad cælum via munitur, fructus inde extare posse & amplissimos & ubertimos.

Hæc porro per se satis explorata sunt, meditationum, cogitationumque officia, in quibus pestilenti tempore fideles assidue versabuntur: sed multa inde consequuntur, quæ eo ipso præsertim tempore in omnium animis mentibusque perpetuo infixa inhærere debent.

Atque in iis illud maxime sibi propositum habebunt, quanto anima corpori præstat, tanto studiosius animæ cura, & solicitudo, corporis incolumitati, & studio in periculo præferenda est, in quo & anima, & corpus eo pestilenti tempore versantur.

Imo vero illud pro certo exploratoque habeant, a Deo potissimum & publicam & privatam singulorum incolumitatem, prosperamque corporis valetudinem omni pietatis officio implorari oportere: *Nisi dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam*, inquit propheta. Quamobrem sciant, spem omnem irritam, atque inanem esse, quæ Dei ope in primis non nititur, sed tota solum vel in humana prudentia, diligentiave, aut in rerum copia, atque opibus, aut corporis robore, & viribus, aut in aliis id generis præsidiis collocatur.

Psal. 126.

In animum autem perpetuo inducent, recuperandæ & publicæ, & privatæ valetudinis incolumitatisque eas potissimum rationes esse, quæ ad Dei gratiam reconciliandam, ad veram peccatorum pœnitentiam, ad pravos usus emendandos diligentissime conferuntur. Iis porro officiis & rationibus neglectis, aut prætermissis cetera putabunt parum valere, imo plane inutilia esse, illa vero etiam perniciosa admodum remedia, quæ secum peccatum conjunctum habent.

Hæc omnia cum sibi quisque perpetuo persuasa habeat, tum maxime & privatis colloquiis, & publicis concionibus non solum episcopus, sed parochi, & concionatores pro suo quisque munere, hominum mentibus quamdiligentissime inserere studebunt, tamquam semina quædam officiorum fere omnium Christianorum, quæ infra explicata & demonstrata pestilentibus temporibus præstanda sunt.

His porro officiis cogitationum, meditationumque certarum, quas de eo genere sibi fideles animo rectissime conceperint, instructi, non modo non languescent, sed valde etiam se excitabunt in omnes partes præstandi Christianæ caritatis opera.

IV.

De præsentia, & constantia omnium.

Si ullo unquam tempore, vel afflictissimo, aut episcopi solicitudo, aut sacerdotum ministerium, aut magistratuum, decurionum, & aliorũ omnium, qui præsertim prudentia, fortitudine, constantia, caritate, aliisque virtutibus præstant, studio quamdiligentissimo opus est; certe in pestilentia, cujus immanissima vi, repentinoque impetu cuncta, nisi eorum virtute fulciantur, brevi labuntur, atque ruunt, est maxime necessarium. Itaque ii omnes, singulique labenti patriæ, & auctoritate, & exemplo, & muneris commissi officio opem necessario tempore ferre studebunt; proindeque non modo illam non deserent, ut imperita multitudo aliquando factitare consuevit, utpote quæ ab omni consilio inops, vulgo consternata, ac sola tantum pestis voce perculsa, longe refugit, sed in ejus custodia, quasique vigilia ita permanebunt, ut a rebus, & publicis, & privatis, quibus eorum potestate, aut officio, virtuteque succurrendum est, oculos nunquam dejiciant.

Nec vero in tanta omnium perturbatione, ac trepidatione animo demisso, & contracto erunt, sed forti, magno, atque adeo paratissimo ad omnia caritatis officia, & ministeria. Neque propterea in ancipiti deliberatione versabuntur, aut in quæstionem adducent, quæ ipsi officia necessario præstare debeant, quæ rursus minus necessaria, quove jure illis præstandis devincti, sed ardenti dilectionis, & pietatis studio incensi, cuncta potius iis officiis metientur, quæ sibi, in summa ea necessitate, periculove constitutis, præstari ab aliis maxime velint.

Hanc ipsam porro rationem, atque usum in populis, etiam finitimis peste, aliave calamitate ob pestem afflictis, sublevandis, & adjuvandis adhibebunt.

Et quoniam cunctis aliis studiis, atque officiis potior multisque partibus præstantior est spiritualis cura, paternaque caritas quam episcopus, parochi animarum curatores, & sacerdotes, tamquam optimi parentes de filiorum salute soliciti omni paterno studio conferunt: ideo ipsos in primis admonemus, ut præsentes adsint pestilentiæ tempore, quo fide-

ANNO CHRISTI 1579.

les opus admodum habent & ipsius episcopi auxilio, & eorumdem parochorum, sacerdotumve ministerio, cum ad cetera omnia caritatis, misericordiæque opera, atque officia, tum maxime ad spiritualia adjumenta, & ad Deum non solum precibus, sanctissimisque orationibus, sed etiam omni alia ratione placandum.

Quamobrem ob oculos sibi proposito tam magno populi sibi commissi periculo, paternę caritatis viscera indutus, constantique illa episcopalis animi virtute præditus, quæcumque pietatis officia a parente optimo, filiis præstari afflictissimo illo tempore oporteat, ea studio, & ministerio suo ita præstabit, ut ad omnia caritatis Christianæ opera ceteri homines inflammentur, cum maxime singulari, & egregio illo suo exemplo, tum vero etiam pio quodam ardore sanctarum cohortationum, quas ad clerum, ad populum, ad magistratus, decurionesque præsertim adhibebit, ut uniuscujusque studium, officiumque tum universe, tum sigillatim excitet, & inflammet, cunctosque in curæ suæ officiis constantissime contineat.

Parochi autem, animarumve curatores, tantum abest ut necessario eo tempore populum, cujus curam gerunt, aliquo modo destituant, ut fixa animi deliberatione sibi statuendum putent, omnia prorsus, etiam mortis pericula paratissimo animo subire potius, quam fideles Christi sanguine redemptos, ac sibi pręcipue in curam traditos, in summa pene omnium adjumentorum necessitate deserere.

Reliqui etiam sacerdotes, & clerici, qui ecclesiæ stipendio aluntur, ut Dei laudes concelebrent, precesque pro populo adhibeant, tunc maxime intelligent, sibi in statione, & quasi in perenni vigilia quadam sacerdotali, & clericali manendum esse, cum divinæ iræ placatio exoretur oportet supplicationibus, litaniis, sacrificiis, frequenti sacramentorum usu, & aliis Christianæ religionis ministeriis, quę potissimum sacerdotalis officii sunt.

Populus vero non modo longius a patria, quę una omnes omnium caritates complectitur, non refugiet, sed præ illius amore persistet, hocque unum sibi præscribet, ut ereptis morum erroribus convulsisque vitiorum seminibus, unde pestiferam labem, atque exitium comparatum esse existimare debet, criminum, & peccatorum, quæcumque conceperit, admiseritve, vere sanctęque pœniteat, & vitæ emendandæ propositum, fixa deliberatione suscipiat. Supplex item quamfrequentissime ad Deum confugiat, qui in medio etiam nubis, & afflictionis arcum propitiationis suæ ostendit, funestaque ærumna oppressos, suæ item divinæ benignitatis ope sublevat.

V.

Episcopi solicitudo in orationibus publicis.

Iam vero episcopus, ad quem gregis custodiendi perpetua cura refertur, ut universi populi supplicantis religiosa, solennique oratione Deum placet, cum primum in locis finitimis pestis grassatur, certas statasque publicas processiones triduanas non semel, sed iterum, atque adeo sæpius, si opus erit, & in urbe, & in diœcesi indicet: quas jejunio, eleemosyna, sacco, cilicio, omnique mœsto & lugubri amictu, pedibus nudis, capite aperto, omni pœnitentiæ publicæ modo, vocibus ex intimo animo ad misericordię implorationem emissis, gemitu, lacrymis profusis, intentissimo assiduarum precum studio, & omni denique non externo solum, sed interno pietatis religiosæ officio sancte agi, atque celebrari studebit.

Ad quas processiones etiam sanctorum reliquias sacras, præsertim, quæ insigniores sunt, universe aliquando adhibebit.

Statam illam & solennem orationem quadraginta horarum, religiose celebrabit: ad quam universus clerus, & populus per certas regiones, & parochias distinctus, ex concilii provincialis quarti decreto pie & ordine conveniat. Atque in ejus quidem celebritate, quo religiosius omnis clerus, populusque ad publicæ precationis studium excitetur, sermo brevis statis singulis horis habebitur perito sacerdote, qui orantes vehementius inflammet.

Curabit etiam ut omnes & singuli peccata confessi, certo dominico, aliove festo die, sacram communionem sancte sumant.

Statas præterea processiones, quæ speciatim ab universo uniuscujusque collegiatæ ecclesiæ clero, etiam regulari, & ab unaquaque civitatis, vel diœcesis regione in singulas hebdomadas fiant, certo pręscripto modo instituet.

Certarum ecclesiarum, in quibus præsertim insignia pietatis, & religionis monimenta extant, visitationem constituet, ut ad eas scilicet supplicandi causa, ac studio, uniuscujusque viciniæ parochialis populus collegiatim certis diebus conveniat.

Orationem matutinam ac vespertinam ardentius excitabit; & vero, ubi intermissa est, restituet quamdiligentissime.

Orationem item sine intermissione ubique, & in urbe, & in diœcesi, certa parochialium, collegiatarumque ecclesiarum, ac monasteriorum præterea distinctione, indicet atque statuet.

Litaniarum etiam quotidianarum, quas & domi, & foris certis locis, in ecclesiisque præsertim adhiberi curabit, certam rationem inibit.

Iejunium, si minus in hebdomada pluribus diebus, at in feria sexta saltem, vel sabbato, præter statos vigiliarum dies a populo agi suadebit: alia præterea veræ pœnitentiæ signa, divinæ misericordiæ implorandæ studio suscipienda, demonstrabit.

In iis quoque religiosis adjumentis illud etiam adhibebit, ut uniuscujusque parochiæ ædibus, domiciliis, & habitationibus parochi singuli stata religiosa prece rite benedicant ad instructionis, eo de genere in hoc concilio editæ, præscriptum.

Vt autem denique totius provinciæ populi supplicatione etiam adjuventur, eo necessario tempore literas de periculo, suspicioneve pestilentiæ ad metropolitanum, ceterosque provinciæ episcopos celerrime scribet.

VI.

Cura metropolitani, & provincialium episcoporum.

Pestilentiæ, quæ urbi, locove provinciali imminet, periculo audito metropolitanus eam curam, cogitationemque suscipiet, ut non solum in metropolitana urbe, ejusque diœcesi, sed universa provincia supplicationem, orationem, & alia pietatis opera indicat literis omni cohortatione plenis.

Reliqui provinciæ episcopi ei, cujus diœcesis ex pestis periculo laborat, caritatis officia navare non different.

Illi animum, spiritumque addent, & majorem omni officiorum ratione facient, ad episcopalis, paternæque caritatis partes in pestilentia, si irrepserit, exercen-

exercendas. Quod officium sæpius præstabit vicinior episcopus. Proposito etiam exemplo sanctissimi pontificis Cornelii, & beati Cypriani episcopi, martyrum, quorum alter alteri, in laboribus, & periculis versanti, literas plenas consolationis scribebat, episcopum crebris literis consolabuntur item, & confirmabunt.

Curam etiam aliquam inibunt, ut de illius, & diœcesis, & urbis statu certiores aliquando fiant, quo ardentiori studio flagrent sublevandi necessitates.

Studebunt in primis ei opem afferre, tum oratione publicisque supplicationibus, tum etiam eleemosynarum, prout unusquisque poterit, largitionibus.

Omnem aliam præterea rationem quisque diligentissime exquiret, qua fratris episcopi, ejusque etiam populi periculo, & difficultatibus, cum eo conjunctis, opportune ac benigne succurratur.

Id omne pietatis officium metropolitanus longe flagrantiori studio præstabit, ut ejus exemplo ac documento ceteri provinciales inflammentur ad rei piæ imitationem.

VII.

Solicitudo episcopi in morum corruptelis eripiendis.

Episcopus præterea, cujus diœcesis in periculo pestis versatur; tunc in primis accurate investiget, quæ potissimum corruptelæ, quæ publica peccata sint, & quæ scelera flagitiave, quibus Deus maxime offendatur, ejusque ira concitetur. Hæc igitur cum funditus convellere studeat, tum vero ea, quæcumque sint divino cultui repugnantia.

Ac rursus, omnia pietatis officia in usum ut diligentissime revocentur, sedulo curabit.

Sanctioris disciplinæ initium a se faciet, perinde ac si peccatis suis potissimum pestilentiæ, qua populus affligitur, causam dedisset; proinde in eo attente figet oculos, ut accurate perspiciat, quid a se velit Deus, quid jubeat, quid prohibeat.

Ad normam voluntatis divinæ omnia sua consilia, omnes cogitationes, omnia opera, & verba, omnes denique vitæ suæ rationes conformabit: & officii sui pastoralis momenta divini judicii legibus perpendet.

Et sua, & populi peccata piis & crebris gemitibus deplorabit.

Assidua prece, summaque sanctissimæ orationis contentione, divini luminis illustrationem sibi deposcet, ut omnia videre, omnibus consulere, esse pro omnibus vehementer solicitus, & omnia denique quæ ad populi sui curam rectissimam pertinent, circumspicere, & mentis oculis illustrare, necessario tempore possit, supplex perpetuo Deum orabit, ut disjectis peccatorum nubibus pluviam, & rorem divinæ suæ misericordiæ effundat in populum, suæ curæ commissum. Cum igitur vitæ suæ rationes diligenter examinabit, cunctaque videbit, quæ a se præstari oportet, ut non modo in gravi culpa, sed in nulla quidem, vel minima offensa sit apud Deum; tum familiæ instituta, mores, omnem denique disciplinam recognoscet, & omnia non tantum universe, sed speciatim, sigillatimque diligentissime perlustrabit.

Tantumque, quoad ejus fieri humanitus poterit, aberit, ut quidquam offensionis culpæve in ullo quoquam residere patiatur, ut statuat potius, quasi nexu disciplinæ sanctissimæ devincire omnem familiam ac domum episcopalem, quæ, tamquam officina Christianarum virtutum, ceteris exposita esse debet ad imitationem.

Fori præterea sui ecclesiastici rationem atque usum omnem explorabit, hocque attentius ac diligentius, quo graviores Dei offensiones ex inique factis, iniquisque judiciis existere solent.

Pervestigabit etiam ac dispiciet attentissime ecclesiæ suæ cathedralis & cleri illius disciplinam, in qua si quid vel universe, vel speciatim offendi animadverterit, studiosissime emendabit & corriget; cum prasertim inde documenta omnis optimæ institutionis & normę sumi conveniat.

B Ut vero reliquis omnibus, in quibus aliqua offensio subesse possit, prospiciatur & consulatur, synodum diœcesanam, si expedire censuerit, diligentissime habebit, in qua præcavebit quæ opportuna, quæ necessaria, quæque salutaria maxime erunt, pro temporis ratione.

At si minus synodum coget, saltem vicarios foraneos ob eam ipsam causam evocabit, ut non in urbe solum, sed in omni diœcesis parte, etiam atque etiam diligenter, depulsis morum erroribus, profligatis publicis offensionibus, evulsisque malefactorum seminibus, omnis vitæ emendatio, & disciplinæ Christiano nomine dignæ instauratio, atque adeo institutio, procuretur.

C Hoc idem quo in omnes partes recte sancteque agendi studium vehementius excitetur, cum sacerdotibus confessariis, & concionatoribus aget quamdiligentissime.

Reliquum etiam civitatis clerum sæcularem, & parochos potissimum sæpius convocabit; quos omnes cum ad vitæ innocentiam, tum ad virtutes, quæ in sacerdotali, clericalique ordine elucere debent, eorumque officia usque adeo excitabit, ut salutaris inde fructus in populum derivetur.

Præfectos item monasteriorum cujusvis ordinis, quæ in civitate sunt, ad se aliquando accerset; quibuscum omni cohortatione, sanctisque admonitionibus, & iis quidem frequentibus, ubi opus erit, aget ut in omni monasterio, tum virorum, tum etiam D feminarum, si quæ illorum curæ commissæ sunt, sancte, religioseque vivatur, quemadmodum ex suscepti ordinis instituto ab iis fieri oportet, qui in religionem se Deo dicarunt.

Monialium vero, quarum curam gerit, reformationis rationem omnem suscipiet, & exequetur: quo sanctius illæ, religionis officiis deditæ, ac calamitati publicę, & vitę meritis & oratione, precationibusque succurrant.

Itidem agere non desistet cum pręfectis, curatoribus, ministrisve locorum piorum, & cum ceteris item piarum confratriarum scholarumve hominibus.

E Nec vero peccata & offensiones publicas dissimulabit, si quas in eo, qui civitati pręest, in magistratibus, in decurionibusque inesse perspexerit: sed annuntiabit eis errata, in quibus offendunt; nihilque ad salutem potius esse ostendet, quam ab illis in primis pietatis Christianę opera unice coli, quamque justitię munus & officium, depulso omnis cupiditatis dominatu, rectissime atque ęquissime omnibus administrari.

Omni etiam officii genere cum eisdem aget, atque hoc sedulo instabit & urgebit, ut publica auctoritate, publicoque decreto, si modo res ejusmodi est, de qua per illos decerni liceat, tollantur, & radicitus extirpentur, quæcumque sunt, ob quę Deus palam pręsertim ac publice offendatur.

ANNO CHRISTI 1579.

De populi denique universi disciplina conformanda & peccatis tollendis, ad quæ proclivius frequentiusve prolabitur, omnem rationem etiam cum sacerdotibus inibit, totus in ea cura defixus, ut a Dei offensionibus ad virtutum Christianarum officia illum plane revocet.

Imo vero hoc etiam valde studebit, ut voluptuariæ omnes actiones, in quibus vulgi multitudo aliquando versatur inani opinatione, cum putet pestilentiam mundanis lætitiis facilius caveri, omnino abjiciantur, quales sunt saltationes, profanæ cantiones, comessationes, crapulæ, & cetera ejus generis: quibus plerumque multa peccata conjuncta sunt.

Populum quoque inducere procurabit & ad constituendum profusis sumptibus modum, & ad inveteratas malas consuetudines detestandas, atque plane abjiciendas.

Id omne non solum cum populo civitatis, sed etiam cum diœcesano paterna solicitudine aget.

Accerset præterea ad se omnes præfectos uniuscujusque collegii, etiam artificum; quorum operam, & diligentiam adhibebit ad rescindendos pravos usus, si qui in eorum collegiis, aut artificiis sunt, unde aliqua Dei offensio existat.

Patribusfamilias illud magnopere suadebit, ut aleatorii ludi, imprecationes, blasphemiæ, verba impura, turpia, impudicæ choreæ, saltationes, pompæ, luxus, profusa convivia, & cetera, quæ ab intemperantia manant, procul ab omni domo arceantur.

Omnes vero & urbis & diœcesis partes cum ipse accurrendo inviset, tum alios probatos viros ecclesiasticos ob eam causam nomine suo mittet: & vero quæ opportuna sunt, curabit, atque adeo exequetur, ut nulla ex parte optimi parentis, vigilantisque pastoris cura, studium, vel ministerium desideretur.

Singulorum crimina diligentius investigabit, quæ præsertim cum diuturniora sint, ad iræ divinæ concitationem plus roboris habent, ut adulteria, concubinatus, usura, nefarii contractus, bonorum ecclesiasticorum usurpationes, res male partæ, & alia ejusdem generis, quibus præsens salutareque remedium accommodabit.

Quamobrem unumquemque, quasi somno oblivionis in peccatis dormientem, excitabit, ut opus erit, ad pœnitentiam, ac lacrymas & flagitiorum detestationem, depulsionemque, ut re ipsa præstet quæ cum disciplinæ Christianæ rationibus & studiis conveniunt.

Pacem & concordiam inter diffidentes reconciliabit.

Lites componere, controversias dirimere, cuncta cujusvis generis dissidia tollere, simultatem, & odia restinguere, factionum semina convellere studebit.

Quæ male parta sunt, maleque ablata, restitui curabit.

Omnes denique pastoralis officii atque auctoritatis nervos eo intendet, ut & offensis publicis sublatis & disciplinæ Christianæ sanctioribus institutis & omni recte agendi studio, omnique Christianarum virtutum usu & exercitatione, ab universo clero, populoque imploretur atque exoretur misericordia Dei.

VIII.

Cura in aliis cautionibus tuendæ publicæ valetudinis.

Iis adjumentis spiritualibus alias cautiones episcopus adhibebit. Atque in primis quidem edictis episcopalibus, aliaque omni ratione de publica valetudine tuenda certas rationes inibit, atque edicet, quas cum in locis ecclesiasticis, tum ab hominibus clericalis ordinis, ab aliisque episcopali jurisdictioni subjectis, inviolate ob bonum publicum servari mandabit.

In omni autem deliberatione & cautione, quam tuendæ publicæ incolumitatis causa suscipiet, id studebit, ut consultationibus cum magistratu sanitatis habitis, quidquid ipse eo nomine caverit, cum illius publicis edictis, ad valetudinis publicæ commodum pie & recte pertinentibus, non dissentiat nec discrepet; sed in omni ejus generis ratione, quæ ad bonum publicum tota refertur, unus idemque sit utriusque consensus, summaque in re adjuvanda publica caritatis conspiratio.

Idem præterea, quæ hac instructione demonstrata sunt, potestatem etiam præfecto regionario, & vicario foraneo ac aliis visitatoribus faciet, alia non modo generatim, sed speciatim statuendi, atque exequendi, quæ in pestifera contagione utilia, opportuna & necessaria illi viderint, ad publicam valetudinem tuendam, quæ ab episcopalibus præscriptis & regulis non discrepent.

Quidquid vero illi agent, oportuneque ac necessario statuent, id quamprimum episcopo significabunt.

In omni autem re, quam magistratus sanitatis aget, vel cavebit publicæ valetudinis causa, operam dabunt, ut diligentem ejus cautionem, studiaque imitentur ad episcopalium regularum præscriptum.

Parochi etiam ceterique ecclesiastici homines id unum quoque maxime studebunt, ut publicam valetudinem omni caritatis officio curent, ac præterea in executionis usum accuratissime perducant quæcumque non solum hac instructione explicata sunt, sed quæ episcopus hoc ipso de genere, prout opportuna viderit, publicæ salutis causa statuerit, & quæ item præfectus regionarius, aut vicarius foraneus, aliusve visitator monuerit mandaritve: imo etiamsi clericalis ordinis homines sunt, qui intra alicujus parochiæ fines habitant, illa quoque servabunt, quæcumque vel ex hac instructione, vel ex episcopi voluntate, vel alia justa ratione parochus commonefecerit.

Quæ præterea a magistratibus, decurionibusve ad eam publicæ incolumitatis rationem pie ac utiliter constituentur, eadem, ut a populo plane serventur, omni cohortationis officio monebunt.

Magistratus autem & decuriones, ut eidem publicæ valetudini prospiciatur & consulatur, cum omnia sapienter, Christianæque pietati congruenter agent, tum valde cavebunt, quæ divino cultui & caritatis officiis cum impedimentum offerre possint, illa maxime fugienda, suo loco infra demonstramus, ac vehementer in domino monemus.

IX.

Solicitudo in uniuscujusque præparatione spirituali.

Episcopus in eo præterea solicitus erit, ut imminenti illo pestis periculo, confirmationis sacramentum, quibus per ætatem ex doctrina Romani catechismi ministrandum est, ubique ministret: cum illi, si pestis irruet, in eo statu futuri sint, ut periculum mortis non modo in singulas horas, sed in singula momenta pertimescant.

Id etiam sedulo curabit, ut suæ quisque con-

ANNO CHRISTI 1579.

scientiæ latebris diligentissime discussis, omnis anteactæ vitæ peccata confiteatur.

Tum etiam, ut ad tam salutare pœnitentiæ sacramentum omnis frequenter accedat: ita ut cum quis se peccati mortalis labe inquinatum esse conscius erit, eo sacramento illud expiare quam primum studeat; nec vero ad extremum differat, cum non modo suspicari, sed certe omnino timere possit, ac debeat, si pestis Dei permissu irruerit, illo pestilenti tempore maxima cum difficultate sibi præsto fore subsidia tam corporis, quam animæ.

Itidem ad frequentem sanctissimæ eucharistiæ usum fideles omni studio accendet. Et ut saltem semel in hebdomada illam sumant, ad ea, quibus iram Dei placari, ejusque misericordiam implorari compertum est, pietatis opera, præsertim ad assiduam orationem, ad jejunium, ad eleemosynam crebro hortetur, Ad cujus largitiones uberiores populum fidelem valde etiam incendet, illud singulare exemplum Ethnicorum, qui, euangelicæ lucis expertes, cum in gravissimam pestem olim inciderint, opinione persuasi, eam sibi calamitatem inflictam esse, quod nullum pietatis studium, nullumque beneficentiæ, liberalitatisque officium egentibus hominibus contulerint, ad eam propulsandam id consilii adhibuerunt, ut eorum domus, officinæ, tabernæ indigentibus, ac pauperibus paterent, qui inde res, quas propterea palam omnibus exposuerant, ad vitæ usum necessarias, gratis libereque sumerent.

Ab omnibus, eo pestis imminentis periculo proposito, domui suæ disponi & consuli suadebit, ut scilicet unusquisque æs alienum, si quod contraxit, recte dissolvat, nomina quæcumque explicet, lites componat, transigatve; testamentum conficiat; ne denique res domesticas contractas, difficultatibusque implicitas relinquat: ne fortasse, si mors, ut in pestilentia evenire solet, continuo oppresserit, sibi, liberis, bonisque suis recte consulere minus possit, indeque propterea vel litium discordiarumve inter filios, agnatosve, semina, vel æris alieni solvendi difficultates, tardioresve solutiones, vel controversiæ aliæ, & quod grave est spiritualia incommoda existant, quæ animæ saluti detrimentum, perniciemve afferant.

Hæc eadem sane omnia & singula officia, in regione sibi commissa, & præfecti regionarii & vicarii foranei & visitatores & parochi, in parochiali vicinia ex episcopi instructione & præscripto pro suo quisque munere præstare, atque exequi studebunt.

Hæc itidem ipsa pro sui muneris partibus cum in collegiis, confraternitatibusque præfecti, tum in ædibus privatis curabunt diligenti studio, omnique caritatis contentione.

X.

Præparatio adjumentorum spiritualium peste imminente.

Episcopus vero omnia adjumenta, antequam pestis populum invadat, diligenter conquirat & parare studeat, quibus fiat, ut si pestis ingruerit, ne quid illis populis, quos invaserit, desit: neque ad animæ salutem, neque ad corporis medicamentum, victum & curam.

Confessarios, concionatoresque, quorum ministerio operave necessaria eo tempore adjuvetur, aliunde, ut diligentissime potest, ad se accersere & conducere, tum ad urbem, tum ad diœcesis opida & loca præsertim insigniora curabit.

A Ac præter parochorum curam, certos etiam alios sacerdotes undique, quantum poterit, omni pietatis officio conquiret, qui caritatis ardore inflammati, paratissimi sint ad omnia ecclesiastica ministeria illis præstanda, quos vel pestis morbus, vel suspicio invaserit.

Iis & concionatoribus & confessariis & aliis sacerdotibus necessaria alimenta ut subministrentur omni ratione curabit.

Alios præterea clericalis ordinis homines, caritatis studio flagrantes deliget, qui modo huc, modo illuc visitando accurrere possint.

Delectum item habebit aliquorum sacerdotum, atque aliorum quos potissimum adhibere possit ad B curam ecclesiasticorum hominum, pestis morbo, suspicioneve laborantium.

Ad omnem porro curam, quo vehementius universi & singuli pestilentiæ tempore incendantur, indulgentiam a summo pontifice iis procurabit, utpote.

Sacerdotibus, qui peste affectis sacramenta ministrarint.

Medicis, eos curantibus.

Chirurgis, tonsoribusve, qui venam secant, quive plagis medicamentum apponunt.

Nutricibus, quæ infantibus, peste laborantibus, suspectisve lac præbent.

Obstetricibus, quæ mulierum in eo morbo, C suspicioneve versantium, partum adjuvant. Ministris, qui peste ægrotantibus assistunt. Bajulis, qui pestifere affectos, suspectosve ad curationis locum perducunt, feruntve.

Illis item, qui peste mortuorum corpora sepeliunt.

Iis denique omnibus, quicumque sint vel mares, vel feminæ, qui illorum sustentationi & curationi aliquando modo serviunt: qui item eleemosynam, pro facultatum ratione, in eorum adjumentum contulerint.

Facultatem item sibi dari ab eodem curabit, adjunctis ad eam certis privilegiis, ut regularium cujusvis ordinis opera, ministeriove sine ulla mora, D aut impedimento superiorum, pestilentiæ tempore uti possit.

Vt præterea populi caritas ad pauperum, pestilentiæque morbo, si Deus permiserit, laborantium curam, piumque studium accendantur, & longe lateque progrediantur; libros, eo de genere gravissime conscriptos, quos necessario eo tempore studiose legat, ad usum proponet, utpote Gregorii Nazianzeni homiliam, sermones duos Gregorii Nysseni de pauperibus sublevandis, & Cypriani martyris sermonem unum de mortalitate, & alterum item de eleemosyna; atque aliorum præterea patrum libros ejusdem generis.

Vt vero quæ ab illis vel tradita, vel præcepta E sunt, in morem atque usum afflictissimo præsertim pestilentiæ tempore inducantur, eos libellos vulgariter conversos, exiguoque volumine comprehensos, typis impressos, atque editos extare voluimus.

Iis præterea libris alios, de rerum spiritualium officiis, studiisque recte conscriptos, prout opus esse viderit, ad legendum cum ob alios fructus, utilitatesque adjunget, tum etiam, ut ne populus, propter intermissas magna ex parte, in pestilentiæ periculis artes & negotiationes, otio languescens, ad turpes inanesque voluptates tempus traducat.

Alias vero facultates, quæcumque pestis tempore vel necessariæ, vel opportunæ a summo pontifice impetrandæ erunt, ita in tempore diligenter impetrare

impetrare studebit; ut si peste statim irruente literarum cursus intercludatur, aut retardetur, ne mora ulla iis adjumentis interponatur, quæ in pestilentia opus esse possunt.

In iis facultatibus erunt hæ scilicet;

Facultas concedendi plenariam indulgentiam peste laborantibus confessis, aut contritionis signa ostendentibus.

Facultas concedendi indulgentiam iis, qui in quotidiana oratione, per septem horas distincta, versantur.

Facultas, privilegiumve aliquot altarium, ut cum in eis scilicet sacerdos pro aliquo defuncto missę sacrificium obtulerit, ejus animę suffragetur ad liberationem a pœnis purgatorii.

Facultas, quę etiam delegari possit, absolvendi B saltem in foro conscientię a peccatis, delictis & censuris summo pontifici reservatis, etiam in literis die cœnę domini promulgatis.

Facultas etiam aliqua absolvendi in foro exteriori.

Dispensandi item cum sacerdotibus in quibusdam irregularitatibus, etiam ob mortem secutam contractis, id quod facile evenire pestilentię tempore potest in curatione ęgrotorum, etiam sine ulla delicti culpa.

Convertendi etiam alicujus eleemosynę legatę usum saltem ad tempus, si quando ad pauperum necessitates sublevandas illud expedire, vel necessarium censuerit.

Quę enim ob piam aliquam causam legata relictave sunt, ut videlicet, vel in divinum cultum, vel in C puellarum nubentium dotem, vel in alium ejus generis usum erogentur; ea tunc sępe expedit ad egentium hominum victum & sustentationem converti.

Decernendi statuendive utilitatis publicę causa quidquid opus erit, atque adeo compellendi etiam, ut ecclesiastici homines ab episcopali jurisdictione exempti & regulares etiam, ac locorum pręterea piorum, si quę ejusmodi loca, ab episcopi jurisdictione immunia sunt, pręfecti, curatoresve servent, atque adeo pręstent, quęcumque is ob publicam utilitatem decreverit statueritve, pœnis etiam & censuris propositis.

A metropolitano etiam facultatem impetrabit, D qua, dum pestis est, sibi permissum sit, ab aliquorum decretorum provincialium præscriptis rationibus, quę in pestilentia servari minus possunt, aliquando discedere, utpote a conditionibus loci & altaris, in quo missa celebranda erit; a regulis item, quibus vetitum est, extra sedem confessionalem in ecclesia confessiones audire, & ab institutis etiam celebrandi foraneos conventus, & ab aliis quampluribus ejusmodi decretis provincialibus; quorum potestatem sibi a metropolitano fieri opus esse, aut expedire ipse viderit.

Et quoniam pestis tempore tum in civitate difficilis, tum in diœcesi difficilior ad episcopum aditus E esse potest; id propterea in iis, quę episcopalem auctoritatem requirunt, tunc expedit, ampliores facultates & parochis & reliquis confessariis, sacerdotibus & vicariis, pręsertim foraneis, concedi permittive.

Itaque pro locorum, personarumque ratione, proque pestis periculosius imminentis gravitate, liberius, pręsertim vicariis foraneis, facultates varias delegabit, in quibus erunt hę:

Facultas absolvendi, etiam in utroque foro, a peccatis, criminibusve, interdicto & censuris sibi reservatis, ea adjuncta etiam facultate, ut cui delegarit, is A saltem in foro conscientiæ eamdem subdelegare possit.

Permittendi sacram confessionem audire extra ecclesię fines, atque adeo etiam a feminis extra confessionalem sedem.

Concedendi, ut missa celebrari possit in omni ecclesia, & altari etiam ligneo, ut in viis, locisque ejusmodi: & prorogandi rursus facultatem datam.

Constituendi & approbandi, etiam sine examine confessarios, etiam qui clericorum confessiones audiant.

Intermittendi sacerdotales, clericalesve illos conventus, singulis mensibus pręscriptos.

XI.

Præparatio annonæ & ministrorum ad curationem, & sustentationem publicam.

Nec vero ea præparatio, atque adeo præcautio negligenda est, ut a pestis contagione incolumis, & tuta supellex vel ecclesiæ, vel sacristiæ conservetur.

Ideo, quę pręsertim preciosior est, diligenter seligatur, & loco bene munito & remotiori cautissime foribus etiam obsignatis asservetur. Quo etiam loco monimenta jurium, libri, volumina, scriptaque graviora, quæ ad ecclesias pertinent, in armario, aut arca custodiantur diligenter.

Omni officii genere episcopus cum magistratibus, decurionibusve aget, atque adeo omni solicitudine instabit, ut propius accedente pestilentię periculo, patrię, quę ex horribili funestaque illa contagione multis variisque detrimentis affici potest, quamopportunissime, celerrimeque omni sua ope succurrant.

Videant in primis, omnique ratione pręcaveant, ut cum in peste difficultas annonæ simul inesse soleat, ne quid ad rei frumentarię, omnisque annonæ ubertatem desit, ac proinde cautionem diligentissimam adhibeant, ut nemo quisquam sit, qui necessario eo tempore frumentum supprimat: cum pręsertim sæpe fiat, ut gravissimo illo tempore, longe plures, quemadmodum usu compertum literisque traditum est, fame necentur, quam pestilentię vi extinguantur.

Quamobrem omnes, qui opibus circumfluunt, & ipsi magistratus pręsertim, qui civitati pręsunt propositum sibi aliquando habebunt pręclarum illud exemplum sanctissimi pontificis Gregorii magni, qui & in peste, & in annonę caritate apertis publicis horreis frumentaria largitione usus est ad populi laborantis sustentationem.

Rationem pręterea episcopus cum eisdem magistratibus inibit, ut tum ex publico ęrario, censuve, tum etiam eleemosynis, & omni alia subveniendi via multorum inopia egestateve laborantium victui necessario succurratur; eo pręsertim afflicto tempore, quo præ pestis periculo, & metu, artificia, negotiationes, nundinationes, & quęstus, mercaturęve, commercium, agrorum cultura, & omnes alię cujuscumque opificii exercitationes languescunt, aut etiam magna ex parte cessant, unde homines sibi victum parare solent: quo fit, ut innumerabiles homines, qui alias ab omni re inopes non sunt, sępissime ex fame laborent.

Quo in officio omni ita episcopus se geret, ut cum se eleemosynarum largitionibus, pauperum, miserabiliumque hominum, vere parentem, pastoremque ostenderit, exemplo etiam suo, non minus quam cohortationibus, omnique alio officio ceteros

ANNO CHRISTI 1579.

tros ad illorum sustentationem alliciat atque inflammet.

Vt vero quod ad sustentationem satis esse possit, omnino procuretur; omnes & singuli, quibus subveniendum erit, certo libro, recte, ordineque describantur. Qua in re monasteriorum etiam, & piorum collegiorum, tam virorum quam feminarum, ac pauperum clericorum ratio habebitur, quibus necessario eo tempore aliquid in eleemosynam conferendum erit.

Tantum vero absit ut inopes & pauperes, pro quibus etiam Christus dominus sanguinem profundit, e civitate, opidis, pagisve, ab omni ope destituti, exturbentur, ut non modo aliorum, sed mendicantium etiam ratio habeatur, ea scilicet, ut in unum locum congregentur omnes, ubi cum alimenta corporis, tum maxime omnia adjumenta spiritualia suppeditentur.

Parochi etiam, ubi instituta non est, in sua quisq; regione parochiali confraternitatem scholamve hominum, caritatis nomine, episcopali auctoritate instituent. Cujus confraternitatis erit, necessario illo tempore, & eleemosynas colligere, & cetera caritatis officia obire ac præstare, quibus pauperes, & egentissimi homines subleventur.

Instabit præterea episcopus, ut iidem magistratus medicos certos conducant, conscribantve, ac paratos habeant, qui peste laborantes curent.

Chirurgos, tonsoresve certos deligant, qui venam secent, medicamentaque apponant. Medicamenta, resque ad eorum victum necessarias parent, ac subministrent.

Famulos, famulasque, & alios homines caritate Christiana præditos conquirant, qui operam, curationisve solicitudinem eisdem navent.

Obstetrices certas habeant, quæ partum mulierum, peste ægrotantium, eove nomine suspectarum excipiant.

Nutrices item certas ad eorumdem liberos lacte alendos.

Caprarum etiam certum aliquem numerum ad lactis eisdem præbendi usum, si quando nutricum copia non datur.

Vespillones item, quos monattos dicunt, plures conducant, quorum alii illa officia præstent, quæ a contagio integra sunt, ab omni suspicione vacua: alii sint, qui peste affectis se duces, ac ministros præbeant, qui mortuorum corpora sepeliant, qui infecta domicilia expurgent, & pannos itidem infectos, & alia id generis exequantur.

XII.

Præparatio locorum curationis publicæ.

Domos publicas, hospitales, locave complura, ampla, & distincta, quæ, alia scilicet peste affectis, alia eo nomine graviter suspectis, alia minus suspectis, alia convalescentibus usui sint, apparent, necessariaque supellectile instruant.

Quæ distincta partim peste tabescentibus, partim suspectis, partim ministris, tum in re cibaria, tum in lectisterniis, tum in pannorum purgatione & lotione usui sint.

Vestes præterea, & lectisternia ad commutationis usum parent illis, qui vel a peste convalescentes, confirmative, aut a suspicione plane liberi inde migrant.

Situm etiam tuguriorum ad multiplicem illum usum diligant & præfiniant. Qua in re etiam atque etiam caveant, ne loca, ædes, domicilia, aream, ac situs ullos, quicumque sit, ad ecclesiæ, locive pii cujuscumque jus pertinent, usurpent,

A occupent, impediant, aut aliqua servitute implicent, ne ad breve quidem tempus. Quod si aliquo modo attinent, id ne committant episcopus inhibebit, atque interdicet.

Si vero nullo modo aliunde situs, locave haberi possunt, sed ad eam rem necessario usui ecclesiastica sunt: tunc ei, vel ecclesiæ, vel loco, cujus sunt, scriptis publicis, a notario, recte, riteque confectis, omnino caveatur, ut quidquid damni, detrimentive eo nomine fecerit, id resarciatur.

Qui situs amplus sit, ut ægroti a graviter suspectis, hi a leviter suspectis, hi etiam a convalescentibus separatim, aliquo scilicet interjecto sepimento, habitare possint.

B Loco sit non humido, non uliginoso, sed editiori, & aprico, sicco, & salubri. Prope aquam fluentem sit, non torrentem tamen, unde inundatio, eluviove aliquando extare possit.

Extra urbem, opidum, pagumve, loco tamen propinquo, & commodo, ut adjumenta ad animæ curationem, & corporis usum, aliaque caritatis officia, atque subsidia facile & opportune illis subministrari possint.

Parent item materiam omnem, quæ idonea, quæque satis sit ad tuguria, capellas, & domicilia, in eo situ bene extruenda, ut infra.

C In eo situ cum tuguria extruenda erunt, hoc videant & studeant.

Vt ita vel densissima palea, vel tabularum sectilium apta inter se commissura struantur, ut ab omni aut pluviæ, aut venti impetu, turbine, injuriave temporis tuta sint.

Vt ordine recto collocentur, & si fieri potest, a parte anteriori ad septemtrionem versus, vel in aliam partem salubrem spectent.

Vt singula, quo magis ab omni uligine, humiditateque defendantur, exiguo rivulo cingantur, per quem aqua pluvia ex eorum culmine defluens, alio extra illorum situm derivetur.

Vt eorum solum, subjectis transversis lignis, aut tabulis, palea insuper multa stratis, ab humo altius saltem tribus palmis extet.

D Domicilia, seu casas extra septa tuguriorum parent ad usum laicorum præfectorum, curatorum, custodum, & ministrorum.

Loca item distincta lavationis, & purgationis vestium, & pannorum cujuscumque generis.

Habitationem item distinctam, ad eorum usum, qui illis purgandis, abluendisve operam navabunt.

Supellectilem etiam necessariam supra demonstratam, necessariaque instrumenta præparent ad horum locorum publicæ curationis usum.

Prospiciant quoque, ne peste ingravescente palea desit, ad quotidianam tuguriorum subministrationem.

E In omni autem domo hospitali, publicove tuguriorum loco, tum crux alta, curante episcopo, bene, firmiterque humi suffixa, erigetur loco medio, eoque editiori & conspicuo: tum ea in primis ratio habeatur, ut si ibi capella ex pariete jam non est, ea cum altari ex tabulis sectilibus & asseribus extruatur.

Imo vero ubi plures sacerdotes constituendi erunt, si minus totidem capellæ, ut saltem duæ omnino extruantur.

Atque in earum quidem extructione hæ rationes mox infra demonstratæ adhibebuntur.

Situ eminentiore struantur, ab omnique parte conspicuo, ut qui in tuguriolis, cellisve sunt, ab eorum ostio, quoad ejus fieri potest, sacerdotem celebrantem prospiciant.

Eo

Anno Christi 1579.

Eo præterea loco sint, si fieri potest, ut qui foris sunt, ministri, famuli, custodesve, missæ etiam sacrificium aspiciant.

Erunt item forma, quæ quadri speciem exhibeat, longe lateque brachia sex, aut minimum quinque patebunt.

Partes autem a latere ad ingressum capellæ versus ampliores etiam fiant licet, usque adeo, ut pars anterior late patens sit, brachia octo, aut recte septem.

Pavimentum capellæ a tuguriorum solo altius extabit brachia quatuor, vel quinque: ad cujus altitudinem ascensus fiet gradibus ligneis, ut sacerdos celebrans e tuguriis paulo remotioribus prospici recte queat.

Ligna vero, tignave, quibus capellæ structura sustentatur, ita firma, solida, fixa, atque inter se bene, apteque compacta erunt, ut ventorum impetu, ac vi non modo non corruat, sed ne labascat quidem.

Ab omni latere capella fenestram cum valvis habebit, per quam missæ sacrificium spectetur, cum sudum; serenumve erit: alioqui valvis occludetur, ne ex vento, pluvia, injuriave temporis aliquid incommodi, indecori, offensionisve accidat. Quæ vero fenestra a parte posteriori altaris struetur, si quando struatur necesse est, ab altaris superficie extabit altius uno brachio.

Pars anterior illius capellæ ita extruetur, ut sera, clavi, pessulo, vecte, & valvis bene firmis instructa, a furti, rapinæ, alteriusve injuriæ periculo tuta sit, quo cautius sacræ vestes, sacraque vasa ad missæ cultum pertinentia in capella serventur: & sanctissimum etiam sacramentum, quod ministrandum est, ibidem custodiatur.

At vero ubi certus sacerdos, qui assidue assistat spirituali tuguriorum curationi, non constituetur, tunc capella non intra, sed extra eorum fines, loco paulo remotiore, ita procul struetur, ut sacerdos aliunde accersitus, qui ibi missæ sacrificium celebret, a contagionis periculo ac suspicione tutus, pestilentiæ lege ab episcopo præscripta, non debeat statos illos dies separatim ab aliorum vitę commercio manere.

Ubi sacerdotes constituentur, qui præcipue illis tuguriorum locis in cura spirituali invigilent, domicilium eis parabitur loco finitimo ac segregato aliquantulum a tuguriis, &, ut fieri potest, ab aliis domiciliis incolarum prope habitantium.

Si vero tale domicilium, lapidibus extructum inveniri non potest, ex tabulis sectilibus asseribusve fiet loco non longe a positura capellarum.

At siquando illud sacerdotum domicilium a finibus tuguriorum aliquantulum aberit; eorum unicuique parabitur etiam propinquiori loco tuguriolum forma decenti, ex tabulis sectilibus, paleisve confectum, ubi interdiu per pluviam maneat, & cibum ac somnum aliquando capiat, quo diligentiori assiduitate curæ sibi commissæ incumbat.

Domicilium sacerdotale tale omnino erit, ut in eo sacerdos separatim a clerico habitare possit, itidemque ab alio sacerdote, si plures ibi constituendi erunt.

Si ad mortuorum sepulturam cœmeterium parochiale, & alia antiqua cœmeteria, locave sacra, ab episcopo ad eum usum constituta, satis non fore existimabitur, situs alius parabitur, qui tuguriorum loco finitimus sit, quique peste ingravescente mortuorum numerum capiat; & appositus præterea sit, ut pariete cingi, & ubi aliquando deinceps extrui sacellum commode possit.

Situs hic & ab episcopo rite consecrabitur, & firmissima sepe saltem, aut densis asseribus, aut macerie undique ita cingetur, ut & lupis, & reliquis bestiis aditus omnino obstruatur.

Capella unaquæque, ubi sacerdos constituendus erit, instruetur hac supellectile; utpote lapide sacro, calice, patena, cruce, & alia præterea sacra imagine, candelabris binis, vestium apparatu ad missæ usum necessario, & mappis item eo numero, ut suo tempore commutari queant.

Habebit præterea vasculum aquæ sanctæ, aspergillum, & tintinnabulum.

Superpellicea etiam numero saltem totidem, quot sacerdotes sunt, & quot item clerici.

Laternas item quatuor cum cereis: quæ ad sanctissimi sacramenti, cum fertur, cultum adhibebuntur.

Pyxis etiam comparabitur, & tabernaculum ligneum, ubi sanctissimum sacramentum custodiatur, & umbella item, quæ saltem exigua ab uno tantum homine gestetur.

Sacri olei vas etiam sit ad usum ministrandæ extremæ unctionis.

Libri rituales sacramentorum totidem, quot sacerdotes.

Hæc porro supellex etiam, quod ad mappas attinet, conduplicabitur, ubi sacerdotes plures residebunt, prout erit eorum numerus, saltem quæ attinet ad mappas, & vestes.

Feretrum præterea unum, duo, plurave.

Pallium etiam præcipuum apparabitur, quod ad efferenda corpora eorum, qui peste mortem obierint, usui erit, & plura item, eaque loco distincto & separato ab omni alia supellectile asservabuntur.

Armarium sub altari extructum, ad usum asservandi supellectilem sacrarum missæ vestium.

Hospitalibus, domiciliis, locisve tuguriorum, ubi hominum exiguus numerus, peste irruente, collocandus erit, sacerdotem saltem unum episcopus præficiet: ubi vero aliqua multitudo, duos, atque adeo plures pro multiplici varietate, & multitudine eorum, qui eo perducendi erunt: ut unus peste affectis, pluresve etiam, si quando morientium multitudo plures postulat, alter suspectis, alius minus suspectis, vel convalescentibus, vel ministris quoque operam spiritualem navet; eamque ob causam omnes in locis curationis resideant, assiduique; quibus singuli clerici adjungentur, qui eisdem in missæ sacrificio, aliisque functionibus ministrent.

Iis sacerdotibus & clericis, quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, suppeditabuntur a ministris publicis ex eo sumptu, unde alimenta aliis prębentur, qui in eadem hospitali domo, locove sunt.

Cum eisdem magistratibus, & decurionibus episcopus aget, ut nihil denique in sumptibus faciendis, aliisque officiis præstandis prætermittant, aut negligant: ut omni externa cura, omnique externa administratione opportune prospiciant imminentibus necessitatibus. Id porro studium cum laudabile est, ac nomine Christiano, & commemorabili pietate dignum, tum plane necessarium.

Episcopus præterea certas domos, aut domicilia, locave ampla, & a ceteris distincta parari studebit, quæ usui esse possint, aut ecclesiastici ordinis hominibus, qui præsertim collegiatim vivunt, aut monialibus, aut iis, qui in hospitalibus curantur, si forte pestis monasteria, hospitaliave loca invaserit.

Ad quæ domicilia, locave vel ii omnes, qui in pestem,

pestem, suspicionemve inciderint, perducantur, A asportenturve; vel contra fiat, ut scilicet peste affectis remanentibus, ad illa ipsa domicilia ceteri bene valentes, & ab omni suspicione liberi, qui sunt ejusdem vel collegii, vel monasterii, vel hospitalis ædis, habitatum veniant, ne illorum contagione inficiantur.

XIII.

Officia ipso pestilentiæ tempore ministranda, & constans in primis ministratio.

Cum pestilens contagio, vel in civitatem, vel in aliquam ejus partem, vel in diœcesin, ejusve locum aliquem sese infuderit, eo diligentior cura & B solicitudo laboriosior proposita episcopi erit, quo gravius certiusque periculum fidelibus suæ curæ commissis instat.

Parochorum & sacerdotum, quos conquisierit, solicitudinem omni cohortatione, omnique officio, atque imitationis exemplo, quo aliis præibit, ardentius accendet.

Quem vero locum pestis pervaserit, eo quamprimum episcopus certos sacerdotes mittet, qui spirituali curationi incumbant.

Cui rationi interea vicarius foraneus, si locus diœcesis sit, providebit, dum episcopus illos mittet.

Magistratuum, decurionumque studium, & C procurationem, quam pestis periculo imminente paulo ante excitarat, vehementius eo ipso tempore inflammare non desistet, quo pestifera lues jam serpere incepit.

Populi item caritatem & pietatem sanctissimis, tum orationum, piarumque exercitationum, tum misericordiæ operum institutis, eo diligentius studiosiusque incendet, quo vehementius illum, pestilentiæ metu perculsum, afflictum, ac pene prostratum cernit.

Quo in genere illam animi consternationem, ac stupiditatem, quasi vecordiam quamdam, quæ ex repentinis illis funestæ labis eventibus, quamsæpissime accidit, ex hominum mentibus ita evellere studebit, ut & summi & medii & infimi non mo- D do præ timore partes officii sui non deserant, sed & erga Deum religione, & pietate in patriam, & amore erga suos, & caritate in cives valde accensi, in omni fortitudinis, constantiæque officio sese contineant, atque excitent, non solum ad labores, Christi domini causa necessario tempore fortiter sustinendos, sed ad pericula etiam subeunda constantissime. Itaque omnium animos confirmabit non dictis tantum, sed factis, episcopali robore, episcopalique virtute vere dignis.

Perpetuo igitur huc atque illuc accurret; afflictos eriget, mœrentes mœstosque consolabitur, egentes sublevabit, orationis studium excitabit, E opera, atque officia pietatis languere non sinet; & omnia denique tuebitur, quibus animi exsuscitantur & majores fiunt ad omnem sanctarum virtutum exercitationem.

Parochi autem & episcopi præclaro documento, exemploque instructi, & proposita in primis etiam sibi illa immensa caritate, qua animas sibi in curam traditas Christus dominus dilexit, preciosoque sanguine in ara crucis profuso redemit, non modo unquam non erunt in ancipiti deliberatione officiorum, quæ eis necessario præstare debeant, sed nihil potius statuent, quam illis in discrimine, calamitateque versantibus, omne spirituale pabulum ministrare, etiamsi vitæ periculum subeant, memoria & recordatione ea excitati, quod sibi specialis cura commissa est illas pascendi.

Et vero meminerint, multo convenientius, negligens quoddam studium objici, quod ipso ad parochiales suos spiritualibus adjumentis necessario tempore sublevandos adhibeant, quam quod vitio iis dari solet, qui languescente caritate sunt, nullaque cura ducuntur eosdem adjuvandi rebus ad corporis usum necessariis.

In ea etiam recordatione versabuntur, magnam sibi oblatam oportunitatem & accommodatam, cum ad vitam pro grege profundendam, tum ad operam ei utiliter necessarioque navandam, non sine præclara testificatione desiderii & zeli, quo exardescere debent; salutis animarum.

In contagionis etiam periculo, quod certe hominum opinione longe minus est ob oculos sibi ponent, præcipuam illam curam, qua suos ministros Deus admirabiliter tuetur, ab omnique periculo incolumes conservat, dum ad divinæ majestatis gloriam, animarumque salutem procurandam, ministeria sua religiose conferunt. Id quod pestilentiæ superioris tempore animadverti licet, quo perpauci aut fere nulli animarum curatores, qui in suæ curæ bene gerendæ officio constantissimi, parochialibus suis peste tabescentibus cum alia sacramenta, tum extremam etiam unctionem ministrarint, mortem obierunt: contra vero qui a sui ministerii functione longe refugerunt, complures morte erepti fuerunt.

Si rursus contra evenisset, hoc secum statuerent, nihil sacerdoti, curam animarum gerenti, optabilius, nihilque ad caritatis meritum fere præstantius, quam pro animarum, quæ sibi, suæque fidei concreditæ sunt, salute mortem oppetere. Imo vero non defuerunt sanctissimi viri, qui scripserunt tale mortis genus a martyrii gloria non longe admodum abesse.

His atque adeo aliis hujus generis commentationibus & rationibus, quæ permultæ illæ quidem sacrarum literarum monimentis consignatæ sunt, sanctorum patrum documentis exemplisque explicatæ, parochi, quasi stimulis curæ suæ incitati, in dies ardentiori zelo sese inflammabunt, ad recte cumulateque exequendas parochialis sui muneris partes.

Iam vero igitur & episcopus pastoralis officii sui religione adductus, & iidem parochi animarumve curatores, muneris suscepti rationibus commoti, studiose, soliciteque præstabunt muneris ministeriique sui officia: ad quæ etiam atque etiam vehementius sese excitabunt, exemplo accensi sanctorum virorum, Cypriani martyris, Basilii magni, & Nicolai episcoporum, Bernardini Senensis, beatique Rochi; quorum omnium mirifica in contagioso morbo cura extitit, & præterea Augustini sanctissimi epistola ad Honoratum conscripta; & præclaris item illis Dionysii Alexandrini literis, ex quibus sacerdotalis clericalisque officii functiones, quas in gravissima peste sacerdotes diaconique executi sunt a se etiam omni caritatis studio suscipiendas præstandasque facile intelligent.

Sed ne longe solum exempla petantur, domi etiam sunt, quorum documentis homines ecclesiastici ordinis ad omne caritatis officiorum genus in pestifera labe exequendum instruatur. Atque ii quidem sunt metropolitanæ ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopi duo, omni laude florentes, Benedictus & * Aspertus.

* *f.* Anspertus.

Hinc in teterrima peste, quæ suo tempore omnem Italiam, populumque Mediolanensem præcipue invaserat, pestilenti lue tabescentes perpetuo studio visitasse, eisque sacramenta omnia ministrasse

ANNO CHRISTI 1579.

straffe fertur: idque ipsum officium, ejus exemplo A & jussu, parochi etiam accurate præstitisse dicuntur. Ille omni Europa, Italia & urbe, ditioneque Mediolanensi præsertim pestilentiæ morbo vexata atque afflicta, cum ea ipsa officia præstitisset, tum cibum etiam, ac victum tabe languentibus manu sua ministrasse commemoratur.

Populus denique fidelis ecclesiasticorum hominum studiis, atque exemplis inflammatus, & ejusdem Dionysii præcipuis literis commonitus, non afflictione quasi tabescens, sed immenso quodam caritatis Christianæ, benevolentiæque fraternæ ardore incensus, patriam non destituet, conjunctissimos non deseret, fidelium corpora insepulta non projiciet, neque cetera aget, quæ a pietatis Christianæ officio aliena olim gentes, a fidei religione aversas, in pestilentia egisse, iisdem Dionysii literis proditum est. Imo is occasionem nactus sancte exercendi officia caritatis, omnisque religiosæ virtutis, talem se præstare studebit, quales in teterrima illa peste, quam ipsius item Dionysii literæ narrant, extitisse dicuntur; qui minime perterrefacti, pestis morbo afflictos frequentissime invisebant, illis sedulo inserviebant, curationemque omnem ob Christi amorem pro viribus adhibebant.

XIV.

Cautiones adhibendæ, ne pestis latius serpat.

Ubi pestis contagio aliquam vel urbis, vel diœcesis partem invadere cœpit, eam diligentem cautionem episcopus adhibebit, primum ut & in parochis & in omnibus ecclesiastici ordinis hominibus & in universo populo, pietatis Christianæ officia, studia, atque exercitationes: non solum aliqua ex parte non minuantur & languefiant, sed quammaxime fieri potest, diligenti solicitudine augeantur, & sancto religionis zelo ardentius inflammentur.

Deinde hoc sedulo maxime cavebit, ut dum in eo excitandæ pietatis officio ac studio versatur, dumque hoc enixe curat, ut celebritate summa, universique populi conventu & religioso hominum cœtu res omnis Christiana eo tempore peragatur: at huic necessario in primis studio adjungat etiam omnem solicitudinem & cautionem, ne pestilentiæ vis latius serpat, sed reprimatur atque extinguatur.

Et quoniam sanctarum processionum usus afflictissimo quoque tempore, & in pestilentia præsertim, gravissimoque morbo ab ecclesia Dei perpetuo adhibitus est: ideo episcopus non solum imminente, ut narratum est, sed ingravescente in dies peste, processiones & supplicationes solennes toties instituet, atque adeo peraget, quoties opus esse viderit. Quo in processionum officio præstando, hoc studiosius inhærebit, quod præter sanctissimorum patrum Basilii episcopi, & Mamerti Viennensis documenta: ex quibus eæ processiones quam utiles ad omnem calamitatem propellendam, quam salutares sint facile intelligi potest, exemplis etiam vehementius inflammare debet duorum sanctissimorum virorum Gregorii magni pontificis, & Eutychii Constantinopolitani. Hic ubi primum processiones instituit, pestis vis tamdiu extincta est, dum ille ex hac vita migravit. Ille vero pontifice Pelagio pestilentia mortuo, non modo non intermittendas, sed certo distincto fidelium ordine, ac solenni prece celebrandas illas censuit, non repentina morte deterritus hominum, qui octuaginta cum illo in processione obierant.

Ad quod sane officium perpetuo retinendum, pieque excitandum, apud nos in primis valere debet vel plurimum hoc etiam præclarum, luculentumque exemplum, quod cum scilicet sexaginta fere ante hæc tempora annis civitas Mediolanensis eo funestæ pestis contagio varia multiplicique strage diu affecta, atque afflicta, tandem nullo alio remedio sustentaretur, divinitus liberata est publicarum processionum, & triduanarum supplicationum officiis, & ardentissimis pietatis, pœnitentiæque studiis atque operibus.

Et si inquit Cyprianus martyr sanctissimus, plurimorum mens solida est, & anima devota, quæ pestilentiæ impetu non movetur, sed tamquam petra fortis & stabilis turbidam, violentamque ejus B tempestatem frangit, tamen quia nonnulli, vel præ imbecillitate animi, vel præ dulcedine sæcularis vitæ ac quadam quasi mollitie minus stare fortiter, nec pectoris sui invictum robur necessario tempore præstare possunt: ideo ut iis, qui in peste sibi valde cavendum putant, ad cautiones descendimus, quas mox infra demonstramus.

Id igitur episcopus curabit atque efficiet, ut cum in omni ecclesia, omnique celebritate, tum in processionibus homines non conferti, non densi simul & compressi inter se sint, sed ordine distincti, & aliquo intervallo separati, ut contagioni locus non detur.

C Qua vero in ecclesia pluries mane diebus singulis missæ sacrificium celebrabitur, hoc cavebit, ut non eodem tempore ad eamdem ecclesiam, cum præsertim perangusta est, populus conveniat, sed diverso tempore tantum, nisi necessaria causa aliter postulet.

Scholæ præterea institutionis Christianæ, loco aperto, & amplo, utpote in cœmeterio, foro, trivio habebuntur: idem expedire videtur, cum in orationis communis, aliorumque pietatis officiorum exercitatione, tum in concionibus aliquando.

Ecclesia parochialis si extra illa septa est, quibus hominum aliunde venientium, & viatorum, peregrinorumve aditus, & ingressus pestis temporibus D præcludi atque obstrui solet; parochus si intra septa, vel intra opidi, locive mœnia ecclesiam aliam idoneam, & domicilium propinquum, ubi ipse habitet, invenerit, eo sanctissimum sacramentum, & curæ parochialis munus de vicarii foranei consensu transferat, licebit. At si alio justis causis minus expediret, ibi tamen ea parochialia munera geret, ad quæ frequens populi concursus est, qualis est diebus festis missæ parochialis celebratio, prædicatio, vesperarum officium, & orationis communis, ac rei hujusmodi exercitatio. Id porro omne episcopi judicio & voluntate statuetur.

Ejusdem judicium erit, si quando pestis vel periculum, vel contagio aliquem locum vexare incipit, E an propterea, ut populo locus amplus & commodus detur, altare extra ecclesiæ parietes, aut intra, sed in ipso januæ ingressu collocabitur, præsertim cum vel sacerdos qui celebrat, pestis nomine suspectus admodum sit, & ecclesia perangusta satis, vel contagio ad illius loci complures domos familiasve dimanarit. Quod si episcopus ita faciendum censuerit, tunc vicarius foraneus ejusdem concessu missæ sacrificium in altari portatili, quod ob eas causas intus in ecclesia prope januam collocabitur, aliquoties celebrare permittet; idque præsertim die festo, & in ecclesia præsertim, quæ exigua, & angusta valde est pro ratione multitudinis, quæ confertissima eo ad missæ sacrificium

cium uno tempore conveniet. Cum vero altaris portatilis facultatem dabit, eam cautionem præscribet, ut eo loco, & ita collocetur, ut ab omni venti temporisve injuria, ab omnique rei indecentis, atque offensionem præbentis, periculo tutũ sit.

Parochialibus suis, qui quoniam extra custodiæ fines, & cancellorum septa habitant, suspicionem aliquando majorem præbent, cum nullus ad eos aditus viatorum, peregrinorumve præclusus sit, sed valde apertus, ac plane liber, episcopi concessu & auctoritate ita prospiciet atque consulet, ut in aliqua propinqua ecclesia, sacellove probato ad missæ sacrificium conveniant: ubi itidem sermonibus statis, denuntiationibus, cohortationibus, scholis Christianæ institutionis, festo solennique officio vesperarum, processionibus, litaniis, orationi communi, & aliis pietatis Christianæ exercitationibus intersint.

Quam ob causam eis certum aliquem proprium sacerdotem diœcesanum constituet: cujus sustentationi succurretur eleemosynis, quas vel ipsi, vel omnes illius parochiæ homines ad eam conferent, aut certe alia inita ejus sustentandi ratione, ut commodius fieri poterit.

Sin hac via non succedet, hanc aliam aggredietur, ut dum pestilentiæ suspicio & periculum est, aliquem sacerdotem capellanum illius opidi, locive, qui idoneus ad parochialia officia præstet, episcopi concessu ad illos homines eo potissimum tempore mittet, quo tantum illius ministerio opus est. Si vero complures parochi sunt, unus aliquis eorum, curæ causa, illuc se conferet.

Imo si vel unus tantum parochus, animarumque curator est, eam aliquando cogitationem, atque laborem suscipiet, ut ad parochiales illos suos, cum per alias curæ occupationes licet, crebro proficiscatur, ut tum missæ sacrificium celebret, sermonem habeat, id generis officia omnibus universe præstet: tum etiam speciatim singulis, quibus opus est, sacramenta ministret, & alia adjumenta spiritualia præbeat, quæ a se in primis præstari, suscepti officii parochialis munus deposcit.

Sed demum si omni ea ratione, ac via spiritualibus illorum necessitatibus non satis prospectum, consultumque esse potest, nullo tamen modo vicarius foraneus, aut præfectus, aut parochus patietur, parochiales illos, qui vere pestilentiæ morbo non laborant, nec vero certis causis in suspicione contagii vere sunt, ecclesiæ parochialis communis, aliarumve, quæ illius membra sunt, aut intra ejus fines positæ, aditu & ingressu excludi, atque adeo prohiberi, quo minus sibi missæ sacrificio, sacris concionibus, & ceteris Christianæ pietatis actionibus universe intersint, atque præterea unusquisque speciatim sacramenta ibidem, aliaque spiritualia adjumenta a parocho sumat.

Eam quoque rationem parochus episcopi concessu inire poterit, ut si quando, præsertim qui extra custodiæ septa habitant, pauciores sunt, quam illi, qui intra ejusdem fines domicilium habent, aliqui cancelli, per quos missæ sacrificium inspici possit, intus in ecclesia parochiali, si ejus amplitudo hoc tulerit: alioquin in ipso vestibulo præfigantur, ut distincti & separati inter se sint, qui intra septa morantur, ab illis qui pauciores foris manent: atque hac quidem necessaria causa parochus permittet eos parochiales extra ecclesiæ ostium missæ sacrificium tunc spectare, nullo decreto vel provinciali, vel diœcesano obstante.

Hæc ipsa cancellorum ratio, & viatorum, & illorum etiam causa adhiberi poterit, qui alienæ curæ homines ad aliquam aliam ecclesiam, vicarii foranei jussu convenient, quod licet fortasse locus ubi habitant, ab omni contagione suspicioneve liber sit; tamen ubi ecclesia parochialis sita est, ad quam convenire debent, locus pestilentiæ morbo laborat. Cancellorum etiam sepimento eos quoque parochus separabit, quos ex aliena parochia ad missæ sacrificium, divina officia, & concionem accedere animadverterit. Verum eum istis, ut maxime potest, admonitione omni aget, ut ad propriam eorum ecclesiam parochialem conveniant.

Iis qui extra præfixos in ecclesia cancellos manent, aquæ sanctæ vas præcipuum ab alio distinctum, ac separato loco collocatum, apparabitur. Quod extra ecclesiam, dum pestis suspicio est, ponatur licet modo tamen a canibus, aliisque brutis animantibus, & omni rei indecentis periculo tutum sit, aut inde in ecclesiam locumve tutum asportari possit, missæ sacrificio, divinisque officiis peractis.

Ubi vel universus populus, vel magna pars aut universa vicinia ædium suarum exitu prohibetur, missæ sacrificium in oratoriis, altaribusve quæ jam parietibus exædificata sunt, quæve tunc ex asseribus in vicinia, foro, via publica, locove opportuniori extruentur, celebrari episcopus permittet: qui locum, ubi illa struentur, cum primum inspiciet, arbitratuque suo diliget, tum cavebit sic extrui, ut supra cautum est, de omni periculo evitando. Hanc porro curam is, cum per alias occupationes non potest, in urbe præfectis regionariis, aliisve quos maluerit, & in diœcesi vicariis foraneis relinquet.

In iis oratoriis altaribusve, atque adeo singulis viciniis parochus, prout opus erit, statas denuntiationes dierum festorum, vigiliarum, matrimoniorum & rerum aliarum, quas de more enuntiare solet, promulgabit, atque edicet, edicive curabit.

Parochus quamsæpissime parochiales suos etiam de altari moneat, quam graviter peccent, qui præ metu alicujus vel incommodi, vel detrimenti, aut alia causa pestiferam contagiosamque labem, qua infecti sunt, occulte celant, quamque exitiosum vitæ suæ detrimentum inferant. propterea quod si ab initio curationi se darent, facilius morbum depellerent: ac rursus quam vehementius aliis noceant, qui ob eam causam, quoniam illos non cavent, se facile contagione inficiunt; & vero quod maxime omnium interest, certo repentinæ mortis periculo sese ipsi offerunt, ut ne contritionem quidem, qua sua peccata doleant, animo concipiendi, nedum sanctissima sacramenta sumendi spatium vel exiguum habeant.

Parochialis viciniæ, locive decanis, vel syndicis consulibusve id curæ episcopi nomine commendabit, ut diligenter, vigilantique studio singulorum morbum explorent, & si quem in contagionem incidisse compererint, quamprimum se, & laicos, etiam eo nomine constitutos, certiores faciat, quibus, ex legibus magistratus sanitatis, id denuntiare debent

Id ipsum patresfamilias monebit, ut hoc itidem de iis ipsis singulis sedulo præstent, qui in sua familia, famulatuve sunt.

Populo præterea suadebit, ut omnes & singuli valetudinis publicæ zelum studiumque suscipiant;

piant; ita ut si quis aliquem viciniæ suæ hominem, aliumve peste laborare, certo scit aut probabiliter suspicatur, rem omnem confestim & sibi, & laicis illis a magistratu constitutis denuntiet. Ad quod sane officium quo vehementius incitet, certis argumentis demonstrabit, quam graves pœnas Deus ab his reposcet, quorum negligentia, culpave, tot tamque acerba damna, & mala non modo illis peste tabescentibus, quorum morbum patefacere debuerant, sed aliis etiam singulis, qui contagionem contraxerunt; & universitati denique importata sint.

Aliam præterea rationem omnem idem parochus adhibebit, ut de cujusque morbo certior quam primum fiat.

Illud vero præter cetera populo significabit, sibi ab episcopo illud præscriptum esse, ut si quem in parochiali vicinia ægre se habere senserit, illum statim invisat, quo diligentius in tempore sanctissima sacramenta ministret, omneque aliud adjumentum, cum ad animæ salutem in primis, tum ad corporis etiam curationem conferat.

Certo libro omnes & singulos parochiales suos notabit, non modo eos, qui pestilentia suspicioneve laborarint, ac demum liberati fuerint, ubicumque vel domi, vel in locis publicæ curationis degerint, sed illos etiam qui pestifera labe affecti mortem obierint, ubicumque manserint.

Denique opportune episcopus, tamquam populi pater, ut multis rebus, quæ pestis tempore incommode, acerbeque de repente accidunt, paterna cura prospicere possit, per parochos, & alios tum ecclesiasticos homines, quos huic curæ præfecerit, tum per pios etiam laicos sibi nuntiari, & significari curet, quæcumque episcopalis officii solicitudinem, operam, & studium requirunt.

Magistratus porro, & decuriones, ad eas solicitudines, quas maximas, prudenterque excogitatas in peste propulsanda ponunt, illam unam maxime omnium necessariam curam adjungent, ut primo pietatis opera, atque officia promovere studeant; tum illa summopere caveant, quæ piis officiis, divino cultui, sanctis caritatis Christianæ exercitationibus, & religiosis publicis orationibus aliquo modo vel repugnant, vel certe obstant; cum hæc istiusmodi sint, quæ non imminuant, aut depellant, sed vehementius excitent, provocentve vim, impetumque pestilentiæ. Contra vero illud certum atque exploratum est, illam restingui frequẽti piorum operum usu, religioso divinæ caritatis cultu, & publicis supplicationibus. Hoc ex antiquis Christianæ religionis exemplis, quæ narrata sunt, plane declaratur.

Quamobrem hæc præter cetera videbunt omni pietatis studio.

Ut in supplicationibus publicis frequentissime sint.

Ut sanctarum spiritualiumque exercitationum studia atque officia ne quidquam impediant.

Ut nihil obstent, quo minus ad missæ sacrificium fideles conveniant, conciones adeant, processionibus publicis intersint, orationes item publicas obeant, & privatim quoque precentur.

Nec præterea quidquam impedimenti afferant, quo minus funera ecclesiastico more ducantur, & sepulturæ locus sacer detur, ejusdemque item officium peragatur.

Nec vero prohibeant liberis parentes, rursusque parentibus liberos, & cognatis cognatos, cum vel pestilentia affecti sunt, vel contagionis nomine suspecti, inservire: neque publicorum

A ministrorum suorum, aut eorum, qui opidorum vel universitatum administrationi, curationique, præsunt, minitationibus aut perterrefactione patiantur illos ab iis pietatis, caritatisque officiis avocari, abduci, abstrahive.

Ut caveant, ne parochos, animarumque curatores, & certos illos sacerdotes, qui in publicis curationum locis ad sacramenta ministranda constituuntur, aliosve ecclesiastici ordinis homines ullo quovis modo, vel nomine, vel prætextu impediant, quin & sacramentorum administrationem, & debitas muneris parochialis functiones, debitave curæ officia, tum universe generatimque populo, tum speciatim singulis, contagione etiam affectis suspectisve præstent.

Hoc item ab illis in domino vehementer petimus.

B Ut ne aditu, exituve opidorum, pagorum, locorumve eosdem prohibeant, contra ecclesiasticæ libertatis jura, & episcopi præscripta, cui salutem, incolumitatemque populi, suæ curæ commissi, non minus sibi, quam ipsis cordi esse persuasum habere debent.

Quo in genere tanto gravius peccarent eo periculoso tempore, quo ecclesiæ ministros huc atque illuc confestim die noctuque in singulas horas, vel in momenta potius, ad salutem animarum procurandam accurrere magis necessarium est, quam alios etiam publicos præfectos, curatoresve valetudinis corporum, quibus aditus, atque exitus in omnes partes dari & patere solet.

C Ut longe refugiant ab eo detestabili usu, peste affectos, suspectosve, tamquam pro derelicto habitos, abjecta scilicet omni eorum cura, ab urbe, municipio opidove inhumane exturbandi.

Ut ne in iis ipsis e domicilio ad tuguriola abripiendis, plus exquisitæ diligentiæ adhibeant, quam pro caritatis Christianæ ratione adhiberi par est.

Ut ne in illis secludendis, domique custodiendis severius agant, quam cum Christiana caritate conveniens est. Ut denique in omni cautione non magis prudentiæ suæ, quam divino auxilio innitantur.

D Cum vero ex ecclesiasticis monimentis nusquam compertum sit, fidelem populum unius civitatis, opidive universum unquam in pestilentia, ut contagionem evitaret, hoc commisisse, ut diuturno admodum tempore totus ab ecclesiæ conventu penitus abstineret, ejusque stationes plane desereret; imo vero contra perspici possit, crebrius, ardentiorique divinæ caritatis studio, quam antea consueverat, ecclesias frequentare: ob eam causam magistratus diligenter videbit, ut ne quarantenæ, quam dicunt, lege, illum universum domo exire prohibeat, quo fiat, ut diutius, quam religionis pietas postulet, officia prætermittat, quæ in ecclesia Deo præstare debet.

E Nam, ut silentio prætereantur difficultates, incommoda, detrimenta, damna, mala, quæ inde multa reipublicæ gubernationi evenire possent, cavendum etiam maxime est, ne, cum populi multitudo sanctarum ceremoniarum quæ oculorum aspectu cernuntur, usu & ritu ad pietatis studium incendatur, si domi reclusa, aliquamdiu ad ecclesiam non conveniat, magna ex parte religionis officia non modo in ea inculta sint, sed plane deflorescant.

Qua quidem ex re longe gravior pernicies pertimescenda est, quam ex omni vel funestissima pestilentia.

Quare magistratus de quarantena diligenter, accurate, & pie in primis, etiam atque etiam videbit matura deliberatione, & re omni cum episcopo communicata, ut non minus animarum pesti, quam corporum contagioni, quæ infinitis partibus inferior est, recte prospiciatur.

Quod si aliquando indicetur, illud maxime prævidendum erit, ne in adventum, quadragesimam, solennitates domini, sacraque alia tempora incidat, quibus pro sacrosancta divinorum officiorum celebritate populi fidelis conventus in ecclesia, & frequens, & solennis itidem esse debet, ut solennia sacra sunt, quæ ex Spiritus sancti doctrina, religiosis ceremoniis, divinoque ritu celebrantur.

Ea præterea ratio ineunda erit, ut speciatim potius quam universe, & in summa instanti necessitate quarantena fiat; ita ut vel feminæ solum cum pueris, vel aliquando viri, vel unius viciniæ tantum, quæ gravius e suspicione laborat, homines certo illo temporis spatio, eoque non diuturniori domi se contineant.

XV.

Cautio in sacerdote ministrante.

Si parochus ob aliam causam, quam ob ministerii parochialis occasionem, in pestis suspicionem inciderit, plures sane dies domi se continebit, quot scilicet pro suspicionis ratione episcopus boni publici causa statuerit. Quod vero ad ministeria parochialibus suis præstanda attinet, ea ipsa ratio servabitur, quæ parocho supra proposita est, si quando ministerii sui occasione in suspicionem incidit.

Idem parochus, aliusve sacerdos, qui peste laborantium curam gerit, quoties hominem sibi commissum habet, qui in pestilentiam, suspicionemve inciderit, ut & nullo loco officiis desit, quæ in eum conferre debet, & quam cautissime potest omne periculum evitet, ubi se ad Dei voluntatem totum accommodarit, deliberationemque susceperit mortis in singulas horas obeundæ, ut animabus, sibi in curam traditis, ad salutem prosit; præsidium vero incolumitatis suæ in Dei potissimum custodia posuerit; has etiam cautiones adhibere poterit:

Ut si quando hominis peste affecti, suspective confessionem audit, loco audiat, qui aliquantulum a lecto distet. Cum vero sine magno illius incommodo id fieri potest, curet licet, ut ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluvium, aliumve locum apertum accedat, ubi illum confitentem audiat, ut cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.

Ut eadem cautione in sanctissimæ eucharistię ministratione utatur.

Ut aliis remediis se præmuniat, quæ religiosorum hominum in primis consilio probata medicorum judicio vim aliquam repellendæ contagionis habent.

Ut dum intra septa curationis publicæ sunt, vestes contractiores, aut ita succinctas, quę infra genua vix protendant, adhibeat.

Ut in iis ministrationibus non pluviali, sed solum superpelliceo, & stola utatur.

Sacræ hostiæ particulam unam, aut plures, quæ ad communicantium usum tunc satis erunt, ferre poterit: nec vero aliam præterea, quæ de more reportetur, dum ad ecclesiam capellamve redit.

At vero in omni sacramento, multoque magis in sanctissima eucharistia ministranda, cavebit, ut evitandi periculi, vel suspicionis causa, ne quid vel minimum, quod nocivum sit, ad ministrationis ritum introducat, neve instrumentum, aliudve quid simile ad ministrationem pro digitis vel adeo in ipsis adhibeat.

Extra domicilii januam, aut tuguriorum septa, eos consistere jubebit, qui sanctissimum sacramentum luminibus prosequuntur, clerico excepto.

Quorum luminum loco aliqua, si fieri potest, per eos accendi mandet, qui intra illud domicilium, cave septa habitant, cum jam suspecti sint.

Sacerdotes, præfecti curationi spirituali hospitalis domus, alteriusve loci, ubi morbo infecti suspective curantur, abstineant ab omni vel consuetudine, vel alio contrahendę contagionis periculo, quod aliunde existere possit, quam ex sacris functionibus, & ministeriis, & aliis caritatis officiis, quæ pręstanda susceperunt.

Eorum sacerdotum, si plures sunt, unus deligetur, qui ægrotis sacram communionem præbeat, ceteraque ministeria præstet, quibus obeundis propius accedat necesse est: at vero plures etiam pro multitudine ægrotorum; alius autem qui peste suspectis curam operamque suam in iis ipsis ministeriis navet, alius minus suspectis, & convalescentibus custodibusve, & famulis ceterisque ministrabit, qui a suspicione liberi in hospitalitatis domus, aut loci tuguriorum finibus extra septa degunt.

In sacramento autem pœnitentiæ ministrando, in sacra concione habenda, in doctrina Christiana tradenda, & aliis functionibus, quibus præstandis ad eos peste vel affectos, vel suspectos appropinquare non est necesse, unus, & item alter vicissim, prout inter se convenerint, aut, prout episcopus maluerit, operam suam curamque non ægrotis solum, suspectisve navare poterit, sed ceteris etiam, atque adeo illis, qui recte valentes, extra tuguriorum fines collocati constitutique sunt ad locorum eorum custodiam, usum, & famulatum.

Cum eorum sacerdotum unus ęgrotis curam ministeriumve navat, alter iis, qui tantum in suspectis habentur; caute etiam ii ambo mutua inter se consuetudine utentur; ne præ suspicione fideles a suscipiendo eorum ministerio avertantur. Atque si in iisdem domiciliis habitant, eorum tamen commercium aliquo intervallo disjunctum erit.

Eorum unusquisque ad missæ sacrificii usum distinctas sacras vestes, mappas altaris, distinctosve etiam calices, si fieri potest, habebunt.

In capellis quoque altaribusve distinctis celebrabunt.

Si vero una tantum capella est, unumve altare, ne unus alterius indumenta, mappasve adhibeat, tangatve.

Si aliquando vel in missæ sacrificio, vel in sanctissimæ eucharistiæ ministratione, cum clericus desit qui ministret, alter alteri ministrare necesse habet; utriusque cautio eadem erit.

XVI.

Cautio in sacerdote, qui ministravit.

Parochus aliusve sacerdos, cum vel peste tabescenti extremam unctionem ministraverit, vel in ejus cubiculo confessionem propius audierit, aut aliud

ANNO CHRISTI 1579.

liud denique egerit, unde apud populum in probabilem pestis suspicionem inciderit, tunc aliorum commercio, consuetudineve per aliquot dies abstineat, ne bene valentibus contagii periculum, aut certe timorem injiciat.

Dum is, tamquam suspectus, domi se continet, si forte acciderit opus esse alicui, itidem suspecto, aut infecto, qui parochiæ suæ sit, aut alienæ, at curę suæ commissus, huic ministerium suum operamve sacramentis ministrandis præstabit.

Quo tempore ab aliorum commercio abstinet, in parochiali tantum ecclesia, aliave quam præfectus regionarius, aut vicarius foraneus constituerit, missam celebrabit, & in eo præterea solum altari, in quo nemo alius sacerdos eo tempore celebrabit.

Quod altare, si fieri potest, cancellis munietur, quibus populo ingressus præcludatur. Quo ipso tempore ad missæ celebrationem vestes sacras, & mappas altaris adhibebit, quæ separatim loco distincto asservabuntur; nec aliis sacerdotibus tunc usui erunt.

De suggestu, aliove ejus generis loco, qui a populi frequentia aliquo intervallo disjunctus sit, sermonem, concionemve habere poterit.

Confessionem in ecclesia intus, & foris, at in sede confessionali audiet; quæ præter laminam perforatam aliquid etiam intermedium interjectumve habeat, opere chartaceo confectum.

Extra etiam confessionalem sedem audiat licet, ita tamen, ut confitens ab eo distet tribus, quatuorve cubitis.

Parochialem etiam viciniam, aliamve curæ suæ commissam, obeat licet, cum vel funus curare, vel alia parochialia officia præstare necesse habebit.

Alia præterea loca adire poterit, cum peccata confessurus ad alium parochum, confessariumve qui propius absit, se conferat opus est.

At sane expediet eum confessarium ad eum potius in parochię finibus accedere.

Cavebit autem, ne in chorum ecclesiæ, ubi alii sacerdotes sunt; neque alio item, ubi frequens hominum conventus est, proxime ad eos accedat.

Nec vero idem sacerdos extra parochiæ fines, excepta causa, quæ commemorata est, sine episcopi, aut pręfecti regionarii, vicariive foranei facultate scripta discedet. Neque porro facultas dabitur, nisi cum aliis suspectis sacramenta ministraturus est; aut bene valentium etiam adhibita paulo ante demonstrata cautione, confessionem, episcopi jussu, auditurus, aut, ad episcopum res ad curam suam pertinentes relaturus, aut aliquid acturus, quod sua causa agi necesse est. Quamdiu vero ab aliorum consuetudine suspicionis causa abstinet, cum domo, aliqua causa, facultateve egredietur; semper, pręterquam cum sanctissimam eucharistiam feret, ferulam albi coloris, quatuor cubitis longam, quod signum suspicionis erit, manu gestabit, ut omnes ejus congressum proximumque accessum cavere possint.

Eo ipso tempore, dum suspectus est, baptismum infusionis, non immersionis ritu, ubi hujus ritus consuetudo aliis temporibus est, ministrabit; statas vero baptismi ceremonias ad id tempus differet, quo a suspicione liber erit: aut alium sacerdotem adhibebit, qui baptismum statis ceremoniis ministret. Alterius etiam sacerdotis ministerio utetur ad sanctissimam eucharistiam, extremamque unctionem, parochialibus suis ministrandam pestis suspicione non laborantibus.

A Quamobrem parocho, dum eo loco pestis est, ubi curam gerit, facultas detur, alium sacerdotem substituendi, qui ab ordinis munere non sit suspensus, ut parochialis curæ munera obeat. Ne tamen audiendis confessionibus alium sacerdotem substituere possit, quem antea episcopus non probarit, nisi hujus substitutioni potestatem idem fecisset. Clericus, famulusve parochi suspecti, aliusve, cujus opera uti velit, quo tempore ille domi se continet, inde etiam ne ipsi quidem egrediantur ad præscriptum: si quando autem exire necesse habebunt, ferulam de more gestabunt.

Vbi septimus dies, aut aliud tempus ab episcopo præscriptum, prout viderit expedire, præteriit, quo parochus in pestis suspicionem, ob ministerium incidit, neque aliqua parte se læsum sentit, nec vero suspicatur se contagione infectum esse; libere, ut antea, & sine ferula omnia loca adire, parochialisque curę munera obire poterit, nisi aliter episcopus jusserit. Idem de parochi clerico, famulo, familiave censendum erit; quæ ex parochi ob ministerium suspicione sese domi continuit.

B

Parochus autem, & sacerdotes, in loco curationis publicæ constituti, caveant, ne propius accedant, congrediunturve cum iis, qui a pestis suspicione liberi sunt: neve alia ratione eis periculum aut suspicionem contagionis afferant.

Quamobrem e loco, in quo collocati sunt, facultate ab episcopo, pręfectove regionario, aut a vicario foraneo in diœcesi non impetrata, ne discedant. Nec vero illi, præfectus scilicet regionarius, & vicarius foraneus, episcopo inconsulto, dent, nisi ob causam, quæ vel ad spirituale ministerium, vel ad publicam curationem spectet; ob quas causas sæpe accidit, eos ad alia loca mitti oportere. Cum autem foras quavis causa facultateve exeunt, ferulam albam parochis supra constitutam gestabunt.

C

XVII.

Cautio in homine ecclesiastico, ob aliam causam suspecto, aut peste etiam infecto, adhibenda.

D Ad tuendam publicam valetudinem episcopus eam facultatem parocho dabit, ut non modo ecclesiasticis hominibus, qui in parochiali vicinia habitant, sed etiam socio curæ parochialis, & parocho item proxime habitanti, si quis eorum in pestilentiam, ejusque suspicionem inciderit, hæc, ut infra, præcipere jubereve possit.

Vt is, scilicet vel infectus, vel suspectus intra domicilium, certi præscripti temporis lege, se contineat, aliorumque consuetudine abstineat.

Vt neminem alium intro ad se domum recipiat, admittatve.

Vt illius familia hoc ipsum omne itidem pręstet.

E Hanc eamdem potestatem præfectus regionarius cum in reliquos ecclesiasticos homines, tum in parochos ipsos exequetur, non solum si quando eorum quispiam peste afficitur, pestisve suspicionem præbet, verum etiam alia de causa. Ad cujus rei exequendę usum pœnis arbitrii sui contra contumaces aget.

Hæc ipsa facultas erit etiam uniuscujusque vicarii foranei, cui præterea laicos homines, cum ecclesiasticos idoneos non habebit, qui hæc exequantur, substituere licebit, si quid præsertim de repente acciderit, quod aliena opera opus habeat.

Eisdem præterea singulis licebit, etiam laicorum ministro-

ministrorum custodiam, si ita quandoque expedire A censuerint, adhibere.

Parochus igitur, ubi primum ecclesiasticus homo in suspicionem pestis incidit, facultate sibi data, ut opus esse viderit, statim diligenter & prudenter utetur.

Ecclesiæ autem vestes, & præcipue quibus ille proprie utebatur, unde contagium existere possit, omni diligentissima cautione, ut nihil plane amittatur, certo loco, ab aliorum consuetudine semoto, reponi & custodiri curabit. Qui locus bene sepietur & munietur, & supellectilis, quæ in eo recondetur, index, omnisque alia opportuna cautio, adhibebitur.

Episcopum præterea, aut præfectum regionarium, aut vicarium foraneum, de tota re certiorem B itidem faciet, ut ubi rem ipsam diligenter cognoverit, vel aliquid aliud, vel idipsum diligentius statuat, prout expedire videbitur.

Rem item omnem curatoribus publicæ valetudinis, in ea vicinia constitutis, quamprimum significabit, ut & subministrentur quæ eorum opera, ministeriove ei tunc subministrare necesse est; & omnis alia diligens cautio ab illis adhibeatur, quæ necessaria esset ad alios homines conquirendos, qui cum eo, aliisve illius familiæ, domusve commercium habuissent, aut alio modo ejus rei causa suspecti esse possunt.

Si vero parochus est, aut ejus clericus, aut fa- C milia, domusve, quæ in suspicionem incidit; hæc ipsa officia socius parochialis curæ, si quem habet, alioqui parochus propinquior, præstabit.

Curabit porro præfectus regionarius, aut vicarius foraneus impense admodum, ut & domicilia, & supellex ecclesiarum, vel ecclesiasticorum hominum quam diligentissime expurgentur. Ad cujus expurgationis rationem omne exquisiti studii, cautionisque genus episcopus adhiberi jubebit, quod ex magistratus præscripto in laicalibus rebus expurgandis adhiberi solet. Et, ubi opus esse censuerit, ad expurgationem eorumdem ministrorum operam utendam curabit.

Cum ex facti, quod evenerit, ratione dubium exi- D stit, an quis peste mortuus sit, anve illius supellex eo nomine suspecta, anve alio genere morbi affectus; tum parochus medicos in consilium adhibebit, aliosve peritos, eosque potissimum, quos magistratus curæ ejusmodi præfecerit, ut de re tota certius statuatur.

Parochus aliusve ecclesiastici ordinis homo, qui loca incolit, quorum commercium ob suspicionis causam vetitum edicto publico est, ne inde egrediatur, prohibeat vicarius foraneus, sicut ceteris eorum locorum incolis prohibitum est; ita tamen, ut certis iis regulis, & facultatibus, quæ ecclesiasticis hominibus peste suspectis, supra constitutæ sunt, utatur, & fruatur, præsertim, qui anima- E rum curam quovis modo aut nomine gerit.

Hæc omnis cautio tum in sacerdote ministrante, tum in eo qui ministravit, tum etiam in ecclesiastico homine peste suspecto, quicumque sit, ut diligentissime adhibeatur atque servetur, parochi, ut supra, cura erit. Quæ sane cura omnis cautioque in urbe ad præfectum regionarium, & in diœcesi ad vicarium foraneum maxime pertinebit.

XVIII.

Cautio in monasteriis, & collegiis piis adhibenda.

Si regularium hominum monasterium, aliudve collegium ecclesiasticum, aut domus, ubi collegiatim vivitur, in pestilentiam ejusve suspicionem inciderit, eadem tota ratio & cautio, quæ mox supra demonstrata est, ab episcopo, & præfecto regionario, vicariove foraneo ipsius episcopi nomine ita diligenter adhibeatur, ut omnes qui in eo monasterio, collegiove habitant, nisi aliquos solum peste suspectos esse manifesto constet, ab aliorum hominum consuetudine, commerciove abstineant, & intra monasterii, domusve septa se contineant ad episcopi præscriptum. Eam vero cautionem inter se adhibebunt, ut alter ab altero ita separatim in consuetudine versetur, ut ne contagium contrahere possit.

Quamobrem etiam in hortis tuguria strui expediet.

Verum ne propterea in eorum ecclesia divinus cultus intermittatur, sed divina officia in choro, ut moris est, obeant, ita tamen, ut ibi alter ab altero separatim aliquo exiguo spatio interjecto sit.

Missas singuli in singulis altaribus distinctis celebrent, sacris adhibitis indumentis, & instrumentis, quæ ex communi sacristiæ supellectile sumpta, ad suum quisque usum eo tempore sigillatim, locoque separato servabit, & custodiet.

Ne vero ullum populo periculum inde existat, a capellis, ubi celebrabitur, & choro aditus ipsius populi secludatur cancellis ferreis, ligneisve, aut alio ejusmodi sepimento.

At ne, dum se intra monasterii septa ab aliorum consuetudine abstinent, quidquam ad victum eis desit, e publico illo sumptu, qui necessario eo tempore ad pauperum sustentationem constitutus est, eleemosynam, ut opus erit, subministrari curandum erit.

Si ecclesiasticorum hominum in eodem monasterio, locove collegiatim viventium, magnus admodum numerus est, qui pestis nomine suspectus sit, nec vero domus habitationisve amplitudo ejusmodi est, ut omnes tuguriis etiam extructis commode separatim habitare possint: expedit, vel eos omnes, qui ex peste, suspicioneve laborant, vel, his relictis, alios recte valentes, suspicioneque liberos ad aliam domum, monasteriumve, aut etiam ad plura traduci, quæ tamen vacua sint, & ita constructa, ut dum curationis, aut suspicionis causa in illis manent, regularem modestiam, ecclesiasticamque ordinis sui disciplinam recte servare possint.

Hæc ipsa cura & cautio adhibebitur, si quando fortasse monialium, in eodem monasterio viventium, magnum numerum pestis pervaserit.

Sed in earum monasteriis, pestis nomine suspectis, magna ab episcopo cautio adhibenda erit, ne ex ea occasione intra septa monasterii aditus sit sine necessaria causa.

Nec vero extra clausuræ septa, finesve egrediendi facultas, nisi urgente, necessariaque item causa, monialibus permittatur.

Si vero aliquando necessitas efflagitat, ut illæ intus visitentur, aut inspiciantur: hoc ne a viris fiat, sed a feminis honestis, curabit episcopus.

Hoc ipsum itidem servabit, si quando monasteriorum opera, aut alia ejusmodi necessaria erunt.

XIX.

XIX.

De baptismo infanti, peste laboranti, suspectove ministrando.

Infans nuper natus, peste laborans, aut eo nomine suspectus, quia a matre, pestifero morbo affecta, ortus est, quamprimum ob instans mortis periculum a sacerdote, peste laborantium curam gerente, infusionis ritu baptizabitur, aliis statis ceremoniis tunc non adhibitis. Si sacerdos abest, idem confestim ab alio præstabitur, qui præsens baptizandi formam norit. Nec vero compater adhibeatur, aut talis, qualis infans est, compater, aut commater asciscetur, nempe ex morbo laborans, aut ex eadem causæ origine suspectus, nisi alii, qui liberi sunt, suspicione contagionis deterriti, id munus refugerint. Postea, si infans superstes erit, quamprimum ab omni suspicione liber erit, in ecclesiam parochialem suam sacerdoti parocho offeretur, qui ex ecclesiæ instituto reliquas statas ceremonias ei adhibebit.

Idem in baptismo servabitur infantum, qui expositi, dubium est, an pestilentia suspecti sint. Hoc ipsum quoque præstabitur in baptismo infantum, qui non ita manifesto suspecti videntur, quales ii sunt, qui e mulieribus bene valentibus nascuntur, quæ tamen ex aliqua suspicione vel domi inclusæ, vel ad loca publicæ curationis perductæ sunt, quoniam vel in loco suspecto fuerunt, vel cum homine suspecto consuetudinem habuerunt. Sacerdotes locorum curationis publicæ, quibus baptismum ministrarint, eorum, & parentum nomina, & reliqua de more in librum certum referant: quem deinceps a pestifera lue purgatum ad archivum episcopale ferant. Uniuscujusque autem, quem baptizarint, baptismum exscriptum proprio etiam ejus parocho tradant: quem etiam, cum primum inde illi emittuntur, certiorem faciant de ceremoniis reliquis, quas non adhibuerint, ut ille in parochiali ecclesia rite suppleat.

XX.

Officia confratrum caritatis, & collectio eleemosynarum, ac distributio.

Scholæ caritatis homines parocho describendis parochiæ pauperibus operam navabunt, quos semel diligenter descriptos, sæpe generatim recognoscent.

Qua in recognitione si quid vel addendum, vel mutandum viderint, id parocho nuntiabunt; qui in descriptionis libro notabit, quod eo in genere opus erit, & episcopo etiam referet.

Iidem singulis diebus sedulo pauperes invisent, eosque præsertim qui peste tabescunt suspective sunt.

Si quos invenerint, qui recenter in morbum inciderint, quive spiritualis alicujus adjumenti indigeant, de iis eumdem parochum certiorem facient.

Ipsi vero solicito studio in id incumbent, ut quæ ad corporis usum necessaria sunt pauperibus, pesteque affectis, undique conquirant. Ut autem omni ex parte cumulatoria caritatis subsidia comparent, cum ad episcopum, tum ad præfectos regionarios, vicariosve foraneos, & parochos perfugium sæpissime habebunt: quorum etiam auctoritate ad omnem eleemosynæ, piique subsidii conquisitionem, atque apparatum utentur; sæpe etiam magistratum, & decuriones convenient, ut opus erit.

Id parochus præter cetera maxime parochiales suos cohortabitur, ut his præsertim pestilentiæ temporibus, omni commiseratione dignis, quantam maximam per facultates possunt, eleemosynam conferant ad sublevandas necessitates, non solum peste laborantium, suspectorumve, sed aliorum etiam omnium, qui rerum inopia premuntur.

Quam ob causam singulis hebdomadis, semel atque adeo sæpius, rariusve, prout necessitas urget, parochialiumque opes ferunt, viciniam suam, adhibitis caritatis sodalibus, in omnes partes obibit, omnique studio, & caritatis pia contentione eleemosynam, quæ in eorum miserabilium usum erogetur, ab omnibus efflagitabit.

In ecclesia præterea parochiali, in omnique viciniæ parte, præsertim pro foribus eorum, qui peste infecti, suspective sunt, capsulas aliquas duabus clavibus inter se diversis singulas clausulas, certoque signo, quod præcipuum episcopus constituerit, notatasque & distinctas publice proponet atque affiget; in quas oblatæ eleemosynæ eo nomine conjiciantur. E clavibus illis duabus unam ipse parochus, & alteram ille ex confratribus caritatis asservabit, quem episcopus, præfectusve, vel vicarius foraneus delegerit.

Si qua in parochiali vicinia complures sunt, vel pestifera labe inquinati, vel suspecti, vel alii inopes homines, quibus aliunde non satis succurri possit; parochus ad episcopum confugiet, cujus concessu in finitima etiam vicinia parochiali capsulam eleemosynæ proponere, aut alia ratione subsidia caritatis comparare possit ad illorum sustentationem.

Ut autem necessario eo tempore pauperum egestati undique succurratur, eam facultatem, si ita necessitas tulerit, episcopus aliquando permittet, ut piorum locorum præfecti, curatoresve eleemosynarum, quas certo præscripto tempore dari moris est, distributionem anticipent, utpote quæ eleemosyna semestri, aut longioris temporis spatio in egentium usum erogari consueverat, ea omnis duobus, tribusve mensibus, aut breviori tempore, prout opus erit, distribuatur.

Ea autem cautio adhibebitur, ut ne eleemosynæ distribuendæ ratio, atque usus sine legitima auctoritate, & facultate unquam immutetur; Verbi gratia, quod puellis, virginibusve nuptui dandis in dotem pia liberalitate erogari solet, aut debet, ne in panis eleemosynam, aliudve genus convertatur.

Nec vero piorum locorum prædia, aliave bona immobilia hypothecæ, pignorive dentur, aut alienentur contra ac testatorum voluntate, canonum jure, pontificiis constitutionibus, & conciliorum, aut synodi provincialis nostræ primæ decretis cautum est.

Omnis eleemosyna, quæ a caritatis confratribus congeretur, de parochi, aut præfecti regionarii, aut vicarii foranei consilio & assensu, in eorum hominum usum necessarium erogabitur.

In eleemosynæ autem erogatione habebitur ratio cum in primis inopiæ, paupertatisque sacerdotum & monasteriorum cujusvis generis, & ordinis, tum hospitalium ædium, locorumve, quæ intra parochialis viciniæ fines sita sunt.

Quibus sacerdotibus, & monasteriis, ex ærario etiam publico, aut censu, unde reliqui pauperes sustentantur, necessaria alimenta subministrari oportebit,

tebit, cum ob alias causas, tum qui a publico ecclesiæ nomine religiosi illi homines quotidianis sacrificiis, supplicationibus, divinorumque officiorum cultu, & moniales etiam sacra lacrymarum vi, peccatorum deploratione, gemitu, vigiliis, jejunio atque assidua oratione, Dei iram afflictissimo illo tempore placare contendunt.

Cavebit autem parochus, ne rei cujusquam, quæ ad corporales quorumvis hominum, etiam peste laborantium suspectorumve, necessitates pertineat, præcipuam curam præcipuumque onus sibi suscipiat, quo retardetur, aut impediatur, quin proprium curæ suæ officium exequatur: quod totum in rerum spiritualium procuratione, atque administratione versari in primis debet. Ideo ab ordinario munere eleemosynæ distribuendæ, subventionisque publicæ erogandæ abstinebit.

Si quo autem in loco, & pauperum ingens necessitas, & penuria hominum, ut id muneris recte gerere possit, aliquando hoc suadebit, ut istiusmodi pondus ipse suscipiat, ac sustineat, ad episcopum adibit, cujus facultate illud subeat ac gerat.

Adhibere autem secum semper studebit pios aliquot parochialis viciniæ homines, aut confratres caritatis, quos tum adjutores, tum etiam testes fidelis dispensationis habebit.

Hoc etiam ipsum & præfectus regionarius, & vicarius foraneus exequi, præstareque curabunt.

Ut omnis eleemosyna, quæcumque sit quæ colligetur, quibus oportet, recteque distribuatur, nec vero imprudenter usurpetur, atque absorbeatur ab iis, qui aliunde cum habeant unde vivant; iniqua illa usurpatione exitium animæ suæ pariunt, & vitæ periculum illis præbent, qui summa rerum omnium angustia premuntur; ideo regionarius præfectus, vicarius foraneus, visitator episcopalis, & parochus in primis omni opportuna ratione, ubicumque sunt, qui pestis, suspicionisve causa domi inclusi, aut etiam inopiæ nomine illam etiam pro foribus, aut de fenestris efflagitant, istos, & aliquando populum universum, prout occasio tulerit, id graviter monebit, docebitque peccati mortalis vinculo irretitos teneri, si qui sunt, qui consequendæ eleemosynæ causam aliquam prætexunt, & assimulant, atque adeo, si quam eo nomine, & causæ simulatione consequuntur, plane restituere debent.

Quamobrem gravissime peccabunt, quicumque eleemosynam capient, illis egentibus hominibus solum constitutam, qui aliunde certo reclusionis, aliove præstituto tempore non habent, unde victum sibi parent; si re vera ipsi in eo paupertatis statu non sunt: nec vero eam eleemosynam sine conscientiæ offensione & labe retinere ullo modo poterunt. præsertim, si ipsius eleemosynæ curatores aliqua significatione rationeve præcaverint, se constituisse iis tantum, qui ea inopia, paupertateve premuntur illam distribuere.

XXI.

Cura præstandæ, & exercendæ pietatis in locis publicæ curationis ac domibus occlusis.

In omni trivio crux loco decenti erigetur, ad quam orantes & precantes spectent.

Ibidem, ad episcopi præscriptum altaria extruantur, in quibus missæ sacrificium offeratur; ita ut

A qui sacerdos, etiam regularis in illis obtulerit, celebraritve episcopi jussu, satisfecisse censeatur muneri, quo adstrictus est, celebrandi in alio cujusvis ecclesiæ altari.

In capella domus hospitalis, locive publicæ curationis perpetuo sanctissimum sacramentum asservetur, cui lampas accensa præluceat.

In qua capella sacerdos, qui spirituali curationi præest, aliquando orationem sine intermissione instituet, religioseque atque ordine haberi studebit.

Ubi ob pestilentiæ propagationem, obitumve, vel ægritudinem sacerdotum, desunt, qui spiritualem peste languentium, vel suspectorum curam sustineant, gerantve, ut quamdiligentissime conquirantur, vicarius foraneus in diœcesi episcopum certiorem celerrime & sæpissime faciet, præfectus in civitate: interea vero eorum curam parochis, aliisve sacerdotibus probatis, qui proxime habitant, magnopere commendabit. B

Idem officium præstabunt, si quando ob suspicionem pestis in parocho, vel etiam infectionem inciderit, ut scilicet alium sacerdotem in ejus locum substituat, qui parochialis curæ partes necessario tempore exequatur, quas ille per suspicionem iis, qui suspicione carent, præstare minus potest.

Cum nemo sacerdos est, qui publici tuguriorum loci curationem gerat, hoc saltem curabitur, ut in die festo, & in hebdomada etiam certis aliis diebus eo loci aliquis sacerdos ecclesiæ, aut viciniæ parochialis missæ sacrificium in oratorio ob eam causam extra tuguriorum septa extructo offerat. Si vero ne id quidem fieri potest, quoniam nemo alius sacerdos est, nisi unus tantum parochus, hic ipse aliquando per hebdomadam eo se conferet ad missæ sacrum celebrandum. C

Ubi in tuguriorum loco sacerdotes plures sunt, tum id curabunt, ut omnes quicumque ibi sunt, missam spectent, audiantve; tum ipsi ob eam causam inter se rationem inibunt, ut cum præsertim una tantum capella sit, alius bene mane, alius paulo tardius missam celebret, aut certa alia hora commodiore id quisque præstet.

D Præcipue parochus hoc valde curabit, ut si quando vel universi cives, vel aliqua vicinia, familiave parochialis domo egredi prohibentur; omnes & singuli, antequam se in suis quisque domiciliis per illud dierum spatium includant, peccata confessi, sacram communionem sumant. Si vero præ temporis exiguitate id tunc non præstabunt, præstent saltem eo ipso ineunte tempore, & deinceps præterea singulis hebdomadis, aut quintodecimo quoque die, prout se illis per alias occupationes posse sacramenta ministrare viderit.

E At pro curæ suæ ratione, quæ ad ægrotorum salutem spiritualia adjumenta spectant, hæc omnibus aliis anteponet.

Certam aliquam Christianæ vitæ normam eo tempore cum populus intra domesticos parietes aliquamdiu se continet, pastoralibus literis episcopus commonstrabit, ut quotidianas habeat pietatis Christianæ exercitationes, quibus perpetuum cursum teneat in via salutis.

Pietatis autem ea officia proponet patribusfamilias, ut non solum mane, sed vesperi, & meridie, singulisque horis ac momentis habeant spirituales exercitationes, in quibus omnis familia pie versetur.

Quamobrem, præter cetera, libros in singulas familias introducendos curabit, non solum eos, quos supra commemoravimus, sed sacrorum bibliorum partem aliquam, utpote historiam Iob, Tobiæ, epistolam sancti Iacobi, & volumen præterea de vitis sanctorum: e quibus seliget præsertim vitam sancti Sebastiani, sancti Gregorii magni, sancti Rochi, sancti Macarii, sancti Eutychii patriarchæ Constantinopolitani, sancti Nicolai episcopi, sancti Bernardini Senensis, qui omnes pestilentiæ documenta, & exempla præbuerunt sanctissimarum virtutum.

Ad alias religiosas orationes introducet certos psalmos, & hos potissimum, nempe psalmum sextum, decimumsextum, vigesimumquartum, trigesimumprimum, trigesimumseptimum, quinquagesimum, septuagesimumoctavum, centesimumprimum, centesimum item, & vigesimumnonum. B

Stata præterea illa oratio parochi, & sacerdotis, quæ in singulos dies septies certis horis adhibebitur, etiam a custodibus & ministris instituetur in omnibus tuguriorum septis, hospitalibus ædibus, singulis familiæ inclusæ domiciliis, omni loco, & publice, & privatim.

Quæ oratio ut recte religioseque peragatur, curandum est diligenter ad episcopi præscriptum.

Itaque orationis hujus signum in universi, vel partis populi reclusione, dabitur campanis primariæ ecclesiæ, collegiatarum item, tam regularium, quam sæcularium, si quæ ibi sunt, dabitur. Itidem in ecclesia parochiali fiet, cujus viciniæ homines, familiæve aliquæ contagionis nomine suspectæ, domi se continent. C

Itidem fiet percussione parvulæ campanæ hospitalis, aut alterius loci curationis publicæ.

Signi ratio hæc servabitur, ut distincto certo temporis spatio, nempe secunda quaque hora, aut longiori, breviorive intervallo, prout dies contractiores, vel longiores sunt, septies in die campana pulsetur.

Initio orationis significandæ percussio campanarum fiet, ut de more fit, cum salutationis angelicæ, quæ Ave Maria dicitur, signum datur; postea continenter per horæ quadrantem, certis campanæ ictibus, brevi intervallo distinctis, ejusdem significatio fiet, quę sono terminabitur, ut oratio vespertina solet. Dum vero campanis pulsatur, litanię, supplicationesve ad episcopi præscriptum concinentur, recitabunturve, ita ut vel e fenestris, foribusve ædium ab una parte sint, qui illas præcinant, & vicissim ab altera, qui religiose succinant, & respondeant. Quod sicubi ita præstari non potest, intus in ædibus ipsis, loco omnium communi, aut ubi optime potest, statis illis significationis horis præstabitur. D

Quam ob causam in unaquaque vicinia, ubi hæc precatio horaria celebrabitur, unus, pluresve ecclesiastici homines, aut si tales non adsunt, alii pii viri, orationis usu instructi, ad fenestram, foresve ædium adhibebuntur, qui stata quaque hora, qua significatio fiet, orationis hujus institutum, atque usum recte, riteque moderentur & dirigant, & ejus studium in horas fere singulas ardentius excitabunt. E

Curabit pręterea parochus, ut diebus saltem festis, ubi sunt qui bene norint, de beata Maria virgine officium precum horarium statis illis septem horis distincte recitent.

Sæpe evulgabit, atque edicet, quo fidelium mentes ad hujus precationis usum, studiumque A inflammet, indulgentias eo nomine concessas.

Ac præterea quidem unicuique parocho, & sacerdoti, brevium illorum librorum, quibus episcopi jussu certæ preces, & litaniæ, ejus orationis causa editæ continentur, copia fiet, & gratis aliquo modo suppeditabitur, ut parochialibus suis, & aliis, prout usuvenerit, recte distribuat.

His, atque adeo aliis omnibus pietatis exercitationibus parochus, aliive sacerdotes, curationi spirituali præfecti, homines, sibi commissos, tempus in domibus occlusis, aliisque locis tuguriorum salutariter & religiose consumere studebunt quamdiligentissime, ut ne otio tabescentes proclivius prolabantur ad Dei offensiones, & ad turpia flagitia.

XXII.

Cura disciplinæ morum in eisdem locis.

Parochus, animarumque curator, & alii item sacerdotes, curæ spirituali in locis præfecti, ubi infecti, suspective morantur, caritate paterna, & diligenti studio videbunt vitam, mores, pietatem, & religionem non modo eorum, qui pestis morbo suspecti, in hospitalibus, publicis domiciliis, aut intra tuguriorum septa sibi commissa, habitant, & illorum qui præsertim reclusi intra parochiæ suæ fines in privatis domiciliis manent, sed monattorum, & famulorum, & ministrorum, quicumque illis operam navant, & eorum præterea, qui in illorum custodia collocati sunt.

Mulierum pudicitiæ, & adolescentum honestati prospicient, qui intra ea septa, hospitalesve domos, aut domicilia privata inclusi degunt.

Pręcipuam autem curam suscipient & sustinebunt puellarum, virginum, & feminarum, quæ vel parentibus, vel conjugibus mortuis, discrimini, & periculo pudoris, ac pudicitiæ magis obnoxiæ atque expositæ sunt.

Eas senioribus feminis, & spectata honestate, pietatisque studio insignibus, quæ in illis locis morantur, diligentissime committent, quasique in manum tradent, & commendabunt omni caritatis officio.

Pupillorum item, præsertim infantum, curam gerent, eamque potissimum rationem habebunt, ut certo loco separato, dum in publicæ curationis domiciliis, locisve sunt, pie, recteque educentur.

Cura eorumdem erit hæc etiam, ut, quoad ejus fieri potest, a feminis mares ubique separatim degant, præterquam si qui sunt ejusdem familiæ.

Curabunt præterea, ut non solum evitandæ contagionis, & honestatis in primis tuendæ causa, cui in uno cubiculo, tuguriolove degunt, nullum suspectum commercium, consuetudinemve habeant cum aliis, qui vel sunt diversæ familiæ, vel in alio diverso tugurio, cubiculove manent.

Sæpe fit ut in iis curationis publicæ locis non modo palam, sed occulte futuri matrimonii sponsiones fiant: ideo episcopus curabit; ut qui in illis locis, aut paulo postquam inde egressi sunt, matrimonium conficere volunt, illis statæ denuntiationes cum in ecclesia parochiali, tum eo etiam loci, ubi inclusi pestis causa sunt, aut paulo ante fuerunt.

Ne quid vero de matrimonio contra agatur, quam Tridentina sanctione pręscriptum est, ideo quamsępissime illa in locis publicæ curationis promulgetur, atque exponatur.

Ne

Ne præterea puellæ in fraudem inducantur, omnis alia diligens ratio per parochum, sacerdotemve, qui spirituali curationi præest, adhibebitur.

Vbi aliqua, vel concubinatus, vel vitę turpis suspicio suborietur, aut indicium existet, de hac re omnis parochus, sacerdosve, spiritualis curæ præfectus vicarium foraneum, aut præfectum regionarium, & hi episcopum certiorem statim faciant; ut in tempore, primum re investigata, cum remedium opportunum periculo adhibere possit, tum flagitiosa vita, omnique vitio diffluens, reprimatur, & coerceatur.

Illæ vero morum corruptelæ, quę in iis locis magna cum Dei offensione vulgo existere solent, quales sunt, comessationes, exhilarationes, cachinnationes, inhonestę congressiones, obscœnæ collocutiones, detractiones, maledicendi usus, ludificationes, gesticulationes, lusiones, ludi aleatorii, saltationes, tripudia, crapulæ, compotationes, congressusque illi, tot peccatis conjuncti, omnesque demum turpes actiones, ut tollantur, radicitusque extirpentur, iidem sacerdotes, & privatis colloquiis, & concionibus, & suasionibus, & cohortationibus, & omni officii genere agent plane diligenter.

Quod si iis rationibus assequi non poterunt, quod ex disciplinæ Christianæ usu erit, episcopum ipsum adibunt, qui offensionibus ejus generis omni via occurrat.

Quam ob causam, quo diligentius scilicet, idem episcopus nota atque explorata habeat quæcumque in iis locis ad morum emendationem, correctionemque opus erunt; certos etiam aliquos laicos homines, Christianæ, sanctæque disciplinæ studiosos, non modo in tuguriorum finibus, hospitalibusque ædibus publicis, sed in omni parochia secreto constituet, qui omnia inhonestæ, turpisque vitę pericula, flagitiosas actiones, & corruptam omnem eorum disciplinam, qui ibi degunt, prudenti exploratione diligenter indagent, quæque in offensa esse viderint, de iis vel episcopum ipsum, præfectumve regionarium, vel vicarium foraneum, vel parochum, vel sacerdotem etiam curatorem sæpissime, atque adeo quotidie, si opus erit, certiorem facient.

XXIII.

Quæ disciplinæ ratio parocho, & sacerdotibus curationis publicæ tenenda sit.

Parochus, & sacerdotes curationis publicæ cum diligentem in aliis morum speculationem, curam, exercitationemque pietatis adhibuerint; hoc etiam maxime studebunt, ut ipsi pie, sanctèque vivendi studio, omnique religionis officio, atque omni documento, & exemplo ceteris omnibus prę luceant, ac summa quidem cautione in eo utantur, ut non modo quidquam non offendant, peccentve, sed ab omni peccati suspicione plane liberi sint.

Omni igitur intima, & externa pietate in illis publicæ curationis locis servient Dei gloriæ, cujus religiosus cultus perpetuo ob eorum oculos versari debet.

Studio caritatis, quæ in eorum animis fixa semper inhæreat, agent omnia.

Quo studio ducti, & curæ susceptæ officio commoti, longe ab iis actionibus refugient, quæ offensionem, aut mali suspicionem parient.

Cavebunt, ne eos, qui peste, suspicioneve laborant, ad testamenti factionem, aut ad aliud ultimæ voluntatis genus, ne agnatis quidem illorum flagitantibus, ullo modo inducant, atque impellant: nisi aliquando vel Christiana caritas, vel propinquorum status, commiseratione dignus, aliter suaserit; tuncque si temporis spatium datur, rem ipsam, ut est, cum episcopo, aut præfecto regionario, aut vicario suo foraneo communicabunt.

A testamenti, codicillorum, donationis, & alterius id generis ultimę voluntatis conscriptione abstinebunt, nisi urgens necessitas aliter deposcat, cum alii scilicet æque idonei non sint, neque aliunde acciri possint, qui conscribant: tuncque ut avaritiæ, & sordidi quæstus suspicioni occurratur, testes, quoad ejus fieri potest, auctoritate, & vitæ moribus insignes adhibebunt.

Idem præstabunt, si quando aliorum pecuniam, supellectilemve asservandi, aut in aliquem usum erogandi, curam suscipient.

XXIV.

Speculatio in ministris publicæ curationis adhibenda.

Parochus, & sacerdos, qui in hospitalibus, publicis ædibus, locisve tuguriorum spiritualem curam gerit, hæc diligenti speculatione videbit:

Primo, ut eorum locorum præfecti, curatores, ceterique omnes, qui vel operam vel officium, vel famulatum in illorum hominum curam, sublevationemque conferunt, ne quid negligant, prætermittant, deserantve, quod ad operæ, curæ, officii, ministeriive suscepti partes attinet.

Vt ne quid præterea committant, quod illis fraudi, & detrimento sit: quodque pia solicitudine, & sincera cura, quam navare debent, indignum existat.

Quare ipse parochus, sacerdosve præcipua capita mox infra demonstrata, in primis animadvertet, in quibus scilicet frequentes eorum offensiones esse solent:

Vt potissimum illi ipsi, quicumque sint, caritatis studio, non negligenti opera, non languescenti ministerio, nec vero immodeste, non petulanter, non proterve, non contumaciter exequantur debiti officii partes.

Vt mulieris morbosæ, suspectæve corpus, aut cadaver dumtaxat inspiciatur cum necesse maxime est. Et vero inspectioni necessarii solum ministri intersint, ut pote medicus, chirurgus, mulier aliqua, & alius præterea nemo.

Vt inspiciendis item marium corporibus ministri tantum adhibeantur, qui videlicet necessarii sunt.

Videbit item parochus, sacerdosve, ut præfecti, vespillones, viciniæ curatores, quos antianos dicunt, aliique ministri, nihil omnino pecuniæ, muneris denique extorqueant, cum vel domicilia clauduntur, vel aperiuntur, vel alia quavis occasione, modove.

Vt ne pecunia, resque aliqua, aut supellex peste languentium, vel suspectorum, vel mortuorum diripiatur, dissipeturve unquam, & maxime cum vel domo educuntur, vel moriuntur, vel in sepulturam traduntur, vel eorum domicilia, aut eorum supellex ad loca purgationis exportatur.

Vt qui ad loca publicæ curationis perducuntur, vehunturve, non vesperi, aut sub noctem, sed bene

bene mane, si fieri potest, perducantur, asportenturve; quo sacerdotibus, qui in iis curationis locis resident, temporis spatium detur audiendi eorum confessiones, & alia, quæ domi non susceperant, spiritualia adjumenta ministrandi, antequam nox adventet, in qua, ut plerisque accidit, morte eripiant.

Ut ne eodem curru, vehiculove mortui simul, & vivi, aut morbo tabescentes una cum his, qui solum suspecti sunt, asportentur; si modo tamen suspecti non illi quidem sunt, qui sua sponte morbo affectis operam, curam, & studium navent.

Ut hæc ipsa cautio diligensque distinctio in exportanda, importandave supellectile adhibeatur, ut illa scilicet, quæ peste languescentis est, distincto curru, ac separatim vehatur ab ea quæ suspecti hominis est.

B Ideoque curandum erit, ut vehicula plura, quę ad eum distinctionis usum satis sint, in tempore apparentur.

Ut iis, qui ad loca publicę curationis domo abducuntur, temporis spatium detur colligendi pecuniam suam, supellectilem disponendi, constituendique ceteras res domesticas; ita tamen, ut ne diuturnior mora fraudi sit, & detrimento valetudini publicę.

Ut spatium etiam detur colligendi sarcinulas, & advehendi secum lectum, culcitras stramentitias, lodices, linteamina, tegetes, storeasve, vestes, & alia id generis usui necessaria. Sin autem ab initio tempus non habuerunt, detur postea, adhibita custodia, ut moris est, & cautione. C

Ut evitandæ contagionis causa, tuguria morbo languentium, aliquo interjecto sepimento, vere ab illis sejuncta sint, quæ suspecti habitant. Eadem cautio adhibeatur tuguriorum, ubi sunt minus suspecti, ut separentur ab iis, qui gravissime suspecti sunt. Itidem de convalescentibus.

Ut ordine describantur certo libro quicumque ad loca publicę curationis abducuntur.

Quę descriptionis ratio uniuscujusque tugurii, cellæve numero respondeat, ut singuli a parocho, sacerdoteve constituto, medico, chirurgo, ceterisque ministris, facile & distincte inveniantur.

Ut ob eam ipsam causam, quoties qui recens ad loca curationis venit, aut inde abit, aut de uno in alterum commigrat, id omne eisdem ministris significetur, & sacerdoti pręsertim, ut ministerii sui partes ei pręstet. D

Ut in uniuscujusque tugurio, cubiculove, ad lectum sternendum, quoad ejus fieri potest, satis paleæ sit, culcitra item stramentitia, & cento, lodixve.

Ut quibus, vel ex morbo laborantibus, vel suspectis, lectus, stramentis laneis, aliaque supellectile apparari, & sterni debet, ii, pro ratione, statuque personarum, illud ipsum commodum consequantur, & ministri item publice ad locum curationis constituti.

Ut iisdem ministris, aliisque recte valentibus victus certa ratione suppeditetur, qui satis sit. E

Ut ægrotis item stata hora subministretur, quibus etiam ratio adhibeatur cibi, qualis sit, & quantus, & quo item modo prębeatur.

Ut medicinę, medicamentave in tempore certisque pręscriptis horis, & ordine apparentur, conficiantur, & prębeantur.

Ut & vestes, & supellex, & tuguria, cubiculave, quæ ex asseribus constructa sunt, nbi peste infecti, suspective manserunt, aut mortui sunt, prout opportunitas tulerit, diligenter purgentur. Illa vero A tuguriola ex paleis inflammentur, nec vero usui sint aliis, qui solum suspecti sunt.

Ut ea ipsa tuguriola, cum opus est, palea recenti, cum intrinsecus optime circumvestiantur, tum extrinsecus recte undique obtegantur, ut ne quando pluvia influat.

Ut in mortuis efferendis, & sepeliendis nihil contra agatur, fiatve, quam de efferendi, sepeliendive modo, & de loco, ubi sepeliendi sunt, episcopus statuerit.

Ut vero hæc omnia in executionis usum recte inducantur, parochus, omnisque alius sacerdos, quicumque intra tuguriorum septa curam gerit, præfectus regionarius, & vicarius foraneus, ut diligentissime poterunt, curabunt, crebris cohortationibus, assiduisque admonitionibus, omni caritate plenis, atque adeo, ubi opus est, reprehensionibus. Et omni præterea paterno officio cum illis aget, ad quos summa curationis spectat, ut ordine, & quamrectissime cuncta gerantur. Quod si ne his quidem officiis, quidquam adjumenti ad rem optime administrandam non afferent; perfugium, ut primum possunt, ad episcopum habebunt, cujus consilio, studio, ope, & auctoritate, etiam apud magistratum, ut opus erit, si quæ perperam aguntur, ad rectam normam redigantur.

XXV.

Visitationis officium multiplex.

Ea omnia, quæ paulo ante, & mox infra demonstrantur, vel ad cautiones, vel ad curas, vel ad pietatis exercitationes, vel ad hominum mores, vel ad sacerdotum in primis vitæ honestatem, & disciplinam pertinent, ut rectam omnem executionem habeant; hoc præfecti regionarii, aut vicarii foranei, aliique episcopales visitatores videbunt, curabuntque diligentissime.

Quare loca publicæ curationis frequenter, vel quotidie potius, cum opus erit, visitabunt, cunctaque perspicient, atque explorabunt, tum quæ ad peste languentium, suspectorumve, aut animæ salutem, aut corporis curationem spectant, tum etiam quę de eo genere omni speciatim, universeque conscripta sunt.

Ac si quid vel deesse, vel in aliquâ re peccari, offendive viderint, ad ipsum episcopum referent: qui de omni cautione, cura, piaque exercitatione, & disciplina solicitus, in omnium executione, ut opus erit, studiose evigilabit.

Episcopus vero frequens in eo erit, ut universos & fere singulos, peste vel infectos, vel suspectos invisat, paterna caritate consoletur, episcopali liberalitate, & eleemosyna, quam manu sua præbebit, sublevet, si quos inopia laborantes viderit: documenta opportuna det, atque accommodata opportuna ad sancte, & cum Dei voluntate congruenter vitam agendam, mortemque fortiter, Christianoque more in domino obeundam.

Crebro item familias, quæ domi ob suspicionem se continent, brevi sermone alloquetur, & ostendet in primis quæ unicuique agenda sint, quę rursus fugienda.

Sæpe præterea in diœcesis loca infecta, suspectave, excurret, cunctaque oculis, paterna caritate incensus, lustrabit, ut populo suo afflicto, perculso, & pene prostrato, consolationes, remedia, subsidia, & alia episcopalis dilectionis officia adhibeat & præstet.

Non visitatores solum, sed alios etiam sæpe mittet,

mittet, qui hæc eadem officia præstent.

Præfectorum, curatorum, & ministrorum publicæ curationis operam, studiumque excitabit.

Si quos negligentes, & delinquentes in officio compererit, cum iis non modo cohortatione, monitione, sed aliquando etiam severiore objurgationis acerbitate aget: ut sui quique muneris partes recte, diligenter, & salutariter exequantur.

Si vero aliquando monitos obstinate operam dare cognoverit, ut contumaciter, maleque agant; ut isti ab officio suscepto amoveantur, curabit atque efficiet.

Monattorum vitia, quæ in eo genere hominum gravissima inesse solent, increpabit accerrime. Sique hac via non succedet, ut in officio recte agendi se contineant, illam aggredietur, ut magistratus pœnas reposcant flagitiorum quæ admiserint.

Et quoniam per episcopales occupationes omnibus locis præsens adesse non potest, eam etiam rationem aliquando inibit, ut ad populos literas pastorales scribat, quibus illos consoletur, confirmet, & excitet ad optima quæque, prout occasio tulerit.

XXVI.

Cura spiritualis sigillatim unicuique peste affecto, vel suspecto, a sacerdote adhibenda.

Vbi primum parochus, aliusve certus sacerdos constitutus, aliquem, curæ suæ commissum, pestilentiæ morbo laborare certior factus est, eum, ut celerrime potest, paterna caritate inviset, atque in primis diligentissime pœnitentiæ sacramentum ministrabit, & alia deinceps omnia adjumenta spiritualia ad animæ salutem.

Quamobrem diligenter plane cavebit, ut ne, cum morbi, ex quo aliquis laborat, vis, suspicionem pestilentiæ præbeat, falsa inanique spe ductus, eum diutius in vita permansurum, id culpæ contrahat, ut absque sacramentis ille discedat. Itaque hoc præsertim nullo modo prætermittet, quin pœnitentiæ sacramentum, mora non interposita, ministret.

Sacram autem eucharistiam (nisi ob vomitum, aliudve impedimentum necesse est, aliquid moræ interponi) quamprimum pro viatico ægrotanti, etiamsi cibum sumpserit, omnino ministrabit; nisi manifesto apparet, illum a morbo convalescere: pestilentia enim ægrotans in eo statu versatur, ut timendum sit, ne vel ad punctum temporis mortem obeat.

Quare extremæ etiam unctionis sacramentum, sine cunctatione moraque ei ministrare poterit.

In sacramento pœnitentiæ ministrando videbit, ut facultate, vel episcopali, vel etiam pontificia, qua etiam a criminibus illis, quæ apostolicis literis, die cœnæ domini editis, continentur, absolvi permissum erit, prudentissime atque salutariter utatur.

Denique ægrotanti omnia illa caritatis ministeria & officia præstabit, quæ in extremo vitæ spiritu, aliis, curæ suæ commissis, præstare alias debet.

At vero preterea dum æger aliquo sensu viget, earum pontificalium literarum auctoritate, indulgentiam ei concedet, episcopique nomine benedictionem impertiet.

Consolationes proponet, quibus illum ad bene sanctæque in domino moriendum excitet.

Vbi illum obiisse audierit, ejus animæ auxilium feret orationibus, precibus, & in primis sanctissimo missæ sacrificio.

Eam ipsam diligentiam, quam peste laboranti adhibendam esse, paulo ante demonstratum est, idem parochus & sacerdos in spirituale adjumentum illius conferet, qui ex morbi solum suspicione laborat.

Sed quod ad sanctissimæ communionis ministrationem pertinet, dum ille in suspicione tantum est, semel ab initio eam, non pro viatico tamen ministrabit, & deinceps aliquoties etiam, atque adeo sæpius, aut rarius, pro pietatis studio, quo ille tenetur, proque curæ occupationibus, quibus ipse parochus vel sacerdos distinetur.

Et vero, quamvis paucis ante diebus sacram ei communionem præbuerit, cum tamen indicium ejusmodi erit, ex quo perspicue manifestum sit, atque adeo certum, pestifera labe illum infectum esse, sanctissimum viaticum, etiam posteaquam cibum ægrotans ceperit, sine mora, pro illius præparatione & statu ministrabit.

Quod sane omne ut diligentissime præstetur, videbit episcopus omni accurata exploratione & ratione, quam a præfectis regionariis & vicariis foraneis adhiberi mandabit. Mox item extremæ unctionis sacramentum ministrare poterit, ut paulo ante narratum est.

XXVII.

Cura homini ecclesiastico, peste laboranti, vel suspecto, adhibenda.

Clericalis ordinis homo, dum in pestem, ejusve suspicionem inciderit, illius maxime præcipuam singularemque curam parochus, aliusque sacerdos, qui in publicæ curationis loco sacramentis administrandis præfectus erit, suscipiet atque geret, ita confestim, atque adeo in primis ad spiritualia auxilia, remediaque confugiens, ut documento atque exemplo suo pietatem laicorum accendat, quo in genere ei propterea nullo sane loco deerit. Quæ vero ad corporis usum necessaria sunt, ea qua via & ratione supra demonstratum est, satis abundeque eidem subministrabuntur. Itaque idem parochus cum opus est id præcipue studebit, ut cum ipse ad illius usum eleemosynæ aliquid conferat, tum caritatis subsidia ab hominibus tam ecclesiasticis, quam laicis conquirat studiose, ac præterea, si necessitas urget, ab episcopo item.

De hominis ecclesiastici pestilentia aut suspicione parochus urbis præfectum regionarium, eumve, cui tale munus episcopus commiserit; diœcesanus parochus vicarium foraneum, ut celerrime potest, & quamdiligentissime certiorem faciet; at vero episcopum uterque, ut & hic & eorum unusquisque illa præterea opera, atque officia præstare, aliaque studia ad illius auxilium conferre possit, quæ illa temporum ratio suadet atque deposcit.

Parochus sacerdosve, qui spiritualem curam intra loci publicæ curationis septa administrat, si morbo inficitur, aut aliquam ejus suspicionem præbet; ei socius, si quem in cura parochiali habet, omnia sacerdotalia ministeria & officia præstabit, ordine, qui mox supra expositus est de cura spirituali unicuique adhibenda. Si vero plures sacerdotes eorum septorum curatores sunt, qui susceptæ curæ munere prior est, ea præstabit, nisi inter illos aliter convene-

ANNO CHRISTI. 1579

convenerit. Vbi autem socius nemo est, aut alius, in partem illius curæ evocatus, iis plane officiis curandum erit ut parochus, qui proximus est, satisfaciat.

Verumtamen ex peste laboranti parocho, nec curæ socium habenti, sacramenta, præsertim sanctissimam eucharistiam & extremam unctionem, si ille in diœcesi est, ab ejus præposito, aliove, qui plebis totius curæ præest, si in civitate, ab archipresbytero cathedralis ecclesiæ, vel etiam ab ipso episcopo, aliove sacerdote, quem sibi adjutorem eo tempore episcopus asciverit, ubi nullum in mora periculum subsit, ministrari, cum proprium valde est, & cum caritatis fraternæ officio maxime conjunctum, tum etiam ad parochi languescentis consolationem longe accommodatissimum. Quod ut in morem usumque inducatur, & plane præstetur, hoc episcopus suo in primis exemplo studebit.

Ecclesiasticus homo, morbo affectus, aut suspectus, ut ad loca publicæ curationis perducatur asporteturve, hoc maxime studeat is, cui episcopus id curę dederit, si modo curæ quam gerit, aut officii, cui præest, ratio, vel ætas ejus ingravescens, vel alia ejus generis causa aliter non postulet: nam iis locis longe melius, quam domi suæ, subministrabuntur quæcumque tum ad animæ salutem, tum ad corporis curationem necessaria sunt.

Atqui illius perducendi, asportandive ea ratio adhibeatur, quæ ejus statui, & ordinis ecclesiastici dignitati conveniens est.

Vt ne simul cum aliis, ut vulgo fit, & tamquam unus de populo, sed solus, & ut is, cui præ ordinis dignitate honor deferendus est, perducatur.

Vt ne vehiculo, curruve communi asportetur.

Tugurium habeat, quamvis intra aliorum septa collocatum quo commodius & medici & medicamentorum copiam, aliorumque ministrorum operam habeat, ut a reliquis tamen opere distinctum & longius aliquando separatum.

Diligenter instructum sit storeis; tegetibusve, stramentis, lecto, culcitris stramentitiis, culcitris laneis, cervicalibus, linteaminibus, & omni alia necessaria supellectile.

Is prope habeat famulum, aliumve pium hominem, qui operam ei navent in rebus corporis usui necessariis.

Ex ministris, qui extra septa famulatum operamve præbent, unum aliquem habeat, qui præcipue ei victum, medicamenta, & alias res necessarias opportune extrinsecus apparet.

Ejus cura saltem alicui medico & chirurgo, aliive curatori, aut ministro commendetur diligenter c sigillatim

Sępius & ab episcopo ipso & a parocho & a præfecto, seu vicario foraneo, & aliis episcopi etiam nomine visitetur.

Si aliquando accederit, episcopum pestis nomine suspectum fieri, domi se continebit, quamdiu expedire censuerit. Dum autem se domi continet, si pro suæ speculationis munere, tempore tam necessario, sibi aliquid oculis perlustrandum sit, ut opportunius prospiciat, & consulat, in urbe, diœcesive, foras prodibit, ut opus erit.

De familia autem sua si quis in pestis suspicionem inciderit, eum servare jubebit quæ de parocho, parochique familia demonstrata sunt.

Sin autem pestilentia afficietur, de ejus periculo per capitulum, vel duos priores de capitulo, certior statim fiet episcopus, qui propius abest, & metropolitanus item; cujus erit, fratrem episcopum, ita laborantem, omni sollicitudine & caritatis officio consolari, eique salutaria adjumenta, ut accuratissime poterit, adhibere.

At ne episcopus, si forte in pestilentiam inciderit, ulla ope spirituali in primis destituatur, id sibi subsidii comparabit, antequam pestis in diœcesin irrumpat, ut certos sibi sacerdotes, caritatis zelo flagrantes, spiritualisque vitæ usu peritos, præsertim ex capitulo, conquirat & paret, qui laboranti ex peste episcopo constanter ministrent quæ ad animæ salutem pertinent.

Is vero, dum æger est, se etiam piis, cælestibusque meditationibus consolabitur, tum spiritualium sacerdotum assistentium colloquiis, atque etiam, si per morbi vim licet, lectione aliqua de sanctis, utpote Cypriano martyre, Bernardino Senensi, & beato Rocho, & aliis, quorum divinæ virtutes in pestilentia eluxerunt.

Neque, dum morbo laborat, ex ædibus episcopalibus se alio conferet, sed in iis persistet; ut si forte obeat, clero & canonicis, præsertim ecclesiæ cathedralis, id quod sanctissimi episcopi religiose fecerunt, tum quis, etiam extremum fere spiritum agens, salutaria monita tradat, atque in statione sua episcopali, quemadmodum episcopum decet, ex hac vita migret ad dominum.

Erit autem capituli cathedralis ecclesiæ præ omnibus, dum ille in pestis ægritudine est, supplicationi instare; ac præterea vicarii generalis, orationem sine intermissione in urbe, diœcesique indicere & habere, ut pro eo, communi omnium parente, precatio assidua, religiosaque ab universo clero, populoque habeatur ad Deum.

XXVIII.

Cura adhibenda ubi quis convalescit, a peste aut ab ejus suspicione liberatur.

In eam etiam curam totus incumbet parochus, ut omnes & singuli, qui a morbo convalescunt, aut a pestis periculo, suspicioneve liberi evadunt, tunc maxime fixa animi deliberatione proposito-que vere novæ vitæ suscepto, & diligentissime, religioseque discussa conscientia, peccata omnia, quæcumque in anteacta vita admiserint, probato confessario sacerdoti confiteantur; si quando pestis initio id minus præstiterint.

Vt sanctissimorum sacramentorum frequentem usum adhibeant.

Vt precationis, & orationis assiduæ, & frequentis, præsertim matutinæ, & vespertinæ item, usum & consuetudinem suscipiant, aut susceptam retineant perpetuo.

Vt alia Christianæ religionis officia, quibus vitæ spiritualis studium exardescit, amplectantur & colant diligenti exercitatione.

Vt ab omni male agendi consuetudine, ab omnique peccandi occasione sese abducant; hominum, qui vitiorum, flagitiorumque impuritate inquinati sunt, commercium, & familiaritatem refugiant; & peccatorum, in quibus antea pravo quodam usu versati sunt, seminaria præcidere studeant.

Alia præterea grati animi officia illis commonstrabit, quæ infra, cum de peste extincta agitur, uberius explicata sunt.

Quoniam autem sæpe fit, ut in iis puellæ, & virgines, & mulieres florenti ætate, parentum, aut aliorum

aliorum, qui proxime propinqui sunt, morte ab A omni ope destitutæ sint, ac proinde periculum sit, ne ad impudicitiam turpiter prolabantur; ideo parochus, si quas in parochiali vicinia habet, aut etiam ex parochia sua in communis curationis hospitali, aliove loco collocatas illas singulas matronæ honestæ, illis propinquitate, aut vicinia conjunctæ, aliive feminæ lectissimæ, quo maximo potest caritatis studio commendet, ut eas, si necesse est, eleemosynæ etiam largitione sublevet; in omnibusque rebus cum earum curam illa suscipiat; tum maxime, id quod caput est, in timore Dei, sanctæque vitæ ratione easdem instituat, præsertim ab omni labe puras atque integras conservet. B

Atque in omni quidem hujus custodiæ, officiive genere ille ipse parochus curam præcipuam maxime sustinebit. Ideoque ubi primum vel convaluerit, vel a suspicione liberæ erunt, illius cura & studio in monasterio, locove pio collocabuntur, aut matronæ honestæ famulatui addicentur; aut alia honesta conditione earum necessitatibus, ac simul pudori prospicietur. Et quo rectius, & cautius id omne agatur, ad episcopum etiam, si opus erit, confugiet.

Puerorum, & adolescentum, qui mortuis parentibus & propinquis in eodem statu versantur, & infantum etiam lactentium, & aliorum præterea, qui ab omni re inopes, aliorum auxilio destituuntur, eamdem ipsam curam, & solicitudinem paternam suscipiet ac sustinebit. C

XIX.

Cura mortuorum.

Hæc pro mortuis pestilenti tempore præstanda episcopus curabit, eoque vigilantius, quo gravior culpa multorum in eo caritatis officio aliquando exitit.

Si quis igitur peste effectus, eove nomine suspectus mortem obierit, ejus corpus ne citius duodecim horis, nec vero tardius quatuor & viginti horis, vel eo circiter temporis spatio, sepeliatur, postquam obiit. D

Noctu ne efferatur, nisi episcopi concessu scripto aliter aliquando justis causis permissum sit.

Curru item ne vehatur, nisi præ mortuorum multitudine, aliave causa secus fiat necesse est.

Ne humeris unius tantum, tamquam onus gestetur, succolleturve; nec vero nudum, nulloque operimento tectum, etiamsi curru feratur, nec alio modo indecenter, atque inhumane.

Porro a duobus efferatur decore binis longuriis, aut hastilibus solidis, beneque firmis, quibus feretrum sustineatur, aut scala decenti, aliove ejus generis opere. E

Si autem inclusum in capsa, vel linteamine recte involutum; tum pallio præterea ad hunc usum constituto, corpora operiantur, etiam quando vehiculo efferuntur.

Ad efferendum vespillones, qui monatti vulgo dicuntur, adhibebuntur: qui si minus publico stipendio conducti sunt, curandum erit, ut corporis & efferendi, & sepeliendi curam suscipiant & gerant, qui in ea ipsa domo, familiave sunt, in qua erat qui pestis morbo obiit: aut illi, qui vel cognatione, vel amore, & caritate conjunctiores, cum ejus, pestilentiæ contagio laborantis, curam præcipuam habuerint, & ab illius latere non discesserint, mortui etiam funus, & sepulturam libentius, atque minori periculo curabunt ac præstabunt, cum officio caritatis adducti, tum etiam quia nihilo minus aliquo temporis spatio ex lege magistratus, qui sanitati præest, seclusi ab aliorum consuetudine sint oportet.

Funeris statis precibus, & psalmorum, aliarumque orationum officio, ut ecclesiæ ritus est, prosequendi, celebrandive munus ad sacerdotes, locis illis peste laborantium constitutos, pertinebit, si qui sunt: alioquin in officium præstabit una cum clerico proprius mortui parochus.

At unicuique tamen parocho, animarumve curatori liberum integrumque erit, suis impensis certum alium sacerdotem una cum clerico constituere: qui parochialibus suis, pestilentia mortuis, officium funerale præstet; cum scilicet non in parochiali ecclesia, sed in cœmeteriis sepelientur, quæ præcipue ad sepulturam constituta sunt pestis morbo morientium.

Si mortuis aliquid in bonis reliquit, heredes omnem & ceræ & funeris totius impensam facere cogantur pro illius, qui obiit, dignitate, proque cleri, qui ad funus adhibetur, ratione, ac pro sepulturæ, quam sibi in aliqua certa sede delegit, modo.

Sin autem vel in ædibus hospitalibus, vel in iis locis tuguriorum, mortem obiit, in earum ædium, locorumve cœmeterio humabitur; cujus funeris sepulturæve officium sacerdotes & clerici obibunt, qui ibi curam gerunt, ubi si complures non sunt, is unus tantum qui est, ad funus satis erit. Ceræ porro sumptus ab hospitalibus, eorumve locorum curatoribus fiet: isque a bonis mortui, si quæ in illis vel hospitalibus domibus, vel tuguriolis relicta sunt resarcietur.

Ubi nulla alia ratio sumptus sit pro funere defuncti, ceram in funeris sumptuum conferre, & sepulturam in cœmeterio curare, parochi sit: ut ceteris parochialibus suis, ab omni re inopibus, qui obeunt, itidem præstare debent.

Et campanarum sono, & cruce prælata, & luminibus accensis, & ceteris ceremoniis, statoque omni ritu ecclesiastico, a parocho aliove sacerdote, & clerico saltem uno funus ducatur; etiamsi, episcopi concessu noctu fiat, & curru item non unus solum, sed plures, peste extincti, efferantur. Quo in funere idem parochus aliusve sacerdos, & clericus, superpelliceo induti, cum pro ædium, alteriusve loci foribus, unde efferuntur, tum in via, tum loco demum ubi sepeliuntur, psalmorum, precumque officium, ut moris est, pro mortuis præstent.

E domicilio autem, locove, ubi quis peste mortuus est, non antea efferetur sepulturæ causa, quam parochus, aliive illius curæ sacerdotes, de obitu certiores in tempore per vespillones, aliosve ministros fiant; atque certa sepulturæ hora constituta parochus, aut cõstitutus ille sacerdos advenerit, præsensve adeiit: qui ut in tempore adsit, curet omnino. E loco, unde effertur, parochus, aliive clericalis ordinis homines, qui funus obibunt, non ante ad ecclesiam, cœmeteriumve discedent, quam mortui corpus vespillones feretro, aut curru, aliove modo efferendum sumpserint, ut illi, quod ritus ecclesiæ sanctæ postulat, statis precibus fursus rite ducant. Funeris, sepulturæve causa ne parochus, aliusve sacerdos, neque clericus item, plus eleemosynæ, ne sponte quidem oblatę, ullo quovis nomine pretextuve capiat, quam vel dari ob funus alio tempore solet, vel ab episcopo præscriptum est, aut concessum. Nec vero emolumenti cujusquam societatem cum vespillonibus, aliisve funerum curatoribus, ceterisque

ANNO CHRISTI 1579.

terisque id generis eo nomine ineat: cui rei, aliisque avaritiæ sordibus atque suspicionibus, ut occurratur, quidquid fructus eleemosynæve in singulos menses ab exequiis, quæ peste mortuorum nomine fient, acceperit; in urbe præfecto regionario, aut, si in diœcesi est, vicario foraneo singulis item mensibus scripto significet.

Peste mortui corpus ne extra loci sacri fines sepeliatur, ne eo quidem nomine, quod aliquo post tempore ad locum consecratum transferatur: sed in parochialis ecclesiæ, intra cujus fines obiit, cœmeterio humetur: aut ubi illud non est, in ea ipsa ecclesia, vel communi sepulturæ loco, vel si consensus jus habentium accesserit, privato. Si vero præ cœmeterii, ecclesiæve parochialis angustia, aut præ mortuorum multitudine, aliud ab episcopo cœmeterium vel in vicinia parochiali, vel in hospitalibus, vel in tuguriorum loco consecratum est in eo ipse sepeliatur licet. In sepeliendi officio ea cautio adhibeatur, ut in cœmeteriis, præsertim quæ in urbe, opido, aut vico sunt, altius fossæ effodiantur, ubi in sepulturam corpora tradantur, ne inde fœtor contagiosus exhalet. Earum igitur altitudo tanta erit, ut supra cadaver terra extet alte congesta, tres quatuorve cubitos. Ubi vero sæpius sepulcrum aperiendum est, eo altius erit; & quoties sepelietur, toties terra, aut calx, aut arena conjiciatur, qua corpus bene obtegatur. Hæc atque adeo alia potior ratio adhibebitur ad corporum fœtoris vim continendam.

Clericalis ordinis homo si forte decedit, ejus funus ab aliquo cleri numero celebretur; & corpus intus in ecclesia sepeliatur; si secus fieri non cogit loci longinquitas, ad quem effertur.

In altaribus privilegiatis saltem pro ecclesiastici ordinis hominibus tot missæ pro defunctis celebrabuntur, quot ex illis peste mortui sunt, ita ut singulæ missæ singulis mortuis applicentur.

Si episcopum mori contigerit, ejus funus, & exequiæ curabuntur, & celebrabuntur ad concilii primi, & quarti provincialis præscriptum. Pro qua defuncti anima fiet, ut eodem concilio quarto cautum est Nec vero quidquam obstabit, quo minus ei defuncto omnia debita pietatis officia præstentur; hocque ardentiori caritate, quod paternam illius, accensamque dilectionem periculoso illo tempore gregi sibi commisso præstitit: pro quo non modo facultates, sed vitam constantissime in domino profudit.

Et quoniam illud in pestilentia, quamsæpissime accidit, ut parentes simul, & liberi, eodem fere tempore obeant, neque heredem, successoremve ullum relinquant; aut, si quos relinquunt, illi quidem sint cognationis gradu non arctius conjuncti, aut aliquando, si liberi superstites sunt, ii vel minores natu, vel sæpe eodem morbo affecti, vel suspecti, ob eamque causam a ceteris seclusi sint: quo fit, ut nemo fere sit, qui missæ sacrificiis, & statis divinarum precum officiis, aliisque pietatis operibus eorum animas adjuvare curet. Quamobrem præfectus regionarius, & vicarius foraneus in sua quisque regione, ubi peste laboratur, pro mortuis missæ solenne sacrificium, præter aliam missam conventualem, singulis hebdomadis, quoad pestilentia cessaverit, feria secunda a clero uniuscujusque collegiatæ celebrari jubeat; si modo per diei festi celebritatem, quæ in illam feriam incidit, id præstari licet.

Hoc idem sacerdotes singuli missæ sacrificium facient.

In ea ipsa feria, quæ primum in singulos menses inciderit, in unaquaque urbis regione, & in singulis diœcesis partibus, quibus vicarius foraneus præest, ab omnibus ejusdem regionis, & partium illarum diœcesanarum parochis solenne pro mortuis officium, solenneque etiam missæ sacrificium peragatur: Quod si in ea feria per officii ritum peragi non potest, in alia proxime sequenti præstetur.

Huic autem rei præstandæ modum episcopus pro diœcesis suæ ratione præscribet. Singulis præterea diebus, præterquam cum pro officii ratione, aut ob aliam causam non potest, sacerdos unusquisque in missæ sacrificio orationem, collectamve pro mortuis religiose dicat.

Moniales etiam certo hebdomadæ die, ab episcopo præscripto, officium mortuorum recitent.

Singulis quoque diebus dominicis unusquisque parochus, animarumve curator populum intra missarum solennia admonebit, ut non modo tunc, cum in missæ sacrificio præsens adest, pro mortuis simul precetur, sed postridie illius diei, quo pro illis fiet, in ecclesiam ad divina officia, solenneque missæ sacrificium frequens conveniat. Qui vero impeditus adesse non potest, saltem vel domi, vel in officina, tabernave, vel ubicumque erit, pro eis paululum oret, religiosis precibus adhibitis, prout est pietatis suæ diligens studium.

Singulis denique dominicis diebus prima hora noctis certum campanarum signum de more solenne detur, quo & oratio, quæ tunc a fidelibus pro mortuis facienda est, & divinorum officiorum celebritas, quæ postero die eorum causa agetur; omnibus universe significetur.

Hæc autem omnis defunctorum animabus pie suffragandi ratio, episcopo curante, ita inibitur, statueturque in tota diœcesi, vel in ejus parte, ut pestis sese diffuderit, vel episcopus idem censuerit.

Hoc ipsum omne ut in suis ecclesiis a regularibus præstetur, omni cohortationis officio ille curabit. Quin etiam literis cum metropolitano, & aliis provinciæ episcopis aget, ut par pietatis studium in sua quisque ecclesia iis defunctis præstent.

XXX.

Peste restincta quæ præstanda.

Dei munere, beneficioque cum primum pestilentiæ vis paulatim languescere incipit, in eo potissimum episcopi cura versabitur, ut omni officii genere is populum excitet atque inflammet, non modo ad orationem, obsecrationem, & gratiarum actionem, sicut apostolus monet, sed ad præcipua quædam religionis Christianæ studia, atque adeo opera, quibus divinum illud beneficium ac singulare pia grataque memoria prosequatur perpetuo.

Primo ut omnes & singulos ad gratiarum actionem instruat ac paret, illud curabit, efficietque ut peccata sancte confessi, certo religioso die sacram communionem frequentissimi sumant.

Deinde statam illam orationem quadraginta horarum indicet, & celebrabit religiosissime: ad quam cum populus, per vicinias parochiales distinctus, certis præfinitis horis conveniet, in omni illa horaria statione, concionantis vel brevissimo sermone incitetur, atque accendatur ad ea officia, quæ sanctissima ob accepti beneficii memoriam præstare quisque debet

Postea vero supplicationes triduanas indicet: quas solenni apparatu, & omni religiosorum ordine,

dine, & frequentissimo universi populi concursu, A & præterea tertio scilicet eorum die, sacrâ omni pompa sanctarum reliquiarum rite, religiose, recte, atque ordine celebrari studebit.

Atque ut rectissimam quidem viam emendationis, sanctiorisque vitæ populus universus suscipiat ac teneat, curabit in primis, ut vicinia parochialis omnis, & unaquæque familia, si minus id pestis tempore fecit, nunc tandem Dei offensiones, morum corruptelas, pravos usus, quibus antea sese ullo tempore implicuerat, perpetua deliberatione perpetuaque omni detestatione pellat, abhorreat, planeque abjiciat.

Certas vero Christianæ institutionis regulas unicuique hominum generi, ordini, & conditioni accommodatas, episcopus commonstrabit. B

Curabit item hoc diligenter, ut si quæ vota vel publice, vel privatim nuncupata sunt, quamprimum & pie, & religiose, riteque persolvantur ad præscriptum hujus concilii.

Ut legata, aliove nomine relicta, aut donata, quæcumque in pestilentia pii usus causa sunt, recte sedulóque præstentur.

Ut quæ vitia, & quas morum corruptelas, dum pestis vis, atque impetus irruebat, publice, palamque populus detestabatur, hoc maxime professus, se illa, tamquam peccatorum seminaria, unde pestilentia extitit, abjecturum: ea plane in perpetuum profliget, eorum malorum fibras, & radices præcidat. C

Ut in primis quæ Christianæ pietatis officia, ac quæ studia pestifero morbo languerunt, diligentius excitentur.

Quamobrem visitationis munus quamprimum aggredientur diligentissime: in quo munere hoc potissimum studebit, atque exequetur:

Ut ecclesiæ presertim parochiales, si quæ ob pestem damni, detrimentive aliquid fecerunt, resarciantur, & necessaria supellectile apparatuve instruantur.

Ut loca instaurentur, caritatisque opera, & subsidia, si quæ vel neglecta, vel prætermissa, vel intermissa sunt, omnino restituantur, atque excitentur religiosius. D

Ut academiæ, scholæ, collegiave pie instituta renoventur flagrantiori studio.

Ut divinorum officiorum cultus omni parte florescat.

Ut sacræ conciones, & frequentiores sint, & omni sanctissimæ disciplinæ officio instructiores: itidemque sacræ lectiones.

Quamobrem lectissimos concionatores, undique conducere studebit ad suæ diœcesis loca.

Ut in primis doctrinæ Christianæ scholę studiosius, frequentiorique multitudine exerceantur.

Ut piorum hominum scholæ frequentissimæ sint, ardentiusque versentur in omni pie agendi cursu & progressione. E

Ut aliæ confraternitates erigantur, aliaque item pie instituta opera, exercitationesque excitentur.

Ut causæ piæ diligentissime explicentur, & si quæ in foro sunt, ad exitum perducantur.

Ut omnes denique & singuli officia, studiaque sanctæ Christianæ disciplinæ diligentius amplectantur & colant.

Frequentissimi ad indulgentiarum & stationum celebritatem concurrant.

Ecclesias crebrius, religiosiusque frequentent.

Dierum festorum celebritatem ab omni servili, mundanoque opere abstinentes, sancte venerentur & sanctificent officiis, atque actionibus, cælesti præmio dignis.

Ut patresfamilias omnibus & singulis, quos in familia, famulatuque habent, sancte vivendi leges accuratius tradant ad præscriptum regularum, quas ipse episcopus eo nomine ediderit.

Quanto autem quisque generis, splendore, dignitate, opibus præstat; tanto ardentiori studio omnis pietatis instituta, progressiones, atque officia tueatur.

Ut mercatores, artifices, institutores & ceteri cujuscumque opificii homines, ministrive, peste restincta, non tam in excitandis industriæ, artisque suæ studiis, resumendisque ipsis artificiis diligentes sint, quam soliciti admodum & studiosi non modo in suscipiendis sancte agendi institutis, sed in rejiciendo omni vitio, quod in artis suæ usu, atque exercitatione aliquando subesse solet: ita ut quæstui salutem animæ in negotiationibus, actionibus & artificiis plane anteponant.

Monebit præterea crebris sermonibus, in mercatura, quam faciunt, in omnique commercio nihil fraudis, nihil doli, nihil quæstus nefarii, nihil falsi, perjurii committendum concipiendumve esse: ab officinis & tabernis omnem vivendi intęperantiam & turpiter dictorum obscœnitatem profligandam esse: a judiciali foro omnem avaritiam, rapinas, ambitionem, iniquitates, & pupillorum, viduarum, egentiumque hominum vexationes exterminari oportere: a privatorum ædibus intemperantis profusæque vitæ consuetudinem, ludos aleatorios, immoderatos sumptus, servorum greges, conviviorum exquisitos apparatus, ingentem vestium pompam, & omnia denique quasi peccatorum seminaria convellenda: a civitate capitales inimicitias, odia, simultates, factiones, improborum hominum cœtus, ludos publicos & spectacula omnia profana abjicienda.

Hæc enim cum ejusmodi sint, ob quæ Deus iratus pestifero morbo populum contuderit ac debilitarit, posteaquam ejus singulari misericordia donoque publica valetudo recuperata est; sunt omni cura studioque evitanda, ne accepto beneficio fideles abutantur ad Dei iram gravius concitandam.

Hanc vero visitationem, quæ omnibus officiis cumulata esse debet, episcopus quo studiosius præstet atque adeo perfectius, alios etiam visitatores adhibebit; qui omnes commonstratæ visitationis partes adjuvent atque exequantur.

In qua visitatione illud etiam curæ erit libri de matrimoniis & baptismis in pestilentia ministratis, proprio parocho confestim tradantur: qui in codicem parochialem, quæcumque de eo ministrationis genere notata sunt, referat ad præscriptum.

Ut item infantibus, in pestilentia natis, quibus ob periculum statę solennes baptismi ceremoniæ adhibitæ non sunt, quam primum illis de more rituque adhibeantur.

Et quoniam sæpe fit ut peste depulsa fames populum adoriatur; ideo eam etiam cogitationem & curam episcopus suscipiet, ut re cum magistratibus, decurionibusve deliberata, populo in rei frumentariæ caritate, quæ existere posset, aliqua ratione succurratur: ne fame conficiantur qui pestilentia extincti non sunt.

Viduarum præterea, pupillorum & pupillarum eam curam suscipiet, quæ supra commonstrata est.

ANNO CHRISTI 1579

Sacerdotum & religiosorum hominum, qui pestis tempore pieque se gesserunt, ac pericula non reformidarunt, ut speciali adjumento ægrotantibus subvenirent, patrocinium, curamque habebit.

Idem laicis, & mulieribus præsertim, quæ infectis morbo operam navarunt, ipse præstabit.

Pro iis vero, qui pestilentia confecti obierunt, per annum post recuperatam publicam valetudinem omnis diligentia, quæ supra præscripta est, servabitur in eorum animabus suffragandis.

Porro episcopus cum metropolitano, is vero cum provinciæ episcopis aget, ut supplicationibus processionumque solennitate & omni pietatis sanctæ officio, ubique in provincia de recuperata valetudine Deo gratiæ habeantur.

Rursus episcopi provinciæ coepiscoporum, cujus diœcesis, urbsve Dei beneficio a peste liberata est, paterna caritate invisent, eidemque cum privatim pio colloquio, tum publice populo sanctissima concione gratulabuntur.

Ut porro singularis beneficii, quod pestis morbo depulso a Dei misericordia populus accepit, perpetuo memor sit, id episcopus omni in primis ratione curabit; ne ob ingrati crimen, quod grave est, gravissimasque Dei offensiones parit, graviora deinceps mala, perniciosiusque exitium sentiat: ac propterea gravitate exemplorum quæ ex sacris utriusque testamenti literis sumuntur, sæpissime declarabit, quam valde oderit Deus ingrati animi crimen.

Itaque id unum studebit, ut populus beneficium agnoscat, & quale sit & quantum, quamque omni munere & dono, non corporali solum, sed spirituali plenum & cumulatum; ita ut plane ille intelligat, se peste liberatum, non modo pristina commoda publicæ valetudinis recuperasse, sed etiam spirituales utilitates, spiritualiaque emolumenta, quibus aliquando in pestilentia caruerat magno cum periculo salutis.

Crebro illum excitabit ad sanctarum exercitationum, quibus in pestilentia difficulter utebatur, religiosum studium, ad frequentem sacramentorum usum, ad stationes obeundas, ad conciones & lectiones sacras audiendas, ad dies festos in ecclesiis, piis orationibus, sanctisque meditationibus, consumendos. Ad quæ officia ardentius eum incendet, propositis incommodis, difficultatibusque, quibus non sine quadam animi acerbitate & cruciatu tunc impliciti erant; cum præsertim vel in ipsa media morte non haberent aliquando unde spiritualibus adjumentis & consolationibus sustentarentur.

Id studebit, ut pestis extinctæ beneficium plane agnoscat non ab hominum prudentia, consilio, medicamentorum procuratione existere, sed a Deo in primis, qui mortificat, deducit ad inferos & reducit.

Itaque insigni illius misericordia factum esse populus sciat, ut, sedatis pestilentiæ tempestatibus, tranquillitate vitæ perfruatur.

Alioqui verendum esset, ne gravius plecteretur ut olim populus Hebræus, qui ab Ægypti servitute Dei ope mirabiliter liberatus, divinum beneficium grati animi pietate cum non agnovisset, pœnis deinde acerbissimis affectus est.

Cum igitur parochi, tum concionatores ob eam causam sæpissime eum monebunt, & locis, quos ex sacrarum literarum fontibus haurient, uberrime tractatis, ostendent, in rebus prosperis, & ad voluntatem fluentibus, arrogantiam & superbiam A fugiendam esse; sed Deo in primis omnium bonorum parenti & auctori, quidquid prospere & optime successit, tribuendum esse. *Ne dixeris in corde tuo; Fortitudo mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt, sed recorderis domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbuerit,* inquit ipse Deus. (Deut.)

Id quo gravius in fidelium mentibus inserant, flagitia & peccata aliquando exagitabunt, quæ populus admiserit, rursusque Dei beneficia præclare commemorabunt; ita ut is non auditione solum percipiat, sed intimo animi sensu cognoscat, se non meritis suis, sed singulari Dei benignitate a pestilentia liberatum esse. Cum illis, qui pestifera ærumna correpti, vitam, moresque emendarunt, quique a domino castigati, inquit propheta, eruditi sunt ad divinas justificationes, ita agent, ut B cum emendationem, tum liberationis a peste munus a Deo potissimum agnoscant; ac de utroque beneficio perpetuas ei gratias agant; & cum mortifero morbo jam affecti, eoque divinitus liberati, omnis male anteactæ vitæ pœnitentes, viam sanctæ agendi ingressi sint, in ea longius progrediatur perpetuo, neque eorum pœnitentia ficta sit & simulata, vel brevis, quæ solum metu periculi nixa fuerit, quemadmodum de Antiochi & Esau falsa pœnitentia literis divinis proditum est.

Eorum autem mentis cæcitatem gravissime increpabunt, qui carnis sensu ducti & mundi illecebris deliniti, quoniam opibus affluunt, cum omnia sibi licere putent; non modo certissimo pestilentiæ periculo, sed neque recuperatæ valetu- C dinis beneficio meliores facti sunt: *Attrivisti eos & renuerunt accipere disciplinam, & induraverunt faciem suam super petram, & noluerunt reverti:* de istis ita narrat propheta Ieremias. (Ierem.)

Illos denique, qui peste restincta, obstinato, obfirmatoque animo sunt ad peccandum, vehementius deterrebit, ut scilicet, quamvis peste liberati sint, graviora sibi pertimescenda proponant, cum causa etiam adhuc subsit, unde sempiternam plagam accipiant. Recuperatio enim valetudinis magnam suspicionem & metum perito medico affert, qui rursus multa signa videt, ex quibus animadvertit, causam sublatam non esse morbi, ex quo æger periculose laboraverat.

D Illos monebit etiamsi una cum bonis piorumque operum studiosis viris, valetudinis publicæ fruuntur beneficio, fore tamen aliquando, ut divino judicio ab illis segregati, sempiternæ salutis fructu careant.

Id ipsi præterea quo secundioribus rebus in hac vita utuntur, eo magis illis timendum esse ostendant; certoque persuadeant nullum denique malum, nullumve flagitium concipi, admittive, de quo Deus pœnam justissimam non reposcat.

Ac proinde etiam illis metuendum sit, ne sempiternis illis cælestis hereditatis bonis priventur, qui caducis & fluxis hujus vitæ rebus & muneribus, donisque temporaneis aucti sunt.

E Ne item cum eleemosynas, orationes, jejunia, aliaque pia opera Deus respexerit; eo liberationis beneficio solum illa officia compenset, tamquam cælesti præmio indigna, quod e caritatis fonte non emanarint.

Et quod gravius multo est, illud extimescendum demonstrent, ut ne scilicet, cum isti desperata vitæ emendatione sint, Deus propterea, peste depulsa, dimiserit eos secundum desideria cordis eorum, illosque libere & impune peccare permiserit, ut postea acerbissimis cruciatibus ac sempiternis torqueantur, quippe cum maxime tunc

iratus

iratus ille sit, cum minime irascitur. Sic enim populo Hebræo iratior, fuit, cum iratus non erat amplius: *Et requiescet*, inquit, *indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in omnibus his.*

Ezech. 16.

Docebunt; nisi ex Dei munere fructum fideles ferant, inde hoc aliquando fore, ut non solum illud amittant, sed eo gravioribus pœnis afficiantur quod se divino beneficio indignos præbuerint, divinaque benignitate abusi sint ad offensiones ipsius Dei, a quo tale munus donumque acceperunt.

Recuperatæ valetudinis beneficium tributum, B ob eamque causam vitæ spatium datum esse suadebunt, ut illud in pœnitentiæ operibus, & in sanctioris disciplinæ rationibus conficiatur.

Accendent populum ad omnia pietatis officia, quæ memoris gratique animi sint.

Ut scilicet intimis sensibus, menteque humili & religiosa cum id beneficium a Deo solo extitisse agnoscat, cor omne ad Deum conferat. *Præbe mihi*, ille inquit, *cor tuum.*

Proverb. 23.

Ut omni ratione, prece, supplicatione, divinarum laudum concelebratione gratias Deo agat.

Ut tale beneficium liberis commemoret, exte- C ris hominibus, quam singulare fuerit, narret, & omni mutua gratulatione ita prosequatur, ut commemorando & gratulando sese magis atque magis accendat ad sanctiora & diuturniora, vel perpetua potius gratiarum actionis officia.

Ut se totum Deo offerat, restinctisque cupiditatibus & exultantis animi sensibus repressis ita se comparet, ut malit omnes res vel amplissimas rejicere, quam a Dei voluntate, divinisque præceptis, & monitis discedere; idque sibi propositum habeat, quæcumque possidet, cum a Deo habere, tum ad illius gloriam, & ad suam, suorumque liberorum, agnatorum, propinquorum spiritualem salutem procurandam se libenti animo, liberalique voluntate erogaturum.

Ac propterea, quæ a pestis incendio facultates D liberatæ sunt, earum partem Deo tribuat: decimas & primitias libentius persolvat: supellectilem & ornamenta ecclesiis ad religiosum illius cultum libenter, studioseque conferat.

Ut recuperata publica valetudine non omnibus mundi lætitiis, ut fit, exultet: sed intelligat, quæ fidelis populi lætitia in recuperata publica incolumitate esse debeat, quam moderatum gaudium, quam cum veræ pietatis officiis conjunctum.

Nec vero mundi lætitiis elatus insolentius se extollat, quod una scilicet incolumitate publica, divitiis, opibus, auri, argenti, rerumque omnium E copia circumfluat: sed hæc intime in domino gaudeat, & lætetur, quod peste, Dei beneficio depulsa, tot tantisque spiritualibus commodis, quibus in pestilentia caruerat, libere fruatur; quod ecclesias frequentet, quod ad supplicationes frequens conveniat, quod processiones solennes obeat: quod in sacris concionibus, rerumque divinarum interpretationibus audiendis versetur: quod frequenti sacramentorum usu sese salutariter pascat. Hæc sane sunt salutaria commoda, ex quibus solidum, perpetuumque in domino gaudium capiat. Quantam enim consolationem fideles ex sacramentorum usu percipiant, vel ex hoc uno cognosci potest; quod dignum omni commemoratione est. Fuit Mediolani, dum pestis proximis annis sæviebat, in publica hospitali domo sancti Gregorii homo quidam, qui peste mortuus putabatur: inde igitur ad locum asportatur, unde ceteri mortui ad cœmeterium efferuntur. Eo loci cum in magno cadaverum acervo tota nocte pene sepultus fuisset, mane dum publicæ curationis sacerdos, qui peste ægrotantibus sanctissimum eucharistiæ sacramentum ferre consueverat, illac transiret, ubi ille, cadaveribus pene opertus jacebat, de repente ardenti sumendæ eucharistiæ desiderio excitatus, se in genua erexit, & hac divina occasione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exhalante consolatio vix elicuerat, a sacerdote supplex petiit, sibi quoque sanctissimum viaticum dari; quod ubi sacerdos libentissime ministravit, & ille religiose, summaque cum veneratione accepit, eodem loco statim in pestis acerbitate cum summo percepti sacri viatici gaudio ex hac vita migravit. Quem fidelem hoc pii hominis exemplum non afficit? cui non jucunda hæc plena consolationis commemoratio?

Iidem præterea & concionibus & sermonibus agent, ut valetudinis publicæ recuperatę munus prosequantur non voluntate solum obediendi divinis præceptis, sed operibus & affectionibus sanctissimis, quæ in divinis monitis exequendis elucent.

Ut gratiarum actio, quæ ex sanctissimo omni opere constare debet, in perpetuis bene vivendi officiis perseveret.

Ut hæc ipsa a toto populo, non a parte solum; celebretur, ita ut alii bene agendo ædificent, alii male agendo destruant.

Ut hæc ipsa non divisa sit, ut partim scilicet Deo, partim mundo tribuantur, sed omnis ad Dei gloriam referatur.

Sacerdotes autem & curatores animarum in primis solicitudines suas & vigilias in eo consument, ut populi, sibi, culturæque suæ commissi, disciplinam studiose instaurent, quo uberiores fructus, eosque sempiternæ vitæ præmio dignos ferant.

Tuendæ autem recuperatæ publicæ valetudinis regulam proponant, a Christo domino traditam his verbis: *Vade & noli amplius peccare, ne quid gravius tibi contingat.* Ioan. 5.

Atque in hujus quidem argumenti genere omnem progressionem spiritualem, libro memoriali Mediolanensi uberrime explicatam, excitabunt summo studio, summa omnis officii contentione, & rationum momentis ex eodem libro depromptis, quem ob eam causam ad omnis ejus generis tractationem adhibebunt.

Episcopus autem in universam hanc curam & solicitudinem cum perpetuo incumbet, tum curabit, ut perpetuum sit aliquod beneficii hujus monimentum. Quamobrem rationem aliquam suscipiet, ut ad colendam ejus memoriam, aut ecclesia, altareve ædificetur, aut hospitalis domus eo nomine struatur, aut anniversariæ eleemosynæ, alteriusve rei pium opus erigatur, aut dies festus aliquis potissimum instituatur, quo missa solennis & supplicatio anniversaria celebretur, aut piorum hominum confratria præcipua instituatur certis religiosi officii rationibus.

Anno Christi 1579.

CONSTITUTIONUM PARS TERTIA.

Quæ ordinis ad sacramentum pertinent.

I.

De seminario.

Sess. 23. c. 18. de ref.

SEminarii institutio quam utilis, ac necessaria ad cleri disciplinam in singulis ecclesiis propagandam, cum ex concilii Tridentini decreto facile intelligi potest, tum ex eo etiam, quod rei illius salutaris ratio aliquando intermissa, damna, & detrimenta non mediocria rei ecclesiasticæ attulit. Cum igitur in nonnullis provinciæ nostræ ecclesiis jam omnino, aut aliqua ex parte desitum sit, decimas, fructuum portiones, quæ concilii provincialis primi decreto ex sacrosanctæ œcumenicæ synodi Tridentinæ auctoritate ad illius sustentationem constitutæ sunt, exigi: atque inde in iis ipsis ecclesiis pene collapsum sit tam salutare institutum: ob eam causam provinciali hoc decreto id cavemus, ut quæ decimarum, fructuumve exactio illo Tridentino provincialique decreto jampridem seminarii nomine instituta est, de ea nihil plane quidquam per episcopos remitti liceat, nisi ut & jam eo ipso concilio provinciali, & nunc hac ipsa sanctione infra cavetur. Quod si hactenus quidquam de eo genere, aut plane totum remissum est, id ad pristinam exactionis rationem revocari, atque omnino restitui jubemus. Ubi vero nihil unquam eo nomine exactum est, ibi episcopus mensium duorum spatio exactionem ad illius concilii provincialis primi præscriptum ita plane instituat, ut dimidiam tamen partem decimæ illa non excedat.

Atque eam quidem exactionem, sic præfinitam, tamdiu durare decernimus, quoad seminarium eo censu, iisque reditibus constitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, diœceseon, censuumque amplitudinis ratione, singulis provinciæ ecclesiis re mature deliberata infra præstituimus; ea tamen lege, ut pro rata parte redituum, quos jam nunc, aut in posterum beneficiorum accessione, aliave ratione seminarium possidere habereve contigerit, tantumdem de exactione remittatur ad ejusdem concilii, & Tridentini, & provincialis primi præscriptum. Ne vero in posterum aliqua lis, & controversia ex eo existat, quod sæpe dubitatur, cui potissimum seminario illam præscriptam decimæ partem certa quędam beneficia in sustentationem conferant: de iis sic decernimus. Beneficia porro, quę diœcesis nullius sunt, illam subministrent, & solvant diœcesis ejus seminario, intra cujus limites ea olim erant, & censebantur. At vero que beneficia in hac, & in illa diœcesi prædia, bonave habent, id pręscriptæ decimæ dent seminario diœcesis, locive, ubi sita est primaria ecclesia beneficii, cui ea prædia attributa olim fuerant; etiamsi alia ecclesia, quæ beneficio illi primario adjuncta est, ædificata deinceps sit censu illorum prædiorum. Sin autem in iis prædiis ecclesia ante ædificata est, quam illa adipisceretur, posteaque una cum illis aliis ecclesiæ primarię adjuncta est, tunc ejus contributio ad seminarium pertineat, in qua prædia una cum ecclesia sita sunt.

Ut autem seminarium & suis facultatibus perpetuo sustentari possit, & aliquando brevi fore speretur, ut ea exactio denique cesset; ei episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adjungat, attribuatve, quot, iis etiam supputatis, qui jam quovis nomine, aut jure eidem attributi sunt reditibus, summam conficiant annui census mox infra præfinitam. At cum primum ad eam ipsam summam pervenerit, si quæ beneficia, antea quam vacaverint, jure unionis adjuncta sint, neque dum ea adjunctio, uniove suum adhuc sortita effectum, illam jam nunc rescissam ac plane irritam esse declaramus. Atque ut quidem ab eo onere quam citissime fieri poterit, clerus liberetur & eximatur; episcopus caveat, ne beneficia simplicia, qualia qualia sint, quæ interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliuve usui attribuat: sed quæcumque illa sint, seminario jure unionis conjungat: nisi fortasse quædam vel ecclesiæ parochiali, quæ tenuiori censu est, vel alii ecclesiæ, vel loco, operive pio potius attribuenda, adjungendave censuerit, pro ratione facultatis, sibi canonum jure, Tridentinoque concilio datæ, ac permissæ. Si contra episcopus ullo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove, quod inde inferetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiusmodi culpę norit se in concilio provinciali proximo rationem redditurum; tum præterea illa ipsa beneficiorum collatio, provisiove, quam aliter contra hujus decreti præscriptum fecerit, irrita nihilo minus statim sit, nullaque omnino.

Census vero, quem de reverendissimorum coepiscoporum nostrorum assensu & consilio unicuique seminario ecclesiarum provincię nostrę, auctoritate hujus constitutionis pręfinimus, atque adeo pręscribimus, certa ratio, æstimatiove hæc sit, infra ordine exscripta.

Metropolitanæ Mediolanensis ecclesiæ seminarii sit annuus census nummi aurei sexies mille.
Dertonensis nummi aurei sexcenti.
Laudensis mille.
Aquensis quadringenti.
Brixiensis bis mille.
Cremonensis bis mille.
Bergomensis mille.
Astensis sexcenti.
Alexandrinæ quadringenti.
Vercellensis mille.
Albensis sexcenti.
" Vigintimilliensis ducenti, (" Vintimiliensis.)
Savonensis trecenti.
Casalensis quingenti.
Viglevanensis ducenti.
Novariensis mille & ducenti.
Placentinę mille & quingenti.

In omni seminarii institutione, cura atque administratione episcopus sese rationibus conformet decreti concilii Tridentini; quod cum in omnibus partibus exequatur, tum in ea maxime, ut certum locum deligat, ubi collegiatim certus puerorum numerus alatur, atque adeo instituatur literis, disciplinisque ecclesiasticis.

Eligat duorum mensium spatio, qui nondum elegerit, canonicos duos, quorum consilio in iis utatur, quæ ad puerorum ejusdem seminarii institutionem, disciplinam, moresque attinent.

Duos item de capitulo, & duos præterea de clero civitatis deligat, quos adhibeat in consilium, consultationemve administrationis, quæ in rebus temporalibus ineunda sit.

Ii porro omnes, ubi semel delecti sunt, ne unquam, nisi ob causam, quæ cum ratione conveniat, eo munere abdicentur.

Meminerit

ANNO CHRISTI 1579.

Meminerit autem episcopus sibi Tridentini concilii decreto omne seminarii administrandi beneque gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tuerique debet etiam atque etiam diligenter. Eorum igitur, quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, ubi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuat, & exequatur, quæcumque pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atque præstantiora esse existimaverit, ad instituti seminarii optimam tum conservationem, tum administrationem.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: qua in supputatione duos a capitulo, totidemque a clero civitatis ex B præscripto Tridentini concilii delectos adhibeat.

Præscriptam fructuum portionem seminarii causa ipse exigat: si quis eam solvere recusarit, aut longius quam par est distulerit, contra illum censuris, & aliis ecclesiasticis pœnis agat, ut plane persolvat; implorato etiam, si ita expedire judicaverit, magistratus sæcularis auxilio, ad illud concilii Tridentini præscriptum. Nec vero est, cur in ea re optime exequenda locum vel gratiæ, vel precibus, vel metui, vel alii humano affectui unquam relinquat.

De seminarii statu, progressioneque episcopus ad metropolitanum sæpe, aut sexto quoque mense ad minimum literas det, quibus si quæ difficultates inciderint, quæ optimum illius institutum C impediant, in primis exponat. Is vero ex concilii Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet, omnem operam, studium, aliamque omnem rationem adhibeat, ut sublatis iis rebus, quæ difficultatem pariunt, seminarii institutio longe ad optima quæque progrediatur.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur, & explicetur quamdiligentissime.

Nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, ut fieri potest omni maximo studio.

In omni provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum D animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum historiæque omnis ecclesiasticæ certis statis diebus instituantur, quæ clericalis ordinis hominibus maxime accommodata sunt ab optimam religiosæ disciplinæ rationem.

II.

De examinandi ratione.

In ecclesiæ administratione, ut necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium. Modo namque ab episcopo, E cum ad eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumque approbationem adhibetur; tum præterea ad indagandam prospiciendamque cleri in literarum studiis rationem progressionemve, ad aliaque item multa episcopo idem adjumento, atque usui est. Modo autem non solum de illis, qui in ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cujuscumque generis, vel literarum apostolicarum, quæ in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio jure conferuntur, quive ad A ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, ut omnis, quacumque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quam rectissime conficiatur præter aliqua, quæ præsertim concilio provinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad universum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriæ sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisque pietate episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adjungat, aut de iis aliquid remittat licet, prout e suæ diœcesis rationibus atque usu esse viderit.

Quæ instructiones ut in morem & usum inducantur, cura sit ejusdem episcopi, & vicarii, qui examini præest.

Porro in primis examinatores in synodo diœcesana constituti, cum eorum, qui ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, jurisjurandi, quo publice in synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinxerint, memores videant, ut omni humana affectione deposita, munus a se susceptum recte curent, atque administrent, ne quod sancte, religioseque spoponderint, violent, ac propterea perjuri fiant.

Examinis causa, occasioneve, nihil quidquam ne minimum quidem, neque ante, neque post accipiant: alioqui sciant, qui dant, se simoniæ crimen ex sanctione Tridentina subiisse, nec vero præterea se, neque adeo illos qui dant, absolvi licere, nisi dimissis beneficiis ecclesiasticis quæcumque obtinent; ac inhabiles item factos se esse, quibus in posterum ea, vel alia conferantur. Sess. 24. & 18. de ref.

De omni vero culpa, in suscepto munere commissa, ii rationem etiam in synodo provinciali reddant, in eaque graviter auctoritate Tridentini concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu episcopi ad alios quocumque nomine, causave examinandos asciscuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne esculenta quidem, poculentave capiant. Qui contra fecerit, cum indignus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio episcopi afficiatur.

Omnes vero examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter, aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non præmio, non personarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Proposito sibi in tempore Dei, ne quemquam, quem indignum norint, probent: rursus, quem experimento, periculove facto, idoneum dignumque comperiunt, ne rejiciant. Itaque graviter, mature, prudenter, recteque tum de probando, tum de rejiciendo deliberent.

Cum in locum convenerint, ubi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, a stata prece, orationeque congregationum usui præscripta, quam de libro pronuntiet, qui examini præsidet, initium faciant, hoc pie intimeque precantes, ut Dei ope in primis illud recte, prudenter, divinæque voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen periculumve fiat, examinator alii collegæ ulla ratione commendet.

Ne ad alicujus examen accedat, nec vero suffragii jus habeat, nisi episcopi, vicariive jussu ad illud evocatus.

Si quis quempiam privatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne presens quidem ille adsit, nedum ad examen adhibeatur: sed alius in ejus locum, episcopi, vicariive jussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quæratur item diligenter de iis, qui ad examen subeundum accesserint, an alias institutis de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerint, anque si quid extet, quod de illis compertum, vel deliberatum sit.

Ne examinis initium fiat, nisi presentes adsint tum episcopus vel vicarius, tum examinatores ex præscripto concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quavis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo majoribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessariove approbando examen conficitur.

Cum quis in examen venerit, ejus vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decore aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status & ordinis ratione tonsura accesserit ne ad ullam examinis, experimentive rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de ullo quoque initiando, si modo non aliter episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumve antea fiat, quam ætatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis patrimoniive testificationes scriptas, easdemque a vicario episcopali recognitas, illiusque subscriptione signatas, ac probatas attulerit, exhibueritve: nisi aliquando episcopus eas post examen adhiberi, recognoscive jusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas decretis provincialibus, edictove episcopali testificationes dederit.

Nec vero præterea, nisi de eo a cancellario episcopali examinatores audierint, cognoverintve, quæcumque episcopi jussu inquisitiones de eo factę, atque ex officio præscriptę, aliorum literis significatæ, vel denuntiatę, vel delatæ sint.

Testificationes vero omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quovis examinis occasione exhibitæ, cancellario episcopali restituantur, tradanturve.

Cujus sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summatim referre, eumdemque in archivo episcopali asservare. Verum testificationes ætatis, natalium, ac si de eo, qui majoribus ordinibus initiandus est, agitur, patrimonii, beneficiive ecclesiastici idem cancellarius asservet: ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit, conficiet, de illis pro ratione sibi præscripta testatum faciat.

Cum examen initur illius, cui in curam certa ecclesia parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quam numerosus populus sit, cujus parochialem curationem is suscipiet.

Qua sane re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendamve idoneus omnino ille sit.

His omnibus ita præscriptis, examinatores ordine ad interrogationes, quæstionesve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, ut interrogationes quæstionesve is examinator proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinæ, disciplinæve genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine episcopus, vicariusve, examinis præses, interrogari jusserit, ut ne unus alterum vario, multiplicique interrogationum modo certatim interpellet.

Interrogationum porro, & quæstionum rationem examinatores ita teneant, ut illis inter se sic distributis, examinis instituti rationibus, prout oportet, cumulate satisfactum sit: atque eorum unusquisque quo de genere quærere instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, ut quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationesve satis explicatæ sint.

Silentio, dum examen habetur, utantur: nec inter se colloquia, confabulationesve habeant: nec mutuas itidem quæstiones, dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cujus doctrina interrogationibus quæritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi quæstiones. Nec vero examinatorem, loco suo interrogantem, alius interturbet: sed unusquisque expectet, dum sibi ordine, pro quæstionis genere, ratione ve interrogare contigerit.

In quæstionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non ullo modo severos, vehementesque se præbeant: ut qui examen subeunt, severitate deterriti, animum ne despondeant, memoriaque languescant, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratique animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec vero quibusdam interrogatiunculis, aliave ulla ratione interpellent.

Si quid autem vel in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando, vel in respondendo eos offendere animadverterint: ne tunc illos doceant, objurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen recte instituendum perficiendumve pertineat: sed examine peracto eos brevi admoneant, doceantve, si quid necessario tunc illos admonendos, docendosve duxerint.

In omnibus porro & singulis examinis interrogationibus spectetur non solum uniuscujusque eorum qui examinantur, scientia: sed etiam usus, judicium, ingenii vis, ac solertia.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit:

Ut primo de toto vitæ statu, genere, patria, domiciliove ejus quæratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, vel initiari, vel beneficium ecclesiasticum, cujus nomine experimentum fit, vel prædicandi munus, vel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occulte illigatus tenetur; id plane episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitime vel initietur, vel beneficium consequatur, vel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctæ studio, usuque versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quæve utilitates.

Quot, quibusve partibus illa constet.

Quæ regulæ præparationis ad orationem; Et cetera multa ejusdem generis, prout prudens, piusque

que examinator pro ratione aut personæ, de qua quæritur, aut causæ, ob quam fit examen, opus esse viderit.

His perquisitis, examinatores ad scientiæ, eruditionisve experimentum descendant. Vt autem ii certam sibi formulam proponant, qua illorum qui examinantur & literarum doctrinam, & vitæ clericalis disciplinam, & rei ecclesiasticæ peritiam experiantur, in omni experimenti, examinisve ratione, sacris bibliis, catechismo Romano in primis, concilio Tridentino, sacrorum canonum decretis, & aliis pontificiis constitutionibus, synodisque tum provincialibus, tum diœcesanis utantur, unde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenii captus, explorent eorumdem & scientiam & ecclesiasticarum rerum notitiam atque usum.

Cautio autem sit, ut si, dum quis interrogatur, ita rudem atque ignarum se ostendat, qui rerum facilium, minimarumque nullam scientiam usumque teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrina & usu literate peritus sit, exploratum erit, non est cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Nunc igitur universe infra præscribemus, quæ ad rationem pertinent uniuscujusque examinis eorum, qui vel ordinis sacramento initiantur, vel parochialium ecclesiarum curam, vel alterius beneficii munus suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ officium sumunt, vel ad verbi Dei prędicationem mittuntur. At vero speciatim longe plura atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præsertim episcopi, ejusve qui examini præest, judicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine quo quis initiandus est, & pro ratione locorum, quo mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

Qui vero earum rerum, quæ certis interrogationibus demonstratę in hac instructione continentur, se minus eruditos esse ostenderint; eos episcopus admoneat, ut diligenter in posterum doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiam & scientiam percipere studeant: ita ut cum visitationis munus, aliave eorum studii & progressus in literis recognitio adhibetur, recte peritéque omni eo doctrinæ genere instructi compenantur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum est, legere examinatores jubeant, quod experiundo videant, an ille recte, explicateque legat.

Post, si ordinis, aut beneficii, aut recognoscendæ clerici cujusquam in literarum studio progressionis causa experimentum fit, grammaticorum more, verborum constructionem proponant: quo in genere, si quid is errat, labiturve, ita ut ne pro grammaticæ quidem ratione, illorum usum, peritiamve teneat ne propterea eum interturbent, interpellentve aut impediant, quo minus ad propositum grammaticæ instructionis modum redire possit.

Tum verborum, quæ legerit, construxeritve, sensum ab eo quærant quem ut recte eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, ejusmodi sit, quo tota scientia, sensusque perfectus concludatur, nihilque in se habeat, quod sub historiæ intelligentiam cadat. aut ex antecedenti, consequentive alio capite explicatio exstat: deinde ad alia graviora ejus doctrinæ, disciplinæve experimenta examinatores progrediantur.

A Qui primam tonsuram, aut minores, majoresve ordines suscepturi, ad experimentum, examenve accedent, ab unoquoque eorum universe ac sigillatim quæratur præterea, an impedimentis, quæ concilii provincialis quarti decreto de initiandis, commemorata sunt, irretiti teneantur, utpote, an scilicet sint,

Majores natu.
Rudes, & ignari.
Criminosi.
Solenniter pœnitentes.
Neophyti.
Ebrietati & gulæ dediti.
Impudici.
Lapsi post ordinem susceptum.
Perjuri.
B Vsurarii manifesti.
Infames.
Ratiociniis obligati.
Servi.
Corpore vitiati.
Insigniter deformes.
Illegitime nati.
Peregrini & ignoti.
Bigami.
Irregulares quovis alio modo.

Quo in genere cautio sit; ut præter alia, speciatim perquiratur ab eo,

An stipendium belli fecerit, unde cędes hominum extiterit.

C An judicis criminalis in foro laicali officium gesserit.

An sententiam capitis tulerit.

An criminis, cujus nomine capitis quis damnatus sit, acta, sententiam, testificationesque dictarit, aut conscripserit.

An in eo procuratoris, advocatique fiscalis munus administrarit, aliaque exercuerit, unde irregularitatis maculam contraxerit.

An suspensi.
An interdicti.
An excommunicati.
An amentes.
An morbo caduco laborantes.
An energumeni.
D An vero non examinati & probati.

Exploretur item, an furtim, per saltumve, ordinem susceperit.

Investigetur præterea, cum quis ordinem aliquem suscepturus ad examen venit, quam diu est, quo alium ordinem suscepit, ut nemini ad altiorem gradum pateat ascensus, nisi in singulis aliis inferioris ordinis gradibus congruo temporis spatio perstiterit ad præscriptum Tridentinæ sanctionis.

An vim & naturam, mysteriaque ordinis, quem suscepturus est, norit. Sess.23.c.11. de ref.

E An item ritus & ceremonias, quæ ex libro pontificali adhibentur, cum initiatur.

An eorum item significationes sanctiores.

An sacrarum vestium, quibus induuntur, mystéria item & significata.

An functionum notitiam habeat ordinis, quo quisque initiandus est.

An earum usum, exercitationemque recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Hæc generatim ab omnibus & singulis explorentur: nunc præterea sequuntur quæ sigillatim cujusque ordinis propria, suo loco præscripta, perquirenda sunt: ita tamen, ut examinatores pro prudentiæ suæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine

examine explorationeve requirantur, aliquando A etiam perquirant ab iis, qui superiore ordine initiantur.

De iis, qui prima tonsura initiandi sunt, quæratur & investigetur primum; Quam ob causam se clericos fieri velint.

An sæcularis judicii vitandi causa initiari curent.

An contentiosis litibus implicati.

An rixam, simultatemque exerceant.

Quod item artificium teneant, quave in arte, quove in vitæ genere hactenus versati sint.

An tales sint, qui spem præbeant, ecclesiæ ministros utiles se fore.

A quo sacerdote, sanctioris vitæ magistro, instituti sint ad clericalis vitæ modum. B

An legere, & pronuntiare,& scribere norint;tum in utroque genere de iis periculum fiat.

An doctrinæ Christianæ præcepta institutaque sciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an sacramentum confirmationis susceperint.

De iis vero, qui in minoribus ordinibus adscribi volunt, quæratur, experiundoque cognoscatur,

An saltem primordia grammaticæ, & linguam Latinam intelligant.

An scientiæ spes tales eos ostendant, qui digni C sint ut ad majores ordines aliquando ascendant.

Qui vero sacris ordinibus, utpote subdiaconatu, diaconatu, sacerdotio initiandi sunt, cum ornati, excultique iis virtutibus esse debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur,sicut ad altiorem ordinis gradum ascendunt; ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quasi ascensu præstare debent.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis sacramento initiantur, per singulos illius gradus, & in vitæ spiritualis disciplina majorem progressionem fecerint.

An breviarium,anque sacra biblia,an item sanctorum patrum volumina, concilium Tridentinum,& D provincialia quoque, synodos episcopi diœcesani, catechismum Romanum, rationale divinorum officiorum, & libros aliquos, de vitæ spiritualis rationibus conscriptos,sui muneris usui accommodatos habeant.

A subdiaconis potissimum de ordinum minorum quæratur, & majorum differentia.

An in minoribus ordinibus probatus sit.

De voto item continentiæ, quod subdiaconatus ordini conjunctum est.

De sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim. Tum eorumdem periculum,experimentumve fiat in officii divini recitandi ratione.

Diaconorum examen, experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de sacramentorum doctrina. E

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra præscripta.

Ab iis, qui sacerdotio initiari volunt, hæc sigillatim studiose perquirantur:

An pie, & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint.

An spectata pietate, anque castis moribus.

An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint.

Hæc præterea quærantur:

Quid sit missæ sacrificium.

Qui illius sacrificii effectus.

Quæ ejusdem partes.

Quæ mysteria in eo insint.

Quæ sacrarum vestium significationes.

Quæ in eo officio offerendo requiruntur.

Ubi,& quando illud fieri non licet.

Quæ dubia aliquando incidere possunt.

Quæ explicatione opus habeant, ut illud recte fiat.

Tum experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat;

An sacræ confessionis aliquam peritiam habeant.

An ad alia item sacramenta recte riteque ministranda idonei sint.

An eorum cognitionem explicatiorem habeant, ex interrogationum præscripto, ut infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei recte tractare, concionemve habere possint.

Anque de re sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omni re, ad salutem necessaria, apte populum instruere, aut docere possint.

Cum vero a ceteris omnibus, ut præscriptum paulo ante est, qui clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis sanctiorisque institutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel sacerdotio initiantur, vel parochialem curam suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei, sacrisque concionibus versari volunt.

A quibus omnibus & singulis; cum ad examen veniunt,præter cetera quæ ad sanctæ spiritualis vitæ usum pertinent, ea maxime explorentur,quæ de orandi modo, deque omni sanctarum meditationum, cælestiumve contemplationum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religiose se exercuerunt, tradita sunt.

De iis vero sacerdotibus, qui ecclesiarum parochialium curationem suscepturi sunt, quæratur præterea, experiundoque cognoscatur, in primis,

An apti ad sensus percipiendos, non solum qui ad grammaticæ intelligentiam sumuntur, verum etiam interiores illos, sanctioresque, tam ad Christi ecclesiæque mysteria, quam ad spiritualis vitæ modum pertinentes.

An sermones contexere, habereve sciant.

An si quos habuerint, unde sumpserint, aut quam illis contexendis, conscribendisve rationem adhibuerint; & vero si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant atque tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore possint; tunc extemporaneo, brevique sermone periculum fiat, quantum concionando valeant.

Atque si tractationis quidem verbi Dei usu peritiorem parochum, ecclesiæ parochialis, quæ committenda est, ratio deposcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum judicio videbitur, ineatur ad interrogationum normam, concionatorum examini infra constitutam.

Quæratur præterea, an alias unquam animarum curam gesserint; quod si affirment, tum interrogentur etiam,ubi gesserint, & cur inde discesserint.

An intelligant, quanti illud sit, animarum curam suscipere, rursusque gerere; quæque partes, ac virtutes illæ sint, quibus bonum & vigilantem animarum curatorem præditum esse oporteat.

An

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, ne quis sacramenta ministret, & ne quis suscipiat.

An sacramentorum, præsertim vero quorum ille minister est, vim, & naturam intelligant: atque hęc sigillatim in primis interrogentur;

Quæ uniuscujusque sacramentorum materia, quę forma item.

Quæ eorum efficiens causa, & principalis.

Quæ causa efficiens instrumentalis.

Quæ causa finalis.

Quæ eorum differentia.

Qui effectus, quive fructus.

Qui eorum ritus, quæve ceremoniæ.

An maxime omnium peritiam teneant audiendæ sacræ confessionis.

Quos hujus generis libros, atque adeo summas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde casuum conscientiæ usu periti sint, quamque tum in illis, tum in aliis id generis perite versati, præsertimque in ecclesiasticis constitutionibus, quæ ad rectum vitæ usum, populique Christiani mores, & virtutes pertinent.

An noverint casus, sanctissimo papæ, & episcopo item a jure, & ab homine reservatos.

Atque adeo diligentius, prout opus erit, de singulis interrogentur, quæ infra præscribentur rationi examinandi confessarios sacerdotes.

Videant præterea examinatores, an aliquam sacrorum canonum notitiam habeant, & præcipue quod ad Tridentinum, & provincialia concilia, synodosque diœcesanas attinet, an illi hęc norint quę sequuntur:

An scilicet doctrinam de præcipuis Christianæ religionis articulis, quos œcumenica illa synodus Tridentina contra hæreticos definivit.

An item, quæ de residentia præscripsit.

An quæ etiam de parochis parochialibusque ecclesiis, & de divinorum officiorum cultu, ceterisque ejusdem generis statuit.

An quæ præterea de clericorum honestate sancivit.

An cetera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, quæ parochi scire, beneque nosse intersit.

Ex provincialibus conciliis sigillatim quærant.

Quæ de clericalis vitæ honestate, & de parochorum officiis constituta sunt.

Quæ item de sacramentorum recta administratione, quæ missæ sacrificio, quę præterea de divinis officiis.

Quæ etiam de sacramentalibus, & quæ de festorum dierum veneratione, quę de ecclesiarum cultu, quæ de scholis doctrinæ Christianę, quæ de populi Christiana institutione, morumque disciplina, deque aliis ad parochialis vitæ munus potissimum pertinentibus sancita sunt.

Ex synodis diœcesanis, eam ipsam, certis capitibus distinctam, examinandi rationem ineant, prout genus decretorum est, quæ in illis episcopus confecit.

Qui causa beneficii cujusvis generis, quod tamen curatum non sit, ad examen accedit, de eo hæc investigentur:

An canonicarum horarum officium ex breviarii instituto, rubricisque recte recitare sciat.

An doctrina disciplinaque omni instructus sit, quam ordo deposcit, quo initiari debet, pro beneficii, officii, dignitatisve ratione, cujus causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis, munerisve ratio postulat.

An teneat quæ scitu necessaria sunt ad functiones illas vel beneficii recte, riteque præstandas, etiam quæ ad recte canendi modum rationemve pertineant.

Atque hęc quidem sunt, quæ ad examinis instructionem pertinent eorum, qui aut ordinis sacramento initiandi sunt, aut ecclesiis parochialibus præficiendi, quibusve beneficia conferenda. Nunc vero sequitur examinis ratio confessariorum, de quibus præter cetera, quæ cum sacerdotis & parochi officio, muneréve conjuncta ipsis sint, hæc etiam sigillatim, atque exploratiori ratione perquirantur.

De sacramenti pœnitentiæ necessitate.

Quare institutum sit hoc sacramentum, & a quo institutum.

Quæ hujus sacramenti materia.

Quæ forma.

Qui illius effectus.

Qui minister.

Quæ conditiones in eo requirantur.

Quę regulę ad dignoscendum, & distinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ pœnitentiæ partes.

Quæ earum partium ratio.

Quid contritio.

Quæ ad veram contritionem sint necessaria.

Qui contritionis fructus, & utilitas.

Qua quisquam ratione se ad contritionem exercere possit.

Quæ signa sint veræ contritionis.

Perquiratur item, quæ confessionis, quæ secunda pars pœnitentiæ est, natura sit, atque substantia.

An diligenter inquirere sciat, & peccatoris circumstantias, & peccati item.

Quę mutent speciem peccati, & quæ in confessione explicanda sint.

Quæ restitutionem expostulent; quæ radices, causæve restitutionis.

An dubios, suspectosve contractus norint, aut saltem de iis dubitationes, & quæstiones instituere, inireve sciant.

Quibus criminibus annexę sint censuræ.

An item illarum peritiam, & vim teneant.

An casus, in quibus irregularitatis macula contrahitur.

An saltem in iis omnibus, & aliis, quę ad verum, perfectumve hujus sacramenti pœnitentiæ ministrum pertinent, sciant dubitare, & noverint consulere peritos, quomodo agendum sit id de quo in dubitationem adducunt.

Qui item ritus, & sacræ ceremoniæ confessionis.

Quę conditiones ad confessionem vere pœnitentis necessariæ.

Qui ordo confitendi, quando quis statim confiteri debeat; quando item confessionem iterare.

De satisfactione, quæ tertia pars pœnitentiæ est, quæratur.

Quæ satisfactionis partes.

Quis satisfactionis finis.

Qui fructus, quæve utilitates satisfactionis.

Quæ in satisfactione requirantur.

Qualis, & quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

ANNO CHRISTI 1579.

An salutares & convenientes satisfactiones pro gravitate criminum, & pœnitentium facultate injungere sciant.

An item ex Innocentii III. præscripto, more periti medici, sciant infundere vinum & oleum vulneribus sauciati, ac quale debeant præbere remedium, aut consilium.

An præterea canones pœnitentiales recte teneant.

Quæ differentia sit satisfactionum, pœnitentiarum, *&c.*

De absolutione indagetur:

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ preces, orationesve præterea adhibeantur.

Quis ordo servandus in absolvendo, tam a peccatis, quam ab excommunicatione, suspensioneve.

De sigillo item confessionis plura quærantur, ac præsertim quæ vis, & quanta sigilli.

Quæ sub illud cadunt.

Ex sanctionibus ecclesiasticis, Tridentino concilio, synodis tum provincialibus, etiam diœcesanis indagetur, tum quæ in illis constituta ad pœnitentiæ sacramentum pertinent, quæque de cleri, & populi disciplina, & moribus constituta sunt, ut paulo ante in parochorum examine demonstratum est.

Sed hactenus de ratione interrogationum, quæ examinandis confessariis sacerdotibus adhibentur: jam est locus examinis concionatorum, & sacræ scripturæ interpretum, a quibus hæc quærantur:

Primo de doctrinæ articulis, dogmatibusve concilio Tridentino explicatis, utpote de canone scripturæ, de peccato originali, de justificatione, de sacramentis, & generatim sacrificio missæ, de purgatorio, de invocatione & veneratione sanctorum, de indulgentiis, potestate, & auctoritate papæ, de jejuniis, & diebus festis, & reliquis multis.

An præterea habeat reliquos theologiæ notos & tractatos locos.

Quem in scholasticis præsertim auctorem familiarem habeat.

An sæpius sacrorum bibliorum volumina cum glossa, aliove commentario studiose evolverit; anque in iis ipsis ita diligenter versatus, ut inde locos facile apteque promere possit ad omne sacræ tractationis genus.

An in sanctarum interpretationum usu literate versatus.

An ex antecedentibus & consequentibus verum scripturæ sensum elicere norit: anque item ex euangelistis, in eodem narrationis genere versantibus.

An rursus temere, pro suoque libito sacram scripturam a vero sensu detorqueat.

An tropologicos, moralesve sensus, cum literali sensu non cohærentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, præcipuumque rerum sensum spectet, prætermissis explicationibus, quæ nihil ad propositum faciunt.

An traditionum apostolicarum, ecclesiasticarumque notitiam habeat.

An in sanctorum patrum scriptis, atque sermonibus perite versatus sit.

Quem item e patribus maxime in concionando sequatur atque imitetur.

An sacrorum mysteria temporum norit, anve sacrorum rituum significationes* habeat.

*forte deest notas

A An rerum, in ecclesia sancta gestarum, & conciliorum præsertim universalium cognitionem teneat.

An sanctorum vitas, historiamque veram norit.

An congruam canonum scientiam teneat.

An summorum pontificum jura atque instituta sciat.

An conciliorum, provincialium præsertim, & diœcesanorum decreta in promptu habeat, ut in parochorum examine præscriptum est.

An casuum conscientiæ doctrina instructus sit.

An theologiæ illius mysticæ, quæ tota in spiritualis vitæ constitutis tradendis, quæque purgandis affectibus, in reformatione que interiori

B versatur, præcepta atque exercitationes bene norit.

An denique sanctarum meditationum, orationisque mentalis usum habeat.

An morum doctrinæ, Christianæque disciplinæ locos, non solum ordine collectos, sed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitantur, vel ad Dei amorem, vel ad cælestis patriæ desiderium, vel ad virtutum studium, vel ad detestationem scelerum, vel ad misericordiam, vel ad certas præterea affectiones, quæ ad cælum excitatæ Christianas virtutes pariunt.

C An apti denique sint atque idonei ad concionem concipiendam, & explicandam, non solum theologiæ locorum tractatione, sed similitudinibus, quæ ab agricultura, vinea, semente, aliisque rebus ducuntur, quę sub sensum cadunt atque intelligentiam, præsertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingressum recta ratione utatur, & ab iis vitiis refugiat, quæ plerique eo in genere admittunt.

An totam concionem recte ordineque disponat.

An dilucide, distincteque enarret.

An bene pronuntiet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, ut non solum audientium aures attingant, sed animos intime penetrent.

D An in tota concione, pro cujusque rei, de qua agit, ratione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni & perquirendo, atque explorando, tum in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occasio tulerit, quamdiligentissime instructiones adhibebunt, quæ de concionatoribus ad provinciæ universæ usum ex concilii provincialis auctoritate, jussu nostro editæ sunt.

E Cum non certæ curæ, alteriusve beneficii, vel officii, munerisve, sed doctrinæ tantum, aut in literarum studiis progressionis recognoscendæ causa examen alicujus instituitur, diligenti etiam illa, præcipuaque disquisitione, & interrogationibus, supra varie descriptis, pro uniuscujusque conditione indagetur illius doctrina, & in ministeriis ecclesiasticis peritia atque usus.

Horum vero classes quatuor saltem, vel etiam plures constitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione, experimento illorum facto, adscribantur.

Primæ classi adscribantur, qui perfecte concionandi peritia & conscientiæ casuum explicationibus se tales ostendant, qui aliis multis prodesse, atque

atque præesse possint, proindeque idonei sint, non A modo ad parochi, sed etiam ad præpositi, vicarii foranei, vel visitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiam, aut doctoralis, aut theologalis præbendæ obeundæ officium, dignitatemve, in ecclesia cathedrali assequendam, atque ad alia id generis.

Secundæ classi erunt adscribendi, qui si minus ut illi concionari perfecte, at mediocriter, tum etiam de suggesto possint; quique in casuum conscientiæ summis studiose versati sint; & vero catechismi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertiæ erunt classis, qui intelligentiæ tantum B assequuntur, ut si minus accurata, doctaque concione, at sermonem de altari saltem habere, ac euangelium, prout usuvenerit, enarrare, & explicare possint; & administrationis sacramentorum, & casuum conscientiæ usu ita periti sint, ut qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atque explicare apte queant.

Quartæ classis; qui si non magno literarum studio, aliquo tamen usu apti sunt ad aliquam euangelii brevem explicationem, & notitiam quamdam habent rerum ad docendum populum, quæ saluti necessaria sunt, & ad sacramentorum administrationem, casuumque conscientiæ explicationem pertinent: ita ut iis ob sacerdotum paucitatem, necessariamque causam, aliquando curatio aliqua spi- C ritualis pro loci ratione præsertim ad tempus committi possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat in curatione animarum committenda, sacramentique ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione cancellarius pro sui officii munere hac præstet:

Certum librum habeat provisionum ecclesiarum parochialium, aliorumque beneficiorum, quę examine adhibito, etiam ex literis apostolicis, conferenda sunt.

Quo in libro recte, atque ordine ab eo notentur hæc:

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout exa- D minandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis; aut prorogationis edicti, quod de concursu proponi solet, cum beneficii vacationis ratio id postulet; & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum, quos episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subiit. E

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut rejectio, quam eorum judicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen ejus, quem episcopus tamquam aptiorem, magisque idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat

Cui libro alia prȩterea adscribat, quę episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel sacræ lectionis interpretandæ causa episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat.

In hoc ipso libro notet etiam & nomina examinatorum, & diem quo examen confecerint & causas item repulsæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, probatione, aut rejectione eorum servet, quorum experimentum sacræ ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studiis investigandam atque explorandam.

III.

De initiandis ordinis sacramento

In iis, quæ œcumenica synodus Tridentina de sacra ordinatione statuit, uberius etiam provincialium conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est: atque eorum quidem capita quædam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur episcopus, ut quidquid de iis ipsis capitibus, vel eodem Tridentino concilio, vel synodis provincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quamdiligentissime ab ipso servetur.

Culpę, impedimentave canonica ordinis suscipiendi quarto concilio enumerata.

Literæ testimoniales superioris.

Testimonium de natalibus, & ætate præscripta Tridentino concilio. Sess. 23. c. 12. de ref.

Testificatio ordinis proxime suscepti.

Progressio in ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denuntiatio nominis in ecclesia.

Adscriptio, & ministerium in ecclesia, cui adscriptus est

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Freqnentia sacræ communionis.

Reverentia, atque observantia erga sacerdotes, & superiores.

Intervallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter unum & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas judicio episcopi aliud postulet.

Diligens examen episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac alię instructiones ad ordinis suscipiendi functiones rite, recteque obeundas.

Vsus & peritia recitandi divinum officium.

Loco tituli, censusve testificatio præstitæ professionis regularis præscripta in concilio provinciali secundo.

Quod de ordine sacro annectendo jam pridem decreto concilii provincialis primi ex Tridentina synodo constitutum est; id in executionis usum ita ab episcopo inducatur, ut vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, quæ in cathedrali ecclesia sunt, annectatur: nec vero annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatione jam certus ordo annexus est. Quod autem canonicorum saltem dimidia pars, cautum est, ut sacerdotio. presbyteratuve initietur; in ea cum dignitates non censeantur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt, quot pręscriptam illam dimidiam partem saltem conficiant. Sess. 24. c. 12. de ref.

ANNO CHRISTI 1579.

Vbi primum unicuique vel canonicatui, vel portioni sacer aliquis ordo annexus ab episcopo est, ad eum ordinem suscipiendum canonicus etiam, qui jam illud obtinebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit privatus ab illo declaretur, ad ejusdem Tridentini concilii pręscriptum.

Si quis etiam sedis apostolicæ literis facultas permissa est, sibi licere ordinis sacramentum ab alio quam ordinario suo suscipere, is, antequam initietur, etiam sui ipsius ordinarii literas obsignatas habeat, quibus vitæ suæ mores, disciplina, probitas, & cetera id generis testificata commendentur.

Quod provinciali tertio concilio decretum est de ratione servanda in concedendis literis dimissoriis ab episcopo impedito suis diœcesanis pro ordinibus suscipiendis, id locum etiam habeat episcopo absente.

Clericos vero, a diœcesi absentes, qui dimissorias literas petunt, episcopus ad se examinis causa evocet; licet tamen ei aliquando, si hoc minus commode pręstari posse censuerit, examen illud speciatim episcopo delegare, in cujus diœcesi illi morantur: at vero tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegavit.

Ne abbates, etiam baculi, & mitræ jure utentes, aliove ejusmodi privilegio, & auctoritate conferendi minores ordines, munitos, patiatur episcopus diœcesanus, tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina synodus vetuit, aliis conferre, quam iis, qui regulares sunt, & eorum jurisdictioni subjecti, nisi & ipsius episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi a suo episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim sed speciatim concessas. Nec vero quibusvis abbatibus id permitti liceat, sed iis tantum, qui sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Qui subdiaconatus ordini adscriptus est, cum statim lege adstrictus sit, canonicarum horarum officium ex breviarii præscripto recitandi; nemo ad eum ordinem capessendum recipiatur, qui in horarii illius officii, cujus lege devinctus tenetur, recte, ac rite recitandi usu peritus non sit. Inferioribus vero ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent, versati sint in beatæ Marię officii recitatione.

Quod alio concilio vetitum est, ne seminarii titulo cuiquam episcopus ordinem aliquem sacrum conferat, id decernimus locum habere, nisi cum beneficii, seminario unionis jure adjuncti, usui, & cultui ministerium est ab illo pręstandum: tuncque certus annuus census constituatur, unde qui eo titulo ordinem suscepit, sustentari queat episcopi judicio.

Nec vero tamen is in illo censu ullum jus habeat, cum primum aliunde habuerit, unde itidem vitæ suæ sustentationi episcopi judicio consultum & provisum sit. Quod si aliunde ex parte tantum ejus sustentationi provisum sit, tunc extincta censeatur illa census attributio pro tanta parte, quantam ad illam sustentationem aliunde habet.

Pensionis, & patrimonii, quod quis habet, & bonorum itidem, quę perpetuo etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo episcopus sacrum aliquem ordinem, alicui, etiam familiari, etiamsi alienæ diœcesis sit, modo post triennium ab initio

A familiaritatis, si ecclesiarum suarum vel necessitatem vel utilitatem hoc flagitare judicarit, ut sacris ille initietur.

At vero etiam, si quis ei, qui sacris initiandus est, vere spondeat certa cautione, se quæ ad vitæ cultum usui necessaria sunt, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde provisum sit, huic ob sacerdotum penuriam ab episcopo sacer ordo conferatur licet, sine alicujus etiam vel beneficii, vel patrimonii titulo.

At vero hęc in primis episcopus diligentissime videat, ut pensionem, patrimoniumve illud vere obtineat, utque ea donatio, sponsiove vere ac sine fraude, dolove facta sit: ejusque tabulæ ut rite, & recte confectę sint: utque pensio, patrimoniumve,

B & quę dono data sunt, tantum inde census percipiatur, ut satis esse possit ad illius honestam vitæ sustentationem; qua in re omni cognoscenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam, quarto provinciali concilio in hoc genere præscriptam.

Videat etiam omnino, ut quemcumque ejusmodi titulis ordinabit, etiam familiarem suum, certæ illum ecclesię addicat, ubi ordinis suscepti functiones, ac munera, ut ipsius concilii decreto cavetur, ipse vere præstet.

Eo sermone, quem pridie, quo sacra ordinatio celebratur, provinciali decreto haberi institutum est, illud in primis spectetur, ut quę monitiones postero die de libro pontificali leguntur, diser-

C tis verbis, iisque vulgariter conceptis explicentur uberius.

Vnusquisque porro eorum, qui sacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamque sanctum munus susceptu- rus est.

Verum ejus sermonis vis in subdiaconis potissimum monendis versetur, quo rectius, dum integrum est, deliberare possint, an castitatem, quę perpetua illi ordini est annexa, profiteri velint, eoque accuratius propterea in gravi illa deliberatione videant, quod Deo auxiliante præstare posse sperent, neque in eo ecclesiastico, spiritualique munere suscipiendo quidquam agnatorum, vel hujusmodi aliena voluntate, sed sua spontanea deliberatio-

D ne agant, nec vero in sacri ejusdem ordinis susceptione, vitæ hujus commodum, aut aliud quidquam ejusmodi, sed Dei honorem sibi propositum habeant. Huius generis sermo, a quocumque apposite habeatur, utilis ille quidem est, at multis partibus longe utilior erit, atque opportunior, si eumdem episcopus accurate, studioseque habuerit.

E Quicumque clericus, alicui ecclesię adscriptus, ubi ordinis a se suscepti functiones obeat, memor complurium sanctorum, qui vel toto vitę tempore, vel multis saltem annis, in alicujus etiam minoris ordinis ministerio, munereve religiose versati, ad altiorem se ordinis gradum provehi passi non sunt; eorum recordatione, exemploque excitatus illud sedulo curet, atque adeo efficiat, ut ordinis, quo proxime initiatus est, pręscriptas functiones, non elate, sed humiliter, non raro, sed frequenter, non negligenti studio, sed accurata, vereque clericali sollicitudine, & disciplina, pie, recte atque rite pręstet. Alioqui si in sanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præscriptum est, se gesserit; illud norit, eo voluntatis suæ testimonio, sibi apud episcopum aditum prącludere ad altiorem gradum ascendendi.

Præfectus autem, rectorve ecclesiæ testimonium

nium de clerico facturus, qui functiones in sua A ecclesia obierit, hæc testificationis suæ literis speciatim, vereque exprimat; quas scilicet functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

Exorcistæ munus cum sit, energumenis manum imponere, a quibus, ut mali spiritus ejiciantur, jejunia, & orationes Christi domini testimonio adhiberi juvat: eos porro clericos, qui in exorcistarum numero adscribentur, curet episcopus in jejuniis, & orationibus frequentius sese exercere.

Vt acoluthi munus, quod præter ceteras functiones fuit, episcopum comitari, ad eam ipsam functionem aliqua ex parte restituatur; curet episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, ubi ipse est, aliquando pręstare, ut opus esse censuerit, præsertim cum ad aliquod episcopale munus obeundum accedit. Sique complures ejusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, ut per regiones distincti in orbem id muneris pręstent.

IV.

Quæ ad clericorum honestatem attinent.

De tonsura clericali decretum in concilio provinciali primo confecimus: sed ut pro ordinis, quo quisque initiatus est, ratione, illam magnitudine distinctam, conspicue ferat, certam, atque præfinitam illius formam hoc decreto describi placuit; quam omnes ita servare jubemus, ut neque ea minorem, nec vero etiam majorem quisquam omnino, episcopo inferior, gerat, quacumque dignitate ille præditus sit.

Sacerdotalis igitur tonsuræ forma, in orbem ducta late, & ample pateat unciis quatuor.

Diaconalis, uncia una minor.

Subdiaconalis, aliquanto angustior, quam diaconalis.

Minorum denique ordinum corona lata sit undique unciis duabus.

Vnciæ autem mensura est ad præscriptum instructionum fabricæ ecclesiasticæ.

Clericus, qui amictu clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo clerum universum uti moris est, commutet, sed pium erga propinquos mortuos caritatis studium officiumque præ se ferat omni alia ratione, quæ cum clericalis ordinis decoro, dignitateque omnino conveniat.

Quæ in concilio provinciali primo iis, qui sacris ordinibus, & sacerdotio initiati sunt, quique ecclesiasticum beneficium obtinent, de sæcularibus negotiis fugiendis constituta sunt; eadem pœnis iisdem, vel aliis, quas arbitratu suo episcopus edixerit, irrogaritve, illis præscribimus, qui minorum ordinum clerici sunt, etiamsi nullum beneficium obtinent si modo clericalem vestitum deferunt, cum præsertim jam inde usque a teneris annis se religionis, pietatisque institutis, & disciplinæ ecclesiasticæ moribus imbuant oportet, qui in sortem domini vocati sunt. Atque in iis quidem, quæ illis vitanda sunt, hæc etiam cautio sit, ne sine episcopi concessu, eoque literis exarato, laicis in servitute, famulatuve operam navent.

Nec vero cuiquam clerico eam facultatem det episcopus in aliqua re inserviendi, quæ clericalis vitæ rationibus, pietatisque officiis non admodum conveniat.

V.

Quæ ad beneficiorum collationem attinent.

Cum aliquis examinatur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, cui providendum sit, de eo experimentum fiat examine non solum in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficii functiones rite, & recte obeundas; tum præterea in usu, ac notitia quam in B recitandis divini officii horariis precibus habeat.

Vbi primum præbenda, vel theologalis, pœnitentialisve vacaverit, etiamsi illius conferendæ jus ad alium, quam ad episcopum, præterquam ad sedem apostolicam, pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum evocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosve nominare, qui subeant. Confecto autem constituti temporis spatio, uniuscujusque eorum, qui illo nomine convenerint, periculum, experimentumve in literis ac doctrinis C omni vel diligentissima percunctationum, quæstionumve ratione fiat. Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, ætate, gradu, ordine, ceterisque conditionibus, ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum demum episcopus ipse solum rebus iis omnibus accurate perpensis, mature in domino deliberet, & libere deligat, quem pro conscientię religione digniorem, aptioremque existimet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Qui in deliberatione idem videat, ut quod præsertim ad pœnitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maxime vitæ innocentiam, morum gravitatem, spiritualium exercitationum studium, D & usum diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitatiorem prudentiam, ceterasque religiosæ pietatis virtutes perpendat.

Ei autem, quem potissimum elegerit, nec vero alii cuiquam conferatur ab eo, cui jus competit, etiamsi capitulum sit.

Quicumque præbendam theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate rationeve institutam, in cathedrali, collegiatisve ecclesiis obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in aliis clerica- E libus, sacerdotalibusve collegiis doceat: in basilica vero cathedrali saltem die festo semper sacram scripturam publice interpretetur & exponat, nisi aliquando aliud jusserit episcopus.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus, theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis gratis respondeat: ceteraque denique omnia præstet, quę pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Perlatum ad nos est, in nonnullis provincię hujus ecclesiis clericos aliquos, qui ob beneficia, officiave, quæ in iis obtinent, non solum in choro adesse, sed alia ministeria, aliasque functiones clericales ibi præstare debent, a capitulis certo illi canonicorum numero adjungi, eamque ob causam supranumerarios vocari hocque ipsum

fieri, nulla eis collata præbenda, nulloque sæpe attributo cujusvis generis emolumento, censuve, ii autem eo solum titulo contenti, cum id sibi sumant, ut inferiora ministeria, quæ antea obire consueverant, præstare plane recusent; hæc sane incommoda, gravia illa quidem, accidunt, quod & ecclesiæ debitis munerum functionibus fraudantur, & divinus cultus minuitur, ac labefactatur, & ordo ecclesiasticus, cum unus plurium partes, officiumque præstare non possit, contra ac legibus canonum cavetur, non sine magna offensione pervertitur, & perniciosa ambitionis occasio hominibus ecclesiasticis manifesto datur. His porro incommodis atque adeo malis, decreti hujus provincialis auctoritate occurrendum censuimus.

Itaque si quos aliquando, ut jure permissum est, canonicos supranumerarios creari contigerit; id justis solum causis, ac pene necessariis, iisdemque comprobatis, & perraro quidem fieri statuimus. At vero qui in ea ipsa ecclesia beneficii, quod ibi obtinet, causa, operam, ministeriumve navare debet, quod cum canonicali officio & gradu non conveniat, neque præstari simul possit, supranumerarium fieri, crearive prohibemus. Quicumque vero ita adscriptus est, ne a muneribus ministeriisve, quæ priorum beneficiorum nomine in ea ecclesia a se præstari debent, liber, aut immunis ullo modo sit: imo ut illa præstet, & fructuum mulcta, & omni alio jure, ut canonibus decretisque Tridentinis cautum est, episcopus omnino agat.

Vacante ecclesia parochiali cujus conferendæ jus non ad episcopum diœcesanum, sed ad alium, etiam ab episcopali jurisdictione exemptum, & regularem item spectat, edictum de concursu proponat episcopus diœcesanus, & quicumque examen eo nomine subire volent, ad ipsum conveniant, qui exploratione per examinatores synodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa ecclesia ab illo conferatur, cujus jus est. Si secus fiat, collatio rescissa, nullaque sit.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali ecclesia vacante, quæ jurispatronatus est ecclesiastici, vel mixti, cujus institutio non ad episcopum diœcesanum, sed alium quemcumque, etiam exemptum, & regularem, item, ut supra, pertinet, tamen, ut quem episcopus diœcesanus digniorem elegerit, is a patrono præsentetur ei, ad quem spectat institutio.

Si vero ad summum pontificem institutio spectat, vel quia in mensibus reservatis vacavit, vel alia causa, tunc episcopus digniorem eligat, & ex præscripto earumdem literarum Pii V. a summo pontifice instituendum. Interea vero dum hujus generis examina, & approbationes fiunt, & institutio locum habet; idem episcopus diœcesanus idoneum vicarium, qui onera vacantis illius ecclesiæ sustineat, attributa ei congrua pro arbitrio suo fructuum portione, constituat, donec ei rector præficiatur.

In ecclesiarum curatarum permutatione, coram ordinario facienda, ne locum habeat quod primo provinciali concilio decretum est de proponendo edicto examinis causa in vacatione ecclesiarum parochialium. Si tamen vel parochialium hominum multitudo valde inæqualis est, vel qui permutant, quo tempore parochiales illas ecclesias adepti sunt, examen præscriptum non subierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, sed absque concursu.

Idem examen sine concursu adhibeatur de eo, qui beneficium simplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat, si quando ejusmodi permutatio coram ordinario fieri jure potest.

Quamvis Pii V. constitutione, sublata non sit facultas illa, quæ in ecclesiis parochialibus conferendis data est, tum synodo provinciali addendi, ac detrahendi præscriptæ formæ examinis, tum unicuique episcopo, si certis quibusdam de causis pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire censuerit, loco concursus privatum aliud examen ineundi: videat tamen episcopus ne facultate sibi data abutatur, neque vero illam adhibeat ullo modo, nisi opus esse viderit, certis illis expressis causis.

Quod synodi Tridentinæ auctoritate quarto concilio provinciali nostro permissum est, simplex beneficium habenti, alterum etiam ejusdem generis, quod personalis residentiæ munus non requirat, ob honestam illius vitæ sustentationem conferri; id ita locum habeat, ut ne tamen eo prætextu causave vitæ honeste sustentandæ, plura, quam duo, beneficia simplicia uni eidemque conferri liceat, sine concessu, permissuve sedis apostolicæ.

Si capellania etiam simplex, aliudve beneficium, etiam jurispatronatus, ex præscripto erectionis, fundationisve, aut alterius constitutionis certum ordinem, aut alias conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel institutionis, vel alio nomine providendum est illud beneficium; ne episcopus deinceps, etiam patronorum consensu, permittat, concedatve, ut quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione illud beneficium assequatur, quod vere eo ordine non sit initiatus, quamvis ætate congrua sit pro illo ordine suscipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non sit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel constitutio requirit.

Quibus in ecclesiis optionis jus est, ubi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel sacristiæ, vel fabricæ ecclesiæ solvitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primo vacavit, solvatur.

Idque ab omnibus præstetur, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis vel ad eam ipsam obtinendam optionis jure usi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionum successive vacarunt; ita ut unusquisque solvat pro rata tantum accessionis redituum, sibi illo ipso optionis jure factæ. Hæc porro solutio, ubi quisque primi anni fructus ex præbenda, quam sibi jam optavit, perceperit, statim ab eo præstetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia persolvenda olim decretis provincialibus constituta sunt, ad eorum præscriptum serventur.

Auctoritate concilii Tridentini, & constitutionis a Pio V. pontifice maximo editæ, jam nunc statuta, privilegia, consuetudines, & illas denique cujusvis ecclesiæ constitutiones rescindimus, planeque abrogamus, quibus cautum est, vacantium in ecclesia dignitatum, canonicatuum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atque ideo officiorum fructus, vel distributiones etiam quotidianas, quæ inde primo vacationis anno, aut longiori, breviorive tempore obvenerint, mensæ episcopali, vel canonicali, aliive loco omnes, vel partem aliquam obvenire, attribuive, aut in

in communes usus cedere, aut inter alios canonicos, ministrosve illius, alteriusve ecclesiæ dividi. Hæc tamquam rescissa, penitusque sublata ejusdem Pii pontificis sanctione, declaramus nulla esse, nulliusque plane roboris.

Nec vero loco eorum fructuum, qui eo nomine, ut supra, attribuebantur, ne consensu quidem capituli, ab episcopo statui liceat, ut deinceps, qui illiusmodi dignitates, canonicatus, beneficiave, qualia qualia sint, consequentur; aliquid, vel minimum, solvant, conferantve in usum sacristiæ aut fabricæ, aut alterius ejusmodi operis. Quod si post Tridentini concilii editionem id usquam in provincia statutum, decretumve ullo modo sit, ne tamen quidquam eo nomine accipi, exigi, aut persolvi, ullo pacto, rationeve liceat, quacumque consuetudine, decreto, statuto obstante; nisi summi pontificis auctoritate munitum, corrobatumve sit.

Quamobrem nec episcopus, neque capitulum, collegium, aliive ecclesiastici ordinis homines, quorum interest, istiusmodi fructus, distributionesve, ne ullam quidem eorum partem, retineant, neve illorum cessionem petant, exigantve, nec aliud quidquam, nec eo quidem nomine quod prædia meliora reddita sint. Neque etiam ab iis, qui illa beneficia, etiam a sede apostolica, obtinuerint, jusjurandum exigant, ut tale quidquam observent; neve illis ipsis, qui non paruerint, moram, impedimentumve afferant, quo minus illorum possessionem assequantur. Meminerint porro omnes, quicumque contrafecerint, ex illa Pii quinti sanctione, si episcopus est, suspensionis; si capitulum, interdicti; si alius quisquam, excommunicationis pœnam statim subire: cujus vinculo tam diu irretitus est, quoad restitutione primum facta, beneficium relaxationis, absolutionisve a sede apostolica obtinuerint.

Ubi vero sex ante Tridentini concilii editionem mensibus fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pii loci usibus distributiones ejusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantum dimidia eidem, vel sacristiæ, vel fabricæ, vel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ii capiant, quorum beneficia sunt.

Cum animarum salutis, vitæque spiritualis curam parochi paternam gerant, illis, tamquam parentibus, debetur amor, observantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certe etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione conjunctum, ut cum primum eorum aliquis ad ecclesiæ, sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externæ observantiæ significatione ab iis suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, ubi primum ab episcopo literas formatas acceperint de parocho, qui parochiali eorum ecclesiæ præfectus fuerit, diem certum statuant, quo ei adventanti frequentes ad parochiæ fines obviam facti, eumdem, ut moris olim fuit, suscipiant, atque ad ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque observantia prosequentes.

Literæ autem formatæ, quas episcopi nomine cancellarius de parocho conscribat, ejusmodi erunt, quæ a vicario foraneo, aliove publice legantur.

Filii dilectissimi, vestræ isti parochiali ecclesiæ parochus præfectus est presbyter N. quem ætate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina, prudentia, aliisque rebus ad istius parochialis curæ bene gerendæ rationem opportunis, idoneum esse, examine recte confecto cognitum est. Vestræ igitur partes sunt, debito honore, ex decreti provincialis præscripto, illum suscipere, neque solum externa quadam observantia, sed intime, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, præceptisque ejus, atque monitis concordi voluntate, libentique animo parere. Quod sane facere cum vestra potissimum intersit, tum quo accuratius faciatis, nos episcopali nostra auctoritate, paterna caritate, vos universos & singulos monemus. Valete in domino.

VI.

Quæ ad divina officia pertinent.

Ut passio Christi domini redemptoris a fidelibus in hora redemptionis suæ digna veneratione coleretur, illud in ecclesia sancta perpetuo institutum, religiosoque usu, ac solenni ritu pie retentum est, ut in feria sexta parasceves, in qua idem Christus dominus mysterium crucis explevit, certa stata hora ab universo clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, ut in multis provinciæ locis non post, sicut instituti, ritusque veteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat a multo populo, antea quam ex ritu ecclesiæ solenniter proponatur, & a clero adoretur: nos, ut quod non sine mysterii significatione ecclesia instituit, ad statæ horæ usum, solennemque adorationem revocemus; id statuimus, ut in omni provinciæ ecclesia cathedrali; sacrosanctæ crucis, per quam redempti sumus adoratio religiose celebretur, recitatio scilicet de passione evangelio, & peractis illis statis precibus, & orationibus, ut instituti ratio postulat. Quare unusquisque provinciæ episcopus efficiat, non solum ut stata ea hora in sua basilica cathedrali præstetur; sed caveat etiam, ut in omni ecclesia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio societatum, ubi fit ea adoratio, non ante, quam in eadem basilica cathedrali, primariave, si locus diœcesis sit, celebretur.

Nec propterea concionator desistat, quin pro sanctæ ecclesiæ usu ad excitandam populi fidelis compunctionem eo sacro die eam de suggestu proponat & ostendat.

Quin etiam curet episcopus, concionem illam statim post recitatam passionem domini haberi, nisi aliter aliquando magis expedire censuerit.

Et quoniam sacra ea feria Christus dominus humiliatus est pro nobis pati usque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in sanctissimæ crucis stata illa adoratione ita esse oportet, ut quod antiqui ritus est, non tantum genibus flexis, sed prostrato humi corporis habitu fixam, constantemque animi nostri humilitatem demonstremus: ideo episcopus curet, ut corporis prosternatione, quæ Christianæ humilitatis index est, ea solennis adoratio celebretur.

Gravia pericula, offensiones, atque adeo sæpe injurias sanctissimo missæ sacrificio fieri compertum est, quod quidam sacerdos non semel tantum, sed plures in die illud offerant. Quod ne in posterum fiat, præterquam salutari illo die dominicæ nativitatis, quo unusquisque sacerdos non sine magna mysteriorum significatione ter celebrare debet,

debet, decreti hujus auctoritate vetitum sit, ne ob ullam necessariam causam, neque etiam ob parochialis, alteriusve ecclesiæ egestatem, neque ob sacerdotum penuriam, nec vero ob locorum distantiam episcopus cuiquam sacerdoti pluries in die divinum illud missæ sacrificium offerendi facultatem det, aut permittat, cum beatus admodum sit ille sacerdos, qui semel tantum in die illud digne obtulerit. Si quæ vero ejus generis facultas antea vel certo loco, vel sacerdoti data est, eam plane statim rescissam, irritamque ac nullam omnino esse jam nunc decernimus.

Episcopus, in cujus diœcesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, ubi Pii V. pontificis constitutione certus sacerdotum numerus præfinitus est, in eo evigilet, ut ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officiis, ac muneribus defraudentur; sed cum eorum aliquis mortem obit, in ejus locum sacerdotem alium subrogari curet.

At in quibus ecclesiis certus numerus constitutus non est; efficiat, ut quot antea sacerdotes ibi sustentari consueverant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur pœnis etiam, & censuris arbitrio suo propositis, ut nihil plane pereat, quod earum ecclesiarum cultui debeatur.

In capella, canonicatu, aliove beneficio etiam simplici quod quis una cum alio incompatibili ex legitima dispensatione jam obtinet, episcopus, constitutis etiam vicariis, certaque fructuum parte attributa, consulat, & provideat, ut ea beneficia debitis ministeriis, debitoque cultu non fraudentur.

Idem efficiat, si ejusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum etiam absentiæ, impedimentum munera sua non præstet.

Episcopus pro ceremoniarum ratione, rituve, cum missæ conventuali, aut divinis chori officiis in basilica cathedrali, vel in aliis collegiatis ecclesiis interest, & item cum processiones agit, aliave ejusmodi, adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum pontificale officium non celebrat, in omnibus his, aliisque actionibus assistentium munera omnia præstent.

Organista, dominicis, festisque diebus, episcopum ad divina officia adventantem, ubi primum pro basilicæ foribus est, decora, gravique organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis oraverit, locoque suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officiis inde discesserit.

Item, dum ille missæ sacrificium, aut vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove pontificali munere perfuncturus, vestes sacras induit, nec quidquam canendum a choro est.

Hoc vero omne agat semper, cum in divinis officiis, ad quæ episcopus convenit, organa pulsanda sunt.

Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte ab iis observanda est, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Quare præter illa, quæ in concilio provinciali primo, de illius cultu præfinivimus, hæc admonemus, quo religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta ejusdem chori institutio.

Primo, ut studio quodam intimæ pietatis, cujus splendor foris etiam eluceat, unusquisque vel canonicus, vel alius minister, quicumque sit, qui chori officiis astrictus est, ad chori disciplinam sese instruat.

Antea vero quam eo conveniat, paululum attente secum cogitet & loci illius sanctitatem, & conveniendi causam, & divinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente, animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum aget, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligenter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, ut exteriorem quoque cultum divinorum officiorum salutariter exequatur.

Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a sordibus, labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne canonicorum est humeris, vel brachiis, prout moris est, canonicus imponit, eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, ut ejus rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

Si vero, ut plerisque in ecclesiis instituti, consuetudinisve est, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi devincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasique devinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium vestitum, quo foris utitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caveat, ne quidquam, etiam in sacristia, agat, admittatve, quod cum actione non recte conveniat, ob quam illum habitum induit.

Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessario postulet.

Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus indutus est, ubi ubi sit, vel in sacristia, vel alio loco, & a jocis, a ridicule dictis, facetiisve, a cachinnationibus, a verbis futilibus, atque inanibus, quæ temere, & imprudenter effunduntur.

In chorum ne properanter, quasi distributionum quæstu incitatus, accedat, sed gravi incessu.

Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adjunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut secum cogitet, se ad chorum, nempe ad sancta sanctorum, ut canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus a rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad ejus fieri potest, abducat, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet, se eo loci consistere, ut Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

Consideret vero ipsum Deum, tamquam patrem, &

& redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, quique omnia intuens, ubique & semper est.

Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam a Deo supplex petat, orationisque sacrificium simul cum meritis Iesu Christi, & sanctorum, ejus præsertim cujus memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ & individuæ Trinitatis, & ad suam proximorumque utilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primum psalmi argumentum mente, animoque concipiat.

Observet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

B Attendat item, ad quem præcipue salutarem affectum psalmus referatur.

Cum ita se religiose pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasque psalmi accommodet, ita ut laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur, unde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendatur.

Ad verba etiam adjungat animo cogitationem vel amoris, vel reverentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, ut si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur imitationis; si de peccatis, intime doleat, quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi ejus. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

C Eam porro attentionem initio uniuscujusque psalmi, orationis, & aliarum divini officii partium, tum singularum horarum canonicarum renovare, atque excitare studeat, præsertim dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat; Deus in adjutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus distrahi animadvertit.

D In fine etiam uniuscujusque psalmi sese excitet illis verbis; Gloria Patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur: Per dominum nostrum Iesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio valde admodum excitatur, si quæ quisque profert, recte intelligit: ideo in ea potissimum expositione psalmorum assidue versetur, quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisque sanctis affectibus versetur.

E Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorum affectibus versetur, sive quis in choro, sive privatim, sive submissa, sive alta voce oret: idcirco certos sibi locos psalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui præter ceteros hi sint, unde salutares affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio male agentium.

Psalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ a divina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque psalmorum vocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in domino gaudeat, se bona, Deo juvante, adeptum esse, & mala cavisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum divinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam. Atque ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi uberrimum capiet.

Peroratis psalmis, absolutoque canonicarum horarum officio, paulum tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur, & negligentiæ, & distractionis, aliusve culpæ, quam in eo precationis officio admiserit: tumque hoc oret, ut pro Christi totiusque ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus, tum corporis decens compositio requiretur.

Ideo, præter ea, quæ de genibus flectendis, de capite inclinando, de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo concilio constituta sunt, quædam etiam in choro cavemus; quæ, utpote minus decentia, & a loci illius cultu aliena, vitari oportet; ea vero tabella descripta sunt, quæ cura nostra edetur, ac in singulis sacristiis ecclesiarum, tum cathedralium, tum collegiatarum, tum parochialium affixa perpetuo sit. Tum vero etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidem in singulis sacristiis habeantur.

Lumina duo candelabris, cereo, ferariisve infixa, cum processiones publicæ, etiam quæ in ecclesiæ ambitu aguntur, ab omni cujusvis ordinis clero, tam regulari, quam sæculari, ad crucem adhibeantur, quæ unicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Episcopus in cathedrali sua ecclesia, loco, & forma, quæ in instructionibus fabricæ ecclesiasticæ, ex decreto provinciali editis, præscripta est, sepulcrum episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem usum episcoporum illius ecclesiæ. Cujus quidem sepulcri operimento insculpta sit, ita tamen, ut ne e solo æquato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his literis, SEPULCRUM EPISCOPORUM. N.

Hoc ipsum unusquisque parochus ad parochorum, & capitula ad dignitatum, & canonicorum usum itidem præstent.

Postridie illius diei, quo cessio ultima synodi provincialis habita est, pro omnibus provinciæ episcopis defunctis, præsertimque pro iis, si qui post proximum provinciale concilium diem obierint, missa solennis a provinciæ episcopo, cui id muneris metropolitanus mandarit, canatur: & sermo item Latinus apposite habeatur; officiumque item pro illis a quatuor etiam provinciæ episcopi junioribus rite mox peragatur ad pontificalis libri præscriptum. In synodo quoque diœcesana, die secunda, pro clericis diœcesis defunctis oratio & commemoratio solenniter fiat.

VII.

Quæ ad distributiones pertinent.

Pœnitentiarius, tamquam in choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus versatus, non eorum solum, qui in casibus, episcopo reservatis, peccarint, sed aliorum etiam quorumcumque.

Nec vero illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam divinorum officiorum horam, quo opportunius pœnitentibus satisfaciat, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea missæ sacrificium facit, aut privatim horarium canonicale officium præstat; etiamsi id in fraudem non faciat.

Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta ecclesiæ utilitate occupati, impeditive non adsunt in choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale canonicatus sui munus obire non consueverant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in concilio provinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

Qui peregrinationis causa absunt, ne jure quidem, facultateve statutorum ecclesiæ, cui personalis residentiæ operam, ministeriumque debent, distributionum participes sint. Imo etiamsi trium mensium spatio diutius absunt, non propterea excusantur, quo minus fructuum præbendæ amissione mulctentur, aliisve pœnis ejusdem concilii, de diuturniore absentia sancitis.

Qui studiorum causa, quacumque facultate, absunt, ne distributiones quotidianas eo ipso absentiæ tempore, nec vero illam præbendæ suæ partem tertiam, in ejus generis distributiones, Tridentini decreti auctoritate jam conversam, capiant.

Itidem de quotidianis distributionibus, eaque tertia parte cautum sit, etiamsi a sede apostolica facultas absentiæ ob studia data sit.

Episcopus, quæ decreta de tertia fructum parte in concilio & primo & quarto, olim confecimus, ita præstet ut nec qui sacris ordinibus initiati non sunt, nec qui distributiones non capiunt, ab illa præscripta tertia parte conferenda liberi immunesve sint.

Tertiæ porro partis, quæ in distributiones convertenda est, fructuum æstimatio fit, non veteri taxa etiam in codices capitulares relata, sed tanti sit, quanti census, redituśve præbendarum re vera valet, deductis primo pensionibus, aliisque oneribus, legitime impositis, pro ratione temporis, quo duraverint.

Cujus tertiæ partis percipiendæ jus habeant omnes canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui sine illa sunt, dum ii statis diebus suum in ecclesia munus præsentes obierint.

VIII.

De residentia.

Personalis residentiæ munus, ut re vera per eos præstetur, qui illius generis beneficia ecclesiastica obtinent, omnem rationem, canonum jure, Tridentinisque sanctionibus præscriptam episcopus ineat.

A quo munere non excusetur, neque qui beneficium, ecclesiamve habet, de cujus titulo adhuc lis & controversia pendet; nec vero item, qui nondum sacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus est; nec præterea qui justa A aliqua causa, impedimentove distinetur, quo minus eo initietur.

Nec vero a residentiæ munere liberi sint, qui tertiam partem fructuum, qui sibi ex dignitatibus obveniebant, quas in ecclesiis cathedralibus obeunt, in distributiones contulerint. Imo vero ii cetera etiam, quæ Tridentino decreto in sessione 24. promulgato, ipsis præscripta sunt, præstare ab episcopo cogantur.

Ne ille quidem excusetur, cujus ecclesia, aut beneficium ejusmodi est, unde omnis, aut certe magna pars fructuum, aliquo modo reservata ad alium pervenit.

Ne episcopus, propterea quod sibi liberum, integrumque est, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab ecclesia commissa, beneficiove personalis residentiæ abesse, ea potestate, facultateve B deinceps ob cujusvis generis causam utatur: sed in illa concedenda modum & rationes adhibeat, concilii Tridentini sanctione præscriptas.

Ne vel ad seminarii quidem curam, vel ad vicarii munus, vel ad sanctæ etiam inquisitionis officium, nec vero ad aliud quidquam opera sacerdotis, curam animarum gerentis, episcopus ita utatur, ut ab ecclesia, beneficiove, in ejus curam tradito, diutius absit, ac muneri debitæ residentiæ personalis desit.

Ne parochus, animarumve curator ob senectutem, aut ob adversam valetudinem, cælive gravitatem, ab eo residentiæ munere excusetur. Si vero ejus invaletudo id generis est, quæ curari possit, at- C que eo loci, ubi ecclesia parochialis sita est, non datur, nec aliunde facultas medici & medicamentorum; tunc parocho, ex infirma illa valetudine laboranti, episcopus curationis causa facultatem dare possit, qua liceat ei tribus, quatuorve mensibus ad summum, loco propinquiori, in quo ejusmodi necessaria non desint, manere, ubi valetudinem curet.

Interea ad illius ecclesiæ parochialis curam gerendam vicarium episcopus constituat, parochi sumptu.

Nec præterea simultatis, odiive solum causa parochum ab ecclesiæ parochialis statione, locove abesse permittat, ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leves, vel fictæ sint, causa prætextuve. Si vero D unquam graves illæ erunt, ac veræ ortæque posteaquam parochialis curæ munus obit, idque sine culpa parochi, permittere episcopus poterit, illum inde abesse, locoque propinquo, ubi tuto sit, morari, eo solum tempore inimicitiarum, non tamen ultra annum, etiamsi diuturniores anno sint inimicitiæ.

Cum antea jure canonum, tum nuper concilii Tridentini decretis & synodorum provincialium constitutionibus jussum est, unumquemque parochum, animarumve curatorem in ecclesia sibi commissa, dominicis, aliisque præcipue festis diebus stata hora missæ sacrificium celebrare, sacramentorum E administratione, verbique Dei prædicatione populum pascere; doctrinæ Christianæ rudimenta docere; vespertinas preces, aliaque divina officia canere, vel recitare publicam sæpe orationem, ac processiones varias cum populo suo obire, pacem conciliare, controversias componere, pauperum & egentium, miserabiliumque hominum curam paternam gerere; aliaque munera studiose & accurate agere, quæ cum parochialis officii ratione conjuncta sunt; tum illis diebus maxime in quibus populus artibus, operibus & negotiis mundanis non est distentus, occupatusve, facilius ac fructuosius præstare possunt.

Quæ

Quæ omnia, prout cautum eſt, & quemadmodum certe oportet, conſtituto tempore is parochus exequi nullo modo poteſt, qui non ſine animarum ſibi commiſſarum detrimento, conſtitutis illis horis parochiali eccleſiæ non inſervit, ſed ea relicta ad eccleſiam cathedralem, vel collegiatam, ubi canonicatum, aut aliud reſidentiæ beneficium jam obtinet, frequenter nimis accurrit, non ſine ea avaritiæ ſuſpicione & cupiditatis illarum diſtributionum, quas capiet, propterea quod ibi in divinis officiis, miſſaque ſolenni præſens adſit, feſto præſertim die, quo pluribus in eccleſiis vel duplicatæ, vel majores, quam aliis diebus dari ſolent. Quamobrem hoc decreto epiſcopos id monemus, ne quem parochum, animarumve curatorem, qui in cathedrali, collegiatave eccleſia dignitatem aut canonicatum habeat, aliudve beneficium, aut officium, cui perſonalis in choro reſidentiæ onus injunctum ſit, deinceps dominicis, feſtiſve diebus, eccleſiæ commiſſæ ſtatione relicta, in choro illius cathedralis, collegiatæve præſentem adeſſe, diſtributionumque quotidianarum participem ullo modo, pactove fieri patiantur: ſed parochiali eccleſiæ, ſtatis horis, operam, curam, muneraque ſuſcepti parochialis officii uſque adeo præſtare cogant, ut ei nulla ſtata hora deſit, nullumque officium omnino prætermittat ſuæ curæ, ſolicitudinique commiſſum.

Eccleſia parochialis, ſi eo loco ſita eſt, ubi minor pars hominum parochialium habitet, multoque plures illi ſint, qui extra urbis, municipii, locive mœnia, ubi illa eſt, domicilium habeant: eo tamen loci parochus in ſtatione parochiali maneat, ubi eccleſia eſt. Parochialibus vero, qui longius abſunt, epiſcopi officio & auctoritate ſuccurratur, ad concilii Tridentini præſcriptum.

Epiſcopi cura ſit, ita agere, ut qui parochialis eccleſia, intra diœceſis ſuæ fines poſita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ jus habet, collata eſt, is in illius ſtatione reſideat, perſonaliſque reſidentiæ munera præſtet. Nec vero id ad illum inferiorem qui contulit, ſpectet.

IX.

De eccleſiis, earum ſupellectile & fructibus.

Sæpe accidit ſontes homines, qui ad eccleſiam, ſacrave loca, & alia eccleſiaſticæ immunitatis jure munita, præſertim ubi primum crimen patrarint, ſtatim confugiunt; non ſolum a ſatellitibus magiſtratuum judicumve ſæcularium, ſed a conſanguineis etiam & affinibus eorum, quibus cædes, injuriave illata eſt, armatorum quoque hominum collecta manu cuſtodiri, magno cum eo periculo ut ne graviora interdum facinora, ac aliquando eccleſiaſticæ immunitatis violatio, flagitiaque turpiſſima admittantur. Quamobrem ut iis ipſis offenſionibus & malis, quæ inde ſæpe exiſtunt, occurratur, licere decernimus juſſu epiſcopi, ob eam ſolum cauſam, ut cognoſcatur, an qui tunc ad eccleſiam perfugium habuerit, jure uti poſſit immunitatis eccleſiaſticæ, per ſatellites fori epiſcopalis ad carcerem clericalem, vel ſæcularem, ſi eo loco clericalis carceris cuſtodia tuta non eſt, ejuſdem epiſcopi judicio, inde abduci, tamdiuque epiſcopi nomine cuſtodiri, quoad re perpenſa ipſe epiſcopus deliberet.

Is vero quamprimum deliberationem ineat; ſique libertate, immunitateve eccleſiaſtica illum uti fruive cenſuerit, ab omni detrimento, omnique impenſa liberum atque immunem loco reſtitui ſtatim mandet, unde abductus eſt: ſin autem ſecus faciendum duxerit, foro, judicioque magiſtratus ſæcularis, prout juris erit, illum relinqui jubeat, ad canonum & conciliorum, aliarumque apoſtolicarum conſtitutionum præſcriptum.

Interea vero dum in cuſtodia eſt, ne cuiquam liceat de eo quæſtiones, examenve inſtituere, neque adeo contra illius perſonam quidquam agere, quo præjudicium illi ejuſve cauſæ afferatur.

Id autem ut ab omnibus inviolate ſervetur, nec vero hujus decreti nomine, prætextuve quidquam contra immunitatem eccleſiaſticam a judice, magiſtratuve ſæculari fiat, geraturve, omni diligentiſſima curatione in eo utatur epiſcopus, cenſuraſque etiam proponat arbitratu ſuo.

Ut in omni eccleſia, altari, ſacriſtia, omnique ſacra ſupellectile nitor, munditiaque eluceat: id quod etiam Innocentius III. pontifex in concilio Lateranenſi cavit, magna cura, & diligentia a ſacerdotibus, clericis, aliiſque eccleſiæ miniſtris adhibenda eſt.

Quamobrem, quæ de hoc genere toto regulæ, concilii hujus auctoritate, per nos enucleate præſcribentur inſtar inſtructionum, eæ ab omnibus & ſingulis, quorum intereſt, ubi primum in vulgus edentur, accurato ſtudio ſerventur, atque indicantur in uſum.

Pulvinaria, miſſalium uſui addicta, ne epiſcopi quidem, nedum alterius cujuſquam genibus, cubitiſve, ullo loco, nec vero in eccleſia ſupponantur, neque præterea ad ullum profanum uſum adhibeantur.

Ac ne ad ſuggeſti quidem ornatum pallia altarium uſui ſint. Curandum igitur erit, quamcitiſſime per facultates eccleſiæ fieri poterit, ut pro ſolennium temporum feſtorumque dierum ratione ornamenta ſuggeſtis ipſis proprie appoſita comparentur.

Quæ eccleſiæ, neceſſe eſt reſtituantur, atque inſtaurentur; earum omnis cenſus, parſve huic ſumptui neceſſaria, etiamſi equitibus ordinis Hieroſolymitani obvenerit, ab epiſcopo ſequeſtri nomine apud virum bonum deponi jubeatur, qui in illarum inſtaurationem ejuſdem juſſu erogetur.

Quæ vero labentes, propeque cadentes nullum cenſum habent unde reſtituantur, civitatis, municipii, locive ubi ſitæ ſunt, impenſis inſtaurentur, epiſcopi cohortatione diligenti. Id omne de oratoriis conſtitutum ſit.

Lapides, cæmenta, tigna, omniſque materia eccleſiæ dirutæ, profanatæve, ad uſum quoque profanum, non ſordidum tamen, averti, adhiberique arbitratu epiſcopi liceat.

Pecunia vero, quæ inde colligetur, illius etiam judicio in ſumptus eccleſiæ utiles conferatur.

Miſſarum autem munus, quod in ea jam diruta præſtandum erat, niſi epiſcopus ad aliam potius legitima facultate transferre cenſuerit; ad eccleſiam primariam, quam matricem vocant, transferatur, ubi illius, ad quem profanæ eccleſiæ cenſus pervenit, impenſis, altare ſancti, ſanctæve nomine extruatur, cujus titulo, quæ profanata eſt, nuncupabatur.

Illius porro cœmeterium ad eamdem eccleſiam transferatur, ad eumdemque locum oſſa mortuorum aſportentur.

Ut litibus, & controverſiis, quæ ubique in hac provincia permultæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter heredes ſacerdotis, clericive mortui, & illos

ANNO CHRISTI 1579.

illos existere solent, qui in ea beneficia succedunt, A plane occurratur, cum in ea, illa Iulii III. pontificis maximi constitutio, eo ipso de genere edita, in usum, moremque inducta numquam sit, jus commune in toto hoc genere omnino servari decernimus, sublata quacumque etiam consuetudine, stylove etiam quavis episcopali, archiepiscopalive auctoritate confirmato.

Universitates, laicive homines, etiam qui jus patronatus habent, qui bona, censum, jurave beneficii ecclesiastici, aut loci pii, quocumque modo usurpaverint, aut eorum possessionem detinuerint, anathema, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas, non obstante quocumque antiquo B usu possessioneve. Hoc vero decretum cum illo vulgariter redditum, populo edici, atque promulgari sæpe jubemus, quo diligentius tale crimen caveatur.

X.

Quæ ad synodum, congregationesve alias clericales, & visitationem attinent.

Si quando episcopus, justa, eaque metropolitano probata causa, ad concilium provinciale non accesserit, virum ecclesiasticum mittat, qui non modo legitimam absentiæ excusationem, ut canonum jure, conciliique provincialis quarti decreto cautum est, recte afferat, decretaque suscipiat; sed hoc etiam præstet, ut a metropolitano interrogatus, rationem diligenter recteque reddat omnium, quæ ad ejus ecclesiæ, cujus causa ab episcopo hujus decreti auctoritate mitti debet, rationes attinent.

Sess. 24. c. 2. de ref. Ad ea vero, quæ in concilio provinciali quarto de synodi diœcesanæ, ad Tridentini concilii præscriptum, quotannis celebrandæ, perpetua indictione decreta sunt, hæc etiam, quæ sequuntur, addenda censuimus, ut cum usui, tum rationi illius recte ordineque habendæ prospectum, & consultum sit.

Synodo diœcesanæ universi, & singuli sacerdotes, & clerici cujuscumque ordinis intersint, quicumque canonum jure, vel ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut plane debent.

Adsint vero inter ceteros quicumque beneficium ecclesiasticum, cujus causa, de jure, consuetudineve adesse debent, in ea diœcesi obtinent, cujus synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant. Atque in iis quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, ejusdem synodalibus decretis, jussisque obtemperent.

Ante statam synodi diem per mensem, quinta quaque feria in missæ sacrificio, si quadragesima est, oratio de Spiritu sancto dicatur: alio autem tempore, die eodem missa celebretur, ceteraque præstentur, prout secundo provinciali concilio sancitum est.

Synodalis hæc actio aliquot ante diebus per parochos populo denuntietur, eorumque uniuscujusque officium sit, parochialis suæ ecclesiæ homines docere, tum quam sanctum, salutareque sit, synodalis diœcesanæ actionis institutum: tum quam ob causam quotannis ea actio suscipiatur.

Quo de genere editas ab episcopo literas parochus suo quisque populo, cum in missæ parochialis sacrificio is frequens adest, accurate legat: cui muneri adjungat hoc etiam paternæ cohortationis officium, quo non modo illum excitet ad frequentius orationis studium, synodalibus illis diebus adhibendum, sed etiam ad id singulos inflammet, ut die dominico statam synodalem diem antecedente, vere pœnitentes, & confessi, sacram communionem sumant; hoc præcipue precantes, ut quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia per episcopum in synodo diligenter sancteque agantur.

Quo puriores autem ecclesiastici ordinis homines, qui in synodo adesse debent, ad eam actionem, quæ religiosam animi præparationem ab illis deposcit, conveniant; omnes & singuli dominico illo die, synodum præcedente, peccata primum confessi, non solum sacerdotes missæ sacrum faciant, sed reliqui singuli cujusvis ordinis clerici, sanctissimam eucharistiam sumant.

Antequam stata synodi dies veniat, & in civitate ii, quibus id curæ episcopus dederit, & in diœcesi vicarii foranei, & parochi præterea, tum urbani, tum diœcesani, ut ipsi episcopo adjumentum afferant, diligenti talique earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum consuli, aut provideri in synodo præsertim oportebit, hæc quæ infra generatim, vel universe mox præscribentur, sedulo videant, ac notent, ut ea omnia ad præscriptam ab eo rationem, & normam tum literis, tum coram constituto tempore deferant;

Idque omnes, præter diligentiam, quam de hoc genere toto testes synodales ex decreto provinciali C adhibere, & præstare debent.

Primo igitur ii omnes pro suorum quique munerum, officiorumve ratione & cura dispiciant, quæ cleri sit in clericalis vitæ moribus progressio: quæ in vita spirituali disciplina, & quam solicitum in divinorum officiorum cultu studium; quam diligens in ecclesiasticis functionibus obeundis solicitudo; quæ etiam, & quam frequens in literarum exercitationibus cura: qui in earum studiis progressus item.

Vicarii autem foranei & regionarii in civitate præfecti, aliive ecclesiastici homines, quos ob eam causam episcopus delegerit, exquirant, qui prætere D ea parochorum in primis zelus in animarum salute procuranda; quæ in sacramentis ministrandis sedula diligentia; quam frequens in pascendis verbo Dei fidelibus officium; quæ denique in omnibus parochialis muneris partibus vigilantia, quæve assiduitas.

Deinde ii omnes & singuli pro sui officii munere investigent, quæ populi in Christianæ caritatis operibus exercitatio, quam religiosus festorum dierum cultus, quam pia in ecclesiis conversatio, quæ in doctrinæ Christianæ scholis frequentia: tum de aliis piis sodalitatibus disquirant, tum denique de reliqua omni ejusdem populi disciplina, & in via domini progressu.

E Post videant, qui singularum ecclesiarum, præsertim parochialium status, an si quæ instaurationem desiderant; an debito cultu fraudantur; an sacris vestibus, ornamentis, supellectileque ecclesiastica, ad cultum necessaria, instructæ sunt; an denique ulla ex parte incultæ.

Postremo an si aliqua sunt provincialium, diœcesanarumque synodorum decreta, edicta, visitationum præscripta, aliave episcopalia jussa, quæ executionem non habeant; quid item impedimenti, aut difficultatis, aut denique causæ sit, quamobrem eorum executioni non sit locus.

Id autem omne, quod ad executionem attinet, notent, tum iidem, vel præfecti, vel delecti ecclesiastici homines; tum vicarii foranei, tum parochi, aliique, qui ecclesiastica beneficia obtinent, prout eorum uniuscujusque in illis exequedis partes sunt.

Cum

Cum autem synodalis dies prope adest, vicarii foranei pridie illius diei adsint summo mane in ædibus episcopalibus; eoque ipso die quamprimum episcopo nomina, & cognomina tradant, eaque ordine descripta, sacerdotum, & clericorum singulorum, qui ad synodum conveniunt, ac rursus absentium causis sigillatim item descriptis, quamobrem synodo non adsint. Idque præter officium legitimæ excusationis, quam, qui absunt, episcopo afferre, & probare debent. Hoc ipsum triduo, vel biduo ante eum synodalem diem, qui ab episcopo in urbe regionibus sunt præfecti aut delecti, præstent de suæ quique regionis clericis.

Singuli autem sacerdotes, ceterique clerici, qui canonicarum horarum officium præstare debent, breviarium, cum ad synodum veniunt, afferant; quod initio notatum sit nomine & cognomine possidentis.

Iidem vero, ne in itinere quidem, quod synodi causa ad civitatem facturi sunt, a clericalis vitæ disciplina, & sacerdotali morum gravitate, nostris decretis præscripta, discedant.

Ubi in civitatem venerint, ne ad cauponas, sed ad amicorum, si quos habent, præsertim ecclesiasticorum hominum, necessitudine, familiaritate, aut aliquo hospitii jure conjunctorum, domicilia divertant; tumque deinceps statim ad eum se conferant, quem occasione synodalis illius actionis, clericalis hospitii præfectum constituerit episcopus; eique chirographum dent, quo suum quique nomen inscribant; notentque hospitii locum, & hospitem, apud quem diverterint. Si vero quis neminem certum hominem habet, apud quem diversetur; primum eumdem præfectum adeat, qui certum ecclesiastici hospitii locum assignabit.

Cum porro clericalis ordinis homines omni tempore alios vitæ exemplo ad virtutem inflammare debeant, tum maxime cum synodales actiones habentur, ita se gerant in verbo, in conversatione, in caritate, quemadmodum apostolus monet, ut cum eos posuerit Deus in acquisitionem salutis, atque in ædificationem, officii sui memores, *ambulent digne Deo*, sancteque, sicut decet ministros mysteriorum Dei, vivant. Nec vero, ut plerique solent, cum in civitate sunt, per plateas vagentur, aut præ curiositate hac atque illac circumcursent; sed ad causam, ob quam convocati sunt, tota animi cogitatione tunc attenti, in eo versentur ut & episcopo in ea actione puris castisque precibus auxilium, & sibi, & populis salutarem inde fructum ferant.

Qui sacerdotes sunt, singulis diebus, quibus synodalis conventus habetur, ut jussum est, missæ sacrificium celebrent: reliqui clerici saltem prima die synodi sacram communionem sumant, idque summo mane: facientes *obsecrationes, orationes, & gratiarum actiones, postulationes* pro sancta ecclesia Dei, pro summo pontifice, pro principibus Christianis, pro uberrimo synodalium, & aliarum pastoralium actionum fructu.

Ut autem episcopus, synodalium actionum officiis, & curis multis tunc occupatus, aliorum ministrorum studio & opera adjuvetur; triduo, aut biduo ante synodi diem, ecclesiasticum hominem, juris peritum statuat, qui promotoris munus obeat; & unum, duosve ecclesiastici item ordinis, qui eorum, qui a synodo, cui interesse debent, absunt, causam, rationemque absentiæ ejus nomine cognoscant; qui præterea querelas, controversias, & accusationes eodem nomine audiant, & ipsi episcopo referant; cui liberum, integrumque sit, etiam dum synodus habetur, quandocumque libuerit, illas sibi advocare, & aliis etiam delegare.

Quæcumque porro vel decreta, vel constitutiones, vel edicta, vel scripta cujusvis generis in synodo legi, promulgarive oportebit: iis legendis vel archidiaconum, vel canonicum diaconum suæ cathedralis ecclesiæ constituat, qui id muneris recte obire possit; si modo is, qui cancellariæ episcopalis officium gerat, canonicus illius ecclesiæ non sit, aut in ea dignitatem non obtineat. Ad illum enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem episcopus, ut supra, delegerit.

Pridie item illius diei, quo futura est synodus, sub primam horam noctis in omni ecclesia civitatis solenni campanarum sono significatio detur synodi postero die inchoandæ.

Postridie, quæ stata synodi dies est, summo mane, & ceteris deinceps synodalibus diebus in cathedrali ecclesia certis campanæ ictibus ad synodum clerus convocetur: cujus etiam rei significatio fiat tabella, cura magistri ceremoniarum publice loco suo affixa, qua synodalis sessionis certa hora indicatur.

Qua hora universi, & singuli, qui synodo interesse debent, in ecclesia cathedrali, non raptim, sed gravi incessu conveniant. Ubi convenerint, loco constituto, superpellicea, quæ munda, ac decentia sint, & almutias, cappasve, pro ecclesiæ instituto & usu induant, quicumque dignitates, canonicatusve in ecclesia cathedrali obtinent, & qui collegiatis ecclesiis quocumque nomine præpositi sunt, quibus recte & decenter induti, inde ad statum sessionalem locum, non turbulenter, sed quiete, &, quoad ejus fieri potest, bini veniant, atque ordine considant.

Nec vero quisquam mane, priusquam conveniat, cibum capiat, sed jejunus adsit.

In loco igitur benedictionis considentes domini sacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, ne vocibus obstrepant, ne tumultibus rem synodalem perturbent, ne confabulationibus operam dent; sed hæc omnia, ceteraque maxime caveant, quæ ecclesiasticæ disciplinæ, synodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conveniunt.

Synodali celebritati triduum veteri ritu præstitutum est; at pro rerum, quæ gerendæ sunt, ratione, episcopus non solum breviori, sed etiam longiori tempore synodum agat, & synodales actiones tractet licet.

Primo synodi die episcopus, processione solenni primum peracta, missæ sacrificium celebret: tum precibus statis & ceremoniis ad ejusdem synodi inchoationem e libro pontificali rite adhibitis, sermonem clero habeat eo de genere, quod synodalibus tractationibus, & sanctæ disciplinæ accommodatum sit.

Quo sermone peracto, archidiaconus, vel alius episcopi jussu indicat silentium.

Deinde idem archidiaconus, vel canonicus diaconus decreta lecturus, ad episcopum accedat, a quo illa, quæ legenda sunt, cum acceperit, de suggestu alta voce pronuntiet.

Decreta, quæ initio synodi legat, hæc sunt:

Unum, monitiones complectens, quæ ex hoc ipso decreto, atque aliis provincialium conciliorum constitutionibus, ac patrum regulis, prout episcopus maluerit, confectæ ad vivendi modum, celebrandæque synodi rectam rationem pertineant. In iis vero monitionibus illa cohortatio etiam sit, ut

ANNO CHRISTI 1579.

ut triduano jejunio, quemadmodum institutum olim fuit, synodalis triduana actio a clero celebretur.

Alterum, quo synodi ministrorum, & judicum, querelarum, itemque excusationibus absentiæ uniuscujusque audiendis ab episcopo constitutorum nomina promulgentur.

Tertium, quo cavetur eorum, qui synodo interesse debent, nomina, recte ordineque scripta, ad cancellarium episcopalem deferri.

Quartum, quo cavetur item, si cui in ea synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi, sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit.

Quintum, quo excommunicationis proposita pœna prohibeatur, ne, quo tempore synodus habetur, cuiquam sacerdoti, clericove a civitate discedere liceat, nisi missione ab episcopo impetrata.

Sextum, quo jubeat, si quæ publica calamitas, vel civitati, vel diœcesi, cujus synodus habetur, vel universo populo Christiano imminet, aut instat, orationem, in missæ sacrificio ab omnibus singulisque sacerdotibus fieri, precesque a reliquo clero adhiberi: cum instituti sit & ritus in ejusmodi synodali conventu pro publicis rebus supplicationes publicas agi.

His de more promulgatis decretis, nominatim decoreque vocentur, qui synodo præsentes adesse debent, sicque vocati, singuli respondeant: Adsum.

Vocationis ratio ea sit, ut primo civitatis, deinde diœcesis clerus vocetur.

Idque distincte, sigillatim & ordine præstetur.

In hac actione primo hæc legantur;

Decretum Tridentinum professionis fidei in sessione 25. adscriptum, capite secundo, cujus initium est: *Cogit temporum calamitas*, &c.

Decretum concilii provincialis primi de professione fidei, quod decretum incipit: *Sacri*, &c.

Tum formula professionis fidei ex constitutione Pii IV. pontificis maximi legatur.

Qua lecta, & fidei professione præstita, eorum nomina qui perstiterunt, a cancellario scribantur, & in codicem distinctum referantur.

Decretum Tridentinum de examinatoribus in beneficiorum parochialium cura committenda adhibendis, sessione 24. capite 18. conscriptum in hæc verba: *Examinatores*, &c.

Deinde ab episcopo proponantur examinatores nominatim.

De iis probandis suffragia recte serventur.

Decretum itidem Tridentinum de iis designandis, quibus causæ delegentur, pronuntietur, sessione 25. cap. 10. quod incipit: *Quoniam ob malitiosam*, &c.

Post eo de genere constitutio Bonifacii VIII. cujus initium est: *Statutum*, &c.

His lectis illi ab episcopo designentur, ac demum pronuntientur.

In suffragiis autem ferendis singuli spectent, ut non humanis affectibus obsequantur, sed Deo; & tum conscientiæ satisfaciant, religioni, ecclesiæ utilitati, animarumque saluti consulant.

Tum hæc promulgentur;

Constitutio Pii II. contra clericos edita, qui sine canonica dispensatione extra stata tempora, ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem ordinem promoveri

A fecerint, ex concilio provinciali tertio.

Constitutio item Pii V. de confidentiis, ex eodem concilio; & illa etiam de canonicarum horarum officio recitando, per eumdem edita.

Decretum Tridentinum de residentia sessione 23. capite primo.

Decretum alterum de residentia, item sessione vigesimatertia, capite primo.

Decreta provincialis concilii primi de vita & honestate clericorum.

Decreta concilii provincialis quarti de honestate clericorum.

Decreta provincialis primi concilii de divinis officiis.

Decreta item hujus concilii provincialis quinti

B de chori disciplina.

Aliæ denique, vel pontificiæ sanctiones, vel provinciales constitutiones, vel decreta diœcesana, quæ episcopus legenda censuerit.

His lectis punctatores pronuntientur, ab episcopo delecti, qui ex decreto concilii provincialis quarti ibidem jurent.

Deinde testes item synodales, ab episcopo delecti, renuntientur, qui ad præscriptum formulæ, in eo concilio editæ, jurati, munus suum obeant. Quo in jurejurando hæc cautio sit, ut mane in sessione per eos præstetur, qui adsunt. Si qui vero absunt, vicario foraneo, in cujus regione illi testes renuntiati habitant, id curæ delegetur, ut ad formulæ præscriptum ab illis jusjurandum exigat atque suscipiat.

C Id vero jusjurandum in altari majori sacris reliquiis, quæ e loco ubi asservantur, accensis luminibus afferentur, decore collocatis sancte præstetur.

Alia præterea agantur, quæ episcopus agi, fierive expedire censuerit.

At vero neque sessio secunda dimittatur, nisi primo, ut supra, oratione publica perorata. Tum tertia sessio indicatur.

Quo tertiæ sessionis die demum decreta, si quæ episcopus nova conficienda censuerit, de suggestu promulgentur.

Monitiones ex concilio provinciali quarto legantur.

D Post, certa dies synodi, quæ sequenti anno celebrabitur, decreto edito promulgetur. Tum episcopus, antequam synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.

Processio solennis deinceps ab universo clero agatur.

A qua cum reditum erit, clerus universus, genibus flexis, tacitus per horam dimidiam oret pro rebus publicis, quarum causa oratio episcopi jussu indicatur.

Tum postea acclamationes sanctæ fiant, ex formula ab episcopo præscripta.

E Acclamationibus factis, omnes sacerdotes & clerici surgentes, cum reverentia osculum pacis ab episcopo accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei. Si vero cleri, qui convenerit, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut præpositi & archipresbyteri solum ab episcopo illud accipiant; deinceps suo quique clero dent; isque inter se mutuo item.

Quod vero sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque lecta; sancitave sunt, solicite exequantur.

Demum

Demum episcopus clero solenniter benedicat.

Archidiaconus vero præscriptis illis pontificalis libri verbis synodi dimissionem significet.

Post primæ sessionis diem, reliquis deinceps diebus a canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, missa solennis stata hora canatur.

Pluvialia item induantur, qui in cathedrali ecclesia dignitates, aut canonicatus habent, & singuli collegiatæ ecclesiæ quovis nomine præfecti, peracto scilicet missæ sacrificio, cum initium fit sessionis synodalis.

Ac in missis etiam solennibus, cum episcopus celebrabit.

Mane item singulis sessionis diebus, cum sacræ preces, libro pontificali præscriptæ, rite habitæ erunt; concio, sermove ecclesiasticæ disciplinæ rationibus accommodatus ab episcopo, vel ab alio ejus jussu habeatur.

Sessio autem, cum ad horas pomeridianas prorogatur, stata hora signum campanæ ad illius significationem detur.

In qua continuata sessione episcopus amictum etiam, albam stolam, pluviale rubri coloris, pectorale, & mitram preciosam induet, duobus de more assistentibus.

Pronuntietque episcopus initio orationem, *Adsumus, &c.*

Vesperi autem, antequam uniuscujusque diei sessio dimittatur, clerus universus paululum tacitus sancte, religioseque oret pro re, de qua orationem fieri, in eadem, vel in prima sessione indictum est.

Cancellarius autem a promotore rogatus, omnis quotidianæ sessionis, tum matutinæ, tum pomeridianæ acta publica conscribat, in librumque certum referat.

Peracta demum tota uniuscujusque diei sessione, episcopus de more solenniter benedicat.

His decretis de synodi diœcesanæ habendæ ratione, atque usu per nos editis, addi atque de his mutari aliquid in iis quæ aut ad dirigendæ synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum provincialium, aliarumque sanctionum promulgationem pertinent, episcopo ex causa liceat, prout ex synodi suæ diœcesanæ usu esse videbitur.

Quo diligentius, atque adeo accuratius & in urbe ii, quos unicuique regioni episcopus præfecerit, & in diœcesi vicarii foranei muneris, atque officii sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastorali speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi episcopo sit, atque cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiose referant, non solum quæ de synodo diœcesana decreto generatim universeque præscripta sunt; verum etiam quæcumque sigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem episcopus illis præscribenda censuerit: in hoc genere ita consultum sit, ut illi in civitate, in diœcesique, vicarii foranei, in sua quique regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasque frequentiores per annum visitationes, præterque episcopi & episcopalium visitatorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentique ratione visitationem concreditæ sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, a die sancti Martini, usque ad diem festum ordinationis sancti patris nostri Ambrosii. Si quis vero, vel pro regionis, quæ sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statæ visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suæ initium facere.

Vicarii autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ uniuscujusque eorum vicariæ curæ demandata est, ad eumdem relaturi, in civitatem quotannis hebdomadæ ante dominicam in septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante ejus dominicæ celebritatem, de summo mane in episcopales ædes ad illum conveniant. Id vero, nisi aliquando ob temporis, quod inter epiphaniam & septuagesimam incurrit, brevitatem, aut aliam ob causam, eum vicariorum conventum, alio commodiori tempore habendum esse, per literas episcopales significatum sit.

Quo diligentius vero relationem singuli vicarii præstent, id subsidii sibi comparent, ut anteaquam stati conventus dies veniat, congregationem parochorum suæ quique regionis habeant, a quibus quæcumque, vel universe, vel nominatim, præscripta sunt, diligenter animadvertant & colligant. Parochorum propterea cura sit, certo ante conventualem diem tempore videre, atque exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum, statum, vitam & mores. Si quæ vero animadverterint, quibus salutariter consuli, aut provideri oporteat, & sigillatim & ordine descripta suo quique vicario tradant, ut ad constitutum tempus episcopo referant.

Ubi a conventu, qui anniversarius ipsis vicariis stato die indictus est, ad suam quique ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de iis, quæ ab ipsis, vel synodi proxime celebrandæ, vel alterius rei causa agi, præstarive monuerit, aut jusserit episcopus.

Constituti vero in urbe ab episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem eidem referenda sunt, ea tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulo ante relationis diem congregationem habebunt, adjumento usi, post referent, quam vicariorum foraneorum dimissa erit constituta congregatio.

Feria præterea secunda post octavam resurrectionis domini, si dies festus non est; sin minus, proximo primo feriali die, quo solenniter officium non fit, iidem tum præfecti regionum in urbe, tum vicarii foranei congregationem iterum habeant, in qua & a parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conventum, qui ante dominicam in septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad episcopum ante synodi diem referri oporteat: qualia sunt de iis, qui proximo pascha confessi non communicarint, & de aliis, quæ ad eumdem deferenda sint.

Sin autem aliqua de causa ad constitutam eam diem synodus non habebitur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant, & ante dominicam septuagesimæ ad episcopum conveniant, & singula alia præstent, ut supra, vel illis omnibus universe, nominatim, præcipueque vicariis foraneis constitutum est, & tertia etiam post pascha resurrectionis domini hebdomada ad præscriptum eidem episcopo cum præfecti de scripto referant, ac tradant; tum ii vicarii singula mittant.

Regulares, quicumque sint, qui in quavis ecclesia parochiali, etiam quæ in suo monasterio exigit, quæve eidem adjuncta est, curam animarum gerunt, synodo diœcesanæ intersint; ad statas illas congregationes, lectionesve, quibus parochos interesse jussum est, conveniant; menstruos item illos parochorum conventus, quos in diœcesi haberi,

decreto

ANNO CHRISTI 1579.

decreto cavimus, tum ipsi adeant, tum in ecclesiis, ubi animarum curam gerunt, monasterii sumptu habeant: & omnia denique munera, onerave parochialia, quæ ceteris parochis imposita sunt, præstent omnino.

Curatas ecclesias, quæ regularium monasteriis, etiam ubi abbas generalis domicilium, sedemque ordinis primariam habet, unionis jure adjunctæ sunt, episcopus ex Tridentini concilii decreto, sessione septima, capite septimo visitet.

Visitationis munus ad Dei honorem, animarumque salutem utiliter institutum, quo fructuosius præstetur, maxime videbitur expedire, ut antequam ab ecclesia, piove loco, cujus visitatio agitur, discedatur, decreta, eaque præsertim, quæ de structura, supellectilive ecclesiastica, constituta erunt, rectori, aliive cujus interest, relinquantur, ut quam primum fieri potest, diligenter inducantur in executionis usum. Atque in eo quidem genere decretorum, quæ de illius vel fabricæ, vel supellectilis ratione sunt, cum in instructionibus, ea ipsa de re ex provinciali decreto editis forma præscribatur, non multum temporis ponetur.

Si quæ vero, utpote de legatis & aliis ejusmodi causis cognosci oportebit, de iis, loci etiam visitatione confecta, statui, decernive poterit: sed curet episcopus antea omnino, si fieri poterit, decerni, quam ex ipsa plebe, vicariive regione abeatur, si diœcesis locorum visitatio sit.

Atqui in decretis non erit generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit, diligenter statuendum & a quo & cujus sumptu, & quo temporis spatio quidquam fieri, præstarive oportebit, & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et vero si quæ in decretis exequendis difficultas, vel controversia videbitur oriri posse, curandum erit ut plane tollatur. Verum hac salutari diligentia videat episcopus, ne in visitando tempus, nisi necessario, protrahatur ad majorem cleri, vel populi, vel ecclesiarum sumptum.

Nec propterea tamen vetitum sit, quo minus aliquorum decretorum confectionem, vel editionem differre diutius possit, si ita pro difficultate rei, aliave ratione opus esse, aut expedire judicaverit.

Visitationis autem decretorum exempla semel primum gratis omnino, etiam quod ad scriptionem attinet, edantur iis singulis, quibus pro executionis usu edi, exhiberive oportet. iterum etiam atque adeo sæpius itidem gratis ut supra edantur, si quæ jam edita sunt, aliquo modo, sine eorum culpa tamen, amissa, deperditave sunt.

Quæ porro decreta, cum primo eduntur, in libro, bene confecto, accurate, recteque exscribantur. Isque liber in sacristia ecclesiæ, aliove decenti, tutoque loco asservetur.

Subscribet præterea manu sua iisdem decretis in eo libro episcopus, vel qui ejus nomine visitavit, vel cancellarius, vel notarius visitationis. Ejusdem vero cancellarii erit, publicis tabulis notare, in actaque visitationis referre, quo die singula decreta, ordinationesve singulæ editæ sint.

XI.

De episcopo, episcopali jurisdictione & foro.

Quod de episcopo hospitio excipiendo* Clemens pontifex & martyr apostolica quadam constitutione scribit, & beatus Ambrosius studiose servavit, id episcopi provinciæ nostræ ad usum revocare studeant, ut episcopum, qui aliunde venerit, benigne hospitio accipiant; cum eoque agant, ut die festo, si permanserit, sermonem in primis habeat. *Est enim*, inquit idem Clemens, *hospitis hortatio grata, atque utilis.* Hoc præterea, etiamsi ille renuat, facere cogant sancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

* Lib. II. constitutionum apostolicarum S. Clementi papæ adscriptarũ cap. 5. [?] p. 297. Tom.

Si quando contigerit, vel legatum pontificium, vel cardinalem sanctæ Romanæ ecclesiæ, vel metropolitanum hujus provinciæ adventare, aut divertere in aliquam provinciæ diœcesin, aut in ea diutius etiam commorari, tunc episcopus diœcesanus cum ei obviam prodit, aut congressum, colloquiumve cum eo habet, aut denique in ejus conspectu præsens, sive publice, sive privatim adest, ne rochetum detectum ferat, sed superiori veste contegat. Eumdem honorem tribuat, deferatve apostolico suæ ecclesiæ visitatori, & illi item, qui in ea regione internuntius apostolicus est.

Si quando aliquem ex coepiscopis nostris in belli, famis, pestis, aut alias ejusmodi necessitates, aut difficultates, quas Deus pro sua pietate prohibeat, publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ nostræ episcopi opem illi afferre ne differant tum oratione & publicis supplicationibus, tum eleemosynarum, ut quisque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quisque ineat, qua fratris episcopi, ac ejus etiam populi laborantis calamitatibus large, atque opportune succurratur.

Sacrosancti concilii Calchedonensis canon jubet, ab episcopo œconomum deligi, & constitui, qui ecclesiæ cathedralis prædia, bona, resque de illius sententia, & arbitrio administret, ut non modo illa non dissipentur, sed testis sit rectæ administrationis ac dispensationis. Act. 15. 16.

Id ut a provinciæ nostræ singulis episcopis servetur, hoc decreto statuimus, nec vero solum quo diligentius bonorum ecclesiæ rectæ administrationi ad illius concilii præscriptum consuletur, verum etiam quo studiosius episcopus, cum census, supellectilis, bonorumque eorum curatorem, administratoremque habuerit, in rerum spiritualium officiis, quæ episcopalis muneris propria sunt, ipse omni cogitatione, totoque animo incumbat.

Eum vero œconomum, vel, ut alio canone cavetur, vicedominum constituat episcopus, non laicum, neque sibi cognatione, affinitateve, aut favore conjunctum, sed ecclesiasticum hominem: qui & de clero suo, & vero, si talem, qui idoneus sit, habere potest, diaconatu initiatus sit, quique in eo administrationis genere & recte & perite versari possit. Concil. Tolet. IV. 47.

Cujus administrationis rationes in codicem certum recte, ordineque relatas, tertio quoque anno ad concilium provinciale episcopus afferat, atque exhibeat, solicite pro conscientiæ suæ religione, totius illius dispensationis rationem in eodem concilio redditurus.

Ne prælatus exemptus, etiamsi episcopus sit, in alienam diœcesin, intra cujus fines ecclesiam quomodocumque exemptam obtinet, quæ jam inde etiam ab immemorabili usque tempore jurisdictionem spiritualem habet, alium episcopum inducat, neque ad sacrum oleum conficiendum, neque ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam ecclesiam, neque ad alia pontificalia munera obeunda, exercendave: nec vero ipse illa ipsa officia, munerave ministret, aut exerceat sine episcopi diœcesani concessu.

Ne item prælatus inferior, etiam exemptus, in ecclesia, locove ubi jurisdictione spirituali utitur, episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi pontificalia munera.

Regulares,

ANNO CHRISTI 1579.

Regulares, quibus ex privilegio jus competit conservatores eligendi, ad quos in judicium vocentur, quos semel delegerint, ne mutent; eorumque prӕterea nomina, mensis spatio, episcopo diœcesano significent: alioquin ad episcopale forum in jus illos vocari liceat.

Quibus in actionibus, aut deliberationibus œcumenicis, synodo Tridentina, aut provincialibus conciliis constitutum est de capituli, clerive consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est.

Quoties episcopus, etiam tamquam sedis apostolicӕ ex decretis concilii Tridentini delegatus, sententiam in iis causis tulerit, in quibus ante concilium, tamquam ordinarius, eadem jurisdictione, potestateve uti poterat; si ab illius sententia ad metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tamquam a sedis apostolicӕ delegato pronuntiata est, a metropolitani jurisdictione subterfugiatur, sed appellationis causӕ cognitio omnis libere eidem permittatur.

4.c 10 Quod concilii Tridentini decretis sancitum est, ut in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitivam sententiam, aut ab alio quocumque gravamine ne appelletur; ita omnes, ad quos pertinent, id exequantur, ut non modo appellationi non deferatur; sed neque metropolitanus, ad quem appellatum est, ante diffinitivam sententiam cognitionem gravaminis suscipiat, adhibeatve: ita ut ne simpliciter quidem mandet, acta causӕ sumptibus appellantis mitti. Ubi vero sententia diffiniens lata est, quӕ ad causas visitationis & correctionis pertinent, appellari liceat; ita tamen, ut illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Quod si de gravamine agitur, quod per appellationem a diffinitiva reparari nequeat, quale est gravamen indebitӕ carcerationis, tunc appelletur licet, & appellatione plane differatur: Nec vero prohibeatur, quo minus acta causӕ ad judicem appellationis deferantur. Interea vero idem, cujus causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita judex, ad quem appellatum est, aliter jusserit, decreveritve. Si vero causa correctionis est, utpote, cum quis inique in carcerem se conjectum esse, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & ad metropolitanum propterea appellet; de prӕtenso excessu is cognoscat licet, dummodo quӕ ordinarius judex decreverit, eorum executio interea non impediatur.

Ut apud judicem ecclesiasticum omni sinceritate judicia exerceantur, statuimus atque edicimus, illum non solum litis principio, sed in omni ejus parte, cum expedire censuerit, atque ex officii sui munere, tam ab actore, quam a reo calumniӕ jusjurandum exigere posse.

Iusjurandum, sicut vinculum iniquitatis esse non debet, ita ejus relaxatio, absolutiove ӕquum nullo modo est, ut cuiquam prӕjudicium afferat.

Quamobrem ne cuiquam in posterum jurisjurandi, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove unquam detur, nisi ad agendum tantum alias ex sacrorum canonum prӕscripto, at vero nullo modo ad excipiendum; ac prӕterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis perjurium admisit: a quo crimine episcopus absolvit neminem.

Literӕ monitionum de rebus surreptis, ablatisve, ne deinceps dentur, nisi prӕscriptis rationibus, quӕ partim in concilio provinciali quarto explicatӕ sunt, partim in hoc enucleatius ut infra prӕscribuntur.

Non solum excommunicationis, ut tertio concilio decretum est, sed etiam interdicti, aliarumque censurarum vim & potestatem parochus iis sermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet.

Et vero publice excommunicatos, interdictosve, qui a sacerdote celebrante, ut ab ecclesia exeant, nominatim moniti permanere ausi erint, excommunicationis vinculo irretitos esse; neque ab alio, nisi a sede apostolica solum, absolvi posse, ostendat, ut Clementis quinti sanctione cautum est.

Interdicta, ab episcopo promulgata, non solum, quӕ universos, sed quӕ singulos etiam attingunt, ab ordine omni regularium in suis ecclesiis & promulgentur, & serventur item, ut Tridentinum decretum jubet. Seff. 25. de regul & monialibus.

Parochus cum aliquos, vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit, eorum nomina, cognomina, & diem, quo excommunicati, interdictive sunt, quamprimũ ad fori episcopalis cancellariũ deferat.

Hic vero in tabella, eo potissimum nomine confecta, recte exscribat quӕ a parocho acceperit.

Ei prӕterea tabellӕ, quam in cancellaria diligenter certo loco asservet, addat, detrahat, quidquid in dies singulos addi, detrahi, mutarive acceperit.

Item de clericis, qui vel suspensionis censura affecti, vel exilio mulctati sunt, accurate etiam servet cancellarius, notato tempore, quo in ea suspensionis censura, aut in exilio permanere decretum est.

Quo diutius in excommunicationis, interdictive censura aliquis permanserit, cum absolvitur, eo graviori pœnitentia afficiatur.

Iudiciorum, causarumque forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quӕ ad fori episcopalis rationem, recte instituendam, & tuendam, quӕque ad depravatos usus tollendos pertineat, concilii hujus auctoritate per nos conscripta, cum in lucem emittetur, in omni episcopali provinciӕ tribunali accurate, diligenterque servetur.

Illud prӕter cetera munus episcopi, ut in suo episcopali foro universis & singulis jus gratis reddatur.

Quamobrem prӕter id, quod alio concilio provinciali de muneribus, & donis cavimus, hoc decreto statuimus, in ordinariis causis nihil quidquam, vel minimum, ne sportularum quidem nomine, nec a sponte etiam dantibus, aut ullo quovis modo judice illius fori accipi licere.

Si quis acceperit, pœnam, lege Iulia repetundarum sancitam, ipso facto subeat.

Nemo quisquam neque vicarius, etiam foraneus, neque procurator, advocatusve fisci episcopalis, neque auditor, nec vero alius, qui in familia, famulatuve episcopi sit, causarum, quӕ in episcopali foro aguntur, procurationem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, ne re ipsa suscipiat, agatve, prӕter illas, quas debet pro suscepti officii munere, & quas prӕterea pias causas episcopus, ab illo suscipi, agive jusserit. Nec vero quispiam eorum patiatur, famulos suos in eo episcopali foro causas non modo agere, sed ne commendare quidem, minus vero quidquam, vel minimum operӕ ponere, quo prӕjudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque prӕterea ipsi vel fori episcopalis ministri, vel episcopi familiares in causarum commendatione auctoritatem suam interponant: nisi ii sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, ut lites, controversiӕ, & causӕ, prӕsertim

ANNO CHRISTI 1579.

tim mirabilium hominum, quam celerrime & rectissime in primis definiantur.

Illud maxime expedit, cum omnique ratione consentiens admodum est, ut vicarii episcopales, quoad ejus fieri potest, alienæ potius diœcesis, quam illius sint, ubi commissum vicariæ curæ officii munus obire, atque exequi debent. Sæpe enim fit, ut cum justitiæ quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, metuque eorum, quibuscum vixerunt, vivendumque deinceps est, etiam boni, constantesque viri ab æquitatis norma, rectaque via facilius deflectant.

Si præterea id vicarii officium eis committitur, qui in aliqua ecclesia personalis residentiæ munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifesto existit, ut non facile, neque cumulate, uti par est, utriusque muneris partes expleat, atque exequatur.

Quare episcopus, cum alia via, rationeque in eo vicario munere sibi, suæque ecclesiæ recte consulere potest, videat, ut ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Ne episcopi vicarius, minister ve, judicandi officium, partesve ab eo commissas, ante aggrediatur, suscipiatve, quam eidem jusjurandum præstiterit ad formulæ conceptæ præscriptum.

Piarum voluntatum executio, bonorumque ecclesiasticorum defensio omnis, jure canonum, ecclesiasticisque constitutionibus, episcopique curæ, fidei commissa est.

Quamobrem is vel cathedralis ecclesiæ canonicum, vel alium ecclesiasticum hominem arbitratu suo constituat, qui idoneus earum piarum causarum patrocinium suscipiat, atque agat.

In earum curam delectus ab episcopo protector incumbat studio diligenti, ut & voluntatibus piis satisfiat, & bona ecclesiæ recuperentur, & locis, operibusve piis fraus nulla, vel minima, quoad ejus fieri potest, adhibeatur.

Præcipue autem in eo evigilet, ut piarum causarum advocati, & procuratores ne officio usquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa deposcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procuratorem fisci episcopalis, & illos convocet, quibuscum deliberationem, rationemque omnem, ut diligentissime potest, ineat, tum de piis legatis exequendis, tum de ecclesiæ bonis recuperandis atque tuendis.

Quæ vel ab ipsis advocatis, procuratoribusve, vel ab aliis, quorum interest, in dies singulos, prout usuvenit, exponi solent, ea studiose attenteque audiat: si quæ vero cognoverit in eo statu versari, ut necesse habeant aliquo officio adjuvari, aut tandem ad exitum perduci, is omni studio, etiam pro officii sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna ad rem adjuvandam conficiendamve remedia.

Quamobrem, & vicarium generalem, & aliquando episcopum, & judices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adjumento opus erit ad causam.

Sit etiam fori episcopalis carceris protector unus e canonicis ecclesiæ cathedralis, vel alius ecclesiastici ordinis vir: quem secundo quoque anno, aut breviori temporis spatio, prout maluerit episcopus, ei curæ, protectionive præficiat: rursusque ab illo munere libere amoveat, etiam ante præfinitum tempus pro arbitratu suo.

Ejus officium erit, exquirere diligenter, ac simul curare, ut advocatus, procuratorve pauperum, satellites, & custodes carceris muneri suo ne in aliqua re desint, neve quidquam committant, quod iis, qui in custodia sunt, fraudi damnove esse possit.

Investiget præterea solicito, diligentique studio, quæ illorum cura adhibeatur, cum in primis ad animæ salutem, tum etiam ad corporis sustentationem: & quæ vero de toto eo genere in concilio provinciali primo, & tertio cauta sunt, an præstentur quamrectissime: & quid denique officii erga ipsos singuli ii præstent, quibus commissum est.

Causæ item eorumdem, & quamcelerrime fieri potest, recte, cum æquitatisque ratione congruenter diffiniantur, etiam atque etiam studiose videat ac procuret.

Singulis hebdomadis sæpe, vel minimũ bis, unumquemque, qui in carcere est, invisat. At si qui sunt, qui arctiori secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, vicario consentiente, eodemque præsente, aut procuratore fisci episcopalis, aliove, quem idem vicarius maluerit; si ita magis expedire censuerit, ipse præstet, nec vero alias.

Carceris item custodes sæpius per hebdomadam adhibeat, quibuscum agat quæcumque non solum ad mores corrigendos, sed ad vitam sustentandam, necessitatesque sublevandas eorum pertinent, qui in vinculis, custodiave sunt. Ac proinde libenter, benigneque audiat, quæ quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse viderit ut consulatur ac provideatur; in iis omnes curæ solicitudinisque partes, ut oportebit, quam diligentissime præstet.

Si porro vel universos, vel singulos, qui in carcere sunt, ita se male gerere perspexerit, ut correctione, monitioneve opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & objurgare, & corripere ne desistat.

Si vero alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animadverterit, cum illos sui officii, atque adeo errati moneat in primis, tum si opus erit, ob eam causam episcopum, aut vicarium generalem adeat, cujus auctoritate malorum pertinaciæ occurratur.

XII.

De procuratore fisci episcopalis.

Eam curam, atque adeo cogitationem procurator, advocatusve fisci episcopalis suscipiat, ut sibi putet procurationis munus commissum esse in inquirenda veritate criminis, de quo agitur; ideo ne eo unquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item causam & occasionem præbeat, ut calumniis quis vexetur, atque exagitetur.

Ne ullam criminis causam suscipiat, procuretve, quam calumniosam esse noverit: sed cum vel calumniæ, vel rei delati innocentiá constiterit, statim ab ea causa desistat.

Evigilet item una cum vicario, ac sine eo etiam, ut collateralis, & satellites, ne quidquam vel minimum extorqueant.

Testes pro informatione curiæ, & sancti officii inquisitionis ipse per se, etiam vicario non præsente, aut de illius tamen mandato excipiat licet. Iis præterea, quæ de testibus etiam ad defensionem causæ adhibitis, instituentur, quæstionibus adesse possit: nec vetitum sit, quin & judici quæstiones, interrogatave, quæ ad causam pertinent, in mentem revocet, atque adeo suggerat: & testes etiam ipsos, si modo judici placuerit,

interroget: imo vero reos item, at ipso tamen judice præsente.

Denuntiationum quoque, quæ de rebus, pie legatis, relictisve, in dies singulos fient, indicem a cancellario apud se habeat.

XIII.

De præfecto reformationis, tribunalis, & taxarum.

Episcopus singulis annis, aut secundo quoque anno, ecclesiasticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præsit, tum provincialibus, tum episcopalibus, quæ ad rectum fori ecclesiastici usum, rectamque forensium causarum normam, tum ad certam taxæ rationem, omnemque denique judiciorum conformandam disciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere sancita sunt, omni cautione videat, ut ab iis, quorum interest, plane serventur; & in morem quamdiligentissime fieri potest inducantur.

Causarum acta & codices item, in quos solutiones sigillatim relatæ sunt, de improviso inspectet, quo facilius comperiat, si quid culpæ in taxæ præscriptæ ratione contrahatur. Si vero præ quæstus cupiditate cancellarius, notariusve plus pecuniæ quam præfinita taxæ ratio postulat, ejusque tabella ostendit, ab ullo unquam exegerit, id totum eidem restitui jubeat.

Et vero qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab episcopo, vicariove procuret. Ad episcopum præterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ sibi præscripta sunt, muneri suo deesse aliquo modo animadverterit.

XIV.

De cancellario, & notariis.

Maxime interest, non modo eum, qui officium tanti ponderis, tamque valde cum episcopali cura conjunctum gerit, quale est cancellariæ episcopalis munus, sed illos etiam qui vel substituti nomine operam simul in eo ipso munere ponunt, vel in cancellariæ scriptorum numero censentur, cum ab omni alio negotio expeditos esse, quo attentiores sint ad operam, curamque susceptam, tum maxime vacuos, ac plane liberos ab omni, vel minima suspicione cupiditatis, pravæque affectionis, nedum corruptelæ. Quare præter ea, quæ olim hoc de genere a nobis constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdicimus, ne eorum quisquam ab ulla cujusvis loci, ordinisve universitate, collegio, homineque ullo, ne diœcesis quidem alienæ, qui in foro episcopali causas, lites & negotia, cujuscumque generis sint, duobus ante annis habuit, aut jam nunc habet, aliquod, vel minimum, donum, munusve, etiam sponte oblatum, ac ne rem quidem esculentam, quæ statim consumi possit, accipere directe aut indirecte, ullove modo possit.

Ne præterea in eo foro ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotiave cujusquam suscipiat, neque agat, nec vero dispensationes, neque alias ejus generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officii, quod gerunt, ratio aliter deposcit, aut episcopus jussit. Qui contra fecerit, a muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur, aliisve pœnis plectatur, arbitratu episcopi.

A Ne episcopus quidquam, vel sponte oblatum, ne exiguum quidem, a secretario, scribisve dono accipi, aut capi ullo nomine patiatur; ne occasione quidem literarum, etiam quas pro officii munere etiam privatim aliquando scribunt.

Hebdomadæ dies, antiquato Gentium a fide Christiana abhorrentium more, non stellarum errantium, Lunæ, Martis, Mercurii, Iovis, Veneris & Saturni nominibus, sed feriæ appellatione & distinctione nominari, sanctissimus pontifex Silvester decreto sancivit.

Quod cum non sine multiplici ratione ab eo institutum sit; id provinciæ nostræ episcopi curent, ut omnis ecclesiastica actio, qualis qualis sit, quæ uni in synodis diœcesanis, vel sacerdotalibus, clericalibusve conventibus, vel in canonicalibus capitulis, vel in foro episcopali, vel ullo alio loco, B temporeve celebretur, non dierum, qui illarum stellarum appellationem adhuc etiam vulgo retinent, nomine, sed feriæ distinctione & ordine recte notetur.

Cancellarius & notarii causarum, tam civilium, quam criminalium acta, gesta, tabulas, instrumentave, & processus originales, ne ullo nomine, ne inspiciendi quidem tantum causa, usquam exhibeat; nisi in proprio pluteo aut cancellariæ, archivive loco, idque sine ulla mercede. Illa vero inde alio asportari ne liceat; etiam de eorum consensu, quorum interest, etiamsi cui certo homini transferenda, recte ac tuto committi possint, prætérquam judici causæ ostendenda. Qui secus fecerit, C cum ab episcopo plectatur gravi pœna, tum damnum resarciat, etiam si quid quisquam eo nomine fecerit.

Et cautio cancellario & notariis adhibenda est, ne cuipiam alicujus causæ actorum, attestationum, sententiæ ulliusque scripturæ exemplum edant, facultate scripta editionis a vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officii amissione mulctetur, aliaque pœna puniatur pro episcopi arbitrio.

De certa taxæ ratione, forensibus tribunalis ecclesiastici actionibus præscribenda, in concilio etiam provinciali tertio cavimus: sed quoniam nondum quidquam præstitum est, quod omnibus partibus perfectum sit; sex mensium spatium post synodi D hujus provincialis editionem præstituimus: quo tempore singuli episcopi provinciæ causis, negotiis, rebus & actionibus singulis fori sui, certas taxæ rationes, quæ metropolitano probentur, quamrectissime præstituant, ut nulli avaritiæ, cupiditatisve suspicio inde existat. Si qui non fecerint, metropolitani ipsius cura sit, intra annum totum id præstare.

Præter alia, quæ hoc de genere olim & nunc sancita sunt generatim, vel sigillatim, hoc decreto statuimus quæ infra ordine sigillatim quasi in E tabella notantur, ea ipsa singularum instrumenta, tum literas, scriptave a cancellario gratis & scribi & confici & edi. Id vero omne ut præstetur, episcopus omnino efficiat, ac de negligentia, aliave culpa in concilio provinciali rationem reddat.

XV.

Quæ gratis in cancellaria conficienda sunt, & etiam addenda, quod ad scriptionem attinet.

Acta visitationis, eorumque exempla, quæ iis eduntur, qui visitant ad præscriptum decreti hoc concilio editi.

ANNO CHRISTI 1579.

Facultates, quarum auctoritate vicarii, ministrique episcopales decernuntur.

Literæ testimoniales, dimissoriæve de suscipiendis ordinibus.

Facultas pontificalia exercendi, quæ episcopo, aliive aliquando conceduntur.

Attestationes, quibus testatum sit, aliquem idoneum esse, cui beneficium conferatur, quive ad illud instituatur, sive ea collatio, institutiove Romæ facienda sit, sive ab inferiore collatore, sive ab episcopo.

Rogatus cessionis beneficii libere coram ordinario.

Processus & de natalibus & ætate, aliisve conditionibus eorum, qui initiandi sunt, aut recipiendi in seminarium.

Instrumentum jurisjurandi, quod ab iis præstandum est, qui beneficia obtinent.

Instrumentum, ac testimonium professionis fidei, quæ a quovis præstanda sit.

Instrumentum fidejussionis eorum, qui in seminarium recipiuntur.

Mandatum de aliquo recipiendo in seminarium.

Facultas & probationum omnium & pertinentium ad receptionem novitiæ, vel ad professionem præstandam.

Confirmatio abbatissæ, seu priorissæ.

Facultates, quæcumque monialibus earumve monasteriis conceduntur.

Facultas ingrediendi monasteria.

Facultas accedendi ad monialium loca collocutionibus præfinita.

Facultas erectionis, institutionisve confratriæ, scholæve.

Confirmatio regularum alicujus scholæ, confratriæve.

Scriptum, quo scilicet certæ ecclesiæ, scholæve quis adscribitur.

Approbatio ludimagistri.

Literæ dimissoriæ, testimonialesve.

Facultas absentiæ causa studii.

Facultas eleemosynam colligendi.

Facultas faciendi sepulcrum.

Facultas absolvendi a casibus reservatis.

Facultas celebrandi ubique, vel certo loco.

Facultas prædicandi.

Facultas audiendi confessiones.

Literæ indulgentiarum, vel earum summæ.

Testimonium consecrationis, reconciliationis ecclesiæ, cœmeterii, altarium & campanarum.

Constitutio coadjutoris.

Reductio missarum, & de commutatione piorum operum.

Facultas abeundi extra fines diœcesis, vel peregrinandi.

Literæ quæ pro officii munere quavis de causa ad parochos, vicarios foraneos, aliosve scribuntur.

Executio literarum gratiosarum protonotariatus & equitum: harum tamen literarum causa scripturæ merces capiatur, & si quid præterea episcopus concesserit.

Processus & acta omnia, quæ conficiuntur ad miraculorum veritatem perquirendam.

Itidem de iis, quę conscribuntur ad sacrarum reliquiarum veritatem indagandam.

Facultas asportandi cadaver de loco ad locum.

Exempla editionesve decretorum, ordinationum, statutorum, præceptorumve, quæ episcopus, aut ejus vicarius ex officio confecerit, servarique mandarit.

Constitutio vicarii in quavis ecclesia ad tempus.

Dispensationis & processus de defectu natalium, irregularitate, vitio aut defectu corporis, etiam auctoritate ordinaria.

Instrumenta & scripta, quæcumque pro mensa episcopali & capitulo conficiuntur, quæ item seminarii causa fiunt, ita tamen, ut hoc decreto, solutionis immunitate, capitulum & seminarium dumtaxat fruantur. Clerici vero, aliive, ad quorum causam, commodumve illa scripta, instrumentave intersunt, quive earum exempla sibi edi petunt, a solutione immunes ne sint.

B Literæ & expeditiones, quæcumque conficiuntur nomine rerum mere spiritualium.

Expeditiones, quæcumque pro pauperibus, vel miserabilibus hominibus, de quorum egestate, aut necessitate episcopi, aut vicarii judicio constet.

Literæ præterea & expeditiones omnes aliæ, quas gratis dandas episcopus censuerit.

Dispensationes & facultates, quæcumque ex decretis, vel provincialibus, vel diœcesanis, aut eorum occasione dantur.

De emolumentis cancellariæ episcopalis, quam concilio provinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quidquam persolvi vetitum est., nihil C prorsus utilitatis privatæ ad episcopum, ejusve mensam, aut vicarium, neque ad alios, præterquam ad cancellariam, cancellariumve, ceteros ejusdem cancellariæ ministros, perveniat. Qui aliquid etiam a sponte dantibus perceperit; tum in conscientiæ foro ne suum faciat, sed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in ecclesiæ instaurationem, vel in sacristiæ usum erogetur.

XVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Matrimonium cum sacramentum sit, & maxime liberum, si quæ municipales leges, statuta, decretave sunt, quibus huic sacramento, D sanctæque illius libertati contra sacrorum canonum, & conciliorum præscriptum ullo quovis pacto impedimentum afferatur; eas irritatas, rescissas, ac plane nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus vero, quæcumque etiam dignitate, potestateque præditis, interdictum jam nunc perpetuo sit, ne earum etiam legum, statutorum, decretorumve auctoritate, nec vero alia quavis ratione quidquam statuant, decernant, jubeant, agantve, quo matrimonii libertas ullo pacto, neque directe, nec vero indirecte lædatur.

Qui contra fecerit, pœnas & censuras conciliorum, & canonum jure sancitas ipso facto subeat. E Episcopus vero, ubi probabilem pro sua conscientia suspicionem habeat de puellæ minus libera voluntate, tum exquirat rem diligentissime; tum præterea, si opus esse censuerit, illam certo loco tuto, ac honesto collocet, ubi illa eidem proferat, & explicet liberius suam voluntatem, qualis vere sit.

Matrimonii denuntiationes, quas aliquando ab episcopo remitti constitutione Tridentina permissum est, eis videat, ne ob aliam causam, quam ea ipsa constitutione cavetur, remittat; cum scilicet ordinarii judicio verisimilis suspicio est, matrimonium

Seff. 24. de ref. matrimonii

ANNO CHRISTI 157[9]

monium malitiose impediri posse. At vero si hæc A causa non subest, quamobrem illas remittat, ea certe sola, quod instat sacri adventus, quadragesimæve tempus, neque necessaria est, nec vero cum ratione consentiens, cum præsertim eo sacro tempore, qui jam matrimonio juncti sunt, ab illius usu abstinere potius conveniens sit, nedum sponsos una conjungi.

Illas vero ab episcopo, cum præsens in urbe, vel diœcesi adest, solum remitti deinceps liceat, ac alio præterea nemine, ac ne a vicario quidem generali.

Matrimonii futuri denuntiationibus in ecclesia de more factis, si forte hoc accidit, ut illud duorum mensium spatio post non contrahatur, ne idem antea parochus celebret, quam iterum denuntia- B tiones ex concilii Tridentini præscripto fecerit, edixeritve, si modo aliud episcopus non concesserit.

Parochus, quorum matrimonium ex concilii Tridentini præscripto publice ter denuntiaturus est, eos primum gravi cohortatione diligenter moneat, ut cum ad illud ineundum, jejuniis, orationibusque se parent; tum etiam, ut eo rite celebrato, sacerdotalique benedictione a proprio parocho accepta, orationi frequentiori interim vacantes, triduo abstineant pro reverentia: sicque contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sancte muniti, salutem, & gratiam Dei ex eo sa- C cramento uberiorem sibi comparare studeant.

Si qui ætate etiam legitima, & parocho præsente, testibus duobus adhibitis, & notario item, jurati spoponderunt, se matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitime per verba de præsenti matrimonio, copulationem inter se inierunt; eorum matrimonium nullum ab episcopo declaretur, ac decernatur. Id vero ne accidat, parochus quamsæpissime populum, ut opus erit, moneat, ad præscriptum concilii Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, graviter pro arbitratu suo episcopus puniat. Quod si iidem postea de præsenti matrimonium contrahere velint, ne prohibeantur, modo serventur, quæ ad D Tridentini concilii præscriptum servari oportet, si nullum aliud insit legitimum impedimentum.

Caveat parochus, si quando sponsalibus intererit, ut ne de præsenti, sed de futuro matrimonio illa contrahantur, sicque propterea verborum formula dilucide concipiatur, ut de eorum sensu nulla deinde quæstio, difficultasve oriatur.

Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit, didicisse quæ eo de genere illos plane scire oportet. E

Qui testibus adhibitis, at sine parocho, aliove sacerdote, cui is, vel ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, ut denuo inter se contrahant, nec rursus eo nomine impediri, quo minus eorum unusquisque cum aliis libere contrahat, cum illud eorum factum, ne sponsalium quidem, nedum matrimonii vim habeat.

Qui quarto, & quinto affinitatis, consanguinitatisve gradu juncti sunt, cum inter se matrimonium, non impetrato dispensationis beneficio, libere inire, contrahereve possint, ne a parocho, aut ab alio quopiam in posterum impediantur, quo minus libere contrahant, servatis regulis, Tridentina sanctione præscriptis.

Parochus, cum matrimonium celebrare voluerit, moneat contrahentes, propositam esse pœnam excommunicationis latæ sententiæ, ultra alias pœnas a jure inflictas in eos, qui in gradu prohibito consanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere scienter præsumpserint, ac eos omni spe consequendæ dispensationis carere, ex præscripto concilii Tridentini.

Eadem sess. c. 5.

Episcopus vero severe animadvertat in eos, qui divino timore postposito in suarum periculum animarum scienter hujusmodi conjugia prohibita, etiam ex causa fornicationis, quod frequentius accidere solet, inire sub spe forsan futuræ dispensationis præsumpserint; ac statim illos, quos ei constiterit taliter contraxisse, adhibita separatione ex concilii Viennensis præscripto excommunicatos publice denuntiari jubeat, donec suum humiliter recognoscentes errorem, absolutionis obtinere beneficium mereantur.

Irritum nullumque ab episcopo matrimonium declaretur, quod a parocho loci, ubi illud fit, non ab eo, qui parochus proprius est contrahentium, celebratur.

Tridentina œcumenica synodus illud episcopi diligentiæ quamdiligentissime commendavit, ut si quæ vel hominum vitio, vel temporum injuria corruptelæ in nuptiis celebrandis irrepserint, illæ radicitus extirpentur. Atque eo quidem vehementius in ejusmodi curam incumbendum est, quo gravius, atque adeo sæpius in illis peccatur.

Quare ad nuptias matrimoniaque impedienda, vel dirimenda eo cum ventum sit, ut veneficia, fascinationesve homines adhibeant, atque usque adeo frequenter id sceleris committant, ut res plena impietatis, ac propterea gravius detestanda: itaque ut a tanto, tamque nefario crimine, pœnæ gravitate deterreantur, excommunicationis latæ sententiæ vinculo fascinantes, & venefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in illis solvendis verba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quam quæ episcopo primum probata sunt, adhibuerint; cum id non sine divini cultus offensione maxime faciant.

Quo etiam genere pœnæ afficiantur, quicumque vel suaserint, vel mandarint, vel consenserint.

Ne quis, cujuscumque gradus, conditionisve sit, statis temporibus, quibus nuptiarum solennitates celebrari interdictum est, domum sponsam traducat, aut nuptialia convivia celebret, aliave ejus generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel alium contra fecerit, aut ejus culpæ quovis modo particeps fuerit; is pœnam interdicti ab ingressu ecclesiæ ipso facto incurrat: eamque pœnam illum tamdiu sustinere volumus, quoad sponsi, episcopi jussu separati, meritas pœnas pro eorum conditione dederint, arbitrio ejusdem episcopi, & interdicto liberari ejusdem judicio meruerint.

In dispensationibus matrimonialibus, dotis non competentis causa concessis, si modo eo loci, ubi mulier, de cujus matrimonio agitur, habitet, virum pari, æqualique conditione non inveniri vere constet, qui sibi cognationis, affinitatisve vinculo conjunctus non sit, progrediatur episcopus ad exequendam ejus generis dispensationem, etiamsi in locis finitimis aliqui essent, qui nullo gradu cognationis affinitatisve juncti, eam cum exigua dote in matrimonium ducerent.

ANNO CHRISTI 1579.

Satis enim est, in eo municipio, locove, ubi mulier est, diligentiam matrimonii contrahendi adhibitam esse.

Pro dispensationum matrimonialium executione nihil quidquam prorsus muneris, præmiive, etiam sponte oblati, ac ne pro labore quidem, qui in testibus ea causa examinandis, aliisve testificationibus excipiendis, ponitur, episcopus aut vicarius ejus capiat.

Notarii vero pro examine testium, quartam dumtaxat partem aurei ad summum capiant licet.

Ubi certus locus meretricum habitationi præfinitus, constitutusque est, cum extra ejus fines eas habitare non liceat, si quis cuiquam earum alio, quam præstituto eo loco, domum, domiciliumve locarit, excommunicationis pœna contra eum agatur.

Prostitutas feminas, meretricesve in cauponis, diversoriis, ganeisque ad quæstum alere, cum id & gravi Dei offensione, & magno animarum detrimento, & disciplinæ Christianæ injuria fiat, hoc decreto prohibendum censuimus.

Quare ne quisquam vel caupo, vel tabernarius, vel qui cœnaculariam facit, illas in ipsis cauponis, ac diversoriis habeat, alatve ad turpem quæstum.

Qui contra fecerit, post hujus decreti promulgationem, in ejus parochiali ecclesia factam, tamquam is, qui in statu damnationis notorie versatur, præmissa monitione, interdicti pœna afficiatur, & aliis præterea etiam gravioribus arbitratu episcopi.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in eo solicitudinem, persuadendique studium adhibeant, ut omnem luxum, cincinnorum ornatum, inaures, quod signum diaboli sanctus Augustinus nominat, fucum, & vestes in primis, quas caudatas dicunt, parochiæ suæ mulieres omnino deponant.

Qua in re persuadenda argumentorum vim, rationumque momenta sibi comparent, cum ex sancti Ambrosii patris nostri, illarum luxum graviter exagitantis, libris, tum ex sancti Chrysostomi, aliorumque patrum monimentis, in primisque ex homilia, quam eo de genere gravissimam vir doctissimus, idemque religiosissimus, Iacobus Vitriacus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis olim habuit.

Hoc autem omne usque adeo ab ecclesia vetitum esse ille ipse affirmat, ut si caudatæ ad ecclesiam accederent, sacra communione interdicerentur.

Nulla est amplior hereditas, nec præclarius patrimonium quod parentes suis liberis relinquere, neque majus precium honestioremque mercedem, quam domini iis, qui sibi in servitute operam dant, pro fideli eorum famulatu tribuere ac persolvere possunt, quam si effecerint, ut boni Christiani evadant; quæ virtus omni terreno thesauro multo preciosior est censenda. Quamobrem qui in aliqua domo, atque familia duces sunt, curabunt diligenter, ut omnes, quicumque suo sub imperio, & ditione vivunt, jejunia colant, divini verbi prædicationem crebro audiant, sacramentis frequenter utantur, & omnia demum veri Christiani officia exerceant; famulorum autem domini non solum diebus festis tantum eis liberi temporis concedere curent, ut ejusmodi officiis vacare possint, sed crebris item eos, ac paternis hortationibus excitare non desistant, ne in studio ejusmodi

A tam salutari segniores, neque negligentiores existant. In quo si parentes ipsi, aut domini suo officio in his defuerint, procul dubio expectent fore, sibi ut ante severissimum Christi domini tribunal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ liberi, vel famuli non commisissent, si suas illi partes, in hoc, aliisque ejusmodi decretis præscriptas, sibique maxime debitas præstitissent. Atque id quidem multo magis timendum illis erit, qui aliquo modo impedierint, quo minus pia suprascripta, & alia hujusmodi officia persolvantur; contra quos agat episcopus pro culpæ ratione.

His temporibus tanta puerorum licentia est, atque adeo effrenata, ut cum peccandi materiam afferat, tum disciplinæ Christianæ detrimenta importet non levia: hinc in scholis nimia petulantia, B in ecclesiis irreverentia, turbulenta foris concitatio, atque in omni loco sese efferens impudentia, & pene projecta audacia.

Quare episcopi, qui omni morum speculationi sancte invigilare debent, videant ne graviores offensiones inde existant: proinde & cum magistratibus, decurionibusve agant, ut aliqua inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacerdotes aliquot vitæ probitate, castissimisque moribus præstantes, aliosque pios viros, & salutis animarum zelo accensos deligant: qui puerorum scholas sæpe invisant, mores, & vitam eorum perquirant; in Dei timore, officiisque Christianæ institutionis illos contineant, idque omne cum parentibus, magistris, præceptoribusque agant. Curentque ut prius aliquis C civitatis locus, piave confraternitas id oneris suscipiat, quemadmodum alicubi fit, ut hujus generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportune consulatur. Quod si hac non successerit, aliam omnem, quæ sibi potior videatur, rationem ineant, ut puerorum effrenatæ libertati, quæ multa spiritualia incommoda parit, rectissime occurratur.

Nullo vero modo patiantur, ut hujusmodi pueri ecclesiam perturbent: quod ea maxime ratione præstabitur, si parentes, vel ii ad quos id pertinet, liberos suos teneræ ætatis apud se teneant, secum ducant, eisque ostendant pie, suppliciterque orare, & D sacris interesse.

XVIII.

Quæ ad scholas, confratrias, & ad loca pia pertinent.

Ne cujusvis confratriæ, scholæve præfectus in scholæ suæ numero quemquam doctrinæ Christianæ rudem atque ignarum adscribi permittat, cujuscumque ætatis, aut conditionis ille sit. Id vero curæ sit sacerdoti proprio illius scholæ, vel parocho, in cujus finibus est.

E Ne facinorosi homines, neve turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in disciplinatorum, alteriusve generis confratriis adscribantur. Si qui vero jam adscripti sunt, si moniti, honestæ vitæ rationibus se non conformarint, a confratrum numero, episcopali auctoritate, & cura amoveantur.

Ne a disciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria adscribendus sit, amictum, quod insigne confratriæ est, dari liceat, nisi præsente parocho aliove sacerdote, qui amictum illum statis precibus benedicat. Quem amictum confratres ne unquam domi, aliove loco, sed in schola asservent.

Qui vero e confratria aut abibunt, aut ejicientur: illum

illum confratriæ ipsi dimittant, præfectoque sine ulla exceptione tradant.

Laici confratres cujuscumque confratriæ, de fidei dogmatibus ne disceptationes, colloquia, sermonesve habeant. Videat præterea episcopus diligenter, ut in oratoriis suis collocutiones de iis tantum rebus instituant, quarum tractatio & collocutio laicalis ordinis hominibus conveniat.

Ne quidquam, quod vulgari sermone conscriptum sit, in ulla cujusvis generis confratria, scholave legi, recitarive liceat, nisi primum ab episcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum sit, & subscriptione comprobatum.

Quo tempore in basilica cathedrali, ecclesiave parochiali officium vesperarum celebratur, tunc ut in ullis confratriæ, scholæve oratoriis civitatis, aut loci illius, ab eisdem confratribus recitari liceat officia, sed vel ante, vel post recitentur, ita tamen ut non solum ejusmodi officiorum occasione non divertantur illi a divinis officiis publicis; sed nec etiam a scholis doctrinæ Christianæ, in quibus ejusmodi confratres utiles adjutores, & operarii esse solent.

Disciplinati, confratresve cujuscumque scholæ, cum processiones, supplicationesve collegiatim ipsi agunt, capellanum, sacerdotemve alium adhibeant, cujus sit, eam religiosam actionem dirigere, nisi cum aliquando sine sacerdote processionis, supplicationisve agendæ facultatem a parocho, aut ab episcopo impetrarint.

Ne confratri cuiquam ad confratriæ ecclesiam, oratoriumve arma ullius generis ferre liceat, nisi pro dignitatis suæ, aut officii, quod gerit, ratione, hoc alicui conveniens sit. Nemini autem unquam, cum confratriæ amictu indutus est, id liceat.

Ne in confratriarum, scholarumve oratoriis, ecclesiisve cadavera, etiam sodalium, sepeliri liceat, nisi id licere ex certis privilegii tabulis, aut probatæ consuetudinis immemorabili usu constiterit episcopo. Ubi vero confratribus jus sepulturæ tantum concessum est, alii nemini, neque electionis etiam jure, ibi sepeliri liceat, sed ne confratribus quidem ipsis, nisi per sex menses ante obitum in sodalitio rite adscriptus sit.

Ne cuiquam confratriæ usquam eleemosynam quæritare liceat, nisi facultate, quæ literis exarata sit ab episcopo impetrata.

Ne in ullo disciplinatorum, aliarumve scholarum confratria officiales, ministrosve creari, aut eligi liceat, nisi vel alio sacerdote ab episcopo constituto, præsente, si modo aliud episcopo non videatur.

Quæcumque & in hoc quinto concilio, & in aliis superioribus de disciplinatorum scholis, aliisve confratriis, etiam laicalibus constituta, aut præscripta sunt, ea episcopus ab illis inviolate, integreque servari mandet; etiamsi in ecclesiis regularium illæ scholæ, confraternitatesve erectæ sint, exerceanturve; ita ut si quid contra ab eisdem usquam factum erit, id pro culpæ modo ab episcopo graviter puniatur arbitratu suo.

Caritatis, beneficientiæque omnibus officiis, quæ in proximos conferuntur, magnam cælestis gloriæ mercedem propositam esse, sacræ literæ ostendunt: sed illa maxime Deo grata, atque accepta opera sunt, quibus benigne fit, ac succurritur egentissimis hominibus, ægrotis ac peregrinis. Itaque, ut quæ ad eam rationem pertinent, legibus & sanctionibus communita, recte observentur, hæc pro pastoralis curæ nostræ munere decernimus:

Primo hospitalarius, isve, cui hospitalium ædium custodia committitur, vir sit, cujus fides, pietas, vitę innocentia, sedulitas, caritas gravium virorum testimonio commendata sit.

Caveat, ne a quoquam, cum hospitium ingreditur, aut, cum inde discedit, quidquam, vel minimum, ac ne sponte quidem oblatum exigat, petat, accipiatve.

Ne cum mendicis, qui ad quæstum omni simulandi arte utuntur, aliquam turpis lucri pactionem pro iis recipiendis ineat.

Curet item, ne quid peregrini, advenæ, pauperesque hospitio excepti, contra Christianam pietatem, bonosque mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum vesperi præscribat, qua, ictibus parvulæ campanæ datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrinæ Christianæ institutionem introducat, qua præfinito aliquo temporis spatio erudiantur.

Si enim iis ad corporis victum, curamque benigne suppeditatur, illud etiam maxime curandum est, ut spiritale doctrinæ Christianæ poculum eisdem tribuatur.

Ne pueros una cum adolescentioribus, majoribusque natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine sunt, cum ægrotis, aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra sunt valetudine, ne diutius triduo in hospitio morentur, nisi aliter ex ipsius hospitalis instituto permittatur.

At cum eosdem paucis post diebus redire animadverterit, investiget diligenter, quousque iter fecerint: ac sedulo videat, ne ii modo ad hoc, modo ad illud hospitale domicilium divertentes, se peregrinos fingant, de urbe, opidove tamen vere non exeant, turpi quæstui, atque etiam aleis, multisque aliis flagitiis operam dantes, quod aliquando evenire compertum est.

Studiose episcopus curet, ut in ædibus hospitalibus, quæ unionis, ut vocant, jure, alii domui hospitali adjunctæ sunt, ubi longo temporis spatio hospitalitas intermissa est, quamprimum restituatur, ut juris est.

XIX.

Quæ ad moniales pertinent.

Meminerit episcopus, se, ut est Bonifacii VIII. pontificis & concilii Tridentini edita sanctio, divini judicii obtestationem, ac maledictionis ęternæ exterminationem esse subiturum, si in monialium, etiam quæ ab sua jurisdictione liberæ, immunesque sunt, clausura restituenda, atque adeo conservanda se negligenter gesserit. Quare studiose in eo evigilet, pastorali solicitudine, ut non modo in monasteriis suæ curæ, jurique subjectis, verum etiam in illis, quorum curationi regulares cujusvis ordinis præsunt, illa omni ex parte, ut diligentissime fieri potest, servetur, propositis etiam Tridentini ejusdem concilii, & arbitrii sui pœnis. Sess. 25. de reg. & mon. c. 5.

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam regulares gerunt, si quando e clausurę finibus exierint facultate a sede apostolica non impetrata, censuris ecclesiasticis, aliisque juris remediis agat, prout e re esse viderit.

Si quando moniales, legitima facultate, ad aliquod

ANNO CHRISTI 1579.

quod monasterium transferri contigerit; eam curam, cogitationemque episcopus suscipiat, ut quo a paucissimis conspiciantur, bene mane, sub auroram scilicet, a viris ætate, morumque honestate gravibus cognationeque propinquioribus eo deducantur.

Gaveant, qui ab episcopo, superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra ejus septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum, cum urgens necessitas deposcet, ut ne ex sanctissimi pontificis Gregorii XIII. sanctione, excommunicationis pœnam statim subeant, a qua, nisi per sedem apostolicam absolvi non possunt.

Idibus Iunii 1575.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, ut testantium, qui in monialium ecclesia vel sepeliri, vel anniversaria quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: sed quæ anniversaria ex testamento debentur, in earum exteriori ecclesia præstent.

Nec vero processionis in solennitate corporis domini agendæ causa, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur.

Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel eas, locave monasterii aqua benedicta aspergendi.

Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum sacramentum confirmationis, episcopus, superiorve tam regularis, quam sæcularis, aut confessarius, aliusve ad septa monasterii introeat: sed in ecclesia exteriori, ubi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam ministratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Neque missæ celebrandæ causa, ad interiorem ecclesiam, monasteriive septa, episcopus, superiorve introeat unquam; nisi tantum, cum præfecta monasterii, aut alia monialis consecranda est; tuncque ne moniales egrediantur, sed is adjunctis etiam, quos ad ministerium conficiendum necessarios habet, ministris, introeat licet, intus missam celebret, ritumque consecrandi adhibeat, ad pontificalis libri præscriptum.

Monialis ne atramentarium calamum, aliudve cujusvis generis instrumentum, quod ad scribendum usui sit, in cella, aliove loco privatim habeat.

Quod si quando scribere necesse habet, id ne faciat, nisi præfectæ concessu.

Hæc vero ne facile concedat, permittatve, sed explorata, perspectaque scribendi causa, eaque gravi, & necessaria, facultatem de atramentario, ceterisque ad scriptionem necessariis accommodet: quæ ubi monialis adhibuerit, quam primum præfectæ restituat, simulque recte ostendat, quæcumque scripserit.

Moniales libros cujusvis generis apud se minime retineant, nisi quos episcopus, vel is, cui id curæ dederit, scripto approbarit.

Sess. 25. c. 17. de regul. & monialibus.

Cum novitiæ, antequam professionem præstet, voluntatem episcopus pro facultate sibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, ubi crates monasterii sunt, nec propterea a septis illa egrediatur, nisi causa sit, probabilisve ejusdem episcopi judicio suspicio, quamobrem potius esse censuerit, ut alio loco ejus voluntas perquiratur: tuncque vel in ecclesiam monasterii exteriorem, vel in aliam proximam prout commodius, decentiusve fieri viderit, illam perduci jubeat. Qua in ecclesia, præsentibus matronis duabus, ætate gravibus, honestis, & novitiæ gradu cognationis, quantum potest, propinquioribus, quas ipsa, aut moniales delegerint, ejus animum voluntatemque episcopus recte indaget, loco paulo remotiori, ita ut quæ adsunt matronæ videre, non tamen auribus percipere possint indagationem, responsionemve.

Ut & in puellis, moniali vestitu induendis, & in admittendis ad professionem novitiis, unus idemque ritus ab provinciæ episcopis adhibeatur, cum ejus generis regulæ variæ illæ quidem, ac plane inter se diversæ, dissimilesque sint; liber de eo ritu, hujus synodi provincialis auctoritate per nos edetur, ad cujus præscriptum omnis ea ratio meatur tum puellas induendi, tum novitias ad professionem admittendi.

Si quæ monialium præfecta, earumque superior regularis, virginem aliquam non explorata per episcopum illius voluntate, examineve adhibito, religiosum vestitum suscipere, aut professionem conficere permiserit; ab ipso episcopo severa pœna afficiatur.

XX.

Quæ generatim ad hæc decreta, constitutionesve pertinent.

Omni episcopalis solicitudinis officio, studioque vigilanti episcopi pro sui muneris ratione in eam curam incumbant, ut quæcumque & in superioribus nostris conciliis, & in hac quinta synodo provinciali, decreta, constitutaque sunt, diligentem, atque adeo omnem executionem, quemadmodum par est, plane habeant. Quicumque vero vel universi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve, ii mulctas, & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas: tum alias præterea ecclesiasticis, conciliaribusve sanctionibus, & canonum jure præscriptas. Compellanturque præterea ab episcopo ad parendum omnibus juris remediis, aliis etiam pœnis, & censuris constitutis, & irrogatis pro arbitrio suo.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac, & superioribus provincialibus synodis decrevimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceterasque quascumque ecclesias, ritu Ambrosiano utentes, pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis perpetuo reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac provinciali synodo Mediolanensi quinta per nos editis, habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus

quibus vicarii, a sacris canonibus, aut e concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali nostra synodo a nobis decreta sint, ignorantiam excusari liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, &, si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit; si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixe inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Laudensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus episcopus Aquensis consentiens subscripsi.

Ego Dominicus episcopus Brixiensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Frater Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Ioannes Franciscus episcopus Vercellensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Vintimilliensis consentiens subscripsi.

Ego Cæsar episcopus Savonensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Viglevanensis consentiens subscripsi.

Ego P. Cotta episcopus Novariæ consentiens subscripsi.

INDICTIO FUTURI CONCILII SEXTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione divina, tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui & hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem sextam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXXII. die decimo mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post pascha resurrectionis domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem sextam juvante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse, nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve.

CONCILIUM MEDIOLANENSE VI. PROVINCIALE,

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus, habuit anno a Christo nato MDLXXXII. Gregorio XIII. pontifice.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ ecclesiæ Mediolanensis, universis provinciæ Mediolanensis fidelibus salutem in domino.

HABUIMUS superiore anno, ut scitis, quintam episcoporum provinciæ nostræ synodum, in qua nihil prætermittendum curavimus, quod a nobis pro nostro episcopali officio, quo vestrum omnium saluti omni ratione servire in domino debemus, esset expectandum. Inter alia autem quæ vestræ spiritualis utilitatis causa acta sunt, nonnulla quoque ex instituto sunt decreta, quibus morum, Christianæque disciplinæ restitutionem, jam multis ante annis inchoatam, prosecuti sumus. Pauca sunt illa quidem, sed vestrum est eo diligentius, majorique sanctæ obedientiæ studio ea amplecti, tenere, ususque observare. Videte clerici, videte fideles omnes, vestrum in iis exequendis officium, quæ sacerdotes pastoresque, vobis gregi suo, ut apostolus præcipit, attendentes, ad animarum vestrarum

ANNO CHRISTI 1582.

rum salutem præbent. Caveat unusquisque diligenter, ne, quod ad se attinet, vigiliæ, curæ, & labores, quibus divina ope sustentati, vestra causa exercemur, frustra suscepti videantur: quod quidem in die domini, & probro, & crimini gravissimo illi daretur. Efficite potius prompto animo & voluntate, tum rei ipsius effectu præstando, ut etiam hoc nomine in dies magis ac magis studia nostra excitentur, quibus animarum vestrarum salutem tota mente, omnique caritatis ardore in Christo curandam suscepimus: quod ut consequi possitis, uberrimas vobis divinæ gratiæ opes precamur. Data Mediolani VI. Kalendas Maii 1582.

Indicendi concilii provincialis ratio formulaque edicto concepta, in provincia Mediolanensi usque ad id temporis servata est, quo primum in synodo provinciali quarta, ad usum decreto revocatus est vetus ille canone Toletano olim introductus indictionis synodalis mos, ut quæ scilicet synodus deinceps futura esset, ejus constitutus dies denuntiaretur, indiceretúrque in synodo, quæ illam ordine sequentem proxime antecederet. Atque hæc quidem ratio Mediolani ad consuetudinem revocata, ita ex decreto provinciali adhibita est, ut concilii provincialis futuri dies ita in sessione præcedentis concilii ultima indictus, & in Kalendarium ejus anni, in quem illius celebritas caderet, loco suo relatus, de more etiam in basilica metropolitana die epiphaniorum denuntiaretur certis conceptis verbis. Quorum etiam formula grandiusculis literis exarata, duobus mensibus ante constitutum concilii sexti diem loco edicti ecclesiarum cathedralium valvis affixa est, ut infra.

Concilium provinciale Mediolanense sextum, per illustrissimum & reverendissimum dominum dominum archiepiepiscopum decreto edito & promulgato indictum & convocatum, hoc anno MDLXXXII. die 10. mensis Maii, Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur. Ex cancellaria archiepiscopali, die VI. Martii 1582.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio VI.

DIVINÆ erga nos misericordiæ munere singularique dono, jam concilium provinciale sextum, patres sanctissimi, concelebramus. Hæc ipsa concilii provincialis vox, nobis, qui ob eam causam duce Spiritu sancto hic adsumus, rem magnam, gravem, in omnes partes maxime utilem, salutarem provinciæ rationibus, atque adeo omni ecclesiasticæ disciplinæ usui instaurationibusque necessariam significat & plane ostendit.

Hæc quidem actio provincialis, ab apostolicis usque temporibus divinitus instituta, & diuturna ecclesiæ consuetudine in omnes terrarum partes derivata, sanctionibus pontificiis corroborata, œcumenicis conciliis communicata, olim florentissima fuit. Quo factum est, ut ea jampridem in omni provincia fructus tulerit & uberrimos & maximos. At vero ubi intermissa vel neglecta fuit, quanta & quam gravia damna inde importata sint rei universæ Christianæ, non est cur pluribus explicemus, res ipsa loquitur. Iis autem detrimentis sacra Tridentina synodus ut tandem occurreret, salutare conciliorum provincialium institutum renovavit: quod nos ex illius præscripto cum sæpenumero operante domino adhibuerimus, aliquos illius fructus experiundo cognovimus. Et vero quorsum sane refertur omnis provincialium episcoporum conventus? annon ad res quæ non modo sunt utiles, sed quæ longe omnium gravissimæ? Agitur in eo gloria Dei, agitur salus animarum, agitur institutio cleri, agitur disciplina populi, agitur denique spiritualium ægritudinum curatio, nobis qui in apostolorum locum successimus commissa, ut ex euangelio jam modo audivimus.

Est porro curatio hæc multiplex, & late præterea patet. magnum sane negotium ac grave, in unius tantum animæ (pro cujus salute Christus dominus sanguinem profudit) curam incumbere; multo gravius, plurimos varie languentes sanare; longe gravissimum provinciæ universæ amplissimæ & ægrotanti medicamenta opportuna apponere; sed infinitis partibus difficillimum est, morbis qui unius episcopi studio vix aut ne vix quidem aliquando curari possunt, (cum pene insanabiles sint) remedia adhibere: quæ cura maxime ad provincialium episcoporum conventum, tamquam ad aliquod sapientum medicorum collegium pertinet. At cum omnis pontifex ex hominibus assumptus, & ipse circumdatus sit infirmitate; ægritudinum quoque nostrarum episcopalium curatio, cujus magna ex parte in synodis provincialibus ratio habenda est, explicari non omnino potest, quam gravis, quam salutaris item.

Sed est cur jam hoc initio orationis nostræ paucis rem complectamur. In conventu episcopali propositum est nobis studium curationis & nostræ & nostri gregis. Cum igitur concilii hujus provincialis sexti causa hoc sacro loco simus, vocem illam apostolicam & divinam, non modo omnes muneris nostri partes significantem, sed nos magnopere moventem audiamus: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* (Actor. 20.) Quare & unam & alteram item curationem pro officii nostri munere præstemus. Res duæ sunt, quæ nobis in solenni hac actione proponuntur; una provinciæ ægrotantis status, altera diligentissima disquisitio salutarium medicamentorum. Atque de his quidem rebus duabus in præsentia liquid & brevi sane dicemus.

Primum igitur, patres reverendissimi, spectate quæso una mecum provinciam universam, quasi publicam hospitalem quamdam domum amplam, in qua multitudo ingens sit hominum graviter periculoseque ægrotantium. Proponamus hic nobis ob oculos tam infinitos homines ægre affectos, quos Christus dominus ab apostolis sanari jussit: At eos in provincia frequentissimos conspicimus; cum præsertim his temporibus tanta malorum lues in mortalium viscera sese infuderit. En hydropi laborantes; en febri & phrenesi æstuantes; en dæmonum impetu agitati; en lepra fœda affecti; en paralytici, & permulti claudi; en alii aridi debilesque; en gibbosi plurimi; en muti complures; en lippientium genus; en & cæcorum & surdorum quam infinitus numerus; quam multos alios lethargiæ morbus occupavit? O commiserantium & languentium spectaculum! An hic, patres, dolor noster supra dolorem? an in nobis cor nostrum mœrens? Quæ (malum) ista hydropisis quasi intus in omnium provinciæ partium cute inhærescens? superbiæ vitio quam multi turgescunt? quanta

ANNO CHRISTI 1582.

quanta inde morborum pestis? quam profusus vestium luxus? quam novus & inauditus pomparum apparatus? quam varius barbarico opere ornatus? quam innumerabilis servorum grex? quam effusa denique omnium rerum ptofluvies: quæ tamquam morbus intercus in omnem provinciæ partem sese longe lateque diffudit? At vero quam late patet alia hydropisis, inexhausta illa pecuniæ sitis, & idolorum servitus avaritia, & illa malorum omnium radix cupiditas? Ex hoc morbo nefaria quæque existunt. Hinc feneratitii contractus; hinc mendacia perjuriaque commerciis contrahendis; hinc falsa quæque, hinc adulterinæ & corruptæ merces; hinc doli, fallaciæ, fraudes, & subdola quæque artificia; hinc alienorum bonorum quasi aucupia; hinc judiciorum iniquitas, judicum corruptelæ, pupillorum oppressiones, viduarum desolatio, & injuria denique omnis. Quam perniciosa sitis, quam effrenata istorum cupiditas: qui nullos sibi fines concupiscendi præscribunt; usque adeo ut alios possessionibus suis, etiam sæpe per injuriam pellere manibus pedibusque enixe operam dent. Horreant isti judicia Dei omnipotentis, voce Isaiæ conquerentis & comminantis: *Væ vobis*, inquit, *qui conjungitis domum domui, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terræ? in auribus meis sunt hæc, dicit dominus exercituum, nisi domus multæ desertæ fuerint grandes & pulcræ, absque habitatore.* Horribilis certe est hæc Dei comminatio: at istorum quam ardens, patres, quam effusa cupiditas? En rursus circumfusa undique alia hominum multitudo febris multiplici & gravi ardore æstuantium. Iuvenes, quibus cupiditatum flammis quasi summis febrium caloribus, & concupiscentiæ igni non exardescunt? deliciis affluunt, oculos habent plenos adulterii; & flagranti isto ardore concitati, bibunt quasi aquam iniquitatem omnem; nihilque non agunt, nihilque non attingunt, nihilque non elaborant, ut male agant: imo male agendo gloriantur; & quæ malefacta non patrarint, illa ipsa quasi a se commissa insolenter ubique jactitant: usque adeo turpiter agere, sibi gloriosum opinantur. Atque præ isto ardore, furore eo etiam præcipites feruntur, ut cum ne sacrorum quidem locorum rationem aliquando habeant; tum vero sanctum matrimonium, sicut gentes quæ ignorant Deum, ineant atque suscipiant, suæque libidini ita vacent, sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus. O rem commiseratione dignam! Febrilis hic furor non modo juvenes, & adolescentes, sed pueros, & pene infantes his temporibus aliquo modo invasit. Quam isti petulantes? quam contumaces? quam effrenati? quam projecta audacia præcipites? quam turbulenti, & domi, & foris? quam impudenti licentia ad nefaria quæque concitati? nolumus plura præ dolore. Sunt plerique alii qui tamquam fanatici homines, Ethnico more, & joculari quadam licentia satanæ astu introducta, larvis induti furiantur & bacchantur, choreas ducunt, tripudia agunt, spectacula profana edunt; atque in aliis istiusmodi actionibus usque adeo insaniunt, ut in tanta peccatorum, quæ inde existunt, colluvione, ne culpam quidem agnoscant. Alii porro non tam phrenesis furore, quam dæmonis æstu agitati, eo præcipites ruunt, ut non modo medicamenta aspernentur, sed medicos & curatores salutis suæ insanabili quodam odio insectentur: & vero (quod detestabile nefandumque facinus est) violentas manus eorum parentibus sacerdoti-

A bus, quos venerari & colere totis in Christo visceribus debent, afferant & injiciant, eosque aliquando truculenter, impie, scelerateque contrucident. At lepra quamplurimi laborant? isti, & malefactis, & flagitiorum impuritate, & vitiorum exemplis, provinciam fœdissime inficiunt. At vos, patres, quos huic provinciæ speculatores dominus dedit, recte cernitis quam exitiosa sit istorum perditissimorum hominum contagio, & quam in omnes partes diffusa. Paralyticorum præterea numerus magnus est: qui præ quadam virtutum torpedine, tamquam in mollitie carnis jacentes, ne desideria quidem recte agendi concipiunt, nedum sanctarum actionum officia exequantur. Sed en claudi alii: isti optime B vident, quam valde in Christianarum virtutum disciplina progrediendum sit, non longe tamen uti oportet progrediuntur; imo a recta via, quam semel ingressi sunt, ad vitiorum diverticula profluunt. Alii aridi sunt, qui manu cum debiles sint, in operibus caritatis desunt, nomineque tantum Christiano gaudent. At gibbosi quamplurimi: qui ad terram proni, humi repentes, non cælestia, sed terrena tantum spectant; & tamquam filii terræ, animo demisso, ut pecudes ad pastum, ad crapulas & comessationes abjecti, gulæ, ventri, & ganeis dediti, plane statuerunt oculos declinare in terram; horum Deus venter est, & gloria in C confusione ipsorum qui terrena sapiunt, usquequo gravi corde? Ista hominum lues provinciam nostram late inquinat. Est etiam infinitus numerus mutorum: sunt, qui in divinis laudibus muti, at in maledictis, blasphemiis, diris, imprecationibus, conviciis, detractionibus, contumeliis, lingua celeri & exercitata sunt. O detestabilem hominum pestem! Copulandis dissidentium voluntatibus silentio utuntur: sed lingua tamquam seditionum flabello abutuntur ad discordias disseminandas. Certe lingua eorum ignis, universitas iniquitatis, & sepulcrum patens est guttur eorum: quorum os maledictione & amaritudine plenum est. Sed quousque ista hominum lues pro- D cessit? *Attendi*, inquit dominus, *auscultavi, nemo est qui loquatur bonum.* Lippos alios scitis, imo & cæcos quamplurimos. En spectaculum tenebricosum & horribile. Est quædam hujus sæculi cæcitas, qua ut tetra nocte circumfusi homines oculis fidei, cum & sempiternam illam cælestem gloriam, & perpetuos inferni cruciatus, & mortem, & horribilia Dei judicia proposita habeant, nolunt tamen videre ut bene agant. Permulti item rerum divinarum atque adeo rudimentorum fidei ignari, veri cæci sunt; qui plane abjecta suæ salutis cura, viam cum ignorent quæ ducit ad vitam, illa imperita cæcitate prolabuntur ad sempiternum interitum. Verum E plerique alii cæci sunt: qui rerum futurarum, quæ sempiternæ sunt, nihil prospiciunt; res autem præsentes, quæ caducæ, quæ fluxæ, quæ vix ad punctum temporis permanent, cæca quadam aviditate rapiunt. Ecquæ tandem est ista hominum cæcitas, qui res procreatas creatori, res viles & abjectas summo Deo præferunt? At surdi quam infiniti? quam miseranda eorum conditio? Isti in male agendo sunt pertinaci animo, voluntateque obfirmata, Dei vocibus obsurdescunt, pietate non molliuntur, minis non cedunt, precibus non commoventur; mentis sensu hebescentes, pericula salutis non timent; homines non metuunt, & quod gravissimum est, Deum non verentur. Iam cernitis, patres reverendissimi, aliquam provinciæ partem ægrotam: aliam vero quæ ad clericales ægritudines

Margin notes: Eccles. 5. — Isaias. 5. — Psal. 31. — Psalm. 13. — Ierem. 8.

ANNO CHRISTI 1582.

pertinet, vos etiam optime perspicere potestis. Jampridem clericali ordini remedia apposuimus, quæ pro temporum ratione opportuna judicavimus: sed alii morbi sunt, quibus jam clericalis disciplina languescit. Vitæ honestati & morum castitati consulimus, ejusque generis vitiosas aliquas partes sanavimus: ecce alia labes, quæ valde illius ordinis dignitatem inficit: in eo inhærescit avaritia: quam ob causam, ut alia silentio prætercam, quæ pastoralis animi nostri sensum excruciant, deserta sæpe statione, in fori solicitudinibus illius ordinis homines excubias agunt, lites appetunt, lites intendunt, & frequentes plerique in judiciis sunt. Clericis studia præscripsimus: alii negligunt, alii clericalium studiorum fines transiliunt: alii studiorum prætextu ab ecclesia absunt, a functionibus ecclesiasticis sese abducunt, & a clericali disciplina refugiunt; alii scientia inflati, præ se alios etiam seniores, quos vereri debent, superbe contemnunt; beneficia ecclesiastica tenuia contumaciter respuunt, ampla præpostere ambiunt. Quam alii clericales morbi, patres, quam alia vulnera recruduerunt? quibus potius medeamur oportet, quam enumerando refricemus.

Nihil vero attinet, cur hoc ipso loco ægritudines nostras enarremus, non enim dubitamus, quin vos, quos dominus constituit sanare animos, pro conscientiæ vestræ religione non modo diligenter etiam atque etiam ipsi spirituales nostros omnium morbos videritis; sed medicamenta exquisieritis, quibus apposite curentur. Verum etiam quo rectius omnia nobiscum iterum atque iterum reputemus; illud unum nobis omnibus persuasum esse volumus, ad ordinis nostri dignitatē auctoritatem muneris non satis esse, si certis quibusdam virtutibus, quibus ceteri homines præditi esse solent, nos exculti sumus; sed harum ipsarum virtutum ornamentis nos longe excellere oportet. In gradu enim episcopali collocati sumus: qui ut aurum ceteris metallis præstat, sic aliis vel amplissimis dignitatibus cum præcellentior sit, tanto perfectioribus virtutibus usque adeo perlucere debet, ut inde ad alios splendor singularis dimanet. Vitæ innocentia, morum integritas, religionis pietas, justitiæ cultus, & aliæ ejus generis virtutes, sunt quidem nobis communes cum reliquis: sed cum multo præstantiores ex ipsæ in nobis singularis vitæ officiis splendescere debent; tum vero aliæ sunt, quæ propriæ præcipuæque episcoporum sunt, & cum præstantissima Dei caritate, & ardenti ejus zelo in primis conjunctæ: quibus virtutibus exhibeamus nos sicut Dei ministros; iisdemque existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei. Si igitur episcopali perfectione nostras actiones & officia metimur, certe diligentius aliquas etiam ægritudines nostras speculabimur.

Quamobrem cum omnes provinciæ partes, sive populum, sive clerum, sive nos etiam spectemus, si diligentiori speculatione, quam nos dicendo commonstravimus, intuebimur, qualem eam aspiciemus; ægrotantem, scilicet, & multis adhuc morbi offensionibus perculsam; & ita perculsam, ut reliqua cura opus sit, non mediocri; sed magna. *Proh dolor, quid hoccine est? Numquid resina non est in Galaad?* Numquid nulla medicinæ ratio in provincia, & in provincia amplissima? *Numquid medicus non ibi?* Numquid tot & tam sapientes episcopi, optimi animarum curatores, & præcellentes animarum medici? *Quare igitur non est* [Jerem. 8.] *obducta cicatrix filiæ populi mei?* Quam ob causam provincia sanata non est? *Transiit messis, finita est æstas, & nos salvati non sumus*, inquit mœrens & deplorans Ieremias. Iam diu abiit tempus, quo sacra Tridentina synodus salutares sanandis morbis leges tulit; jam pridem etiam tam sæpenumero nos, tamquam medici qui collegiatim de curandis corporibus consultationem ineunt, huc ad concilium convenimus, ac provincia nobis in curam tradita nondum salutariter curata est: imo adhuc pene attrita, pene perculsa jacet? *Super contritione filiæ populi mei contritus sum & contristatus, stupor obtinuit me.* Exagitate una mecum quæso patres, dolorem vestrum; intimeque accensi, afferte remedia & opportuna & salutaria, quæ provinciæ ægrotæ adhibeamus. *Tempus est medelæ*, inquit propheta: vos statum provinciæ ægrotantis videtis: tempus medendi est, tempus concilii. Non est igitur cur a proposito illis quæ vulgo disseminari solent vocibus dimoveamur: Quorsum tot synodalia remedia? quousque tandem tam multæ medicamentorum synodalium leges? næ istæ plane quibus nos episcopi constantissimo mentis episcopalis studio obsurdescamus. Aliud enim nos Spiritus sancti doctrina docet, aliud apostolorum instituta monent, aliud patrum exempla declarant, aliud canonum leges jubent, aliud vetus ecclesiæ usus in omnes partes utilis postulat, aliud Tridentinæ sanctiones nuper instituunt, aliud nos in hac provincia jam diu ad consuetudinem revocavimus. Quid? aliter muneris nostri episcopalis religio deposcit. Quam inanes & pene nefariæ? eamque ob causam summa animi nostri episcopali consensione, una conspiratione, uno spiritu explodantur illæ voces hominum, qui populum nostrum decipiunt; *Dicentes, Pax, & non est pax*: quam imperite hoc jactitant? quam iniquo etiam animo sunt, qui curant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes: *Pax, pax, & non est pax*? An ubi malorum lues; pacis, concordiæ, & bonorum status? an ubi varia morborum species, recta valetudo? an ubi adhuc morum corruptelæ, disciplinæ Christianæ perfectio? Attendite, quæso, qui isti homines sunt, cum talia dictitent: *Liniunt parietem luto absque paleis, absque temperatura: & vident visionem pacis, & non est pax.* Cernunt isti in superioribus nostris conciliis umbram quamdam disciplinæ, qua populum informare studuimus; at ejus imago nondum omnibus partibus absoluta; imo cum imperfecta est, tum neque undique etiam communita, eamque ob causam verendum nobis est, ne illo tamquam paries male materiatus, luto tantum absque paleis illitus corruat. Longe absint a nobis voces istorum, *qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas.* Ne isti his adulationum vocibus vocumque blanditiis cum nos fallere student, tum istis etiam illecebris populos nostros decipiunt: *dicunt enim bonum malum, & malum bonum.* O popule meus, quis poterit omnia mala, quæ te undique premunt, enumerando percensere? audent tamen isti a salutis via te adulationibus longius abducere. *Popule meus, qui te in tanta malorum colluvione beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.*

[Ibidem.] [Ierem. 6.] [Ibidem.] [Ezech.] [Ezech.] [Isa. 5.]

Proposuimus jam vobis ante oculos, patres, quamdam pene necessitatem sanandæ provinciæ. Disquiramus igitur oportet in hoc ipso concilio sexto salutares curationes, salutaria medicamenta, &

& præsentia remedia. Quo in officio disquisitionis, evangelium, quod nuper audivimus, nos valde instituit, cum curationis munus apostolis Christus dominus commisit his verbis: *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.* Quorsum hæ leges? quid ostendunt? quid loquuntur? quid præscribunt? rerum certe humanarum despicientiam, terrenarum curarum abjectionem, vitæ hujus contemptum, animi abalienationem ab iis quæ nostra sunt, & illam a nostris, quos cognationis vinculo natura conjunxit, quamdam quasi sejunctionem, atque illas istiusmodi virtutes, quæ in apostolis eluxerunt; Atque iis quidem hoc etiam unum adjungendum est, quod in curatione spirituali plurimum valet, ut ne mundi prudentiæ neque nostræ innitamur. Prudentia carnis mors est, prudentia mundi cæca & fallax: at prudentia spiritus, vita & pax. Quæ Christi sunt, Christi spiritu agamus: ab illo pendeamus, non vulgi judicio, non populari plausu, non privatis rationibus curæ nostræ partes commetiamur. Hoc sane est apostolos, quos misit Deus infirmos sanare, salutariter imitari; hoc plane evangelii leges servare, hoc ipsum gerere, est salutares curationes adhibere. Illis virtutibus communiti, voluntatem etiam instaurandæ provinciæ ardore quodam inflammatam & paratam adhibeamus. *Paravit cor suum ut investigaret legem*, sacris literis proditum est: alio loco; *Elegit sacerdotes habentes voluntatem in lege*: eo animo cordisque desiderio ad provinciæ curationem accensi, imitemur duos gravissimos viros Iosuam & Esdram. Hic instaurandæ disciplinæ studio exardescens, librum legis, quem manu sumpsit, aliquot diebus distincte legit, quater diu & totidem noctu, populumque ad illius executionem mirabiliter excitavit. Iosuas itidem quo posset accuratius omnia legis instituta vitæ suæ moribus exprimere, librum legis perpetuo in manu habere, & singula expendere jubetur: *Non recedat*, inquit Deus, *volumen legis hujus*; & quoniam lectionis studium parum utile est, nisi animi commendatio accedat, ea verba adjunguntur: *& meditaberis in eo diebus & noctibus*; nempe tanta assiduitate, quæ omnem prorsus negligentiam excludat. Cum autem hæc ipsa animi voluntas & meditationis studium parum quoque prosit, nisi quæ legibus instituta sunt, ad executionis usum inducantur; sequuntur illa verba: *Ut custodias & facias omnia.* Hoc præclaro exemplo nos optimo jure eam rationem nobis ineundam censemus, ut decretorum quæ superioribus primis conciliis confecimus libros, in hac sexti provincialis concilii actione numquam de manibus deponamus: ad quorum præscriptum ordinem (id quod in omni synodo moris olim fuit) officii nostri partes diligentissime perscrutemur; quas executi sumus; quæcumque illæ sint, vel de nobis ipsis, vel de clero, vel de populo, vel de ecclesiis, vel alia quavis de re constitutæ. Hic recrudescit vulnus doloris nostri: hic morbus gravis lethargia laborantium: hic desidia pene omnium: hic dormitatione quadam hebescimus & tabescimus: hic nos etiam pastores & medici congelascimus: hic nos, qui alios e somno excitare debemus, sopore quodam torpescimus. Ubinam decretorum quæ confecimus cumulata executio? ubi morum corruptelæ ereptæ? ubi peccatorum publicorum semina convulsa? ubi vitiorum publica exempla sublata? ubi disciplina publica introducta? ubi juvenum petulantia emendata? ubi tabernis meritoriis, & malorum quasi officinis finis præ-

Matth. 9.

Psal. 7. Zach. 4.

A scriptus? ubi ludis publicis, ac lenociniis remedia adhibita? ubi prostibula amota? ubi popularis concursus ad spectacula publice abrogatus? ubi antiquata spectacula? ubi bacchantium Christianorum hominum fœda illa licentia repressa? ubi peccatorum colluvioni modus præfinitus? Quid multis? lethargiæ morbus ubique in provincia est: lethargia omnes languescimus, rebusque exequendis omnes dormitamus. At dicet quis: Hujusce executionis atque adeo curationis opus multis partibus difficile esse fatemur omnes, & agnoscimus: Nec vero est, cur hoc loco difficultates, multas illas quidem ac summas, summisque angustiis implicitas proponamus, in quas curæ nostræ munus incurrit. At nos contra quærimus; B num viribus nostris, an ope Dei tam grave onus sustineamus: si viribus nostris; profitemur plane impar omnino esse humeris nostris: si Dei ope nitimur, non est cur illius magnitudine frangamur ac debilitemur. *Qui sperant in domino*, inquit Isaias, *mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Atqui ad omnem in curanda provincia dimicationem vocamur, fortitudinem episcopalem induamur, & confortati manu Dei excelsi, ministerium nostrum impleamus. Quam præclare Timotheum discipulum & episcopum Paulus apostolus ad omnem episcopalem constantiam instituit his verbis? *Erit tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coa-* C *cervabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Quid hic apostolus episcopo jubet? an ut taceat? an ut dissimulet? an ut ne resistat? an ut ab episcopali contentione desistat? an ut ab opere suscepto cesset? an ut dormitet? imo in omnes partes eum etiam atque etiam excitat. *Tu vero*, inquit, *vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistæ, ministerium tuum imple.* An vero fortasse accuratione nostra deterremur, quia hoc nostro frequenti provinciæ sanandæ studio exulcerantur animi quorumdam passim dictitantium: Non ferunt hæc tempora veterum canonum & antiquæ disciplinæ medicamenta. Imo ardentius pro- D grediamur: quoniam hæc una medicina præstantissima est, maximeque opportunum id remedium, ut quibus olim rationibus disciplina Christiana sata & propagata fuit, iisdem ipsis & instauretur & conservetur. Iam vero demum, patres sanctissimi, vos optime nostis, quam præstanti erga Deum caritate nos accensi, quam cælestibus pene virtutibus nos instructi, quam inflammato voluntatis desiderio nos flagrantes, quam constanti episcopali fortitudine nos muniti ad provinciam varie languescentem non modo accedamus, sed ita progrediamur oportet, ut aditum omnem nobis aperiamus, cum ad ea quæ decreta sunt accurate præstanda, tum ad illa, si quæ desunt, quamrectissime supplenda. Sed instat, urget, & magnopere nos etiam impellit gra- E ve periculum animarum nostrarum. Hujus provinciæ salus nobis commissa est: si culpa nostra aliquis morbo languescens perit, væ nobis. Vos estis presbyteri in populo Dei, *& ex vobis anima illorum requiretur*, inquit Spiritus sanctus. Quæ nos spoponderimus, & quam sancte & quam religiose spoponderimus, pro grege nobis commisso, pro ejus curatione, pro ejus salute, vos recte nostis: religiose adstricti sumus, conceptis verbis multas curæ pastoralis partes earumque executionem promisimus: spopondimus pro grege, devincti sumus verbis oris nostri, capti propriis sermonibus curationis pro- missæ.

Isa. 40.

2. Tim. 4.

Ibidem.

Ezech. 33.

ANNO CHRISTI 1582.

missæ & susceptæ, fidem præstemus. *Fili spopondisti*, ut digito Dei scriptum est, *illaqueatus es verbis oris tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis: ne dormitent palpebræ tuæ.* (Prov. 6.) Sed vos ipsi videtis summam vigilantiam, quam sanctis sponsionibus debemus. Ad accensæ autem voluntatis nostræ studium atque officium, nos etiam inflammet desiderium gregis. Proponamus nobis hic ob oculos probaticam illam piscinam, amplam, porticus quinque habentem; & in iis iterum ex hac provinciali specula prospiciamus multitudinem magnam languentium, cæcorum, claudorum, expectantium aquæ motum. Hi omnes (intuemini quæso provinciam omnem ægrotam) expectant motum aquæ, agitationem consultationum nostrarum, actionemque salutarem nostrarum deliberationum: ac jam denique exardescentem pastorali studio animum nostrum etiam atque etiam excitet filiorum nostrorum clamor, quem audire videor in ea verba prorumpentem, quibus olim populus Hebræus Esdræ opem implorans: *Confortare & fac, tuum est discernere.* (1. Esdr. 10.) Nos, inquit, salutaribus curationibus opus habemus: vestrū est ægritudines nostras disquirere, appositeque curare: curate quæsumus, animoque magno sanare pergite. Vos, o filii carissimi, consolamini, consolamini; erige spem tuam provincia Mediolanensis. Patres isti venerunt tibi, ut morbos & vulnera tua sanent. (Isa. 60.) *Leva populе meus in circuitu oculos tuos & vide: isti congregati venerunt tibi.* Quorsum enim tot tantique labores, quos & sæpenumero antea & hoc tempore causa tua susceperunt, spectant, nisi ut salutis fructum ipse reportes uberrimum. Tu exurge igitur, exurge, excita te ad orationis studium, ad pietatis opera; quibus implorata divina ope, parentum tuorum perennis hæc sollicitudo adjuvetur in perpetuum. Amen.

CONSTITUTIONES ET DECRETA PROVINC. SYNODI MEDIOLAN. VI.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, & beatorum martyrum Protasii & Gervasii, patronorum nostrorum laudem, hæc pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum prælucere totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in concilio provinciali Mediolanensi sexto decernimus, statuimus, ac sancimus.

I.

Quæ ad fidem tuendam pertinent.

De commercio hæreticorum quam diligentissime cavendo, nos pro nostri officii munere superioribus conciliis decreta aliqua confecimus, atque edidimus: quibus etiam ex sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. jussione & præscripto, hæc, quo diligentior porro cautio in genere adhibeatur, adjungenda censuimus.

Optandum est, omnique pastorali studio atque A officio id valde curandum, ut quem hæresis labe infectum esse constet, nemini unquam, quicumque sit, impune permittatur ex hæreticorum, eove nomine suspectorum finibus ac regionibus finitimis ad provinciæ hujus loca venire: verum si quandoque aliter acciderit, ubi ei rei alia ratione occurri non possit, hæc saltem caveantur atque plane serventur:

Ne cuiquam, quem ex iis locis proficiscentem hæreticum esse certum sit, hospitium diversoriumve præberi liceat, præterquam in caupona publica, vel in domicilio sui procuratoris, si quem fortasse ipse habet.

Is vero qui præbuerit, illius adventum habitationemque episcopo, inquisitorive, aut parocho, si B in diœcesin venerit, confestim denuntiet. At ecclesiasticus homo, quicumque sit, ne eum ullo modo excipiat.

Neque rursus illum in ecclesia ingredi permissum sit, nisi sacræ concionis tempore.

Nemini ad hæreticorum fines, locave, ne discendæ etiam mercaturæ causa, mittere filios liceat, qui annum saltem vigesimumquintum non agant.

Ne cuiquam item, ut alio concilio cautum est, ad hæreticorum loca proficisci liceat, nisi primum ab episcopo, aut inquisitore ejus rei facultatem impetrarit.

Atque hæc quidem facultas ne cuiquam permit- C tatur deturve, nisi a parocho testimonium scriptum attulerit, se more catholico vixisse, sanctaque sacramenta frequentasse, hac præterea adjecta conditione, ut si cui facultas permittatur diutius illic commorandi, is quotannis semel saltem inde redeat, ut & confiteatur, & sanctissimam eucharistiam sumat; aut testimonii literas mittat, quibus legitime testatum fiat, se confessum constituto tempore sacram eucharistiam sumpsisse, catholicæque fidei congruenter vixisse.

Qui vero prope hæreticorum loca habitant, iis a parocho eam facultatem dari licebit ad breve sane tempus: ita tamen, ut cum iis licebit illud brevis moræ spatium certum proficiscenti præscribat, tam illam præterea conditionem, ne die festo illic opus D faciat, nec vero mercaturam ullo modo exerceat, aliave agat quæ sacro festo die agi, fieri, exercerive prohibitum est. Imo festo eo saltem die domum omnino redeat, & missæ, vesperis, doctrinæque Christianæ scholis intersit.

Nec vero cuiquam fas sit, patrimonium, bonaque sua vendere, alienareve, ut in hæreticorum loca migret, ibique domicilium constituat.

Si quis in hujus rei suspicionem venerit, contra eum agatur ad canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Bibliopolæ, quique impressoriam faciunt, ne quam aggredi volunt artem prius exerceant, quam jurati, fidei professionem episcopo conceptis formulæ statutæ pontificiæ verbis præstiterint.

E Ne liber vel exiguus, quamvis superiorum concessu alias sæpe editus, sine facultate iterum impetrata typis in vulgus emittatur, imprimaturve.

Moris olim fuit, vitandæ gloriæ ostentationisve causa, libros aliquando alterius nomine etiam assimulato evulgari; sed quoniam hæc tempora, quibus impressoria editione aditus esse potest ad nefaria quæque proseminanda, diligentiorem cautionem requirunt; interdictum esse volumus, mentito fictove alterius auctoris nomine, libros, volumina, literas, scriptave cujusvis generis argumentive, de quibus in indice seu concilio Tridentino cavetur,

cavetur, evulgari, edi, typisve imprimi, nisi consensu illius cujus nomine edentur, & episcopi permissu. Alioquin in delinquentem animadvertatur pro gravitate criminis arbitrio ejusdem episcopi.

Gravis illa sanctio, qua summus pontifex Gregorius XIII. Iudæorum blasphemiis & flagitiis obviam ire voluit, in omni nostra provincia, præsertim ubi Iudæos habitare permissum est, quotannis non semel atque iterum, sed etiam sæpenumero, prout episcopus opus esse censuerit, de more promulgetur. Atque ob eam causam concilio huic sexto in fine illam adjungi statuimus.

II.

Quæ ad concionatorem pertinent.

Concionator in urbe ne sine scripta episcopali facultate pecuniæ collectam inter concionandum proponat, faciatve; neque itidem in diœcesi, sine vicarii foranei licentia. Liceat tamen concionatoribus regularibus in eorum ecclesiis, absque facultate illis tradita ab episcopo sive ejus vicario, sua monasteria populo commendare.

Nec vero eleemosynæ causa concionatori seipsum commendare liceat: ab aliis tamen piis honestisque hominibus ejus causa de episcopi licentia conquiri & colligi vetitum non sit.

Ne in monasteriis quidem, & locis ubi regulares spiritualem temporalemque jurisdictionem habent, quisquam ecclesiasticus homo etiam regularis exemptus prædicationis munus obeat, nisi primum ab episcopo probatus, intra cujus diœcesis fines ea monasteria locave sunt. Regulares vero a suis superioribus approbati, ac de eorum licentia in ecclesiis suorum ordinum prædicaturi, antequam prædicare incipiant, coram episcopo personaliter cum ipsa licentia se præsentent, ab eo benedictionem accepturi, sine qua benedictione, aut episcopo contradicente, prædicare non præsumant. Si quis contra fecerit, ei pœnæ & censuræ constitutæ sint contra alios sancitæ.

III.

De cultu sanctorum.

Æquissimum est, cum rationeque pietatis conjunctum, sanctorum patronorum uniuscujusque civitatis provinciæ hujus sacris imaginibus ecclesiam metropolitanam splendescere, cum eorum etiam intercessionem patrociniumve ibi divinis officiis & litaniis implorari moris sit. Quamobrem id cum in primis ad religionis cultum, tum ad ejusdem ecclesiæ ornatum splendoremve præstetur.

Ne sine episcopi concessu facultateve literis consignata, extra diœcesin sacras reliquias asportari, nec vero quæ etiam aliunde allatæ sunt, intra diœcesis quoque fines ab una ecclesia ejusve rectore, etiam de consensu capituli, alteri ecclesiæ donari, minus vero cuiquam ecclesiastico aut laico homini earum particulam aliquam privatim concedi, tradi, donarive liceat, proposita excommunicationis pœna, quam subeat, tum is qui dederit concesseritve, tum ille, qui acceperit, vel asportarit, etiam ecclesiæ suæ nomine. Idque omne quod de reliquiis neque dandis neque transferendis hoc decreto aliis præceptum est, ut regulares etiam atque exempti servent, eos in domino monemus.

IV.

De diebus festis.

Dei munere beneficioque cum ecclesia Mediolanensis, prædicatione sanctissimi apostoli Barnabæ primum fidei mysteriis imbuta, tum aliæ plerque hujus provinciæ civitates euangelii lumine illustratæ, causam omnem festi illius diei præcipue colendi habent. Quamobrem dies ejus natalis, qui est 3. Idus Iunii, ut de more aliorum dierum festorum, qui a clero populoque ex præcepto coluntur, pie & religiose sanctificetur, episcopus curet, ubi in sua diœcesi non colatur, sanctificeturve.

Quo religiosius in unaquaque vicinia tam urbis quam diœcesis dies festi colantur & sanctificentur, episcopus certum librum constituat, in quem a cancellario, cum omnes singulique dies festi parochiales, aliive qui ubique in vicinia aliqua vel urbis, vel diœcesis universe sigillatimve aguntur, tum reliqui etiam dies recte atque ordine referantur, quibus indulgentiæ, jubilei, aliusve celebritatis causa ad ecclesias concursus esset solet. Quo libro depravati præterea mores, abususve notentur, si qui illis celebritatibus esse in iis ipsis viciniis solent. Atque iis quidem diebus exscribendis, episcopus ad cognitionem certam parochos singulos adhibeat; quorum etiam officium sit, si quæ nova in dies indulgentia ecclesiis suis accesserit, si quæve alia celebritas causave denuo inciderit, quamobrem populi concursus in parochiali vicinia ad aliquam ecclesiam fiat, de ea episcopum certiorem facere, ut illa quæcumque sit, in eumdem librum referatur.

Porro eum ipsum librum accurate exscriptum, notatis mensibus & diebus, quibus præcipue illæ celebritates singulis in viciniis locisve aguntur, episcopus ad se in singulos menses afferri jubeat, ut cum uniuscujusque regionis, atque adeo pagi locive celebritatem certo die agi perspexerit, de illius sanctificatione cultuque literas etiam pastorales opportune scribat, tum aliam præterea omnem diligentiam eo nomine adhibeat. Et vero iis literis officii sui populus clerusque monitus, usque adeo parochorum studiis etiam adjuvetur, ut & vitæ sancti, quem præcipua veneratione colit, exempla ad imitandum, & episcopi monita paterna, & decreta quoque provincialia diœcesanaque eo de genere ad exequendum sibi plane proponat; sicque a morum corruptelis, quas prava consuetudo introduxit, in festorum dierum sanctificatione abstineat.

Si quando dies festus sancti sanctæve, cujus celebritas clero populoque colitur, in diem vigiliæ jejuniique incidit, quod ex præcepto ecclesiæ servatur; ne fideles ob festi diei solennitatem quam agunt (id quod a plerisque committi ad nos delatum est) jejunium ullo modo violent, sed ut instituti ratio, ecclesiæque magis præceptio postulat, recte pieque colant.

Quare episcopus, si quid istiusmodi in sua diœcesi patrari committive animadverterit; huic gravi peccato & offensioni, omni pastoralis officii sui ratione occurrere quamdiligentissime studeat.

V.

De indulgentiis orationis causa concessis.

Quo uberiores ex orationis instituto fructus existunt, eo sæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi sunt. Officium igitur parochi sit, quo magis illos proposito spirituali dono alliciat, crebro, cũ occasio

ANNO CHRISTI 1582.

occasio tulerit, indulgentiam evulgare eis concessam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ aut extraordinariæ episcopi jussu expositæ vacaverint. A

Hoc officium ut is præstet, indulgentiæ literas una cum hoc concilio in fine edi volumus.

Idem præstet de indulgentia iis data, qui in oratione, quæ dicitur sine intermissione, versabuntur.

Idque ex literis pontificiis, infra hujus concilii ultima parte eo nomine editis.

Idipsum præterea sæpenumero agat de indulgentia fidelibus data, qui ubi ubi fuerint, in elevatione corporis domini oraverint.

Cujus etiam indulgentiæ literarum monimenta infra eo nomine impressa sunt. B

VI.

De parocho & parochiis.

De cura parocho ægrotanti præstanda in iis quæ ad salutem animæ pertinent, jam pridem in altero concilio provinciali constitutum est.

Et quoniam caritatis officium est, rationem etiam habere curationis corporis; hoc decreto itidem statuimus, ut cum parochiæ alicujus sacerdos in febrim morbumve inciderit (si præsertim suorum neminem habet, cujus opera adjumentove sublevetur) propinquior parochus nullum a se officium desiderari patiatur, quod ad ejus valetudinem recte curandam necessarium fuerit. C

Atque in primis vicarium foraneum, si parochus ægrotus in diœcesi est; si in urbe, episcopum de ejus ægrotatione certiorem faciat.

Sess. 21. c. 4. de ref. Quibus locis ex concilii Tridentini præscripto parochias novas institui erigive liceat; episcopus etiam in parochiis, quæ regularium quovis modo sunt, illas constituat, certa fructuum portione attributa ad præscriptum constitutione Pii V. pontificis.

Sess. 24. c. 4. de ref. Et canonum ratio & disciplina ecclesiastica id maxime postulat, ut ad ecclesiam parochialem fideles quam frequentissime conveniant: id quod ab episcopis accurate eos moneri œcumenica synodus Tridentina pie salutariterque decrevit. D

Ejus decreti auctoritate, ut pro eo quod debemus, plane obtemperemus, in usumque provinciæ nostræ inducamus, quod bene agendi rationibus usuique optime consultum esse animadvertimus; literas monitionis eo de genere infra explicatas hoc provinciali concilio VI. edimus, quas in omni parochiali totius provinciæ nostræ ecclesia certis festis diebus, quos pro suæ diœcesis ratione episcopus præstituerit, de more promulgari decernimus: quo diligentius parochiales admoniti, cum officii religiosi partes facile intellexerint, quas suæ quique ecclesiæ parochiali debent, incitata quadam voluntatis propensione exequantur, quod de sacrosancti illius concilii sententia eos salutariter & quamsæpissime monitos esse volumus. E

Id vero non hac nostra solum provinciali cohortatione monitioneque contenti, provinciæ nostræ episcopi præstandum curent; sed omni alia præcipua pastoralis curæ ratione, quam ejus rei usui accommodatiorem potioremque esse censuerint.

Porro monitionis hujus nostræ literas, quo facilius planiusque populus intelligat, indeque partes officii sui non solum cognoscat, sed recte exequatur; eas in vulgarem etiam sermonem totas de verbo ad verbum converti, vel summatim vulgariter explicari, & ita fidelibus enuntiari iidem curent, prout diœcesis suæ rationibus magis expedire viderint.

Fuit olim tanti apud antiquos patres ille frequens ad ecclesiam propriam parochialem fidelium conventus; ut ad hanc disciplinam populi Christiani institutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita sit.

Primo enim hoc jussum est, ut dominicis festisque diebus parochi, antequam missam celebrent, plebem interrogent, an alterius parochiæ fidelis adsit, qui proprio contempto presbytero ibi missam audire velit; quem si invenerint, statim inde ejiciant, & in parochialem suam ecclesiam ad missam audiendam redire compellant.

Deinde illud plane vetitum fuit, alienæ parochiæ fidelem a parocho ad missam non recipi, nisi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit.

Cujus veteris disciplinæ restituendæ, in usumque revocandæ desiderio flagrans olim summus pontifex Urbanus VI. eo de genere apostolica sanctione diligentissime cavit; & nuper sacra Tridentina synodus œcumenica ab episcopis fideles non solum hoc moneri voluit, ut frequenter ad proprias parochiales ecclesias saltem dominicis diebus festisque majoribus accedant; sed illud etiam diligenter ostendit, unumquemque teneri, ubi commode fieri potest, parochiæ suæ interesse ad audiendum verbum Dei; ac proinde id præterea statuit, a parochis animarumve curatoribus inter missarum solennia aliquid ex iis quæ in missa leguntur, exponi, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanari; plebes sibi commissas salutaribus verbis pasci, easdemque doceri, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; in lege domini erudiri, & sacra eloquia illis explanari; tum in unaquaque ecclesia parochiali pueros fidei rudimentis instrui.

His igitur ejusdem Tridentinæ synodi decretis, & veteri salutarique exemplo adducti, cum populum urbis, diœcesis, provinciæque Mediolanensis nostræ, rebus ad salutem necessariis instructum, per bona opera ad præmium sempiternum perducere summopere in domino cupiamus, hac nostra monitione eos universos & singulos cohortamur, ac per viscera misericordiæ Iesu Christi obsecramus atque obtestamur; ut quamvis in suis viciniis, opidis, & suburbiis, oratoria, capellas, aliasve ecclesias habeant, ubi sanctissimo missæ sacrificio interesse possint; frequenter tamen dominicis saltem aliisque solennibus festis diebus ad suam quique parochialem ecclesiam conveniant: ubi a parocho, cui cura commissa est, verbo Dei pascantur, fidei Christianæ rudimentis, aliisque animarum saluti necessariis præceptis erudiantur, ad sanctissima sacramenta religiosius percipienda instruantur, ad eorumdemque frequentem usum, ut illa sacra synodus optat, paternis ejus cohortationibus in dies magis inflammentur: tum ab eodem item audiant qui dies festi, si qui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ jejuniave servanda sint: discant ab ipso item, quæ Christianæ pietatis officia in illis religiose colendis præstari oporteat; ac quæ præterea supplicationes, processionesve, aut stationes, orationes, indulgentiæ, jubilea indicantur; quæ matrimoniorum denuntiationes fiant; quæ item, pro ratione temporum, admonitu jussuve episcopali ad diligentiorem eorum institutionem promulgentur.

His atque adeo aliis fructibus, qui ex paternis parochi vel in cohortando vel in monendo officiis existunt, eos carere continget, qui ad missam iis diebus in suam parochialem ecclesiam non conveniunt.

Imo vero quod hoc audiendæ illis diebus missæ parochialis

parochialis munus a fidelibus minus diligenter præstatur, & a quibusdam plane negligitur, multa incommoda inde existunt.

Hinc in plerisque sæpe fidei articulorum, & Dei, sanctæque matris ecclesiæ præceptorum, quæ ad salutem consequendam Christianum hominem nosse oportet, imperitia; festorum dierum cultus neglectus, debita Christianæ pietatis opera non exculta, non cognita Christiana familiarum institutio, languescens sacerdotum parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus; sanctissimorum institutorum, & sacrorum canonum violatus usus; hinc denique ecclesiis parochialibus, quæ a majoribus tanto pietatis studio exædificatæ sunt, instaurandis, ornandis, sartis tectisque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illisque nulla aut pene exigua ecclesiastica ad divina officia obeunda necessaria supellex.

His tot tantisque malis atque incommodis unusquisque occurrere studeat, id diligenter exequendo, quod sanctorum patrum suadet auctoritas, quod Tridentina synodus moneri jubet, quod ex illius jussu nos de uniuscujusque vestrum salute soliciti, paternis vocibus cohortamur & monemus in domino.

Nec vero quemquam aliquod, quod vel ex parochialis ecclesiæ aliqua distantia, vel ex pluvia, frigore, æstu, temporumve vicissitudine existit incommodum, ab hoc officio deterreat: imo vero ad illud diligentius exequendum, prout in domino confidimus, se quisque eorum accendat necesse est; qui salutis suæ memores, hujus rei gravitatem eorum quæ commemorata sunt ratione perpendent, quique aliquando secum animo reputabunt, non solum parochialem ecclesiam sibi datam esse, in qua primum baptismo suscepto Christo domino renati, aliis sacramentis aluntur ad perpetuam salutem; sed parochum etiam sacerdotem sibi loco parentis esse debere, quem diligant, colant, atque observent; hoc sibi proponentes, illum pro fidelibus sibi commissis apud Deum internuntium ac deprecatorem esse, divinæ legis interpretem, dispensatorem mysteriorum Dei, Christianæ vitæ & morum disciplinæ magistrum, a quo omne petant pie recteque agendi consilium, ac denique ministrum omnium fere, quæ ad salutem eis necessaria sunt.

Huic autem nostræ monitioni, etsi omnes pro præcipua suæ salutis cura audientes esse debent; in primis tamen patresfamilias, tutores, curatores, ludimagistros, ceterosque aliorum moderationi curationive præfectos cohortamur, divinaque contestatione admonemus, ut de sua, & aliorum quorum curam gerent, salute soliciti, primum ipsi hæc paterna monita amplectantur, tum illos etiam crebris cohortationibus ad illa exequenda inflamment; idque curent, ut non solum missæ & divinorum officiorum tempore illi in parochialem ecclesiam conveniant; verum etiam ut institutas in ea doctrinæ Christianæ scholas illis diebus frequentent.

Cum ecclesiæ alicujus parochialis ejusque rectoris necessitati episcopus primitiarum decimarumque assignatione, aut parochialium symbolis collectisve providendum esse ex decreto Tridentino censuerit; ad id præstandum illos ex ejusdem Tridentini & provincialis decreti præscripto compellat, propositis arbitratu suo pœnis, & censuris, atque etiam interdicto generali, præsertim ubi ipsi parochiales id præstare promiserint spopondérintve.

Sess.21. c.4. de ref.

Quo instructiores in suis officiis parochi sint, ob eamque rem diligentiores, cura metropolitani sit; ut quemadmodum canone Toletano præscribitur, officiorum parochialium liber conficiatur atque emittatur ad communem parochorum provincialium usum.

VII.

De sacramentalibus.

Ne quis episcopo inferior, vestes, indumenta, vasave ad missæ sacrificium divinorumque officiorum cultum, aut ad altaris ornatum parata, sine sedis apostolicæ facultate benedicat; nisi si alicui de jure talia benedicendi facultas competeret.

Quæ autem ab episcopo, aliove auctoritatem habente benedicta non sunt, ut alio concilio cautum est, stata solenni prece benedicantur.

Sacra prece ex formula libri pontificalis tabernaculum, etiam lignum, in quo sanctissima eucharistia recondatur, ante benedicatur, quam ad illius recondendæ usum adhibeatur.

Aquæ benedictæ, qua vel sabbato sancto, vel in vigilia sacra diei natalis domini, vel alio tempore pro locorum consuetudine, ædes parochialium hominum aspergi solent, aspersio cum plena mysteriorum est, tum propria parochorum.

Quamobrem stato tempore ne alius sacerdos quam proprius parochus illas aspergat, aliusve ab eo constitutus; neve item sabbato sancto ante ille aspergat, quam benedictio solennis fontium celebrata sit.

Aspergendo autem precibus rite utatur parochus ad præscriptum libri ritualis.

Illud autem in hoc aspersionis munere caveat omnino, ut ne signo quidem aliquo, ac nutu, nedum verbis, eo sanctæ aspersionis nomine quidquam petat exigatve.

Monachi regularesve cujusvis ordinis, etiam exempti, non aliunde, sed ab ecclesia cathedrali, intra cujus diœcesis fines habitant, olea sacra sumant. Si secus fecerint, arbitrio episcopi, in cujus diœcesi manent, puniantur.

VIII.

De baptismo.

Eorum, qui domi, aut in ecclesia tamquam compatres ad baptismum adhibiti sunt, nomina in libro baptizatorum parochus notet: ne impedimentum matrimonii contrahendi ignoretur.

Religiosi instituti olim fuit, diem baptismi quotannis a fidelibus pie celebrari; id quod sanctus Gregorius Nazianzenus aliquando ostendit: quæ sane institutio cum ad pietatis Christianæ cultum piamque morum disciplinam non parum adjumenti, in primis adjutrice Dei gratia afferre possit: eam in usum revocari vehementer in domino cupimus.

Itaque parochus & confessarius, prout occasio tulerit, cohortationis officio in id incumbant, ut fidelium, quorum curam gerunt, unusquisque quo die baptizatus est, quotannis ardentiori prece, eleemosyna, si per facultates potest, omnique caritatis opere atque officio spiritualisque gaudii celebritate recolat, memor se chirographo damnationis deleto, hereditatis cælestis participem in Christo domino factum esse.

Qua in cogitatione, cum semper alias, fereque in singulos dies, ut beatus Chrysostomus monet, tum eo potissimum die sancte sese excitet ad præclaram illam sponsionem & Christianam professionem, quam in sacro lavacro per sponsores solenniter edi-

dit.

ANNO CHRISTI 1582.

dit. *Repete*, inquit ſanctiſſimus pater noſter Ambroſius, *quid interrogatus ſis; recognoſce, quid reſponderis. Renuntiaſti diabolo & operibus ejus: Mundo & luxuriæ ejus ac voluptatibus: Memor eſto ſermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis.* A

Parentum cura ſit, diem ob eam cauſam notare, quo eorum filius Chriſto renatus eſt: ideoque parochus cum baptizaverit, moneat etiam, ut id ab illis fiat, præter ſcriptionem quam ipſe eo de genere in codicem ſtatum parochialem referre debet.

Baptiſmi vero dies, qui ſolenni illa abrenuntiationis ſponſione profeſſioneque inſignis eſt, ad omnem pietatis exercitationem uſumque non pompis ſæculi, non conviviorum apparatu, non luxu, non operibus tenebrarum, cum dies lucis ſit, celebretur; ſed ſanctæ caritatis erga Deum, ergaque proximum officiis. B

Graviſſimo ſuffocationis infantum, qui nondum ætatis ſuæ annum expleverunt, periculo ut occurreretur, pœna excommunicationis, quam mulier in eo genere delinquens ipſo facto ſubiret, in concilio provinciali IV. ſancita eſt.

Verum cum aliquando cauſæ & difficultates incidant, ob quas non omnino præſtari poteſt quod ſalutariter cautum eſt; ideo hoc provinciali decreto eam cautionem adhibere nobis viſum eſt, ut pro conſcientiæ ſuæ religione, epiſcopus in gravioribus cauſis diſpenſare, diſpenſandique aut habilitandi facultatem eo in genere vicariis foraneis delegare poſſit, aliiſque item eccleſiaſticis hominibus prudentia & rerum uſu præditis. C

Quod ſi quis, quicumque ſit, etiam præter nutricem & matrem, non adhibita illa cautione, neque diſpenſatione impetrata, infantem contra præſcriptum in lecto tenuerit, aut matrem nutricemve id facere coegerit, aut impedierit quo minus eo decreto præſcripta cautio adhiberetur: is eadem pœna irretitus ſit, quæ illo decreto mulieri in eo genere delinquenti conſtituta eſt.

IX.

Quæ ad ſanctiſſima euchariſtiæ ſacramentum pertinent.

Paſchæ tempore a ſuo cuique parocho proprio ſanctam euchariſtiam miniſtrari eccleſiæ inſtitutum ac præceptum eſt. D

Quamobrem is, ſi quem parochialem habet, qui ex morbo laborans, aliave neceſſitate vere impeditus non poteſt ſacro paſchæ tempore ad eccleſiam convenire, ubi ſanctiſſimam communionem cum ceteris fidelibus percipiat, ad illum (etiamſi paucis ante diebus perceperit) ipſe illo paſchali tempore de more deferat.

Parochus hortetur & curet, ut unuſquiſque paterfamilias, præſertim dato campanæ parochialis ſigno, quo ſacræ euchariſtiæ ad ægrum deferendæ ſignificatio fit, ſine mora in eccleſiam parochialem conveniat, vel alium de familia digniorem mittat, ad illam cerei candæleve lumine proſequendam. E

Si quando autem is, qui paterfamilias eſt, per neceſſariam occupationem non poteſt, ſaltem certum aliquem hominem, vel filium natu majorem, vel denique famulum, aliumve mittat, qui id pietatis officium præſtet.

Atque eam ob cauſam domi etiam omnis paterfamilias perpetuo funale, cereum aut candelam unam, pluresve habeat, quot ad id pietatis opus officiumque uſui ſint.

X.

Quæ ad pœnitentiæ ſacramentum pertinent.

Epiſcopus a confeſſionibus audiendis ſuſpendat, aut omnino amoveat confeſſarios etiam regulares jam approbatos, quos pro ſuæ timoratæ conſcientiæ religione viderit in eo munere non ita ſincere, integreque, & cum ædificatione ſe gerere, quemadmodum & tanti miniſterii illis commiſſi ſanctitas poſtulat, & animarum ſalus depoſcit, quæ ſuæ fidei concreditæ ſunt.

Salutariter ex doctrina Spiritus ſancti cautum eſt, Chriſti fideles de peccatis confiteri debere, quotieſcumque rem actionemve aliquam aggrediuntur, in qua præſens mortis periculum pertimeſcendum ſit.

Quamobrem parochus curet atque efficiat, ut præter id quod Pii V. conſtitutione, decretoque provinciali de ægrotante ſancitum eſt, ut ſi quis etiam parochialis eo profecturus eſt, ubi ſit, aut peſtis, aut hæreſis, aut ubi nullam confeſſarii copiam habere poſſit, aut ad bellum iturus ſit, aut pugnam initurus, aut iter infeſtum navigationemque periculoſam facturus, anteaquam viæ navigationive ſe committat, peccata confiteatur.

Idem officium præſtet de mulieribus proxime parituris.

Id præterea cohortetur, ut quis navigationem, iter longum, negotiumve periculoſum ſuſcepturus, religioſe etiam ſumat ſacroſanctæ euchariſtiæ ſacramẽtum: mulier item proxime paritura, frequentius.

Moneat quoque ſæpenumero, cohorteturque, ut quoties quis rem arduam & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimeſcendum ſit, aggredietur; primo confeſſus idem faciat: ut tanto ſacramento corroboratus, ſpe erectior fiat rei bene gerendæ.

Cum autem vel ab itineris, vel a navigationis, vel a belli, alteriuſve rei periculo, aut negotii (utcumque ſucceſſit) cura difficili bene juvante Deo liber erit, hoc eum hortetur item, ut quamprimum pie confeſſus, Deo gratias agat hujus ſacramenti ſumptione; in qua præcipua quædam ratio ineſt, qua Deo pro immenſis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam referamus.

Epiſcopi cura præter ceteras illa etiam præcipua eſſe debet, ut quantum in ſe eſt, fideles peccatorum laqueis implicitos a turpiſſima peccandi occaſione ſolicitudinis epiſcopalis ſtudio atque officio revocet, animarumque vulneribus remedia opportuna adhibeat.

Ineunte igitur in primis quadrageſima quamdiligentiſſime inveſtigabit, ſi qui vel in urbe vel in diœceſi ſunt, qui opera carnis ſectantes turpiter vivant: ſi qui item odia & inimicitias exerceant: ſi qui alii denique qui in aliqua peccandi conſuetudine uſque jaceant: ſi quos porro ejuſmodi ille compererit, omni ratione atque officio illos ad id inducat, ut a via quæ ducit ad interitum ſine mora ſe abducentes, iter ſalutis omnino vereque ſuſcipiant.

Quamobrem eos ipſos, ut pro facti ratione magis expedire judicabit, vel privatim ad ſe accerſat, atque adeo inſtet, quemadmodum ait apoſtolus, *opportune, importune, arguat, obſecret, increpet cum omni patientia*, vel ſeveriori quoque diſciplina in eos agat omni jure omnique officio, ad ſacrorum canonum ſanctionumque pontificiarum præſcriptum.

Nec vero antea quam ipſe perſpexerit, iſtos ab ea malo

male agendi via recessisse, peccandique occasionem A ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium confessarii afferant) ne in paschali quidem celebritate sacram communionem eis ministrari: quinimo illam tam diu differri jubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem episcopus cognoverit: imo vero contra eos, qui quondam salutaria monita spernentes, in offendiculis perseverant, neque flagitiosam vitam deserunt, & a sanctissimæ eucharistiæ sumptione rejiciuntur, agat episcopus, agive jubeat, ut concilio provinciali secundo agi contra illos sancitum est, qui paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint; si vero in contumacia perseveraverint, in eos præterea severius, prout juris est, animadvertat.

Iubeat episcopus in omni sacristia certo conspicuo loco tabellam affigi, in qua eorum, qui interdicti aut excommunicationis vinculo irretiti sunt, nomina & cognomina recte descripta in omnium conspectu sint: ut & si quandoque fortasse præsentes sint, a divinis officiis ecclesiaque ejiciantur; & si contra concilii provincialis decretum in ea censura perstiterint, in singulos menses ad ejusdem præscriptum de more denuntientur.

Illorum præterea singulorum nomina, & censuræ item qua affecti sunt genus, octo post diebus quam interdicti excommunicative sunt, ad regulares quoque mittantur; ut cum istis ipsi etiam agant ad præscriptum constitutionis quam summus pontifex Bonifacius VIII. eo de genere edidit.

Quod si contra fecerint, pœnas subibunt ea ipsa constitutione sancitas.

Quo faciliorem executionem habeat decretum in concilio provinciali V. editum, de quatuor præcipuis illis doctrinæ Christianæ capitibus confessario ante confessionem a pœnitente recitandis, nos decernimus & declaramus episcopi judicio & prudentiæ hoc permissum esse, ut certis confessariis, quibus concedendum esse ipse censuerit, concedat, detque facultatem, quæ illam fidei rudimentorum recitationem eo provinciali concilio decretam ac præscriptam possint pœnitentibus aliquando remittere, quos certo sciunt illa capita recte nosse; & iis maxime quibus pœnitentiæ sacramentum frequentius ministrabunt.

At vero illud confessarius caveat, ne ejus recitationis munus illis condonet, quos certo non scierit fidei rudimenta memoriter tenere ac recte nosse. Verum cum illis qui ea ignorant, agat ad præscriptum ejusdem concilii V.

Quod superioribus conciliis ex sanctæ sedis apostolicæ decreto confessariis sacerdotibus etiam regularibus vetitum est, ne pœnitentem quemquam ex privilegiorum, quæ ipsis regularibus aut confratribus data sunt, vi auctoritateque absolvant: idem iis interdictum est, etiam indulgentiarum literis, quæ ecclesiis concessæ sunt.

Ne in monasteriis quidem, & locis ubi regulares spiritualem temporalemque jurisdictionem habent, quisquam sacerdos etiam regularis & exemptus confessiones audiat; nisi primum ab episcopo, intra cujus diœcesis fines ea monasteria locave sunt, ad id probatus fuerit.

XI.

De visitatione infirmorum.

[... Decem. ...80.] Sanctissimus pontifex Gregorius XIII. ut salutarem aliquam ægrotis medicinam afferret, certis apostolicis suis literis episcopis hujus provinciæ auctoritatem dedit indulgentiæ ægris concedendæ, quos vel ipsi, vel eorum nomine alii visitaverint.

Quæ literæ ut omnibus notæ sint, proindeque ægroti salute medicamentum contriti & confessi capiant ex visitatione episcopali, illæ a parocho, prout usuvenerit, studiose accurateque evulgentur.

XII.

Quæ ad ordinis sacramentum pertinent.

Ne quis patrimonii ab alio cujusvis conditionis homine assignati, aut promissionis titulo, quæ certa cautione de re omni victui necessaria suppeditanda facta sit, sacris ordinibus majoribus initietur; B nisi præter ceteras præscriptas cautiones, illud etiam publico instrumento caveatur, ea certa adjecta clausula, ut uterque & qui patrimonium assignat, & cui assignat, jurejurando affirmet, id patrimonium vere possideri, obtinerique, ac nihil prætereа inesse doli & fraudis, nullumque esse eo nomine contractum initum, nullumque promissum factum, nec vero in posterum se aliquid acturos facturosve esse, quo minus clericus, qui initiandus est, assignato patrimonio vere recteque ipso utatur, ac fruatur: proindeque si quod contra actum, gestum, factumve erit, id omne irritum, rescissum, atque plane ipso jure nullum, nulliusque roboris esse velle. Si quid autem contra actum erit, ei prætereа qui sacris initiatus est pœna sit, ut statim ipso C facto episcopi arbitrio ab ordinum quos suscepit munere functioneque suspensus sit, nec aliis majoribus ordinibus adscribi possit.

Verum ne qui patrimonium assignat, aliquo timore deterreatur, quo minus illud vel assignet, aut cautionem victus, qui clerico satis sit, præstet: sed quo magis ad id ipsum excitetur, statuimus, patrimonium eo nomine assignatum cautionemque item ita ei usui annecti, ut qui initiatus est, illud patrimonium aut cautionem alienare vel remittere nullo modo possit, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere possit: sed nec delinquendo amittere; usque adeo, ut ne gravis quidem criminis quod ille admiserit causa præscribi, nec fisco applicari queat: sed eum qui D assignavit, donavit, cavitque, & ad ejus heredes, aut ad alios qui ab intestato clerico initiato successerent, ipso jure redeat.

XIII.

Quæ ad capitula pertinent.

Quod concilio provinciali secundo sancitum est, ut qui ecclesiastici beneficii possessionem adipiscuntur, ejusdem beneficii titulum etiam non moniti mensis spatio ordinario suo ostendant; hoc decreto constituimus canonicos etiam tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum comprehendere, in quibus jure legitimo præbendarum optiones E fiunt: ita ut a die adeptæ possessionis, optionis instrumentum in cancellaria episcopali intra præscriptum temporis spatium exhibere debeant omnino; alioquin contra eos pœna eadem decreto contra beneficia obtinentes sancita, ac aliis arbitratu ordinarii agatur.

Capitulum sede episcopali vacante vicarium constituat, confirmetve, qui omnino juris canonici doctor sit: quod si hujusmodi vir in collegio capitulove non extat, alium de capitulo, qui quammaxime potest idoneus sit, deligere poterit.

Eidem vicarium semel electum mutare ob causam licebit,

Anno Christi 1582.

licebit, modo alium octo dierum spatio constituat: alioquin illius eligendi facultas ad metropolitanum, aut ad ejus antiquiorem suffraganeum sede metropolitana vacante pertinebit.

Electione vero in controversiam aut in dubium adducta, is electus censeatur, qui a capituli majori parte delectus fuerit.

Ne vero œconomus ceterive officiales semel electi a capitulo mutentur, nisi ea electio etiam vivente episcopo ad capitulum pertineat.

Vicario autem aliusve officialibus absentibus, substitutorum electio ad vicarium, non ad capitulum spectet.

Cum vicarius aliusve ex officialibus a suo munere amovendus erit, fas sit capitulo vicarium ipsum officialesve ad reddendam rationem administrati muneris compellere; eosque pro modo culpę etiam non expectato novo prælato punire: qui nihilo minus eamdem administrationis rationem quam sede vacante reddiderint, exigere possit, atque in eos, quamvis per capitulum absoluti essent, animadvertere ut juris erit.

XIV.

Quæ ad cleri disciplinam attinent.

Quod ab episcopis prælatisve ob dignitatem, qua præcellunt, ex instituto fieri decet, ut manu ad pectus admota, si quando oportet, jusjurandum præstent: id sane ubique & semper ita rite servent, nisi causæ gravitas, prout jure cautum est, aliter postulat.

Reliqui autem ecclesiastici homines, utpote clerici inferiorum ordinum, subdiaconi, diaconi, & presbyteri, si jurare necesse habent, id tactis sacris literis agant.

In causis porro levibus, ubi opus est, jurent, manu scilicet pectori admota; si modo superior præsens non adest: quo præsente contactis scripturis jusjurandum præstent.

Sacerdotes missæ celebrandæ munere suspensi impeditive, frequenter, & vero præsertim diebus dominicis ac festis, sacram communionem sumant.

Si quem cujusvis ordinis clericum episcopus concubinam, mulieremve eo nomine suspectam habere, aut illius consuetudine commerciove uti compererit; in eum pœnis a sacris canonibus vel statutis ecclesiæ suæ impositis animadvertat. quod si monitus speciali monitione, secundo deliquisse repertus fuerit; tertia pars fructuum proventuumque suorum beneficiorum, qua ipso facto privatus existit, juxta decretum sacri Tridentini concilii, fabricæ ecclesiæ aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur.

Sess. 25 c. 14. de ref.

Si autem in eodem delicto perserverans, secundæ monitioni non paruerit, omnibus suorum beneficiorum fructibus privatus, prædictis locis similiter applicandis, ab ipsorum etiam administratione ejusdem episcopi arbitrio suspendatur, & distributiones quoque quotidianas, quas alioquin interessendo divinis perciperet, amittat.

Et si ita suspensus nihilo magis resipuerit; in eum episcopus pro contumaciæ pertinacis ratione, culpæve gravitate, sententiam privationis omnium beneficiorum proferat, & indignus atque inhabilis ad quæcumque beneficia & officia declaretur; & præter prędictas pœnas, excommunicatione, & aliis ad præscriptum ejusdem concilii, & pro ipsius episcopi arbitrio plectatur.

Liberum autem erit episcopo, monitiones has facere, tum in visitatione, tum aliis etiam temporibus; inter unam & aliam monitionem tempus quod sibi videbitur interponendo; procedatque ex denuntiatione, vel ex inquisitione, vel ex officio, vel alio quovis modo; & prædictam executionem nulla exemptio aut appellatio, sive ante, sive post definitivam sententiam, ullo casu suspendat.

Hæc eadem, quæ de concubinatu, vel aliis impudicitiæ sordibus clericorum statuta sunt, servanda erunt etiam si quis clericus modo cum una, modo cum alia impudica muliere deliquisse comprehendatur.

Quoniam clerici in fornicationem prolapsi, quorum peccatum ejusmodi notorium est, per sententiam seu per confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei quæ tergiversatione aliqua celari non possit, aliquando tamen ante & sæpenumero post pœnitentiam actam, ordinis quo initiati sunt, proprium munus sine dispensatione obeunt: quippe cum fortasse non animadvertant, neque Dei offensionem, neque canonicum impedimentum, quo ob tale crimen sese devinciunt: idcirco clerum cum sæpissime omnique studio periculi hujus episcopi commonefaciant; tum hoc etiam diligenter curent, ut ii ipsi clerici usque adeo manifesta concubinatus fornicationisve labe contaminati, pœnitentiam vero peragant & ordinis sui muneris, a quo suspensi sunt, fungendi facultatem dispensationemve ante obtineant, quam illud ipsi obeant: alioqui meminerint ii, qui in male agendi consuetudine perseverantes, antequam pœnitentiam præstiterint, & cujuscumque vel peccati, vel offensionis publicæ occasionem præciderint, ordinis sui functionem ministeriumve episcopo invito executi sint, se præterea irregularitatis maculam, quæ a solo summo pontifice deleri potest, suscipere.

Si vero præstita etiam pœnitentia & peccati offensionisque publicæ remota præcisaque occasione idipsum egerint, nulla saltem impetrata ab episcopo dispensatione, qui eam concedere potest: norint se peccato mortali illigari.

XV.

Quæ ad missam pertinent.

Curet episcopus, ut in unoquoque altari, in quo missa celebranda est, crux adsit.

Ut quæ pia legata ad remedium animæ a fidelibus relicta sunt eo nomine, ut missæ pro se de defunctis celebrentur, executionem prout pia eorum voluntas deposcit, recte habeant, id episcopus quam diligentissime curet.

Quibus autem in ecclesiis ob multa variaque defunctorum legata missas usque adeo multas celebrari oportet, ut ratione singulorum dierum, quos testamento aliave ultima voluntate testatores præscripserint, muneri, quod eorum piis voluntatibus debetur, satisfieri non possit; aut eleemosyna eo nomine adeo tenuis est, ut non facile inveniatur, qui velit huic se muneri subjicere: idem episcopus in synodo diœcesana re accurate cognita & perspecta, statuat quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderit expedire; ita tamen, ut in singulis missis, quas jure reductionis celebrari continget, eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt: debitæ autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis missarum, per preces in secundo Memento, & per collectas faciendas in illis missis, in quibus collectæ fieri possunt.

Ceterum intelligendum est, fructuosiores esse, magisque

magisque prodesse preces & orationes ab ecclesia pro defunctis institutas cum applicatione sacrificii, quam applicationem solam; licet recompensari possit per majorem devotionem, vel ejus qui dicit missam, vel ejus qui facit dici, vel per intercessionem sancti cujus suffragium in missa imploratur.

Episcopus de capellarum oneribus, deque missarum numero fundationis jure aliove nomine illis adjuncto, ne concilii Tridentini (quod piarum voluntatum relictis legatis solum prospexit) auctoritate quidquam statuat, sed eo de genere quod jure cautum est, id plane servet atque decernat.

Clericus qui in missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neve aliud quidquam de libro aliove officio recitet; sed toto intimæ pietatis studio ad ministerium attentus sit, quod tunc pie religioseque exequi debet.

XVI.

Quæ ad divina officia pertinent.

Quo die sanctissimus pontifex consecrationis coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem a clero pro illo pie adhiberi.

Quamobrem omnis sacerdos, quo die summus pontifex consecratus coronatusve est, in missæ sacrificio stata illa oratione, *Deus omnium fidelium;* loco suo in missali adscripta, pro eo precetur: atque ob eam quidem causam consecratio pontificia, cum in Kalendario anniversario die suo notetur, tum etiam de more denuntietur; ut reliquus etiam clerus & populus item excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Summo pontifici universalis ecclesiæ pastori & parenti, si quando illum ægrotare contigerit, id caritatis officium, prout morbi gravitas tulerit, episcopus præstari curet; ubi ob eam causam in cathedrali, collegiata, parochialique unaquaque ecclesia, clerus populusque certa stata hora pro ipso pontifice oret.

Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuntio certo mortis allato id curet, ut cum omni ecclesia campanarum sono, ut pro mortuis fit, de more pulsetur; tum in basilica cathedrali ecclesiisque collegiatis, missa solennis & officium pro eo mortuo rite pieque celebretur.

Sacerdotes vero singuli pro eo defuncto missam celebrent, aut saltem in ea precentur stata oratione.

Pro episcopo, qui pater, magister, duxque cleri & populi est, si quando ex febri aliove morbo laborans decumbit, omnis debitæ pietatis ratio deposcit, supplicationem orationemve & publice & privatim sancte celebrari.

Quamobrem cum occasio tulerit, ejus vicarii officium erit certis diebus illam instituere atque indicere: ita ut cum in urbis, tum etiam si ægtitudo diuturnior erit, in diœcesis omni ecclesia, tam collegiata quam parochiali, pro episcopo ægrotante a clero populoque prece religiosa oretur, & ab unoquoque sacerdote in sacrosancto missæ sacrificio stata etiam oratio frequenter fiat.

Episcopus divinorum officiorum, quibus præsens in ecclesia adest, initium statis precibus versibusve faciat, orationesque statas ipse dicat, binis accensis luminibus in ejus conspectum allatis.

Solennes missæ, vesperæ, aliaque divina officia, quæ ab episcopo ritu pontificali solenniter celebrabuntur, quo populus frequentior conveniat, cum in basilica cathedrali, tum in ecclesiis collegiatis & parochialibus item civitatis die festo proxime præcedenti denuntientur: eamque ob causam in Kalendarium anniversarium referantur, ut ordine descriptæ sunt in concilio provinciali IV.

Si quæ autem missæ aliave officia, ob causam quæ extra ordinem inciderit, aliquando pontificali ritu solennique celebranda erunt, episcopi jussu iis in tempore significentur, a quibus populo denuntianda sunt.

Libri qui certis antiphonarum modulationibus olim notati, ex breviarii nuper editi præscripto nondum emendati sunt, in sua quisque diœcesi episcopus curet, ut quamprimum & accurate emendentur, atque accommodentur ad breviarii novi editionem.

Feria quinta cœnæ domini, quo religiosius colatur & custodiatur locus, in quo sanctissimi Christi domini corpus recondi solenne est: episcopus diligenter curet, ut & in basilica cathedrali, & in ecclesiis tam collegiatis quam parochialibus semper unus saltem sacerdos, aut sacris initiatus, eo sacro loco tamquam in statione collocatus excubet, atque evigilet in assidua precatione sanctaque meditatione.

XVII.

Quæ ad funera pertinent.

Parochus illius qui proxime præcessit parochi, anniversaria stato die quo ille obiit, celebratione missæ parochialis agat, sin autem pro festi solennisque diei ratione tunc agi non licet, alio die proxime antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute pie religioseque exequatur.

Clericus mortuus vestitu clericali ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indutus efferatur: diaconali ecclesiasticaque veste diaconus: sacerdotali sacerdos; clericus superpelliceo tonsuraque ornatus: itidemque alii pro ordinis ecclesiastici gradu.

Mortuum quovis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem laicum ecclesiastici homines ne efferant: ne item inferioris ordinis clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

At vero subdiaconum subdiaconi, diaconum diaconi, & sic ordine ceteri; nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri.

Episcopum vero mortuum, ii qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, & canonici sacerdotes, & ii digniores efferant.

Laicum autem laici ordinis homines: quod officium etiam laici qui piæ alicui confratriæ adscripti sunt, præstare poterunt.

Lumina, cerei, funalia, intortiatave in funere ne restinguantur, nisi sacro officio etiam sepulturæ rite absoluto atque expleto.

Missa, cum mortui corpus sepelitur, quando commode fieri potest, pro eo pie celebretur: id quod & canonum jure & sacrorum rituum libris cautum est.

Ne laici etiam confratres, aut alii societati adscripti, sed ecclesiastici homines, mortuo cujus funus agitur, totum officium sepulturæ præstent: ita ut quæ preces quive sepeliendi ritus ei ex ecclesiæ instituto consuetudineve adhibentur, eorum & omnium officium non ipsi laici, sed sacerdotes & clerici eo nomine vocati perfecte expleant, quoad illius corpus humatum sepultumve sit.

Ne die dominico & festo qui ecclesiæ præcepto consuetudine votove colatur, anniversaria agantur: quæ si certo aliquo festo is qui decessit pro se agi

agi præscripserit; alio proxime præcedenti die cum pro officii ratione licet, celebrentur.

Si quando autem die dominico festove mortuum efferri in sepulturamque tradi contigerit; pro eo missam conventualem ad præscriptum Romani ritualis celebrari licebit.

In omni ecclesia cathedrali & parochiali singulis dominicis anniversaria, quæ in hebdomadam proxime sequentem in ea ecclesia celebranda erunt, fidelibus denuntientur.

Idem de septimo, & trigesimo, & alio ejusmodi officio præstetur. Qua in denuntiatione parochus cohortatione illos excitet ad orandum pro mortuis, proposita etiam humanæ vitæ conditione.

Pro fidelibus defunctis religiosas Deo preces orationemque adhibere, officium est salubre illud quidem, sanctum, Christianæque pietatis studio plane dignum.

Quam ob causam summus pontifex Gregorius XIII. Romæ instituit prima hora noctis pro illis in singulos dies pie orari. Cujus exemplo nobis ad imitationem proposito maximopere excitati, cum jam pridem proximis annis orationem vespertinam, quam communem dicimus, pro vivis decreverimus, hanc alteram pro mortuis jam nunc constituimus.

Itaque unusquisque provinciæ episcopus, pro salutis animarum zelo, quo præcipue incensus esse debet, in eam curam incumbat, ut ubique locorum in sua diœcesi religiose celebretur, omnique ardentissimo caritatis & precationis spiritu.

Illius horam pro ratione temporis vel brumalis vel æstivi, proque prudentia sua, sub primam noctis vigiliam ita statuat, ut jam decreta oratio vespertina nullo modo impediatur.

Præfiniat in urbe basilicam cathedralem, & certas alias ecclesias, in quibus stata hora, statoque campanæ signo significatio hujus orationis precationisve fiat.

Unusquisque autem fidelis, ubi ubi sit, vel domi vel foris, ad memoriam mortis excitatus, primum paulisper tacitus in mortis suæ, quam brevi fortasse obibit, meditatione versatus, tum se accendat ad orationem pro mortuis, quam psalmo *De profundis*, aut precatione dominica, & salutatione angelica sæpius repetita, intimo religiosi cordis affectu perorabit: ut defunctorum animæ e purgatorii suppliciis ereptæ, Dei misericordia ad sempiterna cælestis vitæ præmia perducantur.

Parochi præterea, quo magis atque magis hujus pietatis studium exardescat, sæpe accurata cohortatione ad illius studium usumque perpetuum parochiales suos inflammare studeant: & quo magis eosdem alliciant, indulgentiam proponannt iis concessam, qui sono campanæ moniti atque excitati ad orationem pro mortuis, pie recitaverint psalmum *De profundis*, aut orationem dominicam salutationemque angelicam ter dixerint; cujus indulgentiæ pontificias literas ut parochi aliquando de scripto evulgent, in fine concilii loco suo impressas extare voluimus. 10. Aprilis 1560.

Delatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quod corpora mortuorum, eorumque præsertim qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis præpropere, atque adeo celerius quam par est, tradantur.

Quibus offensionibus ut opportune occurratur, decernimus, ne in posterum corpus aliquod sepeliatur, nisi duodecim saltem horis postquam spiritum exhalaverit.

Verum si quem de improviso mors aut morbi alicujus repentina vis occupavit, is ne in sepulcrum inferatur ante vigesimamquartam hujusmodi repentini eventus horam: nisi secus episcopo eive videbitur cui ipse id curæ dederit.

XVIII.

Quæ ad processiones pertinent.

Stati dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, ut antiquis rituum monumentis traditum est, hi sint, dominicus scilicet dies, vel feria quinta. Si vero pro calamitatibus, peste, bello, fame, aliisque id generis supplicandum est; processiones publicæ agantur feria quarta, sexta, & sabbato: quibus processionibus agendis etiam certas ecclesias, pro ecclesiæ suæ consuetudine, ac pro populi commissi pietate episcopus statuet libero arbitratu suo.

Supplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quique ecclesiæ parochialis vexillo prælato, ut frequentes ordine procedant, eos parochus sæpenumero, prout occasio tulerit, accurate moneat, valdeque accendat dono munereque indulgentiæ, quam summus pontifex Gregorius XIII. pro sua paterna caritate provinciæ Mediolanensi concessit: cujus indulgentiæ pontificias literas in fine hujus concilii VI. impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis evulget. 5. April. 1580.

Quo frequentiores item in concione sacra, in missa majori, vesperis, & completorio præsentes adsint; iisdem indulgentiæ literis illos crebro cohortetur & moneat.

XIX.

Quæ ad cultum ecclesiarum pertinent.

Sacrarum rerum munditia divinorum officiorum religioni debita, ecclesiasticis sanctionibus cum præcepta sit, tum decretis provincialibus generatim universeque renovata est, ut certis regulis editis speciatim diligentius præscripta, pro curæ commissæ officio ab iis, quorum interest, in omni ecclesia servetur, metropolitani cura auctoritateque eo de genere omni instructio diligenter ordine contexatur, atque ad usum provinciæ edatur; quo magis rerum divinarum cultus, supellectilisque ecclesiasticæ nitor, undique decore & religiose colluceat.

Si quæ delicta in ecclesia committuntur, parochi, intra cujus parochiæ limites sita est ecclesia, (etiamsi illa regularis sit & exempta ubi delictum patratum,) officium sit, quamprimum episcopo vicariove literis saltem significare. Idem de eo parocho, capellano, rectoreve decernitur, in cujus ecclesia crimen commissum est.

Quod de velo mulierum non sine multiplici mysterio, & voce apostolica institutum, & pontificio canone corroboratum, & sanctissimarum feminarum exemplis usitatum, ac diuturno usu retentum, nos concilio III. provinciali commonendum, & ab provinciæ episcopis omni ratione curandum statuimus; quo diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus: Mulierees cujusvis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu ecclesiæ sancita, velato in ecclesia capite sint.

Quæ vero non paruerint, postquam ter, aut semel (quæ unica monitio pro tribus satis sit) etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab episcopo,

ANNO CHRISTI [15]82.

episcopo, prout expedire judicaverit, puniantur. In baptisterii sacello nullum sepulcrum sepulturamve extrui liceat.

Si quod autem baptisterium extra sacellum ædificatur, permittiturve; ne sepulcrum proxime fiat: sed tam longe, ut ab illius sepimento sepulcrale os distet spatio cubitorum saltem trium, ac præterea concavitas sepulturæ ne sepimentum attingat.

XX.

De bonis & juribus ecclesiasticis.

[Se]ss.25.c.11. [r]ef. Quibus judicibus auctoritate concilii Tridentini & synodi provincialis primæ facultas data est, qua rerum ecclesiasticarum locationes ad longum tempus factas rescindant nullasque decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemque rescindere, ac irritas facere ad ejusdem concilii Tridentini præscriptum, ii ipsi & possint, & debeant.

Quamquam de piis legatis, decimis, primitiisque decreta permulta contra debitores synodis provincialibus promulgata sunt: nihilo minus istorum calliditatibus, rursusque eorum quibus debentur commodo non adhuc satis consultum ac provisum est.

Quamobrem episcopus, vel ipse per se, vel per vicarios visitatoresve suos, etiam in visitationis munere, de piis legatis accurate diligenterque inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, aliisve qui ea exequi præstareve debent, de illis ipsis decernat: certumque præterea tempus quo illi præstent omnino constituat. Atque eorum quidem omnium, & singulorum qui illa præstare debent, nomina edi, in tabellamque certam referri jubeat; quæ in uniuscujusque ecclesiæ parochialis sacristia loco conspicuo affixa propositave sit.

Si quis vero eorum qui in eam tabellam relatus est, ad constitutum tempus legata quæ debet præstare neglexerit prætermiseritve, arbitrio episcopi puniatur, nisi re ipsa quamprimum legata quæ debet, persolvat.

Id quoque ipsum de illis qui decimas & primitias debent, hoc decreto plane constituimus & sancimus.

XXI.

De episcopo, episcopali jurisdictione, & foro.

Pro ea qua episcopus abundare debet præstanti cura, proque illa perfectionis episcopalis ratione, ad quam omnes ejus rationes referuntur; nihil vel minimum ei prætermittendum est, quo munus, quod multiplex graveque gerit, non modo sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidiis ad officii sui executionem comparatis.

Quamobrem sibi duos sacerdotes pietatis zelo flagrantes, spiritualique usu peritos ac prudentes, pro conscientiæ suæ religione secreto in civitate deligat: quorum sacerdotum officium in primis sit, episcopum assidue omni caritate, & humilitate, omnique debitæ observantiæ officio privatim sincere admonere, quid in eo vel desiderari vel opus esse viderint, cum ad omnis disciplinæ, tum vero ad sacri Tridentini nostrorumque provincialium conciliorum perfectam atque absolutam executionem. Ob eam etiam causam aliquem provinciæ episcopum item deligat, cui cum aliquando per literas pa- A storalis administrationis suæ rationes, consilia, omnemque ecclesiæ sibi commissæ bene gerendæ modum familiariter communicet; ita ut hoc subsidio sibi in omni deliberatione atque actione opem atque adjumentum paret.

Vicini quoque episcopi ad muneris su[i] f[illegible]tiones recte progredientis exemplis se in dies [illegible]; ut uno eodemque spiritu, parique dilig[illegible], [illegible]o vero sancta quadam pastoralique piæ æmulationis contentione, ipse curæ suæ partes exequatur; cum hæc accensi studii conjunctio, ad constituendam, perpetuoque communiendam omnem disciplinam permultum intersit. Sin autem fratrem episcopum, cujus diœcesis finitima est, aliquid vel in officii pastoralis partibus, vel in Tridentinis provincialibusve decretis exequendis, vel in aliis officiis pastoralibus aliquid prætermittere animadverterit; cum eo fraterne agat, ut omni vigilantia decretorum, munerisque episcopalis executionem præstet, quæ eorum utrique præscripta est. Si quando autem ad episcopum provinciæ divertet, cum eoque congredietur, illud sibi magnum præcipuumque negotium propositum sit; ut cum eo ecclesiæ suæ administrandæ rationes conferat, consultationesque ineat: id quod sanctissimos episcopos fecisse memoriæ proditum est.

Nec vero has rationes solum ineat, sed etiam longe diligentiores, quo accuratius commissa officia exequantur.

Ut autem familiam suam in bene vivendi regulis atque officiis perpetuo contineat, deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisque vitæ studiosum: cui id plane mandet, ut quæ in moribus familiæ emendationem aliquando desiderant, ea quamprimum sibi referat animo simplici ac puro: ut ipse prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quo diligentius familiæ suæ institutioni consulat, cum fraternam etiam correctionem in ea instituendam curet, tum vero frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas ex conciliorum provincialium decretis præscribat.

Quas regulas in tabella ordine descriptas, ipsi familiæ in conspectu propositas certo loco affigi jubeat.

Cum vero aliquem in ea adscribet, illas eisdem proponat, anteaquam in familia illum adscribat.

Quod episcopus sancte juratus in sua consecratione promisit, se singulis annis visitare limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, cum longe ab urbe Roma absit, nec propterea id, personalis residentiæ munere adstrictus, quotannis facile præstare possit, certum saltem nuntium ex jurisjurandi præscripto ad urbem Romam mittat, qui id obedientiæ officium nomine suo præstet. Is vero quem miserit constitueritve, recte instructus sit cognitione rerum ad ecclesiæ suæ statum pertinentium: ut & cleri sui disciplinam, & populi in via domini progressionem, & omnis ecclesiæ diœcesisque suæ rationes, pontifici, aut iis quibus ille mandarit, quamrectissime exponat.

Metropolitanum, si quando febri morbove periculose laboraverit, decanus episcopus provinciæ, aliique episcopi duo provinciales qui propius absunt, de illius invaletudinis periculo a vicario illius certiores facti, nulla mora interposita invisant, fraterna caritate consolentur, salutaribusque consiliis opportune juvent. Si vero illum obire contigerit, ejus funus exequiasque itidem solenni ceremonia

rite

ANNO CHRISTI 1582.

rite concelebrent, iis omnibus pie rectéque servatis, quæ hoc de genere constitura sunt: eoque accuratius, quo præstantior est archiepiscopalis dignitas.

Si quando ex febri aliove morbo episcopus laborat, ægrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, cathedralis ecclesiæ suæ capitulum, cum quo de spiritualis sanctæque vitæ officiis ac studiis colloquia salutaria ineat, ad se convocet. Quod vero a sanctissimis episcopis hujus provinciæ, præsertim Ambrosio, Eusebio Vercellensi, Gaudentio Novariensi, aliisque factum esse memoriæ proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorum exemplo episcopus exequatur; ut cum periculose ægrotans prope diem mortem obibit, cathedralis ecclesiæ capitulum clerumque ante convocet: cui cum pacem, caritatem, sanctarumque virtutum disciplinam suadeat, eamque quasi hereditariam quamdam disciplinam relinquat; tum & universe & sigillatim religiosis eorum precibus, sanctis sacrificiis sese intime commendet.

Episcopus, cum ægrotans in lecto jacet, frequentissime tamen sacræ eucharistiæ pabulo se salutariter reficiat, ac recreet; cui (saltem cum primum, & cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cum ipse secus jusserit) universo clero & capitulo cathedralis ecclesiæ prosequente, archipresbyter, aliusve deferat & ministret, qui secundum episcopum primariam dignitatem sacerdotalem obtinet.

Si quando episcopus ad actionem solennem, quæ in alia provinciæ civitate locove celebratur, accedit, itidem excipiatur ut eum excipi decretum est, cum ad concilium provinciale venit: ac præterea obviam ei procedat episcopus, ad cujus civitatem venit.

Episcopus, ad quem universi cleri sui cura etiam paterna refertur, zelo caritatis accensus, si quem ecclesiasticum hominem, etiam minoris ordinis, intra alicujus parochialis viciniæ fines ægrotantem audierit, ipse, aut alius ejus nomine, invisat, & consoletur paternis & consiliis & officiis: quæ si illi præstare debet, certe multo accuratius, atque adeo ardentiori dilectione exequetur erga eos, quos habet basilicæ suæ cathedralis ministros, & parochos in animarum salute procuranda adjutores.

Quo vero cumulatius id præstet, pro solicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, ut cum is statis urbis regionibus, tum in diœcesis partibus distinctis, præter parochum vel proprium vel propinquiorem, de quo in altero concilio alias cautum est, certos etiam sacerdotes caritate flagrantes, vitæque spiritualis moribus & usu præditos decernat: quorum munus sit, ægrotantibus clericis, cujuscumque ordinis sint, præsertim ope destitutis, præcipuam operam, solicitudinem, & curam navare, si qua opus esse viderint, cum in primis ad pie sancteque juvandum animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem.

Episcopus qui totis in Christo visceribus egentium curam gerere debet, cum ceteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi commissi egestas sublevetur, tum vero quamdiligentissime caveat, ut in rei frumentariæ inopia, ecclesiastici homines frumentum aliudve alimenti genus, quod ad sublevandam annonam pertineat, ne supprimant abscondantve.

Ac præterea eos omnes & singulos pœnis propositis, omnique juris remedio cogat, quidquid frumenti habent, sive proprium sive alienum, in privatis aut ecclesiasticis ædibus reconditum, apud ecclesiasticum hominem (quem si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat) sine dolo & fraude scripto profiteri; eidemque frumenti illius omnis numerum & conditionem recte sincereque denuntiare.

Et vero si quando annonæ gravitas difficultasque ita tulerit, id omne frumentum venditioni exponi jubeat; ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.

Sæpenumero accidit, de servitute aquæ, per alienos agros deducendæ, de oryzis intra certos fines non serendis, atque de aliis ejus generis rebus & causis, controversias litesque inter homines ecclesiasticos & laicos excitari.

Quamobrem episcopus, cujus etiam præter cetera munus est, litium occasiones præcidere, & in commune etiam utilitatibus publicis consulere; quæ ad ecclesiastici ordinis homines pertinere ex canonum sanctionibus cognoverint, ea edicto etiam episcopali, si itaexpedire censuerit, æquo jure statuat ac decernat.

Videat tamen antea diligenter, quæ in causa sedes apostolica consulenda sit: neque vero tunc in eo inconsulte quidquam agat deliberetve.

XXII.

Quæ ad visitationem pertinent.

Singulis annis episcopus ad præscriptum concilii Tridentini eas capellas visitet, quæ hisce etiam conditionibus erectæ institutæve sunt, ut ordinarius aliusve superior ecclesiasticus non possit, ne visitationis quidem correctionisve causa, aut alia quavis ratione id sibi vindicare: usque adeo ut si contra attentatum erit, nulla irritaque sit & erectio, & ejusmodi voluntas testatoris. Sess. 7. c. de ref.

Si vero capellarum erectio fundatiove, ac testatoris voluntas hisce conditionibus præscripta, sedis apostolicæ auctoritate comprobata erit: tunc ordinarius earum capellarum administrationis, visitationis, correctionisve jus nullo modo sibi sumat: nisi fortasse, quibus testator illarum administrationem curationemve reliquerit aut commiserit, eos negligentes esse cognoverit. Ecclesias præterea equitum ordinis Ierosolymitani is itidem visitet, ut summi pontificis Pii V. constitutio præscribit.

XXIII.

De concilio provinciali.

Concilii provincialis celebrationi atque actionibus, ut ejus diligentiorem usum normamque in dies teneremus, certas quasdam rationes in synodo provinciali IV. constituimus: quibus sane rationibus operæ precium censuimus hæc adjungere, quo magis splendescant illæ actiones; indeque fructus salutares existant.

Aliquot ante synodi provincialis celebritatem diebus, literæ pastorales eo de genere a metropolitano editæ cum in omni provinciæ civitate, tum in uniuscujusque diœcesis locis, ubi promulgationem fieri moris est, episcopo curante recte promulgentur: quo studiosius fideles excitentur ad precandi studium, pietatisque opera, quibus implorata divina ope, actiones conciliares adjuventur.

Atque iis quidem literis, si quid episcopus pro diœcesis

diœcesis suæ rationibus atque usu addendum censuerit, addat licet.

Quod antiquæ disciplinæ fuit, ut episcopus iter faciens duos saltem ecclesiasticos homines, unum subdiaconum, alterum diaconum in comitatu haberet: id pro sanctæ solicitudinis suæ zelo ipse ad usum revocare curet, cum præsertim ad concilium venit.

Episcopo ad concilium venienti, metropolitanæ ecclesiæ vicarius generalis, & alii prælati, ecclesiasticique viri, quos archiepiscopus delegerit, duo aut tria millia passuum obviam prodeant.

Urbem locumve ubi concilium celebratur mula is vectus, & insigne dignitatis episcopalis viatorium indutus, decore ingrediatur. Cum ingreditur, sancta caritate, rogatu & concessu metropolitani, quodam modo impulsus, in via populo benedicere non recuset.

Primo urbem locumve concilii ingressus ad basilicam metropolitanam primariamve accedat: ubi paulisper Deum sancte precetur.

Ad basilicæ valvas ei obviam veniant, & qui dignitates obtinent, & canonici, & clerici quicumque illius basilicæ.

Quod si fortasse tunc divinis officiis in choro occupati sunt, duo tamen, quatuorve, qui ex ordine sacerdotum & diaconorum digniores sunt, e choro mittantur; qui episcopum ingredientem excipiant, & ad altare majus deducant. Dum atrium limenve ecclesiæ ille ingreditur, ejus adventus & ingressus solenni campanarum sono, &c, nisi divina celebrantur, organo etiam piaque cantus modulatione excipiatur.

Inde a basilica ad metropolitanum ipse veniat; qui obviam procedens, fratrem episcopum omni caritate & osculo pacis benigne excipiat.

Quod concilio provinciali IV. de missa & oratione Spiritus sancti decretum est, id in posterum ita servetur, ut a dominica tertia ante constitutam concilii diem, usque ad id tempus quo illius initium fiet singulis diebus collecta de Spiritu sancto in missæ sacrificio dicatur.

Missa autem de eodem feria quinta celebretur, & supplicationes item fiant statis diebus ad præscriptum illius concilii IV. Ubi autem concilii initium factum erit, in omni ecclesia provinciæ, cathedrali & collegiata, stata solennisque missa, quæ pro concilio dicitur, quinta quaque feria celebretur; aliis autem feriis collecta pro concilio a singulis sacerdotibus in missa pie recitetur. Cum vero concilii provincialis dies instat, oratio sine intermissione, quæ a clero & a regularibus & a monialibus religiose ob eam causam fiat in civitate, instituatur.

Idem in tota diœcesi præstetur: ita ut instituta quadam parochiarum regionumve vicissitudine, in primaria ecclesia clerus populusque concilii causa Deum pie oret.

Hæc ipsa omnia & singula de oratione ut præstentur, in sua quisque civitate & diœcesi episcopus curet.

Ubi primum operante domino concilii provincialis initium decreto ob eam causam promulgato rite factum erit, tunc hymnus, Te Deum; a choro cantoribusve pie concinatur. Ubi præterea in aliqua sessione constitutiones decretave nova de more promulgata erunt episcoporumque assensu a metropolitano comprobata; tum chorus concinat etiam hymnum, Te Deum; *&c.*

Singulis festis diebus, dum concilium provinciale habetur, solenni ritu ab aliquo episcopo missa celebretur; cui reliqui episcopi ordine considentes intersint; & concio præterea synodalibus actionibus accommodata, ab eodem aliove episcopo habeatur.

Festo item die, dum concilium habetur, episcopi frequentes ad vesperarum divinum officium conveniant, sacræque tractationi intersint, quam metropolitanus vel alius episcopus habuerit.

Quo tempore concilium provinciale celebratur, clerus populusque Mediolanensis, quo frequentiori pietatis studio provinciales actiones adjuvet, septem stationales ecclesias instar basilicarum urbis Romæ, a pontifice Gregorio XIII. indulgentiarum dono ornatas, ex certa parochiarum vicissitudine, quam archiepiscopus præscripserit, supplicationibus obeat.

Dum item concilium habetur, in hebdomada quotidie, aut saltem tribus diebus sacræ conciones in ecclesia metropolitana primariave habeantur, quibus explicetur in primis omnis disciplinæ Christianæ ratio.

Singulis concilii diebus clerus civitatis in capella ædium archiepiscopalium clericales aliquas studiorum exercitationes ineat ad præscriptum archiepiscopi.

De ecclesiastica disciplina certis partibus distincta ordineque disposita, orationes Latinas & frequentes ecclesiastici homines habeant, quibus ille jusserit.

Disputationum etiam de clericalibus disciplinis studiisq; cursum pene assiduum eo tempore teneat: aliasque ejus generis exercitationes habeat ex præscriptis rationibus.

Triduo præterea, statis scilicet illis feriis congregationis publicæ, in eadem capella explicatio disciplinæ clericalis, quæ in certas partes distributa sit, a perito sacerdote, quem archiepiscopus elegerit, toto concilii tempore quamdiligentissime habeatur, adhibeaturque ob eam rem cohortatio ejus generis gravissima: cui cohortationi & explicationi clerus omnis urbanus intersit. Ut autem omnis episcoporum familia concilii tempore studiose utiliterque occupata sit; quo tempore congregatio habebitur & mane & vesperi a theologo metropolitanæ ecclesiæ, aut ab alio quem archiepiscopus delegerit, psalmi, vel aliæ sacrarum literarum partes studiose explicentur: cui explicationi atque interpretationi familiæ episcopales præsentes attente adsint.

Quotidie concilii tempore dimissa congregatione, vesperi ad capellam inde episcopi frequentes veniant ad orationem vespertinam.

Concilio rite absoluto & dimisso, metropolitanus unumquemque episcopum, qui ad se salutandum advenerit, discedentem sancto osculo pacis dimittat, ejusque orationibus & precibus sese intime commendet.

E concilio cum ad stationem episcopalem episcopus redibit, paulo ante quam itineri se committat, ad ecclesiam metropolitanam primariamve veniat, ubi paulisper oret.

Synodalium testium, qui constituto concilii tempore a metropolitano in unaquaque provinciæ diœcesi de more electi pronuntiabuntur, si qui absunt, nomina literis edantur & consignentur, quibus literis ipse metropolitanus, episcopo cujus diœcesis causa nominati ac delecti sunt, potestatem faciat adstringendi illos jurejurando, quod certis conce-

ANNO CHRISTI 1582.

ptis verbis ex decreto concilii provincialis IV. ab iis A præstari oportet.

Id episcopus ubi e concilio ad stationem episcopalem redierit, duorum mensium spatio exequatur: deque re ea accurate præstita metropolitanum per literas eo tantum nomine scriptas certiorem faciat.

Testium vero, qui vel metropolitano in synodo provinciali, vel episcopo ex illius auctoritate delegata jusjurandum præstiterunt, nomina a cancellario fori episcopalis certo libro ejus jussu notentur.

Si quando testis synodalis a metropolitano in synodo provinciali delectus, qui juratus in aliqua provinciæ diœcesi officium illius suscepti muneris B gerat, antequam concilii proxime futuri dies indicta venerit, diem suum obierit: episcopi cura sit de illius obitu metropolitanum certiorem facere, qui alium in illius locum eligat; qui ex verborum formula concepta etiam juratus, illius muneris partes in illa diœcesi testis synodalis officio, caritatis zelo, sinceroque debitæ solicitudinis studio strenue in domino prosequatur.

Episcopus testi synodali ad concilium provinciale venienti viaticum sumptusque victui necessarios a clero aliquot ante constitutum concilii tempus diebus contribui ex synodi provincialis quartæ præscripto jubeat; aut alia ratione quam potiorem censuerit pecuniam eo nomine necessariam, quæ postea, ut ex illa contributione mutuanti restituatur, C quam primum curet, ne viatici difficultate impeditus, ullam veniendi moram interponat, sed ad constitutum tempus in concilio præsens adesse possit.

Quoniam non solum ad hujus provinciæ commodum, sed ad rectam quamdam disciplinæ conciliis provincialibus decretæ exequendæ rationem valde interesse potest, si quæ his ipsis conciliis constituta sancitave sunt, pro subjecta materiæ ratione certis titulis ordine distincta (cum jam quinque libris, prout quinquies itidem eorum conciliorum celebritas acta est, varie dispersa sint) in unum volumen colligantur: ideo metropolitani cura & auctoritate, ut alia editio omnium usui accommodatior sit; illa quæ iis quinque libris continen- D tur, quæque in hac sexta synodo sancita sunt, recte, prout materiæ quæ agitur, quæque tractatur, ratio postulat, disposita, (salva tamen uniuscujusque constitutionis & decreti provincialis sententia) uno volumine contexantur, atque ita ordine contexta quamdiligentissime edantur.

XXIV.

Quæ ad synodum, & congregationes synodales pertinent.

10 Aprilis 1580.

Iudices, & examinatores in synodo diœcesana E constituti, etiam, si quando longius quam unius anni spatium synodi actio differatur, suum munus exequantur.

Indulgentia, cujus etiam literæ in ultima parte hujus concilii editæ sunt, congregationis nomine concessa, singulis mensibus a sacerdotibus foraneis ex decreto provinciali in singulos menses evulgetur, quo die missa illius congregationis celebratur.

XXV.

Quæ ad beneficiorum collationem pertinent.

In beneficiis etiam parochialibus juris patronatus laicorum simul, ecclesiasticorumque hominum, illud episcopus servet atque exequatur, quod de beneficiis quæ juris patronatus ecclesiastici sunt, concilii Tridentini decretis cautum est. Sess 14. Sess. 14. 18. Sess. 2. 9. de reformat.

Idipsum quoque præstet, etiamsi ex una parte ad ecclesiam, & vero ex duabus, ad laicum hominem electio spectet.

Episcopus quoque, beneficiorum, quorum institutionis jus collationisve ad quoscumque exemptos aliosve episcopo inferiores pertinet, jus patronatus, lites, causas, & controversias omnes quæcumque sint, cognoscat & definiat; Clericum autem præsentatum, qui instituendus erit, ad inferiores institutionis tantum causa remittat; nisi iidem inferiores jurisdictionem ordinariam haberent, cujus vigore de controversiis super jure patronatus alioqui cognoscere possent.

Beneficia quæcumque sint, etiam parochialia, quæ per cessionem vacant, episcopus ne suo, aut cedentis consanguineo, nec vero item suo familiari conferat provideatve, ut Pii V. pontificis apostolica sanctione vetitum est.

Nec vero alicui familiari propinquove suo ad illius beneficii concursum aditum patefieri permittat: quod si aliter unquam factum erit, cum omnis collatio provisione rescissa, irrita, nullaque sit, tum præterea illius pontificiæ sanctionis pœnæ eo nomine constitutæ locum habeant.

XXVI.

Quæ ad forum pertinent.

Stata illa oratio, quam in synodis de Spiritu sancto dici solenne est, illa scilicet cujus initium est, Adsumus domine; rite sancteque, ut liber pontificalis vetus ostendit, congregationum initio recitetur, quæ de sanctæ inquisitionis officio, de judiciis, de sententia causæ ferenda habebuntur. Itidem fiat in omni conventu ubi de clericalibus examinibus, de electione, institutioneve ejus agetur aut deliberabitur, in quem alicujus beneficii ecclesiastici cura administratiove conferatur.

Quam ob causam ea oratio recte in tabula literis consignetur: certoque congregationum loco affixa, cum usu venit, in promptu sit, una cum alia stata oratione quam in initio & in fine aliarum actionum congregationumve ex officio beatæ Mariæ adhiberi instituti morisque est.

Æquissimum est, & canone concilii Parisiensis traditum, eum qui vicariam episcopi personam & munus vicarium sustinet, sacris initiatum esse.

Quamobrem curet episcopus vicarium generalem sibi constituere, qui præter cetera quæ in vicarii ejusmodi persona requiruntur, saltem subdiaconus sit.

Quoniam sæpe fit, ut in causarum controversiis (id quod vir & sanctitate & juris scientia celebris Ivo pluribus exponit) inimicitiæ oriantur, simultates, odia, rixæ, ceteraque id generis maxime fideles cavere debent, valde exerceantur, & multa eaque gravia crimina inde aliquando consequantur, ac rursus bona salutariave opera postponantur,

aut

ANNO CHRISTI 1582.

aut negligantur: ideo in foro ecclesiastico, in quo concordiæ potissimum, paci, litium transactionibus, atque sedationibus controversiarum plane consulendum est, episcopus eam ineat rationem, ut vicarii aut judices fori sui, aut alii ecclesiastici homines, quos ei curæ præfecerit, antequam litis reive alicujus judicium constituatur, studeant omni æquitatis officio paternoque consilio lites dirimere, controversias sedare, quæ ad eam rem facilius conficiendam, factum de quo controvertitur, ab ipsis litigantibus, seorsum singulis ad se vocatis, studeant plane intelligere, quantum quidem commode fieri poterit, etiam remotis utriusque partis advocatis & procuratoribus: sin autem id assequi non poterunt, id saltem curent, ut lites brevius quam in foro laicali moris est definiantur.

Locum vero nullum patronis, advocatis, procuratoribus, ceterisque litium ministris dent aut relinquant, qui quæstus forensis avidi atque appetentes, causas prætexunt, calumniasque adhibent, tum ad causarum transactionem impediendam, tum ad exulcerandos litigantium animos.

Istorum etiam malitiam episcopus pœna privationis suspensionisve officii postulandi & procurandi in suo foro, aliisve pœnis suo arbitratu pro sua conscientia coerceat, etiam sine ulla judiciali causæ cognitione.

Quicumque in dignitate ecclesiastica constituti, etiam exempti qui intra fines diœcesis sunt, & reliqui præterea inferiores episcopo, ne privilegiorum, consuetudinisve prætextu, matrimoniorum, & criminum item causas etiam visitando cognoscant; sed episcopi jurisdictioni judiciove relinquant, ad præscriptum concilii Tridentini.

Non tamen abbates, quibus alias legitime talis jurisdictio competit, aliive inferiores (si de immemorabili consuetudine ejusmodi legitime doceant) quo minus de his etiam causis cognoscant prohibeantur.

Constitutio decretorum & taxarum a metropolitano confecta, & apostolicis literis sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. confirmata & renovata, quæ per judices synodales, & conservatores regularium exemptorumve quorumcumque, & per ordinarios etiam in causis delegatis, ac per eorum omnium & singulorum notarios servanda, atque ad executionis usum inducenda est, ab universis, & eorum unoquoque cujus interest, servetur diligenter inviolateque: ita tamen ut si quibus in rebus, causis, negotiisve, aliquo statuto aut consuetudine laudabili, nihil vel minus quam ea taxa præscribitur, per judices a synodo deputatos, ac regularium exemptorumve quorumcumque conservatores exigi deberet; consuetudo illa statutumve omnino retineatur, serveturque ad ejusdem constitutionis præscriptum.

Quam item constitutionem seu taxam judicibus synodalibus & conservatoribus præscriptam, servet etiam ordinarius: nisi quibus in rebus consuetudine, decretis, vel constitutionibus, taxisve episcopalibus, taxa minor ei servanda proposita esset, quam omnino servet.

Si vicarius, judexve ordinarius in causis ordinariis vel delegatis, aut conservator regularium & exemptorum quorumcumque suis in causis, aut judex in synodo deputatus pro causis commissariis, eorumve notarii aut ministri, quicumque contra præscriptum sanctionis illius pontificiæ quidquam commiserit, deliqueritve; cum eo, quicumque sit, ad præscriptum ejusdem constitutionis agatur.

Dierum utilium librum, quibus a fori sui ecclesiastici judiciis feriari liceat, episcopus conficiendum edendumque pro fori sui ratione curet.

Ut frequentius clericorum cujuscumque gradus & ordinis, quos in foro sæculari concessu episcopi examinari sæpe contingit, periculis occurratur, episcopus, ejusque vicarius, antequam ejus examinis facultatem concedat, rerum de quibus in eo foro interrogationes quæstionesve instituendæ erunt, capita diligenter & matura deliberatione perpendat.

Clericum præterea de cujus examine agitur, ad se, si libuerit, accersat, ac de iisdem rerum capitibus extra judicium interroget. Illud autem magnopere caveat, ne dum unius defendendi causa, quæstiones examenve de clerico haberi permittit, alteri aliquam vel rei familiaris, vel pecuniæ, vel corporis, vel status, honorisve offensionem aut diminutionem afferat: unde cum sæpenumero simultates & cædes existunt, tum clericus etiam aliquando irregularitatis pœnam maculamve contrahit.

Quarum rerum si aliquam episcopus suspicionem ex iis ipsis capitibus cognoverit, de quibus quæstio instituenda est; nullam clerici examinandi facultatem ullo modo permittat.

Ubi vero illam aliquando dandam esse judicaverit: tunc certis capitibus nominatimque explicatis, judicio suo præscriptam, literisque comprehensam concedat permittatve.

At vero semper clerico a sacerdote jusjurandum deferri jubeat.

XXVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Quod concilio provinciali quinto cautum est, matrimonium verbis de præsenti sine parocho testibusque contractum nullum esse, ac ne sponsalium quidem vim roburque habere: id ita intelligendum est; eos qui ita contraxerint, posse tamen concilii Tridentini conditionibus adhibitis, denuo matrimonium contrahere, dummodo intra parochiæ fines, & coram parocho proprio, testibusque illud contrahatur celebreturve.

Matrimonium futurum parochus antequam in ecclesia denuntiet, præter id, quod ex concilio provinciali quinto perquirere a sponsis debet, illos etiam seorsum moneat; ut videant, ne matrimonio quod inter se contrahere volunt, aliquod impedimentum obstet. quod mox infra explicatum est; neve alia, quæ ipse pro suo judicio & prudentia patefacere exprimereque debebit. Viderint igitur, an alteri fidem adstrinxerint, aut jurejurando spoponderint.

An castitatis religionisve votum ediderint.

An aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis etiam spiritualis aut affinitatis usque ad gradum jure Tridentinoque concilio prohibitum. Sess. 24. cc. 2. 3. 4. & 5. de ref. matrimonii.

Si vero filiifamilias sint, hoc parochus valde cohortetur; ut parentibus, in quorum potestate sunt, eum honorem tribuant, ut illis ne insciis quidem, nedum invitis, rem tanti momenti ineant.

Id præterea studiose paterneque etiam utrumque hortetur, ut singulari quadam animi pietate, & oratione in primis frequentiori, in re tam gravi ad Deum confugiant.

Quo in genere Tobiæ adoleſcentis, cum uxorem duxit, commemorabile exemplum imitationeque dignum proponat.

Magnam in eo diligentiam adhibuimus, ut corruptelam atque adeo peccatum tolleremus, atque radicitus extirparemus, quod paſſim in provincia noſtra a ſponſis committitur; qui mutua copulatione antea utuntur, quam matrimonium per verba de præſenti rite confectum celebratumque ſit. Verum cum nihil ferme in hoc genere hactenus profeciſſe animadvertamus; pro officii paſtoralis munere, pernicioſæ iſti corruptelæ peccatoque gravi nos diligentius accuratiuſque providendum & conſulendum eſſe ſtatuimus.

Itaque epiſcopi cura ſit, pœnis & cenſuris, quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne ſponſi, priuſquam matrimonium in eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebraverint, non modo ſimul non habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine commerciove utantur.

Grave concubinatus crimen eſt, proptereaque quam ingens in eo funditus convellendo ſollicitudo, & quam longe omnium diligentiſſima cura epiſcopi eſſe debeat, cum canonum leges, ſacrique œcumenici concilii Tridentini decreta jubent, tum vero Pii quinti pontificis maximi apoſtolica ſanctio jampridem edita perſpicue oſtendit.

Seſſ. 24. c. 8. de ref. matrimonii.

Qua ſanctione ſanctæ obedientiæ virtute illud juſſum eſt, ut quæ contra concubinarios ejuſdem concilii Tridentini decretis conſtituta ſunt, in iis ipſis omnino inviolateque exequendis, epiſcopi in ſua quique diœceſi diligenter ſancteque invigilent; Deo Romanoque pontifici rationem redditurі, ſi in eo turpi crimine radicitus extirpando negligenter aut remiſſe ſe geſſerint.

Quamobrem epiſcopus, nemine etiam poſtulante aut accuſante, ex officio, ſine ſtrepitu & forma judicii, ſolaque facti veritate inſpecta, contra iſtiuſmodi concubinarios, cujuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatiſque illi ſint, ſevere agat: proindeque pœnis ſacrorum canonum jure, ſummorum pontificum conſtitutionibus, conciliorumque auctoritate ſancitis, & aliis præterea etiam pecuniariis arbitrio ſuo graviter puniat.

Quos autem ter admonitos in contumacia perſiſtere animadvertet eos non ſolum aliis pœnis, ſed excommunicatione etiam ex eodem decreto Tridentino afficiat.

Paſtoribus non ſolum pericula propellenda ſunt; ſed etiam omnis pericoloſa peccandi occaſio pro paſtoralis officii munere eripienda eſt.

Quamobrem cum quæ facile exiſtere poſſent fornicationes, inceſtus, & flagitia, univerſaque carnis vitia, re alia plane nulla facilius quam fuga, adjutrice in primis divina gratia, ſuperentur; parochus ut diligentiſſime poterit, & epiſcopus in primis, tum auctoritate ſua, tum etiam, ſi opus erit, ſæcularis magiſtratus ope implorata, id maximopere curet, ut ne cum femina, quocumque vel arctiſſimo propinquitatis gradu conjuncta, mas ſimul cubet, etiamſi ambo puerili ætate ſunt, ita tamen grandiuſculi, ut aliqua inde ſuſpicio, periculum, occaſiove impuri flagitii committendi exiſtere poſſit.

Nec vero paupertatis, anguſtæve habitationis excuſationi locus facile relinquatur, quo minus iſtiuſmodi impuritatum occaſio omnis præcidatur: cum humi potius, atque adeo ſub dio jacere ſatius eſſet.

Parochi autem tota hac de re judicium, officium-

A ve intercedat: qui & conſilium det, & opem præſentem ut accuratiſſime poteſt, tantæ impuritatis periculo præſtet.

Eam ipſam curam epiſcopus & parochus ponant in eripiendis morum corruptelis, flagitiis, peccatis, peccandive occaſionibus, quæ graviſſima cum Dei offenſione exiſtunt ex nocturnis illis excubiis, quæ ruſticorum concurſu, juvenili turpium verborum licentia, promiſcua marium feminarumque turba, hieme in ſtabulis paſſim fieri ſolent.

Offenſionibus & peccatis, quæ in cauponis committi ſolent, paſtorali etiam cura & officio occurrendum eſt; ut ereptis corruptelis ſalutariter conſulatur vitæ Chriſtianæ moribus. B

Quamobrem cum epiſcopus, cujus officium eſt in omnium cujuſvis generis hominum curam incumbere, tum parochus etiam, ſi quas vel cauponas vel tabernas intra parochiæ ſuæ fines habet, quamſæpiſſime iis qui cauponariam tabernariamve exercent, monita proponat, quæ infra eorum vitæ Chriſtianæ, Chriſtianiſque moribus præſcribuntur, ad eorum ſalutem procurandam.

Primum igitur caupo, non ſolum familiæ ſuæ, ſed etiam hoſpitibus, peregrinis, aliiſve quos hoſpitio exceperit, & verbis, & vitæ exemplis, & C humanitatis officiis prodeſſe ſtudeat: ita ut ejus familia quique in famulatu ipſius ſunt, ceteris pietatis, caſtitatis, modeſtiæque ſpecimen atque indicium dent.

Proinde impudicos homines, ejuſve infamiæ nota inquinatos, blaſphemos, concubinarios, ejuſve nomine ſuſpectos, aleatores, publicoſve luſores, & id generis nebulones, qui advenas atque hoſpites dolis fallaciiſque decipere ſolent, e familia domoque ſua ejiciat; quorum loco in familia famulatuque pios homines diſciplinæ Chriſtianæ ſtudioſos habeat; qui advenas ad orationem veſpertinam invitent, quam is domi ſuæ curet nullo unquam pacto ſtata hora prætermitti. D

In cauponæ veſtibulo porticuve, & in ſingulis præterea cubiculis, ſacram imaginem apponere ne omittat: profana autem omnia, ac turpiter obſcœneque inſcripta pictave inde amoveat omnino.

Ne lenones, meretrices, hiſtriones, mimos, & ceteros malæ conditionis homines, nugatoreſve apud ſe diutius hoſpitari patiatur.

Religioſos & eccleſiaſticos homines ad ſe divertentes, ſeparato, ſi commode poterit, præſertim a feminis, hoſpitio menſaque excipiat: in honore habeat, nec verbis factiſve violari patiatur.

Pauperibus item ſe talem præſtet, qualem ſe præ- E bere Chriſtianum hoſpitem decet. Hæreticos vero, ſi quos divertiſſe animadverterit, illico denuntiet; nec ullo pacto feria ſexta & ſabbato, aliis item præſcriptis diebus, ulli vetitos cibos quovis prætextu præbeat.

Menſæ initio, ab hoſpite, vel ab aliquo familiari benedici curet, adhibita in fine etiam gratiarum actione.

Ne virum ſimul & mulierem cubare ſinat, quos ſuſpicetur matrimonio copulatos non eſſe.

Si quem, dum in caupona verſatur, in febrim morbumve incidere contigerit, de ejus ægritudine ſtatim parochum certiorem faciat, qui illum viſitet, & ſpiritualia remedia eidem quamprimum adhibeat.

Caupo denique Chriſtianus ita in hoſpitii munere agat,

agat, ut æquitate, sinceritate, & caritate utatur; A & per opera justitiæ progrediens, damnationem æternam fugiat, ac in æterna tabernacula recipi mereatur.

XXVIII.

De disciplina Christiana militum.

Christianorum militum disciplina his temporibus eo prolapsa est, ut in multis Dei offensionibus, quæ a militum corruptelis existunt, operæprecium etiam sit invigilare episcopalibus monitis.

Vbi igitur militum præsidium constitutum est, illud cum eorum ducibus præfectisve episcopus studiose paternaque caritate agat, ut illi in militari statione constituti, piæ Christianæque vitæ institutis congruenter vivant: cum præsertim in mili- B tum Christianorum laude positum sit, ut pietatem in primis & religionem erga Deum observent atque colant.

Quod ergo ad pietatis usum atque officium attinet, id omne maxime curetur:

Vt doctrinæ Christianæ rudimentis milites instituantur.

Vt frequenti sacræ & confessionis & communionis usu se ad bene vivendum communiant.

Vt quotidie & mane & vesperi certa stata hora Deum precentur.

Vt rosario quotidiano beatæ Mariæ virginis, quod militibus bello contra Turcas suscepto olim C præscriptum fuit, religiose utantur.

Vt singulis diebus mane in statione communi collecti litanias recitent.

Vt in stationis loco sacram imaginem beatæ Mariæ virginis, aut sancti alicujus, quem patronum sibi atque intercessorem in cælis delegerint, ob oculos propositum habeant.

Vt sacerdotem item habeant spiritualis vitæ amantem, episcopi judicio delectum, cujus monitis in militiæ spiritualis exercitationibus cursum teneant.

Vt in otio militari, a librorum obscœnorum, quique Christianos viros non decent, lectione abstineant; sed martyrum vitis legendis, in quibus fortitudo ac virtus vere militaris elucet, totos sese occupent, cum per occupationes militares possint. D

Illud vero etiam maxime episcopus cum militum præfectis valde agat, ut jejunia & ciborum delectum ex præcepto ecclesiæ servent; a blasphemiis omnino abstineant, quas radicitus extirpare ille omnino conetur: cum militis Christiani officium proprium sit, etiam sanguinis profusione tueri gloriam Dei, sine cujus divina ope nihil reliquum militi Christiano est, quod gloriosum esse possit.

Vt a furto, rapinisve abstineant; idque plane eis persuadeat, ejus generis criminibus perpetuam infamiam inuri militi.

Vt denique detractiones, mendacia, ingluviem, aleam, luxuriam, pompamque abhorreant: sed etiam omnes virtutum Christianarum partes E exequantur, quo cum in omni disciplina, tum in re militari splendescunt, utilitatesque uberrimas salutariter afferunt.

Atque ob has quidem causas inter illos pias confratrias instituere episcopus curet.

XXIX.

Quæ ad confratrias, piave loca pertinent.

Vnicuique confratriæ episcopus sacerdotem constituere studeat, vitæ spiritualis usu peritum, beneque in sanctis exercitationibus versatum; qui salutaribus consiliis, monitis, documentis, aliisque officiis, confratres in omnem agendi partem tamquam pater & dux spiritualis conformet.

Vt multarum controversiarum, dissensionumve, quæ in plerisque confratriis, ex eo quod priorem locum appetunt, multis provinciæ locis magna cum populi offensione oriuntur, occasio tollatur; Nos decernimus, eas confratrias, earumque confratres scholaresve, qui in posterum locum in publicis processionibus, sumpto de episcopi aut sanctæ sedis apostolicæ facultate habitu, sibi dari petierint, atque obtinuerint, debere locum digniorem aliis confratribus cedere, qui habitu antiquiores consueverunt illas supplicationes antea obire; etiamsi ipsæ tempore antiquiores sint, majoribusque privilegiis communitæ.

Id vero ita decretum in omni confratria servetur, nisi cum ob causam episcopo aliter videbitur.

Quæ ad sanctæ pietatis institutum atque usum salutariter instituta sunt, pastoralis curæ est cavere, ne depravatis moribus corrumpantur.

Quoniam igitur in processionibus, quæ a nonnullis confratriis societatibusve noctu fiunt, religiose quidem illis primum institutis, offensio aliqua inesse potest: idcirco ne illas in posterum noctu agi liceat, nisi & episcopi concessu, & regulis certis ab eo præscriptis.

Mulieres autem processiones nocturnas obire interdictum omnino sit.

Episcopus non solum, ut superioribus conciliis cautum est, locorum piorum administrationis rationibus intersit, sed etiam liberationi illius administrationis.

Quæ liberatio ab eorum locorum præfectis solum ne fiat, sed præsente, consentienteve episcopo; alioqui si secus fiet, rescissa sit, planeque nulla, ad Tridentini concilii præscriptum.

XXX.

Quæ ad moniales pertinent.

Quoniam superioribus conciliis provincialibus, non satis quantum rei gravitas deposcit adhuc monialium periculo consultum ac provisum est; quod cum ex frequenti ad earum monasteria accessu, tum ex ingressu etiam septorum clausuræ existere potest: idcirco eo de genere hæc addenda censuimus.

Vt autem hæc ipsa notoria sint, edicto episcopali duorum mensium spatio, & deinceps quotannis, sermone vulgari frequenter, prout opus erit, populo promulgari, singulisque præterea monialium monasteriis, earumque præfectis edici denuntiarive episcopus mandet.

Ne quis clericus, laicusve, cujuscumque generis, ordinis, conditionis, sexus, ætatisve sit, absque episcopi aut ejus vicarii concessu literis exarato, ad monialium monasteria quovis prætextu, causave, ac ne eo quidem nomine invisendi, alloquendive puellas tantum, quæ ibi educantur, unquam accedat, propositis pœnis & censuris arbitrio episcopi.

Ne quis item absque ejusdem episcopi facultate scripta, intra septa monasterii monialium in posterum ingredi audeat.

Si quis contra fecerit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat, ex concilii Tridentini, apostolicarumque sanctionum, quas summi pontifices, Pius quintus, & Gregorius decimustertius, eo nomine ediderunt, præscripto. Sess. 25. c. 5. de regul. & monialibus.

ANNO CHRISTI 1582.

A qua excommunicatione non ab alio nisi a summo pontifice Romano absolvi possit.

Neque in posterum aliquis ecclesiasticus sæcularis, regularis, aut laicus, quocumque gradu, auctoritate, dignitateve præditus, cuiquam homini ecclesiastico, etiam regulari aut laico, facultatem ad monialium monasteria accedendi, ne colloquendi quidem gratia concedat: nec vero monasterii septa ingrediendi potestatem faciat, quavis consuetudine, statuto, lege, privilegiisve, etiam sedis apostolicæ auctoritate ante concilii Tridentini promulgationem roboratis & communitis non obstantibus.

Si quis contra commiserit, pœnam excommunicationis ipso facto subeat, aliasve arbitrio episcopi.

Abbatissæ, priorissæ, & aliæ moniales, quæ ecclesiasticos, aut laicos homines quavis causa, prætextuve intra monasterii septa absque episcopi concessu literis consignato ingredi permiserint, ipso facto excommunicationis pœnam subeant; a qua e sanctionis sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. præscripto, non possint nisi a summo pontifice absolvi, præter alias pœnas eadem constitutione propositas.

Quæ vero moniales absque episcopi concessu scriptis exarato, quemquam vel marem, vel feminam, contra quam supra præscriptum est, ad collocutionum, rotarumve loca admiserint, biennio mulctatæ sint suffragio omni.

Si vero iterum in hoc genere deliquerint, arbitrio episcopi puniantur; tum deinceps si itidem offenderint, excommunicationis etiam pœnam ipso facto subeant.

Præfecta autem monasterii, facultates omnes scriptas, quas unusquisque exhibuerit, sive de accedendo ad monasteria, sive de ingrediendo illæ sint, accurate asservet; episcopoque clausuram visitanti, & alias quoties postulabit, exhibeat, ut eas cum libro, quod regestum nuncupatur, conferre possit.

Episcopus autem, cum clausuras monialium, etiam earum quæ regularium curæ, jurisdictionique subjectæ sunt, visitabit; de clausuræ custodia, & decretorum, quæ ad eam recte tuendam quovis modo pertinent, usu atque observatione, moniales etiam singulas, ut opus esse viderit, diligenter interroget.

Collocutionum loca in monialium monasteriis, tam intrinsecus quam extrinsecus constituta, clavi clausa perpetuo sint, nisi cum ibi quis est collocutionis causa, ex facultate legitima: clavis autem apud præfectam custodiatur.

Ut autem quod de vetito ad monialium monasteria accessu cautum est, certis diebus vere servetur; clavis etiam adhibeatur ostio loci exterioris collocutionum in monasteriis: quæ clavis noctu præsertim ab episcopo committatur confessario, alive pio viro arbitratu suo.

Is vero illis diebus ne aperiat, neve clavem aperiendi causa tradat, nisi facultatem episcopi scriptam exhibenti.

Quo autem sanctior hujus clausuræ cautio adhibeatur; episcopus, ubi expedire censuerit, pessulum, vectemve ostiis singulis clausuræ ab exteriore parte claudendum apponi mandet arbitratu suo, clavemque noctu præsertim ei committat, quem fidum, probum, aptumque esse judicarit.

Occasione correctionis, pœnitentiæ, seu examinis, in causis etiam criminalibus & gravioribus, monialis e clausura ne educatur, etiamsi in aliud monasterium, locumve pium conducenda, ne ad breve quidem tempus.

Facultas ingrediendi septa monasterii nulla detur nisi in scripto: neque vero quæ sine scriptis concessa est, cuiquam suffragetur, nisi quando una cum episcopo is monasterium ingreditur.

Episcopus autem solummodo, at nullo modo vicarius generalis, hanc potestatem faciat, nisi speciatim ei episcopus auctoritatem delegarit, qua aliis ingrediendi facultatem dare possit: atque episcopus quidem eam auctoritatem minime alii demandet, nisi vicario tantum generali; ac neque ei item, cum ipse præsens est.

Regulæ, constitutionesve speciatim editæ de pœnitentibus mulieribus, quæ professionem emittunt, serventur; ne in iis recipiendis consensus duarum partium monialium requiratur, ut concilio provinciali primo sancitum est, (id quod in aliis solum monialibus locum habere hoc loco declaratur) sed major pars satis sit etiam in professione emittenda.

Nec vero in earum mulierum domiciliis certus numerus constituatur: nec rursus in iis locum habeat, quod de eleemosyna loco dotis alimentive, ejusque summa & addictione in monialium monasteriis præstari decretum est; sed illud in necessariis alimenti expensis erogetur: reliquum autem in alias monasterii necessitates, aut in bonorum immobilium emptione arbitrio superioris convertatur.

Iis mulieribus liceat professionem emittere, ea ætate, eoque temporis probationis spatio, quibus jure communi licet, aut eorum constitutionibus speciatim cautum est.

In earum præterea renuntiatione & obligatione, constitutiones earum, & earum superioris, aut jus commune servetur.

Neque novitiæ, si quid in anno probationis dederint, mulieresve acceperint, pœnis plectantur, nisi speciatim aliter caveatur.

Mulieres item, quas absoluto probationis anno non habiles esse, neque idoneas ad professionem compertum est, aut si profiteri illæ recusaverint, e monasteriis nisi causis jure permissis ne ejiciantur.

Verum episcopus probationis, novitiatusque tempus proroget licet.

Nec vero item quæ mulieres habiles non sunt ad officium, velumque nigrum suscipiendum, etiamsi domus illa conversis opus non habeat, contra institutum repellantur.

Episcopi & prælati omnes tam sæculares quam regulares, quibus monasteriorum monialium quovis modo cura concredita est; facultate sibi ex officio data in ea ingrediendi ita demum utantur, ut scilicet cum necessaria causa urget, ingrediantur, paucosque comites, & eos quidem seniores ac religiosos homines secum adhibeant: ne pœnas ac censuras Gregorii papæ XIII. summi pontificis constitutione ipso facto inflictas subeant, quam constitutionem accurate servent. 23. Dec.

XXXI.

Quæ generatim ad has constitutiones & decreta pertinent.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus provincialibus synodis decrevimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceterasque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano

brosiano utentes, pertinere sancimus & declaramus: nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaratur Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse adversari. A

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero prætereа omnium quę eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem, nobis usque ad proxime futuram provincialem synodum reservamus; salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi sexta per nos editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales, aut per alios quibus concesserint & delegarint, exequi posse volumus; nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii, a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint. B

Vt nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali nostra synodo a nobis decreta sint, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die de illis edictum promulgationis ecclesiæ metropolitanæ valvis propositum erit, ad duos menses, omnes se, & his decretis, &, si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus prestari jubemus.

Vnusquisque prætereа episcopus ea in proxima diœcesana synodo, ad præscriptum sacrorum canonum, & concilii Tridentini promulgari jubebit; & quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant, singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent. C

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistrę, semper emendanda, & corrigenda subjicimus. D

SVBSCRIPTIONES REVERENDISSIMORUM dominorum episcoporum, qui concilio provinciali sexto interfuerunt.

Nos Carolus sanctæ Romanę ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi. E

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Ioannes episcopus Brixiæ consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Intimiliensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Picaluva archipresbyter opidi Cassinarum, procurator specialis illustrissimi & reverendissimi episcopi Aquensis, ejus nomine interfui, & subscripsi; & omnia & singula in hac sancta sexta synodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Paulus Albergonus canonicus ecclesiæ cathedralis Novariæ, procurator specialis illustrissimi & reverendissimi domini Francisci episcopi Novariensis, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta sexta synodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Paulus Granutius juris utriusque doctor, protonotarius apostolicus, perillustris ac reverendissimi domini Ioannis Francisci episcopi Vercellensis sanctissimi domini nostri papæ & sanctæ sedis apostolicæ nunc apud serenissimum Rodulphum imperatorem nuntii vicarius generalis, ejusdemque in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sexta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Antonius Iordanus clericus Savonensis, illustrissimi ac reverendissimi domini Dominici Grimaldi episcopi Savonensis, hoc tempore sanctissimi domini nostri papæ apud Avenionem gubernatoris, ad hoc specialis procurator ejus nomine subscripsi; & omnia ac singula in sexta synodo provinciali Mediolanensi acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Marcus Antonius Amidanus presbyter Cremonensis multum illustris & reverendissimi D. Ludovici Tabernæ Laudensis episcopi, & nuntii apostolici ad serenissimum & catholicum Hispaniarum regem Philippum generalis vicarius, ac ad id etiam procurator specialis, ejus & ecclesiæ suæ nomine, omnia & singula in sexta synodo provinciali Mediolanensi acta, & decreta, edita, & promulgata recipio.

INDICTIO FVTVRI CONCILII SEPTIMI PROVINCIALIS.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, sanctæ ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopus, &c.

OMNIBVS & singulis reverendissimis dominis episcopis Dertonensi, Aquensi, Cremonensi, Bergomensi, Brixiensi, Astensi, Alexandrino, Novariensi, Vercellensi, Albensi, Intimiliensi, Casalensi, Laudensi, Savonensi, Viglevanensi, Placentino, Albingaunensi, aliisque universis & singulis, qui synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, hoc publico decreto indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXXV. die vigesimonono mensis Aprilis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post pascha resurrectionis domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem septimam juvante Deo Mediolani

ANNO CHRISTI 1581.

Mediolani celebrandam constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Perfectis jam atque ad felicem exitum perductis sancti Caroli Borromæi Mediolanensis archiepiscopi provincialibus sex conciliis (consulto enim post Binium aliosque diœcesanas undecim synodos ab eodem celebratas omisimus) quæ continua serie ac sub unum veluti aspectum lectoribus nostris exhibere maluimus, quam a se invicem divulsa variis aptare temporibus; nunc ad institutum nostrum revertimur, ac servata quæ ubique dominatur chronologica ratione repræsentamus nonnullas synodos sub Romanis pontificibus Pio IV. Pio V. ejusque successore Gregorio XIII. interim habitas in diversis orbis Christiani provinciis. Initium porro ducemus ab Hispania, in qua illustrissimus annalium ecclesiasticorum scriptor Henricus Spondanus Apamiarum episcopus asserit ad annum 1565. num. 21. celebrata fuisse quinque provincialia concilia; *Toletanum* scilicet, *Salmanticum*, *Bracarense*, *Cæsar-Augustanum* ac *Valentinum*. Unum ex iis nancisci hactenus potuimus, *Toletanum* dumtaxat, quod nobis cum quibusdam aliis subministravit locupletissima bibliotheca Thuana excusum in 8. Compluti anno 1566. apud Andream de Angulo. Optandum quippe foret, ut reviviscerit aliquis Garsias Loaisa, qui Hispanica concilia a tempore domni Pelagii regis ex bibliothecis & bibliopolis diligenter educta uno pluribusve voluminibus includeret ac publicaret.

ACTIONES CONCILII PROVINCIALIS TOLETANI,

In ejusdem urbis templo cathedrali ecclesiæ assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato celebratæ, sub sanctissimis dominis nostris Pio IV. & Pio V. regnante invictissimo rege nostro Philippo II. præsidente domino Christophoro Rogio de Sandoval, episcopo Cordubensi.

D. CHRISTOPHORUS ROGIUS DE SANDOVAL,

DEI GRATIA EPISCOPUS CORDUBENSIS, sacri concilii provincialis Toletani præses, reverendissimis episcopis, & clero hujus provinciæ, salutem in eo qui est vera salus.

CUM sator ille cælestis sacerrimis doctrinis, quas a profundissimis illis paterni pectoris horreis adduxerat, agrum ecclesiæ suæ tamquam probatis seminibus complevisset: jamque læta seges fidei, simul cum sanctissimis moribus conjunctæ longe lateque per universum orbem succresceret: hostis humani generis tantam hominum felicitatem *Aferre non sustinens, numquam ab illis ecclesiæ incunabulis cessavit superseminare zizania: & lucem clarissimam evangelii teterrimis errorum tenebris offundere. Nempe, ut ait dominus, de naribus ejus procedit fumus, sicut ollæ succensæ atque ferventis: fervet nimirum in nostrum exitium, & habet fiduciam ut influat Iordanis in os ejus. Proh dolor! jam pene majorem ecclesiæ partem deglutivit, sed numquid obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas? Exurge, quare obdormis domine? exurge, & ne repellas in finem: verum ecce non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israel: nemo potest eripere oves electas de manibus ejus. Nam qui tam nostris, quam priscis temporibus decepti, ab unione catholicæ fidei discesserunt, licet ex nobis prodierint, non erant ex nobis. Neque enim portæ* B *inferi prævalere unquam potuerunt adversus ecclesiam Dei, quæ supra soliditatem petræ fundata oppugnari potest, corruere non potest. Et quidem navicula Petri semper diversis errorum fluctibus a malignis spiritibus concitatis agitata est, ita ut pene mergeretur: apostoli tamen eorumque successores ecclesiarum prælati, semper laboraverunt in remigando, atque Spiritu sancto afflati convenientes, sanctissimis decretis servaverunt. Id quod factum videmus Nicææ adversus Arium, Constantinopoli adversus Macedonium, Ephesi adversus Nestorium, Calchedone adversus Eutychen: qua quatuor concilia generalia Gregorius post quatuor euangelia se recipere est professus. Post hæc tamen* C *aliæ generales synodi coactæ sunt, suborientibus novis hæresibus, aut veteribus resurgentibus. Extremis etiam hisce nostris temporibus singularis ille ferus Lutherus ab Aquilone, unde panditur omne malum, singulari superbia turgidus, ejusque mores æmulatus qui dixit, In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, divinas humanasque leges conculcans, sedit in cathedra pestilentiæ, rabidisque dentibus suis (id est, doctrina mordaci atque furibunda) vineam domini sabaoth vastare contendit; & ungulam equi (id est, finem mundi) adortus est, ut omnes ascensores ejus in tartari voragines præcipitet. Tanto opere vero serpsit virus quod evomuit, ut justo Dei* D *judicio propter ingentia nostra crimina permittente, bonam Christianæ reipublicæ partem infecerit: integraque regna & provinciæ cum principibus suis, proceribus & plebe, catholicis institutis nuntium remiserint. Quid faceret pia & sancta mater ecclesia, intuens tot filios suos ab hac fera pessima ejusque sequacibus devoratos, inque putida viscera nefandæ hæreseos trajectos? Utique confugit ad solitum remedium. Convenerunt ergo pastores ejus atque doctores Tridenti, videre de verbo hoc: Et ecce almum Spiritus lumen cælo delapsum pectora eorum tanto splendore perfudit, ut vere etiam in illis cernamus impletum, quod dominus apostolis suis de paracleto promisit: Ille vos docebit omnia,* E *& suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Illo enim suggerente atque docente profunda, scripturarum sanctarum ingressi veritatem, catholicam, sanamque doctrinam tam aperte, tam dilucide tradiderunt, tam graviter, tam fortiter demonstraverunt, ut nemo sapientiæ & spiritui, qui per eos locutus est, resistere valeat. Ecce enim nobis produxerunt tabulas ab ipsis quidem delatas, a Deo autem digito exaratas atque conscriptas, quibus recta fides & sancta morum norma continetur. O vere sacer conventus, qui conventicula Satanæ destruxit, atque damnavit, ecclesiam Dei pristinæ*

pristinæ pulchritudini & decori restituit, mentesque fidelium in fide apostolica confirmavit! Nec tantum præteritis malis finem imponere est conatus, sed etiam futuris prospicere: perspectum enim habens, pravos corruptosque mores, & pastorum negligentiam lectum hæresibus sternere, præcepit ut concilia provincialia saltem tertio quoque anno celebrarentur, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis. Igitur favente Deo optimo maximo, reverendissimi episcopi, & patres hujus provinciæ, juxta præscriptum sanctæ generalis synodi, Toleti convenientes, concilium, cui nos (licet indignus) præfuimus, celebraverunt: idetiam agente atque curante invictissimo & religiosissimo principe & domino nostro, Philippo Hispaniarum rege catholico: cui tantus ardor conservandæ rectæ fidei, tantus amor restituendi ecclesiasticas leges insedit, ut merito cum sanctissimis illis imperatoribus Constantino & Theodosio Deo dilectis conferri possit & debeat. Hi enim principes, tametsi maximo fidei zelo ferbuerunt, nequierunt tamen a regnis suis nefandas hæreses Arii, aliorumque hæreticorum extirpare: at nostra Hispania hujus nostri pii regis studio prudentiaque mirabili immaculatam fidem conservat & tenet, cum tamen pleraque regna finitima ab apostolicis dogmatibus desciverint.

Quantam vero lætitiam his diebus, cum essemus in hac urbe congregati pietas ejus exhibuit! quem hisce oculis aspeximus, sacras reliquias Eugenii martyris primique hujus metropolitanæ sedis antistitis, quas e Gallia deferendas curaverat, suis ulnis, simul cum carissimo ejus filio Carolo principe ac domino nostro, in hanc matricem ecclesiam intulisse. Quidni episcopi gauderemus, reliquias ab hæreticis in hac tempestate contemptas, tanta veneratione susceptas? tanta religione & pietate a rege potentissimo deportatas? Favente ergo tanto rege, & suis literis patres hortante, ut eas leges conderent, quæ maxime reipublicæ Christianæ conducerent: cœpit concilium celebrari sub sanctissimo domino nostro Pio papa quarto felicis recordationis, ad finem autem est perductum sub sanctissimo domino nostro Pio papa quinto, qui nunc a Deo optimo maximo ecclesiæ gubernacula suscepit. In quo diutina deliberatione, solicitaque discussione præmissa, decreta sunt quæ nostræ provinciæ juxta canonicas sanctiones, utiliora commodioraque fore putavimus. Quæ in re nec nobis ipsis pepercimus, sed eas leges condidimus, quæ non modo gregem in officio ecclesiastico continerent, sed etiam episcopos ad eas præstanda constringerent, quos dignitas eorum & cura pastoralis exposceret. Sed quid profuerit utilia præcepta sanxisse, si negligantur? aut (quod magis dolendum est) contemnantur? si plerique non jam factores, sed judices legis insurgant: & venenati serpentis diabolicam illā vocem usurpent: Quare præcepit vobis dominus? filii contumaces & perversi, quibus omnis est disciplina molesta, & audiunt a domino per prophetam: A sæculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea: dixisti non serviam. Quod si laici extrema etiam pœna digni censentur, si temporalibus regibus suis in iis quæ ad corpora gubernanda præceperint, minus obtemperent: quibus quæso suppliciis expiabitur clericorum quorumdam rebellis pervicacia, qui præcepta patrum sacrorumque pontificum totis viribus infringere violareque nituntur? Cumque clerici militum vicem gerant, pontifices vero atque episcopi imperatorum, ut facto agmine contra potestates aereas, sæcularia-que hominum vitia, & vita & verbis dimicemus; quamnam obsecro victoriam sperabimus, si milites in acie hac imperatoribus suis parere recusent? si ut hæretici contentiosis litibus, ut accutissimis spinis obsiti, correctionem synodi prælatorumque jussa propellant? Certe concilia Toletana, quæ ante nos celebrata noscuntur, tanta acceptione digna sunt habita, ut veluti sacra oracula universa pene ecclesia susceperit: tantamque auctoritatem & fidem assecuta sunt, ut & summi pontifices, & concilia generalia ea in fide confirmanda, & in moribus corrigendis, magna veneratione citare non dedignentur. Quibus merito conjicimus, spiritum veritatis præcipua dilectione complecti, præcipuis favoribus prosequi conventus, qui in hac sancta civitate præsentia etiam ipsius matris domini consecrata, coguntur. Quod si totus pene Christianorum orbis tantum conciliis Toletanis detulit, tantum tribuit, tanta aviditate suscepit: pudeat clerum ditionis Toletanæ provinciæ subjectum; iis vel modicum reluctari, quæ noverit a tam sancto fonte fluxisse. Confidimus autem de vobis, fratres, parochi & presbyteri ecclesiarum, meliora & viciniora saluti: Tametsi ita loquimur propter quosdam, qui ut forte, non per ostium in ovile ingressi sunt, sed ascenderunt aliunde; ita clare demonstrant nulla se dominicarum ovium cura teneri, quos si ad residentiam, si ad ministerium quod semel susceperunt obeundum impuleris, protinus velut furiis quibusdam agitati, universa præceptorum vincula conan-
C *tur abrumpere. Porro episcopi hujus ditionis primi manus tam sancto operi admovere debebunt: meminerint verborum Christi, dum bonum pastorem describeret in euangelio, dicentis: Cum proprias oves emiserit, ante eas vadit, & oves illum sequuntur. Præcedet ergo pontifex in omnibus, quæ ad pietatem custodiamque sanctionum canonicarum spectant: alioqui quomodo oves sequi, atque imitari poterunt pastorem non præcedentem, sed in desidia otioque remanentem, & reditus tamen corpusque curantem? Patere, ait sapiens, legem quam ipse tuleris: pudeat, pudeat nos, o patres, si subditi merito de nobis verbum illud euangelicum obmurmurent: Alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo no-*
D *lunt ea movere. Caveamus ne justi quique & boni viri nostras ipsas oves ad aurem moneant, & dicant: Omnia quæcumque dixerint vobis facite, secundum vero opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Patres, apostolorum locum indigni peccatores tenemus, apostolorum ergo vitam imitemur & actus, apostolorum semper vestigiis insistamus. Agite ergo, patres & fratres, jam aliquando resipiscamus, & vocationis nostræ rationem habentes, sedulo nos ad opus ministerii accingamus, nostramque provinciam ad sanctos ecclesiæ primitivæ mores, felicemque statum totis viribus revocare conemur. Aderit Deus ipse tam piis votis, & quod in hisce decernendis operatus est in*
E *nobis solita pietate & clementia confirmabit.*

ACTIO PRIMA

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesiæ, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata die octava Septembris, anno a Christo nato MDLXV. *indictione octava, pontificatus sanctissimi domini nostri papæ Pii quarti anno sexto: ac regni invictissimi regis Philippi secundi anno decimo.*

DECRETVM SANCTÆ SYNODI Tridentinæ de celebrandis conciliis provincialibus.

PROVINCIALIA concilia sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur. Quare metropolitani per seipsos, seu illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum a fine præsentis concilii, & deinde quolibet saltem triennio, post octavam paschæ resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio commodiori tempore pro more provinciæ non prætermittant synodum in provincia sua cogere, quo episcopi omnes, & alii qui de jure vel consuetudine interesse debent, exceptis his quibus cum imminenti periculo transfretandum esset, convenire omnino teneantur: nec episcopi comprovinciales prætextu cujuslibet consuetudinis ad metropolitanam ecclesiam in posterum accedere inviti compellantur. Itidem episcopi qui nullo archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, in cujus synodo provinciali cum aliis interesse debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, observent, atque observare faciant: in reliquis omnibus eorum exemptio & privilegia salva atque integra maneant. Synodi quoque diœcesanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur: ratione tamen parochialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum etiam annexarum, debeant ii qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. Quod si in his tam metropolitani, quam episcopi & alii suprascripti negligentes fuerint, pœnas sacris canonibus sancitas incurrant.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus sancti. Sancta & provincialis synodus Toleti in cathedralis ecclesiæ templo assumptioni immaculatæ virginis Mariæ consecrato, auctoritate veterum ac generalium conciliorum, & sacrosanctæ synodi Tridentinæ, sanctæ sedis apostolicæ, ac sanctissimi domini nostri Pii quarti summi ac Romani pontificis, & invictissimo domino nostro ac rege catholico Philippo secundo consentiente, & invitante, ad publicam hujus provinciæ utilitatem, ac reformationem cleri, & populi Christiani, ad pravos mores comprimendos, & ad alia extirpanda, quæ Christiano nomini nocuerunt, & nocere solent, legitime congregata, præsidente in ea (juxta ejusdem Tridentinæ synodi decretum) reverendissimo in Christo patre Christophoro Cordubensi antiquiori coepiscopo, præsente admodum illustri domino Francisco a Toleto a catholica majestate misso, ut huic sanctæ synodo ejus nomine interesset & assisteret, ac simul in ea convenientibus reverendissimis patribus & episcopis, Petro Siguntino, Didaco Segobiensi, Bernardo Conchensi, Honorato Oxomensi, & admodum reverendo Didaco abbate de Alcala, quæ regalis dicitur, ac procuratoribus hujus metropolitanæ sedis Toletanæ, ecclesiæ capitulo, & ejusdem urbis clero, ac multis procuratoribus a cathedralium ecclesiarum capitulis, & clero hujus metropolis ad eamdem synodum missis ac destinatis, lecto prius publice decreto sanctæ synodi Tridentinæ de provincialibus conciliis celebrandis, ante omnia exemplum patrum secuta, fidei confessionem præmittendam esse decernit, eamque præmisit; symbolum fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur totidem verbis exprimendo, in hunc qui sequitur modum.

SYMBOLUM FIDEI.

CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei unigenitum: Et ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis: Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine: Et homo factus est: Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est: Et resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris: Et iterum venturus est judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis: Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per prophetas: Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: Et expecto resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem sanctæ Romanæ ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admittit & amplectitur.

Sacram scripturam, juxta ejusdem sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia (cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum) admittit, nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiet & interpretabitur.

Profitetur quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis a Iesu Christo domino nostro instituta ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria: scilicet, baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium: Illaque gratiam conferre; & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos ecclesiæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione, recipit & admittit.

Omnia & singula quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo diffinita & declarata fuerunt, amplectitur & recipit.

Profitetur pariter in missa offerri Deo verum, proprium, ac propitiatorium sacrificium pro vivis ac defunctis: atque in sanctissimo sacramento eucharistiæ esse vere & realiter & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Constanter tenet purgatorium esse; animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Sanctos confitetur una cum Christo regnantes venerandos esse, eosque orationes pro nobis Deo offerre: atque eorum reliquias venerandas esse firmiter tenet.

Imagines

Imagines Christi ac deiparæ semper virginis Mariæ, necnon aliorum sanctorum habendas ac retinendas esse: atque iis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Potestatem indulgentias conferendi a Christo in ecclesia relictam esse; illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmat.

Sanctam catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem agnoscit.

Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principi successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondet.

Cetera item omnia, quæ a sacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue ab eadem sacrosancta Tridentina synodo diffinita sunt, tam in his quæ ad extirpandas hæreses, quam in iis quæ ad morum reformationem pertinent, ejusdem sanctæ synodi decretum secuta recipit, & omnino recipienda ab omnibus esse decernit. Hæresesque omnes ab iisdem sacris canonibus, & generalibus conciliis, & præsertim ab eadem sancta synodo Tridentina damnatas, detestatur & anathematizat.

Ceterum cum hujus sanctæ synodi ea sit præcipue cura & solicitudo, ut omnium mentes in ea dirigantur, quæ ad spiritualem salutem a domino ac Deo nostro Iesu Christo impetrandam, magis conducant; utque divina majestas quæ Spiritum sanctum in discipulos infudit, his qui ad eamdem synodum accesserunt, dignetur tribuere gratiam, quo eorum actiones Christianæ reipublicæ salutares sint, atque apostolicis institutis conveniant. Hortatur sancta synodus episcopos omnes, abbates, sacerdotes, & quoscumque alios qui ad eamdem sanctam synodum convenerunt, atque omnes in Christo fideles, ut pro ejusdem synodi optato exitu, saltem singulis sextis feriis jejunent: assidue in Dei laudes incumbant: preces offerant: sacrificium missæ peragant: non immemores in eisdem piis operibus, precibus & sacrificiis, pro sanctissimo domino nostro Pio quarto, & catholico rege ac domino nostro Philippo, divinam majestatem orare; ut eis tranquillam vitam agentibus, ad victoriam adversus Christiani nominis hostes obtinendam, in hæresibus extirpandis, & Christiana republica ab infidelium invasione defendenda atque amplianda, benigno atque propitio favore assistat.

Et ut omnia maturius ac consultius absque ullo strepitu tractari queant, in sententiis dicendis in loco benedictionis considentibus domini sacerdotibus, juxta conciliis in hac eadem urbe olim celebratis statutum, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: nullis etiam falsis vanisque aut obstinatis disceptationibus contendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Eadem denique sancta synodus omnes, & singulos ad eam accedentes certiores facit in illustrissimi ac reverendissimi archiepiscopi domo congregationes habendas fore, ut qui velit aliquid vel petere, vel proponere, quod publicæ sit utilitatis, libere id facere possit, atque eamdem sanctam synodum rationem habituram eorum, quæ ad publicum commodum pertinere videbuntur.

Placentne vobis, patres reverendissimi, hæc decreta.

Omnes responderunt, Placent.

A Ego Christophorus episcopus Cordubensis subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus subscripsi.

Ego Didacus episcopus Segobiensis subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus subscripsi.

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi.

Ego Honoratus episcopus Oxomensis subscripsi.

Ego Didacus abbas de Alcala la Real subscripsi.

ACTIO SECVNDA

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesiæ, assumptioni deiparæ B *virginis Mariæ consecrato, celebrata: die dominico Idibus Ianuarii, anno a Christo nato* MDLXVI. *indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.*

CVPIT adeo hæc sancta synodus veterum canonum ad morum reformationem disciplinam revocare, ut post generalium conciliorum decreta, sanctissimorum pontificum constitutiones, & provincialium synodorum statuta minime censeat superfluum esse, episcopos omnes, sacerdotes, & quoscumque alios ecclesiastici ordinis, nec non & laicos sui officii admonere: quo Christianam pietatem vere sectantes digni illo nomine existi- C mentur, quod in sacro baptismatis lavacro dederunt Christo Iesu, in cujus cruce nos gloriari oportet. Reformationis vero initium ab his fieri decet, qui ad hoc constituti sunt, ut præsunt aliis: & tamquam facti forma gregis illis exemplo sint doctrina & moribus, eos docentes quonam pacto Christianæ religionis instituta sequi ac tenere debeant.

Primum.

Hortatur igitur primum episcopos omnes, & per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestatur, hæc sancta synodus, ut decretum a sacrosancta Tridentina synodo de residentia prælatorum, ad Christiani populi salutem editum secuti, non so- D lum assidua præsentia, sed & simul cura & solicitudine diligenti ministerium suum impleant: gregis sibi commissi regimini vere assistant: atque omnibus juxta Pauli apostoli præceptum laborent: ejus residentiæ rationem apud synodum hanc provincialem testimonio publico reddituri: ut eadem synodus prævio examine judicet, an ex causa justa quis ab ejus diœcesi & discesserit, & absens fuerit: atque adversus eos, qui contra decreti Tridentini dispositionem abfuerint, pœnas ab eadem synodo indictas, & præsertim eam quæ de fructibus pro rata temporis absentiæ, fabricæ ecclesiæ, aut pauperibus restituendis agit, absque ulla indulgentia exequatur.

E Nec enim quævis causa, quæ vel ad Christianam caritatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, evidentem ecclesiæ vel reipublicæ utilitatem cuiquam pertinere videbitur, a residentia excusare debet: sed ea tantum, quæ superioribus diligentissimo examine, maturo judicio, exactaque censura sic probata fuerit, ut vere seclusa omni indulgentia, aliqua ex prædictis ratione dubio procul, justa sit omnino censenda: atque ei utilitati, quæ ipsius pastoris præsentiam exigit, & quæ non potest non esse publica, sit nihilominus præferenda.

Caveant tamen episcopi, ne extra sedem cathedralis ecclesiæ locum aliquem diœcesis ad continue habitandum eligant: cum ad totius diœcesis negotia commodius expedienda illic oporteat episcopos habitare, ubi sedes episcopalis fuit constituta. Alioqui sint episcopi memores, eam residentiam neque Deo gratam esse, neque sacris canonibus consonam, & ab hac synodo potius absentiam, quam residentiam censendam fore.

Secundum.

Vigilent episcopi super gregem sibi commissum, ne eis dormientibus inimicus homo veniat, ac zizania superseminet; errores nempe doctrinæ, ac morum corruptionem. Quæ quidem frequenti visitatione extirpanda sunt ne crescant, & pereunte grege, sanguis ovium ab eorum manibus requiratur, qui juxta prophetam, & apostolum speculatores a Deo constituti sunt. Visitent ergo episcopi per se, vel per alios proprias diœceses, omnino servantes quæ a sacrosancta synodo Tridentina statuta sunt: modo per seipsos quolibet anno saltem tribus mensibus continuis, aut interruptis, quam possint commode diœceseos partem extra cathedralis ecclesiæ locum visitare teneantur. Neque excusentur ab hac personali visitatione quovis impedimento, quod alioqui benigna quadam indulgentia solet admitti; sed eo tantum, quod necessitate quadam sic urgeat, ut nisi maximo cum detrimento vel publicæ, vel propriæ salutis, spiritualis vel corporalis, per seipsos eam visitationem exequi non valeant: apud hanc provincialem synodum de eo fidem facturi, ejusque judicium ea de re ac censuram non qualemcumque, præter divinam ultionem, subituri. Cum & dominus apud Ezechielem prophetam capite trigesimo quarto durissime episcoporum negligentiam in hoc visitationis munere exercendo increpet, dum inquit: Super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret: Non erat, inquam, qui requireret. Visitatio vero ecclesiarum, & earum rerum, quæ ad templorum majestatem, & ornamentum pertinent, fieri debet ea adhibita solennitate, quæ a libris pontificalibus & his similibus traditur: ad populorum animos per hæc exteriora, ad ea quæ interiora sunt excitandos.

Tertium.

Sed & illud maxime episcopi meminerint, quantum ad decorem dignitatis pontificiæ attineat, eos domi familiares habere & alere, qui vitæ integritate, & doctrina ceteros antecellere conentur: quique sic instituti sint, ut ipsis episcopis in ministerio proprii muneris adesse possint; & veræ honestatis exemplo quoscumque alios ad sincerum, sobriumque & castum vivendi modum inducere valeant.

Sit & episcoporum ita modesta supellex, ut nec auro contexta, nec aureis telis filisve ornata, extra altaris & ecclesiæ ministerium, servire debeat. Hospites vero, quicumque hi futuri sint, cum ad episcoporum domum venerint, sciant se fore ad episcoporum, non ad principum sæcularium, aut regum hospitium recipiendos. Nam quanto digniores hospites fuerint, tanto magis oportet, episcopum eos modestiæ & decoris pontificii testes habere.

Quin & exemplo episcopi esse debent laicis, utcumque illustribus, ut & hi ab immoderatis sumptibus qui temere ac frequenter in nimium splendidis supellectili mensaque maximo cum patrimo-

A niorum, ac totius reipublicæ detrimento fieri solent, prorsus abstineant. Nec sancta synodus eos sumptus probandos esse censet: imo catholicam majestatem hortatur in Christo, eique supplicat, ut in his abusibus extirpandis, regio ac Christiano imperio uti velit.

Mensæ vero frugalitatem sic a sanctis patribus, & canonibus commendatam esse videt sancta synodus, ut non possit non dolere graviter, eas delicias in episcoporum mensas irrepsisse, quæ jure possent a laicorum mensis, utcumque splendidis ablegari. Proinde sint memores episcopi divinam majestatem non leviter offendi, dum non paucis pauperibus, qui ob egestatem & famem vitæ periculum experiuntur & expectant, ex his subveniri posset, quæ
B mensis episcoporum contra indictam a canonibus frugalitatem maxima cum ignominia veri splēdoris apponuntur. Sit igitur episcoporum mensa sacræ scripturæ, librive alterius ecclesiastici lectione, doctorum piorumque virorum concessu splendida: ab eaque procul quævis profana colloquia, & argumenta cujusque turpitudinis absint: ac prorsus eorum ferculorum eliminetur splendor, qui falso cujusdam decoris nomine se mensis pontificum ingessit. Sit denique frugalis episcoporum mensa: non plura quam tria, aut ad summum, si convivarum conditio id postulet, quatuor, præter olera & simplices arborum fructus, fercula opponantur. Episcoporum si
C quidem auctoritas non his deliciis, vanisve splendoribus, sed fide ac vitæ meritis quærenda est. Si quis vero in his quæ hoc decreto prohibentur, aut eorum quolibet excessisse fuerit convictus, a synodo provinciali juxta excessus qualitatem, pecuniaria multa piis operibus applicanda, puniatur.

Quartum.

Curent episcopi, ut eorum familiares ac domestici, præmissa peccatorum confessione, saltem diebus nativitatis, resurrectionis domini nostri Iesu Christi, pentecostes, & assumptionis deiparæ virginis Mariæ, sacram eucharistiam sumant: scientes, non ipsis tantum familiaribus, sed & ipsosmet episcopos graviter
D increpandos, si eorum domestici, moribus & pietate Christiana, non fuerint aliis manifesto ad vitam instituendam exemplo.

Quintum.

Episcopi, quo facilius in synodo provinciali rationem muneris sibi commissi reddere possint, & ea impedimenta vitari queant, quæ sacrosancti concilii Tridentini executionem (quod absit) impedire contigerit, librum habeant, in quo omnes parochiales ecclesiæ propriæ cujusque diœcesis, earumque recto-
E res nominatim scribantur: quique ex eis per seipsos, quique per vicarios eisdem ecclesiis serviant: ratione exposita, quo titulo easdem ecclesias obtinuerint: & qua ex causa a residentia absentes fuerint excusati: aut quo impedimento ad serviendum per seipsos cogi non potuerint: & quibus modis adversus non residentes actum sit, ad Tridentini decreti executionem. Habeant & librum alium, in quo cujusque diœcesis visitatio, quæ per ipsos episcopos, & per eorum visitatores facta fuerit, in summa contineatur: subscribaturque ab ipsis episcopis, vel visitatoribus, & eorum notario: ut saltem ex eo apud provincialem synodum constare possit, quæ ecclesiæ fuerint ab episcopis, vel eorum visitatoribus visitatæ.

A

Sextum.

Diœcesana synodus ab episcopis quolibet anno celebretur, ut non solum oves ipsis commissas visitatione pastores cognoscere possint, sed & ea statuere, quæ ad inferiorum rectorum segnitiem vitandam necessario viderint expedire: & ad ipsarum ovium pastum salutarem conducere valeant: non obliti in prima synodo, eos omnes qui eidem interesse debent admonere, & si fuerit opus cogere, ut sacrosanctam Tridentinam synodum, quemadmodum ejus decreto constitutum est, omnino recipiant.

Septimum.

Episcopi, & eorum visitatores, eo tempore quo visitationis munus exercent, nihil præter id quod ratione visitationis jure debetur, etiam ab sponte dantibus accipiant: etiamsi id esculentum fuerit, aut poculentum: non solum ab ipsis clericis, vel ab ecclesiæ œconomo, sed nec ab ipsa plebe quæ visitatur aut visitanda est. Alioqui ad dupli restitutionem juxta Tridentini concilii decretum teneantur: eaque restitutio fabricæ illius ecclesiæ fiat, quæ eo tempore visitabatur.

Octavum.

Episcopi in ecclesiarum cathedralium visitatione solicite curent, ut ipsarum ecclesiarum statuta, quæ alioqui dispersa oblivioni tradi solent, & in desuetudinem abire, in unum volumen redigantur: & si quæ emendatione indigere videbuntur, juxta canonicas sanctiones, & juris ordine servato emendentur: atque omnia publice in capitulo, saltem quolibet anno semel, tempore ab eodem episcopo constituto, omnibus canonicis præsentibus legantur.

Nonum.

Metropolitanus, episcopi, & alii quicumque inferiores ordinarii, quibus ecclesiastica jurisdictio quocumque jure competit, non alios possint constituere provisores aut vicarios, quam eos, qui vel sacerdotes sint, vel intra sex menses ab ea die qua jurisdictione sibi commissa uti cœperint, ad sacrum ordinem, & intra annum ab eadem die numerandum, ad sacerdotium promoveri possint. Quod si intra id tempus ad dictos ordines promoti non fuerint, officio & munere ipso jure privati, eo nullo modo uti valeant, nec utantur. Visitatores vero sint omnino sacerdotes, nec alias visitatorum officio uti possint, nec ad id admittantur.

Decimum.

Provisores & vicarii, ubi ex delegatione apostolica de quibuscumque causis eos cognoscere contingat, nihil etiam ab sponte dantibus, assessoris ratione ac titulo accipiant, imo in sportulis recipiendis, tam ipsi quam notarii causarum nihil aliud exigant nec accipiant, quam quod ex publico ejus tribunalis instituto, jure ordinario aliorum actorum ratione exigere possunt, & accipere. Quicquid vero contra hujus decreti prohibitionem exactum aut acceptum fuerit, his qui dederunt restituatur: & qui receperint arbitrio superioris puniantur.

Undecimum.

Fiscales ab episcopis hi deputentur qui sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacrum ordinem, intra annum ad sacerdotium promoveri possint, & promoveantur. Alioqui ad usum proprii muneris nequaquam admittantur.

Duodecimum.

Promotor fiscalis apud ecclesiasticum judicem neminem deferat, ut ex ejus delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima, ac frequens gravet infamia: neque ex ea delatione judices inquirere audeant,
B imo priusquam ad inquisitionem procedant, diligenter curent investigare an ea infamia a malevolis, an a providis & honestis orta fuerit. Quod si promotor fiscalis quemquam accusare velit, eo casu, quo jure accusatio ei sit permissa: accusatoris officio functus eas leges sequatur, quæ publicis accusatoribus, hisve quibus juris publici ratione accusare permittitur, jure vel consuetudine datæ fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus: nullo modo is in expensis condemnetur: imo fiscalis, si temere eum accusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed & alia pœna judicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam, omnino puniatur.

Decimumtertium.

C Episcopi saltem quolibet mense carceres, quos ad reorum custodiam opportunos habere debent, ipsosque reos illic detentos visitare per seipsos, si præsentes in eodem loco sint, teneantur.

Decimumquartum.

Pœnæ pecuniariæ, si quando a judicibus ordinariis juxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem eas imponi contigerit, in pios tantum usus, & pro executione justitiæ, non pro privata episcoporum utilitate expendantur arbitrio episcopi, vel ejus vicarii. Deputeturque ab eodem episcopo, qui
D easdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.

Quintumdecimum.

Notariorum ecclesiasticorum, promotoris fiscalis, publici executoris, & aliorum officia quorumcumque, qui jurisdictionis episcopalis, & aliorum inferiorum ministerio operam dare tenentur, nullo modo vendantur: nec ob aliud quodcumque lucrum dentur temporale. Dentur autem hæc officia gratis his, qui sint idonei ad eorum munus exercendum, quique per seipsos illis servire debeant, ac teneantur. Nec ullo unquam tempore qui hæc
E officia ab episcopis, vel ordinariis quibuscumque etiam inferioribus gratis obtinuerunt, vel in posterum quocumque modo obtinuerint, illa vendere vel locare possint, nec in alios recepto aliquo temporali lucro transferre; vel in eorum favorem illis renuntiare. Alioqui si quis contra hoc decretum fecerit, temporale lucrum nequaquam acquirat. Imo illud etiam in conscientiæ judicio, fabricæ cathedralis ecclesiæ restituere teneatur: & qui officium fuerit assequutus illo privetur. Stipendia autem, quæ pro labore notarii, & alii ministri ecclesiastici tribunalis habere debeant, episcopi in dice-

diœcesanis synodis certis quibusdam limitibus moderentur, eaque moderatio ad primam provincialem synodum approbata deferatur.

Decimum sextum.

In diœcesanis synodis, & earum qualibet, quæ posthanc provincialem primo celebrabuntur, de augendo ac diminuendo notariorum numero ubi visum fuerit expedire, sic tractetur, ut in metropolitano tribunali non plures quam octo, in aliis vero non plures quam sex jurisdictionis ecclesiasticæ ministerio servire possint. Ubi vero plures sunt ad hoc ministerium deputati, cum primum coram officia quocumque modo vacaverint, prorsus supprimantur.

Decimum septimum.

Vicarii, provisores, visitatores, promotor fiscalis, & alii quicumque ecclesiastici, & ordinarii tribunalis, metropolitani, episcoporum, & aliorum inferiorum ministri, etiam hi judices, qui ad audiendas appellationum causas a metropolitanis, & aliis superioribus deputantur quolibet triennio ab eo, qui per ipsum metropolitanum in propria, & episcopos in sua quemlibet diœcesi deputatus fuerit, & electus, interim propria munera exercentes visitentur omnino: ut ex ea visitatione constare possit vera & acta publicæ administrationis, jurisdictionis, officiorum, & cujuscumque eorum muneris ratio: atque is, qui male fuerit officio functus eo privari, at puniri possit: denique a suo judice & episcopo privetur ac puniatur. Quod si cui ex prædictis ante triennium quacumque ex causa ab officio & munere cessandum sit, is teneatur prius quam alio discedat, administrationis, & cujuscumque publici muneris rationem reddere: eaque spatio triginta dierum ab eo exigatur, qui per metropolitanum, vel episcopos in propria quemlibet diœcesi, ad id fuerit deputatus, qui de querelis, & accusationibus, & aliis ad culpam malæ administrationis pertinentibus, intra id tempus judicare debeat: eoque tempore omnino sit ejus officium suspensum, a quo ratio reddenda erit. Notarius vero ad visitationem & ad prædicta examinanda specialis ab episcopo deputetur, qui non sit ex illis qui rationem reddituri sunt, vel visitari debent. Sed si prædictorum aut alicujus eorum officia, per obitum metropolitani, aut episcopi vacaverint, ratio administrationis & muneris publici ab episcopo vel metropolitano, qui ad vacantem ecclesiam promotus sit, vel ab eo qui per eos nominatus fuerit, non ab alio exigatur. Episcopi vero qui in exequendis his quæ hoc decreto statuta sunt, negligentes fuerint, a provinciali synodo pecuniaria pœna fabricæ ecclesiæ applicanda puniantur.

Decimum octavum.

Bona quæcumque eorum clericorum, qui intestati moriuntur, ad episcopum vel consuetudine, vel alio quocumque jure pertinentia ac devoluta, per eumdem episcopum in pios tantum usus ejus arbitrio expendantur.

Decimum nonum.

Quæ pro sepulturis aperiendis, episcopis aliisve inferioribus quibuscumque solent in aliquot hujus provinciæ diœcesibus solvi, non in proprios episcoporum, aliorumve inferiorum usus expendantur: sed æquis portionibus fabricis cathedralis ecclesiæ, & ejus in qua sepultura aperienda est, earumque œconomis solvantur.

Vigesimum.

Nemini dubium esse debet sanctissimos Christianorum religionis causa conventus ac pervigilationes, quæ olim a sanctis patribus apud sacra Dei genitricis, & aliorum sanctorum templa, ac martyrum sepulcra, fuere propter piam venerationem & cultum sancte permissæ, si modo caute & religiose fiant, ullo modo improbandas, imo summis laudibus extollendas fore: eo tamen ventum est hominum malitia, & delinquentium audacia, ut nemo qui præsentis sæculi mores noverit, eas quæ noctu fiunt, non improbet, atque improbandas esse censeat. Statuit igitur sancta synodus, ad illa scelera vitanda quæ in his nocturnis conventibus contingere solent, eas pervigilationes nequaquam permittendas esse; easque sub excommunicationis pœna, in quam qui contra fecerint ipso facto incidant, prohibendas esse decernit, & omnino prohibet. Clerici vero qui eas permiserint, ab episcopo præter eamdem excommunicationis pœnam, quo ipso itidem facto ligati censeantur, graviter ejus arbitrio punientur.

Vigesimum primum.

Cum templa ad hoc fuerint divino numini consecrata, ut in eis cultus Deo cum debita veneratione pacificus Christiana pietate exhibeatur, prohibet sancta synodus in posterum turpem illum abusum, quo die Innocentium, intra ecclesiam theatrales quidam ludi edi publice consuevere magna cum ordinis ecclesiastici ignominia, nec non & divinæ majestatis offensa: quippe qui Christianorum oculos, quos oportet ad spiritualia provocari, ab his ad peccandi libidinem avertant. Quod si qui contra fecerit, aut cum prohibere possit, permiserit, ab episcopo præter suspensionem ab officio, quam ipso jure ad sex menses incurrat, pecuniaria pœna fabricæ ecclesiæ applicanda puniatur.

Decernit etenim sancta synodus, ut prorsus hic turpis abusus esset in ecclesiis cathedralibus & collegiatis nullo modo permitti debere, ut ficta illa ac puerilis episcopatus electio fiat, quæ certis anni solennitatibus fieri solet: imo illam omnino eisdem indictis pœnis fieri prohibet: cum & ea plurimum pontificiæ dignitati vere detrahat, & prædictis abusibus, & aliis quæ ecclesiasticæ disciplinæ, divinorum officiorum majestati, templorumque sacrorum venerationi minime conveniunt, occasionem dederit.

Spectacula vero, ludi quicumque, & choreæ, quæ alioqui præmisso examine permittente ordinario, non alias, in aliquot solennitatibus, ac processionibus agenda sint, nullo modo dum divina officia vel celebrantur, vel dicuntur, intra ecclesiam ipsam agi permittantur; cum hæc divina officia perturbare soleant, & sanctitudinem illam interrumpere, quam domum Dei docere David divino Spiritu docuit.

Caveant tamen episcopi & eorum vicarii, nedum solennitatis divine causa ludos aliquot, & spectacula edi publice permittere velint, ea permittant quæ vel in minimo Christianam religionem offendere, vel spectantium animos in pravos mores quoquo modo inducere valeant; ne eo tempore & loco, quibus est venia peccatorum a Deo postulanda, vel peccandi

peccandi detur occasio, vel quod gravius est, peccata turpiter committantur. Decernit etenim sancta synodus, non alios ludos, non alia spectacula permittenda ab episcopis fore, quam quæ ad pietatem spectantium animos movere, & a pravis moribus deterrere possint.

A

Et ne quid fiat quod ordini ecclesiastico sit indecens, prohibet sancta synodus quoscumque in sacris constitutos, aut beneficium ecclesiasticum habentes, ne in quocumque loco, & tempore larvis personati incedant, aut cujusque in quibuscumque spectaculis, ac ludis personam agant; alioqui & suspensione ab officio, & beneficio, mulctaque pecuniaria arbitrio ordinarii graviter puniantur.

Vigesimumsecundum.

B

Clericis in sacris constitutis non liceat fœminas, cujuscumque conditionis & ætatis sint, nec manu, nec secum equitando eodemjumento ducere: alioqui tam ipsæ fœminæ, quam clerici eas sic ducentes, sint ipso jure excommunicati, nec episcopi possint ullo modo, quod hoc decreto prohibetur cuiquam permittere.

Vigesimum tertium.

Clerici quicumque in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum habentes, ea quæ de mensa, & supellectili episcoporum ab hac sancta synodo statuta sunt, servare teneantur: alioqui vel a superioribus excommunicentur, vel pœna pecuniaria eorumdem superiorum arbitrio fabricæ ecclesiæ vel pio loco applicanda puniantur.

C

Vigesimum quartum.

Vt eorum qui ad parochiales ecclesias sunt promovendi, majori cum utilitate animarum, quarum cura eis committi debet, electio fieri possit, juxta sacrosanctæ Tridentinæ synodi mentem, teneantur episcopi per edictum eos omnes qui examinari velint, omnino vocare: sic tamen, ut qui post diem præfinitum ante renuntiationem ab examinatoribus episcopo faciendam venerint, æquo cum aliis jure examinari possint: ut & examinatores, & episcopi, vel eorum vicarii generales servata synodi Tridentinæ forma eorum rationem habeant, & parochiarum regiminis salubrius consulatur.

D

Examinatores vero qui ad id examen sunt ab episcopo in synodo diœcesana nominandi, sic proponantur, ut qualibet in synodo mutari debeant, ne iidem semper sint examinatores, sed saltem qui semel nominati fuerint, in proxime sequenti synodo nec nominari, nec admitti possint.

In hac autem nominatione episcopus rationem habere teneatur & eorum, qui ex capitulo ecclesiæ cathedralis in sacra theologia vel jure canonico sint adeo versati, ut ad id munus idonei censeantur: nec non & regularium, qui in monasteriis vel collegiis ejusdem civitatis, vel oppidi commorantes propter eorum eruditionem eam operam hac in re præstare possint, quam eadem sancta Tridentina synodus præstari voluit. Sit denique tertia examinatorum pars ex capitulo cathedralis ecclesiæ: tertia item ex regularibus, si id commode fieri possit, alia vero pars ex his clericis, qui nec de capitulo sint nec regulares. Ex quibus omnibus ab episcopo in synodo nominatis & ab eadem probatis, tres eligat quos maluerit episcopus cujuslibet ecclesiæ vacatione adveniente. Collatio vero cujuscumque parochialis ecclesiæ quocumque modo ea vacaverit, contra Tridentini & hujus decreti formam facta, irrita sit & inanis.

E

Horum vero examinatorum cuilibet pro muneris suscepti labore, ordinarius post beneficii collationem, ex reditibus ecclesiæ vacantis, qui alioqui rectori debeantur, justam aliquam mercedem ejus arbitrio reddi curabit; cum & dignus sit mercenarius mercede sua.

Quæ quidem omnia sancta synodus, etiam in diœcesi Giennensi servanda fore decernit; in qua constitutio reverendissimi Stephani Gabrielis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, ejusdem Giennensis ecclesiæ episcopi a sede apostolica confirmata, sic ex mente Tridentinæ synodi in ecclesiis parochialibus instituendis (quas prioratus vocant) intelligi debet, ut si episcopo visum fuerit ex justis & rationabilibus causis, eos qui examinandi sunt, per edictum longioris, quam sex dierum temporis spatio, præfinitum ad id examen vocare, facere id juste possit. Teneaturque episcopus in synodo diœcesana juxta formam decreti Tridentini examinatores nominare: a quibus, & ab episcopo, ea forma in nominatione atque electione eorum qui ad parochiales ecclesias seu prioratus sunt promovendi omnino servetur, quæ ab eodem Tridentino decreto fuit ad majorem animarum salutem præscripta.

Sed & in parochialibus ecclesiis quibuscumque, quæ dignitatibus, præbendis, capitulis, monasteriis, collegiis, aliisve locis piis unitæ sunt quocumque modo, vicarii perpetui, servata forma quæ in eligendis atque instituendis presbyteris parochialibus a Tridentina synodo, & hoc decreto præscripta extat, deputentur: ita tamen ut is ad quem parochialis ecclesia jure unionis pertinet, quem digniorem inter probatos ab examinatoribus judicaverit, præsentare ordinario teneatur, ut ab eo perpetuus ejusdem ecclesiæ vicarius instituatur.

Vigesimum quintum.

Etsi a sacrosancta Tridentina synodo satis consultum fuisse videatur parochialium ecclesiarum regimini, in his decretis quæ de residentia, & eorum examine, qui ad easdem ecclesias promovendi sunt, edita fuerunt: tamen ne superiorum negligentia, magno cum animarum periculo presbyteros parochiales, qui veri pastores sunt, ab ecclesiis sibi commissis abesse contingat: Statuit hæc sancta synodus, quoscumque ordinarios debere, eos omnes qui beneficium aliquod ecclesiasticum obtinent, cui animarum cura incumbit, si absentes sint, per edictum vocare: ut intra diem ab eisdem præficiendum ad ecclesias sibi commissas accedant, in eisque resideant, nec ab earum ministerio discedere ausint, nisi præmissa licentia, alioqui juxta ejusdem synodi decretum, non alias obtinenda: sub comminatione sequestrationis fructuum, & privatione beneficii, si intra id tempus ad residendum non venerint, aut justas excusationes non allegaverint & probaverint, quæ eos a residentia personali excusare possint: Post prædictam vero diem statim fructuum sequestratio fiat: nec id sequestrum ullo modo remittatur, nisi absentes (qui residere omnino jure tenentur) & residere cœperint, & de residendo aut restituendis fructibus, si non resederint, cum semel contumaces fuerint, cautionem idoneam præstiterint. Eam autem partem fructuum, quam absentes acquirere sibi non possunt, & quæ fabricæ ecclesiæ, aut pauperibus loci eroganda est, curent ordinarii

ANNO CHRISTI 1566.

narii œconomo fabricæ tradi, ejus rationem reddituro. Quod si absentes adhuc contumaces fuerint, eisdem beneficiis priventur, citati prius personaliter, ad domum, si intra diœcesim sint, si extra per edictum: ut ecclesiis sic vacantibus opportunius consulatur. Ceterum si (quod absit) ordinarii hac in re negligentes fuerint, sciant se, præter divinam ultionem, & hujus provincialis synodi censuræ ac mulctæ obnoxios fore.

Vigesimumsextum.

Parochiarum rectores continuam habitationem intra parochiam ipsam habeant: & in eo parochiæ loco, qui ad administranda sacramenta, & altaris, ecclesiæque ministerio sit aptior.

Vigesimumseptimum.

Quoniam in plerisque locis causa commodioris agrorum culturæ parochiani ita dispersi sunt, ut nec diebus festis ad parochialem ecclesiam accedere, nec eis sacramenta ministrari facile queant: curent episcopi, ut ecclesiæ opportunis locis erigantur, ad hoc ut parochiani sic dispersi, commode valeant & divina officia audire, & sacramenta percipere. Ea vero erectio fiat ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus juxta canonicas sanctiones, quæ de expensis ad ecclesias parochiales nove erectas ædificandas, tractaverunt. Atque eadem ratione competens portio illis sacerdotibus ac ministris assignetur episcoporum arbitrio, qui eisdem ecclesiis noviter erectis erunt præficiendi: servata in omnibus his decreti Tridentini forma, & Alexandri tertii constitutione, quæ incipit. Ad audientiam.

Vigesimumoctavum.

Qui in ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis præbendas obtinent, quibus sacram scripturam interpretandi munus incumbit, sedulo dent operam, ut cum sacram ipsam scripturam interpretantur, quoniam non omnes auditores eo sunt ingenio præditi, quo ea percipere possint, quæ ab ipsis lectoribus explicantur, facili quadam utantur interpretatione: Et ex ipsis sacræ scripturæ locis, quotidie vel de sacramentis, vel de articulis fidei, deque aliis ad doctrinam Christianam pertinentibus, & casibus his, aut dubiis, quæ in conscientiæ judicio tractari solent, aliquid auditoribus exponant, quod eorum saluti spirituali prodesse valeat: idque fiat juxta modum ab episcopo cum consilio duorum de capitulo, qui ab eodem capitulo nominentur in principio cujuslibet anni, præscribendum: quo tempore die primo, qui festus sit, in ipsa cathedrali ecclesia, & in omnibus parochiis publicetur, quid in eo anno, & qua hora, quoque loco sit ab eo, qui ejusmodi legendi munus obtinet, tractandum.

Hortatur vero hæc sancta synodus canonicos juniores, & alios ecclesiæ cathedralis ministros: necnon & quoscumque civitatis, vel oppidi clericos, quibus ea lectio non potest non esse utilis, ut lectorem sic prælegentem audiant, quo & animos divinis studiis excolant & exerceant, atque ab otio, quod multorum malorum causa esse solet, removeantur.

Et ut ea præbenda, quæ juxta Tridentinæ synodi decretum ad hoc legendi munus deputata perpetuo fuit, illi conferatur, qui per seipsum injuncto muneri satisfacere possit, per edictum viri in sacra theologia docti vocentur, qui doctoris, magistri, aut licentiati gradu in aliqua publica universitate prævio examine sint insigniti: ex quibus ille eidem muneri præficiatur, qui magis idoneus ad id explicandum visus fuerit. Aliter facta provisio sit irrita, & inanis. Eorum vero omnium, ex quibus unus est ad id munus deputandus, mores, vita, & aliæ a Tridentina synodo requisitæ qualitates inquirantur, examinentur, & approbentur, priusquam de uno eorum deputando tractetur.

Sed & in hac metropolitana ecclesia qui primo vacaverit canonicatus omnino juxta præscriptam formam doctori, vel magistro, aut licentiato in sacra theologia conferatur: cum ea præbenda sacrosancta Tridentina synodo ad eum usum fuerit perpetuo constituta, ac deputata. Idem etiam fiat in aliis hujus provinciæ ecclesiis, in quibus nondum fuit canonicatus aliquis ad id legendi munus exequendum alicui collatus.

Vigesimumnonum.

Cum sacrosancta Tridentina synodus ad salubrius ecclesiarum regimen hortetur, ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus, conferantur tantum magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in sacra theologia, vel jure canonico, & in hac provincia fieri possit commodissime: decernit hæc sãcta synodus dignitates omnes in ecclesiis & cathedralibus & collegiatis insignibus hujus provinciæ, non aliis esse conferendas, quam magistr s, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia, vel jure canonico: qui præmisso alicujus publicæ universitatis examine, ad aliquem ex prædictis gradibus fuerint promoti.

Idem omnino servandum esse statuit in canonicatibus conferendis, donec dimidia saltem canonicatuum pars magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia vel jure canonico, sit collata. Qui quidem canonicatus, cum semel fuerint juxta præscriptum modum collati, non aliis in posterum quocumque modo vacaverint, conferantur, quam his qui prædictam gradus qualitatem habuerint. Per hoc tamen nequaquam mutata censeatur conferendi forma: imo ab illo tantum collatio dignitatum & canonicatuum fiat, a quo, & qua forma earumdem dignitatum, & canonicatuum collatio alioqui fieri posset, & solet. Nec ullum ex hoc præjudicium juri optionum fiat, quod circa dignitates, & canonicatus consuetudine legitime præscripta in aliquot ecclesiis jamdiu obtinuit: sed id illæsum maneat & servetur.

Trigesimum.

Qui dignitates quascumque, personatus, officia, canonicatus, & præbendas in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, ab ordinariis juxta sacrosanctæ Tridentinæ synodi decreta omnino residere cogantur: sic quidem, ut præmissa vocatione per edictum, sequestratione fructuum, & applicatione eorum partis, quæ quidem pars vel in pios usus, vel in fabricæ ecclesiæ utilitatem expendi debet, ejusque œconomo tradi, adversus absentes procedatur. Qui si contumaces fuerint, citati prius personaliter, vel ad domum, si id commode fieri possit, alioqui per edictum, etiam privatione puniantur.

niantur. Sint & episcopi memores, se rationem in hac provinciali synodo redditūros, si in hac re, & prædictis decretis exequendis fuerint negligentes.

Trigesimumprimum.

Si quis post resignationem beneficii cujuslibet partem aliquam ex ejusdem beneficii fructibus quoquo modo acceperit absque sanctæ sedis apostolicæ permissione, etiam ab sponte dantibus, eo ipso tam ipse, quam is qui beneficium post renuntiationem consequutus fuerit, suspecti de simoniaca pactione tacita vel expressa censeantur. Et ideo contra eos ut suspectos procedatur ad hujus criminis punitionem juxta canonicas sanctiones, aliaque decreta, quæ hac in re quocumque modo promulgata fuerunt.

Placentne vobis, reverendissimi patres, hæc decreta.

Omnes responderunt, Placent.

Episcopus Cordubensis præsidens hujus concilii.

Episcopus Seguntinus.

Episcopus Segobiensis.

Episcopus Palentinus.

Episcopus Conchensis.

Episcopus Oxomensis.

Abbas de Alcala quæ regalis dicitur.

Licentiatus Martinus Acosta Secretarius.

Ego Christophorus episcopus Cordubensis diffiniens subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus diffiniens subscripsi.

Ego Didacus episcopus Segobiensis diffiniens subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus diffiniens subscripsi.

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi.

Ego Honoratus episcopus Oxomensis diffiniens subscripsi.

Ego Didacus, abbas de Alcala la Real, diffiniens subscripsi.

Lecta fuere publice in principio tertiæ actionis decreta de residentia concilii Tridentini, quæ sub felicis recordationis Paulo tertio & Pio quarto pontificibus maximis edita fuere.

ACTIO TERTIA

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesiæ, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata: die vicesima quinta Martii, anno a Christo nato supra millesimum quingentesimum sexagesimo sexto indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Papæ Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.

Primum.

Episcopi publicum archivum habeant, in quo scripturæ omnes ad dignitatem episcopalem ejus jura, & actiones pertinentes in tutissimam custodiam deponantur, cum earum diligenter confecto inventario, quod subscriptum ab eodem episcopo, vel ejus vicario generali, & notario simul cum eisdem scripturis servetur. Neque ex eo archivo aliqua originali scriptura amoveantur, nisi ex ea causa, quæ justissima sit, & ad utilitatem ipsius di- A gnitatis, vel ecclesiæ pertineat: & tunc non aliter, quam coram duobus testibus, & notario, qui in eodem inventario in publicum testimonium scribat quæ sit illa scriptura, quæ inde abducitur, quo die, & a quo, atque ad quem effectum abducta fuerit. Hoc vero archivum in aliquo monasterio constituatur, quod in oppido ubi sedes est episcopalis, si id commode fieri possit, alias intra diœcesim, prout episcopo visum fuerit magis expedire, ab eodem episcopo eligatur.

Sede tamen vacante duæ sint episcopalis archivi claves: quarum una capitulo, aut ei qui ab eo deputatus fuerit, altera prælato illius monasterii, in quo archivum ipsum depositum extat, a vicario episcopi tradatur, juramento ab eodem prælato præstito de B fida ejus clavis custodia: quo etiam promittat, se non permissurum aliquam scripturam ex eodem archivo abduci absque metropolitani, vel superioris licentia. Ei vero qui ad vacantem ecclesiam promotus fuerit, utraque clavis a capitulo, & monasterii prælato libere tradatur, cum ratione earum scripturarum, quæ juxta hujus decreti formam sede vacante ab eodem archivo fuerint abductæ, & earum, quæ ad capitulum pervenerunt, quemadmodum decreto Tridentino cautum extat.

Sed & archivum hoc episcopale quolibet biennio ab episcopo coram notario, & testibus omnino visitetur. Sintque episcopi memores juramenti, quod in consecratione de rebus ecclesiæ non alienandis præstiterunt: non enim erunt a culpa alienationis immunes si ob eorum negligentiam ea perierint in- C strumenta, quibus res, ac jura ecclesiarum defendi, aut inique occupata vindicari possent.

Illæ vero scripturæ quarum custodia capitulo ecclesiæ cathedralis, aut collegiatæ incumbit, in publico archivo quod in ecclesia sit, custodiantur: cujus archivi duæ sint claves, quarum unam habeat decanus, aut is qui eam habere solet, altera vero penes canonicum sit, qui præbendam doctoralem juris pontificii obtinet: atque in conficiendo inventario, & abducendis ex eo archivo scripturis, ea serventur omnino, quæ hoc decreto de archivo episcopali statuta sunt. Deputeturque quolibet biennio unus ex canonicis, qui cum his, qui claves habeant, id archivum visitare teneatur. Loco autem D illius, qui præbendam doctoralem habet, cum vel ea vacaverit, vel is sit aliqua ratione impeditus, alter a capitulo eligatur qui alteram clavem archivi habeat.

Secundum.

Episcopi non alios ad primam tonsuram admittant, quam eos, quibus statim beneficium aliquod ecclesiasticum sit conferendum, aut quos constiterit eo studio literis operam dare, ut in via ad majores ordines suscipiendos juxta decreti Tridentini formam, versari videantur: vel quos viderint expedire ministerio alicujus ecclesiæ deputari. Ecclesiarum vero ministeriis non alios deputent, quam eos, E qui secundum consuetudinem cujusque ecclesiæ in altaris & chori vero ecclesiastico ministerio, aut in his quæ ad ordinarios ritus, & ceremonias divinorum officiorum pertinent, eisdem ecclesiis servire debeant. Sic tamen eorum ministrorum numerum moderari curabunt, ut nullus in fraudem, judicii secularis fugiendi causa, deputatus esse censeri possit.

ANNO CHRISTI 1566.

Tertium.

Parochi omnes, & alii quicumque, qui prædicando verbo Dei, ac docendæ plebi Christianæ operam dederint, prorsus a quæstionibus difficilibus ac perplexis, denique a quovis ostentationis genere abstineant, se ad captum auditorum eorumque ædificationem demittentes: euangelium ipsum interpretatione facili, eaque communi sanctorum patrum atque orthodoxorum virorum consensu recepta auditoribus exponant: eosque sanam doctrinam docentes, toto studio omnique conatu a malo abstinendum, & bono incumbendum esse, instituto nimirum salutari instruere conentur. Sint etiam memores, non eosdem esse omnium mores, atque ideo oportere varietate, quæ semper Christianam caritatem exigat, uti: ut juxta auditorum conditionem nunc hoc, nunc illud vitium improbent: sic tamen ut vitia tantum reprehendant, personas vero nec nominatim, nec certis quibusdam notis perstringant: modo acres, & vehementes sint in criminibus reprehendendis: vincat vero severitatem benevolentia. Curent solicite, & interim in concionibus ad plebem de articulis fidei, de sacramentis, deque aliis, quæ ad Christianam doctrinam pertinent sic agere, ut horum mysteria quæ Christiana plebs intelligere possit, ex ore pastorum, imo ab Spiritu sancto qui in eis loquitur Christiana pietate percipiat. Commendent & populo ecclesiasticos mores, ritus & ceremonias, quibus catholica ecclesia utitur: quanta in his lateant mysteria, eaque omnia ad animarum salutem pertinentia significantes. Abstineāt vero ab his quæ fabulosa sunt: martyrum tamen & sanctorum historias, quæ communi consensu ecclesiæ receptæ sunt, vel a fide dignis scriptoribus traditæ, referre opportune non prætermittant. Tandē depositum servent, profanas vocum novitates devitent, oppositionesque falsi nominis scientiæ; quam quidam promittentes (ut divus Paulus scribit) circa fidem exciderunt.

Quartum.

Canonicus, qui præbendam, quam magistralem vocant, obtinet, & qui ad id eligitur, ut prædicationis muneri incumbat, teneatur in ecclesia cathedrali, cui hoc in ministerio servire debet, his diebus verbum Dei prædicare, quibus episcopus propria constitutione ad hoc edita illi id muneris injunxerit: alioqui ab ordinario pœna pecuniaria ejus arbitrio fabricæ ecclesiæ cathedralis applicanda puniatur; atque ejusdem canonici expensis alius concionator substituatur. Hi vero, qui dignitates in ecclesia cathedrali obtinent, canonici & alii quicumque personatus aut præbendas habentes, quemcumque in eadem ecclesia cathedrali ad majorem missam concionantem audiant, nec ab ipso choro, nisi ex legitima causa discedant: alioqui tanquam ab illius diei processione, & missa absentes nihil acquirant: distributionesque illis ea ratione alias debitæ, præsentibus nonobstante quacumque remissione accrescant.

Quintum.

Presbyteri parochiales per seipsos, aut si fuerint impediti, per alios ab ordinario examinatos omnibus diebus festis paulo post meridiem Christianam doctrinam pueros & puellas in unum locum prope ecclesiam, vel in ipsam ecclesiam convocatos docere teneantur: parentesque eorum admoneant, quos & sancta synodus admonet, ut proprios liberos domi

A bonis moribus, verbo, & exemplo instituentes, ea quæ ad Christianam doctrinam pertinent, sedulo doceant: eadē crebro repetentes, quæ illos parochus docuerat. Quod si presbyter parochialis in hoc munere exequendo negligens fuerit, ab ordinario & ejus visitatoribus graviter puniatur. In tradenda vero doctrina Christiana parochus & alii quicumque, qui eo munere fungi debent, non alio catechismo utantur, quam eo qui ab episcopo, ejus propriæ manus subscriptione probatus & traditus fuerit: interim dum sanctissimus dominus noster catechismum generalem, quo totus Christianus orbis utatur, edendum esse decreverit.

Sextum.

B Qui in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, & aliis quibuscumque dignitates, canonicatus, personatus, præbendas, & officia quæcumque ecclesiastica habent, & alii earumdem ecclesiarum ministri quicumque hi sint, diebus nativitatis, dominicæ cœnæ, resurrectionis domini nostri Iesu Christi, pentecostes, sancti Petri, assumptionis divæ virginis Mariæ, omnium sanctorum, & ecclesiæ cujusque advocationis, sacrum eucharistiæ sacramentum ab eo, qui missarum solennia, quæ in ipsis ecclesiis majora dicuntur, peragit, si eadem die ipsi missam non celebraverint, sumere teneantur. Alioqui his stipendiis, quæ octo ante diebus, etiam ratione residentiæ lucrati fuerint fabricæ ecclesiæ applicandis, & statim C ejus œconomo tradendis omnino priventur: & ab episcopo, vel eo absente ab illo qui capitulo, vel ecclesiæ præsidet, coram omnibus ejusdem ecclesiæ ministris acerba, Christiana tamen, & fraterna correptione notentur. Hujus vero mulctæ signandæ is curam habeat, qui onus incumbit notandi eos, qui divinis officiis non intersint. Quod si & is negligens fuerit, ab episcopo, vel ab eo qui eo absente præsidet, graviter puniatur.

Septimum.

Cum nemini dubium esse debeat divinæ indignationi eos omnino subjacere, qui ecclesiarum reditus, canonicis decretis a Dei lege derivatis, principum munificentia, & piæ ac Christianæ plebis libe- D ralitate ad divini ministerii sustentationem collatos, accipere & absumere otiose conantur, debita pro his obsequia nequaquam præstare curantes: eosque maledictos esse ex Hieremiæ quadragesimo octavo qui officium, cui addicti sunt, peragunt negligenter: decernit sancta synodus, patrum decreta, & rationem ipsam, quæ hac in re neminem non admonet, omnino sequuta, eos omnes qui ecclesiis cathedralibus, collegiatis & aliis quibuscumque in altari, & choro servire debent, dum divina officia celebrantur, & horæ canonicæ publicæ dicuntur, prorsus debere a quibuscumque colloquiis, mussitationibus, & aliis quæ sacra perturbare solent, abstinere. E Nulla etenim alia ex causa in chori locum conveniunt, quam ut omnes pariter senes cum junioribus nomen domini in hymnis, & canticis laudare debeant: ab ipso Christiani populi, pro quo preces effundere tenentur, pro ipsius benignitate salutē spiritualem, & corporalem impetraturi; non solum oris sono, sed & voce cordis psallente, Deumque ipsum dum voce psallunt animo cogitantes. Atque ideo episcopus, eoque absente is cui id muneris incumbit, diligenter curent, ne quid contra hujus decreti prohibitionem, imo nec contra sanctissimorum patrum institutiones fiat: non immemores tam ipsos

ipsos, quam eos, qui ob eorum negligentiam in choro psallentes perturbant, vel a psallendo retrahunt, aut a psallendi, devoteque ac reverenter laudandi dominum officio cessant, divinam ultionem effugere non posse. Episcopus igitur, & qui in choro præsidet, sic hujusmodi culpam punire conentur, ut indicta multa, appellatione quacumque executionem non impediente, præsentibus, & ut decet divina officia celebrantibus accrescat. Neque is qui peccaverit, illius diei distributiones quascumque, neque quidquam aliud quod ratione residentiæ alioqui habiturus foret, in conscientiæ judicio acquirat.

Octavum.

Ut, quæ a sancta Tridentina synodo de distributionibus quotidianis, in ecclesiis omnibus tam cathedralibus quam collegiatis ad divini cultus decorem & ornamentum assignandis, statuta fuere commodius fieri, & semel instituta retineri valeant: decernit hæc sancta synodus juxta ejusdem Tridentinæ synodi decreta, separari debere ab episcopo tertiam partem quorumcumque fructuum & redituum, ad dignitates, canonicatus, personatus, portiones, & officia, etiam ex annexis & unitis beneficiis, ac præstimoniis, etiam ratione vestiarii, & aliunde quam ex mensa, quam vocant capitularem, pertinentium: & sic separatam in distributiones quotidianas inter dignitates, canonicos, & ceteros divinis officiis interessentes proportionabiliter dividendam, ac distribuendam fore; sic tamen, ut habeatur ratio earum horarum quæ majores dici solent, & festorum quæ solennius celebrari consuevere, ut in illis majores distributiones dentur. Illi vero reditus, qui ex donationibus, ultimis voluntatibus, aut alia quavis piorum hominum liberalitate ad quædam divina officia speciali quodam ordine fuere deputati, nullo modo ad hanc tertiam partem deducendam æstimari, aut conferri debent: imo illorum distributio ea lege fiat, quæ fuerit ab ipsis donatoribus, aut testatoribus præscripta.

Quod si dignitates, canonicatus, aut præbendæ, vel ratione præstimoniorum, aut beneficiorum quæ illis sunt annexa, vel vestiarii, aliave quacumque ex causa, valore redituum sint inæquales, cuilibet dignitati, canonicatui, & præbendæ, juxta integrum valorem tertiæ partis, majores vel minores distributiones assignentur; quas qui dignitatem illam, canonicatum, aut præbendam obtinet, acquirat, si divinis officiis intersit: eo vero absente distributiones istæ præsentibus acquirantur, ubi illi reditus ex quibus distributio constat, vacante dignitate, canonicatu, vel præbenda, ceteris ecclesiæ ministris competeret: alioqui si reditus illi vacationis tempore non solent ceteris acquiri, dimidia pars distributionum quæ absenti non acquiruntur, illis competat, qui eo die fuerint præsentes majoris missæ celebrationi: sic tamen ut celebranti dupla detur distributionibus portio: altera vero par æquis portionibus fabricis ecclesiæ cathedralis, & collegiatæ, in quibus sedem habet, qui dignitatem aut officium obtinet, acquiratur. Quod si in altera tantum sedem habuerit, illius fabricæ ea pars integre detur. Illi autem reditus, qui in frumento, pecoribus, avibus, aut alia quavis specie dividi juxta cujusq; ecclesiæ consuetudinem solent, pecunia æstimentur, ut ex illorum æstimatione tertia pars, de qua hoc decretum agit, ad distributiones separetur, reliqua vero parte statutis temporibus acquirenda: modo quod alioqui acquiri solet, si quis præsens fuerit uni & cuilibet horæ canonicæ, non aliter acquiratur, quam si vel majori missæ, vel ejusdem diei vesperis intersit.

Nonum.

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis non alia ratione fuerint institutæ, quam ut qui ad eas assumuntur, in divinis officiis celebrandis ecclesiæ ex qua fructus percipiunt, sedulo inserviant, illisque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel consuetudine ipsis fuere præscripta: cumque pauci admodum sint, qui per seipsos hæc præstare velint, curent episcopi cum cōsilio capituli decretum Tridentinum sequuti, ea quæ ad sacrorum ordinum ministerium pertinent, in eisdem ecclesiis sic instituere, ut in posterum quis ordo cuique canonicatui, ac præbendæ sit annexus, certa sit lege constitutum: modo dimidia saltem canonicatuum ac præbendarum pars sacerdotii, altera vero diaconatus, & subdiaconatus ordinem annexū in posterum omnino habeat. Quod si consuetudine aut alio quocumque jure sit obtentum, ut plures canonicatus, ac præbendæ, vel omnes habeant sacerdotii ordinem annexum, cum id servari debeat, atque illæ præbendæ sacerdotium annexum habere dicantur, quibus celebratio missæ vel incumbit, vel indici ex constitutionibus, aut consuetudinibus solet, tunc ab episcopo cum consilio capituli sic altaris ministerio consulatur, ut non tantum sacerdotii minister, sed & is, qui in diaconatu & subdiaconatu qualibet hebdomada servire altari debeat, sit ordine quodam designatus.

Hi vero qui canonicatus, aut præbendas obtinent, quibus sacerdotii, diaconatus, aut subdiaconatus ordo sit annexus, in choro & capitulo juxta gradus dignitatem, non receptionis diem, sedeant, ac sententiam dicant.

Ministris autem altaris specialis quædam portio major quidem vel minor, gradus habita ratione distribuatur: neque hanc portionem, nec aliud quodvis jus aut emolumentum, quod alioqui quovis modo celebranti competeret, is obtineat, qui per alium, non per seipsum quacumque causa impeditus, altari inserviat: imo loco illius per seipsum celebranti tam portio prædita, quam omnia alia jura omnino acquirantur.

Sed & is, qui absque juxta causa a ministerio altaris se excusaverit, puniatur arbitrio episcopi, & præter pœnam ab episcopo indictam teneatur etiam in conscientiæ judicio intra quindecim dies fabricæ ecclesiæ tantumdem restituere, quantum ipse si per seipsum altari ministrasset, habiturus foret. Causa autem justa, præter eam ægritudinem quæ ad tempus accedat, ea tantum censeri debet, quæ ab episcopo, vel eo absente ab ejus vicario cum duobus de capitulo, quorum unus ab episcopo vel ejus vicario, alter a capitulo eligatur, probata præmissa causæ cognitione, & in scriptis fuerit concessa.

Qui dignitates obtinent simul & præbendas quæ non sint perpetuo ipsis dignitatibus unitæ, teneantur in altari celebrare missarum solennia quæ ratione præbendarum eisdem incumbant. Quod si præbendas non habeant, serventur in qualibet ecclesia ea, quæ circa ministeria ad eos, qui dignitates obtinent pertinentia, fuerint statutis, aut consuetudinibus recepta.

Decimum.

Qui dignitates, canonicatus, aut præbendas in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, & eisdem servire tenentur, horis canonicis, & divinis officiis

Anno Christi 1566.

officiis præsentes in choro esse debent non tantum ad momenta temporis, sed & horarum initio ad finem usque, quo debitum ecclesiæ obsequium, cujus ratione percipiunt stipendia, absque ulla fraude ab eisdem præstetur: Et qui integras distributiones habituri sunt, Christo & ecclesiæ integrum officiū persolvant. Is igitur qui in horis canonicis ante finem primi psalmi, in missa ante ultimum Kyrie eleison, & in matutinis ante finem psalmi, Venite exultemus, usque in finem divino officio non interfuerit, nisi quem urgens necessitas, petita ac obtenta licentia ab episcopo, vel eo absente ab eo qui choro præsidet, discedere ante horæ finem coegerit, distributiones illius horæ nequaquam acquirat: imo absens a choro censeatur. Quod si illi ab aliis earum remissio etiam libere fiat, easdem fabricæ ecclesiæ, etiam in animæ judicio restituere teneatur: cum ea remissio juste fieri non possit in ecclesiastici ministerii, quod ecclesiæ debetur, præjudicium. Distributiones autem quæ processionibus sunt, aut fuerint assignatę, simili modo illis tantum acquirantur, qui eisdem ab initio ad finem præsentes omnino perseveraverint.

Quod si in aliqua hujus provinciæ ecclesia circa præmissa sint arctiores vel consuetudines, vel constitutiones, illæ omnino serventur.

Is vero, qui non solum a choro abesse, sed & dum divina officia dicuntur in ecclesia deambulare, aut cum aliis colloqui ausus fuerit, totius diei distributionibus careat: nec eas, etiam in animæ judicio acquirere, aut suas facere possit.

Hæc autem quæ ad distributiones assignandas, & ad debitum divini cultus ministerium statuta sunt, sic existiment episcopi ab hac sancta synodo illis fuisse demandata, & commissa ad Tridentinæ synodi executionem, ut graviter sint incusandi, ac severe in proxime futura provinciali synodo increpandi, si qua fuerit eis hac in re ob eorum negligentiam culpa imputanda: cum & exactam rationem reddituri sint eorum, quæ in his & decreverint, & executioni mandaverint.

Undecimum.

Cum ea, quæ in ecclesiis cantantur ad Dei laudem celebrandam, eo debeant cantari modo quo populi intelligentia, quantum fieri possit erudiri valeat; & religiosa pietatis, ac devotionis moderatione piorum auditorum mentes ad divinæ majestatis cultum, & cælestia desideria excitari queant: caveant episcopi, ne dum in chorum musicorum modulos vocum omnis generis discrimine confusos admittunt, psalmorum & aliorum, quæ cantari solent, verba obscurentur, ac simul strepitu incondito sensus sepeliatur: sic denique musicam, quæ organica dicitur, retineant, ut eorum quæ cantantur verba & intelligi possint, & potius pronuntiatione, quam curiosis modulis audientium animi divinis laudibus afficiantur. Sed & illud maxime cavendum erit, ne ipsius musicæ sonus quid theatrale, aut impudicos amorum, bellorumve classicos modulos referat, in Dei laudibus decantandis imitetur.

Duodecimum.

Capitulorum conventus, qui a canonicis cathedralium, vel collegiatarum ecclesiarum fieri solent, bis tantum in qualibet hebdomada fiant: ne toties divina officia ob illos, vel negligantur, vel ipsis canonicis absentibus celebrentur. Hi vero canonici, qui ad examinandas rationes redituum vel ecclesiæ, vel capituli deputati fuerint, post meridiem, non ante, eidem muneri incumbant, ne divinis officiis abesse cogantur.

Decimumtertium.

Qui vel jure, vel consuetudine vocem non habent in capitulo, nequaquam ad eum conventum admittantur, etiam ut præsentes sint: sed ipsis prorsus expulsis negotia ab his tantum tractentur, qui jure vel consuetudine vocem in capitulo ad ejus, & ecclesiæ res tractandas habere debent.

Decimumquartum.

Canonicus, qui præbendam doctoralem, aut magistralem, vel illam obtinet cui munus legendi sacram scripturam incumbit, nec non & pœnitentiarius, metropolitani, vel episcopi vicarius provisor, aut visitator, judex ordinarius, vel delegatus universalis appellationum esse non possit. Idem in presbyteris parochialibus omnino servetur, ne ab ecclesiis, quarum cura pastoralis ipsis commissa est, eos abesse contingat.

Decimumquintum.

Cum ab ipso Christianæ religionis exordio ecclesiasticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non solum laicos a choro, qui solis patebat clericis, exclusos fuisse, sed & in eodem choro quibusdam stationum gradibus clericos ipsos sic fuisse distinctos; ut nec inter sacerdotes diaconi, nec inter diaconos subdiaconi ullo modo admitterentur: cupiens hæc sancta synodus, dum videt ecclesiarum choros hac ætate non magis clericorum, quam laicorum conventus dici posse, ac divina officia ob hanc causam eo quo decet modo minime celebrari, priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare, decernit, laicos dum divina officia dicuntur intra cancellos chori, in quo clerici in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ea ex causa convenire solent, nequaquam fore admittendos: his tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint, & honesto ac decenti vestitu utantur.

Hi vero laici, qui titulo sint illustres, vel catholicæ majestatis consiliarii, aut ex militaribus ordinibus admitti poterunt intra chorum, si eo in loco divinis officiis interesse velint: sic tamen ut ab episcopo priores post cancellos sedes eisdem deputentur, & nullo unquam casu inter clericos ipsis sedere liceat. Quod si quis, etiam genere, & titulo illustrissimus intra chorum adversus hujus decreti ordinem divinis officiis intersit, ipso jure sit excommunicatus: & si manere in eodem loco contenderit, officia divina statim cessent.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo unquam tempore, nullave ex causa dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur, denique his horis, quibus clerici in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum, etiam superiorem admittantur: quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ sint ipso jure excōmunicatæ: & qui earum ingressum permiserit præter excommunicationem, in quam ipso facto incurrat, & pecuniariam multam ab ordinario indicendam, sit ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensus.

Decimum-

Decimumsextum.

Etsi sacrosancta Tridentina synodus de parochialibus ecclesiis, quæ collapsæ fuerint, instaurandis ac reficiendis ea decreverit, quæ huic damno commode reparando opportuna visa fuere: cupiens tamen hæc sancta synodus id vitari damnum, decernit ordinarios debere curare diligenter: ne parochiales ecclesiæ dolo, fraude, aut cujusquam arte parochianis alio migrantibus inane parœciarum nomen retineant. Quod si casu quocumque id contigerit, qui vitari non potuerit, ex earumdem ecclesiarum reditibus ecclesiæ sic parochianis destitutæ ne funditus corruant, opportune reficiantur, & illæsæ conserventur, atque in eisdem saltem diebus festis, ac dominicis missarum celebrentur solennia, etiamsi nullus illarum ecclesiarum parochianus supersit. Si qui vero vel in eisdem parœciis manserint, aut ad easdem redierint, quotcumque & quicumque hi sint, his rectores parochiales sacramenta ministrare teneantur.

Decimumseptimum.

In his locis, in quibus ecclesiarum parochialium fabricis nulla decimarum pars dari solet, nec alii sint deputati annui reditus, aut ita tenues sint, ut ad onera necessario sublevanda nequaquam sufficiant: ex omnibus decimis ad quoscumque & quomodocumque pertinentibus, ea pars fabricis ecclesiarum parochialium deputetur, ac deputata censeatur, quæ ejusdem diœcesis vicinioribus ecclesiis ad fabricam communiter dari, & in ejusdem fabricæ utilitatem expendi consuevit. Alioqui arbitrio ipsius ordinarii ecclesiæ parochiales ex omnibus decimis reficiantur ac reparentur, quæ vel in ædificiis, vel ornamentis reparatione indigere videbuntur. Per hoc tamen non intendit sancta synodus consuetudinibus, quæ laudabiles jure censentur, aliisque juribus derogare, quibus plebs, aut alii ad ecclesiarum reparationem tenentur, aut illis ornamenta, aliaque necessaria suppeditare consuevere.

Decimumoctavum.

Qui in sortem domini vocati sunt, & divinarum rerum ministerio, ac spirituali addicti militiæ meminerint juxta divum Paulum, se Deo sub cujus signis militare decreverunt, placere non posse, si quid præter sui ducis militiam agant, & sæcularibus negotiis vacaverint, quæ a divinis ac spiritualibus distrahere frequentissime solent: prohibet igitur sancta synodus, clericos in sacris, & eos qui beneficium ecclesiasticum obtinent, laicorum esse œconomos, at sæcularium rerum dispensatores, necnon & in foro civili procuratores; exceptis his negotiis, quibus juxta canonicas sanctiones pietatis causa vacare juste possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio, & beneficio ad sex menses puniantur.

Decimumnonum.

Tanta est in Christiana republica ecclesiastici ordinis dignitas, ut ecclesiarum ministri cum aliis rationibus a naturali ac divina lege deductis, tum vel ex eo honeste vivere teneantur, quod ceteris morum probitate, vitæque sanctitate & exemplo, magnam auctoritatem ad Christianæ ac pie vivendum afferre debeant: cui tamen dubio procul gra-

A vissime læditur cum tantus ordo fœdissima incontinentiæ ac concubinatus ignominia infectus decorem illum retinere nequeat, qui ad continendos in officio sæculares non tantum utilis, sed & maxime necessarius esse videtur. Idcirco hæc sancta synodus decernit, episcopos omnes, ac quoscumque ordinarios solicite debere adversus incontinentes clericos, non solum juxta sacros veteres canones, & concilii Tridentini decreta procedere, ut a præsenti concubinatu recedant: sed & veteris ac jam præteritæ incontinentiæ argumenta, ac publica testimonia penitus abolere cogantur. Ordinarii igitur quibuscumque pœnis ad privationem usque B beneficiorum, quoscumque clericos districte compellant, ne secum domi illegitimos liberos quoscumque habeant, ut incontinentiæ labes, ac memoria omnino aboleri valeat.

Vigesimum.

Quoties ordinarius ob aliquod crimen quemcumque in ecclesia cathedrali, vel collegiata dignitatem, personatum, officium, canonicatum, aut præbendam habentem, suspensione ab officio, vel beneficio, exilio aut pœna pecuniaria puniendum duxerit: non possint alii ejusdem ecclesiæ ministri, nec capitulum ipsum negotia ecclesiæ, vel capituli sic exulanti committere, nec eidem, aut aliis su- C pradictis e reditibus mensæ, quam capitularem vocant, vel distributionibus quicquam, etiam gratuito donare, aut remittere. Alioqui sic donantes aut remittentes teneantur tantumdem fabricæ ecclesiæ restituere, etiam in animæ judicio: cum his modis frequenter ordinariorum punitionibus, & eisdem justissimis fraudem fieri contingat: imo plerumque pœna delinquentibus indicta in eorum lucrum malo cum exemplo ecclesiasticæ disciplinæ cedat. Quod si ratio pietatis, caritatis, aut publicæ utilitatis aliud exposcat, re ad ordinarium delata, eoque sciente, capitulum possit vel absenti subvenire, aut illi ecclesiæ, vel capituli negotia com- D mittere: servata semper ea forma, quæ in dicendis sententiis, rebusque diffiniendis ab eodem capitulo servari solet.

Idem sancta synodus statuit servandum esse, quando ordinarius in aliquem, vel aliquos de capitulo sententiam excommunicationis indixerit: ut capitulum ipsum nequaquam possit, quod sic excommunicati ex præbendæ reditibus, aut distributionibus acquirere jure non valent, eisdem vel remittere, aut gratuito, vel alio quovis modo, aut quæsito colore in fraudem canonum & sententiæ donare.

Vigesimumprimum.

Qui in ecclesiis parochialibus beneficia quæcumque etiam simplicia, & quibus alioqui nulla in- E cumbit animarum cura obtinent, quorum ratione in eisdem ecclesiis servire tenentur, & qui eorum loco serviunt, tempore quadragesimæ, & quo plebs ad indulgentias ex jubilæi forma consequendas confiteri peccata debet, teneantur omnino ipsos presbyteros parochiales in audiendis subditorum confessionibus coadjuvare, licentia prius ab ordinario legitime obtenta: alioqui ab ipsis ordinariis eorum arbitrio puniantur.

Vigesimum secundum.

Visitatores ab episcopo deputati, teneantur, dum visitationis officio fungi debent, solicite operam dare,

dare, ut in his domibus in quibus pueri prima solent addiscere elementa, a præceptoribus & magistris, qui bonis moribus præditi esse debent, doctrina Christiana quolibet die summatim tradatur: idem fiat & ab his feminis, quæ puellas ea docent, quæ eas scire oportet; ut recte institutæ matrisfamilias munera exercere valeant. Eosdemque præceptores, & magistras per censuras, & si opus fuerit auxilio brachii sæcularis ad id agendum compellere non prætermittant.

Vigesimum tertium.

Quoties ab ordinario vel licentia, vel consensus petatur, ut quis studiorum gratia ad certum tempus absens, beneficii fructus recipiat, & a residentia personali excusetur; non aliter is consensus vel licentia detur, quam diligenti præmissa inquisitione, an qui eam petit ad literarum studia sit aptus, & an temere, vel in fraudem hanc licentiam petat. Quam si ordinarius omnibus mature discussis & examinatis, duxerit concedendam: tunc ad annum tantum, ut in universitate in qua generale studium vigeat, sacræ theologiæ vel juri canonico operam det, eam licentiam dare possit, vel datæ consentire. Poterit tamen eam prorogare, modo quolibet anno prorogatio ad sequentem petatur ac detur: viso prius publico testimonio rectoris universitatis, & unius publici præceptoris, quo constet, quem in literis progressum faciat is qui licentiæ prorogationem petit, quamque vitam agat: ne falsa studiorum causa sacris canonibus fraudem fieri contingat.

Vigesimum quartum.

Cum omnes Christianam religionem professi teneantur saltem semel in anno, juxta concilii generalis constitutionem, die dominicæ resurrectionis sacram eucharistiæ communionem suscipere, & possint eidem præcepto satisfacere, sanctæ sedis apostolicæ vel constitutionibus, vel speciali jure, si aliis quibusdam diebus idem sacramentum sumpserint: declarat sancta synodus, neminem præcepto huic satisfacere, nisi a proprio parocho, aut ab alio de ipsius parochi, vel ordinarii licentia sacramentum eucharistiæ susceperit; quocumque tempore id ex eodem præcepto sumendum sit.

Vigesimum quintum.

Tanti fuere in Christiana republica sacrosancta ac veneranda virginitatis & castitatis vota, ut ecclesia catholica post domini nostri Iesu Christi ascensionem, ex ejus institutione ab apostolorum ætate nusquam cessaverit, vel ea commendare, vel continua traditione ea instituere, quæ ad illibatam eorumdem votorum custodiam necessaria, commodave visa fuerunt: præsertim exactam rationem haberi voluit eorum quæ ad clausuram pertinent virginum, quæ semel Deo earum sponso dicatæ ac devotæ, virginitatem perpetuam ei sponte offerentes, tot periculis ac dæmonum calumniis infestari, atque oppugnari solent, ut non satis consultum, tot editis canonibus ac decretis, earum tutelæ videri possit, nisi episcopi, & alii quibus earumdem virginum cura commissa est, diligentissime curent, ne ullius unquam hac in re culpæ notari possint: eo maxime, quod quævis in adeo imminenti periculo negligentia non potest non esse maxima: cum & ecclesia catholica non alia ratione his feminis, quæ professione solenni cum paupertate & obedientia continentiam ac castitatem voverunt, editis hac de re canonicis constitutionibus clausuram indixerit, quam quod vel eam necessariam, vel saltem commodissimam huic instituto, tamquam tutissimum virginitatis præsidium, esse decreverit. Duo igitur sancta hæc synodus maximopere præcavenda esse decernit: alterum ne quævis causa existimetur esse justa, ut moniali liceat monasterii claustra exire: sed illa tantum, quæ sic ad ejus salutem corporalem pertineat, ut nisi maximo cum vitæ periculo intra claustra manere nequeat: vel quæ huic similis diligentissimo examine censeri valeat: alterum ne quis existimet absque gravissimo animæ periculo posse sanctimonialium claustra ingredi: cum id, etiam superioris licentia nequaquam liceat, nisi in casibus necessariis: extra quos nec licentia dari potest, nec data cuiquam suffragari valeat: maxime viris cujuscumque ætatis & conditionis sint, quibus prælati licentiam hujusmodi omnino negare debent: etiam ut cum sanctimonialibus ipsis, etsi filiæ sint, alio in loco, quamvis ipsis claustris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem siquidem jure, quo quis claustra sanctimonialium ingredi prohibetur, & ipsæ sanctimoniales exire eadem interdicuntur. Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu sancto inspirante post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitati, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Vigesimum sextum.

Cum spectacula, in quibus a plebe in foro vel circo, tauri agitari solent, nulla ratione ad vota, quæ religionis causa fiunt, pertinere possint: Idcirco sancta synodus decernit hæc spectacula adeo non esse religionis causa vovenda, ut & ipsa vota, quæ hactenus etiam totius populi consensu, quocumque juramento præstito emissa fuerint, irrita esse declaret, & omnino irritet: imo ea in posterum fieri vetat excommunicatione ipso jure indicta his, qui vel hæc vota voverint, vel cum ea ne fiant prohibere possint, fieri permiserint. Dies enim, qui publica in venerationem, vel sacratissimi Iesu Christi corporis, vel divæ virginis, aut aliorum sanctorum solennitate sunt a Christiana plebe colendi, non hisce spectaculis, sed divinis laudibus, precibusque continuis, & gratiarum actionibus sunt sanctificandi.

Clerici autem in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum obtinentes, quicumque hi sint, & cujuscumque dignitatis, cum indecorum sit ordini ecclesiastico, ejus ministros hisce spectaculis præsentes esse, eisdem quacumque ex causa vel ratione edita fuerint, interesse nequeant. Alioqui ab ordinario ejus arbitrio puniantur.

Vigesimum septimum.

Quia in hujus provinciæ locis, & ecclesiis non eadem est, nec esse potest erigendi seminarii facultas: episcopi seminaria erigere non prætermittant, habita tamen ratione eorum, quæ a decreto Tridentino tradita fuere: & aliorum quæ huic erectioni juxta cujusque loci facultatem & conditionem commodiora sint: quo semel erecta ad adolescentium institutionem eum progressum habeant, qui ordini ecclesiastico sit aptior.

Vigesimum

Vigesimum octavum.

Cum ex sanctorum patrum institutis ad hoc sint provinciales synodi congregandæ, ut in eis de corrigendis excessibus, moribus reformandis, ac de his statuendis agatur, quæ ad communem provinciæ utilitatem visa fuerint pertinere: atque ea ratione sacris canonibus cautum fuerit, idoneos probosque viros per singulas diœceses statuendos fore, quo synodus ipsa de his certior fieri valeat, quæ vel correctione, vel reformatione indigere videbuntur: idcirco hæc sancta synodus canonicas sanctiones secuta, decernit in posterum ab hac provinciali synodo viros bonis moribus præditos, prudentes, & alioqui rerum cognitioni aptos eligi debere ex singulis diœcesibus, qui absque ulla jurisdictione diligenter inquirere debent, quæ sint illa quæ corrigi, emendari aut reformari sit vel utile, vel necessarium: juramento tamen coram cujusque diœcesis episcopo prius præstito, quod juxta formam testibus synodicis præscriptam sic exigi debet, ut & ipsi noverint gravissimo perjurii scelere notandos fore, si odio, favore, amore, pretio, aut alio quovis humano affectu, sive negligentiæ culpa, quid inquirere prætermiserint, vel deferre ad cujusque diœcesis episcopum, & ad provincialem synodum neglexerint, quod jure & ratione accepti muneris investigare & deferre teneantur.

Quod si ad hoc munus exercendum aliquot expensæ fuerint necessariæ: hæ ab illis exigantur auctoritate ordinarii, qui eas vel jure, vel consuetudine præstare tenentur.

Ad hujus decreti executionem hæc synodus eligendos esse censet, atque eligit in hac Toletana diœcesi, & primum in hac urbe Alfonsum de la Paz presbyterum parochialem sanctæ Iustæ: licentiatum de Mora presbyterum parochialem sancti Andreæ, & doctorem Farfanum presbyterum parochialem sancti Iacobi. In suburbus. Talaveræ Franciscum de Hoyos canonicum, & Christophorum Bustamanten presbyterum parochialem Alcaudeti. Compluti doctorem Ioannem Mendez canonicum, & doctorem, Messiam presbyterum parochialem Moratæ. Madriti. Gregorium Ovetensem in ecclesia sancti Andreæ, licentiatum Blasium Martinez parochialem presbyterum Pinti, & licentiatum Mathiam de Vrosa. Guadalajaræ Ludovicum de Hinestrosa, & doctorem Ioannem Alfonsum. Alcarazii, Ioannem de Aquila, & Christophorum Reguillum. Ocannæ, protonotarium Calatayud, Gonçalum Chaconem Siliceum presbyterum parochialem del Pozuelo. Caçorlæ, licentiatum Martinum Tero vicarium. Almogueræ, Melchiorem Collaços Ordoñez, ejusdem oppidi parochialem presbyterum. Alcoleæ de Torote, licentiatum de los Rios. Guardiæ, Franciscum Maldonadum. Mondejaris, doctorem Petrum Martinez. Illescis, bachalaureum Sanctium Garsiam, & Franciscum de Avila. Canallis, Christophorum de Herreza. Vzedæ, Philippum Vacca. Buitragi, Ioannem Carrança. Talamancæ, licentiatum Plaça. Çoritæ, licentiatum Pradum. In populo de Alcoçer, bachalaureum Villalobos, & bachalaureum Lucam Ferdinandum. Montalvani, donum Ioannem Baptistam. Rodillis, licentiatum Menesium. Maquedæ, Enecum Lopez de Medrano, & Ioannem de Herrera Hybarra. Sanctæ Eulaliæ, licentiatum Castroverde. Scalonæ, Petrum Sahagun, & Lucam Lopez.

In diœcesi Cordubensi, Franciscum Pachiecum, decanum ecclesiæ Cordubensis. Petrum Ferdinandum de Valençuela. Alonsum de Barajas. Magistrum Gaytanum Franciscum Lopez incolam oppidi de Bujalançæ, bachalaureum Portachuelum oppidi Aquilaris, Ferdinandum Pinum vicarium Lucenæ, Melchiorem de Regibus vicarium Ramblæ, Piedrahitam vicarium Palmæ, Franciscum Lopez bachalaureum, incolam oppidi Belli Alcaçaris, magistrum Penuscam vicarium de villa Pedroche, licentiatum Rayum vicarium Chilloni. Petrum Martinez de Lastres, incolam oppidi de Vaena.

In diœcesi Burgensi, in ipso archidiaconatu Burgensi Alfonsum de Cuevas, & doctorem Benedictum Vgochonium canonicos cathedralis ecclesiæ. In ipsa urbe, bachalaureum Ioannem Garsiam confessarium in sancta Dorothea, atque item bachalaureum Baeça presbyterum parochialem sancti Stephani. In archidiaconatu Trevinni bachalaureos Alfonsum Melendez, & Ioannem del Gadum, & bachalaureum Nietum. In archidiaconatu Valpuestæ, licentiatum Ioannem Hugartem, & Didacum Martinez de Cespedes vicarium. In archidiaconatu Palençuelæ, Curiel archipresbyterum, & bachalaureum Vega. In archidiaconatu Laræ, licentiatum Nebredam, priorem de Govarruvias. In archidiaconatu Virbiescæ, bachalaureum Balthasarem Arciniegam.

In diœcesi Seguntina, & in ipso archipresbyteratu Seguntino Franciscum Salazarium capellanum majorem, & canonicum Lucam de Spinosa. In archipresbyteratu Medinæ-cæli doctorem Roxo, & doctorem Riberam.

In archipresbyteratu Atiençæ doctorem Ocaña, & bachalaureum Cendejas.

In archipresbyteratu Ayllonis doctorem Seguntiam, & licentiatum Çapatam.

In archipresbyteratu Çifontano magistrum Romum, & bachalaureum Lacunam.

In archipresbyteratu Almaçani bachalaureum Lazarum, & bachalaureum Torralva.

In archipresbyteratu Berlanguæ, Petrum de la Roa, & bachalaureum Ximenez.

In archipresbyteratu Caracenæ, bachalaureum Alemanum, & bachalaureum Sanchez.

In archipresbyteratu Haricæ bachalaureum Ruiz, & Petrum Garsiam.

In archipresbyteratu Molinæ, Petrum Garçez de Marcilla, & bachalaureum Madrid.

In diœcesi Segobiensi, & in ipsa urbe doctorem Valderum, & Petrum de Frias canonicos. Antonium de Trinitate, & Dominicum Ortegum, & bachalaureum Tardon.

In archidiaconatu Sepulvedæ, licentiatum de Proaño, & licentiatum Vera.

In archidiaconatu Cuellaris, Franciscum de sancto Romano.

In districtu Coquensi bachalaureum Alva archipresbyterum, & bachalaureum Çerbera. Turvegani: Truxillum presbyterum. In districtu Pedrazæ, licentiatum Vizcaia. In diœcesi Palentina, & in ipsa urbe licentiatum Meridam, & doctorem Vadillum canonicos.

In archipresbyteratu Carrionis, bachalaureum Ioannem Çeanum.

In archipresbyteratu de Poblacion, Beradinum Gonçalez.

In archipresbyteratu de Avia, Bernardinum Antonium.

In archipresbyteratibus de Herrera, Hojeda, & Ordejon, bachalaureum Peracancas.

In archipresbyteratibus de Castrejon, Cardaño, Poblaciones, & Vedoya, licentiatum Caloca.

In archipresbyteratibus de Paredes, Bezerril, y la Cuença,

ANNO CHRISTI 1566.

Cuença, bachalaureum Thomam Ferdinandum.
In archipresbyteratu de Castro Mocho, bachalaureum Tintorem.
In archipresbyteratibus Medinæ de Rioseco, Tor de humos, & Urueña licentiatum Didacum de Valbas Moreno.
In vicariis Empudiæ, Pedraza, Villæ Martini, & Grijota licentiatum Vallejo.
In archipresbyteratibus de Astudillo, Valtanas, y Cebico licentiatum Muñoz, & bachalaureum Mancebo.
In archipresbyteratu de Peñafiel, bachalaureum Muñoz.
In archipresbyteratu Portilli, & vicaria Tudellæ, bachalaureum Marquez.
In archipresbyteratibus Septimancensi, Tordesillas, & turris Lobatonis, bachalaureum Gallecum.
In archipresbyteratu de Dueñas, Lupum Brabum.
In diœcesi Conquensi doctorem Alfonsum Ramirez de Vergara, canonicum in ecclesia cathedrali. Martinum Salmeronium, Laurentium de Osma, & Millanam presbyterum parochialem sancti Petri in urbe Huete, Velascum Carillum scholasticum ecclesiæ Bellimontis, doctorem Gonsalvum Lopez. Petrum de Velasco Castanneda, bachalaureum Fromestam de Lomas, bachalaureum Irançum, Ioannem de Morillas, archipresbyterum Moyæ, Ioannem de Arriba, Antonium Turencum, vicarium Hortæ, & licentiatum Messiam, Æmilianum Ruiz de la Cova, vicarium Hiniestæ, & bachalaureum Brabum.
In diœcesi Oxomensi in ipso archipresbyteratu Oxomensi licentiatum Alfonsum de Medina, archidiaconum Oxomensem: Arandæ, Ioannem Brabum: Roæ bachalaureum vocos priorem ecclesiæ collegiatæ: Açæ, Iulianum de Ortigosa. Soriæ, Ioannem de Tormes.
In archipresbyteratu Gomaræ, bachalaureum Ioannem Ruizium. Crunnæ, Alfonsum de la Cal vicarium.
In diœcesi Giennensi, in ipsa urbe Didacum Gonçalez canonicum, & Didacum Salazarium portionarium, & doctorem Valentinum, priorem sancti Illefonsi. Baeçæ, Ioannem Oconium, archidiaconum Ubedæ, doctorem Carlovalium, & doctorem Sorianum. Ubedæ, Ferdinandum de Ortega, cantorem ecclesiæ Ubedensis. Andujaris, Ioannem de Collados. Alcaudeti, Gonçalum Vilches. Et Villæ novæ, quæ archiepiscopi dicitur, licentiatum Poyatos.
In abbatia de Alcala, quæ regalis dicitur, bachalaureum Castellum, & bachalaureum Seguram.
Quos omnes sancta synodus in Christo Iesu hortatur, ne quid agere prætermittant, quod ad tam salubre munus sancte & in reipublicæ utilitatem exercendum conducere possit.
Placentne vobis, reverendissimi patres, hæc decreta? Et huic sanctæ provinciali synodo finem imponi ad laudem Dei omnipotentis?
Responderunt, Placet.
Ego Christophorus episcopus Cordubensis diffiniens subscripsi.
Ego Petrus Seguntinus diffiniens subscripsi.
Ego Didacus episcopus Segobiensis diffiniens subscripsi.
Ego Christophorus episcopus Palentinus diffiniens subscripsi.
Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi.
Ego Honoratus episcopus Oxomensis diffiniens subscripsi.
Ego Didacus abbas de Alcala la Real diffiniens subscripsi.
In cujus fidem subscripsi.
Ego Gundisalvus Melendez de Valdes, licentiatus, Cordubensis provisor, & sancti concilii Toletani, secretarius.

Domingo de Çavala.

**SYN. CONSTANTINOPOLITANA

QUA IOASAPHUS, SIVE IOSEPH, ex metropolita Hadrianopolitano elapsis centum ac duodecim ferme annis post captam a Mahomete II. Urbem patriarcha electus & ob simoniam dejectus est circa annum Christi MDCLXV. & nonnulla alia adversus idem teterrimum vitium.

Ex historia ecclesiastica, sive patriarchica Emanuelis Malaxi Peloponnesii, ab anno 1454. ad 1578. quam Martinus Crusius Tubingensis academiæ professor Latine vertit, ediditque libro II. Turco-Græciæ.

XXIII. PATRIARCHA IOASAPHUS METROPOLITA HADRIANOPOLEOS.

POSTQUAM hic patriarchicæ dignitati præpositus fuit; concursu totius populi, sacri & profani ordinis, seniorum & juniorum, ei congratulantium & venerationem exhibentium exceptus est. Erat autem tunc temporis pescesium trium millium, uti diximus, aureorum: vitio eorum qui ad tantam id auctionem perduxerant. Eam certe summam superior patriarcha Dionysius dederat. At hic Ioasaphus sedem indeptus, magna arte, multis machinationibus, plurium donorum distributione tantum effecit, ut uno mille defecto, pescesium post hac bis mille aureorum remaneret. His secum acceptis, ad consilium perrexit, manumque sultani osculatus insigne potestatis accepit. *[Pescesium 2000. ducati.]*

Paucis diebus elapsis, totum septum quo patriarcheum circumdatum erat, cum veteribus & putrefactis tuguriis destruxit, advectisque calce, lapidibus, tegulis & coctilibus lateribus murum ipsi patriarcheio circumdedit; ita ut id nunc castri pulcherrimi & muniti speciem habeat: ædificavit quoque duo speciosa & ampla palatia in parte sinistra exeunti e patriarcheio prope sacratissimam patriarchæ cellam. Ad hæc coquinam, & molendinum; insuper vasis sacris magnam ecclesiam auxit, & ornavit: thuribulo, pelvi, candelabris duobus, ex argento omnibus; necnon aliis magni pretii & splendoris, ex auro utensilibus sacris & vestibus. *[Præclara patriarchæ opera, vasa ab facta.]*

Erat porro hic patriarcha admodum superbo ingenio, & gloriæ præter modum avido. Hinc in magnas concertationes cum venerando clericorum cœtu, & cum viris nobilitate præstantibus venit. Atque ut sibi adjutores adversæ factionis prosternendæ causa patatos haberet, nuntiis emissis, cunctos Orientis, Occidentis & Peloponnesi pontifices congregavit. Qui cum venissent in magna ecclesia congregati sunt synodo autem facta ipsum simoniæ convicerunt: & ex sententia sacrorum apostolicorum canonum pontificio throno, patriarchicoque honore dejecerunt. *[Elatio ar... mi ejus, cum præc... pais viri diffidium.]* *[Propter ... moniam ... positio.]*

Exemplum

Exemplum dejectionis.

Numquam satietatem capit inimicus illæ salutis nostræ, & insidiator, qui humano generi mox ab initio adversarius extitit, & adversus Christi ecclesiam semper arma capit. Nam interdum per hæreses, quas varias excitat, insidiatur: nonnumquam per homines irrequietos, qui aures ei adhibent, corruptiones sacrorum apostolicorum, & a sanctis patribus traditorum canonum tentat. Sicut nunc quoque peccatorum nostrorum abundantia, aperte persecutorem suscitavit, & hostem & ecclesiasticæ disciplinæ corruptorem, istum qui patriarcha fuit, Ioasaphum. Hic enim morbo animi, Dei timorem aspernatus, ut homo sine metu, & a ratione alienus omne genus iniquitatis, & a præscripto sacrorum canonum recedens, designavit. Vnde nos, qui ad hoc concilium inquirendi causa convenimus, antistites, certiores facti, antequam quicquam rerum ecclesiasticarum attingeremus, patriarchæ acta exquisite nobis considerанda duximus. Oculis itaque ad crimina adjectis, quæ contra ipsum allata sunt primum a magno sacellario catholicæ magnæ ecclesiæ presbytero Anastasio, item a magno logotheta Hierace: deinde ab illustribus viris, Antonio Cantacuzeno, & Michaele Gabra, adhibitaque quam par erat, accurata investigatione & examinatione, deprehendimus ipsum non solum injustum, & avarum, sed etiam sententiæ de ipso a pontificibus latæ contemptorem: denique eum qui aperte se iniquissimo, & summe impio Simonis scelere astrinxerit; atque ut suomet ore confessus est, vigesimum nonum canonem sanctorum apostolorum conculcaverit, diserte sic dicentem: Si quis episcopus, pecunia data, hujus dignitatis compos factus fuerit, aut presbyter, vel diaconus, deponitor & ipse, & qui eum designavit, atque prorsus a communione exscinditor: sicut Simon magus a me Petro. Insuper deprehendimus eum nulla necessitate urgente, injussu illius synodi, nemine clericorum sciente, alienasse possessiones catholicæ magnæ ecclesiæ, in Creta insula, ante tempora memoriam effugientia consecratas: sicuti de hoc quoque confessus, quod contra vigesimum sextum Carthaginensis concilii canonem est, qui sic habet. Similiter placuit ne quid ecclesiasticum ullus vendat. Quod si non habuerit proventum, & magna incubuerit necessitas, id indicetur primati ejusdem provinciæ, & adhibito certo numero episcoporum, consultetur quid agendum sit. Quod si tanta necessitas ecclesiæ urserit, ut non possit ante vendendum deliberari, saltem vicinos ad hoc testandum vocabit episcopus, curam adhibens ut omnes, qui ecclesiæ suæ acciderint, casus synodo demonstret. Quod ni fecerit, reus Deo & synodo tenebitur, qui vendidit, & a suo alienus honore. Deprehensus est etiam abrogationes pontificum præter rationem faciens, & eorumdem restitutiones: videlicet neophyti apud Labalam (cum quo etiam sacerdotem Clonaram, qui mulierem bis nuptam in Thaso duxerat, dejecit) & Gregorii, apud Elassonem, & Dosithei apud Peritheorium, antistitum. Eodem modo multarum extra legitimos fines ordinationum factarum compertus est, tum in Calchedonensis, tum in Heracleensis, tum in Thessalonicensis Theonæ, tum in Methymnæi, præsulum provinciis. Sed & citra examen probationemque factarum ordinationum. Quæ accusationes ipsius plurimis aliis criminibus cumulatæ sunt, iisque manifestis & testatis. Hæc itaque eum nos cerneremus, metuentes ne & nos dejectioni & eidem anathemati obnoxii fieremus, tanquam communicantes cum incommunicabili iam ipsum pontificatu indignum judicavimus; ut primum violationis divinorum & sacrorum canonum auctorem; & dejicimus ipsum ac pro ejecto & abalienato habemus, tum a dignitate patriarchæ, tum a nomine; ita ut nullo modo in posterum, nec ad thronum patriarchicum, nec ad ejus administrationem postliminio redire possit, sed tantummodo monasticam vitam degere. Vnde & majoris horum omnium notitiæ ac certitudinis causa, lata quoque est nostra synodica sententia, proposito ante oculos sacrorum euangeliorum libro, & excommunicatione antea pronunciata. Actum anno septies millesimo septuagesimo tertio, mense Ianuario, indictione octava. Eodem modo statuimus, si quis nostrum, quorum nomina hic subscripta sunt, pontificum voluerit progressu temporis purgare ipsum & absolvere; cum tamen sit ex præscripto legum & canonum de solio detractus, suamque legitimam subscriptionem irritam facere; seu licentia quadam & petulantia, seu voluntatis erga hominem propensione, talem esse suo ipsius judicio & facto dejectum, pontificioque honore exutum.

Ego Paisius archiepiscopus Achridarum volens subscripsi.

Ego vilis metropolita Cæsareæ Metrophanes volens subscripsi.

Ego humilis metropolita Heracleæ Cyrillus volens subscripsi.

Ego humilis metropolita Tornobi Arsenius subscripsi.

Ego humilis metropolita Cyzici Ioasaphus subscripsi.

Ego humilis metropolita Thessalonicæ Theonas subscripsi.

Ego humilis metropolita Nicææ Cyrillus subscripsi.

Ego humilis metropolita Calchedonis Euthymius subscripsi.

Ego humilis metropolita Larissæ Neophytus snbscripsi.

Ego humilis metropolita Adrianopoleos Arsenius.

Ego humilis metropolita Ioasaphus.

Ego humilis metropolita Anchiali Xenophon subscripsi.

Ego humilis metropolita Corinthi Sophronius.

Ego humilis metropolita Gregorius Prusæ.

Ego humilis metropolita Philippopoleos Arsenius.

Ego humilis metropolita Parinaxiæ Benjamin.

Ego humilis metropolita priscarum Patrarum Germanus.

Ego humilis metropolita Thebarum Ioasaphus.

Ego humilis metropolita Lacedæmoniæ Gregorius.

Ego humilis metropolita Mitylenæ Macarius.

Ego humilis metropolita Mesembriæ Matthæus.

Ego humilis metropolita Hierissi, & sancti montis David.

Ego humilis metropolita Rhyzæi Ioachimus.

Ego humilis metropolita Athenarum Sophronius.

Ego humilis metropolita Naupacti & Artæ Ioachimus.

Ego humilis metropolita Varnæ Gabriel subscripsi.

Margin notes: Anomala [de]stitutio. — Anastasio [sacel]lario. — [Ca]non. 26. [Cart]hag. [conc]ilii. — [De] criminibus. — Spoliatur patriarchatu excommunicatus. — Anno Christi 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

Ego humilis metropolita Christianopoleos Macarius habens & consensum præsulis Monembasiæ.

Ego humilis metropolita Traianopoleos, sive Matoneæ, Gabriel.*

Ego humilis metropolita Didymotechi Sophronius.

Ego humilis metropolita Dristæ Parthenius.

Ego humilis metropolita Midiæ Ioachimus.

Ego humilis metropolita Sozopoleos Philotheus.

Ego humilis metropolita Zichnarum Gregorius.

Ego humilis metropolita Lemni Neophytus.

Ego humilis episcopus Citri Damascenus subscripsi.

Ego humilis episcopus Casandriæ Cosmas subscripsi.

*Ego humilis episcopus Pobanninæ & Bardioritarum Maxarius subscripsi.

Ego humilis episcopus Zetumii Iacobus subscripsi.

Ego humilis episcopus Drinopoleos Macarius subscripsi.

Ego humilis episcopus Damalarum & Polyphengis Ioasaphus subscripsi.

Ego humilis episcopus Phanarii Gregorius subscripsi.

Ego humilis episcopus Olenæ Sisoes subscripsi.

Ego humilis episcopus Aulonis Laurentius subscripsi.

Ego humilis episcopus Solonis Anthimus subscripsi.

Ego Belas Antonius, humilis episcopus metropolita Ioanninorum, habens & assensum ejus subscripsi.

Ego humilis episcopus Phanarii Gabriel, cum consensu etiam Thaumacensis subscripsi.

Ego humilis episcopus Demetriadis Theophilus: assentientibus quoque Litzæ & Agraphorum metropolitis.

Ego humilis episcopus Rhendinæ Damascenus, assentiente " & Servitiorum metropolita subscripsi. (" f. Serviorum.)

Ego humilis episcopus Metrorum & Athyrorum Procopius, astipulante quoque Myriophytensi.

Ego humilis metropolita Castoriæ Ioasaphus, & Prothronus totius Bulgariæ, volens mea manu subscripsi.

Ego humilis episcopus Strumnitzæ Ananias volens meo consilio subscripsi.

Ego humilis episcopus Melenici subscripsi.

Hactenus subscriptiones antistitum Orientis, & Occidentis, & Peloponnesi.

Hoc modo eversus patriarchatu Ioasaphus, surrexit de loco ubi sederat, & reverentiam pontificibus exhibuit, dextrorsum sinistrorsumque conversus. Tunc e magna ecclesia egressus in suas domos abiit, quas emerat, ibique mansit. Mox exiit judex & servus conveniens ipsum. Hi rationes ab eo pecuniis repetundis proposuerunt. Tunc persolvit, quæ injuste abstulerat pontificibus, aliisque sacri ordinis viris. Ita impletum super eo fuit illud Davidis: Revertetur in caput ipsius labor suus, & quæ ibi sequuntur. (Repetundæ a patriarcha persolutæ. — Psal. 7.)

Peracta dejectione illius, concilium a pontificibus coactum est: in quo hi suis locis, pro dignitate muneris sui ecclesiastici quisque consederunt, patriarchæ faciendi causa. Tunc una eademque mente & voce decretum ibi ab eis factum est, quo Simonis sceleſtissimum, impietatisque plenum vitium exscindebatur: videlicet ne ullam caperent in designationibus pecuniam, sed divinorum & sacrorum canonum, vicesimi noni & trigesimi sententiam inviolatam retinerent. Quod si ullus, quicumque esset præsulum hos canones transiret, iam tum per se functione muneris sui dejectum esse. Nihilominus tamen embaticium (est doni nescio quid, quod daretur) accipi permisere. O indulgentiam pœnis dignam. Malæ arboris decussere folia, & ramos exciderunt, atque ipsam adeo arborem; sed radicem reliquerunt. Quod dico, hoc est, nundinationem quidem simoniacam ordinationum amputarunt; sed radicem nempe munus, quod initio datur, reliquerunt, ut scilicet ne deesset causa rursus germinandi & crescendi punitionis apud inferos arbori. (Contra Simoniam synodicum decretum. — Embaticium improbe concessum.)

Audite quid in libro actorum apostolorum dicatur.

Cum vidisset autem Simon, per impositionem manuum apostolorum dari Spiritum sanctum; obtulit eis pecunias, ac dixit: Date & mihi potestatem, ut ad illum, cuicumque manus meas imposuero, veniat sanctus Spiritus. Petrus vero dixit ei: Pecuniæ tuæ, & tu, sitis a communione piorum segregati, & in exitium æterni ignis execrati, quod gratiam Dei putastis dari pecuniis. Væ vestris pontificibus, qui, quæ gratis dantur a Spiritu sancto, pecuniis vendunt. Verum ad institutam narrationem redeamus.

XXIII. *Patriarcha Metrophanes Cæsareæ metropolita.*

Exturbato ad hunc, quem diximus, modum patriarchica sede in pontificum consessu Ioasapho, suffragiis eorumdem designatus est Cæsariensis patriarcha; successitque is, utraque significatione accepta, in sublimi throno. Ceterum sub hujus patriarchatu fuerunt quidam pontifices, qui non accipiebant ob sacerdotes creandos pecuniam; sed tantum embaticium aliquis capiebat, quando sacerdotem aliquem faceret, dante id ecclesia. Atque cognoscite, quæso, quodnam embaticium quidam acceperint, cum in ipsa ordinatione nullos caperent nummos; ut ne sanctionem sacrarum legum & antistitum transirent: neu eodem cum Simone mago crimine condemnarentur: capiebant exinde duplum embaticium. Ita e tali nundinatione nihil eis decedebat, sed ad idem satiandæ avaritiæ suæ principium redibant: væ væ illis. Non patitur se irrideri Deus: neque in personam intuetur, nec regis, nec principis, nec pontificis, nec cujusquam alius; verum singulis secundum facta sua gratiam refert, quippe Deus justus. (Metrophanes patriarcha.)

Idem dehinc patriarcha scripto resignavit patriarchicum solium & pontificatum, ad quartum nonas Maii, die dominica, Nicomediæ præsulis designationem. Eam resignationem pontifices & clerici acceptam in codicem magnæ ecclesiæ petulere, &c. (Renunciat patriarchatui 4. ... 1572.)

VITA PII PAPÆ V.

PIUS V. Insuber prope Alexandriam in vico quodam Bosco ab incolis nominato, ex nobili Ghisileriorum prosapia natus, in juventute monasticam vitam professus, a Paulo IV. primum episcopus, deinde cardinalis creatus, & supremus inquisitorum (Pius V. quando pontifex electus.)

ANNO CHRISTI 1566.

torum declaratus; tandem Pio IV. e vivis sublato, A præter omnium expectationem surrogatus est in locum ejusdem Pii IV. anno domini 1566. VII. Idus Ianuarias, tempore Maximiliani II. imperatoris. Borromæi Columnæque cardinaliũ precibus Pii V. sibi nomen imposuit, ac decimosexto Kalendas mensis insequentis, qui dies ei natalis erat, coronam pontificiam accepit. Pileum suum Michaeli Bovellino suo ex sorore nepoti cessit, qui cardinalis Alexandrinus nominatus est. Porro ut gratum animi sui affectum, quo erga Paulum IV. promotorem suum ferebatur, manifestaret, cardinalem Carafam ejus nepotem, sub Pio IV. ut ante iam dictum est, morte affectum, absolvi procuravit, quod non usque adeo criminalem invenisset. Imperatori Ferdinando bellum contra Turcas in Hungaria gerenti, suppetias tulit. Officio inquisitionis tria aureorum millia adjecit, ex certis arcibus colligenda. Bullas contra aulicos & ecclesiasticorum luxum severe publicavit. Iudæum quemdam locupletissimum, quem ad Christianam religionem converterat, baptizavit, suæque familiæ adoptatum libere suis bonis frui permisit. Concilii Tridentini rigidus observator, episcopos omnes ad propriam residentiam redire mandavit. Cumque statuisset neminem sine prævio examine ad beneficium admittendum esse, eaque de causa quidam illi dixisset, id esse curiam destruere, respondit: minus malum est destruere curiam, quam cultum Dei negligere. Solo suo verbo obsessum a malo dæmone liberauit. Contra hæreticos in Gallus succrescentes catholicis auxilium per comitem sanctæ Floræ misit, qui etiam victor inde rediit. Cosmæ Medicæo titulum magni ducis Etruriæ attribuit. Sanctum Thomam Aquinatem in numerum sanctorum ecclesiæ doctorum retulit. Diversis ordinationibus viginti duo cardinales creavit. Fœdus inter regem Catholicum & Venetos ad optatum finem feliciter deduxit; unde omnium celeberrima contra Turcas navalis victoria Nonis Octobris anno 1571. consecuta est: quem diem solennem & festivum esse voluit. Plures legatos ad principes Christianos destinavit, quibus eos ad majus bellum Turcis inferendum inflammaret. Gravi calculi morbo pressus solebat exclamare: Adauge domine dolorem, sed da patientiam. Ex eodem morbo Kalendis Maii anno 1572. cum maximo omnium dolore e vivis excessit, cum pontificatum annis sex, mensibus quatuor minus sex diebus obtinuisset. Sepultus est apud sanctum Petrum. Sedes duodecim diebus vacavit. Maximo semper zelo, quoad vixit, Christianam rempublicam promovere conatus est; in victu frugalitatem, in audientiis assiduitatem, erga pauperes amicitiam reservavit, ab omni ambitione alienus. Ab omnibus principibus summa ipsi reverentia exhibebatur, nullusque erat, qui ei & satisfacere & placere non contenderet. Quod ad justitiæ administrationem spectat, ad severitatem propensior habitus est.

DECRETA ET STATUTA

SYNODI PROVINCIALIS

Mechliniensis, die undecima mensis Iunii, anni millesimi quingentesimi septuagesimi; pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri, D. PII divina providentia papæ quinti, anno quinto inchoatæ, & quarta decima die mensis Iulii ejusdem anni conclusæ.

ANNO CHRISTI 1570.

Præsidente in ea reverendissimo in Christo patre, ac domino, D. Martino Rythovio, episcopo Yprensi, tanquam seniori comprovinciali, nomine & loco illustrissimi & reverendissimi in Christo patris ac domini nostri, D. ANTONII PERRENOT, archiepiscopi Mechliniensis, & tituli sancti Petri ad vincula cardinalis Granvellani.

Decretum de apertione concilii provincialis Mechliniensis, pronuntiatum a reverendissimo domino præsidente.

B CHRISTI nomine invocato, præsentem synodum provincialem Mechliniensem, primo ab illustrissimo cardinale Granvellano, D. reverendissimo archiepiscopo provinciæ Mechliniensis convocatam & coactam, & iterato, quatenus opus erat, a nobis indictam, post debitam deliberationem cum nostris confratribus episcopis comprovincialibus de eorundem consilio & assensu, tanquam legitime congregatam, aperiendam esse decernimus & aperimus; apertamque indicamus & declaramus in his scriptis, inhibentes ne quis ab ea recedat sine nostro consensu.

C *Decretum super absentia illustrissimi D. cardinalis, & reverendissimi D. archiepiscopi Mechliniensis.*

Etsi non dubiter synodus provincialis suæ sanctitati notas esse causas, propter quas illustrissimus cardinalis, & reverendissimus D. archiepiscopus Mechliniensis, provincia sua ad tempus relicta, ad urbem se contulerit; volens tamen officio suo satisfacere juxta decreta Tridentina, excusationem sibi a generali vicario exhibitam & positam recepit & admisit: sed ex singulari affectu, quo erga suum archiepiscopum tenetur, illum rogat & hortatur, ut quamprimum cessantibus causis licebit ad ecclesiam suam redeat; ut ipsius præsentia & auctoritate universi D ordines ecclesiastici in hac provincia in officio suo rectius contineantur.

Decretum, quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut sessionis in hac synodo, pronuntiatum a reverendissimo domino præsidente.

Habita cum nostris confratribus episcopis comprovincialibus super ordine ecclesiarum matura communicatione, de ipsorum consilio & assensu, ad evitandas quæstiones, quæ inde in principio oriri possent; declaramus omne id sine præjudicio ordinis & honoris futurum, quidquid in præsenti provinciali concilio accidet, ex ecclesiarum evocatione, aut deputatorum sessione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæstiones de ordine ecclesiarum E cum alicujus injuria dissimulare velle videamur, liberum erit omnibus, suo tamen loco, rationes, si quas habeant, proponere a patribus examinandas.

De recipiendis decretis concilii Tridentini.

Hæc synodus provincialis Mechliniensis in spiritu sancto legitime congregata, imprimis & ante omnia, volens satisfacere dispositioni concilii Tridentini capite secundo, sessione vigesima quinta, in quo de recipiendis decretis ejusdem concilii Tridentini, & obedientia, professione fidei, ac hæreseon detestatione agitur, post publicam decreto- rum

rum ejusdem concilii lectionem, statuenda duxit, A & statuit ea quæ sequuntur.

Decretum primum.

Imprimis ordinat & præcipit ut omnes & singuli, qui ad hanc synodum convenerunt, simpliciter & sine ulla protestatione ea omnia & singula, quæ a sancta synodo Tridentina definita & statuta sunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant & profiteantur, simulque omnes hæreses a sacris canonibus, præsertimque ab eadem synodo Tridentina damnatas detestentur & anathematizent secundum tenorem schedulæ sequentis.

Tenor receptionis decretorum & professionis fidei.

Ego N. omnia & singula quæ a sancta synodo Tridentina statuta, & definita sunt, palam recipio; nec non veram obedientiam summo Romano pontifici spondeo & profiteor, simulque hæreses omnes a sacris canonibus & generalibus conciliis, præsertimque ab eadem synodo Tridentina damnatas detestor & anathematizo.

Decretum de absentibus & eorum procuratoribus.

Eadem synodus attendens, quod procuratores absentium speciale mandatum non habeant ad hoc, ut in hac synodo provinciali constituentium nominibus, & pro eis decreta concilii Tridentini recipiant, obedientiam summo Romano pontifici spondeant ac profiteantur, & hæreses detestentur; statuit & ordinavit, ut absentes ad hanc synodum evocati, infra decem dies proxime sequentes suis aut aliis ad hoc specialiter constituendis procuratoribus mandatum mittant speciale, cujus virtute ipsorum nominibus, & pro eis, dictam receptionem, professionem & detestationem simpliciter & sine ulla protestatione realiter & cum effectu faciant, sicuti præsentes in hac eadem synodo universi, tam episcopi, quam alii, fecerunt. Si qui autem in transmittendo mandato speciali fuerint defectuosi, & in hac synodo provinciali dictam receptionem, professionem & detestationem non fecerint; mandat eadem synodus, ut in proxima synodo diœcesana post hanc provincialem celebranda compareant, & dictam receptionem, professionem & detestationem secundum formam in hac synodo provinciali descriptam & observatam simpliciter & sine ulla potestatione faciant.

Decretum de facienda decretorum receptione, professione & detestatione in synodo diœcesana.

Statuit & ordinat eadem synodus, ut omnes & singuli, qui de jure vel consuetudine, aut ex dispositione concilii Tridentini synodo diœcesanæ interesse debent, & in hac synodo provinciali decretorum receptionem prædictam, obedientiæ professionem, & hæreseon detestationem non fecerint, in proxima futura synodo diœcesana illam faciant, sub pœnis in concilio Tridentino expressis, non obstante exemptione quacumque. Mandat etiam, ut episcopi hujusmodi receptionem, professionem & detestationem in suis synodis non admittant, nisi secundum formam in hoc provinciali concilio observatam.

Decretum de revisendis statutis, & juramentis ecclesiarum.

Ut autem decreta concilii Tridentini ab omnibus præsentibus in hac synodo provinciali jam recepta, & ab aliis, sive in hac eadem, sive in futuris diœcesanis recipienda, ab omnibus fideliter observentur, & ne quid successu temporis contra eadem decreta ex lectione antiquorum statutorum aut juramentorum (quæ omnia, qua parte decretis aut statutis Tridentinis repugnant, irrita decernit & inania) in usum recipiatur; voluit & præcepit eadem synodus omnibus & singulis provinciæ Mechliniensis episcopis, ut in ecclesiis suarum respe- B ctive civitatum & diœcesum etiam exemptis statuta & juramenta diligenter visitent, examinent, & si in ullo decretis concilii Tridentini repugnent, mutent & reforment, & Tridentinis decretis accommodent. Injungit etiam earumdem ecclesiarum universis prælatis, præpositis, decanis & capitulis, ut episcopo visitanti, & statuta vel juramenta, ut præmittitur, corrigenti, & reformanti pareant, sub pœnis arbitrio ipsorum imponendis.

De sacramentis.

De legitimo usu, virtute & efficacia sacramentorum, ceterisque eodem pertinentibus, non minus copiose, quam catholice & religiose statuit sa- C crosanctum concilium Tridentinum, cujus decreta & canones omnes, cum synodus provincialis Mechliniensis reverenter receperit, ea non aliter observari præcipit, quam si de verbo ad verbum hic inserta forent. Et quæ sequuntur superaddenda censuit.

CAPUT I.

Imprimis ut studiis anabaptistarum (quorum hæresis late serpit) potentius occurratur, & ut certius deprehendantur, qui multis artibus infantes suos sacro baptismo subtrahunt, & quo cautius lateant, subinde alio atque alio migrant; synodus provincialis Mechliniensis hortatur & requirit D omnes & singulos magistratus quarumcumque civitatum, oppidorum, & locorum, ne quam obstetricem ad obstetricandum parientibus admittant, nisi prius a curatis loci, ubi dictæ obstetrices morantur, testimonium sinceræ & catholicæ fidei habeant, & nisi jurent singulis septimanis die sabbati cujusque loci pastori denuntiare nomina & cognomina puerperarum, quibus adfuerunt, cum numero prolium susceptarum: curati vero infra quindecim dies a tempore scientiæ indicabunt episcopo, aut ejus vicario nomina & cognomina matrum quæ proles suas baptizari non fecerint; idque sub pœna E suspensionis, aliaque arbitraria.

CAPUT II.

Si quis proles habeat non baptizatas, aut grandiores aliquæ sint non baptizatæ; mandat synodus parentibus, ut curent proles suas infra decem dies a publicatione præsentium in parochia, in qua natæ sunt aut morantur, baptizari; ipsæque non baptizatæ, si ad annos discretionis pervenerint, statim facient se in fide instrui, sive catechizari & baptizari in ecclesia parochiali, in qua morantur; quas curatus, ubi noverit, tenebitur infra quindecim dies a tempore scientiæ episcopo, aut ejus vicario denuntiare sub pœnis prædictis.

CAPUT

CAPUT III.

A

Quoniam in admittendis patrinis in baptismo non eadem adhuc ubique servatur ab omnibus ratio; districte mandat hæc synodus, ut serio statutum concilii Tridentini capite secundo de reformatione sessione vigesima quarta observetur a pastoribus, ita ut ad suscipiendum infantem in baptismate unum tantum virum sive mulierem, aut ad summum unum & unam admittant, quorum nomina in libro describant, aliosque a susceptione prohibeant. Et si qui sint, qui pastoribus invitis se ingerant, præter descriptos, ad tangendum baptizandum instar patrinorum, declarent aperte illos vere non esse patrinos, nec cognationem spiritalem contrahere. B

CAPUT IV.

Quia superioris temporis negligentia, probatissimus ille Christianæ ecclesiæ mos quibusdam in locis est collapsus, quo puerperæ certo post partum die referre domino Deo gratias solent; statuit sancta synodus, ut ubique conformiter in usum revocetur, ac puerperæ ad missæ sacrificium veniant, & contra negligentes, ceu piæ consuetudinis violatores, procedatur.

CAPUT V.

C

Quod ad sacramentum pœnitentiæ attinet, mandat synodus pastoribus omnibus, ut registrum conficiant omnium, quorum tempore quadragesimæ confessiones recipiunt, atque ut in illud omnes alii etiam religiosi ad confessiones audiendas admissi, eos describi curent, quorum confessiones exceperunt, & a pastoribus auditi non sunt, nec alios, quam sic descriptos ad sacramenta, etiam matrimonium aut sepulturam, admittant: & proinde etiam omnibus subditis mandat, ut in hoc registro tempore opportuno se inscribi faciant.

CAPUT VI.

D

Pastores & alii confessarii extra casum necessitatis a casibus episcopis reservatis neminem absolvant, nisi ad hoc ab episcopis specialem commissionem habuerint. Casus autem episcopis reservati sunt hi: raptus virginum, homicidium, incendium ex deliberata voluntate procuratum, simonia, sodomia, hæresis, apostasia, incestus cum consanguineis aut sanctimonialibus, injectio manuum violenta deliberato proposito cum læsione in parentes facta, sortilegium, adulterium notorium, & omnia delicta, quæ excommunicationem majorem a canone vel ab homine latam annexam habent, & omnia alia delicta prædictis graviora. Meminerint autem episcopi ut in notoriis criminibus pro temporum & personarum qualitate publicam pœnitentiam in usum revocent. E

CAPUT VII.

Sacrosancta eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur, potissimum vero in festo sacro Christi corpori proprie consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat; & non nisi in arduis causis pacis, aut publicæ necessitatis: in illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi, quam spectandi gratia confluere solet, abstineatur; in communibus autem supplicationibus circumgestari poterunt sanctorum reliquiæ.

CAPUT VIII.

Pastores etiam venerabilis corporis Christi sacramentum ad ægros numquam perferent, nisi decenter & reverenter ornati stola & superpelliceo, & custos superpelliceo indutus, lumen & campanulam sonantem præferat, quo populus sui moneatur officii, tum erga sacramentum, tum erga laborantem infirmum: Et quando fieri potest, antequam sacra eucharistia ad ægrotum deferatur, præmittatur confessio.

CAPUT IX.

Sed neque sacrum oleum infirmorum, etiam sine sacra eucharistia, unquam ad ægrotos deferant pastores, nisi superpelliceum induti & stolam.

De ordinandis.

De qualitatibus eorum, qui ad sacros ordines promovendi sunt, accurate statuit concilium Tridentinum, de quibus hæc synodus quædam, diligentioris observationis causa, repetenda duxit & statuenda.

CAPUT I.

Nullus ad minores ordines deinceps admittatur, sine testimonio probitatis & litteraturæ a proprio parocho & magistro scholæ, in qua studuit: Ad majores autem promovendus etiam testimonium habeat de præmissis proclamationibus, juxta ordinationem concilii Tridentini, capite sexto, sessione vigesima tertia.

CAPUT II.

Ad singulos majores promovendi feria quarta vel quinta ante ipsam ordinationem tempestive in civitate aut loco, ubi episcopus ordines conferre decreverit, adsint, super ætate, vita, doctrina & natalibus, nec non super valore beneficii, patrimonii, aut pensionis cujus titulo promoveri intendunt, ab episcopo seu deputatis examinandi.

CAPUT III.

Nemo ad sacros ordines in posterum promoveatur, qui ex beneficii, patrimonii, aut pensionis fructibus, seu emolumentis annuis non habeat ad minimum triginta carolinos. Qui titulus erit in registris episcopi, & literis ordinationum exprimendus.

CAPUT IV.

Iuret etiam ordinandus, quod titulum, quem pro sua futura promotione exhibet, vere & sine ulla fraude possideat; quodque illum non resignabit, alienabit, aut in illius extinctionem consentiet, nisi sibi de novo sufficienti titulo fuerit provisum.

CAPUT V.

Possint nihilominus episcopi, ob ecclesiæ necessitatem, quosdam ætate & moribus idoneos, etiam sine titulo, ad sacros ordines promovere; cum conditione tamen, quod illis de congruo titulo providebunt.

A

De sponsalibus & matrimoniis.

Quæ de sponsalibus ex dispositione juris communis & de matrimoniis per concilium Tridentinum decreta sunt, eadem provincialis synodus hic innovat, & ad eorum commodiorem observationem ordinat quæ sequuntur.

CAPVT I.

Quum concilium Tridentinum matrimonia clandestina annullet, & omnes inhabilitet ad contrahendum aliter, quam secundum formam ab eodem concilio descriptam; ex ordinatione ejusdem concilii mandat pastoribus, ut sæpius populo in suis concionibus hanc matrimonii nullitatem, & personarum inhabilitatem in memoriam revocent.

B

CAPVT II.

Quia coactæ nuptiæ tristem plerumque, & luctuosum habent exitum, diligenter inquirant pastores, an matrimonium contracturi sponte & animo deliberato, non vi aut metu parentum, amicorum aut aliorum coacti ad matrimonium procedant. Quod si invenerint aliquem vel aliquam ex contrahentibus coactum ad contrahendum, nullo modo ad conjunctionem eorum procedere audeant, neque alteri vices suas committant, sub pœna suspensionis ab officio & beneficio.

C

CAPVT III.

Si sponsalia & matrimonium contrahere volentes diversarum sint parochiarum sub eodem decanatu, parochus, in cujus manibus sponsalia contracta sunt, literas testimoniales hujusmodi sponsalium alteri parocho dirigat, ut ad proclamationes necessarias procedat, atque ad matrimonii solemnizationem non admittantur desponsi, nisi prius constito de necessariis proclamationibus hinc inde in facie ecclesiæ, & in diebus dominicis seu festivis factis; neminemque esse, qui matrimonio contrahendo se opponere velit, aut impedimentum aliquod canonicum denuntiare.

D

CAPVT IV.

Si sponsalia & matrimonium contrahere volentes diversorum sint decanatuum, sub eodem tamen episcopatu; pastores a suis decanis, tam super sponsalibus contractis, quam super proclamationibus, attestationes signatas & approbatas habere debeant; nec ante ad matrimonii solemnizationem desponsi admittantur, quam tota res hoc modo ad decanos delata fuerit: decani autem ratione examinis hujus negotii non ultra sex stuferos recipiant, & pastores non ultra quatuor.

E

CAPVT V.

Si autem sponsalia & matrimonium contrahere volentes diversorum sint episcopatuum, pastores a suis episcopis, tam super sponsalibus contractis, quam super proclamationibus, attestationes approbatas habere debeant; neque ante ad matrimonii solemnizationem desponsi admittantur, quam suorum episcoporum literis ad hoc expressam facultatem habuerint: atque episcopi ratione hujusmodi literarum pro notario & sigillifero non ultra octo stuferos recipi permittant.

CAPVT VI.

Vt quoque multis periculis, quæ ex hominum malitia & fraude provenire possunt, in matrimoniis contrahendis occuratur; inhibet synodus omnibus pastoribus, eorumque vicem gerentibus, sub pœna suspensionis a divinis, ne quem alterius regni vel regionis, aut vagum & ignotum ad matrimonium admittant, sine licentia episcopi sui in scriptis obtenta. Hortaturque synodus ordinarium, ne dictam licentiam sine causæ cognitione & matura deliberatione concedat.

CAPVT VII.

Tempus clausum a concilio Tridentino restrictum est; proinde diligentius observetur. Si tamen ex legitima & urgente causa aliqui per episcopum ad matrimonium illo tempore contrahendum admittantur, abstineatur a solennitate nuptialis convivii, a choreis, & similibus insolentiis, quæ tempori non congruunt, sub pœna viginti florenorum Rhenensium ad pium usum applicandorum.

De officio & cultu divino.

Quæcumque sacrosanctum concilium Tridentinum statuit & ordinavit de officio divino debite peragendo, hæc omnia provincialis synodus Mechliniensis mandat districte observari, & quæ sequuntur superaddenda censuit.

CAPVT I.

Ante omnia divinum officum fiat statis horis, tractim, semper integre, distincte, devote & reverenter per eos ad quos proprie pertinet; & observato tamen discrimine dierum solemnium a ferialibus & minus solemnibus.

CAPVT II.

Distributiones chori dispensentur secundum præscriptum concilii Tridentini arbitrio episcopi, sic tamen quod in majoribus horis, scilicet matutinis, summa missa, & vesperis notabiliter majores sint, quam in minoribus horis; nec tamen in minoribus tam exiguæ sint ut negligantur.

CAPVT III.

Deinde non alii distributiones recipiant, quam qui statis horis in choro intersunt, videlicet in matutinis ante finem primi psalmi, similiter in vesperis & in aliis horis: in missis vero tam de tempore, quam anniversariarum ante primam collectam, & inibi a principio usque ad ultimam cujusque officii orationem inclusive, excepta necessitatis causa, permanserint: Et tum demum, & non antea, plumbetorum ad hoc ab episcopis ordinandorum distributio fiat; cæteri vero quavis collusione aut remissione exclusa, distributionibus careant, nisi excusentur ex causis expressis in capitulo, Consuetudinem, de clericis non residentibus in sexto. Si autem in quibusdam ecclesiis ex fundatione, statuto, vel consuetudine, citius interesse divino officio teneantur, vel diutius in eo permanere, non vult synodus illis derogatum esse.

CAPVT

CAPVT IV.

Et ne constitutio dicti capituli Consuetudinem, ac decretum concilii Tridentini reddantur illusoria prætextu alicujus statuti de diebus lusivis aut recreationis; statuit eadem synodus provincialis hujusmodi statutum tanquam corruptelam ex registris capitulorum delendum & expungendum esse, & loco illius observandum, quod dicto capitulo Consuetudinem disponitur; ita videlicet, ut si quis in negotiis ecclesiæ, aut episcopus, vel ob infirmitatē aut corporalem necessitatem statis horis interesse nequiverit, pro interessente divinis habeatur; atque ut talis distributionibus gaudeat. Sub quibus quidem exceptis casibus etiam eos comprehendi censet synodus, qui pro conservanda aut recuperanda valetudine aerem ad tempus mutare, aut alias publica aut legitima causa, juxta dictum cap. Consuetudinem abesse coguntur.

CAPVT V.

Intelligit autem synodus provincialis in ecclesia negotiis occupari non solum eos, qui capituli vel fabricæ negotia tractant, sed & episcopum, archidiaconum, pœnitentiarium, atque illos omnes, qui propria dignitatum vel præbendarum suarum munia obeunt, aut episcopis ordines conferentibus, visitantibus, ac in aliis episcopatus negotiis occupatis adsunt, vel aliquo ab eis missi consilium & operam suam impendunt, quos pro eo tempore, fraude & dolo seclusis, decernit pro præsentibus reputari, & omnibus emolumentis gaudere debere, sicuti si personaliter divinis interessent.

CAPVT VI.

Illos quoque, qui sub dictis divinis officiis aut celebrant, aut ad celebrandum se præparant vult hæc synodus pro eo tempore præsentes in divinis reputari, modo tamen absoluto sacrificio, sine notabili mora in chorum redeant.

CAPVT VII.

Quoniam in divino officio quandoque, & potissimum in festis, quæ certis diœcesibus propria sunt, in historiis quæ leguntur, & sequentiis missarum quædam occurrunt, quæ subinde pios offendunt, curent episcopi, ut quod in eo officio purgandum videtur & corrigendum, expurgent & corrigant, aut loco officii hujusmodi jubeant officium de communi cantari.

CAPVT VIII.

Nemo quoque, cum publice preces horariæ cantantur, vel sacrificium missæ peragitur, prophanum quippiam, aut ab instituto alienum legat; neque etiam dormiat, aut fabuletur, sub pœna privationis distributionum ejus officii; & si semel correptus, secundo aut tertio circa præmissa deliquerit, ultra amissionem distributionum, graviter puniatur.

CAPVT IX.

Insolentiæ omnes e sacris locis omnino arceantur, & nemo ecclesiæ beneficiatum aut habituatum serius cum habitu decenti chorum intrantem, audeat manuum vel pedum plausu, vel sibilis, aut alia qua- A cumque ratione ineptiore ejicere, aut ab ingressu prohibere; sufficiat autem eum privatione distributionis mulctari.

CAPVT X.

Cohibeant episcopi cantores, organistas, & campanarios, & alios quoscumque a lascivia, militari & quavis indecora musica in cantu, organis & campanis, sub pœna decem stuferorum, ad pios usus arbitrio episcoporum applicanda. Et si semel puniti non astinuerint, pœna carceris ac alias arbitraria plectantur. Deambulationes quoque ac prophana colloquia impediant, ac delinquentes tempore divini officii pœnam trium stuferorum, & extra tempus divini officii duorum incurrant ipso facto: B quam pœnam episcopi exequi curent.

CAPVT XI.

Convivia quoque & negotiationes in sacro loco nullo mudo admittantur: Proclamationes vero forenses non nisi extra templum, & post divinum officium plene absolutum fiant; atque, ut laici ab his efficacius comprimantur, magistratuum locorum assistentiam implorent episcopi, ut etiam ipsorum auctoritate ordinatio ad impediendum hujusmodi insolentias fiat & publicetur.

CAPVT XII.

C Requirantur quoque locorum magistratus, ut in omnibus parochiis edicto publico mandent tempore quo divinum officium peragitur, aut verbum Dei prædicatur, tabernas non nisi proviatoribus aperiri, neque aliquod genus ludi publice aut privatim instituí, & omnino abstineri, a tripudiis, & aliis insolentiis, quibus parochiani a visitatione divinii officii, & verbi Dei auditione distrahi possent, sub pœnis arbitrio eorum imponendis: ipsi quoque episcopi per suas diœceses in singulis parochiis sub certis pœnis suis nominibus similem inhibitionem fieri procurent.

CAPVT XIII.

D Denique ut omnes irreverentiæ circa divinum officium, maxime autem circa sacrificium missæ, tollatur occasio; statuit & ordinat, ne quis sæcularis aut regularis in privatis ædibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab episcopis designanda & visitanda, aut olim ad divinum cultum designata ac appropriata, sanctum missæ sacrificium peragere præsumat. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, tam ipse qui celebrat, quam is, qui sacerdotem ad celebrandum requisivit, aut admisit, arbitrio episcopi puniatur.

CAPVT XIV.

E Altarium portatilium usus ad populi commoditatem urgente necessitate, late permissus fuit; sed ne quod ad tempus tantum, & ex gravi causa concessum est, contra canones, & ad irreverentiam sacrosancti mysterii missæ trahatur in consuetudinem, curent episcopi, ut quamprimum fieri potest, in singulis ecclesiis altaria iterum consecrentur; eoque facto ibidem altarium portatilium usus interdicatur.

CAPVT

CAPUT XV.

In ecclesiis autem, in quibus biennationes in usu fuerunt, ut ancillis & famulis de matutinali missa provideretur; vult synodus, ut illis sublatis, episcopi commodam rationem ineant retinendæ missæ matutinæ, & imprimis accurate se informent de qualitatibus & oneribus sacellaniarum in ecclesiis parochialibus erectarum, ut illarum possessores ad personalem residentiam compellant, aut etiam per contributionem parochianorum honesto sacerdoti stipendia vitæ constituant, qui & missam matutinalem peragat, & pastori occupato aut infirmo in administrandis sacramentis subveniat: idque conditione tali, quod consuetum in similibus stipendium a parochianis recipere & retinere possit.

CAPUT XVI.

Mandat etiam synodus, ut omnes se accommodent in lectione horarum tenori bullæ apostolicæ per Pium papam quintum editæ, & hic publicatæ.

CAPUT XVII.

Cætera autem, quæ circa divinum officium statuenda & ordinanda hic desiderantur, quia varia sunt, & commode uniformiter definiri non possunt, episcopis cum duobus canonicis ecclesiarum cathedralium, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligetur, synodus committit, ut visitatis & repurgatis ecclesiarum ordinationibus & ceremoniis, statuant quod viderint pietati, decori ecclesiæ, & populi ædificationi convenire.

DE FESTIS.

Cum capite duodecimo sessione vigesima quinta sub titulo de regularibus & monialibus cautum sit, dies festos in qualibet diœcesi constitutos ab omnibus, exemptis etiam regularibus, uniformiter observandos esse; Operæ precium fuerit declarare, quos festos dies synodus provincialis per totam provinciam Mechliniensem observari decreverit.

CAPUT I.

Sunt autem ista, præter dies dominicos, festum nativitatis Christi, Stephani protomartyris, Ioannis apostoli & euangelistæ, sanctorum Innocentium, circumcisionis domini, epiphaniæ, conversionis Pauli, purificationis beatæ Mariæ, cathedræ Petri, Matthiæ apostoli, annuntiationis Mariæ, festum paschæ cum feria secunda & tertia sequente, Marci euangelistæ, Philippi & Iacobi, inventionis sanctæ Crucis, festum ascensionis domini, festum pentecostes cum feria secunda & tertia sequentibus, Trinitatis, venerabilis sacramenti, nativitatis sancti Ioannis Baptistæ, sanctorum Petri & Pauli, visitationis beatæ Mariæ, Magdalenæ, Iacobi, Laurentii, assumptionis beatæ Mariæ, Bartholomæi, nativitatis beatæ Mariæ, Matthæi apostoli, Michaelis, Lucæ, Simonis & Iudæ, omnium sanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ apostoli, Nicolai, conceptionis beatæ Mariæ, & Sancti Thomæ apostoli.

CAPUT II.

In prædictis festis, & etiam aliis patronorum parochialium ecclesiarum principalibus, synodus A provincialis interdicat omnibus suæ provinciæ Christi fidelibus opera manualia & sæcularia quæcumque, mercatum item & forum rerum venalium, atque judicialia exerceri; ita tamen ut episcopis in illis festis, quæ minus celebria sunt ad populi commoditatem, liceat aliquid pro sua discretione relaxare. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, mulctetur pœna pecuniaria unius floreni ad pium usum applicanda.

CAPUT III.

Si forum aut nundinæ incidant in aliquod ex celebrioribus festis, serventur illæ, vel ante, vel post festum, prout magistratus cujusque loci judicaverit maxime expedire. Et vetat synodus provincialis omnibus magistratibus & sæcularibus judicibus, B ne cuiquam ex omnibus prædictis festis violandi seu prophanandi licentiam concedant, sed eos, qui ab ipsis licentiam hujusmodi requirunt, ad episcopum ejusve vicarium vel pastorem remittant: alioquin contra eos tanquam synodalium statutorum transgressores, & alias prout de jure procedatur.

CAPUT IV.

Quoniam sanctus Rumoldus archiepiscopus & martyr, patronus est ecclesiæ metropolitanæ Mechliniensis, ideoque per totam provinciam Mechliniensem merito veneramur; Ordinat synodus, ut C primo Iulii, quo martyrium subiit, aut proximo die convenienti, per civitatem & totam diœcesim Mechliniensem tanquam duplex, & in reliquis ecclesiis seu monasteriis ejusdem provinciæ, ad instar festi novem lectionum celebretur. Similiter etiam festum patroni singularum ecclesiarum cathedralium intra civitatem, tanquam duplex; extra vero, tanquam novem lectionum celebretur.

CAPUT V.

Festum annuntiationis beatæ Mariæ si quando inter dominicam palmarum, & dominicam quasimodo, venerit, feria tertia post dominicam quasimodo, tam a populo quam a clero celebretur: & si aliud festum in hac feria tertia inciderit, illud D in feriam quartam sequentem transferatur.

DE IEIUNIIS.

CAPUT I.

Vigiliæ singulis annis per totam provinciam Mechliniensem ab universis ætatem habentibus, nec legitime excusatis sub periculo peccati mortalis jejunandæ, præter quadragesimam & quatuor anni tempora, sunt vigilia pentecostes, nativitatis sancti Ioannis Baptistæ, beatorum Petri & Pauli apostolorum, sancti Laurentii martyris, assumptionis beatæ Mariæ virginis, sancti Matthæi apostoli, sanctorum Simonis & Iudæ, omnium sanctorum, E sancti Andreæ apostoli & nativitatis domini. Quæ si diebus dominicis aut Lunæ evenerint, sabbatis præcedentibus jejunentur: In locis autem ubi vel plura, vel strictius observata fuerint, hortatur synodus, ut piam consuetudinem observent.

CAPUT V.

Insuper in festo sancti Marci, quo supplicationes pro laudabili ecclesiæ more fiunt, & in diebus rogationum abstineatur per totam diem a carnibus, & jejunetur ad minus usque ad prandium.

A

De imaginibus.

CAPVT I.

Cum domum Dei deceat funɛtitudo pro executione decreti de invocatione & veneratione, ac reliquiis sanctorum, & sacris imaginibus, sessione vigesima quinta, statuit sancta synodus, ut e templis & locis sacris tollantur imagines, sculpturæ, aulæa, quæ gentilitatem, aut mendaces ethnicorum fabulas, Satyrorum, Faunorum, Sirenarum, Terminorum & Nympharum, ac id genus alia repræsentant. Similiter quæcumque figuræ lascivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias obscænæ & superstitiosæ, quæ fidelium mentes a religione & devotione distrahunt, & sæpius graviter offendunt. Neque posthac ulla imago, aut statua in ecclesiam vel locum sacrum recipiatur, nisi ab episcopo admissa fuerit. Proinde episcopi in visitationibus curabunt imagines supradictas reformari, aut prorsus tolli, prout judicaverint expedire.

CAPVT II.

Provideant præterea episcopi, ne ad ornatum supplicationum venerabilis sacramenti, aut reliquiarum quarumcumque exponat quisquam ullas similes imagines, sculpturas aut aulæa, idque sub pœna arbitrio eorum infligenda: implorato etiam ad hoc, si opus sit, contra sæculares auxilio brachii sæcularis.

CAPVT III.

E domibus & hortis ecclesiasticorum similiter prædictæ imagines tollantur, præcipue quæ lascivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias tam obscænæ, ut pias mentes offendant. Et si clerici post publicationem hujus concilii prædictas imagines infra trimestre e suis domibus non ejecerint; curent episcopi, ut contra illos ad condignam punitionem procedatur.

De indulgentiis.

Monet pios suos filios eadem hæc synodus, ne circumforaneis quibusdam, aut etiam cum privilegio impressis libellis temere fidem habeant, qui ex levibus aut superstitiosis causis, incertisque revelationibus immodicas, & plus æquo exorbitantes pollicentur indulgentias, potissimum si promissiones contineant certorum effectuum, periculorum scilicet evitationem, a gladiis, a tormentis, ab aquis, a peste; aut liberationem certam a purgatorio: quemadmodum & missis quibusdam & precibus certo numero recitandis affixas alicubi videre licet.

De superstitione.

Cum recte moneat sacrosancta Tridentina synodus, ut omnis superstitio tollatur; Docet hæc synodus omnem illum rerum usum esse superstitiosum, qui sine verbo Dei, & ecclesiæ doctrina fit præscriptis aliquibus ritibus & observantiis, quarum rationabilis causa reddi non potest, & fiducia in eis collocatur, certo expectandi aliquem eventum, qui sine illis ritibus exsanctorum intercessione non speraretur, aut quæ in cultu sanctorum ex temeritate, ac quadam levitate potius, quam pietate, & vera in Deum religione fieri videntur.

De episcopis, & eorum officio.

Quæ de episcopis œcumenica synodus Tridentina pro ecclesiæ collapsæ reformatione salubriter statuit & ordinavit, eadem synodus Mechliniensis hic repetenda & innovanda duxit, sicuti etiam repetit & innovat, ac ad illorum observationem ea quæ sequuntur, statuit.

CAPVT I.

Vacante ecclesia cathedrali, observatisque iis, quæ de indicendis supplicationibus & precibus B concilium Tridentinum ordinauit; sancta synodus Mechliniensis statuit, quod ubi de electione, postulatione, aut nominatione per eos, vel eum, quorum interest, facta constiterit; statim auctoritate & jussu metropolitani, si in provincia adfuerit, aut eo absente, senioris suffraganei in provincia præsentis, literis denuntiatoriis, seu monitoriis legitime expeditis, tam ad valvas ecclesiæ vacantis, quam ad valvas ecclesiæ principalis loci residentiæ electi, vel nominati affixis, moneantur omnes & singuli qui sciunt canonicum impedimentum quodcumque, quare electus, postulatus aut nominatus ad ecclesiam vacantem assumi non debeat, idipsum infra certum tempus in literis prædictis exprimendum metropolitano, vel seniori suffraganeo respective denuntiare.

C

CAPVT II.

Nemine vero infra præfixum terminum se opponente, metropolitanus aut senior suffraganeus ex officio inquiret & informationem faciet cum duobus per eum assumendis, de natalibus, ætate, vita, moribus, doctrina & gradu promovendi, & de ecclesiæ vacantis statu, aliisque omnibus, quæ a sacris canonibus, & concilii Tridentini decretis requiruntur. Quæ omnia fideliter descripta, & in publicum instrumentum redacta, una cum professione fidei a promovendo coram episcopo cum iisdem facta, quamprimum ad sanctissimum Romanum pontificem transmittantur.

D

CAPVT III.

Inter cæteras episcoporum functiones non infimum locum habet oratio pro populo, & communis sacrificii oblatio; de quibus si bonum habeant testimonium, non parum inde eis auctoritatis accedet. Quapropter sæpius publice & religiose in suis ecclesiis celebrent, & ut canonicis ad frequentationem divini officii incitamentum præbeant; ipsi etiam quando per episcopalia munera licet, divinis officiis intersint.

E

CAPVT IV.

Prædicationis quoque officium, quod episcopis proprium est, tum per seipsos, tum per alios cum omni diligentia & solicitudine exerceri curent.

De sigillis.

In episcoporum functionibus præ cæteris conspicuum esse debet, quod ait Christus, gratis accepistis, gratis date. Cum autem in gratiosis con-

cessionibus & dispensationibus; item in collationibus, & aliis quibuslibet provisionibus, quæ gratis fieri debent, occasione sigilli varia jura soleant exigi; statuit provincialis synodus omnia illa jura, tamquam non satis probata consuetudine introducta, plane remittenda, & relinquenda esse, & nihil inde accipi posse.

CAPVT II.

Pro literis autem & sigillis ac registratione, cæterisque eodem spectantibus, qui id oneris habent, & instrumenta examinare, registra conficere & conservare debent, ratione illius sumptus, & pro qualitate laboris, quem subeunt, stipendium moderatum pro consuetudine accipere possint. Sed quod in communibus, & mediocribus negotiis non excedat summam viginti vel triginta stuferorum; nunquam vero, ne in maximis quidem, accipere possint ultra coronatum.

CAPVT III.

Cæterum si in relaxatione bannorum matrimonialium, aut similium ordinationum, quod interdum quidem, sed tamen non nisi ex legitima causa fieri debet, eleemosyna aliqua in pium usum destinata ditioribus imponatur; id non debet a quopiam in calumniam trahi, nec supradicta constitutione vetari intelligimus.

CAPVT IV.

Quod autem de episcopis eorumque sigillo nunc constitutum est, id etiam, eodemque jure ad omnes alios præsentatores, collatores, eorumque præsentationes, collationes, institutiones, & quamlibet aliam provisionem, cujuscumque gradus, aut ordinis sint, omnino pertineat; nec ulli eorum liceat prætextu jurium sigilli ultra prædictum stipendium quidquam accipere.

CAPVT V.

In ecclesiis autem tam cathedralibus quam collegiatis & parochialibus in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia quavis provisione; item in admissione ad possessionem, cæterisque similibus id observetur, quod capite decimo quarto, sessione vigesima quarta in concilio Tridentino constitutum est, & sub eisdem pœnis.

CAPVT VI.

Ne quis vero pium usum in dicta constitutione alio trahat, quam quo vere pertinet; decernit synodus hoc demum in pium usum pro præsentis loci intelligentia converti, quod vel in fabricam ecclesiæ, vel in pauperum eleemosynas, vel in seminarii subsidium destinatur.

De ministris ecclesiæ eorumque residentia.

In designandis ministris, & officio ecclesiæ tanto major delectus adhiberi debet, quanto digniora officia obeunt, & ut omnia ab eis decenter, & bono ordine fiant, & vagabundi errones excludantur, imprimis quæcumque concilium Tridentinum huc spectantia statuit, ea omnia, velut repetita, A provincialis synodus firmiter observari præcipit, pauca superaddenda censuit.

CAPVT I.

Itaque mandat synodus, ut episcopi circa electorum, aut nominatorum examen, juxta concilii Tridentini dispositionem, sint diligentes, quo inidoneis ad ministeria ecclesiæ præcludatur via.

CAPVT II.

B Denique cum dignitates in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam sint institutæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo; statuit eadem synodus omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, & thesaurarios, & alios beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum, aut beneficiorum obligari, & personaliter residere debere: Et si ultra tres menses, postquam a locorum episcopis moniti fuerint, perso-C naliter residere neglexerint, aut distulerint, fructibus suarum dignitatum, aut beneficiorum priventur.

CAPVT III.

Si qui autem ex prædictis sese privilegio perpetuo, aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent, dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario infra tres menses exhibeant, ut cognoscat, an ex veris & rationabilibus causis concessum sit, nec ne. Si vero intra dictos tres menses non exhibuerint, effectu & fructu privilegii omnino careant.

D

CAPVT IV.

Omnes tam exempti, quam non exempti, sæculares & regulares, & quicumque monachi, per episcopum ad publicas processiones, ex quacumque causa indictas vocati, accedere & tempestive interesse compellantur, exceptis iis, qui ob clausuram strictiorem excusantur: in quibus processionibus, & aliis quibuscumque; necnon in omnibus consessibus quæcumque collegia, & monasteria capitulis seu clero cathedralium ecclesiarum primum seu digniorem locum deferant, non solum in ecclesiis, & locis patronatus cathedralium, E sed etiam in ecclesiis, & locis dictorum collegiorum & monasteriorum. Cætera autem collegia non cathedralia & monasteria, quoad præcedentiam, hactenus inter eos observatam consuetudinem, & concordiam (si quæ sit) teneant & sequantur.

CAPVT V.

In ecclesiis cathedralibus hic ordo tam in choro, quam capitulo, & processionibus, omnibusque consessibus, ad sopiendas de præcedentia controversias, perpetuo observandus decernitur: primo quidem qui in dignitate constituti sunt, omnes non constitutos in dignitate præcedant, & inter eos, qui in dignitate sunt, post decanum

decanum ecclesiæ cathedralis primum locum archi- A diaconus habeat.

CAPVT VI.

Monet & hortatur synodus omnes, & singulos presbyteros, ne tantæ dignitatis gradum otiose suscepisse videantur, ut diebus dominicis & festis majoribus sacrum missæ officium peragant. Cæteri vero clerici beneficiati in loco suorum beneficiorum actu residentes, sive sint simplicis tonsuræ, sive in sacris, aut minoribus ordinibus constituti, saltem in quatuor majoribus festivitatibus anni, paschæ videlicet, pentecostes, nativitatis Christi, & assumptionis beatæ Mariæ, vel omnium sanctorum, in ecclesiis, in quibus resident, publice sub sum- B mo sacro de manibus celebrantis reverenter & devote sumant sacrosanctum corpus domini nostri Iesu Christi, sub pœna suspensionis & privationis fructuum, ad ratam unius mensis, mediatim fabricæ, mediatim seminario applicandorum, & alias arbitraria, nisi apud episcopum, vel ejus vicarium se legitime excusaverint.

CAPVT VII.

Vt autem digne valeant accedere ad sacratissimam mensam domini, & acceptum Deo offerre sacrificium, omnia peccata, saltem mortalia, sincere C proprio pastori, aut prælato, vel alteri legitime admisso sacerdoti confiteantur: Et si scienter aliis confessi fuerint, veram absolutionem non consequuntur.

CAPVT VIII.

Præcipit etiam pastoribus, & ecclesiarum rectoribus ne quem vagum & ignotum sacerdotem, sine licentia episcopi sui diœcesani in scriptis obtenta, ad celebrationem missarum, aut sacramentorum administrationem admittant, sub pœna duorum florenorum per pastores seu rectores incurrenda, & vagorum sacerdotum correctione arbitraria: episcopi autem prædictam licentiam non concedant, D nisi visis literis sacerdotii, & commendatitiis, & testimonialibus episcopi vel vicarii loci ultimæ eorum residentiæ.

CAPVT IX.

Nullus quoque extradiœcesanus, sive peregrinus, quantumcumque notus, recipiatur ad habitationem, & deservituram alicujus beneficii in aliena diœcesi, sine literis commendatitiis episcopi, a quo ultime discessit.

De decanis Christianitatum, pastoribus, & eorum officiis. E

De his, qui sub episcopis populi curam gerunt, eorumque officio in concilio Tridentino multa præclare statuta sunt; quæ omnia synodus provincialis pro dignitate rerum observare præcipit; & quæ sequuntur in supplementum superaddidit.

CAPVT I.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi; mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem, juxta præscriptum dicti concilii, de portione canonica provideant. Quæ quidem computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus, quæ ad certam summam communibus tribus, aut quatuor annis ultime præteritis redigi possint, in singulis parochiis non infra viginti, in nullis autem supra quadraginta libras grossorum Flandriæ constituatur, moderatione tamen episcopi semper salva.

CAPVT II.

Cum eadem sit ratio de pastoribus & archipresbyteris, seu decanis ruralibus, qui & ipsi pastores pastorum sunt, & eorum officium in observatione morum, tam pastorum, quam laicorum sui districtus consistat; statuit hæc synodus, ut sicuti pastores in suis parochialibus, ita omnes archipresbyteri, seu Christianitatum decani in suorum decanatuum limitibus ad personalem residentiam compellantur.

CAPVT III.

Archipresbyteri rurales in singulis diœcesibus pro discretione episcoporum assumantur, qui possint pastoribus vita, concilio & exemplo prodesse; & non pluribus præficiantur ecclesiis, quam possint commode regere; ac sint arbitrio episcoporum amovibiles.

CAPVT IV.

Pro traditione novi chrismatis nihil accipiant; expensas tamen seu sumptus, ejus causa necessario factos, arbitrio episcopi recipere poterunt tempore convocationis aut visitationis.

CAPVT V.

Caveant Christianitatum decani, ne alibi, quam in templo, aut loco saltem decenti & honesto, neque aliis, quam personis ecclesiasticis, & in mundis ac distinctis capsulis sacrum chrisma, & reliqua sacramentalia distribuant; aut deferenda committant. Illis autem, qui hæc sacramentalia susceperint deportanda, mandat synodus sub pœna duorum florenorum ad usus seminarii applicandorum, & alias arbitraria, ut sacro chrismate, & aliis sacramentalibus acceptis, statim se domum modeste & reverenter conferant, ac tum maxime a crapula & ebrietate abstineant.

CAPVT VI.

Vacatione ecclesiæ parochialis occurrente, licet synodus plurimum optaret circa examen promovendi illam observari dispositionem concilii Tridentini, attendens nihilominus, quod in quibusdam diœcesibus propter nimiam sacerdotum inopiam illa servari non potest, omnia & singula circa hujusmodi examen necessaria, locorum episcopis auctoritate ejusdem concilii committit, decernens collationes & provisiones, post examen ipsorum judicio necessarium, factas, firmas esse & validas.

CAPVT VII.

Pastores instituti diligenter advigilent super suorum parochianorum vita, conversatione & religione, ac illos frequenter moneant, visitent, hortentur, & corripiant, infirmos consolentur, & ad patientiam instruant, ac ecclesiastica sacramenta, non solum quando ad hoc requisiti fuerint, ut administrent, sed proposita ipsis sacramen-

sacramentorum utilitate ac necessitate, etiam se ad A illa administranda offerant paratos, & illos ad petendum ea sibi administrari salutari admonitione inducant.

CAPVT VIII.

Cum frequenter varia sequantur incommoda, lites & contentiones ex eo, quod in una eademque ecclesia plures pastores auctoritate pares toti parochiæ præsint; synodus provincialis in sequendo dispositionem concilii Tridentini statuit & ordinat, ut episcopus in hujusmodi locis unicuique pastori suum proprium & peculiarem assignet populum, deputando cuique certas plateas, vicos & regiones, quarum quisque curam gerat, aut diversas portiones ad unum pastorem reducat; qui tamen sub se tot habeat adjutores, quot erunt populo necessarii, aut utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideat.

CAPVT IX.

Etsi diversi catechismi & alii libelli extent, ex quorum lectione pastores parvo negotio possint populum sibi creditum utiliter instituere, nihilominus hæc synodus, secundum concilii Tridentini dispositionem, statuit & ordinat ex catechismo Tridentino colligendam & edendam esse lingua vernacula quandam epitomen, quæ pro singulis sacramentis brevem formam contineat, qua illorum vis & usus clare & distincte explicetur. Quam epitomen, cum extiterit, pastores diligenter ediscere, & populo opportune proponere, tam in concionibus, quam in sacramentorum administrationibus teneantur, ac semper, quantum fieri potest, in suis concionibus serio aliquid inculcent, non solum quod ad bonos mores, sed etiam quod ad sinceram fidem pertinet, veris & vivis rationibus doctrinam catholicam explicando citra disputationem. Instruant etiam populum de ceremoniis & mysteriis missæ, dum se offert occasio.

CAPVT X.

Pastores quoque ab omnibus ad suas parochias commigrantibus super vita & fide illorum literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris requirant; quas si non exhibeant, curiæ episcopali insinuent, ut eas exhibere compellantur.

CAPVT XI.

Pastoribus & quibuscumque sacerdotibus inhibet sancta synodus sub pœna suspensionis, ne per se, vel alium, directe vel indirecte stipulentur pro missis votivis, ad piorum postulationem celebrandis; sed quod eis sponte oblatum fuerit, accipiant: caveant quoque ne stipendium plurium missarum simul veniant, sed qui ratione beneficii aut ad alterius fundationis ad missam certo die celebrandam obligantur, ab aliis eodem tempore abstineant, nisi subsistente causa, & per alium sibi incumbens onus adimpleant; qui contra fecerint severiter puniantur.

CAPVT XII.

Pro exequiis atque septenariis, tricenariis, aut anniversariis similiter nihil stipulentur, sed officiis peractis demum recipiant, aut a recusantibus, & post monitionem solvere differentibus juridice exigant, quod ex laudabili consuetudine solvi consuevit.

De vita & honestate clericorum.

Quæ a summis pontificibus, & sacris synodis maxime a synodo Tridentina de clericorum habitu, vita, honestate, & modestia retinenda, & simul de luxu, comessationibus, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis, copiose & salubriter sancita sunt, eadem sub iisdem, aut etiam majoribus pœnis, tamquam hic repetita synodus provincialis servari præcipit & mandat: Et statuit ea quæ sequuntur.

CAPVT I.

B Nulli clericorum, omnium autem minime hi, qui in ecclesia actu ministrant, barbam nutriant, & capillitium dependens a fronte ad auriculas sensim & rotunditer præcidatur: Tonsuram & coronam in vertice conspicuam, & notabilis magnitudinis pro gradu ordinis sui semper gerant.

CAPVT II.

Quo autem luxus vani hujus sæculi a Dei ministris arceatur, nullus clericorum nimis pretiosis, aut statui incongruentibus in posterum utatur vestibus, neque caligis follicantibus, & peregrina C forma levitatem præferentibus.

CAPVT III.

Dum in publicum prodeunt, qui in sacris ordinibus constituti sunt, pileum sacerdotalem & vestem gestent talarem, potissimum qui in oppidis agunt: Qui vero ruri, ut minimum ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus.

CAPVT IV.

D Clerici qui in academiis, aut scholis majoribus vel minoribus vivunt, & in alio quam in sui beneficii loco resident, intra mensem a die publicati hujus concilii provincialis, corona, pileo, caligis simplicibus, & vestitu ordini suo & vocationi congruo utantur; & singulis annis hujus rei testimoniales literas sigillo universitatis, si in ea resideant, munitas, aut ludimagistri manu, si in privatis scholis agant, conscriptas, ei, cui literas testimoniales studii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Qua in re si defectuosi fuerint, fructibus suorum beneficiorum priventur.

E

CAPVT V.

A tabernarum frequentatione, ebrietate, comessationibus, & suspecta cum mulieribus conversatione & cohabitatione omnino abstineant; neque prandia ad vesperarum horas protrahant, neque choreas ducant, aut per plateas vel domos nocte & interdiu larvati incedant; & si per quemquam contrarium factum fuerit, privatione distributionum & fructuum sui officii seu beneficii per mensem puniatur; & crescente contumacia crescat similiter & pœna.

De correctione clericorum.

Multa præclare statuta sunt in concilio Tridentino de correctione delinquentium, sine qua disciplina

plina consistere non potest; quæ quidem ut nihil attinet repetere, ita districtissime observari synodus provincialis mandat: & ne res necessaria moras patiatur, si de jurisdictione, aut per quos correctio fieri debeat, suboriatur quæstio, statuit synodus provincialis breviter quod sequitur.

CAPUT I.

Vt litium & discordiæ occasio præscindatur, quoniam in aliquibus decretis concilii Tridentini de jurisdictione & correctione loquentibus dubitari posset, an capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum, omnis jurisdictio & correctio extra formam decretis concilii Tridentini præscriptam sublata sit; placuit synodo provinciali per modum provisionis, & donec declaratio suæ sanctitatis super difficultatibus circa præmissa occurrentibus obtenta fuerit, capitula cathedralium & aliarum ecclesiarum, tam quoad canonicos aut in dignitate existentes, quam quoad capellanos, vicarios, & alios ecclesiarum habituatos, retinere jurisdictionem, & cognitionem, tam in criminalibus, quam civilibus per præventionem: hoc est, poterunt capitula episcopum, dolo & collusione sublatis, prævenire; iis tamen tantum casibus, quibus hactenus jurisdictionem habuerunt. Quam quidem præventionem auctoritate episcopi citatio etiam sine scitu deputatorum facta excludet.

CAPUT II.

In canonicos vero, etiam si in dignitate existant collegiatarum ecclesiarum, nec non capellanos, vicarios & alios quoscumque ecclesiarum cathedralium seu collegiatarum beneficiatos, episcopi in criminibus & civilibus causis jurisdictionem & correctionem sine deputatis capitulorum exercere poterunt, nisi a capitulis præventi fuerint, ut dictum est; sic tamen quod capitula in illis casibus, in quibus conceditur eis punitio, sequantur decreta concilii Tridentini, alioquin illorum correctione non obstante, poterunt delinquentes per episcopos iterato puniri.

CAPUT III.

Nullus posthac archidiaconus, archipresbyter, aut decanus ruralis causas concubinatus, aut criminales, sicuti nec matrimoniales, audeat cognoscere, aut etiam inchoatas terminare, sub pœna suspensionis a divinis, & alias arbitraria episcopi judicio in refractarios aut temerarios infligenda.

De scholis.

Ab institutione inchoanda est Christiana disciplina, ut rudiores nonnihil degustent doctrinæ veritatem, & obedientiæ necessitatem, priusquam pœnis urgeantur. Proinde provincialis synodus Mechliniensis attendens, quod institutionis labor erit facilior, & fructus uberior, si juventus a teneris annis assuescat religionis initiis; statuit & decrevit ea quæ sequuntur.

CAPUT I.

Curent episcopi, ut quamprimum in oppidis & pagis suarum diœcesium parochiales scholæ, si collapsæ sint, restituantur; si conservatæ, colantur & augeantur: sed præter parochiales, non admittantur multæ: nullæ autem omnino de novo instituantur, nisi de consensu episcopi, aut ejus vicarii;

A & a scholastico, aut aliis, quibus id oneris incumbit, omnes interdum visitentur.

CAPUT II.

Scholis tantum præficiantur præceptores probe examinati, & qui fidei suæ integram professionem fecerint: In institutione sequantur antiquam, & probatam formam; ac juventutem sibi concreditam, omnium primo orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, decalogum præceptorum, & formulam confessionis; si nesciant, lingua vernacula edoceant.

CAPUT III.

B His qui ad linguam Latinam constituuntur, unica in scholis prælegatur grammatica, eaque Despauterii in compendium contracta. Inter auctores, eos tantum juventuti proponant, de quibus constat quod probati sint, & si quidem de aliquo non certo constet, episcopum aut vicarium consulant, priusquam prælegendum suscipiant. Illi autem auctores, qui per gentilitatem, aut turpes amores juvenum mores corrumpere solent, a scholis arceantur.

De schola dominicali.

CAPUT I.

Cum non omnes quotidianas scholas frequentare possint, sed multi per hebdomadam, artificiis aut C aliis domesticis occupationibus distineantur, quorum tamen parentes sæpe ad instituendas suas proles inidonei sunt, ideo ad satisfaciendum decreto concilii Tridentini curent episcopi præter quotidianas, etiam dominicales in omni parochia institui, in quibus una aut altera hora diebus dominicis & festivis lingua vernacula bene & distincte, omnes prima principia religionis, videlicet orationem dominicam, symbolum apostolorum, & alia supradicta memoriter edoceantur, addita per pastorem vel sacellanum facili, & qualem illa ætas admittit, explicatione ad gustum aliquem intelligentiæ, ut omnes rebus sacris debitam reveren-D tiam ab initiis primæ ætatis tribuere discant.

CAPUT II.

Etsi hæ scholæ non proprie instituantur ad literas discendas, aut artem scribendi atque legendi, poterit nihilominus juventus in his doceri, postquam in prædictis utcumque instituta fuerit; & curent episcopi quosdam libellos designari ad instituendam juventutem secundum hanc formam aptos.

CAPUT III.

E Ad petulantiam cohibendam, & vitanda pericula in omnibus parochiis, masculi a puellis, quantum fieri poterit, seorsim instituantur, atque puellis, quæ sæpe erunt grandiusculæ, una aut altera honesta matrona præficiatur, quod ad sexus illius instructionem magis congruit; masculis autem viri ad hoc idonei.

CAPUT IV.

Et nisi aptior locus inveniatur, poterunt hæ scholæ in templis institui, ut etiam reverentia cohibeantur; atque illis pastores singuli in suis parochiis superintendant: sed quia his etiam sua incumbunt officia, ac sæpe ad ægrotos, aut alia pastoratus exercitia

ANNO CHRISTI 1570.

exercitia vocantur, alii pastorum & magistratuum, seu notabilium judicio designentur necesse est, qui juventuti ad statutam horam fere semper adsint, ne diffluat.

CAPVT V.

Pastores tam e suggestu, quam privatim, parentes frequenter admoneant, ut ad has scholas pueros suos mittant: Et quia pauperes plerumque negligentiores sunt circa suarum prolium institutionem, debent & illi per subtractionem eleemosynarum mensæ pauperum cogi, ut quas habent proles, ad has scholas mittant. Publicent quoque pastores, quod ad eucharistiæ, aut matrimonii sacramenta admittere non possint, nisi imprimis fidei principiis sufficienter instructos; ac ut consulatur verecundiæ, si quos pudor ab his remoretur, præcipit synodus pastoribus, ac aliis concionatoribus, ut quando tempus patitur, in fine concionum suarum, lingua vernacula distincte & clare orationem dominicam & salutationem angelicam, & symbolum apostolicum pronuncient.

CAPVT VI.

Vt autem scholæ istæ non frustra institutæ videantur, sed cum fructu frequententur, incunda erit magistratibus loci cujusque ratio a parentibus obtinendi, ut juventus has scholas diligenter frequentet, tantisper saltem, donec quæ religionis Christianæ sunt, noverit; idque sub certa mulcta a parentibus, si moniti suas proles ad scholas venire non curent, exigenda.

CAPVT VII.

Episcopi magistratus requirant, & mandent in omnibus parochiis abstineri, tempore quo in scholis juventus instituitur, a tripudiis & aliis insolentiis, quibus juvenes a visitatione harum scholarum distrahi possent; idque sub pœnis arbitrio eorum imponendis. Ipsi quoque episcopi per suas diœceses in singulis parochiis sub certis pœnis similem inhibitionem ipsorum nomine fieri procurent.

CAPVT VIII.

Cum hæc res maximi momenti sit, & ad restitutionem religionis proximum gradum servet, non debet grave videri, quod magistratus sumptuum aliquid vel molestiæ subeant, (quod in quibusdam diœcesibus factum est) ostiatim describant parentes, & proles in quodam catalogo, qui tradatur his, qui scholæ præsunt, ut ex eo deprehendi possint, qui negligentiores sunt.

CAPVT IX.

Sumptum, qui necessarius erit, ut honorariis donentur, qui labores subeunt, si forte non inveniantur, qui pietatis intuitu gratis facere velint, ex publico ærario sumere licebit, impetratis ad eam rem, si opus erit, suæ majestatis literis, quales in quibusdam locis pro hujusmodi scholarum institutione libenter dedit, cum nihil in meliores usus collocari possit, quam quod ad recte instituendam juventutem, & a teneris annis ad pietatem imbuendam impenditur: Pastores autem etiam nulla remunerationis oblata mercede, officia sua in dirigenda hac schola, & in brevi admonitiuncula pro captu juventutis facienda præstent, ut suo exemplo alios ad imitationem invitent. Magistratus autem sæculares decet non ingratos esse erga eos, si diligentes sint, cum qui bene præsunt, duplici honore sint digni.

De seminariis.

CAPVT I.

Ne diutius ut pia, ita prorsus necessaria seminariorum institutio a concilio Tridentino decreta differatur; ordinat & mandat synodus provincialis, ut, ubi hactenus illorum institutio facta non est, in proxima synodo diœcesana, aut alias commodiori tempore, ita tamen, ut ultra sex menses non differatur, episcopi diœcesani omnia, & singula ad hanc rem opportuna & necessaria constituant, secundum ejusdem concilii Tridentini ordinationem: & prima futura synodus diœcesana non solvatur, donec certa erigendi seminarii ratio in singulis diœcesibus fuerit constituta.

CAPVT II.

Atque ante omnia, quæ ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis destinata seminaria, sub episcopi cura censeantur applicata.

De unionibus.

Vt beneficiorum uniones & missarum reductiones aliquando necessariæ sunt, potissimum in ejusmodi casibus, quales in concilio Tridentino expressi sunt, tamen ut citra justam causam non obscurentur fundationes per uniones, aut reductiones non legitimas; statuit synodus provincialis quæ sequuntur.

CAPVT I.

Omnes uniones perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ seu concessæ, sive in totum sortitæ sint effectum, sive non, infra sex menses a præsentis statuti publicatione episcopo, aut ejus vicario seu officiali exhibeantur, ut ab ipso examinentur, visitentur & approbentur, aut reprobentur.

CAPVT II.

Missas quoque tenuiter fundatas, & in beneficii titulum non erectas, statuit per episcopos, vocatis quorum interest, ad proportionem quatuor, quinque, aut sex grossorum Flandriæ, prout attentis circumstantiis judicaverint expedire; sed non ultra in singulas missas reduci posse.

CAPVT III.

Quoad beneficia certis missis onerata, si præter id, quod ex missarum celebratione possessor pro sustentatione sua habet, nihil amplius emolumenti ex eodem beneficio ratione grossorum fructuum, aut distributionum recipiat, similis missarum reductio fieri poterit. Qui vero alios fructus aut distributiones ex beneficiis, quæ obtinent, accipiunt, eorum in reductione facienda, aut deneganda diligens consideratio habeatur; ita nimirum, ut si omnibus computatis honeste vivendi competentiam rector beneficii habeat, reductio negetur; sin minus, pro discretione & prudentia episcoporum, juxta taxam præscriptam fieri possit. In posterum vero nullæ novæ fundationes missarum infra dictam taxam admittantur.

CAPVT

CAPUT IV.

Minora beneficia etiam ejusdem ecclesiæ sic uniantur, ut si non sufficiant ad honestum & tolerabilem victum, saltem ad titulum in promotione ad sacros ordines requisitum possint sufficere.

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPUT I.

Elocationes bonorum ecclesiasticorum, quæ anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus successores obligent quocumque privilegio, vel indulto fulciantur, sicut capite undecimo, sessione vigesima quinta concilii Tridentini latius decernitur.

CAPUT II.

Nullæ locationes rerum ecclesiasticarum fiant ultra novem annos sine observatione solennitatum, quæ de jure requiruntur in alienatione bonorum ecclesiæ.

CAPUT III.

Locationes autem infra tempus currentis arendæ non prius renoventur, quam uno anno quoad decimas; & quoad alia bona, ad summum triennio ante finem currentis arendæ; quodque pro renovatione dictæ arendæ possessores beneficiorum non recipiant arræ nomine ultra sex florenos. Collegia vero & monasteria nihil exigant supra consuetas pitancias, salvo in omnibus episcopi moderamine: Locationes autem, quæ ad longum tempus factæ sunt, & per sedem apostolicam, aut ordinarium confirmatæ, examinentur per episcopum cum aliquo de capitulo per episcopum assumendo.

CAPUT IV.

Quamvis longo rerum usu apud omnes receptum sit, neminem ad possessionem alicujus beneficii admitti, nisi jurejurando promittat bona sui beneficii fideliter conservare, & alienata pro virili recuperare: attamen multorum a suis beneficiis absentia, D aut negligentia plurima quotidie deperdi aut obscurari experimur. Hinc synodus provincialis omnibus & singulis beneficiatis mandat, ut bonorum & redditutum ad beneficia per eos possessa spectantium specificationem in scriptis superiori ecclesiastico, aut pastori cujusque ecclesiæ seu loci, in quo beneficia fundata sunt, infra trimestre post publicationem præsentium, sub pœna duorum florenorum adhibeant, & superior ex dictis specificationibus, addita etiam specificatione bonorum sui beneficii, unum registrum in archivis ecclesiæ conservandum fideliter conficiat, atque ipsius copiam authenticam episcopo tradat.

CAPUT V.

Literas vero originales, registra & alia quæcumque munimenta, quæ vetustate consumuntur, curent iidem beneficiorum rectores infra præfixum tempus in authenticam formam transsumi, eaque transsumpta in qualibet ecclesia respective sub tuta & fideli custodia trium clavium (quarum unam superior ecclesiasticus, aliam senior rector fabricæ, & tertiam senior rector mensæ sancti Spiritus habeat) cum aliis munimentis conserventur; & si quid ex prædictis munimentis, pro creditorum assecutione

A levari necessum sit, rectoribus beneficiorum non aliter tradatur, quam sub recepisse, & promissione de restituendo.

CAPUT VI.

Si vero aliqua munimenta ex prædictis apud possessores beneficiorum, aut hæredes, aut executores eorum existant, infra dictum tempus trium mensium ad dictam custodiam deferant, & in ea recludi curent; quod si neglexerint, & eorum culpa vel negligentia aliquid deperditum inveniatur, damnum omne resarcient, & graviter punientur. Quapropter mandat synodus archipresbyteris seu decanis Christianitatum, ut diligenter hujus statuti executioni invigilent, literas, manualia, & quæcumque beneficiorum munimenta, quæ in domibus B mortuariis invenerint, fideliter servari, & ad custodiam prædictam transportari curent.

CAPUT VII.

Quia frequenter bona ecclesiarum, monasteriorum, beneficiorum, & aliorum piorum locorum pereunt, aut obscurantur continuata possessione longissimi temporis, in una eademque familia, sine ullo arendæ renovatæ documento, synodus provincialis volens etiam huic malo providere, mandat omnibus prælatis, capitulis, pastoribus, & quorumcumque beneficiorum & locorum piorum rectoribus, ut tempore supra statuto arendas bono- C rum suorum in scriptis renovent, cum expressa specificatione limitum, quatenus fieri potest, quodque arendas antiquas, in archivis prædictis postquam plenariam solutionem assecuti fuerint deponant.

De regularibus & monialibus.

Religiosorum conventus, & universa monasteria secundum regulam suæ professionis recte instituta, id sunt in populo Christiano, quod arces militum præsidio bene instructæ in regione hostium incursionibus exposita; ac proinde etiam totius populi interest, ut quæ de monasteriorum reformatione in concilio Tridentino copiose constituta sunt, executioni fideliter mandentur; quod ut citra longiorem dilationem fiat, hæc synodus districte præcipit quæ sequuntur.

CAPUT I.

Imprimis autem, ut substantialia vota in omnibus cœnobiis, tam virorum, quam mulierum, veraciter observentur, plurimum conferet, si ea auferantur, quæ proprietati totius religionis perniciosæ pesti occasionem, & fomenta subministrant. Præcipit ergo hæc synodus, ut victus, vestitus, cæteraque vitæ subsidia singuli ex communi, pro necessi- E tate indigentiæ, & monasterii facultatibus subministrentur, non in pecuniis, sed in specie rerum: Pensiones autem vitales, aut reditus perpetuos nulli permittantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum, vel ministeriorum pecuniam corradere, aut conservare, etiamsi in pios usus convertere velint; sed omnia in communem usum convertantur.

CAPUT II.

Deinde ut vitæ puritas sit integrior, introitus mulierum a virorum cœnobiis penitus excludatur, nec in claustrum eis ullus sit aditus, nisi de expresso superioris consensu, & in causis plane necessariis.

CAPUT

CAPUT III.

Hospites in virorum monasteriis juxta regulam excipiantur in mensa abbatis, præpositi, vel prioris, vel alio honesto loco; cui præficiatur monachus a superiori nominandus, qui eos benigne excipiat, maxime religiosorum consanguineos, advocatis iis, quorum causa venerint: sit tamen mensa frugalis, viteturque prorsus ebrietas & potationes ad æquales haustus; sed nec protrahatur refectio ultra sesquihoram, nec desit sacra lectio. Ad dormitorium autem se conferant vespertino tempore ante horam nonam, qui hospitibus adfuerunt.

CAPUT IV.

Quod de clausura in monialium cœnobiis, vel restituenda, vel confirmanda, tam serio in concilio Tridentino constitutum est, ut nihil fere religiosius commendetur episcopis, nihil etiam magis formidanda comminatione præcipiatur, hæc synodus citra moram ex decreto inchoandum, & executioni mandandum duxit, ab exclusione omnium cujuscumque generis, ordinis, aut status sint, sive ecclesiastici, sive sæculares, juxta formam, & sub pœnis in eodem concilio comprehensis.

CAPUT V.

Hospitalitati in monasteriis sanctimonialium deputetur conveniens locus, ubi amici, & potissimum consanguinei monialium decenter & honeste, frugaliter tamen excipiantur: sed sit locus ille sic seclusus a claustro, ut in eum non pateat ulli monialium, imo ne abbatissæ quidem, ulterior introitus, quam usque ad cancellos, per quos colloquia cum amicis haberi poterunt.

CAPUT VI.

Sed & hoc in utrisque tam virorum, quam monialium cœnobiis diligenter observetur, ut ad divinum officium simul conveniant & collaborent, D in eodem refectorio omnes comedant, & in eodem dormitorio cubent, nisi quos ætas, aut infirmitas, vel aliud legitimum excuset impedimentum. Ad dormitorium se recipiant mox post completorium, & sic claudatur, ut nemo inde exire possit sine consensu superioris.

CAPUT VII.

Quod ad libertatem professionis Deo dicandarum virginum de examine per episcopum faciendo utiliter admodum ordinavit concilium Tridentinum capite decimo septimo sessionis vigesimæ E quintæ, districtissime, & sub pœnis ibidem expressis servetur. Caveatur autem diligenter & serio, ne pactionibus illicitis, aut simoniæ vitio obnoxiis sacræ religionis professio contaminetur; nec ulli omnino in mulierum monasteriis profiteri liceat, etiam examine jam facto, nisi solemniter & verbo expresso; idque in manu professionem recipiendi potestatem habentis: Et si quis non habens ad id legitimam potestatem, professionem recipere attentaverit, secundum canones puniatur.

CAPUT VIII.

Etsi vestis non adferat sanctitatem, non tamen sine gravi causa a patribus semper studiose curatum A fuit, ut religiosis ejusdem ordinis & regulæ uniformis esset etiam exterior habitus, quem canones sine legitima causa, absque periculo censurarum, ne ad breve quidem tempus, permittunt deponi.

CAPUT IX.

Hanc concordem patrum religiosorum sententiam secuta synodus provincialis ordinat & mandat abbatibus, præpositis & aliis religiosorum superioribus universis, ut citra dilationem inter se ineant commodam rationem restituendæ conformitatis in suo quisque ordine, non tantum in habitu, sed etiam in divino cultu & ritibus agendi; & quantum fieri potest in cæteris omnibus monasticæ B vitæ exercitiis; ac nullo modo patiantur, sic deformari religionis habitum, ut non sit certum & notorium indicium sui ordinis. Neque sic occultari, aut transformari, ut religiosi, dum foras prodeunt, a sæcularibus vix discernantur.

CAPUT X.

Si autem abbates, præpositi, & alii superiores regularium, ista, vel non curent, vel negligenter differant, ab episcopis moneantur; & si moniti non pareant, episcopi in abbatiis & præposituris sibi subjectis, ordinaria; in aliis apostolica auctori- C tate negligentiam suppleant.

CAPUT XI.

Hæc autem sic constituta sint, ut ad fideliorem observationem eorum, quæ in concilio Tridentino ordinata sunt, pertineant. Quod si forte, licet meliora speret synodus, moniales alicubi ita inobedientes aut refractariæ sint, ut supradictis ordinationibus pertinaciter resistant, aut parere recusent, nulla ibi vel vestiatur, vel ad professionem admittatur, donec ad obedientiam veniant; & contra rebelles procedatur juxta decreta concilii Tridentini.

De literis apostolicis, & judicibus delegatis.

CAPUT I.

Synodus provincialis Mechliniensis mandat, ut dispensationes ad incompatibilia beneficia, per illos qui ea obtinent, infra trimestre a die publicationes hujus concilii episcopis præsententur examinandæ, sub pœna in constitutione Gregorii decimi expressa, ad quam se refert concilium Tridentinum.

CAPUT II.

Inhærendo quoque ordinationi concilii Tridentini de designandis in singulis conciliis provincialibus aliquot personis pro judicibus delegatis, de concilio reverendissimorum patrum episcoporum provinciæ Mechliniensis; statuit & declarat præsenti decreto infrascriptas personas aptas esse, & juxta constitutionem Bonifacii octavi idoneas, ut ipsis, præter ordinarios locorum, posthac causæ ecclesiæ & spirituales, ac ad forum ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ, a sua sanctitate committantur. Quarum personarum nomina, cognomina, & qualitates decernit eadem synodus in hunc finem ad suam sanctitatem transmitti debere.

In

In archiepiscopatu Mechliniensi pro idoneis nominati & designati sunt.

D. Rumaldus Verghecst V. I. licentiatus, & ecclesiæ metropolitanæ decanus. D. Renobertus de Malpas, V. I. doctor, ejusdem ecclesiæ cantor & canonicus. D. Ægidius Mermans, jurium licentiatus, & prædictæ ecclesiæ canonicus.

Lovanii. Reverendus pater D. Ioannes Hanterus, abbas Vlierbacensis; Reverendus pater Linden, abbas Parcensis; Reverendus pater D. Ioannes Vander Linden, abbas sanctæ Gertrudis.

Bruxellæ. D. Maximilianus Morillon, jurium licentiatus, archidiaconus ecclesiæ metropolitanæ Mechliniensis, & reverendissimi archiepiscopi nostri vicarius generalis; D. Laurentius Sterck, cantor & canonicus ecclesiæ collegiatæ Bruxellensis.

In episcopatu Antuerpiensi, D. ac M. Rogerus a Taxis, I. V. licentiatus, decanus ecclesiæ cathedralis, & officialis; Reverendus pater D. Guillelmus de Greve, abbas monasterii sancti Michaelis Antuerpiensis, D. Cornelius Cornelii, cantor ejusdem cathedralis ecclesiæ; D. Godefridus Veusels, I. V. doctor, & canonicus ejusdem ecclesiæ. Franciscus Doncker canonicus & scholaster ejusdem ecclesiæ, sacræ theologiæ bacalaureus.

In episcopatu Gandensi, D. ac M. Marcus Sterck, ecclesiæ cathedralis decanus; D. Clemens Gabeels, S. theol. licentiatus, & ejusdem ecclesiæ archidiaconus; D. Andreas Zutter, I. V. doctor; & D. ac M. Henricus Eydeghem, ecclesiæ collegiatæ sanctæ Pharaildis decanus.

In episcopatu Buscoducensi, D. ac M. Lucas Dielen, V. I. licentiatus, & ecclesiæ cathedralis decanus; Reverendus pater D. .... abbas monasterii Bernensis; Ioannes Typoots V. I. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis ecclesiæ, & officialis; & Petrus Coolem, ejusdem ecclesiæ cathedralis canonicus; M. Henricus Verrepæus, collegiatæ ecclesiæ Bekensis decanus.

In episcopatu Brugensi, D. ac M. Nicolaus de Heere V. I. licentiatus, & cathedralis ecclesiæ Brugensis decanus; reverendus pater D. Petrus Belchier, monasterii de Eeckhout abbas; D. Iacobus Eckius V. I. licentiatus, ejusdem ecclesiæ archidiaconus, D. Iacobus Pamele, S. theologiæ licentiatus, & dictæ ecclesiæ canonicus.

In episcopatu Yprensi, D. Ioannes Snick, ecclesiæ cathedralis decanus; Reverendus D. Hieronymus a Grimberge, monasterii S. Vvinnoci abbas; D. Nicasius Ghriisel V. I. licentiatus & ejusdem ecclesiæ cathedralis archipresbyter; Reverendus D. Matthæus Moerman cœnobii de Vormezele præpositus; D. Ioannes a longa cruce, præpositus collegiatæ ecclesiæ sancti Petri, oppidi Casletensis; ac D. Godefridus Laureyns, ejusdem ecclesiæ decanus.

In episcopatu Ruremond. Magister Theodoricus Haen, decanus ecclesiæ cathedralis Ruremond. M. Albertus Darius, juris canonici licentiatus, ac ecclesiæ Neomagensis præpositus; M. Stephanus Heidanus ecclesiæ Neomagensis scholasticus; D. Guillelmus Vvert, canonicus dictæ ecclesiæ cathedralis.

Si vero quempiam ex prænominatis ante proximam synodum provincialem aut diœcesanam ex hac vita discedere contigerit; episcopus cum consilio capituli, alium usque ad proximam synodum substituet; quam substitutionem episcopus quo-

A que ad summum Romanum pontificem transmitti curabit.

De usuris.

Quoniam usura jure divino & canonico omnibus Christianis sub pœna peccati mortalis interdicitur, neque facienda sunt mala, ut eveniant bona; synodus statuit & ordinat, ne quis tutor aut curator sub prætextu augmentandi patrimonii pupillorum, aut sub eorum curatela existentium, pecunias illorum sub certo lucro singulis annis ultra sortem recipiendo mutuo dent, retenta facultate repetendæ sortis, quando ad majorem ætatem pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alias ad illorum voluntatem & arbitriū, declarando omnes hujusmodi contractus usurarios, & contra,
B ut præmittitur, mutuantes, tamquam contra usurarios, ad pœnas juris procedendum.

De visitationibus.

Quæ de episcoporum visitatione S. synodus Tridentina statuit & ordinavit, ea omnia synodus provincialis Mechliniensis a visitatoribus quibuscumque fideliter observari præcipit.

CAPUT I.

Caveant episcopi, ne occasione visitationis, sive
C per se, sive per vicarios suos, cuiquam graves & onerosi, sed victualibus quæ sibi ac suis frugaliter & moderate pro temporis necessitate, & visitandorum qualitate ministrabuntur, contenti sint; relicta tamen his, qui antiquitus taxam habent, optione subministrandorum victualium, aut solvendæ taxæ juxta decretum concilii Tridentini, ubi autem taxa non invenitur, servetur apud eos juris communis dispositio.

CAPUT II.

Decani Christianitatis visitare debeant ubique etiam ubi hactenus non visitarunt, & subsidia visitationis, ubi hactenus non fuerunt, episcopi judicio constituantur, & si quid immoderatum alicubi fuerit, ejusdem judicio moderetur.

D Etsi alia sint quæ reformatione opus habeant, tamen cum non omnia eodem tempore fieri possint, & quædam in concilio diœcesano commodius peragantur, ut de reparatione ecclesiarum, de emolumentis pecorum, & lucris ex venditione vinorum, non nisi in pium usum convertendis, post deductos sumptibus: similiter de non onerandis illis, qui ad beneficii possessionem admittuntur, solutione jurium possessionis, priusquam ad perceptionem suorum fructuum pervenerint, & id genus aliis; episcopi in proxima diœcesana synodo statuant pro æquitate. Interim mandat eadem provincialis synodus, ut omnia & singula supradicta,
E & imprimis quæ in sacro concilio Tridentino decreta & statuta sunt, inviolabiliter observentur, sub pœnis in iisdem contentis, submittens se suaque omnia beneplacito sanctæ sedis apostolicæ: quam humillime rogat, ut eadem, quo meliorem habeant progressum, sua auctoritate roborare dignetur. Actum Mechliniæ, anno domini millesimo, quingentesimo, septuagesimo, mensis Iulii die decima quarta.

Sic subsignatum.

Martinus

Anno Christi 1570.

Martinus Rithovius episcopus Yprensis, præses hujus concilii, subscripsi.

Franciscus Sonnius episcopus Antverp. subscripsi.

VVilhel. Damasi Lindanus, episcopus Rurėmond. subscripsi.

Cornelius Iansenius episcopus Gardaven. subscripsi.

Remigius Druitius episcopus Brugensis, subscripsi.

Laurentius Methius episcopus Buscoducen. subscripsi.

Maximilianus Morillon vicarius generalis illustrissimi & reverendissimi D. cardinalis Granvellani archiepiscopi Mechliniensis, ejus nomine subscripsi.

Et sic subscriptum inferius.

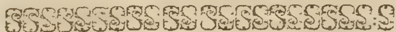
Lecta & publicata fuerunt hæc dereta per me Antonium Robiin scribam juratum concilii provincialis Mechliniensis, die decima quinta mensis Iulii anni millesimi quingentesimi septuagesimi.

Et signatum Per me Antonium Robiin.

Et in eodem signo sic scriptum. Sustine & abstine.

Et inferius sic scriptum & signatum.

Similiter per me Philippum Boestium, scribam & secretarium.

VITA
GREGORII PAPÆ XIII.

GREGORIUS XIII. patria Bononiensis, Christophoro Boncompagno parente natus, qui Hugonis nomine appellatus, honeste educatus, & liberalibus disciplinis optime instructus, in jurisprudentia doctorali laurea insignitus; multis officiis & dignitatibus sub variis pontificibus magna cum laude perfunctus, a Pio IV. in numerum cardinalium sub titulo sancti Sixti relatus, ac in Hispaniam legatus, Pio V. e vivis sublato, successor renuntiatus est 13. Maii anno domini 1572. tempore Maximiliani & Rudolphi II. imperatorum. Pontificiam dignitatem pro tuenda & amplificanda republica Christiana admodum egregie sustinuit; qua ratione expeditionem adversus Turcas promovere, confœderatos principes animare, & pecunia aliisque subsidiis liberaliter juvare cœpit, Marco Antonio Columna classi pontificiæ præfecto. Verum enimvero quia in oriente minus prospere res succedebant, sequente anno ad regem catholicum archiepiscopum Lancianum, ad regem Christianissimum cardinalem Vrsinum legatos misit, qui eos in societatem fœderis adducerent. Sed longe aliter quam proposuerat accidit; siquidem Veneti fœdus deserentes inducias cum Turca pacti sunt. Quo intellecto optimus pontifex omnes cogitationes, curas, consiliaque eo contulit, ut imperatori succurreret, regem Christianissimum & Catholicum ad exstirpandos Lutheranos & Calvinistas, quibus potuit mediis & sumptibus adjuvit. Idem quoque archiduci Carolo, & Melitensibus pietatis officium præstitit. Ad fidem catholicam tuendam propagandamque viginti duo collegia in variis regionibus erexit atque dotavit. Annonæ conservandæ ergo publica granaria in Vrbe construi curavit. Vias aperuit & stravit; publicæque commoditati limpidissimos in eam fontes derivavit. Anno 1575. confluentibus ad Vrbem religionis studio exteris, annonæ paterna vigilantia & caritate providit. Tumultuantibus Genuensibus cardinalem Moronum summæ prudentiæ & auctoritatis virum legatum misit, qui eorum animos ad concordiam reduxit. In diversas factiones ob regis electionem distractos Poloniæ ordines unanimes reddidit; unde Batorius ad capessenda regni gubernacula electus est, qui pontifici postmodum obedientiam juravit, & per oratorem præstitit. Peste Italiam totam pervagante ad spiritalia medicamenta indicto jubileo perfugit. A contendentibus inter se acriter Polonis & Moscovitis legationem perhumaniter excepit, ac Antonium Possevinum oratorem misit, qui utriusque principis animum summa dexteritate reconciliavit. Synodum Tridentinam Pauli III. temporibus cœptam & affectam, Pii vero IV. absolutam & confectam, ab omnibus observari mandavit, veluti orbi terræ necessariam; seminariaque variis locis religionis Christianæ amplificandæ ergo plurima instituit; sacellum sumptuosissimum apud sanctum Petrum, quod Gregorianum dicitur, extruxit & dotavit, corporeque magni doctoris Gregorii Nazienzeni nobilitavit. In palatio porticum sive ambulacrum artificiose poliri variisque picturis adornari curavit. Anno 1581. Kalendarium emendavit anni cursu ad solis motum reducto. Sub eodem pontifice 1585. 22. Martii Iaponiæ principum legati post longam trium annorum & amplius navigationem Vrbem ingressi, principum suorum nomine sanctæ sedi apostolicæ obedientiam jurarunt & præstiterunt. Est autem Iaponia in extrema Indiæ parte, usque adeo vasta, ut amplitudine Italiam duplo excedat, tantaque locorum intercapedine a nobis dissita, ut ejus incolæ nobis antipodes dici possint. Tandem post exhibita reipublicę Christianæ tot & tanta beneficia Gregorius curriculum vitæ suæ beata morte absolvit anno domini 1585. cum sedisset annos 12. menses decem & dies 27. diversisque temporibus triginta tres cardinales creavit. Corpus ejus sacello Gregoriano illatum est. Vir fuit sane mansuetus, benignus erga pauperes, ac eos qui religionis causa exulabant; in responsis brevis, acutus & gravis, ad audiendum patiens; omnibus accessu facilis; studiis piis & maxime legum sic addictus, ut quidquid temporis contemplationi gravibusque curis superesset, lectioni & studio impenderet.

*** DECRETA
SYNODI PROVINCIALIS
HABITÆ ROTHOMAGI
ANNO DOMINI, MDLXXXI.

Sub illustrissimo principe & reverendissimo domino domino Carolo Cardinale BORBONIO, civitatis Avenionensis, & S. S. Ap. de latere Legato, archiepiscopo Rothomagensi, primate Normaniæ.

CAROLUS miseratione divina tituli sancti Chrysogoni sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis a Borbonio nuncupatus, Rothomagensis archiepiscopus, ac Neustriæ primas, omnibus præsentibus & futuris salutem. Notum facimus, quod anno domini millesimo quingentesimo octogesimo

octogesimo primo, pontificatus sanctissimi D. N. papæ Gregorii decimi tertii anno nono, necnon & regni Christianissimi regis nostri Henrici tertii anno septimo. Cum ex omnibus partibus nostræ provinciæ Rothomagensis plures episcopi, absentium procuratores, ecclesiarum cathedralium & capitulorum delegati, abbates, priores, aliique viri ecclesiastici in nostram ecclesiam metropolitanam venissent, in qua Deo auspice concilium nostrum provinciale die dominica vigesima tertia Aprilis apertum & inchoatum est, nihil omnibus potius fuit, quam cum summo affectu, ut sancti concilii Tridentini decreta hoc in regno promulgata essent, exoptare. Cujus rei causa nostra hæc synodus unanimi consensu ipsum Christianissimum regem nostrum, ut pro sua singulari pietate illud Tridentinum concilium (quo labenti reipublicæ Christianæ accuratissime subvenitur) sicut non ita pridem hujus regni ordines sive status Blesiis, & clerus nuper Meloduni congregatus factitarunt, promulgari juberet, humillimis precibus solicitare decrevit. Verum quoniam multa visa sunt, quæ dilatione non indigent, ordinanda, de fratrum nostrorum coepiscoporum consensu, eorumque qui huic synodo interfuerunt consilio, dum hujusmodi promulgationem speramus & expectamus, quæ sequuntur pro temporum necessitate & provinciæ nostræ statu, sub ejusdem domini nostri beneplacito, ad Dei laudem, & ecclesiæ amplificationem, in nomine sanctissimæ & individuæ Trinitatis, statuere duximus.

INDEX CAPITULORUM.

De fide & religione.

1. Imprimis vetera concilia tam generalia quam provincialia imitati, ut profiteamur unius sanctæ, catholicæ, & apostolicæ ecclesiæ fidem & religionem, excommunicamus & anathematizamus, juxta Lateranense concilium, omnem hæresim extollentem se adversus orthodoxam & catholicam ecclesiam; universos insuper, qui aliter quam catholica, apostolica, & Romana credit & prædicat ecclesia, credere, & pertinaciter asserere attentant, ejusdem concilii auctoritate velut hæreticos & pertinaces, atque a communione fidelium separatos declaramus. Ecclesia quippe universa errare non potest, quæ regitur spiritu veritatis secum manente in æternum, & cum qua Christus manet usque ad consummationem seculi: quæ etsi diversa ac nonnunquam pugnantia proposuisse videatur decreta de morum disciplina, nihil tamen est in tanta decretorum multitudine, quod fidei orthodoxæ adversetur, sed ab uno eodemque spiritu edocta pro conditione temporum statuit quod videbatur commodius. Ejus itaque doctrinæ & fidei inhærentes, quam postremo pro necessitate hæreseon & temporum edidit veritatis confessionem in generali synodo amplectimur, & profitemur: & ex ea tanquam ex fidei regula, probari & internosci in nostris ecclesiis statuimus veros fideles a quibuscumque hæreticis, atque a fictis & simulatis in fide catholica & religione Christianis.

2. Propterea eandem confessionem statuimus exigi & signari ab omnibus promovendis ad sacros ordines, & ad quæcumque beneficia, officia atque onera ecclesiastica antequam de illis provideantur, seu ad illa recipiantur, juxta formam præscriptam in bulla fel. rec. Pii papæ IV. super forma professionis fidei. Inter ipsos autem volumus comprehendi scholarum, fabricarum, hospitalium, fraternitatum, & quarumcumque communitatum piarum, magistros, rectores, sodales & administratores: & singulis annis in synodis episcopalibus sive Calendis eandem confessionem a curatis seu vicariis repeti, sicut ab omnibus canonicis, capellanis ac religiosis in capitulis suis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Idem decernimus fieri a redeuntibus a quacumque hæresi ad catholicam ecclesiam, ut ad ipsam quasi ad Lydium lapidem examinentur. Ad eum igitur finem illius confessionis formulam hic transcribi ad verbum & inseri curavimus.

Formula professionis fidei.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex patre natum ante omnia secula. Deum de Deo, lumen de lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: Et expecto resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi seculi. Amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto & amplector.

2. Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis neces-

saria)

saria. Scilicet: baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium & propiciatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas firmissime assero. Imagines Christi ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem esse impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cetera item omnia a sacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: Ego idem N. spondeo, voveo, & juro, sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

De cultu divino in genere.

1. PRIMA ac præcipua pars cultus divini in animo consistit, ut prius diligamus & veneremur Deum in veritate ac corde perfecto: deinde verbo atque opere, ut de nobis non dicatur, populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me: ita ut Christi atque ejus sponsæ ecclesiæ mandata observemus, nec diabolicæ fraudis figmenta, nec humanæ rationis inventa, nec privatas quorumcumque locorum consuetudines, ac plerumque potius corruptelas, præceptis ejusdem

A Christi, & ecclesiæ anteponamus, aut ex illis ista irrita faciamus.

2. Quocirca hortamur nostræ provinciæ episcopos, ut diligenter inspiciant & examinent suarum diœcesum preculas horarias, briviaria, missalia, agendas seu manualia curatorum, atque alios libros ecclesiasticos ac cæremonias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, aut veris historiis sanctorum: aut sortilegiis affine, aut aliquid quod ad ædificationem ecclesiasticæ disciplinæ, & morum pietatem non pertineat: sed libros emendatos quoad fieri potest, servato usu diœcesum: juxta tamen constitutiones sanctæ memoriæ Pii V. super breviario Romano & missali, ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituto & B edito, procurent imprimi, & provideant ut in omnibus monasteriis, parœciis & aliis ecclesiis, atque ab omnibus ad sacros ordines promovendis, libri ad divinum officium necessarii habeantur. Promoti vero sciant se ad breviarium obligari, ac Romanum trium quotidie lectionum a cardinale sanctæ Crucis compositum, a sacrosancta sede apostolica sublatum sibi omnino prohiberi: sciant insuper beneficiati, qui breviarium recitare neglexerint absque legitima excusatione, graviter peccare, & suorum beneficiorum fructus pro rata omissi officii & temporis suos non facere, sed eos tanquam injuste perceptos, in fabricas hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneri, ex proximi Lateranensis concilii decreto per sanctæ memoriæ Pium V. declarato. In breviariis, quæ episcopi curabunt imprimi, videant ut festa novem lectionum, semiduplicia & minora quæ diebus dominicis occurrerint, transferantur in proximam feriam simili festo carentem, & fiat de dominica. Invigilent etiam episcopi, ut cæremoniæ cordis & religionis indices, fidei, veritati, puritati cordis & devotioni decenter respondeant, atque alios ædificent & excitent.

3. Admoneri per omnes dominicas jubemus populum, nemini licere libros sortilegorum, libertinorum, quorumcumque hæreticorum, aut alios damnatos a sede Romana apud se scienter retinere D aut legere sine licentia sanctissimi domini nostri papæ: sed retinentes aut legentes, excommunicationi subjacere. Et pro excommunicatis, in eodem pronao, per eosdem dies inter sortilegos & usurarios volumus denunciari: A confessariis quoque de hoc pœnitentes interrogari. Idem fieri statuimus de retinentibus apud se, & fidem adhibentibus astrologorum libris, & prognosticis de occulta Dei providentia. Nam a Dei metu & cultu avertunt, atque ad idololatriam inducunt, ad serviendum creaturæ potius quam creatori, tribuentes cœlo quod debetur ipsi Deo, & quod eo permittente possunt homines aliquando rescire ex diabolo, ad nostram propter peccata deceptionem & pœnam.

E 4. Sicut omnes hæreses fere desierunt in magiam, ac regnum Sathanæ: ita dolendum in nobis in hoc regno plerisque in locis ab hæreseum licentia, maleficia passim invalescere, & matrimoniis atque vitæ hominum ac fortunis insidiari: quibus qua ratione possumus ut occurramus, præter excommunicationem per omnes dominicas iterandam, volumus in nostris diœcesibus contra maleficos, atheistas, & libertinos inquiri, eosque secundum canonicas sanctiones invocato (si opus fuerit) brachii secularis auxilio puniri.

5. Novimus

5. Novimus & experimur astutias diaboli ad A derogandum cultui Dei, ac sanctorum, & ad suum substituendum in illius locum. In nostris enim diœcesibus nundinas publicas & mercatus per omnia festa solemnia apostolorum & aliorum sanctorum fere deprehenditur disposuisse: in quibus non solum avertit populum ab ecclesiis frequentandis, & officio divino ac sacris concionibus audiendis, necnon ad negotia secularia diligentius quam aliis diebus exercenda provocat, contra festorum institutionem: sed insuper ad augendum sacrilegium, fallacias, fraudes, perjuria, blasphemias, contumelias, proximorum offensiones & injurias, atque impudica & obscœna ludicra in his B admiscet, ut totum hominem perdat in sabbato, ac sibi subjiciat. Dies dominicos vero videbatur ab illis nundinis eximere, sed eos non dissimili sacrilegio fœdavit ac profanavit. In ipsis enim ab antiquo, maxime per æstatem, sicut in peculiaribus parœciarum festis, conventus & processiones vicinorum populorum ad certas ecclesias indicebantur, ad audiendum verbum Dei, orationem & sacrum publicum faciendum, atque ad eleemosynas pauperibus impertiendas, quas a Græca dictione χάριτας, id est gratias per vocis corruptionem caroncas vocabant: Sed diabolus eleemosynas vertit in crapulas, orationem in choreas, & concionem in scurrilitatem.

6. Ad has festorum profanationes mundandas decernimus nundinas omnes ac negotiationes a quibuscumq; festis in alios dies rejici: dominos vero locorum eorumque procuratores & actores seu judices excommunicari, si Dei mandatis & ecclesiæ de observatione festorum parere noluerint, & ad suas nundinas alios deligere. Diebus autem dominicis, atque aliis festis sub eadem pœna, & aliis a sacris canonibus & ecclesiasticis constitutionibus sancitis vetamus vecturas, atque omnia alia opera servilia fieri; approbantes & renovantes conventus & processiones populorum ad devotionem; & in quibus locis convenerint præcipimus curatis, ut paratum habeant concionatorem, qui verbum Dei prædicet bis in die, si fieri possit, ut contineatur populus in pietate, mane scilicet & a prandio, & hortamur antiquas eleemosynas eisdem in locis restitui.

7. Comessationes, ebrietates, sumptus, lites, lusus improbos & inhonestos, choreas plenas insaniis, cantilenas turpes, breviter omnem luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationem damnamus & reprobamus. Denunciari autem volumus a curatis seu vicariis eorumdem locorum in pronao, eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum & ecclesiæ, aut per contuma- E ciam, prædictis rebus & non servitio divino vacaverint, dominosque locorum, aut eorum procuratores, actores ac judices, si permiserint, nec pro viribus impedierint.

8. Ut in urbibus & pagis omnes eodem die vacent ab operibus manuum, & ab illis cessent, eodem quoque die in omnibus parœciis unius diœcesis festa dedicationis ecclesiæ placuit celebrari, quem prout expeditius videbitur, episcopus in synodo diœcesana assignabit. Quod si die pro dedicatione constituto inciderit festum patroni in aliqua ecclesia, in proximam dominicam ipsum transferetur.

9. Cum deceat domum Dei sanctitudo, ut cujus in pace factus est locus, ejus cultus sit cum debita veneratione pacificus: sit ad ecclesiam humilis & devotus ingressus, sit in ea quieta conversatio Deo grata, inspicientibus devota: quæ considerantes non solum instruat, sed reficiat. Cessent in ecclesiis fraternitatum & societatum quarumlibet concilia & negocia: cessent confabulationes quælibet: cessent vana, & multo potius fœda & profana colloquia: eo nec libri nisi orationis & pietatis, nec alia nisi sancta inferantur. Cessent postremo quæcumque divinum possunt perturbare officium, aut oculos divinæ majestatis offendere: ne ubi peccatorum est venia petenda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendatur peccata committi. De quibus singulis curati moneount gregem suum, & per censuras ecclesiasticas auctoritate præsentis synodi ferendas ad obedientiam cogent. Prohibemus insuper ne in ecclesiis cathedralibus aut aliis, pueri, aut alii quicumque, in festo SS. Innocentium theatralia aut ridicula exerceant.

10. Atque cum nihil magis ornet ecclesiam, quam rerum omnium in ea ordo, sacrarium seu chorus, presbyteris sacra facientibus semper fuit assignatus. Eo tamen progreditur quorumdam laicorum arrogantia, ut vix relinquant altare sacerdotibus. Hos monemus in domino, ut potius publicanum imitentur in imo loco templi pro peccatis supplicem, & per humilitatem justificatum, quam Pharisæum præ superbia ad inferos usque dejectum: Pro sua vero C dignitate, statu & gradu, locum sibi unusquisque in ecclesia capiat, sed sacrarium ad obeunda sacra sciat esse sacerdotibus destinatum. Quisquis hac in re ecclesiam per suos ministros monentem & rogantem non audierit, per hanc synodum excommunicetur.

De sacramentis.

1. Ut populus fidelis ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, præcipitur curatis, cum erunt administranda, ut potius illorum vim, & usum pro suscipientium captu explicent, ex doctri- D na in catechismo Romano tradita, ac studeant ex digna, decenti & devota eorumdem sacramentorum administratione, populum excitare ad ipsorum salutarem perceptionem. Prohibemus autem curatis ac quibuscumque presbyteris, ne ullum sacramentum conferant, ac ne quidem confessiones audiant, nisi in superpelliceo, stola ac habitu sacerdotali, sed maxime in conscientiæ puritate.

2. Antea in plerisque nostrarum diœcesum locis baptizati ab hæreticis, præsertim a Calvinistis, redeuntes ad ecclesiam catholicam, iterum tingebantur, hac sub verborum forma, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*: quia dubitabant nonnulli de valore baptismi, ab hujusmodi hæreticis collati, eo quod non haberent intentionem baptizandi in remissionem peccatorum. Verum quoniam illa formula baptizandi sub conditione fuit introducta propter baptismata occulta, & de quibus non apparebat, nec uni mulieri seu alteri privatim baptizanti credi debebat. Contra vero constabat Calvinistas in cœtu publico baptizare in forma verborum & materia a Christo instituta, nec de hoc facto ambigi poterat: vetamus ablutionem repeti cum quibuscumque verbis a Calvinismo aut aliis hæresibus similiter baptizantibus ad nostras ecclesias transeuntibus, ne de anabaptismo redarguamur.

3. Ex antiquorum Christianorum more & traditione præcipimus, quamprimum commode fieri poterit,

poterit, natos pueros ad baptismum deferri propter ejus necessitatem: nec nisi ad eorum salutem spectantia, & quæ pietatem Christianam fidemque de sacramentis sapiant, adhiberi. Aliter sine justa causa agentes, cum curatis seu vicariis id fieri non improbantibus, excommunicatione & suspensione dignos judicamus, sicut & sacerdotes privatis in domibus, vel noctu (citra necessitatem) baptizantes.

4. Parœcus antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit, sciscitetur, quem virum aut quam mulierem elegerint ad baptizandum de sacro fonte suscipiendum, & videat an ad minus sint quatuordecim annorum, aut alterius competentis ætatis, ut religionis & salutis alterius sint fidejussores & sponsores: nec sinat paganorum aut alia ridicula nomina infanti imponi.

5. Nomina vero parentum atque baptizati necnon suscipientium, cum die & anno parœcus describat, ac doceat eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant.

6. Ceterum cum ex sacro concilio Tridentino unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiant, inter eos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantum spiritualem cognationem contrahi declaramus.

De sacramento confirmationis.

1. IMperfectum, nec omnibus suis armis instructum militaturum Christianum majores nostri judicarunt eum, quem non corroborasset confirmationis sacramentum: sed nescimus qua negligentia in nostris diœcesibus accidit, ut ne quidem a plerisque sciatur an ullum sit confirmationis sacramentum, & pauci de illo suscipiendo sint solliciti. Qua de causa monemus omnes parœcos, vicarios & concionatores, ut initio quadragesimæ, & quoties occasio se obtulerit, de ejus virtute & utilitate doceant populum.

2. Episcopi ad levamen populi per oppida suæ diœcesis frequentius ad hoc sacramentum confirmationis gratis conferendum obambulent: adultis non nisi confessis & profitentibus symbolum apostolicum tradant. Iubeant vero ut munda & nitida fronte accedant, & nomina confirmatorum in libro describi, ne forte contingat ipsum sacramentum iterari.

3. Caveant autem pater & mater, ne liberos ad sacramentum confirmationis teneant, propter cognationem quæ in hujusmodi sacramento inter confirmatum & tenentem, quem patrinum appellant, contrahitur.

De sacrificio missæ.

1. EX indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ apostolus non solum mortem æternam & judicium imminere testatur, sed & morborum popularium causam & originem procedere: quod nostris seculis & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebratione missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum studiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium.

2. Ad medendum itaque huic indignitati, præcipimus ut sacerdotes sibi conscii alicujus mortalis peccati non nisi confessi, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere. Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit quamprimum confiteatur.

3. Suos calices stanneos (ut toti niteant) omnibus septimanis linteo atque etiam sabulo cum aqua ne negligant detergere, quod in piscinam aut alium sacratum locum effundant. Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum subdiacono ablui de trimestri in trimestre curent, sed albas & mappas frequentius: ita ut nitor & munditIes maxima in illis, & decor in aliis ornamentis luceat.

4. Porro venerabunda ac devota ad altare eorum actio & pronunciatio præ se ferat & ostendat fidem & intentionem, quam habere debent de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

5. Ad excitandam & intercipiendam quorundam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos officiarios sicut per alios qui de jure vel consuetudine possunt, quoties voluerint (etiam si illo anno archidiaconus visitaverit) gratis visitent ecclesias, & presbyterorum sacram supellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant aut carcere aut alia pœna: quinetiam curatos puniant, qui suis in parœciis abominandos illos presbyteros admittunt aut ferunt. Archidiaconi & decani rurales, si in his exequendis negligentes fuerint, sciant se quoque pœnis canonicis coercendos.

6. Neminem præterea, qui publice & notorie criminosus sit, præsertim per sententiam declaratus, altari ministrare permittant: neve patiantur parœci privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, aut ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem quoque ordinariis visitanda, sanctum hoc sacrificium missæ a quovis sacerdote peragi.

De matrimonio.

1. OPtaremus sane publicatum esse in hoc regno primum decretum concilii Tridentini de reformatione matrimonii, ut nobis liceret ex eodem matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcunque contrahuntur sine parœci aut alterius sacerdotis (de ipsius parœci seu ordinarii licentia) & duorum vel trium testium præsentia, atque inde gravibus peccatis occurrere, quæ de conjugiis clandestinis ortum habent: præsertim eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerint, relicta cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Quibus malis nullum efficacius quam quod a patribus Tridenti congregatis remedium adferri potest.

2. Attamen ne omnino nostro officio hac in re deesse videamur, moneri in concionibus fideles jubemus de hoc peccato & decreto concilii Tridentini: clandestinas vero conjugationes antiquis sanctionibus ecclesiasticis excommunicationi & aliis pœnis subjici: presbyteros insuper qui contra formam illius decreti clandestine aliquos copularint, suspensos a divinis ipso facto pronunciamus.

3. Antequam contrahatur matrimonium, ter a proprio utriusque contrahentium parœco tribus continuis diebus dominicis, aut festis solennioribus,

bus, in ecclesia inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit celebrandum. Quod si nullum denunciationibus factis, opponatur legitimum impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur: ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & amborum consensu intellecto, vel dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: vel aliis utatur verbis, juxta receptum provinciæ nostræ ritum.

6. At quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impeditum iri, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parœco cum duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: Deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur.

7. Denunciationes autem vel omnino vel ex parte remitti possunt pro solius ordinarii judicio, non tamen absque causa legitima & rationi consentanea, præsertim si qua sit justarum oppositionum suspicio. Petitur vero frequentius denunciationum remissio ad cavenda maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, vel ad declinandam populi insultantis diu noctuque, nuptiis maxime secundo aut tertio repetitis, lasciviam.

8. Contra maleficia, & ut digne sacramentum recipiant hortamur conjuges, ut antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum accedant. Sacerdos vero ne ullum det maleficiis locum, cautius & circumspectius in nuptiarum benedictione se gerat. Nec omittant parœciarum rectores, populi circa nuptias petulantiam, sub interminatione excommunicationis, advocato etiam (si opus fuerit) brachii secularis auxilio, compescere.

9. Nuptias solenniter fieri omnibus temporibus præterquam ab adventu domini nostri Iesu Christi usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, usque ad octavas paschatis inclusive permittitur. Contra quos dies non est potestas episcopis dispensandi, sicut nec contra concilium universale, quod illos dies ad nuptias illicitos esse constituit.

10. Pervenit ad hanc sanctam synodum, nonnullos, ut in gradibus prohibitis scienter contrahant, vel ut oppositiones justaque nuptiarum impedimenta devitent, vel ut extra tempora a jure statuta sine dispensatione conjugia meant, alienas parœcias adire, ut in ipsis benedictionem accipiant nuptialem. Quibus fraudibus ut occurratur, opportunum existimamus quædam super hoc negotio statuere.

11. Si quis igitur parœcus, vel alius sacerdos sive regularis sive secularis (etiam si id ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat) alterius parœciæ sponsos, sine suorum parœcorum licentia matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit: pœnis a sacris canonibus & generalibus conciliis impositis puniatur.

12. Plerique scientes vel ignorantes in gradibus prohibitis & justis impedimentis, matrimonium nihilominus contraxerunt, & in contracto perseverare non erubescunt, non obstante quacunque separatione illis indicta, sententia excommunicationis in eos lata. In tales nihil superest quod agere possimus, nisi quod sub anathemate ab omnibus vitari, & ab ecclesiis repelli, atque contra eos brachium seculare per promotores episcoporum ex officio debito invocari præcipimus. Alios vero in divortio ita obstinatos cernimus, ut nulla ratione conciliari queant, aut reconciliationem ad paucos dies in paschate simulant, contra quos procedi similiter jubemus.

13. Cum nefarium sit matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda sunt, injurias nasci, omnibus cujuscunque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pœna, in quam ipso facto incurrunt, sedis apostolicæ & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos vel alios quoscunque cogant, quominus libera matrimonia contrahant. Parœcis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines, qui plerumque relicta uxore aliam, & nonnulli plures, diversis in locis ducunt: sed prius diligentius inquirant de re, & ea ad ordinarium delata, & ab eo quod decebit faciendi licentiam obtineant.

14. Grave peccatum est, homines uxore solutos concubinas habere: gravissimum vero & in hujus magni sacramenti singularem contemptum, uxoratos in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta sanctorum conciliorum insequendo, statuimus concubinarios, tam solutos quam uxoratos, cujuscunque status, dignitatis & conditionis existunt, si postquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse: a qua non absolvantur, donec reipsa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod si in concubinatu per annum neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis severe procedatur.

15. Mulieres, sive conjugatæ sive solutæ, quæ cum concubinariis seu adulteris publice vivunt, si ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ punientur: & ab ecclesia ejectas, per brachium seculare extra oppidum, atque etiam extra diœcesim, si expedire videbitur, iidem ordinarii procurent ejici, aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

De episcopis & capitulis.

1. EPISCOPI in specula constituti, & supra montem positi, sicut debent omnium inferiorum actiones inspicere, ita meminerint se omnium aspectui exponi, nec posse abscondi: propterea & in suis promotionibus, & in conversatione vitæ, oportet ipsos esse irreprehensibiles, ut de aliorum provisionibus & gestis possint efficacius censuram agere, omnibus prælucere, ac bonorum operum exemplum præbere.

2. Optamus omnes a Deo, atque a Christianissimo nostro rege supplices precamur, electiones restitui cum veteri & syncera eligendi forma. Sed quoniam impetrandi spes nondum ostenditur, cum contigerit sedem vacare, preces & solemnes supplicationes ad Deum, ut gregi pastorem det idoneum, fieri mandamus.

3. Præter inquisitionem atque eloquium de fide, moribus, atque sufficientia ad episcopatum provehendi,

vehendi, quod ad sedem apostolicam mittitur, supplicandum duximus sanctissimo D. N. papæ, & ad dictam sedem nomine hujus synodi scribendum, ne ulli ad episcopatum in nostra provincia provisio expediatur, priusquam noster metropolitanus consultus rescripserit, de ratione & modis, quibus providendus perveniat ad episcopatum, de ætate & ejus natalibus, si sit de legitimo matrimonio procreatus, fide, vita, & doctrina sufficienti. De quibus antequam rescribat, consulere debebit suffraganeos si forte aliquid rescriverint, quod ignoret, ut omnimodo obstruatur via simulatis catholicis, simoniacis, alieni sacrilegii custodibus & fautoribus, aut aliter indigne episcopatus ambientibus & occupantibus.

4. Postquam obtenta fuerit provisio, nisi episcopus intra tres menses consecrationis munus susceperit, fructus quos ex conciliorum definitionibus, suos non facit, seminariis, atque aliis pauperum famulis, necnon fabricis ecclesiæ applicandos judicamus, sicut eos quos episcopi ex conciliorum decretis, sine debita licentia non residentes, amittere debent.

5. Observet capitulum absentiæ spatium & ad metropolitanum, (aut ejus sede metropolitana vacante) ad antiquiorem provinciæ episcopum, vel ad concilium provinciale, tempore quo celebrabitur referat, ut fructus quibus debentur locis assignentur.

6. Episcopus non recipiatur a capitulo, nisi fidei professionem, quæ ante promotionem ad episcopatum requiritur, juxta formam in hoc concilio provinciali supra insertam repetierit, & solemne juramentum præstiterit, quod nec per simoniam nec aliis illicitis modis intraverit in ovile.

7. Non recipiatur etiam episcopus, nisi in tonsura, & totius corporis habitu convenienti, ac rogetur, ut in ea decentia permaneat, & fiat forma gregis ex animo.

8. Suscepti ad episcopale ministerium intelligant se non ad propria commoda, non ad divitias, non ad luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse.

9. Nec enim dubitandum reliquos fideles ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint, non ea quæ mundi sunt, sed animarum salutem, & cœlestem patriam cogitare. Imprimis ergo quod est præcipuum prædicandi genus, ita mores suos componant, ut ceteri ab eis, pietatis, frugalitatis, modestiæ, continentiæ, & humilitatis (quæ nos tantopere commendat Deo) exempla petere possint.

10. Quoniam omnis pontifex ex hominibus assumitur, in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia, episcopi si non quotidie studeant, tamen omnibus diebus dominicis ac festivis, missam celebrare, ecclesiæ suæ cathedralis quam frequentissime officiis interesse & præesse, prædicationique verbi Dei, quoad poterunt, insistere, ac cetera pastoralia munera exequi.

11. Sint episcopi modesto cum dignitate vestitu, mensa, familia, ac frugali victu contenti, atque in toto vitæ genere ac tota domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum, quod non simplicitatem, Dei zelum ac vanitatum contemptum præ se ferat.

12. De ordine cleri aliquos sibi retineant episcopi ad suum ministerium, qui ad eorum mensam libros ad pietatem & ædificationem spectantes legant, atque aliis de eorum conversatione fidele testimonium præbeant: nec mulieres alant, de quibus ipsi aut eorum familia infamari queat.

13. Episcopi videant, ne de reditibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve ditent. Sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant, nec eorum causa bona ecclesiæ distrahant & dissipent: sed ut boni dispensatores sicut animarum, ita rerum ecclesiasticarum parati sint Deo, & omni poscenti reddere rationem.

14. Non patientur episcopi in suis familiis ullos de hæresi, aut alio crimine, aut scandalo notatos, aut suspectos. Decet enim episcopum suæ domui bene præesse, & eam non solum criminibus sed etiam criminum suspicione carere.

15. Canonici cathedralium ecclesiarum, ea sint morum integritate ornati, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis clericis canonici seu regulares ex observata ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nomini mereantur, a quibus ceteros studium & amorem ac tanquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

16. Propter simoniacos, aliasque illicitas pactiones hoc tempore magno nostro dolere frequentiores, nemini provideatur de dignitate, aut præbenda, aut canonicatu, nec per capitulum aliquis admittatur, aut recipiatur, nisi prius inquisitum fuerit de causis & modis quibus ad tale beneficium pervenitur.

17. Quod si vehemens aut apparens mali suspicio accesserit, nec tamen satis probari potest, ille cui provisum fuerit, ad purgationem canonicam ab Innocentio III. pontifice max. in capite Quoties, & cap. Inter sollicitudines, titul. de purgatione canonica, in antiquis, præscriptam, teneatur.

18. Inquiratur etiam de ejus cui provisum est fide & anteacta vita ac conditione, ne sit de quo postea capitulum pudeat aut pœniteat. Idem fiat de his, quibus a sede Romana provideatur in forma *Dignum*.

19. Omnes in sua provisione & receptione coram episcopo, ac etiam in capitulo, fidei confessionem ex forma in hoc provinciali concilio recepta canonici emittant, ac quotannis in suis capitulis generalibus repetant: alioqui fructus non facient suos, nec illis aliqua possessio suffragetur.

20. Canonici ad sacros ordines intra ætatis tempus a jure præscriptum promoveantur: & cum honorem sacerdotalem adepti fuerint, ante semestre ministerio altaris inservire incipiant, ac deinceps omnibus dominicis & festivis diebus, atque etiam frequentius celebrent, nisi justum ab episcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

21. Modesto, & absque sericis in ecclesia togis, & extra eam decenti vestitu utantur, ac coronam in vertice capitis, morem antiquum insequendo deferant: vitam & familiam ad præscriptam episcopis normam componant, atque a cohabitatione & scandalo mulierum maxime caveant: deprehensi vero concubinariorum pœnis subjaceant.

22. Quod si præterquam ex legitimo matrimonio filios susceperint, spurii ex ipsis nati, non in eadem ecclesia, in qua pater canonicus extitit, beneficium, ullum aut pensiones super fructibus beneficiorum obtinere valeant. Quod etiam ad episcopos & alios omnes provinciæ beneficiarios extenditur.

23. Omnes canonici, & qui dignitatem in ecclesiis cathedralibus obtinent, ad residentiam actualem obligari decernimus, sub pœna omissionis fructuum, nisi ex legitima causa explicanda, & scriptis tradenda absentes fuerint: ita tamen ut contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum

rum fundationes & institutiones, non possit capitulum judicare. A

24. Inter justas absentiæ causas habeatur, si unum aut duos de dignitatibus vel canonicis episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat, ad visitandum diœcesim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione vel diœcesi urgens negotium: non tamen diutius excusabuntur, quam duraverit negotii necessitas.

25. Cum dignitates in cathedralibus ecclesiis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ, ut qui eas obtinerent, præcellerent pietate, aliisque essent exemplo, merito qui ad eas vocantur tales esse debent, qui suo muneri possint respondere. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus cura animarum subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & clericali in ordine versatus doctrina ad suum munus necessaria ac morum integritate commendetur. B

26. Decani seu præpositi, archidiaconi, & pœnitentiarii sint in omnibus ecclesiis, ubi fieri poterit, magistri in theologia seu doctores, aut licentiati in jure canonico, non tamen per saltum promoti, & in quibus ecclesiis non est præbenda annexa pœnitentiariæ, nec pœnitentiarius canonicales distributiones percipit, annectatur. Non liceat autem pœnitentiario beneficium curatum aut aliud onus suscipere, quod ab assidua residentia & quotidiano officio possit eum divertere. C

27. Archidiaconi quotannis per se visitent, & diarium suæ visitationis ad episcopum referant. Quod si neglexerint, aut alia de causa per episcopum dijudicanda fuerint impediti, per episcopum aliquis doctor in theologia, aut alius idoneus repertus, & ab ipso approbatus ad visitandum deputetur.

28. Cum certum sit ecclesiam cathedralem ab episcopi cathedra denominari; ac episcopum ad eam institui, & de ea possessionem capere, satis absurdam quorumdam opinionem existimamus asserentium, omnem in cathedralibus ecclesiis auctoritatem penes capitulum & decanos permanere. D Proinde declarat hæc sancta synodus, præcipuam in ipsis ecclesiis auctoritatem, & rerum gerendarum potestatem ad episcopos pertinere. Eosque consilio & opera capitulorum & dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti cohærentium, & obsequentium, & ut omnia in domo Dei ordinate & cum reverentia tractentur. Ceteris autem in rebus, capituli dignitatum, & canonicorum jurisdictio & potestas, si qua eis competit, salva & intacta omnino relinquatur. Quod autem de episcopo hac in re dictũ est, personam ipsius episcopi non excedat, nec ad ejus vicarium extendatur.

29. Cum itaque maxime sit congruum rationi, ut episcopis his honos tribuatur, qui eorum dignitati par est, illorum arbitrio relinquatur, primam sedem in choro eligere, in qua nemini liceat sedere. E In his vero ecclesiis, in quibus ab antiquo non est illis qui dignitates obtinent certus sedendi designatus locus, episcopus aut capitula eisdem sedem dignitati convenientem, in qua aliis canonicis sedere non liceat, assignari curabunt.

30. Ceterum cum de ratione celebrandi officii divini accurate in concilio Basiliensi fuerit ordinatum, præcipit hæc sancta synodus in illo decreta, quomodo divinum officium sit ordinandum, & quo tempore quisque debet esse in choro, statuant renovari, ac diligenter & sine fraude ab omnibus observari.

31. Tempore missæ majoris, maxime diebus festivis, capitula seu actus capitulares, aut alii tractatus per canonicos non celebrentur, nisi forte urgens & evidens ingruerit necessitas. Qui vero ad talem horam capitulum indixerit, a distributionibus quotidianis per hebdomadam sit suspensus, neque ipsi canonici pro illa hora distributiones ipsas lucrentur, & præterea liceat episcopis post trinam admonitionem præsentis decreti contemptores excommunicatione ferire.

32. Quod non sit licitum ulli, quam episcopo, dignitatibus & canonicis ad majus altare missam celebrare: quam ipsi decani & qui dignitates obtinent, suo ordine per hebdomadas, sicut & alia divina officia persolvere, suaque munera per se & non per substitutos adimplere, atque episcopo episcopalia officia exercenti inservire teneantur. Multa sane pro ecclesiæ decore statuenda visa sunt, quæ tamen certis de causis ad futurum concilium provinciale remittenda existimamus: & interim hæc sancta synodus ecclesiarum capitula hortatur, ut his in rebus morem ecclesiæ metropolitanæ quoad fieri poterit, insequantur.

33. Præcipimus capitulis, ut intra tres menses omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerint adferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione, in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent aut addant quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi & sacris canonibus non adversentur.

34. Si quis ejusmodi statuta aut alia instrumenta fundationum, bonorum, redituum, privilegiorum & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam & monasterium spectantium, apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo, aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum & monasteriorum præpositis, maneat per hanc synodum ipso facto excommunicatus, nec ab episcopo absolvatur, donec juramento affirmaverit omnia a se restituta. Quod præsens decretum volumus quotannis in synodis diœcesanis & capitulis generalibus publicari.

35. Cetera quæ ad vitam & honestatem canonicorum spectant, diligenter observentur: nec sinantur secularium hominum, aut litium, aut negotiorum procuratores esse, aut actores, aut in laicorum domibus habitare, & quas habent de capitulis inopis lucri gratia laicis locare, aut mercaturam exercere, aut ad usuram dare, aut alium inhonestum quæstum sectari, aut illicitis lusibus, cibis & epulis, aut aliis rebus vetitis deditos esse, aut cum suspectis & scandalo notatis viris & mulieribus versari: ne propter illos Dei & ecclesiæ nomen blasphemetur, & capitula ipsa infamentur. "f. turpis.

36. Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli vel superiorum auctoritate: ita vicissim, nec capitulo sine cognitione, & licentia episcopi, atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulis excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, qui res mobiles ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos & alias res immobiles capituli aut dignitatis alicujus, aut præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, aut fabricæ, inconsultis episcopis, aut sine eorum & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solemnitatibus, a sacris canonibus requisitis distraxerint, & in sua commoda

commoda verterint, sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem. Quod idem de episcopis sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter hinc inde inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari: & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad dominum metropolitanum aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum pœnis statuatur.

57. Quæ de cathedralibus ecclesiis & canonicis dicta sunt, placet ad collegiatas & earum canonicos, quoad fieri poterit extendi. In quibus si extra civitatem, in qua sedes episcopalis existit, consistunt, optamus & decernimus, si fuerint saltem sex præbendæ, unam doctori theologiæ seu baccalaureo, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse non desinat extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiæ cum aliis canonicis deservire: alios vero canonicos, ut favore studiorum aliquid de summo jure & horis ordinariis remittant & indulgeant, hortamur. Patronos autem, & illos ad quos illarum præbendarum dispositio pertinet, rogamus in domino, ut suæ & subditorum saluti & necessitati consulentes, nostræ propter Deum constitutioni obediant. Ecclesiæ vero, in quibus sacræ scripturæ lectio commode haberi non potest, saltem magistrum habeant, qui clericos aliosque pauperes scholares grammaticam gratis doceat, cui de congrua aliqua mercede juxta ejusdem concilii decretum provideatur.

De episcoporum officiis.

1. EPISCOPO creato, atque sibi & ecclesiæ cathedrali tanquam domui suæ bene præsidenti incumbit, alios inferiores ex sua consecratione ordinare, & super populum sibi commissum constituere, ecclesias atque alia necessaria consecrare: ordinata vero, constituta & sacrata ex sua jurisdictione visitare, explorare ac judicare. De quibus per ordinem in nostris ecclesiis providendum.

2. Episcopus ante mensem quam ordines conferat, per decanos rurales in tota diœcesi significet, ut qui ad subdiaconatum admitti desiderabunt, mandatum ab eodem episcopo accipiant, quo ordinandorum parœcus, aut alter cui magis expedire videbitur, committatur, qui nominibus ac desiderio eorum, qui volent promoveri, per tres dies dominicos aut festivos publice in ecclesia proclamatis, sicut fit in matrimoniis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat.

3. Ordinationes sacrorum ordinum statutis a jure temporibus ac in cathedrali ecclesia vocatis, præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, etiam ad majus altare, & inter missarum solennia publice celebrentur. Si autem in alio diœcesis loco, præsente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur.

4. Prima tonsura non initientur, nisi qui attulerint in scriptis fidele testimonium a parœco quod nati sint de legitimo matrimonio, & quod confirmationis sacramentum susceperint, quique fidei rudimenta, & imprimis symbolum apostolorum noverint recitare, & de quibus fuerit probabile, eos non secularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

5. Promovendi ad sacros ordines duobus saltem diebus ante ordinationem, ad locum ab episcopo designatum veniant, in habitu & tonsura decenti, alioqui non recipiantur.

6. Episcopus, aut illi quibus examinis committet negotium, ordinandorum genus, personam ac membrorum integritatem, ætatem, institutionem, mores, anteactam vitam, doctrinam & fidem diligenter investigabunt, & utrum in his quæ ad exercendum ordinem pertinent, sint instructi: sed ante omnia, si possint expedite & distincte legere in ecclesia ac cantare atque etiam scribere, ne postea sit omnibus manifesta eorum inscitia: deinde si provectioris sint ætatis, rogabunt de bigamia, de titulo patrimoniali, aut beneficiali, & quibus in ecclesiis intendant inservire, ad easque ordinari: nec ullus ordinetur, qui illi ecclesiæ, aut pro loco, pro cujus necessitate aut utilitate judicio sui episcopi assumitur, non ascribatur, ubi suis fungatur muneribus. Ut postea in omnibus literis ordinum susceptorum apponatur, ordinatos ad talem ecclesiam, a qua sine episcopi licentia in scriptis tradenda, non liceat ad alienam etiam ejusdem diœcesis transire.

7. In examine archidiaconi præsentes, aut canonicus theologalis, ab admissis & probatis fidei confessionem ex forma in hoc concilio provinciali recepta exquirant, & pœnitentiarius interroget, ac aliqua irregularitate, vel excommunicatione obstricti teneantur, unde a suscipiendis ordinibus impediantur. Eosdem vero ipse, vel alius idoneus per ipsum commissus in confessione audiat, antequam ab episcopo consecrentur.

8. Si episcopus ægritudine vel aliquo justo impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter subditos suos, quam hoc modo jam probatos & examinatos ad alium episcopum ordinandos dimittat.

9. Ex sacri concilii generalis præscripto, nullus ad subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad diaconatus ante vigesimum tertium, ad presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveri debet.

10. Moneantur in sua promotione subdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore se obligari ad continentiam, & saltem diebus dominicis & solemnibus, cum altari ministraverint, ad sacram communionem percipiendam, sicut & diaconi, & utrosque ad breviarium recitandum teneri declaramus. Qui vero ad presbyteratus ordinem assumuntur, diligentiori examine comprobentur, an sint periti & idonei ad docendum populum, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, necnon ad sacramenta administranda, discernendumque inter lepram & lepram, & peccatorum differentiam, ac casus parœcis concessos, & episcopis atque pontifici Romano in foro conscientiæ reservatos. Sint vero ita pietate & castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum omnium exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

11. Moneantur insuper, ut intra semestre sine alterius cujuscunque licentia, missam primam celebrent, & deinceps repetant saltem omnibus diebus dominicis & festivis solemnibus: si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant. Sin contra hoc negligentes aut contumaces deprehensi fuerint, cujuscunque conditionis

conditionis & qualitatis extiterint, per parœcum, in cujus parœcia habitarint, vel per decanum iterum moneantur de debito officio: contemnentes vero deferantur ad episcopum, qui post trinam admonitionem, contra eosdem ad excommunicationem procedat. Id quod fieri jubemus primo quoque tempore, contra eos qui a multis annis sacro presbyteratus ordine initiati necdum accesserunt ad sanctum sacrificium missæ celebrandum, sed laicam tantum communionem, eamque raro sumunt: quam, nisi intra semestre se presbyteros in altari præbuerint, illis quoque denegari jubemus, & post trinam admonitionem excommunicatos denunciari: in qua excommunicatione si per annum permanserint, contra eos tanquam suspectos de hæresi procedatur.

12. Simonia sicut Giezi vultum immutavit ac lepra fœdavit, ita universæ ecclesiæ faciem deformat, & pulchritudinem variis rugis & maculis contaminat. Sed ut serpens cunctis animantibus terræ astutior Evam corrupit, sic ad ecclesiæ corruptionem hæc pestis variis & occultis artibus se insinuat, ita ut vix possit intercipi. Merito prima hæresis vocatur, quæ nec Deum timet tanti sacrilegii ultorem, & Spiritum sanctum quantum in se est venalem habet. Sicut impius cum venerit in profundum contemnit, ita nostrorum temporum completam malitiam cernimus, ex eo quod simonia potius ridetur, quam puniatur.

13. Ad tantæ igitur impietatis detestationem & extirpationem, singulis diebus dominicis in pronao & in omnibus concionibus declarari præcipimus, vivere in perpetuo statu damnationis, jure & ipso facto excommunicari, nec facere fructus suos, sed teneri ad restitutionem, & tituli cessionem, quicunque pecunia aut alterius rei temporariæ pretio expresso vel tacito beneficium ecclesiasticum adipiscuntur, vel alteri procurant: & ab ecclesiasticis viris irregularitatem incurri, quoties in eodem statu celebrarint divinum missæ officium.

14. In confessionibus de simonia diligenter inquirendum, ac confitenti se aliquod beneficium pecunia aut alia re temporali sibi aut alteri comparasse, absolutionem (sicut de casu summo pontifici reservato) nisi in mortis articulo denegari statuimus. In eadem confessione moneri jubemus de peccato mortali, eum qui vel solam intentionem & mentem habuerit ad beneficium pervenire per simoniam, & eum qui usque ad aliquam conventionem progressus fuerit gravius peccasse: sed indicta debita pœnitentia per legitimum sacerdotem absolvi posse.

15. Omnes conscii, participes ac scientes ab aliquo commissam simoniam, nisi quantocius episcopo aut proprio parœco revelaverint, ut ab ecclesia simoniacus eliminetur, ne absolvantur in foro conscientiæ.

16. Propter nonnullos intrepide vendentes & ementes sacerdotia spe veniæ per indulgentias comparandæ, censuit hæc sancta synodus sanctissimo D. N. papæ supplicandum, ne deinceps simoniæ crimen, nisi cum expressa obligatione cedendi beneficio per simoniam quæsito remittat.

17. Resignationes quorumcumque beneficiorum cum retentione fructuum, vel pensione, quæ postea ab his qui resignationes illas acceptaverint, præsertim pretio sine auctoritate sedis apostolicæ redimitur, pro simoniacis habendas judicamus. Præterquam enim quod mentalem saltem simoniam, aut etiam pactum illicitum antecessisse frequentius deprehenditur, experientia docet, hoc

A unum esse velamen ad contegendam simoniæ turpitudinem & malitiam.

18. Resignationes factæ prius incognitis, aut his quos nulla virtus, aut singularis eruditio, aut alia honesta causa commendat, suspectæ de simonia redduntur, præsertim si quid illicite actum fama proclamet.

19. Tales igitur resignationes non debent ab ordinario absque purgatione canonica, ex decreto Innocentii III. renovato, cum de canonicis cathedralium ecclesiarum tractatum est, admitti.

20. Omnes pensiones & pactiones super beneficiis, in quibus non intervenit sedis apostolicæ approbatio, illicitas & simoniacas declaramus.

B 21. Non levius malum nostris temporibus aut exortum aut longius propagatum ecclesiam affligit, ac perdit, per aliorum beneficiorum clitellarios asinos & custodes, qui confidentiarii vocantur, quorum nomine & ministerio viri laici ac mulieres hæreditate possident sanctuarium domini, ac profanant. Tam illos custodes, quam eos quorum cupiditati deserviunt, denunciari quoque in pronao & concionibus pro excommunicatis, & teneri ad restitutionem fructuum atque eorumdem hæredes, ex bulla sanctissimi domini nostri papæ Pii V. per omnes dies dominicos jubemus. Quamvis autem sicut simoniaci vix detegi, ita custodes illi vix latere possint, attamen a confessariis in foro conscientiæ de his quoque volumus inquiri, C & confitentibus laicis viris & mulieribus se hujus sacrilegii participes esse, minime absolutionem dari, nec ad communionem admitti quocunque modo compertos, præterquam in mortis articulo, nisi prius restituerint pro viribus fructus perceptos pauperibus aut fabricis ecclesiarum, & a tanto crimine abstinuerint, atque a sanctissimo Romano pontifice absolutionem obtinuerint.

22. Eodem crimine tenentur, & eisdem pœnis subduntur omnes patroni, sive ecclesiastici sive laici, qui colore patronatus beneficia ecclesiastica in servitutem redigunt, dum per suppositas clericorum personas, aut ex pacto tacito vel ex- D presso cum ipsis inito in præsentatione suorum beneficiorum, seu quacunque arte, aut quocunque quæsito colore jura aut fructus eorumdem, aut partem ipsorum in usus proprios convertunt: Alii vero sine jure patronatus, atque etiam sine ullo titulario, aut per aliquem suppositum aliena beneficia vi occupant, eorumque jura aut fructus deprædantur: contra utrosque prædicto modo procedatur, qui etiam ex decreto concilii Tridentini dictis patronatibus ipso jure privati existunt.

23. Quicunque vero clerici tam nefandæ frau- E dis & usurpationis fabricatores seu consentientes, atque alieni sacrilegii fautores fuerint, eisdem pœnis per generalia concilia & decreta pontificum subjacent, necnon quibuscunque beneficiis privantur, & ad quæcunque beneficia inhabiles efficiuntur, atque a divinis ordinibus suspensi, nec in foro conscientiæ possunt absolvi, aut suorum ordinum executioni per ordinarium restitui, nisi post integram satisfactionem & absolutionem prædictam. Celebrantes vero in eo statu irregularitatem superincurrunt, & multiplicem damnationem, tam in præsenti quam in futuro seculo sibi acquirunt.

24. Ad detegendas autem istas & alias simoniacas fraudes in sacramento confessionis de his

 inquiratur,

inquiratur, doceaturque de peccatorum gravitate & pœnis. Ordinarii vero de semestri in semestre censuras ecclesiasticas mittant per suas ecclesias, ad fines revelandi illorum criminum conscios & participes: & revelationes nisi parœci statim ad ipsos miserint, pro modo culpæ puniantur.

25. In beneficiorum resignationibus, & aliis cessionibus, multæ fraudes a notariis apostolicis committuntur, quibus ut obsistatur, præcipimus ut in omnibus diœcesibus, qui se dicunt notarios, se præsentent episcopo intra tres menses, cum sua notariatus promotione & immatriculatione. Scrutetur autem episcopus eorum sufficientiam & fidelitatem, & quos idoneos non judicaverit, aut quomodocumque in officio delinquentes, ipsis officii exercendi in negotiis, litibus & causis ecclesiasticis & spiritualibus perpetuo aut ad tempus usum prohibeat. Omnes vero ad legitimum numerum ex edicto regio redigat. Ceterum quia notarii apostolici, aut nulli aut rari admodum nunc creantur a sede Romana cum potestate alios creandi, cum jam in nostris diœcesibus deficiat legitimus numerus, ac periculum sit, ne tandem nulli veri inveniantur: supplicandum sanctissimo D. N. papæ judicamus, ut episcopis largiatur facultatem creandi notarios apostolicos tantum pro sua diœcesi necessarios. Moneantur insuper notarii, ut singulis annis suas notas sive minuta atque procurationum authentica ad episcoporum secretariatum referant, & curent in registris inscribi atque inseri.

26. In diœcesana synodo singulis annis ab episcopo sex examinatores constituantur ab eadem synodo approbandi. Sint autem magistri seu doctores seu licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id magis videbuntur idonei: jurentque omnes ad sancta Dei euangelia, se quacumque humana affectione deposita fideliter munus executuros. Quoties parœcialis ecclesiæ, quomodocumque vocatio acciderit, aut præsentatus ad parœcialem ecclesiam, sive a patronis laicis sive ecclesiasticis collationem ab episcopo requiret, aut promotus ad illam a sede Romana in forma *Dignum* literas de visa signatura postulabit, antequam ab episcopo collatio decernatur, qui promovendus est examinetur, juxta Tridentini concilii decreta intra diem præsentationis, si fieri possit, idque gratis, a tribus de illis examinatoribus cum episcopo sive ejus vicario, de fide & religione, de anteacta vita, de sufficienti doctrina, de his quæ ad parœci officium in sacramentorum administratione spectant: atque tam interrogata quam responsa in scriptis redigantur, & secretario tradantur servanda, si forte lis de capacitate aut incapacitate suborta fuerit. Secundum vero conscientiam, de ejus sufficientia aut insufficientia pronuncient examinatores, confessionemque fidei ab illo exigant, & juramentum de simonia non commissa, nec accipere beneficium ad custodiam aut aliam injustam pensionem. Caveant examinatores illi, ne declinét ad dexteram, aut ad sinistram: sed coram Deo ac pro salute animarum, quæ providendo committuntur, judicent. Qui autem semel examinatus fuerit, pro diversitate provisionum iterum examinari debebit. Nec vero patronis ecclesiasticis, qui nequeunt variare, fiat ullum præjudicium per illos examinatores. Synodus illis concessit, ne prius cogantur suam exhibere præsentationem in scriptis, quam per examen fuerit judicatus idoneus, quem intendunt præsentare episcopo.

26. Si præsentato & petenti collationem sibi dari de quocumque beneficio, renuerit episcopus dare, cogatur causas recusationis suæ in scriptis exprimere: nec liceat superiori collationem decernere, nisi prius discussis causis & judicatis, propter quas episcopus recusaverit collationem dare, alioquin superioris collatio nulla erit.

27. Inter episcopalis officii munera, præcipua est, & ad salutem gregis necessaria, visitatio. Visitationum autem omnium præcipuus sit scopus, sanam orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus & monitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere. Cetera, prout locus, tempus & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Ante suum accessum, episcopi curabunt omnes moneri de sacramento confirmationis suscipiendo: omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservatur, eos pie confitentes, ipsi per se aut per alios absolvent. In singulis locis a viris ætate, usu & probitate commendatis subtiliter inquirent de omnibus, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit: An clerus, an populus ambulet in viis domini, an aliquid sit quod episcopi cognitionem & medicinam desideret, an aliquid quod corrigi & emendari debeat. In ecclesiis fabricam, sacramentorum & reliquiarum capsas, vascula, ornamenta omnia, an quo debent statu, nitore, & integritate sint, investigabunt. De iisdem reliquiis & de imaginibus censuram ferent. Si consecranda sint altaria, aut ecclesiæ, aut cœmeteria polluta, consecrabunt & reconciliabunt, aut ad id opportunius tempus designabunt. An beneficiarii ecclesias suas legitime possideant: an administrationi sacramentorum, festorum, missarum, & omnium divinorum officiorum, atque etiam fundationum pro defunctis celebrationi, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant, interrogabunt. Videbunt etiam quæ sit clericorum vita, morum ratio, vestitus, conversatio & familia, & circa ecclesiæ officia cura & diligentia. Deinde dispicient an populus debitis horis & diebus ecclesiam frequentet. An legitima matrimonia contrahantur & celebrentur, si qua sint divortia & adulteria: si hæretici, usurarii, sacrilegi, concubinarii, aliique flagitiosissimi homines, qui quadragesimam, alia jejunia, festos dies & reliquos ecclesiæ ritus non servent, aut qui saltem in anno peccata sua statuto tempore non fuerint confessi, aut eucharistiam non sumpserint: qui pia legata defraudaverint, qui parœco inobedientes sint, aut in domestica disciplina negligentes. Si monasterium, si hospitale, aut alius pius locus occurrerit, suo ibi defungetur officio, nec aliquem gravabunt, aut ab aliquo exigent, præterquam quod a jure vel consuetudine ipsis est præstitutum. Archidiaconi, & decani, & alii inferiores, in his ecclesiis, ubi hactenus visitationem exercere consueverunt, hanc propositam visitandi regulam observabunt, & visitationis a se factæ infra mensem rationem in scriptis reddent episcopo, & depositiones testium, ac integra acta ei exhibere tenebuntur. Si qui alii habuerint jus visitandi, eadem præstabunt, nec propter eos episcopus, vel eo impedito ejus visitator, easdé ecclesias seorsum ab his visitare prohibeatur: Nec

Nec ullis, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut appellatio debet patrocinari, aut executionem eorum, quæ judicata fuerunt, suspendere. In his enim episcopus censetur saltem sedis apostolicæ auctoritate & delegatione defungi, sicut a generalibus conciliis & præsertim Tridentino statuitur.

29. Quicumque indebite jura episcoporum, archidiaconorum, aut illorum visitatorum solvere recusaverint, post trinam admonitionem excommunicentur.

30. Ad episcopos spectat etiam pauperum & miserabilium personarum paternam curam gerere: Sed sicut fabricarum ecclesiasticarum regimen ipsis primum fuit ablatum, & ad laicos translatum, ita posterius portio pauperũ in leprosarias & hospitalia diversi generis divisa de manibus episcoporum & aliorum clericorum, ad laicorum administrationem transiit. Sed quanto ecclesiarum & pauperum bono utraque commutatio contigerit, res ipsa loquitur. A plerisque laicorum fabricarum dilapidantur possessiones, & in alios usus distrahuntur: per eosdem leprosariæ sine leprosis, & hospitalia sine pauperibus aut raris admodum gubernantur, & res eorum, videntibus nobis, nec potentibus obsistere, alienantur. Rogamus saltem in domino eos, in quorum administrationem sunt illa concessa, ut impositum sibi onus, officiumve administrent, atque solicitudinem infirmorum, pauperum, & miserabilium personarum, & hospitalitatem quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant. Quod si hospitalitatis munus adhibitis omnibus, ad quæ tenentur, necessariis re ipsa obire cessaverint, aut bonis & possessionibus atque proventibus, sive ad suas, sive ad suorum civium necessitates aut commoditates, contra fundationes fuerint abusi, hospitalium quidem & leprosariarum administratione ac cura perpetuo privari debent, aliique eorum loco ab his ad quos spectat substitui, & nihilominus ipsos teneri in conscientia declaramus ad possessionum & fructuũ restitutionem, quos contra hospitalium & leprosariarum institutionem abalienaverint & prodegerint, quæ nulla eis remissione aut compositione indulgeri potest. Tutius tamen esset gubernationem ejusmodi locorum uni & eidem personæ ultra triennium non committi & statim rationem administrationis peti. Quod si leprosariæ & hospitalia ad aliquarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec similes personæ, aut perpaucæ reperiuntur, tum fructus possunt in alium pium usum, qui eorum fundationi proximior sit, ac pro loco & tempore utilior, converti, prout ordinario cum duobus de capitulo magis expedire videbitur. Quoniam vero in aliquibus hospitalibus aut leprosariis sunt viri & mulieres regulari observantiæ addicti, sed ut plurimum valde corrupti, ad eorum reformationem saltem auctoritate apostolica sibi in visitatione, etiam contra exemptos concessa, procedat episcopus ex decreto concilii Tridentini, quem ad hoc etiam specialiter committi, supplicandum duximus Christianissimo nostro regi, & magno ejus eleemosynario: ne per defectum visitantium clamor pauperum & flagitiorum enormitas ascendant in cælum coram Deo. Si qua vero hospitalia in episcoporum potestate manserint, ad eorum reformationem ex his procedant. Sed si qua bonorum, quæ pauperum sunt, administratione episcopus a quibusdam sæcularibus contra jus & æquum spoliatur, sciant se ex sacris conciliis, sicut omnes usurpantes jura & bona ecclesiastica, anathemati subjici.

31. Synodi diœcesanæ quotannis suis temporibus celebrentur. Liceat tamen episcopis ad levamen sui cleri, si ita expedire videbitur, de duabus in eodem anno unam remittere, & alteram diligentius convocare: ad eas accedere teneantur exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur. Debent etiam illis synodis interesse ratione parœcialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint. Non alium in his præsidere oportet, quam vicarium generalem episcopi in ejus absentia, nisi sede vacante: Tum enim ad decanum & capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ipsis archidiaconi & decani rurales de curatis tam præsentibus quam absentibus episcopo debent reddere rationem, & omnia in visitatione & Calendis audita & comperta referri, examinari ac judicari & statuenda publicari.

32. Curati ne deinceps in ipsis compareant sine superpelliceo, stola, ac toto habitu sacerdotali: alias dure increpentur & mulctentur. Censura ibi fiat de singulorum moribus, & de offensionibus inquisitio, ac infligatur pœna potius pœnitentiæ quam pecuniæ. Adhortatio vero publica adhibeatur, sive ab episcopo, sive ab alio, de vita & honestate clericorum, & rebus pro tempore statuendis. Ibi denique eligantur testes synodales, sive per decanatus, sive aliunde ad arbitrium episcopi, qui omni exceptione majores explorent in tota diœcesi per parœcias singulorum, atque etiam archidiaconorum & decanorum actiones, de quibus in proxima synodo episcopo renuntient.

33. Controversias omnes de præcedentia, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas tam sæculares quam regulares, cum in synodis & in processionibus publicis, tum in his quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, ferenda cruce, & aliis similibus, episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat. Exempti autem omnes tam clerici regulares, quam sæculares, quicumque etiam monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur: his tamen exemptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

34. Calendarum antiquissimus est usus, & abusus, nec aliud significant quam cleri vocationem ad censuram morum agendam. In his perpetuo fuit damnata pecuniarum exactio, & ebrietas, quæ plerumque in his exercentur potius quam ulla reformatio. Ad cleri levamen tres in anno sufficere judicamus: unam episcopi, aut pro eo visitatoris, & duas decanorum ruralium. Nec deinceps in tabernis & popinis convocetur clerus, sed in ecclesiis, celebreturque missa, cui omnes assistant in habitu sacerdotali, & omnia ibidem agenda sicut coram Deo in veritate & sanctitate transigantur. Si præsentibus placuerit una cibum capere, in presbyterio, aut alio honestiori loco præparetur ad sobrietatem, & non ad crapulam. Quisquis vero a cibo surrexerit inebriatus, aut indecore se gesserit, gravissime puniatur.

35. Indulgentiarum potestatem in ecclesia a Christo datam, & earum usum Christiano populo salutarem confitemur & veneramur. Sed supplicandum duximus sanctissimo D. N. papæ, ut in his concedendis moderatio juxta veterem & probatam in ecclesia consuetudinem adhibeatur: quandoquidem vilescunt propter frequentiorem usum, & earum in omnibus festis solennioribus multitudinem, quam ad quæstum omnes interpretantur. Deinde nimia facilitate

ANNO CHRISTI 1581.

facilitate & frequentia indulgendi omnia graviora crimina, etiam reservata, sine expressa restitutione & satisfactione aut confessione proprio parœco facienda, ecclesiastica disciplina enervatur, & ad eadem aut majora perpetranda crescit hominum audacia. Vilescunt insuper ex curatorum in his publicandis irreverentia, qui populo nec annunciant sua scelera, nec peccata, nec pœnas norunt explicare, quibus illa sunt obnoxia, & quanta egeant indulgentia. Abusum præsertim in nostris ecclesiis cathedralibus dissimulare non possumus, in quibus a multis annis concessis indulgentiæ, sed postea revocatæ, nihilominus proponuntur, tanquam vigorem suum retineant. Præcipimus illarum confirmationem a sede apostolica peti: sunt enim necessariæ, ad veterem Christianorum conservandum & instaurandum visitandi cathedralem & matricem ecclesiam in paschate & pentecoste, & tum confluendi ad suscipiendam benedictionem episcopalem. Quoniam pleriq; suspicantur indulgentias, quæ quotannis nec semel de majoribus hospitalibus per nostras ecclesias circumferuntur, non alia quam judicum secularium niti confirmatione & auctoritate, statuimus ne deinceps a nostris officiariis recipiantur, aut subsignentur, priusquam episcopis de sanctæ Romanæ ecclesiæ diplomate per ipsius inspectionem constiterit. Monemus autem episcopos ne addant quicquam aut detrahant sibi oblatis indulgentiis, ac ne adhortationem quidem ad alias eleemosynas, quam in ipsis contentas, quoniam indulgentiæ tantum valent, quantum sonant de mente & intelligentia concedentis. Sit autem in potestate episcopi eleemosynas occasione indulgentiarum provenientes assignare & distribuere piis locis & pauperibus, prout sibi videbitur expedire: nisi de intentione concedentis indulgentias, & eleemosynas offerentium aliter appareat: De quibus ejus conscientiam oneramus. Et excommunicatos declaramus quicumque contra ejus consensum de illis eleemosynis voluerint disponere.

De curatorum & aliorum presbyterorum ac parœcianorum officiis.

1. In curatis duo primum requiruntur, capacitas & potestas: nihil enim magis officit ecclesiæ Dei, quam quod indigni præficiuntur curæ animarum, & ad aliorum assumuntur regimen, qui seipsos regere non possunt. De hoc provideatur per examen. Deinde potestas exposcitur, quæ per institutionem & collationem committitur. Nam nisi curati ligandi atque solvendi potestate a prælatis legitime accepta fuerint præditi, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis. Si qui igitur, etiam presbyteri sine ecclesiastico & legitimo titulo parœciarum administrationi se immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia, fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis, ac prohibemus ne quis ab ipsis sacramentum ullum recipiat, aut missam audiat.

2. Monemus & adhortamur curatos, ut divinorum præceptorum memores gregem pascant & regant in judicio & veritate: ac declaramus eisdem præceptis parœcialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parœcia residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse, nisi ex justa, legitima & canonica causa ab ordinario in scriptis approbanda juxta concilii Tridentini decretum.

3. Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia fructus suos non facit: nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere potest, sed per ipsum, aut per superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre curati etiam non personaliter citati contumaces fuerint: liberum volumus ordinariis per censuras ecclesiasticas, substractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

4. Plerique, ne resideant, prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Verum quisquis beneficio vel ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, & aliis decreti pœnis subjaceat.

5. Alii causantur nobilium aut parœcianorum vexationem & oppressionem. Sed si nihil ipsis de fructibus, aut saltem major portio non deperit, residentiæ sunt obnoxii, aut ad fructuum restitutionem obligati. Obtestamur autem in domino nobilitatem, atque alios quoscumque, ut residentem parœcum, sicut ovis pastorem, ament & sequantur, atque ut filii patrem honorent. Unde cum gaudio, & non gemens gregem pascat: hoc enim coram Deo non expedit parœcianis. Quisquis vero proprio parœco injuriam fecerit, & ad residentiam impedierit, sit ille maledictus sicut Cham, & ipso facto anathema. Sit suspensus quoque a divinis ipso facto, qui sciens & volens illi communionem aut aliud sacramentum, nisi in mortis articulo subministraverit. Obsecramus judices seculares, sub divini judicis interminatione, ut in favorem residentiæ contra oppressores curatorum severius insurgant.

6. Frustra præcipitur residentia, nisi residendi fiat potestas. Curatis itaque venientibus ad residentiam ex Dei & ecclesiæ mandato par est vicarios possessione & presbyterio cedere, & de damno atque interesse cum curatis amice pacisci, si quod evidens fuerit aut apparens: alioqui Dei & ecclesiæ mandatum fieret irritum & absurdum. Neque enim residere potest in beneficio, cujus possessionem non habet, nec habitationem, nec sacramentorum in eo administrationem, aut aliam functionem nisi vicarii licentia & indulgentia.

7. Ad residentiam presbyterio opus est, & pro parœciæ conditione habitaculo opportuno: ut in necessitate constituti, sciant quo debeant confugere, & ubi medicum invenire. Si defuerit, provideatur curato de domo commoda juxta ecclesiam parœcialem, si fieri potest, idque fabricæ, seu parœcianorum sumptibus, qui de jure, vel consuetudine tenentur. Sicut autem illi obligantur ad habitationem suis rectoribus præparandam, ita oportet istos, in ædibus sibi assignatis habitare; neque excusari, nisi ex evidenti & legitimo impedimento: quo occurrente, non liceat presbyterum laicis quibuscumque locare, aut ad manendum etiam gratis tradere, sed tantum presbyteris, qui curatorum in necessaria sacramentorum administratione vices gerant. Contra aliter agentes per censuras ecclesiasticas procedatur.

8. Sicut populus suos rectores & quoscumque clericos eo magis reveretur, quo eos honestiore vita esse cognoverit: ita satis res ipsa testatur, quanta sit communis omnium fidelium offensio, &

& clericalis militiæ dedecus, si versantur in impudicitiæ sordibus, qui se divino cultui addixerint. Proinde ex sanctis conciliis, curatis, ac quibuscumque clericis prohibemus, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi possit suspicio, in domo, vel extra retinere, nec cum his ullam consuetudinem habere audeant. Si non abstinuerint a superioribus moniti, tertia parte fructuum, & obventionum ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque & pensionum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco pro arbitrio episcopi applicentur. Sin in eodem delicto perseverantes non paruerint, non tantum fructus omnes amittant, sed a beneficiorum administratione, quo ad ordinarius etiam uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur suspendantur: Sin suspensi non destiterint a peccato, beneficiis priventur, atque inhabiles & indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in posterum reddantur: donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum superioribus cum his ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si postquam illas mulieres dimiserint, repetere, aut similes adjungere sibi non fuerint veriti, excommunicationis gladio plectantur. Quæ omnia contra quoscumque beneficiarios constituta esse intelligantur. Clerici vero beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, juxta delicti & contumaciæ perseverantiam & qualitatem, carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros canones puniantur. Supradictorum vero omnium diligentem inquisitionem ab archidiaconis & decanis, aut aliis inferioribus fieri jubemus, sed ad episcopos deferri, ut sine strepitu, & forma judicii, ac sola facti veritate inspecta, procedere possint. Episcopi quoque, si ab ejusmodi crimine non abstinuerint, & a synodo provinciali admoniti, se non emendaverint, ipso facto sint suspensi: Et si perseverent, etiam ad sanctissimum Romanum pontificem ab eadem synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem (si opus fuerit) in eos animadverti jubeat.

9. Nihil adeo curatum, atque totum clerum commendat, & ecclesiam ædificat, quam sanctæ ac honestæ vitæ exemplum, in verbo, in conversatione, in caritate, in castitate: quemadmodum apud apostolum est. Illorum itaque tota conversatio sit irreprehensibilis, ac potius præeat ac præluceat subditis ad bene & sancte vivendum: ut videntes opera bona, non solum libenter ea imitentur, sed glorificent patrem qui in cœlis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annunciant de homine, ut scriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri sint negligentes. Probrum est nostræ provinciæ a plerisque, etiam ditioribus, affectari sordes, in familia, in vestibus, atque in ecclesiis, sacramentis, & altari: quod immundi cordis est indicium. Alii contra, præsertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac sui status & ordinis pertæsi, more induuntur seculari. Omnes ut revocemus ad modestiam, hortamur & præcipimus, ut tonsuram in capite & coronam habeant suis ordinibus congruentem & honeste rasam, nec barbam alant ministerio altaris indecoram, nec galeros, sed sacerdotales pileos intra ecclesiam ferant, vestibus oblongis, minime laceris, aliisque omnibus vestimentis ecclesiasticæ dignitati & modestiæ convenientibus utantur. Qui si postquam ab episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, non paruerint, per suspensionem ab or- A dinibus, ab officio, & beneficio, ac fructibus & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujusmodi coerceantur.

10. Si quis a residentia ex legitima causa ab episcopo prius cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquat: Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, nullus obtineat. Quod si quis diutius ab eadem residentia excusari potuerit, visitet tamen parœciam, saltem de bimestri in bimestre, ne prorsus sine officio beneficium possideat, nisi justo B impedimento per episcopum dijudicando detineatur.

11. Ne sint curati & alii presbyteri, in alienis præsertim laicorum familiis, rerum domesticarum dispensatores, & œconomi, aut sæcularium aut sordidarum rerum ministri; aut litium, præterquam ecclesiasticarum, sive miserabilium viduarum & pupillorum procuratores & promotores: nec ad beneficiorum custodiam, nec ad voluptatem, nec ad scurrilitatem cuiquam inserviant, nec inhonestum quæstum facere studeant ex usura, negotiatione, aut alio quocumque modo illicito, pro gravitate delicti per censuras ecclesiasticas & alias pœnas contra non obedientes proce- C datur.

12. Curatorum nomen, ne in residentia desideant, curæ animarum eos memores efficiat: atque imprimis agnoscant vultum pecoris sui. Singulis annis quatuor volumina conficiant. Primum, in quo baptizatorum, & suscipientium ac parentum nomina, cum die & anno describant. Alterum, in quo distinguant eos qui statuto ab ecclesia tempore ad confessionē & communionem venerint. Tertium, in quo eos recenseant qui matrimonium in facie ecclesiæ contraxerint. Quartum, in quo mortuos, & sepulturæ Christianæ traditos cum fide in qua decesserunt, & testamentorum brevi nota enumerent. Hæc enim diligentia cum ad multa utilis sit, tum vero ad hoc præcipue, ut pasto- D ribus ovium suarum ratio melius constet, & ut episcopo & per eum missis, quoties petierint, de eisdem ovibus rationem reddant. Observent insuper sui populi vitia & peccata, & his corrigendis cum mansuetudine omnem diligentiam adhibeant. De accedentium ad parœciam inhabitandam statu, religione, vita & matrimoniis inquirant, nec per aliorum contagionem ullos sinant corrumpi. Nullum autem absque literis proprii parœci recipiant.

13. Sciant parœci aut vicarii se obligari per se vel alios idoneos, si impediti fuerint, aut incapaces, saltem dominicis & festis solemnibus ad plebes sibi commissas, pro sua & earum capacitate pascendas salutaribus verbis, docendo quæ omni- E bus scire necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum sermonis brevitate & facilitate vitia quæ populos declinare, & quas sectari virtutes oportet, ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Id vero si præstare neglexerint, & moniti ab episcopo trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, & ex fructibus beneficii alteri qui id præstet, aliqua honesta merces persolvatur. Ut autem quilibet parœcus suo officio defungi queat, catechismum Romanum Latine & Gallice habeat,

habeat, & ex ejus præscripto doctrinam de symbolo apostolorum, legis decalogo, sacramentis, atque aliis ad salutem necessariis tradat. Frequenter quoque ac libenter in bibliis sacris & homiliis patrum legat, unde ad captum populi sui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, seligat. Habeat insuper constitutiones synodi provincialis & diœcesanæ: ut cognoscat quomodo se ac populum admonere & regere debeat.

14. In quacumque parœcia, quoad fieri poterit, presbyter, vel clericus constituatur, fabricæ sumptibus, aut populi eleemosynis, per ecclesiam diebus dominicis & festivis, aut per domos conquisitis, atque etiam curatorum adjumento, qui ad sacramentorum administrationem & ad officium divinum parœcum adjuvet: sed præcipue qui pueros rudimenta fidei, & obedientiam erga Deum & parentes doceat: atque ad hoc per censuras ecclesiasticas compellendos eos qui tenentur, concilia statuerunt.

15. In singulis parœcialibus ecclesiis non solum dicatur missa dominicis, sed etiam aliis per hebdomadam diebus divina officia secundum primam fundationem ipsius ecclesiæ, vel augmentationem, vel consuetudinem antiquam celebrentur: ac ne divinus cultus minuatur, fundatorumque intentio fraudetur, per diœcesanos compellantur omnes & singuli rectores parœciarum, capellani, aliique beneficiati, leprosariarum, aliarumque piarum domorum administratores, ad ostendendas exhibendasque literas fundationis & augmentationis beneficiorum & administrationum: ut omnibus visis, de divinis officiis juxta fundatorum intentionem, quod opportunum fuerit ab eisdem diœcesanis statuatur: Ad hoc autem per censuras ecclesiasticas ad juramenti præstationem compellantur.

16. Contigit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impositum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri: vel eleemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur qui velit huic se muneri subjicere: unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur: sanctum concilium Tridentinum cupiens ad pios usus ista relicta, quo plenius & utilius potest, impleri, dat episcopis potestatem, ut in synodo diœcesana, re diligenter inspecta, possint pro sua conscientia in prædictis ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire: ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt. In posterum vero non facile recipiantur fundationes, nisi habita ratione temporum & locorum.

17. Dominicis & festivis diebus servitium, ac præsertim matutinæ si dicuntur, missa solennior, & vespertinum officium, certis & designatis horis in regione assuetis fiat: ut omnis populus intersit, nec diutius a familia absit, si per curatum aut vicarium steterit, quominus adimpleatur, delatus a parœcianis graviter puniatur ab episcopo pro mensura delicti. Si per alium, sciat ille se excommunicationem ipso facto incurrere, nisi destiterit post auditam hujus decreti publicationem in pronao factam.

18. Ad servitium parœciale perficiendum, præsertim dominicis diebus & festivis, non solum obligantur curati & vicarii, sed omnes ejusdem parœciæ presbyteri, qui illi adscripti sunt, sicut omnes parœciani ad audiendum. Nisi ergo presbyteri prædicti in habitu sacerdotali cum superpelliceo hora competenti convenerint, quo ut conveniant etiam qui non sunt adscripti hortandi sunt, & in officio divino ad finem usque cantantes, aut administrantes perstiterint, damus curatis potestatem post trinam admonitionem eos suspendendi a divinis: & ut ordo in omnibus servetur in ecclesia, omnes presbyteros parœciæ, sicut omnes alios parœcianos, curatis decet esse obedientes, & correctioni eorum ac directioni subditos: de ipsorumque vita & officio ad episcopum referri, eique rationem reddere, aut decano, aut archidiacono. Curati vero, quoties poterunt, auxiliarios presbyteros vocent in participationem aliquarum obventionum ecclesiasticarum, ut qui altari servit, de altari vivat.

19. Curati iidem diligenter animadvertant, si parœciani dominicis aut festivis diebus divinis officiis intersint, & de absentiæ causis inquirant, aut jubeant per aliquem puerum absentes observari: ut post admonitionem debitam quos noverint pertinaces, ad episcopum deferant, & ab eo discant quid agendum. In pronao pro excommunicatis denuncient, qui post admonitionem ausi fuerint, dominicis & festivis diebus tempore servitii, parœcianos in domum suam ad potandum, ludendum, aut aliud non necessarium agendum recipere: mercaturam, aut vecturas non necessarias, aut aliud opus exercere. Non desinentes personaliter increpet, & postea non obedientes nominatim in pronao excommunicatos proclamet, nec ad ecclesiam nec ad sacramenta admittat.

20. Indignum nobis visum est dominicis ac festis diebus de domo orationis facere domum negotiationis, aut fori secularis. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione, coguntur curati sacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicanorum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata secularium judicum & officiariorum recitare ac promulgare. Ad purgandam domum Dei his profanationibus, prohibemus sub interminatione divini judicii quicquam in sacrificio & in templo nisi sacrum & sanctum dici aut fieri. Atque hortamur & monemus omnes judices magistratus, ut sua quæcumque mandata per suos ministros & fabricarum rectores, aut alium de parœcianis deputatum publicari extra cœmeterium & ecclesiam, quo loco ipsis videbitur convenientius. Eosdem obtestamur in domino ne liceat his diebus parœcianos venientes aut redeuntes ad ecclesiam, aut in ipsa inventos in jus vocare, aut prehendere aut aliter vexare. Ob id enim miseri homines coguntur abstinere a cultu divino & festis diebus, quibus prodeundum in ecclesiam est, latitare.

21. Pervenit ad nos, in multis parœciis diebus dominicis, aut festivis, propter raritatem sacerdotum nullam missam matutinalem fieri, cui possint servi & ancillæ assistere: unde accidit ut parœcianorum pars religione ac cultu divino careat. Interea dum placuerit altissimo plures servos mittere, curati ex vicinioribus seu monasteriis, seu aliis locis advocent, quam frequentissime poterunt, qui illis diebus sacrum obeat. Sin defuerit, precibus

precibus Deo fusis, brevi adhortatione de his quæ sunt ad salutem necessaria adhibita, & ad euangelicam illius diei lectionem accommodata præsentes dimittat.

22. Ne populus distrahatur a missa parœciali, & ab auditione mandatorum Dei & ecclesiæ, optamus ne in capellis ab antiquo, etiam episcoporum auctoritate fundatis, aliæ missæ celebrentur, quam illæ quæ de fundatione extiterint: & si quæ sunt missæ quæ ex tenore fundationis dici debeant die dominico in ecclesia parœciali, aut ex devotione, non dicantur nisi ante aut post missam parœcialem, aut saltem post communionem factam. Prohibemus quoque in quibusdam ecclesiis, quæ simul collegiatæ sunt & parœciales, eadem hora cantari missas canonicorum & parœcianorum: sed sub B pœna excommunicationis stari in his judicio episcopi: nec corpora mortuorum dominicis inferri inter missarum solennia, sed si fieri potest, post vesperas servari.

23. Quoniam videmus multos adduci ad præceptorum ecclesiæ & ministrorum ejusdem contemptum, non facile admittantur fundationes, & erectiones capellarum & fraternitatum, in quibus ordinatur celebratio missæ dominico die, ea potissimum hora, qua populus universus convenire debet ad audienda divina præcepta Dei & ecclesiæ. In missis vero caritatum atque aliarum fraternitatum ab antiquo eo die constitutarum, nec aqua nec C panis benedicantur: & inter illarum missarum solennia moneatur non esse prætermittendas missas parœciales, propter assistentiam in ea missa, quæ ex devotione & consilio celebratur. Quisquis vero presbyter in alia missa quam parœciali, aquam & panem benedixerit, sit suspensus a divinis.

24. De ecclesiarum refectione prius admonuimus. Sed quoniam multarum dedicatio & consecratio contemnitur, & in plerisque locis, pollutis & fractis altaribus utuntur: mandamus curatis, ut quam citissime fieri poterit, singuli de suarum ecclesiarum defectibus certiores faciant episcopos, ut illis provideatur. Mandamus insuper cœmeteria quocumque modo claudi, ne brutis animanti- D bus pateant, & aliis profanationibus, sub pœna suspensionis a divinis. Eisdem curatis præcipimus ne sinant in eis choreas duci, aut alios lusus & insanias fieri, sed potius ea quæ luctus & mortis memoriam inducunt, atque sanctam & salubrem cogitationem pro mortuis exorandi excitant.

25. Propter periculosa tempora in quæ incidimus, curati ne de nocte exeant ad sacramentorum administrationem, nisi vocentur a bonis & notis hominibus, & propter necessitatem: Admoneant vero frequenter mulieres & viros, de quorum necessitate timetur, ut in die sumant sacramenta. E

26. Quamvis nefaria sit simoniaca pro sacramentorum administratione pactio & licitatio: nihilominus qui catechizatur debet ministrare in omnibus ei qui catechizat, & rependere temporalia seminanti spiritualia. Proinde sicut damnamus curatorum & presbyterorum exactiones: ita non tantum ingrati animi, sed contra naturæ debitum, & jus divinum nitentis & corrupti esse judicamus, dispensanti sacramenta ad salutem requisita, non suppeditare victui necessaria, & operæ pretium & laboris mercedem non reddere, scriptum est enim: Nō alligabis os bovi trituranti. Et, Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Quis plantat vineam, & de genimine vitis non bibit? Ita & his qui altari deserviunt, de altari vivere constituit A Deus. Proinde noverint omnes Christiani, non libertatis esse, sed debiti ministranti sacramenta atque alia spiritualia stipendium aliquod solvere, unde vivat. Sed cum pretio nummario sacramenta nequeant æstimari, nec quanti sit cuique necessarium ad victum possit nisi ex ratione temporum, locorum, & personarum definiri: recte majores nostri ad laudabiles consuetudines, ad evitandum avaritiæ & sordium suspicionem, occurrendum duxerunt: quæ cum hominum malitia intermittantur, obtestamur in domino curatos & parœcianos de his amice inter se convenire pro temporum varietate & difficultate. Quod si parœciani in contumacia contra jus naturæ & divinum perstiterint, volumus eos vocari a curatis coram episcopis, ut circumspectis omnibus, quod rationi videbitur convenientius constituatur, præsertim in civitatibus & oppidis, ubi refrigescit caritas, & abundat iniquitas, nec curatis ullæ decimæ, aut alii suppetunt proventus. Eodem jure obligantur parœciani ad oblationes, & alias quascumque diebus dominicis ac festivis ad ecclesiam pro ministris altaris offerendis, ne appareant vacui coram domino, necnon ad alia quæcumque jura ex antiqua consuetudine observata, quibus suos parœcos defraudare, quasi sacrilegium est, & debitæ rei sacræ furtum.

27. A Lateranensi concilio, & constitutione Pii V. arceantur ab ecclesiæ ingressu, aliisque pœnis afficiuntur medici, qui ægrorum suscipiunt curam, nisi paulo antem confessi fuerint de peccatis idoneo sacerdoti, aut promittant ad hoc statim se vocaturos proprium parœcum, a quo debent visitari, quamprimum audierit illos in lecto jacere, & moneri morbos sæpe provenire ex peccatis, quæ per confessionem, tamquam infirmitatis causæ prius sunt purganda, ac alia sacramenta in tempore percipienda. Si non audierint, ac sine sacramento, saltem pœnitentiæ decesserint, Christiana careant sepultura. Sin curati in eo fuerint negligentes, anima morientium sine sacramentis, de eorum manibus repetetur, & ad episcopum deferantur.

28. Sacratiore, & quoad fieri poterit ornato, ac tuto loco, sacram eucharistiam curati reponant: ante quam lumen cerei aut lampadis diu noctuque indesinens ardeat, ut testificetur verum corpus Christi, qui est candor lucis æternæ, ibi asservari.

29. Curati studeant cum omni reverentia ac cautione eucharistiam ad ægrotos deferre interdiu, & in hominum frequentia (si fieri potest) nec sine præeuntibus luminibus, ac tintinnabulo, quo omnes admoneantur ad venerationem tanti sacramenti, & orandum pro infirmo.

30. Ex intermissa quibusdam in locis consuetudine sepulturarum, desiit quoque Christiana consuetudo & caritas aliquid legandi pauperibus & ecclesiis, atque etiam orandi pro mortuis. Ut fidelium animabus & saluti consulatur, decernimus, cum curatus ad ægrotos vocatus fuerit, post debitam adhortationem, & sacramentorum administrationem, admoneat de testamento, de cura animæ post mortem agenda, ac suffragiis ecclesiæ. Decernimus insuper, ut contra heredes ex laudabili consuetudine sepulturarum agat, postquam sepulturæ officia impenderit, & suffragia publica & assueta exolverit, quos ad solutionem via juris compellat, nisi paupertas obstiterit.

31. Non adeo promiscue (ut nunc fit) mortui sepeliantur in ecclesiis, ac ne quidem ditiores, ne is honor detur pecuniis potius quam gratiis Spiritus sancti: sed hoc servetur Deo sacratis specialiter hominibus,

nominibus, eo quod præ aliis eorum corpora templa sint Christi & Spiritus sancti, & aliis in sublimitate & dignitate, tam ecclesiastica quam sæculari constitutis, quandoquidem & isti Dei ministri sunt, atque organa Spiritus sancti: Aliis insuper qui nobilitate vel virtutibus, vel meritis erga Deum & rempublicam fulgent. Ceteri pie & religiose in cœmeteriis ad hoc dedicatis sepulturæ tradantur. Nec indifferenter pro quibuscumque habeantur funebres orationes, sed pro his tantum qui gloriosi sunt & illustres in generationibus suis & populis: aut quorum tantum est meritum, ut eorum sapientiam narrare debeant populi, & ecclesia laudem eorum nunciare, sicut apud scripturam est. Non igitur ecclesiasticorum aut aliorum domestici intra ecclesias, præsertim cathedrales, aut alii de plebe, nisi præter opes sit aliud quod eos commendet, tradantur sepulturæ: nec ipsi præter statum & decorum exequiarum pompam affectent, sed potius ecclesiæ sacrificiis aut suffragiis aut in pauperes eleemosynis ambiant & studeant adjuvari.

32. Ad pauperiorum curatorum subventionem & favorem residentiæ, liceat episcopis, vel plures parœcias in unam redigere, vel eis beneficia simplicia unire, aut pensiones, aut partem congruam de decimis in eorum parœcia constitutis attribuere, aut loco portionis congruæ eisdem minutiores decimas, & quæ in nostra provincia virides & hortenses appellantur: sed omnia transigantur vocatis & auditis decimarum dominis, & possessoribus, & aliis quorum intererit. Omnia vero juxta formam decretorum concilii Tridentini peragantur.

33. Non sunt ferendi, qui variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahere moliuntur, aut qui ab aliis solvendas temere occupant, & in suam utilitatem vertunt: cum decimarum solutio debeatur Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impedierint, res alienas invadant. Præcipitur itaque omnibus, cujuscumque gradus & conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in posterum quibuscumque ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur integre persolvant. Qui vero eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Iudices vero sæculares obtestamur in domino, ut contra eosdem severitate regiarum legum agant.

34. Quæ ex pietate & devotione ortum duxerunt, caritatis & aliorum nominum fraternitates & societates, spiritalia opprimunt & deformant in ecclesia, temporalia vero absumunt, atque homines dementant. Etenim in unaquaque ecclesia altare contra altare, sacrificium cōtra sacrificium, & sacerdotem contra sacerdotem, ac denique parœciam cōtra parœciam erigunt & opponunt. Earum quidem abolitioné non judicamus expedire propter piorum operum & suffragiorum, quæ exercent, bonitatem, earumq; necessitatem in peste, & publica calamitate, sed eorum desideramus reformationem propter abusum. Imprimis earum fundationes & statuta in visitatione ab episcopis examinari jubemus, nec in posterum ullam innovari, nisi de expressa episcopi licentia, & confirmatione in scriptis habita, congrue ducimus a curatis parœciarum, in quibus celebrantur, quæ sacra ab ipsis fiunt, regi ac disponi, & non ab alio sacerdote, nisi de curatorum consensu, sine quibus quidquam agi non putamus æquum, cum debeant Deo & episcopis, de omnibus quæ fiunt in eorum ecclesiis, rationem reddere, & plecti pœna, si quid permiserint perperam aut impie geri. Inhibemus etiam in dominicalibus carum missis aquam & panem benedici, aut conciones haberi, sed ea servari parœciali missæ, a qua populos avertunt. Vetamus imagines baculis impositas a mulieribus deferri intra ecclesias, sed omnia cum pietate & decentia fiant: frequentiam & sumptum conviviorum, quæ a Caritatis fratribus, & aliis tam separatim per ordinem, quam conjunctim impensa fraternitatis agitantur, ebrietates, lascivias & scurrilitates quæ in ipsis committuntur, ac denique omnia quæ ad caritatem & ædificationem non pertinent, damnamus, & ea perpetrantes anathematizamus. Quidquid vero de collectis & conscriptorum fratrum contributionibus celebrationi officii divini superfuerit, suffragiis faciendis pro mortuis, fabricis & ornamentis ecclesiarum, atque aliis piis operibus impendi præcipimus.

35. Ad tollendos abusus circa fabricarum administrationem, decernimus nemini licere, sine ordinariorum judicio & auctoritate, bona ad eas pertinentia vendere, aut cuiquam dare, aut in alios usus convertere, quam quibus assignantur: Et omnes declaramus sacrilegos, qui quacumque de causa illis fuerint abusi, & ad restitutionem teneri, ad eamque cogi per censuras ecclesiasticas, atque alia juris remedia. De illorum itaque alienationibus a triginta annis volumus per episcopos diligenter inquiri, & provideri: ab ipsis etiam procedi per easdem censuras contra bonorum illorum detentores & occupatores, ut nec dominis locorum liceat ipsa possidere, & ad censum tenere. De administratione vero eorumdem, & aliis ad fabricas spectantibus, ratio ordinario reddenda est, ut ecclesiarum pastori & tutori. Quod si ex consuetudine aut privilegio, aut constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda fuerit, tunc cum his etiam adhibeatur ordinarius, aut ad ipsum priusquam obsignetur, referatur, ne qua fraus committatur. Aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur. Propter infinitas de his querimonias, cogant episcopi sibi illas rationes redhiberi, ut examinentur, idque gratis, & ad suum supplementum viros bonos ad id committant. Pervenit ad hanc synodum a quibusdam officiariis sæcularibus illas rationes exposci, & pro illis audiendis magnam argenti copiam exigi, aliaque gravamina fabricis & curatis ab illis infligi, idque etiam contra Christianissimi nostri regis super hoc statibus nostræ provinciæ declarationem. Idcirco statuimus illos ad receptorum restitutionem teneri: & in posterum perseverantes excommunicationi ipso facto subjicimus.

36. Quoniam natura & ratio judicii postulat, nullius momenti absolutionem esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem: magnopere vero ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis patribus visum est, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibusvis, sed a summis dumtaxat sacerdotibus, absolverentur: Inde manarunt casus reservati tam sedi apostolicæ, quam episcopis, quos nosse inferiores sacerdotes oportet. Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem ecclesia Dei custoditum fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ita omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis & censuris, tum absolvere possint: extra quem articulum sacerdotes cum nihil possint

in his casibus reservatis, id unum pœnitentibus suadere nitantur, ut ad superiores & legitimos judices cum convaluerint, pro beneficio absolutionis mittant. Intelligant autem post concilium generale Tridentinum concessum episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque casibus, etiam sedi apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos aut vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantum, non eorum vicariis esse permissum. Curati itaque, quoties inciderit circa hæc difficultas, consulant suos episcopos, a quibus cum videbitur expedire, potestatem accipiant quosdam absolvendi a casibus reservatis.

37. Quamvis presbyteri in sua ordinatione, a peccatis absolvendi potestatem accipiant: nullus tamen, etiam regularis potest confessiones sæcularium etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut parœciale beneficium, aut ab episcopis, per examen, aut alias idoneus judicetur, & approbationem atque exercitii potestatem, quæ gratis detur, obtineat. Nullus itaque sacerdos, atque etiam regularis, ne quidem in suo conventu, audeat, maxime per omne tempus quadragesimæ, & octavas paschæ, audire confessiones quorumcumque, & aliquem absolvere, nisi de licentia episcopi expressa, atque etiam in scriptis habita.

38. Prædicationis munus episcoporum est præcipuum, quod in suis ecclesiis, per se debent exequi: Sin legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assument. Nullus autem sæcularis sive regularis, etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo prædicare præsumat. Regulares cujuscumque ordinis, nisi a suis superiobus de vita, moribus & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum, nullo modo prædicare possunt. Cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, ab eisque benedictionem petere tenentur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, etiam licentiam episcopi habere debent, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possunt. Ipsam autem licentiam gratis episcopi concedant. Ordinarii vero, seu stationarii regulares, in qua diœcesi licentiam petere obligantur; justo spatio ante tempus adventus, & quadragesimæ petant: utpote in synodo diœcesana æstivali, ut si illi non fuerint capaces, sibi de aliis providere possit episcopus. Nec liceat ulli nominato per episcopum, ad certum locum prædicationis, sine consensu ipsius, illo relicto, ad alium transilire, ac pro arbitrio, in loco sibi ab episcopo assignato alterum sibi supponere.

39. Si quis aliter munus prædicandi usurpaverit, aut si quis quacumque fulgeat dignitate, prædicatores in præjudicium episcoporum committere præsumpserit, excommunicetur.

40. Quoniam ex conciliis parœci debent suis in ecclesiis prædicandi munus, si capaces & irreprehensibiles extiterint, non impediantur a regularibus, etiam ab episcopo missis: quandoquidem in defectum & supplementum curatorum mittuntur, & non ut parœcos a suis officiis excludant, aut impediant. Missi regulares teneantur licentiam suam exhibere curatis, ac cum ipsis de correctione populi, prædicationis ædificatione, atque hora & loco convenire. Monemus autem curatos & parœcianos seminantibus pro ipsis spiritualia, in temporalibus pro viribus ministrare, & tamquam angelos Dei suscipere, populorumque devotioni atque eleemosynis commendare.

41. Si prædicator errores aut scandala disseminaverit in populum, etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet, episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses prædicaverit, contra eum secundum juris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiam contra exemptum sedis apostolicæ auctoritate episcopis hac in re concessa. Moneantur autem regulares, ne juniores ad concionem & eleemosynarum collectionem emittant, nisi quorum vita diu fuerit spectata, & capacitas, propter scandala quæ per ipsos oriri possunt in populis. Episcopi vero subsidiarios regulares tueantur, & charos habeant atque alant, sicut coadjutores, omnesque illis factas injurias & contumelias suas esse existiment & propulsent. Juniores ad studia literarum foveant, atque conventus pro suis facultatibus, tamquam concionatorum seminaria sustentent.

42. Pervenit ad hanc synodum de quibusdam, qui cum sint nomine regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum vivunt, & concionandi munus usurpant. Pervenit etiam de aliis habitum Franciscanorum, sed diversi coloris gestantibus, qui conventus aliquot in hac provincia possident. Sed nec eorum ordo a sede Romana probatus est, & vita multis scandalis subjacet. Præcipimus prioribus regularibus sub anathematis pœna, ut ad suos conventus redeant: & contumaces tamquam apostatas comprehendi. Posteriores vero jubemus aut Franciscanorum ordini a sede apostolica approbato, & divi Francisci regulam professi sunt, sese adjungere, aut ex approbatis alicui, si religioni obstricti fuerint: ne religionis obtentu regularis disciplinæ contemptus inducatur, & in nostris diœcesibus invalescat.

43. Resipiscentibus ab hæresi ministris & clericis numquam fuit in ecclesia facile creditum, aut commissum apud catholicos concionandi munus, propter impressam animis eorum labem, quæ vix prorsus eluitur. Idcirco monemus episcopos ne talibus dent leviter licentiam prædicandi verbum Dei, sed potius eos adhortentur ad præteriti temporis lamentum in silentio, & pœnitentiæ fructus edendos, memores Origenis ad concionandum post lapsum invitati, & nihil aliud in concione loquentis, quam ex psalmista peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis nomen meum per os tuum? Multo vero minus ad sacerdotia admittantur. Attamen ex pœnitentiæ mensura, & ædificationis spe ac probabilitate, potest cum hujusmodi dispensari atque indulgentius agi.

44. Postremo ne aliqui beneficiarii nostris in diœcesibus lateant intrusi, ac sine titulo, præcipimus a quibuscumque tam parœcialium, quam aliorum quorumcumque beneficiorum possessoribus, ut intra semestre exhibeant suis episcopis provisiones suas & dispensationes, & procedatur contra deficientes per censuras ecclesiasticas, retentionem fructuum, atque etiam privationem eorumdem beneficiorum.

De monasteriis.

1. OPTANDUM magis quam sperandum nostris diebus monasteria in antiquum statum restitui. Neque enim dici potest, quanta passa fuerint detrimenta tam in spiritualibus, quam in temporalibus ex mala eorum administratione, quibus commissa sunt: ut tamen ad aliquam tolerabilem formam reducantur, imprimis reservationum omnium de ipsis petitionem & concessionem, atque aliorum quorumcumque beneficiorum, declaramus, pœnis de voto captandæ mortis alterius, & de voluntario homicidio subjacere ac affines esse: ac supplicamus Christianissimo nostro regi, & principibus, a quibus ad beneficia electiva aliqua fit præsentatio, necnon & senatibus, ut sanctiones canonicæ suum sortiantur effectum, quibus inhabiles pronuntiantur ad obtinenda quæcumque beneficia, qui per reservationem ecclesiam viventis ambierunt. Sanctissimo vero D. N. papæ supplicamus, ut non prius de ullo monasterio, seu electivo prioratu cuiquam expediatur provisio, quam inquiratur, & intra tres menses audiatur responsio metropolitani nostri, aut episcopi, sive capituli, in cujus diœcesi existunt, de modis quibus jus ad illa acquisierit, cui providendum est, an per reservationem ipsi aut alteri datam, an per simoniam, fideicommissionem, an per aliquam de partitione fructuum, aut jurium promissionem, aut alia illicita ratione, & de illius religione ac sufficientia.

2. Supplicandum insuper a parte hujus sanctæ synodi existimavimus Christianissimo nostro regi, ut electiones juxta morem antiquum aliquando restituere dignetur: & interim intra sex menses juxta concordata, aut ad summum intra novem, teneantur nominati ad monasteria & prioratus provisiones a sede apostolica impetrare: aut omni jure excidant, & fructus pietatis operibus per episcopum applicentur, donec eisdem aut aliis provisum fuerit ab eadem sede Romana.

3. Abbates & priores electivi, sive regulares, etiam exempti, sive commendatarii, non recipiantur ad capiendam possessionem, nisi prius edita in manibus episcopi confessione fidei catholicæ ex formula in hoc concilio provinciali recepta, & post adeptam possessionem bullas suas in secretariatu, sicut olim fiebat, sive apud actuarium insinuationum curent in registris describi: unde liceat episcopis cognoscere de facultatibus, indultis, aut oneribus a sanctissimo D. N. papa ipsis impositis. Nam plerisque in titulum providetur, atque ad onus suscipiendi regularis habitus, qui tamen in sæculari remanent, ac se commendatarios jactant. Propterea jubemus, ut intra tres menses omnes abbates, & priores nostrarum diœceseon huic decreto pareant, & inobedientes post tertiam admonitionem excommunicatione feriantur.

4. Abbates & priores regulares, atque etiam exempti, aut commendatarii, si ætatem præscriptam a jure ad suscipiendos sacros ordines attigerint, intra annum promoveantur: facultatesque de non promovendo, præter quam in casibus a jure expressis concessæ, ad annum tantum suffragentur: alias episcopus pro suo jure agat, usque ad declarationem vacantium omnium beneficiorum. Promoti vero iisdem legibus ad celebrandam missam, quibus omnes presbyteri, atque episcopi obligentur, & compellantur ab ordinariis, si fuerint contumaces aut contemptores. Commendatarii, quamvis ad regularem observantiam non obligentur, ne tamen sint sine jugo atque omni regula, decet eos medium statum atque ordinem sequi, & ostendere inter regulares & sæculares clericos in vestitu, in victu, & in omni ornatu. Tonsura utantur ampliori quam sacerdotali, habitu propius ad regularem accedente: nec existiment sibi commendatum monasteriorum regimen, ad luxum & prodigalitatem, aut ad augendam rem suam & consanguineorum familiam, sed ad piam & justam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent proprietatem, Deoque de omnibus reddendam esse rationem.

5. Fundationibus monasteriorum nihil magis adversatur, quam conventui monachorum laicos aut mulieres præesse, ac pro abbatibus sive abbatissis se gerere, atque etiam in his habitare. Quisquis sciens tales, aut quascumque mulieres intra septa monasteriorum illorum residentes & commorantes, ad sacram communionem admiserit, sit suspensus a divinis. Quod etiam ad eas extendatur, quæ monasteria administrant, & monachis victum partiuntur, aut indebite frequentant.

6. Nemini abbatum, aut priorum, aut clericorum, aut aliorum ecclesiasticorum liceat decimas, fructus & administrationem monasteriorum, prioratuum, aut quorumcumque beneficiorum locare aut committere recipiendos aliis, quam catholicis viris, & qui ante contractum non ediderint confessionem fidei Romanæ ecclesiæ in manibus capituli monachalis, aut episcopi. Præterquam enim quod ab alienæ religionis hominibus monachi ad omnia vitia, atque etiam ad hæresim invitantur, coloni bonorum ecclesiæ, & curati, quibus aliquid ex illis fructibus debetur, multis modis affliguntur & divexantur, aut etiam ad hæresim solicitantur.

7. Episcopi inquirant & provideant de his omnibus quæ ad Dei cultum & servitium spectant in monasteriis, ut totum & debitis horis fiat cum decenti reverentia, surgaturque media nocte ad matutinas, si fuerit loci, aut regulæ antiqua consuetudo. Ad hoc enim omnia fere monasteria fundantur, ut orent & excubias agant, ne dormientibus aliis hominibus, inimicus superseminet zizania. Postea videant si saltem ad satisfaciendum divinis officiis numerus religiosorum sufficiat pro fundationum institutione, aut saltem pro facultatum copia. Deinde an suppetant in ecclesia omnia quæ ad serviendum Deo sunt necessaria: An ipsius ecclesiæ ac locorum regularium sint sarta tecta: & prospiciendum qua ratione omnibus his provideri queat, per censuras ecclesiasticas, & retentionem fructuum, invocato brachio sæculari (si opus est.)

8. Visitante episcopo, teneatur abbas regularis, seu commendatarius adesse; nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus quam in temporalibus, exequatur: aut canonicis pœnis coerceatur.

9. In quacumque religione, tam virorum quam mulierum, juxta decretum concilii Tridentini, professio non fiat ante decimumsextum ætatis annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ vel religionis vel ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus. Finito tempore novitiatus, superiores ipsi novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut monasterio eiiciant. Abeuntibus vero

ante professionem omnia restituantur quæ sua erant, & monasterio contulerant deductis alimentis & vestimentis. Quod ut recte fiat episcopus per censuras ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat. Ante professionem nemo capax habeatur aut officii, aut beneficii monachalis, aut si quod obtinuerit, vacare censeatur.

10. Religiosi ad regulæ, quam sunt professi, præscriptum vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota, & præcepta ad votorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum & vestitum conservanda pertinentia, ab hisque numquam recedendum. Neque enim possunt a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari. Nam si illa quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

11. Constituto in regulari vita, cujuscumque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia, vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere, sed statim ea tradere superiori, conventuique incorporare. Nec licet superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, vel commendam. Attamen potest superior alicui tamquam officiario, ad tempus aut ad vitam rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

12. Monasteria reformentur secundum regulas, quas profitentur in unoquoque ordine. Sit in omnibus mensa, vestitus, cohabitatio, & clausura communis. Quamdiu durabunt commendæ, priores claustrales, ac in prioratibus conventum habentibus superiores, qui correctiones & spirituale regimen exercent, a capitulo abbati, seu priori commendatario præsententur. Quod si dissenserint, ad episcopum negotium discutiendum referatur, qui de priore regimini apto providebit. Non probamus a solis capitulis institui: quandoquidem plerumque deteriorem, modo sibi indulgentiorem, solent postulare. Hos amovibiles decet esse, sicut omnes officiarios claustrales, præsertim si defecerint recte ad utilitatem monasterii suo fungi officio. Sed vicissim cavendum, ne per vindictam, quia nolunt abbatum aut religiosorum cupiditatibus obsequi, petantur amoveri: de quo episcopus aut visitatores judicabunt.

13. Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis, & coram visitatoribus vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore seu vicario, ne quid reticeatur quod in administratione fuerit perperam gestum. Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur & invitentur ad bene agendum.

14. Præsentatio beneficiorum sive regularium sive sæcularium quæ ad monasteria pertinent, de jure communi, tam ab abbate quam a conventu conjunctim fieri debet in capitulo, nisi aliter inter eos fuerit conventum, aut ab antiquo observatum. Cui de beneficio provisum fuerit, aut ad ejus residentiam vadat, aut si residentia in beneficio fieri non possit, conveniat de fructibus ejus cum abbate, & conventu, ut cum aliis vivat. Nullus tamen

A sinatur beneficium obtinere, aut claustrum egredi ad beneficiorum regimen, nisi cujus spectata aut probata fuerit fides, & sanctitas, ut laicis potius ædificationem quam scandalum afferat.

15. Abbas vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: numquam autem ut ad nundinas, vel ad vicinorum pagorum festa, vel consanguineorum nuptias, vel ad missas per parœcias aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum rogati vadant: numquam autem ut infantes a sacro baptismatis fonte suscipiant, nisi cogat necessitas.

B 16. Mensa, & victus regularium, statui paupertatis, quam sunt professi, non deroget. Sed si quid de frugali sumptu superfuerit, colligatur ne pereat, ac de communitatis reditibus diligenter rationes reddantur coram religiosis, aut visitatoribus in præsentia abbatis, etiam commendatarii, maxime si presbyter extiterit. Quod vero reliquum fuerit, impendatur ornatui, aut fabricæ ecclesiæ, pauperibus, aut aliis rebus monasterio necessariis. Deficientium a statis horis chori, aut aliter delinquentium portio, nec abbati, nec conventui accrescat, sed ecclesiæ cultui aut pauperibus applicetur. Sine gravi culpa, & post omnia tentata, quibus emendari possit, nemo tamquam in-

C corrigibilis ad aliud transmittatur monasterium: ne tacitis aut clandestinis odiis abbatum, aut aliorum regularium detur vindictæ locus. Qua in re, ne quidem vicariis episcoporum, ipsis inconsultis, libera judicandi potestas debet concedi.

17. Quicumque regularis prætenderit se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis: Et tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si prius sponte habitum dimiserit, nullatenus ad alle-

D gandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur juxta decretum sacri concilii Tridentini. Ordinarius, quoniam ejusmodi causæ maximi sunt momenti, ipsemet judicet, nec ad vicarios, nisi legitime impeditus, transmittat.

18. Abbates & priores conventuales etiam de suo monasterio minores aliquos emittant ad famosas universitates, qui tamen in conventibus tantum habitent, eisque assignent portionem congruam ad victum, ut postea bene instituti prosint monasterio & ejus viciniæ.

E 19. Postremo ut paternitatis publicæ erga omnes, sed maxime pauperes, maneat in monasteriis aliquod vestigium: obtestamur omnes abbates & priores conventuales sub interminatione divini judicii, ut hospitalitatis & pauperum nolint oblivisci: & in monasteriis eleemosynarii, non seipsos, sed pauperes pascant, ac de quotidianis eleemosynis rationem diligentem per singulos menses conventui & visitatoribus, coram abbate, etiam commendatario presbytero reddant.

20. Synodus salva & inviolata vult statuta & privilegia monasterii sancti Martini Sagiensis diœcesis in Normania, de congregatione & reformatione Casalis-benedicti, nihilque de eisdem statutis & privilegiis dicti monasterii abrogare intendit, salvo jure episcopali.

21. De ipsis monasteriis in prioratus, in quibus

vigere debet regularis observantia, tot regulares mitti jubemus ad divinum explendum officium, quot ex fundatione requiruntur, aut quot ferre possunt eorum facultates. Excommunicationi vero subjicimus priores ac quoscumque alios, qui post trinam admonitionem, advenientes non receperint, vel ad victum aut habitationem necessaria suppeditare recusaverint. Sub eadem pœna ipso facto incurrenda præcipimus, ut quarumcumque ecclesiarum fundationes diligenter observentur, nihilque immutetur, præsertim si approbatæ fuerint ac confirmatæ ab archiepiscopo, aut episcopo diœcesis, in qua dictæ ecclesiæ existunt. Nec liceat his qui se dicunt fundatorum hæredes esse, aut illarum ecclesiarum possessoribus hujusmodi fundationes intervertere, aut immutare, in aliosve usus etiam pios convertere. Sanctorum enim patrum constitutionibus sancitum est, standum esse voluntati fundantium, & dotantium ecclesias: ut pro animabus ipsorum, & prædecessorum, atque successorum Deo preces in ipsis funderentur.

22. Nostris peccatis ita merentibus, in hoc regno plerisque in locis jacent monasteria diruta, prioratus, capellaniæ atque etiam parœciales ecclesiæ collapsæ, & in profanos usus transferuntur, earumque fructus a laicis occupantur. De his valde curandum est, ne ea quæ sacris ministeriis dedicata sunt, temporum injuria obsolescant, & ex hominum memoria excidant. Episcopi itaque congruentibus remediis invigilent, etiam per retentionem fructuum, usque ad eam partem quam judicarint congruere, ut monasteriorum ecclesiæ, quæ renovatione, aut restauratione indigent, reficiantur, & in eis debita obsequia recte exerceantur, invocato (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio, & remota omni appellatione. Profanatores vero prioratuum & capellaniarum cogant quibus poterunt modis, etiam per excommunicationem, ad earum purgationem & reparationem, ac fructuum restitutionem. Si vero vetustate, vel alias collapsæ fuerint, & ob earum inopiam nequeant instaurari, vocatis his quorum interest, in matrices, aut alias ecclesias locorum eorumdem, seu vicinorum arbitrio suo transferant, atque in iisdem ecclesiis erigant altaria, vel capellas, vel prioratus, sub iisdem invocationibus, vel in jam erecta altaria, vel capellas, vel prioratus, traducant cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus ecclesiis impositis. Parœciales vero ecclesias, etiam si juris patronatus sint, ita collapsas refici procurent ex proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes qui fructus aliquos a dictis ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parœcianos, ac quoscumque qui secundum loci consuetudinem tenentur, aliosque quoscumque juxta concilii Tridentini decretum contribuere compellant. Omnibus vero remediis opportunis ad prædicta cogant, etiam per interminationem divini judicii & excommunicationis. Quod si nimia egestate omnes laborant, ad viciniores ecclesias transferantur cum facultate tam dictas parœciales, quam alias ecclesias dirutas in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

23. Anathemati subjiciuntur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint, virginem, vel viduam, aut mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suspiciendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes eam non sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjiciuntur, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi veli, vel votum emittendi quoquo modo, sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

24. Libertati professionis virginum Deo dicandarum, ut prospicerent sancta concilia, statuerunt, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipsis eorum sumptibus deputatus, virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterii eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quandiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

25. Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent sine impedimento dominum obsecrandi. Sponsæ fiant Christi, non adulteræ, nec in professione fidem datam irritam faciant: sperent in Deum, instent orationibus nocte & die, saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam eucharistiam suscipiant, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

26. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiosæ, loquentes quæ non oportet, nullam dent adversario occasionem maledicti gratia, nec in victu, nec in sermone, nec in velo, nec in omni habitu, in quibus omnibus delicias fugiant. Viventes enim in deliciis mortuæ sunt, & facile convertuntur post Satanam.

27. Præcipitur a sanctis conciliis universis episcopis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restituere, & ubi inviolata est, conservare maxime procurent. Inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita compescentes, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire a monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus. Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi licentia,

centia, vel superioris in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis & indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

28. Quia per injuriam nostrorum temporum multæ moniales professæ relicto monasterio, vel cum parentibus, vel in hominum consortio, nec sine multorum scandalo vivunt excommunicationis laqueis irretitæ, omnibus præcipimus ut singulæ ad suos conventus quamprimum redeant, clausuram & regularem observantiam cum aliis observaturæ. Inobedientes vero apostatrices declaramus. In qua excommunicatione si usque ad mortem permanserint, Christiana careant sepultura, nec in loco sacro sepeliantur. Postremo episcopi visitantes videant, quonam pacto possint providere circa moniales hospitalium, de quibus infinitæ sunt querimoniæ.

29. Quæ monasteria sanctimonialium in pagis, vel extra mœnia urbium, vel oppidorum constituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus, sine ulla sæpe custodia sunt exposita: curent episcopi & alii superiores, si ita videbitur expedire, ut sanctimoniales ex his ad nova, vel antiqua monasteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio (si opus fuerit) brachii sæcularis. Impedientes vero & non obedientes per censuras ecclesiasticas parere compellant.

30. Non deputentur monialibus confessarii, atque aliorum sacramentorum, & officii divini ministri, nisi de episcopi consensu & prævio examine per eum, aut etiam vicarium faciendo: & præter ordinarium confessorem alius extraordinarius ab episcopo, & aliis superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

31. Nemini liceat monasteria, vel domos tam virorum quam mulierum etiam mendicantium, aut parœcias, aut etiam oratoria erigere sine episcopi (in cujus diœcesi eriguntur) licentia prius obtenta, & in eis non major numerus constituatur, ac in posterum conservetur, aut onera imponantur, quam ex reditibus, vel consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

32. Magno nostro dolore per nostrorum temporum invalescentem malitiam plerique ex monasteriis tam virorum quam mulierum, atque etiam mendicantium, abierunt retro post satanam: nec solum suis ordinibus renuntiarunt, sed matrimonia contra vota contraxerunt. Omnes rogamus & obtestamur in domino, ut resipiscant a laqueis diaboli, & cum redeuntibus ad suorum ordinum conventus, misericorditer, ac cum vere pœnitentibus indulgentius agere superiores hortamur, modo de irregularitate & apostasia a sede apostolica veniam impetrarint. Qui vero in sua nequitia contumaces perstiterint, omnibus modis tamquam oves perditas ab eisdem superioribus quæri & compelli ad intrandum præcipimus, etiam brachio sæculari invocato.

33. Prohibemus autem curatis, & aliis quibuscumque, ne tales cognitos admittant ad communionem, ac ne quidem sinant ingredi in ecclesiam, atque etiam mortuis denegent Christianam sepulturam.

34. Pervenit ad nos, a quibusdam superioribus de ordinibus religiosorum, etiam mendicantium, prætextu suæ regulæ, aut privilegiorum a sede apostolica obtentorum, quos etiam presbyteros in suis A conventibus judicarunt incorrigibiles, habitu monachali exui, & sæculari ac presbyterali indui, fierique de eorum indulgentia apostatas: ipsis denique potestatem dari, ut in nostris diœcesibus vagentur presbyteri ad celebrandam missam, & prædicandum verbum Dei. Interea fiunt pejores clerici quam fuerant monachi, unde infinita nascuntur scandala. Monemus in domino superiores ordinum etiam mendicantium, ne ad ecclesiæ destructionem abutantur indultis apostolicis, aut regula suorum ordinum, nec suos incorrigibiles a suis domibus dimittant, sed in firma custodia detineant, ac potius alios a suis monasteriis fugitivos investigent, ne suis ordinibus & nostris ecclesiis scandala præbeant. Si secus fecerint, contra ipsos juxta sanctiones canonicas procedetur. B Quisquis vero, etiam de eorum licentia vagus presbyter & apostata inter nostros deprehensus & cognitus fuerit, non permittatur celebrare missam, nec prædicare, ac ne quidem admittatur ad laicam communionem, sed cogatur ad claustrum redire, aut incarceretur, aut fiat sicut unus de apostatis.

35. Vt autem hæc omnia & singula in superioribus decretis contenta in omnibus monasteriis & domibus virorum, seu mulierum sub quavis gubernatione & subjectione existentibus observentur, præcipitur episcopis, ut in monasteriis sibi subjectis, & in aliis etiam non subjectis in casibus a C sacris canonibus, præsertim concilii Tridentini decretis, specialiter ipsis commissis, statim prædicta exequantur: quæ vero extra casus prædictos in monasteriis & personis ab episcoporum jurisdictione & subjectione exemptis ordinata sunt, ea studeant abbates aliique ordinum superiores, ad quos ea cura spectat, executioni demandare: quibus negligentibus juxta ejusdem concilii Tridentini ultimum decretum de regularibus, erit providendum.

De jurisdictione ecclesiastica.

1. CVM & canonicis & regiis constitutionibus jurisdictio ecclesiastica semper sejuncta fuerit a sæculari, tam in personalibus, civilibus, quam in criminalibus causis: ita ut nec a sæcularibus judiciD bus ecclesiastici debeant compelli ad debita solvenda, nec ab his puniri, si quid animadversione dignum commiserint, sed ad judices ecclesiasticos debeant remitti in casibus præscriptis a sacris canonibus. Monemus in domino dictos judices seculares, ut dictis canonibus pareant, nec falcem in messem alienam mittant. Quod si moniti non paruerint, excommunicationis vinculo se noverint subjacere. Præcipitur vero omnibus ecclesiasticis sub pœna excommunicationis, ne coram judicibus laicis litigent, neve voluntarie se eorum jurisdictioni subjiciant in casibus ad judices ecclesiasticos pertinentibus, sive actores, sive rei sint. Quod si sententiam excommunicationis non veriti fuerint, aliis canoE nicis pœnis gravissime puniantur.

2. Studeant officiales brevi compendio lites dirimere: Ideoque præcidant dilationes, quibus hactenus uti consueverunt: ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant, &" incautis criminalibus, humanæ sortis memores, aut nocentes reos damnare, aut insontes cito absolvere debent. "f. legendum in causis

3. Publicatis elogiis testium seu inquestis, non admittant reos seu defensores dare recusationes seu reprobationes testium, nec hujusmodi recusationum probationem

probationem fieri, ne post didiscita (ut aiunt) testimonia, detur testes subornandi & fabricandi locus.

4. Caveant in posterum promotores excommunicationes & absolutiones decernere, cum hæ sint partes judicum. Procurare enim solum promotores debent, ut sarta tecta conservetur ecclesiastica disciplina, & tamquam accusatores postulare & requirere, ut in eos qui illam disciplinam violarint, corruperint, seu quid vitii & sceleris commiserint, inquiratur: unde promotores nomen sortiti sunt. Iniquissimum autem eumdem & accusatoris & judicis partes agere.

5. Monet sancta synodus eosdem officiales, ne quemquam coram se citatum, eo quod prima die B assignata non comparuerit, suspensum a divinis, seu excommunicatum declarent: sed jubeant tantum non comparentem iterum citari: qui si rursum non comparuerit in judicio, vel per procuratorem non responderit, procedant per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus eo ipso quod exactæ fuerint assignentur, retentionem fructuum, beneficiorum privationem, aliaque juris remedia. Quod si executio realis vel personalis adversus eos hac ratione fieri non poterit, fitque erga judicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias pœnas ferire poterit. Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones, non resipuerit, non solum ad sacra- C menta & communionem fidelium ac familiaritatem non recipiatur: sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tamquam de hæresi suspectum procedi possit.

6. Meminerint officiales non temere & leviter executorum schedulis seu relationibus credendum esse, nisi diem & horam, necnon locum, ubi personam, cui assignatio denunciata fuerit, invenerint, & coram quibus testibus facta fuerit, dictæ relationes contineant.

7. Excommunicationes quæ ad finem revelationis, aut pro deperditis rebus fieri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo, ac nisi de re non D vulgari, causaque per eumdem diligenter examinata decernantur: nec ad eas concedendas cujusvis magistratus auctoritate adducantur, sed totum hoc in illorum arbitrio & conscientia positum sit. Easdem tamen poterit etiam vicarius episcopi concedere, si hæc facultas ei specialiter ab episcopo fuerit demandata.

8. Non liceat episcopis sigillum suum ad certum pretium locare, sed illud probo viro, nec indocto, tamen ecclesiastico committant.

9. Præcipitur vero episcopis, ut certum locum secretariis suis assignent, ubi registra ordinationum, provisionum, collationum, & aliorum actorum a E dictis episcopis, seu eorum vicariis emanatorum perpetuo custodiantur, ne earum rerum pereat memoria, & inde exempla, seu extractus, cum necessarium fuerit, petantur.

10. Actuarios quoque seu graffarios curiarum ecclesiasticarum & capitulorum, clericos seu notarios non uxoratos & scribendi peritos instituant: quibus non liceat suum aliis delegare officium. Quod si illud aut morbo impediente, aut alia urgente necessitate, explere non possint, in eorum locum officiales notarium aliquem, aut probum virum substituant.

11. Caveant autem illi actuarii, ne absente officiali suos testes examinare præsumant (cum sit id omni jure vetitum) sub pœna nullitatis.

12. Sportularum & salarii pro actorum expedi- A tione, ac pro apparitoribus, & ceteris ecclesiasticæ jurisdictionis ministris, & operis moderata sit erogatio, & a turpi quæstu aliena; nec sit ejus major taxatio quam in curia archiepiscopali & metropolitana esse consuevit.

13. Sancta synodus sanxit seminaria per diœceses erigi juxta formam in concilio Tridentino contentam, pro quorum sustentatione ordinata & decreta fuerunt quædam, in qualibet diœcesi ab episcopis clero proponenda: ut si quæ opportuniora videbuntur, intra bimestre ad dominum metropolitanum approbanda remittantur, quatenus illius beneficio a summo pontifice, & a Christianissimo nostro rege confirmatio (in quantum opus fuerit) impetretur.

14. Quæ omnia judicio & beneplacito sanctissimi domini nostri papæ submittimus.

Episcopi qui huic synodo interfuerunt & subscripserunt.

Nos C. cardinalis a Borbonio, archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ definientes subscripsimus.

Ego Bernardinus de S. François episcopus Bajocensis subscripsi.

Ego Ludovicus du Moulinet episcopus Sagiensis subscripsi.

Ego Claudius de Sainctes episcopus Ebroicensis subscripsi.

Ego Ioannes de Vassé episcopus Lexoviensis subscripsi.

Nos Cl. Sedille, & P. le Got canonici E. Abrincensis, procuratores & deputati a capitulo ejusdem E. sede vacante, approbavimus & subscripsimus.

Ego Nicolaus de Briroy vicarius generalis & procurator reverendiss. Constantiensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi, & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis supradictarum diœcesium, abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum, qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentarios qui in archivis ejusdem ecclesiæ Rothomagensis asservantur.

N. CLERET, & M. BELLIN, secretarii concilii.

DE SCHOLARUM ET SEMINARIORUM fundatione & regimine statuta in eadem synodo provinciali, per illustrissimum ac reverendissimum dominum cardinalem a Borbonio archiepiscopum Rothomagensem.

1. EPISCOPI per suas diœceses veteres scholas instaurent, & contra occupatores rerum & possessionum, quæ ad illas pertinent, procedant per censuras ecclesiasticas, tam in monasteriis & prioratibus, quam in collegiatis & parœcialibus ecclesiis: Et ubi desunt, omnem operam dent, ut aperiantur ad instituendam juventutem in viis domini & bonis disciplinis, ad normam autem & regulam seminariorum, quoad fieri poterit, in ipsis docendi methodum introducant, ut in eadem diœcesi omnes scholæ inter se consentiant. Omnes autem dictarum scholarum magistri fidei professionem juxta formulam præscriptam, & in hac synodo insertam emittere teneantur.

2. De seminariorum erectione in unaquaque civitate cathedrali, aut in alia, si qua in diœcesi visa fuerit commodior, conventum fuit in hac synodo provinciali, ut fiat per contributionem ex fructibus

fructibus integris mensæ episcopalis, & capituli, & quorumcumque beneficiorum, sicut præcipitur a generali concilio Tridentino. Sed ut tolerabiliorem ipsam redderemus, habita ratione infinitorum gravaminum, quæ patiuntur potissimum in hac provincia beneficiarii, formam contribuendi præscripsimus, quam omnes sequi oportet, ipsamque ad singulas diœceses transmisimus.

3. Ad ipsius formæ executionem, episcopus secum assumet duos quos voluerit, modo sit de capitulo unus, & alter de civitatis episcopalis clero, quibus capitulum de suo gremio tertium adjunget, & clerus civitatis quartum. Procedent autem ad contributionis taxam quam citissime poterunt, ita ut proximo mense Octobri facilius ac minori sumptu recipiatur cum subventione regia a quibuscumque beneficiariis.

4. Quoniam non nisi tenuis admodum potest fieri contributio, quæ multis alendis, & habitationi comparandæ atque ædificandæ, aliisque ad seminarii supellectilem necessariis sufficere nequeat, in pronais & concionibus, atque etiam per domos ditiorum tam ecclesiasticorum, quam sæcularium, in tota diœcesi fiant adhortationes, & eleemosynarum petitiones ad hoc tam sanctum opus promovendum, cujus nec oblivisci debebunt in testamento pii viri, præsertim ecclesiastici.

5. Adhortamur autem in domino omnes ad quos spectat beneficiorum aliqua dispositio, ne graventur ad vivendum dare amplioris reditus beneficia, quam ferat eorum contributio: ut ex his major numerus clericorum ali queat, & seminarium augeri. Obtestamur etiam in domino alios omnes patronos tam ecclesiasticos quam laicos qui ad contributionem non tenentur, ut pietatis ac publicæ utilitatis intuitu, ne male aut illicite collocari beneficia sua simplicia, aut pensiones super parœcialibus judicent, si seminariis attribuerint. Præterquam enim quod auctoritate sedis apostolicæ confirmabitur, seminaria obligabuntur ad onera fundationum, & alia sibi per dictos patronos imponenda. Quicumque vero patroni intelligant sibi licere ex nunc ad unionem offerre quæ voluerint beneficia, aut pensiones, sine detentorum & possessorum, quamdiu vixerint, præjudicio: a quibus tamen resignari non poterunt, etiam in curia Romana jam unita beneficia, ac ne quidem alia, nisi cum onere pensionis seminariis solvendæ, si prius fuerit attributa.

6. Ex monasteriis & prioratibus conventualibus, si ad vivendum seminario beneficia simplicia magni proventus supra debitam contributionem contulerint, unus saltem regularis assumetur ad ipsum seminarium sine ulla alia pensione, & liberabuntur de alio mittendo ad studia literarum in famosas universitates: regularis vero de seminario tenebitur omnibus festis solennioribus ad monasterium aut prioratum ire, ne regularis disciplinæ obliviscatur: sed post studiorum decursum spatium, ac presbyteratum adeptum, redire ad claustrum, ibique novitios ad regulam, quam in seminario didicerit, docere, donec alius in ipsius locum seminario traditus revertatur ad idem claustrum, suscipiatque munus docendi eosdem novitios.

7. Ad fabricam seminariorum, & redituum in eis augmentum, atque ad alia necessaria proderunt, quæ de leprosiarum, hospitalium, fabricarum, ac confraternitatum superfluis reditibus poterunt impetrari. Præbenda insuper præceptorialis attributa scholis vel attribuenda, & si qua alia sunt ad instituendos & alendos pueros in ecclesiis & locis destinata, in quibus seminaria collocabuntur ipsis debent applicari, ea tamen lege & conditione, ut in eisdem scholæ & collegium totius diœcesis sit publicum, & provideatur de stipendiis præceptoribus idoneis ad docendam per classes juventutem, sive in seminario manentem, sive aliunde advenientem. Sic enim fiet, ut non solum ad ecclesiæ regimen provehendi, sed cujuscumque status pueri pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam suam educationem, atque institutionem ecclesiæ referant acceptam.

8. Ad inchoandam perficiendamque seminariorum fabricam, & gubernationem, episcopi eligant de capitulo duos de senioribus ad gerenda negotia non inhabiles, & ineptos, de quorum consilio omnia administrabunt, eorumdemque utentur opera & auxilio. Nec propterea quibus dignitatibus ecclesiarum cathedralium cura scholarum, in tota diœcesi incumbit, suo jure privabuntur, quin observent, si in iisdem seminariis omnia secundum fundationem, institutionem & statuta gerantur & administrentur, ut ad episcopum referant, & cum eo atque aliis deputatis canonicis, abusibus, si qui irrepserint, provideant.

9. Principio videbunt, si quod in civitate ad seminarium opportuna ædificium, aut loci spatium commodum scholis jam assignatum, & eo utentur de consensu omnium quorum intererit: ita tamen ut non admittatur ad oppositionem, cui nihil privati damni accesserit. Ne metiantur autem ædificium & locum ex numero alendorum in præsenti tempore, sed potius ex propagandi seminarii spe, & posteritate. Ideoque futuris sæculis saltem de amplitudine loci, quoad fieri poterit, prospiciant.

10. Ad locum comparandum, atque extruendam fabricam seminarii, contributiones primi anni, atque etiam secundi, si opus sit, necnon alia undecumque provenientia pecuniarum supplementa pro sua prudentia disponant, & impendant, nec ultra facultates ædificent, ne rideantur, si cœperint ædificare, quod nequeant consummare. Habitationis vero structura concipiatur ad finem plurimorum in eodem loco studentium, manducantium, & dormientium. Idcirco mansiones satis amplas & commodas contineat: ad alios tamen convictores & pensionarios intra seminarium & collegium recipiendos, ne desint alia ædificia cubiculis, & museis distincta, prout expedire videbitur.

11. Computabunt postea quanta pecuniæ summa ex constitutionibus, atque aliis adjumentis quotannis suppetat: ut pro ratione redituum de numero alendorum in seminario ineant consilium. Ad alimenta autem, vestitum & alia seminario necessaria pro unoquoque deputamus centum libellas argenti, ex quibus duæ partes insumentur tenuitati victus, & vestitus singulorum: Tertia vero pars præceptorum & aliarum personarum stipendiis, atque aliis rebus in seminario necessariis & requisitis. Mutabitur tamen ista impensarum partitio pro ratione loci & temporis, ut ei detrahatur vel addatur.

12. Quo major numerus clericorum ad ecclesiam aspirantium juvari possit & instituti, in electione eorum qui ad seminarium admittentur, triplex delectus habebitur: inopum prorsus, deinde mediocrium, qui parentum impensa non omnino ad studia sustentari valent, sed egent alieno subsidio:

subsidio: postremo ditiorum, quibus opes paternæ abunde subvenient. Ad hæc cogitandum non solum inopes ad presbyterium informandos esse & adscribendos, ne nimium gravetur ecclesia, aut contemptui habeatur, sed melioris sortis & conditionis adolescentes, qui non tantum ecclesiæ postea præsint, sed pauperioribus opitulentur, ut suum ministerium atque ecclesiam ornent & amplificent.

13. Quocirca utilius videatur mediam partem seminarii ex exigentioribus componere, & alteram ex mediocribus: ita ut pro uno inope duo vel tres de ipsis assumantur, quibus pensio unius inopis dividatur, & de parentum subventione suppleatur quod defuerit ad alimentum & vestitum. De ditioribus vero tot cooptentur, quod capere poterit habitatio supra numerum aliorum. Nam præter multiplicationem cleri, & rectam institutionem, de istorum pensionibus poterit aliquid comparari ad onera seminarii sublevanda.

14. Ad faciendum delectum eorum, episcopus ante Calendas cujusque decanatus significabit per decanum ruralem omnibus curatis, sive vicariis ejusdem decanatus, ut die Calendarum secum adducant ad locum assignatum omnes suæ parœciæ juvenes a duodecimo anno ætatis usque ad vigesimum, qui scholas literarum frequentarint, & in ecclesia cantare assueverint, atque presbyteratus desiderio teneantur. Ad diem dictum & locum episcopus ipsemet proficiscetur, aut mittet canonicos suos in hoc opere coadjutores, qui inspectis juvenibus interrogabunt de legitimo parentum matrimonio, fide, vitæ honestate & conditione: deinde contemplabuntur juvenum vultum, pronuntiationem, ac totius corporis habitum: quodnam præbeant ingenii ac virtutis specimen, atque ad presbyteratum aptitudinem, & quem progressum in literarum studio fecerint. De quibus spem meliorem conceperint, eorum nomina, parœcias, genus, ætatem, & facultates diligenter describent, cum annotatione inopum, mediocrium, & ditiorum. Quamvis autem plures in uno decanatu inventi fuerint idonei, non tamen poterunt in seminario simul recipi plures, quam requirat facta dispositio. Verbi gratia, si seminarii proventus nequeat sustentare plures quam viginti, & sint in diœcesi decem decanatus, non licet de uno decanatu plures quam duos simul admittere, nisi pro uno paupere placuerit duos mediocres, vel tres substituere. Quod si contra in uno decanatu nulli extiterint satis apti, ex viciniore decanatu conveniet alterius defectum supplere. Nec mirum videatur, quod de singulis decanatibus seligi optamus. Cum seminaria non ad unius civitatis, sed ad totius diœcesis utilitatem & ministerium constituantur.

15. Recipiendus moneatur ab episcopo, aut ab alio per eum deputato de statu ecclesiastico, de seminario non nisi pro servituris Deo & ecclesiæ fundato, de mendacio in Spiritum sanctum, & de sacrilegio quod committet, si non libenti animo, sed ficto ad sacrum ministerium venerit, aut ab ipso post alimoniam atque institutionem ab ecclesia acceptam recesserit. Postea proponentur ei omnia instituta, officia & onera in seminario subeunda. Quibus obedientiam præstare debebit, aut de sodalitio expelli. Ac ne quis a proposito, aut leviter resiliat, non erit incommodum, si duo aut tres de propinquis spondeant atque etiam obligentur ad restitutionem omnium sumptuum pro tempore quo receptus vixerit in seminario, si sponte suæ vacationi renuntiarit. Quod si propinqui illi vel non fuerint solvendo, vel episcopo placuerit hanc ipsis obligationem remittere, si forte desertor militiæ ecclesiasticæ ad pinguiorem fortunam pervenerit, saltem sumptus illos teneatur rependere.

16. Receptionis vero non alia sit ceremonia, quam in vertice capitis rasura, atque habitus clericalis.

17. De rectoribus & præceptoribus seminariorum maxima cura esse debet. Magistrorum enim virtutes, aut vitia facile solent imbibere discipuli. Quoniam seminariorum fundatio eo tendit, ut clerici ad pietatem, religionem, ecclesiasticam disciplinam, bonos mores, & literas erudiantur: ad eum finem sunt ipsis præficiendi viri pii, ac religiosi, graves & prudentes, quique suo exemplo & cohortationibus, tam privatis quam publicis omnes sibi commissos ad studium illarum rerum accendant. Nec antea tam rectores, quam præceptores præficiantur, quam fidei professionem juxta insertam supra formulam emiserint. Primas, seu rector sit venerandæ senectutis presbyter & sacerdos, si fieri possit multum diuque in ministeriis ecclesiasticis versatus, cui, sicut de beato Augustino scribitur, displiceant omnia quæ aguntur in seculo præ dulcedine Dei, & decore domus ejus. Severitatem potius præ se ferat, quam exerceat: sua præsentia, & solicitudine omnes in officio contineat.

18. Sub se præceptores habeat, quot videbuntur necessarii, de quorum religione catholica, probitate & capacitate nemo dubitare, aut conqueri jure queat, & de quibus fidele testimonium reddat discipulorum in devotione & doctrina profectus. Expediret saltem decanos, seu denis pueris in seminario aliquos præponi, ut privatim diu noctuque eorum curam gerant, non solum ad lectionum repetitionem, sed ad eorumdem in omnibus actionibus directionem. Si seminariorum facultates non ferunt, ut tot hominibus stipendia dentur, saltem provectioribus juniores pro sua capacitate committantur, de quibus cogantur rationem reddere omnium curatori & præfecto, aliquo proposito operæpretio, atque etiam pœna.

19. Ad pietatem & religionem a teneris imbibendam, imprimis doceantur clerici omnibus festivis diebus mane, antequam ad ecclesiam vadant, atque a prandio post vesperas, catechismi catholici compendium memoria tenere, & per mutuas interrogationes de ipso omni poscenti rationem reddere: quamvis hujus compendii numquam debeat intermitti repetitio propter parvulos aliunde venientes, quibus erit semper inculcandum: tamen ubi clerici de seminario provectiores evaserint, eisdem diebus & horis, atque etiam in festorum vigiliis admiscenda erit lectio de catechismo Romano: ut inde addiscant sacramentorum doctrinam & ministerium, necnon de aliis libris ad totum officium presbyterorum pertinentibus. Bis autem in hebdomada pomeridianis horis ad canticum ecclesiasticum, & psalterium intelligendum cum hymnis exerceantur, atque ad decentem pronuntiationem epistolarum, euangeliorumque, collectarum, & omnium quæ dicuntur in officio divino, & administratione sacramentorum.

29. Exerceantur etiam, saltem semel aut bis in mense, suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in declamationibus, & exhortationibus, tanquam habeantur ad populum, de præceptis legis, & ecclesiæ

ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, & vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia, ut sint ad omne opus bonum instructi. Nullos libros norint a sede apostolica damnatos, nec illis ulli legantur nisi pudici, & qui ad morum correctionem, & ædificationem conducunt.

21. Sicut in omni a teneris assuescere multum est, valde mane a somno surgentes clerici, sive in duas partes divisi, sive bini, ac bini discant memoriter recitare voce submissa septem psalmos pœnitentiales cum litania & collectis, ad Dei & sanctorum implorandam opem pro his qui in dignitate constituuntur, ac toto populo Christiano, sed maxime pro benefactoribus vivis atque defunctis. Postea sacris ordinibus initiati bini quoque ac bini breviarium dicant, & devote debitæ suum Deo servitutis pensum persolvant. Alii vero juniores, horas beatæ Mariæ eodem modo exolvant. Inde vero omnes studio se dedant usque ad ipsam missam: in cujus fine canent prosam: Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: aut hymnum, Veni creator, cum aliquibus suffragiis & collectis de sancto Spiritu, beata Maria, aliis sanctis pro pace ecclesiæ, sanctissimo D. N. papa, & Christianissimo rege, ac toto populo Christiano, sed præcipue pro benefactoribus vivis ac defunctis. Per classes ad ingressum præceptoris ante lectionum inchoationem unus de seminario precationem ad invocandum Spiritum sanctum distincte pronunciet, cui omnes respondeant, Amen.

22. Initio prandii aut cœnæ, atque etiam in fine benedictionem, & gratiarum actionem cum superioribus suffragiis, ac psalmo, De profundis, ne intermittant; legaturque aliquid de sacra scriptura, aut homiliis patrum, quo pascatur animus cum corpore: atque a rectoribus, seu provectioribus juniores interrogentur, quid de auditis memoriæ mandarint, ut assuescant atque attentiores aures præbere, & audita retinere. Cum de classibus post lectiones pomeridianas pueri erunt dimittendi, non sinantur exire, priusquam omnes in sacello convenerint ad fundenda suffragia sicut prius in missa. Aliis vero abeuntibus, qui erunt de seminario, saltem ter in hebdomada, feria secunda quarta & sexta, vigilias cum collectis, vel litanias, vel commendationes pro mortuis, ad arbitrium rectorum in duas partes divisi, vel bini ac bini, submissa voce cum devotione proferant, eodemque modo, atque in eodem loco vesperarum officium quique pro suo gradu atque ordine exolvant.

23. Postremo antequam discedant cubitum, doceantur meditari de peccatis & actionibus transacti diei, de quibus Deo sit reddenda ratio usque ad verbum otiosum, de beatitudinis æternitate, brevitate, incertitudine, & miseriis vitæ humanæ, futuri judicii, & inferni rigore ac damnatione. Diemque concludant bono fine in præcedentibus suffragiis. Quoties vero domi precabuntur, genua flectant & caput aperiant.

24. Omnibus diebus festis ad missam majorem, & vesperas cathedralis ecclesiæ, in cujus civitate seminarium extiterit, prodeant superpelliceis induti, ibique locis designatis ordine stent, aut sedeant, atque inde ad officia, & onera injuncta reverenter accedant. Eisdem diebus concionibus intersint, unde reversi a moderatoribus moneantur recondere in animo & executioni demandare, si quid præclarius auditum fuerit.

25. Festis solemnioribus, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris ipsis deputati judicium sumant corpus domini nostri Iesu Christi: discant etiam ab eodem confessore proprias conscientias exonerare & repurgare, atque alienas examinare ad arbitrium episcopi & rectoris, vel simul omnes in eodem die festivo cujusque mensis ad communionem veniant, vel per singulas dominicas separati & divisi: atque id fiat in majori missa cathedralis ecclesiæ, ut quoscumque de populo invitent ad frequentiorem communionem. Ad eam autem præparentur adhortationibus rectoris, sive confessarii, aut alterius pii viri, librorum & religiosarum meditationum ac precationum lectione & usu.

26. Obtestamur autem in domino omnes seminariorum præceptores & moderatores, ut sibi commissos adolescentes ad omne opus bonum exerceant, nec sinant eos aversari ullum ministerium, aut obsequium, sed fiant omnia omnibus, ut omnes Christo lucrifaciant. Non permittant eos torpere & otiosos esse, aut sordidos in vestitu & omni supellectile: sed eos ad omnem honestatem, & mundiciam, & diligentiam efforment. In spiritu lenitatis & mansuetudinis eosdem de omnibus erudiant, & corripiant, ne prius oderint ecclesiasticum ministerium, quam noverint. Ament eos, & foveant tanquam filios, quos generant in Christo, ministros Dei futuros. Desiderent potius ab eisdem amari, quam timeri: & ad Christi imitationem invitent potius cum debita reverentia ad se venire, quam a suo conspectu fugere. Ad bene agendum, & proficiendum incitent ipsos magis pudore, virtutis amore, atque etiam aliqua liberalitate & præmii spe quam formidine pœnæ. Non tamen erga desperatos aut aliorum corruptores sint indulgentiores, aut aculeo careant: sed post tentata omnium monitionum & disciplinæ remedia, agant maturius cum episcopo, & canonicis de illorum a seminario expulsione, ne totus grex inficiatur aut pereat.

27. Vicissim clerici obediant suis præpositis, tanquam patribus, & ab eorum nutu toti pendeant, prompti & parati ad omnia quæ fuerint illis præscripta, nec minus patientes ad perferenda quæcumque incommoda. Nec vagari, nec tempus perdere aut vanis colloquiis insumere, ne alios ab officio divertere, aut depravare studeant: Ne sine licentia egrediantur seminario: nihil sine eadem, ac ne literas quidem recipiant, aut mittant: nec pecunias retineant, nec quidquam omnino agant.

28. Vt aliis fiat locus, ordinibus sacris initiati, & ad ministrandum in ecclesia, aut ad docendum apti pro necessitate ecclesiarum, aut aliquorum postulatione, de seminario dimittantur, vel ad curam animarum suscipiendam, vel ad scholas regendas, sed si fieri poterit, intra decanatum a quo fuerint assumpti. Quod si enutriti & ad sacros ordines promoti, sine licentia episcopi, alicui loco, vel personæ se manciparint, aut extra diœcesim, in qua servire debent, transfugerint, teneantur ad restitutionem alimentorum, & aliorum sumptuum quos fecerint in seminario, ac ipso facto sint suspensi a divinis, donec redierint: nisi aliter cum illis dispensaverit episcopus. Quorum vero aliqui evaserint capaces ad ecclesiastica munera perficienda, episcopus ipsos patronis tam ecclesiasticis quam secularibus in decanatu unde oriundi sunt, commendabit, ut aliis omnibus præferantur, si occurrerit beneficiorum vacatio. Omnes vero in seminario instituti, & ordinati, sint memores, & erga ipsum

ANNO CHRISTI 1581.

ipſum grati, nec ſaltem prætereant in teſtamento, ſi prius in vita non habuerint, aut potentiam, aut occaſionem agnoſcendi beneficium acceptum. Interea quocumque locorum venerint, juventutem curent informari, educari & doceri ad eam regulam quam de ſeminariis retulerint. In omnibus vero ſuis orationibus & ſacrificiis, pro ſeminariorum benefactoribus intercedant.

LITERÆ,

SERMONES, DIFFICULTATES.

CUM DICTO CONCILIO ROTHOMAGENSI PUBLICATÆ.

Sanctiſſimus D. N. audita relatione congregationis concilii, reſpondit ad ſingulas difficultates & ſupplicationes, ut infra unamquamque habetur reſponſio.

I. DIFFICULTAS, ET SUPPLICATIO.

PROPTER intermiſſionem conciliorum in archiepiſcopatu Rothomagenſi, ultra hominum memoriam primum, dubitatum fuit de ſeſſione epiſcoporum & ordine. Sagienſis enim epiſcoporum & ordine. Sagienſis enim epiſcopus contendebat ſibi primas deberi, tanquam antiquiori, idque ex antiquis conciliis, & ex poſtremo Tridentino. Bajocenſis vero ſe decanum epiſcoporum, in iſta provincia aſſerebat, & prædeceſſores ſuos eo ſemper uſos fuiſſe privilegio. Addebat alium eſſe ordinem epiſcoporum ſingularem in quaque provincia, alium generalem in congregatione eorumdem extra provinciam: Tunc enim antiquitatis habendam eſſe rationem, & promotionis quam acceperunt ab eccleſia Romana. Deinde quod ſicut eccleſiæ cathedrales, & earum capitula habent aliquem inter ſe ordinem, qui non mutatur in quaque provincia: ita & earum eccleſiarum epiſcopos eundem ordinem tenere oportere: Bajocenſem vero eccleſiam ſive capitulum abſque controverſia primum eſſe, Abrincenſe ſecundum, Ebroicenſe tertium, Sagienſe vero poſtremum: Quia ſedes Abrincenſis vacat, procuratores ejus petierunt nullum præjudicium fieri futuro epiſcopo, quem oſtendebant ſemper habitum provinciæ ſubdecanum.

Deputati cum domino metropolitano per proviſionem Bajocenſi epiſcopo decanatum adjudicaverunt, pro hac vice tantum, & ſine præjudicio aliorum epiſcoporum, ad evitandas contentiones, donec conſuleretur ſua ſanctitas, & amplius inquireretur ex archivis Romanis & provinciæ.

Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut jubeat inquiri ſi ex regiſtris curiæ poſſit hæc difficultas decidi.

RESPONSIO.

In actibus conciliorum provincialium attendendum eſſe tempus ordinationis epiſcoporum, non autem dignitatem aut ordinem eccleſiarum.

II. DIFFICULTAS.

1. ALTERA difficultas orta eſt de abbatibus commendatariis, an deberent inter abbates ad ſedendum & ad deliberandum recipi. Remiſſum eſt negotium ad ſedem apoſtolicam. Sed ne per oppoſitionem, aut appellationem retardaretur, aut impediretur concilium, pro hac vice tantum, ac ſine præjudicio, conceſſum illis fuit ſedere inter abbates & deliberare. Quoniam hæc difficultas paritura eſt magnas controverſias in conciliis aliarum provinciarum, inter capitula eccleſiarum cathedralium, & monaſteriorum contra commendatarios: Supplicatur humilime ſanctitati ſuæ, ut dignetur de hoc ſtatuere, & quid juris in monaſteriorum adminiſtratione & diſciplina, atque eccleſiarum hierarchia commendatariis debeatur.

RESPONSIO.

Commendatarios inter abbates recipiendos eſſe.

III. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas ſubſecuta eſt inter dignitates, ac procuratores capitulorum cathedralium, contra abbates regulares & commendatarios de præeminentia in proceſſione, ſeſſione, & deliberatione. Capitula dicebant ſe cum ſuis epiſcopis unita, ſicut membra cum capite, nec ullos interponendos inter ſe & epiſcopos ſuos. Abbates nitebantur antiquitatis more, & addebant indignum, ut inſigniti mitra, & aliis ornamentis ad epiſcopalia accedentibus, poſtponerentur ſimplicibus clericis & presbyteris. Ne res generaret lites, & afferret impedimentum concilio, quoniam pauci erant abbates regulares, tantum fuit reſponſum, ut pro hac vice abbates aſſiſterent in proceſſione domino metropolitano ſacram euchariſtiam ferente & dicerent ſententiam quando rogarentur, nullo ſervato ordine. Sed quoniam in aliarum provinciarum conciliis magnas contentiones pariet, dignetur quoque ſua ſanctitas de hoc ſtatuere.

RESPONSIO.

Canonicos cathedralium eccleſiarum præferendos eſſe quando capitulariter procedunt: abbates benedictos, & qui uſum mitræ habent, præcedere commendatarios: poſt hoc locum obtinere dignitates: Et poſt dignitates, collocandos eſſe procuratores.

IV. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas eſt de monaſteriis & aliis exemptis, an tenerentur intereſſe conciliis provincialibus epiſcoporum. Plerique miſerunt ad proteſtandum, quibus nihil fuit reſponſum ad fugiendas oppoſitiones & lites. Capitula eccleſiarum cathedralium dicebant ſe etiam exempta & ad concilium obligari: idcirco & monaſteria.

Supplicatur humillime ſuæ ſanctitati, ut dignetur declarare an ejuſmodi monaſteria & alii exempti obligentur ad decreta concilii provincialis, & quomodo erit procedendum contra non obedientes.

RESPONSIO.

Non teneri, niſi eos qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent: capitula tamen eccleſiarum cathedralium ſpecialiter invitanda eſſe, obligari autem ad decreta concilii provincialis omnes qui epiſcoporum juriſdictioni ſubduntur: exemptos etiam in caſibus in quibus a jure communi & concilio Tridentino ſpecialiter epiſcopis aut concilio provinciali in ipſos poteſtas tributa eſt. Et contra inobedientes juris remediis procedendum.

5. DIFFI-

V. DIFFICULTAS.

1. QUando omnibus compositis ad rem ventum fuit, quæsitum est primum, quam vocem abbates præcipue commendatarii, capitulorum deputati & episcoporum procuratores habere deceret. Constabat ex formula conciliorum provincialium, & actis omnium habitorum post concilium Tridentinum, tantum illis fuisse concessam deliberativam vocem, seu consultivam, non autem decisivam. Quoniam tamen videbantur illi paratiores ad impediendum concilium, & lites coram senatu movendas ad ipsum retardandum: nihil quoque de hoc judicatum fuit: Sed cum D. metropolitano censuerunt episcopi nihil agendum pro hac vice, nisi de omnium voto ex consensu. Ex quo factum est, ut nec de exemptione capitulorum, nec de residentia curatorum, nec de dispensationibus plurium ecclesiarum parœcialium decerni potuerit juxta concilium Tridentinum: nisi legitima forma conciliorum provincialium restituatur, futurum est, ut jam non dicantur concilia episcoporum, sed inferiorum ecclesiasticorum contra episcopos. Ideo dignetur sua sanctitas unicuique suos limites ponere.

RESPONSIO.

Abbates, commendatarios, capitulorum deputatos vocem duntaxat consultivam habere: episcoporum procuratores posse, si concilio provinciali placuerit, & decisivam habere.

VI. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de baptismo a Calvinistis collato dubitatum fuit, an redeuntibus ad ecclesiam taliter baptizatis, omnes ceremoniæ a Calvinistis omissæ, essent adhibendæ & supplendæ. Negarunt plerique, quoniam legebant in antiquis, redeuntes ab hæreticis, recipiendos cum manuum impositione, quam existimabant esse confirmationis sacramentum.

Dicebant insuper multos adultos non redituros ex verecundia recipiendi tales ceremonias, si exactius observarentur.

Alii dicebant apud antiquos de baptizatis in hæresi, cum debitis ceremoniis intelligi, quibus redeuntibus dabatur manuum impositio, quæ non esset confirmationis sacramentum, sed absolutionis, & reconciliationis ceremonia. Semper vero fuisse assuetum in antiqua ecclesia, ut supplerentur omissæ ceremoniæ baptismi, ut chrismatis, quia omitteretur a Novatianis, atque ita aliæ ab aliis. Aliis censuerunt ceremonias explendas, præter exorcismos. Conclusum tandem, de hoc consulendam esse sedem apostolicam, ut sopirentur contentiones.

RESPONSIO.

Ceremonias baptismi supplendas esse, præcedente in adultis abjuratione hæresis, & reconciliatione.

VII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de ætate promovendorum ad sacros ordines hæsitandum fuit. Plures enim fuerunt promoti ad presbyteratum, & alios ordines ante tempus præfixum a concilio Tridentino, propter raritatem ac defectum sacerdotum in nostra provincia, & pauciores accedent ad ipsos

A ordines, si tantum temporis pro unoquoque ordine expectetur. Multæ vero parœciæ jam carent etiam proprio sacerdote & curato, & plures carebunt, si tantus rigor servetur. Idcirco humillime supplicant episcopi sanctitati suæ, ut det ipsis potestatem dispensandi cum hactenus promotis ante tempus legitimum, & possint aliquos promovere circa ætatem vigesimi secundi & tertii anni post factam probationem necessitatis, morum integritatis, ac capacitatis. Ita ut probatio literis promotionis inferatur, vel sub sigillo episcopi annectatur.

RESPONSIO.

B *Indulgebitur facultas dispensandi cum hactenus promotis. De cetero intellecta necessitate, seu utilitate ecclesiarum, singulatim dispensabitur.*

VIII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de residentia, vix obtineri potuit, ut diceretur esse de præcepto, & de jure divino: & interpositum fuit, nisi causa legitima & canonica obstiterit. Dignetur sua sanctitas declarare manifestius, utrum residentia in parœciali ecclesia, sit de jure & præcepto divino: & an ulla causa possit esse canonica, ut omnino quis excusetur a residentia, an tantum ad certum tempus
C ex particulari aliqua causa. Videtur enim pugnare expresse contra concilium Tridentinum, aliquem omnino excusari a residentia parœcialis ecclesiæ. Deinde volunt plerique extendere etiam causam canonicam non residendi ad plures parœciales ecclesias, quas volunt possidere, nec in ulla residere ex causa legitima & canonica, quales esse fingunt quæ sibi prosunt: ut si sunt senatores in aliquo foro judiciali, si canonici, vel capellani, vel alii officiarii in aliqua ecclesia cathedrali vel collegiata. Si habeant dispensationes obtentas ante concilium Tridentinum ad plura curata, addendum esset in decreto: nisi ad tempus legitima & canonica per episcopum judicanda.

D

RESPONSIO.

Declaratum & amplissime provisum per concilium Tridentinum. Illius decreta observentur.

IX. DIFFICULTAS.

1. INsuper dubitatur quid agendum cum canonicis cathedralium seu collegiatarum ecclesiarum, seu earundem capellanis, cantoribus & aliis officiariis, quibus non suppetunt justæ facultates & stipendia, quibus ali queant, & servire illis ecclesiis, si careant saltem unius ecclesiæ parœcialis
E beneficio. Nam si ad hujus beneficii residentiam coguntur, cathedrales ecclesiæ, canonicis & ministris privabuntur. Si vero coguntur parœcialem dimittere, præbenda, & stipendia in majore parte ecclesiarum cathedralium & collegiatarum non sufficiunt ad victum. In omnibus autem nulla sunt fere beneficia simplicia, quæ possint uniri, nec tantus numerus præbendarum, ut aliquæ possint supprimi, totque sunt gravamina & subventiones pecuniariæ in clero hujus regni, ut vix possit satisfieri: Huic difficultati non invenimus quomodo possit provideri, nisi si declaretur habendos pro residentibus in parœciali ecclesia; qui actu deserviunt in cathedrali; vel collegiata, modo parœcialis non distet ultra semidiem: ita ut bis vel ter in septimana curatus in ea faciat officium, & eodem die ad ecclesiam

ecclesiam cathedralem, vel collegiatam redeat.

Supplicatur humillime sanctitati suæ, ut dignetur statuere, qui ad in hac difficultate sit agendum.

RESPONSIO.

Quoad retentionem parœcialis cum canonicatu, pro necessitate, & utilitate ecclesiarum, & regionis, in casibus particularibus providebitur.

X. DIFFICVLTAS.

1. Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex concilio Tridentino episcopos absolvere ab hæresi, videtur contra bullam de cœna domini, & reservationem factam per DD. Pios quartum & quintum. Sed plures potius manebunt in hæresi, quam propter eam mittant ad sedem apostolicam, & interea dum mittitur, & expectatur absolutio, multæ incidere possunt tentationes & mutationes. Ideo humillime supplicant episcopi, ut dignetur sua sanctitas illis potestatem ex decreto Tridentino concedere.

RESPONSIO.

Pro necessitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas absolvendi juxta decretum concilii Tridentini, cui magis visum fuerit.

XI. DIFFICVLTAS.

1. Circa decretum de clausura monialium, sunt quæ ex fundatione dicunt liberum sibi relinqui exitum, & introitum monasterii: Aliæ prætexunt se non emisisse votum clausuræ, nec unquam ingressuras monasterium, si audissent ullam fuisse clausuræ obligationem. Pleræque minantur se potius reversuras ad sæculum, quam patiantur eandem clausuram, & per parentes nobiles necem etiam episcopis intentant, si ausi fuerint ingressum prohibere. In his perplexitatibus supplicatur quid agendum, maxime ubi timetur, ne per clausuram aliquid deterius contingat, & magistratus sæcularis non adjuvat.

RESPONSIO.

Executioni demandentur decreta concilii Tridentini, & bullæ summorum pontificum, quibus sublata sunt omnia privilegia, & fundationes.

XII. DIFFICVLTAS.

1. Propter exemptiones capitulorum non potest restitui ecclesiastica disciplina, nec emendari ullus abusus ecclesiarum cathedralium. Exemptiones vero nequeunt ad moderationem concilii Tridentini reduci propter capitulorum resistentium multitudinem, eorumdemque potentiam. Episcopi Rothomagensis provinciæ consenserunt salvas manere exemptiones, ne propter eas concilio provinciali poneretur obstaculum: sed salvis illis videntur jam sibi viam paratam a D. metropolitano, ad ingrediendum capitula, & eis præsidendum, in ipsisque reformandum omnia. Nam antea archiepiscopi nostri impetrarunt a sede Romana bullas ad uniendum canonicatum & præbendam archiepiscopatui, ut ita archiepiscopus, tanquam canonicus, intraret capitulum, quoties vellet, & in ipso præsideret: quo jure nunc etiam utitur. Supplicant humillime episcopi sanctitati suæ, ut dignetur omnibus ejusdem provinciæ episcopis bullam communem conferre ad uniendum episcopatui canonicatum, & præbendam quam vacantem deligere voluerint, ad instar unionis archiepiscopo Rothomagensi dudum concessæ, atque ad eundem effectum & finem.

RESPONSIO.

Habebitur hujus rei ratio, & prout singulis ecclesiis magis expedire visum erit, providebitur.

XIII. DIFFICVLTAS.

1. Denique postulandum humillime sanctitati suæ, ut dignetur supplicationes in decretis hujus concilii sibi factas benigne suscipere, & omnia, cum seminariis, prout sibi videbitur, confirmare.

BREVE APOSTOLICVM SVPER CONFIRMATIONE CONCILII PROVINCIALIS ROTHOMAGENSIS.

GREGORIVS PP. XIII.

Dilecto filio, Carolo, tituli sancti Chrysogoni presbytero cardinali, Borbonio nuncupato, civitatis nostræ Avenionensis nostro & apostolicæ sedis de latere legato.

Dilecte fili noster, salutem, & apostolicam ben. perlata fuerunt ad nos decreta synodi Rothomagensis. Misimus ea ad cardinales congregationis concilii, qui hujusmodi negotiis sunt præfecti: Illi omnia diligenter consideraruut: exposuerunt etiam nobis quæ maxime addenda, demenda, mutanda esse existimarent. Remittuntur nunc omnia: ascripta sunt etiam in margine nonnulla ad rem ipsam magnopere pertinentia. Vbi omnia fuerint eo modo quo mittuntur accommodata, tum vero edentur, curabiturque ut quam diligentissime serventur. Responsum est etiam in extrema ad synodi ipsius proposita, & quæsita. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 19. Martii 1582. Pontificatus nostri anno decimo.

Ant. Buccapadulius.

BREVE APOSTOLICVM DE SYNODO PR. ROTHOMAG. INDICENDA ET CELEBRANDA.

GREGORIVS PP. XIII.

Dilecto filio nostro, Carolo, titul. S. Chrysogoni presbytero cardinali, Borbonio nuncupato.

Dilecte fili noster, salutem & apostolicam benedictionem. Ex frequenti conciliorum provincialium celebratione quantas superioribus temporibus provinciæ ipsæ perceperint utilitates, satis docent ea, quæ ob eorum intermissionem & clero

clero & populis orta sunt, & quotidie oriuntur detrimenta: ea igitur ex concilii Tridentini præscripto ubique, maxime vero in Galliæ regno nobis multis nominibus carissimo, pro moderatione morum, excessuum correctione & compositione controversiarum renovari, a prædictoque concilio statuta juxta formam ab eo traditam palam recipi cupientes, plurimum lætamur, te ecclesiæ Rothomagensis ex dispensatione apostolica præsulem talem, tali pietate, generis nobilitate atque auctoritate præditum, in ista tua provincia, atque adeo in dicto regno habere, per quem sanctum hoc opus in usum & lucem revocari posse speramus, conjicientes fore ut quod ipse feceris, multi alii & pietatis & nominis tui splendore adducti imitentur, tuoque exemplo excitati Dei causam spiritualiaque provincialium suorum commoda libenter amplectantur. Quare nos paternæ in te nostræ caritatis affectu (quod satis fore arbitramur) dilectionem tuam etiam hortamur, ut quamprimum provincialem synodum in dicta tua provincia indicas, & congreges, in eaque, quo decet religionis zelo, iis quæ in provincialibus hujusmodi conventibus agi eadem sancta Tridentina synodus demonstrat serio pertractes, & communi consilio exequi mandes: ut Christianæ religionis rebus summo tuo in catholicam fidem studio ibidem optime constitutis, exemploque aliis hujus sancti instituti renovandi proposito, & nos non frustra lætatos esse in domino gloriari possimus, & tu hujusmodi pietatis atque obedientiæ meritis promissam a Deo fidelibus servis retributionem in futuro sæculo consequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die xv. Aprilis 1580. pontifici nostri anno octavo.

M. Datz.

LITERÆ INDICTIONIS.

CAROLUS miseratione divina tituli sancti Chrysogoni, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, Rothomagensis archiepiscopus, ac Normaniæ primas, reverendis fratribus episcopis, decanis, capitulis, abbatibus, prioribus, ceterisque ecclesiasticis personis, quæ de jure vel consuetudine concilio provinciali interesse debent, salutem in domino. Neminem vestrum latere arbitramur, fratres dilectissimi, ecclesiasticæ disciplinæ instaurandæ, morumque abusibus corrigendis, priscos illos patres, qui a primis Christianorum temporibus ecclesiam rexerunt, sacrum generale concilium Tridentinum, regemque nostrum Christianissimum, ac cunctos hujus regni status & ordines nihil magis congruum & necessarium, quam frequentem in unaquaque provincia synodorum celebrationem, existimasse, in quibus & attrita resarciantur: collapsa restituantur: maculæ, quibus facies sponsæ Christi fœdata est, abluantur: & statuantur denique quæ suo reddendo ecclesiæ splendori duce Spiritu sancto judicantur necessaria. Quæ cum mentem nostram pro injuncto nobis munere sæpissime sollicitarent, optavimus sane nobis cœlesti favore donari, ut tempus convocandi concilii provincialis opportunum succederet: quo aliqua ex parte nostræ ecclesiæ collabenti mederi possemus, ac manus præberemus adjutrices. Verum huic nostro desiderio turbulentissimas procellas quibus Gallia nostra turbata est, quæ animum nostrum variis anxietatibus publice & privatim distorserunt, vidimus adversari. Quarum & si aliquando fluctus cessaturos Deo propitio sperandum, tamen verentes ne dum malorum finem & publicam quietem expectamus, videamur potius deplorandis calamitatibus tempus terere, quam adhibendis remediis inhiare: existimavimus nostri officii esse convocationem ipsius concilii non diutius protrahere. Ad quam nostram intentionem accessit gravissimum quidem, sed nobis gratissimum, sanctissimi domini nostri papæ Gregorii pontificis maximi judicium, qui nos ad illius synodi celebrationem non ita dudum suis literis excitavit, & currentibus (ut dicitur) calcar addidit. Quapropter quod universo clero populoque nobis subjecto fœlix faustumque sit, concilium provinciale in nostra metropolitana ecclesia Rothomagensi, dominica prima adventus proximi inchoandum, & sequentibus diebus celebrandum & terminandum indiximus, ac præsentibus literis indicimus & constituimus, sperantes ea quæ in nostro illo conventu Deo auctore pro bono ecclesiæ sumus tractaturi, optandum finem consecutura. Itaque hortamur vos fratres dilectissimi, & sub divini obtestatione judicii monemus atque injungimus, ut posito omni excusationis (nisi quæ legitima fuerit, & per ipsum concilium approbanda) obtentu, die præstituta Rothomagum nobiscum conveniatis: ubi conjunctis animis communibusque studiis & precibus a Spiritu sancto consilium impetremus, eoque ductore & moderatore constituamus, & decernamus salubria pro Dei cultu, populorum nobis commissorum utilitate, & ecclesiarum nostrarum splendore & regula: ut sit illud futuris norma, & præsentibus vitæ veteris emendatio, sedulitate nostra in pristinum statum revocantes quicquid ab antiquis patribus fuit statutum: sed quod incuria nostra, & corruptorum temporum licentia, modo cernimus imminutum vel potius obliteratum, ut vigore disciplinæ recepto possint mala commissa corrigi, & non admittenda damnari. Ceterum quo paratiores, & eorum, de quibus certius fieri concilium voluerit, rationem reddere possitis, rogamus ac præcipimus in domino, ut diligenter inquiratis, si quid per vestras ecclesias temporum injuria, & hæresium labe, animadversione & censura dignum obrepserit, maxime circa ritus & observationes monasteriorum, cathedralium, & aliarum ecclesiarum, quarum statuta per deputandos ab eisdem volumus, in dicto nostro concilio exhiberi, cognituro si quid fuerit neglectum, vel additum, aut pro ratione temporis expedierit immutandum vel innovandum. In quorum fidem & testimonium præsentibus literis manu propria subscriptis sigillum nostri archiepiscopatus apponi mandavimus & jussimus. Datum in castro regio Fontis blaaldi, anno domini millesimo, quingentesimo octuagesimo, die vigesima septima Septembris.

C. Cardinalis a Borbonio.

Per illustrissimum & reverendissimum D. meum D. cardinalem.

Testu.

LITERÆ PROROGATIONIS.

CAROLUS miseratione divina tituli sancti Chrysogoni sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, archiepiscopus

episcopus Rothomagensis, Normaniæ primas, reverendis fratribus episcopis, decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceterisque provinciæ nostræ personis, quæ de jure vel consuetudine concilio provinciali debent interesse, salutem in domino. Synodum provincialem in metropolitana ecclesia nostra Rothomagensi dominica prima adventus proximi inchoandam & quoad terminaretur celebrandam vobis indiximus, & pro officii ratione præcepimus, eo omnes nullum excusationi locum relinquentes conveniretis. Sed quoniam paucis abhinc diebus in adversam incidimus valetudinem, qua nos levari quando Deo placebit incertum est, cogimur in aliud tempus magis idoneum, dominicam scilicet quæ dicitur Quasimodo, proximam post resurrectionem domini, synodum illam differre & prorogare. Quamobrem vos iterum rogamus, hortamur & in domino præcipimus, ut hac indicta die in eamdem ecclesiam nostram omnes ad ecclesiarum nostrarum disciplinam & morum nostrorum integritatem restituendam mente, voluntate, studio, virtute, voce consentientes: & ad ea quæ superiori nostræ convocationis edicto continentur agenda omnia ac statuenda conveniatis. In cujus rei fidem & testimonium, præsentes literas manu nostra subsignatas per secretarium nostrum signari, sigillique nostri appositione muniri jussimus. Datum in castro nostro de Gallione, anno domini 1580. die vero 28. mensis Octobris.

C. Cardinalis a Borbonio.

Per illustrissimum & reverendissimum D. meum D. Cardinalem.

De Mainteternes.

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI
DOMINI CARDINALIS,
ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS,
AD SYNODUM PROVINC. COHORTATIO.

TANDEM aliquando, FF. RR. diuturni desiderii nostri finem hodiernus dies attulit, serius omnino quam optamus, sed opportunius quam sperare potuissemus. Graves enim reipublicæ nostræ Christianæ casus, ut ex regis Christianissimi literis facile perspexistis, aliæ semper ex aliis remorandi causas attulerunt, quæ me ab hoc jucundissimo conspectu consessuque vestro invitum avocarunt. Quamobrem magna Deo habenda est gratia, cujus singulari beneficio ne diutius suspensa expectatio vestra teneatur, licet vos iisdem verbis affari, quibus Iudas Machabæus fratres suos hortabatur. Ascendamus mundare sancta, & renovare. Nam quemadmodum fortissimus ille dux populi Dei victis hostibus ascendit suo cum exercitu in loca sancta, ubi cum sanctificationem desertam, & altare profanatum viderent, sciderunt vestimenta sua, planxerunt planctu magno, & id sibi negotii crediderunt solum dari, instaurarent eversum Dei templum, & quod pollutum fuerat mundarent: Sic nos existimet homo ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, ut convocato & coacto hoc nostræ provinciæ concilio huc nos paremus, hæc cogitemus, hæc moliamur, ut divini spiritus auxilio labentem ecclesiæ nostræ statum, cujus splendor omnis in disciplina & moribus nostra omnium culpa penitus obsolevit, in integrum quoad fieri

A possit restituamus. Quamvis autem clarissimus hic ordinis ecclesiastici consessus, juxta sanctorum conciliorum decreta convocatus, unica istius curandæ & agendæ rei ratio atque via esse possit: tamen existimare debemus provinciale concilium esse instar probaticæ piscinæ, ut malis nostris mederi nequeat, nisi descendat angelus de cælo qui moveat aquam, & sanctificationem nostram desertam sanctificet. Tunc enim descendit angelus cum in nomine Dei sumus congregati, id est quando quærimus non quæ nostra sunt, sed quæ Iesu Christi. Et aquam movet, ut sani simus, si, quoniam omnes de recto cursu deflexerunt, quisque nostrum culpam suam libere fateatur, contentionem omnem hac sancta B synodo prorsus indignam fugiat, nec ex alienis peccatis suis quærat excusationem. Iustus enim, ut ait sapiens, est accusator sui: atque si nos ipsos judicaremus non utique dijudicaremur. Quare si Mosi, & postea Iosue dictum fuerit, Locus ubi stas, terra sancta est: Solve calceamentum de pedibus tuis: quid agere nos oportet? nos inquam qui non solum pedibus terram sanctam premimus, sed quem cæli & terra non capiunt, manibus ipsi attrectamus, non calceamenta tantum, verum etiam pallium Ægyptiacæ mulieri, id est omnia quæ nos ab hoc sanctissimo opere & instituto avocant, debemus missa facere. At vero si honoris & salutis nostræ negligentes adeo fuerimus, ut nos non moveat C hujus nostri ratio officii, moveat saltem animarum salus, quas cum Christus non auro, non argento, sed pretioso suo sanguine redemerit, de manibus nostris quibus commisit, est repetiturus. Moveat nos omnium expectatio, qui in nos oculos habent conjectos, & quicquid in hac sancta synodo pro communi ecclesiæ nostræ bono statuerimus, ad idem agendum occasionem sibi datam fore putabunt. Tria sunt enim in rebus omnibus peragendis necessaria, scire, posse, & velle. Scimus omnes quæ sit nostri causa, & medicina mali. Possumus ei divino freti numine mederi. Restat igitur velimus. Itaque vos reverendissimi & omnes amantissimi FF. per viscera misericordiæ Dei oro, obsecro & moneo, ut conjunctissimis animis, quod ait aposto- D lus, idem sentiamus, idem loquamur, idem agamus omnes, in spiritu humilitatis & mansuetudinis, ne tempus hoc nobis divinitus oblatum & concessum sine optato & expectato studiorum ac laborum nostrorum fructu dilabi ac prætermitti patiamur. *Ascendamus igitur mundare sancta & renovare.* Sed tu domine qui dixisti, quoties duo aut tres congregati fuerint in nomine tuo, te fore in medio eorum, memor esto congregationis hujus quam possedisti ab initio. In illam spiritus tui gratiam effunde, in cujus lumine videamus lumen. Tu qui via, veritas es, & vita, viam qua nobis in- E grediendum & incedendum sit, facilem & rectissimam aperi, ut qua fide invictissimi populi tui duces Machabæi ascenderunt in montem sanctum Sion, ubi loca sancta eversa ædificarunt, polluta mundarunt, & renovarunt: Nos qui jam ascendimus in hunc habitationis tuæ locum, possimus eodem animo, cura, studio & virtute neglectam & intermissam in domo tua fidei nostræ commissa disciplinam repetere ac revocare, & quod nostris corruptis moribus dilapsum est, corrigere, firmissimisque constitutionibus & decretis vincire, ut quam optamus hujusce concilii vim & effectum, felicissime consequamur.

CAROLUS

ANNO CHRISTI 1581.

CAROLUS SANCTÆ ROMANÆ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni presbyter, cardinalis, a Borbonio, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ,

Reverendissimis fratribus nostris episcopis nostræ provinciæ Rothomagensis, & universo ejusdem clero & populo, salutem in domino.

CUM ex malis moribus bonæ leges oriantur, quæ pœnam vitiis, præmium virtutibus, arctissima duo societatis humanæ vincula, constituunt, earum servi simus oportet, ut liberi esse possimus. Est enim libertas ubi spiritus domini, qui populum Israeliticum in sacerdotale regnum & gentem sanctam deligens, ejusque rempublicam e Pharaonis servitute in libertatem asserens, non aliis quam sanctissimarum legum præsidiis septam, vallatam, ac munitam esse voluit. Priusquam autem eas Moysi de vertice Sinai montis ederet, ecce cœperunt audiri tonitrua, micare fulgura, nubes densissima operire terram, clangorque buccinæ vehementius perstrepere: ut inde nobis esset exploratum mandata Dei penes quæ vitæ & necis est arbitrium bonorum animos excitare, inflammare, & tanto amore virtutis incendere, ut quando amanti nihil est difficile, suavia illis & levia esse videantur, quibus etiam solent terrorem incutere. Ad quem enim respiciam, ait dominus per prophetam, nisi ad trementem sermones meos? At vero quoniam sumus quasi duabus a natura personis induti: una quæ communis est, ex quo sumus omnes participes rationis: altera quæ proprie singulis est tributa: non solum leges illæ sancitæ sunt nobis & irrogatæ, quæ omnibus una & eadem voce loquuntur: sed etiam ut impositam quisque sibi personam induat, debet certam ejus agendæ normam & regulam habere semper ob oculos, ad quam omnia officii sui momenta diligentissime perpendat, & tamquam sagittarius scopum intuens facile propositum sibi finem assequatur. Quamobrem ubi Deus Levitas pro primogenitis filiorum Israel sibi consecrasset, & super cultum sacerdotii constituisset, eorum ritus & officia juxta cujusque familiam distribuit, jussitque solum Aaronem cum filiis sancta sanctorum ingredi, & disponere opera singulorum. Atque quanto ad altiorem dignitatis gradum eos evexit, tanto gravius ubi peccarunt in ipsos animadvertit. Nadab & Abiud in quadam divini cultus ceremonia deliquerunt, prosiliit ignis repente a domino, quo ipsi conflagrati sunt. Sanctificabor enim, inquit dominus, in iis qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Plures in ipso cœtu aliis in rebus peccaverant, sed a domo domini judicium incipit. Et quantum differt pastor ab ovibus, tantum sacerdotes debent ceteris virtutum gloria prælucere. Hinc tot sanctissimorum patrum canones, & decreta, quæ nobis eam ob rem muneris obeundi nostri rationem præscribunt, severis legibus vitia coercent, impiorum imprimunt libidinem, frangunt ac retundunt audaciam. Imperatores & reges Christiani liberam semper ecclesiasticis potestatem reliquerunt, ea tutati sunt, & sua auctoritate exequi mandarunt. Sic Constantinum, Valentinum, Theodosium, Arcadium, Honorium, ac alios fecisse legimus. Quare præclara illa vox, & primi imperatoris Christiani majestate digna, mihi homini peccatis obnoxio nefas esse videtur ecclesiasticorum virorum accusationes recipere & audire, earumque libellos combussit. Nam ut sapienter divus Ambrosius Valentiniano, ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ: aliud Paulus in ecclesia, aliud Papinianus in foro. Quæ cum ita sint, feliciter & præclare nobiscum agitur, quod tanta pietate regem Christianiss. habeamus, qui ubi intellexit ex synodis generalibus, & Tridentina maxime petenda esse remedia, quæ ægrotæ mederentur ecclesiæ, & quæ in illis sanctissime statuta temporum injuria exaruerunt, provincialibus conciliis reviviscere, nobis de concilio in nostra provincia ineundo cogitantibus non solum addidit animum, sed ut ceteri idem in aliis sui regni provinciis agerent pro incredibili suo religionis amore & studio sibi gratissimum fore demonstravit. Illud igitur indiximus, convocavimus, convenimus, & cœptis a Deo opt. max. tantæ rei agendæ primordiis nudata sunt palam, quæ sananda essent vulnera: medicinæ faciendæ locus liberis singulorum suffragiis datus est: unde vobis unum & idem sentientibus, atque pro sanctissimi istius operis felici successu plaudentibus, quæ communi calamitate & nostrum omnium vitiis ecclesia nostræ provinciæ perdiderat ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis suæ, ea sacrosanctis canonibus & decretis divini spiritus auxilio freti restituenda curavimus. Quæ omnia, qua debemus obedientia, auctoritati ac judicio S. R. E. omnium ecclesiarum matris & magistræ emendanda & corrigenda subjecimus, atque a sua sanctitate confirmata & ex ejus etiam mandato in lucem edita ad vos mittimus: hortamurque atque præcipimus in domino, & per viscera misericordiæ Dei rogamus omnes & singulos volumen legis hujus habeant, non modo ante oculos Pharisæorum more, sed in animo penitus insitum. De cujus spatio & curriculo deflectere nostrum nemo poterit, quin sit ei pœna ab ira Dei, & ab ipsis legibus expectanda, atque maximæ levitatis & inconstantiæ fama subeunda. Quamobrem si honori nostro, & saluti consulere, si ecclesiæ utilitati prospicere, si dignitati nostræ ornamento & ceteris qui in nos oculos habent conjectos, exemplo esse velimus, in hujus sacrosanctæ synodi amplectendæ, tuendæ, & exequendæ studium incumbamus, ut quod coram Deo & angelis magna lectissimorum virorum frequentia sacris solennibusq; verbis promisimus, id ultro & sponte, omni studio, cura, labore & diligentia re ipsa cumulatissime expleamus. Vos autem qui estis oves domini, populus Dei dilectus, si quid in vobis Christianum redolet, illud etiam suscipere: & quantum distant oves ab hircis, lupis & leonibus, tantum efficere ne ulla cupiditatis, malevolentiæ & arrogantiæ in animis vestris macula resideat. Vos inquam, quorum est, legem Dei de labiis sacerdotis requirere, nolite extinguere spiritum domini, sed ut estis oves, ita humilitate & obedientia mitem & innocentem ovium naturam quoad fieri poterit imitemini. Valete in domino. Dat. Lutetiæ primo Calend. Septemb. 1582.

*** MEMPHITICA SYNODUS.

An. Christi 1582.

Ex tomo II. apparatus sacri ad bibliothecam selectam R. P. Antonii Possevini, Mantuani, soc. IESU, *atque ex annalibus ecclesiasticis illustrissimi Henrici Spondani ad an.* MDLXXXII.

MEMPHITICA synodus auctoritate Gregorii XIII. pont. max. anno 1582. in mensem Decembris indicta, tres habuit subinde sessiones, in quibus

clesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas A ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, & juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

De cultu divino.

1. POSITO ita fidei fundamento, sine qua impossibile est Deo placere, quæ superstruenda videntur, omnia ad divinum cultum referantur, necesse est. Quapropter monemus omnes nostræ provinciæ episcopos, omniumque ecclesiarum rectores, omni studio ac diligentia populum doceant, in quo consistat Dei cultus, & quomodo Deus vere coli & adorari debeat, hoc est (ut ipse in euangelio ait) in spiritu & veritate.

2. Et quoniam non sola animi voluntate, sed etiam externo ritu colitur Deus, iidem dabunt operam, ut in ecclesiis omnibus certo, & tamen pro qualitate dierum festorum, diverso campanarum pulsu fideles omnes ad ecclesiam convocentur: quo C convenient gestu corporis bene composito, & (quod clerici præ ceteris diligentius observabunt) verborum prolatione non præcipiti vel inarticulata, sed integra, ac certis quibusdam cæsuris & intervallis distincta, ad Deum preces fundent, psalmosque decantabunt.

3. Ac ne cui precum multitudo tædium generet, nemoque earum partem aliquam tacitus prætereat, aut volubilitate linguæ illas omnes ita percurrat, ut plerumque mentem lingua prævenıat, poterunt episcopi, adhibito saltem duorum canonicorum & aliorum gravium virorum judicio, preces ad eum modum reducere, ut & ecclesiæ dignitati respondeant, & facile ab omnibus exolvi, pieque decantari possint: dummodo non recedatur a præscripto constitutionis Pii V.

4. Cleri simul conveniant in chorum, nec confabulentur, aut aliquid legant, ne privatum quidem officium, nihilque dicant, faciantve, quo alios perturbent, aut ulli desint officio, cui sunt astricti.

5. In pronunciatione nominis Iesu, & cum dicitur versus, *Gloria Patri*, caput aperiant, & inclinent.

6. Omnes denique in templo ita se, suasque actiones componant, ut sibi non cum homine, sed cum Deo rem esse intelligant.

7. In officiis quoque divinis observari volumus, ne in producendis syllabis & dictionibus, per numerosiorem notularum sonum tempus consumatur; neve neuma in fine singularum antiphonarum, sed in ultimis tantum apponatur: & lex accentuum, atque syllabarum quantitas exacte teneatur, & servetur.

8. Ratio precandi, rituumque servandorum in divinis officiis certa sit in singulis ecclesiis, scriptisque mandetur, quæ ab episcopo, & capitulo subsignabitur: quam observari curabit aut cantor, aut alius a capitulo nominandus (si nullius erat hæc propria provincia) idque sub certa mulcta fabricæ, aut pauperibus, aut aliis piis operibus, arbitrio capituli applicanda, de quo fidem faciet episcopo id requirenti.

9. Quod si inter episcopum & exemptum capitulum oriatur quæstio, de ritibus servandis distribuendisque per tempora officiis, donec illa a metropolitano dirimatur, loci consuetudo servabitur.

10. Dum autem divinum celebratur officium, aut habetur concio ad populum, nullibi in ecclesiis permittantur pauperes mendicare.

11. Et ut orationes nostræ Deo sint acceptiores, in eis locis quos Christus nomine domus paternæ dignatus est honorare, volumus, ut omnes basilicæ, earumque altaria ab episcopo diœcesano consecrentur, ac in ejus absentia (sed de ejus tamen vel vicarii licentia) alius quivis episcopus hanc functionem obire queat.

12. Quamvis imagines, quæ statuuntur in templis, B mysteria nostræ redemptionis exprimant, vel sanctorum res gestas referant, ut erudiatur populus in fidei articulis, & ad sanctorum imitationem provocetur: valde tamen displicet, quod quædam procaci venustate pingantur, & alienum quid a divino cultu referant, quod plebi scandalo possit esse, vel eam in errorem inducere. Ut igitur id deinceps non accidat, nullus etiam exemptus, imagines novas in templo collocare præsumat in posterum, sine episcopi vel illius vicarii licentia. Et quæ hujusmodi fuerint hactenus in templis collocatæ, permittit sancta synodus eas auferri: ita tamen ut omnia ad ædificationem, & citra scandalum fiant.

Porro, nemo ingrediatur in templum, vel ab eo discedat, nisi cum debita veneratione & reverentia.

De breviario, missali, & agendis, seu manuali.

1. PORRO quoniam omnes ritus, formulæque precandi breviario, missali, & agendis, seu manuali continentur, hortamur episcopos nostræ provinciæ, ut adhibitis saltem duobus canonicis, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligatur, diligenter inspiciant & examinent hujusmodi libros, illisque similes, sicut preculas horarias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, & veris historiis sanctorum, aut superstitionibus affine, aut quod aliqua ratione disciplinam ecclesiasticam, morumque probitatem labefactet: atque D ubi indigesta minusque pietati consona breviaria vel missalia repererint, curent quamprimum, & quam proxime fieri poterit, ad usum ecclesiæ Romanæ, juxta constitutionem Pii V. reformari, & in lucem emitti, impensis diœcesis.

2. Quisquis beneficium aliquod ecclesiasticum adeptus est, sive cum cura, sive sine cura, & quisquis sacris ordinibus est initiatus, sciat se ad preces quotidianas, quæ breviario continentur, recitandas obligari: quas si omiserit, legitimo cessante impedimento, fructus beneficii pro rata parte omissionis amittat: & si eos receperit, restitutioni se sciat obnoxium.

3. Quod attinet ad manuale, deputentur a domi- E no metropolitano ecclesiastici viri periti, qui in certam formam redigant, qua universa provincia utatur: ad cujus finem exhortationes piæ ad sacramentorum administrationem adjungantur.

De diebus festis.

1. ET si omnibus diebus preces Deo fundi debent, unum tamen sibi sanctificavit sabbatum, quo nos ab opere servili voluit abstinere, ut erectiore mente contemplaremur illum, atque precaremur.

6. *De sortilegis, & aliis Christianæ pietatis contrariis.*
7. *De sacramentis.*
8. *De baptismo.*
9. *De confirmatione.*
10. *De pœnitentia.*
11. *De eucharistia.*
12. *De ordine.*
13. *De matrimonio.*
14. *De reformatione matrimonii, decretum concilii Tridentini.*
15. *De extrema unctione.*
16. *De sepulturis.*
17. *De seminariis.*
18. *De clericis in genere.*
19. *De regularibus, & eorum monasteriis.*
20. *De curatis.*
21. *De capitulis & canonicis.*
22. *De episcopis.*
23. *De simoniacis, & fiduciariis.*
24. *De fœnore seu usura.*
25. *De jurisdictione.*
26. *De visitatione.*
27. *De synodo diœcesana.*
28. *De synodo provinciali.*
29. *Nomina episcoporum, qui huic provinciali concilio Rhemensi interfuerunt, & subscripserunt.*
30. *Breve apostolicum super confirmatione concilii provincialis Rhemensis primi.*

DE FIDE CATHOLICA, ET EAMDEM *profitendi ratione.*

QVONIAM catholica fides humanæ salutis fundamentum est, & totius Christianæ religionis verissimum ac certissimum symbolum, quo fideles ab infidelibus, & orthodoxos ab hæreticis maxime discerni oportet, ideo illam omnes inprimis ac lubenter amplectimur & profitemur: ac quoslibet Christi fideles nostræ curæ commissos doceri, clericos vero quotquot postmodum ad sacros ordines, vel ad aliquod ecclesiasticum beneficium aut officium promoveri contigerit, antequam admittantur, etiam profiteri volumus, juxta eam quæ a fel. record. Pio PP. IV. præscripta est, formulam, quam proinde hic ad verbum inseri curavimus ad hunc modum.

Formula professionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium.

Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei unigenitum.

Et ex Patre natum ante omnia sæcula.

Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero.

Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt.

Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis.

Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est.

Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est.

Et resurrexit tertia die secundum scripturas:

Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris.

Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam.

Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis) necessaria. Scilicet: Baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas firmissime assero. Imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem esse impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ec-

adhibita conditione eorum verborum, *Si tu non* A *es baptizatus*, &c. Quinimo, etiam si adulti fuerint, post abjurationem hæresis, & reconciliationem, supplebuntur baptismi ceremoniæ.

11. Parœcus autem diligenter caveat, ne aqua benedicta sit sordida, neve oleum, vel chrisma diutius uno anno servatum: signum crucis etiam in aquæ effusione, supra caput pueri observet, post quam effusionem, solum campanas vel organa in signum lætitiæ, & adoptionis filiorum Dei pulsari permittat. Prius autem monuisse debet omnes, qui baptismo intersunt, ne futilia verba effundant, aut rideant, sed sua oratione ecclesiæ ministrum adjuvent.

12. Extra ecclesiam in prophanis locis, baptismus citra necessitatem non conferatur. Ea vero si B urgeat, sola verborum forma cum materia observabitur. At si valetudo pueri permittat, ad ecclesiam postea deferatur, ut illi ceremoniarum usus adhibeatur.

13. Post baptismum, sacerdos moneat astantes, ne verbis ludicris, & gestibus obscœnis, seu compotationibus, aut alio quovis modo, gratiæ in baptismo collatæ videantur illudere.

De confirmatione.

1. QUEMADMODUM humanæ militiæ tyrones, etsi jam ascripti sint in numerum C militum, nondum tamen illis summa belli committitur, nisi fuerint exercitatiores: sic quamvis unusquisque per baptismum catalogo fidelium sit ascriptus, ad diaboli tamen, carnis, mundique tentationes perferendas ac superandas, non nisi per impositionem manuum episcopi plus roboris & gratiæ recipit. Moneant ergo parœci, divinique verbi præcones, sacramentum confirmationis non debere negligi vel prætermitti a vere Christianis, hoc præsertim tam calamitoso, & hæreseon pleno tempore.

2. Episcopi autem frequenter illud conferant, ita tamen ut non omittant singulis annis, in præcipuis suæ diœcesis urbibus & locis, adventu suo prius publicato, in eorum locorum vicinia. D

3. Conferent vero gratis, & iis qui usum aliquem rationis habent, confessis, & si commode fieri potest, jejunis, admoneanturque ut symbolum apostolorum, & orationem dominicam memoriæ mandent.

De pœnitentia.

1. CUM prædicationis euangelicæ finis sit pœnitentia, quæ ad delenda peccata veluti secunda tabula post naufragium instituta est, moneant parœci & concionatores, neminem posse E peccatorum veniam consequi, priusquam de peccatis confiteatur, & diligenter totius ante actæ vitæ, saltem a tempore novissimæ confessionis, rationem ineat, licet aliquando contingat contritione caritate perfecta, cum hujus sacramenti voto peccata remitti.

2. Huic rationi peccatorum integram confessionem subjungat, easque peccatorum circumstantias explicet, quæ peccati speciem mutant: nec credat se absolutum, si partem aliquam peccatorum uni, & reliquam alteri confiteatur: aut dum uni tantum confitetur, sive pudore, sive metu, peccatum aliquod reticeat.

3. Assuescant omnes a juventute frequenter, & ore proprio confiteri: quod ut præstare possint, discant, & memoria teneant formulam confessionis ex hujus synodi decreto in manuali describendam.

4. Ut autem injunctæ pœnæ satisfacere valeant pœnitentes, sacerdos non se præbeat nimis severum, neque tamen ita lenem, ut pœnæ contemptu ad rursum peccandum pœnitentem potius invitet, quam ad novæ vitæ genus ineundum.

5. Nemo existimet sibi licere cuicumque volet sacerdoti confiteri, sed proprio tantum parœco. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa, sua confiteri peccata, licentiam postulet, & obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolvere, vel ligare.

6. Capitula & communitates quæ suos solent habere pœnitentiarios, vel confessarios, non quosvis, sed eos sive de suo corpore, sive aliunde, vel eligant (si ante consueverunt) vel a decano aut superiore accipiant, qui sint probatæ vitæ atque doctrinæ, & juxta concilium Tridentinum ab ordinario approbati, ut possint agnoscere gravitatem peccatorum, & agnitam judicare, pœnitentiamque fructuosam imponere.

7. Similem quoque confessariorum delectum habere jubentur parœci.

8. Post confessionem absolutio nemini concedatur, qui non fuerit reconciliatus cum proximo, si quem oderat, saltem in voto.

De eucharistia.

1. CUM nihil habeat Christiana religio sacramento eucharistiæ præstantius, & augustius, nihilque ad sancte & inculpate vivendum efficacius ejusdem frequentissima participatione, dolemus tantam esse Christianorum hujus temporis incuriam, ut semel tantum in anno sumant, tam salutaris sacramenti subsidia.

2. Quare parœci, & qui ad divini verbi prædicationem asciscuntur, deinceps de frequentis communionis antiquo usu, ejusdemque miris fructibus & utilitate disserant, & fidelibus persuadere nitantur, nullum esse modum aptiorem & compendiosiorem, quo sopitis & extinctis hæresibus, ecclesiæ apostolicæ facies nostro sæculo redeat. Nos quoque fideles omnes hortamur, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut quam sæpissime, saltem vero diebus solennibus communicent, & quotiescumque postulaverit ingruens aliqua necessitas, quæ vitam humanam in discrimen & periculum adducat.

3. Aliis vero diebus etiam non festivis, quam sæpissime, devotissimeque intersint missæ sacrificio, ante cujus finem, & datam a sacerdote benedictionem nullus e templo discedat.

4. Dum legitur euangelium, vel præfatio, omnes assurgant.

5. Sacerdote vero celebrante, & clero concinente, laici preces horarias, non nisi submissa voce recitent, nec confabulentur, aut rideant, aut aliud quicquam agant, quo res sacra interturbetur. Qui tamen inter eos doctiores, reique Christianæ peritiores extiterint, præclarius agent, si loco precum ex scripto recitandarum, a præfatione, qua pertractantur mysteria, animo defixo mentisque fervore complectantur atque contemplentur.

6. Pueri vero a choro arceantur, nisi qui chorum & clerum canendo adjuvant.

7. Imo

7. Imo dum divina celebrantur, ad altare vel intra chori cancellos nulli laici, multo minus feminæ, sese intrudant. Quod si præsumpserint aliqui, maxime ex eis qui dignitatis alicujus splendore sint insignes, nullus eis honos ecclesiasticus, ut thurificationis, & osculi pacis, ac euangeliorum exhibeatur.

8. Sacerdotes vero non diebus tantum solennibus, sed etiam dominicis, sæpiusque si fieri potest, sacrificent. Nullus tamen sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque prævia sacramentali peccatorum confessione celebret. Quod etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, servandum erit, modo non desit illis copia confessoris. Si vero necessitate urgente, sacerdos absque præmissa confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

9. Sacerdotum autem hunc delectum observabit parœcus, ut neminem admittat ad missæ celebrationem in sua ecclesia, nisi qui illi sit ascriptus, aut sibi notus, aut literas testimoniales, & commendatitias ab episcopo proprio habuerit.

10. Missam quisquis celebraturus est, nec accedat illotis (ut aiunt) manibus, & habitu sordido vestimentorum, aut ornamentorum altaris.

11. Sacrum autem faciens, clara distinctaque voce ita pronuntiet, ut ab assistentibus, saltemque a ministris altaris, possit intelligi.

12. Ministrorum vero nomine censemus etiam eos hoc loco, qui sacrificanti respondent, & inserviunt: quos non pauciores duobus (si fieri commode potest) volumus adhiberi, eosque vel clericos, vel saltem idoneos laicos.

13. Hoc autem facilius futurum speramus, si missis celebrandis hic modus & ordo statuatur a superiore, ut unicuique certum tempus & stata hora præfigatur. Vetamus itaque plures simul missas celebrari in quavis ecclesia, nisi sit tantus sacerdotum numerus, ut hoc nostrum statutum commode servari nequeat.

14. Diebus autem dominicis, ac populo festivis, dum majus sacrum, concio, vel supplicationes fiunt, in alio aliquo altari ecclesiæ missam celebrari omnino prohibemus.

15. Et ad altare majus, in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus & collegiatis, in quibus est major quam quindecim canonicorum numerus, nemo celebret, qui non sit canonicus, vel in dignitate constitutus.

16. At extra ecclesiam, & oratoria divino cultui dicata, nemini rem sacram facere liceat.

17. Itemque in loco polluto, tali per sententiam episcopi vel ejus officialis declarato, ante reconciliationem illius, nemo celebrare præsumat: pendente vero declaratione missam celebrare permittimus in altari portatili, petita & obtenta ab episcopo licentia.

18. Ut autem ad tanta mysteria possit animus fidelium esse devotior, cultusque sincerior, musica illa levis & garrula procul omnino arceatur, sed si qua adhibenda videtur, sit illa gravis & æqualis, non redolens impudicas cantilenas, sed integra canticorum ecclesiasticorum verba, sensumque referens. Idem volumus observari in organorum sono (nisi quod verba referre nequeant) quæ omnino silere jubemus, dum symbolum fidei decantatur, & ab elevatione corporis Christi, usque ad hymnum, *Agnus Dei*.

19. Inter missarum solennia, maxime eodem, cujus meminimus tempore, id est, a consecratione sanctissimi corporis Christi, usque ad hymnum prædictum, & sanctissimam communionem quivis psalmi (etiam ille cujus est initium, *Lætatus sum*) antiphonæ, responsoria, preces, & suffragia, alia ab his quæ in missali continentur, non admisceantur, si aliqua fuerint hactenus recepta quacumque occasione vel institutione, ante vel post missæ celebrationem, recitentur.

20. Quoniam autem apud omnes fere catholicos usus modo obtinuit, ut procumbentes adorent divinam eucharistiam, eo quod hujusmodi ritus ad Christianam humilitatem & devotionem exprimendam, detestandasque hæreses nostræ tempestatis videatur esse accommodatior, sancta synodus hortatur, ut si qua ecclesia altero more adhuc utatur, & stando Christi corpus in hoc sacrificio adoret, procumbat deinceps, dum sancta mysteria proponuntur adoranda.

21. Quod si a sacerdote plures hostiæ consecratæ fuerint, recondantur in honesto ciborio, cujus clavem solus parœcus apud se habeat, easque tam frequenter mutet, ut ratio loci ac temporis postulare videbitur.

22. Et cum sacram hostiam deferet ad ægrotos, velo aliquo honesto, aut peplo vasculum tegi curet, præeunte uno saltem clerico, cum campanula, & tæda accensa.

23. In solenni vero festo supplicationeque corporis Christi, observetur exacte canon *De ludicris prohibendis diebus festis*, superius expressus, neque larvæ & personati homines adesse permittantur, qui populum a religiosa contemplatione, & adoratione tanti mysterii avocent.

De ordine.

1. PERSPICUUM est sacramentum ordinis esse signaculum, quo suscipiendi traditur potestas prædicandi, baptizandi, consecrandi corpus Christi, & peccata dimittendi: Ideoque monendos in primis sacerdotes putavimus, ut ad tantæ potestatis administrationem, noverint se sanctos esse debere, quia sanctus est, qui illos ad tam sublime ministerium vocavit.

2. Deinde præcipimus episcopis ut caveant, ne in illo conferendo, modum a concilio Tridentino præscriptum excedant, neve quemquam sine prævio diligenti examine admittant.

3. Quod etiam intellectum volumus de literis dimissoriis, priusquam concedantur.

4. Ad sacrorum ordinum susceptionem episcopi, pro necessitate, seu utilitate suarum ecclesiarum, cogant beneficiatos, dummodo alias idonei sint, cum ad ætatem legitimam, id est, a sacris canonibus præscriptam, pervenerint. Tempus vero præscriptum pro subdiaconatu, est annus vigesimus secundus: pro diaconatu, vigesimus tertius: pro sacerdotio, vigesimus quintus. In quo si negligentes fuerint, quarta parte fructuum beneficiorum, pauperibus, & fabricæ ecclesiæ applicanda, priventur.

5. Literas dimissorias ne quis postulet aut obtineat, cum a proprio episcopo poterit ordinari: ne examen illius judiciumque subterfugisse videatur, ut ab alio episcopo facilius admittatur.

6. Qui sub titulo alicujus beneficii ecclesiastici, ad sacros ordines promotus fuerit, hujusmodi beneficio nullo modo cedere queat, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus: neque ea resignatio admittatur, nisi prius constet, quod aliunde habeat, unde commo-

ANNO CHRISTI 1583.

de vivere possit: alias cessio nulla ex concilii Tridentini decreto censeatur.

7. Qui autem titulum beneficii promovendus non habuerit, habeat patrimonium, arbitrio episcopi æstimandum, an illi sit satis ad vitam sustentandam: quod alienare nequeat, nisi aliunde suppetat illi commodi victus facultas, ac nisi consultus episcopus consenserit, atque permiserit.

8. In promovendis vero ad beneficia ecclesiastica observentur ea quæ præscripta sunt a concilio Tridentino, sessione 24. cap. 18.

9. Nemini beneficium quantumvis exiguum, ante decimumquartum ætatis annum committatur.

De matrimonio.

1. MATRIMONII quanta sit dignitas, ratio sacramenti ab apostolo explicata non obscure insinuat: quanta vero in hujusmodi fœdere conciliando hodie sit hominum perversitas, vel ipsa plus satis docet experientia.

2. Quoniam igitur de clandestinis matrimoniis, atque adeo de tota ineundorum conjugiorum ratione multa utiliter, & ad hæc tempora accommodate statuit sacrosancta Tridentina synodus, ideo ut quæ ab ipsa sancte decreta sunt, ab omnibus plane intelligi, & inviolabiliter observari possint, hic ad verbum inseri voluimus.

De reformatione matrimonii decretum concilii Tridentini ex sess. 24.

TAMETSI dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias, sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio tertio celebrati, vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parœco tribus continuis diebus festivis in ecclesia, inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur, ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu interjecto, vel dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti:* vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si præcesserint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio

A fiat, vel saltem parœco, & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur: nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit.

Qui aliter, quam præsente parœco, vel alio sacerdote, de ipsius parœci, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi

B contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.

Insuper parœcum vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes, qui sine parœco, vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parœco fieri: neque a quoquam, nisi ab ipso parœco, vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio

C non obstante. Quod si quis parœcus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parœciæ sponsos sine illorum parœci licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tandiu suspensus maneat, quandiu ab ordinario ejus parœci, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

Habeat parœcus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligen-

D ter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant.

Si quæ provinciæ, aliis ultra prædictas laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri sancta synodus vehementer optat.

Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in singulis suarum diœcesium parœcialibus ecclesiis: idque in primo anno quam sæpissime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint.

E Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parœcia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parœcia factæ numerandos.

3. Nos igitur cum hujusmodi decreti observationem ad coercendam plurimorum hodie nimium effrænem petulantiam, & Christianorum conjugiorum revocandam, conservandamque sanctitatem omnino necessariam esse videamus, in manuali, quod pro tota provincia edi statuimus, Gallicis verbis expressum volumus inseri: omnibus parœcis districte præcipientes, ut tribus quatuorve

continuis

continuis diebus dominicis, vel aliis festis, quibus in ecclesiam major frequentia populi ad sacra mysteria convenire solet: sed & primo quoque dominico die cujuslibet mensis hujusce anni, ac deinceps quoties expedire videbitur, illud publice & vernacule in pronao inter missarum solennia recitent, & ipsi quæcumque in eo præscripta sunt, diligenter observent, non impune laturi, si neglexerint.

4. Sponsalia vero non nisi coram parœco, vel ejus vicario, deinceps fiant, idque in ecclesia, & non alibi, nisi de ordinarii licentia gratis concedenda, quatuor vel tribus saltem testibus præsentibus, atque sine aliqua juvenum petulantia, quam pœnis etiam prohiberi volumus.

5. Porro matrimonii benedictio non nisi sub finem missæ, cui interfuerint, contrahere volentes, nec ante quartam matutinam, nec post meridiem conferatur. Peccare autem graviter admonemus eos, qui noctu vel clanculum benedictionem nuptialem sibi dari procurant, propter metum maleficii. Maleficium enim se vitare posse credere debent, si eo pietatis affectu ad conjugium accedant, qui præscribitur in sacris literis, videlicet ut cum timore domini, & amore filiorum, magis quam libidine impulsi copulentur, devote susceptis, ut ante diximus, pœnitentiæ & eucharistiæ sacramentis.

6. Cum vero matrimonium non faciat contractus, sed consensus, ac proinde contrahentium libertas nulla vi premi debeat, qui ad illud aliquem compulerint, ipso facto excommunicationem incurrere moneantur. Liberi autem invitis parentibus contrahere volentes, non inconsulte: vagique homines, & incogniti, facile non admittantur ad matrimonii celebrationem: sed postuletur a superiore licentia, quam non concedat sine diligenti ac solerti inquisitione de naturali eorum solo, parentibus, moribus, ac universa præcedentis vitæ ratione.

7. Quælibet anni pars celebrandis nuptiis censeatur esse commoda, præterquam a dominica prima adventus, usque ad epiphaniæ diem, & a quarta feria cinerum usque in octavam paschæ inclusive. Quibus temporibus prohibemus etiam fieri nuptiarum convivia, choreas, sponsarumque traductiones solennes juxta, cap. ult. sess. 24 *De ref. matrimonii.*

8. Dies porro aliquos infortunatos seu infaustos matrimonio esse putare, non minimum superstitionis genus esse, populo significetur.

9. Benedictionem conjugum quam proxime fieri poterit, benedictio thalami, ubi assueta est, sequatur, neque prorogetur in tempus serotinum, propter aliquorum petulantiam, quæ eo maxime tempore effrænis esse conspicitur.

10. Quicumque vero ebrietatibus, impudicitiis, aut aliis actibus a vera pietate alienis, seu in templo, seu in aliis locis, prætextu nuptiarum indulserit, mulcta vel censuris cohibeatur.

11. Nuptiis denique rite completis, ita se componant conjuges, ut putent se non a sacerdote, sed per eum a Christo conjugiorum præsule, conjunctos, in quem peccatur, quoties fides promissa solvitur. Neutri ergo liceat ab altero discedere, etiam quoad thorum, nisi causa legitima prius a superiore approbata: concessoque divortio, neutri licere novum matrimonium inire diligenter admoneantur. Si autem concubinam vir alere comperiatur, vel uxor adulterum, ter moniti, nec resipiscentes, excommunicatione percellantur: quam si neglexerint, pœnis severissimis coerceantur.

12. Impedimentum cognationis spiritualis secundum concilium Tridentinum vim tantum habere populo significetur inter susceptorem, seu susceptricem, ac susceptum, susceptique patrem & matrem: & inter baptizantem & baptizatum, & hujus utrumque parentem. Præterea, quod contracta per fornicationem affinitas non dirimat matrimonium, nisi in primo & secundo gradu. Quod denique impedimentum justitiæ publicæ honestatis, hodie nullum extet, si sponsalia invalida præcesserint: ubi vero fuerint valida, primum gradum conjunctionis non excedat.

De extrema unctione.

1. SACRAMENTVM extremæ unctionis a domino Iesu Christo fuisse institutum sicut nemo pius ambigit, ita a D. Iacobo promulgatum fuisse testatur ejus epistola: in qua cum illius vis & efficacia luculenter explicetur, hortamur omnes ad quos hoc negotium spectabit, præsertimque parœcos, & eorum vicarios, ne permittant ut fidelium aliquis e vivis exeat, sine hujus unctionis perceptione, modo illius capax extiterit.

2. Parœcus etiam non expectet, ut rogetur de eo conferendo, sed sedulitate sua præveniat ægrotum de vita periclitantem: caveatque ne vel mors unctionem præveniat, vel morbo invalescente semimortuus non sentiat.

3. Antequam parœcus, aut alius de ejus licentia, sacerdos templo egrediatur, oleum ad infirmum laturus, pulsetur campana aliqua, cujus sonus eo modo & numero temperetur, ut unctionis extremæ conferendæ certum possit esse indicium: moneanturque fideles, ut hoc signo dato, aut sacerdoti se præbeant comites, aut saltem erecta mente Deum pro salute decumbentis precentur, cum eo præsertim tempore fidelium precibus indigeat.

4. Nec putet suo satisfactum officio sacerdos, si semel tantum ægrotum inviserit, dum unctio fuit adhibenda: sed quam diutissime poterit, eum consoletur, & inculcet quæ spectant ad salutem, sicut in manuali præscriptum reperiet, eique quousque e vivis excesserit, assistat, & operam impendat. Qui autem in ea re se negligentem præstiterit, a decano vel archidiacono ad episcopum deferatur increpandus graviter, & incuriæ suæ pœnas arbitrarias luiturus.

5. Episcopos etiam obsecramus in domino, ut Christianæ caritatis humanæque conditionis memores, si quos rescierint graviter laborare, eosque maxime qui vitæ spiritualis studio, & pietatis nomine laudeque sunt insignes, invisant sedulo, suam illis benedictionem imperrituri.

De sepulturis.

1. QVANTVM autem attinet ad Christianorum sepulturam, quam nec superbam, nec neglectam esse decet, aut despectam, parœci in hanc officii sui partem diligenter incumbant, ut piorum funera Christianæ simplicitatis ac modestiæ limites non excedant.

2. Id autem fiet, si ipsi primum mercede consueta & honesta contenti, deinde superfluas impensas, quæ propter ambitionem ac fastum fiunt, vel hæredibus relinqui, vel pauperibus erogari suadeant.

ANNO CHRISTI 1583.

3. Pauperes quibus adeo tenues fuere facultates, ut propriis impensis humari nequeant, gratis, ac honeste tamen sepeliant, alioqui pœnas arbitrarias exoluturi.

4. Faces omnes, ac cereos funebres, nisi ad certas personas de jure vel consuetudine pertineant, parœcis competere decernimus, nec hæredibus licere eos repetere.

5. Omnes Christiani, præsertim laici, quibus ecclesiastica sepultura non est interdicta, in cœmeteriis, non autem in ecclesiis sepeliantur, nisi forte de consensu superiorum.

6. Superiores autem non passim omnibus id privilegii concedant, sed in hujusmodi concessionibus delectum habeant personarum.

7. Cœmeteria vero ne bestiis sint pervia, muro, septis, vel cancellis cingantur, nec in eis quicquam profanum committatur.

8. Nec liceat tumulos ipsa humo altiores erigere, nec ibi cuiquam statuas, aut vexilla militaria, vel trophæa ponere.

9. Atque humata semel corpora fidelium exhumari, & in alia loca quantumvis pia & religiosa deferri, sine expressa episcopi licentia, vetamus.

10. Et si qua controversia de efferendo corpore, vel de alia aliqua re simili oriatur, ad ejusdem episcopi judicium referatur, ac illius arbitrio terminetur.

11. Vbi vero episcopum e vivis excedere contigerit, ab omnibus, tum clericis, tum laicis honorifice ad sepulcrum deducatur, & funebria ipso digna persolvantur.

12. In ejusdem, & aliarum spectabilium personarum funeribus tantum, non passim in ceteris, orationes quæ vocantur funebres, habeantur, quæ ad pietatem & preces pro mortuis faciendas spectent, potius quam defunctorum enarrandis laudibus insumantur.

13. Qui autem sunt publici simoniaci, fiduciarii, hæretici, scismatici, venefici, sortilegi, usurarii, & qui sibi manus violentas attulerunt, aut in duello suscepto mortui sunt, & qui subita morte præventi, paschali tempore nec confessi sunt, nec eucharistiæ communionem susceperunt: omnes denique infideles, & excommunicati, Christianæ sepulturæ honore, locoque priventur. Qui autem eos sepeliendos quacumque ratione procuraverint, excommunicatione feriantur.

14. Horum autem sepultura in cœmeterio, cœmeterium ipsum tantum: in ecclesia autem, & ecclesiam, & cœmeterium illi contiguum juxta sacros canones polluere censeatur.

De seminariis.

1. QVEMADMODVM autem agricola, nisi serat tempestive, non potest metere: ita ecclesia Dei ex prædictis sacramentis fructus uberes per idoneos operarios afferre nequit, nisi seminaria juventutis erudiendæ, & moribus informandæ causa foveat. Ideoque præcipimus in unaquaque diœcesi nostræ provinciæ, seminaria sic institui, ut episcopus cum duobus canonicis ecclesiæ cathedralis, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo eligatur, totidemque de clero diœcesis, quorum unus ab episcopo, alter a clero similiter eligetur, curam erigendi seminarii, & auctoritatem constituendi quæ ad illud pertineant, habeant: illi vero quatuor selecti, quotannis eligantur.

2. Habebunt autem in primis rationem primariæ urbis diœcesis, ut juventus vicinarum urbium & oppidorum ad illius gymnasia tanquam ad mercaturam bonarum artium possit confluere.

3. In ea urbe si veteres scholæ erigendo seminario idoneæ videbuntur, restaurabuntur, si opus sit: aut si sint minus commodæ, pro arbitrio episcopi & selectorum virorum commutabuntur, & novæ pro facultate diœcesis ædificabuntur.

4. Et quoniam parum est ædes habere, nisi sit unde alantur & foveantur qui eas incolunt, ideo episcopus, capitula, abbates, abbatissæ, moniales, priores, præfecti leprosariarum, omnes denique ordines nominatim expressi in concilio Tridentino, *sessione* XXIII. *cap.* XVIII. (exceptis parœcis, quorum proventus non excedunt septuaginta aureos annui reditus, deductis oneribus solitis) aliquid ex facultatibus, ad seminarii institutionem conferant, juxta taxationem ab episcopo cum duobus de capitulo, secundum concilii Tridentini decretum faciendam.

7. Seminario autem præficietur ab episcopo, & viris selectis moderator, moribus integris, & eruditione celebri: qui præceptores classicos probos & doctos assumet, ad erudiendam juventutem, propositis stipendiis honestis, eosque eisdem episcopo & selectis sistet, & offeret, prius quam admittantur.

6. Idem moderator quotannis, constituto die, jurabit solenniter, præsente domino episcopo & selectis viris, se statuta religiose servaturum, & curaturum, ut eadem religione, a præceptoribus & discipulis observentur.

7. Pueri in seminario gratis alendi & erudiendi ad certum numerum reducantur: nec præscriptus numerus imminuatur, vel augeatur, sine auctoritate episcopi, & consensu virorum selectorum. Sint pauperes de diœcesi, vicissimque per oppida & decanatus, remoto favore, eligantur, ad minimum annos nati duodecim, scribaturque certa juramenti formula, secundum quam in ipso ingressu jurare teneantur.

8. Sint de legitimo matrimonio nati, non spurii, ut matrimonii sacramentum honoretur, non iniquitas foveatur.

9. Et quoniam vultus morum index esse solet, eligantur pueri bona indole præditi, & apta membrorum compositione conspicui: nec sint notabili deformitate signati, qui spirent ab infantia pietatem, & ad sacros ordines promoveri optent, quosque omnino spes sit, ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.

10. Quod si violato juramento, a sancto proposito resiliant, expensas in seminario factas refundant, vel per fidejussores, si qui ab episcopo, & viris selectis inveniri possint, antequam recipiantur, vel per se, postquam ad pinguiorem fortunam pervenerit.

11. Quod si post biennium ad literas discendas probati, fuerint inepti, aut tam pervicaces, ut correctionibus emendari nequeant, seminario ejiciantur.

12. Si autem fraude aliqui divites fuerint in seminarium introducti, & post professionem egestatis, tales fuerint reperti, expellantur, tanquam mentiti Spiritui sancto, & egenorum hereditatem invadere non veriti, sumptus jam factos pro ratione temporis seminario refundere cogantur.

13.

NO ... STI ... 3.

ANNO CHRISTI 1583.

13. Ditiores tamen a seminario excludi nolumus, dummodo parentum sumptibus foveantur, duobusque qui sunt mediocris fortunæ, pensionem unius pauperis dari permittimus ea lege, ut alteram solvere teneantur.

14. Adolescentes autem, qui educati & nutriti seminarii sumptibus fuerint, confecto studiorum curriculo, si ætatem convenientem attigerint, ad sacros ordines suscipiendos compellantur, ut Deo & ejus ecclesiæ deserviant, nec a limitibus & terminis diœcesis discedant, sine licentia episcopi, & virorum (secundum præscriptum concilii Tridentini) selectorum judicio: quoniam æquum est, & rationi maxime consentaneum, ut ei operam nostram præstemus, cujus beneficio ad dignitatis alicujus fastigium conscendimus.

15. Optaret quoque sancta synodus, ut hi qui ex seminariis hujus Rhemensis provinciæ gradum magisterii vel doctoratus adipisci cupiunt, si minus in urbe sui seminarii id liceat consequi; ad seminarium vel academiam urbis metropolitanæ sese conferant, ibi eos gradus decentius quam in alia civitate, quæ non sit de provincia, recepturi.

16. Cetera quæ ad administrationem seminarii conducere videbuntur, judicio episcopi, & selectorum virorum relinquantur, qui rationes redditiuum annis singulis audient: vacationes autem omnes, operasque suas (iis exceptis quæ ad quæstoris officium spectabunt) gratis impendant.

16. Porro non in seminariis tantum, sed in locis omnibus, maxime vero in quibus scholæ existunt, caveant diligenter episcopi, & alii omnes ad quos id spectare potest, ne quis privatim detineat libros contra religionem, & bonos mores conscriptos, vel imprimat, vel vendat.

De clericis in genere.

1. HOc posito fundamento, facile erit ædificium, quale desideramus, superstruere, ut clerum habeamus, qui suæ vocationi respondeat, nisi sui nominis oblivisci velit, quo semper admonetur se in partem & sortem domini vocatum. Quod haud dubie consequetur, si se a crimine, & omni criminis suspicione vel specie reddens immunem, ceteris etiam pietatis & virtutis exemplo præluceat.

2. Prohibemus itaque, ne clerici sacris initiati, aut beneficiati, se suamque operam laicis quamtumvis nobilibus, addicant, ad rerum domesticarum dispensationem, negotiorum civilium procurationem, cellæ vinariæ, vel annonæ regimen, aut aliquod aliud vile indecorumque suo ordini ministerium: nec scurrilia exerceant, & mensarum assectas se exhibeant. Alioqui pro delicti gravitate severissime coerceantur.

3. Ne possessiones alienas conducant, aut aliorum causas lucri gratia suscipiant: non fidejubeant, aut sæcularibus implicentur negotiis, quibus ab altari divinoque officio avocentur.

4. Ebrietati, libidinis parenti, crapulæque, quæ menti est exitio, ne indulgeant: tabernas, nisi peregre profecti, non intrent: ad æquales haustus nec seipsos, nec alios astringant, vel provocent. Si secus fecerint, & superiori monenti non paruerint, ab officio vel beneficio suspendantur, & aliis pœnis canonicis afficiantur.

5. Continentiæ sint amantes, pestemque libidinis, cane pejus & angue, quod dicitur, exosam habeant. Qui autem concubinarii reperti fuerint, & moniti juxta formam per concilium Tridentinum præscriptam, *sessione xx. cap. xiv.* non resipuerint, excommunicatione percellantur, nec nisi peccato relicto, absolvantur. Si vero censuris neglectis, in ejusdem voluptatis cœno quasi sues perseveraverint, durius coerceantur, adhibito si opus fuerit, sæculari brachio, plectanturque nihilominus aliis pœnis contra concubinarios decretis, quas vim suam retinere volumus, etiam contra superiores, qui prudentes ac scientes ad ea crimina connivent, nec emendant: cum juxta apostolum, non solum sint in vitio qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

6. Ab alea, venatione, & omni ludorum genere ecclesiasticis personis interdicto, & indecoro prorsus abstineant: nec unquam aliis, quam honestis recreationibus sese exerceant, nulla ducti sordidi lucri cupiditate. Quod si cum injuria ordinis ecclesiastici deinceps quisquam ecclesiæ bona, quibus pauperes ali oportuit, in ejusmodi lusus profudisse convictus sit, & qui quæstum fecit, rem pauperum male partam restituere: & qui jacturam passus est, tanquam sacri patrimonii dilapidator, graves pœnas exolvere cogantur.

7. Et ut nedum morum probitate, sed etiam universo exteriore cultu ceteris modestiæ exemplo sint, mentis honestati honestus corporis respondeat habitus, nihil obscœnum, nihil leve referens: sitque gravitate referta omnis illorum actio, atque oratio.

8. Præterea veste ecclesiastica, eaque talari ac decenti utantur omnes clerici: nec sine illa pallium breve aut longum deferant, aut unquam prodeant in publicum: nec crispatis indusiis, vel arte scissis calceis dissolutorum laicorum personas referant.

9. Galero numquam quidem in templis, in plateis vero, & viis publicis, nisi propter aeris intemperiem, non utantur. Porro tonsura clericali pro qualitate gradus, & ordinis sui, in capitis vertice aperte conspicua semper insigniantur. Barbam vero aut omnino non gestent (quod magis probamus) aut saltem totam a superiore labro ob sacræ communionis reverentiam tondeant, vel radant. Qui vero in his se negligentes præstiterint, & ter moniti etiam per edictum a superioribus non paruerint, suspensione ab ordinibus, officiis, beneficiis, & horum fructibus seu proventibus annuis plectantur. Si autem correpti denuo deliquerint, eorum beneficiorum privatione coerceantur, juxta constitutionem Clementis quinti in concilio Viennensi, cujus initium est, *Quoniam innovanda.*

De regularibus, & eorum monasteriis.

1. MONACHORUM autem inter clericos humilitate præstantium, institutum quam proxime ad apostolorum tempora accedens, libenter quondam amplexus est quisquis (ut divus Basilius loquitur) cælestis vitæ cupiditate flagravit, & euangelicæ perfectionis studiosus extitit negotiator. Sed quoniam vita tam præclara hominum negligentia, vel malitia pessum nunc abiit, hoc in primis volumus esse statutum, cum de monasteriis agitur, ut collapsa disciplina restauretur, & ad avitam possessionem quantum fieri potest, revocetur. Quod fore speramus, si superiores huic negotio serio invigilent, & magistratus rogati, ipsis auxilium ad Christi laudem, & in sacræ religionis favorem lubenter impendant.

2. Primum autem statuimus, ne qui inviti tradantur

dantur in monasteria, ne quod Christus dominus consilii esse voluit, libertatis consensum expectans, ac ita pronuncians, Qui potest capere, capiat, vim jam præcepti aut necessitatis habere videatur. Quisquis vero virginem, vel mulierem invitam ad monasticam vitam adegerit, (præterquam in casibus a jure expressis) vel qui consensum, auxilium, consilium, vel auctoritatem sciens & prudens interposuerit, anathema sit.

3. Et quoniam arma hujus sanctæ militiæ non debent esse carnalia, (ut verbis apostoli utamur) adulti monasterium ingressuri, vel puerorum parentes qui illos offerunt, moneantur, ut alia non subeat ipsorum animos cogitatio, quam sempiternorum bonorum. Quisquis igitur otium, honores, beneficia, vel alia temporalia quasi scopum sibi proponit, vitam monasticam suscepturus, vereatur ne mittatur in tenebras exteriores, non afferens vestem nuptialem, cui periculo se etiam obnoxios parentes noverint, qui liberis ingressum religionis procurant, vel quod natura sint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitiosi, aut valde deformes: vel certe ut aliis liberis istorum quasi ablegatione ampliores opes relinquant.

4. Multum Deo displicet infidelis & stulta promissio: ideo monasteriorum novitii non munusculis, vel blanditiis alliciantur, sed prædicentur potius eis dura & aspera. Et dum tempus novitiatus exegerint (quod vel unius saltem anni, & non nisi post finem decimi sexti anni, debet expleri) aut profiteri teneantur, aut si ad religionis onera sint inepti, emittantur cum his bonis, quæ ad monasterium secum attulerunt, deductis tamen vestibus & alimentis.

5. Operæ pretium esse putamus, ut aliquot ex junioribus, qui sint bonæ indolis, in academias bene Christianas proficisci permittantur, literis humanioribus theologicisque operam daturi, modo in collegiis regularibus, habitu religionis servato, vivant ex portione congrua illis assignata, ab his qui proventus annuos percipiunt. Qui si gradum postea consequantur in aliqua facultate, non tamen ab officiis monasterii, & regulæ suæ obedientia sint immunes.

6. Aliis præficiatur vir pius & doctus, cujus monitis & ductu discant assuescantque jam ab ipsa adolescentia meditari die ac nocte in lege domini, quique illos in sacris literis diligenter exerceat, assidue commonefaciens de assumendo gladio spiritus, quod est verbum Dei. Rem quippe nullis satis dignam lacrymis putamus, aliquot jam sæculis verbum Dei neque prælegendo, neque conciones habendo in illis locis explicari, in quibus olim omnis doctrinæ atque virtutis scholas fuisse ecclesiasticæ testantur historiæ.

7. Semper aliquid boni operis agant monachi, monialesve, ut semper diabolus eos inveniat occupatos: qui si maxime scientiam scripturarum amaverint, carnis vitia non amabunt: quietique dent operam, non otio: jejuniaque & orationes diligenter observent, ac media nocte semper ad psallendum, & confitendum domino surgant, juxta tamen suæ regulæ instituta, præsertim si antiqua consuetudo ita tulit: pusque legatis & fundationibus satisfaciant, quantum fieri poterit.

8. Nullus ex monachis sine expressa superioris licentia audeat litigare, vel prætextu prædicationis, vel lectionis, aut pii alicujus operis egredi monasterio præsumat, vel in alicujus communitatis, vel magnatis obsequium convolare.

9. Tria vota præcipua omnes monachi monialesve diligenter observent, juxta præscriptum regulæ, quam professi sunt, & loci consuetudinem, in cujus stabilitatem observandam jurarunt: neque putent sibi licere quicquam contra illa gerere, etiam quod longa consuetudinum corruptela viderint in monasterio esse servatum. Quicquid enim mali exempli, vel improbæ consuetudinis irrepsit, penitus tollendum & abolendum esse decernimus.

10. Ergo religiosi, quantum fieri poterit, ad eam antiquæ ecclesiæ speciosam formam redeant, quando nullus quicquam sibi proprium dicebat: nec aliquid possideant proprio vel conventus nomine, de bonis monasterii, quibus qui præficiuntur officiarii, ut fructus monasterii vel accipiant, vel expendant, elapso anno reddant rationem: alii quorum officiis res aliqua est annexa, seu, ut loquuntur, affecta, ea non utantur quasi propria, sed norint ita sibi committi, seu ad tempus, seu ad vitam, ut ejus conditionem in melius augeant, nec dissipent.

11. Iidem monachi, etiam officiarii, septis monasterii non egrediantur, nisi de superioris licentia, quæ non concedetur, ut ad nundinas, nuptias, festaque pagorum se conferant, sed quando necessitas, vel honestas postulabit.

12. Locos monachorum regulares mulieres non ingrediantur, vicissimque viri non intrent feminarum claustra, imo nec aliæ feminæ. Quisquis vero claustra monialium sine superioris licentia, (quam non nisi in casibus necessariis impertietur) fuerit ingressus, sententiam excommunicationis se incurrisse noverit.

13. Mensam communem, ciborumque delectum regularem, similes tonsuras ac vestes domi rurique deferendas, commune dormitorium, servorum delectum, convenientemque statui supellectilem, id est habitu profano armisque vacuam, ita superiores monasteriorum pro virili procurent, ut etiam in privatis domibus quæ officiis sunt annexæ, nihil sinant contra regulam servari: locorum tamen & temporum circumstantias ea moderabuntur prudentia, ut conscientiam propriam non gravantes, nihil non ad pietatem, & vitæ sanctimoniam referendum esse putent.

14. Monachi non sacerdotes, qui percipiendæ eucharistiæ legitimam attigerint ætatem, monialesque omnes, saltem semel singulis mensibus, ac præterea festis præcipuis peccata confiteantur, & eamdem sacrosanctam percipiant eucharistiam. Adhibeantur vero confessarii viri periti & discreti, quibus solis sit absolvendi concessa potestas. Probamus tamen alios a consuetis confessarios ab episcopo, & aliis superioribus bis aut ter in anno offerri debere, qui omnium confessiones audire debeant, juxta decretum concilii Tridentini: at ubi frequentior esse solet communio, consuetudo servetur.

15. Religiosis regularia beneficia conferantur, quorum fuerit sanctitas conspicua, ea lege, ut aut residere cogantur, aut si non patiatur beneficii exilitas, de fructibus cum abbate & conventu pascisci compellantur, ut legibus monasterii vivant cum aliis. Qui autem a recto tramite deflectunt, pœnis regularibus quas in usum revocandas statuimus, coerceantur.

16. Si monachus monialisve in tantam labatur proterviam (quod absit) ut in apostasiæ crimen incurrat, nec sponte redire velit, ab ordinariis vel superioribus cogatur, implorato si opus est, brachio sæculari, & in proprio monasterio excipiatur, & ita

ANNO CHRISTI 1583.

ita pœnas luat, ut tamen misericordia superexaltet A judicium.

17. Sanctimoniales, quæ solæ degunt apud parentes, vel numero paucæ in xenodochiis, aut monasteriis quæ ruri existunt, ne satanæ, vel malorum hominum prædæ sint expositæ, si fieri potest, in urbes, vel oppida proxima monasteriis occludendæ ducantur, etiam invitæ, & quamvis earum privilegia reclament, juxta decretum concilii Tridentini, & constitutionem Pii V.

18. Ceterum omne cor mœrens in monasteriis esse conspicitur, quia omne fere caput in eis est languidum, nec monasteriis præficiuntur bene meritæ de religione monastica, zeloque fidei succensæ personæ, sed quæ vel reservationem ante petierint, vel simoniæ fiduciæque labe conspurcatæ sint, aut fructus cum aliis sint partitæ. Nihilque nisi desiderium nobis superest, ut abbatiæ, prioratusque non nisi regularibus spectatæ virtutis, & per electionem conferantur. Quod a Deo optimo maximo, supplicibus votis, contendimus, ut ad id excitare dignetur dominos nostros, sanctissimum Romanum pontificem, & regem nostrum Christianissimum.

19. Si monasterium aliquod sæculari commendetur, iisdem legibus de promotione & re sacra facienda teneatur, quibus ceteri clerici, propiusque habitu, & tonsura quam alii, ad regularem vitam accedat.

20. Monasteriorum superiores cum visitant, constituant priores in abbatiis, & in prioratibus conventualibus superiores, consentientibus, & eos nominantibus commendatariis, aut etiam, si incapaces nominaverint, reluctantibus. Ut autem constituti ceteros in disciplina contineant, habeant ab illis vicariatum, saltem in spiritualibus, quantum attinet ad morum correctionem, & disciplinæ regularis observationem.

21. Iidem visitatores antiquum ritum divini cultus restituant, cum a probatis personis hac de re rogatis, rescierint esse collapsum, nec permittant prioratus, in quibus monachi ex fundatione debent eisdem destitui, modo facultates sint sufficientes. Compellantur quoque commendatarii, vel eorum vicarii, ut intersint visitationibus, visitatoresque honeste excipiant, & executioni mandent, quæ in eis statuta fuerint.

22. Dabunt etiam operam superiores, ut in templo ceterisque locis sint omnia sarta tecta ædificia, cultui divino & disciplinæ regulari necessaria restaurentur, si collapsa sint: provideatur ecclesiæ sufficiens nitidaque supellex: monachorum numerus secundum leges antiquas, vel monasterii facultates, compleatur, illisque conferatur redituum congrua debitaque portio, chartulæ, librique rationum diligenter asserventur: Nihil de possessionibus depereat, & alienata, si quæ sint, repetantur: Reliquiarum, & aureæ, argenteæque supellectilis conscribatur catalogus: Monasterii possessiones non nisi catholicis viris committantur, & locentur. Denique jus hospitii, & eleemosynarum assueta ab antiquo largitio restituantur: Ut abbates, priores, & eleemosynarii non tam seipsos pascant, quam pauperes, nec lucrum marsupii, sed inopis refectio fiat jejunantium abstinentia: pœnæ item addictorum temperantia, mensarumque residuum quod colligendum a domino præcipitur, pauperibus distribuatur.

De curatis.

1. QUANTUM ad curatos attinet, qui ab episcopis in partem solicitudinis vocati sunt, statuimus in primis, ut observent diligentissime quæ supra dicta sunt, cum de eucharistia, ordine, & clericis egimus. Atque quod dictum est de celebrandis divinis officiis, certo pulsu statisque horis ita custodiant, ne pro cujusquam arbitrio mutent.

2. Assidue resideant in suis beneficiis, nec ea deserant, ut alteri beneficio, vel negotio vacent.

3. Ut autem id faciant commodius, animarumque curam non negligant, ordinarii seu illi B quibus jus competit, per congruæ portionis assignationem illis providebunt, quam non minorem centum libris, omnibus deductis, volumus constitui, privilegiis, inhibitionibus, & exemptionibus contra hoc decretum nemini suffragantibus.

4. In cujus congruæ portionis postulatione & causa ne cogantur parœci multam pecuniarum temporisque facere jacturam, statuimus, ut definitivæ latæ sententiæ quam primum executioni demandentur, pro re præcipua, per modum provisionis, & sub cautione, non obstantibus appellationibus & inhibitionibus quibuslibet, quas sacrum concilium Tridentinum decrevit in præmissis non suffragari.

5. Adjudicatam vero portionem congruam non percipiant parœci, nisi actu residentes, juxta præscriptum ejusdem concilii Tridentini.

9. Et quoniam parum prodest pastorem non abesse, nisi præsens & bonæ vitæ exemplo competentis doctrinæ munere gregis sibi commissi salutem promoveat, præcipimus parœcis, ut non solum inculpate vivant, verum etiam semper habeant præ manibus, assidueque lectitent librum aliquem, de ratione administrandorum sacramentorum, vel catechismum editum auctoritate concilii Tridentini, sive Latine scriptum sive in linguam vulgarem ad verum sensum linguæ Latinæ optime versum, & legitime approbatum. Ex quo singulis diebus dominicis aliquid depromant, D quod euangelio aptari & populo proponi possit.

7. Et præter librum nubentium, quem habere jussi sunt in capite de matrimonio, duos adhuc conscribant, in quibus designent ex nomine baptizatos cum susceptoribus, ac fideles parœcianos vita functos, & diligenter annotent locum atque diem.

8. Curent etiam res suæ ecclesiæ, moneantque episcopos, si quid de illius vel fabricæ fundo fuerit alienatum.

9. Pecunias autem fabricarum, & eas quæ superrunt ex collectis, impendi curent vel suffragiis faciendis pro mortuis, vel fabricis reparandis, vel E comparandis ornamentis, vel aliis piis, non autem prophanis usibus. Et si secus factum fuerit ab æditiuis, episcopo vel ejus officiali significent.

De capitulis & canonicis.

1. UT autem canonici cohærentes episcopis, quasi membra corpori ad regulam, quam eorum nomen præ se ferre conspicitur, componantur: statuimus in primis, ut ad canonicatum nemo admittatur, nisi prius coram ordinario loci,

loci, & in capitulo catholicam fidem professus sit, juxta formam a Pio quarto præscriptam. Capitulum porro diligenter inquirat etiam per juramentum, quibus rationibus ad canonicatum pervenerit: & si quæ simoniæ labes, vel alia aliqua illicita pactio intervenerit, non recipiatur.

2. Qui ad canonicatus & dignitates, in ecclesiis cathedralibus sive collegiatis insignibus assumentur, sint magistri vel doctores, aut etiam licentiati in theologia, vel jure canonico: qua eminenti scientia si decorari nequiverint, saltem competentem habeant, quam hi censentur habere qui possunt expedite, quæ sui sunt officii explicare & exequi.

3. Admissus vero resideat, nec ei diutius quam trimestri liceat abesse, (si tamen tantam temporis absentiam patiatur illa ecclesia, nec majorem assiduitatem desideret) sub pœnis in concilio Tridentino contentis. Quod si legitimam absentiæ causam proferat, de ea ita superior judicet, & nihil ei statuere liceat contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum constitutiones, & fundationes.

4. Ut autem residens munus quod incumbit, melius exequi valeat, discatque primum quid in templo, deinde quid in aliis locis debeat præstare, præter ea quæ de eucharistia, ordine, & clericis diximus, quæ volumus a canonicis servari. Statuimus insuper, ut qui ex illis non sunt adhuc sacerdotes, alique non clerici ad eumdem ordinem nondum promoti, qui canonicorum ecclesiis inserviunt, communicent ad majus altare in missa, diebus paschæ, pentecostes, natalis domini, assumptionis beatæ Mariæ, omnium sanctorum, & patroni ecclesiæ, alioqui per superiorem suspendi poterunt, salva interim consuetudine illarum ecclesiarum, ubi sacræ communionis frequentior usus esse solet.

5. Qui autem ante aliquot annos sacerdotium adepti sunt, nec dum missæ sacrificium obtulerunt, aut celebrent primo quoque tempore, aut omnibus fructibus suæ præbendæ priventur. Qui autem ad eumdem ordinem deinceps promovebitur, missam primam intra trimestre, a die promotionis celebrare compellatur.

6. Omnes canonici, etiam dignitates obtinentes, sua quisque hebdomada missam magnam celebrare, aliaque divina officia peragere, per seipsos, vel, si nequeant, per alios canonicos cogantur, non obstante qualibet consuetudine, & privilegio.

7. Cum autem episcopus rem divinam faciet solenniter, qui dignitates obtinent, & antiquiores atque capaciores ex canonicis, ei inserviant, debitamque præstent assistentiam.

8. Omnes etiam canonicis horis, maxime vero matutinis, missæ & vesperis intersint, cessante impedimento legitimo, per capitulum judicando, nec per ecclesiam discurrant, vel choro egrediantur sine præsidis licentia, priventurque distributionibus singularum horarum, in quibus illos abesse contigerit.

9. Statuimus quoque, ne capitula habeantur tempore magnæ missæ, ne quis aliquam excusationem absentiæ ab illa prætexat.

10. Et ne qua fraus in prædictis committatur, nominetur a capitulo punctuator, probatæ fidei, qui præstito prius fidelitatis juramento, diligenter annotet eos qui divinis non intererunt officiis.

11. Quoniam autem in quibusdam ecclesiis aut nullæ sunt illis horis ascriptæ distributiones: aut certe sunt adeo tenues, ut earum jacturam facere

A non dubitent canonici, & se a divino officio subtrahant, tertia pars de tota massa distrahatur, quæ in distributiones convertatur, & singulis cujuslibet diei horis & missæ distribuatur. Quod si quæ distributiones quondam fieri solitæ exoleverint, restituantur. Hanc autem legem in obitibus, & aliis fundationibus locum habere volumus.

12. Pacis ubique sint amantes canonici, nec cum episcopis animose contendant, aut superbe respondeant, sed illis honorem & reverentiam, cum summa modestia exhibeant: & si quæ lites inter se suboriri cœperint, utrique amice componant.

1. Canonici, vicarii, capellani, & alii capi- B tulorum ministri, mulieres malæ famæ, concubinarias, focarias, aut alias de incontinentia suspectas nec clam nec publice domi retineant: nec ibidem alant spurios, suo pœna excommunicationis, quam incurrent ex decreto concilii Tridentini, si ter admoniti utrosque non reliquerint, vel eos easve resumpserint, & revocaverint. Quod si in concubinatu permanserint, censuris neglectis, aut ad eumdem maximeque publicum recidivo vomitu redierint, post trinam monitionem suorum beneficiorum fructibus, per spatium trium mensium priventur, pœnisque subjaceant latius in titulo de publicis concubinariis contentis. Ejusmodi vero obscœnæ mulieres, quæ in eorum domibus reper- C tæ fuerint, ecclesiarum ballivis tradantur ejiciendæ & puniendæ.

14. Ut sine superpelliceo, almutio, & aliis canonicorum insignibus in ecclesia comparere plane irreligiosum est: sic illa ad loca publica rerum venalium deferre, prorsus indecorum ac sordidum esse, nemo est qui non videat. Quamobrem utrumque sancta synodus districte prohibet: sicut & sine illis res emptas manibus vel canistris servulorum more, publice domum referre: hortaturque omnes ecclesiasticos, ut sui ordinis atque dignitatis ubique memores esse velint.

De episcopis.

1. Cum in episcopos velut supra montem positos, omnium oculi conjecti esse soleant, hortamur illos, ut episcopi esse, quam dici malint: invigilentque diligenter juxta nomen D suum gregibus suis, & lupos ab ovili Christi pro virili arceant.

2. Ut autem ecclesia possit deinceps tales habere episcopos, optamus omnes jus antiquum electionum clero restitui: sed quoniam tanti boni modica aut nulla adhuc spes affulget, deinceps tamen cum sedem aliquam vacare contigerit, preces & supplicationes ad Deum a clero & populo fieri jubemus, ut gregi suo pastorem dare dignetur idoneum.

3. Ad episcopatum vero nemo promoveatur, nisi E prævio examine super fide, ætate, vita, moribus, & natalibus promovendi, deque modo & ratione, quibus ad episcopatum pervenerit.

4. Et quoniam episcoporum residentia maxime necessaria est, quæ de ea a sacris canonibus, & præsertim a Tridentina synodo sancita sunt, observentur. Residentes vero Christum magnum animarum nostrarum pastorem, & episcopum imitentur, qui primum cœpit facere, deinde docere, ne plus damni pravo morum exemplo, quam commodi, doctrinæ verbo afferant.

5. Et quo melius primum sibi, deinde suis prosint

sint ecclesiis, in privatis ædibus versentur assidue in lectione sacrarum literarum, ac ea lectitent ut plurimum, quæ animos ad pietatem exerceant: hæc enim exercitatio ad omnia utilis est.

6. Laicorum eorumque maxime qui de crimine, vel facinore convicti sunt, aut etiam suspecti, familiaritatem immoderatam declinent, nec ullos de hæresi suspectos, vel scandalo notatos in suis familiis detineant.

7. Hortamur quoque ut mensas habeant sobrias, ciboque moderatos, divinarum scripturarum sale, lectioneque conditos.

8. Et ut non familiæ tantum, sed etiam bonorum ac proventuum ecclesiasticorum curam gerant, qualem eos habere decet, caveant diligentissime, ne de ecclesiæ bonis propinquorum facultates augeant, nisi ad eorum levandam inopiam, si penuria laborent: videantque, ne pauperum loco assentatores, mimos, & id genus perditos homines mensarum habeant asseclas, vel equos, canes venaticos, & aves alant, ne vellicationis potius quam villicationis aliquando reddant rationem.

9. Provideant itidem, ne bona, prædia, resque ecclesiæ alienentur, aut ad emphyteusin, sive censum perpetuum locentur, nisi justa causa, & canonica solennitate interveniente, sub pœna lata a sacris canonibus: & quæ alienata compererint, revocari procurent, juxta sacri concilii Tridentini decretum, sess. 25. cap. XI.

10. Porro in suis ecclesiis ita præsint episcopi, ut eis sedem in choro liceat eligere, quam putarint honoratiorem, in qua nullus canonicus eis præsentibus sedere audeat, qualibet etiam dignitate ornatus.

11. Eisdem quoque præsentibus benedictionem cereorum, palmarum, & rerum similium nemo facere præsumat: monebunt tamen illi capitulum, si facere nolint. Cum autem aberunt, decanus, vel hebdomadarius eo poterit officio defungi.

12. Quod autem spectat ad illorum munus præcipuum, & magis necessarium, quod est pascere gregem domini, qui illorum curæ solicitudinique commissus est, sequantur divi Petri præceptum, ut illi provideant non coacte, sed spontanee, secundum Deum, non sicut dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.

13. Primum itaque murum, ac sepem pro populo se interponant, ac divinis officiis sæpissime intersint, remque sacram omnibus solennibus diebus faciant: aliis vero, præsertimque dominicis ac festis, quam frequentissime poterunt.

14. In correctionibus autem eum modum teneant, ut nec disciplinam sine misericordia nec misericordiam sine disciplina reliquisse videantur: sed sit in eis juste consulens misericordia, & pie sæviens disciplina: cum plus agat aliquando erga corrigendos benevolentia, quam nimia severitas: plus cohortatio, quam comminatio: plus caritas, quam potestas.

15. Non sint appetentes vindictæ, sed eam domino relinquant, conenturque sibi morum suavitate, ac vitæ probitate omnium conciliare animos, & studio cum Dei gratia efficere, ut possint pusillanimes consolari, pios cohortari, & eos qui contradicunt, arguere.

16. Quod si præstare per se nequeant, viros doctrina & vita insignes substituant, qui vicariam illis præstent operam, nec sine eorum licentia quisquam ad verbi Dei prædicationem admittatur, juxta præceptum concilii Tridentini.

17. Præterea probos ac doctos habeant officiarios, maxime officiales & promotores.

17. Qui si tantam doctrinam non habeant quanta forte desiderari posset, defectum saltem eruditionis, morum probitate compensent.

18. Si præsentato, & collationem beneficii postulanti episcopus dare renuerit, causas recusationis teneatur scripto exhibere, & nisi illis discussis ac judicatis, superior ejusmodi beneficium conferre nequeat, alioqui ejus collatio nulla sit.

De simoniacis & fiduciariis.

1. CUM autem nihil adeo totum clerum deformet, quam simoniæ labes, non abs re pridem censuit ecclesia omnes simoniacos, & fiduciarios excommunicatione percellendos: quorum nequitia tam late jam diffunditur, ut universum pene corpus illius labefactare conetur. Contra quos, ut omnibus viis juris & pœnis severissimis inquiratur, atque procedatur, optamus, volumus & decernimus. Præcipimus quoque, ut singulis diebus dominicis omnes simoniaci & fiduciarii denuncientur excommunicati eo ipso, quod tales existant.

2. Beneficiis etiam adeptis utrosque privat sancta synodus, & ea ipso facto vacare vult, eosdemque ad alia obtinenda declarat incapaces. Qui autem ex eis sunt ad sacerdotium promoti, noverint se contraxisse irregularitatem, si iis peccatis, ac eorum sententiis implicati, rem sacram facere præsumpserint.

3. Confessarii de utroque peccato simoniæ & confidentiæ diligenter inquirant, & cum commissum audierint, absolutionem, excepto mortis articulo, ad summum pontificem remittant.

4. Concionatores moneant frequentissime eos, qui per simoniam vel confidentiam beneficia captant, obligari ad integram restitutionem fructuum, quos suos facere nequeant, nec prius posse culpæ remissionem consequi, quam beneficio cesserint.

5. Quicumque sacerdotis simoniaci, vel fiduciarii lata sententia declarati sacrificio vel orationibus adfuerint, atque quorumcumque qui tales extiterint, usi fuerint contubernio, eadem plectantur pœna, qua illi qui cum aliis excommunicatis majori excommunicatione familiaritatem ineunt.

6. Ut autem noscant omnes, quinam utriusvis criminis rei habendi sint, illi in primis & proprie habeantur, prout sunt, simoniaci, qui beneficia resque spirituales pecuniis comparant, vel conferunt, vel certe rebus, quæ pecunia æstimari queant. Nam eorum impudentissimum prætextum detestamur, qui de solo proventu reque temporaria se pacisci dicunt cum ea spirituali tam arcto sit annexa vinculo, ut non magis una ab altera divelli queat, quam in homine vivo manente corpus a sua anima.

7. Si quis beneficium propter obsequium, vel impensæ servitutis mercedem conferat, vel de retinenda pensione sibi vel alteri paciscatur, aut partem fructuum, vel aliud beneficium in compensationem collationis etiam alteri conferendum exigat, vel aliam quamlibet pactionem a sede Romana non approbatam fecerit, simoniacus esse censeatur.

8. Episcopus qui pro conferendis ordinibus sacris, vel minoribus, vel etiam tonsura clericali aliquid

ANNO CHRISTI 1583.

quid acceperit, quod pretio æstimari queat, vel qui aliquid postulaverit pro literis dimissoriis, vel testimonialibus, earumque sigillo, notam simoniæ vel avaritiæ incurrit. Secretarius tamen illius decimam aurei partem accipere queat, juxta concilium Tridentinum.

9. Sacerdotes qui de pretio paciscuntur, ut missas celebrent, & parœci, qui pro sacramentorum administratione, vel funere, vel sepulturis aliquid exigunt, præter ea quæ de jure, lege vel consuetudine laudabili conferuntur, habeantur simoniaci, non autem si sponte oblata recipiant.

10. Qui pro religionis seu monasterii ingressu aliquid extorserit, simoniacus esse censeatur. Nam licet opes monasterii sint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat aliquando pro alimentis & vestibus aliquid monasterio conferre, tuta conscientia, modo id fiat ante votorum emissionem: tamen ut deinceps omnis nequitiæ amputetur occasio, synodi Tridentinæ decretis admoniti, statuimus ne deinceps in quibuscumque monasteriis major monachorum, vel monialium numerus admittatur, quam qui ex propriis reditibus monasterii, vel eleemosynis assuetis, educari queat. Approbamus tamen & laudamus eleemosynas etiam copiosas ab ingredientibus sponte collatas.

11. Rerum exactio, quæ pro canonicorum, & aliorum beneficiariorum ingressu in plerisque locis suspitione simoniæ vel sordidæ avaritiæ non caret, fieri nullo modo permittatur: quamvis laudabiles consuetudines in concilio Tridentino non damnatas approbemus eorum, quæ in pios usus conferri solent.

12. Qui non exarserit in simoniacos pro officii sui ratione, vel qui rogatus agnitam de hac peste veritatem, subticuerit, eorum particeps habeatur.

13. Quisquis autem acceptat beneficium, ut ei postea cedat in favorem cujuscumque personæ capacis vel incapacis, sæcularis vel regularis, laicæ, vel alicujus ex clericis, fiduciarius esse censeatur. Idemque esto judicium de eo qui per resignationem ejus beneficium recipit, cujus prius erat illi facta promissio.

14. Qui eamdem confidentiam verbo, vel facto juverit, vel procuraverit, ejusdem criminis particeps habeatur.

15. Qui beneficium acceptat, non ut cedat, sed ut alius fructibus, vel eorum portione, sub ipsius nomine, gaudeat, fiduciarius esse judicetur.

16. Patroni etiam seu ecclesiastici, seu laici, qui clericorum personas interponunt, ut ex pacto vel expresso, vel tacito, fructus beneficiorum quæ præsentent, vel eorum partem aliquam in proprios usus convertant, vel qui aliquo supposito, vel etiam nullo titulario existente, fructus beneficiorum occupant, non solum hujus criminis rei, sed etiam injustissimi raptores censeantur, & jure patronatus ipso facto privati existant.

De fœnore.

1. Simoniæ vitio peccatum usuræ esse affine nemo non conspicit. Cum igitur sacræ literæ excludant eum a divino tabernaculo, qui pecuniam dederit ad usuram, aperteque nuncient, ut mutuum demus, nihil inde sperantes: quisquis præter sortem præcipuam ex mutuo aliquid amplius exegerit, vel acceperit, cujuscumque generis illud sit, modo pecunia æstimari possit, usurarius esse censeatur.

2. Quæ autem per usuram parta sunt, vel accepta usurarii restituere teneantur.

3. Parœcus in pronao singulis diebus dominicis annunciet usurarios esse excommunicationi obnoxios.

4. Actuarii, seu notarii, usurarum proxenetæ, omnesque qui contractibus usurariis aliquam operam, vel consensum præbent, ejusdem criminis censeantur esse participes.

5. Si quis in sacros ordines cooptatus, compertus fuerit usuram exercuisse, sive nomine proprio, sive alieno, juxta Nicæni concilii sententiam dejiciatur a clero, & alienus habeatur ab ecclesiastico gradu.

De jurisdictione.

1. Cum autē æquū sit munus aliquod existere, quo, qui parere debēt, in officio contineantur, jurisdictionis episcoporum habenda ratio est, quæ maxime elucet in visitationibus, & diœceseon provinciarumque synodis. Primum itaque volumus judices sæculares admoneri, ut causas coram se motas, & ad ecclesiæ jurisdictionem pertinentes, ad ecclesiasticum judicem relegent, nec mittant falcem in messem alienam.

2. Caveant omnes ecclesiastici, ne coram judice sæculari litem intendant, sive agentis, sive defendentis partes suscipiant, nisi in casibus a jure permissis. In personalibus autem meminerint suos habere judices, alioqui pœnas a sacris canonibus impositas non effugiant.

3. Archidiaconi, & decani rurales singulo quoque trimestri contra sontes inquirant, & informationes ad promotorem ecclesiastici fori remittant. Qui visis illis quamprimum juxta delicti qualitatem postulet, ac suas conclusiones scriptis exhibeat: nec tamen archidiaconorum jurisdictioni præjudicium ullum afferat.

4. Nulli promotores, vel officiales cum partibus epulentur, vel ab eis munera accipiant: alioqui pœnæ arbitrariæ subjaceant.

5. Summarie quantum fieri poterit, iidem lites dirimant, & publicatis testium elogiis reprobationes nullatenus admittant.

6. Monitiones ad finem revelationis, & excommunicationis sententiæ a nullis, præterquam a potestatem habentibus, nec nisi pro causa gravi concedantur. Nec vicarius episcopi eas concedere possit, nisi facultas ab ipso episcopo fuerit ei specialiter demandata.

7. Si quis autem censuris implexus animo obdurato & contumaci per annum in eis permanens insorduerit, nec se curaverit absolvendum, contra eum tamquam de crimine hæreseos suspectum procedatur.

De visitatione.

1. Quotannis episcopi totam diœcesim vel per seipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem visitent. Verum si totam propter ejus latitudinem, visitare non poterunt, saltem ejus majorem partem, ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur. Visitare non omitant etiam parœcias a militibus sancti Ioannis Hierosolymitani dependentes, servata tamen forma literarum fel. me. Pii V.

2. Iidem

Hierosolymitani dependentes, servata tamen forma literarum felicis memoriæ Pii V.

2. Idemque vel per se, vel vicarium eumdem quotannis semel visitent monasteria, prioratus, & præposituras, & capitula suæ jurisdictioni subdita: ut in eis omnia sartatecta habeantur, accepta tamen procuratione solita.

3. Visitent, ac etiam curent, ut hospitalia, & alia loca nomine pietatis consecrata, integra teneantur, dissipata instaurentur, ac nondum constituta, si tempus & locus postulent, construantur. In quibus provideant primum de sacramentorum administratione, deinde de corporis alimento & medicamento.

4. Efficiant quoque ut eadem pia loca miserabilibus personis sint assidue pervia, sed mendicantibus validis ac otiosis claudantur.

5. Inquirant num eorum locorum reditus in alios usus, quam pauperum convertantur, & reliquam pecuniam, si qua sit, in locorum reparationes converti curent.

6. Eorumdem locorum præfecti, seu administratores ac procuratores diligenter subducant rationes dati & accepti, subductasque infra semestre a die homologationis hujus concilii, episcopis communicent cum literis suarum provisionum, ac deinceps singulis quibusque annis id præstent.

7. Non autem soli episcopi, sed etiam capitula, aut quævis personæ sive ecclesiasticæ, sive laicæ quarum interest, videant an cultus divinus persolvatur in sacellis, seu (ut vocant) capellis quibus assignati sunt proventus annui.

8. Quod si sacer locus belli, vel temporis injuria dirutus existat, & instaurari nequeat, illius beneficia simplicia in ecclesiam parœcialem, intra cujus limites situs erat, cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus ecclesiis impositis transferantur, juxta decretum concilii Tridentini, sess. 21. cap. 7.

9. Episcopi quoque cum visitant, de titulis locorum & proventuum diligenter inquirant, curentque sedulo, ut contra amissorum detentores viis juris & censuris ecclesiasticis procedatur.

10. Archidiaconi autem in his ecclesiis ubi hactenus visitationem exercere legitime consueverunt, eas singulis annis assumpto notario de consensu episcopi visitent, accepta solita procuratione.

11. Inquirant diligenter de curatorum, matriculariorum, ceterorumque parœcianorum, ac maxime obstetricum vita, moribus, munere, officio, diligentia, ac debita suis locis assistentia, ac singulos sui officii moneant, exhortenturque.

12. Acta autem suæ visitationis secundum consuetudinem locorum intra duos menses a peracta visitatione, episcopis exhibeant.

De synodo diœcesana.

1. SYNODI diœcesanæ singulis annis semel dumtaxat ad cleri levamen tempore commodiori celebrentur.

2. In eis præsideat episcopus, vel eo absente, ejus vicarius generalis. Curati quoque quamvis sint canonici, & alii omnes qui de jure vel consuetudine tenentur, comparere cogantur.

3. Assistere quoque parœci teneantur cum habitu & tonsura statui congruentibus, necnon cum stola & superpelliceo.

4. In eis decani rurales rationem reddant eo-

A rum quæ in suis Calendis & visitationibus egerint, & compererint.

5. Illæ Calendæ bis ad summum in anno habeantur, ne clerus nimio labore & sumptu gravetur, & in eis assistant curati, & vicarii, cum habitu & tonsura decenti, sintque omnes modico cibo, potuque contenti, ne populo sua intemperantia aliquod scandalum afferant.

6. Controversias causasque personales, quas inter viros ecclesiasticos suboriri compererint, qui synodo vel Calendis præerit, amice, si fieri possit, componat.

7. In synodo vero orationem exhortatoriam habeat episcopus, aut alius, cui provinciam hanc commiserit: clerumque moneat eorum quæ sunt sui officii. Legantur etiam statuta synodalia, ac B pro temporis opportunitate, & ratione augeantur, minuantur, vel immutentur, prout episcopo videbitur.

De synodo provinciali.

1. AD Dei gloriam, ecclesiasticæque disciplinæ conservationem singulo quoque triennio habeatur synodus provinciæ, seu provinciale concilium in ea civitate provinciæ quam opportuniorem judicaverit, nominaveritque dominus archiepiscopus, ascito suorum suffraganeorum consilio: atque ad eamdem synodum omnes qui de jure, vel consuetudine vocandi sunt, edicto C publico solenniter citentur: & ea peracta, de loco dieque proxime futuri concilii provincialis decernatur.

2. Statuit etiam sancta synodus omnes episcopos, tam dominum metropolitanum, quam ceteros concilio provinciali debite indicto personaliter interesse debere: & si legitime impediti fuerint, per procuratores ad hoc specialiter constitutos. Et quoniam pœnæ per antiquos canones constitutæ hoc tempore quasi leves negliguntur, judicavit eis & hanc addendam, ut qui in posterum conciliis provincialibus non intererunt, & contumaces per præsentes judicabuntur, pœna privationis quartæ partis fructuum unius anni D suorum episcopatuum seminario, pauperibus, vel aliis piis usibus arbitrio concilii applicanda mulctentur.

3. Peracta synodo provinciali episcopi suis subditis, procuratores vero capitulorum, cathedralium, collegiatarumque ecclesiarum jurisdictionem habentium suis fratribus & subjectis, intra duos menses a publicatione ejusdem synodi numerandos, illius decreta promulgent, atque ad eorumdem obedientiam respective quemque exhortentur, & compellant.

4. Si quæ autem controversiæ super decretorum hujus concilii interpretatione oriantur, consula- E tur dominus metropolitanus, ac ejus judicio stetur, donec per proximum futurum concilium provinciale judicatum fuerit.

5. Hæc eadem sancta synodus futurum concilium hujus provinciæ in civitate Suessionensi habendum, ac dominica secunda post pascha, anno domini 1586. celebrandum indicit & decernit.

Publicatum in ecclesia metropolitana Rhemensi post missarum solemnia, feria quinta, ipso celebri festo ascensionis dominicæ, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio, decima octava mensis Maii. Sic signatum.

Ludovicus

Ludovicus cardinalis a Guysia archiepiscopus Rhemensis.

Et infra.

De mandato præfati illustrissimi & reverendissimi domini mei, domini Ludovici cardinalis archiepiscopi ducis Rhemensis, primi Franciæ Paris.

IOAN. DE PELES concilii Rhemensis scriba.

EPISCOPI QVI HVIC SYNODO *interfuerunt, & subscripserunt.*

Nos Ludovicus cardinalis a Guysia archiepiscopus Rhemensis definientes subscripsimus.

Ego Carolus de Roucy episcopus Suessionensis subscripsi.

Ego Valentinus du Glas episcopus Laudunensis subscripsi.

Ego Nicolaus Fumée episcopus Bellovacensis subscripsi.

Ego Cosmus Clausse episcopus Cathalaunensis subscripsi.

Ego Claudius episcopus Noviomensis subscripsi.

Ego Geoffridus Martonius episcopus Ambianensis subscripsi.

Ego Ludovicus de Creil procurator reverendissimi Silvanectensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum Rhemensis provinciæ, nomina item abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentariis, qui in archivis ecclesiæ Rhemensis asservantur.

Promotores concilii H. Morus decanus Rhemensis, & C. Goyenne decanus Bellovacensis.

Secretarii concilii N. COLIN thesaurarius, & I. DE PELES canonicus Rhemensis.

BREVE APOSTOLICVM SVPER CONFIRMATIONE CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

GREGORIVS PP. XIII.

Dilecto filio nostro Ludovico sanctæ Romanæ ecclesiæ presbytero, cardinali Guysiæ nuncupato.

Dilecte fili noster, salutem, & apostolicam benedictionem. Mandavimus decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, quæ ad nos misisti, per venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales super dubiis in materia concilii Tridentini occurrentibus deputatos diligenter cognosci, atque, ubi opus esset, emendari. Remittimus nunc tibi eum librum emendatum. Facies ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, quam diligentissime serventur: hæc enim reliqua pars est curæ tuæ, sine qua omnis hactenus labor frustra susceptus esset. Speramus id te pari studio, & diligentia curaturũ esse. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die 30. Iulii 1584. pontificatus nostri anno decimo tertio.

ANT. BVCCAPADVLIVS.

LITERÆ INDICTIONIS.

Ludovicus miseratione divina S. R. E. presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendissimis fratribus episcopis, necnon venerabilibus decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceterisque nostræ Rhemensis provinciæ ecclesiasticis personis, quæ de jure, vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, salutem in domino.

Cum tantis hactenus ecclesia nostra Gallicana hæreseon procellis, & civilium bellorum tumultibus fuerit agitata, ut summæ ac ineffabili Dei clementiæ plane tribuendum sit, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit: illud etiam profecto dici non potest, quanta ejus bonitate ac providentia sit effectum, ut non tantum eadem ecclesia in aliquo statu hucusque retineatur: verumtamen illa nobis relicta sint remedia, quibus in pristinum splendorem restitui, & in antiquam libertatem vindicari posse videatur. Neque enim præsentius aliquod tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam ea quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus præscripta, & nuper a sacrosancta & œcumenica Tridentina synodo singulo quoque triennio haberi jussa sunt, concilia provincialia. Quibus olim patres nostri, ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam, vel etiam abusuum multitudine valde deformatam, & vitiorum mole ferme penitus oppressam, instaurarunt, sartamque tectam posteritati tandem reliquerunt. Et quidem ejusmodi conventuum provincialium usus quãto orbis Christiani incommodo aliquot jam sæculis intermissus sit, adeo cunctis notum est, ut ipsorum revocationem nedum summopere utilem, sed etiam prorsus necessariam esse nullatenus dubitari possit. Nos igitur divino favore freti, sanctorumq; patrum exemplo adducti, grassantibus ecclesiarum nostrarum morbis pro virili mederi cupientes, huc etiam accedente sanctæ sedis apostolicæ auctoritate, necnon Christianissimi regis nostri Henrici consensu simul & hortatu, concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, dominica prima post festum epiphaniæ, hoc est, nona Ianuarii proxime venturi celebrare decrevimus, & statuimus. Quamobrem omnes & singulos fratres nostros reverendissimos coepiscopos monemus, & quo possumus caritatis affectu rogamus, necnon venerabiles decanos, capitula, abbates, conventus, priores, & alias nostræ provinciæ ecclesiasticas personas, quæ de jure, vel consuetudine provinciali concilio adesse debent, invitamus, ut eo ipso die, ad synodum provincialem (juvante Deo) Rhemis celebrandam, per se, vel per legitimum procuratorem, (si quod forte justum impedimentum, ab ipsa tamen synodo probandum, obrepserit) omnino compareant: ut quo decet religionis divinique honoris zelo, & nostræ oviumque nostrarum salutis studio, ad sananda hujus amplissimæ provinciæ vulnera, tollendos abusus, extirpandos errores, moresque componendos accommodatissima quæque, duce Spiritu sancto, omnium actionum & consiliorum moderatore, provideamus & exequamur. Datum Parisiis in ædibus nostris Dionysianis, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo, die 27. mensis Septembris.

COMMISSIO

A

COMMISSIO CONVOCATORIA

episcopo Atrebatensi directa, ut concilio compareat.

LVDOVICVS a Lotharingia miseratione divina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendo in Christo patri, ac fratri carissimo domino episcopo Atrebatensi salutem in domino. Cum tantis hactenus nostra ecclesia Gallicana procellis, & calamitatibus fuerit agitata, ut id* summum atque ineffabili solius Dei clementiæ, & pietati acceptum referri debeat, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit, illud etiam profecto dici non potest quanta ejus comitate, & providentia effectum sit, ut non tantum eadem ecclesia, in eo quo nunc est, licet pessimo, & periculosissimo statu quodammodo retineatur, verum etiam ea nobis relicta sunt remedia quibus præclarissimum illud primitivæ ecclesiæ ornamentum eidem restitui, inque pristinos honores, & libertates ea vindicari posse videatur, neque enim certe præsentius tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam eæ quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus ordinatæ & institutæ sunt synodi provinciales. Quibus etiam nobis patres nostri ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam cum vitiorum deformitate labefactata videretur restaurarunt, sartamque tectam conservarunt. Et quidem earumdem constitutionum observatio quanto orbis Christiani præjudicio prætermissa sit, adeo notum est, ut illarum restitutionem non modo utilem sed etiam necessariam esse nullatenus dubitari possit. Hinc est quod nos pristino laudabilique ecclesiæ more malis ecclesiarum nostrarum morbis mederi cupientes, matura super eo quorumdam comprovincialium nostrorum & de capitulo nostro Rhemensi præhabita deliberatione & consilio, prædictis canonibus & decretis inhærendo, concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, die dominica prima post festum epiphaniæ domini proxime venturum celebrare decrevimus & statuimus. Quo ut eadem die in dicta ecclesia semotis omnibus aliis impedimentis compareatis, sub pœnis ab eisdem conciliis & canonibus indictis, vobis mandamus & significamus, idemque ut præstent, diœcesis vestræ capitulis, abbatibus, ceterisque qui de jure & consuetudine interesse debent, mandetis & significetis: & quoniam ea est vestra pietas, deque grege dominico cura, & solicitudo, & id vos pro ovium episcopi salute, proque salutari totius ecclesiæ exemplo, non modo non recusaturos, sed libenter subituros esse confidamus, vobis etiam in hujus tam sancti tamque necessarii negotii procuratione studium nostrum, & operam omnem nostram pollicemur, Deum optimum maximum deprecantes, quatenus nobis omnibus in tam salubris concilii prosecutione adesse, & cordibus nostris Spiritum sanctum suum immittere dignetur, quo adjuvante ea decernamus quæ Christi corporis unitati, afflictissimæque ecclesiæ nostræ solatio consentanea esse videbuntur. Datum Parisiis in ædibus nostris diœcesanis, die vigesima septima mensis Septembris, anno domini MDLXXXII.

Et sur le dos est écrit.

Le Ieudy 8. Novembre 1582. par l'ordonnance de Monsieur l'Archidiacre (qui estoit grand Vicaire) c'est fait en parchemin trois coppies, l'une pour Cambray, une pour Tournay, & une pour Arras, le tout signé, DEPELES, écrites par Messire Marcial Rolin, qui estoit lors commis Secretaire en l'Archevesché de Rheims.

APOSTOLICA FACULTAS PRO SYNODO RHEMENSI, NONDUM SUSCEPTO PALLIO, CELEBRANDA.

B *Dilecto filio nostro Ludovico S. R. E. presbytero cardinali, a Guysia nuncupato.*

GREGORIUS PAPA XIII.

DILECTE fili mi, salutem & apostolicam benedictionem. Exquisita tuæ circumspectionis industria promeretur, ut Romana ecclesia, cujus honorabile membrum existis, & quam tuorum honoras magnitudine meritorum, te specialis gratiæ favore prosequatur. Cum itaque pro nonnullis causis urgentibus concilium provinciale proximo quoque tempore adhuc celebrandum sit, cumque, qui ecclesiæ Rhemensis ex dispensatione apostolica administrator existis, Pallio nondum suscepto id facere nequeas, nisi nostra & sedis apostolicæ tibi licentia suffragetur, & facultas: Nos tuis in hac parte supplicationibus inclinati, eidem circumspectioni tuæ, ut pro hac vice tantum, Pallio etiam per te nondum suscepto, concilium provinciale convocare possis ad effectum, & illud, prout moris est, celebrare, ac eidem præsidere libere & licite, etiam pro hac vice tantum valeas, apostolica auctoritate, de speciali gratia concedimus, & indulgemus, non obstante felicis recordationis Bonifacii papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit, *Injuncta*, & aliis apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die prima Martii, anno domini D millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, pontificatus nostri anno undecimo.

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI D. CARDINALIS ARCHIEPISCOPI DUCIS RHEMENSIS,

Ad synodum provincialem cohortatio.

PERMAGNUM & perillustre gratulandi mihi, & gratias Deo omnium bonorum auctori cumulatissimas agendi, argumentum præbuit hodiernus dies, reverendi fratres, quod mihi vix-E dum inaugurato divini numinis beneficio conceditur munus nostrum ab hujus sacri concilii exordiri convocatione: quo negotio nullum aut majus, aut illustrius, nullum ad laborantis ecclesiæ ægras ac prope positas partes accommodatius, nullumque honorificentius esse potest. Suppeditat nobis exemplum sapientissimorum regum maximus, & maximorum sapientissimus Salomon, qui in regem assumptus, nihil prius antiquiusque habuit, quam ut in Dei optimi maximi domo magnifice extruenda, omnibusque aliis ad ejus cultum necessariis religiose constituendis acceptæ a Deo gratiæ & sapientiæ

primitias consecraret. Christus etiam dominus Hierosolymam ingressus, flagrantissimo domus Dei zelo incensus, ab ea expurganda, verrendaque, & sacerdotalis auctoritatis, & ecclesiasticæ disciplinæ exordium potissimum ducere voluit. His igitur præclaris exemplis, tum adepti sacerdotii magnitudine commotus, nulla interposita mora conor efficere, ut ecclesiæ nostræ provincialis status collapsus restauretur, vitia radicitus extirpentur, moresque ad optimam disciplinam revocentur: ut patrum deniq; nostrorum orthodoxa fides hæreticorũ furore prope dejecta, nova animi virtute excitetur, & velut in avitam possessionem restituatur. Huc nos communis nostri ordinis pernicies cũ magna reipublicæ Christianæ calamitate conjuncta, atque sãctissima Christianissimi regis voluntas (quam sane plurimi omnes facere debemus) advocat: sed stimulum non mediocrem admovet Caroli cardinalis patrui carissimi, & maxime colendi pia recordatio, qui post synodum œcumenicam Tridenti habitam, concilium ex summis ingeniis præditis coegit. Nam & si quæ in eo summa & admirabilia fuerunt ad tantum munus exequendum, illa in me vix agnosco mediocria: benevolentia tamen omnium vestrum incredibilis, reverendi fratres, admirabilis sapientia, singularis pietas, perspecta mihi & satis explorata fides, me in re tam sancta, licet difficili, animo debilitari, aut frangi non sinit. Agite ergo, & illud precor, mecum omnes acri & attento animo intuemini, quod monebat apostolus: Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Quibus verbis apertissime præcipit, ut nos ipsos primum, deinde fidei nostræ commissos inspiciamus atque examinemus: & quicquid depravatũ, corruptum, atque sordibus conspurcatum reperietur, id non tam nostra, quam sacrorũ cõciliorum auctoritate sanemus, emẽdemus, abstergamus: & nostris auribus frequentissime insonet, quod monebat Christus. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Non potest abscondi civitas supra montem posita. Quod si ea quæ nostrarum sunt partium, accurate recognita animo complectamur, haud dubie futurum est, ut omnium suffragiis atque consensu ea decernamus, quæ ad mores emendandos, & disciplinam, religionemque, quam a majoribus accepimus, revocandam atque retinendam pertinere serio videbuntur. Quod nisi sedulo fecerimus, verendum ne contra nos illud pronuntiet dominus, quod est apud Ezechielem: Requiram gregem meum de manu eorum: & plebs exclamet, quod vulgo circumferri solet, O præclaros custodes ovium, lupos! Sed video meliora, magnaque me spes tenet, eo animo nos omnes huc convenire, ut nihil nisi quod pium, sanctum, & nostræ, nostrique gregis saluti commodũ sapienter statuamus: & quicquid sancitum fuerit, lubenter ex animo exequamur, observemus, & observandum curemus. Sed quoniam sine te, o Deus optime, atque maxime, nihil præclarum, nihil salutare, neque statuere, neque peragere potest humani ingenii imbecillitas, animis nostris, quæsumus, propitius illabere: & qui dixisti, Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, nobis hodie in nomine sancto tuo congregatis, adesse dignare: mentes nostras divini tui luminis splendore illustra, bonitate fove, sapientia rege, moderare: atque effice, ut privata commoda communi officio posthabeamus: eorum tantum utilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus serviamus: & quæ vivendi exempla ac præcepta aliis tradere paramus, ea ipsi primum te auxiliante sedulo ac libenter exequi valeamus.

LITERÆ SYNODI PROVINCIALIS RHEMENSIS

AD OMNES COMMUNITATES,

Et ecclesiarum rectores sibi subditos, quibus mandat, ut preces ad Deum fundant, ac supplicationibus insistant, pro felici ejusdem synodi progressu atque successu.

Ludovicus miseratione divina sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus Franciæ par, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus: Carolus de B *Roucy episcopus Suessionensis: Valentinus du Glas episcopus dux Laudunensis, par Franciæ: Nicolaus Fumée episcopus comes Bellovacensis, par Franciæ: Cosmus Clausse episcopus comes Cathalaunensis, par Franciæ: Claudius episcopus comes Noviomensis, par Franciæ: Geoffridus Martonius episcopus Ambianensis, una cum aliorum suffraganeorum coepiscoporum, & capitulorum cathedralium procuratoribus, abbatibus, prioribus, aliisque ad concilium Rhemense congregatis, omnibus provinciæ Rhemensis capitulis, conventibus, communitatibus, & parœciis, gratiam & pacem a Deo per Iesum Christum.*

C VETUS est consuetudo jam inde ab apostolorum temporibus ducta, ut ad extirpandas hæreses per synodorum convocationem a divina clementia remedia quærantur. Hæc enim numquam deserit suos, juxta promissionem domini, cum ait: Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio illorum sum. Cum igitur non sine magna animi molestia hodie videamus, in quam varias opinionum sectas plerique misere dissecti sint, operæpretium nos facturos existimavimus, si saluberrimam conciliorum auctoritatem & usum revocando, ad provincialem synodum Rhemos conveniremus: ut secundum Deum, aliquam ineamus rationem, qua religio unitati & ecclesia per reformationem suæ restituatur puritati & dignitati. Sed quoniam divino auxilio potius quam ullo hominum conatu & industria res tantæ peraguntur, ut recte at- D que ex ordine nostrum institutum prosequeremur, divi Iacobi consilium secuti, sapientiam a Deo postulavimus in fide. Et ut communi malo, quod omnium nostrum culpa evenit, communibus fidelium precibus subsidium opportunum inveniatur, per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus vos, & hortamur in domino Iesu, ut eadem nobiscum fidei & caritatis societate conjuncti, & tantum ecclesiæ malum experti, pro felici hujus concilii progressu, executione, & successu, proque Christianissimi regis, & catholicorum omnium salute, pace, ac E tranquillitate, vestris orationibus Iesum Christum, qui est pax nostra, interpellare velitis, Danielis exemplo nobiscum dicentes: Peccavimus, iniq; egimus, Sed quoniam non est confusio confidentibus in te, fac nobiscum domine, secundum multitudinem misericordiæ tuæ. Quamobrem, ut hæc nostra exhortatio, & in re tam sancta salutare consilium Christi ecclesiis ad profectum innotescat, omnibus capitulis tam cathedralium, quam collegiatarũ ecclesiarũ, & ceteris communitatibus tam abbatiarum, quam conventuũ, mandamus, ut singulis diebus supplicationem cum litaniis, & collectis de Spiritu sancto, unitate ecclesiæ, & prospero concilii successu faciãt:

ac

ac curatis omnibus, ut singulis diebus festis eisdem precibus, & supplicationibus vacent, ut tandem adjuvante Spiritus sancti gratia, in hac deploranda religionis perturbatione fiat in ecclesia Dei omnium credentium cor unum & anima una, sub uno capite Iesu domino salvatore nostro, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen. Datum Remis, die 27. Aprilis, 1583.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS Rhemensis, quod illustrissimus princeps, & reverendissimus D. D. Ludovicus S. R. E. presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, Rhemis habuit, anno domini 1583.

Prima congregatio in palatio archiepiscopali Rhemensi.

DICTA itaque die Lunæ vigesima quinta mensis Aprilis, in prædicto palatio archiepiscopali Rhemensi, convenientibus omnibus ad synodum deputatis, cum illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus præsidens in capite mensæ in eam rem erectæ & stratæ sedis, & reverend. domini qui aderant episcopi ordine sequenti sederunt, videlicet a dextris ejusdem illustrissimi domini cardinalis præsidentis, primus propter absentiam reverendi domini episcopi Suessionensis dominus episcopus Bellovacensis, & secundus reverendissimus dominus episcopus Noviomensis: qui post illos a dicta parte dextra sedere consueverunt, Tornacensis & Silvanectensis episcopi aberant; a sinistris vero sedit primus reverendus dominus episcopus Laudunensis, & post eum, absente reverendissimo domino episcopo Cathalaunensi, sedit reverendissimus dominus episcopus Ambianensis: Reliqui, videlicet Bononiensis episcopus olim in Morinensis episcopi locum suffectus, Atrebatensis episcopus, qui reliquas dictæ sinistræ partis sedes occupare consueverunt, absentes erant: Aberat & reverendissimus dominus episcopus Cameracensis cui ex opposito illustrissimi domini Ludovici cardinalis sedes constitui solita erat. Sedentibus igitur hoc ordine supradictis illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo, & præsidente, & reverendissimis dominis episcopis, idem R. D. episcopus Ambianensis se eum qui illi præscribebatur sedendi locum acceptare protestatus est, ea lege & conditione ut præjudicium aliquod in posterum generari non posset sibi suisque successoribus, & ecclesiæ suæ; deque protestatione hujusmodi actum sibi confici & registrari requisivit. Quia vero qui de hujusmodi protestatione rogaretur, nullus adhuc erat constitutus & deputatus secretarius, visum est illustrissimo cardinali, & reverendis episcopis & deputatis, antequam aliud ageretur, scribas & promotores concilii eligere, nominare, & deputare: quod cum omnium & singulorum deputatorum collectis suffragiis fieri censuisset præfatus illustrissimus dominus, idque eo temporis propter præcedentes contentiones certo ordine fieri commode non valeret, suffragia & deputatorum vota ac sententias promiscue, nulloque servato ordine roganda esse censuit. Sedibus itaque relictis, surrexerunt, præfatusque illustrissimus dominus Ludovicus archiepiscopus & præsidens singulorum sententiam sciscitatus magistros Ioannem de Piles ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonicum, monasterii Orbacensis, ordinis sancti Benedicti

A Suessionensis] diœcesis abbatem commendatarium, diœcesis Rhemensis a multo tempore secretarium, ac Nicolaum Colin ejusdem Rhemensis ecclesiæ thesaurarium & canonicum, ejusdem concilii scribas & secretarios pronuntiavit: quam provinciam suscipere iidem de Piles & Colin non recusarunt. Tum demum ad promotorum electionem ventum est, unanimique omnium consensu venerabiles, dominus Hubertus Maurus in sacra theologiæ facultate doctor ac Rhemensis ecclesiæ prædicator, decanus & canonicus, ac Claudius Gongue jurium licentiatus, ecclesiæ Bellovacensis decanus & canonicus, futuri concilii promotores ab eodem illustrissimo domino cardinale archi-

B episcopo nominati & pronunciati sunt: quod minime lubenti animo etiam susceperunt. His peractis, præfati illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus & præsidens, ac reverendissimi domini DD. Laudunensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi ordine supradicto sederunt, iteratis per reverendissimum dominum episcopum Ambianensem de sessione protestationibus, de quibus actum illi conficere dicti synodi secretarii jussi sunt.

Orta est etiam inter ecclesiarum cathedralium capitula & reverendissimos dominos abbates regulares, de sedendi & deliberandi ordine non parva controversia, iisdem reverendis domi-

C nis abbatibus propter illorum dignitatem sibi primas partes, dictis capitulis itidem primas sibi deberi prætendentibus, quod reverendissimorum dominorum episcoporum assessores, & consiliarii existant, & ut dicti reverendissimi domini episcopi ecclesiarum capita, itaque canonici, capitula sive parva capita, ex divo Bernardo nuncupari sunt solita. Ad quam dirimendam controversiam cum reverendi patres congregati sententiam ferre parati essent, primus D. Geoffridus sancti Vincentii Laudunensis abbas, ceterorum abbatum nomine, hujus rei deliberationem in adventum reverendissimorum dominorum Præmonstratensis, & sancti Martini Laudunensis abbatum, aliorumque qui proximo quoque die venturi erant, differre & protrahere

D postulavit: quod æquum esse a patribus judicatum est, quodque eorumdem reverendissimorum dominorum, capitulorum & abbatum sessiones & deliberationes, quoquomodo & ordine fierent, antequam de hujusmodi controversia pronuntiatum esset, nullum eorum juribus ac prætentionibus afferret præjudicium.

Porro qui aderant aliorum nominibus deputati, jussi sunt eorum nomina & procuratoria instrumenta, ut de eorum validitate judicaretur, exhibere, cui mandato obtemperantes infra scripti domini dominus Carolus de Blandecq prior de

E Vregin procuratorium reverendissimi domini Caroli de Roucy episcopi Suessionensis, de die 22. Aprilis 1583. signatum Quique & Raoulet exhibuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy, archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, & officialis ac vicarius Rhemensis, procuratorium reverendissimi D. Claudii Andreæ Dormy episcopi Boloniensis & capituli ecclesiæ cathedralis Boloniensis, de die 23. Decembris 1582. signatum A. Dormy & de mandato prædictorum dominorum F. Vœsier cum episcopali & capitulari sigillo.

Venerandus dominus Antonius Muldrac doctor theologus & canonicus Silvanectensis, procuratorium reverendissimorum D. Petri Chevalier episcopi Silvanectensis, de die 23. Ianuarii 1583. signatum Potileni & Vigneron notarii regii.

ANNO CHRISTI 1583.

A deputatis sciscitatum est num quis illorum mandatum a reverendissimis D. Cameracensi, Tornacensi, & Atrebatensi episcopis haberet, nec inventus est procurator, idem de sancti Audomari & Hiprensi episcopis, in Germaniæ inferioris partibus, loco Morinensis episcopi nonnullis abhinc annis erectis, actum est.

Demum venerabiles domini Ægidius Richer præpositus, Hubertus Maurus decanus, P. Gilbault cantor, Petrus Remy archidiaconus minor seu Campaniæ, & Ioannes le Beque cancellarius, & canonici ecclesiæ Rhemensis, conclusionem capitularem de die 22. mensis Decembris 1582. signatam Gueriot.

B Venerabilis D. Attrosius de Gonneliea archidiaconus de Reparia, & Gervasius Tournay scholasticus, & canonici ecclesiæ Suessionensis, actum capitularem illorum ecclesiæ, de die 21. præsentis Aprilis signatum Boucher scriba capituli, cum sigillo capituli.

Venerabilis D. D. Ioannes Bertrand decanus, & Dionysius Haugaret canonicus ecclesiæ Laudunensis per capitularem actum de die 22. Aprilis præsentis signatum de mandato Geget cum sigillo capitulario.

Venerabilis D. Claudius Gonyve juris canonici doctor, decanus ecclesiæ Bellovacensis, & Germanus Carré archidiaconus & canonicus ecclesiæ Bellovacensis, per actum capitularem de die 15. Aprilis 1583. de Maraillicre cum sigillo capitulari.

C Pro reverendissimo domino episcopo Cathalaunensi, ejusque capitulo nemo comparuit, sed quidam eos in celebratione suæ synodi diœcesanæ detineri, & die Iovis vel Veneris proximi hic affuturos nunciavit.

Venerabiles domini Ioannes Feuillette decanus, & Petrus Boytre archidiaconus ecclesiæ Noviomensis capituli procuratores, actum capitularem de die 4. Februarii 1583. signatum, de mandato Lavoque, cum sigillo capitulari.

D Venerabiles domini Nicolaus Goudran doctor theologus & canonicus ecclesiæ Ambianensis, & Ioannes le Roy canonicus ejusdem ecclesiæ, & regius ipse Ambianensis consiliarius, nomine capituli Ambianensis, per actum capitularem de die 18. Aprilis 1583. signatum de mandato Godes, cum sigillo capitulari.

Pro Tornacensi capitulo nemo comparuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, nomine procuratorio capituli Boloniensis, per procuratorem supra designatum in episcopo Boloniensi, pro capitulis ecclesiarum sancti Audomari & Hiprensis nemo comparuit.

E Venerabilis Antonius Muldrac canonicus theologus ecclesiæ Silvanectensis, nomine capituli Silvanectensis, procuratorium seu actum capitularem de die 12. Novembris 1583. signatum de mandato domini I. Poilbas, cum sigillo capitulari respective exhibuerunt.

Pro capitulo ecclesiæ Atrebatensis nemo comparuit sicut & pro capitulo Cameracensi.

Abbates regulares præsentes fuerunt reverendus Claudius Cauchon abbas sancti Dionysii Rhemensis, ordinis sancti Augustini.

Reverendus Geoffridus de Billy abbas sancti Vincentii Laudunensis, ordinis sancti Benedicti.

Abbates commendatarii præsentes fuerunt Claudius Regius abbas commendatarius monasterii Calvimontis, ordinis Præmonstratensis, Rhemensis diœcesis.

A Philippus de Gournay abbas commendatarius monasterii de Genlis, ordinis Præmonstratensis, Noviomensis diœcesis, D. dominus Nicolaus Chertemps magnus prior monasterii sancti Remigii Rhemensis, ordinis sancti Benedicti, doctor theologus, prior de Soma, nomine procuratorio abbatis & conventus sancti Remigii, procuratorium de die 25. Aprilis 1583. signatum A. Souyn, H. Morlet & Regnault.

Venerandus D. Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, nomine procuratorio reverendi domini Aymari Hannequin episcopi "Renarum, abbatis commendatarii monasterii d'Esparnay, ordinis sancti Augustini Rhemensis diœcesis procuratorium, de die 17. Ianuarii 1583. signatum Æmarus episcopus Rhedonensis abbas Sparnacensis, & inferius de mandato l'Ermite, cum sigillo.

"Redon.

Venerabilis D. Petrus Gilbault juris canonici doctor, cantor & officialis Rhemensis, nomine domini Dominici le Clerc abbatis commendatarii sancti Theodorici in monte aureo, ordinis sancti Benedicti Rhemensis diœcesis, procurator die 10. Ianuarii 1583. signatum, Veriet notarius apostolicus cum sigillo.

R. D. Claudius Rohius abbas commendatarius monasterii Calvimontis per procuratorem oblatum R. D. Ioannis de Coucy abbatis commendatarii monasterii beatæ Mariæ Bonifontis, Cisterciensis ordinis, Rhemensis diœcesis, de die 26. Aprilis 1583. signatum de Coucy, & I. Broyart cum sigillo.

Reverendus dominus Goffridus de Billy, abbas sancti Vincentii Laudunensis, nomine procuratorio abbatis & commendatarii conventus monialium sancti Nicolai in Bosco Laudunensis diœcesis, procuratorium de die 18. Ianuarii 1583. cum pluribus signis & duobus sigillis.

Religiosus D. Pantaleon Bigot religiosus in monasterio sancti Symphoriani Bellovacensis diœcesis, ordinis sancti Benedicti, nomine procuratorio domini Iacobi de Thou abbatis commendatarii, procuratorium de die 24. Decembris 1582. signatum le Noir & Lusson.

Venerabilis D. Germanus Carré archidiaconus major & canonicus Belvacensis, nomine domini Ioannis de Vulcop, abbatis commendatarii de Beaupré, Bellovacensis diœcesis, procuratorium de die 30. Aprilis 1582. signatum de Brigues & Marchant.

Venerabilis D. Petrus Remy archidiaconus major Rhemensis, nomine D. Iacobi Belleau abbatis commendatarii de Cheminon, ordinis sancti Benedicti, Cathalaunensis diœcesis, procuratorium de die 20. Ianuarii 1583. signatum Cothereau & Broset.

Venerabilis D. Caromagnus ab Eslorma doctor theologus procuratorium domini Petri Dreux abbatis commendatarii monasterii Hamensis, ordinis sancti Augustini, Noviomensis diœcesis, de die 21. Decembris 1582. signatum du Val, Oger.

Reverendus D. Rodulphus le Blon prior monasterii sancti Quintini in insula, ordinis sancti Benedicti, Noviomensis diœcesis, procuratorium nomine abbatis commendatarii & conventus, procuratorium de die 24. mensis Aprilis pluribus signis & sigillo munitum.

Significatum seu declaratio Oliverii le Pot, prioris clericalis monasterii sancti Bartholomæi Noviomensis, vicarii reverendissimi domini Baltazaris Granger, ejusdem monasterii abbatis commendatarii,

mendatarii, in absentia domini abbatis, qui suscipiendi sacri presbyteratus ordinis gratia, Romam sit profectus, in illius excusationem de die 22. Aprilis 1583. signatum Novembris syngraphis & sigillo ejusdem sub cera viridi.

Procuratores ecclesiarum collegiatarum videlicet nomine ecclesiæ collegiatæ sancti Martini de la Fere sur Oise, diœcesis Laudunensis, D. N. procuratorium de die 7. Decembris 1582. signatum pluribus syngraphis de sigillo capitulari munitum.

Simile procuratorium capituli capellæ matris Mariæ de Prælate in castro de la Fere sur Oise, de dicta die 7. Decembris, signatum pluribus syngraphis.

Simile procuratorium capituli capellæ in castro de Mouy Suessionensis diœcesis de die 23. Decembris 1582. signatum de Froullio.

Venerabilis D. Dionysius Haugart canonicus Laudunensis, procuratorium seu actum capitularem capituli ecclesiæ sancti Ioannis in Burgo Laudunensi, de die 23. Aprilis, signatum Geger cum sigillo capitulari.

Procuratorium seu capitularem actum capituli ecclesiæ sancti Petri in foro Laudunensi, de die 23. Aprilis 1583. signatum C. Collart cum sigillo capitulari.

Venerabilis D. Bartholomæus Baussetus canonicus ecclesiæ collegiatæ sancti Gervasii & Protasii de Guisia Laudunensis diœcesis, officialis & vicarius Laudunensis, procuratorium dictæ ecclesiæ de Guisia, de die 26. Decembris 1582. signatum A. la Court, cum sigillo capitulari.

Idem dominus Bartholomæus procuratorium capituli ecclesiæ collegiatæ sancti Vvedasti de Origniaco O. sancti Benedicti, Laudunensis diœcesis de die 22. Decembris 1582. signatum R. Molard cum sigillo capitulari.

Venerabilis dominus Antonius des Planques decanus & Parisiensis ecclesiæ officialis, canonicus ecclesiæ collegiatæ sancti Quintini oppidi de sancto Quintino Noviomensis diœcesis, procuratorium capituli ejusdem ecclesiæ de die ultima mensis Decembris 1582. signatum de mandato R. Senechal cum sigillo capitulari firmatum.

Venerabilis dominus Antonius Mannonon canonicus ecclesiæ collegiatæ beatæ Mariæ de Nigella Noviomensis diœcesis procuratorium capituli dictæ ecclesiæ de die 21. Aprilis 1583. signatum Capelle, cum sigillo.

Venerabilis dominus Vrsinus de Tournay canonicus Rhemensis, procuratorium capituli ecclesiæ collegiatæ sancti Fursei de Perona Noviomensis diœcesis, de die 23. Aprilis 1583. signatum Morel, cum sigillo capitulari.

D. Ioannes de Piles abbas Orbacensis procuratorium prioris commendatarii de Bellomonte, ordinis sancti Benedicti Rhemensis diœcesis, Ioannis a sancto Andrea canonici Parisiensis, de die 8. Ianuarii 1583. signatum Gillebert.

Dominus Philippus de Gonelan abbas commendatarius de Genliaco, Noviomensis diœcesis, procuratorium Adriani Brasseur baccalaurei theologi, prioris commendatarii conventualis de Heliriari sanctæ Margaretæ Cluniacensis ordinis Belvacensis diœcesis, de die 17. Februarii 1583. signatum a Brassino N. Prouffit & G. Pougerise.

Prior de Rivecour Bellovacensis diœcesis per dominum Ioannem de Piles abbatem Orbacensem se excusari curavit.

Pantaleon Bigot prior sancti Paterni Bellovacensis diœcesis, procuratorium priorum dictæ diœcesis, de die 6. Decembris 1582. signatum Pelle & le Comte.

Franciscus Canterel rector parrochialis ecclesiæ sancti Pauli Bellovacensis, procuratorium rectorum dictæ civitatis & diœcesis, de die 7. Decembris 1582. signatum Pelle & le Comte.

Venerabilis dominus Iacobus Lestourneaux sacræ theologiæ professor, canonicus & pœnitentiarius Ambianensis, a reverendissimo domino episcopo Ambianensi nominatus, ut abbatum, priorum, & curatorum suæ diœcesis nomine in concilio compareat, juxta facultatem eidem reverendissimo domino episcopo concessam, prout ex processu apparet confecto die 28. Decembris 1582. signatum N. de la Voypiere.

D. Ioannes de Piles abbas Orbacensis, procuratorium domini Petri Hubert, prioris commendatarii prioratus conventualis sancti Arnulphi de Crespeyo in Vallesio, Cluniacensis ordinis, Silvanectensis diœcesis, de die 28. Decembris 1582. signatum P. Hubert Peron & Croiset exhibuit.

Quæ quidem omnia procuratoria mandata supradicta reverendissimi patres decreverunt & jusserunt tradi dominis promotoribus videnda, recognoscenda, & examinanda, & in proximam congregationem referenda, ut de eorum validitate aut invaliditate, congregatio patrum ex dictorum dominorum promotorum relatione judicet, & eadem die domini promotores animadvertendum esse monuerunt, abbates tam regulares quam commendatarios, ac ecclesiarum collegiatarum capitula, priores, & curatos invitari quidem ad synodum provincialem, sed non compelli potuisse, ideo nullam eis vocem in eadem synodo competere, saltem decisivam, etiam si personaliter compareant; procuratoribus absentium nullam omnino. continuari congregationem decreverunt reverendissimi patres, in diem sequentem Martis, vigesimam sextam mensis Aprilis, in prædicto palatio archiepiscopali Rhemensi, hora septima matutina, celebrato prius missæ sacrificio in sacello ejusdem palatii per unum ex dominis deputatis.

SECVNDA CONGREGATIO *in palatio archiepiscopali.*

DIE sequenti Martis, vigesima sexta mensis Aprilis ejusdem anni 1583. in præfato palatio archiepiscopali missa per D. Hubertum Maurum Rhemensis ecclesiæ decanum, & alterum dicti sacri concilii promotorem celebrata, præsidente supradicto illustrissimo D. Ludovico cardinali archiepiscopo, ac assistentibus sibi a dextris reverendissimis dominis Bellovacensi, Noviomensi, necnon religioso domino Carolo Blandec, reverendissimi domini Caroli episcopi Suessionensis procuratore; a sinistris reverendissimis dominis episcopis Laudunensi & Ambianensi, cathedralium ecclesiarum, capitulorum procuratoribus: a dextris illustrissimis & reverendissimis dominis abbatibus, tam regularibus quam commendatariis præsentibus, & absentium procuratoribus a sinistris sedentibus, protestatione denuo per eos facta, quod sedendi ille ordo suis juribus & dignitatibus præjudicare minime censeretur, domini promotores significarunt & renunciarunt se reverendissimorum dominorum episcoporum absentium, & capitulorum procuratoria mandata juxta provinciam eis a patribus in hesterna congregatione delegatam, diligenter inspexisse & examinasse, & ex his procuratorium reverendissimi domini Silvanectensis episcopi minime sufficiens videri ad illius absentiam excusandam,

ANNO CHRISTI 1583.

ſandam, niſi validum & legitimum probetur impedimentum quominus ſe ad concilium conferre potuerit. Legitime itaque eumdem reverendiſſimum dominum Silvanectenſem epiſcopum abſentem, & contumacem cenſeri pœnaſque in contumaces de jure illatas, aut etiam ſi patribus bene viſum foret, graviores incurriſſe, judicare requirebant; cumque ad hæc reverendus dominus Antonius Muldrac canonicus theologus Silvanectenſis, ejuſdemque reverendiſſimi domini epiſcopi procurator excuſator, eumdem reverendiſſimum dominum graviter podagra a multis menſibus laborare & detineri conſtanter affirmaſſet, dignaque excuſatione afferret, decretum eſt contumaciæ ſententiam contra dictum reverendiſſimum dominum Silvanectenſem epiſcopum in octavum diem differendam eſſe, quo temporis ſpatio ille de adverſa valetudine, aut alio legitimo impedimento, aut authentico inſtrumento, aut fide dignorum atteſtatione dare teneretur, quod ſi facere negligeret in eum via juris ageretur.

Reverendum dominum Bolonienſem epiſcopum per procuratores admittendum non eſſe præfati domini promotores poſtularunt; quæ enim de inferioris Germaniæ bellorum tumultibus & injuriis ut nemini non innoteſcebat afflictæ vicinitate de militum e Gallia ad dictam Germaniam confluentium, viris eccleſiaſticis maxime infeſtorum invaſionibus, deprædationibus, demonſtrationibus, venerabilis dominus P. Remy archidiaconus major Rhemenſis illius procurator, impedimenta exponebat, & objiciebat illorum tempore initi procuratorii mandati rationem haberi quidem potuiſſe, videlicet de menſe Decembri. Cum vero impedimenta hujuſmodi ceſſarint, nulloque milite provinciam illam tunc temporis affligi & labefactari, tutumque ab illa in hanc civitatem acceſſum cuilibet patere potuiſſe ſatis conſtet, eumdem reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem contumacem declarare, pœniſque de jure in contumaces epiſcopos indictis mulctari debere requirebant, cum ille de ſynodi hujus convocatione & indictione illiuſque prorogationibus omnibus, præſertim de noviſſimis, ut a reverendiſſimo domino Ambianenſi epiſcopo, qui illum de ultima indictionis dilatione & remiſſione admonendum curaviſſe teſtatus eſt, certior factus fuerit, quam requiſitionem reverendiſſimi patres inſequentes eumdem reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem contumacem pronunciarunt, ſi infra quindecim dierum ſpatium ad ſynodum non conveniret; inſtantibus demum & requirentibus dictis dominis promotoribus, dictorum reverendiſſimorum patrum, judicio decretum eſt, quod deinceps qui ad concilium procuratores mitterent, ſive epiſcopi, ſive eccleſiaſticorum capitula, aut aliæ perſonæ eccleſiaſticæ procuratoria inſtrumenta Latino ſermone, non vulgari, coram notariis apoſtolicis confici, eorumque ſigillis formari curarent, eidemque manibus propriis ſubſcriberent, alias nulla eorum haberetur ratio. Cameracenſis & Atrebatenſis epiſcopi de concilii indictione certiores facti, ut venerabilis D. Petrus Remy archidiaconus & officialis, reverendiſſimi illuſtriſſimique domini Ludovici cardinalis archiepiſcopi vicarius generalis, ſcripto docuit, ob non comparitionem contumaces nunciati & declarati ſunt, & quia ob levitatem pœnarum de jure contra contumaces inflictarum quæ ſuperioribus temporibus plus ponderis habebant, nonnulli epiſcopi ſe negligentius gererent, ob eamque cauſam nonnulla provincialia concilia, utpote Burdegalenſe noviſſimum, graves pœnas in eoſdem contumaces ſtatuiſſent, videlicet privationem tertiæ partis fructuum piis uſibus applicandæ, pro eo anno quo concilio non comparuiſſent, requirebant domini promotores aliquid de dicta pœna ſtatui in cōtumaces, de qua re judicium in proximas concilii ſeſſiones, poſtquam apertum fuerit, reverendiſſimi patres differendum & protrahendum eſſe cenſuerunt, ac eiſdem inſtantibus dominis promotoribus ſtatuerunt quod reverendi domini epiſcopi S. Audomari & Hiprenſis in Morinis, qui ab olim inter Morinenſem eccleſiam & Rhemenſem, cui ordinario jure ſubſunt, præſidum accedente conſenſu, erecti ſunt, ad proximum concilium provinciale convocarentur, idemque de illorum cathedralium eccleſiarum, necnon de Cameracenſi, Tornacenſi, & Atrebatenſi capitulis judicium latum eſt. Quod vero attinet ad procuratoriū mandatum a capitulo eccleſiæ cathedralis Noviomenſis initum, in perſonas venerabilium D. D. Ioannis Fraullette decani, & Petri Bertel archidiaconi Noviomenſis quo eis facultas conceditur vocem deliberativam & deciſivam in hoc concilio habendi & petendi, dicti domini promotores, aut novum a dicta eccleſia mandatum afferri, aut ex prædicto verba illa de deciſiva voce deleri poſtulabant, aut etiam ſimilem vocem deciſivam ceteris capitulis dari & concedi volebant, ex ſacrorum ſiquidem canonum decretis eccleſiarum cathedraliū capitulis conſulendi & deliberandi, non autem judicandi & decidendi poteſtatem & auctoritatem datam eſſe aſſerebant. Dicti vero domini Noviomenſis capituli procuratores reſponderunt, fruſtra ad concilium eccleſiarum capitula vocari niſi eorum ſuffragia & ſententiæ numerentur: reverendiſſimi vero domini epiſcopi eccleſiarum canonicos ad ſynodum vocari non ad judicandum & decidendum, ſed ad deliberandum & tractandum dumtaxat, tanquam epiſcoporum conſiliarios, contendebant, magnaque inter eos & capitulorum procuratores propterea quæſtio & contentio nata eſt, de qua judicium ferri cū dicti domini promotores expoſtularent, dictorum capitulorum procuratores illud in horas pomeridianas differri petierunt, ad hoc enim negotium maturiori conſilio & deliberatione opus eſſe dicebant: quibus annuentes reverendiſſimi patres, congregationem in horam ſecundam pomeridianam protrahendam duxerunt, qua hora dicti domini capitulorum procuratores, quod ſibi videtur ſuper hoc negotio in medium afferre juſſi ſunt, ut de eo judicium & decretum fieret. Interim domini promotores, graviores ex hujuſmodi controverſiis turbas excitari pertimeſcentes, omnes & ſingulos deputatos in nomine domini Ieſu Chriſti monuerunt ut ſe eorumque mentes & ſenſus ad modeſtiam componerent, contentione aut tumultu rationem præferrent, nihilque dictis domini epiſcopi Noviomenſis de ſuis juribus cederent, ut majorem gloriæ & honoris Dei, cultuſque domini, quam propriorum commodorum rationem præ oculis habuiſſe exiſtimarentur.

Procuratorium autem mandatum cujuſdam prioris monaſterii de Nongento Laudunenſis diœceſis ſe pro illius abbate fortè facientis, & qui eo nomine ad comparendum concilio procuratores conſtituerat, nullius eſſe momenti, illiuſque propterea procuratores non eſſe admittendos, decretum eſt.

De domino Rodulpho le Blon priore monaſterii ſancti Quintini in inſula Noviomenſis diœceſis, vicarius ſubſtitutus abbatis dicti monaſterii, admiſſus eſt ad concilium, ita tamen ut in eo nullam habere

ANNO CHRISTI 1583.

habere ei vocem liceat. Itaque sibi recedendi copia A id expostulanti facta est.

Reverendissimus dominus episcopus Ambianensis exposuit, quod cum exceptis de convocatione, indictione, & prorogatione concilii ab illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo & præside, mandatis, clerum suum etiam convocari jussisset, indictiones hujusmodi illi significaturus, plerique diœcesis suæ abbates, priores, collegiatarum ecclesiarum capitula, & parochialium ecclesiarum rectores, eidem reverendissimo domino episcopo facultatem, potestatem, & auctoritatem concesserunt eorum nominibus talem personam nominandi & eligendi quæ pro eis in concilio comparere, omniaque in hanc rem negotia gerere valeret, prout processu desuper confecto & reverendissimis dominis patribus adhibito decebat. Itaque se, si ita patribus videretur, nominare venerabilem & scientificum dominum Iacobum Lestourneaux, sacræ paginæ professorem, ecclesiæ suæ Ambianensis pœnitentiarium & canonicum, qui id muneris exequatur. Cui nominationi reverendissimi domini annuerunt, dominumque Lestourneaux admittendum censuerunt, ac de ceteris deputatis procuratoribus cum domini promotores dixissent, se eorum mandata diligenter vidisse, legisse, & observasse, eaque valida esse, nulloque vitio laborare, pronunciatum est; eos admittendos ac deinceps ad cetera concilii negotia tractanda procedendum esse.

Rursus hora secunda pomeridiana patres revereundissimi convenerunt, & ordine quo supra sederunt, ecclesiarumque cathedralium procuratores monuerunt, ut si quid haberent juxta matutini decreti sententiam de prætensa voce, in medium afferrent. Ceterorum itaque nomine dominus Dionysius Haugar Laudunensis canonicus, doctor theologus, alter ex capituli Laudunensis procuratoribus, sibi licet insufficienti, & ab aliis capitulorum procuratoribus de hac re coram agendi provinciam demandatam esse dixit, multaque ex sacris canonibus, præcipue ex C. *quanto* de his quæ fiunt a prælato sine consensu capituli, in medium attulit, quibus cathedralium ecclesiarum canonicos tamquam fratres ad negotia ecclesiastica cum episcopis tractanda & peragenda, adhibendos esse monstrabat; illorumque consilium & consensum necessarium esse, eoque argumento eos vocem decisivam habere contendebat, cum tractare & peragere nihil aliud sit quam judicare: eos demum longa & inveterata consuetudine niti, ipsos enim habere præ manibus vetus quoddam provinciæ hujus concilium sub Ioanne Antiquo archiepiscopo, cujus decreta cathedralium capitulorum una cum illustrissimo archiepiscopo & episcopis lata & edita reperiebantur. Demum sede episcopali vacante jurisdictionem ad capitulum devolvi argumento esse maximo, capitulum partes facere judicii & exercere, quod non ei licere posset, si vocem decisivam non haberet. Multisque aliis deductis rationibus, non modo deliberativam, sed etiam decisivam vocem capitulis competere contendebat. Dicti promotores responderunt ex dicto C. *quanto*, episcopos in negotiis ecclesiæ, utpote concessionibus, confirmationibus, & aliis fratrum consilium requirere debere, sed longam differentiam esse consilium & consensum, inter tractare aut consulere, aut judicare; canonicos quidem ad tractatum admitti, sed non ad judicium, ut annotatum est per Panormitanum ad dictum C. *quanto*, in his maxime rebus quæ capitulorum, privilegia, exemptiones, aut alia commoda peculiaria non concernunt. Itaque prioribus eorum requisitionibus & conclusionibus insistebant. Quibus auditis consentire se dixerunt prædicti domini capitulorum procuratores, quod in his negotiis dumtaxat quæ ad exemptiones, jurisdictiones, jura, privilegia, & commoda peculiaria capitulorum spectare & pertinere comperirentur, ipsi vocem deliberativam & decisivam, in reliquis, vero deliberativam tantummodo habeant. Insuper cum de invenienda compendiosa & expedita via qua totius concilii negotia celerius & maturius decidérentur, reverendissimi patres laborarent, tandem longo & examinato consilio sancitum est, eosdem reverendissimos patres, ac omnes ad concilium convenienter deputatos, in tres classes seu cameras dividi, & ex illis tres classes comparari & con- B flari, quarum classium singulis par, & certa omnium negotiorum & materiarum in synodo tractanda, discutienda, agitanda & examinanda adscribatur, ut quidquid per singulas classes desuper deliberatum fuerit in proxima congregatione per dominos promotores resolvendum referretur, ut desuper reverend. PP decretum & judicium edatur: quod cum concessui placuisset modo sequenti classes nuncupatæ & compositæ sunt.

Priorem videlicet classem occupabant illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus, & reverendissimus dominus Nicolaus episcopus Bellovacensis, quibus assistebant & assidebant frater Carolus Blandet reverendissimi domini episcopi Suessionensis procurator, Ægidius Richer canonicus C & præpositus, & Ioannes le Beque doctor theologus, ecclesiæ & universitatis Rhemensis cancellarius, & canonicus a capitulo Rhemensi deputatus; Athiottus de Gonnelieu archidiaconus de Riparia, & Gervasius de Tournay scholasticus ecclesiæ Suessionensis, capituli ejusdem ecclesiæ procuratores. Reverendus dominus Ioannes de Pintis abbas monasterii Præmonstratensis, Laudunensis diœcesis, cum primum venerit, Geoffridus de Billy abbas monasterii sancti Vincentii Laudunensis, Philippus de Gourvery abbas commendatarius monasterii de Genliaco Noviomensis diœcesis, & Franciscus Canturrel rector parochiæ ecclesiæ sancti Pauli Bellovacensis, omnium diœcesis Bellovacensis rectorum seu parochorum procurator, ac dominus le Bossu sacræ paginæ doctor, monasterii san- D cti Dionysii in Francia religiosus, de licentia & permissione illustrissimorum dominorum eidem classi adscriptus, & eidem concilium ingrediendi copia facta est, instante illustrissimo domino Ludovico cardinale, cui a concionibus & spiritualibus consiliis existit.

Secundæ classi adscripti sunt reverendissimi domini Valentinus Laudunensis, & Claudius Noviomensis episcopi, illisque assessores & assistentes dati venerabiles domini Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Bruslart archidiaconus Campaniæ in ecclesia Rhemensi, ab illius capitulo deputati. E Germanus Carré archidiaconus major ecclesiæ Bellovacensis, illius capituli procurator, Nicolaus Goudran doctor theologus, & Ioannes le Roy, ecclesiæ Ambianensis canonicus, & illius capituli procuratores. Antonius Mudrac doctor theologus & canonicus ecclesiæ Silvanectensis, ejusdemque capituli procurator. Antonius Viscontinus abbas sancti Martini Laudunensis, cum primum venerit dominus Claudius Regius abbas conventus monasterii Calvimontis Rhemensis diœcesis. Nicolaus Chertemps doctor theologus prior de Hemia & magnus prior monasterii sancti Remigii Rhemensis, illius abbatis & conventus pro-

 curator.

curator. Carolus magnus Esconia procurator reverendissimi domini Petri Dreux abbatis conventus monasterii Hamensis, Noviomensis diœcesis, & Iacobus Lestourneaux canonicus & pœnitentiarius ecclesiæ Ambianensis, sacræ paginæ professor & prædicator, nomine abbatum, priorum, & curatorum diœcesis Ambianensis, ac Bartholomæus Bossetus officialis Laudunensis deputatus, pro capitulo Guisiensi, & Originiacensi. Tertiæ classi præerant reverendiss. domini Thomas Clausse episcopus Cathalaunensis, & reverendissimus dominus Geoffridus episcopus Ambianensis: assessores seu assistentes habebant venerabiles dominos dominum Ioannem Bertrand decanum, & Dionysium Haugart doctorem theologum & canonicum ecclesiæ Laudunensis, capituli procuratores; & Ioannem Freüillette decanum, & Petrum Boitel archidiaconum ecclesiæ Noviomensis a capitulo deputatos; Antonium des Planques decanum ecclesiæ collegiatæ sancti Quintini, & Paridem Taffu in utroque jure doctorem canonicum & officialem dictæ ecclesiæ sancti Quintini Noviomensis diœcesis; reverendissimum dominum Claudium Cauchon abbatem monasterii sancti Dionysii Rhemensis, ordinis sancti Augustini; Radulphum le Blon priorem monasterii sancti Quintini in insula, & ejusdem abbatis vicarium substitutum, & Pantaleonem Bigot canonicum sancti Symphoriani Rhemensis ejusdem capituli procuratorem.

Quibus classibus ita constitutis mandatum est dominis promotoribus omnia in concilio tractanda negotia in summa capita redigere, & ex iis ita redactis tres partes conflare, & ex his tabulas conficere, & crastino die ad congregationem referre, ut cuique ex dictis tribus classibus, quæque pars dictorum capitum discutienda & tractanda distribuatur.

Postremo cum præfati reverendissimi domini patres quæcumque a sacrosancto concilio Tridentino de fide & doctrina decreta & sancita sunt, ea inviolabiliter credere & observare statuerunt, & secundum antiquum conciliorum provincialium ritum, antequam aperiantur solitum sit professionem fidei emittere, decretum est quod per dictos reverendissimos patres, omnesque deputatos fieri professio fidei juxta articulos præfati concilii Tridentini in certa bulla Pii papæ IV. sub data Romæ apud sanctumPetrum anno incarnationis dominicę 1564. Idibus Novembris, pontificatus sui anno quinto contentos, & continuata est congregatio in diem crastinam Mercurii vigesima septima præsentis mensis hora & loco solito post missarum solennia.

III. CONGREGATIO.

Die Mercurii vigesima septima mensis Aprilis 1583. in palatio archiepiscopali supradicto, sacrificio missæ in ejus sacello per dom. Carolum de Baudx reverendissimi dom. episcopi Suessionensis procuratorem peracto.

DOMINI promotores protulerunt tabulas materiarum concilii in summa capita, juxta reverendissimorum patrum mandatum redactarum, & in tres partes distributarum, quarum partium singulæ singulis ex præfatis tribus classibus ascriptæ sunt, ut sequitur.

Primæ classi, cui illustriss. dom. Ludovicus cardinalis præerit, una cum reverendissimo episcopo Bellovacensi.

De cultu divino.

De breviario, missali, agendis, seu manualibus, & aliis libris ad officia ecclesiastica pertinentibus.

De observandis vel cavendis in missarum celebritate & sacris ceremoniis.

De festis.

De sortilegio, & aliis Christianæ pietati contrariis.

De simoniacis fiduciariis, & fœneratoribus.

De vita & moribus clericorum.

De monasteriis.

Secundæ classi cui præsunt reverendi domini Laudunensis, & Noviomensis episcopi.

De sacramentis, in genere.

De baptismo.

De confirmatione.

De eucharistia.

De pœnitentia.

De ordine.

De matrimonio.

De extrema unctione, sepulturis, & exsequiis mortuorum.

Tertiæ classi cui reverend. dom. Cathalaunensis & Ambianensis episcopi præsunt.

De episcopis & capitulis & canonicis.

De parochis.

De examine promovendorum ad beneficia.

De scholis & seminariis.

De rebus ecclesiasticis non alienandis.

De capellis, hospitalibus, & aliis piis locis.

De jurisdictione & visitatione.

De concilio provinciali & synodo diœcesana.

Instanter rogantibus dominis promotoribus mandatum est universis in hac synodo deputatis, ut habitu & tonsura decenti & convenienti incedant, nec non mandata decerni per hanc civitatem & totam provinciam Rhemensem ad supplicationes & processiones faciendas, cum litaniis, & collectis de sancto Spiritu, pro unitate ecclesiæ, pro prælatis & congregatione: cujus rei provincia domino Mauro procuratori demandata est, ut processionibus, aliisque sacrificiis solennibus, in quibus reverend. patres & omnes deputati convenient, procederetur, & sedebitur ordine præscripto ultimo concilio provinciali, sub piæ memoriæ Carolo cardinale a Lotharingia, anno domini millesimo vigesimo sexagesimo quarto celebrato.

Reverend. domina Catharina de Bourbon monasterii monialium beatæ Mariæ Suessionensis, & capitulum ecclesiæ Suessionensis per proprios nuncios literas ad illustrissimum dominum Ludovicum cardinalem miserunt, in excusationem reverendissimi domini Caroli Suessionensis episcopi, de illius infirmitate, & aliis impedimentis fidem facientes, quibus rationibus moti reverendissimi patres literis ad eumdem reverendissimum dominum episcopum Suessionensem eorum nomine scriptis, illum pro legitime excusato haberi significarunt.

Hodierno die post meridiem, & die Iovis crastina congregabuntur reverendissimi domini per classes ad concilii negotia, cuique classi commissa tractanda & agitanda, ac ad proximam congregationem generalem quæ fiet die Veneris vigesima nona mensis Aprilis, in palatio archiepiscopali hora octava, referenda.

IV. CON-

IV. CONGREGATIO.

Die Veneris vigesima nona mensis Aprilis 1583. in palatio archiepiscopali Rhemensi hora octava sacrificio per D. Dionysium Haugard theologum, Laudunensem canonicum peracto.

MULTA a reverendissimis patribus, ac dominis promotoribus, aliisque congregatis, circa certum casuum reservatorum præscribendum numerum, qui hodie prope infinitus est, & alia in bulla cœnæ domini contenta, quorum decisionem in aliud tempus prorogare visum est.

Reverendissimus dominus Claudius episcopus Noviomensis non sine mœrore conquestus est ab eo tempore quo ecclesię Noviomensi apostolica auctoritate præfectus fuit, nihil non* concertum esse ut omnia sibi cum suæ ecclesiæ capitulo quieta & pacifica essent, nihilominus tamen effectum est, ut propter prædecessorum suorum episcoporum a multis annis non residentiam de ritibus, jurisdictione, ac certis aliis rebus & juribus ecclesiasticis, multæ inter eos controversiæ sint, de quibus sæpius illius capitulum monuit & interpellavit, ut aliquorum bonorum & piorum virorum judicium subirent, indecorum enim esse viros ecclesiasticos de rebus hujusmodi, ut plurimum parvi momenti, coram judicibus laicis disceptare, quod certe absque expensis atque etiam litigantium contemptu fieri non poterat, sed tamen a dicto capitulo hactenus precibus consequi non potuit: idcirco ex concilii provincialis indictione occasionem nactus, dictum capitulum monuerat ut procuratores cum munimentis aliisque ad eorum controversias facientibus, ad concilium mitterent, illiusque judicio de omnibus se submitterent. Quod certe summopere cupiebat, idque humiliter sibi concedi supplicabat, protestans se ejusdem concilii decretis & sententiis obtemperaturum, ejusque mentis non esse aliquid contra dicti sui capituli exemptiones, libertates, privilegia, immunitates, jura, ac de quibus sibi legitime innotuisset, agere, & attentare, aut eis aliquo modo præjudicare. Quibus domini dicti capituli procuratores organo domini Ioannis Freüillette decani responderunt, sibi in eam rem nullum a capitulo mandatum datum esse, sed huc tantum convenisse ad ea quæ fidem & religionem cultumque divinum ac morum reformationem spectarent, tractanda. Domini promotores obtenta dicendi facultate exposuerunt, controversias, quæ inter episcopos & capitula excitatæ essent, juxta canonum decreta in concilio provinciali dirimendas & judicandas esse, itaque postulabant summa cum instantia, eodem reverendissimo domino episcopo submittente se prædicto concilio, prædicto capitulo Noviomensi mandari, ut de omnibus, præsertim spiritualibus controversiis, & causis suis, synodi præsentis judicio, & sententiæ se submitterent, quæque ad rem hujusmodi facerent, omnia infra certum tempus sub pœna excommunicationis ad concilium apportarent. Egressis itaque dictis reverendissimo episcopo Noviomensi, ac illius capituli procuratoribus e cubiculo congregationis, dictus dominus illustrissimus Ludovicus cardinalis archiepiscopus, & reverendissimorum patrum, & aliorum ad concilium congregatorum consilio statuit & decrevit, ipse reverendissimus episcopus Noviomensis, illiusque capitulum, omnia & singula documenta, & alia quæ ad controversias, & causas spiritualia & ecclesiastica jura concernentes inter eos quolibet modo motas, & pendentes, & in quorumcumque litis statu existentes dirimendas & judicandas pertinere sibi videbuntur, nec non dictum capitulum mandatum procuratorium sufficiens ad subeundum de his rebus concilii provincialis judicium, ad dictum concilium infra diem Iovis proxime futurum sub excommunicationis pœna deferant, ut juribus illorum diligenter & mature examinatis, controversiæ & causæ hujusmodi Deo juvante a patribus terminentur, in quarum judicio pro hac vice dumtaxat, id requirentibus dominis promotoribus, concessa erit facultas singulis ecclesiarum cathedralium capitulis, ac reverendissimis dominis abbatibus vocem etiam decisivam habere, & interim donec his finem sancta synodus imposuerit, sub eadem excommunicationis pœna eidem reverendissimo domino episcopo Noviomensi, illiusque capituli procuratoribus, his præsentibus a civitate Rhemensi discedere inhibetur, & de his mandatum est tradi a secretariis actuum dictis dominis capituli Noviomensis procuratoribus, ut capitulum hujusmodi moneant.

V. CONGREGATIO, in palatio supradicto.

Die Lunæ secunda mensis Maii, sacrificio missæ peracto in sacello solito.

REVERENDUS dominus Carolus de Roucy, episcopus Suessionensis, qui die sabbati Rhemis appulerat, ad congregationem venit, seditque primus a dextra parte illustrissimi domini Caroli archiepiscopi præsidentis.

Eadem die comparuit reverendiss. dom. Cosinus Clausse Cathalaunensis par Franciæ, qui etiam die sabbati præcedente ad civitatem venerat, & sedit a sinistris illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi a reverendissimo domino episcopo Laudunensi primus, cum tamen potiorem sibi locum deberi ratione suæ promotionis assereret, qui ne aliquod ex dicto sedendi ordine fieret præjudicium protestatus est. Comparuerunt & venerabiles domini Ioannes Godier doctor theologus, & Iacobus Bechefer archidiaconus de Virtute, & canonici ecclesiæ Cathalaunensis procuratores capituli eorum ecclesiæ, cum procuratorio mandato, actu capitulari de die 22. mensis Aprilis, signato Galloys, & sigillo capitulari firmato. Comparuit etiam reverendiss. Guydo de Cornuat abbas monasterii Vallis-Claræ Cisterciensis ordinis, Laudunensis diœcesis.

CONTINUATA EST CONGREGATIO IN HORAM SECUNDAM POST MERIDIEM LOCO SOLITO.

HORA prædicta convenientibus prædict. illustrissimo domino Ludovico cardinale a Guysia archiepiscopo & duce Rhemensi, & reverend. dominis Suessionensi, Laudunensi, Bellovacensi, Cathalaunensi, Noviomensi, & Ambianensi coepiscopis, atque capitulorum procuratoribus, abbatibus, & aliis ecclesiasticis personis ad dictum concilium congregatis, cum de professione fidei postridie facienda reverend. domini id requirentibus dicti cōcilii promotoribus retulissent, procuratores ecclesia-

Anno Christi 1583.

ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum admiserunt se professionem fidei facturos juxta formam a concilio Tridentino præscriptam, absque tamen præjudicio exemptionum, privilegiorum, & libertatum dictarum ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum, abbatiarum, monasteriorum, & prioratuum, juriumque totius ecclesiæ Gallicanæ, & potissimum quantum ad eam clausulam attinet in qua dicitur omnia statuta declarata in concilio Tridentino recipi & profiteri, quam si quis extendere vellet, tam late ut per eam præjudicium aliquod ecclesiarum & monasteriorum exemptionibus, & privilegiis, totiusque ecclesiæ Gallicanæ juribus & libertatibus afferretur, protestati sunt dicti domini procuratores, protestationisque suæ pro suis exemptionibus privilegiisque supradictis actum petierunt, quem prædicti reverend. DD. a dicti concilii secretariis eisdem dominis procuratoribus tradi jusserunt. Decretum est præterea dictam professionem fidei faciendam juxta prædictum concilium Tridentinum, & bullam domini Pii IV. desuper editam, die sequenti Martis, tertia Aprilis in dicto palatio archiepiscopali hora 6. matutina, ab omnibus deputatis qui moniti sunt illuc ea de causa convenire, & ad sacram communionem eadem die post missarum solennia ab illustrissimo domino Ludovico cardinale eadem peragente, recipiendam se decenter præparare, ut ea facta concilium Deo juvante aperiretur.

APERTIO CONCILII.

Die Martis tertia Maii anno supradicto millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in palatio archiepiscopali, ut pridie decretum erat, hora sexta convenientibus prædictis

ILLUSTRISSIMO domino Ludovico cardinale archiepiscopo, reverendissimis dominis coepiscopis, ceterisque ad concilium convocatis & deputatis, illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus professionem fidei juxta articulos a sacro Tridentino concilio emendatos in manibus reverendissimi domini episcopi Suessionensis, ac postmodum dictus reverendissimus dominus Carolus Suessionensis episcopus, ceterique reverendissimi domini coepiscopi ac reverendissimi domini abbates, capitulorumque procuratores aliique deputati in ejusdem illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi manibus similem fidei suæ professionem jurejurando ad sacrosancta evangelia præstito respective emiserunt, eamque suis signis firmarunt sub forma quæ sequitur. *Ego N. firmo fide, credo & confiteor, &c.* sicut in decretis, omnesque & singuli dictæ professioni fidei manibus propriis subscripserunt, hisque peractis ad ecclesiam cathedralem profecti sunt, ubi de mandato illustrissimi domini Ludovici cardinalis episcopi totum officium matutinum, etiam missa solennis juxta ecclesiæ ritum, a canonicis illius hora septima peractum fuerat, ut reliquis ad concilium aperiendum necessariis, & requisitis ceremoniis locus esset.

Paulo post septimam venerabilis dominus Iacobus Lestourneaux pœnitentiarius & canonicus ecclesiæ Ambianensis, sacræ theologiæ professor, e suggesto concionem doctam, & elegantem de disciplina ecclesiastica habuit, hoc argumentum ex præscripto pontificalis de conciliorum provincialium celebratione sequutus, sumptoque themate ex psalmo 59, & psalmo 107. *In Deo faciemus vir-*

A *tutem & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos*, hortatus illustrissimos patres ceterosque ad concilium convocatos, ad restituendam antiquam disciplinam ecclesiasticam, pastorum negligentia aut etiam ignorantia, ac temporum injuria depravatam, & pene extinctam. Finita concione magno populi concursu, & applausu illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis episcopus ad sacristiam ecclesiæ, una cum ceteris reverendissimis dominis episcopis, aliisque ad concilium convocatis, omnibusque Rhemensis ecclesiæ canonicis, se recepit, ac cathedræ sedit in contiguo & recondito sacello ad eam rem destinato paratæ, omnibus, & singulis pontificalibus ornamentis præsuli sacrificaturo

B necessariis, & congruentibus se indui per ministros, ut moris est, curavit: dum ille solitas preces, & orationes recitaret, paribus etiam indumentis reverendissimus dominus episcopus Suessionensis in sacristia amictus est: ceteri reverend. ssimi domini domini Laudunensis, Belvacensis, Cathalaunensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi, ac Præmonstratensis, sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis, Vallis-claræ Laudunensis diœcesis, & sancti Martini Laudunum respective abbates rochettis seu supparis & pluvialibus seu cappis, necnon mitris albis ornati erant, singulique pedum pastorale manu dextera gestabant. Re-

C verendissimi domini episcopi Silvanectensis procurator, abbates commendatarii de Calvomonte, Orbaco, & Iuliaco, ceterique ad concilium convocati, & ecclesiæ Rhemensis canonici vicarii cantores, & sacellani suppelliceis, & pluvialibus parabantur venerabiles domini, Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Brulard archidiaconus minor, seu de Campania in ecclesia Rhemensi, decantandis seu recitandis euangelio, & epistola destinati, necnon Ægidius Richer præpositus, Hubertus Maurus decanus, Nicolaus Colin thesaurius, Ioannes le Beque cancellarius, Nicolaus Vvyas scolasticus, R. Legones vicedominus, & ejusdem ecclesiæ canonici ad illustrissimo domino sacrificaturo assistendum, & altare circumstandum tunicis, ut plurimum aureis vel auro-sericis lineis

D albis superpositis vestierant, eoque modo ornati omnes a sacristia ad chorum ecclesiæ accesserunt, ibique postquam illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificaturus, & reverendiss. dominus episcopus Suessionensis ad majus altare procumbentes aliquando orassent, sanctissimum corpus domini, in capsula aurea reconditum, *arte instrumento in modum lecticæ composito insidens e majore altari sustulerunt, humerisque imposuerunt, præeunte reverendiss. domino Suessionensi episcopo detectis capitibus, seque sub badalchino aurosérico per quatuor ex ecclesia Rhemensi canonicos delato collocarunt, hinc inde circumstantibus præ-

E dictis dominis diacono, subdiacono, & reliquis assistentibus: præibant vero a dextris, reverendiss. domini Bellovacensis & Noviomensis episcopi, ac Præmonstratensis, Vallis-claræ, & sancti Martini Laudunensis abbates initiati, Silvanectensis episcopi procurator ac de Iuliaco commendatarius abbas, tum Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis & Silvanectensis capitulorum procuratores, & ante eos canonici aliqui, & alii ministri ecclesiæ Rhemensis. A sinistris vero reverendi domini Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis abbates mitram, & pedum gestantes, ac postmodum Calvomontis, & Orbacensis monasteriorum commendatarii, tum demum Laudunensis, Cathalaunensis,

* apte

Cathalaunensis, Ambianensis capitulorum procuratores, præeuntibus canonicis & aliis ecclesiæ Rhemensis ministris, & cantoribus, præcentore, & succentore compositis baculis chorum moderantibus, eoque ordine a duobus ejusdem ecclesiæ Rhemensis seneschallis præscripto, & constituto chorum egressi per navem, & a dextera adjacentia claustra ad publicas supplicationes processerunt, demum e dictis claustris in ecclesiam, & per sinistram illius partem ad navem reversi, aliquot antiphonis, responsoriis, & aliis precibus ad gloriam omnipotentis Dei & domini nostri Iesu Christi, sanctique Spiritus invocationem accommodatis, oratione dicta, repositoque super majus altare sancto sacramento, illustrissimus dominus cum diaconis ministrantibus, & assistentibus ad sacristiam se recepit. Reverendiss. vero Suessionensis deposita casula, & accepto pluviali & mitra, ac Bellovacensis, Noviomensis episcopi, & reverendiss. Silvanectensis episcopi procurator, ac Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Silvanectensis capitulorum procuratores, aliique Rhemensis ecclesiæ canonici dextrum latus exhedrarum chori, sinistrum vero reverend. D. D. Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac capitulorum eorumdem ecclesiarum procuratores, & ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonici occuparunt, secundum autem majus altare subsellus hinc inde collocatis & dispositis; dextrorsum in secundo subselliorum ordine, reverendissimi domini abbates Præmonstratensis, Vallis-claræ & sancti Martini Laudunensis mitras gestantes, ac abbas commendatarius de Iuliaco Noviomensis diœcesis, sinistrorsum abbates sancti Dionysii Rhemensis, & sancti Vincentii Laudunensis, mitrati, ac Orbacensis, & Calvimontis abbates commendatarii consedebant: Introitu itaque missæ solenniter jam decantato illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificium peracturus mitra auriphrygiata amictus præeuntibus diaconis, subdiaconis, aliisque assistentibus, ac duobus capellanis crucem archiepiscopalem & pedum pastorale gestantibus, ad majus altare accessit, in quo confessione habita sacra ex consuetudine ecclesiæ, celebravit: quæ dum celebrarentur ex more, sub pulpito recitato euangelio, diaconus sacrum euangeliorum codicem ad majus altare, ubi sacrificium fiebat reversus illustrissimo domino sacrifico apertum dedit deosculandum, postmodum illum subdiacono tradidit, qui illum & apertum reverendissimis dominis episcopis, & clausum ceteris deputatis ad concilium, & canonicis sacris interessentibus, suo cuique ordine & loco etiam deosculandum dedit: idem porro de pacis osculo per pueros symphoniacos actum est. Benedictione pontificali habita, ac sumpta per dictum illustrissimum dominum cardinalem communione, reverendiss. domini coepiscopi ad majus altare communicaturi accesserunt, bini: postmodum reverendiss. abbates mitrati, tum commendatarii, demum capitulorum procuratores, ceterique ad concilium convocati, & aliquot ecclesiæ Rhemensis canonici, procedentes orarunt, & sacram eucharistiam e manibus illustrissimi domini sacrificantis susceperunt, & ad suas sedes reversi sunt, dum missæ sacrificium omnibus numeris esset completum. Quo peracto illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus deposita casula, pluviale induit, ac faldistorio ante medium altare parato insedit, dispositæ sunt hinc inde cathedræ sex pro reverendiss. dominis coepiscopis, & scabellum pro reverend. dom. episcopi Silvanectensis procuratore, ad quas accesserunt, & eis singuli suo ordine insederunt mitram, & pedum pastorale ac pluviale gestantes: cumque illorum singulis, sandalia imponi cœpissent, ecclesiæ præcentor cœpit cantare psalmum 83. *Quam dilecta tabernacula.* Et postea reliquas preces, ut sunt in rituali ecclesiæ Rhemensis pro concilio provinciali. His peractis illustrissimus dominus archiepiscopus, & coepiscopi se in suas sedes receperunt cum mitris, vocatisque dominis Ioanne de Piles abbate Orbacensi, & Nicolao Colin ecclesiæ Rhemensis thesaurario concilii secretariis, illustriss. dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus his verbis usus est.

Reverendissimi patres, venerabiles fratres, dilectissimi filii, placetne vobis ad Dei gloriam & honorem, & ad catholicæ ecclesiæ amplificationem, concilium provinciale Rhemense, legitime convocatum, & hic congregatum hodierno die aperiri, & inchoari? Iussitque secretariis ut a reverendissimis abbatibus, aliisque ad concilium convocatis, secundum eorum ordinem & dignitatem vota & suffragia rogarent, quibus jussis obsequentes a capitulorum procuratoribus in dextro exhedrarum ordine sedentibus primis, deinde ab his qui in sinistro sedebant; postmodum a reverendiss. dom. abbatibus dextris, & postmodum ab aliis sinistris subsellus insidentibus sigillatim sciscitati sunt, num eis placeret sacrum concilium provinciale Rhemense legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & singuli responderunt, *placet.* Secretariis itaque ad illustrissimum archiepiscopum reversis, dominus Ioannes de Piles, ita retulit. Illustrissime & reverendissime domine a reverend. dom. abbatibus, aliisque dignitate ecclesiastica ornatis, & ceteris hic congregatis sciscitati sumus, num eis placeret sacrum concilium provinciale Rhemense legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & singuli unanimes responderunt, *placet.*

Tum versus ad reverendissimos dominos coepiscopos illustrissimus dominus cardinalis archiepiscopus ab his, & episcopi Silvanectensis procuratore sciscitatus est his verbis.

Quid igitur vobis videtur, reverendissimi patres, & singuli responderunt alta voce, *aperiatur:* tunc illustrissimus dominus archiepiscopus, tam suo quam coepiscoporum nomine, ita ad populum conversus pronuntiavit.

Christi nomine invocato decernimus sanctam synodum provincialem Rhemensem esse apertam, & ita judicamus, & cœpit cantare, *Te Deum laudamus, te dominum confitemur*, stetitque cum coepiscopis versus altare sine mitris donec a choro absolveretur hymnus, quo absoluto se in medio altaris constituit, versa ad populum facie, pedum gerens in manu sinistra, ante eum capellano cum cruce archiepiscopali constituto, ceteris coepiscopis stantibus sine mitra, & pedum gestantibus benedixit synodo, ut sequitur.

Sit nomen domini benedictum.

Chorus.

Ex hoc nunc & usque in sæculum.

Archiepiscopus.

Adjutorium nostrum in nomine domini.

Chorus.

Qui fecit cælum & terram.

Archiepiscopus.

Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

Chorus.

Amen.

ANNO CHRISTI 1583.

Omnes postmodum ad sacristiam profecti sunt, ut se ornamentis ecclesiasticis spoliarent, tum demum illustrissimum dominum archiepiscopum sequuti ad palatium archiepiscopale devenerunt in ejus aulam quæ Tau nuncupatur, mensis paratis accubuerunt: a prandio gratiis Deo actis omnes illustrissimus archiepiscopus monuit, ut a vesperis rursus ad dictum palatium convenirent. Convenientibus itaque omnibus hora quarta post vesperas decretum est, ut die sequenti quarta mensis Maii, dictum palatium repeterent hora septima matutina, mandatumque est præposito ecclesiæ Rhemensis, ut majorem ex illius campanis quæ Richarda nuncupatur pulsari dicta hora curaret, in signum convocationis, & moniti sunt prioris classis præfecti, ut ea quæ de rebus sibi commissis redegissent capita, ad conventum referrent, ut de eis judicium fieret; hisque ita dictis, & peractis omnes domum se receperunt.

Die Mercurii 4. mensis Maii, 1583. missæ sacrificio in sacello palatii de beata virgine Maria per illustrissimum dominum. Ludovicum cardinalem archiepiscopum peracto, ubi reverendi domini Præmonstratensis, & sancti Martini Laudunensis abbates sanctissimum eucharistiæ sacramentum susceperunt, hora circa octavam ad locum congregationis convenerunt.

ILLUSTRISSIMUS dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus recitata oratione prædicta, *Adsumus domine sancte Spiritus*: quæ in singulis congregationibus seu sessionibus antequam aliquid tractetur recitari solet, sedit, sederunt & reverend. D D. coepiscopi, reliquique domini abbates, procuratores, & deputati eo ordine, & loco quo consueverant: ad eos itaque dictus illustriss. D. Ludovicus cardinalis sequenti exhortatione usus est.

Per magnum, &c. *pag.* 918. D

Hac peracta oratione, & reliquis ex tabulis domini Nicolai Colin, thesaurarii ecclesiæ Rhemensis consecretarii quæ novem folia continent manu sua scripta, usque ad ea quæ gesta fuerunt feria dominicæ quintæ post pascha, quæ fuit 16. mensis Maii feria tertia ejusdem dominicæ quintæ 17. dicti mensis Maii, nulla fuit generalis congregatio patrum.

Feria quarta 18. mensis Maii, convenerunt patres hora & loco solitis post missarum solennia, cumque capituli ecclesiæ Cathalaunensis procuratores expostulassent declarari a concilio nunquid eis vox decisiva attributa esset a patribus, responsum est juxta promotorum requisitionem, ponderatas quidem sed minime numeratas eorum, & ceterorum capitulorum sicut reverend. dominorum abbatum voces extitisse, quemadmodum in hujus synodi principio statutum, & decretum fuerat, de quo ipsi Cathalaunéses procuratores protestati sunt, actumque sibi confici petierunt, & obtinuerunt, aliisque Rhemensis, & aliorum capitulorum procuratores fecerunt, de quo eis actum mandatum est.

Porro illustrissimus dominus cardinalis archiepiscopus rogantibus ceteris patribus confirmandi, & dirigendi manualis negotium suscepit, & ad personas sufficientes deputare qui illud quam citissime fieri posset absolverent. Provisum super contumacia per dominos procuratores concilii contra reverendissimum dominum episcopum Boloniensem requisita, ex eo quod debite, & legitime ad dictum concilium vocatus non accesserit, sancta synodus eum voce contumacem declaravit, & contumaciæ pœnam a jure statutam incurrisse, videlicet pœnam a communione, & societate dominorum coepiscoporum dictæ contumaciæ, donec se coram illustrissimo & reverendissimo domino metropolitano contumaciam suam purgatione repræsentaverit, & ordinatum est quod decretis per dictum concilium provinciale factis subjicietur perinde ac si præsens fuisset, quæ omnia eidem suis expensis per unum ex apparitoribus vel notariis curiæ spiritualis Rhemensis, vel alium ex curiis spiritualibus totius provinciæ Rhemensis significabuntur, ne quam ignorantiæ causam prætendere possit: idemque contra ecclesiæ capitulum debite vocatum, pronunciatum est.

Insuper eadem sancta synodus statuit, ut de cetero omnes episcopi ad concilium provinciale debite vocati etiam metropolitani compareant personaliter, & legitime impediti per procuratores specialiter ad hoc constitutos: & quoniam pœnæ per antiquos canones statutæ hoc tempore quasi leves negliguntur, judicavit eis hanc addendam ut qui contumaces judicarentur pœna privationis quartæ partis fructuum suorum episcopalium seu archiepiscopatus, seminario suo vel pauperibus, aut aliis usibus arbitrio concilii applicandæ, mulctarentur.

Quo ad vero Cameracensem, Tornacensem, Atrebatensem, sancti Audomari, & Hyprensem episcopos hujus provinciæ Rhemensis suffraganeos debite ad hoc concilium provinciale vocatos, nonobstante contumacia per concilii promotores contra eos requisita, sancta synodus attentis bellorum tumultibus qui in suis diœcesibus notorie urgent eos pro hac vice excusatos habet, & statuit ut nisi ad futura concilia debite vocati accesserint, contra eos via juris procedatur, idemque earumdem ecclesiarum capitulis pronunciatum est.

Die Iovis sequenti decima nona mensis Maii, festi ascensionis dominicæ, illustrissimus & reverendissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus dux Rhemensis, sacrosanctum missæ sacrificium in ecclesia sua metropolitana, post publicas supplicationes ex ecclesiæ consuetudine quotannis fieri solitas,

QUIBUS reverendissimi domini episcopi abbates, & alii deputati interfuerunt, solenniter celebravit, illique dominus Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis diaconum, & Ioannes de Piles abbas commendatarius subdiaconum respective agentes, cum pluribus aliis diaconis, & subdiaconis astiterunt & inservierunt. Peracto sacrificio illustrissimus episcopus deposita casula assumpto pluviali faldistorio ad eam rem parato ante altare majus insedit; ceteri reverendissimi domini episcopi suffraganei ad paratas sedes, & hinc inde juxta dictum altare dispositas accesserunt, eodemque ornatu & ordine tam ipse quam reliqui domini deputati sederunt, quo sedisse memoratum est in concilii apertione, omnibusque psalmis, hymnis, orationibus, & reliquis precibus, ut in dicta apertione, aliisque ceremoniis peractis recitatis excepto euangelio cujus loco, sequens enuntiatum est per dictum dominum archidiaconum majorem.

Sequentia sancti euangelii secundum Matthæum. In illo tempore. Respiciens Iesus in discipulos suos dixit Simoni Petro, &c.

Expleto

Expleto demum hymno *Veni creator*, & recitata oratione *Deus qui corda fidelium*, illustrissimus dominus sedens cum mitra ut dictum est, synodum sequentibus verbis est allocutus.

Venerabiles & dilectissimi fratres, ut ea quæ ecclesiis, officiis, & sacerdotalibus gradibus, vel etiam canonicis sanctionibus, propter diversas occupationes, aut, quod negare non possumus, propter nostram aliorumque desidiam, non tam pleniter ut oportuerit executa sunt, omnium vestrum unanimi consensu, & voluntate requiratur, & humiliter coram caritate vestra recitentur, & quæ digna sunt emendatione ad meliorem statum auxiliante domino deducantur, & si fortasse alicui displicet quod digestum est, caritas vestra omni benignitate, & modestia intimare non differat, quatenus totum quod nostra provinciali seu synodali commendatione sive constitutione statutũ fuerit vel renovatum, absque omni contrarietate, concordia sanctæ pacis ab omnibus æque custodiatur, & teneatur ad augmentum æternæ beatitudinis omnium nostrum. Deinde jussit per magistrum Ioannem de Piles, secretarium concilii alta voce legi singula concilii decreta ut sequitur.

Testantur antiqua patrum monumenta non ob aliam causam populum Dei in hæresim delapsum esse, &c.

Quibus perlectis illustriss. dom. eorum nomina qui concilio interesse debent legi per secretarium mandavit, absentesque notare, ac postmodum ad synodum sequente exhortatione usus est.

Fratres carissimi, consacerdotes, & cooperatores nostri, novit fraternitas vestra nos licet indignos locum tenere Aaron, vos autem Eleazari, & Itamari; nos fungi vice duodecim apostolorum, vos autem septuaginta duorum discipulorum; nos de vobis, vos autem de plebibus vobis commendatis domino nostro Iesu Christo, rationem esse reddituros, ut in die tremendi judicii inter bonos dispensatores inveniamur, & ideo carissimi, videte periculum vestrum. Admonemus, itaque, & obsecramus fraternitates vestras, ut quæ vobis suggerimus memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis, ut per hæc & alia bona opera una cum populo vobis credito perpetua beatitudine perfruamini, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum.

Tum dimissa mitra surrexit, & versus ad altare dixit absolute.

Oremus.

Exaudi domine supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut præceps forsan voluntas impulerit a justitia declinare: ob hoc te poscimus, te rogamus, ut si quid offensionis in hac synodi seu concilii celebritate contraximus remissibile facere, & condonare digneris, illiusque te miserante indulgentiam sentiamus, ut in eo quod soluturi sumus aggregatam synodum, a cunctis primum absolvamur nostrorum nexibus delictorum: & quoniam nulla est, domine, humanæ conscientiæ virtus qua offensæ tuæ voluntatis possint judicia experiri, & imperfectum nostrum vident oculi tui, perfectionem deputa misericors Deus, qua perfecto æquitatis fine per te singula concludi peroptamus, & sicut te in nostris principiis occursorem poposcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum nostrorum excessibus te adesse deprecamur, ut ignorantiæ parcas, errores corrigas, perfectis votis perfectam operis efficaciam largiaris. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Qua oratione expleta rursus sederunt illustrissimi archiepiscopus & episcopi, mitrisque acceptis idem dominus illustrissimus archiepiscopus reverendiss. coepiscopos, ceterosque deputatos sic affatus est. Reverendiss. fratres, & dilectissimi filii *placet* ne vobis, ad Dei gloriam & honorem, & catholicæ ecclesiæ amplificationem, decreta concilii nostri provincialis Rhemensis, vobis perlecta approbari, & concilium ipsum finiri, & concludi.

Iussitque scribas a dominis capitulorum procuratoribus, abbatibus, aliisque deputatis eorum desuper sententias rogare, quibus mandatis obtemperantes ordine præscripto dictos deputatos rogarunt, num eis placeret concilii provincialis decreta approbari dictumque concilium finiri, & concludi: & capitulorum procuratores responderunt, sibi placere, salvis tamen eorum protestationibus, & oppositionibus antea factis. Reliqui abbates, & deputati responderunt hoc verbo, placet: reverendiss. ad illustrissimum dominum archiepiscopum secretariis, dominus Ioannes de Piles, ita retulit.

Illustrissime & reverendissime domine, ab omnibus, & singulis ad hanc synodum convocatis juxta illustrissimæ dominationis vestræ mandata sciscitati sumus, num eis placeret concilii vestri decreta approbari, & ipsum concilium finiri, & concludi. Capitulorum procuratores salvis protestationibus, & oppositionibus per eos hactenus factis, reliqui domini abbates, & deputati sibi placere absolute responderunt. Tum ad reverendissimos dominos coepiscopos conversus ita interrogavit. Quid igitur vobis videtur, reverendissimi fratres, & singuli responderunt *placet*, salvis etiam nostris contraprotestationibus. *Ad populum*, itaque conversus illustrissimus dominus archiepiscopus, synodum provincialem finitam, & conclusam esse significavit, & cœpit cantare canticum, *Te Deum laudamus.*

Et absoluto cantico in medio altaris ad populum conversus cœpit ei benedicere hoc modo.

Christus Dei filius qui est initium, & finis, complementum vobis tribuat caritatis.

Chorus.

Amen.

Et qui vos ad expletionem hujus fecit pervenire concilii, absolutos vos efficiat ab omni contagione delicti.

Chorus.

Amen.

Et ab omni reatu liberiores effecti, absoluti etiam per donum Spiritus sancti felici reditu sedium vestrarum cubilia repetatis illæsi.

Chorus.

Amen.

Quod vobis ipse præstare dignetur, cujus regnum, & imperium sine fine permanet, in sæcula sæculorum.

Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper.

Chorus.

Amen.

Tunc archidiaconus surgens alta voce dixit, *Recedamus cum pace.* Omnes responderunt in nomine Christi, *Amen.* Et omnes pariter surgentes in domino recesserunt.

PVBLICA-

ANNO CHRISTI 1583.

PUBLICATIO CONCILII.

LUDOVICUS MISERATIONE DIVINA sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, & sanctæ sedis apostolicæ legatus natus, universo provinciæ nostræ Rhemensis clero, ac populo, salutem in domino.

Ex quo hujus metropolitanæ ecclesiæ provincia nobis Dei opt. max. & sanctæ sedis apostolicæ gratia demandata fuit, nihil magis in votis habuimus, quam ut sanctissimorum pontificum, qui ab apostolicis temporibus ad hanc nostram usque ætatem, nulla temporum interruptione, certe constanti ac perpetua fidei orthodoxæ professione, in hac Rhemensi cathedra sederunt, vestigia sequuti, quæ ad augendum Dei cultum, & promovendum gregis nobis commissi salutem facerent, omni diligentia ac studio provideremus. Potissimum vero in hoc toti incubuimus, ut quæ communi calamitate, & nostrum omnium vitiis, ecclesia nostræ provinciæ perdidisse ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis suæ videbatur, ex sacrosanctis canonibus, & decretis divini Spiritus auxilio freti, quam primum restituenda curaremus. Etenim neminem latere putamus, quanta superioribus annis ubique acciderit religionis perturbatio, quam neglecta ac pene collapsa sit omnis ecclesiastica disciplina, quam corrupti omnium ordinum mores. Et licet summo Dei beneficio fortasse minus hæc nostra provincia, quam aliæ multæ hujus regni, non ita pridem, ut Christianissimi, sic & florentissimi, hæreticorum furias experta sit, quod vel sanctorum locorum tam multa, ac tam præclara stantia adhuc ædificia testari possint: tamen quæ ex vicinitate hujusmodi contagionum sequi solent detrimenta, sensit non pauca, non exigua. Verumenimvero piæ memoriæ Carolus ille patruus, & prædecessor noster, omnes mentis ac corporis nervos eo intenderat, ut tot malis opportuna aliqua remedia adhiberet: & proculdubio statim post Tridentinum concilium, cui ad finem usque interfuerat, indicta provinciali synodo, imperata in sua diœcesi pastorum residentia, amplissimo in hac civitate Rhemensi erecto seminario, & repurgatis iis libris, quibus publicæ preces continentur, magna ac illustria totius negotii fundamenta jecerat. Verum summa rerum difficultate, & civilium bellorum semper magis ac magis recrudescente calamitate, postremo inopina etiam morte præditus omnino præstare non potuit, quod speravit. Nos igitur qui ut sedis ejus, sic pietatis & officii heredes esse cupimus, quod ab ipso fortiter cœptum est, pari studio ac mentis alacritate, Deo dante, prosequi conamur. Hinc est, quod vixdum sacris episcopalibus initiati, hoc, sanctiss. D. N. Gregorii papæ XIII. accedente auctoritate, & Henrico rege nostro Christianissimo nos pie admodum cohortante, provinciale concilium, singulare ac prope unicum prudentum judicio, omnium malorum nostrorum remedium, Rhemis celebrandum indiximus: ubi congregatis reverend. fratribus nostræ provinciæ episcopis, necnon reverendis abbatibus, ac plurimis cathedralium, & aliarum ecclesiarum selectis viris, de ipsorum consilio & assensu ea statuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum fidelium vitæ ac officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Quæ omnia ad sanctiss. D.N. Gregorium PP. XIII. misimus, & nunc tandem a sua A sanctitate probata, confirmata, & remissa, typis excudenda, vobisque proponenda curavimus. Et quoniam nihil possunt etiam utilissimæ ac sanctissimæ leges, nisi illas ab iis, quorum interest, omni studio atque diligentia observari contigerit, in primis Christianissimum regem nostrum quanta possumus animi summissione rogamus, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut memor solennis illius sacramenti, quod in hac sancta Rhemensi ecclesia, cum ampullæ cælestis oleo summo omnium hujus amplissimi regni ordinum applausu perunctus fuit, præstitit, seque hoc ipso catholicæ fidei perpetuum vindicem ac protectorem constituit, hujus Rhemensis synodi patrocinium suscipere, ejusque decreta regiæ suæ majestatis favore B complecti dignetur, ac tueri. Reverend. autem fratres nostros coepiscopos plurimum in domino rogamus, & obtestamur, ut quæ conjunctis animis, communibusque studiis, & Spiritu sancto ductore ac moderatore, uti credimus, ad Dei gloriam, cleri, populique nobis commissi salutem constituta sunt, ipsi primum per se exequi, deinde a suis diligenter servari curent & advigilent. Vos denique omnes, quorum nobis cura divinitus cognoscitur esse commissa, & quorum salus ipsa vita nobis carior esse debet, tamquam carissimos filios hortamur & monemus, ut has constitutiones nostras, quanto maximo potestis amore, & pietate ample-C ctamini, legatis, sequamini: totos vos ad earum sententiam rationemque accommodetis, quas non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum, & incommodorum. Datum Rhemis in archiepiscopali nostro palatio, anno domini 1585. mense Martio.

*** DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BURDIGALÆ HABITI.

Sub reverendiss. D D. Antonio Prevotio Sansaco, archiepiscopo Burdig. Aquit. primate.

Una cum legibus seminariorum.

D Omnia a sede apostolica approbata.

INDEX TITULORUM.

De

INDEX SECTIONVM TITVLI de institutione seminariorum.

DE PROFESSIONE FIDEI.

I.

CVM omnis actio, quæ de rebus divinis, & ad religionem pertinentibus, suscipitur, proficisci debeat a divini numinis cultu & veneratione, cujus basis & firmamentum est fides, bonorum omnium, ut inquit divus Augustinus, fundamentum, & humanæ salutis initium, ut propterea sine fide placere Deo impossibile esse dicat apostolus: Idcirco de divinis rebus, & ecclesiasticis officiis, ad Dei gloriam, & ecclesiæ incolumitatem, salutemque spectantibus, in hac synodo legitime acturi, a fidei professione, communi jam ecclesiæ usu recepta, initium sumendum esse duximus, cujus hæc præscripta formula est.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus &

A sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam.

Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

B Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis) necessaria. Scilicet: Baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium; illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum,

C confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem to-

D tius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero, imagines Christi ac deiparæ

E semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem esse impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia-

clesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas A ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

Hanc autem fidei professionem, a nobis & reverendissimis coepiscopis nostris præsentibus, ceterisque ad hanc synodum delegatis, palam ac publice, dum in ipsa celebratione sacrorum versaremur, in ecclesia nostra metropolitana factam, rituque solenni juratam, reliquis in posterum conciliis, tam provincialibus, quam quæ in singulis diœcesibus habebuntur, ad verbum sequendam decernimus: itidemque universos, quibus ad episcopale munus, aliasque majores, minoresve dignitates provehi, aut in canonicorum collegium adscribi, aut ad quæcumque beneficia & gradus ecclesiasticos promoveri, aut sacris demum initiari contigerit, in hanc fidei formulam plene ac integre juraturos statuimus: alioqui prædicti omnes, licet beneficia consecuti fuerint, nullos fructus ex iis percipient, neque illis quacumque ratione possessio suffragabitur.

De iis, quæ ad divinum cultum ac religionem spectant.

II.

OMNIS divini cultus & religionis ratio, qua solum præpotentem Deum pie sancteque colimus, in duas potissimum partes distribuitur: in precationes nimirum & sacrificium: quibus & interior & exterior cultus (adhibitis utrimque solennibus ceremoniis) integre perficitur. Neque enim aliter Deum placare atque propitium reddere, neque religioni officioque suo satisfacere Christiani possunt. Preces ad postulandum, sacrificium ad impetrandum vim habent: utrumque vero ad laudem & immortalem gloriam optimi & beneficentissimi creatoris nostri plene dirigitur. Et quia precationes ad sacrificium quasi viam muniunt, illudque præcedunt, prius de iis, quæ ad receptam ab ecclesia probatamque precationem spectant, tum de recta sacrificii tractatione decernetur.

De ecclesiasticis precationibus.

III.

CUM ipsa nos creationis & naturæ nostræ vitæque conditio, & quod summum est, Christianæ professionis ratio, ad serio Deum precandum excitat: tum etiam ad hoc sanctissimum munus plenissimumque pietatis, unumquemque Deus ipse per prophetam sic adhortatur: Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Siquidem sacrificium laudis, inquit, honorificavit me. Ideoque & apostolus Timotheum admonet, ut primum omnium fiant obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones: & ipse propheta septies in die laudem se dixisse Deo profitetur. Ad hæc autem præstanda & sacrificium istud, cum suo, tum universi populi Christiani nomine, Deo faciendum, ii omnes ipso jure obligantur, quicumque vel beneficiis ecclesiasticis potiuntur, vel sacris initiati sunt. Quocirca pœnas in eos, qui preces horarias & quotidianas prætermiserint, sacris conciliorum atque pontificum decretis constitutas, in præsentia duximus esse renovandas. Sunt autem hujusmodi: ut quisquis beneficium aliquod ecclesiasticum adeptus fuerit, sive sit ab omni cura liberum, sive non sit, si postquam illud obtinuerit, sex mensibus exactis, divinum officium, & statas, solennesque preces, legitimo cessante impedimento, non recitaverit, nullos ex beneficiis fructus, pro rata portione B omissionis officii temporisque, ferant: sed eos tamquam injuste perceptos in fabricas ecclesiarum, unde fructus ipsis præbentur, impendere, vel in pauperum usus, eleemosynæ nomine erogare teneantur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserint, legitima monitione præcedente, beneficiis ipsis priventur. Intelliguntur autem officium omittere, quoad hoc, ut beneficiis privari possint, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerint, nisi ob majus aliquod impedimentum, legitimam excusationem habuerint. Deoque præterea de dicta omissione rationem se reddituros esse intelligant. Qui autem pensionem ex iis fructibus, aut res alias ecclesiasticas, ut C clericus, percipit, is pari modo & prædictis conditionibus se ad officium beatæ Mariæ virginis obligatum esse sciat.

De breviario, missali, & aliis libris ad officia ecclesiastica pertinentibus.

IV.

QUONIAM vero inter divina officia, eorumque ritus & ceremonias in singulis pene hujus provinciæ diœcesibus, magna est notata diversitas, nec minor eorum librorum penuria existit, quæ breviaria, missalia, manualia, seu baptismalia nominamus: ut jam necessitas efflagitet magnum ejus generis librorum numerum excudi: ad hæc, quia D vetustate vel optima quæque consenescunt, vel quadam illuvie, situque obsolescunt, ut propterea non pauca in hujusmodi libros irrepserint, quæ recognitione & forsitan emendatione opus habeant, quod tamen longum nimis esset atque difficile. Idcirco his, aliisque de causis nobis visum est unum, idque perfacile, his tot incommodis remedium adhiberi posse, si, quod jam facimus, breviario cardinalis a Quignonio, quod trium lectionum vocant, ceterisque omnibus suppressis, decerneremus, sicuti tenore præsentium decernimus, ut in posterum breviaria, missalia, & manualia ex decreto concilii Tridentini ad usum Romanæ ecclesiæ restituta, atque E instaurata, & Pii V. pont. max. jussu edita, ab iis omnibus, qui in hac provincia sacramentorum administrationi incumbere & divino cultui, ac precibus, missarumque celebrationi ex officio vacare debent, ad summum ante adventum proximi anni 1583. tam privatim, quam publice recipiantur: eaque sola ubique, & apud omnes in usu sunt. Quocirca clerici & ecclesiastici noverint se solo prædictorum codicum usu & recitatione, obligationi suæ, ac muneri esse satisfacturos, nec alia ratione pœnas a sacris canonibus in eos, qui debitas Deo laudes, officiumque non dixerint, constitutas, effugere posse. Præsenti tamen decreto regulares non magis arctamus, quam ejusdē Pii V. constitutione obligantur.

Nos interea, & singuli coepiscopi propria cujusque diœcesis sanctorum officia divulganda separatim, & si opus fuerit emendanda curabimus.

De

De iis quæ in sacrosancto missæ sacrificio, divinisque officiis vel observanda, vel cavenda sunt.

V.

SACRO-SANCTUM missæ sacrificium, in quo memoriam fecit mirabilium suorum summus ille sacerdos in æternum Christus secundum ordinem Melchisedech, Deo solum acceptum est, nec ullum præterea, nisi quatenus istius similitudinem speciemque gereret, ulla unquam ætate ipsi gratum fuit: & quamvis hoc sacrificii nomen latius interdum usurpetur pro omni ea re, quæ ad Dei honorem & obsequium refertur: proprie tamen hic sumitur pro puro & simplici cultu, qui Deo soli debetur, in quo verus ac integer actus religionis est, nec alteri adhiberi, sine summo scelere & sacrilegio potest.

Idcirco illa semper non modo laudabilis, verum etiam necessaria cura erit sedulo providendi, ut singulari pietate ac religione tam augustum divinumque mysterium, quo immortalis Dei filius ex ipsius institutione, viva æterno Patri, pro salute fidelium, offertur hostia, tum a sacerdotibus sanctissime celebretur, tum a fidelibus populis honorificentissime colatur. Atque in hanc curam eo studiosius hac tempestate nobis incumbendum est, quo sinceræ pietatis & religionis ardor pene jam videtur extinctus: qui quidem ut iterum commoveri, accendique possit, hæc statuenda indicavimus.

Atque in primis, quæ ad missarum celebrationem pertinent, ea cum debita reverentia pie sanctéque administrentur, neque cuiquam vago, ignotoque sacerdoti missam celebrare permittant ecclesiarum rectores, nisi prius diligenter explorata ordinarii licentia & facultate.

Nullumque pariter alienæ diœcesis admittant, nisi acceptas ab ordinario suo literas, sibi concessæ facultatis & anteactæ vitæ, morumque ac religionis testes exhibeat, quæ vetustiores non appareant, quam quæ intra annum scriptæ sunt.

Sacerdotes quoque, aut quoscumque alios, publice & notorie criminosos, rem divinam facere, vel ad altare ministrare, sacris vel missæ interesse omnino prohibeant, nisi qui ad meliorem frugem redierint, & morum, vitæque pristinæ commutatione facta, præteritorum scelerum veniam meruerint, eamque ab ordinariis suis impetraverint.

Celebraturi sacerdotes, conscientiam suam prius diligenter excutiant, atque examinent, & piam aliquam meditationem præmittant. Peccatorum vero confessionem octavo quoque die, aut sæpius, faciant, quoties aliquo se peccato gravatos senserint. Sibi autem conscii mortalis peccati, quantumvis sibi contriti videantur, absque præmissa sacramenti confessione ad sacrum altaris mysterium non accedant, etiamsi ex officio incumbat celebrare, modo non desit illis copia confessoris. Quod si necessitate urgente sacerdos aliquis, absque prævia confessione celebraverit, quam primum confiteatur.

Quia vero sacerdotum, in quibusdam hujus provinciæ locis, tanta paucitas & penuria est, ut quibusdam bis uno die sacrum faciendi facultatem episcopi concedere cogantur: ne quod, necessitate cogente, ad populi Christiani solatium salutemque permittitur, immoderata licentia errori locum det, atque in abusum convertatur, Decernimus, ne hujusmodi facultatem episcopi largiantur

A nisi sacerdoti spectatæ probitatis, idque gravissimis de causis. Quæ facultas brevi etiam tempore circumscribatur, nec ad plures dies, quam ad dominicos & festos, in diversis tantum ecclesiis protrahatur. Caveant autem illi, qui bis eodem die missam celebrare debuerint, ne in prima missa, postquam totum eucharistiæ sacramentum sumpserint, vino manus perfundant: perfusione enim accepta aliam celebrationem noverint impediri.

Nullus item presbyter audeat in privatis ædibus, vel oratoriis aut sacellis, ab ordinario minime approbatis, contra decretum S. concilii Tridentini missæ sacrificium, etiam infirmorum causa celebrare.

Dum publica, & parochialis missa celebratur, B nullo modo in eadem ecclesia sacrum aliud facere liceat: deturque opera diligenter, ut omnia altarium ornamenta, & sacra vasa ad celebrationem missæ pertinentia munda sint, ac nitida: nullaque nova prius in usus sacros conferantur, quam ab antistite aliquo fuerint benedicta vel consecrata.

In celebratione vero, omnes ritus ac ceremoniæ, quæ in missali Romano præscribuntur exacte & religiose observentur, nullis prætermissis, nullisque omnino adjectis.

Quæ clara voce recitanda sunt ea distincte & intelligenter pronuncientur: quod fiet, si neque tardius, neque celerius quam par sit verba proferatur.

C Secreto pronuncianda, submissa voce recitentur, neque memoriter quidquam, sed in libro omnia legantur.

Ab organis, & omni ecclesiastico cantu, quævis musica, lascivum quippiam & vulgares cantilenas, aut levitatem similesque ineptias referens, omnino arceatur: sed gravis ubique sit & divinis laudibus accommodata, ut ea circumstantium fidelium animi ad majorem pietatem, devotionem, ac religionem ardescant.

In symbolo & passione domini nulla penitus adhibeantur organa, neque etiam musica, nisi admodum simplex, & fusa, quæque talis sit, ut singula verba intelligantur.

Curent autem episcopi ea omnia e medio tollere, quæ in divinis officiis & missis avaritiam redolent, vel quæ ab irreverentia aut superstitione intro- D ducta sunt.

Earum rerum, quæ ad profanam atque sæcularem negotiationem pertinent, proclamationes in ecclesia fieri, præsertim dum missa celebratur, prohibemus.

Deambulationes vero, strepitus, clamores, colloquia in ecclesiis, mendicantium evagationes omni quidem tempore, sed tum maxime, cum sacramenta administrantur, & divina officia explentur, vel sacra concio habetur, sic a nobis interdici omnes intelligant: ut, si nonnullorum importunitas & insolentia, qui sacris potius illudunt, quam intersunt, coegerit, auxilium etiam civile ac regium implorandum sit. Nam loco sacro adeo licenter, ceu foro E abuti, cum omni homini turpe & scelus est, tum Christiano gravi cum scelere turpissimum.

Feminæ nec ad altare propius accedant, nec se clericis intermisceant, vel vacuas eorum sedes (quod turpe & ignominiosum est) occupent: sed separatim, cum decore & reverentia sacris adsint.

Illa vero valde culpanda consuetudo, ab elevatione venerabilis sacramenti, vel ante peracta mysteria, recedendi. Quare omnes moneantur sedulo a parochis, illos ecclesiæ præcepto de audienda missa non satisfacere, nisi forte, quod raro accidit, talis

talis necessitas sit, quæ moram non ferat. Nulli ergo A ante datam à sacerdote benedictionem, discedere liceat.

Sed vetus etiam illud decretum identidem denuntient, quo, proposita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis missæ celebratione absit. Quod ut accuratius adhuc observetur, sciscitentur confessarii a pœnitentibus, an huic officio satisfecerint: & peccati gravitatem, ut ab eo in posterum arceantur, ipsis proponant.

De festis.

VI.

TAMETSI dominici festique dies ad hoc B unum instituti sunt ut fideles Christiani ab externis, quæstuosisque operibus abstinentes, liberius, & majori cum pietate divino cultui, atque infinitis divinæ bonitatis erga genus humanum recolendis beneficiis vacarent, sicque salutaribus religionis officiis occupati, sedulo caveant, ne quod Philippenses monet Ignatius, dies festos ullo dedecore injuriave afficerent: Nihilominus nostris temporibus præpostere fieri solet, ut tam solennes & religiosi dies, non solum in illicitis & sæcularibus negotiis procurandis, verumetiam in luxu, lascivia, jocis ac ludis vetitis, compotationibus, ceterisque flagitiis exercendis toti transigantur. Quinetiam C officinæ venditionibus atque emptionibus libere patent, & impune opera fabrilia etiam publice tractantur. Ex quo dubitandum non est, magna ex parte tot calamitates, quibus jampridem conterimur, à Deo, tantis sceleribus incitato, jure nobis infligi. Ad cujus præsentem iram placandam, vel etiam majorem, quæ cervicibus nostris immineat, avertendam, omnibus provinciæ nostræ parochis indicimus, populum suum frequenter & serio commonefaciant, ut diebus festis, non solum a quibuslibet prohibitis operibus sese contineant, verum etiam sacris omnibus ecclesiæ mysteriis, & divini verbi prædicationi, quantum fieri possit ex animo, & religiose intersint: nec pietatis opera D itidem prætermittant in pauperibus reficiendis, afflictis consolandis, aliisque piis rebus gerendis: in quibus Christiana professio & caritas maxime elucescit. Magistratus autem omnes pro sui, nostrique officii ratione, quoad possumus, adhortamur, ut (quod in ipsis maxime situm est) sacros dies illos ac solennes, pie sanc̃teque celebrari curent; tabernas aperiri, vecturas & opera quævis rustica exerceri prohibeant. Quo tempore vero divinum officium expletur, aut conciones habentur, otiosam & vagam turbam e tabernis, & foro, & plateis abigant, pœnisque propositis, rebus sacris interesse compellant. Neque certe ulla reip. administrandæ E ratio melior & laudabilior esse potest, quam quæ primas divino cultui & religioni tribuit. Ceterum episcopi in sua singuli synodo, habita nostrorum temporum ratione, dies festos suarum diœcesum ad pauciorem numerum, quoad poterunt, reducere curabunt: eosdemque, propositis etiam eorum arbitrio pœnis, debita cum reverentia curent observandos;

De magicis artibus & aliis religioni Christianæ contrariis.

VII.

PASTORES frequentissime admoneant, scelus execrandum eos committere, necnon a communione fidelium avulsos esse, qui magicas artes & divinationes exercent, vel qui ejus generis ariolis fidem adhibent. Omnia enim hæc (ut sacris literis traditum est) abominatur dominus, & propter istiusmodi scelera exterminantur populi a facie terræ.

Eos pariter increpent, qui alios dies faustos, alios infaustos credentes, in suscipiendis, perficiendisque negotiis tempora & momenta observant, vel qui ex occursu quorumdam animalium aut hominum ab operibus institutis abstinent.

Sed non minus culpandi sunt, qui ex astris, Chaldæorum more, futura temere somniant potius quam prædicunt, & astrologiæ, quam judiciariam vocant, usu sacrilego arbitrii nostri libertatem & Dei providentiam opprimunt. Quocirca si quæ ephemerides vel diaria ejus generis edita in lucem fuerint, quæ aliud præter annuas temporum vicissitudines, aerisque constitutiones contineant, eodem modo damnamus, quo libros improbatæ lectionis, eosque ne quis legat, aut apud se retineat, vel illis fidem adhibeat, prohibemus.

Huc referendæ sunt, ex sententia divi Augustini, ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, seu in precationibus, seu in quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibusdam rebus suspendendis atque illigandis: in quibus omnibus superstitio & ars dæmonum est, ex quadam pestifera societate hominum & angelorum malorum exorta: unde hæc cuncta vitanda sunt Christiano, & omni prorsus execratione repudianda atque damnanda.

A juramentis, perjuriis, blasphemiis, & contumeliosis in Deum ac sanctos verbis, unde bella, pestes, morbi, fames, & omnia malorum genera in humanum genus immittuntur, fideles comminatione divini judicii communionisque privatione deterreantur. Atque ut impia hæc sceleratæ consuetudinis corruptela facilius corrigatur, principes atque magistratus obnixe obtestamur in domino, ut hanc nobiscum honoris divini curam sustineant, & pervicaces, atque obstinatos debitis pœnis compescant.

Et quoniam omnes fere sibi hoc tempore licere putant legere impios hæreticorum libros, excommunicationis pœna, a sacris canonibus, œcumenicisque conciliis, & summorum pontificum constitutionibus in eos, qui hujusmodi libros legunt, decreta, frequenter a parochis proponatur: ut sciant omnes sibi nulla ratione licere tales animorum pestes, ad rectæ fidei perniciem atque interitum, dedita opera disseminatas, aut legere, aut apud se etiam reconditas habere, nisi quibus jure id licet. Moneantur etiam sæpissime fideles Christiani a suis parochis, & confessariis, ut fugiant, tanquam virus mortiferum, lectionem librorum quorumcumque, qui vel ad artes magicas pertinent, vel obscœnas & impias narrationes continent: eosque, ut olim tempore apostolorum factum legimus, comburant.

Denique, ut uno ore, & mentium atque voluntatum consensione, ab omnibus Deus optimus maximus pure ac religiose colatur, omnes pastores, verbique divini prædicatores monemus & hortamur, ut animas sibi concreditas ab omni hæresi, impietate & superstitione avertant, & in ea crimina lapsos, pro viribus ad veram religionem & sincerum Dei cultum revocare studeant, memores tanto pretio, quantus Christi sanguis est, redemptas animas omni labore, studio, & contentione ad rectam salutis viam, a qua longius aberrant, esse revocandas.

De

De sacramentis.

VIII.

Cum ecclesia nihil habeat pretiosius, nihil ad æternam salutem consequendam magis necessarium, quam a Christo septem instituta sacramenta, quibus omnis justitia vel cœpta augeatur, vel amissa reparetur, ac demum Dei gratia, quam ipsa sacramenta, ceu vasa quædam divina, continent, eamque rite suscipientibus conferunt, nobis abunde communicetur: pastores omni studio ac diligentia commissum sibi Christianum populum exhortari debent, cum ad singularem erga omnia B sacramenta religionem & reverentiam adhibendam, tum ad frequentem augustissimi eucharistiæ sacramenti & confessionis usum. Quorum sacramétorum contemptus, ut ait D. Augustinus, homines sacrilegos facit. Impie enim contemnitur, sine quo pietas constare non potest. Quamobrem a sanctis olim patribus pie statutum fuerat, ut saltem ter quotannis, videlicet natali domini, resurrectione, atque pentecoste, omnes, qui veri censeri vellent Christiani, eucharistiam sumerent. Et quamvis propter caritatis ardorem magna ex parte in animis hominum restinctum nullo jam ecclesiæ præcepto ad frequentiorem, quam annuum utriusque hujus sacramenti usum fideles obligentur: nihilominus & Deo gratissimum est, & piorum animis saluberrimum ex purissimis divinæ gratiæ fontibus aquam æternæ vitæ sæpius haurire. Nam quod per se semper optimum est, non potest non semper utilissimum esse. Alia quoque sacramenta quanta cum religione animique puritate suscipienda sint sæpissime docere parochi non prætermittant. Quod ut aptissimis firmissimisque rationibus præstare possint, ipsis injungimus, ut continuo catechismum concilii Tridentini præ manibus habeant, in quo singulorum sacramentorum vis & efficacitas diserte explicatur.

Ac ne sacerdotum, in sacris tractandis, negligentia & incuria, populi pietatem imminuat, præcipimus, ut præscriptas a majoribus nostris in sacramentis administrandis ceremonias non solum diligenter, sed etiam summa cum animi attentione & religione observent, nihil omnino addentes, nihil detrahentes, in ipsorum etiam sacramentorum dispensatione manus puras ab omni simoniæ labe, & avaritiæ suspicione continentes.

De baptismo.

IX.

Quia baptismus est ingressus in ecclesiam E Christi, & id sine quo nemini in regnum cælorum patet aditus, idcirco præcipimus, ut quam citissime fieri poterit, parentes liberos suos baptizandos curent, neque diu expectent susceptores & patrinos, ne dum in vana ad baptismum pompa apparanda tempus inepte teritur, animas Christi sanguine redemptas maximo gravissimoque periculo, e quo emergere nunquam possint, exponant.

Privatis in ædibus, nisi urgente summa necessitate, baptismum administrari prohibemus. Liceat tamen, instante periculo; sacerdoti, vel eo absente, aliis quibuscumque domi baptisare: dummodo vera baptizmi forma servetur, quæ cum aspersione aquæ naturalis, hisce verbis proferri debet: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Hoc pacto baptizatus si supervixerit, cum primum licuerit per valetudinem, in ecclesiam deferatur; ubi, si A recte baptizatum prius constiterit, ceremoniæ baptismi tantum adhibeantur.

Parochi a suis archipresbyteris sanctum chrisma solito tempore petant, atque diligenter in usum baptismi asseruent. Ubi vero temporis injuria sacræ ædes dirutæ fuerint, curent illud servandum in loco mundo, tuto, & clave obserato, caveantque ne laicorum manibus attrectetur.

Admoneantur susceptores & patrini, qui duo ad summum esse debent, vir nimirum & mulier, officii sui esse, si id parentum opera minus præstari possit, puerum, qui Christo per baptismum gignitur, cum primum rationis usum habere cœperit, tam baptismi suscepti, quam professæ in baptismo fidei admonere, simulque providere, ut in ejusdem fidei elementis, verique Dei cognitione & cultu catholice instituatur, & moribus Christianis informetur: eamque ob rem ad patrini officium neminem parochus admittat, nisi ea sit ætate, judicio, & moribus, ut prædictis omnibus satisfacere possit. Ad extremum, nequaquam prætermittatur admonitio de cognatione spirituali, quam & inter se & inter baptizatum, ac utrumque baptizati parentem, susceptores contrahunt.

Ut paganorum ritus detestandos execramur: sic eorum vana nomina filiis Christianorum imponi C prohibemus: parochisque præcipimus, ut id nulla ratione fieri permittant. Nomina quoque sanctorum patrum veteris testamenti affectare, hæreticorum est. Quocirca serio parochi admoneant hujusmodi nominum cupidos, ut quo majori gratia & lumine novum testamentum præstat veteri: sic longe esse decentius sanctorum apostolorum & discipulorum Christi, atque aliorum, qui eorumdem sanctitatem imitati sunt, nomina infantibus imponi.

De confirmatione.

X.

Sanctum confirmationis sacramentum, no- D strorum miserrimorum temporum injuria prope intermissum a multis & pro derelicto habitum ad frequentem usum & salutem Christianorum revocari vehementer cupimus. Hoc enim sacramentum, ut ex nominis ratione constat, gratiam, vim, robur & arma suppeditat adversus vitia, & infestissimos animorum hostes, quorum sane, quo majores sunt, & acriores impetus, eo diligentius omnibus episcopis mandamus, ut suarum diœcesum parochias sæpius obeuntes, hujus sacramenti vim populo explicent, aut explicandam curent: & iis omnibus, qui nondum illud susceperunt, administrent. Moneantur etiam qui adulti sunt ut ad tantum sacramentum non accedant, nisi præmissa peccatorum confessione, aut saltem maximo peccatorum dolore, & mature confitendi proposito.

Patrinus unus, qui sit confirmatus, offerat confirmandum, propter cognationem spiritualem, quæ inde contrahitur, nec sit pater confirmandi.

Episcopi tempus illud, quo sunt administraturi confirmationem, parochis ante denuntient, ut confirmandi sese ad sanctum illud sacramentum parent, atque ad locum designatum se conferant.

De eucharistia.

XI.

Quemadmodum corporibus, sic & animis sua sunt alimenta tribuenda, ne si multo tempore

pore jejuni, languidique permanserint, in laboriosa vitæ humanæ peregrinatione, & via deficiant. Ideoque pane vitæ, qui de cælo descendit, nimirum sacrosancto Christi corpore, quod in eucharistia vere continetur, parochi populos sibi commissos pascere satagant, & assiduis cohortationibus ad hunc cælestem cibum invitent. Eos autem qui saltem semel quotannis, idque solennibus paschæ diebus, vel circiter, ad hoc sacramentum, præmissa peccatorum confessione, non accesserint, cujuscumque tandem sint conditionis, ad episcopum proxima, post pascha, synodo deferant. In eos vero episcopi censuris, aliisque pœnis acriter animadvertant. Hac de causa statuimus, ut prædicto tempore paschæ, nemo extra suam parochiam, absque rectoris sui facultate, alio se conferat hoc sacramentum percepturus. Sed & quibus dabitur ea facultas, parochum certiorem faciant, quo loco sacram eucharistiam sumpserint.

Sacerdotes quosdam usque adeo nominis & officii sui, crassa quadam socordia oblitos esse dolemus: ut vix semel in annos singulos, aut certe rarissime, sacrificium missæ faciant. Unde una cum ceteris, tales ad episcopum deferri præcipimus: ut ille pro suo jure, eos omni ratione cogat, suum rite munus explere, ac nulli penitus sacerdotii officio deesse.

Ægroti, ii præsertim, qui periculose laborant, hoc salutari viatico non careant. Ideoque in eorum gratiam serventur aliquot hostiæ consecratæ, quæ tamen in ecclesia loco honesto clausæ atque reconditæ, decimoquinto quoque die innovandæ erunt.

Ipsum vero venerabile sacramentum summa cum religione parochus amictu lineo & stola indutus, ad ægrotos deferat, uno aut altero, ad minus, qui tintinnabulum & facem ardētem gestet, præcedente. Populus autem moneatur in concionibus, ut tum in viis publicis sanctissimum Christi corpus adoret, & ægroti usque domum, quoad fieri poterit, magna cum veneratione, atque pietate prosequatur.

Illud porro Christianæ plebi assidue inculcandum est, divinissimum hoc sacramentum, ut expurgatis ab omni culpa, & puris animis, copiosam gratiam, salutemque confert, sic peccatorum, adhuc illuvie squalentibus & inquinatis, suo ipsorum vitio atque pravitate plurimum obesse, non secus ac salutares cibi stomacho languenti & male affecto detrimentum afferunt. Constat enim apostoli doctrina tales, qui indigne id sumpserint, judicium sibi manducare & bibere. Ideoque parochi & concionatores, necnon quicumque audiendis confessionibus præficiuntur, moneant, cum publice omnes, tum privatim singulos, ne ad hæc tremenda mysteria, nisi prius integre probata conscientia, & omnium, quorum meminisse operam sedulo dederint, peccatorum facta confessione, accedant.

De pœnitentia.

XII.

MONEANT parochi omnes mysteriis Christianæ religionis initiatos, cum primum, juxta Isaiam, sciernt improbare malum & eligere bonum, semel ut minimum quotannis, & maxime acceptabili quadragesimæ tempore omnia peccata sua proprio sacerdoti confiteri obligatos esse.

Confitendi autem modum, & examinandæ conscientiæ rationem in singulis divinæ legis atque ecclesiæ præceptis, & capitalibus vitiis, tanto studiosius fideli populo tradere debent parochi, quanto magis perniciosa illa consuetudo pene apud omnes invaluit, ut solum a sacerdotibus confitentes, idque satis leviter, interrogentur. Quærant ergo imprimis parochi à confitentibus, an prius conscientiam suam discusserint, eosque peccata sua confiteri jubeant: tum demum, si quæ fortasse prætermissa videbuntur, de iis pro statu & conditione cujusque interrogent. Alioqui, quos nullomodo paratos ad confessionem, atque meditatos noverint, hortentur, ut cum magna peccatorum suorum detestatione ac dolore paratiores alio tempore accedant. Verum prudentis erit confessarii nosse qui ita remittendi erunt.

Sæpe prædicent parochi, Christiani hominis pœnitentia contineri veterum peccatorum detestationem, tum eorumdem sacramentalem confessionem, itemque sacerdotalem absolutionem, ac demum satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, quibus & pravi habitus citius ex animis evelluntur, & boni facilius inseruntur.

Neminem parochi absolvant eorum, qui cum præcedente confessione se ablata restituturos, aut legata ad pias causas soluturos essent polliciti, cum facultas affuisset, neglexerint. Eos excipimus qui in mortis articulo fuerint constituti: qui tamen admonendi erunt, ut id oneris, si obierint, heredibus imponant, vel si convaluerint, quamprimum poterunt, satisfaciant.

Medici, post unam aut alteram visitationem, sub excommunicationis pœna expressa, & aliis constitutionibus Pii quinti sancitis pœnis, ad ægrotorum curationem non accedant, nisi certo cognoverint, ipsos, postquam in hunc morbum inciderint, peccata idoneo sacerdoti fuisse confessos.

Præcipimus, juxta concilii Tridentini decretum, ut nullus presbyter, ne religiosus quidem, confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, audiat: nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, vel alias idoneus judicatus approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

In omnibus cathedralibus ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ proxime vacaturæ ab episcopo instituatur, qui magister sit, vel doctor, aut licentiatus in theologia, vel jure canonico, & annorum quadraginta, aut alias pro ratione loci idoneus judicatus: qui dum confessiones in ecclesiis audiet, interim præsens in choro censeatur.

Quando ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo & exempli pravitate offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum, debitam huic, pro culpæ ratione, pœnitentiam publice injungi oportet: ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet viam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus, in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis expedire judicaverit.

Cum judicii natura & ratio postulet, ut in subditos dumtaxat feratur sententia, ex eo fit, ut nullius momenti sit absolutio, quam sacerdos profert in eum, in quem nec ordinariam, nec delegatam habet jurisdictionem: cum etiam magnopere ad Christiani populi disciplinam pertineat, non omnes sacerdotes a quibusvis criminibus absolvendi potestatem habere: sed atrociora & graviora crimina, peculiari summi pontificis, & episcoporum judicio reservari, cum gravioribus morbis peritiores adhibēdi sint medici, facilitasque veniæ maxima sit peccandi illecebra. Sunt tamen, sicut accepimus, nonnulli

pimus, nonnulli sacerdotes, qui terminis suis non contenti, passim, & sine discrimine ab omnibus peccatis, quantumvis atrocibus, delinquentes cum maximo suæ & illorum salutis periculo, absolvere præsumunt. Nos huic occurrere malo cupientes, præsenti decreto omnibus parochis & aliis sacerdotibus confessionibus audiendis præfectis, sub excommunicationis pœna prohibemus, ne deinceps a peccatis & criminibus atrocioribus, quorum cognitionem & absolutionem sibi summus pontifex, aut episcopus in suis synodalibus constitutionibus reservarunt, quemquam absolvere, sed ejusmodi criminum reos, ad episcopos suos amandent: ut vel ipsi, causa cognita, eos absolvant, vel ad summum pontificem absolvendos mittant: declarantes absolutionem in prædictis criminibus, absque certa, & præcipua sanctissimi domini nostri papæ, vel propriorum episcoporum concessione, per parochos & alios sacerdotes, præterquam in mortis articulo, datam, viribus, penitus carere, & nullam esse. Omnibus autem coepiscopis nostris indicimus, ut casus sibi reservatos quamprimum publicari, & scriptos ab omnibus suis parochis haberi curent.

De sacramento extremæ unctionis.

XIII.

QUAMVIS sacramentum extremæ unctionis ægrotis sit administrandum, qui in extremum vitæ discrimen ac periculum adducti esse videntur: tamen non eo usque differendum est, dum æger omnibus pene sensibus destitutus sit.

Quapropter parochis præcipimus, ut omnes curæ suæ creditos frequenter moneant, ne sint hac in re lentiores, aut negligentiores, cum inter eos aliquis periculose laborare videbitur. Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique sinistre de hujus sacramenti virtute sentiunt, perinde ac si mortem ægris acceleret: cum certum sit, ex apostoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, si expedierit, virtute hujus sacramenti salutem conferre.

Nec vero putent parochi se omnino officio suo satisfecisse, si ægrotis eucharistiæ & extremæ unctionis sacramenta solum impenderint: sed eos præter ea adesse oportet morientibus, eosque sanctis admonitionibus, & piis precibus omni ratione juvare: ut quod eis superest vitæ, in vera & catholica fide possint explere: ne propter peccatorum suorum multitudinem atque gravitatem ullo modo de divina misericordia desperent.

De sacramento ordinis.

XIV.

CUM ex apostoli præcepto, episcopus nemini cito manus imponere debeat, singulos provinciæ nostræ episcopos hortamur, ac sedulo monemus, ut iis examinandis, qui ad ordines promoveri cupiunt, accurate ipsi per se incumbant, vel si legitime impediti fuerint, eorum opera utantur, quos pios doctosque noverint, & quorum diligentiæ atque integritati confidant.

In eorum autem examinatione, qui ordinandi sunt hæc præcipue attendi & observari debent.

Primum ne quis ex aliena diœcesi, nisi literas facultatis a suo episcopo acceptæ proferat, cujus testimonio ejusdem probitas ac mores commendentur, in album ordinandorum referatur.

Deinde ne quis non legitime procreatus, vel aliquo membrorum defectu, sive insigni deformitate notabilis, vel qui ætatem a sancta Tridentina synodo præstitutam non attigerit, admittatur: ideoque nec subdiaconus ante vigesimum secundum annum, nec diaconus ante vigesimum tertium, nec presbyter ante vigesimum quintum promoveri debebit.

Suspecti etiam de hæresi, homicidæ voluntarii, apostatæ, simoniaci, confidentiarii, excommunicati, energumeni, morbo caduco laborantes, bigami, ac alii jure interdicti, a sacris ordinibus omnino arceantur.

Prima tonsura nullus initietur, qui sacramentum confirmationis non susceperit, vel fidei rudimenta non tenuerit, vel legere ac scribere nescierit, vel denique qui ex conjectura probabili existimabitur, ob alium finem, quam ut Deo fidelem & perpetuum cultum præstet, hoc genus vitæ elegisse.

Et ne clerici, qui divino ministerio adscripti sunt, cum ordinis sui dedecore mendicare, aut sordidum quippiam exercere cogantur, nullus deinceps, juxta SS. patrum decreta, ad sacrum subdiaconatus ordinem recipiatur, nisi prius legitime constet beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, & quidem non controversum obtinere: quod postea resignare non poterit, nisi aliunde habeat unde commode honesteque vivere possit. Et ne in ea re fraus committatur, nullam resignationem admittant episcopi, nisi prius vere exploratum habuerint, beneficium, quod resignandum proponitur, tituli loco non esse.

Ad patrimonii vero, vel pensionis titulum nullus admittatur, qui non sit utilis, aut necessarius alicui ecclesiæ aut pio loco. Sed & prius perspiciendum erit, an patrimonium illud vere obtineat: & utrum ad vitam illius honeste sustinendam satis esse possit. Id vero deinceps vendere, vel remittere, vel alio quovis modo alienare nusquam liceat, nisi beneficium re ipsa prius obtineat: vel aliunde habeat, unde vivere possit.

A subdiaconatu, statim officii divini recitandi rationem teneant, neque omnino superiores illis ordines conferantur, quos per examen hac insigni & mortali negligentia teneri constituerit.

Nullus item recipiatur, nisi literarum scientia, pro cujusque ordinis ratione fuerit præditus, sine qua nec sacerdotium rite administrare, nec saluti cum suæ, tum populi recte vacare quisquam potest.

Ad ordines promovendi modestiæ atque probitatis suæ a suo parocho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant.

Episcopi diligentissime caveant, ne pro collatione ordinum aliquid, licet ultro oblatum, accipiant, vel a suis accipi permittant. Scribæ vero, si nullum eis aliunde assignatum sit stipendium, decimam tantum unius aurei partem accipere possint, ubi non viget laudabilis consuetudo, nihil accipiendi: Alioqui jam in se excommunicationis sententiam latam esse sciant.

De sacramento matrimonii.

XV.

MATRIMONIUM hac de causa divinitus institutum esse certum est, ut ex legitima viri & feminæ conjunctione, humanum genus ad Dei gloriam propagaretur, quo cælestis demum beatitudinis particeps fieret, ubi creatorem suum pie in hac vita & religiose coluisset. Ex quo quidem

ANNO CHRISTI 1583.

quidem matrimonii dignitas elucet: ſed ex eo maxime, quod ſacramenti vim in euangelica lege accepit a Chriſto, ipſius cum eccleſia ſanctiſſimam, firmiſſimamque conjunctionem deſignans. Quæ cauſa eſt, ut conjugibus rite hoc ſacramentum ſuſcipientibus, gratia Dei veriſſime conferatur, fiatque honorabile connubium, & torus immaculatus, dum alter in alterius mutua benevolentia & caritate conquieſcit, atque alienos & illicitos amores penitus averſatur. Vnde fit etiam ut matrimonii fructus liberorum procreatio conſequatur, qui veræ fidei & religionis cultores, atque parentum virtutis potius, quam fortunarum heredes exiſtant. Hanc tamen gratiam hiſce præpoſteris perditiſque temporibus non ita uberem conferri mirandum non eſt, cum major hominum pas nihil aliud ſibi ferme proponat, quam ut pecudum more, fœdas cupiditates expleat, vel divitias & opes augeat, nulla propemodum virtutis & morum habita ratione, perinde ac ſi, aut in ſola voluptate, aut in amplis poſſeſſionibus felicitas humana conſiſteret. Cum tamen par eſſet hujuſmodi homines, ad divinam gratiam promerendam, caſtiſſimorum & innocentiſſimorum conjugum Tobiæ & Saræ ſanctimoniam pudicitiamque religioſe imitari. Sed cum præterea in matrimoniis contrahendis atque celebrandis multa præpoſtere ac perperam gerantur, hominum vitio vel etiam ſuperſtitione introducta, quibus curandis atque ſanandis optima, eaque peropportuna remedia concilium Tridentinum attulit. Idcirco ſacri ipſius concilii decreta hic eſſe proponenda, & in omni noſtra provincia in poſterum ſervanda ſtatuimus. Ea vero ſunt ejuſmodi.

Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia, libero contrahentium conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia, quamdiu eccleſia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta ſynodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quique falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias, ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe: nihilominus ſancta Dei eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit. Verum cum ſancta ſynodus animadvertat prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodeſſe, & gravia peccata perpendat, quæ ex iiſdem clandeſtinis conjugiis ortum habent, præſertim vero eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum, relicta priore uxore, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab eccleſia, quæ de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco ſacri Lateranenſis concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcipit, ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus feſtivis in eccleſia, inter miſſarum ſolennia publice denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum: quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie eccleſiæ procedatur, ubi parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tres præceſſerint denunciationes: tunc vel una tantum denunciatio fiat: vel ſaltem pa-

A rocho, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur: deinde ante illius conſummationem denunciationes in eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur, niſi ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio ſancta ſynodus relinquit. Qui aliter, quam præſente parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius parochi, ſeu ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimoniũ contrahere attentabunt, eos ſancta ſynodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat.

B Inſuper parochum vel alium ſacerdotem, qui cum minori teſtium numero, & teſtes, qui ſine parocho vel ſacerdote, hujuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem ſancta ſynodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem ſacerdotalem, in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent: ſtatuitque benedictionem a proprio parocho fieri: neque a quoquam, niſi ab ipſo parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii ſacerdoti concedi poſſe, quacumque conſuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio non obſtante. Quod ſi quis parochus, vel alius ſacerdos, ſive regularis, ſive ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio,

C vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius parochiæ ſponſos ſine illorum parochi licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

Habeat parochus librum, in quo conjugum & teſtium nomina, diemque & locum contracti matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat.

Poſtremo ſancta ſynodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant vel ſaltem triduo ante matrimonii conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum pie accedant.

D Si quæ provinciæ, aliis, ultra prædictas, laudabilibus conſuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri, ſancta ſynodus vehementer optat. Ne vero hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in ſingulis ſuarum diœceſum parochialibus eccleſiis: idque in primo anno quam ſæpiſſime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint. Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum in unaquaque parochia ſuum robur, poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ, numerandos.

E Nos ergo cum decretum hujuſmodi, ut par eſt, obſervari maximopere velimus, parochis omnibus præcipimus, ut ter quaterve diverſis diebus, quibus in eccleſiam major frequentia populi ad ſacra myſteria convenire ſolet, decretum illud palam & manifeſte legant, ne qua poſſit ab ullo ignorationis excuſatio legitima prætendi: ſed & primo quoque dominico die cujuſque menſis hujuſce anni, ac deinceps cum expedire videbitur, idem hoc decretum publice recitent, & quæcumque in eo præſcripta ſunt, ſequantur accuratiſſime. Alioqui noſtro & coepiſcoporum arbitrio ſibi mulctam irrogandam eſſe meminerint.

Ab

A Ab adventu domini usque ad epiphaniam, & a feria quarta cinerum ad octavam paschatis, nullæ nuptiæ solennes celebrentur, quæ relictis, extra ista, temporibus permittuntur.

Benedictionem nuptialem in facie ecclesiæ ante vel post missarum celebrationem, a quarta hora matutina, usque ad meridiem fieri præcipimus: post prandium vero, aut noctu celebrari vetamus.

Ut autem obviam eatur fraudibus erronum, & vagorum quorumdam hominum, qui plures in diversis locis uxores ducere tentant: parochis omnibus prohibemus, ne hujusmodi vagos & ignotos homines ad matrimonium recipiant, nisi prius diligentem de iis inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, facultatem ab eo illos admittendi obtinuerint.

B Moneantur quam sæpissime fideles Christiani a suis parochis, ne hæreticis, & hominibus a fide & religione catholica alienis, filios & filias suas in matrimonium collocent: talibus enim conjugiis (quod dolentes referimus) permulti naufragium fidei fecerunt.

Contra maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, parochi admoneant conjuges, quemadmodum eadem Tridentina synodus eos adhortatur, ut antequam contrahant, vel triduo saltem priusquam ad matrimonii usum accedant, sua peccata diligenter confiteantur, & sacrosancto eucharistiæ sacramento communicent. Hujusmodi namque maleficia & præstigiæ, sæpe contrahentium vitio, Deo ita permittente, vim habent: ut qui indigne, vel etiam superstitiose, aut intemperanter hoc sacramentum suscipiunt meritas flagitii sui pœnas luant, & sacramenti gratia priventur, qui eo non tanquam sacramento sancte ac reverenter utuntur.

C Matrimonium inter consanguineos ad quartum usque gradum inclusive, a sacris canonibus prohibetur: frater & soror in priori gradu numerantur, filii eorum in secundo, nepotes & neptes in tertio, pronepotes vero & proneptes in quarto.

D Si quis tamen in primo, secundo, tertio, quartove gradu existens, eam ducat, quæ in quinto sit gradu, legitimum est eorum matrimonium: nam gradus remotioris potissimum ratio habetur.

Cognatio quoque & affinitas spiritalis impedit matrimonium, quæ quidem in baptismo, ut jam dictum est, contrahitur inter baptizantem & baptizatum, ac utrumque baptizati parentem: inter susceptores & susceptum, ac etiam ejusdem patrem & matrem.

Ea autem cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiusque patrem & matrem ac tenentem seu patrinum non egreditur.

E Impedimentum vero, quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo & secundo gradu conjunguntur, restringitur.

Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, S. synodus Tridentina sustulit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedunt.

De episcopis.

XVI.

CUM vita episcopi, forma & exemplum totius gregis esse debeat, ut accurate uterque apostolus præcipit, in primis eos curare oportet, qui hoc sacrum mysterium suscipiunt, ut ita sobrie, caste ac pie vivant, moresque suos omnes componant, ut reliqui ab eis virtutum & bene vivendi exempla petere possint: assidue memores, non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines, pro Christi grege sibi commisso, ad Dei gloriam suscipiendas vocatos esse.

Quapropter exemplo patrum concilii Carthaginensis, merito & pie jussit sancta synodus Tridentina, ut episcopi supellectili, & mensa frugali contenti sint, atque adeo in reliquo vitæ genere, ac tota familia caveant, ne quid appareat, quod ab hoc sancto instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem, & vanitatis mundique contemptum præ se ferat.

Sint etiam de domesticorum moribus & vita solliciti, nec ex alienis vitiis turpem contrahant infamiæ notam, curentque ut ex famulis, qui laici fuerint, vestitu moderato & decenti utantur.

Ad excludendum autem fabulas & vana colloquia, lectio sacrarum scripturarum mensæ adhibeatur, quæ, dum corpus alitur, sua quoque animo alimenta suppeditet.

In sacrarum literarum meditatione, & in his quæ ad creditum sibi munus spectant, assidue versentur. A sæcularibus autem & prophanis negotiis, & omnibus, quæ ordini officioque suo non conveniunt, penitus abstineant.

Sciant autem omnino eis interdictum, ne ex reditibus ecclesiæ, qui Dei proprii sunt, consanguineos familiaresque suos locupletiores efficiant, cum apostolorum canonibus id adversetur. Si tamen illi rerum penuria premantur, iis ut pauperibus, quæ necessaria videbuntur, distribuant, dummodo nihil ipsorum causa dissipent, vel distrahant.

Sciant omnes, qui ad dignitatem episcopalem fuerint electi, ex decreto sancti concilii Tridentini, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem se teneri. Quod si infra totidem menses id facere neglexerint, ipso jure ecclesiis privatos esse. Consecratio vero, si extra Romanam curiam fiat, in ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, si commode fieri possit, celebretur.

Nulli deinceps episcoporum sint vicarii, quin re ipsa sint sacerdotes. Qui autem hac vice fungentes adhuc in inferioribus ordinibus sunt constituti, ad sacerdotii gradum intra annum promoveantur. Alioqui ad vicariatus administrationem inhabiles censeantur.

Ut autem in posterum felicius, quam antea, præsertim ex quo sublatæ fuerunt electiones, ecclesiis cathedralibus & monasteriis provideatur, regem Christianissimum per viscera misericordiæ Dei, ac per Christi sanguinem obsecramus atque obtestamur, ut pro sua in Deum singulari pietate, ad ipsius Dei gloriam, & ecclesiæ utilitatem, necnon ad exolvendam maxima religione conscientiam suam, facultatem eligendi idoneos & utiles pastores ecclesiæ restituat.

De capitulis & canonicis ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum.

XVII.

QVONIAM dignitates in ecclesiis, præsertim cathedralibus, ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerunt institutæ, ut qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo in omni genere virtutum essent, atque episcopos opera & officio juvarent: merito qui ad eas assumuntur, tales esse debent, qui suo muneri plene ac integre respondere possint.

B Proinde sacra Tridentini concilii decreta recolentes statuimus, ut nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, & morum integritate commendetur.

Nemo etiam in posterum ecclesiis cathedralibus, ad canonicatum aut dignitatem admittatur, nisi eo ordine sacro, quem illa dignitas, aut præbenda requirit, jam sit initiatus, aut ejus ætatis sit, ut infra annum initiari valeat: & quousque ad ordines sacros promotus fuerit, in inferioribus chori subselliis sedeat, neque in capitulo suffragium habeat, aliasque pœnas subeat, juxta constitutionem concilii Viennensis, in concilio Tridentino C innovatam: quæ constitutio in aliis quoque collegiatis ecclesiis, nedum in cathedralibus observetur: nec deinceps ad dignitates, quibus nulla animarum cura subest, in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis aliquis clericus, licet alioquin idoneus adsciscatur qui vigesimum secundum ætatis suæ annum non exegerit.

Recepti vero canonici, vel ad dignitates admissi, qui jam sunt in ea ætate, ut promoveri possint, moneantur, ut intra tempus ipsis a jure præfixum, ordinibus sacris requisitis initientur. Quod si monitioni parere neglexerint, hoc tempore elapso, suarum præbendarum vel dignitatum fructibus per capitulum juxta sacrorum canonum sanctiones priventur.

D In omnibus vero ecclesiis cathedralibus, omnes canonici, & alii officio divino addicti, sint vel presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi. Episcopus autem ex consilio capituli statuat, quot presbyteros, diaconos, & subdiaconos quæque sua ecclesia habere debeat: ita tamen ut dimidia saltem pars presbyterorum sit. Vbi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino servetur.

Non liceat iis, qui in ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, dignitates, canonicatus, & præbendas obtinent, cujuslibet statuti aut consuetudinis ratione ac prætextu, ultra tres menses ab eisdem ecclesiis abesse: nihil tamen propterea detrahi volumus iis constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.

E Distributiones ii tantum percipiant, qui statis horis divino officio interfuerint: reliqui vero (nisi quos infirmitas seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusat) iisdem priventur, quantumvis obstent quælibet statuta & consuetudines contrariæ.

In iis vero ecclesiis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertia pars fructuum & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum & officiorum in eas convertatur, atque inter eos dumtaxat, qui divinis intererunt, distribuatur. Si quis tamen eorum, qui dignitates obtinent, quibus de jure vel antiqua consuetudine, nullum competit officium, sed extra civitatem curam habent animarum, eidem incumbere velit, tunc pro tempore, quo in curata ecclesia resederit ac ministrarit, prædictarum distributionum fiat particeps, ac si præsens sit, ac divinis intersit.

Archidiaconi vero, & ceteri omnes, qui dignitates, personatus & officia, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, quibusque aliqua jurisdictio, administratio vel officium proprium attributum est, ad residentiam & muneris sui functionem, per amissionem fructuum, vel etiam privationem ipsarum dignitatum, personatuum & officiorum ab ordinariis compellantur.

Vt paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur, non liceat clericorum filiis, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres præbendam, beneficium, vel officium aliquod ecclesiasticum habent, vel habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in iis ecclesiis, quomodocumque ministrare, nec pensiones ex fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, percipere.

In choro colloquia nulla permittantur, sed omnes pie ac devote divino cultui sint intenti. Qui contra fecerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus horæ distributione, vel graviore pœna mulctetur.

Dum psallitur, canonici omnes & sacellani (nisi per invaletudinem aut aliam legitimam causam impediantur) psallant, nec maneant in suis sedibus otiosi: neve putent se officio functos, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent.

Preces & divina officia non cursim & festinanter, sed devote, attente & graviter in choro omnes recitent, perpetuo memores tremendæ illius prophetæ sententiæ: Maledictus qui facit opus Dei negligenter.

Ecclesiarum cathedralium vel collegiatarum canonici, ac eisdem ecclesiis inservientes, almucis & cappis nigris, quas canoniales vocant, aliisque vestibus & ornamentis, quibus pro tempore de jure vel antiqua consuetudine vestiri debent, induantur & ornentur. Alioqui distributionibus quotidianis priventur, aut gravius, si contumacia accesserit, puniantur.

Vt autem offensiones & scandala, quæ ex contubernio, atque convictu hominum ecclesiasticorum cum laicis, præsertim matrimonio junctis, oriri solent, tollantur: nec liceat canonicis, qui domos canoniales habent, in ædibus laicorum habitare, nec quas habent a capitulis ullo modo illis locare.

De parochis.

XVIII.

PAROCHI, qui in partem solicitudinis & gubernationis ecclesiarum ab episcopis vocantur, diligenter muneri suo attendere debent, non ignari præcipuas officii sui esse partes populum in Dei lege atque voluntate instruere, sacramentis ecclesiasticis reficere atque communire, sacras ad Deum pro eo preces fundere, & laudabilis vitæ exemplo viam salutis præmonstrare.

Sciant igitur parochi ad officium suum pertinere per

per se vel alios, si legitimo præpediti fuerint impedimento, populum sibi commissum ea omnia docere, quæ quilibet fidelis Christianus credere, facere, & sperare tenetur ad æternam gloriam consequendam. Quæ omnia potissimum symbolo fidei, decalogo, atque præceptis ecclesiæ, & oratione dominica comprehenduntur.

Proinde præcipimus iisdem, ut singulis diebus dominicis Latine symbolum fidei, dominicam precationem, salutationem angelicam, decalogi & ecclesiæ præcepta, & confessionem generalem, ita clare & distincte pronuntient, ut populus singula eorum verba percipere, & pronunciando facile subsequi possit, eadem subinde planius, & latius vernacule interpretando.

Iisdem quoque parochis injungimus, ut frequenter etiam singulos moneant, teneri eos, hæc scire & intelligere: atque in idipsum incumbant confessores crebro pœnitentibus fidei rudimenta in memoriam reducendo: eos vero, qui hæc discere neglexerint, tanquam propriæ salutis immemores admonere, & graviter objurgare non cessent.

Parochi etiam singulis festis diebus aliquid ex catechismo Tridentino (quem Latine & Gallice auctoritate nostra editum penes se habere ipsis injungimus) populo proponant de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest: ut sciant fideles quid complectantur articuli fidei, quid contineat decalogus, quid ipsi petant orationem dominicam recitantes, quis sacramentorum sit numerus, quæ vis eorumdem ac potestas & quis effectus.

Priusquam etiam populo sacramenta ministrent, eorum vim & usum, pro captu fidelium exponant, ut sciant quid suscipere, & quem inde fructum referre debent.

Observent insuper sui gregis vitia, & communia vel propria cujusque peccata, isque corrigendis cum omni mansuetudine & caritate, cum publice omnes, tum privatim singulos admonendo, diligentiam adhibeant.

Si qui contentione discordes fuerint, vel odia in se vicissim susceperint, aut simultates exercuerint, curent eos quam primum ad pacem & fraternam concordiam revocare.

Inquirant præterea studiose de pauperibus suæ parochiæ, præsertim de puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipsi pro viribus opitulari, & alios suo exemplo atque hortatu ad id officium incitare studeant.

Vt autem de suis ovibus rationem, cum necesse fuerit, reddere possint, singulis annis quatuor libros seu indices conficiant.

In quorum uno baptizatorum & suscipientium parentumque nomina cum die & anno describant.

In altero contineantur omnes, qui statuto ab ecclesia tempore ad confessionem & communionem venerint.

In tertio recenseantur, qui matrimonium in facie ecclesiæ contraxerint, secundum formam sacri concilii Tridentini.

In quarto mortui & sepulturæ Christianæ traditi enumerentur.

Diligenter vero servare studeant, quæ antea præscripta sunt de celebratione matrimonii.

Vbi vero parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues & exigui, ut ad vitam rectorum sustentandam minime sufficiant, curabunt episcopi ex præscripto & auctoritate SS. conciliorum, alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annectere, & incorporare, vel viciniores etiam parochiales ecclesias unire.

Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient, ut vel per primitiarum assignationem, & competentis & congruæ portionis ex omnibus æque decimis, quæ in illis parochiis colliguntur, constitutionem, aut per parochianorum symbola ac collectas, aut qua commodiori eis videbitur ratione, ita earumdem ecclesiarum reditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant.

De pastorum residentia.

XIX.

BONI pastoris munus est gregem suum agnoscere, eumdemque pascere, & ab injuria prohibere: quod minime facere possunt, quos contingit ab ovium suarum caulis diutius abesse. Merito itaque S. synodus Tridentina veterum patrum decreta innovans sanxit, omnes ecclesiarum cathedralium præfectos præsentes suis ecclesiis & diœcesibus adesse, ac in eisdem residere debere: neque ab eisdem, nisi ex causa necessaria, & ob evidentem ecclesiæ utilitatem, quæ a metropolitano, vel eo absente, ab antistite antiquiore, syngrapha seu scripto approbetur, abesse posse. Eos autem, qui præter causas ab eodem concilio expressas, abfuerint, præter mortalis peccati crimen, quod incurrunt, pro rata portione absentiæ, fructus ecclesiarum, quibus præesse deberent, percipere non posse, sed eos in fabricæ utilitatem, vel pauperum usum conferendos esse.

Nos igitur cum tam salutare & necessarium decretum aliaque generis ejusdem, ad quorumcumque pastorum assiduitatem seu residentiam pertinentia, velimus in nostra provincia diligentissime observari, statuimus ut qui provinciæ nostræ episcopi, in ecclesiis suis non resederint, atque legitimam absentiæ causam metropolitano, vel antiquiori episcopo non probaverint, teneantur fructus temporis, quo abfuerint, in instaurationem ecclesiarum, si quæ destructæ forte sint, vel si integræ, partim in fabricæ utilitaté, partim in pauperum & seminarioru usus sine ulla diminutione impendere.

Quæ omnia ut sine ulla dilatione & fraude fiant, statuimus, ut singulis sex mensibus capitulum cujusque ecclesiæ metropolitanum, vel eo absente, antiquiorem provinciæ episcopum, de absentia sui episcopi certiorem faciat.

Eadem omnino etiam, quoad culpam, & amissionem fructuum, de parochis & aliis quibuscumque beneficium ecclesiasticum, cui adjuncta est animarum cura, obtinentibus, declaramus atque decernimus. Ita tamen ut quandocumque ii, causa prius per episcopum cognita & probata, abfuerint, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi vero facultatem, quæ scripto constet, gratisque concedatur, ultra bimestre spatium, nisi gravior causa longiorem temporis prorogationem postulet, nequaquam obtineant.

Quoniam vero complurium ea est contumacia, ut neque SS. conciliorum decretis, neque episcoporum suorum edictis moniti adduci possint, ut in ecclesiis, quarum fructus injuste percipiunt, resideant: statuimus, ut episcopi statim singulos quosque, qui in suis civitatibus & diœcesibus beneficia curæ annexa tituli nomine seu commendæ jure obtinent, sive præsentes sint, sive absentes, moneri & per edictum citari quam primum curent:

curent: ut ad certum tempus pro locorum distantia & personarum conditione præstituendum ad eadem beneficia revertantur, ibique continuo resideant, & munere suo, ut par est, fungantur, & contra contumaces ad pœnarum executionem, prout sacris Tridentini concilii decretis sancitum est, diligenter procedant, eosdem per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & substractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam usque ad privationem ad debitam residentiam compellendo. Ubi vero legitime ad privationem deventum fuerit, alii idonei & benemeriti in eorum locum, servata præscripti examinis forma, substituantur.

Episcopi etiam ceterique beneficiorum dispensatores atque largitores nulli deinceps beneficium curatum vel residentiam requirenti conferant, nisi præstito prius per eum jurejurando se assiduum in eo futurum, semperque commoraturum.

De verbi divini prædicatione.

XX.

QUoniam inter præcipua episcoporum pastorumque munia, jure verbi divini prædicatio numeratur, propterea auctoritatem sancti concilii Tridentini, veterumque patrum secuti, RR. coepiscopos nostros imprimis monemus & hortamur, ut ipsimet in suis ecclesiis tam necessarium munus obeant, aut si in conscientia vere præpeditos se noverint, viros idoneos probitate, doctrina & religionis ardore præstantes, adsciscant, qui ea in parte vices suas gerant.

Parochi & qui quomodo curam animarum impositam habent, ipsi etiam per se, vel si legitime impediti fuerint, per alios, saltem omnibus diebus dominicis, solennibus diebus festis, populum sibi commissum pro sui ingenii viribus & auditorum captu, erudire ab episcopis suis compellantur.

Sed quoniam plerique parochi, aut ipsorum vicarii minus apti sunt, & idonei ad ea meditanda & proponenda, quæ ad plebis institutionem faciunt, idcirco statuimus, ut singuli rectores & vicarii ecclesiarum hujus provinciæ, aliquem librum lingua Gallica editum a nobis & RR. coepiscopis nostris approbatum penes se habeant, in quo euangelia totius anni, & rationes administrandorum sacramentorum explicentur, ut in eo publicis denunciationibus, seu pronis missarum, & in administrandis sacramentis uti possint, tantisper dum a nobis, decreta hujus synodi homiliarius liber publicetur.

Præcipimus autem omnibus parochis & vicariis ecclesiasticis, quicumque tandem fuerint, ut, editis in lucem illis homiliis & concionibus, ex scripto in pronis recitent diebus dominicis ac festis solennibus homiliam officio diei propriam, & accommodatam.

Cum autem ex euangelica & apostolica doctrina, nullus, nisi legitime missus, verbum Dei prædicare possit, ac debeat: quandoquidem ipse Christus non nisi a patre missus, neque apostoli, nisi ex instituto Christi atque præcepto id munus susceperunt: proinde nos euangelicæ & apostolicæ regulæ innitentes statuimus, atque præcipimus, ne quis, sive sit sæcularis, sive regularis publice ad populum verba facere de religione audeat, nisi ab episcopo facultatem & mandatum id speciatim munus obeundi in scriptis habuerit.

Quinimo vetamus, ne quis parochus aut vicarius in posterum ex suo ingenio concionari & euan-A gelium interpretari præsumat, antequam a suo episcopo examinatus, ad id idoneus repertus fuerit, & in scriptis expressam concionandi licentiam habuerit. Sed illi satis sit, homilias a nobis & coepiscopis nostris approbatas, ex scripto, populo recitare.

Interea vero dum pastores & parochi singuli in suis ecclesiis residere compellentur, & sacerdotes ad divini verbi prædicationem idonei omnes efficientur, subsidioque quod ex seminariis expectatur, juvari poterit ecclesia, statuimus, ut quilibet episcopus in sua diœcesi eligat quinque vel sex aut plures, paucioresve (prout magis expedire videbit) prædicatores, sive sæculares, sive religiosos, quibus id oneris imponat, ut parochias obeuntes, singuli B in eo archipresbyteratu, vel parte diœcesis, quæ illis designabitur, fame propemodum enectas Dei oves salutari verbi divini pabulo reficiant.

Ad eas autem res conficiendas, atque alimenta prædicatoribus suppeditanda consultissimum (omnibus approbantibus) visum fuit, ut quod in communem vertitur utilitatem, communibus omnium impensis efficiatur: atque ex singulis beneficiis, unus aut alter solidus, juxta ejus pecuniæ rationem, quæ regi subventionis nomine solvitur, desumatur.

Poterunt tamen episcopi cum deputatis suæ diœcesis summam semel ad eam rem constitutam augere vel minuere, prout ipsis opportunum & ne-C cessarium videbitur.

Quod autem ad rationes distribuendæ & exigendæ ejusmodi pecuniæ attinet, episcopus providebit ex consilio duorum canonicorum, quorum alterum ipse eliget, alterum vero canonici in capitulum convocati, itemque ex consilio duorum aliorum, qui e clero civitatis erunt, quorum quidem alterius similiter ad episcopum, alterius vero ad clerum electio pertineat.

Caveant summopere prædicatores, ne in suis concionibus fabulas, jocos, dicteria, & scommata, quibus risum excitetur, intermisceant: concionatoris enim est, non risum movere, sed lacrymas auditoribus excutere.

Videant etiam ne concionando aliquid contumeliose adversus præfectos ecclesiasticos & civiles magistratus, unde in odium & contemptum apud populum adducantur, proferant: quin potius au-D ditores moneant, ut præpositis etiam dyscolis pareant & obediant, a Deo assiduis precibus efflagitantes, ut eorum animos ad sui officii & ministerii partes omnes ad Dei gloriam & populi sui salutem obeundas excitare & impellere, pro sua in gregem suum pietate & misericordia, velit.

De vita & moribus clericorum.

XXI.

QVANTO quis honoris gradu atque dignitate præstat, tanto ceteris omni genere virtutum E debet excellere. Ejus enim vita omnium oculis sic exposita est, ut inde bene vel male vivendi communiter exempla duci soleant. Ex quo, ut vitiosi principes, sic flagitiosi sacerdotes, perniciose de republica merentur, quod non solum, uti recte quidam ait, vitia concipiunt ipsi, sed ea infundunt in civitatem: neque solum obsunt, quod illi ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plusque exemplo, quam peccato nocent: præterquam quod efficiunt, ut ipsorum dignitas per se præclara atque laudabilis, odio atque contemptui apud

apud impium vel malitiosum hominum genus habeatur. Ideoque clerici, qui in sortem domini vocati sunt, non solum ab omni vitiorum turpitudine longissime abesse, sed etiam omni virtutum genere ornari debent, spectaculum facti (ut ait apostolus) mundo, angelis, & hominibus, nemini dantes ullam offensionem, ne vituperetur ipsorum ministerium, sed in omnibus exhibentes semetipsos sicut Dei ministros.

Clericos gestu, vultu, habitu, & vestitu, statum & ordinem suum profiteri decet. Quapropter omnibus, qui sacris ordinibus initiati sunt, vel qui beneficia ecclesiastica etiam simplicia obtinent, præcipimus, ut intra mensem, post harum constitutionum promulgationem, tonsuram & habitum clericalem, ordini suo atque dignitati congruentem gerant: alioqui mulctentur privatione redituum ecclesiasticorum illius anni, quos episcopus pro suo arbitratu piis rebus attribuet.

Vestes eorum sint talares, neque foris, neque domi vestimento aut ornamento ullo serico, alteriusve, quam nigri coloris, nisi causa dignitatis id eis liceat, ullo modo utantur.

Indusia ad collum & ad manus crispata, & in multiplices sinus contracta, aut arte elaborata ne deferant: nec caligis tumentibus ac dissectis, aut serico ornatis utantur.

Denique in omni vestitu & habitu clericali, nec affectata & immoderata cultus & elegantiæ diligentia, nec sordes, & nimis abjecta incuria appareant.

In incessu quoque modestia, & mentis maturitas appareat: incondita enim & levis compositio corporis, animi incompositi & male sedati indiciū est.

Clerici numquam personati incedant, neque comœdias, fabulas, choreas, vel quid aliud ludicrum, ex iis quæ ab histrionibus exhibentur, agant, vel spectent, ne visus & obtutus sacris mysteriis dicati, turpium spectaculorum contagione polluantur.

Ab alea, tesseris, chartis, & quovis alio vetito & indecoro ludo, cum privatim, tum publice penitus abstineant. Comessationibus & minus honestis conviviis numquam intersint: forum, mercatus, andronas fugiant: nec tabernas & diversoria, nisi longioris itineris necessitate, unquam ingrediantur.

Ab omni quoque turpi & vili ministerio abstineant. Ideoque nemo clericus in sacris constitutus, vel beneficiatus, minister laicorum fiat, nec in rebus eorum procurator, aut dispensator existat, nec in alicujus familia auceps, venator, promus, cellarius, coquus, feminarumve assecla sit, neve aliud ecclesiastica dignitate indignum, & a jure clericis interdictum ministerium exerceat. Qui vero monitus a talibus non destiterit, excommunicetur, aliisque pœnis canonicis puniatur.

Profanis item & sæcularibus negotiis nullo modo sese immisceant, negotiationem fugiant, & prædia aliena lucri causa ne conducant, nulloque pacto mancipes existant.

Avaritiam, studiumque pecuniæ, quasi matrem omnium criminum vitent, honorum gradus per ambitionem non subeant: dolos & conjurationes atque perjuria caveant: odium, invidiam, lites, jurgia, æmulationes atque obtrectationes fugiant: fœdam & illiberalem assentationem detestentur. Non sint scurræ, non parasiti, non faceti & dicaces, neque profanis & sæcularibus ineptiis risum ulla ratione captent, obscœnitatem verborum sicut & operum execrentur. Superioribus, & senioribus debitam exhibeant reverentiam & honorem, neque ullo jactantiæ studio se attollant. Postremo omni studio & doctrina, psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, jugi exercitatione incumbant. Tales enim debent esse, qui divino cultui & ecclesiasticis ministeriis exercendis se dignos exhibeant, ut dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Ante omnia vero munditiam cordis & castitatem corporis tanquam proprium & præcipuum clericorum ornamentum omni studio servare studeant, & ab omni fornicationis & incontinentiæ suspicione famam suam integram, liberamq; custodiant.

Nec concubinas aut alias mulieres, de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem sinistra suspicio possit haberi, in domo vel extra detinere, aut cum illis ullam consuetudinem habere audeant: alioquin pœnis a sacris canonibus vel statutis ecclesiarum impositis puniantur.

Quod si a superioribus moniti ab iis se non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum suorum & pensionum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio episcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perseverantes secundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes suorum beneficiorum & pensiones eo ipso amittant, sed etiam a beneficiorum administratione, quoad ordinario videbitur, suspendantur.

Quod si ita suspensi, nihilominus hujusmodi mulieres non expellant, aut cum iis versentur, tunc beneficiis, portionibus, officiis, & pensionibus quibuscumque perpetuo priventur: atque inhabiles ac indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in posterum reddantur: donec per manifestam vitæ emendationem a suis superioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi mali nominis ac famæ mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab episcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex sancti concilii Tridentini auctoritate tantum pertinet, feriantur.

De examine promovendorum ad beneficia curata.

XXII.

SALUS gregis est integritas pastoris: nihil enim est quod ecclesiæ Christi magis noceat, quam cum homines indigni, ad animarum curam, & ecclesiastica munia admittuntur. Quare pie ac salutariter, cum olim a sanctis patribus, tum nuper ab iis, qui sancto concilio Tridentino interfuerunt, statutum fuerit, ut beneficia ecclesiastica, idoneis tantum hominibus, qui suum officium rite obire scirent ac vellent, conferrentur, nec beneficium ullum ecclesiasticum, cui animarum cura incumberet, alicui, nisi prius diligenti de ejus vita, moribus & doctrina, inquisitione & examinatione habita, juxta formam ab eadem synodo præscriptam, & a nobis hic additam committeretur: quam quidem formam in singulis nostræ provinciæ diœcesibus ex communi RR. coepiscoporum nostrorum sententia & consensu plane & integre servandam statuimus. Collationes vero beneficiorum, provisiones, & institutiones secus factas, jam ex hoc tempore nullas & irritas esse, beneficiaque curata contra eamdem formam collata, donata & assignata,

ANNO CHRISTI 1583.

signata, ipso jure vacare, ex constitutione sanctæ memoriæ Pii V. declaramus. Canon autem Tridentinæ synodi hujusmodi est.

Expedit maxime animarum saluti, a dignis atque idoneis parochis gubernari. Id ut diligentius ac rectius perficiatur, statuit sancta synodus, ut cum parochialis ecclesiæ vacatio, etiamsi cura ecclesiæ vel episcopo incumbere dicatur, & per unum vel plures administretur, etiam in ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni vel pluribus curam animarum dare: quos omnes ad infrascriptum examen teneri mandat, per obitum, vel resignationem, etiam in curia, seu aliter, quomodocumque contigerit, etiam si ipsa parochialis ecclesia reservata, vel affecta fuerit generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegii in favorem sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur.

Porro episcopus, & qui jus patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet.

Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si episcopo, aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari.

Transacto constituto tempore, omnes qui descripti fuerint, examinentur ab episcopo, sive eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus, non paucioribus quam tribus, quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur.

Examinatores autem singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo, vel ejus vicario ad minus sex proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiæ, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficient: indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat.

Sint vero hi examinatores, magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad sancta Dei euangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque ne quidquã prorsus occasione hujus examinis necante, nec post accipiant: alioqui simoniæ vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant: a qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur: a qua si quid contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine, renuncientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis: ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit: atque illi, & non alteri collatio ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.

Si vero juris patronatus ecclesiastici erit, ac institutio ad episcopum, & non ad alium pertineat: is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur. Cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo, erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod si juris patronatus laicorum fuerit: debeat, qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de ecclesia provideatur. nec prædictorum examinatorum relationem, quo minus executionem habeat, ulla devolutio aut appellatio, etiam ad sedem apostolicam, sive ejusdem sedis legatos, aut vicelegatos, aut nuncios, seu episcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interposita, impediat aut suspendat. Alioquin vicarius, quem ecclesiæ vacanti antea episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, vel forsan postea deputabit, ab ejus ecclesiæ custodia & administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus & electus fuerit, ut supra, sit provisum: alias provisiones omnes, seu institutiones præter supradictam formam, factæ, subreptitiæ esse censeantur: non obstantibus huic decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis provisionibus, indultis concessis quibuscumque universitatibus, etiam ad certam summam, & aliis impedimentis quibuscumque.

Si tamen adeo exigui reditus dictæ parochialis fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant: aut nemo sit, qui se examini quærat subjicere: aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ ac tumultus possint excitari, poterit ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, ceteris tamen ut supra servatis, adhibere. Licebit etiam synodo provinciali, si quæ in supradictis circa examinationis formam addenda, remittendave esse censuerit, providere.

Ceterum prohibemus, ne pro literis collationum & institutionum cujuscumque beneficii tam scribæ, quam sigilli nomine aliquid, præter duos aureos, accipere liceat.

Quoniam autem accepimus ut attestationum atque testificationum idoneæ qualitatis & conditionis eorum, qui beneficia postulant (quæ quidem testificationes ab officialibus episcoporum passim quibuscumque hominibus, etiam indignissimis, sine ullo præcedenti examine conceduntur) provisiones & collationes eorumdem beneficiorum in curia Romana fieri: ad tollendum hujusmodi abusum, prohibemus episcoporum officialibus, indicta pœna privationis sui officii, ne deinceps hujusmodi attestationes ullo pacto concedant. Sanctissimum vero dominum nostrum papam supplices rogamus, ut interdicat, ne in curia earum ulla ratio habeatur.

De simoniacis & confidentiariis.

XXIII.

INTER ea quæ jam pridem, sed nostris multo magis temporibus, universum ecclesiæ statum contur-

conturbant ac convellunt, unum simoniæ crimen est præcipuum. Quemadmodum enim olim ob venditum ab Antiocho Iasoni sacerdotium, ignis qui septuaginta annos Babylonicæ captivitatis sub aqua vixerat, extinctus est: ita pluribus in locis hodie ob execrandam simoniæ pravitatem, ecclesiam Spiritus sancti gratia & lumine orbatam videmus. Sed præter apertam illam simoniam, quæ palam & impudenter, fronte meretricia, poculum aureum manu gestans, res sacras omnes venales habet, fiduciariam quoque mancipationem, seu custodiam beneficiorum, perniciosissimam ecclesiasticorum bonorum labem ac ruinam, & plane certam simoniæ sobolem atque propaginem latissime diffusam magno cum animi dolore cernimus. Cum itaque hujusmodi pestes, quantum in nobis est, ab ecclesia exterminare, Deo adjutore, cupiamus, sacris patrum decretis, summorumque pontificum constitutionibus, necnon declarationi nuper ab universo Galliæ clero in conventu "Meldensi factæ inhærentes, declaramus non solum eos, qui pro adipiscendis beneficiis ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt, sed etiam omnes qui quomodocumque conferunt & accipiunt quæcumque beneficia custodiæ atque fiduciæ nomine, vel qui fructus & pensiones ex eisdem, sine summis pontificis auctoritate, percipiunt, simoniacos esse, summorumque pontificum constitutionibus super his editis obnoxios esse. Quæ quidem hujusmodi sunt, ut beneficia pecunia & pretio obtenta, vel in confidentiam aperte aut occulte tradita, vacent, & qui eorumdem fructus percipiunt, suos non faciant. Quicumque vero hactenus beneficia pretio vel pacto confidentiæ receperint, vel qui deinceps recipient, his & omnibus aliis beneficiis, administrationibus, & pensionibus careant: atque excommunicationis sententia, nisi resipiscant, obstricti declarentur, ac publice denuntientur. A qua nisi a summo pontifice, excepto mortis articulo, absolvi nullo modo possint. Ne vero hujusmodi criminis custodiæ atque simoniæ gravitatem quisquam in posterum ignoret, statuimus, ne ab episcopis aut eorum vicariis, seu quibuscumque beneficiorum collatoribus ulli beneficium conferatur, aut confirmetur, nisi prius coram episcopo, atque designatis examinatoribus præsens, comparuerit, ut interrogetur, quibus modis & conditionibus provisionem obtinuerit, eidemque gravitas sceleris & pœnæ in hoc decreto comprehensæ declaretur. Deinde juramentum ab eo divini judicii comminatione exigatur, num aliqua labes simoniaca, vel ulla de custodia pactio, deque fructuum reservatione aut pensione, citra auctoritatem summi pontificis persolvenda, in hujusmodi provisione intervenerit: alias provisiones fraudulentæ & surreptitiæ censeantur. Quod si adhuc post hæc adhibita remedia, nonnulli, quod absit, inveniantur, qui mentiti sint Spiritui sancto, qui vel publica fama, vel legitimis conjecturis ac præsumptionibus (ut in hujusmodi causis difficilis est plena probatio) de talibus criminibus suspecti sint: episcoporum vicarii seu officiales in eos diligentissime inquirant, ut, si in culpa esse deprehendantur meritis pœnis mulctentur. Criminosi etiam & ceteri omnes, qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, itidem in casibus confidentiæ, ad testificandum admittantur, & testes de quaque re singulares, singulas probare valeant præsumptiones & conjecturas, plurésque præsumptiones & conjecturæ plenam in prædictis probationem faciant.

Statuimus præterea, ut qui ob hujusmodi crimina infamiæ dedecus palam sustinent, a singulis tam A provincialibus, quam diœcesanis synodis, capitulis, monasteriis: denique ab omni conventu & cœtu ecclesiastico, tamquam infamia notati, excludantur, donec hanc maculam eluerint.

Prohibemus ergo capitulis, abbatibus & prioribus, quantum in eis erit, ne hujusmodi hominum genus in suis ecclesiis, capitulis, monasteriis & conventibus esse patiantur.

Statuimus insuper, ut parochi, eorumque vicarii singulis diebus dominicis, publica proni denunciatione una cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, veneficis, & aliis hujusmodi hominibus publica talium criminum ignominia notatis, simoniacos, confidentiarios, & similes pensionum B exactores sacrilegos, nec minus conferentes, quam recipientes, excommunicatos denuntient.

Omnibus denique confessariis cujuscumque ordinis sint, injungimus, ut diligenter in audiendis confessionibus inquirant, num hi qui confiteantur, iis criminibus sint affines, nec ullo modo eos, qui rei erunt, absolvere præsumant, sed ad sedem apostolicam remittant.

Monemus etiam, & hortamur omnes episcopos, ne in ordinandis clericis, vel etiam in consecrandis episcopis, manus iis imponant, ad quos hujus criminis suspicio, & infamia pervenerit. C

De seminariis.

XXIIII.

VT vinea domini ex illius præcepto rite semper colatur, multaque messis in ejus horreum reportetur, multis operariis opus est: quorum tamen non tam numerus, quam industria & virtus spectanda est. Paucos enim idoneos & probatos habere satius est, quam multos inutiles, atque adeo ipso vitæ genere perniciosos. Danda nihilominus opera est, ut & probi habeantur, & multi: cum satis constet, majora ex multis idoneis, quam ex paucis emolumenta percipi. Vt ergo talibus operariis numquam destituatur ecclesia, qui aliis in partem oneris vicissim succedant saluberrimo decreto a sancta synodo D Tridentina sancitum fuit, ut in singulis metropolitanis & cathedralibus ecclesiis seminaria instituerentur, in quibus clerici a teneris annis ad pietatem & disciplinam ecclesiasticam informarentur.

Itaque ex ipsius sacri concilii auctoritate, seminarium clericorum in nostra metropolitana, necnon in singulis provinciæ nostræ cathedralibus ecclesiis, vi hujusce decreti instituimus: ita tamen ut liberum sit cuivis coepiscoporum nostrorum, in cujus civitate nullæ sunt idoneæ scholæ nec ludimagistri, ascitis in consilium duobus canonicis, seminarium ecclesiæ suæ ad aliam viciniorem cathedralem ecclesiam, in qua sit universitas, tantisper adjungere, donec scholarum atque præceptorum aderit facultas. E

Et ut iis seminariis sufficientes annui reditus ad puerorum idoneum numerum alendum, & necessarios sumptus faciendos, suppeditentur: Nos ex ejusdem concilii Tridentini auctoritate, ipsis seminariis, dotis, reditusque nomine constituimus, adjungimus, atque attribuimus singula beneficia, quorum nomina seorsim ad finem harum constitutionum, una cum legibus & institutis eorumdem seminariorum adjungenda duximus. Quæ tamen omnia eamdem vim habere volumus, ac si huic decreto inserta & inscripta essent.

Interea vero dum hæc omnia beneficia vacare contigerit, ne tam necessarii instituti executio, maximo cum ecclesiæ incommodo differatur, tum ex cōmuni consilio,

consilio, & consensu coepiscoporum nostrorum, tum ex una omnium, qui huic synodo provinciali interfuerunt, sententia & voluntate decernimus, ut in singulis ejusdem nostræ provinciæ diœcesibus, pars dimidia decimæ quotannis, una cum subventione regia, ab omnibus beneficiis detrahatur, quam dimidiatam decimam, in sumptus cujuslibet seminarii applicamus & attribuimus: atque in posterum eisdem terminis, eademque forma, qua subventio regia colligendam edicimus, quousque beneficia omnia simul copulentur, vel alio modo prædictis seminariis de sufficienti victus & alimentorum ratione provisum fuerit.

B Poterit tamen interim ea summa arbitrio episcopi remitti, pro ratione fructuum, qui seminariis accrescent ex beneficiis illis annexis, succedente casu, quo effectum suum uniones sortitæ fuerint.

Sed cum hujus dimidiatæ decimæ solutio, tam multis sumptibus faciendis sit impar, neque tamen a clero tot ac tantis oneribus gravato, majus subsidium exigi possit: Ideo præcipimus ecclesiarum rectoribus & concionatoribus, ut in pronis & concionibus populum ad aliquid elargiendum de suis facultatibus, quo ædes seminariæ exædificari, & supellectili necessaria instrui possint, publice adhortentur, privatim vero locupletiores, ac præsertim ecclesiasticos moneant, ut præsenti aliquo auxilio vel saltem legato in condendis testamentis, tam religiosum opus adjuvent, atque promoveant.

C Regem autem Christianissimum, pro sua eximia in Deum pietate, & singulari erga ejus ecclesiam studio atque voluntate rogamus & obsecramus: ut tam salutaris instituti executioni regiam suam auctoritatem interponere velit, omnibusque regni sui summis magistratibus, & aliis quibuscumque mandet, atque imperet, ut tam necessarium reipublicæ Christianæ opus suo præsidio tueantur. Reluctantes vero quoscumque, ac tergiversantes, ad officii, munerisque persolutionem modis omnibus compellat.

Sciant autem omnes nostræ provinciæ episcopi, quamprimum, ad summum vero, intra festum pentecostes proximum, ad hæc seminaria in sua quaque diœcesi constituenda, & rebus omnibus necessariis, D pro facultatibus suarum diœceseon instituenda, obligatos esse. Qua in re utentur consilio & opera aliquorum canonicorum suæ ecclesiæ, qui sint viri prudentes ac religiosi, vel si difficultas maxima se objecerit, rem totam ad synodum proximam diœcesanam referent: ut ex communi omnium ecclesiasticorum consilio, hujusmodi seminariorum institutioni juste provideatur, in iis potissimum diœcesibus, ubi uniones beneficiorum adhuc factæ non fuerint. Quas illico, posthabita omni cunctatione & mora, fieri mandamus.

De monasteriis.

XXV.

E Omnia fere detrimenta, quæ a pluribus annis, sive in religiosa disciplina, sive in bonis ac reditibus ecclesiasticis monasteria magna cum injuria acceperunt, a profanorum quorumdam hominum, quibus ea regenda commissa sunt, cum insigni negligentia, tum præpostera & prava administratione, ortum habuerunt. Quare ut hujusmodi piis & sanctis locis salubrius in futurum consulatur, imprimis regem Christianissimum obsecramus, ut quousque liberas electiones ecclesiæ relinquat, nullum ad monasteria & præfecturas obtinendas nominet, qui jam tum sacerdos non sit, & quantum fieri poterit, religiosus. Nullas etiam illicitas, & a jure divino & humano improbatas pensiones laicis hominibus, & quod turpius est, feminis in suam, & eorum certam perniciem, æternamque damnationem, super quibuscumque monasteriis, prioratibus, aliisque beneficiis, constituat & assignet.

Quæcumque monasteria, nec episcopis subjecta sunt, nec ab ullis generalibus capitulis pendent, nec designatos ordinis sui visitatores habent, sed proxime ad sedis apostolicæ protectionem & gubernationem referuntur, exactis ad summum sex mensibus post harum constitutionum promulgationem, comitia seu congregationes sui ordinis habere, & ad eas convenire teneantur, juxta sacri concilii Tridentini decretum, ut ea ibi statuant inter se, ac decernant, quæ ad instaurandam atque conservandam religiosam disciplinam deinceps observari curabunt.

Eaque de causa certos visitatores designent, quorum spectata sit sanctitas: ut eis id muneris communi suffragio committant. Alioqui eorum negligentiæ a nobis & coepiscopis nostris pro sua cujusque parte providebitur.

Superiores atque præpositi omnium monasteriorum & ordinum, omnem curam & diligentiam adhibeant, tam in capitulis provincialibus, quam in monasteriorum etiam commendatorum visitationibus, ut ipsorum inferiores ac subditi, ex præscripto suæ professionis vitam instituant, & paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac si quæ sunt alia cujusvis monasterii peculiaria vota & præcepta, fideliter & inviolate observent. Ea enim quæ ad essentiam monasticæ vitæ pertinent, certum est a superioribus nullo modo posse remitti.

Et quia experientia docet, disciplinam religiosam, eorum vitio ex parte collapsam esse, qui in religiosas familias intrusi, aut alia quavis ratione humana inducti potius, quam a sancto Spiritu vocati fuerunt: diligentissime superiores animum atque voluntatem eorum explorent, qui ad novitiatum vel professionem admittendi erunt, nec quemquam recipiant, aut profiteri ullo modo permittant, nisi de divina ejus vocatione, atque etiam perseverandi voluntate, non obscura sed perspicua argumenta habuerint, licet pauciores futuri sint religiosi. Sancta enim & religiosa paucorum congregatio, quantumvis magna ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus acceptior est, & ecclesiæ utilior.

Nulli vitam monasticam & regularem professo, tam virorum, quam mulierum, liceat bona mobilia, vel immobilia, sive suo labore & industria parta, sive parentum & amicorum liberalitate donata, sive qualibet alia occasione quæsita, tamquam propria aut etiam nomine conventus possidere: sed quæcumque apud se habuerit, statim teneatur ea superiori tradere, ut in commune conferantur, & conventui addicantur.

Caveant deinceps superiores, bona stabilia cuiquam regulari concedere, etiam ad usum fructum, vel usum, vel administrationem, aut commendam.

Omnibus religiosis una sit domus, unum cœnaculum, unum dormitorium, in quo tamen suum quisque habeat cubile.

A conventibus quovis prætextu recedere regularibus non liceat, nisi forte a suis superioribus per literas evocati fuerint. Qui vero sine his literis repertus fuerit, tamquam desertor sui instituti puniatur.

Nulli autem eorum, qui studiorum causa in aliqua sunt universitate, alibi habitare fas sit, quam in mo-

in monasterio & conventu: alioqui in eos animadvertat ordinarius.

Nulli etiam regulari habitum suæ religionis dimittere, vel occulte deferre, nisi ob grave & instans periculum, liceat.

Nullus item religiosus audeat, sine superioris sui licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu, se subjicere obsequio alicujus prælati, principis, vel universitatis, aut communitatis, alteriusve cujuslibet personæ.

Nemini, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sanctimonialium septa, sine episcopi, vel superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, ingredi liceat. Quæ quidem licentia in casibus tantum necessariis, & non in aliis, ab episcopo concedi potest.

Hortamur autem obnixe in domino coepiscopos nostros, ut quæ illis, sub interminatione maledictionis æternæ, a sancta synodo Tridentina de clausura, septisque sanctimonialium injuncta sunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint, diligenter instaurentur: ubi adhuc integra sunt, conserventur: inobedientes, atque rebelles, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, postposita quacumque appellatione, compescendo, magistratus ope, si opus fuerit, ad hoc advocata.

Omnia vero ejusdem S. synodi Tridentinæ decreta, & constitutiones summorum pontificum de regularibus & monialibus, non minus accurate in omnibus monasteriis observentur, ac si in his constitutionibus nostris essent inserta.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

XXVI.

PECULIUM Christi sunt bona ecclesiæ, episcopis, sacerdotibus, & clericis, cum ad honestum eorum vitæ subsidium & spiritualis sumptum ministerii, tum ad pauperum alimentum atque sustentationem tradita. Quæ propterea sine summo scelere & detestando sacrilegii crimine, alienari non possunt.

Proinde nos superiorum temporum sacros canones exequentes, omnibus episcopis, abbatibus, capitulis, prioribus, parochis & ceteris ordinis ecclesiastici viris, intenta comminatione anathematis, inhibemus, ne aliquid ex rebus ecclesiasticis, sive mobilibus, sive immobilibus venundare, donare, aut alio quocumque modo alienare præsumant: sed ea potius, ut bonos decet patresfamilias, vel dispensatores, facultatum Christi, fideliter conservare, & omni honesta ratione augere studeant: præsertim hisce temporibus calamitosis, quibus ecclesiæ facultates, rapinis, direptionibus, & injustis usurpationibus, non solum multum imminutæ, sed omnes fere absumptæ sunt.

Et ut abusus, atque fraudulentæ artes penitus e medio tollantur, quæ a pluribus ecclesiarum præfectis, & aliis viris ecclesiasticis in fraudem sacrorum canonum committuntur, dum prætextu cujusdam commentitiæ necessitatis vel utilitatis, prædia neque sterilia, neque infructuosa, dolosis quibusdam emphyteosis, vel permutationis contractibus distrahunt, statuimus, ut nulla deinceps prædia cum aliis permutentur, vel in emphyteosim dentur, nisi ab omni memoria fuerint inculta: neque etiam eodem genere contractuum, domos ruinam minantes, vel jam collapsas abalienare liceat, nisi prius manifeste, & evidenter constet, facultates ecclesiarum, oneribus necessariis deductis, ad quas hujusmodi res pertinent, omnino ad earum instaurationem non sufficere. Qua in re diligens causæ cognitio ab iis, ad quos de jure spectat, adhibeatur, & canonica solemnitas observetur.

Ut autem in posterum ecclesiæ indemnitati, quantum fieri potest, provideatur, & quæ supersunt facultates, majori cautione conserventur, statuimus, ut omnium bonorum mobilium seu immobilium, jurium, actionum, annuorum censuum, sive redituum, nominumve debitorum, & aliorum quorumcumque ad ecclesias, & religiosa loca, aliaque beneficia, sive curæ obnoxia sint, sive non sint, pertinentium, duo inventaria, publica, & probata forma, ab iis, qui hujusmodi ecclesiis præsunt, & beneficia obtinent, conficiantur: quorum unum in propria ecclesia, seu loco religioso: alterum vero, si sit inferiorum ecclesiarum, in archivis cathedralis ecclesiæ: si autem ipsarum cathedralium, apud metropolitanum custodiendum tradatur. Ordinarii vero in suis visitationibus inquirent, an eorum, quæ in inventario descripta sunt, aliquid desit. Quod si quid deesse compererint, recuperare, seu ad jus pristinum revocare constituent, culpam cujuslibet in hac re, juxta canonicas sanctiones, severe punientes.

Ne vero per inscitiam aut oblivionem aliquis pœnas a sacris canonibus adversus eos decretas, qui decimas ecclesiis & religiosis locis, vel ex parte tantum, vel omnino non solvunt, incurrat: parochis omnibus, & verbi divini prædicatoribus mandamus, ut primo quoque die dominico adventus & quadragesimæ, in suis pronis & concionibus populo denuntient, eos omnes, qui decimas subtrahunt, vel impediunt, excommunicandos esse, nec ab hoc crimine, nisi plene restitutione subsecuta, absolvi posse. Eos item, qui quovis modo seu per se, seu per interpositas personas bona & jura ecclesiastica usurpant, & detinent, anathematis pœna obstrictos esse, a qua nisi a summo pontifice, post restitutionem integre factam, absolvi non possunt.

Administratores tam ecclesiastici, quam laici fabricæ cujusvis ecclesiæ, hospitalis, confraternitatis, & quorumcumque piorum locorum, singulis annis ordinario rationem administrationis reddere teneantur: nisi secus forte ex institutione, & ordinatione ecclesiæ seu fabricæ cautum esset: quod si ex consuetudine aut privilegio, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis etiam adhibeatur ordinarius: aliter factæ liberationes, prædictis administratoribus minime suffragentur.

De scholis, typographis, & bibliopolis.

XXVII.

RECTE olim a quodam hujus sæculi sapiente literis mandatum est, nihil esse, de quo consilium divinius iniri possit, quam de recta puerorum institutione. Iuventus enim spes est, ac soboles reipublicæ, quæ si, dum adhuc tenera est, diligenter excolatur, maximos & miræ suavitatis fructus feret: contra vero, si negligatur, aut nullos, aut amarissimos. Quare optima, eaque facillima & maxime compendiaria restituendæ in pristinum statum reipublicæ Christianæ ratio, est diligens & accurata ex majorum institutis educatio juventutis.

Quoniam autem præcipua cura debet haberi,

ut puerilis ætas in timore domini, qui totius sapientiæ fons & initium est, necnon bonis & sanctis moribus, ante omnia imbuatur: in primis statuimus, ut nullus ad moderandas scholas, vel ad pueros & juvenes erudiendos admittatur, qui de fide & religione catholica male sentiat, hæresisque nomine sit suspectus, & fidei professionem, juxta formulam superius descriptam non emiserit, vel sit pravis moribus imbutus. Tales enim ut plurimum evadere solent discipuli, quales fuerunt ipsorum magistri.

A scholis Christianorum libri non solum impii, verum etiam impuri, longe arceantur. Autorum tantum probatorum libri, qui faciunt ad solidam eruditionem,& bonos mores, in scholis prælegantur, diligenterque & perspicue explicentur.

Præceptores singulis diebus festis, de iis, quæ ad religionem & bonos mores pertinent, aliquid ex Christianis & catholicis auctoribus, præcipue vero ex catechismo Tridentino, pueris proponant, eosque verbo pariter & exemplo hortentur, ut sacris ecclesiæ mysteriis, verbi divini prædicationi, officioque divino, tum matutino, tum vespertino, diligenter, & magna cum animi attentione & modestia, intersint.

Providendum est, omnique ratione efficiendum Christianis atque catholicis, ut in singulis parochiis, vel saltem in celebrioribus pagis, constituatur ludimagister, qui simul cum Grammatica pueros ea doceat, quæ spectant ad religionem, cujusmodi sunt articuli fidei, præcepta divina, oratio dominica, sacri hymni & psalmi, aliaque generis ejusdem.

Omnibus autem typographis interdicimus, ne quosvis libros de rebus sacris, & ad religionem pertinentibus, sine nomine auctoris, & antequam ab episcopo, vel ab eodem delegato examinati, & manus propriæ subscriptione approbati fuerint per se, vel per alios excudere, & imprimere, aut vendere audeant, aut etiam apud se retinere. Quod si auctores religiosi fuerint, præter hujusmodi approbationem, facultatem quoque a suis superioribus habeant. Qui autem secus præsumpserint, in prædictis & aliis, quæ a sacro concilio Tridentino in decret. *De editione, & usu sacr. lib.* prohibentur, præter amissionis librorum mulctam, sciant se jam excommunicationis sententiam incurrisse.

De hospitalibus.

XXVIII.

PAUPERUM & peregrinorum, juxta domini præceptum, maxima semper ecclesiæ cura fuit. Ex quo tam multa hospitalia & loca religiosa ad pauperes alendos & peregrinos suscipiendos, extructa videmus. Sed non desunt multi, qui impium Judæ scelus & sacrilegium imitantes, quod Christo ad pauperum sustentationem oblatum est, in suos usus privatos transferunt, & pauperes hac ratione fame & inedia conficiunt. Quorum abusum tollere, & rectam administrandi hospitalia rationem restituere cupientes, ex sacris canonibus, quæ sequuntur, sancimus.

Ut qui hospitalia seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, orphanorum, senum, pauperumve usum instituta in commendam, administrationem, aut quemcumque alium titulum obtinent, necnon ecclesiæ parochiales, quæ hospitalibus fuerint unitæ, hospitalitatem, quam debent,

A reipsa exerceant, aliaque sibi ipsis imposita onera & officia summa fide & integritate obeant.

Quicumque vero eorumdem piorum locorum administri atque curatores, etiam si laici fuerint, ab ordinario moniti hospitalitatis munus reipsa præstare contempserint, non solum per ecclesiasticas censuras & alia juris remedia ad muneris sui functionem compellantur, verum etiam ab eorumdem hospitalium administratione per episcopum in perpetuum amoveantur, fructusque, quos injuste perceperunt, restituere cogantur.

Prospiciendum autem in primis, ut in istis domibus, quæ ad animarum salutem pertinent, minime negligantur, sed ante omnia de sacramentorum administratione pauperibus & ægrotis provideatur.
B Quanto enim animus pretiosior est corpore, tanto diligentior de illo haberi cura debet.

Sed & in hospitalia aliaque pia diversoria miserabiles tantum personæ, quæ aut morbo aut debilitate impeditæ, aut ætate gravatæ victum ac vestitum sibi comparare nequeunt, admittantur. Eorum autem in primis habenda est ratio, qui sunt ejus loci, ubi hospitalia constituta sunt.

Mendicantibus autem validis ac robustis non solum hospitalia sint clausa: sed & publice ac ostiatim mendicare penitus eis interdicatur, compellanturque a magistratibus se in aliqua potius arte
C exercere, vel manuum labore honestum vitæ subsidium quærere, quam immeritis eleemosynis ignaviam suam alere.

De usuris, & illicitis contractibus.

XXXI.

QUONIAM fere ubique gentium teterrimum usuræ crimen, quod olim non immerito a quodam homine ethnico homicidio comparatum fuit, omnium hominum cujusque ordinis & conditionis invasit animos, & quod sane graviter dolendum est, usque adeo invaluit, ut jam plerisque nullam peccati mortalis rationem habere videatur,
D sed veluti licita negotiatio, contra manifestum Dei præceptum exerceatur. Ea de re nequis hac in parte culpam suam ignorationis excusatione prætexere possit, visum est nobis ex sacris scripturis & SS. patrum decretis quædam hujus generis delicta, quæ passim in hac provincia committuntur, annotare, & ea pro muneris nostri ratione prohibere: ut sciant cuncti, qui hujusmodi crimina, vel illis affinia commiserint, se mortis æternæ pœna, nisi sedulo inde resilierint, mulctandos & excommunicandos esse: eos vero, qui manifeste tales fuerint, non solum vivos altaris communione privatos, aliisque gravissimis pœnis obstrictos teneri, sed etiam mortuos sepultura ecclesiastica carituros esse.

E Ne cui igitur ex mutuo, præter sortem ex convento, vel eo, quod datum est, aliquid amplius accipere, aut principaliter sperare, sive ejusdem generis, sive alterius quomodocumque, etiam si operæ sint, liceat: & si pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id jure nominatim permittitur. Mutuum enim ex præcepto divino debet esse gratuitum.

Ne quis mutuo det frumentum, aut vinum, vel id genus aliud corruptum aut mixtum, ut tantumdem integri & puri cariotis reddatur, etiam si restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Si quis debitum loco & tempore re ipsa oblatum accipere recusaverit, nihil præter sortem, vel ratione damni emergentis, vel quacumque alia de causa accipere possit.

Ne quis ob dilatum solutionis diem, carius vendat, quam justi pretii ratio ferat.

Sed neque etiam ob anticipatam solutionem res minoris ematur justo pretio, vel minus solvatur.

Nec cui præsenti pecunia indigenti quidquam carius vendatur, ut statim a venditore per se, vel per interpositam personam vilius ematur.

Ne res magnæ æstimationis modico pretio pignori detur, vel vendatur, pacto redimendi intra certum tempus, ut si ad dictum tempus non redimatur, maneat emptori libera, aut ei qui pignori accepit.

Ne cui liceat ita contrahere, ut debitor totam pecuniæ summam creditori solvat, cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi possint, vel in rebus pluris quam valeant æstimatis.

Ne in societate, in qua alter pecuniam confert, alter operam, lucrum aliter, quam ex æquis partibus dividatur.

In societate animalium, quæ inæstimata alicui dantur custodienda, sive ut operas præstet, omnes casus etiam fortuiti semper sint periculo ejus, qui dederit, nisi accipientis & custodientis dolo aut magna negligentia damnum accidisse contigerit.

Non fiat pactio, ut sors sit semper salva, etiam ex primis fœtibus.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo pretio, si illa absque dolo aut negligentia ejus, qui conduxit, deteriora fiant, aut pereant, id semper sit damno eis, qui locaverint.

Ne liceat divitibus tempore messis & vindemiæ, frumentum & vinum vilius emere, ut ista postea quanti voluerint, vendere possint, neve eisdem fas sit tempore sterilitatis & famis pro libidine annonam vendere, ne pauperes fame conficiantur, vel facultatibus suis omnino spolientur. Neque enim paucorum avaritia perire debet universa respublica. Quare magistratus, ad quos hæc cura pertinet, hortamur, ut omnium justis moderatisque pretiis provideant.

Prohibentur quoque annuorum censuum simulati & fictitii contractus, in quibus nulla certa res immobilis, quæ justo pretio ematur, designatur & exprimitur.

Vel ubi venditor intra aliquem præstitutum diem redimere cogatur, vel ubi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel ubi annuus census, ad cujus solutionem res obligatur, super æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet, aut potest percipere.

Cum vero contractus omnes usurarii, & qui a jure, ut iniqui, prohibentur, nulli, & irriti, & inanes sint etiam jurejurando firmati: contrahentesque, necnon tabelliones, proxenetæ usurarum, aut lucri participes, ministrique horum scelerum pœnis, a jure graviter coerceantur, cavere omni studio oportet; non modo ab iis qui usuræ pravitatem aut turpe lucrum præ se ferunt, sed & ab aliis temperandum, qui licet specie justitiæ apparentis conteguntur, re tamen ipsa prædictis affines sunt, multorumque animas laqueis perniciose involvunt.

Ne vero literarum rudis populus hoc ignoret, parochorum erit ea interdum publice in ecclesia recitare, & quascumque alias fœnoris ac usuræ species prohibere, cum denunciatione restitutionis merito faciendæ, si & a sacerdote absolvi, & a Deo peccata sibi condonari velint.

De sepulturis.

XXX.

AD synodum delatum est, circa sepulturas ecclesiasticas duos potissimum, eosque gravissimos, his temporibus abusus committi: alterum, quod sine discrimine cadavera eorum, qui extra ecclesiæ communionem mortui sunt, in sacris locis humari soleant: alterum, quod in ipsis ecclesiis defunctorum corpora cujuscumque conditionis fuerint & qualitatis, passim sepeliantur. Nos cum nostra intersit cavere diligenter, ne adeo profana & sine religione habeantur loca sacra, Deoque dicata, neve hujusmodi abusu perversaque consuetudine contra jus introducta violentur, SS. patrum vestigiis insistentes decernimus, ut nulli post mortem communicetur, cui vivo communicare non liceat, cujus generis sunt hæretici, schismatici, publice excommunicati, fœneratores manifesti, blasphemi, si post monitionem a tam nefario, & execrabili scelere non resipuisse comperti fuerint: quibus omnibus, necnon iis, qui ad sacratissimum paschæ festum sanctissimum eucharistiæ sacramentum non susceperint, vel qui manus sibi violentas attulerint, vel in duello & singulari certamine occubuerint, vel qui ob patratum scelus aliquod trucidati, nulla mœrentis atque pœnitentis animi morituri signa dederint: vel deniq. qui quomodolibet mortui, in peccato mortali manifesto, absque ullo pœnitentiæ testimonio e vita excesserint, denegandam sepulturam ecclesiasticam statuimus.

In ecclesiis vero nulli deinceps sepeliantur, nisi fuerint sacerdotes, prout jura præscribunt, vel sacris initiati, & religiosi, ecclesiarumve patroni. Alii autem, qui nobilitate, auctoritate, meritisque in Deum & religionem commendati fuerint, ad id cum licentia episcopi admittantur. Ceteros vero in cœmeteriis & polyandriis, quæ olim etiam illustriores non aspernabantur, sepeliri mandamus.

Moneant sæpe parochi populum sibi subditum, ut suprema defunctorum judicia fideliter exsequenda curent, legataque ab illis, piis locis, summa fide persolvant. Quod si in ea parte quosdam viderint peccare, illud episcopo, ad quem ea cura maxime pertinet, vel ejus officialibus renuncient.

De jurisdictione.

XXXI.

SACRARUM literarum monumentis duplicem a Deo institutam esse potestatem & jurisdictionem constat, sæcularem nimirum & ecclesiasticam.

Quando igitur jurisdictio ecclesiastica sejuncta est a potestate sæculari, cavere debent clerici, ne sæcularibus se immisceant causis: sicut judices & magistratus civiles monemus & obtestamur in domino, ut sacris canonibus parentes non mittant falcem in segetem alienam, neque cognitionem & judicium personarum vel rerum ecclesiasticarum sibi arrogent, ne si quod alienum est, usurpent, tandem etiam, quod suum est, justo Dei judicio amittant, formidabilem interim excommunicationis sententiam a jure in eos statutam incurrentes.

Omnibus vero clericis & hominibus ecclesiasticis, sub excommunicationis pœna interdicimus, ne

ne forum sæculare adeant, neve laicorum judicium, sive sint actores, sive rei, in iis, quorum cognitio ad ecclesiam pertinet, sponte subeant.

Ne vero lites magno litigantium damno in multos dies protrahantur, sed quam citissime fieri poterit, terminentur, judex curabit, ut in omnibus actionibus, ad forum ecclesiasticum pertinentibus, reus præsens, si fieri possit, compareat, ac per se actoris petitioni nullo admisso procuratore, respondeat: nisi summarie, aut verisimiliter de ipsius rei constet impedimento.

Reus autem si comparuerit, & a judice interrogatus debitum agnoverit, & confessus fuerit, judex illico, ut intra certum tempus a jure vel stylo constitutum satisfaciat, reum condemnabit.

Quod si reus petitionem actoris negaverit, contestationem litis judex statuet, ac tempus, intra quod actori liceat intentionem, reo etiam exceptionem describere, ac mutuo communicare & respondere, necnon facta conscripta probare, instrumenta vel testes productos rejicere & improbare: alioqui tempore præfinito elapso, judex intra quindecim dies, omni dilationis, comperendinationis, injunctionis, & exclusionis spe præcisa, sententiam ferat.

Si vero reus in jus vocatus non comparuerit, citabitur secundo peremptorie, ut ad libellum seu petitionem actoris respondeat. Quod si in judicio, die, loco & hora præstitutis sistere neglexerit, vel intra prorogationis diem arbitrio judicis præfiniendum præsto non fuerit, defectum seu pœnas absentiæ actori comparenti judex adjudicabit: & pro commodo & utilitate tempus actori constituet, ad petitionem suam, aliaque, quæ viderit coram se proponenda, moxque reum contumacem declarabit: ac exceptionibus omnibus excludet necnon in expensas contumaciæ actori persolvendas, condemnabit. Actori etiam, si opus sit, tempus præstituet, quo intentionem suam testibus vel instrumentis probet, ad quorum productionem reus citabitur, ut si quid velit, in testes vel instrumenta objiciat, eidemque tempus ad fidem de objectis faciendam, antequam publicentur probationes seu attestationes, statuet: nam publicatis hujusmodi attestationibus, reo non licebit ullas adversus testes proponere, vel probare exceptiones & reprobationes: deinde judex ex allegatis & probatis sententiam feret. Sed si reo comparente, actor judicio non sistat, reum a lite intenta absolvet, & remittet, actoremque in expensas reo persolvendas condemnabit.

Ceterum hæc, quæ dilationum materiam amputantes modumque procedendi ad celerem causarum decisionem indicantes statuenda duximus, æquus judex ita moderabitur, ut non sic lites abbreviet, quin probationes necessariæ & defensiones legitimæ admittantur: Ideoque longiores interdum dilationes, & terminorum prorogationes concedere poterit, prout causarum merita, & qualitates exegerint: cum per ordinationem hujusmodi substantiales, quos vocant terminos, & illa, quæ in causis quantumvis summarie expediendis jura servari mandant, minime intelligamus excludere.

Causæ omnes, saltem intra biennium a die motæ litis terminentur: alioqui post id spatium liberum sit partibus vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent.

Ubi vero in casibus a jure permissis, ab episcopi, seu ejus officialis sententia aliquis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias ob non determinatam intra biennium litem, ad superiorem, ut supra cautum est, reclamaverit: teneatur acta omnia coram episcopo gesta, ad judicem appellationis, suis expensis, per tabellarium deferre. Judice tamen, a quo fuit appellatum, requisito, ut si quid, quod ad litis instructionem habeat, judici appellationis significet. Actuarius autem, congrua mercede accepta, teneatur appellanti, quanto citius, aut saltem intra mensem sub officii sui privatione, aut suspensione, aut dupli, quanti ea lis fuerit, pœna totius litis acta exhibere. Iudices interim, si per eos steterit, iisdem subjiciantur pœnis.

Excommunicationis gladius a Christo ecclesiæ datus est, quo contumaces & rebelles a sacramentis & communione fidelium præciduntur, atque separantur: ea tamen potestas collata est in ædificationem, & non in destructionem: ad medicinam & non ad mortem. Itaque ea sobrie & summa cum moderatione atque prudentia uti debent judices, ac prius cetera omnia juris remedia, sive in exequendo experiri, quam ad hoc ultimum remedium deveniatur.

Excommunicationes vero, quæ ob res deperditas, vel ad finem (ut dicitur) revelationis, fieri solent, a nemine præterquam ab episcopo, ejus vicario generali, auditore, vel officiali (si eis hæc facultas nominatim fuerit demandata) causa diligenter cognita, & mature examinata, ac de re non levi, concedantur.

Cum publice & manifeste excommunicatis, nisi in casibus a jure concessis, versari & communicare nemini liceat. Qui secus fecerit, etiam jure communionis privabitur.

Sententiam excommunicationis judicis nomine, etiam pro pœnis ab ipso indictis, eo inscio, actuario decernere ne liceat: neque ullum actum, vim sententiæ absolutoriæ seu congedii habens, expedire, & partibus tradere, nec impensas taxare. Ejusmodi autem sententiæ, & acta præter judicis conscientiam decreta, & ab eo non subsignata, nulla esse decernimus.

Et quia repeiuntur non pauci, rerum etiam non satis periti, qui falso, multorum damno, pro notariis apostolicis se gerunt, curabunt episcopi, eorumve vicarii & officiales, hominum ejusmodi literas notariatus sibi exhiberi, ac notariorum certum numerum ex præstantioribus, pro suarum diœcesum necessitate constituere, ceteris, si opus sit, suppressis & interdictis, ac suum quisque chirographum apud acta conscribat. Quod si qui, pro notariis se gerentes episcoporum mandato non paruerint, illorum acta seu instrumenta privata & non publica habeantur, quin & eisdem fides nulla adhibeatur.

De visitatione.

XXXII.

Ecclesiarum visitatio atque lustratio, si rite fiat, quantum ad vitia & offensiones seu scandala tollenda conferat, quamque necessaria sit ad constituendam, fovendamque ecclesiasticam disciplinam satis ipsa nos docet experientia. Idcirco ex sacri concilii Tridentini decretis monemus, hortamur, & obsecramus obnixe in domino RR. coepiscopos nostros, ut singulis annis ipsimet præsentes diœcesim suam visitare non prætermittant, aut

aut si legitime impediti fuerint, viros idoneos ad id munus diligenter explendum, sibi substituant. Quod si eam totam propter ejus latitudinem peragrare non possint, saltem majorem ejus partem lustrare curent, ita tamen, ut tota biennio compleatur. Quod ut facilius, feliciusque faciant, monemus eosdem, ut modesto famulatu sint contenti, talesque in comitatu viros habeant, qui ceteris honestatis atque probitatis exempla præbeant. Nec quicquam procurationis causa, præter viaticum vel cibaria accipiant: erit tamen optio libera eorum qui visitantur, vel solitam antea pecuniam solvere, vel prædicta cibaria præstare.

In visitatione autem facienda is ordo servabitur, ut primum civitas, deinde diœcesis, nisi forte aliud videatur episcopo, visitetur. In civitate vero a cathedrali ecclesia inchoandum: deinde ad singulas collegiatas, postremo ad parochiales transeundum erit, ubi non solum parochi, sed etiam totius parochiæ sacerdotes & clerici evocati seipsos episcopo sistent.

Visitandæ etiam erunt scholæ, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca.

Episcopi verbum Dei proponent, clerumque ac populum ad divinorum mandatorum, ecclesiasticarumque constitutionum observationem, ad veram religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam adhortabuntur. Sacramentum item confirmationis conferent.

Omnes paterna caritate, animique pio affectu ad pœnitentiam invitabunt & adhortabuntur, pœnitentes vero & contritos, qui in casus episcopis reservatos lapsi fuerint, vel ipsi per se vel per alios ad eam rem delectos, pœnitentia salutari injuncta, absolvant.

Præterea ecclesiæ fabricam & ejus partes omnes perlustrabunt: ut si quid instauratione indigeat, mature provideatur.

Ecclesiæ autem altaria si non sint consecrata, consecrentur: si polluta, expientur: ornamenta quoque benedicantur. Inquirant vero episcopi sedulo, & observent, an eo sit cultu ac nitore ecclesia, qui domum Dei decet.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma & reliqua sacra, ea munditia, cura, & custodia, qua debent, conserventur, ac suo tempore mutentur & renoventur.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An cœmeterium sit clausum, ne bestiæ ingredi possint, neu aliquo alio modo contaminetur.

An missæ & alia divina officia, necnon sacramenta ecclesiastica, non solum rite & recte, sed etiam pie ac devote celebrentur & administrentur.

An matrimonia licite & in ecclesia reverenter, tribus bannis seu denunciationibus præcedentibus, tempore non interdicto contrahantur, aliaque serventur, quæ in sacramento matrimonii præscripta sunt.

An parochi libros habeant, in quibus baptizatorum atque susceptorum, eorumque qui ad sacram communionem accedunt, necnon matrimonio conjunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & privilegia custodiantur.

His omnibus, quæ ad ecclesiam pertinent, accurate perspectis, proximum erit, ut de ministris ecclesiæ inquiratur.

A Ac primum, an rite sint ordinati.

An ecclesias, seu beneficia, vel officia ecclesiastica legitime obtineant.

An in ea se quisquam intruserit.

An iis ordinibus sint initiati, ut per se explere possint officium, quod illis incumbit.

An resideant, & administrationi sacramentorum, missarum, atque divinorum officiorum celebrationi, & anniversariorum persolutioni, aliisque oneribus sibi impositis satisfaciant.

An populum salutari verbi divini pabulo diligenter per se vel alios pascant.

An libros sibi necessarios tum ad officium divinum persolvendum, tum ad erudiendum populum, B præsertim vero catechismum concilii Tridentini, homiliarium dierum dominicorum & festorum totius anni, & has constitutiones nostras provinciales penes se habeant.

De eorum quoque vita, moribus, habitu, conversatione, familia, inquirendum erit.

An opera vilia & illis non permissa exerceant.

An in tabernis aliisque locis ipsorum dignitati minime convenientibus versentur.

An honeste & sancte vivere studeant, numve turpi vitæ genere offensionem populo præbeant, unde ipsorum ministerium ac res ipsa divina contem- C natur.

An bona ecclesiæ & jura tueantur.

An sint pacifici & ad tollendas inimicitias atque odia diligentes.

Postremo ad mores populi deveniendum erit & inquirendum.

An populus pie versetur in ecclesiis, & integræ missæ, aliisque divinis officiis, & sacramentorum administrationi reverenter intersit.

An sint aliqui fœneratores, concubinarii, aliique flagitiosi & facinorosi homines, qui in quovis genere scelerum volutentur: an inter aliquos odia & inimicitiæ intercedant.

An sint qui quadragesimam, aliave jejunia, festa, & reliquos laudabiles ecclesiæ ritus non observent, quique saltem quolibet anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpse- D rint.

An patresfamilias in instituendis ad pietatem & bonos mores liberis, & familia in timore Dei continenda solertes sint, atque diligentes.

An hospitales domus, & alia pia loca recte administrentur, eorumque reditus in pauperum usus fideliter dispensentur.

An præceptores & ludimagistri sint catholici, & honestis moribus præditi, quos etiam libros interpretentur, & an officio suo satisfaciant.

Vt autem de prædictis rebus omnibus certiorem & veriorem notitiam habere possint episcopi, in singulis locis viros probos & bonæ existimationis quatuor aut quinque, vel plures deligent, a quibus ea- E rumdem veritatem cum jurejurando sciscitabuntur, præcipue vero audiendi erunt officiales eorumdem locorum, & ceteri, qui aliqua munia ibidem obeunt.

In quibus vero locis ecclesiæ spoliatæ fuerint, vel partim dirutæ, aut funditus eversæ, episcopi & alii, ad quos pertineat, vel delegata sit visitandi provincia, locorum officialibus, secundum edictum regium, appellatis, providebunt, ut codices, calices, tintinnabula, & ornamenta ad cultum divinum necessaria comparentur, collapsæque vel dirutæ ecclesiæ ita reficiantur & instaurentur, ut commode divinum officium celebrari possit: rectores item ecclesiarum domum ad habitandum opportunam

portunam habeant. Ad ea autem perficienda compellendi erunt ecclesiarum ædituí, & parochiani modis omnibus debitis atque legitimis: ipsi etiam rectores, si facultates suppeditent, arbitrio episcoporum & visitatorum aliquid ad hæc conferre cogendi erunt. A

De synodo diœcesana.

XXXIII.

SYNODI quotannis statis temporibus in qualibet diœcesi celebrentur, ad quos totius diœcesis beneficiarii, abbates, capitula, priores, archidiaconi, archipresbyteri, parochi, etiam exempti omnes, ad quos quævis animarum cura quoquomodo pertinet, juxta S. conciliorum præscriptum, & cujuslibet diœcesis morem, interesse teneantur: singuli autem in habitu ordini suo proprio & decenti compareant, omnesque synodum mane intrent jejuni. B

Absente episcopo, ejus vicarius in ea præsideat, vel alii ad quos ex privilegio & antiqua consuetudine id competit. Sede autem episcopali vacante, vicarius a capitulo constitutus.

Peracta sacra missarum celebratione, episcopus, vel alius ejus nomine verbum Dei proponat: & omnes ad morum emendationem & sua in futurum diligentius explenda munia cohortetur. Nec deinceps huic tam gravi muneri obeundo præficiantur adolescentes vel laici homines: sed ex ordine ecclesiastico eliganter viri graves & nulli reprehensioni obnoxii. C

In proxima autem synodo, quæ post hujus concilii promulgationem habebitur, fidei professione præmissa, omnia ejusdem concilii decreta palam recitentur, omnesque, qui illic fuerint se illa omni tempore servaturos jurejurando promittant: idemque in posterum omnino faciant, quicumque synodo primum interierunt.

Episcopus sigillatim ab unoquoque, dum appellabitur, ministerii sui rationem reposcat, & de vita & moribus subditorum sollicite & diligenter inquirat, in simoniacos, fiduciarios, fœneratores, fornicatores, concubinarios, turpia ministeria exercentes & illicita negotia gerentes, sine ulla dissimulatione animadvertat, alienationes a jure interdictas prohibeat, & jam factas, revocandas & irritandas curet: & officialium & ministrorum suorum offensiones, delicta, & injurias patienter audiat, & severe coerceat. Clericorum in sacris celebrandis errores, & negligentias corrigat, pravosque mores ac vestitum indecorum emendet. Remediis quoque opportunis provideat, ne aliquod dogma, quod falsum sit, neve aliquod præstigiarum, superstitionis, & diabolici figmenti genus diœcesim suam inficiat. D

Archipresbyteri singulis synodis episcopo referre, & scripto tradere teneantur ecclesias intra archipresbyteratus suos vacantes & pastoribus destitutas, necnon nomina eorum, qui in parochiis sibi concreditis non resident, vel qui beneficia curam animarum annexam habentia obtinent, nec ad ordinem presbyteratus promoti sunt. E

Appellationes eorum qui ad synodum provocaverunt, absentiumque gravamina aut desideria, per epistolas, aut libellos supplices explicatæ audientur.

Laici etiam poterunt scripto, vel verbo, si ita episcopo visum fuerit, querelas suas proponere, modo earum judicium ad synodum pertineat. Quos etiam hortamur, ut si quid in ecclesiis animadverterint, quod divino cultui detrimentum afferat, vel in moribus clericorum offensionem & scandalum populo generet, labemque & dedecus ordini ecclesiastico inurat, si quid denique in clero vel populo, quod disciplinam & pacem ecclesiæ perturbet, illud animo Christiano tranquille & sine ullo scandalo synodo denuncient.

Intestina odia & capitales inimicitias, exquibus diœcesis tranquillitas perturbari, aut scandala oriri possent, summo studio extingui episcopi curabunt.

Omnes, qui vel jam beneficia consecuti, vel in posterum habituri erunt, & qui ad synodum diœcesanam convenire debent, in ea synodo, cui primum ipsi interfuerint, literas collationis & provisionis beneficii, cui adscripti sint, exhibere teneantur. Alioqui pro absentibus & contumacibus censeantur.

In singulis synodis anniversarii sex examinatores, sive sæculares, sive regulares, juxta sacri concilii Tridentini, & hujus synodi decreta instituantur.

Quicumque synodo interesse debent, si præsentes non comparuerint, vel legitimam impedimenti causam per nuntium aut epistolam episcopo non reddiderint, vel ab eo absentiæ suæ facultatem non obtinuerint, contumaces & pœnis indictis obnoxii reputentur.

Si vero postea citatione præsentibus facta, vel ad valvas suæ ecclesiæ affixa moniti contumaciam intra mensem purgare neglexerint, excommunicati publice in ecclesiis suis denuncientur.

Quod si obstinato animo excommunicationem sustinuerint, nec ab ea se absolvi curaverint, ac denuo ad alterum mensem citati & evocati non comparuerint, a beneficiis suspendantur, & tandem iisdem priventur.

Si autem post primam admonitionem comparuerint, potius pœnitentiæ pœna, quam pecunia mulctentur: quod si magis expedire episcopo videatur pecuniaria mulcta in pios usus consilio duorum canonicorum, quos episcopus in consilium adhibebit, convertatur.

Qui legitime fuerint ab episcopo dispensati, mittant sacerdotem vel clericum idoneum, qui eorum nomine excusationes proponat, & ea quæ fuerint in synodo statuta, ipsis renuntiet.

Nullus pro alio sine mandato speciali, de quo fidem facere teneatur, comparere præsumat, alioqui gravi pœna mulctetur.

De concilio provinciali.

XXXIV.

INTER ea quæ antiquitus in ecclesia observata sunt, cum ad abusus tollendos & pravos mores corrigendos, tum ad controversias componendas, concordiamque, & mutuam caritatem conservandam, ad ea denique omnia statuenda, quæ cunctis Christianis, & præcipue viris ecclesiasticis facienda vel fugienda sunt, maximi semper momenti habitus fuit frequens conciliorum provincialium usus. Quapropter nos tam salutare & necessarium institutum, nimis diu maximo ecclesiæ detrimento intermissum ac neglectum, diligentius in posterum exerceri servarique cupientes, decernimus ac statuimus, ut ad biennium proximum, ac deinceps tertio quoque anno concilium provinciale celebretur. Erunt autem partes metropolitani, aut eo absente, vel sede metropolitana vacante,

cante, antiquioris provinciæ antistitis locum & A diem ad celebrandum concilium indicere & assignare.

Ad tempus constitutum tam metropolitanus, quam suffraganei & omnes alii qui hujusmodi conciliis interesse debent, præcise adesse curent. Si quis autem episcopus legitime impediatur, id (ut generali concilio cautum est) metropolitano significet per literas, mittatque procuratorem virum ecclesiasticum, qui sit sacerdos, non solum ad proponendas absentiæ causas, sed etiam ut synodo intersit, ac nomine illius, a quo missus fuerit, subscribat omnibus, quæ in eadem synodo, acta, gesta, decreta, sancitave erunt. Qui quidem procurator, si ita concilio videatur, non solum poterit deliberare, sed & cum episcopis, de iis quæ proponentur, decernere & statuere. Quicumque ex episcopis secus fecerit, tertia parte fructuum, quos eo anno ex ecclesia, cui præest, perciperet, privetur. Alii vero adesse negligentes, aliis pœnis juris mulctentur. Hujusmodi autem pœnæ omnes fabricis ecclesiarum & aliis piis locis & operibus attribuanaur. A synodo autem constituetur aliquis, qui hujusmodi pœnas & mulctas reipsa locis piis sine fraude applicari curet.

Capitula cathedralium ecclesiarum speciatim ad synodum invitentur, eisque liceat delegare ex suis capitulis canonicos, qui synodo intersint, ac eorum mandata referant. Sciant autem se in synodo tantum consulendi, non autem decernendi potestatem habere. Abbates tam titulares quam commendatarii, ecclesiarumque collegiatarum procuratores pro more hujus provinciæ eidem synodo poterunt interesse, atque cum aliis de propositis deliberare, non item judicare.

Mense vero proximo antequam celebretur concilium, singulorum erit episcoporum, supplicationes, litanias, orationes, & jejunia in omnibus ecclesiis & parochiis suarum diœcesum judicare, ad iram Dei placãdam, & divinum ejus numen exorandum, ut Spiritus sancti afflatu ea omnia inspirare & suggerere velit, quæ in eadem synodo ad ipsius gloriam & ecclesiæ salutem tractanda erunt, atque statuenda.

Et ut singuli melius instructi sint ad ea quæ in synodo tractanda erunt, vel de quibus ratio reddenda erit, prius inquirant episcopi, an omnia hujus concilii decreta executioni mandata fuerint, & quid contra illa admissum fuerit. Quod si noverint quædam non observari, causas quæ sint impedimento sciscitentur.

Perquirant etiam diligenter, an qui residere debent in ecclesiis suis, officio suo satisfaciant. Omnia denique & singula, quæ in synodo agenda, deliberanda & decernenda sunt, cum concilio quorumdam ordinis ecclesiastici, qui sint divinæ legis sanctionumque ecclesiasticarum periti, summo studio & diligenti cura perscrutentur.

Pridie illius diei, quo futura est prima sessio, episcopi cum omni familia, & omnes alii, qui synodo aderunt, quo religiosius rem adeo gravem tractare possint, jejunent, eodem quoque die procuratores, secretarii & alii officiales & ministri necessarii constituantur.

Prima die concilii supplicatio solemnis, ad implorandam Spiritus sancti gratiam pro fœlicibus tam sacri & ardui negotii initiis, faustoque progressu & exitu, convocato civitatis universo clero, celebretur: ad eundem finem sacrosanctum missæ sacrificium ab archiepiscopo, vel eo impedito, ab antiquiore episcopo solemniter peragatur: & Latina concio in ipsa missarum celebratione, ab eo vel alio ejus nomine de rebus ad concilii rationem pertinentibus habeatur: omnes item episcopi & delegati cum archiepiscopo communicent: hisque peractis, apertum cœptumque concilium a scriba pronuncietur. Ceteris quoque diebus sessiones peragentur, idem omnino divinum officium celebretur, ac concio habeatur.

Singulis diebus post apertum concilium duo conventus, scilicet ante & post meridiem habeantur, nisi sit dies dominicus, aut festus: nam his diebus horis matutinis vacabitur tantum precibus & sacris mysteriis.

In synodo in primis ea tractentur, quæ spectant ad divinum cultum: deinde quæ ad munia & officia, cum omnium ecclesiæ pastorum, tum maxime episcoporum. Inquiratur diligentissime, an recte se B gerant in beneficiis & ordinibus conferendis, in confessariis, pœnitentiariisque deligendis, mittendisque per suas diœceses verbi divini prædicatoribus: num etiam debitas pœnas sumant ab iis, qui malitiose decreta synodorum tam provincialium quam diœcesanarum transgrediuntur. An denique omnia, quæ sunt partium episcopi, accurate præstent: ut qui in iis peccasse deprehensus fuerit, a concilio coerceatur. Summo etiam studio & cura perquiratur, qua ratione fieri possit, ut synodorum decreta in usum adducantur. In summa nihil prætermittatur, quod ad universam ecclesiæ disciplinam, & omnium salutem pertineat. C

Simultates, discordiæ, lites, & controversiæ, si quæ sint inter episcopos & clerum, judicio & arbitrio synodi componantur, sedentur, & extinguantur.

Nemini, ne episcopo quidem, nisi ex causa necessaria, & venia a metropolitano obtenta, a synodo abire liceat, substituto prius procuratore idoneo, qui ipsius nomine subscribat omnibus, quæ in concilio acta decretave fuerint.

Postrema concilii sessione dies & locus, ubi proximum habendum sit concilium, ut antiqui moris est, auctoritate metropolitani, vel eo absente, antiquioris antistitis, denuncietur. D

Absoluto denique concilio, & sanctis acclamationibus pro more factis, omnes episcopi assurgentes & venerabundi petant osculum pacis ab archiepiscopo, deinde illud inter se mutuo communicent.

Episcopi antequam a synodo recedant, singuli, ordine servato, post archiepiscopum, manu propria decretis synodi subscribant. Idem quoque episcoporum absentium procuratores faciant, sub pœna excommunicationis: ac pro viribus postea, quæ conjunctis animis & voluntatibus statuta, decretaque ab eis fuere, pari consensione, studioque servare nitantur, & ab iis, quorum cura eis demandata est, observari curent. E

De pœnis.

XXXV.

CUM sine coercitione jurisdictio nulla sit, & absque pœnis non solum leges vilescant, sed omnis societas in deterius facile dilabatur: ne frustra tot salutaribus constitutionibus faciendis operam impendisse videamur, statuimus, ut præter pœnas, quas nominatim in his constitutionibus apposuimus, omnes aliæ tam a sacris œcumenicis conciliis, quam a provincialibus statutæ, iis, qui

hæc

Anno Christi 1583.

hæc nostra decreta violaverint, aut contempserint, infligantur.

Prohibemus autem omnibus ordinariis, ut de mulctis & pœnis pecuniariis nihil omnino in suam utilitatem convertant: sed eas pio alicui loco vel operi applicandas curent: parte tamen aliqua pro eorum arbitrio, accusatoribus & delatoribus relicta.

Et ne aliquis harum nostrarum constitutionum ignorationem prætendere possit, omnibus RR. coepiscopis nostris mandamus, ut easdem in proximis suis synodis publice legi & recitari jubeant. Omnibus autem ordinis ecclesiastici viris præcipimus, ut intra tres menses, postquam prædictarū constitutionum liber editus fuerit, eundem sibi comparent, apud se habeant, atque diligentissime legant, & mente teneant: idemque in singulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus ecclesiis certo aliquo loco repositus asservetur.

Constitutiones vero antecessorum nostrorum in superioribus conciliis provincialibus rite factas, nec juri repugnantes, quibusque in hac synodo derogatum non fuit, approbamus, confirmamus, & innovamus, easdemque ab omnibus, comminatione pœnarum, quæ ab eisdem indictæ sunt, servari jubemus.

Si quæ ex his decretis difficultas vel ambiguitas oboriatur, quam ante celebrationem proximi concilii tolli expediat, declaramus eorundem interpretationem & explicationem ad nos pertinere, salva tamen in omnibus sedis apostolicæ auctoritate.

Quoniam autem quæ emendatione indigent, in tantam sylvam excreverunt, ut ea omnia exscindere minime potuerimus: idcirco illa quæ supersunt, nobis & coepiscopis nostris tam in synodis, quam in visitationibus diœcesanis ex præscripto juris corrigenda reservamus. Quæ vero illic emendari non poterunt, ad proximam provinciæ synodum deferantur.

Declaramus universas has constitutiones post sextum mensem a die earum promulgationis in ecclesia nostra metropolitana factæ, plenam auctoritatem habituras, ac ex eo tempore omnes & singulos earum observationi perinde devinctos & obligatos esse, ac si singulariter eis præsentibus significatæ & inthimatæ fuissent, & si contra quicquam admiserint, pœnis & mulctis, quæ in iis constitutæ sunt, teneri.

Ab eo etiam promulgationis die, tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Denique qua possumus humilitate & obedientia S. Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum matris & magistræ auctoritati & judicio quæcumque in hac synodo acta, decreta, sancitave sunt perpetuo emendanda & corrigenda subjicimus, ad laudem & gloriam immortalem Iesu Christi omnium pastoris, & ad gregis ipsius nobis commissi incolumitatem & salutem.

Nos Antonius archiepiscopus Burdigalensis Aquitaniæ primas hæc decreta synodica a nobis definita subscripsimus.

Ego Ianus Fregose ecclesiæ Agennensis episcopus subscripsi.

Ego Carolus de Bony ecclesię Engolismensis episcopus subscripsi.

Ego Godofredus de Saint-Belin Pictaviensis episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus le Cornu ecclesiæ Santonensis episcopus subscripsi.

Ego Ludovicus de Salignac ecclesiæ Sarlatensis episcopus subscripsi.

Ego Arnaldus de Pontac Vasatensis episcopus in provincia Auxitana, rogatus adfui & subscripsi.

Ego Bernardus Podianus canonicus & archidiaconus ecclesiæ cathedralis Condomiensis, procurator ejusdem ecclesiæ, sede vacante, subscripsi.

Cæterorum, qui huic synodo interfuerunt, nomina in actis ejusdem synodi descripta habentur.

M. BERTIN concilii secretarius.

LAUS DEO.

DE INSTITUTIONE ET LEGIBUS SEMINARIORUM PROVINCIÆ BURDIGALENSIS.

DE ÆDIBUS.

I.

Ædes seminarii, quantum fieri poterit, in loco amplo & spacioso, & qui non longe ab ecclesia cathedrali dissitus sit, extruantur & ædificentur. Quod si aliquod collegium ad juventutem erudiendam, huic pio & religioso instituto accommodatum & utile jam constructum sit, eidem ex eorum consensu, quorum interest, applicetur. Qua in re nullus audiatur, qui privatum dumtaxat adducat incommodum.

In hujusmodi ædibus sacellum sit, quo singulis diebus ad sacrum & orationem clerici conveniant.

Dormitorium commune & patens sit, in quo unusquisque cubile proprium habeat, e cujus regione cubiculum præfecti collocetur.

Valetudinarium in loco salubri constituatur, in quo ægrotantibus summa animi pietate & caritate omnia provideantur atque subministrentur.

Reliquæ ædificii partes pro ratione facultatum, & numero personarum, exædificabuntur: quamvis non tam habenda sit ratio eorum, qui primoquoque tempore in hujusmodi seminaria admittentur, quam qui postea, crescente numero illis adjungentur.

De clericorum in seminaria admittendorum ratione.

II.

Electio & admissio clericorum penes episcopum erit, aut eos quibus ab ipso hæc cura nominatim demandata fuerit.

Ut autem ex omni juventute maxime idonei eligantur adolescentes, præcipiet & mandabit episcopus denunciari per universas suæ diœcesis civitates & oppida, præsertim ubi sunt scholæ, ut si qui sint pauperes & ex legitimo matrimonio nati, qui ad sacerdotium promoveri cupiant, quique duodecimum attigerint annum, nec vigesimum excesserint, atque in grammatica progressus aliquos fecerint, loco & tempore, quæ eis præstituet, examinandi compareant.

In ipso autem examine episcopus cum viris ecclesiasticis a clero designatis, primum intuebitur juvenum

juvenum vultum, totiusque corporis habitum. A Nam quos insigni quadam deformitate, vel membrorum mutilatione notatos deprehenderit, ne ad examen quidem admittet.

Postea de parentum conditione, statu, moribus, & religione diligenter inquiret. Ac deinde quos progressus ipsi juvenes in literis fecerint experietur, atque ingenium eorum, virtutem & indolem explorabit: ac præcipue an aliqua in ipsis ad pietatem propensio eluceat. Quos autem manifestis conjecturis ad literas, ad pietatem, & sacerdotium ineptos judicaverit, nullo modo in seminarium admittet.

Priusquam aliquis in seminarium admittatur, B sedulo monendus erit, non licere sibi seminarii bonis ali atque educari, si aliud vitæ genus, præter ecclesiasticum in animo propositum habeat. Itaque jurejurando spondeat, voveat, ac sancte promittat, se numquam ad aliam vitæ rationem discessurum, sed perpetuo ecclesiæ Christi fideliter inserviturum in eo gradu & ordine, qui a reverendissimo domino episcopo ipsi assignabitur.

Polliceatur etiam se primario seminarii, eique substitutis in omnibus obtemperaturum, ac omnes leges & statuta seminarii observaturum: alioquin intelligat se in seminario nullam moram facturum esse, sed statim ex eo ejectum iri. Eaque de causa illi statuta illico legentur.

Ne autem quisquam ab hisce promissionibus cum maximo seminarii dispendio resilire possit, in ipso ingressu tenebitur, duos ex propinquis suis episcopo sistere, qui pro eo caveant ac fidejubeant se pensionem illius persoluturos pro tempore, quo in seminario vixerit, si in ordine & statu ecclesiastico perseverare nolit: nisi aliud episcopo justa de causa visum fuerit.

Nemo vero ex ditiori familia recipietur, nisi parentes pro eo pensionem solvere velint. Qui vero ex mediocri fuerint, partem aliquam persolvendo admitti poterunt.

Nullus item recipiatur, quin lecto, toga, pileo, D indusiis, & aliis vestimentis, necnon superpelliceo & breviario instructus sit.

De primario & præfectis seminarii.

III.

NULLUS in seminarium aliquo functurus officio admittatur, quin prius diligenter ab episcopo examinatus & probatus fuerit: cujus etiam arbitrio omnes ab officio, si ita expedire in domino judicaverit, amovebuntur.

Curandum erit diligentissime, ut qui seminario præficientur, viri sint graves, prudentes, & omni virtutum genere ornati, quique suo exemplo & co- E hortationibus subditorum animos ad pietatis & virtutis studium accendere possint. Nec, quamdiu in seminario idonei aliqui reperientur, extranei assumantur. Professionem vero fidei, juxta formam in concilio provinciali expressam, omnes, antequam recipiantur, in manibus episcopi emittant.

In seminario unus erit primarius venerandæ gravitatis, & singularis pietatis sacerdos, cui omnes, qui in seminario erunt, tam in spiritualibus, quam temporalibus parebunt.

Primario, duo alii sacerdotes, si fieri possit, adjungentur: quorum alter procurator omnium seminarii negotiorum erit; alter rerum domesticarum curam habebit, vocabiturque submagister seminarii. Quamquam, ubi non ita amplum erit seminariũ, utrumque officium unus & idem præstare poterit.

In seminario tot erunt famuli & ministri, quot pro numero clericorum, arbitrio episcopi, & ab ipso delegatorum, videbuntur necessarii. Feminis vero non solum officia & ministeria, sed etiam aditus in seminarium penitus denegetur.

Præceptorum seu præfectorum seminarii officium erit, a discipulis repetitionẽ lectionis diligenter exigere, & clericorum mores in omnibus dirigere, atque illos, quocumque perrexerint, deducere. Unus vero eorum cantum ecclesiasticum clericos docebit. Non erit tamen incommodum, ad expensas vitandas, ut qui ætate, prudentia, & eruditione provectiores fuerint, junioribus præficiantur.

Assiduus sit in seminario primarius, suaque præsentia, & sollicitudine omnes in officio contineat: severitatem vero potius præ se ferat, quam exerceat.

Episcopum sæpissime conveniat, ad eumque totius seminarii rationem referat.

Librum habeat primarius, in quo, eorum omnium qui in seminarium admittentur, nomina, cognomina, conditionem, diem & annum receptionis, & præterea quicquid supellectilis quisque attulerit describat.

De œconomia seminarii.

IV.

CONSTITUETUR procurator negotiis tra- C ctandis aptus, & rei domesticæ administrandæ & gubernandæ non ignarus, qui primarium opera sua juvabit in rebus temporalibus, negotiaque cum domi, tum foris sedulo procurabit.

Procurator reditus omnes ac fructus seminarii suo tempore colliget: pecunias vero collectas statim primario in arca asservandas tradet. Habebit autem librum, in quo diligenter, & summa fide describet quicquid recipiet fructuum, pecuniarum, & a quibus, & qua de causa, notabitque diem, mensem & annum.

Singulis mensibus accepti expensique rationem reddet primario: librum vero rationum manu propria consignabit primarius: easdem vero rationes tertio quoque mense examinabit episcopus, una cum quibusdam ex delegatis a clero.

Obsonator, seu ciborum, & aliarum rerum emptor, constituetur vir fidelis & bonæ conscientiæ, qui singulis diebus pecuniam necessariam a procuratore accipiet: rationemque accepti & expensi singulis diebus eidem procuratori reddet, & id quidem particulatim & minutatim.

Supellectilem, & omnia seminarii vasa, & instrumenta in libro suo numerata & descripta habebit procurator, eorumque rationem reddet primario, sexto quoque mense.

Victus moderatus, frugalis & minime delicatus ab episcopo & delegatis, habita loci ratione, præscribetur.

De disciplina seminarii, & primo, de pietate.

V.

MONEANTUR sæpissime clerici a magistris & præceptoribus, ut pietatis & religionis in primis rationem habeant; necnon in virtutum, & spiritualium rerum studium incumbant: majoresque progressus ea ratione sperent se facturos, quam ex assiduo in libris & indefesso studio.

Singuli, ubi mane hora quarta excitati surrexerint, in unum locum convenient, & per dimidiam horam, genibus flexis, orationi incumbent, recitabuntque, uno præeunte, aliis clara voce respondentibus, horarias preces B. Mariæ virginis. Breviarium

ANNO CHRISTI 1583.

rium vero qui sacris ordinibus initiati fuerint, congruo tempore & magna animi attentione recitabunt.

Vesperi, antequam hora nona quieti se tradant, omnes simul recitabunt litanias, ac mox conscientiam suam diligenter discutient & examinabunt. Conscientiæ vero examinandæ rationem imprimis teneant, tum ut sibi, tum ut aliis aliquando prodesse possint.

Singulis mensibus sacerdoti peccata sua singuli confiteantur: sacramque eucharistiam, nisi confessario aliud videatur, magna diligentia & devotione præparati sumant.

Omnibus diebus festis ad missam majorem & vesperas cathedralis ecclesiæ civitatis, in qua seminarium extiterit, bini ex seminario prodeuntes, superpelliciisque induti conveniant: ibique locis designatis stent ac sedeant, & cum choro psallant: nec inde unquam se moveant, nisi cum ad officia & munera illis ab episcopo & capitulo injuncta accedendum erit, eisdem quoque diebus concioni publicæ eadem in ecclesia, vel alio loco, arbitrio episcopi, intererunt.

Primarius etiam vel alius pietate & eruditione vir singularis aliquoties in mense breves adhortationes habebit ad clericos de virtutum dignitate, vitiorum turpitudine, eorumque remediis, de beatitudine, de pœnis inferni, de morte, de extremo Dei judicio, & similibus argumentis, quibus in suscepto vitæ genere magis in dies proficiant.

Initio prandii & cœnæ unus ex sacerdotibus benedictionem præmittat, in fine gratiarum actio subsequatur: omnes præeunti sacerdoti alta voce modeste respondeant: addatur psalmus *De profundis*, & alia collecta pro fundatore & benefactoribus.

Tempore prandii & cœnæ legat unus e suggestu caput aliquod ex sacris bibliis, cui addatur pii alicujus libri lectio, quam omnes attente audient, ut dum corpus cibis alitur, mens nequaquam jejunet otiosa.

Inter cetera vero piorum hominum atque doctorum scripta, crebro insignem illam D. Hieronymi ad Nepotianum epistolam de vita clericorum privatim & publice legant, ut mature singuli ad illius normam sese dirigere assuescant.

De obedientia, & aliis clericorum seminarii officiis.

VI.

Cum obedientia sit bonorum omnium parens, nullusque recte præesse possit, qui prius parere non didicerit, idcirco nihil jucundius seminarii clericis esse debet, quam præfectorum & moderatorum suorum præceptis & mandatis in omnibus obtemperare.

Nemo e collegio sine facultate, & comite sibi adjuncto egrediatur, cum quo etiam in seminarium revertatur.

Nemo literas mittat, aut aliunde accipiat, nisi per manum primarii, qui eas diligenter perleget, nequid in illis sit, quod eos ab instituto divertat.

Extra seminarium nemo apud aliquem comedat, nisi apud suos parentes & propinquos, idque raro, & cum facultate: nec extra seminarium dormiat. Quod siquis, inscio primario, egressus fuerit, aut foris remanserit, rursus non admittatur nisi consulto episcopo, cujus erit statuere an sit ille recipiendus in seminarium, necne.

Nemo quicquam retinebit, quod primario velit esse occultum. Itaque nemo arcam habebit clave obseratam; aut si certe habeat, clavem, quoties jubebitur, primario tradet.

Non superiores modo, sed & majores omnes colant & observent, eosque, qua par est modestia, alloquantur. Sint in loquendo prudentes, & caveant alios verbis offendere, studeantque concordiam cum omnibus retinere. Quod siquid contra acciderit, quamprimum in gratiam redire conentur.

Nemo, ne joco quidem, alium tangat: sed ubique, & apud omnes, eamdem servent modestiam & gravitatem.

Silentium ubique religiose servetur, in templo, in scholis, in cœnaculo, inter eundum, & redeundum e gymnasio: in omnibus denique locis ecclesiastica modestia eniteat.

Caveant per seminarium vagari, studiorum præsertim tempore. Cum iis vero non colloquentur, qui sibi obviam fient, excepta decenti salutatione atque verecunda, quæ prætereundo fieri potest.

Quoties autem, sive ad templum, sive ad gymnasium ibunt, modeste bini procedent, subsequente eos præfecto, cui commissi fuerint.

Cum iis tantum contubernalibus agant, cum quibus agere permittentur, ad eorum utilitatem. Cum vero studendum erit, nemo cum alio colloquatur: nec vesperi post orationem, nec mane ante eamdem.

Ibunt omnes cubitum hora nona: surgent vero hora quarta: singuli in singulis dormient lectis, ut valetudinem tueantur.

A prandio, & a cœna horam unam honestæ relaxationi dabunt. Quamquam nihil impediet illius horæ mediam partem cantui ediscendo, aut alicui literariæ exercitationi attribuere ex primarii præscripto.

Munditiès servetur in omni vestimento, in cubiculo, in lecto, & in libris. Cubiculum suum aut dormitorium verrent, quoties in hebdomada submagistro videbitur; lectos vero suos summo mane recte componant.

In refectione corporis sumenda, omnes in eodem triclinio mensis accumbent: ubi non sobrietatis tantum habenda est ratio, sed omnis etiam honestatis. Quod ut facilius fiat, diversis in locis, primarius & sacerdotes, atque ipsi præfecti accumbent, ut omnes oculis lustrent. Et si quis immodestius se gesserit, eum admoneant.

De re literaria.

VII.

Nihil aliud prius discant omnes, quam memoria teneant catechismi catholici compendium. Cujus postmodum numquam intermitti debet repetitio: ut per mutuas interrogationes de ipso, omni poscenti, rationem reddere possint fidei catholicæ. Ipsa vero repetitio bis in hebdomada poterit institui. Ubi vero provectiores fuerint, diligenter illis commendetur catechismi Romani lectio, ut inde altiorem sacramentorum doctrinam addiscant.

Latine loquendi legem perpetuo servent, sintque in ediscendis lectionibus diligentes, & iis præfixo tempore memoriter recitandis: stylum etiam assidue exerceant, caveantque ne aliis exercitationibus literariis ullo modo desint. Id vero præstabunt, pariterque in literis plurimum proficient, si præceptoribus pareant.

Nemo a scholis absit constituto tempore. In gymnasio clerici, qui ejusdem fuerint classis simul assideant, & omni modestia ceteris præstare curent.

Libros nullos emant, nec habeant, nisi quos primarius eorum studiis fore utiles judicaverit. Libros a sancta sede apostolica damnatos & impudicos ne norint quidem de nomine, multo vero minus eos unquam legere audeant.

Exercebuntur in omni genere disciplinarum, quæ ad theologiam præsertim cognoscendam juvant: atque ubi literas humaniores & philosophiam didicerint, in ea potissimum theologiæ parte diligenter instruendi erunt, quæ conscientiæ casus explicat. Libros etiam ecclesiasticos, & quos vocant rituales, diligenter legant.

Exerceantur etiam omnes suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in concionibus & hortationibus faciendis de mandatis Dei & ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia. Ea vero conciuncula poterit fieri toto tempore cœnæ, aut etiam prandii. Qui vero provectiores erunt, solennioribus diebus, episcopi arbitrio in diversas parœcias mitti poterunt, ut dum plebi aliquid consolationis impertient, etiam in concionando exerceantur.

Dum fient repetitiones in seminario, aut disputationes, ut plurimum aderit primarius, tum ut singulorum ingenium & indolem melius cognoscat: tum etiam ut animadvertat siquid corrigendum sit.

De correctione.

VIII.

QVICUMQUE præerunt in seminario, ament & foveant sibi subditos, tamquam filios quos generant in Christo, ministros Dei futuros: desiderentque potius ab eisdem amari, quam timeri. Ad bene agendum & proficiendum incitent ipsos magis pudore & libertate, quam metu & formidine.

Si qui sint tamen dyscoli & protervi, præsertim, qui aliorum mores inficiant & corrumpant, omni ope conandum est, ne quid seminario detrimenti adferant, si in eos indulgentiores fuerint moderatores. Neque vero qui difficiles natura fuerint, nisi se verbis, aut castigatione correxerint, diu erunt in seminario retinendi.

Et quamvis desides ac rudes, quique in studio literarum nihil promovent, nulla ratione sint ferendi in seminario: multo tamen magis animadvertere oportet in eos, qui pietatem negligant: qui seminarii statuta passim violent: qui societatem cum protervis ineant: qui externorum colloquiis delectentur: qui facile obtrectare & murmurare soleant: qui suos errores (licet ob eorumdem utilitatem id fiat) deferri moleste ferant: qui mentiri, aut sua errata inficiari, aut excusare soleant: qui pœnas injunctas graviter ferant: qui singulare aliquid, quod iis nequaquam expedire censeatur, velint: qui procaciter, impudice, ironice loquantur, aut respondeant. Hæc enim & similia vitia sunt imprimis a toto seminario arcenda, & acriter, nemine excepto, corrigenda.

De ratione promovendi clericos, & ex seminario dimittendi.

IX.

QVOTIES ordines celebrabuntur, primarius dabit episcopo catalogum eorum, qui per ætatem, pietatem, & doctrinam, ad aliquem ordinem promoveri possunt, ut de iis, quod videbitur in domino, statui possit.

Seminarii titulus ad sacros ordines adipiscendos suis alumnis erit sufficiens, quousque sacerdotium aliquod ab episcopo eis collatum fuerit.

In examinationibus, quæ habebuntur ad beneficia vacatura, clerici seminarii, si alias idonei fuerint, ceteris omnibus præferantur.

Ad ecclesias quoque pastoribus destitutas, vel ad scholas moderandas, aliaque munera ecclesiastica obeunda pro temporum & locorum necessitate, arbitrio episcopi mittentur.

Qui a seminario quacumque ex causa dimittentur, antequam discedant, reddant rationem primario ejus officii, quod domi exercuerint, omniaque, quæ sibi commissa fuerint, suo loco restituant.

Qui in seminario educati fuerint, & sine licentia episcopi alicui loco, aut personæ se manciparint, aut extra diœcesim, in qua servire debent ecclesiæ, transfugerint, teneantur ad restitutionem alimentorum, quæ in seminario perceperunt.

Ii qui discedunt, si meliore atque ampliore fortuna aliquando utantur, beneficos & gratos se esse debere in seminarium meminerint.

Discedentes domino episcopo, si sit in civitate, ejus vicariis, primario, sacerdotibus, ceterisque æqualibus suis valedicant, universisque bene precentur, ac vicissim, quod faustum felixque sit, ab eisdem audiant.

PVBLICATIO CONCILII.

ANTONIVS MISERATIONE DIVINA archiepiscopus Burdigalensis.

VNIVERSO PROVINCIÆ NOSTRÆ Burdigalensi clero, populoque salutem in domino.

EX multis officii nostri partibus, quæ animum nostrum, ex quo ad hanc sedem metropolitanam, nullis nostris meritis, sed sola Dei benignitate evocati fuimus, maxime sollicitum habuerunt, hæc una certe nobis in mente altius insedit, ex eo præsertim tempore, quo sacrosancti concilii Tridentini accessit auctoritas, ut ecclesiasticæ remissio dissolutioque disciplinæ, salutaribus tandem provincialis synodi decretis, ex ejusdem potissimum Tridentini concilii præscripto reformaretur: & non paucorum nostri ordinis hominum effrænata peccandi licentia, vigili cura & sedulitate coerceretur. Hac enim in primis ratione, certa nos omnino spes ac firma tenuit, fore, ut divina pietas, atque clementia flagitiis nostris, morumque perversitate jure nobis hactenus infensa, deinceps in nos incitatæ jam tot annis vindictæ suæ impetum inhiberet, populumque Christianum salutaribus misericordiæ suæ præsidiis per nos communiret. Deinde in hanc etiam spem adducti fuimus, ut plerique homines simplices & incauti, crebris offensionibus, manifestisque scandalis, quæ ex præpostera, perversaque nostrorum hominum vivendi ratione, accidere solent, æternæ damnationis iter ingressi, ubi demum

Anno Christi 1583.

Dei cultum ac honorem restitutum, necnon pristinam vitæ nostræ formam immutatam & sinceriores clericorum mores animadvertissent, sua sponte ab illa impietate pertinaci resilirent, & ad Christi ecclesiam majore studio & religione sese rursus adjungerent, veram in ea, certamque salutis viam (quæ nusquam alibi esse potest) absque ulla offensione & periculo reperturi. Verum scelerata bellorum intestinorum vis atque immanitas, quæ his annis viginti in omni quidem Gallia, sed in hac præcipue Aquitaniæ provincia, maxima cum vexatione, & piorum quorumcumque hominum internecione, non minus atrociter, quam libere grassata est, tam piis & salutaribus conciliis, quo minus ea ex animi nostri sententia exequi fas esset, penitus obstitit. Interea vero ista contagio ac pestis sic in dies incrementa cœpit, & ita longe lateque emanavit, ut hæc provincia, quæ nullis, vel florentissimis Galliæ provinciis pietate quondam ac religione cedebat, ea jam una sit, in qua furiosa & præceps hæresis, parens & alumna totius impietatis scelerumque omnium, majora & insigniora sævitiæ suæ monumenta statuerit. In eas enim calamitates & angustias adducta est, ut nulla humana prudentia vel industria possit in integrum restitui, atque pristini status gloriam atque dignitatem rursus adipisci. Attamen cum quicquid hominum vires exuperat, divina bonitate atque potentia infinitis partibus longe sit inferius: nos propterea, immensa Dei pietate atque misericordia freti, ejusdemque solennibus promissis, quibus extremis se rebus nostris atque desperatis affuturum certo spopondit, confisi, tandem RR. coepiscopis nostris, totique hujus provinciæ clero condiximus, ut ad diem festum omnium sanctorum hujus anni 1582. provinciale concilium in hac urbe nobiscum habituri, Deo propitio, convenirent. Cui quidem inter ceteros adfuerunt RR. in Christo patres ac fratres coepiscopi, Agennensis, Engolismensis, Pictaviensis, Santonensis, atque Sarlatensis. R. item episcopus Vasatensis, licet ad provinciam Auxitanam pertineat, cum tamen hic esset, ob viciniam, & notam ejus pietatem, a nobis rogatus, libenter interfuit. Ex quorum sententia & maturo judicio, unoque consensu, adhibitis etiam in consilium absentium episcoporum, atque ecclesiarum cathedralium delegatis, abbatibus, collegiorum procuratoribus, ac ceteris, qui ad istam synodum ex officio jureque convenerunt: cum prius ad nos, sanctamque synodum diligenter delatæ fuissent clericorum depravationes, populi querelæ, vastationes ecclesiarum ac horrendæ solitudines, quas nos omnes nisi cum intimo animi dolore audire nequaquam potuimus; ad immortalem gloriam præpotentis Dei, ejusque divini cultus instaurationem, necnon ad accuratiorem morum & ecclesiasticæ disciplinæ informationem, quæ mox subjungentur decreta, divino aspirante numine, edidimus: atque ab omnibus, tam clericis, quam laicis, quatenus ad cujusque munus spectare videbuntur, servanda sanximus. Parum enim fuerit multas & præclaras constitutiones edidisse, nisi unusquisque nostrum omni mente in eam curam incumbat, ut earum firma constansque sit auctoritas, eisque mos ab omnibus sedulo geratur: imo vero ad aliud, nihil conferent, si negligantur, quam ad Dei vindictam in nos magis magisque concitandam. Quamobrem universos provinciæ nostræ RR. coepiscopos hortamur in Christo, atque obsecramus, ut tam piam tamque salutarem morum & munerum ecclesiasticorum emendationem atque renovationem tamdiu expetitam, tantoque plausu, nec minori lætitiæ significatione in hac celebri metropolitana ecclesia exceptam, omni studio, quantum conniti poterunt, in suis diœcesibus servari diligentissime curent, atque sibi subditum clerum, populumque Christianum suo ipsi exemplo ad illius observationem inducant. Quod quidem & nos in iis, quæ ad partes nostras spectabunt, pro virili facturos, Deo adjutore, recipimus atque pollicemur. Ut autem hæc absque ullo impedimento a nobis & RR. fratribus coepiscopis, aliisque, quibus hæc ex officio cura incumbit, libere & integre præstari explerique possint, regem nostrum Henricum Christianissimum, quo possumus animi sensu, rogamus, atque in domino obsecramus, ut pari pietate, cura & sollicitudine hanc synodum tueatur, ejusque sancta decreta servari omnino jubeat, qua nos ad eamdem cogendam & habendam, pro sua singulari in religionem, Deique cultum propensione adhortatus est. Omnes itidem magistratus, totumque nobilitatis ordinem, & quoscumque alios in aliquo auctoritatis atque dignitatis gradu constitutos, in domino obtestamur, ut & ipsi pro sua parte tam sanctis institutis faveant, subsidiumque nobis ac opem præbeant, quo sancti hujus concilii decreta sedulo ab omnibus, sine ulla tergiversatione servari queant: ut ubique profligato frequenti abusu, deletaque omni pravitate & impietate. Deus optimus maximus, pie, religiose, & cum debita veneratione ab omnibus in perpetuum colatur.

LITERÆ CONFIRMATIONIS S. D. N. PP.

GREGORIUS PP. XIII.

Venerabili fratri archiepiscopo Burdigalensi.

Venerabilis frater, salutem & apostolicam benedictionem. Incredibiliter lætati sumus synodum provincialem a tua fraternitate ad nos missam, perfectam esse tanta cum pietate, quantam & res ipsa flagitabat, & zelus tuus pollicebatur. Quo nomine te plurimi facimus, tibique provincialibusque tuis, omnia a nobis paternæ caritatis officia deberi agnoscimus. Restat, ut pari studio & cura operam des, ut quæ pie, sancteque decreta sunt, quam diligentissime serventur: sic enim & Dei gloriæ inservietur, & disciplina ecclesiastica magna cum dignitate, & fructu retinebitur. Id vero te pro tua singulari prudentia facturum esse non dubitamus. Cetera, quæ ad synodum pertinebunt, præscribent fraternitati tuæ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, dubiorum sacri concilii Tridentini interpretes, qui decreta ipsa diligentissime considerabunt. Adsit semper fraternitati tuæ divina gratia, ad sui nominis gloriam, catholicæ religionis amplitudinem, commissique tibi gregis salutem. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris 3. Decembris 1583. pontificatus nostri anno duodecimo.

Ant. Buccagadulius.

REVERENDISSIMO DOMINO UTI FRATRI, DOMINO ARCHIEPISCOPO BURDIGALENSI.

Reverendissime domine. Quod amplitudo tua, cum primum potuit, synodũ suam provincialẽ Burdigalensem,

Burdigalensem, ex præscripto sacri Tridentini concilii congregaverit confeceritque, ejusque decreta ad sanctissimum D. N. transmiserit, in eo præclare ostendit, meminisse se officii sui, atque ejus curæ & vigilantiæ, quæ cum proprio gregi, tum universæ provinciæ ab ea debetur. Quo nomine sanctitas sua tibi, ceterisque, qui tecum una ei interfuerunt, operamque dederunt, meritam attribuit laudem. Cardinales vero, quibus eadem synodus, de more, tradita fuit perlustranda, lectione ipsius mirifice sunt delectati: ac, etsi nonnulla adverterint, quæ corrigi oporteat, non tamen de tam pii laboris, & tam præclari operis laude quicquam delibari posse existimarunt. Igitur quicquid mutandum erit, amplitudini tuæ cum his literis, tum separatim descriptum, tum in margine synodi ad singula capita adnotatum mittitur, ut scilicet pro tua fide, & prudentia, postquam illa omnia sic aptari jusseris, ad synodum promulgandam exequendamque incumbas; idemque a coepiscopis tuis fieri omnino cures. Mittuntur etiam constitutionum quarumdam pontificiarum exemplaria, quæ ad hanc rem faciunt, ut si fortasse istic in promptu non essent, mora nulla sit, quominus videri in fonte possint. Quod superest, amp. tuam tanta cura diligentia, tantoque cum zelo munus suum pastorale implentem, diu, ac feliciter valere optamus. Romæ, die XIX. Decembris 1583.

Amplitudinis tuæ.

Uti Fr. Ph. Boncompag.
Cardinalis S. Sixti.

** SYNODI PROVINCIALIS TURONENSIS PARTIM TURONI MENSE MAIO, PARTIM ANDEGAVI MENSE SEPTEMBRI, ANNO DOMINI 1583. habitæ, decreta.

A sede apostolica correcta & approbata.

INDEX TITULORUM.

Synodi procemium ejusque pro Christianissimi regis, & regni incolumitate votum.

I.

In primis Deo optimo maximo, hæc synodus referendas gratias censuit, prout refert, Quod divini ejus spiritus afflatu Christianissimus rex noster, ecclesiæ Dei statum ac ordinem modis omnibus roborare disponens conciliorum provincialium in universo Galliæ regno celebrationem gratam non solum habuerit, sed eam etiam indici procuraverit: hinc futurum sperans, ut quæ summo nostro malo diutius grassatæ sunt hæreses, radicitus extirpentur: & quibus turpiter ecclesia deformatur, prorsus aboleantur abusus, ac toti Galliæ multis jam dudum seditionibus, ac perturbationibus afflictæ, omnium bonorum votis tamdiu desiderata pax plenissime restituatur: idcirco summopere exoptat, & humilibus a Deo precibus obnixe contendit hæc synodus, ut regem tam pium, tamque religiosum, fidei suæ conservatione stabiliat, æqua justitiæ erogatione muniat, pacem ei locupletem reddat, misericordiæ fulciat affectibus, virium fortitudine roboret, commissa sibi regni gubernacula discreto moderamine tenere concedat, ut commissos sibi populos benigne regat, æque judicet, & ad pietatis jura modificetur, illum & pissimam religiosissimamque ejus sponsam, virili prole fructuosoque regni successore locupletet, ejusque optimam matrem, quamdiutissime conservet.

Itaque cum sancta sit & augusta regum majestas, sitque sacrilegus & parricida, qui vel re vel verbo tenus regem violat: Quod priscis cautum est conciliis, quodque præsertim in synodo apud Lauriacum pagum Andegavensem habita pridem fuit constitutum, renovans hæc synodus statuit.

Quandoquidem religioni inimicum, & hominibus constat esse perniciosum futura curiosius perscrutari, & fata principum eorumque casus inquirere, cum scriptum sit, non est vestrum nosse momenta, vel tempora, quæ pater posuit in sua potestate, hoc decreto censemus, ut quisquis inventus fuerit talia perquisivisse, & vivente principe de alio regni successore habendo consilium iniisse, sibique hac in re socios conciliasse, a conventu catholicorum excommunicationis sententia expellatur.

Quinetiam pro perversis hominum moribus emendandis salubri deliberatione censemus, ne quis in principem maledicta congerat: scriptum est enim a legislatore, Principem populi tui ne maledixeris: Quod si quis fecerit excommunicatione ecclesiastica plectatur: Nam si maledici regnum Dei non possidebunt, quanto magis talis ab ecclesia necessario pellitur, qui divinæ sententiæ violator atque in principem peccans, invenitur?

Si quis contra regiam dignitatem dolose, callide ac perniciose machinari comprobatus fuerit, nisi dignissime satisfecerit, anathematizetur.

Si quis potestati regis, quæ non est nisi a Deo, contumaci, ac inflato spiritu, contra auctoritatem &

ANNO CHRISTI 1583.

& rationem pertinaciter contradicere præsumpserit, & ejus justis imperiis obtemperare noluerit, anathematizetur.

Sanctissimo D. nostro PP. necnon Christianissimo domino nostro regi humiles supplicationes.

II.

A sua sanctitate (cujus judicio & censuræ omnia in præsenti concilio sancita & diffinita subjiciuntur) supplex synodus quam potest efflagitat obnixe, ut episcopis provinciæ, eorumque vicariis, officialibus & pœnitentiariis, facultatem ab hæresi absolvendi, ac hæreticos ecclesiæ restituendi iis interdictam, concedere dignetur: Quo facilius hæresis labe infecti, eadem ejurata, ad ecclesiæ catholicæ gremium revertantur.

Supplicat etiam ut suo brevi prohibeat, ne episcopi eorumque vicarii, aliquas attestationes de fide, religione, natalibus & moribus, eorum qui beneficiis electioni obnoxiis initiari petent, expediant, ratione beneficiorum extra suas diœceses existentium, jubeatque pro beneficiis quæ suæ erunt diœcesis, eos tantum audiri testes, qui cum beneficia hujusmodi ambientibus sint tandiu conversati, ut verisimile sit eos illis non nomine tenus, sed penitus esse cognitos, nec quosvis sibi oblatos in testimonium admitti, sed diligenti præcedente indagine ex officio assumptos, qui de promovendorum religione, natalibus, capacitate, sufficientia, morum integritate & conversatione, ac literatura, testificari & procul dubio valeant: Ne (quod sæpius contigit) suæ illudatur sanctitati, dum ad beneficia electioni obnoxia nominati, eligunt pro suo arbitrio ordinarios sibi propitios, quique redemptos neque compertæ fidei testes audiunt super vita, moribus, fide, religione ejus, quem paucis ante nominationem mensibus, non fidei integritas, vel morum commendabat honestas: eosdem etiam episcopos, eorumque vicarios, sua sanctitas moneat, ut hujusmodi beneficia obtenturos seu impetraturos, sub periculo damnationis æternæ, exacto probent examine: Deque eo scripto renuntient, quod vulgus dicit processum verbalem conscribant, illudque attestationi inserant. Quod cum superioribus annis quidam episcoporum aut eorum vices obeuntium tentavissent; ut hujuscemodi nominatos ad obnoxia electioni beneficia ad examen adigere voluissent, eo solo nomine incœpto cedere sunt coacti, quod auctore prætore, nempe pontifice maximo, qui nobis omnium magistratuum ecclesiasticorum vice est, id examen nullo nobis esset diplomate mandatum, nec aliquatenus concessum.

Iubeat præterea sua sanctitas, ut juramenti diplomatibus, quæ clausa mittere solet, hæc inseratur formula, quod impetrantes beneficia, per simoniam nec ulla interveniente sacrilega nundinatione illa obtinuerint, nec per confidentiam possidere in animo est: Quorumque conferendorum illis erit facultas, his de personis idoneis non per simoniam, aut confidentiam providebunt: Dictorumque diplomatum executionem ordinario ejus diœcesis, in qua est situm beneficium, non alii, (si suæ ita videatur sanctitati) committere dignetur.

Cum Tridentini œcumenici concilii, ad fidei catholicæ conservationem promulgatio, & juris episcopos & abbates eligendi dudum ab ecclesiis Franciæ distracti & obtriti, restitutio, sint pernecessariæ, suam majestatem impense rogat synodus, ut dignetur jubere, concilium Tridentinum publicari: necnon ipsis ecclesiasticis permittere, ut episcopos & abbates sibi deligere valeant: Quæ si sua majestas, certis de causis nobis hactenus incognitis, minime concedenda ducat, supplicat humiliter synodus, ut sanctissimo domino nostro papæ, ad beneficia electioni obnoxia, viros hujus muneris capaces & idoneos, juxta sacrorum conciliorum decreta, & salubriter sancitas ordinationes, nominare velit.

Suæ etiam majestati supplicat concilium, ut decreta & statuta omnia hujus synodi, perpetuo quibus cumque appellationibus postpositis: fiduciaria saltem jurisdictione, quod vulgo fertur per modum provisionis, a provincialibus observari jubeat: Quibusquidem appellationibus si relinquatur locus, nullum omnino hujus concilii, nec aliorum in posterum celebrandorum fructum præsagit esse sperandum.

De professionis fidei tuendæ cura.

III.

Cum omnes, ecclesiastici præcipue, eamdem fidem quam juxta articulos a sancta sede apostolica præscriptos, hæc synodus professa est, tenere debeant: statuimus quod qui dignitates, canonicatus & præbendas, tam in metropolitana, quam cathedralibus ecclesiis obtinent, necnon abbatias, prioratus, ecclesias parœciales, aliaque beneficia, & officia ecclesiastica, tam sæcularia quam regularia, etiam in collegiatis ecclesiis ac monasteriis quibuscumque, quovis nomine censeantur, intra tres menses a die adeptæ possessionis in præsentia episcopi, seu vicarii, vel officialis, hujusmodi professionem legant & faciant, eique sua manu subscribant: Cuiquidem decreto per procuratorem satisfacere illis minime liceat.

Donec vero juraverint, suorum beneficiorum fructus, elapso trium mensium spatio, usui seminarii in quacumque diœcesi erigendi, & aliis piis operibus, judicio episcopi, applicabuntur: nisi dicti fructus, de jure vel consuetudine aliis sint affecti vel destinati.

Dictæ vero fidei professionis tenor est ejusmodi.

IV.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, &

apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis) necessaria. Scilicet: Baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari, similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero, imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem esse impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me

A in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

Quam etiam fidei professionem, per capitula ecclesiarum cathedralium & collegiatarum a beneficiatis quibuscumque ab iis dependentibus, exigi volumus: ipsis beneficiatis ut prædictam fidem coram dictis capitulis profiteantur, injungentes; nulla per beneficiatos, hujusmodi professionem fidei facientes, episcopis aut capitulis, solvenda mercede.

B Quia vero multi a vera fide aberrantes, contra hujusmodi professionem, etiam consulto gravius peccant, ut magi, arioli, aruspices, fascinatores, divinatores, præstigiatores, superstitiosi, sortilegi, hæretici & schismatici, aliique ad hujusmodi facinora, sacra scriptura abutentes: Prohibet hæc synodus, ne libri magicæ artis, hæreticorum, schismaticorum, aut sortilegia, incantationes, & curiosas artes docentes, vel ad lasciviam & luxum provocantes, imprimantur, vendantur, legantur aut retineantur omnino: his demptis, quibus a summo pontifice, vel de jure concessum est: jubetque, sicubi reperti fuerint, comburantur, sub ejusdem anathematis pœna, quam ipso facto incurrent, C qui minime paruerint.

Vt autem tutius in ecclesiæ gremio contineantur, qui ab ea non desciverint, omni fidei Christianæ & religionis catholicæ professori præsertim ecclesiastico, inhibet: Ne cum antedictis sortilegis, incantatoribus, divinatoribus, curiosas artes docentibus seu sectantibus, prudens sciensque communicet, confabuletur, colloquatur, sub interminata pœna, si decreto non obedierit.

Nec etiam hæreticis assistant in his quæ circa fidem sunt inter nos controversa, præsertim in vitiosa & corrupta sacramentorum baptismatis, cœnæ, matrimonii administratione, cadaverumque suorum sepultura, contra ecclesiæ catholicæ ritum introducta: nec eorum concionibus vel potius per- D niciosorum dogmatum disseminationibus, aliisve eorum actionibus, catholicæ fidei, & religioni adversantibus, ullo modo intersint.

Cum autem apostolo monente, finis præcepti sit caritas, nosque jubeat caritatem in omnibus sectari, ut omnes salvi fiant: Episcopi, concionatores & rectores, suis in concionibus, dumque verbum Dei interpretabuntur, modeste eos commonefaciant & adhortentur ut a suis erroribus revocent, & Christo lucri faciant, quantaque poterunt humanitate, mansuetudine ac monitis salutaribus ad catholicam ecclesiam reducere studeant.

Quia vero non pauci magos, incantatores, ma- E leficos, sortilegos & superstitiosos adeunt: ut a suis vel suorum morbis, curationem, auxilium opemve inveniant: eorumque consilio, phylacteria, annulos, schedulas, characteres pro amuletis, cum certa precum formula, verbis etiam incognitis concepta, & submissa voce prolata, deferunt, idque non sine gravi animarum suarum damno atque periculo, exiguntque ab incautis sacerdotibus, annulorum, phylacteriorum, schedularum & characterum benedictiones: omnibus præsertim ecclesiasticis sub depositionis, laicis vero sub excommunicationis pœna, ut a prædictis omnibus abstineant, hisve fidem, quacumque ratione adhibeant, prohibemus, aliisque præterea juris & arbitrii pœnis hujus decreti contemptores coerceantur.

Severiter ac districte sacerdotibus præcipientes,

ANNO CHRISTI 1583.

ut juxta Turonici concilii tertii decretum, doceant fideles populos, magicas artes, incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum, nihil posse afferre remedii, aut animalibus languentibus, claudicantibusve, vel etiam moribundis, quicquam prodesse, nec ligaturas ossium vel herbarum superstitiose compactarum cuiquam mortalium adhibitas esse adjumento, sed isthæc omnia nil aliud ducere quam occultos antiqui hostis laqueos hamatasque decipulas, quibus humanum genus inescare atque tamdem perdere enititur.

Quem etiam, cum videamus astrologia ad nos decipiendos abuti, ea præsertim quam judiciariam vocant, hac penitus abstinendum esse censemus, ac eum qui dixerit astrologis, vel mathematicis, seu genethliacis esse credendum, eorumve dictis fidem esse adhibendam, anathemate feriendum esse declaramus.

Cum præcipuum sit episcoporum munus ut sua quisque diœcesi strenuam det operam quo sancte, pure ac sincere per se aut alios verbū Dei annuncietur, maximaque ab his sit adhibenda cautio, ne a quibuslibet id fiat, sine ullo & status & doctrinæ discrimine, sitque omnibus perspicuum ob non adhibitam seligendis concionatoribus & verbi Dei interpretibus, diligentiam, ortas hæreses vix evelli posse, novosque indies exoriri errores: statuimus ne imposterum, quisquam sancto concionandi, & verbum Dei interpretandi muneri præficiatur, qui non sit sacro, saltem diaconatus ordine insignitus, & accurato examine, ab episcopo aut ab eo deputando, probatus: Quique sui ad concionandum mandati, literis manu episcopi & sigillo, seu ejus vicarii & secretarii signo firmatis, gratisque concedendis fidem faciat.

Similiter, confessionibus populi audiendis, præsertim in urbibus, nemo præficiatur confessionarius, nisi qui debite per episcopum, seu ejus pœnitentiarium, tum vitæ morumque integritate, tum literatura & experientia fuerit idoneus judicatus: Quod ut fiat commodius, singuli concilii Tridentini cathechismum, certamque confessiones excipiendi formulam a doctis & catholicis viris congestam, super qua examinabuntur, penes se habere; & ut promptius lepram a lepra discernere queant, quantum fieri poterit memoriter scire teneantur.

At ne quis abusus, in contemptum & præjudicium hujus decreti obrepat: Mandat hæc synodus archidiaconis, archipresbyteris, decanis, & aliis quibuscumque, tam de jure quam consuetudine visitationis officio fungentibus, ut si quos, parœcias visitando, repererint minus idoneos, vel contra decretum prædictum facientes, diligenter inquirant, & si viderint expedire, contemptoribus verbi Dei prædicatione & confessionum auditione, interdicant; donec aliter per episcopum statuatur.

Cum autem, nisi & rectoris integritas, doctrina, vigilque diligentia in id nobiscum conspiret, hoc perfici minime posse sit perspicuum: volumus & decernimus, nullum deinceps ecclesiæ regendæ præficiendum, nisi qui prævio examine per concursum juxta formam a sacris canonibus & Pii quinti constitutione præscriptam huic oneri par, & magis idoneus inventus & electus fuerit: capitulorum, archidiaconorum, & archipresbyterorum, qui jus habent in nonnullis diœcesibus, ad parœciales ecclesias nominandi seu repræsentandi, salvis juribus.

Sublato etiam, qui in multis diœcesibus invaluit, abusu, omnibus ecclesiasticis, cujuscumque status, ordinis aut dignitatis existant, prohibemus, ne indulgentias, aut alias spirituales gratias sive ab antiquo, sive post Tridentinum concilium concessas, audeant in posterum publicare; præter eas, quas ordinarii locorum adhibitis duobus de capitulo debitis temporibus populo publicandas judicaverint, eas omnes quæ sunt quæstuariæ, cum sint per concilium Tridentinum abrogatæ, non esse publicandas, decernentes.

Sanctorum patrum antiquis constitutionibus inhærentes, laicis de fide catholica disputare omnino prohibemus: Imo magis ea quæ a sanctis conciliis sancita sunt, firmiter tenere injungimus, Mosemque audire Israeliticum populum cum curiosius de rebus arcanis inquireret, monentem, Audi Israel & tace.

Nulli omnino liceat, quacumque fulgeat dignitate, cujusvis etiam sit ordinis vel qualitatis, sacella vulgo capellas, sive ecclesias de novo ædificare & erigere, cujuscumque privilegii prætextu, nec in his missas, & alia divina officia celebrari facere, absque episcopi licentia, quam non nisi justis de causis, & super his debita inquisitione præcedente, concedi volumus.

De extirpandis simonia & confidentia.

V.

CUM more prudentis medici, ad curandum exitialem confidentiæ morbum, priscis incognitum, novum excogitare remedium coacti fuerint, felicis recordationis Pius IV. & V. beati Petri successores, non modo confidentiam istam, pessimum & gravissimum genus simoniæ esse declararunt, sed etiam ad hujusmodi humoris peccantis, & virgineam ecclesiæ catholicæ faciem fœdantis, contumaciam superandam, confidentiarios a solo pontifice Romano absolvi posse, nisi in mortis articulo, prudenter decreverunt, attamen nonnulli religiosi, ut sub confidentiariorum cubito pulvillos consuant in contemptum pontificiæ bullæ, contra confidentiarios promulgatæ, sibi passim nimis impudenter vendicant potestatem prædictos confidentiarios etiam extra mortis articulum, absolvendi, virtute quarumdam indulgentiarum plenariarum, sibi olim concessarum, adeo ut ab ipsis religiosis, se vere absolutos esse maleferiati confidentiarii facile sibi persuadeant, nulla prorsus restitutione facta: Idcirco ne imposterum ecclesiæ catholicæ desertores inde possint ansam arripere bullæ prædictæ, vel indulgentiis plenariis detrahendi, tamquam sibi invicem pugnantibus, humillime synodus hæc sanctitati supplicat, ut hunc solvere nodum dignetur, & super hac re, suam aperire mentem velit, ne plenariis indulgentiis, sive antiquis sive novis, sacerdoti cuilibet, modo ab ordinario fuerit approbatus, confidentiarios etiam corpore sanos absolvendi facere potestatem, non obstantibus prædictis Piorum IV. & V. diplomatibus.

Ipsam autem bullam Pii quinti, ut magis innotescat, & perfrictæ frontis confidentiarii & simoniaci pudore suffundantur, & ad meliorem mentem redeant: in qualibet diœcesana synodo, semel in anno & dominica passionis in singulis parœciis publicari volumus, cujus tenor est ejusmodi. *Pius episcopus, &c.* Bene quidem, & providenter fel. rec. Pius papa IV. prædecessor noster ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam, statuit & decrevit, ut

ut ipso jure vacarent ecclesiæ, monasteria, ceteraque beneficia ecclesiastica in confidentiam a quibuscumque etiam S. R. E. cardinalibus cujusvis personæ contemplatione, vel intuitu recepta liberam illorum dispensationem sibi & apost. sedi reservando, nec valere ipsorum collationes seu concessiones, nec fructuum, nec pensionum reservationes, nec facultates illas transferendi, nec regrediendi, seu accedendi & ingrediendi ad ecclesias, monasteria, & beneficia supradicta, illaque recipientes, fructus, pensiones, & alias res eorumdem indebite percipientes. Prohibens quibuscumque etiam sub censuris ecclesiasticis, ne quid hujusmodi amplius auderent. Ac etiam decrevit omnes & quascumque provisiones, præfectiones, collationes, commendas, & alias dispositiones de ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, nec non reservationes fructuum, pensionum, rerum & jurium, ac etiam transferendi, regrediendi, accedendi, & ingrediendi, aliasque facultates, sive per se, sive futuros Romanos pontifices, etiam motu proprio, ac consistorialiter, sive etiam per ordinarios collatores, etiam ad patronorum præsentationem, cum interventu confidentiæ hujusmodi, sive expresse, sive occulte, ac de jure præsumpto, & alias contra prædicta pro tempore factas, nullius momenti fore, nec cuiquam suffragari, sed ecclesias, monasteria, & beneficia hujusmodi ipso jure vacare, ac prædictæ dispositioni reservata esse, sicque per quoscumque etiam per præsumptiones & conjecturas legitimas, & alias eorum arbitrio procedendo, cum alioqui confidentias hujusmodi in lucem erui & probari non posse constaret, judicari & diffiniri debere. Necnon irritum & inane quicquid secus contigerit attentari, quemadmodum confectis super his literis plenius continetur & infra. Multi enim ipsa beneficia jure retinere nequeuntes: alii ne cogantur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant, alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant, alii propter crimina incapaces: quidam ut purgato delicto, vel absolutione consecuta illa repetant, eadem in alios deponunt, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpe laicis, & inhabilibus: plerique vel senes, vel infirmi, ut beneficia domibus suis perpetuent, illa renunciarunt, & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus ecclesiasticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis cum reservatione fructuum & aliarum rerum, aut accessu, præsertim ab illis qui præstandorum jurium cameræ apostolicæ sunt immunes, alii aut incapaces, aut aliis beneficiis ecclesiasticis onusti, aut ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut mere laici beneficia ecclesiastica aliis conferenda procurant, ut de illis postmodum, ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum, ad hæc plerique ordinarii, & alii collatores, ac etiam patroni laici curant deponenda beneficia, ut fructus, seu pensiones capiant eorumdem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejusce modi admittuntur, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, disciplinæ ecclesiasticæ nervus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. Quare nos volentes periculosam talium audaciam novi juris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, ut si quis quacumque auctoritate ecclesiam, vel monasterium, aut aliud beneficium ecclesiasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cujuscumque personæ simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, ut illa vel illud etiam in eventum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur. Itidem si ordinarius vel alius collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium ecclesiasticum quovis modo vacans ea conditione tacita vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius, cujuscumque contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut de eo provisus, fructus illius vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis vel cedentis, aut alterius, relinquat & remittat, seu pensionem illi vel illis, quem vel quos idem collator aut cedens, vel alius per se vel alium scripto aut verbo jusserit seu significaverit, persolvat, & pariter si a patrono etiam laico, vel alteri præsentatori, seu electori contigerit aut contingat id fieri. Adhæc si cardinalis, aut alius a solutione jurium ipsius cameræ, vel etiam cancellariæ apost. exemptus post resignationem, vel cessionem alicujus extranei de ecclesia, monasterio, vel alio beneficio ecclesiastico in se apostolica vel alia auctoritate factam & admissam illam vel illud etiam confectis literis apostolicis & possessione apprehensa in eumdem resignantem vel cedentem modico spatio interjecto, veluti duorum, aut trium mensium retrocesserit, aut retrocedat in futurum ex illa retrocessione fructus ecclesiæ, seu monasterii, aut beneficii, vel eorum pars seu pensio, seu quid aliud super illis reservatum, aut regressus seu accessus, & ingressus ad illa vel illud ipsi clerico, vel cardinali, aut alio exempto sit fueritve concessus. Postremo, si quis crimine aliquo absolutus, aut cum quo super irregularitate dispensatum est denuo receperit, quacumque auctoritate ecclesiam, monasterium, vel aliud beneficium ecclesiasticum quod ante vel post commissum delictum, aut contractam irregularitatem dimiserit, in quovis horum casuum confidentiæ pravitas sit contracta, casusque hujusmodi literis prædictis comprehendantur, ac si illis speciatim expressi fuissent, licet ipsum confidentiæ crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum. Ad probandum vero plene confidentiarum abusum inter alias etiam hæ præsumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ, videlicet, si quis post cessam ab se ecclesiam vel monasterium aut beneficium, & publicatam resignationem, seu cessionem, captamque a successore possessionem sese in illa, vel illo seu rebus illius per se, vel alium, seu alios de facto injecerit, aut fructus perceperit, aut quicumque successor illi vel ejus propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorumdem, si recipiens beneficium constituerit dimittentem, vel ejus parentes aut propinquos procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficii dimissi, & illi vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit, si vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum, ex parte dimittentis expeditio quæ personam recipientis concernit, prosecuta sit, simulque expensæ pro ea necessariæ ab illo factæ fuerint. Denique si quis pro concessione alicui facta, quacúque auctoritate de beneficio ecclesiastico per se, vel aliú seu alios intercesserit, vel alias in negotio concessionis sese immiscuerit, quoquo modo denique aliquid de fructibus talis beneficii de facto etiam

ANNO CHRISTI 1583.

etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocumque. Testes autem de quaque re singulares singulas probare valeant præsumptiones, & conjecturas pluresque hujusmodi præsumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis. Ceterum criminosi & ceteri omnes qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, ad prædicta omnia admittantur. Sed ne quisquam etiam vana fiducia fretus non intendendi contra se judicii in crimine perseveret, utque hoc malum gravioris censuræ stimulo usquequaque prohibeatur, omnes & singulos qui hucusque ecclesias, monasteria, beneficia, fructus, pensiones aliasve res intercedente hoc confidentiæ vitio receperunt, ac retinent, nisi statim ad se reversi & resipiscentes celeri dimissione sibi prospexerint, & qui quid tale admiserint in futurum etiam omnibus & singulis aliis monasteriis, dignitatibus, administrationibus, officiis & beneficiis obtentis quæ pariter sub dicta reservatione comprehendi volumus, necnon fructibus, pensionibus, & aliis officiis temporalibus præsentium auctoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in juris subsidium excommunicationis sententia innodamus, a qua nullus nisi in mortis articulo constitutus ab alio quam a Romano pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono Kalend. Iunii pontific. nostri anno quarto.

Confessarios monentes ut simoniæ & confidentiæ reos, non absolutos, ad sedem apostolicam, juxta prædictam bullam, donec aliter sua sanctitas decreverit, absolvendos remittant.

Episcopis seu eorum vicariis & officialibus mandantes, contra prædictos confidentiarios & simoniacos extraordinarie ad dictæ bullæ seriem procedere.

Quos cum ecclesia, non minore quam fidei desertores odio habeat, ipsi etenim magno cleri scandalo, animarum suarum periculo, ac ecclesiæ bonorum gravi dispendio, ad beneficia provehuntur, ut a tanto scelere magis revocemus: volumus omnes episcopos in capitulis, abbates ac priores conventuales in ipsius episcopi manibus, deinde in conventus præsentia antequam personaliter recipiantur: omnesque alios beneficiatos, priusquam fructuum perceptioni sese immisceant, etiam in ipsius episcopi seu ejus vicarii vel officialis manibus jurare, se hujusmodi beneficia per simoniam aut confidentiæ nomine non esse adeptos, quorum beneficiorum fructus, suos alioqui non facturos esse, imo ad eorum restitutionem, si quos perceperint, teneri decernimus.

SESSIO CONCILII TURONENSIS apud Andes.

DE SACRAMENTIS ET EORUM USU

De baptismo.

VI.

Natos infantes, quam diligenter fieri poterit, ad ecclesiam parœcialem solenniter deferri, & in ea, nec prorsus alibi, nisi urgeat necessitas, adhibitis exorcismis, exsufflationibus, unctionibus & ceteris ritibus, jam inde ab initio religionis Christianæ, per universam ecclesiam adhiberi solitis, & aqua, benedictione solenni & sacri chrismatis unctione, sanctificata, baptizari jubet synodus.

Iis autem sanctorum & laudatorum virorum, quorum exemplo ad virtutem alliciantur, nomina imponi, non vero alia, a poetis, vel aliis fabulatoribus inventa & jocosa, neque plures patrini, aut matrinæ adhibeantur, sed unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiant, qui non juniores sint annis quatuordecim, quique memoriter symbolum, & orationem dominicam, tenentes, haud etiam sint ignari ejus pacti quod cum Deo pepigerunt, & cujus causa fidejussores apud Deum & ecclesiam existunt.

Inter quos patrinum & matrinam, nullam cognationem spiritualem contrahi, sed tantum inter eos, & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem sacrorum canonum decretis inhærendo, declarat hæc synodus.

Rectoribus ecclesiarum parœcialium aliisque eorum vices gerentibus, mandando: ut si plures uno patrino, & una matrina in ipsa susceptione interveniant, duos præcipue designari curent, quorum nomina in regesto super hoc per ipsos rectores fideliter conficiendo tantum describantur: Aliis qui intervenerint, pro testibus seu præsentibus dumtaxat habendis quibus patrino & matrinæ designatis, ipsi rectores diligenter & accurate, explicabunt, vim ac dignitatem sacramenti per infantem recepti, necnon curam quam circa infantis tum personam, tum institutionem (quoad usque ad annos discretionis pervenerit) gerere illi debeant.

Eos qui ab hæreticis Calvinistis sunt baptizati, cum aquæ infusione, seu in aquam immersione, & horum verborum, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, proclamatione, & intentione faciendi quod facit ecclesia, dicit hæc synodus, sacrosanctis conciliis inhærendo, rebaptizari non debere, ne quidem, cum hujus conditionis, seu clausulæ adjectione, Si tu non es baptizatus, ego te baptizo.

De confirmatione.

VII.

Confirmationem esse sacramentum, ab omnibus Christianis maxime amplectendum, illiusque solum episcopum esse ordinarium ministrum, nos docet ecclesia catholica, idcirco omnes Christianos hortatur hæc synodus, ne in illius susceptione negligentes se exhibeant, quo facilius adversus diaboli insidias, stare, ejusque tela ignea valeant extinguere.

Quod ut decentius conferatur, statuit ne ad illud facile minores septennio, qui autem sunt adulti, non nisi prævia peccatorum confessione admittantur.

Tonsura vero non insigniantur, nisi sufficienter literati: juxta sacrorum canonum decreta, quibusque adsit animus, divinis officiis inserviendi.

De eucharistia & missæ sacrificio.

VIII.

Sacrificium missæ, cum sit augustissimum, ac dignissimum, ideoque non nisi quam dignissime ac

ac honestissimo loco tractari debeat, nulli presbytero sæculari, vel regulari in privatis domibus, nec etiam nobilium aut aliorum potentum, juxta sacros canones, sub pœna suspensionis ipso jure incurrenda, celebrare liceat.

Observandum est ut mensa Christi, idest altare, ubi corpus dominicum consecratur, ubi sanguis ejus hauritur, ubi sanctorum reliquiæ reconduntur, ubi preces & vota populi, in conspectu Dei a sacerdote offeruntur cum omni veneratione honoretur, & mundissimis linteis, & pallis diligentissime cooperiatur, nihilque super eo ponatur nisi capsæ cum sanctorum reliquiis & missale.

Expleta vero missa, calix cum patena, & corporalium theca, cum vestibus sacerdotalibus, in mundo loco sub sera recondantur.

Corporalia autem, super quibus sacra oblatio immolatur, ex mundissimo & purissimo linteo sint, nec in iis alterius generis materia, preciosior, aut vilior misceatur, & nunquam super altare remaneant, nisi tempore missæ: sed aut in dicta theca ponantur, aut cum calice & patena, in mundissimo loco recondantur: & quando ablutione indigebunt primo a sacerdote, diacono vel subdiacono abluantur, in loco & vase ad hoc præparato, eo quod ex dominico corpore & sanguine tincta sint, post hæc a lotore in nitido loco parentur.

Et ne quod, proh dolor, pluribus in locis & a multis temporibus fit nimis licenter, sacerdotes populum sibi commissum, a devotione potius revocent, quam ad sacrorum, & tremendorum mysteriorum meditationem, contemplationem & debitam eis impendendam venerationem, invitent: eisdem districtissime inhibemus, ne missis celebrandis se immisceant, nisi prius a peritis, & exercitatissimis sacerdotibus docti ritus & ceremonias, in tam celebri sacrificio, summa cum reverentia necessario observandas, earumque vim, effectum & rationem didicerint: Quas ceremonias innovare, aut aliis ab ecclesia minime receptis & approbatis uti non permittimus.

Veterum patrum sanctionibus adhærentes, districte prohibemus, ne sacris canonicis verbis, præsertim sacramentalibus, etiam prætextu orationis, quidquam addatur, aut detrahatur, aliave misceantur.

Missas primam, majoré parœciales, & in iis ecclesiis quibus duæ missæ debent aut consueverunt celebrari, hora conveniente, ut pote sexta & nona ante meridiem, non prius aut tardius celebrent hi quibus incumbit, potentum quorumvis, etiam nobilium, aut aliarum personarum favore, precibus, minis seu comminationibus, in contrarium non prævalituris. Matutinæ vero & vespertinæ preces, horis debitis & opportunis, pro loci consuetudine, & temporis commoditate, ut populus interesse possit, celebrentur: Quod nostrum decretum archipresbyteri, archidiaconi & alii jus visitationis habentes, nullo modo permittant infringi, imo exactissime observari procurent.

At cum plerique sacerdotes ut ventri potius aut avaritiæ inserviant quam ut populi pietatem excitent horis intempestivis videlicet prima & majore missis parœcialibus durantibus celebrent: eoque fiat, ut parœciani pronis, & Christianæ instructioni, post offertorium a rectoribus fieri solitis, non intersint: Prohibemus missis parœcialibus durantibus, ne in eadem ecclesia aliæ missæ, alta aut submissa voce, cujusvis fundationis, aut confraternitatis colore, celebrentur: Contemptores arbitrio episcoporum puniendos decernentes.

Cum sacri canones, prius a missæ sacrificio, non esse recedendum doceant, quam fuerit post communionem impertita benedictio, jussusque populus, missa peracta recedere, eorumdem constitutionibus inhærendo, ne quis ante benedictionem quæ post communionem sequitur, abscedat vetamus.

Postquam benedictionem, non vero ante, ne prophana sacris misceantur, per ipsos rectores, ea populo annunciari volumus, quæ ad res temporales spectant, literas etiam monitorias seu querimoniales. Quæ vero obtinentur ad factorum revelationem, super quibus lites coram judicibus erunt contestatæ, has, necnon promissionum matrimonialium publicationes in prono post offertorium fieri, ne partes in suis probationibus forte deficiant, atque illis frustrentur, libere permittimus: officialibus curiarum episcopalium, quibus est illas concedendi, & subsignandi facultas, mandantes, has monitorias literas, ab illis certis adjectis clausulis, ne præsens decretum aliqua ratione infringatur, secernere.

Parœci autem in prono quod post offertorium fieri & in eo tantum res spirituales tractari volumus, nullas rerum prophanarum proclamationes faciant: Quas præfata communione peracta tantum, publicare poterunt: horum tamen quæ contra bonos mores sunt, veluti chorearum, ludorum & similium publicatione, omnino illis interdicta.

Quicumque ecclesiastici, tam sæculares, quam regulares, Deum omnipotentem oraturi, in ecclesia conveniunt, habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distincta, attenta quoque mente, seipsos ac verba studeant componere, quam maxima in hoc sacro loco fieri poterit modestia.

Vt autem præmissa accuratius fiant, ecclesiarum parœcialium rectoribus earumque procuratoribus, seu thesaurariis, ac omnibus quibus ornamentorum cura est commissa, hæc adeo exacte curare mandamus, ut nihil decoris, ad tam sanctum mysterium deesse patiantur.

Archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus parœcias & alias ecclesias visitandi cura incumbit, in eos qui neglexerint inquirere mandantes, ut causa cognita, temporalium amissione, aliaque severiore juris via, plectantur.

De matrimonio.

IX.

CVM matrimonium sit sacramentum, multis nominibus a Deo commendatum, & ad propagandam inter homines mutuam caritatem, alisque justis de causis institutum, sacri canones virum & mulierem, nisi remotiore quam quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sese attingant, matrimonium inire prohibuerint, & cognationi spirituali, certos præstituerint gradus intra quos virum & mulierem simul jungi non liceret, plerique nihilominus in sacrorum conciliorum contemptum & totius ecclesiæ grave scandalum, in quarto, tertio, etiam secundo, tum affinitatis, tum consanguinitatis gradibus, intraque cognationis spiritualis gradus lege prohibitos, in suarum animarum dispendium, temere & clam simul copulari ausi sunt: hæc autem conjunctio cum matrimonium censeri

fieri non debeat, sed vere incestuosus sit concubinatus, sintque liberi, ex hujusmodi incestu procreati, spurii, nec debeant parentibus legitime succedere, ut in posterum omnes a tam nefaria & scelerata conjunctione caveant: omnibus visitationis munere fungentibus, ecclesiarumque parœcialium rectoribus, an in suis finibus, & parœciis sint aliqui contra universalis ecclesiæ interdictum conjuncti, diligenter inquirere, & quos repererint, episcopo seu ejus vicario denunciare mandamus & districtissime injungimus: ut illis (causa cognita) per ordinarium disjunctis & separatis, ab hujusmodi illiciti conjugii, seu matrimonii nomine, designare funestum est, desistant: Quos, quamdiu in nefaria illa conjunctione scienter perstiterint, a communione ecclesiæ exclusos esse declaramus.

Atque ut facilius innotescat, quinam illicite conjuncti sunt, omnes in pronis parœcialium ecclesiarum, auctoritate concilii moneri volumus & jubemus, ut manifestent quos sic nefarie conjunctos esse noverint.

Quibus in quarto consanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, supra expressis, episcopis dispensare non licere declaramus.

Incommoda autem hujusmodi & plerumque graviora cum clandestina matrimonia pariant & quam sint sacris inimica canonibus ipsa luce clarius appareat (multa enim facessunt ecclesiæ negotia, ex his oriuntur scandala, horum occasione multæ claræ familiæ labefactantur, ac gravissima patiuntur damna) idcirco dictorum sacrorum consiliorum vestigiis inhærentes, ut matrimonio suus conservetur honos, & ne sub prætextu conjugii illicitæ grassentur libidines, utque pericula quæ ex his suboriri videmus, excludantur: omnes conjunctiones conjugum palam in conspectu ecclesiæ præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus, non ante solis ortum cum celebritate & solennitate ab antiquis patribus adhiberi solita: postque trinam publicationem diebus dominicis, aut aliis festis solemnioribus in pronao factam & debite attestatam, concelebrari debere decernimus, mandantes propterea, & districte præcipientes omnibus ordinariis, ut cum primum poterint, curent decreta sanctorum conciliorum, de clandestinis matrimoniis populo publicari, & explicari in singulis suarum diœcesum parœcialibus ecclesiis.

Si qui vero post triginta dies a dicta publicatione in singulis parœciis facienda computandos, contra formam præsenti decreto præscriptam temere contrahere præsumpserint, illorum matrimonia tanquam clandestina, nulla, cassa & irrita, declaramus.

Quibus matrimoniis clandestinis ut amplius via præcludatur, omnes episcopos a dispensationibus de duabus proclamationibus & extra tempora nubendi, omnino abstinere monemus, nisi ob causam legitimam, necessariam, eisque cognitam, existimaverint esse dispensandum, omnibus aliis personis ecclesiasticis non episcopis, a dispensationum hujuscemodi concedendarum facultate, exclusis.

Benedictionem autem nuptialem impuberibus, aliisve nisi jejunis & confessis non esse impertiendam sancimus: Rectores hac in re religione obstringentes, eorumque conscientiam onerantes. Quibus etiam mandamus conjuges monere, ut id observent, ne tam divino sacramento verba obscœna, risus & jocos inverecundos ut fere fit, misceri patiantur.

Quos etiam rectores, necnon eorum substitutos, in conjungendo, utriusque conjugum dextris simul junctis, hac formula & his verbis uti volumus. A. Promitis B. matrimonii fidem & accipis eam in uxorem? & respondeat A. Promitto & accipio eam in uxorem: Deinde dicat. B. Promittis A. matrimonii fidem & accipis eum in virum? Tum respondeat B. Promitto & accipio eum in virum. Postea dicat parœcus: Iuratis uterque Deo: & promittitis invicem hanc fidem perpetuo servare? Vterque respondeat, Iuro & promitto. Hoc facto dicat sacerdos, Et ego vos in matrimonium conjungo, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Per hanc autem formulam, annuli benedicti in digito mulieris apponi soliti, usum in omnibus fere diœcesibus observari solitum, aliosque ritus ab ecclesia receptos, reprobare non intendimus.

Hos autem solennes nuptiarum ritus ab adventu domini nostri Iesu Christi usque in diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque in octavam paschatis inclusive celebrari districte prohibemus, aliis temporibus permitti declarantes.

Præstigiatores, sortilegos, seu maleficos, qui ligaturis & aliis malis artibus ad impediendum matrimonii consummationem eorumque conscios & correos, nisi illos denunciaverint, præsenti decreto anathematizamus, & ecclesiæ communione privamus: eosque singulis diebus dominicis in ecclesiis parœcialibus, necnon a prædicatoribus in suis concionibus pro anathematizatis publicandos censemus, omnes formulas seu superstitiones ab ecclesia reprobatas, a multis nihilominus ad dictas ligaturas impediendum usurpatas, veluti annulorum in terram dejectiones, & si quæ sunt alia ejus generis, rejicientes & damnantes.

Consuetudinem, vel potius corruptelam, quæ in multis diœcesibus invaluit, ut post contractum una die, in præsentia sacerdotis, per verba de præsenti, inter virum & uxorem matrimonium, die altera uxor, discooperto capite, sparsis crinibus & nuptiali pompa, virginum more, ad ecclesiam, missam tantum auditura, deducatur, tanquam bonis moribus omnino adversantem, abrogandam judicamus: ecclesiarum parœcialium rectoribus ne illam in hujusmodi fastu seu solennitate in ecclesiam admittant, districtissime inhibentes.

Quia fere fit ut magnates qui pauperiores habent aut affines aut necessarios, aut famulos, in eorum gratiam & rem, inferiorum prædivitum filias aut propinquas, vel e contra, illis nuptui tradi violenter ambiant: & ad ea matrimonia consentienda, non liber parentum delectus, non contrahentium genuinus amor, qui horum præcipuum debet esse vinculum, exquiratur: sed potentiorum vis, dolosæ persuasiones, & atroces plerumque minæ ceteris omnibus sint hac in re efficaciores. Quo fit sæpius ut inde inter hosce conjugatos perpetuum generetur dissidium: hos omnes cujuscumque conditionis sint, qui his artibus coacta procurant matrimonia, cum libera prorsus esse debeant, ab his abstinere sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, præcipimus.

Quod si quis presbyter etiam regularis, adeo suæ

suæ salutis immemor, & proprii officii oblitus, clandestina conjugia celebrare, etiam iis interesse ausus fuerit, suspensionis ab executione suorum ordinum, per triennium pœna mulctetur, gravius per ordinarium puniendus si culpæ qualitas postulaverit.

Eos autem qui dictis clandestinis matrimoniis interfuerint tam clericos quam laicos, antiquis inhærendo canonibus, excommunicationis pœna mulctandos esse declaramus.

Quandoquidem vero sunt nonnulli, qui quamvis legitimas duxerint uxores, iis tamen relictis, vel etiam cum illis (quod deterius est) pellicibus abutuntur, idque in universalis ecclesiæ scandalum, liberorum pravam & perniciosam educationem, animarum suarum ruinam, & tam venerandi sacramenti contemptum: Mandamus & præcipimus episcopis seu eorum vicariis & officialibus, necnon archidiaconis, archipresbyteris & decanis, aliisque qui jus visitationis habent, ut contra tales visitando, sedulo inquirant: & inquisitione facta, illos primo, secundo, unoque peremptorio edicto, moneant ut illas ejiciant: & si monitionibus non paruerint, publice excommunicatos denunciari curent.

Monente apostolo cum non sit ducendum jugum cum infidelibus, nullaque debeat esse pars fidelis cum infideli, sitque matrimonium non tantum corporum, sed magis animorum conjunctio, & divini humanique juris societas, eaque de causa, cavere debeant maxime, qui matrimonium contrahere desiderant, ne inter conjuges perpetuæ rixæ vel etiam divortii relinquatur occasio, ideoque catholici cum hæreticis (quorum vix aut numquam possunt esse pares animi) matrimonio jungi non debeant, ecclesiarum parœcialium rectores hortamur, iisque injungimus, suos parœcianos catholicos, a matrimoniis cum hæreticis ineundis quanta poterunt diligentia avocare: catholicis permittentes, ut a sponsalibus impune resilire possint, quæ per verba de futuro, cum hæreticis ignoranter contraxerint.

Cum etiam idem doceat apostolus, virum mulierem, & mulierem virum non debere relinquere, nec se invicem debitis fraudare obsequiis, sintque permulti, qui relictis uxoribus & liberis, in longinquas regiones moræ diuturnioris gratia, transmigrent: eoque fiat, ut suas uxores absentia longiore quodammodo adigant ad secunda vota transire, alterique nubere, non sine gravi suarum animarum periculo, hincque multa nascantur dissidia: quorum occasionem stirpitus evellere cupiens hæc synodus, etiam atque etiam hortatur obtestaturque in domino omnes matrimonio junctos, ut memores illius mutuæ obligationis, & nexus, qui vel ipso conjugum vocabulo significatur, sincero animi affectu invicem adhæreant, nec alter ab altero, præsertim in longinquas regiones abiturus diuve abfuturus, sine gravioribus causis discedat. Qui vero in hujus nostræ exhortationis contemptum, imo vero contra apostoli sententiam ex malo proposito, & animo perfido ad defraudandum conjugale debitum, altero conjuge inconsulto, & invito recesserit, is, nisi saniore consilio usus, intra modicum temporis spatium ad conjugem remeaverit, se intelligat synodi auctoritate excommunicandum.

Altero autem conjugum absente, ei qui domicilium non deseruit, nec ei qui secessit, non licere nubere decernimus: donec certissimis & indubitatis testimoniis, de morte alterius, illi constiterit & ab episcopo licentiam obtinuerit.

Hi vero, qui per verba de futuro tantum sponsalia contraxerunt, quam primum poterunt per verba de præsenti matrimonium, servata forma supra scripta, perficere studeant, nec ultra annum, nisi impedimentum aliquod gravius intercesserit, ullo modo differant.

At cum frequentius eveniat, ut parentes post præstitum suorum liberorum matrimoniis consensum, mutato consilio, eis ut resiliant, suadeant. Ipsis necnon iisdem liberis (quia fidem fregerunt) per episcopum, juxta Elibertinum concilium, pœnitentiam salutarem injungendam decernimus.

Cum autem nonnulli, post consummatum in una civitate, vel diœcesi, matrimonium, ad aliam paulo post confugiant, ibique secundo, scelerate & nefarie contrahere non formident, sitque sæpius, primi ac etiam secundi matrimonii, tum ob locorum distantiam, tum partium paupertatem adeo difficilis probatio, ut nullum de tam nefando adulterio queat sumi supplicium: omnibus parœcis (quo rei veritas magis eliciatur & elucescat, ac partium sumptibus parcatur) mandamus ac præcipimus ut regesto per eos conficiendo (ad instar baptizatorum commentarii) nomina & cognomina conjugum, triumque ad minus testium qui interfuerunt, cum die, mense & anno quo conjugia celebrabuntur, inserant, sub pœna carceris, & aliis arbitrio episcopi infligendis.

De sacramento ordinis.

X.

QUONIAM non oportet sacros ordines furtive suscipere, statuimus, ut quemadmodum jungendi matrimonio trina populo proclamatione denunciantur, ita majoribus ordinibus initiandi, trina denunciatione insinuentur in ecclesia parœciæ quam inhabitant, ad percipienda impedimenta (si quæ sunt) quæ debeat parœcus episcopo aut ejus officiali significare: Qua quidem proclamatione utendum esse intelligimus, si commode fieri poterit, nec verisimilis sit suspicio malevolos ibidem homines clericos innoxios, a dictorum ordinum susceptione velle deterrere.

Hæc synodus, animarum saluti providere cum magnopere desideret, omnes & singulos rectores, quam potest benevole hortatur, diligenter suis gregibus invigilare, suisque parœcianis tum sanis, tum morbo laborantibus, sacramenta sedulo administrare, eosdemque sæpissime (præsertim grassante epidemiæ contagione) commonefacere, ut illa dum valent & sani sunt studiose requirant.

De festorum cultu, veneratione reliquiarum, & imaginibus.

XI.

PAROECI, quibus animarum cura est commissa, gregem suum ad divina officia diebus singulis (si fieri potest) audiendo adhortentur, præsertim dominicis & aliis festis.

Quibus diebus cum Dei laudes recitare omnes debeant, verbum Dei audire, & de innumeris beneficiis quæ ab immensa sua bonitate indesinenter recipimus, gratias agere, ac sese operibus caritatis assuefacere, sciant aliis non licere vacare negotiis: Ideo omnibus prohibemus publicas nundinas & alios quoscumque mercatus, quacumque in contrarium consuetudine nonobstante, iis diebus dominicis potissimum annualibus & solennibus festis indicere

ANNO CHRISTI 1583.

indicere & indictas frequentare, aliisque profanis negotiis etiam domesticis quæstuosis & manuum operibus intendere: currus & equos onera gestantes ducere, actus judiciarios & contractus celebrare, pignerari & rerum executiones facere, nisi cum jure nominatum permissum est.

Si qui vero locorum domini jus nundinarum & mercatuum iis diebus se habere prætendant, illas in perendinum aut alium diem non festum transferre in domino hortamur: qui si parere distulerint, illos, necnon eorum procuratores & judices, excommunicationis sententiam ipso facto incurrere præsenti decreto, declaramus.

Cum juxta divi Pauli præceptum, qui Christi sunt sobrietatem semper sectari debeant, diebus dominicis præsertim & aliis festis, commessationes, convivia publica, tripudia, saltationes, strepitus & choreas fieri, venatu & aucupatu tempus terere, in hospitiis seu cauponis aliis quam peregrinis cibaria & vinum ministrari, ludos palmarios & alios (maxime dum sacra conficiuntur laudesque Deo decantantur) aperiri, comœdias, ludos scenicos vel theatrales, & alia ejus generis irreligiosa spectacula agi, sub anathematis pœna prohibet hæc synodus: præcipitque omnibus & singulis parœciarum rectoribus eos apud episcopum deferre, qui huic decreto non paruerint, ut illius ordinatione nominatim excommunicati denuncientur & publicentur: valde etenim est absurdum fideles, iis diebus qui propitiando Deo sunt destinati, fallacibus istis satanæ blanditiis illectos a divinis officiis, religiosis supplicationibusque sacris abduci.

Cum seditionum rabie & bellorum vi & injuria jam ab aliquot annis multæ sanctorum reliquiæ combustæ, aliæ disjectæ fuerint, atque nonnulli ex his quasdam pietate & religione moti exceperint, nonnulli etiam avaritia aut alio impio quæstu invitati, aliunde ossa desumpserint quæ sanctorum esse reliquias ementiuntur: hæc synodus ad tollendam omnem idololatriæ speciem & occasionem, ne quid reliquiarum nomine, nisi adhibita diligenti cognitione, & consultatione, juxta canonicas sanctiones populo noviter colendum exhibeatur, sub eadem anathematis pœna prohibet.

Et si quæ a dictis annis fuerunt proposita, a conspectu hominum auferri & recludi jubet, donec episcopus illa vere esse sanctorum judicaverit: sacris quippe sanctionibus magis adversari certum est, impurorum & sceleratorum ossa, aliquo honore colere, quàm veras sanctorum reliquias debita veneratione carere.

Abusum præterea qui circa eas in omnibus fere parœcialibus ecclesiis invaluit, ut mulieres locis, quibus populo colendæ reliquiæ proponuntur, assideant, tollentes: parœcialium ecclesiarum rectoribus mandamus atque præcipimus, nullas in dictis locis (qui solis viris potissimum in sublimitate & honore constitutis destinati sunt) sedere patiantur.

Ne sanctæ crucis signum, sanctorumve imagines in locis sordidis aut ubi pedibus atteri & conculcari possint, neve quid in templis scripturarum veritati aut probatis ecclesiasticis historiis contrarium sculpatur aut pingatur, quam districtissime prohibemus ne quod ab omnibus summo est habendum in honore hoc modo vilescat: scire enim quisque debet imaginis corpus, corporisve statum aut habitum ad sui prototypi dignitatem & sanctitatem esse accommodandum, ut ex imaginis inspectione excitetur pietas, non vero turpi cogitationi detur locus.

Propterea, sexto concilio œcumenico Constantinopolitano & postremo generali inhærendo, nullus imagines aut picturas mentis corruptrices & ad turpes voluptates incitatrices fieri sancimus, ecclesiasticosque omnes, necnon laicos quoscumque monemus, ne ullas ab episcopis non approbatas in suis ecclesiis collocari vel populo proponi prorsus sustineant, & si quæ sunt dudum in templis propositæ quæ risum potius quam devotionem moveant, episcoporum & visitatorum diligentia, deponantur.

Optamus etiam atque jubemus nullas deinceps alias vel statuas vel picturas (quocumque consuetudinis aut juris prætextu) altaribus apponi, quam sanctorum ab ecclesia receptorum: Quod si quæ vivorum vel mortuorum hominum exhibendæ sint, eo statuendas loco decernimus, ubi nullam incautæ plebeculæ idololatriæ causam præbere possint.

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA, CLERI ETIAM PLEBIS CIRCA divina reformatione.

De episcopis.

XII.

EPISCOPI a Spiritu sancto sint positi, ut Dei ecclesiam regant ac in apostolorum locum successerint, sintque in ea tamquam patres, superiores & pastores constituti, eorumque sit muneris hæreses (infestissimas in vinea domini vepres) extirpare: proque his radicitus evellendis, cum suo metropolitano, & coepiscopis suffraganeis, de his quæ sunt sui pastoralis officii, sæpius conferre, eaque de causa metropolitanus, & sui suffraganei mutuam inter se gratiam, & familiaritatem inire, seque mutuo agnoscere debeant: statuimus ut archiepiscopus consecrari minime possit ab alio quam suo primate, vel antiquiore suo suffraganeo (nisi canonicum impedimentum obstiterit) duobus aliis suis suffraganeis præsentibus per ipsum metropolitanum accersendis, episcopi vero ab alio quam suo metropolitano, assistentibus etiam duobus suffraganeis, quos ipse metropolitanus eligere maluerit, in propria ecclesia si commode fieri possit, vel alia cathedrali provinciæ, per ipsum metropolitanum designanda, non alibi, nec clam aut occulte, consecrari non valeant.

Teneantur autem prædicti intra tres menses, a suarum provisionum die computandos, munus consecrationis suscipere.

Archiepiscopus autem, non prius spiritalium aut temporalium sui archiepiscopatus administrationi se immisceat, quam (ut a sanctis patribus institutum est) sanctissimo domino nostro papæ, fidem suam propria subscriptione munitam, exposuerit, palliumque postulaverit, ac suis exigentibus meritis, obtinere meruerit.

Primo vero aut secundo, sui adepti archiepiscopatus anno, saltem semel in vita, ipse omnes suos suffraganeos visitet, deque eorum fide, moribus & conversatione diligenter inquirat, & ad proximum provinciale concilium (si quid correctione dignum compererit) referat.

Decretum concilii Viennensis, sub Clemente quinto editi, cupiens hæc synodus in usum revocare, ejusdem concilii constitutionibus inhærendo, archiepiscopo licere decernit & declarat, per quævis loca exempta, suæ provinciæ facienti transitum, aut ad ea forsan declinanti, ut crucem ante se libere portari faciat, benedicat populo, divina officia privatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam

etiam in pontificalibus celebret & faciat in sua præsentia sine pontificalibus celebrari (quovis privilegio contrario nonobstante) simili modo episcopo, ut in locis ejusdem suæ diœcesis, possit populo benedicere, audire divina officia, & ea etiam celebrare, & in sua præsentia celebrari facere, sic tamen quod prætextu concessionis hujusmodi, in locis ipsis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, nullam aliam jurisdictionem, idem archiepiscopus vel episcopus, exerceat: nec personis exemptis, vel privilegiatis, molestiam inferat vel gravamen: nullumque exemptioni, vel privilegiis eorumdem aliud præjudicium generetur, nec ipsis archiepiscopo vel episcopo jus aliud quomodolibet acquiratur.

Episcopos autem, cum nemo nesciat omnibus ecclesiasticorum gradibus esse præpositos, usque præstare, ita omnibus notum esse volumus, multa illorum esse munera & officia, aliis de jure interdicta presbyteris, quæ hic inserere non concinnum judicavimus, ad eos enim spectat, sacramentum confirmationis, primam tonsuram, ac omnes ordines conferre, sanctum chrisma conficere, de hæresi cognoscere, seu hæreticum judicare, episcopos, abbates, abbatissas, ecclesias, altaria, cœmeteria, calices, patenas & alia vasa, indumenta etiam & alia ornamenta, consecrare & benedicere, pollutas ecclesias, seu polluta cœmeteria reconciliare, nova miracula probare, novas parœcias, & alias quascumque basilicas, constituere, antiquas dividere: plures parœcias, aut alias ecclesias seu beneficia plura unire, uniones jam factas revocare: hospitalia & confraternitates erigere: seminaria literarum, & scholarum magistros instituere: dies festos ordinare, & jejunia indicere.

Ea propter ipsos episcopos, quantum possumus in domino hortamur in suis diœcesibus residere, populum docere, altaria consecrare, ecclesias dedicare, si quæ sunt pollutæ, vel etiam cœmeteria, reconciliare, ordines statutis a jure temporibus celebrare, confirmare, & alia episcopalia munia obire.

Quod si qui, vel diuturna absentia, ob causam legitimam, adversa valetudine, aut alio legitimo impedimento retenti, his satisfacere non valeant, per alios episcopos, quibus suas vices committent, illa quam citissime adimpleri procurent.

Quemadmodum ergo episcopi, dignitate & prærogativa, ceteros præcellunt usque primi honores debentur, ita omnes vitæ sanctitate, ac morum integritate, strenua in exercendis suis officiis cura, sustinendisque suorum episcopatuum (quæ angelicis humeris etiam formidanda sunt) oneribus, assiduis vigiliis, indefesso labore, alacri studio, summa diligentia, debent superare, ac caute curare, ne a recta vivendi via, & officii sui ratione, deflectant: idcirco juxta divi Pauli consilium, eos volumus esse irreprehensibiles, sobrios, suis gregibus invigilantes, tanquam pro animabus eorum rationem reddituros. Monemusque suas diœceses non deserere: imo easdem juxta sacros canones, potissimum oppida magis populosa, per se saltem semel in anno visitare, (si commode liceat) aut si amplior sit diœcesis, quam ut uno anno tota visitari possit, minimum intra biennium totius visitationis cursus perficiatur, divinis officiis interesse, missas sæpius, festis præsertim solennioribus, celebrare: Quotannis sacrum chrisma conficere, missalia, breviaria, gradualia, aliosque libros ad divinum cultum necessarios: quibus fere omnes ecclesiæ sunt destitutæ, ut exacte emendentur, ad normam a sede apostolica & constitutione sanctæ memoriæ Pii quinti

A præscriptam, & intra annum eorum, qui ex consuetudine provinciæ ad id tenentur impensis, imprimantur, procurare: providere ne hospitalia, eleemosynariæ & leprosariæ, suis priventur reditibus, sed in his pauperes hospitio suscipiantur, & quam commode & honeste fieri poterit, alantur. A venationibus, aucupiis & ludis publicis abstinere, modestam ac honestam familiam habere, domesticos scandalo aliquo (maxime hæresi) blasphemia, luxuria, aut alio crimine publico diffamatos expellere: omnemque luxum, non tantum in proprio, sed etiam domesticorum vestitu, necnon mensa & supellectili rejicere & respuere. Denique per Dei misericordiam præstare, ut qui mundi lumina nun-

B cupantur, ceterisque pietate & religione debent prælucere, Dei lucem in se ipsis collocatam, propriis tenebris non obtegant aut obscurent: nec mundi & concupiscentiarum ejus potius videantur amatores quam verbi Dei, ejusque nobis tantopere a Christo commendatæ humilitatis.

Ex his autem, cum audiamus nonnullos, cum regum ministris, ducibus, baronibus, aliisque dominis temporalibus, non tantum extra ecclesiam, sed etiam in ea, indecenti quadam demissione se gerere, & haud secus ac infimi altaris ministri nimis indigne, non solum loco cedere; sed etiam nulla suæ dignitatis habita ratione illis inservire, antiquas sanctorum patrum constitutiones, ad episco-

C palis dignitatis decorem & gravitatem pertinentes renovando, volumus & mandamus ut in posterum ab hujusmodi abstineant, utque tam in ecclesia quam alibi, suum gradum episcopalisque dignitatis ordinem, gravitatem & decorem, præ oculis habentes, ubique se esse patres meminerint.

Principes vero, duces, barones, ceterosque id genus omnes, ut paternum honorem, debitamque reverentiam episcopis exhibeant, quantum possumus in domino adhortamur.

Cum multorum querelis, didicerit hæc synodus, nonnullos abbates, capitula, & alias personas ecclesiasticas, certis diebus, nempe feria quarta cinerũ, Iovis in cœna domini, & die Veneris sancta, quibus quidem diebus episcopi in suis cathedrali-

D bus ecclesiis publicas absolutiones populo indicere & impartiri consueverunt, iisdem etiam illos absolutiones hujusmodi in suis ecclesiis assignare, diesque festos & carnium abstinentias, quarum translationem certis de causis fieri decrevit ecclesia, in alios dies, quam qui per episcopum sunt præscripti, transferre: sitque sacrosanctis decretis interdictum, duos in eadem civitate, episcopali munere fungi, prorsusque ridiculum nec a scandalo alienum in una civitate, hos carnibus uti, illos vero abstinere, eoque fiat sæpe ut multi diebus absti-

E nentiæ ab esu carnium, festis autem, ab operibus suis non abstineant, hoc illis ut minime licere declarat hæc synodus, sic etiam nec ecclesiastas aut concionatores introducere, absque episcopi auctoritate, cujus est prædicatores verbi Dei probare aut reprobare: quapropter ad abusum hujusmodi tollendum prohibet juxta sacros canones ne cujusvis privilegii, exemptionis, juris aut consuetudinis prætextu, aliqui concionatores non probati ab episcopo, in aliqua ecclesia, diœcesi aut civitate, admittantur: Neve duæ in eadem civitate, eadem die, generales absolutiones fiant, festique dies & carnium abstinentiæ, diversimode observentur, sub excommunicationis contra particulares, & interdicti contra communitates pœna, ipso facto incurrenda.

Gratias omnes quæ expectativæ dicuntur, cum

sacri

sacri canones abhorreant, illæ etenim non modo ambiendi sacerdotia, sed etiam mortis captandæ votum & occasionem præbent: omnibus episcopis, abbatibus, capitulis & aliis quibuscumque beneficiorum collatoribus & patronis tum ecclesiasticis tum laicis cujuscumque gradus, qualitatis aut ordinis existant, quibusvis personis prima beneficia vacatura promittere, prohibet hæc synodus, ac Christianissimo & generosissimo domino nostro regi quam potest humillime supplicat, ut qui suo edicto ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicem libellum promulgato, episcopatuum, abbatiarum & prioratuum quas antea mandaverat reservationes nullas declaravit, gratiarum hujusmodi sive indultorum revocationem, quorum occasione latior in dies & facilior confidentiæ & simoniæ via aperitur, & multa beneficia debitis fraudantur obsequiis, illorumque ædes potissimum sacræ, multas ruinas patiuntur, gratam habere, ac eorumdem usum omnino abrogare, illoque omnibus interdicere velit.

Quam revocationem si certis de causis omnino ratam habere non dignetur sua majestas, indulta dumtaxat illa his edicat profutura, qui fortis sint ecclesiasticæ, idque ad ea solum beneficia, quorum vel qualitatis, vel pontificiæ dispensationis privilegio capaces erunt: adeo ut si clerici tantum seu sæculares existant, in vim illorum indultorum, regularia obtinere non valeant.

De capitulis, dignitatibus & canonicis.

XIII.

Ecclesia metropolis, aliæque cathedrales & collegiatæ, cum præ ceteris, debeant viris, fide, religione, literatura, morum & conversationis integritate micantibus, prælucere: Prohibet hæc synodus, ne qui hæresis labe infecti, blasphemi, luxuria, ebrietate, aut alio quovis crimine vel scandalo diffamati, itemque illiterati, contemptibiles, abjectæque & vilis conditionis homines, quive artibus prohibitis & mechanicis dederint operam ad dignitates, canonicatus & præbendas, seu etiam personatus, recipiantur seu admittantur.

Quas dignitates (quibus animarum cura imminet) ante annum vigesimum quintum, alias vero dicta cura immunes, necnon personatus, ante vigesimum secundum, cuiquam conferri prohibemus.

Ipsarum vero cathedralium ecclesiarum canonicos, annis viginti duobus minores, non debere institui decernentes.

In ea vero ætate institutis injungimus, ut intra annum a die pacificæ possessionis, ad sacrum subdiaconatus ordinem promoveantur, illis alioqui fructus suarum præbendarum donec promoti fuerint, minime percepturis: ante quam promotionem, altioribus cathedris chori insidere, capitulum ingredi, presbyteros, aliosque in sacris constitutos ordine seu sessione præcedere (antiquioris receptionis prærogativa & quacumque in contrarium consuetudine nonobstantibus) prohibentes.

Quod si qui in celebri universitate theologiæ, aut sacrorum canonum professioni studium strenuamque operam navare desiderant: hi licentia privilegioque percipiendi in absentia fructus præbendarum, ita demum potiantur, si minores triginta annis existentes docibiles fuerint judicati, & postquam præsentes recepti, & promoti fuerint, saltem ad subdiaconatum, nec cuiquam tale indultum ultra quinquennium suffragetur.

Quamdiu autem in universitatibus studiorum causa manebunt, tamdiu suorum præceptorum testimonium literis authenticis confirmatum quot annis exhibere tenebuntur, se serio graviterque prædictarum facultatum studiis incumbere, exactoque tandem justo studiorum tempore, ipsius capituli arbitrio revocati, ad ecclesiam sua munia obituri redire tenebuntur, assignatam studiorum causa portionem, nec quamvis aliam haud aliter assecuturi.

Pravam autem quæ in nonnullis ecclesiis invaluit consuetudinem, ut canonici certos grossos suis (ut prætendunt) canonicatibus & præbendis annexos & unitos, aliosque earumdem præbendarum fructus, nulla præcedente receptione & residentia, percipere possint, tanquam sacris canonibus inimicam irritantes & abrogantes, hujusmodi grossos, omnesque alios præbendarum in absentia, seu ante receptionem, sine residentia percipi solitos fructus, earumdem ecclesiarum fabricis, donec canonici qui eos sibi vendicant, personaliter recepti fuerint, & divinis officiis saltem singulis annis per tempus in singulis ecclesiis, grossis fructibus percipiendis præstitutum interfuerint, destinandos & applicandos decernimus: consuetudine illa quæ canonico grossum adjudicat, qui certa die anni, aut certis horis unius, duorum vel trium dierum præsens fuerit (cum ad divini cultus diminutionem tendat) illis nullomodo profutura: salvis ecclesiarum strictioribus statutis & legibus, quibus præsens concilium derogare minime intendit.

Statuimus præterea, ut in cunctis cathedralibus & collegiatis ecclesiis, congrua campanarum pulsatione præmissa, divinæ laudes per singulas horas ab omnibus digne persolvantur, quas non cursim ac præfestinanter, imo tractim & cum decenti pausa, nempe circa cujusque psalmorum versiculi medium, censemus decantandas, sed ita ut insignis inter solenne ac feriale officium agnoscatur distinctio.

Horas canonicas in ecclesia dicturi cum tunica talari, ac superpelliciis mundis, infra medias tibias propendentibus vel cappis, cujusque loci servato more, ecclesias ingrediantur: birreta tenentes in capite vel capucia juxta temporum & regionum diversitatem.

Cum in choro fuerint, gravitatem servent, quam & locus & officium exigunt, non inter se aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, non dormientes, aut literas seu scripturas alias legentes.

Cumque psallendi gratia ibidem considеant, muta aut clausa labia non teneant, sed omnes (præsertim qui majore funguntur honore) in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulentur.

Cum dicitur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, omnes assurgant. Cum nominatur illud gloriosum nomen, Iesus, in quo omne genu flectitur, cælestium, terrestrium & infernorum, omnes caput inclinent: itidemque faciendum præcipit synodus cum virginis Mariæ nomen pronunciatur.

Dum sancta euangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes & ceteri omnes, non sedentes, sed venerabiliter in conspectu euangelii stantes discooperto capite, dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.

Quo perlecto, symbolum quod euangelium sequitur, cantetur distincte, cum qua decet gravitate & pausa plano cantu vel alio ita disposito, ut singulis syllabis singulæ notæ respondeant: etiam si quatuor diversis vocibus cantetur a musicis.

Quod etiam in cantanda passione dominica in ramis

ramis palmarum & aliis diebus, dominicæ passioni cantandæ assignatis, observari placet.

Reliquum autem divinum ecclesiæ officium, non inconditis vocibus, nec lascivis impudicarum cantionum modulis, decantetur: si quis contrafecerit, per ordinarium ubi istud fuerit commissum, vel ab eo deputandum, juxta constitutionem Ioannis vicesimi secundi, quæ incipit, Docta sanctorum patrum auctoritas, puniatur.

Similiter assurgant omnes, dum cantica Magnificat, Benedictus & Nunc dimittis, ex euangeliis deprompta, decantantur.

Nemo ibidem dum horæ in communi cantantur, legat vel dicat privatim officium. Nam non solum obsequium cui obnoxius est choro substrahit, sed alios psallentes perturbat.

Superior autem, aut is cui onus incumbit, dum divinum celebratur officium, invigilet ne quid inordinate fiat, & transgressores decreti puniantur.

Qui in matutinis ante finem psalmi Venite exultemus, in aliis horis ante finem primi psalmi, in missa ante ultimum Kyrie eleyson, chorum non fuerit ingressus & usque in finem, divino officio non interfuerit (nisi forte necessitate cogente, ac petita & obtenta a præsidente chori licentia discedere) pro illa hora absens censeatur, nec etiam prætextu & occasione quorumvis tractatuum capitularium (quos omnino dum major missa celebratur sub pœna nullitatis eorum quæ ibidem definientur, necnon substractionis lucri illius horæ) indici & fieri prohibet hæc synodus, salvis ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forte circa hæc arctiores existant.

Ut autem canonici his diligentius intendant qui annotatores pungendi officio deputabuntur, ecclesiasticorum actiones observent, ut si decreta hujusmodi neglexerint, fructus illius horæ qua chorum exierint, perdant: & si in ecclesia una hora divini officii vagari per ecclesiam seu deambulare visi fuerint, totius diei fructibus priventur.

Quod etiam in omnibus aliis ecclesiis, tam sæcularibus & regularibus quam parœcialibus, volumus accurate servari: ut in his cessent omnia, quæ divinum possunt turbare officium, ne ubi peccatorum est venia petenda, ibi gravius peccandi detur occasio.

Præfatos autem canonicos, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum, aliosque ecclesiasticos omnes tam sæculares quam regulares, honestos ac ordini suo convenientes habitus deferre, & sacris ordinibus initiatos, tonsuram in capitibus habere, necnon congruis temporibus, barbam honeste, non vero militari more, sed ut viros ecclesiasticos decet, decurtare jubet hæc synodus.

Hisque camisiis in collo & pugnis rugosis, nec superpelliciis patulis, curiosius acu elaboratis, & veluti altioribus pinnis ornatis, uti non licere decernit. Ridiculum est enim ad fastum & ostentationem abuti, eo quod ad demonstrandam simplicitatem animorum & corporum puritatem est religiose introductum.

Iisdem quoque synodus sub pœna carceris præcipit, ne caligas discissas seu dissectas deferant, aut thoracibus minutatim scissis, induantur, neve penulati, maxime in civitatibus & oppidis, incedant: sed togis talaribus, non tamen sericeis, necnon birretis, non vero galeris, præsertim in ecclesia utantur.

Ipsos etiam canonicos cum a canone nomen sortiti sint, volumus & jubemus eam vivendi regu-

A lam sibi præscribere, quæ aliis sit sanctæ conversationis exemplum: Propterea eosdem quantum possumus in domino hortamur, aliosque omnes sacerdotes, singulis diebus dominicis saltem annualibus & magis solennibus festis, sacram missam celebrare: qui autem sunt clerici tantum vel diaconi aut hyppodiaconi, iis ipsis diebus, in fine majoris missæ, ad majus altare sacram communionem percipiant: quod etiam a religiosis & mendicantibus suis in monasteriis cupimus observari: futurum est enim, ut populus eorum exemplo ad frequentius communicandum invitetur.

Beneficium autem, cum detur propter officium, dignitates & canonicos ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum (quos in dictis ecclesiis B residere volumus) ex sacrosanctis conciliis munia ob suos canonicatus & dignitates ad cultum divinum debita, per seipsos (nisi sint legitime impediti) adimplere & exequi jubemus: his qui prædicta munia per seipsos obire contempserint, mediam aut aliam suarum distributionum partem, ad certos dies, fabricæ ecclesiæ applicandam, arbitrio capituli substrahi decernentes graviore nihilominus mulcta, eorum pervicacia exigente illis imponenda.

Quibus quidem canonicis, ut ad residentiam magis illiciantur, omnes præbendarum fructus saltem tertiam partem, qui divinis officiis continue interfuerint, per manus distribui volumus & C ordinamus, nulla absentibus omnino distributione facienda, nisi infirmitate detentis, & servitiis ecclesiæ occupatis, quos pro præsentibus volumus reputari.

Divinis vero officiis peractis, ipsos canonicos (præsertim ecclesiarum cathedralium qui episcopi consiliariorum nomine decorantur) oportet libros, præsertim sacros legere, non vero huc & illuc discurrere & vagari, aut desides esse: multum etenim reipublicæ Christianæ interest, ut sint in ecclesia viri docti, qui ceteros ad justitiam & pietatem invitent, & erudiant.

Qui ne ob librorum penuriam a lectione se excusare valeant, provideatur in unaquaque ecclesia cathedrali & collegiata, de bibliotheca, in qua boni libri, & ab ecclesia catholica recepti, potissimum sacri, jurisque divini & canonici, recondantur: cujus curam habeant decanus, archidiaconus D & scholasticus sive cancellarius, aut alii ab episcopo & capitulo deputandi.

At præbendas theologales obtinentes, cum ex concilio Lateranensi onus residentiæ & prædicationis subire, nec non bis aut semel per singulas hebdomadas, legere teneantur, illos quod sui est muneris quantocyus exequi, in domino monemus: quod si non præstiterint, fructuum substractione per capitulum cogantur & compellantur, ceteris canonicis, capellanis, vicariis, presbyteris & clericis civitatis, injungentes, ut prædicationibus & lectionibus intersint.

E Pœnitentiarii munus, in qualibet ecclesia cathedrali, cum sit pernecessarium, & qui eo funguntur eximiæ scientiæ esse debeant, ut vitium a vitio discernere, & animas quæ peccaverunt, modo leniter, blandisque verbis consolari, mœstasque reficere, modo acerbe & graviter increpare, atque etiam instruere valeant, sacrorum conciliorum statuta exequendo (ubi commode fieri poterit) pœnitentiarii officium sive beneficium, graduato qui sit saltem in theologia, vel jure canonico bachalaureus formatus, & annorum quadraginta, cum unione præbendæ proxime vacaturæ (nisi ratione

ejusdem pœnitentiariæ dudum erectæ, satis habeat unde commode & honeste vivere possit) conferri volumus & mandamus.

Qui dum confessiones in ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur.

Is vero qui tam digno muneri præerit cum ceteros ecclesiæ cathedralis canonicos, non tantum literatura, sed etiam morum conversatione, gravitate & vitæ sanctitate præcellere debeat: rationi congruum est, ut etiam eos gradu, ordine & incessione antecellat, dicente apostolo, presbyteros qui bene præsunt duplici esse dignos honore, ea propter pœnitentiariam in qualibet ecclesia cathedrali, dignitatis titulo per episcopum (capituli accedente consensu) ornandam & decorandam esse decernimus.

At ne aliis in ipsis ecclesiis dignitates obtinentibus, conquerendi præbeatur occasio, ipsam pœnitentiariam, ut erit dignitatis titulo noviter insignita, ita etiam inter dignitates, novissimum locum, ut obtinere debeat æquum judicamus, officiis seu beneficiis pœnitentiariæ in his ecclesiis in quibus dudum dignitatis nomine gaudent nullum hoc decreto præjudicium generari declarantes.

Scholastici & cancellarii, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum cum lecturos aut decantaturos in his ecclesiis matutinarum lectiones, euangelia & epistolas, docere teneantur, quo puncta & accentus, legendo vel cantando debite observent, hoc munus sub pœna privationis fructuum suorum officiorum, arbitrio capituli vel episcopi, sollicite exequi præcipimus, injungentes omnibus aliis, dictarum ecclesiarum dignitatibus, ea quæ sunt suæ functionis sub eadem pœna adimplere.

Ut autem divina tam in cathedralibus quam aliis collegiatis ecclesiis decentius celebrentur, volumus ut a cetero omnes & singuli in choro existentes, ad cantoris jussum vel alterius vel capitulum in choro præpositi vel præponendi, (salvo cuique ecclesiæ suo more) obedire teneantur, sub pœna carceris & emendæ, episcopi vel capituli arbitrio pro modo culpæ taxandæ & solvendæ, nonobstante quacumque appellatione, oppositione aut recusatione, dummodo mulcta centum solidos, & carcer octo dies non excedat, modo ut nullum illis præjudicium generetur.

De parœcis, presbyteris & aliis clericis.

XIV.

CUM ex divi Gregorii Nazianzeni sententia, ars artium sit & scientia scientiarum hominem regere (animal omnium maxime varium & multiplex) atque animarum curam gerere, & qui parœciis præficiuntur, earum præcipuam post episcopos sollicitudinem habere debeant, ideoque maxime cavendum sit, ne indignis conferantur: ipsos episcopos, aliosque omnes ad quos jus parœcias conferendi spectat, monemus: eisdem non nisi de viris literatis, quorumque sit spectata fides & morum integritas providere, examinatoribus qui in singulis diœcesibus deputari debent, ut suo muneri quam diligentissime invigilent, injungentes.

Quia vero dictorum examinatorum nonnulli, jus dictas parœcias conferendi sibi arrogant, his verbis (contulimus & conferimus utentes) quæ solis episcopis & aliis collatoribus conveniunt, ab his in posterum abstinere præcipimus.

Quibus parœcis sive rectoribus, ubi primum de dictis parœciis illis provisum fuerit, saltem intra duos menses, a die suarum provisionum computandos, ad illas se transferre, in iisque residere mandamus: Quam residentiam si per duos menses, absque sui episcopi licentia (quam non nisi ex causa legitima concedere possit) deseruerint, pro rata temporis absentiæ, parœciæ suæ fructibus priventur, quos domorum presbyteralium & ecclesiarum parœcialium reparationibus applicari volumus.

Ne vero sit inutilis ac otiosa, & sine fructu eorum residentia sollicite sacramenta suis parœcianis administrent, fideliter populum sibi commissum, tum verbo tum exemplo doceant: in pronis tum primæ tum majoris missarum parœcialium, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, confessionis methodum & decalogum cum ecclesiæ præceptis, necnon sacramentorum numerum, nomina, eorumque vim & effectum, sigillatim lingua vernacula, populo declarent, & disertis verbis, ac distincta pronunciatione, efferant.

Et suos utriusque sexus parœcianos commonefaciant, ut dum illa leguntur, iis audiendis sint attenti, eaque tum in ecclesia, tum domi, suis parvulis, frequentius repetent, ut memoria teneant.

Utque parœciale officium, decentius in ecclesiis parœcialibus celebretur: omnibus presbyteris, diaconis & hypodiaconis in aliqua parœcia degentibus, injungimus, ut singulis suæ parœciæ divini officii horis (ne laicos a divino cultu revocent, quos ad pietatem magis debent animare) intersint cum superpelliceis & alio habitu decenti, cum birretis, non vero galeris, dictis horis durantibus cantent & psallant, non tamen presbyteri privatas missas interim celebrent, suspensionis pœna aut alia ordinarii arbitrio illis imponenda, si contravenerint.

Et ne debita mercede frustrentur, partem fundationum, seu anniversariorum, ac etiam obsequiorum funeralium, juxta cujusque diœcesis ritum, vel ecclesiæ facultates, locorum & personarum habita ratione, a rectoribus & fabricarum procuratoribus, illis persolvi ordinamus.

Hos autem rectores aliosque omnes presbyteros, tam sæculares quam regulares, etiam beneficiatos quoscumque, sacris etiam necinitiatos, ad horas canoniales singulis diebus recitandas, ad usum breviarii decreto concilii Tridentini editi, vel suarum diœcesum, quorum usus ante ducentos annos probatus sit, se obligari, sub pœna privationis omnium fructuum beneficiorum per eos possessorum, quos etiam suos juxta sacrorum canonum, præsertim concilii Lateranensis decreta, & Pii quinti constitutionem facere non posse, imo ad eorum restitutionem teneri declaramus: ideo volumus episcopos curare propria breviaria, quam fieri poterit citissime & accuratissime emendari, lectionesque his insertas, peritorum industria, ad historiæ veritatem ex antiquorum probatorumque auctorum scriptis & monimentis reformari, & typis mandari.

Sciant clerici, & qui ad acolytatum, aliosque ordines sunt promoti sui esse muneris, presbyteris dum sacra faciunt assistere: provideantque ecclesiarum tam cathedralium, quam aliarum capitula, necnon qui sunt monasteriis & ecclesiis parœcialibus præpositi, certos clericos clericalem vel regularem habitum gestantes, in quantum commode fieri poterit, deputare: qui presbyteris missam celebraturis

braturis dum per eos accersentur, ministrare teneantur.

Et ne in eadem ecclesia, plures parœciæ esse videantur, aquam vel panem, per privatum sacerdotem benedici, aspergi, ac pronum fieri, in aliis missis quam parœcialibus, districte prohibemus: Confratriarum auctoritate episcoporum approbatarum, necnon universitatum, & collegiorum atque purificationum mulierum, missis dumtaxat exceptis.

Quod etiam in ecclesiis mendicantium & aliorum monasteriorum, ne parœciani a suis missis parœcialibus revocentur, fieri non licere declaramus.

Quoniam sacri canones, clericos (præsertim in sacris ordinibus constitutos) incertis vagari sedibus, aut per diversas provincias discurrere, suasque diœceses deserere minime patiuntur, cum hinc contingat, ut contra ecclesiastici ordinis decorem, nonnulli mendicare cogantur, alii voluntariam mendicitatem & dolosam seu fraudulentam paupertatem fingant, ut magis luxu, & otio fruantur, alii ut occasione suorum criminum, merita supplicia devitent: omnibus clericis, saltem uno sacrorum ordinum charactere insignitis, etiam musicis prohibemus, ne sua domicilia, aut parœcias deserant vel relinquant, inconsultis suis episcopis, capitulis aliisve ecclesiasticis, quibus sunt adscripti & absque causæ (cur id fiat) expressione & cognitione, scriptoque probata licentia debiteque attestata.

Omnibus etiam episcopis, prælatis, capitulis, monasteriis, conventibus ac parœcialium ecclesiarum rectoribus, vetamus, ne dictos clericos a suis parœciis recedentes, recipiant, vel ad sacra peragenda admittant, absque literis testimonialibus, probato sigillo firmatis, ac diligenti super eorum vita & moribus inquisitione, nisi etiam legitime docuerint, de sua ad ordines promotione per ordinarium loci approbata.

Neminem præterea, qui notorie & publice criminosus sit, missæ sacrificium facere, aut sacris interesse debere secundum concilii Tridentini decreta, sancientes.

At cum secundum apostolum, qui altari servit, de altari vivere debeat, nec sit os bovi trituranti illigandum: Cupiens hæc synodus pastores, quibus animarum cura mandata est, & qui in suis parœciis residere præcipiuntur, debitis non fraudari stipendiis, hisque sufficientem victum præstari: statuit & ordinat, ut quisque episcopus sua in diœcesi, accersitis duobus canonicis ecclesiæ suæ cathedralis, per capitulum eligendis, & aliis duobus ecclesiasticis, per clerum diœcesis specialiter convocatum, vel in diœcesana synodo nominandis, quorum alter religiosus erit, rectorum querelas audiat ob non sufficientes suo victui, suisque rebus necessariis sacerdotii reditus. Postea diligenter & summatim inquirat quam modicis fieri poterit sumptibus, quæ illi sacerdotio incumbant onera, quam longe lateque protendantur ejus parœciæ limites, quantus sit parœcianorum numerus, quæ cujusque qualitas, quique sit annuus parœciæ redituum valor, subducta deinde redituum ac onerum ratione, si compererit ferendis oneribus, alendoque rectori impares esse proventus, adhibito dictorum canonicorum consilio, summam illi quotannis tribuendam arbitretur & adjudicet, illaque arbitrata, de eadem curet illi quam commodissime provideri: quod si per beneficiorum (non tamen regularium) unionem fieri non possit, tantum illi ex primitiis aut decimis, novalibus aut oblationibus, aut ex parœcianorum symbolis ac collectis, aut quacumque alia commodiore via videbitur, assignetur, quantum illius necessitati sit satis.

Quibus rectoribus ecclesiasticis ministeriis inservientibus, ut facilius onera sibi incumbentia sustineant (illos etenim mendicare ac sordidos esse turpe est & indecorum) sedulo curent episcopi, ut jura illis debita & ab antiqua & laudabili consuetudine solvi consueta, tam pro sepulturis & funeralibus obsequiis, quam pro aliis etiam officiis in suis ecclesiis celebrandis, integre & sine fraude præstentur, juxta regium edictum ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicationem promulgatum. Atque pro cujusque loci more, temporum ratione, & rectorum necessitate, talia illis ab episcopis assignentur, quæ illorum victui, ceterisque rebus necessariis satis sint nec parœcianis gravia debeant esse vel molesta.

Oblationes omnes quæ in ecclesiis parœcialibus & capellis, intra metas earumdem existentibus offeruntur, saltem pro tertia parte (nisi majorem portionem percipere consueverint) ad eosdem parœciarum rectores, spectare declaramus: ab hujusmodi oblationum perceptione, laicos omnes excludentes, nonobstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ potius corruptela censenda est.

His quoque rectoribus, album sive quinque denarios, aut aliud majus debitum honorarium, in die sancto paschæ, aut alio ex majoribus festo, per singulos parœcianos annuatim præstari solitum, ut præstetur, præcipimus.

Cum Levitico sacerdotio, euangelicum successerit, eoque translato, legis facta fuerit translatio, ipsiusque & verbo Dei expresso, decimæ & primitiæ sacerdotibus debeantur, quas hisce procellosis temporibus, pluribus in locis omnino denegari, saltem minus debite præstari, omnium fere ecclesiasticorum conquestionibus plus satis comperimus: ut totius populi saluti consulatur (cui docente apostolo) molestum aut grave esse non debet, seminantibus spiritualia, temporalia ministrare, decimas & primitias ecclesiasticis, ad decimam partem fructuum divino jure debitas, absque fraude ulla solvendas esse statuimus.

Illasque de omnibus fructibus, juxta tamen cujusque patriæ consuetudinem & ante omnia jura censualia, seu feudalia, nonobstante quacumque in contrarium consuetudine, solvi debere, & absque peccato mortali retineri non posse, & eos qui retinuerint, ad restitutionem obligari decernimus: omnes utriusque sexus, easdem ut sedulo præstent admonentes: Quos, si tertio moniti non paruerint, præsenti decreto ecclesiæ communione privamus, & excommunicatos, præsentis synodi auctoritate publicandos mandamus.

Ipsi autem rectores, prout ceteri ecclesiastici, præsertim beneficiati, cum non tantum a gravi, sed etiam leviore vitio, abstinere debeant, & a mundi voluptatibus secedere, pompas & spectacula publica, cœtusque ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporum, choreis & saltationibus exercentur, devitare, ne auditus & obtutus sacris tantum mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum lenocinio, polluantur: concilii Agathensis sanctiones renovando, illos a dictarum nuptiarum consuetudine & aliis publicis conviviis omnino abstinere non tantum hortamur, sed etiam jubemus.

Eadem ratione & potiore argumento ducti: cum a sacris omnia prophana & ludicra debeant arceri & longe abesse, ne primitiis sacerdotum (quas novas missas vulgus appellat) fiant aut misceantur

misceantur convivia, utque in iis cessent omnia scenica & lusoria, statuimus & ordinamus.

Cum prospiciat concilium quamplures ecclesiasticos in contemptum sacrorum canonum, sæcularibus negotiis se immiscere, nobilium & aliorum laicorum procurare negotia, fœnus seu usuras lege divina prohibitas exigere, ex pecunia mutuo data præter sortem aliquid recipere, firmas sæcularium administrare, mercaturis (nundinatorum more) instare, ipsis etiam laicis domestice famulari & inservire, inhibet hæc synodus, ne cujusvis ordinis ecclesiastici, talia in posterum quovis quæsito colore, sub pœna perpetuæ depositionis, exercere audeant.

Et ne qui a cetero, facile contractus usurarios incauti celebrent, utque timoratis conscientiis magis consulatur, ecclesiasticis omnibus emptionis & venditionis contractibus (quos pignoratitios vulgus vocat) quibus res vendita redimendi gratia venditoribus ad aliquod certum tempus præscribitur, uti non expedire: hos vero quibus perpetuo redimendi datur licentia (antiquorum decretorum vestigiis inhærendo) licite & sana conscientia, deinceps celebrari posse declaramus, ita tamen ut ex rebus venditis, nihil amplius quam quod supremarum curiarum judiciis permissum est, utilitatis aut commodi, percipiatur.

Ut ecclesiastici qui fere omnes, propter nonnullorum lasciviam & libidinem, apud bonos & graves male audiunt, ab hujusmodi ignominia & scandalo, liberentur: omnibus præcipit hæc synodus a mulierum de incontinentia suspectarum consortio, familiaritate, & cohabitatione, nonobstante cujusvis consanguinitatis aut affinitatis prætextu, omnino abstinere: vetando & prohibendo dictis ecclesiasticis, ne illas in domos suas, quacumque occasione aut necessitate, vel etiam faciendæ aut resarciendæ vestis aut ornandæ supellectilis, vel rei familiaris gratia admittant, alioquin a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio sint ipso facto suspensi, aliisque pœnis a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis puniantur. Quod si a superioribus moniti ab iis non abstinuerint, contra eos ad alias pœnas sanctis conciliis adversus clericos concubinarios expressas severe procedatur. Decernentes fructus beneficiorum quibus ob hoc turpe delictum, & contumaciam clerici privantur, in pios usus omnino applicari debere: ita ut eorum pars una in ipsorum beneficiorum reparationes erogetur, altera in usus pauperum conferatur.

Si qui vero hujus criminis rei, beneficia non possident, pro prima vice, carceris per sex menses, pro secunda per annum, & si tertio relabantur, dictæ depositionis pœna mulctandos esse jubet synodus: Nec liceat judicibus ecclesiasticis quibuscumque has mulctas moderari, gravioribus per eos (si reorum protervia exegerit) infligendis.

Liberos autem ex concubinatu natos in domibus presbyterorum ali, episcopi eorumve vicarii aut officiales, aliique, ecclesiastici judices, non patiantur: imo ab his ejici, & concubinariorum sumptibus illis alimenta subministrari curent.

Cum nullum crimen Deo odiosius sit blasphemia, qui tantopere sui nominis sanctificationem desiderare, venerari & precari jussit: omnibus clericis, ne sanctum Dei nomen quovismodo blasphement, neve etiam tabernas aut cauponas blasphemiarum & luxuriæ officinas, quovis, nec etiam sponsaliorum, vel obsequiorum funeralium prætextu, nisi inter peregrinandum, ingrediantur: Prohibet concilium, pœna carceris per duos menses pro prima vice, per sex menses pro secunda, & per annum pro tertia (si prohibitionem contempserint) illis imponenda, mitioris pœnæ omni spe sublata.

Cum reperiantur plerique qui ad sacrum presbyteratus ordinem, potius ut beneficia per eos possessa retineant, & prærogativa sacri ordinis potiantur, quam ut missam celebrent & alia sacerdotali dignitati convenientia munia exerceant: dicti concilii Tridentini decreta insequentes: statuimus ut omnes qui ad presbyteratum jam sunt promoti, intra mensem a die publicationis præsentis synodi inchoandum, & qui deinceps promovebuntur, intra sex menses a die suarum promotionum numerandos, missam celebrent, his suorum beneficiorum fructus alioqui non percepturis.

Nonnulli etiam cum beneficia, potissimum prioratus ambiant, ut eorum fructibus ad tempus utantur, illa postmodum retro respicientes, ut ad sæculum redeant relicturi, eoque fiat, ut suorum beneficiorum jura, non ea qua debent fide & cura, tueantur, & Deo ecclesiæque debite non deserviant: omnes beneficia quæcumque etiam simplicia, sive sæcularia, sive regularia obtinentes, si sint viginti scutorum aureorum solarium annui valoris, deductis omnibus oneribus, ut puriore, ac majore animo in clericalis vitæ statu Deo inserviant, & jura suorum beneficiorum, ad quorum titulos fuerunt promoti, fidelius tueantur, magnopere monemus, & hortamur, ubi legitimæ ætatis & alias idonei existant, ad sacros ordines promoveri: illos vero, quos necessitas, vel utilitas ecclesiarum ad majores ordines suaserit ordinari, volumus per amissionem locorum, necnon fructuum, ipsorumque beneficiorum substractionem, sacrorum canonum auctoritate, per episcopos ad talium ordinum susceptionem, dum modo idonei sint, cessante appellatione compelli, fructusque taliter substractos per episcopos usibus seminariorum in suis diœcesibus instituendorum omnino mandamus applicari.

Eos autem, qui beneficia, sacros ordines requirentia possident, si intra tempus a jure statutum ordines requisitos suscipere distulerint, etiam privatione beneficiorum ipso facto, juxta canonicas sanctiones volumus coerceri.

Irrepsit profecto sive temporum vitio, sive hominum incuria & improbitate, ut multi sacrosanctæ missæ sacrificium, non ea qua decet devotione & veneratione, celebrent, sed potius per avaritiam alicujus mercedis spe ducti. Quod ut vitetur curent episcopi, ut quos ad presbyteratus ordinem promovebunt, literati sint, saltem mediocriter, competentesque habeant facultates, quibus sibi victum suppeditare possint, neque etiam ad ullos sacros ordines suscipiendos aliquos admittant, qui beneficium ecclesiasticum sufficiens pacifice non possideant, & si ad titulum patrimonii vel pensionis aliqui erunt ordinandi, illi tantum ordinentur, quos ipsi episcopi judicaverint assumendos pro necessitate, vel commoditate suarum ecclesiarum, servatis iis, quæ œcumenicorum conciliorum decretis super hoc statuuntur: Quique juxta Calchedonense concilium certis addicantur seu adscribantur ecclesiis, quas sine episcopi licentia ex causa & in scriptis obtenta, deserere non liceat, & ad alias (nisi invitati fuerint a parœcis missæ celebrandæ gratia) spe mercedis tantum discurrere, non enim longe absunt a simoniaca labe, & turpi quæstu, ex concilii Tridentini auctoritate,

ritate, qui non alio quam pecuniarum intuitu, missas frequentant.

Hinc etenim sæpius, in tam divini sacrificii contemptum, & ecclesiastici ordinis scandalum contingit, ut nonnulli postposito omni suæ dignitatis decore, duas missas una die celebrare temere præsumant, quod ex sacrorum canonum sanctionibus, nisi in casibus ab ecclesia receptis & auctoritate episcopi, non licere declaramus, imo etiam districtissime, sub pœna carceris, arbitrio episcopi, & suspensionis a suorum ordinum executione per annum, prohibemus.

Cum sit episcoporum muneris suos agnoscere, & præsertim eos qui in suis diœcesibus ecclesiasticis funguntur officiis, maxime autem illos quibus animarum cura mandata est, sitque pastoralis sollicitudinis pro rei Christianæ utilitate, ab iis tam divinorum quam temporalium, administrationis rationem exigere, sanxit concilium, ut capitula, abbates, priores etiam commendatarii & parœcialium ecclesiarum rectores, aliique beneficiati qui de jure vel consuetudine vocari, & synodis episcopalibus interesse debent vel consueverunt, anno quolibet, diebus in quaque diœcesi statutis, compareant, eorum quæ administraverint coram ipsis episcopis rationem reddituri, contra quos, si minime paruerint, vel excommunicationis pœna vel fructuum substractione aut quacumque alia juris via, animadvertant episcopi.

Cumque multorum malo exemplo & scandalo, ecclesiastici sui muneris & officii omnino obliti, domos suas adeo prostituant, ut in eas non ecclesiasticos tantum sed etiam laicos, helluones & alios ejus generis ad ludos in quibus nomen Dei plurimum blasphematur, jurgia, rixæ, & dissidia exoriuntur, diu, noctuque comessatur, quasi histrionum more, ad spectacula introducant, prohibet hæc synodus, ne a cetero ecclesiastici quibuscumque ludis inhonestis & quæstuosis tempus terant, nec quosvis alios, præsertim laicos, ad ludendum in suis domibus invitent, imo vero sacrorum librorum continuis lectionibus dent operam.

Ecclesiasticis vero omnibus prohibemus, ne domos suas, tam episcopales, abbatiales, canonicales, priorales, quam presbyterales suæ habitationi destinatas, aut illarum partem; laicis quibuscumque potissimum mulieribus, concedant, & si quæ concessæ sunt, ab his intra trimestre post præsentis synodi publicationem, viis juris expellantur: ipsis nihilominus episcopis, abbatibus, canonicis, prioribus & parœcis prohibentes, ne eas inhabitatas deserant, hac enim occasione magnam sæpissime ruinam patiuntur.

Quod si per annum, sine habitatore ecclesiastico eas reliquerint, anno effluxo, per eos ad quos spectat mandamus provideri.

Cum scriptum sit in lege veteri, quod quicumque non obtemperasset sacerdotibus, aut extra positus lapidaretur a populo, aut gladio cervice supposita expiaret cruore contemptum, & in primitiva ecclesia, inobedientes cuncti, de ecclesia rabido ori dæmonum traderentur: multi nomine tenus sacerdotes, censuram ecclesiasticam contemnentes, excommunicati, vel suspensi a prælatis ipsorum exigentibus culpis, & immemores, quæ episcopis & prælatis clavium regni cælestis collata sit potestas, attrectare sibi interdicta mysteria non verentur: contra quos rigorem ecclesiasticum volumus exerceri: statuimus igitur, ut tales sine spe restitutionis, ab officiis & beneficiis deponantur, & infames sint, & de cetero ad beneficia ecclesiastica, nullatenus admittantur, nisi per pœnitentiam approbatam, & conversionem laudabilem, sedis apostolicæ gratiam, meruerint obtinere.

De Christi fidelibus laicis.

XV.

SANCTORUM patrum antiqua decreta renovantes, omnibus & singulis Christi fidelibus, suis missis parœcialibus & aliis suarum parœciarum divinis officiis, singulis diebus dominicis & festivis interesse, districte præcipimus: a quibus si per tres dies dominicos continue sequentes illos abesse contingat, nisi legitimo impedimento retineantur, pœnas a sacris canonibus indictas, incurrere declaramus, quod illis sui rectores & confessarii, sæpius inculcare non omittant.

Et ne prætextu divinorum officiorum quæ in aliis ecclesiis, quam parœcialibus celebrari solent, revocari aut distrahi possint, majorem missam & vesperas in ecclesiis cathedralibus, collegiatis & monasteriis, post parœciale officium peractum, tantum debere inchoari, decernimus.

Quod ut fiat commodius, episcopi seu eorum officiales, ipsis rectoribus seu parœcis, certas horas, quibus majorem missam & vesperas in suis ecclesiis celebrare teneantur, ita præscribant, ut parœcialibus divinis peractis, ipsi parœciani, ad cathedralem & collegiatas, aliasque monasteriorum ecclesias, ad divina in his audienda, pro sua devotione, se transferre valeant.

Horam autem habendis concionibus diebus dominicis & aliis festis primam pomeridianam in cathedralibus & collegiatis ecclesiis necnon monasteriis, nonobstante quacumque in contrarium consuetudine, præscribendam esse censuimus.

Ut vero in ecclesia, sessionum decens ordo servetur, sancimus laicis dum divina peraguntur officia, non licere chorum præcipue cathedralium ecclesiarum, ingredi, & inter ecclesiasticos sedere.

Minusque dum sacerdos sacris operatur, altaris ambitum cancellosve ingredi, aut aliis altaribus minime septis & ambitis, hærere.

Mulieres ab ingressu dicti chori, non tantum cathedralium sed etiam collegiatarum, monasteriorum & aliarum quarumcumque ecclesiarum, arcentes. Nemo vero in quacumque ecclesia, ad animi sui arbitrium, sed pro suo statu ac qualitate, locum occupet.

Ut autem dictis parœcianis, omnis ad alias ecclesias discurrendi tollatur occasio, omnibus presbyteris tam sæcularibus quam religiosis etiam mendicantibus, ne quibusvis personis quantumcumque illis notis, nec etiam cujusvis confratriæ aut societatis prætextu sacram eucharistiam tempore paschatis, absque parœci consensu, vel sedis apostolicæ indulto episcopo exhibito, administrent, omnino vetamus, sic enim fiet, ut pastor oves, & oves pastorem agnoscant, dicente sacra scriptura, Agnosce vultum pecoris tui.

Certis testimoniis cum didicerimus, plerisque in parœciis, pravam illam invaluisse consuetudinem, ut in litaniis & processionibus, quæ Deo supplicandi & preces offerendi gratia, ab antiquis patribus institutæ sunt, misceantur ludi, joci, choreæ, comessationes & aliæ ridiculæ actiones, unde contentiones oriuntur: ecclesiarum parœcialium rectores, quantum possumus in domino hortamur, ne

ANNO CHRISTI 1583.

ne hujusmodi quæ Deum optimum maximum, ad iram potius provocant, quam orationes in his processionibus fusæ, ab eo petita impetrent, in suis parœciis fieri sinant, imo magis suos parœcianos, ab his abstinere, etiam sub anathematis pœna moneant, eosdem in dictis processionibus, viris a mulieribus separatis, ordinate, devote & modeste procedere, non vero invicem confabulari, sed preces suas Deo qua decet humilitate offerre docentes & commonefacientes.

Cum nos doceat apostolus, mulierem non velato capite orantem, deturpare caput suum, nec minus esse turpe, non velari quam tonderi aut decalvari, minimeque eam deceat tortos habere crines & pectus suum nudare, non tantum virgines sed etiam mulieres, ne sui decoris & officii omnino oblitæ videantur, in tortis crinibus, ac nisi velatis capitibus & pectore, potissimum in ecclesia, incedere prohibemus: Indignum est enim mulieres Christianas quas decet cum verecundia & sobrietate ornatas, pietatem per opera bona profiteri, meretricio more, in tortis crinibus, nudatis capitibus & pectore, se velut nundinatitias populo exponere.

At cum mollis corporis cultus, in femina Christiana damnandus sit, multo certe magis in viro, qui caput mulieris est, damnari debet. Ideoque ex concilii generalis Constantinopolitani, in Trullo habiti, decreto: excommunicationi subjacere eos omnes diffinimus, qui capillos, ad videntium detrimentum scite excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis, escam ea ratione objiciunt: Ne vero prohibitio nostra tum viros, tum mulieres lateat, hanc illis per parœcos in suis pronis & ecclesiasticis in suis concionibus, etiam cum dura & importuna, si opus sit, increpatione, significari volumus & intimari.

Statuit etiam hæc synodus, ne qui colloquia sua, in atrio alicujus ecclesiæ constituant habenda, mercesve in cœmeterio venales exponant: inde enim fit, ut in ipsa ecclesia, sua exerceant negotia, ubi orationes & divina tantum fieri æquum est officia.

Omnibus & singulis Christianis præcipimus, ne cibum sumant, nisi mensa prece prius consecrata, neve ab ea recedant, nisi gratiis humiliter & devote Deo peractis.

Pecuniam si quis adulterinam, aut minus probatam receperit, quamvis ignoranter, auctorque sibi sit incognitus, alteri tradere non præsumat, cum id fieri nequeat sine specie mali, a qua apostolus vult omnes abstinere Christianos, ac sine magna furti suspicione.

Si ventorum vi, vel tempestate agitata navis, variis onusta mercibus, scopulis illisa, naufragio frangatur, ex concilio Nannetis pridem sedente Honorio secundo, habito: Naufragii reliquias, neminem, sive nobilem sive alium, multo minus ecclesiasticum, præter naufragum tuta conscientia sibi arrogare posse declaramus: adversatur enim non modo Christianæ pietati, sed etiam legi naturæ & civili cum aliena jactura locupletari.

Prohibemus laicis, ne in ecclesia, potissimum durantibus divinis officiis, deambulent, sub pœna excommunicationis, quam contra eos qui moniti non destiterint, per ordinarios pronunciari volumus & mandamus.

Iubemus quoque, ut sacerdotes Christi fideles moneant, quando ad ecclesiam conveniunt, sine strepitu ac tumultu, eam ingrediantur, in qua etiam quamdiu orationis causa morantur, nequaquam inanes inter se habeant confabulationes, illo enim tempore divis Chrysostomo & Ambrosio auctoribus, quo missarum solennia celebrantur, non solum ab otiosis & inutilibus verbis, verum etiam a perniciosis cogitationibus prorsus est abstinendum.

De monachis & monasteriis.

XVI.

OMNES abbates & priores conventuales tam religiosi quam commendatarii, qui de jure aut consuetudine sacros ordines suscipere tenentur, intra tempus a jure statutum post abbatiarum aut prioratuum adeptam possessionem ordinentur & missam celebrent: Quod si secus contigerit, nullis dictarum abbatiarum & prioratuum fructibus gaudeant, sed ad usum pauperum & seminariorum applicentur.

Qui noviciandi præsentabunt se abbati, priori & conventui: qui super capacitate & insufficientia supplicantis, in præsentia infirmarii diligenter inquirent si sit sanus mente & corpore, habilis ad portandum jugum domini & onus regulæ. Qui si repertus fuerit idoneus, facta prius professione fidei, regulari cuculla induetur: ideoque sanxit concilium, priorem claustralem cujusque monasterii vicarium esse destinatum ad induendos præsentatos habitu noviciorum, eosdemque ad professionem admittendos, & ad concedendam licentiam, ut ad ordines tam minores quam majores rite valeant promoveri.

Prohibemus omnibus abbatibus & monachis præter jura consueta cujusque monasterii rationi consentanea sub pœnis a canone indictis pecuniam aut quid aliud pro monachatione accipere.

Quia vero magna abbatum seu priorum claustralium negligentia & incuria, hoc in omnibus fere monasteriis irrepsit malum, ut nulla ingredientium monasteria, seu in eis monachalem habitum suscipientium, nec etiam ordinem profitentium facta fuerit descriptio, hincque multis in locis contigit, ut vere professi non tantum religionis habitum rejecerint, sed etiam ad sæculum redeuntes magno religionis Christianæ scandalo & gravi animarum suarum damno, uxores duxerint, nec potuerint nefariæ & incestuosæ ac detestandæ nuptiæ convinci aut annullari dictarum professionum nullo certo apparente testimonio: Alii etiam cum certos annos in monasteriis exegissent, non tamen in his professionem expresse emisissent, contra sacrorum conciliorum decreta sola præsumptione pro expresse professis habiti sunt, ac tamquam tales regularia beneficia sunt adepti & aliis professorum prærogativis & privilegiis usi: Cui malo ut in posterum occurratur: statuit hæc synodus in omnibus & singulis quorumcumque ordinum monasteriis, certum confici regestum, in quo singuli abbates vel priores claustrales & alii iisdem præfecti, omnium & singulorum qui dicta monasteria posthac ingredientur & religionis habitum suscipient ac etiam vovebunt, seu ordinem profitebuntur, nomina, cognomina & ætates, una cum die, mense & anno quibus & habitum susceperint ac etiam voverint, annotare tenebuntur: cui regesto ut plenissima fides adhiberi possit, ipsum per abbatem vel priorem claustralem qui eos ad habitum & votum admiserint, ipsumque suscipientem vel voventem necnon duos aut tres testes qui adfuerint, signari, & in monasterio

sterio quam accurate fieri poterit, asservari mandamus.

Utque magis habitus susceptio & emissio voti innotescant & palam sint, mandat synodus ut publice in sacrario seu choro ecclesiæ monasterii post majoris missæ offertorium omnibus religiosis assistentibus, saltem intimatis,& de eorum assensu habitus susceptio & voti emissio, fiant.

Quod nostrum decretum in monialium domibus seu monasteriis omnino observari placet.

Nullus ante probationis annum & nisi decimum sextum suæ ætatis compleverit, ad professionem admittatur.

Ut autem in monasteriorum ecclesiis decentius divinum officium persolvatur & fiat, abbates ornamenta ecclesiis comparare teneantur, quæ sufficere possint ad divinum officium peragendum, scilicet calices, cruces, candelabra, casulas, mappas, albas, missalia, libros cantus & cetera quæ cultui divino sunt necessaria.

In iis vero monasteriis in quibus monachi matutinas preces media nocte decantandas propter Gallicos tumultus in aliud tempus distulerunt, eas dicta mediæ noctis hora secundum regulæ præscriptum & juxta veteres consuetudines de cetero cantent: Quod ut commodius agant, occludantur fenestræ, & ubi opus erit vitra reficiantur.

Ceremoniæ antiquæ in monasteriis collapsæ ad veterem & priscam formam reducantur.

Nec liceat laicis inter monachos sedere in choro dum divina celebrantur mysteria:ideo abbates chorum seu sacrarium sepiant & claudant.

Eligatur per abbatem, priorem & conventum vir moribus & doctrina commendatus, cui demandetur cura erudiendæ monasticæ juventutis, aliosque doctrina indigentes monachos doceat:stipendia autem ab abbatibus accipiat.

Quibus in monasteriis nulla est bibliotheca, locus assignetur commodus & præparetur, in quem de cetero libri monachorum decedentium includantur, quorum substractione abbatibus penitus interdicimus, ipsi abbati & monachis injungentes ut iis evolvendis quam poterunt sedulam dent operam.

Ex monachis professis cujusque monasterii eligantur ab abbate seu priore & conventu qui ad universitates & studia generalia transmitti possint: In ipsis monasteriis eo relicto numero qui ad divinum celebrandum officium sufficiat,quibus per abbatem seu priorem & conventum, camerarium etiam & cellerarium, aliosque officiarios ea erogabuntur, quæ in monasterio residentibus suppeditari debebent.

Nemo duobus officiis in eodem monasterio præficiatur,& qui nunc duo obtinet, alterum dimittat intra sex menses a publicatione præsentis concilii,alioqui utroque privetur: Quos quidem officiarios post triennium debere destitui decernimus, nisi aliter monasterii evidens suaserit utilitas.

Omnes officiarii, & simplices monachi onus sibi injunctum fideliter per seipsos exequantur, & actualem in monasteriis residentiam faciant,sub pœna a jure & regula indictis,nisi ratione suorum officiorum seu onerum sibi incumbentium per superiores fuerint dispensati.

Juxta veteres consuetudines & antiquorum patrũ decreta,induantur monachi & regulares cujuscumque ordinis etiam divi Augustini, illisque vestimenta tradantur ab his qui præstare debent, in specie, qualitate, quantitate, statutis diebus & consuetis temporibus,quæ quidem deferre tenebuntur, tam intra septa monasterii, quam extra, sublata illis aliis indumentis utendi licentia, idque sub anathematis pœna.

Non liceat monachis alieni & peregrini coloris a jure & regula eorum prohibiti,vestimenta ferre, aut illa serico decorare, indusiis non utantur striatis, denticulatis, monilia aut annulos in digitis,thoraces aut calceos conscissos non deferant, nec ampla femoralia militum more: non utantur galero intra septa monasterii, nec in civitate, in qua etiam nisi cum magna cuculla, nec soli, incedant, juxta constitutionem a Clemente in concilio Viennensi editam, sub pœna perditionis prædictarum rerum pauperibus distribuendarum, & carceris, privationisque certæ partis sui victus judicio superioris pauperibus applicandæ.

Ne quis monachorum de cetero barbam gestare, aut comam nutrire præsumat, sed omnes coronam magnam in capite habeant & barbam radant.

Omnium monachorum mensa sit communis, nisi subsit legitima excusationis aut morbi causa,hisque quotidie juxta regulæ præscriptum & summorum pontificum decreta, ministretur panis, vinum, obsonium & aliæ annonæ in numero, specie, qualitate, quantitate, horis & diebus quolibet monasterio consuetis, omni diligentia ab iis qui ea præstare tenentur.

Qui utensilia refectorio & aliis locis pro refectione monachorum destinatis debent, ea bona fide exhibebunt: annona bladi, vini & aliorum necessariorum, necnõ ligna in monasteriis tam abbatiarum quam prioratuum conventualium, in horrea & cellaria congregentur,ne extra septa monasterii monachi exire cogantur.

Esu carnium omnibus monachis singulis diebus Mercurii, necnon adventus tempore tam in monasterio quam extra monasterium interdicitur, strictiore regula, si quæ forte sit, in monasteriis nihilominus observanda.

In dictis autem religiosorum monasteriis, singulis diebus durantibus prandio & cœna,sacram scripturam legi volumus & jubemus, ut religiosi illam meditentur, faciliusque addiscant.

Quælibet monasteria dormitorium & cellulas habeant, ubi statim completorio dicto monachi etiam priores claustrales sese recipiant.

In dormitorio lampades accommodentur quæ tota nocte luceant, ibidem silentium servetur, prout in regula continetur: sit in eo cella communis cum camino ad ignem causa calefaciendorum monachorum e matutinis precibus redeuntium,parandum: ideoque non intendit concilium prædictis monachis separatim lignum præstari ab abbate, nisi ratione officii quibusdam debeatur. In quolibet monasterio aut prioratu conventuali, construatur domus in loco aprico & sano pro monachorum infirmorum receptione: muniatur utensilibus & mobilibus necessariis, in eaque alimenta & cetera quæ ad ægroti sanitatem recuperandam pertinent, præstentur ab iis qui ad id tenentur: Adjaceat hortus ad auram capiendam, si commode præstari possit.

Claustra semper claudantur, quorum superiores monachi tantum, non vero alii clavem habeant. In iis autem silentium servetur.

Extra ea non exeant monachi sine prioris aut præsidentis licentia & jussu,exceptis his quibus ab antiquo exire licet pro adimplendis officiorum administrationibus:Quod si qui convincantur sine licentia exisse, pro ea die qua claustrum exierint & proxime sequente,

sequente, cibariis privabuntur, iis duobus diebus pane & aqua tantum usuri.

Prohibemus abbatibus & prioribus conventualibus tam religiosis quam commendatariis eorumque procuratoribus, negotiorum gestoribus, actoribus seu firmariis, ne domos intra septa monasteriorum, sæcularibus & laicis locent, vel uxoratos residere in monasteriis permittant: si qui vero laici aut uxorati monasteria modo inhabitant, intra sex menses cum uxoribus & supellectili recedant, sub pœna excommunicationis per episcopos contra contumaces ferenda.

Quia vero nonnulli abbates commmendatarii in monasteriis suis resident, secumque laicas personas, quandoque viles satellites, etiam mulieres circumducunt; ne illorum conversatio monastico ordini lethale inferat detrimentum, murum construi & ædificari vult synodus, qui commendatariorum mansiones a cellulis & domibus monachorum dividat.

Inhibemus etiam eisdem monachis cujusvis ordinis, ne mulieres cujuscumque sint ætatis intra prædicta septa seu claustra suorum monasteriorum, ne quidem consanguineos suos religiosos visitandi vel illis ancillandi, aut alio quocumque prætextu, sub pœnis Romanorum pontificum constitutionibus sancitis, admittant: frustra enim sacrorum canonum decretis monasteria sua egredi prohiberentur, si quod est maxime noxium in sæculo, in illa inducere permittentur.

Cum non abs re antiqui canones, religiosos professos, infantes e sacro fonte suscipere & nuptiis interesse prohibuerint, illisque si hæc licerent sua septa deserendi, vagandi & discurrendi, cumque laicis nimiam familiaritatem ineundi daretur occasio, secundum eadem antiqua decreta, hæc illis minime licere declaramus.

Quod etiam decretum monialium respectu suum sortiatur effectum.

Non liceat monachis arma cujusvis generis in suis cellulis retinere, canes & aves venaticas alere, hisque in venatione uti aliisve se implicare negotiis, quæ suum ordinem minime decent, & eos a solitudine & sanctis meditationibus possunt avocare.

Eleemosynæ quæ ab antiquo in monasteriis & prioratibus conventualibus & aliis ab eisdem dependentibus locis consueverunt fieri, de cetero decenter & fideliter, necnon pauperibus sine fraude necessaria, in quantitate, qualitate, specie, diebus & horis consuetis distribuantur.

At quoniam ex mala & depravata beneficiorum collatione multa in monasteriis indebite fiunt, ut huic morbo medeatur, statuit hæc synodus ut collatores beneficia a suis monasteriis dependentia conferant secundum summorum pontificum decreta, sanctiones canonicas & fundatorum intentionem, videlicet regularia, regularibus; sæcularia, sæcularibus. Quoniam vero sæpe fit non sine gravi monastici ordinis jactura, ut panem filiorum alieni manducent, beneficiaque extraneis conferantur, nulla habita ratione monachorum illius monasterii a quo beneficia dependent, eadem synodus statuit ut prædicti collatores prædicta beneficia conferant religiosis illius (si ibidem capaces & habiles reperiantur) habita ratione graduum, qualitatis, literaturæ & antiquitatis.

Tituli monasteriorum & beneficiorum ab iisdem dependentium & documenta ab his penes quos existunt, restituantur, & in thesauraria cujuslibet monasterii, recondantur, cujus claves quatuor sint, quarum una tradatur abbati, altera priori, tertia per capitulum eligendo, quarta armario qui custos chartarum dicitur, aut alii qui ejuscemodi claves servare consueverit.

Exempla legitime & fideliter collata & per secretarios subscripta & subsignata, regestorum, continentium collationes & præsentationes omnium beneficiorum quæ per abbates aut eorum vicarios, quotannis conferuntur & præsentantur, in thesauraria custodienda, intra sex menses, reponantur.

Consignandarum arborum cujusvis abbatiæ nemorum, malleus de cetero in thesauraria & loco ubi documenta & tituli asservantur, recondatur, ut cum tempus consignationis advenerit per religiosum ad id specialiter deputatum cum ordinario nemoris custode, deferatur: significetque capitulo quot arbores, cujus qualitatis consignaverit, ad vitandum abusum in talibus fieri consuetum.

Procuratores abbatum, quos non recte magnos vocant vicarios, etiam si fuerint religiosi, nullam virtute suæ procurationis aut vicariatus dignitatem, auctoritatem, honorabilioremve sessionem sive in choro, capitulo aut alibi sibi vendicabunt, sed prior claustralis illos semper præcedat: locum vero suæ receptionis illi tantummodo teneant.

Si contigerit, abbates, religiosos, priores aut alios ad id potestatem habentes aliquem ex monachis ab obedientiam mittere, seu ab ea revocare, hoc fiat in capitulo de consilio fratrum, nullos autem indisciplinatos, minimeque dociles & morigeros ad prioratus conventuales ire jubeant: qui si forsan missi fuerint a prioribus recipiendos non esse, imo revocandos dicimus, ut in abbatia juxta ordinis regulam, corrigantur.

Nullus monachorum cum obedientia in aliud transmittatur monasterium, nisi publicam emiserit professionem & actu sacerdos sit aut de proximo ad sacerdotis ordinem promovendus.

At quoniam sæpe contingit obedientiarios non recipi in prioratibus conventualibus per priores vel eorum actores & firmarios, ideoque cogantur ad monasterium redire, statuit concilium ut expensis abbatis, dictis obedientiariis detur conductor, qui ducat & reducat.

Reparationes chori, claustri, capituli, refectorii, dormitorii, domorum officiariorum non solum existentium intra septa monasterii sed etiam extra, fiant citius per eos qui ad id tenentur: & in negligentiam abbatum & priorum, ordinarii hæc omnia fieri curabunt, eosque cum imploratione brachii sæcularis, & per censuras ecclesiasticas ad id compellent.

Mendicantium ordinem professi, cum in suis conventibus ex suorum ordinum præscripto residere debeant, illis per civitates & oppida discurrere & extra suos conventus morari, nisi cum verbi Dei prædicationi suorum superiorum mandato & episcoporum consensione vacabunt, aut in eleemosynarum collectione erunt occupati, prohibemus. Quibus tam in dictis suis conventibus quam extra, ea quæ sunt suæ professionis & voti ad amussim tam in habitu (quem exquisitum aut nimia arte elaboratum esse non volumus) magna tonsura, jejuniis, a carnibus, & aliis cibis juxta ordinis præceptum, abstinentiis, quam in omnibus suis actionibus observare sub pœnis a conciliis indictis, admonemus.

Eos autem qui sunt ex apostolica dispensatione ad ecclesiarum parœcialium quasi in subsidium sæcularium clericorum, regimen assumpti: scire volumus

volumus voto sui ordinis perpetuo obligari, nec suæ professionis habitum capitis rasuram, & alia ejusdem insignia posse deserere, nec non ad continue deserviendum ecclesiis sibi commissis adstringi, suorum beneficiorum fructus illis alioqui non percepturis.

Quia etiam alii ad prædicationis munus in ecclesiis cathedralibus in doctorum theologalium sæcularium defectum, sunt acciti: eos monemus ut quæ sunt suæ vocationis, quam diligentissime fieri poterit, impleant: & etiam ea omnia quæ sunt sui voti, debite perficiant & exequantur: Illis nihilominus præbendas theologales in titulum non debere conferri, ne pro canonicis se gerant, declarantes: ad quorum omnium observationem per ordinarios & suorum ordinum superiores compelli volumus.

Ordinariis etiam mandamus ut singulis dictorum mendicantium ordinibus; suos fines assignent, intra quos verbum Dei seminare debeant & in his singulis religiosis, si commode fieri possit, suas parœcias præscribant, ne inter eos, ut plerumque contingit, rixæ oriantur.

De monialibus.

XVII.

In monasteriis mulierum regularium quæ Deo se dicarunt vetus disciplina conservetur, & si fortasse usquam est depravata ejus restituendæ provinciam locorum ordinarii subeant.

In quibus numerum monialium sua auctoritate repleri curent pro modo & facultate loci, neque eumdem augeri nisi facta monasterio annua quę satis sit fructuum accessione: his ne quovismodo per se aut per alios, directe vel indirecte, honores, officiave seu beneficia cujusvis generis sui monasterii nec etiam alterius, sub pœna eorumdem officiorum vel beneficiorum privationis ambiant, prohibentes.

Illis autem monasteriis præfectæ sive abbatissæ sive priorissæ aut aliæ quocumque nomine appellentur, ne minores quadraginta annis eligantur: Quæque in vitæ honestæ laude vixerint, octo annis saltem postquam religionem professæ fuerint, statuimus.

Virgines autem etiam mulieres quæ monialium monasteria a cetero ingredientur, nullo modo ad id cogi ex antiquorum patrum decretis prohibemus: eos autem omnes anathemati subjicimus cujuscumque qualitatis, gradus vel conditionis fuerint, tam clericos sæculares vel regulares quam laicos atque etiam qualibet dignitate fulgentes quomodocumq; nisi in casibus a jure expressis, qui invitam ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem coegerint, & qui consilium, auxilium vel favorem dederint, quique scientes eam non libere nec sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, vel professionem emittere quoquomodo eidem actui præsentiam vel consensum auctoritatemve interposuerint.

Necnon simili pœnæ subjacere eos qui virginis vel alterius mulieris veli accipiendi vel voti emittendi quoquomodo sine justa causa voluntatem impedierint.

Si quæ autem post religionis ingressum & professionem emissam, se id ante debitam ætatem fecisse aut quid simile prætendere velint: eaque de causa

A habitum dimittere, aut etiam cum habitu sine superiorum licentia discedere, non volumus audiri, nisi intra quinquennium tantum a die professionis.

Neque tum etiam nisi causas quas prætenderint coram ordinario & suo superiore deduxerint.

Ante quarum deductionem si sponte habitum dimiserint ad allegandum quamcumque causam admittendas non esse decernimus, sed ad monasterium redire cogendas & tanquam apostatas puniendas.

Vt autem illarum libertati melius prospiciatur, jubemus ne qua in monasterio recipiatur ante duodecimum completum, nec ad professionis emissionem
B admittatur ante exactum decimum sextum suæ ætatis annum, postque annum probationis, ab habitu suscepto, computandum.

Statuimus insuper & decernimus ut ante susceptionem habitus ab episcopo vel eo absente aut impedito, ab ejus vicario aut aliquo ab eo deputando, virginis voluntas diligenter extra monasterii septa inquiratur & examinetur, num coacta aut seducta sit, & utrum intelligat, quid agat: cum vero iterum ante professionis emissionem ejusdem virginis voluntas fuerit exploranda, id non fiat extra septa, nisi forte ex causa in monasterii ecclesia exteriore.

C Quoniam sexum muliebrem contra versutiam hostis antiqui minus fortem multiplici remedio necesse est communiri, decernimus ut moniales & ceteræ mulieres, divino cultui dicatæ, velum aut peplum sericum non habeant, nec in velo, acus argenteas vel aureas audeant deportare, nec zonas sericas auri vel argenti ornamenta habentes, nec aliquo panno irregulari, utantur: metiantur etiam juxta dimensionem corporum vestes suas, ita quod longitudinem corporum non excedant, sed pede decenter subducto sufficiant eis, sola monialis consecrata deferat annulum & uno solo sit contenta. si qua autem contra hanc nostram prohibitionem venire præsumpserit & commo-
D nita non resipuerit, regulari subjaceat disciplinæ.

Ne autem dictæ virgines quæ habitum susceperint, vel professionis votum emiserint a tam sancto proposito quoquomodo avocentur, ordinamus puellas sæculares quas in dictis monasteriis educari sæpius contingit, non vestibus sericis sed laneis tantummodo nigri aut fusci vel albi coloris indui, nullo etiam exquisito ornamenti genere uti, aut cincinnatos crines, inaures, vel monilia & alias ejus generis inanes delitias, gestare.

Caveant similiter præfectæ, ne viri cujuscumque status, dicta monasteria ingrediantur, aut adolescentulas per cancellos nisi ipsis præfectis
E præsentibus aut duabus aliis ex senioribus religiosis alloquantur: Neve illis inconsultis literas extra monasterium mittant, vel ab extraneis recipiant, aut libros, nisi qui ad pietatem invitant, & a suis superioribus approbatos & eis concessos penes se habeant aut quoquomodo legant, sub pœna arbitrio episcopi consilio patrum monasterii imponenda.

Ipsarum autem virginum & mulierum Deo dicatarum ut saluti amplius consulatur, dicta monasteria sub perpetua clausura in posterum juxta cōstitutionem felicis recordationis Pii papæ V. quæ incipit, Circa pastoralis officii, permanere volumus & ordinamus, ipsis ordinariis eandē constitutionē quanto-

cyus poterunt ut exequantur, mandantes & injungentes. A

Licet contra nefandos insidiatores sacrarum virginum pudicitiæ pœnæ gravissimæ sint institutæ tam canonicæ quam legales, quidam tamen relaxatis voluptatum habenis, in lacum miseriæ & in lutum fęcis se immergunt, ut salutis æternæ coronam, honestatis normam, earumque pudicitiam corrumpere præsumant: contra quos nervum rigoris apponimus, statuentes, ut quicumque pudicitiam sanctimonialium cujuscumque habitus ausu sacrilego solicitare præsumpserit, ab officio, si clerici fuerint, si laici, a perceptione corporis domini noverint se suspensos, aliisque juris, & arbitrii pœnis B per episcopum, seu ejus officialem severe puniantur.

Qui vero sacrilegum carnis commercium cum talibus habuerint, ipso facto excommunicationis sententia sint innodati, pœnisque a jure & sacris canonibus impositis subdantur: sanctimonialis vero seu canonica quæ hujusmodi crimen flagitiosum perpetraverit post competentis vindictæ severitatem, carceri mancipetur, ut illic quamdiu episcopo videbitur in jejuniis & orationibus pœnitentiæ vacet, & ulterius ad officium aliquod in monasterio nullatenus admittatur, & insuper regulari disciplinæ arbitrio ordinarii subjiciatur, & in signum iniquitatis suæ, ultima tam in claustro maneat, quam in choro.

De sepulturis.

XVIII.

SACRI Lateranensis concilii decreta, renovando, omnibus & singulis ecclesiarum parœcialium rectoribus & aliis ecclesiasticis, ne in in suis ecclesiis vel cœmeteriis & aliis locis sanctis, hæreticorum corpora tradant sepulturæ, illave in his inhumari sustineant, sub anathematis pœna prohibemus: illa vero si contigerit per vim aut alias indebite in ecclesia, cœmeterio aut alio loco sancto sepeliri, exhumari volumus & mandamus, æquum judicantes eos cum iis non sepeliri, quibuscum viventes noluerunt communicare. D

Illas vero ecclesias seu cœmeteria in quibus sepulta fuerint, pollutas seu polluta ac propterea reconciliatione indigere declarantes.

Eos qui oblationes seu legata & pia relicta defunctorum aut negant, aut solvere recusant, illorumve testamenta seu codicillos celant, & dolose retinent: tanquam animarum egentium necatores, ex concilio Agathensi, excommunicationi subjacere decernimus.

Laicis omnibus etiam nobilibus minime liceat, sepulturas in ecclesiis jure proprio sibi vendicare: cum sepultura sit proprie & mere jus spirituale & ecclesiasticum: Neque sepulturam in illis assumere & eligere, ad, juxta, vel prope maius altare aut E sacrarium, quacumque prætensa in contrarium consuetudine aut possessione nonobstante: nisi forte sint episcopi aut ecclesiarum rectores vel fundatores ipsarum: Nullo autem modo in ecclesiis sepultura effodiatur, nisi quæ non minore quam sex aut quinque pedum spatio, a majore aut digniore altari distet.

Quibus in ecclesiis neminem sine rectoris consensu & auctoritate inhumare liceat.

De jurisdictione & visitatione.

XIX.

OFFICIALES episcoporum cum sint in foro contentioso juris dispositione ipsorum vicarii, eorumque vices supplere debeant, præcipue in criminum per subditos commissorum emendatione, eos esse presbyteros volumus, juris potissimum canonici seu pontificii peritos, & boni nominis, ut major in coercendis delinquentium criminibus eorum sit auctoritas: quibus strenuam injungimus dare operam, ut quæ præsenti concilio sancita & diffinita sunt, observentur. His alioqui pro prima negligentia, suspentionis a divinis, & pro secunda, sui officii privationis pœnas incursuris.

Officium vero promotoris non nisi presbytero vel saltem in sacris ordinibus constituto in posterum commmittatur: Quod si qui hodie sacris non sunt initiati, aut ab exercitio officii abstineant, aut intra sex menses curent promoveri.

Sacrorum conciliorum decretis, jurisque communis dispositione cum sit cautum, ne clericus adversus clericum habens negotium pontificem suum relinquat, & ad sæcularem judicem trahat: omnibus ecclesiasticis cujuscumque sint di- C gnitatis, status, qualitatis aut conditionis, ne clericos, saltem in sacris ordinibus constitutos, in actionibus, quarum cognitio & judicium fori est ecclesiastici, relicto proprio episcopo ad judices sæculares trahat, sub pœna anathematis prohibemus: cui eos ipso jure & facto subjacere declaramus, aliis a jure statutis pœnis nihilominus puniendos.

Ipsos ecclesiasticos qui volentes iisdem in causis sæcularia judicia subierint, similem pœnam incurrere decernentes: cum hoc beneficium non personæ, sed universo ecclesiastico ordini, publico jure sit indultum, cui clerici renunciare non valent.

Certissimi juris cum sit, matrimoniales causas omnes fori esse ecclesiastici: Ideoque earum cognitionem ac decisionem judicibus laicis, a sacris canonibus omnino esse interdictam, omnibus præterquam episcopis & eorum officialibus de iis earumque appendicibus & circumstantiis, veluti si de conjugali adhęsione sit quæstio, cognoscere & decidere, sub anathematis pœna, prohibemus.

Cum non abs re, sed necessaria ex causa, utque tum ecclesiastici tum laici suo in officio facilius contineantur, visitationis munus in ecclesia sit introductum, archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus hoc munus de jure vel præscripta consuetudine competit, annis singulis per se, suas ecclesias visitare, districte præcipimus, quos in domino hortamur ne segniter aut perfunctorie in his visitationibus se gerant, sed ea omnia diligenter & integra fide exequantur, quæ jus & officii eorum ratio requirit.

Nemini autem liceat, sub pœna excommunicationis, in eadem visitatione, duorum, quibus ratione suarum dignitatum, personatuum aut officiorum visitationis onus incumbit, vices præstare.

Ipsi vero visitatores sciant se intra mensem post peractam visitationem ad rationem omnium quæ in suis

suis visitationibus gesserint episcopo reddendam ex antiquis conciliis obligari, idque scriptis, ut juxta casuum exigentiam aut necessitatem per eumdem episcopum iisdem provideatur: Quod si præstare neglexerint ad id per episcopos viis juris compellendos esse ordinamus.

Quia literæ querimoniales seu monitoriales ad finem revelationis tam a dictis officialibus ordinariorum, quam ab archidiaconis, archipresbyteris, decanis, aliisque, nimis facile in multorum scandalum & divini cultus diminutionem concedi videmus: hincque illæ magis contemni quam formidari, ac perniciem parere potius quam salutem, œcumenicis conciliis inhærendo, illas a nemine prorsus quam ab episcopis seu eorum vicariis & officialibus generalibus in posterum decerni vetamus, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter cognita & magna cum maturitate examinata: aut mandatum vel permissum sit patribus eas ab ecclesiastico judice obtinere.

Ut litium amfractibus & litigantium subterfugiis ac causarum brevitati provideatur: statuit hæc synodus reverendos episcopos, seu eorum officiales partium appellationibus ab appunctuamentis a cetero interjiciendis, quæ tantum litium instructionem concernunt non debere deferre: cum autem ad reverendissimum dominum archiepiscopum Turonensem aut ejus officialem ab eorumdem suffraganeorum vel suorum officialium audientia fuerit appellatum, reverendissimus dominus Turonensis archiepiscopus, nec ejus officialis, in hujusmodi appellationis causa, si gravamen est reparabile in diffinitiva, non procedant, nec etiam aliis ante diffinitivam sententiam illam committant.

Cum multorum relationibus intellexerit synodus, quam plurima jurgia & contentiones in tractatibus capitularibus ob nonnullorum capitulantium tum petulantiam, tum arrogantiam, vel potius insaniam suboriri, quas sedare ac comprimere desiderat: statuit, ne a cetero in capitulorum conventuū aut aliarum communitatum tractandis negotiis, quisquam, cujusvis dignitatis, status, qualitatis aut conditionis existat, verbis rixosis aut contumeliosis utatur, volentes omnes modeste, seriatim, suoque ordine, non vero interrupte sua vota seu suffragia emittere, ita ut uno suo ordine loquente, ceteri taceant: his injungendo ut decano, aut cuicumque in capitulo vel conventu præsidenti, obediant omnino sub pœna carceris: Quod si quis convicium, contumeliam aut injuriam in confratrem protulerit, vel Dei nomen blasphemaverit, per substractionem fructuum pauperibus applicandorum, & carceris ad certum tempus indictionem, præsidentis & mediæ partis antiquiorum canonicorum aut religiosorum tunc capitulantium (si ad capitulum aut conventum spectet jurisdictio) sin minus ejus ad quem spectabit arbitrio, puniatur, neque dictæ substractionis summam decem librarum & carceris pœnæ, si quindecim dies non excedant, executionem quævis oppositiones, recusationes aut appellationes quoquomodo impediant, aut suspendant.

Ne autem defectus & excessus prædicti aliaque crimina quæ per ecclesiasticos in magnum totius cleri scandalum licentiosius committuntur, prætextu exemptionum per nonnulla capitula, abbates, monasteria, ordines, etiam mendicantium, conventus & alia loca tam sæcularium quam regularium prætensarum, in multarum animarum periculum, impunita remaneant, quarum intuitu quam plurimos flagitiosos ac gravibus obnoxios criminibus ad dicta loca tanquam ad aliquod impunitatis asylum confugere plus satis compertum est: statuimus ut quibuscumque juribus, exemptionibus, immunitatibus & privilegiis, nonobstantibus, ab episcopis, ex auctoritate, quam œcumenicorum conciliorum canones illis concedunt, contra delinquentes procedatur, servata ea forma, quæ in iisdem conciliis præscribitur, quoties contra regulares exemptos, aut aliquem de capitulis, ipsis episcopis penitus non subjectis fuerit procedendum.

Si qui vero ab una ecclesia in aliam aut locum quem prætendunt exemptum suis criminibus impunitis per fraudem aut judicii declinandi gratia, migrasse comperiantur: nihilominus ab ordinario causa cognita juxta canonicas sanctiones puniri volumus in cujus diœcesi fuerint crimina commissa, dictis juribus, exemptionibus, immunitatibus & privilegiis quibuscumque nonobstantibus: quicumque vero taliter fugitivum episcopo suo requirenti non reddiderit, sed defensare præsumpserit, ecclesiæ communione privetur.

Rixas, cum in capitulis & aliis communitatibus resecari, pacem vero & unionem inter eos qui in una domo morantur, retineri maxime conveniat: sitque valde indecorum inter eos esse jurgia & lites, qui nihil nisi caritatem & unitatem spirare aut docere debent: omnia statuta seu particulares singularum ecclesiarum leges & consuetudines, ex quibus multa inter confratres & alios ejusdem ecclesiæ clericos oriuntur dissidia, per viros pios & longo jam usu in rebus & consuetudinibus earumdem exercitatos, ad id per ipsa capitula & communitates deputandos, legi & diligenter examinari volumus: & si quid in iis compererint quod potius ad paucorum quæstum & privatum lucrum, excitandamque inter eos discordiam tendat, quam ad ecclesiarum decorem, totiusque communitatis commodum: episcopi eorumdem proborum virorum adhibito consilio vel consensu, ubi de jure vel legitima consuetudine etiam consensus requiritur, emendent: illaque sic emendata, ipse episcopus & omnes cum dignitates tum canonici & alii ecclesiarum suppositi ita juramento firment & roborent, ut perpetuis futuris temporibus illa in dubium revocare non liceat, minusque super his judicio forensi contendere, nisi magna evidensque ecclesiæ utilitas seu ratio contrarium suaserit.

Qua in re si capitula, conventus, aliæve communitates segnius se gesserint, & cessando vel usque ad sex menses præsentis synodi publicationem differendo, hanc nostram ordinationem eluserint: episcoporum diligentia postquam dicta capitula & communitates interpellaverint forma per eos præscribenda eam executioni demandari præcipimus: illorum ordinatione, per modum saltem provisionis, robur suum & effectum sortitura, nonobstante quacumque appellatione.

De rebus ecclesiæ conservandis & non alienandis.

XX.

SS. patrū potissimum sacri concilii Later. decreta renovantes, ne quarumvis ecclesiarum tam sæcularium

ANNO CHRISTI 1583.

cularium quam regularium res & bona ficto titulo emphytheosis, aut alio fucato, in grave dictarum ecclesiarum damnum distrahantur, prohibemus illa quocumque titulo vel ad tempus vel in perpetuum alienari, præterquam in casibus a jure permissis, & servatis solennitatibus a jure requisitis. Quod si nonnulli ecclesiastici aliqua jam distraxerint, sine ipsius episcopi consensu & decreto & prævia causæ cognitione, aliisque debitis solennitatibus minime observatis, alienationes illæ quæ in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractæ judicabuntur, mandat sancta synodus ecclesiasticis, ut illas nullas & irritas declarari curent.

Plerique autem tum nobiles tum alii, cum in sacrorum canonum contemptum res & bona tam ecclesiarum quam fabricarum vi aut alias indebite retineant, nonnulli etiam earumdem moderatorum ac beneficiatorum consensu minus tamen legitime præstito: ipsorum visitatorum diligentia inquiri volumus, an sint in parœciis, quas visitabunt, aliqui rerum ad ecclesias spectantium illiciti detentores: & quam super his informationem confecerint, ad regios judices deferre ut laicos indebitæ occupationis reos ad regia edicta severissime plectant: in ecclesiasticos vero pœnis a sacris canonibus indictis per suos judices animadvertatur, iisdem detentoribus sive laicis sive ecclesiasticis excommunicationis sententiam ipso facto nihilominus incursuris.

At ne qui favore vel metu eorum qui res & bona hujusmodi injuste occupant, a testimonio super his ferendo revocentur: in eos qui occupationem aut detentionem sciverint, nisi intra tempus sibi a visitatoribus præfigendum, quod de ea re noverint debite & legitime revelent, præsenti decreto anathematis sententiam pronunciamus, quos dicto tempore elapso, in singulis parœciis pro anathematizatis ordinariorum diligentia publicari volumus & mandamus.

Iisdem districtissime injungendo inter visitandum curare ac etiam cavere, ne procuratores fabricarum, thesaurarii, & alii ad quos bonorum ecclesiæ communium administratio spectat, reditus, proventus & alia mobilia in alios usus quam in divinorum officiorum celebrationem, ornamentorum & librorum iisdem destinatorum, ecclesiarum, cœmeteriorum, domorum presbyteralium & his annexarum capellaniarum reparationem impendant.

Qui si fore deprehendantur aliis usibus quam præmissis, fabricarum reditus seu bona applicasse, viis juris ut male applicata restituant, curabunt, ipsosque compellent ad inventarii mobilium ad ecclesias pertinentium veram & fidelem descriptionem faciendam.

Immobilium autem prædictarum fabricarum sine causa legitima & absque auctoritate factas alienationes, irritas & nullas viis juris etiam declarari procurent.

Ad dictos autem procuratores, thesaurarios & alios bonorum ecclesiæ communium moderatores, cum ex debito officii spectet providere, ut lampas, vel cereus semper ardeat coram pretiosissimo domini nostri Iesu Christi corpore, per episcopos & alios visitatores ad id compelli synodo placuit.

Cum vero intellexerit nonnullos plures chartas, instrumenta, literas, monimenta, documenta, necnon reliquias, jocalia, vasa, libros & alia ecclesiarum ornamenta, & mobilia penes se retinere, ea ut A restituant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, monet & præcipit.

ANNO CHRISTI 1583.

De seminariis, scholis & universitatibus.

XXI.

SEMINARII clericorum institutio & erectio cum sit pernecessaria, illiusque usus multis de causis & rationibus ecclesiæ catholicæ supra modum utilis, & ab omnibus fidelibus catholicis multis ante annis exoptatus, in singulis diœcesibus unum seminarium ad sacrosancti concilii Tridentini decreti formam, ubi commode fieri poterit, intra triennium B proximum instituendum & erigendum esse decernimus & ordinamus.

Cum vero singularum diœcesum non sit una & eadem ratio, ideoque omnibus una regula præscribi non possit: ipsos episcopos quantum possumus impense & obnixe hortamur, & obsecramus, atque etiam monemus, eisque injungimus sua quemque in diœcesi huic institutioni non minus sancte quam pie adeo solicite invigilare, nihilque quod ad rem conferat, prætermittere, requisitis undequaque mediis quæ negotium tantopere promoveant, ut intra triennium dictum seminarium C instituatur, & ad proximam synodum provincialem quidquid per eos circa hoc gestum fuerit, referre.

Quod cum inaccersitis dictarum diœcesum capitulis, dignitatibus, abbatissis, prioribus, rectoribus, capellanis & aliis beneficiatis ac personis ecclesiasticis minime posse perfici certum sit, eosdem omnes etiam exemptos se prætendentes, coram dictis episcopis in hujusmodi negotio juxta præfati decreti formam processibus evocari, & ad ea quæ per dictos episcopos ordinata & decreta fuerint, implendum, perficiendum & exequendum omnibus juris remediis etiam per temporalium substractionem, vocato ad hoc (si opus sit) auxilio brachii sæcularis, & per censuras ecclesiasticas cogi & compelli omni oppositione & appellatione postpositis volumus & mandamus,

D Ne quis autem decreti prædicti ignorantiam possit prætexere, illud præsenti nostro concilio inserendum censuimus, cujus tenor est ejusmodi.

Cum adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi a teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, aut sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulæ cathedrales, metropolitanæ, atque his majores ecclesiæ, pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine, certum puerorum E ipsius civitatis, & diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, & ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere, & scribere competenter noverint, & quorum indoles & voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modo suo sumptu alantur, & studium præ se ferant Deo & ecclesiæ inserviendi: hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur divisos

ANNO CHRISTI 1583.

divisos, juxta eorum numerum, ætatem, ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet, partim in collegio erudiendos retinebit, aliosque in locum eductorum sufficiet: Ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit, ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur; grammatices, cantus, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium disciplinam discent: sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas ediscent. Curet episcopus, ut B singulis diebus missæ sacrificio intersint, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Iesu Christi, cathedrali, & aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quæ omnia, atque alia, ad hanc rem opportuna, & necessaria, episcopi singuli cum consilio duorum canonicorum seniorum, & graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus sanctus suggesserit, constituent, eaque ut semper observentur, sæpius visitando operam dabunt. Dyscolos & incorrigibiles, ac malorum morum seminatores acriter punient, eos autem si opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcumque ad conservandum, & augendum tam C pium, & sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt, & quia ad collegii fabricam instituendam, & ad mercedem præceptoribus & ministris solvendam, & ad alendam juventutem, & ad alios sumptus certi redditus erunt necessarii, ultra ea, quæ ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis, & locis destinata, quæ eo ipso huic seminario sub eadem episcopi cura applicata censeantur: iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur, itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum, alterius vero ad clerum pertineat, ex fructibus integris mensæ episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, persona- D tuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum & prioratuum, cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis, vel conditionis fuerint, & hospitalium, quæ dantur in titulum, vel administrationem, juxta constitutionem concilii Viennensis, quæ incipit, Quia contingit: & beneficiorum quorumcumque etiam regularium, etiamsi juris patronatus cujuscumque fuerint, etiamsi exempta, etiamsi nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis, & hospitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis E ecclesiasticis reditibus, seu proventibus, etiam aliorum collegiorum, in quibus tamen seminaria discentium vel docentium ad commune ecclesiæ bonum promovendum actu non habentur: hæc enim exempta esse voluit, præterquam ratione redituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, & milites cujuscumque militiæ aut ordinis, pertinentibus, fratribus sancti Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exemptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: & eam portionem sic detra-

A ctam, necnon beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones, nuncupatas etiam ante vacationem, sine cultus divini, & illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt, & incorporabunt: quod locum habeat, etiamsi beneficia sint reservata, vel affectata, nec per resignationem ipsorum beneficiorum uniones & applicationes suspendi, vel nullomodo impediri possint, sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiantur, & quacumque constitutione nonobstante: ad hanc autem portionem solvendam, beneficiorum, dignitatum, personatuum & omnium, & singulorum supra commemoratorum possessores, non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsan ex dictis fructibus solverent, retinendo tamen pro rata, quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, ab episcopo loci per censuras ecclesiasticas, ac alia juris remedia compellantur, etiam vocato ad hoc, si videbitur, auxilio brachii sæcularis: quibusvis, quo ad omnia & singula supradicta, privilegiis, exemptionibus, etiamsi specialem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, quavis appellatione, & allegatione quæ executionem impediat, nonobstantibus. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra detracta, & incorporata ab episcopo, prout res ipsa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod si cathedralium & aliarum majorum ecclesiarum prælati in hac seminarii erectione, ejusque conservatione negligentes fuerint, ac suam portionem solvere detrectaverint, episcopum, archiepiscopus, archiepiscopum & superiores synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supradicta cogere debeat, & ut quam primum hoc sanctum, & pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, studiose curabit. Rationes autem redituum hujus seminarii episcopus annis singulis accipiat, præsentibus duobus a capitulo, & totidem a clero civitatis deputatis.

Deinde, ut cum minori impensa hujusmodi scholis instituendis provideatur, statuit sancta synodus, ut episcopi, archiepiscopi, primates, & alii locorum ordinarii, scholasterias obtinentes, & alios, quibus est lectionis vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos, per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos, ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos, etiam per substractionem fructuum, cogant & compellant. Quod si judicio episcopi digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent, omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet. Docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. De cetero vero officia vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, vel magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut in jure canonico, & aliis personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur: & aliter facta provisio nulla sit & invalida: nonobstantibus quibusvis privilegiis & consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua provincia ecclesiæ tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non possit, synodus provincialis, vel metropolitanus cum duobus antiquioribus suffraganeis in ecclesia metropolitana, vel alia provinciæ ecclesia commodiori unum, aut plura collegia, prout opportunum

ANNO CHRISTI 1583.

portunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potest, erigenda curabit, ubi pueri illarum ecclesiarum educentur.

In ecclesiis autem, amplas diœceses habentibus, possit episcopus unum, vel plura in diœcesi, prout sibi opportunum videbitur, habere seminaria: quæ tamen ab illo uno, quod in civitate erectum, & constitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Postremo, si vel pro unionibus, seu pro portionum taxatione, vel assignatione, & incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus seminarii institutio, vel conservatio impediretur, aut perturbaretur: episcopus cum supra deputatis, vel synodus provincialis pro regionis more, pro ecclesiarum & beneficiorum qualitate, etiam supra scripta, si opus fuerit, moderando, aut agendo, omnia & singula, quæ ad felicem hujus seminarii profectum necessaria, & opportuna videbuntur, decernere, ac providere valeat.

Episcopi, veteres scholas per eos ad quos spectat, instaurari, & quæ ad illas pertinent, sollicite requiri procurent, hisque præceptores non tantum literatos, sed etiam catholicos, & morum conversatione graves, prius tamen professione fidei, juxta præinsertam formulam a sede apostolica traditam per eos emissa, præficiant: Qui pueros sive adolescentes nedum in grammatica & rhetorica ac ceteris hujusmodi erudire debeant: verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem & bonos mores pertinent.

Diebus autem dominicis & festivis his tantum prælegant præcepta divina, articulos fidei, sacros hymnos & psalmos, sanctorumque vitas, & alia quæ ad pietatem maxime conducunt.

Iisque diebus eos ad missas, vesperas, conciones & alia divina officia audienda, magis autem solemnibus festis, præsertim annalibus, peccata sua confiteri, & adultos sacratissimo domini nostri Iesu Christi corpori communicare impellant.

Diœceses quoque suas iidem episcopi visitando, curabunt quoad fieri poterit, in singulis parœciis nonnullos, parœcianorum impensis, deputari, qui juvenes alphabetum, primaque grammaticæ rudimenta, catechismum & cantum doceant.

Porro episcopi, suis in synodis, parœcianorum rectores sedulo adhortentur, ut quantum in eis erit, parœcianis suis suadeant, pro facultate cujusque ad stipendia ejus qui juventutem in eorum parœcia instituet, conferre.

Invigilent etiam ne aliquibus in collegiis aut scholis hæretici aut de hæresi suspecti præponantur: & si qui sint præpositi, implorato regis Christianissimi auxilio, expellantur.

Sacrorum conciliorum constitutionibus inhærendo, ne eorum qui scholis sunt præpositi, vel malitia vel inscitia aut incuria juvenes iis commissi, hæresi & malis moribus imbuantur, quos in tenera ætate non tantum humaniores literas, sed etiam fidei catholicæ initia, pietatem, ac rectam vivendi viam, ediscere oportet: nulli omnino quocumque honoris aut dignitatis titulo fulgeat, * regendis scholis aliquem præficere, absque approbatione episcopi licere volumus: cui hoc negotium ita provide curare mandat hæc synodus, ut juvenes a vera religione non deflectant, sed bonis moribus honestisque disciplinis & literis instituantur.

Ne vero hæc nostra constitutio alicujus municipalis legis vel juris prætextu, impediatur: volumus eos cujuscumque sint status vel conditionis, qui scholis magistrum præficiendi jus se habere prætendunt: eos quos præponendos existimaverint, episcopo nominare & præsentare, ut diligenti super eorum fide, religione, literatura & moribus inquisitione facta, capaces & idonei reperti erudiendæ juventuti per ipsum episcopum præficiantur: atque ita de eorum sufficientia a nemine dubitari possit.

Ceterum cum scholarum præpositi quibus sunt præbendæ præceptoriales affectæ, eo munere si minus diligenter se gesserint debeant privari, nihilominus quia in nonnullis ecclesiis præceptoribus datæ sunt in titulum: eaque propter ab his se dimoveri nec posse nec debere, existimant: eoque segnius ea quæ sui sunt officii exerceant: in futurum illas in titulum conferri prohibemus: & eos quibus de his ante provisum extitit, suntque ad hujusmodi onus obeundum minime capaces & idonei, his privari & in eorum locum sufficientes qui pauperes civitatis, gratis docere teneantur, substitui volumus & ordinamus.

At cum plures videamus graduum tam juris civilis, pontificii, quam theologiæ titulis, veluti bachalaureatus, licentiæ, etiam doctoratus ac magisterii in artibus insignitos, eorum nihilominus minime capaces: hincque fieri ut ecclesiæ, potissimum parœciales in villis muratis graduatis destinatæ, officiis quæ in illis præstare debent, frustrari: huic morbo ut obvietur, juris communis dispositioni quam sanctiones regiæ imitantur, inhærendo: universitatum hujus provinciæ doctores quantum possumus in domino hortamur atque etiam monemus, eos tantum ad dictos gradus quos publico & rigoroso examine, accersitis & præsentibus universitatis rectore, procuratoribus, aliisque eisdem præfectis, iis gradibus dignos judicaverint, recipere & admittere: Non vero eos in occulto, aut inter privatos parietes, nulla habita literaturæ ratione, sed solo cujusdam parvi & turpis lucri intuitu (quod proxime ad simoniam accedit) promovere.

Literis autem graduum, in posterum concedendis, nisi publicum examen, solennitatesque prædictas debite fuisse observatas sufficienter attestentur (quod etiam ipsi graduati personaliter in præsentia episcopi aut alterius collatoris si sibi beneficia conferri requirant, juramento confirmare teneantur) nullam omnino esse adhibendam fidem, nec eas promotis aliquomodo ad obtinenda sacerdotia, patrocinari debere, decernimus.

Ut autem beneficiorum nundinationes, quas occasione graduatorum tum simplicium, tum nominatorum magno ecclesiæ detrimento & scandalo, quotidie exerceri exploratum est, rescindantur: suam sanctitatem ac regiam majestatem suppliciter rogamus atque obsecramus, ut suis diplomatibus, omnibus graduatis, qui vigore gradus beneficia assequuti fuerint: eorumdem beneficiorum cessionem prohibeant & interdicant, nisi forte graduati secundo beneficio animarum curæ obnoxio ab iis pacifice obtento, horum alteri in manibus ordinarii cedere valeant, ac velint: æquum est etenim ut quibus sacri canones exigentibus studiorum meritis, de beneficiis provideri statuerunt: iis ipsa beneficia conserventur, ne his (prout sacerdotes) titulis cedere seu renunciare possint: Quorum diplomatum ope futurum speramus, ut in ecclesia viri literati retineantur, & ad aucupia sacerdotiorum ignaris, necnon simoniacis & confidentiariis magna ex parte via præcludatur.

SIMONIS

SIMONIS A MAILLE, archiepiscopi Turonensis, in concilii dimissione gratiarum actiones.

XXII.

IS est receptissimus omnium fere gentium mos, eaque laudabilis hominum ingenue educatorum consuetudo (dilectissimi in Christo fratres) ut post extremam arduo cuicumque operi impositam manum, illis quorum & auctoritate & consilio & ope freti, prosperos huic successus dederunt, gratias non solum habeant immortales, sed & quas possint, etiam referant.

Ipsi etiam ethnici longa peregrinatione suscepta, si sese hac fœliciter explicuerint, aut aliud quodpiam negotium ex animi sententia confecerint, si qua diis suis interim nuncupaverint vota, continuo exolvunt, variis aras illorum donariis exornant, illisque quam plurimas, maximeque solemnes agunt gratias.

Nos vero qui vitam, fortunas, salutem Deo optimo maximo acceptam ferre debemus, ab eoque tot in dies beneficiis cumulamur, quique huic nostro tam argumentoso operi, ipsius auxilio, vel (quod est verius) auctore ipso colophonem addimus. Quibus illum donariis, quibus altaria sua victimis prosequemur?

At non curat donaria pretiosa Deus noster: Non illi argento atque auro est opus nostro: quidquid habemus, illius est. Quo igitur illum præmio remunerabimus? Præbe (inquit) fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant. Quid dignum offeremus domino? Curvabimus genu Deo excelso, faciemus judicium, diligemus misericordiam, & solliciti cum illo ambulabimus, sua immensa beneficia in nos collata, gratiarum actionis oblatione (ut facilis & parum durus est creditor) compensabimus. Cum enim illi omnium debitores simus, si qua illa debita exolvamus, non ut sua sibi vendicat, sed haud secus ac si ea a nostro illi dependeremus, largiore manu repensat. Quid retribuam D domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Non dixit David, quæ in me contulit munificentissimus ille largitor: sed quæ mihi retribuit, non ut beneficii auctor & inceptor, sed ut acceptorum prius a Davide beneficiorum liberalissimus compensator. Quidquid enim ab illo, grato animo accipimus, id ille beneficii loco nobis acceptum refert, ut exempli causa, cum te divitiis uberioribus auxerit, si per pauperum manus a te eleemosynam petierit, quamvis te dante, nil non suum accipiat, non mixtam tamen, sed absolutam suis omnibus muneris tibi gratiam refert.

Incumbamus igitur, dilectissimi fratres, gratiarum actioni, neque arbitremur quidquid ea in re temporis insumpserimus, nobis iri deperditum. Nam ut ait Basilius. Τὸ δανεισθὲν τῷ Θεῷ τοῦ χρόνου μέρος οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ σὺν μεγάλῃ ἀποδίδοται παρ' αὐτῷ τῇ προσθήκῃ.

Non deperditur (inquit) id temporis quod Deo fœneramur, sed ab illo majore cum fœnore nobis rependitur.

Agendæ præterea forent summo pontifici nostro Gregorio, ob imperata hæc concilia, regique nostro Christianissimo Henrico, ob libere permissa gratiæ, si coram in os nobis loqui liceret: Quandoquidem vero absentes absentibus id minime præstare possumus, Deo nostro preces ex animo & devotissime fundamus, supplicationes & jejunia in

A id potissimum instituamus, ut illum suæ ecclesiæ serio invigilantem, hunc suo regno suisque subditis bene & legitime imperantem, quam diutissime servet incolumes.

Restat nunc ut humillimus ego & indignissimus servus vester, vobis etiam gratias agam. Quod mihi omnium vestrum, & doctrina & eruditione & vitæ sanctimonia minimo, tam sincera mente, tam humiliter, tam prudenter hoc in negotio instituendo, non solum adfuistis, sed & in eo conficiendo maxima pars fuistis. In quo certe ut ceterarum virtutum, ita & vestræ humilitatis non vulgare specimen edidistis, dum illi paruistis, qui nulla fere alia, quam suæ unctionis prærogativa & sanctitate

B præditus est. Hujus forte Theophylacti sententiæ in Ioannis caput undecimum memores: τίμα μοι τοὺς ἀρχιερεῖς, φησίν, ἀξίως τῆς ἐν αὐτοῖς χάριτος, οὐ τῆς αὐτῶν προαιρέσεως.

Honora archipræsules (inquit) pro dignitate ejus quæ in eis est gratiæ, non ejus quam amplectuntur vitæ rationis & instituti, sua etenim (ut probe nostis) ipsi etiam unctioni est sanctitas.

Pro tantis ergo vestris in me meritis (carissimi fratres) cum non habeam melius quod rependam aut offeram, me, meam operam, studium, benevolentiam, obsequium, ceteraque propensi erga vos animi officia, & si quid meæ valent apud Deum pre-

C ces, si quid istis etiam mihi pretiosius esse possit, vobis, totique huic celeberrimo, plurimumque de me promerito cœtui, ut lubens voveo, ita & devotissimus offero, & voti reus lubentissime persolvam.

REVERENDISSIMI D. D. TURONENSIS archiepiscopi, & reverendorum patrum dominorum suæ provinciæ episcoporum, qui concilio interfuerunt & subscripserunt, nomina.

NOS Simon a Maillé archiepiscopus Turonensis definientes subscripsimus.

Ego Guillelmus Ruzeus Andegavensis episcopus subscripsi.

Ego Philippus du Bec episcopus Nannetensis subscripsi.

Ego Rolandus de Neufville episcopus Leonensis subscripsi.

Ego Nicolaus Langelier episcopus Briocensis subscripsi.

Ego Æmarus Hennequenæus episcopus Rhedonensis subscripsi.

Ego Carolus du Liscoet episcopus Corisopitensis subscripsi.

Eorum qui interfuerunt, sine tamen concilio nondum imposito abscesserunt.

Reverendus D. Carolus de Lespinay episcopus Dolensis, qui reliquit procuratorem.

Reverendissimus D. Ludovicus de la Haye episcopus Venetensis, nullo relicto procuratore.

E *Pro reverendis patribus DD. episcopis absentibus admissi fuerunt & subscripserunt DD. procuratores qui sequuntur.*

Ego Ioannes Chevrollier reverendi domini episcopi Dolensis procurator & ejus nomine interfui, approbavi & subscripsi.

Ego Anselmus Taron procurator illustrissimi & reverendissimi Cardinalis a Rambouilleto nuncupati episcopi Cenomanensis illius nomine subscripsi.

Ego Ioannes Trotereau vicarius generalis & procurator reverendissimi episcopi Macloviensis quia interfui & approbavi etiam subscripsi.

Nos Iacobus Fleuriot & Guillelmus du Hallegoet procuratores

Anno Christi 1583.

procuratores deputati a capitulo ecclesiæ Trecorensis sede vacante subscripsimus.

A

Capitulorum ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, abbatum, etiam monasteriorum, conventuum, priorum, rectorum, eorumve deputatorum qui ad concilium accesserunt, fueruntque admissi, ejusdemque officiariorum, subscribuntur nomina.

Pro capitulo ecclesiæ metropolis Turonensis comparuerunt Turoni D. Nicolaus Collombel canonicus theologus ac cancellarius, Antonius Fumée canonicus & archidiaconus Transligerensis. Ludovicus Lenfant etiam ejusdem canonicus. Andegavi vero D. Sigismundus Boisgaultier & Stephanus Huguenin antedictæ ecclesiæ etiam canonici.

B

Pro capitulo ecclesiæ beati Martini Turonensis Andegavi D. Alexander Aublanc de Mahieto & Mathurinus Benard de Varenna in eadem ecclesia respective præpositi & canonici.

Pro aliis capitulis aliarum ecclesiarum dictæ diœcesis Turonensis D. Petrus Cresnier decanus & canonicus de Bueilleyo.

Pro abbatibus, monasteriis & prioribus ejusdem diœcesis Turonensis fratres Petrus Lespiau in sacra theologia bachalaureus, & Petrus Brochereuil monasterii beati Iuliani Turonensis eleemosynarius tam Turoni quam Andegavi, & D. Mathurinus de Montalays prior sancti Christophori in Turonia pro seipso.

C

Pro rectoribus & curatis dictæ diœcesis Turonensis D. Renatus Pichon sancti Audoeni de Nemore & Mauricius Contant sancti Vrsi de Lochis respective rectores, Turoni. Ipse vero Pichon solus Andegavi.

Reverendus D. episcopus Dolensis Turoni existens dixit se pro suo clero comparere.

Pro reverendo patre D. Ludovico de S. Melloir sancti Iacuti ordinis S. Benedicti Dolensis diœcesis, frater Ioannes de la Chone sacrista dicti monasterii.

Pro capitulo ecclesiæ Cœnomanensis Turoni D. Richardus Chesnay. Andegavi vero D. Petrus Croisé antedictæ ecclesiæ canonici.

D

Pro capitulo & clero Rhedonensi tam Turoni quam Andegavi D. Amoraldus de Herbamez presbyter in juribus licentiatus ecclesiæ Rhedonensis canonicus & prior de Marsac. Et D. Mathurinus de Montalays abbas sancti Melanii dictæ diœcesis Rhedonensis, pro seipso.

Pro clero Andegavensi D. Adamus de la Barre Andegavensis ecclesiæ archidiaconus major & officialis Andegavensis.

PetrusBreslay cantor ambo dictæ ecclesiæ canonici.

E

Frater Petrus Marquis sacræ theologiæ doctor monasterii S. Nicolai prope Andegavum prior & hostellarius, & Stephanus le Poictevin collegiatæ ecclesiæ S. Maurilii canonicus tam Turoni quam Andegavi.

Fratres Emericus Saget abbatis & conventus sancti Florentii prope Salmurum,& Nicolaus Beauvais monasteriorum sanctorum Sergii & Bacchi prope Andegavum respective procuratores.

Pro capitulo ecclesiæ Nannetensis D. Ioannes Christi doctor theologus antedictæ ecclesiæ concionator ejusdemque reverendiss. D. episcopi Nannetensis antequam ad concilium accessisset procurator. D. Martinus Quatrant in sacra theologia licentiatus Nannetensis. Et Guillelmus Guy B. Mariæ Nannetis ecclesiarum respective canonici Turoni. Ipse vero D. Christi solus Andegavi.

Pro capitulo ecclesiæ Macloviensis, præfatus D. Ioannes Trotereau ejusdem ecclesiæ canonicus & archidiaconus de Porhoet tam Turoni quam Andegavi. Et D. Vrbanus de Rortays monasterii de Bello-loco ejusdem diœcesis Macloviensis abbas commendatarius pro seipso Turoni tantum.

Pro clero Briocensis diœcesis D. Ludovicus du Boisbouxel ecclesiæ cathedralis Briocensis cantor & canonicus necnon officialis Briocensis Turoni. Pro quo clero dictus D. reverendus episcopusBriocensis Andegavi se comparere dixit.

Pro capitulo & clero Venetensis diœcesis D. Henricus Lechet & Iulianus de la Tertrée Turoni. Ipse vero Lechet solus Andegavi.

Pro capitulo Corisopitensis ecclesiæ & clero ejusdem diœcesis D. Yvo Taullalan cantor & Guillelmus du Buys ambo dictæ ecclesiæ canonici tam Turoni quam Andegavi.

Pro capitulo ecclesiæ Leonensis & clero ejusdem diœcesis, D. Iacobus Coetaulen dictæ ecclesiæ canonicus & archidiaconus de Queminidil tam Turoni quam Andegavi. Antequam vero dictus D. reverendus episcopus Leonensis Andegavi concilium ingrederetur D. Ioannes Salmon doctor theologus pœnitentiarius & canonicus ecclesiæ Andegavensis pro eo fuit in concilium admissus.

Pro capitulo Trecorensis ecclesiæ sede vacante, Turonensi in urbe comparuit D.Ludovicus de Boisbouxel,cantor & canonicus necnon officialis.Andegavi vero dicti D. Iacobus Fleuriot & Guillelmus du Hallegoet.

Dicti concilii promotores D. Natalis Derrondeau in sacra theologia doctor. Et Simon Gallant in utroque jurium licentiatus ecclesiæ Turonensis thesaurarius & officialis Turonensis ambo dictæ ecclesiæ Turonensis canonici.

Ejusdem concilii secretarii D. Dionysius Bauduyn præfatæ ecclesiæ Turonensis canonicus,& Amoraldus de Herbammez dictæ Rhedonensis ecclesiæ etiam canonicus & prior de Marsac.

CONCILII. TVRONENSIS INDICTIO.

SIMON A MAILLE' ARCHIEPISCOPVS TVRONENSIS,

MVLTVM REVERENDIS IN CHRISTO FRATRIBVS, provinciæ Turonensis episcopis.

S. P. D.

OPPORTVNE admodum, Tridentina synodus, prævio Spiritus sancti instinctu & ductu, labascenti propemodum ecclesiasticæ disciplinæ occurrerat, manumque porrexerat auxiliarem, si sacrosanctis ipsius decretis hanc retineri ac fulciri (ut spes erat) licuisset. Quandoquidem vero nunc is est rerum Gallicanarum status, ut ceteris de causis, nobis adhuc incognitis, hoc tam præstanti concilii remedio nos libere perfrui nondum permittat: Neque tamen, quæ nos urgent anguntque mala (hæreses nimirum) ab inveterato (proh dolor) cursu & grassatione desistant, imo potius vires semper acquirant eundo: Non idem nobis faciendum esse duxi, quod eos facere dicebat Isocrates, qui grandinem spectarent; Optare scilicet unumquemque ne in suum agrum deferretur, prohibere vero neminem. Sed quo pertinacius atque violentius nos oppugnat istius atrocissimæ pestis rabies,

rabies, eo fortius atque alacrius huic debere obniti, nosque munitissimum pro domo Israel murum opponere. Quod si ex qua officina prodiere, hinc petenda sint efficacia his malis profligandis remedia; si unde nata sint ea curiosius perscrutemur, comperiemus e diuturniore bellorum sævitia sumpsisse originem. Cum enim ante annos quadraginta, duo Christiani orbis præstantissimi principes de primatu ac summa rerum ambitiosius contenderent, ac viginti annos plus minus & æquo Marte, & viribus haud disparibus pugnarent, Christianæ disciplinæ (cujus semper fuerant propugnatores acerrimi) non ita diligenter, bellorum tumultibus occupati, curam gerere potuerunt, quin inter armorum strepitus, & sparsas ubique militum cohortes, nonnulli etiam ecclesiæ proceres, sui muneris obliti, nimis licenter sese haberent, atque segnius gregi conservando invigilarent. Quam occasionem nactus communis fidelium adversarius clam sese cupidis novarum rerum hominibus quibusdam insinuat, & ementita veræ religionis specie, illorum mentis aciem atque oculos ita perstringit, ut pro veris falsa habuerint, pro verbo Dei, sua somnia venditarint, atque ut Basilius ait,

αἱρετικοὶ παραχαράκται τῆς ἀληθείας, οὐχὶ τῇ γραφῇ τὸν ἑαυτῶν νοῦν ἀκολουθεῖν ἐκδιδάσκουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα τὴν διάνοιαν τῶν γραφῶν διαστρέφουσι.

Hæretici adulteratores veritatis, tantum abest ut suam mentem scripturis accommodarint, easque sequi docuerint, ut potius ad suum nutum scripturarum sensum contorserint. Quibus rebus heu nimium diu toleratis, in eas incidimus miserias, quæ non tantum visu (ut de quodam serpente fertur) sed ipso solo auditu & commiseratione utrinque oborta, viros bonos enecent: ulterius proculdubio progressuræ, ac crudelius sævituræ, nisi ad calamitosiora mature obstruatur transitus.

At vero quoniam Dei spiritus suæ ecclesiæ nunquam deesse potest, & si quam viam ad salutem nobis intercluserit humani generis callidissimus hostis, aliam statim aperit, qua incedamus, atque tuto ingrediamur, quo ad propositum æternæ fœlicitatis scopum perveniamus: superiore anno, celebri illi apud Melodunum conventui assidens, vel potius præsidens, totius Franciæ cleri animos ea persuasione imbuit, ut a Rege, si non synodi generalis, saltem conciliorum provincialium, per longam annorum seriem intermissorum, humilibus precibus, iisque instantibus, promulgationem impetrarent: in quibus frequentius repetita, quæ œcumenico sancita sunt concilio, vicem promulgationis generalis synodi sustinerent: atque ita non mediocrem toti ecclesiæ fructum proferent. Quod quidem, cum regio edicto nobis esset concessum, mearumque partium esse non ignorarem, ad implendum accingi debere: mea tamen verecundia non alienum existimavi, sinere primores ac facile principes ecclesiæ nobis viam præire. Qui cum id fœlicissime fecissent de indicendo vobis concilii & die & loco, cogitanti mihi in animum venerat (astipulantibus ea in re sodalibus ecclesiæ beati Gatiani, totoque clero Turonensi) Nannetensem civitatem eligere, mediam fere provinciæ nostræ sedem occupantem, atque ob id rei conficiendæ accommodatissimam: cum repente tristissimus diffusus est rumor pestis contagione correptam, eaque hujuscemodi, ut ad eam, facilis quidem pateret aditus, periculosissimus autem, valdeque anceps ac dubius speraretur reditus. Qua de caussa, mutanda fuit sententia, rursumque Turonū conventui habendo delegeramus, dataeque jam tabellario, qui ad iter se pararet, ad vos literæ: cum ex insperato, articularis nos invasit morbus (morbus quidem ut hæreditarius, ita & nobis magis familiaris, quam e re nostra foret) qui quidem totos fere tres menses nos lecto jacentes detinuit. A quo ubi paululum convaluimus, & serenissimi regis nostri literis concilium urgentibus admoniti, & re per se tam pia tamque toto Christiano orbi necessaria atque utili efflagitante, & munere nostro id suo jure a nobis hoc mire ambientibus, expostulante, hanc provincialem synodum de venerabilium ecclesiæ nostræ metropolis sodalium, aliorumque nostræ diœcesis ecclesiasticorum consilio, Turoni prima die Maii, assignandam, ipsiusque indictionem vobis intimandam decrevimus, eamque præsentibus literis intimamus & significamus vos obnixe & per viscera misericordiæ Dei opt. max. obsecrantes, ut si disciplinæ Christianæ jam magna ex parte dilapsæ, ac pene divulsæ, in pristinum suum candorem, splendorem ac dignitatem restituendæ (nemini est dubium) desiderio flagratis, huic alacri animo interesse, nobis id etiam serio vobis mandantibus, non dedignemini, vestroque clero universo eandem insinuare, quo suos ad indictum & locum & diem, delegatos, sistendos curet: qui vobiscum pro rei ibidem tractandæ gravitate, amplitudine & magnitudine, tanto muneri satisfacere, deque melius instauranda in hac nostra provincia ecclesiastica disciplina satagere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant.

Quibus rebus futurum existimamus, ut quemadmodum olim majorum nostrorum, nostraque partim incuria ac negligentia, partim bellorum diuturnitate, populique bonum cibum jam fastidientis levitate & perversitate, in Christi vineam schismaticus irrepsit ac pervasit aper: nostra nunc diligentia, vigili studio, indefesso labore in ea excolenda, Dei omnipotentis freti beneficio atque auxilio, forti ac constanti animo, illum vinea, ecclesia, hominum cōmunitate exterminemus, & ad tartara relegemus. Quod ut alacriter aggrediamur, quantum possumus in domino hortamur atque monemus. Datum Turoni pridie Kalen. Febru. anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio.

SIMONIS A MAILLE ARCHIEpiscopi Turonensis, in concilii ingressu Turoni ad patres provinciæ paracleticus sermo.

IAM nunc per Dei omnipotentis misericordiam bonitatem nobis conceditur (dilectissimi in Christo fratres) ut post miserrimas ac perniciosissimas totius ecclesiæ tempestates, non tanquam in portu conquiescamus, sed velut in medio mari (dum hæc tantula manebit serenitas aliquantulum respiremus. Quandoquidem nemini nostrum est dubiū, naviculam Petri (in qua Dei beneficio positi sumus remiges, ab omnibus non solum invidiæ, sed carnis, mundi, diaboli illecebrarum ventis, quandiu in hac peregrinatione vagabimur, circumflari debere. Quod quidem haud obscure nos admonet, nobis idem minime faciendum esse, imperitis quod nautis fere contingit, qui post toleratos diuturnæ tempestatis labores, si qua vel dies, vel hora serena effulserit, genio statim indulgent, sopori se dedunt altissimo, atque præteritorum obliti periculorum, ac si in tutissimo portu degerent; nihil adversi timent, omnia sibi deinceps prospera pollicentur. Nobis vero in id totis viribus est incumbendum, ut si qua Petri naviculæ pars vi procellarum debilitata afflictave fuerit, sedulo instauretur ac reficiatur: Si quis in ea remigum, vectorum, aut

A aut eorum qui vehuntur, turbinis vehementia concussus, agitatus, attonitus inveniatur, mox omni artificio resocilletur & confirmetur, atque in pristinum statum (quoad per nos fieri poterit) restituatur. In hoc enim mari, quo loco aut tempore tuti esse possumus? Quos, ut fluctus alii alios, sic alternantes procellæ excipiunt, ut ex una erepti, mox in aliam incidamus. Ut igitur periti ac providi nautæ, si quid a tempestate habent otii, id omne impendunt farciendis his, quæ irati maris furor offendit & labefactavit, aut corroborandis his, quæ minus firma videntur procellis imminentibus sustinendis: sic nos qui Dei beneficio, regisque nostri opera, ab armorum tumultibus veluti feriamur, induciasque B habemus, sedulo curare debemus, ut si quid grex noster labis aut incommodi ex diuturniore ista hæresum tempestate, omniumque ordinum perturbatione contraxerit, nostra diligentia id eluere ac resarcire nitamur: nostrarumque commoditatum obliti, muneris ac provinciæ nostræ memores, gregis nobis commissi saluti mature ac viriliter consulamus. Nam ut Græcanicæ eloquentiæ fax illa lucidissima Gregorius Nazianzenus prudentissime nos admonet. οὗτος ὅρος πάσης πνευματικῆς προστασίας, πανταχοῦ τὸ καθ' ἑαυτὸν παρορᾶν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον.

Hic omnis spiritalis præfecturæ finis est (inquit) nimirum propria utilitate neglecta, aliorum com- C modis inservire. Cujusquidem rei testimonio nobis esse potest e veteri testamento præstantissimus ille Israelitici populi dux atque sacerdos Moses, qui hujus salutem suæ semper saluti anteposuit. Cum enim Israelitæ, inviti Aaronis opera, vitulum aureum sibi conflari fecissent, cumque postea adorassent, ob idque vehementer iratus dominus eos perdere decrevisset, ad ejus pedes statim provolutus Moses ita supplex orabat, Obsecro domine, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi Deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Ex hoc liquet, & quam graviter offendisset populus, & quanta cura, quanto studio, D quamque singulari prosequeretur eum desiderio Moses, qui talia in ejus favorem apud Deum verba faceret, ut nisi eo salvo, ne se quidem salvum esse optaret. E novo autem testamento, exemplo nobis etiam esse potest vas electionis Paulus, qui pro fratribus suis anathema esse desideravit: Non quod prorsus a Christo separari vellet, sed quod gloriæ suæ dilationem ad tempus optaret, ut fratres sui, id est sua gens, salutem consequeretur. Innumera alia hujusce rei testimonia & exempla e sacris paginis proferre possem, si non apud eos dicerem, quibus ista omnia multo notiora sunt, quam mihi, quibusque sacræ literæ adeo sunt ad manum, ut nil deside- E rari possit amplius. Aggrediamur igitur ad rem, fortissimi proretæ, atque in ea adeo insudemus, ut naviculam (in qua sub Christo navarcho meremus) ad optatissimum tandem salutis portum velis, remisque deducamus. Nihil non experiamur, pastores vigilantissimi, ut gregem nobis commissum, omnis generis scabie repurgatum, principe pastorum duce ad amœnissima æternæ felicitatis pascua dirigamus & concomitemur: totis ingeniorum viribus, corporumque nervis contendamus, inspectores oculatissimi atque acutissimi, ut innumeros fidelium cœtus, nostræ fidei concreditos, a purulentis vitiorum sordibus ita emundemus, ut in Christi ecclesiam puram, sanctam, immaculatam, sine ruga ascisci, Deoque patri offerri, Christo pontificum pontifice maximo mediante, per ipsius gratiam mereantur.

Sic fiet, ut quæ proretis fortissimis, pastoribus vigilantissimis, oculatissimis inspectoribus promissa est merces, eamdem & ipsi assequamur, ac felicissimi tandem reportemus, miserante Deo & largiente: Cui sit laus & honor & gloria in sæcula sæculorum.

IN SESSIONE APUD ANDES interrupti concilii Turonensis instaurativa, Simonis a Maillé, archiepiscopi Turonensis, ad patres protrepticus sermo.

INTERMISSUM, jam a mense Maio, summo cum nostro dolore, Turonensis provinciæ concilium prosequamur (dilectissimi in Christo fratres) atque ad optatissimum finem auxiliante domino Deo nostro perducamus. Neque enim hujus negotii conficiendi aliunde nobis facultas erit captanda, quam a consolatore illo Dei Spiritu, qui quidem & hujus sacrosancti operis initium fuit & incrementum, felicissimus (si per nos minime steterit) futurus est exitus. Agi siquidem Dei spiritu necesse est omnes, qui ut Dei filii, aut ipsi gratum quidpiam, aut ad ecclesiæ ædificationem, aut sibimetipsis salutare, perficere aggrediuntur. Neque sperandum est eos, qui in his rebus tractandis, vel perfunctorie, vel contentiose, vel rei faciendæ, aut ostentationis gratia sese gerunt, eum allaturos esse fructum, quem, qui suos omnes conatus & actiones eo conferunt, ut Dei gloriam promovere, ipsiusque ecclesiæ ædificationem & unitatem ex animo procurare valeant, quique antiquis suarum ecclesiarum legibus & statutis, quæ neque ad fidem attinent, neque ad bonos mores spectant, non adeo mordicus inhærent, ut si quid in eis pietati videatur officere, id in melius commutari facile non patiantur. Quod quidem vel ab ipsis etiam Ethnicis, suarum legum tenacissimis observatoribus factitatum esse legimus. Nam cum Aristoteles conservandæ reipublicæ præcepta daret, illud primum ponebat: Ne quid dimoveretur ex legibus & institutis antiquis, cujus tamen axiomatis severitas, Isocratis auctoritate lenita est, mutandas esse leges inquientis, quas aut usus argueret, aut status aliquis reipublicæ inutiles faceret.

At vero si, quod ait Tullius, est apud omnes in pretio, atque ne ab ullo quidem non approbatum; Magistratuum nempe esse officium, ut qui tanquam in specula sunt collocati, quam longissime prospiciant, ne quid respublica detrimenti accipiat: Quid de nobis ipsis judicaverimus ipsi, qui præcipuum in repub. Christiana magistratum obtinemus? Qui in Dei ecclesia, speculatorum fungimur officio: Quibus, ut pastoribus, tam expresse demandata est gregis dominici cura, si longe ante ipsis imminentia non præsenserimus incommoda? si & clamosa voce, & objecto atque inflicto nervis omnibus pedo, venientes lupos a caulis arcere non contenderimus? si (quod omnium est deploratissimum) in eoque nunc maxime laborandum, ipsa etiam monstra miseras oves nostras jam deglubentia, & quod est crudelius, dilaniantia, quo ad per nos fieri poterit, non abegerimus, non profligaverimus, non prorsus exterminaverimus?

Nonne, quod in omnium prophetarum semper ore fuit, vel unius tenuissimæ oviculæ sanguis, a nobis exposcetur? Nonne & nos pro æterna quam grex noster acceperit noxa, miserrimi (ut æquissime) ita & miserrime καὶ ἀϊδίως puniemur.

Adhuc in procinctu res est (dilectissimi in Christo fratres) huc omnes hac de caussa convenimus; nobis hactenus est integra (si non arcendi) saltem expellendi

lendi, & extirpandi jam alte radices agentis hujus A mali, facultas.

Ergo dum tempus est, dum in via sumus, dum adhuc est respirandi, & rei in melius restituendæ locus; his malis, cum nobis tum gregi nostro communibus medeamur; in id omnes ὁμοθυμαδὸν conspiremus, ut quam cœpimus provinciã, hac officiosissime & religiosissime perfungamur; in eum omnes collimemus scopum, ut Dei ecclesiam nobis commissam, qualem apostolis reliquit informandam, & qualem ab iis accepimus, talem ipsi restituere (immaculatam scilicet & puram) pro viribus enitamur.

Quod si summo ipsius beneficio consecuti, præstiterimus, ut plurium debitores, pluribus quam multi alii beneficiis affecti, plus aliis illum etiam diligamus, plus in sua vinea excolenda, a noxiis sentibus B & plantis repurganda, laboremus; ut pretiosa quam veris pastoribus sæpe pollicitus est, corona, per suam immensam misericordiam ac bonitatem, tandem aliquando ab ipso insigniri mereamur, qui vivit & regnat Deus in sæcula sæculorum.

BEATISSIMO PATRI GREGORIO decimo-tertio pontifici vere maximo Simon a Maille, archiepisc. Turonensis, S. D.

Si serius quam res ipsa postulabat, quamque tuæ visum fuerit sanctitati, Turonensis provinciæ concilium absolvimus, beatissime pater, illam obtestamur humillime, ne illud nostræ adscribat negligentiæ; sed variis hujus negotii progressum remorantibus incommodis. E quibus unum obiter proferam, nempe pestem, quæ quidem nos jam fere totos quindecim dies huic instantes operi, adeo moleste atque importune habuit, ut Turono (quam conficiendo isti negotio sedem delegeramus) re imperfecta, excedere compulerit: adeo violẽter nos urgebat atrocissima hujus pestis rabies. Postea autem cum Andegavum venissemus continuandi hujusce instituti gratia, nos iterum crudelius aggreditur, obsidens undequaque; ita ut hinc nobis denuo fuisset emigrandum, nisi omnes officii nostri numeros implere cupientes, illic tandiu restitissemus, donec D cœptis nostris (non absque tamen unius e nostro conventu viri prudentissimi jactura) optatum finem imposuissemus. Enimvero nos tandem σὺν Θεῷ pensum absolvimus: Sed quia plurimi res erat negotii, non ita potuimus eam serio tractare, atque si plus habuissemus temporis ab his difficultatibus vacui.

Quandoquidem vero a te uno pendemus omnes, qui nobis hic, ut membris tuis caput es (in quo consilii sedem non immerito posuere non pauci, quẽque Christi domini nostri in terris agnoscimus, pieque veneramur vicarium) quicquid omnino elucubravimus, non prius in lucem prodire patimur, E quam sacratissimo tuæ sanctitatis illud obtulerimus judicio, ut veluti ad Lydium, vel Heracliũ potius lapidem probatum, omnique repurgatum errore, dignissimo tuæ vocis oraculo fultum, certissimoque prudentissimi tui consilii calculo comprobatum, tutius in hominum manus exire possit. Hoc nimirum apud omnes majorem gratiam initurum, quod ab eo fuerit probatum, quem non sæcularis ambitio, nec dubius hominum favor: sed Dei ipsius bonitas nobis dedit pontificem bonum, pium, prudentem, & a vigilantia, sui nominis ἐπωνύμῳ vere nuncupandum Gregorium maximum.

Nemini igitur mirum esse videatur, si omnes nostras actiones ad te unum caput nostrum referimus: cum id Dei præcepto faciamus, neque præstantius nostræ adversum te obedientiæ specimen dare valeamus (te inquam summum omnium Christianorum moderatorem) quam dum te consultore, non solum ab errore & malis abstinemus ipsi, atque alios avocamus, sed ea etiam quæ laudabilia sunt, sine tua sententia, teque inconsulto facere, in religionem vertimus.

Habebit ergo tua sanctitas, tuorum humillimorũ servorum Turonensis provinciæ patrum decreta e Tridentino tuo œcumenico excerpta concilio, pro temporis instantis usu, conditione & necessitate adeo accurate & exquisite per nos collecta, ut nec majore studio, nec magis in omnium provincialium utilitatem fieri potuerint. Tuæ nunc erit sanctitatis benevolẽtiæ & benignitatis, beatissime pater, tuum hac in re adhibere judicium, tuamque dignissimam interponere auctoritatem, ut quæ tibi videbuntur recta, approbatione tua sancias, Quæ secus, oblitteres, expungas, & ab arcano tuæ prudentiæ sacrario, sacratiora & meliora proferas, nosque obsequentissimos tibi, & indignissimos tali consortio consacerdotes, ea doctrina & eruditione imbuas, quam tu θεοδίδακτος divinitus accepisti, & qua tu, ἐγὼ κεφαλῇ, nobis tanto præluces, quanto ceteras stellas lumine Sol antecellit. Tuam super hac re sententiam, & si quid emendationis a tuæ sanctitatis oraculo proficiscetur, expectamus devotissime, ut postea typis hæc decreta mandari, ac provincialibus distribui, C Christianissimo rege nostro permittente, curemus. Quiquidem tantum abest, ut hujus negotii inchoationem & perfectionem impedierit, ut pro sua erga Deum pietate, fide, religione, magno studio, modis omnibus adhortatus nos fuerit, urserit, imperaverit, in id totos incumbere, donec ad optatum finem opus perduceremus. Itaque ne existimes, obsecro, sanctissime pater, me nec nullã, nec tam longa narratione (licet re vera mihi brevis admodum videatur) cum tua paternitate acturum fuisse, nisi & mea obedientia, officiique mei ratio, tuæque hac in re voluntatis ac mansuetudinis persuasio, me id agere coegissent. Non enim ego omnium minimus homuncio, tam arroganter & superbe de me sentire potuissem, ut tantum tamque religiose observandum miræ celsitudinis fastigium literis compellarem: sed ne id quidem cogitare fuissem ausus, nisi tua singularis omnibus perspecta humanitas id addidisset fiduciæ, te æqui bonique consulturum, quicquid de rebus ad munus nostrum spectantibus ad te perscriberem. Iubebis igitur pro tua sapientia, quicquid tibi visum fuerit, nos vero idem quod Cornelius ille centurio cum suis D Petro dixit, respõdebimus. Nunc omnes nos teste Deo adsumus, ut & audiamus, & faciamus omnia quæcumque tibi a Deo præcepta sunt: a quibus illo juvante, ne latum quidem unguem sumus unquam discessuri, ab eodemque communibus votis deprecaturi, ut tuam sanctitatem toti reipublicæ Christianæ quam diutissime servet incolumem, ac felicibus illam semper secundet ac provehat incrementis.

VENERABILI FRATRI archiepiscopo Turonensi.

GREGORIVS PP. XIII.

Venerabilis frater, salutem & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, mandato nostro a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus super rebus ad œcumenici concilii Tridentini decreta, pertinentibus a nobis præfectis examinata, atque

ubi oportuit emendata: curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta, atque emendata sunt quam diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ sine qua omnis hactenus labor frustra esset susceptus, non dubitamus id te omni studio curaturum esse. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo piscatoris die 8. Octobris M.D.LXXXIV. pontificatus nostri anno decimotertio.

ANT. BUCCAGADULIUS.

CHRISTIANISSIMO AC invictissimo Henrico tertio Galliæ & Poloniæ regi, Simon a Maillé arch. Turonensis,

S. P. D.

CUM longa temporis serie obsolescunt, & obliviosa quadam desuetudine fatiscunt res (serenissime Rex, & invictissime Imperator) antequam de his instaurandis atque in usum revocandis, constans ineatur ratio, diligentius est perpendendum, an earum tanta sit utilitas, ut in pristinum statum restitui mereantur. Quod si, ut id fiat, dignæ judicentur, tum demum his renovandis non vulgaris danda est opera, maximeque elaborandum, ut quæ hinc emanare potest, non pereat, nec inutiliter evanescat commoditas. Non enim sibi parum laudis comparat ille, qui suo cæterorumque commodo, quod recte institutum est instaurat: Quando quidem, res egregias aliquoties ut difficilius, ita & pulchrius est restituisse, quam condidisse. Dixeris fortasse, Quorsum istæc? Quid ad rem hæc omnia? Nimirum ut ostendam quam recte, quam prudenter, quam in totius ecclesiæ Christianæ rem feceris, cum universo Galliarum clero, provincialium conciliorum celebrationem permisisti. Quis enim his ipsis Dei ecclesiæ conducibilius esse potest, in quibus non solum de minoris ordinis sacerdotum, sed etiam de episcoporum moribus diligentissime inquiritur, & in depravatos acerbissime vindicatur? In quibus repurganda ecclesiæ colluvie, ac everrendis hujus sordibus agitur obstinate, & in malos severissime animadvertitur? Ad quæ olim etiam imperatores, reges, principes, pro sua episcoporum virtute, fiducia ac fide, non clericorum solum, sed etiam laicorum, potentium, divitum, judicumque graviores causas referebant judicandas? ut ex tertio canone concilii quarti Toletani palam & ante omnium oculos esse potest. Quinetiam ut ne quid ex regia decerperetur dignitate & authoritate, aderat ibi regius procurator (quem appellabant executorem) qui in exequendis contra seculares ecclesiæ decretis operam navaret strenuam & efficacem. Si qua etiam olim incidebant duriora tempora, si bello, si fame, si peste laborabatur, tum ad provincialia concilia boni principes, velut ad sacram anchoram confugiebant, id hisce malis præsens autumantes esse remedium, quod existimarent hæc non aliunde sibi suisque populis evenisse mala quam a scelerata ac flagitiosa vitæ ratione, quam ab intermisso vel quasi neglecto Dei omnipotentis genuino cultu, quam a contemptis, irreverenter, pessumque habitis ministrorum Dei decretis, juribus, & rebus. Quare jubebant archiepiscopos, cum episcopis suffraganeis (quos vocant) una convenire, diligenterque tum de suis, tum de principum, populique depravatis moribus investigare, emendationisque formam præscribere, ut omnibus ad correctionis & pœnitentiæ jugum redactis, libenterque submissis, irati Dei pœnas humili demissione vitarent acerbiores, atque iusto ipsius judicio talia sese perpeti

A agnoscentes, humilibus ipsum precibus interpellarent, ut qui dederat hæc agnoscere, daret etiam pravis desuescere, bona sectari, gratumque ipsi sacrificium offerre, ipsiusque gratiam propitiationis beneficio promereri, ut in Parisiensi concilio sub Lodovico & Lothario imperatoribus habito, hæc fusius tractata videre in promptu est. Ibique ingenue fateri non erubuit imperator, se cæteris eo gravius peccasse, quod, cum debuisset omnibus esse vitæ melioris, imo etiam salutis exemplum & forma, sedulamque omnium sibi subditorum curam gerere, manuque imperatoria vltrice perversos sceleratorum conatus retundere ac reprimere, id minime præstitisset. B Quapropter ad molliendam Dei omnipotentis in se suosque subditos iram, in quatuor sui imperii loci provincialia indixit concilia, in quibus studiosissime disquireretur, si qui principum, si qui episcoporum cæterorumque ecclesiasticorum, si qui populi flagitiosi mores tantum in omnes Dei concitassent furorem, ut morbi caussa per episcopos cognita, huic severioris pœnitentiæ pharmaco mederentur, vitæque prioris ἐπανορθώσει Dei sibi benevolentiam reconciliarent, illumque iis artibus quodammodo compellerent talibus miseros affari:

His lacrymis vitam damus, & miserescimus vltro.

Quandoquidem vero horum, omniumque fere malorum fons ac veluti perennis scaturigo, ab C indignis tum ecclesiæ, tum regni magistratibus ac ministris prodire dignoscitur, toti ea in re futuri sumus, ut quorum nobis est in ecclesia præficiendorum cura atque facultas, eorum in primis mores, ingenia, virtutemque perscrutemur, ne quem minus idoneum cuicumque ecclesiastico muneri designemus: tuarum etiam erit partium, pientissime rex, ut quos episcopali functioni, regendisque monasteriis, pontifici summo deligis nominandos, hos non laicos, sed sacricolas insigni doctrina, vitæque probitate non mediocri præditos esse certo scias. Quosque moderandis tuorum populorum habenis, illisque juridicundo præstituis, virtutibus his insignitos, quibus esse debebant illi, quos Mosi suæ sollicitudinis partem assumendos esse consuluit Iethro, perfectissime noris. Neque tamen existimes, pru-D dentissime rex, nos ideo cupere laicos a bonorum ecclesiæ occupatione abstinere, ut illa sordide a nobis possideri ambiamus, sed ut iis, quæ illis sunt licita, sine conscientiæ labe perfruantur, & qui ad ea administranda sumus a domino destinati, divinis nos (ut decet) mancipemus ministeriis. Sic fiet ut & ecclesiasticus ordo suam retinens dignitatem sarta religionis & reipublicæ multis in rebus labefactatæ damna tibi gratuletur; & omnia, cum reliquis regni ordinibus tuæ animæ saluti, tuisque votis omnibus, fausta comprecari non desistat.

Addam præterea ab Eusebii in Constantini vi-E tam historia, ad confirmandam provincialium conciliorum vtilitatem: Quod cum Licinius orientis imperator summo in Christianos odio flagraret, prohibuerit ne deinceps episcopi in unum convenirent, ratus eo modo se fœlicem ecclesiæ progressum plus inhibiturum, ac impediturum, quam cæteris artibus, ingenii inventis ac machinis τοσοῦτος ἦν παρὰ τῷ καὶ λίαν ἀπέχθας ἐχόντων ὁ πρὸς τὰς ἱερὰς κεφαλὰς συλλεχθείσας αὐτάς. Cujus quidē Eusebii verba duximus apponenda, Πρῶτον γε τοι τοὺς ὑπ' αὐτὸν λειτουργοὺς μηδὲν πώποτε πλημμελὲς περὶ τὴν ἀρχὴν διαπονηθέντας, ἠρέμα τέως περιεσκοπεῖτο, προφάσεις κατ' αὐτῶν κακοτέχνους θηρώμενος· μηδεμιᾶς γε μὴν εὐπορῶν αἰτίας, μηδ' ἔχων

ὅπῃ

ὅπου τοῖς ἀνδράσι καταμέμφοιτο, νόμον ἐκπέμπει διακελευόμενον, μηδαμῇ μηδαμῶς ἀλλήλοις ἐπικοινωνεῖν τοὺς ἐπισκόπους, μηδέγε συνόδους ἢ βουλὰς καὶ διασκέψεις περὶ τῶν λυσιτελῶν ποιεῖσθαι· τὸ δ' ἦν ἄρα πρόφασις καθ' ἡμῶν ἐπηρείας· ἢ γὰρ παραβαίνοντας τὸν νόμον, ἔχειν ἦν ὑποβάλλεσθαι τιμωρίᾳ, ἢ πειθαρχοῦντας τῷ παραγγέλματι, παραλύειν ἐκκλησίας θεσμούς, Ἄλλως γὰρ οὐ δυνατὸν τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων, ἢ διὰ συνόδων κατορθοῦσθαι.

Præcipuos (inquit) ſuæ ditionis Dei miniſtros, cum nihil omnino contra ſuum imperium feciſſent, curioſius interim obſervabat, ſubdolas adverſus eos occaſiones captans. Cum autem nihil penitus haberet argumenti quo tantos viros criminari, legem fert, quæ vetaret epiſcopos uſpiam, ullomodo inter ſe communicare, ſynodos ve aut concilia inire, deque vtilibus rebus conſultare. circa hoc autem præcipuus ſuæ fraudis in nos cardo vertebatur, ut legem prætergreſſi, pœnæ a ſe indictæ eſſemus obnoxii, aut ut ſuo parentes edicto, ritus eccleſiæ ſolveremus. Neque enim fieri poteſt, ut omnia magni imprimis momenti negotia, aliter quam conciliis & comitiis recte geri, ac confici poſſint.

Latiſsimus hic eſt tractandi hujuſce argumenti campus, in quo nec in anguſtias cogi, ſed libere (ſi volumus) exultare, lateque expatiari poſsit oratio. Ne autem longioris narrationis tædio tua afficiatur majeſtas, quam breviſsimis fieri poterit limitibus illam circumſcribemus.

Noviſsimis menſis Maii Kalendis ſeptem & duodecim Turonenſis provinciæ patres, & ego una, Turonum convenimus: ut indicto per me jam dudum concilio fauſta poneremus initia: ubi ad implorandam Spiritus paracleti gratiam, primum ſacris ſolemnibus operati, decretis poſtea a nobis ſupplicationibus placando numini, peccatis omnium expiandis, ſoboli generoſæ tibi concedendæ, cœptis votiſque tuis bene fortunandis, regnique tui fœlicitati, unanimi omnes conſenſu interfuimus. Quibus, quam fieri potuit optima forma peractis, omnes ſolenni fidei noſtræ profeſſione facta, ad opus nobis propoſitum diligenter accingimur. Iamque huic negotio totos fere quindecim dies operam dederamus, & valde liquido auſpicio res ſuſcepta videbatur & incepta: Quando conſilia noſtra præripiens violentior peſtis, clauſtriſque ſodalium ædis beati Gatiani, in quibus percommode hoſpitabamur omnes, imminens undequaque, nos ab inſtituto curſu revocavit, qui ſi proceſſiſſet ulterius, fore brevi ſpes erat, ut fœlicem cœpta ſortirentur exitum. Triſtis igitur vbique ſtatim diffunditur rumor, facilem contagioni ad nos patere aditum, noſque periculo haud dubie eſſe proximos.

Vulgi quæ vox ut venit ad aures,
Obſtupuere animi, gelidusque per ima cucurrit
Oſſa tremor, cui tela paret lethalia peſtis.

τὰ γὰρ δεινὰ ὑπ' ὄψιν πεσόντα, φόβον φέρει τὸν μείζονα.

Quandoquidem vero humanum eſt hujuſcemodi caſibus moveri, & ſi qui etiam quæ accidunt, conſtanter ferant, non perinde tamen affici omnes: neque mature geri poſſe res, vbi & ſuſpicio & timor præcipuas animi ſedes occupavere: Pio viſum fuit cœtui, vertendum eſſe ſolum, atque in alium tempus, aliumque locum differendum eſſe negotium: tempori, Septembris Kalendas, loco, Andium vrbem aeris tum ſalubritate præſtantem aſſignare. Tum mox veluti ſigno dato, ab omnibus Turono diſceſſum eſt. Calendis deinde Septembris, tot noſtræ provinciæ patres, ſed non omnes iidem qui Turoni fueramus, præfinitum & locum & tempus obeuntes, Andegavum venimus: vbi ſacris de more peractis, habitiſque ſupplicationibus per nos decretis, intermiſſum opus repetiimus: huicque non minore quam antea ſtudio, totos fere quindecim dies inſtituimus: Illic quidem certe intra tot poſtea dies Colophonem adituri, niſi recens ille noſter adverſarius, peſtis nempe, bellum denuo nobis indixiſſet, noſque, durius multo, quam priore impreſſione, habuiſſet; e noſtris etenim unum nobis eripuit, mediamque in ſinus quaſi noſtros, obſeſſis jam undequaque caſtris ſeſe effundere non dubitavit, velut noſtrum inſtitutum denuo interruptura. Nos vero qui jam illius minis, uno prælio nondum emeriti, ceſſeramus, mori potius omnes decrevimus, quam veluti deſertores, abjectis clypeis iterum in fugam converſi, cœptum a nobis negotium imperfectum, omniumque ludibrio exponendum, relinquere. Propoſiti igitur tenaces, audacter conſtitimus, atque in opus noſtrum vehementer incubuimus, nullique officio, labori ac diligentiæ pepercimus, donec Dei opt. max. auſpiciis, noſtro huic negotio, non qualem ſperaveramus, ſed qualem temporis ferebat conditio, finem impoſuerimus.

ANNO CHRISTI 1583.

Hæc eſt, auguſtiſſime rex, vera & genuina impenſæ per nos hac in re operæ hiſtoria: hi ſunt, qui dum id egimus, nos exercuere labores: quos quidem gratiſſimos habere profitebimur, ſi non eos ſeviſſe, ſed ut Deo acceptos eſſe a ſuo ſpiritu profectos, non dubitamus, ita & tibi regi prudentiſſimo & clementiſſimo probari ſenſerimus: Id autem tum ſentiemus, cum, quæ a noſtra ſynodo decreta ſunt, tuæ majeſtatis authoritate fulciri, atque in his exequendis, contra omnes noſtræ provinciæ rebelles lege agi licere, te permittente, cognoverimus: Serere ſiquidem labores exiſtimaremur, ſi ex his, nil niſi labores meteremus: ſi eos, in quorum gratiam ſevimus, illo quem volueramus, fructu privari videremus. Abſit autem, ut nos a tam Chriſtiano tamque religioſo principe tale quidpiam expectemus, cui nihil perinde cordi eſt, atque inter ſuos cultum Dei agnoſcere talem, qualem noſtri videre majores, cum maxime floreret eccleſia, cum Gallia labii erat unius & ſermonum eorumdem, cum rex, principes, nobiles, magnates, eccleſiæ proceres, nil niſi Dei præcepta ſpirarent, nullum niſi integerrimæ vitæ diffunderent odorem, cum populus hos imitatus, ad eorum virtutem ſeſe componere, & quam proxime accedere totis viribus enitebatur.

Hunc igitur, Chriſtianiſſime rex, a Turonenſis provinciæ patribus exaratum libellum, tuæ excellentiſſimæ majeſtati ſupplices offerimus, gratumque habere humiliter deprecamur, de quorum vitæ integritate, ingenii dotibus, religione, doctrina, ſuique muneris accurata ſollicitudine, cum non ſit hic teſtificandi locus, obiter tamen id dixerim, me, ſi non his parem, ſaltem eorum eſſe aſſeclam, vehementer cupere. Offerimus, inquam, tibi libellum exemplo patrum concilii Cabilonenſis ſecundi, qui imperatori Carolo magno ſua decreta duxerunt offerenda, ut ſacratiſſimo ipſius judicio, quæ ab ipſis recte erant ſancita, confirmarentur: & ſicubi forſan eſſet omiſſum quidpiam, eius prudentia ſuppleretur. Quod quidem & ita feciſſe concilii Turonenſis tertii patres, ex ipſius fine haud dubie colligitur. Neque enim, dum offerimus, ignoramus, quantum eccleſiæ miniſtris tribuas, quam religioſus ſis in tractandis eccleſiæ decretis, quam diligenter in mentem tuam introſpicias, & percontteris teipſum, antequam de miniſtrorum Dei ſtatutis aliquid exiſtimes immutandum. Grato igitur animo accipe, optime princeps, tuorum humilium oratorum canones, eoſque obſervari per totam provinciam

ANNO CHRISTI 1584.

vinciam jubeto. Ambabus, quod dicitur, ulnis ecclesiæ causam amplectere: valde etenim esset indignum, ut qui regiæ majestatis splendore ceteros ecclesiæ filios (Dei beneficentia) longe antecellis, negligentius quæ Dei sunt, exequi viderere. Quod autem nos plurimum consolatur, nobisque spem injicit maximam cessura feliciter omnia, illud est. Quod quoties ecclesiasticus ordo ac monasticus, ipsa denique religio minus religiosos habuit principes, jacuit pene collapsa: cum deinde zelo Dei ferventes meruit nancisci, statim convaluit ac revixit. Summopere igitur nobis est exultandum, quod tam pio, tam religioso principe freti, nil nisi faustum atque ex animi sententia sperandum esse existimemus, cum nullum tam durum tamque austerum vitæ institutum, nullam tam acerbam animi pie pœnitentis afflictionem esse videamus, cui te, modo rem Deo gratam facere speres, æquo animo non subjicias: cum denique nulla alia re æque videaris incendi, atque vero Dei omnipotentis cultu. Quis enim, nisi parum sanæ mentis, principem, qui nullum non suæ virtutis, religionis, pietatis specimen dedit, aliquid ab his alienum meditari, aut acturum suspicari audeat? Quare Deum optimum maximum uno animo, magna alacritate ac studio, omnes dum simul eramus (idem singulatim dum vivemus, quotidie facturi) suppliciter obtestati sumus, ut tuam majestatem (cujus non solum permissu, sed pio jussu coacta est hæc synodus) perpetuo fidei robore stabiliat, æqua justitiæ lance ac dispensatione felicitet, omnium subditorum benevolentia præmuniat, serenissimam reginam bona pulchraque prole fœcundet, regnum tibi usque ad extremum vitæ spiritum, pacificum conservet, tibique talibus totque a Deo præclaris dotibus exornato, regnum hic diutinum, faustum, tibi tuisque omnibus jucundissimum & gratissimum, in cælo postea cum beatis angelis concedere dignetur æternum.

ANNO CHRISTI 1584.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS PATRIARCHALIS PROVINCIÆ AQUITANICÆ

Biturigibus celebrati mense Septembri, anno domini 1584.

INDEX TITULORUM.

FORMA PROFESSIONIS FIDEI

ab iis qui concilio provinciali adfuerunt exhibita.

D EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris: Et E iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector. Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum patrum,

trum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque, septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia, singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione, recipio & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis. Atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento, esse vere, realiter, & substantialiter, corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi: fierique conversionem totius substantiæ panis, in corpus: & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat.

Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre: atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Sanctam catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram, agnosco. Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cetera item omnia, a sacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me, in munere meo spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

Hanc autem fidei professionem a nobis, ceterisque ad hanc synodum delegatis, in aula nostra, antequam sacra aggrederemur, ritu solenni factam & juratam, reliquis in posterum conciliis tam provincialibus quam diœcesanis, ad verbum sequendam decernimus: universos etiam qui ad episcopale munus, aliasque minores dignitates provehentur, aut in canonicorum collegium, seu ad quæcumque beneficia & gradus ecclesiasticos promovebuntur, in hanc fidei formulam juraturos statuimus.

DE ADORANDO, INVOCANDO, & colendo Deo.

Titulus primus.

„DOMINUM Deum tuum adorabis, & illi „soli servies (ait Christus in euangelio) & „canit David: Venite adoremus & procidamus „ante Deum, ploremus coram domino, qui fe„cit nos, quia est ipse dominus Deus noster, & „nos populus ejus & oves pascuæ ejus. Et pro„pheta: Omnis qui invocaverit nomen Dei, „salvus erit. Et dominus apud Ieremiam, invo„cabitis me & vivetis, orabitis me & ego exaudiam „vos: quæretis me & invenietis, cum quæsieritis „me ex toto corde vestro. Modis ergo omnibus nobis adorandus, colendus, & invocandus est Deus, in votis & necessitatibus nostris, quæ amplissime enumerantur, cum a Salomone, tum a Davide. Vera autem adoratio, in spiritu & veritate esse debet. In spiritu quidem adorant, qui mentis affectu Deum colunt: in veritate, qui cultu exteriore & piis operibus mentis affectum testantur & exprimunt. Perfecta igitur adoratio est, cum anima simul & corpore divino obsequio mancipamur.

Matth. 4. *Psalm. 94.* *Ioel. 2.* *Cap. 29.* *3. Reg. 8.* *Psalm. 107.*

Canon primus.

Adorantes ergo & ad orationem stantes, videant ut omnis aliena cogitatio abscedat, nec quicquam tunc animus cogitet, præter id solum quod precatur. *D. Cyp. ser. 6.*

Canon II.

Christus dominus pacis & concordiæ magi„ster, qui docuit unitatem, sic orare unum pro „omnibus voluit, ut omnes in uno ipse por„tavit: facit habitare unanimes in domo, & „apostolos docuit unanimiter perseverare in „oratione: & qui dixit, Ubi duo aut tres fue„rint congregati in nomine meo, in medio „sum eorum, quomodo non aderit multitu„dini fidelium ad honorem & gloriam ejus „congregatæ? Ut itaque publica & communis oratio rite & solenniter fiat, psallant omnes clerici, uno ore & concentu cum choro.

D. Cyp. eodem serm. 6. *Psalm. 67.* *Act. 1.* *Matt. 18.*

Canon III.

Vernacula lingua publice psallere aut orare, nemini, nisi concionatori populum ad devotionem excitanti liceat, ne inde temere judicandi de sacris mysteriis & sensu scripturæ, cuiquam detur occasio.

Canon IV.

Nemo etiam laicus, nisi causa necessitatis egrediatur ecclesiam inter missarum solennia, sed tantum officio missæ expleto, & benedictione data. *Conc. Agath. 1. can. 31.*

Canon V.

Divina publica officia non quando cuique libuerit, sed propriis & certis horis, & secundum antiquum cujusque ecclesiæ ritum celebrentur.

Canon VI.

Non cantentur in ecclesia cantica absurda, nova, & non probata. Si quæ sint consuetudines in contrarium pravæ, quæ potius corruptelæ dicendæ sunt, penitus aboleantur.

Canon VII.

Nemo deambulet aut obstrepat in ecclesia tempore divini officii, sub pœna excommunicationis: Et ubi opus fuerit, brachii sæcularis auxilium imploretur. *Conc. Basil. Sess. 21.* *Conc. Trever. c. 7.* *Mogunt. c. 73.*

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VIII.

Tertull. lib. de Corona milit. Introeuntes ecclesiam, divini officii, sive celebrandi, sive audiendi gratia, frontem aqua benedicta aspergant, & signo crucis sese muniant, ac genu flexo adorent, præsertim clerici, simulatque chorum ingressi erunt.

Canon IX.

Vt commode & certa ratione omnes orare possint, providebunt episcopi ut missalia, breviaria, legendaria, manualia, & codices precum, si defuerint, restituantur, si emendatione opus habuerint, corrigantur cleri impensis, quæ in ipsorum librorum distributione resarcientur. Si quæ ecclesiæ hactenus usæ sunt veteri officio Romano, nuper reformatum ex concilii Tridentini decreto recipere cogantur.

Canon X.

Matt. 13. Quoniam plerumque decipimur specie recti, & solet inimicus homo bono semini superseminare zizania, sparsique sunt in vulgus varii codices precum, præsertim vulgari lingua conscripti: omnes ejusmodi codices hæc synodus rejicit, nisi quos episcopus probaverit. Conc. Senon. f. cap. 33. & 34.

Canon XI.

D. Hieronym. tom 1 epist. 2. ad Lucinium. Traditiones ecclesiasticæ ita observentur, ut a majoribus sunt acceptæ, nec aliorum contrario more subvertantur, veteresque ecclesiarum, ac diœceseon ceremoniæ, & ritus, non nisi cum consilio episcopi, & causa cognita, rejiciantur, aut immutentur.

DE FIDE,

Titulus secundus.

EX fide nascitur vera adoratio, & quasi ab illa fovetur: postquam enim edocti miraculo discipuli crediderunt Iesum esse Christum, accesserunt & adoraverunt eum dicentes, vere Dei „filius es. Et Christus ad cæcum illuminatum, „ait: Credisne in filium Dei? Cæcus autem: „Quis est, domine, ut credam in eum? Res„pondit Iesus, & vidisti eum, & qui tecum „loquitur ipse est. Ad hæc protinus ille: cre„do, domine: & adoravit eum. Ergo jam de fide „dicendum, quam divus Paulus definit substan„tiam rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Res vero sperandæ, sunt res cælestes, „æternæ & invisibiles. Origo autem fidei ex Deo „est: Nam, Fides est donum Dei. & dominus, Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit illum. „& iterum dominus ad Petrum, Caro & sanguis „non revelavit tibi, sed pater meus cælestis. fides „autem est Christianorum victoria: nam fide „vincimus mundum. Orandus est ergo dominus, ut det nobis fidem, eam augeat, succurrat nostræ incredulitati, nobis fideles verbi sui dispensatores suppeditet, per quos fides docetur & auditur: Fides enim est ex auditu: & quia fides verbo Dei regitur ex sensu ecclesiæ intellecto, nemo sibi temerario ausu quicquam confingat, aut suaderi sinat, quod a sensu ecclesiæ catholicæ sit alienum. (Ioan. 9. Hebr. 11. Ioan 6. Matt. 16. Ioan 5.)

Canon I.

Rom 10. 1. Pet 3. Corde creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem, ait D. Paulus. Et divus Petrus jubet Christianos paratos esse ad reddendam unicuique rationem de ea quæ in eis est fide. Omnes ergo promovendi ad ordines & beneficia ecclesiastica, seu etiam officia: profiteantur

A omnes & singulos articulos fidei, in bulla Pii 4. contentos: quod qui præstare noluerint, arceantur: promoti qui a fide recesserint, deponantur.

Canon II.

Iurent item se neque in confidentiam neque per simoniam beneficia sua adeptos. Quod si aliter constiterit, fiduciarii omni clericatus honore & privilegio, nec non beneficii jure ac titulo priventur. Qui vero horum aut alterius pro vehementer suspectis publice habiti fuerint, a cæteris ecclesiasticis vitentur, donec se legitime & canonice pur-B gaverint.

Canon III.

Profiteantur etiam fidem catholicam universitatum ac scholarum rectores & doctores, gradumque honoris in iis adepturi.

Canon IV.

Idem præstent fraternitatum, hospitalium, ac communitatum ecclesiasticarum administratores, præfecti, sodales, & magistri: quoniam sine fide impossibile est placere Deo. Hebr. 11

Canon V.

Hæretici qui ad ecclesiam catholicam redeunt publice vel privatim, prout episcopo videbitur, coram eo, vel ejus vicario in spiritualibus ge-C nerali, præsentibus notario & testibus, errores & hæreses abjurent, ac fidem catholicam profiteantur, scriptutæque propria manu subscribant, & eam subsignent: neque enim eos recipi decet qui hæresin abjurant, nisi fidei catholicæ dogmata illi contraria exprimant & profiteantur, ne lupi inter oves grassentur.

Canon VI.

Rectores parœcialium ecclesiarum ecclesiastica sacramenta non administrent hæreticis etiam pœnitentibus, (præterquam in mortis articulo:) nisi constet illos hæreses abjurasse ut supra proxime, & fidei catholicæ professionem fecisse, & absolutionis beneficium consecutos.

Canon VII.

D Omnis Christianus prima fidei rudimenta, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, & decalogum studiose perdiscat, ut Christo & ecclesiæ constanter adhæreat, & exitiosum virus hæreseos a sana doctrina discernat: & in eum usum ab episcopis componantur catechismi, qui singulis diebus dominicis populo & præsertim pueris a parocho in ecclesia explicabuntur.

DE PRÆDICATIONE ET EXPOSITIONE verbi Dei.

E

Titulus tertius.

VERBUM Dei veritas est: at veritatis unicus fons est Deus. Origo ergo & causa verbi Deus, qui cum nec membra, nec os hominum mortalium instar habeat, illi tamen tribuitur os tanquam vocis organum, quia loquutus est patribus voce humana, id est hominibus perceptibili, & ad usitatum inter homines sermonem accommodata. Nam ait Moses: Verba ista loquutus est dominus ad omnem congregationem vestram in monte de „medio ignis voce magna: & idem, Vocem „verborum ejus audistis, similitudinem autem „nullam vidistis. Sed & præter vivæ vocis oraculum insinuavit se Deus cum per angelos, tum (Deut. 5. Deut. 4.)

tum per visiones & revelationes, tum per Spiritum suum sanctum animis sanctorum patrum, deinde prophetarum: ac deinceps per ipsorum ora & scripta mundum docuit. Demum ipse dominus IESUS veræ fidei doctrinam sacratissimo suo ore prædicavit, & apostolis totum orbem aperiens, misit eos, abunde Spiritu sancto instructos, docere omnes gentes & prædicare euangelium omni creaturæ. Misit ergo eos dominus, non ipsi auctoritate propria hoc sibi munus vindicarunt. Ut olim dominus per prophetam de pseudoprophetis: Currebant, & non mittebam eos: unde & D. Paulus: „ Quomodo credent, nisi audiant? Quomodo au„ dient, nisi eis prædicatum fuerit? Quomodo „ prædicabunt, nisi mittantur.

Canon primus.

Sciant ergo omnes episcopi, prædicandi verbi Dei munus ad ipsos præsertim pertinere, ut qui a Christo missi in locum apostolorum successerint. Sed quia neque semper nec ubique per diœcesim verbum Dei possunt annunciare, videant ut eos mittant quos sui operis dignos adjutores esse noverint, ne sub ovina pelle lupi rapaces in grege domini grassentur.

Canon II.

Trid. Conc. Provideant episcopi ut parochialium ecclesiarum rectores verbum Dei prædicent populo, singulis diebus dominicis & festis, aut concione publica, aut saltem inter missarum solennia: & si per se ipsos concionari non possint, aut memoriter recitent, aut saltem legant homilias vernacula lingua, quæ ipsis ab episcopo præscribentur.

Canon III.

Trid. Qui temerario ausu sine episcopi aut vicarii licentia cathedras occupaverint, aut errores vel scandala in populum disseminaverint, cujuscumque sint gradus vel ordinis, ex auctoritate sacri concilii Tridentini, coerceantur, nec prætextu stationum aut quorumvis privilegiorum juventur: Provideant tamen episcopi ne impiorum calumniis vexentur, qui sincere verbum Dei prædicant.

Canon IV.

Regulares cujuscumque sint ordinis prædicare non præsumant, etiam in ecclesiis suorum ordinum, nisi prius examinati & approbati a suo superiore, & impetrata ab episcopo aut ejus vicario benedictione & licentia.

Canon V.

Presbyteri & monachi errones, nisi ab episcopo examinati, juxta decretum sacri concilii Tridentini, ad prædicationis munus non admittantur, cujuscumque privilegii prætextu sese tueantur & muniant.

Canon VI.

Collectores eleemosynarum cujuscumque conditionis existant, nec per se, nec ad collectas admittantur, nisi consensu episcopi causa cognita. Quod si attentarint, juris remediis coerceantur, privilegiis quibuscumque non obstantibus, ex auctoritate ejusdem concilii Tridentini sublatis.

Canon VII.

In omnibus ecclesiis cathedralibus, & præcipuis collegiatis celebriorum locorum, ecclesiastes instituatur, assignatione canonicatus, & præbendæ primo vacaturæ, si alia non fuerit assignata: cui concionandi & interpretandi verbi Dei provincia demandetur.

Canon VIII.

Nemo ad scripturas sacras, sive publice sive privatim interpretandas admittatur, nisi prius in theologiæ studio diu & probe versatus, aut in eadem facultate graduatus, aut saltem baccalaureus formatus, & ab episcopo loci aut ejus vicario de vita, moribus, doctrina, examinatus & approbatus fuerit & in sacro subdiaconatus ordine constitutus, ne improbata doctrina a non probato doctore pro veritate disseminetur.

Canon IX.

In monasteriis & conventibus, sive in titulum, sive in commendam possideantur, in quibus numerus monachorum & facultates suppetent, instituatur lector idoneus per abbates seu præpositos ipsorum, aut si id neglexerint, per episcopum seu capitula generalia, quemadmodum decreto concilii Tridentini cautum est: Qui quidem lector, aut sacram scripturam, aut saltem literas humaniores junioribus prælegat.

DE ABUSU SCRIPTURARUM tollendo.

Titulus quartus.

„ OMNE eloquium Dei est repurgatum. Ait „ enim Salomon, Nihil addas verbis ejus, ne *Prov.* 30. „ forte redarguaris & inveniaris mendax. David *Psal.* 11. „ quoque: Eloquia domini, eloquia munda: argen„ tum igne purgatum, defœcatum a terra septuplum. Quamvis autem apertum sit verbum Dei, requirit tamẽ interpretationem religiosam & piam. „ In Nehemia legimus hæc verba: Attulit sacerdos „ Esdras legem, librum Mosis super turriculam li„ gneam, nimirum in sacram cathedram: & ape- *2. Esdr.* 8. „ ruit librum coram ecclesia, & Leuitæ stabant cum „ eo. Ipse vero legit in libro: & Leuitæ docebant „ populum in lege, & populus erat in statione sua: „ & legerunt in libro legis Dei, luculenter expli„ cantes sensum, & erudientes inter legendum, hæc Nehemias. Hunc ritum legendi & explicandi servavit etiam dominus IESUS verus doctor cælestis, cum Nazareti synagogam ingressus, tradito ei *Luc.* 2. libro insignem Esaiæ locum capitis sexti exposuit: discipulis etiam in Emaum proficiscentibus scri- *Luc.* 24. pturas aperuit. Et domini exemplo Petrus psalmum decimum quintum exponit de Christo. Et ipse Paulus scripturas ubique interpretatur. Creden- *Act.* 2. tium ergo mentem illuminat non sola prædicatio verbi Dei, sed etiam scripturarum lectura. Et quia, Litera occidit, Spiritus autem vivificat, periculum est, ne vel sinistra scripturarum interpretatione, (quam plerique lectores aut prædicatores suo ingenio nimium confidentes a seipsis petere solent) varii errores contra fidem & scripturæ sacræ sinceritatem, disseminentur: ideo in interpretandis scripturis has cautiones adhibendas statuit synodus.

Canon primus.

Ea tantum in usu sit bibliorum Latina editio, *Conc. Trid. sess.* 4. *in decreto de canonicis scripturis.* quæ ab ecclesia catholica recepta est. Canonici autem libri recipiantur, qui ab eadem ecclesia admissi & probati sunt. Ceteri omnes de fide, doctrina, & religione, quavis lingua conscripti, nisi auctoritate ecclesiastica probati sint, rejiciantur. Qui vero ejusmodi libros penes se habent, ad episcopum deferant, ut ejus arbitrio probentur aut rejiciantur. Typographis vero nullos de religione aut fide libros, sine episcopi licentia & probatione excudere & venales habere liceat.

Canon II.

Omnia biblia sacra, & quivis alii libri de fide & religione vernacula lingua scripti respuantur, nisi quos ecclesiæ catholicæ & ordinarii

ANNO CHRISTI 1584.

auctoritas probaverit.

Canon III.

Non liceat cuiquam verba & sententias sacræ scripturæ ad scurrilia, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, & diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos famosos, & alias ejusmodi impietates usurpare. Qui in eo peccaverint, ab episcopis legitimis pœnis coerceantur.

Canon IV.

Sit index librorum prohibitorum apud scribam & actuarium cujuscumque episcopatus, qui singulis annis exhibeatur bibliopolis & typographis ne per errorem improbatos libros disseminent, neve populus catholicæ religioni addictus per ignorantiam libros prohibitos retineat.

DE HÆRETICIS VITANDIS.

Titulus quintus.

Eccles. 13. Psal. 17. „QUI tetigit picem, inquinabitur ab ea. Et „ut ait psalmographus, Cum electo electus „eris, cum perverso perverteris. *Tit. 3. 2 Ioan. 1.* Et ut monent a„postoli, hæretici post secundam aut trinam mo„nitionem vitandi sunt, nec eis dicendum est, Ave; „nec in domum recipiendi sunt, ne eorum operi„bus malignis communicetur. *Lib. 1. epist. 3. ad plebem.* Recte ergo D. Cy„prianus ait: Vitate lupos, qui oves a pastore se„cernunt: vitate linguam diaboli venenatam, qui „ab initio mundi fallax est & mendax; mentitur, „ut fallat, blanditur ut noceat, bona promittit, ut „malum tribuat: vitam spondet, ut perimat, eccle„siam pollicetur, cum id agat, ut qui illi credit, in „totum ab ecclesia pereat. Itaque sub pœna vindictæ divinæ hæreticorum consortia vitentur.

Canon primus.

Hortatur hæc synodus omnes fideles in Christo, præsertim ecclesiasticos, ut consortia hæreticorum devitent, connubia quoque, commercia & convivia adversentur & fugiant.

Canon II.

Conc. Laod. c. 6. distin 1 de consecr. can ecclesiam. 24. q. 2. can sane. Conc. Laod. can. 9.

Hæreticis ecclesiarum aditus, nisi causa audiendæ prædicationis, non concedatur, neque sepultura Christiana.

Canon III.

Ad hæreticorum conventicula nemo catholicus accedat. qui secus fecerit, si clericus, excommunicetur & deponatur: si laicus, violatæ religionis reus censeatur.

DE INVOCATIONE SANCTORUM & diebus festis.

Titulus sextus.

QUONIAM ecclesia apostolorum fide & doctrina fundata, martyrum sanctorumque omnium virtutibus & exemplis hæreses quovis sæculo repulit; idcirco Christiani pie & religiose sanctos invocant, quos fidei suæ vindices & assertores habent, spiritu etiam prophetico edocti Deum laudandum esse in sanctis suis. Id ergo de invocatione sanctorum quæ in generalibus conciliis sancita sunt, hæc recolit & statuit synodus.

Canon primus.

D. Da. lib. 4. Orth. fid. cap. 16. Colantur sancti, & dies festi sanctorum piis orationibus, psalmis, & hymnis, & frequenti missæ & solennis officii celebratione, & verbi Dei prædicatione.

A

Canon II.

Doceant prædicatores verum cultum sanctorum tamquam servorum Dei, qui tamen jam æterna beatitudine fruuntur, pro mortalibus orant, & precibus suis populi votis apud Deum favent.

Canon III.

Concionatores abhorreant aniles fabulas, & quæ potius prophana, quam Dei sanctis convenientia, quæque infirmis offendiculo esse possint, nec quicquam pro historia sanctorum proferant in medium, nisi quod ab ecclesia catholica receptum sit. Scandala etiam, calumnias, & detractiones non effundant: Si contra fecerint, ab episcopis extraordinarie puniantur.

Canon IV.

B

Meminerint Christiani omnes septimum diem a Deo institutum & consecratum, nec tantum a Iudaico populo, sed ab omnibus qui Deum colunt receptum & celebratum. *Gen. Exod. Hebr.* Christianos autem diem dominicum pro Sabbato recepisse. Dominico ergo die cessent sæcularia opera, sit sacrum institutum, cessent lictores, sileat præconis tuba, vecturæ, omnes negotiationes, contractus, notariorum instrumenta: (nisi quæ ex necessitate testamentorum aut matrimoniorum causa differri non possunt) sit quies animi & corporis sancta, & ad Deum levata mens, & a terrenis abstracta: satis sint Christiano opera caritatis, orationes piæ, psalmi, hymni & cantica.

Canon V.

C

Præter dominicum diem dies festi solennes qui ad memoriam magnalium Dei instituti sunt, & beatæ Mariæ virginis, apostolorum, martyrum, aliorumque sanctorum honorem ab ecclesia recepti sunt, observentur religiose.

Canon VI.

Prohibetur populus prophana sodalitia, & comessationes, choreas, tripudia, larvas, & theatrales ludos, iisdem diebus festis exercere: pompas instrumentorum musicorum & tympanorum in gestationibus imaginum per vias & compita exhibere: & si quid aliud olim sanctorum invocationibus adversariis ansam maledicendi præbuit: a cauponis abstineant, & nihil nisi quod pietatem redoleat

D

exerceant. Imitentur Christiani totis hisce diebus sanctos illos quorum memoriam colunt per opera caritatis.

Canon VII.

Curabunt episcopi, quoad fieri poterit, ut dies festi sanctorum a populo non amplius varie, sed una & eadem forma celebrentur: discernantur autem qui a clero tantum & qui a populo coli debeant.

DE PEREGRINATIONIBUS.

E

Titulus septimus.

AD Dei sanctorumque invocationem pertinet antiqua traditio ecclesiæ de peregrinatione ad loca sancta: legimus enim Salomonem *3. Reg.* ædificato templo a Deo postulasse ut alienigenæ illuc orationis ergo peregrinantes exaudirentur. Servent igitur omnes catholici ex doctrina ecclesiæ & auctoritate hujus synodi hæc de peregrinationibus recte instituendis documenta.

Canon primus.

Nemo clericorum sancta loca visitare præsumat,

ANNO CHRISTI 1584.

mat, nisi impetrata a proprio episcopo, aut ejus vicario in scriptis licentia.

Canon II.

Præmuniatur debita & integra peccatorum confessione & eucharistiæ sacramento, quicumque ad loca sacra peregrinantur, antequam ire aggrediantur.

Canon III.

onc Trid. f. 25 conc. aud. can. 1. & 43. ncil. Sa- gu istad. p. 16.

Nemo ad loca sancta peregrinetur explendi, ac delectandi animi causa, aut perlustrandi oppida & varia loca: sed pro peccantis emendandis & votis adimplendis.

DE VIGILIIS ET IEIUNIIS.

Titulus octavus.

. Hieron. m. 8. epist. . qua est e observ. gitiarum.

BONA quidem est diurna meditatio, nocturna est efficacior: quia per diem variæ necessitates „ obstrepunt, & occupationes distrahunt mentem: „ nox autem quieta & secreta opportunam se præ- „ bet orantibus, aptissimam vigilantibus, quia col- „ lectum hominem divinis conspectibus sistit. Unde

salm. 133. David: In noctibus extollite manus vestras in san- „ cta. &, Memor fui nocte nominis tui domine: &,

salm. 118. uc 6. „ Media nocte surgebam ad confitendum tibi. &, Erat dominus noster pernoctans in oratione. Ut autem elevata mens ad orationem, purior sit, & Deo acceptior, sanctissime ecclesia catholica apostolorum traditionem sequuta, jejunia Christiana exemplo domini instituit: & Moyses montem ascendit, Dei majestatem vidit, & legem a domino accepit, jejunio quadraginta dierum præparatus: & Helias non nisi ejusdem temporis jejunio præmunitus ad montem Dei Oreb pervenit. Christi ergo domini nostri exemplo, patrum etiam, sanctorumque omnium imitatione, catholica ecclesia fidelibus jejunia indixit.

Canon primus.

Servetur vigilia nativitatis domini, ad imitandum pietatem pastorum qui Christo domino ea nocte adorationis munus impenderunt.

Canon II.

Reliquæ vigiliæ pro more locorum, & ex mandato catholicæ ecclesiæ, cum celebratione proprii cujusque ecclesiæ officii serventur. Ideoque semper dominica præcedente in ecclesiis proclamentur, ne vitio ignorantiæ ea a laicis solvi contingat.

Canon III.

Serventur jejunia quadragesimæ, & quatuor temporum, & alia ab ecclesia instituta.

Canon IV.

nc. Con- ntin. tum, cap.

Omnibus diebus jejuniorum, ut & diebus Veneris & Sabbati, prohibetur usus carnium: tempore autem quadragesimæ ab ovis, aliisque cibis prohibitis omnes abstineant, nisi adversæ valetudinis causa, cum licentia episcopi, aut ejus vicarii.

Canon V.

rtul. de unio ad- rsus Psy- cos.

Cum res postulabit episcopi indicant jejunia ex veteri ecclesiæ catholicæ ritu: & ea sub pœna ecclesiastica & canonica servare teneantur ii quibus indicta fuerint.

DE ECCLESIIS ET BASILICIS.

Titulus nonus.

Reg. 9.

QVANTUS honor ecclesiis Dei deferri debeat, ipsius Dei vox satis exprimit his verbis: „ Erunt oculi mei, & cor meum in templo cunctis

A diebus: unde Christus ingressus civitatem, statim adiit templum, & ejecit vendentes & ementes, nolens domum suam fieri domum negotiationis, & „ speluncam latronum. Domus mea, inquit, domus orationis est. Quare circa curam & honorem ecclesiarum hæc præcipit synodus. *Matth. 21. Ioan. 2.*

Canon primus.

Ecclesiæ bellorum, incendiorum, temporum injuria, seu vetustate collapsæ restituantur & restaurentur, cum ex collatione populi, tum ex eorum, ad quos pertinet, sumptibus, si adsint facultates: idque episcopi curent & statuant.

Canon II.

In parochiis ubi ecclesiæ dirutæ sunt, nec est exercendis sacris locus, ematur, aut conducatur B sumptu populi, aut eorum ad quos pertinebit, domus congrua: in qua cum licentia episcopi super altari portatili missæ divinum officium celebretur: donec locus idoneus, perpetuo ecclesiæ destinetur, aut ecclesia antiqua ædificetur.

Canon III.

In monasteriis, prioratibus, capellis, leprosariis, eleemosynariis, si quæ ecclesiæ & domus destructæ sint, reditu & sumptibus eorum, ad quos ejusmodi beneficia pertinent, aut qui ea possident, restaurentur, & ad id ab episcopis locorum compellantur, pœnis & censuris ecclesiasticis, tum etiam reditus prehensione.

Canon IV.

C Ad ecclesiarum parochialium custodiam non admittantur neque præficiantur nisi viri pii, & idonei, & qui prius a parocho & populo probati sint: certis horis ecclesiam aperiant & claudant, & eam mundam, nitidam, sartam tectam habeant: nec quicquam profanum intromitti sinant: nec eam separari, dividi aut ad alios usus quam ecclesiasticos converti permittant, neve in ipsis aut earum porticu mercaturæ exerceantur.

Canon V.

Nemo canes aut aves in ecclesiam introducat, præsertim in chorum: Si quis ecclesiasticus secus fecerit, privatione distributionum arbitrio eorum qui ecclesiis præsunt mulctetur.

Canon VI.

Curabunt custodes ecclesiarum, ne mendici per ecclesiam vagentur, aut chorum introeant petendæ eleemosynæ prætextu, divini officii vel concio- D nis tempore: sed in foribus ecclesiarum eleemosynas expectent.

Canon VII.

Iidem ecclesiarum custodes altaria & fontes baptismi, sed præter omnia majus altare, sacramentum eucharistiæ, & oleum unctionis observent, ne ab aliis quam a sacerdotibus, hæc omnia contrectentur: & operam dent rectores ut singulis mensibus eucharistia renovetur, & tabernaculis servetur ad majus altare, & fontes baptismales expensis parochianorum, ubi non fuerint, restituantur.

E

Canon VIII.

Rixas, contentiones, jurgia, absurdas cantilenas, inambulationes, tractatus negotiationum, & commercia ab ecclesiis removeant.

Canon IX.

Vasa sacra, lintea, seu mappas altarium, candelas & candelabra, & cetera ornamenta ecclesiæ omni diligentia & reverentia servent & proponant, & eorum omnium rationem, cum rogati fuerint, reddant visitanti episcopo vel ejus vicario

ANNO CHRISTI 1584.

aut etiam archidiacono, ubi jus visitandi habet.

Canon X.

Ad ecclesiæ obsequium panem, vinum & aquam ad conficiendum sacramentum eucharistiæ, semper recentia habeant, & decenter servent & proponant.

Canon XI.

Campanarum & organorum curam gerant, ut tempestive, & pro more ecclesiæ pulsentur: profanas autem cantilenas non resonent.

Canon XII.

Curent ne libri cantus ecclesiastici, lectionum, missæ, & alii intercidant, confringantur vel obliterentur, neve a laicis tractentur promiscue.

Canon XIII.

Altaria diruta restituantur, nova & polluta consecrentur, & benedicantur.

Canon XIV.

Non liceat ecclesias, capellas, seu sacella & oratoria construere, nisi cum episcopi licentia.

DE RELIQUIIS SANCTORUM.

Titulus decimus.

D. Hieron. ad Ripã. advers. Vigilantiũ.

HONORAMUS reliquias martyrum, ut Deum, cujus servi sunt, adoremus: honoramus servos, ut honor servorum redundet in dominum. Si enim ossa martyrum polluunt contingentes, quomodo Elysæus propheta mortuus mortuum suscitavit? Ad honorem ergo reliquiarum retinendum, hæc de illis vult servari synodus.

4. Reg. 13.

Canon primus.

Conc. Trid. sess. 25. in decreto de ven. & inv. sanct. Conci. Later sub Innoc. 3.

Curent episcopi, ut reliquiarum honor populo Dei prædicetur.

Canon II.

Reliquiæ non ostendantur extra capsam, nisi ex solenni more & ritu alicujus ecclesiæ id fiat, sed cum honore & reverentia serventur.

Canon III.

Dist. 3. c. Corpora de cons.

Non transferantur sanctorum reliquiæ sine auctoritate summi pontificis, vel episcopi, vel concilii.

Canon IV.

Si quæ sanctorum reliquiæ suis capsis spoliatæ adhuc injuria temporum restitutæ non sint, novis vasculis, & capsis recludantur & benedicantur: nec temere recipiantur, sed approbentur auctoritate summi pontificis, aut episcopi loci, qui, juxta decretum concilii Tridentini, easdem prius agnoscat. Si quæ in domibus privatis sint, auctoritate episcopi ad ecclesiam reducantur.

Canon V.

Ab ecclesiasticis personis deportentur in supplicationibus publicis, non a laicis, nisi forte ex antiqua aut laudabili consuetudine ecclesiarum & locorum, id illis concessum sit.

DE IMAGINIBUS.

Titulus undecimus.

Concil. Bracar. cap. 5.

IN imaginibus non materiam, sed imagine repræsentatum veneramur, imaginis honorem ad prototypum referentes. Ad hoc enim serpentem æneum, non ad derogationem Moyses erexit. Colendæ ergo sunt imagines, non quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod in eis fiducia sit constituenda: (ut olim fiebat a gentibus qui in idolis A spem suam collocabant) sed quoniam honor, qui illis exhibetur, ad Deum & sanctos refertur.

Canon primus.

Qui venerandas imagines idola esse dixerit, aut Christianos honorem imaginibus exhibentes in idololatriam incidere, anathema sit.

Canon II.

Episcopi & qui verbum Dei prædicant imaginum honorem juxta doctrinam sacrorum conciliorum, & ecclesiæ catholicæ, sedulo doceant: populumque moneant, ne iis præter rectum ecclesiæ institutum, utantur. Benedicant autem episcopi novas imagines priusquam in ecclesiis recipiantur, & nemo imaginem ponere audeat nisi ab episcopo B probatam.

Canon III.

Fractæ autem imagines, mutilatæ, aut vetustate vitiatæ, in sacrario reponantur, aut si fieri potest reficiantur, ac restituantur.

Canon IV.

Si quis pravus aut corruptus usus adhuc in populo circa cultum imaginum viget, curent episcopi ut omnino tollatur.

DE CELEBRATIONE DIVINI officii, horis canonicis, & cantu ecclesiastico.

C

Titulus duodecimus.

NON immerito sancti patres cordis in Deo exultationem cantu testati sunt ut, Moyses, Zacharias, & ceteri. Sed præter omnes vates sanctissimus David, & sacratissima virgo mater Dei, sacræ mentis gaudium cantico testata est: & ipse dominus sanctam civitatem ingressus, puerorum Hebræorum cantum gratum habuit. Quin & apostoli ipsum Christum comitantes, cœna facta cum Christo hymnum cecinerunt: quo sancto more prisci etiam Christiani hymnos Christo effuderunt. Et crescente ecclesia canendi & psallendi ritus publice, primum in orientalibus, demum in D occidentalibus ecclesiis receptus est, & observatus: ad movendum & excitandum præsertim languentium & torpentium animorum affectum. „ Inde D. Cyprianus ait, Placendum divinis ocu„ lis, & habitu corporis & modulo vocis.

Canon primus.

Sit ergo cantus religiosus & modestus, & musica tempori conveniens, quæ vocum sonum & intelligentiam non impediat, præsertim in symbolo apostolico, cantu angelico, & euangelio passionis domini, vitentur repetitiones vocum & syllabarum supervacaneæ. Cantus funebris & quadragesimæ sit gravis, tempori & rei conveniens.

Canon II.

E In omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis, dato signo & congrua pulsatione præmissa, debitis horis, secundum antiquam cujusque loci consuetudinem tractim, distincte & articulate, decantentur divinæ laudes, & preces ab ecclesia præscriptæ, ita ut solenne a feriali officio omnes audientes facile discernant.

Canon III.

Horas canonicas dicturi, cum tunica talari, superpelliciis mundis, almutiis, pileis quadratis, vel cappis nigris, pro temporũ & regionum diversitate, sine strepitu, modeste, & cum gravitate suo ordine digna, conveniant. Non confabulentur in choro, neque quicquam alienum a cultu & divino officio legant,

gant, sed nec privatim officium dicant, ne choro subtrahant quod debent, aut per eos turbentur qui psallunt.

Canon IV.

In fine psalmorum & ubicumque gloria sanctissimæ Trinitati redditur, omnes consurgant, & in invocatione nominis Iesu genu flectant. Horum transgressores illius horæ, in qua excesserint, distributione careant: perseverantes, majore pœna pro delicti gravitate plectantur, & per sinceræ conscientiæ punctuarium, cujus erit singulorum defectus observare, apud canonicos in capitulo congregatos deferantur.

Canon V.

Et quia multi hoc sæculo opus Dei faciunt negligenter, & impunitas illis audaciam parit, & audacia excessum, providens hæc synodus, ne deinceps scandalum ecclesiæ inferatur, statuit ut si quis ante finem psalmi, Venite exultemus, aut ante finem primi psalmi, in ceteris horis chorum ingressus non fuerit, illius horæ distributione careat.

Canon VI.

Qui ad missam post primum, Kyrie eleison, non accesserit, aut eidem usque ad finem non interfuerit, absens censeatur: si quem tamen corporis infirmitas ita urgeat, ut finem divini officii expectare non possit, licentia exeundi a præside chori obtenta discedat, & illius horæ fructum nihilominus percipiat: similiter omnes infirmi omnibus horis præsentes censeantur.

Canon VII.

Processionibus omnes interesse teneantur a principio usque ad finem: qui secus fecerit, inter absentes connumeretur.

Canon VIII.

Tollatur illa corruptela, qua iis jura totius diei conceduntur, qui uni tantum horæ diei adfuerunt: ea enim percipere illi tantum debent, qui pondus & æstum diei perferunt, & choro ecclesiæ fideliter deserviunt.

Canon IX.

Pendeat in choro tabula, in qua ordinatio divini officii scripta sit, & discant ex ea singuli ad quæ onera & officia adstringantur singulis horis per totam hebdomadam, quæ si exequi per se aut per alios neglexerint, pro qualibet hora, unius diei integri distributiones amittant.

Canon X.

Quicumque in ecclesia beneficiati tempore divini officii per ecclesiam inambulando, vel foris circa ipsam, aut cum aliis colloquendo vagantur, totius diei præsentiam amittant, qui semel correptus non destiterit, per mensem distributionibus careat, perseverans autem graviori pœnæ subjaceat.

Canon XI.

Regulares qui circa prædicta excesserint, gravi pœna superiorum arbitrio castigentur.

Canon XII.

Omnes ecclesiastici, etiam non beneficiati horas canonicas attente & distincte dicant, deposita omni sollicitudine sæculari: nullaque colloquia intermisceant, ac Deum precaturi locum ejusmodi sibi deligant, in quo a pietate & devotione non abducantur.

Canon XIII.

Restituantur in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis, ubi commode fieri poterit, antiqua insignia quibus antea utebantur illarum ministri: præsertim cantores, qui moderantur chorum, cum baculo cantorali incedant: tum etiam qui præcedunt hostiarii, virgas suas, aut baculos argenteos deferant. Serventur quoque mutationes vestium tum ex lino æstate, tum ex panno hyeme gestari solitæ. Easdem etiam deferant in suis ecclesiis in choro, dum officium divinum celebratur, episcopi qui sunt canonici, nisi contraria consuetudine aut privilegio aliter receptum sit.

Canon XIV.

Sit magister ceremoniarum in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis, aut si desit, alius instituatur.

DE QUOTIDIANIS distributionibus.

Titulus decimus tertius.

QUI altari servit, de altari vivat: & qui eidem non servit, nec de eodem vivere debet: nec contra omnem æquitatem præmio afficiantur pares, qui simul eumdem laborem non sustinuerunt. *Con. Trid. sess. 21. de reformat. c. 3. sub finem & sess. 24. ca. 11.*

Canon primus.

Non dentur distributiones quotidianæ, nisi iis qui adsunt divino officio, aut infirmis, aut iis quos justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusaverit.

Canon II.

Canonici studentes proventum præbendarum suarum percipiant, juxta juris canonici & communis formas, aut ecclesiæ statuta. *Conc. Trid. sess. 5. de ref. cap 1.*

Canon III.

Canonicus sacrum subdiaconatus ordinem non adeptus, vocem in capitulo non habeat, nec stallum superiorem in choro ascendat, nec canonicos presbyteros præcedat, neque beneficia conferre possit. *Eodem s. 22. de refor. cap. 4.*

Canon IV.

Episcopi in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione sive admissione ad possessionem alicujus dignitatis, canonicatus, præbendæ, officii, aut personatus, cathedralis aut collegiatæ ecclesiæ, aut cujuscumque alterius beneficii, nullas fieri sinant proventuum deductiones, solutiones, promissiones, compensationes illicitas, nisi ubi laudabilis est consuetudo, ut in pios ecclesiæ usus convertantur, nec inde canonicis quicquam accrescat.

DE PUERIS CHORISTIS.

Titulus decimus quartus.

QUONIAM Spiritus sanctus per os Davidis cecinit, Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem Dei. Et voluit Christus dominus parvulos ad se venire. Et, Labia sancta exaudit dominus: & illis cito annuit precibus, quas lingua immaculata pronunciat. Ideo catholica ecclesia cælestem & triumphantem imitata, choros angelorum referens, recte & sancte pueros choristas in templis & ecclesiis constituit, qui assiduis cantibus chorum ecclesiæ excitent. Et quia non tantum voce, sed etiam compositis moribus, & habitu, & literulis pro captu ætatis ornatos esse oportet. *Psal. 8. Matth 19. D. Hier. in 8 epist. ad Mauritii filium.*

Canon I.

Primum pueri idonei, ætatis convenientis, ex legitimo matrimonio procreati, corpore non mutilato, valetudine & voce integra eligantur, eo numero, quem quæque ecclesia habere solet aut debet.

Canon II.

Sit eorum rector aut præceptor bonæ & probatæ vitæ

ANNO CHRISTI 1584.

vitæ & fidei, in sacris ordinibus constitutus, aut saltem qui intra annum promoveatur, compositis moribus, non vinolentus, non percussor, non concubinarius, nec qui scandalo juvẽtuti esse possit: non pueris nimium indulgens; nec tamen ita severus ut eos a munere ecclesiastico absterreat. Qui puerorum opera non abutatur ad sua peragenda negotia: qui musicam & ritum ecclesiæ recte calleat: qui sedulo eos doceat, qui domum & familiam puerorum non deserat, cum illis cibum sumat, nec alio divertat, curam eorum gerat, cum animi, tum corporis: eos victu defraudari non sinat, vestiarium curet: non permittat eos vagari parentum vel amicorum prætextu, aut cantus gratia: horis certis eos ad ecclesiam ducat, & reducat, & nunquam nisi eo duce extra domum incedere sinat: relaxationes animi, cum opus fuerit, concedat.

Canon III.

Præter cantum discant etiam pueri certis horis scribendi & Latine loquendi artem, per præceptorem idoneum, capitulorum expensis: ut adultiores facti ecclesiis in quibus initiati fuerint majora obsequia impendant. Sic enim fiet ut ecclesiæ bene eruditorum filiorum numero exornatæ, errones cantores offendiculi occasionem præbere solitos admittere non cogantur.

Canon IV.

Capitula ecclesiarum, quibus ejusmodi pueri inserviunt, adultis provideant de victu & vestitu, & ut ad studia promoveantur: meminerintque illis vacatura beneficia pro meritorum ratione, ætate, & qualitate, cum visum fuerit, conferre.

Canon V.

Non conscendant sedes canonicorum aut sacerdotum cantus celebrandi gratia, nec in festo sanctorum Innocentium pontificalia aut sacerdotalia indumenta aut ornamenta præferant, aut regium vel quoquomodo a sua vacatione alienum habitum: ne inde risus aut offensionis causa spectantibus præbeantnr.

DE ORNAMENTIS ET VASIS ecclesiæ.

Titulus decimus quintus.

Non sine causa sancta ecclesia catholica priscam Aaronicam ecclesiam imitata, mysticos ornamentorum ritus pontificibus, episcopis, sacerdotibus suis instituit: nec id novo more: primi enim Christianorum Levitæ Dalmaticis & vestibus lineis usi sunt in sacris suis. Itaque de sacerdotum & aliorum ministrorum ornamentis hæc statuit synodus.

Clem. Alexãdrinus in Pedagogo.

Canon primus.

Vestes sacræ & ornamenta bellorum barbarie direpta, aut vetustate consumpta restituantnr, & sufficiantur in locum amissorum. Excitent autem populum prædicatores verbi Dei ad aliquid in ejusmodi sacram supellectilem erogaudum, tanquam pium & Deo gratum opus: Quod etiam de sacris vasis observetur.

Canon II.

Monet episcopos, capitula, præpositos, & omnes ecclesiasticas personas hæc synodus, ut suæ conditionis memores ecclesias suas ornent, quantum eis ecclesiasticæ post pauperum facultates curam, & cetera caritatis officia suppeditabunt.

Canon III.

Canonicorum congregationes hortatur, ut more antiquo multis adhuc in ecclesiis observato, unusquisque canonicus nuper in ecclesiam admissus, pro jucundo suo adventu grati animi testimonium erga Deum, & ecclesiam suam largitione cappæ, seu casulæ, exhibeat, cujus pretium capitula ecclesiarum designabunt: & ad illud persolvendum pro statutis ecclesiarum compellatur.

Canon IV.

Ornamenta illa ecclesiastica, & sacra vasa nullis unquam prophanis usibus applicentur, sub pœna majoris excommunicationis, & sacrilegii: Si quæ autem temporum injuria profanata sint, iterum benedicantur.

Can. 71. C... lũ Bi... 3. c...

Canon V.

Instituantur ubi non sunt sacristæ sive custodes in qualibet ecclesia, qui curam ornamentorum & rerum sacrarum habeant: & si quæ vestiaria, aut sacristiæ profanis usibus cesserint, seu bellorum injuria, seu ecclesiasticorum incuria, mundentur, & in pristinum statum restituantur.

DE COEMETERIIS, CVRA MORTVORVM & purgatorio.

Titulus decimus sextus.

Resvrrectio mortuorum fiducia est Christianorum, & radix bonæ operationis, fides est resurrectionis: Lazarum Christus non dixit mortuum esse, sed dormire, cum tamen obiisset: & eos qui ex hoc sæculo migrarunt, non mortuos prædicat D. Paulus, sed dormientes. Ideoque cœmeteria suo nomine monent Christianos non immodice lugendos esse mortuos, his qui spem resurrectionis habent, sed pro his orandum, ut perpetua beatitudine fruantur, de quibus idcirco hæc statuit synodus.

Tertul. de Res. carnis. Cyrillus Catec. Ioan. 1. Tessal.

Canon I.

Curent episcopi omnes hujus provinciæ ut commemoratio animarum pro iis præsertim instituta quæ singulares apud Deum intercessores non habent, pie celebretur a populo, nullisque profanis operibus solvatur.

Canon II.

Parochi officium sacrum pro fidelium requie feria secunda cujusque hebdomadæ, si fieri possit, aut saltem feria secunda primæ hebdomadæ cujusque mensis festo duplici non impedita vel alio commodiore die celebrent.

Canon III.

Sacella ad anniversariorum celebrationem instructa a fundatorum successoribus reparentur, & juxta eorum institutum officia in eis religiose celebrentur.

Canon IV.

Non contrahatur, neque differatur; immutetur, aut innovetur ordo divini officii propter celebrationem anniversariorum, sed semper horis & locis consuetis dicatur.

Canon V.

Non fiat officium defunctorum diebus dominicis, nisi pro depositione mortui. Vigiliæ autem, quæ pro defunctis illa die dicuntur, tantum post vesperas solennes celebrentur.

Canon VI.

Cœmeteria ad sepelienda Christianorum corpora per episcopos juxta ecclesias, aua alio idoneo loco benedicantur, & a profanis locis discernantur: Et quæ olim muris cincta fuerint, in pristinum statum restituantur, si populi opes id patiantur.

13. q. 1. can...

Canon VII.

Non patefiant brutis animantibus, neque exsiccandis

candis profanis linteaminibus, aut aliis ejusmodi A usibus.

Canon VIII.

In iis nundinæ non fiant, neque ulla venalia exponantur.

Canon IX.

Omnes Christiani, quibus testamenti condendi facultas libera est, inter testandum de funere suo & sepulturæ loco mentionem faciant, aut saltem id fidei parentum & amicorum committant. Quod si non fecerint, in propria parœcia, aut in tumulo parentum, pro arbitrio heredum aut executorum inhumentur.

Canon X.

Si testator se alibi quam in parœcia sua sepeliri mandaverit, parochus corpus defuncti e domo educendi jus habeat, & in ecclesia in qua sepultura electa est dimittat: salvo tamen ipsius parochi jure, B tum in quarta funeraria, tum in aliis quæ jure, consuetudine, aut dispositione testatoris, illi debentur. Si contra hanc constitutionem regulares, aut alii ecclesiastici, fecerint, eave causa tumultus excitarint, pœnis juris coerceantur.

Canon XI.

Christianis in agone conflictantibus, interrupto pulsu campanæ moneantur fideles pro illis orare: cum vero migraverint ex hac vita, moneantur iidem continuo & longo ac integro campanæ pulsu eum obiisse, ut pro ejus anima preces Deo fundant.

Canon XII.

C Ritus & ceremoniæ sepulturæ in cantu, luminaribus, comitatu, & aliis ejusmodi summa cum modestia serventur, ut adstantes ex diligenti eorum observatione discant orare pro mortuis, & mortis meditatione ad mores sanctius componendos invitentur.

Canon XIII.

Hæretici ne in iis quidem ecclesiis quas fundaverunt sepeliantur, neque etiam insigniorum aut imaginum in iis depingendarum jus sibi vendicent.

Canon XIV.

In ecclesiis sepeliantur tantum prælati & ministri ecclesiæ, principes, fundatores ecclesiarum, patro- D ni & domini locorum, & qui magistratu aliquo cum honore functi fuerint, ac de republica bene meriti, & ii qui ab antiquo in ecclesiis sepulturæ jus habent.

Canon XV.

Non sepeliantur episcopi & canonici extra proprias ecclesias, nisi alibi sepulturam elegerint.

Canon XVI.

Convivia post funus defuncti non fiant nisi sobria mensa inter proximos, consolationis mutuæ causa: & ibi gratiarum actiones ac preces pro defuncti requie communi omnium voto habeantur.

Canon XVII.

Curent episcopi & eorum vicarii, archidiaconi & visitatores ut anniversaria pro mortuis instituta ce- E lebrentur, & quæ a fidelibus legata sunt fideliter persolvantur: Qui vero ea retinere aut occupare præsumpserint; anathemate feriantur.

Canon XVIII.

In quibus ecclesiis plura & varia anniversaria constituta sunt, ita ut ad ea celebranda tempus sufficere non possit absque diminutione divini quotidiani officii, statuit hæc synodus, ut episcopi auctoritate ejusmodi anniversaria ad certum modum reducantur, & certis diebus celebranda præscribantur, commemoratione tamen semper habita eorum, qui legata & anniversaria reliquerint.

Canon XIX.

Non altius erigantur tumuli aut sepulchra defunctorum in ecclesiis, in choro præsertim, ni forte prælatorum, regum & principum. Ceteris vero id non liceat, sine auctoritate episcopi, cum causæ cognitione.

Canon XX.

Persolvantur jura testamentorum, & alia quæ lege & consuetudine episcopis & prælatis debentur, sub censuris ecclesiasticis.

Canon XXI.

Episcopi sint executores testamentorum in iis quæ pertinent ad pias causas. Si quæ vero legata non persoluta aut a laicis retenta reperiantur, cogant illos ad ea persolvenda & restituenda, ut in pios ecclesiæ usus convertantur.

DE TRADITIONIBUS.

Titulus decimus septimus.

QUONIAM scriptum est Christum multa signa fecisse, quæ non habentur in libris euangeliorum, jubentur Christiani servare traditiones ecclesiæ, ne juxta neotericorum consuetudinem ex ipso tantum contextu scripturæ omnium rerum sacrarum ratio petenda censeatur. *Ioan. 21.*

Canon primus.

Si quis universam doctrinam ecclesiasticam, ad expressum contextum scripturæ, nihilque, nisi quod in ea contineatur, pro vero tenendum, & traditiones ecclesiæ quasi inventa humana respuendas esse dixerit, anathema sit.

Canon II.

Quisquis negat traditionem esse duplicem, scriptam scilicet, & non scriptam, anathemate feriatur. *2. Thess. 2.*

Canon III.

Traditiones omnes diœcesanæ laudabili & antiqua consuetudine comprobatæ serventur.

Canon IV.

Non sumant canonici aut alii ecclesiastici panem & vinum non consecratum in ecclesiis & basilicis die cœnæ domini, aut aliis diebus, sed id in loco separato, nempe capitulo, aut vestiario, simul facere possint, servata modestia, reverentia, religione, cum hymnis & psalmis consuetis.

DE SACRAMENTIS

Titulus decimus octavus.

QUIA per primum parentem violata est originalis justitia, in qua creatus fuerat, & peccato suo omnes posteros infecit, dicente scriptura: Semen maledictum erat ab initio: &, Nemo immunis est a „ sorde, ne infans unius diei: & post peccatum originale, in quo omnes nascimur, manent adhuc ejus quædam reliquiæ (quas theologi fomitem peccati vocant) actuale peccatum generantes in nobis: providus Deus singulis morbis singula adhibuit remedia, sacramenta scilicet, quibus peccata remittuntur, hominis vita regitur, fides augetur, & totius ecclesiæ politia continetur ac conservatur: nam spiritualem homini vitam conferunt baptismus, confirmatio, pœnitentia, eucharistia, extrema-unctio: Ordo autem & matrimonium ad ecclesiæ multiplicationem & continuationem pertinent. Per baptismum spiritualiter renascimur. Per confirmationem in gratia & fide roboramur. Eucharistia nutrimur. Pœnitentiæ medicamento a peccati morbo curamur. *Sap. 11. Iob. 15. & 25.*

ANNO CHRISTI 1584.

mur. Et si quid nobis in extremis agentibus defuerit, per extremam unctionem suppletur. Omnia autem sacramenta tribus constant, ac perficiuntur: rebus, ut materia: verbis, ut forma: ministro, ut conferente sacramentum, & communem ecclesiæ intentionem habente: quorum omnium si quid defuerit integrum ac perfectum sacramentum esse non potest. Baptismus, confirmatio, & ordo, quia indelebilem characterem animæ imprimunt, iterari non possunt. Quæ omnia ne in vanum conferantur aut suscipiantur, hæc præcipit synodus.

Canon unicus.

Sacerdotes dum sacramenta administrant, usum & efficaciam illorum populo, & iis præsertim, quibus ea conferunt, exponant: adhibeanturque in eum usum, manualibus auctoritate & judicio episcoporum edendis, piæ & religiosæ exhortationes, vernacula lingua conscriptæ, quibus in eorum administratione sacerdotes utantur.

DE BAPTISMO.

Titulus decimus nonus.

ADVERSUS peccatum originale, in quo omnes & concipimur & nascimur, unicum est remedium lavacrum regenerationis, seu baptismus: cujus vim & necessitatem exprimens Christus dominus ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Omnibus ergo recens natis conferatur, adhibita ecclesiastica ceremoniarum observatione. *Ioan. 3.*

Canon primus.

In baptismo materia sacramenti, scilicet aqua naturalis, adhibeatur. Observetur etiam usus catechismi, exorcismi, salis, salivæ, chrismatis, & olei sancti, ceterique ritus ab ecclesia traditi: & si quid horum omissum fuerit, suppleatur. Hæc de industria omittentes aut contemnentes anathemate feriantur.

Canon II.

Qui ad baptismum accedunt non intromittantur in ecclesiam, nisi post exorcismum, cujus virtute primum decet eos dæmonis potestati eximi.

Canon III.

Observent baptizantes trinam immersionem seu effusionem, & proferant distincte nomina personarum Trinitatis, sub forma a Christo præscripta.

Canon IV.

Nomina tantum Christianæ professioni convenientia in baptismo imponantur, ne paganismum vel Iudaismum Christianus redoleat.

Canon V.

Non procrastinetur baptismus quocumque prætextu, sed quam citissime fieri poterit, baptizentur infantes.

Canon VI.

Parvulum in baptismo suscipiant unus tantum patrinus aut una, qui pro eo fidem in facie ecclesiæ profiteantur: teneanturque eum admonere, cum ad discretionis annos pervenerit, ut pietatem colat & caritatem servet. Curent etiam ut orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum apostolicum discat & intelligat. *Dist. 4, de consecr. can. in catechismo.*

Canon VII.

Baptizandum ecclesiæ offerat, potius vir quam mulier, ut qui paratior sit ad reddendam fidei suæ rationem.

Canon VIII.

Neque obstetrices, neque laici baptismum præsumant, nisi in summa necessitate, & evidenti periculo.

Canon IX.

Regulares baptizandum in sacro fonte, nisi in causa necessitatis, non suscipiant. *Conc. [Antis]siod. [...] Pa[...] can.*

Canon X.

Nemo baptizandum e sacro fonte levet, nisi ad annos pubertatis pervenerit, & fidei rudimentis edoctus & confirmationis sacramento, quatenus fieri poterit, insignitus.

DE CONFIRMATIONIS sacramento.

Titulus vigesimus.

VITA hominis militia est super terram, ut habet scriptura: ideo quotquot per baptismum regenerati sunt ad vitam, confirmandi sunt ad pugnam: quod consecuti sunt apostoli in die pentecostes, quibus prius a domino dictum fuerat, Si non abiero, Paracletus non veniet: si autem abiero mittam eum ad vos. Nos autem pro igne visibili, qui die pentecostes super apostolos apparuit, oleum sanctum, materiam nempe ignis, ex apostolorum traditione ad confirmandum adhibemus, eoque frontes confirmandorum signantur, ne pudeat eos crucem Christi palam & aperte profiteri, & in fronte sicut in corde gestare. Quare hæc de confirmatione hujus synodi auctoritate serventur. *Iob. [7.] Act. [...] Ioan. [...] Cleme[ns] 38. ca[...]*

Canon I.

Chrisma, ad sacramentum confirmationis & alia necessarium, singulis annis innovetur, & consecretur: vetus igni consumatur. *Fabia[nus] epist. [...] Orient[alibus e]piscop[is]*

Canon II.

Nemo dicat chrismatis confectionem ab alio quam a Christo institutam esse. *Cleme[ns e]pist. 3.*

Canon III.

In administratione hujus sacramenti servetur forma debita, & qua uti consuevit ecclesia, videlicet, N. consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Canon IV.

Non offerantur ad sacramentum confirmationis, nisi qui septimum annum attigerint, ut symbolum fidei profiteri per se possint.

Canon V.

Offerantur confirmandi ab uno patrino jam confirmato.

Canon VI.

Confirmatis fascia adhibeatur in fronte, quam per triduum in recordationem suscepti sacramenti gestare teneantur: tersa autem a sacerdote diligenter fronte, fascia in vestiario cremetur: ejus cineres in primam diem quadragesimæ serventur.

Canon VII.

Curent episcopi hoc sacramentum post jejunium quatuor temporum de more celebraturi, ut dominica præcedente per singularum parœciarum rectores ac prædicatores moneatur populus de ejus necessitate, virtute, eique debita reverentia. Comminentur etiam neminem hoc sacramento non insignitum, se ad eucharistiam & matrimonium admissuros.

Canon VIII.

Moneantur omnes confirmandi, ut ante hujus sacramenti susceptionem peccata confiteantur.

Canon IX.

Archidiaconi, ac episcoporum & capitulorum vicarii visitantes stricte injungant parœciarum rectoribus

ANNO CHRISTI 1584.

ctoribus,& scholarum magistris, ut instante jejunio A quatuor temporum, populum ad hoc sacramentum suscipiendum instruant.

DE POENITENTIA ET EIUS partibus.

Titulus vigesimus primus.

QUAM sit necessaria pœnitentia exprimit Christus dominus, dicens, Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Fidei enim officium & opus est pœnitentia, metum Dei & emendationem vitæ stabiliens in conscientia. Siquidem ubi metus nullus, ibi emendatio nulla: & ubi emendatio nulla, ibi pœnitentia vana. Cum ergo dicat scriptura, Secundum mensuram peccati, erit & plagarum modus, de ea hæc sanxit synodus.

Canon primus.

Quisquis pœnitentiam vere, ac proprie sacramentum esse negarit, anathema sit.

Canon II.

Nemo pœnitentiam publicam, peccato publico, quod Christianorum oculos maxime offendit, injungendam neget: ait enim apostolus, Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Poterit tamen hoc publicum pœnitentiæ genus pro qualitate locorum, rerum, personarum, & temporum, in aliud secretum converti.

Canon III.

Pœnitentiam in præteritis peccatis plangendis, & futuris vitandis consistere moneantur fideles: & tribus partibus constare, contritione, confessione, & satisfactione.

Canon IV.

Omnes Christiani, cujuscumque sexus peccata sua saltem semel in anno ad diem paschæ proprio sacerdoti confiteantur. Qui semel atque iterum moniti neglexerint, communione ecclesiæ priventur.

Canon V.

Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen synodus, ex sacro concilio Tridentino, nullum regularem posse confessiones sæcularium, neque sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab episcopo per examen (si illi videbitur necessarium) probatus sit.

Canon VI.

Pro pœnitentia injungenda & absolutione a casibus reservatis, provideant episcopi, ut pœnitentiarii in cathedralibus ecclesiis instituantur, a quibus fideles absolutionis munus omni tempore consequi valeant: necnon in urbibus diœceseos, ubi numerosior erit populus, potestatem laxandorum ejusmodi casuum viris eruditis committant: præsertim tempore adventus domini, & quadragesimæ, ne fideles tanto beneficio propter nimiam loci distantiam priventur.

Canon VII.

Si pœnitentiarii canonici fuerint dum munere suo funguntur pro præsentibus in choro habeantur.

Canon VIII.

A gravioribus criminibus, & episcopo reservatis, non liceat sacerdotibus cujuscumque ordinis, gradus, aut congregationis existant, absolvere: sed ad episcopos pœnitentes remittant, aut ad eorum pœnitentiarios, ut pro gravitate criminum aut pœnitentiam imponant, aut relaxationem concedant.

Canon IX.

Sacerdotes canones pœnitentiales discant, ut modum & rationem pœnitentiæ injungendæ melius intelligant.

Canon X.

Qui curam animarum habent, veram confitendi rationem populo suo exponant, præsertim tempore quadragesimæ & adventus domini, nec non circa solenniores festivitates anni: & ab initio quadragesimæ confessores incipiant audire, ut advenienre festo paschæ omnes fideles eucharistiam suscipiant. *Conc. Trid. sess 4. de pœnit. & extr. unctione can. 7.* B

Canon XI.

Confessionis formulæ componantur, in quibus casus reservati debite, & prudenter exprimantur, ut sciant omnes per se confiteri, & quibus in casibus pœnitentiarium adire debeant. *Ibid.*

Canon XII.

Pœnitentiam & satisfactionem injungant sacerdotes, non pro suo arbitratu, sed pro gravitate peccatorum: habeant tamen rationem contritionis dum pœnitentem absolvunt. *Ibid. sess 14. can. 8.*

Canon XIII.

Sacerdos in peccato mortali constitutus non propterea differat absolutionem ejus cujus confessionem audierit: peccatum enim mortale, potestatem ligandi & solvendi non adimit. C *Ibid. can. 5. & 12.*

Canon XIV.

Medici moneant infirmos sibi commissos ut peccata primum confiteantur, procrastinantibus suam operam defuturam comminentur, donec auxilio implorato peccatorum absolutionem impetraverint.

Canon XV.

Confessionibus audiendis præpositi, dubitantes, de casuum gravitate aut differentia, consulant episcopos, aut eorum pœnitentiarios, aut viros ea in re versatos, non expressis pœnitentium nominibus: absolutionis formam probe teneant, nec in ea articulate & distincte proferenda hæsitent. D

Canon XVI.

Pœnitentibus delictorum gravitatem ad excitandam in his veram contritionem accurate exponant; ut eos ab eorum perpetratione deinceps deterreant. *Ibid. c. 4. & seq.*

Canon XVII.

Pœnitentes opera satisfactoria, quæ sibi injunguntur, solicite adimplere studeant, & indulgentias ad pœnæ peccatorum expiationem concedi solitas, pie amplexentur.

Canon XVIII.

Non in privatis locis, sed in ecclesiæ sedibus ad id deputatis confessiones audiant ad id præpositi, superpelliciis induti. E

DE EUCHARISTIA.

Titulus vicesimus secundus.

NON ita se hominum oculis subduxit Christus dominus ascendens in cælum, ut amplius nobiscum in terris non sit, sed cum quotidie perspicimus in eucharistia, sub panis & vini speciebus: Habitat enim nobiscum in habitu peregrini: & panem angelorum manducamus in terris sub sacramento *D Bernard. homil. de duobus discipulis euntibus in Emaus.*

Left margin notes: *... 13. ... Alex. ... lib. 2. ...; ...tul. lib. ...nit.; ...st. 25.; ...c. Trid. ... 4. de pœn. & unct. extrem. canon. 1. ...c. Carth. 3. can. ... 26. q. 2. ...byter.; ...c. Later. Innoc. 3.*

ANNO CHRISTI 1584.

mento, eumdem sine sacramento manifestius visuri in cælis: Ait enim Christus, "Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

D. Cypr. ser. de cæna domini. Ioan. 6.

Canon primus.

Credant igitur omnes fideles verum corpus & verum sanguinem Christi in hoc sacramento esse, ex ipsius auctoris verbo, qui dicens, "Hoc est corpus meum: Hic calix sanguinis mei, &c. ita seclusit omnem figuratum loquendi modum, ut merito hæreticus censeatur qui veritatem ex ipsis verbis elici non posse asserit.

Canon II.

Negantes transsubstantiari panem & vinum in corpus & sanguinem Christi per prolationem verborum sacramentalium, a sacerdote communem ecclesiæ intentionem habente, ut hæretici excommunicentur.

Canon III.

Negantes accidentia panis & vini in sacramento eucharistiæ sine substantia panis & vini manere, anathemate feriantur, & hæretici censeantur.

Canon IV.

Sacrosanctum Christi corpus cum luminaribus & tintinnabulo deferatur ad infirmos: Cum autem in processionibus publice gestabitur, hymnis, psalmis, & canticis, ecclesiastici procedant, laici suspiciant, & reverenter adorent.

Canon V.

Nemo sine contritione, confessione, & satisfactoriis operibus digne præmunitus, ad eucharistiam sumendam accedat.

Canon VI.

A jejunis sumatur eucharistia. Infirmis tamen, ubi præsertim periculum mortis imminet, volentibus eam sumere quacumque hora concedatur: cum viaticum moribundis denegare plane sit impium.

Conc. Antissiod. sub PP. Deusdedit c. 19 & in decretis Soteris PP.

Canon VII.

Moneantur laici ut diebus solennibus, videlicet nativitatis domini, paschæ, pentecostes, assumptionis beatæ Mariæ virginis, & omnium sanctorum, communicent. Presbyteri illis diebus missam celebrent: teneantur autem omnes Christiani sub peccato mortali, & excommunicationis sententia, ad diem paschatis corpus Christi suscipere: quod si legitimo impedimento detenti communicare non potuerint, proximo quoque die id facere teneantur.

Fab. PP. & conc. Eliber sub Innoc. 3. can. 21.

Canon VIII.

Moneantur conjugati non nisi præparati aliquot dierum continentia, ad eucharistiæ sumptionem accedere: instar Dauidis, qui non nisi antecedente trium dierum continentia panibus propositionis usus est.

Conc. Later. D. Hier. serm. in vigil pasch. 1. Reg. 21.

Canon IX.

Nemo ad diem paschæ eucharistiam ab alio quam a proprio parocho seu curato sumere præsumat: qui contra fecerit excommunicetur: sacerdos qui contra hoc decretum, administrarit, cujuscumque gradus & ordinis fuerit, extraordinarie puniatur; aliis quibuslibet diebus festis communio ex licentia episcopi, ejus vicarii, aut parochi aliis in locis pro cujusque voto ab idoneo sacerdote concedatur.

Canon X.

Parochi seu curati omnium communicantium in suis ecclesiis nomina excipiant & describant, ut oves suas agnoscant, nec quemquam admittant ad communionem, nisi quem prius sciverint confessum fuisse peccata, eorum vicariis, aut sacerdotibus deputatis. Qui non communicaverint, causam sui defectus reddant curato: contumaces communione ecclesiæ priventur.

Canon XI.

Observent parochi eos, qui idoneam ad suscipiendum eucharistiæ sacramentum ætatem jam attigerint, si eucharistiam die sancto paschæ prætermittant, ut si forte (quod absit) hæreticam pravitatem eos sectari deprehenderint, omni via ad gregem domini reducere nitantur.

Canon XII.

In exhibenda laicis sacra communione paratum sit vas, quod formam calicis non præ se ferat, ex quo sumatur ablutio post communionem eucharistiæ.

DE MISSA.

Titulus vigesimus tertius.

INSTITUENS Christus dominus sacramentum eucharistiæ, ejus celebrationem indixit discipulis, "dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Unde apostoli post ascensionem Christi transmittentes sua & fidelium cum ipsis convenientium vota, leguntur perseverasse unanimiter in communicatione fractionis panis, D. Paulo dicente: "Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis domini est? In missa igitur, quæ sacrificium propitiatorium existit, & commemorationem immensæ beneficentiæ suæ testamenti Christi continet, & celebrationem corporis & sanguinis illius, hæc servanda censuit synodus.

Mat. 26. Act. 2. 1. Co. 10

Canon I.

In missa offerantur & consecrentur panis & vinum aqua mixtum, nunquam aut solum vinum, aut sola aqua.

In dec. Alexan. 1 Tri. conc sess. in doctrina de sacrif. missæ & can. 9.

Canon II.

In missa sicut in reliquo officio regulæ pontificalis, missalis, & breviarii, exacte serventur.

Canon III.

Missa vivis & defunctis prodest: quia æque sunt membra Christi. Qui secus crediderit, anathema sit.

Canon IV.

Missam non celebret nisi digne præparatus sacerdos: ab ejus celebratione prohibeantur hæretici, schismatici, confidentiarii, concubinarii, apostatæ, excommunicati, errones & vagi qui literas commendatitias, & formatas a suo pastore non habuerint, unoque nomine omnes quavis de causa irregularitatem incurrerint, aut notorii peccatores, si per sententiam declarati sint, vel ita eorum crimina innotescant, ut nulla tergiversatione celari possint. Si tamen contigerit ejusmodi sacerdotes missam celebrare, non ideo minus existiment Christiani sacramentum confici, quia non virtute sacerdotis, sed ipsa verborum Christi vi, accedente ad eam ministri intentione, conficitur sacramentum.

Conc. Trid. Sess. 22. in d. c. de cel. missæ.

Canon V.

Missa, neque in prophanis locis, neque in privatis domibus celebretur.

Idem de observ. & vitandis in celebr. missæ & conc. Agath c. 21 6

Canon VI.

Moneantur fideles a suis parochis & prædicatoribus, ut frequenter intersint solennibus ecclesiæ precibus & concionibus in suis ecclesiis, saltem diebus dominicis & majoribus festis.

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VII.

Interdicit hæc synodus omnibus parochis & presbyteris ne res prophanas, literas & actus judiciales aut quid simile inter missarum solennia, vel alio quovis tempore in ecclesiis legant, sed id præconibus & lictoribus relinquant, qui pro foribus ecclesiarum res indicendas, si videbitur, publicabunt: Non enim decet sacerdotem sæcularia negotia tractare.

Canon VIII.

Non celebretur missa parœcialis ad nutum nobilium aut laicorum, sed consueta & opportuna hora.

Canon IX.

Conc. Colon. sub Adolpho 3.

Provideant episcopi, & ecclesiarum rectores ne simul & tumultuarie plures missæ privatæ, sed certo ordine & variis horis celebrentur. Quod si eodem tempore pluribus locis missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, aut superiores, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Canon X.

Conc. Trid. sess. in decr. de observ. in celebr. missæ, & sess. 24. c. de reform.

Parochi per se, aut per prædicatores idoneos aliquam particulam mysteriorum missæ & euangelii, populo singulis diebus dominicis & festis solennibus exponant.

Canon XI.

Ad elevationem corporis Christi accendatur lumen, & campana pulsetur.

Canon XII.

Dum missæ solennes in ecclesiis dicuntur, aut concio publica habetur, privatæ missæ differantur.

Canon XIII.

In celebratione missæ, omnes ritus & ceremoniæ quæ in missalibus præscribuntur, exacte & religiose observentur, nec quicquam addatur, aut detrahatur.

Canon XIV.

Sacerdotes non celebrent operto capite, nisi infirmitas urgeat.

Canon XV.

Non memoriter dicatur missa, nec a cæcis.

Canon XVI.

Ut paratiores sacerdotes ad celebrationem missæ accedant, confiteantur peccata sua quoties celebraturi sunt, aut saltem singulis hebdomadis. Teneantur autem confiteri, quoties se in peccato mortali constitutos agnoverint.

Canon XVII.

Celebraturi super altare nihil reponant, neque pileum, neque vestimentum, neque librum, præter missale.

DE ORDINE.

Titulus vigesimus quartus.

Cum legem Christi domini dumtaxat adumbrarit lex Mosis, & sacrificii ministros habuerit, Leuitas, sacerdotes, & pontifices: æquum est etiam legis euangelicæ suos quosdam esse ministros, qui & altari serviant & ministeria dispensent. Instituit enim Christus dominus duodecim apostolos ecclesiæ suæ ministros, dispensatores verbi sui, & sacramentorum, quibus postea secundi ordinis septuaginta duos discipulos adjunxit: quorum opera totum mundum illustravit. Quod igitur Aaron & filii ejus atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc episcopi, presbyteri & diaconi in ecclesia sibi jure vendicant. De ordine igitur hæc sanxit synodus.

D. Hier. ad Nepotianum 41.

Canon primus.

Trid. sess. 23 de reform. c. can. 7.

Celebrentur ordines publice, & in oculis omnium, die, loco & temporibus ab ecclesia præfinitis.

Canon II.

Cujusque ordinis mysterium & ratio explicetur, ut inde ordinem suum revereri unusquisque discat, ejusque dignitatem omnes suspiciant.

Canon III.

Nemo admittatur ad ecclesiasticum beneficium aut ordinem, nisi prius diligenter examinatus & probatus cujuscumque conditionis extiterit.

Canon IV.

Ætates & qualitates ordinandorum serventur secundum jus canonicum & conciliorum decreta.

Canon V.

A jejunis & confessis tantum recipiantur ordines. Tonsura autem clericalis, quovis tempore opportuno & convenienti, pro more ecclesiæ.

Canon VI.

Liceat episcopis familiares, & domesticos suos ordinare, sine literis dimissoriis: dummodo per triennium apud eos vixerint: sive ad titulum patrimonii quod ad vitam eis substentandam honeste sufficiat, si modo episcopus ita judicaverit eos ordinandos pro necessitate vel commoditate suarum ecclesiarum: quibus ecclesiis adscribere eos debebit, ut ibi suo fungantur munere: sive ad titulum beneficii quod re ipsa illis conferre teneatur, juxta concilii Tridentini præscriptum.

DE CLERICIS.

Titulus vigesimus quintus.

Clericos ex nomine suum ordinem agnoscere æquum est, qui pro sorte & hereditate dominum elegerunt, abjecto mundo, & despectis Satanæ pompis: profitentur enim hoc Dauidicum, „Dominus pars hereditatis meæ. Hos ergo canones ad eorum vitam & mores componendos e sacris constitutionibus selegit synodus. Psal. 15.

Canon primus.

Quicumque sacris initiati sunt, aut beneficia etiam simplicia obtinent, eo vestitu atque habitu corporis utantur, quo suum ordinem testentur. Carth. conc. 4. c. 4.

Canon II.

Clerici omnes tonsuram gerant: crines calamistratos, ac retortos non habeant, vestibus talaribus utantur, ita ut manicas non ab humeris dependentes, nec dissectas, sed brachiis indutas habeant. Ibid.

Canon III.

Sericeis indumentis, alteriusve quam nigri coloris omnes ecclesiastici abstineant, iis exceptis, quibus id ratione dignitatis concessum est.

Canon IV.

Indusiis sive camisiis ad collum vel manus crispatis, aut exquisite elaboratis non utantur, nec caligis, aut thoracibus tumentibus, dissectis, artificioseque ornatis.

Canon V.

Pileum quadratum sive birretum semper gerant in ecclesia, & extra ecclesiam, nisi quoties cæli injuria urgebit. Denique tale temperamentum in universo corporis cultu adhibeant, ut sordes æque ac immoderatam elegantiam vitent.

Anno Christi 1584.

Canon VI.

Nunquam personati sint: a comœdiis, mimis, choreis ac saltationibus agendis atque spectandis abstineant.

Canon VII.

Aleam, tesseras, chartas, omnes ludos vetitos, comessationes ac inverecunda convivia, mercatus, ac nundinationes, tabernas, ac diversoria, præterquam in itinere, devitent: præcipue vero ab omni quæstu, qui usuram redoleat, abhorreant.

Canon VIII.

Nemo clericus aut beneficium obtinens laicis ministret, aut laicorum sit procurator, dispensator, promus, cellarius, coquus, auceps, venator, feminarum assecla: prophanis denique negotiis nemo se immisceat, neve alienorum prædiorum conductor, colonus aut redemptor sit.

Canon IX.

Tol. 3. can. 13. Matis. 1. c. 5. 10. Tur. 3. can. 31.

Odium, lites, jurgia, blasphemias, perjuria, obscœnitatem verborum, parasiticam assentationem, scurrilitatem, dicacitatem omnes fugiant.

Canon X.

Si quando illis necessitas litigandi incubuerit, non pertrahat clericus clericum ad judicium sæculare, sed tantum ad episcopale: ne eorum dedecus laicis sit scandalo: sed causæ componantur: qui contra fecerint, legitimis pœnis subjaceant.

Canon XI.

Clerici, laicis, decurionibus, municipibus, provinciarum rectoribus, consulibus, aut aliis quibuscumque personis, nihil persolvant contributionis nomine, nisi cum episcopi & deputatorum cleri, qui ei adsunt, consensu. Sciant enim se immunes esse nec ulli mancipatos, nisi Dei obsequio: Laici, quid extorserint, excommunicentur.

DE SACERDOTIBUS.

Titulus vigesimus sextus.

Clerici qui ab episcopo in servorum Dei numerum adscribuntur, mundo & pompis ejus renunciant: multo magis decet sacerdotes, qui altiora tractant, sacramenta ecclesiæ ministrant, mentes a mundo, & iis quæ sunt mundi omnino abducere. In hunc enim finem Christus dominus apostolos de mundo non esse dixit; cum tamen eos de mundo elegisset. (Joan. 15.) Idcirco ne ad terrena desideria revertantur qui semel sacerdotes facti sunt, hæc decernit synodus illis servanda.

Canon primus.

Nullus sacerdos absque sufficienti titulo sive patrimoniali sive ecclesiastico, aut quomodocumque legitimo & idoneo, (servatis iis quæ a concilio Tridentino continentur) ordinetur, ne eum inopia ad malos mores & actus improbos per carnis infirmitatem traducat.

Canon II.

Sacerdos in illa ecclesia permaneat sub cujus titulo promotus fuit, nec cauponariam permutationem beneficiorum exerceat. Qui autem titulum beneficii in gratiam promotionis suæ tantum acceperit cum conditione de eo reddendo, tam ipse quam qui in fraudem ecclesiæ ei resignarit, a suo gradu & ordine dejiciantur.

Canon III.

Conc. Antioch. c. 7. Calch. can. 13. Aquisgr. c. 59. & 61. Aurel. tert. c. 15.

Nullus peregrinus sine commendatitiis literis sui episcopi ad divina celebranda & sacramenta administranda admittatur.

Canon IV.

Sacerdos saltem intra tres menses a sua consecratione missas celebret. Quod si non fecerit, in jus vocetur a promotore episcopi, ut sui defectus causam reddat: si contumax remanserit, excommunicetur & ab ordine removeatur.

DE MATRIMONIO.

Titulus vigesimus septimus.

„ Ait dominus: Relinquet homo patrem suum (Gen. 2.)
„ & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt
„ duo in carne una. Quos Deus conjunxit, homo
„ non separet. Dissolvi ergo legitimum matrimonium non potest. (Matth. 19.)

Canon I.

Si quis matrimonium sacramentum esse euangelicæ legis negaverit, anathema sit: cum dicat D.
„ Paulus, Sacramentum hoc magnum est, ego au- (Eph. 5.)
„ tem dico in Christo & ecclesia.

Canon II.

Cum lege matrimonii duo sint in carne una, si quis plures uxores simul introducendas dixerit, tanquam conjugalis castitatis effractor excommunicetur. (Gen. 2. 1. Cor. 6.)

Canon III.

Conc. Trid. sess. 24. de ref. matrim. can. 1.

Proclamationes ter fiant ante celebrationem matrimonii tribus diebus dominicis aut festivis inter missarum solennia: clandestina prohibentur sub pœnis a jure & sacris conciliis constitutis: ipsumque concilii Tridentini decretum de clandestinis matrimoniis in singulis parochiis per totam provinciam quamprimum, juxta ejusdem concilii præceptum, publicetur.

Canon IV.

Conc. Trid. sess. 8. de sacram. Matr. can. 1.

Intra gradus ab ecclesia prohibitos matrimonium scienter contrahentes separentur, & excommunicati denuncientur.

Canon V.

Fiat benedictio nuptialis a proprio parocho, aut alio sacerdote de ipsius parochi aut ordinarii licentia, in facie ecclesiæ in missa, ab aurora usque ad meridiem: duobus saltem aut tribus testibus idoneis præsentibus, non post prandium, neque noctu, neque in privatis domibus.

Canon VI.

Per proprium parochum, aut ejus vicarium, seu quovis modo deputatum benedicantur qui matrimonium contrahunt. Laici vero aut sacerdotes extranei, qui matrimonia celebrare attentarint, excommunicentur.

Canon VII.

Præmoneantur qui nuptias ineunt ut saltem triduo ante matrimonium confiteantur peccata sua, & eucharistiam recipiant.

Canon VIII.

Alta voce pronuncientur verba solennia quibus matrimonia concipi solent, ad vitanda repudia: ne matrimonio consummato dicant conjuges se aut ex conditione tantum nupsisse, aut non intellexisse.

Canon IX.

Doceantur qui matrimonio conjunguntur, thorum immaculatum in matrimonio custodire, & vas suum possidere in sanctificatione, & non in passione desiderii, & de ceteris officiis quæ ad matrimonii fidem custodiendam pertinent.

Canon X.

Adulteri & concubinarii cujuscumque status, dignitatis aut conditionis anathemate feriantur donec resipuerint.

Canon

Canon XI.

Omnes cujuscumque ordinis, gradus, dignitatis & conditionis, qui nupturis vim intulerint, aut matrimoniorum libertatem impedierint, se auctoritate ecclesiæ excommunicatos esse noverint.

Canon XII.

Advenæ ignoti ad matrimonium non admittantur, nisi prius de eorum statu & qualitate constet, & de episcopi licentia.

Canon XIII.

Non admittatur matrimonium inter eos qui cognationem spiritualem iniverint, seu per baptismum, seu per confirmationem.

Canon XIV.

Non contrahantur matrimonia temporibus ab ecclesia prohibitis, videlicet ab adventu domini usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque ad octavam paschatis inclusive: qui secus fecerit, sacerdotes ab ordine removeantur, laici excommunicentur.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Titulus vigesimus octavus.

QUIA adversarius noster tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: & præsertim morientibus instat, & insidias tendit, ac nititur recordatione peccatorum e fiducia misericordiæ divinæ eos dejicere: convenientissime ecclesia ex Christi domini instituto, & beati Iacobi apostoli mandato migraturis ex hac vita extremæ unctionis remedio providit.

Canon primus.

Administretur tempestive a sacerdote extrema unctio olei sancti, ita ut Christianus mente adhuc integra sacramenti efficaciam agnoscere possit.

Canon II.

Doceantur infirmi eam percepturi, quis sit ejus fructus, & non esse expectandum ad eam suscipiendam finem vitæ.

DE SEMINARIIS MAIORIBUS & minoribus, scholis, & universitatibus.

Titulus vigesimus nonus.

QUANDOQUIDEM hactenus bellorum injuria, tota hæx provincia ita afflicta est, ut vix officio divino & victui clericorum sufficere possint ecclesiasticæ facultates, dirutis basilicis, & maxima patrimoniorum parte ab hæreticis occupata: ob eas causas, aliasque multas quas hic enumerare longum esset, hactenus non potuerunt institui seminaria. Quamquam non desunt quibusdam in urbibus collegia ab ecclesiis instituta, & proprio patrimonio dotata, quæ instar seminariorum sunt. Verum hæc synodus tam pium opus pro viribus cupiens promovere, & conciliorum decreta servare, statuit ut episcopi & alii ecclesiastici, omnes modos & rationes aperiant, quibus commode & absque præcipuo divini officii dispendio ac diminutione ubique seminaria instituantur, & quæ ad seminariorum erectionem opportuna unusquisque eorum judicaverit, ea ad proximum provinciale concilium deferat. Ii tamen, quibus interea seminariis instituendis facultates suppetent, operi manum admovere poterunt.

Canon primus.

Iuvenes ad majora seminaria in liberalibus disciplinis instituendi non admittantur, nisi prius per doctores & magistros probata eorum fide, & prima institutione.

Canon II.

Hoc autem ut fiat, ipsorum seminariorum doctores & magistros, cum ad eorum administrationem admittentur, fidei suæ rationem reddere vult hæc synodus: eamdem fidem eos vult iterum profiteri coram reformatoribus, quoties ab eis exegerint.

Canon III.

In omnibus academiis in quibus utriusque juris studia instituta sunt, jus canonicum publice prælegatur.

Canon IV.

Rectores parœciarum teneram juventutem & rudem populum doceant fidei rudimenta, rationem catholice vivendi, orandi, & peccata confitendi, idque diebus dominicis, & hora opportuna.

Canon V.

Pueros eligant, quos doceant, sacrificio missæ aliisque divinis officiis inservire.

Canon VI.

Puellarum institutioni præficiantur probatæ viduæ, aut matronæ quæ eas religiose vivendi formam, & legendi rationem studiose doceant.

DE IURISDICTIONE.

Titulus trigesimus.

CHRISTUS dominus ascendens in cælum apostolis, atque eorum successoribus dedit ligandi ac solvendi potestatem. Hinc ecclesia duplici clave utitur, scientiæ & jurisdictionis, circa quam hæc synodus statuit ut ea omnia serventur, quæ comprehensa sunt stilo ex ipsius synodi decreto nuper repurgato, ad quem stylum eos remittit synodus, qui materiam jurisdictionis accurate tractatam percipere volent: decernens ut quæcumque in memorato stilo descripta sunt ab omnibus per universam provinciam perpetuo serventur.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Titulus trigesimus primus.

GRAVE telum ecclesiæ in hostes Christianæ religionis, publicos & pervicaces peccatores, injecerunt apostoli: quo ab ecclesia tamquam membra putrida resecti sunt qui ea indignos se præbebant: Cum ergo ejus usus adeo serius sit, ut non sine magno animi mœrore, quin potius coactus D. Paulus apostolus eo remedio usus sit.

Canon primus.

Excommunicationis pœna magno cum judicio & non nisi gravioribus in causis utantur episcopi, nec levi de causa censuram ecclesiasticam adhibeant, & ipsi de causis judicent, & ad id præstandum sola conscientia, & rei gravitate, non vi, aut cujusquam auctoritate compellantur.

Canon II.

Excommunicationem semper præcedat trina monitio, ne temere decernatur: cum omnium pœnarum, quas peccatoribus ecclesia infligit, sit maxima.

Canon III.

Cum excommunicato qui obstinatus in excommunicatione permanserit, nemo versetur, aut cibum sumat, aut contrahat, ut saltem hac societatis humanæ privatione ad resipiscentiam cogatur.

Canon IV.

Qui notorie excommunicati migrant ex hac vita, priventur sepultura Christiana, sicut hæretici & schismatici.

Marginalia: 3. q. 3. c. set. — 1. Petr. 5. — Marc. 6. — Ambr. ser. 66 de natal. apost. Petri & Pauli. Ioan. 21. — 1. Cor. 5. 1. Tim. 1. — Conc. Trid. sess. 25 can. 3. de reform. — In decret. Calixti PP. in epist. ad episcopos Galliæ.

DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS.

Titulus trigesimus secundus.

ARCHIEPISCOPOS & episcopos, apostolorum successores esse legitimos non ambigit, qui Spiritu sancto duce ecclesiæ Christi seriem ab ejus ascensione continuam agnoscit: hi sunt enim quibus ducibus Spiritus sanctus regit ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo: Hi sunt qui pro patribus apostolis nati sunt filii ad ecclesiam in Christi doctrina regendam ac fovendam: Quibus cum præsertim incumbat cura gregis Christi, & sint veluti in specula constituti, ut omne malum a grege avertant, de illis hæc præcipit synodus.

Act. 20. *Psalm. 44.*

B

Canon primus.

Vacante sede episcopali fiant preces publicæ, ut Deus in cujus manu sunt corda hominum, & bonum & idoneum pastorem populo suo indulgeat, & supplicationes publicæ a capitulis indicantur: in quibus de necessitate boni pastoris concio habeatur ad populum.

Conc. Trid. sess. 24 capitulo 1. de reform.

Canon II.

Episcopi admissi a sanctissimo domino nostro papa, intra tres menses consecrentur.

Ibidem de reform. c. 2.

Canon III.

Episcopi consecrati, quam primum poterunt, ecclesiam suam adeant.

C

DE VISITATIONE, PROCVRATIONE, & personis quibus tradita est potestas visitandi.

Titulus trigesimus tertius.

NON sine causa apostolus ait, ad pastores, Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Vt enim vitis diligenter exculta uberiorem fert fructum, sic ecclesia quam viti confert dominus, diligenti pastorum cura repurgatur.

Act. 20.

D

Canon primus.

Episcopi quotannis visitent singulas ecclesias sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio ex facultate a sacris canonibus tributa ipsis incumbit. Quod si unius anni spatio perficere non poterunt, continuetur visitatio in sequentes annos.

Conc Trid. sess. 24. de reform. c. 3. Conc. Tolet. 4. c. 35.

Canon II.

Verbum Dei prædicent populo, aut prædicari curent, dum visitant, ad animos hominum erroribus expurgandos.

Canon III.

Inquirant visitantes in vitam & mores, præsertim ecclesiasticorum, ut eos corrigant.

Canon IV.

Episcopi dum visitant hospitalia, collegia & scholas, imprimis opera pietatis curent, executionem testamentorum, ac omnia quæ ad Dei cultum, animarum salutem, & pauperum sustentationem pertinent.

E

Canon V.

Archidiaconi & alii inferiores, qui jus visitandi habent, acta visitationis suæ per scribam idoneum excipiant, eaque intra mensem ad episcopum perferant.

Canon VI.

Solvantur antiqua aut consueta jura, cum visitationum tum procurationum, episcopis, decanis, capitulis, archidiaconis, archipresbyteris & aliis quibus debentur: Et ad illorum præstationem omnes

A

censuris ecclesiasticis compellantur.

Canon VII.

Iura synodalia, cathedratica, episcopalia, & quævis alia antiqua, aut consueta ecclesiasticis cujuscumque dignitatis, ordinis, gradus & conditionis existant, integre persolvantur sub pœna excommunicationis: quam si neglexerint, extraordinarie puniantur.

DE CANONICIS ET CAPITVLIS.

Titulus trigesimus quartus.

CANONICOS, qui ad hoc instituti sunt, ut exemplo Leuitarum in ecclesiis certis & frequentibus horis Deum orent, & ei laudes canant, & sacra mysteria peragant, pura mente & corpore Deum colere oportet: ut dum pro omni populo Deum precantur, ei imprimis accepti sint, & luceat lux eorum coram hominibus.

Canon primus.

Monentur episcopi & capitula ecclesiarum, quæ jus electionis, collationis, aut provisionis habent, ut neminem ad canonicatus seu præbendas admittant, nisi quem natalibus, ætate, moribus, & doctrina competenti præditum agnoverint.

Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 2.

Canon II.

Compellantur canonici ab episcopis, aut capitulis, intra annum a die receptionis, ubi ætatem idoneam attigerint, sacrum subdiaconatus ordinem suscipere, reliquosque intra tempora sacris canonibus constituta adipisci. Si tamen in quibusdam ecclesiis nonnullæ præbendæ subdiaconis destinatæ sint, consuetudo servetur.

Canon III.

Sciant omnes qui bona ecclesiæ possident, & iis utuntur, si officium suum non impleverint, aut ab ecclesiastico ordine defecerint, se ad eorum restitutionem teneri: quod cuique in sua receptione significetur, idque in eorum institutione jure jurando præstito promittant.

Canon IV.

Si non sit sufficiens reditus canonicis, provideat episcopus, sive per suppressionem præbendarum, ubi magnus erit earum numerus, sive per unionem simplicium beneficiorum non regularium, ut iis proventus competenter augeatur.

Conc. Trid. sess. 14 can. 15. de refor.

Canon V.

Cum ad conservandam & augendam ecclesiasticam disciplinam institutæ sint ecclesiarum præsertim cathedralium dignitates, ad eas neminem admittant deinceps episcopi & capitula, nisi morum & doctrinæ sufficientia commendabilem, & gradu theologiæ aut juris canonici insignitum.

Ibid. sess. 24. can. 12. de reform.

Canon VI.

Dignitates & officia, quæ scholasteriæ, vel cancellariæ dicuntur, deinceps iis tantum conferantur, qui vitæ & doctrinæ sinceræ testimonio probati sint, & doctores aut licentiati in sacra theologia, aut saltem in jure canonico: qui etiam fidei suæ professionem coram episcopo & capitulo emittant.

Canon VII.

In singulis ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus canonicus theologus institutus fuerit, teneatur bis, aut semel ad minus in hebdomada prælegere, & diebus dominicis ac festis solennibus concionem publicam habere. Concionanti autem illi & prælegenti teneantur adesse omnes dignitates, canonici & alii ecclesiæ cathedralis & totius civitatis ecclesiastici, sub pœnis indicendis: graviore autem pœna plectentur qui semel atque iterum moniti

ANNO CHRISTI 1584.

moniti abfuerint.

Canon VIII.

Canonicis non liceat in domibus suis extraneos & laicos etiam cognatos, præsertim mulieres recipere, aut iis domos quas in claustris suarum ecclesiarum habent locare, neque etiam extra claustra, præsertim in domibus laicorum habitare.

Canon IX.

Canonici, convenientes ad capitula, primum tractent de celebratione officii divini, & quoscumque defectus delinquentium corrigant, tum de temporalibus negotiis statuant.

Canon X.

Non conveniant in capitula diebus festis, nec aliis, tempore majoris missæ. Qui illis diebus & horis capitula indixerit, illius diei distributionibus careat: qui vero ex ejus mandato convenerint, pari pœna puniantur: & quæ ab illis definita fuerint, irrita & nulla censeantur.

Canon XI.

Capitula seu loca illa in quæ conveniunt canonici, ab ecclesia sint segregata, ne divinum officium perturbetur.

Canon XII.

Legantur singulis annis in capitulis generalibus capitulorum statuta, quod si in quibusdam ecclesiis bellorum injuria, aut casu aliquo fortuito perierint, auctoritate episcopi aut superioris nova condantur.

DE RECTORIBUS ECCLESIARUM parochialium.

Titulus trigesimus quintus.

Matth. 15. SCRIPTUM est, Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt: ideo absurdum est cæcis cæcos duces præficere: quapropter iis animarum Christianarum cura committenda non est, qui mente cæci, suis affectibus præcipites per scelera volutantur. Sed ii sunt deligendi qui sibi ipsis imperare norint, quique doctrina & moribus, ceteris præluceant.

Canon primus.

Trident. sess. 7. de reform. c. 3. & sess. 8. de reform. c. 12. Curati non instituantur nisi idonei, & ab episcopo probati, & viginti quinque annos nati, & juxta formam a concilio Tridentino præscriptam.

Canon II.

Rectores ecclesiarum parochialium manuale semper præ manibus habeant, quo possint de his quæ sunt sui ministerii rationem reddere.

Canon III.

Conc. Trid. sess. 21. c. 4. Curent ut pœnitentiæ & aliis sacramentis administrandis idonei sacerdotes substituantur: confessionibus vero audiendis præficiantur doctiores ad eum numerum, quo populo satis sit: & ad id eos cogant episcopi, cum opus erit.

Canon IV.

Curati possessione adepta, ordines sacros secundum tempora a canonibus constituta suscipere non differant, ut ministerium sibi creditum quam citissime per seipsos adimplere possint, sub pœnis a jure constitutis.

Canon V.

Ibidem sess. 23. c. 14. de reform. Resideant, ut missas parochiales per seipsos celebrent, & suo muneri satisfaciant.

Canon VI.

Ibidem sess. 21. c. 6. Iis qui suum munus perficere & exequi per se non possunt, substituat episcopus idoneos vicarios.

Canon VII.

Ibidem c. 4. Parœcias, in quibus est numerosior populus, dividant episcopi, si id necessitas postulet, & commode fieri possit, ut facilius omnes fideles spiritualem alimoniam in diversis locis recipiant.

Canon VIII.

Monasteriis præfecti, qui jus præsentandi habent, occurrente parœciarum sibi subditarum vacatione, curatos idoneos nominent episcopo, qui in illis divina officia celebrare, verbum Dei prædicare, sacramenta digne administrare possint, nec monachi ad munus parœciæ admittantur.

Canon IX.

Abbates, priores, capitula, & alii ad quos parœciales ecclesiæ primo vel primitivo jure pertinent, officium debitum & consuetum, & celebrationem missarum, & horarum per se aut per idoneas personas suis sumptibus in iis exequi cogantur.

Canon X.

B Monachi beneficiis curatis non præficiantur, sed sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus tantum conferantur. Conc. Colon. sub Theodorico, cap. 7.

Canon XI.

Inquirant episcopi, archidiaconi, aut alii eorum nomine visitantes in eos, qui decimas quas debent, aut in rem suam vertunt, aut quoquo modo non solvunt, aut solvere volentes impediunt: Hi autem cujuscumque sint gradus, aut conditionis, auctoritate episcopi excommunicentur. Contumaces, judici sæculari denuncientur. Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12. Exod 22. 23. Levit. 27. Num. 18. Tobiæ 1. Malach. 3.

Canon XII.

C Ubi parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues, & exigui, ut ad alimoniam curatorum sufficere non possint, curabunt episcopi alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annecti & uniri. Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient ut per primitiarum, aut congruæ portionis assignationem, ex omnibus decimis ecclesiasticis quæ in illis parœciis colliguntur, aut per parochianorum symbola & collectas, aut qua commodiore eis ratione videbitur, ita earumdem ecclesiarum reditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant, & inter visitandum quam summarie fieri poterit opportunis remediis illis consulatur.

Canon XIII.

D Parochi seu curati in aliis ecclesiis, vicariorum munus non exerceant, sed in propriis ecclesiis suo munere fungantur, & avaritiæ, aut turpi quæstui non studeant.

Canon XIV.

Fabriciani aut quæstores collectarum, quæ pro defunctis fieri solent, curato rationem reddant, & pecunias inde provenientes singulis diebus eidem & aliis presbyteris, pro ea parte, quæ singulos contingit, bona fide persolvere compellantur.

Canon XV.

E Presbyteri & alii clerici qui in parœciis sunt, aut in iis domicilium habent, publico ecclesiæ parochialis officio cum habitu decenti, pileo quadrato, & superpelliciis intersint, ac cum rectore missas matutinas & alias horas celebrent: alioqui ecclesiæ commodis & proventibus eo ipso sint privati: quod si contumaces extiterint, excommunicentur.

Canon XVI.

Si qui parochi domos non habebunt, curent episcopi ut parochianorum expensis exstruantur.

ANNO CHRISTI 1584.

DE BENEFICIIS.

Titulus trigesimus sextus.

FVERVNT ab initio nascentis ecclesiæ inter Christianos omnia communia, & projiciebant Christiani pretia rerum suarum ad pedes apostolorum: qui mos ad Vrbani primi tempora perseveravit. Sed cum animadverterent prudentes pontifices pecuniarum usum fragilem esse, ne ministris ecclesiarum & pauperibus victus deficeret, sancto consilio receptum est, ut patrimonia ecclesiis assignarentur, ne, dum egestate compulsi ministri ecclesiæ victum quæritarent, ab ecclesiæ ministerio B distraherentur: Quia scriptum est, Non esse alligan- „dum os bovi trituranti: Et ait apostolus, Dignum „esse operarium mercede sua.

1. Cor. 9. Luc. 10. 1. Tim. 5.

Canon primus.

Cum beneficium ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exequentibus, sit constitutum: & propter officium detur beneficium, denuntiat hæc synodus omnibus cujuscumque gradus & conditionis, qui beneficia ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Dist. 18. can. si quis Conc. Trid. sess. 21. can 3. de reform.

Canon II.

Omnes beneficia possidentes ad suam provinciam rite sustinendam volens excitare hæc synodus, C statuit, ne quis deinceps plura beneficia parochialia retineat: illi vero qui in præsenti plures parochiales obtinent, quibuscumque dispensationibus, aut unionibus ad vitam, non obstantibus, una tantum parochiali retenta, alias infra spatium sex mensium omnino dimittant: alioquin intelligant tam parochiales, quam omnia quæ obtinent beneficia, ipso jure vacare, ex decreto sacri concilii Tridentini.

Ibidem. sess. 7. c. 2. 3. & 4 de reform.

Canon III.

Quæ prætextu perpetuæ unionis per subreptionem aut obreptionem obtenta fuerint, ea, re comperta, ex auctoritate concilii Tridentini, a locorum ordinariis in veterem statum restituantur.

Ibidem. can. 6.

Canon IV.

D Beneficia curata in simplicia non convertantur.

Ibidem. sess. 25. c. 16.

Canon V.

Ne negligenter hæc tam sancta decreta serventur, locorum ordinarii visitantes, injustos possessores submoveant.

Ibidem. sess. 25. c. 8.

Canon VI.

Cum damnet scriptura eos, qui hereditate possidere attentant sanctuarium Dei, vetat hæc synodus ne quis deinceps consanguineo beneficium cedat solius consanguinitatis ratione: neve hujusmodi cessiones admittantur contra constitutionem Pii V. E de non admittendis resignationibus.

Psal. 82.

Canon VII.

In beneficiorum provisionibus seu collationibus nemo sibi jus patronatus fraudulenter vendicet, sed omnes qui eo jure utentur, episcopis de eo fidem facient, secundum formam quæ a concilio Tridentino præscribitur.

DE MONASTERIIS ET DOMIBVS religiosis.

Titulus trigesimus septimus.

RELIGIOSÆ vitæ duplex genus Christus dominus docuit, unum anachoreticæ, dum solitarius in deserto oravit, jejunavit, & tentatus est: in

Matth. 4.

A quo præcursores habuit Ioannem Baptistam & Heliam: Alterum cœnobiticæ, dum nec ipse divitiis sæculi abundare voluit, nec apostolos, nisi qui his renunciarent, admisit: & communi victu cum illis usus est: docens eos, patri & matri renunciandum, & omnibus quæ in potestate eorum erant, ad sectandam pietatem & religionem: quod perfectionis Christianæ est, hanc sanctitatem sibi imitandam proposuerunt anachoretæ, & religiosi cœnobitæ: quorum sanctis institutis, doctrinis, exemplis, miraculis, ecclesia claruit. Ideo votis eorum favens synodus hæc in eorum commendationem statuit.

Matth. 1...

Canon primus.

B Monasteria, loca religiosa aut sacra, in ædificia sæcularia non convertantur: si quæ deformata fuerint & in alios usus conversa, aut alias diruta, eorum impensis, qui ea possederunt, aut possident, & ruinis causam dederunt, aut heredum, in pristinum statum restituantur, & ad id cogantur omnibus rationibus a jure introductis: & ut sarta tecta in posterum habeantur, assignetur certa summa ex reditu annuo, quæ in eam rem sufficere possit.

Conc. Cathed. c. 13

Canon II.

Abbates, priores conventuales, decani & præpositi monasteriorum, intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveantur.

Canon III.

C Votum religionis nemo cujuscumque sexus emittat ante decimum sextum annum ætatis, & nisi prius expleto anno probationis a suscepto religionis habitu.

Trid. sess. 25. c. 15.

Canon IV.

Parentes non cogant liberos ad suscipiendum religionis habitum, aut ad ejus votum emittendum: sed ii tantum ad illud admittantur, qui libere & sine ullo metu, aut vi, profitebuntur: coacti causa cognita auctoritate episcoporum eximantur.

Trid. sess. 25. c. 17. 18. 19.

Canon V.

Literæ monasticæ professionis, in libro episcopali insinuationum describantur, ne temere qualitas & ordo monachorum & familiarum perturbetur.

Canon VI.

D Qui religionis votum emiserint, nihil proprium possideant, & omnia vota sua fideliter custodiant, vivant communi victu, communibus impensis, communi mensa: eodem dormitorio utantur. Fiatque in eorum mensa sacræ scripturæ lectio, neque discedant a monasteriis, sine prioris licentia & habitu monachali.

Trid. sess. 25. c. 12.

Canon VII.

Præpositi monasteriorum neminem spe lucri, aut hereditariæ successionis admittant, nec eorum bona ullo modo affectent.

Canon VIII.

E Monasteria omnia ad festa suæ diœceseos celebranda adigantur.

Ibid. can. ...

Canon IX.

Nemo ejiciatur de monasterio, quantumcumque crimen admiserit, sed pro delicti ratione puniatur & corrigatur, ut in melius emendetur, & in apostasiam non incidat.

Canon X.

Providebunt episcopi & alii, ad quos pertinet, intra annum, ut restituatur in omnibus monasteriis antiquus religiosorum numerus, aut saltem is quem temporis & facultatum ratio ferre poterit. Et in eum usum assignetur monachis singulorum monasteriorum certa pensio, unde commode vivere, & vestiri possint, nisi eis aliunde aut mensa separata, aut conventione sufficienter provisum sit: mittantur

etiam

etiam priores, cum socio ad prioratus, in quibus olim religiosi esse consueverunt.

Canon XI.

Non liceat religiosis, aut monachis novitios in sua monasteria introducere, aut de officiis providere, sed id totum abbati aut ejus vicario relinquatur. Qui secus fecerint, nulla eorum receptionis ratio habeatur.

Canon XII.

Monachorum professio in conventu & consessu aliorum monachorum a priore claustrali, cum illi ab abbate, aut ejus vicario mandatum fuerit, recipiatur: nisi forte ipse episcopus hoc munus implere voluerit.

Canon XIII.

Si qui abbates, aut priores, lucri captandi, aut rei suæ agendæ causa, novitios introducere detrectent, auctoritate episcopi ad id compellantur: & si opus erit, brachii sæcularis auxilium imploretur.

Canon XIV.

Recludantur omnes monachi qui ad clausuram perpetuam ex voto adiguntur.

Canon XV.

In monasteriis quibuscumque divina officia celebrentur horis a regula præstitutis.

Canon XVI.

Monachis non liceat ab ordine in ordinem migrare, etiam strictiorem, nisi juris communis dispositione servata.

Canon XVII.

Monachi cujuscumque ordinis etiam mendicantium qui professionis votum emiserunt, & tamen adhuc extra monasteria sua degunt, ad illa statim redire cogantur: Si neglexerint, post monitionem episcopi, aut superioris, excommunicentur, &, si opus fuerit, extraordinarie puniantur.

Canon XVIII.

Nemo regularis ad prædicationis & lectionis munus publice aut privatim obeundum admittatur, nisi qui ab episcopo de vita, moribus, & scientia examinatus & approbatus fuerit.

Canon XIX.

Religiosorum deficientium a statis horis chori, aut aliter delinquentium, portio non abbati, nec conventui accrescat, sed ecclesiæ cultui, aut pauperibus applicetur.

Canon XX.

Provideant episcopi, constitutiones de clausura monialium factas, arctissime observari & restitui.

Canon XXI.

Nulli sanctimoniali liceat post votum, monasterium egredi, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex necessaria causa ab episcopo probanda, & expressa in constitutione felicis memoriæ Pii V.

Canon XXII.

Monasteria sanctimonialium nemini cujuscumque generis, gradus, conditionis, dignitatis, sexus vel ætatis ingredi liceat, nisi de licentia episcopi aut generalis ordinis provincialis, aut visitatoris, ad id specialiter deputati, idque dumtaxat in actu visitandi, quæ licentia non nisi scripto concedatur.

Canon XXIII.

Si quando necesse sit vecturæ, ruinarum reparandarum gratia, aut visitationis infirmarum, sæculares monasterium ingredi, præposita & duabus aut tribus sororibus præsentibus id fiat.

Canon XXIV.

Cum monialibus nemo colloquatur, nisi per clathros, rotam sive turnum, idque præsente monasterii præfecta, aut duabus sororibus: & si quæ

A literæ ad eas perferantur, vel ab ipsis foras mittantur, a præposita perlegantur, ne inde peccandi ansam arripiant.

Canon XXV.

Sanctimoniales quæ sunt in monasteriis extra urbium mœnia constitutis, periculis ac incursionibus pravorum hominum expositæ, si ita episcopo aut superioribus videbitur, intra urbē reducantur.

Canon XXVI.

Moniales professæ quæ extra monasteria in hominum consortio degunt, etiam si penes parentes sint, statim ad illa redeant. Quæ non obtemperaverint, sciant se in apostasiam incidisse, & excommunicationis vinculo innodatas esse.

Canon XXVII.

B Episcopi visitantes moniales hospitalium, de quibus frequenter querimoniæ oriuntur, ad sua in illis officia adimplenda compellat.

Canon XXVIII.

Confessores monialium, antequam ad suum munus admittantur, ab episcopis examinentur: & præter confessores ordinarios, ab iisdem alii confessores extraordinarii seligantur, qui singulis annis bis aut ter earum confessiones audiant.

Canon XXIX.

Abbatissæ & priorissæ non eligantur nisi ætatis idoneæ, neque earū electioni sese laici immisceant.

Canon XXX.

C Moniales saltem semel in mense peccata sua confiteantur, & eucharistiam sumant.

Canon XXXI.

Provideatur per superiores, ut monialibus verbum Dei in earum monasteriis frequenter prædicetur.

Canon XXXII.

Quotiescumque fratrum religiosorum opera requiritur in monialibus, quæ adversa valetudine detinebuntur, consolandis, & sacramentis administrandis, duæ aut tres sorores semper præsentes adsint.

DE REBUS AD ECCLESIAM pertinentibus.

Titulus trigesimus octavus.

Canon primus.

D ANANIAM & Sapphiram divinam sensisse ultionem scriptura testatur, quia cum totam suam substantiam ecclesiæ Dei vovissent, partem ejusdem sibi retinuerunt, mentientes Spiritui sancto: quare ecclesiis donata, nec ab ipsis donatoribus, nec ab eorum heredibus repetantur: Qui contra fecerint, communione priventur. *Act. 5.* *Conc. Aur 4. can. 14.*

Canon II.

Legata seu donata ecclesiis retinentes, alienantes aut subtrahentes, ecclesiæ liminibus, donec satisfecerint, ac deinde a sede apostolica absolutionem obtinuerint, excludantur, cujuscumque gradus, dignitatis, aut conditionis, extiterint. Quæ E vero a donatoribus, aut eorum heredibus retinebuntur, ab illis omni via licita vindicentur. *Conc. Aur. c. 14. in decret. Pii I. epist. 2. ad Italos Trid. sess. 22. can. 11.*

Canon III.

Si autem a clericis ea alienata esse contigerit, non patiantur inde ecclesiæ præjudicium, quin potius alienatio sive permutatio nulla & irrita sit, quæ non servata juris forma facta fuerit. *Aur. 5 c. 10.*

Canon IV.

Si quæ res ecclesiasticæ necessario alienandæ erunt, aut si quæ alia per homologationem confirmanda, eam provinciam episcopus ipse suscipiet, aut speciali rescripto vicario demandabit: nec ea res in foro

foro ordinario ab officiali tractabitur.

Canon V.

Fiant inventaria duo omnium reliquiarum, ornamentorum, vasorum ecclesiasticorum, quorum unum penes episcopum, alterum penes capitulum remaneat.

Canon VI.

Omnia documenta & instrumenta ecclesiastica quæ variis hominum manibus habentur, & bellorum injuria sparsa sunt, in archivis propriis reponantur, & sedulo asserventur ab iis ad quos pertinet ejus rei cura.

Canon VII.

Curati & quicumque diebus dominicis & festis publice ad populum concionantur, significent usurpatores jurium ac titulorum ecclesiæ, ut decimarum & fundationum, excommunicationis sententiam incurrisse: eos etiam qui dum ecclesiastica documenta jussu episcopi aut aliorum præpositorum describunt, aliqua ex iis aut eorum partem maligne suppresserint, iisdem pœnis subjectos esse.

DE BLASPHEMIIS, IUREIURANDO, & perjurio.

Titulus vigesimus nonus.

PROHIBET lex divina nomen Dei sumi in vanum, multo magis eos execratur, qui adversus ejus gloriam impias voces proferunt: Inde lege divina „ & humana constitutum est. Qui protulerit bla- „ sphemiam morte moriatur: ideo hæc synodus constitutiones adversus blasphemos renovat.

Levit. 24.

Canon primus.

Si quis quoquo modo blasphemarit in Deum & sanctos, si clericus sit, deponatur: si laicus, communione privetur, & ad judices sæculares deferatur.

Canon II.

Levit. 9. Exod. 20. Deut. 5. Matth. 5.

Scriptum erat antiquis, non pejerabis, sed reddes domino tuo sacramenta tua. Christus, autem, suos docuit non jurare omnino, ne temere homines nomen Dei assumant, & ex jurandi consuetudine via perjuriis aperiatur. Prohibet ergo hæc synodus omne jusiurandum, nisi quod ad eliciendam veritatem in judicio requiritur. Si quis temere juraverit, & monitus in idem peccatum reciderit, excommunicetur.

Canon III.

Non præstetur juramentum super sacro-sanctum corpus Christi, sed ad sancta Dei euangelia, aut alio in diversis locis recepto more.

Canon IV.

Si quis pejeraverit, & perjurii convictus fuerit, si clericus, deponatur, si laicus, communione privetur.

DE SORTILEGIIS, INCANTATIONIBUS, adjurationibus, & superstitionibus.

Titulus quadragesimus.

Exod. 22. Levit. 20. Deut. 18. Iere. 10.

SCRIPTUM est in lege divina, Maleficos non patieris vivere. &, Omnis anima quæ ierit ad ariolos, morte moriatur. & iterum, Gentes quæ Deum non habent, eunt ad ariolos: tu autem a domino Deo tuo aliter institutus es. &, A signis cæli „ nolite mutuere, quæ timent gentes.

Canon primus.

Concil. Autiss.

Damnat hæc synodus omnes ariolos, incantatores, sortilegos, & eos maxime qui nomine Dei & rebus sacris in hujusmodi superstitionibus abutuntur. Qui tanti sceleris convicti fuerint, si clerici, ordine priventur, & brachio sæculari tradantur: laici excommunicentur, & judici denuncientur.

Canon II.

Et quia Christiano nomine indignus error nostro sæculo inolevit, ut ligationibus, consignationibus, vinculis & nexibus matrimonia impediantur: hæc synodus communione ecclesiæ interdicit omnes eos, qui hujusmodi superstitionibus utuntur, monetque fideles ne hujusmodi commentis fidem habeant, sed in Deo fiduciam certam constituant, nec idcirco matrimonia noctu fiant, sed in luce & frequentia hominum.

Canon III.

Provideant episcopi ne prætextu pietatis ulli exorcismi fiant, nisi qui ab ecclesia probati sint.

DE SIMONIACIS, ET FIDUCIARIIS.

Titulus quadragesimus primus.

Matth. Act. 8.

AIT dominus ad apostolos, Gratis accepistis, gratis date, & Simon magus, qui gratiam Spiritus sancti pecunia comparare voluit, in perditionem abiit, quia ut illi a D. Petro recte objectum est, spiritales thesauros futili pecuniæ pretio emi posse impie existimavit. Quæ hæresis ubi in ecclesia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad beneficia præclusus est. Indeque omnis prope ecclesiastica disciplina collapsa est. Iam vero, Simonia matre pejor filia orta est, quam confidentiam vocant, nostro sæculo ita grassatur, ut maxima sacerdotiorum pars quasi hæreditaria sit vel oppignerata, vel demum turpissima nundinatione inquinata.

Canon primus.

Qui pro adipiscendis beneficiis ac pensionibus ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt: omnes etiam quomodocumque conferentes, resignantes, & accipientes quæcumque beneficia custodiæ aut fiduciæ nomine, vel ex iisdem pensiones, sine summi pontificis auctoritate paciscentes aut percipientes: omnes denique seu clerici, seu laici, hujusmodi illicitis pactionibus intervenientes, consentientes, aut ex iis emolumentum capientes, se simoniacos esse, & juxta constitutiones contentas in bullis Pii quarti & Pii quinti, & Gregorii decimi tertii, a summo pontifice dumtaxat (nisi in articulo mortis) absolutionis beneficium consequi posse intelligant.

Canon II.

Beneficia pretio obtenta, & in confidentiam, seu custodiam, occulte aut aperte tradita, ipso jure vacent: qui percipiunt eorum fructus, suos non faciant, sed ad restitutionem teneantur.

Canon III.

Confidentiarii quæcumque beneficia habent, aut administrationes, aut pensiones, iis in perpetuum careant, & ad alia omnia obtinenda inhabiles reddantur: præterea a quibuslibet personis denuncientur, & excommunicationis gladio feriantur.

Canon IV.

Episcopi & alii beneficiorum collatores nulli beneficium conferant, nisi ei qui prius rationem reddiderit, qua via beneficium adeptus sit, eique hujus sceleris & pœnæ gravitas declaretur. Deinde sub pœna & comminatione iræ divinæ jurare jubeantur, Num aliqua simoniæ pactio de custodia, fructuum vel pensionis reservatione, citra summi pontificis auctoritatem solvenda, in hujusmodi provisione intervenerit. Quod si jurare renuerit, provisio subreptitia & nulla censeatur.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon V.

Inquirant episcopi per vicarios seu officiales in omnes & singulos, qui publica fama vel legitimis conjecturis simoniæ vel confidentiæ suspecti fuerint, & ad probandas præsumptiones & conjecturas, testes de quaque re singulares admittant, ne tam nefarium scelus impunitum maneat.

Canon VI.

Simoniaci & confidentiarii notorie infames censeantur, ideoque ab omnibus synodis provincialibus ac diœcesanis, capitulis, monasteriis, denique ab omni ecclesiastico conventu excludantur.

Canon VII.

Parochi singulis diebus dominicis simoniacos & confidentiarios, cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, usurariis, veneficis, excommunicatos denuncient.

Canon VIII.

Qui confessiones audiunt, simoniacos & confidentiarios non absolvant, sed ad summum pontificem remittant.

DE CONCUBINARIIS.

Titulus quadragesimus secundus.

CHRISTUS dominus continentiæ, sicut & ceterarum virtutum magister, sacerdotum evangelicorum, quibus se tamquam exemplar imitandum proposuit, mentes puras & corpora casta esse vult, ut imaginem ejus quam præ se ferunt, cum omni quidem vitæ suæ tempore, tum maxime in sacrificii altaris oblatione, fideliter custodiant. Ne igitur nomen CHRISTI & dignitas ministerii sacerdotalis, in clericis, castitatem perpetuam, quam professi sunt, non servantibus contaminetur, ac polluatur, adversus clericos incontinentes, hæc decernit sancta synodus.

Canon primus.

Omnes sacerdotes ac clerici beneficiati, mulierum impudicarum aut quæ ejus ætatis erunt cujus ratione oriri possit sinistra suspicio, consortio, sive intra sive extra domum, prorsus abstineant. Qui a superiore monitus non abstinuerit, tertia parte fructuum beneficiorum quæ obtinet, ac etiam pensionum, piis usibus arbitrio episcopi applicanda, mulctetur. Qui secundo monitus perseveraverit, fructibus omnibus & pensionibus beneficiorum privetur, atque ab eorum administratione suspendatur, donec episcopo aliter visum fuerit. Qui post secundam monitionem non resipuerit, fructibus ac pensionibus, & administratione quavis ecclesiastica, necnon etiam titulis suorum beneficiorum in perpetuum privetur, & ad alia quæcumque obtinenda perpetuo inhabilis reddatur, & a capitulis ac omni congregatione ecclesiastica tamquam infamis arceatur: donec ita mores suos emendaverit, ut a superioribus venia dignus censeri possit.

Canon II.

Clerici beneficia non habentes hujus fœditatis suspecti, & in ea post unam atque alteram monitionem perseverantes, suspendantur ab ordine, & qui post suspensionem non cessarint, excommunicentur: si contumaces fuerint, in carcerem detrudantur.

Canon III.

Qui cum semel dimissis concubinis consortium repetierint, iisdem pœnis subjaceant.

Canon IV.

Nulli sacerdoti cujuscumque gradus, societatis aut ordinis existat, concubinario liceat absolutionem dare, sed ad episcopum, aut ejus pœnitentiarium cum remittat, qui pro gravitate delicti pœnitentiam injungat, vel moderatione utatur, prout expedire viderit.

DE HOSPITALIBUS.

Titulus quadragesimus tertius.

PRÆCIPUUM Christiani officium post cultum divinum est adimplere ea quæ ad secundam legis tabulam pertinent: cujus summa est, caritatem & dilectionem in proximos observare, & totis viribus amplecti, in pauperes præsertim. Frustra enim alia omnia, etiam quæ videntur sanctiora, opera „exhibentur, nisi in caritate fiant: Nemo enim di„ligit patrem, nisi qui amat filium: Ideo exprobravit CHRISTUS iis qui fidem suam & nominis Dei confessionem jactabant, omissionem operum „caritatis, Esurivi (inquit) & non dedistis mihi „manducare. *Matth. 25.* Idcirco sanctissima mater ecclesia pie instituit xenodochia, & alia varii generis loca hospitalia, nonnullis etiam assignatis reditibus: quorum cura præcipue ad episcopos pertinet, tamquam dispensatores non tantum verbi Dei, sed etiam eleemosynarum ecclesiæ.

Canon primus.

Quicumque pia loca quæ hospitalia vulgo dicuntur, cujuscumque generis sint, seu tituli, seu administrationis jure possident, eorum onera omni studio & diligentia exequantur, nec pauperes defraudent, aut defraudari sinant. Qui neglexerint, ab episcopo pœnis a jure constitutis coerceantur. *Lib. 3 Clem. de rel. dom. can 2.*

Canon II.

Laici hospitalium administrationi præpositi, munus hospitalitatis non recte obeuntes, ab episcopis per censuras ecclesiasticas cogantur: quas si contempserint, ab administratione submoveantur, & rationem reddere, ac fructus injuste perceptos restituere cogantur.

Canon III.

Provideant hospitalium administratores, ne quid eorum quæ adhiberi solent ad remedium animæ, quod præcipuum est, suis hospitibus desit. Quod si quem eorum absque sacramentorum perceptione decessisse contigerit, alii in eorum locum substituantur.

Canon IV.

Hospitalia his solis pateant, qui præ ægritudine, senio, aut corporis imbecillitate victum sibi parare non possunt. Excludantur vero a xenodochiis mendici validi ac robusti, qui manuum labore seipsos sustentare possunt, ne miserabilium personarum alimenta ab ignavis ac desidiosis impie absumantur.

DE CONFRATERNITATIBUS & sodalitiis.

Titulus quadragesimus quartus.

Canon primus.

CONFRATERNITATES illæ tantum retineantur, quæ pietatis operibus vigent, & ab omni fastu & pompa sunt alienæ: In quibus etiam leges Christianæ religioni non repugnantes constitutæ sunt: si quæ aliter fuerint institutæ, episcopi arbitrio vel corrigantur, vel tollantur: in posterum vero nullæ sine episcopi licentia instituantur.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon II.

Si quæ confraternitates hactenus aut intermissæ aut penitus sublatæ sunt, earum reditus ad opera pia arbitrio episcopi impendantur, quousque seminaria instituantur, quorum usibus tunc applicabuntur.

Canon III.

Non liceat canonicis & ceteris ecclesiasticis confraternitatum prætextu suas ecclesias relinquere tempore divini officii sub pœna privationis distributionum illius diei.

Canon IV.

Non celebrentur confraternitates in choro ad majus altare ecclesiarum cathedralium aut collegiatarum, sed in sacellis tantum, & extra horam, qua divinum officium peragitur.

DE LAICIS.

Titulus quadragesimus quintus.

CUM regnum cælorum omnibus pateat, & Dei ecclesia ex omni hominum genere composita sit, ideo ad eam pertinet non minus laicis quam sacerdotibus leges dare salutares, quibus dum sese subjicient, vitam æternam consequentur: ab omnibus ergo in Christo fidelibus hæc observentur.

Canon primus.

Omnes Christiani fidem recolant quam in baptismo professi sunt, Deum bonorum omnium auctorem se agnoscere testentur: frequentes sint in ecclesiis & parœciis suis, a missa parochiali sine episcopi aut curati licentia per tres hebdomadas, nisi necessitate cogente, abesse non præsumant. Qui semel moniti perseverarint, & iterum abesse præsumpserint, excommunicentur.

Canon II.

Non sit laicis grave, sacerdotibus, qui spiritualia serunt, temporalia liberaliter rependere, illis debitum honorem exhibere: nec eos maledictis aut suggillationibus prosequantur.

Canon III.

In ecclesia laici clericis non misceantur, sed suo quisque gradu, & ordine discernantur, ne qui divino officio inserviunt, a multitudine perturbentur. *Decretum Bonif. 2.*

Canon IV.

Hortatur hæc synodus Christianos omnes, ut pro Christiani nominis honore & dignitate se gerant: tripudia, & saltationes, publicos ludos, mimos, larvas, & aleas, quantum fieri poterit, devitent.

Canon V.

A duellis sub pœna excommunicationis abstineant. *Trid. sess. 25. can. 19.*

Canon VI.

In vestitu omnem fastum, curiosum ornatum, tum sparsos ac tortos crines, cauponas, & alia similia: item sphæristeria tempore præsertim divini officii relinquant.

Canon VII.

Usurarii omnes tamquam Christianæ caritatis inimici, præsertim vero pauperum oppressores, publice in parochialibus ecclesiis, diebus dominicis de peccati gravitate admoneantur: moniti si non resipiscant, ad judicem deferantur. Perseverantes, communione & sepultura Christiana priventur.

Canon VIII.

Usurarii non absolvantur, nisi prius quæstus illiciti cupiditati renunciaverint, & quæcumque impie extorserunt, se quibus sustulerunt pro viribus reddituros polliciti fuerint.

DE CONCILIIS.

Titulus quadragesimus sextus.

PLUS vident oculi, quam oculus: Et, ut ait D. „ Bernardus, Nihil absurdius est quam ut pri„ vatam sententiam patrum judicio & universæ „ multitudini in Deo congregatæ quis anteponat: quod in rebus divinis præcipue locum habet, dicente Christo, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio sum eorum. Ideo ecclesia in Spiritu sancto congregata sub B. Petro & apostolis dubia quæque dissolvit. Unde concilia generalia, provincialia, & diœcesana manarunt. *In serm. de R. Dom.* *Matt. 18.*

Canon primus.

Concilia provincialia tertio quoque anno, aut alio commodiore tempore indicantur, & ad ea omnes episcopi suffraganei conveniant: qui non adfuerint, tertia parte fructuum sui episcopatus piis usibus applicanda mulctentur, & communione fratrum interdicantur. Conveniant præterea omnes qui de jure vel consuetudine interesse debent sub pœnis a jure statutis. *Concil. Carth. 5. c. 10. dist. 18.*

Canon II.

Statuta concilii provincialis ab omnibus metropoli subditis observentur, sub pœna excommunicationis, & alia ordinarii arbitrio infligenda.

Canon III.

Synodus episcopalis singulis annis celebretur, secundum cujusque diœcesis consuetudinem. *Canon apost. 38. Nic. c. 5.*

Canon IV.

Ad synodum episcopalem omnes conveniant, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, deficientes pœnis consuetis, contumaces gravioribus arbitrio mulctentur episcopi. *Concil. Tarrac. can. 7. Trid. sess. 24. de reform.*

Canon V.

Statuta item alia omnia ecclesiastica conciliorum, decretorum, & canonum sacrorum, quæ in hoc concilio provinciali comprehensa non sunt, episcopi diligenter pro ratione temporum, locorum & personarum observari curabunt.

Canon VI.

Celebrabitur proximum concilium provinciale & primatiale, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo: incipiet die decima quinta mensis Augusti, in civitate Ruthenensi: si tamen injuria bellorum & temporum tutus non fuerit accessus, significabitur locus alius opportunus reverendis coepiscopis & fratribus nostris, ceterisque qui ad concilium invitari debent, in quo episcopi comprovinciales rationes reddent, qua fide & diligentia statuta hujus concilii in locis sibi subditis, servanda curarint; & quæ reformatione in posterum indigere adverterint, fideliter referent.

ACCLAMATIONES.

I.

BEATISSIMO domino nostro Gregorio sanctæ universalis ecclesiæ pontifici maximo multi anni & æterna memoria.

Responsio.

Domine Deus sanctissimum patrem diutissime ecclesiæ tuæ conserva multos annos.

II.

Christianissimo regi nostro Henrico qui hoc provinciale concilium promovit, memoria in benedictione sit.

Responsio

Responsio.

Pium & Christianissimum regem, domine, conserva.

III.

Reverendissimo domino patriarchæ Bituricensi primati nostro qui hoc concilium celebravit, cum multis annis magnæ gratiæ.

Responsio.

Magnæ gratiæ: dominus retribuat, & eum in multos annos ecclesiæ suæ conservet.

IV.

Sanctissimis & reverendis dominis episcopis sancti Flori, Caducensi, & Lemovicensi, qui ad hoc concilium celebrandum accesserunt, magnas gratias.

Responsio.

Reverendis dominis episcopis magnæ gratiæ, vita, & felix ad ecclesias suas reditus.

V.

Omnibus deputatis & ordinibus, qui ad hoc concilium accesserunt, vita & in Deo omnis felicitas.

VI.

Hæc provincialis synodus legitime convocata in catholica fide & ecclesiæ obedientia celebrata & terminata ad Dei omnipotentis gloriam & Christianæ fidei propagationem omnium votis cedat, & ejus decreta unanimes servemus.

Responsio.

Omnes ita credimus, omnes idipsum sentimus, omnes consentientes & amplectentes subscripsimus.

VII

His decretis inhærentes misericordiam Dei omnipotentis & gratiam magni & primi sacerdotis Dei & domini nostri Iesu Christi, intercedente inviolata & sacratissima Dei matre, S S. Petro & Paulo, ac beato Stephano hujusce ecclesiæ patrono, & omnibus sanctis consequamur.

Responsio.

Fiat, Fiat, Amen, Amen.

Conceduntur indulgentiæ quadraginta dierum a reverendissimo domino patriarcha archiepiscopo omnibus & singulis Christi fidelibus, qui huic synodo interfuerunt, omnique populo qui huic tam sancto operi votis suis & precibus favit.

Omnia autem & singula quæ supra in hac synodo & concilio contenta sunt, quæ possumus humilitate & obedientia sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium matris ac magistræ auctoritati & judicio subjicimus, ad laudem & gloriam domini nostri Iesu Christi, & ad ecclesiæ suæ salutem.

PATRUM NOMINA ET ALIORUM

qui huic concilio interfuerunt & subscripserunt.

Nos Reginaldus de Beaulne, patriarcha & archiepiscopus Bituricensis, Aquitaniæ primas, definientes subscripsimus.

Ego Petrus de la Baume, episcopus sancti Flori, subscripsi.

Ego Antonius Hebrardus Sansulpicius, episcopus, baro & comes Cadurcensis, subscripsi.

Ego Ioannes de l'Aubespine, episcopus Lemovicensis, subscripsi.

Stephanus Mauguin, jurium doctor ecclesiæ Claromontensis cathedralis abbas, ab eadem ecclesia sede vacante deputatus subscripsi.

Yvo de Guillomanches, doctor theologus, ecclesiæ metropolitanæ Bituricensis canonicus, ecclesiæ & capituli Castrensis sede vacante deputatus, subscripsi.

Amantius de Bonal, jurium doctor, Ruthenensis ecclesiæ cathedralis canonicus, reverendi in Christo patris episcopi Ruthenensis procurator, subscripsi.

Christophorus Hebrardus Sansulpicius abbas monasterii de Marcilhaco diœcesis Cadurcensis, reverendi in Christo patris Tutellensis episcopi, & abbatum diœcesis Cadurcensis, procurator, subscripsi.

Matthæus Tuscan, doctor theologus, reverendi in Christo patris Albiensis procurator, subscripsi.

Adamus de Heurtelon, abbas loci Restaurati, reverendi episcopi, capituli & cleri Mimatensis procurator, subscripsi.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, reverendi in Christo patris episcopi Vabrensis procurator, subscripsi.

Ioannes Iacobus de Cambray, jurium doctor, ecclesiæ metropolis Bituricensis decanus, pro capitulo ejusdem ecclesiæ, &

Claudius de Beauxoncles, jurium doctor, canonicus & archidiaconus major Biturigus, pro eodem capitulo, &

Franciscus Godard, jurium doctor, canonicus & cancellarius etiam Biturigus, pro eodem capitulo, &

Iacobus Girard, jurium doctor, canonicus & archidiaconus, necnon officialis Bituricensis, pro eodem capitulo, procuratores.

Franciscus de Vignies, abbas Casalis Benedicti, &

Ægidius Quinault, abbas commendatarius sancti Genulphi, omnium abbatum Bituricensis diœcesis, procuratores.

Sebastianus Lalement, can. ecclesiæ collegiatæ sancti Ursini Biturigum, omnium dictæ diœcesis priorum, rectorumque procurator.

N. abbas sancti Illidii, ordinis sancti Benedicti, omnium abbatum Claromontensis diœcesis procurator.

Antonius Rodier, canonicus & cantor collegiatæ ecclesiæ de Thiers, priorum ac rectorum Claromontensis diœcesis, procurator.

Georgius de Lauro, jurium doctor, Ruthenensis ecclesiæ canonicus, pro capitulo cathedralis ecclesiæ Ruthenensis procurator.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, priorum ac rectorum diœcesis Ruthenensis procurator.

Bertrandus Griphon, jurium doctor, cathedralis ecclesiæ Cadurcensis cantor & canonicus, pro capitulo ejusdem ecclesiæ Cadurcensis, aliisque capitulis collegiatarum ecclesiarum, necnon monasterii de Moissaco ordinis S. Benedicti, ejusdem diœcesis, procurator.

Franciscus de Clermont, cathedralis ecclesiæ Cadurcensis canonicus & cancellarius, prior de Cattucio, omnium priorum Cadurcensis diœcesis, procurator.

Ioannes Casson, doctor theologus Parisiensis, canonicus ecclesiæ cathedralis Ruthenensis, rector S. Desiderii diœcesis Cadurcensis, omnium dictæ diœcesis Cadurcensis rectorum procurator.

Ioannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis ecclesiæ Lemovicensis decanus, &

ANNO CHRISTI 1584.

Simon Palais : ejusdem ecclesiæ canonicus, capituli dictæ ecclesiæ, & omnium cleri Lemovicensis ordinum procuratores.

Emard de Chavaigñiac, doctor theologus Parisiensis, ecclesiæ collegiatæ Brivatensis apud Arvernos decanus, &

Petrus Brugier, dictæ ecclesiæ canonicus, capituli cathedralis ecclesiæ sancti Flori & omnium cleri ejusdem diœcesis sancti Flori ordinum procuratores.

N. de la Verlie, can. ecclesiæ metropolitanæ Bituricensis, capituli cathedralis ecclesiæ Vabrensis, & omnium cleri Vabrensis ordinum procurator.

Dicti concilii promotores.

Ioannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis ecclesiæ Lemovicensis decanus.

Amantius de Bonal, jurium doctor, canonicus ecclesiæ cathedralis Ruthenensis.

Secretarii.

Petrus Paulet, jurium doctor, archidiaconus ecclesiæ cathedralis Nivernensis.

N. Godeau ecclesiæ collegiatæ S. Petri Puellarum, apud Bituriges canonicus.

Vocati ad hoc provinciale concilium fuerunt domini reverendiss. archiepiscopi Burdegalensis, Narbonensis, Auxitanus & Tholosanus, tamquam huic primatiæ subditi, qui non adfuerunt.

Vocatus etiam reverend. episcopus Aniciensis, qui per literas testatus est se non posse huic concilio interesse, propter occupationes, & bellorum motus, probaturum tamen quæcumque determinarentur, statuerentur, & a sibi subditis diœcesanis observari curaturum.

INDICTIO CONCILII BITURICENSIS AQUITANICI.

REGINALDUS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquitaniæ primas, venerabilibus viris, decano, canonicis & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis, patriarchalis, metropolitanæ & primatialis Bituricensis abbatibus & aliis capitulis: necnon prioribus, conventibus, ecclesiarum rectoribus, seu eorum vicariis & capellanis: universo etiam nostræ Bituricensis diœcesis clero, S. P. D.

„ QUEMADMODUM (ut ait Cyprianus) Solis „ multi radii, sed unum lumen, & rami ar„ boris multi, sed robur unum tenaci radice fun„ datum: & cum de fonte uno plurimi rivi defluunt, „ numerus licet diffusus videatur, exundantis co„ piæ largitate, unitas tamen servatur in origine: „ sic & ecclesia, domini luce perfusa, per totum „ orbem radios suos porrigit, unum tamen lumen „ est, quod ubique diffunditur, nec unitas corpo„ ris separatur, ramos suos in universam terram „ copia ubertatis extendit, profluentes largiter ri„ vos latius expandit: unum tamen caput est, & ori„ go una, & mater fœcunditatis successibus co„ piosa. Cum itaque sancta universalis ecclesia ex omnibus in universo orbe particularibus ecclesiis, omnibusque membris suis visibilibus nuper Tridenti in Spiritu sancto collecta, & congregata multa pia & præclara decreta ediderit, quæ cuivis Christiano abunde satisfacere possint, & contumaces vi & efficacia verbi Dei ad caulas ecclesiæ reducere, nisi resistentes Spiritui sancto sibi ipsis iram Dei accerserent: tamen quia multa quotidie in ecclesiis particularibus emergunt, quædam adhuc latent, quædam jam in lucem venerunt, quæ ampliori explicatione, aut novo tractatu indigent, ut novis morbis nova remedia adhiberi, novis negotiis novæ leges imponi solent: pie & prudenter universalis Tridentina synodus, priscæ legis & consuetudinis memor, providit & statuit, ut provinciales synodi celebrentur: non ut diversa, aut (quod Deus avertat) contraria proponantur, aut tractentur, sed ut eodem spiritu ducti pastores & episcopi ecclesiarum simul congregati, ea quæ ab universali synodo statuta sunt, arctius amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant. Cetera vero quæ ad mores & disciplinam ecclesiasticam pertinent, aut ad ecclesiæ visibilis œconomiam, pro ratione locorum, rerum & personarum, communi consilio disponant, in ædificationem ecclesiæ, postulatis subditorum provideant & satisfaciant. Cum ergo nobis id muneris mandatum esse jam antea animadverteremus, scriptis anno superiore ad reverendos fratres nostros episcopos comprovinciales literis, eos monuimus & rogavimus ut rationem temporis inirent, quo commode provincialis nostræ synodi conventus haberi posset: eratque jam inter nos statutum & ratum eodem superiore anno, isto munere defungi. Verum grassante in urbe nostra Bituricensi lue epidemiali, differendum hoc negotium huc usque existimavimus, cum restituta (divina clementia) populo suo felici valetudine, reverendos fratres nostros episcopos provinciales iterum scriptis nostris monuimus, & in nomine Dei rogavimus, ut ad decimum sextum Augusti mensis proximi diem in civitatem Bituricensem, ad dictam provincialem synodum, convenire non gravarentur. Quibus nostris monitis & postulatis satisfacturos existimamus & confidimus. Ceterum cum & illi, priusquam accedant, conventus propriæ diœcesis celebraturi sint, ut ad hanc provincialem congregationem instructi & accincti advolent, nobis non minus cordi est, ut gregem nostrum tam serii instituti prius moneamus, & a vobis & singulis vestrum rationem eorum, quæ proponenda aut postulanda esse videbuntur, exigamus. Habito ergo nuper in annua synodo nostra venerabilium ecclesiæ nostræ canonicorum, abbatum & aliorum consilio, diem, quo propius diœcesis nostræ conventus haberi posset, opportunum existimavimus post festum D. Ioannis Baptistæ immediate sequentem: cujus quidem diei indictionem vobis significandam decrevimus, eamque literis hisce nostris significamus: vos per viscera misericordiæ Dei obsecrantes, ut huic diœcesanæ nostræ congregationi eadem die vigesima quinta Iunii proximi, in aula nostra archiepiscopali interesse, ac in ea ex vobis, qui totius cleri vices in provinciali synodo sustineant, quique pro rei gravitate & amplitudine, tanto muneri satisfacere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant, deputare non gravemini.

Datum Biturigibus, die vigesima sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

REGI-

REGINALDVS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquitaniæ primas, omnibus & singulis presbyteris, clericis, notariis & apparitoribus nobis subditis, salutem in domino.

CVM pro munere nobis imposito synodum provincialem annuente altissimo, celebrare proposuerimus, eamque in civitate Bituricensi ad decimũ sextum Augusti proximi indixerimus, & ad diem & locum præstitutum reverẽdos fratres provinciæ nostræ episcopos vocari mandaverimus, nec minus necessarium sit idem omnibus nostræ diœcesis ecclesiasticis, qui de jure vel consuetudine interesse debent, significari, eosque ad aliam præcedentem diem nobiscum convenire super his quæ in dicto provinciali conventu agenda & tractanda erunt, & ad quorumdam ex eis qui nostræ diœcesis cleri in dicto provinciali conventu vicem sustineant, nominationem seu deputationem convocari: vobis & vestrum cuilibet in solidum, committimus & mandamus ut easdem indictionis concilii provincialis literas manu secretarii nostri signatas, venerabilibus viris, decano, & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis Bituricensis, necnon abbatibus, aliisque capitulis, conventibus, prioribus, ecclesiarum parochialium rectoribus, eorumque vicariis & capellanis, ceterisque dictæ nostræ diœcesis ecclesiasticis præsentetis, insinuetis & significetis: ipsisque earumdem exemplar, ne ignorantiæ causam prætexere possint, tradatis & dimittatis, eosdem & eorum quemlibet ad diem vigesimam quintam Iunii proximi in aula nostra archiepiscopali Bituricensi, nobiscum ad dictam nominationem seu deputationem, & alia ut juris erit processuros intimantes, quos etiam hisce nostris literis ad dictos diem & locum assignamus & intimamus, mandantes dictis rectoribus & eorum vicariis ut indictionis concilii literas inter solennia missarũ parochialium populo ad divina audienda congregato publicent & notificent, vobisque ut de earumdem præsentatione, significatione, insinuatione, traditione, seu dimissione, necnon intimatione, processum vestrum verbalem fideliter conficiatis, ac conscribatis, & ad nos referatis. In cujus rei testimoniũ has literas per Ioan. Trihoyre secretarium nostrum fieri & signari, sigillisque curiæ nostræ Bituricensis jussimus & fecimus appensione communiri. Datum Avarici Biturigum, die sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

Signatum,

TRIHOYRE.

PROROGATIO.

REGINALDVS DEI GRATIA ET sanctæ Romanæ ecclesiæ auctoritate patriarcha & archiepiscopus metropolitanus Bituricensis, Aquitaniæ primas, dilecto nostro Ioanni Ioannet, salutem in domino.

CVM inter omnia quæ a Deo ordinata sunt, ecclesia sua sancta, primum per unigenitum filium suum dominum nostrum, deinde per apostolos & eorum successores Spiritu sancto corda suorum regente, constituta, stabilita, & gubernata sit: eique semper invigilandum esse nos moneat dominus, ne inimicus homo in divinam messem superseminet zizania, neve leo rugiens diabolus animas sanguine Christi redemptas nobis dormientibus eripiat, & eas tandem summus ille judex & omnium dominus a nobis jure suo reposcat. Idcirco nobis legem præ-

A scripsit sancta mater ecclesia, ejusdem Spiritus instinctu, ut verbo & opere agrum domini colamus, gregique nostro invigilemus. Sed & quoniam omnis ordo, omnis recta & sancta ecclesiæ administratio in collatione doctrinæ, correctione morum, emẽdatione disciplinæ, unione & consensu Spiritus Dei consistit: statuerunt sancta œcumenica concilia, præsertim Tridentinum nuper habitum, ut provinciales synodi jamdudum in Galliis injuria temporum, vel potius patrum nostrorum incuria magno Christianæ reipub. malo intermissæ repeterentur: ut unusquisque provincialium in commune conferret, quod ex re & utilitate ecclesiæ, ad gloriæ & nominis Dei incrementum pertinere existimaret. Scripsimus in B eam rem varia programmata non tantum ad diœcesanos nostros, sed etiam ad comprovinciales episcopos, quos quidem quam humaniter potuimus epistolis ad eos scriptis rogavimus ne tam sancto muneri vel potius sibi ipsis deessent. Venerunt ad diem præstitutam decimo sexto Augusti novissime elapsi, ex singulis hujus provinciæ diœcesibus viri egregii, sed defuerunt ipsi judices episcopi, fratres nostri, præter unum tantum reverendum fratrem nostrum episcopum Caturcensem. At quoniam omnis congregatio suos judices, vindices & assertores postulat, nec illis absentibus quicquam statui par est: visum est non tantum nobis, sed universo cœtui æquum C non esse, ut qui ecclesiæ judices habentur, ii per procuratores rem ecclesiæ gererent, præsertim in tam gravi & serio negotio, in quo non præsentia corporis tantum opus est, sed etiam spiritus, ut mutua collatione mutuoque consensu, & voce & zelo adstantiũ illic fidelium corda accendantur, excitentur, firmentur ad rem divinam serio tractandam, componendos mores, restituendam disciplinam ecclesiasticam. Statutum est itaq; ut ad diem præstitutam vocentur iterum episcopi provinciales nostri, idq; peremptorie, & sub pœnis ab ecclesia jam olim constitutis. Quamvis enim speramus nostris monitis satisfacturos eosdem reverendos fratres nostros: Tamen ne tam sancta res in risum abeat, vel potius ipsi nos ridendos D extraneis ecclesiæ præbeamus, neve muneri nostro hac in re deesse, & quod statutum est neglexisse videamur: Dictos reverendos fratres nostros iterum per viscera misericordiæ Dei rogamus ut sui & conditionis suæ memores, & sacramenti quod a Deo acceperunt, & juris jurandi in ecclesia a se præstiti ad diem provinciali huic concilio præstitutum huc conveniant. Vobis autem, ne quid auctoritati ecclesiæ desit, per hæc scripta nostra mandamus prædictos reverendos fratres nostros in domino moneatis, ut die vigesimo quinto mensis Aprilis proxime venturi huc conveniant ad concilii provincialis celebrationem, illis significantes & indicentes, si adesse neglexerint, nos ex eorum qui aderunt suffragiis mulctas E ab ecclesia contra absentes jam olim præstitutas illaturos. Vobis etiam per eadem scripta mandamus ut capitula ecclesiarum cathedralium speciatim vocetis, & moneatis, ut huic synodo adsint, si sua interesse existiment. Reverendos etiam archiepiscopos, Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum & Tholosanum, vocetis & moneatis, tanquam huic patriarchali & primatiali ecclesiæ subditos, ut huic primatiali concilio adesse non dedignentur. In cujus rei testimonium has literas manu propria subscripsimus: illasque per Ioannem Thrihoyre curiarum nostrarum, ordinariæ, metropolitanæ, & primatialis Bituricensis notarium & graphiarium residentem, ac secretarium nostrum ordinarium, confici & signari, sigillique dictarum curiarum nostrarum appensione muniri jussimus.

Signatum,

R.D.B.

ANNO CHRISTI 1584.

R. D. B. archiepiscopus Bituricensis, primas & metropolitanus Aquitaniæ.

Et super plicam.

Per præfatum reverendissimum dominum patriarcham & archiep. metropolitanum Bituricensem, Aquitaniæ primatem.

TRIHOYRE.

BREVE APOSTOLICUM confirmationis concilii.

XYSTUS PAPA V.

VENERABILIS frater, salutem & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris S. Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit emendata. Curabis ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur: quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ, sine qua omnis hactenus frustra esset susceptus labor. Deus benedictus præsit semper consiliis actionibusque tuis omnibus sua gratia, dirigatque studia & conatus tuos omnes ad sui nominis gloriam, gregisque tuæ fidei ac vigilantiæ commissi salutem.

Datum Romæ, apud S. Marcum sub annulo piscatoris, die quinto Octobris, MDLXXXV.

Pontificatus nostri anno primo.

ANT. BUCCAGADULIUS.

PUBLICATIO CONCILII.

REGINALDUS DEI GRATIA ET sanctæ sedis auctoritate patriarcha & archiepiscopus Bituricensis, Aquitaniæ primas, reverendis patribus episcopis, capitulis, abbatibus & universo provinciæ Aquitaniæ clero, salutem.

REVERENDI fratres, vosque filii in Christo carissimi, accepimus tandem concilii nostri provincialis, nuper Biturigibus celebrati, decreta & statuta sanctæ sedis judicio probata. Quæ ut ad Dei omnipotentis gloriam & sinceram ecclesiæ disciplinam cedant, ea statim ad vos transmittenda curavimus: ne, quod mali poetæ solent, extremum actum (ut est in proverbio) præcipuam nempe, potissimamque laboris nostri partem neglexisse videremur. Agite ergo, fratres dilectissimi; & quæ magno studio, communi omnium consensu, in rem ecclesiarum provinciæ nostræ, bene & rite constituta sunt, ea apud vos vestrosque publicari, recipi & observari curate. Speramus si in hoc tam pium opus communibus votis, afflante divino spiritu, conspiraverimus, magnum inde ornamentum Dei sponsæ matri accessurum. Vos ergo singulosque vestrum iterum atque iterum per viscera misericordiæ domini nostri hortamur & monemus ne in re tam sancta, tam seria, quicquam operæ vestræ, diligentiæ auctoritatisque remittatis. Datum Lutetiæ, anno domini MDLXXXV. mense Novemb.

DECRETA SYNODI PROVINCIALIS AQUENSIS anno domini 1585.

INDEX TITULORUM.

ANNO CHRISTI 1585.

ALEXANDER Canigianus Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Aquensis, omnibus præsentibus & futuris salutem. Notum facimus, quod anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, pontificatus felicis recordationis Gregorii papæ decimi tertii anno decimo tertio: Necnon & regni Christianissimi regis Henrici III. anno undecimo. Cum nostræ provinciæ Aquensis episcopi, ecclesiarum cathedralium, & capitulorum delegati, aliique viri ecclesiastici in nostram ecclesiam metropolitanam ad concilium provinciale, quod die dominica vigesima quarta februarii susceptum & inchoatum est, convenissent: Illud imprimis ab hac synodo unanimi consensu decretum fuit, ut ab ipso Christianissimo rege nostro humillimis precibus efflagitaremus, ut pro sua singulari pietate Tridentinum concilium, quo labenti reipublicæ Christianæ accuratissime subvenitur, promulgari juberet. Interim vero, dum hujusmodi promulgationem speramus, & expectamus, de fratrum nostrorum coepiscoporum consensu, eorumque, qui huic synodo interfue-

interfuerunt, consilio, tum quod episcopi ipsi in sua quisque diœcesi pro suæ conscientiæ exoneratione, omnia quoad ejus fieri potest ad ipsius concilii decretorum præscriptum dirigant & moderentur: tum hæc quæ sequuntur, pro temporum necessitate, & provinciæ nostræ statu, ad Dei laudem, & ecclesiæ amplificationem, in nomine sanctissimæ & individuæ Trinitatis statuere duximus.

De professione fidei catholicæ.

CUM prima & maxima pastorum cura in iis versari debeat, quæ ad fidem catholicam, quã sancta Romana ecclesia colit & docet, & sine qua impossibile est placere Deo, integre inviolateque conservandam pertinent: Nos in hac nostra prima synodo provinciali, hinc potissimum exordiendum esse duximus, ut quæ ex eodem spiritu est fides, eamdem una oris confessione profiteamur.

Imprimis igitur, vetera tam generalia, quam provincialia concilia imitati, excommunicamus, & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se adversus orthodoxam & catholicam ecclesiam. Universos insuper, qui aliter, quam catholica, apostolica & Romana credit, & prædicat ecclesia, credere & pertinaciter asseverare ausi fuerint, velut hereticos & pertinaces atque a communione fidelium separatos declaramus.

Mandamus etiam, ut omnes qui beneficia, officia, atque onera quæcunque ecclesiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt, necnon promovendi ad ordines sacros, & doctoratus insignia, & alios gradus, antequam recipiantur, ac scholarum, fabricarum, hospitalium, fraternitatum, & quaruncumque communitatum piarum magistri, rectores, sodales, & administratores fidem profiteantur eisdem verbis, quibus ex formula a felicis recordationis Pio papa IV. præscripta, nos & coepiscopi nostri, initio hujus sanctæ synodi jurati præstitimus & professi sumus. Et singulis annis in synodis diœcesanis, eamdem professionem a curatis ac aliis, qui eidem synodo interesse debent, repeti volumus: sicut ab omnibus canonicis, ac religiosis in capitulis suis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Ad eum igitur finem hujus professionis formulam hic inseri curavimus in hæc verba.

Formula professionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes, & constitutiones firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum, accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita, & declarata fuerunt, ampactor & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium sacrificium, pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse, vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini, in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari, similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos, atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem, a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse, affirmo.

Sanctam catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacro-sancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

ANNO CHRISTI 1585.

Hinc veram catholicam fidem (extra quam nemo salvus esse potest) quam in præsenti sponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem. N. spondeo, voveo ac juro: sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei euangelia.

De fidei rudimentis, & scholis doctrinæ Christianæ.

CURENT episcopi, ut omnes suæ diœcesis curati singulis dominicis, & aliis diebus festis, pueris in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam Deo, parentibus, & superioribus præstandam erudiant: ac propterea a prandio constituta hora, certis campanæ ictibus ad ecclesiam eos convocare non omittant.

Ut autem in eo munere parochus a laicis etiam adjuvetur, id curet episcopus, ut in singulis diœcesis suæ oppidis & vicis doctrinæ Christianæ sodalitates, & scholæ quamprimum instituantur, tum marium, tum feminarum, cujus rei causa libellus, quem unusquisque episcopus in suæ diœcesis scholis eo nomine instituendis adhibere poterit, jussu nostro edetur, aut approbabitur.

Quibus autem locis sodalitas hujusmodi institui non poterit, in iis duo tresve homines saltem deligantur, auctoritate graviores, qui pro Christiana pietate id solicitudinis suscipiant, ut pueros adolescentesve ad parochum adducant, a quo in ecclesia illi fidei rudimentis imbuantur & edoceantur.

Scholas præterea quam sæpissime visitari, tum ab earum præfectis; tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit: hique ei diligenter referant; cum de omni instituta earum ratione, & frequentia eorum, qui conveniunt: tum de reliquo earumdem sodalitatum spirituali progressu.

Eisdem eos constituat confessarios sacerdotes, & in concionibus habendis pro qualitate locorum exercitatos, quorum ministerio adjuventur, & salutaribus monitis, crebrisque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud scholarum, & piarum exercitationum institutum, atque studium.

Episcopus præterea curet, ut in hospitalibus & aliis piis locis, ubi plures, vel mares, vel feminæ, præcipue vero infantes expositi aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianæ tam necessarium institutum introducatur.

Fideles vero omnes tam mares quam feminas per viscera Iesu Christi obsecramus, atque adeo obtestamur: ut nisi legitima, necessariaque occupatione distenti sint, magno pietatis studio, tam salutare, tamque præstans officium amplectantur.

Quod sane, ut majori animi propensione, accuratiorique solicitudine deinceps suscipiant, sciant se a summis pontificibus ad id invitari largissimis etiam indulgentiarum thesauris propositis, tam iis, qui in ejusmodi societates ascribi voluerint, quam illis, qui id pium docendi munus susceperint.

Cogitent etiam interdum quot inde utilitates, quot commoda in populo Dei consequantur: videbunt enim cum pueros ipsos in effrænata illa, atque lubrica ætate quodam quasi fræno suaviter cohiberi, castissimis moribus sensim institui, ac tandem omnia pietatis, ac religionis Christianæ semina ad uberrimos, propeque innumeros fructus, toto deinceps vitæ suæ curriculo reddendos imbibere: tum vero, quod non in levis beneficii loco ponendum est, id efficere omnino, ut ubi rite institutæ eo nomine sodalitates munus suum solicite ac diligenter præstent, ibi festi dies summique Dei honori & cultui dicati recte colantur, & observentur, atque in officiis pietatis, ac religionis toti transigantur.

De libris vetitis.

NULLUS cujusvis conditionis, ac status ille sit, libros prohibitos juxta indicem sedis apostolicæ jussu editum legere, aut domi retinere, aut vendere quoquomodo audeat. Alioquin sciat, se excommunicationis sententia innodatum, a qua non nisi a Romano pontifice absolvi potest, idque parochus singulis diebus dominicis populo denuntiet.

Curent vero episcopi, ut omnes parochi hujusmodi indicem librorum prohibitorum penes se habeant.

De sacramentis.

CUM sacramenta omnia a Christo domino, salutis nostræ causa instituta sint, atque ex illius sanguine preciosissimo vim sumpserint: ad virtutis culmen omni animi pietate, sanctitate, ac religione contendere is profecto debet, cui illa tractanda sunt, vel ministranda.

Parochi igitur, omnesque alii, ad quos cujusvis sacramenti administratio spectat, quam diligentissime videant, ne lethalis peccati labe infecti, dum aliorum saluti student, sibi æternæ sint damnationis ministri. Atque ut intus candida innocentiæ stola exornati esse debent, ita etiam extrinsecus mundo superpelliceo stolaque ejus coloris, qui sacramento ministrando congruat, induti sint semper.

Ut autem a reliquis fidelibus ea, qua par est, pietate, atque adeo cum animarum fructu sacramenta percipiantur, illorum virtutem, atque admirabilem fructum parochi frequenter explicabunt, tum vero maxime, cum illa erunt ministraturi.

Sedulo quoque videbunt, ne ad sacramenta quævis aliquem admittant nisi armis depositis, modestoque habitu, ac composito corporis gestu, aliquod reverentiæ interioris indicium, exteriori cultu præ se ferat, & fidei nostræ saltem initia recitare noverit.

Illud præterea diligenter caveant ne pro illis administrandis ab ullo, vel omnium rerum inope sacerdote, verbis aut etiam signis quicquam prorsus, vel minimum quovis modo petatur, exigaturve.

Quod si quis contra fecerit, is graviter ab episcopo pro culpæ ratione puniatur, non avaritiæ tantum labe notatus, sed etiam simoniacæ pravitatis reus.

Quod si laici homines, eleemosynas dare consuetas impendereque renuerint, eos episcopus ex canonum jure ad pie introductam consuetudinem perpetuo retinendam cogat, atque compellat.

De baptismi sacramento.

LICET expositus infans scriptum habeat collo appensum, quo ille baptizatus significetur: si tamen re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur. Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo. Et si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c. In reliquis vero servent omnino curati ceremonias, & ritus in libro rituali baptismorum, nec ullum vel etiam verbum relinquant in illo

in illo descriptum, sub pœna suspensionis ipso A facto incurrendæ,& aliarum arbitratu episcopi. Et quia aliqui dubitabant de valore baptismi ab hæreticis collati, ideo, si qui ab illis baptizati essent, rebaptizandos eos sub conditione existimabant: Verum quoniam illa forma baptizandi sub conditione,introducta est propter baptismata occulta,& de quibus non paret,nec uni mulieri, seu alteri privatim baptizanti credi necesse est: contra vero constat Calvinistas in cœtu publico baptizare& in forma verborum & materia a Christo instituta nobiscum convenire, nec de hoc facto ambigi potest: Ideo vetamus ablutionem repeti quibuscumque etiam verbis iis, qui a Calvinismo aut aliis hæ- B resibus similiter baptizantibus ad nostras ecclesias transeunt, ne de anabaptismo redarguamur.

Hæc synodus decrevit fontes baptismales,in omnibus ecclesiis provinciæ cum omni reverentia custodiri, operiri decenter & in capellis includi, aut cancellis ligneis defendi debere, ne aliqua irreverentia fiat a populo.

Optat etiam hæc synodus, ut fontis baptismalis operimentum ex nuceis, aliisquepulchrioribus tabulis levigatis,ac rite cōpactis construatur in pyramidis modum,quod locum habeat, quo apte sacrorum oleorum & salis vascula, ritualis liber, aliave ad usum baptizandi necessaria reponi possint. O- C stium autem sit ita aptatum, ut illo aperto sacerdos, & patrini, cum infante,supra fontem stare commode possint: claveque ac sera recte occlusum semper maneat. Neque clavem ulli alteri parochus committat sub gravi pœna, arbitrio episcopi irroganda.

Interim vero custodiantur sacra olea prope fontes baptismales, in loco decenti & tuto: in quo etiam reponantur mantilia oblonga, saltem duo, munda,& decentia ad usum baptismatis.

Optamus etiam,ut vetus illa consuetudo in usum revocetur, quæ adhuc in compluribus provinciis retenta talis est, ut sabbato sancto,item pentecostes frequenti sacerdotum conventu,ac solenni ritu,tum D in cathedrali ecclesia,tum diœcesis etiam locis, ecclesiisve insignioribus fontis baptismalis benedictio fiat.

Curabit igitur episcopus, ut ad illius solennis benedictionis officium,omnes singulique rectores ecclesiarum quarumcumque, quæ in urbe sunt, in cathedralem; earum vero,quæ in diœcesi, ad ecclesiam illius loci, qui vicariatus foranei titulo fuerit insignitus. Curati omnes illius vicariatus conveniant, ibique fontem solenniter benedicant, juxta ritum a nobis tradendum.

Baptismalis fontis,quem statis illis,ac solennibus diebus in cathedrali ecclesia consecrare solenne est, E consecrandi officium atque munus, nisi episcopus legitima causa impeditus sit, ipse obeat. In diœcesi, is qui præest vicariatui. Curatus antequam baptizet,accurate imprimis videat,an qui adhibendi sunt in baptismo compatres & commatres tales sint,quales esse debere est: ac si aliunde certo non sciat, eos necesse saltem orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum apostolorum tenere experiendo cognoscat: quam ob causam ea doctrinæ Christianæ rudimenta sibi ab illis ante recitari præcipiat. Baptizandi ritus accurate servetur, nec vero ullo modo confundatur: ita scilicet ut pro ecclesiæ usu per episcopum probato, vel aquæ infusione, vel immersione baptismum ministret.

Ad aquam baptismalem infundendam, non manus,sed vas, quod ob eam causam paratum in fonte baptismali asservari debet, adhibeatur. Parochus autem sacerdosve baptizans, caveat ne ad infantem baptizandum alio chrismate utatur, quam eo, quod illo ipso anno consecratum est, ut veteri canone cavetur, sub pœna suspensionis incurrendæ.

Curati gravi illis pœna arbitratu episcopi infligenda in posterum, sacramentum baptismi ne ministrent iis, qui ad ecclesiam accedunt cum tympanis & aliis instrumentis strepitum ac clamorem cum risu, & aliis manis lætitiæ signis excitantibus.

Et quando opus fuerit illum administrare diebus festis, administrent ante, vel post dimidiam horam, quam divina celebrata fuerint officia. Iidem curent ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula sunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum & impuiorum hominum memoriam referant: sed illorum,qui ob veræ pietatis, ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem, sanctorum numero ascripti sunt, ut & in ipso vitæ ingressu cum ethnicis, ne nomen quidem commune fideles habere velle protestentur, & ipsi infantes etiam,cum ætate processerint, nominum similitudine ad eorum, a quibus illa accepta sunt, imitationem excitentur, & propterea quos imitari studeant, eosdem quoque frequentius precentur, ac sperent eos sibi potissimum ad salutem,tum animi,tum corporis advocatos fore.

Baptizandi formulam ipse non solum ex catechismi Romani præcepto generatim,sed etiam privatim,ac præcipue obstetricibus, in ecclesia tamen plane ostendat ac tradat, quam etiam an illæ recte teneant,aliquando eodem loco accurate videat, ac diligenter quærat.

Baptismus infantis, qui domi ob necessitatem baptizatus est, in libro baptizatorum a parocho de more referatur:notato patrini nomine, & ejus, qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum & exorcismum adhibitus est.

Curatus autem sacerdosve extra necessitatis casum,illis pœna excommunicationis proposita,ne ad domum cujusdam etiam magnatis ad baptismum ministrandum accedat, necessitas autem ista intelligatur,quæ mortem infantis minatur.

Nemo nisi parochus, aut is, cui ille episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas illas,solennesque ceremonias adhibeat,etiam si ob necessitatem ministret. Quo in ministerio stola non alterius cujusquam,sed albi coloris,si fieri possit,utatur: & sine ea & superpelliceo mundo & integro,ad formam in hac synodo præscriptam nunquam ministret.

In baptismo compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est, eademque de [a] compatre cautio sit: proinde parochi erit de hoc studiose ante perquirere. Compater ne adhibeatur regularis aliquis, nec passim clericus sæcularis sacris initiatus, aut beneficium ecclesiasticum obtinens, nec qui minor natus sit quatuordecim annis, sed, qui major, vel potius ætate sit provectiori,ut non ore solum, sed animo,atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat suscepti a se muneris partes, quod idem de confirmatione intelligatur.

[a] Idem etiã habetur in editione anni 1586. in 8. art. legendum videtur *commatre*.

Quoniam autem in baptismo unusquisque pie ac religiose profitetur, se operibus satanæ renuntiare, ejusque pompas deserere, id parochus cum usu venerit populum doceat, præsertimque baptismi tempore

tempore, non solum quomodo & quam simplici A amictu ad illud infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres commatresve adesse debeant.

Nec vero ullum vel ornamentum, vel aliud quicquam quod mundi hujus pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit in ipsa vitæ Christianæ ingressu, statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur.

In baptismo sacerdos, parochusve baptizans, præsentem adesse non patiatur neque Iudæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Christiana aversum. Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse B sæpe moneat, memoriam tacite studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsum susceperunt, sancte spoponderunt.

Moneant etiam illos, ne baptismum filiorum suorum ultra octavum diem differant, sub pœna excommunicationis iis qui terminum hujusmodi excesserint.

Si duo vel plures infantes offeruntur qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret atque adhibeat. Cum duo infantes offeruntur ad baptismum, mas scilicet & femina, is ordo servetur, C qui antiquissimi ritus est, ut mari primo, deinde feminæ ministretur, nisi necessitas aliter cogat: Idemque servetur si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamque, qua sacerdotis manus sacro oleo illitæ abluuntur, excipiendam, pelvis ne adhibeatur, nisi quæ ecclesiæ tantum usui addicta sit.

Obstetrices tribus post hujus decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt: at vero in urbe per eum cui episcopus id curæ dederit, scripto proba- D tæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est., curet quoad fieri potest cum baptizarit, ut duæ saltem mulieres ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, qui in baptizando verba ab eo prolata audiant. Parochus vero cum perquiret an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet an baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

Doceat parochus patrinos, quam cognationem & affinitatem contraxerint, & ad quid obligentur, E ne prætendant in suo munere ignorantiam.

Omnis parochus provinciæ post duos menses, a die promulgationis horum decretorum, ne in baptismi sacramento alio rituali utatur quam Romano, pœna aureorum quatuor, & alia arbitratu episcopi infligenda.

Unus tantum sive vir sive mulier, vel ad summum unus & una, baptizatum de fonte suscipiant: inter quos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur.

De sacro chrismate.

VICARII ubi constituti fuerint, ex hujus synodi decreto, mittant ad cathedralem, ad recipienda sacra olea feria quinta in cœna domini, quibus ea die per deputandum ab episcopo distribuantur, ut qui ad ea accipienda venerint, valeant redire ad vicariatū in sero feriæ sextæ in parasceve, ut commode in sequenti mane a vicario præparentur ad distributionem clero sui vicariatus seu ritu solenni a nobis præscribendo faciendam. Interim vero donec hujusmodi vicarii foranei instituantur, parochi laicos homines, aut clericos sacris ordinibus non initiatos ne mittant, quibus sancta olea ad se deferenda dentur.

De confirmationis sacramento.

CONFIRMATIONIS sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam habet potestatem, parochi animarumve curatores qui in urbe sunt, die dominica solennitatem pentecostes præcedente, qui vero in diœcesi, quo tempore administrandum erit hoc sacramentum, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit. Videant item, ne qui eorum qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligant: sed eos omnes, quos in ætate legitima, qua eos episcopus duxerit esse debere, cognoverit ad illud suscipiendum omni cura & diligentia adducat: quos vero negligentes animadverterint ad episcopum deferant: laborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur, tum etiam admoneant, ut jejuni illud suscipiant, cum mane ministratur.

Episcopus sacrum chrisma, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve & loca vel infima visitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Ne episcopi hoc sacramentum minoribus natu annis septem ministrent, nisi illis justa aliqua causa aliter videatur.

Curatus præmoneat illos, qui confirmandi sunt, ut non fronte sordida, aut capillis, ut aliquando ex nimia contigit accedentium incuria, indecenter contecta accedant.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur parochus ante videat, præsertim quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, decem præcepta norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam idem episcopus, etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se: vel per alium sacerdotem, quem in ea re cognoscenda constituerit.

Eam rationem adhibeat episcopus in ministrando hoc sacramento, ut prius maribus, postea feminis administret, separatim & distincte, si commode fieri possit, sint compositi, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine, religiose & devote orent. Caveant ab omni strepitu, vociferatione, & confabulatione, sed sancto utantur silentio.

Studebit episcopus hoc sacramentum hora tertia ministrare: quæ hora ex antiquo usu stata est hujus sacramenti, nisi necessitas aliud suadeat.

Ne sint mares feminis compatres, neque feminæ viris, nec juniores senioribus cum hoc minime conveniat.

Hanc rationem adhibeant episcopi, ut omnes qui ad hoc sacramentum accedunt, chirographum, præ manibus gestent, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod clericus qui episcopum antecedit de manibus confirmandi accipiens, voce elevata nomen confirmandi tantum leget, ut episcopus nomen confirmandi agnoscat: postea in filum reponat quod in fine confirmationis curato tradat, ut nomina confirmatorum & patrinorum in libro chrismatorum referat.

Episcopus & parochus curet, ut qui ridiculum & turpe habet nomen, illud mutet, sumatque in hoc sacramento nomen alicujus, qui vera pietatis, sanctæque religionis laude floruit, ut eumdem imitetur cujus nomen gerit, ab eoque auxiliari mereatur precibus apud Deum.

Frons confirmati chrismate ab episcopo illita, primum bombyce diligenter a sacerdote abstergatur, mox a clerico in sacris si fieri potest, constituto, tela linea munda & pura, aqua madefacta lavetur, quæ aqua postea in baptisterii sacrarium projiciatur.

A susceptoribus in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam omnino largiatur, ne id cuiquam, quod aliquando usu venit, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeat.

Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

TABERNACULUM in quo sanctissimum asservatur sacramentum esse debet quam ornatissimum, ac si fieri posset ex auro solido, pretiosissimis gemmis, religiose certis locis ornatum. Sed quando per facultates ne æneum quidem habere licet, ligneum saltem non ex tabulis nuceis, aut querneis, unde humiditas gigni solet, sed ex populeis, aut similibus conficiatur: totum extrinsecus, aut saltem magna ex parte inauratum, reliquis partibus decenter pictis, amplum quidem erit, pro altaris atque ecclesiæ magnitudine, quadrata, aut octangula, aut rotunda forma, aliave quæ commodior videbitur, & imaginibus sanctorum, vel passionis dominicæ mysteria referentibus exsculptum.

In ejus summitate posita sit imago, vel resurgentis, vel sacrum pectoris vulnus exprimentis, vel cruci affixi Christi domini: Super majori altari, tanquam digniori, magisque conspicuo loco, collocandum erit, omnino bene firmum, firmiterque suffultum: nisi necessaria vel gravi de causa aliud episcopo videatur: tum etiam tuto clausum, cujus claves videat, ne cuiquam alteri facile committat ecclesiæ rector: at ne laico viro unquam, etiam ecclesiæ custodi, uti alicubi factum sæpe animadvertimus, viginti quinque aureorum pœna proposita rectori, aut ei cui clavis cura commissa est, ac graviore præterea arbitratu episcopi, ita quippe apte positum, ut ad promendum, reponendumve sacramentum, altare nunquam ascendi oporteat.

Ostiolo erit ita ab anteriori parte amplo, ut tabernaculum aliud minus, intus recondi & exponi rectum possit, necnon ita ad aperiendum aptato, ut sacerdotis, aut recondentis manus, brachiumve nullo pacto impediatur.

Vacuum ita sit a reliquiis, & sacri olei vasis, aliisque rebus omnibus: ut ne inanis quidem pyxis intus reponatur, nihilque aliud prorsus in eo recondi liceat, quam illud ipsum vas, in quo tunc asservatur sanctissimum sacramentum.

Sub illo autem, etiam si commodus ab inferiori parte supersit locus, nullum sit prorsus, etiam pro thure, candelis, librisve, aut alicujus ecclesiæ supellectilibus recondendis armariolum.

Intrinsecus panno serico ornatum, & circumvestitum sit, ab exteriori parte conopeo amplo & serico item, sed auro, vel argento intexto, ubi per facultates potest, pretiosiori in dierum festorum solenniumque celebritate, in feriali autem usu ex serico, vel subserico, quod camelotum vocant, contexto. Tabernaculi vero solum, sub ipso sacramenti vase candido corporali semper stratum sit.

Cum sacerdos peracto missæ sacrificio, statim sacram eucharistiam ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in missa usus est, indutus id faciat. Si vero alio tempore, tunc superpelliceo stolaque alba utatur, verum pluviali indutus sit episcopus, quando illam non in missæ sacrificio ministrabit.

Ad duos menses post decreti hujus publicationem, non ministretur sacra communio, ubi fuerit communicantium frequentia, sine pyxide, in qua decenter sacræ hostiæ collocentur: & interim sub pœna suspensionis, ne deferatur ab altari ad altare in corporali, sed in calice.

Eo modo autem administret sacerdos celebrans sacram communionem, vel peracto missæ sacrificio, vel postquam sumpserit sacratissimum sanguinem; ut populus vel hi qui communicaturi sunt, dispositi ordine & decenter consistant: & nisi ante ipsos parata sint scamna cum mappis, adsint duo clerici, vel alii duo pii homines, ubi clericorum numerus non sit, qui mappam extensam habeant ante communicandos, ad hoc ut caveatur sanctissimo sacramento, ne cadat aliquando in terram, alter vero clericus a parte epistolæ positus recitet alta voce *Confiteor*, usque ad finem. Perfecta confessione & absolutione, de more sacerdos genuflectat ante altare, & adoret sacratissimas hostias: postmodum assurgens reverenter accipiat pyxidem in manu sinistra, & cum pollice & indice manus dexteræ teneat unam ex sacris hostiis aliquantulum super labium pyxidis elevatam, quam populus intueatur, & dicat voce aliquantulum elevata, gravi tamen, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, deinde vel ipsemet sacerdos, vel clericus in eodem loco capite profunde inclinato percutiens pectus dicat ter, *Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, &c.* Quo facto sacerdos prosequatur communionem dicendo. *Corpus domini nostri &c.* Et dum hoc dicit, signet ante faciem communicantis, cum sacra hostia, modeste tamen supra pyxidem.

Clericus, qui confessionem recitavit, accepto vase purificationis, quod tamen non sit calix ad consecrationem paratus, sed ciathus, & mappa purgata: alia manu teneat aliud vas, in quo vinum sit pro purificatione communicantium, quod ubi commode fieri possit albi sit coloris, & insequatur purificationem usque ad ultimum, ea tamen ratione, quod si sacerdoti cum sanctissimo sacramento contigerit obviare, cesset a purificatione, & reverenter genu flectat, quoad usque sacerdos transierit. Idem curet, ut statim cum aliquis sumpserit purificationem, surgat, & locum alteri cedat. Erit in hoc diligentia sacerdotis & parochi curare, ut omnia quæ tanto sacramento adhibentur, decore, honeste, ac reverenter fiant.

Expedita communione, pyxide reverenter reposita in tabernaculo, versus ad populum de more impertiatur benedictionem.

Animadvertat præterea parochus, ne quid in sacra communione quæritetur pelvi vel alio vase.

ANNO CHRISTI 1585.

Cum vero ad ægros omni reverentia omnique religiosi cultus studio, atque honorifice quoad ejus fieri potest, afferenda illa sit, nocturno tempore non afferatur, nisi ægro mortis periculum instet.

Parochus ægroto illum allaturus, accurate hæc præmoneat, primum ut ægrotantis cubiculum ab omni sorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re prophana, pro apparatu, & sacris imaginibus, ubi potest, exornetur, tum præterea mensa mappa nitida, puraque constrata: cruce, aliaque effigie sacra, candelabris, & candelis cereis, saltem binis instructa appareturiin qua super corporali pyxis cum sanctissimo sacramento collocari possit. Sit etiam vas vitreum ad ablutionis usum. Quæ omnia ut ab his qui ægroti curam habent parentur, cura sit imprimis confratrum sanctissimæ eucharistiæ. Apud eos vero qui pro eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales parent. Deinde idem parochus & vesperi pridie illius diei, quo sacram eucharistiam allaturus est, si eo tempore de hoc officio præstando certior factus est: & paulo etiam antequam afferat, certis campanæ ictibus confratres sanctissimi sacramenti & clericos, & reliquos fideles, præsertim illius parochialis viciniæ evocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur, post ipse, ubi manus laverit, tum superpelliceo, stola, ac pluviali ubi potest indutus, ad altare genibus flexis religiose oret.

Sacerdotes vero ceteri, clericive qui comitantur superpelliceum adhibeant: Si canonicorum capitulum sit, cappam vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris est. Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto, & quamplurimi, candelis accensis, ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ. Omnes præsertim ecclesiastici homines, hymnos & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parocho, sed alternatim pronuntient, atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis domini sacramentum ad ægros ferenti, aut eidem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transierit.

At vero omnis sive sacerdos, sive clericus, sive laicus quicumque eidem sanctissimo sacramento obviam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum usque ejus, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque quo reditur pia veneratione prosequi & comitari omnino studeat, nisi necessitate causave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cuncti fideles studiose religioseque præstent, illos unusquisque parochus quam sæpissime ac diligentissime commonefaciat. Familia vero, quæ domi habitat ubi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam usque, vel saltem extra januæ fines obviam procedat, cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

Cum sacerdos pervenerit ubi ægrotus jacet, benedicat dicens, *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.* Posteaquam pyxidem in mensa super corporali deposuerit, eamque reverenter adoraverit, devote assurgat, & ægrotum interroget, an aliquid habeat, quod confessario detegere velit ante sacram communionem, quod si quis habet, sacerdos, omnibus dimissis, eum audiat: dataque absolutione revocet illos, moxque de more clericus dicat confessionem eo modo quo diximus

A supra de communione populi. Sacerdos autem cum ægro sacram eucharistiam ostendit, aliqua breviter & pie dicat ad excitandam ægri devotionem & astantium pietatem & religionem. Facta communione, & oratione post communionem dicta, & aspersione perfecta, hortetur eum ad sancte meditandum, & ad gratias Deo agendas de tanto beneficio, moneatque domesticos. qui ægroti curam habent, ne per dimidiam saltem horam illum visitari permittant, ne a munere gratiarum Deo agendarum avertatur.

His omnibus peractis, decenter & reverenter reassumpta pyxide, eo modo quo accessit, ad ecclesiam

B revertatur, & ad tegendam sacram eucharistiam, & sacerdotem deferentem umbella semper in via adhibeatur.

Cum pervenerit ad ecclesiam, ostendat breviter populo indulgentias, quas consecuti sunt comitando sanctissimum sacramentum per summos pontifices concessas, & oratione de sanctissimo sacramento dicta, cum pyxide populo benedicat, qua in tabernaculo collata, illud claudat, & reverenter ad se exuendum in sacristiam revertatur.

Fideles omnes juxta canonem, Omnis utriusque sexus, sanctissimum eucharistiæ sacramentum in paschate, a proprio parocho sumere ne omittant: nec ulli liceat illud sumere ab alio quam a proprio parocho, vel de ejus licentia. Quod si quis contra

C fecerit, præter grave peccatum mortale quod incurrit, volumus etiam illi ingressum ecclesiæ interdici, & sepulturam ecclesiasticam. Religiosi vero, qui illud absque parochi consensu administrarint, juxta Clem. primam. de privil. sciant se excommunicationis pœna innodatos.

De celebratione missæ.

Ex indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ, apostolus non solum mortem æternam, & judicium imminere testatur, sed & morborum popularium causam & originem procedere: quod nostris sæculis, & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebratione missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia

D ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum studiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium. Ad occurrendum itaque huic indignitati, præcipimus, ut sacerdotes sibi conscii mortalis alicujus peccati non nisi confessi, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere.

Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum tamen

E poterit confiteatur. Suos vero calices stanneos, ubi ex necessitate episcopus concesserit, gravi aliqua de causa (nam sine episcopi facultate ejusmodi calicibus uti non debent) ut toti intus, & extra niteant, singulis hebdomadis lineo, atque etiam cinere cum aqua ne negligant detergere, quam in piscinam, aut alium sacratum locum effundant. Calices vero argenteos omni custodia curent ne polluantur sordibus.

Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum a subdiacono ablui curent, tertio quoque mense, & crebrius si opus fuerit. Albas vero & mappas frequentius ut nitor

nitor & mundities maxima in illis, & decor in aliis A etiam ornamentis reluceat.

Porro venerabunda ac devota omnis eorum actio & pronuntiatio præ se ferat, & ostendat, fidem & intentionem, quam habere debet, de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

Ad excitandam & intercipiendam quorumdam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos visitatores quandoque etiã extraordinarie visitent ecclesias, & presbyterorum sacram suppellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant, aut carcere, aut alia pœna: quin etiam & curatos B puniant, qui suis in parochiis indignos presbyteros admittunt aut ferunt, vicarii foranei quoque, si in his exequendis negligentes fuerint, se pœnis etiam canonicis coercendos esse existiment.

Curatus in sua ecclesia nullum permittat celebrare, qui scriptis facultatem ab episcopo impetratam non exhibuerit, & eam licentiam quam anno uno vetustiorem repererint ne admittant.

Episcopi nulli sacerdoti facultatem celebrandi dent, quem prius examine non probarint, an exercitatus sit in ceremoniis suæ cathedralis ecclesiæ, & quantum poterit in ceremoniis Romani missalis: quem ignorantem repererint, prius ut instituatur curent.

Ne missam novam episcopi celebrari permit- C tant a quovis sacerdote, qui non fuerit peritus ceremoniarum Romani missalis, illudque ex hujus synodi decreto quam primum in suis diœcesibus introducant.

Qui vero primæ missæ celebrandæ facultatem impetrat, is sedulo moneatur, ut quo die primum celebraverit, eum totum in sanctis pietatis officiis, omni animi religiosi studio ponat, ac ne ludis, comessationibus, minus autem choreis, aut inanibus aliis spectaculis se immisceat, gravissimas alioquin pœnas arbitrio episcopi daturus.

De cetero, quilibet sacerdos sacrum missæ facturus, lotis prius manibus, & facta oratione, se sacris induat vestibus in sacristia, & ad unguem omnia D servet, quæ in rubricis Romanis missalis descripta sunt, tam de purificatoriis, quam de bursis corporalium, & velis ad tegendum calices: Sudariolum præterea habeat pro abstergendis manibus ad *Lavabo*, Aliud item pro naribus emungendis. Albarum præterea manicæ ita astrictæ manibus hæreant, ut in ceremoniis missæ rite perficiendis sacratissima hostia intacta sit, necnon etiam ut & aliis periculis occurratur.

In posterum decernimus in sacrificio missæ adhiberi ab omnibus candelas duas cereas, ita ut quævis unciæ unius sit ad minimum, nec ultra quis missæ sacrificium sine talibus candelis celebrare E audeat, sub pœna aurei unius pro qualibet vice, applicandi pro medietate seminario, & pro medietate scholæ sacratissimi sacramenti, & aliis pœnis arbitratu episcopi.

In celebratione missæ sacerdos ne se conferat ad altare, nisi clericum in decenti habitu, & cum superpelliceo mundo cum manicis, sibi inservientem habuerit. Quibus vero in locis propter inopiam clericus ita commode haberi non poterit, caveat, ne celebret absque hujusmodi clerico, nisi facultatem ab episcopo in scriptis impetraverit.

Habeat in celebratione tintinnabulum parvum, cujus sonitu moneantur fideles in elevatione sanctissimi sacramenti.

In metropolitana, cathedrali, vel collegiata, aut parochiali ecclesia, quando elevatur sanctissimi domini nostri corpus in missa majori, vel parochiali, semper signo majoris campanæ moneatur populus ut ille se Deo humiliet, & quamvis longe positus sanctissimum sacramentum adoret.

Nec vero quis vel vir, vel mulier gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit: Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde longius abscedere jubeat: quo celebrante, id ministrans clericus præstet.

Cum post offertorium in missa oblatio a populo fit, sacerdos ne patenam deosculandam illi præbeat, sed tabellam aliquam pictam, vel aliam sacram imaginem ad hoc adhibeat.

Faces, & intortitia quæ accenduntur ad elevationem sanctissimi sacramenti in posterum ne extinguantur donec sacerdos sumpserit sacratissimum sacramentum in missis scilicet majoribus. Contingit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impositum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri, vel eleemosynam pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur qui velit huic se muneri subjicere: unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Propterea episcopi ex sacrosancti concilii Tridentini decreto in synodo diœcesana re diligenter inspecta, pro sua conscientia in ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuant circa hæc, quicquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire, ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, legata ea ad pios usus reliquerunt. In posterum vero non facile recipiantur nisi habita ratione temporum & locorum.

Curati ter in hebdomada sacrum faciant, aut eo etiam sæpius si vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit.

Ceteris etiam clericis præcipimus, ut singulis mensibus, diaconi quidem & subdiaconi bis saltem: Qui vero in minoribus ordinibus, aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui autem sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat, & nisi paruerint, ad episcopum deferat.

Quod de sacerdotibus missam celebraturis, in sacristia induendis decretum est, idem intelligi volumus de celebrantibus vesperas, quibus interdicitur, ne amplius in choro, & in conspectu populi cappam seu pluviale induant. Sed e sacristia induti ad vesperarum officium incipiendum procedant, quo finito ad sacristiam ut eamdem cappam dimittant, regrediantur.

De missali & breviario.

CUPIENS hæc sancta synodus, ut omnes ecclesiastici hujus provinciæ, unanimes, uno ore tam in ecclesiis, quam privatim honorificent Deum ac patrem domini nostri Iesu Christi: & attendens quod ex constitutione felicis recordationis Pii papæ quinti prohibitum est proprio officio relicto aliud, quam Romanum assumere: Ideo cum aliæ cathedrales ecclesiæ officio metropolitanæ conformari non possint: Statuit hæc synodus, ac omnibus ad quos spectat præcipit & mandat, sub pœna excommunicationis, ac alia arbitratu episcopi, ut usum breviarii Romani & missalis ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituti & editi in omnibus hujus provinciæ ecclesiis intra illud tempus

tempus, quod hinc ad principium mensis Ianuarii anni proximi 1586. interjectum est, omnino introducant. Visum est enim id magis decere, quam, quod unaquæque diœcesis proprium officium retineret, præsertim cum jam missalia, breviaria, diurnalia, gradualia, antiphonaria, & alii hujusmodi libri ad uniuscujusque diœcesis hujus provinciæ usum omnes pene laceri, imo & omnino consumpti sint, & vix reperiantur, nec de novo imprimi possint absque magna impensa,

Et ne libri, quos tam metropolitana, quam aliæ cathedrales ecclesiæ habent, illis inutiles remaneant, magno earundem ecclesiarum præjudicio: placuit illos ad usum Romanum aptari & reconcinnari, impensis totius cleri uniuscujusque diœcesis.

Quæ ad pænitentiæ sacramentum pertinent.

ECCLESIA parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat ex tabulis sectilibus, ac rite constructum ad formam illius, quod in cathedrali ecclesia episcopus quamprimum construi curabit. Duo vero eadem forma, ubi quingentarum animarum, & amplius cura geritur.

Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia, quot confessarios habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis: ubi sex mensibus transactis confessionalia constructa non erunt, earum ecclesiarum rectores, episcoporum arbitrio condemnentur, & nihilominus expensis eorum, ad quos spectabit, confessionalia hujusmodi construantur.

Sacerdotes autem, quicumque illi sint, aut seculares, aut regulares, qui extra confessionalia, vel in iis quidem, sed non forma præfinita constructis, vel asseres saltem & laminam, qua confessarius a femina recte dividatur non habentibus, mulierum confessiones, eo præstituti temporis spatio transacto audierint, audiendæ confessionis officio ministrationeve, tum etiam, si episcopo videbitur, ab ordinum suorum munere suspensi sint.

In tabulæ dividentis medio fenestella fiat latitudine cubiti dimidiati, & altitudine paulo minori, cui fenestellæ ferri lamina affixa sit minutis foraminibus plena, & tela tenui præterea nigri coloris a parte confessarii apposita, ut nequaquam confitentis faciem aspicere confessarius possit.

Nullæ in eo prorsus capsulæ, loculive ad colligendas eleemosynas constructi, aut affixi appensive sint. Affixæ vero intrinsecus sint tabulæ casuum reservatorum tam summo pontifici, quam episcopis, & pagella præterea in qua forma absolutionis rite descripta sit. Ab exteriori autem parte ante pœnitentis oculos sanctissimi Iesu Christi imago, si non coloribus distincta, saltem in cartula aliqua diligenter expressa. Illud autem in aperto & non in obscuro ecclesiæ loco collocetur, ut tam confitentes quam confessarius sacerdos ab omnibus facile conspiciatur.

Excommunicationis item pœnam sacerdotes sine approbationis facultate ab episcopo in scriptis data, quæ tamen gratis concedatur, pœnitentiæ sacramentum ministrantes, ipso facto subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi per examen approbati sint, ut supra, & nisi a monasterii præfecto testatum litteris fiat, eos vitæ disciplina moribusque probatos esse, ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Vnusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina in folio scripta ad episcopum deferat, ut, cum regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus alios in eo munere gerendo idoneos ac probatos opportune habere possit. Confessariorum probatorum nomina in tabella ordine descripta, ad valvas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures ibi habitant, affixæ, in omnium conspectu sint.

Episcopus quo tempore visitationem obit in frequentioribus diœcesanis locis, confessarios sacerdotes etiam regulares aliquando ad se, tum singulos, tum universos convocet, cum iisque agat, quæ ad tantum sacramentum pertinent, iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes graviter accurateque ostendat, tum eos præcipue moneat, quantum, quamque grave vel ad salutem, vel ad perniciem animarum onus sustineant. Proinde illis demonstret, & quam bene notos eos casus habere debeant, in quibus absolvendi auctoritatem nullam habeant, & quam studiose propterea caveant, ne in messem alienam falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agere, cum præsertim, vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus fit, abscindendis agitur.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum manu sua suoque sigillo signatum sibi peccata confessis dare recuset, tum in paschate, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent eos præstitisse, plane constet.

Confitentium preterea paschæ tempore, nomina & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referat, quem librum episcopo petenti pro debito charitatis studio non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatque: Testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur, cujus exemplaria, ubi ars impressoria sit, & ubi opus est, typis impressa, quamplurima unicuique sacerdoti confessario tradantur, & in diœcesi vicariis foraneis, qui deinde singulis curatis ea distribuent.

Episcopus, quo decentius atque adeo religiosius sacramenti hujus administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regulares sint, ad audiendæ confessionis officium ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur.

Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes in hoc ministerio eum habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad divina officia celebranda adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, oratoriumve, confessionem audiant, præterquam ægrotantium, nisi ob urgentem causam.

Confessarius quicumque sive secularis, sive regularis ille sit, non stando, neque procumbendo, sed in sede, tamquam pro tribunali judex sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint,

sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti, itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat.

Atque, ut omnes una utantur absolutionis formula, hanc omnibus observandam proponimus, ut post preces illas, quæ incipiunt, *Misereatur, &c. Et indulgentiam, &c.* quæ in missalibus quibuscumque leguntur, atque in missis quotidie recitantur, subdat confessarius, *Dominus noster Iesus Christus te absolvat*, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis minoris (aut etiam si ejus rei facultatem habeat, majoris) si qua teneris: deinde absolvo te ab omnibus peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Passio domini nostri Iesu Christi, & merita beatæ Mariæ semper virginis & omnium sanctorum, & quicquid boni feceris & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen. Vade in pace, & noli amplius peccare.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque consuetudinis est, recte omnino servet, ut dum absolutionis formulam precesque adjunctas profert, supra caput pœnitentis, manum dexteram elevet a parte sua in confessionali, id quod etiam cum mysterii significatione fieri solet.

In pœnitentiæ sacramento, magna humilitas necessaria est. Itaque pœnitens, cum ad confessarium, qui Christi domini locum in eo ministerio gerit, accedet, intimo animi dolore, omnique humilitate, non subjectis pulvinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes projiciat ac prosternat, id quod ab apostolicis usque temporibus in more usuque positum est, ut se reum agnoscat atque profiteatur mortis æternæ. Dum confitetur, sit manibus junctis, digitis paululum erectis, oculis demissis.

Confessarios omnes, qui in urbe sunt, tum aliquando per annum, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterumque adventu ineunte ad se episcopus convocari curet, cum iisque agat de animadversionibus & præceptis ad utilitatem animarum in confessionibus necessariis.

Quod supra dictum est de confessionibus non audiendis post terminum constitutum extra confessionalia sub pœna suspensionis statim incurrendæ, id non solum de confessariis sæcularibus, verum omnino de regularibus etiam intelligatur.

Innocentii tertii constitutionem, in generali concilio editam, qua sancitum est, ut fideles saltem semel in anno, proprio parocho peccata sua confiteantur, inviolate omnes servent.

Salutarem ejusdem Innocentii constitutionem eodem concilio latam, a sanctæ memoriæ Pio quinto in usum revocatam, præcipimus observari, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, ut idoneo confessario de peccatis confiteantur. Quibus etiam denuntient, se nisi id quatridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi non adfuturos. Parochum etiam curabunt certiorem fieri, de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur: qui pro sui officii munere statim ægrum convenire, & cum eo de pœnitentia agere debet, ut per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

Iubemus autem medicos, excommunicationis pœna iis proposita, quam jure ipso subeant, si secus fecerint, transacto quatriduo ab illorum curatione omnino abstinere: nisi certo cognoverint, eos postquam in eam febrim morbumve inciderunt, confessos esse, aut episcopo, eive, cui episcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex justa causa videatur.

De matrimonio.

DILIGENTISSIMI sint episcopi in ea observatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio servandam statuit sacro-sancta œcumenica Tridentina synodus, ulla ex parte discedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, ut in contrahendo matrimonio intersit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant, eiusque exemplum episcopi in aliquo libro descriptum diligenter asservent. Parochi autem in eum librum referant, in quo etiam conjugum, & testium nomina ex præscripto Tridentini concilii scribere debent. Quicquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto servantur, media ea missa, ad quam frequentior populus convenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cujus judicium deinde sit episcopi, ab eo plectatur. Parochi cum sponsis benedicendum erit, id, celebrata missa, cui illi intersint, semper faciant.

Episcopi ea, quæ de matrimonio a Tridentina synodo in reformatione matrimonii decreta sunt, communi lingua divulganda curent, & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant, ut illi tertio quoque mense frequenti populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

Tridentina constitutio de matrimoniis, quæ cum vagis, & nullo certo loco consistentibus hominibus iniri quandoque solent, servetur a parochis vel diligentissime. Nec vero ipsis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, episcopus ante det, quam norit eos solutos esse, & a catholica communione non alienos.

Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii, qui puellæ curam habent, id postularint. Quod si ambo diversis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia fiant.

Eas autem denuntiationes ne ullas quidem remittere eis liceat, nisi proprii episcopi consensu, idque causis jure permissis.

Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ sponsum sponsamve ante matrimonio jungant, quam testimonium ab illius parocho, si ejusdem vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœcesis ille sit, scriptum acceperit, cujus testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini concilii præscripto, denuntiationes, quæ necessariæ sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine significatum, quominus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium, si a parocho alienæ diœcesis fiat, ab ordinario loci, aut ab eo, cui hoc ille delegaverit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit; si vero in diœcesi, a vicario foraneo.

Contra maleficia, & ut digne hoc sacramentum accipiant, parochus hortetur conjuges, ut antequam contra-

contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum accedant.

Nuptias solenniter fieri omnibus temporibus, præterquam ab adventu domini nostri Iesu Christi, usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, usque ad octavas paschatis inclusive permittitur.

Si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis, etiam si id ex privilegio, vel immemorabili consuetudine sibi licere contendat, alterius parochiæ sponsos, sine suorum parochorum licentia, vel tempore prohibito durante, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, pœnis a sacris canonibus, & generalibus conciliis impositis puniatur. Contra illos insuper episcopus ad carcerem, & alias pœnas arbitratu suo procedat.

Quæ in nuptiis indecore aut superstitiose fiunt, episcopi tollere curent: neque curati ad celebrationem, & benedictionem procedant, donec quæ illicita & superstitiosa sunt, omnino ablata fuerint. In reliquis autem servetur uniuscujusque diœcesis, & ecclesiæ optima consuetudo, quam tamen episcopus diligenter examinabit, ut si quid absurdum in ea viderit, vel quod non deceat judicarit, reformet.

Qui sponsalia de futuro contraxerint, si una ante coierint, quam coram parocho & testibus matrimonium inter eos in facie ecclesiæ per verba de præsenti celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinqui animadvertimus, absolutionem episcopo reservatam esse volumus, gravemque illis pœnitentiam imponi.

Cum nefarium sit, matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda sunt, injurias nasci, omnibus cujuscumque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant sub anathematis pœna, in quam ipso facto incurrunt, sedis apostolicæ, & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos, vel alios quoscumque cogant quo minus libera matrimonia contrahant.

Parochis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines qui plerumque relicta uxore, aliam, & nonnulli plures diversis in locis ducunt, sed prius diligentius inquirant de ea re qua ad ordinarium delata, ab eo quod docebit faciendi licentiam obtineant.

Grave peccatum est, homines uxore solutos concubinas habere: gravissimum vero & in hujus sancti sacramenti maximum contemptum, uxoratos in hoc damnationis statu vivere, ac audere, eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere, & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta sanctorum conciliorum insequendo statuimus, concubinarios tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis, & conditionis existant, si postquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absolvantur, donec re ipsa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod si in concubinatu per annum neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis severe procedatur.

Mulieres sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum concubinariis, seu adulteris publice vivunt, si ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente ex officio graviter pro modo culpæ puniantur: & ab ecclesia ejectas per brachium sæculare extra oppidum, atque etiam extra diœcesim, si expedire videbitur, ejusdem ordinarii judicio ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

PAROCHUS extremæ unctionis sacramentum, sicut iis qui sequuntur ministrare debet, adultis scilicet periculose ægrotantibus, prope moribundis, senio confectis, etiam leviter laborantibus, ita cavere ne sequentibus ministret, nempe pueris rationis usu carentibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, & his, qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt.

Idem, cum pro ægrotis suæ parochialis viciniæ semper orare, sacrificiumque offerre debet, tum, si quem ex his periculose ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die, noctuque ad extremæ unctionis sacramentum ei ministrandum præsto sit & paratus.

Idem extremæ unctionis sacramentum ministraturus, quot commode potest, presbyteros, & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos, qui ipsum ministrantem, & precantem pietatis orationisque studio in eo ministerio adjuvent. Quod si plures habere non potest, unum saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat autem illud ministraturus stola, & superpelliceo indutus, quo induatur in ecclesia.

Vas sacri olei ne sinu brachiove comprehensum, sed sacculo serico violaceo apte inclusum, cordula serica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accersitur, prope ægrotantis lectum, mensam parvulam, ubi commode fieri potest, parari, mappaque candida sterni curet, super qua & vas sit, ubi bombyx seu stuppa ad abstergendas unctiones, micaque panis ad abstersionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela ceræ item parva. In qua mensa vas sacri olei a parte lecto viciniori ponatur, a laico vero homine manu ne teneatur.

Vbi sacramentum ægro ministrarit, dum ille sermonis & sensuum usum non amisit, eum brevibus & suavibus, ardentibusque verbis excitare ad desiderium vitæ æternæ, & ad spem de divina misericordia concipiendam ne opportune desistat: tum, cum prope moribundus est, in illius animæ commendatione quam maxime potest, intima animi pietate statas, religiosas, sanctasque preces recitet, curetque eo toto tempore ut domestici, simul omnes qui adsunt, pro eo Deum pie precentur.

Vbi hoc officium pie accurateque præstiterit, si æger adhuc vivit aut animam agit, ne eidem præsens adesse, omniaque salutaria officia præstare omittat. Quod si legitime impeditus in administratione sanctissimorum sacramentorum, id præstare non poterit, per alium sacerdotem, si in eo loco sit, vel per confratres sanctissimi sacramenti sua diligentia instructos præstare nullo modo omittat.

Episcopus pro sua vigilanti cura in urbe, aut alio loco in quo ipse sit, cum ægros graviter laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisque laude insignes paterna caritate aliquando visitare studeat, tum episcopalem benedictionem moribundis impertiatur.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe

sæpe parochis, sacerdotibus, religiosis viris ægrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris suggerat, ut ex hoc sæculo antequam migrent, qui præsertim in urbe sunt, aut alio loco, in quo episcopus sit, ad illum certum hominem mittant, qui eis benedictionem episcopalem petat.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

Ut ordinis sacramentum omni qua fieri possit diligentia ac pietate, & ab episcopis conferatur, & ab iis qui promovendi erunt, suscipiatur, hæc partim ex sacrorum canonum jure, partim ex pontificum sanctionibus, partim ex patrum regulis, partim ex œcumenica Tridentina synodo deprompta statuenda duximus.

Dominico illo die, qui quatuor stata jejunii tempora, quibus ordinis sacramentum ministratur, proxime antecedit, parochi non solum solenne illud jejunium hujus rei causa institutum denuntient, verum etiam in sua unusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes, litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, sicut moris est, obeat, tum præterea admonitione populum ad illud excitet, ut non modo eas supplicationes omni pietate peragat, sed illis ipsis statis jejunii diebus frequens in oratione pure sancteque versetur, ut Dei, sanctorumque ope implorata, tum episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus sancti lumine illustretur: tum illi quibus conferuntur, in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus proficiant.

Sacræ ordinationes tum statis a jure temporibus, nisi ob urgentem causam, illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem præsente, ut decreto Tridentino cautum est.

Constitutione Pii II. pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, a suorum ordinum, quos susceperint, executione, ipso jure suspensi sunt, sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium, functionesve obierint, statim irregularitatem subeunt: ob quam præter alias pœnas, contra eos canonum jure sancitas beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis iubemus qui initiabuntur.

Ab omni sacræ ordinationis limine, & ingressu, arceantur omnes & singuli, canonicis impedimentis irretiti. Si quis vero aliquo impedimento etiam occulto illigatus teneatur, illud plane saltem episcopo patefaciat, antequam se sacris istis clericalis militiæ mysteriis obtrudere audeat.

Quicumque aliquem ecclesiasticum ordinem suscipit, is, ut Tridentino concilio jussum est, certæ ecclesiæ adscribatur, in qua functiones, quas ei episcopus præscripserit, obeat: nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit, se in ecclesia, cui adscriptus est, præstitisse præscriptas sibi functiones, nisi necessitas, vel utilitas ecclesiæ aliud suadeat arbitrio episcopi. Si vero aliqua de causa eodem tempore, ex sacrorum canonum permissu plures ordines minores clerico episcopus contulerit, eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes.

Curet episcopus, ut qui clerici, certæ ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis, festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cujus finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet, quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent, ad divina officia celebranda. Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus, ad eas conveniant, & in iis functiones eas præstent, quæ unicuique eorum ab episcopo præscriptæ sunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus.

Porro sciat quisquis, sibi ad examen pro quocumque ordine suscipiendo aditum aliter non patere, quam si decenti habitu clericali indutus, & cum congrua pro sui status & ordinis ratione corona, sese coram examinatoribus sistat.

Quicumque ad ordines majores promoveri volunt, mense integro ante statam ordinationis diem episcopum conveniant, tum sua, suorumque parentum, patriæ, parochialisque ecclesiæ, in cujus vicinia nati sunt, & in qua item habitant, nomina: tum præterea beneficium ecclesiasticum, pensionemve, aut patrimonium, aut sponsionem, vel cautionem, cujus nomine, tituleve unusquisque eorum ordine sacro initiandus sit, recte diligenterque singula notata ad secretarium episcopalem afferant. Episcopus vero id ipsorum parochis negotii dabit, ut publice propositis promovendorum in ecclesia nominibus, de illorum moribus, aliisque præmissis a fide dignis, gravioribusque pagi illius viris juramento obstrictis diligenter inquirat, & de iis omnibus accurate literis obsignatis ad episcopum rescribat.

Omnes vero tum ipsi, tum alii qui ordinibus etiam minoribus initiari volunt, si in urbe illi quidem sunt, feria secunda hebdomadæ ordinationem proxime præcedentis, si vero diœcesani, & alii qui extra urbem habitant, quarta feria hebdomadæ, in quam sacra ordinatio incidit, ad nos examinis causa conveniant. Quo tempore quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve suscepturus est, ea singula, quæ mox infra ordine præscribuntur de se literis legitime testata episcopo exhibeat.

Primo se legitimo matrimonio natum esse, aut ob natalium impedimentum secum super illo ordine, quem suscepturus est, dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico quod in diœcesi sua obtineat, vel decennali domicilio, vel alia ratione diœcesanum esse, aut familiarem episcopi, qui per triennium cum illo commoratus sit.

Tum a parocho & ludimagistro, eove, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore loco parochi obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina moribusque testatum fiat: doctrinæ item Christianæ scholas eum frequentasse id testimonii afferat.

Hæc præterea testimonia afferet qui prima tonsura

ANNO CHRISTI 1585.

sura initiari voluerit, se sacro chrismate confirmatũ esse, in ecclesia frequenter, religioseque versatum esse, spem esse se in clericalis ordinis disciplina permansurum: hoc vero testimonium a parocho habeat, sacram item communionem crebro per annum suscepisse.

Qui vero aliquo minore, majoreve ordine initiandus est, testimonium præter ea quæ supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur.

De prima tonsura, ordineve, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis, idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est, in qua vere ac speciatim exprimatur quas functiones, & quamdiu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

De habitu clericali post ordinem proxime susceptum, a se continue gestato, quam testificationem a parocho afferat.

De confessione frequentiori, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote probato ad audiendas confessiones habeat.

De sacra communione crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est.

Quicumque alicui majorum ordinum ascribendus est, ea præterea de se episcopo testata faciat: de se ex præscribenda formula denuntiationes in ecclesia cathedrali, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum etiam ubi per episcopum denique jussum erit, publice die festo inter missarum solennia factas. Ac præter cetera testetur ætatem sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet viginti duos, si subdiaconatum, viginti tres, si diaconatum, viginti quinque attigisse, si sacerdotium suscepturus est. Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & suum esse vere constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse censuerit episcopus, aut census loco, sponsionem certa cautione factam ab aliquo, se, quæ ad vitæ cultum usu necessaria sunt, illi, qui sacris initiandus est, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde provisum sit, eaque donatio, sponsiove vere ac sine fraude dolove facta sit, ejusque tabulæ rite & recte confectæ.

De eo autem censu, sponsioneve, factas esse publice die festo denuntiationes inter missarum solennia, tum in cathedrali ecclesia, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum denique ubi illas fieri per episcopum jussum erit, tum omnino in parochiali ecclesia, intra cujus limites major pars census, sive ecclesiastici, sive alterius generis posita est, fidem ferat.

Hortatur autem hæc synodus omnes qui ad subdiaconatus, diaconatus, aut presbyteratus ordines promovendi sunt, ut antequam accedant, de peccatis omnibus totius anteactæ vitæ generaliter confiteantur, ac spirituales aliquas exercitationes ab episcopo præscribendas obeant, adhibito sibi duce & moderatore viro religioso, quem episcopus præfecerit. Quod si præstiterint id testatum afferant.

Quicumque de vestitu ecclesiastico, de frequenti sacramentorum usu, de ecclesiasticis functionibus, de vita & morum disciplina literas testificationis exhibiturus est, eas recenter datas, aut renovatas, confirmatasve afferat, ita scilicet, ut ne vetustiores sint duobus vel tribus mensibus ante ordinationis

A diem: si vero quis a domicilio suo diu abfuerit, quamobrem vetustiores testificationis literæ accipi debeant, recentiores simul a quibus debet afferat eo loco datas, ubi proxime moratus est. Et si locus extra diœcesim est, ab ejusdem loci episcopo obsignatas, vel ejus auctoritate communitas.

Qui alienæ diœcesis est, hæc ab ordinario suo habeat, litteras dimissorias de ordine suscipiendo, literas testificationis ordinis proxime suscepti, testimonium scriptum de statis denuntiationibus ordinis suscipiendi: testimonium de natalibus, aut de dispensatione legitima super defectu

B natalium: testimonium de functionibus præstitis, testimoniũ comprobationis sciẽtiæ per examen, aut literas facultatis, de examine faciendo: testimonium item de vita, & morum honestate: testimonium præterea afferat qui etiam ordinem sacrum suscepturus est, de patrimonio, vel de titulo, vel de censu, aut sponsione cautioneve.

Literæ vero dimissoriæ de ordine suscipiendo, & testimoniales de præstitis functionibus, de vitæ, morumque honestate, neque vetustiores sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi aliud ex causa episcopo videatur.

Regularis qui ad sacram ordinationem conveniet, primam tonsuram, aut ordines suscepturus, caveat ne obstrictus sit aliqua culpa, aut canonico impedimento.

C

Ipse quoque mense ante statam ordinationis diem ad episcopum conveniat, & nomen ceteraque supra de aliis ordinandis præscripta ad secretarium episcopalem deferat.

Testata hæc præterea habeat, exercitationem frequentem functionis illius ordinis, quem proxime suscepit: frequentiorem confessionem, ac sacram communionem, progressum in ecclesiastica disciplina: observantiam & reverentiam erga sacerdotes & superiores. Loco tituli censusve afferat testificationem præstitæ professionis regularis, & nihilominus coram episcopo juramento affirmet scripto manu sua subsignato, se illam sponte fecisse, aut ratam habuisse: illud autem scriptum in archivio asservandum episcopus curet.

D

Testimonium item habeat de denuntiatione sui nominis in ecclesia publice facta. De ætate item, ut supra de aliis constitutum est. De transacto intervallo post ordinem proxime susceptum a Tridentino concilio præscripto. Afferat literas dimissorias a superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est, quæ literæ vetustiores ne sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi ob absentiam superioris, aliave causa eas longiori tempore datas, renovatasve, accipi, probarive debere episcopus censuerit. Testimonium etiam scriptum a superiore suo qui ostendat eum, vita, & moribus præditum esse, qui dignus sit, ut illi ordini ascribatur, quo is initiari vult. Sit vero hoc testimonium non antiquius duobus aut tribus mensibus, ut in superioribus declaratum est. Si vero diutius a monasterio abfuerit, hoc testatum afferat a superiore monasterii, in quo proxime commoratus est.

E

Testimonium item de ordine qui proxime præcedit jam suscepto. Si vero tempus statutum & præscriptum a concildio Trientino, quod interjectum esse debet, inter susceptionem unius, & alterius ordinis, nondum expletum est, tunc a suo superiore scriptum afferat, quo testatum fiat utile & necessarium ecclesiæ suæ, monasteriove esse secum dispensari super interstitio.

Quod si quis stata die non adfuerit, atque ex

præscriptis

præscriptis ea quæ ad se pertinent singula non bene nec satis testata fecerit, sciat se ab ordinatione, quæ stato eo tempore habebitur, exclusum fore.

Fiat autem pridie ordinationis in domo episcopali post vesperas recognitio ordinandorum, & ab episcopo, vel ab alio ejus mandato, ordinandis fiat adhortatio, & admonitio salutaris, de dignitate ordinum, & de obligationibus, quæ ordinibus annexæ sunt.

Præcipue moneantur subdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore se obligari ad continentiam, & ad horas canonicas recitandas, & ex hujus synodi decreto ad sacram eucharistiam, saltem dominicis & diebus festis solennibus præcipue cum altari ministraverint, percipiendam.

Die sacræ ordinationis summo mane conveniant omnes ordinandi in ecclesia cathedrali confessi de peccatis suis, ut ab episcopo sacram communionem sumant, cum omnibus etiam habitibus decentibus, & ordini, quem mox suscepturi sunt, congruentibus: singuli autem singulos habitus habeant, nec ullo modo episcopus permittat in illo actu ordinandis paramenta mutuari.

Si episcopus ægritudine, vel aliquo justo impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter subditos suos, quam modo supra dicto approbatos, & examinatos ad alium episcopum ordinandos dimittat, habitis prius ab eisdem omnibus attestationibus, ut supra.

In literis autem dimissoriis ne licentiam det plures ordines suscipiendi, quam illos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis certum suscipiendi ordinis tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, aliave hujusmodi causa opus esse viderit, quo transacto eas literas ei in posterum nihil suffragari, iisdem literis declaret.

In testimonialibus ordinis ab uno quoque suscepti literis fiat testificatio etiam ecclesiæ, locive pii, cui is tum ascriptus est ex Tridentino decreto. Nec vero propterea, quominus alii vel ecclesiæ vel loco pio eumdem etiam postea ab episcopo adscribi liceat, vetitum sit.

Studeant denique episcopi quæcumque de hoc sacramento administrando sancte & accurate a Tridentino concilio ultra præmissa sancita sunt, diligenter omnia observare.

De festorum dierum cultu.

Cum festi dies potissimum ad celebrandas Dei & sanctorum laudes, salutariter fuerint instituti, curandum est diligenter, ut pie sancteque ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad divinam offensionem, & animarum suarum perniciem abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sint, quid servilis operis fiat. Ne quid ematur, aut vendatur, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Neve res ipsas necessarias ante fores ecclesiæ, minus autem in cœmeteriis vendi liceat. Ne ipsarum occasione officinæ apertæ ullo modo sint præter illarum ostiolum parvum, quod apertum sit licet, ac ne illæ ipsæ res necessariæ ullo pacto ab hora tertia, usque ad peractum vesperarum officium vendi possint præter ea quæ ad ægrotorum pertinent curationem. Qui secus facere ausus fuerit, is arbitrio episcopi, præter earum rerum quæ expositæ erunt, aut quæ equis, mulis, plaustris, aut aliter vehentur, amissionem, aliis etiam pœnis usque ad interdictum inclusive mulctabitur: tum etiam severius si frequentius in id peccaverit, episcopi arbitrio. Ne mercatus, emporia, nundinæve fiant uspiam, sed quæ festo die fieri consueverint in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur.

Populorum processiones, quæ iis diebus ad aliquas ecclesias devotionis causa fieri consueverunt approbantes, præcipimus ipsarum ecclesiarum curatis, ut studeant paratum ibi habere concionatorem, qui verbum Dei mane & a prandio prædicet, si fieri possit, quo populus in pietate magis contineatur. Comessationes vero, ebrietates, lusus improbos & inhonestos, choreas, turpes cantilenas, omnem denique luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationẽ damnamus & reprobamus. Denuntiari autem volumus a curatis eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum, & ecclesiæ, aut per contumaciam, prædictis rebus, & non servitio divino vacaverint.

Doceantur vero populi crebro ab iis, ad quos pertinet, ut festos dies, qui Dei cultui dicati sunt, in divinis officiis, concionibusque audiendis, nec non in orationibus, maximisque, ac continuis Dei erga nos beneficiis recolendis, sancte ac pie transigant, præsertim ut præter missam, quæ sine gravissimi peccati culpa prætermitti non potest, præter vesperas item quibus fidelem quemque nisi impeditum interesse maxime convenit, in doctrinæ Christianæ rudimentis omnes tam mares quam feminæ, tam viri quam pueri, vel perdiscendis, si illa ignorent, vel alios perdocendis versentur.

Cessent in die sanctorum Innocentium ludibria omnia, & pueriles, ac theatrales lusus, & celebretur missa more solito, episcopo ipso, si adesse poterit, præsente.

De vita & honestate clericorum.

Nihil est, quod adeo personas ecclesiasticas commendet, & ecclesiam ædificet, quam sanctæ & honestæ vitæ exemplum in verbo, in conversatione, in castitate, quemadmodum scribit apostolus de episcopo & presbytero ad Timotheum. Illorum itaque conversatio sit irreprehensibilis, ac præluceat subditis, ad bene beateque vivendum, ut videntes opera bona non solum libenter ea imitentur, sed glorificent Patrem qui in cælis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annuntient de homine, ut scriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri sint negligentes: valde enim indecorum est, a plerisque non solum pauperibus, sed etiam ditioribus affectari sordes in familia, in vestibus, & quod pejus est, in ecclesiæ sacramentis, & altari, quod maximum indicium est immundi & impudici cordis. Alii e contra, præsertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac sui status & ordinis plane obliti induuntur more sæculari. Ut igitur revocemus clericos omnes ad eam, quæ eos decet, modestiam, & honestatem, hæc statuenda censuimus.

Episcopi per edictum publicum ab iis quamprimum proponendum, & in valvis ecclesiæ cathedralis affigendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personatus, officia, beneficiave qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obti-

ANNO CHRISTI 1585.

obtineant, etiam si studii causa absint, & in gymnasiis publicis, aut ubivis locorum sint, ut qui in provincia manent ad duos menses, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor, clericalem habitum sumant, ordini suo, & dignitati congruentem, hac constituta pœna, ut qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi, & beneficiorum suorum omnibus anni unius fructibus jure ipso privati sint: quos episcopus piis locis arbitrio suo attribuet: Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi judicio. Si qui autem post mensem transacto tempore in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse, vel susceptum abjecisse convicti fuerint, officiis, ac beneficiis ecclesiasticis priventur, & severe præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis, episcopi arbitrio postulabit. Ita sint abraso capillo, ut tonsura perspicua sit omnibus. Comam vero, & barbam ne studiose nutriant, capillis simplicem cultum adhibeant.

Presbyteri autem barbam habeant ad superius labrum ita incisam, ut sumentibus Christi sanguinem nullum afferat impedimentum, atque tam ip[si], quam reliqui omnes ab omni parte ne ullo pacto pilos intortos, aut a mento in acutum incisos, productosve more nutriant militari.

Vestes item coloris tantum nigri, ac simplices, sericis omnibus ornamentis exclusis adhibeant, exteriorem quidem talarem, interiorem autem saltem usque ad tibiæ medium, quamquam in civitate talaris utraque esse debet. In itinere vero breviores quidem permittimus, sed ne omnino supra genua sint vetamus.

Caligis non turgidis, neque dissectis, calceis quoque non incisis utantur.

Neque camisiis ad collum, sive ad manus crispis aut laboratis.

Neque item pileis, nisi valetudinis causa, iisque simplicibus, non sericis, neque turbinatis, quos tamen in ecclesiam & ædes, præsertim publicas ingredientes statim dimittant.

Birretum autem semper gerant in crucis modum consuetum, ut ecclesiasticos homines decet.

Unguentis, & omnibus odorum illecebris abstineant.

Annulos ne deferant, nisi quibus ex dignitatis officio convenit.

Ac denique in vestitu omnem novitatem fugiant, non tam nimiæ elegantiæ, quam sordium & negligentiæ suspicionem evitantes.

Arma ne ferant, nisi itineris longioris causa, atque ea tamen breviora, ac facultate ab ordinario impetrata.

Ne personati unquam incedant, neve comœdiarum, aut chorearum, aut profani ullius spectaculi actores sint, vel spectatores.

Ne pagellis pictis, aut alea, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut ludentes spectent.

Neve ullum venationis genus exerceant, aut canes, accipitresve, aut aliud alant venaticum animal.

Tabernas ne frequentent, adeantve, nisi itineris causa.

A comessationibus, & minus honestis conviviis abstineant omnino, atque ab iis etiam, quæ potius luxus, aut voluptatis sint quam propinquitatis aut necessitudinis causa instituta.

Ne dicteriis, aut mordacibus utantur salibus, neve sacræ scripturæ verbis ad profanos sermones abutantur.

Ne tutelam præterea, curamve, nisi intuitu pietatis, idque facultate scriptis ab ordinario impetrata, suscipiant.

Ab omni genere mercaturæ, aut a laicorum negotiis tractandis omnino abstineant, neque se in eis medios, aut interpretes adhibeant, neve prædia etiam ecclesiastica, aut decimas ipsi, vel per interpositas personas conducant, aut cum ipsis conductoribus aliquo modo participent, minusque ab eis aliquid eo nomine accipiant.

Ne cum mulieribus, cujusvis generis & conditionis cohabitent, præterquam cum matribus & sororibus, sine ordinarii licentia scriptis concessa: Feminas autem ancillas eis habere non liceat, nisi quæ quinquagesimum ætatis annum exegerint, & vitam non suspectam duxerint: qua in re perscrutanda, omnem diligentiam adhibeat episcopus, neque ejus rei facultatem ulli cuipiam nisi scriptis concedat, ut qui in sortem domini vocati sunt, clerici ejus curæ commissi non culpa tantum, sed etiam omni culpæ careant suspicione.

Si quis autem post hujus decreti evulgationem aut intimationem, duobus mensibus elapsis, mulierem habuerit secum habitantem, vel sibi in domestico usu inservientem, is præter alias pœnas quibus juxta sui status conditionem afficiendus erit, suspendatur ab ordinibus, donec ordinario videbitur.

Quod si iterum monitus parere recusaverit, omni officio ac beneficio perpetuo privetur.

Illegitimos filios clerici secum domi nullo modo retineant, ut præteritæ incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat.

Sacerdos quisque dominicis saltem diebus, & festis omnibus, legitimo cessante impedimento, missam celebret. Qui vero curam animarum gerit, ter præterea in hebdomada, ac sæpius etiam juxta loci consuetudinem, aut populi necessitatem.

Diaconus autem, & subdiaconus bis in mense, & quoties festo die altari ministrat: Ceteri clerici semel saltem singulis mensibus communicent, atque etiam præterea in majoribus Christi domini solennitatibus, & in die assumptionis beatæ Mariæ virginis, & festo omnium sanctorum.

Qui id facere omiserit, graviter ab ordinario corripiatur, si sit in civitate; si in diœcesi, a parocho, qui cum monitum non parere animadverterit, eum ad ordinarium deferat.

Qui horas canonicas legitimo cessante impedimento intermiserint, quicumque eas recitare tenentur, sciant ex bulla Pii papæ V. ea de re condita, non solum gravi se peccato obstrictos, sed omnes etiam beneficiorum suorum fructus, qui in singulos dies eis obtingerent, si quotidie in singulas horas dividerentur, amittere, neque a confessario ulla ratione absolvi posse, etiam jubilei cujuscumque gratia suffragante, nisi fructuum, quos indebite perceperint, facta prius ad dictæ bullæ præscriptum restitutione.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent ejusmodi sint, quæ non colore, non ulla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet. Nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis, vicis, ac pagis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas, & longitudo aliter cogit. Superpelliceis,

cum ministerii usus id postulat, omnes utantur, quæ A non lacera sint, non sordida, & quæ etiam manicas habeant: : Superpellicea autem illa quæ manicis carent, & quæ non superpelliceorum sed mantilium potius nomine digna sunt, omnino prohibemus. Canonici vero cathedralium & collegiatarum, quo tempore cappa induuntur, ii roccheto induantur sub cappa.

Clerici cum superpelliceis fuerint induti, nullo modo in manibus flores, nec aliud quod statui suo & ecclesiæ non conveniat, habeant, nec deambulent, nec circumcursitent: sed graves semper sint in incessu & statu.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo etiam in ecclesia, cui ascripti B sunt, & alibi, cum ipsis suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Si quis personatus, vestes clericales aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graves pœnas subeant.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re præmissis non obtemperaverit: is præter pœnas jam inflictas, aut salutari pœnitentia, aut pecunia, aut suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo C culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccaverit, duplicata pœna pro ratione criminis ab eodem plectatur.

De episcopis.

EPISCOPUS in specula constitutus, & supra montem positus sicut debet omnium inferiorum actiones inspicere, ita meminerit se omnium conspectibus expositum esse, nec posse abscondi: propterea sibi & gregi attendens in omnibus (ut est apostoli præceptum) laboret, ac ministerium suum impleat, cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeat, constanti virtutum D episcopalium officio.

In primis cum eum in oratione sanctisque meditationibus frequentem esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumat, quam in contemplationum divinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponat. Qua oratione non sibi ipsi tantum, divini luminis illustrationem deposcat: sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundat, eorum peccata deplorando, pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem suæ divinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem, & agrum E ecclesiæ suæ.

Certam autem horam ad vesperum præscribat, qua universa familia quotidie, vel in sacellum domesticum, vel in ecclesiam proximam, ad orandum conveniat: ubi & ipse intersit, si modo aliquando impeditus non sit.

Missæ sacrum quotidie celebrare cum debeat sacerdos, quisquis ille sit, nisi legitima causa impeditus ex gravi insignique venerabilis Bedæ sententia, id episcopus maxime videat, ne præstet negligenter: qui quidem peculiari quadam ratione ex hominibus assumptus est ad Deum, ut sacrificium pro peccatis offerat populi. At si fortasse id in singulos dies aliquando præstare non poterit, dominicis tamen, festisve diebus omnibus, nisi necessitate compulsus, nullo pacto id prætermittat.

Hoc vero ipsum episcopi facere curent, crebrius in ecclesia, quam in privatis oratoriis, ad populi ædificationem.

Tum præterea missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, vel etiam cum ea reconciliabunt, & alia ejusdem generis episcopalia officia obibunt. Illis item diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ac ceteras denique graviores consultationes & deliberationes inibunt.

Et cum hujusmodi sacras & episcopales actiones exercent, ne illas aggrediantur, nisi prius illius ministerii, quod tractant, gravi aliquo sermone & concione, populo vim & rationem pie explicent, quo magis fideles ad rerum divinarũ cultum excitentur.

Cum autem justa de causa missæ sacrificium non faciunt, religiose tamen ei intersint. Canonicas horas, attente, distincteque recitent, debitumque illud munus, si minus congruis temporum momentis, cum, per occupationes non licet, præveniendo potius, quam tardando persolvere studeant. Singulis autem festis, ac præsertim dominicis diebus in choro divinis omnibus officiis, aut saltem conventuali missæ, vesperisque intersint.

Confessarium sæcularem, aut regularem deligant adhibeantque, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitæ sanctitate insignis: cujus etiam studio, & consilio, & precationis spiritu in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium studiis quotidie statis horis operam dare, quotidieque aliquid ex sacris bibliis, potissimum episcopali fidei religionique cõmissis, studiose legere, gentilium autem libris, ut Carthaginensis concilii canone vetitum est, ne operam dent.

Officii præterea sui esse putent, eos excipere, audire, qui ipsos vel tanquam judices vel tanquam parentes, vel consultores adjutoresve adeunt. Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi spiritusque pia studia pertinent, omnibus adeuntibus se faciles benignosque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant, ac ne infimos quidem homines audire negligant, sed hos, vel imprimis cùm adsunt, ad se accersant: Expediant statim quæ recte possunt: omnibus autem, vel re ipsa, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent, ad spiritualem curationem ac gubernationem, divinumque cultum spectantia, hæc per se imprimis præstare studeant, cetera, quæ inferiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exerceant, & exequantur.

Quicquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur, id omne, vel in spiritualium librorum lectione, studiose, vel in consuetudine, & colloquio piorum, & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia sæcularium & præcipue feminarum familiaritate meminerint abstinere.

Sæcularia convivia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit e sacra scriptura, & pastoralibus libris, & vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie obierunt. Tridentini

ANNO CHRISTI 1585.

dentini etiam concilii decretum in sessione vicesima quinta editum, capite primo de vita episcoporum, & formulam illam promissionis suæ in consecratione de pontificali libro prolatam, sæpe in mensa legi curent, & præcipue diebus solennioribus, & die consecrationis suæ.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet. Itaque non profanis neque pretiosis vestibus, ne intra domesticos quidem parietes utatur, sed hisce tantum quæ modestiæ episcopali conveniant. Sit annulo episcopali contentus, & eo semper utatur, & ubique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuo se ecclesiæ suæ sponsum esse meminerit. In publicum etiam si non extra ædium episcopalium fines proditurus est, tunicam lineam, quam rochetum vocant, semper induant, cum mozzetta ex Innocentii tertii decreto.

Rochetum etiam & mozzettam cum per diœcesim equo iter facit, visitationis causa; tum vero interiorem quoque tunicam breviorem ac mantellum viatorum adhibeat, licet. Cum vero animi relaxandi gratia extra civitatem exit, (quod non ita sæpe facere debet) rochetum poterit ad libitum deponere.

Maxime convenire sciat si toto adventus & quadragesimæ tempore omnibusque sextis feriis, ac jejuniorum diebus, nigro tantum colore utatur, sicut reliquo anni tempore violaceum episcopalis dignitatis proprium dimittere non debet.

Tonsuram semper conspicuam gerat in capite grandiorem multo, quam ceteri inferiores sacerdotes, qua perfectius a terrenis curis & occupationibus abstractum esse, & Deo adhærere propius multo, quam alios clericos debere se intelligat.

Cum exit per civitatem suam, vel etiam per diœcesim, semper populo sanctæ benedictionis munus impertiatur, etiam si quis non genuflectat.

Semper cappam episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad divina officia, vel ad alias ejusdem generis actiones accedit, & eo magis quando ad illas a capitulo deducitur, omnino induat.

Cum per civitatem exit, extra actiones sacras, præter rochetum & mozzettam adhibeat etiam galerum episcopalem, quem super bonetum induat, vel ab uno ex majoribus de familia ante se deferri faciat.

Quod de episcopo hospitio excipiendo Clemens pontifex & martyr apostolica quadam constitutione scribit, id episcopi provinciæ nostræ ad usum revocare studeant: ut episcopum, qui aliunde venerit, benigne & amanter hospitio excipiant, cum eoque agant, ut die festo si permanserit sermonem in primis populo habeat. Est enim, inquit idem Clemens, hospitis hortatio grata atque utilis. Hoc præterea etiam si ille renuat, facere cogat sancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

Si quando aliquem ex coepiscopis nostris in belli, famis, pestis, aut alias hujusmodi necessitates, aut difficultates (quas Deus pro sua pietate avertat,) publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ nostræ episcopi opem illi afferre ne differant, tum oratione & publicis supplicationibus, tum eleemosynarum ut quisque poterit largitione, tum omni etiam alia ratione & modo, quo fratris episcopi ac ejus etiam populi laborantis, calamitatibus, large atque opportune succurratur.

Sacra lectio nunquam desit in mensa, cui etiam neque accumbere nisi præcedente benedictione, neque ab ea, nisi gratiarum actione peracta recedere debet episcopus.

Ut autem temperantiæ potius exemplum quam luxus irritamentum sit episcopalis mensa, ne plura, quam tria aut hospitum gratia quatuor ad summum fercula apponantur, præter escam primo apponi solitam, & jurulentum cibum, lacticiniumque, & fructus item quos in secundis mensis apponi moris est.

Domi & familiæ suæ bene præsit, curetque ut honestas, decorumque in familia servetur. Qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit. Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortamur ut in familia quamplurimos possit habeat clericos, qui non nisi clericali habitu utantur & decenti, & in illis si fieri posset commode, ad minimum duos sacris initiatos, & unum sacro presbyteratus ordine insignitum, & bonæ existimationis, qui omnes vigilantem, orantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac divinarum scripturarum ministeria scrutantem episcopum studiosius attendant, ejusque actionum, & sanctæ conversationis quasi testes sint & imitatores.

Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus familiæ, ac de omnium salute sollicita, specialem curam sustineat, eamque bonis ac piis artibus ac literis præsertim sacris pro cujusque sensu & intelligentia erudiendam curet.

In vestitu colorum varietatem omnino excludentes, tantum nigrum vel fuscum colorem vestibus adhibeant. In vestitu ut nimia elegantia, ita sordes etiam vitentur.

Non sint in familia scandalosi neque ullius criminis suspecti: fugiant autem laicorum, & maxime feminarum longum frequensque commercium.

Curet episcopus omnem familiam suam sæpe de peccatis confiteri, etiam sæpe sacram eucharistiam sumere, quam præsertim festis solennioribus, & semel in mense de manu episcopi sumant.

Errantem modeste ac severe reprehendat & corrigat, pertinacem e familia excludat, ægrotantem omni cura, vigilantia, & pietate curet, nec sumptibus parcat.

In eleemosynis sit largus, & præter eas, quas per eleemosynarium suum distribuit, ipse quoque proprius manibus sæpius pauperibus eleemosynas largiatur.

Denique talis sit domesticorum omnium habitus, incessus, & status, ut ex eo etiam appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

Pium sanctorum patrum institutum ad celebrandas episcoporum exequias jamdiu intermissum ad usum revocantes, statuimus ut episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentes, vicinum episcopum, vel eo impedito alium invitent, & si fieri potest maxime metropolitanum, qui statim veniat, ac si vivum episcopum invenerit, accuratissime consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem tali tempore requiruntur. Mortuum vero una cum sæculari & regulari clero solenni more ad sepulcrum prosequatur.

Nihil autem episcopus pii hujus officii gratia a quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat. Ejus tamen expectationis causa corpus antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum jaceat. Interea vero curet capitulum, ut custodiatur corpus & circum ipsum frequentes e clero sint, qui pro ejus anima preces fundant omnipotenti Deo.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales episcopos omnes

omnes de episcopi morte faciant certiores qui in ecclesiis cathedralibus missam solenni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt, & publicis supplicationibus ac precibus indictis, Deum pie sancteque deprecabuntur, ut orbato gregi pastorem dare velit juxta cor suum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cerei majores non accendantur, idque impensa vacantis ecclesiæ, nisi extent defuncti bona, vel alius sit, qui de jure aut consuetudine sumptum facere debeat.

Episcopi negligentia in comprovincialis episcopi funere, a synodo provinciali, canonicorum vero & cleri, a successore episcopo graviter puniatur.

Sacra anniversaria pro mortuo episcopo quotannis fiant in ecclesia cathedrali, quamdiu proximus ejus successor in episcopatu vixerit, viventis episcopi sumptibus.

Cum primum aliquis hujus provinciæ episcopus mortem obierit, archivii episcopalis claves notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, & si nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur, ab eis denique una & item altera servetur, quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scripturis in inventario notatis, eorumque custodiæ commissis eidem reddant.

De his in quibus episcopus ex sacro concilio Tridentino etiam tanquam apostolicæ sedis delegatus procedere debet & potest.

In monasteriis monachorum, ubi commode fieri queat, lectio sacræ scripturæ habeatur, qua in re, si abbates negligentes fuerint, episcopi, eos ad id opportunis remediis compellant.

Nemo sæcularis clericus, aut cujusvis ordinis regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit ab episcopo secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.

Episcopi ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare tenentur, & opportunis juris remediis providere, ut, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus exclusis.

Idem servetur in ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis esse dicuntur, ut ab episcopo cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo qui semel in concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, id munus obeatur.

Quoniam per fictas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, quibus pœnæ, quæ illis episcoporum judicio sunt inflictæ, aut remittuntur omnino, aut minuuntur: episcopus apud ecclesiam suam residens de subreptione gratiæ, quæ super absolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ille inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminosus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetrata per se episcopus ipse etiam summarie cognoscat, ipsamque gratiam postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit, non admittat.

A Quæcumque in diœcesi ad Dei cultum spectant ab episcopo diligenter curari a, tque iis ab episcopo provideri æquum est. Propterea commendata monasteria, etiam abbatiæ, prioratus, & præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis observantia, nec non beneficia, tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab episcopis annis singulis visitentur. qui curent ut quæ renovatione indigent aut reparatione, restaurentur, & cura animarum, & alia debita obsequia recte exerceantur.

Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores, juxta eorum regularia instituta debitam vivendi normam observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem episcopi eos visitare possint & corrigere, prout ipsi superiores possent, juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus & exceptionibus nonobstantibus.

B

In ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, possint episcopi tertiam partem fructuum, tam dignitatum, quam canonicatuum separare & in distributiones quotidianas convertere, quæ inter præsentes juxta divisionem ab episcopo etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione facienda, dividantur, salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil vel minus tertia parte percipiunt.

C

Dispensationes quacumque auctoritate concedendæ, etiam hæ quæ gratiosæ concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab episcopis summarie tantum & extraordinarie cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere. Idem in commutationibus ultimarum voluntatum servetur.

D

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, & multorum occasio litium oriatur, possit episcopus quoscumque notarios examinare, illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus & causis ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuo aut ad tempus prohibere, neque eorum appellatio interdictionem episcopi suspendat.

Episcopi in monasteriis sibi subjectis ordinaria, in aliis sedis apostolicæ auctoritate clausuram monialium restitui & conservari procurent.

E

Monasteria, quæ capitulis generalibus, aut episcopis non subsunt, teneantur infra annum, & deinde quolibet triennio sese in congregationes redigere, juxta cap. In singulis de stat. monach. & si negligentes fuerint, liceat metropolitano eos pro prædictis causis convocare. Quod si etiam metropolitano instante prædicta exequi non curaverint, episcopis in quorum diœcesibus loca prædicta sita sunt, tanquam sedis apostolicæ delegatis subdantur.

Uniones de beneficiis liberis factæ ecclesiis jurispatronatus, quæ nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, hæ per subreptionem obtentæ intelligantur. Quæ vero effectum consecutæ sunt, & a quadraginta annis factæ, hæ ab episcopis revideantur, examinentur, ac quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ

ANNO CHRISTI 1585.

obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur. Similiter cognoscant episcopi de patronatibus acquisitis in beneficiis antea liberis a quadraginta annis citra, & in futurum acquirendis, & quos non repererint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent, & beneficia hujusmodi sine damno illa possidentium, & restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant.

Si clerici, concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio in domo vel extra detinuerint, aut cum iis aliquam consuetudinem habuerint, & moniti a superioribus ab iis se non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum suorum & pensionum sint ipso facto privati, quæ fabricæ ecclesiæ applicetur. Si secundæ monitioni non paruerint, non solum omnes fructus amittant, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad episcopus etiam uti apostolicæ sedis delegatus arbitrabitur, suspendantur. Si autem ita suspensi, cum iis etiam versentur, beneficiis & pensionibus perpetuo priventur, atque ad beneficia obtinenda inhabiles reddantur, donec post manifestam emendationem ex causa episcopo visum fuerit, cum his dispensare. Quod si semel dimissas, iterum scandalosas has mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera præcipua, & ad salutem gregis maxime necessaria est visitatio. Ideo monemus episcopos omnes, ut singuli ex decreto sacri concilii Tridentini, ecclesiam suam & diœcesim visitent intra tempus ab eodem concilio præstitutum.

Meminerint autem, visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse. Quamobrem illis maxime propositum esse debet, ut in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, ac probatam morum disciplinam tueantur & restituant.

Et cum episcopi ceteris omnibus bene sanctèque agendi exemplo præire debeant, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter facient, quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis ratione executioneque incitati, pastoralia jussa, quæ ipsi visitando præscripserint, promptius, atque studiosius exequantur. Deinde vero civitatem, diœcesim postea visitent, nisi forte aliud ipsis videatur. In civitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur, tum singulæ collegiatæ, si quæ sunt, deinde parochiales omnes, in quibus & parochi & quicumque præterea sacerdotes, & clerici in parochiis commorantur evocandi sunt.

Scholas, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligenter omnia inspicient: abusus, si qui irrepserint, tollant, & videant in quem usum eleemosynæ quæ ab eis colliguntur, convertantur, & rationem exigant ab eis, qui dictas eleemosynas & alia bona locorum piorum hujusmodi administraverint, ac denique pro bono regimine, & statu locorum, & confraternitatum hujusmodi statuant & decernant, prout expedire viderint.

Statuta disciplinatorum & aliarum quarumcumq; confraternitatum examinent, & quæ abroganda & corrigenda judicaverint, abrogent & corrigant.

Studeant verbi Dei prædicatione & paterna cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes adhortari. Si vero privata admonitione opus esse intelligant, in eam docendo, arguendo, obsecrando, pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum ubi opus erit ministrabunt, omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservata sit, eos confitentes & humiliter veniam petentes, vel per se, vel per alios, ad id munus delectos absolvent.

In singulis locis a viris ætate, usu, & probitate commendatis, de omnibus diligenter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit.

Ecclesiã & ejus partes omnes inspicient, an eo cultu & nitore teneatur, quem domũ Dei decet: si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, jubeant, ab iis ad quos pertinet resarciri. An sanctorũ reliquiæ tuto, ornate, decenterq; custoditæ asserventur. Aut quæ de cœmeteriis, hac synodo sancita sunt, re ipsa præstentur. Si consecranda sint altaria, consecrabunt, si qua ecclesia, cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam, an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An illa munda & purgata serventur. An missæ, aliaque divina officia, qua oportet, pietate, ac devotione, ac ad præscriptum hujus synodi celebrentur: An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta, & privilegia recte custodiantur: An eorum extet ratio, quæ in inventarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris inquirendum erit, an rite; legitima ætate sint ordinati an ordinibus initiati; quos eorũ officij munus requirit, an ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia, legitime obtineant. An in ea se quisquam intruserit. An resideant, & administrationi sacramentorum, & missarum divinorumque officiorum celebrationi, & anniversariorum persolutioni, aliisque oneribus, & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ & morum ratio, qui vestitus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia, an sordidis, & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis operam dent. An ecclesię jura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant. An eorum fructus recte dispensent. An pacem inter se habeant, & se in aliorum pacificatione interponant, & inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant. An populus pie versetur in ecclesia, missamque & alia divina officia audiat reverenter.

In parochiis, præter ea omnia quæ diximus, videant, an parochi ex decreto in hac synodo edito libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, eorumque qui matrimonio junguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur. An rite sacramenta præbeantur, an sacrosanctũ eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditiæ cura, & custodia, qua debent conserventur, & suo tempore renoventur. An eucharistia, pie & honorifice prosequente fideliũ comitatu, ad ægros afferatur. An legitime matrimonia, & in ecclesia adhibitis ex decreto Trid. concilii denũtiationibus debito tempore contrahantur. An suæ curæ cõmissas ecclesias maxime diebus festis deserant, ut inserviant alienis. An Dei verbũ prædicent, & pueros rudimentis fidei instituant. An libros necessarios ad munus parochiale habeant: deniq; dispicient, an in populo sint hæretici, usurarii, concubinarii, aliiq, flagitiosi, & facinorosi homines, qui inimicitias gerant, qui quadragesimam & alia jejunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ

ritus

ritus non servent, quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sacram eucharistiam non sumpserint. An sint qui legata pia non exequantur. An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit. A

His exquisitis, cognoscere studeant quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fideliū confessiones audiant. An, & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita respondeat. An hospitalia, & alia pia loca recte administrentur, eorumque bona prudenter fideliterque in eum usum, cui addicta sunt, distribuantur. An qui in hospitalibus sunt, pie vivant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur, & an illi officio suo satisfaciant. An magistri tales sint, & admissi, quemadmodum in hac synodo mandavimus. Si secus, amoveantur. B

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter jure prohibeantur. Si quid in iis omnibus tollendum, corrigendumve fuerit tollent, & corrigent, & ad puniendos delinquentes censuras, & alia juris remedia adhibebunt.

Omnes vero, summo studio monebunt & hortabuntur, ut officii sibi commissi munus, fideliter ac diligenter exerceant. Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate, ad utilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent, & exequentur.

Caveant vero, ne legem de victu, procuratione, & muneribus a sacro concilio Tridentino definitam transeant. Comitatum autem non habeant, nisi visitationi necessarium: ubi plures omnino ne sint, quam octo vel decem equi & duodecim vel quatuordecim homines: si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula simplicis obsonii, & jurulentum unum cibum, & duo fructuum genera afferre liceat. Quod ad reliqua attinet, decretum in hac synodo factum de episcopalis mensæ moderatione servetur. C

Si visitator gradu inferior sit episcopo, omnia supra dicta de visitatione servet, in comitatuque quatuor hominibus ad summum & tribus jumentis contentus sit. Si præter hujus decreti præscriptum cuiquam graves fuerint, duplici restitutione teneantur: præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus vero synodi provincialis judicio, alias pœnas subeant. Dent autem operam, ut non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant. D

Hoc autem ita necessarium, ac plane debitum visitandi munus provinciæ nostræ episcopi, ita solicite exequantur, ut suæ quisque urbis, ac diœcesis visitationem singulis annis, aut si impediti, biennio ad summum ipsi per se conficiant.

Si vero legitima occupatione causave impediti, id muneris aliquando per se ipsos obire nequeant, vicarios generales, visitatoresve alios hujus rei usu peritos, atq; idoneos adhibeant, qui visitationis officiū sedulo ut par est, præscripto tempore, exequantur.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, unum vel duos canonicos cathedralis, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos usui, & adjumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant, quos pro præsentibus & divinis assistentibus durante hujusmodi munere haberi volumus.

Notarius autem vel secretarius ne quicquam pro visitatione ab iis qui visitantur, quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam parvi, quocumque modo oblati genus accipiat.

Monialium monasteria regularium juri, curæve subjecta, quoad clausuram attinet, diligenter, accurateque visitent. Loca ipsa introspectent atque e superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent. ANNO CHRISTI 1585.

Episcopo ad cujuscumq; loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, tum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis qui morbo, adversave valetudine laborant obviam ordine prodeant, ac statis hymnorum, psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum tanquam vicem Christi gerentem excipiant.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dū visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint, ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori, parentiq; libere exponant: ac ei, quæ pro illius officii ratione oportet, interroganti respōdeant: illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, obsecrantem, & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant: atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne, ut fideles diligenter, promptoq; animo præstent, frequentissimique, in episcopali visitatione adsint, parochorum & aliorum quorum interest sacerdotum sit, crebo prout usu venerit intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationis imprimis utilitates fructusque salutares. Illud porro curet parochus, ut nemo qui intra parochiæ suæ fines habitet omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiam si in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet ejus loci, ubi ille mane visitans missæ sacrificium offerret, quod nullo die in visitatione nisi ex magna causa debet episcopus prætermittere.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in hac synodo præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat, quamobrem tum pridie die visitationis, tum maxime ubi episcopum visitationis causa jam adventare cognoverit, certo aliquo solennique campanarum sono illius adventum fidelibus significet, quo frequentius ex agro evocati omnibus aliis prætermissis conveniant, eique tale, tamque necessarium munus obeunti diligentius præsto sint, qua debent observantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sint, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones audiant, aut confessos reconcilient, ut stata visitationis, aliave die quam episcopus constituerit, præparati sint ad sacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo sancte sumendam.

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacræ communionis populo ministrandæ usum necessaria, aliaque omnia, quę visitationi decēter in ecclesia sua obeundæ opportuna episc. præscripserit, accurate paret.

De concionibus, & verbi Dei prædicationibus.

EPISCOPORUM præcipuum munus est prædicationis, quod in suis ecclesiis, per se exequi debent. Si vero legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assument.

Nullus autem sæcularis vel regularis etiam in ecclesiis suorum ordinum contradicente episcopo prædicare

ANNO CHRISTI 1585.

prædicare præsumat. Regulares cujuscumque ordinis, ubi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati, de eorum licentia personaliter se coram episcopis præsentare, ab eisque benedictionem petere tenentur antequam prædicationis munus aggrediantur. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, etiam licentiam episcopi in scriptis habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis, quæ non sunt suorum ordinum, nullo modo prædicent. Ipsam autem licentiam episcopi gratis concedant, quæ licentia eis non suffragetur, nisi tempore in eadem licentia præfinito.

Priores ecclesiarum, vel vicarii perpetui, quibus incumbit onus providendi de concionatore in suis ecclesiis, in synodo paschali diœcesana, vel certe tribus aut quatuor mensibus ante adventū & quadragesimam, ab episcopo prædicatorem petant, aut si quem maluerint proponant, ut, si ille non fuerit capax, sibi de aliis provideri possit. Nec ulli prædicatori per episcopum ad certum locum nominato, liceat sine consensu illius, illo relicto, ad alium transilire, aut alterum sibi substituere. Si quis aliter munus prædicationis usurpaverit, aut si quis quacumq; fulgeat dignitate prædicatores in præjudicium episcoporum mittere præsumpserit, excommunicetur.

Et quoniam parochi debent in suis ecclesiis prædicandi munus ipsi subire, in munere suo non impediantur a regularibus etiam ab episcopo missis, quin diebus festis mane ipsi proprio muneri satisfaciant, post prandium vero poterunt regulares concionari, nisi ipsi parocho quandoque aliter videatur. Missi autem regulares teneantur licentiam suam exhibere curatis, nec aliter ab ipsis admittantur. Qui contra fecerit, sit ipso facto suspensus, & puniatur etiam arbitratu episcopi.

Prædicator errores, & scandala si disseminaverit in populum, etiam si in monasterio sui ordinis, vel alibi prædicet, episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses disseminaverit, contra eum secundum juris dispositionem procedat.

Neminem etiam regularem, ne in sui quidem ordinis ecclesia concionari permittat episcopus, antequā sibi aut ejus vicario, ille, quicumque concionaturus est, fidei professionem præstiterit. Ubi vero semel præstiterit, non opus erit iterum ob eam causam eidem episcopo præstare, sed satis sit professionis ei semel eo nomine præstitæ testimonium scriptum, atque obsignatum scriptum afferre, & exhibere, quod illi gratis concedatur. Hoc idem intelligatur de confessariis.

Nemini præterea concionandi facultatem concedat episcopus, nisi prætet alia in eo requisita, vel examine, vel alia ratione pro arbitrio suo, illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Si vere legitimeque episcopus aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia prædicationis munus se ipse præstare non potest, ut certe concilii Tridentini sanctione debet, id per alios, qui idonei sint, ex ejus decreto præstet impensis scilicet suis, vel aliorum, quibus jure, vel consuetudine incumbit, eas ipsas impensas præstare.

Parochorum in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria, & doctrina, & in eo genere salutaris progressus ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes aliove aliquando coram se ad concionandum evocatis, vel concionibus ipsis, aliquando ad ipsum episcopum missis vel alia ratione quam inierit episcopus.

Dum vel episcopus, vel parochus, vel alius concionem habet, eo ipso tempore in ea ecclesia ejusve aliquo sacello missæ sacrificium ab ullo quovis sacer-

A dote fieri, aut baptismi, si modo mortis periculum non immineat, sacramentū ministrari prohibemus.

Concionator de cetero ne paciscatur super mercede prædicationis: Sed episcopus ipse certam eleemosynam pro concionatore in unoquoque loco constituat, ac declaret, cum pactiones ejusmodi sordidæ, ac illicitæ & simoniæ labé prope sapere videantur.

De canonicis.

Ne studium ac pietas eorum, qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur, nec quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur, omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant; præpositi, archi-
B diaconi, sacristæ, præcentores, aliique in dignitate ecclesiastica constituti canonici, & reliqui ecclesiarū ministri, ea quæ ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant & exequantur, eaque omnia magna cura summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus servari, & quæ antiquata sunt, ad usum revocari.

Quod si neque ab institutione, neque a jure communi, neq; a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, proprium officium illis sit attributum, aut quod sit non satis constet, episcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo de-
C ligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis ac aliis, proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, quocumq; nomine appellentur, his episcopus pristina munera restituat, at si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat, aut missas divinaq; officia celebrandi, aut si prioratus rurales, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem.

Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia uni-
D re episcopo liceat ex facultate sibi communi concilioq; Trid. permissa. Ea vero officia & cetera, quæ in divinis rebus a nobis hac synodo præcipiuntur, episcopi propositis censuris & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione qua dictum est diligenter præstentur.

Tridentini concilii, & Bonifacii VIII. auctoritate nixi decernimus, ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, aut facta vim habeat, nullumve statutum, aut consuetudo quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa ejus, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defue-
E rit, aut omnino cuiquam contra quam jure communi & ejusdem Trid. concilii definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Quod si datæ fuerint, qui acceperit, nec in conscientia, nec alio modo suas faciat, sed eas restituere teneatur, disponaturq; de illis juxta probatas illius ecclesiæ constitutiones.

Volumus autem ab hoc decreto excipi eos, qui infirmitate detinentur, vel alia justa causa a sacris canonibus permissa.

Inter justas absentiæ causas habeatur, si unum aut duos ex dignitates obtinētibus vel canonicis episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat ad visitandam diœcesim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione, vel diœcesi urgens negotium, non tamen diutius excusabuntur, quam duraverit negotii necessitas: excusentur item qui pro negotiis capituli, & de ejusdem licentia aberunt, nec numerentur in diebus absentiæ dies recessus & reditus.

Cum

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis non alia re fuerint institutæ, quam ut qui ad eas assumuntur in divinis officiis celebrandis ecclesiæ, ex qua fructus percipiunt, sedulo inserviant, illisque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel consuetudine ipsis fuere præscripta, sitque præcipuum munus canonicorum in sancta ecclesia Dei sanctissimum eucharistiæ sacramentum offerre, ad Dei iram, contra populos ex peccatis suis concitatam, placandam & mitigandam, & eorum animabus, qui dum viverent hac ratione bona sua ecclesiæ reliquerunt, pie suffragandum. Ideo hæc sancta synodus decernit, & sub interminatione divini judicii præcipit, & in virtute sanctæ obedientiæ jubet omnibus & singulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ capitulis, atque singulis de capitulo, ut omnes alternatim dominicis & festis diebus per hebdomadam missam majorem celebrent, cui adsistant duo ex canonicis in sacris ordinibus, subdiaconatus, & diaconatus, constituti, si reperiantur, & finita a canonico hebdomadario sua hebdomada, succedat alter canonicus per hebdomadam, & sic sequantur per orbem, usque ad ultimum.

Dignitates vero scilicet præpositi, archidiaconi, sacristæ, & præcentores missam majorem canant festis solennioribus anni. Quod si quis renuerit hujusmodi onus subire, tam subdiaconi quam diaconi, & ceteri omnes, priventur distributionibus illius diei.

Qui vero non fuerint sacerdotes, diebus dominicis, & festis solennioribus in missa majori sacram eucharistiam de manu celebrantis sumant.

Canonici omnes, in presbyteratus ordine constituti, etiam non hebdomadarii, ac etiam dignitates obtinentes, omnibus dominicis, & festis diebus, atque etiam frequentius celebrent, nisi justum ab episcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

Ceterum cum de ratione celebrandi divini officii accurate in concilio Basiliensi fuerit ordinatum, præcipit hæc sancta synodus in illo decreta, quomodo divinum officium sit ordinandum, & quo tempore quisque debeat esse in choro, penitus renovari, ac diligenter, & sine fraude ab omnibus observari.

Quæ de vita & honestate clericorum ab hac synodo statuta sunt, ea omnia, quam diligentissime a canonicis observari, sub eisdem, ac gravioribus etiam pœnis decernimus, cum deceat illos, ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis clericis, canonici seu regulares, ex observata ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus ceteros studium & amorem, ac tamquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

Quicumque præbendam theologalem, in cathedrali, collegiatave ecclesia obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus de consilio capituli præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut saltem bis in hebdomada legat: cujus lectioni etiam clerici seminarii intersint, si ita episcopo videbitur. In ecclesia vero cathedrali, saltem die festo, semper sacram scripturam publice interpretetur, & exponat nisi aliquando aliud episcopus de capituli consilio jusserit.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus de theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis, gratis respondeat: Cetera denique omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione, ab eo præstari debere idem

A episcopus censuerit.

Idem omnia præstet quoad residentiam, quæ infra dicta sunt in titulo de residentia; ad quæ omnia in conscientia se teneri intelligat.

Ad præbendam theologalem, quantum fieri poterit, ne umquam admittatur regularis, quod si opus fuerit illam regulari commendare, illi ne commendetur, nisi priuscum illo fuerit super hoc opportune dispensatum, & obtenta etiam licentia a suo superiore, & nihilominus habitum sui ordinis, & illum quidem apparentem extrinsecus semper deferre teneatur.

Optat hæc synodus ad animarum salutem, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ex decreto concilii Tridentini, præter canonicum theologalem, B etiam canonicum pœnitentiarium quamprimum institui. Ea propter decrevit, ac statuit, ut in omnibus ecclesiis prædictis, maxime ubi jam instituta est præbenda theologalis, præbenda alia, quæ alias quam per resignationem primo vacabit, cuique aliud onus incompatibile non sit annexum, pro pœnitentiario affecta, ac reservata sit, & esse intelligatur: ita ut adveniente illius vacatione, alteri non conferatur, quam sacerdoti vitæ sanctitate, & doctrinæ integritate insigni: qui ætatis annum quadragesimum saltem agat, quique item in theologia aut in canonum jure doctor, seu licentiatus sit, & C in conscientiæ casibus enucleandis, atque explicandis, bene instructus atque versatus: Si vero qui omnes illas conditiones habeat non erit, is deligatur, qui ad illas quoad fieri poterit proxime accedat. Qui dum in ecclesia audiendis confessionibus vacabit, quod suum proprium munus est, ita distributiones quotidianas assequatur, ac si in choro divinis officiis præsens adesset.

Hæc autem, quæ de præbenda pœnitentiarii dicta sunt, ita intelligantur quoad metropolitanam ecclesiam, nisi aliud archiepiscopo & capitulo videatur: ut pœnitentiarius, qui in ea hanc adeptus fuerit præbendam, pensionem annuam centum & viginti aureorum præceptori juventutis pro illius sustentatione persolvere teneatur: cum ipse ex reliquis D fructibus seu quotidianis distributionibus, quæ ad similem summam & ultra ascendunt, commode vivere possit.

In illis autem ecclesiis, ubi per unionem præbendæ de pœnitentiario commode provideri non poterit, ea ineatur ratio vel per alicujus capellaniæ, seu prioratus ruralis unionem, vel aliter; ut ecclesia tam utili, ac necessario ministro non careat.

De capitulis.

Capitula cum fiunt, ne fiant mane: sed tantum post officium vesperarum peractum, ne E divina officia perturbentur, & ne canonici a divinis officiis abesse cogantur: nisi forte urgens & evidens ingruerit necessitas.

Præcipimus capitulis, ut intra sex menses, omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerant afferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione: in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent, aut addant, quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi, & sacris canonibus non adversentur.

Cupiens autem hæc synodus, cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ statuta, in omnibus quoad fieri poterit esse conformia, decrevit, ut statuta omnia, ad formam statutorum metropolitanæ ecclesiæ, postquam illa a reveren-

dissimo archiepiscopo, cum duobus de capitulo, A revisa, & correcta fuerint, reducantur: ac illis in omnibus & per omnia, quoad fieri poterit judicio episcopi & capituli conformentur: præcipue vero quoad statutum de optando & de interessendo horis canonicis.

Si quis instrumenta fundationum, bonorum, redditaum, privilegiorum, & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam, & monasterium spectantium apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum, & monasteriorum præpositis, maneat per hanc sy- B nodum ipso facto excommunicatus: nec ab episcopo absolvatur, donec juramento adfirmaverit, omnia a se restituta. Ac præsens decretum volumus quotannis, tum in synodis diœcesanis, & capitulis generalibus, tum sæpius per annum a parochis inter missarum solennia publicari.

Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli, vel superiorum auctoritate, ita vicissim nec capitulo, sine cognitione & licentia episcopi atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulo excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, C qui res mobiles sacras & ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos, & alias res immobiles capituli, seu dignitatis alicujus, vel præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, inconsultis episcopis aut sine eorum, & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solennitatibus a sacris canonibus requisitis, distraxerint, & in sua commoda verterint: sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem, quod idem de episcopis, ac ceteris ecclesiastica beneficia obtinentibus sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata, possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari, & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad reverendissimum metropolitanum, aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum D pœnis statuatur.

In collegiatis ecclesiis, ubi fuerint saltem sex præbendæ, optamus unam conferri doctori theologiæ, seu licentiato, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse, prout omnes alii theologi cathedralium, non desinat, extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiis cum aliis canonicis deservire, quantum per occupationes studiorum, & alias causas legitimas licuerit, ejusdem conscientiam onerantes.

Creationes in canonicum, tamquam votum captandæ mortis inducentes omnino prohibemus, ne de cetero ullo modo fiant, sub pœna excommu- E nicationis ipso facto incurrendæ: Iam factas vero, quæ hactenus effectum sortitæ non sunt, irritas & nullas declaramus, ac pro infectis haberi volumus, minimeque ab aliquo servari sub eadem excommunicationis pœna.

De beneficiatis, seu mansionariis.

ILLUD in omnibus cathedralibus & collegiatis ecclesiis nostræ provinciæ exacte & inconcusse servari decernimus: ut beneficiati, seu mansionarii ab eorum ecclesiis & civitate recedere non audeant, sine licentia capituli ex legitima causa dumtaxat concedenda, pœna privationis distributionum unius hebdomadæ, pro qualibet vice & die quo abfuerint, & alia arbitraria, quæ augeatur crescente contumacia, ut capitulo videbitur expedire, & alias juxta sacri concilii Tridentini decreta.

Præstent insuper hujusmodi beneficiati per se ipsos proprium officium in choro, & cum oportuerit ad lectorile accedant, antiphonas, responsoria, & alia hujus generis canant: quoties opus fuerit, pluviale induant, & cetera præstent tam in psalmis psallendis, & missis celebrandis, quam ceteris, quæ ex fundatione, statutis, & consuetudine præstare tenentur: & in omnibus unus pro alio legitime impedito supplere possit: nec quisquam eorum cum divina celebrantur, a choro recedat, nec sine causa, & licentia majoris dignitatis, & antiquioris de capitulo in choro existentis, sub eadem distributionum privationis pœna, & alia arbitraria.

Et ut beneficiati seu mansionarii hujusmodi, ad prædicta adimplenda capaces assumantur: beneficiaturæ seu mansionariæ prædictæ, tam ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum dictæ provinciæ, & antiquioribus, & in ceremoniis & musica peritioribus clericis ecclesiæ & capitulo inservientibus, ad instar metropolitanæ ecclesiæ tantum, conferantur.

De parochis, & animarum curatoribus.

IN curatis præter vitæ probitatem, duo præcipue requiruntur: scientia, & potestas, nihil enim magis ecclesiæ Dei officit, quam quod indigni præficiantur curæ animarum, & ad aliorum assumantur regimen, qui seipsos regere non possunt. Quoad scientiam, provideatur per examen, potestas vero per institutionem, & collationem cōmittatur. Nam nisi curati ligandi, atque absolvendi potestatem a prælatis legitime acceperint, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis.

Si qui igitur sine ecclesiastico & legitimo titulo parochialium administrationi sese immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia, fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis.

Priores & vicarii ecclesiarum jurent, se absque legitima auctoritate non alienaturos bona ecclesiæ quæ vero antea vel vendita, vel alio quovis modo alienata sunt, ea quantum in se est, recuperaturos, & se inventarium rerum omnium mobilium & immobilium, & ad illum titulum pertinentium, sex mensium spatio, sub pœna suspensionis episcopo exhibituros.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denunciet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis, ab eo religiose præstari oporteat: eumdem doceat, Christianum hominem non decere opus aliquod ante suscipere, aggredive, quam Dei auxilium religiosis precibus imploret, dicit enim dominus. Sine me nihil potestis facere. Parochus igitur, cujus est populum ad optima quæque instituta erudire; Concionator item illum, prout usu venerit, cohortetur ac moneat, ut neque publice, neque privatim quicquam aggrediatur, nisi primum sanctis precibus Deo adhibitis: Neque cibum sumat antequam stata prece benedicat: post cibum item domino gratias precatione agat: id enim a nobis expectat qui nos pascit Deus, ut pro præstitis ab eo escis, illi gratias agamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus.

Eidem præterea significet, atque indicet stationes,

nes, & indulgentias, & alia, quæ episcopi jussu promulganda erunt.

Concionem nullo modo diebus festis intermittat, inter missarum solennia.

Processionem per cœmeterium, aut etiam per pagum, & vicum, ante missam quovis die dominico, in festo item habeat.

Clericum apud se parochus habeat ejusmodi, ut non solum missæ inservire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri canone decreta sunt, nec sacramenta ministret absque clerici auxilio & ministerio.

Parochialis curæ munera atque officia non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve curatores, obeant ac præstent: nisi sint qui aliqua justa causa ab episcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur, id nisi fecerint, tum fructibus beneficii mulctentur pro rata temporis & officii sui prætermissi, tum aliis etiam pœnis plectantur arbitratu episcopi.

Parochi in urbe, & in oppidis saltem insignioribus constituti, ut a reliquis sacerdotibus, animarum curam non gerentibus, internoscantur, signum aliquod, quod proprium illorum insigne sit, ab episcopis in diœcesana synodo eis præscribendum ferant cum domo exeunt, supra exteriorem vestem & supra superpelliceum cum in ecclesia sunt, aut processiones aliasque hujusmodi publicas actiones obeunt.

Parochi præterea perpetuo ecclesiæ suæ assistant, & gregi invigilent, sint zelantes in salute fidelium procuranda. Sint diligentes in sacramentis ministrandis, & cum ea ministrant, animadvertant & servent diligenter sanctas ecclesiæ ceremonias, ut fideles ex eo ædificentur. Sint studiosi in verbi Dei prædicatione. Sit vigilans eorum cura erga infirmos. Sint diligentes, & soliciti in divinis officiis, in funeralibus, in processionibus. Sit maxima eorum diligentia in exercitatione populi ad statas orationes. Sit accurata instantia in festorum dierum cultu observando. Sit diligens eorum cura in scholis doctrinæ Christianæ. Sint soliciti in speculatione populi. Sint eorum monita salutaria. Sit magna vigilantia in reliquis parochialis muneris partibus, præcipue vero in observatione decretorum hujus synodi.

Ut autem quilibet parochus suo officio defungi queat, catechismum Romanum Latine & Gallice habeat: & ex ejus præscripto doctrinam de symbolo apostolorum, legis decalogo, sacramentis, oratione dominica, atque aliis ad salutem necessariis tradat. Frequenter quoque ac libenter biblia sacra & homelias patrum legat, unde ad captum populi sui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, seligat. Habeat insuper institutiones synodi hujus provincialis, & diœcesanæ, ut cognoscat quomodo se ac populum admonere, ac regere debeat.

Ad servitium parochiale perficiendum præsertim dominicis & aliis festis diebus non solum obligantur parochi, sed omnes etiam ejusdem parochiæ presbyteri, qui in ea aliquod beneficium obtinent: vel alias eidem ecclesiæ ascripti sunt, sicut omnes parochiani ad illud audiendum. Nisi ergo presbyteri prædicti, in habitu sacerdotali cum mundo ac decenti superpelliceo hora competenti eo convenerint, (quo, ut conveniant, etiam qui non sunt ascripti, hortandi sunt) & in officio divino ad finem usque canentes, & administrantes, perstiterint: damus curatis potestatem post trinam admonitionem eos suspendendi a divinis. Et ut ordo in omnibus servetur in ecclesia, omnes presbyteros parochiæ, sicut omnes alios parochianos, parochis decet esse obedientes, & correctioni eorum ac directioni subditos, de quorum vita, & officio parochi episcopum aut vicarium foraneum certiorem sæpe reddere teneantur. Quod omne intelligi volumus de clericis, subdiaconis, & diaconis. Parochi vero quoties poterunt, auxiliarios presbyteros, & clericos suos vocent in participationem aliquarum obventionum ecclesiasticarum: ut qui altari servit, de altari vivat.

Indignum nobis visum est, dominicis, ac festis diebus, de orationis domo, negotiationis, aut fori sæcularis domum fieri. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione coguntur curati sacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicanorum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata sæcularium judicum, & officiariorum recitare & proclamare.

Ad purgandam ergo domum Dei his profanationibus, prohibemus sub interminatione divini judicii, & pœna suspensionis & excommunicationis, quicquam in sacrificio & in templo nisi sacrum & sanctum, dici aut fieri. Atque monemus omnes judices & magistratus sæculares, ut sua quæcumque mandata per suos ministros, & fabricarum rectores, aut alium de vicinia deputatum publicari faciant extra cœmeterium & ecclesiam, quo loco ipsis videbitur convenientius. Eosdem obtestamur in domino, ne liceat iis diebus parochianos & vicinos venientes aut redeuntes ad ecclesiam, aut in ipsa inventos in jus vocare, aut comprehendere, aut aliter vexare: ob id enim miseri homines coguntur abstinere a cultu divino, & festis diebus, quibus prodeundum in ecclesiam est, latitare.

Habeant libros sacræ scripturæ, & casuum conscientiæ institutiones, quæ auctoritate hujus synodi edentur, & alios præterea parochis, & animarum curatoribus necessarios. Habeant præterea libros, & hos vigilanter, & decore asservent, in quibus & baptizatos, & matrimonio junctos, & chrismate delibutos, & mortuos scribant, & hos separatos ad præscriptum hujus synodi.

Nullus parochus pœna illis excommunicationis proposita, sacramentum ullum administrare audeat hæreticis quibusvis, vel quocumque modo a fide catholica aversis, nisi prius constiterit illos resipuisse, & ecclesiæ rite reconciliatos fuisse.

Ad tollendos abusus, quos in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis irrepsisse audivimus, in oblationibus, quæ a laicis percipiuntur in quibusdam anni festivitatibus, & in profanos usus convertuntur: Statuimus & ordinamus, ne de cetero ullæ in ecclesiis oblationes fiant, aut colligantur, quæ non in ipsius ecclesiæ & ministrorum ejus utilitatem convertantur pœna excommunicationis contrafacientibus proposita: provideantque parochi, ne hujusmodi oblationibus ullæ superstitiones admittantur.

Die festo beatæ Mariæ virginis purificationis dicato, candelarum, & die dominica, quæ in palmis dicitur, olivarum benedictio in ecclesia ipsa solum celebretur, aut in ejus cœmeterio, ubi talis fuerit consuetudo: utroque autem tempore in singulis ecclesiis, ubi solennis illa candelarum & olivarum benedictio facta est, aut in earum ambitu, alibive processio agatur. Quo in processionis munere clerus die festo purificationis candelas, die autem palmarum olivas aut palmas præeundo manibus gestet.

Curati ne permittant esculenta appendi olivis benedicendis, moneantque populum benedictionem

nem illam non cadere super esculenta, sed super olivas.

Ea tantum benedicantur quæ ex veteri ecclesiæ instituto benedici consueverunt, juxta rituale Romanum. Caveant autem maxime sacerdotes, ne benedictionem impertiant ad veneficia, maleficia, aut alia hujusmodi superstitiosa.

Parochus puerperam ne benedicat, nisi in ecclesia, cui etiam solum detur aliqua sacra imago deosculanda, cum aspersione aquæ benedictæ, neque ullo modo detur panis benedictus sub hostiæ forma, aut quid ejusmodi.

De residentia.

QVÆ de residentia a sacro-sancta synodo Tridentina sancte ac utiliter decreta sunt, omnes hujus provinciæ episcopi pro eorum pastorali sollicitudine ipsi diligenter observent, ac ab omnibus beneficia curata, vel personalem residentiam requirentia quomodolibet obtinentibus quam diligentissime inviolateque observari curent.

Statuimus etiam ut in singulis cathedralibus & collegiatis ecclesiis singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, absentium canonicorum & aliorum beneficia in dictis ecclesiis obtinentium nomina ad episcopum deferant.

Monemus autem & hortamur beneficia curata obtinentes, ut divinorum præceptorum memores, gregem pascant, & regant in judicio & veritate, ac declaramus, eisdem præceptis parochialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parochia residentiam, ut injuncto sibi officio defungi valeant, neque abesse posse, nisi ex justa, legitima, & canonica causa, ab ordinario in scriptis approbanda.

Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia, fructus suos non facit, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi retinere potest, sed per ipsum aut superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre etiam non personaliter citati contumaces fuerint, liberum volumus esse ordinariis per censuras ecclesiasticas, substractionemque fructuum aliaque juris remedia etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

Plerique ne resideant prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Ideo statuit hæc synodus, ut quisquis beneficio personalem residentiam requirente, & ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, qui etiam aliis jam dictis pœnis subjaceat.

Si quis a residentia ex legitima causa ab episcopo prius cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbatum cum debita mercedis assignatione relinquat. Discedendi autem licentia in scriptis, gratisque concedenda, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa nemini detur. Quod si quis diutius ab eadem residentia excusari potuerit, visitet tamen parochiam de bimestri in bimestre, ne prorsus sine officio beneficium possideat, nisi justo impedimento per episcopum judicando detineatur.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ ejusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

A Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint. Qui huic officio deerit, sicut episcopo videbitur, plectatur.

In facultatibus autem absentiæ, quæ studiorum causa ab ordinariis concedentur, hæc apponenda censuimus.

Vt vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeat.

Vt minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt quæ nunc cupiunt absolvere.

Vt intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoveantur.

B Vt singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeat, quo is illos in eo studii genere proficere testetur: quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

Quod si omnes supra scriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint, aut is qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat, aut quæ ipsi servanda proponuntur, deinceps non præstiterit, facultates irritæ ac nullæ sint, & qui impetrat, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere, ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Similes autem facultates, etiam prædictis requisitis concurrentibus iis qui parochiales ecclesias obtinent, minime concedantur.

C

De ecclesiis & eorum cultu.

ECCLESIAS quascumque, sive curatas, sive non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem quæ a sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent.

Lapides, cœmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur: nisi episcopi auctoritas ex justa causa intercesserit: Quod enim semel Deo consecratum est, ad privatos hominum usus transferri non debet.

Altaria etiam quæ extra ecclesiam & quæ sub dio, nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent. D

In ecclesia præsertim cum divina officia celebrantur, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare, cum mulieribus immodeste colloqui, altaribus vel fontibus baptismi adhærere, in limine aut ante fores immorari, aversum ab eucharistiæ sacramento irreverenter sedere, aut cum in missa sustollitur stare, aut quovis modo divina perturbare, aut irreverenter in ecclesia versari.

E Ne clericus, aut quivis alius in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusve quidquam venale proponat, ne si ad usum quidem sacrificii vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat.

Mendici eleemosynæ quæritandæ causa ne in ecclesiis vagentur, sed extra januam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a parocho ecclesiæ per se vel alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ecclesia interdicti sententia excludatur: Si commode id fieri non potest, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitrio animadvertat: qui etiam parochi, & aliorum ecclesiæ ministrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Parochus sub noctis horam, ecclesiæ fores claudi curet,

curet, neque ullo pacto quemquam admittat præter sacerdotes, nisi nocte natalis domini.

Cum Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo devotionem non excitant, sed intervenientiũ mentes facile illiciunt in fœdas, turpesque cogitationes: propterea ne quis ad illa ornanda peristromatis, aulæisque utatur, quæ obscœnis figuris intexta sint. Neque item pictas imagines & signa adhibeat, quæ loci sanctitati non conveniant.

Quæ pallia, aliaque sacra indumenta altarium usui, ornatuive addicta sunt, ea ad sedis episcopi alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici, quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, usum sive ornamentum ne adhibeantur.

Nullus etiam vestibus religiosorum hominum aut mulierum utatur ad larvas, vel ad scurrilia, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ.

Quæ vestes & ornamenta cujusvis generis, ad usum sacrum comparata, ecclesiæ instituto benedici debent, ea in missæ sacrificio, ceterisque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam solennibus precibus ab episcopo vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

De choro.

CUM ab ipso Christianæ religionis exordio, ecclesiasticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non solum laicos a choro, qui solis patebat clericis, exclusos fuisse, sed & in eodem choro quibusdam stationum gradibus, clericos ipsos sic fuisse distinctos, ut nec intra sacerdotes diaconi, nec intra diaconos subdiaconi ullo modo admitterentur: Propterea hæc sancta synodus dum videt ecclesiarum choros hoc tempore non magis clericorum, quam laicorum, imo, quod deplorandum est, & mulierum conventus dici posse, & ob eam causam divina officia ea qua decet reverentia minime celebrari: priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare cupiens, decrevit, laicos homines, (& multo minus mulieres) dum divina celebrantur, intra cancellos chori nequaquam esse admittendos: His tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros, in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint & honesto ac decenti habitu induti. Laici vero nobiliores, & qui vel Christianissimi regis consiliarii & officiales, aut ex militaribus ordinibus, aut communitatum magistratibus fuerint, poterunt intra chorum admitti, si eo in loco divinis officiis interesse velint, ita tamen ut post clericos sedeant, nec inter clericos ipsis sedere liceat.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo umquam tempore, nullave ex causa, dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur: denique iis horis, quibus clerici, tam sæculares, quam regulares in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum etiam superiorem admittantur. Quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ si monitæ statim non recesserint, vel iterum contumaciter ingredi præsumpserint, sint eo ipso excommunicatæ: qui vero choro præsunt, si earum ingressum etiam tacitum concesserint, permiserintve, & non statim illas monuerint, aut per alium monere fecerint, ut discedant, præter excommunicationem, in quam ipso facto incurrant, sint ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensi.

A Episcopus post missam conventualem, & post solennem benedictionem populo datam, ne recedat a choro, usquequo absoluta fuerit sexta, vel nona, cum dicenda fuerit, nisi ex gravi causa: ne privetur chorus & ecclesia debitis obsequiis per canonicos præstandis. Qui cum episcopum ad ædes episcopales comitari debeant, chorum destituunt, & illius horæ officio non satisfaciunt.

In choro clerus non vagetur oculis, incomposito corporis situ ne stet vel sedeat, non moveatur huc illucque, non circumambulet, non sint invicem colloquia, non flores in manu teneat, non legat aliud in choro præterquam officium quod tunc cantatur, moduletur devote cum aliis, memineritque se tremendæ Dei majestati astare, qui non modo exteriores corporis gestus videt, sed scrutatur cordium intima atque secreta: ne de illo dicatur, quod Deus per prophetam ait. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me.

De altari.

ALTARIUM & capellarum locus ne in ulla quavis ecclesia quovis nomine cuiquam absque episcopi licentia & auctoritate detur.

Amoveantur omnia altaria, quæ subtus suggestum aut organum extructa sunt, aut columnæ pilæve hærentia, aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua, aut alia, quavis ratione incommoda aut periculosa, vel etiam sine fundatione, episcopi judicio.

Emolumenta autem, oblationes, & jura, ac onera altarium, quæ amovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur. In ejusmodi autem locis deinceps ne ulla quavis ratione & causa altaria construi episcopus permittat, neque alio modo liceat.

Id in primis propositum habeat episcopus, nimiam altarium frequentiam, quam tantopere populi expetunt, ac magnifaciunt, esse vitandam, eam ob causam, ne sacerdotes ad illa uno eodemque tempore celebrantes se invicem interturbent, ac ne illa, ut usu evenire solet, ornamentis necessariis, quo plura sunt, eo facilius destituta remaneant. Atque illud quidem statui posse videretur generaliter, nullam prope ecclesiam tam amplam reperiri in nostris diœcesibus, cui non satis sint quinque aut septem ad summum altaria.

Extruatur unumquodque altare, aut si jam extructum est, ad rationes infra præscriptas aptetur, & ornetur. Lapideum sit vel saltem lateritium, cum tabula lapidea, si consecrandum est. In eo non sit fenestella, foramenve ulla ex parte, ubi quicquam asservari aut recondi possit, nisi sint reliquiæ sanctorum. Si vero columellis suffultum erit, ne quicquam subtus ponatur omnino. Altaria supra scabellum ligneum, quod *marchepié* vocant, extent palmis quatuor cum quarto, longitudinis vero sint ad minus palmorum octo, latitudinis item palmorum trium cum dimidio. Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris palmos saltem quatuor productum late pateat. Altare omne tegumen habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela alicujus coloris decenter picta, vel panno pretiosiore confectum, ubi fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat. Si fornix est, distet ab altari spatio convenienti. Fenestella sit in pariete capellæ a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit, ad pelvim, cum urceolis, dum missæ sacrificium

sacrificium fit, reponendum: Inferior ad aquam ablutionis manuum sacerdotis celebrantis projiciendam.

Vrceoli sint ex vitro, ubi commode fieri possit.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe e sacristia deferatur, cum faciendum est ibi missæ sacrificium.

Vnumquodque altare, ubi commode episcopus fieri posse judicarit, sepiatur omnino septo ferreo, vel lapideo, vel saltem ligneo: quod septum ab altari distet saltem palmis septem. Nec vero illud septum laicus ingrediatur, dum missæ sacrificium fit.

Petra sacrata si mensæ altaris inseratur, ita fiat, ut paululum ab illa extet, quantum a celebrante sacerdote tactu dignosci possit. Quæ quidem petra non sit minor longitudine palmi unius, & dimidii: latitudine palmi & quarti, præter ligneam capsam in qua includetur. Sit etiam tela colorata cooperta.

Habeat unumquodque altare propriam supellectilem, & ornamenta decentia ut infra, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Consecratæ altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Altaria singula mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint.

Pallio præterea coloris quoad ejus fieri potest, pro festi diei, feriæve ratione ornata decenter sint.

Viridem aut cæruleam telam habeant, qua præterquam missæ tempore contegantur, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur. Ornata præterea sint cruce in medio collocata, nisi aliqua sit imago, & candelabris duobus ad minus, uno a dextra, altero a sinistra parte posito.

Maneant semper instructa atque ornata, festis saltem diebus, nisi aliud episcopo aliquando videatur.

Tabella cum secretis orationibus in uno quoque altari sit, quæ peracta missa, sub tela mappave recondatur.

Si altaris redditus adeo tenues sunt, ut ad illud juxta præscriptam formam instruendum, & ad ferendum debiti servitii onus satis non sint, neque demoliendum ob ecclesiæ decorem videatur, servitii ipsius partem aut etiam totum, ad tempus episcopo probatum, subtrahi poterit, nisi aliud commodius occurrat.

Altaria & imagines, & pavimentum eniteant perpetuo, pavimentum vero, saltem octavo quoque die verratur diligenter, & parietes cum opus fuerit. Cura hæc sit præpositi, parochi, vel alterius qui major sit in ecclesia.

Episcopus librum, eumque certum, ac perpetuum confici, illumque in archivio episcopali diligenter asservari mandet, quo in libro infra annum, altarium omnium, quæ in singulis urbis & diœcesis suæ ecclesiis collocata sunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, si quæ habent, sigillatim ordine recteque describantur, & si quid deinceps emolumenti aut oneris ex legato aliove nomine accesserit, id diligenter notetur.

Onera vero in hoc libro notata, singula in tabellam referantur, quæ in cujuscumque ecclesiæ, ubi altaria hujusmodi fuerint, sacristia affigi debet.

In hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, juribus, emolumentis atque oneribus accurate describantur: facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ illius secretario episcopali mensis spatio, ædificationem jam absolutam denuntiet.

De sacristia.

SACRISTIA unaquæque habeat quæ sequuntur. Primo armarium, vel vestiarium unum, plurave ad indumenta conservanda, instructa suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione vel supellectilis copia. Tum præterea oratorium separato quantum poterit loco positum atque distinctum, ubi possit sacerdos se colligere, & orare, ante & post missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenso ad manus abluendas & abstergendas. Tabulam etiam de orationibus sacro unicuique indumento accommodatis. Tabellam quoque appensam in qua & missæ, & anniversaria singula ordine notata sint, quæ vel ab universo illius ecclesiæ clero, vel ab unoquoque in singulos dies hebdomadasve peragi præstarive debent, ac reliquas item tabellas ex jussu episcopi confectas.

Episcopi omni labore & diligentia curent, tabellam confici, in qua singuli episcopi qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint: quæ in sacristia affigatur, ut frequentius sacerdotes memores sint pro illis preces, & sacrificia offerre.

Vestes sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ usui, ministerioque addicta, & reliqua ecclesiastica supellex, & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte atque ordine asserventur.

Nec vero sordibus, pulvereque obsordescant, sed quoad ejus fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento, pura omnia & singula sint, ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sarta tecta & bene compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium, confessionalium, aliarumque hujusmodi rerum forma instructionibus episcopi commonstranda in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur, ad cujus similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium servetur accurate, neque in ea pateat aditus laicis, nisi necessarium fuerit.

Ex ea egrediantur vestibus sacris induti, qui celebraturi sunt, nec aliter celebrent nisi in sacristia vestiantur, ad quam cum pariter celebraverint, revertantur, sub pœna unius aurei, pro medietate seminario applicandi.

De cœmeteriis.

CVRET episcopus diligenter, ut cœmeteria ita undique sepiantur, ut ingressus bestiis occludatur, neve per illa accessus & transitus sit ad profanas res.

Custodiantur ab immunditiis: purgenturque sæpe a vepribus, spinis, & herbis: quæ herbæ usui non sint animalium comestioni, sed in eisdem cœmeteriis comburantur.

In eorum medio crux firmiter erecta sit, quam aliquo etiam decenti tegumento operiri conveniens erit.

De campanis.

CAMPANAS tres, grandiorem scilicet, mediam, & minimam, si una quæque parochialis ecclesia

ecclesia habere non possit, saltem duas, ubi fieri A potest, habeat, impensis eorum qui jure, vel consuetudine ad id tenentur.

Simplex ecclesia & oratorium, unam tantum campanulam habeat, ut summorum pontificum constitutionibus sancitum est.

Nulla res profana deinceps campanis insculpatur inscribaturve, sed crux, & sacra aliqua imago, utpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim aut pinnas sustollantur, antequam ab episcopo rite precibus ac benedictione consecratæ sint.

Et ubi commode fieri potest, ne ab alio quam a clericis pulsari permittantur: neque earum sonitu & clangore, quæ consecratæ sunt, convocentur homines ad sæcularia pertractanda, neve reis ad patibula perducendis. B

De funeribus & exequiis.

VT vetus ecclesiæ institutum mortuorum funus piis precibus & officiis solenni more prosequendi, multis locis depravatum, ad pristinam pietatis rationem revocemus: Clericis quibuscumque, cujusvis dignitatis sint, etiam cathedralium & collegiatarum ecclesiarum canonicis, ceterisque C omnibus, hæc servanda proponimus.

Ante solis ortum, & post occasum mortuum efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus, sine episcopi, aut vicarii licentia.

Inter majoris missæ celebrationem mortuorum corpora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus qui vocabitur in unam ecclesiam a parocho decernendam congruo processionis ordine conveniant, unde omnes ordine prodeuntes bini canentes psalmos, aliasve sacras preces mortuum ab ejus ædibus ad sepulturam comitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo ordine circumstent, instituta officia celebrantes, nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici, eodem D ordine quo venerant, crucem perferentes ad ecclesiam suam redeant, nisi aliquando aliud episcopo justa de causa videatur.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem & cadaver ad ecclesiam deferuntur, & alia, quæ circa feretrum & altaribus, & reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impensa accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ejus ecclesiæ sacristiæ, in qua mortuum corpus humandum erit continuo addicta sint: nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia convertantur.

Excipimus autem ea, quæ clericis cujusvis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium E nomine cathedralibus & parochialibus ecclesiis, ex sacris canonibus debentur, quibus nihil obsit quominus quartam funeralium hujusmodi eis debitam consequantur.

Nemini quemquam in funere laudare liceat in ecclesia, nisi, & eum quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Licet tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes.

De processionibus.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ persæpe cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares, quam regulares, tum in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis similibus, episcopus amota omni appellatione, & nonobstantibus quibuscumque componat.

Exempti autem omnes, tam clerici sæculares, quam regulares quicumque etiam monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

Clero ad ecclesiam convenienti processionis, supplicationis, alteriusve hujusmodi officii causa, locus aliquis constituatur, ubi simul universus, si potest, alioquin collegiatim saltem unusquisque ordo conveniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat, ne per ecclesiam vagetur, aut quicquam aliud admittat.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes procedentem dirigat, tumque aliquando cum opus est, eúdem subsistere moneant, tum etiam qui populum in ordine consistere, aliaque hujusmodi opportune in ipsa etiam via moneant & præcipiant, atque ut serventur efficiant omni sollicitudine.

Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendum ei sit, ut opportunum erit, significetur, prout moris est.

Clerici omnes sæculares & regulares, & qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque inter eos laici homines quocumque gradu sint ullo modo interjecti incedant, neque item inter eosdem & episcopum laicis locus sit.

Sacras imagines, vexillave cleri, ne laicus homo in processione perferat, ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

In omni ecclesia, unde ad statas processiones clerum populumque egredi solenne est, ubi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsus solenniter tamdiu adhibeatur, quoad inde clerus universus in processionis munere egressus sit. Idemque cum a processione revertitur, præstetur. Idem fiat in ecclesiis, quæ in vicinia sunt, ubi processio agitur. In omni præterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quæ obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

Regularibus sub excommunicationis pœna interdicitur, ne processiones solennes & publicas ipsi soli in civitatibus aut oppidis insignioribus obeant, absque facultate inscriptis ab episcopo impetrata, ac etiam capituli, ubi id ex consuetudine servatur, sed cum aliqua ex causa processionem illos obire necesse est, eam obire liceat, in ecclesia sua, vel in suo cœmeterio, vel in claustro monasterii, terminos autem sui monasterii, nullo modo propria auctoritate egredi liceat, sub pœna prædicta.

Confratriæ, sodalitates, societates, & scholæ quæcumque, quocumque nomine appellantur, processionem sanctissimi sacramenti ne obeant, nisi in scriptis ab episcopo facultate impetrata, quo casu episcopi animadvertant, ne illa processio aliquo modo impediat processionem parochialis ecclesiæ, neque permittat a dictis confratribus divinum officium, quod necessario fieri debet in parochiali ecclesia diebus festis & aliis aliquo modo impediri & interturbari.

ANNO CHRISTI 1585.

Ad tollendas controversias in processionibus, declaramus clericos seminarii esse de gremio ecclesiæ cathedralis, & propterea in processionibus ac aliis actibus publicis cum clero ecclesiæ cathedralis incedere debere.

De indulgentiis.

QVÆCVMQVE indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis etiam regularium, aut aliter exemptorum, ecclesiæ perpetuo concessæ sunt tabulæ, scripta, monimenta, aliaque omnia ejusdem generis extant, ea ubi sint in urbe sive diœcesi episcopus studiose conquirenda curet: tum illa conquisita, inde summatim scripta in librum certum, eo nomine confectum qui in archivio episcopali servetur, diligenter, recteque referri jubeat. Quæ præterea indulgentiæ urbis diœcesisque suæ ecclesiis in posterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur, ubi primum ad se, aut ad suum vicarium, qui illas recognoscat, delatæ fuerint: eodem aliove libro notentur, ordineque deinceps describantur.

Singulæ autem ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur, proprium ejusdem generis codicem, in quo illæ scribantur, accurate confectum, aut tabellam ejusdem generis in sacristia habeant, illarum exemplari in archivio, vel in sacristia asservato.

Parochus, concionatorve, quo tempore indulgentiæ exponuntur, doceat diligenter ejus consequendæ causa non esse necessariam præstitutam eleemosynæ largitatem, ut cælestem eum ecclesiæ thesaurum, spiritaliaque munera exponi omnes intelligant, non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

De reliquiis.

VT sanctorum reliquiis quæ debetur veneratio & cultus adhibeatur, statuimus ut in locis honestis ac decentibus vasculis, qua debent religione asserventur.

Cum populo pietatis causa ostendentur, lumina accendantur: ex loculis vero & receptaculis ubi condita sunt ne educantur, neve temere exponantur omnium oculis, neque quæstus gratia.

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus, illæ cum suis loculis vasculisve suscipiuntur, ut vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur: primum illis thurificatio adhibeatur: sique in via ferantur, tunc acolytus sacerdoti illas ferenti, (nec enim ab alio, quam a sacerdote eas ferri decet) præeat, qui item thurificet.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut velis nudæ exponantur, ac in illis exponendis & in processionibus ferendis summa veneratio ac pietas adhibeatur.

Cetera etiam de reliquiis, atque imaginibus sacris, quæ a sacra Tridentina synodo decreta sunt, episcopus inviolate servari curet: simulque ea omnia servet diligenter, quæ ab eadem synodo de miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis tradita sunt.

Nec vero patiatur, causa non cognita, & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari, votave, aut oblationes suspendi, aut quicquam novi ea in re omnino fieri.

Sed quia aliquando fit ut vulgi concursu populique clamore aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia evulgetur, quod re vera non est, studeat episcopus, ubi ejusmodi occasio se obtulerit, ut primis illis A vulgi clamoribus pie obsistat, donec rei veritas legitime comprobata constet. Si quis vero dubius aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de his rebus gravior quæstio incidat, episcopus antequam controversiam dirimat, metropolitani & comprovincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet, ita tamen ut quemadmodum ab eodem concilio Tridentino præscriptum est, nihil inconsulto summo pontifice novum aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

De excommunicatione.

QVAMVIS excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos B in officio populos valde salutaris, sobrie tamen magnaque circumspectione exercendus est: cum experientia doceat, si temere ac levibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari. Quapropter excommunicationes illæ quæ monitionibus præmissis ad finem revelationis, ut aiunt, aut pro deperditis seu substractis rebus ferri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo decernantur, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter ac magna maturitate per episcopum examinata, quæ ejus animum moveat: nec ad eas concedendas cujusvis sæcularis etiam magistratus auctoritate adducatur: sed totum hoc in ejus arbitrio & conscientia sit positum, quando ip- C se pro re, loco, persona, aut tempore, eas decernendas esse judicaverit.

In causis vero judicialibus, mandatur omnibus judicibus ecclesiasticis cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis, vel personalis, in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo quam in definiendo, a censuris ecclesiasticis, seu interdicto: Sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque etiam laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis piis, ibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint assignentur, seu per captionem pignorum, personarumque districtionem per suos proprios aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & causas definire.

Quod si executio realis vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit, sitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio suo præter alias pœnas poterit ferire.

In causis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel personalis, ut supra fieri poterit, erit a censuris abstinendum, sed si dictæ executioni facile locus esse non poterit, licebit judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti, si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem admonitione etiam per edictum, id postulet.

Nefas autem sit sæculari cuilibet magistratui pro- E hibere ecclesiastico judici ut non excommunicet, aut mandare ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu quod contenta in præsenti decreto non sint observata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos, hæc cognitio pertineat.

Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem non admittatur, sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, pro suspecto de hæresi habeatur.

Volumus autem per omnes dies dominicos excommunicari

ANNO CHRISTI 1585.

communicari maleficos, atheos, & libertinos, & contra illos in nostris diœcesibus inquiri, eosque secundum canonicas sanctiones, invocato si opus fuerit brachii sæcularis auxilio, puniri.

Quæ pertinent ad beneficiorum collationem, eorumque jurium & bonorum conservationem.

Quod ad beneficiorum collationem ac provisionem spectat, ea serventur, quæ a concilio Tridentino de beneficiorum provisione decreta sunt, præcipue vero collatio beneficiorum quibus cura animarum incumbit, non fiat, nisi servata forma ejusdem concilii de provisione parochialium ecclesiarum.

Nemini item beneficium ecclesiasticum cujuscumque qualitatis illud existat, & quomodocumque vacet, conferatur, aut præsentatus ad illud admittatur, & instituatur, aut provisus de illo a sede Romana, vel ab illustrissimo legato Avenionensi, ad professionem fidei, vel possessionem recipiatur, nisi prius ab episcopo, vel ejus vicario, ac tribus saltem examinatoribus in synodo diœcesana deputatis fuerit examinatus, de fide & religione, de anteacta vita, de sufficienti doctrina, & de legitima ætate juxta decreta concilii Tridentini, & de iis denique, quæ pro qualitate beneficii videbuntur expedire: atque tam interrogata, quam responsa in scriptis redigantur, & secretario tradantur servanda, si forte lis de capacitate aut incapacitate suboriretur. Secundum vero eorum conscientiam de illius sufficientia aut insufficientia pronuntient examinatores: exigantque ab eo tum fidei professionem, tum etiam juramentum de simonia non commissa, & de non accepto beneficio ad custodiam, aut cum injusta aliqua pensione.

Et quoniam sæpe fraudes per eos committi animadversum est, qui cum mandati literas apostolicas, vel illustrissimi legati Avenionensis in forma dignum, pluribus judicibus directas impetrarint, ab uno rejecti, tanquam non idonei, ad alium, tacita quam tulerunt repulsa, confugientes, beneficii quod sibi conferri volunt collationem non idonei aliquando surripiunt: propterea ad hujusmodi fraudibus occurrendum, decernimus quod eo casu adveniente, a tergo literarum apponatur & dies præsentationis literarum, & quod impetrans fuerit examinatus, & rejectus ex causis prout in actis.

Conficiatur liber, isque in omni episcopali archivio asservetur, in quo libro diœcesanorum beneficiorum cujusvis generis, tum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur, tum collationes ac provisiones quæcumque sint, vel a summo pontifice, vel ab illustrissimo legato, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio factæ, literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse episcopus censuerit, in eumdem referantur.

Idem servetur de literis ordinum, quibus singuli ejusdem diœcesis clerici initiantur. Capitula vero, & quicumque sint qui cujusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis etiam unionis jure possident, episcopo, etiam privatim petenti, sine mora exhibeant, e quibus tabulis tum si quid oneris obligationisve illis inesse apparuerit, tum quicquid aliud expedire idem episcopus censuerit, id distincte explicateque exscribi jubeat. Idque omne ut ab his ad quos spectat, plane præstetur idem omni ratione efficiat.

Quicumque de aliquo beneficio, etiam per literas apostolicas fuerit provisus, teneatur intra tres menses a die adeptæ possessionis inventarium omnium bonorum, jurium, & onerum illius beneficii, episcopo exhibere. Si id omiserit, episcopi arbitrio puniatur.

Ne episcopus deinceps, etiam patronorum accedente consensu, permittat concedatve, ut quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione illud beneficium, quod ordinem aliquem requirit, assequatur, qui vere eo ordine non sit initiatus, quamvis ætate congrua sit, pro illo ordine suscipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non sit, quas illa erectio, vel fundatio, vel constitutio requirit. Resignationes beneficiorum factæ prius incognitis, aut his, quos nulla virtus, nec aliqua singularis eruditio, aut alia honesta causa commendat, vel etiam si beneficium illud expositum fuerit aliquando venale, aut alicui ad custodiendum oblatum, quod per duos testes probetur, vel fama proclamet, suspectæ de simonia redduntur.

Provisi igitur per tales resignationes ab ordinario non admittantur, neque etiam a capitulis ecclesiarum recipiantur, absque canonica purgatione.

Omnes pensiones & pactiones super beneficiis, in quibus non intervenit sedis apostolicæ auctoritas, illicitas & simoniacas declarantes, penitus improbamus.

Grave malum nostris temporibus, aut exortum, aut longius propagatum ecclesiam affligit ac perdit, per beneficiorum custodes, qui confidentiarii vocantur, quorum nomine & ministerio viri laici, ac mulieres hereditate possident sanctuarium domini, ac profanant.

Huic tam gravi morbo remedium aliquod adhibere cupientes, tam custodes illos, quam eos, quorum cupiditati deserviunt, tum a parochis in prono missarum singulis diebus dominicis, tum etiam a concionatoribus frequenter in adventu & quadragesima excommunicatos declarari & denuntiari jubemus, & teneri ad restitutionem fructuum, tam ipsos, quam eorum heredes. Quod intelligi etiam volumus de usurpatoribus jurium & fructuum beneficiorum, etiam si hi patroni fuerint.

Quicumque vero clerici, tam nefandæ fraudis, & usurpationis fabricatores, seu fautores fuerint, illos eisdem pœnis subjacere, nec non quibuscumque beneficiis privatos & ad quæcumque alia obtinenda inhabiles, atque a divinis suspensos declaramus.

Ad removendas autem istas & alias simoniacas fraudes, confessarii diligenter pœnitentes de iis interrogent & paterne ac omni caritate eos moneant, peccatorum hujusmodi gravitatem & pœnas eis declarantes. Ordinarii vero singuli sex mensibus per censuras ecclesiasticas curent per suas ecclesias revelari illorum criminum conscios & participes, & nisi revelationes parochi statim ad ipsos transmiserint, pro modo culpæ puniantur.

Ne autem aliqui beneficiati in nostris diœcesibus lateant intrusi ac sine titulo: præcipimus quibuscumque tam parochialium quam quorumcumque beneficiorum possessoribus, ut intra sex menses exhibeant suis episcopis suas provisiones & suos titulos, & procedatur contra contumaces per censu-

tas ecclesiasticas; retentionem fructuum, atque etiam privationem eorumdem beneficiorum, & alia juris remedia.

Decernit hæc synodus ut parochus semel in mense moneat inter missarum solennia notarios, testes, & alios quoscumque scientes aliqua legata facta fuisse ad pias causas, ut ea revelent intra tres menses, sub pœna excommunicationis.

De seminario.

SEMINARII institutio quam utilis sit, ac necessaria ad cleri disciplinam in singulis ecclesiis propagandam, animarumque salutem procurandam ex eo intelligi potest, quod hujus rei salutaris ratio aliquando intermissa, damna & detrimenta non mediocria ecclesiæ Dei attulit, quod manifestius in nostra hac provincia videmus.

Quare statuit hæc synodus, ut quamprimum episcopi cum consilio duorum de capitulo, & duorum de clero civitatis ad erectionem & dotationem seminariorum procedant juxta decreta sacrosancti Tridentini concilii, & Christianissimi regis nostri constitutiones.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur & explicetur quam diligentissime, nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, quam maximo fieri poterit studio.

In omni hujus provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studium etiam sacrorum rituum & ceremoniarum, historiæque omnis ecclesiasticæ, tum cantus, certis diebus & horis instituatur.

Præbenda insuper præceptorialis scholis attributa, vel attribuenda, & si qua alia sunt ad instituendos & alendos pueros ecclesiis, & locis destinata, in quibus seminaria instituentur, ipsis debent applicari, ea tamen lege, ut seminarii præceptores, non solum clericos & alios in seminario manentes, sed & aliunde advenientem juventutem docere teneantur. Sic enim fiet ut non solum ad ecclesiæ regimen provehendi, sed cujuscumque status pueri, pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam suam educationem, atque institutionem ecclesiæ referant acceptam.

Episcopus ipse tertio quoque mense, nisi justa causa impeditus sit, seminarium visitet: in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis, & piis viris, tum de magistrorum & rectorum diligentia, tum de progressibus, quos, & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus fecerit, accurate inquirat.

Idem, cum consilio duorum canonicorum, quos ipse elegerit, certas seminarii constitutiones præscribat, quas in frequenti eorum conventu per singulos menses legi curet, quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ serventur diligentius.

De synodo diœcesana.

EPISCOPUS ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis diœcesanam synodum habeat.

Porro ad parcendum expensis, & ad levamen

A cleri hujus provinciæ, visum est de duabus synodis in eodem anno, unam remittere quemadmodum nunc remittimus, & hoc ut altera diligentius haberi possit, salvo tamen jure cathedratici episcopis debiti. Hanc autem synodum commodius posse existimavimus post dominicam, *Ego sum Pastor bonus.*

Certum autem hunc diem, prout causa postulabit, mutare episcopo liceat, arbitratu suo.

In prima quaque diœcesana synodo, decreta in hoc provinciali concilio edita promulgentur.

Ad synodum diœcesanam accedere teneantur omnes ecclesiastica beneficia obtinentes, exempti etiam, qui alias cessante exemptione interesse deberent. Nec non qui curam gerunt parochialium & aliarum ecclesiarum capitulis, & aliis locis piis

B annexarum. Provideant tamen dum hæc præstant, ne ecclesiæ debitis fraudentur obsequiis.

Non alium in synodo diœcesana præsidere oportet, quam vicarium episcopi, eo absente, nisi sede vacante: tunc enim ad capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ea synodo vicarii foranei tum de curatis & aliis clericis sacris initiatis, vel ecclesiastica beneficia in suo vicariatu obtinentibus, tam præsentibus, quam absentibus, tum de his omnibus quæ ipsis corrigenda & reformanda esse videbuntur, certiorem reddere debent episcopum.

Qui synodo interesse debent, ne intersint sine superpelliceo integro & mundo: Curati prætere-

C a deferant signum illud, quod episcopus eis præscribet, ut supra statutum est, sub duorum aureorum pœna, arbitrio episcopi locis piis applicanda.

Censura ibi fiat de singulorum moribus, vestitu, & vita, ac infligatur pœna potius personalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.

Adhortatio vero publica quotidie, dum synodus celebratur, ab episcopo, vel ab alio deputato, habeatur de rebus ad vitæ & morum honestatem, ac animarum regimen pertinentibus.

Aliquot probati viri deligantur, qui testium sy-

D nodalium officium præstent, & in ipsa synodo, se fideliter suum munus obituros sancte jurent: Nulloque aut odio, vel amore cujuspiam, pœnæve metu, aut mercedis spe, aut quovis alio humano affectu adducendos, quominus omnia quæ correctione digna cognoverint, aliquot ante diœcesanam synodum diebus episcopo significent.

Odia, & animorum offensiones, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, in synodi episcopus pro pastorali cura componat. In celebratione synodi diœcesanæ, ceremoniæ, ritus, & preces, & alia serventur quæ in pontificali Romano tradita sunt.

Singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo vel ejus vicario examinatores sex ad minus proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea approbentur: advenienteque vocatione cujuslibet ecclesiæ, tres saltem ex illis eligat episcopus, qui cum eo, vel ejus vicario examen perficiant. Idem fiat in examine promovendorum ad ordines.

Sint vero hi examinatores magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici sæculares, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, qui ad id videbuntur magis idonei: jurentque omnes in manibus episcopi ad sancta Dei evangelia, se quacumque humana affectione postposita fideliter munus suum

suum obituros: Caveantque ne quicquam prorsus occasione hujus examinis accipiant, alioquin simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes incurrant.

Hi peracto examine juxta eorum conscientiam quæcumque in examinatis repererint episcopo renuntient, caveantque in hujusmodi negotio declinent ad sinistram vel ad dexteram.

Quoniam vero ob maliciosam petentium suggestionem, & quandocumque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo perfecte haberi non potest: hincque interdum judicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: servetur quod sancta synodus Trid. statuit, videlicet ut in singulis conciliis diœcesanis, aliquæ personæ quæ qualitates habeant, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptæ designentur, ut præter ordinarios locorum, iis etiam posthac causæ ecclesiasticæ ac spirituales, ad forum ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur.

Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituant ordinarii locorum, cum consilio capituli alium in ejus locum usq; ad futuram provincialem, aut diœcesanam synodum, ita ut habeat quæque diœcesis, ubi fieri potest, quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac ut supra, qualificatas, quibus hujusmodi causæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam a sede apostolica committantur, alioquin post designationem factam, quam statim episcopi ad summum Romanum pontificem vel legatum transmittant: delegationes quæcumque aliorum judicum aliis, quam iis factæ, surreptitiæ censeantur. Qui terminandis causis, quanta fieri poterit brevitate studeant: ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

A synodo, pœna excommunicationis proposita nullus discedat nisi ea finita, & de more benedictione ab episcopo data.

Qui in sessione synodali defuerint, mulctentur aureis sex, vel etiam graviori pœna pro ratione delicti, quæ mulcta seminario, vel alio pio loco attribuatur.

De vicariis foraneis.

Ut episcopus in urbe etiam externum gregem facilius quasi præsens intueri & curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, qui literarum scientia, morumque integritate, & rerum agendarum usu præstantiores sint, quibus singulis imposito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suæ, octo, vel decem parochiales ecclesias continentes, constituto tamen vicariatu in aliquo loco insigniori & frequentiori: illis autem eam facultatem tribuere poterit episcopus, quam ipse, & pro illorum eruditione, & pro locorum, temporumve ratione tribuendam censuerit.

Hi autem vicarii regionis sibi per episcopum commissæ presbyteros cujuscumque conditionis, curam animarum habentes semel singulis mensibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem ecclesiam congregent: idque in orbem eodem ordine semper faciant. Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata sua omnes confiteantur, ut congregationis die in ea ecclesia, in qua congregati fuerint, missam singuli celebrare A possint. Tum universi in choro missam conventualem pro mortuis solenni more cantent, in qua eorum aliquis a vicario in priori congregatione admonitus concionem ad populum habeat.

Confectis sacris, processionem omnes per totum vicum oppidumve, aut circa cœmeterium saltem obeant: tum vero in domo parochi simul, ea qua decet modestia & caritate, uno tantum ferculo contenti, cibum capiant: Nec in mensa desit lectio alicujus pii libri. Deinde assurgentes omnes, & gratias Deo agentes, bini ad ecclesiam se conferant, ubi peractis gratiis, induant singuli B suos superpelliceos, vicarius vero etiam stolam adhibeat, & per eum dicta oratione in principio congregationis recitari solita, omnes assideant & inter se conferant, quæ ad boni pastoris officium, & ad curam animarum recte administrandam pertinent, & de difficultatibus, & incommodis suarum parochiarum consulant, ut iis communi consilio remedia opportuna adhibeant.

Iidem autem vicarii libellum de casibus conscientiæ apostolicæ sedi & episcopis reservatis metropolitani cura edendum reliquis sacerdotibus legent, & aliquot capita, tum harum constitutionum, tum earum, quæ in synodis diœcesanis fient, simulque aliquid ex probata aliqua summa de casibus conscientiæ explicabunt.

C Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant, & quales se in pastorali præbeant cura: & an eorum culpa in ecclesia divinus cultus desideretur: an re ipsa præstentur ea quæ episcopi vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem earumve reparationem impendi jusserint: An libros habeant quos præsertim ex hujus synodi decreto habere debent: Quomodo sanctissimum eucharistiæ sacramentum recte religioseque asservetur: An qualibet hebdomada renovetur: Præterea an ea, quæ in missæ sacrificio adhibentur, uti calices, corporalia, purificatoria, mappæve altaris pura mundave, ac decentia sint. An baptisterium, & sacrorum oleorum vasa tuto ac decenter asserventur. An libros D habeant baptizatorum, chrismatorum, conjugatorum & mortuorum, & hos separatos, & decentes.

An reliqua in hac synodo decreta serventur. De his omnibus, & si quid mandarit peculiariter episcopus, deque aliis, quæ ad utilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in urbem venerint, primum episcopum adeant: deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, eum accurate moneant.

E Curati vero quicumque, quavis dignitate præditi vicariis obtemperent. Quod si aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint, episcopi in illos pro modo culpæ animadvertant. Hi autem vicarii, voluntate episcopi ab officio amoveri semper possint, ac si male id administrarint, pœnas dent ejusdem episcopi judicio.

De monasteriis.

Abbates & priores regulares, atq; etiam exempti, aut commendatarii, si ætatem præscriptam a jure, ad suscipiendos sacros ordines attigerint, intra annum promoveantur, facultatesque de non promovendo, præter quam in casibus a jure expressis, concessæ, juxta decretum sacri concilii Tridentini, ad annum suffragentur.

Commen-

Commendatarii quamvis ad regularem observantiam non obligentur, ne tamen sint sine jugo atque omni regula, decet eos medium statum, atque ordinem sequi inter regulares & sæculares clericos, in vestitu, in victu, & in omni ornatu. Tonsura utantur ampliori quam sæculares: nec existiment sibi mandatum monasteriorum regimen ad luxum & prodigalitatem, aut augendam rem suam, & consanguineorum familiam, sed ad piam & justam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent proprietatem, Deoque de omnibus sibi reddendam esse rationem intelligant.

Visitante episcopo teneatur abbas regularis seu commendatarius adesse, nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus, quam in temporalibus exequatur, aut canonicis pœnis coerceatur.

Religiosi, ad regulæ, quam sunt professi, præscriptum, vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota: ac si quæ alicujus ordinis, & regulæ peculiaria vota, & præcepta, ad votorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda, pertinentia, ab iis nunquam recedendum. Neque enim possunt a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxari. Nam, si illa, quæ bases sunt & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

Constituto in regulari vita, cujusque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere: sed statim ea tradere debet superiori, conventuique incorporare.

Nec liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, adminstrationem, vel commendam.

Attamen potest superior alicui, tanquam officiario, ad tempus rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

Monasteria reformentur secundum regulas quas profitentur.

Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis & coram visitatoribus, vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore, seu vicario, ne quid reticeatur, quod in administratione fuerit perperam gestum.

Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur, & invitentur ad bene agendum.

Ne liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi: nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum, tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem qui studiorum causa ad universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur.

Abbas, vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: nunquam autem, ut ad nundinas, vel consanguineorum nuptias, vel etiam ad missas per parœcias, aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum.

Apostatarum genus quam detestabile sit, ut pote cum homines sint, quos voti fidem, qua se Deo sancte adstrinxerunt, violare non puduerit, & ex patrum sententiis & ex canonum legibus, & ex summorum pontificum Martini V. imprimis & Pauli IV. constitutionibus, ac denique ex re ipsa, atque exitu intelligi licet: præsertim cum nemo sit qui nesciat, quanta & quam gravia sint ecclesiæ Dei per eos omni tempore importata incommoda. Cumque ad nos perlatum sit, eos variis atque confictis causis extra monasteria, quæ sui ordinis sunt, degere, eosque, non modo in provinciæ nostræ ecclesiis divina officia obire, sed etiam, id quod gravissimum est, temeritate quadam adductos, hoc ausos esse impetrare, ut sibi ecclesiastica beneficia conferantur: Nos igitur ut tam perniciosam hominum pestem a nostræ provinciæ finibus aliqua saltem ratione arceamus, universis & singulis qui habitu ordinis sui deposito, in hac eadem provincia extra religionis suæ monasteria vivunt, vel beneficia ecclesiastica obtinent, hoc edicimus, ut post mensem ab horum decretorum publicatione facultatem episcopo loci ostendant atque exhibeant, qua sibi licere putent, habitu dimisso ab ordinis sui monasteriis abesse, vel beneficia prædicta obtinere.

Qui vero ad constitutam diem hoc non præstiterint, contra eos, tanquam vere apostatas, & ordinis sui desertores, tum ab ordinum superioribus, tum a locorum ordinariis diligenter inquiratur, ac pœnis & modis, a sacris canonibus & Romanorum pontificum constitutionibus statutis procedatur, & a beneficiis ecclesiasticis quæ obtinent, ipso facto amoveantur.

Quicumque autem prætenderit, se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur: sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur, juxta decretum sacri concilii Tridentini.

De monialibus.

TANTI fuere in Christiana republica sacrosancta & veneranda virginitatis & castitatis vota, ut ecclesia catholica post domini nostri Iesu Christi ascensionem, ex ejus institutione ab apostolorum ætate nunquam cessaverit, vel commendare, vel continua traditione ea instituere, quæ ad illibatam eorumdem votorum custodiam, necessaria, commodave visa fuerunt: præsertim vero exactam rationem haberi voluit eorum, quæ ad clausuram pertinent virginum, quæ semel Deo earum sponso dicatæ ac devotæ virginitatem perpetuam, ei sponte offerentes, tot periculis, ac dæmonum illusionibus infestari ac oppugnari solent, ut tot jam editis canonibus ac decretis, nondum satis consultum earum tutelæ videri possit, nisi episcopi & alii quibus earumdem virginum cura commissa est, diligentissime

diligentissime curent, ne ullius unquam hac in re culpa notari possit, cum præsertim in adeo imminenti periculo vel exigua negligentia nonpossit non esse maxima: cum & ecclesia catholica his fœminis, quæ professione solenni cum paupertate & obedientia continentiam ac castitatem voverunt, non alia ratione clausuram indixerit, quam quod vel eam necessariam, vel saltem commodissimam huic instituto, tanquam tutissimum virginitatis præsidium esse judicaverit.

Duo igitur hæc sancta synodus maximopere præcavenda esse decernit: alterum, ne quævis causa existimetur esse justa, ut moniali liceat monasterii claustra exire: sed illa tantum quæ sic ad ejus salutem corporalem pertineat ut nisi cum maximo vitæ periculo, & contagio aliarum intra claustra manere nequeat, vel alia, quæ in constitutione fel. rec. Pii V. comprehensa sit, de qua episcopus diligentissimo prævio examine judicabit: alterum, ut non existimetur, absque gravissimo animæ periculo posse quemquam sanctimonialium claustra ingredi: cum id, etiam de superioris licentia, nequaquam liceat, nisi in casibus necessariis: extra quos, nec licentia dari potest, nec data cuiquam suffragari valet: maxime viris, cujuscumque ætatis & conditionis sint: quibus prælati licentiam hujusmodi concedere non debent, etiam ut cum sanctimonialibus ipsis, etsi filiæ sint, alio in loco, quamvis ipsis claustris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem siquidem jure, quo quis claustra sanctimonialium ingredi prohibetur, & ipsæ sanctimoniales, exire eadem interdicuntur.

Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu sancto inspirante, post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa hac in re commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitatis, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Anathemati vero subjiciantur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis, status, dignitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, & regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque virginem coegerint, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes, eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint.

Simili quoque anathemati subjiciuntur qui sanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi veli, vel votum emittendi quoquomodo sine justa causa impedierint.

Eaque omnia, & singula, quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum ut prospiceret, sacrosancta Tridentina synodus statuit atque decrevit, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat: nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipso deputatus, virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat: cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur ab officio suspensa sit.

Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent, sine impedimento dominum obsecrandi.

Meminerint, se sponsas esse Christi, nec in professione fidem datam irritam faciant, instent orationibus, & obsecrationibus nocte & die. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiose loquentes, quæ non oportet. Saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacramentum eucharistiæ suscipiant, quod & facient in omnibus etiam festivitatibus anni solennioribus, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

Curent episcopi, prout a sacrosanctis conciliis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, id eis præcipitur, in omnibus monasteriis sibi subjectis ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium instituere, & ubi violata fuerit diligenter restaurare ac conservare: inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas aliasque pœnas quacumque appellatione postposita compescentes: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus, ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrendæ.

Nulli moniali professæ ulla ratione e monasterii septis egredi liceat, etiam ad breve tempus, nisi causis supra dictis: indultis, & privilegiis quibuscumque non obstantibus.

Caveant qui ab episcopo superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra ejus septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum cum urgens necessitas deposcet, ut ne ex sanctæ memoriæ Gregorii XIII. sanctione excommunicationis pœnam statim subeant, a qua nisi per sedem apostolicam absolvi non possint.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, ut testantium, qui in monasterii ecclesia vel sepeliri, vel anniversarium diem quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: Sed quæ anniversaria ex testamento debentur, in ejus exteriori ecclesia præstent. Nec vero processionis in solennitate corporis domini agendæ gratia, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur: Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel ea, aut alia loca monasterii aqua benedicta aspergendi. Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum confirmationis sacramentum: sed in ecclesia exteriori ubi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam administratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Moniales, cum in eo loco, ubi ab aliis qui foris sunt, etiam a concionatore vel a superiore videri possunt,

Possunt, sermoni concionive intersunt, facie sint cooperta, & contecta velo, usque ad os deducto. Idem præstent, quæ cuivis etiam medico aut superiori monasterii septa ingredienti obviam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab episcopo medici aliquot, quos concessu etiam monasterii superiorum intra ejus septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium, alios etiam morbi gravitas requirit.

Quæ de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit, quæ item sanctæ memoriæ Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur clausura literis editis sanxit, quæ denique fel. rec. Gregorius XIII. de monialibus constituit, ea omnia episcopus exequatur quam diligentissime.

B Quod si quid obstiterit, quominus illa a se præstari queant, ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Constitutio illa, qua ab eodem Pio V. interdictum est, omnes cujusvis conditionis mulieres, etiam generis splendore, aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius certis festis diebus arbitrio episcopi, promulgetur. Si quæ autem moniales, conversæve non iis paruerint, quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quod de mulieribus non ingressuris monasteria monialium statutum est, idem statuitur de eisdem mulieribus, ne quovis prætextu audeant septa & C claustra regularium virorum quorumcumque ingredi, sub excommunicationis pœna.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

QVÆCVMQVE his nostris constitutionibus, decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis servanda curet, omnibus juris remediis.

Vt autem eorum omnium quæ in hac provinciali synodo decreta sunt, ulla ignorantiæ excusatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat, illud e- D dicimus, ut quo primum die in lucem emissa ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valvas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se, & his decretis, & si contra quicquam admiserint pœnis ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstrictos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis, & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit, & si ita expedire censuerit suæ etiam cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Si quæ autem in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Aquensis provinciæ synodus habeatur, ejus difficultatis tum omnium, quæ ipsis decretis tradita sunt, interpretationem & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod, quæ pro communi hujus provinciæ salute hoc tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sunt.

Denique ea, qua debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicæ omnium ecclesiarum A matris & magistræ judicio atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subjicimus.

Et quia multa a summo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Aquensis, & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt, decernimus, ut quicquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt reverendissimorum provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si publice in sessione postulatum esset.

SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM.

NOS Alexander Canigianus Dei & apostolicæ sedis gratia, archiepiscopus Aquensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Franciscus episcopus Aptensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus Paparinus de Calido monte episcopus, comes & dux Vapincensis consentiens subscripsi.

Ego Elsias Rastelis episcopus Regensis consentiens subscripsi.

Ego Antonius de Cuppis episcopus Cistaricensis consentiens subscripsi.

Ego Helias Mossonus vicarius generalis, atque procurator generaliter ad omnia deputatus illustrissimi & reverendissimi domini episcopi Forojuliensis ejus nomine interfui & subscripsi. Et omnia & singula in hac sancta synodo Aquensi acta, decreta, edita & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

PVBLICATIO CONCILII.

ALEXANDER CANIGIANVS Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Aquensis.

Vniversis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

VBI primum pastoralis solicitudinis onus pater misericordiarum Deus nobis imposuit, nihil antiquius fuit, quam ut ecclesiæ & provinciæ nobis concreditæ spiritualem ædificationem omni ratione promoveremus. Quam quidé in rem eo majori animi contentione incumbendum nobis esse existimavimus, quo & hæreticæ pravitatis zizania latius serpere, & antiquæ disciplinæ severitatem laxius in dies remitti cerneremus. Ex omnibus autem rebus, quæ ad cleri populique spirituale bonum tuendum atque augendum valent, nihil synodo provinciali utilius fore unquam duximus. Hoc enim remedium, & ad scandala tollenda, & ad zizania, quæ inimicus homo, dum nos dormiremus, superseminavit, eradicanda, & ad veterem disciplinam restituendam, & ad populi mores cum auctoritate corrigendos, & ad Dei cultum, omnemque religionem amplificandam, accommodatissimũ semper atq; aptissimum fuit. Sane nihil unquam vehementius optavimus ad omnium vestrũ progressus in via domini incitandos, quam synod. provinc. cogere atq; habere

habere, nihil unquam diligentius curavimus, quam ut fructuosissime atque utilissime haberetur. Pestilentiæ passim desævientis, atque grassantis metu, & belli, quo proximis annis conflictati fuimus, terrore, variisque aliarum rerum difficultatibus, quibus maxima quæque bona fere obstruuntur, factum est, ne habere hactenus potuerimus. Dei, a quo bonum omne procedit, benignitate, difficultatibus superatis, summa provincialium episcoporum frequentia, summa sententiarum consensione tandem aliquando habuimus. Quare gaudio sane exultamus in domino, atque immensas, aut certe quantas capere animus potest, ei grates habemus atque agimus. Ejus synodi decreta pontificis maximi auctoritate corroborata nunc edimus, atque emittimus, numero pauca, genere necessaria, usu facilia. Quamquam enim de vestro zelo, studioque divinæ gloriæ, & salutis animarum vestrarum minime dubitamus, maluimus tamen aliquid potius prætermittere in decernendo, ne vos aliquid prætermitteretis in exequendo, quam decretorum multitudine executionis cursum ulla ratione retardare, ardoremve restinguere. Suscipite igitur hæc caritatis monumenta, hæc sollicitudinis nostræ pignora; eo animo & studio, quod bonos atque obedientes filios decet. Pro eo quanti divini nominis gloriam, & animarum vestrarum salutem facitis, accipite hæc synodi nostræ decreta, hæc publicorum incommodorum remedia, ea animorum alacritate, quam quidem speramus, atque adeo confidimus vos allaturos esse ad ea servanda atque exhaurienda, abundantes (ut apostolus ait) in omni opere domini semper, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Remissas manus, & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, contemplantes, ne quis desit gratiæ Dei. Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se, per Iesum Christum cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO Xysto V. pontifici maximo.

BEATISSIME pater, singulari Dei benignitate synodū provincialem (quam ut hactenus differremus, partim pestilentiæ magnitudo, partim belli vis & militares incursiones effecerunt) uti maxime optabamus, summa episcoporum frequentia, summa cleri, populique lętitia habuimus, atque absolvimus. Quamobrem patri luminum Deo grates agimus quam maximas. Quæ in ea decreta confecimus, qua majori possumus reverentia, atque humilitate mittimus ad sanctitatem vestram, ejusque judicio, ac censuræ subjicimus, rogamusque, ut ea sapientia sua meliora facere, atque apostolica auctoritate confirmare & munire ad spiritalem hujus ecclesiæ & provinciæ ædificationem promovendam velit. Interim sanctitati vestræ multos annos atque æternam memoriam precamur. Aquis Sextiis Kal. Septemb. MDLXXXV.

S. V.

Humillimus servus

ALEXANDER ARCH. AQVENSIS.

VENERABILI FRATRI archiep. Aquen.

XYSTUS PP V.

VENERABILIS frater, salutem, & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit emendata. Curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur, quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ, sine qua omnis hactenus frustra esset susceptus labor. Deus benedictus præsit semper consiliis, actionibusque tuis omnibus sua gratia, dirigatque studia & conatus tuos omnes ad sui nominis gloriam, gregisque tuæ fidei ac vigilantiæ commissi salutem. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die v. Maii. MDLXXXVI. pontificatus nostri anno secundo.

ANT. BUCCAPADULIUS.

REVERENDISSIMO DOMINO uti fratri, domino archiepiscopo Aquensi.

REVERENDISSIME domine uti frater, synodum provincialem, quam istic amplitudo tua habuit, & ad sanctissimum dominum nostrum misit, ejus sanctitatis jussu viderunt illustrissimi cardinales, qui concilii Tridentini executioni, atque interpretationi præpositi sunt: eam ipsi diligenter perlegentes ac mature considerantes, non admodum multa invenerunt, quæ non probarent. Quare ad illam synodum ipsam nunc jubente eodem sanctissimo domino nostro remittentes, paucula, quædam, quæ notaverunt, in synodi prædictæ margine, ut videbis, describenda curavimus. Quarum notationum exemplum cum his ad eam literis separatim esse voluimus, ut synodus ipsa pia amplitudinis tuæ opera, & studio ad ipsarum animadversionum præscriptionem aptata, edatur, atque executioni mandetur: in quibus quando suscepti ab ea laboris, operisque confecti fructus omnis constat, non est quod illam ulla ad id cohortatione impellere nitamur, ad quod ipsa pastorali munere, pietate, & periculi timore, quod dominico gregi his miseris temporibus in istis præsertim locis imminet, satis excitatur. Deum tantum rogamus, ut ad omnes difficultates superandas, & ad provinciam istam recte gubernandam gratiæ suæ auxilia amplitudini tuæ magis in dies tribuere dignetur, cui operam quoque nostram, si cui illi usui esse potest, ex animo deferimus. Romæ, die IV. Maii MDLXXXVI. Amplitudinis tuæ

Uti fr. studiosus A. card. Carafa.

VITA
SIXTI PAPÆ V.

SIXTUS obscuris parentibus apud opidum montis Alti in marchionatu Anconitano natus, & Felicis

ANNO CHRISTI 1585.

nomine vocatus; adolescens ad institutum Franciscanorum, quos conventuales vocant, transiit. Cumque in ordine eos fecisset progressus, ut egregiam eruditionem cum singulari eloquentia compararet, magistralique laurea decoraretur, ex vicario generali ordinis sui, ex cardinale episcopo sanctæ Agathæ, in demortui Gregorii locum 24. Aprilis anno 1585. pontifex suffectus Kalendis Maii solenniter coronatus fuit. Vt vero pontificis partes felicius sustineret, indicto universali jubileo divinam opem imploravit. Iaponiæ principes magnifico & regio apparatu, quamdiu Romæ morati sunt, fovit, & amplis congiariis honoratos dimisit. Cumque initio pontificatus sui Italia nefariorum prædonum, exulumque incursionibus misere vexaretur, usque adeo severum, imo vero terribilem & tremendum se præbuit animadversorem, ut postmodum magna quiete & libertate, nedum Roma, verum etiam Italia frueretur. Vrbem ædificiis exornando omnes antecessores suos longo intervallo post se reliquit. Tria palatia ædificavit, unum in Vinea, alterum ad Montem Caballum, tertium in Laterano, Obeliscum altitudinis 114. palmorum ultra basin, antiquæ superstitionis monumentum, a Vaticano in mediam sancti Petri aream translatum Christo dedicavit, aliosque vetustate sepultos, alterum apud sanctam Mariam Majorem, alterum ad Lateranum, tandem juxta sanctam Mariam de populo erexit. Sacellum egregia architectura extruxit, ad quod salvatoris nostri præsepe transtulit. Xenodochium seu hospitale ædificatum & perpetuo censu dotatum pauperibus alendis nuncupavit. Bibliothecam Vaticanam in splendidiorem, commodioremque locum transtulit, eamque mirifice auxit & illustravit. Ecclesiam sancti Hieronymi Illyricæ nationi constrùxit. Aquam Felicem seu fontem in Quirinali deduxit, & varios alios fontes publicæ commoditati direxit. Lavacrum ex aqua Felici prope viam piam muris cinctum mulierculis pauperibus ædificavit. Vias novas amplissimas aperuit & complanavit. In Laterano locum diversis picturis concinnatum ad populo benedicendum destinavit. Scalam sanctam precioso salutarique Christi sanguine conspersam in nobiliorem locum transtulit, ac præclaris ornamentis ad excitandam pietatem insignivit. Ædem sanctæ Sabinæ sacram reparavit. Tholum quem vulgo cupulam vocant, incredibili sumptu perfecit. Vrbi tam multa præstitit, ut eam non exornasse modo, sed etiam renovasse merito censeatur. Montem Altum muris undique septum civitatis honore & episcopali dignitate donavit. Lauretum toto terrarum orbe celeberrimum in civitatem episcopalem, & ecclesiam cathedralem erexit. Super verticem columnæ Trajanæ, teste Baronio, præclarissimum Christianæ religionis monumentum, principis apostolorum Petri ingentem æneam magna impensa, studioque conflatam statuam, inauratamque sacris ritibus solenniter collocavit. Pronepotes suos nobilissimis Columnensium & Vrsinorum familiis matrimonii fœdere conjunxit. Ac tametsi in omnibus supradictis incredibilem auri vim insumpserit, tamen expeditioni terræ sanctæ, quam meditabatur, tantas opes congessit, ut summa quinque myriadum auri in publicum ærarium illata sit. Decrevit ne plures quam septuaginta simul essent cardinales, atque inter illos ad minimum quatuor theologiæ doctores, qui ex ordinibus regularium mendicantium assumerentur: & quod non alio quam jejuniorum mensis Decembris tempore crearentur. Cardinales diversis temporibus triginta tres creavit. Sanctum Bonaventuram, doctorem ecclesiæ nominari, ejusque festum sub officio duplici celebrari mandavit. Varia sanctorum festa in Kalendarium retulit. Græcam septuaginta duorum interpretum editionem pene antiquatam, eamdemque Latine redditam, magno cum labore Antonii Carafæ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis bibliothecarii emendatam, ac perpolitam merito comprobavit, affixoque in fronte ejus sacro diplomate magnopere laudavit. Inopinato morbo correptus, adempta statim loquela, e vita excessit 27. Augusti, anno 1590. Sepultus est apud sanctum Petrum, cum annos quinque, menses quatuor, dies tres pontificatum tenuisset. Vacavit sedes dies 18.

(Margin notes: Sixtus quando pontifex? — Acta Sixti — Ædificia Sixti. — Decreta — Obitus.)

*** SANCTVM PROVINCIALE CONCILIVM MEXICI CELEBRATVM ANNO

DOMINI MILLESIMO QVINGENTESIMO OCTVAgesimo quinto. Præsidente in eo illustrissimo ac reverendissimo DD. Petro Moya de Contreras archiepiscopo Mexicano. Romæ confirmatum die vigesima septima Octobris anno 1589. postea autem ad instantiam & ex sumptibus illustrissimi ac reverendissimi DD. Ioannis de la Serna archiepiscopi Mexicani jussu regio editum apud Ioannem Ruiz typographum anno domini 1622.

INDEX TITVLORVM,

ET DECRETORVM, QVÆ SVBSVNT CVILIBET hujus concilii libro.

Sub libro primo.

Sub

ANNO CHRISTI 1585.

Sub libro secundo.

De ordine judiciorum. Titulus primus.
De procuratoribus. Titulus secundus.
De feriis. Titulus tertius.
De festis ex præcepto observandis.
De festis mobilibus.
De festis Indorum.
De dolo, & contumacia. Titulus quartus.
De testibus, & probationibus. Titulus quintus.
De sententia, & re judicata. Titulus sextus.
De appellationibus, & recusationibus judicum. Titulus septimus.

Sub libro tertio.

De officio episcoporum, & vitæ puritate. Titulus primus.
De his, quæ ad propriam personam episcopi pertinent.
De cura subditorum, & propriæ familiæ.
De doctrinæ cura.
De visitatione propriæ provinciæ.
De officio rectoris, & plebani. Titulus secundus.
De officio parochi, & doctrinæ cura.
De vigilantia, & cura circa subditos, præsertim in sacrorum receptione.
De sollicitudine præstanda, ut peccatis remedium adhibeatur.
De his, quæ ad parochos Indorum attinent.
De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis. Titulus tertius.
De assistentia beneficiatorum divinis officiis debita.
De officio sacristæ. Titulus quartus.
De vita, & honestate clericorum. Titulus quintus.
De clericorum habitu, & cultu externo.
De evitandis spectaculis vanis, & actionibus prophanis.
De ludis clericis prohibitis.
De usu frequenti eucharistiæ.
De clericis non residentibus. Titulus sextus.
De institutionibus, & jure patronatus. Tit. VII.
De rebus ecclesiæ conservandis, alienandis vel non. Titulus octavus.
De testamentis, & ultimis voluntatibus. Tit. IX.
De sepulturis, defunctis, & funeralibus. Tit. X.
De parochiis. Titulus undecimus.
De decimis, & primitiis. Titulus duodecimus.
De regularibus, & monialibus. Titulus XIII.
De religiosis, & piis domibus. Titulus XIV.
De celebratione missarum, & divinorum officiorum. Titulus decimus quintus.
De baptismo. Titulus decimus sextus.
De sanctissimæ eucharistiæ sacramentis & ejus custodia. Titulus decimus septimus.
De reliquiis, & veneratione sanctorum & templorum. Titulus decimus octavus.
De immunitate ecclesiarum, & clericorum. Titulus decimus nonus.
Ne clerici, vel monachi negotiis sæcularibus se immisceant. Titulus vigesimus.
De observatione jejuniorum. Titulus XXI.
De diebus, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ (Indis exceptis.)
De diebus, quibus Indi jejunare tenentur ex constitutione felic. record. Pauli papæ III.

Sub libro quarto.

De sponsalibus, & matrimoniis. Titulus primus

A *De cognatione spirituali, & aliis matrimonii impedimentis.* Titulus secundus.

Sub libro quinto.

De visitationibus. Titulus primus.
De calumniatoribus. Titulus secundus.
De simonia. Titulus tertius.
De hæreticis. Titulus quartus.
De usuris. Titulus quintus.
De sortilegis. Titulus sextus.
De maledicis. Titulus septimus.
De injuriis, & damno dato. Titulus octavus.
De pœnis. Titulus nonus.
De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum. Titulus decimus.
B *De sententia excommunicationis.* Titulus XI.
De pœnitentiis, & remissionibus. Titulus XII.

INDEX CONCILIORUM, canonum, legum, regaliumque schedarum, quæ in hoc sacro Mexicano concilio citantur.

Sacrosanctum concilium Tridentinum.

Concilium Milanense. 1. 2. 3. 4. & 5.
Concilium Granatense D. Petri Guerrero.
Concilium de Guadix.
Concilium Limense 1. 2. & 3.
Concilium Arausicanum.
Concilium Compostellanum.
C *Concilium Toletanum.*
Concilium Rhemense.
Concilium Moguntinum.
Concilium provinciale de Quiroga.
Synodale ejusdem Quirogæ.
Concilium Tarraconense.
Synodus de Osma.
Synodus de Valladolid.
Concilium Basileense.
Concilium Mexicanum 1. & 2.
Concilium Fori Iulii.
Concilium Hispalense de Deça.
Concilium provinciale Bononiense Card. Palleoti.
D *Concilium Vallisoletanum.*
Concilium Aurelianense.
Concilium diœcesanum de Osma.
Concilium provinciale de Burgos.
Concilium Lateranense.
Concilium Elibertinum.
Concilium Autissiodorense.
Concilium Cabilonense.
Concil. Valent. sub archiep. DD. Ioan. de Ribera.
Concilium provinciale Bononiense.
Concilium diœces. de Cadiz, sub D. Petro Garcia.
Concilium diœces. de Astorga, sub D. P. de Rojas.
Concilium diœces. de Burgos, sub archiepis. D. Francisco Pacheco.
E *Concilium Lateranense, sub Leone X.*

CANONES.

Tx. in c. inter cetera de offic. ordinar.
Tx. in c. baptizandos.
Tx. in c. non liceat.
Tx. in c. annis.
Tx. in §. decernimus.
Decretalis epistol. cum persona.
Cap. inter dilectos de exces. prælat.
Tx. in c. penult. de simonia.
Cap. ad apostolicam.
Cap. non satis de simonia.

ANNO CHRISTI 1585.

Tx. in c. abolendum de sepulturis.
Tx. in c. de consang. & affinit.
Tx. in c. final. incipienti quamquam.
Tx. in c. de iuramento calumniæ.
Tx. in c. unico de reliquiis.
Tx. in cap. final. de feriis.
Tx. in c. 1. de consecrati. d. 3.
Tx. in c. final. 3. q. 6.
Tx. in cap. suspectos.
Tx. in cap. nullus 3. q. 5.
Tx. in cap. officialis.
Tx. in cap. si contra unum.
Tx. in c. quoniam in plerisque.
Tx. in c. exigit de censibus.
Tx. in c. sicut olim de accusation.
Tx. in c. episcopus in synodo 35. q. 6.
Tx. in c. statutum de rescriptis.
Tx. in c. unico de vita, & honest. cleric.
Tx. in Cl. 1. vers. advers vers. alios eodem tit.
Tx. in c. clerici de vita, & honest.
Tx. in c. in canonibus 16. q. 1.
Tx. in c. is cui eodem tit. in 6.
Tx. in c. 2. de donationibus.
Tx. de iure regio in l. 6. & 10.
Tx. in c. nullus 44. dist.
Tx. in Clem. cupientes de pœnis.
Tx. in Clem. religiosi de decimis.
Tx. in c. periculoso de statu regul.
Tx. in c. 1. de institutionibus.
Tx. in c. auctoritate §. sane.
Tx. in c. monasteria de vita, & honest. cleric.
Tx. in c. decet de immunit. eccles.
Tx. in c. sacerd. aliorumque cler. de consec. d. 2.
Tx. in c. nocte sancta de consec. dist. 1.
Tx. in c. consuluit de celeb. missarum.
Tx. in Clem. unica de reliquiis, & vener. sanct.
Tx. in Clem. unica de baptismo.
Tx. in c. quod in te de pœnitent. & remiss.
Glos in Clem. 1. eodem tit.
Tx. in c. de immunit. eccles.
Tx. in c. inter alia de immunit. eccles.
Tx. in c. final. de immunit. eccles.
Tx. in c. quanto.
Tx. in c. gaudemus de divortiis.
Tx. in c. siquis suadente 17. q. 4.
Tx. in c. 1. cum tribus seqq. 87. d.
Tx. in c. administrator 23. q 5.
Tx. in auct. ut differentes iudic. §. fin. coll. 9.
Tx. in extrav. 2. de Iudæis Ioan. 22.
Tx. in extrav. communia.
Tx. in c. cum sanct. leges de hæretic. lib. 6.
Tx. in c. alma mater de sent. excomm. lib. 6.
Tx. in c. qualiter, & quando Cl. 2. de accusat.
Tx. in c. licet de simonia.
Tx. in c. nobis fuit de simonia.
Tx. in extrav. 1. de sentent. excomm.
Tx. in extrav. de simonia.
Bulla Pii V. fol. 83. Bullarii apost.
Bulla Pii III. in favorem Indorum.
Pius V. const. 5. verb. pauperes.
Motus P. Pii V. constit. 3.
Const. 29. Paul. PP. III.
Bulla Pauli III. dat. Rom. Non. Iun. 1537.
Bulla Pii IV. 101.
Bulla 107. in Bull. apost.
Motus Pii V. in Bull. ipsius bull. 24.
Mot. P. Greg. XIII. const. 71. fol. 33. in Bullario apostolico.

A

LEGES REGIÆ.

LEX 23. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 1. tit. 27. lib. 4. recopil.
L. 4. tit. 10. lib. 8. recopil.
L. 19. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 17. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 12. cum seqq. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 31. tit. 20. lib. 2. recop.
L. 6. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 7. tit. 2. lib. 7. recopil.
L. 20. & 21. tit. 12. lib. 1. recopil.
B *L. 5. tit. 7. lib. 1. recopil.*
L. 1. & 2. tit. 5. lib. 4. recopil.
L. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. recopil.
L. 9. tit. 8. lib. 2. recopil.
L. 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recop.
L. 4. tit. 7. lib. 3. recop.
L. 13. tit. 7. lib. 8. recopil.
L. 9. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 3. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 7. tit. final. lib. 8. ordinationum.
L. 7. tit. 20. lib. 8. recopil.
L. 1. & 2. tit. 24. lib. 5. recopil.
L. reg. 2. tit. 5. lib. 5. recopil.
L. reg. 16. tit. 22. lib. 1. recopil.
L. reg. 1. tit. 2. lib. 1. recop.
C *L. reg. 3. tit. 18. partit. 7.*
L. reg. 1. 2. & 7. tit. 17. lib. 8. recopil.
L. 1. 2. & 5. tit. de los amancebados lib. 8.
L. reg. 3. tit. 19. lib. 8. recop.
L. reg. 1. tit. 5. lib. 8. recop.
L. reg. 3. tit. 16. lib. 3. recop.
L. reg. 5. tit. 21. lib. 5. recop.
L. reg. 4. tit. 17. lib. 8. recopil.

REGALES SCHEDULÆ.

Sched. reg. de Barcelona por Iunio 1585.
Sched. reg. Septiembre 24. 1570.
Sched. reg. generalis in Indiis.

D REVERENDISSIMIS PATRIBUS, AC DOMINIS COEPISCOPIS, AC COMPROVINCIALIBUS NOSTRIS, capitulis cathedralium ecclesiarum, parochis, ac universo statui ecclesiastico provinciæ Mexicanæ.

IOANNES DE LA SERNA archiepiscopus utramque salutem in domino precatur.

E NON satis ad perfectum prudentissimus ille paterfamilias opus suum perduxisset vineam plantando; Si plantata sepe non circumdedisset: *singularis enim ferus depasceret eam: vindemiarent qui prætergrediuntur vineam, & vulpes parvulæ demolirentur.* Sed ne in ea excolenda locatus labor in cassum succederet, vallo munivit, turrim apposuit, *verticem* (scilicet) *legis attollens*, ut sic instructa maceria tutatam agricolis locaret. Quis enim eorum ita dexter in excolendo, tam patiens in sufferendo, tam audax in resistendo, tam tenax in perseverando, tam fortis foret in persequendo sine legum adminiculo, sine decretorum inexpugnabili præsidio? *Cum pluribus dimicet oportet is, qui imperare pluribus intendit.* Unusquisque enim suæ obtemperat voluntati & voluptati, proclives sunt ad

Matth. c. 21. Psalm. 79. Cant. 2. 6.
Ambrosius lib. 9. in c. 20. Ioannis.
Plutarch. in apophteg. Laco.

ad malum hominum appetitus, nec a proposito unquam desistent, donec ad effectum placita perducant. Magnum ergo, & indigestum chaos, truculentaque confusio humanam hanc societatem turbaret. *Tot, tantorumque quæ cælestes largiuntur donorum, & bonorum non esset fruitio, vel usus rectus sine lege, sine justitia, sine rectore.* Ideo ergo vineam suam sæpe circumdedit, id est ecclesiam lege vallavit, & stabilivit, quæ rebelles cogeret, petulantium audaciam cohiberet, prætergredientes viam, ne vineam conculcarent, puniret. Nullumque majus bonum huic suæ familiæ potuit locuples in misericordia tribuere, quam legis propugnaculum, quo homines in officio continerentur, gladium hunc ancipitem, quo tyrannorum vires frangerentur, divinæ voluntatis expressionem, qua *servus sciens voluntatem domini faciat, ne vapulet.* Ideo familiarissimus domini Moyses in signum magnæ erga se dilectionis postulabat: *Si inveni gratiam in oculis tuis, scire me fac viam tuam, viam,* id est voluntatem, *tu gusto.* Quid jucundius servo quam certo scire, & non divinare voluntatem domini? Magnum ergo bonum vineæ plantatæ, sepe fuisse circumdatam: utilissimum colonis voluntati domini ex præscripto parere. Utile etiam impudentibus, & dyscolis, ab effrænatis appetitus insultibus cohiberi salutari illa violentia, quam regius vates postulabat. *In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te* Camum, & frænum appellat scriptura leges, & præcepta, quibus ab instituto superbæ hominum voluntates arcentur, ne in præsens ruant, innatæ superbiæ calcaribus actæ, qua contra fas, & rectum ad inordinatos ruunt affectus. Ideo Iudæorum doctissimus Philo dicebat, *Quod lex semper pugnat cum superbia.* Quasi hoc sit proprium illius munus devio superborum hominum affectui resistere, illorum se executioni opponendo, præceptorum habenis ne caderent detinendo. non ergo ad perfectum deduxisset opus suum paterfamilias, si vineæ plantatæ contentus, de vallo, & sepe non fuisset solicitus.

[Margin: ...tarc. ad ...in. in ...ct.]
[Margin: ...uc. 12. c. 47.]
[Margin: ...od. c. 33.]
[Margin: ...al. 31.]
[Margin: De transmigratione]

Vineam non ut olim de Ægypto, sed de catholicæ ecclesiæ uberiori solo. Hispaniæ videlicet fœcundissima regione, *in terram hanc salsuginis, & vastæ solitudinis* transtulit sapientissimus pater. *Ejecit* gentes, & plantavit eam abolito idolorum cultu, effugatis idololatriæ tenebris, solerti cura, & indefesso animo sanctissimorum virorum sacerdotalis ordinis tam sæcularium quam regularium institutorum, quibus vineam plantandam, excolendam, & propagandam locavit. *Sed ut novellæ plantationes in juventute sua* profundas radices jacerent, & uberiores fructus magno agricolarum labori, & conatui succederent, opus fuit, ut condensa legum sepe circumdaretur, quarum aliæ operarios dirigant in cultura, aliæ stimulent oscitantes in ministerio, & indebite illud tractantes compescant. Quod cum optime perpendisset *dominus Petrus Moya de Contreras* prædecessor noster, Vir jure mille titulis, & nominibus venerandus, quamvis gravissimis distentus curis, & totius hujus regni gubernatione occupatus provincialem synodum coegit, in qua doctissimi episcopi comprovinciales interfuerunt, quorum maturo consilio, & qua summa præditi erant prudentia municipales leges fuerunt conditæ, consonantes quidem patrum antiquorum doctrinæ, sacrorum conciliorum decretis, juri communi conformes, maximeque regionis istius moribus, & hominum conditioni aptatæ. In qua re licet omnes, qui de jure concilio interfuerunt, communiter insudarunt: sed in ordinandis, &

[Margin: ...salm. 79.]
[Margin: ...al. 143.]

A disponendis decretis plus ceteris laboravit *doctor D. Ioannes de Salzedo* tunc secretarius simul & consultor dicti concilii: Sacrorum canonum primariæ cathedræ moderator, & in illa nunc emeritus, nostræ metropolitanæ ecclesiæ meritissimus decanus, in posterum autem majorum hujus regni ecclesiarum pontificalem sedem pro meritorum censura occupaturus. Subjectum fuit celebre hoc concilium integerrimæ censuræ senatus regii Indiarum, de cujus licentia, & approbatione Romam translatum est apostolica auctoritate firmandum, in quo quidem tantum temporis consumptum est, ut jam antiquatum videretur, seu de medio sublatum; sed cum advertissem quod quo impares sunt vires nostræ ad tantam provinciam sustinendam, eo pluribus auxi-

B liis indigemus: quorum præcipua sunt dicti concilii decreta, nullum non movimus lapidem, nulli sumptui pepercimus, ut volumen hoc oblivioni traditum in lucem prodiret, prælioque mandaretur, ut sic ad omnium agricolarum, & operariorum manus perveniret, & tantorum decretorum ope uberiores proventus expectarentur.

Tanti operis, tamque necessarii huic provinciæ gratiæ debentur bonæ memoriæ *domini Petri*, quo præside tam utiles leges sunt ordinatæ, quibus totus hic novus orbis in spirituali regimine gubernetur; Et crediderim quod non minus honoris, & celebritatis ejus nomini sit deferendum, quam illius numquam satis pro dignitate laudandi Ferdinandi

C Cortesii hujus novi orbis expugnatoris. Comparans summus eloquentiæ parens victoriam Salaminam Themistoclis, & Solonis decretum de judicibus Areopagitis constituendis, dicit *non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit: hoc semper proderit civitati.* Id enim profecto accommodari poterit hujus concilii ordinationi. Etsi incredibilia Cortesii facinora cum illius celebratione comparentur, jure dicere possimus, non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit, hoc semper proderit provinciæ. Mihi autem pro tanto, tamque utili negotio nihil postulo; nec pro magna argenti summa insumpta, nec pro labore impenso, quam ut a *vobis* pro grato obsequio habeatur, & quia pro omnibus laboravi, omnes mihi debitum persolvatis pretium incomparabile assiduarum, & devotarum vestrarum precum. Quarum vobis certas vices re-

D pendam, ut vestris meritis suffulti, post pensum rite persolutum fideli redditæ villicationis ratione, in domini gaudium mereamur intrare, in quo valete ut opto. Mexici quinto Idus Septembris anni domini millesimi sexcentesimi vigesimi secundi.

Ioannes archiepiscopus Mexicanus.

[Margin: ANNO CHRISTI 1585.]
[Margin: Li. 11. offic.]

IN NOMINE SANCTÆ, ET INDIVIDUÆ TRINITATIS Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

E SANCTA provincialis Mexicana synodus ad sacrorum canonum statuta, ac præcipue generalis concilii Tridentini decreta observandum, & exequendum, ad fidei catholicæ propagationem, ac divini cultus augmentum; ad cleri, & populi reformationem, ad communem denique Mexicanæ provinciæ nuper in euangelio genitæ, ac Christo domino recens natæ, in spiritualibus, & temporalibus utilitatem, Mexici, quæ metropolis est novæ Hispaniæ Indiarum occidentalium, maris occeani, rite, & canonice congregata: Præsidente in ea illustrissimo,

ANNO CHRISTI 1585.

mo, ac reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopo Mexicano, atque etiam provinciæ gubernatore, ejusque regii senatus præfecto, hæc, quæ libris, ac titulis distincta sequuntur statuit, sancit, atque decernit. A

LIBRI PRIMI TITULUS PRIMUS, de summa Trinitate, & fide catholica.

De fidei professione.

§ I.

Ex concil de Guadix in princ. & Granat. tit. de summa Trin. & fide cath. Tolet. & Compostellan. 1566 act. 1. in princip. Milan. 1. in princ. synod. de Quiroga in proœmio & provinc. ejusdem. act. 2. c. 1 & Limense 3. in princ. Sess. 24. c. 12. Sess. 25. c. 2. de reform Milan. 1. in princ. & Granat. ubi supra, & provinc. de Quiroga act. 3. c. 11.

FIDES, janua illa nostræ salutis, sine qua Deum invenire, & invocare, Deo servire, & placere B nullus in hac vita potest, quam Christus docuit, apostoli prædicaverunt, sancta Romana ecclesia tenet, & profitetur, Primum fundamentum est, cui totius Christiani ædificii fabrica innititur. Igitur, ut hæc Indiarum occidentalium ecclesia, tamquam novellum germen plantata, spuriis vitiorum, errorumque propaginibus resecatis, firmissimas agat radices, & abundanti divinæ gratiæ flumine irrigata, cæleste illud, quod Deus dat, sumat incrementum, ac dignos vitæ æternæ fructus ferat, sacrosancti concilii Tridentini auctoritate suffulta, provin- C cialis Mexicana synodus, quam suæ congregationis initio præstitit, catholicæ fidei professionem renovans; statuit, ac præcipit, ut omnes ii, qui in posterum beneficia ecclesiastica quæcumque obtinebunt, infra duorum mensium spatium, a die adeptæ possessionis, & qui in synodum diœcesanam convenire debent, in ea synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, nec non episcopi in prima synodo provinciali, cui primum postquam electi fuerint interesse contigerit, publicam fidei professionem facere, & Romanæ ecclesiæ obedientiam jurare, & spondere teneantur, ad formam in constitutione felicis recordationis Pii papæ IV. præscriptam; quam constitutionem singuli episcopi in suis diœcesibus, quo citius fieri potuerit, publicari procurent, a cujus publicatione post sex menses elapsos, nullus in D rectorem, seu cancellarium alicujus universitatis, vel scholæ eligatur, aut ad doctoralem, seu magistralem gradum, in quacumque facultate promoveatur, nec ad publice, vel privatim literas docendum, etiam si regularis fuerit, admittatur, nisi prius ad prædictæ constitutionis formulam juramentum, fideique professionem emiserit. Sic enim fiet, ut jacto fidei catholicæ fundamento, quod supra structum fuerit, doctrinæ ædificium firmum, ac stabile perseveret.

In bullario apost. bulla 107. p. 634. Pius IV. Bulla 101. pag. 621 Milan. 1. in princip. & 3. conc fol. 587. Verbo quicumque & 4 fol. 610. & 5. in princ fol. 703. tom. 5. concilior.

De prædicatione verbi Dei.

§ I. E

Cap. inter cetera de offic. ordi. conc. Trid. sess. 5. c. 2. & sess. 24. c 4. de refor. Milan 1. tit. de prædic. verbi Dei, Compostel. act 3 c. 2 & Milan. 5 tit. quæ ad prædicat. verbi Dei, &c. fol. 707

PRÆCIPUUM episcoporum munus est docere populum euangelium Dei, quos tamquam apostolorum successores, ea maxime cura exercere debet, ut recte pureque tractent verbum veritatis, ac formam habeant sanorum verborum, quibus plebes sibi commissæ doctrina salutari, ita pascantur, ut Christo pastori bono semper inhæreant. Quod optime perpendens sacrosanctum Tridentinum concilium statuit, ac decrevit, omnes episcopos, & alios ecclesiarum prælatos teneri, per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum euangelium Dei, si vero legitime impediri contigerit, idoneos viros assumere debeant, ad prædicationis munus salubriter exequendum. Quamobrem hæc provincialis synodus, auctoritati concilii Tridentini, & veterum patrum innixa, episcopos, & alios provinciæ Mexicanæ prælatos in domino cohortatur, ut in hanc curam toto pectore incumbant, ac greges sibi commissos, ipsimet, præsertim in ecclesia sua verbo Dei pascant. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex præscripto ejusdem concilii sibi eligendos, hoc munus studiosissime populo præstent.

§ II.

Conc. Trid. sess. 25. c. 2. Milan. 1. & 5. ubi supra fol 707. & Guadix tit. 1. const. 1. & Granat. ubi supra de summ. Trin. & de offici. rectoris n. 2. & 13. & synod. de Quiroga constet. 41.

Parochi vero, & curati, qui in dispensando subditis verbo Dei, coadjutores episcoporum sunt, juxta concilii Tridentini decretum, dominicis saltem diebus, & festis solennibus oves sibi commissas pro earum sensu, & intelligentia salutaribus verbis pascant docendo ea, quæ ad salutem sunt necessaria, eis itidem annuntiando, quæ vitia declinare, quasve sectare virtutes oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Id vero parochi, & curati prædicti per se ipsos præstare debeant; Sin minus ab ordinario compellantur, quod si legitime impediti fuerint summo studio invigilent, ne desint ministri idonei ad id muneris adimplendum; ut autem prædicationis usus perpetuo conservetur, & in dies, magis, atque magis cum fructu animarum accrescat, iis, qui prædicandi officio funguntur, regulas proxime annotatas hæc sancta synodus observandas proponit.

§ III.

Conc. Trid. sess. 5. c. 2. Vide conc. citata supra

Prædicatores verbi Dei juxta concilii Tridentini præceptum, scripturam sacram interpretentur eo sensu, quem sancta mater ecclesia, & unanimis sanctorum patrum consensus comprobavit, nec prudentiæ suæ innixi scripturæ vim faciant, ad singulares, novos, & pro suo arbitratu excogitatos sensus eam detorquendo, nec quidquam, ab ecclesia, aut probatis ecclesiæ doctoribus alienum proferant.

§ IV.

Mysterium aliquod fidei semper exponant ex aliquo euangelii loco, argumento desumpto, ut auditores frequenter Dei verbum audiendo facile percipiant quæ sibi ad salutem maxime sunt necessaria.

§ V.

Concil. Tolet. 1566. act. 3. c. 3.

Difficilibus, & inanibus quæstionibus prorsus abstineant, ne se ipsos ostentare magis, quam Christum prædicare videantur, sed ad ea, quæ pro cujusque gradu, qualitate, conditioneve magis expediunt, auditores exhortentur, eosque facilioribus, & convenientioribus mediis ad hæc consequenda studiosissime instituant.

§ VI.

Episcopos, aliosve prælatos, & magistratus civiles cum offensione auditorum, ne acerbe objurgent, sed si quid in illis dignum reprehensione invenerint, privatim potius eos admoneant, populum vero, iuxta dictum apostoli, præpositis suis, etiam dyscolis, obedire cohortentur.

Ad Philip 3. 1. Petr. c. 2.

§ VII.

In reprehendendis vitiis cauti sint, nec quemquam tacite, aut nominatim insectentur, sed potius ita se gerant, ut pietatis, & caritatis solum studio, non peculiari alicujus odio adductos id facere omnes intelligant.

§ VIII.

Denique doctrina, quam docent, ut efficacior sit, non minus vita, & exemplo, quam sermone comprobetur, ne quod verbis asserunt, moribus impugnent, & dū aliis prædicant, ipsi reprobi efficiantur.

De

ANNO CHRISTI 1585.

De doctrina Christiana rudibus tradenda.

§ I.

CHRISTVS pastor bonus dimisit nonaginta novem in montibus, ovem unam perditam quærens, Iudæorum vepribus laceratus est, ardentique amore flagrans pro suis ovibus mortem obivit. Quo sane exemplo pastores alios, quibus sui gregis cura demandata est, satis docuit quantum de ovium salute deberent esse soliciti, illarum in primis, quæ lanæ debiles, ac derelictæ cum sint, majori indigent pastoris adjumento. Id igitur sibi proponens hæc sancta provincialis synodus, propter rudium multitudinem pene innumerabilem in his Indiarum partibus degentium, summo studio providere curavit, ut pueri, servi, Indi, & omnes alii cujusvis ætatis, & conditionis elementorum fidei ignari, Christiana doctrina instruantur, ne parvuli petentes panem, frangētis defectu pereant. Quia vero maxime oportet, ut sacra doctrina in omnibus sibi cohærens, ad unam etiam præscriptam formam tradatur catechismus, quo eorum, quæ quisque scire debet, brevis, ac facilis summa contineatur, ab eadem synodo probatus, ordineque dispositus est, ad totius Mexicanæ provinciæ usum. Ideoque statuit, ac præcipit hæc synodus, ut catechismum prædictum secum habeant illi, quibus docendi Christianæ doctrinæ summam in ecclesiis, scholis, ac puerorum collegiis cura injuncta est, eoque utantur sub pœna excommunicationis majoris, nonobstante quacumque in contrarium consuetudine. Episcopi etiam admonentur, ut quam primum catechismum hunc in eam Indorum linguam transferri faciant, quam singuli in suis diœcesibus usitatiorem noverint. Translationibus vero de episcoporum consensu emissis, eamdem cum catechismo originali, auctoritatem synodus tribuit, prohibens sub eadem excommunicationis pœna usum omnium aliarum, quæ ante prodierunt, vel post hoc synodi decretum aliter prodibunt, quam est præsenti constitutione sancitum. Non tamen propterea exclusum volumus catechismum summi pontificis auctoritate confectum, aut ab aliis inferioribus auctoritatem habentibus, in posterum conficiendum.

§ II.

Curati omnes, tam sæculares, quam regulares in tabella adscriptum apud se retineant, doctrinæ Christianæ contextum, videlicet, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, antiphonam Salve regina, duodecim articulos fidei, decem legis divinæ præcepta, quinque ecclesiæ mandata, septem fidei sacramenta, septem capitalia vitia. Quæ omnia, non tamen inter missarum solennia recitari faciant, singulis dominicis adventus, & a dominica septuagesimæ, usque ad dominicam passionis inclusive. Hæc enim sæpius repetita commemoratio nostræ fidei initia, nostræ figet memoriæ. Quapropter curati quoties id negligenter omiserint, pondo tribus mulctentur fabricæ illius ecclesiæ, cujus ipsi curam gesserint applicandis.

§ III.

Quia vero frustra doctrina memoria retinetur, nisi ex ea, quisque intelligat, quid sibi ad salutem sit necessarium, quid credere, quidve operari oporteat, Tridentini concilii auctoritatem hæc synodus sequuta, in virtute sanctæ obedientiæ curatis mandat, ut omnibus diebus dominicis, ipsi per se, aut si legitimo teneantur impedimento, per viros idoneos ordinario probatos, Christianam doctrinam tradant, atque exponant ad eam formam, & rationem, quibus dispositus est catechismus per hanc synodum approbatus, atque in hoc munere exequendo unius horæ spatium insumant. Habeant etiam singuli curati prædicti in suis parœciis tabulas, quibus servi, famuli, & pueri duodecim annorum ætate minores, nomina sua professi inscribantur, eorumque parentes, ac dominos itidem curati moneant, quatenus ad Christianam doctrinam ediscendam prædictos mittant, cum primum statuta hora, sono campanæ proprio ad id munus assignato, ad ecclesiam convocabuntur. Si qui vero heri, aut domini bis admoniti servos mittere neglexerint, quoties id omiserint, pondo unum persolvant, quod denunciatori, & fabricæ ecclesiæ, in qua id contigerit applicetur, cujus pœnæ tunc sufficiens erit executio, si curatus, aut is, qui doctrinam Christianam tradit, delinquentem a se admonitum fidem fecerit. Hispanis autem, & servis Æthiopibus, iis etiam, qui ex altero parente Æthiope nascuntur, & Chichimechis doctrina Christiana, lingua Hispanica, tradatur, Indis vero propria sua materna.

§ IV.

Ludimagistri studeant, pueros cum primis literarum rudimentis doctrina, & Christianis moribus imbuere, quibus ad id præstandum jubetur, ut singulis diebus pueros alta voce recitare faciant, fidei initia, eademque illis explicent ad ordinem in catechismo ab hac synodo constitutum; Quoties vero id negligenter omiserint pœnæ duorum pondo subjaceant, hospitali domo, ac denunciatori æquis partibus applicandorum.

Mexic. 1. c. 3 § 1. Guadix tit. 6. const. 10. & 11. Milan. 1. tit. de ludi magistris, & t.t. de fidei initiis a parocho tradendis. Tolet. act. 3. c. 5. & Grana. de sum. Trin. n. 2. & 4. & de offic. rectoris n. 11. & de magist. n. 2. & synod. de Quiroga constit. 42. § 1. & § fin. Concil. Mogunt. c. 45. & Lim. 3. act. 2. c. 6. & 43.

§ V.

Indorum curati, tam sæculares, quam regulares omni diligentia procurent, ut in illis oppidis, pagis, seu vicis, in quibus ipsi resident, scholæ instituantur, ubi Indorum pueri legere, & scribere discant, Christianæ doctrinæ documenta accipiant, Hispanamque linguam doceantur. Id enim maxime conveniens est ad Christianam, ac civilem eorum institutionem. Admonentur tamen curati, ne has scholas erigendi prætextu, Indorum operis ad ligna ferēdum, & alios suos proprios usus abutantur. Quod si secus fecerint, a prælato puniantur, & ad restituendam Indis justam laborum suorum mercedem compellantur. De quo latius infra titulo de injuriis, & damno dato.

§ VI.

Sunt pleraque hujus provinciæ loca, in quibus permulti servi vinculis ferreis constricti, permultique Indi metallorum fodinis, & ergastulis inclusi tenentur, qui necessaria ad salutem doctrina destituuntur, non sine magno conscientiæ eorum, qui eos sic constrictos tenent detrimento, ac dolore episcoporum, quorum pastorali solicitudini incumbit, oves pascere, & earum saluti prospicere. Cupiens igitur hæc sancta synodus huic tam gravi incommodo occurrere; episcopis, seu prælatis, ad quos pertinet, maxime commendat, ut his afflictis, ac spirituali cibo egentibus, opportunum præstent auxilium. Præcipit etiam fodinarum, & ergastulorum dominis, ut servorum suorum saluti consulant, ne eos spirituali bono privent, quos ipsi ad temporalem tantum utilitatem detinent.

Mex. 1. c. 19 § 4. Conc. Mil. 5. fol. 787. vers. nulla est amplior

§ VII.

Iubet præterea hæc synodus quibuslibet hujus provinciæ personis; ne si paganos servos emerent, fodinis, sive ergastulis prædictis ante includant, quam fidei Christianæ documentis instructi, sacro baptismatis fonte abluantur. Quod si secus fecerint, suorumque servorum spirituali saluti impedimento fuerint, pro tam immani in Deum perpetrato

ANNO CHRISTI 1585.

scelere, gravem in eos animadversionem prælati exerceant.

De sacramentis doctrina Christiana ignaris non administrandis.

§ I.

Vide infra. tit. de Baptismo § 4. Guadix tom. 2. constit. 6. & synod. de Quiroga const. 1.

CUM plerique, fidei documenta, ac vim, & rationem sacramentorum ignorent, quaque debeant animi dispositione ad sacramenta accedere non intelligentes, eadem infructuose suscipiant: quo fit, ut Christiano charactere insigniti, Christianum institutum minime teneant. Ne hoc malum latius manaret, statuit hæc synodus, ut nullus curatus, sive sæcularis, sive regularis, sacramentũ baptismi adultis tribuat, si prius fide catholica instructi non fuerint, aut saltim lingua sua familiari non didicerint orationem dominicam, symbolum apostolorum, decem præcepta legis, ac de peccatis suis, aliquod doloris signum præbeant. Quod ut melius fiat, parochi ante quam adultos, temporibus statutis titulo de baptismo & ejus effectu, sancto baptismate intingant, qui, & quam sint idonei baptismum suscepturi, episcopo, seu ejus vicario, ubi commode fieri poterit, notum faciant. Parochis etiam præcipitur, ne quemquam Hispanum, Indum, aut servum ad benedictionem nuptialem admittant, nisi prius illũ, qui est matrimonio conjungendus, hortati fuerint, ut orationem dominicam, salutationem angelicam, antiphonam Salve regina, symbolum apostolorum, fidei articulos, præcepta decalogi, præcepta ecclesiæ, septem sacramenta, ac septem vitia capitalia, si ea ignoraverit, quam primum discat, alioquin arbitrio ordinarii punietur. Curatus autem si secus fecerit, tria pondo persolvat, quorum partes duæ parochiæ contrahentium, tertia vero denuntiatori applicetur; Injungitur quoque confessoribus, ut diligenti studio pœnitentes examinent de doctrinæ Christianæ cognitione, eosque admoneant ad eam capessendam.

Guadix to. 2. const. 62. Synod. de Quiroga ubi supra.

Conc. Mil. 5. fol. 708. Vers. primo omnibus.

De impressione, & lectione librorum.

§ I.

Sess. 4. in decreto de editione, & usu sacror. lib. Vers. Sed, & impressoribus, & reg. 10. ex indice lib. & Mex. 1. c. 74. § 1. & synod. de Quiroga const. 128. Mexica. 1. c. 74. Mex. 2. c. 23. reg. 7. in indice libr. prohibitorum & Limens. 3. act. 3. c. 37. & Granat tit. de mag. n. 2. & Mil. 3. fol. 587. vers. quorũ libr. & 5. tit quæad fidei tuendæ studium pertinẽt fol. 707.

PERVERSA doctrina non minus scripto, quam verbo tradita maximo solet esse documento. Quapropter juxta concilii Tridentini decretum statuit, ac jubet hæc synodus, ne quis imprimere, nec imprimi facere, aut de novo in vulgus emittere audeat, nec emere, vendere, aut apud se retinere cuiquam liceat, quosvis libros ni prius examinati, probatique fuerint ab ordinario, & de ejus licentia in scriptis, impressi: sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & quinquaginta pondo minarum piis operibus, accusatori, & impensis hac de causa factis æquis partibus distribuendorum.

§ II.

Iisdem etiam de causis hæc synodus sub pœna excommunicationis prohibet, ne quis inter Indos, libros, sermones, tractatusve, de rebus ad religionem pertinentibus, in vulgarem eorum linguam evulget, nisi translatio vulgaris hujusmodi, prius ab ordinario examinata probetur.

§ III.

Quia vero experientia compertum est ex lectione librorum, quibus turpia, & obscœna continentur, morum corruptelam oriri, hæc synodus exhortatur, ne quisquam libros similes apud se retineat, aut ab his legi permittat, qui suæ curæ substent, libri autem veterum Latinorum, quia ad Latinæ linguæ usum, atque peritiam conferunt, permitti poterunt, prudenti tamen adhibita cautela, ne eorum lectio juventuti in malum proclive offendiculũ paret.

ANNO CHRISTI 1585. vers. e... copi cu... Vide su... conc. cit...

De impedimentis propriæ salutis, ab Indis removendis.

§ I.

VT Indi in fide catholica, quam singulari Dei beneficio susceperunt stabiles perseverent, diligentissime cavendum est, ne illis antiquæ impietatis vestigium ullum impressum remaneat, ex quo levi aliqua occasione desumpta, diabolicæque fraudis astutia decepti, iterum tamquam canes ad idololatriæ vomitum revertantur. Quamobrem hæc sancta synodus statuit, ac præcipit, ne Indi in saltationibus, aliisque suis ludis laureati, aut aliis insignibus ornati incedant, quibus aliquam idololatriæ speciem, suspectionemve præbeant. Cantiunculis etiam veteres suas historias, falsæque religionis impietates referentibus uti nequaquam permittantur, sed ea solum cantent, quæ a suis parochis, & vicariis fuerint approbata. Hujusmodi autem saltationes, & ludi, nec in ecclesia, nec in occulto aliquo loco fiant, sed publice ubi eorum gestus, actiones, & verba omnibus ad sensum pareant. Neque hæc fieri permittantur in diebus colendis, nisi post missarum solennia ante meridiem, post meridiem vero dum vespertinum celebratur officium, a ludis similibus cessent, ut ipsi quoque vesperarum officio intersint. Si vero contra fecerint quam præsenti est decreto sancitum, a suis parochis corrigantur, ut admoniti in posterum his abstineant.

Mexic. ... 72.

§ II.

Gubernator etiam, & alii catholicæ majestatis ministri omni studio, & diligentia provideant, ne in domibus, aut aliis, quibusvis ædificiis collocata idola extent, immo eadem dissolvi, ac penitus deleri faciant, excelsaque loca ubi miseræ illæ gentes dæmonibus immolabant, quæ Cues Indi vulgo vocarunt, dejici, ac solo æquari præcipiant: ne antiquus humani generis hostis, qui semper nocendi artes quærit, ullas inveniat pristinæ impietatis imagines, quas denuo, a gentilitate conversis callide suggerat ad decipiendum, immo ita iis, quæ jam contritis diaboli laqueis, bene juvante Deo, liberati sunt, omnis idololatriæ via intercludatur, ut gẽtilis insaniæ prorsus obliti, fortes in Christi fide permaneant.

Mexic. 1. ... 72.

§ III.

Cum non sine magno dolore eorum, qui Christiano zelo ardent, in his Indiarum partibus, usu, & experientia manifestum sit, in montuosis, asperrimisque locis Indos habitare dispersos, & a civili hominum congregatione remotos: quo fit, ut nec mores immanitate barbaros deponant, nec sanam doctrinam suscipiant, nec sacramentorum remediis juvari, & a vitiis coerceri possint, quodque pejus est, multi adhuc Christiano charactere insigniti nõ sint. Cumque catholica majestas, cujus oneri incumbit, has sibi subditas gentes regimine moderari, suam conscientiam exonerare volens insigni pietatis zelo sæpe caverit edicto, ne Indi sic dispersi in solitudinibus commorentur, sed ad numerosos populos reducti, in civili hominum congregatione vivant, nullaque tam justi mandati secuta sit executio. Idcirco hæc synodus, ad quam maxime spectat sollicite providere, ne oves immaculati agni sanguine redemptæ aberrent, ac dæmonum, tamquam luporum crudelissima rabie lacerentur, gubernatores in his partibus catholicæ majestatis vices

Mexic. 1. c. 73. & Lim. 3. act. 4. c. ...

obtinentes,

Anno Christi 1585.

obtinentes, quantum potest in domino cohortatur, ut omni posthabito sæculari impedimento, vere pio, & Christiano animo in hanc curam incumbant, ne ipsi in causa sint, quominus justissimum regium edictum ad debitum effectum perveniat, immo scientes, quam sint in die tremendi judicii rationem Deo reddituri, toto animi conatu prædicti mandati executionem procurent. Prælatos quoque monet eadem synodus, ut huic negotio conficiendo, ex quo indigenarum conversio, ac morum hujus provinciæ reformatio dependet, omnem operam præstent. Quod si minus fiat, nec majestas catholica juri patronatus regio satisfacere videtur, neque ejus ministri effectum edicti retardantes, excusabiles sunt in conspectu Dei, nec tuti in conscientia episcopi esse possunt, si instantissime non egerint, ut tam gravi malo, graviorique in dies futuro, nullatenus remedium differatur.

LIBRI PRIMI TITVLVS II.
De constitutionibus.

De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.

§ I.

Varietas temporum, ac necessitas rerum, sicut usu, & experientia didicimus, plerumque in causa esse solet, ut antiquis abrogatis legibus, aliæ denuo constituantur. Quare, & si constitutiones in duabus synodis provincialibus Mexici celebratis, prima scilicet anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto; secunda vero, millesimo quingentesimo sexagesimo etiam quinto, sancte, ac laudabiliter editæ sint, quibus potius insistere, quam alias iterum condere oporteret: ea tamen horum temporum conditio est, isque hujus provinciæ status, ut nisi rerum oportunitati convenientiora decreta sancirentur, difficile incommodis occurrentibus remedium afferri possit. Ne igitur ex legum multitudine confusio generetur, decrevit hæc synodus, ut ex antiquis decretis illa, quæ præsenti rerum statui conveniunt, simul cum denuo editis uno volumine comprehendantur, quo facilius ea quisque intelligat, quæ pro suæ conditionis ratione facere tenetur.

§ II.

Quæ quidem decreta solum deinceps auctoritatem, ac firmitatem habitura decernens eadem synodus; Omnes, & quascumque personas hujus provinciæ, cujuscumque status, gradus, ordinis, & qualitatis existant, monet, & hortatur, eisque in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut decreta prædicta, dum tamen nihil sacris canonibus, summorum pontificum constitutionibus, & concilii Tridentini decretis cōtrarium contineant, in omnibus, & per omnia juxta eorum seriem in posterum teneant, & observent, sub pœnis in eis contentis, & aliis contra rebelles pro eorum contumacia aggravandis. Revocat etiam præsenti decreto omnes, & quascumque alias provinciales constitutiones, ante editas, quæ hujus synodi decretis insertæ, renovatæ non fuerint, easque decernit irritas, & inanes. Itidem omnibus, & quibuscumque ecclesiasticis judicibus, ac justitiæ ministris mandat, ut per hæc decreta, omnia in illis contenta exequenda, causas definire, ac in eis sententias ferre, eisdemque decretis stare debeant sine contradictione cujusquam.

§ III.

Ne autem persona aliqua ecclesiastica, sive sæcularis, ab horum decretorum observatione, per ignorantiam se valeat excusare, sub prætextu quod eorū promulgationi non interfuerit; Hæc synodus decernit, sufficientem esse solennem eorum promulgationem in hac metropoli factam, ut omnes eisdem subjaceant, ac in eis contentas pœnas incurrant. Monet etiam, ad uberiorem cautelam episcopos; ut eadem in suis diœcesibus, si opus fuerit; vicario autem, seu præsidenti, sede episcopali vacante, præcipit, ut infra duos menses, a die habitæ notitiæ computandos, in ecclesia cathedrali decreta prædicta respective publicari faciant.

§ IV.

Statuit item synodus, ad perpetuam horum decretorū conservationem, & ad commoditatem personarum ecclesiasticarum, ad quas pertinet ecclesiasticas constitutiones, quibus gubernantur legere, & salubriter intelligere, ut œconomus hujus metropolitanæ ecclesiæ infra duos menses, immediate sequentes, post eorum promulgationem; Decreta hæc charta pergamena scribi, ac sigillo hujus synodi cōmuniri faciat, eaque sic scripta, & sigillata in archivio metropolitanæ hujus ecclesiæ asserventur. Post eorum vero impressionem, cum librorum copia cōmode poterit haberi, singuli œconomi singularum cathedralium ecclesiarum hujus provinciæ, duos libros emant, quorum unum in uno choro, alterum vero in altero catenulis alligatos reponant. Singuli itidem parochialium ecclesiarum œconomi post sex menses, a die publicationis præsentium decretorum, librum unum emant, quem in choro, vel sacristia, ubi ad usum legendi commodius haberi possit, catenula similiter alligatum collocent. Vicarii etiam curati, ac beneficiati, intra eorumdem sex mensium spatium, librum quoque unum apud se retineant. Qui omnes, & singuli nominati, si intra præscriptum tempus, his non paruerint mandatis; pondo viginti mulctentur, quorum partes duæ ecclesiæ, ubi fuerint œconomi, vicarii, curati, aut beneficiati applicentur, tertia vero accusatori.

§ V.

Præterea statuit, ut si judex aliquis ecclesiasticus causam definierit, aut in ea sententiam tulerit juxta aliquod hujus synodi decretum, illud, partibus etiam non instantibus, inseri in processu faciat, ne sine eo processus originalis, aut illius exemplum ullibi reperiatur; Si vero ad instantiam partis mandatum, sive monitoriales literæ, in alicujus decreti executionem ab eodem judice concedantur, in iis intro scripta decreti series de verbo ad verbum exprimatur. Quoniam vero hæc tertia provincialis Mexicana synodus, legitime sub apostolicæ sedis obedientia congregata est, ad sacrorum canonum, ac præsertim universalis concilii Tridentini observationem, & executionem, cupiens, ut omnia ab ea sancita, atque decreta felicem in domino consequantur effectum, protestatur, se numquam intendisse, nec intendere sacrosancti ejusdem concilii universalis decretis contradicere, nec in aliquo repugnare, immo sancta, ac salutaria ejus decreta pie suscipit, religiose veneratur, protestatur etiam nolle se in toto, aut in aliqua parte derogare juri patronatus regio, ab apostolica sede concesso Philippo Hispaniarum regi nostro catholico, qui novum hunc orbem occidentalem a Deo sibi commissum in pace, & tranquillitate gubernat, ac singulari eximiaque pietate moderatur, cum fidei catholicæ, & Christiani nominis propagatione. Pro cujus vita tantopere reipublicæ Christianæ necessaria assidue orare debemus, ut omnipotens Deus nationes barbaras, & Christiani nominis inimicas, sibi subjiciat, eique ut quæ in Christo fides est regnet longa, & felicia tempora concedat.

de pœnis vers. ut nomini, & Limens. 3. act. 2. c. 1. & act. 4. c. 24. & 25.

Mexic. 1. c. 98.

Vide infra tit. de offic. rectoris, § 1.

Granat. tit. de constit. n. 1.

Limens. 3. acti. 2. c. 1. in fine & acti. 5 c. 1. Concil. provinc. de Quiroga act. 3. c. 51.

Anno Christi 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS III.
De rescriptis.

De obedientia, & executione rescriptis apostolicis debita.

§ I.

Mexic. 1. c. 89. & conc. Hispalen. de Deca. fol. 17. pag. 2.

SICUT oportet prælatos, & judices ecclesiasticos sine ulla intermissione, aut aliquavis causa apostolicis parere mandatis, eademque ad debitam executionem perducere; sic etiam occurrendum est molestiis, vexationibus, & injuriis, quæ in his tam longe a summo pontifice remotis locis, a multis inferuntur, qui falsis literis, quas ipsi apostolicas dicunt, aut brevibus summi pontificis abutuntur, concessionis affectu fraudulenter immutato, vel termino in eis præfixo jam omnino elapso. His igitur incommodis providere volens hæc synodus statuit, & præcipit omnibus hujus archiepiscopatus, sive provinciæ, ecclesiasticis judicibus, ut omnibus, & quibuscumque apostolicis mandatis, sibi intimatis, obediant. Nec tamen alicujus judicis, qui se, vel executorem apostolicum nominet, mandatum aliquod exequantur, nisi prius in casibus a jure expressis, originali judicis apostolici hujusmodi commissione, processu, sive mandato coram episcopo diœcesano, seu ejus vicario generali exhibitis, ut juxta præscriptum decretalis epistolæ, quæ incipit, *Cum personæ*, si literas authenticas esse constiterit, executioni mandentur, si vero ob defectum aliquem, vel vim non habeant, vel earum executio suspendi debeat; Prælatus summum pontificem consulat, ut sic apostolicis mandatis debita obedientia, & executio exhibeatur, & nullus injuste molestetur.

Cum personæ de privilegiis l. 6.

§ II.

Ut auditus intercludatur dissentionibus, & litibus permultis, quas nonnulli movere solent obtinentes, per literas apostolicas certos sibi judices conservatores, sub prætextu, quod eis a judicibus ordinariis injuriæ, ac molestiæ inferantur, ad præscriptum sancti concilii Tridentini decernit hæc synodus, ne literæ conservatoriæ hujusmodi cum deputatione judicum; cuiquam suffragenter adhoc, ut coram judice ordinario in causis criminalibus, & mixtis non possit conveniri, & contra eum procedi, aut quominus in causis civilibus, si qua ei jura ex cessione competierint super illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conservatores judices, in judicium trahere minime liceat. Quod si in his causis, in quibus reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conservator, ab actore suspectus esse dicatur, aut si qua inter ipsos judices conservatorem, & ordinarium controversia, super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, super suspicione, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum. In causis etiam mercedum, aut miserabilium personarum, non obstantibus conservatoriis literis, coram ordinario conveniri possit; Nemo etiam similium literarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit: familiaribus vero ejus, qui hujusmodi conservatoriis literis tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat, si tamen illi propriis ejus sumptibus vixerint. Non liceat quoque conservatoriis judicibus ullum habere tribunal erectum, universitates autem generales, ac doctorum, seu scholarium collegia, & regularia loca,

Sess. 14. c. 5. & tx. ubi DD. in cap. 1. & finali de off. & potest judi. de leg. in 6.

A necnon hospitalia, actum hospitalitatis servantia, & universitatum, collegiorum, locorum, & hospitalium hujusmodi personæ, ad mentem ejusdem sacri concilii hoc decreto minime comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur.

§ III.

Statuit etiam hæc synodus auctoritatem concilii Tridentini secuta, ut dispensationes eæ, quæ gratiose, & sine commissione particulari a summo pontifice concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab ordinario, tamquam apostolico delegato summarie tantum, extrajudicialiter cognoscatur expressas preces, subreptionis, vel obreptionis vitio non subjacere.

Sess. 22. c. de reform.

§ IV.

In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ nō nisi ex justa, & necessaria causa fieri debeant; B Episcopi tamquam delegati sedis apostolicæ summarie, & extrajudicialiter cognoscant, nihil in precibus, tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, prius quam commutationes prædictæ executioni demandentur, ut est a sancto concilio Tridentino decretum.

Sess. 22. c. de reform.

LIBRI PRIMI TITULUS IV.
De ætate, & qualitate ordinandorum, & præficiendorum.

De scientia ad sacros ordines, & curam animarum necessaria.

C § I.

De hoc tit. vide conc. 4. Milan. tit. quæ pertinēt ad sacramenta ord. fol. 65. Latius concil. 5. Milan. tit. de examinandis ... verb. ut primo, fol. 759. & tit. de initiandis ord. fac. fol. 764. ad Tim. 5. Conc. Trid. Sess. 23. c. 7. de reform. Concil. Limens. act. 2. c. 33. Sess. 21. c. 2. & sess. 25. c. 4. & 5. Sess 23. c. 4. usq. ad cap. 16. Concil. Mex. 1. c. 45. & conc. Tarracon. tit. de ætate, & qualit. c. prima ton- sura, fol 16. Guadix tit. 2. a const. 42. usq; ad 48. & Grauad. dicto tit. de ætate, & qua. & synod. de Quiroga constit. 26. & 27. & concil. 5. Milan. ubi supra.

SACERDOTALIS dignitas, & eorum, qui altari deserviunt celsitudo non patitur, quemquam ad id muneris admitti, nisi prius ejus merita probata fuerint, ac bene perspecta. Præsertim cum illud grave damnum ecclesiæ catholicæ importet, quod multi ad sacros ordines sine delectu promoveantur, qui absque ullis meritis in tam sublimi gradu collocati, postea clericali instituto injuriam irrogantes misere ceciderunt. Quapropter vehementer exoptans hæc synodus præterita damna resarcire ecclesiasticumque ordinem, in pristinum dignitatis, & splen- D doris locum restituere; quantum potest, episcopos hujus provinciæ exhortatur, ne contra apostoli præceptum cito manus imponant, sed cum omni diligentia, & animi contentione, ordinandorum qualitates examinent, & merita expendant, neque eos, qui minus fuerint idonei, paucitatis ministrorum prætextu, ad sacros ordines suscipiendos ullatenus admittant; cum divinus cultus, animarumque commodum, paucis digne, quam multis indigne ministrantibus magis accrescat; Quæ omnia, ut melius dirigantur, decernit primum, ne ullus ad majores, vel minores ordines admittatur, nec ei, ut admitti possit licentia concedatur, nisi prius de eo, periculo E facto, his esse præditum qualitatibus constiterit, quæ ad illum gradum, vel ordinem ex concilii Tridentini decretis sunt requisitæ.

§ II.

Verum ad speciem magis descendendo, præter scientiam, & ætatem, quæ ex concilii Tridentini decreto necessaria sunt: Nullus nisi prius, juramento præstito de intentione permanendi in habitu clericali, admittatur, nec ad primam tonsuram promoveatur. Illi vero ante quartum decimum annum poterunt prima tonsura initiari, qui in cathedrali ecclesia clericali toga, & superpelliceo induti, per duos saltim annos, divino cultui inservierunt, si prius eorum parentes, vel tutores propositum

sibi

NNO HRISTI n585 nat.&5. anenſ. ſupra §. ceſſi.

ſibi eſſe juraverint in eccleſiæ miniſterio conſervandi.

§ III.

Nemo ad quatuor minores ordines promoveatur, niſi quantum fieri poterit eccleſiaſtici cantus rudimentis inſtructus.

§ IV.

Ad ſubdiaconatum promovendi, in cantu eccleſiaſtico periti ſint, & in recitando horarum officio, juxta ordinem breviarii editi ex concilii Tridentini decreto, exercitati.

§ V.

Diaconatum ſuſcepturi, non in his ſolum; ſed in ceremoniis etiam illi ordini competentibus, examinentur.

§ VI.

Qui ex præſcripto concilii Tridentini idonei reperti, in ſacro preſbyteratus ordine fuerint conſtituti, primam miſſam ne celebrent, niſi prius ut in titulo de celebratione miſſarum, & divinorum officiorum habetur, a ceremoniarum magiſtro, examinati, & approbati, ab eodem celebrandi licentiam obtineant: formam præterea abſolvendi a peccatis, & cenſuris ſciant; ut vero tanti celebratio myſterii in ſuarum animarum ſalutem cedat, promotos ad ſacerdotium monet, & hortatur hæc ſynodus: ut quantum ſit illud dominici corporis ſacrificium, toto corde, totaque mente contemplantes, ad illud celebrandum divinæ gratiæ auxilio ſe præparent, eaque animi puritate, ac ſinceritate, quibus æquum eſt, ſanctiſſimumque corporis, & ſanguinis domini ſacrificium accedant, ſicque ſanctuarium Dei ingrediantur, ut tamquam mediatores, inter Deum, & populum pacem componant.

§ VII.

Sacerdotes, quibus animarum cura committenda eſt, quantum doctrina præſtare debeant, vel ex eo facile intelligere licet, quod veluti duces, magiſtri, & medici exiſtant, qui ſubditos in cælum dirigant, ſanam doctrinam doceant, ſpiritualibus eorum morbis medeantur. Quare nullus curatum beneficium obtineat, niſi prius probatus, & examinatus, idoneuſque repertus, in ſacramentorum præſertim, pœnitentiæ adminiſtratione verſatus ſit, & conſcientiæ caſibus bene inſtructus, ad formam ab hac ſynodo diſpoſitam, & una cum directorio confeſſorum, & pœnitentium comprobatam, quæ in omnibus, & per omnia obſervetur, & executioni mandetur. Aptus præterea ſit, ad exponendum ſanctum euangelium ſubditis, eo ſaltem modo, quo magis ad ſalutem neceſſaria edocere poſſint. Hinc enim fiet, ut ſubditi de ſuis parochis bonam opinionem concipiant, eoſque tamquam patres ſpirituales confidenter adeant, ut quibus oportet ad ſalutem documentis inſtruantur.

De vita, fama, & moribus ordinandorum.

§ I.

QVIA vitæ integritas, & morum honeſtas in iis, qui ad eccleſiaſticos ordines promovendi ſunt, literarum ſcientiæ præferri debet, hæc ſynodus decernit, & jubet, ne ullus epiſcopus ſibi ſubditos ad ordines admittat, aut admitti concedat, niſi prius a fide dignis, & morum gravitate probatis teſtibus, tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, cum quibus promovendus ſocietatem inierit, vel alias fuerit converſatus, habito teſtimonio, quo poſſit conſtare ordinandum eo tempore, & per multos antea menſes, quibus decet puritate, & honeſtate

A vixiſſe, aleæ, aut aliis illicitis ludis prave aſſuetum non fuiſſe, aut eſſe, nec ſtatutis a jure tēporibus, peccatorum confeſſionem omiſiſſe. Quod ſi ſecus conſtiterit, nullatenus promoveatur, donec vitæ, ac morum converſatione in melius commutata maculam deleat, ex ante acta vita ſuſceptam. Difficile enim eſt eos in novo dignitatis gradu poſitos fieri meliores, qui vitiis, & ſceleribus defœdati, non ſine multorum ſcandalo, quibus eorum prave facta nota ſunt; ad illum ſtatum pervenerunt.

§ II.

Eccleſiaſtici ordinis perturbatio inde ſæpe ſecuta eſt, quod iis aditus non ſit occluſus, qui caducarum rerum cupiditate ducti, pravis cogitationibus ſancta miniſteria concupiſcunt: Quare nullus ad

B ſacros ordines admittatur, qui commiſſo crimine pœna ſanguinis puniendo, magis, ut pœnam ſibi a ſæculari judice infligendam evadat, quam ut in ſacris ordinibus proficiat promoveri velit. Qui vero ob hanc cautelam ſacros ordines ſuſceperit, ſit ipſo facto ſuſpenſus, & ſi de crimine conſtiterit, tamdiu in exilium relegatus ſit, quamdiu epiſcopo videbitur expedire.

§ III.

Vt honor, & reverentia clericali ordini deferatur, ſacris eſt canonibus conſtitutum, ut qui aliquos patiuntur naturales defectus, aut alios, qui tametſi non imputentur ad culpam, minus decent clericalem ſtatum, non ordinentur, ne ſacris ordinibus initiati contemnantur, eorumque miniſterium vituperetur. Propterea interdicit hæc ſynodus, ne deſcendentes ab his, qui a ſanctæ inquiſitionis officio

C damnati fuerint, in primo, & ſecundo gradu quo ad patrem, quo ad matrem vero in primo tantum, ad ſacros ordines admittantur: quia vulgari infamia notati. De quorum natalibus tunc ſufficiens erit inquiſitio, cum ad parentes, & avos uſque perventum fuerit, difficile enim eſſet propter antiquitatem ulterius progredi, indeque varia perjuria, calumniæ & inimicitiæ orirentur. Inde etiam, & Mexici, tam ab Indis, quam a Mauris, necnon ab illis, qui ex altero parente Æthiope naſcuntur, deſcendentes in primo gradu, ne ad ordines ſine magno delectu non admittantur.

D *De titulo beneficii, aut patrimonii.*

§ I.

CVM non deceat eos, qui divino miniſterio addicti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidam aliquam artem ad victum exercere, concilii Tridentini auctoritate innixa hæc ſynodus ſtatuit, ne ullus clericus ſæcularis ad ſacros ordines promoveatur, niſi prius epiſcopo legitime conſtet eum, beneficium, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere. Patri-

E monium vero, vel penſionem obtinentes ordinari non poſſint, niſi illi, quos epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate eccleſiarum ſuarum prius quoque perſpecto, patrimonium illud vel penſionem vere ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint. Perpendens tamen hæc ſynodus, quanta in hac provincia ſit neceſſitas miniſtrorum, maternam indigenarum linguam callentium decernit, ut qui linguam aliquam Indorum noverint, ad ſacros ordines promoveantur, etiamſi beneficium, patrimonium, vel penſio ab eis obtenta talia non ſint, quæ congrue victum ſuppeditare poſſint.

ANNO CHRISTI 1585

tinent, & 4. & 5 ubi ſup. §. 1 & Granatenſ. de ætat & qual. n 4. & Limenſ 3. act. 2. c. 30. In cap. inter dilectos de exceſ. prælat. conc. Trid. ſeſſ. 22. c 1. de reform. & vide infra lib. 3 tit. 5. de vit. & honeſt. cleric. §. 21 & 25. Mex. 1 c. 47.

Guadix tit. 2. conſt. 47. 48. & 49. & provin. de Quiroga act. 3. c 34.

Conc. Milan. 5 fol. 76. verbo hæc in primis Seſſ. 21. c 2.

Conc. Limēſ. 3. actio 2. c. 31.

Anno Christi 1585.

His enim quo minus ordinentur, periculum mendicandi verisimile est non obstare, quia si moribus, scientiæ, & ætati requisitis, linguæ quoque Indorum usum adjungant, Indisque sacramenta, & alia spiritualia ministeria præstare possint, inde quæ sibi ad victum sufficiant, cum decore ecclesiastici ordinis comparabunt.

§ II.

Ex tx. in cap. penul. de simonia loquitur provinc. de Quiroga, actio 3. c. 32 & Limensis. act. 2. c. 30.

Occurrere volens hæc synodus artibus, & fallaciis, quibus aliqui nullum beneficium; aut patrimonium vere obtinentes, sed falsos beneficiorum titulos, fraudulentasque facultatum donationes cum pacto tacito, vel expresso, de non recipiendo, vel restituendo confingentes ordinari solent, statuit, ac decernit, ut si quis fraude, dolove ad sacros ordines fuerit promotus, a susceptis ordinibus sit ipso facto suspensus, & pro tanto scelere arbitrio ordinarii puniatur.

§ III.

Provinc. de Quiroga act. 3. c. 31. & vide infra lib. 5. tit. 15. de celeb. missar. § 14.

Juxta concilii Tridentini decretum, illi tantum patrimonium, vel pensionem obtinentes ordinari possunt, quos episcopus assumpserit pro commoditate alicujus ecclesiæ, cui adscripti esse debent, ad munera ecclesiastica obeunda, neque eam sine ordinarii licentia deserere possunt; verum quia multi ad titulum patrimonii, vel pensionis promoti, facile deinde ecclesiam, cui adscripti sunt, relinquunt, jubetur, ut ecclesiæ deputatio in titulis ordinum scripta inseratur, visitatores quoque inquirant, an prædicti quæ præstare tenentur, muneribus functi fuerint, quod si contrafe gessisse compererint, ad præscriptum concilii Tridentini, ab ordinum executione suspendantur, cujus suspensionis tempus, ordinarii arbitrio relinquatur.

Sess. 23. c. 16.

De modo conferendi ordines, & literas dimissorias.

§ I.

Sess. 23. c. 3.

In conferendis ordinibus, ea prorsus ratio servari jubetur, quam amplexa est universalis Tridentina synodus, juxta quam decernitur, ut episcopi per seipsos ordines conferant, si vero ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam jam probatos, & examinatos, ad alium episcopum dimittant. Nullus autem nisi a proprio episcopo ordinetur, quod si ob legitimam causam ab alio episcopo promoveri quis petat, nullatenus ei permittatur, nisi ejus probitas, ac mores ordinarii sui testimonio commendentur, sub pœnis in concilio Tridentino statutis. Facultates de promovendo a quocumque minime suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint in literis exprimendam, ut est ab eodem concilio dispositum.

Conc. 5 Milan. fol. 765. verbo quod provinc.

Sess. 23. c. 8.

Sess. 7. c. 11.

§ II.

Limens. 3. act. 2. c. 30. verbo quia vero.

Ad abolendam pravam consuetudinem contra decreta hujusmodi, in hanc provinciam introductam, qua multi alienigenæ, ab alio, quam a proprio episcopo, & absque ejus consensu, & approbatione ad titulum, quem vocant, domicilii, sive jurati, ordinari consueverunt, præstito solum juramento sibi esse in animo, in ea diœcesi, ubi promoti fuerint, permanere, interdicit hæc synodus, ne quisquam ad titulum hujusmodi ordinetur, aut ordinari permittatur, nisi per tantum tempus in ea diœcesi vitam duxerit, ex quo probabile sit velle se ibi permanere. Quod si aliqui contra hoc decretum fuerint promoti, ipso facto ab executione suspendantur, & cujusque beneficii, seu administrationis Indorum sint incapaces per triennium. Qui vero in una diœcesi ordinari cœperint, in alia, quamvis ibi per tres annos fuerint commorati, reliquos ordines non suscipiant, nisi a proprio prælato cum literis dimittantur, & unusquisque proprium pastorem agnoscat, & hierarchiæ ecclesiasticæ, ordine minime perturbato, quod est sanctorum canonum, & sacrosancti concilii Tridentini decretis de hac re sancitum inviolabiliter observetur. Literæ item dimissoriæ, ad unum tantum ordinem suscipiendum concedantur, ut quam in munere suscepti ordinis exequendo diligentiam ordinatus præstiterit, episcopus intelligat. Interstitia vero temporum a concilio Tridentino præfixa observentur, nisi in illis pro necessitate, vel utilitate ecclesiæ suæ visum fuerit episcopo dispensare. Absentibus vero sine prævio examine, coram episcopo, vel ejus examinatoribus, literæ dimissoriæ non dentur.

Sess. 23. c. 12. & 13.

§ III.

Sess. 23. c. 12. & provinc. de Quirog. act. 3. c. 47 & est declaratio card. in dictis locis, conc. Trid.

Regulares juxta concilii Tridentini decretum, nec ante ætatem omnibus a jure præscriptam, nec sine diligenti episcopi examine ordinentur, nec eis duo sacri ordines eodem die conferantur, quibuscumque privilegiis quoad hoc penitus exclusis.

De examine ordinibus præmittendo.

§ I.

Ut ordinandorum, & eorum, quibus animarum cura credenda est, quibus polleant meritis, quamve ad spiritualia munera obeunda idonei sint, facilius episcopis notum fiat, præcipit hæc synodus Mexicanæ provinciæ episcopis, ut in synodo diœcesana, quæ primo quoque tempore celebrabitur, tres saltim eligant, & deputent examinatores, qui una cum episcopo, vel ejus vicario, si episcopus fuerit impeditus, de scientia ordinandorum periculum faciant, ante synodum autem habitam, per suos episcopi id etiam præstent. examinatores vero deputati, in suo munere obeundo, hanc a synodo præscriptam formam observent.

Conc. sess. 24. c. 18. vers. licebit etiam. Conc. Toletan. act. 2. c. 24. prov. de Quirogæ act. 3. a c. 22 usque ad 26 Limen. 3. act. 4. c. 17. & conc. Milan. 5. tit. de examinatione a fol. 757. Conc. Limense 3. act. 2. c. 32. & Milan 5. ubi supra § præced.

§ II.

Examinatores in synodo diœcesana constituti, jure jurando se obstringant de fidelitate servanda in suo suscepto munere, de vere, & sincere manifestanda eorum comperta scientia, de quibus ipsi experimentum sumpserint, amore, odio, aliove omni humano affectu post habitis. Examinis vero causa, nihil quidquam pecuniæ, præmii, alicujusve doni, aut quid simile accipiant.

§ III.

Si examinandorum quisquam per se, vel interpositam personam dona, favoresve examinatori promiserit, episcopo statim denuntiet, & eumdem ad ordines pro illa vice inhabilem decernat.

§ IV.

Ea, de quibus subituri examen interrogandi sunt, per se, vel per alios directe, aut indirecte, ne revelent, si quis eorum, qui examinandi sunt, consanguineus, affinis, familiaris, familiæve adjunctus alicujus examinatoris fuerit, examinator ille, ne præsens quidem adsit, sed episcopo notum faciat, ut alius in ejus locum vocetur.

§ V.

§ V.

Ne sententiam, quam in approbando, vel reprobando dicturi sunt, ulli manifestent: sub pœna excommunicationis majoris ipso jure.

§ VI.

Ne quemquam ad examen subeundum admittant, nisi prius suscepti ordinis titulum, ab episcopo, & notario subscriptum, sigillatumque exhibuerit.

§ VII.

Quæ omnia, sub eisdem juramento, & censura, tunc quoque servare teneantur, cum de episcopi mandato, aliquos ad beneficia obtinenda examinare contigerit.

LIBRI PRIMI TITULUS V.

De sacramentorum ecclesiæ administratione.

§ I.

Sacrosanctæ ecclesiæ sacramenta, quæ non inventa ab hominibus, sed a Christo domino instituta sunt, & ad nostram salutem divinitus concessa, ut digne, & salubriter administrentur, & a percipientibus summo in honore, & veneratione habeantur, maxime oportet eorum ministros, illud de se omnibus, præsertim Indis, qui rudes sunt, & minus intelligentia valent præbere testimonium, ut non ob aliquod temporale lucrum, sed tantum ad salutem animarum sacramenta conferri omnes intelligant. Præcipit igitur hæc synodus ne ullus clericus, pacto, contractu, hortatu, aut conventione per se, aut per alium, directe vel indirecte, pro sacramentorum administratione, sibi temporale quidquam dari procuret: si qui vero secus fecerint, ultra pœnas a jure in simoniacos decretas, si semel id commiserint, pœnam quinquaginta pondo incurrant, quorum partes duæ, ecclesiæ ubi fuerit delictum perpetratum distribuantur, tertia vero accusatori: Si autem bis in hoc crimen inciderint, a sacerdotali officio per annum suspendantur. Si ter, a tota provincia per triennium exules sint: non tamen hoc decreto prohibetur ne mercedem in singulis episcopatibus ab episcopo constitutam percipiant.

§ II.

Verum, ut illud, quod ex conformi sacrarum ceremoniarum usu in cultu divino provenit, decorum servetur, & ea evitentur incommoda, quæ ex varietate hujusmodi oriuntur. Curati omnes hujus provinciæ tam sæculares, quam regulares, in sacramentis administrandis, præscriptam in rituali Mexicano formam teneant, quousque a *sede apostolica* rituale ad usum universalis ecclesiæ evulgetur. Si qui vero aliter sacramenta administraverint; tamquam perturbatores ecclesiastici ordinis puniantur.

LIBRI PRIMI TITULUS VI.

De sacra unctione.

§ I.

Volens hæc synodus, iis incommodis, quæ in conferendo Indis confirmationis sacramento, & fuerunt, & esse possunt, opportunum remedium afferre: statuit, ac præcipit, ne quidquam pecuniæ, argenti, alicujusve rei similis, dum episcopi sacrum chrisma ministrant ab Indis, vel ab aliis ulli petant, ut ad id offerendum eos inducant, immo potius pro gravitate, & auctoritate episcopalis dignitatis, candelas, & vittas quas suscepturi sacramentum confirmationis deferre solent, indigentibus in eleemosynam episcopi conferant.

§ II.

Peracto vero confirmationis ministerio, vittæ omnes ad usum ejus adhibitæ comburantur, ne postea prophanis usibus deserviant.

§ III.

Sed quoniam propter Indorum ignorantiam facile evenire potest, ut nulla habita ratione cognationis inter susceptorem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem contractæ, hi in gradibus prohibitis matrimonio se conjungant. Huic malo episcopi occurrentes in singulis Indorum oppidis duos susceptores deputent, qui vel sine suspitione contrahendi matrimonium sint, vel spiritualis cognationis rationes optime noverint, idque observetur donec episcopis hujusmodi deputatio, Indis peritioribus factis, non amplius necessaria visa fuerit. Limense 3. act. 2. c. 9.

§ IV.

Parochi item tam sæculares, quam regulares, Indis, & servis ægrotis in mortis periculo constitutis, sacramentum extremæ-unctionis ministrent, quod cum sit a Christo domino ad communem omnium salutem, sine delectu personarum institutum, omnibus fidelibus in articulo mortis devote petentibus tribuendum est. Parochi vero muneri suo satisfacere minime possunt, si medicinam animæ, & corpori tam salutarem suis subditis denegaverint.

Conc. Trid. sess. 14. c 3. de extrem. unctio. Mexi 1 c. 64. Guadix. tit. 2. const. 41. Limense 3. act. 2. c. 28. conc. Trid. in doctrina de sacram. extrem. unctio c. 1. 2. & 3.

§ V.

Quia vero graviter ægrotantes extremæ-unctionis suscipiendæ causa, ad ecclesias, seu monasteria deducere tutum non est, ne externus impulsus, aut mortem illis conciliet, aut saltim acceleret, miseræ genti, & ab omnibus rebus inopi, consulere volens hæc synodus, in virtute sanctæ obedientiæ curatis omnibus sæcularibus, & regularibus præcipit, ne Indos, aut servos ægrotos, hujus rei causa, ad ecclesias, vel monasteria, ullatenus ferri permittant. Immo curati ipsi officii sui, & caritatis, qua erga proximos esse debent memores, ad ungendum infirmos, eorum adeant domos, quas prius decenti ornatu paratas esse curabunt. Si vero contra hoc decretum fecerint, probabili irregularitatis periculo se exponi intelligant, & quam sint, de morte proximi ob eorum inhumanitatem secuta, rationem Deo reddituri, animadvertant.

§ VI.

Episcopi vero tantum scelus acerrime vindicari studeant, ut tam immanis, & barbara consuetudo, & nō solum ab ecclesiastico, & religioso homine, sed ab homine prorsus aliena, radicitus extirpetur, funditusque tollatur.

§ VII.

De ætate ad hoc sacramentum suscipiendum ea regula sit, ut quibus per ætatem licet eucharistiam sumere, eisdem etiam liceat sancto infirmorum oleo inungi.

Gran. tit. de sacra unct. n. 3. & 4 & Milan 4. tit. quæ pertinent ad extrem. unct. verbo parochus, & 5. tit. quæ pertinent ad sacram. extremæ unctionis.

§ VIII.

Ii tamen, qui ægrotorum curam habent, admonentur, ut opportuno tempore, a parocho deferri extremam-unctionem procurent, sicque infirmus dum integris est sensibus ungatur, ut vim sacramenti

corpori,

ANNO CHRISTI 1585.

corpori, & animæ salutarem, dum compos sui est, intelligere valeat.

§ IX.

Ad sacrorum canonum observationem, & ne in ecclesiis sanctum chrisma, catechumenorum, & infirmorum oleum unquam desit, jubet hæc synodus, ut in singulis annis infra quindecim dies, a feria quinta in cœna domini, quo die hæc, vertente anno, consecrantur, immediate numerandos, vicarii omnes, & singuli hujus provinciæ perse, vel per clericos sacro ordine initiatos, ad civitatem ubi est sedes episcopalis conveniant, & quod in sacristia cujuslibet cathedralis ecclesiæ distribuitur sanctum chrisma, & oleum, quantum omnibus districtus sui parochis sufficiat, inde afferant. Nemo autem infra præfixum tempus id facere omittat, sub pœna pondo quinquaginta. Curati autem reliqui, eum locum ubi vicarius residet adeant, vel eo clericos in sacro ordine constitutos mittant, ut sanctum chrisma, & oleum in suas parochias inde reportent, sub pœna pondo octo fabricæ applicandorum. Is autem, qui vel in cathedrali, vel oppido, ubi vicarius residet, chrisma, & oleum distribuit, nihil quidquam pro his distribuendis accipiat, librumque secum habeat, ubi cum die, mense, & anno nomina eorum inscribat, qui ab eo chrisma, & oleum sumpserunt, sub pœna duorum pondo, ad usum fabricæ ecclesiæ.

Granat. tit. de sacra unctio act. 1. & synod. de Quiroga const. 24. & 25.

§ X.

Curatis quoque omnibus præcipitur, ut chrisma, & oleum hujusmodi frequenter renovare studeant, eamque in renovando formam servent, ut minor semper olei quantitas addatur, quam reliquum fuerat. Si vero aliquid chrismatis, vel olei anni proxime præteriti, cum novum defertur, superfuerit; illud comburatur, vel in fontem baptismalem spargatur, a die vero feriæ quintæ in cœna domini imposterum antiqui chrismatis, & olei catechumenorum usus cesset, sub pœnis a jure decretis, nec sabbato etiam majoris hebdomadæ ad fontes antiquum oleum adhibeatur, sed novum exspectetur. Conceditur autem, ut si quis mortis periculo laboraverit, oleo infirmorum præteriti anni ungatur novi olei copia adhuc non habita. Cujus rei causa, a feria in cœna domini infirmorum oleum asservari poterit, quo usque novum pervenerit, & deinde consumi.

Granat. tit. de sacra uncti n. 1. 2. & 3. & Milan 4. 2. p. const. verb, parochus.

§ XI.

Ad custodiam vero sancti chrismatis, & olei, locus clausus cum decenti ornatu deputetur, cujus clavem parochus habeat, nec cuiquam tradat, nisi alicui sacerdoti cum opus fuerit. Quo loco rituale etiam ministrandorum sacramentorum formam præscribens asservabitur.

Mexic. 1. c. 33.

LIBRI PRIMI TITULUS VII.

De clericis peregrinis.

§ I.

SUMMIS a Deo precibus efflagitare episcopi deberent, ut eos in messem suam operarios mitteret, qui divinæ voluntati conformes salutem animarum sitirent, non quæ sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi. Verum quod est omni lacrymarum fonte plangendum, sacerdotes aliqui, non pieta-

A tis zelo, sed æstu quodam avaritiæ flagrantes, incertis sedibus vagantur, & ovibus sibi commissis, derelictis, eo avide confugiunt, ubi majus stipendium temporalis lucri proponitur. Cui tam gravi malo Tridentinum concilium occurrere volens præcipit, ne ullus clericus peregrinus sine commendatitiis sui ordinarii literis (quas tamen sine justa causa ordinarius non deneget) ab ullo episcopo ad divina celebranda, & sacramenta administranda recipiatur, quod tam sanctum concilii decretum hæc synodus inviolabiliter observari vult, sub pœna suspensionis arbitrio ordinarii. Interdicit quoque, ne ullus vicarius, seu judex ecclesiasticus, clericis hujusmodi celebrandi licentiam concedat, nisi eorum facultates, & literæ dimissoriæ diligenter prius examinatæ comprobentur. Idem-
B que injungit superioribus ordinum in suis domibus, aut monasteriis. Itidem jubetur, ut si qui clerici ex Hispania, aut aliis remotis provinciis, in has Indiarum partes migraverint, mulieres secum, matrum, sororum, & consanguinitate propinquarum nomina deferentes, nisi id ita esse legitime constiterit, a mulieribus hujusmodi separentur, si vero separati non paruerint, tanquam concubinarii publice puniantur.

Seff. 23. c. 16. & sess. 22. ... decreto de observ. ... & evitand. in celebr. missarum. Mexic. 1. c. 45 & Guad. tit. 2. const. 54. Milan. 1 tit. quæ pertinet ad celebr miss. §. verb. cle... ricis, & ... Gran. tit. de cleric. pe... reg. synod. de Quiroga const. 57. Limens. 3 act. 1. c. 9. Mexic. 1. c. 57.

LIBRI PRIMI TITULUS VIII.

De officio judicis ordinarii, & vicarii.

§ I.

UT episcopi populum a Deo sibi commissum, quibus opus est prudentia, & solicitudine,
C gubernent ac moderentur, atque ut facilius orationi vacent, doctrina pascant gregem, & saluti consulant animarum, vicariorum opere indigent, quos in partem solicitudinis, præsertim earum rerum, quæ fori judicialis sunt, sibi asciscant. Quamobrem, vicarios hujusmodi hæc synodus vehementer hortatur, ut quam sit eorum industria, ad populi Christiani gubernationem necessaria, intelligentes suo muneri ne desint, sed in eo obeundo, omne studium, operam, & diligentiam collocent: quod ut commodius præstent, has, quæ sequuntur, regulas observabunt.

Granat. tit. de offic. judicis ord. ... Guadix tit. ... const 11 12. 13. & 14. Milan. 4. 3. par. tit. de foro episc. & 5. tit. de episc. & episcopali jure.

D § II.

In primis, officiales, vicarii, & judices ecclesiastici omnes hujus provinciæ id potissimum curent, ut injuncta sibi in literis commissionis & potestatis exequantur. Tempore etiam, quo hæc officia exercent, diligenter, integre & recte se gerant. In omnibus Dei honorem sibi proponant, communem subditorum utilitatem quærant, & partium unicuique jus suum tribuant. Coram secretario episcopi jurejurando se obstringant, quod
E sacrorum canonum, & concilii Tridentini decretis, hujusque synodi constitutionibus stabunt. Quod ecclesiasticam jurisdictionem, immunitatem ecclesiarum, & earum ministros tuebuntur atque defendent. In locis, ubi suis fungi debent officiis semper resideant, officiaque hæc per se ipsos obeuntes, & non per substitutos, nequaquam absint feria secunda quarta & sexta cujuslibet hebdomadis ab octava ad decimam horam pro tribunali sedêtes, causas audiant. Si vero in hos dies festũ inciderit, in sequenti die, festo non impedito, audientiam faciant. Ad locũ vero ad id deputatum ecclesiasticæ curiæ ministris comitati

comitati procedant. Ipsis vero officialibus, ad dies tantum certo absentibus, nullam causam definitiva sententia determinare valeant, nec in causa aliqua, interlocutoria sententia quidquam statuant, quod per difinitivam sententiam reparari non possit. Quidquid secus factum fuerit, irritum, & inane decernitur.

§ III.

De quibuscumque causis, ad jurisdictionem ordinariam spectantibus, & tamquam apostolicæ sedis subdelegati, de his, in quibus episcopi, a concilio Tridentino, ejusdem sedis delegati constituuntur, si eis ab episcopo specialiter commissæ fuerint, cognoscere possint, causasque hujusmodi, nisi specialiter episcopo soli fuerint commissæ, aut eas episcopus ad se avocaverit, vel ex hujus synodi decreto, eidem reservatæ fuerint, terminare valeant. De his etiam causis cognoscant, quæ per viam appellationis coram episcopo sunt tractandæ.

§ IV.

c.16 co- .in on- aff. Quoniam episcopi, jure, & expresso concilii Tridentini decreto tenentur officialem vicarium generalem constituere, qui doctor sit, vel licenciatus in jure canonico, vel alias quantum fieri poterit idoneus ad causas, in foro judiciali decidendum, quem pro officii sui ratione commode sustentare debent, & quia officiales hujusmodi, pro videndis actis, salarium forsan a partibus litigantibus recipere volet, statuit hæc synodus, ne quidquam pro his accipiat, nisi parte, aut partibus petentibus jurisperitum unum, vel plures sibi adjungi, quos de causa consulat, ac de eorum consilio sententias ferat. Quia vero evenire potest, ut pars, aut partes id petentes, quibus incumbit horum assessorum salaria persolvere, eosdem pretio corrumpere possint, statuit, ac præcipit eadem synodus, ut salaria assessori hujusmodi a judice provide moderentur. Eaque assessores per se, vel interpositas personas, ante decisam causam, a partibus non accipiant, nec quidquam amplius, quam quod fuerit moderatum, sub pœna restitutionis in quadruplum. Sententiam vero suam clausam, & sigillatam, ad judicem mittat assessor, eamque partibus nequaquam tradat, aut ex eo, quod partium intererit, teneatur. Prædicta vero pœna, fabricæ ecclesiæ, & piis operibus æque distribuatur. Sportulas alias non exigant, quam quæ sunt ab hac synodo taxatæ. A partibus coram eis litigantibus, aut quæ probabili conjectura litigaturæ creduntur, dona, aut munera etiam esculenta per se, aut familiares, consanguineosve suos, officio durante, vel post, ex promissione, tempore officii prius facta, non accipiant, etiamsi ea data sponte fuerint, vel promissa sub pœna restitutionis in quadruplum. Quod judicibus vicarii foraneis, sub eadem quoque pœna etiam imponitur.

(left margin: .c. adix onst.)

§ V.

In causis coram ipsis pendentibus, ipsi cognoscere possint. Arbitri juris, aut arbitratores non sint, neque hac de causa pro ferendis sententiis, videndis actis, aut alias quidquam accipiant. Qui vero contra fecerint, ultra pœnam restituendi duplum, aliter etiam puniantur: idque vicarii etiam observent.

§ VI.

Notarii, aut alii eorum ministri, in causis, in quibus ad fiscalis instantiam procedetur, nihil ab reo exigant, ratione scripturarum, sive actorum, pro parte ad fiscalem spectante, nisi reus per sententiam in expensis fuerit condemnatus, easque tunc juxta taxationem petant. Si vero condemnatio hujusmodi non præcesserit, cum ex officio ad hæc conficienda teneantur, nihil exigere possint. Quod si notarius, & judex aliter, quam ad præscriptam formam expensas a reo petierint, in duplum easdem restituant. ANNO CHRISTI 1585.

§ VII.

Testes vero pro ratificatis non habeant, etiam de voluntate partium, in causis ubi pœna corporalis, exilii quoque, aut solennis pœnitentiæ futura speratur, sub pœna ratificandi testes suis impensis si opus fuerit, judex autem testibus non ratificatis, sententiam minime ferre possit.

§ VIII.

Peculiari solicitudine studeant vitia publica, veluti ludos illicitos, concubinatus, blasphemias, usuras, & hujusmodi alia prohibere, & hæc perpetrantes acriter punire. Quod ut consequatur effectum, dominica prima quadragesimæ in quolibet anno generales literas excommunicationis expediant, procedendo usque ad anathematis declaratorias, easque publicare faciant, tam in cathedrali, quam in parochialibus ecclesiis, ac monasteriis, quæ postquam publicatæ fuerint, in ecclesiæ janues affigantur. Ad oppida etiam, ubi Hispani degunt, & ad fodinas literæ eædem mittantur, ibique itidem publicentur, ut omnes, & quicumque, de hujusmodi delinquentibus notitiam habuerint, censuris compellantur eosdem denuntiare coram episcopis, vel parochis, & coram notario publico, ut id legitime constet, quæ tamen, de delictis notoriis, & publicis dumtaxat, disposita intelligantur; edicta vero, seu literæ generales hujusmodi juxta seriem dispositam, & approbatam expediantur. quæ in quantum concubinariorum delicta respiciunt, prima etiam dominica adventus publicentur.

§ IX.

Tametsi episcopi, subditorum delicta clericorum, & sacerdotum maxime, quos aliis in exemplum vitæ Deus posuit animadvertere debent, nihilominus sacerdotalis ordinis honori prospicere valde tenentur, & in puniendis clericorum delictis, prudenter se gerere, ne si id nimis publice fiat, ipsi simul cum eo, quo funguntur, divino ministerio contemnantur. Quapropter hæc synodus statuit, ac præcipit, ut causæ graves clericorum hujus provinciæ, & quoad modum procedendi, & quoad custodiam carceris secreto agitentur, & terminentur. Mexic.1.c.81. Item ut judices ad causam hujusmodi notarios clericos, si fieri poterit, adhibeant. Hæc autem omnia, tum locum habeant, cum delictum tale, & tam publicum non fuerit, quod majori non egeat remedio. Qua in re conscientiæ judicum onerantur, ut in his omnibus eum modum servent, quo, & clericali dignitati consulant, & delinquentes pro meritis supplicio afficiantur.

§ X.

Librum habeant, in quo summatim, sacrilegiorum, restitutionum, & fiscales causæ ad memoriam descriptæ sint. Ad hujus vero libri præscriptum in fine cujuslibet mensis, ministris & notariis, sibi reddi rationem petant de præfatis causis, & de earum statu: & quod magis singulis causis conveniens sit provideant, eoque in libro, ut scribatur quidquid providerint efficiant, atque ministros hujusmodi de commissis neglegentiis reprehendant, in eosque accurate animadvertant. In fine etiam mensis prædicti notarius de hac coram eo adhibita diligentia fidem faciat, & officiales binis quoque mensibus juxta prædicti libri formam episcopo referant quid gestum sit, quidve non, quidque negotiorum hujusmodi expeditioni convenientius, & opportunius esse videatur, sub pœna quatuor pondo quoties id omissum fuerit, & episcopi hujusmodi

Anno Christi 1585.

modi relationi sibi inscriptis factæ se subscribat, librum vero hunc officiales apud se retineant, ad cujus præscriptum, cum eos episcopus visitaverit, de negotiis hujusmodi inquirantur. Admonentur præterea, ut etiamsi ab ipsis causæ decisæ sint, si ulterius in gradu appellationis procedatur, promotorem fiscalem ad causarum hujusmodi prosecutionem instanter hortari non desinant.

§ XI.

Concil. Toletan. actio. 2. c. 14.

Judices nec recipiant, nec apud se retineant, mulctarum, sive pœnarum pecunias operibus piis applicatas, sub pœna restituendi quadruplum, sed hæ notario causæ, eo ipso, quod exactæ sint, commendentur, qui infra diem susceptori, per episcopum cum debitis fidejussoribus in tribunali suo disputando, eas consignare teneatur sub pœna solvendi duplum. Pecuniarum autem hujusmodi consignationem, in libro susceptoris notarius scribat, & manu propria susceptor, sibi consignatas esse etiam scribat, seque subscribat, ut episcopi arbitrio hæc in pia opera distribuantur. Idemque quoad pœnarum pecunias recipiendas, & alii ministri, sub eisdem pœnis servare teneantur.

§ XII.

Præcipitur etiam judicibus, ut in causis civilibus, criminalibus, matrimonialibus, & aliis ordinariis quibuscumque, ante difinitivam sententiam, bis acta perspiciant: primo quando partes ad probationem admittunt: secundo sibi traduntur ad proferendum in causa definitive: summaria vero quo tempore ferenda sententia est, videant; accurate autem perpendant, an in eis quoad suam formam, omnia servata sint, actaque, & actuata provt de jure expedit & in hac synodo, cavetur titulis de ordine officiorum, & de officio notarii. Si vero quidquā horum desit, sportulæque, aut salaria percepta, descripta in actis non sint, ea juxta formam juris describi faciant, notariorumque, aut ministrorum curiæ negligentias circa hæc, puniendo corrigant. Pro licentiis, seu facultatibus ad exercitium alicujus sacramenti, vel ad esum carnium in diebus quadragesimæ, aut aliis, quibus prohibitus est, nihil quidquam accipiant. Has vero nisi in scriptis, & ad limitatum tempus, causaque bene examinata, & licentia præcedente corporalis medici, ubi habere poterit, non concedant, nec in casibus ab hac synodo prohibitis, sub pœnis ab eadem statutis.

Granat. de offic. jud. ordin. n. 13

§ XIII.

Jubetur præterea, ut judices acta in causis ordinariis coram eis facta bis taxent. Primo, quando partes ad probationem admittunt. Secundo, tempore ferendæ sententiæ, medioque decreto declarent, quid advocatis, & notariis debeatur, quidve ad eos pertineat, suoque signo notent, ut partibus, vel earum procuratoribus liquido constare possit. Sin minus fecerint, judices pondo duo de Tipuzque dicta, in pœnam persolvant, eaque piis operibus applicentur. Taxent etiam acta causarum, quæ coram eis in gradu appellationis agitabuntur, probationesque etiam quascumque, & scripturas alias, quoad earum partes, & lineas juxta legum regni dispositionem, & ad taxationem prædictam salaria hujusmodi solvantur. Quod vero notarii, aut commissarii ultra taxationem receperint, in calce decreti jubeant restitui, sub pœna jam dicta. Officiales taxam, & salariorum omnium curiæ ministrorum manu episcopi subscriptam clare inscriptam, tabulæ affixam, & in aula judicis deputata, poni faciant, ut ibi commode ab omnibus legi possit. Taxa vero ea solummodo sit, quæ est ab hac synodo constituta.

In leg. 23. tit. 20 lib. 2. & leg. 1. tit. 27. lib 4. recopil.

Conc. M 1. 3. fol. 603. 1. pag. in principio.

§ XIV.

Librum habeant, in quo delinquentes condemnatos sub comminatione si in idem delictum ulterius reinciderint, & eos, qui talia commiserint crimina, quæ si iterum perpetrentur, majori supplicio digna fiunt, apposite describant. Notarius vero, apud quem sententia lata est, manu propria in libro scribat, qua pœna reus damnatus fuerit, die, mense, & anno ibidem appositis, & quod acta, & processus causæ apud eumdem remaneat, seque subscribat, quo delinquendi consuetudo facilius tolli possit.

§ XV.

In causis, in quibus ex officio procedunt, postquam fiscalis testes nominaverit, caveant, ut susceptor fiscali subministret pecunias, quibus possit, testibus ad ferendum testimonium venturis sumptus præbere competentes, idque in actis redigatur: tempore vero quo expensas taxabunt, faciant sibi a fiscali rationem reddi sumptuum erogatorum hujusmodi, quos etiam taxent, & ex taxatione, eos fiscalis a reo recipiat, susceptorique restituat, aut quid causæ fuerit, quominus restituturus sit, exponat.

§ XVI.

Officiales, saltem semel in hebdomada, secunda, aut sexta feria post meridiem, vel hora sibi magis commoda, carcerem visitent, eisque in comitatu sint notarii deferentes acta detentorum in carcere; procuratores quoque, & promotor fiscalis, quorum si quis absens fuerit pondo uno mulctetur, in usus eorum, qui in carcere sunt convincti. In visitatione vero id præstent, ut de vita, honestate, & moribus eorum, qui carcere inclusi tenentur, inquirant, feminarum impudentias reprimant, dejerantes, illicitosque ludos exercentes puniant. Exquirant præterea, an custos carceris a vinctis injuria quidquam extorqueat, unumquemque, de suo jure eos certiores reddere volentem, libenter audiant. Si ab aliquo reo confessio petenda est, aut aliud quid simile agendum, id ne omittant.

§ XVII.

De vinculis, & his, qui vinculis alligati tenentur, interrogent, an sine causa per custodem crucientur, aut sine mandato dimittantur, inquirant, & tandem his omnibus, quæ opportuno egent remedio, prudenter, & accurate illud præstent.

§ XVIII.

In vigiliis festorum paschalium, vel duobus ante diebus, episcopi, præsentibus eorum officialibus, & aliis ministris, carcerem visitent, prout etiam ab hac synodo ipsis injungitur, in titulo de episcoporum officio.

Infra lib. tit. 1 §. 1.

§ XIX.

Si notarius aliquis, vel mortem obierit, vel officio suo fuerit privatus, acta, & scripturarum protocolla ab eo confecta, accurate custodiantur, ut habetur in titulo de officio notarii.

§. 14.

§ XX.

Curiæ ministri munera etiam esculenta, mutuum, & commodatum, ne accipiant, nec eosdem ad suos contractus fidejussores adhibeant. Judicesque hujusmodi quantumvis sint probatæ fidei, ante elapsum tempus a fideijussoribus compelli possint ad eos indemnes servandum, vel persolvendum totum id, pro quo se fideijussores constituerunt, ac si ab ipsis illud jam esset persolutum. Litigatorum operis, nisi soluta mercede non vtantur, & in sportulas sibi debitas computantes. De suis sportulis, & salariis, vel de negotijs sibi commissis nihil paciscantur, sed ea pure sincereque agant. Si vero ullatenus quidquam acceperint, in duplo reddant.

Milane fol. 6 verb. nu neque nus, & fol. 78 verb. ill prætere

Cum

Anno Christi 1585.

§ XXI.

Cum crimen quis confitetur, vel sponte, vel alias, & cum injuriæ ecclesiæ, vel clericis inferuntur, etiamsi illæ a partibus sint condonatæ, promotores fiscales citentur, ut cum ob culpam, quæ in delictis major comperiri potest, tum ob immunitatem, & jurisdictionem ecclesiasticam tuendam de jure suo dicant, nisi, episcopo consulto, judex aliter decernat.

(In margine: 10 … ti)

§ XXII.

Statuitur etiam, ac jubetur juxta concilii Tridentini decretum, ne officiales facultatem contrahendi matrimonium peregrinis concedant, nisi constet, eos alibi matrimonio conjunctos non esse, nec legitimo impedimento teneri, quominus matrimonium contrahant. De hoc autem ab his inquiratur, qui ante contrahere volentes bene cognoverint, nisi attenta ætate ejus, qui ad matrimonium recipi cupit, judici videatur de longiori, vel breviori tempore inquirendum. Ad inquisitionem autem hujusmodi, si opus sit, officialis literas det requisitorias, ex quibus, in partibus, ubi contrahentes sint orti, inquisitio fiat, denuntiationibus publice factis ad præscriptum sacrosancti concilii Tridentini: præterea contrahentes juramento declarent, se nullo religionis, vel castitatis voto obligari. Qui vero absentem conjugem obiisse dixerit, contrahendi facultatem non obtineat, nisi, hoc sufficienter probato, episcopum adeat, de cujus permissu, & non alias, ad secundas nuptias suscipiatur, sub pœna pondo centum expensis, pro administranda justitia, faciendis applicandorum.

(In margine: …4.c.7. — …4.c.1. … form. … m. … x tit. … st. 57. … ranat. cogn. … n.1. … l. de … ga … 33.)

§ XXIII.

In crimine concubinatus inter clericum, & conjugatam, is ordo in procedendo servetur, qui ab hac synodo titulo de concubinariis est præscriptus.

(In margine: … tit. 5.)

§ XXIV.

Vicarii de his solum casibus, qui sunt in mandatis, & commissionibus suarum potestatum comprehensis, ac juxta præscriptam ibi formam cognoscant, si semel contrarium fecerint, pœna pondo octo incurrant, quorum tertia pars delatori, reliqua impensis pro administranda justitia faciendis applicentur. Si bis, pondo duodecim, & duorum mensium suspensione. Si ter, duplo mulctentur, itidemque fiat distributio. In iis autem negotiis, quæ ad eorum jurisdictionem non spectant, judices fiscales, & officiales, ut supra præfertur, commoneant, & imminenti periculo aut rei necessitate postulante processum inchoent, inquisitionem faciant, personasque capiant, & infra triginta dies, in locis distantibus, in propinquis vero, quo citius fieri poterit, per aliquam personam, quæ ad id diligenter se obstringat, causas hujusmodi, ad officiales remittant, sine retardatione, sub pœna pondo quatuor de Tipuzque vocatorum, & sine dissimulatione sub pœna pondo viginti, & privationis officiorum, ratione præscripta applicandorum. In causis matrimonialibus, aut divortii ratione sævitiæ, aut secundarum nuptiarum imminente periculo, usque ad depositum procedant, illasque pro ut supra dictum est remittant, sub eadem pœna.

(In margine: … at. tit. … icio … n. 22.)

§ XXV.

Si facultas petatur, qua clericus in sacro ordine constitutus, coram judice sæculari testimonium dicere possit, ne detur priusquam ea, de quibus interrogari debet, examinentur, quæ si talia visa fuerint, ut ad omnia respondere clericum testem non deceat, quo ad peculiares tantum articulos, qui in ea expressi sint, limitata facultas concedatur, & non

(In margine: … cap. … inc- … quá- … qu. … in c. … am. … niæ. … tit. … ti. 55.)

A aliter sub pœna quatuor pondo.

§ XXVI.

Nullus officialium prædictorum advocatus, solicitatorve sit, clam aut publice in causis, quæ intra fines suæ jurisdictionis tractantur, in quibus, aut judex fuerit aut esse possit, nisi in concernentibus, ad suæ jurisdictionis, & status ecclesiastici defensionem, & in his sine mercede aliqua, & cum speciali episcopi consensu.

(In margine: Granat. tit. de offi. ord. n. 23. & in regula ordinis militaris S. Iacobi c. 19. in fine.)

§ XXVII.

Si vero quidquam mercedis, aut salarii acceperint, pœna restituendi quadruplum mulctentur, graviterque puniantur. Quod de vicariis etiam intelligendum est.

(In margine: Gran. tit. de offi ordin. n. 24.)

§ XXVIII.

B Vicarii facultates prædicandi, confitendi, sacrum celebrandi, eleemosynas petendi, aliasve quascumque ab episcopis, & superioribus concessas examinent, ut earum veritas, vel falsitas constet, antequam executioni mandentur.

(In margine: Gran. ubi supra n. 25.)

§ XXIX.

Quia vero sacerdotum probitas, vitæque exemplum, & in suis obeundis ministeriis accurata diligentia, populi peccatis salutare medicamentum est, quo eorũ cura juvetur, statuit, ac præcipit hæc synodus, ut vicarii nomine provinciales in singulis diœcesibus deligantur, unus, vel plures, pro ut videbitur episcopo magis expedire, eisque certos diœcesis suæ districtus præfiniat. Hi autem de vita, & moribus clericorum sibi subditorum inquirant, & ad C episcopos, aut ad eorum vicarios generales deferant, statuto tempore, cum libellos miserint, in quibus nomina eorum, qui peccata sua confessi sunt, inscribantur. Si vero clericorum excessus tales sint, ut nullam dilationem patiantur, delinquentium expensæ, episcopo sine mora nuntientur, mittanturque simul informationes super eis factæ.

§ XXX.

Vicarii in maritimis hujus provinciæ partibus residentes, diligenter curent, ne clerici, qui ex Hispania, aut aliis provinciis eo proveniunt, ad sacrum celebrandum, aut ad ullum sacramentum administrandum recipiantur, nisi titulis, dimissoriis, literis, D licentiisve suorum episcoporum, majestatis catholicæ, aut ejus proregum & gubernatorum pro ratione provinciæ, unde profecti sunt, optime examinatis. Si vero merces secum habeant, afferantve alia, quæ negotiationem sapiant, inventario confecto, alicui probato viro in depositum dentur, & quam primum de hac re episcopus certior fiat, ut quod sibi convenientius visum fuerit decernat. De clericis itidem, qui in Hispaniam naves conscendunt, inquirant, si licentiam a prælatis suis obtinent. Si suspectos sibi comites navigationis adjungant, a quibus separari oporteat. In his omnibus, ut diligenter se gerant, conscientiæ vicariorum onerantur, alias pro sua negligentia graviter a Deo se E puniendos esse intelligant.

(In margine: Mexic. 1 c. 57. §. 1. & 2. & Limensi 3 act. 3. c. 9.)

§ XXXI.

Iudices ecclesiastici omnes, accurate invigilent, ne feminæ noctu eleemosynas ostiatim quæritent, sub prætextu pauperum erubescentium, quod cum non sine magno damno, & scandalo fiat, in secus facientes, severe animadvertant.

(In margine: Concil. Limense 3. act. 3. c. 43. in finem.)

§ XXXII.

Nullus quoque judex clericis missas celebrandi, sacramentave administrandi, licentiam tribuat, nisi prius eorum literæ dimissoriæ, seu testimoniales probe examinatæ, legitimæ esse comprobentur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

§ XXXIII.

Mexic. 1. c. 58. & syno de Quiroga const. 81. & Limense 3. act. 5. c. 9. & 10.

Religiosis etiam sacerdotibus, extra suas provincias, aut monasteria peregrinantibus, facultas eadem denegetur, nisi ab episcopo diœcesano licentiam obtineant, quam exhibere teneantur.

LIBRI PRIMI TITULUS IX.

De officio fiscalis, & jure fisci.

§ I.

Late Gran. tit. de offic. procuratoris fiscalis, & synod. de Quiroga const 121. 122. 121. Guadix tit 8. cost. 21. Milan. 1. tit. de causidicis, advocatis & fiscalibus, & 5. tit. de procuratore fisci.

PROMOTOR fiscalis episcopali curiæ deputatus, officium antea non exerceat, quam in manibus episcopi, vel ejus secretarii juret, se in omnibus fidelem præbiturum, Dei honori, & animarum saluti prospecturum, immunitatem ecclesiarum, bona ecclesiastica, & ministros defensurum, causas ecclesiasticas prosecuturum, ecclesiæ, & episcopi jura propugnaturum, ad idque probationes, & testes omni diligentia exquisiturum.

§ II.

A parochis hujus provinciæ tempore, & ordine ab hac synodo, ut in titulo de officio ordinarii est, inquirat, de usurariis, feneratoribus, de his, qui, priore conjuge adhuc vivente, alias duxerint, de illis, qui cum uxoribus non cohabitant, de aleatoribus, aleatorumque susceptoribus, de blasphemis, & de aliis delinquentibus, ad ecclesiasticam jurisdictionem spectantibus, quos omnes in libro, quem ad usum hujus rei habere debet, describat; eosque denuntiet, causasque hujusmodi accuratius prosequatur. In fine cujuslibet mensis, acta in causis gesta, & earum statum judici referat, & quod sibi a judice injunctum fuerit, deinceps exequatur, idque judex in libro scribere faciat, atque subscribat. Hæc vero ut fiant, singulis mensibus fiscalis curet, sub pœna quatuor pondo, quoties omittentur.

§ III.

Sæpe nonnullorum sæcularium, & clericorum delicta, temporis diuturnitate, & vitæ emendatione ab hominum memoria deleta sunt, prave tamen affecti homines aliorum excessus memoria semper retinentes, clericos, & sæculares hujusmodi denuntiare solent, eo magis animo, ut eis molestiam inferant, ac infamiæ notam incurrant, quam ut æquitati consulant. Cui malo remedium afferre volens, hæc synodus statuit, & interdicit, ne fiscales, qui nunc sunt, vel erunt in posterum, sine partis instantia, quemquam sæcularé, aut clericum accusent, aut denuntient de crimine tres annos ante commisso, cum illud emendatione vitæ, hoc elapso tempore, præsumatur compensatum. Nisi delictum adeo grave, publicum ve sit, ut ordinario videatur absque scandalo impune dissimulari non posse, quo casu etiam post annos tres a fiscalibus delinquentes denuntientur, ut criminis gravitas ordinarii prudentia æstimetur.

Mexic. 1. c 80.

§ IV.

Mexic. 1. c. 78. & lex reg. 4 tit. 10 lib 8. recopil.

Quia nemo est adeo natura moderatus, qui vel læsus, vel perturbatus affectu, saltem verbo proximum aliquando non offendat, cavendum est, ne clerici hujus provinciæ, parte injuriata non instante, ob leves verborum injurias in judicium vocentur, præsertim ad eas civitates, ubi judices, seu officiales resident, cum ex tam longa distantia majus sibi damnum inferretur, quam delicti pœna postularet. Quam ob causam clericorum hujus provinciæ utilitati, & honori consulens, decernit, ac jubet hæc synodus ne officiales, vicarii, & alii judices ecclesiastici de levibus verborum injuriis sine armorum strepitu, aut sanguinis effusione dictis, ex officio contra clericum ullum inquirant, nec denuntiare permittant, nec contra eum procedant, nec eum in carcere detineant, aut ab eo mulctas exigant, pace jam inter partes inita. Idemque servetur cum quis in alium hæc convicia, & opprobria, quæ majora sunt conjecerit, illum leprosum, sodomitam, proditorem, hæreticum, aut eo convicii genere, quod vulgus cornutum vocat, appellando, vel mulierem conjugatam, adulteram, seu meretricem dicendo, & alia similia contumeliosa verba, in quemquam protulerit conviciave, ut præfertur, parte non querelanti; Si vero de hic expressis conviciis partis offensæ querela præcesserit, etiam ipsa injuriam remittente, officiales, & vicarii, prout juris sit procedant. Qui si aliquos curiæ ecclesiasticæ fiscales, sive ministros contra facere compererint, quam est hoc decreto sancitum, eos graviter puniant.

§ V.

Si damnati ex aliquo crimine, iterum in idem crimen inciderint, fiscalis animadvertat, ab eisque inflictæ mulctæ, ut exigantur curet; quod in visitationibus fuerit constitutum, executioni mandari faciat, si a sententia super aliquo crimine, vel super contentis in secundo decreto hujus tituli lata, provocatum fuerit, in appellatione prosequenda, & instantia illa terminanda invigilet. Si quid vero ad id opus sit, ab episcopo petat, matura diligentia adhibita, ne si causa differatur criminibus, & offensis in Deum, appellatio favere videatur. De quibus omnibus, sub statutis pœnis fiscalis rationem reddat.

§ VI.

Cum aliquam causam ex officio fiscales i choaverint, eam sine permissu judicum non deserant, nec dissimulēt, nec ex pacto cōveniant, nec collusiones, prævaricationes, aliud ve simile committant, sub pœna pondo quinquaginta. Quod si causa postulaverit, gravius puniantur.

§ VII.

Ne in causis, quas agunt, aut quæ ab eis agendæ sperantur, conventionem faciant, nec muneribus, aliisve hujusmodi corrupti, jura ad causas spectantia producere, & allegare desinant. Quod secus ab illis sit factum, irritum decernitur; & si quid semel acceperint, pœnæ restituendi quadruplum subjaceant; si bis duplo magis mulctentur, si ter officiis priventur, & pro rei gravitate aliis etiam afficiantur: Notarii vero si quid simile noverint, episcopis, eorumve judicibus, & vicariis annuntient.

§ VIII.

Ne a quoquam dona, munerave similia, quamvis esculenta sint, vel sponte data, vel salarii prætextu accipiant, nec quidquam a litigatoribus, aut ab illis, qui litigaturi sunt credituri, emant, aut eis vendant, aut illorum operas in suos usus conferant, sub pœna reddendi duplum.

§ IX.

De excessibus sibi denuntiatis quemquam ne accusent, nec reus citetur, nisi delator pro sua facultate cautionem præstiterit de solvendo expensas, & damna in causa, quo crimina denuntiata non probaverit; Quod si secus fecerint, damna, & expensas hujusmodi fiscales persolvant. Si vero delictum non probetur, & delator justam excusationem non habeat, expensas solvat, aliisque a jure statutis pœnis subjaceat. Delicta autem cum certis testibus, vel quia publica sunt in vico, ubi delinquentes degunt, fiscalibus annuntiata, ipsi inquirant diligenter, etiamsi delator cautionem non det, nec causam prosequi velit.

Ne

§ X.

Ne in clericum nisi probatio, aut infamia notoria præcedat, accusationem, denuntiationem ve faciant. Cum vero quemquam denuntiaverint, juramento declarent se doli, aut calumniæ id non facere. Quod si quem dolo, aut calumnia accusaverint, idque constiterit, expensas solvant, & arbitrio judicis puniantur.

§ XI.

Accusationes in scriptis producant, & quidquid officii sui ratione petierint, neque eorum libellos, & acta aliter notarii recipiant, sub pondo duorum pœna, a singulis contra facientibus exigenda, & his, qui in carcere ecclesiastico detinentur applicanda.

§ XII.

Licet citentur in causis de capellanorum onere moderando, fiscales a capellano nihil accipiant, nec etiam pro causis, in quibus extracti ab ecclesiis, in easdem restitui, petatur quidquam ab his, qui restituti sunt accipiant, quæ licet gratis facere debent fiscales, nihilominus, omni cura & diligentia præfatas causas pertractent, sub duorum pondo pœna.

§ XIII.

Cum in causis fiscalibus ultra delicti pœnam, etiam in expensis reus condemnabitur, fiscalis expensæ æstimentur, easque juxta æstimationem reus persolvat, nisi in casibus ab hac synodo prohibitis.

§ XIV.

Causas in quibus rei detenti in carcere, adhibita cautione, ante sententiam latam liberari a vinculis permittuntur, fiscales prosequantur, easque terminari faciant, sub pœna pondo duorum singulis causis, si vero post sententiam latam, id contingat, fiscales procurent, ut forma, & series sententiæ servetur, ac mulctæ cameræ, vel piis operibus applicatæ in depositum dentur. Quod si in ejus rei executione, aliquid vel negligentiæ, vel culpæ sit, illud sub eadem pœna episcopo notum faciant.

§ XV.

Causis propere ad partes spectantibus, ne se intromittant, nisi judicis mandato, vel causis ab hac synodo expressis, ut sunt Indorum causæ. Has vero, & alias sibi ex officio incumbentes illicite ne differant, quoties vero secus fecerint, pondo duobus mulctentur.

§ XVI.

In causis, in quibus ex officio proceditur, testes contra eos producendos judici dicat, ut ipse quidquid ad exhibendos testes opus fuerit statim provideat, pro ut in titulo de testibus est dispositum.

§ XVII.

Productis probationibus, & ratificationibus testium in causis, in quibus ex officio proceditur, curent fiscales de aliis testibus ratificandis, si qui desunt, omnesque alias diligentias adhibeant, pro ut a jure compererint, sub pœna duorum pondo quoties id negligenter omiserint in causa, cum sola probatione summaria ne concludant; quando testes pro ratificatis haberi non possunt, quia pœna corporalis secutura speratur, nisi adsit confessio partis.

§ XVIII.

Quando judex, aut vicarius publice causas audit, fiscales semper assistant, quoties absint, pondo unum persolvant, sine vicarii judicis permissu ne discedant, nec quemquam in sui locum substituant, nec illum quem ad negotia extra civitatem deputaverint.

§ XIX.

Quid fiscalis facturus quando capitula contra aliquem porrigantur, titulo de ordine judiciorum dispositum est, quod servari jubetur. In causis, coram judicibus inferioribus ex officio tractatis, & in quibus ab interlocutoria, seu definitiva sententia fuerit appellatum, si ipsi inferiores rationem causæ, & acta processus ad judices superiores remittant: fiscales justitiæ ecclesiasticæ exequendæ insistant, litemque suscipiant, salariaque jure advocati sibi pertinentia percipiant a parte in expensis condemnata, & non aliter.

Anno Christi 1585.

§ XX.

Causas a judicibus sibi notificatas, infra tres dies describere in libro suo teneantur, & reos accusare, aut denuntiare, ad præscriptum in titulo de officio ordinarii, causæque hujusmodi deinceps prosequantur, ut decretis hujus synodi, sub pœnis in eisdem contentis.

§ XXI.

Caute clericos de adulterio denuntient, notario clerico si sit adhibito, adeoque secreto id fiat, ne ad mariti notitiam proveniat. Accusatio vero contra adulterum solum detur, & in casibus tantum ab hac synodo, titulo de officio ordinarii, & vicarii expressis, & ut est ad punitionem delicti, a jure canonico, & concilio Tridentino permissum. Adulteræ nomẽ supprimatur. quod verbo fuisset expressum in probatione. Notarius fidem faciat, nisi sciente, & consentiente marito, delictum fuerit perpetratum. Tunc enim omnes accusentur, & ut severe puniantur, fiscales omnem operam præstent, expensas suas juxta præscriptam taxam, nec aliter, quam se subscribentes percipiant; sub pœna reddendi duplum. Sess. 24. c. 8. sess. 25. c. 14.

§ XXII.

Præsente reo infra tres dies querelam dare teneantur, sin minus, eorum impensis rei alantur.

§. XXIII.

Reliqui inferiores fiscales, & executores ecclesiarum, extra episcopalem curiam residentes, sedulo inquirant, qui sacrum non audiant, aut festa non colant, aut in ecclesia irreverenter assistant, qui publice peccatis sordidati, & aliis vitiis, in edictis generalibus, & titulo de feriis expressis contaminati sint. Videant etiam tabernæ, cauponæ, aliæve publicæ domus apertis januis patent, in eisque esculenta, & poculenta, festis diebus dum missarum solennia celebrantur, divenduntur. Si decretis precibus in processionibus decenter incedunt. Quidquid vero in his omnibus culpæ invenerint, vicariis nuntient, ut quod sibi injunctum est, exequantur. Ne in his negligenter se gerant, aut cum aliquo colludant, aut pecuniis directe, vel indirecte corrumpi patiantur, nec dona, aut munera, aliud ve quidquam ab hominibus sui districtus accipiant, sub pœna reddendi in quadruplo, & a judicibus arbitrio suo usque ad privationem officii puniantur.

§ XXIV.

Ne fiscales prædicti, quovis quæsito colore, cavillationes quærant, ut de rebus levissimis, & nullius momenti denuntiationes dent, nec eas judices, aut vicarii admittant: quod si commiserint, tanquam calumniosi accusatores pœnas luant.

LIBRI PRIMI TITULUS X.

De officio notarii, & de fide instrumentorum.

§ I.

Notarii ecclesiasticorum tribunalium hujus provinciæ, & tabelliones, qui receptores vocantur, ante ne accipiantur, quam episcopis, eorumque judicibus fidelitatem, & obedientiam jurejurando promittant, itemque jurent, se decretis ab Guadix tit. 8. a const. 15 Granat. de offic. notarii, & fide instrum. Milan. 1.

ab hac synodo editis obtemperaturos, neque jure salarii, quicquam aliud accepturos, quam quod fuerit taxatione præfinitum. In loco ad audiendum causas deputato, per tres ante meridiem horas, tresque alias post meridiem saltem assistant, ibique ipsimet per se negotia cum judicibus expediant. Quoties statutis curiæ diebus absint, pondo uno mulctentur, quod si ex justa causa adesse non possint, de ea judices certiores faciant.

tit. de notariis, & scribis, & 3. fol. 603. cum seqq. & 4. 3 p tit, de foro episcopali, & 5. tit. de cancellario, & notariis, & tit. quæ gratis in cancellario.

§ II.

Notarios, quos vicarii in casibus suæ jurisdictionis, & commissionum adhibere debent, ante ab episcopo, examine probentur, juxta concilii Tridentini decretum, nec priusquam ab episcopo in scriptis facultatem deferant, acta ulla recipiant, quod si receperint, irrita sint, & nulla. Vicarius vero, qui huic decreto non steterit, quoties contravenerit pondo octo mulctetur, quorum tertia pars nuntiatori applicetur, notariusque inhabilis ad officii executionem efficiatur. Quæ omnia quantum fieri poterit observentur, & ut observari faciant episcoporum vicariorumque conscientiæ onerantur.

Sess. 22. c. 10. Mexican. 1. c. 89. §. 1. & compost. act. 3. c. 26.

§ III.

A prima petitione, & primis actis litis; processum in unum colligant, ejusque chartas consuant & omnia in illis ordinate disponant, petitionesque cum earum decretis, & quicquid circa eas provisum fuerit inserat, acta omnia, nulla in charta lacunis interpositis, describant, & intiment; diem quoque mensem, & annum apponant, & cum opus fuerit ipsi, & judices se subscribant, & rubricis notent. Quæ omnia notarii quotidie præstent, ne unius causæ petitiones, & acta, cum alterius petitionibus, & actis involuta confundantur. Processus ordine dispositos semper habeant, & quæ fuerint a judicibus decreta, non in exceptoriis codicibus, sive manualibus, sed in ipsis processibus sint inserta. Si quid horum semel prætermiserint, duobus pondo mulctentur, si bis, duplo magis, & sic deinceps crescente contumacia, pœnæ quoque pecuniariæ accrescant, usque ad officii suspensionem, quarum mulctarum tertia pars delatori tribuatur.

§ IV.

Ne processum originalem, ejusve transumptum ullatenus litigatoribus tradant, sub pœna trium pondo quoties id fecerint, neque etiam procuratoribus, nisi de mandato judicum. Si vero ne tradatur judices interdicant, ejusque copiam concedi oporteat, notarii ad advocatos processum deferant, contentaque in processu ipsi advocatis legant, ac secum postea reportent. Idque in scripturis originalibus servetur sub eadem pœna.

§ V.

Processus procuratoribus minime tradantur, nisi chirographo ab eis accepto, & foliorum numero in libro descripto. Quo stante chirographo, a procuratore processus repetendus est, si autem deletum sit repetatur a notario, aut damnum solvat, si processus denuo iterum fieri minime possit, oblatamque petitionem notarii ne recipiant, nisi allato processu, sub pœna pondo unius. Informatio vero summaria sine testium nominibus, aut chirographo tradi poterit, quæ tribui mandabitur in forma consueta, hoc est illius transumptum.

§ VI.

Si literæ alicujus decreti, aut provisionis in favorem alterius litigantium expeditæ, fuerint amissæ, aliæ similes decreto, aut provisioni conformes, inde unde primæ emanarunt transumptas eidem litigatori tradant. Quod tantum cum mandato judicis

A fiat, alias nullam fidem faciat. Si vero notarius propria auctoritate tradat, pœnam trium pondo incurrat.

§ VII.

Ne mandatum executorium cujuscumque summariæ, nec decretum de immittendo in possessionem, nec mandata sequestri faciendi, pignora capiendi, brachii sæcularis auxilium implorandi sollicitatori, tabellioni, aut ulli cuiquam tradant, sed parti petenti, aut nostro executori, vel judici sæculari, in casibus per hæc decreta concessis, nec illi mandata hujusmodi scribant, sub pœna quatuor pondo ab utroque incurrenda, si semel perpetratum id fuerit, si vero bis, dupli pœna imponatur, & sic

B deinceps habito respectu pœnæ, usque ad suspensionem augeantur.

§ VIII.

In causis fiscalibus, aliisve quibuscumque, libellos, nec articulos ullatenus recipiant, nisi a parte, vel a jurisconsulto cognito subscripti sint, nec petitionem conclusionis in causa, nec ullam aliam, quæ negotium principale tangat, nisi sit petitio termini, processusve, aut actorum judicii sub pœna unius pondo, & damnum persolvant.

§ IX.

In causis decem pondo de Tipuzque non excedentibus, sine processu, & figura judicii procedatur, ac

C veritate summarie comperta, judices ad persolvendum debitores coerceant. Si quis a debitore receperit, quod sibi non debebatur illud cum duplo reddat. Iis vero in casibus petitio, condemnatio, aut absolutio in scriptum tantum referantur. Nec libelli admittantur, nec pro hac scriptura ultra duorum regalium mercedem notarii exigere possint.

Concil. [Medio]lan. 3. fol. 603. ve[rs.] causæ q[uæ] & est le[x] regia 9 [ti]t. 9 l. b. 3. [re]copil.

§ X.

Literas apostolicas, mandata, aliasve quascumque originales scripturas a litigatoribus productas, & sententias notarii apud se retineant; ac tantum exempla cum originalibus collata in processu habeant, sub pœna unius pondo ad damnumque teneantur, casu quo hujusmodi documenta fuerint

D amissa.

§ XI.

Pro singulis chartis exemplorum, a litigatore scripturas has producente, stipendium exigat notarius juxta taxationem, quod si originales prædicti a parte producente repetantur, adversario non reclamante, productori tradantur, exemplo cum originali collato in processu prius relicto, & adversario etiam citato. Si vero scripturæ de falsitate arguantur, idque jurejurando affirmetur, notarii unicuique partium, & earum procuratoribus, & advocatis originales ostendant, eisque sumptum scripturarum dent, cum die, mense, & anno, ut de jure suo al-

E legare possint.

§ XII.

Informationes summarias originales ne tradant, nisi exemplum in publica forma cum originali collatum relinquatur, & prout in titulo de probationibus continetur.

§ XIII.

Notarii omnes, actorum, scripturarumque per eos receptarum protocollum habeant, acta, aut alia quævis instrumenta, sive judicialiter sive extrajudicialiter in toto vel in parte recipiant, charta alba, & inscripta remanente, sed omnia statim in scriptis compleant, & ad longum extense scribant, sub pœna si id semel commiserint pondo trium, si bis, duplum, & sub aliis præterea pœnis judicum arbitrio infligendis.

§ XIV.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XIV.

Ne molestiis, aut favoribus litigatores impellant, ut illis morem gerendi gratia, procuratores, aut advocatos, inviti deligant: sin minus pro qualitate delicti puniantur.

§ XV.

Sententias usquequo proferantur, ne revelent, eas ipsi propria manu scribant, si contra a judicibus puniantur.

§ XVI.

Tam pro petitionibus, instrumentis, processibus, & probationibus, quam pro scripturis, quæ ab eis confectæ, vel coram eis productæ sunt, quicquam aliud non accipiant, ultra id, quod a judice, vel a persona ad id deputata præfinitum sit, aut juxta hujus synodi taxam æstimatum, & in actis quod pro mercede acceperint conscribant, fidemque faciant, præsente eo, qui persolvit litigatore, qui se subscribat, ipso vero nesciente subscriptionem facere, id ejus procurator præstet, sub pœna reddendi quadruplum, si semel secus fecerint: si bis, duplo mulctentur, ac mulctæ pars tertia nuntiatori applicetur.

§ XVII.

Notarii, circa dimissoriarum, seu testimonialium literarum mercedem, sacri concilii Tridentini decretum servent, sed quia ubi pro officio exercendo, nullum sibi est ab episcopo salarium constitutum, idem concilium decimam tantum unius aurei partem, accipiendi facultatem tribuit; hæc synodus arbitratur, ut ratione hujus decimæ partis, quatuor tomines tantum in hac provincia accipiant: si quid amplius, teneri in conscientia ad restitutionem decernit: præterea pœnis a jure statutis juxta prædictum decretum punientur.

§ XVIII.

Executioni pœnarum, & pœnitentiarum solennium ex delicto, notarii principales, una cum executore tribunalis ecclesiastici præsentes intersint, ipsique, aut parochi, in eorum præsentia in ecclesiis, ubi hujusmodi fit executio, ejus causam, & rationem populo denuntient, juxta seriem sententiæ contra reos latæ, nec quemquam ad id in sui locum substituant: quod si semel contra fecerint, pondo uno mulctentur: si bis, duplo magis: si ter, usque ad privationem officii arbitrio judicium pœna accrescat.

§ XIX.

Nihil mercedis pro custodiendis, ordine disponendis, quærendisve processibus accipiant, aut eorum ministros accipere permittant, sub pœna reddendi duplum, cujus tertia pars delatori tribuatur, nisi processus aut finiti jam sint, aut adeo ab antiquo pendeant, ut judicis arbitrio pro illis inveniendis, quicquam mercedis constituatur.

§ XX.

Pro scripturis, quæ in vulgarem linguam transferentur, si pro ipsis anteà stipendia soluta sunt, quamvis cum interpertis juramento denuo producantur, nihil quicquam salarii accipiant, immo ad effectum hujusmodi utraque scriptura, tempore productionis, & executionis una tantum sentiatur, sub pœna quadrupli, cujus tertia pars nuntiatori applicetur.

§ XXI.

Notarii, quando scripturas ab ipsis confectas, signo suo munitas tradiderint, earum protocollum cum subscriptione partis apud se retineant, qua in re omnes servent, quod notariis regiis præceptum est, sub pœnis eisdem impositis, juxta horum regnorum leges, protocollumque habeant annorum ordine, & alphabeto distinctum, ut solent notarii, sub pœna pondo viginti.

§ XXII.

Si apud notarios ecclesiasticæ curiæ, incepta aliqua in visitatione negotia expediantur, exigant etiam visitatoris, & ejus notarii salaria, eisque infra diem statim a reditu visitationis persolvant, sub pœna dupli.

§ XXIII.

In negotiis, quæ a vicariis ad officiales deferuntur, notarii in testimonialibus delationis, litigatoribus concessis, taxationem expensarum describant, vicariis prædictis eorumque notariis debitarum.

§ XXIV.

Si ad usum unius tantum instrumenti totus processus producatur, nihil aliud accipiant, quam quod pro illius instrumenti productione debetur, sub pœna reddendi duplum.

§ XXV.

Quando notarius aliquis curiæ episcopalis mortem obierit, aut ab episcopo, vel ejus officiali fuerit dimissus, judices protocolla, & scripturas custodiant, ut est per legem regni dispositum. Lex reg. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.

§ XXVI.

Notarius vero in ejus locum suffectus, facto inventario, illa recipiat, ut ipse deinceps de scripturis hujusmodi prædecessoris sui, si petantur, rationem reddat, ad præscriptum ejusdem legis, & pro notarii mortui, vel dimissi protocollis, ei aut eius uxori, sive filiis summam, de qua convenient persolvat; qui si discrepaverint, æqua moderatione adhibita, eos judex concordet, omni appellatione remota, quia gratis, & sine ullo pretio ad hæc officia ipsi deliguntur. Lex reg 13. tit. 20. lib. 2. recopil.

§ XXVII.

Mulctas, aut quævis alia deposita jussu judicum facta, notarii in depositum ne recipiant, sub pœna decem pondo quoties secus fecerint.

§ XXVIII.

In omnibus ecclesiasticis curiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ut commodius fieri poterit, tabelliones, qui receptores dicuntur, duo sint timoratæ conscientiæ homines, idonei, usu, & experientia, in negotiis exercitati, in examinandis testibus periti, secreti amatores, atque fideles, qui ab episcopo, sive ejus officiali examinentur, ab eisdemque deligantur, & deputentur, ut per spatium unius anni, vel minus hoc officio fungantur, ad episcopi, seu ejus officialis arbitrium.

§ XXIX.

His autem receptoribus, si litigatores petierint, vel judices ita sentirent convenire, pro opportunitate negotii, probationes eæ committantur, quas notarii recipere non valent, nullasque alias faciant, nec in plenario, nec in summario judicio, quam quæ sibi ab officialibus injuncta sint, etiam ex commissione vicariorum denuntiationes nullatenus faciant, nec ab eis factæ admittantur. Ipsi, aut alii per eos, in quacumque causa delatores esse non possint; probationes per eos factas, ante publicationem directe, vel indirecte ne revelent; & si in aliquo, huic decreto contravenerint, pro semestre suspendantur: si bis, officio priventur. Quando vero visitatores extra, vel intra cathedralem ecclesiam visitaverint, receptores hujusmodi officium notarii vicissim exercere poterunt, ab antiquiori incipiendo, nisi aliud episcopo videbitur. Eo tamen anno, quo officium hoc obierint, ratione salarii, illud accipiant, quod solent notarii visitatoris, itidemque, quod juxta taxam sibi constitutum est. Processus visitationis coram eis confecti, cum primum terminati sint, visitatoribus tradant, a quibus juxta ordinem titulo de visitationibus præscriptum, custo-

ANNO CHRISTI 1585.

custodiantur; notarii, & receptores non solum ipsi per se, quando sibi commissum fuerit testes examinent, sed etiam eorum dicta propria manu scribant, neque id per suos ministros, aut coram eis faciant, quæ postquam scripta sint, usque ad publicationem clausa asservent. Si vero ipsi, absentia, senectute, ægritudine, aut alias legitime impediantur, quominus scribere possint, alius ex notariis, vel receptoribus a judice causæ, ad id deligatur, & deputetur, ipsis inter se circa sua salaria convenientibus; hujusmodi autem dicta testium, sic scripta notario originario tradantur, ut ea ad supra scriptam formam custodiat. Quod si id adimplere semel negligenter omiserit pœna trium pondo subjaceat, si bis pondo sex, & suspensionis per dies quindecim, si ter pondo duodecim, ac suspensionis per bimestre.

XXX.

Receptor aliquo ad probationem recipiendum iturus, prius ne mittatur, quam ante notariũ juret, se bene, & fideliter acturum, & æquitatem in ea commissione parti utrique servaturum, nihilque præter salarium, & quod sibi taxa constitutum est accepturum, ad idque moram temporis opportunam tantum insumpturum, etiam si a tempore causæ præfinito aliquod supersit. Quod re ipsa adimpleat, nec a litigatoribus quicquam etiam esculentum accipiat, aut ad eorum domus hospitii causa divertat: si contravenerit, ultra perjurii pœnam, duplum restituat.

§ XXXI.

Pro recipiendis testibus intra civitates, ubi curia ecclesiastica residet, salarium ne accipiant, nisi talis causa sit, aut tot articuli, de quibus interrogandi sint testes, ut in his laboriosissimam operam impendant, quo in casu, a judicibus pro laboris merito æstimetur, nihilque aliud exigant, quam quod fuerit æstimatum, ac emolumenta sibi præfinita ex taxa, sub pœna reddendi duplum: æstimatio vero hujusmodi juxta taxam fiat, quæ de hac re notariis est constituta.

§ XXXII.

Receptores, aut notarii, cum salaria a litigatoribus petierint, manifeste declarent quid sibi ab illis debeatur, nec pecunias aliquas postulent in partem plenariæ solutionis, alias graviter usque ad suspensionem puniantur.

Lex reg. 18 tit. 20 lib. 2. recopil.

§ XXXIII.

Notarii, receptoresve mandatum, aut testis depositionem per notas sub compendio ne suscipiant; Nec hæc postquam testis semel fuerit examinatus, ejus dictum extendant, sub pœna annuæ suspensionis ab officio, si id primo commiserint; si vero bis deliquerint, officio priventur.

§ XXXIV.

Notarii, aut eorum ministri, necnon receptores dona ulla, pecuniasve, aut gemmas, aut esculenta a litigatoribus ne accipiant, nec eorum, aut consanguineorum domus adeant, hospitii causa, nec eorum convictores sint. Si quid vero hujusmodi acceperint, in duplo reddant, eaque sit ad hoc sufficiens probatio, quæ ex constitutione legum hujus regni recepta est.

Lex reg. 6. tit. 9. lib. 3. & l. 7. tit 2. lib. 7. reco.

§ XXXV.

Excommunicationum literas, sine consensu episcopi, aut ab eo expressam auctoritatem habentis, notarii signo suo ne communiant, aut se illis subscribant, sub pœna pondo decem expensis pro administratione justitiæ, nuntiatori, & pauperibus distribuendorum. Quando autem facultate (ut dictum est) præcedente secundas denuntiatorias dederint, primas monitorias recuperent; quando vero tertias contra participantes expedierint, primæ, & secundæ similiter apud se remaneant. Is porro ordo servetur in omnibus aliis literis expediendis, quarum nullæ apud litigatores remaneant, nisi aliud episcopo videbitur, sub pœna quatuor pondo auri communis, sumptibus pro administranda justitia applicandorum, hujusmodi autem literæ ad præscriptam ab hac synodo formam, expediantur.

Mexic. l. c. 5 Granat. tit. de senten-tia excommunicationis, n. 10.

§ XXXVI.

Quod, ut executioni mandetur post præsentium decretorum publicationem, literæ prædictæ impressæ evulgentur, cæque solum expediantur: ut autem registrum ordinum diligenter conficiatur, multisque incommodis obviam fiat, quæ alias oriri possint; notarius, seu secretarius, ad id deputatus omnes ad ordines promotos in registro scribat, in quo ordinatorum nomina, parentes, oppidum, diœcesim, ecclesiam ubi ordines celebrati sunt, titulos præterea, ad quos fuere promoti, cum testibus, die, mense, & anno describat, ipseque, & examinatores se subscribant. Hoc itidem registrum in archivio cathedralis ecclesiæ, cum aliis ejusdem scripturis, asserventur: nullæque deinceps testimoniales literæ dentur, nisi ab hujusmodi registro, ut præfertur subscripto, exemplum desumatur, sub pœna minarum pondo duorum, quæ fabricæ ecclesiæ cathedralis, & accusatori æque applicentur.

§ XXXVII.

Notarii omnes, tam ordinarii, quam apostolici ad mandata aliqua intimanda, seu ad publicandum censuras excommunicationis, interdicti, aut cessationis a divinis, a litigatoribus, vel a judice requisiti, prout eis jussum fuerit, id exequantur in calce mandati, intimatione, & publicatione cum testibus, necnon eorum subscriptione appositis. Quod si actorum hujusmodi sumptum petatur, illum dent totius ratione negotii, ac respõsione in eo descriptis. Si secus fecerint, graviter usque ad suspensionem, & privationem officii, pœnas dabunt. Prædicta vero prædicatio e suggesto, seu alio commodiori loco, ut ab omnibus ibi præsentibus audiatur, inter missarum solennia, tempore offertorii in ecclesia fiat.

XXXVIII.

Si quis alteri in officio notarii succedat, ei a prædecessore protocolla, registraque omnia scripturarum, & negotiorum, quæ apud se retinebat, adhibito inventario, in episcopali archivio reponendo, tradantur, idque ita facturos esse, cum ad officium recipiuntur notarii, jurejurando se obstringant: secretarii tamen episcopi eo nomine, ab eis confecta scripturarum registra successori ne dent, sed in archivio episcopali recondant.

LIBRI PRIMI TITULUS X.

De officio executoris justitiæ.

§ I.

Ecclesiastici executores nisi de mandato episcopi, aut ejus officialis, quemquam in sacro ordine constitutum ne capiant, si tale delictum non fuerit, ob quod juxta juris, & hujus synodi decretorum formam, in fragranti capi possit. Noctu totam civitatem, seu oppidum accurate perlustrent, explorentque, si qui clerici vestitu indecenti vagantur, si arma gestant, aut musica instrumenta deferunt, si suspectas domus ingrediuntur. Quod si quemquam in aliquo horum crimine deprehenderint, armis hujusmodi, instrumentis musicis, & indecenti vestitu

Lat. synod. Granat. D. Petri Guerrero, tit. de officio executoris justitiæ.

vestitu sublatis, eum carcere includant. Si ipsa in A die luce hæc evenerint, ante ingressum carceris, ad officiales episcopi captus deferatur. Si vero noctu sequenti die officialibus id notum fiat, ut reus convenienti carceris custodia detineatur.

§ II.

Quod adeo caute, & absque scandalo fiat, ne inde infamia oriatur, vinculis sine mandato judicis non ligetur, sub pœna pondo sex, quorum tertia pars accusatori, reliquæ sumptibus pro administratione justitiæ tribuantur. At si clerici non capiantur, vi resistant, judicis arbitrio graviter pœnas luant, si autem executores hujusmodi, eorum crimina dissimulaverint, officiorum inhabiles reddantur.

§ III.

Si quoque diverterint alicujus executionis faciendæ causa, ratione ejus solitum emolumentum accipiant; si pro diebus singulis aliquod salarium eis constitutum non sit. In commissionibus vero sibi factis, salarium, ac tempus, præfiniantur, atque exprimantur. In actis autem, cum sua, & litigatoris subscriptione, si sciat scribere: si vero nesciat, cum parochi, aut eo absente, sacristæ subscriptione scribant quidquid de re ipsa acceperint: si secus fecerint, ejus quod acceperunt jacturam faciant, quamvis, se recepisse negent: si vero quid amplius acceperint, cum quadruplo reddant.

§ IV.

Executores quicumque, officii causa aliquo proficiscentes, etiamsi varias executiones, & in diversis C locis faciant, nihil amplius salarii ex aditu, & reditu percipiant, quam quod pro itinere unius executionis debetur, idque pro rata in singulas executiones distribuant, quod, ut constare possit, in actis afferant fidem distributionis per eos factæ, & apothecarium salarii juxta suprascriptam formam. Si vero justum salarium excesserint, id, ut cum pœna persolvant, judex præcipiat, & contrafacientem quadruplum solvere coerceat.

§ V.

Mandata capiendi, & exequendi, & alia faciendi, quæ ad suum spectant officium diligenter adimpleant, partibus contra quas data sunt nequaquam D nuntiantes. Neque in aliquo excedant ipsa adimplentes, aliter enim pro qualitate excessus, arbitrio judicis punientur.

§ VI.

Executores ecclesiastici ad justitiæ executionem executores sæculares comites sibi non adjungant, etiam sub prætextu capiendi sæcularem clerici complicem, nisi ad id expressum in scriptis mandatum, a judicibus præscriptum præcedat, nec cum sæcularibus executoribus hujusmodi, clericorum domos ingrediantur, aut inquirant, si secus fecerint, judicum arbitrio severe plectantur.

§ VII.

Ne dona, aut munera accipiant, neve quos comprehenderint, aut comprehendere desiverint vexent, aut molestent, nec ob aliquam aliam causam quæstum aliquem injuria extorqueant: sin minus judices arbitrio suo, usque ad privationem officii pro qualitate culpæ, de eis pœnas sumant. E

§ VIII.

Ire itidem teneantur, ad *refrendandum mandata auxilii brachii sæcularis, a judicibus, & officialibus data, ad eaque exequi faciendum, una cum executore sæculari.

§ IX.

Quando ad hoc munus recipiuntur, jurent de eo bene, fideliterque obeundo, & de observandis, quantum in se est, decretis, ab hac synodo constitutis.

LIBRI PRIMI TITULUS XII.

De officio custodis, & custodia reorum.

§ I.

Custos carcerum ecclesiasticorum diligenter curet, ut in eis hora competenti, & decenti loco, dominicis, & festis missa celebretur, quam omnes audiant, ad idque officialis episcopi capellanum arbitratu suo deligat; cui ex mulctis cameræ congrua eleemosyna constituatur. Custos vero sacerdotales vestes in arca nitidas asservet.

Late Gran. synod. ut supra, tit. de offic. custodis, & custodia reorum.

§ II.

Feminæ in carcere separatæ a viris sint, adeo, ut cum illis commercium non habeant. Si quem vero in hoc custos excessisse repererit vinculis coerceat.

§ III.

Arma offensiva, vel defensiva captis non permittat: si quis habeat, eorum jacturam faciat, & in usum pauperum carceris divendantur. Quod si negligenter in hoc custos egerit, pro ratione culpæ puniretur.

§ IV.

Carcerem clausum, & mundum a spurcitiis teneat, & detentos in carcere diligenter, quantum fieri poterit, custodiat. Eo ingredi mulieres ne permittat, nisi mater, soror, uxorve alicujus vincti sint: eæ autem, in ejus cubicula ne intrent, sed cum eo extra cancellos ferreos colloquantur, nisi ægritudine, impedimentove teneretur, quominus ad cancellos hujusmodi descendere possit. Nocte in carcere feminæ remaneant, nisi de officialis episcopi licentia, gravi urgente necessitate, sub pœna duorum pondo quoties secus fecerint Custos vero, si semel mulier noctu in carcere dormiat, tribus pondo mulctetur: si bis, pondo sex: si ter, officio privetur: itidemque hi, qui carcere inclusi sunt, si decretum hujusmodi semel violaverint, quatuor pondo: si bis, octo persolvant: si ter, strictiori carcere inclusi vinculis coerceantur.

§ V.

Ad dies visitationi carceris indictos, custos ita se præparet, ut cameram in loco carceris magis publico sitam sternat, sella, mensaque una, & scamnis paratam. Indicem præterea eorum, qui jam diu, vel nuper in carcere detinentur, judicii offerat, ut juxta indicem hujusmodi, singulos ad se judex vocet. Si quis vero sese occultaverit, eum notarii judici manifestent.

§ VI.

Si quis se in carcere constituat, vel comprehensus includatur, custos in libro describat, hunc sibi in custodiam tradi, & cujus rei causa, & ad cujus instantiam captus sit, notet, itidemque efficiat, si quis dum jam captus detinetur, sequestratus fuerit, quibus custos se subscribat, sub pœna pondo unius cum dimidio, quoties in hoc negligenter egerit.

§ VII.

Ne a captis dona, munerave accipiat, neque eos vinculis injuste coerceat, nec a vinculis magis, minusve solvat, quam mandato judicum sibi injunctum

Anno Christi 1585.

Lex reg. 7. tit. 2 lib. 7. recopil.

injunctum ſit,neque eis directe, aut indirecte moleſtias inferat, quas pecuniis, aliiſve rebus redimant, ſub pœna reſtituendi quadruplum,ſi quid,ſic injuſte extorſerit,idque juxta legum horum regnorum formulam probetur.

§ VIII.

Capti, qui a carcere liberari jubentur, pro ſalariis, aut expenſis miniſtrorum, ne detineantur, ſi ipſi pauperes eſſe juraverint, & judices ita exiſtimaverint, ſtatimque dimittantur, nisi aliis de cauſis fuerint retenti, neque ab eis carceris cuſtodes pignora capiant, ſibi obligari faciant, aut fideijuſſores dari compellant, neque eos pro ſtipendiis hujuſmodi ullatenus vexent, ſub pœna pondo trium, quoties contrafecerint, idque ſervetur, etiamſi ob crimina in carcere conjecti fuerint, de quibus judex, die viſitationi carceris indicto, inquirat.

Lex reg. 20. & 21. tit. 12. lib. 1. recopilationis.

§ IX.

In publico carceris loco index æſtimationis ſtipendiorum, quæ cuſtodes, a captis exigere debent, ubi commode ab omnibus legi poſſint, clare, ac perſpicue conſcriptus collocetur, idque omni modo, ſub pœna pondo ſex, cuſtodes adimpleant.

§ X.

Carceris vincula omnia diligenter cuſtos aſſervet, & cum unus obierit, inventario, per antiquiorem curiæ notarium confecto, ea recipiat, eodemque etiam interveniente, cum munus peregerit reſtituat. Fideijuſſores idoneos, ſpectataque fide probatos cuſtos det, cum quibus ipſe promittat, ſe officio ſuo fideliter, & accurate functurum, & ſi quid damni, carceri, vinculis, comprehenſiſve evenerit, reparaturum, aut ſi ratione officii in aliqua pecuniarum ſumma fuerit condemnatus, eam perſoluturum. Ad hoc etiam, & ad decreta hujus ſynodi ſervanda, jurejurando ſe obſtringat. Interdicit quoque hæc ſynodus, ne cuſtos carceris, aut alius ex ejus familia, captis aleas det, aut ab eis ſtrenas, aliudve ſimile exigat: ſi vero ſecus fecerit, uſque ad privationem officii, pro ut delictum poſtulaverit contra eum procedetur.

Conſonat Milan. 1 tit. de carceris cuſtodibus

§ XI.

Admonentur præterea officiales, & vicarii omnes, ut cum die ſabbato carcerem viſitaverint, de hoc decreto contentis diligenter inquirant, quodque cuſtos cum vinctis agat, & ad hoc potiſſimum incumbant, ut ad Dei cultum, & honorem muneri ſuo ſatisfaciant.

LIBRI PRIMI TITULUS XIII.

De majoritate, & obedientia.

§ I.

Ut pace, & tranquillitate concordes eccleſiaſtici viri unum opus conflent, nulliſque diſſidiis inter ſe contendant, unicuique juxta eam, qua eminet, dignitatem, aut juxta munus, quo fungitur, honorem, locum ſedemque conſtitui maxime neceſſarium eſt, eam ob cauſam ſacroſanctum Tridentinum concilium de epiſcopis in hunc modum decernit. Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur; qui eorum dignitati par eſt; eique in choro, & in capitulo, in proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui ſi aliquid canonicis ad deliberandum proponant, nec de re, ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante a-

Seſſ. 25. c. 6.

Conc. provinc. de Quiroga act. 3. c. 19.

A gatur, epiſcopi ipſi capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant. Neque vero ob id a concilio præbendatis, & capitularibus quicquam de ſua dignitate detrahitur, aut de his facultatibus, quæ ſibi de jure, & conſuetudine competunt, & non adverſantur Tridentino concilio. Quo vero ad ea, quæ in capitulis cathedralium decernenda ſunt; recta, unanimiſque ſit omnium conſpiratio. Iubet hæc ſynodus, ut cum epiſcopus, decanuſve, aut is, qui præeſſe debet, capitulum ad extraordinaria negotia convocaverit, in ſcheda vocationis, etiam ea capita contineantur, de quibus deliberandum eſt, quæ capita etiam ad epiſcopum deferantur, niſi de re epiſcopo, ſive alicui ex epiſcopi familiaribus, competenti agendum erit. Tunc enim ſolum capitulares convocandi ſunt, & ad præſcriptum hujus decreti

B inſtruendi.

Anno Christi 1585.

§ II.

Quoniam in frequenti congregatione, ubi eccleſiaſtici, ſæculares, & regulares conveniunt, niſi aliquis præſideat, cujus auctoritate omnes in officio contineantur, diſſidiorum, ac tumultuum poſſet occaſio ſuboriri, ſacroſancto concilio Tridentino hæc ſynodus inhærens præcipit, ut quando in proceſſionibus publicis, & in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, de quavis præcedentia controverſiæ oriuntur, eas epiſcopus (amota omni appellatione) componat, non obſtantibus quibuſcumque, prout ejuſdem concilii decreto, & conſtitutione

C ſanctæ memoriæ Gregorii XIII. hac de re editis, cautum eſt.

Seſſ. 25. c.

Seſſ. 25. c.

§ III.

Statuit præterea, ac mandat hæc ſynodus, ne ullus clericus cujuſcumque conditionis bachalaureum, licentiatum, magiſtrum, doctoremve in aliqua facultate ſe nominet, aut ſubſcribat, in his locis ubi de ejus gradu conſtare non poteſt, niſi prius epiſcopo literas teſtimoniales gradus hujuſmodi oſtendat, ſub pœna pondo centum auri, piis operibus, juſtitiæ ſumptibus, & accuſatori æque applicandorum; pœnis contra hos a lege regni ſtatutis in ſuo robore, & firmitate permanentibus.

Lex reg. tit. 7. lib. recopil.

D

LIBRI SECUNDI TITULUS I.

De ordine judiciorum.

§ I.

In locis ad audiendum cauſas deputatis, ſilentium, ordo, & obedientia ſervetur; in ſedibus, & proviſionibus ratione antiquitatis officii notariis, & procuratoribus honor deferatur; ac inter omnes ſumma ſit cum modeſtia conſenſio. Quod ſi minus fecerint, judicum arbitrio mulctentur, & uſque ad ſuſpenſionem, & privationem officii puniantur.

Ex Granat. ſynod. tit. de ordine judiciorũ.

§ II.

E Nullus curiæ miniſter, litigator, aliuſve quicumque intra aulam, quo tempore audientia celebratur, arma quæcumque ſecum habeat, & ut hoc ſervetur, opportuno adhibito remedio, judex accurate invigilet.

Eſtilo uniforme de todos tribunales.

§ III.

Advocatus, & procurator deputentur, qui miſerabilium perſonarum cauſas defendant, & ſalarium quod ſibi fuerit ab epiſcopo conſtitutum ex camera percipiant; Hi vero illorum cauſas, quos ut pauperes, in eorum patrocinium judices tradiderunt, gratis defendere teneantur, nec ab eis quicquam accipiant, eorumve operas ad ſuos uſus conferãt ſub pœna reddendi duplũ, cujus mulctę dimidia pars

pars miserabilibus personis applicetur. Admonetur etiam, ut in his pauperum causis accurate studeant, & pro brevi earum expeditione laborent, cum omni caritatis, & mansuetudinis affectu, ne pauperes jus suum amittant. Quod si opus fuerit judices verbo, aut scripto instruere, id præstent, si veto, ex eorum negligentia pauperibus damnum importetur, restituendi illud pœnæ subjaceant.

§ IV.

In causis minorum, si ex eorum aspectu talis esse appareat, ipsis præsentibus, sive adsint, sive absint, cum speciali ad id mandato curatores deputentur, qui jurent se minorum suorum causas defensuros, omni diligentia, & consilio adhibitis. Confessio vero a minori ne petatur, nisi antequam præincipiat: curator præsens sit, aliter confessio invalida sit.

§ V.

Publica instrumenta, & ea, quæ guarentigia dicuntur, & chirographa recognita, etiam non præcedente mandato, aut monitorio, executioni mandentur, serventurque stilus, & forma sæcularium tribunalium, ac leges regiæ de hoc sancitæ, tam quo ad executionem, terminos, præconia, & fideijussores; quam quo ad alia; clericus autem, in quem executio facta est carcere sit inclusus, donec tamquam pauper gaudere velit privilegio in favorem status ecclesiastici a Gregorio papa IX. concesso, in decretali, quæ incipit *Odoardus*, Quam papæ constitutionem judices, & officiales inviolabiliter servent, & adimpleant. Quando autem creditores chirographa, aliasve privatas scripturas obtulerint, ut recognoscantur, judices id fieri mandent: quod si debitores clerici, id non fecerint, duabus & non minus, nec aliter, nisi in proprias eorum personas contumaciis incusatis, chirographa, & instrumenta privata hujusmodi pro recognitis habeantur, & tanquam recognita executioni mandentur, servato ordine præmisso in publicis instrumentis, quæ promptam habent executionem.

[Margin: ...1.2.&3. ...1.lib.4. ...pil. | ...Odo- ...us de so- ...onibus. ...odus de ...na tit. ...const. 1. ...fol. 186. ...ynod. de ...ladolid. ...3. tit. 8. ...st. 1.]

§ VI.

Quælibet declinatoria exceptio, aut incompetentiæ jurisdictionis, intra novem dies opponatur, a fine præfixi termini computandos, aut parte præsente, a die, qua intimata fuerit, citatio, quo termino elapso declinatoria hujusmodi exceptio allegata non sit, restitutio in integrum adversus ejus temporis lapsum non concedatur, & si in aliis casibus concedenda esset: pro termino autem ad probandum viginti dies præscribuntur, quod si exceptio declinatoria probatur, causæ principalis cognitio cesset, sin minus, in expensis, & damnis pro retardatione litis alteri parti illatis condemnetur. Quæ statim solvere a judice reus compellatur. Si vero intra prædictum tempus pars non declinaverit, lis contestetur, reconventiones fiant, eisque intra terminum respondeatur, juxta legum regni dispositionem, quarum usus, & observantia, quo ad hoc præcipitur. Breviori vero in termino definire in potestate judicum sit, si ob justas aliquas causas, id fieri debere sibi videatur. Idem præcipitur observare, in clare & aperte positionibus respondendo, juxta leges regni circa hoc disponentes.

[Margin: ...1 & 2. ...5. lib. 4. ...pil. ...1. & 2. ...7. lib. 4. ...opil.]

§ VII.

Finem litibus cupiens hæc synodus imponi, ne partes ultra modum graventur dilationibus, & expensis, statuit, ac sancit, ut ecclesiastici judices hujus provinciæ, sive ordinarii, sive ex speciali episcopi commissione delegati in causis levibus, & parvi momenti, nullos libellos admittant. In his vero, quæ majoris fuerint momenti, duo tantum ab utroque litigatore libelli producantur, usque ad primam conclusioné, & articulos ad probationes faciendas. Post publicationem vero a singulis litigatoribus produci, nisi unus tantum libellus non possit, quod si de facto plures, quam hoc decreto sancitum est, producantur, aut recipiantur, ii nulli decernuntur, omnisque probatio, eorum virtute facta invalida sit, nec fidem ullo modo faciat: qui libelli subscripti, signatique sint ab advocato probato, & gradu insignito, vel ab eadem parte, nec aliter admittantur, nisi causæ qualitas judicis arbitrio aliud postulaverit. Si vero aliqua declinatoria exceptio opponatur, intra octo dies continue a die oppositionis numerandos, probari debeat, ne parti ad probandum terminus prorogetur. Conclusa vero causa ad pronuntiandum interlocutorie dies sex, ad ferendam vero definitivam sententiam dies decem præscribuntur: quibus elapsis, si judices contrafecerint, expensas hac de causa factas, a die elapsi termini, usque ad sententiarum hujusmodi pronuntiationem in duplo reddant.

[Margin: ...nc. Mex. ...c. 83. & ...od de ...iroga ...st. 112.]

§ VIII.

Cum partes, ad suas probationes faciendas, admissæ fuerint, si probationes non fecerint, neque literas, quas vocant receptorias extraxerint, & altera pars ob non factam diligentiam a parte adversa, nec ab eadem literas hujusmodi extractas petierit terminum, pro denegato haberi, & causam pro conclusa, & definiendam esse, altera pars citari mandetur, & contumaciis incusatis provideatur, quod ad tertiam diem receptorias extrahat; si autem illas non extraxerit, habeatur causa pro conclusa, etiam termino ad probandum nondum elapso, ut hac ratione lites brevius expediantur.

§ IX.

Quando una ex partibus litigantibus factam probationem produxerit, & ea non obstante, pars altera in causa concludi petierit, pars probationem producens citetur, & super hoc articulo contumaciæ incusentur, & concludatur, antequam conclusio ultima fiat in causa, quod vero secus actum fuerit, sit in se nullum.

§ X.

Si publicatio petatur, & hæc eo, quod terminus duret ab altera parte contradicatur, ad excusandum actorum examen, & alias de hoc dilationes, præcipitur judicibus, ut sub conditione, si terminus elapsus sit, publicationem fieri provideant: quod si terminus adhuc duraverit, declarent, quod duret; quod sic jubeant, quamvis decretum conditionale sit.

§ XI.

Elapso termino ad probandum, si probatione facta publicationem fieri postuletur, aut probatio non facta causam haberi pro conclusa petatur, parte adversa citata, & non contradicente, contumaciaque incusata, sine ulla alia dilatione causam pro conclusa haberi mandetur: si vero pars contradixerit, cognita a judicibus contradictionis causa, ex actis quod justitiæ fuerit decernant.

§ XII.

Quando capitula contra aliquam hujus provinciæ personam dentur, fiscali tradantur. Quæ si subscripta non sint, & a quo exhibita fuerint, ignoretur, in eisque testes designati sint, ac in eis contenta adeo gravia provideantur, ut eorum remedium ad Dei cultum, & bonum commune spectet, factis prius de hac re certioribus episcopis, seu episcoporũ officialibus, fiscalis capitula hujusmodi prosequatur. Quod si cõstet quis capitula obtulerit, præstitis idoneis fidejussoribus, promittat ille, qui ea dedit expé-

Anno Christi 1585.

sas hac de causa faciendas, si capitula minime probentur, persoluturum, itidemque puniantur, pro ut accusator calumniosus de jure venit puniendus.

§ XIII.

In his, qui matrimonio conjuncti conjugalem vitam non ducere denuntiabuntur, parochi testimonium in probationem admittatur, quatenus ad matrimonium, & non cohabitationem, & sic comparere præcipiantur, & de hoc interrogentur. Quod si negaverint, fiscalis citetur, qui quatenus opus fuerit, ampliorem faciat probationem, & ratificatis testibus, pro ut juris sit, in causa decernatur.

§ XIV.

In causis criminalibus binarum nuptiarum, vivente primo conjuge, rei inclusi carcere teneantur dum lis agitur, eosque sic detineri judices procurent, etiamsi a sententiis per eos latis rei hujusmodi appellaverint, ut sic finis his causis imponatur. Quando vero fiscalis accusaverit, illæ partes, quarum interest, citentur, eæque citationes fiant ex pecunia justitiæ sumptibus applicata.

§ XV.

Quando judicibus expedire videbitur, in causis criminalibus parti præsenti actorum sumptum concedere, ut sese defendat, fuerintque alii rei, & complices absentes, notarii advocato hujus partis, suppressis nominibus, processum legant, & id usque ad publicationem diligenter servetur. Si vero nullum sit juris impedimentum, etiam cum nominibus, hujusmodi sumptum concedatur.

§ XVI.

In causis immunitatum, restitutionum, ad ecclesias confugientium, & aliis quibuscumque, in quibus judices procedunt aggravando censuras, antequam censuræ hujusmodi aggraventur, præcedat intimatio anterioris censuræ jam decretæ, de cujus intimatione fidem faciat notarius, præcedat quoque invocationis brachii sæcularis informatio, quo ordine, & non aliter ad ecclesiasticum interdictum procedetur.

§ XVII.

In clandestinis conjugiis, quidquid circa ea a partibus petatur, fiscalis oppositio, & accusatio admittatur, acta, & probatio a partibus exhibita pro informatione summaria recipiantur; deinde testibus a partibus, productis per fiscalem ratificatis, iterumque habita partium confessione, per judices nostros hac in re decerni, & definiri potest, juxta dispositionem sacrosancti concilii Tridentini.

Sess. 24. c. 1. de reform. matrimoni.

§ XVIII.

Quando uxor proprium maritum de adulterio, concubinatuve accusaverit, judex efficiat, ut fiscalis, aut executor justitiæ, in judicio denuntiet, & causam prosequatur, adhibita cautela, ne maritus a propria uxore delatum fuisse judici sentiat.

§ XIX.

A miserabilibus personis litigantibus, nihil quidquam pecuniæ accipiatur ratione litis, eaque miserabilis persona reputetur, quæ in bonis mobilibus, & immobilibus quinquaginta pondo valorem non habuerit: probatio vero quo ad hoc per notarium fiat, ex qua si officialibus constiterit, de paupertate personæ litigantis, ejusdem causis semotis dilationibus expediri, in omnibus subveniri jubeant.

§ XX.

Accusationes criminales contra clericos in sacris ordinibus constitutos illatæ, cum omni secreto, pro ut sacerdotalem personam decet, tractentur, & definiantur.

XXI.

Quamvis delinquentes plures sint, de eodem crimine accusati, unus tantum processus conficiatur, nec ratione actorum processus, aliquid aliud exigatur, quam quæ sunt in indice taxæ constituta. Nam si in eadem causa tres complices sint, tamquam ab uno solo salaria, & expensæ exigendæ sunt.

§ XXII.

Ut molestiis, quas accusatores inferre solent, occurratur, mandat hæc synodus, ut judices ordinarii, visitatores, vicarii, & alii quicumque, quibus summariæ informationes super partium querelis, committentur, querelantibus præcipiant, facta in forma citatione, per notarium probationem recepturum, quatenus intra tres dies postquam reus partem se constituerit, compareant personaliter ad accusandum eum coram dictis judicibus: sin minus perpetuum eis silentium ad id imponetur: si vero duabus contumaciis inculatis, non comparuerint, nec accusaverint amplius, ne audiantur, eorumque vices, & voces fiscalis obtineat, qui tam in hoc casu, quam in criminalibus ceteris ad se pertinentibus, accusationem dare intra tres dies teneatur; postquam se reus in carcere constituerit: judicibus autem, & officialibus jubetur, ut conclusis jam processibus, quo citius fieri poterit dictas criminales causas definiant, ita ut quantumvis processus prolixus sit, intra tredecim dies, a die conclusionis, aut breviori tempore si fieri potuerit diffinitivam sententiam ferant, in quo officialium conscientiæ onerantur, ne sumptus, & expensæ, ex nimia retardatione accrescant.

Conc. Mexic. 1. c. 77. & Granat. tit. de ordine judicio. n. 26.

LIBRI SECUNDI TITULUS II.

De procuratoribus.

§ I.

Procuratores causis, quas susceperint, omnem operam præstent, in eisque cum omni veritate agant, & quod suis partibus utile sit, diligenter gerant, ac sine ulla collusione, falsitate, prævaricatione, aut prævaricationis specie, odio, aut amore, sui principalis, aut partis adversæ quidquam postulent, aut postulare negligant, quod convenienti causæ expeditioni necessarium sit. Neque hac de causa dona aliqua, aut promissiones, munerave, aut alia hujusmodi injuste a parte contraria accipiant, sub pœna reddendi quadruplum; ac præterea judicum arbitrio puniantur.

Ex synod. Granat. tit. de procur.

§ II.

Moderatam mercedem pro opera sua accipiant, quod si in hoc excesserint, directe, vel indirecte litigatores vexaverint, ut ab eis injusta salaria, munerave, aut alia ejusmodi extorqueant, judices pro merito laborum mercedem taxent, & districte præcipiant, quod reliquum restituant, necnon judicum arbitrio pœnas dent.

§ III.

Procuratores, qui in tribunalibus ecclesiasticis negotia ecclesiastica administraverint, cum feminis, quarum, vel, contra quas susceperint, inhoneste ne conversentur, neque eas in concubinas accipiant. Quod si contrafecerint, præter pœnas juxta horum decretorum formam eis impositas, in causis ecclesiasticis officiorum exercitio per tres menses suspendantur; itidemque præcipitur ne per trium mensium hujusmodi spatium, judices, aut notarii petitiones ab

ab eis oblatas recipiant, aut alios actus sub eadem A poena.

...NNO ...RISTI ...585.

LIBRI SECVNDI TITVLVS III.

De feriis.

§ I.

VT debitum cultum, & honorem Deo creatori nostro, ejusque sanctis impenderemus, dies aliqui in ecclesia semper decreti sunt, ut in eis ab omni servili opere cessantes, nos cultui divino vacaremus, eam ob causam, ut hujus archiepiscopatus, & provinciæ fidelibus dies hi festi noti sint, in eisque cultui divino satisfaciant, hæc synodus decernit omnes horum regnorum fideles, exceptis Indis, de quibus alio in loco tractatur, teneri sub pœna peccati mortalis sequentia festa venerari.

...ic. 1. c. ...Lim. 3. ...3. c. 40. ...4. c. 9.

FESTA EX PRÆCEPTO OBSERVANDA.

IN PRIMIS DIES DOMINI totius anni.

FESTA IANVARII.

CIRCVMCISIO domini nostri Iesu Christi.
Epiphania domini.
SS. Fabianus, & Sebastianus.

FESTA FEBRVARII.

Purificatio beatæ Mariæ virginis.
S. Mathias apostolus.

FESTA MARTII.

S. Thomas Aquinas.
S. Ioseph, beatæ Mariæ sponsus.
Annunciatio beatæ Mariæ virginis.

FESTA APRILIS.

S. Marcus euangelista.

FESTA MAII.

SS. Philippus & Iacobus apostoli.
Inventio sanctæ crucis.

FESTA IVNII.

S. Barnabas apostolus.
Nativitas sancti Ioannis Baptistæ.
SS. apostoli, Petrus, & Paulus.

FESTA IVLII.

Visitatio beatæ Mariæ virginis.
S. Maria Magdalena.
S. Iacobus apostolus.
S. Anna mater virginis Mariæ.

FESTA AVGVSTI.

S. Dominicus.
Transfiguratio domini.
S. Laurentius martyr.
S. Hippolytus in civitate Mexicana tantum.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
S. Bartholomeus apostolus.
S. Augustinus.

FESTA SEPTEMBRIS.

Nativitas beatæ Mariæ virginis.
S. Mathæus apostolus, & euangelista.
Dedicatio sancti Michaelis archangeli.

FESTA OCTOBRIS.

S. Franciscus.
S. Lucas euangelista.
SS. apostoli Simon, & Iudas.

FESTA NOVEMBRIS.

Festum omnium sanctorum.
Sancta Catharina virgo, & martyr.
S. Andreas apostolus.

FESTA DECEMBRIS.

Conceptio beatæ Mariæ virginis.
Exspectatio partus beatæ Mariæ virginis.
S. Thomas apostolus.
Nativitas domini nostri Iesu Christi.
S. Stephanus protomartyr.
S. Ioannes apostolus, & euangelista.

ANNO CHRISTI 1585.

Item festa mobilia sequentia.

DOMINICA resurrectionis cum duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes cum duabus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.

Coli etiam jubentur festa sanctorum patronorum ecclesiarum cathedralium, & locorum ubi Hispani degunt in eisdem ecclesiis, & locis. B — Mexic. 1. c. 18. & Lim. 3. act. 3. c. 40. & act. 4. c. 9.

§ II.

Porro quia singularis fuit in beatum Ioseph, sacratissimæ virginis Mariæ sponsum, hujus provinciæ devotio, ob cujus sancti merita, & intercessionem pie credi potest novam Hispaniam singularibus Dei beneficiis donari, provincialis synodus anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto celebrata sanctum Ioseph in generalem hujus archiepiscopatus, & provinciæ patronum elegit, ejusque festum coli mandavit, hæc quoque synodus idem renovans, & confirmans statuit, ut festum hujusmodi in hac provincia cum octava celebretur. Si vero octava in hebdomadam majorem inciderit, de ea usque ad feriam quartam ejusdem C hebdomadæ inclusive commemoratio fiat. Festum sancti Iacobi apostoli, quia præcipuus, & generalis Hispaniæ patronus is est, cum octava celebrari mandatur. Quando vero, ad vesperas, & matutinum suffragia sanctorum dicuntur, ejus commemoratio, quia antiquior patronus est, commemorationi sancti Iosephi præcedat. In die vero trigesima Decembris, qua translatio sancti Iacobi facta est, de ejus translatione officium recitetur. — Mexic. 1. c. 18. § 1.

§ III.

Etsi ante celebrationem hujus synodi, festum sancti Thomæ Aquinatis doctoris angelici, ex præcepto non colebatur, attendens tamen hæc synodus D a felicis recordationis papa Pio V. propter singularem sanctitatem, & mirabilem doctrinam, de quibus is sanctus, hæresibus refutatis, Christianæ reipublicæ scholis magnas opes attulit, & propter eruditionis splendorem, quo in ecclesia Dei eluxit, ejus festum per universum Neapolis regnum coli, & per universam ecclesiam officio doctoris celebrari præceptum esse: attendensque instantissime a decano, & capitulo hujus metropolitanæ ecclesiæ, magistratibus civitatis Mexici, a rectore, & universitate regia, tum etiam ab ordine sancti Dominici, cujus institutum sanctus Thomas professus est efflagitatum fuisse; hæc synodus præcipit, ut sancti Thomæ E festum colatur, & catalogo, quæ ex præcepto in hac provincia coluntur, adscribatur.

Pii V. motu proprius in bullario ipsius, bulla 42. folio 59. Text. in c. unico de reliquiis, & veneirat. sanct. lib. 6. Fundatur ex cap. fin. de feriis, & in cap. 1. de consecrat. dist. 3. Conc. Trid. sess. 25. c. 12. de regul. verbo dies.

§ IV.

Quæ quidem festa ab omnibus coli deberi, (Indis exceptis) hæc synodus decernit, in quibus ab omni servili opere cessandum est, a media nocte vigiliæ, usque ad mediam noctem sequentem, quo tempore festum terminatur, in eisque missam integre audire omnes tenentur, ad quam, & ad verbum Dei audiendum, ubi cōmode fieri potest in suis parochiis omnes intersint, ut est a sacro concilio Tridentino injunctum; Quod si aliqui in diebus festis hujusmodi integram missam non audierint, arbitrio ordinarii plectantur; Qui vero tempore, quo missa conventualis

Conc. Mil. 4. tit. de S. Ambrosio, fol. 616. & 5. etiam Milan. fol. 710. verbo, quos dies festos. Sess. 24. c. 4. de reform.

Anno Christi 1585.

conventualis celebratur, & sacra concio habetur, in ludis occupati apprehensi fuerint, juxta formam juris pœnas luant.

§ V.

Conc. Mil 3. fol. 584. vers. neque vero excusantur.

Monet etiam hæc synodus patres, matresque omnes, ut suos filios, & filias quantumvis minimæ ætatis sint, ad missam audiendam secum deferant, præcipit etiam heris, ut famulos, & servos suos omnibus festis colendis missam audire faciant, in quo eorum conscientiæ onerantur.

§ VI.

Bulla Pii V. in bullario fol. 33. 2. col. verbo ut igitur. Conc. Mex. 1. c. 19 § 3. & Guadix tit. 6. const. 16. & Milan. 1. fol. 39. verbo viduæ, & fol. 119. verbo episcopi ne patiantur, & Milan 3. fol. 584. vers. neque vero excusentur.

Ut introducta jam corruptela funditus tollatur, qua relictæ viduæ, per multos dies ab obitu maritorum missam non audiebant, ecclesiæ præceptum transgredientes, jubet hæc synodus, ut viduæ, elapso præsertim mense post mortem mariti, á judicibus ecclesiasticis, per censuras, & alias pœnas, ad sacrum audiendum compellantur, idemque servetur cum mulieribus conjugatis, quæ ob virorum absentiam per longum tempus missam non audiunt.

§ VII.

Quo vero servilia opera, a quibus in diebus festis vacandum est, omnibus innotescant, hæc synodus statuit, ac decernit, ut in eis mercatum nundinæ, licitationes minime fiant; tabernæ etiam ubi merces, vel alia divenduntur, & emuntur, saltem dum missa conventualis celebratur, ne aperiantur.

§ VIII.

Guadix tit. 6. const. 21. 22 23 & 24. & Granat. tit. de feriis n. 45. & 6. & synod. de Quiroga const. 97. 98 99. & 100. & Limens. 3. act 3 c. 40. & act. 4. c. 9 & Milan. 3. tit. de festorum dierum cultu fol. 583.

A sono vero campanæ, qua populus ad conventualem missam vocatur, usque ad finem missæ, esculenta publice venalia ne exponantur: operarii per totum festi diem jumentis suis sarcinas ne imponant, nec mulieres iter agant, sarcinas vehementes, nisi victualia eo tempore populo necessaria apportaverint. Tonsores per totum festi diem, ne detondeant, furni ne ardeant, instrumenta, & machinæ minarum cessent, nec in eis ulli occupentur. Si qui vero hoc decretum violaverint, severe ab ecclesiasticis judicibus punientur. Non tamen interdicitur chirurgis, & aromatariis ne in his diebus officia sua exerceant, quantum ægrotorum saluti conveniet, itidemque permittitur temporibus metendi, rigandi, piscandi, aut vermes sericos nutriendi, & alia hujusmodi terrenorum fructuum ratione faciendi, in festis diebus post auditam missam, de licentia officialium, & vicariorum, rebus hujusmodi operam impendere, nisi necessitas occurrerit, earum jactura fiat.

§ IX.

Bulla Pauli III. concessa in favoré Indorum. Mexic. 1. c. 18. § 4. & Limense 3. act. 4. c. 9.

Felicis recordationis Paulus papa tertius Indorum paupertati prospiciens, eos tam stricto vinculo, ut Hispanos ad festorum observationem devincire noluit, ac ob eam causam illorum commoditati consulens sequentia festa Indis deputavit, ad quæ sola observanda ex præcepto tenerentur.

FESTA INDORUM.

DIES OMNES DOMINICI in anno occurrentes.

Mexic. 1. c. 18. § 5. & Limense 3 act. 4. c. 9.

Nativitas domini sine duabus diebus sequentibus.
Circumcisio domini.
Epiphania domini.
Dominica resurrectionis sine duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes absque duabus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.
Nativitas beatæ Mariæ.
Annunciatio beatæ Mariæ.
Festum purificationis beatæ Mariæ virginis.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
Festum apostolorum Petri, & Pauli.

Aliorum festorum observatio, voluntariæ Indorum devotioni relinquitur: ne vero Hispani per se, aut servos suos in festis diebus servilia opera exercendi ex hoc occasionem arripiant, quod Indi ab eis minime cessent, decernitur, Ne Indi hisce festis in Hispanorum prædiis, aut aliis facultatibus, nisi de licentia ordinarii serviliter sese exerceant.

§ X.

Mexic. 1. c. 70.

Itidem interdicitur, ne diebus dominicis, & festis, quorum observatio ad Indos pertinet, mercatum fiat, ut ratione hac tunc laborandi, & missam non audiendi, ab Indis auferatur occasio. Si vero in aliquo Indorum oppido mercatum die dominico indictum sit, alius hebdomadæ dies, in quo id fiat designetur.

§ XI.

Medicis quoque prohibetur, ne ægrotis medicamenta applicent, ita, ut eis impedimento esse possint, quominus festis diebus missam audiant, si talis ægritudo est, quæ ægrotum missam audire non impediat, & cujus medicina in aliud tempus differri possit.

LIBRI SECUNDI TITULUS IV.

De dolo, & contumacia.

§ I.

Lex Regia 9. tit. 8. l. 2. recopil.

Synod. Granat. tit. de dolo, & cōtumacia.

Præsens, in illis locis, in quibus ecclesiasticum tribunal existit in judicium vocatus citari non possit, nisi de uno die in alium, aliter autem, citatione facta, etiamsi citatus non compareat, contumax reputari nequeat, nec absens pro contumaci habeatur, si nuntius fidem non fecerit, ipsum citasse in personam propriam, uxoris, filiorum, aut famulorum, nec sufficiet citatio ad hospites, vicinos, aut alias extraneas personas facta: contumaciæ vero coram judicibus incusabuntur, & quicquid aliter factum sit, denuo fiat.

§ II.

Cum de contumacia cujusque partis constet, in expensis condemnetur contumax, quas antequam ulterius procedatur, compellatur solvere, nisi præsens maluerit, id in finem litis reservare, & in alterius partis contumacia ulterius procedi, aut remedium missionis in possessionem elegerit, quod si fiat, regula de hoc in legibus horum regnorum præscripta servetur.

Lex 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recopil.

§ III.

In literis citationum, & monitoriis præcipiatur, ut ad aliquem diem certum citari, hora audientiæ compareant, quod si reus, vel actor minime comparuerit, & non comparentis contumacia fuerit incusata; contumax reputetur. Si autem intra dictum diem venerit, etiam secundæ literæ expeditæ sint, illarum expensas solvat, qua solutione cōtumaciam purget, & in causa principali audiatur. Nullatenus vero secundæ literæ expediantur, nisi toto elapso die, in quo terminus in primis literis præfixus finitur, neque reus, vel actor contumax reputetur, usquequo consistorium dimissum sit.

§ IV.

Si actor intra terminum in literis expressum contumaciam non incusaverit, reus contumax non reputetur, nec literæ illæ iterum legantur, nec virtute illarum contumacia incusari possit, sed literæ conditionales æstimentur, veluti si expressæ sub conditione hac essent expeditæ; Si actor contumaciam incusaverit,

incusaverit, in dicto termino, si autem reus comparuerit, actore non comparente, actor in expensis condemnetur, si id reus petierit; Quod si elapso dicto termino actor contumaciam incusaverit, & reus non comparuerit; Iudices eum iterum in judicium vocari mandent, nisi justis de causis sibi visum fuerit reum posse legitime reputari contumacem. Si vero justæ causæ adsint, in decreto declarent, literæ tamen receptoriæ personaliter intimentur, si citatio prima personaliter facta non fuerit, aliter enim reus nullam sententiam, nec contumaciam incurrit.

LIBRI SECUNDI TITULUS V.

De testibus, & probationibus.

§ I.

IN causis, in quibus ex officio proceditur, testes contra reos producendi expensis cameræ, & pecuniis justitiæ sumptibus applicatis ad ferendum testimonium, adducantur, quæ impensæ condemnatione expensarum subsequuta, & non alias, cameræ, & sumptibus justitiæ persolvantur, ne inde rei occasionem arripiant præveniendi, aut subornandi testes.

§ II.

In omnibus causis criminalibus, in quibus pœna corporalis, sive exilii, aut publica pœnitentia imponenda sit, testes in summario judicio recepti, in plenario ratificentur, nonobstante, quod pro ratificatis a reo habeantur. Quibus in casibus, nec minori ulli, nec fiscali restitutio in integrum ad accusandum, aut ad probandum concedatur. Probatio vero, quæ per restitutionem hujusmodi fiet, nulla sit, imo a processu deleatur.

§ III.

Iudices per se ipsos in causis matrimonialibus dicta testium recipiant, neque probationes a solis notariis etiam principalibus fieri in causis criminalibus, aut civilibus magni momenti permittant, nisi ipsismet judicibus præsentibus, aut si justa ex causa judices absint, de speciali eorum commissione; Quæ quidem specialis commissio a judicibus subscripta in principio probationis hujusmodi collocetur, & in processu describatur. Commissiones vero nullatenus concedant in casibus prædictis ad recipiendum testes, aliis ministris, quam receptoribus ab episcopo deputatis; neque in suis tribunalibus notarios quoscumque aut officiales admittant, ad petitiones dandum, ad acta gerendum, neque ad testes in summario recipiendum, aut eis quodvis aliud receptionis genus committant, neque eos ad testes, aut testium ratificationes, neque ad recipiendas cautiones in judicio faciendas, neque ad aliud quicquam, quod ad judicium pertineat adhibeant, nisi fuerint ipsimet notarii tribunalis, aut receptores prædicti, & eis absentibus, ministri ad id ab episcopo, vel jussu episcopi approbati, qui specialem provisionem ad id obtineant. Probationes autem, & acta judicialia aliter confecta nulla sint.

§ IV.

Quando testes ad instantiam partis extra civitatem ratificandi sunt, eorum dicta in summario judicio habita, ne tradantur originalia, nisi prius exemplum publicum, aut authenticum, quod fidem faciat, penes notarium remaneat, nec tunc tradantur parti, contra quam ratificatio fieri debet. Quod si notarius quisquam secus fecerit, judicum arbitrio pro qualitate criminis puniet ur. Probationes vero summarie hujusmodi receptoribus dentur, præstito ab eis juramento, & obligatione de secreto servando usque ad publicationem, & de easdem restituendo intra dies duos post elapsum terminum.

§ V.

Quotiescumque judicibus visum fuerit convenire, ut testes personaliter deducantur, id ejus impensis fiat, qui testes produxerit, judices autem, prius æstimato, quod ratione itineris testes habere debent, illud testibus persolvi faciant, antequam inde discedant.

§ VI.

Testium probationes in secunda instantia, ne fiant per eosdem articulos, neque per directe contrarios, nisi, in casibus, & eo modo, quod est a jure concessum: ut autem hoc evitetur præcipitur, articulos in secunda instantia producendos præter advocatum, a procuratoribus etiam debere esse subscriptos, a quibus itidem examinentur, sintne iidem articuli, an contrarii, & si secus fiat probatio a processu deleatur, & procurator in hac negligens, pondo uno persolvat.

§ VII.

In causis criminalibus, contra ministros ab episcopo deputatos, tractandis, ob dona, munera, pecuniasve injuste acceptas, aut collusiones factas, quibus dona, sive hujusmodi munera accipere ab hac synodo prohibitum est, ea sit sufficiens ad condemnationem probatio, quæ in legibus novæ compilationis horum regnorum decreta est, juxta quas leges in his causis decidendum præcipitur. Lex 6. tit. 9. lib. 3. recop. & lex 7. tit. 7. lib. 7. recopilation.

§ VIII.

Probationes, quæ earum qualitate attenta committi possunt, receptoribus committantur, quod si visum fuerit expedire præcipiatur, quod vicarii, aut alii sacerdotes loco judicum una cum receptoribus, hujusmodi probationibus faciendis, assistant.

§ IX.

Cupiens hæc synodus effrænatam eorum audaciam reprimere, qui cum testes producuntur, in judiciis ecclesiasticis hujus provinciæ, non sine gravi Dei omnipotentis offensa, ac justitiæ contemptu, suarumque animarum detrimento, & litigatorum præjudicio falsum dicunt testimonium, statuit, ac præcipit, ut si quis coram quocumque ex officialibus, judicibus, aut aliis ministris perjurii reatum commiserit, si clericus (quod absit) fuerit de perjurio convictus, solvere parti compellatur, in cujus damnum hoc crimen admisit, id omne, quod ob tacitam veritatem, vel expressam falsitatem, in præjudicium, & detrimentum dictæ partis cesserit, ac propterea condemnetur in medietate fructuum unius anni præbendæ, seu beneficii ab eodem obtenti, & etiam in medietate fructuum omnium, quos percipit, toto eo tempore, quo in perjurio perseveravit. Cujus mulctæ pars una fabricæ ecclesiæ cathedralis, ubi id evenerit, applicetur, altera vero piis operibus ab episcopo designandis, tertia denique accusatori: & præter hanc pœnam, in carcere tamdiu detineatur, quamdiu officiali videbitur. Si autē perjurus hujusmodi, beneficii, seu præbendæ expers sit, jubetur, & ultra satisfactionem parti, cui præjudicium irrogavit faciendam, in pondo minarum quinquaginta condemnetur, quæ ad nuper præscriptam formam distribuantur, & reus in carcere, ut dictum est, inclusus maneat per tempus judicis arbitrio deputandum: quod si is adeo pauper sit, ut prædictam pœnam solvere nequeat, pecuniaria pœna commutetur in corporalem, pœna carceris aggravata, ac si perjurus sæcularis sit, satisfacere parti, cui perjurio nocuit, compellatur, & præterea pastomide ejus linguam obstringenti in valvis ecclesiæ per diem unum publice detineatur, nisi ejus fuerit conditionis, ut hæc pœna commutanda sit, quo casu delinquentes

Mexica. 1. c. 86. & Guadix tit 5. const. 22.

ANNO CHRISTI 1585.

Anno Christi 1585.

delinquentes in exilium mittantur, aut graviori pœna judicis punientis arbitrio plectatur. Quod si causa in qua perjurium commisit matrimonialis sit, ob injuriam sacramento illatam, præter jam dictam pœnam ei alia judicis arbitrio imponatur. Qui vero ad suæ causæ probationem testem falsum produxerit, quem ad dicendum falsum testimonium induxerit, eadem pœna puniatur, qua testem perjurum puniri, sancitum est.

§ X.

Concil. Limens. 3. act. 4. c. 6.

Sacerdotum honori, quibus Indorum cura imminet, prospicere volens hæc synodus, ne eo magis falsis accusationibus agitentur, quo studiosius subditorum indigenarum vitiis, aut Hispanorum avaritiæ modum imponere conantur: perpendensque, quam proni sint ad perjuria Indi, quamque facile ad id inducantur; statuit, ac præcipit in primis, ne ullus sacerdos a districtu Indorum, cui ministrat expellatur, quamvis graves querelæ contra eum dentur, nisi prius per judicem ordinarium, aut delegatum, ibi inquisitio fiat, ubi crimen admissum a sacerdote dicitur. Si enim judex ecclesiasticus ibi præsens assistat, de omnibus plene instructus, quæ, & quanta fides testibus sit adhibéda facilius agnoscet. Infideles nullatenus in testes admittantur, ut sacris est canonibus constitutum, nec etiam illi, qui suspecti sút, quamvis Christiani, Indi, vel Hispani sint, sed solum timoratæ conscientiæ homines, minimeque suspecti. Neophytos ad jurandum nequaquam judex compellat, nisi causa sit gravis, & cujus veritas aliter elucidari non possit. Quo in casu moneantur primum neophyti, quam grave malum perjurium sit. Si autem falso aliqui jurasse comperti sint, eos, ut ceteri metu pœnæ terreantur, & cautiores evadant, publice flagellari judex præcipiat, & ut majori ignominia afficiantur, detonderi faciat. Denique in causis, quæ ex testimonio Indorum dependent, accurate judex animadvertat, quæ, & quanta fides testibus adhibenda sit, præsertim cum manifesta sit omnibus Indorum ad perjuria propensio. Quæ omnia Christianæ judicum prudentiæ hæc synodus commendat.

Tex. in cap. fin. 3. q. 6.

In cap. suspectos. in cap. nullus 3. q. 5. In cap. si testes 4. q. 3. Consule de hoc Ferdin. Çurita in primo ench. quæst. theolog. q. 80. fol. 72. Ex doctr. Menochii de arbitrar. judicum quæst. casu 90.

LIBRI SECUNDI TITULUS VI.

De sententia & re judicata.

§ I.

Syn. Gran. tit. de sent. & rejudic.

IN sententiis, quæ super matrimoniis clandestinis feruntur, semper jus petendi quicquid expedierit fiscali reservetur, idemque observetur in sententiis, quæ super binis nuptiis, & criminibus aliis inter partes proferuntur. Notarius vero reservationem hujusmodi fiscali intimet, actaque intra tertium diem tradat, ut graves contra delinquentes pœnas postulet.

§ II.

Sententiæ, quas judices, & vicarii tulerint, juri, & his decretis conformes sint, quarum postquam latæ fuerint, nisi in casibus a jure permissis, nulla sit dispensatio. Decreta vero in scriptis fiant, ita ut semper de his constare possit. Quamvis autem in aliquibus summarie procedant, ad id exceptiones legitimas, & partium necessarias probationes, in forma a jure concessa admittere ne recusent.

§ III.

Mexic. 1. c. 76.

Quoniam sæpe contingit, ut clerici, & sæculares hujus provinciæ nonnulli, parte, vel fiscale instantibus, ob aliqua commissa crimina in pœnis pecuniariis condemnantur, qui a sententiis cum se gravatos sentiant, provocantes etiamsi pecuniariam pœnam deponant, & de repræsentando cautionem præstent, a judicibus minime e carcere liberantur, immo sæpe sæpius eo quod appellant novis vinculis constringuntur. Idemque fit cum accusatores affligendi reos causa, & eosdem in carcere detinendi, a sententiis etiam juste latis appellant. Ob eam causam ne deinceps his molestiis capti afficiantur, statuit hæc synodus, ut pecuniaria mulcta in depositum data, & cautione præstita de repræsentando: condemnatis hujusmodi civitas, aut oppidum a judicibus, & officialibus pro carcere constituatur, pœna interposita non obstante.

LIBRI SECUNDI TITULUS VII.

De appellationibus, & recusationibus judicum.

§ I.

Synod. Granat. tit. de sent. & rejudicata.

PROCURATORES delinquentium, qui appellaverint in gradu appellationis minime audiantur, nisi testimonio adhibito, quo constet delinquentes in carcere detineri, aut eos antequam judex, a quo provocatum est, sententiam ferret, præstita cautione, fuisse liberatos.

§ II.

In causis criminalibus, quando aliquis se in gradu appellationis coram judice, ad quem personaliter constituerit, ne audiantur, donec testimoniú ostendat a judice inferiori carcere detentum non fuisse: deinde vero in carcere se præsentet, cui postea literæ citatoriæ, & compulsoriæ ad testimonium hujusmodi, & processum deferendum concedantur. Ne ob eam causam quod se coram judice superiori constituerit, contra ejus bona, & fidejussores procedatur. Quod si constiterit, cum non effracto carcere, ad superiorem judicem confugisse, nullaque damna inde subsequuta, & id ejus causa patiatur, convenienti præstita cautione, alia carceris custodia eidem poterit assignari, servatis in his, quæ a jure pontificio statuta sunt, & ab his decreta sancita.

§ III.

Cum quis se coram judicibus appellationum constituerit, & causa non inter partes, sed ex officio ventilata est, nec appellatum est a sententia definitiva in casibus, a jure, & hujus synodi decretis permissis, antequam admittantur, aut eidem literæ inhibitoriæ concedantur, cóstet appellantem captum detineri, sive in carcere judicis, a quo, sive judicis ad quem, & eo sic detento, præcipiatur judici, ut si id instantiam partium processit, eas nominet, & ut citentur, citatorium expediatur. Quod si ex officio causas, & rationes mittat, quibus adductus in causa processerit, itidemque compulsoriæ literæ concedantur, ut acta, & processus ad superiorem judicem transmittantur, quibus transmissis, quod juris fuerit provideat. Ut vero hoc melius fiat, fiscalis citetur, qui in causa se opponere teneatur, eique tamquam advocato salaria ob id constituantur.

§ IV.

Sess. 13. c. 1. & Sess. 14. c. 20. de reform.

Judices a quo ne inhibeantur a judicibus superioribus, neque ab eis inhibitoriæ, aut suppressoriæ literæ concedantur, nisi actis processus prius perspectis, & examinatis; neque executio impediatur in causis, in quibus ex jure, & decretis concilii Tridentini per appellationem non suspenditur executio sententiæ, aut decreti. Quod si secus fiat inhibitiones, processus, decreta, & alia inde sequuta, & acta invalida sint, & nullius effectus, ut est ab eodem concilio dispositum, ac præterea in visitationibus, & syndicatibus, judicum excessus hujusmodi corrigantur.

Sess. 22. c. 7.

gantur. In conciliis quoque provincialibus horum excessuum si puniti non fuerint, ratio petatur. In appellationibus vero a sententiis interlocutoriis, sive reparari possunt, sive non, per sententiam definitivam officialis, & judicis, observent quod est a concilio Tridentino decretum.

NO ISTI 5. Trid prad. 3. &

§ V.

Itidem interdicitur ne officiales, & judices metropolitanorum, & excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuras decernant, contra episcopos suffraganeos, juxta constitutionem Innocentii papæ quarti, quæ incipit. *Romana eccl sia.*

n cap c. au- e offi. ib. 6.

§ VI.

In causis concubinatus quorumcumque, sive ecclesiasticorum, sive sæcularium, si hi, aut eorum concubinæ appellaverint, a carcere per judicem inferiorem, aut superiorem ante ne liberentur, quam causa terminetur, nisi ob justas valde, & necessarias causas judicibus videbitur, quorum conscientiæ in hoc onerantur.

§ VII.

In gradu appellationis, partes ad probandum ne recipiantur, si se ad probandum non obtulerint: quod si fecerint pœna eis imposita si non probaverint, ad probandum admittantur.

§ IX.

Si appellans causam appellationis non prosequatur, & concessis sibi compulsoriis literis, acta non transportet, appellationisque desertio a parte adversa petatur, in hoc servetur quod est jure pontificio constitutum. Si vero desertionem non petat, sed prosequi causam velit, mandetur appellanti, ut suis impensis acta, una cum causa, & ratione, quibus motus judex a quo sententiam tulit, aut in causa processit, deferat, termino ei ad hoc competente præfixo. Quod si appellans non effecerit, parti adversæ facultas detur, ut appellantis sumptibus processum, una cum aliis jam dictis afferat, si ea appellationi alterius partis appellantis non adhæsit, si vero adhæserit, omnibus utriusque partis sumptibus id fiat.

§ X.

Quando aliquis ex officialibus fuerit recusatus, recusans recusationis causas coram judice recusato proponat, qui causas hujusmodi ad episcopum deferat. Episcopus vero causam principalem decernendam suscipiet, partesque audiet in articulo recusationis, ad præscriptum constitutionis Bonifacii octavi, quæ incipit, *Si contra unum*, eamque servari, & adimpleri hæc synodus injungit.

in cap. ntra , de deleg.

LIBRI TERTII TITVLVS I.
De officio episcoporum, & vitæ puritate.

De his, quæ ad propriam episcopi personam pertinent.

§ I.

ACCINGERE se volés sacrosancta, œcumenica, generalis Tridentina synodus ad collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, juvante domino, restituendam, ac depravatos in clero, populoque Christiano mores emendandos, spem in episcoporum integritate summam collocavit his verbis. Integritas præsidentium, salus est subditorum, & verus ecclesiasticæ hierarchiæ scopus præcipuus is est, ut episcopum instruat omnibus numeris absolutum, sancto Dionysio Areopagita dicente; pontificum ordo sacratus is est, divina speculantium ordinum, qui summus est, & ultimus, sicut enim hierarchiam omnem in Iesu terminari conspicimus, ita unam quamque functionem in suum pontificem. Ex quibus facile colligere est, qua puritate vitæ, morumque integritate præditus is esse debeat, quem divina gratia, & assidua virtutum exercitatio, ad statum perfectionis evexit: qua humilitate, qua benignitate, qua mansuetudine, qua caritate, pro vitæ exemplo, & ut uno verbo omnia, qua sanctitate prælucere debeat in ecclesia Dei, eam ob causam dominus præcipiebat strictam cum mitra vitta hyacintina laminam sacræ venerationis de auro purissimo, in qua gemmario opere sanctum domini esset nomen inscriptum, a summo sacerdote fronte gestandam. Quo adeo sanctitate præstantes oportere esse episcopos significaretur, & eamdem fronte descriptam aliis ad imitandum proponerent.

c.Trid. 6. c. I. form. n. I. e vita, onest. op. a 0. & apost. il. act. I. cum . &

ANNO CHRISTI 1585 Tolet act. 2 a cap 1. cum seqq. provinc de Quiroga act. 2. Dec. 3. & 5. & Limens. 3. act. 3. c. 1. & 2. optime Conc. Mil. 1 ... tit. ... op. cum seqq.

§ II.

Id igitur perpendens optime Mexicana hæc provincialis synodus, toto quo potest conatu, episcopos in domino cohortatur, ut dignitatis suæ semper memores, sic vitam instituant, ut decet ministros Christi, & successores apostolorum: ad quorum exemplum inardentes, salutis animarum zelo se componentes, assidue Deum pro ovibus deprecentur, eos verbi Dei prædicatione pascant, & tamquam angeli custodes populo sibi commisso invigilent, eique prospiciant, ac denique veluti boni pastores ea, quam majorem nemo habet, caritate sint accensi, ut animam suam pro ovibus ponant. Quod humeris etiam angelicis formidandum onus, & humanis omnino impar, quia propriis viribus sustinere non possunt, a Deo petant auxilium, & orationi frequenter vacent, statutis sibi horis, ut mente illuminentur, & ad Dei honorem, populique salutem dirigantur.

Conc. Mil. 4. 3. p. tit. ... p. ... pi ... 66. verbo in oratione.

§ III.

Sed, ut ex frequenti orationis usu ad munus, quo funguntur, obeundum salutares fructus percipiant, unius horæ spatium singulis diebus orationi impendere monentur, in quo alta mentis contemplatione perpendant quid pro animarum salute Christus summus pastor effecerit, quidve perpessus fuerit, ut hac consideratione excitati spirituale animarum commodũ ardentiori zelo anhelent, & quo ad id opus est divinæ gratiæ auxiliũ vehemẽtius implorent. Ad hæc, non singulis quoque noctibus, illius apostoli sententiæ memores, si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur, per aliquod temporis intervallum conscientias proprias diligenti examine perscrutentur, & quidquid eo die deliquerint, quicquid negligenter omiserint pro peccatis subditorum abolendis, gravi dolore defleant, & emendent, sic enim iram Dei in die tremendi judicii fugient, qua sanguis pereuntium ovium de manu pastorum negligentium requirendus est.

D. *Paulus.* I. *Cor. c.* II.

Conc. Mil. ... dicto fol. 65. verbo confessar.

§ IV.

Vt episcopus vitæ sanctitate, & morum integritate roboratus consistat, populoque in hac re maxime satisfaciat, confessarium sacerdotem sibi deligat ætate gravem, vita probatum, doctrina insignem, per quem Deus omnipotens in rerum difficultatibus, suo lumine episcopum illustret, & dirigat ad ea, quæ divinæ suæ gloriæ, populique ædificationi magis sint consentanea.

Dictũ conc. 4. Milan. d. fol. 665. verb. conf.

De cura subditorum, & propriæ familiæ.

§ I.

EPISCOPI, ut pastorale officium postulat, benigni, ac mansueti sint, languoribusque sanandis, ac pauperum miseriis sublevandis, cum omni pio, ac paterno

ANNO CHRISTI 1585.

paterno zelo prospiciant, talesque sese præbeant, ut subditorum molestias in omni patientia supportantes, eis aditum faciant, ne hæreant trepidi, sed cum omni fiducia ad episcopos confugiant, ab eisque in labore solatium, in paupertate auxilium, in morbo medicinam petant.

§ II.

Parochos, singulis hebdomadis ad se vocent, ab eisque sciscitentur de subditorum statu, de temporalibus, & spiritualibus populi ærumnis, de remedio peccatis publicis adhibendo, ut his omnibus accurate succurrant.

§ III.

Quoniam qui domum suam regere nescit, ex sententia apostoli, nec ecclesiam Dei recte gubernabit. Hæc synodus episcopos monet, ut non solum ipsi vitæ exemplo subditos ædificent, sed eos etiam familiares sibi deligant, qui honestate vitæ, & morum integritate cõprobentur: ne si populo scandalo sint, episcopi ministerium vituperetur. Oneri suo episcopi satisfacient, si concilii Tridentini decreta, in quorum executione cleri, populique Christiani reformatio consistit, assidue legant, attente meditentur, diligenter exequantur.

De doctrinæ cura.

§ I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 4 supra lib. I. tit. I. § 2.

PRÆCIPUA episcoporum cura in docendo populum euangelium Dei sita esse debet, atque quod jam titulo de summa Trinitate, & fide catholica decretum est, ad eam rem maxime incũbant, oportet, ut parochi, & ecclesiastici viri sua munera, & ministeri. in hoc adimpleant, quo subditi præsertim rudes, salutari verbi Dei doctrina pascantur. Si vero (quod absit) prædicator errores, aut scandala in populum disseminaverit, etiamsi regularis sit, ei episcopus auctoritatem concilii Tridentini sequutus prædicationem interdicat.

Sess. 7. c. 2.

§ II.

Sess. 23. c. 18.

Volens Tridentina synodus doctis, beneque instructis ministris adhibitis populum Christianum omni salutari doctrina abundare, decrevit, ut in singulis diœcesibus collegium erigeretur, ubi pueri religiose educarentur, & omnibus ecclesiasticis disciplinis imbuerentur, ita ut collegium hoc ministrorum Dei perpetuum esset seminarium. Quod cum ob rerum incommoditatem, in hac provincia sortiri effectum hactenus non potuerit, ne tam sanctum opus (& in his partibus, ubi messis, quidem multa est, sed operarii pauci) maxime necessarium, labente tempore oblivioni traderetur. Hæc synodus statuit, ut episcopi, quo citius fieri possit, concilii decretum exequentes, pro cujusque diœcesis facultate seminariis hujusmodi instituendis, eam operam navent, ut semel instituta permaneant.

Conc. Lim. 3. act. 2 c 44. & Mil. 5. tit. de semin. a fol. 759. ipseque sanct. Car. Borromæus arch. Med. pie, & sancte docet in actibus suæ eccl. tomo 2. p. 5 act. fol. 947.

§ III.

Ne desit numerus confessariorum, qui scientia periti sint, & in administratione sacramentorum versati, atque ut errores, & damna quæ ex ministrorum ignorantia sæpe proveniunt, vitentur, statuit, ac præcipit hæc synodus, ut in ea diœcesi, ubi conscientiæ casus, & sacramenta nullus legendo interpretatur, aliquem ad id episcopi constituant, & ubi jam constitutus est, ut in eo munere perseveret procurent. Clericos vero omnes ibi residentes compellant; nisi in theologia, vel decretis gradum obtineant, & episcopo probati sint, ut hos audiant magistros, quos si audire neglexerint, neque ad ordines, neque ad beneficium, neque ad sacramentorum

A administrationem recipiantur.

§ IV.

Sess. 23. c. 15.

Sacerdotum, ministrorumque ecclesiæ ignorantiam ex eo oriri certum est, quod in his examinandis episcopi negligenter agant. Quare ad præscriptum concilii Tridentini jubentur, ne quemquam, sive sæcularem, sive regularem sine diligenti examine, regulis hujus synodi servatis, ad ordines recipiant, neque ad audiendum confessiones sæcularium, etiamsi sacerdotes sint, nisi præcedenti examine juxta dictas regulas idoneus repertus ab episcopo facultatem obtineat. Hanc autem facultatem episcopi caute concedant, eorum sufficientia ponderata, de quibus periculum fecerunt ad certos personarum statum cum limitantes. Semel autem examinati, & probati ad confessiones audiendas, ab eodem episcopo non examinentur, nisi nova causa supervenerit.

§ V.

Condolendum sit valde, de quorumdam negligentia sacerdotum, qui quamvis ex officio Christianis documentis Indos instruere teneantur, subditorum linguam ediscere neglĩgũt, sine qua fidei Christianæ mysteria, nec vini sacramentorum animæ salutarem docere possunt. Hæc synodus episcopos monet, ac si opus est, eisdem mandat, ut intra sex menses ab horum decretorum publicatione computandos, clericos in regionibus Indorum beneficia cum onere obtinentes, in materna earumdẽ regionum lingua examinent, & quos repererint linguæ hujusmodi ignaros, sex mensium spatio præfinito ad discendam linguam compellant, admonentes eos, quatenus elapso termino, si linguam hujusmodi nõ didicerint, beneficium, quod obtinent, ipso facto, vacabit, & alteri de eo fiet provisio. Quod si ob nimiam idiomatis obscuritatem, vel ob aliam justam causam id fieri non licuerit, possit tunc episcopus alios sex menses peremptorie præscribere, omni spe amplius prorogandi semota, in quo, & in regula decima octava cancellariæ apostolicæ adimplenda conscientiæ episcoporum onerantur.

Tx. in cap. quoniam in plerisq; de offic. ord. & reg. 20. cãcellariæ.

§ VI.

Ne Indorum instructio unquam intermittatur, ministris ecclesiasticis Indorum exeundi a suis regionibus, nisi ex urgenti causa, facultatem episcopi non concedant. Quando vero alicui concesserint in ejus absentia idoneum sacerdotem sufficiant.

Facit conc. Limens. 3. act. 2. c. 41.

De visitatione propriæ provinciæ.

§ I.

NIHIL est ad salutem gregis accommodatius, quam præsentia pastoris, sed quia universam diœcesim oculis perlustrare, eique omni episcopus assistere non potest, visitatio ordinaria adhibenda est. Quamobrem juxta concilii Tridentini decreta hæc synodus statuit, ut episcopi quotannis, vel saltem singulis bienniis propriam diœcesim per se ipsos visitent; aut si legitime impediantur, visitatores deligant, sapientia, & vitæ exemplo probatos, ab omni cupiditate alienos, ac denique tales, a quibus cleri, populique reformatio, & executio formulæ titulo de visitatoribus ab hac synodo præscriptæ, in omnibus speranda sit.

Sess. 24 c. 3. de refor. 2. Mexic. 1. c. 12. Milan. 1. tit. de visitatione, & Tolet act. 2. c. 2. & Limens. 3. act. 4. c. 1. 2 & 4. & conc. Mil. 4. 3. p. tit. de visitat.

§ II.

Ad morum emendationem, non minoris utilitatis est, temperantiæ, ac modestiæ Christianæ exemplo subditos ædificare, quam de eorum delictis inquirere, eademque corrigere; quod ut sibi animo proponant, dum episcopi suas diœceses visitant, hæc synodus vehementer exoptat. Quamobrem auctoritate

auctoritate concilii Tridentini suffulta episcopis mandat, ne cum suam diœcesim visitaverint, inutilibus sumptibus, cuiquam graves, onerosive sint, neve ipsi; aut quisquam suorum, quicquam procurationis causa, pro visitatione etiam testamentorū ad pios usus præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine; nec pecuniam, neque munus quodcumque sit, etiam qualitercūmque offeratur accipiant, nonobstante quacumque consuetudine etiam immemorabili; exceptis tamen victualibus, quæ sibi, & suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, & non ultra erunt ministranda. Quod si quisquam (quod absit) aliquid amplius in supra dictis omnibus casibus accipere præsumpserit, is præter dupli restitutionem intra mensem faciendam, aliis etiam pœnis juxta constitutionem concilii generalis Lugdunensis, quæ incipit, *Exigit*, necnon aliis pœnis in synodo provinciali arbitrio synodi, sine exceptione mulctentur, ne integritas, quæ in visitatione servari debet, ullatenus detrimentum accipiat.

§ III.

Visitent episcopi ecclesias, & quas doctrinas vocant, seu conditiones, ubi religiosi commorantur, ibique eucharistiæ sacramentum, fontem baptismalem, fabricam ecclesiæ, & eleemosynas ecclesiæ erogatas, ac reliqua omnia, ad ecclesias, & divinum cultum spectantia. Quoad visitationem vero fabricæ ecclesiæ, illæ domus intelliguntur exceptæ, quæ ab ipsis regularibus, propriis sumptibus sunt ædificatæ. Visitent etiam religiosos in prædictis doctrinis, seu conditionibus degentes, quoad animarum curam, quam exercent, eosque paterno zelo corrigant, eorum honori, & bonæ famæ prospiciant, atque id omne præstent, quod ad effectū hujusmodi necessarium sit, juxta decretum sacrosancti concilii Tridentini, ut in titulo de regularibus mentio fit.

§ IV.

Ut in omnibus ecclesiasticis tribunalibus, pure, recteque agatur, metropolitanus, ceterique episcopi per se, vel per deputatam personam saltim quolibet triennio, officiales, vicarios, visitatores, fiscales, notarios, aliosque justitiæ ministros visitent, ab eisque gravamina illata resarciant, ac pro qualitate criminum, usque ad officii privationem eosdem puniant. Si vero horum aliquis, ex quacumque causa ante triennium officium dimittere debeat, per dies triginta inquiratur, & officium eo tempore non exerceat. Quando autem per episcopi obitum officia vacaverint, ab alio officiales ne inquirantur, quam ab episcopi successore, præstitis sede vacante fidejussoribus, de ratione officiorum postea reddenda, & de stando rei judicatæ.

§ V.

In visitatione episcopi accurate provideant, ut ecclesiæ eo cultu teneantur, qui decet domum Dei, si quas vero ecclesias eo, quo oportet cultu, sine gravi indigenarum molestia teneri non posse, easque minime necessarias, imo supervacaneas repererint, dejici jubeant, quæ autem necessaria judicabuntur reparari faciant, & convenienti cultu ornari. Facultatem denuo ædificandi ecclesias, aut eremitoria sine urgenti causa ne concedant: Si vero facultas detur, curent, ut ecclesiæ, & eremitoria hujusmodi in situ, & loco impartiendæ doctrinæ Indis magis commodo, quam ministrorum commoditatibus opportuno, juxta regiæ majestatis schedam erigantur.

§ VI.

Singulis quoque mensibus, semel episcopi visitent carceres ecclesiasticos, & in eis inclusos, dentque operam, ut capti qui, vel ecclesiastico, vel sæculari carcere detinentur, missam, & quandoque verbi Dei prædicationem audiant.

§ VII.

Ad tollendos abusus, & exstirpandas superstitiones, quæ imprudenti quorūdam pietate erga sanctorum reliquias, & indulgentias irrepere solent, episcopi concilii Tridentini decretum exequētes, quam primum sanctorum reliquias, quas in sua diœcesi compererint, tam in ecclesiis, & monasteriis, quam in potestate particularium personarum, cujuscumque status, & conditionis, examinent, & recognoscant. Quæ si authentico testimonio non probentur, deferri, aut in loco publico venerandas proponi nullatenus permittant. De indulgentiis etiam
B injungitur, ne scilicet eas publicari consentiant, nisi literis apostolicis, aut earum testimoniis optime discussis, authenticisque repertis. Solet enim fidelibus esse occasio, ut eorum devotio, erga authenticas, & veritatis testimonio comprobatas reliquias, aut indulgentias tepescat, si eæ, quæ authentico testimonio carent in veneratione habentur, ac frequentantur. Deinceps autem indulgentiarum tabellæ, nisi ab episcopo, sive ejus officiali subscriptæ, ac notarii fide roboratæ, in ecclesiis non affigantur. Quod si secus factum fuerit, severe corrigatur excessus.

2. c. 3. & Granat. tit. de offic. rectoris n. 22. & Mil. 3. fol. 604 verbo epis. non solum. Sess. 25. in decreto de purg. tit. de invocat. & venerat. & reliq. sanct. Limense 3. act. 4. c. 10. Compost. act. 1. decr. 6 & Mil. 1. tit. de sanct. reli. vener. & Milan. 4. tit de sacris reliquiis.

§ VIII.

Ut a rebus sacris omnis simoniæ occasio fundi-
C tus tollatur, calices, aut vestes ecclesiasticas episcopus ne consecret, aut benedicat, priusquam diligenter inquirat, an eo consecrari, aut benedici petantur, ut venundentur. Quod si hujus rei causa fit, ob incommoda, quæ inde oriri possent evitanda; consecratio, & benedictio hujusmodi concedenda non est.

Mexic. 1. c. 31. & synod. de Quiroga const. 66.

§ IX.

Nihil quicquam pecuniæ, ac precii episcopi accipiant, aut eorum judices accipere permittant, pro collatione ordinum, beneficiorum, præbendarum, capellaniarum, aut earum institutione, nec pro literis dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, aut alia cumque de causa ad res hujusmodi spectante, nec pro dispensationibus, quæ eis committen-
D tur, ut est a concilio Tridentino sancitum, sub pœnis ab eo statutis.

Conc. Basil. sess. 21. in princ. tom. 4. concil & Tarracon. concil. in c. Loqui de offic. vicar. & Compost. act. 3. c. 8. & Limens. 3. act. 3. c. 6. & Milan. 4. tit. de benefic. collat. ac provisio verbo, ut avaritiæ.

§ X.

Maxime oportet justitiæ officia benemeritis personis conferri gratis, ut cum omni integritate, & fidelitate exerceantur: pretium enim, quo emuntur, in causa esse solet, ut justo stipendio officiales contenti non sint. Eam ob causam interdicit hæc synodus, ne episcopi vendant, aut locent officia notarii, fiscalis, executoris, seu lictoris suorum tribunalium: Nec illi, quibus conferuntur, vendere, locareve possint. Quod si secus fiat, venditiones, seu locationes hujusmodi nullæ sint, emptor autem, & cui locatum officium fuerit, ejus jacturam faciat, ven-
E ditor vero, & locator quidquid hujus rei causa pecuniarum acceperint, fabricæ ecclesiæ cathedralis restituat. Porro ut quod per concilium Tridentinum expositum est, executioni mandetur, Episcopi notarios hoc tempore officium exercentes examinent, eisque idoneis minime repertis, exercendi officii usum interdicant, neminemque in posterum notarii officium, nisi de eorum consensu, & approbatione exercere permittant. Notarios vero Latinæ linguæ ignaros, in causis Latine scriptis se interponere minime patiantur.

Sess 24. c. 14. & sess. 25. c. 18. Compost. act 3. c. 24. & Tolet. act. 2. c. 15. Limens. 3. act. 3. c. 8. Conc Mil. 5. fol. 785. verbo de emolum. & synod. de Osma tit. 52. Sess. 22. c. 10

§ XI.

Dispensationes, quæ de jure ex commissione summi pontificis ad episcopos pertinent, ipsi per se exe-

quantur, nec eas suis officialibus committant, idemque servetur in concedendis literis dimissoriis ad ordines, si episcopi sint in provincia.

§ XII.

Quia æquum est, ut qui altari deservit, de altari pascatur: non æquum tamen si nullo constituto stipendio, quidquid, pro ratione ministerii exigere velit, ministri relinquatur arbitrio; Hæc synodus episcopis mandat, ut cum nulla generalis regula, terris adeo diversis præscribi possit, singuli quo brevius fieri poterit, in suis diœcesibus stipendium ministris ecclesiæ pro cujusque ratione ministerii, & regionis conditione ad victum congruum æqua æstimatione constituant.

Conc. Lim 3. act. 4. c. 15

§ XIII.

Frustra conderentur leges, si iis observandis vigilans cura non adhiberetur, & de earum observatione nulla ratio peteretur. Quare constitutionem concilii Lateranensis, quæ incipit, *Sicut olim*: hæc synodus sequuta, decernit ac præcipit, ut episcopi per suas diœceses viros statuant, doctrina, & vitæ exemplo probatos, qui solicite investigent, an, & quomodo sacri canones, & hujus synodi decreta serventur, & testium synodalium officio fungentes, prima futura provinciali synodo de sua diligentia, aut negligentia rationem reddant.

Tx. in cap. Sicut olim de accusat. & in cap. episcopus in syn 35. q. 6. & Tol. act 3. c. 28. & synod. de Quiroga ad finem fol. 78. & 79. & prov. ejusdem Quiroga act 3. c. 52. & Limens. 3. act. 4. c. 23. & Milan. 3. fol. 604. verb. episc. in urbe sua, & 4. 3. p. tit. de testibus synod.

§ XIV.

Singuli quoque episcopi libros duos habeant, in quorum uno, parochiales ecclesias omnes suarum diœcesum describant, rectoresque earum annotent, etiamsi per se ipsos, vel per vicarios parochiis ministrant, causam etiam, ob quam, qui vicarios adhibent in ecclesia non resident, aut ad residendum non fuerint compulsi: In altero vero libro visitationes scribantur per episcopos, vel per visitatores factas, quas ipsi, eorumque notarii subscribant, ut in provinciali synodo constare possit quas ecclesias visitaverint, quasve non. Hoc enim veluti stimulo excitabuntur episcopi, & visitatores ad ea implenda, quæ sibi ex munere incumbunt, aut si minus fecerint, de opportuno remedio providebitur.

§ XV.

Etsi de omnibus, quæ ad cultum divinum pertinent, episcopos sollicitos esse oportet, ut ministri ecclesiastici injuncto sibi muneri perfecte satisfaciant, in eam præcipue curam incumbere admonentur, ut sacerdotes sanctissimam eucharistiam venerentur, & colant, ad quam conficiendam, & omni cultu prosequendam sacris fuerunt ordinibus initiati: quam ob causam curent episcopi, ut in ipso institutionis sanctissimi hujus sacramenti die; feria videlicet quinta in cœna domini, sacerdotes aliqui una cum sæcularibus eo tempore in ecclesia commorari solitis, corpori dominico assistant, quando vero sanctissima eucharistia ad infirmos ducitur, eam sacerdotes superpelliceis induti devote comitentur, ut eorum exemplo, devotio sæcularium ferventior sit, & ab omnibus Christo domino verus honor, verusque cultus exhibeatur.

Con. Mila. 3. fol. 590. verbo Sacerdoti.

§ XVI.

Sicut oportuit in ecclesia Dei gravissimorum quorumdam peccatorum casus episcopis reservari; ita conveniens est, ut in foro exteriori causæ graviores, & quæ majori indigent speculatione, & auctoritate eisdem quoque reserventur. Quia vero matrimoniales causæ, ubi de divortio, & separatione quo ad thorum, & vinculum agitur, in populo Christiano gravissimæ sunt; de eis tantum episcopos cognoscere posse, hæc synodus statuit, ac jubet.

Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reserv. Conc. Trid. Sess 24. c. 20. vers. adhæc Conc. Lim. 3. act. 2. c. 35

§ XVII.

Quod si in aliquo casu episcopis videatur, causam suis officialibus, quoad processum conficiendum submittant, decisione causæ sibi ipsis retenta. Quando vero ad hoc officiales delegari contigerit, ipsi quemquam alium subdelegare non possint, præsertim ad testes examinandos, & eorum testimonia suscipienda.

§ XVIII.

Quoniam ob locorum distantiam notitia personarum, quibus causæ mandantur a summo pontifice plene haberi non potest, & ex hujusmodi delegatione causarum multa incommoda possunt oriri: Sacrosanctum Tridentinum concilium renovans Bonifacii octavi constitutioné, quæ incipit, *Statutum*, decrevit, a metropolitanis, & diœcesanis singulis, in suis diœcesibus quatuor saltim personas ad id aptas designari, quibus causæ delegandæ committentur; quam designationem episcopi ad summum pontificem transmitterent; id circo episcopi omnes hujus Mexicanæ provinciæ in synodo provinciali congregati, personas hujusmodi deputarunt in hunc, qui sequitur modum.

Sess. 25. c. 10. Tx. in cap. statutum de rescr. lib. 6. Ex synod. de Quiroga ad finem. fol 79.

Personæ in archiepiscopatu Mexicano ab illustrissimo metropolitano designatæ.

Doctor Ioannes çurnero ecclesiæ Mexicanæ archidiaconus.

Doctor Sancius Sancties de Muñon, ejusdem ecclesiæ scholasticus.

Bachalaureus Petrus Garces, ejusdem ecclesiæ thesaurarius.

Bachalaureus Alphonsus Lopez de Cardenas.

Doctor Melchior de la Cadena.

Bachalaureus Alphonsus de Ecixa, canonici ejusdem ecclesiæ.

Personæ a reverendissimo episcopo Guatemalensi in suo episcopatu designatæ.

Petrus de Liebana decanus ecclesiæ Guatemalensis.

Didacus de Carvajal archidiaconus ejusdem ecclesiæ.

Licentiatus Franciscus Gonçalez scholasticus ejusdem ecclesiæ.

Bachalaureus Gundisalvus de Alarcon, thesaurarius ejusdem ecclesiæ.

Personæ a reverendissimo Mechuacanensi in suo episcopatu deputatæ.

Licentiatus Alphonsus de la Mota, & de Scouar decanus ecclesiæ Mechuacanensis.

Bachalaureus Didacus de Orduña scholasticus ejusdem ecclesiæ.

Doctor Alphonsus Ruyz canonicus ejusdem ecclesiæ.

Personæ deputatæ in suo episcopatu a reverendissimo episcopo Tlaxcallensi.

Thomas de la Plaça decanus ecclesiæ Tlaxcallensis.

Bachalaureus Ferdinandus Pacheco archidiaconus ejusdem ecclesiæ.

Bachalaureus Alphonsus Perez de Andrada cantor ejusdem ecclesiæ.

Franciscus de Beteta scholasticus ejusdē ecclesiæ.

Doctor Ioannes de Cervantes thesaurarius ejusdem ecclesiæ.

Bachalaureus Garcia Rodriguez Maldonado canonicus ejusdem ecclesiæ.

Personæ deputatæ in suo episcopatu a reverendissimo episcopo Yucatanensi.

Bachalaureus Franciscus de Quintana archidiaconus Yucatanensis.

Leonardus Gonçalez de Sequera thesaurarius ejusdem ecclesiæ.

ANNO CHRISTI 1585.

Personæ deputatæ in suo episcopatu a reverendissimo episcopo Xaliscon̄ensi.

Licentiatus Martinus de Spes decanus ecclesiæ Xaliscon̄ensis.

Licentiatus Franciscus de Segura cantor ejusdem ecclesiæ.

Franciscus de Morales thesaurarius ejusdem ecclesiæ.

Licentiatus Melchior Gomez de Soria canonicus ejusdem ecclesiæ.

Personæ deputatæ in suo episcopatu a reverendissimo episcopo Guaxacanensi.

Doctor Sancius de Alzoris decanus ecclesiæ Guaxacanensis.

Bachalaureus Petrus de Alaves archidiaconus ejusdem ecclesiæ.

Bachalaureus Balthasar de Vlloa scholasticus ejusdem ecclesiæ.

Franciscus de Couarrubias canonicus ejusdem ecclesiæ.

LIBRI TERTII TITVLVS II.
De officio rectoris, & plebani.

De officio parochi, & doctrinæ cura.

§ I.

ANIMARUM curam gerere, earum morbis mederi, & eas ad Deum ducere, in quibus omnis curatorum officii ratio versatur, ars artium, & scientia scientiarum est. Sed quia in re tanti ponderis, & momenti, ubi de animarum salute agitur, quælibet negligentia valde periculosa est, parochos omnes, tam sæculares, quam regulares hæc synodus quantum potest in domino cohortatur, eisque præcipit, ut impositum suis humeris onus attente considerent, & eis, qui spirituali subditorum utilitati consulunt, promissum præmium animadvertant, ac negligenter agentibus statutum supplicium ob oculos ponant, divinaque adjuvante gratia, ad id toto pectore incumbant, ut in suo munere obeundo omnem operam præstent. Quo vero officii sui rationes parochis magis notæ sint, in decretorum hujus synodi, eorum præsertim, quæ ad suum munus pertinent, assidua lectione versentur, librumque decretorum hujusmodi, post sex menses a die publicationis eorum computandos emant, & secum habeant, sin minus pondo decem mulctentur, quorum partes duæ fabricæ ecclesiæ, cujus exercent curam tribuantur, tertia vero accusatori, aut, eo deficiente, judici, a quo officio id fuerit judicatum.

(*Margin:* ...hoc tit. ...genere ...eloqui- ...in conc. ...Mil. par. ...his quæ ...sacram. ...ministr. ...inent, ...Granat. ...de offic. ...toris, & ...od. de ...roga a ...stit. 41. ...ue ad ...st. 47.)

§ II.

Cum prædicatione verbi Dei, ac doctrinæ Christianæ documentis maxime subditorum mentes illuminentur, & ad Deum dirigantur, præcipit hæc synodus, ut huic rei curati potissimum invigilent, eo tempore, & ordine, quibus titulo de summa Trinitate, & fide catholica præscribitur.

(*Margin:* ...e supra ...de ...st. § 3. — ...ra lib. 1. ...1. § 2.)

De administratione sacramentorum.

§ I.

PERPENDANT parochi dispensationem sacramentorum, quæ cibus, & medicina animarum sunt, a domino sibi creditam, & quam sint Deo rationem reddituri, si in pascendo grege minus sollicite egerint. Quamobrem tamquam servi fideles ministerium impleant, petentibusque, & indigentibus spiritualem cibum ne denegent, sed ita se gerant, ne incuria, aut negligentia, administratio sacramentorum omittantur.

§ II.

Vocati ad alicujus infirmi peccata audiendum, eo sine mora festinent, scientes ægroti salutem spiritualem a propero eorum adventu pendere posse. Quoties vero secus fecerint, pondo quinquaginta mulctentur, fabricæ ecclesiæ, pauperibus, & accusatori æque distribuendis, & ab officio, ac beneficio per bimestre suspensi sint. Si vero quilibet alius sacerdos, absente parocho, in casu necessitatis ad audiendum peccata vocatus ire recusaverit, episcopi arbitratu puniatur. Quod si parochus, aut sacerdos hujusmodi ægroti idioma non noverit, interpretem adhibeat, ut ægrotum merentem consoletur, & exhortetur. Si autem se ad id non teneri, valde tamen animæ saluti utile esse, admonitus per interpretem peccata sua ægrotus confiteri voluerit, & interpres spectatæ fidei sit, ea sacerdos audire poterit. Curati quoque omnes subditis suis in mortis articulo constitutis assistant, eosque exhortentur, ad formam in catechismo ab hac synodo probato contentam.

(*Margin:* Vide supra lib. 1. tit. 1. § 10. & 11.)

§ II.

Cum sanctissimæ eucharistiæ, quæ cibus, & vita animæ est, ac peregrinantium in hoc sæculo fortitudo, jam usque a renascente ecclesia cum fructu animarum uberrimo frequens sit usus; cumque optet sacrosancta Tridentina synodus, ut in singulis missis fideles astantes non solum spirituali affectu; sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicent. Quorumdam nihilominus adeo imprudens zelus est, ut Indos, & servos, qui tamquam parvuli recens in Christiana fide nati, tam salutari indigent alimento, ab eucharistiæ perceptione arceri velint. Quamobrem parochos omnes hæc synodus hortatur, eisque jubet, ut Indos, ac servos hujusmodi accurate edoceant vim, & rationem tanti sacramenti, puritatem quoque conscientiæ, & animi reverentiam, quibus digne se præparent ad eucharistiæ sumptionem. Quos vero hac animi præparatione dispositos noverint, eis (præsertim si infirmi sint) nullatenus eucharistiam denegari patiantur, ne sine tanto viatico, & sine extremæ unctionis sacramento, ut est titulo de sacra unctione sancitum, ex hac vita discedant.

(*Margin:* Sess. 22. c. 6. — Supra lib. 1. tit. 6. § 3.)

De vigilantia, & cura circa subditos, præsertim in sacramentorum receptione.

§ I.

VT parochi sæculares, & regulares ovium vultum cognoscant, & utriusque sexus fideles sibi commissi, in sua, quique parochia, statutis ab ecclesia temporibus peccata confiteantur, & eucharistiæ sacramentum suscipiant, parochiales suos utriusque sexus, Hispanos, mixtos, Æthiopes, & ex altero parente Æthiope ortos, & Indos, decem annorum ætate majores, conjugatos, & cælibes suis nominibus in indice describant, exprimendo familiæ capita, virū, & uxorem, filios, famulos, servos, necnon pastorum, agricolarum, & aliorum in agris cōmorantium, sibi subditorum, in eodem indice mentionem faciant, ut de personarum numero, quarum peccata audire debent parochis hoc modo constet. Indices vero hujusmodi singulo quoque anno conficiant a principio quadragesimæ in Hispanorum locis; a septuagesima autem, vel antea (si episcopo visum fuerit) in oppidis, seu pagis Indorum.

(*Margin:* Mexic. 1. c. 6. & 7. De materia hujus § cum seqq. loquuntur Guadix tit. 2. const. 25. 32. 33. 34. & 35. syn. de Quiroga const. 11. & Granat. tit. de pœn. & remissio. n. 20. 21. 22. & 23. Mex. 2. cap. 24. Conc. Mil. 5. tit. quæ ad sacram. pœnitentiæ pertinent in principio.)

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Moneant quoque parochi a dominica septuagesimæ parochiales sibi subditos, ne usque ad quadragesimæ finem peccatorum confessionem differant: sed potius ita se ad eam præparent, ut ante majorem hebdomadam peccata confessi, tempore ab ecclesia præfinito, sacrosanctam eucharistiam percipiant.

§ III.

Parochi Hispanorum, dominica Quasimodo inter missarum solennia, tempore offertorii publice in sua cuique parochia denuntient Hispanos omnes, mixtos, Æthiopes, & ex altero parente Æthiope natos, qui nondum eo tempore peccata confessi sunt, nec eucharistiam sumpserunt, ecclesiæ præceptum transgressos fuisse, & grauem in Deum offensam commisisse. Ad cujus culpæ emendationem eos moneant, quatenus præfinito tempore usque ad dominicam sequentem inclusive peccata confiteantur, & eucharistiam sumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam omnes (servis exceptis) incurrant.

§ IV.

Qui vero sic denuntiati, tempore præfixo confiteri peccata, & eucharistiam sumere neglexerint, sequenti festo, vel dominica publice declarentur excommunicati, & a divinis arceantur officiis, nisi de confessarii consilio ad eucharistiam non accesserint: sic autem excommunicati, ab alio, quam a proprio parocho absolvi non possint. Hispani vero, & mixti, priusquam absolvantur, pondo uno mulctentur, Æthiope editi jam liberti, pondo dimidio, ad usus fabricæ ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, pro servis vero pondo dimidium heri persolvant, eo quod negligenter servos ad peccatorum confessionem monuerint. Quas quidem mulctas parochi non recipiant, sed ipsis præsentibus, in arca recondantur, ad effectum hujusmodi in qualibet ecclesia deputanda.

§ V.

Cum publice excommunicatis hæc ratio habeatur, ut si quarta dominica post resurrectionem, emendati non paruerint, cum participantibus excommunicentur. Si vero dominica quinta adhuc peccata confessi non sint, nec eucharistiam susceperint, anathemate feriantur. Quibus sic gestis, indices, sive libellos suos parochi clausos deferant, aut per providā personam adeo opportune ad officiales episcoporum transmittant, ut ad diem pentecostes prædictis officialibus tradantur; sin minus, pondo decem mulctentur fabricæ ecclesiæ, cujus parochi fuerint, & piis operibus æque distribuendis: Cum autem servi decreti hujus censuras non incurrant, decernitur; ut pœna pecuniaria heris imposita augeatur, juxta servorum retardationem in peccatis confitendis. Si vero (quod absit) aliqui ex hujusmodi excommunicatis, adeo pertinaces, & obstinati sint, ut nondum in die pentecostes ecclesiæ præceptum adimpleverint, eorum absolutio ordinario reservetur, qui eos absolvendi facultatem nulli tribuat, ut ipsi verecundia confusi, iterum non delinquant, & alii metu pœnæ cautiores evadant.

§ VI.

Indorum etiam parochi tam sæculares, quam regulares, dominica Quasimodo eos admoneant, teneri semel in anno peccata sua confiteri, quos vero repererint, eo tempore non satisfecisse præcepto, graviter reprehendant, eisque tempus ad confitendum præfiniant. Quod si non paruerint, pro ratione dilationis puniantur. Ad dominicam autem pentecostes officiali episcopi indices, seu libellos mittant, quibus describantur eorum, qui confessi sunt, ingenium, & Christiani mores, & hi etiam, qui sumunt eucharistiam, necnon illi, qui peccata confessi non sunt, quod parochi exequantur, sub pœna pondo decem, ad ecclesiæ fabricam, & pios usus.

§ VII.

Pro populo sibi commisso orationes, & sacrificia Deo offerre parochi debent, ob idque hæc synodus decernit, ut omnibus diebus dominicis, & festis colendis missam de officio occurrenti celebrent, necnon primas, & secundas vesperas solenniter cantent, quibus quoties ipsimet non interfint, pondo unum ad fabricæ ecclesiæ usum persolvant.

Guadix tit. 3. const. 1. & synod. de Quiro 92.

§ VIII.

Omnibus diebus dominicis, inter missarum solennia tempore offertorii subditis annuntient festa colenda, ac dies jejunii ex præcepto, quæ in sequentem hebdomadam inciderint, sub pœna pondo quatuor, accusatori, & piis operibus distribuendis: vigilias etiam beatæ Mariæ virginis, quæ non jejunantur, dies itidem rogationum evulgent, moneantque subditos, ut his diebus jejunandi, & ab esu carnium abstinendi, laudabilem fidelium consuetudinem servent, pro ut titulo de observatione jejuniorum decretum est, necnon indulgentias ob id sibi concessas, eisdem notas faciant.

Mex. 1 c. 3 & Milan tit. de parochis verbo dominicis diebus. Iuxta conc. Aurelianēs. 1. c. 29. tom. 2. conciliorum general. refertur in cap. rogationes de consecrat. dist. 3. & vide infra lib. 3 tit. 21. §. 5. Ex Granat. tit. de officio rectoris.

§ IX.

Singulis octo diebus sanctissimum eucharistiæ sacramentum renovent, consecrantes hostiam eo die, vel pridie, ejus diei confectam, corporalia singulis quindecim diebus lavare curent, quæ cum ad lavandum dederint, attente respiciant, ne particula ulla in eis remaneat; Purificatoria itidem singulis quoque octo diebus mundentur. Quoties autem in aliquo horum negligenter egerint, pondo quatuor mulctentur, sumptibus lampadis coram dominici corporis sacramento ardentis applicandis.

§ X.

Parochi juxta concilii Tridentini decretum, antequam ad conferendum baptismum accedant, diligenter ab his ad quos spectat sciscitentur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittant, doceantque eos quam cognationem contraxerint, atque solum eorum nomina in libro describant, quamvis alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint.

Sess. 24. c. 2. de reform. matrim. & infra tit. de baptism. §. 5

§ XI.

Ad vitanda incommoda, quæ, labente tempore, ex rerum oblivione nascuntur, in sacramentis præsertim iterandis, & matrimoniis ex cognationis ignorantia in gradibus prohibitis contrahendis, mandat hæc synodus, ut parochi singuli tres libros habeant, in quorum uno baptizatorum, eorumque parentum, & compatrum, baptizantis quoque nomina describant; in secundi vero libri parte una eos, qui matrimonium contraxerunt, parentes quoque eorum, & patriam, testes etiam matrimonio assistentes annotent, ac suo proprio nomine muniant; in altera vero parte defunctorum nomina, cum die, mense, anno, & ecclesia, in qua sepulti sunt scribant. In tertio denique libro, eorum qui sancto chrismate deliniti sunt, parentum quoque, compatrum, ac confirmantis nomina apponantur. Hi porro libri, ad formam ab episcopo præscriptam asserventur, quibus, & in eis scriptis, ac parochi nomine subscriptis, tam in judicio, quam extra fideles adhibeatur.

Ex concil. Trid. sess. 24. c. 2. de refor. matr. & Mexi 1 c. 32. & Milan 1. tit quæ pertinent, ad baptismi administrationem, verbo parochus. Ex conc. Trid. sess. 24. c. 1. de refor. matr. & Milan 1. part. 2. tit. quæ ad sacramentum matrimonii pertinent. Granat. tit. de officio rectoris n. 24 Milan 1.

§ XII.

Anno Christi 1585

§ XII.

Nullum extraneum matrimonio conjungant, si prius per diligentem inquisitionem non constet, eum nullo legitimo teneri impedimento, ac præterea ab episcopo contrahendi facultatem in scriptis habeat, juxta concilii Tridentini decretum, sub pœna pondo quatuor ad usum fabricæ, & accusatoris, seu accusatore deficiente, judicis id judicantis.

...part. tit. ...e perti... ...nt ad sa... ...imenti ...nfirma... ...nis admi... ...tratione ...od. de ...iroga ...ist. 6 & 8. ...T. 24. c 7. ...reform. ...atrimonii de supra ...1. tit. de ...icio ju... ...ordina... §. 23. Granat. ...i supra in ...incip. hu... ...tituli.

§ XIII.

Parochi statim ac fuerint requisiti, interdicta & censuras, prout sibi fuerint a judicibus ecclesiasticis injunctum annuntient, ac promulgent, sub pœna pondo decem ad usus fabricæ, & piorum operum: si autem parochialis aliquis cum participantibus excommunicatus, vel anathemate perculsus reperiatur, cum parochi admoneant, ut vel se domi contineat, vel e civitate, aut oppido egrediatur, ne colloquio suo alios contaminet. Quod si horum monito parere noluerit, auxilium implorent sæcularium magistratuum, quos hæc synodus exhortatur, ut in re tam justa ecclesiæ opem ferat, quo excommunicati hujusmodi citius absolutionis remedium perquirant.

§ XIV.

Curent diligenter, ne in ecclesiis quidquam desit, quod ad earum nitorem, & ornatum, ac divinum cultum pertineat, si vero ad id re aliqua opus sit, episcopum certiorem faciant, ut opportune providere possit.

...Granat. ...i supra.

§ XV.

Quo melius in sacramentorum administratione dirigantur, parochi omnes directorium confessariorum ab hac synodo designatum, & approbatum, secum habeant, ejusque regulas servent. Qui vero eo caruerit, pro suæ ratione contumaciæ, usque ad officii privationem plectetur.

De solicitudine præstanda, ut peccatis remedium adhibeatur.

§ I.

INTER alia curatorum præcipua munera, unum illud est, ut peccatis publicis, quibus ira Dei in populum irritatur, remedium afferant, viasque vitiorum omnium intercludant.

...an. de of... ...sect. n. 5.

§ II.

Quamobrem parochis præcipitur, ut in suis parochiis diligenter sciscitentur, sintne malefici homines, sortilegi, venefici, concubinarii, feminæ impudicæ, lenæ, publici aleatorum susceptores, diversoria ubi inhonestæ feminæ commorentur, aut alia publica hujusmodi peccata: quibus si aliquos irretitos invenerint, eos benigne moneant, & ad culpæ emendationem hortentur. Quod si minime resipuerint, eos suis in libellis describāt, & officialibus denuntient, ut pœnis, & aliis convenientioribus remediis coerceantur: si vero ex his peccata aliqua adeo publica non sint, contra quæ de jure procedi non possit, imo magis episcopi hortatu corrigi posse videantur, ea episcopo clam nota faciant, ut salutare his malis applicet medicamentum.

§ III.

Sciscitentur itidem in regionibus sibi subditis, an aliqui mercatorum prætextu ab uxoribus separati vagentur, & in adulterio vivant, inquirant quoque inter muliones veredarios, & alios hujusmodi vectores, an aliqui hujus generis sint, quos cum repererint, ab adulterio, si in eo sunt, revocati ad vitam conjugalem compellantur. Quod si aliquos binas exercentes nuptias invenirent, episcopo nuntient, ut quemadmodum oportet, graviter eos puniat.

...exic. 1. c.

Anno Christi 1585.

§ IV.

Eleemosynas in suis parochiis, & regionibus ab his peti ne patiantur, qui extranei sunt, sine episcopi licentia in scriptis. Id tamen de religiosis personis, mendicantium ordinum superiorum permissu, eleemosynas ad victum monasteriorum quæritantibus ne intelligatur, nec de ægrotis, quorum inopia manifesta est, dummodo schedam ostendant, qua constet præterita quadragesima, peccata fuisse confessos, aut intra tres dies ea confiteantur. Virum autem, & mulierem simul mendicare non permittant, nisi se conjuges esse sufficienti probent testimonio.

Granat. de offic. rectoris n. 14.

De his, quæ ad parochos Indorum attinent.

§ I.

CUPIENS hæc synodus, ne ministri ecclesiæ Indos exactionibus vexent, neve Indi litibus, quas ipsi movere solent, ministros exagitent, statuit, ac præcipit, ut parochi nihil quidquam stipendii, vel victus, ab Indis petant, neve amplius accipiant, quam quod sibi fuerit constitutum. Quando vero id acceperint, in libro cum die, mense, & anno describant, ipsique ac procuratores loci, seu oppidi subscribant, ut hujus rei monumentum extet, falsisque testimoniis, & calumniis aditus intercludatur. Cum autem ad oppidum aliquod visitandum diverterint, ibique ei cibus suppeditabitur, ab oppido, ubi resident victus nomine nihil accipiant, nec cum in duobus locis missas celebraverint, ab utroque ad victum stipendium petant.

Mexic. 1. c. 59.

§ II.

Non solum ab omni cupiditate, & avaritia, sed juxta apostoli præceptum, ab omni earum specie ecclesiasticos viros abhorrere oportet. Quapropter sæculares, & regulares Indorum ministri festi alicujus celebrandi gratia, loca jurisdictionis suæ ne adeant, nisi infra octavam festi, commemoratione vero omnium fidelium defunctorum celebritatem ultra decimum quintum diem mensis Decembris, ne protrahant. Porro a feria quarta cinerum usque ad dominicam primam quadragesimæ tantum, hominum capita cinere spargant, locum ad id deligentes, in quem omnes suarum regionum homines commode, hujus rei gratia convenire possint.

Concil. Milan. 5. tit. quæ ad sacramēta &c. verb. sacrorū cinerum.

§ III.

Nihil Indis sibi subditis, per se, aut interpositam personam ad ecclesiarum ornatum, & cultus divini usum vendant. Si vero secus fecerint, rei venditæ jacturam faciant, & episcopi arbitratu puniantur.

§ IV.

In suis regionibus duos tantummodo equos habeant, ne si plures habuerint, Indis onerosi sint, & sumptibus ad alendum equos molesti, nisi pro ratione regionis episcopus aliter judicaverit, tunc enim de ejus licentia plures, quam duos habere poterunt. Canes ad venandum ne alant, neque cum ab uno oppido, in aliud visitandi gratia diverterint, venando perambulent, sed ea gravitate, quæ patres spirituales in eo officio exercendo decet, incedant.

Mexic. 1. c. 59. §. 1.

§ V.

Vagos homines, aleatores, & eos, quorum suspecta fama est, hospitio ne recipiant, hi enim Indis perniciosi sunt, & eis offendiculum parant; sin minus fecerint,

Mexic. 1. c. 59. §. 4.

ANNO CHRISTI 1585.

cerint, graviter usque ad officii privationem plectantur. Hoc tamen decreto non prohibetur, ne hospitales sint erga viatores, sine Indorum incommodo iter agentes.

§ VI.

Limens. 3. act. 2. c. 3. ad finem. Quia Indi timidi sunt, & pusillanimes, oportet parochos cum eis mansuete, ac benigne agere, nec eos minis deterrere: sic enim fit, ut languescentes animo peccata sua confiteri non audeant, ac salutari pœnitentiæ remedio destituantur.

§ VII.

Mexican. 1. c. 60. §. 1. & Guadix tit. 5. const. 11 & Limense 3. act. 4. c. 8. Quamobrem præcipit hæc synodus, ne parochi per se in Indos animadvertant, sed per fiscales, & justitiæ ministros ad id deputatos, in quibus corrigendis modus adhibeatur, nec correctionis forma ab episcopo præscripta excedatur.

§ VIII.

Supra lib. 1 tit. 6. Indos, cum periculo mortis ægrotantes peccata confitendi, & eucharistiam sumendi causa; ad ecclesias, seu monasteria deferri nullatenus permittant, ut est titulo de sacra unctione sancitum.

§ IX.

Quo facilius, ac promptius subditis in tribulatione positis parochi succurrant, & subditi ad ea, de quibus opus habent parochos inveniant, ii prope ecclesias commorentur. Si vero domus habitationis parochi intra ecclesiam contineatur, ad cultum domus pro honestate, & reverentia loci mulieres ne adhibeant, eademque de causa, nec confessiones domi audiant, nec matrimonia discutiant, sed tantum in ecclesia, sub pœna pondo sex quoties contrafecerint, accusatori, & sumptibus justitiæ distribuendorum. Cum vero alicujus rei gratia, quæ ad officium pertineat, Indorum domos intraverint, eos sibi comites adjungant, a quibus omnis pravæ suspicionis occasio omnino aliena sit.

(Mexic. 1 c. 59. §. 2. & Mexic. 2. c. 6. synod. de Quiroga const. 39 ad finem & Milan. 3. tit. de parochis verbo siquis parochus.)

§ X.

Mexic. 2. c. 8. & 9. Devotionem subditorum augere strenue procurent, diebus quoque singulis, quibus missam audire præceptum non est, eam mane celebrent, & campanæ sono Indi vocentur eo tempore, quo sine impedimento negotiorum, aut operarum missam audire possint. In diebus vero, in quibus ex præcepto missa audienda est, si subditi longe absunt, a loco ubi celebratur, eamque in viciniori ecclesia audire possunt ne prohibeantur, in aliena parochia sacrum audire in oppido eis ab episcopo designato.

§ XI.

Mexic. 1. c. 68. synod. de Quiroga const. 47. Indos carcere inclusos, singula quaque hebdomada semel visitent, eosque in tribulatione afflictos consolentur, & impeditos quominus doctrinæ Christianæ documenta audire possint, paterno zelo eadem doceant, judicesque adeant, eosque pro causæ expeditione, & libertate detentorum hujusmodi deprecentur.

§ XII.

Experientia comprobatur, eam esse Indorum naturam, ut facile, quæ docti sunt, obliviscantur, si eis instituendis assidua diligentia non adhibeatur. Ideo parochis præcipitur, ut bis saltem in anno parochias, & districtus suos visitent, quo Christianam doctrinam Indos doceant, & quos doctrinæ Christianæ ignaros repererint, annotent, & scribant, eosque ad capessendam juvent. Quod ut præstent, Indos aliquos bene instructos, quorum fides spectata sit, adhibeant, iique coram beneficiato, cui hæc cura incumbit, Christianam doctrinam alios edoceant, & de illa ab eis rationem quærant. Idemque faciat minister seu beneficiatus hujusmodi, ne si sacerdos huic rei operam non navat, eaque cura Indis committitur, contemnatur hoc ministerium.

(Mexic. 1. c. 65.)

§ XIII.

Ne vero hæc, quæ hoc titulo decreta sunt, difficultate aliqua involuta sint, declarat hæc synodus, nomine curatorum regularium Indorum oppidis comprehendi priorem, guardianum, vicarium, aut præfectum monasteriorum, quibus Indi subditi sunt; in civitatibus vero, aut oppidis Hispanorum, religiosam personam, cui a superioribus administrationis Indorum cura demandata est. Itidemque exponit, in omnibus, quæ præcipiuntur curatis, per decreta hujus synodi comprehendi curatos regulares, qui non ex voto caritatis, sed ex officio hoc munus exercere debent, si illud in se suscipiunt. Quoad pœnas vero designatas aliter non comprehenduntur, quam ut titulo de pœnis expressum est.

(La real cedula de Barcelona por Iunio año 1585. Infra lib. 5. tit. 9.)

LIBRI TERTII TITULUS III.

De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis.

De assistentia beneficiatorum divinis officiis debita.

§ I.

POPULI Christiani devotio, ea re maxime conservatur, quod mirabilis ordo in cultu divino cernitur, ob varietatem officiorum, & ministeriorum, ex quibus militantis ecclesiæ ornatæ varietate pulcritudo mirifica cernitur: quod, quam ob causam diligenter curandum est, ne divina hæc harmonia, ullatenus dissonet, immo præbendati, & beneficiati omnes, plene id totum adimpleant, quod sibi incumbit ex officio, cujus ratione beneficium confertur.

§ II.

Conc. Milan. 4. tit. quæ pertinent ad capitula cathedralium. Quod ut fiat; hæc synodus in primis præcipit, dignitatibus, canonicis, præbendatis, beneficiatis, & ministris omnibus ecclesiarum cathedralium, ut in omnibus, & per omnia institutiones dignitatum, canonicatuum, & beneficiorum hujusmodi observent, rituale, quoque statuta, decretaque hujus synodi, sub pœnis in eis contentis, adimpleant.

§ III.

Tolet. act. 3. c. 20. Quando episcopus præbendatum aliquem in carcerem conjecerit, eumdemve suspenderit, excommunicaverit, aut distributionibus privaverit, ne mulctæ hujusmodi frustrentur, præbendati ceteri, huic remittere non poterunt, quod ex absentia, vel condemnatione amiserit, nec tantumdem quantum perdiderit, aut aliquam partem in compensationem, aut alias eidem condonare. Quod si secus fecerit, actus, & contractus hujusmodi irriti sint, totumque id, quod remiserunt, in foro conscientiæ solvere teneantur fabricæ cathedralis ecclesiæ.

§ IV.

Sess. 24. c. 17. Real cedula, y es general en las Indias, & concordat Conc. Limens. 3. act. 3. c. 30. Ad divini cultus augmentum, sanctum concilium Tridentinum interdixit, ne ullus duo beneficia obtineret, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ut capellæ in cathedralibus ecclesiis, seu parochialibus institutæ, si a primæva sua institutione dignitati alicui, canonicatui, seu beneficio annexæ non sint, nequaquam capitulari alicui, seu beneficiato conferantur, sed clericis aliis, qui eis inserviant, sicque fiat, ut ministrorum numerus, & ecclesiarum cultus accrescat.

§ V.

§ V.

Præbendati omnes cujuscumque conditionis sint, sermonibus, qui ad populum inter missarum solennia habentur, præsentes adsint, in cathedrali ecclesia, aut ubi decanus, & capitulum in forma capituli intervenerit, sub pœna amittendi distributiones eo die percipiédas ratione missæ conventualis, & processionis. Ne autem divinis officiis, & prædicationi verbi Dei intersint, ob quamcumque ecclesiæ rerum administrationem sibi injunctam, nullatenus excusentur.

§ VI.

Itidem præbendati, beneficiati, & ministri omnes cathedralis ecclesiæ, etiam si sacerdotes sint, feria quinta in cœna domini, in ipsa missa conventuali cõmunicent, si vero quis secus fecerit, distributiones illius hebdomadæ amittat. Quo vero debitus cultus, & reverentia cruci adhibeatur, in qua Christus crucifixus nostræ salutis mysterium operatus est: Præcipitur præbendatis omnibus, beneficiatis, & curatis cathedralis, & ceterarum ecclesiarum, ut in processionibus publicis, seu in humandis defunctis crucem comitentur, ab exitu ejus ecclesiæ, a qua profecti sunt, usque ad reditum in eamdem in forma processionis, ne populus sacerdotibus avaritiæ notam inurat, si deposito funere crucem postea non comitentur: immo potius, ea in crucem reverentia, & devotio eluceat in ecclesiasticis, ut ædificationi potius populo sint, quam scandalo. Quod si quis in hoc deliquerit, distributiones, & obventiones, ex processione, aut ex tumulando mortuo sibi provenientes amittat: in quo exequendo, ejus, qui in choro præsidet, conscientia oneratur, . n minus, contra eum severe, ut oportuerit, procedatur.

LIBRI TERTII TITULUS IV.

De officio sacristæ.

§ I.

TEMPLORUM ornatus, & exterior cultus, ac divinorum officiorum celebratio, ex cura, & diligentia, quam sacristæ majores, & minores officio suo impendunt, non mediocriter dependet. Quare in eis injungitur, ut omnipotentis illius domini majestatem, cujus domui inserviunt contemplantes, & sententiam Hieremiæ prophetæ, quæ maledictum illum appellat, qui opus Dei negligenter facit, ob oculos sibi ponentes, toto pectore incumbant, ut ecclesiæ cum nitore, & ornatu teneantur, & indumenta sacra, & alia quæque ornamenta conserventur, missis etiam, & divinis officiis celebrandis totum id, quod opus fuerit, tribuatur: In quibus, & in aliis similibus, quod in rituali, & decretis hujus synodi sacristis injunctum est, inviolabiliter observent. Hostias ipsi per se conficiant, aut saltem in his conficiendis præsentes adsint, nec patiantur, ut Indi (ipsis non videntibus) eas conficiant, nec in suis domibus venales habeant. Quod si secus fecerint, pro sua negligentia in re tanti momenti, & quæ ad sanctum missæ sacrificium spectat, graviter punientur.

§ II.

Quando fuerint requisiti, vel ob notarii defectum, vel quod is impediatur, ecclesiastica edicta partibus nuntiabunt, & censuras publicabunt, denuntiationesque, & publicationes, quas fecerint, in dorso edictorum hujusmodi, cum die, mense, anno, & testibus describant, ut ea de re publicum extet monumentum.

§ III.

Punctatorum etiam officium exerceant, annotentque beneficiatos, & capellanos, qui missas, quas debent non celebraverint, aut qui anniversariis, & festis capellarum, ubi ecclesiis suis inservire debent, non interfuerint, episcopumque aut visitatorem sacristæ hujus rei certiorem faciant, ut punitis negligentiis, voluntas eorum, qui capellas fundarunt, integre adimpleatur.

ANNO CHRISTI 1585 Synod. de Quiroga const. 56.

LIBRI TERTII TITULUS V.

De vita, & honestate clericorum.

De clericorum habitu, & cultu externo.

§ I.

QUONIAM clerici, aliis omnibus, tamquam exemplum propositi sunt ad imitandum, adeo ut illa domini sententia, qua discipulos suos lucem mundi appellavit, de eis non incongrue intelligatur; oportet maxime, ut non solummem in tenteriius componant, sed ut exteriori habitu honestatem, & modestiam præferant, ne hominibus, de externis solum judicantibus scandalo sint, eorumque status, & ministerium, in contemptum veniant. Idcirco in executionem concilii Tridentini hæc synodus statuit, ac præcipit, ut exterior habitus clericorum omnium sacro ordine initiatorum virtutem, honestatem, morumque gravitatem ostendat, prout decet clericalem statum, quod ut melius fiat, sequentes regulas observabunt.

Mexic. 1. c. 48. & Mex. 2. c. 22. Guadix tit. 5 Tarraco. conc. tit. de vita, & honest. cleric. Milan 1 p. 2. tit. de cle. vestitu, & Granat. de vita, & honest. cleric. & synodal. de Quiroga const. 36. 37. & 38 & provinc. ejusdem Quiroga, act. 3 c. 35. & Limens. act. 3. c. 15. & 16. & Milan 4. 3. p. tit de vita, & honest. cleric. Sess. 14. c. 6. de refor. Gran dicto tit. de vita & honest. cleric. n. 2. provinc. de Quiroga act. 3. c. 35. Limens. 3. act. 3. c. 16. & Mila. 5 tit. quæ ad clericos hon. attinent. Granat. tit. de vita, & honest. cler. n. 2. & synodal de Quiroga const. 36.

§ II.

In primis, clericali tonsura insigniti sint, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulabit, comam non nutriant, barbam novacula radant, vel ita recidant, ut nihil sæculare remaneat, quod populo ludibrio esse possit. Habitum honestum deferant, tunicas clausas, aut alterius generis cum pallio, quod mantellum vocant, ad talos usque dimittant, & in omni vestitu non alium, quam nigrum colorem adhibeant. Verumtamen si iter faciendum sit contractiori habitu, & ad iter accommodato, nigri tamen coloris, & parum infra genu demisso, eis uti liceat, ut ex habitu clericos, & ecclesiasticos ministros esse, ubique appareat.

§ III.

Holoserico vestimento, undulatove, subserico, aut opere gorvaranio ex Castella, aut ex China allato, ne utantur, præbendati tamen, aut licentiati in theologia, vel decretis per probatam universitatemtogas subserici tafetaneo opere, aut gorvarani intertexti domi gestare poterunt, foris vero sine pallio, mantello nuncupato, ne includant. Manicas serici rasi, calceos, aut crepidas, holoserici villosi, caligas sericas turgidas, & dissectas ne deferant, vestitu fimbriato, clavis sericis, phygisve, aut segmentis ornato, ne utantur, sed segmenta rasi serici, aut tafetani, quæ duorum, aut trium digitorum latitudinem non excedant, in extremitate pallii, seu mantelli gestare poterunt. Galerum acuminatum, seu id genus pilei, quod Hispani montera, aut gorra appellant, aut sericum pileum, ne deferant; sed tantum laneo galero, & ea forma confecto utantur, quo gravitatem sui status profiteantur.

Provinc. de Quiroga, & Lim. ubi supra.

Provinc. de Quirog. act. 3. c 35.

§ IV.

Camisias ad collum, & ad manum crispas, vel artificio elaboratas, in sacro ordine constituti rejiciant.

Limens. 3. act. 3. c. 16.

ANNO CHRISTI 1585.

Gran. ubi supra n. 3. Mexi.1. c. 48 § 1. in fine, Guadix tit. 5. const. 2 Milan. 1. p. 2 tit. de clericorum vestitu, & reliqua vitæ moderatione verbo annulum, & Granat. de vita, & honest. cler. n. 3. provin. de Quiroga act. 3. c. 35 Mila. 4. 3. p. tit. de vita, & honest. clerico. fol. 668. verbo nulli sacerdoti.

ciant. Zonas sericas auro, argento cælatas, cothurnos albos argenteo, aliove colore elaboratos ne deferant. Chirothecas odoribus conditas, aut dissectas, colore aliquo tinctas ne ferant. Annulos non induant, nisi quibus, propter officii munus, aut honoris gradum, sint jure concessi, qui vero secus fecerint annulos amittant, eorumque pretium in usum piorum operum erogetur. Cujus rei executio, judicibus, & ministris ecclesiasticis injungitur.

§ V.

Quoniam vero alii in alio extremo versantes, clericali statui dedecori sunt, qui nimis abjectis vestibus, sordidis, & pannosis utuntur, præcipit hæc synodus, ut si quando officiales vestibus hujusmodi indutum quemquam compererint, eum in publicum prodire ne patiantur, donec decenti habitu (si potest) ipse se induat, aut ei, si pauper sit, vestitus provideatur.

§ VI.

Lugubres vestes clericis interdicuntur, nisi pro morte patris, aut matris, quas tunc ad modum sæcularium ne gestent, nec aperto capite incedant, aut barbam hujus rei causa relaxent, neque his vestibus amplius quam per duos menses utantur.

Grana ubi sup. n. 8. Gran. ubi sup. n 9. synod. de Quiroga const. 36. Mi. anense conc. 5 fol. 766. verbo cler. qui amictu. Provinc. de Quiroga act. 3. c. 35. * hoc est luteras. Granat. ubi supra n. 4. synod. de Quiroga const. 36.

§ VII.

Superpellicea, rete, aliove eleganti artificio elaborata, aut adeo contracta, ut infra genu non dimittantur, ne induant.

§ VIII.

Equo ne vehantur, nisi iter fecerint, si vero mulis vehuntur, eas ne ornent, neque ornatum gualdrapium,* eis adhibeant, nisi præbendati sint, aut licentiati, vel doctores in theologia, vel decretis, qui hoc ornatu (laneo tamen) uti poterunt, sericis vero aliis ornamentis, frenis stapyis, aut calcaribus de auratis, aut argento laboratis nequaquam utantur.

§ IX.

Omnes hujus provinciæ clerici sacris initiati, cujuscumque status, & conditionis sint, quod hoc decreto eis jubetur diligenter observent, rebusque in eo prohibitis ne utantur: quod si secus fecerint, & in habitu sæculari incesserint, vestes amittant, earumque pretium executori justitiæ, aut accusatori, & judici a quo sententia lata fuerit, æquis partibus, distribuatur. Qui vero rebus aliis hoc decreto sancitis contravenerint, quoties id commiserint, pœnam pondo octo incurrant, quæ piis operibus, & judici ex officio contra eos sententiam ferenti si accusator non adsit, æque applicentur. Cavetur autem, ut vestibus, quas ante hoc decretum ferre licebat, per octo menses, & non amplius, uti liceat.

Sess. 14. c. 6. & sess. 24. c. 12. verbo vestitum in super. & sess. 22. c. 1. reform. & sunt alia concilia, quæ refert. Ioannes Trullo in expositione regulæ canonicorum regularium lib. 2. c 30. a n. 2.

§ X.

Qui vero hoc decreto prohibita attentaverit, aut quæ de cetero episcopus quoad clericalem habitum publico edicto vetuerit, præter pœnas contra eos hic statutas juxta formam concilii Tridentini gravioribus aliis pœnis punientur, usque ad suspensionem, & officii, ac beneficii privationem, si id eorum contumacia postulaverit, ne quis de eorum exteriori habitu observare contemnat, quod ad populi Christiani ædificationem, & bonæ vitæ exemplum non mediocriter confert.

De evitandis spectaculis vanis, & actionibus prophanis.

§ I.

Motu propius V. in bulla rio apostolico. Mex. 1. c. § 3. Guad. tit. 5. con. 14. Gran. de vita, & honest. c. ricor n. Tolet. act. c 26. & l nod. de Quiroga const. 37. in fine, sunt ali conci. pro quæ ref. Ioannes Garcia Gallego tractatu expensis, mel oratione bus c 21. n. 19 Greg XI in 2. p. bu larii apostolici. Tex. in c unico de vita, & h nest cler lib. 6 Me 1. c. 48. §. Granat. u supra n. 1 & Tol. 2. c. 21. fine, & n ense 3. act. 3. c. 20.

VT multorum interitus, vulnera, aliaque damna, quæ ex taurorum spectaculis proveniebant vitarentur, felicis recordationis Pius papa V. motu proprio, principibus, rebuspublicisque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipit, ne taurorum spectacula fieri in suis jurisdictionibus consentirent: interdixit itidem, ne clerici, regulares, & sæculares sacro ordine initiati, vel ecclesiasticum beneficium obtinentes, spectaculis hujusmodi, sub pœna excommunicationis assisterent. Postea vero felicis recordat. Gregorius papa XIII. suo apostolico brevi concessit, taurorum spectacula, his tamen conditionibus, si ea festo die ne fiant, si gubernatores, aut magistratus quantum fieri poterit, diligenter caveant, ne ob hanc causam alicujus mors eveniat. Necnon censuras, & pœnas, quo ad sæculares personas, & militarium ordinum milites in sacro ordine minime constitutos suspendit: Quare juxta hanc constitutionem pontificis, quorumdam clericorum licentiam hæc synodus animadvertens, statuit, ac præcipit, ne ullus clericus in sacro ordine constitutus, aut beneficiatus taurorum spectaculis intersit, sub pœna in apostolicis literis statuta, ac gravioribus aliis, quibus, ut huic malo occurratur, contra eos procedetur.

§ II.

Interdicit etiam hæc synodus, ne clericus ullus sacro ordine initiatus, personatus, aut larvatus incedat; neque in comœdiis personam agat, etiam in festo corporis Christi, neque cum thorace, aut caligis quantumvis permissis, sine tunica talari per vias, & plateas deambulet, neque aliis utatur varii coloris prophanis ornamentis, sub pœna pondo viginti, si semel id commiserit: si bis, duplũ persolvat: idque in sumptus justitiæ, accusatorem, & pia opera conferatur. Si vero ter, eum episcopus per duos menses ab officio, & beneficio suspendat.

Mexic. 1. 48. §. 3. in princip. Guadix t. 5. const. & Gran. n. 13. syn nod. de Quiroga const. 37. con. Mil 4. 3. p. tit. vita, & h nest. cler fol. 668. verbo in omni, ite, vers. quan obrem.

§ III.

Ne cantiunculas inhonestas, aut prophanas cantent, neve in novis missis, nuptiis, aut aliis festis saltent, scurrilia verba ne proferant, aut citharœdos referant, neque jocose in hominum congressu prædicent, sub eadem pœna; Indorum etiam ministri, ad domus eorum, qui inter Indos proceres sunt, aut aliorum Indorum convivandi gratia ne accedant: sed ad hospitium clericis designatum. Evenire enim solet, ut ex nimia cum eis familiaritate Indi ministris reverentiam non exhibeant, doctrinæque interesse, & ea obire, quæ suarum saluti animarum maxime sunt necessaria audacter contemnant.

§ IV.

* Alberteri Iubat tx. cap. unic de vita & honest. c ric. lib. 6. tx. in C ment. 1. v adversus vero ali

Quia sacrorum canonum constitutionibus prohibitum est clericis, ne vili, & ignobili aliqua arte utantur, interdicit quoque hæc synodus, ne ullus clericus veterinarii * artem exerceat, nec mularum, aut equorum domitor sit. Quod si secus fecerit, graviter punietur. In hoc vero ordinarii conscientiæ maxime injungitur, ut tam infimam, tamque indecoram artem ab ecclesiasticis viris procul arceat.

eodem tit. de vita, & honest. clericor.

§ V.

§ V.

Nullus clericus propter imminens periculum, servum, famulum, aliamve personam per se corrigendo puniat; nisi moderata sit punitio, & quà magis proximi correctio procuretur, quam de eo sumatur vindicta, quæ ab his longe abesse debet, qui morbis medentur animarum.

§ VI.

Ne clerici arma cujusvis generis, ad offensionem, vel defensionem die, aut nocte, in civitate, aut oppido ferant, neve in habitu sæculari, cum musicis instrumentis noctu incedant, nec suspectas domos ingrediantur: sin minus pœna amittendi, arma, instrumenta musica, & habitum indecentem, nec non solvendi pondo decem incurrant, quæ in piorum operum, & executoris justitiæ usum æque erogentur. Si vero executori justitiæ, aut fiscali violenter restiterint, in carcerem conjiciantur, arbitrioque episcopi severius puniantur.

§ VII.

Archabusio etiam, dum iter faciunt, aut in venationibus, vel in aliis actionibus ne utatur. Sin minus, archabusium amittant, & pondo decem accusatori, vel si is non adsit, judici, piis operibus, & justitiæ sumptibus æque persolvant; Illi tamen, qui per regiones ubi bellum geritur, iter faciunt, aut ob aliam justã causam, archabusio, aliisve armis uti poterunt, scripto impetrata venia ab episcopo, cujus conscientiæ, hæc synodus injungit, ut id re bene explorata, causisque urgentibus solum permittat.

§ VIII.

Indignum est, & ecclesiastico honori valde indecorum, ut clerici, qui in sortem domini vocati sunt, & divino cultui addicti, præcursores, sive asseclæ, œconomi, aut famuli sint sæcularium personarum, præsertim mulierum. Quare, ut hæc macula a clero prorsus deleatur, mandat hæc synodus, ne ullus sacro ordine initiatus, cujuscumque dignitatis, & qualitatis, præcursor, aut assecla feminarum, etiam matris, & sororis ullatenus sit, sub pœna excommunicationis, quam clericus, & femina, cui is obsequium hujusmodi præstitit, incurrant. Interdicit etiam, ne ullus clericus in sacris constitutus famulus, procurator, œconomusve sit alicujus personæ sæcularis, aut ejus negotia, vel facultates tractet, sub eadem pœna; Non tamen prohibetur, ne (clericalis status decoro servato) liberos personarum sæcularium erudiendos clerici suscipiant, eorumque sint magistri, & præceptores. Nullus præterea clericus Indam feminam, aut ancillam suam dorso equi, aut mulæ vehat; Ministri quoque Indorum cum ex uno oppido in aliud, aut ex uno districtu in alium diverterint, Indam aliquam feminam secum ne deferant, eo prætextu, quod sibi inservire debeat: Sin minus episcopi arbitratu severe puniantur.

§ IX.

Perpendens hæc synodus, quantum a sacerdote, qui sacrum frequentans, hospitium Christo domino præbet, abhorrere debeat ebrietas, qua rationis usus amittitur, sensusque, & corporales facultates debilitatæ languescunt, tam fuerit sui oblitus, tamque intemperatus, ut vino inebrietur. Si is beneficium obtinuerit, ab administratione sacramentorum pro prima vice, per quatuor menses suspendatur: pro secunda, per annum; pro tertia, beneficio privetur, & inhabilis ad aliud obtinendum efficiatur. Si vero beneficium non obtineat, & semel hoc crimen commiserit, ad inclusionem carceris per duos menses damnetur; si bis, in idem inciderit, per

A quatuor menses detineatur; si ter, a diœcesi tamdiu relegetur, quamdiu videbitur episcopo.

ANNO CHRISTI 1585.

De ludis clericis prohibitis.

§ I.

CUIUSVIS generis ludus hominibus maximo nocumento est, clericis præsertim, quibus ratione clericalis officii, in sancte, & laudabiliter agendo tempus terendum esset, ab eisque redditus ecclesiastici piis operibus essent impendendi. Eam ob causam hæc synodus decernit, ac jubet, ne ullus sacro ordine initiatus, aut beneficiatus hujus archiepiscopatus, & provinciæ clam, aut publice, per se, vel interpositam personam ludum prohibitum
B exerceat, veluti aleæ, tesserarum, ac talorum, quæ ludorum genera regiis sanctionibus prohibentur, nec in ludo pecuniæ, gemmæ, aut alia, quæ pecunia æstimari possunt intercedant, sub pœna restituendi totum id quod ludendo lucrati fuerint, & pro prima vice pœnam pondo triginta, in usus fabricæ cathedralis, aut parochialis, ejus civitatis, vel oppidi, ubi id evenerit, & in usus accusatoris: pro secunda vice pœna duplicetur, pro tertia ultra dictam pœnam aliis gravioribus, arbitratu episcopi puniantur: nec solum ludere clerici interdicuntur, sed ne spectatores ludorum sint, hæc synodus statuit. In domibus itidem suis clerici ludum ne permittant, nec aleas porrigant, nec pro aleis pretium
C extorqueant, nec mutuo pecunias ad ludendum dent, aut pro quoquam in ludo spondeant. Sin minus contra clericos hujusmodi aleatorum susceptores procedatur, & ita coerceantur, ut populus ædificetur, & tam turpis corruptela, ac ministris Dei prorsus indigna funditus extirpetur. In quo hæc synodus episcoporum, & judicum conscientias vehementer onerat, at præterea clerici, hujusmodi partibus, si petierint, intra novem dies solvere compellantur, totum id damnum, quod in ludo intercessit. Quod si partes dissimulaverint, fiscalis, aut executor justiciæ ecclesiasticus, intra duos menses petere possit, idque in accusatoris, piorum operum,
D & judicis usum æquis partibus erogetur. Si autem fiscales hujusmodi rei conscii, in accusando negligentes sint, pro sua contumacia, & negligentia, etiam usque ad officii privationem arbitratu ordinariorum puniantur.

Tx. in cap. clerici de vita, & hon. cleric. & tx. in cap inter dilectas 1 p. de excessibus prælatorum. con. Trid. sess. 22. c. 1. de reform. Est tit. 7. li. 8. recopila. & lex 13. tit. 7. eodẽ lib. 8. recop. Mexi. 1. c. 50. & Guadix tit. 5. const. 5 & Milan. 1. 2. p. d. tit. de armis, ludis, &c. & Gran. de vita, & honestate clericor. n. 11. & synodal. de quiroga const. 37. & Limens. 3. act. 3. c. 17.

§ II.

Præterea ut omnem gravitatem, & modestiam (pro ut decet clericalem statum) clerici profiteantur, eis publice pila ludere prohibetur, & privatim quoque cum sæcularibus, vel coram sæcularibus personis, globos ligneos publice ludendo ne impellant, sub pœnis statutis: præter quas, amittant etiam vestes, quibus ad globorum ludum exercen-
E dum exuti fuerint, hæ vero vestes per tertias partes applicentur, ut constitutum est.

Mex 1. c. 50. §. 1. Guadix tit. 5. const. 5. & Gran. de vita, & honest. cler. n. 11. & syn. de quiroga const. 37.

§ III.

Sachia* itidem, aut aliis ludis permissis, ne ludant in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum convenit, veluti in domibus aromatariorum, aut tonsorum. Si autem in occulto ludos licitos hujusmodi exercuerint; numerosa pecunia in eis non intercedat: aliter enim pro qualitate excessus corrigentur.

* Axedres. Ex supra notatis fundatur. Scacchis.

§ IV.

Ut autem incommoda, & scandala, quæ quotidie in his partibus audiuntur, evitentur; nequaquam publice, aut privatim clerici cum mulieribus etiam consanguineis ludant: Si vero secus fiat, episcoporum

ANNO CHRISTI 1585.

rum conscientiis hæc synodus injungit, quatenus adeo gravibus pœnis delinquentes coerceant, ut depravata hæc consuetudo, & in omnes partes perniciosa resecetur.

§ V.

Ex lege regia 10. 11. tit 7.l.8 recopil Mex. 1.c.50. & Guadix tit. 5.const.5.& Milan.1.2. p.tit. de armis, & ludis, & Granat.tit.de vita, & honest. cleric. n. 51. & Limense 3.act. 3.c.17.& facit reg.ordinis militaris S. Iacobi tit.22. c.10. y en los establecimientos eiusdem ordinis S. Iacobi tit. 8.c.3.

His vero non obstantibus, quæ hoc decreto constituta, & decreta sunt, declarat hæc synodus, ut recreandi animi causa, extra tempus adventus, & quadragesimæ, ludi liciti clericis permittantur, summa duorum pondo tantum intercedente, dummodo id raro, sine scandalo, & cum personis honestis fiat. Qui vero summam pecuniæ hujusmodi excesserint, in foro conscientiæ restituere tenebuntur, quidquid amplius fuerint lucrati, quia hoc decreto majoris pecuniæ lucrum interdicitur. Pecunia vero, quæ præscriptam summam in ludo excesserit, fabricæ cathedralis ecclesiæ, aut parochialis ejus civitatis, vel oppidi, ubi id contigerit applicetur, si is, cui perierit, libere de ea pecuniæ summa disponere possit: si vero libere de ea disponere non possit, restitutio ei fiat, ad quem vere pertinet.

De usu frequenti eucharistiæ.

§ I.

Sess. 23.c 13. Mexic. 1. c. 52 & Tolet act.3.c.6. & Gran. tit. de celebrat. miss. n. 28. Milan 1 p. 2.tit.de frequenti divini sacrificii celebratione, & Mediola.2. tit. 2, decre. 26.

VT diaconi, & subdiaconi eo magis ad digne celebrandum se præparent, quo magis ad sacrum presbyteratus ordinem accedunt, sacrosanctum concilium Tridentinum maxime decere constituit; ut saltem hi, diebus dominicis, & solennibus, cum altari ministraverint, sacram communionem percipiant. Cujus auctoritatem sequuta hæc synodus diaconis, & subdiaconis hujus provinciæ in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut in diebus nativitatis domini, resurrectionis, pentecostes, festi corporis Christi, assumptionis beatæ Mariæ, sanctorum apostolorum Petri, & Pauli, & festi omnium sanctorum, in prima quoque dominica adventus, & quadragesimæ peccata sua confessi in missa solenni communicent, quo populus hoc exemplo, & continuatione ædificetur: ut vero his temporibus peccata confiteantur in facultate eorum sit eligere confessarium, quem maluerint, ex approbatis per ordinarium, qui confessarius eos absolvere possit ab omnibus peccatis, etiam ordinario reservatis.

§ II.

Sess. 23 c.14 & synod de Quiroga const. 80.

Quia majori vinculo tenentur presbyteri, tum ad propriam, tum ad ecclesiæ spiritualem utilitatem, frequenter sacrum celebrare; concilii Tridentini auctoritati innixa hæc synodus præcipit, ut hi dominicis diebus, & festis solennibus, die commemorationis defunctorum, & quotidie in quadragesima missas celebrent, qui, ut ea animi puritate, & devotione, quibus opus est, ad tantum sacrificium accedant, eis injungitur, ut etiamsi alicujus peccati mortalis conscii non sint, singulis octo diebus, aut crebrius, ad confessionem se præparent, eligantque sibi confessarium ex idoneis, & ab ordinario facultatem habentibus.

LIBRI TERTII TITULUS VI.

De clericis non residentibus.

§ I.

Sess. 6.c 2. de reform. Supra tit. de officio episc. §.14.

QUIA non potest non magno esse subditis detrimento, eorum absentia, quibus animarum cura incumbit, hæc synodus in executionem concilii Tridentini præcipit, ne ullus vicarius, curatus, aut beneficiatus ex sua parochia, jurisdictione, & districtu, alio divertat sine facultate episcopi causa expressa, & approbata, & pro eo tempore, quod in facultate hujusmodi fuerit præfinitum, sub pœna pondo viginti, quæ in usus ecclesiæ, cujus curam gerit, accusatoris, aut, eo deficiente, judicis pronuntiantis æque erogentur: quando vero hac facultate obtenta ad civitatem, ubi sedes episcopalis residet, pervenerint, intra viginti quatuor horarum spatium, coram episcopo, aut ejus officiali præsentes se constituant: si vero impediti fuerint, de adventu suo per interpositam personam, intra præfixum terminum rationem reddent, sin minus pondo decem accusatoris, & justiciæ sumptibus æque distribuendorum pœnam incurrant.

ANNO CHRISTI 1585.

Conc Lim 3.act 2 c.4. Guadix tit. 3.const 14. & Tol. act. 2.c.25.& 26 & act 3.c.2. & synod. de Quiroga const.19. & Mila.4 tit de cleric. ad festorum dierum.

§ II.

Conc. Lim. 2.c.72. & conci.3 act 3.c.26. & ...

Tametsi juxta erectiones hujus archiepiscopatus, & provinciæ, nullum tempus præbendatis ad requiem constitutum est, cum tota massa ex quotidianis distributionibus pendeat, nihilominus perpendens hæc synodus, usus, & consuetudines cathedralium ecclesiarum harum partium variari, quo fit, ut nulla consuetudo vim legis habere videatur, cumque assiduis laboribus aliquod temporis intervallum ad requiem intermittendum sit, permittit, ut præbendati sexaginta diebus ad requiem potiantur, quos etiam ipsi eligere poterunt, quibus diebus, a punctatoribus non annotentur illi, quo usque aliter fuerit a sanctiss. domino nostro papa constitutum: extra hos autem dies absentiæ a divinis officiis, etiam cum consensu habito, sine justa ægritudinis causa, & mulctæ, quas ob hanc causam incurrerint, præbendatis ne remittantur. Quod si aliter fiat, qui mulctas hujusmodi remiserint, tantumdem fabricæ cathedralis restituere teneantur, quantum remiserunt.

Declaratione card. refert Nicolaus Garcia, de benef. 3.p.c. §.1.n 311. & 312.

Conc Lim. 2.c 66.ad finem.

§ III.

Cōc. Constel. ac. 2 c 27. eō. Limens.2. 65 & Mil 1.2. par. tit. de officio punctatoris, & 4. Milan. 2. tit. de distributionibus, vel de quod punctatorum.

Vt constet manifeste, qui præbendati sacras horas, & divina officia non obierint: singulis cathedralibus ecclesiis, probatæ fidei sacerdos in punctatorem creetur, qui coram episcopo, aut ejus officiali juret, se in officio suo obeundo, fidem, & diligentiam præstiturum, & librum punctationum accurate asservaturum, illumque, cuiquam minime ostensurū, neque antea capitula redditurum, quam officii sui rationem reddiderit, deinde liber punctationum in archivio ecclesiæ reponatur. Si vero punctator abiit, alius substituatur, qui, præstito juramento, altero in libro omnes notet, qui divinis officiis non eo interfuerint tempore, quo punctator abfuit. Punctatori vero redeunti hujus rei rationem reddat, ut punctationes in ejus absentia notatas, in librum suum transcribat: officium autem punctatoris nullus nisi sacerdos exerceat, neque ab eo sine justa causa removeatur.

§ IV.

Conci.Tr sess.24 c. verbo omnes vero.

Curati omnes, tam cathedralium, quam parochialium ecclesiarum, non per substitutos, sed per se ipsos officiis suis fungantur, si ægritudine, aut alia legitima causa impediti non sint. His autem rebus, quæ sibi ex munere conveniunt, accuratiorem operam præstent, quam aliis, quæ etiam si bonæ sint, eos tamen impediunt a cura parochiali, cui sollicite intentos esse oportet: Si vero in sepeliendis mortuis, alius sacerdos eorum loco officium celebraverit, "ipsi, quæ solum funus committentur, tantumdem stipendii percipiant, & non amplius. Quod si præsentes non intersint, nihil hujus rei causa percipiant, idque judices, & visitatores ita servari faciant.

Conc. Mi 4.tit.de parochis verbo usu ecc. pertinent. "Corr. locus leg. arbitrio ipsique soli funus committentur.

§ V.

o
sti
s.

§ V.

Statuit etiam, ac præcipit hæc synodus, ut tam in ecclesiis cathedralibus, quam parochialibus, ubi plures, quam unus beneficiatus, aut parochus, sacerdotes sunt, illi qui hebdomadarii officium non exercent, a residentia personali in divinis officiis non sint exempti, neque hinc occasione desumpta, ab eis absint: Quod si secus fecerint pro rata temporis stipendium, & obventiones beneficii amittant, quæ fabricæ illius ecclesiæ applicentur: solum enim ad hebdomadarium pertinet missas cantare, & horas canonicas inchoare cum strictiori administrationis sacramentorum cura, quod alios ab obligatione residendi, & assistendi divinis officiis liberos non facit.

§ VI.

Quia ordini, & rationi repugnat, ut qui laboris, & oneris particeps non est, commodum, & utilitatem ferat, jubet hæc synodus, ut qui præsentes anniversariis, & aliis festis, in hoc archiepiscopatu, & provincia fundatis, & dotatis, præsentes non interfint, obventiones ex eis provenientes ne percipiant, nisi aliter sit in fundatione dispositum. Nec judices ecclesiastici facultaté concedant, ut absentes quidquam hac de causa lucrentur. Hoc autem decreto revocantur, & irritæ fiunt, donationes, & pacta omnia, quæ in fraudem hujus rei clerici, aut beneficiati fecerint; Itidemque declaratur, absentes in toto, aut in parte, quacumque ratione obventiones hujusmodi perciperent, teneri in foro conscientiæ eas præsentibus restituere, si non adsit eorum consensus; si vero adsit, fabricæ ecclesiæ restituant.

LIBRI TERTII TITVLVS VII.

De institutionibus, & jure patronatus.

§ I.

Vt bona, quæ ecclesiastica fiunt, quia beneficiis, vel capellis applicantur, recte administrentur, & perpetuo conserventur, necessarium est, ut fundatione, & institutione, superioribus, & ecclesiasticis prælatis subdita sint; ad quos ex officio pertinet redditibus, & ecclesiasticis bonis prospicere: Quare juxta concilii Tridentini decretum præcipitur, ne deinceps, sine expresso episcopi consensu capella aliqua fundetur, ac sine sufficienti bonorum deputatione, quibus redditus, ad stipendium capellani, juxta onera capellæ imposita, competentes, firmi, ac securi sint. Cum vero fundator certa aliqua bona non deputaverit, capella hujusmodi super omnibus institutoris bonis fundata intelligatur, quorum bonorum ad effectum hujusmodi inventarium conficietur: Nullatenus autem in his fundationibus, & institutionibus ea conditio admittatur, ut capella hujusmodi ab ordinario visitari non possit. immo talis conditio ex hoc irrita, & nulla decernitur, qua minime obstante, ad capellæ visitationem ordinarius procedat. Si quis vero capellam hac conditione susceperit, sub excommunicationis pœna interdicitur, ne huic in ulla ecclesia, quæ ad sacrum peragendum, & ad capellæ hujusmodi cultum necessaria sunt, ullatenus tribuantur.

.c 8. e re- it.de & ju- on. Gua- .3. 35.

x tit. . 28.

§ II.

Nullus capellæ patronus, ut alicujus communitatis membrum, cui competat jus patronatus, nec persona aliqua cum eo intra tertium gradum conjuncta, nec capellani, aut œconomi capellani hujusmodi pecunias in emphyteusim accipiant, ut prædia, & bona locabunt, quæ ad dotem capel-

x tit. t. 34. nat. it. & atro. .5.

A larum ex institutione pertineant. Si vero secus fiat, contractus nulli sint, & irriti, prout decreto hujusmodi nulli decernuntur, & irritantur; qui vero in hujusmodi contractibus intervenerint, in pondo viginti condemnentur, piis operibus episcopi arbitratu applicandis. Præcipitur etiam, ut census super bonis liberis, & magni valoris collocentur, eisque personis dentur, de quibus maxima securitas sit, ea in omnibus observando, quæ per constitutionem felicis recordat. Pii papæ V. de hoc statuta sunt, ut capellæ perpetuo consistant.

Anno Christi 1585.

§ III.

Præterea ad præscriptum concilii Tridentini mandat hæc synodus, ne ullus beneficii patronus, cujuscumque conditionis (etiamsi universitas sit, B aut collegium clericorum aut sæcularium) nullatenus se intromittat, in perceptione fructuum, proventuum, & obventionum beneficiorum, etiamsi re ipsa ad patronatum pertineant, ex institutione aut fundatione, sed fructus, proventus, & obventiones hujusmodi rectori, aut beneficiato libere relinquat, nec patronatum, per venditionem aut alium titulum a jure prohibitum transferre audeat, sub pœna excommunicationis, & interdicti respective, & præterea ipso jure inhabilis sit juris patronatus.

Sess 25 c. 9. de reform.

Guadix tit. 3 const. 34. & Granat. tit de rebus ecclesiæ conservandis n. 13.

§. IV.

Itidem statuitur, ac præcipitur, ut si qui obtinentes pecuniam, aut bona, quæ ad capellas pertinent in emphyteusim non dederint, locaverint, & C de eis in utilitatem capellarum non disposuerint, post hujus decreti publicationem intra triginta dies, pecunias, & bona hujusmodi, alicui probatæ personæ ad beneplacitum ordinarii, & capellanorum in depositum dent, cum redditibus, qui ob eorum negligentiam, eo tempore cessarunt, eo quod de bonis, & pecuniis hujusmodi in utilitatem capellarum minime disposuerunt, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

Granat. de instit. & jure patrona. n. 4.

§ V.

Quia vero justum est, ut pia voluntas, & dispositio eorum, qui capellas fundavere, inviolabiliter observetur, præcipitur capellanis quatenus missas, anniversaria, & festa, quæ hoc tempore dotata sunt, D vel imposterum in hoc archiepiscopatu, & provincia dotabuntur, loco, diebus, & temporibus, cum solemnitatibus a fundatore institutis celebrent: quod si aliquod adsit impedimentum legitimum quominus die statuto festum non celebretur, id saltem fiat infra octavam festi.

§ VI.

Sed quia capellæ antiquæ in facultatibus, & bonis fundantur, quæ tenuia cum sint, aut temporis injuria decreverint, eos proventus non reddant, quibus ad missarum numerum, & alia onera capellarum opus est, quo fit, ut omnino testatorum voluntas effectum sortiri non possit; ideo concilii Tridentini auctoritate suffulta hæc synodus, id negotii E episcopis dat, ut quamprimum fieri potuerit, unusquisque in sua diœcesi de redditibus capellarum, & de earum oneribus rationem petat, & in diœcesana synodo constitutione synodali declaret, quis redditus pro eleemosyna, cuique missæ celebrandæ respondeat. Quod si redditus minime sufficiat, missas, & alia onera ad minorem numerum reducat. Illud semper animadvertens, ex redditibus hujusmodi partem aliquam in usus fabricæ parochiæ deputandam, pro ratione vini, ceræ, & ornamentorum, quibus est capellis inserviendum.

Granat. de institut. & jure patro. n. 10.

Sess. 25 c. 4. de reform. provinc. de Quiroga act. 2. c. 19.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS VIII.

De rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non.

§ I.

Sess.22.c.11. de reform. Granat.de rebus ecclesiæ cons. n.13. Conc. Mila.4.3.p. tit. quæ ad pia loca pertinent, verbo quæcumque.

FUNDI, & bona ecclesiarum divino cultui dicata sunt, ideoque eorum usurpatio grave sacrilegii scelus est. Ne vero quisquam hoc flagitii genus committere audeant, ad præscriptum concilii Tridentini jubetur, ne quisquam ecclesiasticus, sive sæcularis cujuscumque dignitatis,& gradus per se, seu per interpositum clericum, aut sæcularem, quavis arte, & colore præsumat, neque audeat occupare, usurpare, aut in suos proprios usus convertere,bona,jura, census,jurisdictiones, fructus,emolumenta, seu quascumque obventiones alicujus ecclesiæ,beneficii,aut pii loci hujusmodi,& in necessitates pauperum converti debent, nec impediat ab his, ad quos vere pertinent percipi. Quod si secus fecerit,anathemati tamdiu subjaceat,quamdiu jura,bona,fructus,redditus,quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint ecclesiæ,ejusque administratori, seu beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit.Quod si patronus ejusdem ecclesiæ fuerit,etiam jure patronatus,ultra prædictas pœnas(eo ipso)privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & usurpationis hujusmodi fabricator, seu consentiens fuerit,eisdem pœnis subjaceat, necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem,& absolutionem sui ordinarii arbitrio suspendatur.Declarat etiam hæc synodus, ut in oppidis Indorum, ubi aliqua eleemosyna ad ædificium, fabricam,aut ornamenta ecclesiæ erogata sit, eamque beneficiatus, aut alia quævis persona ecclesiastica,sive sæcularis cujuscumque qualitatis, & conditionis in proprios usus converterit, eum easdem pœnas incurrere, & ad integram restitutionem teneri.Personis vero hujusmodi præcipitur, ne deinceps talia committant sub dictis pœnis;hujus denique executio decreti,vehementer episcoporum curæ commendatur.

§ II.

Ex jure communi tx.in cap. in canonibus16. q 1. & in c. cum nobis in fine, de electione, & in cap. is cui eodem. tit.in 6. & tx.in c 2.de donation. Mexic.1.23. §.unico, & Mex.2.c.21. & Guadix tit.3 const. 37.& Gran. tit. de sepultu is n. 8.& synodus de Quiroga const. 61.

Nullum capitulum confraternitas,aut communitas, beneficiatus, aut œconomus ratione ædificandi in ecclesiis,vel eremitoriis, quidquam sumptus faciant ecclesiarum, vel eremitoriorum impensa, nec capellas in sepulcrum dent, nec res ecclesiæ alienare possint, ne expresso episcopi consensu: Quod si secus fecerint contractus de hac re facti nulli sint,& invalidi: Sumptus quoque eadem de causa impensi in computum ne admittantur, nec possint in usum cathedralium, seu parochialium imagines, ornamenta,aliave emere,quæ valorem viginti pondo excedant,nec ad hæc emendum, seu eorum pretium solvendum, Indos compellant,nisi de episcopi licentia, sub pœna restituendi ex bonis propriis quidquam sumptus hac de causa fecerint. Conceditur tamen facultas ea emendi, quæ ad quotidianum & ordinarium ecclesiarum usum necessaria sunt,etiamsi viginti pondo pretium superent. Idem vero hæc synodus præcipit a curatis regularibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ servari ,& adimpleri. In visitationibus autem circa hoc commissos excessus corrigendi intenta sit sollicitudo.

§ III.

A Nullus præbendatus,beneficiatusve,aut minister ecclesiæ cathedralis accipiat, commodet,aut ab ecclesia exportet ornamenta, argentum , aliave ecclesiæ cultui addicta,sine episcopi permissu, sub pœna arbitrio episcopi infligenda.

Granat. de rebus ecclesiæ

§ IV.

Conc.Tol. 1.p.2. quæ pertinent ad jurium ecclesiæ servati. Et Tol. act.3.c. Compost. act.3.c. Granat. de beneficiatis a usque ad & tit. de rebus ecclesiæ n. & synodo de Quiroga const.6. provinc. ejusdem act 2. c 7. & Mediol 2.t decreto

Episcopis, in bonis ecclesiæ tuendis, & conservandis maxima debet esse sollicitudo. Esset enim quælibet in hac re admissa negligentia vitio vertenda, quia vero jura ecclesiarum hujusmodi, in scripturis,& titulis de eis extantibus, continentur, hæc synodus statuit,ac præcipit,ut in qualibet B diœcesi archivium unum episcopale instituatur, in quo brevia omnia, privilegia summi pontificis, schedæ quoque, & provisiones regiæ majestatis, omnesque aliæ scripturæ, ad dignitatem, & jurisdictionem episcopalem pertinentes, una cum inventario earum accurate confecto ab episcopo, aut ejus vicario generali, & a notario subscripto recondantur. Neque ab archivio hujusmodi scriptura aliqua desumatur, nisi ob causam ad utilitatem episcopi, & ecclesiæ necessariam, relicto testimonio, cum subscriptione ejus, qui scripturam accipit, cum die, mense,anno,& causa,ob quam scriptura hujusmodi ex archivio deprompta est.

§ V.

Quo vero tutius hoc archivium custodiatur, in aliquo monasterio civitatis, ubi sedes cathedralis C residet,aut in alio ejusdem diœcesis(prout episcopo videtur) collocetur, & clavibus occludatur, quæ penes episcopum sint.Sede vero episcopali vacante, vicarius generalis unam ex clavibus archivii, capitulo cathedralis ecclesiæ tradat, aut personæ a capitulo deputatæ,alteram vero superiori monasterii hujusmodi, a quibus juramentum petat, quatenus fideliter claves hujusmodi asservabunt,nec eas personæ alicui tradent, nec scripturam aliquam inde efferri consentient,sine licentia metropolitani, aut alterius superioris, a quo possint compelli.Quando vero episcopus eligetur,ei claves tradant, & rationem reddant scripturarum, quas inde sumpserunt, & penes quem illæ sint,eidem annuntient.

§ VI.

Conc.Tol. act.3 c.1. Compost. act.3.c.13.

Quando vero episcopus obierit,vicarius generaD lis penes se accipiat processus omnes,& libellos cameræ, quos episcopus in scriniis suis reconditos habebat, eosque in dicto archivio reponat, cui generali vicario hæc synodus ad id facultatem tribuit, & sub pœna excommunicationis majoris latæ sententiæ mandat, ne quisquam cujuscumque qualitatis,quominus hoc exequatur,ei impedimento sit : si vero capitulum fuerit, aut communitas,ecclesiastico subjaceat interdicto.

§ VII.

Tol.& Compostel.ubi supra §. 6.

In capitulo etiam cujuscumque ecclesiæ cathedralis archivium unum sit,in quo asserventur, & in unum redigantur scripturæ omnes publicæ, ad epiE scopum, capitulum, fabricam, & hospitales domos pertinentes, cum erectionibus, statutis, & reliquis instrumentis ad hoc spectantibus, in eodem etiam archivio liber unus sit in quo capellæ, & fundationes earum,juraque & prædia ad ecclesiarum fabricas,& domorum hospitalium totius diœcesis usum pertinentia descripta sint. Hoc vero archivium tribus clavibus occludatur, quarum una penes episcopum sit,altera penes decanum, aut decano absente, penes antiquiorem dignitatem, tertia vero penes canonicum ab episcopo deputatum.

§ VIII.

In unaquaque etiam parochiali ecclesia liber unus

unus sit, in quo annotentur jura omnia, prædia, hereditates, & census ad fabricam ecclesiæ hujusmodi pertinentia, bona quoque quibus capellæ festa, & commemorationes dotantur, quidque in id præstandum sit exprimatur, scripturæ etiam, & institutiones capellarum. Præterea in singulis parochiis tabella una in loco publico collocetur, in qua missæ, festa, anniversaria in ecclesia hujusmodi celebranda describantur: hæcque tabella ab officialibus, seu visitatoribus, & a notario subscripta sit, quando vero parochi festa colenda populo annuntiaverint, ei quoque festum, aut anniversarium, ea hebdomada celebrandum notum facient. Id vero omne, quod hoc decreto continetur, hæc synodus vehementer commendat episcopis, ut adimpleant, & quam primum exequantur, cum ex eo non mediocriter pendeant ecclesiarum dignitatis episcopalis, juriumque, & prædiorum conservatio, difficultatumque & litium remedium, quæ, si hoc negligenter fieret, pullularent.

LIBRI TERTII TITVLVS IX.

De testamentis, & ultimis voluntatibus.

§ I.

PIETATE Christiana abstringimur, rebus defunctorum prospicere, qui de fidelitate vivorum confisi, quod ipsi pie, & juste disposuerunt, vivis adimplendum reliquere. Quæ cura episcopis potissimum incumbit, tamquam pauperum patribus, & strenuis piorum operum executoribus. Hac igitur de re, decernit hæc synodus, ut cum quis, condito testamento, ex hac vita migraverit, antequam crux efferatur ad corpus defuncti humandum, executores testamentarii, testamentum coram parochis exhibeant, aut saltem eas clausulas authenticas, & fidem facientes, quibus de sepulturæ loco, de missis, & legatis piis relictis, testator disposuit; Quæ omnia parochi, & beneficiati in libro, quem ad effectum hujusmodi habere debent, annotent: curentque diligenter de plena eorum executione: quod si intra fatalem annum, hæc adimpleta non fuerint, episcopo, aut ejus officiali, seu visitatori, id notum faciant.

§ II.

Executores itidem testamentarii conscientiæ suæ satisfacientes a testatoribus disposita, quam primum poterunt, exequantur. Quod si id non effecerint intra terminum, quo de jure, & expressa testatoris voluntate tenentur, per censuras, & alia juris remedia, a judicibus ecclesiasticis compellantur, ut cum effectu testamenta hujusmodi exhibeant, & de his, quæ adimpleta sunt, quæque nondum sunt executioni mandata rationem reddant, si vero propter retardationem, culpabiles sint, puniantur, heredesque, & depositarii bonorum coerceantur, ut quam primum totum id tribuant, quod ad executionem testamenti necessarium est.

§ III.

Quoniam vero executores testamentorum aliqui, dolo malo ab episcopatu absunt, antequam fatalis annus compleatur, eamque ob causam, tempore a jure statuto, ab eis ratio peti non potest, sicque diu retardatur, & differtur eorum executio, quæ testamentis disposita sunt, propterea hæc synodus interdicit, ne ullus executor hujusmodi, a diœcesi discedat, quin prius testamentum, quod sibi incumbit, executioni mandaverit aut cautionem dederit, quatenus anno elapso, sine ulla retardatione præsentem se cõstituet rationem redditurum, arbitratu episcoporum ob ejus contumaciam" puniturus, si intra octo dies post elapsum annum ad id non compareat. Quo vero hujus decreti executio certior sit, officialibus, & judicibus testamentorum præcipitur, quatenus episcopis annuntient, ut de opportuno remedio provideant, ne defunctorum voluntates frustrentur; & quæ ab ipsis disposita sunt, minus adimpleantur.

ANNO CHRISTI 1585 — " punĩẽdus.

§ IV.

Curati omnes, beneficiati, capellani, & alii sacerdotes, quibus incumbit missas celebrare, aut alia pia legata testamento relicta adimplere, id agant, & præstent, intra sex menses post obitum testatoris, si ab eo aliter non sit dispositum, sub pœna pondo quatuor in usus piorum operum; necnon eorum impensis, missæ hujusmodi celebrentur, & pia legata adimpleantur, quæ ob eorum negligentiam impleta non sunt. Granat. tit. de test. n.2.

LIBRI TERTII TITVLVS X.

De sepulturis, defunctis, & funeralibus.

§ I.

IVSTVM est, ut populus Christianus fideles defunctos piis precibus, & officiis prosequatur. Eam ob causam statuit hæc synodus, ut si condito testamento, quisquam obierit, ea quæ de suis exequiis, missis, & piis legatis, in utilitatem animæ testator disposuit, statim, prout in testamento continentur, adimpleantur. Si vero sine testamento ex hac vita discessit, & relicta bona sufficiant, pro defuncto; missa, & vigilia de depositione defuncti solenniter celebretur, itidemque in sua parochia privatarum missarum novenarium peragatur. Si autem defunctus persona miserabilis sit, nihilque in bonis reliquerit, gratis sepeliatur. Quod si aliquid in eleemosynam erogatum sit, id non in ejus sepulturæ, sed in suffragia pro defuncto conferatur. Qua de causa curati, & parochi cathedralium, & parochialium ecclesiarum jubentur, ne eleemosynam hujusmodi in suos proprios usus convertant. Quod si secus fecerint, ad restitutionem in foro conscientiæ teneantur, ac præterea episcopi severe eosdem puniant. Granat. tit. de sepultu. n.7.

§ II.

Ad humandum mortuos (etiam pauperes) unus ex parochis, & alter ex beneficiatis cum primum vocati fuerint accedant, sub pœna pondo quatuor in eleemosynam missarum pro animabus in purgatorio detentis. In unaquaque vero parochia, vel ex fabricæ redditibus, vel ex eleemosynis erogatis parochi duos cereos sibi comparent, ad miserabilium personarum funera, curentque, ut aliqui in comitatu corporis mortui sint, & ut aliquis sepulchrum effodiat. Granat. tit. de sepul. d, n.7.

§ III.

Quando Indus aliquis testamento relicto migraverit, suffragia & pia legata ab eo disposita executioni mandentur: si vero heredem necessarium habuerit, suffragia, & pia legata hujusmodi quintam bonorum partem non excedant, cum jure prohibitũ sit in majore quantitate disponere. Si vero absque testamento discesserit, quod est præcedenti decreto sancitum, fiat: cavetur tamen, (quocumque modo, vel cum testamento, vel sine eo Indus moriatur) ne parochus aliquis sæcularis, aut regularis ex ejus bonis quidquam accipiat, etiam sub prætextu erogandi quintam eorum partem in suffragia pro defuncto. Tx. de jure regio in leg.6. & 10. tit.4. lib.5. recopil. — Limense 3. act.2.c.29.

Quod

ANNO CHRISTI 1585.

Sess 25 c.11 de reform. Quod si curatus sæcularis secus fecerit, tantumdem solvat fabricæ ecclesiæ, quantum ex bonis defuncti abstulit, regularis vero pro ratione culpæ, ad præscriptum concilii Tridentini punietur.

§ IV.

Vt corruptela, quæ in has Indiarum partes grassata est, funditus tollatur, qua curati Indorum defunctis eorum corporibus humandis non intervenientes, id officii cantoribus relinquebant, præcipit hæc synodus curatis omnibus, sæcularibus, & regularibus ut ipsi per se sepeliendis Indis intersint, & defunctorum officium celebrent, superpelliceoque induti cum cruce funeri occurrant loco ab episcopo deputato; justum enim non est, ut Indi teneri adhuc in fide, exequias defunctorum a suis ministris parvi pendi conspiciant, quod pusillis hujusmodi scandalo esse posset.

§ V.

Tx in cap. nullus 44. d. Convivia, crapulas, & ebrietates ab Indis, in die depositionis defuncti admitti solitas, diligenti cura parochi eliminare contendant, eosque moneant, longe ab eo tempore, id alienum esse debere. Si vero moniti non resipiscant a parochis corrigantur.

§ VI.

Quo sancti templi, ubi divina officia celebrantur, decorum servetur, omneque illud removeatur, quod impedimento esse possit assistentibus in ecclesia, ut minus attente divina officia audiant. justisque aliis de causis ad præscriptum constitutionis felicis record. Pii papæ V. statuit hæc synodus, ac jubet, ne sepulcro ullius personæ cujuscumque status illa sit, * cenotaphium imponatur, nisi in diebus depositionis, exequiarum, & anniversarii, sepulcra lapidea, & lignea, in ecclesiis, ne erigantur, quæ earum pavimento immineant, quod si secus fiat, sæculares id committentes ab episcopo pro modo culpæ punientur; minister vero ecclesiasticus consentiens, pondo decem mulctetur ad usum fabricæ hujus ecclesiæ, & ceræ, quæ sanctissimo eucharistiæ sacramento deservit. Sacellis itidem templorum parietibus panni lugubres ne pendeant, nisi persona regia defuncta sit. In funeralibus autem exequiis, & anniversario plures quam duodecim faces, aut cerei sepulcris ne incendantur; Quod si plures sint ad usum luminum sanctissimo eucharistiæ sacramento applicentur.

* Estrado, o tarima. Mex.1.c.24. Gran. tit. de sepulturis n.15. Milan. 1.2.p. tit. de sepulturis, & Milan. 4. tit. de sepul.

Lex reg. 2. tit 5 lib. 5. recopil.

§ VII.

Granat. tit. de sepultu. n. 11. & 12. Quando defuncti corpus ab aliqua ecclesia, ubi erat in deposito removetur, e sepulcro ante ne efferatur, quam pro ejus juribus pondo duodecim in eleemosynam erogentur, quorum novem beneficiatis, tres vero fabricæ illius ecclesiæ tribuantur. Si vero proprietatis jure sepultum corpus in ecclesia aliqua sit, in aliam nullatenus transferatur nisi de episcopi, ejusve officialis, aut visitatoris generalis, expressa facultate in scriptis. Qua obtenta heredes viginti quatuor pondo in eleemosynam conferant, quorum decem & octo beneficiatis, sex vero fabricæ ecclesiæ, a qua corpus transfertur, applicentur. His vero juribus, funeralia jura non intelliguntur comprehensa, quæ alias ex dispositione testatoris beneficiatis provenire possunt.

§ VIII.

Granat. tit. de celebra. missar. r. 32. Quia vero rationi maxime consonum est, ut subditi superiores amore prosequantur, præcipit hæc synodus, ut defuncto aliquo episcopo, omnes illius diœcesis sacerdotes, intra quatuor dies a die notitiæ pro eo missam unam de defuncto episcopo celebrare teneantur, intra octo vero in singulis ecclesiis episcopatus missa una solennis celebretur cum re- A sponsorio, idque sine pompa, & sine ecclesiarum sumptibus fiat.

LIBRI TERTII TITULUS XI.

De parochis.

§ I.

Vt inter parochos, & ecclesiarum ministros nulla sit causa discordiæ, statuit hæc synodus, aut præcipit, ne ullus sacerdos sæcularis, aut regularis sacramenta administrare audeat in his oppidis, quæ B alterius jurisdictioni subsunt, sine episcopi consensu, aut parochi proprii ejus regionis. Permittitur tamen, ut si iter agentes per aliquod oppidum transire contigerit, a quo proprius beneficiatus absit, possint sacerdotes hujusmodi parvulos, & adultos in casu necessitatis baptizare, baptizatorum nomina descripta relinquentes, ut cum proprius parochus venerit, ea in suum librum transcribat, itidemque confessiones audire poterunt, si ad id fuerint per ordinarium approbati.

Mex.1.c. cum § secundo lat & pie de hoc tit. loquitur co Milan. 4. p. tit. de parroch.

§ II.

Mandat hæc synodus, ut regulares fontes baptismales non habeant, nisi in his tantum ecclesiis, ubi C assignata est illis cura animarum, ibique nullos præter parochiales baptizabunt, nec matrimonio conjungent, aut eis nuptialem benedictionem porrigent, nisi de episcopi, aut proprii parochi licentia. Quod si secus fieret, matrimonia irrita essent, & nulla, ut est sacri concilii Tridentini decreto sancitum.

Conc Lim. 3 act. 4. c. 1.

Sess 24. c. de reform matrim.

§ III.

Quia æquum est, ut unusquisque fidelium propriam parochiam, ubi sancta sacramenta suscipit, recognoscat, statuitur, & jubetur, ut postquam mulier aliqua pepererit, intra mensem propriam parochiã adeat, ibique missam audiat, ac pro beneficio accepto omnipotenti Deo gratias agat: si vero sine justa causa, id amplius differat, episcopi arbitratu puniatur.

Guadix tit. 2. const. 12.

D LIBRI TERTII TITULUS XII.

De decimis, & primitiis.

§ I.

Curatorum, & ministrorum ecclesiæ sustentatio ad eos jure divino spectat, in quorum spirituali utilitate ministri ecclesiæ sese exercent. Eamque ob causam sancta mater ecclesia decimas, & primitias ecclesiæ dari præcipit, quas sanctum concilium Tridentinum integre persolvi jussit, necnon omnes, & singulos Christi fideles hortatũ est, E ut parochis, & superioribus, qui tenuioribus præsunt ecclesiis de bonis a Deo sibi collatis pro caritate Christiana, debitoque erga suos pastores munere large subveniãt. Ad cujus concilii præscriptum hæc synodus statuit, & mandat, ut omnes homines hujus archiepiscopatus, & provinciæ (Indis exceptis,) ad quos decimarum, & primitiarum solutio spectat, eas, quas de jure, vel consuetudine tenentur, integre persolvant, sine dolo, & fraude, sive diminutione, sub pœnis a jure statutis, & aliis quæ in brevibus, a sede apostolica specialiter emanatis, cõtinentur. Confessarii vero omnes subditos suos doceant, quid de solutione decimarum, & primitiarum sanctum concilium decreverit, quantumque ad hoc decretum implendum astricti sint. Quos autem repererint in hac parte muneri suo non satisfecisse, de gravitate commissæ culpæ admoneant, & de pœnis hac

Sess.25.c.12. de reform. & sess.21.c. 4. Mex.1.c.90. & Guadix tit.7.const. 8. & Grana. tit de decimis n. 1. & Lim.3 act. 4. c.12.

hac de causa incursis, nec eos ab hoc crimine, nisi A plena restitutione sequuta, absolvant, cum justissimum sit, ut a quibus spiritualia remedia percipiunt, temporali stipendio juvare non desinant. Quoad Indos vero id servetur, quod schedis, & executorialibus regiæ majestatis dispositum est.

§ II.

Concilii Tridentini auctoritatem sequuta hæc synodus, ne quisquam cujuscumque gradus, & conditionis sit, decimarum, & redditũum ecclesiasticorum solutionem impedire audeat, subtrahere, aut occupare, directe, vel indirecte, per se, aut per interpositam personam, nec impediat, exactionem, locationem, augmentum, & beneficium decimarum, & redituum hujusmodi, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & aliis pœnis, & censuris contra eos, a jure, & ab apostolicis brevibus, B statutis, quas ipso facto incurrant sine alia sententia, tam qui decimas sibi usurpant; aut earum exactionem impediunt, quam qui id jubent, aut ad id consilium, auxilium, favoremve præstent; Civitates vero, & oppida tamdiu ecclesiastico interdicto subjaceant; quamdiu delinquentes hujusmodi retinuerint, aut consenserint, sine restitutione ab eis plene facta.

§ III.

Attendens præterea hæc synodus, ad alia persolvenda ecclesiis, quam ad decimas, & primitias, fideles non teneri nisi sponte, & voluntarie ea velint erogare, præcipit hæc synodus, ne ullus Indorum minister eos compellat directe, aut indirecte ad oblationes in missis, funeribus, aut aliis divinis officiis, & in festis titularibus locorum faciendas, nec occupare possit, exigere, aut petere, quascumque exactiones Indi Suchiles, aut Tamalaliztli vocant, nec qua- C cumque alia ratione, per se vel per fiscales. aut quos vocant Indi Teopantlacas, aut alias personas, sub pœna quinquaginta pondo pro prima vice, & dupli pro secunda, in fabricæ ejus ecclesiæ, cujus fuerit minister, accusatoris, & piorum operum usus. Ministri tamen hujusmodi accipere poterunt ab Indis, quod ipsi sponte obtulerint, admonentes eos ad id non teneri, nisi ex voluntaria devotione: quo fiet, ut, & qui sacramenta ministrant, ac doctrinę Christianę documenta tradunt, commode sustententur, eorum subditi nullis extorsionibus, & vexationibus opprimantur.

LIBRI TERTII TITVLVS XIII.

De regularibus, & monialibus.

§ I.

VOTA paupertatis, castitatis, & obedientiæ adeo in republica Christiana semper magni æstimata sunt, ut a tempore apostolorum ad nostra usq; tempora ecclesia commendaverit, prædicaverit, & perpetua traditione statuerit ea, quæ ad votorum hujusmodi plenam observationem visa sunt ei ne- E cessaria, & opportuna. Nec solum de religiosis omnibus semper curam habuit, sed præcipue monialium, & virginum Deo dicatarum clausuram procuravit. Est enim is virginum status dæmonibus adeo invisus, ut eas omnibus machinis expugnare, & exagitare contendant, ita ut nullis constitutionibus vallari posse videantur, & ad impetum inimicorum retundendum muniri, si episcopi, quibus monialium cura data est, diligenter non invigilant, ne ulla in hoc admittatur negligentia, quæ in re tanti ponderis, & momenti esset valde culpabilis. Ob id enim præcipue huic virginum statui ecclesia clausuram imposuit, quia necessarium, aut saltem convenientissimum remedium esse duxit, ut virgines hujusmodi nequaquã a proposito suscepto deterreantur. Idcirco cupiens hæc provincialis synodus in omnibus, & per omnia sancti concilii Tridentini decreta sequuta, huic accurate prospicere, has pie recteque vivendi formulas, sequentibus decretis sancitas observari præcipit.

ANNO CHRISTI 1585.

Sess. 25. tit. de regular.

§ II.

In primis curent episcopi, ut in monasteriis sibi subjectis id omne observetur, quod de monialibus sanctum concilium Tridentinũ decrevit, præsertim, quod de paupertate, & clausura, tam ab eodem concilio, quam a fel. recordationis pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. constitutum est, quam primum executioni mandare studeant. Quia vero his præsidiis labefactatis, atq; convulsis, absque ulla dubitatione religio detrimentum pateretur, & collaberetur, quoad paupertatem præcipitur, ut si quidquam fuerit alicui monialium dono datum, aut testamento relictum, aut industria, & labore quæsitum, conventui incorporetur, ideoque ad manus præfectæ recta deferantur, quæ pro sua prudentia, & humanitate in primis ex hujusmodi bonis subveniat arbitrio suo necessitatibus illius monialis, cujus opera, vel contemplatione, fuerint parta. Quod vero reliquum fuerit in communem usum totius monasterii convertat. Quoad clausuram vero animadvertant episcopi, aut alii superiores se non debere facultatem concedere, ut aliqua monialis ex septis monasterii egrediatur; nisi in casibus lipiæ, epidemiæ, aut gravis alicujus incendii, prout est constitutione felic. record. Pii papæ V. dispositum. Nulli autem personæ nisi rationabilis, & manifesta causa existat, sine episcopi licentia in scriptis, ingressus, vel accessus ad monasteria pateat, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit *Periculoso* a sacro concilio Tridentino, renovatã. Superioribus quoque, vicariis. & abbatissis, seu præfectis monasteriorum præcipitur, ne pueri parvuli, aut puellæ ullatenus intra monasteria ducantur; Quod si secus fecerint, prælatis injungitur in foro conscientiæ, ut in hoc abbatissæ, aut cujusvis alterius monialis negligentiam, & excessum corrigant, cum suspensione officii (si opus fuerit)

Sess. 25 c. 2. de regul. Tolet. act. 3. c. 25. & syn. de Quiroga const. 96. & provinc. ejusdem de Quirog. act. 3. c. 43. Pio V. Et Greg. XIII.

Pii V.

In cap periculoso de statu regul. lib. 6. Sess. 25. c. 5. de reg.

§ III.

Quandocumque in monasteriis monialium ordinario subjectis, abbatissæ, priorissæ, aut cujusvis alte- D rius nominis præfectæ officium vacaverit, & de novo eligi debuerit, episcopus per se, aut per suum vicarium, vel alium quem voluerit ad id deputare, monasterium, & omnes moniales visitet; ita ut visitatio electionem præcedat.

Provinc. de Quiroga act. 3. c. 44.

§ IV.

Ex Tridentini concilii jussu, major monialium numerus in monasterio ne recipiatur, quam qui pro modo, & facultate loci, & consuetis eleemosynis, & redditibus commode valeat sustentari, neque is numerus, nisi facta proportionabili redditũum accessione augeri possit. Præfectis vero in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, ut totum id, quod pro ingressu alicujus monialis pro eleemosyna perceperunt, in redditibus, & bonis immobilibus monasterii collocent: si quid vero ex eo sumptuũ faciendum aliquo modo est, id sine consensu episcopi ne fiat. Præfectæ vero monialibus subditis, ita quæ ad victum necessaria sunt tribuere procurent, nẽ a parentibus illud moleste petant.

Sess. 25. c. 3. de regul. Conc. Taraconense c 26 & 31. concil. Remense. c. 33. Tx. in cap 1. de institut. & in cap. autoritate, §. sane de statu reg. lib. 6. & Limens. 3. act. 3. c. 33. Et jura, & conc. concordãria refert Ioan. Trullo in expos. reg. canon. regul. lib. 2. c. 19. n. 2. Limense 3. act. 3. c. 34.

§ V.

Quando monialium monasteria visitantur, initio visitationis prælatus, aut si impeditus fuerit, visitator ab eo specialiter deputatus, monasterium

ingrediatur,

Anno Christi 1585.

ingrediatur, duobus, aut tribus viris honestate vitę, & morum integritate probatis, sibi in comites adhibitis, perlustretque diligenter qualitatem domus, officia, & reliqua ad id necessaria, in fine vero visitationis, quando capitulum ad corrigendum excessus congregandum est, visitator eodem modo comitatus, monasterium ingredi poterit. Reliqua vero alia ante cancellorum fenestellam, aut in loco collocutioni deputato peragat: si vero extra hos casus visitatorem intra monasterii septa ingredi oporteat, id sine facultate episcopi in scriptis ne faciat juxta formam concilii Tridentini.

Sess. 25. c. 5 & 7.

§ VI.

Milan. 1. p. 3. tit. de clausura, & quæ ad eam tuendam ali qa ratione pertinent. verbo hoc autẽ edicto, & Limense 3. act. 3. c 35. Tx. in c. monasteria de vita, & honest. cleric. Milan. 1. par. 3. d. tit. de clauf. verbo quicumque & Guadix tit. 5. const 13. & Gran. tit. de vita, & hon. cleric n. 16. synod. de Quiroga const 95. in fine, & syn. de Osma tit. 8. const. 1. §. 7. & provinc. de Burgos lib. 3. de vita, & honest. cler. c 11. ad finẽ. Limens. 3. act. 3. c. 36.

Abbatissæ, sive præfectæ monialibus subditis facile ne concedant, ut cum sæcularibus hominibus loquantur, nisi ii parentes sint, fratresve, aut consanguinei, idque frequenter ne fiat. Numquam tamen consentiant, ut sine aliqua auscultatione sæculares alii moniales alloquantur. Quibuscumque etiam personis interdicitur, ne loca in monasteriis monialium collocutionibus deputata, frequenter adeant; Sin minus persona illa, sive regularis, cujuscumque gradus, & conditionis sit, quæ sæpius cum aliquibus monialibus colloquatur, aut consuetudinem habeat sine facultate prædicta graviter puniatur juxta constitutionem Alexandri tertii, quæ incipit (*Monasteria*,) & aliis etiam pœnis pro modo culpæ, & scandali, quod inde generabitur, invocato, si opus fuerit, ad id brachii sæcularis auxilio. Nec permittatur, ut ecclesiasticus, sive sæcularis vir, aut monasteria adeat, vel ea ingrediatur, ratione instruendi moniales in cantu, nisi justa aliqua de causa, superior ad id facultatem concesserit: in qua facultate concedenda superioris conscientia maxime oneratur, ut eam non concedat, nisi ob urgentem necessitatem, aut communem utilitatem. Cum vero alicui personæ ad cantum docendum monasteria adire conceditur, nequaquam intra septa monasterii ingrediatur, sed id ante cancellorum fenestellam præstet, aliter pœnas incurrat a concilio Tridentino statutas.

§ VII.

Mestiza.*

Ut omnis avaritiæ, aut simoniæ labes obvietur, præcipit hæc synodus, ut quando * mixta aliqua femina in monialem alicujus monasterii recipiatur, quod nisi de superioris speciali consensu fieri non potest, pro eleemosyna amplius, quam aliæ ne det. Neque ab ea quidquam petatur, eo quod ad choro inserviendum admittatur, nisi illud tantum, quod solent dare aliæ, quæ ad hujusmodi effectum recipiuntur. Si enim secus fiat, simoniæ scrupulo non caret.

§. VIII.

Milan. 1. p. 3. tit. de pręfect. & aliis minist. monialiũ verb. Nulla monialis. & verbo singulæ.

Ambitio dissensionis & invidiæ origo omnino est a monasteriis, tamquam teterrima pestis propulsanda. Quam ob causam statuitur, ac jubetur, ne ulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte, per se, aut per aliam interpositam personam, honores, officiave cujusvis generis, sui monasterii quærat, sub hac constituta pœna, ut ea, & quæ sibi in ea re fuerint, per tres sextas ferias, ad pedes, singularium monialium, terram deosculantes suam accusent ambitionem, ipsaque præterea si id officium consequuta erit, eo, ceterisque muneribus privetur superioris arbitratu, juxta constitutiones singularium monasteriorum. singulæ moniales, propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam, & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores, & officia eas eligent, quas omni remoto humanitatis affectu, impulsu Spiritus sancti magis idoneas ad id munus esse judicaverint.

§ IX.

Sess. 25. c. de reg. Milan. 1. p. 3. de præfect. verb. præfecta.

Præfecta quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate laudabiliter vixerit octo annis, postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur, juxta concilium Tridentinum ex alio ejusdem ordinis eligi possit. Sin autem superiori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente eligatur ex his, quæ in eodem monasterio triginta annis majores natu sint, quæ annis saltem quinque post professionem recte vixerit. Hujusmodi vero præfecta, & ejus vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi consueverunt, coram superiore, aut ejus ministro eligantur, qui extra monasterium ad cancellos stet, ex decreto concilii Tridentini.

Sess. 25. c de regul. Mexic. 1. 3 tit de præfectis vel earũ officiis & verb. quæ electæ fuerint.

§ X.

Officia earum, quæ electæ sint in abbatissam, vel priorissam: per tempus in constitutionibus singulorum ordinum & monasteriorum præscriptum durent. Poterit tamen superior eas ante tempus officio præfinitum, inde movere, si id male administrant. Quæ vero canonice electæ fuerint, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur. Quæ aliter fecerint sine justa causa, quæ superiori probata sit, jure suffragii priventur, ut ne ipsæ alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

§ XI.

Milan. 1. p. d tit. de præfectis verb. præfecta, & moniacls.

Nulla præfecta etiam cum discretarum, & totius conventus consensu, bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possit, nisi cum facultate superioris in scriptis, servatis item ceteris, quæ jure servari debent, aliter contractus irriti, ac nulli sint; Neque item ædificare poterit, nisi consentiente superiore, cujus prudentiæ est providere, ut id quam minimo sumptu commode, & decenter fiat.

§ XII.

Sess 25. c. 18. de reg. Milan. 1 p. 3. tit de puellis ad religionem admittendis. Et verbo præfecta, & monialis.

Cum primum puella aliqua ad suscipiendum sacrum habitum offertur, monialium præfecta parentes, vel eos, quorum curæ puella commissa est, admoneat de excommunicatione, quæ proposita est a sacro Tridentino concilio, his, qui virginem aliquam, viduam, aut aliam mulierem invitam cogunt monasterium ingredi, aut religionem profiteri, idemque fiat ab earum superiore qua doctus consensus requiretur. Præfecta autem, & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quicquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco, ab episcopo, aut ab eo, cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata, ac probata facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consequuta fuerit.

Sess. 25 c. 17. de regular.

§ XIII.

Sess 25. c. 15. de regular. Milan. 1. p. 3. tit. de novitiis ad professionẽ recipiendis verbo quoniã, & verb. novitiæ. Sess 25. c 6. de regular.

Quoniam ex concilii Tridentini decreto, professio ante decimum sextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta nulla est, nullamq; parit obligationem, curent episcopi ne novitia ulla ante illam ætatem, & tempus ad professionem admittatur: novitiæ autem causa ante professionem ex decreto concilii Tridentini, nihil monasterio detur, præter id, quod necessarium ad victũ, & vestitum ejus pro tempore, quo fuerit in novitiatu, quod totum æstimari debeat a superioribus, & ad id repræsentandum, antequam puella monasteriũ ingrediatur,

ingrediatur, omnibus juris remediis iidem superiores utantur nulla autem renuntiatio bonorum a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est.

ANNO CHRISTI 1585. Sess. 25. c. 16. de regul. Sess. 25. c. 17. de regular. Milan. 1. 3. p. de novi... ad pro... ione re... endis ... bo præ... autem, Milan 5 quæ ad ... iales ... inent ... cum ... itiæ. ... 25. c. de regul.

§ XIV.

Quo multis incommodis occurratur, & omnis tollatur occasio, ne quæ ad regularem habitum admittuntur, & in eo professionem faciunt, vel vim, vel ignorantiam prætendant, ex decreto concilii Tridentini statuit, & decernit hæc synodus, ut de voluntate ejus, quæ habitum regularem susceptura est, aut in eo professura, episcopus per se inquirat, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat: si vero episcopus legitime impeditus fuerit, ejus conscientiæ injungitur, ut ad id personas prudentia, & vita probatas deputet, a quibus optima hujus ministerii executio expectetur. Præfecta autem monasterii triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; Si vero id facere neglexerit, ejusdem concilii Tridentini decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quamdiu episcopo videbitur.

§ XV.

Vt puriori, & integriori conscientia moniales in Dei cultu sese exerceant, hæc synodus prælatis, aut his, qui eorum nomine, virginum monasteriorum curam gerunt, præcipit, ut monialibus confessores præficiant, & ætate provectos, & prudentes, & Deum timentes, qui singulis saltem mensibus peccata monialium audiant, eisque sacrosanctam eucharistiam administrent, quemadmodum sacrum Tridentinum concilium jubet: ex cujus quoque decreto jussum est, ut episcopus, aut alii superiores præter ordinarium confessorem, alium extraordinarium monialibus offerant, bis, aut ter, in anno, qui earum confessiones audire debeat, cujus decreti exequendi curam hæc synodus prelatis imponit.

... 25. c. de regul. ... an 1. 3. de con... ... cõfesso... s, visi... ibus & ... llanis ... o præ... ntur. ... c. pro. ... c. de ... roga ... 3. c. 45.

§ XVI.

Tametsi hæc synodus non reprobat, immo potius laudat, & approbat quarumdam mulierum statum, quæ extra monasteria in habitu honesto degentes, voto simplici ad servandam Deo castitatem se astringunt; nihilominus præveniens eadem synodus, ne sub devotionis specie prædictæ mulieres licentiose, huc, illucque vagantes discurrant, & ob similitudinem habitus sancti monialibus ignominiam inferant, statuit, ac præcipit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut nulla prædictarum mulierum, quas *beatas* vocant, habitum alicujus religionis approbatæ deferat; declarat tamen hæc synodus his decretis ad religiosam gubernationem pertinentibus, aliquam ex constitutionibus monialium nolle revocare, nec ei ullatenus præjudicium inferre, nec facultatem a prælatis auferre, quam ipsi habent, circa ea, quæ juri non adversantur, mutandi constitutiones, aut alias de novo adjungere, pro ut eis visum fuerit, juxta necessitatem, & temporum occasionem. Hæc vero synodus magistratus, & justitiæ ministros catholicæ majestatis monet, & hortatur, ut ad executionem horum decretorum, quæ, ut plurimum ex jure communi, ex concilio Tridentino, & ex Romanorum pontificum propriis motibus desumpta sunt, favorem, & auxilium opportunum præstent, ut decreta hæc ad Dei omnipotentis honorem dirigantur.

§ XVII.

...ovinc. ...nc. de ...iroga ... 3. c. 47. ... 5. c. 2.

Ne vero exemptiones, & privilegia regularibus a sede apostolica concessa, ullius perturbationis causa sint, necessarium est, ea declarare, quæ ex decretis concilii Tridentini regulares observare tenentur, & in quibus subditi esse debeant archiepiscopis, & episcopis, Quare teneri eos declaratur publicis processionibus interesse, quotiescumque ab episcopo vocentur, teneri quoque interdicta, & censuras ab ordinario impositas servare, & in suis monasteriis, & ecclesiis publicare, quando eis injunctum fuerit.

A

ANNO CHRISTI 1585. Sess. 7. c. 12. & 13. Sess. 23. c. 15. Sess. 24. c. 4. Sess. 25. c. 12. & 13. Compostel. act. 3. c. 36. & Milan. 1. p. 2. tit. de proœssionib. & supplicationib. verbo ad hujusmodi.

§ XVIII.

Itidem ad ordines promoveri, aut alicujus personæ sæcularis (etiam si sacerdotes sint) confessionem audire non possint, nisi prius ab ordinario examinati probentur. Præterea episcopo non consentiente, aut si prius coram eo cum suorum superiorum consensu non se constituerint, & ab eo benedictionem acceperint, verbum Dei non prædicent, extra monasteria vero, nisi examinati, & approbati ab ordinario itidem prædicare non possint.

B

Concil. Trid. sess. 23. c. 15. Sess. 5. c. 2. Sess. 24. c. 4. Mexi 1 c. 9. & Granat. tit. de pœnitentiis, & remissionib. num. 4. & 5. synodal. de Quiroga const. 12. & provincial. ejusdẽ Quirogæ act. 3. c 47 & Limens. 3. act. 2. c 14. * *

§ XIX.

Iuxta id, quod a concilio Tridentino decretum est, & per schedam regiæ majestatis dispositum, regulares, qui Indorum curam gerunt, ab ordinariis visitari, eisdemque subditi esse debent, tam quoad doctrinam edocendam, quam quoad sacramenta administranda. Qui si publice deliquerint, ab ordinariis ad,, suos superiores transmitti debent. Si vero a su-,, perioribus intra terminum ab ordinariis præfi,, xum non corrigantur, delinquentes hujusmodi,, ordinarii ipsi puniant, ut est a sancto concilio Tridentino dispositum, & supra titulo de episcoporum officio jam dictum.

C

Conc. Trid. sess. 25. c. 14. Ay cedula Real dada en Barcelona por Iunio de 1585. Sess. 25. c. 14. Mex. 1 c. 58. & synod. de Quiroga const. 81. &. Limens. 3. act. 3. c. 10.

§ XX.

Regulares ab instituto religionis suscepto deficientes, episcopi favoribus prosequi non debent, tum quia nihil boni ab his sperandum est, qui promissum Deo votum non servant, tum quia si ii protegerentur, aliis daretur occasio, ut eorum nequitiam imitarentur, eam ob causam interdicitur, ne regulares hujusmodi, ab ullo episcopo eligantur, aut deputentur, in vicarios, beneficiatos, capellanos, aut doctrinæ ministros, ut sic derelicti ii ad institutum religionis redeant, & alii a suscepto proposito discedere vereantur. Si vero regularis aliquis (etiam retento habitu) extra monasterium vagetur, huic facultas non concedatur sacrum peragendi; nisi prius ejus literæ testimoniales ab ipsismet episcopis examinentur.

D

§ XXI.

Statuitur itidem, ac prohibetur in hoc archiepiscopatu, & provincia, ne eremitæ, aut aliæ personæ permittantur, quæ extraordinarium habitum induentes, alium sibi singularem vivendi modum præscribant, quam eum, quem probatæ religionis instituta admittant, ut multa incommoda viventur, quæ ut experientia compertum est inde evenire solent.

Mexic. 1. c. 35. §. 2.

LIBRI TERTII TITVLVS XIV.

De religiosis, & piis domibus.

E

§ I.

ECCLESIÆ, eremitoria, & alia pia loca, ut quemadmodũ oportet conserventur, & administrentur, ex juris dispositione episcopo debent esse subjecta, atque adeo in executionem concilii Tridentini præcipitur, ut de cetero similia loca non erigantur, sine episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, facultate prius obtenta, subpœna excommunicationis majoris. In facultatibus vero ad id concedendis servent episcopi, quod supra titulo de officio episcoporum statutum

Sess. 25. c. 3. de regular. Mexic. 1. c. 35. cum §. 2. & Granat. de religiosis & piis domib. § 1. in princip. & synod. de Quiroga const. 76. concil. Milan. 4. tit. de eccl. fabrica.

ANNO CHRISTI 1585.

ſtatutum eſt. Advertant tamen, ne in eccleſiis Indorũ ſub prætextu cuſtodum, aut cantorum major numerus perſonarum conſtituatur, quam, qui videbitur neceſſarius. Qui vero ad eccleſias hujuſmodi admittendi ſunt, bonæ vitæ, & morum fama polleant, & catholicæ fidei myſteriis ſint bene inſtructi. Sacroſancti concilii Tridentini auctoritatem ſequuta hæc ſynodus ſtatuit, ut quæ capitulo octavo, & nono, ſeſſione vigeſima ſecunda concilii ejuſdem decreta ſunt, omnino obſerventur.

Mexic. 1. c. 75. Granat. ubi ſupra §. 1. & ſynod. de Quiroga conſt. 78.

§ II.

Tx. in cap. decet de immunitate eccleſ lib. 6. Mexic. 1. c. 27. § unico ad finem, & Compoſtel. act. 2. c. 11. & Milan. 1 p. 2 tit de eccleſiis, & earum cultu verb. rect. & Granat. tit. de celeb. miſſar. n. 31. & Tolet. act. 2. c. 20.

Eccleſiæ omnes, monaſteria, & eremitoria, domus, & loca pia, ut eis debita reverentia ſervetur, & incommodis multis in Dei offenſam occurratur, dato ſigno campanæ, ad orationem, quæ fit in ſolis occaſu claudantur per totum annum, præſertim vero feriis ſextis, & aliis Quadrageſimæ diebus, ab eaque hora uſque quo dies illuxerit, nullatenus aperiantur, nec ratione jubilei, feſtorum, aut indulgentiarum: aliter, qui eccleſiarum, & locorum piorum hujuſmodi curam gerunt, graviter puniantur, pro modo culpæ, in quo epiſcoporum conſcientiæ onerantur. Excipiuntur tamen tantum noctes nativitatis domini noſtri, feriæ quintæ in cœna domini, feriæ ſextæ in paraſceve, reſurrectionis domini; Ne vero nocturnæ ſtationes fiant, epiſcopi neceſſarium adhibeant remedium.

§ III.

Seſſ. 7. c. 15. Seſſ. 22. c. 8. & 9. Conc. Milã. 4. p. 3. tit. quæ ad pia loca pertinent ab hoc § 3. uſque ad finem hujus tituli vide Granat. tit. de religioſis, & domibus, & num. 4. uſque ad 19. & Milan. 4. ubi ſupra.

Epiſcoporum proprium eſt, (qui patres indulgentiſſimi erga pauperes, & egenos eſſe debent) procurare, ut pia caritatis eleemoſynarumque opera augeantur, & ea his adminiſtrandis cura adhibeatur, quo finis, ad quem inſtituta ſunt, comparetur. Eam ob cauſam ad præſcriptum concilii Tridentini jubetur, ut in hoſpitalibus ordinario ſubjectis, ad optimam eorum adminiſtrationem ſequentes conſtitutiones obſerventur.

§ IV.

Ne in hoſpitalia infirmus aliquis, ut ei medicamenta applicentur, excipiatur, qui ſuis ſumptibus id efficere valet. Si ob juſtam aliquam cauſam admitti debeat, ea conditio ei ſtatuatur, ut quidquid in ægritudine impenſæ fecerit, hoſpitali reſtituat, & aliquid etiam in eleemoſynam eroget, niſi aliter fuerit fundatoris voluntate diſpoſitum.

Pauperes omnes ægroti, qui ut ab ægritudinibus convaleſcant in hoſpitalia recipiuntur, antequam eis lectus tribuatur, vel intra tres dies poſt ſibi attributum lectum peccata ſua confiteantur. Sin minus medicus nec eos viſitet, nec eis medicamenta applicentur: adminiſtrator vero, ſeu rector, ita adimpleri faciat, ſub pœna aurei unius.

In hoſpitalibus nullus pauper ludat, nec juret: ſin minus foras ejiciatur.

Omnibus diebus dominicis, feſtis ſolennibus, & aliis diebus ſi fieri poterit in hoſpitalibus miſſa celebretur, curetque adminiſtrator, ut eam omnes integre audiant: in hoſpitalibus vero, ubi ſacellum eſt, & plebis multitudo convenit ad ſacrum audiendum, illud dominicis diebus, & feſtis ſolennibus ne peragatur, dum miſſa ſolennis in eccleſia parochiali celebratur. Nulla autem miſſa, aut officium cantetur in hoſpitalibus, niſi a beneficiato, vel beneficiatis parochiæ, aut de eorum conſenſu. Singulis noctibus poſt datum campanę ſignum ad orationem, & etiam ſummo mane, adminiſtrator jubeat, ut aliquis miniſter alta voce Chriſtianam doctrinam pauperibus recitet, eique pauperes reſpondere teneantur. In valetudinariis autem, ſeu infirmariis tabella, & item altera in ſacello hoſpitalium collocetur, quibus doctrina Chriſtiana deſcripta ſit.

Oratorium quoque cum ſanctiſſimæ crucis imagine, aliiſve imaginibus, & aqua benedicta in hoſpitalibus conſtituatur, adminiſtratorque pauperes, qui per hoſpitale deambulant, ibi preces ad Deum effundere faciat, cum in lecto cubaverint, vel ab eo ſurrexerint.

Hoſpitalium præfecti omnem eorum ſupellectilem nitidam ſervent, curentque diligenter, ne qui contagioſis morbis ægrotant aliorum pannis involvantur: dormitoria, ut vocant, virorum, & feminarum diviſa ſint, & ſeparata.

Adminiſtratores hoſpitalium nullatenus vagos, ebrioſve nebulones, inimicitias gerentes, & iſtiuſmodi nequiſſimos homines recipiant: inobedientes vero, & delinquentes, cum opus fuerit corrigent, eoſque vinculis coerceant, contumaces vero foras ejiciant.

Itidem rectores ne patiantur, ut in hoſpitalibus, a pauperibus aliquid extorqueatur, eo prætextu, quod lumen, aut ignis, aliave hujuſmodi eis ſuppeditentur.

Sacramenta quoque pauperibus ſuorum hoſpitalium rectores adminiſtrent, ſi ab epiſcopo examinati, ad id facultatem obtinent; pauperes etiam in articulo mortis hortentur, eiſque in eo articulo omnia neceſſaria provideant; nec ſolos eo tempore ægrotos deſerant. Idque omne curati parochiarum in his hoſpitalibus præſtabunt, ubi rectores non ſint conſtituti ſubpœna quatuor pondo. Defunctos etiam pauperes, ſi in eiſdem hoſpitalibus ii ſepelliantur, beneficiatus, & curatus pa-rochiæ ſepeliat.

Libros habeant adminiſtratores, eiſque infirmorum nomina inſcribant, quibus lecti attributi ſunt, cum die, menſe, & anno quando hoſpitalia ſunt ingreſſi, patria etiam, ætate, officio, & ſtatu, ſupellectilique & pecuniis, quas ſecum attulerunt. Curent etiam, ut teſtamenta condant, eiſque in memoriam revocent, ut hoſpitali (ſi fieri poteſt) ſuccurrant. Quod ſi obierint, eos in libro deſcribant, ita ut heredibus, de eis rationem reddere poſſint. Si vero convaluerint, quando ex hoſpitali diſceſſerint, pecunias, & omnem ſuam ſupellectilem eis reſtituant.

Hoſpitalium præfecti curent diligenter, ne qui ad videndos ęgrotos convaleſcentes acceſſerint, eis fructus, aut alia eſculenta porrigant, præter id, quod medicus juſſit. Si vero compertum ſit, ſecus fuiſſe factum, rector, ſeu adminiſtrator præfectum hoſpitalis, ſuo arbitratu puniat.

Rectores, tempore, quo pauperes prandent, & cœnant, valetudinariis (quæ infirmariæ vocantur) interſint, & unicuique id ſuppeditari curent, quod a medico conſtitutum reperietur in tabella, aut libro, quem ad effectum hujuſmodi habere debent.

Ii, quibus incumbit cura emendi ea, quæ ad uſum hoſpitalium ſunt neceſſaria curent diligenter, ut in eo officio cum omni utilitate, & commoditate hoſpitalium ſeſe exerceant. Injungit præterea hæc ſynodus omnibus hoſpitalium miniſtris, ut accuratiſſime eorum commodis conſulant, reique eorum familiari proſpiciant.

Omnes etiam hoſpitalium miniſtri Chriſtiano zelo ardeant, miſericordes, benignos, fideles ſe præbeant, confiteantur peccata ſua, ſacramque euchariſtiam percipiant in quadrageſima, nativitate domini, in die reſurrectionis, & pentecoſtes, aliiſque feſtis pro eorum devotione. Hujus vero rei, rectores curam gerant, necnon, ut pauperes omnes peccata ſua confiteantur, ſaltem in quadrageſima: quem vero ſecus facere compererint corrigant, & ſi opus eſt ab hoſpitali expellant.

§ V.

§ V.

Præter has constitutiones, in unoque hospitali, peculiares quoque regulæ ab ordinario, seu ab ejus officiali, aut visitatore probatæ, & examinatæ, unicuique officio statuantur. Quas regulas omnes servare debeant. Aliter qui secus fecerint plectantur, usque ad expulsionem. Episcopi vero, quæ magis sibi expedire videbuntur, pro ratione circumstantiarum loci & causæ poterunt statuere.

LIBRI TERTII TITVLVS XV.

De celebratione missarum, & divinorum officiorum.

§ I.

VT sanctissimum missæ sacrificium, in qua illa Deo patri placens hostia Iesus Christus in odorem suavitatis offertur, singulari religione, ac pietate, & a sacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc synodus decernit, ac jubet, ut tam in cathedralibus, quam in parochialibus ecclesiis omnibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ, præbendati, parochi, & beneficiati, ceterique sacerdotes, & ministri, in celebrandis missis, & divinis officiis recitandis omnino sese accommodent ad missale & breviarium ex concilii Tridentini decreto edita, & ad institutiones suarum ecclesiarum missali, & breviario Romano minime contrarias.

§ II.

Quoniam vero, ut rebus permultis consultum esset, quæ expresse in missali, & breviario Romano, & in erectionibus, & constitutionibus ecclesiarum hujus provinciæ non continentur, hæc synodus sacrosancti concilii Tridentini auctoritati innixa, rituale, seu ceremoniale ad usum hujus archiepiscopatus, & provinciæ constituit, & approbavit. Idemque ad cultus divini decorum, & ornatum plurimum conferre censuit. Idcirco eadem synodus præcipit, ut ritualis, seu ceremonialis hujusmodi forma inviolabiliter observetur, postquam a sede apostolica revisum fuerit. Episcopos vero, & chori præfectos monet, & hortatur, quatenus illud executioni plene mandari faciant, sub pœnis in rituali statutis, de cujus observatione in synodo provinciali episcopi rationem reddant.

§ III.

In unaquaque cathedrali ecclesia magister ceremoniarum ab episcopo, & capitulo constituatur, qui sacerdos sit probatis moribus, & in divinis officiis, & ceremoniis valde exercitatus, cui æquis sumptibus, capituli, episcopi, & fabricæ stipendium detur. Magistri autem ceremoniarum officium erit, tam assistentes choro, quam altari ministros officii sui admonere, ut in eo unusquisque, ceremoniarum ritum observet. Obedientia vero magistro hujusmodi ceremoniarum præstanda est, eumque omnes audiant in divinis officiis cum debitis ceremoniis celebrandis: aliter enim confuse, ac perturbate ageretur. Officium quoque magistri ceremoniarum erit, presbyteros recens promotos examinare, & probare, eisque ad primam missam celebrandam facultatem concedere. Quia vero in cultu exteriori rituum confirmatio admirabilis harmoniæ causa est, & ad devotionis augmentum plurimum confert, hæc synodus jubet, ut omnes presbyteri, cujuscumque qualitatis, & conditionis existant, a magistro ceremoniarum hujusmodi denuo examinentur in ceremoniis, & ritibus missalis Romani ex decreto concilii Tridentini editi, idque episcopus

A quamprimum fieri possit adimpleri faciat.

§ IV.

Optime in ecclesia constitutum est, ut cleri a sæcularibus, sicut dignitate, ita etiam in loco distinguantur. Sic enim clericalis ordinis dignitas melius conservatur, & ab attentione, & animi reverentia, quam clerici divinis officiis adhibere debent minime prohibentur. Quæ tam laudabilis consuetudo, tamque omnium catholicorum probata consensu, ut observetur: Hæc synodus statuit, ac mandat, ne ecclesiarum cathedralium choros dum divina peraguntur officia, sæculares personæ ullatenus ingrediantur, nec intra chori cancellos admittantur, exceptis modulatoribus, sive cantoribus, qui choro
B inserviunt.

§ V.

His itidem temporibus, quibus clerici, vel ad verbum Dei audiendum, vel ad divina officia celebranda in choro conveniunt, nullatenus permittatur, ut femina aliqua chorum intret, aut in excelso, vel sublimi chori loco sedeat, sub pœna excommunicationis. Clerici omnes etiam illi, qui prima tantum tonsura insigniti sunt, ad divina officia celebranda superpelliceo induti ingrediantur: secus vero eis intra cancellos chori ingredi prohibeatur, nisi aliarum ecclesiarum cathedralium præbendati sint.

C

§ VI.

Porro juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ quinti prohibetur, ne persona aliqua ecclesiastica, sive sæcularis, cujuscumque qualitatis, præeminentiæ, statusve existat, quacumque de causa eleemosynas per ecclesiam quæritet, dum missa solennis, aut alia divina officia celebrantur, nec dum missa privata peragitur ab his, qui eam audiunt eleemosynas hujusmodi petat inquiete, & tumultuose. Immo si qui eleemosynas hoc modo quærunt, eos præsidens in ecclesiæ cathedralis choro, & curatus in parochiali ad portas ecclesiæ petere compellet. Si vero per ecclesiam eleemosynas peti, tempore ab hoc decreto prohibito, præsidens, vel curatus hujusmodi patiantur, in singulas vices pro sua
D negligentia pondo quatuor persolvant, in usus fabricæ ecclesiæ.

§ VII.

Omnibus diebus dominicis, & festis solennibus, (etiam si sermo habeatur) in missa solenni angelicus hymnus, symbolum, præfatio, & dominica oratio cantabitur. Sin minus præsidens in choro, qui sine sufficienti causa id aliter fieri consenserit, & sacerdos, qui sine facultate aliquid horum negligenter omiserit, pondo unum fabricæ ecclesiæ singuli persolvant. Chorus autem si aliquid horum non cantaverit, missæ distributiones amittat.

§ VIII.

E Nullus missam ante auroram, nec post meridiem, (nisi ex privilegio sibi ad id concesso) celebret: missæ vero, quas Hispanice de Aguinaldo vocant, antequam dies illuxerit, ne celebrentur.

§ IX.

Missis celebrandis in diebus colendis, is ordo adhibeatur, ut pro populi commoditate plures simul missæ non celebrentur, sed debito intervallo distribuantur.

§ X.

Ne, ut sacrosanctum concilium Tridentinum decernit, superstitioni locus aliquis detur, quæ ex ignorantia, & quorumdam fidelium nimia facilitate irrepsit, præcipit hæc synodus in virtute sanctæ obedientiæ, ut nullus sacerdos sub pœna excommunicationis eas missas celebret, quas vocant sancti

ANNO CHRISTI 1585

Tx. in cap. sacerd aliorumq; cler. de consecr. dist. 2. & tx in cap. 1. de vita, & hon. cleric. Mexic. 1. c. 21. Tolet. act. 3. c. 15. Compostel. act. 2. c. 21. & Gran. de celeb. miss. n. 3. Prov. de Quiroga act. 3. decr. 59. Y por real cedula de 24. Septiéb. de 1570. se manda practicar, y guardar el dicho c. 15. de la action tercera del conc. Tol. Mexic. 1. c. 21. Mil. 1. p. 2. tit commun. de rat. divin. offic. verbo in choro, & synod. de Quiroga const. 88. & & Lim. 3. act 3. c. 27. ad finem. Pius V. const. 5. verb. paup. fol. 924 in bull. apost. Et est lex regia 16. tit. 12. lib. 1. recopil. Clarius in leg 26 eodē tit. & lib. versic. muy decente. Mexic. 1. c. 21. § 3. Mil. 2. p. tit. de eccl. & earū cultu, verb. ne mendici, & Granat. tit. de celeb. missar. n. 30 & synod de Quiroga const. 83. Mexic. 1. c. 21. § 2. & Compost. act. 2. c. 25. & synod. de Quiroga const. 84. Vide conc. adducta sup. tit. de relig & piis domib § 2. Mexic. 1. c. 21. § 1. & Guadix tit 3. const. 7. Sess. 22. in principio.

ANNO CHRISTI 1585.

Mexic. 1. c. 22. & Guadix tit 3. conſt. 19. & Granat tit. de celebr. miſſ. n. 29. Seſſ. 22. in principio Mexic. 1. c. 25. & Guadix tit 3. conſt. 8 & Milan. 1. p. tit. quæ pertinét ad celeb miſſæ ver. Nullus ſacerdos & Mil. 4 quæ pertinē a ſanct miſſ. ſacri. vero. epiſ. & ſyn. de Quiroga conſt 82. & prov ejuſdē Quiroga act. 3. decr. 41. Tx. in cap. noct. ſanct. de conſeſſ. dict. 1. & in cap. conſuluit de celeb miſſarum Guadix tit. 3. conſt. 6. & Granat. tit. de celeb. miſſar n 24. & 25. Limenſ. 3. act. 3. c 24. Granat. tit. de celebr. miſſ. n. 27 Mexic. 1. c. 54. § 2. & Guadix tit. 3. conſt. 11. 21. & 31. Granat. tit de inſtit. & jure patro. n. 6. & tit. de celebrat. miſſ. n. 39. & ſynod. de Quiroga conſt. 54. & 95 & prov. ejuſdem. Quiroga act 3. & Limenſ 3. act. 3. c. 25 Conc. Trid. ſeſſ 23. c 16. de reform. Conc. Lat. ſub Leon X. ſeſſ. 11. Mexic. 1. c 28. & Guadix tit 3. conſt. 12. & Milan. 1. p. 2. tit. com. de rat. div. offic. verbo in urbib. & Granat. tit. de offic. ſac. n. 9. &

Amatoris comitis, aut ſancti Vincentii, aliaſve ſi- A miles, quæ ab aliquibus celebrari petuntur cum certo candelarum numero, certiſque in locis candelis hujuſmodi collocatis, certis etiam modis, aut coloribus exiſtimantes, ob ſuperſtitioſas hujuſmodi ceremonias, ſe, quod volunt, impetraturos, miſſas vero hujuſmodi petentes moneant, qui ſit, & a quo potiſſimum proveniat, ſanctiſſimi hujus ſacrificii tam pretioſus, ac cæleſtis fructus, eos quoque ritus, & ceremonias miſſis celebrandis adhibeant, quæ ab eccleſia probatæ, ac frequenti, & laudabili uſu receptæ ſunt.

§ XI.

Itidem quemadmodum a Tridentina ſynodo ſtatutum eſt, nullus ſacerdos in privatis ædibus, & B omnino extra eccleſiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum epiſcopis viſitata, & approbata, cum facultate in ſcriptis miſſam celebret. Aliter ſacerdos hujuſmodi per menſem unum a divinis ſuſpendatur, is vero, qui ei neceſſaria ad miſſam celebrandam tribuerit argenti marcam (ut dicunt) perſolvat, cujus partes duæ ad uſum ceræ ſanctiſſimi ſacramenti, tertia vero accuſatori tribuatur: ex nunc vero facultates omnes ad id, quovis modo conceſſæ, revocantur, epiſcopique admonentur, ut deinceps caute ipſi per ſe, & ad tempus limitatum eas concedant.

§ XII.

Nullus ſacerdos in die una duas celebret miſſas, C præterquam nativitatis domini, in qua tres tantum miſſæ ab uno ſacerdote celebrari poſſunt. Secunda tamen neutiquam celebretur, ſi in prima ſacerdos ablutionem, aut aliquid aliud ob quod non ſit jejunus deglutiverit.

§ XIII.

Ob reverentiam, quæ euchariſtiæ percipiendæ exhibenda eſt, præcipitur, ne ullus ſacerdos ante miſſæ celebrationem, aut quævis alia perſona ante communionem, quidquam Tavaci, Picieri ve, aut ſimilium, medicamenti cauſa, per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat. Sacerdotes quoque flexis genibus peccata ſua confiteantur, antequam veſtibus ad ſacrum peragendum ſe induant, ſub pœna pondo decem fabricæ, accuſa- D tori, & piis operibus æque applicandorum, quam etiam mulctam incurrat ſacerdos, qui aliter, quam hoc decreto ſancitum eſt, confeſſionem audierit; ſacerdotes etiam miſſam celebraturi, non in altari, ſed in ſacriſtia, ut conſuetū eſt, ſacras veſtes induant.

§ XIV.

Curati omnes, vicariive Indorum, qui de conſenſu epiſcopi ad civitatem, ubi ſedes epiſcopalis reſidet, pervenerint, tenebuntur diebus ſolennibus miſſæ, & veſperis intereſſe in ipſa cathedrali: clerici vero capellas obtinentes, eccleſias quoque ubi illæ fundatæ ſunt adeant. Qui autem ex eo, quod ad titulum patrimonii fuere promoti, peculiaribus quibuſdam eccleſiis addicti ſunt, ad miſſæ, & veſperarum officium eas adeant eccleſias, quibus fuere E aſcripti. Epiſcopi vero admonentur, ut in hoc decreto exequendo ſuam operam collocent, cum ad divini cultus augmentum plurimum valeat ejus obſervatio.

§ XV.

Parochiales eccleſiæ omnes, & monaſteria cum cathedrali concordent, de tempore dandi ſignum ſono campanæ ad ſalutationem angelicam, miſſam, & veſperas: Sabbato autem ſancto cum Gloria in excelſis cantatur, aut ſignum in cathedrali datum campanas ne pulſent, ut in concilio Lateranenſe ſub Leone decimo juſſum eſt.

ANNO CHRISTI 1585.

Limenſ. 3. act. 4. c. 1. Pro hoc § 16 17. 18. 19. & 20. loq. Granat. tit. de benefic. n. 4. 5. 6. 7. & 8.

§ XVI.

Inde naſcitur defunctis, aut illis, qui eleemoſynas pro celebratione miſſarum erogant, maximum detrimentum, & ſacerdotibus ad victum egentibus maxima incommoditas; quod aliqui ſacerdotes eleemoſynas pro celebratione miſſarum ſine delectu recipiunt, & majorem ſe miſſarū numerum celebraturos promittunt, quam ob temporis brevitatem celebrare poſſint. Cui malo remedium adhibere volens hæc ſynodus ſtatuit, ut in unaquaque cathedrali, aut parochiali eccleſia locorum, ubi Hiſpani commorantur, collector unus miſſarum conſtituatur, ſacerdos vitæ exemplo probatus, ac timens Deum, qui ab epiſcopo deputetur, cujus officium ſit, eleemoſynam recipere miſſarum omnium, quæ ex teſtamentorum diſpoſitione, aut alio quovis modo celebrari fient. Quam eleemoſynam, ſic inter ſacerdotes miſſas celebraturos diſtribuat, ut earum celebratio quam primum fiat, & abuſus hactenus introductus funditus tollatur. Quod ut melius fiat, is ordo ſervetur.

§ XVII.

In primis, nullus ſacerdos ex illis, qui in civitate, aut oppido Hiſpanorum reſident, ubi collector fuerit conſtitutus, recipiat, aut recipere poſſit, pro miſſis aliquibus celebrandis eleemoſynam, niſi de conſenſu collectoris deputati, ad quem eos tranſmittet, qui miſſas celebrari petunt, antequam illis ſe miſſas celebraturum promittat, aut eleemoſynam illarum accipiat; aliter pœnam pondo ſex incurrat, accuſatori, & fabricæ eccleſiæ æque diſtribuendorum.

§ XVIII.

Collector duos habebit libros, in quorum uno miſſas annotet, quæ vel ex teſtamentis, vel ex devotione petuntur celebrari cum officio, de quo celebrandæ ſunt, loco etiam, die, menſe, & anno; In altero vero miſſas ad celebrandum inter preſbyteros diſtributas deſcribet cum nominibus ſacerdotum, annotetque miſſas jam celebratas, ita ut hujus rei epiſcopo, aut viſitatori petenti rationem reddat. In diſtributione autem miſſarum collector diligenter attendat onera capellarum, aliarumve rerum, quibus ſinguli ſacerdotes ſatisfacere debent, eiſque plures miſſas ne committant, quam quas poſſint commode celebrare, ſuis prius oneribus ſatisfacientes, in diſtributione vero hujuſmodi eos aliis præferat, qui magis indigent, & magis aſſidue eccleſiæ cultum frequentant.

§ XIX.

In unaquaque cathedrali, ſeu parochiali eccleſia, ubi collector fuerit, arca una ſit, duabus clavibus occluſa, quarum una penes collectorem ſit, altera penes curatum eccleſiæ antiquiorem, in qua arca eleemoſyna ad miſſarum celebrationem erogata aſſervabitur. Arca autem hujuſmodi, niſi ſingulis quoque octo diebus, præſentibus ibidem collectore, & curato, ne aperiatur, tuncque inde deſumpta pecunia pro ratione miſſarum ea hebdomada celebratarum diſtribuetur. Nulli autem ſacerdoti eleemoſyna pro miſſa anticipabitur.

§ XX.

Præcipitur quoque omnibus illis, quibus incumbit efficere, ut miſſæ celebrentur, veluti, curatis, capellanis, teſtamentorum executoribus, œconomis confraternitatum, aut congregationum, & ipſi collectori, Ne miſſas extra diœceſim, in qua reſident celebrari faciant, eoque eleemoſynam tranſmittant, neque etiam in Hiſpaniam, ſub pœna excommunicationis, niſi in aliquo ſpeciali caſu, & valde urgenti epiſcopus ad id facultatem conceſſerit, in quo ejus conſcientia valde oneratur.

Granat. tit. de benefic. n. 6.

XXI.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXI.

Publicæ,& generales preces decernuntur,ut omnipotentis Dei iram placemus, ab eoque in nostris tribulationibus remedium consequamur. Quare oportet in hujusmodi precibus,& processionibus id omne effugere, quod divinam majestatem offendere, ejusque in nos iram provocare possit. Ideoque juxta motum proprium felicis recordationis Gregorii papæ XIII. statuit, ac præcipit hæc synodus; ut processiones eorum, qui seipsos diverberant, & aliæ quæcumque in hebdomada majori fieri solitæ, aut faciendæ, noctu ne fiant, sed in luce diei, nec mulieres in his processionibus sese flagellantes, permittantur, aut aliæ personæ, eis accensis luminibus præeuntes; Si vero femina aliqua votum sic se flagellandi emiserit, ex nunc illud votum, ita commutatur, ut privatim se flagello percutiat.

§ XXII.

In processione itidem corporis Christi, ubi propter realem Christi domini in sacramento existentiam, major reverentia servanda est; nulla femina personata incedat, aut ita, ut cognosci non possit, nec si personata, aut incognita in fenestra, aut alibi publice compareat, sub pœna excommunicationis majoris, quo ea reprimatur audacia, qua ita personatæ, aut velatæ multa inhoneste proferentes indecenter incedunt: judicibus vero ecclesiasticis, & sæcularibus injungitur, quatenus curent, ut in omnibus processionibus viri a feminis separati procedant; ut multis ex hoc nascentibus incommodis occurratur.

LIBRI TERTII TITULUS XVI.

De baptismo.

§ I.

SCRIPTURA sacra valde commendat, ut sancta sancte tractentur, & ut sacra a prophanis distinguantur. Quam ob causam, cum templa tamquam loca sancta, & consecrata, & deputata sint, ut in eis sacramenta conferantur, cuique unicuique ad id, sua parochia designata sit, hæc synodus statuit, & mandat, ut nemini liceat quemquam in privatis ædibus, eremitoriove, monasterio, aut ecclesia, cujus non fuerit parochialis, baptizare. Qui vero secus fecerit, quam hoc decreto constitutum est, ab officio, & beneficio per mensem unum suspensus sit.

§ II.

Interdicitur præterea, ne capellæ, & fontes baptismales, sericis thalamis, aut aulæis, aliove prophano apparatu ornentur. Quod si parochus, & sacrista id consenserint, viginti pondo mulctentur fabricæ, & ceræ, quæ sanctissimo eucharistiæ sacramento deservit, accusatori etiam æque distribuẽdis.

§ III.

Parochi, & ministri tam Indorum, quam Hispanorum parvulos, nisi ob causam ægritudinis ante nonum diem baptizari curent. Cum vero extra ecclesiam parvulum, ob casum necessitatis baptizari contigerit, is chrismate, aut oleo ne inungatur, donec eum in ecclesia sistant, ibique cum reliquis ad baptismum pertinentibus solennitatibus fiat, neque ultra quindecim dies differatur, nisi causa ægritudinis urgente: qui vero parvulos in privatis ædibus baptizatos intra prædictũ tempus ad parochias ferri non curaverint, a divinis officiis vitentur, quousque ea adimpleant, quæ hoc decreto præcipiuntur.

§ V.

Quoniam adulti prius baptizari non debent, quam in rebus fidei catholicæ sufficienter instruantur, ut titulo de summa Trinitate, & fide catholica præmissum est, ideo ubi adultorum numerus reperitur, ut accuratius ii erudiri procurent, deque eorum sufficientia melius constare possit, duo solennes baptismi juxta consuetudinem primitivæ ecclesiæ celebrentur, alter in resurrectione domini, alter vero in pentecoste. Ante baptismum autem catechumeni examinentur, adhibita diligentia, ut eo intervallo temporis, quod est inter unum, & alium baptismum, mysteria fidei edifcant. Heri vero servi qui baptizandi sunt, eos mittere compellantur ad locum ab episcopo deputatum, ut ibi documentis Christianæ fidei imbuantur.

§ V.

Indorum parochi, eis in baptismo antiqua nomina gentilitatis ne imponant, nec ex testamento veteri desumpta, sed ex sanctis novi testamenti, quos summa devotione prosequendos proponant. Parochi vero omnes in eo, quod ad compatres adhibendos spectat, ea observent, quæ titulo de officio rectoris, & plebani statuta sunt.

Guadix tit. 2. const. 10. Conc. Mil. 4. 2. p. tit. quæ pertin. ad sac. bap. verbo eu[...]et idem.

LIBRI TERTII TITULUS XVII.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento, & ejus custodia.

§ I.

QUI attente considerat, quod de sacrosancto eucharistiæ sacramento catholica fides nos docet, in eo (scilicet) Christum verum Deum, & hominem, vere, realiter, & substantialiter contineri, is facile animadvertet, quo ornatu, tabernaculum esse debeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservandum sit. Igitur ex concilii Tridentini decreto statuit hæc synodus, ac præcipit, ut in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ubi eucharistia asservari debet, locus constituatur, in eoque tabernaculum bene ornatum, & clave occlusum, in quo lapis sacratus, corporalibus coopertus sit, ibique custodia aurea, & argentea collocetur, quæ intra se linteis corporalibus involutum sanctissimum eucharistiæ sacramentum contineat, & asservet, ad id præcipue, ut ad infirmos eucharistia deferatur, cum hæc consuetudo in ecclesia catholica semper viguerit. In custodia vero hujusmodi, duæ formæ magnæ sint, quarum una ad infirmos ducatur, alia vero tabernaculo asservetur, & præterea, parvulæ aliæ formæ erunt, quibus infirmi, & hi qui bona valetudine consistunt, communicent: ubicumque autem sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservabitur, lampas semper incensa colluceat.

Milan. 1. 2. p. tit. quæ pertinẽt ad sacr. sanctę euch. verbo episcop & Gran. tit. de sanct. euch. sacram. n 2. & 1. synod. de Quiroga const. 9. & Milan. 4. 2. p. tit. quæ ad sanct. euch. sacra. pert. & 5. Milan. tit. quæ ad sanct. euch. sacra. pert. sess. 13. c. 6.

§ II.

Ut in quibus ecclesiis, & locis conveniens sit, eucharistiam asservari constet, declarat hæc synodus posse in omnibus Hispanorum locis, oppidisve asservari, dummodo oppidum a viginti habitetur vicinis. Poterit etiam asservari alibi, si episcopo videbitur, quamvis locus a tot non habitetur vicinis, si ibi secure, & decenter custodiri possit. Si tamen parochus a pago hujusmodi discesserit, eucharistiam ibi asservatam sumat. Quoad oppida vero Indorum prudentiæ episcoporum relinquitur, ut locum, in quo possit secure, & decenti ornatu eucharistia custodiri, prius respiciant, quam ad id facultatem concedant.

Guadix tit. 2. const. 38. & Limens. 3. act 2. c. 21. Conc. Val. sub archie. D. Ioanne de Ribera c. 16. citatũ a sac. Bleda in defensione fidei cõtra Moriscos tract. 2. consect. 6. fol. 397.

Lex reg. 2. tit. 1. lib. 1. recopil.

§ III.

Attentis reverentia, & devotione, quibus colere, &

Anno Christi 1585.

& adorare, ſanctiſſimam euchariſtiam debemus, leges regiæ ſub certis pœnis ſtatuunt, ut cum hoc ſacramentum ab eccleſia effertur, & per vias ducitur, ſæculares homines, qui præſentes interſint, illud comitentur. Quare multo magis hæc ſynodus eccleſiaſticis perſonis omnibus altaris cultui dicatis præcipit, ut tempore, quo euchariſtia ab eccleſia ad infirmos ducitur, ſi ibi interſint, niſi divinis officiis celebrandis, aut confeſſionibus audiendis occupentur, ei in comitatu eſſe teneantur; Itidemque illi, quibus in plateis, aut viis occurrerit donec ad eccleſiam reducatur, & in tabernaculo recondatur; Quod ſi quiſquam ſecus fecerit, cujuſcumque dignitatis, aut qualitatis exiſtat, in ſingulas vices pondo octo perſolvat, quæ æquis portionibus, in accuſatoris, piorum operum, & ceræ ſanctiſſimo ſacramento deſervientis uſum erogentur. Ne vero qui divina officia in eccleſia celebrant, hujus rei cauſa diſtrahantur, jubetur, ut dum miſſa ſolennis peragitur, ſolum in urgenti caſu neceſſitatis viaticū ad infirmos deferatur, quo miſſa peracta majori cum reverentia omnes ſanctiſſimam euchariſtiam comitentur.

Conc. Mil 5. tit. quæ ad ſanct. euch. ſacra. pert. verbo at vero omnes.

§ IV.

Cum cæleſtis iſte cibus noſtrarum animarum fortitudo ſit, præſertim in extremo vitæ certamine, nullatenus permitti debet, ut quiſquam ſine tanto viatico ex hac vita diſcedat. Quare jus antiquum a felicis recordationis Pio papa quinto ſuo proprio motu innovatum, & etiam lege regia ſuſceptum decernitur, ac præcipitur, ut omnibus fidelibus ad mortem damnatis, ante unum diem, quam pœna mortis executioni mandetur, hujus ſanctiſſimi ſacramenti viatico reficiantur, ut eo roborati mortem ad ſuarum animarum ſalutem patienter ferant.

Argum. tx. in cap. quod in te de pœnit. & remiſſio & gloſſa in Clem. 1. eodem tit. Motus proprius Pii V. In leg. 9. tit. 1. lib. 1. recopil. & Milan. 3. act. 2. c. 23. & Milan. 5. tit. quæ ad ſanct. euch ſacra. pert. verb. reus cap. damn. Mexic. 2 c. 13. & Lim. 3. act. 2. c. 26.

§ V.

Quamvis ſemper, & ubique colere, ac venerari ſanctiſſimam euchariſtiam debeamus, præcipue tamen ad id aſtringimur, feria quinta in cœna domini, quando ejus inſtitutione, tam ſingulare in eccleſiam ſuam beneficium dominus contulit; Quam ob cauſam jubet hæc ſynodus, ut omnes fideles præſertim eccleſiaſtici eo die adſtent tabernaculo, ubi ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum repoſitum eſt, in commemorationem domini ſepulcri, idque quanta fieri poſſit reverentia, & devotione præſtent. Cavetur tamen ut aliquibus incommodis, quæ evenire poſſent, occurratur, ne in oppidis Indorum, ſepulcrum conſtituatur, ut in eo euchariſtia collocetur; niſi ubi peculiaribus de cauſis ab epiſcopo fuerit conceſſum.

§ VI.

Quia in ipſo inſtitutionis die, eccleſia ſanctiſſimi corporis Chriſti ſacramenti feſtum, ea exteriori lætitia, qua oportet, celebrare non poteſt cum tota mortis Chriſti myſterio ſit intenta; poſt ſanctiſſimæ Trinitatis feſtum feriam quintam immediate ſequentem cum ſigno ſpiritualis lætitiæ, & exteriori apparatu celebrandum, delegit. Quæ feſtivitas, ut cum omni devotionis affectu, a populo Chriſtiano celebretur præcipit hæc ſynodus, ut eam in feſto ſanctiſſimæ Trinitatis curati, & prædicatores populo denuntient, eumdemque moneant, & exhortentur, quatenus toto animi conatu ſe præparent, ad euchariſtiam, in ipſo feſto, aut infra octavam, percipiendam. Itemque ut in proceſſione ea reverentia, & animi attentione, & exteriori modeſtia procedant, quibus ante divinam majeſtatem in ipſo ſacramento vere præſentem, & aſſiſtentem eſſe debent.

Clem. unica de reliq. & ven. ſanct. Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 5. & canon. c. 6.

Ex dict. Clem. unica ideoque univer. de reliquiis, & ven. ſanct.

LIBRI TERTII TITULUS XVIII.

De reliquiis, & veneratione ſanctorum, & templorum.

§ I.

OMNIS veneratio, quæ ſanctorum reliquiis, & imaginibus, ſacriſque ædibus exhibetur, in Dei laudem, & gloriam cedit, qui glorioſus, & admirabilis in ſanctis ſuis apparet; totiuſque ſanctitatis eſt auctor: contra vero ſi hæc in honore non habeantur, aut quolibet irreverentiæ genere prophane, & ſuperſtitioſe tractentur, gravis in Deum offenſa cōmittitur. Oportet autem, ut epiſcopi tamquam paſtores gregi invigilent, veramque devotionem, inter fideles propagare ſtudeant, falſaſque, & vanas ſuperſtitiones penitus ab eis explodant, ita ut glorificetur Deus in ſanctis ſuis. Quocirca ex decreto ſacroſancti concilii Tridentini, ex conſtitutione felicis recordationis Pii papæ quinti decernit hæc ſynodus, & mandat, ut in eccleſiis choreæ, ſaltationes, actiones, & prophani cantus prohibeantur, etiam in die nativitatis domini, & in feſto corporis Chriſti, & aliis ſimilibus. Cum vero ſacræ aliquæ hiſtoriæ actione referendæ erunt, aliave ſancta, & animæ utilia, hymnive aliqui devoti canendi, hæc omnia per menſem ante ad epiſcopum deferantur, ut ab eo examinentur, & probentur. Qui vero ſine epiſcopi facultate, & approbatione aliquid horum effecerint, & qui cum illis conſenſerint, pro modo culpæ graviter puniantur. Dum vero divina officia celebrantur, actiones etiam ab epiſcopo conceſſæ fieri prohibentur.

Anno Christi 1585. De hoc tit. ſatis piel[o]quitur conc. Milan. 4. tit. de ſacr. reliq. cum tit. ſeqq. & Milan. 5. tit. de indulg. & ſac. reliq. Seſſ. 25. in decret. de invoc. ven. & rel. ſanct. & ſac. ima. Motus proprius Pii V. Tx. in c. 2. de immun. eccl. lib. 6. Conc. Trid. ſeſſ. 22. in decret. de obſerv. & evitan. &c. Mexic. 1. c. 26. Guadix tit. 4. conſt. 6. & Mil. 1. p. 1. tit. de act. & repr. ſacris, & Compoſtel. act. 2. c. 9. & Tol. act. 2. c. 21. & Granat tit. de cel. miſſ. n. 3. & tit. de reliq. & ven. ſanct. n. 4. & ſyn. de Quiroga conſt. 70. & provinc. ejuſdem act. 3. c. 38. Granat. tit. de reliq. & ven. ſanct. n. 6.

§ II.

Vehementer itidem judicibus eccleſiaſticis commendatur, ut cum omni cura, & ſeveritate, quibus opus eſt, quorumdam reprimant audaciam, qui in eccleſiis cum mulieribus, aut nutibus, aut libere colloquuntur; Magiſtratus vero regios quantum poteſt hæc ſynodus cohortatur, aut contra delinquentes hujuſmodi, ea quæ regiis legibus ſunt diſpoſita exequantur, & eccleſiæ miniſtris, ſuum quoque auxilium conferant, quo ſi opus fuerit, hi ab eccleſia ejiciantur, ne ab irreverentia hujuſmodi minime deſiſtentes ſuo exemplo, aliis ſcandalo ſint.

Lex 1. & 2. tit. 2. lib. 1. recopil. Conc. Anti. c. 5. & Trid. ſeſſ. 25. in decret. de purg. tit. de invoc. ven. & reliq. SS. ad finem. Mexic. 1. c. 27 § unico, Guadix tit. 6. tit. 19. & 20. & Mil. 1. 2. p. tit. de eccleſiis, & earū cultu, verbo rect. & Tolet. act. 1. c. 20. & Compo. act. 3. c. 40. & Granat. tit. de reliq. & ven. SS. n. 5. & ſyn. de Quiroga conſt. 74. & Lim. 3. act. 3. c. 43. Lex reg. 1. tit. 2. lib. 1. recopil.

§ III.

Itidem præcipitur, ne cuiquam in poſterum pernoctationes, aut nocturnæ vigiliæ, & epulæ in eccleſia permittantur, ſub pœna excommunicationis. Eccleſiaſtici vero conſentientes graviter puniantur. Sermones de paſſione, & reſurrectione ob incommoda, quæ inde naſcuntur, noctu ne habeantur.

§ IV.

In eccleſiis, aut in illarum cœmeteriis congregationes, conſultationes, contractuſve rerum ſæcularium, ludive aliqui, ne fiant. Iter agentes intra eccleſias ſeſe ad hoſpitium ne recipiant, neque dormiant: aliter ſex pondo in uſum fabricæ eccleſiæ, & accuſatoris mulctentur, quam mulctam perſolvant, tam qui in eccleſiis dormierint, quam qui conſentientes fuerint. Hoc tamen decreto non prohibetur, ne tempore neceſſitatis ad templa confugiant, ſi ibi cum debita reverentia commorentur.

§ V.

In cœmeteriis eccleſiarum taurorum ſpectacula ne fiant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam incurrant judices, aut ſuperiores, quorum juſſu id fit: ſi vero communitas ſit eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto.

VI.

nno
risti
585.
ii. 1. c.
& Mil.
2. tit. de
& carũ
u, &
n. tit. de
quiis, &
SS. n.
syn. de
roga
ft. 69.
Milan 4.
de pro-
no usu a
is locis;
endo.
datur in
c. Trid.
25. decr.
ndulg.
1. p. 1.
de sanct.
q ven.
Compo.
2 c. 6. &
nens. 3.
4. c. 10.
tus pro-
is Greg.
II. in
ar. apo.
nc. Mil.
er. sanct.
verb
ctissimi.
nat. tit.
relig. &
er. SS. n.
Comp.
2 c. 6.
25. in
nc. & in
ud vero.
xic. 1. c.
& Cõp.
2. decr.
ynod de
iroga
ft. 67
8. Mil.
1. tit.
e serv.
in sacr.
g. effin.
tit. de
relig.
it. de
atu, de-
e, & ni-
e sacr.
verb.
bus in
l. Conc.
2. c. 53.
onc. 1.
v. Bono.
tit. de
g. sacr.
tchiep.
onensi
ac. diœc
Cadiz
D. Gar-
de Haro
& diœc.
Altoiga
D. Petro
Rojas
ft. 14. c.
& diœc.
Burgos
archie.
Francis.
checo de
edo lib.

§ VI.

A

Ne levitate animi, reliquias falsas pro veris sanctorum reliquiis venerari contingat, decernit, & jubet hæc synodus, ut nemini liceat secum reliquias gestare, aut eas in loco publico venerandas proponere; nisi prius ab episcopo examinatæ, authenticæ comprobentur, ut titulo de episcoporum officio præmissum est; consuetudo tamen, & pia devotio agnos Dei deferendi, qui a pontifice Romano benedicuntur, inter fideles conservetur, dummodo picturæ, & illuminationes, sicut felicis recordationis Gregorii decimi tertii motu proprio constitutum est, eis non adhibeantur.

§ VII.

Quia inter rudes viget abusus levis cujusdam credulitatis, qua existimant, se certa verba scripta, aut certas orationes secum deferentes, aut ad collum suspendentes igni, & aqua minime perituros, aut bona aliqua, quæ desiderant, obtenturos; Sub pœna excommunicationis præcipitur, ut quicumque hæc secum gestaverint, vel alia similia, intra mensem post hujus decreti publicationem episcopo tradant, eaque ipse consumat, deinceps vero nemo hæc secum habeat, sine examine, & approbatione ordinarii, confessarii vero admoneantur, ut a superstitiosæ vanitatis hujusmodi errore sibi confitentes peccata cavere hortentur.

B

§ VIII.

Probatæ & authenticæ reliquiæ in aliqua ecclesia existentes, extra tabernaculum sanctissimi sacramenti eucharistiæ, in loco decenti collocentur. Interim tamen si locus hujusmodi non est deputatus, in aliqua parte ejusdem tabernaculi asserventur: ut autem pia, & laudabilis consuetudo sacras imagines venerandi in animis fidelium eum effectum operetur, ad quem illæ institutæ sunt, populusque sanctorum recolat memoriam, eosque veneretur, & ad eorum imitationem, vitam, moresque componat, maxime conveniens est, ut nihil in imaginibus prophanum, aut indecens appareat, quo possit devotio fidelium impediri. Eam ob causam juxta concilii Tridentini decretum prohibetur, ne posthac quisquam Hispanus, Indusve imagines ad usum alicujus ecclesiæ hujus archiepiscopatus, & provinciæ depingat, nisi prius ab episcopo, aut ab ejus officiali examinetur, aliter operarum, quas in his fabricandis, & depingendis collocavit stipendium amittat. Visitatoribus vero injungitur, ut quas repererint imagines, historias apocryphas exprimentes, aut indecentes sculptas, sive depictas deleri, seu inde amoveri præcipiant, aliasque in earum loco decentes substituant.

C

D

§ IX.

Imagines de cetero construendæ (si fieri possit) pictæ sint, si fingi debent, ita ut sculpantur, ut eas vestibus ornare minime opus sit; quæ vero hoc tempore jam extant, proprias habeant vestes deputatas. Si vero aliqua persona sæcularis ad ornatum imaginis vestimenta aliqua commodaverit, & his imago induta fuerit, eo ipso ad ejus cultum applicentur. Imagines autem quando vestibus, aut alio modo erunt ornandæ ad effectum hujusmodi extra ecclesias ne ferantur.

E

§ X.

Ob reverentiam sanctissimæ cruci, sanctorumque imaginibus debitam, interdicitur, ne in sacaro, buccarove, aut aliis esculentis, nec in sepulcris, aut in ferramentis, quibus pecudes signantur, crucem imaginesve sanctorum, aut alias res sacras depingere liceat, aliter, qui secus fecerit a judicibus ecclesiasticis corrigetur.

§ XI.

Nullus mercator, aliusve quisquam sacros lapides, calices, ornamenta sacra, aut benedicta venalia habeat; seu benedici, & consecrari faciat, ut divendat, sub pœna excommunicationis, ac præterea rei venditæ hujusmodi, pretium fabricæ ecclesiæ applicetur.

§ XII.

Quia omnes speciali devotione gloriosissimam virginem Mariam universalem patronam, & advocatam prosequi debemus, statuitur ac jubetur, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ antiphona, Salve regina cum omni solennitate cantetur singulis quadragesimæ diebus, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ, necnon singulis sabbatis per annum, cui assistet ad recitandam orationem canonicus pro tempore hebdomadarius, necnon capellani, & cantores omnes intersint, iique cum hoc onere ad officia hujusmodi admitti debeant, episcopis vero valde commendatur, ut omni sollicitudine piam in sanctissimam virginem devotionem hujusmodi augeri procurent, omnemque adhibeant diligentiam, ut pro celebrandis missis de beata Maria in sabbatis, & pro antiphona Salve regina ut præmissum est solenniter decantanda, aliqua sit dotatio, sive institutio.

§ XIII.

Quo vero in omnium fidelium memoria domini nostri, ac redemptoris Iesu Christi passio semper retineatur (aliis ob hanc causam devotionibus, & laudabilibus populi consuetudinibus minime sublatis) Hæc synodus statuit, ac mandat, ut singulis diebus hora tertia pomeridiana in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis, ad effectum hujusmodi, campana per tres interpolatos ictus pulsetur, fidelesque hæc synodus quantum potest in domino exhortatur, ut hoc signo audito, pro sua quisque devotione, aliquas in memoriam passionis domini preces effundat. Quoties vero prædicta hora dato signo id effecerint; quadraginta dierum indulgentiam consequantur.

LIBRI TERTII TITVLVS XIX.

De immunitate ecclesiarum, & clericorum.

§ I.

SI imperatorum, & regum temporalium palatia, eorumque famuli privilegiis, & immunitatibus jure gaudent; quanto magis ecclesias, & ecclesiæ ministros immunes esse oportet qui æterno Deo vivo & vero dicantur? quare hæc synodus decernit, ac jubet, ut nemo cujuscumque qualitatis existat, contra libertatem ecclesiasticam leges condat, aut statuta decernat, nec obsideat, invadat, aut occupet ecclesias, nec liberum earum ingressum, & egressum impediat, nec ab ecclesiis eos extrahant, qui eo confugerint; & hac immunitate gaudere possunt, nec eos vinculis constringant, aut eis custodes adhibeant in ecclesiis, vel cœmeteriis; nec ullo modo ecclesiis vim inferant, vel earum portas confringentes, aut parietes dejicientes, admotisve scalis, ad eas ascendentes. Quod si secus fecerint, privatæ personæ pœnam excommunicationis ipso jure incurrant. Communitates vero ecclesiastico subjaceant interdicto, a quibus censuris non absolvantur, nisi post plenam satisfactionem damni ecclesiis illati; Dum vero ecclesia obsessa tenebitur, cessatio a divinis fiat. Quod si episcopo videbitur, illi qui vim templis intulerint, pecuniariis pœnis fabricæ ecclesiæ applicandis plectentur.

Anno
Christi
1585.
3. tit. de rel. ven. sanct. c. 8.
Vide conc. citata supra
Suadetur ex leg. 3. tit. 1. lib. 1. recop.
Conc. Mil. 3. ver. quod præterea.
Mexic. 1. c. 16. & syn de Quiroga const. 66.
Guadix tit. 3. const. 16. & Gran. tit. de celebrat. missar. n. 16.
Synod. de Quiroga const. 42. & Limens. 3. act. 3. c. 27. & conc. Mil. 3. verb. relig. essis.
Ex Matthæi c. 27. & Luc. c. 23. & venit ex Clem. PP. M. lib. 5. const. apost. c. 6 ad finẽ, & lib. 8. c. 40. term. 1. conc Conc. Med.ol. 2. tit. 2. decr. 10. de qua orat. vesp. & de indul. concessa a Greg. XIII.
Vide Carol. Borromæũ arch. Med. in actibus suæ ecclesiæ tom. 2. p. 7. agit. Cæsar Baronius in annal. eccl. tom. 1. fol. 221. vers. is de anno, & Navar. de horis cano. c. 18. n. 43. & fra. Ant. de Aranda in lib. (Loores del san. Calv.) c. 30. f. 242. Durand. in rat. divin. offic. lib. 4. c. 1 n 20. & Ioa. Steph. Durantus lib. 3. de rit. eccl. cath. c 10. f. 314.
Tx. in cap. inter alia de immu. eccl. Conc. Trid. sess 25. c. 20. de reform. Mexic. 1. c. 30. Guadix tit. 4. const. 4. Milan. 1.

ANNO CHRISTI 1585.

2. p. tit. de eccl. & earũ cultu verb. sicut eccle. & ead. p. 2. tit. quæ per ad bonor. & jurium eccl. conser. verb. omnes vero, & 5. Mila. tit. de eccl. & earum supellect. & fructib. & Granat. tit. de immun. eccl & syn. de Quiroga const. 72. Tx. in c final. de immu. eccl. Mexic. 1 c. 3' & Guadix tit. 4. const. 4. in fine, & Granat. tit de reliq. & ven. sanct. n. 9. & syn. de Quiroga const. 73. Mexic. 1. c. 31. § 2. ad finem, & Guadix tit. 4. const. 3. & Granat tit. de reliq. & ven. san. n. 9. in fine, & syn. de Quiroga const. 73. Sess. 23. c. 6. Mexic. 1. c. 85. & Guadix tit. 2. const. 45.

§ II.

Ne vero quisquam, ecclesiastica immunitate, ad perpetranda nova delicta abutatur, mandat hæc synodus, ut nemo ex his, qui ad ecclesiam confugerint, extra eam egrediatur ad injuriam alicui irrogandam, aut aliud delictum committendum, neque suspectas mulieres in ecclesia secum habeat, aut ludos exerceat, nec ad portas ecclesiæ, aut cœmeteriorum lyram, aut alia musica instrumenta pulset. Cum vero minister aliquis justitiæ per ecclesiam, aut proximum ecclesiæ locum transierit, hi qui ad ecclesias confugerunt, ab ejus conspectu se abscondant, quod si secus fecerint ab ecclesiarum hujusmodi locis expellantur, & in aliis ne recipiantur, nisi ex hujusmodi expulsione periculum aliquod eis proveniat.

§ III.

Tunc enim aliter corrigendi sunt, & vinculis intra ecclesias coercendi; si vero ii decretum hujusmodi violaverint, sacristæ, aut qui ecclesiarum curam gerunt officialibus annuntient, ut quod fuerit opportunum provideant.

§ IV.

Quoniam vero æquum non est, ut delinquentes propriam habitationem ecclesiam sibi constituant, ea negligenter præstantes, quibus tutus sit eis extra ecclesias egressus; mandat hæc synodus, ne hi sine speciali episcopi licentia, ultra novem dies in ecclesia permittantur. Illi vero, qui ad ecclesiam se receperunt, ne ad exilium condemnati illud adimpleant, ab ecclesiis ejiciantur, nisi grave aliquod periculum eis immineat, aut aliud valde notabile si ab ecclesia expellantur.

§ V.

Ut controversiæ inter sæcularem, & ecclesiasticam jurisdictionem (de puniendis clericorum prima tonsura, aut quatuor minoribus initiatorum delictis) vitentur, præcipit hæc synodus, ut judices ecclesiastici, quoad hoc concilii Tridentini decretum observent, ad cujus executionem, priusquam officialis, aut judex ecclesiasticus in favorem alicujus clerici ex prædictis, inhibitorias literas concedat, inquirat, & examinet, si titulum legitimum habet, aut si clericus ille est idem cum eo, qui in titulo continetur. Hoc tamen intelligitur casu, quo clericus hujusmodi a sæculari judice captus non detineatur, tunc enim ob periculum, quod ex dilatione imminet, ejus petitio admittenda est, & juxta juris dispositionem providendum, ut in primis e sæculari carcere, ad ecclesiasticum transferatur, deinde vero ulterius procedetur.

§ VI.

Quando inhibitorias literas judici sæculari directas contigerit, cum debito honore judici hujusmodi intimentur, judices vero ecclesiastici curent diligenter, ne clericorum hujusmodi ad se transmissorum delicta impunita remaneant, nec a causæ prosecutione desistant, usque ad sententiam definitivam, ad idque parte contraria desistente, aut judice ex officio procedente, causæ vices, & voces fiscali tradantur, curentque ut is causam usque ad conclusionem prosequatur. Si vero delictum grave fuerit, reos captos adhibitis fidejussoribus, ne liberent, donec omnino causa terminetur, & definiatur; ac delinquentes hujusmodi pro gravitate delicti puniantur, ne eis clericalis status delinquendi licentia sit.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XX.

Ne clerici, vel monachi negotiis sæcularibus se immisceant.

§ I.

Late vide jura in praxi canonica Ioan. Bernard c. 50. Mexic. 1. c. 56. & Mex. 2. c. 27 & 28. & Guadix tit. 5. const. 6. & 7. & Mil. 1. p. 2. tit. de negotiis sæcular. a cler. fugiẽ. & Granat. tit. ne cler. vel monac. & synod. de Quiroga const. 108. & Limen. 3. act. 3. c. 4. & 5.

QUONIAM cupiditas malorum omnium radix, valde hoc nostra tempestate ecclesiasticorum quorumdam animos invasit, ideo ne in domo Dei, quæ domus orationis est, negotiationes exerceantur, hæc synodus statuit, ac præcipit omnibus hujus provinciæ episcopis, & clericis sacro ordine initiatis, cujuscumque dignitatis, & conditionis existant, ut non solum ab usurariis contractibus, & jure divino damnatis abstineant sese: sed etiam ab his, qui quamvis sæcularibus permittuntur, clericis ratione sui status a sacris canonibus prohibentur. In cujus rei executionem hæc edicuntur. Nemo negotiationes, mercaturas exerceat, aut alicujus procurator, negotiorumve gestor sit, aut alienarum mercium curam suscipiat, easque administret, vel earum pretium transmittat; aut alio quovis modo, in hujusmodi negotiationibus se immisceat. Quod si aliqui hoc decretum violaverint, si episcopi sint, ipso facto ecclesiæ ingressu interdicantur, a quibus provinciali synodo hujus rei ratio petetur. Ceteri vero clerici, cujuscumque conditionis existant, præter pœnas a jure statutas, quæ in suo robore, & firmitate permanent, ipso facto, pœnam excommunicationis majoris incurrant, & si semel id commiserint ducentum minarum pondo mulctentur; si iterum quatuor centum, si tertio sexcentum, ac præterea supellectilem, & pecunias amittant, quibus negotiationes exercuerint, totumque id, quod ex contractibus prædictis provenerit, cujus tertia una pars hospitali domui cathedralis ecclesiæ applicetur, tertia vero pars altera justitiæ sumptibus erogetur, alia vero judici, & accusatori æque tribuatur. Qui vero per interpositam personam negotiabitur, aut ad negotiandum pecunias in societatem dederit, pœnis pecuniariis hoc decreto statutis mulctabitur; hoc tamen decreto, quæ clericis per canones licent prohibita non intelligantur.

Limens. 3. c. 4. & 5.

§ II.

Præcipitur item sub præmissis pœnis, ne ullus clericus Indorum curam gerens, in suis regionibus per se, aut per interpositam personam contractus redimendi pisces, aut quod venatione capitur, gossipium, salem, mayzum, & alia hujusmodi, quæ in terris Indorum nascuntur, ut hæc iterum divendat. Neque etiam negotiationis, seu lucri gratia Indos suæ jurisdictionis nere, aut texere, aut alias artes hujusmodi exercere faciat; quo fiet ut Indi his molestiis non divexentur, & hi, qui Indorum curam gerunt, liberius eorum vitia reprehendant, eosque commodius instruant.

§ III.

Mexic. 1. c. 50 § 2. & Guadix tit. 5. const. 6. & Granat. tit. ne cler. vel monac. & Limen. 3. act. 3. c. 21.

Prohibetur itidem omnibus sacro ordine initiatis, ne per se, aut per interpositam personam, in toto, aut in parte ecclesiasticos, aut sæculares redditus locent, aut in se translationes similium redditruum recipiant. Quod si per interpositam personam secus fecerint pondo centum minarum persolvant: si vero per se ipsos pondo ducentum, quæ in piorum operum, & fabricæ cathedralis ecclesiæ, accusatorisque usus æquis partibus erogentur, si vero his pœnis cautiores non fiant, gravioribus juxta qualitatem delicti punientur.

§ IV.

INO ISTI 5. est aldas s. uf. 3. .c. 5.

§ IV.

Nullus beneficiatus, aut curatus Indorum, tam sæcularis, quam regularis, ex auctionibus regiis, aut ex his, quibus a rege commendata sunt oppida in suo districtu emat mayzum, gossipium, aut gossipinas telas, mel, & alia, quæ ejus parochiales in tributum dant, per se, neque per interpositam personam, aliter id omne amittant, quod inde exportaverint, aut emerint, & in usum fabricæ ecclesiæ districtus hujusmodi, accusatoris, & sumptuum justitiæ æquis partibus conferantur, ne si ministri Indorum hujusmodi contractibus implicentur, (ut evenit aliquando) eorum ministerium in contemptum veniat.

§ V.

Quia vero multi curati, & beneficiati Indorum hanc curam suscipiunt, magis lucri cupiditate, (ut videlicet Indi sua colant prædia, aut minas effodiant) quam ut ipsi rudium Indorum animas instruant, hæc synodus præcipit, ut nullus curatus Indorum sive sæcularis, sive regularis possit intra suam jurisdictionem, nec intra decem leucas in ejus ambitu, prædia (etiamsi patrimonialia, aut ecclesiæ fuerint) colere, si sint qui ea conducere velint. Quod si conductores minime reperiantur, ea ipsis colere liceat etiam per Indos, quos tamen, ad id volentes tantum adhibeant, debitamque eis operum, & laboris mercedem persolvant, benigneque, & comiter se gerant, si secus fecerint, episcopus curatos sæculares beneficio privet, regulares autem a regimine ecclesiæ amoveat, & voce activa, & passiva perpetuo suspendat.

enf. 3. 3. c. 5.

§ VI.

Eadem etiam obligatione teneri, declarat hæc synodus ministros regulares, qui stipendium a majestate regia, vel ab his, quibus a rege commendata sunt oppida recipiunt, unde de suis laboribus possent Indis satisfacere. Non tamen ex hoc intelligitur, Indis cantoribus, & aliis ad usum divini cultus necessariis, ministros debere stipendium aliquod persolvere.

LIBRI TERTII TITVLVS XXI.

De observatione jejuniorum.

§ I.

INTER præcipuas Christianæ vitæ exercitationes ea una est, qua ut divinæ legis mandata omni sollicitudine observemus, rebellatricis carnis motibus frænos imponimus, eamdemque spiritui subjugamus. Quam ob causam sancta mater ecclesia, quæ a Spiritu sancto regitur, & gubernatur, statutos dies instituit ad jejunium, & abstinentiam, quo carnis appetitus maxime edomatur, rationique subjicitur. Igitur, ut omnes Christi fideles hujus archiepiscopatus, & provinciæ dies, quibus ad jejunium tenentur optime intelligant, hæc synodus, tam Indis, quam Hispanis in hac provincia degentibus, respective sequentes dies ad jejunandum proponit.

exic. 1. c. Mex. 2. 5. Guatit. 6. st. 21. lan. 1. p. t. de jeio, & anat. de ervat. niorū. nod. de iroga. ist. 99. nenf. 3. 3. c. 41. Milan. 5. b. omnis ror.

Dies, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ, utriusque sexus fideles (Indis exceptis.)

§ II.

IN primis omnes dies quadragesimæ, exceptis dominicis diebus.

A

MENSE FEBRVARIO.

Vigilia sancti Mathiæ apostoli.	23
anno vero bissexti.	24

IVNIO.

Vigilia nativitatis sancti Ioannis Baptistæ.	23
Vigilia apostolorum Petri, & Pauli.	28

IVLIO.

Vigilia sancti Iacobi apostoli.	24

AVGVSTO.

Vigilia sancti Laurentii.	9
Vigilia assumptionis beatæ Mariæ virginis.	14
Vigilia sancti Bartholomæi apostoli.	23

SEPTEMBRI.

Vigilia sancti Matthæi apostoli & euangelistæ.	20

B

OCTOBRI.

Vigilia SS. apostolorum Simonis, & Iudæ.	27
Vigilia sanctorum omnium.	31

NOVEMBRI.

Vigilia sancti Andreæ apostoli.	29

DECEMBRI.

Vigilia sancti Thomæ apostoli.	20
Vigilia nativitatis domini nostri Iesu Christi.	24

Itidem tenentur ex consuetudine introducta jejunare in vigilia pentecostes.

Ex præcepto quoque jejunare tenentur in diebus quatuor temporum qui quidem dies duodecim sunt.

C In Hieme feria quarta immediata post festum S. Luciæ cum feria sexta, & sabbato sequentibus.

In Vere, feria quarta, sexta, & sabbatum post dominicam primam quadragesimæ.

In Æstate feria quarta, sexta, & sabbatum post pentecosten.

In Autumno feria quarta, sexta, & sabbatum post festum exaltationis sanctissimæ crucis.

Dies, quibus Indi jejunare tenentur ex constitutione felicis recordationis Pauli papæ tertii.

IN primis, omnes sextæ feriæ quadragesimæ, vigilia nativitatis domini nostri Iesu Christi, sabbatum majoris hebdomadæ.

D

§ III.

In his omnibus diebus, tam Hispanis, quam Indis assignatis, omnes utriusque sexus fideles hujus provinciæ, vigesimo primo ætatis anno majores jejunare tenentur sub pœna peccati mortalis, unaque tantum comestione, eaque in meridie his diebus uti debent, illis exceptis, qui vel ægritudine, vel senectute, vel ex magno corporali labore, vel aliis justis impedimentis jejunio non obligantur; In jejunio autem servando nemo suam sententiam sequi debet, sed suum confessarium consulet, ejusque sententiæ adhæreat. Exhortatur tamen hæc synodus omnes quinto decimo ætatis anno majores, &
E vigesimo primo minores, ut paulatim jejuniis assuescant, in aliquibusque diebus a cibis se abstineant, quo facilius cum tempus jejunandi ex præcepto occurrerit jejunium observent. Monet quoque, & hortatur omnes hujus provinciæ fideles, ut laudabilem consuetudinem jejunandi in vigiliis beatæ Mariæ virginis, & festi corporis Christi, itidemque a cibis carnalibus abstinendi in diebus rogationum (quamvis ex præcepto non teneantur) observent, conceditque hæc synodus jejunantibus in his diebus quadraginta dierum indulgentiam pro singulo quoque die.

Anno Christi 1585.

Conc. Aur. 1. c. 29. refertur in c. Rogation. de consecr. dist. 3.

§ IV.

Præcipit quoque hæc synodus curatis omnibus sæcularibus, & regularibus, ut id suis subditis annuntient.

ANNO CHRISTI 1585.

§ V.

Declarat præterea hæc synodus abstinendum esse omnino in diebus jejunii quadragesimalibus a lacte, ovis, caseo, butyro, aliisve cibis ex his conditis, nisi ad id bulla, aut privilegium concessum sit. Declarat etiam in omnibus jejunii diebus, feriis sextis, & sabbatis per annum; & in dominicis quadragesimæ esum carnium esse prohibitum, nisi alicui de consilio medici corporalis, & de facultate episcopi, aut ejus officialis in scriptis, esus carnium licitus sit. Hæc tamen facultas, examinata causa, ad tempus limitatum, & gratis concedetur. In omnibus vero his diebus, quibus ab esu carnium abstinendum est, carnes publice ne divendantur, nisi ad usum infirmorum, facultatem prædictam obtinentium.

§ VI.

Medicis itidem jubetur, ne prius cuiquam in diebus prohibitis edendi carnes facultatem dent, quam prospexerint rei necessitatem, quæ si sufficiens non sit, facultas hujusmodi denegetur. In concedendis vero hujusmodi facultatibus, ne faciliores se erga divites, quam erga pauperes præbeant, præsertim cum divites aliis possent uti alimentis sine detrimento salutis, quibus pauperes, & miserabiles personæ ob inopiam uti non possunt.

LIBRI QVARTI TITVLVS I.

De sponsalibus, & matrimoniis.

§ I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. matrim.

Ex eo magna incommoda, & infelices eventus oriuntur, quod matrimonia, nec sincero animo, nec ad sacrorum canonum præscriptum contrahantur. Quare episcopi, & ecclesiastici judices in executione eorum, quæ de sacro matrimonii sacramento jure disposita sunt, omnem operam collocare debent. Quod maxime cupiens hæc synodus, præcipit curatis omnibus, tam sæcularibus quam regularibus, ut curent diligenter, ne aliqui ex sibi subditis, prius per verba de præsenti matrimonium contrahant, quam peccata sua confiteantur, quo se ad suscipiendam gratiam præparent, quæ in hoc sacramento confertur. Hoc enim, & ad vitam conjugalem cum omni pietate, & tranquillitate degendam, & ad prolem educandam, ad cælorumque patriam dirigendam convenientissimum principium erit. Præterea curati subditos doceant, tunc se matrimonii sacramentum suscipere, cum per verba de præsenti contrahunt.

Milan. 1. p. 2. tit. quæ ad sacram. matrim. pertin. & Guadix tit. 2 a const. 57 & Gran. tit. de sponsal. & synod. de Quiroga a const. 28.

§ II.

Decreto autem Tridentini concilii synodus innixa hortatur, ut conjuges ante sacerdotalem benedictionem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, statuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse.

Sess. 24. c. 1 de reform. matrim. Guadix tit. 2. const. 66.

§ III.

Vt multis malis, quæ ex clandestinis conjugiis ortum habuere, medicinam afferret universalis Tridentina synodus clandestina hujusmodi matrimonia irritavit, nullaque decrevit, ac formam, qua matrimonia debent celebrari in hunc modum præscripsit (videlicet) ut matrimonium præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus contrahatur. Quod si aliqui secus contrahere attentabunt, hujusmodi contractus eadem synodus irritos, & A nullos decrevit. Hujus igitur concilii auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ac jubet, ne quisquam per verba de præsenti matrimonium contrahere attentet; nisi ad præscriptum concilii Tridentini. Si qui vero secus fecerint, ultra pœnas a jure statutas, etiam excommunicationis pœna proponitur; contrahentes autem in triginta pondo condemnentur: singuli vero testes in quindecim, quæ in usum ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, erogentur. Parochus vero, aut sacerdos per mensem unum carcere inclusus teneatur.

Sess. 24. c. 1. de reform. matrim.

§ IV.

Ex decreto itidem concilii Tridentini statuit, ac præcipit hæc synodus, ut antequam matrimonium contrahatur, ter in parochia, sive parochus contrahentium, tribus continuis diebus festivis a proprio B parocho inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum, ab eodemque parocho subditi moneantur, ut si ad alicujus notitiam legitimum aliquod impedimentum pervenit, quo contrahentes impediantur, illud revelent. Denuntiationes vero hujusmodi, nequaquam fieri omittantur, nisi quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes: Tunc enim, vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Episcopis vero injungitur, ut ad id, non per quosliber suos officiales, sed ipsi per se, aut per suum generalem vicarium, ex gravi causa C facultatem concedant: declarat autem hæc synodus, in Indorum oppidis satis esse, si quando minister visitaverit, tres hujusmodi denuntiationes ab eo fiant, tribus diebus etiam non festivis, dummodo eo tempore populus in ecclesiam conveniat. Aliter enim matrimonia Indorum celebrari non possunt, sine magno impedimento doctrinæ Christianæ, qua Indi sunt erudiendi.

Dicta s[...] 24. c. 1. supra. Mexic. 38. Gua tit. [...] co 57. & G de spon n. 1. & [...] de Quir consti. 29 Lim. 3. a 2. c. 34. Sess. 24. [...] de refor matrimo Limens. act. 4. c. & provi de Quiro act. 3. c. 4 & concil. Mil. 5. ti quæ ad m trimoniu pertinent

§ V.

Iuxta decretum concilii Tridentini prohibet hæc synodus, ut nullus sacerdos sæcularis, sive regularis, etiamsi parochus sit, alterius parochiæ sponsis: sine ordinarii, vel eorum parochi licentia, bene- D dictionem nuptialem conferre audeat, quolibet privilegio, aut consuetudine nonobstantibus. Quod si secus fecerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

D. Sess. 24 c. 1. de refor matrim.

§ VI.

Præcipit quoque hæc synodus sæcularibus, & regularibus curatis, ut in benedictionibus nuptialibus Indorum naturalium arrhas benedicant, cum reliquis ceremoniis, quibus in benedictionibus nuptialibus Hispanorum uti solent; Pro hujusmodi autem benedictionibus conferendis, quidquam prorsus ne accipiant, præterquam a sponte dantibus E post præstitam liberam benedictionem: aliter quidquid acceperint, restituere etiam in foro conscientiæ tenebuntur, & præterea severe punientur.

§ VII.

Nullus parochus, aut sacerdos sæcularis, sive regularis, quemquam per verba de præsenti matrimonio conjungant, qui non sit ætatis legitimæ a jure statuta, cujus ætatis per librum baptismi, aut per sufficientem probationem constare debeat, nec sponsalitiis similium personarum, quæ per verba de futuro fiunt, adsistat, nisi de episcopi licentia. Si quis vero secus fecerit, ordinarii arbitratu puniętur.

§ VIII.

Anno Christi 1585.

§ VIII.

Volens Tridentinum concilium liberum consensum, qui ad matrimonii contractum requiritur, conservari, præcipit sub anathematis pœna, quæ ipso facto incurratur, ne quisquam ullatenus cogatur, quominus libere matrimonium contrahat: cujus, auctoritatem sequuta hæc synodus, cum his in partibus multi ob suam propriam utilitatem, Indos, & servos invitos contrahere matrimonium compellant, ut suis operis utantur; statuit, ac mandat, ne ullus Hispanus Indum, aut servum cogat ad matrimonium contrahendum, nec per vim eos impediat, ut libere cum quibus libuerit matrimonium contrahant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Idemque præcipitur * proceribus Indorum, ea pœna statuta, si secus fecerint, ut triginta diebus in carcere sint inclusi, ac præterea severe puniantur.

§ IX.

Itidem præcipitur, ut hi, qui servos conjugatos possident, eos vendere possint, nec vendant in partibus adeo distantibus, ut probabile sit, eos cum uxoribus per longum tempus cohabitare non posse. Quod autem sit tempus longum reputandum arbitrio ordinarii censendum relinquitur.

§ X.

Vt vero corruptelæ, inter hos * indigenas aliquando receptæ, non sine gravi matrimonii injuria, occurratur, qua cum quis feminam aliquam in uxorem ducere volebat, eam a suis parentibus emens, cum eaque multo tempore ante matrimonium cohabitans sæpe innuptam dimittebat; decernit, ac jubet hæc synodus, ut Indorum parochi diligenter in suis districtibus de hoc delicto sciscitentur, ac episcopum certiorem faciant, ut tantum facinus puniatur, & funditus, ut decet, extirpetur.

§ XI.

Quorumdam dolis, ac fraudibus, quas aliqui machinantur, ut binas nuptias contra indissolubile matrimonii vinculum exerceant, obviare volens hæc synodus præcipit, ut nullus ex his, qui in facie ecclesiæ matrimonium contraxerunt, eo, quod ab altero conjuge absens sit, secundas nuptias contrahere audeat, nisi sufficienter probet ad præscriptum juris, alterius conjugis mortem. Quod si quis secus attentaverit, pœna gravi pro qualitate personæ punietur.

§ XII.

Qui ex Hispania, aut ex aliis partibus distantibus in hanc provinciam pervenerint, & secum feminas duxerint, uxorum nomine; nisi hujus rei authenticum testimonium exhibeant, ad illud deferendum, si episcopo videbitur, terminus unius anni cum dimidio præfiniatur. Quod si intra præfixum terminum, de matrimonio per testimonium, aut per sufficientem probationem non constiterit, ab ordinario separentur, nec cohabitare permittantur.

§ XIII.

Si quando evenerit, ut stante duorum infidelium matrimonio, alter conjugum ad fidem conversus baptimum susceperit, altero, vel ullo modo ad catholicam fidem convertere se nolente, vel non sine blasphemia divini nominis, vel eum ut pertrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit: sed si baptizatus, sine detrimento fidei, & legis divinę, aut cum spe, quod ad catholicam fidem convertatur, cum infideli cohabitaverit, fidelis alteri matrimonio ne se conjungat, sed cum infideli cohabitet. Si vero infidelis conversionem ad fidem distulerit per sex menses ambo cohabitent: quo elapso termino, episcopus de hac re certior fiat, ut ipse decernat, an terminus prorogandus sit, an fideli concedenda facultas, ut alteri matrimonio se conjungat. Itidemque episcopo annuntiabitur. Quando aliquis matrimonium contrahere velit, qui alterum conjugem in locis infidelium reliquit, cui suæ infidelitatis tempore cohabitabat, ut episcopus, causa examinata, ei jungendi se alteri matrimonio facultatem, si sibi visum fuerit, concedat.

§ XIV.

Quos Deus matrimonii vinculo conjunxit, non possunt, nec debent separari. Quare omnino reprobatum est maritum & uxorem dato libello separationis coram judicibus, & notariis se ad invicem separare, existimantes se illius libelli virtute a vinculo matrimonii se solutos: Idcirco statuit hæc synodus, ut nullus ecclesiasticus judex, in libellis hujusmodi auctoritatem suam interponat, sub pœna privationis officii; Nullusque notarius eosdem conficiat, aut subscribat. Quod si secus fecerint, præter pœnas capit. *Cum æterni tribunal*, statutas, ab officiis sint ipso facto privati, quadragintaque pondo minarum persolvant, in usum fabricæ, pauperum, & accusatoris æquis partibus eroganda. Qui vero ob prædictas causas non cohabitantes denuo matrimonium contrahere attentaverint, propter binas nuptias puniantur.

Mex. 1 c. 41 & synod. de Quiroga const. 14.

In cap. cum æterni de sent. & re judicata l. b. 6.

§ XV.

Quoniam vero aliqui, eo animo lites de divortio movent, easque minime prosequuntur, ut libere in suis insordescant vitiis; quo diabolicæ eorum fraudi occurratur, statuit ac præcipit hæc synodus, ut quandocumque lis de divortio mota fuerit, uxor statim, in aliqua domo honesta constituatur. Casu vero, quo pars litem non prosequatur, fiscali detur facultas petendi, ut simul cohabitent. Quod si sententia lata fuerit de divortio quoad thorum, uxor in domo honesta, ac minime suspecta pro ratione suæ ætatis, & conditionis collocetur, ne ulla in Deum committatur offensa; fiscalis vero, qui in hoc negligenter egerit, in pondo triginta condemnetur, & juxta causæ qualitatem, usque ad officii suspensionem puniatur, si episcopo videbitur.

LIBRI QVARTI TITVLVS II.

De cognatione spirituali, & aliis matrimonii impedimentis.

§ I.

QVONIAM aliqui, Dei timore posthabito, intra gradus a jure prohibitos, in quibus matrimonium invalidum est contrahere præsumunt, unde consequitur, ut in peccato vitam ducant: eam ob causam ex decreto concilii Tridentini, interdicit hæc synodus ne quisquam intra hos gradus matrimonium contrahere audeat, ne sacerdos ullus in aliquo hujusmodi contractu interveniat. Quod si aliqui scienter intra gradus prohibitos, qui matrimonium dirimunt, contrahere attentaverint, præter pœnam excommunicationis, quam ipso facto incurrant, & alias pœnas a legibus ecclesiasticis, & regiis statutas, centum pondo persolvant. Sacerdos vero, qui hujus rei conscius, hujusmodi matrimonii contracti-

Sess. 24. c. 5. de refor. matrim. Mexic. 1. c. 38 §. unico, & synod. de Quiroga const. 30. Tx. in Clem. unica de consang. & affinitate.

ANNO CHRISTI 1585.

Lex. regia 3. tit. 18. partita 7. & lex 7. tit. final. l. 8 ordinan. Vide Covarrub. in 4. 2. p. c. 6. §. 8. n. 2 & 3. Ex synod. de Quiroga const. 30.

contractibus interfit, si beneficiatus fuerit, fructus, seu redditus unius anni amittat: aut si beneficiatus non fuerit, centum pondo mulctetur. Quæ omnis mulcta fabricæ cathedralis ecclesiæ sumptibus justitiæ, accusatori, aut si is desit, judici æquis partibus applicetur.

§ II.

Quo vero his evitandis accurata diligentia adhibeatur, hæc synodus sacerdotibus exponit gradus prohibitos cognationis corporalis, & spiritualis hos esse.

§ III.

Primus consanguinitas usque ad quartum gradum inclusive. Secundus affinitas ex matrimonio contracta usque ad quartum gradum. Tertius affinitas ex fornicatione contracta, usque ad secundum gradum inclusive, pro ut est a Tridentino concilio dispositum. Quartus impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia quacumque ratione non fuerunt valida, prorsus tollitur, ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedit.

Sess. 24. c. 4. de reform. matrim. Sess. 24. c. 3. de refor. Sess. 24. c. 2. de refor. matrim.

§ IV.

Cognatio spiritualis in baptismo contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, & illius patrem, & matrem, & inter compatrem, & commatrem baptizati, & inter illius patrem, & matrem tantum. Ex confirmatione vero contracta cognatio confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egreditur. Advertendum tamen est, in impedimentis hujusmodi felic. record. Pium papam quintum suis propriis motibus declarasse in gradibus ante concilium Tridentinum prohibitis, & postea ab eodem concilio sublatis tanquam matrimonium non impedientibus, non solum intelligi post concilium impedimentum esse sublatum iis, qui denuo ad illum gradum pervenerunt; sed etiam iis, qui ante concilium eo gradu erant conjuncti, dummodo matrimonium, aut contractum sit, aut contrahendum post Tridentinum concilium.

Motus prop. Pii V.

§ V.

Tr. in cap. final. de divortiis.

Nefanda inter fratres, & sorores primo gradu conjuncta matrimonia, omni jure prohibentur. Quare præcipitur, ut infideles hujus provinciæ, qui tempore suæ infidelitatis, in hoc gradu conjuncti erant matrimonio: cum primum baptismum susceperint, separentur, matrimoniumque hujusmodi irritum, ac nullum decernatur.

LIBRI QUINTI TITULUS I.

De visitationibus.

§ I.

Sess. 24. de reform. Mex. 1 c. 91. Guad. tit. 8. & Milan. 1. p. 2. tit. de visitatione, & Tolet. act. 2. c. 2. & Granat. tit de visitat. & synod. de Quiroga a const. 116. Limens. 3. act. 4. a c. 1. usque ad 5. Late conc. 4. Mila. tit. de visitatio.

VISITATIONUM præcipuus scopus, (ut sanctum concilium Tridentinum exponit,) est, sanctam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere, ad quod efficiendum, ultra ea, quæ locus tempus, & occasio, visitatarumque personarum conditio, Deo, ac domino inspirante visitatorem docuerint, is ordo servabitur.

§ II.

Cum primum ad locum, quem visitaturus est, visitator pervenerit, ecclesiam adeat, ubi eum populus expectat, ibique preces ad Deum effundet, ac deinde ipse, aut ejus loco alius concionem habebit, qua summatim visitationis scopum exponat. Præterea generale hujus synodi decretum legi efficiet, populumque admonebit de obligatione, qua singuli tenentur denuntiandi publica peccata, ut tale remedium adhibeatur, quo omnes in Deum offensæ funditus tollantur.

ANNO CHRI[STI] 158[5]. Vide G[...] & syno[d.] Quirog[a] ubi sup[ra].

§ III.

Sanctissimum eucharistiæ sacramentum, sanctum chrisma, oleumque ac baptismalem fontem, manuale etiam sacramentorum, ac omnia ecclesiæ ornamenta visitabit, accurateque respiciet, an hæc decenter teneantur.

§ IV.

Libellum præteritarum visitationum requirat, sciscineturque an statuta in prædictis visitationibus executioni mandata sint: si vero aliqua adimplenda desunt, compleri curet, reprehendatque, ac corrigat eos, qui in his adimplendis negligenter se gesserunt.

§ V.

Quoad bona vero ecclesiæ inquirat in primis, an inventarium, liberve sit, ubi descripti sint tituli possessionum, quas ecclesia obtinet, exploretque an aliqua ecclesiæ bona alienata sint, an ea quisquam usurpaverit, an vero aliqui sumptus in ædificiis, aliisve rebus facti sunt, qui eam summam excedant, quæ est ab hac synodo constituta, aut si ecclesia jus habet ad aliqua bona nondum ab ecclesia recuperata. In quibus omnibus id adimpleri efficiet, quod titulo de rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non, jussum est.

§ VI.

Visitet quoque ecclesias, & eremitoria, videatque an aliqua superflua sint, aut non bene restaurata, & an sine episcopi licentia fabricata sint, episcopumque de hac re certiorem faciat, ut de convenienti remedio provideat. Præterea juxta concilii Tridentini decretum peculiari cura exquirat, & exploret attente, an imagines indecenter teneantur, quasque sic repererit, deleri faciat, aliasque in earum loco constitui jubeat, pro ut est titulo de reliquiis, & veneratione sanctorum dispositum.

Sess. 25. in princip. tit. de invocat. & sacris imaginib.

§ VII.

Hospitalia etiam, eremitoria, confraternitates, & alia pia opera visitet, dispiciatque, an eorum institutione, & fundatione, episcopique ordinationibus constituta observentur, idque provideat, quod sibi conveniens videbitur, ut hæc opera conserventur, & augeantur. Missarum, & piorum operum, quæ ex testamento relicta sunt, libellum petat, utque ea adimpleantur, quod est titulo de testamentis decretum, observet.

§ VIII.

Coram parochis decreta hujus synodi, quæ ad eorum officium spectant, legi faciat, & an observentur, diligenter exploret: specialiter vero inquirat, an parochus libros habeat, ubi baptizatorum, confirmatorumve, aut eorum, qui matrimonio conjuncti, & mortui sunt, nomina descripta teneat; Si habet catechismum, directoriumque confessorum, librumque decretorum hujus synodi. Si permittit a clericis peregrinis sine licentia missam celebrari. Si habet tabulam salariorum, juxta taxam ab episcopo designatam. Quod si quid repererit, quod non sit executioni mandatum, diligenter adimpleri curet, excessusque, & negligentias corrigat.

§ IX.

De vita, & honestate clericorum privatim exquiret, si onera suorum officiorum obierint, & quæ his decretis jussa sunt adimpleverint. Aut si in aliqua delicta reinciderint, aut aliqua receperint, quæ a jure,

jure, aut ab hac synodo eis prohibentur. Exquiret præterea, an clerici, vel sæculares publica aliqua peccata, aut scandala committant, an aliqui sint concubinarii, blasphemi, susceptores aleatorum, usurarii, & aliis hujusmodi vitiis implicati. In rebus autem occultis inquisitionem in speciali ne faciat, ex qua infamia oriri possit, sed ut est a jure communi dispositum inquirat.

§ X.

Visitator omnia, quæ animadversione digna reperit, effecerit, aut providerit, dum exercuit visitationem in suo libro describat: cum vero ad civitatem, ubi episcopus residet; pervenerit, de his omnibus intra tres dies episcopo rationem reddat.

§ XI.

Vt vero liberius morum reformationem, quæ visitatoribus valde commissa est, procuret, nihil quidquam visitator ullatenus accipiet, quocumque modo ei offeratur, ornamentave, nec pro ratione petenda de hospitalibus, confraternitatibus, œconomisve ecclesiarum, aut aliis similibus, nisi tantum quæ ad victum, & hospitium sibi, & his, qui eum comitantur, (quorum parvus numerus esse debet) ab episcopo dari constituta sunt. Quod si secus fecerit, pœnas incurrat a constitutione concilii Lugdunensis, quæ incipit, *Exigit*, statutas, & reliquas a concilio Tridentino impositas, ex cujus decreto decernitur, ut si visitatores ratione visitandi baptismales fontes aliquid acceperint, illud, in foro etiam conscientiæ, restituere tenentur; Hoc tamen decreto non prohibetur, ne notarii, & computatores, quos secum duxerint, id exigere possint, quod ex taxa hujus synodi eisdem debetur, ratione actorum, & scripturarum, rationumque, seu computorum, in quibus se exercuerint.

§ XII.

Quamvis ex jure, & ex decreto concilii Tridentini, ecclesiæ, & oppida, quæ visitantur, episcopis, aut eorum visitatoribus, ratione procurationis, sibi, & his, qui in ejus comitatu sunt, congrua victualia suppeditare debeant, & in hoc etiam archiepiscopatu, & provincia consuetum sit, Tamemes (bajulos scilicet homines) jumentave, sine ulla mercede tribuere, ut ex uno oppido in aliud, quæ ad hoc necessaria sunt, exportentur, nihilominus hæc synodus statuit, ac præcipit, ut posthac episcopi, sive eorum visitatores, cum visitaverint, justam mercedem bajulis hujusmodi, aut aliis Indis, pro se, & jumentis, quæ ad hoc adhibuerint, persolvant, pro distantia, quæ est inter unum, & alterum oppidum, & terræ consuetudine attenta, ita ut omnes intelligant vitari id omne, quo subditi vexari, aut molestari videantur, ac præterea ea solum visitatores proponere, quæ animarum saluti maxime conveniunt.

§ XIII.

Ne Indi, visitationum occasione * a proceribus molestentur, statuitur, ac jubetur, ut visitatores in scriptis annotatum suis nominibus relinquant quidquid pro suis, & eorum, qui eos comitantur victualibus sumptus fecerint, quo possit œconomus, si sæcularis fuerit, regiis magistratibus, si ab eisdem petatur, rationem reddere, aliter pro modo culpæ graviter puniatur.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI QVINTI TITVLVS II.

De calumniatoribus.

§ I.

GRAVISSIMA injuria tribunalibus irrogatur, quæ Deus in ecclesia sua pro administranda justitia constituit, dum his nonnulli ad suas vindictas, & flagitia abutentes, dolo malo innocentes criminantur. Cui malo remedium afferre volens hæc synodus præcipit, ut si aliquis articulos dederit, aut calumniosam accusationem, per se, vel interpositam personam contra aliquem clericum obtulerit, in casibus, quibus juxta juris dispositionem calumniosa talis accusatio reputabitur, iisdem pœnis criminator plectatur, quibus puniendus esset accusatus, vel denuntiatus, si contra eum probaretur. Ac præterea in omnibus expensis, & damnis condemnetur, quæ accusato, vel denuntiato inde provenerint, & in pondo quinquaginta, quorum medietas ei, qui calumniam passus est, tribuatur.

De hoc tit. Granat. tit. de calumn. n. 1. 2. & 3. quo refor. Conc. Mex. 1. in c. 79. Lex reg. 4. tit 17. lib. 8. recopil.

§ II.

Si quis accusaverit, aut denuntiaverit, sive clericus sit, sive sæcularis injuriam suam non fuerit prosequutus, ab eo articuli ne admittantur, nec accusatio pro sua recipiatur, sed fiscali tradetur, qui ad ejus prosecutionem tenebitur, in his casibus, & eo modo, quo titulo de officio procuratoris fiscalis continetur, & non aliter, ultra ea tamen, quæ ibidem disposita sunt, sæcularis clericum fidejussorem ad id præbeat, qui sæcularis in probatione defecerit, expensas, & pœnam prædictam, se soluturum promittat, aliter ejus accusatio nequaquam admittatur.

§ III.

Quamvis is, qui calumniose fuerit accusatus, calumniatorem non accusaverit, possint judices (si casus id postulat, eisque videatur) contra calumniosum criminatorem ex officio procedere, eumque pro merito culpæ condemnare.

§ IV.

Quoniam vero sæpe Indi nomine communitatis, aut particularium, articulos contra nonnullos clericos dare solent, decernitur, ac jubetur, ut attento quod cum Indis decretum de fidejussoribus exhibendis, & pœnis supra nominatis in rigore exequendum non est, fiscalis causam suscipiat, eamque prosequatur, etiam si Indi ab ea desistant; ita ut fiscalis ac jure eorum se protectorem ostendat, ea tamen conditione statuta, ut (Indis desistentibus) hujusmodi prosecutio, nec fieri, nec inchoari, nec inchoata deseri a fiscali possit; nisi prius sententia, & consensus episcopi præcesserit, cujus paternæ prudentiæ hæc synodus relinquit, ut quid hac in re magis ad Dei honorem, & indigenarum protectionem, excessuumque coercionem conveniat attente consideret.

LIBRI QVINTI TITVLVS III.

De simonia.

§ I.

ETSI ab ipso renascentis ecclesiæ initio, semper simoniæ vitium abominabile, & execrabile fuerit, ac sacris canonibus prohibitum, gravibusque pœnis punitum; tamen ea fuit hominum malitia, ut diversis fraudibus, & fallaciis sua simoniaca pacta occultare, & palliare procurent. Quod malum in

Mil. 1. p. 2. tit. quæ pertin. ad col. beneficior. vers. ut omnis, & Gran. tit. de simonia n. 4.

ANNO CHRISTI 1585.

in hunc archiepiscopatum, & provinciam adeo grassatum est; tam ad præsentationes, quæ in his partibus fiunt, obtinendas, quam ad eas in curia catholicæ majestatis procurandas, ut conveniens remedium, & opportunum sibi afferri postulet, de quo providere volens hæc synodus præcipit ne quisquam ecclesiasticus, sive sæcularis cujuscumque dignitatis, conditionisve existat, pacta, conventionesve faciat, aut pecunias promittat, aliave strenarum nomine, si præbenda obtineatur, aut mercedis prætextu, pro sollicitudine, aut ad obtinendum favorem quorumcumque aulicorum, sollicitatorumve, aut procuratorum, seu aliarum personarum eis propinquarum, qui præsentationes hujusmodi conferre debent, nec scripturas nomine debitorum aliis de causis contractorum concedat, aut alios concedere faciat, quibus eos, qui se obligaverint, indemnes servaturum promittat, ratione ejus summæ quam persolverint, nec aliter quovis modo de similibus paciscatur per se, nec per interpositam personam. Quos omnes hæc synodus simoniacos declarat, & qui hæc commiserit, pœnas a jure statutas, & a felicis recordationis Pio papa quinto motu proprio confirmatas incurrere decernit; quæ quidem pœnæ hæ sunt: videlicet ipso jure privatos esse beneficio, aut præbenda, hac ratione ab eis obtenta, ac præterea inhabiles reddi ad alia quæcumque beneficia obtinenda, necnon ad restitutionem fructuum omnium, atque redditüum ab eis receptorum teneri. Itidem ipso facto incurrunt excommunicationem majorem, a qua nisi in articulo mortis ab alio quam a summo pontifice absolvi non possunt.

Tx. in cap. nobis fuit de simonia, & in extra. 1. de sent. excõmun. inter communes confirmata per Greg. XIII. in bul. cujus titulus est *de datis, & promissis* quã ad lit. refert, & eleg. legit Navarrus in tract. de datis, & promissis. Tx. in extr. 2. de simon. inter communes. Motus pro. Pii V.

§ II.

Declarat præterea hæc synodus, hos, qui præsentationem obtinent per illicita hujusmodi media impetratam, non fore admittendos ad similia beneficia, sive præbendas obtinuerint; hæc synodus admonet, eisdemque pœnas a felicis recordationis Pio papa quinto innovatas notas facit, eorumque conscientias graviter onerat, quatenus animadvertant, teneri se ad resignandum beneficia, & fructus male perceptos restituendum, necnon eosdem exhortatur, ut ab hoc nequissimo vitæ statu resipiscant, ad illudque acerrimum, ac tremendum Dei judicium mentis oculos convertant.

§ III.

Episcopis vero, quo omnis simoniæ cesset occasio, monet hæc synodus, ut familiaribus suis, ratione officiorum quæ exercent, certam mercedem constituant, ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris pretium præcipue sibi proponant. Fraudari tamen ecclesias non vult hæc synodus probatorum hominum ministerio, si qui sunt in episcoporum familia, quibus ob suam doctrinam, & pietatem utiliter beneficia, sive præbendæ conferri possunt. Qua in re episcopis vehementer commendatur, ut familiarium merita, & doctrinam examinent, ita ut bene meriti non graventur, si eis familiares episcoporum præferantur. Cum in ecclesiarum damnum, & tertiæ personæ incommodum familiaribus satisfaciendum non sit, quando sacros lapides, calicesve, aut ornamenta benedicta; vasque aureum, aut argenteum, quod intus sanctorum reliquias contineat, vendi contigerit, præcipitur, ut ratione consecrationis, benedictionisve, aut reliquiarum, nihil quidquam pretii exigatur, nec majori pretio hæc divendantur, quam eo, quo materia aut opus æstimabitur, sub pœnis contra simoniacos statutis.

Milan. 1. vbi supra.

Conc. Trid. sess. 24. c. 18. de reform. cum motu proprio Pii V.

A

§ IV.

Qui beneficia, seu parochias, multis, & ambitiosis precibus, donis, promissionibus, favoribusve ad episcoporum gubernatores, aut examinatores allatis petierint, pro illa vice reddantur inhabiles ad tale beneficium, seu præbendam obtinendam, in quo eorum conscientias respective hæc synodus valde onerat.

LIBRI QUINTI TITULUS IV.

De hæreticis.

§ I.

B PERPENDENS hæc synodus quam grave peccatum sit, eos a fide catholica deficere, qui divina favente misericordia e tenebris idololatriæ, & gentilitatis ad lucem euangelii eruti, fidem Christianam in sacro baptismate professi sunt; quæ a fide defectio, in his præsertim gravior culpa est, qui aliorum duces, & magistri cum sint, eos pervertunt, & a veri Dei cultu ad idola adoranda, & dæmones colendos seducunt: graviter, molesteque ferens, & eam, quæ nostræ fidei irrogatur, injuriam, & tot animarum jacturam; necnon intimis visceribus cupiens; * nativis Indis tamquam novellis in ecclesia plantis in fide roborentur, afferre remedium. Attendens præterea nimiam episcoporum indulgentiam, C quæ paterna pietate canonum rigorem temperantes, hactenus blanditiis, potius quam severitate, ad viam salutis trahendos Indos existimarunt, non solum Indis utilem fuisse, imo eis occasionem præbuisse, ut projecta quadam audacia ad suos errores, & antiquas superstitiones (quod plerisque in partibus hujus provinciæ experientia docet) redirent. Timens denique quam grave damnum conversioni, & conservationi Indorum in fide Christiana proveniret, si hæc pœnis impositis non reprimeretur audacia, statuit, ac præcipit prælatis omnibus hujus provinciæ, ut diligentissime inquirant, ac sciscitentur de hujusmodi idololatris, præsertim dogmati- D stis, & errores inter alios disseminantibus. Quod si postquam eos pie monuerint, & corripuerint, nihilominus in suis perseverare erroribus comperiantur, rigide contra eos procedant, easque pœnas applicent, quas magis convenire judicaverint, & ad horum emendationem, & ad aliorum remedium. Paternæ autem episcoporum providentiæ hæc synodus committit arbitrium qualitatis pœnarum, monens eos, ne pœnas pecuniarias imponant, quæ nec gravitati delicti, nec Indorum paupertati respondent, sed eos corporalibus pœnis coerceant, quibus solum eorum saluti consultum videatur. Necnon vehementer episcopis eorum cura com- E mendatur, cum in die tremendi judicii, de animabus sibi commissis, omnipotenti Deo rationem sint reddituri.

Natur Indior

LIBRI QUINTI TITULUS V.

De usuris.

§ I.

QUI volunt divites fieri, ait apostolus, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Hinc est, quod multi his Indiarum partibus appulere, insatiabili " quoad divitiarum siti, & cupiditate excæcati, qui

" Coacervãdarum.

ANNO CHRISTI 1585.

qui facile se his contractibus implicant, unde majus lucrum reportari posse sperant, nihil curantes justi ne, an injusti contractus illi sint. Quo fit, ut constitutionis vinculo, non sine magno animarum periculo obligentur, ob nimiam difficultatem, qua aliena quæ retinent bona veris eorum dominis restituant. Quare hæc synodus ardenti salutis animarum, quarum cura episcopis commissa est, desiderio flagrans, a virisque prudentia, & experientia probatis intelligens, Tricasuarias, variasque fraudes lucri cupiditate in his partibus inventas, quibus injustitia, quæ dolo malo in proximum exercetur, occultari, ac palliari possit, quantum valet, omnes hujus provinciæ fideles in domino exhortatur, ut rationem, quam Deo in die tremendi judicii reddituri sunt, certamque animarum suarum damnationem, si injuste aliena bona usurpant, ob oculos ponentes, viros doctrina & vita probatos consulant, eisque modum, quem in negotiando, & contrahendo tenent, aperiant, atque eos solum contractus exerceant, ad securitatem conscientiæ, quos jurisperiti hujusmodi licitos probaverint. Sed ne posthac injusti contractus, sub justorum specie lateant, ac de eis ignorantia præsumatur, hæc synodus, quid de aliquibus contractibus, quorum frequentior est in hac provincia usus, ac de quibus permultæ difficultates propositæ occurrunt, juxta juris dispositionem, faciendum sit, exponit, atque declarat. Aliorum vero contractuum discussionem ad directorium confessorum, ab ea probatum refert, ut tam confessarii, quam pœnitentes in his omnibus dirigantur.

§ II.

Quia is contractus in hac provincia frequens est, vendendi (scilicet,) aut credendi argentum ad certum tempus, ut æstimato juxta legem regni pretio, sexaginta tominorum pro unaquaque argenti marca, venditi, aut crediti, argenti pretium in moneta regalium præfinito tempore solvatur. Hæc synodus illegitimum tunc esse contractum hujusmodi declarat, quando argentum valorem a lege constitutum non attingit, scilicet, denariorum undecim, & granorum quatuor. Quia ad dilatam solutionem, argentum minoris valoris eodem pretio vendere, quo argentum pretiosius, & valorem a lege æstimatum pertingens divenditur, contractus illegitimus est, & usurarius. Majori enim pretio in eo argentum venditur, ratione dilatæ solutionis, quam a lege præscribitur, & pecunia numerata vendi potest. Hoc igitur genus contrahendi synodus damnat, illicitumque, & usurarium decernit, idemque tale judicari, & reputari mandat. Reos vero, & in sic contrahendo delinquentes ecclesiastici judices corrigant, omnique juris rigore puniant, in eosque & in eorum bona pœnas omnes exequantur, quas contra usurarios, & fœneratores statutas invenerint. A confessariis vero minime absolvantur, nisi post plene factam restitutionem eorum, quæ ex illicito, & usurario contractu perceperunt, & acquisierunt, ab hujus generis contractu omnino abstineant.

§ III.

Aliquando vero argentum undecim denariorum, & quatuor granorum valorem attingens, in pecunia numerata justo legis pretio vendi non potest, dilata vero solutione justæ legis pretio venditur, cujus contractus justitiam, vel injustitiam perpendens hæc synodus, ex varietate circumstantiarum, aliorumque plurium posse variari, quo fit, ut de eo certa definitio dari non possit, volensque fideles hujus provinciæ ad rectam justitiam dirigere, & con-

A scientiæ detrimenta, ac proximi damna vitare, statuit, ac jubet, ut tam in contractibus hujus generis factis, quam in his, qui in posterum fient, ante omnia contrahentes consulere debeant, & consulant viros vita, & scientia, conscientiaque probatos theologos, aut jurisperitos, quibus circumstantias, motiones, & causas contractuum hujusmodi aperiant, eorumque sententiam, & consilium sequantur, ut de contractus hujusmodi justitia tuti in conscientia sint; Quod si secus fecerint, valde eorum conscientiæ ab hac synodo onerantur.

§. IV.

Porro, quia etiam huic synodo renuntiatum est, ob pecuniæ penuriam, & urgentem necessitatem, permultos præsertim eo tempore, quo classis in B Hispaniam proficiscitur, mutuo pecunias non invenientes, ut suis creditoribus satisfaciant, solere ad id permutationes facere, merces ad dilatam solutionem ementes, quas in pecunia numerata minori pretio divendunt, sæpeque nullis mercibus intervenientibus, quæ re ipsa emptioni, aut venditioni subjiciantur, ficte convenerint, & contrahunt ad certum terminum solvere se obligantes summum pretium, quo falso præsupponitur merces emptas fuisse, cum re vera in pecunia numerata aliquam tantummodo summam recipiant, & ad certum tempus majorem summam reddituros, obligatione se C devinciant. Qui quidem contractus, sive merces fingantur intervenire, & vendi, cum nec interveniant, nec divendantur, sive argentum sit, quod emi confingitur juxta pretium legis, viliusque vendi ratione numeratæ pecuniæ, ab hac synodo declaratur illicitus, & usurarius, quia in eo minor summa pecuniæ mutuo datur, cum obligatione reddendi majorem. Reliquæ vero conventiones, in quibus, ut dictum est, vera emptio, vel venditio non intervenit, fraudulentæ, & solum ad palliandas usuras inventæ decernuntur. Quare hæc synodus præcipit, ut qui contractibus hujusmodi se implicaverint, * & proxenistæ, qui in eis intervenerint, pœnis contra usurarios statutis puniantur, judices autem ecclesiastici D diligentissime inquirant de hujusmodi delinquentibus, ut rei tam perniciosæ, & quæ sic palliata, & velata facile committitur, remedium adhibeatur.

* Corredores. "Proxenetæ.

§ V.

Præterea, quoniam permulti homines illicitum esse intelligentes vendere aliquid ad dilatam solutionem majori pretio, quam in pecunia numerata in venditione mercium, pretium, quod summum appellatur, ratione dilatæ solutionis ad aliquod tēpus excedendo, qui contractus usurarius est, ut illum cōmittant, varios quærunt colores, & fallacias, purpuram, cacaum, & similes alias merces majori pretio ad dilatam solutionem divendentes, quam pecunia numerata æstimantur, & fortasse majori, quo E eas ad dilatam solutionem crediderunt. Idcirco hæc synodus juxta juris præscriptum decernit, ac declarat, in his, & aliis mercibus, in quibus divendendis multi sese exercent, easque nulla necessitate compulsi pecunia numerata divendunt, unde verum pretium, quo in pecunia numerata æstimantur, liquido constare potest usuram cōmitti ab illo, qui eas ad dilatam solutionem majori pretio vendiderit, quam summo; & eo, quo in pecunia numerata venduntur, necnon causa non obstante, qua se communiter excusant, eo quod nullum pretium in pecunia numerata constitutū sit, delinquentes hæc synodus puniri mandat, pœnis cōtra usurarios impositis. Itidemque fiat cum illis, qui ad dilatā solutionem magnam quantitatem cacai, alteriusve generis merciū collective majori pretio vendunt, quam in pecunia

OOoo numerata

numerata collectæ in unum merces hujusmodi divenduntur. Hoc enim est justum pretium istiusmodi mercium, non autem illud, quod si minutatim divenderentur, pro eis reperiretur. Pretium siquidem mercium, quæ minute divenduntur ob laborem, periculum, & industriam majus est, quam earum, quæ collectim emuntur. Quapropter si contrahentes, hac executione non obstante, eadem pœna plectendi sunt, qua illi, qui carius ob dilatam solutionem, quam pecunia numerata merces extrudunt.

§ VI.

Quoniam vero casus alii permulti, qui in his partibus passim inter negotiandum occurrunt, quique specialem circumstantiarum indaginem requirunt, ut probentur, vel condemnentur, huic synodo propositi sunt, eos ad directorium, & examen confessariorum refert. Idque negotii, confessoribus datur, ut directorio synodi hujus auctoritate probato, in discussione istorum casuum utantur.

LIBRI QUINTI TITULUS VI.

De sortilegis.

§ I.

Mex 1. c 5. Guadix tit. 5 cōst. 10 & tit. 6. const. 44 Milan. 1. p. 1. tit. de magicis artibus, & Granat. tit. de sort. n. 1

MAGNA in Deum verum committitur offensa, in quo totius nostræ miseriæ consistit remedium, quique omnipotens est, & summe sapiens, si sortilegi, magi, malefici, ariolive consuluntur, ab eisque futuri inquiruntur eventus. Quæ res acerrime in sacra scriptura reprehenditur, & divina lege prohibetur. Eam ob causam hæc synodus interdicit, ne quisquam cujuscumque conditionis existat auguribus, sortibusve utatur, circulis, aut incantationibus, ad futuros rerum eventus prænoscendos, nec cuiquam filtra, aut veneficia propinet, ut ad amorem, vel odium incitetur; aliterque, qui secus fecerint, flagellabuntur, mitraque capite imposita in publicæ ignominiæ signo punientur; aut juxta qualitatem delinquentium pœna pecuniaria plectentur, ita ut episcopi arbitrio gravitati culpæ pœna respondeat.

Hebedizos.

§ II.

Milan. 1. & Granat. ubi supra.

Nemo etiam sortilegos, veneficos, incantatoresve hujusmodi adeat, ut eorum maleficiis, seu veneficiis utatur, aliter solennem aget pœnitentiam die festivo dum missa conventualis in sua parochia celebratur, ubi detecto capite, sine pallio, & nudis pedibus, fune præcinctus, candelamque incensam in manibus tenens, stet, ibique publice sententia in eum lata legatur, & præterea si Hispanus fuerit, duas argenti marcas persolvat fabricæ ecclesiæ, accusatori, & piis operibus applicandas. Poterunt tamen judices cum illis misericorditer agentes pœnas hujusmodi moderari, qui sponte sua, sine cujusquam accusatore ad eos confugerint, delictum a se commissum accusantes, necnon in eodem casu pro qualitate personæ, corporalem pœnam, in aliam commutare poterunt.

§ III.

Guadix. tit. const. 23. & Granat. tit. de sorti. n. 2.

Nemo itidem imposterum eorum officium exerceat, qui per verba, aut per benedictiones mederi morbis dicuntur. Hispanice (*saludadores, ensalmadores, o santiguadores*) nuncupati, nec preces, aut orationes publice in plateis, & in ecclesiis recitet; nisi prius ab episcopo examinatus facultatem obtineat, aliter juxta juris formam punietur, ut permultæ superstitiones exterminentur, quæ ab hujusmodi hominum genere in his exercendis permisceri solent.

LIBRI QUINTI TITULUS VII.

De maledicis.

§ I.

Mexi. r. 49. & M 1. 1. p tit blasphe

UT corruptela, qua in Dei offensam multi inaniter jurant, funditus tollatur, maxime oportet, ut ecclesiastici viri vitam suam quoad hoc emendent, mores reforment, bonumque vitæ exemplum aliis præbeant. Quare clericis omnibus hujus provinciæ hæc synodus mandat, ut habita Dei, ac domini nostri, ejusque sanctorum nomini reverentia, in vanum, & absque necessitate ne jurent, immo quos sic jurare audierint; ipsi moneant, & exhortentur, quatenus juramentis abstineant. Quod si clericus aliquis jurare consueverit absque necessitate, ut dictum est, arbitrio episcopi punietur.

§ II.

Grave admodum est, & severo supplicio dignum, ut ii, qui Dei honori, & cultui addicti sunt, in illud perditionis barathrum prolabantur, ut in divinam majestatem, ejusque sanctos furiose passim blasphement. Quare cum sacris canonibus, & regiis legibus in sæculares blasphemantes, graves pœnæ institutæ sint; æquius multo erit, ut contra ecclesiasticos blasphemos pœnæ itidem decernantur. Itaque hæc synodus statuit, ac præcipit, ut si aliquis clericus tantum scelus commiserit, severe his pœnis puniatur, quæ in concilio Lateranensi sub Leone decimo, constitutione, quæ incipit, *Statuimus*, statutæ sunt, & a felicis recordationis Pio papa quinto in speciali sua constitutione innovatæ: eæ autem sunt, quæ sequuntur.

Lex reg. & 7. tit. lib. 8. rec

Concil. Lateranen. Leone X tomo 5. concil. general. & motus pr prius Pii §. ad abo lendam. Milan. 1. p 1. tit. d blasphem & synod. Quiroga const. 1

§ III.

Clerici Deum, & dominum nostrum blasphemantes, si beneficiati sint, & hoc delicto convicti, pro prima, & secunda vice, beneficiorum fructibus unius anni mulctentur, pro tertia vero ipso facto suspensi sint, & beneficiis privati, ac præterea tamdiu in exilium relegentur, quamdiu episcopo videbitur. Si vero beneficiati non sint, & hoc scelus primo admiserint, pecuniaria, aut corporali pœna episcopi arbitrio punientur: si secundo, carcere includentur: si tertio, degradentur, & in triremes conjiciantur.

§ IV.

Si vero in sanctos blasphemaverint, pœna arbitrio episcopi relinquitur, pro qualitate blasphemiæ, & circumstantiarum.

LIBRI QUINTI TITULUS VIII.

De injuriis, & damno dato.

§ I.

Conc. Lim 3 act. 2. c.

NE ita rerum ordo perturbetur, ut ab illis injuriæ irrogentur, qui deberent innocentes, & miserabiles personas tueri, atque defendere, cum experientia comprobatum sit, ex bellis, & irruptionibus, quæ in regiones infidelium fiunt, gravissima damna oriri, statuit, ac præcipit hæc synodus, ne ullus clericus in hujusmodi irruptionibus milites comitetur, sine expressa episcopi facultate, sub pœna excommunicationis majoris latæ sententiæ, ac præterea arbitrio ordinarii aliis pœnis puniatur. Idemque observari a religiosis

monet,

monet, cum tanti ponderis negotium sit. Si sæcularis clericum percusserit, aut in eum manus violentas injecerit, præter excommunicationis sententiam a canone; *Si quis suadente*, inflictam, & satisfactionem, quam parti facere debet, triginta pondo mulctetur in sumptus justitiæ, fabricæ cathedralis ecclesiæ, & hospitalis usus æquis partibus erogandis. Quod si clericus suam injuriam non accusaverit, id fiscalis efficiat, ob injuriam libertati ecclesiasticæ illatam. Si vero clericus sæcularem percusserit, in eum episcopus juxta modum culpæ arbitratu suo animadvertat. Cui hæc synodus vehementer commendat, ut eo supplicio delinquentem hujusmodi afficiat, ex quo populus intelligat, dignas suis excessibus pœnas ab hujusmodi reis dari.

§ II.

Nihil magis eorum curæ a Deo commissum esse, episcopi, & gubernatores harum provinciarum, & regnorum existimare deberent, quam ut Indos recens in fide natos, intimo animi affectu, visceribusque paternis protegerent, atque defenderent, corporalibus, & spiritualibus eorum commodis consulentes. Indorum enim innata mansuetudo, summissio, & assiduus labor, quibus Hispanorum utilitati deserviunt, cujuscumque efferatæ gentis animos inducerent, ut eorum potius defensionem susciperent, miseriis compaterentur, quam, ut eos molestiis, injuriis, violentiisque illatis, quibus quotidie ab omni hominum genere diu vexantur, afficerent. Quod perpendens hæc synodus, dolensque vehementer in his pietatem, & humanitatem non esse, in quibus maxima esse deberet; quantum potest in domino cohortatur, gubernatores, & magistratus regios hujus provinciæ, ut cum miserabilibus Indis pie, benigneque agant, ministrorum suorum, & eorum, a quibus Indi molestiis, & gravaminibus afficiuntur insolentiam reprimant, ut ab his, Indi non servi, sed liberi existimentur. Quoniam vero ad hujus synodi notitiam varia gravaminum genera pervenerunt, quibus Indi, tam in bonis, quam in propriis personis afficiuntur; hæc declarantur, & apponuntur in directorio confessorum ab hac synodo approbato, eademque nota fiunt tam magistratibus, ut in posterum emendentur, & viros doctos consulant, ab eis que de restitutione, & satisfactione ob damna hactenus illata Indis in foro conscientiæ facienda, sciscitentur, quam confessariis, ut quos contumaces invenerint, seque emendare nolentes, nec satisfactionem, ut decet, facere, minime absolvant, observantes ea, quæ de damnis, & molestiis Indis illatis, directorium hujusmodi docet, in quibus omnibus adimplendis hæc synodus conscientias onerat, prævaricatoribusque hujusmodi, iram omnipotentis Dei in die tremendi judicii minatur.

LIBRI QUINTI TITULUS IX.

De pœnis.

§ I.

POENÆ ad coercendas culpas legibus statutæ sunt, ideoque personis, de quibus leges loquuntur, accommodari debent. Quare hæc synodus paupertate, & pusillanimitate Indorum attenta, juxta id, quod per regiam majestatem statutum est, præcipit, de Indis pœnæ pecuniariæ, ob quodcumque delictum imponantur nec pecuniariis pœnis, his decretis, Indi comprehendi intelligantur. Quod si in casu aliquo judici videretur pœnam hujusmodi, omni alia ad excessus sui remedium alicui convenientiorem esse, eam ne imponat sine episcopi facultate, & cum maximo moderamine, ecclesiæque, cujus Indus parochialis est, tantummodo, & non alteri mulcta hujusmodi applicetur, sin minus judex tantumdem fabricæ ejus ecclesiæ persolvat, cui pœna erat applicanda.

§ II.

Quando episcopus, aut alius judex in pœnam delicti clericum in aliqua parte distributionum quotidianarum condemnaverit, ne hujusmodi condemnatio frustratoria sit, præcipitur, ut alii præbendati delinquenti remittere non possint, nec ei condonare quod ratione sententiæ contra eum latæ amisit, ut titulo de beneficiatis, & eorum officio habetur. — *Tole. act. 3. c. 20.*

§ III.

Porro declaratur, & exponitur, ut quandocumque in decretis hujus concilii de curatis sæcularibus, & regularibus mentio fit, & pœna aliqua imponitur, eam tantummodo incurrere sæculares curati intelligantur. Nam curati regulares, ex decreto concilii Tridentini, cujus executio valde episcopis commendatur, corrigi debent. — *Sess. 25. c. 11. de regular.*

LIBRI QUINTI TITULUS X.

De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum.

§ I.

GRAVE eorum scelus est, qui cum scandalo populi publice in concubinatu vivunt; gravissimum vero eorum, qui cum conjuncti sint matrimonio, sacramento injuriam irrogantes, fidemque violantes, quam conjuges invicem servare debent, in hoc nequissimo vitio versantur. Eamque ob causam sacrosanctum Tridentinum concilium severe contra hos procedendum jussit. In cujus executionem statuit, ac mandat hæc synodus, ut judices ecclesiastici diligentissime inquirant, an aliqui publice in hoc statu vivant, contra eosque pœnas a jure statutas exequantur, eosdem aggravantes ratione contumaciæ, reincidentiæ, & gravitatis culpæ, & reorum, ita ut a pessimo hujusmodi statu desistant, & a periculo animarum, in quo sunt constituti recedant. Quod si femina, quæ in hoc statu vivit conjugata sit, & postquam ter fuerit admonita non obedierit, graviter pro ratione culpæ puniatur, ab eoque oppido, aut diœcesi si episcopo visum fuerit, invocato ad id (si opus fuerit) brachio sæculari, ut est a concilio Tridentino dispositum. Quod si ii, qui in concubinatu degunt, ambo soluti sint, ultra pœnas a jure statutas, aliis arbitratu episcopi coerceantur.

Mex. 1. c. 43. & Guadix tit. 5. const. 19. & 20. — Sess. 24. c. 8. — Lex reg. 1. 2. 3 & 5 tit. de los Amancebados lib. recopilat. — Mex. 1. c. 81. — Sess. 24. c. 8.

§ II.

Præcipitur quoque, ut si aliquis in concubinatu cum consanguinea intra quartum gradum; aut cum infideli versetur, pœnam excommunicationis latæ sententiæ incurrat, & ab episcopo pro qualitate delicti puniatur.

Mex 1. c. 43. Iuvat tx in c cum secundum leges de hæreticis lib. 6. & lex 7. tit. 20 lib. 8. recop.

§ III.

Declaratur quoque non solum illum, qui in eadem domo cum concubina cohabitaverit, pœna in concubinarios statuta comprehendi, sed etiam quemcumque in peccato hujusmodi constitutum, si delictum juxta formam juris probari possit. In quo episcopi, & ecclesiastici judices omni Christiana prudentia se gerant, prout rei ratio postulat. — *Guadix tit. 5. const. 19.*

Anno Christi 1585.

§. IV.

Diligenter cavendum est, ut a populo Christiano, tanquã a messe zizaniæ, lenonum, & lenarum pestis extirpetur, qui tanquam laquei quidam diaboli hominum animas illaqueant in interitum. Id circo jubetur, ut si quisquam in hoc pernicioso delicto fuerit primo deprehensus, publicam pœnitentiam faciat, & in scala ad portam ecclesiæ mitra in ignominiam capiti imposita, tamdiu, quamdiu episcopo videbitur, stet: si secundo, publice verberibus percutiatur, mitramque in signum publicæ ignominiæ gestet; episcopique arbitratu in exilium mittatur.

Granat. de sortilegis c. 4.

§ V.

Perpendens hæc synodus gravius, turpius, & perniciosius esse, tã in ecclesiasticis, quam in sæcularibus continentiæ vitium, cupiensque ut ii non solum ab omni vitæ inhonestate abhorreant, sed ab omni periculo, & suspicione impudicitiæ alieni, ad eam, quem decet continentiam, ac vitæ integritatem revocentur, ex decreto concilii Tridentini statuit, ac præcipit, ne ullus clericus sacro ordine initiatus, cujuscumque qualitatis existat, in domo, aut extra domum concubinam tenere audeat, nec similium mulierum domos frequentet, aut cum ipsis consuetudinem habeat. Quod si aliqui primo a superioribus moniti ab his non abstinuerint, si beneficia ecclesiastica obtinent, fructuum, & proventuum beneficiorum suorum tertia parte, ipso facto, privati sint. Qui fructus fabricæ ecclesiæ, aut alii pio loco arbitratu episcopi applicentur. Si vero secundo admoniti in eodem delicto, cum vel eadem, vel cum alia femina perseverantes adhuc non paruerint, non tantum fructus, & obventiones suorum beneficiorum amittant, qui prædictis locis applicentur, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione (quoad ordinarius etiam, uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur) suspendantur. Quod si ita suspensi nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam versentur, tunc beneficiis, ac officiis, & pensionibus quibuscumque, honoribus, & dignitatibus ecclesiasticis perpetuo priventur, atque inhabiles, ac indigni, his, & quibuscumque in posterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem, ab eorum superioribus, cum iis ex causa fuerit dispensandum; sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur. Nec quævis appellatio, aut exemptio hujus decreti executionem impediat, aut suspẽdat. Nomine vero beneficiorum, de quibus decretum hoc mentionem facit, quamcumque Indorum administrationem a clericis obtentam comprehendi hæc synodus declarat.

Sess.25.c.14.

Mexi.1.c.51 §.1.2.& 4. & Gaudix. tit 5. const 18. synodal de Quiroga const. 38. & Limense 3.act.3.c.19.

Limense 3 act 3 c. 19. ad finem.

§ VI.

Clerici vero hoc peccato delinquentes, qui beneficia ecclesiastica, aut pensionem non habent, juxta delicti, & contumaciæ perseverantiam, & qualitatem ab ipso episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis juxta sacros canones puniantur.

§ VII.

Quoniam vero aliqui cum mulieribus conjugatis in concubinatu versantur, ut liberius in suo nefario scelere perseverent, existimantes contra se minime procedendum, ne similium feminarum adulterium in apertum proferatur, hæc synodus statuit, ac præcipit, ut quãdo maritus, ejus quæ in concubinatu cum clerico versatur, conscius delicti fuerit, ad punitionem delicti, sicut in aliis concubinatibus fit,

A procedatur. Quando vero crimen uxoris ad mariti notitiam minime venisse comperiatur, juxta concilii Tridentini decretum jubetur, ut si delictum publicum sit, & delinquentes ter admoniti ea de re se non emendaverint, ad puniendum delictum procedatur, ea tamen adhibita cautela, ne nomen conjugatæ mulieris in processu evulgetur ad evitandum damnum, quod inde ortum habere posset. In modo autem procedendi in casibus similibus, is ordo servabitur, qui ordinarii arbitratu magis expedire videbitur. Ejus enim prudentia erit, remedia coercere, & ita de remedio in delictis providere, ut nullum inde nascatur incommodum.

Anno Christi 1585. Sess.24. Mexic.1. 81.v.de pra §.1.

§ VIII.

B Porro, si clericus, (quod absit) incontinenter vixisse cum sua serva comperiatur, eum ipso facto amisisse dominium ejus servæ hæc synodus declarat, de cujus servæ pretio episcopus disponat in usus piorum operum. Ac præterea jubetur clericus puniri juxta juris rigorem; si vero ex ea filios procreaverit, ipso facto ab omni servitute liberi sint.

Mex.1.c. §.3.

§ IX.

Vt aliquorum clericorum malitiæ occurratur, qui cum famulabus incontinenter cum vixerint, eas suis famulis, aut aliis, in uxorem dant, qui in eodem delicto easdem versari patiantur, hisque fallaciis sua flagitia occultare contendunt, præcipit hæc synodus, ne clerici in suis domibus famulas prædictas
C tenere possint: aliter ducentum pondo pœnam incurrant, piis operibus, accusatori, & justitiæ sumptibus æque applicandorum. Si vero in contumacia delicti perseveraverint, privatione etiam beneficiorum, & inhabilitate ad ea obtinendum, necnon exilio ad arbitrium episcopi plectantur. Quo vero clerici omnem incontinentiæ suspicionem effugiant, interdicit hæc synodus, ne clerici, maxime illi, qui in oppidis Indorum commorantur, feminam aliquam suspectæ ætatis in famulatum adhibeant, nec per diuturnum tempus, nec per menses, nec per hebdomadas, sed ad id, vel viri alicujus servitute, vel feminæ in ea ætate constitutæ utantur, de qua nulla possit haberi suspicio. Clerici itidem, qui ex
D suis regionibus, aut aliunde pro gerendis negotiis ad civitatem diverterint, honestas domos, & minime suspectas sibi in hospitium quærant, in quisque commorentur, aliter ab ordinario punientur, cujus rei executio eidem valde commendatur.

Lex.reg. tit.19.lib. recopil.

Mexic.1. 51.cum §. & Limen. act.3.c.19. ad finem.

§ X.

Vt omnis a populo auferatur occasio, omneque in eo vestigium deleatur, quibus sacerdotum fama ullatenus maculari possit, statuit hæc synodus; ac præcipit, ne ullus clericus cujuscumque status, aut conditionis existat, præsens intersit baptismo, nuptiis, missæ novæ, aut exequiis sui filii, vel filiæ, aut sui nepotis, qui non ex legitimo na.i sunt ma-
E trimonio, nec educare, aut in suis domibus eos, nec etiam suos generos tenere possit, neque eos sibi in comitatu adhibere. Præsertim vero in ecclesia, ubi beneficia, seu præbendã obtinet, eos minime teneat in grave aliorum scandalum. Quotiescumque vero secus fecerit, triginta pondo persolvat, eaque sumptibus justitiæ, accusatori, & judici, si accusator desit, æquis partibus applicentur, episcopis vero, & judicibus ecclesiasticis valde commendatur, omnia adimplentes, quæ contra filios clericorum concilium Tridentinum decrevit.

Concil.Lateranen.sub Leone X. sess.11. Mexi.1.c. 51. § 5.& Gadix tit.5. const. 21,&Tolet. act.3.c.19. ad finem, & Granat. tit.de filiis presbyter. & synod.de Osma tit.8. const.1.§ 9.

Sess.25.c.15.

LIBRI

LIBRI QUINTI TITULUS XI.

De sententia excommunicationis.

§ I.

CUM excommunicationis sententia pœna valde gravis sit, & gladius salutaris, quo ecclesia utitur, ut fideles in officio contineantur, & a vitiis revocentur, levi de causa exercendus non est, ne magis contemni, quam formidari videatur. Quapropter ex decreto concil. Tridentini præcipit hæc synodus, ne excommunicationes pro rebus furto subtractis decernantur, si res illæ ablatæ quinquaginta pondo valorem non attingunt, de quo valore, per informationem, aut juramentum partium constet, necnon aliis adhibitis diligentiis arbitratu episcopi sufficientibus, quibus non obstantibus, res hujusmodi recuperari minime potuerunt, & non aliter. Excommunicationes etiam ad effectum manifestandi rem aliquam occultam, nisi in re gravi, & magni momenti, quæ præstitis omnibus diligentiis aliter revelari non potest, minime concedantur. Quod si excommunicationes hujusmodi petantur lite aliqua inchoata, vel ad testes, vel ad alicujus rei ad litem spectantis declarationem, nisi citata parte minime concedantur, quibus illi solum modo ligentur; qui in favorem ejus, ad cujus instantiam excommunicatio decreta est, aliquid noverint: præterea pro rebus in facto consistentibus, & permanentibus, veluti pro limitibus, finibus, aut metis, pro jure pascendi, scindendi, aut venandi, aliisve rebus similibus, quæ aliter de jure decerni possunt, ne concedantur.

[Margin: S. 25. c. 3. de reform. ... Milan. 4. tit. de ... episc. ... at. tit. ... at. excommun. n. 6.]

§ II.

Porro statuitur, ac jubetur, ne excommunicationes, hujusmodi pro rebus furtivis, vel ad effectum revelationis ab alio, quam ab episcopo, ut concilio Tridentino constitutum est, decernantur, & tunc non alias, quam causa diligenter, & mature per episcopum examinata, sub pœna pondo triginta fabricæ ecclesiæ, accusatori, & piis operibus applicandorum. Quam pœnam incurrat judex ecclesiasticus, qui id propria auctoritate effecerit, (non obstante quacumque in contrarium consuetudine.) Nullatenus autem censuræ hujusmodi, aut aliæ citationisve in albo expediantur, ut fraudes, & falsitates, quæ inde ortum habere possunt, omnino vitentur.

[Margin: ... 3. c. 3. ... nense ... tit. de ... episc. ... cum ... vers. ... eque ... eius ... io etiā ... rali, ... nod. de ... tit. 3 ... 1. §. ... prov. ... uiroga ... c. 4. ... at. tit. ... at. ex ... nu. n. 6 ... at. tit. ... nt. ex ... n. n. 3. ... nod. ... uiroga ... c. 18.]

§ III.

Ut excommunicati ab aliis fidelibus evitentur, & hoc modo incitati, quam primum sibi remedium quærant, & a pessimo statu, in quo versantur liberari procurent, statuit, ac mandat hæc synodus, ut in unaquaque parochia in loco publico, ubi legi possit, tabella una collocetur, quæ nomina scripta contineat eorum, qui in tali parochia excommunicati sunt. Parochi vero, aut sacristæ singulis dominicis diebus infra missarum solennia tempore offertorii, excommunicatos hujusmodi denuntient; aliter quoties in hoc negligenter egerint, pondo dimidium fabricæ ecclesiæ persolvant. In reliquis vero ecclesiis, & monasteriis hoc item annuntiari curent, ut ubique noti fiant, & a divinis officiis arceantur.

§ IV.

Quia vero nonnulli adeo obstinato animo sunt, ut spirituale detrimentum contemnentes, per multum tempus in excommunicatione, aut in aliis ecclesiasticis censuris insordescant, statuit, ac præcipit hæc synodus, ut si aliquis clericus per decem dies

[Margin: ... tit. ... ent. ex ... m. n. 1. ... nod. de ... oga ... t. 19.]

A excommunicatus, aut suspensus permanserit, pondo duo persolvat: si per viginti dies, pondo quatuor: si per mensem, pondo sex: sicque cum tempore contumaciæ pœna etiam accrescat. Quæ quidem mulcta fabricæ ecclesiæ, & executori æque applicetur. Hoc tamen declaratur, ne scilicet per totum tempus prædictum excommunicatus clericus hujusmodi fructus, & obventiones beneficii ab eo obtenti lucretur. Si vero per annum censura innodatus perseveraverit, carcere includetur, & contra eum, usque ad beneficii privationem procedetur, & aliis etiam pœnis plectetur quas episcopus judicaverit.

[Margin: ANNO CHRISTI 1585.]

§ V.

Si vero aliquis sæcularis in excommunicatione per mensem, aut per majus temporis spatium, postquam ei fuerit notificata, insorduerit pœnas a jure B statutas incurrat: si vero per annum in dicta excommunicatione perseveraverit, in eum tamquam de hæresi suspectum ex decreto concilii procedetur.

[Margin: Lex reg. 1. tit. 5. lib. 8. recopil. & synod. de Quiroga const. 19. ad finem. Sess. 25. c. 3. de reform.]

§ VI.

Cupiens hæc synodus, ut nullus in excommunicationis statu perseveret, vidensque ex eo aliquos in eo permanere, quod ad civitatem, seu oppidum, ubi judex habitat, quod valde distare solet, accedere debeant absolutionem recepturi, aut ex eo, quod ratione absolutionis ab excommunicatione, aliqua recipiant salaria, aut recipi patiantur, facultatem quoque curatis dat absolvendi quascumque personas ab excommunicationibus pro rebus furtivis decre-C tis, si eis constiterit de satisfactione partium, tam quoad sortem principalem, quam quoad expensas. Absolutionem autem, si notoria sit excommunicatio, aut excommunicatus denuntiatus fuerit, conferent coram notario, & testibus, idemque intelligatur ab eis posse fieri ad instantiam partis, absolvendo eos, quos pars absolvi consenserit in totum, vel ad reincidentiam.

[Margin: Mexi. c. 13. synod. de Quiroga const. 20.]

§ VII.

Ne ministri ecclesiæ, aut aliæ quæcumque personæ ob ignorantiam efficiant quod tempore interdicti, aut cessationis a divinis jure prohibitum est, hæc synodus juxta contenta in capitulo *Alma mater*, declarat ab eis sequentes regulas observari. D

[Margin: Tx. in cap. Alma mater de sent. excom. lib. 6.]

¶ Tempore apostolici, seu ordinarii interdicti, missa, & alia divina officia celebrentur clausis januis, & ab ecclesia interdictis, & excommunicatis exclusis; tantummodoque clericis non conjugatis admissis.

¶ Ex sacramentis vero hæc administrentur, videlicet, baptismus parvulis & adultis conferatur; confirmatio omnibus; pœnitentia sanis, & ægrotis; eucharistia ægrotis tantummodo cum eadem solennitate, quæ servatur in tempore quando non est interdictum; matrimonii quoque sacramentum per verba de præsenti; benedictio tamen nuptialis eo tempore conferri non potest. Extrema unctio E nulli potest tunc ministrari; sepultura vero in loco sacro solum clericis non conjugatis, qui non fuerint violatores interdicti concedatur.

¶ In die nativitatis domini, resurrectionis, & pentecostes, & in festo corporis Christi cum octava, & in die assumptionis beatæ Mariæ, sicut in literis apostolicis Eugenii quarti, & Martini quinti continetur interdictum tollatur, dies autem prædicti cum omni solennitate celebrentur, a primis usque ad secundas vesperas.

[Margin: Guadix tit. const. 23. & 24.]

Tempus cessationis a divinis.

Tempore cessationis a divinis hæc observentur.

ANNO CHRISTI 1585. Gradix dicto tit. 3. const. 23. & 24. De hac mat. consule: Bart. de Medinam sum. c. 11 § 14 & Hieronymum Curiel, tract. de cessatione a divinis pag. 64. & Joannem Gutt. in qq. canonicis c. 10. Antoni. Gomez late in exposit. bullæ cruciatæ clausula 5. & 6. a n. 20. fol. 59 colum 2. & post clausulam 11. ibi fol. 121.

Primo cessatione a divinis stante eo in loco divina officia celebrari non possint in ulla ecclesia, sed omnino cessent.

¶ Secundo ad sacram eucharistiam renovandam, singulis octo diebus, sacerdos (uno adhibito ministro secreto) poterit missam celebrare.

¶ Tertio quoad horas recitandas, eas singuli solum recitent, non autem bini, privilegiatis exceptis.

¶ Quarto quoad baptismum, tam parvulis, quam adultis cum omni solennitate necessaria conferatur, ac si non esset interdictum, nec cessatio a divinis; itidemque fiat de sacramento confirmationis.

¶ Quinto quoad sacramentum pœnitentiæ, tam ægrotis, quam sanis, ministretur.

¶ Sexto eucharistia ad infirmos solenniter, & pulsato cymbalo, etiam si divina officia non recitentur deferri poterit.

¶ Septimo extrema unctio nulli possit personæ conferri.

¶ Octavo ecclesiastica sepultura presbyteris concedi poterit in cœmeterio non intra ecclesiam.

¶ Nono matrimonium per verba de præsenti contrahi poterit, benedictiones tamen nuptiales nequaquam dentur.

¶ Decimo, & ultimo quoad literas apostolicas, & privilegia aliquibus concessa, ut his temporibus missam audire possint illi, qui ea obtinent, si tantum sibi ad tempus interdicti concessa sunt, tempore cessationis a divinis literis, & privilegiis hujusmodi ne utantur, & vice versa obtinentibus tamen literas, & privilegia hujusmodi valde commendatur, ut antequam eis utantur, viros doctos consulant, & de literis, & privilegiis hujusmodi inquirant, ad quæ se extendant, & per bullam cruciatæ, vel aliter sint revocata, ne formam in eis præscriptam excedant, & eis, ut decet, sine aliquo conscientiæ scrupulo utantur. Item in his locis, ubi in privatis domibus sacrum peragi consuevit, una solum missa singulis diebus celebrari possit.

LIBRI QUINTI TITULUS XII. D

De pœnitentiis, & remissionibus.

§ I.

Conc. Trid. sess. 14 c. 1. & 6. de sac. pœnitent. Mexi. 1. c. 8. Guadix tit. 2. a const. 19 cum seq. Milan. p. 2. quæ pertinent ad sacramenti pœnitentiæ administra. Granat. tit. de pœni. & remission. synod. de Quiroga const. 11. conc. Mila. 4. p. 2. tit. quæ pertin. ad sacram. pœnit. Idem Milan 5. tit. quæ ad pœnit. sacram.

MAGNI ponderis, & momenti in ecclesia est, toto conatu ad id incumbere, ut homines, qui in statu innocentiæ minime perseverantes ab eo cecidere, sancti pœnitentiæ sacramenti beneficio restituantur, & revocentur. Quia vero in hoc ministerio versari non minus difficile, quam salutare est, hæc synodus confessarios omnes exhortatur, & monet, ut sui officii memores, æternam E animarum salutem, quæ sibi commissa est, omni Christiano zelo procurent. talesque se gerere contendant, ut aliis beatitudinis januam aperientes, ipsi ab ea non excludantur. Quo vero in hoc officio exercendo melius dirigantur, hæc decreta proponuntur.

§ II.

Nullus sacerdos, sive sæcularis, sive regularis, ex quocumque privilegio, aut consuetudine sæcularium personarum, etiam sacerdotum confessiones audire potest, nec idoneus ad id reputare, nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopo per examen si illi videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat juxta præscriptum concilii Tridentini, cujus au- A ctoritatem sequuta hæc synodus, omnibus hujus provinciæ sacerdotibus, tam sæcularibus, quam regularibus jubet, ut sine approbatione, & facultate diœcesani sacramentum pœnitentiæ ne administrent, aliter confessiones factas irritas declarat, & pœnitentes a peccatis non esse absolutos, ac præterea hi, qui secus, ut dictum est, confessiones audierint, pro qualitate delicti, & sacrilegii hac in re commissi, puniantur. Itidem declarat hæc synodus illos confessarios, quibus episcopus limitatam facultatem ad certos personarum status concesserit, reputari idoneos non debere, ad aliarum personarum confessiones audiendas. Nec per bullam cruciatæ eligi possunt in confessarios ab aliis, quam ab hujusmodi personis. B Confessiones vero, si quas audierint, facultatem, & approbationem suam excedentes, irritæ sunt, & nullæ.

§ III.

Ad tollendas difficultates, quæ oriri possunt, declarat hæc synodus confessarios omnes ex licentia episcopi expositos, si is obierit, in eadem facultate, & auctoritate remanere, donec a sede vacante, aut ab episcopo successore facultas hujusmodi revocetur, aut limitetur.

§ IV.

Quo vero libere, & integre confessarius convenientem medicinam culparum morbis afferre pos- C sit, nulloque affectu, quominus id præstet, impediatur, præcipit hæc synodus, & interdicit, ne ullus confessarius quidquam a pœnitente accipiat, cum is ad sua peccata confitendum accedit, vel statim postquam ea confessus est, ita ut ejus rei causa dari intelligatur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Ac præterea teneatur in foro conscientiæ restituere id, quod hac de causa accepit fabricæ ejus ecclesiæ, in qua confessiones audit. Si vero primo de hoc delicto convictus fuerit, ab hujusmodi officio per annum suspendetur, si secundo per duos annos, si tertio ad audiendas confessiones in perpetuum inhabilis reddetur, & a beneficio, si illud obtinet, privabitur, si vero non, tamdiu exul erit, quamdiu episcopo videbitur.

§ V.

Quoniam vero multi curati, & confessarii Indorum, vel ob imperitiam linguæ pœnitentium, vel ob alias causas, aliquod, vel aliqua peccata tantummodo audiunt, ut inde materia ad absolvendum sibi suppeditetur, confessionem dimidiantes, graveque delictum contra integritatem hujusmodi confessionis committentes, hæc synodus statuit, ac præcipit, ne imposterum, præterquam in mortis articulo ullus sacerdos ante quemquam absolvat, quam integre a pœnitente audierit, & intellexerit, omne id, quod opus est, ut integre confiteatur. Quod si aliquid ad pœnitentiæ substantiam necessarium, a pœnitente intelligere non possit, eum ad alium sacerdotem in ea lingua peritiorem remittat. Si vero secus fecerit, pro gravitate delicti puniatur.

§ VI.

Æquum est, ut hoc sacramentum, quæ medicina peccatorum est, ita decenter administretur, ut omnis ab eo peccandi occasio abhorreat. Quare præcipit hæc synodus, ut in ecclesiis sedes constituantur, ad mulierum confessiones audiendas; ita ut inter confitentem, & confessorem tabella interjecta sit cum foraminibus, seu clathris, per quos confessiones audiantur. Sedesque hujusmodi ad confitendum ita pateant, ut tam pœnitens, quam confessor conspiciantur. In hospitalibus vero, aut eremitoriis mulierum

ANNO CHRISTI 1585 pertinen… & S. Car… lus Bor… in tract. hoc tit. e… ditum q… refert An… nius Pos… vinus lib… suæ bibl… selectæ c… fol 286. *** Sess. 23. c. Mexic. 1. 9. & Gran. tit. de pœ… niten. & r… m… ssion. n… & 5. & … nod de Q… iroga const 11. provinc. ejusdé a… 3. c. 47. & Limens. 3. act. 2. c. 14. Advers… sacerdote… tum sæcu… lares, tum regulares in hoc sa… crilegii d… licto inci… dentes, e… communi… pœnam in… fligit con… 4. M. la. p. 2. tit qua pertinent de sacram. pœnitent. verb exc… Provinc. … quiroga act. 3. c. 27 juvat Gu… dix tit. 2. const. 3. & Gran. ti… de pœnit. remissio. 12. conc. Milan. 3. fol. 591. verb. si pœ… nitentib. & 4. tit quæ pertinent ad sacram pœni. verb demõstret & synod. de Osma tit. 3. const. 5. § 8. Conc Trid. sess 14 c. 5 de confes. Ita sancis… Greg XIII notat Zenedo ad sextum lib decretaliũ co. lact 11. n. 5. Guadix 2. const. 30 Milan. 1. p. 2. tit. quæ pertinét ad…

lierum confessiones ne audiantur, nisi in sede, ut præmissum est, constituta id fiat. Nec sine causa necessaria in privatis ædibus confessiones audiantur.

§ VII.

Sæpe evenit ex eo, quod infirmus ægritudinis suæ periculi non admonetur, nec ad confitendum peccata incitatur, dum sibi constans est, eumdem postea ægritudine urgente, absque peccatorum confessione mori, & æterno forsan supplicio damnari. Quare juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ V. hæc synodus statuit, ac præcipit, omnibus medicis, qui ad curandum infirmum jam in lecto jacentem, fuerint vocati, ut eum primum admoneant, quatenus peccata sua confiteatur, quibus si per schedam confessarii non constiterit, ab infirmo id præstitum esse, amplius quam tres dies infirmum ne visitent. Quod si secus fecerint, pœnas in motu proprio prædicto contentas incurrant, videlicet perpetuam infamiam, privationem gradus, quem in medicinæ facultate obtinent, exclusionem a congregatione doctorum, & eorum, qui in universitatibus, honoris gradu insigniti sunt. Ac præterea decem pondo persolvant, fabricæ ejus ecclesiæ in qua infirmus commoratur. Idem etiam chirurgis injungitur, & eorum conscientiæ imponitur, ne saluti corporis prospicientes, aliquid contra salutem animæ consulant, aut præcipiant. Ne vero eorum, quæ in motu proprio hujusmodi præcipiuntur, ignorantia præsumatur, jubet hæc synodus, ut in omnibus cathedralibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, quotannis initio quadragesimæ is publicetur.

§ VIII.

Quoniam vero hæc synodus, ut sufficienti doctrina confessarios instrueret, & eorum, quæ ad suum officium pertinent, admoneret: præsertim vero in casibus, & difficultatibus qui busdam specialibus in hoc archiepiscopatu, & provincia occurrentibus, cupiensque fidelium pœnitentium necessitati occurrere, directoriũ confessorũ, & pœnitentium constituit, & approbavit: eã ob causam statuit, ac jubet, ut curati omnes hujus provinciæ, tam sæculares, quam regulares, & quicumque sacerdotes, qui confessiones sunt audituri directorium hujusmodi secum habere teneantur, ejusque formam observent, aliter, qui illud non habuerit, & ad aliquod beneficium concurrat, ab eo concursu excludatur, donec directorium habeat, beneficiati vero illud non habentes, a suis beneficiis suspendantur quo usque hujusmodi directorium sibi comparent, & perlegant; Nemo autem ad majores ordines admittatur, nisi prius constiterit revera penes se habere directorium hujusmodi, ad cujus præscriptum examinari debeat. Examinatoribus vero præcipitur, & eorum conscientiæ injungitur, ut sine ulla exceptione (omni humano affectu posthabito) decretum hujusmodi observent, & executioni mandent, tam quoad examen ad ordines, facultatem celebrandi, & confessiones audiendi, quam quoad concursum beneficiorum.

§ IX.

Semper in ecclesia catholica viguit consuetudo, qua atrociora quædam, & graviora crimina episcopis reserventur, ut difficultate absolutionis, ea subditi perpetrare formident. Quam ob causam sanctum Tridentinum concilium decernit hanc casuum reservationem maxime convenire, & episcopos in sua diœcesi posse casus reservare, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus, declarat in hoc archiepiscopatu, & provincia, hos esse casus episcopis reservatos, a quibus nullus absolvat, nisi ei ab episcopo facultas permissa sit.

Casus episcopis reservati.

1. In primis homicidium voluntarium, aut abortum cum effectu procurare.
2 Qui circulis dæmones coercent, ut cum eis loquantur.
3 Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia hujus generis eucharistia, oleo sancto, lapidibus, aut altaribus, sacrisve rebus abutuntur.
4 Qui sacrilegium commiserit, aut ecclesiam violaverit.
5 Qui in damnum proximi pejeraverit.
6 Qui excommunicationem ab episcopo, superiorive, aut judicibus ecclesiasticis decretam incurrerint, excepta excommunicatione pro rebus furtivis, quam incurrentes post satisfactionem parti factam, a curatis, & rectoribus absolvi poterunt.
7 Qui matrimonio conjuncti altero conjuge in Hispania relicto in his partibus quinque annis amplius commorantur.
8 Qui matrimonium clandestinum contrahere attentabunt, & tam sæculares, quam regulares, qui in eo intervenerint.
9 Qui solutionem decimarum, aut primitiarum, verbo, consilio, aut opere prohibuerint.
10 Qui publice blasphemaverint.
11 Qui incestum matrimonium dirimens admiserint.
12 Sodomiam, aut bestialitatem committentes.
13 Qui scripturas in præjudicium proximi depravaverint.
14 Incendiarii, qui scienter, & prudenter incendium admittunt, si adhuc publicati non fuerint: quando quidem post publicationem absolutio reservata est sanctissimo domino nostro papæ.

EXCOMMUNICATIONES quoque latæ sententia ab hac synodo statutæ, quarum absolutio episcopo reservatur, sunt hæ.

1 Qui jubent, aut consentiunt taurorum cursus in cœmeteriis.
2 Qui ecclesias obsident, earum januas claudunt, & ingressum impediunt.
3 Qui pro reliquiis sanctorum pretium recipiunt.
4 Hispani, qui liberum Indorum, & servorum consensum ad matrimonium impediunt.
5 Qui in concubinatu cum consanguinea intra quartum gradum, aut cum infideli vivunt.
6 Examinatores, qui suffragium, quod secreto tulerunt, revelant.
7 Qui clericis peregrinis testimonium non deferentibus, necessaria ad missam celebrandam tribuunt: judices etiam, qui eis licentiam concedunt, testimoniis prædictis minime recognitis.
8 Clericus, qui ex sua regione sine facultate discesserit.
9 Qui aliqua Christianæ doctrinæ documenta in suam linguam conversa Indis, sine ordinarii facultate dederint.
10 Qui libros sine licentia imprimunt.
11 Qui decimarum exactionem impediunt.
12 Qui bona alicujus capellæ, absque eo, quod locentur,

ANNO CHRISTI 1585. & synod. Burgen. tit. de pœnit. remiss. c. 9. Esta este directorio aprobado por su santidad conforme a este decreto, y en los demas decreto dõde se habla del. Sess. 14. c. 7. & canone 11. Mexic. 1. c. 91. Milan. 1. p. 1. tit. quæ pertinent ad sacram. pœnit administrat. verbo ad eorũ etiam criminũ, & Granat. ubi supra, & synodal. de quiroga const. 23.

ANNO CHRISTI 1585.

centur, aut aliter in utilitatem capellæ exerceantur, in depositum dant.

13 Sæculares, qui dum divina celebrantur officia intra chori cancellos ingrediuntur, contra id, quod titulo de celebratione missarum prohibetur.

14 Qui matrimonium per verba de præsenti contrahere attentant sine parocho, & testibus, & qui in hujusmodi contractu intervenerint.

Hæc, quæ libris quinque certis titulis distinctis, statuta, decreta, atque sancita continentur, provincialis Mexicana synodus, ut publicũ in perpetuum monumentum extet, subscribi, & sigillo in forma communiri mandavit, Mexici die decima sexta Octobris, anno incarnationis dominicæ, millesimo quingentesimo octuagesimo quinto.

P. archiepiscopus Mexicanus. Fr. Garcia episcopus Guatemalensis. Fr. Ioannes episcopus Mechoacanensis. D. episcopus Tlaxcalensis. Fr. G°. episcopus Yucatanensis. Fr. Dominicus novæ Galiciæ episcopus. Fr. B. episcopus Antequerens.

In veritatis testimonium meum nomen subscripsi *Doctor Ioannes de Salzedo secretarius.*

NOS Antonius, tituli SS. Ioannis, & Pauli præsbyter cardinalis Carrafa, fidem facimus, & attestamur synodum provincialem a reverendissimo D. archiepiscopo Mexicano, cum suis provincialibus episcopis anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto celebratam, a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando auctoritate sanctissimi domini nostri præpositorum emendatam, atque aptatam fuisse. Ejusque synodi originale apud ipsam congregationem remansisse, cum quo præsens synodus hoc libro chartarum centum viginti septem, quarum prima incipit, In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ultima vero desinit, Doctor Ioannes de Salzedo secretarius, descripta, & collata, in omnibus, & per omnia concordat. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infra scripto secretario item subscribi, sigillumque nostrum, quo in congregationis prædictæ literis, & scripturis obsignandis utimur, apponi mandavimus. Romæ die vigesimo septimo Octobris millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Ita est. A. card. Carrafa. Laurentius Frizolius sacræ congregationis antedictæ secretarius de mandato. *Et est signatum sigillo illustrissimi D. cardinalis Carrafa.*

† *Locus sigilli illustriss. C. Carrafa.*

** STATVTA

ORDINATA A SANCTO CONCILIO provinciali Mexicano III. anno domini 1585.

Ex præscripto sacrosancti concilii Tridentini decreto sess. 24. cap. 12. de reform. verbo, Cetera.

Revisa a Catholica majestate, & a sacrosancta sede apostolica confirmata anno domini 1589.

SANCTA synodus provincialis in civitate Mexicana, quæ provinciæ novæ Hispaniæ caput & metropolis est, legitime congregata: præsidente in ea illustrissimo, & reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, ejusdem civitatis, & diœcesis archiepiscopo, per cujus indictionem, & convocatorias literas eadem synodus, hoc anno domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quinto, inibi celebrata

A fuit, prout celebratur de præsenti; *Illustrissimo domino archiepiscopo metropolitano, & reverendissimis dominis episcopis suffraganeis, cathedraliumque hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiarum decanis, & capitulis, omnibusque beneficiatis, vicariis, parochis, capellanis, & clericis cujuscumque ordinis qualitatis, & præeminentiæ honore fulgentibus; ac quibusvis ejusdem provinciæ notariis, scribis, & officialibus, quos hic contenta concernunt, aut concernere possunt, in Christo Iesu domino nostro, qui vera salus est, salutem &c.*

Quamvis nobis Christiana religio non ostenderet quantum sacrarum ceremoniarum ritus, & observantia conferat; ut animus ad divinum cultum, & veræ religionis custodiam elevetur: juvat tamen plurimum communis omnium nationum consen-

B sus: in quibus nulla unquam fuit adeo barbara, quæ licet suos falsos Deos, tamquam veros colendo erraverit, primo tamen humanorum bonorum principio, & causæ, nempe Deo, adorationem, ac reverentiam tribuit. Sic enim ceremoniarum ritum necessarium esse gentes æstimabant, ut in earum debita observantia spes suas collocarent, incuriæ autem, ac negligentiæ in eis commissæ adversos eventus imputarent, eosque præ ceteris religiosores, & magis pios judicantes, qui se in earum ritu diligentiores ostendissent. Quin etiam tam divina fide, quam communi experientia constat, exteriori ceremoniarum cultu ad divinarum rerum contemplationem spiritum summopere excitari, ac suavissi-

D. Augu lib. 10. de civitate Dei c. 4. & D. Tho mas lib. 3. contra gentes. c. 12

C me ferri. Vnde videmus tot in lege scripta ceremonias a Deo præscriptas, illarum quidem figuras, quibus redemptor noster, ejusque sacri discipuli usi fuerunt, quasque mater, ac magistra nostra catholica Romana ecclesia, vel per traditionem apostolicam, vel sancto zelo, ac divina providentia, ad piorum, & obedientium catholicorum ædificationem, superborumque, & arrogantium hæreticorum, ac infidelium confusionem introductas recepit, quarum, quædam universales, ac toti ecclesiæ communes, ut in sanctorum sacramentorum, aliorumque cælestiũ mysteriorum administratione; quædam vero pro cujusque provinciæ, & ecclesiæ instituto peculiares

D existunt: ut igitur non solum sancta hæc metropolitana ecclesia Mexicana, sed etiam reliquæ, ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ, tam in divini cultus, & divinorum officiorum ceremoniis, quam in legibus, & statutis per earum prælatos, capitula, atque ministros custodiendis & observandis, omnimodam, (ut par est,) conformitatem habeant, atque adeo diversitatem (quæ plurium sæpe absurdorum causa esse dignoscitur) quoad fieri possit, fugiant: Idcirco hæc eadem sancta provincialis synodus, collata sibi a sacrosancto concilio Tridentino, ad præmissa omnia, & singula auctoritate fungens, in ejusdem sancti concilii obedientiam, & executionem, ac eorum, quæ tam in missali,

Sess. 24. c. 12 verbo cetera de reform. ad finem capituli.

E & breviario sanctissimi patris nostri felicis recordationis Pii papæ V. jussu editis; quam in hujus metropolis, ad quam ceteræ ejusdem provinciæ cathedrales ecclesiæ conformari, & regulari debent, erectione disponuntur, & ordinantur, observantiam statuit, decernit, & mandat: ceremoniale, & statuta infra scripta, in omnibus ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedralibus ecclesiis hujusmodi inviolabiliter observari, practicari, ac executioni mandari. Pro cujus rei fundamento præcipit ejusdem metropolitanæ ecclesiæ erectionem poni tenoris (videlicet) sequentis.

Iuvat divina verba S. Greg quæ refert card. Anton. Carrafa ex ejusdẽ sanctissimi pontificis epistolar. to. 2. in respon, ad 3. interrog. D. August. primi Anglorum episc. fol. 531.

INDEX CAPITUM,
HUIUS LIBRI.

Sancta Mexicana ecclesia erectio.

Prima statutorum pars continet.

Secunda statutorum pars continet.

Tertia statutorum pars continet.

Quarta statutorum pars continet.

ERECTIO ECCLESIÆ MEXICANÆ,
C quæ eadem est, cum ceteris ejusdem provinciæ.

IOANNNES de Cummarraga Dei, & apostolicæ sedis munere episcopus, & servus ecclesiæ Mexicanensis, cujus sub Christi Dei euangelio æterno militanti, gratia, & pax a Deo Patre, & ejus consubstantiali unigenito Filio pacis auctore, qui sui divini corporis effuso sanguine donavit nobis omnia delicta, delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive, quæ in terris; sive, quæ in cælis sunt. Placuit divinæ bonitati Hispaniarum regnis adeo celebres præficere heros, qui ne D dum barbaricos enses, ac moles, qui illorum victoriam sequuntur e medio effugarent: verum sui patrimonii, ac vitæ prodigi facti, remotissimas, & incognitas penetrarunt regiones, ac idololatriæ monstro inde sublato, euangelium vitæ, crucis vexillo hinc inde triumphante, Christianorum magna stipante caterva, plaudente religione Christiana magnis auspiciis late diffuseque plantarent; Sic sunt serenissima regina Ioanna, ac illius genitus invictissimus Carolus maximus, imperator semper augustus, rei sæcularis, ex Dei electione, solus & indubitatus monarcha, quorum cura, circa hoc potissimũ versatur, ut omnes gentes eamdem orthodoxam E profiteantur fidem, & universus orbis ad unius veri Dei cultum redigatur, fiatque unum ovile, & unus pastor, atque juxta beatissimi Pauli oraculum unum corpus, unus spiritus, una spes, unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, a cunctis proclametur uniformiter, ob hoc innumeratas quippe rates, carinas, atque triremes Scyllæ, Charybdi, ac aliis cõpluribus cerulei maris angustiis exposuere; ob hoc sane ineffabiles suorum regnorum thesauros, quasi manu undequaque perfossa, per abruptas, & incultas oras, etiam nec assem mundani lucri inde sperantes, Herculeo illo suo animo, sæpissime, & affatim projecerunt, attentantes iter vel euntibus, vel redeuntibus, multis nominibus infaustum,

ANNO CHRISTI 1585.

faustum, nullo tamen infelicius, quam quod pluries Christiani nominis augmentum non contingebat, ac pene duplicabat molestiam, quod gentem illam omnino adversam, & inductilem, cujus utilitati potissimum, tantum laboris desudabatur. Ob hoc res utique lucidissima est, selectos viros quamplurimos, ne dum in arte militari, verum etiam in omnigena eruditione, ac pietate ad barbaros, & fere bestialiter viventes homines destinarunt: Alteros quidem, qui illos suo regali sceptro submitterent, alteros vero, qui sacra Dei templa ædificarent, & ad sinceram fidei veritatem radiis veræ theologiæ illuminatos illos redigerent, & immaculatam quam ædificarent ecclesiam (si forte diabolico instinctu misceretur) a fœde barbarica appellatione vendicarent, perspiciebat nimirum regia prudentia id, quod verissimũ est, non mediocriter ad Christianæ religionis ornamentum facere, ne quid omnino canatur, aut legatur in templis, quod non gravissimo, doctissimo cuique placere possit, hoc est, quod non ex divinis libris haustum sit, aut certe a viris eximiis profectum. Demum tanta solertia, tam ingenti cura, & augusta opera hujus rei studio infatigabili Christiani nominis sumpta provincia annis non paucis insudarunt, ut illis in locis, in quibus ab incognitis sæculis Astaroth, Bel, Baal, Dagon, & reliquæ "baraticæ ferinæ, spurcitiæ colebantur, jam non nisi divinum nomen sacri hymni, hypostaticę laudes, virginei cantus, divorum panegyrici, martyrum sanguis, virginum puritas, ecclesiæ dogmata, & pontificia jura hinc inde resonent, atque tripudient: loquantur ipsa opera, testentur rem quondam prophanæ blasphemiæ, & dæmonum nominibus plenæ regiones, nunc vero insulæ Christianæ, & oppida felicissima Christo, ac gloria militia dicata hujus felicitatis participes sunt. Cumana, perlarum flumen, Venetia minor, sancta Martha, Nomen Dei, Diarenum, Panama, Nicaragua, Indica Cartago, Profunda loca, Perutum, Yucatanum, Cocumellum, flumen palmarum, Hispanica insula, Fernandina, Margarita, "Iaimeca, & sancti Ioannis, ac alia quam plurima loca, quædam a fluminibus, quædam vero a ducum illa conquestantium genealogiis nomina trahentia, quę adeo divini cultus schemate fulgent, exuberantissimis templis, ac monachorum cœnobiis hinc inde constructis, ut vere de illis respectu nostri, divinum judicium jam verificetur, Erũt novissim. &c. Hoc vero ingens divini amoris incendium, piissimorum horũ regum studio actum est, quibus taliter favit divina clementia, ut non solum regali sceptro cunctos nostri ævi reges antecedant; verum pietate præcipua fidem Christianam præ cunctis ampliaverint. Quapropter mihi magis interea libet, illis mentem istam regibus dignam, quam fortunam quam libet amplã gratulari. O felicem Christi populum si passim contingat tales esse principes, quibus Christi gloria nihil sit antiquius, qui totum regium ornatum moribus, & vita refrenant, quibus etiamsi sceptrum detrahas, tamen reges Christianos agnoscas, in quibus sane fortuna, quam antiquitas cæcam faciebat, "occulta videtur, qui generis sui longe clarissima schemata, morum suorum ornamentis illustrant, regiam dignitatem vitæ integritate conduplicant, imperiali aquilæ, nescio quid majestatis additum videtur; postquam hi similes non habentes principes totius orbis monarchiam tenent. Quid super est? nisi ut Christum optimum, maximumq; comprecemur, ut istam mentem illis, illos vero nobis quam diutissime servet incolumes. Ad tantam itaque exuberantiam (ut ad rem breviter veniamus) horum principum devenit clementia, quod Mexicanam provinciã,

*f barathicæ

"gloriosæ militiæ

"Iamaica

"oculata

A inter omnes regiæ ditioni submissas, præcipuam in terra firma, quam novam Hispaniam nuncupamus, situatam, non solum ab barbarico illo cultu, Christi fide undequaque euangelizata, mundaverint; verum & ordo hierarchicus, quem Romana tenet ecclesia, in illa observetur. Apostolico super hoc implorato consensu, episcopale cathedrale templum, ac parochiales, & ecclesiasticas dignitates, canonicatus, præbendas, beneficia, & cetera hujusmodi in ipsa erigere, construere, ædificare, & fundare omnino (regio super hoc habito consilio) decreverint: atque, ut rem effectui commendarent, me inutilem, & omnino, ad tantæ rei executionem, inhabilem, cum apud illos plurimi non deessent, qui mea sententia, cumulate valerent suis sanctissimis votis satisfacere, ex angulo mei Franciscani instituti semisepultum, B extraxerunt, & in primum Mexicanensem nominaverunt & elegerunt episcopum. Quorum piæ petitioni, & electioni sanctissimus D. N. papa Clemens, hujus nominis septimus, paternali affectu, utipar est, condescendens, apostolicas literas per manus regias, nobis suppeditandas solerti cura destinavit, quas quidem literas, in membramine more Romano conscriptas, apostolico plumbo in filis sericeis rubei croceique coloris pendente, sanas, integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspectione carentes, is, qui regium agebat negotium coram magno cœtu, in præcipuo templi sacro loco, sancti Spi- C ritus invocato favore, nobis præsentavit. Quas quidem ea, qua decuit, reverentia, & submissione suscepimus, & legimus. Series vero earum de verbo ad verbum est, quæ sequitur.

Clemens episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Sacri apostolatus ministerio, meritis licet insufficientibus superna dispositione præsidentes, universi orbis provincias, & loca, ea præsertim, quæ omnipotentis Dei misericordia Christianæ veritatis lucem nostris potissime temporibus inceperunt agnoscere, frequenti meditatione intendimus, ut in illis orthodoxæ fidei cultus augeatur & Christiana religio propagetur, D ac eorum incolæ & habitatores, venerabilium præsulum doctrina & auctoritate suffulti, in eadem fide semper proficiant, ipsaque loca, maxime insignia, dignioribus titulis attollantur, & majoribus honoribus decorentur; præsertim cum id catholicorum regum, & etiam Cæsareæ majestatis pia vota exposcunt, & cognoscimus in domino salubriter expedire. Sane cum oppidum Mexicanense in Indiis maris Tyrrheni Indici nũcupati, olim auspiciis claræ memoriæ Ferdinandi Aragoniæ regis, & Elisabethæ reginæ Castellæ & Legionis regnorum, per dilectum filium, nobilem virum Petrum Arias militem Segoviensem, eorum gentium armorum ad easdem Indias destinatorum exercitus generalem capitanum noviter E repertis, & e manibus infidelium illas tunc occupantium ereptis, ac ad ditionem, & dominium eorum, & pro tempore existentium regum eorumdem regnorum redactis, illisque in temporalibus subjectis, quæ eisdem regibus dum vixerunt, & deinde carissimo in Christo filio nostro Carolo Romanorum imperatori semper Augusto, dictorum regnorum nedum heredi, & successori; Verum etiam in desiderio orthodoxam fidem ubique exaltandi imitatori, ac sub eorum obedientia, & dominio, ratione dictorum regnorum, ex tunc successive codẽ Petro capitaneo gubernatore permanentibus, consistens, admodũ insigne existat, longum

ANNO CHRISTI 1585.

longumque & latissimum, & distinctum territorium circum circa habeat; adeoque in eo ultra viginti millia vicinorum, vel incolarum, quorum plures fideles, tam noviter conversi, quam etiam alii forenses, & de diversis mundi partibus ad illud habitandum confluentes commorentur, & resideant, ac in eo inter alias ecclesias, monasteria, pia loca, ex devotione regum majestatis, & capitanei prædictorum inibi constructa: una parochialis ecclesia sub invocatione beatæ Mariæ virginis, cum structuris, & ædificiis convenientibus, ad quam omnes ipsi fideles pro missis, & divinis officiis audiendis, ac ecclesiasticis sacramentis suscipiendis, tamquam ad eorum parochialem ecclesiam recurrunt, etiam consistit; ac idem Carolus imperator summopere cupiat eamdem parochialem ecclesiam, in cathedralem, ipsumque oppidum in civitatem Mexicanensem erigi, & instrui. Nos habita super his, cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, matura deliberatione; eodem Carolo imperatore nobis super hoc humiliter supplicante, Ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei, & ejusdem beatæ Mariæ cælestis, necnon ipsius fidei exaltationem, apostolica auctoritate, tenore præsentium supplicationibus Caroli imperatoris hujusmodi inclinati, de eorumdem fratrum consilio pariter, & assensu, oppidum Mexicanense, ac parochialem ecclesiam beatæ Mariæ, hujusmodi in cathedralem Mexicanensem, sub invocatione ejusdem beatæ Mariæ nuncupandam, pro uno episcopo Mexicanensi, qui inibi, & in illius civitate, ac diœcesi verbum Dei prædicet, & infideles ad eamdem fidem convertat; ac tam illos sic conversos, quam alios prædictos fideles, in eadem fide expertius instruat, doceat, & confirmet: ac sacramenta ecclesiastica eis ministret, & ministrari, ac prædictam erectam ecclesiam, illiusque ædificia ad formam cathedralis ecclesiæ redigi faciat; ac in civitate, & diœcesi prædictis, collegiatas, & parochiales, ac alias ecclesias, monasteria, capellas, hospitalia, oratoria, & alia loca pia; ac in illis respective in numero, & cum dotibus, ac qualitatibus decentibus per eum assignandis, specificandis: majores, principales, abbatiales, conventuales, & alias dignitates, personatus, administrationes, & officia etiam curata, & electiva: necnon canonicatus, & præbendas, integras, & dimidias portiones, capellanias, vicarias, & alia beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, ac capitula, necnon capitulares, abbatiales, conventuales, & alias mensas erigat, & instituat respective, ac alia temporalia, spiritualia, jurisdictionalia, & pontificalia officia, omniaq; & singula alia, quæ alii episcopi regnorum eorumdem facere, & exercere consueverunt, & quæ pro divini cultus augmento, & fidei hujusmodi exaltatione, ipsorumque fidelium animarum salute expedire cognoverint; faciat, & exerceat: ac omnibus, & singulis aliis privilegiis, prærogativis, præeminentiis, & gratiis, quibus alii episcopi prædicti de jure, & consuetudine, ac alias utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum utatur, potiatur, & gaudeat, ac uti, potiri, & gaudere libere, & licite valeat: Necnon in eadem ecclesia Mexicanensi capitulum canonicorum, & personarum, episcopali, & capitulari mensis, ac sigillo, & aliis insigniis, jurisdictionibus, privilegiis, & præeminentiis episcopalibus, & capitularibus, erigimus, & instituimus: ac incolas, & habitatores dictæ civitatis cum nomine decoramus; necnon eidem erectæ ecclesiæ pro illius civitate, civitatem erectam, & pro diœcesi terras, insulas, loca, & oppida, quæ idem Carolus imperator, vel ejus consilium Indiarum nuncupatum, positis limitibus, & confinibus necessariis, statui, & assignari jusserit: ac pro clero, & populo illorum incolas, & habitatores hujusmodi, respective, ac pro dote, & etiam pontificalis dignitatis, & pro tempore existentis episcopi, illius decentiori sustentatione decimas, primitias, & alia jura episcopalia, spiritualia, & temporalia de bonis, rebus, & fructibus, de quibus Carolus imperator, vel consilium hujusmodi specificarint, & ordinaverint. Itaque idem episcopus Mexicanensis in civitate, & diœcesi prædictis episcopalem jurisdictionem, auctoritatem, & potestatem exercere, ac decimas, & primitias, & jura hujusmodi percipere, & levare, ad instar episcoporum prædictorum libere, & licite valeat, applicamus, & appropriamus: Necnon jus patronatus, & infra annum, propter loci distantiam, per se, vel alium, seu alios ad id etiam ante vacationes deputandos procuratores, præsentandi personas idoneas, tam hac prima vice, quam quoties illa pro tempore vacaverint, ad ecclesiam videlicet Mexicanensem, nobis, & pro tempore existenti Romano pontifici per nos, & illum respective, in ejusdem ecclesiæ episcopum, & pastorem præficiendum. Ad vero omnes, & singulas alias dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, & præbendas, portiones, capellanias, vicarias, monasteria, prioratus, & alia beneficia hujusmodi, eidem tempore existenti episcopo Mexicanensi, ac ejus vicario, seu officiali per eum instituendas, ad easdem præsentationes Carolo imperatori prædicto, ratione regnorum Castellæ, & Legionis hujusmodi, ac pro tempore existenti illorum regi, vel reginæ de similibus consilio, & assensu reservamus, concedimus, & assignamus; non obstantibus constitutionibus, ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, decorationis, applicationis, appropriationis, reservationis, concessionis, assignationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli apostolorum se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo quarto, nono Septembris pontificatus nostri, anno septimo.

Post quarum quidem literarum apostolicarum præsentationem, & receptionem; nobis, & per nos, ut præmittitur, factas; fuimus pro parte serenissimæ dominæ Ioannæ, & Caroli semper augusti, ejusdem filii Hispaniarum regum debita requisiti, ut ad complementum literarum apostolicarum, & contentorum in eisdem procedendum, in prædicta nostra cathedrali ecclesia, ad honorem gloriosissimæ virginis Mariæ assumptionis dedicata, & in dicta nova Hispania fabricata, dignitates, canonicatus, & præbendas, ac portiones, aliaque beneficia, & officia ecclesiastica quotquot, & prout melius expedire videremus, tam in civitate, quam per totam diœcesim erigeremus, & institueremus. Nos igitur frater Ioannes de Çumarraga, episcopus, ac commissarius apostolicus præfatus, attendentes petitionem, & requisitionẽ hujusmodi justas fore, & rationi consonas; cupientesq; ut verus, & obediens filius apostolica jussa, nobis directa reverenter exequi, ut tenemur, commissionem præacceptavimus, & eadem auctoritate apostolica, qua fungimur in hac parte, præfata majestate instante, & petente; in prædicta cathedrali ecclesia, Mexicanensis civitatis in prædicta nova Hispania, ad honorẽ Dei, & domini nostri Iesu Christi, ac

ANNO CHRISTI 1585.

ac beatissimæ Mariæ virginis matris ejus, in cujus, ac sub cujus titulo per præfatum sanctissimum dominum nostrum, cathedralis ecclesia est erecta, tenore præsentium, erigimus, creamus, & instituimus.

§ I.

Decanatum, quæ dignitas prima post pontificalem in eadem ecclesia existat, qui curet, & provideat, quod officium divinum, & omnia alia, quæ ad cultum Dei pertinent, tam in choro, quam in altari, quam etiam in processionibus in ecclesia, & extra, in capitulo ubicumque conventus, ecclesiæ, seu capituli ad illud exolvendum congregabuntur cum silentio, & ea, qua decet honestate, ac modestia rite, & recte perficiantur, ad quem etiam pertinebit, iis, quibus a choro ex causa discedere convenit, & expressa causa, & non alias, licentiam concedere.

§ II.

Archiaconatum ejusdem civitatis, ad quem clericorum ordinandorum examinatio, prælato solenniter celebrante, ministratio civitatis, & diœcesis, si sibi a prælato injungatur visitatio, & alia, quæ de jure communi competunt, exercere pertinebit, qui in altero tamen jurium, vel in theologia ad minus bachalaureus existat, in universitate graduatus.

§ III.

Cantoriam, ad quam nullus possit præsentari, nisi in musica, saltem in cantu plano doctus, & peritus existat, cujus in facistolio cantare, & servitores ecclesiæ cantare docere, & quæ ad cantum pertinent, & spectant ordinare, corrigere, & emendare, in choro, & ubicumque per se, & non per alium, officium erit.

§ IV.

Scholastriam, ad quam etiam nullus nisi in altero jurium, aut in artibus bachalaureus, in aliqua generali universitate graduatus existat, præsentetur, qui grammaticam clericos, & ecclesiæ servitores, ac omnes diœcesanos audire volentes, per se, vel alium docere tenebitur.

§ V.

Thesaurariam, ad quam ecclesiam claudere, & aperire, campanas pulsare facere, omnia utensilia ecclesiæ custodire, lampades, & luminaria curare, de incenso, luminibus, pane, & vino, ac reliquis ad celebrandum necessariis, de redditibus fabricæ ecclesiæ exponendis ad votum capituli providere, pertinebit.

§ VI.

Necnon decem canonicatus, & præbendas, quas a dictis dignitatibus omnino separatas esse decernimus, nec unquam unam simul cum dignitate aliqua obtineri posse ordinamus, ad quos etiam canonicatus, & præbendas nullus præsentari possit nisi ad sacrum presbyteratus ordinem jam sit promotus, ad quos quidem canonicatus quotidie (præterquam in primæ, & secundæ dignitatis festivitatibus, in quibus prælatus, vel eo impedito aliqua de dignitatibus celebrabit) missam celebrare pertinebit.

§ VII.

Instituimus insuper sex integras & totidem dimidias portiones, &c, Qui ad dictas integras portiones præsentandi fuerint, ad sacrum diaconatus ordinem sint promoti, in quo quidem ordine teneantur in altari quotidie deservire, necnon passiones decantare: Qui vero ad dimidias, ad sacrum subdiaconatus, qui quidem epistolas in altari, & in choro, & prophetias, lamentationes, & lectiones teneantur decantare.

A

§ VIII.

Volumus insuper, & statuimus, quod ad dignitates, canonicatus, portiones integras, & dimidias supradictas, vel ad aliquod aliud beneficium totius nostræ diœcesis, nullus præsentari valeat, qui cujusvis ordinis, privilegii, aut officii occasione a jurisdictione nostra ordinaria sit exemptus, & si forte contigerit, exemptum aliquem præsentari, vel institui, talis præsentatio, vel institutio sit ipso jure nulla.

§ IX.

Et quia non est parvi momenti rectores nominare, ordinamus quod tot rectores possimus eligere, quot servitio nostræ cathedralis ecclesiæ necesse fuerint, qui ad nutum nostrum, nostrorumq; pro tempore successorum provideri, & quando licuerit amoveri possint, qui exerceant in dicta cathedrali ecclesia nostra, officium recte, & rite missas celebrando, confessiones audiendo, aliaque sacramenta caute, & solicite ministrando.

B

§ X.

Ac sex acolytos, qui acolytatus officium in altaris ministerio quotidie, per ordinem exercebunt, ordinamus capellanos insuper sex, quorum quilibet, tam in nocturnis horis quam in diurnis, ac etiam missis ad facistolium personaliter interesse, & in unoquoque mense missas viginti, nisi justa infirmitate, vel impedimento fuerit impeditus, celebrare teneatur.

C

§ XI.

Præsentationem autem dictarum dignitatum, canonicatuum, portionum integrarum, ac dimidiarum, aliarumque dignitatum, canonicatuum, & portionum similium futurarum, in prædicta nostra cathedrali ecclesia creandarum, præfatis catholicis Hispaniarum regibus, ac eorum successoribus, prout de jure eis competit, & auctoritate apostolica, reservamus eadem auctoritate.

§ XII.

Acolytorum, & capellanorum prædictorum electionem, seu provisionem, ad nos, & successores nostros una cum nostro capitulo pertinere decernimus. Volumus autem, quod dicti capellani, qui pro tempore fuerint eligendi, non sint familiares episcopi, nec alicujus personæ dicti capituli, nec fuerint tempore vacationis.

D

§ XIII.

Officium vero sacristæ, qui ea, quæ ad officium thesaurarii spectant, ipso præsente, & de ejus commissione, & in ejus absentia ad votum capituli exercere tenebitur.

§ XIV.

Officium organistæ, qui organa in diebus festivis, & aliis temporibus ad votum prælati, vel capituli pulsare teneatur.

E

§ XV.

Officium perticarii, cujus in processionibus ordinare prælato, presbytero, diacono, subdiacono, & reliquis altari ministrantibus, de choro ad sacristiam, vel altare, de alteri ad sacristiam in chorum euntibus, vel redeuntibus anteire, officium erit.

§ XVI.

Officium œconomi, sive procuratoris ecclesiæ fabricæ, & hospitalis, qui architectis, muratoribus, necnon fabris lignariis, & aliis officialibus ædificandis ecclesiis operam dantibus præerit, quique per se, vel alios, redditus, & proventus annuos, & quæcumque emolumenta, & obventiones, ad dictam fabricam, & hospitale, quovis modo pertinentia colligere, & expendere habebit, redditurus annuatim rationem

rationem de receptis, & consumptis episcopo, & capitulo, vel officialibus, ab eisdem ad hoc specialiter deputatis; Necnon ad eorum nutum eligendus, vel removendus prædicta prius per eum idonea satisdatione, quam ad administrationem admittatur.

§ XVII.

Officium insuper cancellarii, sive notarii ecclesiæ, & capituli, qui quoscumque contractus inter ecclesiam, episcopum, & capitulum, & quoscumque alios, in protocollo, & notis suis recipere, actus capitulares scribere, donationes, possessiones, census, feudos, precaria per eosdem episcopum, & capitulum, & ecclesiam, vel eisdem factas, vel in posterum faciendas annotet, & scribat, & instrumenta custodiat: partes redditùum beneficiatis distribuat, necnon rationes reddat, & recipiat.

§ XVIII.

Officium insuper canicularis, qui canes ab ecclesia ejiciat; in omnibus sabbatis, & quorumcumque festorum vigilias habentium vigiliis, & aliis, ubi, & quando per thesaurarium sibi fuerit injunctum, ecclesiam purgabit.

§ XIX.

De quibus omnibus, videlicet, quinque dignitatibus, decem canonicatibus, sex integris, & totidem dimidiis portionibus, & sex capellanis, & sex acolytis, & officiis prædictis, quia de præsenti fructus, redditus, & proventus decimarum non suppetunt, thesaurariam ex dignitatibus, quinque vero canonicatus, & omnes integras, & dimidias portiones, ad præsens in dicta erectione volumus suspendere: quod si præfatis quatuor dignitatibus, & quinque canonicis redditus memoratæ quartæ partis ad præsens (quod non credimus) non suppetant, quod defuerit inter eos dividatur, secundum valorem præbendarum, & non numerum personarum, donec ad majorem quantitatem fructus pervenerint, restituendi ad præbendas præfatas, per nos, & nostros successores, ordine nobis considerando ad potiorem ecclesiæ nostræ utilitatem, ita tamen, ut cum, Deo duce, ad pinguiorem fortunam fructus, & redditus nostræ prædictæ ecclesiæ pervenerint, quam primum ad dotem thesaurariæ suspensæ applicatam desuper crescentibus fructibus auctum fuerit, thesaurariam eamdem; ex nunc erectam, & creatam esse decernimus, absque alia nova creatione, & erectione personæ per eamdem catholicam majestatem nominandæ conferendam; & consequenter dum fructus, redditus, & proventus ulterius augmentum receperint, tres integræ portiones provideantur, & successive cum excreverint fructus, dictorum canonicorum numerus, usque ad denarium numerum successive augeatur; quo expleto, tunc reliquæ tres integræ portiones, & dimidiæ successive suo ordine admittantur, & demum de redditibus superexcrescentibus, sex acolytatus, pro sex clericulis, qui in quatuor minoribus sint constituti, & acolytorum officium in altaris ministerio exerceant, & sex capellaniæ simplices, pro sex prædictis capellanis similiter provideantur: post modum vero officium organistæ, & perticarii, & œconomi, notarii, & canicularii prædictorum dicto numero successive, juxta ordinem literaliter præmissum, absque aliquo intervallo augeatur.

§ XX.

Et quia secundum apostolum, qui altari servit de altari vivere debet, omnibus, & singulis dignitatibus, personis, & canonicis, præbendatis, & integris, & dimidiis portionariis, capellanis, clericulis, sive acolytis, ceterisque officiis, & eorum officialibus, juxta numerum supradictum expressis, omnes, & singulos fructus, redditus, & proventus; tam ex regia donatione, quam ex jure decimarum, aut alias quovis modo, ad eos de præsenti, aut in futurum pertinentes; videlicet ordine literario, decano, archidiacono, cantori, scholastico, thesaurario, & canonicis, necnon portionibus integris, & dimidiis, & omnibus aliis supra notatis, & nominatis modo sequenti.

§ XXI.

Decano scilicet centum, & quinquaginta libras, *Pesos*, vulgariter in illis partibus nuncupatos, quarum librarum, quælibet unum Castellanum aureum quadringentos octuaginta quinque marapetinos monetæ usitatæ Hispaniæ constituentes. Archidiacono centum, & triginta valoris ejusdem *Pesos* seu Castellanos, & cuilibet de dignitatibus totidem; & cuilibet de canonicis centum; portionariorum cuilibet septuaginta; dimidiis triginta quinque; capellanis quidem viginti; acolytis singulis duodecim; organistæ sexdecim, & notario totidem; perticario totidem; œconomo vero quinquaginta; caniculario quidem duodecim libras auri similes, totidem Castellanos, & marapetinos constituentes ex nunc, pro tunc ordine literario prout exprimitur servato, cum fructus, redditus, & proventus superexcreverint, applicamus, & assignamus.

§ XXII.

Et quia ut dictum est propter officium datum beneficium, volumus & in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quod prædicta stipendia sint quotidianæ distributionis assignatæ, distributæ quotidie interessentibus singulis horis, nocturnis pariter, & diurnis exercitiis dictorum officiorum. Itaque a decano usque ad acolytum inclusive, is qui alicui horæ non interfuerit in choro, stipendio, sive illius horæ distributione careat; & officialis, qui sui officii exercitio, vel executioni deerit, mulctetur similiter singulis vicibus pro rata salarii; Tales vero distributiones, quibus absentes privantur, aliis interessentibus accrescant.

§ XXIII.

Item volumus, & eadem auctoritate ordinamus, ut omnes, & singulæ dignitates, canonici, & portionarii dictæ nostræ ecclesiæ cathedralis teneantur residere, & servire in prædicta nostra ecclesia per octo menses continuos, aut interpolatos; alioquin nos, vel successores nostri, qui pro tempore fuerint, aut capitulum sede vacante, teneantur, eo prius vocato, & audito, si justam, & rationabilem causam absentiæ non habuerit, & allegaverit; personatum, vel canonicatum, sive portionem, vacantem pronuntiare, & de illo, vel illa idoneis ad præsentationem tamen præfatæ catholicæ majestatis, & eorum in regnis Hispaniæ successorum providere; justam autem absentiæ causam hoc loco diffinimus: ægritudinem, dum tamen beneficiatus infirmus in civitate maneat, aut in suburbiis ejusdem civitatis, aut si eam incurrerit stans extra civitatem, cum redierit aut redire paraverit ad eam, dum tamen hoc probationibus legitimis constet, vel cum de mandato episcopi, vel capituli simul, & pro causa, & utilitate ecclesiæ absens fuerit; itaque ista tria concurrant in hac sua absentia.

§ XXIV.

Volumus insuper, & de consensu, & beneplacito serenissimæ majestatis, & eadem auctoritate apostolica statuimus, decernimus, & mandamus quod omnium decimarum, tam cathedralis, quam aliarum ecclesiarum dictæ civitatis, & diœcesis fructus, redditus, & proventus, in quatuor æquales dividantur partes,

partes, quarum unam nos, & successores nostri episcopi perpetuis, futurisque temporibus, pro onere pontificalis habitus sustentando, & ut decentius,& juxta pontificalis officii exigentiam, statum nostrum sustentare valeamus, absque aliqua diminutione pro nostra speciali mensa habeamus. Decanus vero,& capitulum,& reliqui ministri ecclesiæ,quos supra assignavimus, aliam quartam partem, modo præmisso, inter eos dividendam habeant; a quibus partibus, licet ex commissione apostolica,& longævo temporis usu, moribus, & consuetudine approbata, eadem catholica majestas tertiam partem (tertias in Hispania vulgariter nuncupatas) habere, & recipere integraliter consuevit, volens erga nos suæ liberalitatis dexteram extendere, prout extendit circa alias partes, & circa qualitates infra expressas, nos, & episcopos successores, ac capitulum prædictos, ut magis debitores, tanto munere refectos, efficeret, & ut pro eadem, & regiis, ejusdem majestatis successoribus preces effundere teneremur, in nostra, & dictæ ecclesiæ nostræ,& capituli in sua quarta decimarum parte, liberos, & exemptos esse voluit; Reliquæ vero duæ quartæ partes: iterum in novem dividendas partes decernimus duas,quarum eidem majestati serenissimæ,in signum superioritatis, & juris patronatus,ac ratione acquisitionis prædictæ terræ, futuris perpetuis temporibus, percipiendas, & levandas, applicamus.

§ XXV.

De reliquis vero septem partibus bifariam duximus esse faciendam divisionem,quarum quatuor de dictis septem omnium decimarum, parochiæ nostræ cathedralis ecclesiæ applicamus mensæ capitulari, ut melius ecclesia valeat administrari, ex quibus quatuor partibus nos, & successores nostri, cuilibet vestrorum assignamus sexaginta *Pesos* vulgariter nuncupatos, sacristæ vero quadraginta, qui quidem rectores habeant omnes primitias, præter octavam partem,quam applicamus sacristæ, qui etiam rectores quotidie in choro, missæ majori, ac vespertinis horis,superpelliciis induti residere teneantur,ut cōmodius animarum saluti sacramenta exercere valeant, ne eorum absentia, seu incuria, quis absque aliquo sanctæ matris ecclesiæ sacramento incaute discedat, & donec fructus excreverint, ex prædictis etiam quatuor partibus, conferatur acolytis, organistæ, & perticario, quod supra dictum est,& quod superfuerit, habeat prædicta mensa capitularis.

§ XXVI.

In singulis vero parochialibus ecclesiis,tam dictæ civitatis, quam totius nostræ diœcesis, quatuor prædictæ de dictis septem partibus simul cum primitiis, beneficiis in unaquaque dictarum ecclesiarum erigendis, & creandis applicamus, declarantes etiam simili modo octavam partem dictarum quatuor partium, atque primitiarum, sic dictis beneficiis applicatarum, sacristæ cujusque parochialis ecclesiæ dictæ civitatis, & diœcesis nostræ, esse tribuendam.

§ XXVII.

Volumus autem, & ordinamus quod omnibus dictæ civitatis, & diœcesis nostræ ecclesiis parochialibus (excepta nostra ecclesia cathedrali) tot beneficia simplicia creentur, & ordinētur,quot ex quantitate redditūum,dictarum quatuor partium,sic eisdem beneficiis applicatarum, creari,& ordinari poterunt. Assignata tamen congrua, & honesta sustentatione clericis, quibus beneficia illa conferri debent; Itaque nullus sit determinatus dictorum beneficiorum numerus, sed superexcrescentibus fructibus, crescat etiam ministrorum copia in eis-

A dem ecclesiis, quæ quidem prædicta beneficia simplicia, servitoria,quæ pro tempore in dictis ecclesiis creari contigerit, ut dictum est, quotiescumque contigerit vacare, quovis modo providere volumus, & statuimus filiis dumtaxat patrimonialibus, descendentibus ab incolis, qui ex Hispania, dictam provinciam transmearunt; aut ad eam inhabitandam in futurum transire contingat, donec imposterum visa, & cognita per nos, vel successores nostros Christianitate, & capacitate Indorum, ad instantiam, & petitionem supradicti patroni, nunc, vel pro tempore existentis visum fuerit,Indis etiam naturalibus dicta beneficia providenda (præmisso prius examine, & oppositione, juxta formam, &
B laudabilem consuetudinem in episcopatu Palentino hactenus observatam) inter filios patrimoniales, dum tamen dicti filii patrimoniales, quibus sic de dictis beneficiis provisum fuerit infra annum, & dimidium a die sibi factæ provisionis, teneantur præsentare, & ostendere coram dictæ provinciæ appellationum judicibus, aut gubernatore pro tempore, ibidem existentibus, ratihabitione dictarum catholicarum majestatum, vel pro tempore successorum suorum, in Hispaniæ regnis collationem, & provisionem, sic sibi prædicta forma factam; Alioquin prædicta beneficia, eo ipso, vacare censeantur: Præfatique catholici reges,sive illorum successores, personas alias possint ad dicta beneficia juxta præ-
C dictam formam qualificatas, præsentare.

§ XXVIII.

Volumus autem, quod donec existant filii patrimoniales, qui juxta præfatam consuetudinem Palentinam, possint eligi ad dicta beneficia; provisio dictorum beneficiorum fiat, ad præsentationem dictarum catholicarum majestatum patronorum, & non alias.

§ XXIX.

Sed quia animarum cura dictæ civitatis,ac totius nostræ diœcesis, ad nos, & futuros successores nostros principaliter, & præcipue spectat, tamquam, qui juxta apostoli sententiam, de illis in die judicii rationem reddituri sumus, accedente ad hoc consensu, ac voluntate earumdem catholicarum maje-
D statum patronorum prædictorum, & sua instante petitione, ac auctoritate,& tenore prædictis; volumus, & ordinamus, quod in nostra cathedrali ecclesia, & in omnibus dictæ civitatis, ac nostræ diœcesis ecclesiis parochialibus nos, & prælati, qui pro tempore fuerint, commendemus, & injungamus animarum curam pro nostræ voluntatis arbitrio,cui viderimus ipsarum ecclesiarum beneficiato, seu beneficiatis, seu cuicumque alii sacerdoti, etiam non beneficiato, pro eo tempore; ac sub illa forma, quibus nobis visum fuerit, dictarum animarum saluti magis expedire; sub divini obtestatione judicii futuros omnes, & nostros successores exhortantes, & relinquentes, quod in hac commissione animarum, nulla sit apud eos personarum acceptatio, sed
E solum sibi a Deo commissarum ovium utilitati consulant, & saluti; & ut qui præfatæ animarum curæ, a nobis,vel illis præpositi fuerint,congruentius valeant sustentari, pro ipsarum animarum sollicitudine aliquam recipiant temporalem retributionem; applicamus eorum cuilibet primitias omnes parochiæ illius,in qua sic curam animarum gesserit, (relicta parte sacristæ superius designata.)

§ XXX.

Volumus insuper, & ordinamus quod institutio, & destitutio sacristarum omnium ecclesiarum nostræ diœcesis fiat semper ad nutum, & dispositionem nostram, & nostrorum pro tempore successorum,

rum, cum moderatione salarii; Si forsan prædicta pars, quæ sibi (ut præmissum est) solvi debet, in magnam excreverit quantitatem; Ita tamen, quod quidquid ex octava eadem parte, illis per nos, vel successores nostros ademptum fuerit, in ipsius ecclesiæ fabricam, vel aliquod divini cultus augmentum ejusdem ecclesiæ, & non in alios usus consumi debeat.

§ XXXI.

Similiter tres partes restantes de septem partibus supradictis, in duas iterum partes æqualiter dividantur, quarum unam scilicet medietatem trium dictarum partium, cujuslibet dictorum oppidorum ecclesiæ fabricæ libere applicamus; reliquam vero partem, videlicet, medietatem trium dictarum partium, hospitalibus cujuslibet oppidi consignamus, de qua quidem medietate, sive parte eisdem hospitalibus applicata, dicta hospitalia teneantur hospitali principali, ubi cathedralis fuerit ecclesia, decimam solvere. Applicamus etiam eadem auctoritate in perpetuum fabricæ nostræ diœcesis dictæ sanctissimæ Mariæ omnes, & singulas decimas unius parochiani ejusdem ecclesiæ, & omnium aliarum ecclesiarum, totius civitatis, & diœcesis; dum tamen talis parochianus non sit primus, seu major, vel ditior nostræ dictæ ecclesiæ cathedralis, & aliarum ecclesiarum nostræ dictæ diœcesis, sed secundus post primum.

§ XXXII.

Officium vero divinum diurnum pariter, & nocturnum, tam in missis, quam in horis fiat semper, & dicatur secundum consuetudinem ecclesiæ Hispalensis, donec, & quousque synodus celebretur.

§ XXXIII.

Volumus insuper, & de ejus celsitudinis instantia, & petitione ordinamus, quod portionarii ipsi vocem habeant in capitulo, una cum dignitatibus, & canonicis, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, præterquam in electionibus, & aliis a jure prohibitis casibus, qui solis dignitatibus, & canonicis pertinent.

§ XXXIV.

Et insuper volumus, & de ejus serenitatis instantia, & petitione ordinamus, quod in dicta nostra cathedrali ecclesia, præterquam in diebus festivis, in quibus una tantum missa solennis celebrabitur hora tertiarum; Duæ quotidie missæ celebrentur, quarum una primis diebus Veneris cujuslibet mensis, de anniversario fiat pro Hispaniæ regibus præteritis, præsentibus, & futuris; Diebus vero sabbati missa prædicta in virginis gloriosæ honorem, pro præfatorum regum incolumitate, & salute respective celebretur. Cujuslibet autem mensis prima die Lunæ eadem missa pro animabus in purgatorio existentibus solenniter dicatur. Reliquis vero diebus prædicta missa de prima possit celebrari ad voluntatem, & dispositionem, cujuslibet personæ volentis ipsam dotare, dictique episcopus, & capitulum possint, quamcumque dotem recipere, a quibusvis personis sibi oblatam, pro ejusdem missæ celebratione. Secunda vero missa de festo, vel de feria occurrenti, secundum ritum Hispalensis ecclesiæ vel alias, hora tertiarum celebrabitur, & quicumque majorem missam celebraverit, ultra communem distributionem omnibus illi missæ interessentibus assignatam, vel assignandam, stipendium lucretur triplum, quam ad quamcumque diei horam; Diaconus vero duplum; & subdiaconus simplum; & quicumque majori missæ non interfuerit, tertiam, & sextam illius diei non lucretur, nisi ex rationabili, & justa causa, & decani licentia, vel alterius in choro pro tempore præsidentis absens fuerit, super quo petentis licentiam, & concedentis conscientiam oneramus; & quicumque similiter matutinis, & laudibus interfuerint, triplum lucretur, quam ad quamcumque diei horam, & insuper stipendium primæ, quamvis illi non interfuerint.

§ XXXV.

Volumus insuper, & de ejusdem majestatis instantia, & petitione ordinamus, quod bis in qualibet hebdomada capitulum teneatur, feria videlicet sexta, & tertia, & quod feria tertia tractetur ibidem de negotiis occurrentibus: feria autem sexta, de nulla alia re; nisi de morum correctione, & emendatione tractetur, & de iis, quæ ad divinum cultum debite celebrandum, & ad clericalem honestatem in omnibus, & per omnia, tam in ecclesia, quam extra conservandam, spectent: & quælibet alia dies ad capitulum celebrandum sit interdicta; nisi novi casus, qui emerserint, aliud exegerint. Per hoc autem volumus jurisdictioni nostræ episcopali, aut successorum nostrorum circa correctionem, & punitionem dictorum canonicorum, aliarumque personarum nostræ cathedralis ecclesiæ, aliquatenus derogari, quam omnimodam correctionem, punitionem, & jurisdictionem in dictas personas, nobis, & dictis successoribus reservamus; ad instantiam, & petitionem præfatarum majestatum patronorum, & de eorum consensu. Item eadem auctoritate, & de ejusdem cathol. cæ majestatis beneplacito statuimus, & ordinamus quod quilibet dictæ nostræ ecclesiæ, & diœcesis clericulus primæ tonsuræ, ad hoc ut possit privilegio gaudere, clericalem deferat tonsuram, unius regalis argentei magnitudinem monetæ usualis Hispaniæ, & per duos digitos infra aures tantum, a tergo prosequenter, scissura capillos tondeat, vestibusque honestis induatur, chlamyde, videlicet, vel mantello, seu pallio, quod vulgariter loba nuncupatur (*o manteo*) clauso, vel aperto ad terram protensis, non rubei, croceique coloris, sed alterius honesti coloris, quibus, tam in vestibus superioribus, quam inferioribus utatur.

§ XXXVI.

Itidem, eadem apostolica auctoritate, necnon de ejusdem celsitudinis, & catholicæ majestatis consensu deliberato, quia in ipsa provincia de Mexico in nova Hispania vulgariter nuncupata, in civitate Mexicanensi, & sub invocatione beatissimæ Mariæ virginis assumptionis cathedralem ecclesiam in honorem ejusdem virginis assumptionis apostolica auctoritate perpetuo erigimus; domos, habitatores, incolas, & vicinos, tam intra civitatem, quam in suburbiis ejusdem civitatis, de præsenti, vel in futurum habitantes, & commorantes in dictæ ecclesiæ virginis Mariæ assumptionis parochianos deputamus, & assignamus, donec in dicta civitate commoda per nos, & nostros successores fiat divisio parochiarum, cui etiam jura parochialis ecclesiæ solvere teneantur, decimas, primitias, & oblationes offerre; & a rectoribus ejusdem ecclesiæ confessionis, eucharistiæ, & alia sacramenta recipere; necnon eisdem rectoribus sacramenta hujusmodi conferre, & administrare; & parochianis accipiendi licentiam concedimus pariter, & facultatem.

§ XXXVII.

Item volumus, statuimus, & ordinamus quod consuetudines, constitutiones, ritus, & mores legitimos, & approbatos, tam officiorum quam insigniarum, & habitus anniversariorum, officiorum, missarum, aliarumque omnium ceremoniarum approbatarum ecclesiæ Hispalensis, necnon aliarum cujusvis ecclesiæ, seu ecclesiarum, ad nostram cathedralem

ANNO CHRISTI 1585.

thedralem decorandam, & regendam necessarie reducere, ac transplantare, libere valeamus.

§ XXXVIII.

Et quia, quæ de novo emergũt, novo indigent auxilio; igitur literarum supra dictarum virtute, nobis, & successoribus nostris plenissimam emendandi, ampliandi, & ea, quæ oportuerit, statuendi, & ordinandi in posterum potestatem reservamus, ut possimus id facere de consensu, petitione, & instantia regiæ majestatis; tam circa quæstionem, & taxationem dotis perpetuam, vel temporalem, & limitum nostri episcopatus, & omnium beneficiorum; quam circa retentionem decimarum, vel divisionem earumdem secundum tenorem bullæ Alexandri, per quam ipsis regibus Hispaniæ fuit facta donatio decimarum, (*licet ad præsens, per eamdem regiam majestatem ad alimenta nobis sint, cum his tamen qualitatibus donata.*) Quæ omnia, & singula, instantibus, & petentibus prædictis dominis meis regina, ac regibus, dicta apostolica auctoritate, qua fungimur, in hac parte, & melioribus modo, via, atque forma, quibus melius possumus, & de jure debemus, erigimus, instituimus, creamus, facimus, disponimus, & ordinamus, cum omnibus, ac singulis ad id necessariis, & opportunis; nonobstantibus contrariis quibuscumque & illis præcipue: Quæ sanctissimus dominus noster præfatus, in suis præinsertis literis apostolicis voluit, nonobstare; & ea omnia, & singula, omnibus, & singulis præsentibus, & futuris, cujuscumque status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis fuerint, intimamus, insinuamus, & ad omnium notitiam deducimus, & deduci volumus, per præsentes mandamus prædicta auctoritate, & sanctæ obedientiæ virtute, omnibus, & singulis supra dictis, & ea omnia, & singula, quemadmodum a nobis instituta sunt, observent, & observari faciant. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes literas, sive præsens publicum instrumentum, ex inde fieri, & per notarium publicum infra scriptum scribi, & publicari, nostrique sigilli jussimus, & fecimus appensione communiri. Datum Toleti sub anno a nativitate domini millesimo, quingentesimo trigesimo quarto.

STATUTORUM

PARS PRIMA.

Caput primum.

IN primis hæc sancta synodus statuit, & præcipit: ut quando aliquis in prælatum hujus metropolis, seu provinciæ electus, ad capiendum suæ sedis possessionem personaliter, seu per procuratorem venerit, ante omnia, bullas, seu literas apostolicas, super præsentatione, per regiã majestatem desuper facta expeditas decano, & capitulo præsentet; Qui postquam eas viderint, ac legitimas esse repererint, capitulares omnes vocem, & suffragium in electionibus, juxta præfatam erectionem habentes, ad capitulum sequenti die habendum, citari, & vocari faciant; ut ibi de electi hujusmodi receptione, debita cum solennitate facienda, deliberent. Et in ea postquam decreta fuerit, procedant sub hac (videlicet) forma.

§ I.

Præbendati omnes, qui capitulo, ut præfertur congregando interfuerint; ab aula capitulari, ad ecclesiæ corpus exeant, ibique electum personaliter A accedentem accipiant, electo autem hujusmodi per procuratorem accedenti; præbendati quatuor ex antiquioribus, per ejusdem capituli præsidentem nominandi, ad ipsius aulæ capitularis januam, obviam procedant. Sedes vero in capitulo diversimode juxta venientis hujusmodi personæ qualitatem præparetur. Electo enim personaliter accedenti, faldistorium cum pulvinaribus, ac ceteris eum actũ concernentibus, disponatur. Procuratori autem, tapetũ, sella, & pulvinar ad pedes collocetur. Electo præterea in eodem faldistorio missale statuatur, ut præstandum ab eo juramentum præstet, & sub forma sequenti.

§ II.

B Nos P. archiepiscopus de Mexico juramus, per Deum, & hæc sancta Dei euangelia, quod erectionem hujus sanctæ ecclesiæ Mexicanæ observabimus, & servari faciemus; consuetudines bonas, & approbatas ejusdem ecclesiæ, in quantum non contrariantur prædictæ erectioni, sacris canonibus, & sancti concilii Tridentini decretis, & provincialis synodi Mexicanæ, editis constitutionibus manu tenebimus, juraque nostræ dignitatis, & ecclesiæ sponsæ nostræ in nullo infringere, pro viribus conabimur. Semper præ oculis habentes verum Dei obsequium, & animarum profectum, prout ex debito nostræ pastoralis solicitudinis tenemur. Ita nos C Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

§ III.

Cujusmodi juramentum procurator, & qui possessionem electi nomine capturus accesserit, præstare teneatur. Quo præstito, capitulares omnes, nemine dempto, processionis ordine hymnum, Te Deum laudamus, solenniter decantantes, præcedentibus, tam ejusdem ecclesiæ cathedralis cruce, quam parochialium, monasticarũ, eremiticarumque ecclesiarum crucibus: una cum ipsarum vicariis, parochis, ministris, ac universo clero, qui ad hoc præveniri debent. Electum ipsum, sub umbraculo, seu baldachino, per dignitates, & in eorum defectum, per præbendatos hujusmodi seniores ferendo ad chorum usque comitentur. Quo cum perventum D fuerit, crucibus, clero, & monachis prædictis, ad chori fores detentis, capitulares omnes electum adhuc sub baldachino procedentem; eodem ordine comitantes chorum ingrediantur, eum denique electum, in sede episcopali, in signum possessionis, per duos ex dignitatibus antiquiores beneficiatos collocent. Procuratorem vero, duo per præsidentem deputandi capitulares, (solennitate, ac processione hujusmodi prætermissis) factaque in ipso actu demonstratione quæ personam propriam a substituta distinguat, in eadem archiepiscopali sede constituant. Quibus peractis, ordine, processione, ac forma præmissis, ad locum capituli iidem capitulares revertantur; ibique electum in archiepiscopali ejusdem capituli sede, modo præscripto, collocent; E ac tunc decanus, vel, qui in ejus absentia præsederit, surgens a loco suo, & ad sedem eamdem magna cum observantia, & reverentia accedens, flexis genibus, electo, ut præfertur, sedenti manum deosculetur, eoque signo, ipsum in dominum, prælatum, & pastorem recipiat; ac eidem, ut tali debitam præstet obedientiam; Idemque ipsum modo, & forma prædictis reliqui capitulares, servato antiquitatis ordine, faciant. Quibus effectis, aperta ejusdem loci capitularis janua, omnes beneficiati, parochi, rectores, vicarii, capellani, atque servientes, reliquus denique clerus, ibi repertus, similiter intrent, idemque recognitionis, & obedientiæ signum, prælato exhibeant.

§ IV.

ANNO CHRISTI 1585.

§ IV.

Procuratorem vero, qui possessionem prædictam, electi nomine capturus venerit, decanus, & capitulum, hymnum Te Deum laudamus similiter canentes, prætermisso baldachino, a loco capituli ad chorum deducant, ipsumque primo, in sede chori, ac deinde in sede capituli archiepiscopalibus sedere faciant, ibique inobedientiæ debitæ prælato cujus ille personam, & jurisdictionem gerit, recognitionem, iidem capitulares ordine suo, cum decenti submissionis, & reverentiæ demonstratione ejusdem procuratoris, ut præfertur sedentis manum, sua quisque manu dextera porrecta, contingant, porrectamque manum, ad se volventes deosculentur, & hoc ipsum reliqui beneficiati, & parochi, cum toto clero faciant.

§ V.

Ut prælatus, capta per procuratorem possessione, debita cum solennitate, recipiatur, civitatem ingrediens, sequens forma servetur.

§ VI.

In primis, decanus, & capitulum, omnes, & singulos præbendatos, & parochialium ecclesiarum rectores, ac beneficiatos, priores quoque, & conventus religiosorum ejusdem civitatis, ut die, & hora ingressus prædicti cum suis crucibus de more conveniant, præmoneri, citari, & vocari faciant; ac processionis ordine, una cum ipsius cathedralis ecclesiæ cruce, ingredi[e]nti prælato, obviam procedant.

§ VII.

Prius tamen iidem decanus, & capitulum, & omnes clerici, qui ad hoc congregari potuerint, suis mulis sedentes, præcedente ejusdem capituli sceptrifero, sceptrumque suum manu gerente, debita ejus actus conformitate, & ordinatione servata, extra civitatem, ad mediam leucam, vel eo minus, ad præsidentis arbitrium, progrediantur, & [illegible] prælato, cum ad eum pervenerint, eodem, quo procedunt ordine, singuli, & reverentiam exhibeant, & illius manus deosculentur; quo facto, omnes ad ecclesiam, decentibus ad processionem vestibus, præparandi, sine mora redeant. Processionis autem hujusmodi initium, omnes, tam ejusdem cathedralis ecclesiæ, quam reliquarum parochialium, monasticarum, & eremiticarū ecclesiarum, hospitaliumque cymbala hilari sonitu prænuntient, & quamdiu eadem processio duraverit, similiter pulsentur.

§ VIII.

Postquam ad ecclesiam omnes pervenerint, decanus, vel, qui præsidens fuerit, pluviali indutus, una cum duobus ministris diaconi, & subdiaconi habitum, & insignia gerentibus; reliqui vero præbendati preciosioribus ecclesiæ pluvialibus pariter ornati, processionis ordine, prævia ejusdem cathedralis ecclesiæ cruce, præcipuam ipsius ecclesiæ januam, qua prælato datur ingressus, egrediantur, sicque procedant, quousque crux eadem, ad certum fori locum, pretioso faldistorio decenter ornatum, pervenerit, quo loco accedens prælatus genibus flexus, eamdem crucem, sibi per præsidentem, ut præfertur, ornatum porrigendam, deosculetur. Ad vitandam vero confusionem, antequam prælatus mula descendat, eadem processio ad ecclesiam redeat, præbendatis cum choro musicorum retro manentibus, qui antiphonam, *Sacerdos, & pontifex, &c.* in ordinario præscriptam concinant, & illa cum reliquis necessariis pronuntiata, hymnum, *Te Deum laudamus*, alternatis versibus canentes, eodem processionis ordine ad ecclesiam regrediantur; In cujus ingressu idem præsidens, ut supra ornatus, aquæ benedictæ aspersorium prælato, qui se, & circumstan-

A tes aspergat, illius manum deosculatus offerat; deinde ad altare majus similiter ordinati procedant, ubi prælatus super pavimentum faldistorio coopertum, dum antiphona in ordinario descripta, cum versibus dicitur, genua flectat; Quibus dictis prælatus inde surgit, & eisdem capitularibus comitantibus, altare majus ascendat, ibique omnibus astantibus episcopalem benedictionem impendat, & inde solennitate, cruce, & processione hujusmodi prætermissis, domum suam, eisdem comitantibus, adeat.

Cap. II. *De loco capitularium.*

§ I.

B QVONIAM juxta constitutiones, & ordinationes, in hujus archiepiscopatus, & provinciæ erectione conditas; quinque dignitates, decanus videlicet, archidiaconus, cantor, scholasticus, & thesaurarius: decem quoque canonici, sex etiam integri, ac totidem dimidii portionarii, esse debent. Ideo hæc sancta synodus decernit, & mandat; ut hi omnes in capitularibus ipsorum congregationibus ordine infra scripto sedeant. In primis quidem decanus, ad sedis prælato destinatæ latus dextrum, & penes decanum cantor, ac tertio loco thesaurarius, quinque deinde canonici, tres postea integri, tres denique dimidii portionarii, unus post alium, juxta C traditæ cuique possessionis prioritatem, considerant. Ad sinistrum autem ejusdem sedis archiepiscopalis latus, primam archidiaconus, secundam scholasticus, quinque subinde canonici, sex demum integri, & dimidii portionarii sequentes successive sedes, servato ejusdem antiquitatis ordine, teneant.

Constitut. Hispal. fol. 48. & late consueta Granaten.

§ II.

Statuit præterea eadem sancta synodus, ut dignitates, canonici, integri, ac dimidii portionarii prædicti, in quibuscumque officiorum, tam divinum cultum, & horarum canonicarum celebrationem, quam reliqua, per capitulares agenda negotia concernentium, distributionibus, ac deputationibus, ordine superius descripto, juxta cujusque antiquitatem, nulla prorsus habita ratione, quo quisque D chori latere dextro, videlicet, aut sinistro locum teneat, inter se præferantur.

§ III.

In processionibus autem, presbyter celebraturus medius inter utrumque chorum incedat; Ita ut decanum quidem dextrorsum, diaconum vero paratum sinistrorsum habeat. Quod si decanus abfuerit, dextrum diacono, sinistrum vero archidiacono latus præbeat.

§ IV.

Quæ tamen procedere non intelligantur quoties capitularibus actibus, & processionibus hujusmodi prælatus intervenerit. Nam juxta supremæ dignitatis, & potestatis ejus exigentiam (sacrosancto Tridentino disponente concilio) primum in choro E processionibus, & quibusvis aliis actibus, locum, seu, quam ipse capere, & eligere voluerit sedem, habere debet.

Sess. 25. c. 6. verb. episc. de reform.

Cap. III. *De decano, & ejus præeminentiis.*

§ I.

CVIVSVIS cathedralis ecclesiæ, hujus archiepiscopatus, & provinciæ decanus, sacro presbyteratus ordine insignitus existat; sin minus ad eam dignitatem minime recipiatur. Quamvis enim in præinserta

ANNO CHRISTI 1585

præinserta erectione, hæc a decano qualitas non requiratur, eadem tamen sancta synodus provincialis prælatos omnes, ut ibi quando, & quomodo fieri potuerit, sancti concilii Tridentini exhortationem opere compleant, in primis admonet, omnibusque sibi ab hujusmodi erectione collatis facultatibus (nulla excepta) fungens declarat. Quod quoties officia, seu ministeria, per capitulares, tam in choro, quam ad altare, ordine in tabula designando, peragenda, aliquibus præbendatis committi contigerit, qui, vel ea acceptare noluerint, vel semel acceptata, suis locis, & tempore, præstare negligenter omiserint; tunc decanus, non solum rebelles, & negligentes mulctare; sed etiam officia, vel ministeria per eos omissa, aliis committere (habita officii, seu ministerii hujusmodi, ac præbendati, cui commissum fuerat, defectusque & negligentiæ ratione) possit, ac debeat.

Seſſ. 24. c. 12 verbo hortatur etiam.

§ II

Constitutio Hispal fol. 50.

Insuper ad decanum, quamdiu in civitate fuerit, & non ad aliquem alium capitularem, eosdem capitulares ad extraordinarium capitulum (quod non nisi in gravibus negotiis, quæ ordinarium capituli diem expectare non possint, fiat, sub justa, & rationabili pœna) citare, & convocare pertineat; Quoties autem similia occurrerint, decanus brevem negotii, seu negotiorum tractandorum rationem sceptrigero, qui eamdem capitularibus exponat, in scriptis tribuat. Quod si negotia hujusmodi talia fuerint, quæ, ut præfertur, explicari non debeant; tunc capitulares ad gravia negotia vocari, dixisse sufficiat. Id quod hæc sancta synodus ipsius decani, vel ejus, qui, absente eo, præsidentiæ munus obierit, prudentiæ committit, juxta hujus sanctæ synodi decreta, in sacrosancti generalis concilii Tridentini obedientiam, & conformitatem edita.

Seſſ. 25. c. 6.

§ III.

Ad eumdem similiter decanum negotia in capitulo tractanda proponere, spectet. Illo vero negotium quodvis sibi per aliquem ex capitularibus insinuatum, proponere nolente, vel differente, illud ipsum, hac decernente synodo, quicumque capitularis, petita prius a capitulo licentia, proponere possit, id vero decano, vel præsidente hujusmodi impedire conante, datis ibi, sine ulla scandali nota, suffragiis, quod pars capituli major deliberaverit, hoc fiat, & observetur.

§ IV.

Ut autem, debitus in choro, & actibus capitularibus ordo teneatur, sitque semper, qui absente decano præsideat, & regat, eadem statuente synodo, declaratur, ut absente decano, archidiaconus: hoc vero deficiente, cantor: in hujus autem absentia, scholasticus: in cujus defectum, thesaurarius in præsidentia succedat: absentibusque dignitatibus, canonicus, vel præbendatus antiquior ubique præsideat.

§ V.

Statuit tamen, & ordinat eadem sancta synodus, ut nullus ex capitularibus, quantumvis (absente decano) præsidere valeat, nisi quãdiu in sede sua eminenti sederit, præsidentiæ munere fungatur. Declarans nihilominus, hoc statuto, decanum, cui juxta præmissæ erectionis tenorem præsidendi in choro dignitas, & præeminentia competit, non comprehendi; sed ipsum, in quovis chori loco existentem præsidere posse, extra chorum tamen hujusmodi, quamvis in ecclesia existat non præsidere. Decani autem defectus, vel excessus, si quos ille in suo officio commiserit, per capitulares plene congregatos, habita loci, ac dignitatis ejus debita ratione, in capitulo advertantur, & corrigantur.

Cap. IV. *De archidiacono.*

§ I.

Quilibet, tam metropolitanæ, quam cujusvis in hac provincia constitutæ cathedralis ecclesiæ, archidiaconus, qui, vel in altero jurium, vel in theologia saltem bachalaureus graduatus esse debet, quæcumque sibi per supra insertam erectionem concessa, & declarata sunt, præstare, & exercere potest. Prælatus tamen cum potuerit sancti concilii Tridentini exhortationem opere compleri faciat.

Seſſ. 24. c. 12 verb. Ar... de reform.

Cap. V. *De cantoris officio, ac dignitate.*

§ I.

Cantori vero præterea, quæ in præfata erectione præcipiuntur, & injunguntur, cujuslibet hebdomadæ tabulam, seu matriculam, ab omnibus observandam præscribere, seu præscribi facere, & quæ quibusque hebdomadæ diebus recitanda, celebranda, seu dicenda sint, anim.advertere, tam dignitatibus, & canonicis missas, quam integris, ac dimidiis portionariis euangelia, passiones, epistolas, lectiones, ac lamentationes, quam etiam capparum gestationem, servato antiquitatis ordine, & habita officiorum hujusmodi alternatione, committere, per novam hujus sanctæ synodi declarationem, deinceps incumbat.

Constitu. Hispal. fol. 53.

§ II.

Ad cujus etiam, vel ejus locum tenentis, succentoris officium, introitorum versus, alleluya, responsoria, antiphonas, prophetias, ac cerei paschalis benedictionem, per præfixum in matricula, seu tabula hujusmodi distributionis ordinem commendare, capellanos præterea servientes, & chori ministros; qui tamen omnes eidem reverenter obedire teneantur, circa debitam divino cultui, ac sacris officiis decentiam, & compositionem, deficientes, aut negligentes corrigere pertineat: Cantori autem in præmissis deficienti, vel excedenti, justam pro culpæ modo attenta ejus dignitate, correctionem in capitulo, vel extra illud decanus adhibeat.

Cap. VI. *De scholastici dignitate.*

§ I.

Quamvis juxta præcisam præscriptæ erectionis formam, scholasticum, vel in altero jurium, vel in artibus bachalaureum esse sufficiat, hæc tamen sancta synodus provincialis, sacrosancti concilii Tridentini, (cui se conformat) dispositionem exacte imposterum præcipit observari, eidemque scholastico in primis injungit, ut quoties illi a capitulo commissum fuerit, quascumque ejusdem capituli nomine literas, seu epistolas notet, scribat, easque solito capitulari sigillo in capsa sub tribus clavibus, quarum una penes decanum, vel ejus loco præsidentem, altera penes eumdem scholasticum, ac tertia penes ipsius capituli secretarium existat, servando sigillet; Quibus eadem sancta synodus etiam mandat, ut non nisi indubitatas, ac totius, vel majoris, saniorisque partis capituli, fide, ac testimonio probatas literas, ex quibus nullum prælato, seu capitulo damnum, vel præjudicium obvenire posse credatur, sigillare præsumant, aut sigillent. Hujus autem mandati transgressores

Seſſ. 23. c. 18 verb. de cetero de reformat. Ex consti. Hisp. fol. 5...

transgressores debitæ punitionis rigori subjaceant.

Cap. VII. *De thesaurario.*

§ I.

THESAURARIUS, cui, tam quæ in prædicta erectione, quam, quæ in hujus sanctæ synodi ceremoniali, & decretis ordinata reperiuntur, incumbunt, ea pariter cum sequentibus observet, ac præstet. Pro candelarum benedictione die purificationis beatæ Mariæ facienda, ceræ quantitatem, ac distributionis formam, a prælato simul cum decano, & capitulo præscribendas teneat. Quæcumque reliquiaria, reliquias, ornamenta, aurum, argentum, aliaque ecclesiæ bona, quæ pro tempore empta, restaurata, & constituta fuerint, sub expresso rei cujusque pondere, valore, dispositione, & qualitate sibi per inventarium consignanda recipiat. Coadjutores quoque suos sacristas idoneam pro iis, quæ receperint cautionem, ad eorumdem prælati, & capituli beneplacitum præstare faciat.

Cap. VIII. *De canonicis.*

§ I.

CUJUSCUMQUE sub hoc archiepiscopatu, & provincia constitutæ cathedralis ecclesiæ, canonici qualitates in supra memorata erectione præscriptas habeant; curent tamen diligenter prælati, ut ubi, & quando commode fieri potuerit, juxta sancti concilii Tridentini dispositionem, saltem dimidia eorum pars, vel in sacra pagina, vel in jure canonico doctores, aut magistri, aut licentiati existant; quibus missas conventuales, exceptis iis, quæ ad dignitates pertinent, secundum breviarii, & missalis, ex ejusdem concilii Tridentini decreto, editorum formam; tabulæ quoque desuper ordinandæ ac ceremonialis, per hujusmodi sanctam synodum provincialem constituti, ab omnibus, quos illud concernet, respective observandi dispositionem, & ordinem, dicere incumbat.

Sess. 24. c. 12 verbo hortatur de reformat.

Cap. IX. *De integris, ac dimidiis portionariis.*

§ I.

INTEGRI, ac dimidii portionarii qualitatibus in præmissa erectione memoratis ornentur, & injunctis ab eadem muneribus singuli diligenter incumbant. Circa suffragia vero per eos, in quibusvis actibus, & congregationibus capitularibus ferenda; tam præfatæ erectionis, quam literarum executoriarum in contradictorio judicio desuper expeditarum ordo, & forma servetur.

§ II.

Qui omnes, dignitates, canonici, integri, ac dimidii portionarii, capitulares supra relati præbendas suas, per quotidianas distributiones, juxta ejusdem erectionis dispositionem, pro parte singulis eorum assignata, tam in fructuum, decimarum redditibus, quam in anniversariorum, funerum, & aliorum manualium, & obventionum emolumentis lucrentur.

Cap. X. *De decimarum partibus ad prælatum, capitulum, fabricam, hospitale, & servientes pertinentibus.*

§ I.

AD tollendum omne dubium, litesque ac dissensiones, quæ in redditunm divisione, ac distributione oriri possent; hæc sancta synodus ordinat, declarat, & mandat, ut tam de quarta prælatum tangente, quam de aliis partibus, ad capitulum, fabricam, hospitale, regiam majestatem, servientes, & officiales spectantibus, id omnino fiat, quod præfatæ erectionis ordinationes, & statuta disponunt. Quæ fundamentalis quidem, & quasi primaria lex esse debet, qua omnes, & singulæ hujus archiepiscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ, absque ullius rei defectu, vel excessu, regantur, & gubernentur.

Cap. XI. *De forma in admittendis ad possessionem præbendatis habenda.*

§ I.

QUANDO aliquis (dignitas, canonicus, vel portionarius, qui regiæ majestatis præsentatione, & ordinarii collationem, ac factæ, per eum juxta sancti concilii Tridentini formam, fidei professionis certificationem habeat) noviter admittendus accesserit; decanus si in civitate fuerit, sin minus chori præsidens ad tradendum personæ, sic accedenti, ejus, quam petit præbendæ possessionem, capitulares ad capitulum per diem ante vocari præcipiat. Sess. 24. c. 12 de reform. & motus Pii IV.

§ II.

Deinde capitulares omnes, per eorum sceptrigerum (qui qualiter eos, qui in civitate fuerunt, vocaverit, fidem faciat) convocati, & in capitulo; prout de usu, & consuetudine habent, congregati, præbendandum hujusmodi ad locum capituli ingredi jubeant; qui stans in medio aulæ capitularis, nudo capite omnibus interim dominis capitularibus sedentibus, & coopertis capitibus, hæc, vel similia verba proferat. Ex consuetà Granat.

§ III.

Regia majestas me ad talem præbendam, hujus sanctæ ecclesiæ, per promotionem, aut obitum talis N. ultimi illius possessoris vacantē, dignata est præsentare, cujus collationem, seu canonicam institutionem mihi illustrissimus dominus N. vel ejus vicarius fecit. Dominationi vestræ supplico, ut me ad illius possessionem admittat, nam quantum in me fuerit, huic sanctæ ecclesiæ, & in ea dominationi vestræ servire curabo.

§ IV.

Hæc loquutus, jurium suorum literas, & documenta penes secretarium capituli præsentet, ac locum capitularem egrediatur. Capitulares vero postquam præsentationem, institutionem, seu collationem, reliquasque literas, & documenta hujusmodi (prævia desuper opportuna consultatione) viderint, & examinaverint, an tradenda sit illi possessio, necne, solita suffragia ferant, ac de possessionis traditione, deliberato, duo commissarii, dignitas (videlicet) & canonicus nominentur, per quos ipse accedens, a secretario capituli admonendus; superpellicio, & juxta temporis infra dicendi exigentiam cappa chori indutus, ad capiendum sedis suæ possessionem in choro deducatur: quâ ibi capta, ad capitulum reducatur, similem in eo fidei professionem sub juramento facturus, quā coram prælato, vel ejus vicario fecerit, cū canonicam ejus præbendæ institutionem

Anno Christi 1585. Seſſ. 24. c. 12. & motus proprius Pii IV.

tionē, ſibi ab eo fieri obtinuit. Ac proinde coram decano, vel in ejus locū præſidēte, flexis genibus, manibuſque ſuper miſſali poſitis, conſtituatur, & juxta ſancti concilii Tridentini diſpoſitionem, ac motus proprii felicis recordationis Pii papæ quarti tenorem juret, & profiteatur, in forma ſequenti.

§ V.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet. Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli, & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium; & in unicum dominū Ieſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis. Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis: ſub Pontio Pilato paſſus, & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cælum: ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum, dominum, & vivificantem: Qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas, & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item, ſacram ſcripturam, juxta conſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto. Nec eam umquam, niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere, & proprie ſacramenta novæ legis a Ieſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium. Illaque gratiam conferre; & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque, & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum ſacramentorum ſolenni adminiſtratione, recipio, & admitto.

Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione, in ſacroſancta ſynodo Tridentina definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis, & defunctis; atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum humanitate, & divinitate domini noſtri Ieſu Chriſti; atque converſionem totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem; quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat. Fateor enim ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter, & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe; eoſque orationes Deo pro nobis offerre; atque eorum reliquias eſſe venerandas,

Anno Christi 1585

A firmiter aſſero. Imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe; ac eis debitum honorem, & venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo. Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco. Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis, ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, abjuro cetera.

Item, omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, & præcipue a ſacroſancta Tridentina ſy-
B nodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor. Simulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram, & immaculatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in meo munere ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N.
C ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

§ VI.

Qui præterea præbendatus, ad præbendæ hujuſmodi poſſeſſionem admiſſus, ſingulari ſe jurejurando aſtringere teneatur, in forma ſequenti.

Ego N. hujus almæ eccleſiæ juro per hæc ſancta Dei euangelia, quod ab hac hora inantea obediens ero omnibus conſtitutionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus laudabilibus prædictæ ſanctæ eccleſiæ; eaſque in omnibus, & per omnia obſervabo. Contra eas, & jura dictæ eccleſiæ directe, vel indirecte ſcienter non me opponam. Iuramenta, & ſecreta capituli nemini pandam. Veram obedientiam, &
D reverentiam, jure debitam illuſtriſſimo, & reverendiſſimo domino hujus ſanctæ eccleſiæ præſuli exhibebo. Honorem, & utilitatem dictæ eccleſiæ, in omnibus, & per omnia, procurabo. Conſpirationes, "monipodia, & conventicula, tum contra reverendiſſimum dominum antiſtitem exiſtentem, & futuros ſucceſſores ejus canonice intrantes, tum contra capitulares, & beneficiatos fratres meos, & eorum aliquem non procurabo, & quod in aſſecutione hujus præbendæ non intervenit fraus, dolus, aut illicita pactio, vel ſimoniæ labes directe, vel indirecte. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

" monopolia.

§ VII.

E His peractis, ambo domini capitulares commiſſarii, ut præfertur, nominandi. Si præbendatum hujuſmodi ad chorum non deduxerunt, deducant, eumdemque in ipſa dignitatis, canonicatus, vel portionis, in qua ſucceſſerit, ſede in ſignum poſſeſſionis collocent, ibique in libro legere, ſervatiſque omnibus ſolennitatibus neceſſariis, & opportunis faciant. Quem deinde ad idem capitulum redeuntem ſimiliter comitentur, & in capitulari ſede illi debita, conſtituant. Ipſumque denique capitulares omnes in ſignum fraternitatis, ad amplexum, & pacis oſculum, accipiant, eique de omnibus, & ſingulis fructibus, redditibus, proventibus, & emolumentis ad eam præbendam pertinentibus, integre reſpondere mandent, & publicum de præmiſſis omnibus inſtrumentum petenti confici, ac dari, decernant.

Cap.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. XII. *De modo ad hoc, ut præbendati noviter recepti sciant ceremonias, servando.*

§ I.

enst. Hispal. c. 11. fol. 78.

EXPEDIT plurimum, ut præbendati in iis maxime, quæ sibi circa divini cultus ministerium, & præbendarum suarum servitium agenda sunt, optime instructi existant. Idcirco, eadem synodo statuente, decernitur, & ordinatur, ut quilibet præbendatus, cum primum receptus fuerit, non solum ordinum suorum ceremonias in missali ex decreto sancti concilii Tridentini edito, præscriptas; sed eas, quæ officii divini recitationem, chori quoque cantum, & ordinem concernunt; frequenti horum statutorum, & ceremonialis nostri lectione, addiscat, & calleat. Ad quod etiam per ceremoniarum magistrum (ex hujus sanctæ synodi provincialis simili decreto deputandum) in titulo de celebratione missarum examinetur. Nec prius in eis, ac debito præbendæ suæ officio sufficienter instructus esse credatur, quam ejusdem ceremoniarum magistri fide, ac testimonio probetur. Quod si sex mensibus, a die captæ per eum possessionis, elapsis; ceremonias, ac debitum præbendæ suæ ministerium ignoraverit, & negligens, in addiscendo fuerit, ad id a prælato, cujus in hoc conscientia oneratur, per rigorem opportunum, usque ad beneficii suspensionem, & fructuum privationem, compelli possit, & debeat.

Cap. XIII. *De iis, quæ præbendati, & alii ministri in divini cultus ministerio, ac beneficiorum, officiorumque suorum exercitio agere debent.*

§ I.

Circa offic. in choro exercendũ pie sanxit conc. Milã. 5. tit. quæ ad divina offic. pertinent.

QUONIAM opportunus præbendarum, & beneficiorum, in cathedralibus, ac parochialibus ecclesiis existentium usus in eo consistit; ut præbendati, ac beneficiati hujusmodi; juxta breviarii, missalisque Romani dispositionem, sacras ceremonias cum decentia, honestate, ornatu, eaque, quæ Dei ministros decet, conformitate observent, ac teneant: statuit propterea, & præcipit hæc sancta synodus, ut omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ prælati, cathedraliumque, & parochialium ecclesiarum capitula, parochi, vicarii, beneficiati, & ministri, quæcumque ad hunc finem, in ceremoniali, ac præsentibus statutis ex ejusdem sanctæ synodi provincialis decreto editis, ordinata statuta, & decreta sunt, sub pœnis in eis contentis, inviolabiliter custodiant, & exequantur.

Cap. XIV. *Qualiter omnes cathedralium ecclesiarum præbendati certis anni temporibus, cappas chori gestare debent.*

§ I.

Const. Hisp. const. 12. fol. 80. Sanctiago c. 3. Consuet. de Granat. concil. Li-

CUM in cathedralibus Hispaniæ ecclesiis per sanctas constitutiones receptum, & observatum reperiatur, ut omnes illarum præbendati, certis anni diebus superpelliciis induti cappas nigri coloris ad chorum destinatas superinduantur, idemque in hoc archiepiscopatu, & provincia laudabili semper consuetudine invaluerit, & quæ in

A metropolitanis, præcipuisque regnorum Castellæ ecclesiis usu, & observantia vigent; maxime deceat in his etiam partibus immutabili constitutione servari. Idcirco hæc sancta synodus omnibus, & singulis præbendatis hujusmodi ordinat, ac præcipit, ut ad horas canonicas, missas, processiones, divinum officium, & quotiescumque prævia sublimi cruce capitulariter processerint, superpelliciis ornati prædictas chori cappas gestare teneantur, diebus nimirum & forma sequentibus.

ANNO CHRISTI 1585. mens. 2. a[...] [...]i 1567. c. [...] f. 6 2. pag. De origine, & fundamento harũ capparũ quæ vulgo vocãtur, capa de choro [...] qu[...] Ioan. Trul[...] in te [...] canon. cor. [...]gul. lib. 1 c. 12 n. 6. & 7. **

§ II.

B In primis, ad vesperas commemerationis defunctorum, capitulares omnes Christiana (quæ ipsos decet) majestate, atque modestia compositi, processionis ordine chorum exeuntes, præcedente eorum sceptrigero ad sacristiam, ut ibi sua quisque cappa induatur; accedant, ac deinde cappis hujusmodi induti, simili processionis ordine ad chorum redeant; in eoque vesperas defunctorum exordiantur, a quo die usque ad sabbatum sanctum exclusive eisdem cappis utantur, præterquam ad primas vesperas, & per totum diem, cujuslibet infrascriptarum festivitatum, eo tempore occurrentium, quæ sunt. ***

§ III.

C NATIVITAS domini incipiendo, ab ejus vigilia cum duobus sequentibus diebus, sanctorum Stephani protomartyris, & Ioannis euangelistæ.

CIRCUMCISIO } DOMINI.
EPIPHANIA }

PURIFICATIO }
ASSUMPTIO }
CONCEPTIO } B. MARIÆ.
PRÆSENTATIO }
Expectatio partus. }

D Festa sanctorum apostolorum. { Andreæ. Thomæ. Matthiæ.

Translatio corporis S. Iacobi apost. patroni Hispaniarum.

Festum S. Iosephi patroni novæ Hispaniæ, cum die octava.

Festum sancti Thomæ Aquinatis.

Dominica palmarum ad processionem tantum.

§ IV.

E Cappæ vero per præbendatos, ut præfertur gestandæ, ex laneo stamine subtili, quod vulgo *Anascote, seu burato*, dicitur, aut quavis alia non inhonesta tela nigri coloris efficiantur, prætermissis curiositatibus, fulcimentis *Aforros*, nuncupatis, præterquam in cucullo, & oris anterioribus (quæ, ut moris est) aut raso aut bombycino serico fulciri possint, quibus etiam cauda honestæ longitudinis accedat, quæ nisi in processionibus, comitatibus, & actibus publicis, in quibus demitti, & extendi solet, plicata semper feratur. Capitularis autem, qui præsignatis diebus in assistentia divini officii cappa hujusmodi usus non fuerit, processionis, & actus, in quo sic defecerit, emolumenta, & fructuũ distributionem, quam alias lucraturus erat, amittat: ac si contumacia creverit, mulctatio quoque convenienter crescat, super quo præsidentis in choro conscientia oneratur.

Anno Christi 1585.

Cap. XV. *De respectu, & obedientia debita præsidenti, ac de ejus officio.*

§ I.

Ex consuet. Granat. c. 27. & 28.

Si dum divina peraguntur officia præsidenti, cui in rebus tunc occurrentibus necessaria, & opportuna providere incumbit, debita non deferatur obedientia, omnis proculdubio celebrationis ordo, non sine magno Christiani populi scandalo confundetur. Quapropter hæc sancta synodus statuit & mandat, ut omnes beneficiati, capellani, cantores, & chori ministri cujusvis status, aut conditionis existant, præsidenti in his, quæ circa divina officia mandaverit, absque ulla prorsus excusatione, aut repugnantia pareant. Si quis autem (quod absit) verbo, aut alio quovis modo præsidenti non obtemperaverit, arbitrio capituli, habita inobedientiæ, & scandali ratione, ab eodem præsidente mulctetur, cui tamen eadem sancta synodus in primis injungit, ut quæcumque agenda sint, modestis, & ab injuria alienis verbis mature discernat, atq; præcipiat: quod si hac in parte idem præsidens nimis excesserit, res ad prælatum (ut de opportuna emendatione, ac remedio provideat) deferatur.

§ II.

Præsidens matutino tempore, priusquam ad primam pulsari finiatur, ad ecclesiam veniat, ejusque munditiam, tum in altaribus, tum in choro, qui quotidie verri, ac æstivo tempore etiam rigari debet, tum quoque in sedibus, per ejusdem chori pueros in tabula designandos, etiam quotidie, tergendis diligenter inspiciat. Deinde chorum primus omnium ingressus, antequam incipiantur officia, ad aliorum exemplum, juxta sedem suam genua flectat, & punctatorem ad primam chori sedem genibus flexum existere, ac omnes cum silentio intrare, genua flectere, ac suprascriptis ceremoniis uti procuret: Galerum, aut ligneos calceos, aut quemvis alium indecentem habitum gerentes choro prohibeat, neminem nisi superpellicio indutum, aut chorum ingredi, aut inter chorum, & altare majus, dum divina officia celebrantur, transire permittat: & in universum suum quemque munus & officium, tam in choro, quam in ecclesia, quam etiam ubicumque capitulum convenerit, præstare, pro ut æquum est, faciat. Silentium denique a quo decens, vel indecens chori ministratio pendet, ab omnibus servare, loquentes monendo, ac in ipso rationum tempore horarum emolumenta iis, quos propter defectus hujusmodi mulctaverit, deduci videndo super omnia intendat. Ac proinde suam quemque tenere sedem vetita unius loci in alium migratione, præcipiat, ita ut quantum chori capacitas permiserit, singulis beneficiatis singulæ sedes hinc inde vacent, quo silentii fiat observatio facilior & chori plenitudo major appareat. Quemcumque ab alio discedere, ut pote colloquentem, aut alia ex causa jusserit, eumdem non obtemperantem unius horæ mulctet emolumentis. Ad hymnum: *Te Deum laudamus*, psallentes choro contineat, ne ipsum solum ibi manere contingat. Duo quoque scamna tapetibus strata, pro sacris concionibus audiendis antequam incipiatur prima: unum vero simili tapete ornatum ante horam vesperarum, quoties in eis futuri sunt cappigeri afferri & opportuno tempore apponi faciat. Patentes ecclesiæ fontes singulis diebus dominicis mundari, & aquam benedictam (quæ eisdem singulis dominicis diebus benedicatur) semper continere provideat, ac suis omnes officiis quando, & quomodo, oportet incumbere, accurate præcipiat. Egrediendi denique chorum iis dumtaxat, qui juxta præscriptæ erectionis tenorem urgenti aliqua necessitate laboraverint, licentiam concedat.

Cap. XVI. *De iis, quæ ceremoniarum magister erga ingredientes chorum præstare tenetur.*

§ I.

Ex ecclesia Compostellana a c. 17. usq; ad c. 22.

Ceremoniarum magistro, personis, tam sæcularibus, quam aliarum cathedralium ecclesiarum capitularibus, quibus ex sanctæ hujus synodi permissione chorum ingredi licet, obviam exire, easque ad locum ubi sessuræ sint, qua decet modestia, urbanitate, ac reverentia comitari, & in earum sedibus collocare, incumbat. Difficultatem vero seu dubitationem, (si qua in hoc rerum genere orta fuerit) idem ceremoniarum magister cum prælato, & in ejus absentia cum præsidente pro tempore existenti conferat, ut quid potissimum agendum sit decernatur, decretumque magister hujusmodi sine aliquo defectu perficiat.

§ II.

Qui tamen, si vel in loci assignatione, vel in cujusvis alterius rei executione arbitrio suo quidvis alius egerit, vel in aliquo defecerit, ejusdem præsidentis judicio mulctetur. Cum autem nisi ceremoniarum magistro, in ejus officio ab omni pareatur, cõvenientem divini cultus ordinem confundi oporteat; Idcirco hæc sancta synodus, quoscumque hujus, & aliarum cathedralium ecclesiarum novæ Hispaniæ prælatos, nunc, & pro tempore existentes hortatur in domino, ut quotiescumque per ceremoniarum magistrum de aliqua ceremonia, vel laudabili consuetudine servari debita, admoniti fuerint, eumdem benigne suscipiant, ac ejus animadversionem opere exequantur, ut & ipsi suis decenter officiis respondeant, & suo alios exemplo ad obediendum eidem ceremoniarum magistro moveant. Reliquis autem omnibus beneficiatis, capellanis, & ministris ecclesiastici injungit, ac præcipit, ut ipsum ceremoniarum magistrum in ejus officio venerentur, eique morem gerant. Qui ex supradictis contrafecerint, primo unius horæ, secundo integri diei, ac tertio unius hebdomadæ emolumentis mulctentur.

Cap. XVII. *De ordine per capitulum capitulariter egrediens servando.*

§ I.

Ex ecclesi. Compostel c. 28.

Quando prælatus, & capitulum aliquam ecclesiam, vel monasterium, vel eremitorium processionis ordine adiverint, solenniter exire, & procedere ac di[...]s officiis ordine, atque silentio servatis assistere debent, ut, & sacrorum rituum, quibus utuntur, decentiæ satisfaciant, & quo magis totius populi oculis exponuntur, eo majora ecclesiasticæ honestatis documenta perhibeant; proinde hac sancta synodo decernente statuitur, & ordinatur, ut quoties capitulares an ecclesia processionis ordine, sive voti, sive funeris gratia, quomodolibet exierint; superpelliceis ornati, ac pro temporis, per hæc statuta superius designati exigentia, cappis etiam superinduti, capellanis similiter, & ministris superpellicia gerentibus, incedant. Quod si celebrandi alibi causa, capitularis processio fiat; pretiociosibus ornamentis ex conveniente

ANNO CHRISTI 1585.

niente eidem festivitati colore, presbyter quidem alba, & pluviali indutus, solitoque birreto contectus, usque ad celebrationis hujusmodi locum, ubi planetam accipiat; ministri vero albis, dalmaticisque præparati procedant. Si vero post meridiem hujusmodi processionis ordo sit futurus, presbyter, ac ministri præscripta forma decorati progrediatur. Cantores quoque, ac tibicines semper, ut solent (nisi aliud processio postulaverit) intersint. Omnes autem ordine suo euntes, ac divinis officiis assistentes, & debitis ceremoniis, & opportuno silentio utantur: Qui vero, vel cum collateralibus colloquutus fuerit, vel nutibus, ac signis luserit, aut alias quomodolibet contra præmissa fecerit, præsidentis arbitrio mulctetur.

§ II.

Et quoniam ratio postulat, ut capitulum competentem locum, ac sedem habeat, ubi divinis officiis assistere possit, eadem sancta synodus ceremoniarum magistro, decentem hujusmodi locum prævidendi; ac majori sacristæ, ut scamna, & tapeta, ubi capitulum ordine suo sedeat, & divinis officiis intersit. (Ita ut neque in his, neque in aliis sedibus, die corporis Christi, & illius octavis apponi solitis, aliquæ sæculares, vel etiam ecclesiasticæ personæ sedere præsumant,) deferri faciat, præcipiendi curam, in primis injungit.

Cap. XVIII. *De magistri capellæ officio, & cantoribus.*

§ I.

ecclef. mpostel. 4 & ex sucra nat. c. 31.

EXPERIENTIA quotidiana satis constat, quantum oporteat chori ministros, & cantores a capellæ magistro sufficienter instrui, & quæ quoque die cantu figurato canenda sint, ordinato ad id facistorio prævideri, ut divinorum officiorum solennitas digno semper honore celebretur. Quapropter necesse est; ut idem capellæ magister, tam præmissis, quam aliis infrascriptis ad ejus officium ex hujus sanctæ synodi decreto spectantibus, operam suam diligenter impendat.

§ II.

In primis, ut singulis non feriatis diebus statim post primam, quousque pulsari finatur ad missam; in loco intra ecclesiam ad id specialiter designando, scholam ad omnes, tam beneficiatos, quam reliquos cantores, & ecclesiæ ministros, atque servientes eo accessuros in cantu figurato, & contrapuncto docendum, & instruendum, tempore quo alia cantus firmi lectio per succentorem habenda non impediatur, habere debeat. Quoties autem, nisi ex causa infirmitatis, vel absentiæ a civitate de prælati, & capituli licentia factæ defecerit, juxta culpæ modum præsidentis arbitrio mulctetur. Quamdiu vero abfuerit, vel ægrotaverit: aliquem ex cantoribus judicio præsidentis magis idoneum, qui in ejus locum præfatæ lectioni sine defectu præsit, substituat. Cui etiam eadem sancta synodus injungit, ut quæ diebus festivis præcipue solennioribus, ac majoris hebdomadæ officiis, nativitatis quoq; domini die, ad matutinum figurato cantu celebrandis, canenda sunt, opportune a cantoribus prævideri maxime curet: ne dum officium in choro peragitur, defectus aliquis præsentis populi aures offendat. Quod si, ob hujus diligentiæ omissionem, notabilis cantus dissonantia in choro contigerit, idem capellæ magister, ejus horæ, in qua sic defecerit, salario mulctetur. Quia vero ad eumdem capellæ magistrum spectat, missas, ac reliqua figurato cantu hujusmodi decan-

ANNO CHRISTI 1585.

A tanda eligere, ac designare: Ita, ut illa, & non alia cantari debeant, eidem propterea injungitur, ut quemadmodum quæ ipse composuerit cantari, prout æquum est, faciet: sic etiam quæ ab aliis insignibus musicis composita repererit, similiter cani faciat. Cum in hac celebri ecclesia, ad quam undecumque concurritur, omne musicorum genus, a diversis auctoribus adinventum cantari deceat, quo cantores in cujusvis generis musica exerceantur, atque adeo assuescant, & peritiores evadant.

§ III.

Oportet etiam, ut a cantoribus, tibicinibus, & chori ministris, eidem capellæ magistro in ejus officia reverenter pareatur, & ideo eadem sancta synodus præcipit, & mandat, ut quod idem capellæ magister cantoribus, & chori ministris decantandum, B tibicinibus vero, & organistæ sonandum commiserit, ac quibuslibet illorum quidpiam, vel ad chori facistorium dicere, vel super cantu firmo contrapunctum facere, vel ad organi sonitum concinere; vel denique, in reliquis ad ejusdem magistri officium pertinentibus injunxerit, id ipsum ab omnibus, & singulis supradictis, sine aliqua excusatione aut mora perficiatur. Qui vero ejusdem magistri commissa, & injuncta hujusmodi non egerit, præsidentis arbitrio mulctetur.

§ IV.

Præcipit similiter eadem sancta synodus, ut singulis dominicis, & aliis observari solitis festivis C diebus, in quibus ad organi sonitum canendum fuerit, idem capellæ magister, & cantores initio tertiæ, & vesperarum, videlicet ad, Deus in adjutorium meum &c. chorum ingrediantur, ut tam ad antiphonam, Asperges, quam ad psalmodiam, quā etiam ad contrapunctum super eisdem psalmis intonandum prompti, & parati existant. Quod si vel capellæ magister, vel cantores hujusmodi prædicto tempore ingressi non fuerint, attento parvo eorum salario, moderate mulctentur.

§ V.

Vt autem cantores dexteriores evadant, ordinat eadem sancta synodus, ut ii (quos capellæ magister D instructione agere dixerit, lectioni musicæ de qua superius fit mentio, interesse teneantur) qui vero ex supradictis lectioni hujusmodi, nisi ob adversam valetudinem, vel absentiam, ab hac civitate de legitima licentia factam, defuerit, præsidentis arbitrio etiam moderate mulctetur.

§ VI.

Et quoniam sepe contingit, unico absente cantore, chorum musicorum imperfectum manere, ac proinde decentem solennitatibus ornatum, & splendorem desiderari. Et experientia docet, ex aliquorum præbendatorum, (qui etiam cantores sunt) absentia, notabiles intervenisse defectus: Idcirco sancta hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut nulli pre- E bendato cantoris munus habenti, vel ad vesperas, vel per totum, cujuslibet festivitatis musicam requirentis diem capere requiem liceat; sed præbendati hujusmodi, qui cantorum salario fruuntur, ea ipsa, ad quæ alii cantores non præbendati tenerentur, nisi hebdomadarii fuerint; ac propterea, in aliquo ejus hebdomadæ ministerio occupati existant, servare similiter debeant. Qui autem contra hanc ordinationem fecerint, mulctæ subjaceant.

§ VII.

Insuper idem magister, & cantores, in omnibus dominicis paschalium festivitatum diebus, ad primas, & secundas vesperas domini sabaoth, in reliquis etiam dominicis, & beatæ Mariæ festivitatibus observare solitis, ad primas vesperas, primum, ter-

tium

tium, & quintum psalmum; ad matutinum vero A canticum Benedictus, alternis cùm organo versibus, ea musicæ differentia, quæ fabordon dicitur; hymnum tamen, & canticum Magnificat, tam ad easdem primas, quam ad secundas vesperas, totam quoque missam, non solum in præmissis festivitatibus, sed etiam in aliis duplicibus majoribus similiter observari solitis, cantu figurato canere teneantur.

§ VIII.

Præterea, a prima die sabbati quadragesimali, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ inclusive antiphonam Salve regina, & tam in nativitatis, & epiphaniæ domini diebus, quam in assumptionis, ac nativitatis beatæ Mariæ, & aliis pro tempore nominandis festivitatibus cantilenas, rithmicas, devotas quidem, & honestas, ac per prælatum approbatas; atque in dominica palmarum pas- B sionem domini, & in majori hebdomada primas ad matutinum lamentationes aliaque officia, eisdem in tabula commitenda cantare debeant.

STATVTORVM

PARS SECVNDA.

Cap. I. *De capitulis in ecclesia habendis, illorumque tempore, & assistentia modo.*

§ I.

Ex ecclef. Compoftel. c. 95. 96. 97. 98. & 99. Conft. Granat. c. 60. tit. del Cavildo. Conc. Milan. 3. t. de his, quæ ad cap. pertinent. Concil. Compoftel. act. 2. d. 7 & conc Tolet. act 3. c 12. Statutũ ecclefiæ Compoftel. c. 93. & Limenf. 2 c. 74 Milan. 1. p 2. tit. de his, qui dignit. perfonatus, aut canonicatus habẽt, verb. canonici. Iuvat conc Milã 3. tit. de his, quæ ad cap. pertinent. Concil. Compoftel. act. 3. ftatut. Compoftel. c. 99.

DVOBVS cujuslibet hebdomadæ diebus, per C ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ erectionem designatis, capitulares ad capitulum congregari debent; Quacumque videlicet tertia feria, ut de temporalibus ad mensæ capitularis, & fabricæ bona spectantibus negotiis agant; Qualibet quoque sexta feria, ut de spiritualibus rebus, ad divini cultus reformationem pertinentibus disserant. Ad illud vero, non nisi post horarum canonicarum officium nempe post primam, quousque tertia, vel sexta dicenda sit, vel post missæ majoris celebrationem accedant. Ita ut tam ad prębendarum, beneficiorumque suorum obligationem, & scopum (qui divinus est cultus) quam ad congregationis ca- D pitulares, quæ, vel præscripto, vel vespertino, post horarum recitationem tempore haberi possunt, potius attendant.

§ II.

Cum primum locum capituli ingressi fuerint, ad sacram ibi propositam imaginem singuli preces fundant, ac servato antiquitatis ordine, suo quisque loco sedeat, post hæc præsidens se signo sanctæ crucis signet, ac intelligibili voce dicat. Sancti Spiritus ad sit nobis gratia &c. & Adjutorium nostrum, &c. Orationem sancti Spiritus domine, &c. & Actiones nostras, &c.

§ III.

Sextis Feriis, de competenti altaris, & chori ministerio, ut defectus (si qui fuerint) emendentur, & E in futurum caveantur, ac inobedientes pro culpæ modo mulctentur, potissimum agant. Ita ut præsidens ad decentiam, honestatem, silentium, attentionem, ac devotionem, & id genus alia Deo ministrantibus necessaria capitulares publice adhortetur, ipsosque iis præcipue virtutibus incumbere, quibus chori decentiæ, & injuncto sibi muneri satisfaciant, ut hoc laudabili exemplo reliqui ecclesię ministri, ad similem divini cultus observantiam excitentur, identidem moneat; & si opus fuerit succentorem, punctatorem, ceremoniarum magistrum, ac ceteros officiales vocari faciat, animadvertat, & corrigat, quatenus Dei optimi maximi obsequio ejusque cultus fœlicioribus augmentis incumbant.

§ IV.

Tertiis vero feriis, de temporalibus, tam mensæ capitularis bona, quam quævis alia negotia concernentibus rebus deliberent: Ita, ut non nisi præsidens, aut de illius, & capituli licentia quivis, capitularibus omnibus interea tacentibus, & attente auscultantibus, occurrentia negotia proponat.

V.

Hic vero in suffragiis ferendis servetur modus, ut prius res proposita, ab omnibus, non solum bene audiatur, sed etiam si ardua fuerit, per convenientem sine clamoribus collocutionem discutiatur; Ac si adhuc talis fuerit, quæ maturiori consultatione indigeat, de majoris partis ejusdem capituli sententia, ad alium diem differatur; sin minus illico resolvatur. Tuncque ante omnes præsidens brevi, ac compendioso loquendi modo, (quo etiam reliqui utantur) suffragium ferat; deinde singuli, servato antiquitatis ordine, suam similiter sententiam dicant; Ita ut nullus aliorum, vel sermonem intercipiat, vel sententiam resumat, vel etiam reprehendat: sed quilibet quidquid, inspirante domino, senserit, nemine id ægre ferente, aut aliquo modo impediente, libere ibi pronuntiet. Sui quisque sermonis initio, ac fine, aliquam nudato capite inclinationem capitulo, versus præsidentem, cui etiam sermo dirigendus est, faciat. Prælato autem ibi præsidente capitularis locuturus, postquam nudo similiter capite se erexerit, ac iterum sedens cooperto capite suam sententiam protulerit, rursus detracto pileo surgat, ac inclinato corpore eidem prælato reverentiam præstet. Sic igitur omnes suffragia ferant, & primi novissimos, sicut ab eis auditi sunt, patienter audiãt. Qui autem alterius suffragium interruperit, quatuor regalium primo, octo vero secundo, ac si perseveraverit, multiplicata eorumdem regalium pœna, quæ in quadranti irremissibiliter exequenda signetur, juxta hujus synodi provincialis decreta puniatur.

Lib. 1. tit. de beneficiat. cathed. ecclef. §. 2.

§ VI.

Omnium deinde suffragia quantumvis fuerint inter se contraria præsidens resumat, & colligat, & quod eorum pars major deliberaverit, hoc tamquam potissimum tenendum fore declaret. Idque per secretarium capituli, nihil propterea dolentibus iis, qui contrarium senserint, faciat in actis annotari. Si quis autem se ab ea capituli deliberatione sic annotata, gravari protestatus fuerit; protestationem hujusmodi idem præsidens apud acta capitularia scribi, illaque cum opportuna actorum insertione, in forma fidem faciente conscriptam, eidem protestanti, ut si voluerit ad competentem judicem recurrat, ab eodem secretario gratis dari præcipiat. Ea autem negotia, quę justitiam concernent, non ex capituli suffragiis; sed ipsius advocatorum sententia, prout justitia poposcerit, explicetur. Quoties vero similes casus contigerint, juris periti ab omni affectione immunes, & quoad fieri possit non capitulares, consulantur. Et quoniam in actibus capitularibus hujusmodi nonnullæ sæpe discordiæ, inimicitiæ, ac discussiones oxoriri solent; ideo hæc sancta synodus omnes in Christo monet, ut modestis ac temperatis verbis, & quibus nemo lædi possit, utantur. Quod si quis adversus alium inhoneste, aut injuriose locutus fuerit, statim

statim sex dierum emolumentis, & graviori, si opus fuerit, pœna per majorem capituli partem, juxta excessus, & scandali qualitatem moderanda, mulctetur. Cujus quidem pœnæ executio omni prorsus appellatione postposita fiat, ut sic damnis majoribus, quæ evenire possent, occurratur, paxque, & unitas ecclesiasticis personis digna servetur; ac ejus generis culpæ, quæ prælatum, & ejus vicarium latere possunt, aliqua punitione corrigantur. Locum capituli nullus nisi superpellicio, ac tempore exigente etiam cappa indutus, sub amissionis suffragii pœna ingrediatur; ut sic omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiæ laudabilem consuetudinem, ac traditionem, quam in hoc tenuerunt, teneant.

§ VII.

Nullus capitularis Dei domini nostri, aut gloriosæ matris ejus, aut cujusvis sanctorum nomen juret; Qui vero semel per præsidentem monitus adhuc juraverit, unius mineralis pondo ecclesiæ fabricæ applicandi, & in quadranti ad hunc effectum signandi pœna mulctetur. Idque non solum in capitulo, sed etiam in choro, & qualibet ecclesiæ parte servetur. Ita ut quilibet capitularis fratrem suum jurantem monere, eumdemque, si contumax fuerit, præsidenti, qui ipsum præscripta pœna corripiat, denuntiare curet.

§ VIII.

Capitularium in capitulo existentium nullus ad aliquid loquendum, nisi in forma superius expressa surgat a loco suo, ubi quiete quousque capitulum finiatur, sedere debet, nec inde nisi de præsidentis licentia, sub emolumentorum unius horæ ejus diei mulcta, egrediatur.

§ IX.

Si aliqua ex causa quispiam ex capitularibus ensem, aut mucronem, aut aliud telum in ecclesia, vel choro attulerit, pro delicti personæ, & loci qualitate, arbitrio ordinarii plectatur.

§ X.

Quoties alicujus negotii tractati secretum capitularibus ex eorumdem pro majori parte sententia indicendum fuerit, sub pœna præstiti juramenti indicatur, aut si eidem capitulo videbitur, novum de secreto servando juramentum ab omnibus præstetur, & qui jurare noluerit, unius, aut (si videbitur) plurium dierum emolumentis mulctetur, ac suffragio privatus extra capitulum fiat.

§. XI.

Capitularis autem, de cujus, aut fratris, aut propinqui negotio agitur, & qui, vel a capitulari offensus esse, vel capitularem offendisse prætenditur, capitulo, quamdiu super hujusmodi rebus consultabitur, non intersit.

§ XII.

Capitulares autem ad capitulum convocare decano in ecclesia existenti, sin minus dignitati, aut canonico seniori: extra ecclesiam vero similiter, decano in civitate degenti, & eo absente, dignitati, vel canonico hujusmodi seniori, incumbat. At si aliquando tale negotium occurrerit, quod solitum capituli diem expectare non possit, ac decanus, vel eo absente, præsidens per aliquos capitulares requisitus, capitulum congregare noluerit: duo vel tres capitulares, ne hujusmodi negotium pereat, aut deterius fiat, capitulum intimari faciant, quo casu cessante, nemo sub gravi, quam subeat pœna, capitulares ad capitulum vocare præsumat.

§ XIII.

Negotiorum omnium occurrentium decanus, aut capituli præsidens rationem habeat, ut illa omni A mora postposita, prout oportuerit expediantur. Itaque non de pluribus simul agi permittat, sed quod primo propositum fuerit, ante reliqua omnia definiatur, & concludatur: negotium vero semel definitum; quantumvis aliquis capitularis, qui definitioni hujusmodi defuerit, de novo ingrediatur; nisi de totius capituli mādato, iterum consultari, aut per suffragia diffiniri non possit, cum absentes capitulares, de sic deliberatis, ac diffinitis, postea informari valeant.

§ XIV.

Tam literæ transmittendæ, quam singula solutionum, & expensarum jussu capituli faciendarum B mandata, necnon procurationum, obligationum, ac provisionum capitularium instrumenta, ejus capituli nomine, subscribenda per quatuor capitulares, (nempe dignitatem, canonicum, integrum ac dimidium portionarium, alternatim singulis quibusque mensibus, incipiendo ab antiquioribus) deputandos, quamvis ipsi in præmissorum deliberatione contrarium senserint, sub pœna ipsius capituli arbitrio infligenda, subscribantur duo, quolibet anno, ex capitularibus ad id magis idoneis, procedendo a dignitatibus, calculatores nominentur, qui simul cum secretario capituli, & computatore totius massæ, inspecta punctatoris chori relatione, calculos, ac distributiones mensæ capitularis, omnibus beneficiatis, officialibus, & chori ministris juxta quotam C cujuslibet illorum partem, ac salarium competentes, faciant.

§ XV.

Quotiescumque aliqua perpetui, vel redimibilis sensus translatio, juxta motus proprii felic. recordationis Pii papæ quinti formam, aut quævis alia similis scriptura contractus facienda sit, capitulares omnes per diem ante, ut moris est, convocentur, quatenus an pro eodem pretio censum hujusmodi accipere, illumque alicui beneficiato, non nisi sub severissima cautione (super quo hæc sancta synodus ejsdem capitularibus conscientias onerat) locare velint, mature deliberent.

§ XVI.

Omnes vero regiæ provisiones, ac literæ, quæ pro tempore capitulo transmittentur, in eodem capitulo, per ejus secretarium legantur, ac si alicujus D momenti fuerint, notatis datæ, ac receptionis ipsarum diebus, statim in præsidentis (cui hoc in primis injungitur) præsentia per eumdem secretarium sub fideli archivii custodia reponantur.

§ XVII.

Incumbit autem capitulo, aliquem capitularem divini cultus zelo, ac diligentia ferventem a prælato approbandum deputare, qui sacrorum custodias, bibliothecas, resque omnes ecclesię videndi, & quid reparatione, aut mutatione indigeat, advertendi, sepulturas quoque signandi, ac distinguendi curam suscipiat.

§ XVIII.

E Computator totius massæ per prælatum, & capitulum nominandus, calculos distinguere, ac rationes ab omnibus redditum decimalium pro tempore existentibus œconomis simul vel divisim exigere, quæcumque item pecuniarum jussu capituli solvendarum mandata considerare, & in aliquo ad hoc specialiter habendo, ac sub archivii, quod ex decreto hujus sanctæ synodi erigi debet, custodia servando libro annotare teneatur. Lib. 3 tit. de rebus eccl. conservan. §. 6. & 7.

§ XIX.

Præmissa vero omnia, & singula, sicut præfertur ordinata; & statuta primus omnium decanus, seu præsidens, quicumque pro tempore fuerit, tam in choro,

ANNO CHRISTI 1585.

choro, quam in capitulo servet, & opere compleat; Quod si non fecerit, non solum in iis quibus ipse alios mulctare potest, sed si visum fuerit, etiam in pluribus in capitulo mulctetur. Nihil autem præter hujusmodi ordinationes, vel propria auctoritate, vel sine expressa capituli deliberatione, ac sententia faciat, nec aliquibus magis quam aliis favorem, vel opem præstet; sed erga omnes capitulares, & beneficiatos, ac in universum quascumque personas ecclesiasticas modeste, & urbane se gerat. Qui etiam e converso ab omnibus honoretur, ac veneretur; Ita ut quando excesserit, aut defecerit, non publice, sed in capitulo, vel separatim reprehendatur.

Cap. II. *Quando, & quomodo convocanda sint capitula ante diem.*

§ I.

Ex stilo, & consu Gra. c.60 tit. del Cavildo, § 5. comiença (quando algun negocio huviere.)

QUANDO grave aliquod negotium ex jam consideratis, ad quod omnes congregandi sunt, occurrerit, vel de novo successerit; quamvis in ordinariis capituli diebus tractandum veniat; præsidens sceptrigero, ut capitulares omnes ad capitulum vocet præcipiat, ad casus videlicet sequentes.

Lib 3. tit de rebus eccl. §. 2.

Ad assignandum pro officio alicui committendo salarium, & ad aliquid capitulo proprium, sine ullo eorum, quæ sancta hæc synodus super hoc decrevit præjudicio aliis condonandum.

Ad nominandum etiam punctatorem, calculatores, œconomos, ceremoniarum magistrum, ecclesiæ capellanos, ministros, & famulos, aliosque quoscumque, tam mensæ capitularis, quam aliarum rerum officiales a capitulo deputandos, eosque, salva in omnibus præcipua prælati potestate, juxta juris dispositionem, ac sacri concilii Tridentini, hujusque sanctæ provincialis synodi decreta removendum.

Sess. 25. c. 6. Lib 1. tit de majoritate, & obedien. § 1.

Præterea, ad respondendum quibusvis alicujus momenti regiæ, vel Romanæ curiæ literis, vel procuratores constituendum, vel capitulum ad aliquid obligandum, vel etiam lites, & causas movendum, aut motas prosequendum.

Insuper, ad possessionem alicui capitulari noviter admittendo tradendum.

Ad quodvis etiam legatum capitulo relictum acceptandum.

Necnon ad nuntios, tam ex beneficiatis, quam ex aliis non beneficiatis quocumque opus fuerit mittendum.

Ad quæcumque item ecclesiæ, aut mensæ capitularis bona stabilia permutandum, vel alienandum, vel transferendum.

Ad quamlibet quoque rem, ecclesiæ statum concernentem, mutandum, & ordinandum.

Denique, ad ea, quæ semel deliberata, & definita fuerint a capitulo revocandum, & annullandum.

§ II.

Ad præmissa igitur omnia, & singula, & ex noviter occurrentibus quæcumque capitulo bene visa, quamvis ordinariis diebus, tertiis videlicet, ac sextis feriis tractanda sint. Capitulares omnes in civitate pro tempore existentes, per sceptrigerum, qui capitulum ad nonnulla negotia specialem convocationem requirentia, congregari singulis illorum denuntiet, ante diem vocentur.

§ III.

Si autem aliis non ordinariis capituli diebus, negotia hujusmodi de novo occurrerint, dum capitulares omnes tunc in civitate degentes in ecclesia reperiuntur, ibi etiam ad capitulum statim habendum, congregentur. Adveniente vero solita capi-

A tuli hora, quicumque illi intervenerint, tam præmissa, ad quæ specialiter vocati fuerint, quam quæcumque alia, preterea occurrentia, reliquis, vel non venientibus, vel si, ut prefertur, legitime occupati existant, suffragium non mittentibus deliberent, ac diffiniant.

Cap. III. *De capitulo in choro non nisi de levibus rebus habendo.*

§ I.

Ex const. Hisp. c. [illegible] fol. 20.

VOLENS præterea hæc sancta synodus, pluribus absurdis, ex habito in choro capitulo hactenus exortis occasionem tollere; capitularibus B omnibus pro tempore existentibus, ne deinceps in choro, aut alibi, quam in loco ad id specialiter deputato capitulariter convenire, aut de negotiis semel in capitulo diffinitis, vel diffiniri cœptis, aut alias gravibus, deducibiles hinc inde rationes habentibus, agere possint in futurum prohibet. Et nihilominus, ut quoties necessitas, quæ congregationem in loco solito habendam expectare non debeat, fuerit, aliqua levia, ad felicius, & ornatius ecclesiæ ministerium, & non aliter dirigenda negotia deliberare, & providere valeant, permittit.

Cap. IV. *De generali capitulo, binis quibusque mensibus habendo.*

§ I.

C

Ex const. Hisp. c. 73 fol 174. conducit eccl Com in suis statutis c. 94

INsuper, ut singulæ hujus provinciæ ecclesiæ auctiori spiritualium, temporaliumque bonorum cumulo, ac splendidiori beneficiatorumque atque servientium ministerio semper vigeant; eadem sancta synodus statuit, ut præter ordinaria singulis hebdomadis, modo præmisso, habenda capitula: unum generale extraordinarium, binis quibusque mensibus, die a præsidente per expressum prælati mandatum designando, capitulum habeatur; ad quod capitulares omnes per sceptrigerum, quatuor ante diebus, vocentur, ut ibi, tam de litium, causarumque pro capitulo, aut contra ipsum pendentium D statu, diligentius factis vel omissis, utilitate vel damno, reparatione quoque vel directione; quam de completa, vel incompleta decimarum exactione, & quacumque œconomorum, tum pro massa, tum pro fabrica deputatorum, si qua fuerit in exigendo negligentia, vel collusione, exactarumque rerum, ac pecuniarum partibilium quantitate, diligenter ab omnibus consultetur: ac de necessario, & opportuno remedio in omnibus, maximeque in rebus divini cultus decentiam, officiorumque celebrationem concernentibus, provideatur.

E

Cap. V. *De negotiis gratiam vel justitiam concernentibus.*

§ I.

Ex constit. Hisp. c. 95. & 96. & in statutis Compost. ac 108. usq. ad c. 111. & ex con[suetudine] sueta Gra[nat] nat c. 60.

AD tollendum vero omne dubiũ, & dissensionũ, quæ sæpe in communitatibus ex ignorantia procedunt, materiam; hæc sancta synodus declarat. Illa gratiæ negotia vocari, quæ in mera ejusmodi gratiam facientis voluntate consistunt, nullamque petenti actionem juridicam tribuunt, quæ si majori capituli parti visum fuerit, secretis suffragiis capitularium libertati & paci magis opportunis diffiniantur. Quæ autem petenti jus, & actionem in judicio competentem præbent, ea justitiæ negotia nuncupari;

Anno Christi 1585.

Pari; quæ tamquam talia, sive publicis, sive de majoris partis capituli sententia, secretis hujusmodi suffragiis, omni mora postposita, consulentur, ac deliberentur. Ita ut, quæ in similibus justitiam concernentibus rebus, a capitulo pro majori parte deffinita fuerint, si cetera de jure necessaria concurrant, executioni mandentur.

§ II.

Ordinat prætereа eadem synodus, ut quoties aliquod gratiæ negotium capitulo propositum negari, decretumque capitulare desuper factum semel publicare contigerit, illud per suffragia iterum deliberari nullatenus possit; nec aliquis capitularis contra præstitum de secreto servando juramentum, vel adversus alium capitularem quidpiam manifestare, dicere, aut insinuare directe, vel indirecte præsumat. Pro cujus ordinationis observantia, eadem sancta synodus præsidentis conscientiam onerat. Capitulo pariter injungens, ut quoties præsidentem in præmissis excessisse repererit, eumdem duorum dierum emolumentis mulctatum corripiat; cuilibet denique præbendato in sanctæ obedientiæ virtute præcipiens, ut si capitulum hac in parte negligens esse cognoverit, prælato qui mulctam hujusmodi, ut par est decernat, & exequatur, prædictum præsidentis excessum fideliter exponat.

Cap. VI. *De modo, quo gratiæ in capitulo factæ contradici potest.*

§ I.

Cum sæpius evenire soleat, ut quamvis legitima capitularium convocatio, per sceptrigerum ante diem facta fuerit, aliquis tamen præbendatus, vel propter ægritudinem, vel aliam justam absentiæ causam, vel certe propter ejusdem sceptrigeri incuriam capitulo, in quo gratiæ negotium deliberatum fuit, interesse non potuerit, factamque hujusmodi gratiam fieri non debuisse judicaverit, ideo hac perpetua synodali constitutione decernitur, ut idem capitularis, qui ab eo capitulo absens, interim tamen præsens in civitate fuerit, possit infra triduum, tam in capitulo, quam coram capituli secretario gratiæ, ut præfertur, factæ contradicere, protestatus in forma se eidem gratiæ in proxime habendo capitulo expresse contradicturum. Si vero præbendatus, ut supra contradicens prædictæ convocationis tempore extra civitatem degerit, eamdem gratiam modo, & forma præmissis, infra octo dierum spatium impugnare valeat. Qua facta contradictione, gratia hujusmodi suspendatur, quousque præbendato, qui ut præfertur contradixerit, interveniente, iterum secretis suffragiis calculis videlicet albis, ac nigris suffragantium libertati accommodatis, deliberetur.

Cap. VII. *Quomodo negotium per suffragia conclusum, iterum tractari non possit, & quando possit.*

§ I.

Ne capitularia decreta, quavis ex causa, vel ad cujusvis personæ instantiam quotidie revocentur, hæc sancta Mexicana synodus firma imposterum ordinatione decernit, & mandat, ut quidquid semel in capitulo deliberatum fuerit, sive gratiam, sive justitiam concernat, nisi justa, & urgens causa supervenerit, iterum tractari minime possit; Tunc vero capitulares omnes, exposita per sceptrigerum sufficienti ejus negotii ratione, ante diem vocentur, ita ut quotquot illud negotium aliquando decreverant, ejusdem consultationi rursus intersint, & qui absentes fuerint, sub competenti desuper assignando termino expectentur. Quod si loci, in quo absentes reperiuntur, distantia tanta fuerit, ut ex adventus ipsorum expectatione grave aliquod discrimen, vel inconveniens suboriri posse credatur, quod, datis suffragiis, major capitularium pars deliberaverit, id ipsum, & nihil aliud executioni mandetur, super quo eadem synodus conscientiam præsidentis graviter onerat; & nihilominus præcipit, ut illius, vel incuria, vel malitia, per quemlibet capitularem prælato, qui de opportuno remedio provideat, exponatur.

Cap. VIII. *De horum statutorum lectione, ac repetitione.*

§ I.

Ad occurrendum excusationibus, ex affectata rerum ignorantia suboriri solitis, hæc sancta synodus inviolabili sanctione constituit, & mandat, ut hæc ipsa statuta, simul cum ceremoniali per eamdem synodum in eis decreto, & ordinato, quolibet secundo, post cujusvis anni principium futuro capitulo, publice legantur, idque præsidens, sub pœna quatuor pondo monetæ harum partium (quæ statim si negligens fuerit fabricæ solvat) accurate perficiat: Reliqui vero capitulares, quamcumque in præmissis notaverint præsidentis incuriam prælato, qui de necessario remedio provideat, indicare teneantur.

Cap. IX. *Quomodo mulcta per capitulares invicem remitti non debeant.*

§ I.

Ut quæcumque prælati sententiæ, provisiones, & mandata debitam executionem habeant, ac suprema ejus jurisdictio, & (qua velut ecclesiæ sponsus ornatur) auctoritas optatum sortiatur effectum: ordinat propterea, & mandat sancta hæc Mexicana synodus, ea in pœnarum condemnationumque, atque mulctarum remissionibus observari, quæ per eamdem synodum in titulo de beneficiatis cathedralium ecclesiarum, & eorum officio decreta, & provisa sunt.

Ex ecclesia Compost. in suis statutis c 112. Lib 3. de beneficiatis cathed. eccles. §. 2. & infra vide 4 p. c 20.

Cap. X. *De secretarii capitularis officio, & obligatione.*

§ I.

Ad necessariam, & opportunam capitulariũ negotiorũ expeditionem, hac ordinante synodo, statuitur, ut secretarius capituli omnibus capitularibus actibus interesse, atq; adeo extraordinariis quidẽ capituli diebus, velut capitularis quisque vocatus; ordinariis autem etiam non vocatus ad capitulum venire, locumque capitularem primus omnium ingredi, & in aliquo, ibi sub fideli capsæ custodia servando libro, quo res capitulares contineantur, omnium cuique capitulo intervenientium præbendatorum nomina præmittere, & quæcumque in ejusmodi capitulo deliberata fuerint scribere; impositas quoque mulctas punctis adnotare teneatur. Quoties autem capitulo defuerit, unius dei emolumento, pro salarii rata mulctetur.

Ex consueta Granat. 61. c.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Tam admissionis tempore, quam quoties jussus fuerit, solitum de servando actuum capitularium secreto juramentum, sicut quivis præbendatus præstare, idque pro negotiorum exigentia inviolabiliter observare, debeat.

§ III.

Qui non solum actus omnes capitulares, sed etiam, quæcumque ad capitulum spectantia instrumenta condat, omnesque ejusdem capituli nomine mittendas literas, sine ulla præter assignatum illi salarium mercede, componat, & scribat.

§ IV.

Omnibus item calculis, ac partitionibus a capitulo per calculatores ad id deputatos, quandocumque faciendis interveniat, illosque & illas sub capsæ capitularis prædictæ custodia reponendos, ac reponendas registret, & quæcumque necessaria transumpta ex illis accipiat.

§ V.

Omnia insuper, & singula, sive a capitulo, sive a fabricæ, hospitalisve administratoribus deliberata, quæ ad œconomum dirigentur, pecuniarum mandata faciat, & in eisdem actibus capitularibus similiter referat, ut debita illorum ratio habeatur.

§ VI.

Quemlibet quoque actum pro capituli parte quibuscumque personis notificandum, idem ipse notificet, si secus fecerit, ejusdem capituli arbitrio imponendæ mulctæ subjaceat.

§ VII.

Si capituli secretarius, reddituum quoque decimalium notarius existat, quidquid ex eorumdem reddituum libro, ad mensam capitularem pertinere repererit, extrahat; exactorumque, tam in fructibus, quam in pecuniis reddituum hujusmodi partitiones, ut ab œconomo singulis capitularibus persolvantur; absque ulla pro his recipienda mercede, tribuat.

Cap. XI. *De sigillo capituli.*

§ I.

HÆC præterea sancta synodus Mexicana, abusus hactenus introductos de medio tollere, & ne similes introducantur in futurum providere desiderans, hac perpetuo permansura constitutione decernit, ut capituli sigillum in capsa sub tribus clavibus, una quidem penes decanum, vel ejus loco præsidentem, altera penes doctoralis præbendæ canonicum, vel eo non existente, capitularem, a majori parte capituli nominandum, tertia vero penes secretarium servandis custodiatur: eisdem nihilominus prædictis clavium custodibus debitæ officium fidelitatis injungens, ut nullas cujusvis generis literas, præter illas, quæ a pleno capitulo deliberatæ fuerint, eodem sigillo sigillari permittant.

§ II.

Ex consueta Granat. c. 61. Et, ut dilucida rerum capitularium ratio suo tempore, & quoties quæsita fuerit, commodius reddatur, præcipit eadem synodus, ut præter alios libros capitulo pro tempore necessarios, certus aliquis, (ad annotandum commissiones, legationes, deputationesque omnes, ab eodem capitulo factas) liber habeatur, qui secretario custodiendus, una cum reliquis scripturis, & actis per inventarium consignetur, ut illum, & illa quoties requisitus fuerit, exhibeat.

A

** STATUTORUM, PARS TERTIA.

Cap. I. *De iis, quæ reddituum decimalium, administratores agere debent.*

§ I.

B CUPIENTER alias summopere hæc sancta synodus felici reddituum ecclesiasticorum administrationi, utilitati, & incremento prospicere, & laudabilem Hispanicarum ecclesiarum consuetudinem cathedralibus hujus provinciæ ecclesiis, in hoc potissimum sequendam proponere, unde statuit, & mandat, ut duo præbendati, (dignitas videlicet, & canonicus,) vel alii duo capitulares, huic ministerio aptiores a capitulo, assignata congrua juxta reddituum quantitatem mercede, deputentur, qui una cum eo, quem prælatus negotiis quidem idoneum, & in promovendis redditibus exercitatum ad id nominaverit, decimales hujus archiepiscopatus, & provinciæ redditus annis singulis auctionentur; ita ut admittendis auctionum sponsibus, ac deliberandis eorumdem reddituum locationibus intersint, necessariasque ac sufficientes cautiones recipiant. (Ex statut. Compost. c. 79. & 80. & ex consueta Granat. c. 60. § (hazen las rentas decimales, & §. (las possessiones))

C

§ II.

Eidem etiam capitulo hæc ipsa synodus injungit, ut viros aliquot deligat, qui ecclesiæ fundos, prædia, domos, redditus, & quæcumque alia bona stabilia quotannis visitent, illorumque omnium statum, dispositionem, discrimen, & indigentiam eidem capitulo fideliter exponant. Quibus eadem synodus conscientiam graviter onerat, nisi quibusvis amore, odio, ac humano lucro postpositis, ecclesiæ utilitati, ac debito suæ visitationis muneri responderint.

Cap. II. *De œconomis.*

§ I.

D UT autem ecclesiasticorum bonorum securitati, & indemnitati consulat hæc sancta Mexicana synodus, ordinat, & mandat, ut œconomi a prælato, & capitulo nominandi sint; in Christiana religione, & conscientiæ rectitudine laudabiles, legales, sinceri, & communiter approbati; nec prius admittantur, quam, idoneas, attenta bonorum eis consignandorum quantitate, cautiones præstiterint, ac una cum fidejussoribus hujusmodi se in cujuslibet anni fine, si præscriptum solutionum, reddituumque, ac fundorum tempus, id permiserit, vel ad summum secundo anno peracto, dum tamen interim ipsorum œconomia durat, integram de dispensatis rationem, & satisfactionem redditu- (Ex statutis Compost. c. 80. & 81.)

E ros, sub obligatione promiserint.

Cap. III. *De fabricæ bonis.*

§ I.

QUIA stabilium bonorum permanentia frequenti, & opportuna visitatione maxime indiget, ex hujus Mexicanæ synodi decreto ordinatur, atque præcipitur, ut deinceps fabricæ œconomus sufficientem exigendorum, exactorumque bonorum, & expensarum rationem petenti capitulo reddat. (Ex statutis Compost. c. 78.)

ANNO CHRISTI 1585.

dat. Domus quoque ac fundi ejusdem fabricæ diligenter inspiciantur, & de illarum, illorumque augmento, & conditionum in eorumdem locationibus appositarum impletione, censuum quoque & emphyteusium duratione: de ipsius denique fabricæ utilitate, & proventu perquiratur, & quæcumque super præmissis scripturæ, acta, & instrumenta fuerint, apud archivium, eadem statuente synodo, deputandum, sub numero, & specificatione reponantur.

[margin: ...b.3. tit de ...bus eccl. ...c. §. 6.]

Cap. IV. *De anniversariis & commemorationibus.*

§ I.

[margin: ...ict. tit. de ...bus eccl. ...3.]

VT defunctorum legata, commemorationes videlicet, & anniversaria, ultimarumque voluntatum dispositiones in cathedralibus ecclesiis fundata, & in futurum fundanda debitam executionem, & conservationem habeant; hæc synodus in præmissis omnibus & eorum singulis illa servare, & executioni mandare constituit, quæ eadem decernente synodo in titulo de testamentis, institutionibus, jure patronatus, sepulturis &c. statuta, & ordinata sunt, pro quorum complemento, is, cui chori tabulam qualibet hebdomada ordinare incumbit, anniversaria, & missarum officia hujusmodi, per capituli secretarium quoties celebrari debent, referenda, in eadem tabula notare teneatur, quatenus omnes incumbentia sibi munera noscant, & exequantur.

[margin: ...b. 3. tit. 7. & 10.]

Cap. V. *De scripturis ecclesiæ, & earum custodia.*

§ I.

PRÆLATORVM, capitulorumque curæ incumbit, universa ecclesiæ bona, illorumque jura, scripturas, & instrumenta servare; Ideo hæc Mexicana synodus omnibus capitulis injungit, & mandat, ut ea in scripturarum sub inventario exprimendarum custodia, & archivii, a quo nihil sine prælati licentia extrahatur, deputatione, & clausura observent, & exequantur, quæ eadem synodo ordinante in titulo de rebus ecclesiæ conservandis, vel non alienandis, sub pœnis in eis contentis, decreta reperiuntur; Quando autem prælatus, & capitulum, quibus in hoc conscientia oneratur, aliquorum hujusmodi bonorum alienationem, in evidentem fabricæ utilitatem cedere judicaverint, tunc nisi cetera omnia necessaria, & requisita, tam per jus commune quam per apostolicas literas disposita, & ordinata, præcesserint, nihil innovetur. Si quid vero aliter factum fuerit, nullitatis vitio subjaceat.

[margin: ...nc. Milan. verbo ...cum- ...c cum ...9. 1]

[margin: ...b. 3. tit. 8. ...& 7.]

Cap. VI. *De candelis in die purificationis beatæ Mariæ distribuendis.*

§ I.

IN candelarum distributione die purificationis beatæ Mariæ facienda, prohibet eadem synodus vanos, ac superfluos cereorum sumptus, in posterum fieri. Præcipiens nihilominus honestam ceræ quantitatem prælato, capitularibus, & omnibus ecclesiæ ministris, atque servientibus necessariam provideri, eamque ipsius ecclesiæ thesaurario, cui simul cum præsidente ejusdem ceræ partitio in- A cumbit, consignari: Omnes quoque solenni ejusdem festivitatis processioni interventuros, quibus in hoc conscientiam onerat, hortatur in domino, ut singuli cereis accensis cum devotionis fervore, & spiritus elevatione, quæ, & ipsorum statum, & illum actum deceat, procedant.

[margin: ...onc. Mil. ...rb. quod ...etatis, & ...tit. quæ ...d sacra- ...entalia, & ...cramenta ...eneratim ...ertinent.]

Cap. VII. *De requie, ejusque usu, ac tempore.*

§ I.

QVAMVIS præmissæ erectionis forma cathedralium hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiarum, capitularibus, qui præter quotidianas B distributiones, nullos omnino fructus habent, aliquod pro requie tempus non assignet, & sancta synodus Tridentina dum quibusvis ecclesiarum hujusmodi præbendatis ultra tres menses, ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse prohibet, earum ecclesiarum constitutiones, quæ longius servitii tempus requirunt, intactas relinquat: Hoc tamen sanctum provinciale concilium humanæ infirmitati, aliquo, ut par est, indulgentiæ præsidio subvenire volens, quo suavior, atque ferventior divinorum officiorum celebratio fiat; singulis omnium cathedralium ecclesiarum hujus provinciæ præbendatis septuaginta dierum requiem quolibet anno concedit; quemadmodum in titulo de clericis non residentibus, inviolabiliter observanda sanctione decrevit. Ad decidendum vero, quascumque super hujus decreti, & concessionis usu dubitationes pro tempore occurrentes, quæ judicis ministerio indiguerint, idem provinciale concilium plenam cuilibet in sua diœcesi prælato facultatem, & auctoritatem tribuit, ut attentis temporis, personarum, negotiorumque circumstantiis, & habita tenuitatis redditiuum, ac debitæ divinis officiis frequentiæ, ratione, quæ Dei, ac domini nostri obsequio, divinique cultus augmento potissimum convenire judicaverit, ea deliberet, ordinet, atque provideat, prout pastorali ejus prudentiæ, & solicitudini, idem concilium committit, & conscientiæ relinquit.

[margin: Ex consueta Granat. c 55.]

[margin: Sess. 24. c. 12 verbo præterea obtinentibus.]

[margin: Lib 3. tit. de clericis non residentib. §. 2.]

[margin: Ubi supra dicto §. 2.]

C

D

§ II.

Declarat tamen eadem Mexicana synodus neminem præmissi decreti, & indulti vigore, a sua ecclesia abesse posse, in aliquo ex infrascriptis diebus, qui sunt:

TRES PRIORES PASCHALES DIES.

NATIVITATIS / RESVRRECTIONIS. / PENTECOSTES. } DOMINI.

CIRCVMCISIO / EPIPHANIA / ASCENSIO. } DOMINI.

E

CONCEPTIO / NATIVITAS / ANNVNTIATIO / PVRIFICATIO / ASSVMPTIO } B. MARIÆ.

FESTVM { SANCTISSIMÆ TRINITATIS. / CORPORIS CHRISTI.

FERIA QVARTA, QVINTA, SEXTA, SABBATVM majoris hebdomadæ.

Anno Christi 1585.

FESTVM
- S. IOSEPHI.
- S. IOANNIS BAPTISTÆ.
- SS. PETRI, & PAVLI.
- OMNIVM SANCTORVM.
- COMMEMORATIO DEFVNCTORVM usque ad finem missæ.
- PATRONI generalis.
- PATRONI titularis ecclesiæ.

Omnes item dominicæ adventus, & cujusvis mensis tertiæ, quandiu sanctissimæ eucharistiæ processio duraverit: omnes item dies quadragesimæ.

§ III.

Similiter hæc synodus neminem septuaginta horum dierum de requie, nisi pro rata temporis, quo eidem ecclesiæ inservierit, gaudere posse declarat. Si quis vero dum actuali vnius præbendæ residentiæ integre inservit, ad aliam in eadem ecclesia promoveatur, (ut par est) requie integre gaudeat.

§ IV.

Insuper eadem Mexicana synodus declarando subjungit; ut ad matutinum præcipuarum festivitatum superius expressarum, ne dum præter adventus, quadragesimæ ac tertias, cujusque mensis dominicas præbendati omnes interesse teneantur. Qui vero nisi ex veræ ægritudinis impedimento defuerit, præter illius horæ distributionem, sex etiam dierum statim in quadranti annotandorum emolumentis irremissibiliter mulctetur; Ita ut qui hanc pœnam quovis modo remiserit, eamdem emolumentorum quantitatem fabricæ, ipso jure, absque ulla alia declaratione in conscientia restituere debeat, juxta alias factam ab hac sancta synodo dispositionem.

Vbi supra lib. 3. tit. de clericis nō residentib. §. 1.

Cap. VIII. *De iis, quæ amittit, qui prædicta requie vtitur.*

§ I.

RATIONI consentaneum est, ut propriæ voluptatis, quietisque corporeæ oblitis, majus lucrum respondeat, quam eis, qui recreationi vacant: Idcirco hæc sancta synodus Mexicana plurium dubitationum, absurdorumque causas succidere cupiens, decernit, & mandat, ut quandiu aliquis præbendatus prædicta requie usus fuerit, interessentiis, obventionibus, funeribus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi vere & corporaliter præsentibus, & residentibus dentur, absentiumque mulctis careat. Itaque dum in quadranti signum hoc R. requiem denotans habuerit, præbendæ suæ acervo, seu grossa dumtaxat fruatur. Vt autem quisque capitularis certum remanentium sibi de hujusmodi requie dierum numerum facile teneat, ex ejusdem synodi mandato punctator in quadrantis margine, quos quisque de hujusmodi requie dies perceperit, adnotare teneatur.

Cap. IX. *De iis, quæ lucrari possunt præbendati, qui a prælato occupantur.*

§ I.

In cap. de cetero, in cap. ad audientiam de clericis non residētibus.

CVM quilibet prælatus duos præbendatos in curæ suæ pastoralis subsidium deligere, & occupare pontificio jure possit, hac Mexicana declarante synodo statuitur, & ordinatur, duos capitulares hujusmodi a prælato ad effectum prædictum nominandos, annuis suarum præbendarum emolumentis (præterquam obventionibus, & manualibus, quæ non nisi vere, & realiter assistentibus, ut præfertur, dantur) integre gaudere posse. Ita ut in celebrioribus festivitatibus præmissis, ad matutinum, & alias horas, nisi tunc justo actualis occupationis impedimento caruerint, super quo eorum conscientia oneratur, interesse non debeant.

Anno Christi 1585.

Conci. Trid. sess. 24. c. de reform. verbo omnes vero.

§ II.

Quicumque præterea præbendati, qui prælato alicubi extra suam ecclesiam pontificaliter celebranti ministraverint, vel quos idem prælatus a chori ingressu, vel ab eodem choro, etiam ante missæ, vel alterius horæ finem ad se vocaverit, perinde ac si vere, & realiter divinis interessent, universa emolumenta lucrentur. Qui etiam ipso prælato mandante concionem in eadem cathedrali ecclesia habiturus fuerit, tribus ante concionem diebus. Si tamen in illis ad missam, & vesperas interfuerit, eorumdem trium dierum obventionibus, & manualibus; sicut alii vere præsentes, gaudeat; Si autem alibi sine expressa ipsius prælati jussione verbum Dei prædicare voluerit, nullis hujusmodi interessentiis sed concessis pro requie diebus, si quos habuerit, fruatur.

Con. Mil. 4 verb. episcopo.

§ III.

Ne autem cuiquam egrediendi chorum simulata suffragetur occasio, sed omnes coram Deo in sinceritate cordis ambulare studeant; Hæc sancta synodus illorum, qui per fraudem aliquid lucrati fuerint, conscientias ad illud ipsum restituendum ipso jure teneri, declarat.

** STATVTORVM,

PARS QVARTA.

Cap. I. *De ipatitur præbendatis ægrotantibus concesso.*

§ I.

PRÆBENDATOS adversa valetudine laborantes favore per sacros canones concesso prosequi volens hæc sancta synodus; decernit, & mandat, ut quoties aliquis ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ præbendatus ægrotaverit, ad chorum venire non teneatur. Et nihilominus universis præbendæ suæ emolumentis, & obventionibus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi ab actualiter assistentibus percipiuntur, perinde, ac si divinis officiis interesset, gaudeat; Et quia levissima ex causa plures dum recte valent, ægritudinem simulant, ut hoc prætextu choro se substrahant, quotquot hujusmodi fuerint, hæc sancta synodus, & propriæ conscientiæ onus, & serutantis renes, & corda Dei judicium attendere commonet, ut, omni prorsus cavillatione postposita, ad interveniendum choro, ibique perpetuas Deo pro tot in nos collatis bonis laudes persolvendum, se ipsos excitent, & quæcumque simulatæ ægritudinis causa bona perceperint, tamquam mala fide, & contra Dei legem parta restituant.

Ex consuet. Granat. c. 5. In cap. unico de clericis non residentibus. lib. 6.

Late Navarrus de horis canon. in c. quando consec. dist. 1. c. 5. n. 10.

§ II.

Quoties autem quis ab ægritudine in pristinam Deo juvante salutem restitutus fuerit; cum primum domo sua exierit, non nisi superpellicio indutus recta via ad ecclesiam, ejusque chorum debitas pro receptis viribus eidem domino gratias acturus tendat. Sed si tunc temporis ab horis canonicis vacetur, aliquos præfati sui adventus testes adhibeat, chorumque cum voluerit exeat. Quod si quis, ut præfer-

[A]nno [Ch]risti 1585.

præfertur convalescens alio prius quam ad ecclesiam se contulerit, præter omnes horarum, quibus ægritudinis titulo defuerit, distributiones: totidem alia emolumenta amittat, ita ut si duobus ægritudinis causa diebus absens a choro fuerit, dierum quatuor emolumentis mulctetur.

§ III.

Capellani quoque, & acolyti quoties manifesta ægritudine præpediti fuerint, simili absentiæ beneficio gaudeant. Verum quia sæpe numero plures illorum bene valentes se ægrotare affirmant, ut otio vacent, ideo prætensas ipsorum ægritudines, eorum maxime, qui sine patenti causa frequenter absunt, videndi, & examinandi cura præcipua punctatori incumbat.

[...] docti- Covar- [...]bias lib. variarum soluti. c [...]n.8.ver.5. [...]nsueta [...]anat, c

Cap. II. *De patitur, præbendatis extra civitatem concesso.*

§ I.

[...] constit. [...]ispalensi- [...]s a c.124 que ad 6.

QVOTIESCVMQVE capitularis, qui requiem accepit, extra civitatem profectus fuerit, ibique in verum, atque patentem morbum, qui fide digna judicis, vel sacerdotis, vel notarii attestatione, addita juramenti solennitate probetur, inciderit, requie interim minime computata, ægrotantium jure fruatur. Si tamen inde progrediatur ulterius, cessante hujusmodi ægrotantium favore, præmissa requie iterum gaudeat, qui nihilominus ad civitatem rediens, si ipsum vere ægrotare constiterit, idem patitur, ut præfertur, habeat. Si vero de ipsius ægritudine non satis constiterit, primo dictam requiem recipiat.

§ II.

Insuper ordinatur, & statuitur, ut qui eodem ægrotantium beneficio, quod patitur dici solet extra civitatem gaudere voluerit, illud in capitulo per se, vel per alium petere debeat, non, ut a suffragiorum eventu pendeat; sed ut illius absentia omnibus innotescat. Quod tamen nemini extra episcopatum morari volenti, nisi ille salutiferum balneum, seu calidæ, frigidæve regionis temperiem de duorum medicorum id expedire jurantium consilio, se adire velle juraverit, nec sine præmissis limitationibus concedatur.

§ III.

Vt autem, quoad fieri possit, dubia cessent, eadem synodo providente declaratur, ut si quis capitularis personaliter in choro, vel alibi existens sibi pro vespertino tempore, vel sequenti die hoc signum patitur apponi a punctatore petierit, illud non obtineat: quod si obtinuerit, totidem dierum, aut horarum, quibus tale patitur habuerit, emolumentis mandato præsidentis mulctetur. Si tamen aliquis ecclesiæ actualiter præsens adverso aliquo accidenti, vel indubitato morbo correptus fuerit, idque punctator insinuaverit, ejusdem patitur signo in quadranti valide notetur.

Cap. III. *De iis, quæ cum præbendatis ægrotantibus in mortis periculo constitutis agenda sunt.*

§ I.

[Ex] statutis [H]ispa.c.129

SI quidem, satis constat gravibus morbis homines, ut plurimum ad interitum duci, in eoque rigidissimo conflictu vires humanas debilitari, & memoriam deficere, adeo ut sic laborantes, ad recolendum mente Deum, seque ab æternæ mortis faucibus eripiendum aliorum prudentium hominum præsidio, ac ministerio maxime indigeant; ea propter statuit, ac præcipit hæc sancta synodus, ut quovis capitulari lethaliter ægrotante, duo beneficiati ad id magis idonei a capitulo deputentur, qui capitularem prædictum, ejusdem capituli nomine visitent, ac cum in corporalibus fraterna solicitudine adjuvent, tum ecclesiasticis quã primũ sacramentis reficient, prout probum decet Christianum: quibuscumque animæ suæ debitis pie condito testamento satisfacere faciant: eidem quoque sanctum extremæ unctionis oleum tempore, quo illud ab eo cognoscatur, conferri in primis curent, ipsumque ambo simul, vel alternatim singuli, prout ejus necessitati expedire viderint, usque ad ultimum vitæ halitum diligentissime comitentur. Piis denique ex sacra potissimum pagina verbis, & exhortationibus, sanctisque in ordinario descriptis precationibus, terribili hujusmodi mortis articulo, contra communis hostis insidias, necessariis, & opportunis ad bene in domino moriendum corroborent, & suaviter exhortentur.

Cap. IV. *Quomodo ægrotanti prælato ecclesiastica sacramenta sint ministranda.*

§ I.

PRÆCIPIT etiam, & mandat hæc sancta synodus, ut prælato ægrotanti, ac sanctissimæ eucharistiæ, & unctionis extremæ sacramenta petenti, capituli præsidens pluviali aureo ornatus, præbendatis omnibus, nemine excepto, una cum parochis, capellanis, & ecclesiæ ministris, reliquisque sacerdotibus, qui congregari possint, superpelliciis indutis processionis ordine comitantibus, cruce quoque cum luminaribus ditioribus præcedente, eamdem sanctissimam eucharistiam, qua decet, devotione, ac reverentia ministret, præbendatisque singulis huic actui deficientibus emolumenta singulorum mensium per eos emerita, inter alios, qui interfuerint distribuenda, detrahi jubeat. Ex statutis Hisp.c.128.

Cap. V. *Quomodo præbendatis ægrotantibus eadem sacramenta ministrari debeant.*

§ I.

QVANDO sanctissimæ eucharistiæ, & extremæ unctionis sacramenta, alicui præbendato ægrotanti ministranda fuerint, per parochum, sub cujus ille parochia degerit, serico pluviali ornatum, accensis cereis, deputandisque a præsidente ministris comitantibus, eidem ægrotanti, cui duo capitulares superius nominati, in reliquis necessariis adsint, ministrentur. Ex constit. Hisp.c.127. & 128.

Cap. VI. *De campanarum pulsatione defuncto prælato facienda.*

§ I.

VT deferenda prælato reverentia in omnibus resplendeat, eidemque morienti nihil debiti honoris deficiat; eadem decernente synodo statuitur, & ordinatur, ut quoties prælatum obire contigerit, statim campana major sexagesies admodum paulatim pulsetur, omnes deinde majores, minoresque campanæ funebri sonitu ter solennissime tinniant, tuncque parochiæ, monasteria, eremitoria, Ex constit. Hisp.c.130. Const. Mil. 1.2.p.tit. de funere episc. & Milan.4. tit. de funeribus, & exequiis.

ANNO CHRISTI 1585.

ac hospitalia simili campanarum pulsatione, ac solennitate respondeant. Idque per totum novendium quotidie, semel quidem post meridiem, ac iterum post solis occasum, necnon tempore funeris, spatio dimidiæ horæ durante similiter faciant, quatenus frequens omnibus precandi Deum recordatio subeat, ut & defuncto prælato, æternam felicitatem, & convenientem sancto ejus obsequio successorem populo concedat.

§ II.

Similiter quoties aliquem capitularem obire contigerit, si dignitas fuerit, quadragies; si canonicus terdecies; si integer, vicies, si vero dimidius portionarius decies primo dicta campana major etiam paulatim pulsetur, statimque ac funeris, & exequiarum tempore reliquæ omnes campanæ funebri sonitu solenniter quatiantur.

Ex constit. Hisp. c. 131.

Cap. VII. *De modo sepeliendi prælatum defunctum.*

§ I.

CUM prælatus diem clauserit extremum pontificali ornatu vestibus violacei coloris juxta dignitatis ejus exigentiam induatur, & sic indutus super aliquem, in amplo cubiculo, ubi decentia ad celebrandum altaria esse possint, construendum, ac sericeis paramentis sternendum lectum collocetur. Post hæc capitulares omnes, nemine dempto, sub pœna præsidentis arbitrio imponenda, superpelliciis, ac suo tempore etiam chori cappis supervestiti, una cum clero ad eum locum sublimi præcedente cruce processionis ordine accedant, ac prælati, ut præfertur, defuncti animam juxta descriptum in ordinario tenorem Deo commendent, triaque defunctorum nocturna dicant. Manentibus interim, ex ejusdem præsidentis ordinatione, competentibus in ecclesia ministris, qui currentis officii horas absque aliquo defectu recitent. Provisis deinde, atque dispositis ceteris rebus funeri necessariis, ministri de more parati, ac sex præbendati pluvialibus induti, sceptragerentes, simulque omnes monachorum conventus, ac reliquus ordo clericorum a cathedrali ecclesia, ubi juxta præviam vocationem congregati fuerint, ad supradictum cadaveris locum ordine servato procedant. Ibique dicto responsorio, & oratione, defuncti corpus detecta quidem facie, ut præfertur, indutum feretro decenter ornato imponant, illudque seniores dignitates, ceterique capitulares, & monachorum ordines psalmos interea, aut alia secundum manuale Romanum, vel laudabilem ejus ecclesiæ consuetudinem dicenda decantantes, usque ad ecclesiam, ubi sepeliendus fuerit, humeris vicissim efferant. Ubi si per statutum ad celebrandum tempus licuerit, solenne missæ sacrificium addita ad ædificationem populi digna funerali concione peragant. Ac denique corpore sepulturæ tradito prælati hujusmodi propinquos, vel famulos, usque ad eamdem unde exierint domum sine prævia cruce comitentur.

Quæ apposita sunt ex const. Hisp. & concil. Mediolan. supra c. 6.

§ II.

Item ordinatur, & statuitur, ut præmisso exequiarum novendio durante, quotidie, tam post missam, quam post vesperas minister pluviali indutus coram sublimi cruce, ac luminaribus, responsorium pro eodem defuncto dicat. Ipso vero exequiarum die decanus, & capitulum eisdem monachorum conventibus, cum reliquo clero intervenientibus, vigiliam cantent, & missæ sacrificium, juxta breviarii Romani formam habita simili funerali concione perficiant. Ita ut in omnibus se Christianos, ac pios, suoque prælato ejus ecclesiæ sponso vere subditos ostendant. Atque adeo, quæcumque alia hic non expressa, quæ ad hujus funeris, exequiarumque decus, & ornamentum, proba, & integra ipsorum conscientia dictante, desiderari judicaverint, ipsi diligenter provideant.

Cap. VIII. *De modo sepeliendi præbendatos defunctos.*

§ I.

QUOTIES aliquis præbendatus ex hac vita migraverit, sacerdotalibus, quas ipse habuerit, aut emerit, vel si adeo pauper fuerit, ut eas emere nequeat, ab ecclesia providendis vestibus induatur, ejusque anima per aliquos capitulares, & clericos, a præsidente nominandos Deo commendetur. Quibus peractis, & adveniente funeris hora decanus, & capitulum, simulque ministri de more parati, cruce cum luminaribus præcedente ecclesiam exeant, ac defuncti corpus ad ecclesiam, ubi sepeliri debuerit, efferant, & post vigiliæ recitationem, ac si per tempus licuerit, missæ sacrificium, illud sepulturæ tradant. Pro quo similiter exequias agere, & missæ sacrificia infra dicenda celebrare; quæcumque demum defuncto fratri, ad animæ salutem, & corporis honorem necessaria, & opportuna providere teneantur.

Ex const. Hisp. c. 131. Conc. Mil. 2 tit. 2. de cetero 3.

§ II.

Cum vero capellanus, vel minister ecclesiæ ex hac vita similiter migraverit, comitantibus omnibus ejusdem ecclesiæ capellanis, atque ministris, cum demonstratione, quæ talis ecclesiæ ministrum deceat, per parochos sepeliatur,

Cap. IX. *De iis, quæ quilibet capitularis agere tenetur, in prælati, vel alicujus capitularis obitu.*

§ I.

FIDES catholica docet, quam sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur: unde hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut quilibet ejusdem ecclesiæ capitularis pro demortui prælati anima sex, pro quovis vero præbendato similiter vita functo tres, prælatus autem pro quolibet ejusdem ecclesiæ capitulari, ex eadem vita migrante sex etiam missas infra novendium a die obitus computandum dicere teneatur, & absentes, ut eisdem satisfaciant certiores reddantur.

Conc. Mil. 2. dicto tit. 2. d. 14.

Cap. X. *De injuriis verbo, aut facto illatis.*

§ I.

SI viri ecclesiastici (qui propter status eminentiam, reliquo populo Christiano præ oculis habentur, quique verbis, moribus, & actionibus solidæ virtutis exemplum præbere debent) seipsos, ut par est, a vitiis omnibus corrigent, plurimis profecto ad hoc necessario conditis legibus, mandatisque opus non esset. Quare hæc sancta Mexicana synodus inviolabili ordinatione decernit, & mandat, ut quoties aliquos præbendatos jurgari, aut tam verbo, quam facto rixari, quavis ex causa occurrerit, eos præsidens arbitrio suo juxta cujusque culpam mulctare, & ad mutuam amicitiam quam primum restituere possit, ac debeat. Quando

Ex consti. Hisp. c. 116 & 117. Conc. Mil. 3. verbo rixæ, & contumeliæ.

ANNO CHRISTI 1585.

Quandoquidem tot ſpiritualia, ac temporalia bona, ex concordi fraternitate, & pace; tot vero damna, & incommoda, ex odiis, ac diſſenſionibus oriuntur. Si quis autem, quod abſit, pacem, & amicitiam reſpuerit, a prælato, qui ſtatim de hoc certior fiat, tamquam a patre efficaciori remedio corrigatur.

§ II.

Declarat nihilominus eadem ſancta ſynodus, non eſſe ſuæ intentionis, per hoc decretum, cuiquam jus aliquod tollere, ſed quavis reconciliatione, & amicitia interveniente, offenſum, contra offendentem conquiri, ac litem proſequi in judicio poſſe, affectu tamen paterno per viſcera miſericordiæ Dei noſtri offenſos hujuſmodi hortatur, & monet, ut quid ejuſdem domini miniſtros, ac vere caritatis, quæ patiens, & benigna eſt, ſectatores deceat, ad puſillorum exemplum, & ædificationem attendant, atque adeo, quaſlibet ſibi ipſis illatas injurias, in ejus, qui pro totius generis humani culpis ſatisfecit, quique nobis ipſum quotidie offendentibus clementiſſime parcit, amorem, & gratiam aliis remittant, pro quorum, aliorumque in præmiſſis neceſſariorum diſpoſitione, & effectu, eadem ſynodus præſidenti, & capitulo conſcientias onerat, ut ſublatis omnino diſſenſionibus, & ſcandalis, quæ ad Dei obſequium, & divini cultus augmentum expedire judicaverint, provideant. Idemque præſidens, tam in capitulo, quam alibi præbendatos a durioribus verbis, & manuum motibus, unde plura ex præmiſſis abſurda naſcuntur, abſtinere jubeat, ac pertinaces, ſi opus fuerit, mulctari faciat.

§ III.

Quæ omnia, & ſingula, ut præfertur, ſtatuta hæc ſancta provincialis Mexicana ſynodus, ab omnibus cathedralibus hujus archiepiſcopatus, & provinciæ præbendatis obſervari, illaque, & mulctas in eis contentas, a præſidentibus, & capitulis debitæ executioni mandari, ac ceremoniale ſimiliter ordinatum, & eiſdem ſtatutis inſertum recipi, & exercitari, præcipit, injungit, & mandat. In quorum fidem has literas aſſiſtentium eidem ſynodo patrum nominibus munitas ſigillari fecit. Mexici in aula ſynodali, decimo ſeptimo Kalendas Novembris. Anno domini milleſimo, quingenteſimo, octuageſimo quinto.

P. archiepiſcopus Mexicanus.
Fr. Garcia epiſcopus Guathemalenſis.
Fr. Ioannes epiſcopus Mechoacanenſis.
D. epiſcopus Tlaxcalenſis.
Fr. Gregorius epiſcopus Yucatanus.
Fr. D. Novæ Galliciæ epiſcopus.
Fr. B. epiſcopus Antequerenſis.

In teſtimonium veritatis, præmiſſis meo nomine ſubſcripſi. *Doctor Ioannes de Salzedo.*

Nos Antonius tituli SS. Ioannis, & Pauli preſbyter cardinalis Carafa fidem facimus, & atteſtamur, ſtatuta facta a reverendiſſimo domino archiepiſcopo Mexicano in ſynodo provinciali anno MDLXXXV. celebrata, unaque cum ſynodo prædicta ad ſanctiſſimum dominum N. miſſa a ſacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando ſanctitatis ſuæ auctoritate præpoſitorum emendata, atque aptata fuiſſe, eorumdemque ſtatutorum originale apud ipſam congregationem remanſiſſe, cum quo hujuſmodi ſtatuta hoc libro chartarum LXXIX. quarum prima incipit, Sancta ſynodus provincialis in civitate Mexicana, ultima vero; augmentum expedire, & deſinit. Doctor Ioannes de Salzedo; deſcripta & collata in omnibus, & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu ſubſcripſimus, & ab infraſcripto ſecretario item ſubſcribi, ſigillumque noſtrum, quo in congregationis prædictæ literis & ſcripturis obſignandis utimur; apponi mandavimus. Romæ die XXVII. Octobris MDLXXXIX. Ita eſt a card. Carafa. Laurentius Frizolius ſacræ congregationis antedictæ ſecretarius de mandato.

Et eſt ſignatum ſigillo illuſtr. card. Carafa.

† *Locus ſigilli card. Carafa.*

ANNO CHRISTI 1590.

** CONCILIUM PROVINCIALE TOLOSANUM,

QUOD ILLUSTRISSIMUS ET REVERENDISSIMUS Franciſcus de Ioyoſa S.R.E. tituli ſanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio preſbyter cardinalis, habuit, anno domini 1590. *menſe maio.*

INDEX TITULORUM.

Pars prima.

Pars ſecunda.

Pars tertia.

Anno Christi 1590.

Pars quarta.

De excommunicatione.
De jurisdictione ecclesiastica & judiciali foro episcopi.
De rerum ecclesiasticarum, beneficiorumque, aut locatione aut alienatione.
De decimis & oblationibus.
De simonia & confidentia.
De provisionibus & renuntiatione beneficiorum.
De residentia.
De visitatione.
De jure patronatus.
De sacra inquisitione.
De libris prohibitis.
De hereticis, magis, sortilegis, astrologis.
De blasphemia.
De usuris.
De testamentis & legatis piis.
De exemptis & privilegiatis.
Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.
Indictio futuri concilii secundi provincialis.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI.

PARS PRIMA, QUÆ EST, de personis.

NOS FRANCISCUS DE IOYOSA, S. R. E. tituli sanctiss. Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, Dei & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Tolosanus, de consilio & assensu reverendiss. D. D. coepiscoporum nostrorum in provinciali synodo Tolosana, hæc statuimus & sancimus.

DE FIDEI PROFESSIONE.

1. In primis, & divinis ecclesiæ legibus, & sacrosanctis conciliorum decretis, qua decet, veneratione parentes, ea omnia & singula, quæ a sancta Tridentina synodo definita & statuta sunt palam recipimus; veram obedientiam summo Romano pont. spondemus, & profitemur: simulque hæreses omnes, ab eadem synodo damnatas, publice detestamur, & anathematizamus.

2. Et quoniam ea est catholicæ fidei dignitas, & præstantia, ut hac vel minimum titubante, reliqua omnia eodem motu labefactata necessario cócidant: hoc unum futuræ deliberationis, actionumque nostrarum firmissimum fundamentum jaciendum ducimus, conciliique hujus nostri primordia ab hac fidei professione sumimus, quæ a felicissimæ memoriæ Pio quarto, sanctissime præscripta est, his verbis.

Ego N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram patris: Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, Amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector. Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria: scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio, & admitto: Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio; Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium, pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse, vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima, & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse: atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam: indulgentiarum etiam potestatem, a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse, affirmo: Sanctam, catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem, & magistram agnosco, Romanoque pontifici, beati Petri, apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro: Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo: hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest,

teſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem, & integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem. N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

3. Quæcumque poſthac tertio quoque anno provincialia cogentur concilia, ſic eſſe inchoanda ſtatuimus, ut quicumque illis intererunt, hanc una oris mentiſque confeſſione fidem, caſte, inviolateque profiteantur.

4. Quicumque deinceps, aut archiepiſcopatum Toloſanum, aut ad Toloſanæ provinciæ epiſcopatus aſſumentur, in ipſa ſua conſecratione, & cooptatione hanc eandem fidem jurati præſtabunt. Qui beneficia obtinent, quique obtenturi ſunt, abbates, cœnobiorum præfecti, academiarum doctores, magiſtri, regentes, iique qui ſcientiam aliquam, artemque publice, in academiis, gymnaſiis, monaſteriis, aut in præſentia docent, aut poſthac edocturi ſunt, quique gradum aliquem in quavis facultate conſequentur, & ii demum qui vel ad conciones, vel ſacros ordines admittentur, coram notario & duobus teſtibus in manibus epiſcopi, vel ejus vicarii hac eadem fidei profeſſione palam ſolenniterque ſe obſtringent; quæ poſthac in tabulas publicas ab eodem notario digeſta, libro in epiſcopali archivio aſſervando diligenter deſcribetur.

De epiſcopis.

1. QUOS in cuſtodia ſanctuarii excubare juſſit, ſpeculatoreſque domus ſuæ præfecit dominus, eos aut incuria deſidere, aut inertia dormitare ut turpiſſimum, ita pernicioſiſſimum eſt. In id igitur epiſcopi, qua maxima poterunt diligentia, incumbant, ut creditos ſibi populos conſervent, errantes in viam reducant, perditos requirere & recuperare poſſint.

2. Sed & alios etiam probatos, ſpectatæque fidei viros adhibeant, qui quæ in quoque emendanda compererint, ad ſe quam fideliter deferant, iiſque ſtatim epiſcopi mederi conentur.

3. Hortamur, ut parochos ſuæ civitatis ſemel ſaltem in anno, idque per ſacra quatuor tempora ad ſe convocent, navatæ in cuſtodiendis ovibus ſibi commiſſis operæ rationem ab iiſdem repoſcant, & illos officii, munerique ſui, brevi habita conciuncula, commonefaciant.

3. Nec unquam ſacras & epiſcopales actiones exerceant, quin prius perficiendi miniſterii dignitatem, vim, rationemque populo gravi aliqua concione explicarint, quo altius fidelium animis defixo rerum ſacrarum cultu, eos ad ea, quæ fidei, & religionis ſunt, magis ac magis accendant, & inflamment.

5. Officiarios, maxime vero officiales, & promotores, & morum probitate, & eruditione, quoad fieri poterit, conſpicuos habeant, hoc unum ſaltem inſpicientes, ut tales ſint, qui doctrinæ defectum, ſi quis ſit, vitæ integritate poſſint compenſare.

6. Miſſam quam poterunt frequentiſſime, dominicis vero feſtiſque diebus ſemper, celebrent: Quoque magis populum exemplo profuturo adjuvent, non in privatis ædibus, aut extra eccleſiam, ſed in oratoriis divino tantum cultui dedicatis miſſam celebrent.

7. Orationibus, & meditationibus ſingulo quoque die, certis, ſtatiſque horis incumbant, quibus in cæleſtium rerum contemplatione verſantes, divinam, ſibi, ſuiſque gregibus gratiam ſumma & veneratione & contritione deprecabuntur.

8. Quod reliquum erit temporis, id omne vel ſacræ librorum lectioni, aut doctis, & piis hominum colloquiis tribuant: hoc unum ſumma cura providentes, ne nimia laicorum hominum familiaritate, frequentioribuſque eorumdem conviviis, retinendam miniſterii dignitatem imminuant.

9. Faciles adeuntibus ſe præbeant: liberas de injuriis querimonias, tum omnium, tum maxime infirmorum admittant, eumque modum audiendis, alloquendis, adjuvandiſque omnibus adhibeant, ut homines non eorum magis humanitatem diligere, quam gravitatem venerari poſſint.

10. Pauperum, egenorumque hominum inopiam, non parca facultatum ſuarum propriarum diſtributione, ea caritate ſublevent, ut præter eas, quas per eleemoſynarios impertiendas curabunt, ipſi etiam propriis manibus eleemoſynas largiantur.

11. Quod ſi, ut fere fit, aliquos contigerit graviter laborare, atque eos maxime, quos vitæ ſanctitas, morum integritas, doctrinæque præſtantia commendet; epiſcopos in domino obteſtamur, ut humanæ ſortis memores, eos adeant, inviſant, conſolentur, ſanctamque illis benedictionem paterna caritate impertiantur.

12. Coepiſcopos vero, quod Deus avertat, bellorum, famis, peſtilentiæ, aliarumque difficultatum calamitatibus, aut publice aut privatim oppreſſos, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi, & privatis orationibus, & publicis ſupplicationibus adjuvare, & demum profuſa, quoad fieri poterit, eleemoſynarum largitione, aut iis aut etiam populo eroganda, quanta poterunt celeritate ſublevare conabuntur.

13. Ni tribus poſt obtentam proviſionem menſibus conſecrationis munus epiſcopi ſuſceperint, fructus, quos ſuos facere conciliorum decreta non ſinunt, aut ſeminariis conſervandis, aut pauperibus alendis, aut denique eccleſiis extruendis adjudicandos eſſe decernimus. Conſecratos vero obnixe precamur, ut quam citiſſime poterunt, eccleſiam ſuam inviſant.

14. In cathedralibus ſuis eccleſiis, & ſacramentorum adminiſtrationem, & benedictiones fontium, & denique ſponſorum benedictiones, aliaſque ceremonias, ad ſanctos Romanæ eccleſiæ ritus, uſumque, epiſcopi accommodari curent, nec alias inferiores eccleſias, earumque rectores a cathedralium obſervatione diſcedere patiantur.

15. Quoties, aut per civitates ſuas incedent, aut etiam per diœceſim iter facient, toties populo ſanctiſſimæ crucis ſigno benedicent.

16. Veſtes non ad luxum, ſed ad decorem epiſcopus adhibere debet, quem non magnifico ornatu, ſed vitæ ſanctimonia quæſita decet auctoritas. Erit igitur annulo epiſcopali contentus, ſed & illum ſemper geſtabit, quo ſponſæ, hoc eſt, eccleſiæ ſuæ perpetuo meminiſſe poſſit; ſumptuoſiores veſtium apparatus fugiet; eas vero, quas dignitati convenire maxime noverit, adhibebit.

17. Nigro epiſcopi utentur colore, & ſexta quaque feria, & in vigiliis, & in adventu & quadrageſima; niſi forte dies illi inciderent, quos non luctu, ſed lætitia celebrandos eccleſia jubet, quibus & aliis omnibus violacei coloris veſtimenta, in propria ſaltem eccleſia

ecclesia, gestabunt: Tonsura demum in capite grandiori conspicui incedent.

18. Picturas omnes, quæ prophanum aliquid redoleant, ab episcoporum domibus removemus. Eos vero in atriis ordine pingi omnes æquum esset episcopos, qui præcesserunt, aut eos saltem, qui sancta muneris episcopalis administratione, aut bonis moribus, aut denique doctrinæ raritate claruerunt.

19. Nec sane minor in victu adhibenda est cautio, cum omnibus, tum iis præcipue, qui aliis exemplo prælucere, & ad omnia eosdem informare debent. Inanes igitur illas, & ad ostentationem potius, quam ad vitæ necessitatem invectas ciborum varietates episcopi a suis mensis removendas curabunt, ea frugalitate omnia dispensantes, ut nec nimia parcitas avaritiæ, nec sumptus profusior ambitionis suspicionem ingenerare possit.

20. Lectio mensæ nunquam deerit; Nec tamen quævis admittenda, sed ea solum quæ vel ex sacris scripturæ hausta fontibus, vel ex sanctorum patrum libris deprompta, vel ab iis demum auctoribus mutuata, qui piorum antistitum memoriam non fictis monumentis illustrarunt, saluberrimum animæ pabulum præbere possit. Cui tamen sanctum illud concilii Tridentini decretum, quo sess. 25. c. 1. episcoporum vita informatur, & vero solennis illa ab omnibus episcopis in sua consecratione jurata formula interdum poterit admisceri.

21. Parasitos, sycophantas, histriones, cernuatores, susurrones, eosque omnes, qui vel verborum obscœnitate, vel maledictis in aliorum famam conjectis, scandalo piis hominibus esse solent, a mensis, imo a domibus episcopi serio arcendos, profligandosque, curabunt.

22. Pium aliquem, sanctum, incorruptumque virum, quoad ejus fieri poterit, & in theologiæ sacris mysteriis non mediocriter versatum a confessionibus habebunt, cujus ope, & consilio, graviora quæcumque incident negotia, pertractabunt.

23. Non mediocriter ii peccant episcopi, qui dum suæ se res præclare habeant, ministrorum, familiarumque salutem perire patiuntur; cavebunt igitur, ne officii rationem Deo persolventes, eorum peccata præstare teneantur. Quod ne accidat, pro salute familiæ perpetuo vigilabunt, in suorum religionem, fidemque inquirent, eosque omnes, bis saltem in anno, adventante nimirum quadragesima, adventusque initio diligenti examine visitabunt.

24. Nullum, qui pravitatis hæreticæ, aut alterius cujuslibet certi criminis labe notatus sit, domi patientur vivere, eosque solum domesticos deligent, quos non modo ab errato, sed etiam ab errati suspicione remotissimos esse noverint.

25. Frequentem omnibus confessionem, frequentem communionem injungent: festisque saltem solennioribus, iisdem ipsi sacrosanctum eucharistiæ sacramentum propria manu ministrabunt.

26. Quo vero paratiores illos, promptioresque ad hæc omnia reddere possint, spectatæ fidei, probatæque virtutis virum custodem, ducemque familiæ apponent: huic uni domesticorum fidem, religionemque transmittent. Is vero sacerdos sit, divinarumque rerum non ignarus, & qui familiares piis hortationibus adjuvare, & ad omne officii munus debite informare possit.

27. Confessarios etiam viros graves suis adscribant, quo mutuis plurium auxiliis optatum facilius domesticorum salutis finem consequi possint.

28. Provideant, ne qui ecclesiæ sumptibus sibi aluntur domestici, improbis & flagitiosis hominibus consuescant, aut in invidiosis, ignominiaque notatis locis observentur, ne conceptam a laicis episcopalis famulitii famam damnosa aliqua suspicione violent.

29. Missæ sacrificio cuncta episcoporum familia quotidie intererit; quod reliquum erit temporis non otio, aut desidiæ, sed justo, debitoque obsequio, liberalibusque exercitationibus traducent.

30. Aurum, argentumque a vestibus, qui episcopis inserviunt, excludent: serico promiscue non utentur, colorumque varietatem fugient, nigro solum, fuscove contenti. Vestimenta ad elegantiam ostentationemque non incident: Omnibus denique in rebus tales se præbebunt, ut omnibus exemplo, & admirationi esse possint.

De capitulis & canonicis.

CAPUT II.

1. CANONICOS, quos serioribus in rebus advocare, & in consilium adhibere solent episcopi, non vitæ solum integritate, & eruditione valere, verum etiam ætate, judicii maturitatem præ se ferre æquum est; tum ne ætatis tyrocinio forte labantur, tum ut officii dignitatem probabili opinione apud vulgus sustineant. Et ecclesiæ igitur majestati, & amplitudini consulentes, nullum deinceps in numerum, albumque canonicorum in cathedralibus nostris ecclesiis adscribi volumus, qui subdiaconatus ordinem adeptus non sit, aut saltem in ea ætate constitutus, quæ intra annum subdiaconatu donari possit: ea tamen lege ut quamprimum vigesimum quintum ætatis annum attigerit, presbyteratu initietur.

2. Ordinis quoque ea servanda venit ratio, ut post eos, qui in aliqua sunt dignitate constituti, primi canonici sacerdotes sedeant, secundum hoc diaconi, postremi subdiaconi subsequantur. Qui vero sacris initiati nullo modo sunt, tam qui canonicatum ante concilii promulgationem obtentum possident, quam qui posthac intra annum initiandi obtenturi sunt, stallum superiorem in choro non ascendant.

3. Par est etiam, ut probe unusquisque suo muneie fungatur, quo mutua omnium conspiratione, laudandi illi ceremoniarum, officiique ritus debita dispositione serventur. Præcipimus itaque iis quibus in ecclesiis, aut cathedralibus, aut collegiatis hæc cura transmissa fuit, ut quos matutinarum lectionibus, euangeliis, epistolisque decantandis destinatos agnoverint, eos ita edocere studeant, ut accurata vel minimi cujusque puncti, accentusque observatione justam cantus, lectionisque majestatem retineant, & conservent. Hoc si dedignati fuerint, episcopi, capitulique judicio, aut fructibus, aut officii possessione dejiciantur. Quæ omnia sub iisdem etiam pœnis in iis, quæ sui erunt muneris, reliquas omnes dignitates sollicite observare statuimus, & jubemus.

4. Qui in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis theologi canonici sunt instituti, ii bis, aut semel in hebdomada prælectiones, dominicis, vero festisque diebus conciones publice habeant. Iis porro lectioni-

lectionibus, concionibusque frequentes cathedralis & collegiatæ ecclesiæ dignitates, & canonici: lectionibus, saltem omnes earumdem ecclesiarum, imo totius civitatis clerici aderunt.

5. Qui optime indolis juniores canonici non vulgarem futuræ eruditionis expectationem concitarint, perfecta prima residentia, in academiis, exterisque universitatibus, perficiendorum studiorum causa, per quinquennium ad summum poterunt detineri. Hi vero temporis fideliter exacti, studiorumque progressus, capitulum singulo quoque anno admonebunt. Cujus rei statim a capitulo episcopus certior fiet.

6. Pacem inter se canonici agitent, placide tranquilleque invicem agant. Quod si, quæ humana fragilitas est, imprudentibus lites oboriantur, eas illico inter se amice componere, sedareque contendant.

7. In comitiis, sodalitiis & capitulo, de iis primum, quæ ad divinum cultum spectabunt, tum de justa morum reformatione, delictorumque debita animadversione, demum de priuatis rebus temporalibusque negotiis agant.

8. Statutorum omnium episcopis suis capitula infra tres menses copiam sine fraude faciant. Quæque ex illis communi jure, sacrisque canonum decretis non refragari conspexerint, castissime episcopi observanda curabunt.

9. Quæcumque in hac nostra provincia immunitatem aliquam prætexunt, nec ullis episcoporum, sed solis apostolicæ sedis legibus se subjacere profitentur capitula, conciliorum provincialium sanctionibus, decretisque, vel ipsa sede apostolica jubente, obstricta se esse norint. Ab iis igitur ne latum quidem unguem quavis ratione discedant, sed ea diligenter servent, & sedulo exequantur. Quæ secus faxint, quocumque juris remedio cogantur, severissimeque puniantur.

10. Quod Tridentina synodo cautum est, ut quælibet cathedralis ecclesia pœnitentiarium habeat, id pro virili episcopi perficiendum curabunt. Itaque præbendam primo vacaturam huic muneri uniant, & applicent, & virum probum, atque idoneum in jure canonico, aut sacra theologia doctorem vel licentiatum, aut alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ad id officium recte exercendum deligant.

De parochis.

CAPUT III.

1. QUAM anxie sollicitequecommissæ sibi animarum saluti invigilare parochi debeant, is facile intelliget, qui iis de populi peccatis rationem reddendam esse noverit. Id ne accidat, super gregis custodia perpetuo stent, sacris hortationibus concionibusque diebus dominicis, & aliis a sacra Tridentina synodo præscriptis festivitatibus habendis, populum de salute commonefaciant, ad erebram confessionem communionemque incitent, & vero ad eam in nativitatis domini, pentecostes, aliorumque festorum solennitatibus accedere hortentur; ægrotos frequenter etiam non vocati adeant, suscipiendorum sacramentorum necessitatem explicent, & quam maxime poterunt, eorumdem conscientiæ consulant, tum denique reliqua omnia parochorum munera fideliter exequantur.

2. Ut autem fidelius officio suo fungi queant, Latinum, Gallicumque Romanæ fidei catechismum perpetuo habeant, quæque in eo de apostolorum symbolo, decalogo, sacramentis, aliisque rebus ad salutem necessariis continentur, populo, quoties opus fuerit, explicent. Decreta demum, & provincialis & diœcesanæ nostræ synodi frequenter legant, a quibus quæcumque ad suam populique vitam moderandam pertinent, excipere & agnoscere possint.

3. Novorum suæ parochiæ inquilinorum mores, vitam, actiones, fidemque diligentissime observent, quam frequentes in sacramentis suscipiendis sint, inquirant, deque mulierum, quas secum habuerint, cognatione, matrimonio, honestate, aut impudicitia a proxime habitantibus, quam fieri poterit accuratissime, cognoscant.

4. Præcipuam vero pauperum, qui in sua parochia sunt, nubiliumque puellarum, orphanorum, pupillorum, infirmorum, viduarum, senio demum confectorum rationem habeant, eosque omnes, aliosque quos vel spirituali vel temporali misericordia noverint indigere, consilio, ope & facultatibus adjuvare, reliquosque suo exemplo ad eos sublevandos incitare conentur.

5. Et quo largius, commodiusque eisdem subveniri possit, de iis omnibus ad episcopum referant, qui communis omnium pater, paternæ pietatis curam, caritatemque, qua poterit ratione, eis impertietur.

6. Parochus, si quinque in sua parochia sacerdotes habeat, iis privatas bis quaque hebdomada renovandas disceptationes instituat: hæ vel de catechismi Romani interpretatione, aut de casibus conscientiæ, aut denique de certis hujus concilii decretis erunt. Quod si forte in vicino regularium monasterio, divinarum ecclesiasticarumque rerum peritus aliquis lector doceat, eum sacerdotes consulere, ejusque opera, studioque uti poterunt.

7. His honestis exercitationibus privatisque disputationibus clericos omnes parochiæ suæ fines incolentes parochi interesse hortentur. Sic fiet, ut instructiores, & ad quævis obeunda munia paratiores sacerdotes habere possint. Quod si forte mandato renuentes clericos cognoverint, episcopum certiorem de ea re statim faciant, qui eos, quacumque poterit ratione & auctoritate, ad id præstandum adigat.

8. Quoscumque parochiali ecclesiæ rectores aut præficient, aut admittent episcopi, eos & debitam sanctæ sedi apostolicæ, episcopoque obedientiam, & præscriptam a sacra Tridentina synodo residentiam, & jurium ecclesiæ defensionem, & bonorum præsentium conservationem, & ampliationem, & denique distractorum, alienatorumque recuperationem sancte polliceri, imo etiam jusiurandum ad ejus rei testimonium accommodare nulla mora interposita cogant.

9. Nullum deinceps ad animarum curam admittent episcopi, qui non prius aperte testatus fuerit, se ab episcopi imperio, & jurisdictione nequaquam exemptum, immunemque esse, fidemque suam episcopi diœcesani mandatis per totum præfecturæ suę tempus obstrinxerit, privilegiisque omnibus, immunitatibus, exemptionibusque declinatoriis palam renuntiarit.

10. Quibus aut cathedralibus, aut collegiatis ecclesiis adjuncta est cura animarum, peculiarisque parochia, provideat episcopus, ut qui ad hujus administrationem deligetur, necessariis vitæ subsidiis, honestisque stipendiis a capitulo, vel aliis, quorum interest, augeatur.

Anno Christi 1590.

11. Ubi populus ita numerosus fuerit, ut parochus sufficere non possit ad curam exercendam, & sacramenta administranda, cogat eum episcopus ad adjungendum sibi tot coadjutores, quot fuerint necessarii, ad Tridentini concilii præscriptum.

12. Nulli parochorum absenti ecclesiæ suæ moderandæ, sacramentisque ministrandis, vicarium alioquin idoneum & ab episcopo probatum præficere liceat, quin prius non residendi, regendique veniam ab episcopis, aut eorum vicariis per literas impetrarint; quam tamen licentiam episcopi ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non concedant. Qui secus faxint, fructuum qui per id temporis percipientur, privatione, pœnisque aliis ab episcopo indicendis puniantur.

13. Parochos æquum est ab aliis sacerdotibus, quibus nulla incumbit animarum cura dignosci. Quoties igitur processionibus, publicisque aliis actibus intererunt, sacrasve actiones exercebunt, superpelliceo, caputioque, quod proprium illorum insigne est, conspicui incedant.

14. Sed & sacerdotes, aliique quicumque parochiæ inserviunt, & in ea domicilium habent, sacris ecclesiæ officiis cum decenti ornatu, & quadrato birreto, superpelliceisque intersint, matutinis, horisque aliis parocho adsistant, ecclesiæ proventus aliter amissuri, imo, si contumaces fuerint, etiam excommunicandi.

15. Quod si in quavis alia re, in justa sacramentorum administratione potissimum, parochos vigilantissimos esse oportet. Quæcumque itaque de iis, locis propriis, postea dicentur, ea omnia sine excusatione præstare, & perficere iidem studebunt.

16. His porro legibus constitutionibusque omnibus, parochi omnes & singuli teneantur quicumque tandem illi sint, etiam exempti, qui cessante exemptione interesse deberent, ratione parochialium ecclesiarum etiam unitarum, iidemque diœcesanæ synodo interesse, quæque in ea statuta, & sancita erunt, concernentia curam animarum & sacramentorum administrationem, diligenter observare compellantur.

De presbyteris & clericis.

CAPUT IV.

1. CUM ea sit sacerdotalis ordinis dignitas, ut aliis videatur dignitatibus prælucere, summa ope sacerdotes niti debent, ut effictam omnium animis tanti muneris dignitatem exempli raritate sustineant; illudque perpetuo reputent, se non sibi solos vivere, sed præclaræ vitæ documenta hominibus aliis debere.

Sacerdotes itaque omnes, quocumque honore insigniti, aut quacumque in dignitate constituti tamdem sint, dominicis festisque diebus, nisi justo aliquo præpedimento avocati fuerint, missæ sacrificium celebrent.

2. Quicumque aut curatum, aut quodvis aliud ecclesiasticum beneficium obtinens, nullis legitimis impedimentis distractus, divinum officium non dixerit, ejus fructus non capiat, perceptosque aut ecclesiæ extructionibus, aut pauperum eleemosynis impendat. Quod si canonice monitus idem *steterit, segniorisque propositi plus æquo tenacior fuerit, beneficii possessione moveatur. Quicumque porro majoribus ordinibus initiati, licet beneficio careant, officii divini recitationem prætermiserint, præter eam, qua misere animam suam obligant, fraudem, severis episcoporum animadversionibus

*fecerit

A veniunt coercendi. Sed ut major Christianorum sit inter se consensio, horæ canonicæ tum privatim, tam publice ex breviarii Romani præscripto recitentur.

3. Quo vero major ordini auctoritas concilietur, honesto, decentique habitu incedant, quæque super hac re a sanctissimo domino nostro Sixto V. bulla huic concilio inserenda sancita sunt, debite observent.

4. Vestem talarem utramque, si fieri possit, adhibeant: sin minus, exteriorem saltem, alteram vero ad suram imum demissam: hoc autem discriminis intererit, ut qui interiori talari utentur, pallium ad talos usque extensum gestare poterunt: sola aliis

B toga, eaque sumptis admotisque brachio manicis, nisi forte domi & privatim, concedetur.

5. Tonsura sit conspicua, non ea quidem in omnibus clericis una, sed major sacerdotalis digitis tribus undequaque a vertice pateat, duobus diaconalis, semidigito subdiaconalis angustior, minorum ordinum omnium minima, & digito undique sit diducta.

6. Nusquam aut in ecclesia, aut per urbem absque quadrato birreto clerici conspiciantur, nisi aut duriori frigore, aut ferventiori æstu, aut nimboso, pluviosoque aere, aut demum alia cæli inclementioris injuria impediantur.

C 7. Et quoniam sacerdotum vitia, ut apparere maxime, & primo conspectu occurrere, majori denique dedecori haberi, imo & quæ in aliis levia, in illis gravissima censeri consueverunt; iis tripudia, ludos publicos, aliaque omnia, quibus reliquos homines damnoso aliquo scandalo offendere possent, omnino interdicimus, & prohibemus.

8. Clerici qui vel sacris initiati, vel beneficio erunt præditi, in foro coram sæculari judice numquam causas publice agant, aut advocati, procuratorisque personam sustineant, nisi forte provocati, in jus rapiantur, aut ecclesiæ suæ, aut parentum, aut miserabilium personarum intersit: neque id etiam nisi prius episcopi scripto impetrata & concessa venia. De jure tamen rogati privatim responsitare, li-

D tisque instruendæ consulta, non expressa mercede, dare poterunt.

9. Quod si clerici inter se judicio contendere, extrema (neque enim id aliter fieri debet) necessitate cogantur, nequaquam judicem sæcularem, sed solum ecclesiasticum, & vero ipsum episcopum adeant, ut privatim, non in prophanorum oculis, ecclesiasticorum res componantur. Pœna secus facientes canonibus indicta, imo etiam severiori ab episcopo infligenda coerceantur.

10. Nulli laicorum, etiam principum, nisi in iis, quæ sacerdotalem deceant dignitatem, idque petita & ea quotannis renovanda ab episcopo licentia,

E clerici inserviant, ne sacerdotii auctoritatem humiliori, abjectiorique ministerio dedecorent.

11. Tribus post ordinationem mensibus missam sacerdotes celebrent, aut justum impedimentum afferant. Ni faciant, in jus a promotore trahantur, errati rationem reddituri. Contumaciores excommunicatione puniantur.

De concionatoribus.

CAPUT V.

1. QUI docet, verborum suorum sit ipse exemplum, ut magis opere doceat, quam sermone. Concionatores itaque quasi in aperto spectaculo ante omnium oculos vitam acturi, neminem celaturi,

turi, mores ad profuturum exemplum instruant, doctrinam, concionesque ad sacrosancti concilii Tridentini præscripta, & ad ea etiam, quæ a nobis libello ad id accommodato præscribentur, quam poterunt accuratissime informent.

2. Episcopi proprium est docere. Id quoad ejus facultas, negotiaque ferent, frequentius præstare conabitur: Sin minus, probos saltem, eruditosque viros ad id muneris seligat, nullumque in sua diœcesi sine ipsius expressa licentia concionari sinat, nisi id ei ex proprio munere, utpote parochiam obtinenti, competat; eamque in concedenda cautionem adhibeat, ut neminem nisi jam ætate maturum, subdiaconatusque saltem ordinem consequutum admittat.

3. Quos ab hæresi conversos ad ecclesiam rediisse cognoverint, eos non ita facile ad conciones admittant episcopi, tum ne concepta jam tantæ pravitatis opinio multorum animas nocituro præjudicio offendere possit, tum quod non ita strenue in iis quæ fidei catholicæ sunt, versati, de tantis mysteriis inepte sæpenumero balbutire consueverunt.

4. Ea hora, qua episcopus concionatur, nemini in civitate liceat concionari, & cujusvis alterius concionis tempore missæ nequaquam in ipsa ecclesia celebrari debent.

5. Perdifficile est episcopis, iis præsertim qui latioribus diœcesibus sunt constituti, omnes eorum ecclesias perlustrare, & in iis concionem habere. Eos tamen hortatur hæc synodus, ut apostolorum exemplo populum sæpius per literas invisant, & consolentur, idque potissimum iis temporibus, quibus anniversaria redemptionis nostræ mysteria celebrantur. Hæ frequenti populo perlegentur, quo is paternam illam caritatem, propensumque pastoris erga se animum agnoscere possit.

6. In majoribus civitatibus, primisque parœciis, singulis dominicis festisque, in aliis vero diebus solennibus haberi concio debet. In oppidis, vicis, aliisque locis, si ita facultas ferat, quaque dominica, aut saltem unoquoque mense semel. Quod si ea sit concionatorum penuria, ut id per se, vel per alios præstare parochi non possint, homilias certe lingua vernacula conscriptas, & ab ordinario approbatas, aut traditum a Tridentina synodo catechismum perlegant, & interpretentur, donec metropolitani auctoritate excusus liber in lucem exeat.

7. Episcopi, ceterique omnes qui in aliqua ecclesiæ dignitate sunt constituti frequentes concionibus aderunt, quo amplectendam reliquis ex populo exempli imitationem tradant.

8. Et quoniam vel sola avaritiæ suspicio, in omnibus ecclesiasticis, tum vero maxime in verbi Dei concionatoribus populum non mediocriter offendit, cavebunt quam diligentissime concionatores, ne de concionum suarum mercede paciscantur: quod si populus eleemosynam concionatoribus præbere neglexerit, episcoporum erit dare operam, ut iis de victu & congrua eleemosyna provideatur.

De vicariis foraneis.

CAPUT VI.

1. VICARII, quos foraneos vocant, non minimo episcopis esse consueverunt levamento, quia horum opera, & præsentes gregem intueri, & ei providere, & denique opem ferre minori cum molestia possunt. Videbunt igitur episcopi, an archidiaconorum, & archipresbyterorum, aut penuria, aut defectus vicariorum ejusmodi operam requirat. Atque ita ex sacerdotibus aptiores, & ad hoc munus instructiores seligere poterunt, hisque singulis certas diœceseos suæ regiones ex arbitrio præscribent, vicarium in loco insigniori & frequentiori constituentes, iisque ea permittentes, quæ per uniuscujusque doctrinam, temporum, locique rationem plus minus concedenda esse duxerint.

2. Horum erit officium semel singulis mensibus, ubi commode fieri poterit, quos in sua regione animarum rectores subjectos habuerint, omnes in aliquam ex parochialibus regionis illius ecclesiis per orbem advocare. Concilium itaque, eo quo visum fuerit die, indicent, pridie illius diei peccata omnes confitebuntur, conventus die singuli missam in ea ipsa ecclesia celebraturi. Qua peracta, pro mortuis universi in choro, missam solenni more cantabunt, concioque a vicario priori semper congregatione alicui injungenda habebitur.

3. Confectis sacris, per vicos, aut saltem circa in cœmeterium supplicationes habebunt: hinc in domum parochi cibi sumendi causa se conferent, ibi quam poterunt parcissime simul vivent: mensæ pii alicujus libri lectio admiscebitur. Deinde assurgentes omnes gratias Deo agent, ecclesiamque repetent, ubi superpelliceis omnes induti, vicario etiam stolam habente, dictaque ab eo, in congregationis principio recitari solita oratione, locis unicuique paratis assidebunt, parochiarum difficultates, & incommoda proponent, iisque conjunctis auxiliis pro virili opitulari, & succurrere conabuntur.

4. Casus apostolicæ sedi, episcopisque reservatos, metropolitani mandato, excuso deinceps libello, promulgandos, vicarii reliquis sacerdotibus legent, tum aliquot hujus nostri concilii sanctiones, aliquot etiam ex his, quæ in diœcesanis synodis decernentur, & vero non nihil de casibus conscientiæ ex probatis auctoribus excerptum palam omnibus explicabunt.

5. In id vero potissimum vicarii incumbent, ut sacerdotum mores, vitam, actiones diligenter rimentur, & introspiciant, in eorum officium, & defectus inquirant, videantque an mandata episcopi aut quævis alia episcopi nomine sibi denuntiata, pro ecclesiarum necessitate, extructioneque præstiterint: an ea omnia, quæ hujus nostri concilii auctoritate de habendis libris, de religiosa sanctissimæ eucharistiæ asservatione, & renovatione; de calicum, mapparum, corporalium, aliorumque missæ ornamentorum puritate & munditia, de tuta baptisterii, sacrorumque oleorum asservatione, de baptizatorum, chrismatorum, conjugatorum, mortuorumque separatis libris, aliisque rebus ad divinum cultum pertinentibus sancita, jussaque sunt, qua fieri debuit vigilantia, observaverint.

6. In hæc omnia, & quæcumque alia vel privatim mandarit episcopus, vel episcoporum curam desiderare ipsi noverint, quam poterunt sedulitatem vicarii intendent, & de iis episcopum per literas commonefacient.

7. Vbi primum in urbem venerint, episcopum illico convenient, pensique rationem, proposito eorum, quibus commissi sunt, statu, accurate reddent.

8. Rectores omnes, quicumque tandem illi sint, & quacumque præditi dignitate, vicariis morem gerent: sin minus, negligentiæ contumaciæve, quæ quæ tandem illa fuerit, ab episcopo promodo culpæ punientur. Tales autem erunt vicarii, ut episcopi nutu exauctorari, imo etiam male gestæ provinciæ pœnas luere ejusdem arbitrio possint.

De monialibus.

De monialibus.

CAPUT VII.

1. QUÆ monasteria consecratarum virginum, juri imperioque suo subjecta esse cognoverit, in iis conservandis, informandis, & in officio continendis, præcipuam episcopus curam conferat, pœnas a Tridentino concilio indictas, aliasque pro arbitrio, si necesse sit, indicendas, ad eam rem adhibiturus.

2. Nulli sanctimonialium, quovis etiam probabili prætextu, ne per tantillum quidem temporis, monasterio post voti sponsionem egredi liceat, nisi summa necessitate coacta sit, eaque ab episcopo probanda, quæque felicis memoriæ Pii V. decretis, & sanctionibus non sit contraria.

3. Si quas resciverit clausuræ finibus monachas non impetrata licentia exiisse, in eas pontificiis sanctionibus, aliisque juris auxiliis pro rei necessitate episcopus animadvertet.

4. Nemini vero cujuscumque tandem conditionis, generis, gradus, dignitatis, sexus etiam, vel ætatis sit, absque episcopi, aut ordinis generalis, provincialisve, aut demum visitatoris ad id muneris specialiter deputati licentia, scripto etiam conferenda, monasteria ingredi sit concessum.

5. Quibus porro per episcopi, aut alterius superioris licentiam ad monasteria est aditus, ii liberioris ingressus voluntatem concessæ veniæ nomine non prætexant. Neque enim pro arbitrio, sed in casibus dumtaxat necessariis in monasteria admitti possunt. Qui secus faxint, felicis memoriæ Gregorii XIII. sanctionibus, ultra alias pœnas, ipso facto excommunicati, a sola apostolica sede, ex ejusdem pontificis bulla absolvi possunt.

6. Moniales cum nemine externo colloquentur, nisi per cancellos ferreos, & rotam sive turnum, præsente etiam præfecta, aut duabus sororibus. Literas vero neque ad quemquam scribere, præterquam ad episcopum, aut superiorem, ex causa necessaria, neque ad se missas, nisi prius a præfecta lectas, aut legi jussas, legere, aut aperire poterunt.

7. Omnimoda librorum lectio monialibus nequaquam concedatur, sed eos tantum libros & legere, & habere poterunt, quos vel episcopus, vel ordinis superior scripto approbarit.

8. Quæ monialium præfecta, aut regularis superior, virginem aliquam non explorata prius, episcopi examine, illius voluntate, aut votum profiteri, aut monialem habitum induere passa fuerit, ea pœnas episcopo graves, justasque persolvat.

9. Ne intra septa monasterii, sed in ipsa monasterii ecclesia palam, & publice novitiæ examinentur, quo libere, confidenterque suum animum testari queant,

10. Quæ omnia a felicis memoriæ Gregorio XIII. & ea præcipue, quæ de certo, statutoque monacharum numero, de eleemosynis præstandis, de ostiolo, quo ad exteriorem ecclesiam e monasterio patet aditus, obstruendo, de clausura ab eisdem non violanda, & a conversis etiam servanda, sancita & statuta sunt, ea tum in omnibus sibi subjectis, tum etiam regularium fidei commissis monasteriis, quam diligentissime exequenda, conservandaque episcopus curet.

A

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI, PARS SECUNDA, QUÆ EST DE REBUS, HOC EST, *De sacramentis & sacramentalibus.*

CAPUT PRIMUM.

1. CUM divina illa numquam perituræ salutis pignora sacramentis venerandis, illorumque pio usu contineantur, summa etiam sanctitate, & veneratione Christianis veniunt, & tractanda, & B suscipienda. Nusquam igitur vel episcopi vel parochi, ad eorum administrationem accedent, quin prius, ex Tridentini concilii catechismo profuturum illorum usum, admirandamque vim suscipientibus, audientibusque explicarint.

2. Ecclesiæ sacramenta, non solum sine simoniæ labe, sed & sine avaritiæ suspicione præbeantur; nec ulli aut presbytero, aut ministro quicquam in eorum administrationem exigere, verbis etiam signisve, directe, aut indirecte petere liceat.

3. Et rituum, & ceremoniarum varietas non mediocriter Christianos offendere consuevit: id ne accidat, diligentissime est præcavendum; uniformis itaque, minimeque distincta sacramentorum admi- C nistratio, quam fieri poterit religiosissime ab omnibus observetur. Quod ut facilius assequantur, in rituum libro descriptas ceremonias, unuiquisque perdiscere, & exequi pro viribus conabitur.

4. Neiis, qui oppidorum septo conclusis parochiis subjacent, quavis aut noctis, aut temporis injuria, necessaria desint sacramenta, e re episcoporum erit, commodiori illis parochia providere, aut etiam si ita iisdem episcopis visum fuerit, vel renuentibus parochis novas ad illorum usum ex Alexandri III. & concilii Tridentini decreto extruendas curare, quibus ex matricis ecclesiæ fructibus congrua portio, aut ex coacta populi contributione sufficiens redditus adscribi, assignarique poterit.

De baptismo.

D CAPUT II.

1. QUO altius, firmiusque Christianorum mentibus hæreat tanti ministerii concepta religio, quam nitidissime fieri poterit, illius procurabitur puritas, nec umquam, nisi, annotino chrismate in ejus administratione utendum erit.

2. Nec vero cuiquam, nisi per summam necessitatem, & eam quidem, damnoso admodum præjudicio devitandam, extra ecclesiam liceat baptizare.

3. Qui autem domi infans, urgente mortis peri- E culo, fuerit baptizatus, huic iterum baptismus non est sub conditione conferendus, sed certe ceremoniæ, iis etiam necessariæ, qui ab hæreticis baptizati ad ecclesiam revertentur, tantum erunt adhibendæ, dum tamen in baptismo formam, materiamque debitam adhibuerint.

4. Ubi primum natus infans fuerit, sacro baptismate statim abluatur. Quod si justum aliquod impedimentum accesserit, at saltem longius, quam in octavum diem baptismus ei non prorogetur. Parentum vero hac in re oscitantiam, si qua fuerit, parochi ad episcopum deferre tenebuntur.

5. Quos jam antea baptizarint hæretici, eos rebaptizari prohibemus, nisi forte receptam ab eccle-

sia baptismi formam, materiamque eos minime observasse constiterit.

6. Cum projectis, expositisque puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum fictumve sit, parochi diligenter inquirent: si certi nihil compererint, in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt.

7. Et quoniam Christiani, & satanam, & mundi fastus, pompasque ipso baptismate ejurant, absurdum sane videtur magnifico adeo luxu inanibusque sumptibus diem quo baptismus confertur transigi. Solennem itaque illam musicorum concentuum concomitationem, risus, jocosve effusiores, & illas per ecclesiam deambulationes tollimus; oscula demum in ecclesia omnino dari prohibemus.

8. Baptisterium clausum perpetuo sit, mundum, purumque continuo fulgeat nitore, tum reliqua omnia in manuali descripta, ad ejus nitidum cultum accommodentur.

9. Quod Tridentina synodus sanctissime præcepit, unus tantum vel vir vel mulier, ad summum vero vir unus, & mulier una conjunctim e sacro fonte infantem tollant; quique susceptores fuerint, contractæ cognationis spiritualis a parocho sedulo sunt commonendi.

10. Nec iis, qui annos non excesserint tredecim, vel qui Christianæ doctrinæ, aut saltem precationis dominicæ, & symboli fundamenta non norint, nec hæreticis omnino susceptores esse liceat.

11. A baptismi solenni administratione procul arceantur hæretici, nec eis quavis occasione, vel minimum interesse permittatur.

12. Præsente clerico certe numquam, extrema solum alias necessitate, aut obstetrices, aut alii quicumque laici baptizabunt. Ne vero forte in tam gravi re imprudenter peccetur, an illæ formam ritumque baptismi teneant, sollicita parochi sæpius animadversione perquirent.

13. Hanc unam esse concedendi baptismi formulam doceatur sæpissime populus, Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. His verbis ne tantillum quidem aut detrahi, aut addi impune posse etiam moneatur.

14. Baptizandi infantis, parentis utriusque, & susceptorum nomina, annum, mensem, diemque etiam baptismi, parochi duobus religiose servandis libris excipient, horumque alterum episcopis quotannis custodiendum ferent.

De confirmatione.

CAPUT III.

1. ET omnibus aliis auxiliis, sed hoc potissimum ad id instituto confirmationis sacramento neglectæ, impugnatæque fidei, tum semper, tum his temporibus maxime videtur esse succurrendum. Ubicumque igitur opportunum fuerit, & congrua aliqua occasio sese obtulerit, & diœcesim præcipue obeundo, populo illud episcopi administrabunt.

2. Et vero tanti sacramenti dotes, vim, dignitatem, imo etiam non aspernendam necessitatem, quam frequentissime, sed eo potissimum tempore, quo illius administrationem episcopus indixerit, per conciones populo parochi commendabunt.

3. Quos in sua parochia, diligenti adhibita sollicitudine, hoc sacramento carere cognoverit parochus, eos quam primum sese obtulerit occasio, ad illud debite suscipiendum, adultos etiam, &

A peccata confiteri, & symbolum profiteri, & jejunos accedere, hortetur.

4. Ni summa quædam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad confirmationem admittendi; hi vero prius admonendi, ut Christianæ fidei præcepta addiscant. Quod autem ad susceptores attinet, hi ut & confirmati jam esse, ita & Christianæ religionis fundamenta, aut saltem orationem dominicam, & fidei symbolum, & vero decalogum memoriter tenere debent.

5. Quicumque ridiculum aliquod, aut ipsa obscœnitatis specie, aut quavis alia ratione, minus aptum Christiano nomen in baptismo sortitus est, is aliud decentius, convenientiusque ab ipso episcopo in confirmatione accipiat.

6. Quod de susceptorum, infantiumque nomine describendo, quod item de anno, mense, & die notando, in baptismo jam ante sancitum est, id omne
B in confirmatione diligenter a parochis est præstandum.

De pœnitentia & confessione.

CAPUT IV.

1. EDENDA est episcopi auctoritate in qualibet diœcesi faciendæ confessionis formula, casusque, quos reservatos vocant, subscribendi, ut qui in eos inciderint, pœnitentiarium adeant.

2. His observandis omnibus, quæ libro hac de re edito præscribentur, omnes, & singuli confessores
C teneantur.

3. Nulli sæcularium, regulariumve, absque ea, quam sacrosancta Tridentina synodus injunxit, approbatione, confessiones audire liceat.

4. Nec vero quispiam aliquid, vel directe, vel indirecte in confessionis, sed nec in aliorum sacramentorum administrationis mercedem exigat.

5. Confessariorum hoc munus erit, confessionis testificationem chartula, aut nota aliqua, in paschate confitentibus dare; hanc illi ad parochum deferent, qui eorum nomina, & cognomina libro descripta diligenter custodiet.

6. In parœciis singulis, cathedralibus etiam & collegiatis ecclesiis, ad confessorum ordinariorum
D numerum, tot extructæ sedes erunt accommodandæ: renuentibus parochis, & intra semestre non parentibus, pœna nutu episcopi infligenda.

7. Celso, apertoque loco, quo pœnitens, confessorque omnibus sint conspicui, confessionum sedes erigentur, extra quas nullus sacerdotum confessiones quasvis, sed præcipue feminarum, audire poterit.

8. Qua sedis parte sedebit confessarius, casus summo pontifici & episcopo reservati, absolutionisque formula appensæ tabulæ descripta legentur: Pœnitentium pars altera, depictam crucifixi habebit imaginem.

9. In ipso sacristiæ limine confessariorum ordi-
E nariorum nomina palam omnibus descripta proponentur.

10. Sæcularium, sed præcipue feminarum, nisi id suadente morbo, aut gravissimo imminente periculo, confessiones extra ecclesiam non excipientur. Qui vero eas sacerdos audit, is nec stare, nec genua flectere, sed operto capite, quasi pro tribunali, sedere debet.

11. Et quoniam ea esse solet ægrotorum incuria, ut dum in dies saniora protrahunt confessionis consilia, oscitantes, & quod dolendum magis est, imparati, morte sæpius deprehenduntur, vel ita

 saltem

ANNO CHRISTI 1590.

saltem morbi exagitantur violentia, ut mentis sibi conscia indicium, qua decet diligentia facere non possunt; ni quatriduo post inceptam curationem, justam peccatorum confessionem ægroti fecerint, eos medici ex Innocentii III. & Pii V. constitutionibus, denuo non invisant.

12. Casus privata sibi cautione reservatos episcoporum singuli in sua diœcesi examinabunt, confessoresque certis temporum intervallis, sed prima semper quadragesimæ hebdomada ad se convocabunt, quæque populo injungenda, quæ emendanda noverint, ea ipsis indicabunt.

De eucharistia & sacra communione.

CAPUT V.

1. IN solo altari, nec ullo alio loco, tabernaculo ligneo, non pensili, sed stabili fundamento obfirmato, clauso, decenti, quantumque fieri poterit scite, venusteque condecorato, accensa perpetuo lampade custodito, & ad eam, quæ universæ provinciæ servanda præscribetur, formam fabrefacto, eucharistia diligentissime servetur, eaque si non semper, at saltem ut plurimum, ex pyxide ministretur.

2. Si ad ægros deferenda est, quanta fieri poterit veneratione, & si ita facultas ferat, cum umbella, frequenti concomitante, & ob id sæpius monendo populo, deferatur: quod honorificentius fiet, si, quod jubemus, in singulis parœciis, Christi corporis sodalitium, seu confraternitas instituatur.

3. Communicantium in paschate parochi nomina describent; quos communioni defuisse perceperint, notatos ad episcopum deferent, quasque defectus rationes extra confessionem cognoverint, eidem significabunt.

4. Monebuntur sæpius infirmi, ne eam rerum suarum necessitatem expectent, ut pomeridianis horis eucharistiam sumere cogantur. Petentibus iis non temere parochi annuent, sed an noctem interponere, sumptionemque in matutinum protrahere possint, diligenter animadvertent.

5. Qui paschatis tempore abfuerint, sumptæ communionis testimonium parocho amplissimum dabunt; ni fecerint, iterata sacramenti sumptione, peccati suspicionem auferent.

6. Quæ tanto animarum dispendio, in locis quibusdam increbuit, sero nimium communicandi consuetudo, sanctius erit immutanda, adolescentesque ii, quos de sumendo mysterio, satis decernere posse, parochi vel confessarii judicarint, ad communionem sunt recipiendi, imo etiam impellendi.

7. Ne vulgi animos communionis sub utraque specie vitanda subeat opinio, non calice, sed ad id tantum destinato scypho, purificatio populo ministretur, moneaturque sæpius, vinum merum, non Christi sanguinem præberi.

8. Frequentissimam populo communionem, debitamque in ea sumenda reverentiam parochi, concionatores, & confessarii crebris hortationibus suadebunt.

9. Pro communione aliquid accipiens juxta sacros canones severe puniatur. Si tamen post præstitum libere sacramentum, aliquid pro eleemosyna a Christi fidelibus sponte oblatum fuerit, tunc accipere liceat.

De missarum celebratione.

CAPUT VI.

1. QUI aperto deterioris vitii crimine aspersus populo in suspicionem venerit, huic missam celebrare prius non concedatur, quam justa aliqua satisfactione infamiæ notam eluerit.

2. Peregrinorum nullus, absque sui episcopi dimissoriis literis, bimestri, si in provincia sit; semestri, si in Gallia; anno, si extra Galliam, non vetustioribus, quibus, loci, si quis sit, cui inserviendo adscribi, dimittique se postularit, mentio habeatur, ad divina facienda, vel sacramenta ministranda, a parochis, regularibus, imo nec ab episcopis, admittatur.

3. Missæ in ecclesiis tantum publice non privatim in ædium oratoriis, ab episcopo non temere unicuique concedendis, nisi pernecessarium sit, accedatque episcopi venia, celebrentur.

4. Qui celebranti presbytero inserviet, clericus quoad fieri poterit, seligetur; Is superpelliceo, vesteque talari instructus, antequam sacristia celebraturus egrediatur presbyter, rebus ad missam necessariis, qua poterit venustate, & munditie, altare instruat & exornet.

5. Videat præterea ne laicorum, qui intersunt, quos omnes, præcipue tamen feminas, ab altaris septis, & gradibus arceri jubemus, indecoris actionibus, tanti sacrificii dignitas veneratioque dedecoretur.

6. Missæ primæ convivia, si quæ sint, non sumptuosis dapibus, profusioribusque epulis splendescant, sed parcis tantum sumptibus, modicoque apparatu celebrentur.

7. Qui missas ex obligatione celebrare debent presbyteri, eos officio fideliter perfungi parochi diligenter curent, eorumque catalogum penes se retineant, quem subinde episcopo videndum offerent.

8. Indecorum videtur prophana sacris immiscere; nihil igitur, quod sæculare sit in pronis dum missarum sacra peraguntur, publicetur, indicaturque.

9. Pastores, famulosque divinis ceremoniis, ad Christianam fidem informari æquum & consentaneum fuerit. Quibus igitur parochis, sacerdotum erit copia, ii in suis ecclesiis, & illis, & peregrinis aliis missam summo mane celebrari curent.

10. Qui missæ fideles intererunt, si non solennis illa sit, toto illius tempore, aperto semper capite, flexisque genibus precabuntur: Nec nisi absoluto post benedictionem euangelio discedent. Laicis ad oblationem, aut crux, aut quidpiam aliud simile potius quam patena osculanda tradetur.

De sacramento ordinis.

CAPUT VII.

1. QUICUMQUE ante stata tempora, ante ætatẽ, aut absque episcopi sui dimissoriis literis, in subreptitiam ordinum quorumvis promotionem occulte se insinuarint, ipso se jure suspensos esse, & si sic suscepto ordine ministrarint, Pii II. constitutionibus irregularitatem se subiisse noverint, ob quam, & pœnis aliis jure sancitis, & beneficiorum privatione mulctentur. Id ne facile accidat, junctam huic constitutioni Sixti V. de male ad ordines promotis bullam, & in diœcesana synodo quotannis promulgari, & pridie illius diei, quo ordines conferentur, ordinandis clericis palam legi, edicique præcipimus.

2. Qui vel primæ tonsuræ, vel aliis etiam majoribus

bus ordinibus initiandi veniunt, eorum nomina, cognomina, parentes, patriam, eam in qua vel orti fuerint, aut proxime habitarint, parochialem ecclesiam, patrimonium, pensionem, beneficia, censumque, cujus nomine sacris adscribendi sunt, diligentissime notari, eaque omnia literis exarata inter missarum solennia in cathedrali, parochiali propria, & in ea in qua proxime habitarit ecclesia, die festo, a parocho, aut alio, suo jussu publice proponi, promulgarique sedulo episcopi procurabunt.

3. Ordinandi vero morum, vitæque probitatis fidem, aut justis testibus, aut plenissimis eorum testimoniis adductis afferant; quibus tamen episcopi non stabunt, si aliorum spectatæ integritatis hominũ dicto, quæsitam testificationem probare possint.

4. Præsentibus clericis dimissorias literas, numquam sine examine episcopus concedat, absentes certi alicujus alterius episcopi censuræ subjiciat. Quibus literis examinis mentio nulla fiet, illæ pro subreptitiis habeantur.

5. Dimittendorum vitam, mores, genus, doctrinam, siquidem ejus adhibito examine probationem ante fecerit, proxime susceptum ordinem, & dispensationem, si quæ sit, ætatem etiam, titulum pensionis, beneficii, patrimoniive censum, si majorum id ordinum promotio requirat, commendatitiis literis episcopus adscribat.

6. Instanti solum sacro ordinationis, non alio tempore, nisi pernecessarium fuerit, episcopus ad eos tantum ordines, quos uno, eodemque tempore suscipi voluerit, & per sacros canones licere resciverit, dimissorias literas a solo secretario, illi cujus causa confectæ sunt, gratis reddendas, concedet.

7. Dominico, qui solennem ordinum collationem antecedet, die, habita conciuncula, parochi jejunium ea potissimum de causa ab ecclesia indictum esse populum doceant, ut rite ordinatio ministretur, frequentem eum & publicis supplicationibus in id maxime institutis, & sacræ ordinum celebrationi, pro ordinandis oraturum adesse hortétur.

8. Pridie vero ab episcopo, si fieri possit, sin minus ab alio selecto, idoneoque viro, gravis de ordinis dignitate, præstantia, præparatione, obligatione, impedimentis, aliisque id genus, ad ordinandos oratio palam publiceque habebitur. Examen demum ea ratione, & methodo fiet, quæ libro ea de re, nostro jussu, excudendo præscribetur.

9. Quicumque deinceps ad ordinem quemvis promovebuntur, ii ut concilio Tridentino sancitum est, præscribendas ab episcopo functiones fideliter obituri, certæ ecclesiæ adscribantur, muneraque omnia illa minoribus ordinibus initiati præstent, quæ præstare laici jam consueverunt. Iis, si pauperes sint, adscripta antea laicis ministris stipendia episcopus conferat.

10. Nec vero cuiquam alius ante ordo conferatur, quam is indicta munera gessisse solenni testificatione probaverit, nisi aliud episcopo magis expedire videatur. Quod si, ut per sacros canones licet, uno eodemque tempore minores plures ordines alicui episcopus contulerit, proprias tamen unicuique ordini, functiones eidem sine fraude exercendas præscribat.

11. In literis omnibus, quæ ordinatis in testimonium conferentur, ecclesiæ, locive pii, cui illi dicati, adscriptique sunt, a quo absque episcopi scripta licentia, in alium demigrare non poterunt, ex Tridentinæ synodi decretis, mentio fiat. Hujusmodi autem licentia absque justa causa non detur.

12. In ea ipsa ecclesia, sub cujus titulo promotus sacerdos fuerit, permaneat; qui vero in gratiam promotionis reddendum titulum fu erit mutuatus, quique precario eumdem titulum ei utendum dederit, excommunicatione ambo puniantur. Illud vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad ejus titulum sit promotus, & nisi constet, quod aliunde habeat, unde commode vivere possit.

13. Clericorum omnium, ordinatorumque nomina, libro descripta ab archidiacono asserventur, diligenterque provideatur, ne laicorum ullus ordinum ministeriis immisceatur.

De matrimonio.

CAPUT VIII.

1. MATRIMONIA, aliter quam præsente parocho, ac testibus, non celebrentur. Contrahentes autem parochi hortentur, ut in ecclesia, & non alibi contrahant.

2. Matrimoniales denunciationes ordinarius non remittat, nisi ei ita expedire visum fuerit, quod illius prudentiæ & judicio, Tridentina synodus reliquit.

3. Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus solutos, & dispensatos, nisi visa prius summi pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem parochi non recipiant.

4. Quinam intra prohibitos gradus contraxerint, parochi diligenter inquirant, cognitosque ad episcopum deferant, qui re accurate inspecta, eos, qui impedimentum sciverint, excommunicatos denunciabit, ut quamprimum se separent, salvis aliis pœnis contra eos a jure statutis.

5. Catholicis ac hæreticis invicem matrimonium contrahere non liceat.

6. Nuptialis benedictio intra ecclesiæ septa, & ab aurora ad meridiem, concedetur.

7. Si quid in ipsam matrimonii celebritatem, aut petulans hominum lascivia, aut temporis injuria, inhonestum, minusque conveniens invexerit, id omne episcopi, qua poterunt cautione, & diligentia prohibendum, removendumque curabunt.

De extrema unctione.

CAPUT IX.

1. CUM callidus serpens, & hostis humani generis, calcaneo insidiari, hominemque in extremo spiritu oppugnare maxime soleat, ægrotos parochi, quanta maxima fieri poterit caritate, visitabunt, consolabuntur, instruent, ultro sese etiam non vocati iis offerent, dabuntque sedulo operam ne in id tempus sacra, extremamque unctionem differant, quo novissima conflictati valetudine, auctiorique morbo, tam profuturi sacramenti commoda, quod frequenter nimium accidit, satis agnoscere non possint.

2. Quoties ad infirmum extrema deferetur unctio, parocho quotquot poterunt clerici adstabunt, signum campanæ dabitur, quo preces populi, ad hoc officium sæpius a parochis monendi, in morituri gratiam excitentur.

3. Ægrotos morti proximos parochi hortabuntur, ut aliquos benedictionem suo nomine petituros, ad episcopum mittant.

De cura pro mortuis agenda, deque sepulcris, exequiis, & funeribus.

CAPUT X.

1. SANCTA, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Id parochi sedulo præstabunt. Secunda quaque feria, si fieri poterit, missam in eorum gratiam celebrabunt, populumque & ad preces fundendas, & ad divina pro animarum liberatione procuranda sæpissime hortabuntur.

2. Si quæ vero in defunctorum preces, & suffragia superstitiones irrepserunt, eas episcopi tollant, & si opus fuerit, omnino rejiciant; obitus rite persolvi, riteque ministrari curent. Notarios ad piorum testamentorum tabulas proferendas omnibus juris remediis cogant, quæque fideles supremis mandatis pienter ecclesiæ, aut locis aliis legarint, sublata quacumque intercessione numerari, adscribi, dispensarique procurent.

3. Noctu, dumque publica sacrorum solennia peragantur, mortui nusquam efferantur: Pomeridianum vero funus, si quod sit, missarum solita celebratione perfici districte prohibemus.

4. Qui aut casu, aut inscio parocho, aut demum vi adhibita excommunicati sacro loco sepulti fuerint, eorum, si a piorum corporibus dignosci possint, ossa, cineresve revellantur, & abjiciantur.

5. Mortuos intra ecclesiam, multo minus prope altare sepeliri non ita facile permittatur, nisi eos, quos ecclesiastica dignitas, aut generis prærogativa, aut omnibus perspecta virtus illustriores reddiderit, ita tamen, ut supra soli planitiem sepulcri moles non attollatur. Quod si hoc etiam mortui celebritas extorserit, at sepulcra altari altiora nusquam deinceps excitentur.

6. Sepulcris lemmata, seu inscriptiones nullæ nisi adhibito episcopi, aut archidiaconi, aut rectoris ecclesiæ judicio, apponantur.

7. Episcoporum, aut omnium, aut eorum saltem, qui pietatis, innocentiæque meritis laudandum sui desiderium piis omnibus reliquerunt, memoria, insculptis eorum in ecclesia nominibus, quam fieri poterit, diutissime conservetur.

8. Funus ab heredibus, vel a liberis, cognatisque mortuo ducatur: qui si in ea rei familiaris tenuitate decesserit, quæ exequiis satis esse non possit, ei vel amicorum liberalitate, vel denique ecclesiæ sumptibus, justa funerum persolvantur.

9. Pecuniarias super funere, exequiisque defunctorum pactiones fieri non permittant; & si quæ factæ fuerint, irritas declarent episcopi; & si opus fuerit mandatoque minus parentes presbyteros nacti fuerint, eos qua decet severitate puniant.

10. Domi per diem integrum mortuorum cadavera asserventur, nec nisi post horas viginti quatuor funus instruatur, in cujus apparatu lamenta illa, ejulationes, &, ut ita dicam, adumbratæ illæ præficarum antiquarum næniæ ab ecclesia jussu episcopi arceantur.

11. Mortuo episcopo, vicarius, aut archidiaconus totum diœceseos clerum, sed & provinciales episcopos admonebit, qui omnes sacra in ejus gratiam, justo cultu, & solenni decore celebrari curabunt, in hoc potissimum incumbentes, ut si fieri possit, uno, eodemque die ab universo diœceseos clero, sacra funebria demortuo persolvantur.

12. Nullus inscio, vel non approbante episcopo, mortuum in funere habita oratione laudabit; concio tamen aliqua haberi poterit, qua humanæ tantum miseriæ status, mortis, judiciique necessitas, qualitasque describetur.

De reliquiis, & sanctorum imaginibus.

CAPUT XI.

1. NON parvæ in proponendis reliquiis summo Christianorum, & dolore & scandalo, in dies fraudes agnoscuntur. Singulas itaque diœceseos suæ reliquias, viris spectatæ integritatis, & doctrinæ, prudentiaque conspicuis, visitandas notandasque quamprimum episcopi committant, earumque nomina, numerumque amplissimis testimoniis obsignatum, libro in episcopali archivio diligenter asservando, describi curent, nullasque deinceps, quas ipsi præmissa sollicita inquisitione non approbarint, populo venerandas proponi sinant.

2. In ecclesiis, loco honesto, binisque saltem clavibus occluso reliquiæ custodiantur. Harum clavium alteram habebit parochus, æditius, seu operariis altera concedetur.

3. Appensæ, vel affixæ singulis ecclesiis tabellæ reliquiarum omnium nomina publice descripta proponentur. Hæ vero nudæ passim populo non ostendantur, nusquam a laicis tangantur, nec ab iisdem in supplicationibus publicis deferantur.

4. Reliquiis assidere mulieres episcopi non permittant.

5. Humi, aut sordidis in locis, nec sanctissimæ crucis signum, nec venerandæ sanctorum imagines depingantur.

6. Apocryphæ, ethnicæve templorum parietibus historiæ nullæ appingantur, nec ulla tapetia obscœnitatis speciem præ se ferentia apponantur: absurdum enim est, impietatis, peccatique materiam ab iis rebus accipi, quæ ad pietatem, pœnitentiamque excitandam sanctissime a patribus fuerũt instituta.

7. Indecore non vestiantur, ornenturve imagines. Quæ vero aut mutilæ, aut fractæ, aut vetustate consumptæ aliqua parte fuerint, eæ si fieri possit, reficiantur; sin minus sacrario recondantur.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

1. USu fieri solere comperimus, ut ex quibus summa proficiscitur utilitas, ex iis, si a pravis hominibus detorqueantur ad alium finem quam fuerint instituta, non minima oriantur incommoda; suus est etiam hominum malitia salutaribus indulgentiis abusus. Quascumque igitur diœceseos suæ indulgentias, episcopi diligenter inspiciant; inspectas, libro in archiviis asservando describant: ecclesiæ vero singulæ, aut libro, aut tabula in sacristia reponenda, quas ipsæ proprias habuerint, fideliter exarandas curent.

2. Providebunt episcopi, ne indulgentiæ ad quæstum convertantur, sed ad quietis, fideique propagationem dirigantur.

De cibis vetitis & eorum dispensatione.

CAPUT XIII.

1. CASEUM, butyrum, ova, carnes, nemo nisi prius concessa scriptaque, ab episcopo venia, in quadragesima vendet. Carnium porro genus unum tantum, aut alterum medici judicio præscribendum,

bendum, ad certum pondus, & quantitatem venale proponetur.

2. Qui carnem prohibitis diebus ex licentia comedent, soli, ne ulli scandalo sint, locoque separato comedent.

De feriis earumque cultu.

CAPUT XIV.

1. FESTA omnia tabella describantur, quæ in uniuscujusque ecclesiæ sacristia, diligenter servetur.

2. Nihil, nisi quod vel ad diei victum, vel ægrotorum curationem, necessarium fuerit, idque nec in ecclesiæ conspectu, nec sacrorum tempore, festis diebus vendere; nec vero officinas, aperire, aut mercatus, auctiones, nundinasve publicas, celebrare liceat. Quæ vero in festi solennitatem nundinæ, mercatusve incident, in antecedentem, vel proxime sequentem diem rejiciantur.

De votis, & religiosis peregrinationibus.

CAPUT XV.

1. QUI aut voti sponsione facta, aut sola pietate ducti peregrinationes suscepturi sunt clerici, ii ab episcopo veniam, commendatitias literas, sacramque benedictionem postulabunt, reversique pie, ac Christiane peractæ viæ, eidem testimonio approbando fidem facient.

2. Hæc omnia a parochis peregrinationem ingressuri laici requirent, iisque factæ in itinere confessionis, sumptæque eucharistiæ, fidei plenum testimonium reduces afferent, iterumque benedictionem accipient.

3. Qui peregrinationis ergo viæ sese committunt, quo tutius iter emetiri, optatumque finem consequi possint, diligentius confiteantur, eucharistiam pie devoteque suscipiant, eaqua omnia perficiant, quæ libro, hac de re edito, continentur. Ad id præstandum autem, crebris, sanctisque parochorum adhortationibus amice, Christianeque incitentur.

*** CONCILII

PROVINCIALIS TOLOSANI,

PARS TERTIA, QUÆ EST DE LOCIS.

DE ECCLESIIS, CAPELLIS, *altaribus, ceterisque ejusmodi.*

CAPUT PRIMUM.

1. NON consecratione solum, sed ipso etiam nitore & munditie loci alicujus pii majestas, religioque conservatur. Et profecto alienum nimis videtur, privatam uniuscujusque domum quæsita tantis artibus puritate renidere, eam vero qua Deum intuemur, adoramusque ædem, contractis ob nostram incuriam sordibus, turpiter adeo deformari. Ecclesias itaque, capellas, altaria, oratoria, quæque ad illorum ornatum apponi sanctissima majorum præcipit religio, tabulas, sanctorumque imagines, justo nitore relucere, imo & pavimentum etiam nitidum conservari severe episcopi præcipiant.

2. Ecclesiæ, oratoriorum, vel etiam cœmeterii externi parietes, nec effuso lotio, nec aliunde allatis sordibus deturpentur. Pœna secus facientibus justo episcopi arbitrio infligatur.

3. Quæ sacris rerum divinarum usibus, vestes, vasa, aliaque id genus erunt comparata, ea sollicita nitoris custodia asserventur, nec unquam prophanis usibus inservienda mutuo concedantur, ne promiscua sæcularium attrectatione polluantur.

4. Nullus, aut in ecclesia aut etiam in cœmeteriis sæcularium judex pro tribunali lites audiat; potissimum vero eas, in quibus de capite, vitaque controversiæ dirimuntur: imo nec in ipsa ecclesia cœtus ulli agitentur, nulla vocentur concilia, præter ea, quibus res ecclesiasticæ pertractantur.

5. Sola in ipsis ecclesiis Christianæ doctrinæ elementa pueris ediscenda proponuntur, scholas alias in iis habere non liceat. Quod si aliter loci suaserit penuria, episcopi exorata prius venia, loco a summo altari remotissimo, humaniores literæ poterunt edoceri.

6. Nulli, dum matutina vespertinaque sacra peraguntur, in ecclesiæ spatiis deambulare liceat.

7. Nihil, vel adventitium, vel piis fidelium eleemosynis oblatum venale intra ecclesiam proponatur; auctiones vero, nundinæ, commerciaque ab ecclesiarum, imo & cœmeterii septis, atque liminibus pœna proposita removeantur.

8 Domunculæ, & officinæ ad templorum, aut cœmeterii parietes, deinceps non extruantur, extructæ paulatim diruantur.

9. Ludis, spectaculis, histrionum circulationibus, atque etiam frumenti trituræ, & ventilationi, ecclesiam, cœmeteriumque deinceps patere prohibemus. Quinimo, & loci religioni crucem erigi, arcendis brutis aggerem extrui, cancellosque aut ferreos, aut ligneos in cœmeterii ingressu subjici præcipimus.

10. Altare, sive sacro, sive prophano loco injussu episcopi nemo extruat; hic vero locum adeat, crucem figat, atrium designet, diligenterque provideat, ut qui exædificationi, fundationique census adscribitur, luminarium sumptibus, custodumque alimentis sufficiat.

11. Qui intra ecclesiam loco non consecrato sacerdos celebrarit, quique non impetrata episcopi venia, altare temere laicus extruendum curaverit, sacris canonum sanctionibus puniendi subjiciantur.

12. Quæ consecratæ capellæ altariave non fuerint, ea ab episcopis consecrentur, eorumque jura & privilegia, licet auctoritates interciderint, aut etiam nullę unquam fuerint, receptis probatorum virorum testimoniis, conserventur & constituantur.

13. Neve aliquis in posterum de altarium dedicatione, litibus aut dubitationi locus esse possit: capellarum, altariumque dedicationes, institutiones, auctoritates, tituli, jura, obventiones, onera, eorumque qui ea fundarunt, dicarunt, aut etiam aliquo liberalitatis officio adauxerunt nomina, jurium denique, reddituumque, si quæ sint permutationes, ad temporis memoriam, libro describantur & asserventur.

14. Qui capellæ aut conservandæ, aut inserviendæ canonicus, aut alius quispiam privatim fuerit adscriptus, huic sumptuum, cultusque simul sollicitudo incumbat. Quod si ad alium sumptus pertineat, sola ei cura incumbat; peccatum tamen, si quod sit, suum esse, sibique præstandum noverit, nisi id aliorum culpa accidisse probandis rationibus ostenderit.

ANNO CHRISTI 1590.

15. Fenestra in altari nulla sit, foramenve nullum, ut quod Christi sacrosancto corpori sustinendo fuerit dedicatum, huic nihil aliud omnino inseratur.

16. Clathris & cancellis altaria cingantur, in quos laicis nullis aditus permittatur, peractisque sacris claudantur.

17. Tribus mappis altare unumquodque instruatur: ad imum una demittatur, medium altera, frontem altaris tertia occupet: cerata tela subsideat: palla diei festi, feriæve ritum colore referens, si commode id fieri poterit, circumjiciatur: crux in medio stet, candelabris duobus utrinque decorata.

18. Altaria, si quæ sint superflua, penitus diruantur; Quæ sub dio nec septa, nec tecta fuerint, ea episcopi, aut sepienda, aut tegenda, aut dejicienda curent.

19. Una saltem in qualibet ecclesia, plures vero si vel loci amplitudo, vel sacellorum, altariumqua numerus id postulet, sacristiæ, vasis, ornamentisque ecclesiæ custodiendis, recondendisque extruantur.

20. Cui vel sacello, vel altari propria, peculiarisque vasorum, ornamentorumque supellex fuerit comparata, ei etiam distincta armaria custodiendis separatim ornamentis in sacristia assignentur. Armariis aut capsulæ, martyris, apostolive illius, in cujus memoriam altare dicatum est, nomen inscribatur.

21. Missæ omnes, & anniversaria, aut ab universo clero, aut a singulis sacerdotibus in dies, vel hebdomadas persolvenda, tabella in sacristia custodienda, describantur.

22. Laicis facilis ad sacristiam non detur aditus. In ea vero oratoria ante, & post missam oraturis sacerdotibus extruantur.

23. Qui sacristiæ præerit, is ætate gravis, ecclesiasticæque disciplinæ peritus sit. Hoc autem provideat maxime, ne quæ ad ecclesiæ ornatum aulæa, aliaque id genus comparata sunt, vel ipse ad privatos usus occulte transferat, aut aliis quavis ratione in prophanum ministerium utenda concedat, vestes vero vasaque saqra, armariis, thecisque ita disponat, ne laicorum manibus passim attrectari possint.

24. In nullos ecclesiæ usus campanæ prius admittantur, quam illis benedictionem episcopus fuerit elargitus. His postquam consecratæ fuerint, leves, inhonestæque cantiunculæ non pulsentur.

25. Tres, aut duas saltem harmonica proportione distinctas parochialis unaquæque ecclesia, simplex vero, aut oratorium unam tantummodo campanam habeat.

26. Sancta, in sanctis locis, tractanda sunt. Quæ igitur templa, altariave, nondum consecrata sunt, ea saltem intra biennium consecrentur.

27. Ecclesiarum, altariumque omnium consecrationes, & campanarum benedictiones libro describantur, & in episcopali archivio asserventur.

28. Ecclesiarum, cœmeteriorum, sacrorumque aliorum locorum prophanationes, & injussu episcopi non tentandæ, & receptis ab ecclesia ceremoniis sunt perficiendæ: prophanationis memoriam, erecta loco prophanato crux relinquat.

29. Quas aeris injuria, diuturnior annorum series, aut etiam hostium impetus ecclesias aliqua parte labefactarit, eas episcopi, iis, quos æquum est, sumptibus reficiendas instaurandasque curent; quibus vero instaurandis reditus proprii non sufficiunt, impendendis fabricæ sumptibus parochiani, si per facultates licuerit, teneantur; sin minus ad viciniores ecclesias transferantur, cum facultate earum materiam & loca in usus prophanos, non sordidos, erecta ibi cruce, convertendi.

30. Dirutarum ecclesiarum, quæ commode refici nequeunt, reliquiæ, si quæ sint, in ecclesiam aut parochialem, aut matricem, qua decet veneratione transferantur; translatæ in ecclesiæ sacello, eodem ritu & invocatione collocentur; imo & si opus fuerit, capellæ novæ, concessis dirutæ ecclesiæ commodis, oneribusque impositis, excipiendis reliquiis extruantur.

De oratoriis in via sitis.

CAPUT II.

1. ORATORIA, peregrinorum sublevationi, religionique in viis quam fieri poterit, commode extruantur, suusque illis honos, cultusque non secus, ac reliquis ecclesiis conservetur.

2. Altaria extra urbem, ni aliqua subsit mysterii solennitas, quocumque sepultorum mortuorum, aut alterius privatæ pietatis prætextu nemo erigat. Quæ vero sacræ imagines in oratoriis effingentur, eæ cancellis interiori sacrarii parte vestiantur, quo tanquam angustiori loco constitutæ, majorem transeuntibus religionem afferant.

De scholis & sodalitatibus doctrinæ Christianæ.

CAPUT III.

1. CUM omnis ignorantia perniciosa sit, tum ea potissimum, quæ de divinis rebus est, perniciosissima semper existere consuevit. Huic pellendæ episcopi, qua poterunt diligentia, incumbent; Christianam juventutem, morum, doctrinæque præceptis informari, sed maxime fidei, Christianæque disciplinæ rudimentis imbui, curabunt.

2. Dominicis, festisque diebus fidei præcipua capita parochos ipsos, aut alios eorum nomine, pueros, rudioresque e populo, pomeridianis horis palam in templo edocere, & bene vivendi, orandi, confitendi, communicandique rationem, iisdem explicare, omni vigilantia compellant.

3. Quod Pii V. & Gregorii XIII. bullis sanctissime cautum est, ut in singulis urbibus, oppidis, majoribusque pagis Christianæ doctrinæ sodalitates, a Romana archiconfraternitate pendentes, iisdem legibus, & moribus instituantur, id etiam quam fieri poterit commodissime exequentur.

4 Doctrinæ Christianæ scholas hujusmodi sodalitatibus, si quæ in eo loco fuerint, sin minus parocho subjectas in utriusque sexus gratiam erigent.

5. In Xenodochiis denique, aliisque piis locis, in quibus magna erit puerorum, puellarumque copia, ex libello, & catechismo, qui hujus concilii decreto typis excudetur, doctrinam Christianam diligenter explicari præcipient.

De universitatibus & collegiis.

CAPUT IV.

1. MAGNI momenti res est, plurimumque ad ecclesiæ, reipublicæque conservationem, dignitatemque pertinens, recta Christianæ juventutis institutio. Eorum igitur, qui juventuti, aliisque

ANNO CHRISTI 1590.

que edocendis constituti sunt, vita diligenter est inquirenda, ne forte ii sint, qui pravo morum, vitæque exemplo plus officere, quam doctrinæ raritate prodesse possint.

2. Academiarum professores, stato die, quotannis ex Pii IV. bulla, publicam fidei professionem facient.

13. Ad doctoratus lauream, gradusque alios, ii soli promoveantur, qui vitæ integritate celebres, post emensum gnaviter præscriptum studiis tempus, dignum doctrinæ, eruditionisque suæ specimen severo examine præbuerint. Examen publicum, publica sit promotio, publica etiam promovendorum fidei professio: quæ omnia testimonialibus literis inserenda. Qui secus fecerint, ad graduatis destinata beneficia non admittantur.

4. Theses theologicæ non nisi accuratissime examinatæ publice agitandæ proponantur.

5. Quæ semper ecclesiis plurimum profuit, intermissa juris canonici scientia, institutis professoribus in academiis revocetur, revocata diligentissime retineatur.

6. Scholas veteres episcopi instaurari curent, atque in eos, qui earum bona injuste possident, censuris ecclesiasticis agant. Quibus vero locis, aut de publico, aut discipulorum sumptibus magistri poterunt sustentari, in eis etiam pro arbitrio, novas jubeant excitari.

7. Nullæ, ne ministrandi quidem, inserviendique gratia, feminæ in collegiis habitent, sed nec puellarum scholis viri, at solæ tantum ab episcopo approbatæ feminæ, præsint.

8. Nullos, aut hæreticæ pravitatis reos, aut facinorosos, aut demum a seipsis, præmisso diligenti examine, non approbatos homines, scholis episcopi præesse patiantur; quibus vero magistri præficiendi jus est, hunc illi episcopo, accurata vitæ, morumque inquisitione cognoscendum, admittendumque offerant.

9. Qui libri in indice sedis apostolicæ auctoritate ex Tridentini concilii decreto confecto prohibentur, ii nec legantur, nec teneri possint.

10. Id vero in primis diligenter curabunt, ut Christianæ doctrinæ rudimentis juventus sibi credita informetur; Pios itaque auctores episcopi arbitrio seligendos, petita ab eodem venia, festis diebus explicabunt, imo & quibus locis commode fieri poterit, concionem haberi curabunt.

11. Brevi aliqua piaque oratione, flexis a discipulis genibus in schola recitanda lectiones auspicabuntur, & finient.

12. Scholasticos cum divino missæ sacrificio, & concionibus, si quæ sint, frequentes interesse, tum sæpius peccata confiteri, quanta poterunt vigilantia hortabuntur; tum vero ea omnia, quæ illis a concilio præscribentur, quam diligentissime servabunt.

De seminariis clericorum.

CAPUT V.

1. Et synodi Tridentinæ sanctissimis constitutionibus parentes, & ecclesiasticæ disciplinæ reformationi diligentissime consulentes episcopi, qua illis ab eadem synodo ratione præscriptum est, in suis diœcesibus clericorum seminaria, quam primum curent erigenda.

2. Atque ut eorum fundatio, vel excitari, vel adjuvari possit, in concionibus, imo & per ditiorum domos, habendæ erunt adhortationes, crebroque fideles admonendi, ne dum super familia, pecuniaque, suprema voluntate legant, tam pii, tamque sibi profuturi operis incauti obliviscantur.

3. Quæ unius sunt diœcesis, & in altera prædia habent beneficia, in illius diœcesis, in qua sita est princeps illorum ecclesia, seminariorum impensas, seu contributionem solvere debent; nisi bona unius diœcesis unita suam propriam ecclesiam haberent, quæ ædificata esset ante eorum bonorum acquisitionem.

4. Alumnorum in seminario unoquoque, is erit numerus, qui ab episcopo in quaque diœcesi præscribetur; Nec vero soli pauperes, sed & mediocres, qui medios, & ditiores qui integros in sui educationem sumptus impendent, seminariis excipientur. Sic nec gravabitur, nec contemptui habebitur ecclesia, cui hi non solum præesse, sed etiam egentioribus postea poterunt subvenire. Hæc igitur census distributio erit, pauperibus pars media, media mediocribus alendis insumetur; atque ita duplo, triplove mediocrium numerus excellet; quorum duobus, aut tribus una pauperum satis erit pensio, reliquum parentes suppeditabunt: ditiores tot assumentur, quot supra aliorum numerum extructa habitatio commode capiet, quorum pecuniis communia seminariorum onera sublevabuntur.

5. Recipiendorum alumnorum propinqui duo vel tres, sponsores se, vadesque pro illis offerent, quosque illi sumptus, toto studiorum decursu fecerint, si forte eos ab ecclesiastici status proposito resilire contigerit, eosdem se integre reddituros, ni ab iisdem fiat restitutio, publico fortunarum nexu, & obligatione cavebunt.

6. Qui seminariis rectores, magistrique præficientur, vitæ integritate, pietate, prudentiaque sint conspicui. Rectores etiam, quoad ejus fieri poterit, sacerdotes eligentur.

7. Romanus catechismus quam sæpissime, sacrorum rituum & ceremoniarum rationes, ecclesiasticæ historiæ explicationes compendiariæ, certis statisque diebus, seminariorum alumnis perlegentur: Exhortationes vero domesticæ, de Dei, & ecclesiæ præceptis, ab iisdem quasi ad populum, exercitationis causa habebuntur.

8. Quo tempore cibum capient, excepta, aut ex sacris bibliorum libris, aut veterum patrum homiliis, lectio mensæ nunquam deerit.

9. Qui seminarii præfectus erit, is aut saltem alius, decimo quoque die, de virtutibus, vitiis, iisque rebus, quæ ad eorum institutum spectare maxime videbuntur, piam aliquam apud alumnos concionem habebit.

10. Quos emensis studiorum stadiis, sacris ordinibus alumnos initiarint, eos episcopi, vel parochialis alicujus ecclesiæ administrationi, vel scholis regendis, intra decanatum, vel archipresbyteratum, si commode fieri possit, præficient, eosdemque patronis tam sæcularibus, quam ecclesiasticis, quam poterunt amantissime, commendabunt.

11. Seminarium episcopi, sin minus ipsi poterunt, at saltem per alium tertio quoque mense visitabunt.

12. Nulli alumnorum liceat confecto studiorum tempore, in alienam diœcesim, non obtenta ab episcopo venia, transire. Eosdem vero alumnos in domino hortamur, ut acceptorum beneficiorum memoriam debita gratitudine recolant, cumulent,

lent, illustrent: illudque cui omnia meritissime velle debent, seminarium, qua poterunt, dum vivent, ratione adjuvent, aut saltem pio aliquo legato morientes sublevent.

De hospitalibus, leprosariis, aliisque piis locis.

CAPUT VI.

1. QUÆ sub regis protectione immediate non sunt hospitalia, piave alia loca, ea omnia episcopi etiam uti sedis apostolicæ delegati, auctoritate sibi a Tridentino concilio tributa ita visitent, ut pauperum commodis, sua etiam commoda putent esse ponenda.

2. In visitatione curent episcopi, ut quos integra vitæ anteactæ ratio, morum perspecta probitas, maturumque ætatis judicium, non omnibus commendarint, quosve numeri, calculorumque subductionis ignaros, aut alieno quovis, sed potissimum locorum ipsorum ære oppressos noverint, illi ad hospitalium administrationem non adhibeantur.

3. Quod sacrosancta Tridentina præcepit synodus, procuratores, qui hospitalia administrant, accepti, expensique rationem quotannis ordinario reddant, nisi aliter in fundatione expresse cautum sit. Quod si ex institutione, aut ordinatione aliqua loci, aliquibus ad id deputatis ratio reddenda sit, tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius.

4. Qui vero huic muneri præficiendi fuerint, hi sanctissimo prius profiteantur juramento se Christi patrimonium, qua decet religione administraturos, fructus in usus necessarios fideliter collocaturos, ablata maleque alienata recuperaturos; labantia ædificia restauraturos, bona redituque locorum, quibus præsint, absque fidejussore idoneo non locaturos, usque quibus ex instituto præsto esse debent, bona fide esse subventuros.

5. Quoque segnioris curæ suspicionem fugiant, faciliusque miserabilibus personis destinata bona conservent, uni eidemque, nisi forte interjectis spatiis, administrationem, imperiumque episcopi nunquam prorogari sinant.

6. Quæ peregrinorum auxiliis dicata sunt hospitalia, in iis vere peregrini quique, aut summa oppressi egestate, aut nimio confecti senio, aut virium imbecillitate victum sibi quæritare non possunt, soli recipiantur. Alcatores, nebulones, habitum in sui dissimulationem mentientes, blasphemi, petulantes, intemperantes, pervicaces, quique pacatæ vitæ infensi, facile genium mutare non possunt, procul hospitio arceantur.

7. Qui juvenes, nubilesque puellas, probata conjugii fide, secum ducunt, iis post noctem unam, his locis commorari non liceat.

8. Viri, feminæque separatim habitent, nec alii alios ad se invicem, licet matrimonio conjunctos admittant.

9. Ægrotorum, infirmorumque curæ, exequendisque officiis tot ministri sufficiantur, quot eorum saluti, auxiliisque opus esse hospitalium præfecti noverint. Hi vero ex medicorum consilio, quæ necessaria sunt, qua maxima poterunt caritate, illis subministrent, & vel minima quæque temporum momenta, attentius ad eorum salutem observent.

10. Peccata ægrotos confiteri, sanctissimamque eucharistiam sumere, qui iis gubernandis commissi fuerint, qua fieri poterit vigilantia, curent.

11. Causarios, quique a morbo convalescunt, nisi optime persanati fuerint, hospitiis præfecti non dimittant, ne vel recrudescente morbo, gravius, recidant, atque ita sumptus augeantur, vel etiam in itinere vitæ dispendio deficiant.

12. Qui missæ sacra festis saltem diebus in valetudinario celebrent, sacramenta languentibus debite administrent, deficientes crebris adhortationibus confortentur, saluberrimoque viatico ad extremum vitæ spiritum muniant, defunctorum nomina, genus, patriamque libro exceptam annotent, sacerdotes necessarii procuratorum aliorumque rectorum diligentia hospitalibus, piisque aliis locis apponantur.

13. Ne quos vel labore, vel ære proprio parentes alere non poterunt, infantuli crudelius exponantur, proposita excommunicatione, aliisque ex arbitrio pœnis, episcopi quoad ejus fieri poterit, impediant; rectores illius loci diligentissime inquirant. Quosque tanti criminis reos, per confessionem noverint, eos, ni prius satisfecerint, confessarii non absolvant.

14. Quæ ad projectorum infantium salutem commoda sunt, lintea, cunæ, nutrices subsidiariæ, quibus donec baptizentur, alendi tradantur, ea omnia parata, instructaque a procuratoribus habeantur.

15. Infantes, ubi primum per ætatem licuerit, locis iis, quibus commode, & per facultates fieri poterit, moribus optimis artibusque, quæ sexum deceant, tam mares, quam feminæ instruantur, donec eis Deo juvante provisum fuerit.

16. Quod lege divina sancitum est, leprosos in civitatum salutem nosocomiis episcopi concludent. Magistratus etiam adhortantes, ne eos vel imminentibus ex ipsorum commixtione periculis, vel ipso etiam aspectu formidabiles per urbes evagari sinant

17. Qui morbos falso simulant, fictis verborum ambagibus, gestuque ad miserationem arte composito, simpliciores vulgi animos adjecto fuco decipiunt, eos parochias circumire episcopi non sinant, sed eos solos, qui pie, sedate, nullisque sermonum anfractibus, victum eleemosynarum petitione extra ecclesiam quæritabunt.

18. Qui firma corporis constitutione, nec accisis aliqua ratione viribus externi pauperes fuerint, eos post triduum rectores, nec hospitalibus excipiant, nec publice ostiatimque mendicare permittant.

19. Magistratus omnes, Christique fideles alios hortatur hæc synodus, ut quos certo aliquo, nec simulato morbo vere conflictari mendicos noverint, eos in unum locum cogere, piisque eleemosynis sustentare, consociatis cum ordinario auxiliis diligentissime procurent.

20. In vitam moresque mendicantium, pauperumque episcopi diligenter inquirant; eos ad communionem, paschatis saltem tempore, compellant; quos pervicaces, reluctantesque noverint, ejiciant.

21. Quos illo anno confessos fuisse, sanctamque eucharistiam sumpsisse, aut liquido non constiterit, aut saltem probabile non fuerit, eos, ni præceptis ecclesiæ illico paruerint, hospitalium rectores nusquam admittant.

De

De confraternitatibus & sodalitiis.

CAPVT VII.

1 DISCIPLINATORVM, seu pœnitentium societates absque episcopi licentia nullæ instituantur; institutas, ex sacris Tridentini concilii decretis, vel tanquam sedis apostolicæ delegati, episcopi visitent: institutorum, legumque suarum, si probatæ illæ sint, formam rite confratres exequi, quæque in illis corrupta viderint, ea emendanda, vel etiam penitus tollenda curent.

2 Quos ad confratriarum regimen accedere gubernatores continget, eos in ipsa muneris susceptione, in legum, statutorumque observationem, aut juraméto, aut saltem pollicitatione episcopis se obstringere hortentur, curentque diligenter, ut quæ illis injuncta fuerit officii recitandi, orandique formula, ea statis diebus, horisque, qua decet, devotione observetur.

3 Quo tempore dominicis, festisque aliis diebus, divina officia recitantur, sacra missarum solennia cantu celebrantur, concionesque aut in cathedrali, aut parochiali ecclesia publice habentur, eo tempore nullæ in confraternitatibus ceremoniæ, nulla sacra peragantur.

4 Quæ publice supplicationes decernentur, quibus confratres adesse necessarium fuerit, frequentes eos convenire episcopi hortentur.

5 Quæ petulans adeo confraternitas fuerit, ut omnibus scandalo sit, emendarique nullo modo possit, ei vel aliam episcopi sufficiant, aut si visum fuerit, rescindant, ejusque penitus memoriam obruant.

6 Quod Tridentina jussit synodus, a confratriarum œconomis, quotannis episcopi sibi, vel quibus visum fuerit a se constitutis, gestæ administrationis rationem exposcant.

7 Præfectos, ad sodales, seu confratres hortationes frequenter habere jubeant, hunc laicis modum præscribentes, ut altioribus relictis theosophiæ mysteriis, solas virtutum laudes, vitiorumque damna morali sermone persequantur.

8 Confratres confiteri sæpissime, sæpissime eucharistiam sumere suadeant, nocturnas preces, nocturnas ceremonias ob ea quæ inde emergere solent incommoda, quam fieri poterit, rarissime concedant.

9 Quæ sodalitiorum precibus dicata sunt oratoria, in iis nulla convivia, comessationesque nullas, vel ipsis confratrum sumptibus agitari, nihilque, quod ad ipsa sodalitia & ad religionem pietatemque non pertineat, in iisdem tractari permittant.

10 Qui sacra fidei Christianæ elementa non noverint, quive aut insigniter improbi, aut ad flagitia accommodati fuerint, eos in aliorum numerum præfecti non adscribant, adscriptos si moniti vitæ rationem non mutarint, flagitiique persequentes fuerint, implorata episcopi auctoritate, ab eorumdem societate segregent, & expellant.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI PARS QVARTA,

QVÆ EST DE POENIS, SEV IVRISDICTIONE.

De excommunicatione.

CAPVT I.

GRAVE perfecto, & incomparabile damnum est extra communionem sanctorum esse, Dei optim. max. gratia, spirituali ejusdem protectione, Christi meritis, & demum ecclesiæ suffragiis, & sa- A cramentorum usu privari. Hæc omnia facit excommunicatio, quæ pœnarum omnium gravissima, formidabilissimaque, ut Christianis minime contemnenda, sed potius summo cum tremore pertimescenda; ita sobrie admodum, summaque circumspectione, prudentia, maturitate, in pœnam, salutemque, non in exitium, perniciemque est adhibenda.

2 Quod igitur sacri canones, generalia concilia omnia, sancta Tridentina synodus, & denique Pii V. pont. max. laudanda constitutio præcipit, ad rerum, locorum, personarum, temporis demum rationem summa deinceps cautione excommunicationes accommodentur.

3 Quæ ad extrahendam rei alicujus veritatem, ad rerum perditarum, substractarumque revelationem B præmissis monitionibus vulgo excommunicationes generales fiunt, ni eas metropolitanus, suffraganeique, quibus hæc cura potissimum incumbit, jusserint, aut ordinariis locorum delegatis publicandas apostolica sedes mandarit, eas nullus, quavis tandem fungatur auctoritate, ex eadem Pii V. regula publicare, aut decernere audeat.

4 Quas causa accurate inspecta, decerni excommunicationes statutum fuerit, hæ ad illorum tantum, quorum civiliter interest, instantiam pro re minime contemnenda, eaque nominatim expressa, concedantur.

5 Quæ vero pro ecclesiis, piis locis, communitatibus, collegiis C universalibusque successoribus, quos plenam rerum ipsarum cognitionem non habere probabile fuerit, decernentur, in iis non accurata illa definitaque designatio requiretur, sed generalis, universaque rerum notatio, non vaga quidem illa, aut incerta nimium, & a veritate nimis aliena sufficiet.

6 Nullæ pro maledictis, cōvitiisque, ni forte atrociora ordinarii judicio videbuntur: nullæ pro crimine; rebusque illis, quarum aut non ita occulta est cognitio, aut ita temporis diuturnitate demersa, ut earum conservari memoriam non potuisse verisimile sit: nullæ in excommunicati, aut perditi, scelestique hominis gratiam: nullæ in eum, quem rebus in monitorio contentis satisfacere nequaquam posse certum D sit: nullæ denique in iis locis, quibus eas aut negligi, aut contemni periculum fuerit, excommunicationes decernantur.

7 In causis judicialibus a censuris ecclesiasticis, seu interdicto judices ecclesiastici abstineant, quandocumque executio realis, vel personalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri possit, quemadmodum fusius cautum est gravissimo sane sacræ Tridentinæ synodi decreto, quod ea, qua decet, diligentia ab omnibus observetur.

8 Quæ vero ejusmodi excommunicationes decernentur, eas nō prius publicare liceat, quam alia omnia tentata fuerint juris remedia, cum scilicet, aut E mulctæ irrogandæ facultas, aut pignorū captio, aut personæ comprehensio, aut beneficiorum privatio deficit, plenaq; ac certa sit apud judicē contumacia.

9 Et cum nemini in messem alienam falcem jure mittere sit concessum, sciant sæculares magistratus ex Tridentinæ synodi decreto sibi nefas esse prohibere ecclesiastico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu, quod forma debita non fuerit observata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.

10 Episcopis eorumque, & vicariis & officialibus, ad quos solos hæc causarum pertinet cognitio, jubet eadem synodus, sola æquitatis, jurisque ratione, nec alia quavis causa, excommunicationes decer-

decernere, suspendere, aut revocare; Eum tamen in decernendis modum adhibeant, ne sæpius iterata earum propositio, iis, damnoso ecclesiasticæ auctoritatis præjudicio, contemptum afferre possit.

11 Quos ecclesiastici judices etiam auctoritatem habentes excommunicatos denunciari, quasve excommunicationes contra aliquem publicari jusserint, eas parochi aliique animarum curam habentes illorumque cooperatores promulgare non audeant, ni literæ authenticæ fuerint, sigilloque obsignatæ, quibus etiam justa excommunicationis causa non judici solum, sed omnibus aliis cognita, expressa sit; imo & rei peremptorie moniti, & citati aperta in judicem contumacia innotescat.

12 Et quoniam multos hac in nostra provincia non per annum quidem, sed quod inviti referimus, ultra triennium canonice excommunicatos, quæ civilium bellorum est calamitas in hac etiamnum insordescentia permanere, non sine dolore accipimus, comprovincialibus episcopis, eorumque & vicariis & officialibus præcipit hæc synodus, ut eos edicto etiam publice proposito, moneant, jurisque aliis remediis ad resipiscentiam inducant: dilatores, ecclesiæque gremium cunctando detrectantes, publice, nominatimque excommunicent, a sacramentis, fideliumque communione, imo & familiaritate repellant.

13 Quos obdurato animo in ea damnationis salebra ab ultimæ monitionis die, & hæsisse, & per annum torpuisse cognoverint, in eos tanquam de hæresi suspectos, jure, ac Tridentini concilii præscripto agant.

De jurisdictione ecclesiastica, & judiciali foro episcopi.

CAPUT II.

1 NEc ille, qui in rebus omnibus tantopere commendatur ordo, nec optandus ecclesiæ splendor intactus conservari potest, ni sua laicis, sua quoque ecclesiasticis jura remaneant: nec demum sine æterna animarum perditione, quæ a Christo ipso, legeque antiquissima libertatem sortita est, ecclesiæ jurisdictio violari potest. Sacra sacris, alia aliis sunt committenda. Nos itaque ecclesiæ dignitati, & eorum, qui imprudentes forsan eam comminuunt, saluti consulere volentes, ea omnia, & singula quæ ex sacris canonibus, generalibus conciliis, apostolicisque aliis constitutionibus, œcumenica illa Laterani, Tridentique concilia in ecclesiasticarum personarum gratiam religiosissime sanxerunt, in eos omnes, qui jurisdictionem ecclesiasticam objectis avocamentis, impediunt, aut occupant, quique ecclesiasticos in suo jure interpellant, promulgamus, diligenterque animadvertenda proponimus.

2 Quæ vel privata, vel publica persona, quæve societas, collegium, aut universitas, bona mobilia, seu immobilia, jura, sive perpetua, sive temporalia, jurisdictiones, honores, jus aut eligendi, aut conferendi aliquam ecclesiam, aut præbendam, locum, reditũ, vel ad cathedralium ecclesiarum capitula, vel ad religiosorum, aut mendicantium, aut monachorũ, aut monialium monasteria, vel denique ad archiepiscopi & suffraganeorum mensam quavis ratione, titulove pertinentia, in totum, vel in partem usurparit, interturbarit, occupaverit, invaserit, violenta possessione detinuerit, vel etiam justos possessores exturbarit, vel fructuum perceptione, etiam percipiendi jure spoliarit, excommunicatio, si singularis persona fuerit, si societas ecclesiastica, interdicto se teneri norit, a quibus, nisi prævia satisfactione, absolvi non possint.

3 Qui de causis ecclesiasticis ad archiepiscopi, comprovincialiumve forum pertinentibus cognoscere, judicareve præsumpserit, excommunicationem ipso facto incurrant.

4 Qui contra præmissa omnia vel singula, re, jussu, consilio, vel etiam consensu fecerint, aut aggressi fuerint, iisdem excommunicationis, interdictique pœnis subjiciantur.

5 Provinciæ nostræ sacris etiam initiatos clericos, in causis, criminalibus, & civilibus, mixtisque, absq; ordinarii petita, nedum concessa venia, passim corã judicibus laicis sacramento rogatos; aut mulctis irrogatis, aut sequestratione fructuum coactos, aut, quod durum magis est, libere, & sponte testimoniũ ferre, non sine summa displicentia audivimus. Huic morbo, qua possumus diligentia occurrere cupientes, clericos etiam in causis civilibus, quibus aut aliter veritas haberi non possit, aut illorum testimonium necessarium sit, a solo episcopo sacramento adigi posse hac synodo declaramus.

6 Qui clericali habitu incedentes, tonsura conspicui, clericaliterque viventes & alicui ecclesiæ de mandato episcopi inservientes, aut beneficium ecclesiasticum obtinentes, licet minime sacris initiati clerici; laicorum judicum jussionibus, mulctis, fructuumque sequestrationibus parentes, in causa qualibet criminali, civili, aut mixta, non obtenta episcopi proprii, ex causa tantum gravi, juxta sanctiones canonicas, gratisque concedenda licentia, coram iis testimonium posthac dixerint, excommunicentur. Quam tamen licentiam non concedant episcopi in iis causis criminalibus, in quibus infligenda est pœna sanguinis, aut mutilatio membri.

7 Qui alii, licet ecclesiastico, suam, aut ecclesiæ suæ jurisdictionem prælatus, cujuscumque fuerit dignitatis, simoniaca Christiani populi offensione vendiderit, commiserit, locaritve, ipso facto excommunicatus existat.

8 Qui super hac re contractus habiti, quæ pacta inita fuerint, ea & a jure, & a Tridentina synodo damnata tanquam illicita rescindantur, & antiquentur. Paciscens excommunicatione innodatus existat: vendens præter pœnas canonicas, exigendæ pactæ pecuniæ actione excludatur & excidat.

9 Quos vel sæculares, vel regulares clericos, quosve hospitalium, piorumque aliorum locorum administratores in causis, quæ fori ecclesiastici quacumque tandem ratione fuerint, vel actores, vel reos, vel quovis alio modo diem a judice sæculari indictum obire, ejusque judicio se permittere cognoverint, eos episcopi severa pœnarum, censurarumque animadversione pro arbitrio puniant.

10 Quæ in præmissis, causisque aliis omnibus ex Tridentini concilii decretis ad ecclesiasticum forum quavis ratione pertinentibus, coram judice, foroque sæculari lites invectæ, qui actus quacumque occasione, aut prætextu, decreti fuerint, hi omnes irriti, nulliusque momenti habeantur.

11 Ecclesiastici quicumque judices, metropolitani, suffraganeorumque omnes, & vicarii, & officiales jus unicuique, pauperibus præsertim, miserabilibusque personis, qua fieri poterit religione reddant, facilesque se, & paratos petentibus præbeant, commissarum sibi causarum actiones, easque maxime quibus summarie de jure procedere licet, ex Tridentini concilii decreto quam citissime dissolvant, & expediant, litigantiumque sumptibus, qua maxime poterunt caritate, pareant.

12 Quæ de alimentis, mercede, piisque locis, aliæque id genus, quæ moram non patiuntur, controversiæ

versiæ erunt, eas in iis, qui jure permittuntur casibus, ex æquo & bono, quanta maxima fieri poterit temporis brevitate dirimant.

13 Atque, ut omnis avaritiæ suspicio a foro ecclesiastico arceatur, omnibus, singulisque episcopalis, & vero metropolitanæ curiæ notarius, secretariis, carcerum custodibus, lictoribus, aliisque ministris, in operis mercedem taxam ab ipsis quamprimum definiendam honesta justaque æstimatione episcopi statuant, & injungant.

14 Qui taxæ constitutum modum ministri excesserint, ii, quicumque tandem illi sint, & officii privatione, & inhabilitatione, aliisque pœnis severissime pro modo culpæ puniantur.

15 Neve indefensæ personæ miserabiles, aut jure suo excidant, aut potentiorum adversariorum gratia injuste opprimantur, iis aut generales procuratores, advocatosque episcopi in suis diœcesibus constituant, aut quoties ita feret occasio, de patrocinio, defensioneque provideant, quam qui absque probanda ratione suscipere recusarit, inhabilis ad ecclesiastica pertractanda negotia episcopi arbitrio censeatur.

16 Episcopalium carcerum custodiæ eos suffraganei præficiant, quos ad omne munus paratissimos, vigilantissimosque, & vero pietate, caritateque commendabiles noverint, quique ii sint, qui & reorum commoditati, & curiæ securitati consulant.

17 Carceres non episcopales modo, sed & sæcularium judicum, episcopi ipsi, aut si impediti fuerint, per alium sæpissime visitent, carceratorum religioni, & vitæ alimentis sedulo consulant, sacramentaque opportunis temporibus illis administrari curent. Ad quod caritatis opus sæculares potestates, magistratusque in domino cohortamur, in hoc eorum gratiam & optamus, & speramus, totisque in Christo visceribus expetimus.

18 Quod Tridentina sanxit synodus, in visitationis, correctionis, reformationis, habilitatis, inhabilitatis, criminalibusve causis, quas aut episcopus, aut illius officialis interlocutiones decretorias edixerint, quodve aliud gravamen fuerit, nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit, ab iis omnibus ante definitivam, seu vim definitivæ habentem non appelletur: Si fiat, appellationi judex non deferat; Nec vero metropolitanus ad quem provocatum est, donec definitiva, seu vim definitivæ habens sententia lata fuerit, cognitionem gravaminis nec ipse suscipiat, nec ei alterum apponat, sed nec tantum acta causæ appellantis sumptibus mitti decernat.

19 Si correctionis modum episcopus, illiusve officialis excesserit, excessusque in appellationis literis expressus fuerit, appellationi tunc deferatur.

20 Quæ de causis ad visitationem, correctionemque pertinentibus definiens lata sententia fuerit, ab ea ita appellari liceat, ut illius executionem, nec remoretur, nec impediat appellatio. Quæ de gravamine quod per appellationem a definitiva reparari nequit, interlocutoriæ sententiæ latæ sunt, quale gravamen est non justæ carcerationis, ab iis liceat provocare, provocationem audire, imo & causæ acta ad appellationis judicem deferenda curare, sed & is, cujus causa agitur, in carcere interea permaneat, donec causa cognita ab eo, ad quem appellatum fuerit, judice, aliter cautum decretumque reperiatur.

21 Quæ appellationum legitime interpositarum in secunda instantia causæ erunt, dum ab ordinariorum sententiis erit provocatum, eæ omnes coram archiepiscopo, aut illius officiali in hac ipsa civitate tractentur & cognoscantur; nisi omisso medio, ad sedem apostolicam fuerit appellatum.

22 In prima sua diœcesana synodo, quod Tridentini concilii decretum est, quatuor saltem aut cathedralium ecclesiarum canonicos, aut in ecclesiastica dignitate constitutos, rerum scientia, vitæque probitate insignes viros solos in causis ecclesiasticis, spiritualibus, & ad ecclesiasticum forum quacumque ratione pertinentibus constituendos episcopi singuli deligant; selectorum nomina ad sanctissimum D.N. mittant.

23 Si quis eorum aut decesserit, aut juste abfuerit, ei alius per episcopum capituli consilio subrogetur. Hic, qua dictum est, ratione adnotatus, ad reliquos superius nominatos mittatur.

24 Quibus ipsi causis, rationibus, auctoritatibusque adducti sententiam pronuntiarint, eas omnes notarii acta causæ excipiētis propria manu scriptas, subscriptasque, & vero curiæ actis adscribendas infra decem a lata ab iis sententia dies reddere, & consignare teneantur. Qui secus faxint, iis viginti-quinque aureorum mulcta irrogetur. Hujus media pars ei qui causa ceciderit, piis locis ab episcopo declarandis altera applicetur, imo & ipso facto applicata censeatur.

25 In ecclesiis jus non dicant, sed aut Tolosæ archiepiscopalem curiam, aut loci alterius episcopalem, aut demum alium commodiorem locum seligant.

26 Sportulas, aut in diœcesana synodo, aut ab ipsis episcopis constitutas in datarum sententiarum mercedem accipiant. Harum dimidium utraque partium, antequam acta exhibeantur, in actuarii manibus deponere teneatur.

De rerum ecclesiasticarum, beneficiorumve aut locatione, aut alienatione.

CAPUT III.

Beneficiorum ecclesiasticarumque rerum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecæ, & obligationes sanctissimis canonum constitutionibus contrariæ, damnosum successoribus præjudicium, certumque ecclesiæ detrimentum non raro afferre consueverunt. His incommodis providere episcoporum est: in id illi præcipue incumbant, quæque super hac re, & Tridentina synodus, & summorum pontificum auctoritas juste adeo præcepit, ea omnia in usum revocanda, & pro virili in sua quisque diœcesi observanda curet.

2 Episcopi, aut generales eorum vicarii cum duobus aliis aptioribus, probatioribusque viris, altero quidem a capitulo, & civitatis clero, altero in diœcesana synodo hujus auctoritate eligendis, deputandisque, quascumque rerum ecclesiasticarum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecas, obligationesque ad longum tempus a triginta annis factas, bona fide recognoscant.

3 Quas aut ecclesiæ damno, aut successorum præjudicio, aut contra canonicas sanctiones factas esse cognoverint, quod tamen absque causarum pendentium præjudicio fiat, eas omnes irritas declarent.

4 Quæ ab ipsis episcopis locationes factæ erunt, eas solus metropolitanus recognoscat.

5 Quæ res ad episcopum, ejusve mensam pertinebit, cujusve locationis ipse, aut ejus vicarius, curatores,

tores, commissarii, executoresve fuerint, vicinioris episcopi una cum deputatis ab eodem capitulo, & clero locationis recognitio, judicatioque esto.

6 Delectos jam deputatosque, si recusari justa forsan præscriptione contigerit, alii in eadem causa ab eodem capitulo, cleroque in eorum locum sufficiantur.

7 Quæ sub obtinendæ a sede apostolica confirmationis conditione ecclesiasticorum bonorum alienationes factæ erunt, quæ non obtenta confirmatione injuste interim possidentur, eas omnes, quæcunque tandem illæ fuerint, sive hospitalium, seu bonorum ad fabricæ, luminariumque (ut aiunt) usum destinatorum, episcopi diligenter inquirant, summaque vigilantia recognoscant.

8 Quas sub ea, nec adhuc expleta conditione, a triginta annis factas alienationes compererint, irritas eas, inanesque declarent.

9 Qui in bonorum ejusmodi injustam possessionem grassati, vel intrusi fuerint, eaque non obtenta confirmatione injuste detinuerint, eos & possessione illico deturbent, & vero pœnis a sacris canonibus, & pontificum summorum constitutionibus sancitis, qua decet, severitate, puniant.

10 Hoc ut facilius dignosci, rerumque ecclesiasticarum conservationi tutius in posterum provideri queat, omnes & singuli ecclesiarum, præbendarum, confraternitatum, piorumque locorum omnium rectores, administratores, & vero metropolitani, suffraganeorumque capitula rerum omnium mobilium, & immobilium, jurium, censuum, bonorumque aliorum inventarium, notarii publici, duorumque aut trium ex antiquioribus civitatis laicorum manu obsignatum, intra duos ab hujus decreti publicatione menses conficiant.

11 Hujus inventarii duo exempla, eaque notarii ejusdem signo, laicorumque eorundem manu subscripta describantur: Alterum in communi episcopi, capitulique archivio, si cathedralis ecclesia fuerit, servetur: ad metropolitanum alterum mittatur. Collegiata unum in suo recondat, alterum cathedralis ecclesiæ archivio custodiendum tradat. Qui beneficiarii reliqui erunt, alterum propriæ ecclesiæ archivio recondent, cathedrali ecclesiæ alterum committent.

12 Quæcumque archivia duabus clavibus obserentur, unam in cathedralibus, episcopus: in collegiatis, præfectus: alteram capitula servent.

13 In visitationibus ea cum rebus inventaria episcopi conferant, quæque periere restituant: inventaria, si opus fuerit, renovanda curent; Quosque ex iis bona ecclesiæ aliqua, magna, vel parva, mobilia, seu immobilia vendidisse, alienasse, permutasse, aut quavis alia ratione distraxisse cognoverint, descriptis antea pœnis severe puniant.

14 Quæ jam antea factæ sunt, quasque in posterum ecclesiasticarum rerum alienationes apostolica authoritate fieri continget, eas episcopi, generalesque eorum vicarii diligenti pervestigatione accuratissime perpendant, non temere, sed maturo consilio peragant, ecclesiarum commoda, indemnitatemque sibi rebus omnibus præponendam putent.

15 Qui contra canonum decreta ecclesiastica bona alienare, injuste detinere, occupareve præsumpserit, eos excommunicationis vinculo obstringi populum frequentissime doceant.

16 Suffraganeos omnes hortatur, enixeque in domino obsecrat hæc synodus, ut semel saltem in anno Tridentini concilii decretum sub sessione 22. cap. 2. de reform. quod incipit, Si quis clericorum; nec non eam, quæ ad hos potissimum occupatores spectat, promulgatæ quotannis summo pontifice in die cœnæ domini, bullæ partem vulgari idiomate frequenti populo publicari curent, quo omnibus, innotescat injustos rerum ecclesiasticarum, quæcumque tandem illæ sint, usurpatores a solo Roman. Pont. absolvendos, ipso jure excommunicatos esse.

17 Nemo beneficiorum bona in emphyteusim conc. dat, vel ad longum tempus locet, ni evidens ecclesiæ utilitas episcopi judicio aliud postularit. Quæ hoc modo facta fuerit, locatio nulla sit, quique secus fecerit, ab ordinario puniatur.

18 Quæ hac ratione locationes fieri consueverunt, ut prædia conductori meliora reddere liceat, dum quod impensæ factum est, sub locationis finem præstetur, ea prorsus nullæ sint, nec prædia deinceps, nisi cum locantis consensu meliora reddere liceat, idque ad certam tantum summam, eamque quæ facile sub locationis finem ab eodem rependi queat.

19 Quæ bonorum ecclesiasticorum cautiones fient, publice fiant: gravatis ære alieno ecclesiæ bona non locentur: nec prius conductoribus locationis instrumenta tradantur, quam locupletes idoneosque fidejussores ipsi dederint.

20 Ubi aliquis ecclesiasticus defunctus fuerit, hæredes episcopus compellat, ut quæ ad defuncti beneficia scripta, authoritates, instrumenta pertinent, ea omnia gratis, & sine ulla pactione ei qui in beneficium successerit, tradant.

21 Quæ de legatis piis suo postea loco dicentur, ea omnia notarii, qua debent, religione sinceritateque servent.

De decimis & oblationibus.

CAPUT IV.

1 QUOD divino jure cantum est, sacrisque utriusque testamenti libris confirmatum, ex Tridentini concilii decreto, communisque juris dispositione, laici clericive omnes, cujuscumque gradus conditionisque fuerint, ad quas decimarum solutio spectat, illi ecclesiæ, in cujus parochia sita sunt prædia; de bonorum patrimonialium fructibus prædiales decimas, parochiali vero seu baptismali in qua divina audiunt, & ecclesiastica sacramenta percipiunt, personales sine fraude persolvant.

2 Qui decimas aut subtrahunt, aut quo minus persolvantur impediunt, ab ordinariis excommunicentur, nec prius, quam omni parte satisfecerint, absolvantur.

3 Quæ prædia decimarum solutionem injuste intermiserint, ea locorum ipsorum, in quibus sita erunt, episcopi, juris omnibus remediis debitum pendere, qua dictum est ratione, compellant.

4 Non personarum, sed Dei intuitu decimæ persolvuntur; parochi igitur, & prædicatores inter missarum solennia, & in iis, quæ primo quoque adventus, & quadragesimæ die dominico habebuntur concionibus, eorum qui decimas aut negant, aut impediunt facinus, sacrilegiumque proponant, & Tridentini concilii decretum; cujus jam antea mentionem fecimus, frequenti populo legant, vulgarique lingua interpretentur.

5 Sed & eas, quæ altarium, missarumque venerationi dicantur oblationes, populo frequenter, dominicis tamen diebus potissimum, faciendas commendent; ultro, sponteque redditarum merita utilitatesque; denegatarum, aut ab invitis expressarum,

damna, pœnasque, quam accurata poterunt sedulitate frequentissime commemorent. A

De simonia & confidentia.

CAPUT V.

1. QUIBUS jus conferendi, eligendi, præsentandi, nominandi, aut quavis alia ratione providendi fuerit, ii omnes vel eorum, quicunque tandem fuerint ministri, familiaresve nihil prorsus in beneficii, gradusve conferendi gratiam, nec sponte quidem oblatum accipiant. Possit tamen notarius, aut cancellarius episcopi in singulas collationes accipere mercedem suo labori congruam, quæ sigillo, cera, & ceteris computatis, aureum unum non excedat; dum tamen nullum ei pro officio exercendo salarium constitutum sit, nihilque inde emolumenti collatores directe, vel indirecte percipiant. B

2 Nullum ita conferatur, recipiaturve beneficium, ut ad ejus, qui dederit, aut alterius cujusvis nutum postea reddi debeat.

3 Qui aut episcopi, aut inferiores beneficia conferent, ii ne tantillam quidem fructuum, quavis pietatis specie, partem, contra sacrorum canonum instituta recipiant.

4 Qui his conditionibus beneficium acceperit, iis nullum se in eo jus, ex sacrorum canonum institutione, adeptum esse, fructusque suos non facere, quos perceperit tuta conscientia retinere non posse, norit. Eorum demum restitutioni quocunque juris remedio compellatur. C

5 Qui pravitatis simoniacæ reus in consequendis ordinibus manifesto fuerit, pœnis a jure, & bullis summorum pontificum statutis puniatur.

6 Qui dignitatem ecclesiasticam sacrilega illa nundinatione adeptus fuerit, hac ipsa dignitate jure ipso privetur, & ad eam, aut alias qualcunque deinceps obtinendas inhabilis judicetur. Qui beneficium, aut officium ecclesiasticum; eo privatus, fructus juris actione restituat: nec unquam aut illud, aut quæcunque alia retinere possit.

7 Qui iteratæ sæpius simoniæ crimine evictus fuerit, is & dictis antea pœnis subjaceat, & corpore supplicium ferat, & degradatus ex Pii V. constitutionibus fidelium consortio ejiciatur. D

8 Qui ordines, ac beneficia simoniaca licitatione contulerint, cujuscunque tandem gradus & conditionis, imo & episcopi, archiepiscopi, majoresve etiam fuerint, eadem Pii V. constitutione pœnis a jure statutis severe puniatur.

9 Qui pejeraverint, juxta sacros canones a locorum ordinariis severe puniantur.

10 Quicunque aut beneficia possident, aut eorum administrationi pacta pensione præfecti sunt confidentarii, iis omnibus privati & ad alia beneficia obtinenda inhabiles, in alias pœnas incidisse declarentur, quæ summorum pontificum constitutionibus hac de re editis continentur, fructusque indebite perceptos restituant. E

11 Quos simoniacæ confidentiæ crimine teneri, aut constanti, celebrique hominum fama, aut legitimis conjecturis suspicio fuerit, eos episcopi per vicarios, officialesve deprehendere studeant, præsumptiones, conjecturasve, singularibus testibus admissis probent, compertumque horrendum adeo facinus digna animadversione puniant.

12 Quæcumque de simoniaca confidentia sanctiss. D N. Sixtus V. bulla in hujus concilii calcem reponenda sanxit, ea omnia diligentissime serventur.

De provisionibus & renuntiatione beneficiorum.

CAPUT VI.

1 QUI plures in præsenti parochiales ecclesias, aut cathedralem alteram, alteram parochialem obtinent, altera solum sive parochiali, sive cathedrali retenta, alias non obstantibus omnibus, aut dispensationibus aut ad vitam unionibus, ante concilium Tridentinum obtentis, intra sex mensium spacium omnino dimittant. Qui secus fecerint, ea omnia, quæcumque possident beneficia, ex ipsa Tridentini concilii constitutione vacare ipso jure intelligant.

2 Elapsis sex mensibus, & sequuta declaratoria idoneos parochialibus illis ecclesiis, tanquam ipso jure vacantibus, vicarios, donec legitime conferantur, episcopus apponat; congruam illis portionem fructuum assignet; qui fructus vacante ecclesia reliqui fuerint, illi vel ejus fabricæ, vel ornamentis episcopi judicio assignentur.

3 Ne sine authoritate, titulove in occultam beneficiorum possessionem grassari cuiquam importune liceat, quicumque parochialia, aliave beneficia possident, provisiones, dispensationesque episcopis suis intra semestre exhibeant. Qui secus faxint, censuris ecclesiasticis, fructuum retentione, imo & beneficiorum privatione puniantur.

4 Qui beneficium ecclesiasticum deinceps obtinuerit, in manibus aut episcopi aut ejus vicarii, in hæc sacramenti verba juret, Ego N. per hæc, quæ meis manibus tango, sacrosancta Dei euangelia juro, neque me, nec quemquam alium meo nomine quidquam beneficii hujus obtinendi causa, sciente me cuiquam aut promisisse, aut dedisse, nec in hoc beneficio tacitam me alteri fidem contra sacros canones accommodare. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia. Hoc idem jusiurandum episcopus in sua receptione præstet.

5 Qui præstito juramento certam aliquam, quæ satis probari non possit, mali suspicionem reliquerint, ii ad eam purgationem canonicam, quam Innocentius tertius pont. max. injunxit, teneantur.

6 Qui præsentato, collationemque beneficii postulanti beneficium episcopus aut quisquam alius conferre recusarit, is recusationis causas scripto exhibeat, & nisi illis inspectis, judicatisque superior beneficium conferre nequeat: si secus faxit, collatio irrita, nullaque habeatur.

7 Quicumque hac in provincia beneficia obtinent, titulorum bonorumque immobilium suarum ecclesiarum inventarium conficiant, libroque ad eos usus accommodato, qua fieri poterit, probationi rationi describant.

8 Quæ de bonis, redditibus, juribus, unionibus, aliisque omnibus, ecclesiarum privilegiis tabulæ conficientur, eæ clave in arca reconditæ loco tuto asservandæ reponantur, nec unquam, ni causa omnino necessaria peritorum judicio aliter visum fuerit, alio transferantur: sed tantum collata exempla, quoties opus fuerit, desumantur.

9 Quibus in capellaniis, cæterisque beneficiis ecclesiasticis quocumque nomine nuncupatis, & vero in ipsis etiam vel cathedralis vel collegiatæ ecclesiæ portionibus, & instituto, consuetudine, aut alio quovis jure ac nomine, curæ animarum munus incumbit, aut conjunctum est, in earum aut collatione, aut quavis alia provisionis ratione, quas

ANNO CHRISTI 1590.

quas examinis, approbationis, collationis, provisionisve in ecclesiis parochialibus cautiones sacra Tridentina synodus adhiberi jussit, eæ omnes teneantur, omninoque serventur.

10 Quos ad beneficia promovendos patroni præsentarint, eos promiscue episcopi non admittant, sed eos solos instituant, quos diligenti adhibito examine, doctrina, cantu, aliisque rebus ad beneficii recte, riteque obeunda munia necessariis instructos, præditosque judicarint, ætateque idoneos probanda testificatione, cognoverint.

11 Quæ curatarum ecclesiarum coram ordinario in casibus a jure permissis permutationes fient, ubi aut parochialium hominum numerus inæqualis admodum fuerit, aut eas præscripto antea examine permutantes non fuerint adepti, in iis examen, sed absque concursu, proponatur.

De residentia.

CAPUT VII.

1 QUÆ de episcopis a sacra Tridentina synodo super hac re, decreta constitutaque sunt, ea omnia, qua fieri poterit diligentia, religiosissime observentur.

2 Quia curatis beneficiis contra Tridentini concilii præceptum deinceps adfuerint, eosque quos pro temporis absentia suos non fecerint, iis, quibus ex eodem concilio debentur, fructus non solverint, ii ornandis reficiendisque eorum ecclesiis, aut loci pauperibus attribuantur. Hanc attributionem episcopi, quorum conscientiæ hoc munus incumbit, implorato etiam, si opus fuerit, principum & magistratuum auxilio, ad sex menses nulla cunctatione exequantur.

3 Qui beneficiis post absentiam cesserint, fructus, quos suos illius tempore non fecerint, aut ex pensionum fructibus, si quas sibi reservarint, aut ex eorum, quæcumque illa fuerint, bonis, episcopi diligentia ecclesiæ satisfaciant. Qui hac in parte negligentes episcopi fuerint, prima provinciali synodo prætermissi hujus officii rationem se reddituros esse norint.

4 Ad infringendam pervicacem multorum contumaciam episcopi eos omnes, qnos in eorum civitatibus, diœcesibusque curatum beneficium in titulum, commendamve habere contigerit, in ipsis beneficiis intra tempus ab iisdem præfiniendum residere jubeant. Qui non paruerint, pœnis a Tridentino concilio, & Pii IV. constitutione in non residentes statutis teneantur.

5 Qui parochialem ecclesiam unionis etiam jure, non perpetuo quidem, sed tantum, dum ipse vivit, canonicatui, & præbendæ, qua fruitur, conjunctam canonicus obtinet, is festis præsertim solennibus nulli parochiali muneri desit.

6 Qui parochi, animarumve curatores in cathedrali, collegiatave ecclesia dignitatem, canonicatum, aliudve, aut beneficium aut officium, personalem in choro residentiam præ se ferens canonice obtinent, eos commissæ ecclesiæ statione relicta in cathedralis, collegiatæve choro præsentem adesse, quotidianasque distributiones participare, præsertim festis solennibus, episcopi non patiantur; sed potius parochi ecclesiæ suscepti officii curam, muneraque præstare cogant. Quod si præstito parochiali debito servitio, temporis aliquid superfuerit, tunc canonicatus servitio vacare, & distributiones quotidianas jure lucrari poterunt.

7 Qui ecclesiastica beneficia obtinent, in quibus, etsi curata non sint, jure aut etiam instituto residere necessarium fuerit, eos si non resideant, episcopi a jure statutis pœnis puniant, fructusque, quibus mulctandi veniunt, piis locis attribuant.

8 Qui impetrata discedendi facultate ab ecclesia diutius abfuerit, mensis saltem spatio postquam redierit, episcopum de suo reditu faciat certiorem. Qui neglexerit, pro absente habeatur. In collegiatis, cathedralibusque ecclesiis, terno quoque mense tres ex capitulo primi canonicorum, eorum qui aut ecclesiis præpositi, aut beneficia in iis possidentes non resident, nomina ad episcopum descripta deferant.

9 Quæ studiorum causa absentiæ facultates deinceps canonicis ab ordinariis locorum concedentur, in iis hæc necessario ponantur, ut vere in publico, celebrique gymnasio, theologiæ, vel sacræ canonum lectioni, aut saltem aliis, quæ jure clericis permittuntur, scientiis serio studeant.

10 Ut minores vigintiquinque annis, aut sint, aut fuerint, cum primum in eo gymnasio, quæ nunc absolvere cupiunt, studia aggredi cœperunt.

11 Ut singulis annis suum in literis, eoque studiorum genere progressum, scripta doctoris testificatione, episcopo significent. Quod idem episcopus aliunde secreto cognoscere curabit.

12 Qui intra suæ parochiæ fines personalem residentiam postulantia beneficia possidentes non resident, eos parochi; parochos ipsos, si idem in regione sibi tradita commiserint, foranei vicarii ad episcopum deferant.

13 Plerosque videas, qui litium, & devolutorum, quæ ipsi etiam suscitarunt, imaginaria specie pacificam beneficiorum possessionem obumbrare, residentiamque eo nomine devitare contendunt: verum qui beneficio, aut ejus fructibus gaudet, is aut resideat, aut fructus non percipiat, aliisque decreti pœnis subjaceat.

De visitatione.

CAPUT VIII.

1 PRÆCIPUUM hoc episcopalis officii munus est, vultum pecoris sui agnoscere, & super greges suos considerare. Quotannis itaque singulas, & sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio facultate sibi a sacris canonibus concessa eorum curæ incumbit, ecclesias episcopi visitent. Quæ anno perfici non poterit, in sequentem visitatio prorogetur.

2 Hoc vero sibi continuo ob oculos proponent, ad eorum qui visitandi sunt, salutem institutam esse visitationem; illis ideo propositum maxime esse debet, ut incorruptam in eis, orthodoxamque doctrinam, & vero morum laudandam disciplinam tueantur, ac restituant.

3 Qui justa occasione impediti, id muneris per se præstare episcopi nequeunt, vicarios, visitatoresque integros, idoneosque deligant, qui brevi tempore visitationem sedulo absolvant; præterquam si capitula essent exempta, quæ episcopi ex decreto Tridentini concilii per se visitare tenerentur.

4 Qui per se visitationis munus obierint, alterum ex canonicis, aliisve, quos sibi adjumento fore providerint, ecclesiasticis hominibus in ea visitandi cura adhibeant, hoc maxime providentes, ne dum sacerdotibus idoneis poterunt, inferioribus clericis utantur.

5 Episcopi in visitatione sint modesto equitatu, famulatuque contenti. Qui plures quam qui pro

pro dignitate episcopi sufficiunt equos hominesve secum duxerint, eos illi sumptibus propriis alant. Duo tantum mensæ fercula etiam jubeant apponi. Inferiorum visitatorum comitatum pro temporum, locorum, personarumque ratione definiant.

6 Qui præscriptum modum excesserint, dupli condemnentur; inferiores etiam, episcopi arbitrio; hic concilii provincialis judicio, pœnas alias subeat. Hoc vero in primis episcopi curent, ut & diligentissime, & quam celerrime visitationem conficiant.

7 Is ordo visitationis esto. Civitas primo, tum diœcesis, ni aliter episcopus senserit; In civitate cathedralis primum, hinc collegiatæ singulæ, mox omnes parochiales, vocatis una cum parocho reliquis omnibus qui in eis commorantur, sacerdotibus, clericisque visitentur. Scholæ demum, seminaria, sodalitates, hospitalia, piaque alia loca solerti adhibita inquisitione perlustrentur.

8 In vitam potissimum, moresque ecclesiasticorum visitantes diligentissime inquirant, eosque, si amendandi fuerint, corrigant.

9 In dignitatibus, canonicis, aliisque ecclesiæ ministris, hæc omnia diligenter animadvertant: an recte ordinati, iisque, quos officii munus postulat, ordinibus initiati fuerint.

10 An quas ipsi ecclesias, quæ beneficia, officiave ecclesiastica obtinent, legitima, aut grassatoria possessione detineant.

11 An resideant, sacramentorumque administrationem, divinorum officiorum celebrationem, justam anniversariorum persolutionem, omniumque aliorum munerum, onerumque functiones, qua decet vigilantia procurent.

12 Quæ vita eorum sit, quæ morum ratio, qui victus, quæ conversatio, qui quotidianus usus, quæ qualisque familia.

13 Nec solum hæc, sed & quæcumque Tridentina synodus præcepit, quæque ad populorum salutem, utilitatemque pro eorum prudentia, pietateque profutura cognoscent, exquirant, & exequantur.

14 Quæ tollenda, corrigendave fuerint, tollant, corrigant; delinquentes censuris, jurisque aliis remediis puniant: singulos demum pro virili hortentur, ut officii rationem habentes, fungendi ejus omnes numeros, qua maxima fieri poterit, alacritate impleant.

15 Quos beneficia injuste possidere locorum ordinarii visitantes cognoverint, eos possessione expellant, eoque nomine beneficiorum omnes titulos sibi jubeant exhiberi, quos diligenter examinent.

16 Quæ pro populorum emendatione, diœceseosque commodis necessaria fore episcopi pro sua prudentia cognoverint, ea ipsi omnia in visitatione, morumque correctione, etiam tanquam sedis apostolicæ delegati, Tridentini concilii auctoritate statuant, moderentur, exequantur: delinquentes ad sacrorum canonum præscriptum puniant.

17 Decretorum autem visitationem, & morum correctionem respicientium executionem nulla appellatio impediat, aut suspendat.

18 Qui tanto Christiani nominis dedecore, tantoque rerum omnium dispendio in omnes omnis generis homines, feminasque immoderate irrepsit, vestium inanis, supervacaneusque sumptus, eum omni episcopalis muneris officio, auctoritateque tollere, funditusque evellere studeant.

19 Secretarius nihil ab iis, qui visitantur, quovis nomine exigat; nullum vel sponte etiam oblatum tantilli muneris genus accipiat; nihil pro decretorum constitutionumque in visitatione confectarum, vel actione, aut conscriptione, earumve exemplo, jussu etiam visitantis, ecclesiis, clericis, aliisque, qui visitantur dato, postulet. Si quis exemplum earum alio tempore requirat, tum pro taxæ in foro episcopali præfixæ, aut præfigendæ ratione, aliquid in operis laborisque mercedem capiat.

20 Qui jus visitandi habent archidiaconi, aliique inferiores, ii visitationis suæ acta per notarium idoneum de consensu episcopi assumendum excipiant, & ad episcopum intra mensem deferant.

De jure Patronatus.

CAPUT IX.

1 EA est sæpenumero importuna patronorum prensatio, eorumdem in rebus aliis licentia, ut patronatis ecclesiis libera beneficia non raro uniantur, aut unita, & dicantur, & reperiantur. Hoc cum ecclesiæ non mediocri damno fiat, quæ nondum plenarium sortitæ sunt effectum, quæve deinceps ad cujusvis instantiam uniones fient, eas omnes ex Tridentini concilii decretis locorum ordinarii infringant, irritasque declarent; quæ unita beneficia fuerint, ea ubi vacaverint, libere, ut antea, conferant.

2 Quæ a quadraginta annis plenarie, & cum effectu factæ erunt, eas ipsi tanquam sedis apostolicæ delegati, etiam recognoscant, & diligenter examinent, quasque aut per subreptionem, aut per obreptionem obtentas cognoverint, eas antiquent, irritasque judicent.

3 Qui in ecclesiis, beneficiisque aliis, imo & dignitatibus antea liberis ex dotis accessione, nova constructione, aliave hujusmodi causa, a quadraginta annis acquisiti, aut in posterum acquirendi patronatus fuerint, eos eadem auctoritate inspiciant, quosve non in certum ecclesiæ, beneficii, dignitatisve commodum evidenti necessitate, legitimeque constitutos cognoverint, eos in totum revocent.

4 Qui, quod dolenter sane referimus, magno piorum scandalo patronatarum ecclesiarum bona in hac nostra provincia, patroni passim occupant, usurpant, venditionis titulo, aliave ratione contra canonicas sanctiones transferunt, justosque possessores, quo minus ea percipiant, impediunt, in eos suffraganei ex Tridentini concilii decretis agant, eos patronatus jure privatos declarent, excommunicationi subjiciant, donec integre restituerint, & a Romano pontifice absolutionem impetrarint.

5 Quæ post fundationem ecclesiæ, non impetrata sedis apostolicæ licentia, pensiones, quæ onera ab iis imposita fuerint, ea omnia penitus, uti inania, & nulla tollant.

6 Quem patronorum, aut temeritas aut non ferenda cupiditas, præsentatos ad beneficia, capellas, & altaria, clericos, & ab episcopo admissos, absque ejusdem episcopi consensu removendi abusum invexit, eum episcopi sacrorum canonum, conciliorumque decretis reprimant, omnique diligentia reprimendum curent.

De

A

De sacra inquisitione.

CAPUT X.

1. Ne dormientibus hominibus inimicus homo superseminet zizania, hæreses penitus extirpandæ, fidesque catholica, quibus fieri poterit, firmissimis fundamentis venit confirmanda. Sacrum igitur inquisitionis officium, ubi nullum fuerit, introducatur; ubi introductum, diligenter & conservetur & reformetur.

2 Inquisitionis congregationem episcopus singulis mensibus convocet, ad quam de iis, qui hæreticæ pravitatis suspicione laborant, deque extirpandarum hæresum ratione referat. Qui congregationi intererunt, audita, decretave, fideli, diligentique silentio religiosissime servent.

3 Qui sacrum inquisitionis officium, personas, res, acta, consilio, aut alia quavis ratione læserit, violaritve, is ex Pii V. decreto pœnis ab eodem sancitis puniatur.

4 Qui hæreseos rei fuerint, quique hæreticorum libros legerint, retinuerint, vendiderint, quique de fide temere aut loquuti, aut concionati fuerint, quique alio nomine de religione suspecti fuerint, ut quod carnes comederint, aliudve simile fecerint, ii omnes ad inquisitorem deferantur: Id ut populus diligentissime faciat, crebris hortationibus incitetur.

5 Qui libri prohibiti in publicis officinis fuerint, inquisitorum etiam erit visitare.

De libris prohibitis.

CAPUT XI.

1 Quæ de librorum lectione, improbatione, sacra Tridentina præcepit synodus, ea diligentissime serventur.

2 Quæ prohibitorum librorum regulæ ex Tridentini concilii decreto in libro indicis sancitæ, editæque sunt, eas in suis diœcesibus promulgari, venalesque in bibliopolarum, typographorumque officinis haberi episcopi jubeant, publicatamque in eos, qui libros prohibitos, aut legunt, aut retinent, excommunicationem aliquoties in anno proponi publice curent.

3 Qui libri deinceps excudentur, episcopi, & inquisitoris fidei diligentia, & auctoritate & examinentur, & approbentur. Approbatio libri initio apponatur. Qui libros absque approbatione typographus ediderit, canonicis pœnis coerceatur.

4 Qui audiendis confessionibus præpositi sunt, quo suis pœnitentibus facilius satisfaciant, librorum prohibitorum indicem habeant, quem iterata sæpius lectione, notum sibi, familiaremque reddant.

5 Nemini libros, aut invehere, aut venales proponere, nisi prius diligenter ab episcopo, & inquisitore inspecto, examinato, & utriusque chirographo obsignato eorum catalogo, impune liceat.

6 Quod Pius V. habere vetuit beatæ virginis, editum idiomate vernaculo officium, illud non permittatur. Quique superstitiosis orationibus pleni precarii libri sunt, ii omnino prohibeantur.

De hæreticis, magis, sortilegis, astrologis.

CAPUT XII.

1 Quos hæreticæ pravitatis crimine damnatos noverint, cum iis matrimonia fideles non contrahant; eorum colloquia, familiaritatem, commercia, & præcipue conciones fugiant, de hisque populus sæpissime moneatur.

2 Qui sortilegi fuerint, tam clerici, quam laici, juxta sacros canones severe puniantur, ecclesiasticis denuntientur. Moneatur vero frequenter populus, ne hujusmodi ullis artibus utatur, nullum ab B his remedium requirat, fallacesve hariolorum divinationes consulat.

3 Qui rerum futurarum a Deo, liberaque hominis voluntate magna ex parte pendentium prædictiones libri continent, iique, quos almanachos Arabico vocabulo vocant, omnino prohibeantur, ni forte prænuntiationes ejusmodi expungantur, eaque solum relinquantur, quæ pluviarum, ventorum, sterilitatis, fertilitatis, eclipseon, rerumque similium prognostica attingunt; quodque constitutione sanctæ memoriæ Sixti V. ea de re promulgata cavetur, id ad amussim observetur.

C 4 Qui quocumque pietatis prætextu, & nomine fiunt exorcismi, ni ab ecclesia probati fuerint, omnino prohibeantur.

5 Quæ ignorantia, simplicitateque hominum superstitiose depellendorum morborum, aliarumque rerum inanes observationes temere irrepserunt, eas omnes frequenti adhortatione, adductisque rationibus confessarii, & concionatores a populorum animis evellere, & ab iis declinari curabunt.

6 Quæ vana nonnullorum mentes invasit superstitio, carnibus ad vitãdam febrim die paschali abstinendum esse, quæque ad temere conceptam imaginariæ pleuritidis opinionem a nostris hominibus adhibetur, per ecclesiam circumcursatio, eaque omD nia, quæ anili superstitione hominum mentes detinere consueverunt, ab unoquoque episcopo in sua diœcesi diligenti inquisitione cognita tollantur, & arceantur.

De blasphemia.

CAPUT XIII.

1 Qui in Deum, beatam virginem, sanctosve palam blasphemarint, ex concilii Lateranensis decretis, bullaque Pii V. severe puniantur. Hoc populum parochi, hoc confessarii, hoc concioE natores sæpissime docebunt.

2 Atque ut prava illa jurandi, blasphemandique consuetudo facilius aut tollatur, aut minuatur, ex iis, qui divini cultus studiosissimi, religionisque amantissimi fuerint hominibus, conflatæ nominis Dei sodalitates instituantur. Hisque regulæ illæ præscribantur, & eæ indulgentiæ tribuantur, quæ Pii IV. & V. summ. pontif. bullis continentur.

3 Qui sacræ scripturæ verba, sententiasque in jocum, nugas, resque ejusmodi alias impio abusu converterint, juris, arbitriique pœnis puniantur.

De usuris.

CAPUT XIV.

1 QUOD sacris utriusque testamenti paginis, conciliorum generalium sanctionibus, sanctorum patrum sententiis; summorumque pontificum constitutionibus cautum est, fœneratores, damnosum hominum genus, fœneratitiosque contractus, sive proprio, sive alieno nomine constitutos omnibus juris remediis, canonumque decretis puniendos episcopi summa diligentia curent.

2 Qui ad contractus hujusmodi illicitos quibuscumque artibus proxenetæ, mediatoresve, fideles aut impellunt aut pertrahunt, canonicis pœnis afficiantur. Hoc ut pro sua authoritate; si opus fuerit, exequendum curent, pestique huic, qua poterunt, ratione occurrant, sæculares magistratus synodus, quanta maxima potest caritate, adhortatur.

3 Notarii qui illicitos usurariosve contractus confecerint, pœnis a jure statutis severe plectantur.

De testamentis & legatis piis.

CAPUT XV.

1 LICET supremæ defunctorum voluntati jura maxime faveant, ea tamē sæpius est, vel hæredum, testamentive curatorum avaritia, vel notariorum incuria, impietateve, ut quæ in pios usus eroganda testamento fideles reliquerint, una fere cum ipsorum cadavere sepulta videantur. Hoc episcopi, ne accidat, diligenter providebunt, & pias testantium voluntates sedulo exequentur.

2 Quoque ecclesiis sua jura facilius restituantur, intra sex a concilii hujus publicatione menses, pia legata omnia notarii sub excommunicationis pœna episcopo significent; postea vero intra tres a morte testatoris menses illud idem observent.

3 Qui testamenta notarii excipient, diem, annum, testatoris, legatariorum, testiumque nomina testamento subscribant.

4 Qui libro in curia episcopali diligenter asservando testamenta hæc, vel legata describat, notarius ab episcopo constituatur, cui in scripturæ mercedem certam pecuniæ summam ab eo, cui legatum relictum est, persolvendam justa æstimatione idem episcopus præscribat.

De exemptis & privilegiatis.

CAPUT XVI.

1 EPISCOPORUM jurisdictioni non mediocre impedimentum exemptis profusioris vitæ occasionem, Christianis non vulgare scandalum afferre, laxius, quam par sit acceptæ exemptiones, consueverunt. Hunc igitur in exemptionum cognitione episcopi modum adhibeant, & ut illas ad unguem observent, & ultra quam loquuntur, minime extendant.

2 Quæ a metropolitano, suffraganeis, aut eorum vicariis, & officialibus censuræ, quæ interdicta probabuntur, ea regulares, etiam exempti, in eorum ecclesiis, ita statuente Tridentino concilio publice proponant, & servent.

A 3 Qui dies festi in metropolitana, suffraganeorumve diœcesi servandi indicentur, eos, quicumque tandem exempti fuerint, qua jussum est veneratione celebrent; quemadmodum Tridentini concilii decreto cavetur.

4 Qui ad publicas processiones exempti clerici, monachive vocabuntur, ad eas accedant: qui recusarint, ni ii fuerint, qui strictiori septo conclusi perpetuo vivunt, omnibus juris remediis ad id præstandum Tridentini concilii authoritate compellantur.

5 Qui exemptus prælatus, etiam episcopus, in aliena diœcesi ecclesiam quacumque ratione exemptam, imo & spiritualem jurisdictionem sæculari possessione, memoriamque excedente tempore
B habentem obtinet, is aut ad sacrum oleum conficiendum, aut ad chrisma ministrandum, aut ad ecclesiam consecrandam, aut denique ad alia quævis obeunda pontificis munia alienum in eam episcopum non inducat, neque ipse ea officia, munerave absque diœcesani episcopi expressa licentia ministret, nisi aliter exemptionis privilegio caveretur.

6 Quicumque abbas exemptus, licet benedictus, & presbyter fuerit, is ex Tridentini concilii decretis nulli omnino, qui regularis sibi subditus, professusque non sit, aut primam tonsuram, aut minores quatuor ordines conferat, aut dimissorias literas
C concedat.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

CAPUT XVII.

1 QUÆCUMQUE his constitutionibus sancita sunt, ea omnia in sua quisque diœcesi episcopus observet, & ab aliis, quorum interest, quibuscumque juris remediis observanda curet.

2 Ac ne quis ad ea præstanda ignorantiam causetur, hoc edicimus, ut quo die publice hæc decreta edita metropoleos nostræ valvis affixa erunt, duobus ab eo mensibus omnes his decretis teneantur;
D qui non paruerint, mulctis ab iisdem constitutis puniantur.

3 Quæ certo præscripto dierum spatio præstandum aliquid decreta sanciunt, ab eo affixionis, promulgationisque die eorum tempus inchoari statuimus.

4 Quæ provinciali hoc nostro concilio mandata continentur, ea omnia provincialium episcoporum unusquisque in proxima diœcesana synodo legi, recitari, & vero, si ita visum fuerit, ecclesiæ suæ cathedralis valvis proponi jubeat, quo ab omnibus facilius intelligi, & cognosci possint.

5 Cathedrales, collegiatæ, parochiales omnes ecclesiæ, monasteria, & conventus utriusque sexus
E religiosorum, & monachorum omnium, decreta hæc habeant, certoque loco tuto asservanda curent.

6 Si quæ in his decretis quacumque ratione difficultas, dubitatio, ambiguitas exorta fuerit, donec alia habeatur Tolosana provincialis synodus, eorum omnium interpretationem, & explicationem nobis reservamus. Salva tamen sanctiss. D. N. & sanctæ Rom. ecclesiæ suprema authoritate, cui, quæ in hac provinciali synodo acta, & decreta sunt omnia, interpretanda, mutanda, emendanda, qua decet, reverentia, obedientia, humilitate subjicimus.

7 Et quoniam publica hujus nostræ provinciæ Tolo-

Tolosanæ & vero privata cujusque ecclesiæ utilitas multa a summo Romano pont. peti postulat, quæ nostris, nostrorumque comprovincialium episcoporum communibus literis ab eo petentur, ea omnia non secus, ac si in sessione publice postulata essent, concilii hujus nomine, & auctoritate facta intelligantur.

Indictio futuri concilii secundi provincialis.

FRANCISCUS miseratione divina tituli sanctiss. Trinitatis in monte Pincio, sanctæ Romanæ eccl. presbyter cardinalis de Ioyosa, archiepiscopus Tolosanus.

B Omnibus, & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & provinciali Tolosanæ synodo quacumque ratione interesse debent, omnibus item abbatibus, capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem synodum provincialem Tolosanam secundam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno 1593. die 29. Aprilis proxime sequente, post pascha resurrectionis D. N. Iesu Christi inchoandam & celebrandam esse.

C Quamobrem omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, abbates vero capitula, & procuratores cathedralium invitamus, ut eo die ad secundam synodum provincialem, Deo juvante, Tolosæ celebrandam, intersint, nisi celebrationis diem aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint.

Quod si ipsorum reverendiss. episcoporum nostrorum aliquis justo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, & illud impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas scriptis ab eo detur, ea omnia, & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio, & assensu aliorum reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve. Datum Tolosæ anno 1590. die 23. Maii.

D NOS Franciscus tituli sanctiss. Trinitatis in monte Pincio, S. R. E. presbyter, cardinalis de Ioyosa, archiepisc. Tolosanus, de consilio, & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum, definientes subscripsimus.

Ego Alexander de Bardis, sancti Papuli episcopus consentiens subscripsi.

Ego Ioannes du Bourg, episcopus Rivensis, consentiens subscripsi.

Ego Horatius de Birague, episcop. Vaurensis, consentiens subscripsi.

E Ego Germanus Sacalei, præpositus ecclesiæ Lombariensis, & reverendissim. D. Petri de Lancrau episcop. Lombariensis in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia, & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes du Laurier, canonicus ecclesiæ S. Saturnini Tolosanensis, & reverendiss. D. Petri episcop. Apamiarum in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, atque omnia & singula in hoc sancto provinciali concilio decreta,

A acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Gregorius Topignon, canonicus ecclesiæ S. Saturnini Tolosanensis, & reverendissimi Petri Donault episcopi Mirapicensis in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, atque omnia in hac sancta synodo decreta, acta, edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Nicolaus Champagnier a capitulo ecclesiæ Montis Albani, sede episcopali vacante, vicarius deputatus, interfui, & subscripsi, atque omnia & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, quantum in me atque in dominis deputantibus est, dictæ ecclesiæ nomine recipio.

PUBLICATIO CONCILII.

FRANCISCUS DE IOYOSA S. R. E. tituli sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, archiepiscopus Tolosanus, provinciæ nostræ fidelibus, salutem in domino.

QUO tempore gravissimum hoc archiepiscopalis curæ onus, divino ita disponente consilio, humeris meis fuit impositum, in ipso aditu non levi sane multarum difficultatum cogitatione sum perculsus. Verum quæ me, licet indignum, ad illud vocaverat divina clementia, eadem me semper & consolata est, & ad colligendos animos confirmavit. Et profecto non poteram aut gratiori aut commodiori loco talentum mihi creditum exercere, aut uberiorem ex alia quacumque quam ex hac una provincia messem expectare, in qua omnes omnis generis homines in unum summi Dei cultum videbantur mutuo conspirasse. Hic senatus ille mihi occurrebat integerrimus, ecclesiæ propugnator certissimus, hæreticorum vindex punitorque acerrimus, eoque nomine & divina benedictione & secundarum rerum felicitate curias omnes alias facile superans, tamdiuque superaturus quamdiu propriis rebus omnibus religionem, ut speramus, anteponet. Hic populus avitæ fidei observantissimus, & obedientia clarissimus. Hic ea doctissimis piissimisque viris referta academia, ex qua tot doctrina & integritate celebres viri sperari poterant, qui in hac excolenda vinea promptissimi utilesque mihi cooperatores esse possent. Hic clerus ille denique, cum quo instaurandi mihi in hac provincia spiritualis ædificii, fundamenta locare foret facillimum. Et in eo canonici optimi, & optimi rectores, qui in hanc nostræ sollicitudinis partem libentissime venirent. Quibus in omnibus commovebar, ut nihil mihi prius videretur, quam eam videre regionem ad quam me & naturæ propensio, & officii ratio advocabat: ad quam profecto nulla mora interposita convolassem, nisi eo in loco fuissem, in quo ille est, cui obsequi, Christianorum omnium, præcipue vero episcoporum, & maxime cardinalium primum est debitum; nisique eo tempore fons ille malorum erupisset, ex quo tanta in universam Galliam clades derivata, in omnes ejus provincias postea promanavit. Huic obsistere cum mei muneris esse ducerem, omnes industriæ nervos contendere æquum videbatur, ut aliquod saltem tantis malis temperamentum invenirem. Sed vicit mali violentia, humanoque consilio curari se negavit, & quam peccata nostra concitaverant, solis precibus

ANNO CHRISTI 1590.

precibus vitæque mutatione divina indignatio voluit placari. A Sicque cum universæ Galliæ non possem, huic provinciæ subvenire conatus sum, ad quam non prius accessi quam omnia tentaverim conciliandi nobis divini numinis remedia, ex quibus tandem hoc unum mihi visum est & ad salutem utilius, & ad imminentes calamitates paratius, quam nobis Deus reliquit ecclesiam, eam tanquam matrem agnoscere, ei conjungi, ei per omnia obsequi, ut omnes omnium, qui in ea sunt, fidelium preces participantes, divinæ misericordiæ gratiam facilius consequeremur. Atque ita sacrosanctis ejusdem legibus moniti Tridentinum concilium recipimus, ab hujus executione B decreti obedientiam testantes quo concilia provincialia celebrari jubet. Quorum en vobis primum (filii dilectissimi) quod vobis offerimus, ex quo & bene vivendi, & rite Deo inserviendi rationem haurire poteritis. Hic neglectæ religioni, corruptis moribus, sævientique in nos ob tot tantaque peccata divinæ iræ remedium invenietis. Hoc igitur accipite, excipite, legite, perlegite, & si quæ vos divinarum rerum cura tangit, sequi, exequi curatote. Hoc sanctissimi religiosissimique totius provinciæ episcopi nobiscum una jusserunt. Hoc celeberrimi prudentissimique ex vestris theologiæ jurisque canonici doctores suaserunt. Hoc denique gravissima, sanctissimaque apostolicæ sedis auctoritas comprobavit. Vos vero, sacri ecclesiæ C ministri, per viscera misericordiæ domini nostri Iesu Christi hortor & obtestor, ut ad has constitutiones amplectendas reliquos omnes exemplo vestro invitetis, his pareatis, has servetis, has nocte, dieque meditemini. Hæ in vestram potissimum & gratiam & honorem sunt comparatæ. Quo enim severius, continentius, sanctius vitam instituetis, eo major religioni honos tribuetur, sacrarum rerum procuratio purior, sacrificia, officiaque majori cum reverentia fient, faciliusque Deus placabitur, majori venerationi quam antea vester ordo habebitur: impietas, favor in hæreticos, simonia, confidentia, religionis contemptus, frequentiora apud nostros homines vitia, evanescent. Vos vero quibus religionis tuendæ cura data est, quod vobis demandatum est, munere quam fieri potest optime perfuncti, laboris & diligentiæ fructus uberes diu- D turnosque percipietis, tandemque feliciter salutis viam ingressi, ad eam quam toto hoc opere solam nobis proposuimus ævi sempiterni metam felicius, Deo dante, pervenietis.

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
VRBANI PAPÆ VII.

Vrbanus qualis?

VRBANUS septimus, Ioannes Baptista Castaneus ante pontificatum nominatus, Romæ E patre Cosmo Genuensi natus; in Hispania nuntii apostolici munere magna cum laude perfunctus, a Gregorio XIII. cardinalis sancti Marcelli creatus, & ad Bononiensem legationem destinatus; Sixto tandem in pontificatu successit xv. Septembris, anno domini 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris. Natura fuit mansuetus, vitæ inculpatæ, & morum sanctimonia clarus: complexione tamen melancholica, & ad morbum inclinante. Pontificatum ultra 11. dies non protraxit. Post ejus obitum sedes apostolica duos menses & novem dies vacavit.

Tempus sedis.

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
GREGORII PAPÆ XIV.

Gregorius qualis?

GREGORIUS XIV. Franciscum Sfondratum senatorem Mediolanensem patrem habuit, & Nicolai nomen in sacro fonte consecutus est. Optimarum disciplinarum & jurisprudentiæ studio Perusii & Patavii non pœnitendam operam dedit. A Pio IV. episcopus Cremonensis, & a Gregorio XIII. cardinalis creatus, ac tandem Vrbano ad feliciorem vitam translato, post duorum & amplius mensium interregnum 3. Decembris, anno 1590 tempore Rodulphi II. imperatoris ad pontificatus fastigium pertigit. In grati animi & observantiæ in Gregorium XIII. significationem, Gregorius voluit appellari. Ejus pontificatus ad 15. Octobris anni sequentis, dumtaxat per menses decem & dies totidem, fuit continuatus. Quo factum est, ut optima quæque consilia, quæ animo conceperat, & quorum expectatione multos sustentabat, exequi non valuerit. Morbus qui multorum malo vitæ filum illi abrupit, fuit febris continua, & reddendi lotii difficultas ex calculo nata. Quinque cardinales creavit, de quorum numero fuit Sfondratus. Sedes post ejus mortem dies 15. vacavit.

Quando pontifex factus?

Tempus sedis.

ANNO CHRISTI 1591.

VITA
INNOCENTII PAPÆ IX.

Innocentius IX. qualis, & quando pontifex.

INNOCENTIUS IX. cathedram sancti Petri conscendit die 29. Octobris, anno Christi nati 1591. tempore Rodulphi II. imperatoris. Ante pontificatum Ioannes Antonius Farquinetus nomen illi fuit. Cardinalis sanctorum quatuor coronatorum a Gregorio XIII. factus est. Summa integritate, variaque in omnibus pene facultatibus eruditione imbutus, rerum usu & longa praxi edoctus, omnium animos in meliorem spem erexit. Verum gravis annis, curis, & laboribus fractus, postquam populum a plerisque gravaminibus liberasset, duosque ex fratre pronepotes in purpuratorum ordinem adscivisset, ad quietiorem vitam migravit 29. Decembris anno domini nostri 1591. Post obitum ejus vacavit sedes uno mense.

ANNO CHRISTI 1592.

VITA
CLEMENTIS PAPÆ VIII.

Clemens VIII qualis, & quando pontifex creatus?

CLEMENS hujus nominis VIII. Hippolytus Aldobrandinus antea nominatus, ex cardinale sancti Pancratii, & summo pœnitentiario, trigesimo die post ingressum conclavis magno omnium cardinalium consensu & studio renuntiatus est pontifex tertio Kalendas Februarii anno redemptoris nostri 1592. tempore Rodulphi II. imperatoris. Clementis nomen illi impositum est, quod vir magnæ apud omnes existimationis, incredibili prudentia & dexteritate legationem nobilissimam & utilissimam in Polonia obiisset, aliasque res ecclesiæ difficillimas & gravissimas confecisset. Princeps erat iis animi dotibus præditus, quæ in

ANNO CHRISTI 1592.

Clementis hospitalitas.

in summo viro & universali pastore desiderari possunt. Initio pontificatus, (teste Baronio, anno 369.) quotidianæ illi mensæ tredecim ex ipsis vetere instituto parari solitæ, adjecit alteram prope cœnaculum suum pauperibus peregrinis potissimum e remotioribus regionibus in urbem confluentibus in singulos dies parandam, ad quam e sua preciosiora quæque & lautiora vilioribus sibi retentis afferri jussit. Henricum Navarræum Galliæ regem ab excommunicationis anathemate absolvit. Sigismundo Transilvaniæ principi invictissimo, qui murum sese in oriente pro domo Israel fortiter opposuit, Moldavis quoque & Valachis excutiendi jugum Turcicum auctor fuit. Ceteros orbis Christiani reges & primates ad concordiam inter se & arma in barbarum dirigenda non intermissis laboribus paterna solicitudine adhortari non destitit. Episcopos quos creaturus erat cum aliquot cardinalibus ad hoc delectis, adhibitisque simul qui in urbe sunt doctissimis theologis & canonici juris peritissimis, diligenti primum atque improviso examine probavit, cujus peritiæ essent; adeo ut sub ipso non nisi bene diserto ad episcopatum aditus patuerit. Alexandrinæ ecclesiæ legatos, catholicam & orthodoxam fidem suo, suique patriarchæ Gabrielis atque totius ecclesiæ nomine profitentes, atque Dioscorum, aliosque hæreticos & schismaticos damnantes benefice excepit, & paterne fovit. Cum orthodoxo Transilvaniæ principe, exiguo militum numero, si eum cum numerosissimis Turcarum copiis compares, copiosissimum Turcarum exercitum fudit, & profugavit. Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit. Titulum sancti Cæsarii in palatio, nimia vetustate collapsum, penitusque macessum atque desertum, ideoque a Sixto quinto e numero titulorum expunctum, custos antiquitatum ecclesiasticarum restituit & restauravit. Effusas nimium concessiones indulgentiarum restrinxit. Invento, & religiose adorato corpore sanctæ Cæciliæ, miraculose sanatus est a podagra, qua diu multumque graviter laboraverat. Qua ratione vero ista contigerint, illustrissimus cardinalis Baronius, qui præsens interfuit, & vidit, prolixe enarrat his verbis: At quid acciderit his diebus, exigit opportunitas ac dignitas argumenti, ut hic describamus. Cum enim ejusdem tituli sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis Paulus Sfondratus, nepos sanctæ memoriæ Gregorii XIV. Romani pontificis, post exornatam a se eamdem ecclesiam, adjiceret animum ad confessionem ipsius nobilius illustrandam, atque locupletandam, delectis sanctorum reliquiis summa industria perquisitis, & in urnis argenteis pluribus magni pretii collocatis, ut eas ibi reconderet, sed non caperet locus patens inter altare & confessionem, necesse habuit spatium dilatare. Quod dum fieret, vetus excavatum foramen detegitur pervium ad corpus sanctæ Ceciliæ, per quod (ut alias superius diximus) soleret fidelium pietas dimittere sudariola, quæ tactu sepulcri martyris haurirent gratiam sanitatum. Sicque per ipsum inventum est pariter venerandum sepulcrum illud, quo claudebatur sacrum corpus insignis virginis atque martyris Cæciliæ, de qua inscriptio foris posita certam & exploratam in omnibus fidem faciebat.

Henricum regem Francorũ a sententia anathematis absolvit.

Alexandrinos & Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit.

Miraculose liberatur a podagra.

De inventione corporis sanctæ Cæciliæ.

Ioan. 20.

Quid tum ille? exemplo Ioannis, qui etsi cucurrit citius Petro & prius venit ad monumentum, abstinuit tamen ab ingressu sepulcri, deferens apostolico culmini pervestigationem ipsius: munita mox capsa sigillis, cucurrit festinus in Tusculanum ad summum pontificem, ut de tanto invento thesauro ipsum præsens redderet certiorem. Laborabat ipse sanctissimus Clemens acrioribus podagræ doloribus, & licet nullum ad audientiam admitteret, ubi tamen ejus adventus causam cognovit, statim præsentem adesse voluit, & audire cuncta, quæ facta essent. Quibus magna animi delectatione perceptis, ex eo tamen doluit & ingemuit, quod eo detineretur ex mala valetudine impedimento, & non valeret (quod maxime optaret) ad invisendam & salutandam tantam martyrem properare. Sed cessit impedimentum istiusmodi meo lucro: etenim me tanto licet munere indignissimum præmisit explorare & adorare venerandum Cæciliæ corpus. Sicque nulla penitus interposita mora, eadem celeritate qua venit, rediens & ipse eadem die Romam, simul ad ipsum titulum sanctæ Cæciliæ summo vespere læti pervenimus.

Pontifici nota fit inventio sanctæ Cæciliæ.

Vidi quæ in marmoreo monumento posita erat arcam cupressinam, qua sacra membra Cæciliæ claudebantur, operculo ductili clausam, eamdemque modice læsam: ut vehementer fuerim admiratus, quomodo post octingentos septuaginta octo annos potuerit arca lignea, humectante illam marmoreo sui natura sepulcro, subtus terram absque ulla aeris participatione locata, ita integra & illæsa servari, & non penitus tanta humiditate laxata, jam dissoluta marcuerit, fortis, solidaque perstiterit, ut absque læsione tangere, contrectare, amplexari quis eam pro arbitrio posset & stringere, integrum adhuc usum ipso ejus operculo ductili retinente, ut ad ostensionem duci posset pariter & reduci: quod sæpe sæpius fieri contigit pluribus diebus illis, quibus antequam eodem in loco, in confessione iterum conderetur, idem venerandum corpus intus clausum quamplurimi videre cuperent & venerari.

Arca cupressina illæsa servata.

Cum nos ista de lignea arca non sine magna admiratione vidissemus: ad id quod intus detinebatur sacrum martyris corpus intuendum devenimus. Ac plane, secundum illud Davidicum: *Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate domini virtutum, in civitate Dei nostri.* Etenim ut a Paschali papa inventum & reconditum fuisse legimus, & superius recitavimus, venerandum Cæciliæ corpus, ita invenimus, nempe ad pedes ejus quæ fuerant madida sanguine vela, & serica fila auro obducta, quæ visebantur, jam vetustate solutæ vestis illius auro textæ, cujus idem Paschalis meminit, indices erant.

Psalm. 47.

Alia vero supra martyris corpus serica, levia, tamen velamina posita, ipsaque depressa, situm ipsum & habitudinem corporis ostendebant. Visebaturque (quod admiratione dignum erat) non ut assolet, in sepulcro resupinum positum corpus, sed ut in lecto jacens honestissima virgo supra dextrum cubare latus, contractis nonnihil ad modestiam genibus, ut dormientis imaginem redderet potius quam defunctæ, ipso ita ad insinuandam in omnibus virginalem verecundiam composito situ corporis; adeo ut (quod æque mirandum) nemo quamvis curiosus inspector, ausus omnino fuerit virgineum illud detegere corpus, reverentia quadam inenarrabili repercussus, perinde ac si cælestis sponsus assisteret vigilans custos dormientis sponsæ, monens & minans: *Ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Vidimus, cognovimus, & adoravimus. Die vero sequenti illu-

Situs corporis sanctæ Cæciliæ in sepulcro.

Cant. 3.

ANNO CHRISTI 1594.

illucescente, super eamdem confessionem obtulimus Deo in memoriam & honorem tantæ virginis & martyris & aliorum conditorum ibi sanctorum, sacrificium missæ : inde vero ad summum pontificem, qui miserat, reversi in Tusculanum singula visa retulimus.

[...]rat so-[...]nem re-[...]sitionem [...]emens [...]pa.

Audivit ipse cuncta magna animi voluptate, simulque de solenni mox cogitare cœpit repositione ejusdem venerandi corporis in confessione, quam non per alium quempiam quantavis dignitate pollentem, sed ipse celebraturus esset solennissima pompa. Condicitur certa dies, ipse natalis ejusdem Cæciliæ virginis. Interim de parando preciosiori loculo cogitans, aureum facere meditatur; sed dissuasus, eo quod impiis effossoribus sepulcrorum illecebræ aurum esse soleret, argenteam prægrandem, quæ ipsam etiam integram cupressinam caperet, arcam fabricari mandavit. In qua elaboranda, instar Beseleelis inspirati divinitus, enituit industria excellentis opificis : qui veluti alterum cælum corpori, cujus esset in cælo anima, fabricans, thecam illam stellis auri fulgore micantibus exornavit. Est pretium ejus quatuor millium trecentorum nonaginta duorum aureorum; in qua ejusmodi posita est foris inscriptio.

CORPUS SANCTÆ CÆCILIÆ VIRGINIS ET MARTYRIS A CLEMENTE VIII PONT. MAX. INCLUSUM ANNO MDIC. PONTIF. VIII.

Intus vero in argentea lamina ab ejusdem tituli dicto sæpe superius Paulo cardinali presbytero totius rei gestæ series ita descripta fuit:

[...]scriptio [...]ræ sepul-[...]um, ossi-

Hic requiescit corpus sanctæ Cæciliæ virginis & martyris, quod a Paschali primo pontif. max. ipsa revelante repertum, & in hanc ecclesiam translatum, & sub hoc altari una cum corporibus sanctorum martyrum Lucii & Urbani pontificum, nec non Valeriani, Tiburtii, & Maximi reconditum, iterum post annos fere octingentos, Clemente VIII. pontif. max. cum iisdem sanctis martyribus lucem aspexit, die 20. Octobris, anno dominicæ incarnationis 1599. Cujus sanctæ virginis corpus prædictus dominus noster papa Clemens veteri lignea capsa, in qua jacebat, argentea inclusa, intactum, immutatumque hoc eodem loco, in quo fuerat collocatum, post peracta missarum solennia maxima cum devotione & lacrymis, toto spectante populo, reposuit 22. Novembris, ipso festo virginis die, 1599. Ad cujus latus in alia seorsum capsa prædicti tres martyres Valerianus, Tiburtius, & Maximus requiescunt. Necnō sub ipso virginis corpore in alia similiter arca prædicti duo martyres ac pontifices Lucius & Urbanus, prout a Paschali pontifice omnes in iis conditi sunt.

[...]emens [...]a inv[...] sit [...]entum [...]pus san-[...]Cæciliæ.

Ego Paulus tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis Sfondratus, cui licet miserrimo peccatori prædicta corpora, quæ diuturnitate temporis fere in tenebris jacebant, & invenire, & videre, & venerari a Deo optimo maximo datum est, memoriam hanc hisce literis consignavi. Ista inscriptio in sepulcro posita. Cœptam vero jam historiam prosequamur : Interea vero cum idem summus pontifex incolumis rediisset e Tusculano, adivit una cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus ipsam ecclesiam sanctæ Cæciliæ, ut ejusdem virginis atque martyris inviseret ac veneraretur

A sacra pignora : ubi cum adesset, educto operculo cupressinæ illius capsæ, venerandum quoque angelis sanctissimæ ipsius corpus iis quæ diximus (ut positum fuerat a Paschali pontifice) opertum velis vidit, & veneratus est; atque ei tunc quam sciret omni auro gemmisque esse gratiorem oblationem, preces obtulit, una cum lacrymis oblationis cordis indicibus, nec non in honorem martyris incruentum Christi corporis sacrificium; reliqua solenniori ritu impleturus religionis officia, ipso qui proxime adesset die natali martyris. Ista tunc fuere oblata virgini digna tanto pontifice munera.

Modestia pontificis commendata.

Sed ejus plurimum in eo commendata modestia fuit, quod invitatus licet, noluit re- B ductis velis nudum virginis corpus quantumlibet exiccatum inspicere, cui esse videretur loco ruboris custodis verecundiæ virginalis, sanguis aspersus; satis ad fidem esse sciens, membra singula cognovisse per superposita vela, atque vidisse a prædecessore inscripta sepulcro atque descripta diplomate signacula illæsa reperta, atque divinitus conservata. Veneratus est pariter posthæc sanctissimos prædecessores pontifices Urbanum & Lucium, nec non Valerianum, Tiburtium, atque Maximum martyres in eadem confessione reconditos, tunc ipsi ad breve temporis spatium amoto operculo demon- C stratos.

Solennis repositio sanctæ Cæciliæ corporis.

Ubi autem exoptata advenit dies natalis ejusdem sanctæ Cæciliæ, ipse pontifex una cum sacro senatu, ipso collegio cardinalium, præsto fuit, atque etiam celebri pompa, ritu solenni sacrosanctum missæ sacrificium obtulit. Quo summa religione perfuncto, ministerio diaconorum adjutus, arcam illam argenteam jam antea consecratam, detulit in confessionem, in eaque cupressinam illam, quæ venerandum corpus virginis & martyris Cæciliæ continebat, consuetis adhibitis precibus, collocavit, atque intra lapideum monumentum utramque ita simul compositam clausit. *Hæc Baronius tom. 9. anno 821. num. 13 & seqq.*

D Obiit pontifex optimus anno domini 1605. quinto Nonas Martii, cum sedisset annos tredecim, mensem unum, & tres dies. Ad quartum Nonas Apriles sedes pontificia pastore viduata extitit.

ANNO CHRISTI 1594.

*** CONSTITUTIONES ET DECRETA PROVINCIALIS CONCILII AVENIONENSIS.

E *Quod Franciscus Maria Taurusius archiepiscopus Avenionensis habuit anno salutis MDXCIV.*

INDEX TITULORUM.

ANNO CHRISTI 1594.

10 *De lectione sacræ scripturæ.*
11 *De sacramentis in communi.*
12 *De baptismo.*
13 *De oleis sacris.*
14 *De aqua baptismali.*
15 *De sacramento confirmationis.*
16 *De sacramento eucharistiæ.*
17 *De paschali communione.*
18 *De sacramento pœnitentiæ.*
19 *De sacramento ordinis.*
20 *De sacramento matrimonii.*
21 *De sacramento extremæ unctionis.*
22 *De missæ sacrificio.*
23 *De missarum reductione.*
24 *De missæ supellectili.*
25 *De reliquiis & veneratione sanctorum.*
26 *De sacris imaginibus.*
27 *De ecclesiarum fundatione & structura.*
28 *De modo versandi in ecclesiis.*
29 *De sepulcris.*
30 *De cœmeteriis.*
31 *De sacristia.*
32 *De vita & honestate clericorum.*
33 *De capitulo & canonicis.*
34 *De horis canonicis.*
35 *De cantu ecclesiastico.*
36 *De beneficiorum collatione.*
37 *De beneficiorum incompatibilitate.*
38 *De confidentia.*
39 *De residentia.*
40 *De jure patronatus.*
41 *De decimis.*
42 *De officio parochi.*
43 *De festorum dierum cultu.*
44 *De quadragesima, & sacrorum jejuniorum observantia.*
45 *De oratione quadraginta horarum.*
46 *De processionibus.*
47 *De funeribus & exequiis.*
48 *De indulgentiis.*
49 *De seminario.*
50 *De sanctimonialibus.*
51 *De hospitalibus.*
52 *De confraternitatibus.*
53 *De regularibus.*
54 *De foro episcopali.*
55 *De locatione bonorum ecclesiasticorum.*
56 *De testamento & legatis piis.*
57 *De medicis.*
58 *De blasphemia.*
59 *De usuris.*
60 *De duello.*
61 *De concubinariis.*
62 *De Iudæis,*
63 *De pœnis.*
64 *De formulis, seu instructionibus conficiendis & observandis.*

FRANCISCUS MARIA DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

ARCHIEPISCOPUS AVENIONENSIS, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

Sess.24.c.2. CUM sacrosanctæ synodi Tridentinæ providentissima lege sancitum sit, ut intermissus provincialium conciliorum usus restitueretur, illaque deinceps in omnibus provinciis singulo quoque triennio celebrarentur: Nos hoc salutare præceptum eo libentius & alacrius amplectendum duximus, quod ad eas regiones pastores missi ab A apostolica sede dignoscimur, in quibus hæreseon ac corruptorum morum caligo, diaboli fraude, hominumque malitia, longe lateque diffusa est. Quare omni studio in id incumbendum nobis est, ut veritate, doctrina, morumque disciplina in his regionibus resplendere curemus. Et vero æquissimum fuerit, ut a nobis potissimum opus hoc inchoetur, qui in sanctissimi Romani pontificis temporali ditione existentes, ceteris provinciis prælucere debemus. Quapropter divini numinis præsidio implorato, reverendissimis coepiscopis, ac comprovincialibus nostris, ceterisque sacerdotibus, quorum B interest, ad præstitutam diem causa provincialis synodi celebrandæ convocatis, aliisque rebus ac ritibus de catholica traditione observatis, ad summi Dei laudem, clerique nostri ornamentum & utilitatem, hæc quæ sequuntur decreta sancienda ac promulganda de eorumdem reverendissimorum coepiscoporum nostro consilio & assensu statuimus.

I.

De episcopis.

UT autem judicium incipiat a domo domini, nec nobis illud euangelicum objici possit, C quod Pharisæis olim exprobravit: Dicunt, & non faciunt, & alligant onera gravia & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere: visum est a nobis ipsis hujus synodi initium sumere.

Quare episcopos nostræ provinciæ omnes, tum dignitatis, tum oneris sui memores esse oportet; ut intelligant non alio consilio se ecclesiis divinitus esse præfectos, ac gregibus pastores datos, quam ut cura pervigili ac solerti studio animarum salutem procurent, in diesque magis ac magis promoveant. Quod ut facilius assequantur, se moresque suos ad eam formam, quam præcipit apostolus, component, in id potissimum incumbentes, ut vita sint non modo irreprehensibili, sed ejusmodi, quam omnes colant, suspiciant, ac sibi imitandam proponant. D Sunt enim episcopi mundi lumina, populorum duces: quod sane decus ut singulis a Deo communicatum est, qui tamquam Aaron ad animarum præfecturam vocati fuere, ita purum ac illæsum ab iisdem conservari par est. Gregi itaque invigilent episcopi, strenue in vinea sibi commissa laborent: virtutes omnes tum ipsi colant, tum a suis subditis coli sedulo curent: vitia, quacumque tandem ratione valent, eradicent ac profligent, ita tamen, ut omnia prudenter ac matura prævia consultatione gerantur. Eorum ministerio ac etiam consilio utantur episcopi, quos Dei honorem, animarumque lucrum zelare viderint, quique magis prodesse, quam E præesse studeant.

Quoniam vero longum esset singulas episcopi partes percurrere, horum dumtaxat admonitos esse volumus, ad ipsos scilicet pertinere, non modo quæ cum ceteris communia habent, verum etiam quæ episcopali functioni peculiari quadam ratione commissa sunt, diligenter obire. Quamobrem pontificalia munia, ut rite singula exerceant, accurate provideant, sicque seipsos gerant, tamquam qui in perfectionis exercendæ statu positi sunt.

II.

De visitatione habenda ab episcopis.

CUM sacrosancta synodus Tridentina multa statuerit ad visitationis munus rite obeundum Sess.23.c.3

ANNO CHRISTI 1594

dum pertinentia: admoniti sunt episcopi, ut quæcumque ab illa sancte ac pie de visitatione sancita sunt, diligentissime observentur. In id vero potissimum incumbant episcopi, ut facultatibus a concilio sibi concessis utantur; ne, si forte remissius se gesserint, visitatio fructu ac fine suo careat, ac disciplinæ ecclesiasticæ nervus elidatur.

Episcopus propriam diœcesim per se, aut, si impeditus fuerit, per suum generalem visitatorem, si quotannis totam propter latitudinem visitare non possit, saltem majorem ejus partem visitet, ita tamen, ut tota biennio per se vel visitatores suos compleatur.

Dum suam diœcesim invisit, legem de victus procuratione & muneribus a sacro concilio Tridentino præscriptam observet: comitatum non habeat, nisi visitationi necessarium. Quare septem, aut ad summum octo homines tantum secum ducat: si plures duxerit, suis sumptibus alat. Mensa frugali contentus sit, quæque ecclesiasticum luxus censorem deceat.

Domum suam visitent episcopi, totiusque familiæ mores perspectos habeant, ut si quid (quod absit) parum candidum & honestum invenerint, confestim manum salutarem adhibeant, domesticorum vitam antea corrigentes, quam ad ceterorum emendationem se conferant. Omnia porro loca invisat episcopus, in quæ jus visitandi habet, nullo prætermisso; curetque diligenter, nulla interposita mora, visitationem inire ac perficere hoc consilio, ut quam celerrime grassantibus malis obviam eatur. Quoniam vero interdum contingit, ut istud visitandi munus non ea atque par est diligentia obeatur, dum vel celerius, & per transennam (quod aiunt) tam loca quam personæ explorantur: idcirco instructio pro ordine & methodo visitationis a viris a concilio deputandis conficiatur, quam episcopi omnes, dum suas diœceses invisent, facile sequantur.

III.

De synodo diœcesana.

OMNES ac singuli, qui de jure vel consuetudine tenentur, ad synodum [a] diœcesanam convenire teneantur tempore a jure [b] statuto, & ab episcopo indicto, pœna proposita iis, qui absque legitima causa non paruerint.

Quisquis ad synodum venerit, decenti ac honesto habitu incedat, in sessionibus superpelliceo mundo & integro utatur. Ad hospitium divertat, quod sibi a deputatis ab episcopo assignetur, ut ne minimam quidem scandali aut lapsus occasionem præbere possit. Rem sacram frequenter peragat durante synodo, ac integritatis probitatisque specimen in omnibus pro virili præstare debeat.

Examinatores singulis annis ad minus sex ab episcopo vel ejus vicario universæ synodo diœcesanæ proponantur; qui ab ea probati, & admissi jurent se, humana quacumque affectione postposita, fideliter munus executuros.

IV.

De testibus synodalibus.

UT testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in synodo vel provinciali, vel diœcesana committitur: hæc de illis eorumque officio statuimus.

Principio sacerdotes ætate moribusque graves, prudentes, ac disciplinæ Christianæ studiosi in concilio provinciali a metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem, in synodo diœcesana e diœcesi sua duo itidem testes synodales deligantur. Pœnæ etenim meminisse oportet ab Innocentio III. propositæ in concilio Lateranensi iis qui testes nullos nominarint.

Qui nominati & delecti sunt, secreto ab episcopo convocentur, in ejusque manibus jurent ex formula verborum præscripta, muneris sui partes executuros esse.

Quo igitur tempore hoc munus testes jurati gesserint, personas discretas interrogando simpliciter & de plano, absque ulla jurisdictione solicite investigent hæc quæ sequuntur.

An parochi munus suum obeant, ea qua par est sollicitudine, in sacramentis, omnibus quidem, ægris autem præcipue administrandis. An ipsi, aliique clerici omnes ullam populo præbeant offensionem. An in suis ecclesiis resideant, suoque quisque fungatur officio.

Quæcumque vero animadverterint decreta sancitave nullam adhuc aut non perspectam executionem habuisse, aut quæ rursus depravata correctionem reformationemque desiderare viderint, ea tribus ante mensibus, quam concilii proxime futuri stata dies veniat, singula ordine suo referant ad metropolitanum: testes vero diœcesani mense saltem ante diem præstitutum id ipsum episcopo præstabunt.

V.

De examinatoribus.

OMNES examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint. Quare non spe, non metu, non aliquo [a] affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Nullus examinatorum quempiam privatim doceat, qui examen subiturus sit.

Cum de beneficio curato examen instituitur, aut de aliquo ad sacros ordines promovendo, vel concionatore, confessariove approbando, ad minimum tres [b] examinatores præsente episcopo, vel ejus vicario, conveniant.

Cum quis ad examen venerit, ejus vultus & habitus corporis, vestitus & incessus, gestus & sermo diligenter inspiciantur: ex his enim animi levitas, vel gravitas deprehenditur.

In examine vero is potissimum ordo teneatur, ut primo de vitæ statu, genere, patria, domicilio-ve quæratur illius qui examen subit. His perquisitis, examinatores ad explorandam scientiam mox descendent.

Quisquis pro sacris ordinibus suscipiendis examinandus est, ætatis, natalium, aut dispensationis obtentæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis, patrimoniive attestationes scriptas & documenta authentica ante omnia in medium producat; quæ omnia examinatores non perfunctorie, sed diligentissime perquirent, an ullo vitio, vel fraude laborent.

Cautio autem sit, ut de iis examinandi interrogentur, quæ ad rem, cujus occasione examinentur, proxime faciunt. Cetera examinatorum prudentiæ animadvertenda, & præstanda relinquuntur.

Marginal notes: [left] ...s. 24. c. 3. — Conc. Trid. sess. ... cap. 8. ... synodi. ... d. 18. c. propter. [right] a ad 24. ca. quando. — b Conc. Trid. sess. 24. ca. 18. § examin.

VI.

ANNO CHRISTI 1594.

VI.

De fidei professione.

QUONIAM, juxta doctrinam apostoli, non solum corde credendum est, sed ore etiam confessio fieri debet ad salutem: ideo sacri concilii Tridentini, summorumque pontificum auctoritate innixi, mandamus, ut quicumque ecclesiastica beneficia obtinent, vel in posterum obtinebunt, & qui ad synodum diœcesanam accedere debent, fidei professionem emittant. In ipsa prima synodo diœcesana curabunt, ut qui beneficia curam animarum habentia obtinuerint, intra duos menses post adeptam possessionem, juxta formam decreti concilii, professionem fidei faciant. Id quod servabitur etiam in provisis a Romano pontifice, vel a legatis. Idem præstabunt qui permutant beneficia curam animarum habentia.

Provisi autem de canonicatibus & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis, non solum coram episcopo, seu ejus vicario, sed etiam in capitulo idem præstare teneantur: alioquin prædicti omnes provisi fructus suos non faciant, nec illis possessio suffragetur.

Doctores præterea, magistri pædagogii, & quicumque tam publice, quam privatim docent theologiam, jus utrumque, artem medicam, philosophiam, ceterasque liberales artes in quibuscumque civitatibus, terris, oppidis, quoquo modo profiteri aut docere ab episcopis ne permittantur, nisi prius catholicam fidem professi fuerint, juxta formam constitutionis Pii quarti: quam etiam professionem singulis annis initio studiorum emittere teneantur. (Bulla Pii IV. per totum.)

Ne item rectores, vel cancellarii universitatis aut gymnasii ad sua officia admitti possint, neve scholares ad doctoratus lauream, aliumve hujusmodi gradum in dictis facultatibus suscipiendum ullo modo admitti possint, neque præterea cathedram conscendere ante emissam fidei professionem, de qua in privilegio doctoratus specialis mentio fiat; pœnis nullitatis, aliisque in bulla Pii quarti propositis.

Nemo item ad prædicationis munus, aut ad curam animarum exercendam, etiam sine titulo beneficii admittatur, nisi præstita coram ordinario fidei professione.

Omnium autem qui fidei professionem præstabunt, aut præstiterunt, nomina ordine notata in certum librum episcopus a cancellario episcopali referri jubeat: qui liber in archivio episcopali asservetur.

VII.

De impressoribus & bibliopolis.

QUONIAM Christianæ religionis basis ac fundamentū est fides, sine qua impossibile est placere Deo; quantum ea in re curam ac diligentiam episcopi adhibere debeant, nemo est qui nesciat. Quare ut ea in cordibus fidelium impolluta illibataque servetur, curent episcopi ne per eorum negligentiam libri hæreticorum, aut alias a sede apostolica damnati, quorum maxima vis est in corrumpendis rudiorum mentibus, alicubi videantur, legantur, habeantur, reperianturve: sed regulas indicis librorum prohibitorum auctoritate Pii quarti pontificis editas, aut auctoritate aliorum pontificum edendas observari tum ab omnibus, tum præcipue ab impressoribus & bibliopolis curent.

Visitent quotannis episcopi bibliopolarum officinas, ne quid contra regulas hujusmodi fiat.

Deputent virum tum doctrina, tum fidei zelo præstantem, qui recognoscendis libris, ac universæ regularum prædictarum observationi præsit. Ex omnibus autem præscriptis regulis hæ serventur in primis. (Conc. Tr. sess. 4. c. insuper. Sess. 18. c.)

Nullus libros de rebus sacris typis mandare possit, qui ab eo quem deputarit episcopus, præter inquisitorem, examinati & approbati non fuerint ipsorum subscriptionibus. Approbatio vero librorum a tergo primi folii imprimatur.

Libris impressis adjecto typographi nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt. Libri imprimendi exemplum manu auctoris subscriptum apud examinatorem remaneat.

Libri quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, descriptis etiam eorum nominibus, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne quis opuscula, tractatus, commentarios, aliasve lucubrationes de rebus sacris evulget, nisi ante examinatæ probatæque fuerint ab episcopo, vel a deputatis.

Librarii & quicumque librorum venditores habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium quos habent, subscriptionibus personarum, quas diximus, communitum. Index porro Romanus librorum prohibitorū pro foribus officinæ prostet.

Qui per urbes præterea, vicos, oppida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo, vel ab inquisitore, aut ab iis quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Heredibus item, aut executoribus ultimarum voluntatum vetitum sit libris a defuncto relictis uti, aut aliis vendendos dare, aut in alias personas quacumque ratione transferre, nisi iis prius ostensis, & habita licentia a personis ab episcopo deputatis.

Ne libri cujusvis generis in civitatem ullam provinciæ introducantur, aut introducti vendantur, commodentur, aut legendi quovis modo tradantur, nisi ostensis prius illis, & habita licentia a personis ab episcopo vel inquisitore deputatis, aut nisi notorie constet librum jam esse omnibus permissum.

Ministri autem publici, qui exigendis vectigalibus præsunt, ubi locus publicus mercibus comportandis constitutus est, teneantur, pœna excommunicationis proposita, prædictis ut supra deputatis personis denuntiare libros esse adductos, aut saltem ne inde exportari patiantur, nisi ii quorum sunt, scriptum prædictorum manu signatum, quo exportandi potestas fiat, attulerint.

De libris autem, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controversis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum usus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum judicarit. (Regulæ indicis Pii IV.)

Libri de officio, & precibus horariis B. Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hispanice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari sermone expressi venales ne proponantur, nec vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad sacræ inquisitionis officium statim deferre compellantur, ut edita a Pio V. constitutione sancitum est.

Caveat episcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falsis superstitiosisque titulis aspersi habeantur, aut vendantur, nisi suo, aut

ANNO CHRISTI 1594.

aut inquisitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti studio primum recogniti & purgati sint.

Quia vero pestilentiores illi codices sunt, qui blasphemiis referti, adversus religionem nostram virulenta dogmata evomunt: Idcirco prohibemus, ne quis Thalmudicos libros & nefaria hujusmodi Rabinorum scripta legere, tenere, emere, vendere, aut evulgare audeat, sub pœnis, quæ constitutæ sunt ab apostolicis constitutionibus. Quare episcopi in cunctis synagogis hujusmodi volumina perquirant & comburant. Libros præterea de astrologia judiciaria tractantes, juxta censuram indicis librorum prohibitorum omnino rejici & extingui mandamus. Libros similiter geomantiæ, hydromantiæ, & similes, qui divinationes, sortilegia, superstitionesque continent, funditus deleri, comburique præcipimus, pœnis propositis, quas jura & apostolicæ constitutiones infligi debere decernunt.

VIII.

De fidei rudimentis.

CUM omnibus fidelibus ad salutem necessarium sit Christianæ fidei rudimenta scire, ideo curabunt episcopi singulis saltem dominicis pueros in singulis parochiis fidei rudimenta & obedientiam erga Deum & parentes diligenter doceri per parochos, aliosve animarum quovis modo curatores, ad quos præcipue hoc munus spectat: eosque, si opus fuerit, etiam per censuras ecclesiasticas compellant.

Quo vero studiosius parochi in eam curam incumbant, id etiam curet episcopus, ut in singulis diœcesis suæ oppidis & vicis, ubi commode fieri potest, doctrinæ Christianæ sodalitas instituatur, quæ in eo munere ipsos parochos adjuvet, & ex viris ad id idoneis vita & moribus approbatis constet. Ecclesias in civitate & diœcesi, in quibus infantes & pueri ad discendam doctrinam Christianam convenire possint, deputet. Indulgentias a Pio V. [a] & Gregorio XIII. [b] concessas earum sodalitatum hominibus sæpius promulgari curet.

a In bulla 6.
b In bulla illius qui.

Ludimagistri, qui docent grammaticam, semel in hebdomada, sabbato scilicet a prandio pueros doctrinam Christianam doceant.

Fiat formula doctrinæ Christianæ lingua Gallica pro hac provincia. Singuli puerorum magistri vesperi sub finem lectionum a pueris genuflexis orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum fidei recitari curent.

Idem in ecclesiis, ubi doctrina hæc exercetur, in calce ab omnibus præsentibus fiat.

Curent etiam parochi, ut non pueri tantum, & puellæ, sed etiam grandioris ætatis homines, & mulieres fidei rudimenta doceantur, maxime rustici.

Dabunt etiam operam episcopi, ut in prono & concionibus parentes puerorum moneantur, ut filios suos, & filias, hora præstituta, ad doctrinam Christianam addiscendam ire compellant.

IX.

De prædicatione verbi Dei.

TIMERE debent episcopi, ne illis a domino illud in districto judicio exprobretur: canes muti non valentes latrare. Igitur cum eorum [c] præcipuum munus sit prædicatio evangelii, id ipsi per se ipsos omnino, aut si legitimo impedimento detineantur, per alios obire studeant.

c Concil. Trid. sess. 24 c. 4. & sess. 5 c. 2.

In ecclesiis parochialibus per parochos, sive illis impeditis, per alios ad id idoneos ab episcopo deputandos impensis eorum qui eas præstare tenentur, aut solent, munus prædicationis exercebitur.

Admoneantur sæpius parochi, teneri eos in suis ecclesiis plebem sibi commissam verbo Dei pascere: quos si negligentiores esse constiterit, fructuum subtractione mulctentur, qui alteri dabuntur, ut vices suppleat.

Ibid. §. archipresb.

Tempus quo prædicationis munus obiri debet, omnes dies dominicos per annum, ac singulos quosque dies quadragesimæ & adventus complectitur.

Regulares vero ne prædicent etiam in ecclesiis suorum ordinum, nisi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, cum fide hujusmodi approbationis coram loci ordinario se præsentaverint, benedictione ab eo obtenta. In ecclesiis vero non suorum ordinum etiam ab episcopo facultatem in scriptis habere teneantur, sine qua nullus ecclesiarum rector regulares hujusmodi concionari permittat.

Conc. Lat ult. sess. 11. Trid. ubi sup. § regul.

Diligenter observent episcopi doctrinam & mores concionatorum per viros idoneos, ut si quis scandala disseminarit, a prædicationis munere suspendatur, si vero hæreses (quod absit) contra eum procedatur juxta formam juris. Cavendum est, ne quæstuarii per se aut per alios prædicare permittantur, cum id constitutionibus duabus Pii quinti interdictum fuerit. Regulares insuper extra monasterium degentes, aut sæculares clerici a rectoribus ecclesiarum concionari non permittantur, nisi episcopis noti, moribusque & scientia probati sint.

Conficiatur formula pro rudioribus parochis ad usum provincialium. Concionatores quoque ad præscriptum formulæ illis per nos tradendæ suas conciones accommodare curabunt.

X.

De lectione sacræ scripturæ.

NON solum in ecclesiis cathedralibus episcopi præbendas, quas theologales vocant, pro lectione sacræ scripturæ erigant, sed etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido, si ibi clerus numerosus fuerit, ex sacri concilii Tridentini præscripto, cum deputatione in eum usum præbendæ primo vacaturæ, ubi commode fieri possit.

Concil. Trid. sess. 5. c. 1. § in ecclesiis.

Provisi de hujusmodi præbendis sacram scripturam aut theologiam interpretari, docereque diebus quidem festis populum, ferialibus vero certis diebus ab episcopo præscribendis clerum per se, & non per alios compellantur.

Quibus in oppidis præbenda hujusmodi erigi non potest, episcopi magistrum saltem grammaticæ instituant ad populi clerique instructionem; cui de consilio capituli vel simplicis beneficii fructus assignent, vel stipendium congruum a populo curent assignari.

In [d] monasteriis monachorum & quorumcumque regularium, ubi nulla sacrarum literarum lectio reperitur, curent episcopi tamquam sedis apostolicæ delegati ex concilii Tridentini facultate eam quamprimum per idoneum virum institui, si commode fieri poterit, habita ratione proventus monasterii, & numeri fratrum.

d Ibid. § in monast.

ANNO CHRISTI 1594.

XI.

De sacramentis in communi.

VT sacramenta majori cum religione animique pietate suscipiantur, episcopi in iis quæ per ipsos tantum administrari possunt, [a] qualia sunt confirmatio & ordo, prius illorum vim & usum pro suscipientium captu explanare studeant.

a Concil. Trid. sess. 24. c. 7.

Idem a parochis in ceteris sacramentis ministrandis fieri curent lingua vernacula juxta formam in catechismo præscriptam. Illi vero materiam, formam, & ritum juxta Romanum rituale diligenter attendant. Cum sacramenta ministranda erunt, parochi superpellicio mundo & integro stolaque induti sint.

Pro sacramentorum ministerio nullus sacerdos, quamvis egens, verbis, aut nutibus quidquam prorsus vel minimum petat, exigatve. Astantes vero, ut remoto omni colloquio, pie ac religiose admodum intersint, moneantur.

Excommunicati, hæretici, infideles, Iudæi ne sacramentorum administrationi interesse permittantur, imo nec catechumeni.

Fiat brevis formula rerum quæ scitu necessariæ sunt lingua Gallica, de materia, forma, & ritu cujuslibet sacramenti pro parochis provinciæ.

XII.

De sacramento baptismi.

DECERNIMUS sacras ceremonias in baptismo administrando, ex libro baptismali approbato, & ex formula describenda a deputandis a concilio, servari debere a parochis.

Præcipimus, ne in posterum expectandi patrini gratia, aliave de causa, præterquam necessitatis extremæ, cum scilicet periculum vitæ infanti timetur, baptismus sine solennitatibus ceremoniisque adhiberi solitis ministretur.

De consec. d. 4. per tot.

Parochi obstetrices diligenter instruant de materia & forma in baptismo servanda; simulque doceant, cum infanti vitæ periculum imminet, hunc ordinem servandum esse, ut ex præsentibus sacerdos clerico, clericus laico, virque mulieri præferatur, dummodo formam, & baptizandi modum recte noverint.

Baptismus non nisi ad tertium diem protrahatur, nisi aliter episcopo visum fuerit. Cetera si quæ sint, quæ ad baptismi administrationem spectant, in formula conficienda diligenter tradentur.

Caveatur autem ante omnia, ut abusus ille baptismum dividendi, ex nostra provincia funditus & omnino evellatur.

XIII.

De oleis sacris.

PAROCHI omnes post feriam quintam in cœna domini, quando scilicet nova olea sunt consecrata, antiquis amplius non utantur, sed ante pascha quotannis sacerdos aliquis mittatur, qui nova accipiat, & vetera comburantur.

De consec. d. 4. c. si quis de alio.

Sacrorum item oleorum vascula in ecclesia tantum, non alibi religiose asserventur in ciborio, aliove loco ab episcopo constituto ad formam instructionum, nisi de oleo infirmorum certis casibus aliter faciendum episcopus judicaverit.

A Olea asserventur sub bona custodia, loco scilicet tuto, clavibus munito, quæ a rectore ipso teneantur, non a clerico.

Vascula vero dictorum oleorum ea constent materia & forma cum inscriptione, quæ perpolita, & munda perpetuo sint, & sacculo serico inclusa.

Cui in ecclesia cathedrali id muneris datum est, ut oleum aut chrisma sacrum plebanis aliisve parochis distribuat, hic in librum eo nomine confectum referat nomina eorum quibus dederit, & ecclesiarum pro quibus ille acceperit.

Ne autem alicui det, qui sacerdos non sit, aut saltem in sacris constitutus.

B Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint cooperatores, & qui dignitates seu personatus obtinent, & canonici, & reliqui cathedralis ecclesiæ clerici, & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

XIV.

De aqua baptismali.

BAPTISMALIS aqua singulis annis sabbato sancto, atque etiam in vigilia pentecostes renovetur, infra annum præterea nunquam, nisi necessitate urgente.

De consec. d. 4. c. in sabbato.

Ad aquam autem baptismalem infundendam, ne C manus, sed vas argenteum, alteriusve decentis materiæ adhibeatur; nec illa in eamdem fontis aquam redeat, sed vel in sacrarium, vel in pelvim, quæ illi tantum usui addicta sit, recipiatur, ad formam instructionum ad usum hujus provinciæ edendarum.

Porro aqua baptismalis non in phiala vitrea, aut vase fictili conservetur, sed in lapideo, vel æneo ad formam instructionum conficiendarum.

XV.

De sacramento confirmationis.

D EPISCOPUS cum sacramentum confirmationis administraturus erit, parochis jubeat aliquot ante diebus id populo denuntiare, eumque de tanti sacramenti dignitate & fructu ex catechismi Romani doctrina docere, atque instruere, instructionesque hac de re lingua Gallica editas promulgare dominica ante pentecosten.

Confirmandi autem, ut melius præparati hujus sacramenti gratiam & dona percipiant, ad confessionis & eucharistiæ (si tamen id ætas permiserit) sacramenta suscipienda cohortationibus inducantur.

De consec. d. 5. c. ut jejuni.

Patrini & matrinæ nihil pueris quos susceperunt, aut eorum parentibus largiantur, ne ipsi munusculis illecti, ac maxime pauperes, ad iterato suscipiendum hoc sacramentum cum sacrilegio E inducantur.

Tempus autem proprium hujus sacramenti administrandi in civitate quidem est octava pentecostes, in diœcesi vero, cum visitatur. Cetera quæ ad confirmationis sacramentum rite decenterque suscipiendum requiruntur, in instructione tradentur.

XVI.

De sacramento eucharistiæ.

EPISCOPUS diligenter curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusvis ecclesiis,

ANNO CHRISTI 1594.

clesiis, ubi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in majori altari collocetur; nisi necessaria, vel gravi de causa aliud ei videatur. Ante ipsam una saltem lampas semper accensa colluceat.

Tabernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conservatur, panno serico intrinsecus circumvestitum undique sit; conopeo etiam decenti, pro ecclesiarum facultate, locique dignitate, contectum, ac bene præterea tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit.

...celebr ... c. sane ...n.

Duas pyxides unaquæque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma majori ad usum sacræ communionis populo in ecclesia ministrandæ & asservandæ, alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. Vtraque pyxis velo serico vel conopeo contegatur. Intra pyxidem vero corporale adaptatum perpetuo ponatur.

Quinque saltem particulæ semper conserventur, quæ octavo quoque die renovabuntur.

Instituatur confraternitas corporis domini iis in locis ubi non est: confratribus regulas servandas episcopus tradet: quorum præcipuum munus erit, ut quoties sacrosanctum Christi corpus ad infirmos, vel in processionibus deferendum erit, ipsorum aliqui numquam desint, qui præter alios honorifice illud comitentur.

...bid. § ...uam in.

Caveant omnes sacerdotes, qui sanctissimum eucharistiæ sacramentum administrant, ne sacrosanctum domini corpus de patena communicantibus exhibeant, nisi forte pauci sint: sed vel calice, vel pyxide contineatur.

Purificatio posthac in calice consecrato non præbeatur.

XVII.

De paschali communione.

...De pœnit. ...t remiss.

CVRABIT episcopus, ut juxta c. omnis utriusque sexus, quilibet in paschatis solennitate sacerdoti proprio, aliive ab ordinario approbato peccata rite confiteatur, & in propria parochia communicet.

Qui ad communionem accedere volent, nomen & cognomen suum, & locum in quo habitant, scriptum in schedula præbebunt sacerdoti ad id deputato, ubi sine scandalo & incommodo id præstari possit.

Ne quis curatus aut sacerdos ad communionem recipiat aliquem extra parochiam suam tempore paschali.

Curati singulis diebus festis, & dominicis quadragesimæ, decreta hæc de paschali communione publicent in majori populi frequentia.

XVIII.

De sacramento pœnitentiæ.

...De pœnit. ...d. 6. c. qui ...vult § judi...ciaria.

MVNVS audiendi confessiones, cum sit longe gravissimum, nemini committi debet, qui doctrina, moribus, ac prudentia idoneus ad id suscipiendum non inveniatur. Doctrina itaque illorum ab examinatoribus, vita a fide dignis testibus, episcopi cura & jussu, diligenter explorabitur.

Vt vero inscitiam, quæ calamitosis hisce temporibus multorum malorum causa est, facilius propulsent episcopi, lectionem casuum conscientiæ ubi id commode fieri poterit, instituant: ad quam parochos, ceterosque sacramenti pœnitentiæ ministros ire procurent: aut saltem confessariorum conferentiam, quam vocant, fieri curent bis in hebdomada; cui vir doctus & cordatus præsit.

Brevis instructio fiat pro confessariis a deputatis ab hac synodo provinciali, quam ipsorum singuli habere teneantur.

Si quis prævio examine paulo rudior expertus fuerit, non ei facultas concedatur, nisi ad brevé tempus ex rationabili causa putaverit episcopus esse concedendam.

Approbati habeant bullam in cœna domini & casus episcopis reservatos. Vbicumque vicarii perpetui haud satis idonei ad audiendas confessiones constituti sunt, ingruente paschate, aliave solennitate, qua frequentior confluit populus ad confessiones, eo mittantur sacerdotes, tam sæculares, quam religiosi ab episcopis, capitulorum sumptibus, quibus unita beneficia fuerint, aut illorum ad quos alia quacumque de causa pertinere cognoscent: & tamen utatur episcopus adversus hujusmodi vicarios minus idoneos auctoritate sibi tributa decreto cap. 3. sess. 6.

Vbi curatus non sufficit, alii deputentur, quorum nomina toto anni circulo in ostio sacristiæ legantur. Vbi vicarii perpetui non sunt, constituantur ad arbitrium episcopi.

Pœnitentiarius ad præscriptum concilii instituatur, in cunctis ecclesiis cathedralibus cum unione præbendæ proxime vacaturæ.

Colligantur in unum casus reservati a singulis episcopis in suis synodis diœcesanis, ut ex omnibus certus numerus seligatur eorum qui per concilium provinciale reservandi sunt.

XIX.

De sacramento ordinis.

QVÆCVMQVE a sacris canonibus, a maxime a sacrosancta synodo b Tridentina constituta sunt, in conferendis ordinibus inviolabiliter ab episcopo observentur.

a In decr. per multas d: ætat. & qualit. ord. b Sess. 24. cap. 3.

Nemo ad titulum patrimonii ordinetur, qui revera patrimonium ad congruam sustentationem sufficiens non habuerit, quique alicui ecclesiæ non adscribatur, quod episcopi diligentissime observent. Qui beneficia obtinent, sui beneficii congruentes ordines suscipere cogantur intra tempus a jure præscriptum, ordinati vero per seipsos propria munera exerceant.

Qui non est in sacris constitutus, non utatur dalmaticis, ceterisve ordinum sacrorum insignibus.

Quotiescumque ordinatio c de more publice celebranda erit, edictum antea promulgetur, affigaturque in valvis ecclesiarum, in quo omnes recenseantur qui ab ordinum susceptione procul arceantur. In hoc præterea edicto sequentia documenta contineantur.

c Concil. Trid. sess. 23. cap. 7.

Quisquis tonsurandus est, ad examen vestitu clericali indutus accedat: id quod multo magis de ceteris intelligitur. Ordinandi, feria quarta, & sexta ejus hebdomadæ, qua ordinatio habenda est, ad aulam palatii episcopalis hora pomeridiana pro examine conveniant.

Promovendi etiam ad minores ordines, præter literas dimissorias, testimonium afferant de vita & moribus

ANNO CHRISTI 1594.

moribus ab ordinario suo, tum etiam a parocho loci ubi habitant, & a ludimagistro, cujus scholas frequentant.

Quicumque alicui majorum ordinum adscribendus est, hæc testata faciat, scilicet, se ætatis esse legitimæ; beneficium sufficiens, vel patrimonium, quoties pro necessitate vel utilitate ecclesiæ promovebitur, pacifice possidere; quorum omnium publica instrumenta in medium proferet ab examinatoribus diligenter exploranda. Hæc præterea testata faciet, se ex præscripta formula denuntiationes in ecclesia parochiali, tum etiam in illa in cujus finibus postremo domicilium habuit, per mensem antea publice die festo inter missarum solennia fieri curasse.

Qui alienæ est diœcesis, hæc afferat, literas dimissorias, testimonium de statis denuntiationibus, de natalibus, vel dispensatione; testimonium de ordine priore legitime suscepto, & functionibus in eo præstitis; dispensationem super interstitio, si illud omisit; testimonium de vita & honestate.

Regularis hæc testata faciet, se legitimæ esse ætatis, in religione cum laude versatum esse, loco tituli emissam regulæ professionem, & rite ad priorem ordinem promotum fuisse.

XX.

De sacramento matrimonii.

IN contrahendis matrimoniis eæ tum cautiones, tum solennitates adhibeantur, quas præscribit Tridentina synodus.

Sess 20. c. 3. & se 3.

Sacerdos facultatem non habens ab ordinario, vel proprio contrahentium parocho, si matrimonio interesse, contrahentesque conjungere attentaverit, graviter puniatur, & quidquid attentatum fuerit, irritum declaretur.

Parochus sciat se non rite munere suo perfuncturum, si quæ sequuntur observare neglexerit: parochi eorum qui vagantur, & certas sedes non habent, matrimoniis non intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, licentiam id faciendi obtinuerint, quemadmodum salubriter cavetur decreto c. 7. sess. 24. de reform. matrimonii.

Matrimonium posthac non domi, sed in loco sacro celebretur: benedictio insuper sponsorum in missa perficiatur: secundæ nuptiæ non benedicantur.

Sponsos antequam contrahant, vel triduo ante matrimonii consummationem, hortentur parochi, ut diligenter peccata sua confiteantur, & sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie suscipiant.

XXI.

De sacramento extremæ unctionis.

CAVEAT parochus, ne in administranda extrema unctione negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat: alioquin si ad illius administrationem accersitus ire neglexerit, tum rationem Deo reddet, tum graviter ab episcopo pœna plectetur.

Parochus extremæ unctionis sacramentum sicut his ministrare debet, adultis scilicet periculose ægrotantibus, propeque moribundis: ita istis ne ministret, nempe pueris rationis usu carentibus ad judicium parochi, mulieribus in partu laborantibus, & iis qui ultimo supplicio mox afficiendi

A sunt.

Curabit parochus, ut sacræ unctionis oleum honorifice debitaque reverentia gestet, cruce præeunte, ut moris est.

Quod concilio Agathensi cautum est, id unusquisque parochus præstare curet, ut missæ sacrificio peracto, si quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, si fieri potest invisat, eisdemque præstet quæ sunt parochialis sollicitudinis officia.

XXII.

De missæ sacrificio.

B

MISSÆ sacrificium salutare, quod a domino Iesu Christo institutum est, ea dignitate tractare par est, qua tantum mysterium decet. Quapropter ut rite celebretur, audiaturque missa, hæc quæ sequuntur diligenter observari synodus mandat.

Congregationem pro ceremoniis & ritibus missæ erigant episcopi in sua quique ecclesia; in qua semel in hebdomada diligenter de cunctis ad missam & cetera divina officia spectantibus edisseratur, & ad rationem & usum receptum a sancta Romana ecclesia cuncta examinentur, & receptæ ceremoniæ probentur.

Capitula magistrum ceremoniarum instituant,

C qui probetur ab episcopo, quique accurate a congregatione probata non modo edis cat, verum ceteros etiam edoceat.

In celebrandis missis hæc observabuntur. Missa uniuscujusque diei propria, quoad fieri potest, celebretur. Si quæ missa votiva cantanda sit, ante vel post missam officio conformem canatur. De celebr. miss. c quidam laicorum.

Quoniam vero plerosque audivimus ad libitum collectas multiplicare, idcirco non plures septem, vel ad summum novem dicantur. In missæ fine non aliud euangelium, quam consuetum sancti Ioannis dicatur; nisi in quadragesima, diebusque dominicis anni, & quatuor temporibus currens euangelium legendum sit.

In cathedralibus & collegiatis ecclesiis, ubi cer-

D tus est missarum numerus, hic ordo servetur, ut pro populi commoditate, qui sæpe missis carere cogitur, non simul missæ omnes celebrentur, sed ex intervallo, ita ut singulis horis missæ possint audiri.

Fiat tabula per præcentorem, in qua missæ ordine suo disponantur.

Laicus, si fieri potest, nullo modo ministret altari: clericus vero diligenter instruatur circa ministerium suum.

Non admittatur sacerdos alterius diœcesis ad celebrandam missam, & alia divina officia, qui non habeat [a] literas dimissorias.

Ab omnibus diœcesanis audiatur integra [b] missa diebus dominicis & festis.

a Concil. Trid. sess. 23. c. 16. § nullus de consecr d. 5. c. non oportet. b De cons. c. omnes &c. missas.

E

XXIII.

De missarum reductione.

SALUBERRIMO concilii Tridentini [c] decreto inhærentes, quo piis testantium voluntatibus consulitur, simulque incommodo, quod ex eleemosynarum tenuitate oritur, remedium affertur; hæc circa missarum reductionem sancimus. Si legatum de cetero ecclesiæ relinquatur, aut si capella recens erigenda sit cum onere unius missæ diebus singulis per annum celebrandæ, is reditus constituatur, ex quo decenter ac commode sacerdos onus subiens vivere

c Concil. Trid. sess 25 c cum catholica § curent & § contingit.

vivere possit: quantus vero esse debeat, episcoporum arbitrio censeatur. Porro ad istius reditus annui rationem ceteros qui pro varietate onerum constituuntur sive ex testatorum voluntate, sive ex fundatione dotationeque alicujus capellæ, expendi in futurum volumus.

Quod vero in futurum prospeximus, ad præteritum quoque extendi debere declaramus: decernentes, missas, pro quibus pia quædam legata relicta sunt, si plures fuerint, quam juxta supputationem factam annui reditus quantitas ferat, ad pauciores reducendas esse ex præcepto concilii Tridentini. Qua reductione facta, anniversarium singulis annis pro iis celebrabitur, qui ecclesia pauca illa legaverunt.

Omnes vero ac singulos, qui missas votivas celebrare faciunt, hortamur, ut sacerdotibus eas celebrantibus tantum eleemosynæ nomine impendant, quantum pro victu decenti & honesto illius diei sufficiat. Æquum etenim est, ut juxta apostoli sententiam, qui altari servit, de altari vivat.

XXIV.

De missæ supellectile.

ALTARE habeat hæc quæ sequuntur; altare portatile consecratum, nisi altare ipsum totum consecratum esse constiterit: candelabra duo: crucem in medio ex aliqua decenti materia: pallium ante altare ejus coloris quem dies requirit: tabellam orationum secretarum; & mappulam decentem ad manus tergendas,

Calices ad missæ sacrificium non adhibeantur, nisi argentei [a] ab interiore parte inaurati. Sint vero his omnibus instructi: purificatorio decenti & albo (ecclesiæ etenim singulæ jussu nostro certum purificatoriorum numerum, qui cunctis missis sufficiat, confici curabunt) in cujus medio crux parva picta sit; patena inaurata ad dignoscendas particulas commodiore; velo decenti ejus coloris, qui missæ officio conveniat, quodque totum calicem tegat.

[a De consf. d. 1. c. ut calix.]

Charta præterea, in qua Gloria, Credo, & verba consecrationis continentur.

Vrcei, qui missæ deserviunt, posthac vitrei erunt, non stannei.

Prohibemus facularum, seu candelarum minutiorum usum. Dum sacrosanctum Christi corpus elevandum erit, grandior fax accendatur, pulseturque campanula, quæ ad altaria singula posita sit.

[De celeb. miss. c. lane .. m.]

XXV.

De reliquiis & veneratione sanctorum.

ETSI sanctorum reliquias, quæ organa fuerunt Spiritus sancti, ecclesia catholica ubique pia veneratione ac honore prosequendas præcipit, nobis tamen id magis magisque cordi esse debet, qui in his locis degimus, circa quæ hæreticorum nequitiam in sanctos eorumque corpora nefarie grassari comperimus. Idcirco illud ante omnia præcipiendum censuimus, ne superstitioni, aut falsæ credulitati ansa præbeatur, ut nullo pacto novæ reliquiæ [c] invehantur, invectæve honore aliquo afficiantur, nisi recognoscente & approbante episcopo: qui simul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis, aliisque piis viris, ea faciat, quæ veritati ac pietati consentanea judicaverit.

[c Concil. Trid. sess. 25 .. per to.]

Vnaquæque ecclesia inventarium habeat sacrarum reliquiarum, in quo annotentur attestationes cujusvis generis, unde probetur veritas ipsarum reliquiarum & certitudo.

Curabit episcopus librum confici & conservari in archivio episcopali, in quo diligenter describantur reliquiæ totius diœcesis cum publicis & privatis monimentis & attestationibus.

Illæ vero loco decenti, honesto, atque conspicuo, non humido, aut sordido, minusve decenti, in ecclesia, aut sacrario custodiantur, ubi nihil aliud servari soleat: locusque ipse serico interius ornatus sit, qui duabus clavibus, & crate ferrea, vel ligneo ostiolo claudatur, clavesque ipsæ ab episcopo deputandis personis de clero gravibus ac religiosis tradantur: & nisi omnino inops sit ecclesia, lampas ante illarum armarium noctu interdiuque ardeat.

In exponendis reliquiis hæc quæ sequuntur diligenter advertenda erunt.

Non vulgo, [d] neque facile nimis frequenterve populo inspiciendæ proponantur, sed diebus dumtaxat solennibus.

[d De reliq. & venerat. sanctor. c. cum ex eo.]

Ne alibi quam in altari, aut de superiori loco populo ostendantur.

Caveatur turpis quæstus.

A sacerdote stola, ac pluviali, vel superpellicio pro ecclesiarum & reliquiarum ratione induto cum luminibus exponantur, & recondantur. Idem servandum, cum portantur in processionibus.

Dum exponuntur, candelę ad minus duæ ardeant.

Ne ad infirmos afferantur, nisi maxima ex causa ab episcopo probanda.

Vnusquisque episcopus edictum conficiat, ac promulget, in quo prohibeat, ne quisquam de reliquiis sumere, donare, extrahere, aut donatas recipere audeat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

Si rumor incertus de miraculo vel ad reliquias, vel ad imagines sanctorum edito in vulgus prodierit, diligenter rem totam explorabit episcopus, ne falsa pro veris irrepant.

XXVI.

De sacris imaginibus.

VT sacræ imagines qua decet religione exprimantur, id in primis cavendum est, ne pictores, sculptoresve illas effingant, nisi ad regularum normam, quæ hoc loco breviter subjiciuntur, ostenso prius exemplari episcopo, vel ejus officiali.

Imagines nihil turpe, [e] nihil profanum, nihil indecorum, quodve risum moveat, aut intuentium oculos offendat, repræsentent.

[e Concil. Trid. sess. 25 c. ult. § omnis.]

Multo magis cavendum est, ne quidquam falsum, vel apocryphum, superstitiosumve ob oculos ponant.

Nullæ imagines in ecclesiis piisve locis sine episcopi, [f] aut illius vicarii generalis concessu palam exponi permittantur. Hi vero, picturæ, sculpturæve qualitate perspecta, quod sibi congruum visum fuerit, constituent.

[f Ibid. § hæc ut.]

Imagines neque humi, neque sordido, aut caliginoso loco, neque sub fenestris, unde pluviæ stillare possint, effingantur.

Si quæ imagines, vel statuæ ab impiis hominibus violatæ, dejectæ, profanatæ, ac demum mutilatæ in hac provincia fuerint, eas episcopi curabunt quamprimum statui pristino restitui.

ANNO CHRISTI 1594.

XXVII.

De ecclesiarum fundatione & structura.

ECCLESIÆ & capellæ, si quæ de novo extruendæ sint, certior antea reddatur episcopus: qui illarum formam juxta sacrorum canonum sententiam tradet, recentemque structuram auctoritate sua admittet, sine cujus consensu nihil magni momenti in jam extructis destrui, reædificari, innovarive poterit.

De consec. d. 1. c. hic ergo. & c. nemo eccl.

Proventus templorū fabricis dedicati, ac pro reparandis ornandisque ecclesiis instituti, non temere aut superflue insumantur, sed de iis administratores episcopo rationem reddere teneantur.

Quoniam vero templa permulta hujus provinciæ reparatione indigere audivimus; idcirco sacrosancti concilii Tridentini decretum iisdem pene verbis hic in medium afferri, simulque diligenter observari decrevimus.

Conc. Trid. sess. 21. c. 7. § paroch.

Parochiales ecclesiæ, etiam si sint juris patronatus, cura & studio episcopi cum fructibus & proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus reficiantur, & instaurentur: qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis percipient, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta episcopi cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices, seu viciniores ecclesias transferantur, cum facultate, tam dictas parochiales, quam alias ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

De consec. d. 1. c. eccl.

Altaria non quacumque in templi parte extrui debent, sed decenti ac commodo loco, eo sane situ, ut aliquid spatii inter ea interstet.

l. decernimus l. 1. c. de episc. & cleric.

Ne signum crucis in solo sculptum depictumve inveniatur, imo ubi nunc sit, omnino deleatur, ne pedibus obambulantium proteratur.

XXVIII.

De modo versandi in ecclesiis.

De consec. d. 1. c. omnes fideles.

CAVEANT omnes, ne Dei domum ullo modo profanent. Quocirca nullus in ecclesiam canes, accipitres, armave, nisi ad principis custodiam inducat.

Ibid. cap. quando autem.

Nullus in ea deambulet, sermonesve, nisi de rebus piis, quocumque tempore, vel negotia inibi tractare audeat.

Abusum porro illum, quo mulieres quibusdam festis diebus placentas ac flores ingredientibus non sine scandalo offerre ac præbere solent, justis de causis tollendum omnino decernimus.

Illi quoque reprehensione digni sunt, qui dum missæ sacrum peragitur, ad altare propius accedunt, aut sermocinantur, aut perinde se gerunt, atque si in plateis versarentur.

Ornari prætera ecclesias, præsertim diebus celebrioribus, maxime convenit. Omnis tamen profanatio cavenda erit, quare aulæa & peristromata, quæ obscœnis figuris, ac figmentis poeticis intexta sunt, ad ecclesiarum ornatum nullus adhibeat; neque item pictas imagines & signa, quæ loci sanctitati minime conveniant. Nullæ item eorum qui inter sanctos relati non sunt, præterquam summorum Romanorum pontificum, aut aliorum qui loci qualitati conveniant, effigies appendantur: hæ etenim

A cuique loco maximo ornamento sunt, atque decori.

ANNO CHRISTI 1594.

De custod. euch. cap. statuimus.

Debet ecclesia diligenter custodiri, statis temporibus claudi, seris firmissimis muniri, ne quidquam interdiu vel noctu surripiatur. Ejus sepulturæ diligenter obstruantur: sacella eo nitore atque ornatu splendeant, quem locorum facultas, & impigra æditui cura poterit adhibere.

Ille cujus fidei supellex commissa est, eam diligenter curet: quod ut accuratius fieri possit, capitulum ei rei virum diligentem ac devotum præficiat.

Cum autem bellorum causa interdum contingat ecclesias parum decenter haberi, dum vel in eis præsidia ponuntur, vel intra ipsarum septa milites excubias agunt; idcirco volumus ab ecclesiarum curatoribus mox ad episcopum referri, si quid ejusmodi factum attentatumve fuisse acceperint. Is vero pro muneris sui ratione curabit ut ecclesiæ in eo quo decet habeantur honore.

XXIX.

De sepulcris.

CONSTITUTIONEM sanctæ memoriæ Pii quinti de sepulcris & monumentis diligenter episcopi observent, & observari curent.

C Quæ vero in posterum sepulcra construentur, illorum ostia omnino duplici lapide contegantur: in quorum superiori sine licentia episcopi nihil effingatur, ipsaque epitaphia non sine ipsius consensu & approbatione insculpantur.

Nulla prorsus in choro, aut in capella majori sepulcra ædificentur, nulla denique sint prope altaria, minus autem sub ipsis posita, nec vero sub bradellis, imo eorum ostium a bradella tres aut saltem duos cubitos procul distet.

XXX.

De cœmeteriis.

D COEMETERIA religiose tractari debent, atque adeo nihil in his profanum agendum est. Sint itaque semper clausa parietibus trium cubitorum altitudinis circumsepta, ne illac animalia pertransire possint.

De immun. eccl. c. cum ecclesia.

Arbores nullæ, fruticesve in cœmeteriis serantur, sed jam satæ succidantur, nisi in extremitate areæ forte sitæ sint.

Nemo in cœmeteriis deambulet, ludat, merces exponat, linteamina & reliqua id genus expandat, aut denique quidquam in illis profanum exerceat.

Locus autem aliquis separatus, tegulisque saltem contectus ibi sit, in quo sacrosanctum Christi vexillum conspiciatur, vel etiam sub dio, modo decenti loco collocetur.

E

XXXI.

De sacristia.

QUAMQUAM pleraque ad sacristiæ cultum in formula de supellectile ecclesiastica tradenda sint, hæc tamen observanda præsenti loco synodus mandat.

De custod. euch. cap. relinqui.

Sacrista aut operarius, vel quocumque alio nomine designetur is cui sacristia commissa est, inventarium totius supellectilis conficiat, & episcopo præbeat.

Episcopi sacristias visitantes, omnia paramenta per

per seipsos videant; & attrita jam, quæque nulli usui esse possunt, iis in frustra dissectis, omnino amoveri curent.

Loco magis conspicuo sacristiæ sacra imago collocetur, atque etiam altare cruce & candelabris munitum, ad quod celebraturus sacras vestes induat.

Oratorium præterea seorsum construatur, quo sacrum celebraturus sacerdos se recipere, orare, & meditari aliquantum possit; in quo pia crucifixi imago affixa sit, & tabella item earum quæ ante, quæque post missam recitari solent orationum.

Confessionale etiam loco commodiore ponatur pro sacerdotum confessionibus audiendis.

Lavacrum etiam sit ad abluendas manus in pariete excavato, & ad manus tergendas linteum appendatur; idque ne sordibus inquinatum appareat, in singulas saltem hebdomadas mutetur.

In sacristia silentium observetur, nec ullus nisi de rebus necessariis, tum vero voce submissa, in ea loquatur, sacrista toto tempore quo celebrantur missæ, numquam discedat, nisi alio subrogato.

Caveant sacerdotes, ne se ad altaria sacras vestes induant: se itaque ad missas in sacristia parent. Sacerdoti sese induenti aliquis præsto sit, qui albam, aliasque vestes decore & concinne aptet.

Ad marg.: Ut consecr. c. vestimenta.

XXXII.

De vita & honestate clericorum.

QUONIAM multa a conciliis, tam generalibus, quam provincialibus, & a summis pontificibus de vita & honestate clericorum sancita sunt, experientiaque didicimus a plerisque vel ignorari, vel negligi: idcirco quæ sequuntur, in memoriam reducenda esse censuimus; ab omnibus clericis inviolabiliter observanda, gravi pœna ad ordinariorum arbitrium transgressoribus proposita.

Quia vero (ut scriptum est) labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore ejus; sunt enim sal terræ: idcirco sacerdotes omnes hos libros penes se habeant, testamentum vetus & novum Latinum editionis vulgatæ, catechismum Romanum, concilium Tridentinum, compendium summæ Navarri, aut alterius, constitutiones synodales proprii episcopi, & provinciales libri autem obscœni, inutiles, & vani apud eos nullo pacto reperiantur.

Curati vero, præter jam numeratos, alios etiam codices sibi comparabunt, cum præsertim in quo recta administrandorum sacramentorum ratio contineatur, & instructiones a nobis tradendas.

Habitus clericorum sit decens, & honestus, nec nimium elegans, nec sordidus, sed hujusmodi, qui ipsorum vocationi & statui respondeat, totus nigri coloris, non vanus, non effeminatus, non militaris.

Clerici omnes beneficiati, vel in sacris constituti duas talares vestes gestabunt, vel saltem tunicam usque ad genua demissam sub altero indumento quod talos contingat.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, & quicumque beneficia etiam simplicia obtinent, coronam clericalem gestent ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulat quæ octavo quoque die renovetur. Cura sit præcentoris, an id observetur, adnotare. Presbyteris barba a superiore labro ita præcidatur, ut pili in sacrificio missæ Christi domini corpus & sanguinem sumentes non impediant.

Obtinentes pensionem aureorum sexaginta teneantur incedere in habitu clericali sub pœnis contentis in bulla Sixti V.

Non permittantur mulieres, de quibus possit haberi suspicio, clericis cohabitare. Ancillæ dummodo sint provectæ ætatis, quæ scilicet quinquagesimum annum expleverint, nec alias impudice vixerint, obtenta prius licentia in scriptis ab ordinario, concedantur.

Caveant clerici, ne partem domus quam inhabitant, laico habenti uxorem, vel alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, etiamsi sit frater, locent.

Clericos cauponarum aditu & usu omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa. Abstineant clerici ab illicita venatione. Choreis, comœdiis, aliisve profanis spectaculis non intersint. Cum musicis numquam obscœna canant. Ludos prohibitos non exerceant, taxillorum videlicet, & pagellarum.

Nullus clericorum etiam forensium laicis dominis inserviat, nisi forte eorum pueros instituat; quod etiam cum dignitate facere curabit.

Clericos procurationem, advocationemque suscipere, nisi in casibus a jure permissis, artem medicam, mercaturam, tabellionatumve exercere penitus prohibemus.

Caveant qui in sortem domini vocati sunt, ne publica vectigalia exigant, neve arrendamenta, quæ vocant, ullo modo conducant, aut alias illicitas negotiationes exerceant.

Presbyteri teneantur singulis saltem dominicis, & festis missam celebrare, curati vero ter in hebdomada. Ceteri vero clerici singulis mensibus sacrosanctum Christi corpus, qua majori possunt devotione sumant. Omnes interim quotidie missam audiant, si poterunt.

Omnes abusus circa missas novas prorsus tollantur: sacerdotes, ut etiam a criminis suspicione absint, domos seligant in parte civitatis honestiore.

Ad marg.: Conc. Trid. sess. 22. c. 1. — 37. c. sacerd. — De vit. & honest. cler. c. clerici. — Ibid. — Est; 0. incip cum [?] d. 34. ca. quorumdã. — De vit. & honest. c. clerici. — Eod tit. c. cum decoram. — De ætat. & qual. c. ad aures & de homicid. c. tua nos. — 21. q. 3. c. hi qui &c. sacerdotium. — Conc. Trid. sess. 22. c. quanta.

XXXIII.

De capitulo & canonicis.

CAPITULA, quæ statuta non habent, intra sex menses ea conficere teneantur ad episcopo examinanda & probanda semel per hebdomadam in loco consueto capitulum congregetur die a canonicis statuendo, qui tamen certus sit, ante vel post missam, ne chori servitium impediatur.

Congregati canonici, oratione præmissa capitulum inchoabunt, quod itidem brevi facta precatione absolvant.

In capitulo contentiosas & clamosas confabulationes evitabunt: de iis quæ ad ecclesiæ cultum, & ad pietatem promovendam spectant, deque bonorum ecclesiasticorum administratione tractabunt.

Secretarius ibi præsto sit de capituli corpore, qui decreta jam facta perscribat. Liber conficiatur illa continens.

Curabit capitulum inventarium confici præbendarum, & quorumcumque beneficiorum, distributionumque quotidianarum; quod in visitatione episcopo exhibebitur, vel a synodo diœcesana.

Administratores teneantur rationem reddere coram capitulo, pœna proposita ad episcopi arbitrium. Rationem quoque anniversariorum, & piorum legatorum reddant episcopo singulis annis, si celebrata illa fuerint, hæc vero si executioni mandata.

Canonicis

ANNO CHRISTI 1594.

Conc. Trid. sess. 24. c 12. §. omnes.

Canonicis præcipimus, ut episcopo assistant dum pontificalia exercet; inter quæ locum habet verbi Dei prædicatio. Eosdem hortamur, missarum celebrationem frequentent.

Missas, quas servato ordine vi statutorum singuli celebrare tenentur, nullo modo omittant, nisi ex urgenti aliquacausa.

Ibid. §. vestitu d. 5 c. in omnib.

Quoniam in toto ordine clericali canonicos decet præ ceteris esse conspicuos: idcirco ab ipsis multo potiore jure morum gravitatem, totiusque corporis habitus decentem quamdam speciem synodus deposcit. Curabunt itaque tam in ecclesia, quam extra, virtutum studio ceteris prælucere.

Conc. Trid. sess. 21. c 3.

Episcopi in ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum separari curent, & in distributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes, & ceteros divinis intercessentes proportionabiliter juxta divisionem ab episcopo, tanquam etiam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt; nonobstantibus exemptionibus, atque aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque. Crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem.

Est 105. incip. durum nimis.

Ut omnis simoniacæ labis suspicio tollatur, juxta decretum concilii Tridentini, & bullam Pii quinti, decernimus nihil in posterum dandum, accipiendumve pro quacumque collatione, provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ, beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, seu ad distributiones quotidianas. Quod si alicubi vigeat laudabilis consuetudo, qua admissi aliquid capitulo conferunt in usus pios & ecclesiæ ornamenta erogandum: volumus eam ab episcopo diligenter examinari; qui aliquem deputabit, cui incumbet de acceptis ab admisso coram episcopo rationem reddere, an juxta concilii & pontificum decreta expensa sint.

Curabit capitulum certum paramentorum numerum confici ad episcopi arbitrium, quæ non solum beneficiatis, sed etiam adventantibus exteris pro celebrandis missis usui esse possint. Volumus autem non solum de indumentis sacerdotalibus celebrandæ missæ necessariis provideri, verum etiam de libris & calicibus ceterisque ejusmodi.

Omnes & singuli, tam dignitates, quam canonici, ceterique ecclesiæ ministri, ea quæ in suis constitutionibus, aliorumve officiorum institutione in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant, eaque curent episcopi ab omnibus servari.

Quod si neque a primæva institutione, neque a propriis constitutionibus quæ probatæ sint, proprium officium illis attributum fuerit; aut quod sit, non facile constet: episcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab ipsis, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum juxta sacrorum canonum sententiam pro ratione loci magis expedire videbunt.

XXXIV.

De horis canonicis.

HORAS canonicas omni diligentia ac pietate Deo persolvi oportet: quod summi pontifices semper curarunt, præsertim Leo X. in concilio Lateranensi, & Pius V.[a] Quorum sanctiones adversus eos editas qui illis interesse negligunt, curent episcopi ad unguem observari.

a Est 133. incip. ex prævi.

Chori disciplinæ tum præcentor, tum alii punctatores præfecti sint, qui omnes diligenter munere suo fungi curabunt.

Punctatores duo eligantur, qui annis singulis mutentur, quique juramentum præstent in capitulo se fideliter quæ sui muneris sunt, adnotaturos, ac rursus in manibus vicariorum, antequam officium exerceant, sub pœnis arbitrio episcopi infligendis.

Ambo punctatores libros conficiant eorum qui non intersunt, & singulis hebdomadis libros punctuationum inter se conferant. Omnibus horis choro intersint, vel saltem eorum alter, nec possint alterum substituere.

Punctatores studiose, ac sine personarum acceptione, singulorum errores adnotabunt, quibus ob laborem ac studium annuum quoddam stipendium decernatur.

Nullus canonicus, nec beneficiatus, neque alius clericus inter canendum dormiat, nugetur, literas aut libros legat, officium privatim recitet, per chorum vagetur, indecore sedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod chori disciplinam & psallentium attentionem perturbet.

De celebr. missæ c docentes §. hæc igitur.

Clerici in prima tonsura, aut in minoribus constituti, habentes pensionem super beneficio, recitent horas beatæ Mariæ virginis juxta bullam Pii quinti.

Divina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur, nec ea ratio sine justa causa mutetur. Quamobrem a magistro chori edatur tabella, qua singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes qui horis canonicis intersunt, psalmos clare ac distincte pronuntient, omnem strepitum ac mentis evagationem fugientes.

XXXV.

De cantu ecclesiastico.

MUSICES numeros ad pietatis sensum permovendum salubriter adhibet ecclesia. Quapropter ejus studium in cunctis ecclesiis non solum permittimus, verum etiam in dies augescere optamus. Ea tamen observatio habenda erit, ut non ad modulos profanarum cantionum, tum psalmi, tum cetera ecclesiastica occinantur.

Decr. vni. de obser. & evit. sess. 22.

Quod si carmina quædam vernacula lingua in natali domini permittenda sint in ecclesia concini, ea primum ab episcopo legantur, ac examinentur, nec nisi probata & cum subscriptione canantur.

XXXVI.

De beneficiorum collatione.

Sess. 7. c. 3. & sess. 21. c. 7. & sess. 25 c. 16.

QUÆCUMQUE sancita sunt a concilio Tridentino & bulla Pii quinti, in beneficiorum collationibus diligenter volumus custodiri. Ne autem

ANNO CHRISTI 1594.

autem cui beneficium qualecumque prius ab episcopis, seu inferioribus collatoribus conferatur, quam sancte juraverit, ut in sequenti præscripta formula.

Ego N. tibi reverendissimo domino promitto, spondeo, ac juro fidelitatem & obedientiam juxta formam sacrorum canonum, meque jura & libertates ecclesiæ conservaturum: bona & res ecclesiasticas non alienaturum, quin potius alienata recuperaturum: nihilque pro hac ecclesia adipiscenda illicite, aut simoniace per me, vel per alios dedisse, aliamve illicitam pactionem intervenisse: sic me Deus adjuvet &c.

Si vero beneficium curatum sit hæc præterea addat.

Iuro præterea, me non solum mandata vestra servaturum, sed ut alii servent diligenter curaturum: ecclesiæ meæ, animabusque mihi commissis sedulo operam daturum personaliter residendo. Sic me Deus adjuvet &c.

Ecclesiæ parochiales nonnisi prævio examine in concursu, juxta decretum concilii Tridentini, & sanctiones apostolicas, conferantur.

XXXVII.

De beneficiorum incompatibilitate.

Conc. Trid. sess. 7. c. 4. Ibid. c. 5.

NEMO audeat plura beneficia incomptabilia tenere. Quod si dispensationem se obtinuisse aliquis dicat, eam ostendere intra duorum mensium spatium post hujus concilii publicationem compellatur.

Iuxta decreti concilii Tridentini tenorem unum tantum beneficium ecclesiasticum conferatur singulis. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre.

Decrevit sacrum Tridentinum concilium, ut ordinarii locorum quoscumque plura curata, aut alia incompatibilia obtinentes, dispensationes suas exhibere compellerent, atque per idoneorum vicariorum deputationes & congruæ portionis assignationem providerent, ne animarum cura negligeretur, neve beneficia ipsa debito defraudarentur obsequio. Hoc tam salutare decretum ordinarii diligenter exequantur, neque committant suas hac in re partes ullo modo desiderari.

XXXVIII.

De confidentia.

DEPLORANDA sane omnibus esset miserabilis horum temporum atque locorum conditio, quibus, timore Dei, ac sacrarum constitutionum placitis posthabitis, eo cæcitatis devenerunt homines, ut dummodo marsupium repleant, animas perdere nequaquam curent, ac propterea hereditate possidere sanctuarium Dei, & beneficiorum ecclesiasticorum pactiones, licitationesque publice exercere non erubescant; & qui conjugati ac omnino laici sunt, positis execrabilibus illis ac perditissimis hominibus, quos Custodi nos appellant, beneficiorum tam sæcularium, quam regularium, etiam parochialium, fructus sibi usurpent, in grave ecclesiæ Dei scandalum, divini cultus diminutionem, & animarum perniciem. Quamobrem nos tanto malo, quoad ejus fieri potest, obviare cupientes, sanctiones Pii quarti & quinti, super confidentia simoniaca emanatas, in memoriam & usum revocantes, omnes qui ad hanc diem beneficia præfata confidentialiter obtinent, quique illorum fructus quovis modo illicite percipiunt, censuras dictorum pontificum incurrisse declaramus: titulos beneficiorum prædictorum, & aliorum quorumcumque nullos & irritos, ipsosque ad alia etiam obtinenda inhabiles esse significamus: fructus non fecisse suos, ad illorumque restitutionem in utroque foro sub interminatione anathematis teneri, notum facimus, tenores dictarum constitutionum pro expressis haberi volentes, atque contra hujusmodi delinquentes via juris inquiri atque procedi a judicibus ecclesiasticis omni meliori modo mandantes. Prædictasque bullas, ne quis ignorantiam obtendere possit, a parochis nostræ provinciæ singulis diebus dominicis infra missarum solennia publicari & promulgari omnino præcipimus.

ANNO CHRISTI 1594. In bulla 109. incip. Roman. In bulla 87 intolerabilis.

XXXIX.

De residentia.

Sess. 6 c. 1. & sess. 23. c. 1. ibid. §. eadem omnino.

DECRETVM concilii Tridentini quo cuncti pastores animarum in propria ecclesia residere jubentur, rite atque exacte custodiri volumus: id quod tam de episcopis, quam de ceteris beneficia obtinentibus, quibus cura imminet animarum, intelligatur. Quibus vero cura animarum demandata est, præcipimus, ne tridui spatio longius absint a parœcia, quos etiam ab ordinario facultaté obtinere volumus, causa absentiæ exposita, subrogato interim altero, qui vices ipsorum gerat.

XL.

De jure patronatus.

SÆVA habendi cupiditas, quæ tam multos nostris temporibus transversos agit, in causa est, ut ii aliena, quacumque demum ratione possunt, surripiant, & quod maxime detestandum est, divino cultui jampridem dicata bona usurpent. Id quod non modo per vim fieri contingit, sed etiam per fraudem, dum sibi jus nominandi atque præsentandi competere mentiuntur. Cui malo ut occurratur, decretum Tridentini concilii c. 9. sess. 25. summa vigilantia & diligentia studeant ordinarii observare, non aliter præsentationes admittendo, quam si titulus juris patronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis juris requisitis ostendatur, sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In iis vero personis, seu communitatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur: nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes, etiam continuatæ, non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur.

XLI.

De decimis.

Sess.25 c 12. DECRETUM concilii Tridentini contra eos, qui decimas subtrahunt, vel alias illarum solutionem impediunt, diligentissime observetur. Et quicumque variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahunt, aut qui ab aliis solvendas temere occupant, & in rem suam convertunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur.

Quoniam vero, crescente in dies avaritiæ morbo, plerique abusus circa decimarum solutionem irrepserunt: idcirco episcopi fraudes, quibus laici in hac provincia clericis imponere nituntur, caute prudenterque dignoscant, detectasque reprobandas & omnino tollendas curabunt.

XLII.

De officio parochi.

PAROCHUS, qui in dominici gregis custodia secundum post episcopum vigilantiæ locum tenere debet, non temere, non præcipitanter constituendus est, sed iis servatis quæ supra de collatione beneficiorum decreta sunt, quo ipsius tum probitas, tum doctrina inquiratur.

De ætat & qualit. indoctorum & c.cui sit ar. Præfectus jam animarum curæ, juxta sacrorum canonum instituta, in id totus incumbat, ut nihil in se ejus solicitudinis ac laboris desiderari permittat, quem hominum gubernatio postulare videtur.

Ante omnia autem curet parochus, ut vitæ sit irreprehensibilis, neve ullam suis subditis offensionem præbeat.

Catechismum Romanum sedulo præ manibus habeat, cujus ope tum sacramentorum rite administrandorum rationem perspectam habeat, tum ad conciones habendas sana doctrina imbui possit, quam populo sibi credito postea propinet.

Omnes vero instructiones ex nostri concilii præscripto conficiendas, tum sciant optime, tum etiam diligenter observent parochi.

Illud vero munus, quod præcipuum, & curandis animabus plane necessarium esse constat, ut cunctorum subditorum exacta ac diligens descriptio fiat a parochis, quamprimum obiri volumus. Hic enim, quem vocant, status animarum usque adeo cognitu necessarius est, ut eo prætermisso, nec parochus, nec episcopus munere suo rite fungi possint. Scriptum est enim: Diligenter agnosce vultum pecoris tui. Quapropter curabunt parochi, ut omnium familiarum ac personarum numerum & qualitatem libro ad hoc peculiari deputato quam diligentissime describant.

Quilibet parochus quatuor libros conficiat, baptizatorum scilicet, confirmatorum, matrimoniorum, & mortuorum: in quorum primo baptizati describantur juxta formulam per nos tradendam.

Parochus, dum pronum facit, dies festos fideliter annunciet, populumque de iis quæ ad ipsius salutem pertinent, ea qua decet gravitate ac pietate commoneat: futiles & quæ risum sæpe movent narrationes devitet: ita jura sua tueatur, ut nullam cupiditatis aut avaritiæ suspicionem in auditoribus pariat.

Observet parochus, ne in administrandis sacramentis ullam negligentiam committat, erroremve ex inscitia proficiscentem. Ægrotos maxime cordi habeat, inopes vero ita curet, ut non modo eorum calamitatem consolatoriis verbis & pastoralibus obsequiis leniat, verum etiam subsidio & eleemosyna, vel de suo vel sua opera conquisita sublevet.

Abusus, pravas consuetudines, superstitiones, morum, ac fidei (quod absit) suborientes novitates vigilantia sua tollere curet. De quibus omnibus, ut præsentius malo remedium afferatur, quam celerrime ad episcopum referat; alioquin negligentiæ se pœnas gravissimas daturum intelligat.

Quoniam vero nonnullis capitulis in universum, non certæ personæ animarum cura annexa est, idcirco ab illis virum idoneum ordinariis præsentari decernimus. Quod si in hoc segniter se capitula gesserint, episcopi fructuum portionem etiam pinguem alicui a se probato assignent.

Episcopi tanquam sedis apostolicæ delegati, sine tamen obtinentium præjudicio, ex concilii Tridentini facultate uniones faciant quarumcumque ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum. Sess.21.c 5.

Ad statum ecclesiarum ex dignitate conservandum sacrum concilium Tridentinum magna cum ratione statuit, ut episcopi etiam tanquam sedis apostolicæ delegati possent juxta formam juris sine obtinentium præjudicio facere uniones perpetuas, quarumcumque ecclesiarum parochialium & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, & in aliis casibus a jure permissis. Itaque episcopi, ubi opportunum fuerit, ea facultate diligenter utantur.

Ubi vero ob locorum distantiam parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta & divina officia audienda accedere non possunt, novæ parochiæ constituantur, juxta Alexandri tertii sanctionem, & Tridentini concilii decretum. c ad audientiam de de ecclesiis ædific.

Studiose vero parochus sit solicitus de pauperibus suæ parochiæ, præsertim puellis nubilibus, viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis utraque misericordia indigentibus, quibus & ipse opituletur, & alios hortatu suo ad id officium invitet. Præcipue de iis episcopum certiorem faciat, ut qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam præstet.

XLIII.

De festorum dierum cultu.

DIES festi, qui ad celebrandas Dei laudes, sanctorumque memoriam pie colendam salubriter instituti sunt, curandum est diligenter, ut sancte ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad majora perpetranda scelera abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis, qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sunt, aliquid operis servilis fiat, nihil emi, vendive possit, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Cibi vero ita veneant, ut ipsorum occasione officinæ nullo modo apertæ sint, præter illarum ostiolum.

Res porro necessariæ, nec ante ecclesiæ fores, nec

ANNO CHRISTI 1594

nec in cœmeteriis vendantur. Mercatus, emporia, nundinæve ne uspiam fiant, sed quæ festo die fieri consueverint, in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur, ubi fieri potest.

De fer. c. omnes.

Nemo diebus festis quocumque ludo ludat, dum celebrantur divina officia; quo etiam tempore nemo cauponas adeat: comessationes, ebrietates, choreæ, & spectacula, omnisque alia dierum festorum profanatio cessabunt.

Doceant parochi, ceterique verbi Dei præcones, diebus festis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibusque audiendis, ceterisque id genus piis operibus vacandum esse, nec missam a quocumque haud legitime impedito sine gravi flagitio prætermitti posse.

De consecr. d.1.c. missas.

Si ingruente aliqua necessitate servile quid fieri diebus festis oporteat, consulatur episcopus, vel ejus vicarius: qui, re diligenter inspecta, quod congruum fuerit decernant.

De fer. c. licet.

XLIV.

De quadragesima, & sacrorum jejuniorum observantia.

DEO quidem semper serviendum est, nec ullum tempus est futurum, in quo creatori nostro servitutis debitæ cultum non exhibeamus. Verum quadragesimæ diebus cuncti fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum & Dei sermo crebrior habetur, & jejunium ac ciborum salutaris abstinentia indicitur. Quare ut commodius quisque atque religiosius sanctos quadragesimæ dies exigere possit, hæc de illa sanciendo censuimus.

De consecr. d.5.c. quad.

Edictum aliquot ante diebus ab episcopis promulgetur, quo vetitorum ciborum norma præscribitur.

Medicos omnes episcopi aliquot ante diebus accersant, eosque diligenter moneant, ne propriæ salutis immemores nimia facilitate cujuspiam male affectam valetudinem affirment, iis indulgentes qui fingunt laborem in præcepto. Cetera minutiora ad ciborum venditores pertinentia late in edicto explicentur.

Ibid c. contraria.

Parochi & concionatores in dominica quinquagesimæ, & feria quarta cinerum populo demonstrent, neminem absque legitima causa jejunium violare posse absque lethali crimine, simulque jejunii modo ac conditionibus enucleatis, plerosque ab errore liberent, qui putant illud non violari, si hora definita præveniatur, aut etiamsi bis more consueto comedatur, aut ciborum delectus negligatur.

Omnes ac singulos hortamur, ut quoad fieri potest, audiendo verbo Dei frequentes astent.

Canonicos vero interesse concioni omnino volumus, quæ in ipsorum ecclesia habetur, nisi legitime impediantur.

De consecr. d.1.c. sacerdot.

XLV.

De oratione quadraginta horarum.

QUADRAGINTA horarum oratio religiose instituta, ut cum salutari animarum fructu retineatur, hæc etiam constituimus atque decernimus.

Fiat in conspectu sanctissimi sacramenti, quod e tabernaculo expositum in majori, aliove altari, si ita expedierit, palam collocetur. Id ut cum dignitate agatur, altaris vel capellæ, ubi exponetur, ornatus sit valde decens ac religiosus.

Cereorum numerus in altari accensorum ejusmodi sit, qui & multitudine & recta dispositione cum Christi præsentiam exornet, tum intuentium oculos ad pietatem alliciat. Sex ad minimum cerei, & lampades duodecim, ac binæ faces grandiores, durante precatione, ardeant.

Dum Christi corpus in altari propositum est, clerici duo superpellicio induti, capite aperto, ad altare semper assistant.

Qua hora frequens est ad orationem concursus, sermo, isque brevis, & ad piæ meditationis studium inflammandum apposite accommodatus habeatur.

Ubi fieri potest, cum hæc oratio celebratur, feminæ a maribus separatæ tabulato aut tela saltem interjecta, precationi vacent, & alias tumultuantes sedare curent.

Nocte appetente nulli mulieri liberum sit in ecclesia manere.

Absque episcopi licentia non fiat quadraginta horarum precatio.

XLVI.

De processionibus.

PROCESSIONES, publicas præsertim, rite ac diligenter, ut cetera omnia ad Dei cultum instituta, fieri necesse est. Ne itaque illarum solennitas minuatur, omnes clericos, tam sæculares, quam regulares fratres & monachos cujusvis ordinis ad easdem publicas vocatos accedere compellant episcopi, iis tantum exceptis, qui in strictori clausura perpetuo degunt.

Conc. Trid. sess. 25. c. 13. Ibid.

Clericis quibuscumque, pœna excommunicationis proposita, interdicimus, ne processiones quascumque publicas ipsi in civitatibus aut oppidis obeant absque facultate in scriptis ab episcopo impetrata.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes prodeuntem dirigant, eumque aliquando, cum opus est, subsistere moneant, tum etiam qui populum promiscuum, vel sodalitates ordine incedentes moneant, corrigantque.

Controversias omnes de præcedentia tum inter ecclesiasticas personas tam sæculares, quam regulares, tum inter confraternitates plerumque orientes, vel cum publicæ supplicationes decernuntur, vel cum alicujus defuncti corpus humandum est, episcopus, amota omni appellatione, componat.

Sicuti religionis insigne quoddam specimen edunt, qui dum corporis Christi processio fit, vias & parietes, quibus possunt, ornamentis vestiunt: ita reprehensione sunt digni, qui picturis parum decoris & aliis fœdis spectaculis tum diem festum violant, tum intuentium oculos offendunt. Nihil itaque ejusmodi in posterum videatur.

XLVII.

De funeribus & exequiis.

CHRISTIANORUM funus curare piis precibus adhibitis, ac solenni quodam ritu defunctorum corpora efferre, tum prisca ecclesiæ consuetudo superstites admonet, tum futuræ resurrectionis spes certissima præcipit. Exequiarum itaque honor fidelibus pie ac religiose impendatur.

Ante Solis ortum, & post Solis occasum mortuum &

ANNO CHRISTI 1594.

& efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Miserabiles personæ quibus mortuis aut nihil superest, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus, qui vocabitur, confraternitas etiam in unam ecclesiam conveniant: unde omnes prodeuntes, binique psalmos canentes, mortuum ab ejus ædibus comitentur.

Candelæ ac cerei & intorticia, quæ circum cadaver accenduntur, heredum impensa, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ei ecclesiæ in qua corpus humandum erit, mox addita sint. Loci tamen pia ac laudabilis consuetudo ubique servetur.

Ordinarii, ubi sese obtulerit occasio, ne prætermittant exequi decretum concilii Tridentini, quo cavetur, ut quibuscumque in locis jam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit ex quocumque privilegio aliis monasteriis, hospitalibus, aut quibuscumque locis piis concessa, eadem posthac integro jure, & eadem portione quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesiæ persolvatur, non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscumque.

Contingit interdum, ut dum mortuus aliquis efferendus est, pœnitentium seu confratrum cœtus ad comitandum funus vocentur, qui dum plus nimio moram trahunt, in causa sunt, ut collegiatæ ecclesiæ eos expectare cogantur. Nos itaque omnes scholas, confraternitates, & pœnitentium societates, vel juxta præscriptam rationem clerum prævenire volumus; vel, si statuto tempore non venerint, ut possit a clero corpus ad sepulturam efferri, iis non expectatis, decernimus.

XLVIII.

De indulgentiis.

In publicandis indulgentiis omnis turpis quæstus suspicio tollatur. quod ut commodius fieri possit, eæ cautiones serventur, quas præscribit concilium Tridentinum. (Sess. 25. c. cũ potestas.)

Parochus, concionatorve indulgentiarum valorem interdum explicet, simulque ostendat quo in pretio a cunctis fidelibus haberi debeant.

Singulæ ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur indulgentiæ, codicem habeant, in quo per ordinem illæ memorentur, ac summorum pontificum nomina, qui ipsas concesserunt, mensis item, & annus Tabella etiam in singulis sit ecclesiis, in qua idem prorsus exhibeatur. Pari diligentia altarium privilegiatorum memoria teneatur.

XLIX.

De seminario.

Seminariorum fundatio saluberrime instituta, ab episcopo diligentissime curari debet, tum ob multa alia, tum ob id præcipue, quod ex illis fructus maximus sperandus sit, si qui ad exactæ disciplinæ normam educati fuerunt, regendis animabus postea præficiantur.

Qui in seminario recipientur, non sint minores duodecim annis, ex legitimo matrimonio procreati, & idonei ad literas addiscendas reperiantur: sint vere pauperes, & ex patre & matre paupere, & ex diœcesi assumantur.

Divitum filii admitti poterunt, dummodo propriis sumptibus alantur, ac eumdem habitum gestent.

Quicumque recipiendi sunt, polliceantur se nunquam clericalem ordinem deserturos.

Admissi cum habitu honesto & uniformi coloris violacei utantur, nec plures recipiantur quam seminarii facultates ferant probatioque eorum fiat in loco separato, præmissa generali peccatorum confessione.

Qui confirmati non sunt, confirmentur, & prima tonsura insigniantur, musicam & doctrinam Christianam addiscant, ritusque & ceremonias, inserviendo ecclesiis, præsertim cathedrali diebus festivis, ceterisque prout episcopo videbitur.

Quotidie missæ sacrificio intersint, & singulis mensibus domini corpus sumant: singulos porro sese in virtutibus cunctis exercere par est, in obedientia præsertim, quæ adolescentes maxime decet. (Conc. Trid. ses. 23. c. 18 cum elucid. instr. dim congreg.)

Numquam soli domo egrediantur, nec nisi de rectoris licentia. Vt autem Latinam linguam facilius addiscant, semper inter se Latine loquantur.

Si aliqui minus idonei reperti fuerint, vel quoad literas, vel quoad mores, vel denique quoad valetudinem, dimittantur, facta examinatione a deputato ab episcopo.

Administratores rationem reddent coram deputatis juxta decretum concilii Tridentini singulis annis.

Beneficia aliquot simplicia juxta formam a concilio præscriptam uniantur seminario; de quaunione appareat apud cancellariam curiæ episcopalis. (Ibid.)

L.

De sanctimonialibus.

Sanctimoniales Christo desponsatæ peculiari quodammodo episcoporum fidei creditæ, eorumque pervigili curæ commissæ sunt: idcirco curent episcopi omnia monasteria suæ, ut idict. omis ad pristinam observantiæ regularis formam reducere, juxta religionis, seu societatis leges, quas jam professæ sunt.

Clausuram vero ex concilii Tridentini, & summorum pontificum jussu, ac modo præscripto, non solum in suis monasteriis, verum etiam in exemptis omnibus restitui servarique diligentissime curent. (Sess. 25. c. 5. de regul.)

Quapropter nullus sine superioris licentia audeat ad monasteria monialium quocumque colore vel prætextu accedere, pœna excommunicationis proposita.

Nullus autem usu nefario monialium septa ingredi possit, pœna proposita a Pio V. aliisque ordinariorum arbitrio infligendis. Quod si quempiam ingredi ob usus tam monasterio, quam monialibus omnino necessarios opus fuerit, ea de re ad episcopum referatur, qui eius mores & vitam exploret, & potestatem ingrediendi faciat in schedula propria manu subscripta. (In bulla P. circa pastorale.)

Nulla tam ex monialibus, quam ex ancillis, puellisve educationis gratia in monasterio degentibus clausuræ terminos transgrediatur, pœna proposita in dicta bulla.

Si qua monialis autem diabolica instigatione correpta, extra monasterium manere, vagarique inveniatur, ad illud rursus redire compellatur.

Quoniam vero libertati professionis virginum Deo dicandarum prospiciendum est; idcirco quæcum-

ANNO CHRISTI 1594.

quæcumque concilium Tridentinum decrevit circa A explorandam virginum voluntatem, & contra eos qui per vim ad suscipiendum habitum puellas compellunt, omnino volumus observari.

Sess. 25. c. 17 de reg. ... c. 7. ... xta bullã ... Greg. 13. ... posuit.

In electione abbatissarum, & priorissarum ea etiam serventur quæ idem concilium decrevit: illud admonentes, abbatissam triennalem fieri debere, cum primum abbatia vacabit, vel per mortem, vel per resignationem, vel per pœnam jure inflictam.

Moniales tria vota emissa inviolabiliter observent: episcopi vero in id incumbant, ut omnis proprietas tollatur ea ratione, quæ sibi accommodatior videbitur, cum monasteria visitabit.

Renuntiationes ante professionem factæ a monialibus irritæ habeantur, nisi facultas ab episcopo ante duos menses obtineatur, quam mox professio sequatur, ut in concilio Tridentino cautum est. B

Ubi sup. cap. 16.

Conficiatur formula quam sequantur moniales omnes.

Antequam professio emittatur a virginibus, diligenter de eleemosyna agatur in numerata pecunia, quæ super fundo statuatur, cujus sors principalis non possit aut debitis solvendis, aut quotidianis usibus insumi.

Curent episcopi, expensis antea monasteriorum monialium sibi subditarum facultatibus, vel ex consuetis eleemosynis certum monialium numerũ constitui, qui nullo modo possit augeri, nisi facultatibus vel ex consuetis eleemosynis auctis. Quod si monasteria regularibus subjecta fuerint, idem episcopus præstare in illis quoque debeat, adhibitis tamen superioribus regularibus, quemadmodum cavetur constitutione sanctæ memoriæ Gregorii XIII. hac de re edita. C

... de instit. c. ... on am... ...ius.

LI.

De hospitalibus.

INTER cetera pastoralis solicitudinis onera, hospitalium, omniumque piorum locorum cura locum habet. Quare ea diligenter visitet episcopus.

De relig. dom. c. de xenodo. h.

Administratores hospitalium ac piorum locorum quorumcumque, juxta concilii Tridentini decreta, D rationes reddant ordinariis singulis annis, nisi secus forte in institutione & ordinatione talis ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur. Quod si in casibus, in quibus reddere rationes ordinario tenentur, ab eo commoniti non paruerint, per censuras ecclesiasticas compellantur.

Sess. 7. c. 15.

Nullus administrator hospitalium, ceterorumque locorum religiosorum electus antea administret, quam in manibus episcopi vel vicarii juramentum præstiterit se fideliter diligenterque munus suum executurum, studioseque prospecturum, ne E bona ac reditus in alios quam in destinatos usus convertantur.

LII.

De confraternitatibus.

EPISCOPI semel in anno confraternitates visitent, earumque statuta diligenter videant, examinentque.

Conc. Trid. sess. 22. c. 8.

Confratres inhabiles, & excommunicatos a muneribus excludant.

Ornamenta & utensilia sacra confraternitatum in loco tuto conserventur, a sacerdote in usus necessarios exponenda, ubi opus fuerit.

Prohibemus sanctissimum Christi corpus in confraternitatibus conservari, nisi aliter videatur episcopo. Ita vero missæ ceteraque officia divina in confraternitatibus celebrentur, ut ecclesiarum sacrificia, preces horariæ, concionesque non impediantur. Qui officium dirigit, & absolutiones facit, si fieri potest, sacris initiatus sit.

In processionibus ordine debito, ac devota quadam gravitate confratres incedant, nihil tumultuarie, nihil litigiose agentes.

Controversiæ vero de præcedentia sic dirimantur, ut antiquiores confraternitates semper recentioribus præferantur, & quæ prius confirmatæ fuerunt, iis quæ posterius.

Immensi quidam sumptus, quos confraternitatum officiales plerumque faciunt in rebus parum necessariis, omnino devitandi sunt.

Intolerabilius illud est, quod ex eleemosynis ad pios usus destinatis convivia & comessationes instruuntur. Hos itaque ac similes abusus detestantes prohibemus.

Præficiatur vir aliquis pietate ac prudentia præditus, qui confraternitates invisat, ut si quid vitiosum in eis repullulare viderit, observet, omninoque tolli procuret.

Rectores reddant rationem de oneribus & beneficiis, si quæ habent unita, ceterisque proventibus, & an muneri suo satisfaciant.

LIII.

De regularibus.

MONASTERIA, quæ animarum curam habent annexam, quoties erit eligenda persona ad eam exercendam idonea, ordinariorum judicium & examen omnino sequantur. Is vero cui fuerit cura commissa, illorum jurisdictioni subjiciatur quoad visitationem & correctionem ex concilii Tridentini præscripto.

Meminerint regulares, sibi non licere clericis aut laicis sacramentum unctionis extremæ, vel eucharistiæ ministrare, matrimonia absque licentia parochi solennizare, aut quemcumque absolvere excommunicatum a canone, præterquam in casibus a jure expressis, aut vigore privilegiorum a sede apostolica concessorum, vel a sententia per decreta concilii provincialis, aut diœcesana promulgata. Quod si in aliquo ex supradictis contra fecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, quæ sedi apostolicæ est reservata, quemadmodum providentissime statuit Clemens V. in concilio Viennensi.

Sess. 25. c. 11. de regul.

Cum nulli ex regularibus, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, a suo conventu recedere liceat: sacrosancti concilii Tridentini decreto inhærentes mandamus, ut qui sine prædicto mandato in scriptis contento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tanquam sui instituti desertor puniatur.

Ubi sup. § nec liceat.

Facit rei pondus & momentum, ut quod alibi diximus, hic etiam commemoremus. Sane cum interdum ex regularibus aliqui ad concionandum mittantur, qui & vita & doctrina tanto muneri impares existunt; id ne contingat, provide statuit Tridentinum concilium, ut regulares cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum

ANNO CHRISTI 1594.

prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero, quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Hoc itaque utile ac proficuum decretum qua par est diligentia erit observandum. A

Bullam Pii V. adversus mulieres quæ monasteriorum virorum claustra ingrediuntur, & regulares, qui eas ingredi permittunt, editam transgredientes, cunctos excommunicatos decernimus.

Est 22. Incip Regularium.

Apostatæ juxta summorum pontificum constitutiones severe puniantur.

LIV.

B

De foro episcopali.

IUDEX non excedat jurisdictionem suæ diœcesis, cujus certi ac determinati limites erunt, ne ad lites & controversias aditus aperiatur.

In id præcipue judex ecclesiasticus incumbat, ut miserabilium personarum querimonias patienter audiat; quarum etiam necessitatibus prompte & alacriter provideat, ubi id ratio ac justitiæ lex postulabit.

Excommunicationum literæ in infrascriptis casibus non concedantur.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re occulta omnino. C

Conc. Trid. sess. 25. c. 3.

Nec pro rebus deperditis passim, ac parvi momenti.

Pro re quæ summam viginti aureorum non excedat, nisi aliter episcopo videatur.

Deputentur a synodo viri graves & pii juris utriusque periti, qui de stylo mutando, ac in compendium redigendo in tractandis ac finiendis causis mature consultent. Omnis enim litium procrastinatio studio ac diligentia episcoporum tollenda est.

De rescrip. in 6 c dispendia & Clem. de judic. c. dispen.

Decreta judicis, ipso præsente, a notariis expediantur. Episcopi vero caveant, nullum mittendum esse in possessionem, nisi literis expeditis. D

LV.

De locatione bonorum ecclesiasticorum.

PRINCIPIO curet episcopus inventarium generale confici omnium bonorum ecclesiasticorum, jurium, beneficiorum cujusvis generis suæ diœceseos; compellatve omnes ac singulos quævis ecclesiastica beneficia obtinentes ad prædictum inventarium exacte ac fideliter conficiendum sub pœnis arbitrio episcopi imponendis. Pari diligentia archivium instructum habeat, in quo omnes scripturæ conserventur.

Sess 22. c. 6.

Episcopus jubeat decretum concilii Tridentini contra usurpatores rerum ecclesiasticarum bis per annum in ecclesiis publicari, scilicet primis diebus dominicis adventus, & quadragesimæ. E

Ut fraudibus occurratur, & usurpationibus bonorum ecclesiasticorum, iis præsertim quæ fiunt in hac provincia; locationes rerum ecclesiasticarum hactenus confectæ absque publico instrumento per notarium curiæ episcopalis intra duos menses in instrumentum referantur authenticum. Deinceps vero per publicum instrumentum conficiantur, quod per notarium curiæ prædictæ, aut alium in acta publica intra duos menses a die contractus omnino referatur.

Recognoscantur ab iis, ad quos spectat, fundi ecclesiastici cum eorum limitibus, & si quæ in eis factæ fuerint meliorationes, vel deteriorationes.

Curet episcopus, ne arbores fundorum ecclesiasticorum cædantur a conductoribus.

Sess. 25. c. 11.

Ut ecclesiarum utilitatibus consulatur, & sacrosancti concilii Tridentini decreta executioni mandentur, episcopi aliquos deputent, qui emphyteuses, locationesque rerum ecclesiasticarum ad longum tempus a triginta annis citra ante confirmationem concilii Tridentini factas recognoscant: & si eas cum ecclesiarum detrimento, & contra canonicas sanctiones factas fuisse invenerint, irritas & nullas esse declarent.

LVI.

De testamento & legatis piis.

NEMO testatorum mentes, qui propenso studio ad relinquenda ecclesiis legata feruntur, metu, precibus, consiliove a pietatis amore deducat. Qui secus fecerit, se tanti criminis rationem coram Deo redditurum intelligat.

Notarii omnes infra trium mensium spatium testamenta, codicillos, & quæcumque ad pias causas testatorum voluntates disposuerunt, episcopis manifestare cogantur, pœna excommunicationis proposita.

Liber conficiatur in singulis ecclesiis, in quo diligenter annotentur legata olim facta, nondum tamen soluta, & quæ deinceps tam in civitatibus, quam in diœcesibus fient.

Si quis aliquid ecclesiæ leget, conditione apposita, quæ nonnihil ambiguitatis pariat, aut legati executionem retardet; habeatur de ea cum episcopis consultatio.

Legatis ad pias causas cum jura plurimum faveant, nec ex solennitates necessariæ sint, quas cetera postulant: curet episcopus, quacumque poterit, diligentia, illa ecclesiis vindicare.

De testam. c. indicate. c. relatum.

LVII.

De medicis.

ITA corporis valetudo curanda est, ut animæ salus non negligatur: quapropter medicis, tam physicis, quam chirurgicis præcipimus, ut cum primum ad ægrotos vocati fuerint, eis necessariam peccatorum confessionem faciendam esse persuadeant. Quoniam vero res ista magni est momenti: idcirco quæcumque constitutio Pii V. felicis recordationis circa medicorum munus decrevit & sancivit, hic commemoranda esse censuimus, ne cuiquam ignorantia suffragetur.

Est 3. incip. supra gregé

Medici itaque tertio die ulterius ægrotos non visitent, nisi longius tempus ipsis confessor ob aliquam causam rationabilem (super quo ejus conscientia oneratur) concesserit, & illis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata sua confessi sunt.

Quod si qui medicorum præmissa non observaverint, ultra pœnas in constitutione Innocentii III. contentas, quas incurrunt, perpetuo infames erunt, & gradu medicinæ quo insigniuntur, omnino priventur; ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur.

ca. cum infirmitas de pœnitent.

Nullus medicinæ doctor creari possit, nullive quomodolibet medendi facultas a quovis collegio & universitate concedatur, nisi omnia in constitutione

ANNO CHRISTI 1594.

tione Pii V. & ejusdem summi pontificis præscripto contenta, medio juramento, coram notario publico & testibus observaturum se esse promittat. Quod juramentum in manibus ordinarii præstetur, cujus etiam in privilegio doctoratus & licentia medendi specialis mentio fiat.

Episcopi vero prædictum juramentum a medicis jam promotis omnibus juris remediis exigant, renitentes pœnis enarratis afficiant.

Ne quis medicorum pro corporali salute aliquid suadeat, vel permittat, quod in animæ periculum vergat.

LVIII.

DE DELICTIS, AC PRIMO,

De blasphemia.

IN execrabili autem blasphemiæ scelere, quod ad hæresim, quæ summa blasphemia est, proxime accedit, radicitus convellendo, non minorem curam studiumque ponere debet episcopus, quippe quo justa ira Dei contra nos accenditur ac incitatur. Quare episcopus contra hujusmodi detestabiles homines, qui tale crimen committunt, ex sacrorum canonum jure, tum præsertim ex sanctione Leonis X. in concilio Lateranensi edita, & Pii V. [a] constitutione, quo ad eo nefarium scelus non modo compescatur, sed plane tollatur, severissime animadvertat.

[a] c. incipit Cum primum.

Indulgentias decem annorum quas Leo X. in eodem Lateranensi concilio tam judicibus, quam deferentibus largitus est, sæpe evulgari faciat.

Sodalitatem nominis Dei per eos, ad quos ex Pii V. constitutione pertinet, ubique locorum suæ diœceseos erigendam curet, atque indulgentias ab eodem summo pontifice sodalitatibus ejus rei causa concessas frequenter a parochis omnibus promulgari jubeat.

LIX.

De usuris.

VSURARUM scelus nefandum e Christiana republica expellere, & fœneratorum rapacitatem juxta sacrosanctas ecclesiæ sanctiones coercere cupientes, statuimus, omnes, qui contractus illicitos usurarios & a jure improbatos exercent, si tam nefarii criminis reos esse legitime & juris ordine servato constiterit, pœnis cunctis a jure propositis subjici debere. Notarios, proxenetas, testes, lucrive participes, ac quoscumque ministros quocumque modo, consilio, & opera hujusmodi contractibus faventes, excommunicatione innodantes, & ab officio suspendentes.

Vol. tit. de usuris.

Instructio fiat pro concionatoribus, & parochis in qua innumeræ, quæque magis in usu sunt, usurarum species recenseantur, & sæpius in concionibus promulgentur.

LX.

De duello.

NEFARIAM duellorum, seu singularium certaminum provocationem, qua infelices homines insano tuendæ vel vindicandæ contumeliæ furore correpti extremam sibi tam corporum quam animarum perniciem accersunt, execrantes, sacrosancti concilii Tridentini decreta & summorum pontificum Iulii II. Leonis X. Clementis VII. Pii IV. Gregorii XIII. & sanctissimi domini nostri Clementis papæ VIII. pœnas omnes novissime editas in usum revocantes, istud hominum genus, qui sese ad duellum quocumque colore vel prætextu invitant, provocant, & pertrahunt, etiam verbo tenus, quamvis privatim certamen ineant, nec ullæ provocatoriæ literæ, aut denuntiationis chartulæ præcesserint, definitis a jure pœnis omnibus subjici declaramus, ita ut infames perpetuo habendi sint, atque ut homicidæ puniendi. Quod si in conflictu decesserint, perpetuo careant ecclesiastica sepultura.

Illi vero, qui consilio vel opera quemquam ad duellum suaserint, impulerint, vel juverint, aut spectatores extiterint, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur.

LXI.

De concubinariis.

CONCUBINARIOS tam solutos, quam copulatos, cujuscumque status, dignitatis, conditionis existant, si postquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicationis sententia ferire necesse erit: a qua non absolvantur, donec reipsa admonitioni factæ paruerint.

Conc. Trid. sess. 24. c. 8.

Quod si in concubinatu per annum, censuris neglectis, permanserint, contra eos ab ordinario serio procedatur.

Mulieres cujuscumque generis, quæ cum concubinariis publice vivunt, pœnis iis afficiantur, quas decernit synodus Tridentina; ita ut, si admonitæ non resipuerint, extra diœcesim ejiciantur.

LXII.

De Iudæis.

OMNIBUS prohibemus cibum sumere cum Iudæis, carnes, aut azyma ab illis porrecta manducare, una ac eadem domo cum iisdem versari, ludere, societatem inire præsertim improbum fœnus exercendi causa.

Medicus Iudæus a nemine, quantumvis gravi morbo laboret, vocetur. Caveant omnes, ne eorum diebus festis, aut nuptiis intersint. Ne qua mulier Christiana Iudæis parientibus præsto sit: nulla item mulier Iudæorum infantes nutriat, nec contra. Nemo sub pœna excommunicationis Iudæis inserviat.

De Iudæis c. ad hæc.

Iudæi in diversis civitatum partibus ne maneant, sed in una tantum vicinia simul habitent. Domus, prædia, & cujusvis generis bona ecclesiastica, tam mobilia, quam immobilia nullo modo Iudæis vendantur, oppignerenturve.

In die parasceves & sabbati sancti lateant Iudæi, ipsorum portis ac fenestris clausis toto eo tempore manentibus. Diebus vero festis, dum celebrantur divina officia, nullus eorum ex vico quem inhabitant egrediatur, exceptis patribusfamilias, ut victum emere possint.

Ibid. c. quia super.

Quoniam vero nullius salus spernenda est, propterea ex decreto Gregorii XIII. & sanctissimi domini nostri Clementis papæ VIII. curent episcopi, in quorum terris Hebræi fuerint, eis semel per hebdomadam legi, cogantque eos lectioni interesse, quæ non aliud argumentum tractet, quam quo Christianæ fidei veritas obduratis hominibus ex divinæ

Anno Christi 1594.

divinæ scripturæ veteris testamenti & prophetarum oraculis dilucide demonstretur.

LXIII.

De pœnis.

NE vero, laxatis disciplinæ habenis, in deterius hominum mores prolabantur, sancitas pœnas diligenter ordinarii a transgressoribus deposcent. Haud enim clementia probanda est, quæ vitiis aditum facit, & ecclesiasticam auctoritatem elidit.

Si quis censuris ecclesiasticis innodatus absolutionem ab iis legitime obtinere neglexerit, sciat se irremissibiliter hanc mulctam subiturum, ut singulis dominicis frequentiore populo astante, nominatim in ecclesia excommunicatus declaretur, & publicetur, donec resipiscat.

Quod si per annum integrum in crimine insorduerit, juxta canonum sanctionem in eum tamquam de hæresi suspectum inquiri possit.

LXIV.

Decretum de formulis, seu instructionibus conficiendis & observandis.

VT cuncta quæ a nobis in hoc concilio decreta sancitaque sunt, certa methodo atque ordine peragantur, omnesque ad quos pertinet, munere suo recte fungantur: decernimus infrascriptas formulas, seu instructiones, quarum sæpe mentio facta est, a deputatis confectas publicari, ac diligenter observari, pœna transgressoribus ad ordinariorum arbitrium proposita. Ponantur vero statim in calce concilii.

Formula ac methodus in visitationibus adhibenda.
Formula ecclesiasticæ supellectilis.
Formula seu instructio pro parochis.
Formula seu instructio pro concionatoribus.
Formula seu instructio pro confessariis.
Formula regularum a cunctis monialibus observandarum.

CONCILIVM AQVILEIENSE PROVINCIALE,

Celebratum anno domini MDXCVI. tempore Clementis papæ VIII.

INDEX RVBRICARVM.

Anno Christi 1596.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen. Nos Franciscus Barbarus, Dei & apostolicæ sedis gratia patriarcha Aquileiæ & princeps, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum in provinciali synodo Aquileiensi hæc statuimus, & sancimus.

I.

EX iis, quæ sacra Tridentina synodus ad provinciarum, ac diœceseon rectam gubernationem instituit & decrevit, ac prælatis superioribus ad amussim exequenda præcepit, nihil fuit vel ipsa re sanctius, vel frequenti hostium incursione opportunius, vel publicæ utilitatis ratione optabilius, quam ut sinceræ fidei nitor, quam ecclesia catholica Spiritu sancto edocta inconcussa veritate hactenus tenuit, ac tenet, in ipsa ecclesia conservaretur, ut nihil irreperet, quod imbecilliorum animos concuteret; aut per calumniam inficeret, quos sinceritas commendarat; aut veri lucem, offusis tenebris, in dubium revocaret; quod in primis ab illis professione ejusdem fidei conceptis verbis formata omnino faciendum decrevit, qui aliis vel præfecturæ ordine, vel tituli ecclesiastici ratione, vel disciplinæ officio præessent.

Vt autem a nobis cœptum, & a reverendissimis suffraganeis prompte impletum, quod fuerat de profitenda fide concilii Tridentini decreto sancitum; ita statuimus, quicumque in posterum ad easdem cathedrales ecclesias promoti fuerint, seu etiam translati, vel electi, aut postulati, illos in prima synodo provinciali post illorum promotionem & consecrationem futura ad professionem fidei emittendam teneri: aliter contra illos ex præscripto ejusdem concilii procedi debere ac posse.

Provisos de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus non solum coram episcopo, seu illius officiali, sed etiam in capitulo profitendæ fidei obstrictos, & non parentes fructus suos non facere ex Tridentini concilii decreto declaramus: quam dispositionem ad illos etiam canonicos ecclesiarum cathedralium pertinere dicimus, qui a capitulo jus conferendi certis mensibus habente provisi fuerint.

Qui de ecclesiis parochialibus, seu curatis quibuscumque provisi fuerint, intra bimestre tempus fidei professionem in manibus episcopi, vel eo impedito, coram ejus vicario generali, quoties provisi fuerint, facere omnino teneantur.

Ceteri vero omnes sive in præsenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, & qui in synodo diœcesana convenire debent, in eadem synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, fidei professionem faciant: alias secundum formam sacrorum canonum puniantur.

Decernimus autem in archivis episcopalibus specialem asservari librum, in quo professæ fidei fundamenta extent; cujus inspectione facile colligatur, quis muneri obsecundarit suo, quis partes suas deseruerit. Idem mandamus a capitulis ecclesiarum cathedralium servari; si negligentius egerint, excitari; omnino ut faciant, provideri.

Qui alios publice in universitatibus, aut academiis docendi munus susceptum habent; quamcumque profiteantur scientiæ facultatem; debent hi quidem attente inspici, ne specie doctrinæ, & ficta investigatione

ANNO CHRISTI 1596.

investigatione veri discentium animos perturbent, & sincerum illum scientiæ liquorem, quo mens discentis alitur, veneno inficiant, & cupide haurientibus interitum afferant. Ac debent hi quidem omnes fidei professionem, antequam ad munus suum exercendum admittantur, emittere.

Qui philosophiam publice, seu privatim, aut metaphysicam, & alias hujusmodi scientias docent, gravi se promissi religione obligent, si quid proponendo, supponendo, disceptando, declarando, ex scientiarum principiis asseveraverint, quod fidei catholicæ repugnet, perfecta disceptatione, quæ cum orthodoxa religione conveniunt, fideliter se ac sincere aperituros; ne quis minus sciens, aut animi imbecillioris homo, periculosi erroris objecta specie in deteriorem sensum declinet; quod in Lateranensi concilio sub Leone X. provisum, cautumque est, constitutione incipiente: In apostolici regiminis; & imprimenda in fine harum constitutionum pro faciliori ejus publicatione: cujus etiam sanctionem, ubi studia vigent generalia, decernimus singulis annis in principio studiorum promulgari.

Qui in academiis publicis in quacumque scientia & facultate, aut privatim domi suæ, aut alienæ, vel gratis, vel mercede constituta legunt: qui grammaticen, etiam illius principia, docent, arithmeticen, musicen, geometriam, & alias literarias & liberales artes, etiam in seminariis clericorum, prævia illorum de scientia, vita, & moribus cognitione, & approbatione fidem profiteri omnino in manibus ordinarii debent. Quod ut mature fiat ac diligenter, statuimus episcoporum provinciæ nostræ solertia provideri, aut proposito edicto publico, quo profitentes quascumque facultates, & liberales artes ad se evocent, aut præcepto parochis locorum facto, ut ad se quid hoc de genere habeant intra fines suæ parochiæ, quamprimum deferant; unde provisionis facultas ducenda erit.

Prædicatores verbi Dei, si sæculares fuerint, vel regulares, in ecclesiis non suorum ordinum prædicationes habituri, ab episcopo licentiam obtinere, atque ad id munus obeundum approbari juxta concilii Tridentini decretum debere reminiscantur. Quod si regulares in ecclesiis suorum ordinum sint prædicaturi, tunc eos personaliter se coram episcopo præsentare, atque ab eo benedictionem petere ex eo ejusdem Tridentini concilii decreto satis fuerit. Verum tam ipsi sæculares, quam regulares prædicatores, nullo pacto ad prædicationes admittantur, antequam sæculares in manibus episcopi, regulares vero in manibus suorum superiorum regularium eamdem fidei professionem emiserint.

Qui ad magisterii, aut doctoratus insignia tam in sacra pagina, quam in jure canonico & civili, aut artibus aspirabit, non ante promoveatur, quam in manibus ordinarii eamdem fidem profiteatur.

Quæ omnia summario processu, quatenus episcopo sufficere videbitur, apud actuarios excepta cum testibus in archivo episcopali servanda erunt.

Si quis autem supradictorum quocumque prætextu, aut quæsito colore, fidei professionem facere neglexerit aut recusarit, nullo pacto ad munus suscipiendum, vel exercendum admittatur ab episcopo; cujus etiam erit animadvertere, an ii, qui fidei professionem emittere neglexerint, vel recusaverint, tales sint, de quibus ad sanctissimum dominum, ex decreto concilii Tridentini referendum esset. Si quis impedimento fuerit, quo minus dicta constitutio executionem habeat, de eo decernendum severe, quod juris fuerit, statuimus.

II.

Duo sunt, quibus præcipue catholicæ fidei veritas sustinetur ac munitur; quorum alterum ad veritatis sinceritatem & doctrinam pertinet; ut prædicetur, doceatur, declaretur: alterum cautionem respicit, qua veri dignitas, & fama a malorum artibus integra conservetur; ne dormiente patrefamilias inimicus homo zizania superseminet, & messem corrumpat: quo hactenus pestilentiæ genere maximas & nobilissimas provincias laborare lacrymabili exitio apud omnes cognitum est.

Ut igitur cælestis sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, in commune commodum eorum industria, & studio, quibus est dispensatio mysteriorum Dei commendata, impendatur, & veritatis appetentibus dispertiatur; sacri concilii Tridentini decreta sequentes decernimus, ut sacræ scripturæ lectio instituatur in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus, quamvis nullius diœcesis. Si clerus ibi numerosus fuerit, præbendam quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacaturam, cui aliud onus incompatibile non sit adjunctum; si nulla ibidem præbenda, præstimonium, aut stipendium ad munus hujusmodi deputatum sit; ad eum usum ipso facto constitutam, ac deputatam intelligi debere, episcopi decreto in theologalem commodiore, qua potuerit, ratione, erigendam, & personis idoneis, quæ munus obire per se possint, conferendam: aliter vero factam provisionem nullam esse & invalidam.

Quod si nulla in ecclesiis sufficiens præbenda sit, per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, supportatis debitis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum civitatis & diœcesis, decernimus ab episcopo de capituli consilio provideri, ut ipsa sacræ scripturæ lectio omnino habeatur.

Præbenda vero hujusmodi non conferatur nisi clerico sæculari, & si videbitur ordinario, pro ecclesiæ utilitate per concursum, ei, qui ceteris sufficientia & doctrina excellat.

Si vero clericus sæcularis idoneus non reperiatur, cui præbenda theologalis conferri possit, statuimus, ne tantæ rei studium & lectio intermittatur, aut longiore tempore intercedente frigescat, quod diligentia & exercitatione flagrare debet; præbendæ theologalis proventus integros, dilata collatione, alicujus monasterii regularium priori, aliive superiori regulari attribuendos esse; qui regularem ex sua familia probatæ vitæ, ac doctrinæ seligat ad munus lectionis sacræ interim obeundum: lectori, quæ necessaria fuerint, attribuat: reliqua in monasterii commodum impendat.

Locum theologo, diem, horam, & lectionis argumentum episcopus præscribat & definiat, a lectione vacare spatio trium mensium Iulii, Augusti, & Septembris permittat.

Quæ tamen de theologo disposita sunt † in præcedenti §. Ceteri; illa declaramus non comprehendere lectorem regularem, qui in defectum clerici sæcularis ad lectionem sacræ scripturæ suffectus est. † Supra c. I.

In monasteriis quoque monachorum, etiam Carthusianorum, ubi commode fieri queat, item lectio sacræ scripturæ habeatur: qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi loco ū in hoc, ut sedis apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant, quemadmodum decreto concilii provide statuitur.

ſtatuitur. In conventibus vero aliorum regularium, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt, ſacræ ſcripturæ lectio ſimiliter haberi ex Tridentini concilii præſcripto debet: quæ lectio a capitulis generalibus, vel provincialibus aſſignetur dignioribus miniſtris. In gymnaſiis etiam publicis, ſi hactenus ſacræ ſcripturæ lectio inſtituta non fuit, ad catholicæ fidei conſervationem, propagationem & defenſionem quamprimum inſtitui; & ſi inſtituta foret & negligeretur, reſtitui ex Tridentini concilii decreto omnino debet; ne, ſi artium & ſcientiarum principia & documenta ſtudioſe paſſim tradantur, ut nihil ad perfectam cognitionem deſideretur, neglecta jaceant ſacræ ſcripturæ ſtudia, evangelici verbi pabulum, divinorum eloquiorum majeſtas, & promiſſorum cæleſtium amplitudo, quod eſt unicum præſentis vitæ ſubſidium & futuri ſæculi argumentum.

Ac ne ſpecie pietatis diſſeminetur impietas, ſtatuimus ad lectionis officium tam publice, quam privatim obeundum non eſſe admittendum, qui prius ab epiſcopo loci de vita, moribus & ſcientia examinatus & approbatus non fuerit.

Satis vero non eſt, mentem innoxio cibo alere & ſanitatem tueri, niſi arceantur malarum artium præſtigiæ & pietatis importuna corruptio; unde non fluxit modo morum & humanæ vitæ labes & omnium impuritatum colluvies, ſed catholicæ veritatis perpetua oppugnatio: eſt autem hæreſeon ea vis & natura, ut in omnes ſe partes, tamquam venenum, inferat, ſerpat longius, omnia inficiat & corrumpat. Si a morum cœpit impuritate, invadit animos & perdit: ſi animo ſemel excepta, mentis faſtigium occuparit, in omnem immanitatis ſpeciem erumpit, omnia vaſtatione vexat & opprimit: quam ut a diœceſi & provincia Aquileienſi peſtem Deo juvante arceamus, & nonnulla ſtatuere decernimus diligentiſſime obſervanda.

Parochis igitur omnibus gravi mandato per locorum ordinarios præcipiendum ſtatuimus, ut ſingulis ſaltem annis in principio anni edictum de hæreticis denuntiandis promulgent, ac ſæpe inculcent, quanto ſe piaculo obſtringat, qui alieni ſceleris, quod in communem perniciem dimanat, conſcius, nec ſe murum opponit, nec morbum cuniculis progredientem, cum delatione poſſet, oppreſſit.

De librorum indice ſanctiſſimi domini noſtri mandato proximis menſibus edito, ut executioni accurate demandetur, ſuademus, percupimus, mandamus. Satis enim patet ex libris, tamquam ex venenatis fontibus, impurum fluere liquorem, quo animi vel nequiorum, vel imperitorum facile capi & imbui ad perniciem poſſint. Quia limites parochiarum diſtinctis finibus terminantur, & poteſt quiſque inter ſuos agnoſcere, quid ſit & quale, quod tractatur: ſtatuimus per univerſam provinciam parochis omnibus indicendum, ac ſerio præcipiendum, ſi quid in ſua parochia deprehenderint facto, dicto, ſcripto, pictura, ſculptura, etiam exercendi ingenii cauſa, quod ſit contra certum eccleſiæ catholicæ ſenſum, aut ſuſpicionem afferat rationabilem violatæ, ſeu infectæ religionis, aut ſcandalum oleat, ad ſanctum officium deferant: Idem parochianos moneant ſuos ut facere ſtudeant. Quod ſi ab hæreticorum, præcipue Teutonicorum provinciis, vel loci vicinitate, vel mercatorum frequentia in fines parochiæ aliqui divertere ſoleant, moneant parochi hoſpites, ut cibos in menſa proponant, qui temporibus conveniunt. Quod ſi compertum habuerint, jejuniorum tempore carnes & vetitos cibos in hoſpitio parari; curent, ut ad ſanctum officium, ſive ab ordi-

A nario tantum, ſive ab ordinario & inquiſitore exerceatur, rem deferant; quod item facere non omittant, ſi nequam iſti verba fecerint, & diſputationem inſtituerint de hæreſeon, quas tenent, qualitate, aut libros hæreticos quacumque lingua conſcriptos attulerint, & in hoſpitio aliis legerint, aut legendos tradiderint: de quo monendi prius erunt hoſpites; qui ſi ſupina negligentia vel lucri cupiditate catholicæ veritatis dignitatem poſthabuerint, & contumeliis intra ſuos parietes proſcindi pertulerint, non effugient manum domini, & graviſſime etiam tamquam ſcelere obſtricti immani, a ſancto officio inquiſitionis plectentur.

De ciborum communium uſu, cum certorum dierum, ac temporum prohibitio non obſtabit, moneant parochi ſuæ parochiæ hoſpites, ut nihil in gratiam vel Iudæorum, vel infidelium ſeparatim ſuperſtitioB ſe coquant, ne fiant ſceleris participes, qui nomine & pietatis ſtudio ſe alienos profitentur.

Quia vero nulla in re ſubeſt periculum pene majus inter nos, quam librorum hæreticalium uſu, nec alia magis parte hæretici obeſſe ſtudent, quam librorum corruptorum ſuppoſitione, quos apte per dolum inter probatos etiam colligare ſtudent, ut emptionem eludant & emptorem in fraudem inducant: ſtatuimus, bibliopolis omnibus in tota provincia gravi præcepto inhibendum, ne in poſterum libros aliunde adductos tam colligatos, quam ſolutos, venales proponant, niſi auctores illorum inventario integro comprehenſos ordinario, ſeu patri inquiſitori loci exhibuerint; atque ille ſubſcriptione, C ut vendi poſſint, conceſſerit, contra facientes ſeveriori animadverſione pro modo culpæ decernimus plectendos.

Qui libros prohibitos ſcienter tenuerint, contra illos pro librorum qualitate procedendum ſtatuimus, juxta indicem nuper editum.

Magiſtratus autem ſæculares enixe in domino rogamus, ut ſi quid opus illorum auctoritate & ſubſidio ad fidem catholicam tuendam fuerit, pie, promptequc exhibeant, & officii dignitatem cæleſtibus cumulare meritis non omittant.

Vt autem contra hæreſeon peſtem omnia medicaměta tam neceſſaria, quam opportuna adhibeamus, in tota provincia termino menſis poſt præfatorum D decretorum confirmationem ſtatuimus, publicandā eſſe conſtitutionem Pauli papæ IV. contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Ieſu Chriſti, & alteram conſtitutionem Pii V. contra offendentes ſtatum, res, & perſonas officii inquiſitionis hæreticæ pravitatis.

Pueros ætate imbecilla diverſari inter hæreticos ſumme periculoſum, niſi debitis, ac neceſſariis præſidiis pietatis muniantur. Idcirco præcipimus in tota provincia Aquileienſi ab epiſcopis diligenter ſervandum, moneant, ut patres, qui filios, aut alios quoſcumque ad partes hæreticorum, mercimonii, vel addiſcendæ linguæ cauſa mittere deliberarint, prius ad ſe adeant, & filios, ſeu conſanguineos, aut E alios quoſcumque illo mittendos, ſecum adducant, ut epiſcoporum monitis ætas illa ſalutaribus munita & confirmata facilius irrepentis morbi peſtem declinet, aut avertat & rejiciat.

Mercatores autem & artifices, qui lucri cauſa peregrinantur in longinquas regiones, quas hæretici frequentant, artificiolo etiam circumlato, curent epiſcopi, ne diſcedant benedictione epiſcopali non petita: quæ maxima erit contra dæmonis artes & fallacias medicina. Si paſchali tépore aut illi proximo ad nundinas proficiſcantur, indicant, ut vel ante diſceſſum, vel ſtatim poſt reditum, confeſſioné peccatorum

torum faciant, & sacram communionem percipiant. Si quid fuerit hoc de genere prospiciendum, hoc prospiciant & curent.

III.

Apostolis præcepit dominus, ut euntes in mundum universum prædicarent euangelium omni creaturę, atque hoc pręcipui muneris officium, quod apostolis commendavit; nobis, qui in apostolicum ministerium Dei providentia disponente suffecti sumus, intimavit. Ac ut provida pastoralis cura debet prospicere, ut sit, qui petentibus panem frangat parvulis; ita si legitimum non obstet impedimentum prædicationis onus subire nos ipsi episcopi debemus: ac interim urgere ceteros, qui officii obligatione tenentur, ut idem faciant, & pabulum salutis populo præbeant: nisi enim hoc præstiterimus, quod fuit in omni temporum varietate primum in ecclesia, & singulare fidei firmamentum; ultionem apud Deum, & homines, quam sacri Tridentini concilii sanctio præscripsit, & intimavit, non effugiemus. Ut autem reliquis officio, dignitate, potestate anteimus, ita exemplo, & muneris executione prælucere debemus. Si legitimo episcopi laborant impedimento, idoneos eligant, qui vices illorum subire, ac sustinere, & populos cælesti alimento pascere queant; ne desit gregi pabulum, quo vita spiritualis conservetur; nec pastor, qui pabulum suppeditet, & vitæ gregis consulat.

Curent episcopi, ut archipresbyteri, plebani, & quicumque parochiales, vel alias curam animarum personarum sæcularium habentes ecclesias quocumque modo obtinent, iidem per seipsos, vel per idoneos substitutos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis, & festis solennibus munus obire studeant, ut plebes sibi commissas pro sua, & illarum capacitate pascant salutaribus verbis: quæ omnibus necessarium est scire ad salutem, doceant; vitia, quæ declinent, virtutes, quas sectari oporteat, ostendant, & declarent; atque id non modo in ecclesiis, quæ sunt in diœcesi, quovis modo exemptis, etiam alicui monasterio, quod sit extra diœcesim, unitis, seu annexis; sed in personas, quæ ab episcopi jurisdictione se quavis ratione prætendunt exemptas, exequi & efficere omnino studeant.

Ac ut vix nihil in hoc genere fieri potest, in quo non videatur aliqua adhuc diligentia desiderari, si publica respiciatur utilitas, & vel excitandæ, vel conservandæ devotionis ratio perpendatur; ita præter quadragesimæ, & adventus dies, omnibus etiam dominicis, & festis anni, vehementer cupimus prædicationem verbi Dei in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus fieri, ut ex sacræ scripturæ fontibus ad spiritualem populorum ædificationem hauriatur quod ad vitæ Christianæ disciplinam, ad boni studium, & contrariorum declinationem derivari apte possit.

Sapientibus, & insipientibus debitores sumus, nec personam hominis respicit Deus, sed cor intuetur, &, cui voluerit, dat gratiam: at vero ad pastoralem solicitudinem pertinet rationem illorum, qui in saltibus degunt, & silvas colunt, & in vallibus habitant, haberi, ne animo silvescant, ut habitudine corporis, vestium asperitate, & locorum situ; sed in iis, quæ ad principia fidei pertinent, qua possunt via capere, instituantur, & pietate aliqua imbuantur: idcirco statuimus ab episcopis diligenter providendum, ut vel diœcesana synodo, vel modo alio, qui opportunior videbitur, adhibito clero, ac de illius consilio rationem ineant, qua viros probatos, & ad obeundam prædicationem idoneos statis temporibus emittere in prædicta loca possint, ut populos agrestes opportune congregatos paternis monitis, ac pietatis aliqua eruditione instituant, ne episcopi apud Deum negligentiæ arguantur, si populorum salus periclitetur.

Regulares cujuscumque ordinis, si a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, cum illorum licentia, etiamsi in ecclesiis suorum ordinum prædicare affectent, coram episcopis personaliter se præsentent, & ab eis benedictionem petant, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis tamen, quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, etiam episcopi licentiam ultra examen, si episcopo videbitur habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis nullo modo prædicare permittantur. Licentiam vero scriptis debent episcopi gratis concedere.

Inolevit abusus, ut prædicatores regulares obedientias suas per internuntios episcopi, mittant pro licentia, seu benedictione respective obtinenda, accedere ipsi personaliter omittant, quem abusum tollentes decernimus, non esse omnino permittendum in tota provincia, ut ad suggestum prædicationis causa ascendant, qui in adscripta obedientiis licentia, seu benedictione non ostenderint, personaliter illos ab episcopo licentiam, sive benedictionem obtinuisse.

De prædicationis argumento, & prædicatoris munere; cum ad ostentationem, & inanem aurium oblectationem, & curiositatem trahi cœperit verbi Dei prædicatio; moneri prædicatores serio volumus. Quia tamen locus iste non patitur, ut rem enucleate tractare possimus, reverendissimos coepiscopos suffraganeos nostros enixe rogamus, ut singuli post actam synodum aliquid de hoc genere conficere studeant, quo prædicatorum monitiones, & observationes comprehendant; pro fine cuique proponatur gloria Dei, & salus animarum: pro medio, non curiosiores quæstiones, & oblectamenta verborum auribus prurientia: quod facile assequemur, si pro argumento fuerit, Christum prædicare crucifixum, Dei virtutem, & Dei sapientiam; a sacratissimis enim crucifixi Christi vulneribus, cruce, & morte, divinæ virtutis supereminentiam, & voluntariæ passionis, quam pro redemptione mundi subiit homo factus, acerbitatem, & caritatis excellentiam cognoscimus, & prædicamus. Unde ad populorum institutionem duci potest, & pene sub oculos poni, conditoris majestas, redemptoris benignitas, patris misericordia, judicis severitas, æternæ vitæ per divinorum præceptorum obedientiam felicitas, & sempiternæ damnationis propter prævaricationem confusio. Quæ docentur in academiis, & disceptantur in scholis, & inter scholasticos agitantur, sint inter illos, qui ingenia exercent, & animos acuunt: in prædicatione instituantur fidelium mentes, & studio pietatis vocentur ad mandatorum divinorum observationem, ut virtutes Christianas colant, vitia declinent, & ad futuræ vitæ præmia implorato Dei auxilio contentis studiis aspirent.

Quæ si prædicatores neglexerint, & moniti observare contempserint, episcoporum diligentia, & solicitudo curabit, ut populorum piæ instructioni, & animarum saluti omnibus modis consulatur.

IV.

Divina officia vetere sanctorum patrum instituto, ordine, & horarum numero, ad omnipotentis Dei nomen colendum, & invocandum disposita, quorũ celebritate, & frequenti in militanti ecclesia triumphantis

ANNO CHRISTI 1596.

triumphantis figura, tamquam exemplaris imitatione exprimitur; ita decet tractari, ut cordis munditiés adsit, moderatus, & pene ecclesiasticus corporis cultus, index plerumque illorum, quæ sunt in animo, non desideretur: devotio autem, & quædam compositio actionum sacrarum non absit.

Eminet autem inter omnia, quæ in sacris habentur mysteriis, & actionibus, missæ sacrificium, & rei dignitate, & sacerdotis præstantia, & fructus excellentia: Dominus enim noster Iesus Christus unigenitus Patris, candor æternæ lucis, & figura substantiæ illius, portans omnia verbo virtutis suæ, tamquam sacerdos constitutus a Deo secundum ordinem Melchisedech in æternum, cum ingrederetur in sancta sanctorum per sanguinem suum, semel se ipsum in ara crucis morte intercedente Deo Patri obtulit in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, ut repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis. Hoc vero sacrificium, quod semel cruente oblatum est, & memoria ac repræsentatione in ecclesia frequentatur, & usque in finem sæculi permanebit, cujus salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, applicatur, quanta deceat spiritus innocentia, reverentia, metu, humilitate tractare, res ipsa indicat, ipsa loquitur, & contestatur.

Episcopos autem, qui ceteris antecellunt dignitate, & officio, toti anteire clero decet mysterii hujus frequentatione, ac missæ celebratione; ut enim statis solennitatibus episcopos pontificales missas agere convenit, diebus præsertim quibus præstantiora in ecclesia mysteria Dei celebrantur, nec omittere, quod ab officio exquiritur, & episcopali dignitati certa ecclesiæ observatione impositum est; ita optandum, ut reliquis festis anni, & feriatis etiam diebus frequenter, & publice, legitimo nonobstante impedimento, missæ sacrum faciant: inde fluent fructus admirabiles ad suscipientium mentes, ad inferiorum exemplum, ad populorum subsidia spiritualia.

Qui ecclesias curatas obtinent, debent hi quidem festis omnibus diebus, & reliquis, tam frequenter, ut muneri suo satisfaciant, missas celebrare: in quo si defecerint, statuimus episcoporum vigilantia, ac studio, pœnis etiam propositis, ac, si necesse fuerit, infligendis urgeri; ut, quo fuerint negligentiores, opportunis remediis eo accuratiores fiant.

Qui ad sacerdotium promoti sunt, & impedimento non laborant legitimo, quo minus missam celebrare valeant, decernimus episcopi diligentia curari, ut diebus saltem dominicis, & festis solennibus celebrent; multo vero diligentius, si beneficium etiam simplex habeant, cujus causa sacrum facere teneantur.

In celebratione missæ, etiam edicto, & pœnis propositis, episcopi caveant, ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ, & frequenti, ac laudabili usu receptæ sunt. Quarumdam missarum, & candelarum certum numerum, qui magis superstitioso cultu, quam vera religione inventus est, omnino ab ecclesia removeant.

Avaritiam, quæ est idolorum servitus; irreverentiam, quæ ab impietate non abest; superstitionem, falsam pietatis imitatricé, ab ecclesiæ agro radicitus evelli convenit: tractentur sacra interiori cordis munditie, & puritate, & exteriori devotionis, ac pietatis studio: pestis vero illa, quæ diuturna rerum corruptione usque ad tremendam domini mensam

A pervenit, & sancta pene invasit; erit sedulitatis episcopalis curare, ut longissime abigatur.

ANNO CHRISTI 1596.

Debent vero, ne dispar appareat, & incomposita celebrantium actio, diligenter episcopi prospicere, ut quamprimum in civitate per præfectos ceremoniarum; extra civitatem per archidiaconos, seu vicarios foraneos; revideantur, & examinentur sacerdotes super modo, & actione celebrandæ missæ; &, quæ fuerint corrigenda, corrigant: ut redigatur omnium & singulorum celebratio in eam formam, in qua nihil dissimile, nihil difforme appareat: & una sit inter omnes celebrationis ratio, ut est una missalis, & rubricarum ad sacrum faciendum præceptio. Contumaces, & inobedientes pœna coercendos esse debita declaramus.

B Ac in primis decernimus in sacerdotum consecratione animadvertendum, ut illi ad missam celebrandam accedere minime permittantur, antequam a præfecto ceremoniarum de tota actione examinati & probati fuerint. In missis autem novis, quod ad avaritiæ labem pertinet, importunas, & illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino ex Tridentini concilii decreto prohibemus, & per episcopos prohiberi mandamus.

Privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab ordinariis designanda, & approbanda, nec C non altaribus, quæ sub dio aut porticu ecclesiæ sunt, & in missali non edito a Pio V. celebrari missas nec suadet ratio, nec pietas patitur, ita episcopi faciant, & exequantur.

Ut autem missas, quæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis celebrantur, decet hora convenienti, & statuto ordine ad publicum civitatum, & locorũ commodum celebrari servato rotulo, quod in omnibus omnium ecclesiarum sacristiis conservari debet; ita in parochialibus opportuno tempore, non ad aliquorum instantiam, sed communem piorum consolationem celebrandæ erunt. In omnibus cathedralibus, & collegiatis insignibus ecclesiis, de-D cernimus, ubi non est punctator ad missarum defectus notandos, quamprimum episcoporũ diligentia constitui, cujus munus sit, diem, & defectum notare, & ex parte pœnarum, quæ exigentur, missarum defectus supplere, reliqua in sacristiæ, vel ecclesiæ ornamenta impendere. De parochorum defectu investigent diligenter archidiaconi, seu vicarii foranei intra fines attributæ regionis; &, si corrigi facile poterũt, corrigant; sin minus, ad episcopos deferant, ut adhibeatur medicina, quæ sanare morbum possit.

Peregrinos, seu alienæ diœcesis sacerdotes in provinciam Aquileiensem, nec ad missam celebrandam sine commendatitiis proprii ordinarii ex Tridentini concilii decreto non esse admittendos decernimus.

E De missa conventuali, quæ celebratur in ecclesiis cathedralibus, seu collegiatis, quia multa sunt, quæ distinctionibus egent, & declarationibus, ut apte decernantur: agendum putamus primum de quibusdam, quæ ad collegia, seu capitula ecclesiarum spectant; ac de chori disciplina, & ordine; postremo etiam de missa conventuali, ut ex hoc capite aliquid ducatur, quod ad ecclesiasticam disciplinam conformandam pertinere potest.

Ecclesiasticas universitates, seu capitula ecclesiarũ tam cathedralium, quam collegiatarum, quæ tamquam corpus membris apte compactum, & coagmétatum, motu agi, & tamquam spiritu vigere necesse est; sine ordine, quæ illarum vita est, & legibus, quarũ vi alũtur, & cõservantur; stare nemo posse affirmabit: est

ANNO CHRISTI 1596.

est tamen in ipso statu defectus, & inclinatio quædam rerum; dum, quæ ante constituta fuerant, pro temporum qualitate & varietate mutationem desiderant; &, quæ sæculis præteritis opportuna habebantur; nunc perniciosa sunt, & novarum constitutionum dispositione tolluntur. Hanc ob causam statuimus singulorum capitulorum tam ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum statuta, constitutiones, & consuetudines, quæ tamen a sede apostolica non fuerint confirmatæ, quamprimum ab episcopis propriis examinari accurate debere; ut ex statutis, & constitutionibus, seu etiam decretis capitularibus, illa, quæ desuetudine obsoleverunt, decerpant; quæ præsentis temporis usu perseverant, unum in corpus redigi curent: ista vero etiam, quæ retinentur, revideant, & perpendant, ne sint contra juris ordinem, aut sacri concilii Tridentini decreta, aut pontificiarum constitutionum statuta, & ita corrigant, ut varia quadam similitudine conveniant; &, si quid aut ultra jus commune sit, aut præter, apte consentiat, & quasi concentum, qui ex diversis numeris, & modis constat, efficiat.

Consuetudines etiam scripto exceptas perpendi decernimus, an rationabiles & honestæ sint. Si qua declinarit a ratione, & contra juris ordinem emerserit, & abusu confirmata injustam legis speciem usurparit; tolli de medio præcipimus: quod erit proprium episcoporum munus, ut in suis ecclesiis curare studeant: satis enim constat abusu, quo inveteratior est, eo facilius adulterina specie honesta omnia corrumpi.

His positis fundamentis episcopi partes erunt, cavere ne quid in capitulorum congregationibus aut proponatur, aut recipiatur, quod sit contra jus expressum, aut sacri concilii Tridentini statuta, aut constitutiones pontificias, proposita pœna proponentibus, præter pœnam nullitatis quorumcumque actorum. Quod in sua diœcesi quisque pro opportunitate ac etiam necessitate locorum, & rerum particularium inspectione præstare, & efficere commode poterit, ac debebit.

In humanis, ut bene omnia consentiant, si ratio quædam constans desideratur, qua particularia metiri, & moderari possimus; multo quidem justius in sacris & divinis debet esse certa quædam agendorum norma, illaque non arbitrio subjecta, sed lege constanti comprehensa, ut sit certa * unitate potius, similitudine conformata, quam sequantur omnes. Quamvis autem Pii V. constitutione de Romano breviario edita cautum sit, ut, qui supra ducentos annos proprium habent officium, uti eo possint, nec debeant compelli ut horas canonicas de breviario Romano recitent, tamen ratio peragendæ sacræ rei, & illa, quæ tantopere Deo placet, consensio uniformi ritu recepta, maxime suadet, ut in Aquileiensi provincia statuatur unica laudes Deo canendi, & sacra obeundi officia forma. In nostra metropolitana ecclesiæ Aquileiæ de proprio breviario canebantur superioribus annis canonicæ horæ, & erat proprium etiam missale, atque alibi proprii adhibebantur in diœcesi nostra quidam ritus antiquissimo usu recepti: at vetera, quæ non omnino sincera comperta sunt, & pene desuetudine collapsa, recesserunt, & jam nova sunt omnia. Sanctam Romanam ecclesiam magistram, & matrem agnoscimus: hanc, ut in reliquis, etiam ritu, & ministeriis ecclesiasticis modo sequimur: vix enim fit in hujusmodi particularibus ecclesiarum, aut locorum officiis, quin aut apocryphum aliquid, aut erroneum deprehendatur. Decernimus igitur, ut in tota Aquileiensi provincia, in ecclesiis cathedralibus,

* aliquid deest.

A collegiatis, parochialibus, & aliis quibuscumque tam publice, quam privatim, in posterum horæ canonicæ ex breviario Romano sub Pio V. edito recitentur; ac declaramus recitantes obligationi recitandi horas minime satisfacere, nisi de breviario Romano illas recitarint: quod item decernimus in missali, rituali sacramentorum, & aliis observandum. De sanctis, qui apud certos populos in veneratione sunt, declaramus intelligi, ut festos dies sanctorum patronorum, tam provinciæ, quam civitatum, & titularium ecclesiarum celebrare solenni etiam ritu liceat.

Qui Illyricam oram colunt episcopi, in qua breviarium, & missale lingua Illyrica in usu habetur, curent ut illa diligenter adhibitis doctis, & B piis viris, qui linguam illam calleant, revideantur & emendentur. Optandum tamen esset, ut episcoporum Illyricorum diligentia sensim Romani breviarii usus cum missali item Romano, & rituali sacramentorum induceretur: quod efficere pro eorum pietate ac prudentia non erit summopere difficile, si juniores clericos, & ex seminarii scholis selectos, qui studio, & ingenio magis proficiunt, exercere sensim cœperint, & ad opus hoc pium studiose promoverint. hæc in optatis. executio præscribi non potest: præscribet autem prudentia illorum, & singularis in Deum pietas. Satis erit, C si sibi persuaserint, quod passim experimur in librorum Latinorum & Italicorum lectione, illos libros mendis scatere, multo vero plures probabili conjectura errores esse in illis, quam in nostris, quos quamplurimi legunt & iidem emendant: illos autem pauci & illiterati, qui corrigenda dijudicare non norunt.

Quæ autem de breviario, missali, & rituali sacramentorum statuimus, in eam volumus partem accipi, ut non comprehendant catechismum Romanum in Illyricam linguam Gregorii XIII. jussu (quod est ad nos per certos homines allatum) conversum: quem cupimus a clero Illyrico frequenter tractari & legi, ut sit hæc materna lingua sacerdotibus Illyriæ in promptu ad populos docendos, quæ D ad salutem necessaria sunt. Curent tamen episcopi, ut exemplar aliquod ejusdem catechismi emendatissimum in archivo episcopali reponatur, ad cujus præscriptum emendatio recognosci & approbari in futurum tempus possit, cum illa, quæ catechismo comprehenduntur, vel de articulis fidei, ac sacramentis tractatur; periculose alterius linguæ ignoratione, seu impressorum vitio pateant, periculosius vero nequitia hæreticorum; quorum corruptio, nisi ab episcopis, qui provinciæ illius linguam non norunt, parato remedio convinci possit, longius dimanabit. Locus corruptus.

Ut autem Illyricis populis prospiciendum est, ut E verbi Dei pabulum, quod ex prædicto catechismo curati haurient, habere possint; ita etiam curandum, ut caput primum de reformatione matrimonii ex concilio Tridentino cum impedimentis matrimonii & declaratione temporum, quibus nuptiæ prohibentur, habeant in linguam Illyricam conversum: idemque semel in mense promulgare & declarare populo dominicis diebus post prædicationem verbi Dei parochi curent. Idem de doctrina Christiana illis gentibus tradenda omnino statuimus: quod episcoporum vigilantiæ & religioni serio committimus & commendamus.

Non est in ecclesia Dei, in qua perficiendæ naturæ per gratiam Dei viget ratio, non est vacuum si in puris naturæ terminis non est: nec est dignita-

tum, aut officiorum institutio otiosa, ut species ostentet quod actus non efficit: nec residere, aut interesse juxta sinceram, & rectam canonum intelligentiam censentur, qui interessendo nihil eorum quæ ad suum pertinent officium exequuntur. Proinde cum dignitatum & canonicatuum institutio ad ministeria ecclesiastica & sacra facta sit, ut obtinentes illa obire debeant non modo in psalmodia, (ut in choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, distincte, ac devote laudent;) sed etiam in aliis: divina vero per se, & non per substitutos officia subeant; decernimus per episcopos in tota provincia diligenter curandum, ut pietate, ac diligentia vigeant, quo ista aliquando prompte exhibeantur: inobedientes ac pertinaces districte cohibeant, & emendent.

Sicubi tam in cathedralibus ecclesiis, quam in collegiatis insignibus præbendæ canonicales hactenus per attributos ordines distinctæ non fuerunt, præcipimus, episcoporum diligentia, (licet ex quotidianis tantum distributionibus constent,) quamprimum adhibito capituli consilio distingui, ut in cathedralibus dimidia saltem pars presbyteri sint; ceteri vero diaconi, & subdiaconi; in cujus distinctionis partitione æquum est servari, ut præbendis iis, quæ uberiores habent reditus, majores etiam ordines attribuantur; in ecclesiis vero, ubi est consuetudo, ut præbendæ omnes sacerdotales sint, hoc idem conservetur.

Ordinibus autem distinctis, præter hebdomadæ ordinariæ obligationem feriatis diebus per idoneos substitutos obeundam, festis majoribus celebrante in pontificalibus prælato, canonici diaconi, & subdiaconi servato ordine præbendæ suæ onus per se ipsi sustineant. Decani vero, & qui priores in ecclesia dignitates post pontificalem obtinent, solennioribus diebus prælato absente, sive impedito, conventualem missam celebrent. In nocte autem, & aurora nativitatis domini non permittatur ut alius celebret missam conventualem, qui non sit canonicus.

Ad episcopos autem decernimus pertinere ordinem, ubi jam non est, certis quibusdam regulis instituere pro prædictis tam festis majoribus, dominicis, & aliis per annum, quam in unaquaque hebdomada observandis; pœnam etiam adjicere, & fabricæ, seu pio alicui loco applicare.

Ex duobus, quæ pertinent ad cultum divinum sustinendum, quorum alterum respicit absentias illorum, qui residere in cathedralibus & collegiatis tenentur; alterum pertinet ad divinorum officiorum celebrationem: primum satis certum, exploratumque proponimus; ut obtinentes in cathedralibus ecclesiis, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones cujuslibet statuti, consuetudinisve vigore, nullo modo ultra tres menses ab eisdem ecclesiis quolibet anno absint, salvis ipsarum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, sub pœnis a sacro Tridentino concilio præscriptis. De secundo, quod ad debitum divinis officiis regimen spectat, de congrua canendi & modulandi ratione, de certa lege in chorum conveniendi & permanendi, simulque de omnibus ecclesiæ ministris, ac tota chori disciplina, cum arduum sit particulatim decernere, quod ad universam apte possit provinciam accommodari propter varios diversarum diœceseon ritus & statuta: singulorum reverendissimorum episcoporum suffraganeorum nostrorum diligentiam excitamus, ut quisque ex suarum ecclesiarum observationibus meditetur, & spatio sex mensium a die dimissi præsentis concilii numerandorum aliquid conficiat, quod putet præcipue disponi posse ad cultum divinum conservandum, & augendum, & omnes totius provinciæ ecclesias communi disciplina conformandum; quod singuli effecerint, si cum singulis diœcesibus & ecclesiis conferatur, ut Deo favente demum constet aliquid, ex quo possit elici universæ provinciæ communis divinorum habendorum norma.

His quæ studiose collegerint, adjiciant remedia, quæ vel usu fuerint recepta, vel ad usum accommodanda.

In cathedralibus & insignibus collegiatis ecclesiis ut numero & ordine ministrorum, augusta quædam rerum series, qua mirifice assistentium animi capiuntur, proponitur, quæ nisi præceptione regatur & certa lege moveatur, incomposita specie & summa deordinatione confusum aliquid efficit, quo nil fit videnti turpius, aut molestius; ita curandum ut sacra & divina certo ordine præfecto aliquo ceremoniis ecclesiasticis constituto peragantur, quod ut in omnibus provinciæ cathedralibus & collegiatis insignibus ecclesiis in promptu habeatur, decernimus ex mansionariis, vel capellanis, quæ onus residendi in eisdem addictum habent, primo quoque tempore vacantem in præfecturam ceremoniarum ecclesiasticarum institui, & de ea perpetuis temporibus provideri aliquem, qui in hujusmodi studio versatus sit, & actorum ecclesiasticorum directionem & sacrorum dispositionem sustinere pro dignitate intelligat.

Pœnitentiarios in ecclesiis cathedralibus & insignibus collegiatis ad piorum consolationem & lapsorum spirituale subsidium in prõptu esse decet: idcirco episcopi pœnitentiarium cum unione præbendæ proxime vacaturæ ad præscriptum concilii quamprimum instituant.

Qui in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas ex clero conveniunt, quo ceteris officio, vel dignitate præsunt, eo debent accuratius exequi, quæ sibi sunt ratione officii adjecta; ipsi vero diligenter intendant & intelligant, se chori interessentia ita adstrictos, ut salva non possint conscientia temporale, quod ex distributionibus percipitur, commodum assequi, nisi divinis rite servierint & ministrarint. Si quis igitur, dum divina peraguntur officia, in choro canonicus, seu mansionarius, aut aliquis alius quocumque censeatur nomine clericus, quacumque sit præditus dignitate, cum superpelliceo, aut etiam sine, per ecclesiam divagari, colloqui, literas legere, aut alia tractare non omiserit, cum decernimus (licet postea in chorum ascenderit) omnino absentem reputari pro matutino, vel horis diurnis, vel vespertinis, quibus prædicto modo deliquerit. Punctatori vero districte præcipiant episcopi sub pœna suspensionis, ut ex officio tales punctent, ac toto illarum horarum lucro privatum in libro suo notent. Quod idem ad alios extendi decernimus, qui in stallo non suo permanserint in choro, dum divina celebrantur.

Quia vero licentia & abusu factum, ut sero in chorum accedant, qui tempestive interesse deberent; ac nisi certa aliqua regula præstituatur, inconvenientia in dies augeri singulos nõ dubitandũ: decernimus eos, qui in matutinis in chorum ascenderint post finitum primum hymnum; in horis diurnis item post hymnum: in missa post confessionem: in vesperis post completum psalmum, pro interessentibus non esse habendos, sed lucris & distributionibus dierum & horarum prædictarum quibus,

ANNO CHRISTI 1596.

quibus in chorum tempestive non ascenderint, omnino mulctandos. In quo episcoporum diligentiam excitamus, ut serio agant, & pœnis punctatores suarum ecclesiarum ad præfati decreti executionem omnino adigant; quod declaramus non obtinere locum, cum episcopus in chorum ad divina officia ascenderit: hoc enim casu decernimus quoscumque servitio chori adstrictos, cujuscumque dignitatis & officii sint, in principio divinorum officiorum interesse debere. Qui postquam episcopus jam consederit, in chorum venerit, eum declaramus illarum horarum lucro omnino damnandum.

Quæ vero in divino cultu peraguntur, quia loco indigent apto & commodo, ut etiam cum dignitate peragantur, præcipimus omnibus & singulis episcopis, diligenter curent & omnino intendant ut chori ecclesiarum, præcipue cathedralium, aut etiam collegiatarum insignium (ubi non sunt) ita extruantur, seu reparentur, vel etiam aptentur, ut res fieri sacra disposita commoditate & cum dignitate possit: ad quæ perficienda excubabunt episcopi, & quos necesse erit, etiam opportunis remediis contento studio compellent.

Ut absurdo, quod alicubi viget, occurratur episcopali vigilantia, decernimus, eos, qui ratione vel mansionariæ, vel capellaniæ perpetuo chori servitio in ecclesia cathedrali, seu collegiata sunt addicti, & solennibus diebus, aut etiam festis, quibus episcopus in ecclesia divinis interest officiis, ad alias ecclesias se conferunt lucri causa, negligentes quod minus est, ut majus acquirant, cum dedecore ordinis, & ecclesiæ cui sunt adscripti, injuria, irremissibiliter lucro totius distributionis illius hebdomadæ, in qua deliquerint, plectendos esse: quod si sæpe idem in hebdomada commiserint, statuimus per episcopum ita provideri debere, ut corrigatur omnino pervicacia, clericalis modestia reformetur, & ecclesiæ servitium debitum conservetur.

V.

Ecclesiastici summa gubernaculi est gloria Dei & salus animarum: utrumque diligenter tractandum, cum negligentia in re tanta maledicti piaculo subjiciatur. Ut autem diligentia in agendis rebus etymo quodam vocis dilectionem & caritatis notam primis literis inscriptam habet, ita quæ flocci-facimus, etiam negligimus: ac exhibitio operis, probatio est dilectionis. Episcopos autem, quos in specula dominus constituit, ut gladium venientem prospicientes tuba canerent & populos monerent, ne sanguis pereuntium de manibus illorum requiratur; si gregem amant dominicum, probare dilectionem opere decet: si vigilantiæ & custodiæ solicitudine laborant, hoc putent, quod socordia perdiderint, se districta ratione reddituros. Duo autem requiruntur in pastore gregem custodiente; ut interdiu ante gregem incedat, ipse unus ad pascua educens, cujus vocem agnoscunt oves, quæ alienam non noverunt: nocte vigilias agat, cui dicitur: *Custos quid de nocte?* ac ne repente in gregem irrumpant lupi, canes ad custodiam adhibeant, illos quidem non mutos, sed qui latrare valeant; quod quidem ad episcopalis oneris officium pertinere nemo non videt. Idcirco sacra Tridentina synodus episcoporum apud ecclesias suas residentium præsentiam quanti referat pernoscens, illos monuit, ut sibi attenderent, & universo gregi, in quo Spiritus sanctus illos posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo; & divinorum præceptorum memores facti forma gregis in judicio & veritate pascerent ac regerent; in eos vero qui ab ecclesia & residentia discesserint, quædam sanxit, quæ pertinaciores coercerent, vel alieniores ad officii sui studium revocarent. Existimamus autem de reverendissimorum episcoporum nostræ provinciæ pietate non esse dubitandum illos, qui hactenus voluntate in sua ecclesia & diœcesi resederunt, & muneri episcopali promptam operam & fidele ministerium præstiterunt, in posterum diligentius idem facturos; ut, quæ de contumaciter absentibus a residentia sua eodem concilio sancita sunt, alio potius, quam in provinciam nostram, derivari conveniat.

Quod vero de episcoporum residentia a sacro Tridentino concilio & summorum pontificum constitutionibus cautum est; hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant: cum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa: id quod duobus præsertim Tridentinæ synodi verbis egregie exprimitur, Ut pascant & regant: quorum primum ad vitæ innocentiam, ad salutaris verbi prædicationem, ad sacramentorum administrationem & bonorum operum exemplum pertinet: secundum ad disciplinam restituendam, ad mores purgandos, & juris ecclesiastici ditionem, ad bonorum laudem & vindictam malorum sustinendam spectat. Utrumque si præstiterint episcopi, satis illa, quæ sunt episcopalis muneris, videbuntur præstitisse & implesse.

Debent autem ab episcopali domo (ut a capite reformatio incipiat) initia correctionis duci, ut illi, qui vel ad ministerium gubernaculi adsciti sunt, vel episcopo serviunt, vel ad quæcumque domus & familiæ commoda pertinent, suo quisque gradu modestiam illam vita, moribus, habitu, pietate, conversatione præ se ferant, quæ bene præpositum familiæ decent, ut a familia episcopali sumant ceteri exemplum domesticæ rei bene & laudabiliter tractandæ.

Qui ex eadem familia sunt & clericalem habitum deferunt, ex quibus pars major episcopalis familiæ constare debet, præluceant reliquis virtute & integritatis ornamento: quod sæpe episcopi revideant, recognoscant, emendent: putent vero maximum sibi fore ex hac parte ad reformationem impedimentum, si quod in aliis animadverterint & corrigere voluerint, familiæ suæ, quam prius informare disciplina debuerant, objici vere possit.

Ac ut frequenter sacrum facere debent episcopi, nisi impedimento rationabili teneantur: ita dominicis & festis diebus ad veterum canonum præscriptum ecclesiæ cathedrali, quoad fieri potest, deesse non debent, ut populus prælati benedictione & exemplo animatus, quam præscripserit prælatus pietatis & devotionis regulam, & exemplo confirmarit, eam pie arripere & solicite sequi studeat; ac dum in choro divinis episcopus interest, curet ut disposito rerum ordine nihil sit vel confusione turbatum, vel deordinatione inversum.

Quod ad ministros ecclesiasticos & ecclesiarum ornatum pertinet, curent episcopi, ut in clero suo ex habitu ecclesiastico pietas, ex conversatione sinceritas & innocentia colligatur, ut Christi bonus odor ita bene oleat, ut nihil omnino male oleat. Sit in unoquoque gradu quædam conditionis proportio; illa quidem par gradui, forma non dissimilis, ut qui totam inspexerint provinciam;

vinciam, unicam omnino videantur familiam videre, officiorum, & studiorum varietate distinctam, at vero uni patrifamilias subditam, & eisdem legibus conformatam.

Ut verbi Dei prædicatio, quod est vitæ spiritualis pabulum, fidei principium, bonorum operum fundamentum, præsentia episcoporum incrementum recipiat, & uberiores in singulos dies pœnitentiæ fructus in fideli populo ferat; statuimus per episcopos omnino (ubi fortasse non est) sedile in ecclesia suggestum prædicatoris e regione respiciens altiore aliquo gradu constitui: ubi episcopus cum suis canonicis superpelliceo indutis ad prædicationem audiendam sedeat. Prædicationi episcopus, si legitime impeditus non fuerit, quotidie intersit, & exemplum præbeat pietatis, ac devotionis. Quia tamen ad clericalem statum pertinet, omnibus pietatis officiis ceteris antecellere, & prædicationi interesse: ac si sæculares sua sedilia pro prædicatione audienda, vel communia, ut magistratus, vel propria, ut privatæ personæ, in ecclesia habent, ecclesiasticos homines loco & sede carere in ecclesia, etiam extra chorum, cum non deceat, episcoporum diligentiæ proponimus & suademus, ut prope sedile proprium, quatenus fieri poterit, alterum apte constructum accommodent ad clerum recipiendum. Ex quo duo consequentur apud omnes magni æstimanda: primum erit, ut episcopo notum sit ex sola loci inspectione, an clerus ad prædicationem conveniat; ut si defecerit, opportune etiam prospiciat: secundum erit, ut populus, qui clerum prædicationes declinantem aliquando perspiciens scandali offensionem passus est, ipsius cleri emendatione & frequentia acrius ad imitationem incendatur.

Atque hoc ipsum ne suo fraudetur eventu, diligentia episcopi sustinendum decernimus; ut ante prædicationes clerum moneat, tardiores excitet, omnes, qui justo carent impedimento, ad prædicationes adducat, pertinaciter inobedientes, ut resipiscant aliquando, etiam coerceat: grave enim videri jure posset, dum reliqui ad verbum Dei audiendum solicite confluunt, si clericos videamus per vicos & plateas errare & sæcularibus rebus operam dare, ac nullius provisione & decreto ad meliorem mentem revocari.

Idem curandum monemus, cum festis diebus divina celebrantur officia, ut omnes cleri civitatum (exceptis rectoribus parochiarum, quibus est animarum perpetua cura imposita: & iis, qui obligatione alicujus ecclesiæ tunc temporis obstricti sunt) nisi fuerint ex ipsis aliqui legitimo impedimento detenti, in ecclesiam cathedralem, seu collegiatam respective tam ad horas diurnas, & missam conventualem, quam ad vesperas conveniant: nihil enim potest videri absurdius, si sæculares divinorum officiorum tempore ecclesiam frequentent, clerici refugiant: illi Deum vel tacitis vocibus in ecclesia laudent, isti in viis, & publicis locis tempus vaniloquiis terant, & boni aversione scandalum præbeant.

Quod ut executione facili perficiatur, hortamur episcopos, ut illam rationem, quæ ad rem fuerit accommodatior, ineant.

Non omittant episcopi seminaria invisere, ac disciplinæ, morum, & pietatis documenta, quibus puerilis ætas informatur, recognoscere, & adhibito canonicorum consilio, quos ad gubernaculi partem adsciverunt, prospicere, ut fructus, qui a seminariorum erectione, & conservatione percipitur, omnino non pereat. Seminarii clericos ad

A cathedralium ecclesiarum, aut etiam collegiatarum servitium festis diebus adscitos non permittant officium deserere; aut occasione accedendi, & recedendi, per civitatem divagari: sed modestiæ, & ecclesiasticæ disciplinæ lege moderentur & contineant.

Doctrinæ Christianæ societates, & exercitationes aliquando visitari ab episcopis decet, ut vel auctoritate, vel præsentia rem tantam, quæ alicubi difficultatem patitur propter patrum negligentiam, & petulantiam puerorum, omnibus provehere studiis contendant. Quod si fuerint impediti, vicarios generales, aut etiam foraneos ad hanc visitationem dimittant, ut quod est Christianæ fidei, ac disciplinæ fundamentum, & certa ad omnem vi-B tam cum virtute traducendam ratio, vigilantia, & solicitudine episcoporum conservetur, & certis præsidiis muniatur.

Congregationes casuum conscientiæ singulis coram se mensibus haberi præcipiant, ad quas omnes curatos, & clerum civitatis advocabunt, & renuentes compellent juris remediis, atque pro his proponi casus tempestive, & clero per schedas denuntiari curent; ac decisiones a theologo, quem adsciverint, super eorum singulis ferri mandabunt.

Ægrotantium visitationes, eorum præsertim, qui C prælati præsentiam, aut benedictionem in extremo vitæ statu exposcunt, aut aliqua ratione possunt vel injuriarum dimissione, vel rei alienæ restitutione, vel erratorum atrociorum absolutione ad bonum adduci, libenter episcopi suscipiant, & ex caritate obeant. Ad quod munus accedere æquum erit ad cohortandum, monendum, corripiendum, monendum studiose, ut animas domino lucrifaciant; ne divertant sermone ad humanas tricas, nisi necessitas compellat: orationis scopus in unum Deum, & animarum salutem intento sermone dirigatur, & subsidia proponantur spiritualia: ut corporis ægritudo toleranter perferatur, quo Dei gloriæ servire, & peccatorum maculas abstergere valeant; in quo abundet episcoporum caritas, & Christiana D solertia.

Pauperum, & miserabilium personarum curam paternam gerant episcopi, ne destitutæ ab eo, qui communis debet esse pater, custodia & caritate, quæ sunt propria prælati munera, in mala varia, & duras incidant calamitates, nec sit, qui in volutabro miseriarum jacentibus manum admoveat, si episcopus non admoverit, & beneficentiæ Christianæ exemplum non dederit.

Ea est rerum humanarum inconstantia, & imbecillitas, ut nihil sit inter homines ita firmum, & munitum consensu, lege, natura, quod vanitati E & casui non subjiciatur; nec potest cuiquam permanendi status præscribi, quin repentinæ instent & exoriantur causæ, eæque cum ratione consentientes, ut discedere oporteat, & expediat. Idcirco licet episcopis residendi apud suas ecclesias, & in diœcesi, concilii Tridentini decreto, & in gravissimo pontificiarum constitutionum præcepto necessitas imposita sit; cum tamen Christiana caritas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas suaserit, ut episcopi ab ecclesia, & diœcesi abesse cogantur, non illam ob causam contumaciæ redarguendi, si causas absentiæ probatas attulerint ad excusationem; quas, quia incertis a rebus pendent, definire vel supervacaneum, vel incertum, & indefinibile putamus.

Quod

Quod ad causas absentiæ pertinet, id fiat, quod Tridentino concilio sancitum & declaratum est; cujus dispositionem in omnibus declaramus servandam & exequendam.

Qui inscitia laborant, & ambitiosa nobilium potentia nituntur, cum vel ad ordines, vel ad beneficia aspirant, commendatitias literas undique collectas ad præsidium inscitiæ suæ adsciscunt. Duo vero, quibus est occurrendum, efficere conantur, ut imperitiam his suis fulciant adminiculis, aut prælato liberam disponendi facultatem adimant, vel eumdem in difficultates adducant. Idcirco statuimus, & declaramus omnes & singulos commendatitiarum literarum perquisitores, & præsentatores, sive ad ordines, sive ad beneficia aspirent, quandocumque pro prædictis commendatitias præsentarint, tunc temporis ad eadem, quæ tum petunt, quamvis alias idonei essent, non promoveantur.

Capellæ, & altaria de jure patronatus laicorum, incompta, & inculta, decet omni ratione ornari. Patronos autem episcopi juris remediis compellant, & quæ debent, omnino a parte sua impleant.

Præterea vigiliis sanctorum, & festorum dierum, quibus jejunatur, præcedente vespere signo campanæ intimetur populis jejunii futuri observatio, ut ignorantiæ prætextus excludatur. Quod episcopi parochis indicent omnino exequendum.

IV.

Qui curam animarum ex officio susceptam habent, rei debent, quam sustinent, quæ singulis periclitatur momentis, præsentem operam dare; atque hi quidem ut corporali insistunt residentia, ita piis debent conatibus urgere, ne quid propter illorum injuriam, aut nequitiam pereat, & reddendæ rationis obligatione malum custodem obstringat. Debent curati meminisse, datos se populis mediatores inter Deum, & homines, ut sacra frequenter facere pro ecclesia sancta Dei, & populo sibi commisso non omittant; ut verbum Dei, cujus dispensatores facti sunt, inculcare animis fidelium non desinant; ut sacramenta petentibus vel ministrare, vel proponere, & suadere maxima diligentia, studeant, ut vitæ integritatem in exemplum aliis prætendant, & quasi lucernis ardentibus viam demonstrent, qua per divinorum mandatorum observantiam in cælum ascenditur.

Sacra festis diebus facere curati non omittant: reliqui vero tam sæpe, ut muneri suo satisfaciant. Sacramenta omnia ex Romano rituali ministrent, ut in breviario, missali, sacerdotali, rituali, & aliis sanctam apostolicam Romanam ecclesiam magistram, quæ non fallitur, & matrem, quæ materna dilectione filios non amare, & salutaribus non pascere alimentis non potest, omnino sequantur.

Duo sunt fines in humana fragilitate; ingressus in vitam, & exitus: his tamquam curriculi hujus finibus vita præsens terminatur, utrobique curatorum vigilantia, & Christiana caritas requiritur. Cum enim ingredimur in hanc vitam ærumnis & periculis refertam, iræ filii, spei salutaris expertes, & renovationem regenerationis expectamus; præsto debet esse, qui baptismi sacramento originalis peccati maculam abstergat, & in filiationem Dei, qua juste primi parentis culpa damnati fueramus, restituat. Discessus ex hac vita, qui gravi premitur erratorum pondere, & perpetui naufragii metu, nisi opportune spiritualis medici pharmaco muniatur, & confirmetur jure quidem postulat, ut dispensator, cui fuerat ministerii ratio commissa, damni pœna damnetur. Ad patrinatum in baptismate non admittant curati eos, qui saltem memoriter non teneant orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum apostolorum.

Sint igitur curati diligentia, & fideli ministerio commendabiles, ut opus, quod tenent, diligenter sustineant, Dei, & episcopi sui animadversionem subituri, si negligenter se gesserint. Ac hi quidem extra parochiæ fines habitare non præsumant, sed inter suum gregem diverticulum habeant, ut in omnes partes custodiæ, & caritatis suæ affectio commode dimanet. In libro descripta habeant distincte nomina parochianorum per domos, & familias; confessioni, & communioni paschatis resurrectionis dominicæ intendant; inter illos omnia observent, omnia circumspiciant. Ut patresfamilias bene familiæ præpositi, si quem præsenserint corpore ægrotare, prudenter adeant, consolentur; ac ut medicus corpori subvenire medicamento properat, salutis monita prudenti, & maturo sermone, ac spirituales medicinas proponant, suadeant, ministrent; ac ovem Christi sanguine redemptam ne patiantur inedia, & fame spirituali perire. Præter libros, in quibus scribantur nomina baptizatorum, & confirmatorum, habeant curati librum matrimoniorum, atque item mortuorum: usus enim jam docuit hujusmodi scriptiones ad multas, easque maximas, etiam summe periculosas controversias tollendas pertinere.

De ecclesiis, sacristiis, ecclesiastica supellectili, & decenti illorum omnium cultu, ita curent, qui parochialibus præsunt ecclesiis; ut nihil appareat sordidum, aut minus quam decet nitidum.

A cœmeteriis vineas, & fructuosas arbores amoveant; nec intra solum sacrum venale quidquam proponi sinant; ut re appareat quod jam norunt per doctrinam omnes, esse domum orationis, non autem negotiationis.

Miserabilium personarum parochiæ suæ curam gerant paternam, præsertim vero ubi juniores puellæ, aut viduæ sunt, quarum egestas grave periculum ostendit: atque in hoc ipso ita contendant, ut omnem etiam lapidem moveant; quo casui, qui videtur instare, summa caritate occurrant.

Domus parochiales ordine ac disciplina sint reliquis exemplum. Curati omnino ad quodcumque vel vile ministerium feminas non adsciscant sibi in familiam, quæ aliquando infames corpore fuerint, vel infamibus domestico ministerio inservierint, aut propter ætatem, & alia suspectæ esse possint. Mares etiam illos minime recipiant, qui publici blasphemi sint, aut scelerosi, aut saltem in paschate confessi, & eucharistiati non fuerint. De feminis in civitatibus, præcipimus a vicariis generalibus episcoporum hujusmodi ministras, prævia aliqua cognitione probari: in opidis, pagis, & villis ab archidiaconis, seu vicariis foraneis regionum.

Discessus curatorum a parochiis ut propter animarum curam, quæ singulis objicitur momentis alicui periculo, est inhibendus; ita indulgendum necessitati, & temporum qualitati. Itaque sciant episcopi, eorumque vicarii licentiam discedendi in scriptis, gratisque non ultra bimestre tempus nisi, ex gravi causa, esse concedendam, sicut decreto concilii

ANNO CHRISTI 1596.

concilii Tridentini ſtatutum fuit. Vt autem in civitatibus licentiam hujuſmodi edicimus a vicariis generalibus in ſcriptis eſſe petendam; ita in oppidis, pagis, & villis petendam decernimus a propriis vicariis foraneis pro facultate illis ab epiſcopo limitate concedenda. Si qua vero fuerit legitima cauſa, quo minus curatus aliquis apud eccleſiam ſuam reſidere poſſit, erit illa quidem legitime coram epiſcopo, aut ejus vicario generali probanda: & ſi fuerit ex illis, quæ juſta videri, & reputari poſſit, licentiam ſcripto authentico comprehenſam dare licebit; quarum licentiarum vel longi temporis reſidentia excuſantium, vel brevioris ex cauſa momentanea, mandamus librum, ſeu regeſtum quamprimum fieri, ut quandoque licentiæ hujuſmodi videri, ac revideri poſſint.

VII.

Monemus omnes in domino abſentiam jure permittente ex cauſis rationabilibus indulgeri, ut humanis ſit neceſſitatibus conſultum; non ut canonici ad luxum, & venationes, & illa, quæ modeſtiam clericalem non decent, per occaſionem indultæ abſentiæ diffluant: quod illos meditari apud ſe, & perpendere æquum eſt. Abſentiam ab eccleſia monemus omnino non ſuſcipi dominici adventus tempore, quadrageſimæ, nativitatis, reſurrectionis, pentecoſtes, itemque corporis Chriſti, atque ita dimitti, ut dimidia ſaltem pars canonicorum, (ſalvo illorum jure, qui ſuper his privilegio fruerentur, viridi obſervantia ſtabilito) in eccleſia remaneat.

Si qua extra ordinem cauſa gravior, & longioris abſentiæ neceſſitas, ex privato etiam incommodo emerſerit, illam decernimus ab epiſcopo ſervatis ſervandis cognoſci; interim ad perceptionem diſtributionum quotidianarum abſentem non admitti.

Ac ut diſtincte, quid hoc in genere vitandum, quid ſequendum, cognoſci ac decerni poſſit, ſtatuimus, canonicis, ſeu beneficia ſine cura obtinentibus, quæ reſidentiam perſonalem requirunt, ſi ætate majores triginta annis fuerint, licentiam ut proficiſcantur ad ſtudia in gymnaſiis publicis obeunda denegandam, niſi ſtudia jam cœpta perficere continuato curſu perſeverarint. Hujuſmodi autem licentia non ultra quinquennium concedatur: ſtudia vero debent eſſe ſacræ theologiæ, aut ſacrorum canonum. In quo monemus animadvertendum eſſe, ut beneficiorum onera interim per ſubſtitutum idoneum obeantur, & ſuſtineantur. Obtinentes eccleſias parochiales decernimus omnino a licentia hujuſmodi proficiſcendi ad publica gymnaſia eſſe repellendos; qui enim collationis tempore per concurſum examinatus, & canonice promotus fuit, & publico examinatorum ſynodalium teſtimonio ad animarum curam exercendam idoneus habitus, dimittendus non eſt, ut diſcat, cum ad docendos alios provectus fuerit.

Quia ſolent capitula interdum canonicis in longum abſentiæ tempus, annos etiam commentitiis cauſis, aut veris, ſed non legitimis concedere, eiſdem inhibemus, ne quid in poſterum tale conari, aut tentare audeant; alias decernimus irritum, & inane, quidquid ſuper præmiſſis actum, geſtum, decretumve fuerit.

Quia vero intereſſe divinis corporalem tantum præſentiam non requirit, ut quis actum præſentiæ exhibeat, nihil præterea agat, aut curet; præſenti conſtitutione edicimus, illos dici vere, & pro-

A prie reſidentes, qui ad diuina in eccleſiam convenientes laudes perſolvunt, ex inſtituto eccleſiæ, Deo; munera obeunt vel communia, vel propria; divinis animo, ore, toto corpore intendunt. De quo ſuperius capite de divinis officiis ſatis actum eſt.

VIII.

In domini domo nihil præpoſterum, aut inordinatum eſſe debet: ordo autem, & ratio dictat, ut quæ in membris proportio, & ſymmetria deſideratur, ea in capite præcipue eluceat, & emineat; ne

B monſtri ſimile ſit, turpe imponi caput bene compoſito corpori, quo membra, licet per ſe ſatis apta, dignitatem, & pulcritudinem amittant. Idcirco ſi res poſtulet, ut in eccleſia electiva (ut vocant) agatur de electione epiſcopi, quædam conſtituenda duximus, ut tantæ rei agendæ, quantum licet, conſulatur.

Sit igitur eligentium ſcopus, ut ad cathedralis eccleſiæ regimen eum eligant, qui ſit legitimo matrimonio natus, ætate matura, gravitate morum, literarumque ſcientia juxta conſtitutionem Alexandri III. quæ incipit: cum in cunctis; in concilio Lateranenſi promulgatam. Debet autem antea in

C univerſitate ſtudiorum magiſter, ſive doctor, aut licentiatus in ſacra theologia, vel jure canonico eſſe promotus, aut publico alicujus academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos habitus; ſi regularis fuerit, a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem habeat fidem; ſaltem vero ſex menſium ſpatio ante in ſacro ordine conſtitutus. Promoti autem ad eccleſias cathedrales poſt receptam electionis confirmationem, ut munera epiſcopalia obire, & gregis incolumitati conſulere valeant, debent ipſi quidem munus conſecrationis intra tres menſes ſuſcipere, nec differre ultra tres alios menſes, ne vel fructus reſtituere in primo caſu compellantur, vel in ſecundo privationis pœnæ ſubjiciantur. Conſecratio vero ſi extra curiam Romanam fiat, in eccleſia, ad quam promoti fue-

D rint, aut in provincia, ſi commode fieri poterit, celebretur.

Ad electionem, qui jus eligendi habent, non procedant, niſi mortuo epiſcopo, & vocatis omnibus, qui ſunt in provincia, ut electioni epiſcopi, quæ tanti refert, interſint omnes, qui jus habent, & ferre ſuffragium valent; ut majori, ac ſaniori parte epiſcopi electio ſuſtineatur.

Proceſſum, & inquiſitionem fieri de prædictis qualitatibus eligendorum ſacra Tridentina ſynodus diſtricte præcipit, ad ſanctiſſimum dominum noſtrum cum fidei profeſſione tranſmittendam, & ab eodem approbandam. Quod non modo ut

E fiat, ſed ut bene fiat in primis curandum. Tota autem inſtructio a probatis viris teſtibus, omni exceptione majoribus ſumenda, qui vitæ, morum, integritatis, pietatis, ac ſedulitatis Chriſtianæ certum teſtimonium reddant. Sit atteſtatio jurejurandi religione munita, ſit ex officio recepta, & a perſonis ab officio aſſumendis, non a parte nominandis, & in publicum inſtrumentum redacta. Qui vero ex capitulo examini, & inquiſitioni præficientur, ab ipſomet capitulo eligantur, delato eis juramento facturos in examine obeundo, quæ juxta veritatem, & juſtitiam ſunt, poſthabito odii, amoris, affinitatis, & aliorum omnium reſpectu; ac nihil ſe ex iis, quæ inquiſitione perceperint, cuiquam præter ipſum capitulum manifeſtum facturos. Ad poſtulationes confugere, & ineligibilem

ANNO CHRISTI 1596.

lem per carnem & sanguinem exposcere, & juris ordinem pervertere non expedit. Statuimus, in ecclesiis electivis ordinem juris sequendum esse, ac tum demum ad postulationes canonicas declinandum, cum electiones idoneorum præficiendorum defecerint.

In primis autem cum ecclesia vacaverit, supplicationes, & preces publice, privatimque habendas præcipimus a capitulo per civitatem & diœcesin indicendas, quibus clerus & populus bonum valeat a Deo pastorem impetrare, quod est gubernaculi ecclesiastici & Christianæ disciplinæ & pietatis certissimum cum Dei gratia fundamentum.

Ac ut ea, quæ in membris est naturalis quædam consensio, ut invicem serviant, invicem obsequantur; in corpore provinciæ nostræ caritas inter episcopos vigeat, quæ Deo placeat, & populorum ædificationi consulat, decernimus, si quando divina disponente providentia, metropolitanus, aut aliquis ex episcopis suffraganeis decubuerit, & in viam universæ carnis declinare cœperit, ut ex iisdem suffraganeis, qui proximior ægrotanti est, seu eo impedito, aut absente, alius, qui minori spatio abest, capitulo ægroti episcopi significante, solicite accedat, ut sacramenta & spiritualia obsequia prudenter exhibeat, & præsens præsentem caritate consoletur episcopali. Si æger episcopus obierit, curabit idem, ut per œconomos, aut alios ex capitulo, tota sacra supellex, ornamenta ecclesiastica, paramenta, vasa, missalia, atque hujusmodi alia, licet ex auro, seu argento confecta ad divinum cultum etiam in privatis ædibus, capellis, oratoriis destinata, quæ tempore obitus ejus extabunt, ecclesiis, de quorum fructibus facta fuerint, eo ipso applicentur & incorporentur, sublata de eisdem testandi, seu disponendi facultate: Id quod Pii V. constitutione decretum est, & graviter omnibus, ad quos pertinet, pro executione injunctum.

De censibus & reditibus dictarum ecclesiarum non exactis, sive dies solvendi cesserit, sive non cesserit, modo exacti non fuerint, etiamsi illorum fuerit exactio, in judicio jam proposita, quod Iulii III. constitutione jam decretum est, hoc idem servandum statuimus, ut scilicet ad successores episcopos pertineant. De fructibus vero non exactis legati, aut donationis titulo relictis, decernimus, quod in declarationibus ejusdem bullæ adjectis decisum, ac definitum est.

Defuncto metropolitano, ab episcopo, qui spiritualia illi obsequia præstitit, dies obitus totius provinciæ episcopis significetur, & in tota provincia dies illius depositionis magna celebritate sacrorum & cleri agatur. Si ex episcopis aliquis decesserit, qui caritatem exhibuerit defuncto, ille idem episcopus rem metropolitano significet, qui toti provinciæ idem officium indicat. Ac ut metropolitani postremo tempore defuncti anniversarium in tota provincia quotannis fieri præcipimus & mandamus; ita in singulis cathedralibus ecclesiis de proprii episcopi proxime defuncti anniversario repetitum, ac dispositum intelligi debere dicimus, declaramus & statuimus. Æquum enim est, ut eos, qui nos dilectione paterna & pastorali affectione foverunt, & ad omne bonum adducere perpetuis laboribus & vigiliis conati sunt, grati animi memoria & piis obsequiis prosequamur.

Quod de anniversario metropolitani & episcoporum singulis annis celebrando decrevimus; hoc item de metropolitani & episcoporum suffraganeorum viventium solenni consecrationis die quotannis habendum & celebrandum decernimus, ut preces publicæ & supplicationes ipso consecrationis solenni die habeantur; ac divinæ clementiæ bonitas exoretur, ut gratiæ suæ munere gubernaculi ecclesiastici ordo, institutio, & progressio procedat.

Dies vero tam anniversarii metropolitani, quam episcoporum, itemque consecrationis eorumdem in Kalendariis particularibus episcoporum indicantur.

IX.

Parochorum ea est muneris & obligationis ratio, quæ curam animarum universam complectitur, ut hoc ipso capite statuere de parochis aliquid optimo jure decreverimus. At vero cum ad reliquorum custodiam parochorum solicitudo vocetur, debent hi quidem non gregatim adsciscí, aut inconsulto provehi, sed canonice, id est mature & servatis servandis. Cum igitur quomodocumque vacaverit ecclesia aliqua parochialis, quocumque censeatur nomine curata, etiamsi sit vicaria vel temporalis, vel perpetua, curam habens animarum annexam, sive sit liberæ collationis ordinarii, sive de jure patronatus, decernimus, statim habita vacationis notitia, episcopi partes esse, idoneum in ea vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur. Quod si cui collegio, aut capitulo a sancta sede indultum sit, ut casibus repentinis occurrente vacatione alicujus ecclesiæ curatæ, ipsummet possit capitulum de corpore cleri civitatis aliquem ad curam in vacante ecclesia suscipiendam dimittere, donec episcopus moneatur de hujusmodi vacatione; sciant cuncti id indultum extra casum suum non esse intelligendum.

Cum ad notitiam episcopi vacatio parochialis ecclesiæ pervenerit, edicta decernimus publice esse proponenda, quibus vocentur ad futurum examen die constituta perficiendum, qui ad concursum accedere volent. Ex iis vero, qui ab examinatoribus synodalibus idonei renuntiati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis, ab episcopo eligatur, quem idem episcopus magis idoneum judicaverit, ut ad vacantem ecclesiam promoveatur. Collationem autem ecclesiarum parochialium, seu curatarum, factam sine examine commisso examinatoribus synodalibus, & non observata lege concursus, nullam declaramus, irritam, atque nullius esse valoris pronuntiamus, ac taliter proviso nullum etiam coloratum jus, aut titulum quæsitum esse: dictas vero parochiales ecclesias, sive curatas, ut ante, vacare, ac de eisdem provideri debere. Quod si observata sit quidem forma concursus, sed minus idoneus magis idoneo fuerit ab episcopo in electione præpositus, liceat ei uti appellationis remedio adversus episcopi eligentis irrationabile judicium, quemadmodum cavetur constitutione sanctæ memoriæ Pii quinti hac de re edita.

Quod si carnis & sanguinis affectione, posthabito eo qui magis idoneus in examine fuerit, conferatur ecclesia minus idoneo, & appellarit ad hanc sedem metropolitanam ille, qui sibi factam fuisse injuriam probare, ac jus tueri suum velit; officii necessitate

necessitate cogimur justitiæ subsequi implementum, quod gravissima constitutio Pii quinti indixit, & ecclesiastica ratio postulat.

In hujusmodi ecclesiis, quæ sunt de jure patronatus ecclesiastici, servetur quod sacrum concilium Tridentinum disposuit; si institutio ad episcopum & non ad alium pertineat: ut is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, episcopo præsentetur; ut ab eodem instituatur: cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem spectat institutio. In ecclesiis autem, quæ sunt juris patronatus non ecclesiastici, servetur quod jure statutum est, ut tamen præsentati ab examinatoribus synodalibus prævio examine probentur, & non, nisi idonei reperti fuerint, admittantur.

Deputationes vicariorum tam perpetuorum, quam temporalium, in ecclesiis curatis ad mensam capitularem spectantibus & ab ea dependentibus, seu dictorum vicariatuum collationes omnes & quascumque provisiones in futurum ab executione suspendimus, & suspensas post duos menses declaramus, quamdiu deputati seu provisi professionem fidei in manibus nostris, aut vicarii nostri, quoad diœcesin Aquileiensem, vel in manibus episcopi ordinarii, aut ejus vicarii generalis, quoad provinciam, emiserint: ut sit initium executionis ministerii professio, & fundamentum, a quo recta ministerii ratio pendere debet. In contrafacientes autem quoscumque juris remediis animadvertendum pro criminis qualitate decernimus.

Locationes & conductiones ultra triennium ecclesiarum parochialium cum reditibus earum sub quibuscumque conditionibus, tenoribus, ac formis initas, ut alicubi fieri compertum est, nullas & irritas declaramus, & quatenus opus sit, etiam irritamus & abolemus: easdem vero ecclesias, quæ mensis vel episcopalibus, vel capitularibus unitæ sunt, in vicariatus perpetuos erigimus & in posterum per vicarios perpetuos in eisdem ecclesiis instituendos, animarum curæ inserviendum decernimus.

Qui ad parochiales ecclesias, vel curatas assumuntur, præter ea, quæ sustinendi muneris causa requiruntur, vigintiquinque annos saltem attingere debent: provisionem seu collationem, aut etiam deputationem, de minore factam viribus carere decernimus.

Illiteratos curatarum ecclesiarum rectores, qui superioribus fortasse temporibus in ecclesias irrepserunt, quibus propter imperitiam minus certe inserviunt, quam res postulat: nec ferre possumus cum damno ecclesiæ, & ecclesiastici ministerii jactura in officio diversari, & ab ecclesia removeri caritas non patitur: eam vero rationem quam præscripsit concilium Tridentinum, adhiberi volentes, declaramus his, modo vitæ honestæ sint, coadjutores, aut vicarios idoneos pro tempore parte fructuum competenti assignata adjungendos ac deputandos a locorum episcopis; tamquam sedis apostolicæ delegatis: ut coadjutorum, seu vicariorum diligentia Dei opus egregie perficiatur.

Quod si apud ecclesias parochiales, sive baptismales populus ita numerosus sit, ut unus ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui sacro peragendo sufficere non possit, episcoporum tamquam sedis apostolicæ delegatorum partes erunt, rectores, seu alios, ad quos pertinet, compellere, ut

A tot pro ministerio sacerdotes adjungant, quot satis esse ad munus parochiale sustinendum putarint.

Inolevit miserabili exemplo quibusdam etiam in locis, quibus populus numero, & qualitate satis pollet, abusus, ut beneficia ecclesiastica, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione habuerunt, in simplicia beneficia assignata vicariis congrua portione conversa fuerint, nulla intercedente sanctæ sedis gratia conversionis, aut commutationis, sed impetrantium assertione & abusu: quasi superiorum temporum rectores, qui residere apud ecclesias curatas debuerunt, cum non resederint, & per vicarios in dictis ecclesiis ministrarint, naturam ecclesiarum parochialium culpa sua, quæ injustum affectavit commodum, & correctionem effugit, immutarint. B Cui malo occurrentes ea, quæ nos decet, vigilantia & solicitudine, statuimus de præfatis ecclesiis, quas tamen vere constiterit a primæva erectione fuisse curatas, ut, licet effectum videantur, sine ulla tamen sanctæ sedis gratia, consecutæ, per totam provinciam provideatur, ut cum primum quocumque modo dictæ ecclesiæ aliter, quam per resignationem obtinentium vacaverint, ad primævi status conditionem ipso facto rediisse censeantur; & fiat de illis provisio, ut de vere parochialibus ecclesiis sacrorum canonum dispositione statutum est: quod ut contra omnes impetrantium incursiones certo præsidio tandem aliquando muniatur, statuimus totius provinciæ nomine sanctissimo domino nostro supplicandum, ut præfatum decretum apostolica auctoritate confirmare, C & munire dignetur, ne quod nostra solicitudine paratum est remedium, subreptionis impulsu pereat.

Debent iis, qui a parochialibus ecclesiis longe absunt, vel extra civitatem sunt, cum tamen a parochia civitatis pendeant, & ab eadem gubernentur, episcopi opportune prospicere, ut ministeria spiritualia in promptu necessitate exigente habere possint, præsertim si aquarum divortiis, & montium difficultatibus, & pontium nocturno transitu, ac pluviarum, seu nivium tempore, vel intercluso portarum civitatis exitu, difficilis rectori sit, ac periculosus, interdum etiam impossibilis in eam partem accessus; D quo casu juxta felicis recordationis Alexandri tertii constitutionem, & Tridentini concilii decretum, novas episcopi parochias constituere poterunt, ut animarum curæ consultum sit: Iis vero, qui novis parochiis præficiendi erunt, ex fructibus ad matricem ecclesiam quomodocumque pertinentibus assignandam portionem ex decreto concilii * declaramus; quæ si minus competens, ac minus congrua fuerit, erunt partes episcopi, etiam populum ad ea, quæ novo rectori necessaria fuerint, præstanda compellere, ut inde hauriat victus necessarii commoda, ubi ministerii & laboris assiduam diligentiam impendit.

*forte deest. Trident.

E Decedente parocho, ea, quæ ad sacrum cultum, vasa, libros, paramenta, missalia, ornamenta, & alia sacra, licet ex argento, sive auro confecta, vivens ex fructibus beneficii etiam in capella, seu privato oratorio adhibenda confecit, nomine ecclesiæ, apud quam resedit, seu quam obtinuit, vendicanda, & in illius usum adsciscenda decernimus & mandamus juxta constitutionem Pii V. quod vicariorum foraneorum diligentia expediendum erit, ut proprio illorum capite declarabimus.

Digni-

X.

Dignitatum, & canonicatuum, qui nomen a regula & ordine duxerunt, electionem, & probationem episcopis indicimus faciendam cognitione, & judicio, ut idoneos, quos caro & sanguis non revelavit, eligant spectatæ probitatis, morum, etiam probatæ doctrinæ, ut merito senatus ecclesiæ dici possit: in quo sibi persuadeant fore ad ecclesiasticum gubernaculum dirigendum bene incitatæ voluntati maximum & perpetuum adjumentum; pertinent enim, qui dignitates obtinent ecclesiasticas, & canonici ad caput, qui est episcopus, tamquam nobiliora membra: pertinent vero ratione ministerii & dignitatis, itemque loci propinquitate, & ordine ecclesiæ, ut nihil in horum altero sit, quod ad alterum non pertineat. Hanc ob causam de dignitatibus, & canonicatibus a Tridentina synodo statutum est, ut in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum, ubi id commode fieri potest, tantum magistris, & doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel jure canonico conferantur. Quod si dignitates curam animarum annexam habeant, ex decreto concilii declaramus nulli esse conferendas, qui saltem vigesimum quintum ætatis suæ annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad munus suum exequendum necessaria, & morum integritate non commendetur.

Aliæ dignitates, & personatus, quibus nulla subest animarum cura, clericis idoneis non minoribus annis viginti duobus juxta idem concilii decretum conferantur.

In archidiaconos, qui oculi sunt episcoporum, in omnibus ecclesiis provehantur, ubi fieri potest, qui magistri sunt in theologia, seu doctores, aut licentiati in jure canonico: neque enim munus, sicubi jurisdictionem habent; aut dignitas, quæ principalis est post episcopalem: aut temporum ratio, quæ vigilantiam, integritatem, & doctrinæ donum requirit, omnino patitur, ut segnes, & illiterati adsciscantur, qui imperitia, & sordibus evertere perseverent quæ stare videntur.

Ætas promovendorum ad canonicatus ea saltem debet esse, quæ sacro ordini præbendæ conveniat, ut infra tempus a jure, & sancta Tridentina synodo constitutum, promoveri possint: ea sit præterea in literis scientia, & in ecclesiasticis doctrina, ut ordinem assequi præbendæ valeant: nisi enim idonei in examine ad ordinem præbendæ, quæ confertur, extiterint, inhabiles ad canonicatum pronuntiamus; collationem vero, aut quamcumque promotionem de illis ad canonicatum irritam & cassam declaramus.

In ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, & parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine observatur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc examinent, & diligenter episcopi perpendant, ut, quæ in usus pios convertuntur, permittant, alia, quæ sordidam avaritiæ labem, & simoniacam suspicionem olent, evertant, ac omnino tollant. Quod vero spectat ad primi, post adeptam possessionem, anni fructus, decernimus exequendam omnino constitutionem Pii quinti, ut si hi fructus, & distributiones in pia opera statuto, aut vetere consuetudine insumantur, dimidium ad canonicum, dimidium alterum ad ipsorum executionem pertineat; si vero inter canonicos distribuantur, aut aliter insumantur quam in pios usus, tum decernimus dictos fructus, & distributiones primo etiam anno post adeptam possessionem integros ad canonicum pertinere, & eidem sine diminutione assignandos esse.

Beneficiorum etiam simplicium sub eodem tecto obtinendorum prohibitionem jure communi latam omnibus episcopis servandam, & exequendam omnino proponimus, & intimamus.

Ferendum nullo pacto dicimus, & declaramus, ut ad beneficia simplicia, vel liberæ collationis, vel juris patronatus, sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habentia, provehantur pueri etiam impuberes, qui literas, & pene seipsos ignorant, nedum munus exequuntur beneficiis annexum, aut exequi possunt: quem abusum corrigere volentes, declaramus illos, qui ætatem non habent, ut saltem infra annum promoveri ad ordinem tituli beneficialis possint, inhabiles ad hujusmodi beneficia, quæ sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habent: electionem vero, præsentationemque, & institutionem de hujusmodi persona nullam, & irritam esse, aut etiam irritandam, & annullandam declaramus.

Ac, ut in collatione beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ministerium habent, & aliquam muneris executionem, in primis attenditur, & curatur, ut qui provehitur, idoneus sit; ita in beneficiis quibuscumque simplicibus conferendis, quamvis de jure patronatus, accurate servandum præcipimus, & mandamus, ut prius examinetur promovendus in iis, quæ ad beneficii onus pertinent, quam promoveatur: si fuerit idoneus, ut fiat, quod jure fieri potest, ac debet: aliter factam collationem ex decreto concilii declaramus irritandam: ipsi vero collatores pœnam sibi isto casu alias indictam, & in concilio Tridentino receptam & innovatam declinare studeant.

XI.

Clericorum vitam habitu, studiis, conversatione decet esse integram; ut qui aliis ordine præsunt, etiam exemplo, & laudabili morum & studiorum institutione præluceant. Quia vero hoc ipsum actu constat & habitu, singillatim de utroque statuere aliquid decrevimus, ut etiam successione temporum, quod institutum, cœptumve fuerit, expolitione aliqua perficere valeamus.

Insigne clerici tonsura est, ac vestis talaris: qui igitur in clericalem militiam adscitus est, norit a se hoc primum requiri, ut habitum, & tonsuram deferat: qui non detulerit, sciat se pœnis juris subjacere.

Cum autem complures sint, qui tonsuram habent, atque etiam ordines minores, quorum aliqui in ecclesiasticis ministeriis in habitu & tonsura aliquando servierunt; postea respicientes retro, tamquam regno Dei minus apti, clericalem militiam deseruerunt, & ad vitam laicalem, & communem reversi sunt: alii nec habitum, nec tonsuram umquam gestarunt, nec in ecclesia sua clericorum instituto & more versati sunt; sed laicorum habitu, delatione armorum, toto corporis cultu omnia alia potius, quam clericos se ostenderunt; neque clerici umquam communi hominum opinione habiti sunt: utrique vero vitam sæcularem degentes si quando aliquo

Anno Christi 1596.

aliquo impingunt, & justitiæ temporalis præcepto propter crimen objectum in aliquam difficultatem traduntur, tum ordinationis literas ostendunt, & fori ecclesiastici subsidium implorant: abusibus occurrentes variis & gravibus, sacri concilii Tridentini decretis inhærentes statuimus & declaramus indignos illos esse, quos fori ecclesiastici favor complectatur, qui ejusdem fori dignitatem, & obedientiam contempserunt. Nullus igitur fori privilegio ex decreto concilii gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato episcopi serviat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur.

Illis autem, qui beneficium ecclesiasticum quodcumque, etiam quomodocumque simplex, possident, vel canonicatum, aut capellaniam, sive etiam pensionem ultra ducatos sexaginta, tonsuram vero, & habitum clericalem deferre contemnunt, amantes lucrum, insigne vero suæ professionis abhorrentes, constitutiones Sixti V. datas, alteram v. Idus Ianuarii 1588. alteram pridie Kalendas Februarii eodem anno, intimandas intra mensem decernimus, & mandamus: futuris autem temporibus in diœcesanis synodis easdem promulgari præcipimus.

Lateranensis concilii sanctione gravissima decretum est, ut qui beneficia ecclesiastica tam curata, quam non curata obtinent, nisi post certum tempus horas canonicas recitarint, fructus beneficiorum amittant, qui ex tunc fabricis locorum piorum, seu eleemosynis applicati fuerint. Quod ut clericis apertius innotescat, sæpius eisdem inculcandum decernimus, ac statuimus Pii V. constitutionem de hac re ipsa latam XI. Kalendas Octobris 1571. in diœcesanis synodis quotannis publicandam: qua amissiones fructuum beneficialium pro horarum omissione quantæ sint, declarantur; inde enim omnes colligent, quod male perceptum est, qua fuerit ratione, & cui restituendum.

Non tamen existiment, qui ad subdiaconatus ordinem, & superiores provecti sunt, si beneficio ecclesiastico careant, horis canonicis ex breviario Romano recitandis obstrictos non esse, omnino vero intelligant, quemadmodum qui beneficium habent ecclesiasticum, horas canonicas non recitantes, ultra peccati mortalis reatum, amissione fructuum plectuntur: ita illos omittendo horas canonicas mortaliter peccare, nec se prætextu beneficii non adepti excusare posse. Norint vero sacri ordinis susceptione, se in sortem domini, cui in humilitate servire debent, adscriptos esse, ut a sua ipsius religiosa dedicatione, & sacris ministeriis discedere non valeant, sed obligatos ita esse, ut ascendere possint, ad sæculum descendere non possint. Qui muneris sui partes neglexerit, & convinci aliquo modo poterit, vel non recitare, vel ordinem recitandi non intelligere, pœnis debitis etiam in foro exteriori, ultra peccati reatum, plectendum, & suæ correctionis beneficio, & aliorum exemplo decernimus.

De clericali habitu & tonsura ne dubitari contingat, qualis esse debeat, tonsuram, seu clericam edicimus eam esse, quam pro majorum & minorum ordinum gradu minorem, & majorem præsenti pagina præscripsimus, ut vel inscriptione clericæ inscriptum sit cuique suæ ordinationis signum. Barbæ incomptioris formam, & longiores pilos a superiore labro demissos, qui oris officium impediũt, omnino damnamus, & a clericali modestia rejici mandamus. Habitum vero clericalem in civitatibus, terris, & oppidis dicimus esse vestem talarem

A collo constrictam cum pallio superiore longo: collaria camisiarum quocumque modo crispata, seu lactucata damnamus, rejicimus, & personis clericalibus minime convenire pronuntiamus. Colorem nigrum modestiæ clericali aptum, convenientemque dicimus: colores alios quoscumque, etiam in manicis, & fibulis caligarum damnamus, & prohibemus: pileos laneos, sive sericos opere crispato, vel punctorum frequenti ordine quasi pictos, seu cinguli variegati corona exornatos, ad laicos, & non ad clericos pertinere declaramus: volumen velorum circa pileum ex arte compositum, ut personas ecclesiasticas non decet, ita minus quidem decet illas quæ inter ceteras loco & dignitate eminent.

Omnibus & singulis, quacumque sint dignitate, B officio, ac beneficio præditi, quibus divinis in choro interessendi munus est adjunctum, sub pœna suspensionis a divinis interdicimus, & inhibemus: ne in chorum ad divinorum interessentiam ascendant sine veste coloris nigri usque ad talos demissa & ad collum constricta, & superpelliceo decenti: vestem breviorem coloris non nigri, aut collo non constrictam, quocumque prætextu sumptam, a choro, & ab ecclesia longius abesse volumus: & sub eisdem pœnis inhibemus, ne quis pileos cujuscumque materiæ & formæ in chorum deferat: si enim locis omnibus clerus decenter ornatus esse debet, multo sane magis in loco sacro, & in choro, ubi laudes Deo persolvuntur, gratiæ aguntur, postulationes fiunt, C esse debet: in quo vestimentum induens candidum, & officium angelorum obiens, ab omnibus abstinere, quæ vel inania sunt, vel sæcularia, vel a re aliena, diligentissime debet, atque id assidue meditari, & contemplari animo pie licebit. Quod autem debeat in choro esse silentium, quæ mentis elevatio, qui cultus, attentio, & devotio, superius titulo de divinis officiis aliquid decrevimus: reliqua per reverendissimos patres in commune provinciæ commodum meditanda & compilanda proposuimus.

Ne autem quis dubitet, quæ sit habitus itinerantium forma; ut quæcumque se ad loca clerici contulerint, vitæ, & morum insigne deferant: ex ipso D vero clericali habitu obstrictos se obligatione modestiæ, & temperantiæ cognoscant: statuimus vestem clericalem itinerantium eam esse, quæ saltem usque ad genu longitudine producta, genu clerici stantis operiat: hæc autem coloris nigri esse debet, & clericaliter ad collum formata. Habitum vero clericalem declaramus eum esse, qui veste vel talari, vel breviore in itinere, ut paulo ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut constitutionibus de habitu clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit: quod episcopi animadvertere diligentissime, & curare debebunt, ut si minus edicta & monita, ac præcepta pro- E fuerint, pœnæ ingruant, & juvante Deo prosint.

Arma clericorum sunt lacrymæ, & orationes, non enses, aut alterius formæ, vel materiæ arma. Per civitates, & loca, in quibus habitant, si quis clericorum extra itineris faciendi necessitatem insolenter arma cujuscumque generis detulerit, eum damnandum statuimus quarta parte fructuum suorum beneficiorum, quam ex nunc, prout ex tunc, & e contra, sacristiæ ecclesiæ, cui fuerit titulo beneficiali adscriptus, applicamus episcopi proprii mandato exigendam, & in prædictum usum insumendam: crescente contumacia graviora etiam remedia decernimus adhibenda. Contra clericos non beneficiatos carcere, banno, suspensione, vel aliter procedendum erit, ut aliquando resipiscant, qui vel errore,

Anno Christi 1596.

errore, vel improbitate animi a disciplina, & obedientia desciverunt, ac Deo gratias agant, qui pereuntes vitæ restituit.

Pensionarios serio monitos esse volumus, eos ad officium beatæ Mariæ virginis quotidie recitandum teneri: præter peccatum mortale, quod committunt, si omiserint, restitutionis onere obstrictos declaramus. At vero ne putent ecclesiasticum panem, qui temporaliter inter ministros distribuitur, ad luxum, ad inania studia, ad venationes esse convertendum: cum sit patrimonium Christi, alimenta sacerdotum, qui vere sacerdotes, & vere ecclesiastici sunt, ministrorum stipendium, ut in ecclesia, vel extra Deo laudes persolvant, & ipsi Deo obediant.

Dicit canon: Esau venator erat, quoniam peccator erat: quam vero sit modestia clericali indignum, qui paulo ante breviarium manibus tractabat, & sacræ lectionis studio intendebat, eum publice accipitrem deferre, & sua in eo studia profiteri: quique cum angelis in ecclesia gratiarum actiones & laudes Deo persolvebat: eum inter canum latratus & multitudinem versari, & incomptis obstrepere vocibus, sacri canones declarant, omnes vero facile intelligunt. Consequitur autem, ut panis, qui miserorum pauperum victui sufficeret, panis, inquam, de reditibus ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Christi, ad bestiarum cibum indigne transferatur: cujus criminis ratio districte in die domini reddetur. Quod ut longe a clericorum vita & honestate removeamus, omnibus clericis cujuscumque conditionis, & gradus sint, venatorium studium interdicimus, & districte prohibemus, ac in eos gravius per illorum ordinarios procedendum statuimus; ac si contumacia fuerit obstinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui esse cœperit, graviori etiam animadversione prospiciendum mandamus.

De tabernis, quod ad clericorum modestiam pertinet, statuimus nulla ratione tolerandum, ut extra itineris necessitatem in tabernas divertant. Quia vero locis quibusdam viget consuetudo, quæ, si clericorum spectetur conditio, corruptela, & abusus dicendus est; ut si convivii amicis, & concivibus parandi voluntas ex honesta etiam causa, vel hospitum advenarum repentino adventu inciderit, non domi, sed in publico diversorio paretur convivium: & eo conveniant, & ibidem reficiantur, licet hospitibus confluentibus diversorium totum pateat. Quod omnino clericis, cujuscumque ordinis, status, & conditionis sint, in tota provincia honestatis & modestiæ causa inhibendum pœnis etiam propositis decernimus, ac episcopos decreti præsentis vigore, ut serio inhibeant, excitamus.

Alearum, & taxillorum usum, quo tempus misera jucunditate teritur, clericis omnibus inhibemus: multo vero gravius, si non modo luserint ipsi, sed aliis ludendi potestatem fecerint parato loco, & domestico diverticulo. Episcoporum vero vigilantia, & prudentia edictis, ac pœnis propositis opportunum erit remedium adhibendum, ut pestis avertatur, qua miserorum facultates suavi morbo exhauriuntur, blasphemiæ, & rerum desperationes excitantur, cupiditatum intemperantiorum, & fraudium oblectamenta aluntur, denique ipsa Dei clementia assidue offenditur: qui tanto periculosior morbus est, quanto ardentius interdum animos clericorum occupat, & ecclesiasticas opes pervadit.

Convivia, & nimiam laicorum familiaritatem, multarum offensionum & scandalorum originem, debent clerici in quocumque gradu constituti declinare ac fugere; honestatem, quæ inter clericos tutius servatur, amare, contraria diligentissime vitare: meminisse vero debent, non aliunde clericalis ordinis dignitatem gravius fuisse offensam, quam a nimia laicorum familiaritate: illi enim, ut honeste de iis, quæ honesti speciem præ se ferunt, sentire solent; ita si honestum illud, quod opinione comprehenderunt, assidua tractatione non reperiunt, parvipendere, & quos imperfectiores norunt, contemnere omnino solent.

Mulierum suspectarum contubernium & familiaritatem declinent & fugiant clerici: de episcopis enim fas non est suspicari: ne vel mali suspicione laborent, vel periculosæ rei tractatione tabescant: qui sordium, & intemperantiæ studio impliciti fuerint, ita corrigantur, ut vel monitis resipiscant, vel pœnæ intimatione, aut (si pertinaciores fuerint) etiam inflictione disciplinam recognoscant, ut etiam, si desperetur correctio, beneficiorum privatione plectantur. Quod vero superius statutum est titulo de residentia curatorum circa feminas ad ministerium domesticum clericorum admittendas, & approbandas, hoc diligenter servetur.

Clericum, qui a sæculo discessit in sortem domini adscitus, sæculi adhuc negotia appetere non decet. Negotiationes enim, mercaturas, alienæ rei procurationes, alienorum tutelas, advocationes, & fidejussiones cum sæcularibus, & de re sæculari, & alia hujusmodi cum clericorum vita, & studiis consentire nemo affirmarit. Dent igitur operam episcopi, ut clerum ecclesiasticis exercitationibus, sacrarum literarum studio, & caritatis operibus instituant, & ad perfectæ vitæ bonum per Christianas virtutes adducant.

Ad spectacula comœdiarum, sive ad bancos circulatorum, & buffonum in plateis, qui aliis exemplum esse debent maturitatis, & prudentiæ, accedere, & assistere clericos non decet: a chorearum spectatione item clerici abstineant: saltationem vero privatam, & publicam, quod est intemperantissimæ temeritatis genus, nulla ratione committant, nisi gravioris correctionis virgam experiri affectent. Personatum incedere clericum turpe, vanum, periculosum, non ferendum: non enim ad bonum habitus clericalis depositio; sæpissime ad malum vel inchoandum, vel consummandum. Nocte se clerici domi contineant, nisi ad caritatis Christianæ officia sit eundum: militum, aleatorum, infamium personarum conversationem declinent: compotationes fugiant, & omnia, quæ ecclesiasticam personam minus decent, & sacrorum canonum statutis interdicta sunt clericis, a se putent aliena: quæ vero ad omnem caritatis, & pietatis exercitationem pertinent, eam amplectantur, & numquam dimittant.

Clericalis militiæ propagines aptari, & in futuræ quasi sobolis spem ali suadet pietas, & Christianæ prudentiæ ratio. Ac, ut rite fiat, & iis observatis, quæ observatione dignissima sunt, de ordinationibus clericorum summatim quædam statuimus; alia etiam Deo favente additури, ut ex his quasi fundamentis majora aliquando excitemus.

Qui ad ordines gradatim minores, & majores promovendi sunt, quædam habere, quibusdam carere debent: ac ut diligenter prospiciendum, ut quæ ad ordines suscipiendos, & exercendos attinent, ne desiderentur, ita animadvertendum diligentissime, ut quæ ascensum, & promotionem impediunt, dispiciantur, & ab ecclesia excludantur, atque ita decretis concilii Tridentini inhærentes, statuimus, ut prima tonsura non initientur, qui sacramentum confirmationis

confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta A edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Ad minores ordines promovendi bonum a parocho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant, & saltem Latinam linguam intelligant; in quibus servanda interstitia decernimus, nisi aliud episcopo expedire videbitur: ac, ut interstitiorum ratio videtur ea esse, ut minorum ordinum functiones apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in usum revocentur, ita episcoporum solertia curandum decernimus, ut minorum ordinum ministeria restituantur: fiet autem satis commode, si quos episcopus ordinarit, eos ad ministeria B ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum destinarit: iis vero competenti numero instructis, per ecclesias parochiales clericos eosdem disposuerit, & in illis ad eadem ministeria obeunda destinarit.

Ad ascensum inter minores non admittantur, qui priorum ministerio, morum & studiorum testimonio non commendentur: hoc autem ipsum testimonium (si parochiam clericus, & magistrum scholæ mutarit) recipiatur saltem a parocho, & magistro, in cujus vel disciplina, vel parochia sex menses ante ordinationem fuerit.

Qui ad singulos majores ordines erunt assumendi, per mensem, aut alias, ut edicto episcopali præ- C stituetur, ante ordinationem episcopum adeant, qui vicario generali, aut vicariis foraneis locorum, sive archidiaconis, aut cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, & desiderio eorum, qui promoveri velint, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirant, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad episcopum quamprimum transmittant.

Qui ad sacrum subdiaconatus ordinem sunt provecti, si per annum saltem in eo versati non sint, ad altiorem gradum non permittantur ascendere, nisi D aliud episcopo videatur, qui vel necessitati, vel utilitati publicæ consultum debet velle, non cupiditati, non commentitiis privatorum causis satisfactum. Quo autem propius subdiaconi ad sacra accedunt, eo magis decet, ut diebus saltem dominicis, ac solennibus, cum altari ministraverint in ecclesiis, quibus adscripti fuerint, sacram communionem percipiant.

Duo præcipue in ordinatione subdiaconi exquirenda, quorum primum, ut tales adsciscantur, qui sperent Deo auctore se continere posse, cum sit impuritas vel ab hoc gradu arcenda, vel in hoc ipso diligentissime comprimenda. Secundum, ut nullus admittatur, qui recitare horas canonicas ex bre- E viario Romano nescierit: qui, si reliqua noverit omnia, & unum hoc ignorarit, repellendus erit.

Non decet eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut minus honestam quæstus rationem exercere, ut victum decentem habeant. Idcirco sacri concilii Tridentini decreto inhærentes statuimus, accurate observandum, ut nemo ad ordinem subdiaconatus admittatur, nisi legitime constet, eum ecclesiasticum beneficium, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere; ad titulum patrimonii, vel pensionis non ordinentur, nisi illi, quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, aut commoditate ecclesiarum: attente vero perspiciat, an patrimonium, seu pensio ab eisdem vere possideatur, ac talia sint, ut ad vitam sustentandam idonea sint, quæ deinceps, donec ecclesiasticum beneficium, quod sufficiat ad victum, obtinuerint; sine licentia episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint.

Episcopus familiarem suum non subditum, si per triennium commoratus secum fuerit, ordinare ex concilio Tridentino non potest, nisi ei beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa offerat.

Clericos alienos cum legitimis dimissoriis recipere, si fuerint impediti illorum episcopi, & examinatos dimiserint, laudabile & honestum: hoc tamen monemus, ad episcopos recipientes ad suam ordinationem subditos alienos non pertinere vel super interstitiis ex causa non servandis cognoscere, aut decernere; vel titulos ad quos ordinantur, qui fuerint a proprio episcopo, seu generali ejus vicario approbati, aut reprobati, judicare: hæc enim ad episcopum dimittendum pertinent.

Qui pie & fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, & ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium: & hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiæ utilitatem, & necessitatem aliud episcopo videatur, ministraverint, sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus ad salutem necessaria sunt, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate & castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

XII.

Seminariorum institutionem, conservationem, & promotionem in ecclesia Dei summe fructuosam, quo clericalis militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam, ut stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit; in provinciæ Aquileiensis civitatibus audivimus, & incredibili animi jucunditate etiam vidimus: doluimus autem metropolitanam ecclesiam nostram propter maximas difficultates hactenus seminario caruisse, quo tamen modo lætamur nunc ita carere, ut habere pene dici possit; ita enim comparata, ac pene instituta sunt, quæ ad ipsius corpus informandum, & instruendum prima & necessaria sunt, ut parum desit, quo actu perfici aliquando tandem, & brevi quidem temporis spatio valeat.

Qui episcopi seminarium nondum habent, & nihil hactenus pararunt, ut aliquando haberent, monemus illos, quamprimum cogitent de seminario in sua diœcesi erigendo, & sex mensium spatio nobis, qui hoc de genere cogitarint, pararint, effecerint, omnino significent. Si enim vel propter diœcesis paupertatem, vel angustiam erigere seminarium proprium non valeant, erit quod cogitent, qua possint ratione, si non longe a seminario Aquileiensi absint, dimidiam decimam suæ diœcesis in illud conferre, ut in idem clerici pro quantitate decimæ, & suæ diœcesis commodo & necessitate inferantur, & cum reliquis clericis, qui fuerint ex diœcesi Aquileiensi, alantur, & doceantur.

Quod si plures sint episcopi, qui seminarii erigendi difficultatem patiantur, ac sit in causa paupertas ecclesiarum; decernimus ex plurium episcoporum collatione debere commune seminarium quamprimum erigi & confici, ut quod singuli non possunt, universi faciant; quod valeat ad singulorum

rum utilitatem aliquando derivari: in quo habendam rationem decernimus fructuum, & decimæ attribuendæ singulorum episcoporum clericis; & numeri clericorum, ne prægravetur seminarium, sed partitione quadam justa oneris & honoris sustentetur. Si negligentes, (quod opinari non debemus) fuerint, & necessario operi erigendo defuerint; erunt partes nostræ urgere, & a sacra Tridentina synodo sancte, pieque instituta de hoc genere fuerunt, omnino exequi, & actu perficere.

Locus seminarii si apud ecclesiam cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius absunt clerici, eo facilius, & minore temporis dispendio in ecclesiam se conferunt; nec divagatione spatiari, nec longinquitatis spatio, studiorum ad disciplinæ jacturam facere coguntur. Quod si locus apud ecclesiam non pateat, ad episcopum pertinebit locum idoneum eligere, & in eo seminarii domum aptare & erigere.

Duo sunt in seminario clericorum perpetua exercitatione retinenda, ut clerici discant, & ministrent. Ex iis, quæ addiscere debent, item duo proponunt; alterum ad pietatis, religionis, & devotionis documenta, quod est omnium rerum certissimum fundamentum, pertinet: ut Christianæ fidei rudimenta in primis inter se juniores addiscant & recitent: qui provectiores sunt, doceant & exerceant: quod singulis dominicis & festis diebus curandum, & faciendum omnino præcipimus. Curabunt item episcopi, ut singulis diebus iidem clerici missæ sacrificio intersint, & saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Iesu Christi. Alterum pertinet ad studia: Grammatices autem, cantus, computi ecclesiastici, aliarumque bonarum artium scientiam addiscant. Item cum primum capere animo, & intelligentia possint, sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas. Pars altera ministeria respicit, quæ ab iis, qui in seminariis degunt, clericis diligenter obeunda. Sunt autem, quæ vel minorum, vel majorum etiam ordinum executionem respiciunt, ut res videbitur postulare, & præfectus ceremoniarum singulis aut universis in ecclesia præscripserit. Hæc autem ut fiant ab illis expedite, & apte, institutione, ac exercitatione diligenti curandum erit; quod præfectorum, & magistrorum solertia effecerit.

Hujusmodi vero ministeria festis diebus ac dominicis tam in ecclesia cathedrali, quam in aliis præstare debebunt; ut coram episcopo, qui fuerint instructiores, serviant: qui tardiores, alibi: quod ut accommodate fieri aliquando valeat, in primis cupimus, seminarium apud aliquam ecclesiam construi, in qua dominicis diebus ac festis horas canonicas psallere, ac divinis inservire seminarii pueri valeant: hac enim exercitatione facilius ad rituum, & ceremoniarum cognitionem pervenerint. Vt autem in disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali utantur.

Præfecti, magistri, ministrique ad inserviendum seminario, & domestica ministeria, etiam inferiora obeunda, adsciscantur probatæ vitæ, & spectatæ pietatis homines, qui non modo voluntate, & studio in rei conservationem, & incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam sibi impositam judicentur; in quo sit episcoporum præcipua vigilantia, & diligens solicitudo.

Vt autem minore impensa scholis seminarii provideatur, ad episcopi munus spectat, scholasterias obtinentes, & alios, quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. Quod si episcopi judicio digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet: docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. Meminerint autem episcopi, concilium Tridentinum statuisse, ut officia, vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, & magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut jure canonico, & aliis personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta provisio nulla sit, & invalida; ideoque id decretum diligenter observari episcopi curent.

At vero ad seminarii fabricam instituendam, & mercedem præceptoribus, & ministris solvendam, & ad alendam juventutem, & ad alios sumptus cum certi reditus sint necessarii ultra ea, quæ ad instituendos, & alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis & locis destinata; quæ ei ipsi seminario ex concilio Tridentino applicata censenda sunt: debent ab episcopo cum consilio eligendorum ad ipsius concilii præscriptum ex fructibus integræ mensæ episcopalis, & aliorum quorumcumque beneficiorum, quæ sunt ab ipsomet concilio Tridentino sigillatim expressa & nominata, portiones, aut partes aliquæ detrahi, quibus tota seminarii impensa fulciatur & sustineatur.

Vt autem aliquando tandem beneficia portionibus prædictis detrahendis leventur ac liberentur, sit episcopalis caritatis & solicitudinis munus, beneficia aliquot simplicia, cujuscũq; qualitatis ac dignitatis fuerint, vel etiã præstimonia vel præstimoniales portiones nuncupatas ante vacationem sine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, de consilio duorum de capitulo, ac item duorum de clero, seminario applicare, & incorporare, etiamsi beneficia sint reservata, vel affecta. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portionem ex singulis beneficiis, ut supra, detractam, & incorporatam decernimus ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte remittendam.

De reverendissimorum coepiscoporum pietate, ac diligentia hoc nobis pollicemur, nunquam fore, ut portionem de mensa episcopali detrahendam, & seminario applicandam solvere recusent; sed ipsi ceteris exemplo præeant seminarii erigendi, & provehendi, & suum præcipue munus hac ipsa de re prompte exequendi, cum sacro Tridentino concilio cautum sit, vt detrectantes corripiantur, & compellantur.

Totum vero seminarii opus, ut bene dirigatur, debet certorum hominum diligentia, pietate, prudentia, ac fide sustineri. Eligant igitur episcopi singuli duos ex canonicis senioribus, & gravioribus, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ad seminarium gubernandum, & provehendum, quæ fuerint opportuna, & necessaria constituent, & exequenda mandabunt: dyscolos & incorrigibiles, malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

ANNO CHRISTI 1596.

Iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemque duorum de clero civitatis; quorum quidē alterius electio similiter ad episcopum; alterius ad clerum pertineat; portiones de mensa episcopali, ac ex fructibus aliorum beneficiorum quorumcumque in concilio Tridentino pro contributione ad seminarium instituendum, & conservandum expressorum detrahent, & seminario applicabunt, ut opus, cui sustinendo necessaria est non mediocris impensa, ac præterea plurimarum rerum circumspecta provisio, episcopi sedulitate, & adscitarum personarum adjumento egregie pro Dei gloria muniatur, & sustineatur.

In primis vero si qua hactenus beneficia, vel quia proximo tempore instituta, vel per incuriam (non enim putamus per industriam) omissa decimali taxa, comprehensa non fuerunt, illa curent episcopi eadem, qua reliqua beneficia, demensione carpi, & pari decimationis lege limitari & concludi.

Quæ suprascripta omnia & singula pro regionis more, & pro ecclesiarum, & beneficiorum qualitate, etiamsi opus fuerit, moderando, & augendo episcopi ad felicem seminarii profectum necessaria, & opportuna decernere, ac providere poterunt.

Leve est, quod puerili ætati insitum est, ut vel minimo negotio deleatur & extinguatur: idcirco summopere laborandum, ut qui pueri in seminarii disciplina educantur, & pietatis studio, ac modestiæ lege adstricti sunt, ab ea non discedant, quamdiu confirmatiores fuerint: quod animadvertentes episcopi acute prospicient, ne pueri, dum in instituta seminarii educatione vivunt, permittantur a disciplina discedere, & libere divagari sine magistro, custode, & reliquorum puerorum communi victu, & exercitatione. Vt alicubi factum est, habent post studia & obedientiam recreationes liberiores ætati convenientes, & professioni: ad laxiora ne dimittantur.

De seminariis, ubi diœceses tenuitate laborant, Tridentino concilio statutum est, ut ad plurium prælatorum commoditatem, & plurium contributione commune aliquod seminarium constituatur. Cujus decreti auctoritatem sequentes, statuimus in tota Istria pro illius regionis episcopis unicum, ac illud quidem commune seminarium institui pro communi religionis commodo ad cleri propagationem, & ecclesiasticæ disciplinæ restitutionem.

XIII.

Maxima gubernii ecclesiastici pars & ratio viget, ut episcopus ecclesias, loca, & populos visitādo perlustret, & quæ accessu, fide dignorum testimonio, ipsa inspectione cognoverit emendanda, & corrigenda, corrigat, & emendet: Idcirco sacra Tridentina synodo cautum est in omnibus, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum spectant; ut episcopi, quo aptius, quem regunt, populum in officio, & obedientia contineant; jus, & potestatem habeant, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, & exequendi juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad sedem apostolicam interposita, executionem eorum, quæ mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat.

Debent autem episcopi suam diœcesim per seipsos, aut, si legitime impediti fuerint, per suum vicarium generalem, aut visitatorem, si quotannis totam propter ejus latitudinem visitare non poterunt, saltem majorem ejus partem visitare; ita tamen, ut biennio per se, vel visitatores suos visitatio compleatur.

Si autem visitationis scopus visitantibus propositus, ut sanam orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducant; bonos mores tueantur, pravos corrigant; populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendant: in quo ad paternam episcoporum caritatem, Christianumque zelum pertinebit; omnes amplexari, ut modesto etiam contenti equitatu, ac famulatu quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem absolvant, omnia exquirant, caute audiant; non facile admittant, aut probent: ita tamen quæ afferuntur, recipiant, ut nec fidem habeant, nec fidem denegent: duce vero Christiana prudentia probent, quæ vera, quæ recta, ac sincera sunt: quæ commentitia, calumniisque infecta, aut dolo, dispiciant: ut, qui semel detulit, non iterum, ut deferat, spe commodi ulla ducatur.

Cum ad visitationem egredi episcopus animum induxerit, parumper seipsum colligat, ac meditetur profectionis suæ causam: si enim cogitatione perspexerit, se aliorum vitam, mores, actiones examinandas suscipere, ut corrigat, emendet, restituat: certe ipse satis intelliget, a domo & familia sua visitationem instituendam cujus exēplo vel tacitus prædicabit reliquis Christianas virtutes: ut, si domum, & familiam non bene compositam, otio, & levitate diffluentem pro negligentia aliis præbuerit videndam; fructum universæ visitationis perdiderit, quod licet videatur simplici quodam sermonis contextu propositum, ad duo tamen, quæ maxima sunt in hoc genere, pertinebunt.

Primum est, ut talem se forma vitæ, famulatus, & familiæ modestia episcopus præbeat, qualem habere populus exemplaris ad imitandum propositi loco possit.

Alterum pertinet ad ipsam visitationē: quid enim si episcopus castitatem, modestiam, pietatem, omnes Christianas virtutes indicat, prædicet, inculcet; in domo vitia vigeant, petulantia, lascivia, temeritas? quod si suos correxerit, ac bene composuerit, omnes in Dei opere adjutores habebit.

Æquum est, ut visitatio, cujus vis est ad ordinem restituendum instituta, certam quamdam methodum habeat: ac, ut scripsit psalmographus: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, & in oram vestimenti ejus:* a capite incipiat, & in membra constituta quadam norma progrediatur ac diffluat. Psal. 132.

Visitationis ordo sit, ut, cum fieri potest, primo civitas visitetur, deinde diœcesis: in civitate vero ecclesia cathedralis, tum collegiatæ, deinceps parochiales omnes: ac, ut a matre pendent reliquæ eccesiæ forma, imitatione, ritu; ita ratio suadet, ut clerus universus, qui visitatione civitatis comprehenditur, evocetur, & assistat, ac rationem addiscat reformationis. Perfecta civitatis visitatione in opida, castra, pagos, villas exeundum. Item beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, & annexa reperiuntur; singulis annis visitentur, & solicite provideatur, ut per idoneos vicarios, etiam perpetuos, nisi pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, cum congrua fructuum assignatione super certa re assignanda,

assignanda, deputatos, seu deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur.

Item ad episcopos pertinet, ecclesias quascumque quomodo libet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare, & opportunis juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime fraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus non obstantibus: quæ omni concilii Tridentini decreto explosa fuerunt. Præterea capellas quascumque, & ad divinum cultum dedicata oratoria, in quibus missæ sacrum celebratur: item hospitalia, & pia loca visitare episcopi non omittant: & in iis emendanda, & restituenda restituant, & emendent.

Quia in diœcesi quæcumque ad Dei cultum spectant, ab ordinario curari, atque iis, quæ oportet, provideri æquum est: idcirco sacra Tridentina synodo statutum est, ut episcopi commendata monasteria, etiam abbatias, prioratus, & præposituras nuncupatas, in quibus non viget regularis observantia; nec non beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati annis singulis visitent, curentque congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut, quæ renovatione indigent, aut restauratione, reficiantur: & cura animarum, si qua illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obsequia recte exerceantur. Quod si in eis regularis vigeret observantia, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, ac moderentur: quod si admoniti intra sex menses non visitaverint, vel correxerint, tunc episcopi etiam ut sedis apostolicæ delegati eas visitent, & corrigant, prout ipsi superiores facere possent, ac deberent.

Ac ne ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis appellantur, deesset ea, quæ interdum desideratur, provisio, & subsidium; sacra item Tridentina synodo statutum fuit, id quod episcopi solicite perficere curabunt, ut ipsi, quorum cathedralis ecclesia proximior est, si id constet, tamquam sedis apostolicæ delegati dictas ecclesias, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur, visitare non omittant: aut ille episcopus, quem semel in concilio provinciali prælatus illius loci elegerit.

Ac ne quisquam clericus cujusvis alterius privilegii prætextu censeatur tutus, quo minus juxta canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, eodem sacro concilio Tridentino episcopis, qui in suis ecclesiis resederint, tributum est, ut qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de illorum excessibus, criminibus & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem tamquam ad hoc sedis apostolicæ delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant.

Quod vero in munere pastorali exequendo patres, qui Tridentino concilio interfuerunt, episcopis præscripserunt, ut aliquid propositum haberent, quod intuerentur, & sequi in reformandis moribus possent, hoc nos in memoriam revocare præsenti constitutione decrevimus, ut oculis illorum obversetur, & omnino hæreat. Meminerint ergo episcopi, qui subjectos regere, & in vitæ, ac morum honestate continere volunt; se pastores, non percussores esse, atque ita præesse subditis oportere, ut non eis dominentur, sed illos tamquam filios, & fratres diligant, elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur: quos tamen si quid propter humanam fragilitatem peccare contigerit, illa apostoli est ab eis observanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam auctoritas: plus exhortatio, quam comminatio: plus caritas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur: & qui correcti fuerint, emendentur: aut, si resipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur, cum sit diligentis & pii simul pastoris officium morbis ovium levia primum adhibere fomenta: post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora & graviora remedia descendere: sin autem nec ea quidem proficiant, illi submovendi; ceteras saltem oves contagionis periculo liberare.

Visitantis episcopi munus est, prædicatione verbi Dei populos ad omnes virtutes Christianas animare, & incendere, sacramentum confirmationis ministrare, ecclesias & altaria, si qua fuerint vel consecranda, vel reconcilianda, consecrare, seu reconciliare: paramenta, corporalia, calices, & alia, quæ benedictione egent, & ad cultum sacrum destinata sunt, benedicere: sacristiis, & ecclesiis vel resarciendis, vel ornandis, vel etiam instruendis intendere, de cura animarum recte sustinenda investigare, ecclesiasticorum diligentiam excitare, & corripere; mores illorum opportunis remediis emendare; omnia denique efficere, ut sacramentorum ministerio, sacrorum frequentia, verbi Dei prædicatione, & salutaribus monitis, exemplo denique vitæ populus instituatur, & in viam cælestium mandatorum provehatur, nec omittant episcopi populi vitam investigare, devotionem, & refrigescentem caritatem ad bonum revocare; præceptorum divinorum auctoritatem inculcare: usurariorum, concubinariorum, sacrilegorum piacula, & vitia insectari, ut resipiscant per gratiam Dei, & melioris vitæ rationem ineant. Quia vero particularia, quæ iis, quæ universe prædiximus, continentur, quo enucleatius inspicientur, eo fortasse fructuosius visitatoriæ actioni prodessent, statuimus libellum tamquam memorialem pro visitatione singularum diœceseon provinciæ Aquileiensis edendum esse, quo particulatim omnia, quæ visitatione promovenda sunt, tam necessaria, quam opportuna contineantur: ad quem conficiendum quia multa sunt, & varia, & undique ex tota provincia colligenda; reverendissimos coepiscopos nostros requirimus, ut singuli aliquid hoc de genere conficere, & nobis, cum primum licuerit, mittere velint, ut inde communem quamdam visitandæ provinciæ methodum habeamus, & in tota sit provincia bene constitutum, quod ad singulas illius partes sit accommodandum.

De visitatoribus inferioribus, aut archidiaconis, aut deputatis a capitulis, servetur quod in concilio Tridentino constitutum est, de ipsorum approbatione, notarii assumptione, rationis eorum, quæ visitatio complexa est, redditione, depositionis testiũ, & omnium actorum exhibitione, ut inspiciantur ea quæ inferiores agunt, indicunt, præcipiunt, an

an cum ratione conveniant, & cum episcopalis visitationis præscripto, & constitutionibus, quæ in synodo editæ sunt, consentiant.

Pro visitatione notariis non permittendum ut quidquam vel sponte oblatum accipiant; procurationem vero modestam exhiberi (ubi consuevit) curent episcopi; ne gravis, onerosave sit visitatio; quæ oneribus levare, fasciculos impietatum solvere, expiare omnia debet. In iis vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant; ibi id servetur. Si quis autem contra sacri concilii Tridentini præscriptum aliquid accipere præsumpserit, in eum erit juxta ejusdem concilii sanctionem graviter animadvertendum.

XIV.

Festos dies in honorem Dei, & sanctorum ejus institutos ad gratias Deo agendas de beneficiis, quæ a liberalissima ejus manu accepimus, veniam peccatorum petendam, & opem divinam implorandam servari decet, ut omnium sæculorum memoria, etiam veteris testamenti pagina contestatum habemus: quo magis debemus servare nos, qui in lucis veritate versamur, quam ii, qui in umbra futurorum ante solis ortum sedebant. Tempus autem diei festi in audiendis concionibus, missæ sacro, & divinis officiis ponendum est; non in comessationibus: multo minus peracto prandio ad saltationes, & lusus declinandum; cum sit in ecclesias ad horas vespertinas audiendas divertendum, & nomen Dei concorditer, & devote, vel silentii meditatione, vel vocis exultatione laudandum. Quod curabunt episcopi curatorum diligentia populis inculcari.

Cum vero festi dies, & alia dominico die in parochialibus ecclesiis populo denuntianda sint, parochis omnibus districte præcipiendum statuimus, ut in parochialibus ecclesiis omnibus dominicis diebus anni (non obstante quavis consuetudine contraria) missam celebrent, & festos dies, vigilias, & tempora jejuniorum populo promulgent, eumdemque doceant, quæ servanda, & quomodo servanda sint: in eos autem, qui defecerint tam in missa, quam in aliis, pœnis severioribus statuimus animadvertendum; populum vero monendum, & frequentius incitandum edicimus, ut dominicis saltem ac festis diebus, ad parochialem suam accedat, & ibi missæ sacrũ, & concionẽ audiat.

Abusu factum est, ut in pagis, sicubi festus dies venerit dedicationis ecclesiæ; qui solet idem in dominicum, aut alium diem festum incidere, curati, qui ab omni parte circumsistunt, ad festum dictæ dedicationis confluant, & populos sua profectione missæ sacro diebus etiam solennibus fraudare non vereantur, quod aut avaritiæ labem præ se fert, aut certe vel ambitionis, vel convivii appetendi cupiditatem indigne olet. Hoc corrigentes episcopi omnino tollent, in eam formam redigentes universam hanc rationem, ut serio præcipiant curatis omnibus, ne ab ecclesia sua discedant in casu supradicto, nisi prius sacrum fecerint, & populi piæ expectationi indulserint, & officium suum executione, & actu impleverint; alieniores qui sunt, debitis pœnis coercentes.

Inolevit abusus, ille quidem a memoria, nedum a consuetudine fidelium tollendus, ut solennioribus quibusdam diebus vel dedicationis ecclesiæ; vel die natalis sancti titularis, vel patroni, cum frequens populus ad ecclesiam solennitatis, ac devotionis causa venit, ut veniam Deo peccatorum precetur, votaque sua humiliter offerat, ejusque misericordiam in suam tutelam & subsidium imploret, non sine Dei offensione, & scandalo bonorum choreas ducat, & Gentilitiis quibusdam ritibus se totum dedat: unde committendorum peccatorum occasio non levis; deinde blasphemiæ, ebrietates, & periculosæ interdum rixæ, & homicidia subsequuntur: & festi præsertim dies præpotentis Dei laudibus destinati, ipsius summi Dei gravi cum injuria traducuntur, ipsis pene ecclesiarum foribus profanatis. Idcirco statuimus per episcopos singulis ecclesiarum parochis, curatis, & vicariis præcipiendum districte, & sub interminatione divini judicii mandandum, ut, quantum possunt, tantum nitantur, quo abusus, & corruptela hujusmodi tollatur: semel autem singulis mensibus primo dominico die mensis decretum hoc populo promulgent, & intimare studeant: ipsi autem pro viribus curent, ut populum, parochianos in primis suos, ab hujusmodi corruptione avertant, & pro virili abducant, cum dies festos ad gloriam Dei institutos sine scandalo, & peccato ducere oporteat. Magistratus autem & dominos quoscumque jus dicentes temporales per misericordiam Dei obsecramus, ne prætextu jurisdictionis tuendæ (quæ si timore Dei, & reverentia sacrorum non nitatur, incerto nutare statu, & concidere facillime solet) grave hoc piaculum defendere, & auctorizare conentur: illis enim omnibus, & singulis edicimus, & obtestamur coram Deo, & angelis, & hominibus, omnia scelera, & peccata, quæ præmissorum occasione patrari contigerit: illis, inquam, qui diem sanctum, & locum sacrum, vel sacro hærentem violarint, ac temerarint, seu causam deliberate dederint, ut violari, seu temerari posset, tributum iri. Capitulis vero, collegiis, & universitatibus ecclesiasticis tam virorum, quam mulierum, qui jurisdictionem habent temporalem in loco, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ, officialibus autem dictarum universitatum, sive collegiorum, aut capitulorum, si ecclesiasticæ personæ sint, sub excommunicationis pœna prohibendum decernimus, ne talia permittant, cum impediendi potestatem habeant; ne zelo timoris Dei, & salutis animarum studio ad majora sit remedia confugiendum.

Indulgentias, quæ festis quibusdam diebus, aut etiam non festis proponuntur, & unum vel plura habent sigilla, si clausula sit interjecta: Porrigendi manus adjutrices: ut erat superiorum temporum frequens consuetudo; sublatas per constitutionem Pii quinti fuisse declaramus, & per consequens ab ecclesiis, & locis sacris tolli omnino jubemus.

Expedit, ubi hactenus solertia episcoporum provisum non fuit, ut festi dies in synodo diœcesana promulgentur, & curatis gravi præcepto mandetur, ut ad illius promulgationis præscriptum populo indicant festos dies per annum currentes, quibus a sæcularibus operibus cessari debet, ita tamen ut, quod quietis corporalis rationem habet, ut vacari Deo animis attentioribus possit, ne diverse pro arbitrio irreligioso traducatur; imo toti illi dies pietate, & divinorum interessentia, & sacris precibus, & officiis agantur. Instituatur autem populus curatorum diligentia, quid illis diebus fieri, quid non fieri oporteat; & culpam reatus, & reverentiam dierum sanctorum, & mandatorum obedientiam inculcent. Nos autem existimantes, si particulares sancti diœceseon, & civitatum patroni solenni ubique ritu celebrantur; æquum esse, ut etiam universalium patronorum ratio habeatur,

ANNO CHRISTI 1596.

beatur, quæ tantæ provinciæ pietate, ac devotione dignissima est; præsenti decreto universæ provinciæ Aquileiensi festum diem indicimus natalem gloriosissimorum martyrum sanctorum Hermagoræ, & Fortunati, ecclesiæ & provinciæ Aquileiensis patronorum, quotannis die duodecima Iulii duplici officio celebrandum: ut, qui clarissimo fidei testimonio, & triumphali sanguine ecclesiæ Aquileiensis initia dedicarunt, eorumdem gloriosa merita piis supplicationibus prosequamur, & patronos gratis animis agnoscamus, quorum certissimo patrocinio muniti sumus.

Episcoporum pietatem & prudentiam compellamus, & pro dierum festorum solennitate observanda studiose excitamus, ut apud magistratus temporales civitatum attente agant, eorum subsidium, & auctoritatem implorent, ut in ipsis civitatibus, oppidis, castris, & villis festorum dierum observatio omnino vigeat, & populorum devotio, & religio conservetur: qui vero pervicaciores fuerint, & irreligiosi etiam plectantur, ut resipiscant ipsi: alii quid deceat, addiscant.

Quod de genere prohibitorum non est, & profanis locis exerceri potest, hoc idem sacris exerceri non debet. Monemus igitur episcopos, & illorum pietatem, ac religionem requirimus, ut nullo quocumque prætextu, solennitate, actione, etiam alicujus sacramenti ministerio permittant in solo sacro, qua confluentis est populi aditus, aut alibi, quidquam venale cujuscumque conditionis, aut naturæ, constitui, aut vendi; sed indulgentiæ, aut stationis, aut alterius solennitatis ecclesiasticæ tempore, vel alio quovis populorum concursu ab ecclesiæ vestibulo, ac toto ambitu venalia cujuscumque generis omnia & singula, licet sint minimi pretii, amoveant, & opportunis remediis etiam invocato brachio sæculari deducant, & avertant: multo vero magis in ecclesiæ vestibulo quocumque pietatis, & religionis colore mercenarios actus exerceri prohibeant: hæc vero a pietate Christiana, & locorum sacrorum reverentia aliena longe arceri etiam ab ecclesia mandamus, ne strepitu populi divina & sacra perturbentur. Duo vero in primis debent episcopi apud se perpendere; tempus diei festi, quo ad mercimonia, & humanorum contractuum anfractus divertere non decet, ac periculo non vacat: locum, in quo Dei bonitas cum placari supplicantium votis deberet, fraudibus tamen, & mendaciis, quæ frequenter in mercaturæ negotio contingunt, offenditur, & irritatur. Agant vero, ut laudetur Deus, & ministerio pastorali abusus, qui late dimanarunt, ratione aliqua tollantur.

XV.

Sanctorum reliquias in cælo regnantium, quæ viva fuerunt membra Christi domini, & Spiritus sancti templum, in honore haberi pietas præcipit, Christiana ratio suadet. Quia vero deferendi honoris est norma tradenda, ut disposita quadam ratione honor, qui defertur, eluceat: præcipimus episcopis, si qui partem istam nondum expolitam habent, ut in ecclesiis, in quibus est reliquiarum celebriorum quantitas, illas omnes distincto quodam ordine in reliquiarum arte dispositum & expolitum inferant, crystallo singulis thecis superadjecto, ut videri reverenter possint, sit tamen reliquiario adjectum operimentum ex tabula picta, qua imagines illorum sanctorum exprimantur, vel aliquid aliud, quo gloria, qua illi fruuntur in cælis, apte significetur. Reliquiarii locus in parte nobiliore ecclesiæ

A selecto aliquo sacello, aut intra chori septa, aut alibi decenter constitui debet, cui lampas perpetuo incendatur, si per ecclesiæ facultates fieri possit; quod si reliquiæ ex fragmentis minutioribus constent, obvolvantur reliquiæ serico aliquo tenui, in quo sit color sancto conveniens, ex iis, quos illorum sanctorum die adhibere ecclesia solet: obvoluta in reliquiario cum scheda nominis inserto supra crystallo conserventur. Quia vero inter reliquias aliquæ sunt certæ, & separatim habitæ: aliquæ sunt certæ, sed ex pluribus mistæ: aliquæ vel mistæ, vel separatim incertæ, ab antiquitate approbatæ, sed schedarum & nominum vel abolitione, vel consumptione incertæ: de singulis aliquid statuere oportet, ut varietate quadam inscriptionum nec reverentia desit, nec certa, ubi licet, cognitio desideretur.

B

Certis igitur reliquiis, & separatim conservatis, sive extra sericum, quia insignes, sive intra sericum, quia minutiores, statuimus esse per schedulam formatis characteribus inscribendum sancti proprium nomen: iis autem, quæ ex pluribus mistæ sunt, inscribatur: Sacræ reliquiæ sanctorum N. N. N. Si vero ignorantur nomina sanctorum, inscriptio sit: Sacræ reliquiæ sanctorum, quorum nomina ignorantur.

Inter ista episcopos monemus de reliquiis insignioribus, quales sunt, caput integrum, brachium, aut tibia, vel similes, posse illas decentius in vasis propriis, quæ apte manu artificis expolita sint, honesto loco asservari, ut etiam in processionibus publicis, præcipue si sanctorum patronorum sint, efferantur, & publicæ venerationis honore, sacrisque obsequiis in patrocinium, & subsidium apud Deum vocentur: quod tamen animadvertendum erit, ne umquam in processione, qua sanctissimum effertur Eucharistiæ sacramentum, exportentur.

C

Reliquias sanctorum, qui fulgent sicut sol, & tamquam scintillæ in arundineto discurrunt, ostendi populo luminibus accensis convenit ac decet: ut enim, quod debetur sanctorum gloriæ, obsequio religioso præstatur, ita etiam fit, ut piorum excitetur devotio, & eorumdem supplicationes in sanctorum invocationem ad humanarum imbecillitatum subsidia ardentius incendantur.

D

Sacrarum reliquiarum publicam propositionem aliquo solenni die fieri religiosum, & optabile, modo absit superstitio, & avaritia, ac turpis eliminetur quæstus: idcirco statuimus episcoporum diligentia faciendum, ut cum publicæ venerationi in ecclesia sacræ reliquiæ proponuntur, ne permittant capsulas apponi ad eleemosynam colligendam, quæ alibi colligi potest, ibi non debet, quasi ad quæstum, & lucri commodum, non ad pietatem, & devotionem proponantur.

Corpora sanctorum transferri quidem non possunt sine sedis apostolicæ licentia. Reliquiæ insignes de loco ad locum transferri ita demum poterunt, si episcopus decretum in archivo episcopali, & libro particulari servandum ad rei gestæ perpetuam memoriam fecerit, cur id fieri permiserit: translationem vero solennem institui, cum res ita tulerit, præcipimus: de loco nobiliore ad ignobiliorem, ut de civitate in pagum, transferri prohibemus: nec episcopi ferre debent, nedum concedere, ut fiat. Ipsis autem solennioribus diebus, quibus reliquiarum sacrarum vel publica propositio fiet, vel translatio, vel visitatio, curent episcopi, ut moneatur populus, ne comessationibus, & ebrietati se dedat: qui enim sanctorum festiva gaudia celebrant, sanctorum debent vestigia sequi, non suffragiis, &

E

patrocinio se illorum indignos præbere.

Reliquiarum novarum exhibitionem, & publicam propositionem, itemque novorum miraculorum receptionem, etiam in ecclesiis regularium, sacri Tridentini concilii decreto interdictam & prohibitam esse omnes noverint, nisi prius ab episcopo loci recognitæ, & approbatæ fuerint: qui, simul atque de iis compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis, & aliis piis viris, ea faciet, quæ veritati, ac pietati consentanea judicaverit. Quod si aliquis dubius, aut difficilis abusus extirpandus sit, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat; episcopus antequam controversiam dirimat, metropolitani,& comprovincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet: cum nihil inconsulto sanctissimo Romano pontifice novum, aut in ecclesia hactenus inusitatum vel admitti, vel decerni liceat.

Reliquiarum integrum inventarium, quæ in civitate, & diœcesi sunt, in episcopalibus archivis conservari cupimus, & mandamus.

XVI.

Domus Dei, quam decet sanctitudo, domus orationis & sanctitatis, munditie excellere debet; ut fiant in ea rite divina & sacra; postulationes etiam, precationes, & vota Deo solvantur: hanc tamquam sponsam episcopi sartam tectam conservari, & non solum rebus ad sacra peragenda necessariis, & opportunis institui mandent & præcipiant; sed iis etiam, quæ locum decent ornari: solum bene stratum, parietes purgati, cultus universus honestissimus; altaria non constituantur nova; non fiant iconis pictura, vel sculptura cujuscumque ecclesiasticæ historiæ episcopis inconsultis, &,dum consuluntur, proponatur integra plenaque intentio extruere volentium: a sacris enim imaginibus debet omnis picturæ lascivia abesse, ne procaci venustate pingantur, aut curiosius ornentur. Debet historiæ veritas exprimi, pietas excitari. Intra scabellum, sive basin iconis, vel intra thecam iconis, vel post iconem nihil omnino servetur: sint munda, sint expedita omnia. A cornu euangelii,sicubi fuit olim in pariete custodia sanctissimæ eucharistiæ, & adhuc fenestellæ pictam habent, aut insculptam imaginem Christi domini, aut inscriptionem, ex qua colligi posset, ibi esse sacramentum corporis Christi; tollantur imagines, & signa hujusmodi, ne in re maxima errandi occasio præbeatur. In dictis fenestellis bene munitis serventur olea sacra in vasculis argenteis sub sera firma, & clavi. Altaria sint solida circumcirca, ut nihil sit a parte posteriore diverticuli vacui propter sordes avertendas. Ipsa custodia sanctissimæ eucharistiæ vestiatur intus panno serico, seu villuto rubei coloris: in supposito corporali pyxis locetur: in pyxide supponatur corporale, in quo particulæ sacramenti resideant: si tamen pyxis interius sit bene levis, & splendida, atque inaurata, ut nihil asperum, aut inæquale appareat, in ea poterit sine corporali sacramentum reponi: ad pyxidem contegendam adhibeatur velum sericum aureis, sive argenteis lineis distinctum,aut alia ratione splendidum, & conveniens, quo a summo ad imum tota pyxis operiatur: vas, & operculum pyxidis sit ex argento: si pes pyxidis propter ecclesiæ paupertatem fieri argenteus non potest, fiat ex ære; tota vero pyxis inauretur.

Custodia in altari bene firmetur, ne moveri loco possit: pro ipsa vero custodia conopea comparentur colorum ecclesiasticorum, quæ plebani, & curati, A sive sacristani pro temporum, & solennitatum varietate ad custodiam contegendam adhibebunt. Clavis custodiæ firma sit, sit etiam pulcra & inaurata, ubi potest; si minus potest, saltem sit lucida, & chordulæ sericæ rubeæ inserta cum flocco filis sericis & aureis conserto, quæ a plebanis, & curatis diligenter servetur. Intra custodiam nihil omnino sit præter pyxidem, & sacramentum.

Fornix, textum, pavimentum, munditie & cultu splendeat:parietes omnes scriptionibus quibuscumque mundentur: vasa lapidea pro servando oleo ab ecclesiis asportentur: frustra imaginum sanctorum, ipsæque imagines, quæ vetustate consumptæ sunt, & alia ecclesiastica lacera, seu fracta quæcumque combustibilia incendantur, & mittantur cinères in B piscinam sacrarii.

Sepulcra, quæ fiunt in ecclesiis, præcipimus opere presso extrui, ut nihil emineat, quod incedentibus impedimento sit. Ecclesiæ pavimentum servetur integrum, nec rumpatur nisi ob sepulcrum muro & fornice construendum. Cruces, calices, nomen venerabile Dei, imagines Dei & sanctorum insculptæ, sive inscriptæ sepulcris, vel in solo ecclesiæ, quamprimum omnino tollantur; nec ligneæ cruces mortuorum tumulis in cœmeteriis figantur, ne sacrorum signorum conculcatione irreverentiæ culpa committatur.

Fenestræ ecclesiarum, quibus a privatorum domibus in ecclesiam introspicitur, vitris & clathris C ferreis muniantur, nec aperiantur.

Sumptus omnes, qui ad ornanda altaria necessarii sunt, fiant ab iis, a quibus ante fieri consueverant.

Missalia non tolerentur, quæ non sint post concilium Tridentinum correcta,& a Pio quinto edita.

Quod fuerat antiquis temporibus pie & laudabiliter institutum, posteriorum temporum iniquitate a recto sui ordinis instituto deflexit; vigilantibus enim populis apud ecclesias, & memorias sanctorum nocturno etiam tempore frequentantibus, nihil fuerat olim vel petulantia corruptum, vel sacrilega temeritate fœdatum: quod posteriorum temporum nequitia & graviorum malorum comD missione obsolevit. Auditum vero est adhuc quibusdam locis mulieres vigiliis sanctorum in ecclesiis pernoctare: quod ne fiat, neve prætextu pietatis aliquid gravius contingat, statuimus,prædictum agendi vigilias ritum omnino tollendum esse, ac modis omnibus ab episcopo delendum, ne, quod est summe periculosum, vel conniventia, vel negligentia perseveret.

Ecclesiam, in qua fiunt sacra & cultus divinus eo ordine peragitur, externis vacare impedimentis convenit: idcirco decernimus concursationes pauperum, quorumcumque etiam miserabilium, qui celebrantibus & orantibus in ecclesia impedimento sunt, ab omnibus ecclesiis, cum sacra fiunt, arE cendas esse: permittantur autem pauperes in ecclesiæ foribus eleemosynæ petendæ causa consistere; modo ne vocibus obstrepant, ut exaudiantur & divina perturbent.

In ecclesia, quæ domus est sanctæ conversationis & pietatis, diversari honestissime æquum est, ut etiam apostoli dicto monemur, qui præcepit mulieres velari propter angelos Dei. Curandum est igitur per episcopos, ut in ecclesiis, dum sacra celebrantur, mares distincto ordine a feminis maneant, & feminæ non nisi velato capite in ecclesiam ingrediantur: quod ubique servari etiam juxta doctrinam apostolicam æquum esset.

Deambulationes, excursationes, pervicacem curiosorum petulantiam longe ab ecclesia arcendam decernimus;

decernimus; ita acta judicialia, tractatus sæculares, instrumentorum, & contractuum quamcumque speciem; item repositiones mercium, tabularum & quorumcumque profanorum in ecclesiis omnibus fieri prohibemus: quod regulares etiam in suis ecclesiis diligenter servabunt.

Quibusdam locis abusu inductum, quotidianaque consuetudine receptum est, ut humili orti loco homines & conjugati, licet non desint clerici, qui munus hujusmodi obire possent; nec habitudine animi, nec decenti corporis cultu apti, ministeria in ecclesiis exerceant, quæ clericorum propria sunt; celebrantibus ministrantes, altarium ornatui & ecclesiæ totius cultui servientes; cum tamen ista omnino ignorent, & a re sacra & sacris hærente tractanda & custodienda alieniores habeantur & appareant. Idcirco sacrorum canonum constitutionibus inhærentes, quibus cavetur, ut in pagis & in villis, nedum in civitatibus & opidis, curati clericum apud se habeant, qui minorum ordinum officia exerceat; curent episcopi omnibus, quibus fieri potest, locis, in omnibus ecclesiis curatis tam civitatum, quam oppidorum, pagorum & villarum, stipendium ei solitum assignari; qui cum sæcularis sit & conjugatus, ac ineptus, totius ecclesiæ curam hactenus gessit; deinceps attribuatur clerico, qui sacerdoti celebranti cum superpelliceo ministret, cum psallente cantet, lectiones in ecclesia legat, ecclesiam & altaria curet, doctrinam Christianam doceat, toti ecclesiæ munera minorum ordinum obeundo præsit, & sub sui sacerdotis obedientia & disciplina vivat.

Hic autem clericus ætatis ejus sit, ut hoc obire officium possit, natalibus habilis, grammatices non ignarus, ad disciplinam & peritiam literarum non ineptus, voluntate & sacramentorum frequentia a pietate non alienus, in habitu, ac tonsura clericali assiduus; ut spes sit, illum aliquando gradatim ad sacerdotium pervenire posse.

XVII.

Ut ecclesiarum bona & jura integra conserventur, ne vel temporum injuria, vel usurpantium cupiditate, quorum insidiis undique circumveniuntur, pereant; mandamus omnibus & singulis episcopis, ut cum primum facere potuerint, curent librum confici, in quem referantur episcopalis mensæ census, reditus, bona, prædia, jura, & jurisdictiones, & feuda cum finibus, attinentiis & pertinentiis illorum, & in illorum singulis notis exprimantur privilegia, tituli, seu concessiones & legata ita clare & specifice, ut primo liceat intuitu recognoscere res ipsas, & universa ecclesiæ, seu mensæ episcopalis integra jura; quod sit perpetuum episcopalium jurium monumentum.

Curent præterea episcopi, ut fiat item liber, in quem referantur clara & distincta scriptione dignitates, præbendæ, ecclesiæ parochiales, curatæ, & quæcumque beneficia tam simplicia, quam vel residentiæ, vel curæ animarum obligationi obnoxia, cum privilegiis, jurisdictionibus, prædiis, reditibus, censibus, adjunctis finibus locorum, ac titulis eorum jurium præfatorum ad futurorum temporum memoriam, & ecclesiasticorum jurium conservationem: quod ipsum negotium licet prima specie laboriosum & difficile videatur, non magno poterunt episcopi negotio per vicarios foraneos, seu alios ministros idoneos perficere; atque idem curent a capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum fieri.

A Cum vero ad rectam administrationem non minus pertineat possessa conservare, quam amissa & usurpata recuperare, statuimus per episcopos diligenter urgendum, ut a libris mensæ episcopalis, capitulorum, & quorumcumque beneficiorum partitæ, quæ non exiguntur, decerpantur, & in libellum particularem referantur: postremo procuratoribus injungant, ut super earum singulis experiantur non minus scite, quam prudenter, ut amissa, ut usurpata juris mediis recuperentur; recuperationes vero ad singulas partitas mandent adscribi, ut ipsæ etiam in earum, quæ exiguntur, numerum integre referantur.

Locationes bonorum ecclesiasticorum ultra triennium sine apostolica concessione sub pœna a jure statuta fieri prohibemus: permutationes bonorum ecclesiæ sine concessione apostolica, infeudationes

B & emphyteuses contra sacrorum canonum ordinationes & juris tramitem attentari non debere edicimus: attentata in contrarium, cassa & nulla declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, cassamus & annullamus, & qui contra fecerint, obnoxios pœnis juris declaramus.

Ut autem sacrilega usurpatorum cupiditas statum agnoscat suæ perversitatis & a malo desciscat, in omnibus ecclesiis curatis præcipimus & mandamus, in tertia dominica cujuscumque mensis intra missarum solennia promulgari populo decretum sacri Tridentini concilii sessione 22. cap. 11. de reformatione in linguam Italicam conversum: Confessores vero præcipimus omnes serio moneri, ut

C pœnitentes super usurpationibus præfatis confessionum tempore examinare studeant.

Episcopos autem per misericordiam Dei obsecramus, ut memores officii & muneris sui intelligant ecclesiarum & Christi patrimonii esse se administratores; mysteriorum vero Dei dispensatores, ut in altero libera sit exhibitionis & donationis commissa potestas: in altero vero facultas limitibus certis adstricta, quos transilire non liceat. Neque vero carni & sanguini de terris, ac bonis ecclesiæ dandum, aut impertiendum, etiam ratione censuum, novarum infeudationum & novæ emphyteuseos, ut terrarum & prædiorum ecclesiasticorum patrimonialium forma confundatur, & continuetur agro-

D rum series, quam posteri non agnoscant, & in ecclesiis successores non intelligant: meditentur vero extremi diei rationem illam, quæ districto Dei judicio subjicietur, ne sibi temporalis patrimonii incremento salutis & æternæ vitæ interitum comparent, & lucri specie perpetuam & inevitabilem exitii perditionem subeant.

Avaritia, quæ est idolorum servitus, aliena iniquius rapiente, & ad id quod suum non est, cupiditatem & manus extendente, nedum proprium cupidius retinente, quam Christianam decet caritatem, ferendum non est, ut cum jurium ecclesiasticorum jactura, qui percrebuerant abusus perseverent & progrediantur: fit autem, ut administrato-

E res redituum & censuum ecclesiasticorum multa ad suum commodum trahant; & dum factis rationibus administrationis debitores apparent; tum pro eo, quod debent, censum livellarium super suis bonis ecclesiæ constituant; ac ut suæ perversitatis solatium in promptu habeant, ita facile adducuntur, ut plura in suos usus insumant, quam in ecclesiæ commodum: alterum sequitur, ut omnes certatim ecclesiarum administrationes cupide potius, quam ambitiose, quærant, cum tamen livellationes hujusmodi a parte venditorum iniquæ, a parte emptorum minus licitæ appareant: quod ex

bulla

bulla Pii quinti de censibus satis liquet. Idcirco A opportuno remedio hujusmodi malo occurrentes, primo declaramus inhabiles omnes & singulos, cujuscumque conditionis, nominis, ac tituli bonorum ecclesiasticorum administratores, qui sunt debitores, & debita non solidarunt, ad eamdem administrationem recipiendam, donec, quod debent, integre persolverint: eorumdem vero electionem tamquam non legitimam, & contra juris ordinem, & rationem factam, cassam, & nullam declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, & annullamus: secundo livellationes quascumque per debitores ecclesiarum, aut alios, modo quo præfertur, etiam ratione censuum non solutorum factas, nullas pronuntiamus: tertio filios, & heredes debitorum jam defunctorum, donec integram summam defunctorum nomine debitam persolverint; inhabiles ad B ecclesiarum administrationem, quibus aliquid eo nomine debent, dicimus, & declaramus.

XVIII.

Diœceseon latitudo efficit, ut cum episcoporum oculi in particularia quædam locorum facta, & necessitates assidue intendi non possint, expediat ministros distributis in diœcesi regionibus habere, quos ipsarum regionum portionibus vicarios foraneos præficiant. Horum episcopi fideli ac diligenti opera ad multa ut poterunt, in primisque ad executionem illorum, quæ synodalibus constitutionibus præscribuntur, ac mandantur ad continendos ecclesiasticos officio, ecclesias ornatu, populos pietatis lege, & ad ea, quæ paucis capitibus perstringemus, cum ex his aliquando quasi fundamentis majorum possit progressionum materia excitari.

Vicariorum foraneorum munus præcipuum est, quæcúque de constitutionibus, reparationibus, instructionibus, exornationibus ecclesiarum, sacristiarum, capellarum, altarium tam particulariter, quam generaliter mandata sunt, curare ut non modo executioni mandentur, sed ut bene mandentur: præterea illa etiam, quæ de honestate in ecclesiis servanda, de ordine, & celebratione missarum, & alia omnia, quæ curatorum diligentiæ commissa, & mandata sunt, tam respectu ministerii sacramentorum, quam aliorum quomodocumque ad ipsorum curatorum munera spectantium, curare, & exequi debebunt. Præterea vitam, mores, habitum, conversationem, suspiciones rationabiles de vita, & moribus clericorum intra fines commissæ regionis videant, extra judicialiter corrigant, emendare contendant. Si quid tamen vel incorrigibilitate, vel rei natura gravius inciderit, ad episcopum diligentissime perferant: quæ autem hujus generis fecerint, aut curarint, ea scripto comprehendant, ut quandocumque requisiti, rationem reddere administrationis suæ valeant.

In re, & juribus ecclesiasticis servandis, tuendis, & recuperandis solicite particularium locorum curatos urgeant, ne quid vel negligentia pereat, vel potentiorum vi & cupiditate usurpetur. Si quid insolentius alicubi fiat, statim episcopo significetur.

In camerariorum electione, redituum ecclesiarum dispensatione, rationum redditione, reliquorum solutione, curent ea tolli, quæ vel impedimentum afferunt, vel damnum inferunt: præterea confinia terrarum, & bonorum ecclesiæ, præcipiant curatorum particularium sedulitate perfici; negligentes excitent, & ad bonum adducant.

De congregatione casuum conscientiæ singulis mensibus habenda, vicarii foranei præcipue agant, ut numquam prætermittatur: illam vero servato ordine vocent: mense ante futuram congregationem exhibeant clero suæ regionis duos, aut tres casus in congregatione excutiendos & decidendos. In congregationibus servetur ordo, ut statuta die, quæ festa esse non debet, summo mane omnes ad suum vicarium conveniant, & facto ab omnibus sacro cum missa de Spiritu sancto fiat congregatio, in qua casus ante exhibiti decidantur. Ad congregationem evocentur omnes, qui sunt de regione vicarii: contumaces pœna pecuniaria plectantur: mulctæ in expensas congregationis, librorũ emendorum, & cursorum discurrentium insumantur: liber penes vicarium sit, successori pro tempore tradendus, in quo scribantur congregationes cum die, mense, & anno; ipsi etiam casus, & decisiones, præsentia curatorum, qui congregationi interfuerunt, absentium vel excusatio legitima, vel contumacia, itemque contumaciæ pœna.

Si quis ter contumax fuerit, ad episcopum deferatur, ut remedio graviore contumaciam luere discat. Decisionum exemplum singulis mensibus ad episcopum perferendum curet.

Tempore congregationum frugalitas servetur inter omnes, qui convenient: dum corpus alitur, lectura aliqua sacræ scripturæ condiatur mensa, alatur animus; ante, & post fiat benedictio, & gratiarum actio, inchoante vicario, & prosequentibus reliquis.

Quæ de curatorum residentia præsenti synodo C decreta sunt, vicarii, ut observentur, studiose curent: super illorum recessu a cura ex causa rationabili servandum curent, quod proprio de residentia curatorum capite statutum est.

Præterea illorum munus sit, cum aliquis ex curatis suæ regionis ægrotare cœperit, invisere; si gravius se habuerit, curare diligentius, ut necessaria tam spiritualia, quam temporalia illi ministrentur; si obierit, in suo libro scribant obitum cum die, mense, & anno, statimque episcopum moneant: curabunt vero interim tam vivente curato in ægritudine, quam mortuo, ne cura animarum detrimentum patiatur: rerum, bonorum, quæcumque in D vita possederit, curam diligentem habeant, ne quid fraudis in præjudicium eorum, qui succedere de jure debebunt, committatur, invocato etiam super his, si opus fuerit, brachio sæculari, exceptis calicibus, missalibus, & paramentis tam ex auro, quam ex alia materia conflatis; quæ constitutione Pii quinti ecclesiis, de quarum fructibus facta sunt, tradenda hoc casu, & incorporanda omnino curabunt.

Ex sacerdotibus alienigenis si quis in regionem venerit, ne admittatur ad celebrationem missæ, nisi licentiam a foro episcopali obtentam in scriptis habuerit: illos autem, qui tamquam peregrini ad missarum celebrationem admissi sunt, in curam E animarum intrudi non permittant. Cooperatores, seu capellanos quoscumque non permittant, confessiones audire, & sacramenta ministrare, nisi licentiam in scriptis obtentam ostenderint: eos, qui contra præmissa ire præsumpserint, ad episcopum deferre studeant.

Cum vero contigerit, dictos vicarios ad revisionem ecclesiarum suæ regionis excurrere vel ordinarii officii sui obligatione, vel mandato speciali, tum eis non liceat quidquam ne minimum quidem pecuniæ, aut ab ecclesiis, aut ab earum camerariis exigere, seu petere, nec sponte oblatum accipere: si contra fecerint, eos declaramus ex nunc pœnas juris a sacro concilio Tridentino indictas incurrisse;

ANNO CHRISTI 1596.

risse; ut satisfacere ejusdem dispositioni non omittant. Victualia modeste exhibeantur, ut nihil inter ecclesiasticos appareat indecorum, nihil superfluum; omnia moderationis ecclesiasticæ lege temperata.

Declaramus autem decreta hactenus edita non afficere, aut lædere jura capitulorum ecclesiarum cathedralium fundata in privilegiis & indultis apostolicis.

XIX.

Monialium, quarum dicata Deo virginitas diligenti episcoporum vigilantia custodienda est, ingressum ad monasteria, disciplinam, vitam regularem, & pietatem, tamquam certissima regularis perfectionis fundamenta, attente inspicere, attentius promovere, & summa solicitudine tueri ac defendere, episcopali solertiæ convenit. Nos vero ex alieno sumenda potius, quam depromenda de nostro in medium hoc de genere proponemus: ita tulerunt res, quæ modo nostræ sunt officio, & obligatione: quod tamen cœptum est, auctore Deo & duce, longius etiam eodem favente Deo ad perfectum aliquando adducetur.

Tria sunt, quibus præcipue monasticæ disciplinæ status conservatur, & augetur; sufficiens communis victus, devota regulæ observantia, pia sacramentorum frequentia: ad quæ si accedat pastoris vigilantia, Deo favente sperandum est profici vel plurimum posse. Quia tamen aliqua antecedunt, ut receptio, habitus, & professio; quædam vero etiam subsequuntur: de singulis statuere non modo utile, sed necessarium existimamus.

Primo igitur quærant, & investigent episcopi, quot sint reditus monasteriorum, vel quæ eleemosynarum quantitas; & in sibi subjectis ordinarii, in aliis apostolica auctoritate sibi pontificia constitutione attributa, adhibitis superioribus regularibus, præstituant numerum monialium, quæ in monasterio ali possint. Si plures sint, quam ali commode possint, decedentibus aliquibus non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo, ut adæquatis facultatibus possit sustentari: quod districte præcipimus observandum; ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia. Interim vero curetur, ut ipsis monialibus, vel ipsarum industria, vel publicis, & privatis eleemosynis subveniatur, dispositis etiam per ecclesias capsulis, in quas caritatis subsidia conferantur.

Quia vero monasteria, quæ opibus olim affluebant, actorum seu procuratorum negligentia, sive potentiorum usurpatione collabi ita solent, ut egere incipiant; & ad pastoralem pertinet solicitudinem, quæ cadere cœperunt, auctoritate & subsidio fulcire, ne corruant: omnes & singulos episcopos hortamur in domino & serio monemus, ut omni studio curent, quo monasteriorum terræ, reditus, census & jura recuperentur; agant apud locorum magistratus, procuratores dicto excitent, monialium protectores, seu conservatores incendant, omnia conentur, ne coram Deo negligentiæ arguantur, & socordiæ apud homines. Quod si idem sit numerus re imminuta, qui integra fuit, nec restitutionis spes ostendatur: cogitent episcopi de numero paulatim minuendo per obitum monialium, facto abbatissis, seu priorissis gravi præcepto, ne de receptione alicujus ad monachatum aut tractent, aut deliberent se inconsulto. Nisi enim præsenti remedio occurratur, erit magnopere timendum, ne multorum annorum ære alieno, quod necessitate contrahitur, universus monialium status opprimatur; quem consultius minui ex parte aliqua, quam totum extingui, permittendum. Qua ratione si augeantur monasteria legatis piis, & novis reditibus: æquum est, servatis quæ servanda sunt reliquis, numerum etiam monialium augeri.

Communis debet iis esse victus, quarum communis est domus, & vestitus, & regula; neque enim illa, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari, aut mutari possunt. Idcirco, sicubi fieri solitum est, partitiones de reditibus monasterii tam tritici, quam vini (quæ fiebant inter moniales, ut quæque portionem haberet, & inde sibi victum sufficeret) damnamus & abolemus: & sub interminatione divini judicii, & pœna excommunicationis in singulas consentientes; in universitatem vero, interdicti ingressus ecclesiæ inhibemus, ne in posterum fiant, aut fieri per ipsarum monialium præfectas, abbatissas, seu priorissas permittantur: ipsis vero abbatissis, seu priorissis, sub pœna privationis ab officio præcipimus, ut quod contra præsentis constitutionis tenorem viderint vel cognoverint attentari, aut fieri, episcopo statim significent, quo abusus veteres tandem aliquando tollantur.

Quia in unaquaque re dantur certi gradus, per quos ad majora aspiratur, & ascenditur, atque hunc ordinem non in humanis tantum, sed in spiritualibus & divinis etiam inveniri nemo negat: ita, ubi corruptela vetus radices egit, quas si statim evellere vi conemur, corruptum antequam sanetur, etiam ipsum ruet; curandum, ut remedia hujus generis omnia in rationem quamdam temperentur, ut si minus celeriter, tuto certe sanare veterem morbum valeamus. Decernimus igitur in monasteriis monialium, ubi jam certus hac de re ordo, & cum ratione consentiens statutus non est; moniali aliqua, cujuscumque religionis & ordinis sit, decedente post harum constitutionum promulgationem, & sanctæ sedis apostolicæ confirmationem, statim abbatissam, seu priorissam, cum sua vicaria, vel, ea impedita, cum alia moniali ex maturioribus ætate, & prudentia, debere thalamum, & omnia quæ in eo sunt, cujuscumque generis & qualitatis, nomine monasterii facto diligenti inventario in tenutam & possessionem accipere, eaque referre omnia in commune monasterii vestiarium, illata pecunia in commune monasterii scrinium. Thalami etiam claves apud se retinere pro munere officii sui, ac de his omnibus quamprimum per literas episcopum admonere, si quid hoc de genere præcipere voluerit; non obstante monialis ipsius, dum viveret, electione discipulæ, & ejusdem destinatione, etiam cum abbatissæ, seu priorissæ, aut capituli monialium licentia ad futuram thalami, & rerum successionem: quæ omnia, tamquam juri, rationi, & ipsis regulæ substantialibus contraria, nulla declaramus, & quatenus opus sit, annullamus, & cassamus, declarantes neque abbatissam, neque priorissam, neque moniales cujuscumque pactionis, conventionis, & concordii vigore ad hujusmodi executionem obligatas fuisse, aut obligari potuisse, cum ex altera parte subsit certissima obligatio non conveniendi, seu conventa non observandi.

Abbatissas, seu priorissas, & earum vicarias, tamquam monasterii præfectas, serio monemus, ut inter suas moniales crebro agant hac de re, ut omnes discant nihil possidere se proprie; usum habere in vita; in morte nullum dispositionis actum habere, aut habere posse, etiam consentiente præfecta; cujus partes sunt dispensare, non dissipare. Hæc est enim dissipatio regulæ, quæ nec in vita, nec in morte

morte proprietatem regularibus reliquit; &, si quando a moniali ægrotante fuerint requisitæ, ut alii vel supellectilem dent, vel thalamum, pie instruant hoc non licere; ægræ partes esse, si quid in vita commisit, lacrymis, dolore, & pœnitentiæ sacramento expiare, non superaddere nova piacula, quibus fœdius anima ad tremendum Dei judicium exitura deturpetur: si qua licentiam testandi, aut quoquo modo disponendi, aut aliquam eligendi, seu nominandi, quæ succedat, de facto dederit, declaramus eam ab officio ipso facto privatam,& depositam, eamdemque in perpetuum declaramus ad idem officium, & alia quæcumque in eadem religione obtinenda, inhabilem. .

Has vero constitutiones, cum primum a sancta sede confirmationem acceperint, præcipimus, ubi monasteria reformata non sunt, abbatissis, seu priorissis, & monialibus, in linguam Italicam versas a vicariis, seu specialibus nuntiis episcoporum (ubi disciplina monastica reformationem nondum accepit) legi, declarari, & intimari, ac de hujusmodi intimatione in actis cancellariæ episcopalis scriptionem fieri diligentem.

In monasteriis, in quibus proprietas exulat, & omnis affectio corrupta, servetur illa rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deest; quæ in egestate rerum copiam habet, & nihil omnino habet: si quid enim est, hoc habet usu, non affectu; quæ quidem dives inopia in omnium monialium domos & vitam pastorali prudentia & vigilantia invehenda est.

Communis esse debet monialium mensa, ad quam omnes, exceptis ægrotantibus, convenire debent, ac tenentur. Pactiones, sive consuetudines, quæ corruptelæ sunt, ut tantum pecuniæ detur ei, quæ ad mensam communem non accedit, rejicimus & nullas dicimus; & quæ vel observarint, vel ut observentur, institerint, mensis unius voce in capitulo privamus; aut alia pœna, quæ abbatissæ, vel priorissæ loci, aut vicariæ, si principales impeditæ fuerint, conveniens videbitur, plecti mandamus.

In mensa communi non desit spiritualis aliqua lectio, qua corporales cibi suaviter condiantur: debent enim, quæ Deo vivunt, spiritu magis vivere, ut licet necessitati corporis serviant, plus tamen animo semper tributum velint: liber vero ad lectionem mensæ adhibendus a confessario probetur.

Silentium, obedientia, humilitas, caritas, ac reliquæ Christianæ virtutes inter regulares personas gemmarum clarissimarum loco sint, quibus præcipue monialium domus & familia exornetur.

Quæ a regula nomen ducunt, eam, cui se professione solenni adstrinxerunt, nosse regulam debent. Episcoporum igitur diligentia efficere debebit, ut regula inter moniales (ubi hactenus omissa fuit) lingua Italica ab aliqua ex monialibus, quæ lectioni obeundæ aptior fuerit, & ab abbatissa, seu priorissa deputabitur, frequenter legatur: atque illa quidem in duas distinguatur partes, ita ut quotidie legatur aliquid post conventualis missæ officium vel in choro, vel alibi, ubi commodius possit, de tribus, quæ emittuntur in professione, votis, ut sæpissime inculcentur & auctore Deo aliquando hæreant; alia vero per ordinem, ut quolibet festo die legantur quatuor, aut quinque capita, & a fine in principium redeatur, numquam vero intermittatur. Inter legendum abbatissa, seu priorissa moniales moneat, & redarguat, si quid minus servetur, aut negligatur: excitet vero ad correctionem & ad futuræ gloriæ cupiditatem, igniculos addens, & semina Christianæ pietatis: si quid pœnæ a regula ob quodcumque commissum, aut omissum statutum est, hoc præfecta exequatur; si fuerit oppositum impedimentum, confessarium consulat, episcopum moneat.

Statis horis tam matutinis, quam diurnis, & vespertinis, præfectæ curent, ut omnes moniales in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas conveniant, & in ea non nugis & collocutionibus operam dent: nulla vero monialis quocumque prætextu excusetur a choro, nisi vel ægritudinis causa, vel ægrotantium custodia, vel justi impedimenti excusatione; quam præfectarum munus erit cognoscere, &, si legitima fuerit, etiam admittere. Quæ in chorum non venerint, pœna regulæ, aut alia etiam graviori, pro culpæ modo, a præfecta plectantur; ac, si contumacius perseverarint, episcopo significetur, & medicinam conficiat ipsi ægritudini accommodandam.

Admoneantur sanctimoniales, ut saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorũ faciant, & sacrosanctam eucharistiam suscipiant, ut eo se salutari præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter superandas. Quod festis solennioribus anni, item beatæ Mariæ virginis, & sanctorum apostolorum, omittere non debebunt. His attribuatur confessarius ætate, & prudentia maturus, vita, moribus, & doctrina probatus: qui etiam pro opportunitate norit aliquid e sacris scripturis depromere ad spiritualem ipsarum jucunditatem, & perfectæ vitæ progressionem: præter ordinarium alius extraordinarius ab episcopo eisdem bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Seniorum monialium partes sunt, juniores ad sacramentorum frequentiam, & omnes alios pietatis, & devotionis actus invitare verbo, exemplo, caritate; ut ad juniorum modestiam, ac religionem pertinet, omnia, quæ in regula sunt, præcepta observare, ad ea se assidue exercere, & nihil omittere illorum, quæ ad regularis perfectionis implementum spectare aliqua ratione possunt.

At vero non exigua est educationis vis, qua fit habitus difficile mobilis, & par naturæ habilitas quædam: quo uno præcipue nititur morum & vitæ bene agendæ fundamentum: hoc attendant episcopi, sicubi adhuc non est instituta ratio virginum ad sanctimonialium perfectionem traducendarum; & omnino prospiciant, ut quamprimum in singulis monasteriis instituatur novitiatus, in quem tam præsentes puellæ, quæ degunt in monasteriis apud seniores, ibique in probatione morantur; quam omnes, quæ in futurum ad monasticam vitam aspirabunt, recipiantur. Quæ illuc vel suo dissensu, vel parentum, aut propinquorum impedimento divertere noluerint, dimitti a monasterio volumus, nec eis suffragetur superiorum temporum abusus, aut pactio, sive concordium cum monasterio, aut monasterii præfectis alias initum: quam pactionem, seu conventionem iniri non potuisse declaramus contra commune bonum monasterii; initam vero non tenere, nec quemquam obligare. In primis vero abolemus, & extinguimus in omnibus provinciæ Aquileiensis monasteriis monialium discipularum nomen, & usum, quo solebant moniales puellam tam ex consanguineis, quam ex alienis, recipere in discipulam, illamque educare, & usque ad professionem in monastica disciplina in proprio thalamo exercere. Inde enim, ut est sexus, & sæculi infelicitas, parum boni oriebatur, utinam nihil vel mali vel scandali: in primis vero educationis dissimilitudo, & educantium diversitas nihil hactenus

ANNO CHRISTI 1596.

hactenus effecit, in quo non incompositio quædam, & dissonantia videretur, uniformi aliquando ratione, & disciplina temperanda: quod novitiatus unico remedio favente Deo fieri poterit.

A tempore novitiatus e septis monasterii exire novitiis nullatenus permittatur. In novitiatum nulla recipiatur sine habitu regulari. Ad habitum nulla nisi major duodecim annorum: at vero antequam inducatur in monasterium, de libero ejus consensu interrogata ab episcopo, vel vicario generali, aut aliquo ab eis deputato, inducetur in ecclesiam interiorem, ubi sacro audito, & accepta sanctissima communione de confessarii, aut alterius manu, juxta morem locorum, assumet ab eodem habitum regularem, & in novitiatum recipietur; ac finito tempore novitiatus, & probationis, quod minus non sit anno, si decimum sextum ætatis annum impleverit; (quod scripto authentico constare debebit) & interrogata ab episcopo, vel vicario ejus generali de pio illius consensu, & libera voluntate certum testimonium dederit, ad professionem recipi liceat. Optamus autem, ut vetus monialium solenniter velandarum mos oblivione, ac desuetudine pene antiquatus ad usum pristinum instituto & ritu proprio revocetur; modo intra monasterium fiat.

Novitiatum visitet singulis mensibus abbatissa, seu priorissa cum vicaria, & significet episcopo statum illius & puellarum disciplinam & præfectæ diligentiam.

Vsu pene locorum omnium receptum est, ut puellæ, quæ disciplinæ & educationis locum alibi non inveniunt, in monasteria consentientibus episcopis recipiantur & ibi pietatem discant, & moribus pene ecclesiasticis instituantur; ut, quo se contulerint, vel nuptui etiam traditæ fuerint, domos, familias, filios, pietatis ac religionis tacitis quasi documentis, quod a pio vitæ exemplo colligitur, imbuant & erudiant; quod ad gloriam Dei & salutem animarum pertinere nemo negarit. Ne tamen, quod passim fit ad commune bonum, communem afferat & insignem regularibus domibus jacturam: decernimus, (quod multis jam locis factum audivimus, probavimus, ac imitari affectamus) quamprimum monasteriis monialium, quæ puellarum educandarum studium non refugiunt, aliquam in ipso monasterio partem aptari a monialium cellis separatam, in quam recipiantur puellæ educandæ, & ibidem erudiantur. Sit autem una omnium magistra, cujus dicto puellæ omnes pareant, a qua una omnes addiscenda addiscant: primum doceantur doctrinam Christianam, officium beatæ Mariæ virginis, septem psalmos pœnitentiales, coronam & rosarium; acu etiam pingere & alia facere, quæ ad sexum muliebrem honestandum & familias industria tuendas pertinere possunt. Hæ vero si semel ante finitum educationis tempus exiverint, vel eductæ fuerint a monasterio, spem deponant restitutionis.

Salarium pro qualibet puella assignatum totum abbatissæ, vel priorissæ solvatur, unde victus puellis, magistræ vero aliquid commodi ultra victum propter docendi laborem suppeditetur.

Alium educandarum puellarum modum abolemus, ac tollimus, ut jam illa, quæ mercimonii & irreligiosi lucri cupiditatem non olent modo, sed vere habent, a sanctimonialium domo, quæ proprium non in re modo, sed in ipsa voluntate abnegarunt, longissime arceantur.

Clausuram monialium, si episcopis subsint, ordinaria; sin minus, apostolica auctoritate juxta Tridentini concilii decretum ab ipsis revideri, vel apostolica delegata auctoritate, vel ordinaria convenit & reformari: in primis circa viridaria & hortos inspicienda muri altitudo, arborum a muris distantia, in ipsis septorum muris foramina tam intus, quam extra, ut diligentissime virginum Deo dicatarum conservationi prospiciatur. Portas ingressus in monasterium bene muniendas, numquam nisi ex causa necessaria aperiendas præcipiant. Parlatorii vero interior porta sera & vecte præsertim claudatur: clavis ab abbatissa, seu priorissa, aut vicaria servetur: in parlatorio a parte monialium nihil omnino fit, quo porta interius obserari possit; si fuerit aliquid cum moniali a quoquam agendum, petat ipsa monialis a præfecta monasterii licentiam & clavem: expedita collocutione obserata porta clavem restituat: in quo statuimus observari, ut patres & matres etiam sine licentia (quoad fratres vero decernimus servandum, quod est episcoporum diligentia hactenus constitutum) possint suas vel filias, vel sorores alloqui: si alius extra hos fuerit, qui alloqui monialem velit, licentiam in scriptis ab episcopo obtineat: hi tamen non permittantur alloqui sine licentia abbatissæ, sive priorissæ, & præsentia auditricis: ubi vero ordo jam institutus est prædicto exactior, ille ibi servetur.

Feminis, quæ meretricium exercuerunt, aut quarum honestas in dubium revocata aliquando fuit, cum monialibus tractare, loqui, negotium habere nullatenus concedatur, etiamsi causa prætendatur honesta; de qua tamen bene suspicari tutum omnino non est.

Episcopi ingressum nulli concedant, nisi ex causa necessaria & in scriptis; ipsi vero numquam ingrediantur, nisi ex causa necessaria, & observent constitutionem Gregorii XIII. latam die 23. Decembris MDLXXXI. ut censuras pontificias declinent.

Liber conficiatur in quolibet monasterio, in cujus parte scribantur omnia nomina & cognomina & patria monialium viventium. Sit pars libri attributa scriptioni monialium morientium: tertia pars contineat nomina novitiarum cum die, mense, & anno receptionis: quarta pars habeat professiones cum die, mense, & anno, & professarum nominibus, cognominibus, & patria.

Præter hunc librum habeatur item liber puellarum quæ educantur: scribantur in eo in prima facie paginæ nomina, cognomina, & patria puellarum educandarum cum die, mense, & anno ingressus, & cum assignata quantitate pecuniæ, aut illius speciei, quæ fuit attributa pro cujuslibet victu: ex altera parte scribantur quæcumque exhibita ex attributis pro victu.

Vterque liber sit apud præfectam monasterii, sive abbatissam, sive priorissam, & diligenter custodiatur; & episcopo, quandocumque voluerit, ac requisierit, sit in promptu: appareat vero, ut in reliquis, in his etiam diligentia illarum, quæ præfecturæ munus susceptum habent, ut laudem mereantur & præmium in cælo bene gestæ provinciæ.

Multo vero plura statuenda pro bono sanctimonialium statu viderentur, nisi cogitandum esset de domini sententia, qui cum multa apostolos docere & præcipere eisdem haberet, illa reticuit quæ portare tunc non possent, in aliud tempus extrahenda, cum habiliores ad intelligendum facti essent. Nos vero si de monialium domibus in provincia bene constitutis cogitamus, hæc quæ jecimus fundamenta illo pertinebunt, ut quod præsentibus decretum putavimus, jam factum laudemus: si vero illarum rationem habemus, quæ principia & bases, quibus

ANNO CHRISTI 1596.

quibus sustententur, adhuc non habent, satis multa A statuimus, ut quæ modo portare non possint inculcare supervacaneum videatur. Quod de reliquis etiam ad gubernium ecclesiasticum pertinentibus eodem consilio decrevisse & statuisse nos per Dei gratiam non pœnitebit.

Presbyteros sæculares ac regulares sine expressa licentia episcoporum decernimus non permittendos, ut in ecclesiis monialium episcopis subjectarum celebrent.

Ac ut laudamus quod multis jam factum locis audivimus, ita ubi non est institutum, decernimus instituendum, ut musicas laicorum, seu clericorum, in monialium ecclesiis episcopi non permittant, nisi licentia præcedente.

Extremum hoc episcopos monemus, accurate B prospiciendum, ut incongruæ cuidam rei, quæ inter monialium conversas passim viget, occurrant, nec permittant illas a monasteriis suæ diœcesis ad colligendas eleemosynas extra diœcesim discedere sine literis commendatitiis; ut cognoscantur unde veniant, & quo, cujusve rei causa, proficiscantur; aut ad eleemosynarum collectiones, cum aliunde venerint, non admittant, nisi præfatas commendatitias attulerint; nec adhuc permittantur eleemosynas colligere, nisi domum ante, in quam diverterint, & in qua permaneant, ipsi notam fecerint.

Suprascriptas constitutiones in provinciali synodo prima Aquileiensi promulgatas, & receptas, de consilio & consensu reverendissimorum dominorum C coepiscoporum nostrorum decernimus in synodo prima diœcesana a singulis episcopis promulgari, & executioni mandari, quatenus episcopalis solicitudo conficere poterit.

Si qua autem super illis, aut illarum aliqua, circa veram intelligentiam dubitatio emerserit, illius nobis declarationem usque ad futuram synodum provincialem item de consensu eorumdem reverendissimorum dominorum coepiscoporum reservamus.

Præfatarum vero constitutionum dispositionem sanctæ sedis judicio subjicimus, & confirmationem, & approbationem ab eadem petendam & im- D petrandam hujus sanctæ synodi Aquileiensis nomine decernimus omni meliori modo ad laudem omnipotentis Dei. Amen.

Ego Franciscus patriarcha Aquileiensis definiens subscribo.

Ego Georgius episcopus Petinensis definiens subscribo.

Ego Cæsar episcopus Parentinus definiens subscripsi.

Ego Michael episcopus Vicentinus definiens subscripsi.

Ego Iacobus episcopus Feltrensis definiens subscripsi. E

Ego Claudius episcopus Polensis definiens subscripsi.

Ego M. Antonius episcopus Cenetensis definiens subscripsi.

Ego Albertus episcopus Famagustanus, coadjutor Veronæ, definiens subscripsi.

Ego Marcus episcopus Paduanus definiens subscripsi.

Ego episcopus Comensis definiens subscripsi.

Ego Aloysius episcopus Tarvisinus definiens subscripsi.

Ego Franciscus de Pampero, canonicus Vtinensis, ac procurator specialis reverendissimi domini Ioannis Ingegnerii episcopi Iustinopolitani, ejus nomine interfui, ac subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo acta & publicata ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Horatius Businus juris utriusque doctor & presbyter, ac civis Æmoniensis, procurator specialis reverendissimi domini Antonii Saraceni episcopi Æmoniensis, nomine ejus interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Valerius Trapola a Collibus, juris utriusque doctor, & vicarius generalis reverendissimi domini domini Matthæi Sanuti episcopi Concordiæ, ejusque in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, atque edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Gasparus Pinellus doctor sacræ theologiæ reverendissimique domini episcopi Bellunensis procurator specialis, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Superiora omnia synodi hujus provincialis decreta recognita & approbata fuerunt a sacra congregatione concilii Tridentini.

HIERONYMVS CARDINALIS MATTHÆIVS.

In civitate Vtini die 28. Octobris 1596. comparuit coram reverendissimo domino patriarcha Aquileiæ, *&c.* metropolitano reverendus presbyter dominus Michael Passera canonicus Tergestinus, & specialis nuntius pro reverendissimo domino episcopo Tergestino ad proponendas excusationes ejusdem reverendissimi domini episcopi in synodo provinciali Aquileiensi, ut patet mandato sui procuratorii sub die 26. Octobris ejusdem anni manu domini Georgii Piccardi notarii Tergestini.

Die 2. Novembris 1596. coram eodem reverendissimo domino patriarcha metropolitano comparuit reverendissimus & excellentissimus dominus Iosephus Roboretus, cathedralis ecclesiæ Tridentinæ canonicus, & episcopatus Tridentini pro illustrissimo & reverendissimo domino domino Ludovico sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali Madruccio dictæ ecclesiæ episcopo vicarius generalis, & ab eodem illustrissimo domino cardinali, ut patet literis dominationis suæ illustrissimæ datis Romæ die 19. Octobris 1596. manu propria subscriptis, & solito sigillo obsignatis, specialis nuntius destinatus ad synodum provincialem Aquileiensem.

"** DIAMPERIENSE CONCILIVM PROVINCIALE

ANNO CHRISTI 1599.

Habitum anno 1599. ab archiepiscopo Goensi in oppido Diamper, quod est in Asia, prope civitatem, quæ dicitur sancti Thomæ.

Antonius Possevinus Societatis IESV doctissimus theologus in apparatu amplissimo ad bibliothecam sacram docet illud concilium non tam statuisse, quam ad effectum perduxisse, quæ ad catholicam religionem, atque ad disciplinam omnem ecclesiasticam restituendam pertinent. Quod ut planius intelligatur (verba sunt illius) expedit ut epistolæ partem ad nostros missam, ab eo qui

ANNO CHRISTI 1599.

qui toti rei interfuit, huc attexam. Sic autem scribit.

ARCHIDIACONVS paulatim ab episcopi obedientia omnino se subtrahit, illumque comitari recusat, excommunicatos ab archiepiscopo recipit, patriarchæ nomen delendum negat; multa alia murmurat redolentia impietatem. Paucis post diebus archiepiscopus solennem ordinum celebrationem indicit. Archidiaconus autem maximum jurisdictionis augmentum impedire laborat, timorem incutit promovendis, eorumque parentibus, sed frustra. Sabbato ante dominicam passionis plurimos ad sacros ordines promovet, administrantibus, laudantibusque universis sacras ceremonias. His absolutis confert se *Carturem*, ut ibi hebdomadæ sanctioris sacramenta peragat. Palmarum ramos solenni apparatu benedicit, quinta feria in cœna domini sanctum chrisma conficit; pedes duodecim sacerdotum abluit lacrymis & aqua; sanctissimum Christi corpus de more sepulturæ mandat. Virtutem Spiritus sanctus addit sacris ceremoniis. maxima enim hominum frequentia tam divinos intuens ritus divinitus movetur; emollescunt lapides, petræ scinduntur, fluunt lacrymæ, talia siccis oculis contemplari unusquisque sacrilegium ducit, mixtis vocibus lacrymis omnes proclamant; Pastor hic noster est, nos oves ejus, hunc omnes recipimus, hujus vocem audire volumus. Babyloniæ mercenarii, lupi rapaces abeant in malam crucem, discedant a nobis operarii iniquitatis, quoniam dominus magnificavit facere nobiscum; Romanæ ecclesiæ filii sumus; hanc omnium ecclesiarum caput esse, atque magistram confitemur. Talia jam corde credentibus, ore, oculisque confessio fiebat ad salutem. Quæ tunc esse archiepiscopi gaudia, qui animi sensus, lacrymarum impetus lætificantes civitatem Dei declarabant. Sacrosancto dominicæ resurrectionis die maxima pompa fit processio. Pater Franciscus Roz, gravissimam ad populum habet concionem, eo fructu, ut si quid veneni adhuc residuum latitabat, prorsus expelleret, universaque civitas cum Christo ad veram fidei catholicæ viam resurgeret. Maximo igitur fructu redit archiepiscopus eo consilio, ut si nolit obedire archidiaconus, hunc deponat, alterum constituat. Itaque ad illum literas mittit, admonens ut resipiscat, & intra sex dies quibusdam conditionibus acceptis Viapicottam se conferat; sin minus, anathemate, utpote pertinacem hæreticum, sciat se publice feriendum esse. Ipse metu perculsus respondet conditiones oblatas se accipere, eique in omnibus obedire paratum esse. Interim patrem Franciscum Roz rogat per literas ut eo se conferat, ubi ipse statutam diem expectabat. Pater paterno affectu admonet, hortatur, obsecrat, finem imponat scandalis, misereatur animæ suæ, in quot pericula se conjiciat, contempletur, antistitis clementiam & facilitatem agnoscat, non abutatur patientia Dei ad pœnitentiam ipsum vocantis; ne ponat spem suam brachium carnis, sciat reges omnes infideles, quorum auxilio defectionem aggressus erat, ei futuros parum fideles. Victus ille tandem, sive verbis patris, sive metu, accedit ad archiepiscopum: pius pater filium prodigum amplectitur, largitur veniam, crucem preciosissimam in amoris signum donat, majora promittit, si perstet in bono. Sequenti die in ecclesia indicit concilium provinciale ad hæreses extirpandas, mores corrigendos, superstitiones evellendas, omnia demum ad divinum cultum spectantia componenda. Convocantur per literas omnes ecclesiastici ex omnibus oppidis præcipui viri quatuor statuta die. Maxima omnium lætitia, summoque omnium consensu celebratum est in oppido Diamper, in quo hæreses omnes, earumque auctores sectatoresque, præcipue Babyloniæ patriarcham anathematizarunt, Romanum autem pontificem Christi vicarium, & ecclesiæ caput agnoverunt, eique obedientiam promiserunt: nullumque episcopum, nisi a Romana sede destinatum recepturos se sacramento obstrinxerunt. Sub finem singulis ecclesiis parochi deputati sunt, quod quidem in hac diœcesi novum fuit. Ad eorum sustentationem mille aureos e suis redditibus quotannis ipse archiepiscopus assignavit. Insumpsit in hac visitatione pius pastor fere sex & decem millia, sed fructu millesimo. Peracta synodo archiepiscopus totam diœcesim visitare aggreditur, ut executioni mandentur, quæ legitime decreta fuerant in concilio. Statim igitur proficiscitur Angamale (metropolis est diœceseos, & episcopi sedes) excipitur ab omnibus maximo triumpho. Ipsum solum stratum candidis linteaminibus, floribus, frondibus respersum. Præibant triginta fere viri ex nobilioribus læto tripudii genere, subsequebantur alii ludentes armis maxima celeritate, plaudebat immensa hominum multitudo manibus, vocibus, tympanis, tubarum sono, magnis acclamationibus aerem complebant, nec deerant bellica instrumenta, quæ ex tanti viri adventu acceptam lætitiam ceteris testabantur. Hic quatuor in ecclesiis sacro chrismate maximum hominum numerum confirmat; Sacerdotes, clericique, qui concilio non interfuerunt, publice hæreses & patriarcham abjurant: Romano pontifici obedientiam spondent, sicut in concilio sancitum fuerat. Interim pater Franciscus Roz, & ego, libris examinandis incumbimus, delemus, scindimus, integra volumina in ignem conjicimus: quanta animi voluptate, explicare non possum. Duodecim pene dies in hoc labore consumpsimus: volumina enim omnia tam defuncti episcopi, quam aliorum sacerdotum, fidei catholicæ puritati, aut flammis restituimus. Miraculo tribuebant omnes hoc opus: adeo enim prius libris suis addicti erant, ut a nobis nec aperiri paterentur. Iam vero pro libito eos abradere, detruncare, integrosque comburere non moleste ferebant. Prosecutus est archiepiscopus visitationem, maxima, ut ipse testabatur, animi suavitate. Vbique excipiebatur ut pastor bonus, ipseque boni pastoris officium exequebatur; confirmabat, pueros baptizabat, uxorati sacerdotes expellebant socias; pueris puellisque, indutus pontificiis vestimentis, doctrinam Christianam per alumnos nostri seminarii maximo fructu tradebat, concionabatur quotidie, perpetuas eleemosynas pauperibus erogabat; accurrebant reges singuli Malabarum, ut viderent talem virum, tam humiliter benigneque oviculas suas tractantem. Ipse res omnes ad ecclesiæ bonum spectantes statuebat, superpellicia, capsulamque chrismatis, aram consecratam, vestes ad faciendum sacrum necessarias in singulis ecclesiis collocabat. Baptizandi, inungendi infirmos, nuptias celebrandi modum a patre Francisco Roz e Latina in Syriacam linguam conversum, una cum doctrina Christiana lingua Malavarica conscripta singulis parochis tribuebat: libros ubique examinabamus: expurgatis eis maxima diligentia, jam hujus ecclesiæ faciem alteram diceres: ubique enim in ecclesiis summi pontificis nomen resonat: Augustini, Hieronymi, Ambrosii, aliorumque sanctorum quos catholica veneratur ecclesia, nomina sanctissima exaudiuntur. Obmutuit Nestorii, aliorumque

Franciscus Roz, S. I. qui postea ejus tractus est creatus episcopus.

rumque hæreticorum impudentissimum os: Sacramentorum usus de more ecclesiæ Romanæ frequentior, maximam denique in omnibus ager dominicus ubertatem promittit in segete. Hæc in genere: nam minutissima quæque scribere esset immensum. Patres societatis nostræ proximorum salutis amore, indefessum laborem devorabant, ducebant archiepiscopum, reducebantque, in omnibus consilii, studii, laboris participes effecti, (ut melius dicam) auctores. Agnoscit ipse archiepiscopus nostram operam, prædicat diligentiam, laudat societatis institutum.

Hæc Ioannes Maria Camporeus societatis nostræ, ex collegio ejusdem societatis S. Crucis, Vaipicottæ in India orientali 28. Novemb. anno 1599. qui etiam adjecit quibus quisque Nestorianorum liber scatebat erroribus, quæ quidem omnia apud nos extant ab eodem scripta. Hactenus Possevinus.

VITA
LEONIS PAPÆ X.
VVLGO XI.

ANNO CHRISTI 1605.

LEO hujus nominis decimus, Alexander Medices ante vocatus, patria Florentinus, Cosmi magni ducis Etruriæ consobrinus, ex cardinale sanctorum Ioannis & Pauli (quem titulum virtutibus ejus debitum Gregorius XIII. ei contulerat) Clementi VIII. in pontificatu subrogatus est quarto Nonas Aprilis, anno Christi millesimo sexcentesimo quinto, imperante Rudolpho II. Ante pontificatum, archiepiscopatu etiam Florentino fungens, a Clemente VIII. ad Henricum IV. Galliæ regem anathemate jam ab eodem pontifice expiatum, legatus de latere missus est: ubi per annos duos moratus, legatione bene gesta, & pace tandem inter potentissimos Galliæ & Hispaniæ reges constabilita, Ferrariam, ubi Clemens agebat, profectus, magno pontificis & cardinalium præsentium applausu exceptus est. Quando vero ad gubernacula ecclesiæ admotus est, tantam statim omnium ordinum spem de se concitavit, quantam insperata & nimis accelerata mors consternationem omnibus attulit. Nam cum ad sanctum Ioannem Lateranensem possessionis capiendæ causa, de more, celeberrimo comitatu se contulisset, a maximis sudoribus subito refrigeratus in morbum gravissimum incidit, ex quo vigesimo septimo Aprilis ejusdem anni, postquam viginti quinque dies ecclesiæ præfuisset, in humanis esse desiit.

VITA
PAVLI PAPÆ V.

PAVLVS V. Camilli Burghesii nomine ante dictus, patria Romanus, Antonio Burghesio Senense, advocatorum consistorialium decano, & Flaminia Astallia, rari & incomparabilis exempli femina prognatus, post referendarii utriusque signaturæ & auditoris cameræ munera bene gesta, postque legationem apud regem catholicum in re ardua feliciter peractam, ex cardinale tituli sancti Chrysogoni, communi omnium suffragio, viva voce pontifex renuntiatus est 16. Maii anno salutis 1605. imperante Rudolpho II. coronatus vero 29.

A Maii ipso solenni die pentecostes. Pontificatum a promulgatione jubilei, & reipublicæ Christianæ urbisque statu in melius commutando exorsus est. Crebris literis principes ad propulsandos ab Hungaria Turcas concitavit, pecuniam militemque in belli societatem misit. Eodem tempore regi Poloniæ Sigismundo potestatem fecit jungendi sibi Constantiam Austriacam, cujus sororem habuerat in matrimonio, ut denuo Germanicas & Polonicas vires in finitimum Turcam aliosque communes hostes renovata affinitate conjungeret. In Urbe Vaticanum divi Petri templum, opus integri sæculi continuata molitione conditum, adhuc semiperfectum, porticu, & aliis accessionibus adjunctis, absolvit. Virgini Mariæ magnificentissimum sacellum
B in basilica Esquilina ædificavit. Vaticanum & Quirinale palatia amplificavit, & ornavit: Romamque innumeris ædificiis illustravit, & marmoream reliquit. In Italia Veneti patres quædam sibi arrogabant, quæ sibi licere jure imperantis reipublicæ arbitrabantur: Paulus, qui prætextu firmandæ sæcularis potentiæ pontificiam auctoritatem minui, & libertatem ecclesiasticam labefactari sentiebat, severius animadvertere compulsus est. Timebatur quorsum hæc forent evasura, cum gliscente malo Galliæ Hispaniæque reges repetitis officiis & precibus opportune intervenere. Quo quidem tempore rem ecclesiasticam præclare gessit Maphæus Bar-
C berinus, apostolicæ sedis in Gallia internuntius, paulo ante Vaticana purpura decoratus. Hinc res amice transacta, & ab inclyta republica disceptationibus in obsequium versis, pontifex eam pristina benevolentia complexus, impendentem Italiæ nubem discussit, quam statim tranquillitas est consecuta. Confestim Paulus curarum molem vertit in Germaniam, rebusque inter Rodulphum imperatorem ejusque fratrem Matthiam compositis, impense operam dedit, ut inter catholicos Germaniæ principes fœdus iniretur adversus unionem hæreticorum, qui teterrima in Romanæ fidei perniciem consilia ceperant. Primo quidem bellum anceps, & dubii eventus videbatur: moritur Matthias im-
D perator, succedit Ferdinandus. Bohemi proceres, legitimo principe recusato, Palatinum Rheni accersunt, regem sibi creant, & catholicis ultima minantur. Deo auspice, & Maximiliano Bavariæ & Christiani exercitus duce, una cum Cæsarianis legionibus furori sectariorum obviam itum. Hinc catholica res summo periculo exempta, superati Bohemiæ saltus, fugati, & cæsi ad satietatem hostes, capta Praga, urbs belli caput, recepta Bohemia, Moravi, Silesii subacti: afflicta, pulsa, oppressa hæresis. De quibus Paulus certior factus, ad Teutonicum virginis templum supplicatione decreta, gratulatus est vindici Deo victoriam. Sed quanta
E vi Paulus hostes ecclesiæ conabatur opprimere, tanto studio pacem catholicorum principum amplexus, diligenter cavit, ne qua labaret ex parte: exortosque tumultus opposita majestate compescuit. Bella inter Maximilianum Bavariæ ducem & Saltzburgenses, Carolum Emanuelem Sabaudiæ ducem & Ferdinandum Gonzagam in ditione Monferratensi, Venetos & archiducem Gretiensem ad Gradiscam in Carnorum finibus, per legatos suos sedavit & extinxit. Nec minore cura religionem ubique tuebatur quam pacem. Catholicos in Britannia fidei causa laborantes, pontificiis literis admonuit ut postulatum ab hæretico rege jusjurandum fidelitatis non offerrent: quod sectarii ad infringendam Romani pontificis auctoritatem obtruserant. Ad Indos promulgando euangelio pres-

byteros

tres societatis Iesu, & e sanctorum Augustini, Dominici, & Francisci familiis crebro misit: Carmelitas excalceatos in Persidem, magno fidei catholicæ incremento. Eodem auspice Serræ Leænæ in India rex, ejusque duo germani fratres, & liberi quatuor, ad vitæ fontem barbariem simul & impietatem eluerunt. A patriarchis Melchisedeco Armenio, & Petro Maronita, legatos benigne suscepit, Romæ perdiu laute largiterque aluit, muneribus in digressu donatos domum sui amantissimos remisit. Armenio quidem profitendæ fidei formulam Arabico sermone conscriptam transmisit, jussitque in missæ sacrificio aquam cum vino miscere; atque ex trisagio celebri hymno augustissimæ trinitatis, quædam quæ irrepserant verba rejicere. Petro Maronitarum patriarchæ, qui Libanum montem incolit, multa petenti plura largitus est, auctumque argenteis haud vulgari opere vasis & sacerdotali supellectile mirifice recreavit. In ejus gratiam precationum ecclesiasticarum breviaria, quæ antea manuscripta illi nationi paulatim vetustas subducebat, Romæ novis typis in eam rem fabricatis mandavit excudi. Episcopis Græciæ solicite providit, patresque e societate Iesu cum Gallico oratore Constantinopolim ad rem catholicam fovendam profectos enixe juvit: alios Belgradum dimissos, & alios in ultima Sinarum regna solventes, donis amplissimis cumulavit. Porro is operæ fructus præter ceteros extitit non pœnitendus, quod honorificentissimis legationibus celebrata est Romana sedes. Alvarus Congi rex Antonium Nigritam, ut per eum ad pedes pontificios ipse procumberet, Romam misit ex torrida mundi plaga. Demetrius Moschorum dux per certos homines veneratus est Pauli majestatem. Rex Voxius e Iaponia promoturum se rem Christianam spopondit. Persarum rex ab ultima Asia fastigium pontificis coluit, etsi potestatem magis quam religionem veneratus. Nec si tantus apud exteros, minor interim Paulus auctoritate regnavit in suos, quorum præsertim utilitati, otio, & securitati, si quis alius, invigilavit. Armamentaria Bononiæ, Anconæ, Ferrariæque paravit; Ferrariensem arcem a Clemente VIII. inchoatam in opportuniorem formam redegit, & perfecit. Ædificationem portus ad Centumcellas, jampridem cœptam, lentoque opere sub aliquot pontificibus provectam, promovit. Anconæ portum dilatavit, repurgavitque. Padum, Bononiensium, Ferrariensium, & Ravennatum agros exundantem coercuit. Egit cum Cosmo Etruriæ magno duce, ut Clanis fluvii laxati obices arctarentur, ne plus æquo in Tiberim erumperet, unde plana Vrbis inundarentur. Vias publicas munivit ac stravit: fluvios pontibus junxit: veterem Anienis, a Narsete factum, collabentemque alterum super Lirim restituit, novum in Vmbria Nari imposuit. Paulam aquam, magnum aquæ flumen, XXXV. ab Vrbe milliario, ex agro Braccianensi opere subterraneo & arcuato, veteribus aquæ Alsietinæ ductibus restitutis, novisque additis, partim in Ianiculum, partim in urbem Leoninam deduxit. Accedebat tanto pontifici insignis pietas, & religionum arbitro digna religio. Mane præter horarias preces, aliis vacare solitus, quotidie animæ noxas confessione expiabat, & ad aram, oblata laudis hostia, divino epulo pascebatur. Vsum eucharistiæ sumendæ longe frequentiorem in urbe instituit, atque ex divino ærario depromptis indulgentiis largissime ditavit. Franciscam virtutis plusquam Romanæ feminam, & Carolum Borromeum, in cœtum sanctorum transcripsit. Tantis rebus gestis, cum sexdecim prope integros annos pontificatum tenuisset, & annos 68. menses 6. dies 11. vixisset, obiit Paulus die 28. Ianuarii anni 1621.

**CONCILIUM MECHLINIENSE PROVINCIALE

Anno Christi 1607.

Celebratum anno domini M DC VII. tempore Pauli V.

CONVOCATIO CONCILII provincialis Mechliniensis.

Matthias Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mechliniensis, reverendissimis dominis episcopis comprovincialibus suis, totique clero, & universo populo diœcesis ac provinciæ Mechliniensis, salutem in domino.

Docet nos evangelium, dormientibus hominibus, in agro dominico ab inimico superseminari zizania: quo fit ut in ecclesia Dei nunquam hæreses, nunquam desint scandala. Quapropter maxime necessarium est non dormire, sed semper vigilare pastores ecclesiæ, ut in ea, vel non superseminentur depravatæ doctrinæ morumve zizania, vel si subnasci aliqua cœperint, tempestive opprimantur, aut evellantur. Atque ideo etiam consuetudinis semper fuit, jam inde ab apostolorum temporibus, in ecclesia Dei synodos & concilia cogere; per quæ superiorum ecclesiasticorum communi vigilantia, consilio ac decreto, dictis malis occurreretur, & sanæ doctrinæ puritas & morum integritas illibata conservaretur; ut ex omnium seculorum historiis, & conciliorum decretis, quæ etiamnum in omnium manibus sunt, manifestissime constat. Quapropter etiam sacrosancta synodus Tridentina merito mandavit omnibus metropolitanis, ut singulis trienniis convocatis omnibus comprovincialibus suis, provinciale concilium celebrent. Eidem sacro decreto, mox a dicto sacrosancto concilio Tridentino absoluto, anno scilicet septuagesimo, Mechliniæ obediri voluit illustrissimus & reverendissimus D. cardinalis Granvellanus, piæ memoriæ, primus archiepiscopus Mechliniensis, quantumvis ob necessarias causas extra provinciam suam degens: ac deinde rursum anno septuagesimo quarto Lovanii. Sed cum anno septuagesimo octavo ingravesceret bellum civile, & mox tota hæc regio ferro flammaque tradita videretur, sic ut septem civitatum episcopalium hujus provinciæ duæ tantum immunes manerent ab oppressione hæreticorum, ac proinde omnia passim capitula dispergerentur, monasteria exterminarentur, parochiales ecclesiæ devastarentur, itinera denique omnia latronibus infestarentur, totusque clerus proscriberetur profligareturque: necessario intermitti debuit sanctum hoc opus cogendorum conciliorum provincialium, cum tamen iis alioqui maxime opus videri posset, ob effusam ubique hæresim, & morum corruptelam. Nunc autem per Dei misericordiam, & regis ac principum nostrorum catholicorum non minus sumptuosam, quam laboriosam solicitudinem nonnihil mitigata calamitatis acerbitate, re communicata cum reverendissimis fratribus nostris comprovincialibus, ac cum venerabilibus dominis in Christo nobis plurimum dilectis decano & capitulo ecclesiæ nostræ metropolitanæ, necnon cum vicariis nostris, synodi provincialis convocationem existimavimus non diutius differendam; sed eam proxima hac æstate, Deo opitulante, celebrandam, idque prout etiam serenissimæ S. celsitudini visum est, in civitate Mechliniensi,

ANNO CHRISTI 1607.

niensi, ecclesiaque nostra metropolitana. Quapropter reverendissimos in Christo patres, ac fratress Gandensem, Silvæducensem, Ruremundanum, Brugensem, Antuerpiensem, & Iprensem, ipsorumque cathedralium ecclesiarum capitula, ac alios quoscumque qui de jure vel consuetudine concilio provinciali interesse debent, serio requirimus, hortamur, & monemus; & nihilominus pro auctoritate nostrâ archiepiscopali, eisdem, & eorum singulis, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis a jure statutis, districte præcipimus ac mandamus, ut per semetipsos, aut si forte justo detineantur impedimento (de quo competentem fidem facere tenebuntur) saltem per procuratores suos legitimos, ad dictam synodum, & concilium provinciale in dicta civitate Mechliniensi celebrandum, die vigesima B *quinta Iunii, postridie scilicet S. Ioannis Baptistæ præsentis anni millesimi sexcentesimi septimi conveniant ac compareant. Ipsique reverendissimi comprovinciales nostri, quoscumque suarum diœcesium respective abbates, prælatos, capitula & conventus, aliosque qui de jure vel consuetudine interesse debent ad hanc synodum, tunc quoque comparere faciant; ad nobiscum, de modo & ratione, quibus errantes a fide ad ecclesiæ gremium revocari, vitia, abusus, & scandala tolli, & ecclesiastici officii ratio in melius reformari valeat, aliisque ad hanc rem pertinentibus & necessariis, tractandum, consultandum, ac demum per nos cum præfatis reverendissimis fratribus & coepiscopis suffraganeis nostris* C *prout opportunum videbitur, Deo aspirante, concludendum, decidendum, & statuendum. Vt autem præsentes nostræ literæ, ad omnium, quorum interest, notitiam perveniant, earum exempla per secretarium nostrum subsignata, ac contrasigillo nostro munita, valvis singularum ecclesiarum cathedralium nostræ provinciæ, necnon collegiatarum sancti Petri Lovanii & S. Gudilæ Bruxellæ affigi volumus; ac eos, quos concernunt, sic arctari, ac si ipsismet coram prælectæ & insinuatæ forent, decernimus & declaramus: cum intimatione, quod sive ad dictam diem comparuerint, sive non, nos nihilominus ad dictæ synodi provincialis celebrationem procedemus, & procedi faciemus prout juris fuerit & rationis, absentium contumacia in aliquo non* D *obstante. Datum Mechliniæ in palatio nostro archiepiscopali pridie Kalendas Martii, anno domini millesimo sexcentesimo septimo.*

De mandato reverendissimi & illustrissimi domini archiepiscopi Mechliniensis.

Iac. van. Sasseghem. secret.

DECRETVM.

Quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut sessionis in hac synodo: pronunciatum a secretario concilii, die XXVI. *Iunii anni* MDCVII. E

HAbita cum nostris confratribus episcopis comprovincialibus super ordine ecclesiarum matura communicatione; de ipsorum consilio & assensu, ad evitandas quæstiones, quæ inde in principio oriri possent, declaramus omne id sine præjudicio ordinis & honoris futurum, quicquid in præsenti provinciali concilio accidet, ex ecclesiarum evocatione, aut deputatorum sessione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæstiones de ordine ecclesiarum cum alicujus injuria dissimu- A lare velle videamur, liberum erit omnibus, suo tamen loco, rationes si quas habeant, proponere a patribus examinandas.

ANNO CHRISTI 1607.

Oratio exhortatoria habita per reverendissimum & illustrissimum dominum archiepiscopum Mechliniensem ad universum clerum in concilio provinciali jam congregatum.

REVERENDISSIMI PATRES, REVERENDI, AC VENERABILES DOMINI.

GRatias divinæ bonitati ago, quæ in dira hujus belli tempestate animos vestros permovit, vosque in itinere sic conservavit, ut ad hunc sacrum cœtum salvi conveniretis: ubi jam mihi incumbit vobis aperire causas hujus convocati concilii, & ejus celebrandi modum aliquem proponere. Quod quidem non videor commodius facturus, quam ob oculos ponendo exhortationem pientissimi & zelosissimi principis Nehemiæ, cujus hæc sunt verba: *Vos nostis afflictionem, in qua sumus, quia Ierusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt igni. Venite, & ædificemus muros Ierusalem, & non simus ultra opprobrium.* Qua quidem exhortatione vir sanctus ac prudens alloquitur contribules suos de tribu Iuda & Benjamin, jam ex Persica captivitate reduces, qui cum ipso in afflictione erant, eo quod templum invenirent conflagratum, ac nata in eo virgulta & arbusta; sacerdotes leuitasque profligatos, clausa jam ora canentium dominum, defecisse sacrificia, officiaque divina, neglectas plane contemptasque sanctæ legis cærimonias, muros Ierusalem devastatos, populum commixtum fuisse inter gentes, & didicisse opera eorum; bonam denique Israelitarum partem adhuc inter atheos detineri captivam; ac præter hæc omnia, se undique Dei suisque testibus circumcingi: idque (quod plurimum eos angebat) propter ipsorum peccata, dicente Ieremia propheta: *Peccatum peccavit Ierusalem, & ideo instabilis facta est.* Quod etiam flebiliter Deo confitebantur Daniel, Esdras, & Nehemias. Sed hæc illorum afflictio fuit. Nunc nostram inspiciamus, neque ei absimilem reperiemus. Quot enim nunc templa exusta? Quot monasteria passim vastata? Quot altaria eversa, quot polluta videmus? atque utinam non multo plura viva Dei templa præteriti temporis tempestate, non tantum in Hollandia, Zelandia, Geldria, Frisia, ac Transisulana, verum & in multis Brabantiæ locis, diabolo cessissent! Quot infaustis hisce temporibus abusus, quot scandala subnata sunt? Dei ministrorum numerus quomodo imminutus est, ut, cum in singulis pene parochiis plures esse solerent, qui laudes Deo personarent, cultum divinum ac sacrificia ad Deum populo placandum concelebrarent, necnon verbo Dei sanctissimisque sacramentis populum pascerent, nunc in oppidis quidem pauci sint, in pagorum multis ecclesiis nulli: & inter eos ipsos, quos populi necessitatibus divina clementia reliquit, heu! quam multi adhuc necessariis vitæ destituti? Quam multi denique morum correctione indigent? Scholæ grammaticales pleræque omnes defecere: catechisticæ paucæ sunt: pauca seminaria sacerdotum, eaque ipsa parum dotata. Et quod omnium maxime deplorandum est; quam multis in locis officium divinum Deum populo irritat magis quam conciliat, ob id celebrantium nauseam ac præcipitantiam, ob paramentorum sordes & contemptibilem vilitatem, atque ob veterum sanctarum augustarumque cærimoniarum

2 Esd. 2.

Esth. 13.

Psal. 105.

Thren. 1.
Dan. 3.
1. Esd. 9.
2. Esd. 1.

moniarum neglectum & contemptum? Quantum in multorum animis, ex conversatione cum hæreticis hic multis annis passim dominantibus, pravi fermenti hæsit, imo & hæret etiamnum? Quot in populi manibus perniciosi relicti sunt libri, ceu quædam gentium idola? Et ut mala cuncta breviter recenseam; quantus denique numerus fratrum, consanguineorum, & amicorum nostrorum adhuc sub diro illorum jugo in vicinis provinciis detinetur, cum gravissimo periculo animarum suarum? Quæ quidem omnia in vindictam peccatorum nostrorum indubie patimur, dum gratiam Dei in vacuum accepimus; dum arida ligna mansimus, non reddentes fructum domino vineæ, neque caritatem veritatis habuimus; dum anima nostra nauseavit super manna nostro, nimirum verbo Dei, & sacrosanctis sacramentis, quasi cibo levissimo; & domus orationis, cultusque divini, neglecta, sordibus horruit, & non nisi solis labiis in ea Deus honorari visus est. Sane his & infinitis aliis ecclesiæ Belgicæ malis qui non affligitur, qui non uritur, ob hæc qui non gemit, aut pie luget, nec calidus est, nec frigidus; & nullius minus quam Esdræ, quam Nehemiæ imitator. Quid ergo a nobis omnibus hæc ecclesiæ Dei facies requirit, patres reverendissimi & fratres, quotquot adestis, carissimi? anne, ut suaviter sedentes, otiosi, spectemus ipsius collabentis miseriam, nec ascendamus ex adverso opponentes murum pro domo Israel? Nihil patientes super contritione Ioseph? & quasi per viam, id est, obiter & ex occasione tantum salutantes ac salvantes subditos nostros, lana honoris, & lacte utilitatis ex grege nobis commisso contenti, ac interim quod perit, non requirentes? Absit, absit inquam. Quia, teste D. Aug. *ut nihil est in hac vita, & maxime hoc tempore, facilius, latius, & hominibus acceptabilius, episcopi, presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie, atque adulatorie res agatur; ita nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius.* Et quidem videri possemus perfunctorie egisse, quod dictis malis per concilium occurrere non studuerimus, præsertim id serio mandante sacro concilio Tridentino: verum id, ob belli impedimenta, ac spem rerum tranquilliorum, ac proinde etiam majoris fructus, usque nunc differendum prudenter judicabat illustrissimus & reverendissimus Octavius Frangipani, archiepiscopus Tarentinus, nuncius apostolicus, pridem hinc digressus. Nimirum, quia posuit præteritis annis Deus tenebras, & facta est nox; in ipsa pertransierunt omnes bestiæ silvæ, brutales nimirum illi itinerum infestatores, necnon etiam hæretici, ut catuli leonum rugientes, ut rapiant escam sibi, animas a Deo desertas. Sed dum nunc videtur oriri sol induciarum, & speratæ pacis, & in cubilibus collocantur hi catuli, jussi nimirum intra sua præsidia se continere: exibit homo ad opus suum. Tempus scilicet est, ut pro nunc operi accingamur, nunc bona consilia ineamus ad mundanda sancta, & renovanda, ne diutius quiescentibus nobis exprobret per prophetam suum Zachariam Deus: *O pastor & idolum derelinquens gregem.* Si scilicet cum oculos, ut idolum habeamus, nec tamen ostendamus nos videre abusus & scandala per nos corrigenda: pedes, ut idolum, sed perambulare gregem dominicum non lubeat; nec clamemus in gutture nostro, quantumvis lupum grassari intelligamus: nares quidem habeamus, nec tamen subodoremur quo hæc mala tendant omnia, quid nobis, quid ovibus nostris sint allatura. Consilio igitur Nehemiæ acquiescamus, & quid porro dicat audiamus: *Venite, & ædificemus*, inquit, *muros Ierusalem.* Qua quidem exhortationis voce *venite* nullam profectionem corporalem requirebat, jam existentibus in Iudæa hæc loquens; sed animorum conjunctionem in opus, quod præ manibus erat, quam & obedienter mox præstabant, dicente scriptura: quod congregata sint in opus quadraginta duo millia virorum, quasi vir unus; id est, omnes in eundem scopum collimantes, omnes id ipsum concorditer agentes. Quod & nobis omnibus ad hanc congregationem convenientibus summopere observandum erit, ut simus, quasi vir unus, & nihil æque caveamus, atque contentionis studium; quo (quod absit) oboriente, nihilo amplius fecerimus, quam qui turrim Babylonicam moliebantur jam divisis inter se linguis. Rogo itaque vos omnes obedire apostolo dicenti: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata.* Proponere quidem, & suggerere cuique licebit, quod ad rem pertinere putaverit; sed ut hoc non nisi suo loco & ordine fiat, nec importuna suggestione quisquam perturbet, significabuntur omnibus capita seu tituli agendorum, & eorum ordo, quo suo loco & tempori quisque suum conceptum reservet. Interim vero sapere apud semetipsum, aut, quod hinc nasci solet, pro sententia sua, quam Christiana humilitas aliorum judicio subjicere mandat, decertare aut contendere nemo præsumat, memor dicti apostolici: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei.* Et alte quisque recogitet admonitionem Iacobi apostoli, qui cum initio capitis tertii epistolæ suæ dixisset; *Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quia majus judicium sumitis*; addit in fine: *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris, non est ista sapientia de sursum descendens a patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica.* Et porro judicans, quando quis existimare possit se vere sapere, subnectit: *Quæ autem de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens.* O vere aurea verba! quæ vel sola merito sufficiant ad hæreses omnes extinguendas, ad pertinaces omnes confundendos, ad discordes omnes conciliandos. Quare qui pudicam non habet sapientiam, id est, non verecunde sententiam suam profert; qui modestam sapientiam non habet, id est, non humiliter de suo judicio sentit; qui bonorum suasionibus acquiescere respuit, ideoque suadibilis non est; qui non veretur a bonis dissentire, liquide cognoscat non esse sapientiam suam de cælo a patre luminum, ut pro ejus defensione contendere debeat. Et magnopere præterea nobis considerandum est, quod de nascente ecclesia refert beatus euangelista Lucas, nimirum fidelibus fuisse omnibus cor unum, & animam unam: quorum hic, si unquam alias, fidos imitatores nos esse convenit: unde & se quisque suspectum habere debet, ne sui sensus amantior impios Sanaballath & Tobiam plus referat destruentes, quam pios Nehemiam & Esdram ædificantes: nam, ut ait sapiens, *Unus ædificans, & unus destruens, quid prodest illis, nisi labor?* Sed pergamus, & quid porro Nehemias moneat, videamus. Postquam enim is post verbum (*venite*) animorum unionem indixerat, non minus quid nobis nunc, quam quid illis tunc agendum erat, consequenter deinde expressit: *Ædificemus*, inquit, *muros Ierusalem.* Ad id nempe, quadraginta duo millia virorum convenerant, huic operi, quasi vir unus, incumbebant. Illud ipsum & nobis

Marginalia (left): 1. Cor. 6. Luc. 13. Matth. 21. 2. Thess. 2. Num. 21. Apoc. 3. Ezech. 13. Amos 6. Luc. 10. Ezech. 34. Ep. 148. Psal. 103. 1. Mach. 4. Zachar. 11. 2. Esd. 2.

Marginalia (right): 1. Esd. 2. Gen. 11. 1. Cor. 1. 1. Cor. 11. Iacob. 3. Act. 4. Eccli. 34.

ANNO CHRISTI 1607.

nobis nunc cordi sit, huic sedulo intendamus, ad A quod tanto numero convenimus: nam hæc est ratio, hic unicus scopus hujus convocati concilii, ut videlicet unanimi studio, & ut sapientes architecti, ecclesiæ collapsa restauremus, angulari lapidi pie 1. Cor. 3. superædificantes. At videat unusquisque, inquit Ib.d. apostolus, quomodo superædificet: nam fabros spirituales esse sacerdotes & ecclesiæ pastores testatur Deus, loquens Ieremiæ prophetæ, qui erat de Ierem. 1. sacerdotibus Anatoth: *Ecce constitui te hodie super gentes & regna, ut evellas & destruas, ædifices & plantes.* Evellamus igitur, quæ in agro dominico deprehenderimus succrevisse zizania, quæque in atriis domini subnata virgulta: destruamus male fabricata per præteritorum temporum nimiam licentiam: plantemus e diverso salutarium legum sanctarumque constitutionum surculos, unde piorum operum & vitæ vere ecclesiasticæ fructus proveniant: & dum singuli non possumus omnia, Nehemiæ sapientiam sequamur; ut quemadmodum ille plurimos in fabricam suam conquirebat operarios, ita & nos hîc soliciti simus de creandis pastoribus, præcipuam curam in hoc concilio gerentes circa erectionem & dotationem seminariorum: (quod & præ ceteris voluit nobis esse cordi S. concilium Tridentinum) ut in iisdem multi adaptentur pastoratui; quia messis ubique multa, sed operarii, eheu! Matth. 9. nimis pauci. Deinde ubi pastores assumpserimus, & hoc nobis serio curandum venit, ne ii ipsi fraudentur cibo suo, aut eorum necessitatibus quid desit in hac tanta annonæ caritate: qui enim bene 1. Tim. 5. præsunt presbyteri, duplici honore digni haberi debent, ne tædio per inediam superati, stationem suam deserant. Sed & aliud factum nobis in Nehemia imitandum occurrit: quod videlicet, sicut 1. Esd. 3. is, distributis oneribus, certas murorum rupturas certis familiis sarciendas destinabat, donec omnes in unum consolidarentur; ita & diversis hic diversa incumbent munera, ut nimirum alii proponant, alii resolvant & decernant: alii secretarii sint, alii negotiorum promotores: hi quæ ad theologiam, alii quæ ad jus pertinent, subministrent: sicque gratiam quisque sibi datam in alterutrum (ut loqui- 1. Pet. 4. tur apostolus) administrabit. Omnia vero nostra D 1. Cor. 16. in caritate fiant, & unus tam pii operis consummandi scopus nos connectat & quasi virum unum efficiat. *Ædificemus & plantemus*, a nobis ipsis inchoando; suum videlicet quisque ac domesticorum suorum hortum primum zizaniis expurget, & inde veteris hominis rudera removeat: atque ut ipsimet imprimis tanquam lapides vivi Christo su- 1. Pet. 2. perædificemur, serio singuli nostrum per veram pœnitentiam, jejunia, eleemosynas, devotas preces, piaque ac frequentia sacrificia, ad Deum recurramus; enixe rogantes, ut nos spiritu suo dirigat, & recta sapere concedat, suggeratque servis suis, quæ ad renovationem ecclesiasticæ disciplinæ, quæque ad bonam ac salutarem populi sui directionem necessaria novit: sicque benigne faciat in bona volun- E Psal. 50. tate sua Sioni, ut per pia sanaque consilia, ac decreta nostra, ædificentur muri Ierusalem; atque ita 1. Pet. 1. nostras, omniumque nobis subditorum, juxta dictum apostoli Petri, castificet animas in obedientia caritatis: id est, omnium mentes purificet, omniumque oculum ac intentionem tam simplicem faciat, ut ex imis præcordiis quisque se ostendat diligere decorem domus Dei, prompte obediendo in hac sacra congregatione decernendis. Nam sine vera perfectaque obedientia, nullus concilii fructus. Nemo igitur contra id quod verum, justum, & sanctum est, quod canonibus veteribus, quod

ANNO CHRISTI 1607.

denique novo juri sacrosancti concilii Tridentini conforme, sui capituli, sui monasterii, suæ ecclesiæ consuetudines alleget, sed evelli obedienter patiatur, quod per insolitam consuetudinem male succrevit, ut meliori plantæ locus fiat: nemo hic jus acquisitum contra jus in sacris canonibus aut sancto concilio Tridentino sancitum alleget: nemo altare contra altare erigat: nemo privilegia contra Ios. 22. intentionem dantis extendat, aut abrogata obtendat: nemo denique se a Dei lege, aut apostolicæ sedis delegatis, exemptum putet. Hortor autem vos paucis, cum apostolo dicente: *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim pervigilant, tanquam rationem reddituri pro animabus vestris.* Heb. 13. B Serio consideret quisque, nullum agrum, nullum hortum tam bene excultum, qui non subinde indigeat expurgatione & rastro: nullam quoque tam exacte ædificatam domum, quæ non aliquando restaurationem requirat. Quocirca & mira providentia Spiritus sanctus ecclesiam suam regens, per sacrum concilium Tridentinum mandavit in omni provincia concilium singulis trienniis, in omni diœcesi singulis annis cogendum. Quod totum indubie frustraneum & illusorium erit, nisi adsit, ut ante diximus, vera obedientia: quæ ubi deesse solet, & conciliorum celebratio, & ipsa quoque religio tandem perire solet. Quamobrem & sic comminatur Deus per prophetam Osee: *Verumtamen* Os. 4. C *unusquisque non judicet, & non arguatur vir; populus enim tuus sicut ii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie, & corruet etiam propheta*, id est, prophetia, *tecum.* O terribiles Dei minas! o peccatum grande & exosum nimis divinæ majestati, contradictio! O infelicem, o miseram, inquam, regionem illam, ubi in tantum invaluit spiritus contradictionis erga pastores ecclesiæ, ut, dum nullus sequitur fructus, Deus ipse suadeat non judicari, id est, puniri; non inquam, redargui virum, quod contradici soleat sacerdoti, aliis semper atque aliis repertis contradictionis ac inobedientiæ coloribus. Audiant ergo tales, & hanc prophetæ sententiam serio ruminent: *& corrues hodie*, id est, brevi. Cum enim per hunc spiritum contradictionis & inobedientiæ *effusa fuerit contemptio super principes*, Psal. 106. illorum nimirum successores, de quibus dicitur, *Constitues eos principes super omnem terram*; errare hujusmodi facit Deus in invio viæ latæ, cujus Psal. 44. novissima ducunt ad mortem, & non in via arcta & recta. Sed quid multa? Ad Esdram & Nehemiam denuo recurramus: eorum prudentiam & animi fortitudinem consideremus, assequamur, imitemur. Illi enim, ut multos patiebantur operi suo obgannientes ac contranitentes, multos item apud regem Persarum calumniantes, quales erant Beselam & Thabeel, qui odio, quo in piam hanc fabri- 1. Esd. 4. cam æstuabant, prætexebât gratam memoriam salis quod in palatio regio comederant, atque animum impatientem læsionis regis, seu jurisdictionis illius: illi, inquam, divinæ protectioni difficultatem omnem ferventibus precibus committentes, necnon zelo suo fortiter insistentes, una manu trullam ad operis provectionem, altera gladium ad hostium 2. Esd. 4. aversionem gestabant; unde & Dei manum bonam super se sentiebant, atque opus suum feliciter consummabant. Nos quoque juxta egregium hoc Nehemiæ & Esdræ factum, in hac spirituali ædificatione semper quidem prudenter, sed & non minus fortiter elaboremus; nec extimescamus tam in decernendis ac statuendis, quam etiam in exequendis bonis constitutionibus, vel domesticorum vel exterorum quorumcumque sinistras machinationes;

confidentes benignissimum Deum indubie causam suam judicaturum, ac fideles ministros suos directurum & protecturum: ut hac ratione cum Nehemia recte sententiam concludamus: *Non simus ultra opprobrium.* Ante enim stupendæ pulchritudinis, & toto orbe celebratum fuerat templum: civitas item regia, & circumvicinis omnibus imperitans Ierusalem; unde & *dominam gentium*, & *principem provinciarum* eam nominat S. Ieremias, quam nemo non suspiciebat, reverebatur. Sed ecce, hæc flammis & depopulationi tradita, nunc derisioni, sannis atque opprobriis hostium exponebatur, dicentium: *Haccine est urbs perfecti decoris, & gaudium universæ terræ?* Iudæi quoque ipsi (natio tam grandis & inclyta, ut haberet Deum appropinquantem sibi, quamque cælum suo manna pascebat, ac mare rubrum, & ipse Iordanis extimescere videbatur, quæque postmodum tanto fuit hominibus terrori, ut tria tantummodo millia Iudæorum, centum millia hominum in Antiochia trucidarint) in tantum a gentibus nunc contemnebantur & opprimebantur, atque adeo ipsis exosi facti erant, ut & impune eos occidere liceret, & mortui, regis jussu, sepultura privarentur, ut ex Tobiæ historia patet. Quo tamen nihil Iudæis accidere potuit gravius, quam quod hoc ipsum opprobrium in Deum redundare videretur, tanquam salvare nequivisset populum suum: dum ejusdem Dei impotentiæ hostes ascriberent, quod alioqui peccatis ipsius populi imputandum erat; quodque hoc pacto nomen Dei blasphemaretur in gentibus. Quemadmodum ergo ruina templi, devastatio civitatis Ierusalem, ac ipsius populi immanis depressio, magno opprobrio fuere Iudæis: ita & nunc non minus nobis irrisioni sunt, templorum ac monasteriorum eversio, ecclesiarum depauperatio, sacerdotii quidam contemptus, atque hinc presbyterorum exiguus numerus: hostium denique imperium in tot catholicas civitates. Ob quæ & alia nihil pene sonant hæreticæ conciones, quam improperia, & despectum catholicæ ecclesiæ & religionis, in summam profecto veræ fidei nostræ injuriam, ac proinde etiam ipsius Dei blasphemiam: & præsertim dum temere in publicis literis, non ita pridem a nobis lectis, adversarii nostri jactare audent; quod Deus per eorum prosperitatem, & nostram adversitatem, testetur veritatem religionis ipsorum: quam tamen non nisi perfidiam esse certo cognoscimus. O superbiam execrandam! o dira improperia! Hæccine diutius toleremus? Elaboremus patres, elaboremus, inquam, ut hanc adversariis occasionem evomendorum opprobriorum, quæ non tam ex fortitudine eorum, quam ex merito peccatorum nostrorum, exque neglectu animarum officiique nostri, atque ex quadam divini cultus nausea, ipsis nascitur, penitus tollamus: totis viribus id, ad quod hoc concilium coactum est, exequamur: evellamus zizania, scandala & abusus vitemus, corrigamus; male fabricata destruamus; muros Ierusalem ædificemus; templa viva extruamus; surculos piæ juventutis plantemus; hortos denique nostros novellis virtutum plantis, per seriam vitæ emendationem, morum correctionem, ac ecclesiæ divinique cultus restaurationem serio exornemus: ac tum demum certo confidamus, veluti sublata causa, etiam tollendum effectum, opprobrium videlicet ipsum; simulque futurum, ut ecclesiæ Dei, ejusque ministris ac filiis priscus suus honor, jurisdictio & dignitas redeat: quodque consequenter, qui ecclesiam velut navem rimosam, domumve ruinosam ante fugiebant, deserebant, & destruebant; nunc ad eam debite expurgatam, ac bonis legibus restauratam, revertentur, eamdemque nobiscum denuo visitabunt, ædificabunt, exornabunt.

Nehem. 2.; Thren. 1.; Thren. 2.; Deut. 4.; Exod. 16.; Exod. 14.; Psal. 119.; 2. Mach. 11.; Tob. 2.

INDEX TITVLORVM TOTIVS concilii.

DECRETA ET STATVTA SYNODI provincialis Mechliniensis.

TITVLVS PRIMVS.

De professione fidei, ac de his quæ ad ejusdem fidei integritatem conservandam pertinent.

CAPVT PRIMVM.

CVM a fide, tamquam a fundamento, pendeat vita spiritualis, & religio nostra: ab ea exordium sumendo sacra provincialis synodus Mechliniensis legitime congregata statuit, & decernit, ut omnes professores, concionatores, confessarii, ac etiam quicumque in hæresim lapsi ad ecclesiæ gremium redeunt, singuli, præter abjurationem & alia ad quæ tenentur, coram ordinario suo, ejusve vicario generali, aut alio ab altero eorum ad id deputando, faciant professionem fidei juxta bullam Pii IV. & in Romanæ ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant ac jurent.

CAPVT II.

Multo magis saluberrimum decretum concilii Tridentini, de simili fidei professione, in manibus ordinarii, ejusve vicarii generalis facienda ab omnibus & singulis, qui de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus & quibuscumque

ANNO CHRISTI 1607.

buscumque beneficiis curam animarum habentibus provisi sunt, si alicubi forte observari desierit, in usum revocetur; cum declaret idem concilium, quod alioqui prædicti omnes non faciant fructus suos, nec illis possessio suffragetur.

CAPUT III.

Ludimagistri emittant fidei professionem juxta formulam a sanctæ memoriæ Pio quarto præscriptam. Typographi vero, bibliopolæ, ac librarii, faciant fidei professionem juxta formulam hic subjunctam; sic tamen ut ubi excepturus juramentum forte habebit aliquam rationem de professuri fide dubitandi, cum præmoneat & examinet circa aliquos articulos hoc tempore maxime controversos. Ludimagistri ac ludimagistræ, & quicumque eorum hypodidascali seu cooperatores sunt, in iis locis ubi est scholasticus, coram eo; alibi coram archipresbytero, hanc fidei professionem facient: typographi vero, bibliopolæ ac librarii, in manibus ordinarii, aut ab eo ad id deputandi. Et insuper hi juramentum præstabunt de non invehendis, nec distrahendis, vel etiam compingendis libris prohibitis: illi quoque etiam oblata fidei professione, non aliter tamen ad aperiendam scholam admittentur, quam si scholastico, vel ubi is non est, archipresbytero suo, de eorum fidei integritate, morumque probitate, per fide digna testimonia sufficienter constiterit.

CAPUT IV.

Ego N. omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, & quæ a sacris canonibus, & generalibus conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata fuerunt, indubitanter recipio atque profiteor; necnon Romano pontifici, summo in terris Iesu Christi vicario veram obedientiam spondeo ac juro; simulque hæreses omnes ab ecclesia damnatas & rejectas, ego pariter damno & rejicio. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

CAPUT V.

Nemo præter typographos, bibliopolas, & librarios juratos, ullos libros excudere, aut venales exponere præsumat. Ipsis etiam typographis, bibliopolis ac librariis, non liceat vel alios libros imprimere, quam qui ab ordinario, vel aliquo approbato censore, examinati & approbati fuerint; vel alios venales exponere, aut secreto distribuere, quam quorum catalogus ab ordinario vel approbato censore sit visus & approbatus, sub pœnis pro qualitate & circumstantiis facti infligendis.

CAPUT VI.

Libri etiam domorum mortuariarum non distrahantur, nisi ab approbato aliquo censore, vel alio ad id ab ordinario deputato visitati, & vendi permissi fuerint. Et visitatio ista gratis fiat.

CAPUT VII.

Moneant diligenter parochi sibi subditos, libros hæreticos, vel ex professo lubricos, nullo modo legere vel habere licere; eisque prohibitiones quæ habentur in indicibus librorum prohibitorum, sedis apostolicæ auctoritate post concilium editas, crebro insinuent.

CAPUT VIII.

Statuant etiam nosse vultum pecoris sui, & si quem inter subditos suos peregrinis doctrinis abductum, falsave dogmata spargentem adverterint, eum ordinario, vel ejus vicario generali, aut officiali mox denuntient; necnon & illos, quos ecclesiam, divina officia & sacramenta debitis temporibus non frequentare, vel aliter de hæresi suspectos esse deprehenderint, nisi moniti statim se purgent, aut emendent.

CAPUT IX.

Ludi theatrales non aliter deinceps permittantur, quam si ab ordinario, vel eo quem ipse ad id deputaverit, permittendi videantur. Idemque sit de actionibus mimorum & histrionum, qui vulgo *Camer-Speelders* vocantur; ac de cantilenis, rythmis, & quibusvis scripturis, quæ passim ab ignotis & exteris hominibus venales circumferuntur, aut etiam publice decantantur. Et ut hæc omnia exactius observentur, decernit synodus supplicandum serenissimis principibus, ut in eo auctoritatem suam interponant.

TITULUS SECUNDUS.

De sacramentis in genere.

CAPUT I.

In administrandis sacramentis, pastorale suæ ecclesiæ cathedralis omnes sequantur, & eo deficiente, ecclesiæ metropolitanæ; nihil temere addendo, demendo, vel immutando.

CAPUT II.

Administraturi sacramenta baptismi, sacræ eucharistiæ, extremæ unctionis, & matrimonii, necnon concionaturi, stola & superpelliceo vel alba sint induti. Sacerdotes quoque sæculares, nonnisi superpelliceo induti, in locis sacris sæcularium confessiones accipiant. Pastores vero, & vicepastores, etiam stolam superaddant.

CAPUT III.

In administratione quorumcumque sacramentorum, vis & efficacia eorum, pro captu sumentium ac præsentium, sæpe a pastoribus explicentur; omnesque preces sacramentales, maxime vero ipsæ formæ sacramentorum, tractim, distincte, & attente cum debita reverentia pronuntientur.

CAPUT IV.

Et ne, dum quis aliis est minister ad salutem, damnationem sibi acquirat, caveat quisque diligentissime, ut qua decet munditie & puritate sacramenta administret.

CAPUT V.

Pastores ad administranda sacramenta vocati, officio suo fungi non tardent, graviter alioqui puniendi; gravissime vero, si quem ipsorum negligentia sine baptismo, confessione, sacro viatico, aut extrema unctione, ex hac vita migrare contigerit.

CAPUT VI.

Non modo archipresbyteri singulis annis ab ordinario suo, vel sede vacante a vicario generali, sacrum chrisma, & sacra olea tempestive petant, & per sacerdotem, diaconum, vel saltem subdiaconum

conum, in mundis & honestis vasculis (scilicet stanneis aut argenteis, nullo modo vero cupreis, testaceis aut vitreis) ad locum residentiæ suæ ferri curent: sed pastores etiam singuli quotannis ab archipresbytero suo, vel ex ea ecclesia unde consueverunt, per se aut alium sacerdotem, non autem illo inferiorem, in similibus vasculis sacrum chrisma sanctaque olea ferre non omittant; iisque receptis, veteribus non utantur: sed quidquid ex illis superfuerit, si liquidum, lampadi, quæ lucet ante venerabile sacramentum, infundatur; sin autem bombici vel gossipio immixtum fuerit, super piscinam comburatur.

TITULUS TERTIUS.

De sacramento baptismi.

CAPUT I.

PASTORES sacrum fontem sub operculo & sera diligenter servent; sacrum quoque chrisma, & oleum, sub sera, & loco honesto. Et sabbato sancto, ac in vigilia pentecostes aquas baptismales consecraturi, ipsum fontem antea per se, vel saltem aliquem in sacro ordine constitutum, mundent.

CAPUT II.

Quilibet parochus librum habeat, in quo singulorum baptizatorum, necnon parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina & cognomina, diemque baptismi diligenter describat, eumdemque quotannis in visitatione archipresbytero exhibeat; nec unquam plures, quam unum susceptorem, vel unam susceptricem, vel ad summum unum & unam admittat. Et si qui alii ad tangendum infantem instar patrinorum se ingerant, declaretur aperte ante baptismum, nec eos nec alios, præter descriptos seu designatos, ullam cognationem spiritualem contrahere.

CAPUT III.

Curent quantum fieri potest parochi, ne gentilium aut alia prophana nomina pueris imponantur.

CAPUT IV.

De pueris exposititiis id observent parochi, ut si inveniant certa circa infantem indicia, per quæ constet eum non esse baptizatum, ut pote sal, quod mulieres apud eum deponere solent, tamquam indicium non collati baptismi; eo casu talem infantem absque ulla hæsitatione baptizent, nulla apposita conditione: si vero nulla signa, nullumque testimonium ejus rei deprehendant, eum sub conditione baptizent.

CAPUT V.

Prohibet præterea sancta synodus, ne quis pastorum baptismi sacramentum, alio in loco, quam in illis ecclesiis, in quibus sacri fontes constituti & consecrati sunt, exceptis casibus in jure permissis, conferre audeat.

CAPUT VI.

Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpe contra receptam ecclesiæ consuetudinem & antiquissimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronuntiante: ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis catholicus præsto

A est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur.

CAPUT VII.

Hortatur hæc synodus & requirit omnes magistratus singulorum locorum, ne quam ad obstetricandum parturientibus admittant, nisi prius a curato loci, ubi obstetrix moratur, testimonium sinceræ & catholicæ fidei habeat, professionemque fidei coram archipresbytero suo faciat; necnon materiam formamque baptismi testimonio ejusdem curati probe calleat: & ultra consuetum juramentum, juret etiam, quod infantes a se excipiendos quantocyus, vel saltem intra tres dies baptizari curabit; aut si obsistentibus parentibus vel amicis id efficere non possit, mox pastori loci eos de-
B nuntiet.

CAPUT VIII.

Puerperæ, cum a puerperio domum exeuntes se ad ecclesiam contulerint, a parocho proprio juxta probatissimam ecclesiæ consuetudinem purificentur.

CAPUT IX.

Ad abolendam pravam illam consuetudinem, qua ruri præsertim post baptismum puerorum convivia non sine maximis incommodis & periculis tam puerperæ quam infantis celebrari consueverunt: mandat hæc synodus pastoribus, ut subinde moneant & hortentur subditos suos ut ab hujusmodi conviviis abstineant. Quod ut facilius impe-
C trent, caveant imprimis ipsi, ne quantumvis invitati dictis conviviis intersint.

TITULUS QUARTUS.

De sacramento confirmationis.

CAPUT I.

DE dignitate, vi, & effectibus hujus sacramenti parochi subditos suos sæpe diligenterque instruant; maxime sub id temporis, quo illud episcopus in iis locis administraturus est.

CAPUT II.

D Moneant tunc etiam, sacramentum hoc iterari non posse, & confessionem præmittendam a confirmandis, si sunt doli capaces: eosque qui in baptismo patrini esse non possunt, nec hic esse posse: necnon de conferendis integris mundisque fasciis justæ magnitudinis, ut fronti & capiti circumcingi possint: item de patrinorum obligatione, ac cognatione spirituali, quam cum confirmandis eorumque patre & matre contrahunt, ejusdemque cognationis effectu, ac similibus.

TITULUS QUINTUS.

E *De sacramento pœnitentiæ.*

CAPUT I.

NEMO, etiam regularis, confessiones sæcularium, ne quidem sacerdotum, audire præsumat extra mortis articulum, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab ordinario loci idoneus judicatus & admissus fuerit. Admissio quoque ista in scriptis habeatur.

CAPUT II.

Iudicem sedentem sententias ferre oportet: ideo

etiam confessarius non nisi sedens confessiones excipiat, quacumque etiam pœnitentes dignitate fulgeant.

CAPUT III.

Ubi erecta necdum sunt confessionalia, quæ confessarium a pœnitente, asserculo cancellato; ac pœnitentem a sequentibus, alio asserculo disjungant: intra tres menses a publicatione decretorum hujus concilii, sumptibus fabricarum erigantur; & ab eo tempore nemo sine licentia ordinarii extra ejusmodi confessionalia, feminarum confessiones audire præsumat, nisi in casu necessitatis, sub pœna arbitraria.

CAPUT IV.

Sciat quilibet a casibus sedi apostolicæ, aut episcopo reservatis se absolvere non posse, præterquam in mortis articulo, nisi ad hoc specialem facultatem debite acceperit; quo casu etiam super irregularitatibus aut votis dispensare non præsumat, nisi aliam specialem potestatem ad hoc habuerit.

CAPUT V.

Magna oportet esse instructum scientia, qui de rebus maximis ex tempore judicare debet. Ideo confessarii, quibus non hominis, sed Dei judicium exercendum est, & quidem de animabus pretioso Iesu Christi sanguine redemptis, lectioni eorum librorum, unde necessariam sibi scientiam hauriant, diligentissime vacare merito debent; utpote, directorii Polanci, manualis Navarri, aut ejus compendii, summæ Toleti, enchiridii Binsfeldii, & similium.

CAPUT VI.

Meminerit unusquisque, confessionis sigillum strictissime servandum esse, etiam sub pœna depositionis a sacerdotali officio, & detrusionis in arctum monasterium, ad agendam ibidem perpetuam pœnitentiam. Hoc porro sigillum ad ea se quoque extendit, quæ subinde, occasione eorum quæ in confessione detecta sunt, post datam absolutionem a confessariis interrogati pœnitentes vel repetunt, vel diffusius enarrant; quæ perinde, ut ea quæ in ipsa dicta sunt confessione, secreta sunt habenda.

CAPUT VII.

Nemo aliquem ad perpetuo sibi soli confitendum obliget. Et ejusmodi promissionem etiam juratam, tanquam irrationabilem & indiscretam, hæc synodus irritam esse declarat, & quatenus opus est, irritat.

CAPUT VIII.

Ut autem pastores & confessarii sciant, cujusmodi satisfactiones pœnitentibus injungere debeant, mature expendant verba Tridentini concilii capite octavo, sessione decima quarta, quæ sunt hæc: Debent ergo sacerdotes domini, quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad vitæ novæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem. Nam claves sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui patres & credunt, & docent.

TITULUS SEXTUS.

De Indulgentiis.

INDULGENTIAS, atque alias spirituales gratias, ab ordinariis locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse sacrum Tridentinum concilium decernit: quod ab eis erit diligenter observandum, summa in illis indulgentiis adhibita diligentia, atque ita ad Tridentini concilii præscriptum, coercitis iis qui oblata caritatis subsidia colligunt, hos ecclesiæ thesauros non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri omnes intelligant.

TITULUS SEPTIMUS.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento.

CAPUT I.

IN singulis ecclesiis parochialibus plures hostiæ sacræ ad usum ægrotorum continuo asserventur, & quidem sub sera, & in loco honesto, ac decenti vasculo. Et singulis saltem hebdomadis, aut circiter, vel si humiditas loci requirat, etiam sæpius, species sacramentales renoventur.

CAPUT II.

Ubicumque locus ab hostibus ac prædonibus est tutus, & facultates ecclesiæ ferunt, continuo tam de nocte quam de die, ante tabernaculum sanctissimæ eucharistiæ lumen ardeat, alibi saltem sub officio divino.

CAPUT III.

Pastores, & quicumque alii sacerdotes, venerabilis corporis Christi sacramentum ad ægrotos, aut alios, nunquam perferant, nisi decenter & reverenter ornati stola & superpelliceo, & custos superpelliceo indutus lumen & campanulam sonantem præferat; quo populus sui moneatur officii, tum erga sacramentum, tum erga laborantem infirmum. Idque observetur, etiamsi infirmus frequentius in ægritudine sua viaticum salutis sibi deferri petat; alioqui pœna arbitraria punientur. Et quando fieri potest, antequam sacra eucharistia ad ægrotum deferatur, præmittatur confessio.

CAPUT IV.

Numquam unica duntaxat hostia ad ægrotum deferatur, ne parocho ad ecclesiam redeunte inane vasculum populus adoret.

CAPUT V.

Quilibet annos discretionis habens communicare debet ut minimum in paschate in ecclesia parochiali. Incipit autem pascha ad hunc effectum in dominica palmarum, & durat usque ad dominicam in albis, inclusive.

CAPUT VI.

Qui huic mandato ecclesiæ non obedierint, vel in paschate a parochia abfuerint, & reversi intra octo dies non docuerint se alibi in paschate communicasse, mox episcopo denuntientur; ut ejus judicio, nisi legitimam excusationem attulerint, & vivi ab ingressu ecclesiæ arceantur, & mortuis ecclesiastica denegetur sepultura. Ultimo quoque supplicio afficiendis tempestive de sacra eucharistia provideatur

providea tur. Quod ut fieri jubeant, rogentur serenissimæ suæ celsitudines. A

CAPVT VII.

Concubinarii publici, antequam concubinas suas actu dimiserint, ad sacram communionem non admittantur: neque etiam publici usurarii, vel palam inimicitias exercentes, nisi illis usuris renuntiaverint, & injusta lucra restituerint, aut de iis restituendis cautionem dederint; & hi reipsa pacem composuerint, vel sese ad reconciliationem debite obtulerint.

CAPVT VIII.

Sacrosancta eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur; potissimum vero in festo sacro Christi corpori consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, & publicæ necessitatis, vel utilitatis. In illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi, quam spectandi gratia confluere solet, abstineatur. In communibus autem supplicationibus circumgestari poterunt sanctorum reliquiæ. B

TITVLVS OCTAVVS.

De sacramento extremæ unctionis.

CAPVT I.

PAROCHI ægrotos sæpe invisant, hortenturque ne ad extremum sacramenti hujus susceptionem differant; at potius sensibus rationisque usu adhuc integris, illud sibi administrari petant, ut ita uberiorem ejus fructum percipiant. C

CAPVT II.

Falluntur qui existimant suscepto hoc sacramento vel testamentum condi non posse, vel spem convalescendi ob id imminui. Ideoque pastores contrarium subinde populum doceant. Et si forte alicubi usu introductum sit, ut testamentum a susceptione hujus sacramenti conditum non subsistat, declarat hæc synodus ejusmodi consuetudinem pro corruptela habendam esse; ut pote causam, cur tam salutaris sacramenti susceptio ad extremum vitæ spiritum a plerisque differatur; iique interim effectus sacramenti non percipiant, & sæpe etiam sine eo moriantur. D

TITVLVS NONVS.

De sacramento ordinis.

CAPVT I.

AD minores ordines promovendi, bonum a parocho, & magistro scholæ in qua educantur, testimonium habeant. E

CAPVT II.

Majoribus ordinibus insigniendi, si sint religiosi, a superiore suo, ætatis, natalium, ac vitæ, morumque probitatis debita testimonia in scriptis adferant: sæculares, si in ecclesia collegiata, sive subjecta, resideant, a decano capituli; si in collegio vel pædagogio aliquo degant, ab illius præside; alioquin a proprio pastore similia exhibere debeant. Et non habens hujusmodi testimonia, ne ad examen quidem admittatur, nisi episcopo aliter videatur.

CAPVT III.

Fiant insuper proclamationes promovendorum ad singulos ordines majores juxta decretum concilii Tridentini; & qui de iis non docuerint, rejiciantur.

CAPVT IV.

Doceant religiosi, etiam ordinum mendicantium, de ordinibus susceptis testimonio ipsius episcopi, per literas a secretario episcopi expeditas, & sigillo ejusdem episcopi communitas, antequam altiorem ordinem suscipiant.

CAPVT V.

Episcopi subditos suos non nisi jam probatos & examinatos ad alium episcopum dimittant, juxta decretum concilii Tridentini.

CAPVT VI.

Tituli patrimoniales, & beneficiales, sint deinceps ad minimum quadraginta florenorum; nec ullus eorum, nisi visis literis in debita forma expeditis, admittatur.

CAPVT VII.

Nemo ad ordines titulo beneficii quantumvis opimi promoveatur, nisi canonicam institutionem & pacificam possessionem ejusdem antea obtinuerit.

CAPVT VIII.

Iuret deinceps quilibet ordinandus ad titulum patrimonialem, aut beneficialem, quod titulum, quem pro futura sua promotione exhibet, vere & sine ulla fraude possideat; quodque illum non resignabit, vel alienabit, nisi ei de alio sufficienti titulo sit prospectum; neque tunc quidem aliter, quam scitu & consensu sui episcopi, in literis ipsius resignationis aut alienationis exprimendo: item quod titulum illum, qui in locum prioris tituli successerit, absque simili consensu non resignabit, vel alienabit.

TITVLVS DECIMVS.

De sponsalibus, & sacramento matrimonii.

CAPVT I.

PAROCHVS ante solennitatem matrimonii tam sponsum, quam sponsam expresse interroget, num libere, & sine ulla coactione ad matrimonium simul contrahendum advenerint: & si alterum eorum ad id coactum esse adverterit, ad solennizationem matrimonii non procedat, nec alteri ad hoc vices suas committat, sub pœna suspensionis ab officio & beneficio.

CAPVT II.

Proclamationes matrimoniales tribus distinctis dominicis, vel festivis diebus, sub summo sacro, vel concione, aut alioqui sub frequenti populi conventu fieri debent. Si quis sine iis, earumve remissione ab ordinario in scriptis obtenta, matrimonio jungere aliquos præsumat, graviter puniatur.

CAPVT III.

Quandocumque matrimonium contrahere volentes sunt diversarum diœcesium, decanatuum, vel parochiarum: parochus unius ad matrimonii solennizationem

lennizationem non procedat, nisi & omnes proclamationes in ecclesia sua fecerit, nullumque intellexerit canonicum impedimentum; & similiter parochum alterius desponsorum omnes tres proclamationes fecisse, & nullum canonicum impedimentum denuntiatum esse, ex testimonio ejusdem pastoris certo cognoverit, vel de dispensatione ordinarii ipsi constiterit. Et si forte signaturam illius pastoris non noverit, & testimoniales sibi exhibitas de facto suspectas habeat: exigat testimonium saltem unius personæ fide dignæ, quod testimoniales illæ sint scriptæ, vel subsignatæ manu ejus a quo scriptæ vel subsignatæ esse dicuntur; vel si hujusmodi testimonium haberi non possit, exigat juramentum ab altero desponsorum, quem testimoniales illæ concernunt, quod eas a parocho suo acceperit, vel ab eo scriptas esse sciat. Et si quem hic perjurum esse, aut crimen falsi commisisse contigerit, is gravissime puniatur.

CAPUT IV.

Impedimento aliquo denuntiato, vel matrimonio desponsorum oppositione aliqua facta, non prius ad ulteriores proclamationes aut matrimonii solennizationem parochus procedat, quam re ad ordinarium, vel vicarium ejus, vel officialem delata, ab eodem intellexerit quid facere debeat.

CAPUT V.

Parochi omnes impedimenta matrimonii exacte nosse, & in memoria habere studeant, & subinde in concionibus suis ea populo declarent. Et inter cetera sciant, suosque doceant, affinitatem ortam ex copula illicita impedire matrimonium in primo & secundo gradu tantum; & nullam omnino cognationem spiritualem contrahi inter susceptorem & susceptricem; nec etiam inter baptizatum, vel confirmatum & susceptum, & suscipientis conjugem.

CAPUT VI.

Meminerint parochi sibi non licere vagorum hominum matrimoniis interesse, nisi re ad ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi in scriptis obtinuerint: neque ea licentia sine causæ cognitione & matura deliberatione detur.

CAPUT VII.

Habeant quoque singuli pastores librum in quo describant nomina & cognomina matrimonio junctorum, ac testium, necnon diem & locum contracti matrimonii; eumdemque librum diligenter custodiant, & quotannis in visitatione archipresbytero exhibeant. Qui quidem liber ubi jam completus fuerit, servabitur in archivis ecclesiæ.

CAPUT VIII.

Tempus clausum diligenter observetur: & si quando ex legitima causa aliqui ad matrimonium tunc contrahendum per ordinarium admittantur, abstinendum tamen erit a solennitatibus nuptialium conviviorum, choreis, sponsarum publicis traductionibus, & similibus, quæ temporis sanctitati repugnant; a quibus similiter abstinendum erit, etsi matrimonium antea contractum fuerit, sub pœna arbitraria.

TITULUS UNDECIMUS.

De doctrina & prædicatione verbi Dei.

CAPUT I.

MEMINERINT regulares se sine licentia superiorum suorum, ac benedictione episcopi diœcesis in qua degunt, in ecclesiis ordinum suorum, & sine expressa licentia tam episcopi quam superiorum suorum, in ecclesiis non suorum ordinum prædicare non posse, nec usquam omnino episcopo contradicente.

CAPUT II.

Pari aut majori ratione, sacerdotibus & diaconis sæcularibus, nec sine licentia ordinarii, nec eo contradicente prædicare licet. Et pastores neminem omnino in ecclesiis suis concionari permittant, nisi de ejusmodi licentia ordinarii in scriptis prædocuerit.

CAPUT III.

Abstineant concionatores ab inanibus, ac difficilibus, captumque auditorum superantibus, & ad fidei ædificationem minus pertinentibus quæstionibus, a convitiis, a fabulosis, & a narratione apocryphorum, iisque omnibus, quæ vel auditoribus risum moveant, vel eorum animos a superioribus suis avertant: neve passim hæreticorum argumenta apud imperitam multitudinem referant; sed ea tantum doceant, quæ ad fidem veram, pietatem, obedientiam, & concordiam pertinent, quæque scire omnibus necessarium est ad salutem. Annuntiando cum brevitate & facilitate sermonis, vitia quæ quemque declinare, & virtutes quas sectari oportet.

CAPUT IV.

Pastores ecclesiarum ruralium singulis diebus dominicis sub concione recitent lingua vernacula tractim & intelligibiliter orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, & præcepta decalogi & ecclesiæ.

CAPUT V.

Diversitas libellorum doctrinæ Christianæ, sive catechismi, magnam in discendo & docendo parit difficultatem. Ideoque mandat hæc synodus, ut parochi, aliique omnes ad quos spectat, a festo nativitatis domini proxime venturo, unum & eundem modum in docendo & discendo doctrinam Christianam ubique teneant, tenerique faciant; eum scilicet, qui in libello auctoritate hujus concilii ad eum finem brevi edendo, continebitur.

CAPUT VI.

Optat denique hæc synodus, ut pastores singulis diebus dominicis ac festivis catechizandæ juventuti serio se dent, vel ubi alteri alicui id oneris incumbit, diligenter superintendant.

TITULUS DUODECIMUS.

De officio divino, ac cærimoniis.

CAPUT I.

CUM in officio divino negotium nobis sit cum Deo ipso, qui rex regum est, & dominus dominantium, merito non modo statis horis ad chorum

rum conveniatur, sed in eo etiam a fabulis, risi- A bus, & aliis insolentiis omnino abstineatur, sub pœna amittendæ distributionis, & alia arbitraria pro modo scandali.

CAPUT II.

Meminerint autem omnes tam in dignitate constituti, quam canonici, capellani, vicarii, beneficiati, & reliqui habituati, mandati concilii Tridentini; ut omnes divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare. Quod decretum præsens synodus inviolabiliter observari mandat.

CAPUT III.

B Distributiones chori dispensentur secundum præscriptum concilii Tridentini ad tertiam partem fructuum. Ut vero minores horæ non negligantur, pro illis certæ distributiones assignentur, aut minores illæ horæ majoribus adjungantur; ita ut in majoribus illis horis nemo distributione gaudeat, nisi qui in minoribus quoque horis debite interfuerit.

CAPUT IV.

Careant quoque distributionibus qui ante *Gloria patri* primi psalmi cujusque officii usque ad C finem eidem officio actualiter non intersunt; exceptis dumtaxat iis, qui ex causis expressis in cap. unico de clericis non resid. in 6. & in primo concilio provinciali Mechliniensi hoc tit. cap. 4. 5. & 6. Et in bullis erectionis episcopatuum hujus provinciæ, præ præsentibus & officio divino interessentibus habendi sunt, & ut tales distributionibus gaudere debent.

CAPUT V.

In ecclesiis, quæ necdum recepto usu Romano proprium officium adhuc servant, vel recepto etiam usu Romano propria quædam officia patronorum suorum illi admiscent, si apostolica auctoritate D necdum ejusmodi officia recognita, & debite ab incertis & apocryphis purgata ac correcta sint, intra sex primos menses id fiat.

CAPUT VI.

Servi ad officium divinum venientes, etsi distributione privandi sint, libere tamen chorum intrare permittantur. Et si quis eos manuum, vel pedum plausu, aliove strepitu excipiat, ipse quoque distributione privetur, & insuper pro modo scandali puniatur.

CAPUT VII.

E Gravis tantum & quæ pios motus moveat musica officio divino adhibeatur, non etiam lasciva vel sæcularis. Similiter & organa, & quæcumque instrumenta musica, tam in processionibus quam in ecclesiis, modulatione sua lascivas cantiones non imitentur; nec præfationem aut orationem dominicam in missa absumant.

CAPUT VIII.

Tintinnabula quoque & campanas ad harmoniam quamdam pulsantes, ejusmodi pulsatione turpes, inhonestas vel scandalosas cantiones non exprimant, vel imitentur, sed potius hymnorum & canticorum ecclesiæ modulationes. Et sicubi necesse fuerit, cum magistratu desuper agatur.

CAPUT IX.

Nemo in loco sacro vel convivium instituat, vel convivio intersit, aut negotiationem exerceat, vel in eo etiam post officium divinum deambulet sub pœna arbitraria.

CAPUT X.

Proclamationes quoque forenses, & denuntiationes quarumcumque venditionum, vel rerum venalium, etiam in templo fieri solitæ, deinceps non fiant, nisi extra templum, & officio divino prorsus absoluto.

CAPUT XI.

Mandat deinceps hæc synodus, ut conventus capitularis non fiat sub officio divino, nisi res, ob urgentes aut repentinas causas, moram non patiatur.

CAPUT XII.

Canon missæ secreto pronuntietur; nihilque in eo, etiam pietatis prætextu, unquam addatur, vel mutetur. Et generaliter alios ritus, aliasve cærimonias vel preces in celebratione missarum nemo adhibeat, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ & receptæ sunt.

CAPUT XIII.

Curent ubique pastores, necnon alii ad quos id pertinet, ut sacri calices, corporalia, purificatoria, albæ ac reliquæ vestes sacerdotales, omniaque paramenta altaris, semper sint integra & munda; idque sub pœna arbitraria, pro modo culpæ, & negligentiæ.

CAPUT XIV.

Ubi ecclesiarum paupertas calices argenteos emi non patitur, hortatur synodus, ut saltem superior eorum pars seu cuppa sit argentea, maxime ubi non est periculum ab hostibus aut prædonibus. Ubi vero ob ejusmodi periculum, aut extremam paupertatem, calices stannei adhuc tolerandi sunt, ut minimum singulis saltem quindecim diebus debite mundentur.

CAPUT XV.

Vago ac ignoto sacerdoti, etiam regulari, missam celebrare non liceat, nisi ostensis testimonialibus vel commendatitiis literis sui ordinarii: nec cuiquam omnino extra ecclesiam, & ad divino cultui dedicatum & ab ordinario designatum oratorium.

CAPUT XVI.

In omnibus pagis totius provinciæ missa parochialis dominicis & festis diebus certa & eadem hora semper fiat, quacumque ratione in contrarium non obstante, sub pœna arbitraria.

CAPUT XVII.

Pauperes per ecclesias tempore missarum, prædicationum, aliorumve divinorum officiorum, mendicare, seu eleemosynas petere non permittantur, sed ad valvas ecclesiæ stare jubeantur: deputenturque ubique a superioribus vel administratoribus ecclesiarum, qui pauperes mendicantes ab ecclesiis arceant & expellant, & quidem si necesse fuerit, sub certo honorario ex bonis mensarum pauperum persolvendo.

CAPVT XVIII.

Vt uniformitas cærimoniarum usus Romani ubique tandem inducatur, quilibet ordinarii in singulis decanatibus suæ diœcesos, & insuper omnia & singula capitula, tam collegiata, quam cathedralia, aliquos deputent cærimoniarum & rituum ecclesiæ Romanæ peritos, qui primitias celebraturos dictis cærimoniis ac ritibus debite instruant. Et deinceps nemo sæcularis primitias celebrare præsumat, nisi ab aliquo ex dictis deputatis easdem cærimonias & ritus se perfecte didicisse capitulo, vel archipresbytero, cui subest, testimonio instructoris sui debite probaverit, sub pœna arbitraria.

CAPVT XIX.

Vt autem hæc uniformitas sacrorum rituum & cærimoniarum magnopere commendans catholicæ religionis dignitatem & unitatem, in omnibus etiam reliquis ecclesiasticis officiis adhibeatur; imprimendum in hisce partibus, & ab omnibus quos concernit, quoad fieri poterit, observandum erit cærimoniale episcoporum, quod magno labore & industria ad hoc componi jussit fel. rec. Clemens PP. VIII. & in omnes ecclesias metropolitanas, cathedrales, & collegiatas introduci districte mandavit.

CAPVT XX.

Hoc vero cum fieri non possit sine magistro cærimoniarum, qui totus in eo sit, ut dictum cærimoniale perlegat, & aliis rationem dictarum cærimoniarum ostendat & præeat; mandat hæc sancta synodus, ut in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis sumptu capituli aliquis ad hoc maxime idoneus constituatur, cui in ritibus omnes obedire teneantur.

TITVLVS XIII.

De festis & jejuniis.

CAPVT I.

MEMINERINT exempti omnes, etiam regulares, decreti concilii Tridentini, quo dies festos, quos in diœcesi sua servandos episcopus præcepit, ipsi quoque servare jubentur.

CAPVT II.

Pastores singulis diebus dominicis sub concione vel summo sacro, dies festos & jejunia ea septimana occurrentia populo denuntiare non omittant.

CAPVT III.

Dies festi tam celebriores, quam minus solennes, necnon jejunia per totam provinciam servanda, in prima synodo provinciali Mechliniensi plene enumerantur, ita tamen ut in locis, ubi vel plura vel strictius observata fuerint, mandet synodus ut pia consuetudo observetur. Quænam vero festa in singulis diœcesibus, singulisque parochiis insuper servari debeant, stetur consuetudine cujusque loci.

CAPVT IV.

Nundinæ annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem festum incidunt, in alium transferantur. Et jejunia in diem dominicam incidentia, pridie serventur.

A

CAPVT V.

Festum annuntiationis beatæ Mariæ, si quando inter dominicam palmarum & dominicam in albis occurrerit, celebretur juxta receptam consuetudinem tam a populo, quam a clero, feria tertia post dictam dominicam in albis: si vero in aliam quamlibet dominicam quadragesimæ præterquam palmarum inciderit, celebretur feria secunda proxime sequenti etiam a populo.

CAPVT VI.

Festum S. Marci, si in hebdomada paschæ vel in dominica *quasimodo* evenerit; celebretur feria quarta post *quasimodo*, tam a clero, quam a populo. Si vero in aliam dominicam inciderit, festum quidem servetur die dominica; sed processio, abstinentia a carnibus per totum diem, & jejunium usque ad prandium, serventur die sequenti. Quod si vero in feriam quintam post dominicam *quasimodo* translatum, cum festis SS. Philippi & Iacobi, aut S. crucis concurrerit; celebritas quidem a populo illis ipsis diebus servabitur, sed dicta processio, abstinentia & jejunium sicut in diebus rogationum, in feriam quintam transferentur.

TITVLVS XIV.

De imaginibus & sanctorum reliquiis.

CAPVT. I.

NE per falsi dogmatis imagines rudibus periculosi erroris occasio præbeatur, nulla unquam in ecclesiis etiam exemptis insolita imago ponatur, nisi ab ordinario prius approbata fuerit. Curentque diligenter episcopi, ut in imaginibus tam sculptis quam pictis, loco sacro jam illatis, vel deinceps inferendis, nihil inordinatum, nihil profanum, nihil inhonestum appareat; neque in intima altarium tabula, vivorum effigies depingantur.

CAPVT II.

Imagines sacras sæculariter comptas, nec in templis, nec in processionibus tolerent episcopi; & quæ ad ornatum supplicationum proponuntur, ejusmodi sint quæ oculos spectantium non offendant.

CAPVT III.

Nemo ecclesiastici ordinis, lascivas, & ob nuditatem vel aliter obscœnas, & quæ pias mentes offendant, imagines in suis ædibus ac hortis ponat, vel retineat, sub pœna arbitraria. Concionatores quoque contra hujusmodi imaginum, quocumque etiam profano loco positarum, detestandum usum, frequenter conciones suas instituant.

CAPVT IV.

Reliquiæ sanctorum in vasis honestis, seu capsulis obseratis, locoque honesto (non tamen in tabernaculo sanctissimi sacramenti) asserventur; nec ex iis per alium, quam per ordinarium loci, aut ab eodem ad id potestatem in scriptis habentem, unquam educantur.

CAPVT V.

Numquam etiam reliquiæ vel imagines in processionibus deferantur, nisi per clericos sacris

sacris initiatos, quantum fieri potest; neque tam longi itineris circuitu, ut aut populi devotio languescat, aut compotationibus aliisque insolentiis occasio præbeatur.

TITULUS XV.

De superstitione.

CAPUT I.

NEMO ad morbos vel vulnera hominum aut brutorum curanda superstitiosis remediis utatur; vel super rebus deperditis, aut super futuris eventibus, ac quibuivis secretis, divinos, seu pro divinis se venditantes consulere præsumat. Si quis aliquid horum fecerit, & monitus non abstinuerit, mox ipsi ordinario vel officiali denuntietur, juxta bullam Sixti V. editam contra exercentes astrologiæ judiciariæ artem, quæ incipit: *Cæli & terræ creator.*

CAPUT II.

Et nihilominus hæc synodus mandat omnibus judicibus ecclesiasticis, ut in exilium mittant, vel mitti curent, omnes qui super futuris eventibus aliisque secretis responsa dant; eosque qui tales consulunt, graviter puniant, & multo gravius animadvertant in maleficos & incantatores, & etiam omnes qui vulgo Ægyptii vocantur.

CAPUT III.

Et quoniam rudis populus sæpe ex ignorantia superstitionibus inquinatur, parochi subditos suos diligenter de illis doceant, & inter cetera, superstitiosum esse, expectare quemcumque effectum a quacumque re, quem res illa nec ex sua natura, nec ex institutione divina, nec ex ordinatione vel approbatione ecclesiæ producere potest.

CAPUT IV.

Nullus omnino exorcizare præsumat sine licentia ordinarii in scriptis obtenta: nemo etiam utatur aliis exorcismis, quam ab ordinario approbatis, vel potestate exorcizandi ulla ratione abutatur, sub pœna perpetuæ privationis illius officii, & alia arbitraria.

TITULUS XVI.

De episcopis, & eorum officio, ac sede vacante.

CAPUT I.

QUANTO sublimior est episcoporum dignitas, tanto etiam purior ac sanctior debet esse ipsorum vita. Quare mores suos omnes ita componant, ut reliqui ab iis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis exempla petere possint; nihilque in eorum supellectili, mensa, victu, ac reliquo vitæ genere appareat, quod non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

CAPUT II.

ET quia in tremendo strictissimi judicii die, non pro seipsis tantum, sed pro animabus etiam sibi commissis rationem reddituri sunt: summo studio & continua vigilantia gregem suum pascant, & regant; officiumque suum in omnibus, maxime quoad executionem decretorum concilii Tridentini, & hujus provincialis, cum omni diligentia & solicitudine explicent.

CAPUT III.

Inter cetera meminerint oneris prædicandi verbi Dei, & totius diœceseos singulis saltem biennis visitandæ.

CAPUT IV.

Curent etiam ut jura & stipendia secretariorum, & aliorum quorumcumqne ministrorum suorum, sacris canonibus & decretis concilii Tridentini in nullo contrarientur: atque insuper pro qualitate laborum & ratione sumptuum ita sint moderata, ut iis se gravari nemo jure conqueri possit: & si quis in eorum exactione excessisse deprehendatur, graviter puniatur; & relapsus, officio privetur.

CAPUT V.

Meminerint episcopi se conformare decreto ac constitutioni concilii Tridentini sess. 25. De reform. cap. i.

CAPUT VI.

Cum primum sedes episcopalis vacaverit, supplicationes ac preces publice privatimque habeantur, atque a capitulo per civitatem & diœcesim indicantur, quibus clerus, populusque bonum a Deo pastorem valeat impetrare.

CAPUT VII.

Vacante eadem sede episcopali sequentur cathedralia capitula in administratione dictæ sedis, iuxta constitutionem concilii Tridentini sess. 24 De reform. cap. 16.

CAPUT VIII.

Facta novi episcopi nominatione, processus super ejus natalibus, vita, ætate, doctrina, & moribus, Romam transmittendus, fiat juxta dispositionem bullæ Gregorii XIV. quæ incipit: *Onus apostolicæ servitutis.*

TITULUS XVII.

De archipresbyteris, pastoribus, & custodibus, eorumque officiis.

CAPUT I.

Adeptus pastoratum, ultra professionem fidei, faciet etiam subsequens juramentum, antequam cura animarum, vel possessio pastoratus ei detur.

CAPUT II.

Ego N. juro & promitto obedientiam, reverentiam, & honorem summo pontifici Romano, ac reverendissimo domino episcopo N. eorumdemque successoribus. Item juro & promitto ecclesiæ meæ parochiali de N. fideliter deservire secundum oneris illi annexi exigentiam, & in ea personaliter residere. Bona pastoratus vel ecclesiæ meæ non alienabo, & indebite alienata, quantum in me erit, fideliter recuperare studebo. Specificationem omnium fructuum pastoratus mei, cum debita designatione hypothecarum, limitum & terminorum, intra annum a festo nativitatis S. Ioannis Baptistæ proxime venturo, archipresbytero tradam; fructus anni, in quo me mori aut meam ecclesiam

ANNO CHRISTI 1607.

ecclesiam dimittere continget, subjicio & obligo ad laudabilem deservituram usque ad festum nativitatis S. Ioannis Baptistæ, mortem vel dimissionem meam proxime subsecuturum. Sic me Deus adjuvet, &c.

CAPVT III.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi: mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem juxta præscriptum dicti concilii de portione canonica provideant: quam quidem, computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus quæ ad certam summam communibus tribus aut quatuor annis ultimo præteritis redigi possunt, singulis pastoribus, non infra triginta quinque libras, nullis autem supra quinquaginta libras grossorum Flandriæ, iidem episcopi constituant; nisi eorumdem udicio parochiæ amplitudo aliquid amplius ultra quinquaginta libras requireret. Vt vero hæc omnia perfici possint, licebit episcopis per unionem vicinarum & minorum ecclesiarum, aut simplicium beneficiorum, vel per concessionem deserviturarum, & alias propter idoneorum sacerdotum raritatem, per modum provisionis providere.

CAPVT IV.

Si vero contingat oriri aliquam difficultatem pastoribus in assignanda judicio episcopi dicta canonica portione; iidem episcopi, seu eorumdem vicarii aut officiales, summarie & de plano, sine strepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum quorum interest responsione, & facta desuper summaria informatione, quod ipsis parochis deesse compererint, ad summam superius taxatam per modum provisionis adjudicabunt, & appellatio executionem non suspendat.

CAPVT V.

Ecclesiis parochialibus vacantibus curabunt episcopi & archidiaconi, ut quam fieri poterit citissime, iisdem de idoneis pastoribus provideatur, illique mox instituantur, & sic a capta possessione, & inchoata residentia, pro rata temporis fructibus gaudeant.

CAPVT VI.

Quandiu ob malignitatem horum temporum & raritatem idoneorum sacerdotum, singulis pagis de proprio pastore provideri non potest, sed uni parocho duorum aut trium pagorum curam committere ordinarii coguntur; curent ejusmodi deservitores, ut onera missarum singulis pastoribus incumbentia fideliter expleantur.

CAPVT VII.

Archipresbyteri & pastores decreta concilii Tridentini, necnon hujus & primæ synodi provincialis, sæpe diligenterque legant; & quæ passim in iisdem ponuntur officium ipsorum concernentia, quam diligentissime exequantur.

CAPVT VIII.

Pastores ab omnibus ad suas parochias commigrantibus, si eorum vitam & fidem aliunde cognitam non habuerint, exigant desuper literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris: quæ si non exhibeantur, curiæ episcopi insinuent, ut eas exhibere compellantur juxta edicta desuper emanata.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPVT IX.

Piorum legatorum diligentem curam habeant, & seriis monitionibus satagant, ut ante finem anni piis fundatorum voluntatibus satisfiat, alioquin ii quibus hoc onus incumbit ordinario denuntientur.

CAPVT X.

Archipresbyteri singuli, ubi id juris ex consuetudine habent, ecclesias parochiales, capellas & hospitalia, aliaque pia loca districtus sui, juxta commissionem sibi ab ordinario datam vel dandam, quotannis visitent; actaque visitationis intra tempus ab ordinario præscriptum vel præscribendum, ad ipsum vel vicarium ejus generalem transmittant.

CAPVT XI.

Inter cetera visitaturi serio inquirant, an pastores ipsi, ac reliqui sacerdotes, & ministri ecclesiæ honeste vivant; & an officio suo in prædicatione verbi Dei, celebratione missarum, administratione sacramentorum, ac ceteris omnibus satisfaciant.

CAPVT XII.

Videant etiam, an ecclesiæ & domus pastorales & capellanorum sint sartæ tectæ.

CAPVT XIII.

Advigilent quoque ut bona fabricarum, & pauperum, bene & fideliter administrentur.

CAPVT XIV.

Capitula pastorum singuli archipresbyteri quotannis celebrent, præcise illo die quem ordinarius illis statuet; ut ita ordinarius, si ita expedire judicaverit, vel aliquem ad ea mittere, vel iis significanda scripto significare possit.

CAPVT XV.

Custodes quarumcumque ecclesiarum parochialium, ac sacellorum, præstent juramentum de obedientia in his quæ officii sui sunt, exhibenda pastori & ædituis. Item requisiti dent cautionem pro his quæ illorum curæ committuntur, ac promittant se in officio divino & administratione sacramentorum superpelliceo usuros: alioqui officio privandi. Et si custodes non resideant, teneantur providere ecclesiæ de idoneo aliquo substituto, cum stipendio ordinarii arbitrio illi constituendo.

CAPVT XVI.

Sacerdotes quoque quando haberi poterunt, præ ceteris ad officia custodum assumantur; ut hac ratione officium divinum honestius peragi, & scholæ de ludimagistro, & populo de missa matutinali provisum esse possit.

TITVLVS DECIMVS OCTAVVS.

De vita & honestate clericorum eorumque correctione.

CAPVT I.

NEMO, etiam in ordine sacro constitutus, fidejubeat: sciantque omnes clerici ipsis non licere ullo pacto fori privilegio renuntiare; & si renuntiaverint

nuntiaverunt, nullam esse renuntiationem in eosque ad sacrorum canonum præscriptum agi posse, & debere.

CAPUT II.

Quilibet tonsuram habeat suo gradui & ordini congruam, eamque semper conspicuam.

CAPUT III.

Nemo beneficiatus, vel in ordine sacro constitutus, barbam gestet alatam: & quilibet sacerdos ita insuper superius labrum rescissum habeat, ut sanguinem Christi sumpturo non sit impedimento.

CAPUT IV.

Etsi habitus non faciat monachum, tenentur tamen clerici in oppidis vestes gestare suo ordini congruentes, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant: ideoque tunicas exteriores manicatas, & clericale biretum, quod est ecclesiasticorum hominum proprium semper gerant: galerum vero non adhibeant, nisi cum ob adversam valetudinem, aut aeris intemperiem, pluviamve ingruentem adhiberi oporteat; qui tamen sericus non sit, aut instar militarium turbinatus: quem etiam, cum primum in ecclesiam vel in ædes publicas præcipue ingressi sunt, statim deponant. Qui vero ruri agunt, vestem interiorem, ut minimum, ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes, ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus. Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet ecclesiasticis personis interdictus sit, a quo episcopus abstinendum mandarit: & qui ab episcopo moniti, etiam per edictum publicum, honestum habitum clericalem non gestaverint, per suspensionem ab ordinibus, officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti iterum in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum coerceantur.

CAPUT V.

Clerici quoque beneficiati, vel in sacris constituti, decimas, census, prædia, aut terras alienas non conducant, quæstus faciendi gratia, neve ullam negotiationem sæcularem exerceant, sub pœna arbitraria.

CAPUT VI.

Neque edendi vel bibendi causa tabernas ingrediantur, nisi peregrinationis, vel alia necessitate compulsi, sub pœna arbitraria.

CAPUT VII.

Ebrietas quemlibet hominem valde dedecet, quod mentis inducat exilium, sed maxime personas ecclesiasticas, quod præter peccati & scandali gravitatem etiam libidinis fomitem subministret. Quare & tanto diligentius omnes ab ea sibi caveant, & in eam lapsi pro gravitate delicti & scandali puniantur.

CAPUT VIII.

Quoad concubinarios (si qui sint, quod Deus avertat) vel suspectam cum mulieribus consuetudinem habentes, juxta decreta canonum & concilii Tridentini rigorose puniantur. Et hujusmodi mulieres, si monitæ ab ordinario, se ab eorum consuetudine non sejunxerint, extra oppidum, vel diœcesim, invocato etiam, si opus fuerit, brachio sæculari, ejiciantur.

CAPUT IX.

Et generaliter quæcumque a sacris canonibus, præsertim concilii Tridentini, de vita, honestate, & modestia clericorum retinenda, & simul de luxu, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis sancita sunt; eadem omnia sub iisdem pœnis tanquam hic repetita, hæc synodus servari mandat.

TITULUS DECIMUS NONUS.

De beneficiis & officiis ecclesiasticis, ac beneficiatorum residentia.

CAPUT I.

Ex promotione inidoneorum ministrorum, ecclesiæ plurimum mali & scandali provenire res ipsa loquitur. Quare mandat synodus, ut non tantum episcopi, ætate, vel moribus, vel eruditione, vel aliter quomodocumque inidoneos, a suscipiendis ordinibus arceant; verum etiam ut quælibet beneficia & officia ecclesiastica dignis tantum, & sine acceptione personarum conferantur, utque in conferendis pastoratibus servetur decretum concilii Tridentini sess. 24. c. 18. de reform. etiam quoad convocationem examinandorum per edictum publicum.

CAPUT II.

Cum dignitates in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam sint institutæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo: statuit hæc synodus, omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, thesaurarios, & canonicos cathedrales, nec non possessores capellaniarum, quas vocant, animarum, quæve ex fundatione personalem residentiam requirunt, & alios omnes beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum aut beneficiorum obligari & personaliter residere debere. Quod si id præstare neglexerint, adversus eos, ad sacrorum canonum, ac sacri concilii Tridentini præscriptum procedetur.

CAPUT III.

Si quis autem ex prædictis, sese privilegio perpetuo aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent: dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario intra tres menses exhibeant, ut cognoscat an ex veris causis concessum sit, nec ne.

CAPUT IV.

Beneficiati, neque ex fundatione, neque ex consuetudine vel aliter ad personalem residentiam obligati, nihilominus onera missarum beneficiis suis incumbentia, in ecclesiis ubi ea fundata sunt, plene ac debite expleri curent: alioquin hoc ipso, etiamsi in loco privilegiato resederint, a fructibus beneficiorum suorum suspendantur, & suspensi maneant, donec debite docuerint de impleto onere missarum, ob cujus omissionem suspensi fuerant.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPVT V.

A

Pluralitas beneficiorum, & certum continet animarum periculum, & totius ordinis ecclesiastici perversio est: ideoque mandat hæc synodus exacte servari quicquid de ea in cap. De multa, X. De præbendis, ac in aliis sacris canonibus, & præsertim in sacro concilio Tridentino decretum & statutum est.

CAPVT VI.

Permutationes beneficiorum, quas vocant triangulares, & simplices resignationes beneficiorum in B favorem tertii, cum clausula, non aliter, neque alias, improbat etiam hæc synodus, easdemque deinceps fieri prohibet.

TITVLVS VIGESIMVS.

De scholis.

CAPVT I.

Ex bona educatione ac institutione juventutis pendet pro magna parte salus totius reipublicæ. Quapropter ubicumque scholæ tam quotidianæ quam dominicales adhuc requiruntur; agant C archipresbyteri cum magistratibus & præfectis locorum, ut eæ mox erigantur, simulque rationem ineant ipsis ludimagistris de annuis stipendiis providendi.

CAPVT II.

Pauperes per subtractionem eleemosynarum mensæ pauperum, alii vero aliis pœnis liberos aliosque domesticos suos ad scholas dominicales, ac lectionem catechisticam mittere, per magistratus & præfectos locorum sine conniventia compellantur: eoque tempore, quo juventus in scholis instituitur, a tripudiis & aliis insolentiis, quibus juvenes a scholis avocentur, omnino abstineatur.

CAPVT III.

Optat hæc synodus, ut tam in dominicalibus, quam aliis quibuscumque scholis, masculi a viris, & puellæ a mulieribus tantum instruantur: ubicumque tamen id obtineri non poterit, saltem locis & interstitiis, masculi a puellis separentur.

CAPVT IV.

Scholæ scholasticis capitulorum subjectæ, ab iisdem scholasticis; ceteræ omnes ab archipresbyteris, vel aliis ad id ab ordinario deputatis, singulis E saltem semestribus serio visitentur: nec ulli omnino libri in iis prælegantur, qui turpe aut obscœnum quid contineant, quique ab ordinario approbati non sint.

CAPVT V.

Scholas dominicales frequentantes non tantum doceantur legere & scribere; verum etiam & quidem præcipue instituantur in rudimentis fidei: & ante omnia doceantur orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, præcepta decalogi & ecclesiæ, modumque confitendi, ac missæ sacrificio inserviendi: & qui grandiores sunt, rationem etiam se parandi ad communionem.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPVT VI.

Insuper hortatur hæc synodus, ut in scholis Latinis doceatur cantus Gregorianus; necnon ut ludimagistri & ludimagistræ scholarum linguæ vernaculæ, juventutem suam statis diebus ad lectionem catechisticam deducant, eosque ibidem in officio contineant.

TITVLVS VIGESIMVS PRIMVS.

De seminariis.

CAPVT I.

Vbicumque saluberrimum decretum concilii Tridentini de instituendis seminariis necdum executioni mandatum est: curent episcopi, illi plene ac debite satisfieri in proxima synodo Diœcesana, in singulis diœcesibus, quam citissime fieri poterit, celebranda. Vt autem hoc pro præsentis temporis statu commode fiat, sexagesimus denarius, aut plus minusve, prout videbitur episcopo, cum consilio eorum qui ex decreto dicti concilii Tridentini eidem sunt adjungendi, e bonis ecclesiasticis in qualibet diœcesi in hunc usum applicetur.

CAPVT II.

Inter alia doceantur cantum Gregorianum, & cærimonias ecclesiæ; & in illis ipsis, in cathedralibus & aliis ecclesiis exerceantur.

CAPVT III.

Rector vel præsidens seminarii ad minimum singulis annis administrationis suæ computum fideliter reddat.

CAPVT IV.

Quæ præterea pro pia institutione ejusmodi juventutis & seminariorum erectione, a sacrosancta D Tridentina synodo decreta sunt sess. 23. cap. 18. De reform. hic habeantur pro insertis.

TITVLVS XXII.

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPVT I.

Qvæ in prima synodo provinciali Mechliniensi de conservatione ac debita administratione bonorum ecclesiasticorum decreta sunt, eadem omnino amplectitur hæc synodus: & insuper iis adjicit ea quæ sequuntur.

CAPVT II.

Bona ecclesiæ locare non liceat ultra tempus a jure permissum.

CAPVT III.

Possessores quorumcumque beneficiorum, literas fundationum eorumdem, & omnium bonorum ad beneficia spectantium, decanis capitulorum vel archipresbyteris, quorum visitationi ipsa beneficia subsunt, intra trimestre post publicationem præsentis synodi exhibeant, in archivis episcoporum vel capitulorum asservandas, sub pœna quatuor florenorum seminario applicandorum; vel si eas se habere negent, sub juramento se desuper expurgent.

CAPVT

CAPVT IV.

Vbicumque registra bonorum quorumcumque, collegiorum ecclesiasticorum, beneficiorum, fabricarum, mensarum sancti Spiritus, aliarumque piarum fundationum, a quindecim annis legitime renovata non fuerint, renoventur ea cum debita designatione limitum & conterminorum infra annum proximum, idque sumptibus eorum in quorum utilitatem fiunt.

CAPVT V.

Et quia injuria horum temporum multa interciderunt munimenta bonorum ecclesiasticorum: ut iniquis debitoribus, quos in posterum forte solutionem denegare contingeret, obvietur; mandat hæc synodus universis beneficiatis hujus provinciæ, ut singuli legitima faciant manualia, in quibus annuam solutionem ita signent, ut ex eisdem manualibus successu temporis legitima possessio probari possit. Et hæc ipsa manualia quotannis a decanis visitentur, & successoribus gratis relinquantur.

CAPVT VI.

In singulis ecclesiis parochialibus & sacellis fiat inventarium omnium ornamentorum, & quorumcumque aliorum bonorum mobilium ad ipsam ecclesiam, vel sacellum pertinentium; idemque inventarium a pastore, vel rectore sacelli, ac æditius subsignetur; atque ita subsignatum cum ceteris munimentis debite asservetur.

CAPVT VII.

Pastores, & quicumque alii beneficiati, domos beneficiorum suorum integras conservent, ac debite reparent, nisi reparationes earumdem ab aliis fieri debere certo constet. Archipresbyteri, ubi ipsis id juris ex consuetudine competit, illas singulis annis serio visitent; & quando eas reparatione indigere advertent, eam mox fieri mandent; & non obedientes denuntientur episcopo, vel ejus vicario generali, ut ad debitas reparationes faciendas, prout juris & rationis fuerit, compellantur, & pro præterita negligentia etiam puniantur. Si vero ad hujusmodi reparationes obligatos, iis necdum perfectis, ex hac vita migrare contigerit: bona domorum mortuariarum, eorumque qui beneficia sua dimiserunt, arrestentur, & arrestata maneant donec eæ perfectæ fuerint.

CAPVT VIII.

Rationes fabricarum, & mensarum pauperum, aliarumque piarum fundationum, singulis annis ubique reddantur; vel saltem, ubi tenuiores sunt earum proventus, singulis bienniis: & de decennio in decennium contineant plenam specificationem quantitatis, limitum & conterminorum, silvarum, pratorum, ac terrarum arabilium; nec non expressam designationem tam fundorum & ædium, super quibus redditus, vel census hypothecati sunt, quam ædium & fundorum iisdem hypothecis adjacentium & conterminorum.

CAPVT IX.

Certi quoque dies ad audiendas rationes ubique constituantur: & si eorum, quibus rationum redditio incumbit, culpa vel negligentia evenerit, quominus statuto tempore redditio illa facta fuerit, singuli eorum multentur; & multa applicetur fabricæ, mensæ pauperum, vel fundationi, cujus computus reddi debuerat.

CAPVT X.

Ordinarii ipsi per se, vel saltem per archipresbyteros, vel alios ad id deputandos, non tantum fabricarum, & mensarum pauperum, sed etiam hospitalium, domorum, orphanorum, ac quorumcumque locorum piorum computus semper audiant: & examinatis præcedentibus computibus videant num eorum conclusiones debite purgatæ, seu reliqua eorum plene soluta sint; utque omnia debite administrentur, diligenter advigilent.

B

CAPVT XI.

Hospitalia in subsidium peregrinorum erecta, histrionibus, aleatoribus, aliisque id generis hominibus non pateant: nec in iis viri cum feminis versari permittantur, etiamsi se matrimonio junctos esse asseverent.

CAPVT XII.

Decretum concilii Tridentini sess. 22. c. 11. De reform. contra occupatores quorumcumque bonorum & jurium ecclesiæ subinde populo per concionatores inculcetur, eumque in finem hæc synodus illud de verbo ad verbum hic inserendum censuit: *Si quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate etiam imperiali aut regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumve piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates converti debent, per se vel alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori sive beneficiato, integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit. quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus ultra prædictas pœnas eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis & usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, sui ordinarii arbitrio suspendatur.*

C D E

CAPVT XIII.

DENIQVE quicumque habent reliquias, ornamenta, munimenta, vel alia quæcumque, ad ecclesias, hospitalia, monasteria, aliave loca pia diruta vel deserta, sive rectoribus destituta, quo modolibet spectantia, ad archivia episcopi deferre teneantur ibidem conservanda.

CAPVT

ANNO CHRISTI 1607.

TITVLVS XXIII.

De reparatione ecclesiarum.

CVM infinitæ quotidie oriantur lites super reparatione ecclesiarum, stante hoc civili bello destructarum, eo quod episcopatus hujus provinciæ sint in diversis ducatibus & comitatibus, & proinde non ubique eædem sint consuetudines: visum fuit huic synodo per modum provisionis, & sine alicujus præjudicio, ex communi juris dispositione per sacrum concilium Tridentinum innovati, certam super hac re ineundam esse rationem, cui omnes sese conformare teneantur, posteaquam super eadem cum serenissimis suis celsitudinibus maturius actum fuerit.

TITVLVS XXIV.

De regularibus & monialibus.

CAPVT I.

MEMINERINT superiores monasteriorum, & domorum tam virorum, quam mulierum, decreti concilii Tridentini, quo statuitur, ut is tantum numerus constituatur ac conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

CAPVT II.

Curæ sit etiam episcopis, & aliis superioribus, ut juxta decretum dicti concilii, extraordinarium confessarium bis aut ter in anno monasteriis sanctimonialium offerant, qui non unius vel alterius tantum, sed omnium omnino confessiones audire debeat: & certi ad hoc dies ubique præfigantur.

CAPVT III.

Sciant similiter ipsæ sanctimoniales, etiam exemptæ, sibi non licere post professionem, etiam ad breve tempus, monasterium egredi; nisi ob aliquam ex tribus causis expressis constitutione sanctæ memoriæ Pii V. hac de re edita, quæ inviolabiliter est observanda.

CAPVT IV.

Cetera omnia de regularibus, ac monialibus in concilio Tridentino, & in prima synodo provinciali Mechliniensi decreta amplectens & innovans hæc synodus insuper addit ea quæ sequuntur.

CAPVT V.

In conventuali religiosorum & monialium mensa lectio sacra, quantum res patitur, nunquam omittatur.

CAPVT VI.

Prælati regularium eos tantum subditis suis confessarios deputent quos prævio examine per se vel lectorem suum facto, invenerunt sufficienter idoneos.

CAPVT VII.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum hæc synodus prospicere volens, hoc præsenti decreto tollit omnia statuta & consuetudines, quæ dictæ libertati aliquo modo officere possunt. Prohibet itaque, ne quarumcumque virginum capilli ante professionem resecentur; mandatque ut episcopi, vel ab eis deputati, earumdem virginum voluntatem, tam ante susceptionem habitus, quam A ante professionem, sacro Tridentino concilio ita jubente, diligenter explorent, non aliter tamen quam eas solas esse certo cognoscant.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPVT VIII.

Valde dedecet in monasteriis tam virorum, quam mulierum, hospitibus advenientibus vina & cervisiam vendi: atque ideo etiam hæc synodus id fieri districte prohibet, sub pœna arbitraria.

CAPVT IX.

Si decreto concilii Tridentini de lectione sacræ scripturæ in monasteriis religiosorum habenda, B negligentia prælatorum alicubi non satisfiat, episcopi locorum, auctoritate a dicto concilio sibi attributa, id debite procurent.

TITVLVS XXV.

De foro, jurisdictione & immunitate ecclesiasticis.

CAPVT PRIMVM.

ORDINARII locorum, eorumque officiales, juxta decretum concilii Tridentini, causas omnes, etiam beneficiales, saltem infra biennium a die motæ litis terminent: alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire.

C

CAPVT II.

Iudices appellationum eas non recipiant, nisi a definitiva, vel definitivæ vim habente, & cum gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat; prout per concilium Tridentinum decretum est.

CAPVT III.

Vt in ceteris omnibus, ita quoque vel maxime in administranda justitia, quoad statuta curiarum, salaria, & stipendia ministrorum & practicorum earum, ceteraque hujusmodi, uniformitatem in tota provincia servari expedit. Et ideo statuit præsens synodus, ut uniformis & moderata ratio, de- D super ejusdem synodi auctoritate constituenda, ab omnibus, quos concernit, observetur.

CAPVT IV.

In correctionibus conforment se episcopi decreto concilii Tridentini sess. 25. cap. 3 ut nimirum rarius censuris utantur, sed aliis mediis ibidem a concilio præscriptis.

CAPVT V.

Vt satisfiat decreto concilii Tridentini, quod jubet in singulis conciliis provincialibus, aut diœcesanis, aliquot personas juxta constitutionem E Bonifacii VIII. quæ incipit, *Statutum, &c.* qualificatas, & alioquin ad id aptas designari, quibus præter ordinarios locorum, causæ ecclesiasticæ in partibus delegandæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam ab ipsa sede apostolica committantur: præsens synodus designat, & nominat personas infrascriptas, earumque nomina, cognomina, & qualitates ad suam sanctitatem transmittenda esse statuit.

ANNO CHRISTI 1607.

IN ARCHIEPISCOPATV MECHLINIENSI pro idoneis nominati & designati sunt.

A

MEchliniæ, D. Henricus Franciscus Vander Burch, I. V. licentiatus, decanus ecclesiæ metropolitanæ Mechliniensis, & vicarius generalis archiepiscopatus ejusdem.

D. ac M Petrus Vanden VViele, S. theologiæ licentiatus, ejusdem ecclesiæ metropolitanæ archidiaconus.

D. Iacobus Boonen, I. V. licentiatus, canonicus & officialis Mechliniensis.

Lovanii, Reverendus pater D. Libertus Sc'aloun, abbas Vlierbacensis.

B

Reverendus pater D. Ioannes Drusius, S. theologiæ licentiatus, abbas Parcensis.

Reverendus pater D. Ludovicus ab Eynatten, abbas S. Gertrudis, & conservator privilegiorum universitatis Lovaniensis.

Bruxellæ, D. Petrus Pantinus, decanus insignis ecclesiæ collegiatæ S. Gudilæ Bruxellensis, protonotarius apostolicus.

D. Cæsar Clemens, S. theologiæ doctor, decanus ecclesiæ collegiatæ Anderlechtensis, protonotarius apostolicus.

D. Cornelius VVorzel, S. T. licentiatus, decanus Bredanus, & plebanus Bruxellensis.

In episcopatu Gandensi, D. ac M. Adrianus Varræus, S. T. licentiatus, cathedralis ecclesiæ S. Bavonis præpositus.

C

D. ac M. Petrus Bernaerts, S. Th. licentiatus, ejusdem ecclesiæ decanus.

Reverendus pater D. Livinus Vander Meulen, abbas Thrunchiniensis.

D. Franciscus del Rio, I. V. licentiatus, canonicus ecclesiæ cathedralis S. Bavonis, & officialis Gandavensis.

D. ac M. Philippus Iadaert, S. T. licentiatus, ecclesiæ collegiatæ S. Pharaildis decanus.

In episcopatu Buscoducensi, D. ac M. Gisbertus Coeverinix, S. Th. licentiatus, & ecclesiæ cathedralis decanus, designatus episcopus Daventriensis.

D

Reverendus pater D. Arnoldus Vessemius, abbas monasterii Bernensis.

D. Everardus de Ravesteyn, I. V. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis ecclesiæ, & officialis.

In episcopatu Ruremundensi, D. ac M. Petrus Pollive, S. T. doctor, cathedralis ecclesiæ Ruremundensis decanus.

D. Fredericus Ioannis, cantor ejusdem ecclesiæ, & canonicus.

D. Guilelmus Randeraet, I. V. licentiatus, & ejusdem ecclesiæ canonicus.

In episcopatu Brugensi, D. ac M. Nicolaus de Heere, ecclesiæ cathedralis Brugensis decanus.

Reverendus Pater D. Ioannes de Bourier, abbas monasterii S. Andreæ.

E

Reverendus pater D. Ioannes Montanus, abbas monasterii de Eeckhoudt.

D. ac M. Arnoldus a Mechlinia S. T. licentiatus, ecclesiæ cathedralis archidiaconus, & canonicus.

D. Remigius Driutius, I. V. licentiatus, canonicus ejusdem ecclesiæ, & officialis.

D. ac M. Dionysius Christophori, S. T. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus, & scholasticus.

In episcopatu Antuerpiensi, D. Ioannes del Rio, I. V. licentiatus, decanus ecclesiæ cathedralis Antuerpiensis, & vicarius episcopatus ejusdem, & protonotarius apostolicus.

Reverendus pater D. Dionysius Feyten, abbas monasterii S. Michaelis.

D Cornelius de VVitte, S. T. licentiatus, archidiaconus & canonicus dictæ cathedralis ecclesiæ.

D Ioannes Gevarts, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus & officialis.

D. Antonius Heylvvigen, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus & thesaurarius.

D. ac M. Aubertus Miræus, S. T. baccalaureus, canonicus & scholasticus ejusdem ecclesiæ.

In episcopatu Yprensi, D. Iudocus Veranneman, ecclesiæ cathedralis decanus.

Reverendus pater D. Carolus de Argenteau, monasterii S. VVinoci abbas.

Reverendus pater D. Vincentius du Buer, monasterii S. Ioannis abbas.

D. Carolus van Houcke, I. V. licentiatus, cathedralis ecclesiæ archidiaconus & canonicus.

D. Ludovicus Vlaminckx, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ cathedralis thesaurarius.

D. Franciscus de Montmorency, ecclesiæ collegiatę oppidi Casletensis præpositus.

Si quempiam ex prænominatis ante proximam synodum provincialem, aut diœcesanam mori contigerit, episcopus cum consilio capituli alium usque ad proximam synodum constituet, eandemque substitutionem ad sedem apostolicam transmitti curabit.

TITVLVS XXVI.

De synodo provinciali & diœcesana.

CAPVT I.

CONCILIO provinciali, vel diœcesano, debite convocato, omnes qui de jure vel consuetudine illi interesse debent, die & loco præfixis personaliter comparebunt, nisi legitime impediti fuerint: quo casu tempestive de causa impedimenti fidem facient: & nihilominus procuratorem virum ecclesiasticum mittent, non tantum ad audiendum & referendum, sed etiam ad deliberandum, & agendum, quæ principalis faceret, si personaliter interesset, necnon ad simpliciter acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa synodo statuta & decreta fuerint.

CAPVT II.

Contra absentes non legitime excusatos, vel qui procuratorem sufficienti mandato instructum non miserint, primum ad contumaciam etiam per affixionem edicti publici ad valvas loci in quo concilium celebrabitur, deinde ad alias pœnas juxta canonicas sanctiones decernendas procedatur.

CAPVT III.

Nemo, sine licentia præsidis concilii, a concilio recedere audeat; neque tunc aliter quam sufficienti constituto procuratore.

CAPVT IV.

Quod si episcopi, & alii qui interesse debent, a novissimo concilio circa hæc aliquid observaverint, quod in futuro concilio proponendum videatur, id uno mense ante diem præfixum ipsi metropolitano per literas significent.

CAPVT V.

Quæcumque in hac provinciali synodo ad majorem Dei gloriam, & animarum salutem statuta sunt per universam Mechliniensem provinciam, per singulas diœceses intra annum diœcesanis

Ggggg synodis

synodis publicanda sunt; ad quas omnes omnino tam exempti, quam non exempti, ut publicari ea audiant & ad ea se conforment, ex decreto Tridentinæ synodi sess. 24. de reform. cap. 2. accedere tenebuntur.

Quæ reliqua sunt reformationem concernentia, & tempore exiguo expediri non potuerunt, episcopi in proxima synodo diœcesana statuant, prout utilitatem ecclesiæ postulare judicabunt. Mandat postremo hæc eadem synodus provincialis, ut quæcumque tam in concilio Tridentino, quam in hac ipsa synodo decreta & statuta sunt, post impressionem inviolabiliter observentur; omnia interim & singula censuræ & judicio sedis apostolicæ quam humillime submittens. Actum Mechliniæ anno domini millesimo sexcentesimo septimo, die decima nona mensis Iulii. *Subsignatum*:

Matthias archiepiscopus Mechliniensis.
Petrus Damant episcopus Gandavensis.
Gisbertus Masius episcopus Buscoducensis.
Henricus episcopus Ruremundensis.
Carolus Philippus de Rodoan episc. Brugensis.
Ioannes Miræus episcopus Antuerpiensis.
Carolus Masius episcopus Yprensis.

Ante horum decretorum publicam lectionem reverendissimus & illustrissimus dominus præsidens, re cum reverendissimis dominis coepiscopis communicata, sequentem schedulam de scripto pronuntiavit, eamque hic ad calcem ad verbum adscribi mandavit.

Reverendi, ac venerabiles domini: rerum de quibus hactenus hic actum est multitudo & gravitas merito tempus extensius requireret & longius, præsertim cum de plerisque etiam sint consulendæ serenissimæ celsitudines suæ, quarum protectione speramus faciliorem executionem. Sed cum reverentiæ vestræ sæpius nobis exposuerint, quanto cum damno ab ovibus suis absint, & quanto hic sumptu detineantur, ideoque se non ferre diuturniorem moram: visum est reverendissimis patribus hujus synodi, vos cum bona venia sua dimittere, declarando, & consueto modo publicando, quod vobis auditis, & expensis rationibus vestris, & suis, decernendum & observandum videtur.

Post cujus schedulæ pronuntiationem prædicta concilii decreta publice lecta fuerunt, die vigesima mensis Iulii anni millesimi sexcentesimi septimi. In cujus rei fidem nos infra scripti ejusdem concilii secretarii propria manu subscripsimus.

Petrus Pantinus, protonotarius apostolicus, decanus ecclesiæ S. Gudilæ Bruxellensis.

Dionysius Christophori, cathedralis ecclesiæ Brugensis canonicus & scholasticus.

TESTIMONIVM

ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI domini D. cardinalis Pamphilii super facta recognitione concilii provincialis Mechliniensis, ab illustrissimis & reverendissimis DD. DD. cardinalibus interpretibus sacri concilii Tridentini.

NOS *Hieronymus tituli sancti Blasii de annulo S. R. E. cardinalis Pamphilius, fidem facimus & attestamur, decreta confecta in provinciali synodo a reverendissimo D. archiepiscopo Mechliniensi, eaque a R. D. Dionysio Christophori, cathedralis ecclesiæ Brugensis canonico ipsiusque archiepiscopi procuratore ad sanctissimum D. N. perlata, a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando præpositorum emendata, recognita, atque aptata fuisse: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipsam congregationem remansisse; cum quo hujusmodi decreta hoc libello chartarum* XXXIX. (*quarum prima incipit* decreta, *&c. ultima vero*, potuerunt, *&c. & desinit.* Ecclesiæ Brugensis canonicus & scholasticus) *descripta & collata in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infra scripto secretario item subscribi, sigillique nostri impressione communiri mandavimus. Datum Romæ, die* III. *Aprilis anno* MDCVIII.

Hieronymus cardinalis Phamphilius.

Ioannes Franc. Fagnanus sacræ congregationis concilii secretarius.

BREVE

Sanctissimi D. N. Pauli PP. V. super confirmatione concilii provincialis Mechliniensis.

Venerabilibus fratribus archiepiscopo & episcopis provinciæ Mechliniensis Paulus PP. V.

VENERABILES fratres, salutem & apostolicam benedictionem. Acta synodi provincialis Mechliniensis a fraternitatibus vestris nuper habitæ, quæ dilectus filius Dionysius Christophori canonicus & scholasticus ecclesiæ Brugensis ad nos detulit, ut, si nobis probarentur, illa confirmaremus auctoritate nostra apostolica; nonnullis mutatis, ut videbitis, approbavimus: recognita prius mandato nostro, a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, interpretibus sacri concilii Tridentini. Laudamus valde, fratres venerabiles, zelum pietatis, prudentiam, & vigilantiam vestram, quam in hujusmodi decretis sanciendis agnovimus; ac Deum sapientiæ & misericordiarum patrem precamur ut quotidie in vobis augeat dona divinæ suæ gratiæ, ut ministerii vestri ac laborum, quos ad ejus sanctissimi nominis gloriam, & animarum salutem suscipitis, præmia benignus vobis retribuat, cum reddideritis rationem villicationis vestræ. Quemadmodum etiam hortamur, atque apostolica auctoritate, quam a Dei benignitate licet immeriti accepimus, jubemus, ut ejus synodi decreta omnia, quæ ad sacrorum canonum præscriptum omnes istius provinciæ episcopos omnesque eorum diœcesanos obstringunt, ab omnibus quam diligentissime & inviolate serventur: ac vobis omnibus apostolicam benedictionem nostram peramanter largimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, quarto Kal. Maii, MDCVIII. pontificatus nostri anno tertio.

Petrus Strozza.

ALIVD TESTIMONIVM

Examinati concilii, ab illustrissimo & reverendissimo D. cardinale Pamphilio directum reverendissimo & illustrissimo D. archiepiscopo Mechliniensi.

Perillustri ac reverendissimo domino Uti fratri D. archiepiscopo Mechliniensi.

PERILLVSTRIS *ac reverendissime domine, Uti frater: Provincialem synodum Mechliniensem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus episcopis novissime celebratam, & a reverendo domino Dionysio Christophori cathedrali ecclesiæ Brugensis canonico & scholastico, amplitudinis tuæ, & ipsorum comprovincialium episcoporum procuratore exhibitam ejusque decreta ad mores moderandos, excessus corrigendos, abusus isthic bellorum præsertim injuria, atque hæreticorum artibus introductos, eradicandos, pie ac sapienter confecta, illustrissimi*

ANNO CHRISTI 1607.

ſimi cardinales Tridentini concilii, ſanctiſſimi D. N. auctoritate interpretes, pro munere ſibi injuncto diligenter recognoverunt, atque ubi oportuit, etiam emendarunt. Itaque illam ipſam ſynodum ad amplitudinem tuam nunc remittimus, pro ſui muneris debito edendam, publicandam, & ſedulo in iſta provincia obſervandam, ut egregiæ, ac pien iſſimæ operæ, & induſtriæ ſaluberrimique laboris fructus quos ſibi initio propoſuit, uberiores in dies, adjuvante domino, percipiat. Quod ut cumulate & quam celerrime fiat, nos ſummis precibus a divina benignitate contendimus, amplitudinique tuæ ſalutem plurimam precamur in domino. Romæ die X. Aprilis, anno MDCVIII.

Amplitudinis tuæ perilluſtris ac reverendiſſime Vti frater ſtudioſiſſimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

Secundæ literæ prænominati illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini D. cardinalis Pamphilii ad dictum reverendiſſimum & illuſtriſſimum D. archiepiſcopum Mechlinienſem, teſtantes omnium proteſtationum in examine & recognitione hujus concilii eam habitam rationem, quam jus & ratio requirit, ideoque illud jam omnes obligare.

Perilluſtri ac reverendiſſimo domino Vti fratri D. archiepiſcopo Mechlinienſi.

PERILLVSTRIS *ac reverendiſsime domine Vti frater. Synodum provincialem Mechlinienſem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus epiſcopis noviſsime celebratam, a ſacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum recognitam, ac nonnullis opportune immutatis probatam fuiſſe, jam aliis literis pro munere noſtro atteſtati ſumus. Nunc ne cuipiam adverſus ipſum concilium, prudenter ac moderate unanimi epiſcoporum conſenſu confectum, conquerendi anſa, aut occaſio ulla ſuperſit: ſuperaddere placuit, quod reipſa verum, illuſtriſsimos patres in ea recognitione, atque emendatione, proteſtationes iſtic habitas, ac in ipſa ſynodi calce deſcriptas, perlegiſſe, expendiſſeque, ac earum, quantum ſacri canones juſtitiæ norma ſuadebant, rationem habuiſſe. Illam igitur ipſam ſynodum, ejuſque decreta incunctanter exequatur Amplitudo tua, quando jam nullum obſiſtit impedimentum, & bene valeat in domino, a quo diuturnam illi incolumitatem cum ejus gratiæ incremento precamur. Romæ, die* XXIII. *Maii*, MDCVIII.

Amplitudinis tuæ, perilluſtris ac reverendiſſime Vti frater, ſtudioſiſſimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

ANNO CHRISTI 1609.

CONCILIVM PROVINCIALE NARBONENSE

HABITVM ANNO DOMINI MDCIX.

INDEX TITVLORVM.

ANNO CHRISTI 1609.

IN NOMINE SANCTISSIMÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen.

STATVTA ET DECRETA CONCILII provincialis Narbonæ habiti, anno domini milleſimo ſexcenteſimo nono, in eccleſia ſancta & metropolitana, ſub illuſtriſſimo & reverendiſſimo in Chriſto patre, & domino, domino Ludovico de Vervins, archiepiſcopo ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primate & preſidente.

NOS Ludovicus de Vervins, Dei & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primas, & preſidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitaniæ, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in provinciali ſynodo Narbonenſi, hæc ſtatuimus.

CAPVT I.

AD tollendos Gentium errores miſſi apoſtoli, qui prius docere, tum baptizare debebant, & uno quaſi inter ſe dato ſymbolo a falſis prophetis in veſtimentis ovium venientibus, cum lupi rapaces eſſent, diſcernerentur, ſimul in unum congregati

qui paulo post sejuncti diversas permeare debebant terras, uno ore totius fidei nostræ compendium professi, hoc præcise prædicari statuerunt: & merito, cum testante apostolo, sine fide quæ radix est, & aliarum virtutum fundamentum, impossibile sit Deo placere: ne quasi arbores autumnales eradicatæ, errorum & hæreseon tempestatibus & ventis prostrati, sine fructu reperirentur. Nec aptius unquam ad refellendos errores, & hæreseon insultus repellendos excogitavit remedium ecclesia, quam si cœtus omnium in Spiritu sancto congregatorum apostolorum fidei sacram confessionem, pro necessitate explanatam profiteretur. Hoc præstitere concilia œcumenica & a nobis id fieri exposcunt, & suo quodammodo jure imperant: nec in hoc fas est uti præcepto, ad quod omni jure invitamur, & volentes impellimur. Idcirco de divinis rebus & ecclesiasticis officiis, ad Dei gloriam & ecclesiæ incolumitatem salutemque spectantibus tractantes in hac synodo legitime congregata, ut quod bonum est firmissima fide fundemus, spe erigamus, & caritate muniti in omnibus Deo inspirante perficiamus: a fidei professione, juxta receptum ecclesiæ universalis ritum initium sumendum esse duximus, in hanc quæ sequitur formam.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram patris: Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia: cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque esse vere & proprie septem sacramenta novæ legis: a Iesu Christo domino nostro instituta: atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria: scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium: illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum administratione, recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum proprium & propitiatorium sacrificium, pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conversionem, catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse: eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo, tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque, ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectat, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia.

Hanc eamdem fidei professionem, quam nos archiepiscopus, & episcopi comprovinciales & suffraganei nostri, abbates, & omnes in hac nostra synodo provinciali congregati, sponte professi sumus: mandavimus, ut omnes qui ad quæcumque aut qualiacumque officia, onera & beneficia ecclesiastica, regularia aut sæcularia, cum, vel sine cura, in posterum promovebuntur, priusquam fructus eorumdem faciant suos, aut possessio (potius intrusio tunc dicenda est) illis suffragetur, in manibus ordinariorum beneficii sibi collati, sive sæculares sint aut regulares, emittant: & de eadem in collationum libris mentionem facere tenebuntur. Quod si absentibus fiat collatio, tenebitur provisus, coram ordinario loci in quo residet, eamdem fidei professionem emittere, & de hoc fidem in forma publica facere collatori dicti beneficii infra tres menses:

menses: & hoc toties quoties novam provisionem, aut ordinationem obtinebunt.

Eamdem profitebuntur scholarum magistri, & qui ad sacros ordines promovebuntur, aut doctoratus alteriusve gradus insignia recipient: quod idem præstabunt curati omnes, & alii de jure vel consuetudine in synodis diœcesanis & in conciliis provincialibus assistentes, priusquam ad alia progrediantur.

De fidei rudimentis, & doctrina Christiana.

CAPUT II.

VT populus quod bonum est a malo discernere, & quæ ad salutem necessaria sunt scire valeat, parochi omnes, singulis diebus dominicis, in Scadafallo ecclesiæ, ac inter missarum solennia, populo nunciabunt, quæcumque per nos & coepiscopos nostros constituentur: & nominatim distincta & intelligibili voce recitabunt orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, Dei & ecclesiæ præcepta, septem peccata mortalia, virtutes theologales & cardinales, & fusius ea populum docebunt, quibus ad virtutem allici & a vitio abduci possit: negligentes vero parochi, a locorum ordinariis puniantur.

Cum autem adolescentium ætas, nisi a teneris annis instituatur, prona sit ad mundi illecebras & voluptates sectandas: sancte a patribus institutæ fuerunt doctrinæ Christianæ scholæ, in quibus utriusque sexus juvenes fidei rudimenta edoceantur, & ad pietatem, religionem, bonosque mores informentur.

Ideo ne parvulos panem petentes, dum non est qui frangat, fame perire patiamur, & ut bonum fiat in fide tyrocinium: atque ab omnibus observetur, quod a multis annis, non sine spirituali fructu, in nostra civitate & diœcesi Narbonensi super hoc institutum fuit.

Præcipimus omnibus rectoribus, vicariis perpetuis, & aliis curam animarum habentibus, ut singulis diebus dominicis post prandium, dato campanæ signo, patresfamilias cum pueris in ecclesia convocent: ubi eos fidei rudimenta edoceant, & super eisdem diligenter interrogent, formam catechismi insequentes: ad quod invitati fideles omnes pro commodis & utilitatibus quas inde consequentur frequentiores erunt, dum viderint effrænatam & lubricam puerorum ætatem, hac ratione, suavi quodam fræno cohiberi & castissimis moribus institui: quibus imbuti toto vitæ curriculo innumeros fructus producant: atque ideo obsecramus, ut nisi legitime præpediti fuerint, tam salutare officium amplectantur.

Hanc tandem doctrinam Christianam facient semel in quaque hebdomada suis discipulis scholarum magistri.

De libris vetitis.

CAPUT III.

QVod sancte a conciliis ordinatum est insequentes, quoscumque libros a sancta sede apostolica vetitos, & ex professo de hæresi & rebus obscœnis tractantes, aut legi aut domi retineri prohibemus, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & aliis pœnis a summis pontificibus & œcumenicis conciliis ordinatis.

Curent ergo episcopi pro subditorum salute, ne libros hujusmodi retinentes, pœnas ignoranter incurrant; ut omnes parochi indicem librorum a sancta sede apostolica prohibitorum, penes se habeant, eumdemque populo, bis saltem in anno perlegant.

Biblia vero sacra, idiomate Gallico conscripta, legere aut domi retinere nemini liceat, nisi ab episcopo, aut ejus vicario generali, expressa in scriptis obtenta licentia: quam non concedent nisi eisdem visis, lectis & approbatis, ne venenum ab hæreticis sparsum in permultis versionibus, leniter serpens, animas alioquin pias inficiat.

Pœnam magos consulentium satis expressit scriptura sacra, dum ait: *Anima quæ declinaverit ad magos & ariolos & cum eis fornicata fuerit, ponam faciem meam contra illam.* Quia tamen liberius peccant nonnulli, dum pœnam ejusmodi scelerum differri experiuntur & ut talem licentiam præsenti decreto reprimamus: damnamus magos, veneficos, divinatores, sortilegos, conjectores, augures, haruspices, mathematicos judiciarios, cum dæmonibus fœdera & pacta tacite, vel expresse habentes, morbos imprecationibus, verbis, ligaturis, aut actionibus superstitiose sanare intendentes, eosque, uti sacra decreta excommunicarunt ipso facto, sic & nos excommunicamus. Quos dum parochi tales agnoverint, & post trinam monitionem testibus adhibitis, si ab eisdem cessare noluerint, excommunicatos nominatim publice denuncient, & ab ecclesiis arceant, & ejiciant. Levit. 20.

De divini verbi prædicatoribus, ac de præbenda theologali.

CAPUT IV.

MISIT Deus apostolos in universum mundum ut prædicarent euangelium, quibus animas ligandi atque solvendi facultate concessa, populus obedientiam & attentionem illis ex Dei mandato præbere tenebatur. His vero cum successerint episcopi in dignitate, ita etiam eos sequuntur in munere. Ideo per seipsos, nisi legitime impediti, verbum Dei, tam in civitate quam per totam diœcesim populo nuncient. Et quia non omnia soli in omnibus possunt, probitate, doctrina & religionis catholicæ fervore præstantes & idoneos concionatores habere procurent: qui dominicis & festivis diebus prædicent, facultate prius in scriptis ab eisdem episcopis, aut vicariis generalibus obtenta: per quam exprimetur in quo loco valeat, & quanto sit tempore duratura: sine qua a parochis non admittantur, sive sint sæculares, sive regulares: quam non concedant episcopi nisi post professionem fidei, in eorum manibus semel ab eisdem emissam: dictam vero licentiam gratis dare teneantur. Si quis autem sine ipsa licentia, quæ ultra annum valere non debet, in præjudicium episcoporum tale munus usurpaverit, excommunicetur: Parochus vero qui illum admiserit, severe arbitrio ordinarii puniatur.

Nulli regularium alicubi, etiam in ecclesiis suorum ordinum, concionari liceat, nisi prius a suis superioribus, de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, cum qua se personaliter coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum

ANNO CHRISTI 1609.

suorum superiorum episcopi quoque facultatem in scriptis habere teneantur, sine qua in eisdem nullo modo concionari possint.

Concionatores ea tantum prædicent, quæ ad divini verbi explanationem, virtutis laudem, vitiorum contemptum pertinent: improbatas historias, fabulas, & alia ad risum invitantia, minime proponant. Quod si hæreticorum dogmata aliquando tractanda fuerint, tantum de illis dicant quantum viderint populo expedire, hæreticorum rationes proponendo veluti per contemptum, quas statim refellent, solutionibus dilucidis & explicitis, severe in hæreticos invehendo, ut populus dignoscere possit quantum a via veritatis & recto fidei tramite desciverint.

Si vero (quod Deus avertat) prædicator errores aut scandala disseminaverit in populum, in quacumque ecclesia fuerit, episcopus ei concionari inhibeat. Quod si hæreses prædicaverit, contra eum procedat secundum juris dispositionem, & constitutiones concilii Tridentini, sectione quinta, cap. 2. de reformatione.

Dum concio habetur in ecclesia, missam in eadem, aut ejusdem aliquo sacello a quovis sacerdote celebrari, aut sacramenta (dummodo mortis periculum non immineat) ministrari prohibemus.

Quod simoniam sapit & quæstum sordidum, ut in posterum vitetur, sancimus ne divini verbi prædicatores super mercede ullo modo paciscantur.

Voluere patres sacri concilii Tridentini in omnibus metropolitanis & cathedralibus ecclesiis, præbendam primo vacantem, pro magistro theologiæ assignari: quod tamen hactenus in permultis factum non extitit: & ideo præsenti decreto mandamus, ut in omnibus ecclesiis, tam metropolitanis, quam cathedralibus, ubi præbenda theologalis instituta est, conservetur; ubi vero nulla assignata est, primo vacans ad id destinetur: & prout talem præsenti decreto ad hoc assignamus, quæ numquam conferri possit nisi doctori vel licentiato, aut baccalaureo in theologia: qui per seipsum singulis diebus dominicis, verbum Dei publice in eisdem ecclesiis actualiter prædicet, & bis in hebdomada casus conscientiæ doceat: quem attente audire canonicos & alios ecclesiarum cathedralium aut collegiatarum beneficiatos hortamur: parochos vero & alios sacramenta ecclesiastica administrare intendentes, ad id per ordinarios omni via juris compelli volumus & jubemus.

In ecclesiis cathedralibus regularium, in quibus nullæ sunt præbendæ, sed tantum portiones monachales: ex nunc unam ex dictis portionibus monachalibus, pro dicta præbenda theologali constituimus & assignamus: cui, si non sit sufficiens, aliquod beneficium uniant episcopi, dummodo ecclesia sic uniti beneficii, debitis non fraudetur obsequiis. Quod si circa prædicta episcopi negligentius se gesserint, capitula ecclesiarum cathedralium, eos pro tali præbendarum, el portionum assignatione, omni juris via & ratione persequantur.

De custodia eucharistiæ.

CAPUT V.

EUCHARISTIÆ sacramentum, salutis nostræ pignus, in cujus præsentia contremiscunt angeli, videntes ibi contineri mundi & cæli redemptionem, uti omnium sacramentorum excellentissimum est, ita majori devotione ac reverentia tractandum, & quasi viaticum omnibus necessarium, semperque paratum asservandum. Ideo in loco decenti sit tabernaculum exterius, quo fieri poterit apparatu ornatum, cum signo patenti, demonstrante ibi contineri eum cui adoratio debetur: intus vero panno serico ornetur. Apponantur lapis portatilis consecratus, & corporalia, super quibus sit vasculum argenteum vel aureum, in quo linteaminibus sacris complicatum reservetur sanctissimum eucharistiæ sacramentum: cujus renovatio, ad minus fiat decimo quinto quoque die. Curent autem parochi aut alii sacerdotes talem curam habentes, ut clavi obseretur, ne quid nefandum, quod absit, per impios circa illud agatur: ante quod perpetuo teneant noctu diuque lampadem jugiter ardentem.

Intra dictum tabernaculum, nihil asservetur præter tremendum illud sacramentum: amoveantur, & ex eo reliquiæ: imo etiam vasa oleorum sanctorum: & ut venientes ad adorandum, norint ubi resideat sanctissimum sacramentum, tabernaculum in medio majoris altaris, aut alio eminentiori & decentiori ecclesiæ loco, reponatur.

Atque ut sacro pabulo refecti, ex hac vita discedant Christi fideles, cum primum infirmum intra parochiam sciverit parochus, illum invisat, horteturque ad sacrum pœnitentiæ & altaris sacramentum suscipiendum, eidemque de peccatis suis pœnitenti & confesso, illud rogatus citissime deferat, dato campanæ signo, ut populus accedat illud idem comitaturus: sit vero parochus indutus superpelliceo & stola, veloque serico ab humeris pendente, quo vasculum dicti sacramenti obtegatur, & ita compositus necnon baldachino, si fieri possit, super eodem portato, pro tanti sacramenti reverentia, præcedente lumine, a clerico tintinabulum pulsante: duas in dicto vase (una saltem intra tabernaculum relicta) ad ægrotum accedendo consecratas hostias deferat, quarum alteram tradat infirmo, alteram redeundo ad ecclesiam, populus reverenter adoret. Psalmos, eundo & redeundo, mediocri voce proferat, & ut in domo ægroti sit mensa decenter ornata cum luminaribus ad vasculum tanti sacramenti, super eamdem reponendum, diligenter procuret.

Monemus etiam parochos, ut postquam ad ecclesiam redierint, populum excitent ad tantum sacramentum comitandum. Indulgentias quadraginta dierum, quas super hoc concedimus, publicent, & ad orandum pro infirmo hortentur.

De reliquiis & veneratione sanctorum.

CAPUT VI.

ECCLESIA catholica Spiritu sancto edocta, & antiqua patrum traditione, semper dixit sanctos cum Christo regnantes invocandos, & illorum reliquias, quæ vera membra Christi fuerunt, & templum Spiritus sancti, venerandas. Quod ut a fidelibus majori devotione fiat, statuimus ut in locis honestis ac decentibus vasculis, sive capsis, qua debent religione asserventur.

Numquam tamen & nullibi proponantur venerandæ, nisi quæ ab episcopo probatæ fuerint veræ reliquiæ: qui de novo inventas non nisi consulto

consulto & expresse approbante summo pontifice venerandas exhibeat.

Si tamen tales in honore habitas repererit, de quibus non satis constet: ne falsæ credulitati, aut superstitioni locus sit, adhibitis in consilium theologis & piis viris, ea faciat & ordinet, quæ pietati & veritati consentanea judicaverit.

Populo dumtaxat festis solennioribus proponantur atque nonnisi a sacerdote, aut in sacris ordinibus constituto, & superpelliceo induto, ardenti face præeunte deferantur.

In loco decenti & mundo, pannoque serico ornato, ardente in eodem, si fieri possit, perpetuo lampade, asserventur, necnon clavibus obserentur capsæ aut armaria in quibus reconduntur, quæ penes viros graves de clero, ab episcopo deputandos remaneant, quas non exhibeant quibuscumque personis: nec ipsi capsas aperiant, nisi de expresso solius episcopi mandato. Qui secus egerint severe arbitrio ordinarii puniantur.

Et ut quæ semel probatæ fuerint, semper tales habeantur, curent episcopi earumdem inventarium in singulis ecclesiis fieri, cujus transcriptum penes se habeant; originale vero in ecclesiis in quibus tales reliquiæ fuerint perpetuo maneat.

Dictæ vero reliquiæ ad ægrotos, non nisi in extrema necessitate, & tunc de expresso mandato episcopi deferantur; caveantque sacerdotes & alii omnes cujuscumque ordinis & sexus, illis uti ad superstitiosas observationes, ususque prophanos, prout hactenus, turpis lucri gratia, actum fuisse compertum est: alias, præter excommunicationis sententiam quam incurrunt ipso facto, arbitrio ordinarii etiam coerceantur.

De imaginibus.

CAPVT VII.

IMAGINES quæ rudium & imperitorum libri sunt in ecclesiis, prout semper probavit ecclesia, asserventur. Quibus honorem & reverentiam impertiendam docent patres sancti: quas tamen in ecclesia obscœnis figuris depictas, figmenta poetarum repræsentantes, aut alias indecentes, non admittent episcopi, ne in eis videat populus illorum imaginem, quorum lectio Christi fidelibus est interdicta.

De novo non ponantur aut depingantur pro ecclesiis & piis locis imagines, sine episcopi aut vicarii generalis consensu, qui videant diligenter, ne quid apocryphum aut superstitiosum depingendum approbent.

Mutilas & truncatas imagines, aut quæ ad pietatis, vel Dei cultum non conducunt, ab ecclesiis extrahere procurent episcopi.

De blasphemiis.

CAPVT VIII.

QVA pœna plecti debeant qui ore sacrilego sacrum Dei nomen, & salvatoris nostri Iesu Christi, ac deiparæ virginis Mariæ, aut aliorum sanctorum blasphemaverint, ex ipsius Dei verbis liquido constat, cum præcipit: blasphemantem extra castra ejectum lapidari debere. Ideoque cum liberius peccent permulti eoquod mitius cum eis actum fuerit: eorum effrænatam loquendi licentiam reprimere cupientes, statuimus quod si quis ore impuro blasphemarit: si clericus sit, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur; sin vero laicus, & monitus pro prima, secunda & tertia vice, adhibitis duobus saltem testibus, non destiterit, a catholicorum cœtu expulsus, publice excommunicatus per parochum declaretur.

De festorum dierum cultu.

CAPVT IX.

SANCTORVM solennitates celebrandas patres censuerunt, ut vel eorum in animis nostris excitarent imitationem, vel ut eorumdem meritis consociati, beatarum mentium precibus juvaremur. Nam ut ait D. Augustinus solennitates martyrum, exhortationes martyriorum sunt, ut eos imitari non pigeat quos celebrare delectat.

Quocirca doceant primo parochi, ceterique Dei præcones, quo studio diebus festis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibus audiendis, doctrinæ Christianæ, aliisque id genus piis operibus vacandum sit: in quibus quisque integram missam sub peccati mortalis pœna, nisi justa præpeditus causa, audire debet.

Ne dominicis aut aliis festivis diebus, ab ecclesia præscriptis, servile aliquod opus fiat prohibemus: nihil emi vendive possit, nisi quod illorum dierum victui necessarium sit: nulli fiant incantus, sive subhastationes, nec merces cujuscumque generis exponant mercatores: nec officinas suas, aut tabernas aperiant.

Mercatus, emporia, & nundinæ, nuspiam fiant diebus festis, sed in antecedentem, vel subsequentem festivitatis diem transferantur.

Abstineant omnes a quarumcumque rerum vehiculis & agrorum cultura: tum a comessationibus, ebrietatibus & impudicitiis; ne festi dies in luxu & lascivia agantur, & Deus conqueratur de illis, sicut olim fecit per prophetam, dum ait, incensum abominationem esse, & ideo se neomenias & sabbata, necnon calendas odisse; & projecturum super facies stercus solennitatum talia agentium: sed cum omni cultu, reverentia, & cordis munditia, sanctorum solennitates celebrentur, & nominatim a clericis qui a choreis, tripudiis & ludis publicis aut aliis, dictis diebus prohibitis maxime, abstinere debent.

Si aliqua urgeat necessitas ratione cujus in diebus festivis servile aliquod opus fieri oporteat, consulatur episcopus, vel ejus in spiritualibus vicarius, qui re diligenter inspecta, quæ congrua fuerint decernat.

Quo tempore divina officia peraguntur, aut dum conciones habentur, otiosam & vagam turbam e tabernis, foro, & plateis, abigant parochi, rebusque sacris interesse compellant: non fiant theatrales ludi, spectacula, aut tragœdiæ, nec choreæ privatim vel publice ducantur.

Contra præinserta statuta nostra de festorum observatione agentes, absque aliis literis in forma, per parochos, ad ordinarium, vel ejus officialem ad quem cognitio pertinet, per solam schedulam continentem assignationem reo, ad primam diem juridicam & signatam ab ipsis, deferantur: ut pœnis debitis secundum delicti gravitatem puniantur.

Cum multas sanctorum festivitates in nostra provincia celebrare consuevissent homines, pro cujusque civitatis arbitrio: nobis visum est seligere, quas ubique terrarum observat ecclesia, præter eas quæ cuique urbi sint propriæ, quasque parochus quilibet in sua parochia habeat in tabula descriptas.

In tota

In tota nostra provincia festos dies celebrari & inviolabiliter observari præcipimus, juxta calendarium reformationis, felicis memoriæ Clementis VIII.

In quolibet autem die epiphaniæ, annis singulis, indictio Romana, epacta, numerus aureus, litera dominicalis, & festa mobilia ejusdem anni per parochum inter missarum solennia e suggestis denuncientur.

Et ultra festos dies cuique diœcesi proprios, pro locorum consuetudine & populi devotione decernant & instituant episcopi, quantum ad Dei laudem conferre judicaverint. Neque propterea pias hominum voluntates, plures dies festos celebrantium contemnimus: sed tales ut idem præstent hortamur, scientes non inde sterilitatem, sed rerum omnium abundantiam venire, cum non sit aliquid qui plantat aut rigat, sed Deus est qui incrementum dat: ideo sanctorum alia festa, ad arbitrium & devotionem populi celebranda remittimus.

Festum annunciationis B. Mariæ virginis secundum ecclesiæ universæ ritum, numquam transferatur, etiamsi in sabbato sancto, vel alio die majoris hebdomadæ evenerit, licet officium transferri necesse sit.

De observatione jejuniorum.

CAPUT X.

Cum quadragesimale jejunium a traditione apostolorum habeat ecclesia, illud sancte a fidelibus observandum est. Nam jejuniis siccatur vitiorum sentina, marcet petulantia, languet concupiscentia, & fugitivæ abeunt voluptates.

Ideo præfatum quadragesimale jejunium, vigiliæ, & quatuor tempora, per abstinentiam & ciborum delectum observentur.

Dictis temporibus, cibi venales vetiti non exponantur, sed pro necessitate ægrotantium clam & sine scandalo ministrentur, habentibus expressam ab ordinario in scriptis licentiam: quam nonnisi nota necessitate, &, si fieri possit, medicorum attestatione inspecta conferent.

Medicos vero omnes quibusdam diebus ante quadragesimam episcopi ad se venire mandent, & moneant ne propriæ salutis immemores, facilitate nimia, cujuspiam male affectam testentur sanitatem, ne sibi parent gehennam alios nimia adulatione perdentes, hortantes omnes in domino ut frequentes sint audiendis concionibus, & sacramentis ecclesiæ recipiendis, eo præcipue tempore, quo fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum sit tempus acceptabile, & dies salutis.

De hæreticis.

CAPUT XI.

Quia non sine magna animarum jactura & gravi ecclesiasticæ unitatis detrimento, elapsis temporibus quædam in hac nostra provincia falsæ hæreticorum doctrinæ increverunt: fugienda est illorum familiaritas, qui errores & scandala in populum disseminant, & Deus optimus maximus votis, precibusque obnixe rogandus, ut hi tot errorum tenebris implicati catholicam veritatem cognoscant & sequantur. Quamdiu vero membra non sunt ecclesiæ: rei sacræ, aut sacramentorum administrationi adesse non permittantur, sed prorsus ab ecclesiarum liminibus arceantur, præterquam concionis tempore: ut pudore affecti & confusi, aliquando resipiscant, quos anathemate ferit ecclesia, & tanquam putrida membra, ne sana inficiant, resecat. Suos igitur sæpius moneant subditos episcopi, ut si propter sæcularia cum illis agere cogantur, de rebus fidei, credentes certo quæ credit ecclesia, non disputent: ne hamo falsitatis capti, dum nimis curiose & præter captum inquirunt, mortem sibi certissimam afferant.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

Plus quam sufficienter pro peccatis nostris persolvit Christus, per opera, ad quæ non tenebatur pro nostra redemptione: quorum merita, ut thesaurum pretiosissimum, in manibus D. Petri apostolorum principis, ejusque successorum tradidit: ut pro sua prudentia ad libitum fidelibus communicarent, per concessiones quas semper indulgentias nominavit ecclesia populo utiles: eas tamen quæstus sordidi gratia publicari vetitum est.

Ideo statuimus ne in ecclesiis, aut alias quoquo modo, publicentur indulgentiæ nisi ab episcopis visæ, & per eorum sigillum aut signum, & secretarii subscriptionem, appareat parochis eas a summo pontifice concessas fuisse.

Parochi vero & concionatores, indulgentiarum valorem, utilitatem, & efficaciam fidelibus explicent: simulque ostendant, cum qua diligentia pietate & puritate mentis, applicare quisque sibi eas debeat.

In ecclesiis quibus indulgentiæ concessæ fuerint, & capellis seu altaribus privilegiatis: tabula publice apponatur, signo & sigillo episcopi, ejusque secretarii notata, qua appareat quid concesserit, ad dictas indulgentias consequendas.

De sacramentis in genere.

CAPUT XIII.

Cum tanta sit humanæ naturæ imbecillitas, ut ad divina capessenda, animus vix possit assurgere, nisi quibusdam adjuvetur adminiculis: cumque carnali hoc & caduco corpore, velut carcere quodam inclusus, sensuum ministerio plurimũ utatur divinæ sapientiæ, visum est, mortalium infirmitati se accommodare; suam virtutem & gratiam, per quasdam externas res, & signa, quæ sensibus percipiuntur, nimirum per septem sacramenta ecclesiæ, conferre: a quibus omnis justificatio nostra incipiat, vel cœpta augeatur, amissave reparetur, & non ponentibus obicem conferatur.

Pastores omni studio & diligentia invigilare debent, ut suarum ecclesiarum parochi, rite & qua decet sedulitate sacramenta fidelibus administrent: nec aliis unquam, nisi præscriptis a Romana ecclesia, sacramenta administrandi formulis & ceremoniis: neve cum alio rituali aut ordinario, quam ad usum Romanum, ut iisdem omnes ceremoniis ubique utantur, & superfluæ, inutiles & fucatæ ceremoniæ (si quando per particulares contra instituta ecclesiæ inventæ fuerint) de medio tollantur, & prorsus eliminentur.

Sit insuper parochus ad quem administratio sacramentorum spectat, purus, & ab omni labe lethalis peccati alienus, ne dum aliorum quærit salutem, seipsum condemnet, sibique æternæ damnationis

nationis sit minister : & illi dicatur a Deo, signa novi, sacramentum approbo, gratiam largior : tu vero labiis & corde pollutus quis es?

Et quemadmodum intus candidæ innocentiæ stola exornatus esse debet, ita etiam extrinsecus mundo superpelliceo stolaque sit semper indutus, ut populus intelligat non vulgarem sed cælestem rem agi, cum sacramenta tractantur.

Ad hæc, noverint rectores animarum, cum sacramenta sint dona Dei, liberaliter & gratis concessa, non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione esse exhibenda : ac propterea maxime caveant ne in eorum administratione quicquam prorsus verbis, aut etiam signis vel minimum, quovis modo petatur, aut exigatur.

Qui secus fecerint, & pœnis a jure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plectantur.

Volumus autem & ordinamus, quod parochus, aut ejus vicarius, ad aliam ecclesiam si transire contingat, non discedat nisi successori relictis & assignatis libris in quibus eorum qui baptizati, confirmati, excommunicati, matrimonio juncti, & sepulti nomina descripta fuerint.

Superbis cum resistat Deus & humilibus det gratiam cujus vasa sunt sacramenta, ad hæc suscipienda fronte elata accedentes, non debent admitti, sed qui exteriori corporis gestu internam denotent animi demissionem, propterea nulla sacramenta conferantur, arma gestantibus, sed ea deponant suscipientes, & eorum patrini, quando necessarii sunt.

De baptismi sacramento.

CAPUT XIV.

INTER omnia novæ legis sacramenta, primum maximeque necessarium & utile est baptismus : in quo sordes peccatorum tam originalis, quam actualium deponuntur ; & per quem fidei signaculum recipimus, militiæque Christianæ adscribimur, nec ulli qui eo privatus est in re aut in voto, ad regnum cælorum patet aditus.

Idcirco in domino præcipimus, ut quam citissime fieri poterit, parentes liberos suos baptizandos curent : neque diu susceptrices & patrinos expectent : in tali expectatione animas pretioso Christi sanguine redemptas, maximo gravissimoque æternæ mortis periculo e quo emergere nunquam possint exponant : propterea jubemus ut ultra tres dies ab infantum nativitate, vel ad summum ultra octo hoc sacramentum nullo pacto differatur.

At si aliquod recens natis infantibus immineat vitæ periculum, curent parentes omni adhibita diligentia domi vel a presbytero, vel a laico absente sacerdote, vel non existente ibi laico viro, a femina eos baptizari, cum intentione faciendi quæ jussit Christus, & intendit ecclesia, cum aqua elementari simplici : & verbis domini nostri Iesu Christi distincte prolatis : nempe, *Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.* Quæ si Latine nesciant, vulgari idiomate per baptizantem proferri poterunt.

Nomen infantis qui domi ob necessitatem baptizatus est, in librum baptizatorum, a parocho, notato patrini nomine, & ejus qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum & exorcismum adhibitus est, de more referatur.

Curatis autem, sacerdotibusve, extra necessitatis casum, sub pœna excommunicationis ad domum cujusquam, etiam magnatis, ad baptismum ministrandum accedere prohibemus : necessitas autem illa intelligatur quæ mortem infanti minetur.

Neque præterea aliquis sit qui ceremonias & ritus S. Romanæ ecclesiæ (quæ multum pietatis & utilitatis habent) negligat ; sed post eorum convalescentiam, & quam citissime fieri poterit, infantes in domo baptizati, ad ecclesiam, & parochum portentur, dictarum ceremoniarum causa : sub pœna contemptus præcepti ecclesiæ ; hujusmodi etiam ceremoniæ, iis qui ab hæreticis baptizati ad ecclesiam revertentur erunt observandæ, dum tamen in baptismo formam materiamque delatam adhibuerint.

Quos jam baptizarint hæretici, eos rebaptizare prohibemus : sub pœnis in sacris canonibus contentis, nisi forte institutam a Christo baptismi formam materiamque eos minime observasse constaret.

Admoneant interim parochi, susceptores & patrinos, de cognatione spirituali, quæ contrahitur inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, ac inter tenentes sive suscipientes & baptizatum : deque illorum in contrahendis matrimoniis impedimento : & quod ad parvulum edocendum in fide catholica, hoc negligentibus, aut vita functis parentibus, sint obligati.

Similiter declaret quod postquam domi fuerit baptizatus puer, & ad ecclesiam pro dictis ceremoniis faciendis defertur, qui eumdem levant, non fiunt compatres, neque cognationem aliquam (quæ tantum est in ipso actu baptismi) contrahunt.

Obstetrices duobus post hujus decreti promulgationem mensibus, pœna arbitrio episcopi proposita, non præstent officium, nisi per parochum in scriptis probatæ sint, & idoneæ judicatæ ad sacramentum baptismi, cum necesse fuerit, administrandum, super quibus invigilare debent animarum rectores.

Quæ autem probata est moneatur, ut curet quoad fieri potest, cum baptizat, duas saltem mulieres, ac matrem præsertim, si potest, testes adesse; quæ in baptizando verba ab ea distincte prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quam ob rem oporteat infantem a se baptizari.

In baptismo sacerdos aut parochus baptizans, præsentem adesse non patiatur, neque Iudæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Christiana aversum : minusque admittat aliquos compatres, de fide suspectos vel nondum confirmatos.

Licet expositus aut projectus infans, schedulā habeat collo appensam, quæ illum baptizatum esse testetur : si tamen re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, hac conditionis formula baptizetur, *Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo : & si nondū baptizatus es, ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Amen.

Sacerdos aut parochus baptizans caveat ne ad infantem baptizandum, alio chrismate utatur quam eo, quod illo ipso anno consecratum est : ut veteri canone cavetur, sub pœna suspensionis incurrendæ.

Et quia in baptismi susceptione, satanæ mundique pompis renunciatur, absurdum est magnifico adeo luxu, inanibusque sumptibus diem quo baptismus confertur transigi solennem ; itaque musicorum conventum, concomitationem, risus jocosque effusiores, deambulationes & oscula in ecclesia omnino prohibemus.

Et quia avaritia suadente, permulti in electione A susceptorum sive compatrum, non quidem probiores sed ditiores passim eligunt: sub pœna excommunicationis statuimus, & mandamus, tam contra recipientes, quam dantes, ne puero vel parentibus, pro nova ejusmodi cognatione aliquid ullo modo donetur: exceptis iis quibus ob summam egestatem, eleemosynam impertiri videbitur necessarium.

Consuetudinem vero detestabilem, quæ nonnullis in locis perniciose invaluit, per quam pueri de novo baptizati, super altari, pecunia vel aliquo munere a compatribus redimendi exponuntur, damnamus, penitusque improbamus.

Quoniam compaternitas vinculum inducit spirituale, & ad plura quæ minus forte considerantur adstringit: sacrorum canonum, & maxime concilii B Tridentini vestigiis inhærendo, statuimus: ut unus tantum, sive vir, sive mulier: vel ad summum unus & una, baptizandum de sacro lavacro suscipiant, & non plures. Parochus vero antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter inquirat qui compatres sunt electi, quos tantum admittat & non alios.

Si duo vel plures infantes, uno & eodem tempore baptizandi afferuntur, eorum unicuique, catechismum, exorcismum & reliquas statutas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret atque adhibeat.

Fideles qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat: me- C moria tacita studiose secum recogitantes, quæ Deo, cum baptismum ipsum susceperunt, sancte spoponderint.

Curent parochi ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, nomina patrum veteris testamenti raro imponantur: nunquam autem quæ turpia aut ridicula sunt, sicut nec ea quæ impiorum & impurorum hominum memoriam referant: sed illorum qui ob veræ pietatis ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem, sanctorum numero adscripti sint, ut & in ipso vitæ ingressu cum ethnicis, Iudæis, & hæreticis, ne nomen quidem commune fideles habere se velle protestentur, nec D ipsi infantes etiam cum ætate processerint nominum similitudine ad eorum a quibus illa accepta sint imitationem excitentur.

Baptisterium clausum perpetuo sit, mundum purumque continuo fulgeat nitore: tum reliqua omnia in manuali descripta ad ejus nitidum cultum accommodentur.

Dictum autem baptismi sacramentum, nudis infantibus tantummodo, dum abluuntur, conferant parochi, nisi aliquod grave inde viderint futurum incommodum: caveantque ne ex nimia infusione aquæ, baptizato damnum aliquod inferatur.

Quod si alterius parochiæ (quod non fiat nisi de licentia episcopi) infantem parochus aliquis ba- E ptizaverit, tunc teneatur ad proprium parochum deferre, ut ipse nomen & cognomen baptizati, parentum, & suscipientium in libro baptizatorum describat.

De confirmatione.

CAPVT XV.

SANCTORVM patrum institutionibus constat, nos in baptismo regenerari ad vitam: & post baptismum in hoc sacramento quo per impositionem manuum episcopi, Spiritus sanctus diffunditur in corda fidelium, robur atque fortitudinem dari.

Vt enim athletas, antequam ad singulare aliquod certamen descenderent, ungi solitos testatum est: sic verus Christi miles sacro chrismate ungitur, ut omnia tela nequissimi hostis facile retundat, & in militia spirituali, contra carnis, mundi, & diaboli tentationes consignetur. Ideo hoc sacramentum fideliter & sollicite administrent episcopi, ne per eorum negligentiam fiant vires populi sibi commissi ad resistendum imbecilliores.

Sint itaque solliciti patres, pueros suos episcopo confirmandos offerre: non admittantur autem ad hoc sacramentum, nisi sint perfectæ ætatis: vel ad minus qui septimum annum attigerint, qui orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, & decem præcepta decalogi norint. Adultos etiam peccata confiteri, symbolum profiteri, & jejunos accedere hortentur, si hora matutina hoc sacramentum conferatur.

Atque ob eam quidem causam, episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit: quam diligentiam idem episcopus etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet, per se vel alium sacerdotem quem ad eam rem cognoscendam constituerit.

Procurent etiam episcopi per parochos populum doceri vim effectum & dignitatem hujus sacramenti: non solum ante diem confirmationis, quem prius populo annuntiari oportet, sed etiam sæpe intra annum.

Caveant episcopi in hujus sacramenti administratione, ab omni strepitu, vociferatione & confabulatione: sint quoque compositi qui ejusmodi sacramentum recipiunt, manibus ante pectus junctis, suo omnes ordine religiose ac devote cum sancto silentio orent.

Omnes qui ad hoc sacramentum accedent chirographum præ manibus gestabunt, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod ecclesiasticus ab episcopo deputandus de manu confirmandi accipiat, ejusque nomen intelligibili voce legat, & illud idem asservet: ut deinde omnia confirmatorum nomina per parochum in libro baptizatorum separatim transcribenda, eidem tradat.

Non sit patrinus aut matrina in confirmatione, qui infantem levarit, nec pater aut mater, ut in rebus fidei confirmati novum recipiant tutorem.

Sacrilegam multorum consuetudinem nimia lucri cupiditate in sacramenti confirmationis iterata susceptione abolere cupientes, inhibemus patrinis & matrinis sub pœna excommunicationis, aliquam pecuniam, aut aliud quidpiam confirmatis dare: sed tantum curent eos docere quæ deceant Christianum, sacro chrismate, in confirmatione linitum.

De sacramento pœnitentiæ.

CAPVT XVI.

QVI stolam innocentiæ sibi in baptismo traditam amiserint, aut se peccatis lethalibus macularint, his non minus necessarium est sacramentum pœnitentiæ, quam sacrum lavacrum infectis originali peccato, cum illud dicatur secunda post naufragium tabula: ut autem non fructuose suscipitur nisi in suscipiente sit oris confessio, cordis contritio, & operis satisfactio, ita in conferente jurisdictio, & inter lepram & lepram discretio esse debet.

Quapropter ad fidelium, confessiones audiendas nullus sive sæcularis, sive regularis sit, aut quacunque dignitate vel auctoritate fulgens admittatur, nisi qui per episcopum, prævio super literatura examine

ANNO CHRISTI 1609.

mine diligentiqu de vita & moribus inquisitione præcedentibus, factoque de prudentia experimento, fuerit approbatus: & in scriptis obtinuerit facultatem, quæ gratis detur: & sine qua nemini omnino liceat audire confessiones, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: cum alias non sit absolvere, sed confitentem decipere: excepto mortis periculo, in quo quilibet sacerdos, vere pœnitentem potest ab omnibus peccatis absolvere.

Quilibet episcopus, prout viderit pro bono subditorum esse necessarium, brevem institutionem faciat pro confessariis monendis, cujus exemplar singuli habere teneantur.

Examinati moneantur, ut non alia utantur absolutionis formula, quam quæ inferius est inserta, videlicet post preces: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors dominus.* Postea subdat: *Dominus noster Iesus Christus, qui est summus pontifex te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis in quantum possum & indiges: deinde ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Passio domini nostri Iesu Christi, & merita beatæ Mariæ semper virginis, & omnium sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris sit tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.* Sed ex his omnibus maxime advertant ne verba quæ essentialia sunt omittantur, nimirum: *Ego te absolvo, ab omnibus peccatis tuis in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen.* Quæ proferat confessarius distincte, signo crucis signando confitentem.

Utile est sæpius perditam gratiam hoc salutari pœnitentiæ remedio recipere. Hortamur itaque fideles omnes, ut si fieri possit, quater in anno peccata sua confiteantur: quod facere poterunt cuilibet sacerdoti approbato. In paschate tamen testificationem chartula, aut nota aliqua, confitentibus date tenebuntur confessarii delegati, quam illi ad parochum deferant, qui eorum nomina in libro descripta diligenter custodiet.

Iudex constitutus cum sit sacerdos, ut solvat aut liget, pœnitentes non audiat nisi pro tribunali sedendo, pœnitente genua flectente, palam & intra ecclesiam, hora diurna, nullisque subjectis pulvinaribus, ut se reum agnoscat atque profiteatur, excepta ægrotantium necessitate.

Ob tanti sacramenti reverentiam, in qualibet ecclesia tot constituantur confessionalia in loco patenti, quot probandi erunt sacerdotes necessarii ad audiendas confessiones: & ita disponantur, ut confessarius a pœnitente recte dividatur per asseres, in quibus sit craticula ex qua pœnitentis delicta confessarius, & confessarii monita pœnitens clare & distincte percipiat.

Sordidum quæstum nutu aut voce a pœnitentibus ne petant confessarii, sed tantum recipiant eleemosynas, quas libere sibi ab ipsis dari videbunt, nec confessiones audiant nisi decenti habitu, sive sæculares aut regulares sint.

Et quoniam propter peccata sæpe a Deo mittuntur infirmitates, a quibus non nisi peculiari quadam ipsius ope sanari possumus: salutarem Innocentii tertii constitutionem insequentes, præcipimus medicis, ut ægrotum cum primum inviserint, ad peccata sua idoneo confessario confitenda hortentur, & moneant: nec eum nisi confessum, tertio invisant, sub pœna excommunicationis.

Ne pro terreno, in homine deturpetur quod ad imaginem Dei effectum est, cum anima longe corpori præstet: pro quacumque infirmitate corporis sananda, sub interminatione divini judicii inhibemus medicis remedia ordinare, per quæ ad peccatum mortale invitari possit ægrotus.

De casibus reservatis.

CAPUT XVII.

ABSOLUTIO peccatorum cum actus sit jurisdictionis, non potest sacerdos a peccatis absolvere, nisi in quantum sibi jurisdictio est attributa: unde simpliciter approbatus non potest ab omnibus casibus absolvere, sed ad episcopum aut summum pontificem remittet pœnitentem, in quo casus sedi apostolicæ aut episcopo reservatos inveniet. Episcopus tamen a casibus sibi reservatis absolvendi facultatem quadragesimali tempore gratis concedat sacerdotibus, quos alias idoneos ad audiendas confessiones judicaverit: demptis iis quos graviores & propter nimiam indulgentiam absolvendi frequentiores repererit, ne facilis ad ea perpetranda reddatur populus. Ea tamen utetur prudentia, ut non severe & rigide remissum perturbet, sed hortatione & leni discursu, gravitatem peccati explicando, affabilitatem prælati demonstrabit: & efficiet externo gestu, ut non abire jussum sine absolutione cognoscant circumstantes: imo & ipse sacerdos adibit episcopum, facultatem a tali casu absolvendi petiturus.

Casus sibi reservatos publicare facient episcopi in suis synodis diœcesanis, ut norit quilibet quid sibi concessum, quid denegatum: ne cum damno pœnitentium in alienam messem falcem mittat.

Cum sibi reservandi casus facultatem habeant episcopi, ea tamen parce utentur, ne propter nimiam severitatem suffusi rubore subditi peccata retineant: sed eos tantum sibi reservabunt, quos ad bonum animæ subditorum conducere judicabunt.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento.

CAPUT XVIII.

SACRAMENTUM fidelium viaticum, & propter rem in eo sumptam sacramentorum omnium excellentissimum, omnibus re ipsa aut voto ad salutem necessarium, ex præcepto ecclesiæ semel saltem in anno suscipiendum, digne dispositis ut non est negandum, ita impuris non concedendum: sed his, qui, ut ait apostolus, se prius probaverint, & sic ad illud manducandum accesserint. Vita enim est bonis, & mors malis: nam qui indigne arcam fœderis tangunt, retro mortui cadunt.

Idcirco tempore paschatis semel a proprio parocho recipiet augustissimum eucharistiæ sacramentum quilibet fidelis, sub pœna excommunicaitonis: qui cum parochus nosse debeat vultum pecoris, tum rejiciet, pro ut illi injungimus, a susceptione tanti & tam tremendi sacramenti, excõmunicatos, usurarios manifestos, adulteros, concubinarios, blasphematores notorios, meretrices, & alios infames peccatores, ut par est, non pœnitentes.

Quilibet parochus deferet ad synodum, & in scriptis tradet nomina & cognomina eorum qui non communicarunt illo anno, quos monendos tertio curabit episcopus: alias non obedientes a communicatione fidelium ut excommunicatos arcendos jubebit. Festum autem paschatis a die domi-

nica in

ANNO CHRISTI 1609.

nica in ramis palmarum, usque ad dominicam in albis inclusive volumus intelligendum.

Dum ministrabunt eucharistiæ sacramentum, illud deferent sacerdotes in pixide, aut intra calicem. Sit vero communicantium mappa munda & nitida, ut si (quod absit) aliquando e manu decideret sacra hostia, eam non humi, sed in dicta mappa reservatam recipiant sacerdotes.

Priusquam vero communicantibus tradant sacram hostiam, vertentes se ab altari ad communicantes in manu dextera, supra pixidis aut calicis os apposita, unam hostiam tenentes, qua decet reverentia, voce aliquantulum elata dicent: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: tum capite aliquantulum inclinato, lente, ut idem una cum illis proferre possint communicantes, subjungent ter lingua Latina, aut vernacula: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea*: & prosequendo communionem, dicent: *Corpus domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam, Amen*: signando deinde signo crucis recipientem.

Non utatur parochus calice ad dandam purificationem: sed habeat cyathum mundum, in quo sit vinum aut aqua, quem deferat minister, cum mantili, & communicatis purificationem dabit: ita tamen ut cum sacerdoti eucharistiam deferenti obviaverit, ei profunde genu flectat.

Sub pœna excommunicationis prohibemus sacerdotibus sacram eucharistiam ministrantibus, quoquomodo a suscipientibus sacramentum aliquid quæritare.

Non admittant parochi infantes ad susceptionem tanti sacramenti, quod cibus est grandium: sed eos tantum quorum sit probata vita & modestia, qui quod ore sumpserint mente ruminare possint.

De missæ sacrificio.

CAPUT XIX.

PIGNUS redemptionis nostræ, & quotidianum humanæ reconciliationis incrementum, ac sacrificium, quanta debeat reverentia celebrari, & qua cordis puritate ad illud accedere teneatur sacerdos, satis expresse notant, qui angelis superiores asserunt sacerdotes, dum sæpius agunt celebrando quod semel in utero virginis actum est: quod eo attentius considerabit sacerdos missam celebraturus, si adverterit se pontificem prius pro se, deinde vero pro peccatis populi sacrum facturum.

Irrepsere tamen permulta, quæ minus ad devotionem populum excitant, aut ad risum provocant, imo a frequentatione tanti sacrificii avocant: dum turpi quæstu, non satis parati, indecenter ad altare accedunt, & in eo minus modeste se gerunt.

Nos itaque primum illum candorem videre cupientes in sacerdotibus, statuimus, ut celebraturi purgata primum conscientia se in sacrarium recipiant, ubi repertis his, & in missali perlectis, quæ in missa sunt recitaturi, orationes ob ordinario Romano præscriptas, pro sua devotione fundent & pronuntiabunt: tum parabunt calicem cum purificatorio, patellam cum hostia munda, & sacris linteaminibus; & velo, si haberi possit, cooperient. Intra dictum sacrarium & non alibi induent se vestibus sacris: & deinde pileo quadrato in capite gestando, calicem paratum deferendo, & præcedente ministro, ad altare accedent, coram quo profunde inclinati, detecto capite & facta reverentia, & super eodem sacris linteaminibus explicatis, & parato missali in cornu epistolæ; introitum & reliqua in missa recitabunt & facient: nihil addendo vel diminuendo, nec ullas adhibendo ceremonias, præter eas quæ in missali Romano expresse notantur: ut unitas in fide & moribus, & actionibus, inter fideles, sicut semper fuit ubique terrarum reperiatur.

Pacta & conditiones sordidas, quæ simoniam sapiunt, pro missarum celebratione vitabunt: ne ipsis ministrantibus, laici certo & superstitioso candelarum numero utantur, aut alia agant quæ superstitionem denotant: ipsi vero missam de officio recitent, nisi aliud necessitas exigat: nec vero per eos, sub pœna excommunicationis, addantur psalmi, aut alia quæcunque in missa, præter tertiam orationem, quam quisque celebrans ad libitum recitare potest.

Non celebretur missa pro defunctis, nisi corpore præsente: nec fiant publicæ mortuorum absolutiones, diebus dominicis & festivis solennibus post missæ celebrationem: aliis vero diebus non fiant dictæ absolutiones nisi deposita casula. Nec celebrentur missæ in domibus privatis, etiam magnatum & potentum, nisi esset sacellum ad hoc specialiter constructum & per episcopum aut de ejus mandato benedictum, nisi etiam altare portatile consecratum.

Ministrantes celebrantibus induantur toga talari, nec ad id admittantur feminæ, quibus nec est licitum parare altare, cum silere debeant in ecclesia, & propter sacerdotes faciem velare: illis ideo prohibemus ne ad altare propius accedant, dum divina peraguntur.

Infinitum tanti sacrificii meritum omnibus quidem prodest, sed his maxime qui præsentes sunt, & modeste se gerunt: ideo curent sacerdotes, circumstantes omnes, uti invitantur, elevare corda, spiritum dimittere, quod exteriori corporis dispositione denotent: & idcirco stantes, irreverenter sedentes, aut capite operto esse in ecclesia a consecratione sacri corporis Christi usque ad communionem non permittant.

Dum celebrantur, ut vulgo dicitur, novæ missæ, non sint choreæ: & eas ducere tam sacerdoti primam missam celebranti, quam aliis omnibus districte prohibemus: tunc vitentur sumptuosa convivia & alia omnia quæ luxum sapiunt abigantur: sed in sacerdotibus sit omnis modestia quæ audientes missam ad devotionem commoveat: secus agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quod ex devotione pro missarum celebratione per fideles sacerdoti in eleemosynam erogatur, ipse recipiat: a pluribus idem non petiturus, sub pœna excommunicationis.

Piæ defunctorum voluntates mandari executioni cum non possint, propter modicitatem rerum legatarum, & sacerdotes non habeant ex his, unde vitæ necessaria recipiant: ideo juxta sacri concilii Tridentini statuta, sessione vigesima quinta, de reformatione, decernimus, ut re diligenter inspecta, in synodo diœcesana, uniant diversa legata, aut beneficia in quibusvis sint ecclesiis: aut officia minuant, prout viderint expedire.

Sacerdotibus quacumque dignitate fulgentibus, nisi fuerint episcopi aut abbates, usum mithræ habentes in fine missæ, hac sola benedicendi forma uti mandamus: *Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.* Amen. Et hoc non admodum sonora, sed nihilominus intelligibili voce fiat.

De clericis, peregrinis & vagis.

CAPUT XX.

NON permittant rectores ecclesiarum quemquam sacerdotem, in suis ecclesiis celebrare, nisi visa licentia eidem in scriptis concessa per episcopum, aut vicarium generalem dioecesanum: facultatem autem hujusmodi non concedant episcopi nisi visis literis ordinum clerici, & attestatione proprii episcopi, super vita & moribus eo anno concessis: quam attestationem clerici peregrini ab episcopis in quorum dioecesibus morati fuerint, discessuri obtinebunt.

Regulares vero a suis ordinariis in forma obtentam obedientiam exhibeant, si facultatem celebrandi sibi concedi intendant.

Criminosos aut apostatas credimus clericos saeculares aut regulares, non habentes similes attestationes aut obedientiam: ideo qui sine ipsis deprehensi fuerint capiantur, & in carceres detrusi puniantur, aut ad suos superiores ordinarios remittantur.

Si religiosus cujuscumque ordinis extra sui monasterii septa repertus fuerit, sine regulari habitu, per locorum ordinarios incarceretur, & juxta sanctiones canonicas puniatur.

De sacramento ordinis.

CAPUT XXI.

PER seipsos ordines conferant episcopi subditis suis, examinatis, & sufficientibus repertis, quorum illis sit probata vita, per diligentem inquisitionem & attestationem a parocho, magistro scholae & senioribus loci in quo residet ordinandus. Quod si infirmitate aut alio legitimo detentus impedimento episcopus proprius ad alium remiserit eum qui est ordinandus, hoc faciet literis dimissoriis: quas non concedet pro quocumque ordine, nisi ita prius examinato & approbato ac si ipse eumdem ordinem, pro quo dimittitur, eidem conferre deberet.

Fidei rudimenta ignorantes, sacro chrismate non deliniti, legere & scribere nescientes, spurii aut illegitimi, ad primam clericalem tonsuram absque episcopi dispensatione non admittantur.

Omnia quae a sacris canonibus & nominatim a sacro concilio Tridentino, sessione vigesima tertia de reformatione constituta sunt, in conferendis ordinibus, ab episcopo, & ordines recipientibus inviolabiliter observentur.

Literae dimissoriae illis tantum conferantur, quos praevio examine, & diligenti facta inquisitione, de ipsorum vita & moribus, idoneos & probatae vitae repererint: quique vel titulo beneficii, vel patrimonii, valorem triginta aureorum annuis reditibus actualiter possideant: ne tandem in dedecus ministerii dum sacerdotes fuerint, se vilibus immiscere vel mendicare cogantur.

Et ne talis supponatur titulus, illum non recipient, nisi instrumento publico attestatum per officiarios, & consules loci in quo erunt bona patrimonii, qui dicant & testentur bona expressa in dicto titulo vere possideri a constituente, & ipsum aere alieno non gravatum, talia bona dare posse quae ad valorem annuum reditus praefati ascendunt: cujus tituli & attestationum copiam penes se debite signatam, reservabit episcopi secretarius.

In literis dimissorialibus non inseratur clausula illa: conscientiam nostram exonerantes: vestram

A onerantes: cum nullus remitti debeat quin ejus ordinis, ad quem sumendum remittitur ab ordinario, capax & idoneus fuerit judicatus.

Sed quoniam talis abusus jam ab aliquibus annis in nostra inolevit provincia, dum permulti furtim beneficia aut capellas sub colorato aut fraudulento aliquo titulo mendicant, variis artibus & fallaciis confingentes se beneficium ecclesiasticum, aut etiam facultates alias sufficientes possidere, cum a nobis aut coepiscopis in examine, tanquam inhabiles & indigni rejecti fuerint ob supinam illorum in rebus divinis ignorantiam.

Statuimus quod in posterum nulli episcopi ordines vel literas conferant dimissorias, nisi his B quos sciverint de sua dioecesi oriundos: aut in ea per tres annos beneficium pacifice possederint, annui reditus valoris supra dicti triginta aureorum, alias nonobstante possessione beneficii minoris valoris, ab ordinum susceptione repellant.

In literis dimissoriis, non detur facultas nisi ad solum ordinem sacrum suscipiendum intra annum, quo elapso, dictae literae nullius sint effectus.

Propter abusus, quos experimento cognovimus in extraneis, qui sub falsis & fictis dimissoriis, ad ordines suscipiendos & ut examen a sacris sanctionibus ordinatum evitare possint, in Galliam veniunt: statuimus ut nullae externorum admittantur dimissoriae, sed cum illis a susceptione ordinum rejiciantur: nisi sint regulares, qui saltem per an- C num intra regnum resederint, & ibidem ab ordinariis praesentis regni dimissorias obtinuerint.

De matrimonio.

CAPUT XXII.

MATRIMONIUM a Deo institutum unionem Christi & ecclesiae perfecte significans, unde magnum sacramentum est appellatum, licet puritatem denotet: tamen propter lasciviam & immoderatos appetitus foedatur a permultis, dum quod Deus conjunxit non sine sacrilegio separare tentant: & quod libere agendum est, vi aut metu fieri procurant. Quod advertens sacrosancta Tridentina synodus, & cum tot, tantisque malis curandis D sanandisque optima & opportuna remedia instituerit quae perutilia judicavimus: idcirco ejusdem concilii decreta, quae in tota nostra provincia observanda statuimus, de verbo ad verbum hic ad hos fines inseri jussimus.

Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata, & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera & rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata vel E irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia, ex justissimis causis, illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse, gravia peccata perpendat, quae ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent, praesertim vero eorum qui in statu damnationis permanent: dum priore uxore, cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quae de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio III. celebrati, vestigiis inhae-

ANNO CHRISTI 1609.

inhærendo, præcipit, ut in posterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho, tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter missarum solennia, publice denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur: ubi parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si quæ subsint impedimenta facilius detegantur, nisi ordinarius ipse expedire judicaverit ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit. Qui aliter quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & ejusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit & annullat. Insuper parochum vel alium sacerdotem qui cum minore testium numero, & testes qui sine parocho vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem sancta synodus hortatur ut conjuges, ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam nisi ab ipso parocho vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii sacerdoti concedi posse: quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio nonobstante. Quod si quis parochus vel sacerdos, sive regularis sive sæcularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit: ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Habeat parochus librum in quo conjugum, & testium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat. Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad eucharistiæ sacramentum pie accedant. Si quæ provinciæ aliis ultra prædictas laudabilibus consuetudinibus, & cæremoniis hac in re utantur, eas omnino retineri sancta synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in singulis suarum diœceseon parochialibus ecclesiis, idque primo anno quam sæpissime fiat, deinde vero quoties expedire viderint. Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos.

Vagos & qui habent incertas sedes, quique sæpissime relicta prima uxore adhuc vivente, cum alia contrahunt, & sic in adulterio permanent, non admittant parochi ad contrahendum matrimonium: ideo banna, in utraque contrahentium parochia publicentur: & si adeo distans sit parochia alterius contrahentium, ut a parocho benedicente attestatio publicationis bannorum in altera parochia perfecte non dignoscatur, eam ab ordinario loci attestatam per literas in forma cum signo & sigillo episcopi requiret: sine qua partes vinculo matrimonii copulare prohibetur.

Matrimonium non domi, sed in loco sacro celebretur, ab aurora usque ad meridiem, in missa tantum: nec ad contrahendum parochi admittant fideles ab adventu domini, usque ad epiphaniam; & a feria quarta cinerum, usque ad dominicam in albis, sine episcopi licentia: secundæ vero nuptiæ nusquam benedicantur.

Non contrahent catholici cum hæreticis: nec enim fas est ad sacramentum matrimonii quod gratiam confert, excommunicatum, talis gratiæ incapacem, recipere.

Gradus omnes cognationis tam carnalis quam spiritualis, affinitatis, justitiæ, & publicæ honestatis, qui a sacro concilio Tridentino impedire matrimonium declarantur, nos eosdem etiam gradus legitima esse matrimonii impedimenta declaramus, & in illis contracta dirimenda esse, & sic contrahentes puniendos decernimus juxta dicti sacri concilii decreta.

Prohibeant episcopi ludos qui impudenter in contemptum secundarum nuptiarum a permultis fieri solent, carivarios vulgo appellatos: contumaces & inobedientes pœna excommunicationis coerceant.

Qui semel contraxerint, ad contrahendum de novo non admittantur, nisi certo constiterit de morte alterius cum quo nupserant.

Excommunicationis ipso facto incurrendæ sententiam ferimus, in eos qui sortilegia, & veneficia aut incantationes, in matrimonia contrahentes, aut benedictionem nuptialem suscipientes exercent.

Matrimoniales denunciationes solus episcopus, vel ejus in spiritualibus vicarius generalis, ex causa bene nota remittat: officiales vero super illis dispensare non attentabunt cum illud illis prohibitum sit, prout præsenti decreto prohibemus.

De causis vero matrimonialibus nullo modo, etiam de consensu partium cognoscant officiales foranei, quas tantum in foro metropolitano aut episcopali tractari volumus.

Qui in gradibus prohibitis contraxerint, eos parochi diligenter inquirant & episcopo denuncient: qui impedimento cognito ipsos separet, & simul prohibeat sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis contra tales jure statutis in ipsos agat.

Dum contrahitur in ecclesia matrimonium vitentur risus, strepitus, & alia indecentia, sicut & durante administratione ceterorum sacramentorum. Quod si quidam contumaces a talibus abstinere tunc neglexerint, excommunicationis mucrone feriantur, & ab ecclesia arceantur.

De extrema unctione.

CAPUT XXIII.

EXTREMAM unctionem infirmantibus solamen esse ad salutem corporis recuperandam & medium

dium aptissimum ab hac vita cum majori gratia discedendum ex D. Iacobi verbis satis constat, quoniam ut ait, orante sacerdote & ægrotum oleo ungente in nomine domini salvatur infirmus, & si in peccatis sit, remittuntur ei : ideo parochi, cum sanctissimum eucharistiæ sacramentum ægroto ministraverint, hortabuntur eumdem ut se ad sacram unctionem recipiendum præparet : subditos vero omnes, frequenter moneant, ne sint in suscipiendo tam utili sacramento negligentes, & curent crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique sinistre de virtute hujus sacramenti sentiunt : perinde ac si mortem ægris acceleret, cum tamen certum sit hujus virtute sacramenti non animæ tantum, sed & corporis sanitatem a Deo optimo maximo, sæpissime concedi.

Eos sæpius visitent parochi quibus hoc sacramentum contulerint, non enim muneri proprio satis est factum nisi eos in periculo mortis invisant, & hortentur ad constantiam in fide, patientiam in morbo, ut finem suum feliciter explere possint in religione catholica, cum de æterno bono aut malo in tali statu agatur.

Illud vero sacramentum non illis solum conferant parochi de quorum salute corporis nulla omnino est spes, sed illis etiam in quibus vitæ discrimen esse judicabunt, & ut intersint dum tale sacramentum confertur, hortentur fideles & indulgentias quadraginta dierum quas interessentibus ter Pater & Ave, pro ægroto recitantibus conferimus, intelligibili voce publicent.

De sepulturis & cura pro mortuis habenda.

CAPUT XXIV.

SECUNDA quaque feria, si fieri poterit, missam pro defunctis celebrari curabunt parochi, & diebus dominicis populum ad preces fundendas pro defunctorum liberatione hortabuntur.

Dum publica sacrorum solennia peraguntur, aut noctu, mortui nusquam efferantur; si vero pomeridiano tempore funus agitur missarum solita celebratio in crastinum aut alium diem non impeditum transferatur.

Intra ecclesiam & maxime prope altare non ita facile admittantur sepeliendi, sed illis tantum quos aut dignitas ecclesiastica, aut nobilis prosapia, aut virtutis laudabilis splendor commendarint : quod si sepulcra intra ecclesiam construxerint super soli planitiem non attollantur, quibus nullæ inscriptiones nisi consulto & approbante episcopo, archidiacono, aut rectore ecclesiæ apponantur.

Funera ab heredibus defunctorum ducantur, si per ipsos testamentorum tabulis aut alias non fuerint ordinata juxta personæ & facultatum qualitatem, & ad hoc per locorum ordinarios compellantur cum talis pietas erga defunctos a superstitibus debeatur.

Sordidas exactiones & pro exequiis defunctorum illicitas pactiones a sacerdotibus fieri non permittant episcopi, & quas factas noverint, irritas declarent, & in hoc deprehensos sacerdotes qua decet severitate puniant.

Non sepelientur defunctorum corpora nisi post horas viginti quatuor, nisi fuerint pueruli : nec in funere mortuum habita oratione laudabit aliquis, nisi hoc sciente & approbante episcopo. Concionem vero habere poterit qui alias ad hoc fuerit approbatus : de mortis certitudine, & ejusdem horæ incertitudine, judicii Dei severitate, aut aliis quæ audientes ad separandum ad mortem commovere possint.

Excommunicati decedentes, priventur ecclesiastica sepultura, quod si vi in loco sacro sepulti fuerint, dum libere agetur, ossa & cineres, si discerni ab aliis possint extrahantur & inde ejiciantur.

Cœmeteria omnia religiose & honeste teneantur, debiteque claudantur muris, aut fossa : ita ut bestiis in ea non pateat aditus : ad quod communitates locorum per ordinarios compellantur : implorato brachii sæcularis auxilio, si opus sit.

Super quæstionibus quæ oriuntur ratione sepulturæ defuncti : si testamento aut verbo præsentibus saltem duobus testibus eam non elegerit, aut habeat suæ familiæ propriam, summarie per ordinarium loci provideatur, cujus sententia, nonobstante quacumque appellatione executioni demandetur : quod si facile adiri non possit ordinarius, aut causa breviter tractari, tunc corpus defuncti intra cœmeterium ecclesiæ parochialis in qua decessit sepeliatur. Alio cadavera portantes, favorem aut consilium dantes, ad hoc excommunicentur, donec arbitrio ordinarii fuerit satisfactum, etiam si sint religiosi aut mendicantes : externi vero aut peregrini parochiam appellamus eam intra quam ægrotus decessit, a cujus parocho infirmus ecclesiastica recipere debet sacramenta.

Decedentes in parochia si alibi sepeliendi, id non fiat nisi vocato parocho : & tunc matri ecclesiæ præsententur, quæ ex funeralibus juribus recipiat juxta consuetudinem de qua diligenter inquirant episcopi diœcesim visitantes, cruce præeunte, dum itur ab ecclesia in domum defuncti ad sepulturam deferendi, vigiliæ mortuorum sine cantu, voce tamen aliquantulum elevata, per clericos, sive sæculares, sive regulares sint, recitentur : ut populus ecclesiastica munia eos obire tunc intelligat.

De testamentis.

CAPUT XXV.

PRÆLATI visitando diœcesim inquirant de piis defunctorum legatis, super quibus simpliciter & de plano ordinent, ut executioni demandentur : quod si ambiguum aliquid sit, aut præter naturam rei pie fundatæ in testamento, aut clausula legati appositum, id auctoritate sua interpretentur, explicent & moderentur episcopi.

Si quid perpetuum aut temporaneum testamento pie legatum sit, notarius post octo dies a morte testatoris, ejusdem testamenti clausulas legata continentes, parocho defuncti remittere debet, sub pœna excommunicationis : rector vero post octo dies illarum copiam ad officialem vel promotorem mittere teneatur, ut per eum nomine ordinarii, qui executor est piarum voluntatum, ea executioni demandari procuret : nisi fuerint executores per defunctum expresse nominati.

Omnibus piis legatis infra sex menses post mortem testatoris satisfiat, nisi aliud in testamento fuerit designatum.

Executores testamentarii reddere debent rationem administrationis diœcesano, quem ut procuratorem animarum piarum vocare debent in distributionibus, legatorum : alioquin tales distributiones, nullæ sint : & ad easdem hæredes iterum cogantur.

Tabulæ testamentorum, pia legata, sive perpetua, sive ad tempus præscripta continentium denunciata per notarios parocho, & per parochum, promotori,

ANNO CHRISTI 1609.

promotori, sive procuratori animarum piarum describantur: & transsumpta in archivis episcopi reponantur: expensis illius in cujus favorem talia legata fuerint facta.

De episcopis.

CAPVT XXVI.

CONSTITVIT Deus apostolos quibus succedunt episcopi, qui quasi in altissima ecclesiæ constituti arce, invigilare debent super gregem, & in custodia sanctuarii excubare.

Videant igitur ne aut incuria, aut inertia dormitantes, aliquid damni patiantur subditi, curentque & solliciti sint, de credito sibi populo, errantes in viam reducere, perditos requirere & recuperare conentur: id vero fiet si actiones proprias B ad petram, qui Christus est allidentes, quod in ipsis ex humana infirmitate sordidum fuerit mundaverint, sicque multo liberius festucas, quas viderint in aliorum oculis amovebunt, non pertimescentes, ne sibi dicatur, frater amove prius trabem quæ in oculo tuo est.

Primum igitur in sanctis meditationibus & orationibus frequenter: certam sibi quotidie horam sumat episcopus, quam in studio & exercitatione divinarum contemplationum insumat: in quibus Deo non pro se tantum sed pro fidelibus sibi commissis, preces fundat humiliter, ut quod in ipsis confractum divina bonitate alligetur, quod languidum est sanetur, perditum reparetur, & quod bonum est conservetur. Singulis diebus ad vesperum, horam designet qua suam familiam in sacellum domesticum, aut oratorium convocet, ubi ipso præsente si non impeditus sit, recitari faciat litanias & pias orationes: tum quisque breve examen conscientiæ efficiat; pro festis diebus, missæ saltem sacrificio intersit episcopus, si ipse celebrare non possit: dominicis, vero & festivis, missam dicat, cum ipse sit assumptus ex hominibus ut pro peccatis populi sacrificium offerat.

Quotiescumque munia specialia exercebit, paratus accedet, post missam celebratam in fine expresse orabit, ut sibi præsto sit Dei gratia, in tali munere obeundo, ut vero populus ministerii ab episcopo peragendi, illiusque institutionis ab ecclesia causas odorari possit, priusquam ea munia aggrediatur episcopus, easdem brevi ad populum habita concione explicabit.

Canonicas horas distincte & attente, si non cum choro, apud se recitent episcopi, statis horis, quas præveniendo potius, quam tardando persolvere debent.

Singulis diebus festis & dominicis in choro divinis officiis saltem missæ & vesperis intersint.

Officiarios & maxime officiales ac promotores, viros probata vita & doctrina conspicuos instituant, ut si aliquantum in scientia deficiant illud E vitæ probitate & integritate compensent.

Se faciles adeuntibus præbeant, præsertim vero conquerentibus de injuriis receptis, denunciantibus ex caritate defectus subditorum quorumcumque, & pauperum miserias vel infirmorum dolores declarantibus, quibus ita paterna dilectione provideant, ut egentibus largas eleemosynas concedant, inimicos concilient, infirmos visitent, quibus sanctam benedictionem concedendo & dolorem levabunt, & forsan ex Dei bonitate sanitatem restituent.

Convivia non faciant frequentia, a laicorum nimia familiaritate abstineant, ne sic dignitatem A imminuant, sed tempus pro exercitatione assumendum sacrorum librorum lectioni, & piis hominum colloquiis impendant, petentibus maxime consilium dent, & afflictos benigne consolentur.

In domibus suis fœminas, non admittant: domesticos de fide bene sentientes, modestos & pios habeant, quos semel in mense confiteri & sacram eucharistiam sumere procurent & lectionem sacrorum librorum in mensa per clericum faciendam.

Si coepiscoporum aliquis, temporum vel bellorum injuria, fame, pestilentia aut aliarum difficultatum calamitatibus oppressos sciverit, orationibus & privatis & publicis, largaque eleemosynarum largitione conabitur quam citissime sublevare.

Frugali mensa & mediocri supellectili contenti sint episcopi: atque in reliquo vitæ genere mediocritatem sectentur, caveantque ne quid in tota familia sua, ab hoc sancto instituto alienum appareat, quodque simplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem & vanitatis mundique contemptum non præ se ferat: sicut enim sordidis & maculatis vestibus indui non est licitum: ita pretiosis & prophanis aut varie contextis uti non decet. Non in publicum prodeant sine talari tunica, & roqueto. Iuxta temporum & locorum rationes, vestiantur modeste ita ut gravitatem sapiant, sive in publico, sive privatim, si e in itinere, sive in civitate semper in eo habitu, & forma incedant quo appareant & judicentur episcopi.

C Tonsuram semper conspicuam gerant in capite grandiorem multo quam ceteri inferiores sacerdotes, tanquam a terrenis curis magis abstracti: populo semper sanctam benedictionem impertiantur, dum per civitatem aut diœcesim incedunt.

Picturas omnes prophanas res repræsentantes, domi non retineant: obscœnas omnino rejiciant, easque tantum habeant quæ ad pietatem provocant intuentes.

Quos habebunt domi clericos nonnisi clericali & decenti habitu uti permittant, illosque non retineant, nisi sint bonæ existimationis. Opera misericordiæ frequenter exerceant, ut sancta conversatione quasi episcoporum testes sint & imitatores: D quorum unum super familiam constituant, qui laicorum domesticorum actiones percunctetur, & videat num aliquid præter decentiam Christianæ conversationis perpetrent, & delinquentes corrigat: non enim fas est in tali familia scandalosos aut ullius criminis suspectos esse, ideo errantes severe reprimant per se episcopi, pertinaces e familia excludant, ægrotantes omni sollicitudine & pietate curent, nec sumptibus parcant.

Gravem aliquem sæcularem aut regularem confessarium eligant, qui sit sacra scientia, prudentia & vitæ sanctitate insignis, cujus studio & precationis spiritu, in gravioribus difficultatibus uti possint.

Capitulis metropolitanis & cathedralium ecclesiarum præcipimus, ut statim post mortem prælati, metropolitanum & coepiscopos nostros commonefaciant, qui omnes solenni ceremonia missam pro defuncto celebrari curabunt: tum indictis publicis supplicationibus Deum deprecabuntur, ut orbato gregi velit juxta cor suum pastorem mature concedere.

De

ANNO CHRISTI 1609.

De visitatione.

CAPUT XXVII.

Nisi gregem inviserit, quid in eo infirmum sit ignorabit, & medicamina ægris applicare non poterit. Ideo ut agnoscere possit episcopus gregem suum, hæreses tollat, pravos mores corrigat, rebelles & obstinatos verborum asperitate, deterreat: at consoletur pusillanimes, probosque confirmet. Exacta ecclesiarum visitatio, ab omnibus maxime necessaria semper est judicata.

Ecclesias igitur episcopi, juxta concilii Tridentini decreta, visitent, ac quæ pie & sancte de visitatione sancita sunt, diligentissime observent.

Si non singulis annis, tertio saltem quoque anno universam diœcesim visitent: moderato tamen comitatu, ne subditos nimiis sumptibus opprimant: eosque secum assumant quos probatæ fidei & doctrinæ noverint, & quorum integra fama iis ad quos proficiscuntur exemplo esse possit.

Cathedrales in primis visitent ecclesias, tum collegiatas, deinde parochias, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cætera pia loca: abusus, si qui irrepserint, ab eis tollant: modos statuant, quibus in posterum vitari possint: cum magistratus, tum viros graves accersant, quibuscum agant, ut ab eis libere ac sine dolo, vitam & mores clericorum audiant. Id vero diligenter attendant & videant, num publice aut privatim de vita clericorum sit inquirendum.

Pro loci & personarum varietate licet aliter atque aliter aliquando agendum sit, quod a prudentia & judicio episcoporum pendebit: ut plurimum tamen quæ sequuntur erunt exequenda.

Studeant prius verbi Dei prædicatione, & paterna cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes hortari: tum moneant se confirmationis sacramentum, si id commode fieri potest, collaturos, hortenturque populum ad tantum sacramentum digne suscipiendum. Quod quidem conferetur adultis, prævio examine capacibus repertis, & sacramento pœnitentiæ purgatis: tum datis indulgentiis, solennis in ecclesiis cathedralibus & collegiatis defunctorum absolutio peragetur.

Hortentur in primis episcopi canonicos & habituatos dictarum ecclesiarum, peculiares quasdam orationes Deo fundere, ut divina ope auxilioque adjuti, possint ex tam sancta & salutari actione, fructum ad majorem Dei honorem & gloriam, ad animarum suarum salutem, vitæ morumque reformationem necessariam percipere.

Ad cujus operis perfectionem, quo facilius & ordinatius procedatur, dictam suam visitationem in quatuor præcipua capita per articulos divisa distribuent, ut super eisdem responsuri mature sese præparent.

Primum caput spectabit ad locum, qui est templum materiale & ecclesia.

Secundum ad personas divino servitio in dicto loco aut ecclesia fieri solito destinatas.

Tertium ad instrumenta & ornamenta mobilia, aliaque id genus ad obsequium divinum requisita & necessaria.

Quartum ad proventus & reditus, tum in communi, tum in particulari, dictorum ecclesiasticorum nutritioni & alimentis affectatos.

Tamquam delegati sedis apostolicæ munus visitationis suæ exercentes episcopi, beneficia quæ non sufficiunt ad unius sacerdotis alimenta, duo vel plura simul uniant, si opus sit: ut sacerdotes, quibus per ordinarios collatores conferentur, unde possint vivere sufficienter habeant, & officia ecclesiastica exerceant ab episcopis præscribenda, quoad fieri poterit, juxta fundatorum intentionem.

De synodo diœcesana.

CAPUT XXVIII.

Poena proposita illis est, qui absque legitima causa ad synodum diœcesanam venire neglexerint, tempore a jure statuto, & ab episcopo indicto. Ad synodum igitur diœcesanam convenire compellant, omnes & singulos qui jure vel consuetudine ad hoc tenentur, comparentes in habitu ordini suo proprio & decenti intersint: alias non recipiantur in synodo, post annum in qualibet diœcesi habenda.

Præsentis statuta concilii publicentur, quæ præsentes omnes juramento medio promittent observare.

Deferat quisque archipresbyter in scriptis nomina omnium in suo archipresbyteratu beneficia obtinentium, qui non residentes fuerint: aut curam animarum habentes, se ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri non fecerint.

Beneficia obtinentes, & in synodo comparentes, beneficiorum suorum titulos demonstrabunt: alias pro absentibus & contumacibus censeantur.

Quicumque synodo interesse debent, si præsentes propter legitimum impedimentum non fuerint, & hoc casu nisi per procuratorem debite comparuerint, pœna arbitrio ordinarii plectantur: & in valvis parochialium ecclesiarum ipsorum citentur, ad purgandam contumaciam intra mensem: qui nisi comparuerint, per alium mensem iterum vocati, suspendantur: crescente vero contumacia, & tertio citati, beneficiis priventur.

Hortamur coepiscopos nostros, ut absentes a synodo, si infra mensem post eamdem comparuerint, mitius agant cum illis, mulcta pecuniaria in pios usus convertenda: quibus proponant constituta in synodo, & inviolabiliter se observaturos promittant.

Qui legitime impediti per procuratorem comparuerint, non recipiantur, nisi in mandatis expressum sit, quod quæcumque in dicta synodo constituentur, & ordinabuntur, constituens observabit, & ipsa sibi satis sufficienter intimata declarabit, dum in eadem fuerint constituta.

Gravi mulctetur pœna, qui pro alio, sine speciali mandato, comparuerit.

Ad synodum autem diœcesanam venire cogantur, omnes qui de jure vel consuetudine interesse debent.

De concilio provinciali.

CAPUT XXIX.

Quæ dormitantibus episcopis per inimicum hominem superseminata fuerit zizania facilius eradicatur, priusquam cum aliis herbis altius creverit: universa vero ecclesia cum difficillime congregari possit, congregata tamen sparsos in unaquaque ecclesia defectus pro suo jure tollere, morbisque mentis mature mederi & occurrere nititur. Proinde ad tollendos abusus, mores componendos, & concordiam pacemque conservandam, voluit,

voluit, & instituit provinciales per metropolitanum convocari synodos: in quibus quid clero aut populo mancum sit, regulari posse judicavit. Hoc tamen in hac nostra provincia, tam utile medium intermissum est & neglectum. At ut tanquam salutare & necessarium institutum diligentius post hac observetur:

Statuimus ut tertio quoque anno provincialis synodus convocetur: quam ex nunc ad diem duodecimam Maii, anni domini millesimi sexcentesimi duodecimi indicimus, cui interesse tenebuntur omnes domini episcopi suffraganei, vel eorum vicarii generales, abbates cujuscumque ordinis, omnes primæ post episcopum dignitates ecclesiarum metropolitanarũ & cathedralium, & earũ capitula, sicut & collegiatarum, per deputatos: priores claustrales, jurisdictionem in suos monachos & monasteria sine ullo abbate, aut dependentia, habentes: & hoc sub pœna excommunicationis. Capitula vero monasteriorum regularium, per eorum deputatos regulares, ad id etiam invitentur: salvis semper ipsorum immunitatibus, de quibus tunc fidem faciant. Quod si legitima subsit absentiæ causa, episcopi, quod pro utilitate & bono suarum ecclesiarum, in eadem synodo tractandum viderint, in scriptis ad nos, per mensem ante transmittant: & eodem die nuntium & procuratorem virum probum, actu sacerdotem, capacem & idoneum ad impedimentum significandum, & omnia ac singula statuenda, nomine suo approbandum mittant: qui nomine illius, a quo missus fuerit, in omnibus deliberet, & statutis subscribat. Ideo talem a constituente per mandatum expresse recipiet facultatem.

Norint autem ecclesiarum cathedralium procuratores, abbates, & alii quicumque deputati, consultivam, non autem deliberativam, in eadem synodo se vocem habere.

Procurationes coepiscoporum nostrorum per concilium examinabuntur: utrũ causa legitima sit, vel probatione indigeat. Si per contemptum potius, quam justa præpediti causa, venire neglexerint, per ordinationem ejusdem concilii, privatione tertiæ partis fructuum mensæ suæ episcopalis pro illo anno mulctentur, quam fabricæ ecclesiæ cui preest, & pauperibus, æquis portionibus, per deputandum a concilio, distribuendam volumus.

In ea vero synodo, procedentibus supplicationibus, publice per episcopos in suis diœcesibus ordinandis, & aliis peractis, quæ in pontificali & cæremoniali Romano caute præscripta sunt: tractabitur, primo utrum, quæ in præcedenti synodo statuta fuerunt, executioni fuerint mandata: quod si quædam observata non fuerint, causa cognita, deficientes, per concilium, prout juris & rationis fuerit, punientur. Videbunt & inquirent congregati, utrum episcopi ac alii, pro suo munere, sicut tenentur, in suis ecclesiis residentes fuerint, & visitationem perfecerint.

Pridie vero ante inchoationem concilii, episcopi cum omni familia, & omnes alii qui synodo aderunt, preces ad Deum fundent, ut nominatim dignetur in re tam gravi, & quæ ecclesiam tangit suo Spiritu sancto diregere.

Promotores & officiarios constituent, non novos homines, ignotos & imperitos, sed eos quorum probata sit vita, & doctrina talis, ut munus ejusmodi digne valeant exercere.

Si quæ sint inter coepiscopos ipsos, aut inter episcopum & ecclesias suas, immo & inter diversas ecclesias controversiæ, in concilio tractentur; & si fieri potest, sine strepitu judicii concilientur & terminentur: ad quos fines, per sex menses ante inchoationem concilii, moneatur metropolitanus, per episcopos, capitula, aut alios, ex caritate sola, de dictis discordiis aut litibus: ut per eumdem metropolitanum moneantur litigantes, ut veniant parati & cum juribus accedant.

Fiat indictio futuri concilii in ultima sessione concilii provincialis: quo absoluto, & factis acclamationibus, decretis ejus, manu propria, tam episcopi, quam procuratores subscribant, licet in omnibus nomine proprio non consenserint: judicia enim sanioris & majoris partis prævalent, & quod conclusum fuerit a pluribus, censetur approbatum. Qua nonobstante subscriptione, si in aliquibus quis se gravatum senserit, viam juris, per appellationem ad summum pontificem, provincialis concilii judicem, eipatere declaramus.

De capitulo & canonicis.

CAPUT XXX.

CAPITULA quæcumque ecclesiarum sæcularium aut regularium, nonobstantibus privilegiis quibuscumque, per ordinarios visitabuntur, juxta decreta sacri concilii Tridentini: quibus per canonicos statuta, si quæ sint, probanda, vel improbanda exhibeantur: quod si nulla sint, fieri citissime procurabunt. Certo & stato die pro negotiis ecclesiæ tractandis, oratione præmissa congregabuntur canonici hora matutina, ante vel post missam, ne ecclesia divinis fraudetur obsequiis.

Omnium bonorum ecclesiæ, instrumentorum, & piarum fundationum inventarium fiet, quod episcopo, quoties requisiverit, exhibere tenebuntur: ut appareat, utrum dolo aut incuria, piis defunctorum intentionibus non satisfiat, & an aliquid fuerit alienatum.

Dignitates, officia, personatus, canonicatus, aut præbendæ, non conferantur, nisi illis qui ætatem a sacro concilio præscriptam attigerint. Alia vero curam animarum habentia, his qui infra annum presbyteri esse possint, tantummodo conferantur. Alias collationes factas de hujusmodi beneficiis nullas & irritas declaramus.

Non habeant vocem in capitulo, nec locum in subsellis superioribus canonici, qui non sunt in sacris ordinibus constituti.

Distributiones illi tantum percipiant, qui præsentes divinis intersunt officiis: exceptis iis, quos infirmitas, seu quævis alia necessitas, ecclesiæ utilitas, aut alia canonica justa causa excusat. Quod ut sciri possit, punctuatura in omnibus ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, diligenter servetur, in qua præsentium nomina, & causa absentium, si justa sit, describantur.

Cum beneficia, ad divinum cultum, atque ecclesiastica munia obeunda, sint constituta, ne qua in parte minuatur divinus cultus, sed ut ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur:

Statuimus in ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum ac obventionum, tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum, separari debere, atq; in quotidianas distributiones converti: quæ inter dignitates obtinentes & divinis interessentes proportionaliter juxta divisionem

ANNO CHRISTI 1609.

divisionem ab episcopo, etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividatur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: nonobstantibus exemptionibus aliisque consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque: crescenteque nonservientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem. Non residentes archidiaconi ceterique dignitates, personatus & officia in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus, aut collegiatis obtinentes, quibus jurisdictio aut officium proprium est attributum, ad muneris sui functionem personaliter per fructuum ipsarum dignitatum, personatuum vel officiorum subtractionem, ab ordinariis compellantur.

In choro colloquia non permittantur: non dormiat aliquis: non nugetur: literas aut libros non legat: officium privatim non recitet: per chorum non vagetur, aut indecore sedeat: sed omnes divina officia & preces, devote, attente, & graviter in choro simul cantent, nec maneant otiosi, sed sint modeste compositi officium recitando: ut ad devotionem populus, & exaudiendas orationes Deus excitari possit.

Spurii filiique presbyterorum, non deserviant, aut beneficium quodque obtineant in ecclesiis, in quibus patres eorum præbendam aut beneficium aliquod habeant aut habuerint.

Dum recitantur divina, in choro intersint clerici, qui cappas, almutias, superpellicea & alia vestimenta gestantes, pro loci consuetudine deferant, quæ lacera aut immunda non sint, alias a capellano distributionibus priventur.

Canonici qui canonicales, & alii qui beneficiis annexas domos habent, in illis resideant: aut si non habent, intra claustra ecclesiarum cogantur habitare, ne convictu & contubernio laicorum rei sacræ ministerium vituperetur, & inde scandala oriantur.

Quæcumque de vita & honestate clericorum in hac synodo per nos statuta fuerint, quam diligentissime ab omnibus canonicis, aliisque ecclesiarum metropolitanæ, cathedralium, & collegiatarum beneficia obtinentibus, sive dignitates aut officia sint, observari præcipimus: cum tales deceat a canonicis sanctionibus, ne transversum quidem unguem recedere, qui propterea canonici sunt appellati.

Nullo modo liceat episcopis, capellanis, aut beneficiatis quibuscumque, bona ecclesiæ alienare, sive mobilia sint, sive immobilia: alias præter excommunicationis sententiam, quam ipso facto incurrent: ab ordinariis ad arbitrium mulctentur. Quod si pretium ex tali venditione proveniens in proprios usus converterint, tanquam sacrilegi ab ordinariis puniantur.

Sedulo igitur inquirant episcopi, utrum quid tale hactenus actum fuerit, ut in integrum restituantur ecclesiæ, mala perditorum fide sic expoliatæ.

In ecclesiis collegiatis, doctori theologo una ex præbendis canonicalibus conferatur ad sacram scripturam explanandam perito, qui casus conscientiæ publice doceat, & in choro dum recitantur horæ canonicæ interesse teneatur, quando per occupationes lectionum sibi licuerit, super hoc ejus conscientiam onerantes: & quidem juxta concilii Tridentini super hoc editum decretum.

Mansionarii & beneficiati ecclesiarum metropolitanarum cathedralium & collegiatarum, in choro præsentes sint dum divina celebrantur, & horæ canonicæ recitantur: munia quisque pro officio suo obeat, & absentibus illis qui ad aliquid agendum sunt destinati (quos nisi legitime absint, capituli arbitrio puniri volumus) præsentes quod sibi per præcentorem, aut a capellano mandatum fuerit præstabunt sine strepitu. Ideo talia beneficia non nisi in cantu & literatura peritis conferri volumus, qui per seipsos munus suum intra annum exercere valeant: alias collationes factas præsenti decreto irritamus, & nullas declaramus.

Omnes cujuscumque fuerint dignitatis ecclesiasticos, etiam exemptos, supplicationibus publicis, a superioribus convocatis, interesse jubemus: quibus tam in incedendo, quam sedendo in choro & aliis locis, ordinem assignent episcopi: juxta ceremoniale felicis memoriæ Clementis VIII. quod in omnibus recipimus, & in tota nostra provincia recipi volumus, & juxta ritus per ipsum constitutos procedi præcipimus. Præcedentia clericorum in ecclesiis aut actionibus quibuscumque, si controvertatur, coram episcopo, aut ejus officiali, & non alibi tractetur: contra actorem, si reum coram alio in jus vocaverit, si monitus non destiterit, excommunicationis sententiam ferat episcopus.

De beneficiis conferendis.

CAPUT XXXI.

POTESTATEM habentes conferendi beneficia quæcumque hortamur in domino: ut non favore, precibus, potentia, aut cognatione moti, illa conferant: sed Deum præ oculis habentes, videant quos capaces & idoneos ad id judicaverint: attendentes si in hoc deliquerint, Deo rationem pro illis se reddituros. Quibus vero beneficia conferent, si ea residentiam requirant, ab eisdem juramentum de residendo recipient.

Iurent recipientes collationes beneficiorum, quod bona eorum conservabunt, non alienabunt, alienata diligenter perquirent, & restitui omni via juris procurabunt: quod si non fecerint, expensis eorum fieri per deputandum ab episcopo ipso facto consentient.

Provisionem beneficii recipientes, ejusdem possessionem adepti, mobilium ad beneficium pertinentium fieri inventarium procurabunt, scientes se teneri, prout præsenti decreto statuimus & ordinamus, quod beneficiati cujuscumque beneficii, decedentes, resignantes, aut permutantes, eadem mobilia quæ ad beneficium pertinent successoribus relinquant: ad quod omnia & quæcumque bona defuncti, aut cedentis beneficium, obligata maneant: tum ut fraus omnis vitetur, defuncti beneficiati bona, requirente promotore episcopi, sequestrentur, ni velint heredes datis cautionibus de bono successori debito respondere.

Et quia permulta scandala in Dei ecclesiam irrepunt propter clericos, qui nihil habentes præter beneficium, illud tamen seducti, aut alias ad id inducti, resignant; & ad egestatem necnon mendicitatem, cum ministerii vituperio reducuntur: omnes resignationes factas, aut in posterum faciendas, a clericis nihil aliud sufficienter ad victum præter beneficium possidentibus, nullas & nullius effectus irritasque declaramus.

De parochis, seu curatis, & residentia eorumdem.

CAPUT XXXII.

PER sacramenta voluit Deus, tanquam per media, nobis gratiam conferre. Propter quam recipiendam, cum ex illa finalis dependeat possessio gloriæ, ut populum nobis commissum, ad finem propter quem conditus est perducere possimus: præsentem synodum sub Spiritu sancto congregatam habuimus. Et quia sacramentorum hujusmodi ministri sunt parochi: ideo licet sparsim diversis in locis, per occasionem de iis plura dixerimus, sub hoc tamen capite, nonnulla de munere parochorum addidisse erit perutile. In quibus præter vitæ probitatem, scientiam, ut docere sibi subditos; & potestatem, ut solvere, & ligare possint, requisitam agnoscimus: quam nisi rite a prælatis susceperint, non absolvunt a peccatis populum, sed temere hujusmodi potestatê usurpantes decipiunt.

Non igitur curam animarum sibi assumant, nec habere præsumant sacerdotes, nisi titulum parochialis ecclesiæ, vel alias munus curæ animarum, aut ab ordinario obtinuerint, aut alias canonice obtentum, eidem exhibuerint: ut norit episcopus a quo animarum sibi commissarum rationem sit petiturus. Qui vero ecclesiam regere, aut sacramenta administrare aliter attentaverit, cum non per ostium, sed aliunde in ovile venerit, tanquam furem & latronem præsenti decreto a divinis suspendimus, fructibus beneficii privamus, & ordinariorum arbitrio puniri volumus.

Invigilent parochi super gregem, & parati semper sint, ne per illorum negligentiam, aut parvuli sine baptismo, aut adulti, sine sacramentis pœnitentiæ, communionis, & extremæ unctionis moriantur.

Infirmos sæpius visitent & consolentur, ac de salute animæ moneant.

Inquirant si qui sint in parochia de fide male sentientes, nominatim excommunicati, & usurarii, concubinarii, adulteri, & blasphemi notorii, quos moneant privatim, testibus vocatis, & nisi resipuerint, eorum nomina ad promotorem in synodo diœcesana deferant: qui de mandato episcopi providebit super salute animarum ipsorum, ut juris erit.

Olea sancta intra cremerias nitidas, mundas, & non fractas distincte custodiant: quæ singulis annis postquam recenter facta fuerint, ab archipresbytero statim recipiant.

Librum habeant parochi, in quo describant nomina & cognomina baptizatorum, patris & matris, necnon suscipientium, cum die, mense, & anno: similiter & separatim in eodem libro, conjugatorum, & duorum aut trium testium in matrimonio præsentium. In alia parte ejusdem libri, describant nomina & cognomina decedentium in parochia, locum & diem sepulturæ, nomen notarii qui testamentum receperit, diem datæ ejusdem nominatim exprimant, si quid per dictum testamentum, aut aliam ultimam dispositionem pie legarint. Si vero sacramentum confirmationis in parochia contulerit episcopus, in eodem libro per ipsum parochum, loco separato nomina & cognomina confirmatorum reponantur.

Habeant præterea librum, in quo describant inventarium rerum omnium mobilium aut immobilium, ad suas ecclesias pertinentium. Notent in ipsis domos, agros, vineas, & alias possessiones cum

A eorum confinibus: & instrumenta fundationum & recognitiones colligent, atque transsumptum ejusdem libri & documentorum, penes episcopum remittant in archivis episcopalibus reponendum.

Tabellam habeant in sacristia, in qua descripta sint officia, quæ fieri debent in suis ecclesiis, fundationes annotabunt, mensem & diem, in quo missæ, aut alia officia propter illas, sunt celebranda.

Diebus dominicis pronum faciant, juxta ritum a nobis præscribendum, non tamen concionabuntur, nisi expresse examinati ad hoc per episcopum in scriptis fuerint approbati: contra agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quæ in visitationibus ordinata fuerint inviolabiliter observabunt, & a parochianis observari

B procurabunt: quod si eos ad hoc negligentes viderint, in scriptis semel in anno episcopo denunciabunt.

Per seipsos sacramenta ministrent, & munera atque officia suarum ecclesiarum præstent: neque ab ipsis etiam secundariis, nisi justa causa detenti, fieri aut ministrari permittant.

Penes se habeant biblia sacra, librum casuum conscientiæ, constitutiones hujus synodi provincialis, & diœcesanæ, quas ab omnibus sibi subditis observari curabunt.

Servitio parochialis ecclesiæ interesse & psallere debent omnes sacerdotes, in eadem aliquod beneficium aut officium obtinentes, cum superpelliceo & habitu decenti: quod si quis contumax, monitus a parocho, muneri suo satisfacere neglexerit

C per episcopum cum pœna imposita ad hoc compellatur.

Indignum est sacerdotem, lictorum & præconum in ecclesia vices gerere. Ideo prohibemus sacerdotibus quibuscumque, in ecclesiis quicquam publicare, præter banna matrimoniorum, monitoria, & alia quæ de mandato ordinarii aut officialium ecclesiasticorum recipient, sub pœna carceris.

Quos sciverint hæreticos, aut excommunicatos, in ecclesiis non recipiant: nisi sibi constiterit illos resipuisse, & in gremium ecclesiæ receptos fuisse.

D De novo ad suas parochias venientium, mores, vitam & actiones diligenter animadvertent, num sacramenta ecclesiastica suscipiant: notabunt an mulieres secum habuerint, inquirent an & ubi matrimonium contraxerint, attestationes videbunt, sine quibus, & si eas in forma non exhibuerint, implorato brachii sæcularis auxilio, eos ab invicem separari procurabunt.

Dum cognoverint, pauperes infirmos, & senio confectos, rebus necessariis indigere, eos visitabunt, eleemosynas juxta facultates suas erogabunt, & a parochianis sublevari curabunt.

Omnes curam animarum habentes residere debent in suis parochiis: sub pœnis a sacris consti-

E tutionibus, & Tridentina synodo latis.

Si quis tamen justam causam habet discedendi a parochia, videlicet vitæ discrimen, aut aliam legitimam: id non fiat, nisi prius ab ordinario obtinuerit literas, de non residendo: quæ non conferentur ultra duos menses nisi causa videatur gravissima: appositis conditionibus, prout ad bonum ecclesiæ conferre judicaverit.

Literæ vero, de non residendo, non conferentur, nisi sub modis superius expressis, ostendantur procuratori fiscali, aut ejus substituto in synodo: & non confirmentur ad sequentem annum, nisi

crescente

crescente ac urgente causa justa & legitima.

Non censeantur residere, qui tres menses in anno, etiam per diversa intervalla, absentes fuerint, & qui intra fines parochiæ non habitaverint. Nec enim gregem pascere creditur, qui semel in die, & quasi cursim illum intuetur.

Quod si aliquando ex causa ab episcopo probanda, & ad hoc in scriptis per eumdem concessa, discedendi a parochia facultatem obtinuerint parochi, quæ tamen non dabitur nisi per duos menses: statim de vicario temporali providebitur, qui postquam examinatus, idoneus fuerit repertus, recipiet literas regiminis in scriptis. Si vero absque hujusmodi literis parochialem ecclesiam regere præsumpserit, incarceretur, & pœnis arbitrio ordinarii puniatur.

B De oblatis in ecclesia, quæ omnia ad parochum pertinent, vel minimam portionem, quacumque consuetudine nonobstante, sub pœna excommunicationis, accipere laici non præsumant.

Quivis parochus, sub pœna privationis fructuum beneficii, in domo propria ecclesiæ suæ parochialis, residere habeat, & eam debite reparare: ad quod ab ordinariis per fructuum subtractionem compellatur.

Beneficiarii fructus beneficii laicis aut aliis quibuscumque arrentando, non apponant clausulam, quod rentarii ecclesiæ servitium facere per seipsos aut per alios teneantur, sed pensionem ab episcopo pro inservientibus ecclesiæ designandam reservabunt: & presbyteros pro servitio faciendo per episcopum approbandos præsentabunt, inhibentes quibuscumque sacerdotibus in ecclesiis munus aliquod ecclesiasticum obire, nisi mandato prioris, aut alterius ad quod beneficium in titulum pertinebit.

Quocumque modo de aliquo provisus beneficio, si in eodem possessorem invenerit, munus aliquod in ecclesia non exerceat, quovis pretextu, donec per judicem competentem, super credentia, aut per episcopum, seu per ejus in spiritualibus vicarium, fuerit super hoc ordinatum. Contra hoc nostrum decretum agentes, tanquam intrusos & divini officii perturbatores, jure sibi quæsito privatos declaramus, & pœnis debitis per officiales puniri mandamus.

De abbatibus regularibus, & monialibus.

CAPUT XXXIII.

Abbates, quibus in religiosos jurisdictio est attributa, eos, ut voto emisso satisfaciant, sæpius hortabuntur, cum comminatione pœnarum: rebelles & inobedientes, servato regularum & constitutionum suarum ordine, intra septa monasterii punient, ut quod in occulto gestum fuerit in abscondito reparetur. At vero si actione publica populum offenderint, & abbatum negligentia impuniti maneant, per ordinarios, juxta sacros canones eorum incuria suppleatur: & contra delinquentes secundum facti exigentiam procedatur.

Extra septa monasterii degere religiosum non sinant episcopi: nisi eidem ad hoc concessam in scriptis facultatem ab ejus superiore videntes: cujus si causam legitimam non probaverint, intra monasterium redire compellant.

Intra claustra virorum debite disposita, non ingrediantur mulieres, sub pœna excommunicationis. Ubi vero claustra diruta, aut ita disposita sunt, ut intra illa mulieres admittere cogantur: volumus ea infra tres annos, per abbates in bonum statum regularium disponi. Ex nunc vero prout ex tunc, mulieres domos religiosorum quocumque pretextu ingredi prohibemus: alias excommunicationem incurrant religiosi & abbates hoc scientes & permittentes. Quod si circa prædicta diligentes non fuerint, per ordinarios juxta sacros canones compellantur, & contra delinquentes procedatur.

Choreas ducere religiosis, quibus luctus proprius est, ut indecorum, ita severe ab ordinariis puniendum. Non accedant igitur ad prophana sæcularium festa. Quod si regulares non subditi episcopo in prædictis extra claustra monasteriorum deliquerint: a suo superiore, instante episcopo, intra tempus ab episcopo præfigendum severe puniantur: sin minus, superior officio privetur, & delinquentes ab episcopo puniri possint, juxta decretum sacri concilii Tridentini.

Monasteria quævis ita componant abbates aut superiores illorum, ut sub una clavi & sera claudi possint, quam noctu servent: nec liceat cuiquam religiosorum quoquo modo egredi per portas sibi proprias: alias per diœcesanum expensis monasterii claudantur.

Quæcumque super clausura monialium a sacrosancta Tridentina synodo, & summis pontificibus constituta & ordinata fuere recipientes, prout præsenti decreto recipimus, & eadem etiam in fine præsentium constitutionum inserta omnibus coepiscopis nostris, infra duos menses publicari mandamus.

Hortamur autem in domino coepiscopos nostros, ut quæ a sacrosancta Tridentina synodo illis sub interminatione maledictionis æternæ, aut a summis pontificibus, de clausura septisque sanctimonialium injuncta sunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint instaurentur, ubi adhuc integra sunt conserventur: inobedientes atque rebelles, ipsi tanquam sedis apostolicæ delegati, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, postposita quacumque appellatione, persequantur, magistratus sæcularis ope, si opus fuerit, ad hoc advocata.

Nemini cujuscumque sexus, gradus, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis, liceat ingredi intra septa monasterii monialium: sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, tam contra ingredientes, quam ejusmodi ingressum permittentes; exceptis confessariis, pro consolandis ægrotis & sacramentis administrandis, medicis, chirurgis, pharmacopolis, aliisque operariis necessariis: quibus sine expressa superiorum in scriptis obtenta licentia, ingredi etiam non liceat.

Temporum injuria factum est, ut sanctimonialium monasteria extra mœnia urbis vel oppidi constituta, diruta & destructa ita sint, vel illorum reditus & facultates ita diminutæ, ut non possit in illis talis numerus sanctimonialum enutriri, qui ad clausuram observandam esset necessarius, vel clausura in dictis domibus facile non potest introduci. Ideo curent episcopi, & omni via juris compellant sanctimoniales, ut ex his ad nova vel antiqua monasteria intra urbes vel oppida populosa & frequentiora reducantur, invocato brachii sæcularis auxilio, si opus fuerit: impedientes vero, vel non obedientes, per censuras ecclesiasticas parere compellant, & alia monasteria monialium extra urbes aut oppida, ut dictum est, constituta, in quibus clausura introducta servatur, quia malorum hominum prædæ & multis scandalis, sine ulla sæpe custodia, sunt exposita, ea etiam intra urbes aut oppida, si illis ita visum fuerit, reducere procurent.

De confraternitatibus.

CAPUT XXXIV.

CONFRATERNITATES, & societates, in quibus per particulares quasdam actiones, aliaque exercitia spiritualia, faciliorem sibi salutis viam parare conantur fideles: non diu in bono pergere possunt, nisi certis statutis & constitutionibus muniantur. Ideo visitent eas episcopi: ubi non sint, constitutiones de novo ordinent: factas, quas sibi exhiberi jubebunt, approbent, si id debere fieri judicaverint. Inquirant modum vivendi, superstitiosa tollant: rectores & administratores annuatim eligendos constituant, qui infra mensem post novam electionem, suæ administrationis rationem reddent coram episcopo, aut per eum ad hoc deputato, aliisque secundum confraternitatis consuetudinem electis: in quo consistant reditus, investigent: & librum inventarii fieri jubebunt, cujus transcriptum penes se in archivis retinebunt.

In electionibus vitentur rixæ & partialitates, illique tantum eligantur, qui in ipsa confraternitate laudabiliter fuerint versati, qui statim & antequam officium exerceant, se episcopo aut ab eo deputando præsentabunt, approbationem & benedictionem recepturi, in cujus manibus juramentum præstabunt, se fideliter munus obituros, rationem administrationis reddituros, ut quod supererit de reditibus, in pios usus (consulto tamen episcopo aut rectore ecclesiæ) convertatur.

Præcedentiæ inter confraternitates dirimantur, ut antiquiores confirmatæ & approbatæ, recentioribus præferantur.

Comessationes & convivia quæ sumptibus confraternitatum alicubi fieri solent, in posterum, sub pœna excommunicationis, ne fiant: nec sumptus & expensæ ad hoc factæ, in computis post hac admittantur.

In ipsis confraternitatibus & capellis, non asservetur sanctissimum Christi corpus, nisi hoc expresse approbante episcopo: quo casu sit tabernaculum decenter ornatum, obseratum clave, ante quod perpetuo lampas ardeat: illius clavem presbyter, & non secularis teneat. In capellis vero earum confraternitatum ubi aliquod recitatur officium, illud fiat hora competenti: ita ut dum parochiale recitatur in illis omnino cessetur.

Caveant in posterum clerici quicumque, sub pœna excommunicationis, rectores confraternitatum cum processione vel cantu vocare aut ducere in ecclesiam: sed ipsi rectores ecclesiam adeant, & processionem, si facienda sit, comitentur.

De purgatorariis.

CAPUT XXXV.

PROPTER diversas piarum fundationum rationes pro institutione officii purgatorarii, uti apud nos vulgo appellatur, diversa ratio administrationis illius in diversis locis reperitur, licet omnium munus hoc sit peculiare pro defunctis missas celebrare, & divinis officiis, in quibus institutæ sunt interesse.

Volumus igitur & ordinamus, ut in locis in quibus per legata fundationũ, apparet bona tali officio destinata presbyteris oriundis ex loco ubi talis facta fuit fundatio, esse attributa, inter presbyteros ex eodem loco oriundos reditus dividantur, si officia exercuerint, & divinis interfuerint, postquam regentibus & parocho significaverint se talium distri- A butionum partem prætendere, ut deinde per eosdem regentes & parochum ad munera suo ordine obeunda compellantur.

Ubi vero tales fundationes non reperiuntur aut vetusta consuetudine probantur, earum reditus dividantur inter sacerdotes officia fieri solita exercentes: ad quod non admittantur, nisi aut servientes ecclesiæ, aut ex loco oriundi. Quod si talia officia a sacerdotibus per episcopum deputatis, sive ad præsentationem alicujus, sive pleno jure, sint fieri solita: reditus talis officii non faciant suos, nec talia exerceant officia, nisi qui literas in forma expeditas ab episcopo obtinuerint.

Quicumque vero talium officiorum reditus percipiunt, inventarium bonorum omnium mobilium B & immobilium ad dictum officium vel beneficium pertinentium, facere deinceps omnino teneantur: cujus transsumptum infra tres menses in archivis episcopi remittendum curent.

Inquirant diligenter si quid alienatum fuerit quacumque ex causa: quod intra dictum terminum trium mensium, curiæ archiepiscopi vel episcopi denuntiabunt, ut per ipsos, juncto sibi dicto promotore, restitutio in integrum, omni via juris, procuretur: & si ad hoc negligentes fuerint, per promotorem solum, quem ad hos fines expresse deputamus, expensis tamen redituum talis officii, C agatur.

Quicumque talia officia exercebunt quocumque modo, in ecclesia parochiali decantandis officiis intererunt, facientque diaconatus officium dum missæ majores diebus dominicis & festivis celebrantur.

De capellanis capellaniarum.

CAPUT XXXVI.

PRÆTER jura decimalia, & alia, sacramenta ministrantibus, a piis & catholicis viris, ut preces ad Deum fundantur, missæ celebrentur, aliaque a sacerdotibus particularibus exerceantur, sunt concessa, quæ capellanias vocamus. Ideo juxta D morem, & ritum, & maxime juxta fundatorum mentem atque voluntatem, conferri, possideri, & in illis officia exerceri, præcipimus: injungentes tales capellanias in præsenti aut in futurum possidentibus, ut titulos dictarum capellaniarum, quocumque modo, a quibuslibet obtentos, episcopis infra duos menses exhibeant, alioquin nulli sint: & easdem jure devoluto conferre episcopo licere, presenti capite planum facimus.

Illi missas celebrent, officia recitent, & alia præstent prout in illarum capellaniarum fundationibus erit statutum.

Illarum bona mobilia vel immobilia describant E in catalogo, per notarium subscripto: quem ad episcopum deferent infra tres menses, & alienata, si quæ sint, notabunt, eaque juncto sibi promotore restitui procurabunt.

De fabricis ecclesiarum.

CAPUT XXXVII.

QUAMVIS bona quæ fabricæ ecclesiarum possident, quid spirituale sint, nec in profanos usus converti possint: laicis tamen illorum administratio concessa est, ut bona opera circa talia exercendo, apud Deum mereri possint. Abusus autem quos irrepsisse novimus, & propter quæ sæpe in populum exercetur divina vindicta, de medio tollere cupimus.

Inventarium

Inventarium rerum omnium mobilium & immobilium ecclesiæ fiet, & videbunt electi an omnia in bono statu sint, rationem de omnibus redditturi.

Non arrentabunt bona ad prædictas fabricas pertinentia, nisi publicis præcedentibus proclamationibus, & de consensu parochi: quo præsente, & aliis deputari consuetis, reddent computa administrationis. In quibus non admittantur expensæ factæ, si summam sex francorum excesserint, nisi tales expensæ de assensu expresso parochi fuerint factæ.

Ad episcopum deferent parochi, si quæ bona de fabricis fuerint alienata: si particulares abusus, in administratione ipsarum irrepserint: qui prout viderit expedire pro bono ecclesiæ ordinabit, & restitutionem venditorum, per suum promotorem expensis fabricæ procurari jubebit.

In templo qui pecunias colligunt, quos bassinarios vocant, hoc faciant ante. consecrationem, ne a tanti mysterii contemplatione perturbetur populus. Quod vero collegerint, in libro ad hoc destinato describant: de illis sicut de aliis reditibus rationem reddant: nec ad munus operarii admittantur, nisi qui fidem catholicam, apostolicam & Romanam actualiter profitentur; & qui bene fideliter se administraturos bona ecclesiæ, in manibus rectoris aut ejus vicarii juraverint.

De hospitalibus.

CAPVT XXXVIII.

PATRES pauperum & illorum tutores episcopi, hospitalia sæpius visitabunt: inquirent in quo consistant reditus: qui eorum sint rectores ecclesiarum, in quorum parochia sita sint, præsentibus aliis qui ad hoc interesse consueverunt, annis singulis videbunt: nec tamen alicui ultra triennium administratio concedatur.

Hospitalitatem ab illis qui ad hoc tenentur exerceri curabunt episcopi, rebelles per fructuum subtractionem compellant, & in hospitalibus, sacerdotem pro sacramentis administrandis, & salute animæ infirmorum procuranda instituent, aut institutum conservabunt. Quod si ad hoc non sufficiant reditus, parochum expresse monebunt, ut ægrotantium in hospitali curam habeat, mercedem pro tali bono a Deo recepturum. Ab hospitalibus quæ infirmorum domus est, robustos & benevalentes ejiciant, immo & ipsos mendicare non patiantur, magistratuum ad hoc ope, si opus fuerit, implorata.

De ecclesiis & altaribus.

CAPVT XXXIX.

VT populo demonstraret Deus majestatem suam, sciscitanti de templo construendo ait: Quam ædificabis mihi domum? cælum & terram ego impleo. Neque propterea qui ubique adorari vult, non ubique sibi sacrificia offerri intendit; sed in altaribus quæ pro majori reverentia ecclesiis continentur: in quibus, quanta debeat esse mundities, docuit Deus, qui Davidem virum sanguinum, ad sibi templum ædificandum indignum duxit, sed Salomonem regem pacificum ad hoc elegit: cui promisit se orantium in templo preces exauditurum: in quo quidem cor suum & oculos esse omni ævo declaravit. Atque ideo ut quod semel Deo dicatum est, in profanos usus non convertatur; & ut in ecclesiis Deo dicatis, cum majori reverentia, cultus latriæ Deo reddatur: quod non fieret, si passim & ad libitum cujusque construerentur ecclesiæ, quæ a successoribus non conservarentur:

Statuimus ut ecclesiæ, capellæ, & altaria, de novo non construantur publice vel privatim in domibus regularium, sæcularium, aut laicorum, sine expressa ordinarii licentia in scriptis concessa: quam non concedent, nisi assignatis per fundatorem sufficientibus reditibus, quoad ecclesias & capellas publice extructas, pro eisdem perpetuo conservandis, & si destructæ fuerint, restaurandis: immo nisi viderint ad Dei honorem & subditorum bonum conducere.

Pietatem suam nobis expresse commendarunt patres, per tam laudabilia in constructione ecclesiarum relicta monimenta, quæ temporum injuria destruxit, & evertit. Ea tamen restaurari desiderantes: mandamus, ut episcopi tales ecclesias visitando, inquirant, an sint reditus, aut in fundis, aut in juribus decimalibus: atque ita tales reditus & fructus percipientium expensis reparari jubebunt: & beneficiatos ac rectores, nisi sint pro fabrica reditus, per fructuum sequestrationem, implorato brachii sæcularis auxilio, ad id severe compellant: communitatibus & populo contribuentibus ad illa, ad quæ de jure & consuetudine tenentur. Quod si nulli sint reditus, aut decimales fructus, populum ad easdem ecclesias dirutas construendas hortabuntur: & si id tandem eo modo fieri non poterit, cruces loco earum erigent, ut in quo loco Deo sacrificarunt sacerdotes, ibidem perpetuo, tali signo inspecto, adoretur Christus, atque inde altaria, si quæ sint, tolli curent.

Ab ecclesia, quæ domus Dei est, & quam decet sanctitudo talis, ut ex ea Christus flagello ejecerit vendentes, & ementes, & arceantur deambulantes: catapultas aut hastas, nisi pro tutela principis, deferentes, rebelles, aut sæpius id agentes, excommunicatione ab ordinario feriantur.

Intra ecclesias non fiant conventicula aut cœtus populi, pro negotiis universitatis, aut aliis sæcularibus, & ad hoc convenientes rejiciat parochus. Quod si contumaces fuerint, ad ordinarium deferat, qui eos excommunicationis sententia, eidem parocho in hoc expresse obedire compellat.

Magistratus sæculares aut nobiles, in choro & presbyterio sacerdotibus in sessione impedimento non sint. Nobiles etiam mulieres presbyterium non ingredi hortamur, sed orationes suas Deo gratiores sciant, si non ut pharisæi nobilitatem prædicent, sed si publicanum imitantes humiliter & a longe distantes fundant.

In ecclesiis fieri choreas, comessationes, emptiones, aut venditiones prohibemus; sed clerici hoc permittentes pœna carceris, laici hoc agentes excommunicationis sententia puniantur. Comessationes (quas de fructu vocant) in domibus suis, aut alibi ne faciant parochi, nec ad hoc invitent parochianos, quin potius arceant: nec permittant cani in ecclesia, Memento domine David sen trufe: nec alia scurrilia & ridenda: sub eadem pœna excommunicationis.

Non fiant in ecclesiis aliqua indecentia, nec repræsententur quæ oculos proborum catholicorum offendunt, & populum ad risum provocant: uti repræsentatio prophetarum aut, pastorum in nocte natalis domini: cantus prædictionum Sybillarum, columbæ volatus in die pentecostes, projectio ignis & aquæ in eadem die. Satis enim est firmatum quod credendum; nec talibus repræsentationibus indigent etiam imperiti. Vernacula lingua in

ANNO CHRISTI 1609.

in ecclesia non cantentur carmina: quod si indi natalis domini permittenda sint, ea ab episcopo legantur, & probata subscribantur.

Mulieres juxta præceptum B. Pauli in ecclesia sileant, nec cantent intra eam cantiones quascumque, die Iovis sancto: & ad hos fines postquam oraverint sacerdotes, & hymnos sacros cantaverint, hora nona fores ecclesiæ claudantur, & hora quarta matutina aperiantur: nec in ea remaneant nisi soli operarii, & ex sacerdotibus aliquis.

Intra ecclesiam non ducantur animalia quæcumque, etiam si illa offerre intendant laici: sed si pia voluntate ea Deo dicaverint, extra ecclesiam parochus ea recipiat.

Flores aut ramulos, in festis solennioribus, ad populum sacerdotes ne deferant: sed illis ante inchoatum officium, sit ita videbitur, altaria clericus ornabit.

Quamdiu divina celebrantur, ne ab attentione mysteriorum perturbetur populus, pauperes eleemosynas non quæritent: sed in foribus ecclesiæ quæ sibi largientur, a fidelibus recipiant.

Omnes, maxime parochiales, ecclesias visitando sciant episcopi an sint consecratæ: & eas, si adhuc non fuerint, quam citissime fieri poterit sacris adhibitis cæremoniis consecrabunt.

Ad scurrilia vel larvas, indumentis sacris aut vestibus sacerdotum, aut religiosorum, qui temere ausus fuerit uti, excommunicatus nominatim denuncietur: & a judice sæculari puniri pro rei exigentia, parochus omnem impendat sollicitudinem.

Amoveantur & destruantur, quæ sub dio & extra ecclesiam sunt constructa altaria, aut altari majori adversa, aut janüis ecclesiæ nimis propinqua, aut alia quacumque ratione incommoda: quod judicio ordinarii relinquitur.

Ornentur altaria scabello ligneo quod vernacule dicitur, *marchepied*; mappæ coronis lignea, & ex panno serico, aut alio decenti pallium apponantur.

Pavimentum octavo saltem quoque die verratur, telæ aranearum amoveantur, & talem in ecclesiis saltem requirant munditiem, quam in domo, nisi rustici & calones omnino sint, habere conantur.

Quod si aliqua alia indecentia, non expressa, in ecclesiis agantur, per seipsos amoveant parochi: quod si facile fieri non poterit, episcopo denuncient, per quem super hoc adhibitis juris remediis & pœnis provideatur.

Capellas rurales visitent ordinarii, in quibus sunt jura decimalia; & officia, si quæ sint instituta, peragi mandabunt: si vero non sint, pro qualitate redditus, & secundum rei exigentiam, instituere licebit.

De missali & officio divino.

CAPVT XL.

QVEM in diversis ecclesiis irrepsisse errorem dixerat bonæ memoriæ Pius summus pontifex, hujus nominis quintus, experimento probavimus, in hac nostra provincia: quia sibi quisque formaverat episcopus ad libitum divinum officium: unde quæ in diversis ecclesiis legebantur, in multis apocrypha sibi invicem adversabantur. Atque ideo decens & admodum esset utile, si apostoli monita sequentes omnes uno ore Deum qui unus est, honorificaremus, & sicut in fide & ecclesia idem sentimus, omnes in divinis decantandis officiis consentiremus.

Ideo ut in omnibus unitas sit in ecclesia, quæ una est: a quibuscumque ecclesiasticis, tam metropolitanæ, cathedralium, collegiatarum, aliarumque ecclesiarum officium recitari in choris, & ecclesiis decantari præcipimus, & mandamus, juxta ritum, ordinem, modum, & formam a felicis memoriæ Pio papa hujus nominis quinto præscriptam, per bullam, super reformatione breviarii editam: quam nos recipimus, & in tota provincia recipi volumus, & præsentis nostri decreti publicatione sufficienter promulgatam declaramus: contra eamdem agentes, pœnas per ipsam latas eis indicimus & significamus.

De vita & honestate clericorum.

CAPVT XLI.

CVM per abrupta graditur pastor, ad præcipitia sequitur ovis: ideo clericos lucem mundi, & sal populi, ne fumo excæcet fideles, & ne ipsis infatuatis non sit in quo condiatur populus, satis fuse commonuit ecclesia: & contra luxum ac comessationes eorum salubriter sancivit de choreis, aleis, ludis, & sæcularibus negotiis fugiendis, pœnis etiam propositis sancte instituit: quæ omnia approbantes, & maxime quæ a sacrosancta Tridentina synodo super hoc ordinata fuerunt, ut inviolabiliter observentur ordinantes, hortamur coepiscopos nostros, ut si quæ per nimiam clericorum licentiam in desuetudinem abierint, ab omnibus custodiri procurent. Nonnulla tamen, cæteris omnibus in suo robore, uti a nobis approbatis, permansuris, hic inseruimus juste ordinata: ea insuper ad regimen ecclesiæ necessaria statuentes.

Sacerdotes omnes, quorum vita omnium oculis exposita est, ut inde bene vel male vivendi fideles exempla desumant, in sacris ordinibus constituti, aut beneficia obtinentes, singulis diebus officium recitent, ni fructibus privari velint, uti eos privatos declaramus: quos pauperibus aut fabricis applicandos ordinamus: segniter circa hoc, postquam moniti fuerint, se agentes, episcoporum animadversionibus subjacebunt.

Vestes non sericas, aut serico foderatas, aut quocumque modo dissectas, vel bombicino limbo ornatas, nec caligas tumentes gestent: non sordidas, sed decentes: ne in nimio cultu vanitas, in abjecta incuria rusticitas accusetur. Vestium autem omnium color sit niger. Quod in populo veniale est in sacerdote judicatur sacrilegum. Ideo ut monemus populum, ita clericos districte choreas quacumque ex causa ducere, aut illis interesse prohibemus: vitent tripudia, ludos publicos, larvas non gestent aut larvatos sequantur, comœdias, fabulas, aut ludicra, & quæ ab histrionibus exhibentur, non agant, ad histriones non accedant: ne puritas sacerdotis, rerum inanium aut etiam obscœnarum aspectu polluatur, conviviis illicitis, crapula & ebrietate: contra agentes pœna carceris & alia ad arbitrium ordinarii comprimantur.

Non ludant aleis, tesseris, chartis, aut alio ludo prohibito vel indecoro: præsertim publice, ut illorum in omnibus nota modestia, promptiores eos reddat ad libere in hoc peccantes arguendum. Noctu per urbem post horam nonam, nisi maxima urgente necessitate non incedant: deprehensi incarcerentur: enses aut alia quæcumque offensiva arma, nisi pro necessitate itineris, non deferant: tabernas non ingrediantur, nisi iter agentes: noctu incedentes ex causa rationabili, togas talares deferant: alias in eos ordinarii animadvertant.

Divinum quod a sacerdotibus exercetur, vituperatur

ratur ministerium, dum ab illis, quibus subditur A populus, etiam vilia & sordida servitia exercentur: & quos sibi ministrare Deus voluit, domesticis laicorum sordibus contaminantur. Caveant igitur clerici ne pincernarum, coquorum, stabulariorum, cæterisque hujusmodi sordidis officiis fungantur, immo nec rei domesticæ vel familiaris administrationem suscipiant laicorum, nec causis litibusque persequendis eorum quibus serviunt dent operam, aut aliorum nomine: quod districtius sub anathemate prohibemus, & in tales per episcopos pœnis a canonibus statutis agatur.

Non sint propolæ, empta ex professo vendentes: proventus aut prædia sæcularia non conducant, ut ex illis quæstum faciant: non sint publicani, aut fœneratores: illis alioquin pœnas episcopi juxta sacras sanctiones infligant. Coram judice sæculari causas non agant ut advocati aut procuratores, præterquam suas, pauperum, parentum, aut ecclesiarum in quibus obtinent beneficia, & hoc pro Dei amore: & de licentia episcopi in scriptis obtenta.

Obscœna verba, ut & res abhorreant. Panes enim propositionis nisi qui mundi a mulieribus essent, non manducabant: sicut & tanti sacrificii tremẽda mysteria tractare decet sobrios, modestos, & pudicos. Neque vero ubi fuerit sacerdotum cum mulieribus habitatio, antiqui hostis stimuli deerunt. In sacerdotibus sit cordis munditíes, castitas corporis, viteturque fornicatio, aut quælibet alia incontinentia. Immo & ut talium defectuum suspicio etiam tollatur:

Concubinas aut alias mulieres de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem, sinistra suspicio haberi possit, in domo vel extra detinere, vel cum illis ullam consuetudinem habere non audeant clerici: alioquin pœnas ex sacris canonibus aut statutis ecclesiarum de illis legitimas superiores exposcant.

Quod si a superioribus moniti, ab iis se non abstinuerint: tertia parte fructuum beneficiorum suorum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alii pio loco, arbitrio episcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perseverantes, secundæ monitioni adhuc non paruerint: non tantum fructus omnes suorum beneficiorum eo ipso amittant, sed etiam a beneficiorum administratione, quoad ordinario placuerit, suspensi removeantur.

Quod si ita suspensi nihilominus ejusmodi mulieres non expellant, tunc beneficiis quibuscumque perpetuo priventur, atque inhabiles & indigni ad quosvis honores, beneficia, & officia, in posterum censeantur, donec per manifestam vitæ emendationem a superioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed si, postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi mali nominis ac famæ mulieres sibi adjungere ausi fuerint: præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab episcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex sacri concilii auctoritate tantum pertinet, feriantur.

Ad sacrum presbyteratus ordinem promoti, post tres menses celebrent: alias instante promotore pro non obito munere puniendi citentur.

Annulos etiam in quibus repræsentantur imagines sacræ, in digitis non portent clerici: exceptis iis quibus propter dignitatem a jure est expresse concessum. & hi annulos tantum habeant dignitati congruentes.

De foro ecclesiastico.

CAPUT XLII.

DIGNITATEM sacri ordinis commendans Deus, inhibuit sæcularibus tangere unctos suos, qui in sortem domini vocati: illorum pars Deus est, illis hereditatem suam redditurus. Nec propterea unctionem sacram, perditorum, si qui tales forent, asylum & anchoram esse voluit qua muniti sontes impuniti manerent: sed eos sacros, a sacris judicari præcipit, & ecclesiasticam jurisdictionem a sæculari sejunxit.

Non se immisceant igitur magistratus sæculares rebus ecclesiasticis, neque judicium personarum B aut rerum ecclesiasticarum arrogent: ne quod suum non est appetentes, quod suum etiam est, justo Dei judicio perdant: interim juxta sacrorum canonum constitutiones (si quod hortamur non egerint) excommunicationis sententiam ipso facto incurrant.

Non compareant vocati clerici coram judice sæculari ut causas suas agant, si personales sint, aut de rebus ecclesiasticis, quarum judici ecclesiastico jurisdictio est attributa: nisi ut ad superiorem ecclesiasticum remittantur petituri: quibus si denegatum hoc fuerit, ad superiorem provocent, illius mandatis non obtemperantes, sub excommunica- C tionis pœna, quam ipso facto actores, sive clerici aut laici fuerint, incurrunt: causam vero appelli promotori denuncient, quod cum clero persequi teneatur.

Si per se ipsos episcopi pluribus detenti negotiis, causas omnes audire, & illis jus dicere non possint, propter morum ingravescentem corruptelam, personas idoneas providas & in jure canonico exercitatas in officiales eligant in urbe principales; aut foraneos, ubi vel esse tales soliti, vel ut instituantur viderint necessarium.

Officiales vero pro quibus rationem reddituri sunt episcopi, ut officio fungantur hortentur sæpius, & cum illis agant de rebus civilibus, & criminalibus, quæ in curiis ventilantur: ut qua fieri po- D terit meliori & expeditiori ratione provideatur.

Sportulas pro visitatione processuum aliis taxent, & sibi tales adeo moderatas assignent, ut non venales litigantes accusent sententias: sed in causis pauperum omnino gratis & pro Deo agentes, & in dicendo jure justitiam, & lucro contemnendo modestiam commendent. Sordidam vestem plures maculæ deturpant, & ignaros sacerdotes & pauperes pluribus vitiis deditos experimur, & impunitos ad totius cleri dedecus scimus, dum sumptibus adhiberi necessariis parcitur ut tales puniantur. Promotores igitur etiam per officii suspensionem, & aliis juris pœnis compellant, ut contra tales in- E quirant, debitas pœnas requirant, atque ut justum ab officialibus de illis supplicium exigatur, episcopi procurent: ut eos pœnæ formido terreat, quos virtutis amor non movet: sumptus vero non salaria solvent ipsi episcopi, cum in talibus gratis agatur.

Non permittant in inferioribus sedibus, aut ab officialibus foraneis, graviores causas, ut puta matrimoniales & criminales, tractari: sed eas audiat ipse episcopus, & sententiam ferat: aut saltem per officialem suum, in majori sede fieri: & hæc in urbe tractari jubeat, & talium cognitionem aliis interdicat, prout præsenti decreto interdicimus.

Controversias & lites præcedentiæ, aut præsentationum diversarum personarum in publico agentium, de plano & statim verbo, auditis partibus, ordinet:

dinet:&quod per ipſum ſtatutum fuerit, ſine præjudicio partium, & nonobſtante quacumque appellatione, ut vitentur rixæ & ſcandala, executioni demandetur.

Duce inſcio caſtra deſerentem morte puniunt leges, cum non ſit liber, qui ſtipendiis alienis nutritur, & fidem juramento medio promiſit. Sic non licet eccleſiaſticis ſtipendia eccleſiaſtica recipientibus, relicta fori eccleſiaſtici arce, ad ſæculare confugere judicium; & quod Deo ſemel dicavit, novis nominibus in alios tranſlatum obligare. Qui ergo clericus nulla ſibi acquiſiti per ordinem privilegii habita ratione, ſe, aut bona ſua, rigoribus curiarum temporalium obligaverit nominatim, re perfecte nota, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur: & tali nonobſtante obligatione, coram judice eccleſiaſtico obligationis cauſa tractetur.

Coram judice ſacro & eccleſiaſtico tractentur omnia, quæ ad res ſacras pertinent: & ad illos pertineant lites de portione congrua, de reparatione eccleſiarum, & quæcumque in computorum redditione pro bonis fabricæ eccleſiæ, hoſpitalium, aut etiam baſſinorum, tam purgatorii, quam aliorum controvertuntur: & quod illis tali nomine, aut pro legatis piis debebitur, dicti judicis eccleſiaſtici autoritate exigatur: coram aliis prædictas cauſas tractantes, excommunicatos, ſi moniti non deſtiterint, denuncient.

At ut non tot ſumptus & impenſæ in litigando effundantur, niſi petitionibus factis per actorem reus conſenſerit, & ſi eidem contradixerit, ad probandum ſummarie petitionem, & exceptiones infra dilationem unicam ad arbitrium concedendam, partes admittat judex, ſi decem librarum ſummam non exceſſerit, qua elapſa proceſſus judicetur in ſtatu: niſi judex ex cauſa renovandam eſſe viderit. Quod ſi talem ſummam exceſſerit petitio, partes appunctabit contrarias, ad probandum, articulandum & verificandum quicquid voluerint infra menſem: quo elapſo excludentur & proceſſus aſſignabitur ad conſilium ſine alia ratione cauſæ: ſalva renovatione dilationis, ſi ex cauſa judici bene nota & pro tempore concedēdam arbitretur.

Inquiſitiones rerum criminalium aut quæ ſint de jure perpetuo, vel de re notabili, per ſe ipſum faciat judex: alioquin eaſdem Graferio, aut curiæ graduato eodem ſcribente Graferio, ejus ſubſtituto, aut alii in partibus commiſſo demandet.

Inqueſtas, quas nonniſi parte legitime vocata fieri volumus, non videat pars adverſa, niſi prius nullitates & objecta contra teſtes dederit: quod facere teneatur infra octo dies, a recitatione ipſarum inqueſtarum, judicialiter facta: alias pro receptis & publicatis habeantur, & proceſſus ad conſilium aſſignetur, ſine alia cauſæ interpellatione: nec poſt ſupplicationem ad dictam nullitatum & objectuum traditionem ullo modo admittatur, & eiſdem finibus teſtium nomina parti, vel ejus advocato requirenti, tradat Graferius.

Simili vero dilatione fruatur pars aduerſa ſi contra inqueſtare voluerit.

Non ſint feriæ niſi a vigilia natalis domini ad diem epiphaniæ incluſive: diebus feſtis ab eccleſia in locis curiarum celebrari mandatis: & a feria quarta in majori hebdomada uſque ad octavam paſchatis incluſive. In cauſis vero criminalibus nullæ obſerventur feriæ: nec ipſarū tractationem ad ſtatam curiæ diem, ſed pro arbitrio aſſignabit judex tam in cauſis appellationis, quam ordinariis: nec enim fas eſt, vt quod impudenter & cum populi ſcandalo actum eſt, tergiverſatione, & ſtili ambagibus remaneat impunitum.

Non impediantur ſuffraganeorum ſubditi ad metropolitanum provocare: & in hoc non recipiantur niſi infra decem dies, ſi in diœceſi: & infra viginti, ſi extra diœceſim ſint, fuerit appellatum.

Et niſi præter inhibitiones virtute literarum factas, citare fecerint partes appellatas ad quindecim dies pro maxima dilatione rerum ordinatarum, executionem non impediant inhibitiones, quas eo caſu irritas declaramus: niſi ſibi conſtiterit de aſſignatione parti data. Cum pateat juris & appellationis abuti remedio qui gravaminis reparationem in brevi non procurat.

Per judices a quo in appellationibus cauſarum criminalium ſuper præparatoria ſeu interlocutoria, niſi tamen ab incompetentia vel propter eamdem appellatum foret, conſtitutio ſacri concilii Trid. ſeſſ. 13. c. 1. de reform. obſervetur.

Se præſentabunt vocatus & provocans ſtatuta die, & pro introductione appellationis ab utraque partium in fine cauſæ quinque ſolidos recipiat Graferius: prima die juridica ſi non ſe præſentaverit appellans, tollantur inhibitiones cum expenſis: ſi vero appellatus abſens fuerit, iterato citetur ſufficientius, & remanentibus inhibitionibus: nec audiatur ſecundo citatus, niſi ſolutis expenſis ſecundæ citationis, taxandis per judicem, aut ab eo ad id deputandum.

Sive ab interlocutoria habente vim definitivæ, ſive a definitiva fuerit provocatum, infra menſem præciſe a die intimationis literarum appellationis & aſſignationis datæ, proceſſum remittat appellans. Alias tollantur inhibitiones, & partes remittantur ad judicem a quo una cum expenſis: atque ideo contra Graferias primæ inſtantiæ, concedantur literæ compulſoriæ, quibus niſi paruerint, ad expenſas partium condemnentur. Licitum tamen erit parti appellatæ, citius proceſſum remittere. In cauſis vero criminalibus aut promotor ipſe ſolus, aut Graferius, infra dictam dilationem, imo quam citiſſime fieri poterit, expenſis appellantis remittant.

Videat proceſſum advocatus provocantis, antequam remittat, ut paratus ſtet judicio in prima curia, & concludat præſente partis appellatæ advocato: qui ſi in concludendo contrarii fuerint, judex ad conſilium cauſam aſſignet, ſalvo partibus dicere & producere quidquid voluerint infra tres dies, reliquis omnibus dilationibus abrogatis, prout de præſenti abrogatum. Si vero noluerit concludere in prima die curiæ, proceſſu remiſſo, ordinabit judex quod ad primam præciſe concludat, alias habeatur pro concluſo, & ad conſilium.

Remiſſo proceſſu poterit appellatus, aut ejus advocatus in Grafo videre appellationem & appellatos, ut concludendo narret utrum intra tempus fuerit provocatum: ut ſi appellationem deſertam teſtatus fuerit Graferius, ſtatim remittantur partes, & inhibitiones tollantur. Ideo teneatur Graferius exhibere proceſſum in Grafo ad fines ſupradictos, & recipiat quinque ſolidos pro tali communicatione tunc, vel in fine cauſæ: & in extractu narret tales & alias viſiones, & diem remiſſionis proceſſus cum dictis & requiſitionibus partium.

In quibuſcumque cauſis non recipiantur provocantes ab interlocutorio, niſi tale ſit gravamen, quod in definitiva reparari non poſſit: ſed cognita cauſa remittantur cum expenſis, & hoc fieri poſſit in audientia, communicatis promotori actis: immo mulctentur arbitrio judicis, ſi frivola ſit appellatio.

Non

Non audiantur provocantes in criminalibus, si A contra eos per judicem a quo jam decretum fuerit, nisi præsentes compareant, aut se in statu remittant: qui non discedant nisi actis promotori communicatis, & eodem promotore audito fuerit ordinatum. Non obstantibus appellationibus, & sine illarum præjudicio, judici a quo sua decreta exequi facere, omni via juris contra appellantem licebit.

Semel cum mandato susceptam causam non poterit dimittere advocatus, sed eam teneatur persequi aut subire judicium.

Coram officialibus & non alibi petitiones congruæ portionis tractentur. Si vero coram aliis aliquis actor reum pro talibus petitionibus vocaverit, excommunicetur, & pœnis ad arbitrium coerceatur; B sicut &, reus si vocatus, mandatis talis judicis non obtemperaverit, nisi solum finibus declinatoriis.

De officialibus foraneis.

CAPUT XLIII.

Ut sacerdotum sumptibus parcatur, cuique quod suum est reddatur, & maxime ne divinum minuatur in ecclesiis servitium, dum propter aliquorum pertinaciam aut etiam malitiam litigandum est, & ad officiales in urbe longe distantes est veniendum: instituant episcopi officiales foraneos, quibus certas regiones & parochias diœcesis distribuant, in quibus motas lites juridice agentes, C super illis ordinent; servatis curiarum primæ instantiæ formulis & statutis: ita tamen ut si de rebus majoris momenti agatur, re bene examinata postquam ad consilium assignatæ respective partes dederint de jure suo, aut exclusæ legitime fuerint: urbem ipsi officiales adeant & cum peritis advocatis deliberantes, de eorumdem consilio ordinabunt.

Sæpius inquirant de vita & moribus sacerdotum in partibus sibi demandatis residentes, excessus minores corrigant, nimis frequentes si viderint, episcopum moneant, ut debitis modis provideat: si excessus graviores repererint, ad superiorem officialem in urbe, aut ad prælatum remittant. Ipsi vero D aliquando parochos convocent, curæ eisdem commissæ rationem petituri, & casus difficiles, si qui sint, explanaturi: sicque tandem se habeant, ut quasi oculi episcopi, abditissima etiam videntes, ne majora & publica eveniant scandala provideant per se, aut ab episcopo in arduis consilium & opem requirant, & postulent.

Super bannorum publicationibus in matrimonio, aut aliis dispensatione egentibus, nusquam dispensare audeant, sub pœna falsitatis, & aliis, arbitrio episcopi: attestationes de vita & moribus, qualitate, aut etiam de sufficientia alicujus non faciant, sive ut in aliis diœcesibus tanquam catholici habeantur, sive ut sacerdotes probi recipiantur, aut ut aliqui in curia Romana gratias obtineant, aut E in forma pauperum. Cum enim id ad solum episcopum pertineat de gege sibi commisso rationem redditurum: si dictos officiales consuluerit, quid in rei veritate sit, episcopo nunciabunt.

Facultatem concedendi literas pro regenda aliqua parochia, aut videndi literas sacerdotum de novo ad diœcesim venientium, approbationem concionatorum & confessariorum, soli episcopi sibi reservabunt: aut illis, quibus hoc munus specialiter demandabunt. Officialibus inhibentes prout inhibemus, ne talia agant, sub pœna privationis officii, & aliis arbitrio ordinarii, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ corruptela vocanda est.

In illis omnibus quæ ad justitiam distributivam pertinent, aut morum correctionem, eisdem officialibus foraneis curati, clerici, & alii omnes illis subditi obtemperent, contumaces & rebelles gladio excommunicationis percutiant: & episcopus in illos pro modo culpæ mature animadvertat.

De causis matrimonialibus & criminalibus non cognoscant, sed tales ad officialem in urbe remittant.

De monitoriis & excommunicationibus.

CAPUT XLIV.

Excommunicationibus quæ malum malorum sunt, nonnisi in extremis, & quando nullus aderit alius modus ad continendum in munere, vel ad reprimendum a malo populum, utantur episcopi: quibus solis jus excommunicandi pertinere declaramus in quacumque causa, exceptis in litibus, contestationibus, & jure distributivo dicendo: in quo casu officialibus contumaces, & non obtemperantes mandatis, excommunicationis sententia, licitum est vulnerare.

Ipsi officiales foranei monitoria videbunt, & diligenter examinabunt. Quod si in illis minima, & parvi momenti narrari viderint, aut a multo tempore deperdita, & jam sopita, aut pro detegendis peccatis omnino occultis, vel pro criminibus, quæ alias nequaquam probari possint, rejiciant. At vero si pro rebus gravibus deperditis, ad pleniorem probationem, & quæ saltem ad summæ quindecim librarum valorem ascendent, publicari jubebunt, primo, secundo, tertio, & peremptorie per parochum, aut ejus deputatum, & non alium: exceptis casibus in quibus suspicio esset contra eumdem parochum: quo casu non nisi tali suspicione nota, alium presbyterum ad hoc deputabunt: qui attestatam publicationem in scriptis ad solos episcopos remittent: qui soli, aut eorum vicarii, visis eisdem attestationibus, si res exegerit, & causa attente perpensa, & examinata, sententiam excommunicationis publicari mandabunt, aliis omnibus talem facultatem, juxta sacrosancti concilii Tridentini statuta, tollentes, prout in præsenti tollimus: nonobstante quacumque in contrarium consuetudine. Inhibentes parochis alias excommunicationes super monitoriis publicare, quam quæ ab episcopo aut vicario generali fuerint emanatæ.

Corpus Corinthii tradidit satanæ beatus Paulus, ut spiritus salvus fieret, dum culpa cognita veniam peteret, & in futurum a tali cavere promitteret. Neque vero pœna inflicta unquam mitiganda, nisi purgata contumacia, & obstinatione deposita, in melius mores mutentur. Semel excommunicatus & laqueis dæmonis irretitus, suppliciter veniam de culpa commissa, & absolutionem a censuris petens, benignius recipiatur, & misericorditer illum absolvendo cum eo agatur. Vi tamen, aut mediis illicitis absolutionem a censuris obtinentes, cum sibi assistentibus, & favorem aut consilium dantibus, pœnis jure indictis plectantur, tali absolutione irrita remanente: quam irritam, sicut & talia agentes, excommunicatos, declaramus.

Ejiciantur a cœtu fidelium & ecclesiis nominatim excommunicati: quos singulis diebus dominicis in scadafallo per parochum volumus nominari, & si in ea per annum sordescere non destiterint, ut hæretici puniri possint: quos interim, durante illorum contumacia vitabunt fideles: & ne ad munera publica

publica admittantur per eos hortamur: cum non in bove & asino simul arare, divinis monitis sit sancitum.

De simonia, & confidentia.

CAPUT XLV.

ABOMINATIONUM omnium maximam vidit Ezechiel, cum sacerdotes temporalia aspectando, ad altare terga vertentes intuens, flosculos ad nares apponentes inspexit. Nec enim in domo Dei pejus esse potest, quam si pro minimo, quod pretiosissimum est contemnatur: ut a permultis fit sacerdotibus, qui quasi clitellarii asini, nomen sacræ dignitatis deferunt, & ab aliis sacerdotibus, aut etiam laicis, immo quod pejus est mulierculis, reditus percipi patiuntur: qui divina, ornatum templi, ædium constructionem, & pauperum educationem contemnentes, per eos qui titulum nudum ferunt, tamquam vilia mancipia, portiunculam sibi dari sunt contenti: pacto etiam inito, quod ad libitum eorum eidem muneri & beneficio cessuri. In eos, propter quos etiam in populum exercetur divina vindicta, sæpius invehantur episcopi, & pro munere advertant, hortantes ut a talibus abstinentes, etiam de præteritis dolentes, absolutionem a censuris per Pium IV. & Pium V. contra tales prolatis, a sede apostolica obtineant: & si in forma juris tales esse probaverint, præter beneficiorum privationem, carcerem, & alias illis pœnas irrogabunt gravissimas.

Quos ab ecclesia ejecit Christus dum nummulariorum cathedras evertit, eos prout ecclesia damnat, & anathemate percutit: ita episcopi excommunicent, & quos quacumque re temporali, aut pacto illicito res sacras, aut beneficia obtinuisse sciverint, excommunicatos nominatim, & incapaces ad quæcumque beneficia obtinenda denuncient, severius pro rei qualitate & secundum decreta in eos animadvertentes. In synodis diœcesanis, autoritate apostolica, excommunicatos, passive aut active simoniacos, & confidentiarios, declarent: & moneant ad fructuum omnium perceptorum & percipiendorum restitutionem teneri: & eamdem excommunicationis sententiam, bis in anno, a parochis alta & intelligibili voce in prono publicari episcopi mandent & jubeant.

De usurariis, concubinariis, & adulteris.

CAPUT XLVI.

CONSUETUDINE peccandi obstinati, usurarii, concubinarii, & adulteri publici, latrare aiunt sacerdotes, & ecclesiæ pastores, dum in eos juxta patrum decreta excommunicationis sententiam proferunt, nec tamen inquiunt mordere, quia in profundum cum venerint impii, (quod maximum malorum est) contemnunt, & plus apud eos potest temporalis etiam levissima pœna, quam spiritualium bonorum numquam forte reparanda jactura. Ideo contra tales, pœnis a jure canonico statutis severe procedatur.

De decimis.

CAPUT XLVII.

QUOD sibi totum competebat, inter fideles distribuit Deus, cum fructus terræ ad laicos pertinere, decimas & primitias sacerdotibus deberi declaravit: quas sine sacrilegio denegare non possunt laici, cum par non sit ab ecclesia subripere, & decimas fraudare: propter quas fraudes, ab irato Deo sterilitates, pestes, & alia multa mala in populum immitti solent: unde justum referebat, petita obtenturus Pharisæus, ni superbia elatus id jactitasset, dum decimas omnium quæ possidebat solvere se asserebat. Ideo detentores & fraudatores jurium decimalium ipso facto excommunicatos declaramus, a solo episcopo, integra satisfactione facta, absolvendos, & juxta sacros canones pœnis afficiendos. Quod si episcopo inferior, tales ab hujusmodi excommunicatione absolvere præsumpserit (quod non potest) arbitrio ordinarii puniatur.

Moneant sæpius populum confessarii & concionatores, decimas omnium, immo & hortalitiorum deberi jure divino: & illas Deo non denegandas, qui rebus ab illis plantatis, & excultis solus incrementum dare potest. Talis vero excommunicationis sententia & hoc nostrum decretum, quater in anno per parochos publicetur & explicetur.

Solvendas ex omnibus voluit decimas, qui mentam & anetum decimari laudavit. Ideo ex omnibus omnino solvantur decimæ & primitiæ, juxta antiquas consuetudines: nec parœcianis unquam quis auxilio & præsidio esse præsumat, si quæ a beneficiatis fuerint acta, transacta, promissa, vel constituta contra consuetudinem, ut minus quam pro more parochiani sint posthac soluturi: quæ omnia acta, transacta, promissa, nisi ab episcopo re cognita, & juris servata forma, vel a sancta sede apostolica probata fuerint, ut ab illis qui ut tutores in præjudicium successorum, agere non possunt, irritamus, & annullamus, prout præsenti decreto, irrita & nulla declaramus.

Quod sacerdotibus de jure divino quæsitum, libere & sine impedimento licet percipere debeant, multi nihilominus insidiose illis sunt impedimento. Quæ enim vi ut prædones rapere non possunt, sicut latrunculi surripere moliuntur, cum jura decimalia sibi arrentari per beneficiatos procurant, & renuentes compellunt, dum beneficiatis, aut eorum renderiis domos, areas, aut cellaria locare, ubi reponantur fructus decimales, prohibent, aut aliis mediis a perceptione fructuum perturbant. Illos itaque talia agentes hortamur, ut ab hujusmodi abstineant, & domos ubi reponantur fructus, areas, & cellaria, locare permittant & procurent: alias vi aut dolo actum cum simile noverint episcopi, super hæc ordinantes, semel & iterum jubeant, tertio renuentes excommunicationis gladio feriant: & si contumaces fuerint, locum ecclesiastico subditum interdicto declarent: cum sacerdotes divina exercere non possint, nisi ubi habitent, locum habeant commodum.

Super jure & modo decimandi lanam & agnos, quæcumque in provinciali synodo Narbonæ habita anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo constituta fuere, eadem decernimus, & in posterum observari jubemus.

De pœnis.

CAPUT XLVIII.

PRO malis moribus extirpandis conduntur leges, quæ sine pœnis vilescunt, & mores in deterius dilabuntur. Atque ut quæ mature ad laudem Dei, cleri reformationem, & populi solatium constituta sunt, inviolabiliter serventur: statuimus ut contra decreta nostra agentibus, pœnæ in eisdem contentæ, & aliæ ab œcumenicis conciliis, & sacris constitutionibus institutæ infligantur. Quod si in

in aliquibus pœna particularis non est expressa, hoc perinde actum, ut qui talia decreta violaverint, arbitrio ordinarii pro rei qualitate, & consideratis circumstantiis, prout fieri statuimus, puniantur.

Facti, quod male actum est excusat ignorantia, juris non item: quæ tamen si non pœnam omnino demit, saltem minuit, cum talis prætextu aliquo probabili allegatur: quæ non recipitur, si lex sufficienter publicata violata probetur. Atque ita ne talem ignorantiam prætendant, & opponant subditi: coepiscopis nostris mandamus, ut in synodis diœcesanis præsentes has nostras constitutiones publice legi faciant, immo ex illis quas populo recitari debere sæpius, judicaverint, deligant: & parochi in prono explicite nunciando legant: quarum librum penes se habere quilibet parochus teneatur.

Vt quæ alias in synodis provincialibus, per antecessores nostros, aut eorum vicarios statuta fuere approbamus, & innovamus; ac si per eos in præsenti ordinata & constituta fuissent, semper valere & inviolabiliter observari volumus, & injungimus, dummodo præsentibus nostris decretis expresse non sint contraria: sic etiam ad ea, quæ in hac nostra provinciali synodo ordinata & constituta sunt, post sex menses a die hujus præsentis finiti concilii, omnes & quoscumque nostros, & suffraganeorum nostrorum subditos obligari statuimus, & mandamus, ac si cuilibet in persona significata, & intimata fuissent. Valeant tamen in suis diœcesibus episcopi, super defectibus quos reformatione indigere noverint, munus visitationis exercendo, vel alias ordinare & statuere: pœnis impositis, prout ad Dei laudem, bonum ecclesiæ, cleri reformationem, aut subditorum utilitatem conducere judicaverint.

Conclusio.

Quæcumque a nobis pro munere nostro, & injuriæ temporis ratione habita, mature constituta sunt: qua, in hac nostra synodo legitime congregata, debemus humilitate & obedientia possumus, sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum matri & magistræ subjicimus, ab eadem perpetuo emendanda & corrigenda, ad Dei optimi maximi honorem & gloriam sempiternam.

Nos Ludovicus de Vervins, archiepiscopus & primas Narbonensis, de concilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum, definientes subscripsimus. *L. de Vervins, archiepiscopus Narbonensis, sic signatus.*

Ego Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, consentiens subscripsi. *Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, sic signatus.*

Ego Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, consentiens subscripsi. *Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, sic signatus.*

Ego Petrus de Fleires, episcopus sancti Pontii Tomeriarum, consentiens subscripsi. *De Fleires, episcopus sancti Pontii Thomeriarum, sic signatus.*

Ego Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, consentiens subscripsi. *Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, sic signatus.*

Ego Ludovicus a Vinea, episcopus Vticensis, consentiens subscripsi. *Ludovicus a Vinea, episcopus Vticensis, sic signatus.*

Ego Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, consentiens subscripsi. *Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, sic signatus.*

Ego Petrus Fenoilletus, episcopus Monspeliensis, consentiens subscripsi. *Petrus Fenoilletus, episcopus Monspeliensis, sic signatus.*

Ego Folcrandus Barresius, I. V. D. canonicus & sacrista ecclesiæ cathedralis Agathensis, & reverendissimi domini, D. Ioannis Bonsii, episcopi Bitterrensis, vicarius generalis, & in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio. *Barres, vicarius generalis Bitterrensis, sic signatus.*

Ego frater Federicus de Charpene, ordinis eremitarum sancti Augustini, & dicti ordinis in provinciis Narbonæ, & Burgundiæ provincialis: reverendissimique domini D. Gerardi de Robin, Lodovensis episcopi, vicarius generalis: & in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio. *Federicus de Charpene, sic signatus.*

Scribente me Ioanne Bertellier, notario apostolico, civitatis Narbonæ habitatore, & secretario dicti illustrissimi & reverendissimi domini mei archiepiscopi & primatis subsignato: qui de mandato ejusdem domini mei, & voto patrum in concilio provinciali Narbonæ habito, & finito die ultima mensis Aprilis, anno domini millesimo sexcentesimo nono, quacumque acta, ordinationes & constitutiones ejusdem concilii, & in ipsis omnibus præsens, scripsi: & in eorum omnium fidem & testimonium me subsignavi, cum testibus synodalibus, in processu verbali ejusdem concilii designatis.

Bertellier.

Prout superius scriptum est, in quinquaginta quinque foliis papyri, præsenti comprehenso, & signato, per magistrum Bertellier, notarium apostolicum, & secretarium nostrum, necnon concilii nostri provincialis, de verbo ad verbum super vero originali penes archivia nostri archiepiscopatus remanente, & de mandato nostro processum fuit. In quorum fidem & testimonium, post debitam collationem coram nobis factam, unumquodque folium hujusce extracti, per dictum Bertellier, signari jussimus, cum præsenti, quod signo & sigillo nostro, nos Ludovicus de Vervins, Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus, & primas Narbonensis communivimus, & expedire fecimus: in castro nostro de Caneto, prope Narbonam, die 26. mensis Maii. Anno domini millesimo sexcentesimo nono.

L. de Vervins, archiep. & primas Narbonensis.

CONFIRMATIO CONCILII.

Nos Pompeius tituli sanctæ Balbinæ S. R. E. presbyter cardinalis Arigonius, fidem facimus & attestamur, decreta supradicta in provinciali synodo, a reverendissimo D. archiepiscopo Narbonensi confecta, a sacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum emendata, recognita, atque aptata fuisse: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipsam congregationem remansisse

ANNO CHRISTI 1609.

mansisse; cum quo hujusmodi decreta, hoc libello chartarum LVII. (*quarum prima incipit*, In nomine sanctissimæ, *&c. ultima vero*, has nostras, *&c. & desinit*, sic signatus) *descripta & collata, in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infra scripto secretario item subscribi, sigillique nostri impressione communiri mandavimus. Datum Romæ, die* XXVII. *Novembris, anno* MDCXI.

P. Cardinalis Arigonius.

Locus sigilli summi pontificis.

Ioannes Franciscus Fagnanus, sanctissimi D. N. apud sacram congregationem concilii secretarius.

PVBLICATIO CONCILII.

LVDOVICVS DE VERVINS, Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia, archiepiscopus sanctæ primæ sedis Narbonæ, primas, & præsidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitanæ; reverendissimis episcopis, suffraganeis nostris, clero & populo provinciæ nostræ, salutem.

CVM in suprema provinciæ Narbonensis specula, divina dispositione constitui fuerimus: cunctos, nec solum commissum nobis gregem, verbo vitæ pascere, custodire, & in viam salutis dirigere statuimus: sed etiam singulos reverendissimos suffraganeos nostros, qui in apostolicæ sollicitudinis partem vocati sunt convocantes, ad hoc laboriosum munus contendimus adhibere: ut quemadmodum concilii provincialis initium, felicemque exitum domino cooperante præstitimus: ita saluberrima illius decreta, omnes hujus provinciæ ecclesiæ admittant, observent, & diligentissime exequantur. Sane licet in sancta œcumenica Tridentina synodo, saluberrima fuerit ordinatione decretum, ut quolibet saltem triennio, metropolitani, seu illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior, post octavam paschæ resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio commodiori tempore, pro more provinciæ, non prætermittat synodum in provincia sua cogere: quo episcopi omnes, & alii qui de jure vel consuetudine interesse debent, convenire omnino teneantur: non potui tamen sanctissimo mandato citius parere, diuturnis morbis fractus, & perturbatione temporum retardatus. Dei autem adspirante numine, firmiori valetudine, & viribus nonnihil corroboratis: visitationem in toto grege nobis commisso, ut ab initio pontificatus nostri statuerã, aggressi sumus. In qua concrediti a Deo gregis collustratione, quia forte pastorum, qui præiverant, a quadringentis annis, infelici rerum humanarum conditione, alicubi desiderabatur solicita industria, contentius adhibendum nobis studium: multo sudore, multa, ut ait vates Hieremias, evellere, destruere, disperdere, dissipare, ædificare, & plantare necesse fuit: felicibus nihil hominus auspiciis non destituimus, quin singulas nostræ diœceseos ecclesias præsentes perlustraremus. Cui non pœnitendo labori aliquid deesse putavissemus, nisi concilii provincialis coitionem, quinquaginta vel plurium annorum intervallo prætermissam indiceremus, episcopos provinciæ Narbonæ suffraganeos nostros, & alios quorum intererat advocando: ut quælapsu temporum depravata, & male obsoleta in domo Dei erant corrigerentur, renovarentur, mores dissoluti in meliorem frugem transirent, excessus temperarentur, lites componerentur, atque etiam invalescentium hæresum impetus retardarentur, nihil denique omitteretur quod ad populorum ædificationem, & catholicæ fidei præsidium videretur posse pertinere. Hac synodo provinciali peracta, illius decreta aliquanto post tempore, Romam ad sanctissimum D. N. papam, S. Q. R. E. purpuratos patres misimus: ut ab eisdem, de mandato summi pontificis, examinata & approbata, in lucem prodirent, & majorem cunctis afferrent venerationem. Cum ergo quæ in dicta nostra synodo definita & statuta fuerunt, summi pontificis autoritate confirmata sint, quamprimum typis ea mandari jussimus: ut facilius in omnium manus pervenirent. Versionem Gallicam ex adverso adhibuimus, ut linguæ Latinæ minus periti, concilii nostri mentem sensumque perciperent, & ad praxim reducerent. Quapropter cum parum conferat leges condidisse, nisi eis pareatur: hortamur universos provinciæ nostræ reverendissimos dominos coepiscopos, omnibus vero aliis nobis subditis mandamus: ut ordinationes in hac sacra synodo sancitas, quæ ad integritatem & veritatem Christianæ religionis, ad bonorum reductionem malorumque emendationem, quæ ad populi nostri pacem, unitatem & concordiam, ad cohibendos insultus hæreticorum, qui universam Christianam rempublicam depravare moliuntur, necessariæ sunt, recipiant: manu, animoque volvant, & ad amussim observent; atque etiam plebi Christianæ declarare non omittant. Sic enim fiet, ut Deo auspice fides incrementum accipiat, & populus provincialium clericorum reformatione ædificetur. Nulli ergo nobis subditorum liceat has paginas concilii nostri infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, pœnas juris se noverit incursurum.

CONCILIVM SENONENSE

ANNO CHRISTI 1612.

PARISIIS HABITVM MDCXII.

PRO CONDEMNATIONE LIBELLI de ecclesiastica & politica potestate.

Libelli autor Edmundus Richerius, errores contra summi Pontificis potestatem.

NOS Iacobus miseratione divina sanctæ Agnetis in agone sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, Perronius nuncupatus, archiepiscopus Senonensis, Galliarum & Germaniæ primas: Henricus Parisiensis, Franciscus Antissiodorensis, Ioannes Meldensis, Gabriel Aurelianensis, Renatus Trecensis, Eustachius Nivernensis, & Philippus Carnutensis, episcopi provincialiter congregati: universis præsentes literas inspecturis, salutem in domino. Cum nobis ex dignitatis & provinciæ nostræ munere, non magis incumbat fideles nobis subditos Christi veritatem docere, quam sedulo animadvertere & observare, ne novæ, erroneæ, & perversæ sententiæ in eorum animos irrepant, & in ecclesiæ perniciem impune grassentur: libellum cui absque nomine autoris, & typographi, titulus est, *de ecclesiast. & politica potestate*, diligenter lectum & expensum, censura & damnatione dignum judicavimus, & declaravimus, & reipsa notamus & damnamus, ob multas quas continet propositiones, expositiones, & allegationes, falsas, erroneas, scandalosas, schismaticas, &, ut sonant, hæreticas: juribus tam regis, quam

quam ecclesiæ Gallicanæ, ejusque immunitatibus, & libertatibus, per nos non tactis. Quocirca omnibus Christianis nobis subditis, quorum salus nostræ partem facit, ejus libelli possessione, attrectatione, & lectione interdicimus; & a typographis & bibliopolis vendi, aut typis cudi prohibemus: qui secus fecerint, pœnis & censuris ecclesiasticis obnoxios volumus, & denunciamus. Præterea cunctis nostrarum diœceseon parochis, ut eis notum faciant, mandamus, atque injungimus. In quorum præmissorum fidem & testimonium, has præsentes literas manibus nostris subscripsimus, ac per magistrum Ioannem Baudouyn, publicum autoritate apostolica notarium juratum, ac per nos in hac parte pro secretario assumptum, fieri & signari, sigillorumque nostrorum appensione muniri fecimus. Actum Parisiis in nostra congregatione provinciali, anno domini MDCXII. die nona mensis Martii.

Anno Christi 1612.

CONCILIVM AQVENSE,

PRO CENSVRA LIBELLI EIVSDEM.

Nos Paulus Dei & sanctæ sedis apostolicæ gratia Aquensis archiepiscopus, Carolus Reiensis, Bartholomæus Forojuliensis, & Tussanus Sistaricensis, episcopi provincialiter congregati: universis præsentes literas inspecturis, salutem in domino. Viso & examinato diligenter libello, cui titulus est, *de ecclesiast. & polit. potest.* Parisiis excuso, anno 1611. absque nomine auctoris, & typographi, in quo multas deprehendimus propositiones, expositiones, allegationes, & doctrinas falsas, scandalosas, schismaticas, hæreticas, & impietatem gravemque errorem sapientes: declaravimus & declaramus prædictum librum dignum condemnatione & censura, & ut talem notavimus & condemnavimus, notamus & condemnamus: omnibus fidelibus nobis subditis, & quorum salus nobis a domino commissa est, libellum prædictum retinere, legere, aut eo uti, omnibus typographis & librariis eum vendere, publicare, & retinere, sub pœna excommunicationis prohibentes. Insuper omnibus prioribus, parochis, rectoribus, & aliis curam animarum in nostra provincia & diœcesibus habentibus, mandamus, quatenus hanc præsentem declarationem & censuram significent, & in portis ecclesiarum eam appendant, populum sibi commissum sedulo monentes de hac nostra declaratione, censura, & condemnatione. In cujus rei fidem hisce præsentibus manu propria subscripsimus, & sigillis nostris munivimus, & antisignari fecimus per magist. Brun, nostri archiepiscopatus notarium & secretarium. Datum Aquis, in nostra congregatione provinciali, die Iovis 24. mensis Maii, anno salut. 1612.

VITA GREGORII PAPÆ XV.

Anno Christi 1621.

Gregorio decimoquinto, qui Alexander ante pontificatum vocabatur, pater fuit comes Pompeius Ludovisius Bononiensis, mater Camilla Blanchina. Adolescentiam Romæ apud patres societatis Iesu, in humaniorum litterarum & philosophiæ studio traduxit: Bononiæ postea legum scientiæ incubuit, ubi postquam laurea insignitus fuit, Romam iterum advenit. A Gregorio XIII. primus Capitolii judex electus est, a Clemente VIII. creatus utriusque signaturæ referendarius; mox inter Romanæ Rotæ patres adscriptus est. Ab eodem pontifice Beneventum destinatus, una cum Maphæo Barberino cameræ apostolicæ clerico, tunc præclari oneris comite, postea summi honoris successore, contentiones inter pontificios & regios ministros exortas admirabili prudentia compressit. Demum a Paulo V. archiepiscopus Bononiensis declaratus, excitato in Italia bello inter Hispaniæ regem ducemque Sabaudiæ, eo pacificator immissus, suscepto munere dignissime perfunctus est: ideoque a pontifice inter purpuratos patres adscriptus, anno 1616. Paulo autem e vivis erepto pontifex renuntiatus est, anno 1621. quinto Idus Februarias. Ferdinãdum imperatorem in Germania adversus hæreticos pugnantem perdiu juvit, tum expedito milite, tum numerata pecunia in menses singulos. Septemviratum augustalem, jusque ferendi suffragii in eligendo imperatore, quo devolutus ob rebellionem fuerat Rheni Palatinus, ad Maximilianum Bavariæ ducem transferandam curavit. Dux autem tanti memor beneficii, capta Heidelberga, bibliothecam Palatinam, eruditum ex debellatis hostibus trophæum, Gregorio pontifici Romæ transferendam, & Vaticanæ addendam, donavit. Sigismundum Poloniæ regem consiliis & pecunia juvit Gregorius contra immensum Turcarum exercitum, qui excidium Christianis regionibus minitabatur. Marcum Antonium de Dominis, archiepiscopum Spalatensem, virum transfugam, & qui scriptis ausus fuerat Romanam ecclesiam incessere, ex Britannia, in quam concesserat, removeri curavit, ac scripta sua edito libro damnantem paterne Romæ excepit. Ac ut prodesse universo terrarum orbi simul posset, conventum cardinalium, habendis de propaganda fide consiliis, instituit, annuisque reditibus firmavit. Quarto Idus Martias, anni 1622. beatos Ignatium societatis Iesu fundatorem, Franciscum Xaverium ejus socium, Indiarum apostolum, Philippum Nerium, congregationis Oratorii auctorem, Isidorum cultorem agrorum, Theresiam Carmelitarum Discalceatorum institutricem, in sanctorum numerum retulit. Denique diploma de creatione Romani pontificis per secreta suffragia, expetitum ab omnibus, tentatum a multis, a nemine perfectum, conscripsit ipse, ac publicavit. In has aliasque plurimas pastoralis muneris sui curas, quamvis valetudine ab ipso statim initio pontificatus, aut tenui aut afflicta, constanti & vigente animo semper incubuit. Tandem obiit in Quirinali septuagenarius, VIII. Idus Iulias, anni 1623.

VITA VRBANI PAPÆ VIII.

Anno Christi 1623.

Vrbanus VIII. antea Maphæus cardinalis Barberinus nominatus, anno 1623. sexta die Augusti, omnium fere votis ad pontificatum promotus est: vir tantis ornatus virtutibus, ut natus pontifex, non factus videretur. Pater huic fuit Antonius Barberinus, mater Camilla Barbadora. Avorum seriem non parum illustrat Franciscus Barberinus, qui ante trecentos annos floruit; vir juris

scientia

ſcientia clarus, & elegantiſſimi (ut ſua tempora A ferebant) ſtyli, & qui multas pro republica Florentina legationes obivit. Gens enim Barberina ducentis ante ipſum annis, everſa celebri quondam Simiphontana in Etruria republica, non procul a Barberino oppido, Florentiam tranſmigraverat, ibique inter patricias allecta fuerat: ex quo nullum geſſit nobilitas magiſtratum, quem Barberinis civibus patria non obtulerit. Majorum gloriam æmulatus Maphæus, vita integer, doctrina inſignis, & auguſta oris majeſtate præditus, varias dignitates Romæ obtinuit. Sub Sixto V. & Gregorio XIV. pontificibus, utriuſque ſignaturæ referendarius fuit. A Clemente VIII. inter apoſtolicæ cameræ B clericos relatus, poſtmodum nuntius extraordinarius in Galliam delegatus eſt, Henrico IV. & Mariæ Mediceæ primogenitam ſobolem Ludovicum XIII. gratulaturus. Ibi conciliata regum & nationis gratia, fecit ut Chriſtianiſſimo regno ſocietatis Ieſu patres, tam bene de Chriſtiana republica meriti, reſtituerentur. Illum e legatione reverſum pontifex in Vmbriam miſit, ubi exundantem Traſimenum, & paſſim agros & oppida obruentem repreſſit. A Clemente poſtea auctus dignitate archiepiſcopatus Nazareni in regno Neapolitano, nuntius ordinarius in Gallias iterum mittitur. In qua legatione Paulus V. mortuo jam Clemente VIII. purpuream ei veſtem & eminentiſſimum cardinalis honorem tribuit, anno 1605. Romam magna meritorum fama & futurorum ſpe reverſus, C Spoletanæ eccleſiæ præficitur, illique majora Romanæ aulæ negotia deferuntur. Scotiæ patrocinium a pontifice delatum lubens accepit, jam tum magnanimæ caritatis ſolicitudines ultra Oceani terminos propagans. Orientales quoque Græci ejus præſidium ambierunt; eorumque patronus a Gregorio XV. inſtituitur. Viros doctos favore ſemper proſecutus eſt, muſarum ſacris & ipſe operatus. Mortuo Gregorio XV. novemdialibus exequiis peractis, ſacer ſenatus in ampliſſimis comitiis, ubi aderant quatuor Italiæ principes, quatuor pontificum nepotes, quinquaginta ſuffragiis illum pontificem maximum renuntiavit, die quo pſeudo-epiſcopus Alberſtatenſis catholicæ religionis hoſtis in Germania victus & fuſus eſt. Die 29. Se- D ptembris, qui divo Michaeli ſacer eſt, omnium ordinum comitatu & applauſu coronatur ante auguſtam ſancti Petri baſilicam in Xyſto, ut mos receptus poſtulabat. Die 19. Novembris ad Lateranenſem baſilicam triumphali pompa proceſſit, & peracta ceremonia populo benedixit. Anno eodem Pii V. conſtitutionem de non alienandis eccleſiæ urbibus firmavit, & bullam de reſidentia cardinalium epiſcoporum promulgari fecit. Ordinem equitum Conceptionis virginis a Carolo Gonzaga, tunc Niverni, poſtea Mantuæ duce, inſtitutum confirmavit, ordiniſque inſignia, crucem & paludamentum, inſtitutori conceſſit. Ineunte anno E 1625. reſeravit portam ſanctam, & jubileum celebravit, quo durante peregrinos ſumma munificentia & largitate hoſpitio excepit, & aluit. Beatam Elizabetam Luſitaniæ reginam in ſanctorum numerum retulit. Die 24. Decembris portam ſanctam clauſit. Subſequentibus annis innumera egit, tam ad fidei catholicæ profectum, eccleſiæque Romanæ gloriam, quam ad urbis ornatum, pontificiæque ditionis ſecuritatem. Æthiopiæ imperator, cum ſuis, abjuratis Dioſcori & Eutychetis erroribus coram catholico Æthiopiæ patriarcha, quem venerabundus exceperat, imperium ſuum ante ejus pedes Romanæ eccleſiæ perpetuo ſubjecit. Primus quoque pontificum Vrbanus a rege Congi per oratorem Ioannem Baptiſtam Vives Chriſtianæ obedientiæ juramentum excepit. Maronitarum patriarcham ſacra ſupellectile donavit. B. Andreæ Corſino Florentino, ordinis Carmelitarum, ſacros cæleſtium civium honores ſolenni ritu detulit. Mariam Magdalenam Pazziam, Cajetanum Thienæum, congregationis clericorum regularium Theatinorum fundatorem, Andream Avelinum preſbyterum, & alios, beatos dici, & ad aras ſacro cultu honorari poſſe declaravit. In urbe, Fuldenſe, Viennenſe, & Pragenſe collegia nationis Germanicæ ad fidei propagationem extruxit. Illyricum a Gregorio XIII. in urbe Lauretana inſtitutum, & nonnullis poſt annis Romam tranſlatum, auxit, & Laureto reſtituit. Vaticanam baſilicam conſecravit, aras & ſacella ſtatuis & multiplicibus operibus ornavit, ac principis apoſtolorum ſepulcrum ænea mole tetraſtylo, qua ſe ſuperatam faſtuoſa fateretur antiquitas, decoravit. Bibliothecam Vaticanam codicibus Græcis manuſcriptis locupletavit, & Palatinæ libros, quos Heidelberga capta Maximilianus Bavarus pontifici dono dederat, ſummis impenſis e Germania tranſvehi, & in extructis armariis congruenter locari curavit. Sapientiam quoque Romanam, vetus urbis Athenæum, nobilibus ædificiis & ornamentis auxit. Quid in arce Ælia egerit, nummi cuſi ſatis oſtendunt: INSTRVCTA, MVNITA, PERFECTA. Portum ad Centumcellas ſub præcedentibus pontificibus ædificari cœptum abſolvit, & commune gentium emporium fecit. In agro Bononienſi, non procul a Scultenna fluvio, arcem Vrbanam munitiſſimam, Mutinæ ditioni conterminam, a fundamentis erexit: Ferrarienſem varia acceſſione munitionum firmiorem effecit. Hæc de multis pauca notata ſunt, quibus diuturnam ac celebrem ſui memoriam poſteris relinquet Vrbanus; plura etiam moliturus, ſi tam diuturna eum maneat vita, quanta illi ab orbe Chriſtiano exoptatur, qui tantum pontificem jam fere unum & viginti annos veneratur.

ANNO CHRISTI 1624.

CONCILIVM PROVINCIALE BVRDIGALENSE

A FRANCISCO CARDINALE DE SOVRDIS, archiepiſcopo Burdigalenſi, Aquitaniæ primate, habitum anno domini MDCXXIV. menſe Septembri.

INDEX TITVLORVM.

VIII.

ANNO CHRISTI 1624.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BVRDIGALENSIS.

CAPUT PRIMUM.

De professione fidei.

INTER ingentia illa dona quibus devinxit nos sibi, & benedixit filiis suis in se suavis & misericors dominus, ea vel maxime longe antecellunt, quorum splendore animi nostri collustrati, a terrenis in partem sortis sanctorum translati, jam non sunt hospites & advenæ, sed cives sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu. Quod non modo nos, sed & reverendissimi coepiscopi nostræ provinciæ, sacro cœtu una nobiscum canonice adunati, agnoscentes, & quasi e specula quot & quales spiritus procellarum in domum Dei excitet satan, ut ab ea veluti nutante quosvis ingredientes deturbet, prospicientes; præcipuas officii nostri partes esse profitemur, si lolium, stipulam, & cætera pravarum doctrinarum ramenta secernentes, longe amoveamus; & pretiosa quæque a patribus, & sacris œcumenicis conciliis doctrinæ orthodoxæ, & proborum morum condita decreta & documenta seligentes, in ædificationem corporis Christi, quod est ecclesia, afferamus: quo lapidi illi angulari fideles tanquam lapides vivi superpositi, crescant in eo, donec ad fastigium & coronidem ædificatione Dei evecta, gloriam demum divinæ majestatis in ea irradiare, & ex ea cunctis populis illucescere, omnesque sub uno summo pontifice in virum perfectum occurrere, cognoscatur.

I.

Quæ ita ut proponuntur, & a Deo patre misericordiarum expetuntur, sic etiam assequi valeamus; & sacrorum conciliorum cum œcumenicorum, tum provincialis Burdigalensis ultimi decretis inhærentes, pretiosum hoc fidei fundamentum, adversus quæcumque inimici tela ignita, undiquaque & quomodocumque contorta, scutum inexpugnabile, opponamus: professionem fidei orthodoxæ ex præscripto patrum sacrosancti œcumenici concilii Tridentini, & Pii IV. Pont. Max. constitutione conceptam & contextam, a nobis & reverendissimis coepiscopis cæterisque

A concilii delegatis palam & publice emissam, & ab omnibus catholicis emittendam, præsertim iis quos tum cura regiminis ecclesiastici, tum publice docendi munus pertingit, conceptis verbis præmittendam esse decernimus.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium, &c.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

B Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria; scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterari non posse.

C Receptos quoque, & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter, corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Iesu Christi: fierique conversionem totius substantiæ panis, in corpus; & totius substantiæ vini, in sanguinem: quam conversionem
D catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque illorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Sanctam
E catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici B. Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia, a sacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me, in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

II.

Vt hanc igitur fidei orthodoxæ professionem omnes corde & animo contineant, eoque modo, quilibet errores, sectæ, damnatæ doctrinæ, & pravitates in hanc provinciam huc usque libere grassantes, amoveantur penitus & aboleantur: statuimus imprimis quotquot in posterum clerici ad beneficia ecclesiastica assumentur, eos ad præfatam fidei professionem emittendam teneri & obligari, nullique deinceps beneficium jure concedi posse, nec fructus illius tuta conscientia retineri, ni prius hanc formulam corde & ore emissam, manu etiam propria subscriptam in manibus ordinarii concesserit.

III.

Concionatores etiam semel antequam ad prædicationem verbi Dei in qualibet diœcesi admittant ordinarii, hanc eamdem fidei professionem ab iisdem suscipiant præcipimus.

IV.

Quinetiam typographos eamdem præstare necesse, quos præterea jurejurando constringi volumus, numquam se ullos libros impressuros, vel vendituros, quin ejus approbatione ordinarii in scriptis obtenta, id sibi licere comprobetur, alioquin pœnis sacrorum conciliorum decretis in eosdem latis acriter mulctari mandamus.

V.

Præceptores autem publici, sive humaniorum literarum, sive scientiarum sublimiorum professores, antequam ad id muneris sese accingant, eamdem professionem fidei in ejusdem ordinarii manibus ex animo legere, scriptamque & subsignatam deponere decernimus; quosque item ad gradus honoris & scientiarum apicem evehere par erit, idem ipsi præstare teneantur.

VI.

Qui vero præceptores in pagis & vicis docebunt juventutem, præter professionem fidei superius traditam, literas insuper ab ordinario loci accipiant, quibus de facultate docendi sibi concessa, rectoribus ecclesiarum fidem facere possint: secus, ne patiantur eos rectores, ullo pacto docere, invigilentque assidue, ne quis hujusmodi præceptorum, quod non raro accidit, sit vinosus, blasphemus, maledicus, scurra, aut aliquo vitio ita inquinatus, quod inde tenera juventus semina vitiorum exsugere queat; deque iis omnibus ordinarium certiorem cito faciant rectores, ut indignis præceptoribus amotis, alii idonei in eorum locum suffecti, juventuti pie adolescenti prodesse possint. Ac ne progressu temporis iidem præceptores a virtute & proborum morum meta deficere videantur, curent sæpissime rectores, de eorum moribus, vita, religione, statu, exercitiis, ad ordinarium scribere. Neque secus fiat de iis præceptoribus, qui docendi gratia in domibus privatis assumuntur, sed omnes prorsus eamdem fidem profiteantur, sint orthodoxi, nullusque hæreticus, aut de hæresi suspectus, ad id munus a parentibus asciscatur. Quod si hujusmodi parentes amodo alios præceptores, quam catholicos, liberis suis assumpsisse, aut posthac assumere cognoscantur, eos quam cito a filiis suis arcere, & e domo pellere, ecclesiasticis censuris compellantur.

VII.

Quoniam autem tanti æstimatur rerum commutandarum ratio & ars, ut parentes, neglecta filiorum salute, eos in regiones ditioni hæreticorum subjectas, & in quibus cultus divinus proscriptus omnino reperitur, discendi idiotismi gratia emittere non vereantur: omnes parentes, aut quoscumque liberorum curam habentes, hortamur in domino, & pro pretiosa pignorum salute, suæque conscientiæ solvenda obligatione, obsecramus, ne eosdem ea ratione ante vigesimum quintum suæ ætatis annum, aut alium consistentis judicii firmum in easdem regiones emittant; quam ætatem, si qui attigere, & eos eo amandare conveniat, curent sollicite prædicti parentes, aut alii ad quos cura pertinet, ut antequam proficiscantur, ita fidei orthodoxæ scuto instructi sint, & armati, quo lethifera hæreticorum tela animose valeant declinare, consulantque super hoc parochos suos, ut instructiores evadant.

VIII.

Omnes autem præceptores, sive publici, sive privati, catechismum, sive doctrinam Christianam, ea forma duntaxat, quæ ab ordinario loci sibi præscribetur, juventutem docere, lectiones prævia oratione incipere, itemque finire, & singulis dominicis & festis solennibus discipulos ad ecclesiam, pro officiis divinis & concionibus verbi Dei audiendis, deducere teneantur, iisque diebus solum de catechismo, & materia pia & devota lectiones habituri.

IX.

Cautum sit vehementer omnibus, ne discipulis prælegant, vel eosdem legere patiantur libros, ex quibus tum perversam doctrinam, tum morum corruptionem haurire possint: sed omnia pura, tersa, & ad indicem concilii Tridentini perpurgata & concinnata exponantur. Qui secus fecisse aut facere ausi fuerint, ut juventutis temeratores, gravi pœna afficiantur.

X.

At quod ex parentibus multi reperiantur, quorum cura, & filiorum educandorum ratio ita languescit, ut eos, timore domini postposito, quocumque lubet, divertere sinant: moneant sedulo rectores, seu parochi & concionatores, populum fidelem teneri, ad filios doctrina Christiana imbuendos, ad ecclesiam deducere, ac ne per ecclesiam errent, aut in ea clamores excitent, secum continere, obligari.

XI.

Sed cum id non satis esse, ad continendam in officio juventutem, constet, ob varias peccandi illecebras, quibus facile irretitur tener animus: optimum remedium fore arbitrati sumus, si sancta sancti Caroli vestigia insequentes, in omnibus parochiis, pias cum virorum, tum mulierum sodalitates, quarum munia sint juventutem e publicis locis, ludis, triviis, exquirere, hortari, & ad ecclesiam deducere, doctrina fidei morumque candore imbuendam, institui curaremus. Quare nobis & reverendissimis coepiscopis præcipua cura sit, tales sodalitates ubicumque instituere, statutaque & regulas eisdem tradere, quibus, singulis dominicis & festis diebus, in ecclesia Dei,

Dei, hinc pueri, illinc puellæ, novellæ olivarum A in circuitu mensæ domini consistentes, præeuntibus divisim confratribus & sororibus earumdem sodalitatum, catechismum recitare & ediscere possint, donec accedente parocho seu alio sacerdote, ex catechismo Romano unus aut alter articulus familiariter explicetur: unde divinæ voluntatis major claritas mentibus infundatur.

XII.

Quod autem tortuosus ille serpens, hæreticorum ministerio delatus, in tot vertatur figuras, ut in bibliopolarum officinis latitans, a minus cautis hominibus haud dispici possit & deprehendi, sitque inter verborum, quibus demulcentur hujus sæculi aures, lenocinia, lethale hæresis & impietatis conclusum venenum: curet sollicitis modis episcopus in civitate sua, & oppidis suæ diœcesis, prout salubriter videbitur expedire, unum aut duos in sacra theologia magistros seligere & deputare: quorum munia sint, quosvis libros typis applicandos perlegere, discutere, approbare aut reprobare, ac insuper officinas bibliopolarum visitantes, paleamque a tritico discernentes, quosque libros impressos, hæresim, impietatem ac causas temerandæ plebis redolentes, censere & notare, hinc magistratus potestatis sæcularis invocantes, ad amovendos hujusmodi libros, & ne deinceps securas simplicium mentes perturbent, igni admovendos. Ac ne sit liberum quibuscumque quoslibet libros, hæresim aut impietatem continentes, perlegere & retinere; sed id eis tantum liceat, quibus canonice in scriptis est concessum: cæteris omnibus eosdem, & omnes per indicem expurgatorium concilii Tridentini damnatos libros, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, legere aut retinere prohibemus.

De propaganda fide.

CAPVT II.

CVM cælestis sponsi eloquium dulce sit, & in ore fidelis populi super mel & favum suave, semen vitæ æternæ contritos corde sanans, & alligans contritiones eorum, dispersos in Israel reducens, & super aquam refectionis educans populos, animasque convertens, de stercore denique erigens pauperem, ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat: Sanctissimi D. N. curam in propaganda fide exercitam imitantes, Christianissimi & piissimi regis nostri studium religiosissimum non possumus non vehementer laudare, extollere, & narrare in turribus ejus, quod ad eas regnorum suorum provincias sub hæresis onere gementes varios concionatores verbi Dei præcones emitti curaverit, emissiones certe paradisi.

I.

Vnde nos, quasi ex somno in mediis feri maris fluctibus excitati, decreta ultimi provincialis circa hoc magna cum cura, zelo, & prudentia patrum sancita, nondum executioni demandata considerantes: ne parvuli in nos reclament, temporibus nostris non fuisse, qui panem frangeret eis: reverendissimis coepiscopis provinciæ nostræ edicimus, ut quæ ab eodem super emittendis concionatoribus sunt edicta, exequantur sedulo & perficiant, eoque nomine tot concionatores zelo Dei accensos seligant & assumant, quot pro prudentia necessarios fore judicabunt, ad verbum Dei in iis partibus dissemìnandum, quæ hæreticæ pravitatis pondere pressæ, auxilium & studium suum expectant opportunum, tamdiuque eos in qualibet parte commorari jubeant, quoad nutante, & ruente, vel ex toto, vel ex parte Babel, a pede pauperis conculcetur: eosdem concionatores ad alia demum loca destinando opus euangelistæ præstituros, & ministerium missionis impleturos.

II.

Ac ut iisdem concionatoribus debita ministrentur vitæ stipendia, provideant ordinarii, & procurent ea quæ ab ultimo provinciali cauta sunt, observari, aut ex singulis & quibuscumque suæ diœcesis monasteriis & prioratibus conventualibus, sive simplicibus pinguioribus, maxime ubi viget prava hæresis, & rectores minus sunt ca- B paces, certam proventuum partem & portionem quamdam ad arbitrium suum definiendam, quotannis accipi & detrahi, in hujusmodi concionatorum impensas & justa stipendia convertendam, & impendendam, vocato ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio.

III.

Ne vero difficultas sit in hujusmodi concionatoribus seligendis, ex quolibet ordine, sive sæculari, sive regulari, eligantur & deputentur, qui in omnibus circa hæc munia, episcopis obediant: nec ullus missionibus destinatus provinciam suscipiat, quin prius ab ordinariis locorum officii peragendi facultatem obtineat.

C

De officiis divinis.

CAPVT III.

QVEMADMODVM olim Israelitæ ab benedictionem Dei colligendam, divinum scilicet manna, solem præveniebant: ita viris qui officiis mancipati divinis, cælestis suavitatis dulcedinem sibi, & fidelibus populis conciliare gestiunt benedictionem, in matutinis meditandum in domino; ut invocato omnipotentis auxilio demulceantur populorum corda, & inclinentur ad faciendas justificationes ejus.

I.

Cumque una sit fides mentium, ordoque & D convenientia in omnibus excelsi operibus prælucentes postulent, uno ore etiam, unaque forma, voce & modulatione in divinis laudibus decantandis utamur: nos, ex toto quæ ab ultimo provinciali de divinis officiis recitandis, breviariis & missalibus assumendis sancita sunt, servari decernentes, rituale etiam Romanum Pauli V. Pont. Max. jussu editum & restitutum, in administrandis sacramentis ab omnibus nostræ provinciæ parochis, & aliis sacerdotibus, assumi & exacte custodiri, seclusis & interdictis quibuscumque aliis, præcipimus.

II.

In sacrificiis peragendis, sacerdotes, tanquam angeli, sacris altaribus assistentes, puri sint, mun- E di, & summæ majestati per omnia placentes: ea quæ ab ultimo provinciali decreta sunt, servent religiose, & undiquaque circumspiciant, decretisque seu rubricis, hujusmodi breviariis, missalibus, & rituali præfixis & insertis, inhæreant, memoriæ mandent & custodiant, ne quid incogitanter actum, Deo displicere, sibique officere possit. Sacerdotes autem ex alia diœcesi in civitatem accedentes, in ecclesiis hujusmodi civitatis, etiam religiosorum, absque ordinarii licentia in scriptis obtenta, atque adeo in monialium monasteriis, nisi ex speciali mandato in literis approbationis expresso, ad sacrum faciendum non admit-

admittantur: sintque difficiles ordinarii ad eos sacerdotes admittendos, qui paupertate pressi singulas provincias peragrantes, facile inducuntur ad præscripta canonum transgredienda. A

III.

Nullum autem sacrum privatum, durante solenni publico & parochiali, fieri prohibentes, patrumque ultimi provincialis vestigiis inhærentes, decernimus, vetus illud decretum, quo proposita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis missæ celebratione absit, singulis quibuscumque dominicis denuntiari populo & publicari: ac, ut accuratius observetur, confessarios quoscumque, sive sæculares, sive regulares, scrutari pœnitentes, an huic officio satisfecerint, proposita eisdem gravitate peccati, obligatos esse declaramus: iisdem omnibus & singulis concionatoribus & confessariis præcipientes, ut inter concionandum, & audiendas confessiones, consulendumque privatim, exhortentur & moneant populum missæ parochiali intersit devote, ad verbum Dei & divina officia audienda, & cætera quæ cujuslibet officium pertingunt, ediscenda. Si quis autem concionator, confessarius, aut theologiæ professor, eo temeritatis devenisse reperiatur, ut contra hoc decretum aliquid prædicare, consulere, & docere publice, vel privatim ausus fuerit: eum ipso facto suspensionem, & interdictum incurrere decernimus, nulloque eum in loco provinciæ nostræ, utpote contumacem & sacris canonibus adversantem, ad functiones suas unquam admittendum esse mandamus: eoque fine episcopus, in cujus diœcesi talis patrata fuerit rebellio, hominem audacem ad metropolitanum deferat, cæteros comprovinciales episcopos certiores facturum, ne virum contumacem & sacris canonibus adversarium uspiam recipiant, sed a se abjiciant; quo scilicet periculo suo discat ecclesiasticæ hierarchiæ ordinem haud quaquam esse turbandum. B C

IV.

Grave quamplurimos homines negotia sæcularia, quamvis levissima, tanti facere, ut eorumdem ratione, dominicis diebus & festis solennibus ad audiendum sacrum, nulla sollicitudine nulloque divini numinis metu adduci possint. Moneant igitur parochi omnes & concionatores sæpissime populum iis diebus ad audiendum sacrum sub peccati mortalis pœna teneri & obligari: nullusque sit qui contra docere, prædicare, aut consulere audeat: aut secus, graviter ab ordinariis puniatur.

V.

Ne vero a divinarum meditatione rerum, populus missæ parochiali assistens avertatur, sed eo tendat animus quo virtute euangelii multa salubriter motus est & impulsus: publicationes auctionum, & denuntiationes quascumque quæ ad negotia temporalia pertinent, in ecclesia fieri omnino prohibemus. Liberum sit tamen easdem per officiales sæculares, aut alios, in egressu populi ad januas ecclesiarum fieri, & ita factæ publicationis, quo major fides accedat, actum per parochos, si negotium id exigat, concedi.

VI.

Ac ne deinceps sub specie pietatis in celebratione missarum subrepat avaritia: quibuslibet sacerdotibus, sive ordinis sæcularis, sive regularis, prohibemus, ne pro missis novis celebrandis, patrem & matrem, atque adeo patrinum & matrinam sibi eligant & asciscant; sed potius aurem inclinantes, populumque & domum patris sui obliviscentes, sacris mysteriis & Deo toti vacent & incumbant. A

VII.

Amoveantur tandem (quod tantopere a sacris canonibus cautum) omnia profana a domo Dei, clamores, strepitus, colloquia, deambulationes, comessationes, choreæ, incompta & profana carmina, cantus impudici, theatrales actiones, & omnia ludicra: & cuncti paveant ad sanctuarium Dei. Sed & curam habeant parochi & ecclesiarum superiores, ne mendicantium turba ecclesiam circumiens, devotionem populi & officia divina perturbet: moneantque sedulo populum parochi & concionatores, ita pauperibus in januis ecclesiarum consistentibus succurrat, ut ibi quiescentes egeni, mens demum populi inter orandum integra conservetur.

VIII.

In audiendis autem sacris, ea modestia & corporis compositione consistere fideles, quibus olim primævi Christiani, viri a mulieribus separati, divinis assistebant, optaremus. Sed ne quis sacra altaria contingat & profanet, neve mulieres presbyterorum sedilia nimis audacter occupent, & immodeste sacris intersint, omnino prohibemus: supplicationibus autem, sive processionibus generalibus & ordinariis, antiquam populorum devotionem cura parochorum pervigilans, & concionatorum zelus restituat.

IX.

Quod autem in quibusdam ecclesiis vergit ad profanationem & irreligionem, ut earumdem fornices sivæ caveæ negotiis applicentur sæcularibus & profanis: ne domus Dei, domus negotiationis nuncupetur, talia negotia in iisdem amodo fiant, prohibemus: ac ne quis domum mœnia ecclesiarum pertingentem ædificet, edicimus. Arceantur etiam omnia profana negotia & sæcularis potestatis placita, & actiones forenses, ab ecclesiarum cœmeteriis, ut sacris locis sancte custoditis, habitis, & circumclusis, norint omnes domum Dei sanctitudinem decere. D

X.

De sacris reliquiis.

Dolendum, nostrorum temporum memoria immanitatem hæreticæ pravitatis ita sævisse, ut divina simul & humana conculcans, sacras sanctorum reliquias, misericordiæ Dei erga singulas plebes testimonia, vel igni admoverit, vel alias disjecerit profanandas. Præcipimus igitur, omnes singularum urbium & diœcesum sacras reliquias, quæ ex tanta impietatis sævitia supersunt, semel ab episcopis recognosci, & in libro descriptas (qui in archivia cathedralium asservetur) in singulis ecclesiis, loco conspicuo, bene septo ac decenter præparato, recondi & constitui: e quo, quum pro more solennibus diebus venerationis causa educi, & in altaribus collocari par erit, id cum omni honore & reverentia fieri mandamus. Curent autem episcopi, inter visitandum, ne aliquæ reliquiæ a cujuslibet personis ecclesiasticis, sive sæcularibus, sive regularibus, exponantur, nisi prius a se debite sint approbatæ. Quas vero sine thecis incuriose retineri invenient, easdem in thecis suis, arculis mundis & affabrefactis contineri & asservari, debitoque cum honore a fidelibus haberi procurabunt, universis concionatoribus ea in re præcipientes, ut populum doceant, & ad religiosam reverentiam impellant. E

XI.

ANNO CHRISTI 1624.

XI.

Quod autem ad concilium relatum eſt, quoſdam ſacerdotes privilegii prætextu calices conſecrare, ſacro oleo inungentes: declaramus tales conſecrationes ad epiſcopum dumtaxat pertinere, neque id ulli epiſcopo inferiori licere. Quapropter ne deinceps a quoquam fiat diſtricte prohibemus.

De feſtis.

CAPVT IV.

Ita pronus ad lapſum humanus animus, ut quæ olim a ſanctis patribus in conveniendo populos in unum ſunt introducta, ea jam vice verſa populum in varios diſtrahant exceſſus. Vt igitur dies feſti contemplationi rerum cæleſtium, & illuminandis fidelium animis inſtituti, a populo ſancte cuſtodiantur, neque ullis comeſſationibus, ludis, ebrietatibus, choreis, & aliis exceſſibus profanentur, decretum ultimi provincialis innovantes, præcipimus illud ab omnibus obſervari.

I.

Cumque dierum feſtorum divina officia variis in locis omnino perturbentur, nundinationum & mercatuum cauſa, populuſque in mercaturis exercendis totus verſetur a divinis abſtractus: hinc prohibemus quæcumque emporia, mercatus & nundinationes iiſdem diebus fieri & haberi, ſed in craſtinum vel alium profeſtum diem transferri: quoſcumque magiſtratus, judices & dominos temporales, ſub interminatione divini judicii monentes, ne hujuſmodi nundinationes, fomitē complurium malorum, iiſdem diebus agitari & haberi ſinant. Sed & regem Chriſtianiſſimum rogamus & obſecramus, ut quæ tum a pietate ſua, tum a Chriſtianiſſimorum regum anteceſſorum ſuorum circumſpecta religione edicta in profanatores feſtorum & blaſphematores emanarunt, ea tandem pro gloria Chriſti, ſalutari executioni demandari curet & præcipiat.

II.

Ac ut non ſolum a populo mala amoveamus, ſed bona illi acquirenda demonſtremus: omnibus parochis noſtræ provinciæ, ut diebus feſtis vitam ſanctorum, quorum memoria in benedictione celebratur, hora commodiori ad populum de ſuggeſtu legant, & familiaribus verbis explicent, præcipimus: qua veluti ſacro animæ ferculo plebs fidelis erudita, ſanctorum vitam, & mores utiliter imitetur. Quod ſi parochi in iis obſervandis negligentes fuerint, pœnis ad arbitrium ordinarii ſui coerceantur.

III.

Pias olim ſodalitates inſtitutas, in quibus multi in unum coadunati, operibus Chriſtianæ juſtitiæ vacantes, primævam Chriſtianorum communionem demonſtrabant, priſtino religionis & devotionis fervori reſtitui ſummopere peroptamus. Curent igitur epiſcopi in viſitationibus eccleſiarum parochialium, ea ab iiſdem reſecare, quæ aliena prorſus ab hoc ſancto propoſito conſpiciuntur. Hinc aboleantur omnino choreæ, comeſſationes, ebrietates, ludi, cantica profana, blaſphemiæ, contentiones, diſſidia. Sint omnia pia, modeſta, devota, & quæ redoleant animum, cujus corpus crucis mortificationem pro gloria nominis Ieſu jugiter portet. Aut ſecus interdicantur omnes illæ ſodalitates, & bona earumdem quæcumque, collegiis, ſeminariis, ſive fabricis eccleſiarum, aut aliis piis operibus applicentur. Quæcumque autem ſtatuta habere dignoſcentur, ab ordinario loci expendantur, corrigantur, & approbentur, prout in domino ſalubrius videbitur expedire: nec unquam illa inſtituantur abſque epiſcopi licentia.

IV.

Cum autem ſummæ bonitati placuerit, peculiari quodam modo, ſingulas diœceſes quorumdam ſanctorum pretioſa morte eorumque ſinceræ vitæ exemplo clareſcere: cura ſit epiſcoporum, vocatis ex ſuo clero viris piis & doctis, proprium ſanctorum ſuæ diœceſis officium conſtituere & redigere: ne videlicet aliquid fidelibus plebibus deſit ad præpoſitorum ſuorum memoriam cum fructu recolendam & percolendam.

De ſacramentis.

CAPVT V.

Quoniam de plenitudine Chriſti nos omnes accipimus, & omnia chariſmatum dona, quæ cum illo nobis donavit benedictus Deus in ſæcula, in ſacramentis eccleſiæ ſumma liberalitate a Chriſto domino inſtitutis abunde nobis communicantur, & mirabiles botri cypri ex vineis Engaddi in eiſdem veluti expreſſi ſuavitates inſunduntur: decernimus, omnia quæ ratione ſacramentorum, ab ultimo provinciali magna cum cura ſunt inſtituta, ab omnibus, quibus animarum cura incumbit, ad amuſſim, quod dicitur, obſervanda; & ne quid in eo peccetur, ritus quibus in ſacramentis adminiſtrandis uti par eſt, ex rituali Romano, Pauli V. Pont. Max. juſſu reſtituto, petendos eſſe & adhibendos.

I.

De baptiſmo.

Legantur curioſe regulæ ſeu rubricæ ritualis a ſacerdote baptizante; præcipue vero quæ de ſuſceptoribus & loco baptiſmi conferendi præponuntur: ne aliqui videlicet incaute ad id muneris aſſumantur minus idonei, neve in domibus extra neceſſitatem baptiſma conferatur, ſed regum id & principum filiis duntaxat reſervetur. Neque parochi & concionatores omittant, formam tanti ſacramenti neceſſariam, ſæpius populum, maxime obſtetrices, docere, ut ea in neceſſitate parvulis cum debita materia adhibita, ipſi in Dei filios vere adoptentur.

II.

De confirmatione.

Ne ſacramentum confirmationis, ad augendam Spiritus ſancti gratiam, & in ea confirmandos fideles, ullatenus negligatur: cura ſit parochorum & concionatorum, vim & efficaciam illius populo proponere & explicare, parenteſque & familiarum præcipuos viros & mulieres monere, ut ſtatis diebus filios, famulos, & quaſcumque perſonas ſibi ſubditas, ad eccleſiam deducant ſacro chriſmate inungendas. In pagis vero & vicis dum viſitant epiſcopi, tantum ſacramentum nullus omittat, eaque ratione moneantur fideles nondum confirmati de iis omnibus quæ ad illud digne ſuſcipiendum paranda ſunt: ac præcipue curent ut adulti, vel antea de peccatis confiteantur, vel compuncto animo ſacramentum recipientes, quamprimum ad pœnitentiam accedant; ne quid ſcilicet præpoſtere, inordinate, & ſine fructu fiat.

III.

De eucharistia.

Sæpiſſime fideles ad ſacratiſſimæ euchariſtiæ ſumptionem cum omni devotione & compunctis cordibus accedere peroptamus. Sed ne omittant tempore paſchatis id in propria parochiali præſtare; ſacris canonibus inſiſtentes, ſtatuimus, eo tempore omnes Chriſti fideles, tum ad confeſſionem peccatorum, proprio parocho, aut alii de ejus licentia faciendam, tum ad ſacram euchariſtiam in eadem eccleſia percipiendam teneri & obligari, nulloſque alias præcepto eccleſiæ ſatisfeciſſe, ac proinde in eos, ni reſipiſcant, ab ordinario cenſuris agendum eſſe declaramus. Si qui autem alio ſe transferre pro devotione, aut alia quavis ratione maluerint, accepta prius a parocho licentia, quæ facile concedatur, aut ab ordinario, in domino eccleſiæ ſanctæ obediant, debitam demum atteſtationem proprio parocho, ut ſatisfecerint, exhibituri. Secus, eo modo in eos agatur quo in eos qui nullo modo officio ſuo ſatisfecere. Ac ne quis ignorantia intellectum obducens, nolit intelligere ut bene agat: omnibus parochis & verbi Dei concionatoribus præcipimus, ut initio temporum ſacræ quadrageſimæ, frequenti populo ſæpius hanc confitendi & communicandi obligationem proponant & inculcent vehementer, eoque fine caput, *omnis utriuſque ſexus*, rituali Romano ex condicto eccleſiæ inſertum legant palam & publicent. Qui vero ad confeſſiones audiendas, ſive ſæculares, ſive regulares, in quibuſlibet eccleſiis approbati fuerint, idem pœnitentibus conſulere teneantur: aut ſecus ipſi, vel quicumque aliquid contra prædicare, docere, aut conſulere auſi fuerint, ab ordinariis ſuſpendantur ab officio, & interdicantur: ſciantque, nullo modo in noſtra provincia deinceps ad quamcumque functionem admittendos eſſe.

IV.

Vt autem quantum fieri poteſt debitus honos tanto ſacramento a cunctis fidelibus, dum ad ægrotos defertur ſacro illo viatico muniendos, exhibeatur: moneantur ſæpe fideles, ut pro caritate & pio in Deum affectu ſacramentum auguſtiſſimum comitentur, cernui adorent, auxilium & munimen infirmo implorent, ac demum in eccleſiam uſque religioſe Chriſto famulaturi pergant. Sed curent etiam parochi, ut qui in infirmorum domibus degunt, antequam pignus redemptionis noſtræ eo deferatur, cum cereis accenſis præcedant illud & ſubſequantur. Si qui autem ægroti regularibus confeſſi fuerint, id parocho confeſſarius, vel verbo vel ſcripto ſignificet, quo deinceps ſecurius idem parochus neceſſaria ſacramenta in infirmis ſubminiſtrare poſſit.

V.

Sed in omnibus parochiis piam fidelium ſodalitatem, qua ſalutari veluti modo quamplurimi ad ſanctiſſimum ſacramentum comitandum impellantur, inſtituere, utile, ſanctum, & fructuoſum. Quapropter ſoliciti ſint in hoc epiſcopi, curentque, ut per parochos & concionatores propoſita conceſſæ indulgentiæ gratia, fideles ad id ſalubriter alliciantur: cætera quæ ab ultimo provinciali præſcripta, & quæ rituali Romano præfixa, rite obſervari decernentes.

VI.

De pœnitentia.

De pœnitentia ſervetur decretum ultimi provincialis. Ac præterea cum ad nos relatum ſit, plures ſacerdotes ſæculares & regulares, indulta ſæpe obtinere, ut confeſſiones audiant, & hæreſi, irregularitatibus, & aliis caſibus ſanctæ ſedi reſervatis, abſolvant, eaque poteſtate utantur ſine licentia ordinariorum; ac etiam non deeſſe, qui eo ſolo nomine quod ſint parochi eccleſiarum primitivi, præpoſiti etiam cathedralium, aut collegiatarum, ſacramenta adminiſtrare præſumunt: prohibemus, ne quis virtute cujuſlibet indulti, (exceptis indultis pœnitentiariæ ſecretis) aut cujuſvis tituli primitivi parochi, præpoſiti, aut alterius qualitatis prætextu, quælibet ſacramenta adminiſtrare poſſit, abſque prævia approbatione ordinarii, & licentia obtenta: ſecus, contravenientes omnes interdicto feriantur.

VII.

Ac ne quis defectu poteſtatis ſacramentis abutatur, & impune ferat, conſtitutionem felicis recordationis Gregorii XV. quæ incipit, Inſcrutabili Dei providentia, in concilio publice lectam, & receptam ubique locorum noſtræ provinciæ, publicari, recipi, obſervari, & ſecundum eam a nobis & coepiſcopis comprovincialibus, officialibus, judicibuſque eccleſiaſticis judicari decernimus.

VIII.

Moneant parochi & concionatores frequenter fideles, ut pro percipiendo ſalutari pœnitentiæ fructu ad eam cum humilitate animi & corporis demiſſione accedant. Ideoque quoſvis nobiles & milites armis præcinctos accedentes, niſi depoſitis prius armis, non admittant: mulieres autem vano cultu ornatas, fucatas, ac pulvere pigmentario conſperſas, graviter reprehendant, & ut pœnitentis Magdalenæ veſtigia legant, & fracto veluti alabaſtro caput Chriſti in pauperibus, & pedes odoribus vitæ æternæ perfundant, & velo capita ex apoſtoli præcepto obumbrent, præcipue hortentur.

IX.

Cumque experientia ſit compertum plures egenos in eccleſiarum januis ad emendicandam ſtipem conſiſtentes, nec ad ſacramentum pœnitentiæ, nec ad ſacram communionem unquam accedere: cura ſit epiſcoporum, eos circa feſtum paſchatis cogere, & animas pauperum participatione ſacramentorum ſalvas facere.

X.

Vtque pœnitentibus debita ſolatia, & neceſſaria adhibeantur fomenta, in omnibus eccleſiis cathedralibus, primo a publicatione concilii ſaltem trimeſtri, pœnitentiarius ſacerdos quacumque ratione conſtituatur & deputetur, provideatque epiſcopus ne tam ſalutare animabus remedium in eccleſia ſua diutius deſideretur. Conſtitutus autem pœnitentiarius, ſtatis horis in iiſdem eccleſiis, in tribunali ſuo loco aperto & patenti conſtituto & erecto, reperiatur, qui dum confeſſionibus audiendis operam ſuam collocat, ſi tamen ex canonicis ſit electus, præſens in choro cenſeatur.

XI.

Sed etiam edicimus ut quarumcumque eccleſiarum locis patentibus, non in capellis aut angulis, confeſſionalia collocentur: nunquam vero in ſacriſtiis, laicorum confeſſiones audiantur. Provideat etiam epiſcopus, eccleſiarum habita ratione, ne audiendarum confeſſionum tempora in noctem protrahant confeſſarii, neve ante auroram præveniant.

XII.

De extrema unctione.

Neque omittatur extremæ unctionis sacramentum, ad præscriptum ultimi provincialis & ritualis Romani, tempore opportuno ægrotis conferri: invigilentque præcipue rectores, ut proposito sacramenti fructu illud summopere exoptent infirmi.

De ordine.

CAPUT VI.

QUANTA sit in eligendis ecclesiæ Dei sacerdotibus & ministris adhibenda cura & sollicitudo, cum ex optima gubernandæ domus ratione dignoscitur, cujus si fundamentum nutet, totum ædificium ruat necesse est; tum ex apostoli verbis eas virtutes clero attribuentis, quæ ad angelicam pene accedunt puritatem, facile comprobatur. Et quidem si onus angelicis humeris formidandum plane discutiatur, sacerdotem Dei ex millibus seligendum esse comperiemus. Unde nos, quorum opus, opus Dei promovere, & ecclesiæ providere, tales sacerdotes a nobis seligendos esse judicamus, qui tumentem plagam peccatorum circumligare noscentes, & oleo fovere misericordiæ, nocentibus animabus succurrere possint, & e vinea domini revulsis spinis solliciti agricolæ fructus referre in tempore suo. Præter ea igitur ab ultimo provinciali ex sacris canonibus & decretis sancita, quæ, ut alia omnia servari exacte mandamus: hæc ex iisdem assumentes, omni virtutum genere splendescere clerum peroptantes, decernimus.

I.

Ac ut ab initiis exordientes, quascumque prius personas ineptas, & a sacris alienas secludamus, hinc ad singulos gradus progressuri, declaramus: imprimis, quoscumque chrismatis sacramento non confirmatos, rudes & ignaros, criminosos, solenniter pœnitentes, neophytos, ebrietati & gulæ deditos, impudicos, lapsos post ordinem susceptum, perjuros, usurarios manifestos, infames, ratiociniis obligatos, servos, corpore vitiatos, insigniter deformes, illegitime natos, peregrinos & ignotos, bigamos, irregulares, quovis modo suspensos, interdictos, excommunicatos, amentes, morbo caduco laborantes, energumenos, ab ordinationibus cleri longe arcendos, salva tamen episcoporum potestate in casibus a jure permissis dispensandi.

II.

In nulla re profecto magis elaborant hujus sæculi homines, quam ut filii præcipue deformes, & ad negotia sæcularia inepti, in sortem domini assumantur, ad beneficia certe non ad officia ecclesiastica quacumque ratione, cum eos non vocet dominus, promovendi; unde omni capite languido, & omni corde mœrenti, cætera membra rigent ecclesiæ Dei. Ut igitur vocatio votis respondeat, probata prius & ex petitione parochorum confirmata necessitate ecclesiæ, & utilitate: quicumque ad primam tonsuram eligi petunt, ejus sint ætatis, in qua quid agant, & quam viam sibi aperiant, plene dignoscere possint, oportet. Cumque ea sit quæ circa duodecimum annum versatur, statuimus nullum deinceps ad primam tonsuram admitti debere, quin duodecimum suæ ætatis annum attigerit: de qua, ac etiam de vita, moribus, conversatione, rudimentis fidei studiose memoriæ commissis, legitimis parentibus, propensione denique ad vitam ecclesiasticam, debitam a parocho & præceptoribus scholæ attestationem afferre teneatur, & ne levitate ductus funes sibi putet casuros in præclaris, ejus animum tentari. Ideoque certæ cuidam ecclesiæ adscribi, ut in ea, diebus dominicis & festis solennibus saltem, habitum clericalem gestet, & sacerdotibus ministret, præcipimus. De quibus cum ab eodem attestatio relata fuerit ordinationum tempore, ad tonsuram demum, si alias idoneus repertus fuerit, promoveri possit. Ita vero promotus, certæ statim ecclesiæ inserviturus ab episcopo ordinante addicatur, gestet quotidie habitum clericalem, sacerdotibus pareat ad nutum, obedientiam præstet, humilitatem præ se ferat, & ritus ecclesiasticos discat. Sin vero habitum clericalem ponat, ecclesiæ designatæ non inserviat, & frequenter in ea sacramenta non sumat: privilegiis clericatus sui privari, ac de cætero inhabilem, tum ad beneficia ecclesiastica, tum ad ordines suscipiendos, censemus.

Ad minores.

III.

Prudenter admodum & divinitus factum, ut per tot gradus ad sacerdotium ascenderent ecclesiæ ministri; in quibus si punctuatim servatis temporum interstitiis consisterent promoti, exercitiis ordinum proxime susceptorum sedulo vacantes: angelicæ profecto vitæ viros ecclesiasticos haberemus. Ad minores igitur promoveri cupientes, præter notitiam linguæ Latinæ, quam saltem callere debent, ac testimonium a parocho & magistro scholæ, de vita, moribus & conversatione, hæc etiam præstitisse fidem faciant: scilicet in tradenda doctrina Christiana in ecclesiis quibus adscripti fuerunt, parochos juvisse, habitum clericalem gestasse, ecclesiæ animo inservisse, nitori & purgationi earumdem vacasse, altaria concinnasse, obedientiam & humilitatem exhibuisse, frequenter ad communionem corporis domini pie accessisse. Ac ut non ficte, sed vere animus formetur ecclesiasticus, & quam bonum sit homini portare jugum ab adolescentia, cognoscatur: optaremus sane ab uno ad alium minorem ordinem interstitia a sacris canonibus præscripta servari, & quemlibet functiones proprii ordinis anno interstitiorum labente exercere, ne vanæ & otiosæ in ecclesia Dei hujusmodi functiones ab hæreticis traducerentur. Sed id reverendissimorum episcoporum judicio, qui pro prudentia & pastorali sua sollicitudine, reique, & personarum exigentia, iis viis incendere norunt, quibus ecclesiis suis optime consulatur, servari volumus.

IV.

De subdiaconatu.

Circa eos qui ad majores ordines erunt assumendi, cum semel arctam viam ingressi ab ea minime resilire possint, omnisque pœnitentia sera sit eis & inutilis: est cur major cautio in iis deligendis adhibeatur. Qui minorum igitur officiis rite functi, ad subdiaconatum promoveri anhelant: hæc prius apud se attente circumspiciant, scrutenturque semetipsos, maxime conducit. Sint enim probis & legitimis parentibus orti, titulo sufficienti ad vitam honeste sustentandam, vel ecclesiastico vel patrimonii, valoris, habita ratione annonæ nostræ provinciæ, centum viginti librarum argenti ad minus annui reditus, muniti:

sint

Anno Christi 1624.

sint continentes, puri, casti, a conversatione mulierum omnino alieni, sobrii, in lectione interpretum sacrorum evangeliorum versati, norintque sufficienter psallere: studiis vacaverint, pietati, orationi, servaverintque interstitia a susceptione minorum ordinum oportet, nisi pro officio ecclesiæ impendendo aliter, episcopo videatur. Nec id satis. Cum enim non pauci quæ sua sunt, potius quam quæ Iesu Christi, quærentes, fictis attestationibus & ementito titulo, fæces postea ecclesiæ & onus accedant: ne quid in iisdem promovendis latentis vitii fuco & mendacio contegatur, edicto publico denuntiationes in ipsis missarum solenniis ecclesiæ parochialis ex qua orti fuerint, vel in qua diutius conversati, morum qualitates patefecerint, fieri præcipimus: quibus denunciationibus palam fiat omnibus ejusdem loci parochianis, quinam ex eadem parochia ad sacrum subdiaconatus ordinem brevi sunt promovendi; ac proinde quibuscumque præcipiatur sub excommunicationis pœna, ut de promovendorum legitimis parentibus, ætate, vita, religione, pietate, conversatione, continentia, sobrietate, abstinentia, perseverantia, propensione ad vitam ecclesiasticam, cæterisque virtutibus, valore denique tituli sufficientis ad vitam, sive ecclesiastici, sive patrimonii, ad summam centum viginti librarum argenti ad minus ascendentis, aut e contra, gloriam Deo dantes, veritatem proferant & revelent, edicimus. De quibus omnibus parochus fideliter inquirat, testesque ipsemet sibi eligat audiendos, pulsis eis & reprobatis qui a promovendo producti, veritatem minus forsan referrent. Quæ omnia si fideliter relata plene promovendis suffragentur, examini tamen subjecti, capaces, idonei utilesque ecclesiæ, judicentur. Et ne quid adhuc temere suscipiatur, sed deducat eos spiritus domini per semitas justitiæ, exercitiis spiritualibus octo dierum vacare, generali peccatorum confessione animam perpurgare eosdem exhortamur & monemus: & sic demum sperantes se, Deo auctore, continere posse, temporibus sacræ ordinationis, ad ordinem promoveri peroptamus: alias, vel si in uno deficiant, pati repulsam. Promotos autem certæ statim ecclesiæ, officiis subdiaconatus ordinis functuros, & alia officia ecclesiastica præstituros, adscribi & addici, in qua singulis dominicis & festis diebus solennibus corpori & sanguini D. Iesu communicent, jubemus. Quod si quis relicto loco ad alias ecclesias circumcursare reperiatur, & officia injuncta minus exequi, interdicti pœna feriatur, & ad subsequentes ordines non ascendat. Ut autem certa habeatur ratio tituli, ad quem ordinati fuerint subdiaconi, nullaque fraus intercedat, literas ejusdem tituli, sive ecclesiastici pacifice possessi, sive patrimonii sufficientis, coram officialibus, seu judicibus ecclesiasticis ordinariorum, aut etiam eorum secretariis, exhiberi, examinari, debiteque probari, & regesto curiæ ecclesiasticæ, sive cancellariæ eorumdem ordinariorum inseri, & hujusmodi exhibitionis, examinationis, probationis & receptionis, actum in dorso literarum præfati tituli describi, apponi, & per officiales, judices ecclesiasticos, seu secretarios, subscribi, sigilloque ordinarii muniri præcipimus; alioquin secus, omnes promovendos ad subdiaconatum, decernimus repellendos, ni statim episcopus ordinans, beneficium eisdem conferre sit paratus. Regulares autem quicumque, sine literis superiorum suorum, quibus constet eos vota religionis emisisse, non ordinentur. Promoti vero, si quando ab hujusmodi superioribus pro criminis exigentia puniri conveniat, & urgeat necessitas: ne possint tamen habitu religionis privari, itaut extra monasteria in contemptum ecclesiæ dejiciantur mendicaturi, sed intra eorumdem monasteriorum septa detineri, puniri, & sustentari: & ad id prædicti superiores per ordinarios compellantur.

V.

De diaconis.

Quo propius accedunt ministri ecclesiæ ad tremenda mysteria pertractanda, eo ferventius muneribus suis defungi oportet eos qui a sacro gradu subdiaconi ad onus diaconii cupiunt pertransire. An igitur caste, continenter, modeste annum a promotione ad subdiaconatum exegerint, progressus cum in literis tum in pietate fecerint, præcipue vero sacra pœnitentia sordes animæ sæpius eluerint, ad sacram communionem accesserint, in docenda doctrina Christiana parochos juverint, inquiri præcipimus. Ideoque de iis omnibus denunciationes, ita ac de promovendis ad subdiaconatum, fieri in ecclesia decernimus. De quibus cum testimonia valida, & a parocho & a præceptoribus scholæ excepta, relata fuerint, promovendi ipsi examinati, capaces, idonei reperti, virtutibus & scientia, consurgentes promoveantur: & promoti, ecclesiæ certæ addicantur, ad aliam pro libito non transituri, sed ejusdem ecclesiæ officiis divinis vacent, ministrent, communicent diebus dominicis & festis solennibus, munia diaconi & vitæ ecclesiasticæ puritatem semper præ se ferentes, & in cunctis parochis, & ecclesiarum superioribus, circa sibi injuncta munia, obedientes.

VI.

De presbyteris.

Quia vero presbyter, ex nomine ipso, iis virtutibus ornatus incedere debet, quibus prælucentibus populus fidelis puris moribus incanescere, & vivificatus spiritu, caritate incalescere videatur: summa diligentia uti decet, quo deligendus sacerdos totus Deo consecretur. Itaque diaconii exercitationibus rite peractis, renovari in ecclesia denunciationes super vita, moribus, castitate, continentia, sobrietate, conversatione, studio, aptitudine ad sacra, caritate, animi moderatione, humilitate & obedientia promovendi, præcipimus. De quibus allata & probata parochorum & præceptorum scholæ testificatione, examini subjectus periculum faciat, & experientia se tales progressus in scientia sanctorum, & conscientiarum pie & salubriter dirigendarum fecisse commonstret, quales ad populum docendum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, & sacramenta administranda, sufficiant. Ac ut subsequens zelus priori respondeat, exuatque promovendus veterem hominem cum actibus suis, in anteriora se extendens, sintque illi oculi ante & retro ad munia sacerdotis debite peragenda: admissus vacet exercitiis spiritualibus octo dierum, conscientiam discutiat, & mundatam impleri superna postulet gratia, enixe monemus: quo tandem promotus, ita pietate ac castis moribus conspicuus, bonorum morum forma, evadens, ad optima quæque motu suo populum impellat: neque ei qui ad titulum patrimonii promotus fuerit, liceat pro voluntate ad diversas ecclesias divertere, sed certa & stata eidem attribuatur

ANNO CHRISTI 1614.

attribuatur, seu indicetur, in ea officiis vacaturo divinis, & singulis dominicis & diebus festis solennibus saltem celebraturo: secus, ad beneficia ecclesiastica obtinenda pro occasione nunquam assumendus. Qui vero ad titulum beneficii promotus existit, suæ ecclesiæ pensum reddere debitis juris remediis compellatur. Aut si beneficio residentiam præstare nulla eum ratio obligat, nec residere velit, alii ecclesiæ ab ordinario suo sit adscriptus, cui ut alii sacerdotes, interesse, & in ea sacra facere perseveret.

VII.

Quoniam autem ea quæ superius pro ordinibus recte suscipiendis sancita sunt, sine stato & certo ordine fieri nequeunt: sacris canonibus insistentes, statuimus, omnes ad majores ordines promovendos, per mensem, ante sacrarum ordinationum tempora, in urbem ab ordinario edicto publico, ad valvas ecclesiæ fixo, & per parochos urbis publicando, vocandos esse, ut de qualitatibus requisitis denuntiationes in ecclesia, & inquisitiones, ac attestationes per parochos locorum fieri ad se quamprimum transmittendas, decernat, possitque interim animum promovendorum ita scrutari, eosque hortari & monere, exercitiis spiritualibus, & animæ generali confessione perpurgandæ incumbant: ut nemini cito manum imposuisse censeatur. Monere autem populum fidelem tempore ordinationis sacræ, omnipotenti Deo supplicet, ut episcoporum mentes spiritus sui afflatu illuminet, & ad ecclesiæ ministros digne seligendos, & rite promovendos impellat, cura sit penes parochos ecclesiarum & concionatores.

VIII.

Quod autem ordinatis in ipsa eorum ordinatione multum proderit, & meminisse juvabit, se quasi intra cælestes choros fuisse constitutos, ut hinc ad eam aspirent puritatem, quæ a ministris ecclesiæ Dei expectatur: præcipimus, ordinationes sacras, in ecclesia cathedrali, idque ad majus altare, vocatis præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, publice celebrandas esse. Si vero alio in loco easdem celebrari contigerit, id semper in digniori ecclesia, & præsente clero illius loci fieri mandamus.

De dimissoriis literis.

IX.

Graviter officiunt rectæ ministrorum ecclesiæ ordinationi, facultates de promovendo a quocumque. Quare, ut probe norit episcopus subditorum suorum mores, per semetipsum ordines conferre teneatur, nisi ægritudine, aut alia justa causa impediatur: qua subsistente, subditos suos aliter quam jam probatos, examinatos, & de quorum probitate, moribus & conversatione per denuntiationes in ecclesia factas sibi constet, ad alium viciniorem, seu alios certos, non ad quemcumque, dimittat, causam in literis exprimendo, cur a se non potuerint ordinari, neque ad plures ordines sacros suscipiendos, sed ad unum dumtaxat: quo suscepto vel temporibus ordinationum a die facultatis concessæ proxime sequentibus lapsis, quascumque facultatis literas nullas esse, & omni virtute carere declaramus.

X.

Quia vero quamplurimi ob incapacitatem & pravam vitam ab ordinariis suis repulsam passi, facultates de promovendo a quocumque obtinentes, seu habere prætendentes, sine commendatione & licentia ordinariorũ suorum, contra sacros canones sæpissime promoventur: nullus deinceps a quo-

A quam episcopo, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus promoveatur, nisi ejus probitas ac mores, ordinarii sui testimonio commendentur: si secus fiat, ordinans, a collatione ordinum, per annum juxta sacri concilii Tridentini decretum, & ordinatus a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

XI.

Cumque honestius ac tutius sit subjecto, debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem: ei cujus ascensus ad sacros ordines a suo prælato, ex quacumque causa, etiam ob occultum B crimen quomodo libet extra judicialiter fuerit interdictus, aut qui a suis ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.

XII.

Sed neque liceat capitulis ecclesiarum, aut aliis quibuscumque in jurisdictione episcopi, loco capituli, sede vacante succedentibus, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reverendas, ut aliqui vocant, tam C ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficii ecclesiastici recepti, sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, capitulum contraveniens ecclesiastico subjaceat interdicto: alii autem loco capituli existentes ab officio & beneficio per annum sint ipso jure suspensi: sic ordinati vero si in minoribus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant; in majoribus vero ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso jure suspensi. Abbates etiam & alii exempti, aut collegia vel capitula quæcumque D etiam cathedralium, literas dimissorias aliquibus clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinẽtur, concedere non possint: sed horum omnium ordinatio servatis omnibus a sacro Tridentino decretis ad episcopos, intra quorum fines existunt, pertineat, non obstantibus quibuscumque privilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Unde superioribus monasteriorum, in quibus religiosi fixam & firmam commorandi sedem habent, prohibemus ne literas dimissorias religiosis suis, ut a quocumque ordinentur, concedant, sed a suo pontifice aut ab alio de ejus licentia ordinandos esse dumtaxat decernimus: eos vero qui pro instituto ad varia domicilia certis temporum intervallis transferuntur, cum literis provincialium suorum de voto religionis emisso fidem facientibus ab or- E dinario loci, in quo pro tempore degunt, admitti tantum præcipimus: ab aliis numquam nisi attestatione præhabita, a pontifice loci seu vicario generali obtenta, qua cur apud se nequiverint ordinari, perhibeatur. Omnes autem literas ordinis proxime suscepti ordinanti episcopo exhibere, aut alias de eodem suscepto fidem facere teneantur.

De matrimonio.

CAPUT VII.

Cum sacramenti matrimonii canonice contrahendi ratio a sacris canonibus & pa-

MMmmm trum

trum decretis tradita plene & sancita reperiatur, neque tamen in ea ubique locorum provinciæ nostræ, magna cum animarum strage, omnino observetur: turbantibus filiis Belial, spiritu carnis suæ inflatis, qui eo temeritatis devenere, ut spretis quibuslibet sententiis & censuris ecclesiasticis, quod ab hæresi & impietate haud longe abscedit, in perpetuo concubinatu vitam transigant: placuit nobis eadem quæ a sanctis canonibus & sacrorum conciliorum decretis, de hac re sunt constituta, innovare, ac insuper ea decernere, quæ ad eorum exactam observationem plurimum roboris habere dignoscuntur.

I.

Periclitatur admodum fides contrahentium, si unus conjugum hæresi infectus & pertinaciter in ea perseverans: alter, non sine peccato & irreverentia sanctæ matris ecclesiæ, cogatur jugum trahere ærumnosum. Nam (quod ait apostolus) quæ societas luci ad tenebras? Cumque eo modo longe lateque serpat & propagetur hæreticæ pravitatis soboles, fidelesque a recta liberorum educatione avertantur, toties que reclamet scriptura sacra, ne cum alienigenis jugum ducant, & experientia sit compertum, ut olim Israelitas a veri Dei cultu, sicut etiam ex catholicis non paucos talibus matrimoniis a fide orthodoxa defecisse: nos attenta mente perpendentes verba in concilio Agathensi quondam prolata, non oportere cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias eis dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros & catholicos: taliaque matrimonia patres ultimi concilii provincialis Burdigalensis abhorruisse, & parentes saluti filiorum minus consulentes, ne eosdem ad hæc inducerent contrahenda, monuisse: ea pro temporum ratione decernenda suscepimus, quæ tanto malo utcumque succurrere queunt. Prohibemus igitur quibuscumque sacerdotibus, sive sint ordinis sæcularis, sive regularis, ne quoscumque quomodolibet ad sacramentum matrimonii admittant, quorum alter hæresim profiteri comprobatur, sed ambo, sanctæ Romanæ ecclesiæ fidem profitentes volumus esse, & ejusdem assertores, quique Deo adhærentes ad prolem in timore domini educandam magni sacramenti beneficio unus spiritus effici possint. Alioqui præfatos omnes sacerdotes quoscumque, sæculares vel regulares, beneficia obtinentes, suspensos esse ipso facto, tam a suis ordinibus quam beneficiis, declaramus, eaque ratione hujusmodi beneficiorum fructus fabricæ ecclesiarum eorumdem per ordinarium applicandos & addicendos, decernimus: non beneficiatos autem sæculares vel regulares, non obstantibus quibuscumque privilegiis in contrarium allatis, ipso facto ab ordinum suorum functionibus tandiu suspensos esse quo ad ordinariis ipsis salubriter in domino videbitur expedire.

II.

Quasi peccatum ariolandi, non obedire, proclamat scriptura. Vnde nos non satis ponderari posse censemus, quorumdam hominum temeritatem & inobedientiam, qui libertate sensus carnis suæ ducti, postposita etiam persæpe parentum voluntate: coram vagis & ignotis sacerdotibus cujuslibet ordinis matrimonia audent clandestine contrahere; ac quod mensuram implet sceleris, spretis quibuscumque ecclesiæ matris monitionibus & censuris, in iisdem matrimoniis sic contractis, hoc est in continuo concubinatu, vitam degere perseverant. Præcipimus igitur omnibus parochis, & verbi Dei concionatoribus, nostræ provinciæ, sæpe inter concionandum populum doceant, quam grave peccatum committant, qui clandestine contrahunt: eumque moneant & commoveant frequenter, matrimonia ita contracta, ab ecclesia damnata esse penitus, & nulla, meritoque aliquando adulteria, sæpissime concubinatus nominari posse: denique arguant, obsecrent, importune, opportune, in omni patientia & doctrina, interminationemque divini judicii ostendant, quo tanti sceleris gravitate concepta, ab hujusmodi matrimoniis fideles tandem abhorrescant. Et ne lenitate pœnæ scelus intumescat, quicumque deinceps sacerdos sæcularis, aut regularis beneficiarius, tabulis matrimoniis clandestinis interfuisse convincetur, privationis omnium & quorumcumque beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda, pœnas ipso facto incurrat. Non promotus autem ad beneficia, sive sit sæcularis, sive regularis, nunquam in quibuscumque provinciæ nostræ diœcesibus ordinum suorum officiis fungi possit, donec pœnitentia exacte peracta, judicio ordinarii sui pristinis ordinum suorum functionibus restituatur.

III.

Sed ut omnis matrimoniis clandestine contrahendis occludatur aditus: cum ad nos & concilium relatum sit, in quibusdam ecclesiis religiosorum sancti Ioannis Ierosolymitani hanc consuetudinem, seu potius corruptelam, vigere, cujus prætextu, quodam veluti privilegio, dictarum ecclesiarum sacerdotes freti, quaslibet personas undequaque ad se accedentes, nullis etiam præhabitis matrimonii denuntiationibus, & absque sive ordinarii, sive proprii parochi licentia, admittant: omnibus vicariis perpetuis, aliisque sacerdotibus ad divina officia & sacramenta administranda in hujusmodi ecclesiis autoritate ordinarii institutis & approbatis, aut aliis quibuscumque cujuslibet ordinis sæcularis aut regularis, ibidem introductis, vel libere ad id se quomodolibet introducentibus, vel denique cæteris omnibus ecclesias, sacella, oratoria ad hæc matrimonia celebranda concedentibus, sub iisdem pœnis, privationis omnium beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia, & suspensionis ab officio, ipso facto incurrendis, prohibemus ne in iisdem ecclesiis, præter eas personas quæ sunt suæ parochiæ, quaslibet alias, cujusvis sint dignitatis & conditionis, absque licentia proprii parochi, aut ordinarii, in scriptis concessa, ad sacramentum matrimonii contrahendum in posterum admittant: non beneficiatos autem, cujusvis sint ordinis, tandiu manere suspensos decernimus, quamdiu ipsorum sic contrahentium ordinario conducere videbitur: neque ullo se privilegii aut consuetudinis prætextu, quo minus, etiam remota omni appellatione, canonice plectantur, tutos esse putent. Quod decretum ad capellas, sacella, monasteria & oratoria intra cujuslibet parochiæ fines constituta, extendi debere declaramus: in quibus capellis, sacellis, monasteriis & oratoriis, matrimonia contrahi & benedici, absque speciali ordinarii mandato, inhibemus: alias prædictas capellas, sacella, monasteria & oratoria, interdicto subjicienda mandamus.

IV.

Ita matrimonii sacramento debite constituendo necessarius est contrahentium expressus consensus, ut absque eo, nullo pacto consistere queat. Quare ut libertati contrahentium consulatur, neque

ANNO CHRISTI 1624.

A que posthac tales personæ, per vim & metum matrimonio jungantur, quæ ab invicem abhorrentes, spinosam, morum contrarietate, vitam ducere compellantur: hæc ex sacris canonibus & decretis decernimus, inter raptorem & raptam quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta a raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac illi consilium, auxilium & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati: &, si clerici fuerint, de proprio decidant gradu. Quia vero ita plerumque temporalium dominorum mentis oculos terreni affe- B ctus atque cupiditates excæcant, ut viros & mulieres sub eorum jurisdictione degentes minis & pœnis adigant, cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini illis præscripserint: cum maxime nefarium sit matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci, a quibus protectio expectatur: præcipimus omnibus cujuscumque gradus dignitatis & conditionis existant, sub anathematis pœna quam ipso facto incurrant, ne quovis modo, directe vel indirecte, subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominus libere matrimonia contrahant: omnibus vero parochis, cæterisque sacerdotibus quibuscumque, ad sacramenta administranda ascitis, sive sæcularibus, sive regularibus, interdicimus ne reclamantibus parentibus filios & filias familias ad sacramentum matrimo- C nii contrahendum admittant; sed prius ipsi parochi & sacerdotes hujusmodi antequam ultra procedant, ordinarium suum consulere, & ab eo definita servare, præcipimus. Nec ipsos parentes verborum apostoli immemores esse volumus, quibus patres hortatur, ne ad iracundiam provocent filios suos: sed eos potius ea prudentia & lenitate pertractent, quibus ingenui homines liberum exerant, & plenum eliciant consensum. Ut autem omnis occasio minuendæ contrahentium libertatis prorsus abscindatur, omnes & quoscumque potestatis sæcularis judices exhortamur in domino, vehementerque monemus, ne pro punitione criminum justitiæ reddendæ incumbentes, libertatem hujusmodi hominum a se aliquoties opportune detentorum, in D contrahendo matrimonio, ullo pacto imminuant, sed eam ut omnino ad sacramentum matrimonii necessariam considerantes, servent illis & custodiant integram & illibatam, ac quam sit justum quæ sunt Dei, Deo, & ecclesiæ sanctæ matri reddere dignoscentes, qualescumque lites & dissidia ad causas matrimoniales mere pertinentia, etiamsi alias litigantes in delicto flagranti interceptos pœna maneat, ea quamprimum ad judices ecclesiasticos remittant dijudicanda, donec re ab ecclesia canonice discussa & decisa, quæ sui sunt muneris tunc legitime exequantur.

V.

E Abolenda sane perversa illa ac superstitiosa quorumdam opinio, mense scilicet Maio uxorem non ducendi, quasi aliquid ex eo mali omnibus emanans fidelitati contrahentium, ac prosperitati nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus parochis sæpe instruatur, ut in superstitiosis illis magis fidem haud quaquam adhibeat, sed præter ea tempora, in quibus ex præscripto ecclesiæ a celebratione nuptiarum abstinetur, nullum esse quo ipsæ jure & canonice celebrari prohibeantur. Ac præterea iisdem fidelibus declaretur, diem festum S. Iosephi in sacra quadragesima semper observatum ejusdem esse rationis ac sunt cæteri quadragesimæ dies, ideoque nulli licere in eo matrimonium celebrare, cum præsertim iis temporibus, fideles orationibus instare, purgandis & curandis animabus incumbere ecclesia mater procuret.

VI.

Ceterum cum ex præscripto sacri concilii Tridentini, episcoporum sit, ea quæ ad celebritatem matrimoniorum rite peragendam pertinent, præscribere, scilicet, ut ea qua decet modestia & honestate fiant: universis parochis & aliis sacerdotibus præcipimus, ne alio in loco quam in ecclesia ad contrahendum per verba de futuro, quoscumque fideles recipiant, nisi alias id ab ordinario fructuose sibi concedatur, sed curent sollicite, ut futurorum conjugum mens & cogitatio in acquirenda divina gratia, tota versetur. Ac ut perfidæ quorumdam erronum concupiscentiæ occurratur, qui relicta priore uxore ad aliam variis in locis seducendam potius quam ducendam accedunt, cum eadem in adulterio victuri: ne deinceps ullas personas alterius diœcesis ad præstandum consensum de futuro admittant ipsi parochi, quin prius sibi valida attestatione per ordinarios extraneorum hujusmodi concessa, & ab ordinario in cujus diœcesi matrimonium est contrahendum, probata, canonice constet, tales contrahere volentes, liberos esse & solutos, nulloque matrimonio junctos: secus, gravi pœna contravenientes parochos & sacerdotes affici mandamus. Cætera autem quæ de matrimonio pie & fructuose contrahendo sancita sunt, tum ab ultimo concilio provinciali, tum a felicis recordationis Paulo V. divina providentia papa, in rituali Romano ejusdem jussu edito, omnino servanda decernimus.

De concubinariis.

VII.

Deturpat & imminuit vehementer candorem bonorum morum & sanctimoniam matrimoniorum, fœdum concubinatus scelus: eoque periculosius grassatur, quo remissa jam disciplinæ ecclesiasticæ severitate posuerit in cælum os suum, donec dejiciat illud omnipotens, & impietatis imaginem in civitate sua confringat. Quocirca nos in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam adversus Deum se extollentem, sacris canonibus innixi, grave peccatum, homines solutos concubinas habere, gravissimum vero & in magni sacramenti matrimonii singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere & retinere, considerantes: ut huic tanto malo opportunis juris remediis provideamus: statuimus, hujusmodi concubinarios, tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis & conditionis existant, si, postquam a suo ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absolvantur donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinatu per annum censuris neglectis permanserint, contra eos ab ordinario severe, pro qualitate criminis, procedatur. Mulieres, sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris, seu concubinariis publice vivunt, si ter admonitæ non paruerint, ab ordinariis locorum ab ecclesia arceantur, & ad instantiam eorumdem ordinariorum, ut hujusmodi mulieres graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœcesim ejiciantur, potestas sæcularis procuret: aliis pœnis contra adulteros concubinarios inflictis suo robore permanentibus.

De episcopis.

CAPUT VIII.

OPTAT sancta mater ecclesia, ut electi & dilecti sui sponsi episcopi, pro patribus super terram constituti, iis virtutum ornamentis decorati præfulgeant, ex quibus myrrha, gutta & casia gratiæ spiritalis a domibus veluti eburneis defluentes, animas fideles delectent, & Christo regi adducant in honore suo. Unde nos ex reipsa, & sacris canonibus, munia nostra indefessa cogitatione circumspicientes, magnopere studium nostrum excitatum iri rati sumus, si pondera nostris humeris imposita, caritatis lance librantes, jugum Christi suave, & onus leve irrequietis laboribus, sentiamus.

I.

Episcoporum igitur cogitatio sit se ideo ecclesiæ Dei præfectos esse, ut attendentes sibi & universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant: implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos, mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo judice requirendus, custodiæ minime incumbant: neque obliviscantur, non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & pastor nescit.

II.

Ac meminerint se in medio populi patres, ac veluti formam ac vivam legem, ad quam subditi omnes vitæ suæ motus componant, constitutos esse: neque existiment se ad propria commoda, ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse: cumque reliqui fideles ad religionem & innocentiam facilius inflammentur, si præpositos suos, quæ mundi sunt, abjicere, & cælestia meditari perspexerint, ea quamprimum a se amoveant, quæ carnem & mundum sapere cognoscuntur.

III.

Sint igitur episcopi modesta supellectili & mensa, ac frugali contenti victu, pauperes sæpe mensæ adhibentes, eidem per se benedicant, lectioneque sacra totum hominem cibare curantes: ab ea demum surgentes, ipsimet Deo gratias agant, ministros ab hujus sæculi & malitiæ mundanæ cultu alienos seligentes & retinentes. Denique in toto vitæ genere, ac tota eorum domo, caveant ne quid appareat quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

IV.

Sed præcipue perpendant, reditus ecclesiæ, bona Christi & pauperum patrimonia esse. Quare videant ne ex iisdem reditibus, consanguineos familiaresve suos augeant & ditent, ac nisi ut pauperibus aliquid concedant: memores se sacris canonibus monitos esse, ut omnem humanum hujus erga fratres, nepotes, propinquosque, carnis affectum (unde multorum malorum in ecclesia seminarium extat) penitus deponant.

V.

Pauperes autem pudore suffusos exquirere, alere, pupillis & viduis debita solatia impendere, & ut afferantur, procurare, filias egenorum nubiles, sanctorum exemplo, matrimonio collo-

A care, incarceratis, animæ & corporis subsidia ut subministrentur, providere, oppressos a potentum superbia injuria & insolenti supercilio vindicare, & quarumcumque miserabilium personarum curam continuam habere: hæc omnia pia, quasi mane ros erumpens, episcoporum justitiam commendabunt.

VI.

Hinc in corrigendis subditorum delictis sacri canones episcopos admonendos censent, ut se pastores non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non eis dominentur, sed eos tanquam filios & fratres diligant: elaborentque ut hortando & monendo, ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen si

B quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, & ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigorem, cum misericordia judicium, cum lenitate severitatem ita adhibeant, ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint, emendentur; aut si resipiscere noluerint, cæteri, salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur: cum sit diligentis & pii simul pastoris officium, morbis ovium, levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas postulet, ad acriora & graviora remedia descendere; sin autem ne ea quidem proficiant, illis submovendis cæteras saltem oves a contagionis periculo liberare.

C

VII.

Cumque in educendis & educandis ovibus præcipua ac maximi momenti munia sint, verbum Dei per episcopos prædicari, & sacramenta administrari: reverendissimos coepiscopos nostros peramanter monemus, ut per seipsos, quantum fieri poterit, ad populos fideles conciones verbi Dei habeant, ac temporibus sacris quadragesimæ in ecclesia sua ad audiendas confessiones pœnitentium adsint, & tanquam petra salis in medio animalium unius moris in domo inhabitantium constituti, summum pastorem dominum Iesum salu-

D bria remedia in dulcedine sua pauperibus parasse demonstrent: cumq; omnis pontifex pro hominibus constituatur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, sacrosanctum missæ sacrificium singulis dominicis celebrare monemus. Quorum exemplo sacerdotes omnes, singulis saltem dominicis & festis solennibus, parochi autem ter in hebdomada, pro devotione sacrum facere teneantur.

VIII.

Quia vero omnibus debitores sunt episcopi, sapientibus & insipientibus, doctis & indoctis: eos-

E dem hortamur vehementer, ut ad fideles plebes animum intendentes, sæpissime ad singulas parochias visitandas accedant, totamque diœcesim, singulo quoque saltem triennio, cum pauco, modesto, & utili famulatu, perficiant, sancto confirmationis sacramento populos ungentes, vulneribus peccatorum tumentibus, salutaribus verbi divini concionibus, & pœnitentiæ sacramento medentes: eoque modo qui ultimo provinciali præscribitur, singula perlustrent & exquirant. Sique justo detineantur impedimento, curent sollicite, ut eadem visitatio a piis ecclesiasticis, quorum præcordiis amor Dei, & animarum salus inhæreat, perficiatur.

IX.

Meminerint etiam episcopi, muneribus suis se fructuose satisfacturos, si in ecclesiis suis, aut pro

pro commoditate in aliis suæ civitatis, primis a solennibus & majoribus festis, diebus, hoc est, feria secunda paschatis resurrectionis domini, pentecostes, & crastino nativitatis Christi, fidelibus populis, nondum sacro chrismatis oleo inunctis, sacramentum confirmationis conferant, thesauris gratiæ augendis & conservandis per opportunum & necessarium.

X.

Et ne quem inscium verba vitæ æternæ, & bonorum morum unguenta ad oram usque vestimenti domini effusa, lateant: curent episcopi vestigia patrum ultimi provincialis prementes, ad quascumque suarum diœcesum parochias, maxime ubi hæreses adolescunt, & peritia rectorum desideratur, cujuslibet ordinis concionatores cum benedictione emittere, qui dominum Christum prædicantes, in ejus gloriam fructum centesimum referant, & hæreses funditus extirpent perniciosas.

XI.

Cum autem in iis mysteriorum divinorum dispensatoribus tanta requirantur, ut si pro rei magnitudine expendantur, numquam satis cautum de iis videri possit: eapropter nos regem Christianissimum, piissimum & invictissimum, rogamus, ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelis formidandum, eos solos, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectionis annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta testimonium præbeat, quique talis sint scientiæ, ut muneris sibi injungendi necessitati satisfacere possint, seligere religiose curet, eosdem demum sanctissimo domino nostro nominandos & præsentandos. Memineritque rex Christianissimus ac piissimus, nihil se ad Dei gloriam & populorum suorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, ecclesiæ gubernandæ idoneos, promoveri studeat, caveteque admodum animadvertat se alienis peccatis communicantem, non leviter peccare, nisi quos digniores & ecclesiæ magis utiles ipse judicaverit, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverit, & quos vita, ætate, doctrina, atque aliis omnibus qualitatibus præditos sciat. & secundum venerabiles beatorum patrum sanctiones, requiruntur.

De canonicis, & capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.

CAPUT IX.

CAPITULA, quæ capita populorum, episcopos, proxime attingunt, universo populo conspicua & clara esse oportet, non solum ut eorumdem candidati canonici oculos ad quæcumque circumferant perlustranda, sed ut in iis divinæ voluntatis nutus & participationes elucescentes, quasi apocalypseos seniores coronas coram agno demittentes, assumptis citharis laudes Deo decantent immortales, & in odorem phialarum suarum fideles plebes evehant felicitate donandas.

I.

Placuit igitur, quæ ab ultimo provinciali de capitulis & canonicis salubriter sunt instituta, ea in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis rigide observari. Ac præterea, ut horis debitis laudes divinæ per singulas horas, non cursim & festinanter, sed tractim & cum aliqua quiete in medio

A cujuslibet psalmorum versiculi, cum debita differentia solennis & ferialis officii, reverenter ab omnibus persolvantur, decernere. Utque ipsis celebrandis, pro uniformitate seu conformitate inter omnes ecclesias servanda, certus ordo præscribatur & forma: statuimus, sacrum solenne, sive conventuale, iisdem horis, modo, & forma celebrari prorsus, quibus ex regulis seu rubricis missalium Clementis VIII. pontificis maximi jussu editorum, celebrandum esse dignoscitur: in quo quidem celebrando, ne, præcipue tempore elevationis sacratissimi sacramenti, aliquid indecorum, vernacule, vel aliud quidpiam alienum, aut ab ecclesia non approbatum, cantetur, sub gravi pœna
B prohibemus: cunctos tunc temporis canonicos, quamvis capuciis pro tempore indutos, capite nudo & aperto interesse & insistere præcipientes.

II.

Hac ratione canonicos choro assistentes gravitatem servare, collocutiones vitare, scripturas quaslibet, aut libros minime legere, nec privatim officium recitare statuimus, sed eos labiis omnipotentis beneficio apertis, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulari, attentionem commonstrare, eoque modo devotionem populis infundere & ingenerare decernimus: idque quo accuratius ab omnibus persolvatur, cura sit decani, vel ejus cui hoc onus incumbit, diligenter hinc inde invigilare, & ne quid inordinate fiat circumspicere: transgressores quoscumque, illius horæ, in qua circa prædicta excesserint, vel alia majori, prout transgressionis gravitas exegerit, afficiendo pœna.

III.

Cumque a cathedralibus & collegiatis officii divini rite peragendi forma expectetur & peti debeat: cura sit penes decanum, seu cantorem, vel alium ad quem id pro consuetudine ecclesiarum pertinet, aut demum penes aliquem, primo quoque mense post publicationem hujus concilii, a capitulo, aut eo post mensem deficiente, ab ordinario constituendum & deputandum, singulis quibuscumque per hebdomadam proximam peragendorum rationem & ordinem in tabula præscribe-
D re, & eamdem deinde tabulam certo chori in loco affigere, unde cuilibet clarum sit & notum, quænam sibi in eadem hebdomada officia incumbant præstanda. Cæteros autem, dignitates, personatus & officia obtinentes, munia sibi a jure præscripta, dignitati, personatui & officio propria præstare, & ad id debitis juris remediis compelli, & mulctam officio deficientibus irrogari, mandamus.

IV.

Ne vero perfunctorio modo & irreligiose officia peragantur divina, ad præscriptum sacrorum canonum omnes canonicos choro, horis debitis,
E a principio earumdem usque ad finem adesse, nec inde ullum egredi, nisi forte necessitate cogente, atque petita & obtenta a præsidente chori licentia, edicimus: aut secus, pro illa hora a canonico hebdomadario, seu ab eodem chori præsidente, sine ullo favore expungendum, salvis tamen ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forsan circa hæc arctiores existant. Et ne in supplicationibus, seu processionibus publicis paucior canonicorum numerus in contemptum cedat ecclesiæ, præsens decretum in hoc etiam servari, notarique absentes & expungi, decernimus. Sed & abusum illum, quo in una hora aut duabus officiorum divinorum, præsens, totius diei distributiones usurpat, & illum, quo præpositi vel decani, aut alii officiales, seu

 officiarii,

ANNO CHRISTI 1614.

officiarii, ex hoc solum quod officiarii sunt, licet actualiter pro utilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt, tolli prorsus & aboleri præcipimus.

V.

Quia vero distributionibus accurate constituendis, a quibuslibet ita ac in ultimo provinciali cautum, usquequaque non satisfactum ejusdem concilii decreto abutentibus: statuimus, in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis nostræ provinciæ, omnium & quorumcumque fructuum & obventionum tertiam partem in distributiones, primo a publicatione præsentis concilii trimestri, iisdem dumtaxat qui divinis intererunt officiis, impendendas, convertendam: quo tempore elapso teneatur capitulum, episcopum suum certiorem facere, se præsenti decreto satisfecisse: aut secus, ex eo tempore idem episcopus autoritate hujus concilii, quotam illam per se in distributiones convertendam detrahere possit, capitulum contradicens per sequestrationem fructuum compellendo, deque toto negotio ad metropolitanum scribendo, qui viribus conjunctis in rebelles agens, eorum contumaciam compescat.

VI.

Extra chorum autem canonicos divinorum officiorum tempore deambulare, vagari, fabulari, & diebus dominicis & festis solennibus capitula habere, quandoque vero e choro officia divina perturbantes exire, & capitulum absque urgente necessitate cogere, ut pessimi exempli, sub pœnis in sacris canonibus latis, districte prohibemus. In audiendis autem verbi Dei in iisdem ecclesiis concionibus, frequentes adesse canonicos, eo vestitu, quo in choro pro diversitate temporis utuntur, indutos, præcipimus.

VII.

Sed & illa fraus longe amovenda, qua, quod cuilibet canonico per tres menses abesse concedatur, quidam tuti, nullam fere residentiam ecclesiis exhibere dignoscuntur. Decernimus igitur tres illos absentiæ menses ita numerandos esse, ut in iisdem omnes dies, sive continui, sive non continui, & interpolati, concludantur: unde qui a residentia ultra tres menses eo modo reductos, abfuerit, pœnis eum a sacris canonibus contra absentes latis feriri, & capitulum in hoc contra sacros canones dispensare non posse censemus.

VIII.

Decet metropolitanam ecclesiam, & alias cathedrales, eas personas ita probitate ac scientia commendatas ad canonicatus eligere & assumere, ut ex iis corpus capituli coalescens, senatus episcoporum, unde consilium accersant, merito dici possit. Quare nos, episcopos, cathedralium capitula, aut alios, ad quorum electionem seu collationem canonicatus & beneficia cathedralium, quomodocumque spectant, nullos deinceps ad hujusmodi canonicatus & beneficia assumere, nisi quos præhabito eorumdem in capitulo examine, iis virtutibus, scientia, & experientia, notitiaque & usu cantus & psalmodiæ præcellere probaverint, & in eo ordine quem hujusmodi canonicatus & beneficia requirunt, constitutos esse norint, aut saltem in ea ætate, ut infra annum ad eumdem promoveri posse perspexerint, decernimus. Electiones & collationes quascumque aliter factas, amodo, & ex eo tempore nullas esse penitus & irritas, declarantes, talesque ideo canonicatus jure impetrandos.

IX.

Et ne rigore sacrorum canonum remisso dignitates obtinentes in minoribus adhuc constituti, ad sacros ordines negligant promoveri: decernimus, eos (justo impedimento cessante) infra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promovendos: aut secus, ex eo tempore, donec ad eumdem ordinem promoti fuerint, dimidiam illis partem distributionum, quæ dantur his qui certis horis intersunt, subtrahendam esse, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel statutis, præcipimus: crescente vero negligentia & contumacia, aliis etiam eos pœnis ad præscriptum sacrorum canonum afficiendos, atque adeo usque ad privationem dignitatum hujusmodi ab ordinariis coercendos.

X.

Sed quod præcipue ecclesiarum decorem & ordinem ecclesiasticum valde commendat, consessus nimirum pro ordine cuilibet attributus: placuit nobis, inter cunctos metropolitanæ, cathedralium, & collegiatarum canonicos, sive in choro & processionibus, sive in capitulo & congregationibus existentes, hunc ordinem observari, quo sacerdotem diacono, diaconum vero subdiacono præferri jura præscribunt: quamvis hi ratione antiquioris receptionis, illos antecedere censeantur: donec ad sacrum presbyteratus ordinem tandem promoti, debitum sibi ratione receptionis locum repetere possint.

XI.

Quoniam autem dignitates ecclesiarum eo sunt institutæ, quo accuratius officia pendantur divina, gravitasque sacerdotum in primis chori subselliis assidentium elucescens, quemlibet exemplo suo ad sua munia rite persolvenda impellat: quoscumque, dignitates, personatus, & officia virtute canonicatus ad effectum in ecclesiis hujusmodi obtinentes, choro & officiis divinis interesse, teneri & obligari decernimus: secus, gravi pœna mulctandos, nisi alias pro injuncto sibi officio adesse contingat.

XII.

Cumque tot ceremoniæ in ecclesia utiliter institutæ absque intenso studio in omnibus observari nequeant: nos ea de re ecclesiarum decoro consulentes, statuimus, in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis, unum aut duos ceremoniarum magistros instituendos, habendos, & retinendos, quorum munia sint curare, ut officia divina ad præscriptum regularum, seu rubricarum breviarii & missalis, quam accurate persolvantur, & ceremoniæ quæcumque omnes fructuose, & ut par est adhibeantur & observentur: quibus quidem ceremoniarum magistris pro qualitate & merito, in choro locum attribui mandamus.

XIII.

Et ne cælestis sacrorum librorum thesaurus neglectus jaceat, sacris canonibus innitentes in omnibus ecclesiis collegiatis nostræ provinciæ, in quibus canonicorum numerus decimum quemque excedit, ita ac in cathedralibus, canonicus theologalis instituatur amodo, & perpetuo deputetur: teneanturque quicumque theologales canonici ad canonicos, & ecclesiasticos ecclesiarum hujusmodi diebus consuetis sacræ theologiæ lectiones habere. Ideoque præbenda quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliquod onus incompatibile conjunctum non sit, theologo, per eos ad quos hujusmodi præbendarum electio, seu collatio pertinere cognoscitur, constituatur, deputetur, & conferatur. Collationes & electiones quascumque aliter factas, nullas esse, invalidas declarantes, posseque ordinarium, hujusmodi

hujuſmodi præbendæ ſic vacanti providere. Canonici autem omnes prædictarum eccleſiarum, tam cathedralium, quam collegiatarum, lectionibus theologorum adeſſe, eas audire, excipere, ſub pœnis diſtributionum illius diei, in pauperes erogandarum, & aliis creſcente contumacia juris remediis, compellantur. Theologales autem, in lectionibus habendis, ſi qui negligentes extiterint, privilegio canonicis theologalibus conceſſo, non gaudeant: ac inſuper, ſi diebus ſolitis non legerint, illorum dierum diſtributionibus careant & priventur. Habeant etiam conciones verbi Dei ad populum ſingulis dominicis, & feſtis diebus ſolennibus in cathedrali ubi id commode fieri poteſt: ſin minus, in aliis eccleſiis ab ordinario eiſdem aſſignandis.

XIV.

Ac ne graduati tantum, ſed docti, ad beneficia aſſumantur eccleſiaſtica, quibuſcumque ſtudiorum univerſitatibus generalibus noſtræ provinciæ prohibemus: ne ulli cujuſcumque ſcientiæ, gradus literas concedant, quin prius ipſe, publice rigoroſo examine probatus omnium doctorum, debito modo ad id vocatorum, votis & calculis nitatur: hincque ne fraus aliqua in hujuſmodi graduatorum literis deliteſcat, poſſe ordinarium quoſvis graduatos, etiam nominatos pro beneficiis obtinendis, examinare, & repellere indoctos, declaramus.

XV.

Damnata prorſus ab eccleſiis cathedralibus & collegiatis aliiſve, tamquam ſimoniæ labis prava illa conſuetudo, qua, in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus cathedralis eccleſiæ vel beneficii, canonicatuum aut præbendarum, vel pars proventuum; ſeu ad diſtributiones quotidianas certæ conditiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationeſve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus eccleſiis turnorum lucra, interponuntur. Quocirca nos ſimoniæ prolem quamcumque, & avaritiam ab eccleſia Dei ſejungendam ducentes: prohibemus, ne quid pro ingreſſu, admiſſione & receptione ad beneficia quæcumque, certæ cuidam perſonæ, ſiue capitulo, in ſingulos poſtea canonicos diſtribuendum concedatur, aut quod in pios uſus non convertatur. Dare aliquid fabricis eccleſiarum, ornamentis & reſtaurationibus earumdem impendendum, minime reprobamus. Ac proinde tales, ut præfertur, ad beneficia eccleſiaſtica ingreſſus, ut ſimoniacos damnamus, contravenientes quoſcumque, pœnis contra ſimoniacos, ſacris canonibus, & variis ſummorum pontificum editis conſtitutionibus, puniendos eſſe decernentes.

De parochis.

CAPUT X.

PAROCHIS, apud quos qui deſcendunt ab Ieruſalem in Iericho, & incidunt in latrones, deponuntur, vivificandi cura derelicta, & miſericordis Sammaritani apothecæ curandis animabus balſama redolentes, & includentes, concreditæ ſunt & conceſſæ. Vnde perſpicaci eos ingenio præditos, & urgentis caritatis pulſu ad vulnera peccatorum detegenda, & abſtergenda, ſuaviter perculſos, denique in procuranda animarum ſalute ſummopere patientes convenit, & perneceſſe eſt reperiri.

A

I.

Nos igitur quæ ab ultimo provinciali de parochorum muneribus & officiis, tum erga univerſos, tum ſingulos parochianos, fuſe deſcripta ſunt, cauta, & edicta, innovantes: eadem univerſis & ſingulis provinciæ noſtræ rectoribus, eorumque vices gerentibus, præcipimus ex animo obſervanda & religioſe cuſtodienda.

II.

Sed nobis invigilandum præcipue, ne fidelibus populis ullum afferatur aut obſtet impedimentum, quo minus & ſacris officiis intereſſe, & ſacramenta pro neceſſitate ſalubriter ſuſcipere poſſint. Quocirca nos attenta mentis cogitatione ſingula ponderantes: decernimus, in omnibus eccleſiis parochialibus vel baptiſmalibus, in quibus populus ita

B

numeroſus ſit, ut unus rector non poſſit ſufficere eccleſiaſticis ſacramentis, & cultui divino peragendo, tot ſacerdotes ad hoc munus adjungendos eſſe, quot ſufficiant ad ſacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum: ad idque rectores decimas recipientes, vel alios ad quos pertinet, juris remediis cogendos.

III.

In iis vero in quibus ob locorum diſtantiam, ſive difficultatem, parochiani, ſine magno incommodo, ad percipienda ſacramenta & divina officia audienda accedere non poſſunt, novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam Alexandri

C

III. quæ incipit, ad audientiam, conſtituant ordinarii: ſacerdotibus autem, de novo, eccleſiis noviter erectis, præfectis, competens aſſignetur portio, arbitrio eiuſdem ordinarii, ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, ſi neceſſe fuerit, populum compellant ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiunt ad vitam dictorum ſacerdotum ſuſtentandam, quacumque reſervatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis eccleſiis, nonobſtantibus: neque hujuſmodi ordinationes & erectiones poſſint tolli, nec impediri, ex quibuſcumque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſvis aliis derogationibus, vel

D

ſuſpenſionibus.

IV.

Vt autem iis eccleſiis, in quibus loci populus pro majori parte, vel ex toto, hæreticæ pravitati adhæret, conſulatur, neve capaci & ſtudioſo paſtore diutius deſtituantur: eaſdem ſæpius viſitent ordinarii: ſique illiterati & imperiti rectores, & ſacris minus apti inveniantur in iiſdem deſervire, coadjutores aut vicarios, qui muneribus, ratione populi, reſpondere poſſint, pro tempore deputare, partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter, quacumque appellatione & exeptione remota, ipſi providere poſſint ordinarii. Reclamantes autem parochi, quod eccleſiæ forſan

E

dirutæ, paucique ſint, vel nulli catholici, minime audiantur: cum per ipſos tumentis oceani fluctus inter confertiſſimas infidelium turmas, animarum ſalus ſit quærenda. Ne vero ipſæ eccleſiæ parochiales noſtræ provinciæ dirutæ diutius jaceant, ſed tandem purgentur & reædificentur: teneantur rectores, & quicumque alii, intra earumdem fines decimas recipientes, donec perficiantur, omnino tertiam partem omnium proventuum in hujuſmodi reſtaurationes impendere, & ad id ab ordinario cogantur. Non intendimus autem per hoc, laicos a debita quota in hujuſmodi reſtaurationes contribuenda liberare, nec rectoribus & aliis eccleſiaſticis decimas, utcumque in iiſdem parochiis percipientibus, præjudicium inferre.

ANNO CHRISTI 1624.

V.

Iis autem parochialibus, in quibus ita tenues sunt proventus, ut inde rectores enutriri & sustentari non valeant, consulentes: decernimus, quæcumque beneficia simplicia, sive sæcularia, sive regularia, quocumque nomine censentur, intra limites earumdem parochialium consistentia, ab ordinario hujusmodi ecclesiis unienda esse & annectenda: aut si nulla sint, fructus quarumcumque decimarum parochialium ab eodem ordinario ipsis applicandos & addicendos. Iis vero ecclesiis quarum parochiani, partim intra muros urbium & oppidorum, partim extra eosdem degunt, pensatis omnibus sollicita episcoporum cura provideat.

VI.

Non secus ecclesiis unitis sancti Ioannis Ierosolymitani, sancti Antonii, & quorumcumque ordinum regularium præceptoriis providendum esse statuimus: quæ ne diutius suis destituantur obsequiis, in iisdem ordinarii vicarium perpetuum instituant, quem debita & justa fructuum portione pro arbitrio suo definienda firment & stabiliant, non obstantibus quibuscumque privilegiis in contrarium toties interpositis.

VII.

Aliarum autem ecclesiarum uniones capitulis, dignitatibus, monasteriis, & aliis quibuslibet ecclesiis factæ juxta formam a sacro concilio Tridentino præscriptam, per ordinarios expendantur: sique invalidæ reperiantur, vel a capitulo, dignitatibus, monasteriis, & aliis ter monitis per tres menses a publicatione præsentis concilii exhibitæ & ostensæ non fuerint, hujusmodi ecclesiis habitis hactenus unitis sic vacantibus ordinarius provideat: in cæteris autem vicarius perpetuus cum congrua fructuum portione instituatur & stabiliatur.

VIII.

Cæterum omnes parochos in verbo & doctrina laborare, exemplo prælucere, doctrinam Christianam docere, bona ecclesiæ conservare, presbyterales domos nulli locare, sed in iisdem consuetam & debitam residentiam exhibere; ubi vero easdem domos dirutas, & solo æquatas esse constat, ædificare, seu ut ædificentur, curare, remediis juris utentes, præcipimus: deque his omnibus, & in decretis ultimi concilii provincialis contentis, ordinarios inter visitandum, eosdem rectores examinare, inquirere & scrutari, ne ulla in re debita officia derelinquant, statuimus.

De pastorum residentia.

CAPVT XI.

Ex mutuo eorum respectu qui optime præesse, & aliorum qui eisdem subesse secure norunt, quanta sit in ecclesiis curam animarum habentibus residendi necessitas, & obligatio, facile convincitur. Cum enim sacerdotia, populi curandi, non sacerdotis nutriendi gratia sint instituta, & eos pastores, tamquam custodes super muros Ierusalem positos, plebs fidelis expectet, quorum ora & linguæ clament quotidie, manus plantent & ædificent; oculi vero pervigiles ab aquilone malum omne consurgens prospicientes, superno collustrati lumine, avertant: placuit omnino nobis, ea quæ de residentia pastorum ab ultimo provinciali cauta sunt, innovare.

A

I.

Præcipimus igitur, omnia & singula in eodem decreto contra non residentes lata, exacte ab omnibus observari: eosque pœnis omnibus afficiendos, qui ovildere licto oves proprias linquunt disturbandas, nemini ad hoc, juxta patrum decreta, privilegio seu exemptione quacumque suffragante.

II.

B

Vt autem malitiosæ quorumdam subtilitati obvietur, qui lites super possessione beneficiorum suorum sibi procurantes, ab ipsa residentia liberi & immunes censeri volunt: decernimus, omnes & quoscumque actu beneficiorum fructus recipientes, & retinentes, ad residentiam præstandam teneri & obligari, non obstante intentata lite, nisi de ordinarii sui licentia ad eam decidendam abeuntes, intra annum definiri eam & judicari omnino curaverint, aut secus, de confidentia suspectos venire, & ad residentiam, usque ad privationem hujusmodi beneficiorum, compelli posse.

III.

C

Sed etiam censendi sunt ii rectores, qui declinandæ punitionis gratia, quibusdam interpolatis diebus in beneficiis suis residere dispiciuntur, pro majori totius anni parte, ab iisdem abscedentes. Declaramus igitur, eosdem officio suo & debitæ residentiæ non satisfacturos, nisi continuo eamdem omnino præstare perseverent. Ideoque curæ sit omnibus episcopis, archipresbyteros, decanos, sive testes synodales monere, & eisdem injungere, ut jugi circumspectione invigilantes prospiciant, ne quis ita se a rectoria sua absentet, ut persæpe multis interpolatis diebus, ex toto fere ab eadem abesse censeatur. Quod si quis ita negligens, & propriis commodis inhians reperiatur: in eum inquiri, & re probata, ad sacrorum canonum præscriptum coerceri præcipimus.

IV.

D

Eodem modo censemus de iis qui satis leviter ducti, absque episcoporum suorum licentia ecclesiam pro tempore relinquentes, in alias transmigrant diœceses. Quapropter nullus deinceps parochus, sive vicarius in aliqua parochia approbatus, ab eadem abesse, & ad aliam diœcesim proficisci possit, nisi præhabita ordinarii sui licentia: alioquin pœnis eum in non residentes latis affici mandamus: eaque ratione diligenter archipresbyteri, decani & testes synodales officio suo fungentes, ad ordinarium deferant puniendum.

V.

E

Quod autem quamplurimi ad ecclesias parochiales assumpti, studiorum peragendorum prætextu, a residentia præstanda tutos se esse contendunt, numquam ad perfectam studiorum metam perventuri: ut eisdem omnis amputetur occasio non residendi, omnesque rectores forma gregis facti, monens & ad pietatem impellens, existant: reverendissimos coepiscopos nostros monemus, & exhortamur, cauti sint vehementer in hujusmodi dispensationibus studiorum causa elargiendis nullique deinceps concedant, nisi id personæ meritum in utilitatem ecclesiæ cessurum exigere comprobetur.

VI.

Cæterum episcopi, cæterique beneficiorum dispensatores atque largitores, nulli amodo beneficium curatum, vel residentiam requirens, conferant, nisi præstito prius per eum jurejurando se assiduum in eo futurum, semperque commoraturum: cujus juramenti præstiti certam ratio-

nem

nem literæ beneficii concessi contineant.

De prædicatione verbi Dei.

CAPVT XII.

NVLLVM adeo protervorum ingeniorum ferax sæculum successisse reperitur, quam in quod peccata nos nostra invexerunt, misericordia tamen Dei protegendos. Nam grassante præsertim pravitate hæretica, immo sæviente impietate, quilibet homunciones, vel ex infima plebe, arrepta sacrilege sacra biblia interpretari, & ex iis semetipsos pascentes, salutem haurire opinantes: B in eadem demum, magno cum animarum interitu, veluti fluctus feri maris, despumant suas confusiones, & incautas innocentium animas pertrahunt in judicium magni Dei, vinculis æternis sub caligine cruciandas. Quo magis enitendum nobis esse circumspicimus, ne verbum vitæ, lucerna pedibus nostris, ab indignis tradatur, & mixtis inanibus, & opinionum nebulis obscuretur. Ac licet multa sint, ab ultimo provinciali ex concilio sacro Tridentino decreta, quæ si exacte servarentur ab omnibus, abunde sufficere possent: attamen pro dignitate rei & necessitate, hæc ex sacris conciliis & canonibus decernere voluimus, quæ valde in rem catholicæ fidei fore confidimus: quo tandem fideles plebes divini verbi pabulo exsatiatæ gloriam Dei eructent immortalem. C

I.

A personis igitur concionatorum incipientes, statuimus nullum esse ad tantum munus assumendum, quin initiatus sacro diaconatus ordine, iis virtutum insigniis, & scientiarum divinarum copia sit instructus, quæ ad veritatem verbi Dei pure & orthodoxe prædicandam satis valeant. Quocirca eum, an in doctrinæ fidei articulis & dogmatibus a sacro Tridentino explicatis, clare elucidandis, canone scripturæ, peccato originali, justificatione, sacramentis, sacrificio missæ, purgatorio, invocatione sanctorum, sacris reliquiis, imaginibus sanctorum, indulgentiis, papæ auctoritate, jejuniis, dierum festorum ratione, versatus sit, tentandum esse præcipimus. D

II.

Ac præterea, eumdem peritiam bibliorum habere, commentaria varia evoluisse, sensus diversos callere, traditiones apostolicas tenere, patrum scripta legisse, & ex iis quemdam sibi familiarem retinere intendimus: doctrinam insuper œcumenicorum conciliorum, sanctorum vitas, pontificum jura, provincialia concilia & diœcesana sufficienter memoriæ mandasse oportebit: neque ignorare, sed theologiæ mysticæ operam navasse ostendat: & ut meditandum scilicet & orandum, exercitiisque spiritualibus vacandum, indicet, quo pias animas, & in via Dei proficientes, valeat erudire, E cum scriptum sit, si cæcus cæcum ducat, ambos in foveam cadere.

III.

Hinc edicimus, omnes, & quoscumque religiosos, extra claustra viventes, ad concionandum non admittendos, nec alios quosvis sæculares, cujusvis privilegij prætextu, ni prius ab episcopo loci, scientia, doctrina, & probitate approbati fuerint, licentiamque in scriptis obtinuerint. Quod servari etiam volumus in iis religiosis, qui eandem facultatem a summo pontifice adepti, absque ordinarii licentia prædicare præsumunt: quos ideo coram ordinariis concessæ facultatis literas exhi-

A bere jubemus, aut secus, eadem uti prohibemus.

IV.

Sed nullo modo audiendi sunt quæstores eleemosynarii, ut per seipsos, aut alios possint prædicare, immo, quod sanxit sacrum concilium Tridentinum, nomen eorum extinguendum penitus & abolendum censemus: patianturque repulsam hospitalarii quicumque, seu ab iis deputati, qui colligendæ eleemosynæ gratia, certas indulgentias circumferunt publicandas.

V.

Quamvis autem parochi, ex vi promotionis suæ ad regimen animarum, jus concionandi habere videantur: ne tamen id muneris assumant, si se ea doctrina pollere non existiment, quæ ad pure verbum Dei disseminandum sufficiat, prohibemus: sed exhortari dumtaxat populum, & monere, quas virtutes amplecti, quæve vitia fugere debeat, indicare: & doctrinam Christianam tradere valeant, satisque sit illis liber Homiliarius, vel concilii Tridentini catechismus parochianis suis ex suggestu prælegendus. Qui vero felicioris fuerint ingenii, cura sit episcopi diœcesani eos ad se aliquoties advocare, audire concionantes, illisque animos addere ad bene & fructuose concionandum. Quos autem ad ea munia minus aptos animadvertet, prohibeat ne destruant potius quam ædificent: sique illis prædicandi obligatio incumbat, per alium concionatorem munia debita implere compellantur.

VI.

At ne quis concionator, quamvis approbatus, in aliquo diœcesis loco provinciam prædicandi, inscio ordinario suscipiat: episcopi solum sit, in omnibus suæ diœcesis ecclesiis, etiam exemptis, sed in quibus cura sit animarum, concionatorem eligere, & constituere, consuetudinibus, & contrariis quibuscumque abrogatis. Ac non secus fiat in iis locis, in quibus, pro majori commoditate populi, temporibus adventus & quadragesimæ, concio haberi solet in ecclesiis mendicantium: sed ad episcopum prorsus talis concionatoris electio pertineat. Neque valeat ullo modo eorum ratio qui prætextu, vel eleemosynarum, vel alimentorum, ad concionatorem sustentandum contribuendorum, eumdem eligendi jus sibi arrogare præsumunt: sed id juris sit omnimode penes episcopum, qui solita alimenta & eleemosynas concionatori concedendas, subministrari ab iis qui easdem soliti sunt impendere, quacumque ratione, etiam per censuras ecclesiasticas, appellatione remota, curabit.

VII.

Quænam autem concionatori ad populum sint prædicanda, maximus in iis haberi debet delectus, & quæ semel electa fuerint, juxta eum sensum quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, in publicum proferantur, & proponantur: sed præcipue versetur concionator, in euangelii, symboli, orationis dominicæ, salutationis angelicæ, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucidatione: nec unquam omittat sacrosancta mysteria majorum festorum, tum religiosum eorumdem anniversarium cultum, ac in iis colendis sacrarum ceremoniarum rationes & significationes docere, & familiariter tractare, jejuniorum etiam stata tempora, adventus & quadragesimæ, aliaque sacramentalia elucidare: jubilei item, supplicationum solennium, & aliarum devotarum actionum, quæ sæpe ab ordinariis indicuntur, spiritum & mentem patefacere: ut iis instructus fidelis populus paratiorem mentem afferat

afferat donis cælestibus imbuendam. At officia A quicumque peculiaria ostendere, videlicet, patris, filii, uxoris, domini, servi, laici, privati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum, quibus unusquisque in officio suo continetur, præcipuas partes concionatoris existimet, plebesque ut ecclesiæ obedientes evadant, decreta cum œcumenicorum conciliorum, tum provincialium docere, & sæpius inculcare. Ex iis autem quæ in sacrosancto missæ sacrificio leguntur, aliquid exponere & explicare, atque inter cætera hujus sanctissimi sacrificii missæ mysterium aliquod declarare, ex sacri Tridentini præscripto longe utilissimum.

VIII.

Quæ autem concionatori sunt fugienda, multa esse norunt omnes, sed hæc dumtaxat præscribamus. B Ne igitur certum tempus Antichristi, extremi judicii, apocrypha, falsa miracula, fabulas, profana, ambigua, obscura, dubia, difficilia, ac supra plebis captum afferat concionator, neve opiniones hæreticorum introducat coram imperitis hominibus: si quando vero opus esset, hujusmodi falsitates reprobet, veritatem catholicam afferendo, quam confirmare, ex sanctæ ecclesiæ, conciliorum & probatæ consuetudinis auctoritate, munus erit, exprimendo locos, ex quibus male intellectis pestifera lues enata sit, illorum genuinum & catholicum sensum afferendo. Vitet autem orationem fucatam, & pigmentis exquisitis ornatam & concinnatam, ne potius prædicare se C quam Iesum Christum videatur. Sed iis omnibus futilibus dimissis, diligens sit in reprehendendis vitiis, quæ in populum grassari potissimum animadvertet: quæ ut probe dignoscere possit, cura sit episcopi, seu parochorum, in quorum ecclesiis conciones habentur, concionatorem certiorem facere & monere de iis vitiis in quæ populus ejusdem loci inclinat, ad ea fortiter postea & suaviter fugienda & declinanda.

IX.

De modo autem concionandi: quia is a plurimis est traditus, placuit nobis & reverendissimis episcopis, introductionem illam concionatorum, D a sancto Carolo archiepiscopo quondam ecclesiæ Mediolanensis, impenso doctorum studio editam, ut exactam prorsus & dignam, quæ ab omnibus servetur, in provincia nostra observari. Quapropter omnibus & singulis concionatoribus eamdem penes se habere, & juxta eam quam poterunt conciones suas efformare præcipimus.

X.

Iam vero in quibus ecclesiis, & quoties sit habenda divini verbi concio, decernimus in singulis ecclesiis metropolitana, cathedralibus, ac parochialibus, singulis dominicis, & festis diebus E solemnibus, concionem ad populum habendam esse, sive ab episcopis, sive a parochiis, aut, iis legitime impeditis, ab aliis concionatoribus cujuslibet ordinis, debite approbatis, per eos ad quos pertinet, sustentandis: in quibus sacra eloquia & salutis monita familiari sermone explanare, eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inserere, & fideles in lege domini erudire par erit: & ne tantus cœlestis doctrinæ fons irriguus desinat ubertim dimanare, cura sit & sollicitudo ordinarii, quoscumque parochos pro redituum ratione ad concionatorum impensas persolvendas per debita juris remedia compellere. Ac ne quis sibi desit in hauriendis æternæ vitæ verbis, omnes & singulos cujuscumque ecclesia parochialis parochianos, ut ad ecclesiam suam propriam, hauriendi verbi divini & sacri audiendi causa conveniant, exhortamur & monemus: quibuscumque concionatoribus, ut ad id salutaribus verbis eos impellant, præcipientes.

XI.

De hora autem qua conciones habendæ sunt, servetur cuilibet diœcesi sua consuetudo: sed nulla concio habeatur eadem hora qua episcopus in civitate concionem habet.

De vita & honestate clericorum.

CAPUT XIII.

QVANTAS vires habeat ad continendos in officio fideles, vita & honestas clericorum, ostendunt tot decreta super iisdem quondam a patribus lata. Ea enim perefficax semper visa est docendi populi ratio, si quod verbis exprimunt sacerdotes, id omne vitæ puritate & innocentia præstantes, in cunctis, fidelibus populis tanquam stellæ matutinæ præluccrent.

I.

Decreta igitur ultimi provincialis in omnibus innovantes, statuimus insuper, nulli sacerdoti alienæ diœcesis, literis ordinarii sui commendato, in civitate & diœcesi ultra mensem commoraturo, licere ad quascumque divertere ecclesias: sed eum certæ cuidam ecclesiæ, ad sacra pro devotione faciendo, ab ordinario loci adscribendum esse, ut de ejus moribus & vita parocho ejusmodi ecclesiæ ordinario fidem faciente, ex diœcesi aliquando ipse sacerdos discedens in benedictione dimitti queat.

II.

Quoniam autem vel minimam criminis suspicionem personis ecclesiasticis affingere, plurimos offendit, quoscumque presbyteros in nostra provincia degentes exhortamur, & vehementer monemus, ne pro caritate erga sorores & neptes exercenda, eas secum solas in eadem domo retinere, sed extra potius alere & enutrire procurent: numquam secum in eodem cubiculo quiescere sinentes. Curent autem episcopi, ne sub eodem parentelæ titulo quosvis sacerdotes cum mulieribus cohabitare, antequam de consanguinitatis veritate plene sibi constet, permittant: alias eosdem pœnis in jure latis coerceant. de aliis sacerdotibus, quorum consanguineæ commodum in sæculo vivere possunt, idem censentes.

III.

Eo tendit consuetudo illa, qua sacerdotes Dei ad quosvis infantes de fonte suscipiendos a multis invitati, tam gravem persæpe incurrunt nimiæ familiaritatis suspicionem, quod inde scandalum populo generetur perniciosum. Prohibemus igitur, ne quis parochus infantes in propria parochia, & ex parochianis suis natos e sacro baptismatis fonte suscipere queat: non parochos autem monemus & exhortamur, ut hominum hujus sæculi rubiginosam familiaritatem devitantes, numquam ad eos infantes suscipiendos accedant, qui sibi nulla consanguinitatis & affinitatis ratione conjunguntur. Si quæ autem super his decreta in aliqua diœcesi arctiora pro meliori ejusdem statu & ordine lata fuerint, eadem servari mandamus.

IV.

At quod multi clerici etiam beneficiati coronam & habitum minime gestare, nec ecclesiis inservire reperiuntur, sed militiæ mundanæ ornamentis

mentis & vestibus uti pulchrum putantes, ordinem confundere ecclesiasticum, & omnia pervertere visantur: omnibus ecclesiasticis nostræ provinciæ, cujuscumque dignitatis, status & conditionis existant, injungimus, ut iis vestimentis, quæ ab ultimo provinciali sibi præscribuntur, incedant induti, coronam clericalem gestantes: nec sit præterea illis capillatura impariter attonsa, non superioris labii barba arte elaborata assurgat, nec rotunda, quam vocant, collo applicata, existat ad collaria dilatanda & sustinenda, sed brevia sint illa & deorsum modeste inclinata: deponant etiam pallia ex sericis filis duplicata & contexta, formulæque rosarum sericæ soleis inditæ abjiciantur, deaurata denique calcaria ab iisdem prorsus longe fiant. Quod si qui suæ sortis, calicis & hereditatis domini immemores, eadem a se non abjiciant, & canonicum seu clericalem, tanti momenti ad existimationem ecclesiasticam conservandam, ornatum induere renuerint: ii omnes quamprimum a suo ordinario ter moneantur, ut infra competentem terminum, clericalem habitum & coronam gestare habeant, aut secus, crescente contumacia omnibus suis beneficiis priventur, & de cætero ad alia obtinenda inhabiles censeantur. Alii autem non beneficiati, privilegiis clericatus sui non gaudeant, & ad beneficia ecclesiastica nequaquam promoveantur: curentque sollicite locorum ordinarii, beneficiis ita vacaturis provideatur, ut cura animarum in eis & officia divina nullatenus negligantur. Qui vero ad beneficia, monasteria scilicet, & prioratus conventuales, assumpti, sacris ordinibus initiari, & suis muneribus satisfacere contemnunt, & quasi potentes venatores coram domino militiæ mundanæ armis circumdati, & accincti, vitam degunt ecclesiasticis plane viris indignam: ut infra annum ad sacros ordines promoveantur, & ex nunc habitum gestent clericalem, & statui suo convenientem, decernimus: aut secus, censuris ecclesiasticis, & aliis pœnis afficiendos, ac tandem iisdem beneficiis privandos esse declaramus. Ideoque regi piissimo ac Christianissimo supplicamus, ad eadem beneficia, suæ majestati, ratione nominationis, reservata, ut indebite possessa & occupata, sanctissimo domino nostro tales personas nominet & præsentet, quales pro conscientia hujusmodi beneficiis optime consulturus arbitrabitur: quo tandem, confusione sublata, ordo ecclesiasticus floreat inter liliata diademata. Neque episcopi comprovinciales in quorum diœcesibus hæ vigent corruptelæ, omittant ea de re Christianissimum regem certiorem facere, & illius pietatem movere indefessum.

V.

Indecorum valde & profanationi proximum, ut quis ludicra acturus, vestes clericales, monachales, & aliquando episcopales, induat, populorum plausum excitaturus. Quare, ne id fiat, districte prohibemus, & contravenientes gravi pœna mulctari mandamus.

VI.

Consulendum tamen iis clericis qui viæ se dedentes, gravarentur, si consuetis uterentur indumentis: quocirca liceat iisdem iter facientibus, vestimentis uti contractioribus, & ad itinera facienda accommodatis, simplicibus tamen, & in quibus honestas & decorum ordinis ecclesiastici eluceat, quo personis Deo dicatis suus honos possit rependi.

VII.

De clericis ad fora sæcularia confugientibus, extra casus a jure concessos de litibus disceptaturis, servetur decretum ultimi provincialis: aut secus, contraveniens quicumque suspensionem ipso facto incurrat, & ad functiones suas intra provinciam exercendas nequaquam admittatur, faciatque episcopus loci metropolitanum certiorem, quo deinceps comprovinciales episcopi rebellem dignoscentes, a suis diœcesibus repellant.

De promovendis ad beneficia ecclesiastica.

CAPUT XIV.

Ut integritas eorum qui ad beneficia ecclesiastica assumuntur, salutem animarum procuret, vestigiis patrum ultimi provincialis inhærentes, reverendissimos episcopos comprovinciales exhortamur & monemus, ut quæ ab iisdem patribus de examine promovendorum ad beneficia ecclesiastica, sancita sunt, in suis diœcesibus exequentes, eas personas ad regimen assumant animarum, quæ muneribus sibi impositis fructuose respondere possint.

I.

At ne quis pro cujusvis rescripti apostolici, vel simplicis signaturæ executione, existimet, vocem ordinarii, in ipsis rescriptis appositam, capitulis, abbatibus, aliisve superioribus ordinum, etiam alias collatoribus competere: declaramus, clausulam illam, (& committatur ordinario) in hujusmodi rescriptis apponi solitam, solis primatibus, archiepiscopis, & episcopis, seu eorum vicariis generalibus convenire & competere: ac proinde, nulla ab hujusmodi capitulis, abbatibus, & aliis quibuscumque mandata, aut rescripta apostolica, seu simplices signaturas ex vi hujusmodi clausulæ executioni demandari posse. Nec secus de resignationibus ex causa permutationis factis judicamus, sed ea omnia ad episcopos dumtaxat pertinere, exclusis aliis omnibus, edicimus. Quare si quid contra eadem actum fuerit, invalidum sit & inane, & gravi pœna ab episcopis contravenientes quicumque, sæculares vel regulares, coerceantur.

II.

Neque liceat inferioribus collatoribus, abbatibus scilicet, & prioribus conventualibus, laicisve patronis quibuscumque, si quod forsan jus conferendi, sibi ex privilegio concessum sit, & debite probatum, beneficia ecclesiastica curam animarum habentia, conferre, donec ipsi providendi ad eadem beneficia ab episcopo examinati, probati, & ad eosdem remissi fuerint: quascumque provisiones & collationes aliter factas, nullas esse, & irritas declarantes.

III.

Prohibemus ne quis deinceps officialis aut judex ecclesiasticus, aut quicumque alii, cujusvis privilegii prætextu, monitorias excommunicationis literas pro rebus deperditis, aut aliis excessibus, ad forum ecclesiasticum contentiosum non deductis, concedant; ac super matrimoniorum denunciationibus, aut quibuscumque aliis indulgendis dispensationes elargiantur: sed ea omnia ad episcopos, seu eorum vicarios generales solum pertineant. Attestationes autem super vita, moribus, & capacitate ad beneficia ecclesiastica in forma gratiosa, quam vocant, obtinenda, optimo ecclesiarum regimini adversarias concedere, nedum ipsum

ANNO CHRISTI 1624.

ipsi officiales, aut quicumque alii, sub pœna suspensionis, ad arbitrium episcopi valeant: sed neque etiam eas ipsi episcopi, nisi pro beneficiis consistorialibus, cuiquam concedant.

De simonia & confidentia.

CAPUT XV.

Ab origine horrendum Simoniæ scelus, ecclesiæ Dei officiens, tantas vires temporis progressu sibi ascivit, ut interminatione pœnarum excommunicationis, privationis honoris, perpetui anathematis, depositionis, infamiæ, ac perpetuæ in monasterio mancipationis, haud potuerit contineri: cum vel ex solo, hæresis, pravitatis, labis, fraudis, infamiæ, contagionis nomine, cujus a patribus insimulatum est & damnatum scelus, potuissent homines cupidi ab eodem perpetrando avocari. Quia vero iidem tanta cupiditate ecclesiasticas res pecunia possidendi efferuntur, ut, quamvis supradictis pœnis jure & ipso facto perciti, divini judicii acrimoniam non pertimescant: acriori nos stilo eos ducimus feriendos, variaque sceleris capita, unde virus in ecclesiæ corpus effunditur, seorsum pensata a nobis esse præscindenda.

I.

Plurima olim beneficia, muneribus & donariis clara, eaque pinguiora, ad divina officia in ecclesia Dei continuo peragenda fundare antiquorum Christianorum pietas curavit. Hæc ab ecclesia Dei probata, laudata, custodita. Sanctum siquidem, aurum, argentum, æs, & alia id genus in tabernaculum Dei transportare, & eidem consecrare. Sed cum ex adipe prodierit iniquitas, & ingens & egens clericorum turba in ecclesiam specie divini officii accuratius peragendi introducta, laicorum hominum cupiditati & rapacitati nomine fiduciario famulata est & inservivit: tunc prædictorum beneficiorum jura, proventus, reditus, census, suppressis a sacrilegis hominibus, titulis, chartis, documentis, contractibus, pro majori parte ab ecclesia ad dominium temporale translata sunt: pars etiam decimarum parochialium, titulo falsæ infeudationis supposito & ementito, eodem transportata. Quare cum hoc malum præcipuas vires hauriat ab ipsis clericis, seu presbyteris, paupertate pressis, eorumque nomine fiduciario sustentetur: statuimus, ut quicumque clericus vel sacerdos beneficia ecclesiastica, sive simplicia, sive parochialia, laicorum aut aliorum perniciosæ utilitati consulens, eaque ratione nomen accommodans, repertus fuerit obtinere: præter pœnas excommunicationis, privationis, inhabilitatis, depositionis, & alias tam in corpore juris quam in summorum pontificum constitutionibus, & ultimo provinciali Burdigalensi insertas & latas, quas ipso facto & jure incurrat: vel in monasterium ad vilia ministeria præstanda detrudatur, vel intra provinciam, ad suorum ordinum functiones exercendas nunquam recipiatur, omni spe misericordiæ, quod est a sacris canonibus sancitum, eidem sublata: nisi tamen tanta fuerit ejusdem pœnitentia, ut a sanctissimo D. N. prius rehabilitatus, & functionibus ordinum restitutus, a proprio suo ordinario alicui ecclesiæ constituatur famulaturus. Laici vero donec resipuerint, omniaque bona suppilata ecclesiæ restituerint, terribili anathematis mucrone perfossi, ab ecclesia Dei, quam tantopere læserunt, modis omnibus abscindantur.

II.

Sed cum præcipua cura debeat esse, in sordida confidentiæ labe detegenda, quo tandem palam facta & comprobata, remediis juris ita confodiatur ut nusquam reviviscat, sed evanescat prorsus, & extinguatur: ea nobis visa sunt præscribenda, quibus utcumque pateat abhorrendum scelus. Quicumque igitur clerici, vel sacerdotes, coram ordinario suo ad exhibendas beneficiorum sibi collatorum literas citati, vel jussi ad synodum diœcesanam asportarent, vel in visitatione præ manibus haberent, eas non potuerunt exhibere, sed ab alio detineri fassi fuerunt: qui ad sacros ordines, sine justo titulo, & sufficienti ad vitam, promoti fuerunt: qui fructus beneficiorum ad plures annos collocatos in præpotentum domos transportari fiverunt: qui sæpius ægrotantes eadem beneficia resignaverunt, & rursus eadem convalescentes retinuerunt: quicumque etiam collatores, & resignantes, inter quos pessima quadam consuetudine convenit ut resignatum beneficium certæ personæ & designatæ infallibiliter conferatur: qui sine intentione clericandi, beneficia ad tempus retinent, in cognatos tandem resignanda, eoque modo de uno ad alium transferenda, & perpetuo in eadem domo, quasi hæreditario jure possidenda: hi omnes de simoniæ & confidentiæ labe suspecti valde censeantur, ac in eos tamdiu procedatur, & inquiratur, quoad simonia seu confidentia detecta, canonice puniantur. In aliis vero omnibus, ita invigilent sedulo collatores, ordinarii, ut minima confidentiæ & simoniæ suspicio, provisiones quascumque remoretur, judicium suspendat, donec discusso dubio veritas plenius innotescat. In qua quidem investiganda ordinem, cum in Sixti V. Pont. Max. constitutione, tum in ultimo provinciali præscriptum, servari præcipimus. Utque sciant omnes, nullusque ignorantiæ causas conquirere possit, ex quibus rationibus agendum: ad extirpandam simoniæ & confidentiæ labem, eandem Sixti V. Pont. Max. constitutionem in singulis synodis diœcesanis, immo & in omnibus ecclesiis parochialibus, per annum aliquoties infra missarum solennia legi, & publicari, ordinarii ipsi sollicito studio procurabunt.

III.

Augent impiorum hominum audaciam, perversa quorumdam consilia, ac plurimorum in tegendo scelere silentium. Quare felicis recordationis Pauli II. Pont. Max. constitutioni innitentes, quicumque mediatores & adjutores, quo actus simoniæ seu confidentiæ perficeretur, extiterunt, aut ad id favorem, consilium, aut auxilium, quomodolibet dederunt: eos omnes sententiam excommunicationis incurrisse, a qua nisi a summo pontifice absolvi non possunt præterquam in mortis articulo, declaramus: talesque iis excommunicationum denunciationibus quæ in prono singulis dominicis, infra missarum solennia, contra sortilegos & alios impietatis fatores feruntur, adjungendos, & pro excommunicatis denunciandos decernimus. Ac insuper monitorias literas, sive excommunicationes, quoties salubriter videbitur expedire, a singulis ordinariis decerni, & per singulas diœcesum parochias emitti: quibus, omnibus & singulis ecclesiasticis sæcularibusque personis, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, præcipiatur, ut eos omnes quos simoniam & confidentiam hujusmodi commisisse, vel procurasse, aut in ea mediatores

mediatores esse & fuisse sciverint, per se vel per alios revelare quantocius non omittant. Quod si non fecerint, absolvi non valeant, donec revelatione facta, tanti criminis detecti complices arctius puniantur. Moneaturque sæpissime, per parochos & concionatores, fidelis populus, eos omnes qui directe vel indirecte pecuniam ad beneficia ecclesiastica, sibi vel aliis acquirenda, contulerint, promiserint, aut conferri & promitti curaverint, aut quid aliud pecunia æstimabile, ad hunc finem contribuerint, excommunicatos esse, a via Dei aversos, & a bonis ecclesiæ Dei, penitus exclusos: quibus monitionibus crebro repetitis & inculcatis, ab horribili flagitio fideles retineri non vane confidimus.

IV.

Majores turbas agunt nobiles quidam, infelicium videlicet nostrorum temporum viri potentes, qui pinguiorum beneficiorum dulcedine illecti, in eam devenere audaciam, ut spretis quibuscumque juribus, divinisque & humanis judiciis postpositis, beneficia ecclesiastica contra jus omne retinere, ab iisque justos possessores vi & armis propulsare & depellere contendant. Vnde non solum turbantur, sed cessant divina officia, ecclesiæ diruuntur, fides quorumdam nutat, plebs, verbi Dei fame enecta jacet, hæresis dilatatur, seminatur impietas & adolescit, ira Dei denique in gentes & regna diffunditur, & agri dominici pulchritudo pessumdatur. Quæ omnia cum sæpius, nos & reverendissimi episcopi comprovinciales, maturo judicio pensitaremus, & ecclesiam Dei quasi Ierusalem in pomorum custodiam translatam compuncto animo cerneremus, armaque militiæ nostræ in tanta impietate ausus sacrilegos comprimere non posse diujudicaremus, dominique salutem esse & benedictionem profiteremur: ab ipso piissimo laborantium protectore indefessis lacrymis petendum duximus, ut quod in manu sua tenet cor regis, illud tandem inclinet ad ea edicenda & peragenda, quæ ad perniciosam simoniæ & confidentiæ pestem e regnis suis depellendam satis valeant. Hæc igitur a Christianissimo eodemque piissimo & invictissimo rege rogamus, ac per viscera misericordiæ Dei, in pulchritudine a se partæ pacis obsecramus.

1. Bullas seu constitutiones summorum Pont. Pii. V. & Sixti item V. in simoniacos & fiduciarios, ad abolendam sordidæ confidentiæ labem latas, in regnis suis publicari, recipi, servari, & secundum easdem lites judicari jubeat.

2. Claros & insignes pietate viros, cum ex cleri supremo ordine, tum ex variis nobilitatis & justitiæ ordinibus selectos & assumptos, ad singulas regnorum suorum provincias angelos pacis emittat, qui in circuitu timentium dominum, amare defleant ruinas ob infamem illam confidentiam dehiscentes, & ad easdem implendas, capita belluæ inquirant & exquirant diligenter, conquisita vero & detecta ad se deferant, justitiæ manu obtruncanda.

3. Eaque ratione quoscumque præpotentes & nobiles viros, cujuscumque conditionis, status, ordinis, & dignitatis existant, fructus beneficiorum ecclesiasticorum indebite corradentes, juraque ecclesiarum ad se trahentes, tanquam sacrilegos severis pœnis coerceat, atque adeo ex albo nobilitatis expunctos, ab ipso nobilitatis gradu defecisse, edicto publico declaret.

4. Vtque ea quæ super his decernentur & definientur, debitæ executioni demandentur, nullusque deinceps ad disturbandam domini messem, & domum Dei concutiendam, assurgat satan: legatis provinciarum committat ac præcipiat, armata manu singula judicia, decreta, mandata, & edicta exequantur, tueanturque domum Dei viventis & videntis: donec sacerdotibus ecclesiæ Dei restitutæ, purgatæ, nitidæ, auro incrustatæ, pelluceant, officia divina in iisdem resonent: & sicut in diebus antiquis piissimorum & Christianissimorum regum, verba vitæ æternæ eo fideles advocent, ad constituendum diem solennem in condensis pro felicissimo regis Christianissimi statu & prosperitate.

V.

De syndico in singulis diœcesibus constituendo.

In tantis hujus sæculi corruptelis, litiumque disceptationibus & causis definiendis, per tot anfractus dilationum & circuitus formalitatum, (ut vocant) ad eundum: tot tamque graves impensæ supportandæ, ut sacerdotes tenuiores, quibuscumque juribus licet innixi, definitivam tamen sententiam super beneficiis agitatis si expectent, ætatem sane cum omnibus bonis plane consumment; quam etiam sententiam obtentam, refragante adversariorum prædivitum potentia, executioni demandare nequaquam posse, satis compertum est. Ea de re, nos justis & canonicis tenuiorum sacerdotum conatibus consulentes, decernimus, in qualibet diœcesi provinciæ nostræ, virum ecclesiasticum capacem, presbyterum zelo divino accensum, & in rebus gerendis solertem syndicum ab episcopo cum clero suo in synodo diœcesana eligendum & instituendum esse, qui justo procuratorio firmatus & constitutus, totius diœcesis, cleri nomine, causas tenuiorum sacerdotum ubicumque, quomodocumque, & coram quibuscumque judicibus, impensis communibus agere, promovere, & disceptare teneatur: donec litibus profligatis omnino, & sacerdotibus in possessionem pacificam beneficiorum contra reflantem sacrilegorum audaciam introductis, ex fructibus dictorum beneficiorum obtentorum, habita redituum eorumdem ratione, prædictarum impensarum pars quædam annuatim, usque ad plenam solutionem, illius diœcesis clero rependatur.

De seminariis.

CAPVT XVI

QVIA decretum ab ultimo provinciali latum de seminariis in singulis diœcesibus instituendis, nondum ubicumque & usquequaque executioni demandatum esse constat: nos necessitate hujusmodi seminariorum mature considerata, & singulis viis & modis quibus finem ab omnibus optatum assequi valeamus, magna cum cura pensatis: decernimus, omnia & singula in hujusmodi decreto descripta & sancita a singulis episcopis comprovincialibus exacte observanda; quæ ut quamprimum fiant, eosdem coepiscopos nostros per salutem animarum sibi a summo pastore concreditarum exhortamur & obsecramus. Et ne aliqua tanti boni communicationem remoretur difficultas, cum fere nulla sint beneficia simplicia quæ seminariis possint annecti & vniri: possint comprovinciales episcopi unam ecclesiam parochialem dumtaxat, pinguioris præsertim proventus, seminariis unire & incorporare: eoque nomine sanctissimo

ſimo D. N. ſupplicetur, ut in hoc, univerſalis ſuæ A providentiæ ſollicitum ſtudium impendat.

De monaſteriis.

CAPVT XVII.

I.

QVIA quamplurimi priores curati ordinis S. Auguſtini canonicorum regularium, & alii regulares curam animarum habentes, ideo ſe a reſidentia exemptos putant, quod ex voto monaſteriis inſerviendis ſunt deputati: declaramus, quoſcumque regulares curam animarum habentes, ad reſidentiam in prioratibus curatis, & aliis beneficiis quibus animarum cura annexa eſt, præ- B ſtandam teneri: abbates vero & quoſlibet præpoſitos, ad alios monachos ſuis monaſteriis addicendos obligari. Curent igitur epiſcopi ut hujuſmodi priores & alii regulares in eccleſiis ſuis reſideant, alias pœnis eos in non reſidentes latis coerceant: abbates autem & quoſvis monaſteriis præfectos, ut muneribus ſatisfaciant, jure compellant.

II.

Abbates, priores, & quicumque ex privilegio uſum mitræ & baculi habentes, nequaquam iis ornamentis & inſignis uti poſſint, niſi intra ſepta monaſteriorum ſuorum: idque de abbatibus titularibus, & ab epiſcopo benedictis ſolum, intelli- C gatur.

III.

Regulares quicumque, ſine licentia ſuorum ſuperiorum vagantes, ab epiſcopis locorum puniantur, & ad ipſos ſuperiores, ut inſtitutum ſuum ſervent, remittantur. Eremitæ vero ſine licentia epiſcoporum a cellulis diſcedere non præſumant: aut ſecus, ſevere coerceantur.

IV.

Controverſias omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares quam regulares, cum in proceſſionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, in deferenda um- D bella, & aliis ſimilibus, epiſcopus, amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque, componat. Exempti, autem omnes tam clerici ſæculares, quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt.

V.

Monaſteria autem, eccleſiæ, conventus, aut collegia ædificari non poſſint, nec ulla congregatio ſæcularis aut regularis, in quibuſcumque diœceſum locis inſtituatur & firmetur, ſine licentia & expreſſo conſenſu epiſcopi. E

De prioratibus & capellis.

CAPVT XVIII.

INNVMERA pene beneficiorum ſimplicium, maxime regularium, multitudo pro continuo divinæ majeſtatis celebrando cultu, anteceſſorum noſtrorum pietatem & zelum arguit indefeſſum: ſed hoc noſtro ævo infelici beneficiorum hujuſmodi expilatio, & ſordidæ avaritiæ & irreligioſæ profanationi ſubſerviens proſtitutio, majorum zelum in filiorum cordibus jamdudum extinctum eſſe commonſtrat.

I.

Quare ſollicito ſtudio epiſcopi quoſcumque prioratus ſimplices cujuſvis ordinis ſæcularis vel regularis, ſingulis annis, & quoties opus eſſe judicaverint, viſitare aggrediantur, diligenterque quænam officia divina ipſis ſint impendenda, quæ onera ſupportanda, quive fructus, cenſus, & proventus redeant quotannis, & a quo percipiantur, exquirant: ut eo modo præcognitis officiis divinis & oneribus, ea tandem in eccleſiis prioratuum hujuſmodi continuo decernant perſolvenda: ſi vero nulla ratione quænam ſint, inveſtigari poſſit, tunc ſingulorum beneficiorum cenſibus & proventibus ponderatis, prout magis vel minus accreſcere & decreſcere dignoſcentur, de officiis peragendis ita cenſeant ordinarii, ut eadem beneficiis plene reſpondeant, contravenientes quoſcumque priores, per ſequeſtrationem fructuum, & alias pœnas ad debita onera compellendo: non obſtantibus quibuſcumque pravis conſuetudinibus, & corruptelis in contrarium allatis.

II.

In his autem prioratibus viſitandis, ubi eccleſiæ dirutæ, & priorales domus, ſive temporum injuria, ſive priorum incuria disjecta jacent, ordinarii debito incumbentes officio, ex reditibus dictorum prioratuum certam quot annis partem, pro arbitrio ſuo definiendam, in hujuſmodi eccleſiarum reſtaurationem, & domorum reædificationem, decernant impendendam; donec omnibus priſtino ſtatui reſtitutis, antiquus etiam cultus & debita reducantur officia. Et ne tam ſalutaris decreti executionem ullum remorari poſſit impedimentum, per ſequeſtrationem fructuum hujuſmodi beneficiorum, vocato ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, ordinarii ipſi procedant.

III.

Præcipue inveſtigandum an hujuſmodi prioratus pinguioris reditus, ſimplices nuncupati, conventuales exiſtant: quod vel ex ipſis eccleſiarum ædificationibus, & ædificiorum formis & figuris, vel ex horum omnium ruderibus facile diſpici poteſt. Sique eos inter conventuales annumerari conveniat: curandum, ut tot religioſi in eis inſtituantur, quot conſuetudo & proventuum rationes exigere videntur. Neque in hoc audiendi priores commendatarii reclamantes, ſed ad debita officia & onera hujuſmodi accurate reddenda, debitis juris remediis compellendi. Quod ſi forſan tot religioſi ſtatim non inveniantur, beneficiorum hujuſmodi fructibus ſuſtentati ſacerdotes ſæculares, religioſorum onera & officia auctoritate ordinarii ſuppleant, donec ipſi reperti muneribus ſuis ſatisfacere perſpicianur.

IV.

Monaſteria autem cujuſcumque ordinis, pro majori parte ſolo æquata, & in quibus officia divina pro inſtituti ratione non rependuntur, curent ordinarii ut reſtituantur, parſque tertia proventuum reparationibus & ædificationibus applicetur, donec reſtaurato monaſterio, clauſtis, & domibus extructis, monachi regulam & inſtitutum ſervare poſſint.

V.

Providendum certe capellis, quarum bonis pro majori parte uſurpatis & ſuppilatis, ex ſolo earumdem nomine pietas fundatorum commendatur. Idcirco nos ut tanto ſacrilegio utcumque occurramus, in omnibus noſtræ provinciæ, metropolitana, cathedralibus, collegiatis, aliiſve regularium & mendicantium eccleſiis, primo quoque trimeſtri, catalogum ſeu inventarium omnium capellaniarum

ANNO CHRISTI 1624.

capellaniarum inibi respective fundatarum fieri, officia cujuslibet notari, bona & census exquiri, fundationes evolui, & quænam officia & onera cuilibet imposita, describi, capellanos quoscumque citari, & ad officia pendenda, & onera supportanda, cogi decernimus: ac deinceps idem inventarium, ita cum exacta cura perfectum ad ordinarium deferri: ex quo cum duobus canonicis a capitulo deputatis, ipse ordinarius, capellaniis certi proventus recognitis, & probatis, officia destinet facienda, & catalogum e quo quæ cuilibet capellaniæ officia conveniant, & quibus peragenda, pateat, choro affigi decernat: de aliarum autem capellaniarum proventibus minus certis, amplius inquirendum censeat. Sed de iis quarum tanta onera præscribuntur, ut habita redituum ratione rependi non possint, cura erit episcopi ea ad justum pensum reducere, & sacra facienda ad pauciorem numerum redigere. Quod de iis capellaniis in aliis ecclesiis fundatis fieri omnino censemus: tandiuque procedendum donec hujusmodi capellaniarum probatione habita, eisdem canonice provideatur.

VI.

Et ne, quod superest hujusmodi capellaniarum, incuria aliqua depereat, sed potius conservetur, deperdita vero aliquo pacto recuperentur: statuimus edicto publico, per ordinarios ferendo, monendum esse populum in quibuslibet diœcesium ecclesiis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut quicumque bona, reditus, census, prædia, agros, aut alia quæcumque ad quascumque capellanias pertinentia indebite possident, & retinent ea, statim capellanis quamprimum restituant: quicumque autem instrumenta, documenta, & fundationes earumdem, precipue notarii, apud se detinent, nomina capellaniarum, proventuum & redituum earumdem, super & exquibuscumque domibus & prædiis debitorum norunt: qui denique officia divina & onera ratione hujusmodi capellaniarum persolvenda & supportanda, vel visu vel auditu, vel quoquo pactu sciverint, ea omnia patefaciant, dicant & revelent: curentque sollicite rectores ecclesiarum, ut cunctos suos parochianos, peccati gravitate pensata, ad veritatem detegendam impellant.

VII.

Sed neque satis. Cum enim maxima pars hujusmodi capellaniarum, a pueris clericis, habitum clericalem non gestantibus, occupetur: edicto eos publico, præ foribus ecclesiarum, in quibus hujusmodi capellaniæ sunt fundatæ, affigendo, citari decernimus, ut coram ordinario infra competentem terminum sistentes, jurejurando ab eis præhabito dicant quot & quales capellanias retinent, quæ earumdem bona, census, reditus, ubi sita, quas fundationes, documenta & instrumenta, apud se habeant: ex quibus status hujusmodi capellaniarum perspici possit, & probari, eaque exhibeant, statim dicant, & patefaciant: sed & quænam officia præstanda, & onera supportanda, vel ex se ipso, vel ex fama publica dignoscentes declarent. De quibus omnibus, omni meliori forma & modo, actum, quo status, ordo & conditio hujusmodi capellaniarum conserventur, conscribi præcipimus: rebelles vero, contumaces, & citationi non satisfacientes, tamdiu debitis juris remediis agitari decernimus, quoad vel debitæ citationi pareant, & jussis ordinarii obsequantur, vel tandem ipsis capellaniis priventur, aliique demum capaces & idonei substituti officia divina accurate persolvant.

VIII.

Ac ne post hac hujusmodi capellaniarum ordinem & statum bene restitutum, ulla perturbet confusio: statuimus omnium instrumentorum, fundationum, & documentorum quorumcumque, atque etiam actorum perquisitionis proventuum, & status hujusmodi, ac etiam bonorum immobilium, duo inventaria facienda esse, quorum unum in ecclesia, in qua ipsæ capellaniæ dignoscuntur fundatæ, alterum in archivio cathedralis asservari & custodiri decernimus: ac insuper tabulam in qualibet ecclesia affigendam, ex qua quibuscumque clarus sit & pateat numerus capellaniarum: officia denique, & onera: quo capellani in aliquo deficientes, statim dispici queant, & ad ordinarium deferri.

De monialibus.

CAPUT XIX.

MONIALIUM monasteria, hortos sponsarum Christi conclusos, intra quorum spinosa septa pulchritudinem expendunt, suavissimos odores exhalant liliata serta, omni custodia custodiri, & ne ulla ex parte aquilonum rigore unquam marcescant, circumcludi providendum.

I.

Quapropter sacris canonibus inhærentes, episcopi sub obtestatione divini judicii, & intermminatione maledictionis æternæ, monentur, ut in omnibus monasteriis exemptis, & non exemptis, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent, inobedientes, atque contradictores, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

II.

Nemini autem monialium liceat, post professionem, exire a monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque pretextu, nisi ex legitima causa, ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus.

III.

Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis: neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

IV.

Sed libertati professionis virginum Deo dicandarum prospicientes, statuimus atque decernimus, ut puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante, cum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat, & si voluntas eius pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius & ordinis regulam, nec non monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante

ANNO CHRISTI 1614.

ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta A episcopum non fecerit: quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit. Ne vero puella intra septa monasterii reclusa voluntatem minus declaret, ex monasterio egressa coram altari ecclesiæ præcipuo audiatur; & si perseveret, clausuram statim repetat.

V.

Hinc fit, ut ex sacris canonibus, anathemati subjiciamus omnes & singulas personas, cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, sæculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quicumque consilium vel favorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjicimus eos qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula, quæ ante professionem vel in ipsa professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed in aliis quibuscumque. Cæterum in aliis rebus constitutio Gregorii XV. a præsenti concilio recepta & publicata servetur.

De sepulturis.

CAPVT XX.

IN hoc conveniunt omnes populi, ut de sepulturis sit illis præcipua cura: sed præsertim Christi fidelibus, ut uno in loco religioso, bene septo & rite benedicto, ab omnibus sordibus alieno, membra, Spiritus sancti quondam D templa, in resurrectionem vitæ e pulvere processura, sepeliantur, & ab eis quævis arceantur profana, & submoveantur, procurare, semper commendatissimum.

I.

Cumque ultimum provinciale concilium, de sepulturis agens, ea sanxerit quæ olim sanctos patres religiose custodisse sacræ testantur historiæ: eadem nos innovantes, omnibus parochis, ecclesiarum æditiuis, ac dominis temporalibus, ne cui deinceps intra ecclesias jura sepulturæ, & cujusvis sedis imponendæ, & in eis retinendæ, concedere possint, interdicimus. Sed ea facultas duntaxat episcopis reservetur, qui pensata personæ qualitate & merito, ita ea concedant, ut E raro in heredes transire seu transferri possint: neque intra chorum seu cancellos ecclesiarum, nisi rarissime; & inter quæ, & præcipuum ecclesiarum altare, decem saltem pedes intercedant.

II.

Non liceat autem in ecclesiis jura sepulturæ obtinentibus, sepulturæ superficiem a terra vel tantillum erigere: sed ea pavimento sit æqualis semper. Sique monimentum aliquod incidi petant, id in parietibus, de licentia ordinarii tantum fieri possit; nullumque jus sepulturæ quævis usurpatio, sine titulo ab episcopis concesso, cuiquam acquirere valeat: possintque visitatores ecclesiarum officio incumbentes, omnia sedilia, sine auctoritate episcopi, ecclesiis imposita, amovere, & de sepulturis concessis inquirere, ne hac ratione ecclesiarum pax & populi inturbetur.

III.

Poterunt autem sacerdotes, ecclesiarum patroni sive fundatores, & domini temporales, parochiarum iurisdictionem sæcularem habentes, in ecclesiis sepeliri: sed in eorumdem funeribus funebres orationes haberi, sine episcopi licentia, prohibemus. Quæ tamen si unquam fieri concedantur, caveant concionatores, ne vana vane B commendare censeantur.

IV.

Cœmeteria vero religiose olim habita, modo aperta & profanationi prostituta, curent quamprimum episcopi, ut quacumque ratione concludantur: & si quæ viæ publicæ in iisdem reperiantur, cessent amodo, obstruantur, & alio transferantur: vel si id fieri non possit, muri utrimque construantur, vocato adhoc, si opus fuerit, potestatis sæcularis auxilio.

V.

Sed ut ecclesiis debitus honor & cultus rependatur, cœmeteriis autem sua conservetur sanctitas & religio: si quæ hæreticorum in iisdem C tumulata sint cadavera, exhumari, & extra ecclesias & cœmeteria transportari, locaque reconciliari, vocato ad hoc, si opus, potestatis sæcularis auxilio, quam primumpræcipimus. Et ne sub specie humanitatis, ulla catholicis inuratur impietatis & hæreticæ pravitatis macula: sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrenda, omnibus & quibuscumque personis, ne deinceps funeribus, baptismis, matrimoniis, sponsalibus cæterisque actionibus hæreticorum, irreligiosum eorum cultum redolentibus, interesse possint, interdicimus. Curentque episcopi autoritate præsentis concilii, tales personas, nisi ab his impietatibus abstinere velint, nominatim denuntiare.

VI.

In sepeliendis autem fidelium corporibus, prohibemus ne quis ea regularis e domo efferat, aut stolam ad id gerat extra sui monasterii septa, neve sacramentum eucharistiæ ad infirmos deferre, aut mulieres puerperas in ecclesiam introducere præsumat: cum ea omnia ad parochos pertinere dignoscantur. Qui secus fecerit, graviter ad arbitrium ordinarii puniatur. Nunquam autem quivis regulares, ad eligendam sepulturam in suis monasteriis, sub pœnis in constitutione Bonifacii VIII. quæ incipit, Animarum periculis, contentis ullos inducant.

De visitatione.

CAPVT XXI.

I.

QVONIAM ea quæ ad visitationem fructuose & canoice in quibuslibet ecclesiis perficiendam necessaria videbantur, fuse admodum & exacte ab ultimo provinciali declarata sunt & tradita: ea nos omnia & singula innovantes, & observari præcipientes, sacris canonibus innixi: decernimus insuper, monasteria cujuscumque ordinis, quorum regulares cong[re]gationibus generalibus

ANNO CHRISTI 1624.

ralibus sive provincialibus nondum aggregati, aut A in quibus, licet aggregati sint, regula & institutum nullo modo servatur, ab ordinariis episcopis locorum singulis annis visitanda: non obstantibus exemptionibus, consuetudinibus & privilegiis quibuscumque in contrarium allatis, contradictores omnes pœnis, sanctorum patrum constitutionibus latis, compescendo.

II.

Archidiaconi vero & alii, de consensu ordinarii episcopi duntaxat visitantes, & quicumque id munus exequentes, jus procurationis, nisi personaliter visitent, exigere non possint.

III.

Archipresbyteri seu decani in singulis diœcesibus constituti, jugi circumspectione mores clericorum, statum & ordinem parochiarum, ac etiam laicorum, sollicite observent & prospiciant, deque iis omnibus singulo quoque mense episcopum certiorem faciant. Et ne propter archipresbyteratus distantiam minus officio suo satisfacere possint: in cujuslibet archipresbyteratus tractu, duo rectores aut plures pii ecclesiastici testes in synodo diœcesana ab ordinario nominati & electi, archipresbyteris seu decanis adjungantur, qui zelo regiminis ecclesiastici inflammati, sedulo invigilent, & ordinarium statis temporibus, de statu, conditione, & excessibus hujusmodi archipresbyteratus certiorem faciant: possintque ordinarii archipresbyteris, decanis, & testibus synodalibus, inquisitionum seu informationum conficiendarum, sine alio speciali mandato, facultatem, quo citius quæcumque vitia purgentur, & cuncti in ordine contineantur, concedere: quas inquisitiones & alias probationes ab iisdem perfectas, teneantur officiales recipere, & ex iisdem ad alia juris remedia procedere.

IV.

Syndici autem, æditui, operarii, & alii bonorum ecclesiarum receptores, aut procuratores quicumque, teneantur coram episcopis, & aliis de eorum consensu ecclesias hujusmodi visitantibus, rationes suæ administrationis exhibere & reddere; examinatis autem omnibus, quæ superfuerint, ipsis ecclesiis impendere.

De concilio provinciali & pœnis.

CAPVT XXII.

QUIA ab ipsius nascentis ecclesiæ exordio, caritate præsertim tum effervescente, nihil utilius ad propagandam fidem, suavius ad corrigendos excessus, solidius ad populos intra terminos antiquorum continendos adinventum est, quam ut certis temporum intervallis episcoporum concilia haberentur: nos eam curam in nobis, & reverendissimis episcopis comprovincialibus, ita excitandam esse ducimus, ut ea deinceps cogere nunquam omittamus: hinc sperantes tot malorum segetes, ex nefariis nostrorum temporum hæresibus, nefandis impietatibus adhuc pullulantes, eradicari posse, & ad vitæ æternæ semina suscipienda novale novari.

I.

Quare ultimum concilium provinciale, primum post sacrosanctum & œcumenicum Tridentinum, tanta cura, sollicitudine & labore, a bonæ memoriæ Antonio prædecessore nostro, & reverendissimis tum episcopis comprovincialibus habitum & absolutum, a sancta sede apostolica in benedictione approbatum, & ab omnibus cum plausu & mentis jubilatione receptum approbantes, omnia & singula illius decreta in omnibus servari præcipientes, statuimus, secundum provinciale nostrum Deo favente, ad triennium ab hinc proximum, in hac metropoli, die a nobis indicenda habendum esse, & celebrandum; in quo peragendo eam a nobis & reverendissimis coepiscopis formam, quæ ab ultimo canonice præscripta est, servandam fore declaramus.

II.

Teneantur omnes episcopi, sub pœnis sacris canonibus latis, stata die concilio adesse. Itaque in B benedictionibus tempora prævenire curent, ut illuminata mente, & purgato spiritu principali affectu, conjunctis & sollicitis animis ecclesiæ Dei providere possint.

III.

Et ne tot decreta condere, & canones constituere, vanum sit & infructuosum, nisi severis pœnis in contravenientes latis eadem demum firmentur, & in vigore conserventur: præter eas pœnas in ultimo & præsenti concilio fixas, & constitutas, aliæ etiam omnes sacris canonibus & constitutionibus insertæ, quas innovamus, ab omnibus episcopis, officialibus, & judicibus ecclesiasticis quibuscumque, adduci possint, & juxta easdem contravenientes quicumque puniri.

IV.

C Sed caveant quicumque, sive episcopi, sive officiales, & judices ecclesiastici, in hujusmodi pœnis & mulctis infligendis, ne quid commoditati propriæ, & utilitati consulentes, sibi attribuant: sed omnia prorsus in pios usus convertant & impendant, parte tamen aliqua pro eorum arbitrio accusatoribus & delatoribus relicta.

V.

Quoniam autem nihil tam clarum & apertum quin subinde tergiversatio aliqua offuscare possit, hincque difficultates & ambiguitates quædam suboriri possent, executionem decretorum impedituræ: omnium & singulorum decretorum D præsentis concilii, declarationem, elucidationem, & interpretationem, donec proximum provinciale habeatur concilium, ad nos pertinere definimus.

VI.

Cumque multa in præsenti concilio, quæ particularem cujuslibet diœcesis statum attingunt, forent decernenda: ea nobis & reverendissimis episcopis, in synodis diœcesanis, ex sacris canonibus, pro prudentia & zelo linquimus definienda.

VII.

Et ne aliquis harum nostrarum constitutionum ignorationem prætendere possit, omnibus reverendissimis coepiscopis nostris mandamus, ut easdem in proximis suis synodis publice legi & E recitari jubeant. Omnibus autem ordinis ecclesiasticis viris præcipimus, ut intra tres menses, postquam prædictarum constitutionum liber editus fuerit, eundem sibi comparent, apud se habeant, atque diligentissime legant, & mente teneant: idemque in singulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus ecclesiis, certo aliquo loco repositus asservetur: declarantes universas has constitutiones, post sextum mensem a die earum promulgationis, in ecclesia nostra metropolitana factæ, plenam autoritatem habituras, ac ex eo tempore omnes & singulos, earum observationi perinde devinctos, & obligatos esse, ac si singulariter

gulariter eis præsentibus significatæ & intimatæ A fuissent, &, si contra quicquam admiserint pœnis & mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, teneri. Ab eo etiam promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio, aliquid præstari jussum est.

VIII.

Hæc autem omnia & singula concilii præsentis decreta, ut nostra omnia, sanctissimo domino nostro, Christi in terris vicario, universalis ecclesiæ moderatori summo, æternum vigilantissimo, perlustranda, corrigenda, emendanda, & amplianda, genibus in obedientiam flexis summittimus: faxitque summus animarum pastor, lux vera, lumen de lumine, ut lucerna humilitatis nostræ pro curandis animabus, ad eum accedens illuminetur, & facies nostræ non confundantur. B

NOS F. T. S. Praxedis S. R. E. P. cardinalis, hujus Basilicæ archiep. Aquit. primas, hæc decreta a nobis definita subscripsimus.

F. cardinalis arch. Burd.

Ego Antonius episc. Condomiensis subscripsi.

Ego Antonius episcopus ecclesiæ Engolismensis subscripsi.

Ego Henricus Ludovicus episcopus Pictaviensis subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Petracoricensis subscripsi.

Ego Michael Raoul episcopus Santonensis subscripsi.

Eo Henricus episcopus Malleacensis subscripsi.

Ego Emericus episcopus Lucionensis subscripsi.

NOMINA ET COGNOMINA procuratorum, cum cathedralium, tum aliarum ecclesiarum, qui concilio interfuerunt.

Procuratores ecclesiæ metropolitanæ.

IACOBUS Desaigues, decanus.
Petrus Peyrissac, canonicus, archidiaconus.
Gilbertus Grimaud, canonicus.
Petrus Moisset, canonicus.

Procurator ecclesiæ Pictaviensis.

Petrus Coustiere, canonicus.

Procuratores Santonensis ecclesiæ.

Guillelmus Truoy, canonicus.
Helias Pitard, canonicus.

Procuratores Aginnensis ecclesiæ.

Balthazar Gelas, archidiaconus major.
Petrus Sauveur, canonicus.

A parte cleri Aginnensis.

Ioannes Girardin.
Ioachim de Bourges.

Procuratores ecclesiæ Condomiensis.

Antonius de Cous, canonicus & archidiaconus major.
Stephanus Margeon, canonicus.

A parte cleri.

Ioannes de Foix, rector Neraci.
Bortholomæus la Fargue, rector Desprez.

Procuratores Engolismensis ecclesiæ.

Ioannes Mesneau, Thesaurarius ecclesiæ Engolismensis.
Leonardus de la Forestie, canonicus.

Procuratores Petracoricensis ecclesiæ.

Ioannes Pichard, canonicus & archidiaconus.
Petrus du Chaisne, canonicus, archidiaconus.

Procurator monasterii cathedralis Malleacensis.

Frater Valentinus Ourry, infirmarius Malleacensis.

A parte cleri.

Hilarius de la Pommeraye, archidiaconus.
Iacobus Vaslin, rector Fonteniaci.

Procuratores Lucionensis ecclesiæ.

Henricus Admiraut, canonicus.
Franciscus Richeteau, canonicus.

A parte cleri.

Renatus Favier, canonicus & succentor.
Hilarius Calier, canonicus eleemosynarius.

Procurator ecclesiæ Sarlatensis.

Paschalis de la Brousse, canonicus.

A parte cleri.

Ioannes de Carbonniers de Iayac, decanus ecclesiæ Sarlatensis.

Procuratores ecclesiæ collegiatæ S. Severini, qui initio tantum interfuere, ob præcedentiam ante procuratores cathedralium non concessam.

Ioannes de Cosages, thesaurarius.
Petrus de Cruzeau, sacrista.
Ioannes de Moucy, canonicus.
Petrus de Beaulieu, canonicus.

Procurator ecclesiæ collegiatæ S. Æmiliani.

C Romanus Barbot, canonicus eleemosynarius.

Procurator monasterii sanctæ crucis burdigalensis.

Frater Archambaudus Christut, monachus supprior.

Nomina theologorum & canonistarum, & primo metropolitanæ ecclesiæ.

Gilbertus Grimaud, doctor facultatis Parisiensis.
Raymundus de Strictis, societ. Iesu.
Iacobus Gordonus, soc. Iesu.
Ascensius Henriquez de Monnegro, doctor theologus, & canonista.
F...... Iordanus ord. S. Francisci de observantia.
D F. Sylvester Grandis, recollectus.
Bernardus Despruts, canonicus Santonensis, doctor theologus, vocatus ab illustrissimo D. metropolitano.
Frater Archambaudus Christut. doctor theologus.

Santonensis ecclesiæ.

Helias Pitard, doctor Theologus.

Aginnensis.

Petrus Sauveur, doctor theologus.
Bernardus Daure, doctor theologus.
Imbertus Rocquiert, doctor theologus.

Pictaviensis.

Petrus Humeau, doctor theol.
E Dionysius Guilloteau, doctor theol.

Condomiensis.

Stephanus Margeon, doctor theol.
Ioannes Daure, doctor theol.
Bartholomæus la Fargue, doctor theologus.

Petracoricensis.

Ioannes Pichard, doctor theolog.

Malleacensis.

F. Valentinus Ourry, doctor facult. Parisiensis.
Hilarius de la Pommeraye, doctor facult. Parisiensis.
Iacobus Vaslin, doctor facultatis Parisiensis.
F. Rolandus Bourdon Augustinianus, doctor facult. Parisiensis.
Petrus Charon, in decretis baccalaureus.

Lucionensis.

ANNO CHRISTI 1624.

Lucionensis.

Iacobus de la Boulaye, Baccalaureus in Theolog. facult. Parisiensis.

Sarlatensis.

Paschalis de la Brousse, doctor Theol.

Promotores concilii.

Petrus Peyrissac, & Ioannes Mesneau, qui supra.

Secretarii concilii.

Ionnes Bertheau, archidiaconus metropolitanæ,& Petrus Sauveur, qui supra.

ACTA.
EIVSDEM CONCILII.

Edictum de concilio.

FRANCISCVS, miseratione divina S. R. E. tituli sanctæ Praxedis presbyter CARDINALIS de SOVRDIS, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Burdigalensis, Aquitaniæ primas

Concilia provincialia bis quondam in anno haberi solita, & per sacrosanctum & œcumenicum Tridentinum singulo quoque saltem triennio in singulis provinciis habenda, etsi turbata Gallia, in ecclesia nostra metropolitana nondum habere potuimus: nunc tandem, armis invictissimi Ludovici XIII. Christianissimi Galliarum regis, pace reducta, favente Christo Iesu salvatore nostro, quamprimum cogere aggredimur. Cum enim is optimus conservandæ disciplinæ ecclesiasticæ a patribus divino numine afflatis sit introductus modus, ita sollicite ac fructuose olim servatus; & pro corrigendis excessibus, moribus reformandis, querelis & controversiis componendis, ab œcumenico Tridentino salubriter demum innovatus: visum nobis incumbendum in hanc curam, qua deinceps concilia provincialia statis temporibus habeantur. Quare nos, quod ad majorem omnipotentis Dei gloriam & sanctorum ejus, ecclesiarumque provinciæ nostræ incrementum bene vertat & cedat: concilium provinciale in ecclesia nostra metropolitana Burdigalensi ad Cal. Octob. proximiores habendum & inchoandum decrevimus, ad idque reverendissimos D D. episcopos comprovinciales nostros, per literas nostras ad singulos nominatim datas evocavimus: universis ideo & singulis, qui pro more hujus provinciæ de jure vel consuetudine conciliis provincialibus convenire debent, & aliis quibuscumque, etiam exemptis, qui sua interesse putant, mandantes, ut sub pœnis in jure & ultimo provinciali contentis ad condictam diem adesse curent: pios quoscumque fideles, qui in agro dominico confertas segetes ad messem inalbescere exoptant, pro tantis operariis, dominum messis rogent, enixe hortantes. Ac ne quis inscius a concilio absit & deficiat, neve causam ignorantiæ prætendere possit: præsens edictum fieri, & per secretarium nostrum subscribi, sigilloque nostro muniri jussimus: idque ad valvas, cum metropolitanæ nostræ, tum singularum cathedralium, & insignium collegiatarum affigi voluimus. Burdigalæ, die 28. mensis Iulii, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto.

LITERÆ SCRIPTÆ AD reverendissimos DD. episcopos provinciæ.

FRANCISCVS MISERATIONE divina S. R. E. tituli sanctæ Praxedis, &c. Reverendissimo domino episcopo N. suffraganeo nostro salutem in domino.

REVERENDISSIME DOMINE: Quod tantopere, ab ipsius assumptionis nostræ ad sedem Burdigalensem exordio, optavimus; & a Deo Patre & salvatore nostro Iesu Christo, in Spiritu sancto demisse expetere conati sumus: ut ad moderandos mores, corrigendos excessus, controversias componendas, aliaque ex sacris canonibus permissa, ad præscriptum sacrosancti œcumenici concilii Tridentini, & nuperi provincialis Burdigalensis opportuno tempore synodum provincialem cogeremus: id tandem tempore accepto agendum suscepimus. Quare pro suscepti regiminis officio provinciæ nostræ reverendissimos episcopos ad synodum episcoporum evocare rati, eandem in nostra ecclesia metropolitana Burdigalæ ad calẽdas proximiores Octobris inchoandam & habendam censuimus & ediximus, ad eamque amplitudinem V. pro autoritate nostra metropolitana vocare, & ut stato die omnino intersit, monere, prout præsentibus nostris literis vocamus & monemus: nisi (quod absit) aliquod te justum quo minus adesse concilio queas, detineat impedimentum: quo tamen existente, tuum erit, id quamprimum nobis significare, & juxta canonicas sanctiones probare; Procuratoremque ita ac in ultimo provinciali præfinitur, ad synodum mittere, statum & ordinem tuæ diœcesis demonstraturum, & a concilio decernenda, ad te demum relaturum. Cum enim sacrorum canonum decreta, & patrum ultimi provincialis vestigia, una cum reverendissimis coepiscopis nostris in concilio tum existentibus, exacte premere cupiamus: cogeremur certe, pœnis te in dicto provinciali contra absentes latis vel inviti ferire. Eoque nomine, amplitudinem V. reverendissimam, ne nobis & sibi desit monemus: ac præterea, ut edictum nostrum super celebratione synodi paucis verbis conceptum, & in his literis inclusum, in suæ cathedralis & aliarum insignium suæ diœcesis, si quæ sint, ecclesiarum valvis, ut quibuscumque innotescat, & nullus excusationi pateat aditus, affigendum & publicandum diligenter curet, illiusque publicationis per acta publica dato nobis fidem facere velit. Quod vero antistitem ad synodum provincialem accedentem, aliquot cum dignitate tum eximia & singulari pietate præstantes viros, ex sacrorum canonum decretis secum adducere juvat & præcipitur, quo citius videlicet, dilucidius, & uberius singula pertractentur, & ea quæ correctione indigere videbuntur, suavius in ordinem reducantur, quæque sancte decreta fuerint, facilius animis demittantur & executioni demandentur, fiatque qui ad futurum concilium contravenientes, & a recto canonum tramite aberrantes, quoscumque deinde rebelles, infracto animo deferant puniendos, aliaque statuenda certis locis & per concilium stabilienda sollicito studio pervideant & investigent: idcirco, amplitudinem V. reverendissimam hortamur, ut ita præstare velit: primum quidem ut duos ex capitulo suo, & doctrina & probitate præstantes viros secum ducendos, qui synodi tractatibus interesse possint, & super iis maxime quæ rem ipsius capituli contingunt, prospicere, assumat. Alterum, duos etiam ex totius cleri corpore, qui rerum experientia & doctrina prævalentes, synodo prodesse possint, accersat. Denique ut alios item duos, & eos quidem pro singulari sua vigilantia spiritu ferventes, & quorum corda zelus domus Dei come-dat,

dat, vitæ puritate & innocentia claros, qui a concilio munus accipiant, a fine ipſius ad proximum uſque, jugi circumſpectione diœceſim perluſtrandi, & ſingula quæque a canonibus & patrum decretis vel minimum deviantia notandi, eademque ad proximiorem denique ſynodum provincialem accurate referendi, ſeligat & ſecum ducat. Idque certe vehementer optamus: eo modo ſperantes poſſe, antiquam & pene iam antiquatam diſciplinam eccleſiaſticam recuperari, dignitatem noſtram retineri, jura & bona eccleſiæ vindicari, animarumque ſalutem procurari. Ac ut in ea iſta felicius ac fructuoſius pro dignitate agitentur & eveniant, cum omne donum perfectum de ſurſum ſit, & a patre luminum deſcendat, eaque ratione ſummis precibus ab ipſo expetendum & expectandum: reverendiſſimam V. amplitudinem etiam atque etiam rogamus, ut menſe celebrationem concilii præcedente in ſingulis ſuæ diœceſis eccleſiis, quemadmodum in ultimo provinciali cautum eſſe conſtat, preces & ſupplicationes cum jejunio indicat & decernat, pro ſalutari nimirum concili ingreſſu, progreſſu, & exitu: quo in ipſis patrum acclamationibus, dominum introitum noſtrum cuſtodiſſe, & exitum uſque in ſæculum, quilibet lætus perſentiſcat & proclamet. Interim amplitudinem V. reverendiſſimam Deus diu incolumem ſervet, ſummopere precamur. Burdigalæ 28. Iulii, 1624.

Decretum de modo vivendi in concilio.

FRANCISCVS, miſeratione divina, &c.

Cum tanta ſit divinæ bonitatis erga figmentum humanum dignatio, ut quamvis peccatorum ſordibus inquinatum, benedictionibus illud tamen ſuæ dulcedinis præveniat, & pellectũ miſericordiæ ſuavitate deducat in miſerationibus coronandum: tuncque illi divini luminis radius affulgeat, cum depoſitis pœnitentiæ ſacramento injuſtitiæ ſuæ pannis novum hominem induit, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatis: idcirco, ad induendos provinciæ noſtræ populos virtute ex alto, a ſacroſancto concilio Tridentino, ſpiritu dictante divino, concepta, effuſa, & declarata, nos accingentes, in eum primo omnium oculos humilitatis noſtræ conjicimus, qui ſuo obtentu faciem terræ renovare, acceſſu recreare, greſſus noſtros dirigere, & lucernam noſtram illuminare poteſt. Quamobrem ut olim in Sina ad percipienda divina mandata electo populo veſtimenta lavari, mundari, tertiumque in diem parari præceptum eſt; quo ſcilicet cæleſtia illa verba nitidis impreſſa præcordiis firmius inhærerent: ita nos, civitatis Burdigalenſis cives, & quoſlibet in ea degentes, quorum & totius provinciæ gratia, ſalutaria decreta concilium meditatur, paterno ac eo quo poſſumus paſtorali affectu hortamur ac monemus, ut negotiorum temporalium diſcuſſa, qua ſæpius Spiritus ſancti odores extinguuntur, caligine, radio divinæ caritatis illuſtrati, peccata ſua detegentes, deteſtentur, ſacramento pœnitentiæ contractas ſordes eluant, autori gratiæ in ſacra ſynaxi ſeſe conjungant, operibus juſtitiæ incumbant, pauperum inediam & egeſtatem miſericordia ſublevent, incarceratis & præ tenuitate pudore affectis auxilium preſtent, eoſque qua maxime poterunt, conſolentur, mutuiſque conſiliis proximos laborantes quoquo pacto juvent, ſobrie, caſte, juſte, & pie, ut decet veros Chriſtianos & catholicos, vivant, orationibus inſtent, ad divinum auxilium nobis & patribus in concilio aſſidentibus impetrandum, memores divini eloquii, qualis populus reperitur, talem & ſacerdotem eſſe, & a Deo concedi. Omnibus ideo nos in hac civitate degentibus jejunium quartæ & ſextæ feriæ, & diei ſabbati primæ concilii hebdomadæ ſervari mandamus. Ac ut non ſolum ſalutaribus verbi monitionibus ad id moveantur fideles plebes, ſed efficaci vitæ exemplo veluti impellantur: reverendiſſimos D D. epiſcopos comprovinciales noſtros monemus vehementer, puris mentibus ad Deum accedant, ſacroſancto miſſæ ſacrificio quotidie interſint, illud ſaltem ter in hebdomada celebrent, frugali menſa, in qua ſe ſacra lectione reficiant, utantur, ſingulis ſextis feriis jejunent, orationibus frequenter Deum exorent, familiares in officio contineant, pauperibus & egenis ſeminent in benedictionibus, & de ſubſtantia ſua omnipotentem honorent, omnibuſque animæ nervis contendant, ut quæ ad debitam provinciæ noſtræ, cum cleri, tum populi reformationem, in gaudio de fontibus ſalvatoris hauſerint, ea demum propalent & in medium proferant.

Præterea ut tanti conatus intendant proſpere & procedant, membraque ſimul cum capite caritate connexa, & igne divini amoris, ardentia mutuo ſeſe juvent auxilio: in omnibus eccleſiis hujus Burdigalenſis civitatis, ſacroſanctum miſſæ ſacrificium de Spiritu ſancto ter in hebdomada, diebus videlicet Dominico, Martis, & Iovis, celebrari, quotidie litanias ſanctorum inter procedendum cum orationibus congruentibus recitari, collectam de Spiritu ſancto a quolibet ſacerdote celebrante aſſumi, ac demum, quod ait apoſtolus, obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, imprimis pro ſanctiſſimo domino noſtro Vrbano papa, pro Chriſtianiſſimo rege noſtro Ludovico, pro cæteris regibus & principibus Chriſtianis, aliiſque dignitate in populo præcellentibus, denique pro omnibus hominibus fieri præcipimus: ut iis ſalutaribus modis in caritate radicati & fundati, idem ſapientes, idemque ſuſcipientes, orbi Chriſtiano pace reddita, ad dejiciendas impietatis machinas & hæreſis technas, unico illo caritatis nexu fœderati, poſt tot tantaſque in bellis civilibus ſanguinis Chriſtiani effuſiones, ſeſe tandem accingant.

Ne vero durante concilio in eccleſia Dei ullo pacto interturbetur ſacer conſeſſus: colloquia, deambulationes, tumultus, ſtrepitus, & alia id genus amoveri, ceſſare, & amandari jubemus: e contra omnes aſſiſtentes ea, modeſtia, vultu, geſtu, inceſſu, compoſitione conſiſtere, quibus & corpore & animo iis quæ a nobis peragentur, præſto adeſſe & intendere diſcernantur.

In congregationibus autem ſive privatis, ſive publicis qui intereſſe debent & poſſunt, ea moderatione animi & lenitate, qua viros ſpiritu Dei afflatos animi ſui ſenſa ſine ulla altercatione aut contentione proferentes decet, uti peroptamus.

Nullus item ratione præcedentiæ, ſive in congregationibus, xoriatur tumultus: nec in alium jus aliquod ob id ſibi acquiſitum eſſe quis exiſtimet: ſed cuilibet ſua jura eo quo ante concilium competebant modo decernimus conſervari.

Denique quemadmodum in ultimo provinciali canonice cautum eſt, ne quis epiſcopus, aut alius qui concilio intereſſe debet, ab hac civitate Burdigalenſi, ante ejuſdem concilii finem, ſub pœnis in

ANNO CHRISTI 1624.

in eo & jure contentis, discedere possit, nisi prius suæ discessionis cognita causa, examinata, & probata fuerit, eoque casu, procurator qui actis concilii suo & ecclesiæ nomine subscribat, & ejusdem concilii decreta suscipiat, debite sit constitutus, prohibemus.

CONGREGATIO PRIMA PRIVATA, habita in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis.

Die ultima mensis Septembris, anno domini 1624. habita congregatio privata in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis Burdigalæ, ab illustrissimo D. cardinali, & archiepiscopo, cui interfuerunt reverendissimi DD. B episcopi comprovinciales, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis, & Lucionensis: ibique actum de modo habendæ congregationis publicæ, de creandis officiariis, seu adjutoribus concilii, de præcedentia procuratorum, & ecclesiarum cathedralium, inter se, de theologis & canonistis assumendis, de prima sessione, de congregationibus privatis & publicis, & secunda sessione indicenda. Quibus peractis, illustrissimus D. cum reverendissimis DD. episcopis habuit congregationem publicam.

Congregatio publica prima, habita in porticu palatii archiepiscopalis, ad easdem congregationes designata.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die ultima mensis Septembris, pontificatus sanctissimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. secundo, fuit congregatio publica in porticu palatii archiepiscopalis Burdigalensis, designata ad habendas publicas congregationes, in qua præsidens extitit illustrissimus & reverendissimus D. D. cardinalis, & metropolitanus: reverendissimus D. Antonius de Coux, Condomiensis, antiquior suffraganeus: reverendissimus D. Claudius Gelas, episcopus, & comes Aginnensis: reverendissimus D. Henricus Ludovicus Rupipozeus, episcopus Pictaviensis: reverendissimus D. Franciscus de la Beraudiere, episcopus Petracoricensis: & reverendissimus D. Emericus de Bragelonne, episcopus Lucionensis; qui omnes juxta ordinem consecrationis consedere. Hinc illustrissimus D. metropolitanus, capitulorum & aliarum ecclesiarum deputatis edixit, ut eumdem ordinem servarent inter se, quem reverendissimi DD. episcopi, ratione antiquioris consecrationis, ad episcopatum servarent; idque esse & juribus & rationi consentaneum. Quibus prolatis, ad ea insurgentes reverendus D. E de Pitard, canonicus, theologus ecclesiæ cathedralis Santonensis, & reverendus D. Guillelmus Truoy, canonicus ejusdem ecclesiæ, ambo a capitulo deputati, petierunt cum omni honore & reverentia ab illustrissimo metropolitano, quæ illustrissimæ dominationi placuere, perpendere, non esse eumdem ordinem, qui inter reverendissimos DD. episcopos servatur, inter capitula, ratione præcedentiæ, servandum: hæc enim numquam mutari dicebant, illos vero sæpe. Quare cum inter capitula cathedralium, ratione institutionis eorum, antiquiorem locum ecclesia Santonensis obtineret: postularunt, ut post Pictaviensis ecclesiæ deputatos locum assumerent, & cæteros antecede- A rent. Eadem petiere alii deputati. Quibus cum id non posse concedi ab illustrissimo D. metropolitano responsum: actum tamen eisdem est concessum, si alio in loco considerent, nullum inde sibi ecclesiæ præjudicium generari, quominus probata antiquitate, & jure prætenso postulata concederentur. His dictis, illustrissimus D. metropolitanus, in cathedra a terra paululum elevata, assurgens detecto capite, recitavit orationem, *Adsumus*, & pauca præfatus de fine concilii, constituit & edixit, singulis diebus duas congregationes habendas, primam privatam hora octava ante meridiem, in qua interessent soli episcopi: alteram publicam, hora prima pomeridiana, in qua omnes deputati capitulorum, & doctores infra nominati. Tuncque jussum ut omnes, præter deputatos & doctores tam ex civitate ascitos, quam ab reverendissimis DD. episcopis adductos, exirent a concilio. Hinc ventum ad procuratoria deputatorum expendenda. Ac primum exhibitum est procuratorium deputatorum ecclesiæ metropolitanæ, quo procuratores constituuntur & deputantur reverendi domini, magistri Iacobus Desaigues, decanus: Petrus Peyrissac, canonicus, archidiaconus Blaviensis: Gilbertus Grimaud, canonicus theologalis, & Petrus Moisset, canonicus, in sacra theologia licentiatus.

Secundo, exhibuit procuratorium reverendus D. magister Petrus Cousture, presbyter, in utroque jure licentiatus, canonicus ecclesiæ cathedralis C Pictaviensis, a capitulo ejusdem ecclesiæ deputatus.

Successere tertio loco reverendi domini, Guillelmus Truoy, presbyter, canonicus ecclesiæ Santonensis, & consiliarius in præfectura Santonensi; & Helias Pitard, presbyter, canonicus theologalis dictæ ecclesiæ, qui procuratorium exhibuere.

Quarto, prodiere reverendi domini, magistri, Balthazar Gelas, archidiaconus major ecclesiæ Aginnensis, & Petrus Sauveur, presbyter, canonicus theologalis ejusdem ecclesiæ: & procuratorio oblato, & discusso, consedere: quibus pro clero diœcesis Aginnensis adjuncti reverendi DD. Ioannes Girardin, & Ioachim de Bourges; adducti a D reverendissimo D. episcopo.

Quinto, surrexerunt reverendi DD. magistri, Antonius Decous, canonicus, & archidiaconus major ecclesiæ Condomiensis; & Stephanus Margeon, canonicus theologalis dictæ ecclesiæ: & exhibuerunt procuratorium, & statim locum acceperunt.

Sexto, explicarunt procuratorium suum reverendi DD. magistri, Ioannes Mesneau, thesaurarius ecclesiæ Engolismensis, & in præfectura Engolismensi consiliarius regius; & Leonardus de la Forestie, canonicus ejusdem ecclesiæ, juris utriusque licentiatus.

Septimo, surrexit reverendus D. magister Ioannes Pichard, presbyter, canonicus & archidiaconus ecclesiæ cathedralis Petracoricensis: qui exhibito procuratorio sedit: & concessum reverendo D. du Chaisne, canonico, & archidiacono ejusdem ecclesiæ, absenti, procuratori item a capitulo in eodem procuratorio constituto, locum retinere.

Octavo, reverendus D. Frater Valentinus Ourry, monachus, infirmarius monasterii cathedralis Malleacensis, exhibuit procuratorium, & locum accepit.

Reverendi item DD. magistri, Hilarius Pomeraye, presbyter, doctor in sacra facultate theologiæ Parisiensis; & Iacobus Vaslin, presbyter, doctor theologus facultatis Parisiensis, rector Billariæ Fonteniaci Comitis, diœcesis Malleacensis, exhibuere procuratorium a clero totius diœcesis Malleacensis.

Nono, procuratorium capituli ecclesiæ cathedralis Lucionensis est expensum; quo reverendi DD. magistri Henricus Admiraut, & Franciscus Richeteau, canonici ecclesiæ prædictæ Lucionensis, procuratores dicti capituli constituuntur. Petivit autem reverendus D. Admiraut, ut inter capitula non ita ab antiquo instituta, primum locum obtineret: quia si juxta ordinarium, reverendiss. D. episcopi Lucionensis, nuper ad munia episcopalia assumpti locum retineret, hinc ecclesiæ suæ præjudicium inferretur. Cui responsum, ex eo nullum ecclesiæ suæ præjudicium generari posse, quemadmodum in decreto de modo vivendi continebatur. Actum tamen concessum præfato domino Admiraut, se ea verba in concilio dixisse.

Decimo, adfuerunt reverendi DD. magistri, Ioannes de Foix, presbyter, rector Neraci; & Bartholomæus la Fargue, rector B. Mariæ Desprez, deputati a clero diœcesis Condomiensis: a quo exhibuere procuratorium sibi concessum, & consedere.

Procuratoria collegiatarum.

De ecclesiis collegiatis accessere, pro ecclesia sæculari & collegiata sancti Severini, prope & extra muros Burdigalenses, reverendi DD. magistri, Ioannes de Cousages, thesaurarius; Petrus de Cruseau, sacrista; Ioannes de Moucy, & Petrus de Beaulieu, canonici ecclesiæ prædictæ: qui exhibito procuratorio, & discusso, locum in concilio sumpsere.

Adfuit ultimo reverendus D. magister Romanus Barbot, canonicus & eleemosynarius ecclesiæ sæcularis & collegiatæ S. Æmiliani, diœcesis Burdigalensis: cui procuratorio concesso, concessum etiam in concilio assidere.

Quæ omnia procuratoria discussa, & examinata, approbata sunt ab illustrissimo metropolitano, & reverendissimis episcopis, prout juribus congruunt dumtaxat.

De adjutoribus concilii.

Hinc egit illustrissimus D. metropolitanus, de adjutoribus concilii eligendis, & constituendis. Imprimis constituit promotores reverendos DD. magistrum Petrum Peyrissac, presbyterum, & canonicum, & archidiaconum Blaviensem in ecclesia metropolitana; & magistrum Ioannem Mesneau, canonicum, & thesaurarium Engolismensis ecclesiæ, consiliarium regium in præfectura Engolismensi.

Secundo, designavit secretarios concilii reverendos DD. magistrum Ioannem Bertheau, presbyterum, in sacra theologiæ facultate licentiatum, archidiaconum Fronsaci in ecclesia metropolitana, & magistrum Petrum Sauveur, presbyterum, canonicum theologalem ecclesiæ cathedralis Aginnensis.

Tertio, ad discutiendas absentium causas & excusationes, tum ad causas particularium audiendas, litesque & controversias inter reverendissimos DD. episcopos, & eorum capitula subortas, componendas, vel ad synodum referendas, reverendissimos DD. episcopos, Aginnensem & Petragoricensem, constituit: quibus adjunxit in subsidium reverendos DD. Balthazar Gelas, archidiaconum majorem ecclesiæ cathedralis Aginnensis; Heliam Pitard, canonicum theologalem Santonensem, & Henricum Admirault, canonicum Lucionensem: qui, si quid afferretur in præfatos reverendissimos DD. episcopos judices constitutos, id expenderent, & ad synodum referrent.

Theologi, & canonistæ.

Sed præcipue ratio habita est ab illustrissimo D. metropolitano, & reverendissimis episcopis, theologorum, & canonistarum.

Theologi metropolitanæ ecclesiæ nominati sunt.

Reverendus D. Gilbertus Grimaud, canonicus theologus metropolitanus.

Patres, Raimundus de Strictis, & Iacobus Gordonus, presbyteri societatis Iesu.

Doctor Henriques de Monnegro, theologus, & canonista.

Pater .... Iordanus de Observantia.

Pater Sylvester Grandis, Recollectus.

Reverendus D. Bernardus Delpineta, canonicus ecclesiæ Santonensis, doctor theologus, vocatus ab illustrissimo metropolitano.

Theologi adducti a reverendissimo D. episcopo Lucionensi.

Reverendus D. Iacobus de la Boulaye, baccalaureus in sacra facultate theologiæ Parisiensis.

A parte cleri Lucionensis.

Reverendus D. Renatus Favier, canonicus, & succentor Lucionensis.

Reverendus D. Hilarius Calier, canonicus, eleemosynarius Lucionensis.

Theologi adducti a reverendissimo D. episcopo Aginnensi.

Reverendi DD. magistri, Petrus Sauveur, canonicus theologus: Bernardus Daure: & Imbertus Roquier.

Theologi a reverendissimo D. episcopo Pictaviensi adducti.

Reverendus D. magister Petrus .... canonicus ecclesiæ Pictaviensis, doctor theologus.

Reverendus D. magister Dionysius Guillotteau, presbyter, canonicus theologalis ecclesiæ Pictaviensis.

Theologi a reverendissimo D. episcopo Condomiensi.

Reverendi DD. magistri, Stephanus Margeon, canonicus theologalis Condomiensis: Ioannes Daure, presbyter, doctor theologus: Bartholomæus la Fargue, presbyter, doctor theologus.

Theologus Santonensis.

Reverendus D. Elias Pitard.

Theologus Petragoricensis.

Reverendus D. Pichard, canonicus theologalis.

Theologi Malleacenses.

Reverendi DD. F. Valentinus Ourry, monachus, theologus Malleacensis: Hilarius de la Pomeraye, doctor theologus Parisiensis: Iacobus Vaslin, doctor Parisiensis: Franciscus Bourbon, Augustinianus, doctor Parisiensis: magister Petrus Charon, presbyter, in decretis licentiatus.

Tandem decretum est, primam sessionem habendam esse, die prima Octobris 1624. in ecclesia metropolitana, in qua omnes tum episcopi tum deputati, per manus illustrissimi D. sacratissimam eucharistiam sumerent.

Lectum insuper decretum de modo vivendi, in dicta sessione legendum: edictumque, professionem fidei emittendam ab omnibus in dicta sessione: secundam autem sessionem futuram, die mercurii 9. Octobris, quæ sacra est divo Dionysio.

Ac antequam surgerent patres, & discederent, jurejurando omnes cum deputatos tum concilii coadjutores, ad petitionem promotorum, constrinxit

xit illustrissimus, ne quid de iis quæ in congregationibus, sive privatis sive publicis, tractarentur, patefacerent, & publicarent. Tunc congregatio finita.

Prima sessio.

ANNO domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, prima die mensis Octobris, pontificatus sanctissimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. anno II. habita est prima sessio in ecclesia metropolitana sancti Andreæ Burdigalæ, hac veluti forma.

Hora octava præcise illustrissimus & reverendus D. cardinalis metropolitanus pontificalia induit in sacello palatii archiepiscopalis. Non longe ab eodem sacello, in protocubiculo palatii, reverendissimi DD. episcop. comprovinciales, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis & Santonensis, eadem ornamenta cum mitra sumpsere. Procuratores omnes, & theologi, & quicumque primæ congregationi publicæ interfuerant, cum superpelliceis, & almutiis, aliisve ornamentis.

Quibus paratis, tum accessit capitulum metropolitanæ processionaliter, cujus canonici omnes pluvialibus induti: accessere etiam procuratores ecclesiarum collegiatarum, & sæcularium sancti Severini & sancti Æmiliani. Hinc processum est ad metropolitanam ecclesiam, procedentibus primo, ordine ecclesiastico, procuratoribus collegiatarum, tum cathedralium, tum metropolitanæ, ac tandem reverendissimis DD. episcopis, illustrissimo D. cardinali metropolitano, & post omnes, retro populo civitatis.

Cum omnes ad ecclesiam pervenere, decanus & canonici metropolitanæ loca consueta retinuere: procuratores hinc & inde in subselliis canonicorum locum sumpsere: at reverendissimi DD. episcopi, in subselliis in formam hemicycli ante majus altare paululum a terra erectis, & tapetibus ornatis, consedere, illustrissimo D. cardinali metropolitano celebrante pontificaliter in loco a cornu evangelii paulo altius erecto, sub umbella cum assistentibus assidente, deinde ad altare stante.

At ubi ventum circa communionem, ad sacram synaxim accessere primo reverendissimi DD. episcopi, tum deputati metropolitani, deinde omnes ordine pie admodum successere. Quibus peractis, considentibus & reverendissimis DD. episcopis in subselliis sibi paratis, & illustrissimo D. metropolitano, pluviali induto, coram altari in faldistorio, actæ sunt orationes & preces ad præscriptum sacrarum ceremoniarum: in quarum fine habuit concionem Gallico sermone reverendus D. de Grimaud, canonicus theologalis metropolitanæ.

Hinc considentibus, illustrissimo D. metropolitano sub umbella, reverendissimis DD. coepiscopis in subselliis sibi paratis, cum pluvialibus & mitris, unus ex secretariis accessit ad illustrissimum metropolitanum, & ex illius manibus accepit decreta prælegenda: qui suggestum conscendens, ex eo legit primo decretum de aperienda synodo.

Decretum de aperienda synodo.

ILLUSTRISSIME & reverendissime domine, reverendissimi patres, placetne vobis ad laudem & gloriam sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ad tuendam & augendam Christianæ Religionis disciplinam, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, & controversiis componendis provinciæ Burdigalensis, aliisque ex sacris canonibus permissis, sacrum Burdigalense provinciale concilium incipere?

Lecto hoc decreto, alter secretarius, & notarius concilii, accessere ad illustrissimos & reverendissimos DD. episcopos, vota requirentes, hoc modo: placetne vobis, reverendissimi DD. decretum? qui omnes, placet, proferentes: tum idem secretarius & notarius retulerunt ad illustrissimum metropolitanum, decretum patribus placuisse. Quo audito, illustrissimus dominus metropolitanus dixit:

Decretum placuit omnibus patribus: itaque decernimus, provincialis Burdigalensis synodi initium fieri, & jam factum esse.

Tum de mandato illustrissimi metropolitani, secretarius in suggestu legit decretum de modo vivendi.

Decretum de modo vivendi.

FRanciscus, &c. ut supra pag. 1689.

Lecto decreto de modo vivendi, secretarius alter, & notarius, petierunt a reverendissimis DD. episcopis: illustrissime & reverendissime, D. reverendissimi patres, placentne hæc decreta vobis? R. placent.

Quo responso accepto, illustrissimus metropolitanus ait:

Decreta placuerunt, ideo agendæ sunt Deo gratiæ.

Patres responderunt: Deo gratias.

Tunc vocati reverendissimi DD. episcopi qui synodo provinciali interesse debent, qui ad prolationem nominis dixerunt, adsum.

Reverendissimus D. episcopus Condomiensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Engolismensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Aginnensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Sarlatensis, abfuit.

Reverendissimus D. episcopus Pictaviensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Petracoricensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Santonensis, R. adsum.

Reverendissimus D. episcopus Malleacensis, abfuit.

Reverendissimus D. episcopus Lucionensis aberat a sessione, morbi causa.

Reverendissimis DD. episcopis vocatis, insurrexerunt in absentes reverendi domini promotores: hoc modo:

Illustrissime & reverendissime domine, cum per literas monitoriales, & per edictum generale illustrissimæ & reverendiss. V. D. reverendissimi DD. episcopi omnes provinciæ Burdigalensis, & reliqui qui de jure seu consuetudine huic sacræ provinciali synodo interesse debent, moniti fuerint ut hodierno die in hac sancta synodo adessent, pro ejus celebratione juxta formam sacrorum canonum, & præsertim sacri concilii Tridentini, ad moderandos mores, corrigendos excessus, & controversias componendas, quæ in hac provincia, moderatione, correctione, & compositione indigerent: nonnullique monitionalibus literis, ut reverendissimi DD. episcopi, Sarlatensis & Malleacensis, non parendo, adeo contumaces & negligentes extiterint, ut neque ad hoc sacrum concilium

concilium adfuerint, nec ad se excusandum de justo impedimento nuncium miserint: idcirco pro nostri muneris officio, nos Petrus Peyrissac & Ioannes Niesueau sacræ hujus synodi promotores, eorum contumaciam accusando, instamus apud illustrissimam & reverendiss. D. V. ut ad reliquos juris gradus progrediatur.

His auditis, illustriss. D. metropolitanus dixit: Admittimus, ni per tres dies hanc subsequentes compareant.

Deinde de mandato illustrissimi metropolitani lectum est decretum de professione fidei.

Decretum de professione fidei.

INTER ingentia illa dona, &c. ut supra pag. 1633. Quo lecto & approbato, professio fidei lecta est e suggestu juxta formam a Pio V. Pont. Max. conceptam, idque ab eodem secretario, in eodem suggestu stante. Qua finita, illustrissimus accessit ad altare majus, ibique deposita mitra, genibus flexis, & sacra euangelia tangens, dixit:

Ego Franciscus cardinalis de Sourdis, archiepiscopus Burdigalensis, Aquitaniæ primas, ea omnia & singula quæ a sacrosancta œcumenica Tridentina synodo definita, & statuta sunt, recipio: necnon veram obedientiam summo Romano pontifici spondeo & profiteor, hæresesque omnes a sacris canonibus & generalibus conciliis, præsertimque ab eadem synodo, damnatas, detestor & anathematizo, juxta formulam præscriptam a sanctissimo D. N. Pio IV. Pont. Max.

Quo facto, assumpta mitra, & reverentia facta ad altare, & inclinatione ad reverendissimos episcopos, regressus est ad locum sub umbella, ubi librum euangeliorum tenente apertum, & juramenti supradicti formam, accessere ad illustrissimum, ordine quisque suo, reverendiss. domini episcopi, & idem juramentum, deposita mitra, & genibus flexis, tactis sacrosanctis euangeliis, emiserunt; deinde omnes officiarii & deputati concilii.

Quibus peractis, de mandato illustrissimi, secretarius in suggestu manens, legit decretum de secunda sessione habenda: hoc modo:

Illustrissi. & reverend. D. reverendiss. patres, placetne vobis secundam sessionem fore die nona Octobris, mensis præsentis, quæ erit sacra D. Dionysii memoriæ colendæ; ita tamen ut ad aliam diem prorogari possit, sicuti pro rebus concilii bene gerendis conducere videbitur?

Qui omnes, secretario & notario vota inquirentibus responderunt, placet. Et relatione facta ad illustriss. metropolitanum, ipse benedictionem solennem impertivit, & indulgentias centum dierum e suggestu per secretarium ibidem stantem publicari jussit; & cuncti recessere.

Prima Octobris.

Congregatio particularis secunda.

EADEM die, prima Octobris, 1624. hora prima a meridie, in secretiori consistorio porticus archiepiscopalis Burdigalensis habita est congregatio privata, in qua tractatum de præcipua materia die subsequenti agitanda, nimirum de matrimonio: tum definitum ut reverendiss. DD. episcopi, Condomiensis &....... simul & reverendiss. DD. episcopi Pictaviensis & Santonensis simul etiam, sed in......... congregationibus, vocatis ad id theologis, qui magis sibi placerent, ultimum provinciale concilium legerent, & ea quæ sunt observata, notarent; quæ vero minime, etiam seligerent, & quibus viis ea executioni demandarentur, investigarent.

Huic congregationi interfuerunt illustriss. DD. cardinalis metropolitanus, reverendissimi DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis: sed aberat reverendissimus D. Lucionensis. Vocati sunt ad congregationem quidem doctores.

Secunda die Octobr. 1624.

Tertia congregatio privata.

HORA octava diei secundæ Octobris, 1624. habita est congregatio privata ab illustrissimo, in eodem secretiori consistorio: in qua fuerunt reverendissimi DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petragoricensis, Santonensis, Lucionensis, præsentibus duobus secretariis: ibi tractatum de matrimonio in congregatione publica agitando.

Congregatio publica secunda.

DIE secunda Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita est congregatio secunda publica ab illustrissimo: cui interfuerunt reverendissimi DD. Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petragoricensis, Santonensis, Lucionensis: adfuerunt adjutores concilii, procuratores ecclesiarum cathedralium & collegiatarum sancti Severini & sancti Æmiliani. Initio ortum est dissidium inter procuratores cathedralium, & collegiatæ sancti Severini: hi existimantes a latere sinistro ante procuratores cathedralium post metropolitanæ deputatos, se esse consessuros. Quod cum illis denegatum esset a congregatione, abierunt. Accessit autem reverendus D. Frater Archambaudus Christut, doctor theologus, monachus & subprior monasterii sanctæ Crucis Burdigalensis: qui nomine capituli dicti monasterii, procuratorio exhibito, locum in concilio accepit. Tractatum in hac congregatione de matrimonio, & via investigata & exquisita, quibus pro bono contrahentium & gloria Dei legitime contraheretur, & potestas & jurisdictio ecclesiastica servaretur. Quibus exagitatis, edictum ab illustrissimo, ut die sequenti tractaretur de simonia & confidentia, & quibus viis fœdæ labi occurri posset.

Die tertia Octobris.

Congregatio privata quarta.

DIE tertia mensis Octobris, 1624. hora octava, in secretiori consistorio porticus archiepiscopalis, habita est congregatio quarta privata, in qua convenere cum illustrissimo D. metropolitano reverendissimi DD. episcopi Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petragoricensis, Santonensis, Lucionensis: vocati ad hanc congregationem reverendi patres, Gordonus & Raimundus de Strictis, presbyteri societatis Iesu: quibus auditis & exclusis, tractatum de materia sacramenti matrimonii, & necessitate libertatis ad consensum; apertumque ostium ad tractandum de simonia & confidentia.

Congregatio

Congregatio publica tertia.

A

EADEM die tertia Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in porticu archiepiscopalis palatii habita est ab illustrissimo D. metropolitano congregatio tertia publica, cui interfuerunt reverendissimi DD. episcomi Condomiensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petragoricensis, Santonensis & Lucionensis, cum deputatis capitulorum, & doctoribus, & aliis a reverendissimis DD. adductis. Oratione præhabita, proposuit illustrissimus D. metropolitanus confidentiam & simoniam discutiendam; remediaque exquisivit, quibus pessima lues extingui posset. Res agitata nimis: tum illustrissimus metropolitanus cum necessitatem sacrarum ordinationum rite habendarum exposuisset, B in crastinum rem discutiendam & agitandam esse censuit. Soluta autem congregatione, auditis reverendissimis DD. episcopis & eorum adjunctis super necessitate discessionis reverendi D. Balthazar Gelas, archidiaconi majoris ecclesiæ Aginnensis, concessum illi ut a concilio, immo & a civitate discederet.

Hac die reverendissimus Henricus Descoubleau, episcopus Malleacensis, Burdigalam venit, concilio operam daturus, reverendum patrem Burdonum Augustinianum, doctorem Sorbonicum, adducens, & ...... Charon, doctorem.

Die quarta Octobris 1624.

C

Congregatio quinta privata.

DIE quarta mensis Octobris 1624. quæ sacra est memoriæ D. Francisci, hora septima matutina, adierunt omnes reverendissimi DD. episcopi, cum illustrissimo metropolitano, ecclesiam patrum Recollectorum: ibi fere omnes sacrum fecere, & concionem doctoris .... ab illustriss. vocati audiere. Hisque Deo datis, in porticu archiepiscopali, consistorio secretiori, habita est quinta congregatio privata, cui interfuere omnes reverendiss. DD. episcopi, qui in aliis, & insuper reverendiss. D. episcopus Malleacensis, seditque post reverendiss. D. Santonensem, orationeque præmissa, actum primo an reverendi DD. promotores D ad privatam congregationem introducerentur, eique interessent: sed .... id fieri non debere. Tractatum inde de sacramento ordinis, quibus modis uti par esset ad constituendos dignos ecclesiæ Dei ministros.

Quarta congregatio publica.

IN eadem porticu archiepiscopali, hora prima a meridie 4. Octobris 1624. habita est ab illustriss. metropolitano quarta congregatio publica, cui interfuerunt omnes reverendissimi, & procuratores, & theologi, actumque de sacramento ordinis rite conferendo, & quo pacto ecclesia Dei ministros zelo Dei accensos retinere possit.

E

Die quinta Octobris 1624.

Congregatio privata sexta.

HORA septima matutina habita est congregatio privata in loco assignato ab illustriss. metropolitano, ubi interfuerunt omnes reverendiss. DD. episcopi, & tractatum de iis qui admittuntur ad tonsuram, & ad ordines, præcipue de titulo matrimonii.

Congregatio publica quinta.

EADEM die habita est congregatio publica quinta ab illustriss. metropolitano, hora consueta, in inferiori aula (ob nimium calorem) cui interfuerunt omnes reverendissimi DD. episcopi, procuratores ecclesiarum, & doctores: tractatum de residentia canonicorum rectorias habentium cum canonicatu: item de præcedentia canonicorum, & dignitatum ecclesiarum ob presbyteratum: item actum de processione generali, crastina die facienda, & quem quisque locum haberet inter procuratores cathedralium. Sed cum res non potuerit definiri, omnes exhortatus est illustriss. metropolitanus, ne quis ratione dictæ præcedentiæ aliquas turbas ageret; potius, si irrequieto animo esset, abstinere: eum vero sibi a metropolitano ecclesiæ, honorem concedi, ut si omnes procuratores cathedralium cum superpelliceis & pluvialibus adessent, a sinistris ejusdem ecclesiæ metropolitanæ procederent, solo decreto metropolitano canonicis retento.

Die dominica sexta Octobris 1624.

HAC die dominica sexta Octobris 1624. illustriss. & reverendiss. D. metropolitanus, cum cappa rubra oblonga, reverendissimi DD. episcopi, cum rocheto & mozetta, canonici metropolitani, & procuratores cathedralium & collegiatarum, & alii a clero deputati, cum superpelliceis, multi cum almutiis, paululum ante octavam horam matutinam, ex palatio archiepiscopali ad ecclesiam metropolitanam accessere, ubi illustr. Metropolitanus & reverendissimi DD. episcopi, cum amictu, pluviali, & mitra, ex sacristia illustrissimi, ad sedilia supra descripta, ante majus altare prodiere, celebrante in pontificalibus, reverendiss. D. episcopo Condomiensi, suffraganeo antiquiore, & illustriss. D. Metropolitano in cathedra sub umbella, cum mitra, & pluviali, sedente.

Lecto euangelio, concio habita est a reverendo patre Raimundo de Strictis, Iesuita: in cujus fine data est absolutio generalis ab illustriss. Metropolitano: finita autem missa, omnes ordine episcopi cum pluvialibus & mitris, canonici metropolitani cum pluvialibus a dextra, procuratores cathedralium, & alii ex diversis diœcesibus, a sinistris: parochiæ & conventus Burdigalæ, illustriss. Metropolit. sacrosanctum eucharistiæ sacramentum devote gestante, processere a metropolitana recta ad ecclesiam sancti Simeonis usque, ultra quam paululum progressi, & per viam passim S. Georgii nuncupatam in vicum Lupinum ingressi, ad metropolitanam rediere, magna cum lætitia populi, apparatu viarum, applausu omnium, comitantibus omnium magistratuum urbis, solis juratis, cæteris in villas vindemiæ causa digressis.

At a meridie hora tertia, apud Carthusianos, quod is dies consecratus esset memoriæ S. Brunonis, vespertinis horis & precibus interfuerunt, thesauris indulgentiarum ibidem a summo pontifice eadem die concessis participaturi.

Die septima Octobris 1624.

Congregatio privata septima.

DIE septima Octobris 1624. hora octava matutina, congregatio privata habita est, in qua omnes episcopi convenere: tractatum de literis dimissoriis.

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio publica.

EADEM die septima Octobris, 1624. in aula inferiori habita est congregatio publica ab illustriss. metropolitano, cui astitere reverendissimi DD. episcopi omnes cum deputatis & doctoribus: actum de dimissoriis ad ordines concedendis.

Die octava Octobris, 1624.

Congregatio octava publica.

DIE octava Octobris, 1624. hora octava, habita est congregatio privata ab illustriss. D. metropolitano: interfuere reverendiss. DD. episcopi: absuit tamen reverendiss. D. Pictaviensis, morbi causa. Actum adhuc de dimissoriis, & de religiosis spoliatis a superioribus, & ejectis.

Die octava: Congregatio publica septima.

EADEM die octava Octobris, 1624. hora prima post meridiem, in aula inferiori archiepiscopalis palatii, habuit illustriss. D. metropolitanus congregationem publicam. Interfuere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendum D. Pictaviensem, absentem morbi causa. Tractatum de iisdem dimissoriis, & cœptum agi de officiis divinis, & missa parochiali.

Secunda sessio.

DIE nona mensis Octobris, anno 1624. sacra D. Dionysio, habita est secunda sessio in ecclesia metropolitana. Hora octava matutina illustriss. D. metropolitanus indutus cappa rubra, reverendiss. DD. episcopi Condomiensis, Aginnensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, Lucionensis, induti rocheto & mozetta, comitantibus canonicis metropolitanis, e palatio archiepiscopali in ecclesiam metropolitanam pervenere: ubi illustriss. D. metropolitanus accedens ad sedem pontificalem sub umbella, reverendissimi ad subsellia consueta, sine paramentis, sacrum audivere ab reverendissimo D. episcopo Engolismensi in pontificalibus celebratum. Finito sacro, illustrissimus D. metropolitanus induitur pontificaliter, reverendiss. DD. episcopi in sacristia etiam induuntur pluvialibus & mitris: cumque accessissent ad sedilia consueta, illustriss. D. metropolitanus e cathedra descendit, & coram altari precibus consuetis recitatis, denuo ad cathedram ascendens, concionatori benedixit. Auditur concio a reverendo patre Iordano ordinis Observantiæ peracta. Finita concione, archidiaconus Lerinensis posuit decreta publicanda in manu illustriss. D. metropolitani: tuncque accedens secretarius unus, prædicta decreta e manibus illustrissimi accepit, cathedram concionatoris ascendit, legitque primo quod supererat decretorum de professione fidei. Quibus lectis, alter secretarius cum notario concilii accessit ad reverendiss. DD. episcopos, vota exquirens; qui responderunt, placet. Hinc ad illustriss. placita fuisse referens ille secretarius, illustriss. D. metropolitanus dixit: decreta placuerunt patribus, ideo agendæ sunt Deo gratiæ. Patres responderunt: Deo gratias.

2. Lectum caput de sacramento matrimonii: quo finito, secretarius exquisivit vota, ut prius, a reverendiss. DD. responderunt sibi decreta placere: quod altius pronunciatum ab illustrissimo, decreta placuerunt; agendæ sunt Deo gratiæ. Patres dixerunt, Deo gratias.

3. Lectum est decretum de simonia & confidentia. Finita lectione, exquisita sunt vota, ut prius, relatumque decreta placuisse, & Deo gratias agendas esse.

4. Lectum est caput de ordine. Finito capite, exquisita vota, placuere decreta, & dictum ab illustrissimo: Decreta placuere patribus, ideo agendæ Deo gratiæ. Responderunt patres: Deo gratias.

Tunc lectum decretum de sessione tertia, hoc modo:

Illustrissime domine, reverendiss. patres, placetne vobis tertiam sessionem futuram die decima octava labentis mensis Octobris, quæ D. Lucæ euangelistæ claræ memoriæ consecratur? exquisitis votis a patribus, dictum ab omnibus: placet.

Antequam assurgeret illustrissimus, & reverendissimi patres discederent, promotores concilii institere contra reverendissimum D. episcopum Sarlatensem; quod cum debite fuerit monitus, tamen ad concilium non accesserit, neque procuratorem miserit, excusationes, si quas haberet, relaturum; ac proinde contra eum ut procederetur juxta formam juris, in absentes latam, petierunt. Quibus illustriss. D. metropolitanus respondit: procedatur.

Tum benedictione solenni concessa, & indulgentiis centum dierum publicatis, illustr. D. metropolitanus, reverendissimi patres, in sacristiam discessere.

Congregatio publica octava.

DIE nona Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita est congregatio publica octava ab illustrissimo metropolitano: interfuere reverendiss. DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, & Lucionensis, cum procuratoribus, & doctoribus. Abfuere, morbi causa, reverendissimi DD. Aginnensis, & Pictaviensis: tractatum de vita & moribus clericorum. At quia illustriss. D. metropolitanus invitarat denuo capitulum Sarlatense, ut seligeret quem vellet ad concilium mittendum: accessit reverendus D. Ioannes de Carbonniere de Iayac, decanus ecclesiæ Sarlatensis, a quo exhibito procuratorio, eoque discusso, repertum est eum procuratorem fuisse constitutum a definitoribus cleri Sarlatensis, non autem a capitulo. Admissus est tamen in concilium, pensata qualitate viri, & rerum agendarum prudentia. Surrexere tum promotores, qui, quod reverendissimus D. Sarlatensis ad concilium provinciale neque venisset, neque misisset, petiere ut tertia pars fructuum episcopatus Sarlatensis, fabricæ ecclesiæ Sarlatensis per concilium addiceretur. Actum promotoribus concessum est.

Die decima Octobris, 1624.

Congregatio privata nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora octava matutina, habita est ab illustrissimo D. metropolitano congregatio privata, cui interfuerunt reverendissimi DD. Condomiensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, & Lucionensis, reverendissimis DD. Engolismensi & Aginnensi morbi causa absentibus. Tractatum de officiis divinis.

Congregatio publica nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita est ab illustrissimo D. metropolitano

tropolitano congregatio publica nona in aula inferiori. Reverendissimi DD. episcopi interfuere præsentes. Reverendiss. DD. Engolismensis, Aginnensis & Pictaviensis absentes, morbi causa: tractatum de capellis, & prioratibus simplicibus: item de officiis canonicorum.

Congregatio privata decima.

DIE undecima Octobris 1624. hora octava matutina, habita est congregatio privata ab eodem illustriss. D. metropolitano: cui interfuere reverendiss. DD. episcopi, præter Aginnensem absentem, morbi causa. Actum de capitulis.

Congregatio publica decima.

DIE undecima Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in inferiori aula archiepiscopalis palatii habita decima congregatio publica ab eodem illustrissimo D. metropolitano, cum omnibus reverendissimis DD. episcopis, præter Aginnensem & Pictaviensem, morbi causa: adfuere etiam procuratores, & doctores.

Initio congregationis accessit reverendus D. Paschalis de la Brousse, presbyter, canonicus ecclesiæ Sarlatensis, doctor theologus, qui procuratorio capituli sui exhibito, & probato, locum accepit in concilio.

Tractatum de rebus ad capitulum pertinentibus: maxime agitatum de fructibus canonicatuum, (quos Grossos vocant) fabricæ applicandis, accedente absentia canonicorum: neque tamen res decisa, sed in alium diem dilata a concilio, non sine causa. Lecta in fine congregationis bulla S. D N. papæ Gregorii XV. lata in religiosos ordinarii jurisdictioni, ratione administrationis sacramentorum subjectos: tum soluta quæstio est, & congregatio.

Congregatio privata undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. hora septima matutina, habita est congregatio privata. Interfuere cum illustrissimo metropolitano reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Aginnensem, morbi causa absentem. Tractatum & conclusum de iis quæ ad capitula ecclesiarum pertinent.

Congregatio publica undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. in aula inferiori, hora prima pomeridiana, habita est congregatio publica, cui interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi Condomiensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, & Lucionensis; absentibus aliis morbi causa. Adfuere etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Tractatum de festis, & rectoriis ecclesiarum.

Dominica decima tertia 1624.

DIE dominica 13. Octobris 1624. illustrissimus D. metropolitanus, & reverendissimi DD. episcopi, visitarunt ecclesias designatas pro indulgentiis acquirendis in civitate Burdigalensi, hora matutina, ad instar ecclesiarum Romanarum: solenni sacro & concioni verbi Dei interfuerunt in ecclesia D. Petri Burdigalensis: nihil aliud actum eo die.

Congregatio privata duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano: interfuere reverendissimi DD. episcopi omnes: actum adhuc de capitulis, festis, confratriis, & aliis rebus.

Congregatio publica duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano in aula inferiori. Adiere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Engolismensem, & Pictaviensem: adfuerunt etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Actum de variis rebus.

Congregatio privata decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali, habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano, cui interfuere omnes reverendissimi DD. Actum de variis rebus.

Congregatio publica decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano, in aula inferiori palatii archiepiscopalis: adiere omnes reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Pictaviensem, morbi causa absentem: actum etiam ibi de variis rebus, præcipue de episcopis. Sed postularunt quidam ex procuratoribus capitulorum, ut decreta quæ a patribus in congregationibus privatis definiuntur, eadem postea in congregatione publica, die præcedente sessionem, legerentur: non enim in ipsa sessione se posse audire quæ decreta sunt, ni prius ipsi eadem in congregatione audiant. Inter quos procuratores surgit D. de Pitard, canonicus theologalis Santonensis, procurator capituli dictæ ecclesiæ, contendens, omnes procuratores capitulorum in concilio, in rebus conciliariis de dirigendis, vocem decisivam habere, præjudiciumque capitulis eapropter inferri: idque probare nisus, tum autoritate scripturæ, tum quod id non clare in conciliis generalibus & ab ecclesia definitum. Quod cum unanimi consensu patrum exploderetur, utpote judicatum jam, & ab ultimo concilio definitum, a summoque pontifice declaratum, & ab ecclesia observatum, in ea verba ausus est prorumpere: nimirum neque papam, neque episcopos de hac re judicare posse, quod in lite partes essent, papamque in favorem episcoporum semper judicaturum. Cui cum obsisterent reverendissimi DD. episcopi, addidit ipse etiam se majora dicturum, vel etiam pejora, asserens, pro confirmatione suæ opinionis, regem Christianissimum in consistorio suo existentem, nullam ferre sententiam, nec posse, secundum bene regulatam rationem, ni prius numeret consilia & vota senatorum. Quæ cum valde aliena judicarentur a patribus, soluta congregatione, dilata sunt in crastinum decidenda.

Congregatio privata decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in palatio archiepiscopali habita est

ANNO CHRISTI 1624.

congregatio privata. Interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi omnes. Actum de prolatis a D. de Pitard, missusque a parte concilii qui eum exquireret: cui deinde in congregatione privata sistenti, ab illustrissimo metropolitano ostensum quam longe abesset a vero, & a definitionibus sacrorum conciliorum: proinde hanc mentem deponeret, curaretque satisfacere in congregatione publica; ea quæ hesterna die attulerat, sane male prolata, retractaret, vel ita a se dicta explicaret, ut in bonam partem a patribus & cæteris procuratoribus acciperentur. Cæterum, concilium existimare, nullo modo eum cogitasse proterve aliquid contra praxim ecclesiæ communem moliri: attamen concilium decreturum super iis hoc modo:

Sacro approbante concilio, decretis ultimi concilii provincialis Burdigalensis inhærentes, opinionem quorumdam, qui ausi sunt asserere, præter episcopos, quosdam etiam alios habere vocem decisivam in concilio provinciali, ut erroneam judicamus: quibuscumque deinceps eamdem proponere, in concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes.

Quibus respondit ipse D. de Pitard, se hujusmodi verba protulisse, non quod a summo pontifice reclamaret, vel a debita observantia & obedientia erga sanctam sedem a se debita, deficeret; & ab ecclesia, quam & verbis & scriptis propugnarat, vel tantillum deflecteret: sed fervore & zelo partium capitularium sustinendarum delatus, rationibus in contrarium allatis adductus, ea utrimque protulisse. Cæterum, se in congregatione publica acturum, ut quæcumque aliena forsan de se audirentur, verbis dissolveret, & plene concilio satisfaceret, omnia sua dicta & scripta ecclesiæ judicio subjiciendo.

Congregatio publica decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in aula inferiori habita est congregatio publica. Interfuere omnes, illustrissimus metropolitanus, & reverendissimi DD. episcopi, præter D. Pictaviensem, morbi causa absentem: actum de variis rebus, & concessum ut decreta in congregatione publica legerentur die præcedente sessionem. Præterea reverendus de Pitard, theologus canonicus Santonensis, ita ac promiserat in congregatione privata, illustrissimo D. & reverendissimis DD. episcopis, & omnibus, super iis quæ de voce decisiva & papa ante dixerat, plene satisfecit.

Congregatio privata decima quinta.

DIE decima septima Octobris 1624. in palatio archiepiscopali habita congregatio privata: interfuere omnes, illustrissimus, & reverendissimi DD. episcopi. Actum variis de rebus.

Congregatio publica decima quinta.

DIE decima septima Octobris 1624. in aula inferiori habita congregatio publica: interfuere omnes, præter D. Pictaviensem, morbi causa: adfuere procuratores: lecta deinde decreta hucusque digressa, concessumque procuratoribus capitulorum, si quid haberent quod dicerent, notario concilii significarent. Quibus dictis, reverendus decanus metropolitanus cum aliis ejusdem ecclesiæ procuratoribus, ea retulit quæ ad capitulum hujusmodi ecclesiæ videbantur pertinere: cui respondit illustrissimus. Dicta conciliorum & responsa continentur in actis coram notario concilii præfectis, quæ jussit illustrissimus præsentibus actis concilii inseri, ut sequitur.

Protestatio Jacobi Desaigues, decani ecclesiæ Burdigalensis, nomine capituli, ne decreta in hoc concilio vel jam facta, vel in posterum facienda, ecclesiæ suæ juribus & privilegiis noceant. Quod instrumentum, quia Gallico idiomate conceptum est, hic omisimus.

Tertia sessio, die decima octava Octobris, 1624.

DIE decima octava mensis Octobris, anno domini 1624. in ecclesia metropolitana Burdigalensi, habita est tertia sessio concilii provincialis, hoc modo. hora octava matutina, omnibus paratis, adfuere omnes in palatio archiepiscopali reverendissimi DD. episcopi, excepto reverendissimo D. Pictaviensi: convenere procuratores ecclesiarum, & doctores, & capitulum metropolitanæ, cum superpelliceis & almutiis. Hinc processum ad metropolitanam ubi quisque in loco assueto constitutus: reverendissimus D. episcopus Aginnensis sacrum solenne celebravit: quo perfecto, illustrissimus D. metropolitanus, in cathedra, & reverendissimi DD. episcopi pontificalibus in subselliis, induti, precibus solum perfectis, concioni a patre reverendo Bourdono Augustiniano astitere. Tuncque archidiacono Lerinensi in manibus illustrissimi D. metropolitani decreta reponente, accessit ad illustrissimum D. metropolitanum unus ex secretariis, qui accipiens de manibus illius decreta legenda, cum debitis inclinationibus suggestum conscendit, decreta legit, & publicavit. Ad singula votis exquisitis per alterum secretarium in præsentia notarii concilii, responderunt, placet: quibus illustrissimo D. metropolitano nunciatis, pronunciavit: decreta placuerunt patribus: ideo gratiæ Deo agendæ. Responderunt: Deo gratias. Decreta autem lecta sunt de residentia pastorali, de officiis divinis, de vita & honestate clericorum, de parochis, de prioratibus, & capellis, de canonicis & capitulis, de prædicatione verbi Dei, de episcopis. Tandem lectione decretorum perfecta, lectum decretum de prorogatione concilii: hoc modo:

Illustrissime & reverendissime D. reverendissimi patres: placetne vobis ad omnia accurate pertractanda & absolvenda, præsentis sessionis prorogationem, seu continuationem fieri, & in diem Iovis 24. præsentis mensis Octobris transferri? votis exquisitis, responderunt: placet. Hinc data est benedictio solennis ab illustrissimo D. metropolitano, & publicatæ indulgentiæ centum dierum: surrectisque patribus, perfecta sessio est, & cuncti abscessere. Quia vero hora prima pomeridiana instabat in fine sessionis, nihil actum a meridie.

Congregatio privata decima sexta.

DIE decima nona Octobris, 1624. habita est congregatio privata in palatio archiepiscopali, hora matutina. Adfuerunt omnes, illustrissimus D. metropolitanus, & reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum Lucionensem. Actum de absentia reverendissimi D. episcopi Sarlatensis, & de vicario generali in diœcesi Sarlatensi constituendo, ad instantiam promotorum.

Cumque reverendissimi DD. episcopi, Aginnensis & Petracoricensis; judices super excusationibus absentum constituti, ex auditione reverendi D. decani Sarlatensis ecclesiæ a clero deputati, & reverendi domini de Brousse, canonici ejusdem ecclesiæ a capitulo deputati, ad concilium retulissent, duodecim parochias circiter, omnino parochis destitutas, & harum ecclesias dirutas esse, plures vero alias nomine fiduciario occupatas, vicariumque generalem ab episcopo Sarlatensi in sua absentia regularem Carmelitam Hispanum constitutum esse: omnibus agitatis, & pensatis, promotores institere hoc modo:

Promotores sacræ synodi provincialis Burdigalensis requirunt, reverendissimum D. Sarlatensem episcopum, ob absentiam ejus vere contumacem, tertia parte fructuum, quos ipse anno, ex ecclesia cui præest, perciperet, privari, fabricæ ecclesiæ cathedralis Sarlatensis applicanda.

Unde sententia lata hoc modo sequitur.

FRANCISCUS, miseratione divina, S. R. E. tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis de Sourdis, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Burdigalensis, Aquitaniæ primas, in concilio provinciali Burdigalæ existenti, definientes:

Audita instantia promotorum concilii, & accepta relatione & probatione canonica super reverendissimi Sarlatensis episcopi suffraganei nostri absentia, & contumacia, variisque Sarlatensis diœcesis ecclesiis partim solo æquatis, & rectoribus destitutis, partim a primis loci viris nomine fiduciario intercedente occupatis, excessibus denique, ac incurioso ecclesiæ regimine, ita ut ipse Sarlatensis episcopus discedens, in ea regularem Carmelitam, natione Hispanum, vicarium generalem constituerit: nos, ne diutius tanta patiatur ecclesia Sarlatensis dispendia, decernimus vicarium generalem in dicta diœcesi .... concilii constituendum esse, prout jam ad animarum salutem, & ecclesiarum optimum regimen animum intendentes; egregium virum, Magistrum Ioannem de Carbonniere de Iayac, presbyterum, in juribus baccalaureum, decanum ecclesiæ Sarlatensis, sufficientem, capacem & idoneum; & cujus experientia in rebus ecclesiæ bene gerendis perspecta est & nota, vicarium generalem diœcesis Sarlatensis in spiritualibus & temporalibus per annum duntaxat dicimus, facimus, & creamus: Eidem præcipue mandantes & injungentes ut statim atque Sarlatum ex concilio provinciali redierit, omnium ecclesiasticorum synodum cogere aggrediatur, ut in ea cuncti diœcesani, capitula scilicet, priores, rectores, & alii ecclesiastici, qui de jure, vel consuetudine synodo Sarlatensi interesse debent, ex omnibus sacerdotibus eum syndicum totius diœcesis eligant & constituant, quem capacitate, probitate, & zelo ita commendari norint, ut impensis communibus in eos qui sordidæ confidentiæ nomine beneficia occupant & expilant ecclesiastica, debitis juris remediis, etiam vocato brachii sæcularis auxilio, agere sollicite valeat, tamdiuque negotium persequatur, quoad amotis confidentiariis & expilatoribus, ecclesiis hujusmodi ecclesiastici capaces & idonei debita impendentes obsequia constituantur: constituti vero, & pacifice beneficia obtinentes, ex fructibus dictorum beneficiorum impensas in litibus disceptandis a clero supportatas, ipsi clero rependant: ac insuper curet idem vicarius generalis, ut ecclesiarum omnino destitutarum, in quibus, fugiente pastore, pravitas hæret hæretica, decimæ, & quicumque proventus retineantur, & sequestri ponantur, in restaurationem & reædificationem convertendi: provideatque omnibus melioribus viis & modis, ut deinceps divina officia in hujusmodi ecclesiis persolvantur, & prædicatio orthodoxæ fidei, languescentes animas, efficaci verbo percussas, sanet tandem, & ecclesiæ restituat: omnia denique observet quæ ad tollendos excessus & ruinas reservandas plurimum valere, pro prudentia judicabit. Committentes eidem eo nomine & concedentes omnia & singula quæ de jure vicariis generalibus diœcesum dari, committi, & concedi solent præsentibus; eadem pro expressis habentes ita ac si de verbo ad verbum insererentur ad regimina ecclesiæ necessaria plene dirigenda, de omnibus a se gestis per semestrem, nos certiores faciendo. Hinc revocamus quoscumque vicarios generales ab ipso Sarlatensi episcopo constitutos. Cæterum, quia idem episcopus Sarlatensis suffraganeus debite monitus præsenti concilio adesse, noluit accedere, & adhuc contumaciam extendit, sacrum concilium contemptui habens: nos sacris canonibus innitentes, tertiam partem omnium & quorumcumque fructuum & obventionum unius anni episcopatus Sarlatensis prædicto suffraganeo contumaci subtrahendam esse decernimus, prout præsenti decreto auferimus, detrahimus, eandem fabricæ ecclesiæ Sarlatensis attribuentes & applicantes: eoque fine, per sequestrationem fructuum, proventuum, & obventionum hujusmodi, debitis juris remediis utendo, procedendum esse præcipimus, vocato adhoc potestatis sæcularis auxilio. Datum Burdigalæ in concilio provinciali, die decima nona Octobris, anno domini 1624.

Decrevere tamen patres, subsequentem clausulam præsenti registro inserendam.

Non abnuimus tamen, sacro annuente concilio, quum se prædictus suffraganeus per tres menses ab hinc Burdigale appulerit, vel excusationes per se, vel procuratorem debite constitutum, legitimas & probatas attulerit, & decretis concilii provincialis subscripserit, hujusmodi applicationis & fructuum sequestrationis debito gratiose liberetur.

Ad libellum autem supplicationum syndici capituli cathedralis Sarlatensis, necessitatem prædictæ ecclesiæ, & ruinas imminentes exponentis, ac pecunias ex non comparitione ad synodos diœcesanas, postulantis, ut fabricæ ecclesiæ applicarentur; hæc edixere patres.

Restaurationi ecclesiæ Sarlatensis providentes, decernimus, omnes & singulas pecuniæ summas nondum solutas ratione. ...... sive comparitionis ecclesiasticorum diœcesis Sarlatensis, tum ad synodos antea habitas, tum ad synodum proximiorem, jussu præsentis concilii habendam, proventuras, fabricæ ejusdem ecclesiæ applicandas, prout ex hoc tempore addicimus, supplicamus. Actum in congregatione privata concilii provincialis Burdigalæ, die decima nona mensis Octobris 1624.

Congregatio privata decima septima.

EADEM die decima nona Octobris, 1624. non est habita congregatio publica, sed privata, in palatio archiepiscopali. Interfuere omnes, præter reverendissimum D. Lucionensem. Actum de monachis, & variis rebus.

ANNO CHRISTI 1624.

Dominica vigesima Octobris 1624.

Congregatio privata decima octava.

DIE dominica, vigesima Octobris 1624. hora matutina, non est habita ulla congregatio: a meridie habita est congregatio privata. Actum de variis rebus, ac præcipue relatum est negotium concubinatus domini de Saugean, Burdigalensis, qui in concubinatu notorie monitus ab illustriss. Metropolitano, futurus excommunicatus, nullaque pœnitentia motus, insordescebat. Actum in concilio, ut iis benedictionibus præveniretur, quibus vel ipsa pervicacia, si adesset, mitesceret; datumque in mandatis vni ex secretariis, & notario concilii, ut hominem convenirent, miserrimum statum in quo volutabatur, repræsentarent; nulloque eum majori bono posse privari, quam ab uberibus dulcedinis matris ecclesiæ avulsum esse, quæ tamen illi conatum offerebat exsugendæ, si superba supercilia & contumacia, Deo, ecclesiæ, ac pastori summitteret, & a se tanti mali causas arceret; e contra vero omnia mala, ni resipisceret, in eum occasura.

Congregatio privata decima nona.

DIE vigesima prima Octobris 1624. habita est congregatio privata: interfuere omnes, præter Lucionensem: tota congregatio occupata fuit in diluendo scelere senescalli Santonensis: pro cujus memoria hæc registro insita.

Cum ad concilium querelæ allatæ fuissent de excessibus irreligiosis domini temporalis baronis d'Authon, Santonensis seneschalli, quod eo temeritatis paucis ante diebus devenisset, ut in ipsa ecclesia Castelli insulæ d'Oleron, infra missarum solennia, concionatorem ordinis patrum Recollectorum, & ex ipso suggestu concionantem, deturbaret, & verbo Dei obstruens multa inclamasset, & parochum, ut sacrosanctum missæ sacrificium perficeret, coegisset: unde concilium, murum se pro ecclesia Dei opponens, quo patrati sceleris pœnas...... in caput autoris a rege Christianissimo postulavit infundendas, autorem sceleris deferri satagebat: accidit ut ipse Santonum seneschallus, cum domino temporali de Pons, & marchione de Roitelin, qui eum comitati sunt, salutaribus motibus quassatus Burdigalam appulerit, pœnas sceleris declamaturus. Quare concilium ipsum, licet justitiam indutum, misericordia etiam præventum est. Accedens igitur baro seneschallus, & ingressus concilium, assidentibus patribus, timore judicii divini correptus, flexis in pœnitentiam genibus, peccatum suum confessus est, veniam deprecatus, & criminum absolutionem. Quibus visis & auditis, illustrissimus D. metropolitanus, de consilio & assensu reverendissimorum patrum, eumdem baronem nomine proprio interpellans, ut surgeret, & staret, curavit, iisque sermonibus pœnitentem accepit, quibus turbatam & quassatam conscientiam lenire existimavit, præclara nimirum illius facinora, & bene anteactæ vitæ, pro Dei gloria, & Christianissimo Franciæ statu, recordationem efficere ut tanto mitius in delendo facinore tractaretur a concilio, quanto fortius spes, e pœnitentiæ tenebris, protegendæ demum a se ecclesiæ Dei concipiebatur. Quapropter cum & reatum agnoscens, pœniteret, & resipiscens omnia officia pro tuenda fide orthodoxa offerret: concilium, quantum in se erat, hanc noxam ab illo arcere, eumque pro salutari

A pœnitentia & absolutione accipienda, monitis denique salutis suscipiendis, ad reverendiss. D. episcopum Santonensem ordinarium suum remittere. Quibus ipse baro exhilaratus, gratias agens concilio, & confidens, se, autore Deo, tanto majora pro ecclesia Dei subiturum, quanto se ab obedientia sanctæ matris subduxerat, e concilio discessit. Hinc læti patres, quod homo potens, clarus, justitiæ Santonensis primus, officio restitutus, exemplo obedientiæ præclaro, plurimos ad debita revocaret obsequia.

Congregatio privata decima.

B EADEM die habita est congregatio priuata, hora secunda pomeridiana, in reditu ab oratione habita per primarium collegii Aquitanici, in aula publica ejusdem collegii: interfuere illustrissimus D. & reverendiss. DD. episcopi. Actum de variis constitutionibus, & unionibus.

Congregatio privata vigesima prima.

DIE vigesima secunda Octobris 1624. in palatio archiepiscopali, hora matutina, habita est congregatio privata. Illustr. D. Metropolitanus, & reverendiss. DD. episcopi omnes interfuere. Lecta decreta facta ab ultima sessione, responsumque ad libellum supplicationum, presbyterorum præbendatorum, metropolitanæ antea oblatum: quo petebant ut almutiis & cappis nigris uti liceret ad præscriptum ultimi provincialis. Re discussa ab reverendissimis Aginnensi, Petracoricensi, judicibus controversiarum, & relata ad synodum, pronunciatum hoc modo.

C

Auditis in concilio provinciali procuratoribus & deputatis ecclesiæ metropolitanæ, nos ultimi provincialis decretum exequentes, decernimus ut ante dicti presbyteri præbendati, aliique dictæ ecclesiæ perpetuo inservientes, almutiis & cappis nigris pro diversitate temporis induantur & ornentur: differentia sit tamen aliqua in almutiis, & in cappis nulla sint paramenta diversi coloris: non

D autem intendimus ex hoc, aliquod jus prædictis præbendatis acquisitum ad potiora stipendia expetenda, aut præeminentias & prærogativas alias in eadem ecclesia obtinendas: sed eadem prorsus jura quæ antea, ipsis præbendatis competebant. Actum Burdigalæ, in congregatione privata concilii provincialis, die 22. Octobris 1624.

Congregatio publica ultima.

DIE vigesima secunda Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita est congregatio publica ultima. Interfuere reverendissimi: actum variis de rebus, & relicta pars decretorum hactenus conditorum.

E

Congregatio privata vigesima tertia.

DIE vigesima tertia Octobris, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, hora matutina octava, in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata. Interfuere reverendiss. DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, Lucionensis. Actum de decretis in fine concilii ferendis, & aliis rebus, tum præcipue de libris Milhardi de casibus conscientiæ editis, interdicendis; actumque decretum hujusmodi.

Censura librorum Milhardi.

QVIA vero inter casus conscientiæ a Petro Milhardo vulgari sermone in lucem editos, multa sunt quæ potius animas pusillorum offendunt, quam ædificant, dum simoniæ & usuræ circumstantias ita delineat, ut ejusmodi peccatis quasi viam aperire magis quam præcludere videatur: necnon libertinis ansam aliquam dedere, prætextu pravæ multorum consuetudinis, impune violandi generalia illa præcepta ecclesiastica de audiendo sacro diebus festis, & de jejunando quadragesimæ temporibus: nos his aliisque permultis de causis lectionem librorum omnium quos prædictus Milhardus, de casibus conscientiæ quovis idiomate conscripsit, & quocumque titulo censeantur, omnibus provinciæ fidelibus omnino interdicimus: invigilentque ordinarii, censuris, cum opus fuerit, adhibitis, ne ejusmodi aut aliis erroribus sibi commissæ plebes inficiantur.

Congregatio privata vigesima quarta.

DIE vigesima tertia Octobris, 1624. in palatio archiepiscopali habita est alia congregatio privata, ut dictum fuerat in præcedenti, inter reverendissimos DD. episcopos, cum illustrissimo D. metropolitano. Interfuerunt reverendissimi DD. Condomiensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis. Lecta sunt ibi decreta de propaganda fide, visitatione, fine concilii; & actum de variis rebus quæ ad finem concilii & sessionem pertinebant: ac præterea actum de conservatione jurium episcopalium; hincque subsequens decretum.

NOS in concilio provinciali existentes & definientes; cum ad ea quæ pastoralia jura cuilibet episcopo in propria diœcesi conservanda pertingunt, animum intenderemus, & ut nulla ex parte imminuerentur, provideremus: hinc declaramus, nulli episcopo prætextu cujusvis abbatiæ, prioratus, aut alterius beneficij ab eo possessi, licitum esse uti baculo pastorali in divinis officiis, nisi intra suam diœcesim fuerit prædictum beneficium: vel nisi in eodem plenam & episcopalem habuerit jurisdictionem, vel forte quoad hoc speciali privilegio apostolico sit munitus. Datum Burdigalæ, in congregatione privata concilii reverendissimorum episcoporum comprovincialium, die vigesima tertia Octobris 1624.

Continuatio sessionis tertiæ.

DIE Iovis, vigesima quarta mensis Octobris, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, fuit continuatio tertiæ sessionis, ac tandem conclusum concilium. Hora septima matutina, illustrissimus D. metropolitanus, reverendissimi DD. episcopi omnes: canonici metropolitani, procuratores ecclesiarum, & doctores & officiales concilii, e palatio archiepiscopali in metropolitanam processere: ibique reverendissimus D. Pictaviensis sacrum solenne fecit de beata virgine, illustrissimo D metropolitano, in cathedra sub umbella, reverendissimis DD episcopis, in subselliis paratis, assidentibus Perfecto sacro, amictis pontificalibus indutis, precibus de more actis, reverendissimus D. episcopus Aginnensis habuit concionem dilucidam in fine concilii, de

A ecclesiæ fortitudine, vnione episcoporum, & totius cleri. Qua feliciter & fructuose perfecta, vnus ex secretariis accessit ad illustrissimum, de manu illius decreta suscipiens; quibus acceptis, suggestum conscendit, & legit omnia decreta, scilicet de sacramentis, de festis, de sepulturis, de visitatione, de archipresbyteris, & testibus synodalibus, & aliis, suis locis reponendis: de seminariis, de promovendis ad beneficia, de propaganda fide, de monasteriis, de monialibus, de concilio provinciali, & pœnis. Quæ, votis a patribus exquisitis, placuisse eisdem patribus publicatum est, & gratiæ Deo actæ.

B

De subscribendo decretis concilii.

HINC lectum est decretum de subscribendo decretis concilii, ab eodem secretario qui in suggestu.

Decretum de subscribendo.

FRANCISCVS, miseratione divina, S. R. E. tituli S. Praxedis, presbyter cardinalis, archiepiscopus Burdigalensis, Aquitaniæ primas, admonet reverendiss. Patres omnes qui huic s nodo jure intersunt, & interfuerunt, ut post se singuli loco & ordine ad altare majus accedant, & iis quæ in hac sancta synodo decreta sunt, subscribant.

C

Quod decretum cum omnes placere sibi dixerint patres, illustrissimus D. metropolitanus accessit ad majus altare, inclinationem faciens ad reverendissimos episcopos: & primus subscripsit, hoc modo:

Nos F. T. S. Praxedis, S. R. E. P. cardinalis, hujus Basilicæ archiepiscopus, Aquitaniæ primas, hæc decreta a nobis definita subscripsimus: F. card. arch. Burd.

Deinde successere omnes, postquam illustrissimus rediit ad cathedram suam: singuli cum accederent, debitas inclinationes facientes, tum ad

D illustrissimum, tum ad altare, idque juxta ordinem, hoc modo:

Ego Antonius, episcopus Condomiensis, subscripsi.

Ego Antonius, episcopus Engolismensis ecclesiæ, subscripsi.

Ego Claudius, episcopus Aginnensis, subscripsi.

Ego Henricus Ludovicus, episcopus Pictaviensis, subscripsi.

Ego Franciscus, episcopus Petracoricensis, subscripsi.

Ego Michael Raoul, episcopus Santonensis, subscripsi.

E Ego Henricus, episcopus Malleacensis, subscripsi.

Ego Emericus, episcopus Lucionensis, subscripsi.

De fine concilii.

CVMQVE omnes accessissent, & ad subsellia rediissent, actum de fine concilii: hincque secretarius in suggestu existens, ait:

Reverendissimi patres, placetne vobis, ad Dei omnipotentis laudem, hujus concilii provincialis finem jam fieri? exquisitis votis, responderunt; placet.

Tum de mandato illustrissimi metropolitani, secretarius legit decretum hoc modo.

ANNO CHRISTI 1624.

Nos Franciscus, S. R. E. cardinalis, tituli S. Praxedis, archiepiscopus Burdigalensis, Aquitaniæ primas, Deo autore & adjutore cum absoluta sint quæ pro temporis ratione agi gerique posse videbantur; cumque pastoralis cura reverendissimos episcopos, qui huic sancto concilio interfuerunt, & intersunt, ad ecclesiarum suarum status & pastorales vigilias revocet: propterea huic sancto concilio finem imponi censuimus.

Hinc illustrissimus D. metropolitanus ad reverendiss. patres pauca de sollicitudine pastorali præfatus, jussit ut secretarius in suggestu existens, legeret quæ præcipue in fine hujus sancti concilii a Deo essent expetenda: quæ quidem in tria puncta ipse illustrissimus redegerat, hoc modo:

Oratio mentalis.

I.

Reverendissimi patres, tota mente & pio affectu orate pro sanctissimo D. N. Vrbano papa VIII. ut eum Deus Spiritu sancto in salutari gratia gubernet, dirigat, & defendat.

II.

Reverendissimi patres, toto cordis affectu orate, ut inclinet Deus ad preces humilitatis nostræ, aures misericordiæ suæ, & in protectione ecclesiæ suæ sanctæ antiqua sui brachii operetur miracula, & maxime ut provincia hæc vestris culta laboribus, in sanctæ reformationis institutis progrediatur.ut in omnibus, & per omnia glorificetur Deus & pater domini nostri Iesu Christi.

III.

Reverendissimi patres, toto cordis affectu orate pro Christianissimo rege nostro Ludovico, ut victoriam de inimicis crucis Christi, reportet felicissime, & præcedat eum angelus domini in cunctis illius operibus, & comitetur in via, donec afferatur illi sceptrum regni æterni.

His edictis, illustrissimus, & reverendissimi patres, genibus flexis ante majus altare, in oratione mentali perstiterunt per dimidiam horam.

Finita oratione, facta est processio in ecclesia & in claustris: qua redeunte, distributæ tabellæ acclamationum, tum illustriss. D. metropolitano & patribus, tum principibus viris supremi senatus, & aliis assistentibus, ascendente interim suggestum uno e secretariis, qui & archidiaconus ecclesiæ metropolitanæ: ibique incipit hoc modo.

Acclamationes patrum in fine concilii.

Arch. Soli Deo honor & gloria in sæcula sæculorum.

R. Laudamus te, domine, qui illuminans mirabiliter a montibus æternis, sacrum istud provinciale concilium ad optatum exitum mira benignitate perduxisti: tibi laus, tibi potestas & imperium in sæculum, & usque in sæculum sæculi.

Arch. Beatissimo Vrbano papæ, & domino nostro, sanctæ universalis ecclesiæ pontifici, anni permulti, ut cunctas gentes in obsequium Christi pro sua pastorali sollicitudine pertrahat.

R. Impleat dominus omnes petitiones sanctissimi patris, & ita omne concilium ipsius adversus inimicos crucis Christi confirmet, ut ad nihilum deveniant, tanquam aqua decurrens, & sicut deficit fumus, deficiant.

Arch. Patriarchis, & archiepiscopis omnibus, quos Christus fecit regnum, & sacerdotes Deo & Patri suo, accuratissima in creditos sibi populos vigilantia.

R. Anticipent vigilias oculi eorum, & annos æternos in mente habeant, intendant ad visitandas omnes gentes, quas lavit agnus in sanguine suo.

Arch. Christianissimo regi nostro Ludovico, cujus laus in fines terræ, ob zelum domus domini, perpetua & illibata felicitas.

R. Deus primogenitum ponat illum excelsum præ regibus terræ, in æternum servet illi misericordiam suam, & dies super dies ejus, ad dissipanda consilia hæreticorum, adjiciat.

Arch. Regibus, & Christianis principibus, cunctisque sublimioribus potestatibus, salus & uberrima omnipotentis benedictio.

R. Deduc eos, domine, in portum voluntatis eorum, tuamque ipsis misericordiam prætende: ut ecclesiæ vineam, quam plantavit dextera tua, adversus insidias satanæ concordissime communiant, omnesque populi, qualibet perturbatione submota, liberis tibi mentibus deserviant.

Arch. Fidelibus provinciæ nostræ, & populo Christiano universo pax Christi æterna.

R. Vias tuas, domine, demonstra illis, & dirige eos in veritate tua, ut non obliviscantur operum altissimi, & mandata ejus exquirant.

Arch. Reverendissimis hujus provinciæ episcopis, ad ecclesias suas reditus, cum jam hauserint aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.

R. Prosperum iter faciat eis Deus salutarium nostrorum, ut immolent ei sacrificium laudis, & benedicant populo suo in pace.

Arch. Nos, domine, memores mandatorum tuorum, & decretorum sacri hujus consessus, ad faciendum ea in sanctuario quod firmaverunt manus tuæ, corpore tibi pariter famulemur & mente, intercedente B. virgine Maria, sanctis apostolis Petro, Paulo, & Andrea, & omnibus sanctis.

R. Amen, Amen.

Statim atque acclamationes perfectæ fuerunt, actæ Deo gratiæ, eoque fine cantatur, *Te Deum*: & cantico finito, & oratione pro gratiarum actione, ab illustriss. D. metrop. recitata, singuli patres, ordine, cum mitris, factis inclinationibus debitis, accessere ad illum in cathedra sub umbella stantem, & accepere osculum pacis, & dedere: ac etiam omnes regressi ad subsellia, mutuis amplexibus inter se pacis osculum dederunt, & acceperunt.

Quibus perfectis, illustriss. D. metropolitanus dat benedictionem solennem, & publicantur centum dierum indulgentiæ. Tandem idem secretarius, qui & archidiaconus, conclamat, cantando Recedamus in pace: Et chorus respondet: In nomine domini. Tum illustriss. D. metropolitanus & reverendissimi DD. episcopi, depositis oranmentis, recessere.

ANNO CHRISTI 1642.

** CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM contra Calvini dogmata, anno Dom. M. DC. XLII.

ANNO CHRISTI 1642.

GRÆCORUM *synodos, ex quo à Romana ecclesia secesserunt, colligere omnes instituti nostri non fuit. Hanc tamen minime duxi prætermittendam, quæ Calvini errores præside Parthenio patriarcha damnavit: quos Græcis suis obtrudere conatus erat Cyrillus, qui patriarchatum ante occupaverat, vir nequam, & pretio, id ut aggrederetur, redemptus. Litteras igitur Parthenii synodicas hic repræsento, uti editæ sunt typis Iasii in Moldavia, in monasterio sanctorum trium præsulum, anno sal.* M. DC. XLII. *Decemb.* XX.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

ΤΗΣ ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, προηνέχθησαν εἰς μέσον κεφάλαιά τινα, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριάρχου γέροντος κῦρ Κυρίλλου. περὶ ὧν ἐζητήθη, εἰ χρὴ ταῦτα ὡς εὐσεβῆ λογίζεσθαι καὶ κατέχειν, ἢ ὡς τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλότρια ἀποκηρύττεσθαι. διὸ πᾶσα ἡ ἱερὰ σύνοδος αὕτη, ἕκαστον αὐτῶν ἐπιμελῶς ὑπεξελθόντες, καὶ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων ἀνακρίναντες, εὗρον αὐτὰ πάντα (τοῦ ἑβδόμου ἐκτὸς) τῆς Καλβινικῆς ἀντεχόμενα αἱρέσεως, καὶ ὡς πορρωτάτω τῆς χριστιανικῆς τῶν ἀνατολικῶν θρησκείας ἀπέχοντα.

α΄. Ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ, τὴν ἀΐδιον καὶ ὑπαρκτικὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος πρόοδον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑποτίθησι, παρὰ γνώμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

β΄. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὴν ἁγίαν γραφὴν γυμνὴν ἐξηγήσεων τῶν τῆς ἐκκλησίας ἁγίων πατέρων δεχόμενος, τὰ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις θεοπνεύστως ἐκφωνηθέντα διαβάλλει, καὶ τὰς ἄνωθεν κατὰ διαδοχὴν κεκρατηκυίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀποπέμπεται παραδόσεις, ὧν ἐκτὸς εἰς ψιλὸν ὄνομα περισταίη τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ᾗ φησι Βασίλειος.

γ΄. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸν Θεὸν ὑποτίθησιν ἀδικώτατον, τυραννικῇ χρώμενον ἐξουσίᾳ, μόνῃ λέγων τῇ θελήσει αὐτοῦ τοὺς μὲν εἰς δόξαν προορίζειν, τοὺς δὲ ἀποβάλλειν εἰς κόλασιν, μηδαμῶς τὰ ἔργα αὐτῶν σκοπούμενον. οὗ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον;

δ΄. Τὸ δὲ τέταρτον τῷ πρὸ αὐτοῦ ὅλως ἀντίκειται. εἰ γὰρ οὐκ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεὸς, πῶς τῷ οἰκείῳ θελήματι τοὺς ἀδοκίμους ἐπὶ τῷ κακοποιεῖν ἐξεπίτηδες προήγαγεν;

ε΄. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τὴν θείαν παρεξηγᾷ πρόνοιαν, προσάπτων αὐτῇ κυρίως καὶ πρωτουργῶς τὰ κατὰ παραχώρησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τε, καὶ δαιμόνων γινόμενα, ὡς ἐξ ὧν παράγει μαρτυριῶν ἐπιστώθη. τοῦτο δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει βλασφημίαν.

ϛ΄. Τὸ δὲ ἕκτον· περικλείων πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, οὐ μόνον τὴν προπατορικὴν, ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ὁμολογεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀναβλύζουσαν προαιρετικὴν, καὶ θανάσιμον, ἣν καρποὺς ἐκείνης ὀνομάζει, καὶ μηδένα ἐξαίρων ταύτης,

PARTHENIUS MISERICORDIA

Dei archiepiscopus Constantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

A PRÆSIDENTE synodice mediocritate nostra, assidentibus ipsi sanctissimis episcopis, & honoratissimis, dilectis in Spiritu sancto fratribus, & comministris, nec non spectatissimis clericis magnæ Christi ecclesiæ, quæ apud nos est, producta sunt in medium capitula quædam inscripta nomine decessoris nostri patriarchæ senis, domini Cyrilli: de quibus quæsitum est, eane oporteret ut pia reputare & amplecti, an vero ut ab Orientali nostra & apostolica Christi ecclesia longe aliena rejicere. Quare universa hæc sacra synodus, horum singulis diligenter examinatis, & investigata eorum quæ scripta erant, sententia, censuit hæc omnia (præter septimum) Calvinicam hæresim profiteri, & a catholica Orientalium religione longissime discrepare. B

I. In primo enim æternam & substantivam Spiritus sancti processionem ex Patre Filioque constituit, præter catholicæ ecclesiæ mentem. *Græcorũ hæresin hic artic. continet.*

II. In secundo vero sanctam scripturam sine interpretationibus sanctorum ecclesiæ patrum recipiens, calumniatur quæ divino afflatu ab œcumenicis synodis pronunciata sunt, repudiatque traditiones, quæ per orbem universum obtinuerunt, sine quibus fides omnis nostra in vanum & tenue nomen abiret, inquit Basilius.

III. In tertio autem Deum facit iniquissimum, tyrannica potestate utentem, aiens cum sola sua voluntate alios prædestinare ad gloriam, alios in pœnam mittere, nulla operum habita ratione. Quo quid magis impium proferri possit? C

IV. Quartum autem cum præcedenti omnino pugnat. Si enim malorum causa non est Deus, quomodo propria voluntate reprobos de industria ad peccandum impellit?

V. In quinto vero de Divina providentia perperam loquitur, tribuens ipsi proprie ac primario, quæ a malis tum hominibus, tum angelis, ex ejus permissione fiunt: ut liquet ex iis, quæ adducit, testimoniis. hoc vero blasphemiam omnem excedit.

D VI. Sextum autem naturam humanam omnem obnoxiam peccato faciens, non originali tantum, ut & nostra profitetur ecclesia, sed & quod ex eo scaturit, voluntario ac mortali, quod illius fructum quendam appellat, neminemque ab eo immunem volens,

(mortali scilicet, quod condemnationi obnoxium reddit eum, qui ipsum operatur) nè maximum quidem inter natos mulierum, neque benedictam in mulieribus, aut patriarchas ullos, aut prophetas & apostolos, ut alienum a fide nostra judicatum est.

VIII. In octavo vero sanctorum intercessiones tollit, & angelorum protectiones, necnon eas, quæ a sacerdotibus pro toto orbe fiunt, orationes & intercessiones, quibus ecclesiam conservari credimus.

IX. In nono vero fidem sine operibus salvare statuit; esse autem hanc non opus nostrum, sed Christi unius extrinsecus justificantis hominem per vitam ac mortem suam, ne videatur quidquam ad salutem suam homo conferre.

X. In decimo autem terrestrem, ac cælestem ecclesiam confundens, pontificiam potestatem tollit, & per ipsam, totam ecclesiæ perfectionem. Quo quid perturbatius esse potest?

XI. In undecimo vero terrestris hujus ecclesiæ membra solos electos esse vult, neque eos præcise, qui ejus mysteriorum cum fide sunt participes; quemadmodum & Paulum, dum ecclesiam persequeretur, membrum illius fuisse, quod ex utero prædestinatus esset: & Judam, cum perinde atque apostoli cæteri, miracula faceret, ejusdem membrum tunc minime fuisse.

XII. In duodecimo vero enitens scriptor patrum doctrinas e medio tollere, ecclesiam ait a Spiritu sancto doceri; quod verum cum sit, ab eo est maligne pronunciatum. Nam docetur quidem a Spiritu sancto ecclesia nostra, sed non immediate, at hominum manibus atque linguis utente Spiritu. Homines enim erant, & prophetæ, & apostoli, qui verbum Domini prædicaverunt, conscripseruntque, quamvis oracula illa dicerentur esse Spiritus sancti & Divina, quasi inde afflata, nihilque humani habentia. Ecclesia igitur inspiratis divinitus patrum oraculis edocta, non ab homine, sed a Spiritu sancto doceri dicitur. Illi enim divino impulsi spiritu nos docent, non secundum hominem, at secundum eum, quem a Spiritu acceperunt, afflatum: quod ex ea, quæ inter illos est concordia manifestum est. Quod vero hoc ipso in capite dicatur fieri posse ut erret ecclesia, idque cum & doctorem Spiritum, & Christum caput habeat, quam neque maculam habere, neque rugam, sed totam pulchram & perfectam esse dictum est, ut impium est damnatum.

XIII. Decimum tertium autem nullam vult esse bonis operibus in hominum salute partem, hoc uno tollens, quantum quidem in ipso est, non solum virtutem omnem, cælestemque vitam, sed & scripturam omnem sacram, quæ homines hortatur ad bonas actiones, ut salutem consequantur.

XIV. Decimum quartum autem contra liberum arbitrium pugnans, naturam humanam evertere molitur: cujus esse, in ratione ac libertate positum est.

XV. In decimo quinto negat ecclesiæ sacramenta quinque; sacerdotium, sacram unctionem,

(τῆς θανασίμου δηλαδή, τῆς κατάκριτον ἀποτελούσης τὸν ταύτην ἐργαζόμενον) οὔτε τὸν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζονα· οὔτε τὴν ἐν γυναιξὶν εὐλογημένην, τὴν ἄμωμον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἢ προπάτορας τινας, ἢ προφήτας, καὶ ἀποστόλους, ὡς ἀλλότριον καὶ αὐτὸ τῆς πίστεως ἡμῶν κέκριται.

η'. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τὴν τῶν ἁγίων ἀναιρεῖ μεσιτείαν, τάς τε τῶν ἀγγέλων προστασίας, ναὶ μὴν καὶ τὰς τῶν ἱερέων ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου ἐντεύξεις τε καὶ μεσιτείας, αἷς τὴν ἐκκλησίαν διατηρεῖσθαι πιστεύομεν.

θ'. Ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ τὴν πίστιν γυμνὴν τῶν ἔργων σώζειν ὑπολαμβάνει· εἶναι δὲ ταύτην οὐκ ἔργον ἡμέτερον, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ μόνου, ἔξωθεν δικαιοῦντος τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου αὐτοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τι συμβάλλεσθαι σωτηρίαν.

ι'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τήν τε ἐπίγειον, καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίαν συγχέων, τὴν ἀρχιερατικὴν ἀναιρεῖ ἐπιστασίαν, καὶ δι' αὐτῆς ὅλον τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα· οὗ τί ἂν εἴη ἀκοσμότερον;

ια'. Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ, μέλη τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας μόνους τοὺς ἐκλεκτοὺς εἶναι βούλεται, καὶ οὐ τοὺς ἁπλῶς κοινωνοῦντας καὶ μετέχοντας τῶν ἐκείνης μυστηρίων μετὰ πίστεως, ὡς καὶ τὸν Παῦλον, ὅτε τὴν ἐκκλησίαν ἐπόρθει, μέλος ἐκείνης εἶναι, διὰ τὸ ἐκ κοιλίας αὐτὸν ἀφωρίσθαι· τὸν δὲ Ἰούδαν ὅμοια τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δυνάμεις ἐκτελοῦντα, μὴ μέλος αὐτῆς τηνικαῦτα χρηματίσαι.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἀγωνιζόμενος ὁ συγγραφεὺς τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας ἐκ μέσου ἆραι, τὴν ἐκκλησίαν φησὶν ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος διδάσκεσθαι· ὃ ἀληθὲς ὄν, αὐτὸς κακοήθως εἰσάγει. διδάσκεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ ἐκκλησία ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἀμέσως, γλώσσαις δὲ καὶ χερσὶν ἀνθρωπίναις κεχρημένου τοῦ πνεύματος. ἄνθρωποι γὰρ ἦσαν οἵ τε προφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι, οἱ τὸν λόγον τοῦ κυρίου κηρύξαντες, καὶ γράψαντες· καίτοι τῶν λογίων ἐκείνων λεγομένων εἶναι τοῦ πνεύματος καὶ θείων, ὡς ἐκεῖθεν ἐμπνευσθέντων, καὶ μηδὲν κεκτημένων ἀνθρώπινον. καὶ ἡ ἐκκλησία γοῦν ὑπὸ θεοπνεύστων λογίων τῶν πατέρων διδασκομένη, οὐ λέγεται ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος διδάσκεσθαι· ἐκεῖνοι γὰρ πνεύματι θείῳ κινούμενοι διδάσκουσιν ἡμᾶς, οὐ κατ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ καθ' ἣν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἔλαβον ἔμπνευσιν· ὃ δῆλον ἐξ ἧς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι συμφωνίας. τὸ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀποφαίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ δυνατὸν εἶναι ἁμαρτάνειν, καὶ ταῦτα τὸ πνεῦμα κεκτημένην διδάσκαλον, καὶ τὸν Χριστὸν κεφαλήν, περὶ ἧς εἴρηται, ὅτι σπῖλον ἢ ῥυτίδα οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὅλη ἐστὶ καλὴ καὶ τελεία, ὡς δυσσεβὲς ἀποκεκήρυκται.

ιγ'. Τὸ δὲ δέκατον τρίτον ἐκβάλλει τὰ καλὰ τῶν ἔργων τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας, ἀναιρῶν διὰ τούτου, τό γ' ἐπ' αὐτῷ, οὐ μόνον ἀρετὴν πᾶσαν, καὶ βίον ἔνθεον, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἱερὰν γραφήν, ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς τῶν πράξεων παρορμῶσαν, ἐφ' ᾧ σωτηρίας τύχοιεν.

ιδ'. Τὸ δὲ τέταρτον καὶ δέκατον κατὰ τοῦ αὐτεξουσίου στρατευόμενον, τὴν ἀνθρωπίνην παρασαλεῦσαι φύσιν ἀποπειρᾶται, τὸ εἶναι αὐτῆς κεκτημένην ἐν τῷ λογικῷ τε, καὶ αὐτεξουσίῳ.

ιε'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τὰ πέντε τῆς ἐκκλησίας ἀρνεῖται μυστήρια, τὴν ἱερωσύνην, τὸ ἱερὸν μύρον,

τὸ

τὸ εὐχέλαιον, τὴν διὰ τῆς μετανοίας ἐξομολόγησιν, καὶ τὸν τίμιον γάμον, ἃ πάντα ὡς ἱερὰ, καὶ θείας χάριτος μεταδοτικὰ, ἡμῖν ἡ ἀρχαία κατέλιπε παράδοσις.

ιϛ′. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ δύο καθομολογῶν μυστήρια, ἐν τοῖς δυσὶν ἐφεξῆς κεφαλαίοις οὐχ ὑγιῶς τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐκτίθησι. τῷ μὲν γὰρ βαπτίσματι οὕτω δικαιοῦσθαι οἴεται τὸν βαπτιζόμενον, ὡς μὴ οἷόν τε εἶναι κατ' οὐδένα τρόπον ἀπολέσθαι, ἐπιλελησμένος τῶν μὴ τοῦτον φυλαξάντων ἀμόλυντον, μήτε τὴν πίστιν μέχρι τέλους τετηρηκότων, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν τοῦ λουτροῦ ἀπονάμενων, ἀλλὰ τῇ αἰωνίῳ κατακριθέντων κολάσει.

ιζ′. Τὴν θείαν δὲ εὐχαριστίαν οὕτω διαρρήγνυσιν, ὡς μηδὲν αὐτῇ ἕτερον εἰ μὴ τύπον ψιλὸν ἐγκαταλείπειν, ὡς ἂν εἰ ἔτι τῇ σκιᾷ τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐλατρεύομεν. οὐ γάρ φησιν εἶναι σῶμα Χριστοῦ ἀληθινὸν τὸν ὁρώμενον καὶ ἐσθιόμενον ἄρτον, ἤδη ἁγιασθέντα, ἀλλὰ τὸ νοούμενον πνευματικῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, φανταζόμενον· ὃ πάσης ἀσεβείας ἀνάπλεων. ὁ γὰρ Ἰησοῦς οὐκ ἔφησε, τοῦτό ἐστιν ὁ τύπος τοῦ σώματός μου, ἀλλὰ, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τοῦτο δηλαδὴ τὸ ὁρώμενον, καὶ λαμβανόμενον, καὶ ἐσθιόμενον, καὶ κλώμενον, ἁγιασθὲν ἤδη, καὶ εὐλογηθέν.

ιη′. Ἔσχατον δὲ πάντων, ἐπὶ προφάσει δῆθεν τοῦ καταβαλεῖν τὸ καθαρτήριον πῦρ, τὰς νενομισμένας ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἀποιχομένοις μνείας ἐκβαλεῖν κατεπείγεται, δι' ὧν ἐλπίζομεν ἄνεσιν αὐτοῖς, καὶ ἀναψυχὴν παρὰ θεοῦ παραπέμπεσθαι τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἀνιαρῶν.

Πρὸς τούτοις ἐνεφανίσθησαν, καὶ ἃς τοῖς κεφαλαίοις προσέθηκεν, ἐρωτήσεις, καὶ ἐγνώσθησαν πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, οὐδὲν ἄμεινον τῶν κεφαλαίων διακείμεναι. Οὐ μόνον γὰρ τὰς τῆς γραφῆς ἑρμηνείας, τὰς τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐκπονηθείσας, ὡς καὶ πρότερον, παρακρούεται, ἀλλὰ καί τινα τῶν ἐκείνης ἀθετεῖ βιβλίων, ἅπερ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὡς κανονικὰ ἐδέξαντο. καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὴν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων σχετικὴν ἀποβάλλεται προσκύνησιν, ἣν ἡ ἑβδόμη ἐκύρωσεν οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος.

ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ τά τε κεφάλαια ταῦτα, καὶ τὰς ἐρωτήσεις, κοινῇ ψήφῳ τελείως (φησὶν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη) ἀνατρέπομεν, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀπελαύνομεν, ὡς αἱρέσεων πεπληρωμένα, καὶ πάντῃ ἀλλότρια τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας· τόν τε συγγράψαντα ξένον τῆς ἡμῶν κρίνομεν πίστεως, πᾶσι δηλοποιοῦντες, ὡς καταψεύδεται ἡμῶν ὁ τούτων συγγραφεὺς, λέγων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πίστιν ἀνατολικὴν ὁμολογίαν εἶναι τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῶν γραικῶν, Καλβινικὴν οὖσαν, καὶ οὐχ ἡμετέραν. τοὺς δὲ ταῦτα τὰ κεφάλαια, ὡς ἀληθῆ καὶ εὐσεβῆ δῆθεν ἀναγινώσκοντας, καὶ διακρατοῦντας, ὑπερμαχοῦντας αὐτῶν, εἴτε λόγοις, εἴτε συγγράμμασιν, ὡς συμφρονοῦντας, καὶ συγκοινωνοῦντας αὐτοῦ ταῖς αἱρέσεσι, καὶ λυμεῶνας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀποβάλλομεν τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, καὶ ὡς ἐθνικοὺς καὶ τελώνας λογίζεσθαι διατατόμεθα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντας μεθ' ἡμῶν, ὁποίας ἂν εἴησαν καταστάσεως. καὶ ἔστωσαν τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικοι, καὶ ἀφωρισμένοι παρὰ πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει, μόνου θεοῦ, ἔν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ τῷ μέλλοντι, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον, καὶ μέτοχοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. οὔτε γάρ ποτε

A sacrum oleum, confessionem cum pœnitentia, & honorabiles nuptias; quæ omnia ut sacra, & Divinam gratiam conferentia, antiqua nobis traditio reliquit.

XVI. Duo vero alia sacramenta admittens, duobus deinceps in capitibus eorum virtutem non recte exponit. Nam baptismo quidem ita justificari baptizatum putat, ut perire is nullo modo possit; respectum ad eos non habens qui sacramentum hoc incontaminatum non custodierunt, neque fidem servaverunt ad finem usque, adeoque fructum lavacri nullum cepere, sed æternis suppliciis damnati sunt.

XVII. Divinam autem eucharistiam ita convellit, ut nihil ipsi aliud, nisi nudam figuram relinquat, quasi adhuc in umbra veteris legis serviremus. Negat enim eum, qui videtur, & comeditur, panem jam sanctificatum, esse verum Christi corpus, sed spiritaliter tantum intellectum, aut potius imaginando fictum, quod omni impietate plenum est. Neque enim dixit Jesus, Hoc est figura corporis mei; sed, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus; hoc scilicet quod videtur, & accipitur, & comeditur, & frangitur, sanctificatum jam, & benedictum.

XVIII. Postremum vero omnium, ut prætextum videlicet quærat rejiciendi ignis purgatorii, id agit ut repudiet solemnes nobis ac legitimas pro defunctis commemorationes, per quas speramus requiem iis, & respirationem ab acerbitatibus, quæ illos premunt, a Deo esse concedendam.

Præterea prodierunt & interrogationes, quas capitulis adjunxit, & judicatæ illæ sunt universæ huic synodo nihilo capitulis meliores. Non solum enim scripturæ interpretationes a patribus nostris elaboratas, ut prius, rejicit; sed & libros ejus aliquos abrogat, quos sanctæ & œcumenicæ synodi, ut canonicos receperunt. Ad hæc omnia, venerabilium & sanctarum imaginum relativum cultum respuit, quem sancta œcumenica synodus septima confirmavit.

QUAPROPTER, & hæc capitula, & interrogationes, communi suffragio plene (ait sacra synodus) subvertimus, & ab aula nostra repellimus, tamquam hæresibus repleta, & omnino ab orthodoxa nostra religione aliena, eumque qui ista conscripsit, exsortem fidei nostræ judicamus: omnibus declarantes eorum scriptorem falso nos criminari, dum ait privatam suam fidem esse Orientalem Christianæ fidei Græcorum professionem, cum sit Calvinica, non nostra. Eos vero, qui hæc capitula, ut vera & pia scilicet legunt, & pertinaciter retinent, eaque sive verbis, sive scriptis defendunt, tanquam consentientes & communicantes ejus hæresibus, & corruptores ecclesiæ Christi, arcemus a congregatione fidelium, & tamquam ethnicos ac publicanos haberi præcipimus, nullam habentes communionem nobiscum, cujuscunque conditionis sint: & sunto æterno anathemati obnoxii, & segregati a Patre, Filio, & Spiritu sancto, uno secundum naturam, solo Deo, & in hoc futuroque sæculo, & maledicti, & expertes veniæ, & insolubiles post mortem, & æternæ damnationis participes. Neque enim unquam

ANNO CHRISTI 1642.

ecclesia nostra talibus dogmatibus delusa est: atque utinam nunquam in posterum tantopere præcipitetur, gratia regentis ipsam, & gubernantis Spiritus. In confirmationem vero & autoritatem præsentis actionis, mandata sunt præsentia sacro codici magnæ Christi ecclesiæ, quæ apud nos est, subscripta propriis manibus sanctissimorum episcoporum, & spectatissimorum clericorum.

Anno salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo: mense Maio: Indictione decima.

PARTHENIUS misericordia Dei archiepiscopus Constantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

Synodicæ huic epistolæ sanctissimi patris, & pastoris nostri, patriarchæ Constantinopolitani, consentiens in omnibus ego Petrus Mogilas, humilis archiepiscopus metropolitanus Ciobi, & Haliciæ, & omnis Russiæ, exarchus sancti apostolici throni Constantinopoleos, archimandrita lauræ Pietzarii, subscribo propria manu, tum meo nomine, tum nomine omnis ecclesiæ Christianæ, orthodoxæ & catholicæ, quæ est in Russia minore.

Athanasius Pusinas, episcopus Luceorii, & Hostrogii.

Arsenius Zeliborsicius, episcopus Leopoleos Haliciæ, & Caminiciæ Podoliæ.

Silvester Ulebitzius Bœutinscius, episcopus Premislai, & Samborii.

Silvester Cossophus, episcopus Mstesllaviæ, Orsiæ, & Mogilaviæ.

Joannicius, Heracleæ.

Gregorius, Larissæ.

Pachomius, Chalcedonis.

Daniel, Serrarum.

Curatores synodi.

Anthimus, Cyzici.

Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.

Gregorius, Corinthi.

Gerasimus, Philipporum.

Jeremias, Chii.

Porphyrius, Nicææ.

Chrysanthus, Prusæ.

Sophronius, Bidynæ.

Gabriel, Philippopoleos.

Ignatius, Lemni.

Barlaam metropolitanus Sotzavæ, & omnis Moldaviæ, & exarchus Plagenarum.

Eulogius, episcopus Romani.

Anastasius, episcopus Rhadautzii.

Georgius, episcopus Chusii.

Sophronius hieromonachus, & præfectus monasterii trium præsulum, quod est Jasii Moldaviæ.

Meletius Syrigus, hieromonachus, prædicator evangelii.

Philotheus, magnus archimandrita magnæ ecclesiæ.

Nicephorus, magnus protosyngelus magnæ ecclesiæ.

A ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία τοῖς τοιούτοις καθυπήχθη δόγμασι· μήτε μὴν εἰς τοὐπίον τοσοῦτον κατενεχθείη, χάριτι τοῦ ὁδηγοῦντος αὐτὴν, καὶ κυβερνῶντος πνεύματος. Εἰς πίστωσιν δὲ παρούσης πράξεως καὶ ἀσφάλειαν, κατεστρώθη τὸ παρὸν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπογραφὲν ἰδίαις χερσὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ λογιωτάτων κληρικῶν.

Εν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, ἐν μηνὶ Μαΐῳ, Ινδικτιῶνος δεκάτης.

B ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ παναγιωτάτου πατρὸς, καὶ ποιμένος ἡμῶν, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, συμφωνῶν ἐν πᾶσι καὶ συναινῶν ἐγὼ Πέτρος Μογίλας, ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης Κιόβου, καὶ Αλικίας, καὶ πάσης Ρωσίας, ἔξαρχος τοῦ ἁγίου ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιμανδρίτης τῆς λαύρας Πιετζαρίου, ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ, δι' ἐμέ τε, καὶ ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου, καὶ καθολικῆς, τῆς οὔσης ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ.

C Αθανάσιος Πουσίνας, ἐπίσκοπος Λουκεωρίου, καὶ Οστρογίου.

Αρσένιος Ζελιβόρσκιος, ἐπίσκοπος Λεωπόλεως Αλικίας, καὶ Καμινικίας τῆς Ποδωλίας.

Σίλβεστρος Ουλεβίτζιος Βοιουτίνσκιος, ἐπίσκοπος Πρεμισλάου, καὶ Σαμβωρίου.

Σίλβεστρος Κόσσοφος, ἐπίσκοπος Μστισλαβίας, Ορσίας, καὶ Μογιλαβίας.

ὁ Ηρακλείας, Ιωαννίκιος.

ὁ Λαρίσσης, Γρηγόριος.

ὁ Χαλκηδόνος, Παχώμιος.

ὁ Σερρῶν, Δανιήλ.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς συνόδου.

D ὁ Κυζίκου, Ανθιμος.

ὁ πρώην Νικαίας, Πορφύριος.

ὁ Κορίνθου, Γρηγόριος.

ὁ Φιλίππων, Γεράσιμος.

ὁ Χίου, Ιερεμίας.

ὁ Νικαίας, Πορφύριος.

ὁ Προύσης, Χρύσανθος.

ὁ Βιδύνης, Σωφρόνιος.

ὁ Φιλιππουπόλεως, Γαβριήλ.

ὁ Λήμνου, Ιγνάτιος.

Βαρλαὰμ μητροπολίτης Σοτζάβας, καὶ πάσης Μολδοβλαχίας, καὶ ἔξαρχος Πλαγιανῶν.

Εὐλόγιος, ἐπίσκοπος Ρωμάνου.

E Ανασάσιος, ἐπίσκοπος Ραδαουτζίου.

Γεώργιος, ἐπίσκοπος Χουσίου.

Σωφρόνιος ἱερομόναχος, καὶ καθηγούμενος τῆς ἡγεμονικῆς μονῆς τῶν τριῶν ἱεραρχῶν τῆς ἐν Γιασίῳ Μολδοβλαχίας.

Ο κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος.

ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Φιλόθεος.

ὁ μέγας πρωτοσύγγελος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Νικηφόρος.

ὁ μέ-

Anno Christi 1642.

ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Λάσκαρις.
ὁ μέγας οἰκονόμος τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Χριστόδουλος, ἱερεύς.
ὁ μέγας σακελλάριος τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Θεόλογος, ἱερεύς.
ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Εὐστάθιος, ἱερεύς.
ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δανιήλ.
ὁ νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Παρασκευᾶς, ἱερεύς.
ὁ σακελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Γεώργιος.
ὁ πρωτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Θωμᾶς.
ὁ πρωτονοτάριος τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.
ὁ μέγας πριμμικήριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.
ὁ δικαιοφύλαξ τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, Μιχαήλ.
ὁ μέγας διερμηνευτὴς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Ῥάλης.
ὁ λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Νικόλαος.
ὁ ὑπομνηματογράφος τῆς μεγάλης ἐκκλισίας, Κωνσταντῖνος.
ὁ πρωταποστολάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσταντῖνος.
ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ, Χρυσόσκουλος.
ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δημήτριος.

A Lascaris, magnus logotheta magnæ ecclesiæ.
Christodulus, sacerdos, magnus œconomus magnæ ecclesiæ.
Theologus, sacerdos, magnus sacellarius magnæ ecclesiæ.
Eustathius, sacerdos, magnus chartophylax magnæ ecclesiæ.
Daniel, magnus ecclesiarcha magnæ ecclesiæ.
Parascevas, sacerdos, nomophylax magnæ ecclesiæ.
B Georgius, minor sacellarius magnæ ecclesiæ.
Thomas, protecdicus magnæ ecclesiæ.
Philippus, protonotarius magnæ ecclesiæ.
Philippus, magnus primicerius magnæ ecclesiæ.
Michael, dicæophylax magnæ ecclesiæ.
Rhales, magnus interpres magnæ ecclesiæ.
Nicolaus, logotheta magnæ ecclesiæ.
Constantinus, a commentariis magnæ ecclesiæ.
Constantinus, protapostolarius magnæ ecclesiæ.
C Chrysosculus, logotheta ærarii generalis.
Demetrius, notarius magnæ ecclesiæ.

ΤΩ, ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ, καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ Δουκί, θεοσεβεστάτῳ τε αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας, Κυρίῳ, Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ, ΒΑΣΙΛΕΙΩ, ΒΩΙΒΟΝΔΑ, σωτηρίαν παρὰ θεοῦ.

ΣΟΝ ἦν ὡς ἀληθῶς, Δοὺξ μεγαλοπρεπέστατε, τύποις ἐκδοῦναι καὶ τὰ συνοδικὰ ταυτὶ γράμματα. ἐπειδὴ γάρ σοι τὸ σύνθημα δέδωκεν ὁ κύριος, τοῦ εἶναί σε τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πρόμαχον, καὶ τῶν αἱρέσεων γενναῖον καταλύτην, σὲ μόνον ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμόνων, ὡς εὔχρηστον αὐτοῦ ἐκλεξάμενος· τίνι ἂν ἄλλῳ ἐπέκειτο τὰς κακοδοξίας στηλιτεῦσαι, εἰ μὴ ἄρα τῇ σῇ θεοσεβεστάτῃ μεγαλονοίᾳ; ὃς ἰδὼν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ταραττομένας ἐπὶ τοῖς νεωστὶ ἀναφανεῖσι Καλουϊνιακοῖς κεφαλαίοις, διατεινομένοις ὑμετέροις εἶναι, τοῦ ἐπιγράφεσθαι, ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως: οὐδόπου κατεναρκήσας, ἀλλὰ πάντα κάλων κινήσας, οὐκ ἀπέστης, ἕως οὗ μεταπεμψάμενος τοποτηρητὰς τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ πάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἀπὸ Ῥωσίας λεγάτοις τῆς ἐκεῖθεν ἐκκλησίας, σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ νενοθευμένα κατέρραξας δόγματα, δημοσίαις βίβλοις ἐγκρίνας τε, καὶ κυρώσας τὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας γνήσια διδάγματα. καὶ νῦν πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς παισὶν ὀρθοδόξοις ἐκκαλύπτων τὸν ἐγκεκρυμμένον ἰὸν τοῖς κεφαλαίοις ἐκείνοις, κοινῶς προκεῖσθαι ἐθέσπισας, ἣν ἔχει δόξαν περὶ αὐτὰ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, ἐφ' ᾧ ἔχοι πανταχῆ τὰ τοῦ κυρίου πρόβατα διαγινώσκειν, ὁποίων βρωμάτων ἀπέχεσθαι χρή, καὶ ποίαις ποσὶ νομαῖς ἀναμφιβόλως προσπελάζειν· διὸ χάριτας τῷ θεῷ ἀποδιδόντες, ἐπὶ τοῖς διὰ σοῦ παρ' αὐτοῦ οἰκονομηθεῖσιν ἡμῖν, ἐξ ὅλης ψυχῆς ἱκετεύομεν αὐτόν, τὴν παροῦσαν

ILLVSTRISSIMO ET magnificentissimo duci, religiosissimoque domino & principi omnis Moldaviæ, Domino D. JOANNI BASILIO BOIBONDA, *salutem a Deo.*

TUUM erat certe, dux magnificentissime, typis etiam synodicas hasce literas committere. D Etenim cum hanc tibi potestatem dederit Dominus, ut esses ejus ecclesiæ propugnator, & generosus subversor hæresum, te uno ex omnibus terræ principibus electo tanquam sibi utili: cuinam alteri incumberet pravas opiniones proscribere, nisi religiosissimæ tuæ magnificentiæ? Qui cum vidisses Christianas ecclesias perturbatas ob Calviniaca quædam capitula, quæ recens prodierant, contendebanturque nostra esse, quod inscriberentur, Orientalis confessio Christianæ fidei: haudquaquam pigritatus es, sed funem omnem movere non destitisti, donec evocatis vicem gerentibus sanctissimi & apostolici throni œcumenici, & universa sacra illius E synodo, & ex Russia legatis ejus, quæ illic est, ecclesiæ, cum ipsis adulterina omnia dogmata convulsisti, publicis litteris consignans, ratasque faciens sinceras Orientalis ecclesiæ doctrinas. Nunc autem omnibus Christianis orthodoxis detegens absconditum illis capitulis virus, publice prostare voluisti, quid de iis sentiat magna Christi, quæ apud nos est, ecclesia: ut possent ubique dignoscere oves Domini, quibus a pabulis abstinere oporteat, & quænam ad pascua indubitanter accedere. Quapropter gratias Deo reddentes propter ea, quæ per te nobis ab ipso provisa sunt, toto ex animo ipsum precamur, ut præsentem ti-

Anno Christi 1642.

bi vitam longævam ac pacificam donet, principatus thronum ad finem usque ornanti, in ipsius gratia: in futura vero e terrestribus ad cælestia te palatia transmittat.

Legati Constantinopolitani, & exarchi patriarchici, missique ex Russia legati.

Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.

Meletius Syrigus, hieromonachus, & prædicator evangelii.

Esaias Trophimius, præfectus sancti Nicolai.

Ignatius Xenovicius, prædicator evangelii.

Joseph Cononovicius, præfectus sanctorum Theophaniorum.

A ζωὴν, μακραίωνά τε καὶ εἰρηνικὴν σοὶ δωρήσασθαι, τὸν τῆς ἡγεμονίας θρόνον μέχρι τέλους κοσμοῦντι, ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι· ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ, ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς, εἰς τὰ οὐράνια μεταθέσθαί σε βασίλεια.

Οἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως λεγάτοι, καὶ ἔξαρχοι πατριαρχικοὶ, καὶ οἱ ἀπὸ Ρωσίας λεγάτοι.

ὁ πρόην Νικαίας, Πορφύριος.

Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος, καὶ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Ησαΐας Τροφίμιος, ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Ιγνάτιος ὁ Ξενοβίκιος, ὁ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Ιωσὴφ Κονωνοβίκιος, ἡγούμενος τῶν ἁγίων Θεοφανίων.

VITA INNOCENTII PAPÆ X.

INNOCENTIUS hujus nominis X. antea Joannes Baptista Pamphilius, Romanus, natus die VII. Maii, anni M. DLXXIV. ex Camillo Pamphilio, & Flaminia Bubala de Cancellariis: a puero litteris humanioribus, tum jurisprudentiæ dedit operam, ejusque lauream, anno ætatis vigesimo, assecutus, primum advocatus consistorialis, deinde Rotæ Romanæ auditor fuit. A Gregorio XV. nuncius apostolicus in regnum Neapolitanum missus est. Urbano VIII. pontifice, cum Francisco cardinali Barberino, apostolico in Gallias legato, datarii & primi ministri munus exercuit. Inde creatus patriarcha Alexandrinus, & nuncius apostolicus apud regem catholicum, cardinalium demum collegio adscriptus est die XXX. Augusti, anno salutis M. DC. XXVII. sed non renunciatus nisi anno M. DC. XXIX. Congregationi immunitatis ecclesiasticæ præfuit, in congregatione sancti officii locum habuit, Polonici regni patronus fuit. Urbano VIII. successit, pontifex creatus die XV. Septembr. anno M. DC. XLIV. In pontificatu Castrum expugnavit, cardinalem Ludovisium ad reginam Hispaniarum legatum misit, annum jubilæi indixit ac celebravit, vectigal frumentarium minuit, acerrimi ubique judicii animique constantissimi laude insignis. Obiit Romæ die VII. Januarii, anno Christi M. DC. LV. ætatis LXXXI. pontificatus XI. sepultus in Vaticano, donec transferatur in magnificum S. Agnetis templum, quod ejus sumptu ædificatur in Circo Agonali, cujus e regione obeliscum erexit. Templum S. Petri in Vaticano, & S. Joannis in Laterano, marmoreis pavimentis, aliisque operibus, egregie ornavit. Erecta ipsi statua est in Capitolio.

EPISCOPORUM GALLIÆ LITTERÆ, ad Innocentium papam X.

Quibus rogant, ut de quinque propositionibus excerptis ex Cornelii Jansenii Iprensis episcopi libro, qui *Augustinus* inscribitur, pronunciet.

BEATISSIME pater, majores caussas ad sedem apostolicam referre solemnis ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes, de gravissimo circa religionem

B negotio sanctitati tuæ scribendum esse censuimus. Decennium est, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro mœrore commovetur, ob librum postumum & doctrinam reverendissimi Cornelii Jansenii Iprensis episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat tum concilii Tridentini autoritate, tum bullæ illius, qua Urbanus VIII. felicis memoriæ adversus Jansenii dogmata pronunciavit, & decreta Pii V. ac Gregorii XIII. in Baium edita confirmavit. Atque hujus bullæ veritatem ac robur novo diplomate vindicasti: sed quia nulli sigillatim propositioni certa censuræ nota inusta fuit, locus etiamnum aliquis quorumdam cavillis & effugio relictus est. Intercludendum C autem penitus speramus: si, ut precamur, sanctitas tua quid hac in re sentiendum sit, clare distincteque definiat. Obtestamur ergo ut has præsertim propositiones, de quibus disceptatio periculosior, ac contentio ardentior est, sanctitas tua expendat, ac perspicuam, & certam de unaquaque sententiam ferat.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur. D

III. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate; sed sufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Experta est nuper beatitudo tua, quantum apostolicæ sedis in gemini ecclesiæ capitis errore profligando valuerit autoritas: continuo sedata est E tempestas, atque ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, beatissime pater, ut clara firmaque de propositionum istarum sensu prolata sententia, cui reverend. ipse Jansenius morti proximus opus suum subjecit, caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, diffidia prohibeas, ecclesiæ tranquillitatem splendoremque restituas. Dum hæc spes mentibus nostris affulget, sanctitati tuæ multos & prosperos annos, sæculoque beatissimam æternitatem, rex sæculorum immortalis adjiciat, optamus ac vovemus.

INNO-

"**INNOCENTII PAPÆ X. CONSTITUTIO

De quinque propositionibus ex Jansenii libro excerptis.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus salutem & apostolicam benedictionem.

CUM occasione impressionis libri, cui titulus, *Augustinus Cornelii Jansenii, episcopi Iprensis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis: complures Galliarum episcopi apud nos institerunt, ut easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero præfatarum propositionum est prout sequitur.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

III. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis, secure navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit.

Pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. cardinalibus ad id specialiter sæpius congregatis, a pluribus in sacra theologia magistris, easdem quinque propositiones ut supra, nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata, mature consideravimus, eosdemque magistros, variis coram nobis actis congregationibus, prolixe super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus.

Cum autem ab initio hujuscemodi discussionis ad Divinum implorandum auxilium, multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicite implorata sancti Spiritus assistentia, tandem Divino numine favente, ad infra scriptam devenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum propositionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant*: temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

A Tertiam: *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare*: falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*: falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati B derogantem, & hæreticam, declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare, aliter præsumant, quam in hac præsenti nostra declaratione & definitione continetur, sub censuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expressis.

Præcipimus pariter omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque locorum ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores & rebelles quoscunque per censuras & pœnas prædictas, cæteraque juris & facti remedia C opportuna, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis, omnino coerceant & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LIII. pridie Kal. Junii, pontificatus nostri anno nono.

Hi. datarius.

G. GUALTERIUS.

P. CIAMPINUS.

D

"**VITA

ALEXANDRI PAPÆ VII.

ALEXANDER VII. antea Fabius Chisius, nobilis Senensis, filius Flavii & Lauræ Marsiliæ, natus est die XIII. Februarii anno M.D.LXXXIX. Ab Urbano VIII. vicelegatus Ferrariensis primum, deinde Melitensis inquisitor renunciatus: ac demum nuncius apostolicus apud electores imperii, interfuit Monasteriensi conventui pacis conciliandæ causa congregato. Ab Innocentio X. revocatus Romam, primum pontifici E a secretis fuit, deinde ab eodem presbyter cardinalis tituli S. Mariæ de Populo creatus. Ab Innocentii obitu electus est pontifex die VII. Aprilis, anno M. DC. LV. Venetos Turcico laborantes bello, & regem Poloniæ, præter bellum contra Moscos, etiam civilibus dissidiis jactatum, grandi pecunia juvit. Sueciæ reginam Christinam, ex hæresi conversam ad catholicam fidem, summo apparatu Romæ excepit. Urbi pestilentia laboranti paterna benignitate & insigni liberalitate subvenit. In sanctorum album solemniter retulit sanctos Thomam Villanovanum, archiepiscopum Valentinum, & Franciscum Salesium, episcopum Gebennensem. Ornavit magnifice ecclesias in Urbe, S. Mariæ de Populo, S. Mariæ de pace, & S. Mariæ ad martyres, Rotundam vulgo

vulgo dictam, olim Pantheum. Porticus Vaticanas circa plateam divi Petri exstruxit. Cathedram S. Petri in facellum sumptuosissime ornatum transtulit: Cestii sepulcrum restauravit: vias Urbis plerasque direxit, præsertim eam quæ Cursus dicitur, aut Stadium Romanum. Auxit ædem Sapientiæ Romanæ templo & bibliotheca: palatium Quirinale amplificavit. Obiit die XXII. Maii an. M. DC. LXVII.

ALEXANDRI PAPÆ VII. CONSTITUTIO,

Qua præscribitur formula, cui subscribendum adversus quinque propositiones Jansenii.

Alexander episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

REGIMINIS apostolici Divina providentia nobis quamvis immeritis commissi ratio postulat, ut ad ea potissimum, quæ catholicæ religionis integritati & propagationi, animarumque saluti, & fidelium tranquillitati consulere apta & idonea esse judicantur, animum & curam omnem quantum licet in Domino applicemus. Quamobrem Cornelii Jansenii hæresim in Galliis præsertim serpentem, ab Innocentio X. felicis recordationis prædecessore nostro fere oppressam, ad instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est, in varios gyros, & cavillationum flexus euntem, singulari constitutione ad hunc finem edita, altero assumptionis nostræ anno extinguere conati fuimus. Sed ut multiplices hostis hominum generis artes adhibet, nondum plene consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent: qui tamen unicus erat votorum & curarum nostrarum scopus, quibus operam & industriam suam egregio sane studio venerabiles fratres nostri archiepiscopi & episcopi regni Galliæ, earundem constitutionum apostolicarum executioni præcipue intenti, contulerunt; & carissimus in Christo filius noster rex Christianissimus singulari pietate auxiliarem dextram strenuo ac constantissimo animo porrexit. Cum autem præfatus rex Christianissimus eodem religionis zelo ductus, per suum in Urbe oratorem nobis significari, exponique curaverit, nullum aliud opportunius remedium pestiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi posse, quam si omnes certam formulam subscriberent nostra autoritate firmatam, in qua quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui titulus, AUGUSTINUS, excerptas sincere damnarent, ac proinde illam a nobis quantocitius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omnesque removendos obtentus flagitaverit. Nos tam piis dicti regis Christianissimi votis benigne annuendum esse ducentes, formulam infra scriptam ab omnibus ecclesiasticis, etiam venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, & episcopis, necnon aliis quibuscunque ecclesiastici ordinis, tam regularibus quam sæcularibus, etiam monialibus, doctoribus, & licentiatis, aliisque A collegiorum rectoribus atque magistris, subscribi distincte mandamus, idque intra tres menses a die publicationis seu notificationis præsentium. Alias contra eos, qui intra terminum præscriptum non paruerint, irremissibiliter procedi volumus juxta canonicas constitutiones, & conciliorum decreta.

Formula a supradictis subscribenda.

EGO N. constitutioni apostolicæ Innocentii X. datæ die XXXI. Maii M.DC.LIII. & constitutioni Alexandri VII. datæ XVI. Octobris M. DC. LVI. summorum pontificum, me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen *Augustinus*, excerptas, & in sensu ab eodem autore B intento, prout illas per dictas constitutiones sedes apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Decernentes insuper præsentes litteras semper & perpetuo validas & efficaces existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscunque judices, ordinarios & delegatos, ubique judicari & definiri debere, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auto- C ritate, ac irritum & inane esse, si secus super his a quocunque quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopis, & episcopis, aliisque locorum ordinariis committimus & mandamus, ut singuli in suis diœcesibus, ac locis suæ jurisdictioni subjectis, præsentes litteras, & in eis contenta quæcunque exequantur, & exequi ac observari ab omnibus curent, & inobedientes quoscunque per sententias, censuras, & pœnas, aliaque juris & facti remedia, appellatione postposita, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino compellant. Volumus autem, ut præsentium transsumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, & sigil- D lo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostram constitutionem & ordinationem infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LXIV. XV. Kal. Martii, pontificatus nostri anno decimo.

E I. cardinalis prodatarius.

S. UGOLINUS.

Visa de Curia. P. CIAMPINUS.

D. CIAMPINUS.

FINIS TO[...] CONCILIORVM.

